

„ამირანდარეჯანიანის“ ხელნაწერები*

1. H—14 (1816 წ.)
2. H—92 (XVII—XVIII სს.)
3. H—334 (1824 წ.)
4. H—929 (1782 წ.)
5. H—958 (1780 წ.)
6. H—991 (XIX ს.)
7. H—1201 (XVIII ს.)
8. H—1202 (XVIII ს.)
9. H—1080 (XVIII ს.)
10. H—2098 (1817 წ.)
11. H—2149 (XVI ს.)
12. H—2316 (1808 წ.)
13. H—2745 (ფრაგმენტი, შეუერთდა A—860-ს).
14. S—357 (XVII ს.)
15. S—393 (XVII ს.)
16. S—435 (XIX ს.)
17. S—1119 (1825 წ.)
18. S—1198 (XIX ს. ჭკრიწმანი 1798 წ.)
19. S—1359 (XVIII ს. პირველი მეოთხედი)
20. S—1623 (1776 წ.)
21. S—2592 (XVIII ს.)
22. S—3708 (XVIII ს.)
23. S—5310 (1808 წ.)
24. Q—340 (XVIII—XIX სს.)
25. Q—619 (XIX ს.)
26. Q—1205 (XVIII ს.)
27. Q—1372 (XIX ს.)
28. A—441 (XVII ს. პირველი მეოთხედი).
29. A—454 (XVIII ს.)
30. A—860 (ფრაგმენტი, 1774—1779 წწ.)
31. A—1272/9 (ფრაგმენტი, XX ს.)
32. A—1777 (1838—1845 წ.წ.)
33. A—654 (1845—1877 წ.წ.)
34. ლიტ. მუხ. № 012699 (1772 წ.)
35. ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკის საბინისიეული კოლექცია № 15 (1808—1814 წწ.)
36. ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკის იოანე ბატონიშვილისეული კოლექცია № 29 (1699 წ.)
37. ლენინგრადის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის თეიმურაზ ბატონიშვილისეული კოლექცია E—40 (1798 წ.)
38. გორის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის კოჩილოის ჩაჩიკაშვილისეული ხელნაწერი (1777 წ.)

* ხელნაწერები მითითებულია ამგვარად: ჯერ აღწერილობითი კ. ყველიძის სახ. ხელნაწერთა ინსტიტუტის H (ყოფ. საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების), S (ყოფ. ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების), Q (კ. ყველიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის ახალი კოლექცია) და A (ყოფ. საქართველოს საეკლესიო მუზეუმის) ფონდების ხელნაწერებს, ხოლო შემდეგ—საბჭოთა კავშირის სხვა წიგნთსაცავებში დაცულ ნუსხებს.

შ მ ს ე ბ მ წ ე ლ ა

የገቢዎች ምንጭ

«ლიტერატურა და ხელოვნება»
თბილისი

სარაინდო რომანი „ამირანდარეჯანიანი“ ძველი ქართული საერო მწერლობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ძეგლია. თხზულება წარმოდგენს ცალკეულ მოთხრობათა კრებულს, რომლებიც სიუჟეტურად გაერთიანებულია მთავარი გმირის — ამირანდარეჯანისძის თავგადასავლით.

„ამირანდარეჯანიანის“ ამ გამოცემის ტექსტი კრიტიკულად არის დადგენილ დღევანდელ ცნობილ ყველა ხელნაწერის მიხედვით (XVII — XVIII სს.). ტექსტს ახლავს გამოკვლევა, რომელშიც განხილულია თხზულების რედაქციები და ძირითადი ენობრივი თავისებურებანი, და ლექსიკონი.

რედაქტორები:

ი. ლ. აბულაძე

მ. ებრაელიძე

მოსე ხონელის „ამირანდარეჯანი“

„ამირანდარეჯანი“ კლასიკური ხანის ქართული საერო მწერლობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ძეგლია. თხზულება წარმოადგენს ცალკეულ მოთხრობათა კრებულს, — ამირან დარეჯანისძის, ბადრი იამანისძის, ნოსარ ნისრელის, ამბრი არაბის, ინდო ჰაბუჯის, სეფედავლე დარისპანისძისა და მზეჭაბუკის ამბებს, — რომლებსაც სიუჟეტურად აერთიანებს თხზულების მთავარი გმირის ამირან დარეჯანისძის თავგადასავალი. ძეგლი კომპოზიციურად არ არის მტკიცედ შეკრული. ნაწარმოები დაუსრულებელია: თხრობა მთავრდება ამირან დარეჯანისძის ბალახეთს შესვლითა და მისი იქ გამეფებით. შემდგომ რა ბედი ეწია ძეგლის მთავარ გმირს, აღარაფერი ვიცით. ამის გამო XVIII საუკუნეში რედაქტორ-კომპილატორებს თხზულება შეუუვსიათ და თითქოს მისთვის სრული სახე მიუციათ (იგულისხმება ვრცელი რედაქცია ძეგლისა და „დამატებანი“).

„ამირანდარეჯანი“ საგმირო-სარაინდო ხასიათის თხზულებაა, მასში დიდი ადგილი ეთმობა ფალავანთა ბრძოლას გველეშაპებთან, დევებსა და გრძნეულებთან. ამ ბრძოლაში ყოველთვის გმირი — რაინდი იმარჯვებს. ნაწარმოების გმირები ალჭურვილი არიან არაჩვეულებრივი ფიზიკური ძალითა და უტეხი ნებისყოფით. მათი სტიქიაა შეუპოვარი ბრძოლა სიძნელეების გადასალახავად. ამასთანავე ისინი ყოველ ღონეს ხმარობენ, რომ თავი აარიდონ უაზრო სისხლისღვრას. რომანის გმირების თვისებაა ჰუმანიზმი, გასაჭირში მყოფთათვის დახმარების დაუცხრომელი სურვილი.

„ამირანდარეჯანის“ ავტორის ვინაობის დასადგენად რაიმე ხელშესახები ისტორიული საბუთი არ მოგვეპოვება, გარდა ტრადიციული გადმოცემისა, რომელიც მას მოსე ხონელის ნაწარმოებად მიიჩნევს. ამის შესახებ თვით თხზულებაში არაფერია ნათქვამი. მოსე ხონელს ავტორად იხსენიებს ცნობილი ფსევდონიმით ველური ტაეპი („ამირან დარეჯანისძე მოსეს უქია ხონელსა“), „ამირანდარეჯანის“ გამლექსავი სულხან თანიაშვილი (XVII ს.) და არა ერთი უფრო გვიანდელი მოღვაწე ჩვენი მწერლობისა.

„ამირანდარეჯანიანის“ რელაქციები

„ამირანდარეჯანიანის“ ჩვენ ვიცნობთ მხოლოდ და მხოლოდ მოგვიანო ხანის ხელნაწერებით (იგულისხმება XVII და მომდევნო საუკუნეები). მისი დედანი, ძველი ქართული მწერლობის კლასიკური ხანის სხვა ძეგლთა მსგავსად, არ შენახულა. „ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტს საუკუნეთა განმავლობაში განუცდია დიდი ცვლილებები, რომლებიც, უპირველეს ყოვლისა, თვით გადამწერთ მიეკუთვნება: ტექსტის გადაწერისას მათ ნებისთნე უნებლიეთ შეჰქონდათ კორექტივები: ტექსტს ავრცობდნენ ან, პირიქით, ამოკლებდნენ. ამის გამო ძეგლის მრავალრიცხოვანი ნუსხები ერთმანეთისაგან განსხვავდება ვარიანტულად და რელაქციულადაც.

„ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტი რომ რელაქციულ სხვაობებს გვიჩვენებს, ამაზე ჯერ კიდევ აკად. ნ. მარმა მიუთითა. მისი აზრით, „ამირანდარეჯანიანის“ ხელნაწერები ორ ტიპად განიყოფება — ვრცლად და მოკლედ. ვრცელი რელაქციის ხელნაწერთა ეპილოგის მიხედვით ამირანდარეჯანისძემ დიდხანს იმეფა, ბედნიერებას მიაღწია და სამოცი ცოლი ჰყავდა¹.

როგორც ჩანს, ნ. მარს „ამირანდარეჯანიანის“ ვრცელი რელაქციის ხელნაწერებად მიაჩნია მხოლოდ ის ნუსხები, რომელთა დაბოლოება ტრადიციულ ტექსტთან შედარებით უფრო ვრცელია.

ამავე შეხედულებისაა პროფ. ალ. ბარამიძე. მისი აზრით, „ვრცელი რელაქცია მოკლისაგან მხოლოდ ფინალით განსხვავდება. ტრადიციული ტექსტით „ამირანდარეჯანიანი“ იხურება ამირანდარეჯანის ბაღსათვის გამეფებით, ვრცელი რელაქციით კი ამირანდარეჯანის შემდგომ დაიპყრნა თორმეტი სახელმწიფო... და აღარავინ იყო პირსა ქვეყანისასა მისებრი ჭაბუკი...“² ამ გაგრძელების მიხედვით ამირანდარეჯანისძემ შეიდასი წელი იცოცხლა და სამოცი ცოლი ჰყავდა.

¹ Н. Марр, Персидская национальная тенденция в грузинском романе „Амирандареджаниани“, ЖМНП, 1895, VI, С.-Петербург, гл. 352; 364.

² ალ. ბარამიძე, ნარკვევები ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, I, 1945, გვ. 50-51.

ამგვარად, პროფ. ალ. ბარამიძეც, ნ. მარის მსგავსად, ვრცელ რედაქციას მოკლისაგან მხოლოდ ფინალით განასხვავებს. მაგრამ ხელნაწერთა შესწავლა სხვაგვარ სურათს იძლევა.

„ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტის გამოსაცემად მომზადების დროს, ხელნაწერთა ურთიერთშეჯერებისა და მისი ვარიანტული სხვაობების შესწავლისას გამოვლინდა, რომ არსებობს „ამირანდარეჯანიანის“ ვრცელი რედაქცია, რომელიც, მოკლე რედაქციისაგან განსხვავებით, გავრცობილია არა მხოლოდ სრული დაბოლოებით, არამედ ჩანამატი ადგილებითაც. ტრადიციულ ტექსტში მთელი თხრობის მანძილზე შიგადაშიგ საგანგებოდ ჩართულია გამავრცობელი ადგილები.

მოვიტანოთ ნიმუშები:

მოკლე

ქალაქი იყო მეტად შუენიერი, და კართა მის ქალაქისათა შესავალსა ამირან დარეჯანისძე ეწერა... (20, 10).

ვრცელი

ქალაქი იყო შუენიერი და შემკობილი ყოვლის ფერითა წყლითა, მინდვრითა, ბაღითა, ბაღჩითა. და რაც ქვეყანაზედა ხილი ანუ ყვავილი მოიგონებოდის, ყოვლის ფერისაგა(!) იყო. მის ქალაქის სიკეთე კაცის ენით არა ითქმის, კართა ქალაქისათა შესავალსა ამირან დარეჯანისძე ეწერა.

ქალაქი იყო მშვენიერი წყლით, მინდვრით, ბაღით და ბაღჩით. რაც ქვეყანაზედ კარგნი ხილნი ანუ ყვავილნი მოიგონების, მუნ ადგილი სავსე იყო. მის ქალაქისა სიკეთე კაცისა ენითა არა ითქმის, კართა ქალაქისათა შესავალსა³. (20, სქ. 10).

³ მოკლე რედაქციის დედნად აღებული გვაქვს H — 2149, რომელიც A ლიტერით აღენიშნეთ; ვრცელი რედაქციის ხელნაწერები კი შემდეგი ლიტერებით გვაქვს აღნიშნული ჩვენს ვარიანტებში: H-929—F, გორის ხელნაწერი—S, H-1202—I, H-1080—Q და Q-340—B.

მოკლე

მან გაიწყო გული, იკ-
რა მათრავი... (64, 11).

მივედით იამანსა კაბუკსა
თანა და მან გამოგუგზავ-
ნა... (87,1).

მერმე წამოვედით ბაღდად-
სა გამარჯუებულნი პატრონი
ჩემი და ჩუენ. მაშინ მიესმა
ამბავი მის წითლოსნისა კაბუ-
კისა... (350,9).

ხაზართა მეფისა ასული თა-
ნა წამოვიტანეთ. მოგუეგება
წინა ხაზართა მეფე (599,8 —
600,1).

გრცელი

მან იწყინა. გავალ, შე-
ვებმი და მოვკლავო. მან
რომე ბედითნი ფალავან-
ნი დახოცნა, მე ის არა
ვარ და იმათ სისხლსა ვაზ-
ღვევინებო. იკრა მათრავი
(64, სქ. 11).

მივედით იამანსა კაბუკსა თა-
ნა და უამბეთ ბადრი ია-
მანისძისა და ნოსარ ნის-
რელისა დევთაგან შეპყ-
რობა. იწუხა და იცა თავ-
სა და პირში და დაიღწა
საფალავნო იარაღი თავ-
ზე. და მან გამოგვგზავნა (87, სქ. 1.)

მერმე წამოვედით ბაღდად
გამარჯვებული. აზნაური შე-
ვიდა პატრონი ჩემი მას
ქვეყანასა ხორაშან ქალი-
სასა და იქილამ ხელმწი-
ფედ მხმობარე წამოვიდა.
და შეიქნა ხელმწიფე და
მეფედ მის ქვეყანისა და
ყოვლისა ალაგისა. ყოვე-
ლი კაბუკი საცა გამოჩნ-
დის, მოერივის და დაი-
მორჩილის ძალითა და შე-
წევნითა ღვთისათა. ვია-
რეთ და წამოვედით. მა-
შინ მიესმა ამბავი მის წითლოს-
ნისა კაბუკისა (350, სქ. 9).

ხაზართა მეფისა ასული თანა
წავიტანეთ. გავგზავნეთ მა-
ხარობელი მეფისა წინა-
შე, და ძოწეულის იაგუნ-
დით პირი გამოუტენეს,
და ერთი ქალაქი მისცა

სამახარობლო და შემოსა,
მოგუეგება ხაზართა მეფე წინა
(600, სქ. 1).

შეასხეს ქება მზეკაბუქსა
(600, 2).

შეასხეს ქება და უკაზმი-
დენ გზასა სტავრა-ატლა-
სითა და თავსა აყრიდენ
გუარსა მზესა კაბუქსა (600,
სქ. 2).⁴

დღემდე ცნობილი იყო ვრცელი რედაქციის სამი ხელნაწერი: H—929, H—2316 და H—384.⁵ ხელნაწერთა შესწავლამ გამოავლინა ვრცელი რედაქციის კიდევ რამდენიმე ნუსხა. ვრცელია გორის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის ხელნაწერი: გადაწერილი 1777 წელს კორნილიოს ჩაჩიკაშვილის მიერ. ვრცელი რედაქციის ხელნაწერი უნდა ყოფილიყო აგრეთვე ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილის მიერ გადაწერილი ერთი ნუსხა, რომლის ორი ფურცელიცაა გადარჩენილი. ეს ფრაგმენტი დაცულია ცნობილ კრებულში „შეხვეტილიანი“ (A—860). ვრცელი რედაქციის ტექსტი შემოუნახავთ აგრეთვე H—1202, H—1080⁶ და A—654 ხელნაწერებს. ვრცელი რედაქციის ხელნაწერთა მსგავსია Q—340 ნუსხაც. ამ ხელნაწერის დიდი ნაწილი გადაწერილია XVIII საუკუნეში, ხოლო დასაწყისი და დასასრული XIX საუკუნეში შეუვსია ვინმე დიაკონ დავითს. აი ამ შევსებული ნაწილებით Q—340 ხელნაწერი ვრცელი რედაქციის

⁴ ვრცელი რედაქციის ხელნაწერებში ტექსტი გავრცობილია აგრეთვე შემდეგ გვერდებზე: 21, სქ. 2; 26, სქ. 6-7; 62, სქ. 6-7; 64, სქ. 11; 87, სქ. 1; 108, სქ. 1-2; 153, სქ. 7; 179, სქ. 9; 188, სქ. 3; 263, სქ. 1; 291, სქ. 1; 350, სქ. 9-1; 416, სქ. 1; 457, სქ. 1; 458, სქ. 7; 482, სქ. 1; 486, სქ. 9; 487, სქ. 7; 493, სქ. 8-9; 494, სქ. 5; 560, სქ. 1; 561, სქ. 4; 562, სქ. 3; 597, სქ. 5; 599, სქ. 2 და 3; 600, სქ. 1 და 2; 640, სქ. 6; 642, სქ. 1; გვ. 676, ჯ, სქ. 9; 687, ჯ, სქ. 7-2; 708, ჯ, სქ. 10-13—გვ. 711.

⁵ აღ. ბარამიძე, ნარკვევები, I, 1945, გვ. 50.

⁶ ყველა ის გამავრცობელი ადგილი, რომლებიც ვრცელი რედაქციის სხვა ნუსხებში გვაქვს, H-1202-სა და H-1080 ხელნაწერებში არ მოიპოვება.

ხელნაწერთა მსგავსია. Q—340-ის ძირითადი ტექსტი კი ტრადიციული ტექსტის შემცველია.

ამგვარად, ვრცელი რედაქციის ხელნაწერებია: H—929, H—2316, H—384, გორის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის ჩაჩიკაშვილისეული ხელნაწერი, A—860 (ფრაგმენტი)⁷, H—1202, H—1080, Q—340 ნუსხის შევსებული ნაწილი, A—654⁸.

ისმის კითხვა: გავრცობილია თუ არა მოკლე რედაქციის ტექსტი ახალი ეპიზოდებით? მოკლე რედაქციის გავრცობა ხდება მომხდარი ფაქტის აღწერის დეტალიზაციის ხარჯზე, ახალი ეპიზოდები გავრცობილ ადგილებში არ ჩანს. მიზანი გავრცობისა არის არა ახალი ფაქტების ჩამატება, არამედ ტექსტის შეკეთება-შელამაზება, ახალი მხატვრული ხერხების გამოყენება. რედაქტორი ცდილობს უფრო ვრცლად აღწეროს ესა თუ ის დეტალი, რომელიც ძირითად ტექსტში ძუნწად არის წარმოდგენილი. მაგ.: გამავრცობელი არ იშურებს ეპითეტებსა და შედარებებს ინდოთ მეფის ასულის გარეგნობის აღწერისას, მაშინ როდესაც ძირითად ტექსტში მხოლოდ ერთი

---

⁷ „შეხვეტალიანში“ მოთავსებული „ამირანდარეჯანიანი“ ვერ გამოვიყენეთ ტექსტს დასადგენად მისი ფრაგმენტულობის გამო.

⁸ ვრცელი რედაქციის ხელნაწერთაგან H—929, H—1202, H—1080 და გორის კორნილიოს ჩაჩიკაშვილისეული ხელნაწერი XVIII საუკუნეში არის გადაწერილი. XVIII საუკუნის ხელნაწერები კი გამოვიყენეთ ტექსტის დასადგენად. ამიტომ ვრცელი რედაქციის ამ ხელნაწერების განსხვავებული და გავრცობილი ადგილები ვარიანტებშია მოცემული. XIX საუკუნის სამი ხელნაწერი (H—2316, H—384 და A—654), ამ საუკუნის სხვა ხელნაწერთა მსგავსად, ზეპირ შეეუდარეთ ჩვენ მიერ დადგენილ ტექსტს და მათი ჩვენებანი აღარ ჩავიტანეთ ვარიანტებში, ვინაიდან ზედმეტად დაიტვირთებოდა ისედაც ვრცელი სქოლიოები, მით უფრო, რომ XIX საუკუნის ზოგი ხელნაწერი დამახინჯებულ ტექსტს შეიცავს.

აქვე შევნიშნავთ შემდეგს: XIX საუკუნის ხელნაწერებს დაეძვნათ დედნები, საიდანაც ისინი არიან გადაწერილი. ასე, მაგალითად: H—2316 ხელნაწერის დედანია H—929, H—384 ნუსხა მხოლოდ თავისი ვრცელი ფინალით ემსგავსება H—929 ხელნაწერს, მთელი ტექსტი კი ტრადიციულ ტექსტს ემთხვევა და არ არის ვრცელი რედაქციისა. A—654 ხელნაწერში მოთავსებული „ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტი სხვადასხვა დროს გადაუწერია ორ პირს: იოსებ ზანდუკელის მიერ 1845 წელს გადაწერილი ტექსტი 1879 წელს შეუვსია მოურავ დავით ამირიძეს. ტექსტების შეჯერებაში გამოარკვია, რომ დ. ამირიძეს უსარგებლია ვრცელი რედაქციის H—929 ხელნაწერით, ი. ზანდუკელს კი H—1202 ხელნაწერით.

ფრაზით არის გადმოცემული მისი მშვენიერება: „ვნახეთ იგი ინდოთა მეფისა ასული ეგეთი, ვითა მზე“ (494,5); ვრცელ რედაქციაში კი ვკითხულობთ: „ვნახეთ იგი ინდოთა მეფისა ასული, ვითა მზე გაბრწყინებული, კეკლუეთა ხეჭუფე და უცხოთა სადაფთა უფასო ბრჭყვინვალე მარგალიტი და მაისის წალკოტის ბაღი, ვარდი აყვავებული“ (494, სქ. 5).

დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ რედაქტორი ძირითადი ტექსტის მხოლოდ გარკვეულ ადგილებს ავრცობს. იგი ვრცლად აღწერს ბრძოლის ეპიზოდებს, გმირთა გარეგნობას, განძეულობას და სხვ. მოვიტანოთ რამდენიმე მაგალითი:

ა) ბრძოლის აღწერისას გავრცობის ნიმუშები:

მოკლე

შუალამემდის იბრძოლეს, მერმე მზემან ჭაბუკმან ფიცხლა გაიყუანა ცხენი, შემოიქცა და შემოუტივა და შემოჰყივლა. (559,7—560,2),

ვრცელი

შუალდემდისინ იბრძოლეს პირველად ოროლითა, და ოროლი დაემტვრათ და ცხენზე რკინობა დააწყეს. იმათი ერთმანერთას ჯახება ცისა ჭებასა გვანდა. მას უკან აიღეს ხუთას-ხუთასის ლიტრის ლახტები. იმით ერთმანერთსა ასე მედგრათა სცემდეს, რომ მათი ცემა კლდისა რღვევასა გვანდა და ზღვისა ღელვასა. ასრე დაეგრიხათ ლახტები, დაყარეს და თითო ხლმები გამოიწოდეს. და გაიყენეს ცხენები და შეუტრეს, და ორთავე მუზარადები დაულეწეს და ხლმებიც დალეწეს. და გაუდგნენ ერთმანერთსა და დაასხეს ისარი— ვითა ტყე, მათ ტანში ასე იყო — და ჯაჭვის სიკეთით ვერც ერთს ვერ შეატანა. შეუზახეს ერთმანერთსა და ხიშტები შესტყორცეს. ორთავე პოლორტიკი რკინანი დაემსხვრათ. ასე გაუხდათ საომარი საცემელი, რომ ფალასივით ეყარა დაფრეწილი. გამოიწოდეს თითო ხმალი კიდევ. ფიცხლავ ცხენი გაიყენა ამირინდომან, შე-

ქუეყანასა დაჰკრის. // იყო
ასი ათასი მკედარი (179, 9).

ერთი კაცი ამას ვერა სჯობ-
სო. // ვითა გაძლიერდა ომი
(487,6-8).

მოიქცა და შემოუტია და ეგრე
შეჟივლა (560, სქ.1).⁹

ქვეყანასა დაჰკრის და როცა
ხმალი გამოიწოდის, კარგ-
მან მუშამ რომ ცელი მო-
უსოს, იმის მსგავსად
სცელევდის, თითოს ხლმის
მოქნევით ეგების ათი-
თორმეტი კაცი მოკლის.
იყო სამასი მკედარი (179 სქ. 9).

კაცი ერთი აღარა სჯობსო. თი-
თოს ხლმის მოქნევით
ბევრჯელ თორმეტს კაცს
ჩამოაგდებდა და დახოცდა.
თითოს ლახტის მოქნევით
რვასა და ცხრას კაცსა და
ცხენს დასცემდა. თითოს
კინანის მიტანით შვიდსა
და რვას კაცსა და ცხენს
აიღებდა და ქვეყანასა
დასცემდა. თითოს ზუფი-
ნის სროლით ოცსა და
თვრამეტს კაცს გაავლებ-
და, და ჩამოცვიოდნენ. ასე
ცვიოდა კაცი, ვითა შემო-
დგომის გრაგნილი ქარი
რომ ფოთოლსა ყრიდეს,
მის მსგავსად. ვითა გაძლი-
ერდა ომი (487, სქ. 7.)

ბ) განძეულობისა და ქორწილას აღწერისას გავრცობის ნიმუშები:

მოკლე

დავყავით კუირა ერთი, და
ავკიდეთ ხუთასსა აქლემსა გან-
ძი და სხუა ყოველი. ციხე,

ვრცელი

დავყავით კვირა ერთი და ავ-
კიდეთ რვაასს ათასსა აქლემსა,
ცხრაასს ათასსა ცხენსა და ჯორ-

⁹ გავრცობილი ტექსტის ნიმუშები მოგვაქვს მხოლოდ H—929 (F) ხელნაწერის
მიხედვით.

ქალაქი და საჭურჭლენი დიდოთ მეფეს მიუთუალნა, ნუთუმცა გარდაეჭადა მსახურების მისისა ნაცუალი. წამოვიღეთ განძი ურიცხუი მუნითა, სადა-იგი ღიაცი მოეკლა. მუნითა გამოვიღეთ, სადა-იგი ვეშაპნი დავეკოცენით. და მოვედით მას ციხესა, სადა სხდეს ალი დილამი და ინდო ჭაბუკი, და მუნითა გამოვიღეთ ურიცხუი განძი. მიესმა ესე ყოველსა არაბეთსა (107; 108).

დავეყენით ამას შინა ღლენი მრავალნი. მე გამოვეთხოვე და ეგრე მიბრძანა: დადეგ ჩემთანაო (458, 6-8).

სა, თორმეტსა ათასსა აზავარსა სულ უცხო თვალი და მარგალიტი, ფარჩა და სტავრა, ღიბა, ატლასი, ნახლი, კარავი და მოფენილობა, ტანისამოსი კერილი და უკერილი, ფლური თეთრი, — სულ მათ ბილწთა დევთა შეეტანათ, — და სხვა უანგარიშო დარჩა ციხე, ქალაქი, ქვეყნები, ჯარი, მონანი, მხეველები, აქლემი, ცხენი, პირუტყვი, რასაც ჩვენ ვერ მოვერიენით, მას დიდოთ მეფესა მივეცით, და გავახელმწიფეთ და დაუმორჩილეთ ყოველივე: რაცა მსახურა ამირან დარეჯანისძესა, გარდაიხადა მისი ნაცვალი. წამოვედით და წამოვიღეთ განძი ურიცხვი. და სადა-იგი ღიაცი მოეკლა, მუნითაც წამოვიღევით განძი ურიცხვი; და სადა-იგი ვეშაპნი დავეცხოცა, მუნითაც განძი ურიცხვი წამოვიღევით. და მოვედით მას ციხესა, სადა სხდეს ალი დილამი და ინდო ჭაბუკი, და მუნითაც წამოვიღეთ ურიცხვი განძი: თვრამეტს ასსა ათასსა აქლემსა, ჯორსა, ცხენსა, აზავრებსა ავკიდეთ და წამოვედით. მიესმათ ესე ანბავი ყოველსა არაბეთსა (108, სქ. 1-2).

დავეყენით ამას შინა ღლენი მრავალნი. და ჩემს იქივ ყოფაში მოვიდა ჭენტა მეფისაგან ქალის ზითევი: ათასი კარგათ გაზრდილი მომღერალი და მოთამაშე, ოქროს სარტყლოსან-ქამროსანი, მონა და ყულუხჩი, ხოჯა და ხელჯოხოქროსანი და მხეველები, გამდელი და

ძიძა და მოახლენი, მოშიათნი ოქროს ქსოვილითა ხუთასნი, და ათასი აკიდებული აქლემი და ჯორი სულ უცხო ფარჩითა კერულითა და უკერულითა, ათასი ჯორი ფლურითა თეთრითა, თვალ-მარგალიტითა, ათასი ცხენი ბედაური ოქროს ლაგმითა და ყმა. დაქოლა მრავალი და შემოეთვალა: ესეც შენია და ეგეცაო, და შენს უნახავს ნუ დაგვაგდებო. მომტანს მრავალი აჩუქა და გაისტუმრა, და ქონება და ზითევი ხაზინაში შეიღეს. მე მიბძანა: ამაში შენც წილი გაქვსო და უანგარიშო მიბოძა (458, სქ. 7).

ქნა ქორწილი მეორესავე დღესა. და მერმე უბოძა ამირანს საბოძუარი... (263,1).

გარდაიხადა ქორწილი ასეთი, რომე არა ინახოდა. შეყარნა დიდებულნი და მოაწვივნა ხუთნი ხელმწიფენი. იმ ქორწილისა მამები და ქალთა და ყმათა შეგენებით უნახავნი ამას ბრძანებდი: ექვსნი მნათობნი არიან ქვეყანასა ზედაო—სამნი ყმანი და სამნი ქალნი. გარდიხადეს დიდი სიხარული და დასხდენ სახლსა ასეთსა, რომე ხუთასი ცალ მხარეს იჯდა და ხუთასი—ცალ მხარეს. შეიქნა მეფეთაგან გარდაყრა და დიდებულთაგან—მოლოცვა. ორმოცი დღე სულ ჩირახი და ლხინი იყო. ორმოც დღეს უკან წავიდნენ მეფენი და დიდებულნი დიდის საბოძვრითა, და მეორმოცესა დღესა უბოძა მრავალი ამირან დარეჯანისძესა საბოძვარი (263, სქ. 1).

ვრცელი რედაქციის ხელნაწერებში შეინიშნება მხატვრული აღწერის ისეთი ნიმუშები, რომელნიც „ამირანდარეჯანიანის“

ტრადიციულ ტექსტში არ გვხვდება. კლასიკური ხანის ქართული საერო ძეგლების მხატვრული აღწერის ხერხების შესწავლისას ე. მეტრეველი მიუთითებდა, რომ აღწერითი მომენტის თვალსაზრისით „ამირანდარეჯანიანი ყველაზე დაბალ საფეხურზე დგას, როგორც წმინდა ეპიკური ხასიათის თხზულება“¹⁰. როგორც ავტორი აღნიშნავს, ჩვენს ძეგლში შეიმჩნევა მეფის სასახლეებისა და სიმღიდრის აღწერა; სამაგიეროდ მასში შედარებით მკრთალად არის გადმოცემული გმირთა გარეგნობის დახასიათება და თვით ბატალური სცენების აღწერაც კი. ხოლო მას შემდეგ, რაც ტრადიციული ტექსტის გავრცობასა და შეკეთებას შეუდგნენ, მასში შეიტანეს ახალი, ჩვენი ძეგლის სტილისათვის უცხო მხატვრული ხერხები. მაგალითად, „ამირანდარეჯანიანის“ ტრადიციულ ტექსტში არ ვხვდებით ბუნების აღწერის შემთხვევებს, მაგრამ ვრცელ რედაქციაში ეს ხერხი უკვე გამოყენებულია. მოგვაქვს განთიადის აღმოსავლურ-სპარსული აღწერის დამახასიათებელი ნიმუში, რომელიც მხოლოდ ვრცელი რედაქციის კუთვნილებაა და „ამირანდარეჯანიანის“ ტრადიციული ტექსტისათვის უცხოა¹¹.

მოკლე

...გამოვალთო. ვითა გათენდა, გააღებინა მეფემან კარავი... (144,6).

ვრცელი

... გამოვალთო. რა საწუთ-როსა მაშვენებელმა მზე-მან ოქროსა ბურჯნი აღმართნა და თვისითა სხივითა ქვეყანა განათლა, მაშინ გააღებინა მეფემან კარნი კარავთანი (144, სქ. 6).

¹⁰ ე. მეტრეველი, მხატვრული აღწერა კლასიკური ხანის ქართულ საერო ძეგლებში, ნ. ბარათაშვილის სახ. გორის სახელმწიფო პედაგოგიკური უნივერსიტეტის შრომები, II, 1947, გვ. 109

¹¹ ბუნების აღწერის ნიმუში იძებნება აგრეთვე XVIII საუკუნის ერთ ხელნაწერში (S—1359), რომელიც ტრადიციული ტექსტის შემცველია, მოკლე რედაქციისაა და ჩამტებული აქვს მხოლოდ ქვესათაურები. ამ ხელნაწერს შევხებით ჭეშთ, ს. კაკაბაძესული ორი რედაქციის მიმოხილვისას. აი ერთი მაგალითი S—1359-დან: „აქა ქორწილი ამირან დარეჯანისა და მის მნათობისა ხვარაშენ ქალისა, ოდეს ყვეს ეამნი ქორწინებისა. დილასა რა მზის სინათლე ელვარე იქმნა და ქვეყნა ლალის ფერათ იქცა, ჭერეთ არცა ვი[ს] გვენახა იგი მთიები და შევნიერი. გამოიყუანეს ხვარაშენ ქალი“ (316, სქ. 1-2). ეს ჩანარით იმ დროს არის შესრულებული, როდესაც ქვესათაური ჩაურთეს. ქვესათაურის ჩართვის შემდეგ გადამწერი ბუნების აღწერის ჩამატებით ერთგვარ ეპილოგს უქმნის ქვეთავს.

ვე ისი ნაცვალსახელის ხმარება, რაც საშუალო საუკუნეების ქართულში ძლიერ არის გავრცელებული. ჩვენი ძეგლისათვის ჩვეულებრივია აგრეთვე ჩვენებით ნაცვალსახელთა ბრუნების გარდამავალი საფეხური (ა მ ა კაცსა, ა მ ა წესითა), რასაც ჩანართებში შედარებით იშვიათად ვხვდებით. ჩამატებებში უკვე ახალი ქართულის ნორმაა დაცული: ი მ ქორწილისა (263, სქ. 1).

ვრცელ რედაქციაში ახალი ქართულის ნორმაა დაცული თანდებულთა ხმარებაშიც: თანდებულები ერთიან სახელს ისე, რომ ბრუნვის ნიშანი მოკვეცილი აქვთ. მაგ.: პ ი რ შ ი... თ ა ვ ზ ე (87, სქ. 1); ფ ე ხ ზ ე (561, სქ. 4); ხ ე ლ მ წ ი ფ ო ბ ა შ ი (709, წ, სქ.) და სხვ.

ჩანართებში გვხვდება ახალი ქართულის ზმნიზდები: ი ქ ი დ ა მ (350, სქ. 9-1); ს ა ც ა გამოჩნდის (709, წ, სქ.); ა ს ე შეიძრა (561, სქ. 4) და სხვ. ამათ ნაცვლად „ამირანდარეჯანიანში“ გვაქვს: მ უ წ ი თ გ ა ნ, ს ა დ ა, ა ს რ ე და სხვ.

ვრცელი რედაქციის გვიანდელობას ამჟღავნებს როგორც მისი მორფოლოგიური, ასევე სინტაქსური თავისებურებანი. ზემოთ აღვნიშნეთ, რომ ჩანართები სადა, ხალხური ენითაა დაწერილი, ვიდრე „ამირანდარეჯანიანის“ ტრადიციული ტექსტი. მართლაც, ჩანართებში მრავლად დაიძებნება ხალხური მეტყველების ნიმუშები. მაგ., ვრცელი რედაქცია ასე გადმოგვცემს იამანის ჭაბუკის განცდებს, როდესაც იგი გაიგებს ბადრი იამანისძისა და ნოსარ ნისრელის დევთაგან შეპყრობის ამბავს: „იწუხა და იცა თავსა და პირში და დაიღეწა საფალავნო იარაღი თავზე“ (87, სქ. 1). სხვა მაგალითები: „როცა ხმალი გამოიწოდის, კარგმან მუშამ რომ (+თივას S) ცელი მოუსოს, იმის მსგზავსად სცელევედის. თითოს ხლმის მოქნევით ეგების ათი-თორმეტი კაცი მოკლის“ (179, სქ. 9). „თითოს ხლმის მოქნევით ბევრჯელ თორმეტს კაცს ჩამოაგდებდა და დახოცდა. თითოს ლახტის მოქნევით რვასა და ცხრას კაცსა და ცხენს დასცემდა. თითოს კინანის მიტანით შვიდსა და რვას კაცსა და ცხენს აიღებდა და ქვეყანასა დასცემდა. თითოს ზუფინის სროლით ოცსა და თვრამეტს კაცს გაავლებდა, და ჩამოცვიოდნენ. ასე ცვიოდა კაცი, ვითა შემოდგომის გრაგნილი ქარი რომ ფოთოლსა ყრიდეს, მის მსგზავსად“ (487, სქ. 7).

ამრიგად, ვრცელი რედაქციის ტექსტი წერის მანერითა და სტილით განსხვავდება ტრადიციული ტექსტისაგან და განიცდის ე. წ. აღორძინების ხანის ძეგლების გავლენას.

განსხვავება ვლინდება აგრეთვე ლექსიკაშიც: ვრცელ რედაქციაში დაცულია რიგი ლექსიკური ერთეული, რომელიც „ამირანდ-02.

დარეჯანიანის“ ძირითადი ტექსტისათვის უცხოა. დავიმოწმოთ მაგალითები:

ა ღ ლ ა ჯ ი (ვარიანტი: ალაჯი):

მეფე ერთ ა ღ ლ ა ჯ ს (ალაჯს B) (+ თან F) გაყვა და გაუშვა (წავი-
და F) მშვიდობით (711, Ⴀ, სქ).

ეს სიტყვა „ჯიმშერიანში“, „რუსულანიანსა“ და „შაჰნავაზიანში“
დასტურდება.

ბ ი ჳ ი:

ოღეს ცხენსა სხდეს, ყოლა არა გვანდეს ესრეთ, ვითამცა ცუდ-
თა ბ ი ჳ თ ა რკენასა ერთმანერთს ფრჩხილები დაემტვრეს და სისხ-
ლი სდიოდათ (676, Ⴀ, სქ. 9).

ამ მაგალითში ბ ი ჳ ი ყმაწვილს, ახალგაზრდა ვაჟს ნიშნავს. „ამი-
რანდარეჯანიანისათვის“ კი ყმაწვილის, ახალგაზრდა ვაჟის აღსანიშ-
ნავად ბუნებრივია ყ მ ი ს ხმარება. ბ ი ჳ ი ყმაწვილის მნიშვნელო-
ბით მხოლოდ „რუსულანიანში“ დასტურდება; იგი გვხვდება „ქართ-
ლის ცხოვრებაში“, ოღონდ სხვა მნიშვნელობით (ბუში). „ვისრა-
მიანშია“ ბიჭობა, ისევ სხვა მნიშვნელობით (ეშმაკობა, მატყუარო-
ბა). ბ ი ჳ ი საბასთან ნიშნავს ბუშს.

გ უ რ ზ ი:

ბალხამ ყამისძემ გ უ რ ზ ი თავსა იფარა... ბალხამ ყამისძემან
გ უ რ ზ ი თავისაგან მოიშალა და გვერდსა დაიფარა. (687, Ⴀ, სქ.
7-2).

ეს სიტყვა დასტურდება „შაჰ-ნამესა“ და „რუსულანიანში“.

ღ ი ბ ა:

ფარჩა და სტავრა, ღ ი ბ ა, ატლასი (108, სქ. 1-2).

ეს სიტყვა გვხვდება შემდეგ ძეგლებში: „შაჰ-ნამე“ (ტ. II); „არ-
ჩილიანი“ (ტ. I), „იოსებ-ზილიხანიანი“, „შვიდი მთიები“, „შაჰნა-
ვაზიანი“.

ზ უ ფ ი ნ ი:

ძირითად ტექსტში საომარ იარაღთა ნაირსახეობა გვაქვს;
მაგრამ არსად გვხვდება ზ უ ფ ი ნ ი. „ამირანდარეჯანიანში“ მის მა-
გიერ ჩვეულებრივ შ უ ბ ი გვაქვს. საბას განმარტებით ზ უ ფ ა ნ ი
შუბია: სასროლი მოკლე შუბი:

თითო ზ უ ფ ი ნ ა ნ სროლით ოცსა და თვრამეტს კაცს გაავ-
ლებდა, და ჩამოცვიოდნენ (487, სქ. 7).

იგი გვხვდება „შაჰ-ნამესა“ და „რუსულანიანში“.

თ ა ვ ა დ ი:

ის გახეშოფდა და ჩვენ მისნი ყმანი გავთავადდით (711, Ⴀ,
სქ.); აქ თ ა ვ ა დ ი უკვე სოციალური ტერმინია.

მიწა:

„ამირანდარეჯანიანის“ ძირითად ტექსტში დედამიწის აღმნიშვნელად ჩვეულებრივ „ქუეყანა“ იხმარება, ჩამატებებში კი მას ახალი ქართულის მიწა ენაცვლება. თუმცა ჩვენი ძეგლის XII კარის ბოლოს, ამირანდარეჯანისძისა და ლამაზ დევის ომის აღწერისას, ერთგან გვხვდება მიწა: „ჰკრა აღრენილსა პირსა ხიშტი [ამირან დარეჯანისძემან] და მიწამდე დაასუნა“ (705, ტ, 7). ან კიდევ: „მისებრი ჭაბუკი არა არისო ზურგსა მიწისასაო“ (530,2); ვრცელ რედაქციაში: „ვინც ფეხზე ვიდგით, მიწასა ზელა დავეცენით“ (561, სქ. 4). მიწა დღევანდელი მნიშვნელობით ჯერ კიდევ „იოანესა და ეფთემეს ცხოვრებაში“ (XI ს.) გვხვდება. მაგრამ, რადგანაც ჩვენი ძეგლისათვის ამ მნიშვნელობით დამახასიათებელია სისტემებრივი „ქუეყანის“ ხმარება, ასეთ ფონზე ნათლად ჩანს ჩამატებების ტენდენცია — იხმარონ ახალი ქართულისთვის დამახასიათებელი ლექსიკური ერთეული (მიწა).

იარაღი:

იარაღის აღმნიშვნელად ჩვენს ძეგლში გვაქვს საჭურველი, ხოლო იარაღი ჩამატებებში კუთვნილებაა: „ასე დააწყდათ ჯაჭვი, ჯავშანი, პოლოტრკი რკინანი და მუზარადები, რომე ის მინდორი სავსე იყო იარაღის ნაგლეჯებითა, რომ მიწაც აღარა ჩნდა“ (676, ტ, სქ. 9).

როგორც ვხედავთ, დამოწმებულ მაგალითში „იარაღთან“ ერთად დღევანდელი მნიშვნელობითაა ნახმარი „მიწაც“. „იარაღი“ გვხვდება „ქართლის ცხოვრების“ მესამე გაგრძელებასა და „შაჰ-ნამეში“.

საათი:

„ამირანდარეჯანიანის“ ტრადიციულ ტექსტში დროის აღმნიშვნელად საათი არ გვხვდება, მის მაგიერ უამრავი გვაქვს: „გარდაგდა ომი დიდი დილითგან ვიდრე ცხრა უამადმდე (58,4). საათი ვრცელი რედაქციის კუთვნილებაა: „სამი საათი შებნედილი იდგა“ (561, სქ. 4). იგი გვხვდება „რუსულდანიანშიც“.

ყაზახი:

სროლა ყაზახისა ბურთისა (482, სქ. 1).

იგი გვხვდება „შაჰ-ნამეში“ (ტ. I), „რუსულდანიანში“, „არჩილიანსა“ და „შაჰნავაზიანში“.

ყაზახი:

მის დროს ქურდი, ყაზახი და მეკობრენი დაწყენარებით იყუნა (709, ტ, სქ.)

პროფ. ალ. ბარამიძე ამ ტერმინს მიაკუთვნებს ე. წ. აღორძი-

ნების პერიოდს.¹² მართლაც, ეს სიტყვა გვხვდება „არჩილიანში“ (ტ. II).

ყ უ ლ უ ხ ჩ ი :

და ჩემს იქივ ყოფაში მოვიდა ჰენთა მეფისაგან ქალის ზითე-ვი... ათასი კარგათ გაზრდილი მომღერალი და მოთამაშე ოქროს სარტყლოსან-ქამროსანი, მონა და ყ უ ლ უ ხ ჩ ი, ზოჯა და ხელ-ჯოხ-ოქროსანი და მხეველნი, გამღელი და ძიძა და მოახლენი (458, სქ. 7).

ყ.უ ლ უ ხ ჩ ი დასტურდება XVIII ს. ისტორიულ დოკუმენტებში, აგრეთვე „დასტურლამალში“ (XVIII ს.). მაგ.: „ქ. თუმანიანო, ბატონი დედოფლის ყ უ ლ უ ხ ჩ ე ბ ს ხუთი ლიტრა ფქვილი მოეც თიბათვის დ ქკს უროს“. (კ. კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ინსტიტუტის ფონდი Hd—12543).

შ ე მ ო კ ი ვ ი ლ ი :

გაგრძელდა ომისა შ ე მ ო კ ი ვ ი ლ ი (188, სქ. 3).

იგი გვხვდება „რუსულანიანში“.

შ ე ყ რ ი ლ ო ბ ა :

იკითხვიდა: „რა ანბავი არის და ან რა შ ე ყ რ ი ლ ო ბ ა რ?“ 562, სქ. 3).

ეს სიტყვა დასტურდება „შვიდ მთიებში“.

ჩ ი რ ა ხ ი :

ორმოცი დღე სულ ჩ ი რ ა ხ ი და ლხინი იყო (263, სქ. 1).

ეს სიტყვა გვხვდება თეიმურაზ I-თან ჩ ი რ ა ხ ო ნ ი-ს, ხოლო „რუსულანიანში“ — ჩ ი რ ა ხ ო ვ ა ნ ი-ს ფორმით.

ც ხ ე ნ ი ბ ე დ ა უ რ ი :

ათასი ც ხ ე ნ ი ბ ე დ ა უ რ ი ოქროს ლავითა (458, სქ. 7).

გვხვდება „რუსულანიანში“, „არჩილიანში“, „დიდმოურავიანსა“ და „მეფეთა სალაროში“.

ხ ა ზ ი ნ ა :

ქონება და ზითევი ხ ა ზ ი ნ ა შ ი შვილეს (458, სქ. 7).

გაუყო შვილთა სახელმწიფო ქალაქნი და ხ ა ზ ი ნ ა ნ ი (710, ტ, სქ.)

ეს სიტყვა დამოწმებულია: „ქართლის ცხოვრების“ მესამე გაგრძელებაში, „შაჰ-ნამეში“, „რუსულანიანსა“ და „დიდმოურავიანში“ (ამ უკანასკნელშია ხ ა ზ ი ნ ა დ ა რ ი).

„ამირანდარეჯანიანის“ ძირითად ტექსტში კი „ხაზინის“ ნაცვლად ჩვეულებრივ „საჭურჭლე“ გვხვდება.

¹² ალ. ბარამიძე, ნარკვევები, I, 1945, გვ. 51.

როგორც დავინახეთ, ვრცელი რედაქციის ეს ლექსიკური ერთეულები დასტურდება მხოლოდ ე. წ. ალორძინების ხანის ძეგლებში. ამ ხანისათვის დამახასიათებელმა ლექსიკამ ანარეკლი პოვა „ამირანდარეჯანიანის“ გავრცობილ ადგილებში.

ვრცელი რედაქციის ფინალის შესახებ სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოთქმულია აზრი, რომ იგი „ამირანდარეჯანიანის“ ძირითადი, ტრადიციული ტექსტის გვიანდელი გაგრძელებაა. ეს საკითხი გარკვეული აქვს პროფ. ალ. ბარამიძეს: „ტექსტი (იგულისხმება ვრცელი ფინალი — ლ. ა.) უფრო გაგრძელებასა ჰგავს და რომელიმე გადამწერს უნდა მიეკუთვნოს. მართლაც: 1. „გაგრძელების“ სტილი საერთოდ მეტად ვულგარულია; კერძოდ, აქ გვხვდება საყურადღებო ტერმინი ყაზახი, რომელიც ყოველ მიზეზ გარეშე „ალორძინების“ პერიოდის პროდუქტია და კლასიციზმთან, ყოველ შემთხვევაში, საერთო არაფერი არ უნდა ჰქონდეს. 2. როგორც ჩამატება გაგრძელებას სჩვევია, ამ პატარა ნაწყვეტშიც შეინიშნება ძირითადი ტექსტის მიმართ საწინააღმდეგო ფაქტობრივი მომენტი. სახელდობრ, საარსიმის-ძე თითქოს ინდოთ მეფემ გაწოისტუმრა „ბალდასავე“. ძირითადი ტექსტით კი ვიცით, რომ საარსიმისძე ცხოვრობდა ბალდადში კი არა, არამედ სპარსეთში, კონკრეტულად „ბალხეთით კერძო“, ე. ი. ინდოეთის მეზობლად. ცნობილია, რომ ინდოთ მეფემ მღვრები დაგზავნა „ქალაქთა სპარსეთისათა“. რაც შეეხება ბალდადს, ამაზე ტექსტში მოიპოვება კატეგორიული მითითება: „ორნი მათნი გაგზავნილნი ყმანი ბალდადსა შინა იყვნეს, და მოვლეს, ვერა სცნეს რა და წამოვიდნენ...“ როდისაა წარმოშობილი ეს გაგრძელება, დანამდვილებით თქმა ძნელია, ყოველ შემთხვევაში გაგრძელების ტექსტი დამოწმებულია 1782 წელს გადაწერილი ხელნაწერით (№-929)“.¹³

ხელნაწერებზე დაკვირვებისას ყურადღება მიიქცია იმ გარემოებამ, რომ ვრცელი რედაქციის ნუსხებს დაბოლოება არა აქვთ ერთგვაროვანი. ყველაზე სრულია H—929 ხელნაწერის დაბოლოება, რომლისგანაც გამოკრებილი ჩანს H—1202 და H—1080 ხელნაწერთა ფინალი.

ვრცელი ფინალის წარმოშობის საკითხს შუქს ჰფენს H—929. (F) ხელნაწერისა და გორის (S) ხელნაწერის დაბოლოებათა ურთიერთმიმართება. საგულისხმოა, რომ კორნილიოს ჩაჩიკაშვილის მიერ გადაწერილ ორივე ამ ხელნაწერში ვრცელი ფინალი სხვადასხვაგვარია: გორის ხელნაწერის ფინალი უფრო მოკლეა, ვიდრე H—929

¹³ ალ. ბარამიძე, ნარკვევები, I, 1945, გვ. 51.

ხელნაწერის დაბოლოება, რომელშიაც გადამწერის ორი ანდერძი პროფ. ალ. ბარამიძე ამას იმის დამამტკიცებლად მიიჩნევს, რომ ფინალი ნამდვილად გადამწერის კუთვნილებაა: „გაგრძელება რომელიც გადამწერის ნახელავია, — წერს პროფ. ალ. ბარამიძე, — ესეც აშკარაა. შინაარსის მიხედვით ტექსტი თითქოს ასე იხურობა დასრულდა დარეჯანისძის ანბავი, დაუსრულებელმცა არს გვარდამწერისა და შვილსა-შვილისა მწერლისა ამის წიგნისა“. ნამდვილად კი თხზულება ამით არ დასრულებულა. ცხადია, რომ გაგრძელება კუთვნილება მოტანილი მინაწერის ავტორს, მაგრამ რადგანაც აქ ფინალი მოცემული არ ყოფილა, ამისი შესრულება უკისრია შემდეგ გადამწერს და პირველი გადამწერის ანდერძი ტექსტში ჩაურთავს მექანიკურად“. ¹⁴

გორის ხელნაწერი კორნილიოს ჩაჩიკაშვილმა გადაწერა 1777 წელს, H—929 კი — 1782 წელს. H—929 ხელნაწერის ფინალში „მექანიკურად“ ¹⁵ ჩართული პირველი ანდერძი უნდა იყოს გორის ხელნაწერისეული ანდერძი. ვფიქრობთ, კორნილიოს ჩაჩიკაშვილმა გორის ხელნაწერიდან 1782 წელს ტექსტი რომ გადაწერა, უცვლელად დატოვა მისი ანდერძი, ოღონდ დაბოლოება უფრო განუვრცო და დაურთო ახალი, მეორე ანდერძიც. ამრიგად, დაბოლოება გადამწერის კუთვნილებაა, მაგრამ არა ორი პირისა, როგორც ამას პროფ. ალ. ბარამიძე ფიქრობს, არამედ ერთისა.

მაშასადამე, პროფ. ალ. ბარამიძე ვრცელ დაბოლოებას მიიჩნევს ე. წ. აღორძინების ხანის ნაყოფად და მიუთითებს H—929 ხელნაწერზე, რომელსაც აქვს ვრცელი რედაქციის ხელნაწერთაგან განსხვავებით ყველაზე სრული დაბოლოება. როგორც ზევით აღვნიშნეთ, ეს დაბოლოება შესრულებული უნდა იყოს კორნილიოს ჩაჩიკაშვილის მიერ 1782 წელს.

აქვე ისმის საკითხი ვრცელი რედაქციის თარიღისა. ხელნაწერთა შესწავლა ასეთ სურათს იძლევა: პირველადია მოკლე რედაქცია, მეორეული კი — ვრცელი. მოკლე რედაქციის პირველადობას, უწინარეს ყოვლისა, ადასტურებს ის, რომ დღემდე ცნობილი უძველესი ხელნაწერები „ამირანდარეჯანიანისა“ (იგულისხმება XVII საუკუნის ყველა ნუსხა, აგრეთვე გალექსილი ვერსია „ამირანდარეჯანიანისა“) მოკლე რედაქციისაა. გარდა ამისა, მოკლე რედაქციის ენობრივი სინამდვილეც მის პირველადობას უჭერს მხარს.

ვრცელი რედაქციის ხელნაწერთა გავრცობის ხერხების, ენო-

¹⁴ ალ. ბარამიძე, ნარკვევები, I, 1945, გვ. 52.

¹⁵ იქვე, გვ. 52.

ბრივი მოვლენებისა და ლექსიკის შესწავლა ცხადყოფს, რომ ვრცელი რედაქცია გვიან, ე. წ. აღორძინების ხანაშია წარმოშობილი მოკლე რედაქციის გავრცობის შედეგად. მაშასადამე, ვრცელი რედაქციის როგორც ფინალი, ისე ჩანართი ადგილებიც ამ ხანის პროდუქტია.

ხოშ არ არის შესაძლებელი დათარიღების ფარგლების უფრო დაეწროება? ამ საკითხის გადასაჭრელად საჭიროა დადგინდეს ვრცელი რედაქციის ავტორის ვინაობა.

როგორც აღვნიშნეთ, ვრცელი დაბოლოება ჩვენი ძეგლისა 1782 წლის H—929 ხელნაწერშია დაცული; ეგვევ ხელნაწერი გავრცობილია ტექსტის შიგნითაც. მაგრამ მასზე ადრეულია გორის მუზეუმის ხელნაწერი, რომელიც ტექსტის შიგნით ვრცელია, ღღონდ დასასრულა H—929 ხელნაწერთან შედარებით უფრო მოკლე აქვს. თუ კორნილიოს ჩაჩიკაშვილმა გორის ხელნაწერიდან გადაწერა 1782 წელს H—929 ნუსხა და განუვრცო ის მოკლე დაბოლოება, რომელიც გორის ხელნაწერს ჰქონდა (ასეთი ვარაუდის უფლებას კი H—929 ხელნაწერის ფინალში მოთავსებული ორი ანდერძი გვაძლევს), ხომ არ შეიძლება საერთოდაც ვრცელი რედაქციის ავტორად მივიჩნიოთ კორნილიოს ჩაჩიკაშვილი? ამას მისი მუშაობის სტილი გვაფიქრებინებს. შეინიშნება ერთი რიგი ჩანამატი ადგილებისა, რომლებიც მხოლოდ H—929 ხელნაწერში გვხვდება. ასევე გორის ხელნაწერიც ითვლის ორიოდ ჩანართს, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ ამ ხელნაწერშია. შესაძლოა დაეუშვათ, რომ H—929 ხელნაწერის გადაწერისას კორნილიოს ჩაჩიკაშვილმა, მართალია, გამოტოვა ორიოდ ჩანართი გორის ხელნაწერიდან, მაგრამ სამაგიეროდ სხვა ადგილას ახალი ჩანართებით განავრცო.¹⁰

ყოველივე ეს თითქოს საფუძველს იძლევა, რომ კორნილიოს ჩაჩიკაშვილი ვრცელი რედაქციის ავტორად მივიჩნიოთ, მაგრამ გადაჭრით ამის თქმა არ იქნებოდა დამაჯერებელი, მით უმეტეს, რომ ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილის მიერ გადაწერილ კრებულ „შეხვეტილიანში“ მოიპოვება „ამირანდარეჯანიანის“ ფრაგმენტი, ორად-ორი ფურცელი, რომელიც აგრეთვე ვრცელი რედაქციისა უნდა ყოფილიყო. ოღონდ რა ხასიათისა და რა რაოდენობისა იქნებოდა მისი ჩანართები, ამის დადგენა ჯერჯერობით შეუძლებელია: ეს მოხერხდება მხოლოდ

¹⁰ ჩამატებანი, რომლებიც მხოლოდ H—929 ხელნაწერში გვხვდება: 49, სქ. 1; 87, სქ. 1; 153, სქ. 7; 262, სქ. 3; 486, სქ. 9; 487, სქ. 7; 188, სქ. 3; 482, სქ. 1; 597, სქ. 5; 600, სქ. 1 და სქ. 2; 676, სქ. 9; 642, სქ. 1; 687, სქ. 7-2.

ჩამატებანი, რომლებიც მხოლოდ გორის ხელნაწერშია: 494, სქ. 5; 493, სქ. 8-9; 562, სქ. 3.

მაშინ, თუ სადმე გამოჩნდება ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილისეული ნუსხა „ამირანდარეჯანიანის“ სრული ტექსტით.

„ამირანდარეჯანიანის“ ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილისეული ხელნაწერის დარჩენილი ორფურცლიანი ტექსტი და კორნილიოს ჩაჩიკაშვილისეულ ხელნაწერთა ტექსტი მსგავსია. მაშასადამე, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ არა კორნილიოსს, არამედ ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილს განუვრცია „ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტი.¹⁷ ამ ვარაუდისათვის საფუძველს ისიც გვაძლევს, რომ მამა-შვილისათვის (ნიკოლოზ და კორნილიოს ჩაჩიკაშვილები — ლ. ა.) როგორც ჩანს, დამახასიათებელი ყოფილა ტექსტების რედაქციულ-ვარიანტული დამუშავება.

სამეცნიერო ლიტერატურაში ცნობილია ის სარედაქციო მუშაობა, რაც ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილს გაუწევია სულხან-საბა ორბელიანის „სიბრძნე სიცრუისაზე“. ს. — ს. ორბელიანს ეს ნაწარმოები დაუწერია ახალგაზრდობის ჟამს, ბერად შედგომამდე. „თხზულება პოპულარული გამხდარა. ამითაა გამოწვეული, რომ ის ცნობილია მრავალი ხელნაწერით, რომლებიც XVIII საუკუნის სამოციან წლებიდან მომდინარეობენ. აღნიშნულ ხელნაწერთა შესწავლიდან ირკვევა, რომ საბას საბოლოოდ დაუმუშავებელი სახით დარჩენია „სიბრძნე სიცრუისა“. ბერად შედგომამდე ეს საქმე მას ვერ მოუხწრია. შემდეგ კი, მისთვის ყურადღება აღარ მიუქცევია. ამიტომაა ტექსტში ხარვეზები, რომლებიც შეუძლებელია მხოლოდ გადაწერთა მეოხებით იყოს გამოწვეული. შემდეგში ტექსტის გამართვა უცდიათ გადაწერლებს, ალაგ-ალაგ გაუვრციათ, ბუნდოვანი ადგილები გაუმართავთ, მაგრამ სრულყოფილი სახით თხზულება მაინც ვერ მოუციათ. ამ მხრივ საყურადღებოა ნიკოლოზ ასლამაზის-ძე ჩაჩიკაშვილის ნუსხა, რომელშიც მოცემულია პირველი ცდა თხზულების რედაქტირებისა (ხაზი ჩვენია — ლ. ა.), მაგრამ ნ. ჩაჩიკაშვილის ნუსხა უყურადღებოდ დარჩენილა, მას პოპულარობა ვერ მოუპოვებია. პირიქით, თვით ჩაჩიკაშვილებს შორისაც ტექსტში ნასწორები ადგილების შესახებ აზრთა სხვადასხვაობა წარმოშობილა. ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილის ვრცელი ჩანართები მის შვილებს თომას და კორნელის თავისებურად გადაუკეთებიათ“.¹⁸

¹⁷ „შეხვეტილიანი“ ნ. ჩაჩიკაშვილმა გადაწერა 1774—79 წლებში. მასში მოთავსებული „ამირანდარეჯანიანი“ გადაწერის ანდერძში მეოთხე ადგილზეა, ე. ი. ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილს უფრო ადრე გადაუწერია „ამირანდარეჯანიანი“, ვიდრე კორნილიოს ჩაჩიკაშვილს — გორის ხელნაწერი.

¹⁸ ს. ო. ჟ. ბ. ა. ნ. შ. ვ. ლ. ი., „სიბრძნე-სიცრუის“ ტექსტისათვის: სულხან საბა ორბელიანი, თხზულებანი, I, 1959, გვ. 253.

ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილის მიჩნევა „ამირანდარეჯანიანის“ ვრცელი რედაქციის ავტორად დასაშვებია, რაკი ცნობილია ტექსტებზე მისი მუშაობის მეთოდი. გადაჭრით კი ამის თქმაც ძნელია, რადგან ჩვენ ხელთ არა გვაქვს „ამირანდარეჯანიანის“ ნიკოლოზ ჩაჩიკაშვილისეული ნუსხის სრული ტექსტი, ხოლო ორფურცლიან ფრაგმენტზე დაყრდნობით ასეთი მტკიცება არ იქნებოდა საკმაოდ საფუძვლიანი.

ამგვარად, ვრცელი რედაქციის ავტორის ვინაობის დადგენა ჯერჯერობით ჭირს, რადგან არა გვაქვს საკმარისი დოკუმენტური მასალა. ერთი კი ცხადია: მოკლე რედაქციის გავრცობა ჩაჩიკაშვილთა ოჯახში უნდა მომხდარიყო; მაგრამ რომელია რედაქტორი, — ნიკოლოზი, თუ კორნელიოსი, — ამის დადგენა არ ხერხდება.

მაშასადამე, ვრცელი რედაქციის წარმოშობის დროც შესაძლებელია უფრო ვიწროდ შემოვფარგლოთ. ვფიქრობთ, მოკლე რედაქცია გავრცობილა XVIII საუკუნის 70.80-იან წლებში.

რედაქციების საკითხთან დაკავშირებით საგანგებოდ გვინდა შევჩერდეთ პროფ. ს. კაკაბაძის მოსაზრებაზე. „ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტი რომ ორი რედაქციით არსებობს, პროფ. ს. კაკაბაძეც მიუთითებდა, ოღონდ ამ ტექსტის რედაქციებად დაყოფის მისი პრინციპი სხვა ხასიათისაა.

პროფ. ს. კაკაბაძის აზრით, არსებობს „ამირანდარეჯანიანის“ „თავდაპირველი და მერმინდელი რედაქციები“.¹⁰ პირველი რედაქცია წარმოდგენილია თვით კაკაბაძისეულ გამოცემაში, ხოლო ამ რედაქციის ტექსტი დაუცავს სამ ხელნაწერს: S—393, S—1623 და S—3708. ტექსტის გამოცემისათვის ს. კაკაბაძეს S—393 ნუსხა გამოუყენებია „ძირეულად“, ხოლო S—1623 და S—3708 ნუსხები — ნაკლული და დამახინჯებული ადგილების შესავსებად და დასადგენად.

„ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტის მეორე რედაქცია, ს. კაკაბაძის აზრით, დაცულია ზ. ჭიჭინაძის გამოცემაში, რომელსაც საფუძვლად დაედო S—1119 ხელნაწერი. „ამ ხელნაწერის ტექსტი, — წერს ს. კაკაბაძე, — შინაარსის მიხედვით ზუსტად მისდევს პირველ რედაქციას, მაგრამ მას ატყვია რედაქტორის მძლავრი შალაშინი. აცალკეული გამოთქმანი შევსებულ-შესწორებულია მთელი მოთხრობის სიგრძეზე, თავების სათაურებს გარდა გაკეთებულია ბლო-

¹⁰ ს. კაკაბაძე, ამირან-დარეჯანიანის შესახებ: ამირანდარეჯანიანი მოსე ხო-მელისა, ს. კაკაბაძის რედაქციით, 1939, გვ. XIII.

მად ქვესათაურებიც, როგორც ეს წარმოდგენილია ზ. ჭიჭინაძის გამოცემაში²⁰.

ამგვარად, ს. კაკაბაძის თქმით „ამირანდარეჯანიანის ტექსტის — ორი რედაქციის — თავდაპირველის და მერმინდელის — არსებობა დადგენილად უნდა იქმნას მიჩნეული“²¹.

როდის უნდა ჩამოყალიბებულიყო მეორე რედაქცია? ს. კაკაბაძის ვარაუდით, „ასეთი მეტად არსებითი რედაქციული ცვლილება ერთი და იმავე ტექსტისა შეუძლებელია თვით ავტორს მიეწეროს. უფრო დასაჯერებელია, რომ ეს ცვლილება შესრულებულ იქმნა თვით თხზულების ავტორიდან საკმაოდ დაშორებულ ხანაში, როდესაც მიზანშეწონილად იქმნა ჩათვლილი ტექსტი ახალ მოთხოვნილებათა მიხედვით ახლად შესწორებულ-შეესებულად ყოფილიყო ფეოდალური მკითხველისთვის მისაწვდენად“²². ს. კაკაბაძეს მიაჩნია, რომ „ამირანდარეჯანიანის“ პირველი რედაქცია XI საუკუნის პირველ მეოთხედში ან მის ახლო ხანაშია შესრულებული უცნობი ავტორის მიერ, მეორე რედაქციის წარმოშობა კი მოსე ხონელის სახელს უკავშირდება: „თამარ მეფის დროს მოსე ხონელს შეუსწორებია ამირანდარეჯანიანის ტექსტი თავიდან ბოლომდის თავისი დროის მკითხველთა მოთხოვნილებისათვის ანგარიშის გაწევით“²³.

სამეცნიერო ლიტერატურაში აღიარებულია, რომ „ამირანდარეჯანიანის“ ტრადიციული ტექსტი, რომელშიც მრავლად დასტურდება სხვადასხვა დროის გადაწერთა ვარიანტული სხვაობანი, ჩვენამდე მოღწეულია ერთი რედაქციით. „რომანის არავითარი ორი სხვადასხვა, სხვადასხვა დროს დაწერილი რედაქცია არ არსებობს, — აღნიშნავს აკად. კ. კეკელიძე. — ის სახე მისი, რომელიც მოცემულია შედარებით მოგვიანო დროის ხელნაწერებში, არის შედეგი რომანის საუკუნეთა განმავლობაში გადამწერთა მიერ დამატებებისა, რომელიც გამოიხატებოდა არათუ ცალკეული ადგილების გავრცობასა და შეკეთებაში, მთელი თავებისა და ეპიზოდების დამატებაშიც“²⁴. ამავდროულად აზრისაა პროფ. ალ. ბარამიძე. „ამირანდარეჯანიანის“ ს. კაკაბაძისეული გამოცემის განხილვისას იგი შენიშნავს, რომ „ზ. ჭიჭინაძის გამოცემა მართლაც ნაგვიანვე ხელნაწერსა და წარყვნილ

²⁰ ს. კაკაბაძე, ამირანდარეჯანიანის შესახებ: ამირანდარეჯანიანი მოსე ხონელისა, 1939, გვ. XIII.

²¹ იქვე, გვ. XV.

²² იქვე, გვ. XV.

²³ იქვე, გვ. XVIII-XIX.

²⁴ კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, II, 1958, გვ. 79.

ტექსტს ემყარება. ამდენადვე ეს გამოცემა (და მისი დედანი), ს. კაკაბაძის გამოცემასთან შედარებით, შეიძლება მიჩნეულ იქნას „ამირანდარეჯანიანის“ თავისებურ ვარიანტად ან, თუ გინდ, პირობითად რედაქციადაც“²⁵.

„ამირანდარეჯანიანის“ ტრადიციულ ტექსტს რომ ჩვენამდე ერთი რედაქციით მოუღწევია, ამას მისი ხელნაწერი მემკვიდრეობა გვიდასტურებს. ხელნაწერების ჩვენებათა გათვალისწინებით შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ იმ ვარიანტის წარმოშობა, რომელსაც პროფ. ს. კაკაბაძე მეორე რედაქციას უწოდებს.

ამ მხრივ ინტერესს იწვევს კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში დაცული ხელნაწერი S—1359. ე. თაყაიშვილი ამ ხელნაწერს ათარიღებს XVIII საუკუნის პირველი მეოთხედით.²⁶ ხელნაწერი ძლიერ დამახინჯებულია, ახასიათებს, ერთი მხრივ, ასოთა ხშირი დაკლება და, მეორე მხრივ, ანმეტობა. ეს ხელნაწერი უნდა განვიხილოთ ლენინგრადის მ. სალტიკოვ-შჩედრინის სახელობის სახელმწიფო საჯარო ბიბლიოთეკაში დაცულ იოანე ბატონიშვილისეულ „ამირანდარეჯანიანის“ ხელნაწერთან მიმართებით. საქმე ისაა, რომ იოანე ბატონიშვილისეული ხელნაწერი, რომელიც გადაწერილია 1699 წელს, „ამირანდარეჯანიანის“ XVII საუკუნის ხელნაწერთაგან მხოლოდ იმით განსხვავდება, რომ დაყოფილია ქვეთავებად. მასში ზედმეტი ქვესათაურების გაჩენა ხელოვნურია. ხელნაწერზე დაკვირვებისას გვექმნება ისეთი შთაბეჭდილება, რომ მის გამამწერს ხელთ ჰქონია გამზადებული ქვესათაურები და ხელოვნურად ჩაურთავს ისინი ძირითად ტექსტში. მოგვყავს ამის ნიმუშები:

„დადგა ნოსარ ნისრელი თვით იგი მარტო. აქა ბაყბაყ დევისაგან და ხარზან დევისაგან ლალატითა ნოსარ ნისრელისა უეზურობა მძინარე. არქვა მან ორპირმან კაცმან: „დაძინებას ეკრძალო P“²⁷ (85, სქ. 6).

აქ ამბის თხრობა შუაშია გაწყვეტილი.

---

²⁵ ალ. ბარამიძე, „ამირანდარეჯანიანის“ ახალი გამოცემის გამო: ნარკვევები, 1, 1945, გვ. 375, შფშ. 1.

²⁶ ე. თაყაიშვილი, მართლა მოაღწია ჩვენამდის ძველი დილარიანის ნაწყვეტმა თუ არა? (მცირე შენიშვნები ამირანდარეჯანიანის ხელნაწერების შესახებ): „მოამბე“, 1900, № 2; მისივე, „ამირანდარეჯანიანის“ ხელნაწერთა აღწერილობა: ე. თაყაიშვილის არქივი, № 144 (დაცულია კ. კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ინსტიტუტში).

²⁷ P-თი აღვნიშნავთ იოანე ბატონიშვილისეულ ხელნაწერს.

„დავდეგით მას ღამესა მის ციხისა ძირსა, დილასა შეეკაზმა ამირან დარეჯანისძე საქუებითოთა აბჯრითა. აქა ამირან დარეჯანისძისაგან დევთა ციხის აღება და ალი დილამისა და ინდო ჭაბუკის გამოყუანა. რა გათენდა, აიღო ფარი და შეუჭდა ციხისა ძირსა P“ (92, სქ. 3).

ამ მაგალითშიც ქვესათაურის ჩართვით თითქოს ბუნდოვანი ხდება მომდევნო წინადადების შინაარსი: ნათლად აღარ ჩანს, თუ ვინ აიღო ფარი და ვინ შეუტია დევების ციხეს.

„ამა სიტყუასა ზედა წაგუიძღვა დიაცი იგი — აქა სეფედავლესი და რაზიმან დევისა ომი — და მიგუიყუანა ქუეყანასა შუენიერსა (424, სქ. 10).

ეს მაგალითი მკაფიო ნიმუშია იმისა, რომ ქვესათაურების ჩაბატებით წინადადება შუაზეა გაწყვეტილი.

ზოგჯერ ქვესათაური თხრობაში უადგილოდ არის ჩართული. ასე, მაგალითად:

„ამაზედან დაასკვნეს ომი ფიცხელი ხელისად და გაიყარნეს. აქა ომი სეფედავლესი და დარეჯანისძისა მედგარად და კიდევ გაწყუედა. შეგვექნა ჩვენ შეჭირვება, ამისთვის რომე ანუ მოკვდების რომელიმე და ანუ ერთი რომელიმე იჯობინების... მაგრა დაშლისა ღონე არა იყო. დილასა ბინდსა ჰკრეს ბუკსა და დაბდაბსა სეფედავლეს კარსა, და გამოვიდა სეფედავლე, თეთრსა ტაიჭსა ზედა ჯდა“ (474, სქ. 9).

როგორც მოტანილი ნაწყვეტიდან ჩანს, უფრო მიზანშეწონილი იქნებოდა ქვესათაურის ჩართვა იმ ადგილას, სადაც ომის ეპიზოდი იწყება.

ამრიგად, იოანე ბატონიშვილისეული ხელნაწერის ძირითადი ტექსტი დაყოფილია ქვეთავებად. როგორც სათაურების არასწორი ჩართვა მოწმობს, ასეთი დაყოფა გვიანდელია. „ამირანდარეჯანის“ უძველეს ანუ XVII საუკუნის ნუსხებში, ეს ხელნაწერი ერთადერთია, რომელიც ქვესათაურებს შეიცავს. ამ ხელნაწერისაგან უნდა მომდინარეობდეს S—1359 ნუსხა. ამას ამტკიცებს, უპირველეს ყოვლისა, იგივე ქვესათაურები, რომლებიც მხოლოდ იოანე ბატონიშვილისეულ ხელნაწერშია და რომლებიც უკლებლივ განმეორებულია S—1359-შიც. გარდა ამისა, მსგავსია ორივე ხელნაწერის ტექსტი. მაშასადამე, S—1359 მომდინარეობს იოანე ბატონიშვილისეული ხელნაწერიდან, ოღონდ S—1359-ში ზოგან ტექსტობრივი სხვაობა იჩენს თავს. მაგ.: აქ სეფედავლე დარისპანისძის კარში ერთი ადგილი უფრო ვრცელადაა წარმოდგენილი, ვიდრე იოანე

ბატონიშვილისეულ ხელნაწერში და ჩვენ მიერ გამოყენებულ ყველა სხვა ნუსხაში. აღსანიშნავია, რომ ტექსტის ეს მონაკვეთი დაცულია S—1119 ხელნაწერში, რომელიც საფუძვლად დაედო ზ. ჭიჭინაძის გამოცემას. S—1119 ხელნაწერიც, S—1359 ხელნაწერის მსგავსად, ქვესათაურებიანია, ოღონდ ტექსტი ძლიერ დამახინჯებულია. ტექსტობრივი შეჯერებით გამორიკვა, რომ S—1119 უთუოდ მომდინარეობს S—1359-დან. ზემოთ მითითებული ის მონაკვეთი ტექსტისა, რომელიც მხოლოდ S—1359-შია დაცული, განმეორებულია S—1119-შიც:

ძირითადი ტექსტი და
.იოანე ბატონიშვილისეუ-
ლისა (P)

S—1359

ზ. ჭიჭინაძის გამოცემა
(S-1119)

კეკელა დაიჭირეს მამისა მისისა გაზრდილთა. ვითა სეფე-დავლე მოიწიფა და ომი შეეძლო, ეგრე ჰკითხა დედასა მისსა: „დედოფალო, ესე ქალაქი დიდი და კარგი არის, და ამის გარეგან (ამას გარეგნით P) სხუა რად არა გუაქუსო“. იგი ატირდა და ეგრე უთხრა: „ღიადი გუქონდა, შვილო, განა მამისა შენისა სიკუდილსა ზედა ყუელა წაგუილეს მტერთათა“. დედოფალსა ეგრე აცნობეს, ვითა: „მაგას ყმასა უმჭირიან, ანუ მუხთლად მოგიკვლენ ომითა (~ომითა მოგიკვლენ P) და ანუ წამლითა“. რა ესე	კეკელა დაიჭირეს მამისა მისისა გაზრდილთა, და შეამაგრეს იგი ქალაქი დიდი, ტურფა და კეკელა. გამოცდა წელნი მრავალნი. და ამაშიგან მოიწიფა ესე სეფედავლე და შემძლებელ იქმნა ომისა და ანუ სხვასა საჭაბუკოსა გოლიათობასა. დღესა ერთსა მივიდა წინაშენ დედოფლისა დედისა მისისასა, და ჰკითხა: „ესე ქალაქი რომე დიდნი და შეენიერნი არიან, ამა ქალაქისა წაღმართ რატომ არა გაქვს სხვანი ქვეყანანი და სოფლებიო?“. ატირდა გულმდუღრად იგი დედოფალი, დედა მისი, და ესრე უთხრა: „შვილო ჩემო, დიდნი გქვონდა და ქალაქნი მრავალნი, მაგრამ, ოდეს ბნელ	და იგი დარისპან შამარი მისთა გაზრდილთა ყმათა შეამაგრეს. იგი ქალაქი დიდი ტურფა იყო და კეკელა. გამოცდა წელნი მრავალნი, და ამას შიგან მოიწიფა სეფედავლე და შემძლებელ იქმნა საჭაბუკოთა საქმეთა. დღესა ერთსა მივიდა წინაშე დედოფლისა, დედისა მისისა, და ჰკითხა: „ესე ქალაქნი რომე დიდნი და შეენიერნი არიან, ამა ქალაქისა წაღმართ რატომ არა გვაქვს სხვანი ქვეყანანი? ატირდა გულმდუღრად დედა მისი, დედოფალი, და ესე უთხრა: „შვილო ჩემო, დიდნი გქვონდა და ქალაქნი მრავალნი, მაგრამ, ოდეს ბნელ იქ-

ესმა დედოფალსა, მიერითგან დედო-
ფალი თუისითა ჯე-
ლითა უქმოდა შაჰა-
მადსა (საჰამადსა
თავისითა . ქელითა
უქმოდა P) და კარ-
ნი მის ქალაქისანი
თუით დაკლიტნის
(398,10—400,2).

იქმნა ჩვენად სინათლე
მზისა და მოვიდა სიკვ-
დილისა მის უებროსა
მაგისა (!) შენისა და
განვიდა ამა სოფლისა
შვებითგან და ჩუენ
განგვიტევა თვალცრემ-
ლიანნი, მაშინ მოგე-
მართეს ძველ ოდენ
მყოფთა მტერთა და
ყოველივე წაგვიღეს,
და ვართ ამავე წესი-
თა“. მის ჟამამდე არ
უწყოდა საქმენი . ესე
პატრონისა ჩვენისა ძე-
მან . და დედოფალსა
ეტყოდეს ყოველნივე,
ვითა: „უმზირნა ყო-
ველნივე მაგა ყმასა,
ანუ ომსა შინა რამე
წეკიდების და ანუ წამ-
ლითა შერევენო“. ის-
მინა ესე დედოფალმან
და სანუკვარსა თვით
ქელითა თვისითა უმ-
ზადებდა და მის ქალა-
ქისა კარნიცა ქელითა
თვისითა დაკლიტნის
(399, სქ. 1-2).

მნა ჩვენთვის სინათლე
მზისა, მოკვდა მამა
შენი და დაგვაგდო
თვალცრემლიანი, მა-
შინ მოგემართეს ძველ-
თა მათ მტერთა, მო-
გვადგნენ და ყოველი-
ვე წაგვიღეს, და ვართ
მათ მტერთაგან ძლე-
ულნი . ჟამამდე არა
იცოდა პატრონისა ჩე-
მისა ძემან . და მაშინ
ეტყოდეს დედოფალსა
ყოველნივე, ვითა: „უმ-
ზირან მტერნი მაგა
ყმასა, ანუ ომსა შიგან
რამე წეკიდების და
ანუ წამლითა შერევე-
ნო . ისმინა ესე დედო-
ფალმან და სანუკვარ-
სა თვისსა ხელითა უმ-
ზადებდა და მის ქალა-
ქისა კარნიცა თითონ
დაკლიტის . (გვ. 150).

S—1119 ნუსხა ანუ ზ. ჰიკინაძის გამოცემის დედანი რომ S—
1359-დან მომდინარეობს; ამას ადასტურებს შემდეგი: S—1359-ის
ფრაზები, რომლებიც მხოლოდ ამ ხელნაწერისათვისაა დამახასია-
თებელი და სხვა ძველ ნუსხებში არ გვხვდება, სიტყვა-სიტყვითაა
განმეორებული S—1119-ში.

მოვითანოთ ამის რამდენიმე ნიმუში:

მოვიდიან მებუ-
კე-მელაბდაბენი და
მგოსანნი. იყო სა-
ხიობა (სახეობა P).
ვკითხეთ მუნ კაც-
სა ვისმე... (305,8-
10).

მოვიდიან მებუკე-მე-
ლაბდაბენი და მგოსან-
ნი სატრფიალონი და
ვმითა ტბილითა ვმია-
ნობდიან. მერმე ვკით-
ხეთ სახეობა მათ სპა-
თა, თუ... (305, სქ.
9-10).

მოვიდიან მებუკე-მე-
ლაფდაფენი, მგოსანნი,
და მოშითნი სატრფი-
ალონი და ხმითა ტბი-
ლითა ხმიანობდიან.
მერმე ვკითხეთ მათ
სპათა სახეობა, თუ...
(გვ. 114).

მცირედ სიბერე
შეეტყუებოდა
(312,6).

ოდესმეა შეჰგვანდა
მცირედ რამე მოდლე-
ვნება (312, სქ. 6).

ოდესმეა შეჰგვანდა
მცირედ მოდლევნება.
(გვ. 117).

დავიწყეთ სმა და
განსუენება. (661,
ტ, 7).

დაუწყეთ სმა ლალის
გსმიდით ლალის ფერ-
ფერთა ხოშაგრჯულთა სა ხოშ-გურულსა ღვი-
ნენოთა (661, ტ, სქ. 7). ნოსა (გვ. 247).

პროფ. ს. კაკაბაძე შენიშნავს, რომ „პირობით მეორე რედაქ-
ციად წოდებული ტექსტი წარმოადგენს პირველი რედაქციის სა-
ფუძვლიან შესწორების და ნაწილობრივ შეცვლების ცდასაც“. ²⁸ მაგ-
რამ ტრადიციული ტექსტის შემცველი ხელნაწერების შესწავლამ
ცხადყო, რომ ეს ცვლილება არ არის რედაქციული ხასიათისა:
მეორე რედაქციად მიჩნეული ხელნაწერები პირველისაგან განსხ-
ვავდება მხოლოდ ქვეთავების გაოყოფითა და დასათურებით. ქვე-
სათაურები მექანიკურად არის ჩატული და ზოგ შემთხვევაში
შუაზე წყვეტს წინადადებას. მაგრამ ეს სრულიადაც არ არის საკ-
მარისი იმისათვის, რომ ამ რიგის ხელნაწერები ცალკე რედაქციად
მივიჩნიოთ.

„ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტში ეს ცვლილება მოუხდენია არა
მოსე ხონელს და ისიც თამარის დროს, როგორც პროფ. ს. კაკაბა-
ძე აღნიშნავს, არაქედ XVII საუკუნის ბოლოსა და XVIII საუკუ-
ნის პირველ ნახევარში, ე. ი. იმ პერიოდში, რომელსაც განეკუთ-
ვნება იოანე ბატონიშვილისეული ნუსხა და S—1359 ხელნაწერი.
იოანე ბატონიშვილისეული ნუსხა წარმოადგენს ამ „ვარიანტის“
წარმოშობის პირველ საფეხურს, როდესაც ტრადიციული ტექსტი

²⁸ ს. კაკაბაძე, ამირან-დარეჯანიანის შესახებ: ამირან-დარეჯანიანი მოსე ხო-
ნელისა, 1939, გვ. XIV.

ქვეთავებად დაყვეს და შიგ მექანიკურად ჩაუთეს ქვესათაურები, ხოლო მეორე საფეხურზე, S—1359 ხელნაწერის გადაწერისას, ტექსტი იოანე ბატონიშვილისეულ ხელნაწერთან შედარებით რამდენიმე ადგილას შეცვალეს (იხ. ზემოთ მოყვანილი ნიმუშები).

XIX საუკუნის სხვა ხელნაწერთა მსგავსად, S—1119-ში ტექსტი უფრო დამახინჯებულია. ეს ხელნაწერი გადაწერილია 1825 წელს. „ამირანდარეჯანიანის“ XIX საუკუნის რამდენიმე ხელნაწერში ტრადიციული ტექსტი კარგად არის დაცული, ხოლო უმრავლესობაში საგრძნობლად შეცვლილი და დამახინჯებულია; S—1119 ხელნაწერი სწორედ ამ უმრავლესობას განეკუთვნება. ამ ხელნაწერზე დამყარებული გამოცემა, ერთი შეხედვით, შეიძლებოდა ახალ რედაქციადაც კი მიგვეჩინა, მაგრამ ათობით სხვა ხელნაწერთა შესწავლით მიღებული შედეგები ასეთ ვარაუდს არ უჭერს მხარს.

აქვე უნდა განვიხილოთ აგრეთვე საკითხი „ამირანდარეჯანიანის“ ტრადიციული ტექსტის მეთორმეტე კარში მომხდარი რედაქციული ცვლილებების შესახებ.

„ამირანდარეჯანიანის“ მეთორმეტე კარი — „ბალხეთს შესვლისა ამბავი“ ხელნაწერებში ერთნაირია, ტრადიციული ტექსტის შემცველია, ახსიათებს მხოლოდ ვარიანტული სხვაობანი. ეგვევ არ ითქმის მარტო იმ სამიოდე ხელნაწერზე, რომლებსაც „ამირანდარეჯანიანის“ გარდა „ჯიმშერიანის“ შემოუწნახავთ. ამ ნუსხებში, სადაც ჩართულია ე. წ. „ზედმეტი“ თავები „ჯიმშერიანისა“, თავისებურია „ბალხეთს შესვლისა ამბავიც“. დასახელებული კარი ტრადიციულ ტექსტთან მიმართებით რედაქციულ სხვაობას გვიჩვენებს. კარის დასაწყისი მიჰყვება ტრადიციულ ტექსტს, შემდგომი ნაწილი კი უკვე განსხვავებულია. ამის გამო ჩვენ მიერ დადგენილ ტექსტში მეთორმეტე კარი წარმოდგენილია Ⴀ და Ⴁ რედაქციით. Ⴀ რედაქცია არის ტრადიციული ტექსტი, ხოლო Ⴁ იმ ხელნაწერთა ტექსტია, რომლებიც „ჯიმშერიანის“ შეიცავს; ეს ხელნაწერებია: S—1623 (L), S—3708 (M) და თეიმურაზ ბატონიშვილის კოლექციის E—40 (R).

საფიქრებელია, რომ ეს რედაქციული ცვლილებანი გამოიწვია „ჯიმშერიანის“ ღართვამ, ამას თვით „ამირანდარეჯანიანის“ ის ნუსხები ადასტურებს, რომლებშიც „ჯიმშერიანისა“ დაცული. საგულისხმოა შემდეგი გარემოება: „ბალხეთს შესვლისა ამბავი“ ტრადიციული ტექსტისაგან რედაქციულად განსხვავდება იმ ხელნაწერებში²⁹,

²⁹ S—1623, S—3708, E—40, S—435.

სადაც „ჯიმშერიანი“ მეთერთმეტე და მეთორმეტე კარებს შორის არის ჩართული; ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკის საბინისისეულ) (№ 15) ხელნაწერში კი, რომელსაც „ჯიმშერიანი“ დართული აქვს უკანასკნელი, ანუ მეთორმეტე კარის (შბალხეთს შესვლისა ამბავი“ შემდგომ, ეს მეთორმეტე კარი არავითარ ცვლილებას არ განიცდის, გამგრძელებელი მხოლოდ „ჯიმშერიანის“ ჩართვით არ შემოფარგლულა: იგი მეთერთმეტე კარის — „სისხლთა ძებნისა ამბავის“ ფინალსაც გაჰყავს ჩალხს. მზეჭაბუკის სისხლის აღების შემდგომ ტრადიციული ტექსტით ამირან დარეჯანისძემ სეფედავლე დარისპანისძე ერთ წელს არ გაუშვა ბლდადიდან. დროს ნადირობასა და ნადიმობაში ატარებდნენ. ამის შემდგომ სეფედავლეს მიწვევით გამგზავრნენ დარისპან-შაარს, სადაც ერთი წელი დაყვეს განსვენებაში. S — 3708 და E — 40 ხელნაწერებში კი ეს ადგილი შეცვლილია: დარისპან-შაარს გამგზავრების ნაცვლად რედაქტორს, იმისათვის რომ „სისხლთა ძებნისა ამბავს“ გადააბას „ჯიმშერიანი“, მთხრობელად შემოჰყავს რაიბ ნობადი, რომელსაც ამირანმა სთხოვა დილარ ხაზართა მეფისა და მისი შვილის ჯიმშერის ამბავი დაწერილებით მოეთხრო. ამას კი მოჰყვება „ჯიმშერიანი“. დარისპან-შაარში ამირანისა და სეფედავლეს გამგზავრების ამბავი შემდგომ არის გადატანილი.

„ჯიმშერიანის“ შესახებ სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოთქმულია მოსაზრება, რომ იგი „ზედმეტად არის ჩაყერებული „ამირანდარეჯანიანში“ და რომ „ჯიმშერიანის ენობრივი სინამდვილე აღორძინების პერიოდის გვიანდელ ხანაზე მიგვითითებს.“³⁰

შესაძლოა ამ ციკლმა თავისი ახალი ლექსიკური მასალით გავლენა მოახდინა მეთორმეტე კარზე და ტექსტიც საგრძნობლად შეიცვალა. რატომ მაინცდამაინც მეთორმეტე კარზე იმოქმედა მისმა დარჯვამ? „ჯიმშერიანი“ ჩართულია მეთერთმეტე და მეთორმეტე კარებს შორის. სავარაუდოა, რომ, როცა რედაქტორმა აქ ჩაურთო „ჯიმშერიანი“, სადაც მრავალი ისეთი ლექსიკური ერთეულია დაცული (ბ ა ტ ო ნ ი, თ ა ვ ა დ ი, ს ა თ ა ვ ა დ ო, საჭუთარი სახელი ქ ე თ ე ვ ა ნ ი და ს ხ ე.), რომლებიც „ამირანდარეჯანიანისათვის“ უცხოა, ნებისთიუ უნებლიეთ მან ამგვარი სიტყვები მეთორმეტე კარშიც გადაიტანა. სწორედ ამ განსხვავებულ ნაწილში, ლ რედაქციაში, გვხვდება ტერმინი ყ ა რ ა უ ლ ი:

³⁰ აღ. პ ა რ ა მ ი ძ ე, ნარკვევები, I, 1945, გვ. 38; 48.

ბინდსა ზედა მოვიდა მეორე
კაცი და ეგრე უთხრა: „დას-
ტურად მოვალსო“.

და ვითა გარდაწდა კვირე ერ-
თი, მოვიდა მათ სამთა ყა რა ულ-
თა გან ერთი და ეგრე თქვა:
„ამას ღამე უღონოდ მოვალს იგი
ღამაზ დევით“.

(701, 11-13).

მთვარე იყო და მოვიდა კუ-
ლავ ძილისპირ მესამე მონა
და ეგრე თქვა: „ესერა უკანა
მომითქსო“.

(702, 21—703, 3).

ვითა გასული იყო ოთხი ჟამი
ღამისა, მოიჭრა მესამე ყა რა უ-
ლი და კვითხეთ ანბავი. მან ეგრე
თქვა: „ასერ უკან მამდეღესო“.

(702, 19—703, 2).

როგორც ვნახეთ, ძირითად, ანუ ტრადიციულ ტექსტში (ჯ რე-
დაქცა) „ყარაულის“ მაგივრად ერთხელ კაცი გვხვდება, მეორე-
ჯერ კი მონა. ვვარაუდობთ, რომ ტერმინი „ყარაული“ გვიანდე-
ლი ჩანამატია, რასაც გვაფიქრებინებს ამ სიტყვის ხმარების არე-
იგი ხომ მხოლოდ იმ ხელნაწერებში გვხვდება, რომელთაც ჩარ-
თული აქვთ „ჯიმშერიანი“. რომანის დანარჩენ ნუსხებში, აგრეთ-
ვე გალექილ „ამირანდარეჯანიანში“ ტერმინი „ყარაული“ არ იხ-
მარება. ეს კი საეჭვოს ხდის ამ ტერმინის დედნიდან მომდინარეო-
ბას: იგი მერმინდელი უნდა იყოს.

ცნობილია, რომ „ამირანდარეჯანიანის“ დათარიღებისას აკად.
ივ. ჯავახიშვილმა ტერმინ „ყარაულს“³¹ დიდი ყურადღება მიაქ-
ცია. ეს ტერმინი რომ შემთხვევითი და მერმინდელი კი არ არის,
არამედ ტექსტის ძირეული ლექსიკური ერთეულია, ამას ივ. ჯავა-
ხიშვილის აზრით ადასტურებს აგრეთვე მონღოლების აღმნიშვნელი
ტერმინის — „თათარნი“ ხმარება, რომელიც უფრო ადრე აკად.
კ. კეკელიძემ³² გამოიყენა ჩვენი ძეგლის დათარიღებისათვის.

ტერმინი „თათარნი“, როგორც აკად. კ. კეკელიძე აღნიშნავდა,
გვხვდება „ამირანდარეჯანიანის“ ყველა ხელნაწერში (თვით გალექ-
სილ ვერსიაშიც). მაგრამ ეს არ ითქმის „ყარაულზე“, რომელიც,

³¹ ი. ჯავახიშვილი, ქართული ენისა და მწერლობის ისტორიის საკითხები, 1956, გვ. 67—68.

³² კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია, II, 1941, გვ. 84.

როგორც ზევით დავინახეთ, მხოლოდ „ჯიმშერიანის“ ციკლის მქონე ხელნაწერებში დადასტურდა. ამის გამო შესაძლოა ეს ტერმინი ჩვენს ტექსტში გვიანდელად მივიჩნიოთ.

დასკვნები:

„ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტი, სამეცნიერო ლიტერატურაში გავრცელებული შეხედულებით არსებობს ორი რედაქციით: მოკლე და ვრცელით. მოკლე რედაქცია ტრადიციული ტექსტის შემცველია, ვრცელი კი მიღებულია ტრადიციული ტექსტის დაბოლოების გავრცობით (ნ. მარი, ალ. ბარამიძე).

ხელნაწერთა შესწავლამ გვიჩვენა, რომ ვრცელ რედაქციაში გავრცობილ-გადამუშავებულია არა მარტო დაბოლოება, არამედ რიგ შემთხვევაში ძირითადი ტექსტიც.

ვრცელი რედაქციის ჩანამატი ადგილების გრამატიკულმა, ლექსიკურმა და ფრაზეოლოგიურმა შესწავლამ ცხადყო, რომ ეს ადგილები დაწერილია ე. წ. ალორძინების ხანაში და ამ ეპოქის ლიტერატურული ძეგლების ძლიერი გავლენის კვალს ატარებს.

„ამირანდარეჯანიანის“ მოკლე, ანუ ტრადიციული ტექსტის შემცველ ხელნაწერებში პროფ. ს. კაკაბაძე არჩევს ორ რედაქციას: პირველ რედაქციას ათარიღებს XI საუკუნით, ხოლო მეორე რედაქციას XII საუკუნეში მოსე ხონელის მიერ შესწორებულად მიაჩნია. ტრადიციული ტექსტის შემცველ ხელნაწერთა შესწავლამ კი ცხადყო შემდეგი: ა) მეორე რედაქციად მიჩნეული ხელნაწერები პირველისაგან განსხვავდება მხოლოდ ქვეთავების გამოყოფითა და დასათაურებით; ბ) ქვესათაურები ტექსტში მექანიკურად არის ჩართული და ზოგჯერ წინადადებას შუაზე წყვეტს. აღნიშნულის გამო ხელნაწერთა მეორე ჯგუფს ცალკე რედაქციის შემცველად ვერ მივიჩნევთ.

უძველესი ხელნაწერი, სადაც ქვესათაურებიანი ტექსტია, 1699 წლით თარიღდება. ვფიქრობთ, XVII საუკუნეშივე უნდა მოეხდინათ ტექსტის ქვეთავებად დაყოფა.

ენობრივი მიმოხილვა

ძეგლის ენობრივ თავისებურებაზე მსჯელობისას ჩვენ ვათვალისწინებთ იმ უხერხულობას, რომელსაც იწვევს თხზულებისა და მისი ხელნაწერების თარიღს შორის არსებული განსხვავება.

მართალია, მოგვიანო ხელნაწერებში საერთოდ ჩანს ხოლმე გადაშვრთა მანიპულაციები, მაგრამ ენობრივი თვალსაზრისით კვალიფიციურ გადამწერებს ჩვეულებრივ არ შეჰქონდათ არსებითი ხასიათის ცვლილებები. ამდენად, ძეგლის პირვანდელი ენობრივი მოვლენების სურათის აღდგენა ნაწილობრივ მაინც ხერხდება. ქვემოთ შევეხებით ამ ენობრივ მოვლენებს.

ორთოგრაფია

ძეგლს ორთოგრაფიულად და ფონეტიკურად ვახასიათებთ A ნუსხის (H—2149) მიხედვით, იგი საფუძვლად დაედო ჩვენ მიერ დადგენილ ტექსტს. ხელნაწერი XVII საუკუნის I ნახევრისაა, გადაწერილია კალიგრაფიული ხელით. კალიგრაფის კვალიფიკაციაზე იყო დამოკიდებული ნუსხაში დაშვებული ორთოგრაფიული შეცდომების არსებობა. A ხელნაწერში შენიშნულია შემდეგი ორთოგრაფიული შეცდომები: ასოთა დაკლება, ასოთა ზედმეტობა, დიტოგრაფიის შემთხვევები და სხვ. ტექსტის გამართვისას A ნუსხაში დაშვებული ეს შეცდომები გავასწო რეთ და სქოლიოში ჩავიტანეთ.

მაგალითები:

ა) ასოთა დაკლება: ბრძან (139, სქ. 1) (ბრძანა); აგოწყუტია (140, სქ. 7) (აკიწყუეტია); მვედით (53, სქ. 3) (მივედით); საპატმროსა (107, სქ. 3) (საპატიმროსა); დაუძიმდა (234, სქ. 2) (დაუძიმდა) და სხვ.

ბ) ერთი ასოს ნაცვლად მეორის ხმარება: საფეფო (221, სქ. 11) (სამეფო); აბირან (225, სქ. 11) (ამირან) და სხვ.

გ) მარცვლის დაკლება: მამან (14, სქ. 6) (მამამან); სპალარ (468, სქ. 1) (სპასალარ); მეშინ (577, სქ. 10) (მეშინიან); გარდაწყველი (579, სქ. 8) (გარდაწყვეტილი).

დ) დიტოგრაფია: სისიმრავლე (444, სქ. 6) (სიმრავლე — ახალ გვერდზე გადატანისას); უკუუვიაროთ (439, სქ. 10) (უკუვიაროთ — სტრიქონზე გადატანისას); მოუგზავნა (548, სქ. 3) (მოუგზავნა); ინდოთ ინდოთ (22, სქ. 9) (ინდოთ); ჯდა ჯდა (97, სქ. 5) (ჯდა).

ე) ასოთა ზედმეტობა: მხიარულ (24, სქ. 3) (მხიარულ); ვლადგნეს (126, სქ. 1) (დავლდგნეს); ჭაბუკეთა (225, სქ. 11) (ჭაბუკთა); მეზუბუკეთა (476, სქ. 2) (მეზუბუკეთა) და სხვ.

ვ) ქარაგმის დაკლება: ღოთ (121, სქ. 2) (ღოთო); ღთისამან (559, სქ. 6) (ღოთისამან) და სხვ.

უმარცვლო უ-ს მაგიერ ვ

ცნობილია, რომ საშუალო ქართულში უმარცვლო უ-ს მაგიერ ვ იჩენს თავს.³³

ჩვენს ძეგლშიც ვ-ინიანი ფორმები გვხვდება იქ, სადაც უმარცვლო უ-ნიანი ფორმები გვქონდა:

თვალსა (8, სქ. 13); თქვეს (9, სქ. 1); თქვენისაგან (12, სქ. 5); ზღვათა (63, სქ. 4) და სხვ. საინტერესოა ფორმა ქვეუყანასა (7, სქ. 4), სადაც ერთდროულად ვ-ც გვაქვს და უმარცვლო უ-ც. კომპლექსი ვუ შესაძლოა მივიჩნიოთ გარდამავალ საფეხურად უმარცვლო უ-დან ვ-სკენ.

უმარცვლო უ სუბიექტური პირველი პირის ნიშნის ვ-ს მაგიერ

გაუისვენეთ (350, სქ. 1); გაუიქეცით (507, სქ. 1); გაუიარეთ (567, სქ. 5).

უ ხმოვანი უი კომპლექსის ნაცვლად

ჩვენს ნუსხაში ზოგჯერ უ ხმოვანი ენაცვლება უი კომპლექსს. ძველ ქართულშიც დასტურდება უ-სა და ვ(=უი)-ს შენაცვლება, რასაც დიალექტურ მოვლენად თვლიან. ეს მოვლენა დღესაც არის დაცული კახურში, გურულსა და მესხურში³⁴. მაგ.:

³³ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა: ა. შანიძე, აღ. ბარამიძე, ილ. აბულაძე, ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა, 1937, გვ. 251.

³⁴ ა. შანიძე, ქართული ოთხთავის ორი ძველი რედაქცია, 1945, გვ. 049; არნ. ჩიქობავა, ვინის რეფლექსები ფერეიდნულში: ჟურნ. „ჩვენი მეცნიერება“, 1923, № 2—3, გვ. 75.

ვნახეთ ხენი საკურველნი (349, სქ. 4). არა საკურველია (518, სქ. 5).

უმარცვლო უ-ს მაგიერ ო

ხელნაწერში ერთვან უმარცვლო უ-ს ნაცვლად ნახმარია ო: ვითარი სიხარული და შოება იყვის (364, სქ. 5).

ძველი ქართული ენის ძეგლებში დადასტურებულია მარცვლიანი უ-ს ნაცვლად ო-ს ხმარება. ამ შენაცვლებას მკვლევარნი სხვადასხვაგვარად ხსნიან.³⁵ ო-სა და უ-ს მონაცვლეობა ჩვეულებრივ ნუსხურად ნაწერ ტექსტებში ხდება. მხედრულში კი ეს მონაცვლეობა, ალბათ, ტრადიციულად გადმოვიდა ძველი ქართულიდან.

ც-ს ხმარება

ძველ ქართულში ცნობილია ც-ს ხმარების გარკვეული შემთხვევები³⁶. შენიშნულია, რომ „ც ასოს მოხაზულობა ჰ- ასოს ჩამოჰკავს. მათ ხშირად რევდნენ ერაზმანეთში, ამიტომ არის, რომ მას ჩვეულებრივ „ჰე“-ს უწოდებდნენ“³⁷. ჩვენს ნუსხაში ერთადერთი შემთხვევაა ც-ს ხმარებისა. ც აქ ჰ-ს ნაცვლადაა ნახმარი: რადგან იბად აბაშსა ესე წაჰკიდებია (571, სქ. 1).

უი კომპლექსი

ხელნაწერში უარ გვხვდება, იგი გადმოიცემა უი კომპლექსით: გუიბრძანოთ (14, სქ. 2); თუით (20,6); რასათუის (672, ტ. 5) და სხვ.

ჰ-ს ხმარება

ჰ ხელნაწერში რამდენჯერმე შეგვხვდა, ოღონდ ი ხმოვანდართული: ზი, სადა ხარ, ნოსარ ნისრელო (78,5).

ჯ-ის ნაცვლად ხ

ცნობილია, რომ საშუალო ქართულში ჯ ბგერის ნაცვლად ხ გვხვდება³⁸. ჩვენს ნუსხაში ჯ თუმცა კანონზომიერად იხმარება,

³⁵ ზოგნი უ-სა და ო-ს მონაცვლეობას დიალექტიზმად მიიჩნევენ (ნ. მარი, კ. კეკელიძე და სხვ.), ზოგნი ბგერათმონაცვლეობად (მ. კახაძე), ხოლო ზოგნი ამ მონაცვლეობას ორმოგვარი ნიადაგზე ხსნიან (ა. შანიძე, ი. იმნაიშვილი, ც. ქუჩიკიძე, მ. ძიძიშვილი).

³⁶ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა..., გვ. 253 (შნშ. 2); ი. იმნაიშვილი, ქართული ენის ისტორიული ქრესტომათია, I, 1953, გვ. 307.

³⁷ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა..., გვ. 253.

³⁸ ივ. ჭავჭავაძე, ქართული ენის ისტორიისათვის XII-XVIII სს., ტ. I, 1964, გვ. 42.

მაგრამ მის მაგიერ ხ-ის ხმარების ახალი ქართულისებრი ნიმუშებიც იძებნება: მოახსენა (14, სქ. 5); ვახსენეთ (270, სქ. 8) და სხვ.

ფონეტიკური პროცესები

ასიმილაცია

ც—ღ→ც—თ: თვლიან, რომ ც-სთან დ-ს ასიმილაციით მიღებულია თ ცთომა ზმნაში³⁹. ხელნაწერში დაცულია მსგავსი ფორმები: მოაცთუნვე (35,9); დაცთომილ ვიყო (26,3); მოაცთუნებო (102,8) და სხვ.

ხ—ღ→ხ—თ: მეღერი დ ყრუვდება ხ-ს მეზობლობაში: დამხთური (20, სქ. 7).

ჭ—გ→ჭ—კ: ყრუ ჭ-ს გავლენით მეღერი გ ყრუვდება: ჭარმაკოსანნი კაცნი... ჭარმაკთა ჯორთა სხდეს (276, სქ. 4,5).

წ—ლ→წ—ყ: წ-ს გავლენით ღ იქცევა ყ-დ და მიიღება ქართულისათვის დამახასიათებელი წყ კომპლექსი: აწყა, თუ გმარჯუია (171,2); აწყა მოვიდა (432,6).

რ—ლ→რ—რ: პროგრესულ, სრულ ასიმილაციასთან გვაქვს საქმე შემდეგ მაგალითში: კუ რთხეურ მცა არს ჭაბუკობა შენო (291, სქ. 1).

ც—ც←ძ—ც: მეკობრენი ცრცვიდეს (418, სქ. 5).

თ—ს←ღ—ს: ს-ს მეზობლობაში დ დაყრუებულია: გვერთსა უსხდეს (411, სქ. 5); დაისუა ასული მისი გვერთსა (57, სქ. 8) და სხვ.

ზ—ღ←ს—ღ: მეღერი დ-ს გავლენით ყრუ ს გამეღერებულია: 1. ესდენ ნაცვალსახელში: ეზდენი დიდი ნაქმარიო (305,3); ეზდენსა ლაშქარსა (488, სქ. 3) და სხვ. 2. საკუთარ სახელში: ჯაზღან ფარსადანისძე (227,9) (შდრ.: ჯასღან ფარსადანისძე 224,8).

ზ—გ←ს—გ: მსგავს-ში მოხდა შემდეგი ფონეტიკური პროცესები: ს გამეღერდა (ასიმილაცია), შემდეგ კი ადგილი შეინაცვლა (მეტათეზისი): მგზავსი ლომისა (520, სქ. 9).

ღ—გ←თ—გ: მოქმედებითი ბრუნვის ნიშნისეული თ მეღერდება გან თანდებულის წინ: სიმცროდგან (146, სქ. 7).

³⁹ ვ. თოფურიძე, ზმნის უძველესი სუფიქსაციისათვის ქართულში: საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, III, № 5, 1942, გვ. 494.

3. ობიექტური მეორე პირის ნიშანი გ იქცევა ქ-დ: ასული ჩე-
მი ცოლად შექრთო (645, სქ. 1).

ბგერათა დაკარგვა

1) ხმოვანთა დაკარგვა

ორი ერთნაირი ხმოვნიდან ერთ-ერთი იკარგვის:

ა) აა→ა: კმარიო (591, სქ. 7) (კმა არისო); ჯერეთ გასრუ-
ლოს (613, სქ. 7) (გაასრულოს); ამბავი დასრულა (615, სქ. 5).
(დაასრულა); გაგო სამეფო საქმე (417, სქ. 3) (გააგო) და სხვ.

ბ) ეე→ე: ციხეები... ნაგები იყო (325, სქ. 6); ქალაქთა კლი-
ტები (350, სქ. 7)

გ) ოო→ო: კარგი ჭაბუკი ჰპოთ (615, სქ. 1)

2) თანხმოვანთა დაკარგვა

ვ იკარგვის:

ა) ო ვ ე კომპლექსში: ვპოეთ (86, სქ. 5); იპოებოდა (117,10).
და სხვ.

ბ) ო-ს შემდეგ: ცხონდი (10, სქ. 3).

გ) უ-ს შემდეგ: მოუალი (565,10).

დ) ო-ს წინ: შაოსანი (89,6); გამეზარჯოს (378,7); არა მოგა-
ქვლეო (378,5); ვნახაო (334,3); გხედაო (58,5) და სხვ. ო-ს შო-
რეულ მეზობლობაში: ძღნობილი (457,8).

ე) უ-ს წინ სუბიექტური I პირის ნიშანი ვ იკარგვის ყოველ-
თვის: ფიცებული ვიყავ ნოსარ ნისრელისა და არა გაუტეხ ფიც-
სა (90,11); შევებენით და წაუღეთ (131,7); ყმანი მისნი გუერ-
ლით უსხედით (197,6) და სხვ.

ვ) ვალ-ვედ ზმნის I პირში: ვლეთ დიდი ხანი (37,10); მი-
ვედ მეცა(302,5).

ზ) ვედ ზმნის ფუძისეული ვ იკარგვის II ბრძანებითში: აქა
მოედ (265,5); აწ გაედ (245,3); წაედ შენსა სახლსაო (515,3)
და სხვ.

თ) „ამბავი“ ნათესაობით ბრუნვაში რედუცირდება და ამას-
თანავე კარგავს ვ-ს: ამბისა (521,5).

ი) ვ იკარგვის ფუძელრეკად ზმნებში, რომელთაც ევ-ის ნაცვ-
ლად ივ აქვთ II სერიაში: შეგუაქციენო (39,5); გავაქციენით (45,
სქ. 4); შემოგუიტიეს (51,8); მიეწია (70, 3) და სხვ.

კ) ვ იკარგვის სხვა შემთხვევებშიც: გამოეგზანა (142, სქ. 4);
მიუგზანა (248, სქ. 3); წამომიყანეს (100, სქ. 5) და სხვ.

გ იკარგვის:

ა) ეგზომ-ში: ე ზ ო მ დიდი იყო (60, სქ. 1); ე ზ ო მ ი სიმრავ-
ლე (323,3).

ბ) გგ→გ: ორი ერთნაირი თანხმოვნიდან ერთი იკარგება: ობი-
ექტური მეორე პირის ნიშან გ-სა და გ თანხმოვნით დაწყებული
ზმნის თანხვედრისას ერთ-ერთი იკარგვის: რა უამი იყოს, თუთ
გაგ ზ ა ვ ნ ი ო (260, სქ. 9).

დ იკარგვის:

ვითარებითი ბრუნვის ნიშანი დ იკარგვის:

ა) მ დ ე თანდეთულის წინ: მ წ უ ხ რ ა მ დ ე (7,1).

ბ) ვითარების გარემოებებში: კ ა რ გ ა შემომებაო (162,1); ასე
ფ ი ც ლ ა მოხვალო (119, სქ. 3) და სხვ.

ლ იკარგება (ხლტ კომპლექსში): ახტა (552,5).

მ იკარგვის:

ა) ქ მ ნ ა ზმნაში: მეცა აგრე ვ ი ქ (67,5); თუ არა ი ქ ამას
(143,5); მას ი ქ ს (650,10) და სხვ.

ბ) მ ფ რ ი ნ ვ ე ლ-ში: ჩამოვიდის ფ რ ი ნ ვ ე ლ ი (105, სქ. 7)
(მდრ. მ ფ რ ი ნ ვ ე ლ ს ა ფერგთა მოეკილო 106,1).

გ) სხვა შემთხვევაში: შეგბიან (253, სქ. 7) (შეგბმიან).

დ) ორი ერთნაირი თანხმოვნიდან ერთი იკარგვის: მმ→მ: ჩ ე-
მა გ ი ე რ მიქადებია ესე პირი (623, სქ. 8).

ნ იკარგვის:

ორი ნ-დან ერთ-ერთი იკარგვის, როდესაც სახელის ან ზმნის
ფუძე მთავრდება ნ-ზე და მას ერთვის მრავლობითობის ნ.

ა) სახელებში: ორნი კაცნი ფ რ თ ო ს ა ნ ი (593, სქ. 8); ჩ ე ე ნ ი
ეტიკნიცა (598, სქ. 7).

ბ) ზმნაში: კაცნი უ ჩ ი ნ ა (461, სქ. 4); გ ა მ ო ი ყ უ ა ნ ა დაპყ-
რობილნი (107, სქ. 4); შ ე ქ მ ნ ა ტილისმანი (339,12) და სხვ.

იკარგება რ:

ახალი ქართულისებრი ვითარებაა დაცული ნუსხაში რ დაკარ-
გულ ფორმებში: კმალი (705, ლ, სქ. 9); ფეჭი (102, სქ. 1); ერთ-
მანეთსა (21, სქ. 2) და სხვ.

იკარგება ს:

სახელთან თანდებულის შეხორცების გამო მიცემითის ნიშნის
დაკარგვით ახალი ქართულის მსგავსი ფორმებია მიღებული:

ა) მოგუშიგან (99,1); გ ზ ა ზ ე და დააგდე (35, სქ. 9); ვეშაპზე-
და (592, სქ. 11); დღეშიგ (220, სქ. 7); გაითქვა ქ ა ლ ა ქ შ ი (699,

ტ, სქ. 14); ამბრი არაბთან (140, სქ. 4) და სხვ.

ბ) ძე-ს წინ: დარისპანიძის ომად ვიყვენით (17, სქ. 5); ამირან დარეჯანიძე, სავარსიმიძე, აბან ქამანიძე, ასან ბადრიძე, ქაოზ ქოსიძე (17, სქ. 3, 4, 5).

გ) სუბიექტური III პირის ნიშანი ს იკარგვის = არს არის) მეშველ ზმნაში: არცა დარეჯანიძისებრი ჭაბუკო (113, სქ. 2) (= არსცა); ჰკითხა მოყუასსა: „არცა ამისებრ კაციო? (112, სქ. 3) (= არსცა); შენდა მოვარდნილარ ომი (225, სქ. 10) (= მოვარდნილ არს); ხაზართა მეფე არი ყოვლისა ქუეყანისა პატრონი (528, სქ. 4) (= არის); ისი კაცი ამირან დარეჯანისძე არიო (354, სქ. 3) (= არისო).

სუბიექტური III პირის ნიშანი ს იკარგვის ინვერსიულ ზმნაშიც: სულიერი არა მინახავ (591, სქ. 8).

დ) ს დაკარგულია ზმნიზელაში: ვიტირეთ დიდხან (615, სქ. 4).

ე) ორი ს-დან ერთ-ერთი იკარგვის თაყუანის-ცემის III პირში: თაყუანი-სცეს (71, 2); თაყუანი-სცა მან ინდომან ჭაბუკმან (172, 5).

ვ) კუთვნილებითი ნაცვალსახელის — „თავისი“ და ს თანხმოვანზე დაბოლოებული არსებითი სახელის მიცემით ბრუნვაში ორი ს-ს ნაცვლად გვაქვს ერთი: მოვიდეს თავისა სახლსა (204, სქ. 5); რახსა ცხენსა ჯდა (268, სქ. 2) (შდრ. რაქსი) და სხვ.

სო კომპლექსისათვის

სუბიექტური III პირის ნიშანი ს იკარგვის მრავლობითობის ნიშნის თ-ს დართვის შემდეგ, მაგრამ A ნუსხაში დაცულია სო კომპლექსიც: რომელ ღმერთი გრისხავსო (388, სქ. 8); ტყე მოგხედებისო (93, სქ. 8) და სხვ.

ჰ-ს ხმარება მერყევით:

აბესალომ ჰინდოთ მეფისა ამბავი (3, 2). მაგრამ უჭეო ფორმაც გვხვდება: წავიდეს... წინაშე ინდოთ მეფისა (23, 5); აბრაჰამ ერქუა (277, 10); მაგრამ: ვინ ხარ შენ აბრაამ (277, სქ. 11).

ბგერათა გაჩენა

ახალ ქართულში ზოგ სიტყვაში ჩნდება ახალი ბგერები. ასეთი ფორმები ჩვენ ხელნაწერშიც დასტურდება:

ა) მ: არა იყო სწორი მისი სიმშვენიერითა (56, სქ. 1); მაგრამ აქებენ (57, სქ. 3). როგორც ა. შანიძე მიუთითებს, „მაგრამ მიღებულია მაგრა-საგან მ-ანის დართვით („მაგრა“ ჩვეულებრივია „ამირანდარეჯანიანში“, „ვისრამიანში“, „ვეფხისტყაოსანში“)“⁴¹. თუმცა ა. მარტიროსოვი⁴² მ ბერას დაკარგულად თვლის.

ბ) ნ: წინაშე ნ თქუნსა მოსვლად (25, სქ. 11); წმინდად (347, სქ. 7); ტაიქსა ზედან (31,7) და სხვ.

გ) რ: ოქროთა და ვერცხლითა (363,6).

დ) ს: სპილო ნახეს (205,6).

ბგერათა მოკვეცა

ა) მოთხრობითი ბრუნვის ნაშანი მან გამარტივებულია: ყოველმა კაცმა (6, სქ. 4); მოახსენა სავარსიმიძემა (28, სქ. 10); ზენარმა ღთასამა (347, სქ. 8); ალი მოჰამადისძემ (256, სქ. 6); რამ მოგაგონა (513,8).

ბ) ხელნაწერში გამარტივებულია ნაცვალსახელებიც: ესე→ეს: ეს გელმწიფენი (253, სქ. 7); ეს ხრიკი (514, სქ. 5). ისი→ის: ის ოდენ... უვის (394, სქ. 5); ის თქუნ გუიმსახურეთ (604,5). ამას→ამა: ამა სიტყუასა ზედა (393,3). ამა→ამ: ამ ჟამამდის (26,7). ვინლა→ვილა: სხუამან ვილა იცოდა (218, სქ. 5).

გ) რიცხვითი სახელები გვხვდება როგორც ძველი, ისე ახალი ქართულის ფორმით: მეათორმეტე (643,1); თხუთმეტსა (16,3); თორმეტითა (41,9).

დ) მარტივდება თანდებულიც: შეგვხვდა ზედა თანდებული ზე-ს სახით: პურად უქმნეს ნადიმსა ზე (603, სქ. 3); შუაზე ორად გაწყუთა (526,1) და სხვ.

მდის თანდებული ს-ს მოკვეცა: მკერდამდი (453, სქ. 8); ბოლომდი (499, სქ. 6) და სხვა.

შინა→შინ; შიგან→შიგა: შეჭირვებასა შინ არის (11, სქ. 1); განსვენებასა შიგა (465, სქ. 10) და სხვ.

თანა→თან: მასთან (17, სქ. 2); ჩვენთან (37, სქ. 3-4).

თანდებულის გამარტივება ზოგჯერ შორს მიდის: გან თანდებულისაგან განხმოვანილა დარჩენილა: სიყრმითგ (29, სქ. 4).

იკვეცება აგრეთვე თანდებული კერძო: ცალკერძ... უცემდა

⁴¹ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 626.

⁴² ა. მარტიროსოვი, საერო მწერლობის ძეგლების ფონეტიკური თავისებურებანი: იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, VI, 1954, გვ. 118.

(301,6). გამარტივება გრძელდება, იკარგება თანხმომავანი ძ-ც: ცალკე რ სძებნიდა აბუტარ (160, სქ. 2).

ე) მეშველი ზმნა არს (არიან) მარტივდება. მაგ.: სასარგებლოა (278,4); ნახულან (262,9); ცოცხალან (427,2) და სხვ.

ვ) ზმნები იკვეცენ ბოლო თანხმომავნებს: შეჯე (48,9); გარდავქე (390,1); ვჯე (33,7).

ვალ ზმნა III პირში ჩვეულებრივ არ მოიკვეცს ბოლო თანხმომავნებს. მაგ.: იბად აბაში მივალს (569,1); აწ გამოვალს მესამე ბუმპერაზი (234,10); ქუაბსა შიგან გზა გავალს (294,2) და სხვ. ამ ფორმების პარალელურად შეგვხვდა მოკვეცილი, ახალი ქართულიაგები ფორმითაც: წყალი მოვა ეგეთი (427,10); იგი წავა (156,6) და სხვ.

ზ) ზმნიწინთა გამარტივება. ცნობილია, რომ X—XI საუკუნიდან იწყება ზმნისწინთა გამარტივება. ისინი ჩამოიკვეცენ ბოლო თანხმომავანს⁴³. ჩვენს ძეგლში ზმნისწინთა გამარტივების მრავალი შემთხვევაა:

აღ→ა: ღარიბად კაცად ამიარეს (392,4).

გან→გა: გავისვენეთ (55, სქ. 11); გამიქარვე (24, სქ. 8); გაისვენა (13, სქ. 2) და სხვ.

გარდა→გარდ: გარდიწყუთონო (60,8); გარდმომკრა (386,4) და სხვ.

წარ→წა: წამოემართნეს (197, სქ. 3); წაყუანებასა (229, სქ. 2) და სხვ.

თ) ნუსხაში გამარტივებულია კავშირები:

1. რომელ→რომე→რომ: რომე ანგარიში არ შეეგებოდა (4,11);

2. თვარა→თვარ: თვარ სხვასა ქელმწიფესა არა შეეძლო (465, სქ. 8).

ი) გამარტივებულია ზმნიზედები:

1. ვითარ→ვითა: ვითაც ენახა (5,3); ვითა არა იციო? (113,1),

2. უკუანა→უკანა: მიეწია მარტო უკანა (79,4).

3. უკუეთუ→უკეთ: უკეთ (23, სქ. 10).

4. აქა→აქ: აქ არ არიან (336, სქ. 3).

5. შინა→შინ: შინ დაგვყარა (132, სქ. 1).

კ) გამარტივებულია ნაწილაკები:

1. თურე→თურ: და-თურ-იწუნა (236, სქ. 1).

⁴³ ა. შანიძე, გ. მთაწმიდლის ენა: ცხოვრება იოვანესი და ეფთვიმისი, 1946, გვ. 69-70.

2. მცა→მც: ვ ი თ ა მ ც (25, სქ. 10).

ლ) გამარტივებულია შორისდებული მაშა: მაშ თუ გაამების (332, სქ. 6).

რედუქცია

ყურადღებას იქცევს ის გარემოება, რომ რედუქცირებული ფორმების პარალელურად, რომლებიც ნუსხაში მრავლად დაიძებნა, შეგვხვდა ურედუქციო ფორმებიც. ერთის მხრივ გვაქვს: წითლოსნისა (290,5); ვეშპისა (707, Ⴢ, 2); მკოთლად (484,8); ღრაჰკნად (118,5); ჟამდის (26, სქ. 7); ძღუნითა (51,11); მფრინვლად (576,3); მეშულად (634,4) და სხვ. მეორეს მხრივ — ქუეყანისა (209,2); ჯრმალად (68,2); ამბავად (521,3); მტერასაგან (128,8); მეშულად (146,7) და სხვ.

უნდა აღინიშნოს, რომ არარედუქცირებული ფორმები, რომლებიც ძველი ქართულისათვის დამახასიათებელია, ჩვენს ძეგლში შედარებით მცირეა, ვიდრე რედუქცირებული.

სამეცნიერო ლიტერატურაში შენიშნულია, რომ ი და უ ხმოვნები „მყარი ბგერებია და რედუქციას ჩვეულებრივ არ განიცდიან“⁴⁴. ცნობილია ი-ს რედუქციის სულ რამდენიმე შემთხვევა ძველ ქართულში⁴⁵. ჩვენს ძეგლში ი-ს რედუქციის შემდეგი მაგალითი დაიძებნა: უნაგრისაგან (594,1); უნაგრიოგან (236,3). ეს სახელი იკუმშება „ვეფხისტყაოსანშიც“: მით უნაგრიოთა სრულითა (1019,4).

მეტათეზისი

1. მ-სა და ლ-ს შორის: ჯლმითა (504, სქ. 7; 545, სქ. 5).

2. მ-სა და რ-ს შორის: ქრმად (62, სქ. 7); საქრმო (447,5); უქრმოდ (314, სქ. 8).

3. ლ-სა და რ-ს შორის: მაღრიელ იყავ (324,4).

ბგერათშერწყმა

ვა —ო: ესო (115, სქ. 9); დაეწოთ (78, სქ. 4); ეთქო (529, სქ. 1); მეხოსტაგეთა (392, სქ. 1); ხოსრო (232,2) (შდრ. ხვასროსა 234, სქ. 1) და სხვ.

⁴⁴ ა. შ ა ნ ი ძ ე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 26.

⁴⁵ ვ. თ ო ფ უ რ ი ა, რედუქციისათვის ქართველურ ენებში: იბერ-კავკ. ენათმეცნიერება, I, 1946, გვ. 75-76; მ. ძ ი ძ ი შ ვ ი ლ ი, ფონეტიკური პროცესები ძველ ქართულში, 1960, გვ. 95.

თს—ც: გუერცა დაუჭდა (64,1), — ასიმილაციის შედეგად დ. ყრუვდება, ხოლო მიცემითი ბრუნვის ნიშნის ს-თან თ-ს შერწყმით მიიღება აფრიკატი ც.

ძს—ც: საუბარი მიც შენ თანაო (527,10); თუ ძალ-გიც (446,7); არა უც (116,7) და სხვ.

შთ—ჩ: შთა ზმნისწინის მაგიერ ძეგლში მისი სახეცვლილი ჩა გვაქვს: ჩაჭდა (311,7); ჩამოსხედითო (94,8).

სუბსტიტუცია

ა—ე: აბრამ ვეზირთა უხუცესო (194, სქ. 9) (შდრ. ჯაზირ. ვაზირთა უხუცესმან 12,3).

ზ—ძ: შეუძახენ (381,9); გაუძრახებიხარ (432,5).

ვ—ნ: აწ ნითომცა ძმანი ხართ ჩემნი (604, სქ. 10).

ნ—ლ: მილიონსა ერთსა შორს გუეცა სული წალკოტისა გამო-მავალი (342,2).

ს—რ: რენაცვლება ს-ს საკუთარ სახელში ჯარდან: ჯარდან. ფარსადანისძე (240,9) (შდრ. ჯასდან ფარსადანისძე 224,8).

ჭ—ყ: ყენაცვლება ჭ ბგერას: დაყოცა (662, ლ, სქ. 3) (შდრ. დაჭოცა).

იერ—იარ: მოსალოდნელი -იერ სუფიქსის ნაცვლად ერთხელ შეგვხვდა -იარ სუფიქსი: მოსულიყენენ მევავზენი და ბაზიარ-ნი (323, სქ. 7).

ხლდ—ხლტ: ახლტა... ჩახლტა (53, 1-2).

ღგა—ღგე: ვდგევართ (101, სქ. 11); სდგეხარ (140, სქ. 7).

ქ—ხ: სუბსტიტუციაური ანალოგია ქუხს ზმნისნავ რაუდევია. ჭექა ზმნაში: ⁴⁶ აბჯართა ცემა ჰგვანდა ჭეხასა (289,4).

კრება-კრეფა: ძველ ქართულში ერთმანეთის პარალელურად იხმარებოდა ეს ორი ფორმა. ⁴⁷ ასეა ჩვენს ხელნაწერშიც: შე-მოკრეფეს (9, სქ. 6).

ხმოვანთა კომპლექსები

ეა—ია: ამირან დარეჯანისძესა დიდად იამა (121,1); თუ გი-ამეზის (332,6); გიახლებიო (292,7); რა მივიახლენით (298, სქ. 8); მე თანა ვიახელ (610,3) და სხვ.

ეს მოვლენა გავრცელებულია კილოებშიც. მაგ., ფშაურში. ⁴⁸

⁴⁶ ა. მარტიროსოვი, საერო მწერლობის ძეგლების ფონეტიკური თავისებურებანი: იბერ. კავკას. ენათმეცნიერება, ტ. VI, 1954, გვ. 113.

⁴⁷ იქვე, გვ. 109.

⁴⁸ შ. ძიძიგური, ხმოვანთა კომპლექსების ფონეტიკურ პროცესთა საფუძველი ქართულ კილოებსა და ზანურში: იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, 1, 1946, გვ. 26.

მორფოლოგია

საზოგადო სახელთა ბრუნება

ჩვენს ძეგლში საზოგადო სახელთაგან თანხმოდანფუძიანი სახელები ბრუნების თვალსაზრისით ძველი ქართულის ნორმებს იცავენ:⁴⁹

წრფ. სპასალარ ხარ (469,1); სახ. კობალი (302,3); მოთხრ. ამან მუნეჯიბმან (278,6); მაც. კედელსა ზედა (266,3); ნათ. კაცისა (268,8); მოქმ. ეტრატათა (265,2); ვითარ. ჭაბუკად (289,1); წოდ. ღმერთო (219,8).

ხმოდანფუძიანი სახელება კი ძველი ქართულისაგან განსხვავებულ ბრუნების ტაპს გვჩვენებენ. ეს არის გარდამავალი საფეხური ძველი ქართულიდან ახალი ქართულის ნორმებზე.⁵⁰

სახელობითი: ხკუანეჯიანი სახელებს სახელობითში დაკარგულია: არა იყო შეჭირვება (3,4). ბრუნვის ნიშანი დაკარგულია ნაწილაკის წინა: რაცა (4,1) და სხვ.

თავისებურებას გვჩვენებს ნაცვალსახელი ყუელა, რომელსაც სახელობითში შენარჩუნებული აქვს ბრუნვის ნიშანი. საგულისხმოა, რომ მოსალოდნელი დას მაგიერ ბრუნვის ნიშნად მარცვლიანი ი გვაქვს: გეცნა ამბავი ყუელაი (209,7); ზღუდე და სახლი ყუელაი (310,2); წაუღო ყუელაი ქალაქი (402,1). ეს ფაქტი პარალელს პაულოზს „ვეფხისტყაოსანში“ ჩემიტა ვუთხრა ყველაი (229,3); მერვე ყველაი დამოსა (471,3).⁵¹

ნათესაობით ბრუნებაში ფუქუეცეცელი ხმოდანფუძიანი სახელებს ბრუნვის ნიშანი დას-ს ნაცვლად არის სა: ფიცარი ოქროსა (321,3); არა ეკეთა მკრედითა კაცითა გასვლა სამეფოსა ჩუენისაგან (135,6); შეკახმა კუბოსა აქლემთა ზედა (26,6) და სხვ.

ეს არის გარდამავალი საფეხური ძველი - დასა ნიშნიდან ახალი -სი ნიშნისაკენ. ძეგლისათვის -სა ნიშანი ნორმაა; თუმცა შეგვხვდა ორიოდე მაგალათა ახალი ქართულის -სი ნიშნიანი ფორმებისა: ბოლოსი აღარა ვიცო (121,2).

⁴⁹ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა..., გვ. 257; ი. იმნაიშვილი, ძველი ქართული ენის ტიპულები: ქართული ენის ისტორიული ქრესტომათია, 1953, გვ. 313.

⁵⁰ ამ ნორმითა შესახებ იხ. :1. არნ. ჩიქობავა, სახელთა ბრუნების ისტორიიდან ქართულში: სახელს ბრუნებას ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, წ. I, 1956, გვ. გვ. 240-262; 2. ივ. გიგინეიშვილი, „რუსულდანიანი“ რუსულდანიანი, ილ. აბულაძისა და ივ. გიგინეიშვილის რედაქციით, 1957, გვ. XXV.

⁵¹ შ. რუსთაველი, ვეფხისტყაოსანი, 1951, გვ. 46; 96.

ხმოვანფუძიანი ფუძეუკვეციელი სახელები თავისებურნი არიან ბრუნების თვალსაზრისით მოქმედებით ბრუნვაშიც. ნათესაობითის მსგავსად ისინი მოქმედებითში დაირთვენ გამარტივებულ ბრუნვის ნიშანს (თა): დილასა შეეკაზმა ამირან დარეჯანისძე საქუეითოთა აბჯრიოთა (92,3); გარდაცდა ამირან დარეჯანისძე ოქროთა მოჭედელსა სახლსა შინა (311,4) და სხვ.

ასეთივე სურათი გვაქვს ფუძეუკვეცელ სახელთა ბრუნებისას „ვეფხისტყაოსანშიც“. მაგ.:

ვთქვი საწუთროსა გმობანი (390,4); მრავლითა უცხოთა ტურფა ძღვენიოთა (1441,3) და სხვ.

შენიშნულია, რომ ეს მოვლენა დამახასიათებელია XII—XVIII საუკუნეების საერო ლიტერატურისა და ისტორიული ძეგლების ენისათვის.⁵²

დანარჩენ ბრუნვებში ხმოვანფუძიანი სახელები რაიმე თავისებურებას არ გვიჩვენებენ და ძველი ქართულის ნორმას მიჰყვებიან.

ჩვენს ძეგლში საინტერესოდ არის ასახული საზოგადო სახელების სხვადასხვა ბრუნვათა ფუნქციები.

წრფელობითი. საზოგადო სახელები წრფელობითის ფორმით „ამირანდარეჯანიანში“ არ არის ხშირი. წრფელობით ბრუნვაში დასმული საზოგადო სახელები გადმოსცემენ:

1. დროის გარემოებას: მთათა ზედა ვდგით ზაფხულ (502,4); ყოველთა ღამეთა ზოგჯერ ძილპირ და ზოგჯერ შუალამე შეიქნის ტირილი (693, 7, 9-10); დღე ერთ ნავითა მოვლენ ლაშქარი (52,2) და სხვ.

2. ვითარების გარემოებას. ეს ვითარების გარემოების გადმოცემის ძველი საშუალებაა. მაგალითად: გულსა შიგან განაღამცა უმძიმდათ და ზეპირ⁵³ სიხარული უგვანდის (473,5); აბრამს რამე უთხრა იდუმალ (532,2); სახლი იყო სრულ გარდაქედილი ოქროთა (411,1) და სხვ.

3. წრფელობითში დასმული სახელი ფუძის გაორკეცვით გამოხატავს ადგილის გარემოებას: გზა-გზა მოკლეს შუიღსა დღესა (182,6); დილასა მო-ვინმე-ვიდოდა დიაცი გზა-გზა (694, 7, 4) და სხვ.

⁵² არნ. ჩიქობავა, სახელთა ბრუნების ისტორიიდან ქართულში: სახელის ბრუნების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, წ. I, თბილისი, 1956, გვ. 243-253.

⁵³ „ზეპირ“ ფორმას ვრცლად ეხება ი. იმნაიშვილი წიგნში „სახელთა ბრუნება და ბრუნვათა ფუნქციები ძველ ქართულში“, 1957, გვ. 657.

4. მიცემითში დასმული საწყისი გადმოსცემს მიზნის გარემოებას: მიუწურავს ქალაქი წაღებასა (644,9);

ნათესაობითი.1. დროის გარემოებას ნათესაობითში დროის აღმნიშვნელი ლექსიკური ერთეულები გამოხატავენ. დადასტურდა „ზამთრის“, ⁵⁷ „წუხელის“ ფორმები: წუხელის ავად გაგისუენებია (412,8); მოიპარეს წუხელის (563,6); ზამთრის ბარსა ჩავიდით (502,4).

„ზამთრის“ ტიპის სახელები „ქართლის ცხოვრებაშიც“ დროის გარემოების მნიშვნელობით იხმარება: და დასხდეს წუნდას ქალაქსა ზაფხულის, და ზამთრის იყვნიან ოძრკეს (205,1); და ენება ზაფხულის შესვლა ოვსეთად (257,1) და სხვ.⁵⁸

ასეთი წარმოება ახალი ქართულის კილოებშია დაცული: ხევსურულში, თუშურში, ფშაურში და სხვ.⁵⁹

2. ნათესაობითში დასმული სახელი გადმოსცემს ადგილის გარემოებასაც. იგი გამოსვლითი ბრუნვის შინაარსს გამოხატავს როგორც უთანდებულოდ, ისე თანდებულის ფორმით:

ა) უთანდებულო: შორს გუეცა სული წალკოტისა გამოშავალი (342,3); თუალთა ცრეძლი გარდმოედინა (338,8).

ბ) თანდებულის: გავეშორენით ქალაქისაგან (643,6); მოჰადა უნაგირთაგან (447,7).

მოქმედებითი. 1. მოქმედებით ბრუნვაში დროის გარემოებას გადმოსცემენ სახელები მარტივი -ით ნიშნით (თანდებულისანი ან უთანდებულო ფორმები) და რთული -ით-ი ნიშნით: ღამით კაცი გამოეგზავნა (43,7); დასაბამითგან არავის გამარჯუებია (312,10); დღით-ი-დღე ძლუენი უფროსი იყვის (336,10) და სხვ.

2. მოქმედებით ბრუნვაში დასმული უთანდებულო და თანდებულისანი სახელები ადგილის გარემოების გადმოცემიც არიან: ორნი მონანი ჭრმალ-მოწუდილნი, ერთი—თავით და ერთი—ფერჯით, უდგეს (37,13); თავითგან ბოლომდის ყუელა დაუკლებლად თქუიო (499,6).

შეგვხვდა სახელები მოქმედებითში გამოსვლითი ბრუნვის მნიშ-

„ზამთრის“ ფორმის შესახებ იხ. ი. იმნაიშვილის წერილი: „ძველ ქართულში დროის გარემოების გამოხატვის ზოგიერთი საშუალებისა და „ვეფხისტყაოსნის“ ერთი ადგილის წაკითხვისათვის“. ჟურნ. „კომუნისტური აღზრდისათვის“, 1957, № 2.

ქართლის ცხოვრება, I, ს. ყაუხჩიშვილის რედაქციით, 1955.

ი. იმნაიშვილი, ძველ ქართულში დროის გარემოების გამოხატვის ზოგიერთი საშუალებისა და „ვეფხისტყაოსნის“ ერთი ადგილის წაკითხვისათვის: „კომუნისტური აღზრდისათვის“, 1957, № 2, გვ. 73—80.

ვნელობით: ლაშქარი გამოვიდა ქალაქით (630,3); მე ჭაბუკობი-
სა ძებნად წამოსული ვარ სახლით ჩემით (56,11) და სხვ.

3. მოქმედებით ბრუნვაში დასმული სახელები ვითარების გა-
რემოებას ჩვეულებრივ გადმოსცემენ ემფატიკური ა-ს გარეშე:
ვირე მშუილობით ხართო (39,4); სწრაფით ეჭმო (448,6);
ამბავი ჩემი ყუელა სრულებით მოგაქსენო (366,7); დაისუეს
დამართებით ამბრი არაბი (173,10). შეგვხვდა ემფატიკურ ა-ნი-
ანი ფორმაც: ყივილითა მივიდა (38,11).

-ე ბა სუფიქსით ნაწარმოები აბსტრაქტული სახელი მოქმედე-
ბით ბრუნვაში ვითარების გარემოების ფუნქციით იხმარება: ცო-
ცხლებით იყავ (24,9).

ვითარებითი. ვითარებითში დასმული სახელები (თანდებუ-
ლიანი ან უთანდებულო) გადმოსცემენ: 1. დროის გარემოებას:
ცისკრად შევედით (310,4); მიმწუხრად ნაღიმად ჯდა (59,3);
ბოლოდ შებმავე ველარა დაუშალეთ (461,2); წელიწდამდის
ლამოდა დაჭირვასა (482,3).

2. ადგილის გარემოებას: მეორესა დღესა დააყენეს ტალად
თუით უსიბ (84,6); შევიდა ქალაქად (65,7); მივეწურენით ხაზა-
რეთისა თავადის ქალაქამდის (531,9) და სხვ.

3. ვითარების გარემოებას: ნახეს მეფე დაღრეჯილად (9,7);
შეჭირვებად ჯდა (33,3); ატირდა ძნელად (89,8); დაუძიმდა
ძნელად იამანთა მეფესა (174,10) (ძნელად აქ ნიშნავს: ძლიერ).

4. ძველ ქართულში მიზნის გარემოებას გადმოსცემს ვითარე-
ბით ბრუნვაში დასმული საწყისი და მიმღეობა. ჩვენი ძველიც აქ
ძველი ქართულის ნორმას იცავს: აღარ განვიდა ნადირობად
(18,6); წამოდგა ყოველი კაცი ხედვად (57,9); ამისთვის მისცეს
აბუტარს საზრდელად (116,8); ჩუენცა საბრძოლად შევიმო-
სეთ აბჯარი (487,3).

მიმღეობის ვითარებითი ფორმის ნაცვლად მიზნის გარემოების
გადმოსაცემად ახალ ქართულში -თვის თანდებულისა საწყისი
გვხვდება ნათესაობით ბრუნვაში. „ამირანდარეჯანიანშიც“ შეგვხვდა
ერთი ასეთი მაგალითი: ემდუროდა დედოფალი მათ კაცთა არა-
მოტანისათვის ამირან დარეჯანისძესა (336,6).

საინტერესოა ის ფაქტი, რომ მიზნის გარემოებას გადმოსცემს
ვითარებით ბრუნვაში დასმული არსებითი სახელიც: მათ მეკობრე-
თა ომად წავიდაო (273,3); აიღო ფარი და მიმართა პილოსა ომად
(402,10).

აღამიანთა საკუთარი სახელების ბრუნება ძველ ქართულში განსხვავდება საზოგადო სახელთა ბრუნებისაგან⁶⁰, მაგრამ ძველ ქართულშივე იწყება საკუთარი სახელების ბრუნების გათანაბრება საზოგადო სახელთა ბრუნებასთან⁶¹.

„ამირანდარეჯანიანში“ საკუთარი სახელები იბრუნებიან ძირითადად ძველი ქართულის ნორმების მიხედვით, გვხვდება აგრეთვე საზოგადო სახელთა ბრუნებასთან გათანაბრების ნიმუშებიც.

საკუთარი სახელები ჩვენს ძეგლში ფუძის სახითაა წარმოდგენილი სახელობითში, მოთხრობითსა და წოდებითში. საკუთარი სახელები სახელობითსა და მოთხრობით ბრუნებებში ორგვარი სახით გვხვდება: ძირითადად—ფუძის სახით, ხოლო იშვიათად — ბრუნვის ნიშანდართული.

სახელობითი: იყო ჰინდოთ მეფე აბესალომ, მორკმული და განგებიანი (3,3); გარდაცდა უსიბ (61,6); გიბრძოლებია აზარმანიკ (65,10). შეგვხვდა სახელობითში ბრუნვის ნიშანდართული ფორმაც: გამოგზავნე აზარმანიკი (67,4).

ოდენფუძიანი საკუთარი სახელები მოთხრობითის ფუნქციით — ესაა ჩვენი ძეგლისათვის დამახასიათებელი ნორმა. მაგ.: აბულასან მოაქსენა (14,5); მამამან ჩემმან აბულყასუმ ვაჭარნი გაგზავნა (14,6); მაღლი უბრძანა ნოსარ (80,8) და სხვ. ზოგჯერ ისინი მოთხრობითში დაირთავენ ბრუნვის ნიშანს: მოზიდნა ინდომან და გააღუიძნა (38,11); იმარინდომან ეგრე თქუა (563,10) და სხვ.

ასეთი შემთხვევები მცირეა.

მიცემითში ჩვეულებრივია საკუთარ სახელთა მარტივი და ემფატიკურ ანიანი ფორმების პარალელური ხმარება:

უბრძანა მეფემან აბულასანს (18,3); შე-თურე-ეშინა აზარმანიკს (70,3); შეები აზარმანიკსა (66,9); ჯრმალი ჰკრა სეფედავლესა (447,6) და სხვ.

წოდებითში საკუთარი სახელები ჩვეულებრივ გაუფორმებელი არიან: სეფედავლე, აბა აწ ნახე მონაქნევი მონისა შენისა (442,10); მაგრამ ბრუნვის ნიშანი ღართვით ორიოდ შემთხვევაში: ნუ სწყრები, ინდოვ (36,1).

⁶⁰ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა..., გვ. 259; ი. იმნაიშვილი, ძველი ქართული ენის ტაბულები: ქართული ენის ისტორიული ქრესტომათია, I, 1953, გვ. 319.

⁶¹ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა..., გვ. 260.

საკუთარ სახელს თანდებული ერთვის ან ოდენ ბრუნვის ნიშნის, ანდა ა-ემფატიკურიანს: აბუტარისათვის (161,2); მაგრამ: აბუტარისათვის (126,6).

ასეთი ფორმები ძეგლში პარალელურად იხმარება, თუმცა ქარბოზს ემფატიკურ ა-ნიანი ფორმები.

გეოგრაფიულ სახელთა ბრუნება

გეოგრაფიული სახელები ბრუნების თვალსაზრისით ძველი ქართულის ნორმებს იცავენ,⁶² თუმცა არის დარღვევებიც: მიმართულების აღნიშვნისას გვხვდება როგორც მარტივი, ისე ა-ემფატიკურიანი ფორმები: წავალ თუ რქეთს (127,5); წამოსულხარ არაბეთითაო (189,8).

ზედსართავი სახელი

უფროობითი ხარისხი

ზედსართავ სახელებთან ყურადღებას იქცევს უფროობითი ხარისხის წარმოება.

გამორკვეულია, რომ უფროობითი ხარისხის ფორმები ზმნური წარმოშობისაა.⁶³ ამიტომაც ძველ ქართულში უფროობით ხარისხში დასმული ზედსართავი შესადარებელ სახელს მოითხოვდა მიცემით ბრუნვაში.⁶⁴ ეს იყო პირველი საფეხური. მაგრამ ძველსავე ქართულში ზედსართავის უფროობით ხარისხთან სახელი ნათესაობითშია, რასაც განვითარების შემდგომ საფეხურად თვლიან.⁶⁵ გამოთქმულია ვარაუდი, რომ შესადარებელი სახელი მიცემითშია რა ჯგუფის სახელთათვის, ხოლო ნათესაობითში ვინ ჯგუფის სახელთათვის.⁶⁶

„ამირანდარეჯანიანში“ უფროობით ხარისხთან შესადარებელი

⁶² ი. იმნაიშვილი, სახელთა ბრუნება და ბრუნვათა ფუნქციები ძველ ქართულში, 1957, გვ. 392.

⁶³ ა. შანიძე, პირის ნიშანი ბრუნვიან სიტყვასთან ქართველურ ენებში: თბილისის უნივერსიტეტის შრომები, I, 1936, გვ. 333—334; მისივე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 142—145.

⁶⁴ თ. ურაბიშვილი, ხარისხი ქართველურ ენებში: თბილისის უნივერსიტეტის შრომები, 1957, 67, გვ. 162; ი. იმნაიშვილი, დასახ. ნაშრომი, გვ. 443.

⁶⁵ ი. იმნაიშვილი, დასახ. ნაშრომი, გვ. 446.

⁶⁶ ც. ქუციკიძე, ნათესაობითარი ვითარებითი ძველ ქართულში: ზედაწერა ინსტიტუტის მოაზრება, II, თბილისი, 1960, გვ. 36.

ძველ ქართულში ისი ნაცვალსახელი იშვიათად იხმარებოდა. იგი და ისი ერთი მეორის ბადალი სიტყვებია,⁷⁰ რომლებიც სხვადასხვა დიალექტური ფენის კუთვნილება უნდა იყოს.⁷¹

„ამირანდარეჯანიანში“ იგი ნაცვალსახელის პარალელურად ხშირად იხმარება ისი: ისი არა სათქუენო არისო (47,9); ისი კაცი ხუმარი არისო (83,1) და სხვ.

დადასტურდა რამდენიმე შემთხვევა ისი ნაცვალსახელის მრავლობითისა : ისინი:⁷² ისინი რით უფრო იბრძვიანო (159,4); ისინი ყმანი ჩემნი არიანო (353,3); ისინი არა კარგნი იყვნეს (507,8).

ამგვარად, ჩვენი ძეგლის მიხედვით ისი ნაცვალსახელის ხმარების ასპარეზი ფართოვდება, ახალ ქართულში კი გაბატონებულ მდგომარეობას ღებულობს (ოლონდ გამარტივებული ის ნაცვალსახელის სახით). „ეს პროცესი ისი-ს დაწინაურებისა სალიტერატურო ქართულში უკვე დაწყებულია „ვეფხისტყაოსანში“. იგი-ს გვერდით ისი-ც გამოჩნდა“.⁷³

ცნობილია, რომ ესე, ეგე, იგი, ისი ნაცვალსახელები ბრუნების დროს ორფუძიანები არიან.⁷⁴ „ამირანდარეჯანიანში“ დაცულია ეგევე ვითარება. მოვიყვანოთ ამ ნაცვალსახელების ბრუნების ნიმუშები:

ესე: ამაან კაცმაან (225,5); ამას შეთულობასა ზელა (287,2); ამის სამეფოსა (344,4); ამით ჭაბუკობითა (425,11); ამათ კაცთა (26,4).

ეგე: მაგას ყმასა უმზირიან (399,6).

იგი: აგინა მას ყმასა ცოტასა (102,1); მის ქურციკისა ნადირობად გახუდით (10,11); შეიპყრეს მით საგდებელითა (187,8).

ისი: იმას უმცროსსა ვეშაპსა შეებო (344,1); იმათ კაცთა დაჯოცასა არა ვლამოდი (515,7).

ძველი ქართულის ნორმების პარალელურად „ამირანდარეჯანიანში“ ამ ნაცვალსახელთა ბრუნების ახალი ქართულისაქენ გარ-

⁷⁰ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 43.

⁷¹ არნ. ჩიქობავა, დიალექტიზმების საკითხისათვის „ვეფხისტყაოსანში“ : ნიმუშის მოამბე, III, 1938, გვ. 221.

⁷² ძეგლში III პირის მრავლობითობის აღსანიშნავად ჩვეულებრივ იგინი იხმარება.

⁷³ არნ. ჩიქობავა, დიალექტიზმების საკითხისათვის „ვეფხისტყაოსანში“ : ნიმუშის მოამბე, III, 1938, გვ. 221.

⁷⁴ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 101.

დამავალი საფეხურიც დაუცავს.⁷⁶ ეს საფეხური გულისხმობს ამ ნაცვალსახელთა გამარტივებას: ერთი ფორმაა აღებული ყველა ირიბი ბრუნვისათვის: ესე ნაცვალსახელისათვის ამა, ეგე ნაცვალსახელისათვის მაგა და იგი, ისი ნაცვალსახელისათვის იმა.

ამა: ამა კაცსა (5,4); ამა გუელისა (97,7); ამა წესითა (352,7); ამა უკაცურთა ადგილთა (277,1),

მაგა: დაგიწუნა მაგა კაცმან (493,5); მაგა საქმესა რად იურვი (291,10); მაგა გზისა მეცნიერი ვარ (420,1); მაგა სიტყუითა ჩუენი შექცევა არ ეგებისო (39,4-5); მაგა ქალთა მნათობთა წარვიყუანებთო (229,8).

იმა: აჯობოს იმა მესისხლემან (684, ჯ, 10); იმა ყმასა მოჰლავ (101,10); იმა ვეშაპისა მოკვლა (594,7); იმა კაცთა ვხედავ (345,5).

აღსანიშნავია ისიც, რომ „ამირანდარეჯანიანში“ იხმარება ახალი ქართულისთვის დამახასიათებელი შემდეგი ჩვენებითი ნაცვალსახელები: ეგეთი, აგეთი, ესეთი, ასეთი; მათ გვერდით გვხვდება აგრეთვე ფონეტიკურად სახეცვლილი ფორმები ძველი ქართულის ესოდენი, ეგოდენი-სა: ესდენი და ეგდენი.

ეგეთი: მე სიძე ეგეთი ჭაბუკი მინდა (56,7); არავის უქნაან ნაქმარნი ეგეთნი (56,6).

აგეთი: მე კაცი მყავსო აგეთი (292,4).

ესეთი: ესეთი ომი შეიქნა (186,2).

ასეთი: იჩქითად სინათლე გამოვიდა ასეთი (311,11).

ესდენი: ესდენი ბუმბერაზი (241,5).

ეგდენი: ეგდენი ქება სეფედავლესი (418,2).

შეგვხვდა აგრეთვე შემდეგი ჩვენებითი ნაცვალსახელები: ეგე-გუარი, ეგზომი, რაზომი: მასმია ეგეგუარი სიტყუა შენგანო (41,6); შეიქნა მას ქარავანსა შიგან ტირილი ეგზომი (281,5); რაზომი სისხლი დათხელა (150,3).

ვითარებით ბრუნვაში ძველი ქართულისეული მისდა, მათდა ფორმების პარალელურად „ამირანდარეჯანიანში“ ახალ ქართულში გავრცელებულ მისად, მათად და ამის მსგავს ფორმებს ვხვდებით. მაგ.: მისდა ძებნად მიხუალთ (91,1); მაგრამ: დღედ სიკუდილამდის ჩემადმდე არა შევიწყალო თავი ჩემი (174,8).

⁷⁶ ახალ ქართულში ირიბ ბრუნვებში მსაზღვრელად გამოყენებული ჩვენებითი ნაცვალსახელები ფუძედ ხმარობენ ამა, მაგა, იმა-სთვის ახმოვნის მოკვეცილ მიღებულ ფორმებს: ამ, მაგ, იმ. ნაცვალსახელებს (ამის შესახებ იხ. ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 102).

ჩემად ტიპის ფორმები „ვეფხისტყაოსანშიც“ უკვე გაბატონებულია.⁷⁶

შეგვხვდა ე. წ. ნანათესაობითარი ვითარებითის ერთი მაგალითი: კაცი მეომარი მისა (371,8).

ძველ ქართულში კუთვნილებითი ნაცვალსახელები თვისი და მისი ერთმანეთის სანაცვლოდ იხმარებოდნენ. ასეა ჩვენს ძეგლშიც: უკუყარა ლაშქარი თუისი (354,3); შერთო ასული მისი ცოლად მზესა ჭაბუკსა (600,7).

ჩვენს ძეგლში კუთვნილებით ნაცვალსახელ თუისი-ს პარალელურად იხმარება ახალ ქართულში გავრცელებული თავისი-ც: მოიქლა თავი თუისი (354,10); მაგრამ: დაჯდა თავისა ცოლსა თანა (689, 7, 16).

ნაცვალსახელი თავისი ახალ ქართულში III პირის კუთვნილებას აღნიშნავს, თუმცა ფშაურში იგი I და II პირის კუთვნილებასაც გამოხატავს.⁷⁷ „ამირანდარეჯანიანშიც“ თავისი I პირის კუთვნილებაზე მიუთითებს შემდეგ მაგალითში: სიბნელისაგან თავისი გზა ველარა შევიგენით (431,8) (თავისი = ჩვენი). (შდრ. გ. მთაწმიდლის „ცხორება იოვანესი და ეფთჳმესი“: არა გუნებაეს მცირედცა იძულება თავთა თვისთა 80,10 (= ჩუენთა).

ცნობილია, რომ ახალ ქართულში ფუძის გარკვევებით მიღებული ნაცვალსახელი თავ-თავისი გვაქვს მაშინ, როდესაც მფლობელი მრავლობით რიცხვშია.⁷⁸ „ამირანდარეჯანიანშიც“ დადასტურდა ეს ნაცვალსახელი:

თავ-თავისა სახლსაცა გქონებათ (541,5).

„ამირანდარეჯანიანში“ მიმართებითი ნაცვალსახელი რომელ ოდენ ფუძის სახით განსაზღვრავს მთავარი წინადადების რომელიმე წევრს. გაუფორმებელი რომელ ნაცვალსახელი ცვლის ბრუნვის ფორმებს. ძველი ქართული ენის ძეგლებშიც მიუთითებენ ასეთ შემთხვევებზე და ვარაუდობენ, რომ ეს ფაქტი ძველის გადმონათქმისაა,⁷⁹ იმ დროისა, როცა ჯერ კიდევ ყველა ბრუნვა არ იყო გაფორმებული. რომელ ნაცვალსახელი ამ ფუნქციით საშუალო

⁷⁶ ი. იმნაიშვილი, სახელთა ბრუნება და ბრუნვათა ფუნქციები ძვ. ქართულში, 1957, გვ. 566.

⁷⁷ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 115—116.

⁷⁸ ნ. გოგუაძე, ნაცვალსახელი თავისი ქართულში: ხელნაწერთა ინსტიტუტის მოამბე, II, 1960, გვ. 47.

⁷⁹ ც. ქურციკიძე, ქართული ვერსიები აპოკრიფებისა მოციქულთა შესახებ (IX—XI სს. ხელნაწერთა მიხედვით) 1959, გვ. 066.

წარმოქმნის აფიქსებად ძეგლში გვხვდება აგრეთვე თანდებუ-
ლები და ბრუნვის ნიშნები:⁸⁴ -გან: არავის უქნია კაცთა განსა
(314,3). -ებრ: სეფელავლესებრი ჭაბუკი(396,8).-ებრივ: ჩე-
შებრივი ჭაბუკი (424,1); ებრივ-ის პარალელურად გვაქვს
-ობრივ: კაცობრივი საქმე (116,5). -ურ სუფიქსის გავლენით
-ებრ გადაკეთდა -ებურ-ად:⁸⁵ დაუწყო ომი მისებური (182,4).

მოქმედებითი ბრუნვის ნიშანი -ით აწარმოებს ახალ სახელს:
არა ეგების მათი დამართებითი კაცი (220,4).

წარმომავლობის სუფიქსები მიუთითებენ ადამიანთა
ან უსულო საგნების სადაურობაზე. -ელ სუფიქსი ადამიანთა სა-
დაურობას აღნიშნავს: ჩუენ ბასრელი ქარავანი ვართ (278,1);
ბაღდადელი ქარავანი მაშინ მუნ იყო (383,3). ადამიანთა სადა-
ურობაზე უნდა მიუთითებდეს აგრეთვე მო-ე აფიქსი: მობაღ-
დადე ჭაბუკი ვარ (377,8; 283,5) (=ბაღდადელი).

-ეულ სუფიქსი მიუთითებს პირთაგან წარმომავლობაზე: მი-
სეული ჭრმალი (69,10). -დელ რთული სუფიქსი კი დროის აღ-
მნიშვნელ სიტყვებთან გვხვდება: დღევანდელი დღე არის (576,8).

-ურ სუფიქსი სადაურობაზე მიუთითებს: წასულიყო მარტო
თუით ლაშქრითა იამანურიითა (176,4); ერთმან შესამოსელი
მეტად კარგი შემოსა ჰინდოური (20,4) და სხვ.

აღ. მანჯგალაძე სპეციალურ წერილში „ურ“ სუფიქსის შესა-
ხებ ამბობს, რომ „მე-10 საუკუნის ბოლომდის შესრულებულ ძეგ-
ლებში იგი მეტასმეტად იშვიათად იხმარება, მე-11 საუკუნის ძეგ-
ლებში კი თანდათანობით ჩნდება და იკაფავს გზას, ხოლო შემდეგ-
ში უკვე თითქმის ჩვეულებრივი ხდება მისი გამოყენება“.⁸⁶

აქა, მანდა, გარე, შინა და სხვ. -ურ სუფიქსის გარეშე
მიუთითებდნენ წარმომავლობაზე. ჩვენს ძეგლში შეგვხვდა ერთად-
ერთი შემთხვევა შინა'ს ხმარებისა, როდესაც იგი -ურ სუფიქსის
დაურთველად ადამიანთა სადაურობას გამოხატავს: არაბთა მეფემან
შემოჰყილა მას შინას ბუმბერაზსა (373,1); აქ შინა ნიშნავს
შინაურს. საერთოდ კი, „ამირანდარეჯანიანში“ სადაურობას გაღ-
მოსცემს ურ- სუფიქსიანი ფორმები, რითაც ჩვენი ძეგლი ახალი
ქართულის ნორმას მიჰყვება.

⁸⁴ ა. შანიძე, ქართულა გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 117-118.

⁸⁵ ა. შანიძე, დასახ. ნაშრომი გვ. 118.

⁸⁶ აღ. მანჯგალაძე, -ურ სუფიქსისათვის ძველ ქართულში: იბერ.- კავკ-
კანთმეცნიერება, V, 1953, გვ. 474.

ეთნიკური სახელები

„ამირანდარეჯანიანში“ შეგვხვდა ეთნიკური სახელები, რომელთაც მაწარმოებელი აფიქსები არა აქვთ: მო-ვინმე-ვიდეს კაცნი ინდონი (118,3). (ინდო აქ ინდოელს აღნიშნავს, -ელ სუფიქსის დაურთველად გადმოსცემს წარმომავლობას). და-თურე-შინებულ იყვნეს იამანანი ლაშქარნი თურქთაგან (128,1) (იამანანი ნიშნავს: იამანელი).

ეთნიკურ სახელთა ასეთ უაფიქსო წარმოებაზე მიუთითებენ ძველი ქართულის ძეგლებშიც.⁸⁷

ზმნა

ზმნისწინი

X—XI საუკუნეებიდან ზმნისწინები მარტივებიან, იკვეცენ ბოლო თანხმოვნებსა გამარტივებული ზმნისწინები „ამირანდარეჯანიანშიც“ ხშირია (ნ. ფონეტიკა, ბგერათ მოკვეცა).

ზმნისწინი გადმოსცემს ზმნის შინაარსს

რიგ შემთხვევაში ზმნისწინი იხმარება ცალკე, თუ მოსალოდნელია ამავე პრეგერბით დაწყებული ზმნის განმეორება და გადმოსცემს ზმნის შინაარსს:

მიბრძანა: „მოგეწონაო?“ მოვაქსენე: „მო-მეთქი“ (265,4). თქუა ამირან დარეჯანისძემან: „გამო-ლმერთო-ვიდეს, რომელთა გამოველოდითო“. სეფედავლე თქუა: „გამო-ლმერთოო (639,1-3). მოვიდღს იგი კაცნი და შევიბენით ფიცხლად. და ომსა შინა ჩუენ მოდა მოგუაჲლდებოდა და შიში შეგუეჲქნებოდა (578,8).

ზმნისწინის ასეთ ხმარებას ადგილი აქვს „რუსუდანთანშიც“ მაგ.: მოდა მოვიდა ჯარი ურიცხვი (347,36); რა მოდა მოეწურა ზედაზედა სიხარულისა ანბავი (573,37).⁸⁸

ზმნისწინთა მონაცვლეობა

ზოგ შემთხვევაში მოსალოდნელი მი- ზმნისწინის ნაცვლად გვაქვს და-: გასცა დედოფალმან ბრძანება და დასწერა წიგნი ყოველსა საბრძანებელსა მისსა (313,10). დასწერა აქ ნიშნავს: მისწერა.

⁸⁷ მ. შანიძე, გეოგრაფიულ და წარმომავლობის სახელთა გადმოცემა ძველი ალექსის ტექსტებში: სახელის ბრუნების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, წ. 1, 1956, გვ. 169-170; ც. ქუციქიძე, ქართული ვერსუები აპოკრიფებისა მოციქულთა შესახებ (IX—XI სს ხელნაწერთა მიხედვით), თბილისი, 1959, გვ. 067.

⁸⁸ რუსუდანის, ილ. აბულაძისა და ივ. გიგინეიშვილის რედაქციით, 1957.

და- ზმნისწინის ნაცვლად გა- გვაქვს ზმნაში გა მ ა რ ც ხ ე ბ ა :
ლომურად იყვნეს დორათ და მოსორ, თუარა მზეჭაბუქსა ომი
გა უ მ ა რ ც ხ დ ე ბ ო ლ ა (595,1). ვფიქრობთ, გა მ ა რ ც ე ბ ი ს ანა-
ლოგიასთან გვაქვს საქმე.

ინტენსიობის „და“

ინტენსიობის „და“ იხმარება მაშინ, როცა პირდაპირი ობიექტის
სიმრავლესთან გვაქვს საქმე. მაგ.: შემოგუთიტიეს ცხენი და, ღმერთ-
მან ორგულთა თქუენთა მისცეს, ვითა დავხადენით და დავკო-
ცენით (51,9) (ზღრ. სქოლიოში: გა ვ ხ ა დ ე ნ ი თ).

ტმესი

ძველ ქართულში ზმნა და ზმნისწინი ზოგჯერ გათიშულია მე-
ტყველების რომელიმე წევრით. „ამირანდარეჯანიანშიც“ ხშირია
ტმესის შემთხვევები: ზმნისწინი გათიშულია ზმნისაგან ნაცვალსა-
ხელით, ნაწილაკით ან არსებითი სახელით. მაგ.: მერმე მო-ვ ი ნ მ ე
-ვი და კაცი ერთი არაბი (15,7); შე-რამე-მჭირდების (365,1);
გა-ცა-გ უ ე ხ ა რ ნ ე ს მის კაცისა ნახვა (217,3); გა მ ო - ღ მ ე რ თ ო -
გ ც დ ი ს (511,5).

გამთიშველი შეიძლება იყოს მეტყველების ერთზე მეტი ნაწი-
ლიც: მო-ღ ა თ უ - ვ ი და ძმა ჩემი (184, 1); და-მ ც ა - გ ა ნ ა ლ ა -
გ უ ი მ ძ ი მ და (588,2); წა- თ უ რ ე - ს ა ლ ა - ვ ი და ო (523,7).

პირისა და რიცხვის ნიშნები

სუბიექტური პირველი პირის ნიშანი ვ- იკარგება: ა) ვ ე დ ზმნის
წინ: არა მი ვ ე დ მათ თანა (395,1). ბ) უ ხმოვნის წინ: უ ს მ ი ნ ე თ
მას კაცსა და აქლემი მი უ დ ე ე ნ ე თ (295,2).

S_2O_3 პირის ნიშანი ჰ იკარგვის: ჯმალი ქელთა ქ ო ნ და (8, სქ.
4). გვანდა პირველი ომი (60,3). გა ვ ხ ა რ თ პატრონსა თქუენ-
სა (256,5). მაგრამ ჰ ზოგჯერ ზედმეტია: განა ფათერაჲდ მო ჰ -
ჯ და (290, სქ. 6). მო ვ ჰ კ ა ლ მას ღღესა სამასი კაცი (668,9)
და სხვ.

წყვეტილსა და უწყვეტელში სუბიექტური მესამე პირის მრავ-
ლობით რიცხვში სისტემებრ -ეს გვაქვს, ისევე როგორც ძველ
ქართულში: მეფე და სამნი სხუანი დიდებულნი შე რ ჩ ე ს (6,7);
ყოველნი მუნ შე მო კ რ ბ ე ს (539,1).

მაგრამ ახალ ქართულში გავრცელებული -ნ ე ნ სუფიქსიც შე-

გვხვდება: მერმე წავიდნენ (162, სქ. 5); სამთა კაცთა ლაშქარნი და ხუეულ იყვნენ (355,1).

სამეცნიერო ლიტერატურაში შენიშნულია,⁸⁹ რომ არსებობს ერთი წყება ზმნებისა, რომელნიც ერთმანეთისაგან პირის ნიშნების ხმარებით განსხვავდებიან. კერძოდ, ერთ შემთხვევაში ზმნას პირის ნიშანი აქვს, მეორე შემთხვევაში კი—ხმოვანი. აკად. ა. ჩიქობავას აზრით, პირის ნიშნებს თავდაპირველად უნდა ჰქონოდათ ხმოვანითი ელემენტიც, რომელიც ზოგჯერ იკარგებოდა, ზოგ შემთხვევაში კი შემოანახებოდა. „ამირანდარეჯანიანში“ დაიძებნა ასეთი ზმნები. მაგ.: ბერსა აქუნ და მწუანე (318,9) (შდრ. სქოლიო: ჰქონდა D ნუსხაში); შესთუა ლა ყოველი ყოფილი (77,3) (სქოლიოში: შეუთვალა).

ძეგლში ხშირია ზმნის პარალელური ფორმები: არქუა და ჰრქუა (// რქუა): უსიბ ეგრე მარქვა (79, სქ. 6); არქვა X უსიბ ინდოსა ჭაბუკსა (75, სქ. 5). მაგრამ: რქუა ზღუათა მეფემან (74,7); ჰრქუა ამბრი არაბმან (147,2).

„მინდა“ ზმნის დროები

აწმყო

მინდა ზმნის ფორმებს ახალ ქართულში აწმყოს შინაარსი აქვთ, ძველ ქართულში კი ისინი ნამყო უწყვეტელს გადმოსცემდნენ. „ამირანდარეჯანიანში“ მინდა ზმნა აწმყოს გაგებით იხმარება: მე ეგეთი ქმარი არ მინდა (62,9); რა გინდა, იგი გამოირჩიეო (143,5); ჭაბუკობა გუინდა (36,1); დიდი სიფრთხილე გუინდაო (75,7) და სხვ. გვხვდება მინდა ზმნის აწმყოს ძველი ფორმაც: ფიცხლად წავლა გინაო (485,3); ვაზირობა არა გინა (566,2); აქა ტალა გუინაო (573,2) და სხვ.

უწყვეტელი

გინდოდა, ღმერთო, მოსვლა (219,6); განა მეშუელად უნდოდა აბუტარ (146,7); გუინდოდა ნახვა შენი (276,8).

კავშირებითი

ძეგლში მინდა (მინა) ზმნის კავშირებითის ძველი და ახალი ქართულისებრი წარმოებაა დაცული. ერთის მხრივ გვაქვს მინდეს, მეორეს მხრივ კი გუინდოდეს: სადა ლაშქრად მინდეს

⁸⁹ არნ. ჩიქობავა, ზოგი პრეფიქსული წარმოების ისტორიისათვის ქართულ ზმნებში: იბერ.-კავკ. ენათმეცნიერება, XI, 1959, გვ. 151-168.

(495,5); თუ გინდეს სახლსა შენსა წასვლა (27,7); არა თუ იგი
კაცნი გუინდოდეს, განა იგი ცხენნი გუინდეს (504,3).

მეშველზმნიანი ფორმები

საშუალი გვარის ზმნები აწმყოში ახალ ქართულში მეშველი
ზმნის დახმარებით იწარმოებიან, ძველ ქართულში კი უმეშველ-
ზმნო წარმოება ახასიათებთ.

„ამირანდარეჯანიანში“ გვაქვს უმეშველზმნო წარმოების რამდე-
ნიმე შემთხვევა: დიდად გამხარებია თქუენი მოსვლა და ჭაბუკო-
ბისათვის მიყუარათ (604,10); ჩუენ ჭაბუკობისათვის გუიყუ-
არათ (542,4); თქუენ ერთსა უბალოსა კაცსა არა ჰგავთ (520,4).

სტატიკური ვნებითი

აწმყოში ძველ ქართულში გავრცელებული - იე დაბოლოებიანი
სტატიკური ზმნის ხმარების ერთადერთი შემთხვევა დამოკლება
დიდება მეფობისა თქუენისა დაუსრულებელმკა ჰგიეს აღსასრუ-
ლამდე უამთა მრავალთა (263,4).

მდგომარეობის გამომხატველი ზმნები

მდგომარეობის გამომხატველი მედიოპასიური ზმნები ძველ ქარ-
თულში წყვეტილში იუღლებიან ისე, რომ თავში არ ირთავენ ვნე-
ბითის ნიშნებს. „ამირანდარეჯანიანშიც“ ეგევე ზმნები უპრეფიქსო
წარმოებისა არიან:

მე ცოტა ყმა ვდეგ (15,1); მისსა პირსა ვდეგით (534,9);
ორი კუბო დგა (316,10); თული ყუილა მნათობი სხდა (329,4);
ეგრევე სხდეს იგი ჯელმწიფენი (231,9); კაცი ვინმე ძილად წვა
(37,12); ვეშაპნი წვეს (50,2); ამირ მუმილი ნადიმად ჯდა (193,5)
და სხვ.

ახალ ქართულში კი ამ ზმნებს ერთგის პრეფიქსები: ი, ე. ამის
მაგალითიც შეგვხვდა „ამირანდარეჯანიანში“: ზედა სახლი იდგა
ქვითკირისა (16,6).

-ავ, -ამ სუფიქსიანი ზმნები

ძველ ქართულში -ავ, -ამ სუფიქსიანი ზმნები თავისებურნი
არაიან უღლების თვალსაზრისით.⁸⁰ ეს თავისებურება იმით გაპოი-
ხატება, რომ უწყვეტელში I და II პირში იცვლიან ხმოვნებს, ხო-
ლო III პირში კი ე ხმოვანს კარგავენ და ი-ს ირთავენ. ესაა ნორ-
მა ჩვენს ძეგლშიც. მაგ.: ჩუენ მას ვერა ვხედევდით (161,3);

⁸⁰ ი. იმნაიშვილი, ძველი ქართული ენის ტაბულები..., გვ. 334.

ლუიზოსა ვ ს უ ე მ დ ი თ (54,8); მუეჭაბუკი ვერა ხ ე დ ვ ი დ ა (584,3);
ლუიზოსა ს მ ი დ ე ს მ რავალგან (390,7).

მაგრამ III პირში ზოგჯერ ამ ფორმების პარალელურად გვხვდება -ე ვ, -ე მ სუფიქსიანი, შეუკუმშველი ზმნები. მაგ.: მამაჩემი ჰკითხევდა აბუბაქარს (15, სქ. 1); იგი კაცი ფიცვედეს (566,4); სამართალსა უზემდის ციხეთა, ქალაქთა (4,4); ვირე დაირქუემდა (547,7).

ერთ წინადადებაში პარალელურად შეგვხვდა ე ვ-სუფიქსიანი და ოდენ ვ-ინიანი ფორმები III პირისა: ყუელანი სეფედავლეს მზესა ფიცვედეს და ლოცვიდეს (390,8).

ა. ჩიქობავას აზრით, უწყვეტლის III პირში -ე ვ, -ე მ სუფიქსიანი ფორმები დიალექტურია.⁹¹ იგი აღნიშნავს, რომ: „ორი განსხვავებული წარმოება უნდა გვქონდეს: ერთი ე ვ სუფიქსიანი, მეორე ა ვ სუფიქსიანი“. -ე ვ სუფიქსიან ფორმებს დღესაც ვხვდებით კილოებში: ზემოიმერულში, ხევსურულში, მთარაჭულსა და ფერეიდნულში.⁹² ამ წარმოებას მეორეულად მიიჩნევენ;⁹³ ლ. კიკნაძე -ე ვ, -ე მ სუფიქსიან წარმოებას უწყვეტელში ფონეტიკურ ნიადაგზე ხსნის.⁹⁴

-ა ვ, -ამ სუფიქსიანი ზმნები ძველ ქართულში კავშირებით I-ში (სამივე პირში) ა ხმოვანს მოიკვეცენ, მაგრამ ჩვენს ძეგლში უწყვეტლის I და II პირისთვის დამახასიათებელი -ე ვ, -ე მ სუფიქსები გადმო-სულია კავშირებით I-შიც: თუცა შენ შემრთევდე, მე არცა ეგრე შევირთო (56,12). თუ ღლით ათი ათასსამა კაცსა მოვკლევდე, მაგას, ღმერთო, არცა მაშინ ვიტყუი ეგრე (295,9).

უწყვეტლის ხოლმეობითი

I ხოლმეობითის ფორმები ჯერ კიდევ შეინიშნება გიორგი მთა-წმიდლის თხზულებაში, თუმცა უწყვეტლის ხოლმეობითის განმტკიცების გამო აწმყოს ხოლმეობითის ფორმები უკვე შემცირებულია.⁹⁵ „ამირანდარეჯანიანში“ უკვე აღარ ვხვდებით აწმყოს ხოლმეო-

⁹¹ არნ. ჩიქობავა, ერგატული კონსტრუქციის პრობლემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, 1948, გვ. 99.

⁹² ქეთ. ძოწენიძე, ევ სუფიქსისათვის ზემოიმერულში: აღ. წულუკიძის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის შრომები, X, 1950-51, გვ. 53.

⁹³ იქვე, გვ. 53.

⁹⁴ ლ. კიკნაძე, პირველი სერიის მწკრივთა წარმოებასთან დაკავშირებული საკითხები: თბილისის უნივერსიტეტის შრომები, XXX—XXXI, 1947, გვ. 318—343.

⁹⁵ ა. შანაძე, გ. მთაწმიდლის ენა..., გვ. 73.

ბითის ფორმებს, მის ნაცვლად ყვალგან უწყვეტლის ხოლმეობითა. მაგ.: რაცა დააკლის ამბრი არაბმან საქმე ომისა, კულა აბუტარვე ასწავლიდის და მით გაჰყუებოდის თანა (146,9); მათ სამთა თუალთაგან რომელიცა უკუნსა ღამესა დასდვი, ესრე ნათობდის, რომე წიგნი დაიწერებოდის და ქელთ-საქმარი იქმნებოდის (200,2-3); ნადიმი დაიდვოს და იმღერდიან მოშაითნი და იქმოდინ აჯაბთა. ჰქედნიდინ რაინდნი ცხენთა და ზოგნი ჭადრაკთა იმღერდიან, ზოგნი ლუანოსა სმიდინ (363,6-8).

დ-იანი და ოდ-იანი ზმნები

ცნობილია, რომ საშუალ ქართულში ხდება I სერიის მწკრივებში დ-იან და ოდ-იან ზმნათა უღლებს გათანაბრება⁸⁶: ოდ-იან ზმნებსაც დ-იანების მსგავსად I კავშირებათა ნიშანი ე აქვთ, უწყვეტელში კი ო. ამის მაგალითები ჩვენს ძეგლშიც დასტურდება.

უწყვეტელი: ვიარებოდი და გავეშორენით ქალაქისაგან (643,6); მე მათ კაცთათვის ვსწყრებოდი და მით არა უთხარ (388,6); მუნ მოვედი, ვტიროდი მზისა ჭაბუკისათვის და ამას ვიტყოდი (597,4-5); მუნიტმცა ებრძანა, ამას ვიქმოდი, რომე წავიდოდი მისისა სამეფოსაგან და აღარას შევეცოდე (141,8).

კავშირებითი I: მტკიცედ იცოდე, რომე შენ დასტურად არა წავიტანო, მაგრა შორით გუაჩუენო (521,10); სახლით თქუენით გეთხოვნეს, ღმერთმან იცას, გამეხარდებოდეს და მოგცემდი ასულთა ჩემთა (ვოლად (243,5).

ოდ-იან ზმნებზე I კავშირებითის III პირში „ოდ-იან“ დაბოლოება აქვთ. ოდ-იანი ზმნების კავშირებითის ფორმებს გარდამავალ საფეხურზე უმარტივდებათ ოდიან: ოდიან → ოდინ.⁸⁷ „ამირანდარეჯანიანში“ ოდინ დაბოლოებიანი ერთი ზმნა შეგვხვდა: ქალაქნი და ქალაქნი წინა მოგუეგებოდინ (მოგუეგებვოდინ P) ქება შეგუასხიან (AP) (531, სქ. 5). ამ ფორმას გადამწერის უნებლიე შეცდომად ვერ ჩავთვლით, ვინაიდან სხვადასხვა წარმომდინარეობის ნუსხებში დასტურდება.

ნართაული

ზოგი ზმნა ახალ ქართულში წყვეტილში დაირთავს ნართაულ-ის,⁸⁸ ძველ ქართულში კი მის გარეშეა წარმოდგენილი. „ამირანდა-

⁸⁶ ა. შანიძე, გ. მთაწმიდლის ენა..., გვ. 78.

⁸⁷ ასეთი ფორმები გვხვდება გიორგი მთაწმიდლის თხზულებაში — „ცხოვრება იოანესი და ეფთჳესი“ (ა. შანიძე, გიორგი მთაწმიდლის ენა..., გვ. 78).

⁸⁸ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 437.

რეჯანიანშიც“ ასეთი ზმნები არ ირთავენ ი-ს: ამაზედა მეცა წამოვედ (459,6); თუე ერთი მუნ დავყავ (413,4); პური ავილე და წავედ (386,10) და სხვ.

წყვეტილის წარმოება

ჩვენს ძეგლში შეგვხვდა წყვეტილში ევ-იანი ფორმებიც: ავილე ვით ალაფი (153,7); ვერა შევატყევით კლება დარეჯანისძესა (654,10); წელანვე შევიტყევ (218,3); გული გავიწყრევით (521,6); დავიდევით ნადიმი (199,1) და სხვ.

ეს -ევ სუფიქსი დღესაც ცოცხალია მეგრულსა და ქართულის აღმოსავლურ კილოებში.⁹⁹

ევ-იანი ზმნები

ევ-იანი ზმნები ღრღებდას თანესებურებას გვიჩვენებენ, რაც იმაში გამოიხატება, რომ-ევ მეორე სერიაში იქცევა ივ-ად. -ევ შეიძლება იყოს როგორც სუფიქსი, ისე ფუძისეულიც. განვითარების შემდგომ საფეხურზე -ივ სუფიქსი კარგავს ვ თანხმოვანს, რჩება მხოლოდ ი ხმოვანი. ვ თანხმოვანის დაკარგვის მიზეზია კავშირებითის ო. „შემდეგ ვ-ინის დაკარგვა განზოგადებულია და ყველა II სერიის მწკრივზე გავრცელებულა“, თუმცა აღმოსავლურ კილოებში დღესაც ვ-ს ხმარობენ წყვეტილსა და ბრძანებითში.¹⁰⁰

„ამირანდარეჯანიანში“ ევ-იან ზმნებს დაუცავთ ეს ნორმა. მაგ.ა შემოუტევა ცხენი (60,5); დაარჩივა ოცდაათი ტაიჭი (159,10); აწუივეს პურად (329,7) და სხვ.

თუმცა ივ-იანი ფორმების პარალელურად ძეგლში გვხვდება ოდენ ი-იანი ფორმებიც: მიეწია ბადრი იამანცხე (70,3); დაარჩიეს იამანთა მეფისა ლაშქართაგან (176,8) და სხვ.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, -ევ მეორე სერიაში ჩვეულებრივ ივ-ს გვაძლევს. მაგრამ ზოგჯერ განონაკლისიც გვაქვს: -ევ გადაჰყვება ზმნას მეორე სერიაშიც: შემოუტევა მან კაცმან (39, სქ. 11); ამირანს შემოუტევეს მათცა (307, სქ. 7).

⁹⁹ ა. ჩიქობავა, რეცენზია ნ. მარის ძველი ქართული ლიტ. ენის გრამატიკისა: მიმოშვილველი, 1926, I, გვ. 302; გ. როგავა, აორისტისა და კავშირებით მეორის ზოგადი გენეზისის შესახებ სტატისტიკური ქართულსა და მეგრულში: საქ. სსრ მეცნ. აკად. ნოაზე, ტ. VI, № 8, 1945, გვ. 651; ვ. თოფურიია, ქართული: „არილი“, 1925, გვ. 143; ვ. თოფურიია, ნამყოს სახეობათა საერთო ნიშნისათვის ქართულში: იბერ. -კავკ. ენათმეცნიერება, VII, 1955, გვ. 459.

¹⁰⁰ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 413.

მები 1 თურმეობითისა. მაგ.: 1. მე და ბერებულ ვარ (174,1); ჩუენცა კმარ ვართო (531,1); არაბეთს გაზრდილ ვართ (607,7) და სხვ. 2. მე მარტო დავრჩომილ ვარ (96,3); მაგას პირსა ვჭერ ვარო (379,9); მე დავბერებულ ვარ (62,2) და სხვ.

საგულისხმოა ისიც, რომ III პირში ხშირად იკვეცება მეშველი ზმნა. მაგ.: არა ნახულა (138,3) და სხვ.

ზმნათა „მოკლე ფორმები“

„ამირანდარეჯანიანში“ დასტურდება ერთი წყება III სერიის ზმნებისა, რომელთაც ა. შანიძე უწოდებს „მოკლე ფორმებს“. ¹⁰¹ ზმნათა ეს ფორმები აღზოსავლურ კილოებს ახასიათებს. მოვიყვანოთ მაგალითები: მზისა ჭბუკისად დადად ებოძა და ცოტად უმცროსი — იმარინდოსათუის, და სხუათათუის სწორად ებოძა (538,8-9); პარველად მიღმართ მოეხსენა (18, სქ. 9-10); ექებდა ამირ მუმლი კაცსა ეგეთსა, რომელმცა ესწავლა საცოლე შვილთა მისთათუის (203,8); ადგილი დაესახელა, მუნ შევიყარნეთო (624,6); განა ესე უნდოდათ, თუმცა ერთმანერთი დაეჭერა (473,9); იგი კეკელა ქუეყანა მას მკეცსა აეოტრა (526,6).

მომავალი დრო

„ამირანდარეჯანიანში“ მომავალი დრო გადმოიცემა კავშირებითის ფორმებით მსგავსად ძველი ქართულისა: ¹⁰² ვაზღვევინო სისხლი (379,5); თუ დააჭერნე იგინი (56,8) და სხვ. X — XI საუკუნიდან ასპექტის სისტემის შეცვლასთან დაკავშირებით მომავალი დრო გადმოიცემა აწმყო ზმნისწინიანი ფორმებით. ასპექტის სისტემის შეცვლამ ხელი შეუწყო მომავლის მწკრივის გაჩენას. ¹⁰³ აწმყოს ზმნისწინიანი ფორმებით მომავალი დრო გადმოიცემა „ამირანდარეჯანიანშიც“. მაგ.: ანუ მოვკუდები მათ თანავე და ანუ ვიგნნე იგინიცა (90,3). ¹⁰⁴

მოვკუდები აქ გამოხატავს მომავალ დროს, რაზეც „ქსნა“ ზმნის კავშირებითიც მიუთითებს. XVII—XVIII საუკუნეების ცხრამეტი ნუსხიდან ჩვიდმეტში დასტურდება მოვკუდები ფორმა. სხვადასხვა წარმომავლობის ხელნაწერებში რომ ეს ახალი წარმოე-

¹⁰¹ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 452.

¹⁰² ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა... გვ. 271.

¹⁰³ ა. შანიძე, ქართ. გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 276.

¹⁰⁴ ეს მაგალითი დამოწმებულია „ქართულ გრამატიკის საფუძვლებშიც“, 1953, გვ. 280.

ბის ფორმაა დაცული, საეჭვოს არ უნდა ზდიდეს მის თავდაპირველობას ჩვენს ძეგლში.

სხვა მაგალითები: იგი ნადიმად ზის და იცის დასტურად, რომე შენ მოჰყუდე ბი (145,3); თუ ქნას ღმერთმან და აჯობოს დარეჯანისძემან, ჩავიცუამ ძოწეულსა, დავჯდე ბი ოქრო-ქსოვილთა საჯდომთა. და თუ სძლიონ ცოდვთა ჩემთა და აჯობოს იმა მესისხლემან, ჩავიცუამ იმა შავთა და დავჯდე ბი საჯდომთა შავთა და აღარა მინდა საწუთრო (684, 7, 5-13). თუ რა მოგაქსენო, დავიმძიმდე ბისო? (267,1); გავგზავნოთ კაცი ნოსარ ნისრელსა თანა, რომელსა მოეწერა, ვითა: „მოვალ და ასულსა შენსა შევირთაო“ (76,9-10).

კონტაქტი

„ამირანდარეჯანიანში“ შუალობით კონტაქტს აწარმოებს -ინ, -ევ და -ეგინ აფიქსები.

-ინ: შეაპყრობინენ იგი ლომნი (95,9); მქარი გააგდებინა (433,2).

სამეცნიერო ლიტერატურაში აღნიშნულია,¹⁰⁵ რომ ძველსა და საშუალ ქართულში -ევ აფიქსის ხმარება გავრცელებული იყო. იგი დღესაც გვხვდება ზოგ კილოში (მაგ.: ხევსურულში). „ამირანდარეჯანიანშიც“ ჩვეულებრივია ევ-ის ხმარება: მე მათქმევთ ამბავთა პატრონისა ჩემისათაო? (23,4); არა გარდაგაჯდე (141,1); არა მოგაკვლეო (378,5); ნადისაცა მუნვე გარდაგაჯდეო (470,2).

ეგინ: ნუ ვაბრძოლებთ, თუარა მოგაკვლეგინებთ იმას კაცსა (64,8); ნუ მათქმევინებო (499,5); გამოახმევინა საჯდომნი ორნი (683, 7, 9).

თავისებური ზმნები

ძეგლში შეგვხვდა თავისებური ზმნები:

ა) ცნობილია, რომ ძველ ქართულში ღება ზმნა მხოლოდ მაშინ იხმარება, როცა სახელი მასთან მხოლოდით რიცხვშია. თუ სახელი ნარ-თანთან მრავლობითშია, მაშინ ღ ძირს ენაცვლება ხუ. ჩვენი ძეგლიც ამ ნორმას იცავს. მაგ.: გაახუნა კარნი (261,9); ხიშტნი აიხუნა (406,7) და სხვ.

არის შემთხვევები, როცა სახელის ფუძისეული ნ გაგებულია

¹⁰⁵ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 370.

ვდეს, სხვა ადგილას კი სუფიქსური წარმოება ახასიათებდეს. მაგ.: 1. პ რ ე ფ ი ქ ს უ ლ ი: სიკეთე მისი მომეგონა (498,6); რომე ომი გაგუე მარჯუა (655, 7, 5). 2. ს უ ფ ი ქ ს უ რ ი: ნაქმარი მომაგონდა (519,2) და სხვ.

საგულისხმოა, რომ ჩვენს ძეგლში ვნებიითი გვარის ზმნებს აწმყოში მხოლოდითი რიცხვის მესამე პირში დაბოლოება აქვთ -ის, ისევე როგორც ძველ ქართულში. მაგ.: არცა ვინ წალმართ გამოჩნდების მისეპრი (25,8); მოკუდების მის ვეშპის ჯელითაო (340,9); გეპრაანების (337,2); ნიშანი არა მიეცემის (60,2); მომერევის (357,6).

სათავისო ქცევა I პირთან

სათავისო ქცევის ზმნას ობიექტურ პირად ჩვეულებრივ მესამე პირი აქვს, მაგრამ იშვიათად შეიძლება პირველი პირიც ჰქონდეს. ასეთ ფორმებს ა. შანიძე უწოდებს „იშვიათ ფორმებს სათავისო ქცევით“¹⁰⁹. ამის მაგალითი „ამირანდარეჯანიანშიც“ დასტურდება:

ერთსა ღლიასა მე შემომიგდო, ერთსა უსიბ და ცურვით იმიერით გაგუიტანა (94,10).

პ ა რ ო ნ მ ა ზ ი ა

პარონომაზიის ორიოდ შემთხვევაა ჩვენს ძეგლში: შემოუტივა სასტაკათა შემოტევებითა (478,10); მოეწონა იგიცა ყუელასა მოწონებითა მეტითა (556,1).

ინფინიტივის კატეგორიისათვის

ძველ ქართულში ინფინიტივს ვითარებით ბრუნვაში დასმული მასდარი გადმოაქვს.¹¹⁰ „ამირანდარეჯანიანშიც“ ხშირია ამის მაგალითები: იწყო კაჭრობად (97,1); ვაწყეთ მონახვად საჭურჭლეთა (323,2); დაიწყეს მბობად (618,3) და სხვ.

მიმღეობა

ჩვენს ძეგლში წარსულა დროს ვნებიითი გვარის მიმღეობის წარმოებასათვის ჩვეულებრივ გამოყენებულა ნა-, -ულ, -ილ აფ-

¹⁰⁹ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 339.

¹¹⁰ ა. შანიძე, ძველი ქართ. ენა..., გვ. 278; ა. მარტოროსოვი, მას-დარული კონსტრუქციის გენეზისისათვის ძველ ქართულში: იბერ. -კავკ. ენათმეცნე-რება, VII, 1955, გვ. 43-59.

იქსები. ყურადღებას იქცევს შემდეგი: მოსალოდნელი - ილ სუფიქსიანი ფორმის ნაცვლად ძეგლში ულ-იანი ფორმაც შეგვხვდა: ცუილი შედებული (333,12). საინტერესოა ასევე - ულ სუფიქსით ნაწარმოები ფორმა „აფარული“: დაჰკრა ჭრმალსა აფარულსა (289,9).

საგულისხმო ჩანს მყოფადის მიმდებარის საწარმოებლად სა—ელ აფიქსის გამოყენება სა- პრეფიქსის სანაცვლოდ: ადგილი გამოსაყუანელი (437,7).

ზმნიზედა

„ამირანდარეჯანიანში“ ჯერ კიდევ გვხვდება ძველ ქართულში გავრცელებული ზმნიზედები, მაგრამ ზოგი ახალი ქართულისათვის დამახასიათებელი ზმნიზედაც იჩენს თავს.

ადგილის ზმნიზედა. „ამირანდარეჯანიანში“ ძველ ქართულში გავრცელებული ადგილას ზმნიზედები იხმარება: მუნ, აქა, ქუე, სადა და სხვ. ძეგლში ზმნიზედები ხშირად ბრუნვის ფორმით (თანდებულიანი ან უთანდებულო) გვხვდება. მაგ.: წავედით მუნით (40,10). მუნითგან გავიდოლიან (184,მ). მუნამდე ცოტანილა წაუვიდეს (401,4).

ზმნიზედები აქათ, აქათით, აქათგან, აქეთ გადმოსცემენ ახალი ქართულს აქედან-ს: გავიდა დარეჯანისძე აქათ. გამოვიდა მუნით ბალხამ ყამისძე (685, ტ, 4). აქათით ესენი ვიყვენით (625,10); აქათგან მვეცთა ქუეყანა არისო (47,3); აქეთ გავიდა დარეჯანისძე (254,2).

ძეგლში გვხვდება აგრეთვე იქი ზმნიზედა: იგი ლომთა ლომი ბადრი იქი შიგან არისო (85,3; 91,9).

შეგვხვდა აქა და იქი ზმნიზედების კონტამინირებული ფორმა იქა: აბან ქამანისძე იქა არ იყო (273,6).

სით ზმნიზედა დამახასიათებელია „ამირანდარეჯანიანისთვის“ (იგი „ვეფხისტყაოსანში“ ხშირად გვხვდება): მუნ არა არიან ჭაბუკნი, სით შენ მოხუალ (389,5).

ამავე რიგისაა ზმნიზედა ვერსით: ომსა ვერსით წაუვალთ (651,4).

ზმნიზედები უკანა, შიგან, ზედა, წინა, შორით და სხვ. მოქმედებით ბრუნვაში დასმული გამოსვლითის ფუნქციისანი არიან: ოდესკა უკანით მოვზიდენით (480,8) (=უკანიდან); შიგნით ლაშქარი გამოვიდა (636,1); (=შიგნიდან); ზედათ ავადღეუბნეს იგინი დორათ დილამსა (631,7) (=ზევიდან); წამოვლო მან კაცმან წინათ (511,9) (=წინიდან); მესმოდა სიკეთე და ჭაბუკობა შენი შორით (226,11) (=შორიდან).

ძეგლისათვის დამახასიათებელია ზმნიზედა ერთგან, რომელიც ადგილზე მიუთითებს: შეკრბეს ერთგან იგი ოთხნი გელმწიფენი (239,9).

დროის ზმნიზედა. „აქა“ და „მუნ“ ადგილის ზმნიზედებს თანდებულის დართვისას მიეცემა დროული გაგება. მაგ.: ოდეს ბრძანეთ და მის ქურციკისა ნადირობად გახუდეთ, მუნითგან შექირვებულად ხართ (10,11); აქათგან ომი თქუენი არის (467,8); „წინა“ და „უკანა“ ზმნიზედები ნათესაობითში მიუთითებენ დროზე: უკანის ველარას ჰკადრებდა (18,10). იბრძოლეს დიდი ხანი, წინას ოროლითა და უკანის კრმლითა (545,5). შდრ. „ვეფხისტყაოსანი“: მათ წინასვე დაეპირა იმა ყმისა შენი ქმრობა (533,2).

ძოლან: ძოლან ვერა რომელმან დავაჯერეთ ერთმანერთი (636,7). შდრ. „ვეფხისტყაოსანი“: ძოლან ქალი გამოვგზავნე (412,4).

დროის ზმნიზედები თანდებულდართულნიც დროზე მიუთითებენ: მიერთგან დედოფალი თუისითა კელითა უქმორდა შაჰამადსა (400,1). აწისგან კიდე ომი თუალითა არა მინახავს (490,2).

ვითარების ზმნიზედა. „ყოვლად“ ზმნიზედიდან მიღებულია ყოლა ვითარებითის ნიშნის მოკვეციტ. ეს უკანასკნელი ძეგლში ხშირად იხმარება: ნაქმართა მისთა მოთულა ყოლა არა ეგების (32,11); მზემან ჰაბუქმან ყოლა არა შეიღვა თავსა (612,3).

ყოლა-ს პარალელურად ძეგლში შეგვხვდა ყოლე: თუცა დია მალი არის, ყოლე არა შეეჯდებიო (48,11).

თანდებული

„ამირანდარეჯანიანში“ გარდა თანდებული არ გვხვდება. მის მაგივრობას ასრულებს რამდენიმე თანდებული:

ა) -გან კიდე (=გარდა). ჩვენს ძეგლში გარდა თანდებულის მნიშვნელობით ჩვეულებრივ იხმარება -გან კიდე (ნათესაობითში -გან თანდებულიან სახელს დართული აქვს კიდე): მათ კაცთა ნახვისგან კიდე (13,8); არავინ იცოდა აღისაგან კიდე (610,4) და სხვ.

ბ) ამავე მნიშვნელობისაა კიდე, როდესაც იგი უთანდებულო სახელს ერთვის: არა ვნახეთ რა მას გზასა ზედან მათ ტილის-მათა კიდე (300,1).

ერთგან შეგვხვდა გარდა თანდებული ნათესაობითი ბრუნვის ფორმით: ჩუენი ვნება არავისგან ეგების ერთისა ღმრთისა გარდაის (148,7).

გარდა თანდებულის მნიშვნელობით -გან კიდე გვხვდება სხვა ძეგლებშიც. მაგ.: ჩუენი შემწე დავით კურაპალატისა- გან კიდე არავინ არს¹¹¹; მის გან კიდე ნურა უნდა¹¹²; მე შე- ნისა სიშორისა გან კიდე ვერა შემაშინებს¹¹³.

გ) გარდა-ს მნიშვნელობით გვხვდება აგრეთვე თანდებულები გარე გან და გარეთად: ამის გარე გან სხუა რად არა გუა- ქუსო (399,3) (=ამის გარდა); ამას გარეთად სამნი თუალნი იყვნეს მას გუთრგუთინსა ზედა (199,10); ამას გარეთად ამირანს უბოძა (262,3) (=ამის გარდა).

წინაშე, ზედა, თანა თანდებულები სახელს წინ დაერთ- ვიან, ან მოსდევნ მას. მაგ.: შავიღეს კაცნი იგინი წინაშე ინ- დოთ მეფისა (23,5); მეფეთა-მეფისა წინაშე (143,3); არიან ზედა მათ ლაშქართა (22,2); ცხენსა ზედა (21,2); დაისუეს თანა საჯდომთა (223,5); ზღუათა მეფესა. თანა (40,6).

ცნობილია, რომ წინაშე, ზედა, თანა თანდებულებს ძველ ქართულში გარკვეულა სინტაქსური ძალა ჰქონდათ. ისინი უსულო საგნების სახელებს მარაუდნენ მიცემით ბრუნვაში, ხო- ლო სულიერ საგანთა სახელებს — ნათესაობითში. მაგრამ ზედა თანდებული სულიერი საგნებიდან რა ჯგუფის სახელებისათვის უშვებდა გამონაკლისს და მათ მიცემით ბრუნვაში მოითხოვდა¹¹⁴.

„ამირანდარეჯანთანა“ წინაშე, ზედა, თანა თანდებულე- ბის ეს სინტაქსური ძალა ნაწილობრივ დარღვეულია. განვიხილოთ თვითთელი თანდებული ცალ-ცალკე.

წინაშე თანდებული სულიერი საგნის აღმნიშვნელ სახელებს მართავს როგორც ნათესაობითში, ისე მიცემით ბრუნვაში. მაგ.: 1. ნათესაობათი: შენკა მიგაყუანე წინაშე იამანთა მეფისა (167,2); მივიდეთ პატრონისა ჩუენასა ამირ მუმლისა წი- ნაშე (205,3). 2. მიცემითი: შემოვდა იამანთა მეფესა წინა- შე (157,10); მივედათ ასფან მეფესა წინაშე (259,8); ყო- ველსა პურობასა მას წინაშე ვიყავ (413,4) და სხვ.

მსგავსი ვითარებაა დაცული „ვეფხისტყაოსანშიც“: 1. ნათესაო- ბითი: ინდოთ მეფის წინაშე (463,0). 2. მიცემითი: მას წი- ნაშე (120,3); ზღუათა მეფესა წინაშე (1428,1).

¹¹¹ ცხორებაჲ იოვანესი და ეფთჳესი, 1946, გვ. 17.

¹¹² ვეფხისტყაოსანი, 1951, გვ. 6.

¹¹³ ვისრამიანი, 1938, გვ. 208.

¹¹⁴ ქ. კეკელიძე, „წინაშე“, „თანა“ და „ზედა“ თანდებულთა სინტაქსური ფუნქციისათვის ძველ ქართულში: ეტაუდები, I, თბილისი, 1956, გვ. 308.

„ამირანდარეჯანიანში“ დარღვეულია ძველ ქართულში განმტკიცებული ნორმა ზედა თანდებულის ხმარებისა. იგი სახელებს მოითხოვს მხოლოდ მიცემითში, განურჩევლად იმისა, ვინ ჯგუფის სახელები არიან ისინი, თუ რა ჯგუფისა; ე. ი. გვაქვს ახალი ქართულის მსგავსი სურათი. ზედა თანდებული მხოლოდ მიცემითშია „ვეფხისტყაოსანშიც“¹¹⁵.

მოვიყვანოთ მაგალითები ჩვენი ძეგლიდან: კედელსა ზედან ეწერა (265,3); იბად აბაშსა ზედა ომი იყო (569,10); ძლევა ამას კაცსა ზედა (658, 7, 5); ომსა ზედა (353,1) და სხვ.

თანა თანდებული სულიერი საგნის აღმნიშვნელ სახელს ნათესაობითშიც ერთვის და მიცემითშიც. მაგ.: 1. ნათესაობითი: წავალ პატრონისა ჩემისა თანაო (459,2); ამირ მუმლის თანა (209,2); მის თანა (280,1). 2. მიცემითი: ვერა ქნა რა თავისსა ასულსა თანა (65,12); ხანთა მეფესა თანა (134,2); ვირე მზეჭაბუკსა თანა მოვიდოდეს (584,5) და სხვ.

ამგვარად. „ამირანდარეჯანიანში“ წინაშე და თანა თანდებულები სულიერი საგნის აღმნიშვნელ სახელებს ერთ იან ნათესაობითსა და მიცემით ბრუნვებში, ხოლო ზედა თანდებული სახელებს მხოლოდ მიცემით ბრუნვაში დაერთვის განურჩევლად იმისა, ვინ ჯგუფისა იგი, თუ რა ჯგუფისა.

მსგავსი სინტაქსური ძალის მქონე ჩანს წინა თანდებულიც. იგი მიცემითში მოითხოვს ვინ და რა ჯგუფის სახელებს: დასცა მეფესა წინა (151,5); მას პილოსა წინა (206,1).

თანდებული კერძო სისტემებზე იხმარება „ამირანდარეჯანიანში“. იგი სახელს ერთვის ნათესაობითსა და მოქმედებითში: 1. ნათესაობითი: მოიქცა მეფე მის კაცისა კერძო (14,4); ჰენთა მეფისა კერძო (447,8) და სხვ. 2. მოქმედებითი: ბალხეთით კერძო წყალი ჩამოდიოდა (20,9); აწინდოეთით კერძო დამართე (268,5); გამოვიდა ქალაქით კერძო (133,3) და სხვ.

ახალ ქართულში კი კერძო თანდებულის მაგიერ გვაქვს -კენ. ჩვენს ძეგლში კერძო თანდებულის სანაცვლოდ -კენ თანდებულიც გამოჩნდა, შეგვხვდა ამ უკანასკნელის ხმარების სამიოდე ნიმუში: წავიდა ბუმბერაზისა ცხენი ლაშქართაკენ (148,2); იამანისაკენ მოვდიოდით (157,2); მიხედვიდა მზისა ჭაბუკისაკენ (524,3).

¹¹⁵ ა. მარტიროსოვი, თანდებული ქართულში: იბერ. -კავკ. ენათმეცნიერება, I, 1946, გვ. 215.

-მ დ ე //მ დ ის თანდებული ვითარებით ბრუნვაში ერთვის სახელს: ცხრა ჟამადმდე (58,4); იყო მწუხრამდის დიდი ომი (125,7).

ძველში ამ თანდების დიალექტური ვარიანტებზე გვხვდება: 1. მ დ ის ი: ტ ვ ი ნ ა მ დ ის ი შეჰკუთა (346, სქ.6); მ ა ნ ა მ დ ის ი არა დავლოცავ (393,2) და სხვ. 2. მ დ ინ: ს ა მ ხ რ ა მ დ ინ (42, სქ. 4). 3. მ დ ის ი ნ: (მ დ ის ი და მ დ ინ თანდებულების კონტამინირებული ფორმა): ყ ი ა მ დ ის ი ნ ჩაკუთა (289,10); ისარი ფ რ თ ა მ დ - ს ი ნ მიწასა შიგან ჩაასო (376,5).

ძველ ქართულში -და თანდებული ნათესაობითში დასმულ სახელს დაერთვის და უდრის -თ ვ ს თანდებულს. ახალ ქართულში იგი აღარა გვაქვს, მაგრამ კილოებშია დაცული¹¹⁶. -და თანდებული სისტემებზე გვხვდება გიორგი მთაწმიდლის თხზულებაში. „ცხოვრება იოვანესი და ეფთჳმესი“,¹¹⁷ აგრეთვე — „ვეფხისტყაოსანშიც“.

„ამირანდარეჯანიანში“ -და თანდების ხმარება ჩვეულებრივია -თ უ ის თანდებულის პარალელურად. მაგ.: დაემ წმა ყ მ ის და, ცითა: „მშუილდი ჩემი ფარულად დაიჭირე“ (249,4); რაც ამ ქარავნისდა შენ და შენთა ლაშქართა გიყოფია (491,6) და სხვ.

საგულისხმოა, რომ „ამირანდარეჯანიანში“ შეგვხვდა თანდებულად ქელი: მოკუდების მის ვეშპის ქელითაო (340,9). აქ ქელი ნიშნავს „მიერ, მეშვეობით“.

ჩვენს ძველში ზოგიერთი ზმნიზედა თანდებულის ფუნქციითაც გვხვდება. ასე, მაგალითად, გარეთ მიცემით ბრუნვაში ერთვის სახელს: ესე თურე ქედელსა გარეთ დგეს (332,9); ამას გარეთ იგი სხუა სახლნი აღარა არიან რაო (321,8). ზმნიზედა გარეთ ნათესაობითსა და მოქმედებითს ერთვის: გამოვიდეს სახლის გარეთ (8,11); ციხით გარეთ არ გამოვიდაო (612,2).

შეგვხვდა დალმე// დალმა ზმნიზედის თანდებულად ხმარების თითო-ორი შემთხვევა, აგრეთვე — უკანასკნელის გამარტივებული ფორმა -დამა, ან ნ-ით გავრცობილი -დალმან. ეს თანდებული სახელს ერთვის მოქმედებით ბრუნვაში და -გან თანდებულიანი მოქმედებითის პარალელურად იხმარება საშუალო ქართულიდან¹¹⁸

¹¹⁶ ა. შ ა ნ ი ძ ე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 621.

¹¹⁷ მ ის ი ე ე, გიორგი მთაწმიდლის ენა..., გვ. 79.

¹¹⁸ არნ. ჩ ი ქ ო ბ ა ვ ა, ერთი უცნობი თანდებული ახალ ქართულში: ენიშის მოამბე, I, 1937, გვ. 63.

მოკიდებული. დავიმოწმეთ მაგალითები: პირიდალ მე წარმო-
აგდო (347,5); ორნი ლომნი გამოვიდეს შამბილამა (518,8)
(სქოლიოში: შამბილამან, შამბით დაღმა); წავედით მუნიდალ-
მან (83, სქ. 6).

თანდებულების ფუნქციითაა ნახმარი აგრეთვე შემდეგი ზმნიზე-
ლები: „უკანით“, „ქუეშე“, „წალმა“, // „წალმართ“: ამას უკა-
ნით, როდესცა ლაშქართა გამოგზავნით, ამას უზამთ (631,6);
აბჯრისა ქუეშე დაიპყრნა უჩინრად (249,3); დღეისით გან
წალმა ვითამცა შენნი ვართო (535,5; 171,2); აქათგან წალ-
მართ ნულარა ეცდების (298,3).

კავშირი

„ამირანდარეჯანიანს“ კავშირთა ნაირსახეობა დაუცავს. მასში
გვხვდება როგორც ძველი, ისე საშუალო და ახალი ქართულისა-
თვის დამახასიათებელი კავშირები.

ძველი ქართულისთვის დამახასიათებელი ვიდრე კავშირი გა-
მარტივებული ვირე-ს სახითაც იხმარება (რაც საშუალო ქართუ-
ლის სხვა ძეგლებშიც არის დადასტურებული). მაგ.: გუესმოლა
გმა ომისა, ვიდრე ქათმისა ყივილამდის (85,8); მაგრამ: არა
დავბრუნდე, ვირე გზა არა გავილო (216,7).

რომ კავშირი ჩვეულებრივ რომელ, რომე ფორმით გაღ-
მოიცემა, შედარებით იშვიათად კი იხმარება რომ: მადლი-ღმერთ-
სა, რომელ ღღეთა ჩემთა მოეწია ამის ამბვისა ცნობა (23,8);
ვიცი, რომე იმა ყმასა მოჰკლავ (101,10); აწ ესე არის, რომ მოს-
რულ ვარ (460, სქ. 1).

ძეგლში ძველი ქართულის მაზეზის კავშირი ვინათგან ხში-
რად გამოაყენება, ხოლო რადგან შედარებით იშვიათია: აწ ვი-
ნათგან მოსრულ ხართ, გარე შექცევა აღარ ეგების (219,7). რად-
გან მოიწიფა, ვერა-სადა-ვინ შეება (33,1).

„ამირანდარეჯანიანში“ იხმარება საშუალო ქართულში გავრცე-
ლებული თუარა //თუარე კავშირები: ნუ ვაბრძოლებთ, თუ-
არა მოვაკლევინებთ იმას კაცსა (64,8); თუარე ესე ვითა მოჰ-
გდო (588,4).

საშუალო ქართულის ძეგლებში ჩვეულებრივ მაგრა კავშირი
არის გავრცელებული. ასეა ჩვენს ძეგლშიც. მაგ.: მაგრა ლაშ-
ქარნი მისნი არას გუთხრობენ (41,11). ერთგან შეგვხვდა მაგ-
რამე: მაგრამე მე მით არას ვკადრებ (142,1).

ძეგლში ძველი ქართულის კავშირები გარნა, ვითარ გა-

მარტივებული განა, ვითა-ს სახითაც გვხვდება: პური დაიგო, განისუენა... განა ვერა ამოიგდო შეჭირება გულისა მისისაგან (13,2); მათ კაცთა მოციქული მიუგზავნეს, ვითა: «ჩუენ ლარიბნი ვინმე კაცნი ვართ...» (603,7).

შეგვხვდა რთული მართ ვითა: ოდეს ვნახეთ, იყო სპილენძისა შექმნილი მართ ვითა კალო (300,3).

ძველი ქართულის უკუეთუ-ს პარალელურად იხმარება თუ კავშირიც: უკუეთუ ადრე არა მიესწრები (23,10); თუ ავი ქმარი გესუა, ხვალე მნახეო (68,3); განა ვერა ჰკადრებდეს, თუ შიში არისო (75,3).

„ამირანდარეჯანიანისათვის“ დამახასიათებელია მიზეზის კავშირის როგორც მარტივი (მით, ამით, მისთუის, ამისთუის), ისე რთული ფორმები (მით რომელ, ამით რომელ, ამაღ რომე, ამისთუის რომელ). მაგ.: ეშინიან ყუელასა და მით ტირიანო (283,1) (მით=იმიტომ); ტიროდეს ყოველნი, მით რომელ ეგონა ყუელასა ჯობნა (107,7); ამით არა გამოვლენ ჯერეთ (630,1) (ამით=იმიტომ); ყოლა ნუ ეცდები მუნ მისვლასა, ამით რომელ არა ეგების კაცისაგან მუნ მისვლაო (211,8); ამაღ რომე ეგრე იტყოდი (474,6); გუეშინოდა მეკობრეთაგან და მისთუის ვერ წამოვიდოდი (278,5); ამისთუის გამოგზავნეთ (280,3); ამისთუის რომელ ცოტა ყმა ძმა მისი ბასრელსა ვისმე მოუკლავს (282, 6-7).

ძველში მხოლოდ ერთხელ შეგვხვდა ახალი ქართულის კავშირი ამიტომ: მე მეფეს არას მოვაჯსენებ, ამიტომ რომე თქუენ არა იციო (143,8).

მჭკვემდებარებელი როდეს კავშირის გამარტივებით მიიღება როსცა ნაწილაკდართული როს „ამირანდარეჯანიანშიც“ შეგვხვდა: წავალ მე და როსცა სამსახური იყოს, წინაშე ვდგავარ (173,1).

ნაწილაკი

კითხვითი ნაწილაკი ა ჩვეულებრივ ზმნას ერთვის. „ამირანდარეჯანიანში“ იგი იშვიათად გვხვდება: იცია გზა ყოლა? (46,9); ხედავთა, რომელ ღონე უტდია ძმისა ჩემისად (185,11); ეგრე უთხარიო: „უბალოო, ვერ წამოგუასხმევა?“ (508,1).

ერთგან შეგვხვდა კითხვითი ნაწილაკი -მე: რომლისა-მე ქუეყანისანი ყოფილ არიან? (9,3).

-ძი ნაწილაკი ნიშნავს თუ-ს¹¹⁹. იგი ჩვეულებრივ კითხვით ნაცვალსახელებს ერთვის. „ამირანდარეჯანიანშიც“ -ძი ყველგან რაკითხვით ნაცვალსახელთან შეგვხვდა: აწ გამოვჩნდებით, რა-ძი ჭაბუკნი ვიყვნეთო (36,2); ნახე, თუ რა-ძი ჭაბუკი ვიყო (229,6) (= როგორი) და სხვ.

-ლა ნაწილაკი მეტყველების სხვადასხვა ნაწილებს ერთვის: ა) არსებითს: მუცლის ტყავ მან-ლა დაიჭირა (70,4); ბ) ზმნას: თუ აჯობოს-ლა (63,2); გ) სხვა მეტყველების ნაწილებს: ვით-ლა შემიძლიათ (345,3); თუ იგი-ლა ალი დილაში არისო (80,6).

„ამირანდარეჯანიანში“ -ცა ნაწილაკი მეტყველების რომელიმე ნაწილზე დართვისას გვიჩვენებს ძველი ქართულის ნორმას: იგი დაერთვის სახელს უხმოვნოდ. -ცა ნაწილაკსა და სახელს შორის ა ხმოვანი არც აღდგება და შეიძლება არც განვითარდეს.¹²⁰ მაგრამ გვაქვს ახალი ქართულისებრი ფორმებიც, როდესაც -ცა ნაწილაკსა და სახელს შორის ა ხმოვანია. მაგ.: 1. ცა-სა და სახელს შორის ა ხმოვანი არ ჩნდება: თუალი ედგა (მასცა (101,9); აჰა, ვისცა შეგიძლიათ (151,7). 2. ცა ნაწილაკის წინ ხმოვანია: რასაცა გუიმსახურებთ (290,3) და სხვ.

-რე ნაწილაკი დაერთვის ზედსართავს და შედარებით ხარისხს აღნიშნავს შემდეგ მაგალითში: დაუმძიმდა მეფესა, მზესა ჭაბუკსა და იმარინდოსა სიკუდილი ამირ იამანელისა, მაგრამ მზესა ჭაბუკსა დიდად-რე დაუმძიმდა (548,1).

თუ უნდა // თუ უნდა: „ამირანდარეჯანიანი“ ნათელ სურათს გვაძლევს ზოგი ნაწილაკის წარმოშობის შესახებ. თუ უნდა მიღებულია თუ უნდა-საგან. ორივე ეს ნაწილაკი ძეგლში პარალელურად იხმარება: თუ უნდა, უთხარიო იმას კაცსა ჩუენი ამბავი (217,10); მე თუ უნდა წავიდე, თუ უნდა ნუო (211,10).

ნაწილაკად არის ქცეული მინდა ზმნის III პირის ფორმა უნდა შემდეგ მაგალითში: თქუენ, რა უნდა, იგი ქმენით (528,2).

აღნიშნულია, რომ მიგებითი ნაწილაკი დიდად მიღებულია დიადმერთოსაგან.¹²¹ ჩვენს ძეგლში იგი მხოლოდ ამ ძველი ფორმით იხმარება. მაგ.: რადგან თქუენ გიბრძანებია, დიადმერთო, წინაშე ვარო (43,11); მოაქსენა აბუტარ: დიადმერთოო (138,9) და სხვ.

¹¹⁹ ვ. თოფუჩია, ძი ნაწილაკი ქართულში: ენიკის მოამბე, XIV, გვ. 171-177.

¹²⁰ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, გვ. 629..

¹²¹ იქვე, გვ. 631.

ნატვრითი ნაწილაკი ნ ე ტ ა რ ძეგლში გაუმარტივებელია: ნ ე-ტ ა რ ვინ ყოფილან ესე კაცნი? (17,8).

„ამირანდარეჯანიანისათვის“ დამახასიათებელია თ უ რ ე ნაწილაკი. შედარებით იშვიათად გვხვდება თ უ რ მ ე-ც. მაგ.: თ უ რ ე ეძინა ნოსარ ნისრელსა (86,1); თ უ რ ე როსაფს მარტორქა გაეზარდო (448,6); თ უ რ მ ე არა ლამის მოცემასა ქალთა (239, სქ. 4) და სხვ.

ო დ ე ნ ნაწილაკი გაუმარტივებელია მსგავსად ძველი ქართულისა: ტურფანი ო დ ე ნ გარდაენახენით (337,5); მოკლა ს ა მ ო ც ი ო დ ე ნ კაცი (124,4); იყო ს ა მ ა ს ი ო დ ე ნ კარავი (391,5) და სხვ.

ხ ო ლ ე: ოჯერსა რაცა მიგჭირდეს, რასა ხ ო ლ ე მაგასა იტყუიო (296,1). შდრ. „ვეფხისტყაოსანი“: ვითხოვ ხ ო ლ ე შენდობასა (1481,4) (ხოლე = მხოლოდ).

ნაწევარი

ჩვენს ძეგლში ისევე იხმარება ნაწევარი, როგორც ძველ ქართულში. მაგ.: აწ, რა წაიკითხო ესე წიგნი (24,4); მან ქორმან იგი ჯოჯობი ჩამოიღო (496,7); მოაქსენა მან კაცმან (121,3) და სხვ.

შორისდებული

„ამირანდარეჯანიანში“ გვხვდება მარტივი და რთული შორისდებულები: ვ ა გ ლ ა ხ, იმას კაცსა რა წაჰიდებიაო? (31,10); ვ ა-გ ლ ა ხ, რა ცოტა ხარო (95,6). რა გ ლ ა ხ მოიგონე აქა მოსვლაო (101,5). შორისდებული შეიძლება ბრუნვის ფორმითაც იყოს წარმოდგენილი: ვ ა შ ა დ მოხუედ, ნოსარ ნისრელო (37,6). შორისდებული წინადადების წევრად ქცეულა შემდეგ მაგალითში: ვანკრთა ამირან და „ოჰ“ თქუა (104,3).

ს ი ნ ტ ა ქ ს ი

შედგენილი შემასმენელი

ძველ ქართულში შედგენილი შემასმენლის სახელადი ნაწილი წრფელობით ბრუნვაში დასმული სახელით გადმოიცემა, ახალში კი — სახელობითში დასმული სახელით. „ამირანდარეჯანიანში“ სახელადი ნაწილი წრფელობითშიც გვხვდება და სახელობითშიც. მაგ.: იგიცა უ ჩ ი ნ ა რ ი ქ მ ნ ა (303,9); ცოცხალი არის (20,7); დამხდუ რ ი ვ ა რ (29,5); შევედრებუ ლ ი ი ყ ო (18,9) და სხვ.

„ამირანდარეჯანიანში“ ატრიბუტული მსაზღვრელები, მიუხედავად მათი აღგელისა, შეთანხმებული არიან საზღვრულთან ბრუნვაში, ე. ი. ძველი ქართულის ნორმას იცავენ. მაგ.: მოგუხუდა წყალი დიდი (94,6); დიდი ო.მი გარდაჟადა (54,1); მან კაცმან ორპირმან მოაქსენა (85,2); შავმან ვეშაპმან შეუტივა ბადრი იამანისძესა (50,6-7); დიდის ქელმწიფისაგან (23,2); დასუა მეფემან დიდითა პატივითა (28,5); ჩემად ომად მოსულხარ (162,2). მაგრამ ახალი ქართულისებრი, ანუ მსაზღვრელის საზღვრულთან ბრუნვაში შეუთანხმებლობის ნიმუშიც დაიძებნა: კარგ კაცად ამიჩნდა (395,5).

მართული მსაზღვრელები პოსტპოზიციური წყობის დროს ჩვეულებრივ მართულ-შეთანხმებულნი არიან: სიდიდე მან ლაშქრისამან გაგუყარა კიდის-კიდე (301,2); შუბლსა სახლისასა ამირან დარეჯანისძე ეწერა (22,1) და სხვ.

ხმოვანფუძიანი ფუძეუკვეცელი სახელი, მართულ მსაზღვრელად გამოყენებული, სახელობითში ემფატაკური ა-ს ნაცვლად ი ხმოვანს ირთავს, მიუხედავად მისი აღგელისა. მაგ.: სელები ოქროსი (330, სქ. 5); სხუისა სანადიროსი რიცხუი (323,9); კარი მის კუბოსი (453,4); არა იყო აუგი მის სანადიროსი (518,2). ჩვენს ძეგლში დადასტურებული ეს შემთხვევა ახალ ქართულში უკვე ნორმალაა მიჩნეული. „ამირანდარეჯანიანში“ კი ნორმაა ასეთ შემთხვევებში ა ემფატაკურხმოვნიათ სახელი — მსაზღვრელი.¹²²

დაიძებნა რამდენიმე ნიმუში მსაზღვრელ-საზღვრულის ისეთი შეთანხმებისა, როცა ატრიბუტული მსაზღვრელი ნათესაობითია და საზღვრული მოქმედებითში. ეს ანალოგიური შეთანხმება ახალი ქართულისეულია. მაგ.: მაგათის ბედითა დაგიჯოციან სამნი ძმანი (286,3); ყოვლისა ფერიითა საესე იყო (408,8); ყოვლის კეთილითა საესესა (422,6); ათისა ზომითა სჯობდა (457,3).

ნარ-თანთან მრავლობითში საზღვრულს მსაზღვრელი ეთანხმება მიუხედავად მისი აღგელისა, მაგ.: მოვიდეს ექუსნი კაცი მწუანოსანნი (285,4); კარგთა სანადიროთა შინა მანადირეთო (4,8); ჭაბუკნი ექუსნი დაწერილნი (11,7) და სხვ.

ნარ-თანთან მრავლობითში შეუთანხმებლობა მსაზღვრელსა და

¹²² ამის შესახებ იხ. აქვე „ხმოვანფუძიან სახელთა ბრუნება“ (გვ. 048—049).

საზღვრულს შორის ფონეტიკურ ნიადაგზეა აღმოცენებული შემდეგ მაგალითში: არა ეზდენი¹²³ დეენი და ვეშაპნი დავჯოცენ (700, ტ, 11-12).

ეზ-იან მრავლობითში დასმული საზღვრული ჩვეულებრივ ვერ ითანხმებს მსაზღვრელს: სახლები კარგი (583,7); მაგრამ შეგვხვდა ეზ-იან მრავლობითში შეთანხმების ნიმუშიც: სახლები დიდი და შუენიერები (325,7-8).

მსაზღვრელი შეთანხმებულია საზღვრულთან მაშინაც, როდესაც იგი გათავშულია საზღვრულისაგან: ამირან დარეჯანისძემან მიჰყო ქელი გულ-მწყრალმან (252,5); კარსა ზედა ვჯე საწოლისასა (33,7); მან კაც; თუალნი ამართნა სისხლიანნი (39,1) და სხვ.

ზოგჯერ მსაზღვრელს არ ახლავს საზღვრული და იგი განმარტებულად დვა: ზოგნი ზოგსა მიზეზსა იტყოდეს და ზოგნი — ზოგსა (10,1-2); მით შავითა პირითა სპარსულად უზნობდა და წითლისა ვერა გავიგონეთ რა (82,5-6) და სხვ.

შეთანხმება საზღვრულ-მსაზღვრელს შორის მაშინაც ხდება, თუ ერთ საზღვრულთან ორი ან მეტი მსაზღვრელია: შემმოსეს შესამოსლითა მრავლითა და ფერად-ფერადითა (413,2-3), ლომნი და კარგნი ჭაბუქნი იყვნეს (501,1); ბერნი და მახსოვარნი, მონახულნი კაცნი იტყუიან (398,3-4) და სხვ.

საკუთარი სახელი მსაზღვრელად

ცნობილია, რომ ძველ ქართულში მსაზღვრელად გამოყენებული ნანათესაობითარი საკუთარი სახელი თანხმოდანფუძიან სახელს წარმოადგენს და სახელობით ბრუნვაში ი-ს დაირთავს.¹²⁴ ამის მაგალითები მცირე რაოდენობით ჩვენს ძეგლშიც დადასტურდა: ესე იყო წესი ხოსროსი (248,2); დაიძაღლა მეფემან ასფან არა მოკლა ხოსროსი (251,3); მამასეფედავლესი (398,2); კარგი ამბავი აჰყა დაიწყების სეფედავლესი (417,7).

ჩვენი ძეგლისათვის დამახასიათებელია, რომ მსაზღვრელად გა-

¹²³ ესდენის ფუძისეული ნისა და მრავლობითობის ნის თანხედრისას ერთი იკარგება.

¹²⁴ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა..., გვ. 261; ი. იმნაიშვილი, ძველი ქართული ენის ტაბულები..., გვ. 319.

მოყენებული ნანათესაობითარი საკუთარი სახელი ირთავდეს ა ემ-
ფატიკურს (ეს მოვლენა ძველ ქართულშიც შეინიშნება¹²⁵): მოეწო-
ნა შეფესა სიტყუა ჯაზირისა (19,4); ესე იყო პირველი ომი
ამბრისა (120,7); იგი მონა აბუტალიბისა (214,3).

შეგვხვდა წინადადება ახალი ქართულისებრი კონსტრუქციით:
მსაზღვრელად გამოყენებულ ორ საკუთარ სახელთაგან ერთს ი
ხმოვანი ერთვის, მეორეს კი ა ემფატიკური: აწ ნახო ჭაბუკობა
ამირანისა და სეფედავლესი (638,5).

ნაცვალსახელი მსაზღვრელად

მსაზღვრელად გამოყენებული ჩვენებითი ნაცვალსახელები „ამი-
რანდარეჯანიანში“ ყოველთვის წინ უძღვიან საზღვრულს. მაგ.:
არს, ღმერთო, ძნელი ესე გზა (49,6); ეგე აზნაურნი და
თქუენნი ყმანი შეაბნეო (255,6); იგი ციხე დევთა არისო (91,8).
„ვეფხისტყაოსანიც“ ჩვენი ძეგლის მსგავს სურათს გვიჩვენებს.

საყურადღებოა მსაზღვრელად გამოყენებული კუთვნილებითი
ნაცვალსახელების ბრუნება საზღვრულთან ერთად. ძველ ქართულ-
ში ისინი ბრუნვაში შეთანხმებული იყვნენ საზღვრულთან¹²⁶. „ამი-
რანდარეჯანიანში“ ეს ნორმა დაცულია: მისსა ამხანაგსა ეში-
ნიან (55,2); ჩემის ბუმბერაზის ომი არისო (232,4); მათი-
თა ქელითა აწყუედილა სამეფო შენი (129,1); ჩემად ომად
მოსულ ხარო (164,3) და სხვ.

ადგილის მიხედვით ძველ ქართულში კუთვნილებითი ნაცვალ-
სახელი — მსაზღვრელი მუდამ საზღვრულის შემდეგაა¹²⁷, „ამირან-
დარეჯანიანში“ კი, პირიქით, ასეთი მსაზღვრელი უმეტესად
საზღვრულის წინ დგას: ესე იყო წესი მისი (3,4); მაგრამ:
მათსა ქუეყანასა ლაშქართაგან შესვლა უღონო იყო (76,6);
არა მივიდა მათად ომად (352,10) და სხვ.

განსაზღვრებით ნაცვალსახელ ყოველი-ს ადგილი განუსაზღვ-
რელია: იგი საზღვრულს წინაც უძღვის და მოსდევს კიდევ: მოსცა
ყოველი ქალაქი (71,6); მოაჭსენეს დიდებულთა ყოველ-
თა (65,9).

---

¹²⁵ ს. ჩხენკელი, საკუთარ სახელთა ბრუნება ოშკური ხელნაწერის მეფეთა
წიგნებში: სახელის ბრუნების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, წ. I, 1956,
გვ. 104.

¹²⁶ ი. იმნაიშვილი, სახელთა ბრუნება და ბრუნეთა ფუნქციები ძვ. ქარ-
თულში, გვ. 565.

¹²⁷ იქვე.

(544,7); მივედით საპურობოდ სეფედავლესასა (472,5); მზისა ჭაბუკისასა ნადამი იყო (541,4). მსგავსი ვითარებაა დაცული საზოგადო სახელებთანაც: მესამესა დღესა დედოფლისასა ვიყვენით (465,3); წავიდა დედოფლისასა (620,5).

ნაცვალსახელი ადგილის გარემოებად

ნაცვალსახელი ჩუენი მოქმედებით ბრუნვაში გამოსვლითს ფუნქციითაა ნახმარა: ჯელთა რომელი ჰქონდა, შემოგუტყორცა და წავიდა ჩუენით (49,11) (=ჩუენგან).

შესადარებელი სახელის ადგილი წინადადებაში

ზედსართავი სახელის უფროობითი ხარისხის ფორმების წარმოებისას ვნახეთ, რომ შესადარებელი სახელი მიცემითსა და ნათესაობითშაა. აქ ყურადღებას იქცევს ერთი საკითხიც: რა ადგილი უჭირავთ წინადადებაში ზედსართავი სახელის უფროობითი ხარისხის ფორმებსა და შესადარებელ სახელს?

„ამირანდარეჯანიანი“ საშუალი ქართულის სხვა ძეგლთა ანალოგიურად¹²⁹ გვიჩვენებს შემდეგ რიგს: უმეტეს შემთხვევაში შესადარებელი სახელი წინ უძღვის ხარისხის ფორმებს, თუმცა ძველი ქართულის ნორმა — ჯერ ხარისხის ფორმები, შემდეგ შესადარებელი სახელი — ჩვენს ძეგლშიც ხშირად დასტურდება.

სახელის შეთანხმება ზმნასთან

ნარ-თანაან მრავლობითში დასმული სახელის სინტაქსური ძალა „ამირანდარეჯანიანში“ გაბატონებულ მდგომარეობას ინარჩუნებს. ნარ-თანაან მრავლობითში დასმული სახელი — ქვემდებარე იქნება იგი, თუ დაჰატება — შემასმენელს რიცხვში ითანხმებს. ებიან მრავლობითში დასმული სახელის სინტაქსური ძალა. კი კვლავ სუსტია.

ამგვარად, ჩვენს ძეგლში სახელისა და ზმნის შეთანხმების ისეთივე ნორმაა დაცული, როგორიც ძველ ქართულში იყო.

ა) ქვემდებარე-შემასმენლის შეთანხმება

„ამირანდარეჯანიანში“ ნარიან მრავლობითში დასმული ქვემდებარე შემასმენელს თითქმის ყოველთვის ითანხმებს რიცხვში. მაგ.: ეგე კაცნი მესისხლენი არიან ჩემნი (236,3) და სხვ. მაგ-

¹²⁹ თ. ზურაბიშვილი, ხარისხი ქართველურ ენებში, თბილისის უნივერსიტეტის შრომები, ტ. 67, 1957, გვ. 153-154.

რამ შეუთანხმებლობის შემთხვევაც შეგვხვდა: საჯდომნი იყვნეს მწუანისა ოქრო-ქსოვილისანი და სხუათა დიდებულთა საჯდომნი იყო ოქროსა სელები (317,5).

ეზიან მრავლობითში დასმული სახელი, სულიერისაც და უსულისიც, ზმნას რიცხვში ვერ ითანხმებს. მაგ.: ცხენები გამოვა (507,7); დედოფლისა იყო სახლები (326,5); მას შესამოსელსა ზედა თუალები იყო (319,6).

ბ) დამატება-შემასმენლის შეთანხმება

ძველ ქართულში, როცა პირდაპირი ობიექტი ნარ-თანია მრავლობითის სახელობით ბრუნვაში იყო დასმული, მისი მრავლობითობა ზმნაშიც აღინიშნებოდა¹³⁰. „ამირანდარეჯანიანშიც“ ძირითადად დაცულია ძველი ქართულის ეს ნორმა. მაგ.: ოდეს ქაჯნი დავკოცენით (8,7); კაცნი ვნახენ ქეთიკირისა სახლსა შინა (11,6); წამოვიდგენ ოქროსა სელნი (265,6); ქუეჩამოისხნა სასთაულნი (381,1) და სხვ. მაგრამ ჩვენს ძეგლში ნარ-თანია მრავლობითის სახელობითში დასმული ობიექტი ზოგჯერ ვერ ითანხმებს ზმნას: ვინ მოვიდა, რომელმან ამომიწყუთა ლაშქარნი (61,9); გაუქუეთა რკინანი (233,8); ვნახეთ ხენი საკუირველნი (349,4); არავის უნახავს კაბუკნი ეგეთნი (164, სქ. 8) და სხვ.

ძველ ქართულში მიცემითში დასმული ობიექტის მრავლობითობა ზმნაში არ აღინიშნებოდა. ეს ნორმა „ამირანდარეჯანიანშიც“ ძალაშია: მათ ექუსთა აქუს ხუთას-ხუთასი დრაჰკანი (220,7); ...ბადრი შეუპყრია დევთა (87,6); თათარნი მოსრულ იყვნეს და ქალაქი მისი დაეწუა და წაეტყუენა (78,4); იმათ კაცთა ჩემი სიკუდილი ჰგონია (508, 1-2).

ცნობილია, რომ სახელობითში დასმული ობიექტის სინტაქსური ძალის შესუსტებასთან დაკავშირებით გაძლიერდა მიცემითში დასმული სახელი და ზმნაში მისი მრავლობითობაც აღინიშნა თავიქსით. „ამირანდარეჯანიანში“ ეს მოვლენაც იჩენს თავს. მაგ.: თქუენ ჯერეთ ვერ გაგიშუებთო (260,9); შეექნათ გარეგანთა ლაშქართა შიში (134,1); იბად აბაში ჩამოეგდოთ და ეკოდათ სასიკუდილოდ (570,7); დაგიტოციათ ლაშქარი ჩემი და აგიწყუეთიათ სამეფო ჩემი (228,8 — 229,1) და სხვ.

¹³⁰ ა. ჩიქობავა, რით არის წარმოდგენილი მრავლობითობის სახელობითში დასმული მორფოლოგიური ობიექტი ძველს ქართულში? ტფილისის უნივერსიტეტის მოამბე, IX, 1929, გვ. 107-119.

შეგვხვდა მაგალითი, სადაც ნარ-თანინი მრავლობითის სახელობითი დასმული ობიექტი ვერ ითანხმებს ზმნას, სამაგიეროდ მიცემითში დასმული სახელის მრავლობითობის თ ზმნაში გაჩენილია: ჩემნი ლაშქარი და გიჟოციათ, განა არა გაბრალებ (489,1).

ამგვარად, „ამირანდარეჯანიანში“ ნარ-თანინ მრავლობითში დასმული ქვემდებარე შემასმენელს ეთანხმება სისტემებრ: ნარ-თანინი მრავლობითის სახელობითში დასმული ობიექტი ჩვეულებრივ ეთანხმება ზმნას რიცხვში, თუმცა შეინიშნება შეთანხმების დარღვევაც. სახელობითში დასმული ობიექტის ზმნასთან შეთანხმების ძალის შესუსტება და მის მაგიერ მიცემითში დასმული სახელის სინტაქსური ძალის მომატება ნათლად არის ასახული ჩვენს ძეგლში.

კრებითი სახელი ზმნასთან

კრებითი სახელები „ერი“ და „ლაშქარი“, როცა ისინი ქვემდებარეს გამოხატავენ, ზმნას ხან მხოლოდობითში შეიწყობენ, ხან კი მრავლობითში. მაგ.: მოულოცა ომი და თქუა ყოველმან ერმან (59,1) მაგრამ: ყოველი ერი ქებასა შეგუასხმიდეს (51,12); ყოველი ლაშქარი მისი დაკაზმული მოდგეს (373,11).

კრებითი სახელის მიერ ზმნის მრავლობითი რიცხვის გამოწვევას ისიც უწყობს ხელს, რომ მას განსაზღვრებითი ნაცვალსახელი ყოველი დაერთვის, რომელიც თავის მხრივ წარმოდგენას გვაძლევს მრავალზე. მოვიყვანოთ რიცხვში შინაარსობრივი შეთანხმების კიდევ რამდენიმე ასეთი მაგალითი: წამოდგეს ყოველი ქალაქი (634,9); ყოველმან ქალაქმან ძლუენი მოართუეს მეფესა და დედოფალსა (70,8); ყოველმან კაცმან თაყუანიცეს და მიათულნეს ყოველნი საჭურჭლენი (72,2-3).

ყოველი ნაცვალსახელი, თუ იგი ქვემდებარეა, შეთანხმებულისა ზმნასთან რიცხვში: მომცეს აურაცხელი ყოველმან (382,5).

შეგვხვდა ისეთი შემთხვევაც, როცა ნაცვალსახელი ყოველი დაერთვის სახელს და შეთანხმება მრავლობით რიცხვში არა გვაქვს: იზრიალა ყოველმან დაბადებულმან (58,9).

ყოველი ნაცვალსახელის მსგავსად ყუელა ნაცვალსახელიც შეთანხმების ძალის მქონეა: ამაზედან მან ცხენოსანმან ყუელამან ზარსა დასცეს (574,11); თუით მუნ მყოფმან ყუელამან თქუეს (556,8); მათ ყუელამან ზარსა დასცეს (579,2) და სხვ.

შინაარსობრივ შეთანხმებას აქვს ადგილი შემდეგ მაგალითშიც: დაჯოცნა ურაცხუი სი მრავლე ლაშქართა და შემოვიდა მშუილობით (152,2).

ზოგი სახელის სინტაქსური ფუნქციისათვის

ცნობილია, რომ ძველ ქართულში ზოგი სახელი მოითხოვს სახელს მიცემითსა ან ნათესაობითში: ასეთი სახელებია მახლობელი, სწორი, მსგავსი. სამეცნიერო ლიტერატურაში ცნობილ ამ სახელებთან ერთად „ამირანდარეჯანიანში“ არსებითი სახელი გვერდი-ც გარკვეულ სინტაქსური ფუნქციის მქონე აღმოჩნდა.

ვითარებით ბრუნვაში დასმული მახლობელი სახელს მიცემითში მოითხოვდა ძველ ქართულში.¹³¹ ჩვენს ძეგლშიც ეგვესურათი გვაქვს: იყო მას ქალაქსა მახლობელად დევი (691, 7, 13).

ძველ ქართულში სწორი სახელს ნათესაობითში მართავდა,¹³² „ამირანდარეჯანიანში“ კი სწორი სახელს უთანდებულო მიცემითში მოითხოვს: ყუელასა სწორი მათთვისცა დადვიან (336,5).

მსგავსი ძველ ქართულში ჩვეულებრივ ნათესაობითში მართავს სახელს. მიცემითში კი მაშინ, თუ შეუგენილი შემასმენლის სახელადი ნაწილა.¹³³ ჩვენს ძეგლშიც იგი სახელს ნათესაობითში მოითხოვს, ორიოდე გამონაკლისის გარდა: აპა კაცი, რომლისა მსგავსი არა ყოფილარს (22,6); თავისა მსგავსი (598,5-6). მაგრამ: რომელსა მსგავსი (D 22, სქ. 6); თავსა მსგავსი (G 593, სქ. 5-6).

მოქმედებით ბრუნვაში დასმული სახელი გვერდი მიუთითებს ადგილზე და სახელს მიცემით ბრუნვაში მოითხოვს: ამა ჩემსა ცოლსა გუერდით დადევით (444,8); დადევით ერთსა ადგილსა, გუერდით ცოლსა მისსა (445,1); ცოლსა მისსა გუერდით თუით დადვის (445,4-5); იგი სამნივე ჭაბუქნა მას გუერდით დგეს (536,4); მზეჭაბუქსა გუერდით დგა (618,8-9).

მცა-ს სინტაქსური ფუნქციისათვის

ძველ ქართულში -მცა ნაწილაკი თხრობითი კილოს ზმნებთან გვხვდებოდა და მათ კავშირებითის შინაარსს აძლევდა,¹³⁴ მაგრამ სა-

¹³¹ ი. იმნაიშვილი, სახელთა ბრუნება და ბრუნვათა ფუნქციები ძველ ქართულში, გვ. 401.

¹³² იქვე, გვ. 194.

¹³³ იქვე, გვ. 195-196.

¹³⁴ ა. შანიძე, მცა ნაწილაკი ძველ ქართულში: ჟურნ. „პრობლემა“, 1918, № 1, გვ. 79.

შუალო საუკუნეებიდან იგი თვით კავშირებით კილოსთანაც იხმარება.¹³⁵ აქ უკვე მისი ფუნქცია დარღვეულა. „ამირანდარეჯანიანში“ — მცა ნაწილაცის თხრობით კილოსთან ხმარება. ბუნებრივია, მაგრამ მისი ფუნქციის დარღვევის შემთხვევებიც იძებნება. მაგ.: ჩემგან ესე მოუვალა არის, რომე თუ მცა მე იგი არა ვნახო (190,6). არა ვამს, თუ მცა ჩუენთა თუალთა წინა უბადოთა მეკობრეთა ქარავანი გატეხო (418,6-7) და სხვ.

ჩვენს ძეგლში — მცა ნაწილაცის სინტაქსური ფუნქციის დარღვევის დამადასტურებელია ისიც, რომ ეს ნაწილაცი დაერთვის თურმეობითის ფორმებსაც,¹³⁶ რომლებთანაც ძველ ქართულში იშვიათად გვხვდებოდა. მაგ.: აქათგან, თუ მცა შენ არ გეთქუა (474,5); თუ მცა ღირს ვიყავ ხილვასა თქუენსა, ვითამცა ღმერთი მიხილავს (25,10).

უსრული წინადადება

ძეგლში დადასტურდა რამდენიმე უსრული წინადადება, სადაც შემასმენელია გამოტოვებული: მე დამიმძიმდა დიდად, ამისთვის რომ საჭირო გზა იყო, და ბალხამ ყამისძე — ლომი და გამარჯუებული ჭაბუკი, და ჩემგან დაშლა არა ეგებოდა (645,5); სიშუენიერე ეგეთი არა მინახავს. კუბონი — ეგრევე ძოწეულნი. ერთი — მწუანე (329,8-9) და სხვ.

რთული ქვეწყობილი წინადადება

ძველ ქართულში ცნობილია ისეთი რთული ქვეწყობილი წინადადებები, რომელთა მთავარი წინადადებია ქვემდებარე უთანხმდება დამოკიდებული წინადადების შემასმენელს. წინადადების ეს კონსტრუქცია არის თანწყობიდან ქვეწყობისაკენ გარდამავალი საფეხური¹³⁷.

ჩვენს ძეგლშიც დადასტურდა ასეთი ქვეწყობილი წინადადების ნიმუში: იგი კაცი რომელ მას ვეშაპსა ზედა ჯდა, ჩუენ გაგუაქცივნა (581,3).

საგულისხმოა ერთი სინტაქსური თავისებურებაც, რომელიც ჩვენს ძეგლში შევნიშნეთ. რთულ ქვეწყობილ წინადადებაში წევრ-

¹³⁵ ა. შანიძე, მცა ნაწილაცი ძველ ქართულში: ჟურნ. „პრომეთე“, 1918, № 1, გვ. 80.

¹³⁶ ბ. გაჩეჩილაძის დაკვირვებით, „ამირანდარეჯანიანში“ 32-ჯერაა ნახმარი — მცა ნაწილაცი თურმეობითთან (იხ. მისი „კვლავ მცა ნაწილაცისათვის“: იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, XII, 1960, გვ. 249).

¹³⁷ კ. დონდუა, მიმართებითი ნაცვალსახელისა და მისამართი სიტყვის ურთიერთობისათვის ძველ ქართულში: ენიმკის მოამბე, V—VI, 1940, გვ. 335-336.

კავშირის ფუნქციით ნახმარ მიმართებით ნაცვალსახელთან ერთად იმავე ფუნქციით გვაქვს სხვა ნაცვალსახელიც. მაგ.: იყო ვინმე ინდო ჭაბუკი, რომლისა არა იყო დამართებითი მისი ქუეყანასა ზედა (155,5). ამ სინტაქსურ თავისებურებაზე ძველი ქართული ენის ძეგლებშიც მიუთითებენ¹³⁸.

ამრიგად, „ამირანდარეჯანიანში“ ნათლად არის ასახული საშუალო ქართულის ენობრივ ფორძათა მრავალფეროვნება და სიჭრელე. თხზულების ენაში შეინაშნება ძველი ქართულისა და ახალი ქართულის, აგრეთვე ძველი ქართულიდან ახალზე გარდამავალი საფეხურის ფონეტიკური, მორფოლოგიური და სინტაქსური მოვლენები. ძეგლისათვის უცხო არ არის დიალექტური ფორმებიც. განხილულ მოვლენათა ერთი ნაწილი ძველ ქართულში მხოლოდ გამონაკლისის სახით გვხვდება, „ამირანდარეჯანიანში“ კი ისინი ხშირად ნორმალა ქცეული და პირიქით.

---

¹³⁸ ც. ქუ რ ც ი კ ი ძ ე, „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ ტექსტისა და ენის საკითხები: ფილოლოგიური ძიებანი, I, 1964, გვ. 94.

ტექსტისათვის

„ამირანდარეჯანი“ რამდენჯერმე გამოცემული. XIX საუკუნეში დ. ჩუბინაშვილმა თავის ქრესტომათაში (1846 წ. და 1863 წ.) თხზულების მხოლოდ ორი თავი დაბეჭდა: მეოთხე და მეათე. სრულა სახით ძეგლა პირველად ზ. ჭიჭინაძემ გამოაქვეყნა 1896 წელს. ამ გამოცემიდან ტექსტი შემოკლებით გადმოებეჭდეს ს. გორგაძემ წიგნში—„ჩვენი ძველი მწერლობა“ (1915 წ.) და ი. ეკალაძემ „სიტყვაჯამშულა მწერლობის ანთოლოგიაში“ (1927 წ.). რომანის ნაწყვეტებია დაბეჭდილი ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათაში (ა. შანიძე. აღ. ბარამიძე, ილ. აბულაძე —ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა, 1937 წ.). „ამირანდარეჯანის“ მთელი ტექსტი შემდგომ გამოაქვეყნეს ს. კაკაბაძემ (1939 წ.), ს. ყუბანეიშვილმა (ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია, II, 1949 წ.) და ი. ლოლაშვილმა (ჩვენი საუჩხუბო, II, 1960 წ.).

„ამირანდარეჯანის“ ნაწყვეტები რუსულად თარგმნა კ. დონდუამ (Памятники эпохи Руставели, Л. 1938; „Грузинская проза“. Избранные романы, повести и рассказы в трех томах, т. I, Москва, 1955). ლენინგრადის საკავშირო აკადემიაში ინახება „ამირანდარეჯანის“ ნ. მარასეული რუსული თარგმანი, რომელიც არ დაბეჭდილა. 1965 წ. გამოქვეყნდა ბ. აბულაძის სრული თარგმანი „ამირანდარეჯანის“ რუსულ ენაზე. რ. სტრევენსონმა ინგლისურად თარგმნა და 1958 წელს გამოაქვეყნა რომანის ჭიჭინაძისეული გამოცემის ტექსტით¹³⁹.

ეს გამოცემები ემყარება ერთ ან რამდენიმე ხელნაწერს.

ზ. ჭიჭინაძემ გამოსაცემად გამოყენა XIX საუკუნის მხოლოდ ერთი, ისიც საკმაოდ დაზიანებული და დამახინჯებული ნუსხა (S—1119).

ს. კაკაბაძემ თავის გამოცემას საფუძვლად დაუდო XVII საუკუნის ერთი ხელნაწერი (S—393), რომლის ნაკლული ადგენები შეავსო XVIII საუკუნის ორი ხელნაწერის მიხედვით (S—1623 და S—3703).

ს. ყუბანეიშვილს ქრესტომათიაში დაბეჭდილი „ამირანდარეჯანის“ ტექსტი წინა გამოცემებთან შედარებით უკეთ არის გა-

¹³⁹ სამწუხაროდ, მთარგმნელმა აირჩია ჩვენი ძეგლის ყველაზე სუსტი, გაუმართავი და არაკრიტიკულად გამოცემული ტექსტი.

XVI საუკუნით ათარიღებს, მაგრამ ქალღმრთის ჰეირნიშნის მიხედვით XVII საუკ. I მეოთხედზე უადრესი არ არის. ხელნაწერი ერთდროულად ორ გადამწერს გადაუწერია. ნაკლულია. ახასიათებს ანმეტობა. ნუსხაში 3 და 3 პირშებრუნებულადაა დაწერილი.

E — ყოფილი საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების მუზეუმის ხელნაწერი H—92. XVII-XVIII სს. სხვადასხვა ხელით ნაწერია. ნაკლულია.

F — ყოფილი საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების მუზეუმის ხელნაწერი H—929. გადაწერილია 1782 წ. (ჰეირნიშანი 1779 წ. ფ. 77). გადამწერია კორნილიოს ჩაჩიკაშვილი. ხელნაწერი სრულია, ვრცელი რედაქციისაა. დედოფალ ნინოს ნაქონია.

G — ყოფილი საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების მუზეუმის ხელნაწერი H—1201. XVIII ს. (ჰეირნიშანია 1793 წ.). ნაკლულია. ხელნაწერი გადაწერილი უნდა იყოს ვინმე მანანას მიერ, რომელსაც გადაუწერია აგრეთვე H—958. H—1201 ხელნაწერის ბოლო ფურცლები სხვა ხელითაა ნაწერი.

H — ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის ხელნაწერი A—454. XVIII ს. ნაკლულია. გადამწერი უცნობია. მინაწერების მიხედვით ნუსხა ჰკუთვნებია რევაზ მაჩაბლის ქალს თამარს, მერმე კი — დიასამიძის ასულს მაიას.

I — ყოფილი საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების მუზეუმის ხელნაწერი H—1202. XVIII ს. ნაკლულია. გადამწერია სვიმონ თაზიშვილი. ამავე ხელნაწერში აკინძულაა სამი ფურცელი „ამირანდარეჯანიანის“ სხვა ხელნაწერისა (ფ. 93-95), რომელსაც აქვს ბეჭედი: „საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზ. მუზ. № 1201“, მაგრამ H—1201 ხელნაწერისაგან ეს ფრაგმენტი ხელით განსხვავდება, იგი სხვა ნუსხის ფრაგმენტია. H—1202 ვრცელი რედაქციისაა.

K — ყოფ. წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ხელნაწერი S—2632. XVIII ს. ნაკლულია. გადამწერი უცნობია. მე-8-9 კარები დაყოფილია ქვეთავებად.

L — ყოფ. წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ხელნაწერი S—1623. გადაწერილია 1776 წ. ვინმე გიორგის მიერ (96 რ.) სრულია. „ამირანდარეჯანიანის“ მე-11 კარს მოსდევს „ჩიმშიერიანის“ ორი კარი, მე-14 კარია „ბალხეთს შესვლისა ამბავი“. აქვს საყურადღებო მინაწერები „ჩიმშიერიანთან“ ვინმე „ცრუ ქრცხინვალელი კაცისა“.

M — ყოფ. წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ხელნაწერი S—3708. XVIII ს. 50-60-იანი წლებისა. ნაკლულია. გადმო-

მწერია ზახარი ღაბავოვი. ხელნაწერი იულონ ბატონიშვილის ნა-
ქონი ჩანს, შემოსულია დ. ჩუბინაშვილის ბიბლიოთეკიდან. აღ. ბა-
რამიძე პალეოგრაფიული ნიშნებისა და ქალაქის მიხედვით ათა-
რილებს XVIII ს. I ნახევრით (აღ. ბარამიძე, ნარკვევები, I, გვ.
36, 1945). ი. ლოლაშვილმა ლიტერატურული მუზეუმის ე. წ.
ჩაჩიკაშვილისეული ხელნაწერის მეშვეობით. დაათარიღა იგი: S—
3708 გადაწერილი უნდა იყოს არა უგვიანეს XVIII ს. 50-60-იანი
წლებისა ვინმე ზახარი ღაბავოვის მიერ (ი. ლოლაშვილი, ამირან-
დარეჯანიანის ახალი ხელნაწერი: გაზ. „ლიტ. და ხელოვნება“,
1948, № 7, 22. II). ხელნაწერი 15-კარიანია: მასში დაცულია
„ჩიშმურიანი“ (მე-12-13 კარები) და „ჩიზი ხელმწიფის შვილის
გურგენის ამბავი“ (მე-15 კარი). გამოირკვა¹⁴⁰, რომ დ. ჩუბინა-
შვილის ქრესტომათიის 1863 წლის გამოცემაში მეოთხე კარი „ამი-
რანდარეჯანიანისა“ დაბეჭდილია S—3708 ხელნაწერის მიხედვით.

N — ყოფ. საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების მუზეუმის
ხელნაწერი H—958. XVIII ს. (პეირიზმანია 1790 წ.). სრულია. გა-
დამწერია მანანა დეკანოზის და; დამკვეთი ქაიხოსრო. ამ მა-
ნანამ გადაწერა აგრეთვე H—1201 (ტექსტის ბოლო ფურცლების
გარდა).

O — ყოფ. წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ხელ-
ნაწერი S—1359. გადაწერილია XVIII ს. I ნახევარში, ასტრახანში.
ნაკლულია. რესტავრირებულია ძველადვე. ახსიათებს ანმეტობა
და, მეორეს მხრივ, ასოთა ხშირი დაკლება; დაყოფილია ქვეთავე-
ბად. ეს ხელნაწერი უნდა მომდინარეობდეს იოანე ბატონიშვილი-
სეული № 29 ნუსხიდან.

P — ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკის იოანე ბატონიშვილი-
სეული ხელნაწერი № 29. 1699 წ. უძველესი თარიღიანი ხელნა-
წერია. გადამწერია ცნობილი კალიგრაფი აღმურაანთ ბაღდასარას-
შვილი მუშრიბი გასპარა. ნაკლულია. ტექსტი დაყოფილია ქვეთა-
ვებად.

Q — ყოფ. საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების მუზეუმის
ხელნაწერი H—1080. 1789 წ. გადამწერია ქაიხოსრო გოგნიაშვილი.
ნაკლულია. ხელნაწერი ვრცელი რედაქციისაა.

R — ლენინგრადის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის თეი-
მურაზ ბატონაშვილისეული კოლექციის ხელნაწერი E—40. 1798 წ.
გადამწერია პეტრე. ტექსტი ნაკლულია. „ამირანდარეჯანიანის“ და-

¹⁴⁰ ლ. ათაბეგისეული, ამირანდარეჯანიანის ერთი ნუსხის გამო: ხელნა-
წერთა ინსტიტუტის მოამბე, III, გვ. 26, 1961 წ.

მატება („ჯიმშერიანი“) დაუცავს ამ ხელნაწერსაც, რომელშიც იგი მე-12 და მე-13 თავებადაა წარმოდგენილი, ოღონდ მისი დასაწყისი ნაწილი მე-11 კარშია („სისხლთა ძებნისა ამბავი“, 221 r — 232 v) ჩართულია. ამ ხელნაწერს უნდა ეყრდნობოდეს თეიმურაზ ბატონიშვილი, როდესაც „ვეფხისტყაოსნის“ კომენტარებში „ამირანდარეჯ-ნიანს“ თოთხმეტკარიან თხზულებად ასახელებს. ამ ხელნაწერიდან უნდა გადაეწერა „ჯიმშერიანი“ ბაგრატ ბატონიშვილს (იხ. საბინისეული ხელნაწერი № 15).

S—გორის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის ხელნაწერი¹⁴¹. 1777 წ. გადაშწერა კორნილაოს ჩაჩიკაშვილმა. ნაკლულია. ხელნაწერი ვრცელი რედაქციისაა.

T—ხელნაწერთა ინსტიტუტის ახალი, Q ფონდის ხელნაწერი № 1205. XVIII ს. ძლიერ ნაკლულია.

„ამირანდარეჯანიანის“ სულ 38 ხელნაწერია ცნობილი (აქედან S—357 გალექსილი ვერსიას). XVIII საუკუნის ხელნაწერთაგან არ ვისარგებლეთ A—860 ნუსხით (გადაწერილია ნ. ჩაჩიკაშვილის მიერ), რომელშიც დაცულია ჩვენი თხზულების ფრაგმენტი, მხოლოდ 2 ფურცელი (1 ფ. ყოფილი H—2745), და ლიტერატურული მუზეუმის XVIII საუკუნის ხელნაწერით, რომელიც აგრეთვე წარმოადგენს ფრაგმენტს. როგორც ი. ლოლაშვილმა გამოარკვია,¹⁴² ლიტერატურული მუზეუმის ხელნაწერი S—3708 ნუსხის პირია. ამდენად მას ნაკლები ღირებულება აქვს ტექსტის დასადგენად.

XIX საუკუნის ხელნაწერთაგან საყურადღებოა რამდენიმე ნუსხა:

H—384. გადაწერილია 1824 წ. დავით თუმანოვის მიერ. ტექსტი ნაკლულია. ერთვის საჭურვლის ნუსხა; ილუსტრირებულია. დაყოფილია ქვეთავებად. ხელნაწერი ტრადიციული ტექსტის შემცველია და არა ვრცელი რედაქციისა, როგორც აქამდე მიაჩნდათ¹⁴³. იგი მხოლოდ თავისი ვრცელი ფინალით ემსგავსება H—929-ს (ვრცელი რედაქციის ხელნაწერს). შესაძლოა H—384 და H—14 ერთი საერთო დედნადან მომდინარეობდეს.

H—2316. ყოფილი რუსეთის სამეცნიერო აკადემიის სააზიო მუზეუმის ხელნაწერია. გადაწერილია 1818 წ. სანკტ-პეტერბურგში

¹⁴¹ ხელნაწერზე მივეითთა გორის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის მეცნიერმა თანამშრომელმა მ. ხუციშვილმა, რისთვისაც მადლობას მოვასხენებთ.

¹⁴² ი. ლოლაშვილი, ხელნაწერთა აღწერალობა, I: ლიტერატურის მატრიანე, წიგნი 5, ნაკვ. II, 1949, ხელნაწერი № 29; მისივე, „ამირანდარეჯანიანის“ ახალი ხელნაწერა: გაზ. „ლიტ. და ხელოვნება“, 1948, № 7, 22. II.

¹⁴³ შდრ. აღ. ბარამიძე, ნარკვევები, I, 1945, გვ. 50.

იოანე ხმალაძის მიერ. ხელნაწერი ვრცელი რედაქციისაა, გადაწერილია H—929 ნუსხიდან. გამორკვეულია¹⁴⁴, რომ დ. ჩუბინაშვილის ქრესტომათიის 1846 წ. გამოცემაში „ამირანდარეჯანიანის“ მეთე კარი დაბეჭდილია H—2316 ხელნაწერის მიხედვით.

თავისი აღნაგობით ყურადღებას იქცევს ხელნაწერი S—435. გარდა ძირითადი ტექსტისა, იგი შეიცავს ვარიანტებს: ხელნაწერის გვერდის ერთი მხარე ძირითად ტექსტს უჭირავს, მის პარალელურად კი ვარიანტებია დართული H—2316 ნუსხიდან. საგულისხმოა ისიც, რომ დ. ჩუბინაშვილის ქრესტომათიაში დაბეჭდილი მეოთხე და მეთე კარები S—435 ნუსხაში არ არის შეტანილი, რაც გვაფიქრებინებს, რომ ეს 'ნუსხა გადაწერილი ყოფილა რომანის განზრახული გამოცემის დედნად. ჩანს, XIX საუკუნის 70-80-იან წლებში ამზადებდნენ „ამირანდარეჯანიანის“ სრულ გამოცემას. სამწუხაროდ, იგი არ განხორციელებულა. რაც მთავარია, ეს ხელნაწერი რომანის ტექსტის კრიტიკულად დადგენის პირველი ნიმუშია. როგორც გამორკვეული გვაქვს¹⁴⁵, S—435 გადაწერილია S—3708 ნუსხიდან, საიდანაც მასში „ამირანდარეჯანიანის“ დამატებანიც უცვლელადაა გადატანილი.

* S—1118. XIX ს. I მეოთხედისა. (ჰვირნიშანია 1798 წ.). გადაწერია დავითი (59 რ). იშვიათია ანმეტობის შემთხვევები. S—1118 ხელნაწერი გადაწერილი ჩანს S—1623-დან, რომლისგანაც განსხვავდება მხოლოდ იმით, რომ გადამწერს დამკვიდრებული ტრადიციის მიხედვით განზრახ გამოუტოვებია „ჩიმშერიანის“. ეს კი იმაზე მიუთითებს, რომ „ჩიმშერიანა“ გვიან არის დამატებული „ამირანდარეჯანიანის“ ტექსტზე (შდრ. ალ. ბარამიძე, ნარკვევები, I, 1945, გვ. 38; 48).

ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკის საბინინის კოლექციის ხელნაწერი № 15. პოლკოვნიკ ვახტანგ ორბელიანის დაკვეთით ბაგრატ ბატონიშვილისათვის გასაცხადად მღვდელმონაზონმა დიმიტრიმ 1808 წელს გადაწერა ამ ხელნაწერის თორმეტივე კარი, ხოლო მე-13 და მე-14 კარები („ჩიმშერიანის“ ცკლი) 1814 წელს პეტერბურგში დაუმატებია თვით ბაგრატ ბატონიშვილს, რაზეც მისი ანდერძი მიანიშნებს (135 რ).

: A—654. ნაკლულია. ხელნაწერი ვრცელი რედაქციისაა. ტექსტების შეჯერებით დადგინდა, რომ იოსებ ზანდუკელს 1845 წ. იგი

¹⁴⁴ ლ. ათაბეგოშვილი, ამირანდარეჯანიანის ერთი ნუსხის გამო: ხელნაწერთა ინსტიტუტის მოამბე, III, 1961, გვ. 26.

¹⁴⁵ იქვე, გვ. 21-22.

ზაღაუწერია H—1202 ხელნაწერიდან, ხოლო 1879 წ. დავით ამირიძეს შეუესია ვრცელი რედაქციის H—929 ხელნაწერიდან.

„ამირანდარეჯანიანის“ ნუსხათა გადამწერნი თავისუფლად ეპყრობოდნენ ტექსტს, ასხვადერებდნენ სიტყვებს, ფრაზებს, ნებსით თუ უნებლოეთ მასში შეჰქონდათ კორექტივები. ამით აიხსნება ვრცელი, მრავალმხრივი ვარიანტული კითხვა-სხვაობების გაჩენა ტექსტში. ამიტომ ტექსტის დადგენისას უპირატესობას ვაძლევდით შედარებით უფრო ძველ ფარმებს, რომლებიც დამახასიათებელია XII საუკუნის საერო ლიტერატურული ძეგლებისათვის.

ტექსტი ძველი ქართულას ორთოგრაფიით გავმართეთ. ვარიანტებში არ ჩაგვიტანია ცალკეულ ხელნაწერთა ორთოგრაფიული სხვაობები. ჩვენი ძეგლის ნუსხათა საერთო ორთოგრაფიული სურათის გასათვალისწინებლად (იგულისხმება XVII საუკუნის ხელნაწერები) დედნის, ანუ A ხელნაწერას (H—2149) ყოველგვარი ორთოგრაფიული სახესხვაობანი აღვუსხეთ სქოლიოებში; იქვეა წარმოდგენილი A ხელნაწერის გადამწერის შეცდომებიც.

სქოლიოებში არ მივუთითეთ სიტყვათა იმ მრავალფეროვან ფონეტიკურ ცვლილებებზე, რაც თვითეულ ხელნაწერში გვხვდებოდა. მათ საილუსტრაციოდ საკმარისად მიგვაჩნია დედნად აღებული A ხელნაწერში დადასტურებულ ფონეტიკურ ცვლილებათა აღნიშვნა.

როგორც ცნობილია, „ამირანდარეჯანიანი“ დიდი მოწონებით სარგებლობდა ფეოდალურ საქართველოში. XVIII საუკუნეში მისი გავლენით მიმბაძველებს შეუქმნიათ დამატებათა მთელი ციკლი. ეს დამატებანი შემდეგია: „ჯიმშერ ხაზართა მეფისა დილარისა შვილისა ამბავი“, „ჯიმშერაშვილის ჯიმშერისა არმოკლა ჭაბუკის ამბავი“ და „ჯიზი ხელმწიფის შვილის გურგენის ამბავი“.

„ჯიმშერაანის“ („ჯიმშერ ხაზართა მეფისა დილარისა შვილისა ამბავი“ და „ჯიმშერაშვილის ჯიმშერისა არმოკლა ჭაბუკისა ამბავი“) შესახებ სამეცნიერო ლიტერატურაში აზრთა სხვადასხვაობა არსებობდა: მკვლევართა ერთი ჯგუფი „ჯიმშერაანს“ მიიჩნევდა „დილარაანის“ ნაწილად, მეორე კი—„ამირანდარეჯანიანის“ ორგანულ ნაწილად. მაგრამ, როგორც პროფ. ალ. ბარამიძემ დაადგინა, „ჯიმშერაანი“ არის „ამირანდარეჯანიანის“ დამატება. მისი ავტორი შესაძლოა იყოს ვიღაც „ქრცხინვალელი“, რომელსაც ეს ციკლი XVIII საუკუნის I ნახევარში დაუწერია¹⁴⁸.

¹⁴⁸ ალ. ბარამიძე, ნარკვევები, I, 1945, გვ. 38.

„ამირანდარეჯანიანის“ დამატებანი შემდეგ ხელნაწერებშია დაცული:

1. S—1623, გადაწერილია 1776 წ. (ჩვენი ლიტერით L).

2. S—3708, გადაწერილია XVIII ს. 50—60-იან წლებში (ჩვენი ლიტერით M).

3. ლიტერატურული მუზეუმის ხელნაწერი № 012699, გადაწერილია 1772 წ.

4. ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკის საბინინის კოლექციის ხელნაწერი № 15, გადაწერილია 1814 წ.

5. ლენინგრადის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის თეიმურაზ ბატონიშვილისეული კოლექციის ნუსხა E—40, გადაწერილია 1798 წ. (ჩვენი ლიტერით R).

6. S—435, გადაწერილია XIX ს.

„ჯიმშერიანი“ „ამირანდარეჯანიანში“ სხვადასხვა ადგილასაა მოთავსებული: S—1623, S—3708, S—435 და თეიმურაზ ბატონიშვილისეული კოლექციის E—40 ხელნაწერებში „ჯიმშერიანი“ ჩართულია „ამირანდარეჯანიანში“ მეთერთმეტე კარის („სისხლთა ძებნისა ამბავი“) შემდეგ მეთორმეტე და მეცამეტე კარებად: „კარი მეთორმეტე—ჯიმშერ ხაზართა მეფისა დილარისა შვილისა ამბავი“; „კარი მეცამეტე—ჯიმშერაშვილის ჯიმშერისა არმოკლა ჭაბუკისა ამბავი“. მეთოთხმეტე კარად წარმოდგენილია „ამირანდარეჯანიანის“ მეთორმეტე კარი—„ბალხეთს შესვლისა ამბავი“. ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკის საბინინისეული კოლექციის № 15 ხელნაწერში კი „ჯიმშერიანი“ დართულია ბოლოში. ლიტერატურული მუზეუმის ხელნაწერში „ჯიმშერიანის“ მხოლოდ პირველი ნაწილია გადაჩენილი და მეთორმეტე კარადაა წარმოდგენილი.

XVIII საუკუნეშივე, „ჯიმშერიანის“ დაწერის შემდეგ¹⁴⁷, უცნობ გამგრძელებელს „ამირანდარეჯანიანისათვის“ მიუმატებია კიდევ ერთი კარი: „ჯიზი ხელმწიფის შვილის გურგენის ამბავი“, რომელიც დაუმთავრებელი დარჩენია. იგი მეთხუთმეტე კარად დაცულია S—3708 ნუსხაში და აქედან გადაწერილ S—435-ში.

„ჯიმშერიანი“ ზ. ჭიჭინაძემ სამჯერ გამოსცა: 1896 წ. („ამირანდარეჯანიანი“, გვ. 259-304); 1897წ. („დილარიანი ქმნილი XII საუკუნეში სარგის თმოგველისაგან“) და 1916 წ. („დილარიანი სარგის თმოგველისა“). ამ გამოცემებს საფუძვლად დაედო S—1623 ხელნაწერი.

¹⁴⁷ მე-15 კარის გვიანდლობაზე მიუთითებს ისიც, რომ ეს კარი S—3708 ხელნაწერში „ამირანდარეჯანიანისა“ და „ჯიმშერიანისაგან“ განსხვავებული, მოგვიანო ხელით არის დაწერილი.

„ამირანდარეჯანიანის“ დამატებანი გამოაქვეყნა აგრეთვე ს. ყუბანეიშვილმა („ძველი ქართული ლიტერატურის კრესტომათია“, II, 1949 წ.). აქ „ჯიმშერიანის“ გარდა პირველადაა გამოქვეყნებული „ჯიზი ხელმწიფის შვილის გურგენის ამბავი“ (კარი XV). ს. ყუბანეიშვილმა ეს „დამატებანი“ გადმობეჭდა S—3708 ხელნაწერიდან.

„ჯიმშერიანი“ რუსულად თარგმნა და გამოსცა მ. ჯანაშიელმა 1899 წ. (Сборник материалов для описания местностей и племен Кавказа, XXVI, 1899, გვ. 15-70).

„ჯიმშერიანის“ გამოსაცემად შევარჩიეთ S—3708 ნუსხა (M), რომელიც ამ ციკლის ნუსხათა შორის უძველესია და ტექსტიც სხვა ნუსხებთან შედარებით მასში უფრო გამართულია. „ჯიმშერიანის“ ტექსტის დასადგენად გამოვიყენეთ S—1623 (L) და ლენინგრადის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის თეიმურაზ ბატონიშვილისეული კოლექციის ხელნაწერი E—40 (R). „ჯიმშერიანის“ შემცველი სხვა ხელნაწერებით არ ვისარგებლეთ შემდეგი მიზეზების გამო: ა) S—435 ნუსხა და ლიტერატურული მუზეუმის ხელნაწერი გადაწერილია S—3708-დან, ხოლო მათი შედარება საინტერესოს არაფერს იძლევა; ბ) ასევე ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკის საბინინისეული კოლექციის № 15 ნუსხის შედარებამ თეიმურაზ ბატონიშვილისეული კოლექციის E—40 ხელნაწერთან გამოავლინა, რომ ბაგრატ ბატონიშვილს საბინინისეული კოლექციის № 15 ნუსხაში „ჯიმშერიანი“ E—40-დან გადაუწერია. აქვე დავსძენთ, რომ S—1623 და E—40 ხელნაწერები S—3708-თან მიმართებით გარკვეულ რედაქციულ ცვლილებებს ამჟღავნებენ: ამ ხელნაწერებში „ჯიმშერიანი“ უფრო ვრცელია, მათში გამგრძელებელს კიდევ ერთი ციკლი ჩაურთავს („დინბაჯინ დევის ლახტის ამბავი“).

„ჯიმშერიანის“ გარდა S—3703 ხელნაწერის მიხედვით ვაქვეყნებთ აგრეთვე „ჯიზი ხელმწიფის შვილის გურგენის ამბავს“.

[1] კარი* პირველი

აბესალომ ჰინდოთ მეფისა ამბავი

იყო ჰინდოთ მეფე აბესალომ, მორკმული და განგებიანი. და არა იყო შეჭირვება გულსა მისსა. ესე იყო წესი მისი: ედგა ასი ავაზა, ექუსასი ქორი თეთრი და მწყაზარი; ჰყვანდა სამი ათასი 5 დიდებული. ორშაბათსა, სამშაბათსა და ოთხშაბათსა—ამა სამსა დღესა—უგმის ათასი დიდებული და გასცემდის საბოძუარსა

2. აბესალამ DGHN. აბესალომ... ამბავი ანბავი აბესალა ჯელმწიფის და ამირან დარეჯანიძის ანბავი. აბესალამ ინდოთ მეფე იყო მორკმული და მდიდარი ყოვლისა სიმდიდრითა სრული Q. ინდოთ A B F G H L N P Q R S. მეფის A H L Q. ანბავი A] + მისვე მეფისა მორკმულისა და განმდიდრებულისა (+ აბესალომისა და R) წიგნი ამირან დარეჯანისძისა (+ კარი პი B) B R, — D N, + კარი ა M.

3. იყო ჰინდოთ... განგებიანი და მისივე მეფისა მორკმულისა და გამდიდრებულისა (+ აბესალომისა F) და წიგნი ამირან დარეჯანისძისა (დარეჯანისძისა S) F S, იყო მეფე ერთი მორკმული და დიდებული ინდოეთსა და სახელი მისი აბესალამ Q. ინდოთ A D G H L N] — B, ინდოთა P. ~ მეფე ინდოთა R. აბესალამ D G H M N, აბესალალომ P. ~ აბესალამ მეფე B. განგებიანი უძლეველი B, გონებიანი L, გამგებიანი N, დიდებული R. და — R.

4. არა + რა N] არ Q. ისე B. მისი + და სიმდიდრე Q. უდგა B F Q R S.

5. ავაზა + და D P] ავაზი F G H N Q R. ექესასი A. ~ თეთრი ქორი P Q. და — F R. ~ მწყაზარი და B. მწყაზარი + და G H L M N. ჰყვანდა ჰყუა A D G H L M Q, ყვანდა B F R, ყავს N, ყუა S.

6. დიდებული ამა ჯელმწიფისა წესი იყო რომ P, + კაცი მრავალნი ოქროსა სელთა მჯდომი Q. ორშაფათს B. სამშაფათს A, სამშაფათს B, სამსაფათს N. ოთხშაფათს A, ოთხშაფათს B. ამ D G H P] — N. სამთა B F R S, სამს D G H P, სამ Q] — N.

7. დღეთა B F Q R S, დღეს G H P] — N. ათასი ათას ათასსა L, ათას ათასი M R, ათასსა N, ათას P, ათასთა Q. დიდებულსა L N, დიდებულთა P Q. და — P. საბოძუარსა A] — N.

* N ნუსხაში ფ. 1 გვიანდელია, შეესებულება; P-ში ფ. 2 გვიანდელია, აღდგენილია. B-ში აქედან იწყება მე-19 საუკუნეში აღდგენილი ტექსტი.

საზომისაებრ, რაცა ვის ხუდებოდის. ამა განსუენებასა და დიდებ=
სა შინა იყო, იხარებდის და იშუებდის. ხუთშაბათსა, პარასკევს
და შაბათსა ნადირობდის და განისუენებდის, კურიიაცესა დღეს
დაჯდის და სამეფოსა საქმესა განაგებდის, და სამართალსა უზენ
5 დის ციხეთა, ქალაქთა და ყოველთა სოფელთა.

დღესა ერთსა ბრძანა ნადირობას განსვლა. გავიდა და ინადირო
სანადიროსა კარგსა. მოვიდა შინა და მხიარულმან დიდი პურობ
გარდაიჯა და მნახავთა მადლი უბრძანა, ვითა: „კარგთა სანა-
დირთა შინა მანადირეთო.“ კულავ უბრძანა: „აწე, ჩემსა მზესა
10 წადით და ახლოს ნადირი მომინახეთო.“ წავიდეს მნახავნი და
ეგზომი ნადირი პოვეს, რომე ანგარიში არ შეეგებოდა. და ერთ

1. საზომისაებრ—L, საზომისაებრსა M, საზომისამებრ N. საზომისაებრ... ამა განსუენებასა—P. რაც GHQ. ვისა L. რაცა ვისი ვისა რა N. ხუდებოდა ADGH, უხმა და უხვლებოდა (უხვდებოდის Q) BFQRS, ხდებოდა N. ამა ამ DGH, ამას Q. განსუენებასა A, გასუენებას BD, განსუენებაში H. დიდებას N.

2. შინა შიგან GH. იყო... და იშუებდის—N. იხარებდის და იშუებდის სიხარული და გამოსუენება იყვის A, და სიხარულსა BFRS, სიხარულით Q. იშუებდის შება იყო G, შება იყვის H. შება M, განსუენება იყო ამ სამს დღეს P. ხუთშაბათსა A, ხუთშაბათის B, ხუთშაბათ GH, ხუთშაბათის D, ხუთშაბათის P. პარასკევს BP.

3. შაბათსა A] + პარასკევსა და შაბათსა F, შაბათს GP. ნადირობდის ინადირების N. გაისუენებდის ADFS, განისუენის GN, გაისუენის H. კურიიაცესა კერა A. კერას BLPQR, კვიოასა FHMNS, კვირიაკეს G. დღეს GHLQ]—N.

4. და—P. სამეფოს BL. საქმეს BL]—FR. გაგებდის DQN, გააგებდის FHLMP. გააგებდა S. სამართალს GHL. უზმიდის D, უზამდის N.

5. ციხეთა ციხეს, + და N, + სოფელთა P. ქალაქსა N. და—P. ყოველთა სოფელსა და A, სოფელთა BFGHMNQRS, სოფელთა ყულსა D, სოფელსა L, ყოველსა P.

6. ერთსა დღესა AD]—S. ნადირობას BFHLPQS, ნადირობად G. განსვლა გასულა მაშინ BFS, გასულა DHLMP, გასულა და G, წასვლა მაშინ Q, + მაშინ R. განვიდა HLMN] + ხელმწიფე იგი Q.

7. სანადირო Q. კარგსა + და G, კარგსა N, კარგი რა Q. მივიდა D. შინ BI—Q და—AQ. მხიარულმა D. დიდი DM. პურობა დიდი Q.

8. გარდაიხადა A, გარდაიხადა GLQ. მნახავთა—D. მადლი + დიდი Q. ვითა რომელ B—D; რომე FLMNPRS, რომე GH, რომა Q.

9. შინა შიგან DFHLMNPRS,—GQ. მანადირეთო მოD, მანადიროთა F. კვლა: A, კვლა L. კულავ... აწე—BFQRS. აწეD, წავიდეს აწე GH, წადით აწე N, აწე P მზესა + კვლა R.

10. წადით—N. ახლოს Q]—B. ნადირნი B. მომინახეთო დამინახეთო BFGHMNRS მომინახეთ D, მინახეთო Q. რა მნახავნი D.

11. ეზომი ADEFGHLMNRS. ეს ზომი B, ეგეოდენი P. ნადირნი B. პოვეს ნაქა BFQRS, პოვესD, პოვეს HM, პოვეს N. რომ DLPQ. ანგარიში რიცხვი PQ. არა NQ. შეეგებოდა და იქნებოდა BDFGHMS, ეგებოდა LQ, შეიგებოდა N, + მანადირში P, იქნებოდა R.

ქურციკი ნახეს, რომე რქანი ესხნეს ოქროსა ფერნი, თუალნი და კლიკნი—შავნი, მუცელი—თეთრი და ზურგი—ძოწეული. შევიდა მნახავი და მოაქსენა მეფესა მითვე სახითა, ვითაც ენახა. გაეხარნეს მეფესა და უბრძანა დიდებულთა: „ამა კაცსა საკუთრველი ნადირი უნახავს, აწ მისი უნახაობა ჩუენგან არ ეგების და, ვინათგან ესრეთ საკუთრველი არის, მნებავეს, [v] რათა მრთელი შევიპყრათო“.

1. ნახესი პოვეს L. რომელი D, რომ LQ, რომელ P. ესხნეს ოქროსა ოქროს ფერნი ესხნეს L, ოქროსანი ესხნეს Q. ოქროსანი BH, ოქროს GNP. ფერნი ფერსნი B, ფერი (+ და P) DP,—AL. თუალნი A. და—LR.

2. კლიკნი კილიკნი B, კიქანი L—R. შავნი+ და BDFHNMNQRS, + გიშრის მსგავსნი და P. მუცელი თეთრი მუცელნი თეთრნი ძოწეულნი D, მუცელნი თეთრი S. ზურგი ძოწეული ზურგნი წითელნი D, ზურგი წითელი ვითა ძოწეული FHLMN, ზურგი წითელი ჰქონდა P.

2—3. ზურგი ძოწეული... მითვე სახითა კრელნი (+და BFS). წამოვიდნენ მეფეს თანა (მეფისა თანა FRS) მონანი და მოახსენეს (მოახსენა S) მეფესა. უბრძანა მეფემან: „რა გვარი არის ნადირი იგი?“ მოახსენეს (მოახსენა FRS) მათ (მან FRS) კაცთა (კაცმან FRS) BFRS, კრელი და წამოვიდნენ მეფისა თანა და მოახსენეს და ბძანა მეფემან: „იგი ნადირი რა გვარი არისო“ Q. შევიდა მნახავი მოვიდნენ ესე კაცი P.

3. ~ და მნახავი D. მოახსენა A, მოახსენეს P. მეფესა + უბრძანა მეფემან. თუ: „რა გვარი არის იგი ნადირიო?“ მოახსენა მან კაცმან GHM. უბძანა მეფემან, თუ: „რა გვარი არის იგი წადირიო?“ მოახსენა მან კაცმან L. + უბძანა მეფემან: „ჩემსა მზესა, თუ რა გვარი არის იგი ნადირიო?“ მოახსენა მან კაცმან N. მითვე სახითა ვითაც ენახა [უბრძანა მეფემა: „მითხარი რა გვარი არის ნადირი იგი?“ მოახსენა მან კაცმან: „ქურციკი ერთი მინახავს. თულა რქანი ოქროს ფერნი თუალნი და კლიკნი შავნი, ვითა გიშერნი და მუცელნი თეთრნი და ზურგი წითელი D, ვითა დიად ურიცხვი ნადირი ვნახეთო და ერთი ქურციკი ვიხილეთ, რომეო ეს ვითარი არა გვინახამსო. კელმწიფემ ბძანა: „ვითარიო?“ მათ მოახსენეს: „რქანი ოქროს ფერნი აქვსო, თუალნი და კლიკნი შავნიო და მუცელი თეთრიო და ზურგი წითელიო“ P. ვითაცა BS, ვითამცა F, ვითა L, ვითამცა NR. ენახნეს B+ მოახსენა Q.

4. დიდებულთა+ვითა BFGHLNPRS. ამ DLR იმა PQS. კაცთა BNP, კაცს L. საკვირველი A, საკურველი DNP.

5. უნახავსთ B, უნახავსო GHLM, უნახავთო N, უნახავსთო P. აწე BFGHLM NRS. იმისი GHLM, იმის N. ჩვენგან A ჩემგან BFGLNQRS. არა B. ეგებისო HQJ იქნებო P.

5-6. და ვინათგან რაღგან GHLMNPQ.

6. ესრეთ ესეთი B, ჰესრე D, ისე GLN, ისრე HM, ამისთანა P, ასეთი Q, ესრეთი R. საკვირველი არისო A, საკვირველია GHM. საკურველია N, საკვირველიაო P, საკვირველი არს FRS. რათა რაღამცა A, მემცა რათა B, რომემცა DFRS,—GHM, რომ LQ, რომ რომელ მანცა P. მთელი BFLMNPRS, მელი D.

7. შევიპყრათო შევიპყრათ და არა მოკლათო B, ვერ შევიპყრათო P, შევიპყრათ Q.

გაიყარა ნადიმი და შეეკაზმა მეფე და ყოველნი დიდებულნი მისნი. წინა წარიძლუანეს იგი კაცი და მივიდეს მას მინდორსა შინა. ნახეს იგი ქურციკი მითვე სახითა მასვე აღგილსა. ბრძანა მეფემან: „აჰა, მელი, ყოველმან კაცმან ცხენები შეუტივეთ და 5 სიკუდილსა* ეკრძალებით.“

შეუტივეს ცხენი და წავიდა ქურციკი იგი. არბივეს ღლისა სავალი და მოსწყდა ყოველი კაცი. მეფე და სამნი სხუანი დიდებულნი

1. გაიყარა| გაყარა G. ნადიმი| ნადიმობა GHMN. და—DFPRS. შეკაზმა DMNQ. ყოველნი|+ლაშქარნი და B. ყოველი G. დიდებული N.

2. მისნი|+წავიდნენ სწრაფად და B.+და GFHLMNQRS. წინა—ABFGHLMNQRS. წაიძლენა A. წაიძლენეს BFQRS, წაიძლენა და წარუძღვა P. წაიძლენა წაუძღვა D. იგი კაცი| კაცი. იგი რომელსაც (რომელსა LM. რომელსაც HN) ენახა GHLMN. იგი ისი D. კაცი და| კაცი (კაცი FRS) წინა რომელსაც ენახათ (ენახა FRS) BFRS. კაცი რომელსაც ენახა P. კაცი სადაც ენახათ Q. და—HMN. მივიდნენ PQ. მასი ზუნ BFRS,—Q. მინდორსა| სანადიროს BFQRS.

3. შინა|+და BFLRS, და DQ, შიგან და GHMN. მითვე სახითა—AQ. მითვე| მით D. მასვე აღგილსა| მითვე სახითა და Q. ბრძანა| და თქვა R.

3—4. ბრძანა... აჰა და თქვა BFS, თქვა D, და თქვა აჰა GHMN, აჰა მეფე-უბძანა, L, და თქვა მეფემ აჰა P.

4. აჰა მელი... ცხენები| მის ქურციკისა შეპყრობა ცხენითა Q. აჰა მელი| აბა R. მელი| მელიო აბა BGHM, მელე აბა D, მელო აბა FS,—LP, მოუვლო N. ყოველ-მა ALM, ყოველთა P. კაცმა ADL|—P. ცხენები| ცხენის გარბევით ჩქარად B, ცხენით FRS, ცხენებით LP,+და N. შეუტივენიო B, შეუტევეთ D, შეუტიეთ FMRS. შეუტიეთო HLNP, შეუტიეთო Q. და+და D.

5. სიკვდილს ALMP|+კი R. ეკრძალებით|+და A, ეკრწალებთ D, ეკრძალებითო FHLNPS.

6. შეუტევეს ცხენი A| ცოცხალი შევიპყრათო და ვინცა შევიპყრათ, წამსავე მას ჩემთანა მოიყვანეთ. უკეთუ სიკუდილი ჩემი არა გინდათ, ერთგულთა ჩემთა შეუტივა ყოველმან კაცმან ცხენისა რბევითა B, შეუტივა (შეუტია R) ყოველმან კაცმან ცხენა (ცხენითა R) FRS, შეუტივეს (შეუტევეს M) ცხენები GHMN, შეუტივეს ცხენებითა L და შეუტივეს ცხენით P. იგი—D. ლიგი ქურციკი BFGHLMNRS| იგი ქურციკ-ველადა და მეფე და სამნი დიდებულნი შერჩეს და P. არბივეს| და არბივეს BFR, და არბივეს GLMS, და არბივეს H, დარბივეს N. ღლისა|+სამისა BN, ღლის DP. საეალსა H.

6-1. ღლისა სავალი... შერჩეს და არბივეს—P.

7. და—BDH. მოსწყდა| ჩამო| და A. ყოველი... სხუანი| სხუა კაცი ყველა მეფე და მისნი D. კაცი|+მეფესა და B.+და FLRS. სხუანი A| მისნი კარგნი B.—FGHLMNRS. დიდებულნი+მისნი GHMN.

* Q—ში აქედან აკლია ტექსტს.

- ნახეს: იყენეს ცალკერძო ჰაბუკნი სამნი დაწერილნი და მათ შორის სახე ქალისა, რომელ კაცისა თუალსა ეგეთი არა უნახავს რა. ერთი დიდი კაცი იყო, შეუნიერი ჰაბუკი, ჯაჭუი ეცუა ტანსა და გრძალი კელთა ჰქონდა და ზედა ესრეთ ეწერა:
- 5 „მე ვარ ამირან დარეჯანისძე და ყმა ჩემი სავარსამისძე, ბადრი იამანისძე და ყმა მისი ინდო ჰაბუკი, ნოსარ ნისრელი და ყმა მისი ალი დილაში. ოდეს ქაჯნი დავპოცენით და ზღუათა მეფისა ასული გამოვიყუანეთ, ამას ადგილსა მოვედით, ყოველი არაბეთი ზედა მოგუიჭდა, მაშინ არა ავად ვიყვენითო“.
- 10 ოდეს გარე მოიხედნეს, მარცხენასა მგარსა იგი სამნი ჰაბუკნი ეწერნეს. გამოვიდეს სახლის გარე. [2] მინდორსა შიგან ძუალი იღვა კაცისა, ცხენისა და საჭურველისა ნალეწი, რომელ კაცისა თუალსა ეგეთი არა უნახავს.

1. ნახეს+ვინ B.+და P. ცალკერძო FRS, ცალკერძ L. ჰაბუკნილოზნი FRS.~ დაწერილნი ჰაბუკი სამნი L. დაწერილნი|დახატულნი P.
- 1-2. მათ შორის შუა მათსა D.
2. შორის|შუა BFGHLMNRS, შუა გულობასა P. სახე+იყო P. რომე BGHLMN, რომ FRS, რომელი P. კაცსა AMS, კაცის FGR. თუალს|თუალისასა AM, თვალს G. ავეთი BGN]-H. ესეთი მშვენიერი P.
3. რა]-DFRS.+და A.+და კიდე P. შევნიერი A, მშვენიერი N. ჰაბუკი]-A.+და BFGHLMNPRS. ჯაჭვი A.
- 3-4 ~ტანსა ჯაჭვი ეცვა L.
4. ეცვა A. ტანსა და|ტანს B. კმალი A. კელთა|ხელსა FNR. ~კელთა კმალი L. ქონდა APS| ეჭირა FR. ზედ DR, ზედან GHLMN]-P. ესრეთ]-BGHLMN, ესრე DP. ეწერა|+ვითა BFGHLMRS, ეწერათ N.
5. მე-P. ვარ-BDFGLMNPRS. დარეჯანიძე AGM, დარეჯანისძე P. და]-ABGHLMPS, ვარ FR. ყმა]-P, ყმანი R. ჩემი მისი A,-P, ჩემნი R. საარსიმიძე B, სავარსიმიძე D. სავარსიმიძე FRS, სარასიმიძე GH, სარავსიმიძე L]-P. ბადრი-P.
6. ამანიძე B, იამანიძე FR]-P. და-P. ჰაბუკი P. ნოსორ AP. და ყმა მისი... ნისრელი-B. ნასრელი A, ნასრელი P.
7. დილაში P. დავპოცენით L. და-APS. ზღუათა A, ზღუათ DR. მეფის ANPR.
8. გამოვიყუანეთ P. ამა BFGHLMNRS, ამ L. ადგილს LP. მოვედით|+და DFLR, მოვედით და P.
9. ზედ D. მოგვიჭდა A| მოგვადგა B, მოგვიხუდა D, მოგვიხდა P. მაშინ და BN. არ GH. ავთ AB. ვინ P. ვიყავითო GHMN|+და P.
10. გარე|+გარე D, გარეთ FS. მოივიხედნეს F, მოიხედეს P, უკმოიხედნეს R. მარცხენა A, მარცხენათა B, მარცხენესა HNR, მარცხენეს P. მხარესა BNR, მხარეს P.
11. ეწერეს D|+და რა P.~სახლით გარე გამოვიდნენ P. სახლის გარე|სახლთაგან და B, სახლისაგან და DGHMNS, სახლიდამან და F~სახლისაგან L, სახლითგან გარე და R. მინდორთა A, მინდორ D. მინდორსა შიგან| მინდორში ეგეოდნენ P. შიგან| შინა G. ძუალი A, ძუალნი FS.
12. იღო B. კაცისა ცხენისა| ცხენისა და კაცისა FS. კაცისა+და BDGHLM NPR. ცხენის P. საჭურველისა| საჭურვლისა ABGHMN, საჭურველის LPR. ნალეწი ნაწილი D. რომე FLNS, რომელი P, რომა R. კაცისა| კაცსა M.
- 12-13. ~თუალსა კაცისასა BGHN| კაცის თვალს P.
13. თვალსა A, თვალთა FS, თვალისასა M. ავეთი B. არ B. უნახავს+რა BGHLMNR.

გაუკვირდა მეფესა და დიდებულთა. თქუეს: „ვინ ყოფილან ესე ჰაბუენი, ანუ რომელსა ჟამსა? ჰგავს, რომელ იგი ერთი პატრონი ყოფილა იმა სხუათაგან, რომლისა-მე ქუეყანისანი ყოფილ არიან?“ ამას იტყოდეს და ამბავსა ვერასა სცნობდეს.

წამოვიდეს და ძლივ-ლა გამოაგეს გზა. მეშუიდესა ღღესა 5 სამეფოსა სახლსა მოვიდეს. შემოკრბეს დიდებულნი და ნახეს მეფე დაღრეჯილად. შეჭირვება შეჰქნოდა ამა ამბისა* უცნობლობისათვის, არცა შექნა პურობა და არცა გავიდა ნადირობასა.

განითქუა ყოველსა ქუეყანასა შინა, ვითა მეფესა სახლი

1. გაუკვირდა A] გაუკვირდით ესე LR, გაუკვირდეს P. დიდებულთა + და BFGHLMNRS. თქუეს A] თქვის R. ვინა BHMN.

2. ჰაბუენი] + და BFGHLMNRS. ჰაბუენიო და P. ჟამსა] და D. ჰგავს] დაგავს FS, გავს GHMNR, გავსო P. რომელი DGHNP, რომე FS, რომ ALR. ერთ AD.

3. ყოფილაო P. იმა სხუათაგან A] ამ (ამა M) სხუათაო აწე BMN, ამა სხუათა FS, ამა სხუათაო აწე GH, ამა (ამას R) სხუათა ჰაბუეთა აწე LR, იმა სხუათაგანაო P. რომელისამე BL] და ანუ რომლისა P. ქვეყანისანი A, ქვეყანისა HLM NR. ყოფილარიანო A, ყოფილანო FPS, ყოფილან LR.

4. იტყოდენ FS. ანბავსა A, ამბავს G]—LPR. ვერას H, ვერა LNR. სცნობდეს] + სხუად BGHLMNR, სცნობდენ (+ იქილამ F) DFS.

5. წამოვიდნენ F. ძლივ-ლა] ძლივ BDFGHLMNPRS. გამოაგეს B, გამოიგეს F, გამოაგებდეს LP. ~გზა გამოაგნეს BGN, ~გზა გამოეგნეს H, ~გზა გამოიგნეს (+ და LR) LMR. გზა—DP. მეშუიდესა A, მეშუიდესლა D, მეშუიდეს LN, და შევიდეს P, მეშუიდესლა S. ღღეს DL.

6. სამეფოსა] სამყოფსალა FS. მოვიდეს] მივიდეს D, + და HLMNPR. შემოკრფეს A] + ყოველნი BFGHLMNS, შამოკრბეს D, შემოიკრბეს ერთად ყოველნი R. და—D. მეფე+დიდად P.

7. დაღრეჯილადა] + და BGHMN, დაღრეჯილი და—P. შეჭირვება] შეჭირვებული P. შექნოდა BFRS] შექმნილიყო P. ამ DP. ამბავისა BD. უცნობლობისათვის A* უცნობობისათვის BFHLMNS. უცნობელობისათვის G, უცნობისათვის R.

8. არც D, აღარც F, აღარცა PS. შექნა N] + ქელმწიფემ R. და—D. არც D, აღარცა F. გავიდა ნადირობასა] ნადირობად (ნადირობას M) გამოვიდის (გამოვიდეს H) და არცა ნადიმი გარდაიხადის (გარდიხადის G) და BGHMN, გავიდა ნადირობას არც გარდაიხადა ნადიმი და D, + და აღარცა (+ გავიდა S) ბურობასა და აღარცა გარდაიხადა ნადიმი და FS, ნადირობასა შინა გამოვიდა და არცა ნადიმი გარდიხადა LR, + და აღარცა გარდაიჭადა ნადიმი და P.

9. გაითქუა ADFPS, + ესე ამბავი G]—L. ქვეყანასა A. შინა] შიგან BGHMN, ზედა განითქუა L, ზედა ინდოეთისასა R. ვით D, ვითარმედ R.

* P—ში აქედან იწყება ძირითადი ხელით გადანაწერი ტექსტი.

რამე უნახავს და შეპირვება შეჰქნიაო. ზოგნი ზოგსა მიზეზსა იტყოდეს და ზოგნი—ზოგსა.

მაშინ შევიდა ვაზირთა უხუცესი* და მოაქსენა: „ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! ვიცი, რომე დიდსა კაღნიერებასა ვიქმ, მაგრა 5 რა. მეწვევის მოკსენებისაგან კიდე? თუ გასწყრე და თავი მომკუთო, ესე სიხარული არის ჩემი, ამისთვის რომე მოვკუდე და თქვენ ეგრე შეპირვებულსა არა გხედვიდე“.

უბრძანა მეფემან: „თქუი, ჯაზირ ვაზირთა უხუცესო, შენ დაკლებულსა არას იტყუიო“.

10 მოაქსენა: „ცხოვნდი, მეფეთ-მეფეო**, უკუნისამდე! ოდეს ბრძანეთ და მის ქურციკისა ნადირობად გახუდით, მუნითგან შეპირვებულად ხართ. არცაღა გასულხართ ნადირობად და არცა

---

1. რამ DR|—L. შექნია BGHN, შექნიაო FS, შექმნია L, შეჰქნია MR. ზოგი NR, ზოგნი F. ზოგსა|+რასმე M, ზოგთა S. მიზეზსა|—A, +რასამე (რასმეHN) BGHN, მიზეზთა FS, მიზეზს R.

2. ზოგი R. ზოგს BJ სხვასა მიზეზსა A.

3. მაშინლა A. შევიდა+ვებირი F. ვებირთა FRS, ვაზირთ L. მოახსენა A. ცხოვნდი ABCGHLMNRI|+მეფეთ F.

4. უკუნისამდე ABCGP. რომე|—D, რომ FS. კაღნიერებას H. ვიქ CFMS, ვიქმნ D, ვიკადრებ LR. მაგრამ BCFGHNSI|—LR.

5. რა|—BGHN, არარა LR, არა რაი M. მეწვევის|+ვიცი BGHN. მოხსენებისაგან A, მოხსენებისა C, მოხსენებისათვის R. კიდე—R. გასწყრეთ GHN, გამიწყრე LR. მომკვეთო A, მომკვეთოთ BG, მომკვეთოთ H, მამკვეთო LPR, მამკვეთოდ N.

6. ესე|+დიდათ B, +დიდად GHM, +დიდი LR, ეს დიდათ N. სიხარული არის| სიხარულია G. არის| არს F. ამისთვის A. რომე|+მე BHLMN, რომ მე GR. მოვკუდე L.

7. თქუენი D. აგრე P. შეპირვებულთა ADP, შეპირვებულს GHLNR. არ R. გხედვედე DF, გხედვიდე N.

8. თქეი A. ჯაზარ AM, ჯაზირ R. ვებირთა ACFHS, ვაზირთ D. უხუცესო C. დაკლებულს B.

9. არასა FH. იტყუიო A.

10. მოახსენა A. ცხოვნდი ABGHMNQI|—LR. მეფეთ—A. უკუნისამდე—BDG HLMNR. ოდეს—B.

11. და—D. მის| მას ADHLR. ქურციკს R. ნადირობად| სანადიროდ Q, ნადირობათ S. გახუდით A| წახუდით Q. მუნითგან—LR. შეპირვებულად| შეპირვებით BGHMP, შეპირვებულ C, შეპირვებულათ D, —LR, შეპირვებული Q.

12. ხართ|—LR, ზიხართ Q. არცაღა| არცა BGHMN, მას აქეთ არცა (არც R) LR. გასულხარ DF. ~ნადირობად გასულხართ BMN| ნადირობად არც ნადირობად გასულხართ G, ~ნადირობას გასულხართ H, ინადირეთ LR. ნადირობათ D. და არცა| არცა BD, არცაღა CF, და არც GR, და არცაღა S.

* C-ში ტექსტის ეს ნაწილი ჩართულია ფ.ფ. 49,50-ზე. ნაწერიას სხვა ხელით* რითაც დანარჩენი აღდგენილი ნაწილები.

** Q-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

გარდაგივლიათ ნადიმი. ყოველი ერი ურვასა და შეჭირვებასა შინა* არის ამის საქმისათუის“.

უბრძანა მეფემან [V]: „ამის საქმისათუის შეჭირვებასა, ვიცი და გამიგონია, ვაზირთა უხუცესო, რომელ უბადოსა და ბედიტსა ვიქმ, განა შეჭირვებასა ამას წინა ვერა აღუდგ.“ და ეგრე 5 უბრძანა: „კაცი ვნახენ ქვითკირისა სახლსა შინა უფუცურსა ადგილსა, კაბუკნი ექუსნი დაწერილნი, და მათ შუა—ქალისა სახე შეუნიერი, და ერთი კაცი მათ სხუათა პატრონად ვიცან“. და

---

1. გარდაგივლია CDFS, გარდაგივლია P. ~ნადიმი(~ნადიმი B) გარდაგივლია BHN, ~ნადიმი გარდაგივლიათ (გარდაგივლით LR) GMLR. ნადიმი+და CFQS. ~შეჭირვებასა და ურვასა C. შეჭირვებასა შინა] შეჭირვებაში R. შინ A, შიგან BEG HMN]—Q.

1-2. ურვასა... შინა არის ურვას და შეჭირვებულან D.

2. არის+ამისთვის და BEGHMN, არიან FQS. ამის საქმისათუის ამა საქმისათუის ABCEFHNMNS, ამ საქმისათუის D, ამის ქმისათუის G—Q, ამისთვის RL.

3. უბრძანა] ბრძანა Q. უბრძანა... შეჭირვებასა] შევიჭირვებთ C, შევიჭირვებ FS. ამის] ამა BEGHMN, ამ LR,—Q. საქმისათუის A]—Q. შეჭირვებასა] შეჭირვება BEGHN, შევიჭირვებ D, შევიჭირვებ P,—Q.

4. და გამიგონია... უხუცესო—ALMQR. ვაზირთ D, ვაზირთა B. ვაზირთა უხუცესო—CFS. რომე AGF, რომელი GHN, რომ LR. უბადოსა] უბადოდ LR. და ბედიტსა] საქმესა Q.

4-5. ~უბადოსა ვიქმ და ბედიტსა BEGHN, ~უბადოდ ვიქ და ბედიტსა M.

4-6. უბადოსა და... ეგრე უბრძანა] ვიქმ (ვიქმნა D, ვიქ FS) უბადოსა და ბედიტისა საქმისათუის შევიჭირვებთ (შევიჭირვებ DFPS) განა შეჭირვებასა წინა ვერა აღუდგებით (აღუდგებიან D, აღუდგები FPS) (+ბრძანა მეფემან C) CDFPS.

5. ვიქ A. ვიქმ... ამას] შეჭირვებასა LR. განა] მაგრამ AQ,—BEGHN. ამას—BEHMNG. წინ AGLR. ვერ ABGHN, ვეღარ LR. აღუდგე ACDFPQS, აღუდგები BEGHN.

5-6. განა შეჭირვებასა... უკაცურსა ადგილსა] ღოღან ქურციკთა ღვენასა შიგან სახლი რამე ვნახე ქვითკირისა და შიგან Q. და ეგრე უბრძანა—BDEGHLMNR.

6. კაცი BN. ვნახენ+ახე A, ვნახეთ B, ვნახე FGLMNS, ნახე R. ქუთითკირისა D, ქუთითკირსა GR, ქუთითკირსა H, ქვითკირისა S. შინა] შიგან BEHLMNR. უკაცურსა ადგილსა—CFS.

7. კაბუკნი... დაწერილნი] ექვსთა კაბუკთა სახე Q. ექვსნი A. დაწერილი HN. ქალის BDEGH, ქალი N. სახე+იყო Q. ~სახე ქალისა CFLS.

8. შევნიერი A, მშენიერი LQ. და+იგი CFS. ერთი იგი DP. სხუათა A. ვიცანი+რომე (რომელ GHMN) კაბუკი ყოფილარს BCEFGHMNS, ვინცა რომელი (რომელ P) კაბუკი ყოფილარიანო (ყოფილარს P) DP, ვსცან (ვცან R) რომელ კაბუკი ყოფილარს LR, +რომე კარგი კაბუკი ყოფილა Q.

* E—ში ტექსტი აქედან იწყება.

უბრძანა ყოველი, რომელი ენახა. უბრძანა, მწალიან მათისა ამბისა ცნობაო.

მოაჯსენა ჯაზირ ვაზირთა უზუცესმან: „ცხოვნიდი, მეფეო, უკუნისამდე! თუმცა ვითა იკადრების, ვსწყრები: რა შესაჰირვები არის მეფობისა თქუენისაგან, თუ კაცნი ვინმე გინახვან ბედითნი და მათი ამბავი ვერა სცანით, რა საჰურიველია!“

უბრძანა მეფემან, ვითა: „ვიცი, რომე უბაღოსა ვიქმ, მაგრა შეჰირვებასა წინა ვერა დაუდგები.“

მოაჯსენა ჯაზირ: „მეფეო, ერი შენი ყოველი ღიდსა შეჰირვე-
10 ბასა შინა არის, ბრძანეთ და ინადირეთ, ნადიმი გარდაიჭადეთ. ყოველთა მეფეთ-მეფე ხარ და არა ეგების, თუმცა მათ კაცთა ამბავი არა სცანით.“

1. უბრძანა უთხრა DPQS. ~ყოველი რომელი ენახა და უბრძანა CF. რომელი რაცა L. ენახა|+ნახა B, ენახე D,+და QS. უბრძანა|—ACF, და LMR. მათი BDE. ანბისა A, ამბვის BDE, ანბვის C, ამბავისა H, ამბის N, ამბვის P.

1-2. ანბისა ცნობაო ცნობისა ანბავით R.

2. ცნობა BDE.

3. მოაჯსენა A. ჯაზარ AM, ჯაზი FS, ჯაზირთა N. ვეზირთა CFMQRS, ვაზირთ DL|—N. ცხონდი AGHLMNR, ცხონდით B.

4. თუმცა ვით A, თუ ვით (ვითა ND) BEGHMN, თუმცა ვითარ CFS.—LR. ვი-
ზრებდე CFS, ვიკადრებდი DPQ|—LR. ვწყრები BDGN. რა|+ავეთი BEGMN,+
ეთი CHLR. შესაჰირვები შეჰვირება B,+და სამწუხარო C, შეჰირვება EGHLMNR,
საჰირვებელი Q.

5. მეფობისა თქუენისაგან A| მეფობისაგან თქუენისა C, მეფობასა თქუენისაგან D, მეფობისა თქუენისა R. თუთუცა C. ~თუ ვინმე ბედითნი (ბედითი LN) კაცნი (კაცი N) გინახვან (გინახავსთ LR. გინახავან BM. გინახვენ E, გინახუან G) BEHG-
LMNR. გინახავს A, გინახვენ CFS. გინახვან D.

6. და—D. მათი| ამათი ამათი B, ამათი F. ანბავი A, ამბავნი H. ვერ R. სცა-
ნით| სცან CQ, სცნა DFPS. საჰვირველია A| საჰვირველი არს (არის FQS) CFQS.

7. ვითა—LMR. რომ GHLMNR. რომელ M. უბაღოსა+საქმესა LQR. ვიქ FQ
SM|+რომე Q. მაგრამ BGHLMNR|—CFPQS.

7-9. უბრძანა მეფემან... მოაჯსენა ჯაზირ—A.

8. შეჰირვებას GN. წინ GHN. ვერ CFQS, ვერავერ GHLMNP. დაუდგები
დაუდგების BEGMN, აღუდგება LR, აღუდგების H. აღუდგებიო C, აღუდგები Q.+
მან CQS.

9. მოაჯსენა—F. ჯაზარ M. ჯაზარ R| ვითა CFQS. მეფეო| სამეფეო B. სამეფოცა და C, სამეფო და DFQS, სამეფო E. ვითა სამეფო და P. ერი+ესე C. ერი შენი ყოველი| ერთი თქუენი B, ერი თქუენი EGHLMNR. და ყოველი ერი Q. შენი| თქუენი DP. შიგან E.

10. შინა| შიგან BCFGHMS,—N. არიან CFQS, არს G. ბრძანელი| ბრძენთა G. და—GN. ~ინადირეთ (ინადირით GH. ინადირით N) და BCDEFGHLMNPQRS. გარდაიჭადით GH. გარდაიჭადით N.

11. ყოველთა H|—R. მეფეთა-მეფე CFMPQS. ხართო C. ხართ FPQS. არ
ABN. თუმცა| თუ L. ანბავი A|—BEGHNR.

12. სცანთო B, შევიგნათო C, სცნათ D, სცანიით EHM. შევიგნათ F. სცნათო
GLR, სცნიით N, სცნათ რა P, შევიგენით QS.

გამოვიდა ჯაზირის სიტყუასა ზედა მეფე, ინადირა, პური დაიგო, განისუენა და ნადიმი გარდაიქადა, განა ვერა ამოიგდო შეჰირეება გულისა მისისაგან. და განითქუა, ვითა: მეფე ურვასა შინა არისო, მის ქურციკისა ღვენასა შიგან* სახლი რამე უნახავს და კაცნი მას შიგან დაწერილნი და მათისა ამბისა ცნობა სწა- ღიანო.

ჟდა მეფე და სხდეს დიდებულნი. სხუა ამბავი არა იყო რა მათ კაცთა ნახვისგან კიდე და არავინ იცოდა, რამცა ვინ უთხრა. მაშინ აღ- დგა აბულასან აბულყასუმისძე, ერთი დიდებულთა მისთაგანი, და

1. გამოვიდა+და GHMN, გავიდა R. ჯაზირის A, ჯაზირისა BELR, ჯაზარი- სა M. მეფე—LR. ~გამოვიდა მეფე ჯაზირის (ჯაზირისა F, ჯაზირ ვეზირისა Q, ჯა- ზირისა S) სიტყუასა ზედა (სიტყუით Q) CFQS. სიტყუასა... მეფე სიტყუაზედ G, სიტყუაზე HN, სიტყუასა ზედან M, სიტყუაზედა და P. ზედან R. ინადირა პური და ინადირა (+და CF) ნადიმი CFS, ინადირა და ნადიმი Q.

1-2. პური დაიგო განისუენა—LR.

2. დაიგო+და CFS. გაისუენა ACDFHLMPR. ნადიმი ვარდაიქადა გარდაიხადა იგი ნადიმი C, გარდაიხადა F, ნადიმი გარდაიხადა GL, და გარდაიხადა S. განაგინა B, გარნა C, +განა F, მაგრამ LR. ვერა AFGHMQS. ამოიგდო გარდაიგდო(+ამოიგ- დო N) BLN, ამოიღო CG, გარდაიგდო ER.

2-3. განისუენა... შეჰირეება და რა დავდო ურვა იგი Q.

3. გულისა მისისაგან გულისაგან BCDEFGHLMNPRS. გულისაგან თვისისა Q. გაითქვა ADFGPS]+ამბავი ესე C,+ესე ანბავი Q. მეფე+დიდსა BEGHLMNR. ურვასა შეჰირეებასა LR.

4. შინა შიგან BEMQ. არის Q. შიგან შინა GLQR, შიგა P. რამ L, რომ R. უნახავსო GHN.

4-5. შიგან სახლი... კაცნი მას შინა კაცნი უნახვენ სახლსა CFS, შინა სახე კა- ბუტოანი უნახავს Q.

5. კაცნი—GHLR.~და მას შიგან დაწერილნი კაცნი BEHLMN.მას შიგან მაშიგა P. შიგან შინა GR,—Q, შიგა S. დაწერილნი—Q, დახატულნი კაცთა სახენი ყოფილან R. და—R. მათის BEQR. ანბისა A, ამბავის B, ანბვისა C, ამბვისა EP, ანბავის H, ანბის QR. ცნობა ცნობისათვის და Q. სწადიანო)+და არვინ (არავინ CEFH MNPS) იცოდა რამცა (არამცა HN) ვინ უთხრა BCEFGHLMNPS. სწადან (წადიანო R) და არავინ იცოდა რამცა ვინ უთხრას LR, სწადიან ანბავი მათი და არავინ იცოდა Q.

7. იჯდა Q. მეფე+იგი Q. და—P. სხდეს უსხდა CFS, უსხდენ Q,+მისთანა R. დიდებულნი)+და BCEFGHLMNPQS. დიდებულნიცა R. ~ანბავი სცა CFPQ. სხუა და ვითარცა R. ანბავი A. ~რა იყო C იყო FNPS. მათ იმ LR.

8. ნახვისაგან BCFGNPS, ნახვისა LR. და არავინ... უთხრა—BCEFGHLMN PQRS.

9. აბულასან აბულისან S. აბულყასიმისძე CFS, აბულყასიმისძე P, აბულვა- სიმისძე Q, კასიმისძე R. აბულასან აბულყასუმისძე აბულასან კასიმისძე (კასიმისძე N) BEGHMN, აბულასან კასიმისძე L. დიდებულთა მისთაგანი მისთა (მისთანა GN, მათ R) დიდებულთაგანი BEGHLMNR, დიდებულთა მისთა თანა FPQS.

* D—ში აქედან აკლია ტექსტს.

მოაქსენა: „ცხოვნი, მეფეო! მის კაცისა ამბავი მცირელი ვიცი, რომლისათვის შე[ჰ]იკირვებს მეფობა თქუენი. თუ მიბრძანოთ, მოგაქსენოთ, რაცა ვიცოდეთ“.

მაშინ მოიქცა მეფე მის კაცისა კერძო და უბრძანა: „იტყოდე!“
5 აბულასან მოაქსენა: „ცხოვნი, მეფეო, უკუნი სამდე! მე ცოტა ყმა ვიყავ და მამამან ჩემმან აბულყასუმ* ვაჰარნი გაგზავნა ბაღდადს. აბუბაქარ უკეთესად უჩინა, ხუთასი აქლემი მისცა და ხუთასი ჯორი. წარვიდეს და წელიწადი ერთი დაეყვეს. მერმე მოვიდეს დიდად გამარჯუებულნი, და დიადი ევაჰრა. მამასა ჩემსა დი-
10 დად გაეხარნეს, დაჯდა წალკოტსა შიგან მხიარული. მე ცოტა

---

1. მოაქსენა A|+მეფესა C. ცხოვნი ABGHLMNQR|+მეფეთ CF, +მეფეო E. მეფეო|+უკუნისამდე აღიდნეს ღთ' მოყუარენი თქვენნი და არცხვინოს ორგულთა თქვენთა C. კაცის HL. ანბავი A. მცირედ B|+რამე CFPS, +რამ LR, მცირელი რამე Q. ვიციო CFLPQRS, ვიციო GH.

2. რომლისათვის A. შეიკირვებს B. თქვენი A| +და BEGHMN, თქვენი (+და L) CLQR. თუ და R. გუიბრძანოთ A, მიბძანოთ CFLMR, მიბრძანო GHN.

3. მოგაქსენოთ A, მოგაქსენო CFLPRS, მოგაქსენოვო Q. რაცა ვიცოდეთ—BCE FGHLMN PQRS.

4. მიქცა R. მეფე—AP. კაცის CG. კერძ EFGHMPS. იტყოდეო AFHQ, იტყოდიო BEGLMNR, იტყოდი C.

4-5. მის კაცისა... აბულასან მოაქსენა| და უთხრა მას კაცსა თქვიო Q.

5. აბულასან B|+თავის (თავისა F) ჩემისა მზესაო CF,—R. მოაქსენა A. ცხოვნი ABGHLMNQR. უკუნისამდე B|+აღიღოს ღთ' მოყვასნი თქვენნი და არცხვინინოს ორგულთა თქვენთა Q.—R.

6. ყრმა GQS. მამან AMQ. ჩემან GHNPR. აბულყასუმ| აბულყასიმ BCEGH MNP, აბულყასიმ FQS, აბულასიმ L, აბულოსიმ R. ვაჰარი GHN, ვაჰარმან Q. გაგზავნა AGLPR, გააგზავნა B|—Q. ბაღდადსა A|—GHLMNQR.

7. აბუბაქარ უკეთესად უჩინა—LMR. უკეთესად| უკეთესი FQS. უჩინა| გააგზავნა B, გაგზავნა EGHNQS,—F, და გაგზავნა P. მისცა—H.

8. ჯორი|+და აბუბაქარ (აბუბაქარ M, აბუბაქარს R) უკეთესად (უკეთესათ R) LMR. წავიდეს FGLMNR, წავიდნენ Q|—H. და—HN. ერთი—R. დაჰყვეს QR|+და AN. მერმეთ B, მერე L.

9. გამარჯუებულნი A. გამარჯობილი B, გამარჯუებული EFQS. და—BEFLMQ RS. დიადი| დიდათ FLR, დიდად H, დიდად GMNS,—Q. ევაჰრათ FGHLMNR. ევაჰრა მამასა—Q. ჩემსა—Q. დიდად—MQR, დიდათ S.

9-10. ~გაეხარნეს (გახარნეს R) მამასა ჩემსა LMR.

10. გაეხარნეს| გაეხარნებ და G, +და HN, რო მოვიდა Q. წალკოტსა B. შიგან| შინა FGQS. მხიარულმან G|+მაშინ LR, მხიარულითა გულითა და Q.

* C—ში აქ წყდება ჩანამატი ტექსტი (ფ. ფ. 49, 50).

ყმა ვლეგ და მესმოდა: მამაჩემი ჰკითხვიდა აბუბაქარს სპარსეთის ამბავსა და უთხრობდა იგი. ეგრე მოაქსენა:

„ერთი საკუთრველი საქმე მოგაქსენო. ვითა გამოვეკაზმენით და წამოვედით ბალდადით, მოვიდეს კაცი ვინმე და გუითხრეს, არაბნი მეკობრენი წინა გიმზირიანო. ამაზედან ჩუენ თუე ერთი 5 გამოკაზმულთა ბალდადსავე დავეყავით მათ მეკობრეთა შიშითა.

„მერმე მო-ვინმე-ვიდა კაცი ერთი არაბი და გუითხრა: «ვიცი, რომე გეშინიან მეკობრეთაგან. აწე მე მომეცით ფასი და ესეთსა გზასა წაგასხნე, რომე ღმრთისაგან კილე ვერავინ გავნოს». ჩუენ ვაფიცეთ და ათასი ღრაჰკანი მივეცით, და მან კაცმან ეგრე გუითხრა: «აილეთ 10 თუისა ერთისა საგზალი თქუენთუის და ცხენთათუის. მინ-

1. ყრმა GS, ყრმა ვიყავ QR. ვლექ AJ ვიყავ FLMS, ვილეგ H. და ვლეგ Q. და—GN. მესმოდა მამაჩემი—Q. მამაჩემ G. ჰკითხვედა AGHLMN, კითხვიდა B, კითხვედა FRS. აბულ ქაბარს F, აბულ ბაქარსა LR, აბუბაქარსა Q. სპარსეთის BEGHLNR.

2. ანბავსა AJ ამბავთა BEFS. და—R. უთხრობდა უთხრა და B, უზნობდა Q. უთხრობდა... ეგრე იგი უთხრობდა GHLMNR. მოახსენა AJ—Q.

3. საკუთრველი A. საქმე ამბავი ესე BEFPS, ამბავი GHLMNQR. მოგახსენო A, მოგახსენოვო LQ. ვითა—Q.

3-4. ~წამოვედით და გამოვეკაზმენით (გამოვეკაზმენი B) BEFQS) გამოვეკაზმენით და წავედით მოვედით A.

4. მოვიდნეს FPS, მოვიდა LR, მოვიდნენ Q. კაცი LR. და—LR. გუითხრეს|+ ვითა BEFPS.—LR.

5. არაბნი+კაცი ვინმე LR. მეკობრენი მეკობრები Q. წინ P. გიმზერო B, გიმზერნო EP, გვიმზერნო F, გიმზირანო HN, გვიმზირიანო Q, გვიმზირნო S. ამაზედა BEFPQS|—GHLMNR. ჩუენ—BEQS. თუე A.

5-6. ~ამოკაზმულთა (გამოკაზმული Q, გამოკაზმულთა FS) თუე ერთი BEFQS.

6. გამოკაზმულნი P. ~ბალდადსავე გამოკაზმულთა H. ბალდადსავე მუნ Q. დაჰყავით B, დაჰყავით E, დაჰყავით L. მათ მეკობრეთა—Q.

7. მერმეთ BJ—GLMNR, მას უკან Q. მო-ვინმე-ვიდა კაცი ერთი მოვიდა კაცი ვინმე BEFLQRS, მოვიდა ვინმე კაცი GHMNP. ერთი—Q. და|+ასე BQ, +ასრე EFPS, რა R. გვითხრა A. ვიცი—LR.

8. რომელ BEGHMNP. გეშინიანთ FLRS. გეშინიანთ Q. მეკობრათაგან R. მეკობრეთაგან... მომეცით| და ფასი Q. აწ FNS. მე—LR. მომეცით Q. ფასი—Q. და—L. ესეთსა| ასეთსა EFLPS. ასეთს R.

8-9. ესეთსა გზასა წაგასხნე მე მშვიდობით გატარებო Q.

9. წაგასხნე წაგასხათ L, +მშვიდობისასა M, წაგასხნეთ N, წაგასხნა მშვიდობისასა R. რომ GLNR, რომელ M. ღვთისაგან FNS|—R. ვერვინ N| კაცისა არა Q. გავნოს B, გნახოთ GN, გნახოსთ HMR, გნახოსთ L, გვენოსთ რაო Q. ჩვენ A.

10. ღრაკანი BFGHNRS. და—GQR. კაცმა AQ. ეგრე ესრეთ B, აგრე P, —Q. გუითხრა+ვითა BEFPS. აილეთ B, აილევით LQR.

11. თუისა A. საგძალ H, საგძალი LMPQ. თქუენთუის A. ცხენთათუის AJ ცხენისათუის LR.

„მივედით და კაცი ეწერა შუენიერი და ჯავშანი ტანსა ეცუა და ჯრმალი ჯელთა ჰქონდა და მას თანა ექუსნი კაცი სხუანი ეწერნეს. და ზედან ეგრე ეწერა: ჰმე ვარ ამირან დარეჯანისძე, ჩემნი ყმანი: სავარსამისძე, აბან ქამანისძე, ალი მოჰამადისძე, ასან ბაღრისძე, ქაოზ ქოსისძე და ყამარ ყამრელი. ოდეს სეფედავლე დარისპანისძის 5 ომად ვიყვენით, მაშინ მომავალთა აქა ლაშქარნი გარდაგუეკიდნეს და. არა. ავად ვიყვენითო.“

„მე გამიკვირდა და ეგრე ვთქუი: ნეტარ ვინ ყოფილან. ესე კაცი? მან ეგრე მრქუა: «დიდი არის მისი ნიშანი ყოველგანო». მე ვკითხე: «სხუა რა უქნია-მეთქი?» მან ეგრე თქუა: «არა ვიცი 10 სხუა ამისგან კიდე, რომე ესე ნიშანი არის ყოველსა ადგილსა»..

1. მივედით! წავედით GHN, (+და L) ნიშანიო (ნიშანი R) ენახეთ რომ LR, და ენახეთ რომელ M. და—MRL, +ენახეთ Q. ~ეწერა კაცი BEFS. ეწერა—Q. შვენიერი A. შუენიერი და! შვენიერი BE, მშვენიერი LR, მშვენიერი სახითა დასახული და მას თანა ექესნი ყმანი ესანეს მას ამირან დარეჯანისძეს Q. ჯავშანიო ჯაჭვი R. ეცუა! ემოსა Q. და—LR.

2. ჯელთა! ჯელთა LR. ჰქონდა! ექირა F, ერტყა LR, ჰქონდა S. და ჯრმალი ... ეწერნეს და—Q. მას თან AEGLMQR, ამასთანა F. ექესნი A. სხუანი A—LR.

3. და ზედან!—GHLMNR, და ზელთ BEFPQS. ეგრე! ესრეთ Q, ეგრეთ S. ეწერა! ეწერნეს ვითა B, +ვითა EFPS. ეწერნეს Q. დარეჯანიძე A+და EGHLMN PRS. ~ყმანი ჩემნი BES, ~ყმა ჩემი Q.

3-4. ჩემნი... მოჰამადისძე—F.

4. სავარსამიძე AFMQS, საარსიმიძე B, სარსიმიანიძე E, სარასამიძე GH, სარვასიმიძე L, სარსამიძე N, სავარსიმიძე P, სავარსამიძე R. ქამანიძე AFGHMN. ქამანისიძე E, ქამანისიძე PQS, ქამანიძე R. მომადისძე BGHNR, მოჰამადისძე E, მაჰამადისძე L, მომადისძე PS, მაჰამადისძე Q. ასან—E. ბაღრიძე AFGHN, ბაღარისძე Q.

5. ქოსიძე A. ქაოზ...ყამრელი! ყამარ ყამარელი (ყამრელი LP) (+და FGHMNPQRS) ქაოზ (ქოს R, ქოს GHNS, ქავას Q) ქოსიძე (ქოსისძე BP) BEFGHLMNPQRS. სეფედავლა ABEGHMN. სეფედავლეს LR. დარისპანიძის AE, დარისპანიძის F, დარასპანელიძის G, ძის LR. დარისპანელიძის M, დარისპანელიძის HN, დარისპანიძის PS. დარისპანისძესთან Q.

6. ომად! საომრათ LR. ვიყუენით A, ვიყუენი B! ვიყუავით LR. მაშინ—AGHMN LR. აქათ BEFQS. ლაშქარი R. გარდაგეკიდნეს A.

7. ავად N. ვიყუენით Q.

8. გამიკვირდა A, გამიკურდა E, გამეკვირდა P. ვთქვი A+ვითა P, ვსთქვი R. 15ეტა LR. ვინა L. ეს HN.

9. კაციო Q. ეგრე! ესე Q. მარტვა FQS, ზითხრა GHLMNR. დიდი... ყოველგანო! ამისი ნიშანი დიხა მრავალი არისო Q. დიდი! დიდი P. ამისი BEFGHL MNPRS. ყოველგანო B, ყოველგან არისო F, ყოველგანო GHNP, ყოველგან LR.

10. ვკითხე E. სხვა A—BEFGHLMNPQS. უქმნია G. ეგრე! ესე Q. თქვა A! მზითხრა Q. არ GN.

10-11. მე ვკითხე... ადგილსა—LR.

11. სხვა A—Q. ამისგან კიდე—ALR. ამისგან B. რომელ GHMN. ეს N. ყოველსა ადგილსა! ყოველგანო B, ყოველგანო EFMS, ყოველგან G, ყოველგანა H, ყოველგან N, ყოველგანო PQ.

22. ამირანდარეჯანიან

„ესე მამასა ჩემსა აბულყასუმს მონამან მისმან მოაქსენა, და აბულასან მეფესა მოაქსენა“.

უბრძანა მეფემან აბულასანს, ვითა: „მე მაგასვე შევიჭირვე! რომელ ეგეთნი კაცნი ყოფილ არიან და მათი ამბავი ვერა ვცნითო“. ამით უფროსსა შეჭირვებასა მიეცა მეფე და აღარ განვიდა ნადირობად.

მოაქსენა ჯაზირ* ვაზირთა უხუცესმან: „ცხოვნდი, მეფეო უკუნისამდე! მეცა შემეკმნას შეჭირვება, თუ მათ კაცთა ამბავს ვერა ვცნობთო“. ესე ამისთუის თქუა, რომელ პირველ შევედრე 10 ბული იყო. მოაქსენა და უკანის ველარას ჰკადრებდა, და არც

---

1. მამას R. მამასა ჩემსა... მონამან მისმან აბულყასუმის მონამან მამასა ჩემსა აბულყასიმს BEFS, აბულყასუმის P. აბულყასუმს მონამან აბულყასიმს GHMN, აბულყასიმს L, აბულყასიმს R. მოაქსენა A]+მონამან მისმან GHLMNR. და]+ესე BEF HLMNS.+ეს R, ესე P.

1-2. ესე მამასა ჩემსა... მეფესა მოაქსენა ეს ანბავი მამასა ჩემსა აბულყასიმს მოაქსენა მისმა მონამაო და Q.

2. აბულასან LR. მეფეს GR. ~მოაქსენა მეფესა P. მოაქსენა A]+მაშინ BEF

3. უბრძანა და ბრძანა Q. ~მეფემან უბრძანა P. აბულასანს—Q. ~მეფე აბულასანს (აბულასანს LR) უბრძანა GHLMNR. ვითა—GHLMNQR. მეცა მაგასვე მაგას GHLMNR, მაგისტვის Q.

4. რომე FS, რომე LQR. ეგეთნი მაგეთნი Q. კაცნი—BEFQS. ყოფილ არა ყოფილან GHLMNQR. ამათი P. ანბავი A. ვერა ვერავის GH, ვერვის N. ვცნითო BEFLMS, უცნითო GHN, ვცანი Q.

5. ამით—BEFPS, რაო Q. უფროსა QR. მიეცა შევარდა G. მეფე—L ალარცა BEFS, ალარა P, ალარცა არა Q. გავიდა ABEFPS, გამოვიდა G.

5-7. განვიდა... მოაქსენა ნადიმად დაჯდა და არც არა ნადირთ სროლად წაბძინა ალგა Q.

7. მოაქსენა A. ჯაზირ A, ჯაზარ M, ჯაზირ R. ვეზირთა ABEGHN. უხუცესმან უხუცესი და მოაქსენა Q. ცხოვნდი ABGHLMNQR.

8. უკუნისამდე P. მეც DR. შემეკმნა AGLNQ, შემეკმნა BDEFHMPS. შევიკმნა თუ შევიკრებათ B. თუ—H. მათი ამა BFQS, იმ D, იმა EGHLMNPR. ანბავი A]+ამბავსა BDEFLMNPQS, ამბავს R.

9. ვერა არა L, არ R. ვცნობთო DFLMS, ვცნათო B, ვცნობო P. ვცნობთ BEFQS, ეს R. ამისთვის A, მისთვის LR. თქვა A, სთქვა G. რომე DEF PQI—R.

8-10. პირველ... და უკანის პირველად მიღმართ მოეხსენა (მოეხსენათ FS, მოეხსენებინა Q) და მეორედ BEFQS, პირველ მოეხსენებინა და მას უკან კი LR, მეორედ მოეხსენებინა და უკანის M.

10. მოაქსენა A]+G. ველარას ველარ BDELQR, ველარა FPS, ველარას ჰკადრებდა FQRS. და არცა არცა D, და არც GL.

* D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

კამს პატრონისა დიდი ცილება. და თქუა ჯაზირ ვაზირმან: „გაგზავნეთ კაცი ქალაქთა სპარსეთისათა, ნუთუ ვინმე ყმა დარჩომილიყოს მისი და მისითა ეცნათ“.

მო[4]*ეწონა მეფესა სიტყუა ჯაზირისა და გაგზავნეს კაცი სპარსეთს. ყოველსა ქალაქსა წავიდეს და დაყვეს მრავალი** 5 ჟამი.

ორნი მათ გაგზავნილნი მონათაგანნი ბაღდადსა იყვნეს, მოვლეს და ვერცა ცნეს რა. წამოვიდეს და კაცსა ვისმე ბერსა უკან მოეწიენეს. ჰკითხა მან ბერმან კაცმან, ვითა: „სადაურნი ხართ, ძმანო? უცხოლ ამიჩნდით“. მათ უთხრეს: „ყოველნი 10

1. ჰკამს L. დიდი დიდად BEFGHLMNPS, დიადი Q. ცილობა DFGHLMN QRS. და თქვა A) მაშინ მოახსენა BEFQS. ჯაზირ ვაზირმან ჯაზარ ვაზირმან A, ჯაზირ BEFS, ჯაზირ აწ (აწყა P) შევეკაზბი (შევეკაზმე P) მოახსენა ჯაზირ DP, აწ მოვასხნეთ (მოვახსენეთ N) (+ და GHMN) GHMNR, აწ მოვასხნათ კაცი და L, ჯაზირ ვეზირმან Q. გაგზავნენით BEP, გაგზავნეთ D, გაგზავნით FLQS, გაგზავნეთ GN, გაგზავნეთ H, გაგზავნით M) — R.

2. კაცი BF) — GHLMN, + და გაგზავნით R. ქალაქსა GLQ. სპარსეთისასა DGHL. ვინმე ყმა ვინ ყმა AD, ვინმე BE, ყმა FS, მისი ყმა ვინმე GMN, მისი ყმა H, ყმა ვინმე LQR.. დარჩენილიყოს B, დარჩომილიყვნეს H.

3. მისი — DGHLMNR, მათგანი Q. მისითა მათ G, მით HLNR, მითა M, მათითა Q. სცნათ B, ესცნათ DEFHLS, ეცნათ G, ესცნათ რამე ანბავი მათი Q.

4. სიტყუა A. სიტყუა ჯაზირისა და დასკვნეს იგი თათბირი Q. ჯაზარისა AMQ, ვაზირის BE, ჯაზირის GNP, მისი R. გაგზავნეს ABDEFGPQS, გაგზავნა HLMNR. კაცი L.

5. სპარსეთს + და FLMS, სპარსეთსა და GHNR, სპარსთა Q. ყოველთა (ყოველთავე R) ქალაქთა GR) ქალაქებსა Q. ქალაქსა ქვეყანასა F, + და L. წავიდნენ DQ) — GHLMNR. და — GHMN. დაყუეს A, დაჰყუეს DGNQ.

5-6. ~ ჟამი მრავალი Q.

6. ჟამი დღენი FS, + სიარულსა გან (შიგან H, შინა MN) GHMN, დღე სიარულსა შინა LR.

7. ორთა FQS. გაგზავნილი AP, გაგზავნილთა BFGHLMNRS, გაგზავნილთაგანი DJ) — Q. მონათაგანნი მონანი DLR, მონათაგანსა F, მონათანი GHMN, მონათა Q. ბაღდადს BFGHLMNQRS. იყუნეს A.

8. მოვლეს — Q. ვერცა ცნეს რა ვერა ქნეს (ქნეს B, სცნეს F, ქმნეს R) რა (— G) ABFGHLMNPR, ვერა რა სცნეს და Q. წარმოვიდეს F, წამოვიდნენ Q. ~ ბერს კაცსა ვისმე AP) ერთსა ბერსა კაცსა BFQS.

9. უკან მოეწიენეს უკანა მოსწეოდეს (მოეწიენეს LMP) BLMP, უკან მოეწიეს (მოეწიენეს Q) DQ, უკმოეწიენეს G, მოეწიენეს უკან R, უკან მოსწედეს S. კითხა BFRS) და კითხა Q. კაცმან — AP. ვითა — R.

10. ხართ BFLQRS. ძმანო — GHLMN, ძმანოვო Q. უცხოთ ADFPS) + რასმე (რამე L, რადმე R) GHMNL. ამიჩნდით BDFGHMNPQRS, მიჩნდით L. ყოველი BDGLMNPRI ყოველი ყოფილი FQS.

* A-ში ფ. 4 სხვა ხელითაა შესრულებული.

** E-ში აქედან აკლია ტექსტს.

და კართა მის ქალაქისათა შესავალსა ამირან დარეჯანისძე ეწერა. ცხენსა ზედა მჯდომი. ერთმანერთსა ვერე არქუეს: „აჰა კაცი, რომლისათუის შეიჭირვებს პატრონი ჩუენი ინდოთ მეფე“. შევიდეს ესე კაცი, მოეგებნეს და შეიყუანნეს.

ესე იუვის განგება სავარსამისძისა, რომელ, რა კაცი მივი- 5 დის, დააყენიან და წესითა გაუკუეთლიან, და არავინ ჰკითხის, თუ ვინ ხართ, და არცა ვის რა მიღმა უთხრიან. დაყვეს მათ კაცთა მუნ სამი დღე, და არავინ რა უთხრის. სამსავე დღესა პურად აწუივიან.

1. და კართა... შესავალსა მის შესავალთა (შესავალთ H) კართა ქალაქისათა GHMN, მის ქალაქისა შესავალთა კართა L. მის—BFQS. ქალაქის B. შესავალს B. შესავალთა FS|—Q. ~მის შესავალთა კართა ქალაქისათა R. ამირანი ამირან D. დარიჯანისძე D, დარეჯანისძე FGHHMQS. ეწერა ეხატა F. •

2. ცხენსა ზედა ცხენზე B. ცხენსა ზედან D, ცხენზედ FQS, ცხენსა GHMN. ცხენს LR. მჯდომი ჯდა GHMN. ერთმანეთსა A, ერთმანეთს GNR, ერთმანეთს L. არქუეს A, რქუეს DL. ერთმანეთსა... კაცი რა ნახეს დაშტერდეს და უკერტეს დიდ ხანამდის, რომე მის უშვენიესი და მის და უსუსკვირველესი კაცი არ იქნება. ზერზე ზერზეთ ვერე უთხრეს ეს არის კაცი იგი B, რა ნახეს დაშტერდეს, უკერტეს დიდსა ხანსა რომე მისი უშვენიერესი და უსაკვირველესი კაცი არა იქნებოდა (იქნება S) ზერზე ერთმანეთს ესე უთხრეს ეს არის კაცი იგი FS, რა ნახეს დაშტერდნენ და უკერტეს რომ მისი უშვენიერესი და უსაკვირველესი არა ნახულ იყო რა. ~მერზე უთხრეს ერთმანეთსა, რომე ესე არს კაცი იგი Q. რომლისათვის A.

3. შეიჭირვებს B, შეჭირვებს A, შეჭირვებულ არს H. ჩეენი A, ჩეენიო GL. ინდოთა მეფე FPS, მეფეო GHMNR,—L, ინდოთ მეფეო Q. ესე იგი LR.

4. კაცი+და FQS. ~და მოეგებნეს B. შეიყუანნეს შეიყარნეს D, შეიყვანეს ABFGHLMNQRS.

5. იყო ABDFPQS. გაგება ABDFMPQS. სავარსიმიძისა BFHHMQS, სავარსიმიძისა D, სავარსიმიძისა GN, სარვასიმიძისა L, საარსიმიძისა P, სავარსიმიძისა R. რომელ რა ვინცა ვინ BFQS, რომელ არა D. კაცი BFS|—Q. მოვიდის D, მოვიდეს H. მოვიდიან Q.

6. დააყენიან და დააყენებინის B, დაყენიან D, დააყენებდის FS, დააყენიან GH, დაყენებდიან Q.—LR. წესთა DGHMN, წესისათა P. და წესითა გაუკუეთლიან უმასპინძლიან მსახურებდიან Q. გაუკუეთლიან A განუსვენიან B, გაუკუეთლიან D, განუსვენებდის FS. გააკეთებდიან GMN, გაკეთებდიან H. არავინ არასა G, არას HLMNR, არა Q. ჰკითხის კითხვის F, კითხვდიან GR, ჰკითხვიდიან HM, კითხვდიან L, კითხვიდიან NQ, კითხვის S.

6-7. თუ ვინ... უთხრიან ვინაობასა Q.

7. ვინა LR. ხართ კარ B, ხარო GHLMNR. არცავენ FS. და არცა ვის რა მიღმა რაც ვის მიღმა არ D, რაც (რაცა HLM) მისრულთა მიღმა (მიღმარ L) არ (არა LNR) GHLMNR. რა მიღმა მიღმა არ BFS. უთრიან A|+და DHMN. დაყუეს A, დაყვეს DGNQ. მუნ—BDFGHLMNQRS.

8. და—Q. არავინ არავის BF, არვინ D,—Q, არვის S. რა არა H,—NQ. უთხრეს BFS|+და D, ჰკითხა GHLMN,—Q, კითხა R. სამსავე მასვე GHLMNR, სამსა Q. დღეს DQ. აწვივიან A, აწვივნა BFHNQS, აწვია LR.

სახლი იყო დიდი და შუბლსა სახლისასა ამირან დარეჯანისძე ეწერა. და გამოვიდის სავარსამისძე, ბერი კაცი, დაჯდის პურად და რა [v] პირველ ლუინო მიართუიან, უკმის მონათა, იმიერ და ამიერ შეუსხდიან, ადგის და ღმერთსა თაყუანი-სცის, მოიქცის და აზამირან დარეჯანისძესა შეხედნის, ატირდის და ეგრე თქუის: „აჰა კაცი, რომლისა მსგავსი არა ყოფილ არს ქუეყანასა ზედა“. თაყუანი-სცის, შესუის და დაჯდის.

სამსავე დღესა ნახეს ესე ამათ კაცთა. ბოლოსა ჟამსა გაეთაყუანნეს და მოაქსენნეს, ვითა: „ინდოთ მეფისაგან გამოგზავნილნი

1. სახლი D. იყო|+მეტად შევნიერნი (შვენიერი და Q) BFQS. ~და დიდი BFS. შუბლსა| შუაგულსა D. სახლისა R. დარიჯანისძე D, დარეჯანისძე FHMRS.

2. ეწერა| დაწერილი იყო DGHN, ესაბა F, დაწერ იყო M. და—BFGHMNL QRS. გამოვიდის| გამოვიდა AP, გამოვიდეს BDHS. სავარსიმიძე BFMS, სავარსი-მისძე DPQ, სარასამიძე GH, სარავასიმიძე L, სავარსამიძე NR. ბერი... და რა| და ნაღიმაღ იქ დაჯდის რა F. დაჯდის| და დაჯდა AP. დაჯდის პურად და| იყო (+და BS) ნაღიმაღ მუნ დაჯდა (დაჯდის S) BQS, იყო დაჯდის პურად და GHMN, იყო და დაჯდის (დავიდის R) პურად LR.

3. პირველი ADGMPS, პირველად BFQ| პური LR. ლეინო A|—LR. მიირთვიან A, მიართვია B, მოართვიან Q|+და შემდგომ (შემდგომად R) ლეინო LR. უხმის A. მონათა+და AGP. ~ამიერ და იმიერ FNS.

4. შეუსდიან A, შეუხდიან B|+და Q. ადგის| ადგილს AP, +ილოცის R. და ღმერთსა| ღო^სა D, და ღო^ს G, და ღმერთს M, ღო^ს N, და ამირან დარეჯანისძეს R. თაყუანი-სცის|+და BFQS, თაყუანისცის D. მოიქცის და| მერმე მობრუნდის G, მერმე მოიქცის HLMNR. და—DLM.

5. ამირანს LR. დარიჯანისძეს BD, დარეჯანისძეს FGM, დარეჯანისძეს HNQS|—LR. შეხედის BFGLMQRS, შეხედის (შეხედის N) და HMN. ~და ატირდის G. ატირდის... თქუის| და იტყოდის Q. აჰა| ეჰა B.

6. რომელსა D. მგზავსი BMP, მსგზავსი F, მგზავსი N. არა+ვინ GHMNR. ქვეყანას D. ზედან FS, ზედაო GHLMNR. ქუეყანასა ზედა| პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა ზედაო Q. თაყვანისცის A.

7. შესუის და| და შესვის და A, აკოცის მეხვივის B, აკოცის მოეხვივის და FS, +მერმე GHN, (+და R) შესვის ლეინო და მერმე LR, და შესვის მერმე M, ატირდის აკოცის მოეხვივის და Q.

8. სამსავე დღესა ნახეს ესე| ესე ნახეს სამსავე დღესა (+შინა G) GHL MNR. სამსავე... ამათ კაცთა| ამა კაცთა ნახეს რომე ამა სამსა დღესა ასე ქნა Q. ესე—BFS. ამა ABGHLMNPPQR, ამ FS. ბოლოს BDFGNS. ჟამს FGNS. გაეთაყუანნეს| მოიყვანნეს B, გაეთაყვანნეს ALR, მოეთაყვანნენ FQS.

9. მოახსენეს A, მოახსენდეს G. ვითა|—BFGHLMNQRS, და D. ინდოთ+ინდოთ AD. მეფისაგან| მეფის BFLMQS, კელნწიფის R. გამოგზავნილი LPQR, გამოგზავნილნი M.

პასუხი: „ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მიწამან მეფობისა თქუენისამან სავარსამისძემან წავიკითხე ბრძანება თქუენი, და აღვიპყრენ ჯელნი მზიარულმან და დავლოცე მეფობა თქუენი: პირველ ამისთუის, რომელ მიწა მეფობისა თქუენისა მიკითხეთ და მიბოძეთ წიგნი, რომელ გამამზიარულა და სიბერესა ჩემსა ნუგეშინი-სცა; და მერმე 5 ამისთუის, რომელ იკითხავთ ამბავთა გამზრდელისა ჩემისა ამირან დარეჯანისძისათა, რომლისა სწორი არავეს ყოფილ არს პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა და ვგონებ, რომელ არცა ვინ წაღმართ გამოჩნდების მისებრი. გებრძანა წინაშე თქუენსა მოსვლა, თუმცა ღირს ვიყავ ხილვასა თქუენსა, ვითამცა ღმერთი მიხილავს! განა სიშორი- 10 საგან გზისა და სიბერისაგან ღიღისა ველარ შემძლებელ ვარ წინა-

1. ცხოვნი+მეფეთ BFPS, ცხოვნი GHLMNQR. უკუნისამდე BD. თქუენისამან A, თქუენისამან B.

2. სავარსამისძემან AFQS, სავარსამისძემან BDMR, საარსამისძემან G, საარსამისძემან H, სარვასამისძემან L, სავარსამისძემან N, საარსამისძემან P. წავიკითხე წიკითხა BPQS, წარვიკითხე G. ბრძანება ბაბა N. თქუენი A. და—DGHLMNQ. აღვიპყრენ Q.

2-4. აღვიპყრენ... მიბოძეთ წიგნი და ღიღად ვისწრაფი ამისთუის R.

3. ჯელნი+ჩენნი BFQS. დავლოცენ L. თქუენი A. პირველ ღიღად (ღიღად HMN) ვისწრაფდი GHMN, ღიღად ვისწრაფდი L. ამისთუის A.

4. რომე DFQS. მეფობისა საგეფოსა M. რომელ მიწა... მიბოძეთ წიგნი—B. თქუენისა A. მოიკითხეთ GHLMN.

5. რომე BL, რომელი FPS, რომელითა Q. განამზიარულა G, განამზიარულა H, გამამზიარულა N, გამამზიარულეთ Q. და—B. ნუგეშინისცა D, ნუგეშნი სცა FH, პატივსცა LR, ნუგეშინისცა P, ნუგეშისცა S. მერმე მერმა G, მერმე Q.

6. ამისთუის რომელ A|—BFPQS. რომე L. იკითხავ BDHMPN, იკითხავთ F, იკითხავ Q. ანბავთა A| ანბავსა Q. ჩვენისა BP.

6-7. გამზრდელისა... დარეჯანისძისათა პატრონისა ჩემისათა (ჩემისათა R) LR.

7. დარეჯანისძისათა AM, დარეჯანისძისათა B, დარეჯანისძისათა და მის კაცისათა D, —G,+მის კაცისათა P. არავეს R. ყოფილ არს ყოფილა DGHLMNQ, ყოფილან FPS, ყოფილაო R.

7-8. პირსა... ქუეყანისასა და A| ქუეყანასა ზედა B, ქუეყანასა ზედა (ზედან FS) და DFLPRS, იმა კაცისა ქუეყანასა ზედა (+და HN) GHMN.

8. ვიგონებ D, კიდე ვგონებ LR. რომე BQ, რომ FS. არცა არა GN,—H. ვინ—LR. წაღმართი P. გამოჩნდების გამოვიდეს LR, გამოჩნდეს N, დაიბადების Q.

9. მისებრიო BFLRS, მისებრივ D, გა მისებრი G,—Q. გებრძანა გებძანათ G, გებძანათ LQ. მოსვლა L|+ჩემი LR. თუმცა R. ვლი(რ)სი B| დროს G.

9-10. თუმცა ღირს... თქუენსა—A.

10. ვიყავი ვიყო LR. ვითამცა AGHLNR. ღმერთი პატრონი ჩემი R. გარნა R.

11. სიბერისაგან+და B. ღიღის D|—L, ღიღსა NPR. ველარას BD, ვერ G, ველარა HMN, ვერლარა L. წინაშე ALM.

შე თქვენსა მოსვლად. აწე, თუ ბრძანოს მეფობამან თქვენმან, გამოგზავნე კაცი თქუენი. რომელი ოდენ არა დამვიწყებოდეს და არა დაცთომილვიყო სიბერისაგან, წიგნით გავაგონო მეფობასა თქუენსა.“
 ამათ კაცთა არა ინებეს, ეგრე თქუეს, ჩუენდა არა უბრძანებიაო.
 5 მობრძანეს წიგნი ინდოთ მეფესა სავარსამისძისა. მამინ უბრძანა ორთა დიდებულთა წარსვლა და შეკაზმა კუბოსა აქლემთა ზედა. უბოძა წიგნი მეფემან: „ვინათგან ღმერთსა ამ ქაჲმადის მოუწყევიხარ, ესე არა ეგების, თუმცა არა გნახა მეფობამან ჩუენმან. აწ წარმომივლენიან ორნი დიდებულნი ჩემნი ჯაჲნარ და ომარ. და შემოიკაზმავს კუბო, რომელ შეხუდიდ შიგა, [v] უპირველად მოგიყუანონ აქა. და მე ვფიცავ ღმერთსა ცხოველსა, რომელ მოსვლისაგან კიდე არა არს წამალი!“

1. თქვენსა A. მოსვლად L. აწ BDFGHLMN PQRS. მიბძანოს FHLMQRS. მეფობამა D, მეფობა Q. თქვენმან A, თქუენმა D, თქუენი Q. გამოგზავნეთ BLR, გამოგზავნა D, გამოგზავნე H, გამოგზავნე M, გამოგზავნენ N.

2. თქუენი A. რომელ DMNGHP. ოდენი ოდეს GHMN.—LR. არ P. არ D, არცა L, რა Q.

3. დაცდომილ ვიყო D, ცთომილვიყო L. სიბერისაგან—A. წიგნითა FGHMN PQS. ავაგონებ A, გავაგონებ B, გამოგზავნო R. მეფობასა თქვენსა A| თქვენ წინაშე R.

4. ამა FGHMN. არ AGHQRS. თქუეს A, სთქუეს B|—D ამათ კაცთა... უბრძანებიაო წამოვიდეს (წამოვიდნენ R) ესე კაცი და (+მოვიდეს და R) LR. ეგრე ქუეს—Q. ჩუენდა A. არ ALR. უბრძანებიაო უბძანებდეს B, უბძანებია Q.

5. მობრძანეს A. ინდოთ—BFQS, ინდოთა MP. მეფისა MR. სავარსამისძისა A, სავარსამისძისა BD, საარსამისძისა G, საარსამისძისა H, სარესამისძისა L, საარსამისძისას P. მამინ A.

6. ორთა+მათ Q. დიდებულთ B|+მისთა LR. წასულა BDFGHMNP RS, წასულა L|—Q. შეკაზმა L. კუბოთა AGL. ზედა+და LR.

6-7. აქლემთა... წიგნი სპილოსა ზედან იავუნდისა და შეჯდომა შიგან (შიგა S) სავარსამისძისა და მოყვანა უბრძანა (უბოძა S) წიგნი (+მისწერა F) FS, სპილოსა ზედა იავუნდისა და შეჯდომა სავარსამისძისა და უბოძა წიგნი Q.

7. ღმერთსა| ღმერთსა D, ღმერთსა P.—R. ამ ქაჲმადის A, ამ ქაჲმადის FLR, ამა ქაჲმადის HNQ, ამა ქაჲმადის M, ამ ქაჲმადის P. მოუწყევიხარ B, მოუწყევიხარ R.

8. არ DGN. თუმცა H. არ N. გნახე D. მეფობამა BD. ჩუენმან A| ჩუენ D, ჩუენმან FGQS, ჩუენ N. აწე MLR|—H.

9. წარმომივლენიან B, წარმომივლენიან FLRS, აწარმომივლენიან H. ჩემნი ჩუენნი BP,—A. ჯანარი D, ვის უნარ FS, ჯუნარი HLN PQR. ომარ და| ომარ D. შეუკაზმავს AB DP, შეუკაზმავს FS.

10. რომე FS, რომ Q. შეხვიდეთ A, შეხვიდეთ BDHLMNPQR. შიგა| შიგან და BD FGHMNR SQ.+და LP. უპირველად B, უპირველათ R. მოგიყუანა B, მოგიყუანო D.

11. და—LR. მე—LR. ვფიცავ D, ვფიცავ Q. ცხოველსა|+თავსა პატრონისა შენისასა და თქვენ მითა (მისთა MN) ყმათასა (+რომელ M) პირველ GHMN, და თავსა პატრონისა შენისასა და თქვენ მისთა (+და თქვენ R) ყმათასა LR. რომე FQS, რომე (რომ R) პირველ LR. მოსვლისაგან AL| მოშლისაგან B. კიდე| კიდე D,—LR.

12. ~წამალი არა არს (არის რა LR, არისო M) GHLMNR.

მოვიდეს დიდებულნი ჯაუნარ და ომარ. მოართუეს წიგნი ინდოთ მეფისა სავარსამისძესა, მოუკაზმეს და შესუეს კუბოსა შიგან, წარმოიყუანეს წინაშე ინდოთ მეფისა.

გაეხარნეს უზომოდ ინდოთ მეფესა და უბრძანა: „სავარსამისძეო, გამხიარულდა გული ჩემი ხილვითა შენითა და ამისთუის შენცა მხიარულ იყავ, რომელ, ვითამცა მშობელი ხარ ჩემი, ეგრე დაგიჭირო! და თუ გინდეს სახლსა შენსა წასვლა, დიდითა პატივითა და დიდებითა გაგგზავნო“.

მოიქცა მეფე და უბრძანა დიდებულთა: „ღმერთო, ამის კაცისაგან რა გინდა, კარგი ნაქმარი შეძლებულ ყოფილაო?!“ დაემოწმნეს 10 დიდებულნი და თქუეს: „ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! არა უხილ-

---

1. მივიდეს BLP, მივიდნენ ეს FS, მივიდნენ Q. დიდებული BD. ჯაუნარ ჯაუნარ D, ჯუნარ FLNRS, ჯონარ P, ჯუმარ Q. ომარ+და BDFGHLNPQRS. მოართუეს A, მართუეს BFLPQS. ინდოთა BFLMRS, პინდოთ D.

2. სავარსამისძესა ABFMS, სავარსამისძეს D, სარასამისძესა (სავარსამისძესა N) მოაყენეს კუბო GHN, სარვასამისძესა L, საარსამისძესა P.+და Q, სავარსამისძისა R. მოუკაზმეს მოკაზმეს H, მოაყენეს კუბო L, მოაყენეს კუბო M, მოიტანეს კუბო R. და—F. შესვეს AJ შესდეს B, შასვეს G. და შესუეს კუბოსა შიგან კუბო და შესვეს და Q. კუბოსა—GHLNMR. შიგან+და DFGHLMNRS, შინა და P.

3. წამოიყუანეს DFGLNPQRS. ინდოთ მეფისა წინაშე LR. ინდოთა BFM NPS, პინდოთ DJ—Q. მეფისა+და BPQ.

4. გაეხარნეს... მეფესა—FS. უზომოდ—D. ინდოთ—BLR, პინდოთ D, ინდოთ MP. სავარსამისძეო A, სავარსამისძეო D, საარსამისძეო G, სარასამისძეო H, სარვასამისძეო L, სავარსამისძეო N, საარსამისძესა P.

5. განმხიარულდა L. ჩემო Q. ხილვითა ნახვითა A. შენითა HMQ. და—Q. ამისთვის A, მისთვის FPS.

6. მხიარულ მხიარულად P. იყავი B, იყო H. რომელ—BDFLQRS. ვითამც ADGHMN, ვითარცა LQR. ხარ—L. ეგრეთ GLMR.+პატივითა N. დაგიჭირო დამიჭირო DFS.

7. წასლა სახლსა შენსა R. შენსა—B. წასლვა L. დიდის L, დიდით P, დიდთა R. პატივით L, პატივთა R.

7-8. დიდებითა და პატივითა BFQS. და დიდებითა—L, და დიდებით P, დიდებით R.

8. გაგზავნო BHMPRS| გაგისტუმრო N, გაგზავნო და Q.

9. დიდებულთა+თვისთა LR. ღმერთო—R. ამისი ბა BPQ, იმის D, ამა FLRS.

10. რა გინდა—B. ნაქმარ B, ნაქმარი FQS. შეძლებული BFQS, შეძლიდა GN, შეძლებოდა H, შეძლედ დიდად LMR. ყოფილაო+და Q. დაემოწმნენ Q.

11. თქვეს A. ცხოვნდი ცხოვნდით მეფეთ B, ცხოვნდი GHLMNQR,+მეფეთ P. უკუნისამდე DH. არა არ D.

ავს თუალსა ჩუენსა კაცი ესეთი, განა ნეტარ პატრონი ამისი როგორი-ღა ყოფილაო?!“ ატირდა სავარსამისძე და თქუა: „თუმცა გენახა პატრონი ჩემი, რალამცა ებრძანა მეფობასა თქუენსა, სადა მე საწყალი ბერი. კაცი ესრე მოგეწონეო?!“

5 დასუა მეფემან დიდითა პატივითა, დაყვნა დღენი მრავალნი. განუსუენებდეს და პატივსა სცემდეს და უბოძებდეს საბოძუარსა ყოველთა დღეთა. უბრძანა სავარსამისძესა: „დიდად ვისწრაფი ამბავსა პატრონისა შენისასა და თქუენ მისთა ყმათასა, თუ[მ]ცა მაშურალი იყავ, აწ იწყე და მითხრობდიო.“

10 მოაჯსენა სავარსამისძემან: „ცხოვნიდი, მეფეო, უკუნისამდე!

---

1. თვალსა A| თვალთა P. ჩუენსა A| ჩემსა F, ჩუენთა P. კაცი—BLPQ. ასეთი BDLPQ, ეკეთი MR. კაცი ესეთი| ასეთი ფალავანი FS. განა|—Q, გარნა R. ნეტარი D|—R. ამისი| ამისილა Q. როგორი-ღა| როგორღა D, როგოილა M, როგორი Q, რალა R.

1-3. ამისი როგორი-ღა... პატრონი ჩემი| ჩუენიო B.

2. ყოფილაო| იქნებოდაო GHMNR. სავარსიმიძე AB, სავარსიმიძე D, საარსამიძე GN, სარასამისძე H, სარვასიმიძე L, საარსიმიძე P. თქუა A. თუმცა| ცხონდი მეფეო უკუ G*, თუმც HR, ნუმცა N, თუცა Q. გენახათ FGHMNR.

3. რალამცა| რაღვანცა B. რამცალე G.—Q. ებრძანა| ებძანნეს L.—Q. თქვენსა A|—B.

3-4. სადა მე| სად მე DHNP.—Q.

4. ~ბერი საწყალი BFS| ბერი და საწყალი L.—Q. კაცი—Q. ესრე| ესეთ B, ეგრეთ L. ესრეთ MR.—Q. მოგეწონეო| მოეწონებოდა Q.

5. დასვა A, დაისვა F, და დაისვა Q|—R. მეფემან|—BR, მეფემა D. დიდიო D|—R. პატივითა|+და BFGHLMNQS.—R. დაყუნა A| დააყუნა GNP, დაყუნა QR. მრავალი P.

6. განუსუენებდეს A, გაუსუენებდეს DP, განუსუენებდენ FL, განუსუენებდა G, განუსუენებდის R. პატივს NQ. სცემდენ FL, სცემდა G, სცემდის R. უბოძებდის AR, უბოძის B, უბოძებდა Q. საბოძვარსა A|—B, საბოძვართა DGLMNQRS.

7. ყოველთა| ყულთა D. დღეთა+მერმე GHMNR. უბრძანა+მეფემან BFLQS. სავარსიმიძესა AM, სავარსიმიძესა BD, სავარსიმიძეო FQS, საარსამიძესა GN, სარასამისძესა H, სარვასიმიძესა L, საარსიმიძესა P, სავარსამიძესა R. დიდათ BD. ვისწრაფი| ვისრაფივი B, ვისწრაფდი DP. ანბავთა ABFGHLMNQRS.

7-8. დიდად ვისწრაფი... თუმცა| გარნა G, განა HMN.—R.

8. შენისათა ABFGHLMNRS, თქვენისასა P, შენისათაო Q. თქვენ A. ყმათასა| ყმათა F. თუ[მ]ცა| თუცა AGHMNR, გარნა B, განა DFLPQS.

9. მაშურალი A. იყავ|+დაBR, იყავი D. აწ DN. იწყე| დაიწყე H. და—R. მითხრობდი D, მითხარ FQS.

10. მოახსენა A. სავარსიმიძემა AMQ, სავარსიმიძემან B, სავარსიმიძემა D, სავარსიმიძემან FS, სარასამიძემან G, სარასამისძემან H, სარვასიმიძემა L, საარსამიძემან N, საარსიმიძემან P, სავარმა R. ცხოვნიდი+მეფეთ B, ცხონდი GHLMNQR. უკუნისამდი DH.

* G-ში ეს ფრაზა სხვა ხელითაა ჩაწერილი.

მე ბერი კაცი ვარ და არ შემიძლია უბნობა“. და მოაგსენა: „ათორ-
მეტნი კარნი არიან პატრონისა ჩემისანი და სხუათა მრავალთა ჭა-
ბუკთანი, და ამას წელიწადსა ერთსა გასრულდეს ნუთუ ვითა, ამაღ-
რომელ მე უბნობა აღარ შემიძლია“. და მოაგსენა მეფესა: „მე სიყრ-
მითგან დამხდური ვარ ნაქმართა მისთა. აწ მ[6]იბრძანეთ, რომელი 5
უწინ მოგაგსენო ნაქმართა მისთა: რომელ თქუენ სახლი გინახავს
და პატრონი ჩემი და ბადრი იამანისძე და ნოსარ ნისრელი სწე-
რიან ერთგან?“

უბრძანა მეფემან: „მაგა სამთა ნაქმარი, ერთგან რაც ექნას,
მიტხარო“.

10

1. არა BFHM PQRS. შემიძლიან BNQR. უბნობა დიდად საუბარი A, უბნო-
ბად მიბრძანა იტყოდეთ GH, მიბრძანა იტყოდეთ MN, მხოდა Q. და—Q. მოახსენ-
ა A მოგახსენენ GHMN,—Q. თორმეტნი BFGLNS, თორმეტი DHPQ, თოთხმეტ-
ნი M, თოთხმეტი R.

2. კარნი კაცი FQS. არიან ნაქმარნი D. ჩემისანი ჩემისანი BPS, ჩემისა-
ნი L, ჩემისა ანბისანი R. სხვათა A, სხვათ H. კაბუკთანი L.

3. და—GHMNR. ამა BR, მას FQ. წელიწადსა წელიწადთა D. ერთსა—P.
გასრულდეს გასრულდენ GHMN, დასრულდეს L, გასრულდენ R. ვით AG,
ვითი DJ—R. ამათ G.

4. რომე BLQS. რომელი DJ—F. მე—A. უბნობა საუბარი A. აღარ არა BHM
NPQR, არ DFGLS. შემიძლიან BGLQR. და—PR. და მოახსენა მეფესა A—
BFLQS. სიყრმითგ A, სიყრმიდგანე BGN, სიყრმითგანე HM.

5. დამხდური DQR, დამხდარ FLS, დამხდურ GH, დამხედრი N, დამხედურ
P. მისთა და Q. აწ N. მიბრძანეთ თუ FLPQS.

5-6. აწ მიბრძანეთ... ნაქმართა მისთა—BDMR.

6. მოგახსენოთ ABDFLMPRS. რომელი DG, რომე FLS. სახლი—H. გინა-
ხავან A, გინახავს BFHLPQRS, გინახავთ GMN.

7. და ანუ იგი B, თანუ იგი DFGHMNPQS, თანუ L. პატრონი პატროსანი D.
ჩემი ჩემი BFLQS,—GHMNP. და—D. იამანიძე A, იამასძე G, იამანისძე L. სწე-
რიან—L, სწერია Q.

7-8. პატრონი ჩემი... სწერია ერთგან სამნი დიდად კაბუკნი ის მოგახსენო R.

9. უბრძანა მეფემან მეფემან უბრძანა არა იგი მაგით ხარ (მიტხარ P) DP, +
მიტხარ L, თარა ეგე მიტხარა განა R. მეფემან მიტხარ BFQS. უბრძანა... მაგა
სამთა მეფემან (მეფემ N) ბრძანა (უბრძანა M) არა იგი მიტხარ მათგან (მაგათი
HMN) GHMN. მაგათ D, მაგათი R. სამთა თანხები და FS, თანხები და Q,—R.
ერთგან ერთად BFGLQS, ერთგან M,—R.

9-10. რაც ექნას მიტხარო—BDFGHLMPQS, ყველა R.

მოაჯსენა სავარსამისძემან: „ეგე ამბავი შუა არის და, რომელიცა სწადდეს მეფობასა თქუენსა, იგი მოგაჯსენო“.

---

1. მოახსენა A]—Q. ~სავარსიმისძემან (სავარსიმისძემა ;D, საარსამიძემ GN, სავარსამიძემ R, სავარსიმისძემან FMS, საარსამიძემ H, საარსიმისძემან P) მოახსენა BDFGHMNPQRS. სავარსიმისძემა A]—L, სავარსიმისძემან Q. ანბავი A] ადგილი BDFGHLMNPQRS. არს D, არისო Q. და] გარნა BGN, განა DFHLPSQ, განი M. რომელიცა] რომელი BDGHLMNPS, რომელ FQ, ეს ამბავი R.

2. სწადდეს] სწადდეს B, სწად G, სწადს HMN, მოვასხენო R. თქვენსა A, თქვენსაო R. იგი] იგ G,—QR. მოგაჯსენო] მოგასხენოთ ABDFPS, მოვასხენო HMN, მოვასხენოთ L, მოვასხენო და თქვა ანბავი პატრონისა თვისისა Q, დაიწყო ამბის თქმა R.

კარი მეორე

ბადრი იამანისძისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! აღიდნეს ღმერთმან მოყუარენი თქუენნი და არცხუინეს ორგულთა თქუენთა!

ნადირობასა ვიყვენით, ავაზასა ქურციკი შეეპყრა, და ამირან 5
დარეჯანისძე ზედა მიდგომილიყო და ხედვიდა. ოდეს შევხედე-
ნით, კაცი ვინმე მოვიდოდა, შავსა ტაიქსა ზედან ჯდა, შავითა
მოსილი იყო და პირი შავადვე შეელება და ჯელი მარჯუენე შა-
ვადვე ჰქონდა. გარდაჯდა და თაყუანი-სცა მან კაცმან. შეხედნა
ამირან დარეჯანისძემან, შეეწყალა და თქუა: „ვაგლახ, იმას კაცსა 10

1. მიორე D, პირელი Q.

1-2. კარი... ამბავი—G.

2. ამანისძის L, იამანაძისა M, იამანისძის N, ამანისძის R. ანბავი A|+ტკბილი და ამო მფის F, +ტკბილი და ამოდ სსმენი ოდეს დაიწყო საერსიმიძემან ანბავთა პატრონისა თავისა გარდასავალთა Q.

3. ისმენდინ (+მეფეთ-მეფეო R) GLR. მეფო A|+და P. სცხოვნი B, ცხოვნი F, ცხოვნი GHMNR, ცხოვნი L. აღიდოს NQ, იდიდნეს R. ღმერთმან—R.

4. მოყუარენი მოყუარე G, მოყვასნი Q. თქუენნი A, თქუენი BDGR. არცხუინეს AM, არცხუინოს DFGHLNPQRS. ორგულთა| ორგულნი D. თქუენთა A|—B, თქუენი D. ~თქუენთა ორგულთა G.

5. ნადირობას GMNSI+შინა R. ვიყვენით A|+და BFLPQRS, ვიყავით G. ავაზას D, ავაზას GHLNR. შეპყრა BDHQR, შეპყრა G.

5-6. ~ამირან დარიჯანისძე და D.

6. დარეჯანიძე AMR. ზედა—ADGHHNR. მოდგომილიყო L, მისდგომიყო R. ხედვიდა AD, ჰხედვიდა N. ოდეს| და ზედა მივადევით Q.

7. კაცი H. მოვიდა Q|+და HN. ზედან|—BGHLMNQR, ზედა DFPS. შავით N.

8. იყო—GHMNR. და—B. შავად BQ, შავათვე FS, შეელება და| შეელება BDR,—M, შეელება და Q. ჯელი—MR. მარჯვენა A, მარჯვენა BDFGHN PQS|—MR. შავადვე—MQR.

9. ჰქონდა—DFGHLMN PQRS. თაყუანის სცა FS. შეხედა AGHM, შეხედდა N, და შეხედნა Q|—R.

10. დარეჯანიძემან AM, დარიჯანისძემან D, დარეჯანიძეს R. შეწყალა DQR. და+ასრე P. თქუა A. ვაგლახ| გლახ AGHMN, ვალალა Q. იმას| იმა BL, ამა FRS, იმ GHN, მაQ. კაცსაო Q.

რა წაჰკიდებიაო?“ ჰკითხა: „ვინ ხარ, ანუ რის ჰირის-უფალი ხარო?“ მან მოაქსენა: „ამბავი ჩემი გრძელია, ინადირე, განისუენე და მერმე მოგაქსენო“.*

ისწრაფა ამირან დარეჯანისძემან და წავედით შინა. ვითა პური ვჰკამეთ, გაიყარა დარბაზობა. უქმო მას კაცსა, აწუია, დასუა ქუე და ჰკითხა: „რა გჰირს, ანუ რად შემოსილხარ შავითა?“ ატირდა კაცი იგი და თქუა: „პატრონისათუისო“. უბრძანა: „მოკუდაო?“ მოაქსენა: „არა, ფათერაკი წაეკიდაო“. უბრძანა: „გუითხარ მისი ამბავიო“. გუითხრობდა კაცი იგი, ვითა:

10 „პატრონი ჩემი იყო ბადრი იამანისძე, ჰაბუკი გამორჩეული. ნაქმართა მისთა მოთულა ყოლა [v] არა ეგების, ამით რომელ გაგრძელდების და საწყინოდ გახდების. ცოტა რამე მოგაქსენო.

1. წაჰკიდებიაო BFS, წაჰკიდებიაო Q სჰირსო DGHMNP. კითხა FQS, ჟკითხა R. ვინა GLR. ხარო AQ, ხარ და R. რისი რასა A, რაBGQ, რომლისა FS, რას HLNP. ჰირისა AFMNS, ჰირთა Q.

2. მოაქსენა A) თქვა G. ანბავი A. გრძელია) გრძელი არის (არსო G) BFGLS, ძნელია N. განისუენე A, გაისუენე D.

3. და—B. მერე L. მერე Q. მოგახსენო BEFGHNMPS, მოგახსენებ DL, მოგახსენოვო Q, მოგახსენებო R.

4. დარეჯანისძემან AM, დარიჯანისძემან D, დარეჯანისძემ R. და—B. ვითა—Q.

4-5. ~ვსჰკამეთ პური Q.

5. ვსჰკამეთ BEFLQS. გაიყარა) გაიყარნეს BE, და გაიყარა Q. დარბაზობა+და BEFGHLNQS. მასი ამას BDEFP. აწუეა A, აწუეა და BEFGHLMRS, აწუეა და N, აწუეა და P, და Q. დასუა A.

6. ქუე—Q. და—GHMNR. ჰკითხა) მოკითხა BE, კითხა FQRS. გჰირს) გჰირსო და BEFPQS, გჰირსო L. რათ BNR. შავითაო BDEFGHLMNQS.

7. ~იგი კაცი Q. იგი—L. პატრონისათუისო A) პატრონისა ჩემისათუისო (ჩემისათაო B, ჩემისათუისო Q) BEFQS, და R, პატრონისათუინაო GN, პატრონისათუინო M. უბძანა A.

7-8. და თქუა... გუითხარ—HL.

8. მოაქსენა—AHLMR. არა) არაო Q. წაეკიდაო B. მითხარ R.

9. ანბავიო A)+დაBEFPS. გუითხრობდა A. ~იგი კაცი GMN. ვითა—BDGMN. მისი ამბავიო... ვითა—H. მისი ამბავიო... იგი—L.

9-10. მისი ამბავიო... პატრონი ჩემი) ანბავი მისიო მბობა შავთა მოსილთა კაცთაგან ანბავთა ბადრი იამანისძისათა და თქვა მან კაცმან Q. გუითხრობდა... იყო) დაიწყო მბობა იყო პატრონი ჩემი R.

10. იამანისძე A, იამანისძე DL, იამანისძე N, იამანისძე R. ~ბადრი იამანისძე იყო ჰაბუკი გამორჩეული და Q. გამორჩეული+და BEFS.

11. მოთვლა A, მოთვლვა P. ყოლე BDEFQS)—LR, ყველა N, ყოლ P. არ AEGHLN. ეგების) იქნების AMP, იქნება D, იქმნებისო G, იქნებისო HN, ეგებისო Q. ამით) ამისთუის DG, ამით R. რომე DEFHNPQS, რომ G)—B.

12. გაგრძელდება D. საწყინო DLR, საწყინო რამე Q. გაქდების A, გახდება D, გახდებისო GL. ცოტა რამე—Q. მოგახსენო A)—Q.

• E-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

რადგან მოიწიფა, ვერა-სადა-ვინ შეება. სადა სახელოვანი კაბუკი ითქმოდის, წავილის, შეების და აჯობის. რომელ ვერავინ გაუსწორის ომი და ვერცა ჰპოვა სწორი მისი, შეჭირვებად ჯდა, არცა ნადიმობდა, არცა ნადირობდა.

„უძმოდა ყოველსა ქალაქსა და იტყოდეს: «ნეტარ რა წაჰკი- 5 ლებია ბადრი იამანისძესა, რომელ ისრე შეჭირვებით არისო?» მე მესაწოლე ვიყავ და კარსა ზედა ვვე საწოლისასა. მო-ვინმე-ვიდა ბერი კაცი არაბი და ეგრე მითხრა: «რას შეიჭირვებს ბადრი იამანისძეო?» მე უთხარ მიზეზი, და მან მითხრა: «მაგისტუის ნუ შეიჭირვებს: ეგეთი ღონე ვასწავლო, რომე ღლე დაბადებისა მან- 10 ცა დასწყიოს და, ვინცა მას თანა დახუდეს, მანცაო».

1. რადგან როდეს BEFLQS, რადგანი D, +ასრე GHMN, +ცოტა R. მოიწიო G, მოიწიფე SI + და A, +რომე GHMN. ვერსადა ვინ ALQS, ვერსად ვინ DEP, ვერა-ვინ GHMNR. შეების B, შება DQ, შება E. სადაც BEFHLMPQS, სადაც GNR. სახელოვანი) სასახლო A, სახელოანი P. კაბუკი—R.

2. ითქმოდის) ითქვის G, გამოჩნდის R. წავილის+და DEFLS. შების DEQR.

2-3. ~ომი ვერავინ გაუსწორის GHMNR.

3. და ვერცა) ვერა BE, ამისთვის რომე (რომ GMNR) ვერა (ვერ N) DGHMNR, და ვერა FLS, და ვერ Q. პოვა BFPRS, ჰპოვა D, ეპოვა Q. მისი)+ამისთვის BEFQS, ამისთვის L, მისთვის P, თვისი ამისთვის R. შეჭირვებით BEFLPS, შეიჭირვებდა და GHMNR, შეიჭირვებდის Q. დაჯდა G, დაჯდა და Q, და იჯდა R. არცა—R.

4. ნადიმობდა) ასპარეზობდა (+და R) MR. ნადიმობდა არცა ნადირობდა) ინა-ღირებდა (ინაღირებდის Q) (+და BDEFPQS) არცა ასპარეზობდა (იასპარეზებდა L, ასპარეზობდის Q) BDEFLPQS, ასპარეზობდა GHN.

5. უძმოდათ QR. ყოველთა BEQ, ყოველს R. ქალაქთა (+დარბაისელთა R) BEQR. იტყოდიან B, იტყოდენ R. ნეტარ—Q. წაჰკილებია BFHS, წაჰკილებიაო PQ, წაჰკილებია R.

6. იამანიძესაო AL, იამანისძეს D, იამანისძესაო GHPQ, იამანიძესა M, იამანის-ძესაო N, იამანიძესაო R. რომე FQS, რომ R. ასრე D, ისე LPQ. არის GHLMNP. მე—H.

7. ზედან QR. კარსა... საწოლისასა) საწოლისა კარსა ზედა ვვედ L. ვეჰვ Q. ვივე R. საწოლისათა BEFSQ. ~მოვიდა ვინმე BDEFGHLNPS) მოვიდა Q.

8. და—BE. აგრე BEPS)~R. მითხრა) მიზეზი L. რასა EFL.

9. იამანიძეო A, იამანისძე D, იამანისძე L, იამანიძეო R. მითხრა)+მაგისტუის შეი-ჭირვებსო მე უთხარ იმისთვის (ამისთვის MP) მეთქი (+მან ასრე მითხრა P) DGH MNP, თქვა Q. მაგისტუის A, მაგისტუის B.

10. შეიჭირვებსო B, შეიჭირვებსო DPRS, შეიჭირვებსო EFGHLMN, შეიჭირ-ვებთო Q. ეგეთი)+ღთო BEFLQS, ესრეთი GHM, ესრეთ N, ასეთი R. ვასწა-ო G. რომელ M, რომ R. ღლე ღლეთა FS. დაბადებისა+მისისა M. მანც G.

11. დასწყევოს DR, დასწყევლოს FS, დაიწყევოს GHMN, დასწყევლოსო Q. და—R. ვინც GH. და ვინცა... დახუდეს—Q. მასთან DGR. მას თანა დახუდეს) მაგასთანა BF, მაგასთანა (მაგასთან LP) დახუდეს ELPS. დახუდეს A) დახუდენ R. მანცა BDEFLPS, იმათაცაო R)~Q.

3. ამირანდარეჯანიანო

„შევალ და მოვასენე ბადრი იამანისძესა. გაეხარნეს და ზე წამოვალ და მიბრძანა: «მომგუარე იგი კაციო!» გამოვალ და შევიყუანე იგი კაცი. უბრძანა: «მითხრობ ჩემსა დამართებითსა კაცსაო?» მან მოაქსენა: «გითხრობო». უბრძანა: «ვინ არისო?» მან მოაქსენა: «ზღუათა მეფისა ასულისა გამოყუანებად წადი, და მუჟ მოგხულებიან ჭაბუკნი არა ერთნი და ორნი, განა მრავალნი და დიდად მარცხენი. საბრძოლველი გზა არის ესეთი, რომელ ყოლა არ ეგების მას გზასა შესვლა». უბრძანა ბადრი იამანისძემან: «მაშ, ვინ იცის იგი გზაო?» მან მოაქსენა: «ცოტასა ხანსა მე ვიცით». 10 მიბრძანა გამოვალა შესამოსლისა და შემოსა კაცი იგი. უბრძანა ყმასა მისსა, ინდო ჭაბუკსა მას ლომსა, და უთხრა ყოველი.

1. შევე BEHP, შეველ G. და—D. მოვასენე A, მოასენე B. ბადრი—MR. იამანისძესა AFGHN, იამანისძეს D]—MR. მოვასენე... გაეხარნეს—GHN.~და გაეხარნეს AGHN]—MR. ზე ზელ Q.

1-2. გაეხარნეს... იგი კაციო—B.

2. წამოვალ და წამოვალ GM. მომგუარე A] მამგუარე EFPRS. კაციო Q. გამოვალ ADQ. შევიყუანე შემოვიყუანე R.

3. იგი კაციო—BEFLQS, +და P. უბრძანა უთხრა Q. მითხრობდეს FS, მითხრობდეს GHMN, მითხრობ Q. ჩემსა D, ჩემს H, ჩემი Q. დამართებისათა D, დამართებისა P, დამართების R, დამამართებელი Q. კაცსაო კაციო Q.

4. მან—B. მან მოაქსენა... არისო A]—BEFS. მოაქსენა+მე R. არსო H.

4-5. გითხრობო... მოაქსენა] ვითა LQ.

5. მოასენა A]+ვითა BEFPS. ზღუათა A. მეფის N. ასულის NR. გამოსაყუანებად D, გამოსაყუანად GHMN, გამოყუანად Q, გამოსაყუანად R. წადიო GHMNP.

6. მოგხულებიან A, მოგუხულებიან E, მოგვლებიან H, მოგხულებიან L. ჭაბუკნი—BE. არა] რა D, განა R. ერთი BDEFGNPQS. ორი BDENPQS. განა გინა N. მრავალნი და] მრავალნი EP, მრავალი და G.

6-7. მრავალნი და... არის ესეთი—B.

7. დიდად—MR. მარცხენი]+და AEHMNPR, მარცხეთ D, მარცხნი FLQS, +გზ G. საბრძოლელნი DEP, საბრძოლი G, საბრძოლველნი L, საბრძოლელი MNQ. ესეთი—DR] ასეთი GHMN. რომე DEFHLNPSQ, რომ G. ყოლა ყოლე BEL, ყოლ DP.

8. არა BEFLMPQRS. გზასა გზათა შინა Q. შესვლა L. მაშ მაშინ D, მაშ H,—MR.

9. ვინ—MR. იცის იცი MR. იგი—GHMNR. გზა FGHMNS, გზა მისიო R. მან—BEFLS, და Q. მოასენა A. ცოტას ხანს DGR, ცოტა ხანს N. მე—R. ვიცით+მერმე BEFLPS.

10. მიბრძანა ბძანა LS, მერმე ბძანა Q. შესამოსელისა G. და—F. იგი+და BEFLPQS.

11. ყმას M—Q. მისსა] მის D, მას GHMNR,—Q. ინდოსა DGHMN. და უთხრა—BEFLS] უთხრა P, ყმასა მისსა Q. ყოველი ყოველივე და BEFLQS, ყუელაი DHMNP.

„თავმან თქვენმან, მეორესავე დღესა წარვედით და იგი ბერი კაცი არაბი წინ წავიდლუნეთ და თხუთმეტისა დღისა სავალი ვლეთ. ზედან წაგუაყენა ქედსა და ჩალ[7]მა გზა გუიჩუნა და თქუა: «ალარ წამოვალ. თქვენ ამას მინდორსა დამართეთ და თუით მოგხუდების, რასაცა ეძებთ. მე აქა თხუთმეტ დღე მოგე- 5 ლი და, თუ თქვენ არ მოხუალთ, მე წავალთ». ინდომან ჭაბუკმან უთხრა: «ზენაარმან ღმრთისამან და მზემან პატრონისა ჩემისამან, თუცა ღმრთისაგან არა მეშინოდეს, თავსა მოგაკუთდი: ესე ჯელ-მწიფე მოაცთუნვე და გზასა ზედა დააგდე?!» მან ცურცვლა რამე დაიწყო. მაშინ გაიცინა იამანისძემან და ეგრე უთხრა: «ნუ სწყრე- 10

1. თავმან—GHMNR. თქვენმან A, თქვენმა D—GHMNR. მეორესავე მერესავე A, მორესავე D, მეორეს R. ღღეს R. წავედით BDEFGHLMNPQRS. და—DGHN.

2. წინა FLPQRS. წავიდლუნეთ A, წავიდძენეთ F, წავიდძლურეთ P. და—D. თუთხმეტისა B, თხუთმეტის DR. დღის DR.

3. ვლით A, ველით EL. ზედა BDEFGHLMNPQS. წაგაყენა A, წაგაყენა B, წარგაყენა DE, წარგაყენა P. ქედსა და ქედსა BE. გზა—ABDEFGHLMNPQS. გვიჩენა A, გვიჩენა G.

4. თქვა A]+მე MR. აღარა BEMP. წამოვალ]+და BEFLRS, წარმოვალ D, წამოვალ HMN, წარმოვალ და P, წამოვალ და Q. თქვენ A. ამას D, ამა FGHMNPQRS. მინდორს B, მინდორთა G. დამართეთ DP, დამართეთ Q.

5. თუით A] ვითა R. მოგხედების AMS, მოგხეთების B, მოგუხედების E, მოგე-ხედების F, მოგხედების N, მოგხედებიან R. რასაც DGLNQR. ეძებთ+და BELP] ეძებთ D, ეძებთ MR, ეძებდ N, ეძებთ და Q. აქ D. თუთხმეტსა B, თხუთმეტ-სა EFLQS, თხუთმეტი MN, თხუთმეტს PR. ღღეს BEFLQS, ღღეს PR. მოგე-ლით G, მოგიცდი P.

6. თუ—BE. თქვენ A]—Q. არა PR. მოხვალთ A]+და BE, მოხვალ G. წავალთ] წავალ მერმეთ (მერმე EFLPQS) BEFLPQS. წავალ DGHN. ინდო FQS.

7. ზენარმან BEFHPQRS, ზენარმა DM. ღრთისა B, ღმერთმან FQS, ღვთისა-მან G, ღვთისამა M]—R. მზემან თავმან BEFLPQS.

8. თუმც A, თუმცა BDEFGHLMNPQRS. ღვთისაგან AFMS, ღრთის LQ]—R. არ ADFGHNPS. მეშინოდა P. თავს DGLNR. მოგვევით ABFGHNS, მოგვევით D, მოკვეთო E, მოგვევით LNR, მოგვევით P. ესე ჯელმწიფე ეს (ესე GHNP) კაცი ჯელმწიფე DGHNP, +კაცი LMR.

9. მოაცთუნე B, მოაცდუნე DE, მოაცთუნე FLS, მოაცდუნე PQR. და]+აწ (+შენ P) ამას აპირებ (აპირებ FSP) რომე BEFSP, +ამას აპირებ რომე Q. გზასა ზედა გზაზედა A, გზასა ზედან HLNPR, გზასა უნდა Q. დააგდე] დასდე (დასდე P) ამა (ამას Q) სიტყვასა ზედა (ზედან PS) BEPQS, დასდე DH, დასდე G, დასდე ამა ზედან სიტყვასა F, დასდე LNR. მან—Q. ცურცულავ B, ცურცულავ E, ცურცულავ FS, კრკოლა LR. რამე რასამე D, რასმე ABE, რამ LR, რამე M.—P.

10. გაიცინა]+ბადრი B. გაიცინა DP, გაიცინა (გაიცნა Q) ბადრი EFQS. იამანისძემა D] ბადრიმ LR. ეგრე უთხრა] ისრე (ესრე ES, ესრეთ F, ესრედ Q) უბრძანა BEFSQ, უთხრა LR, ასრე უთხრა P. სწყრებო D, სწყრე G.

ბი, ინდოვ! ჩემსა მზესა, ჭაბუკობა გუინდა და აწ გამოვჩნდებით, რა-ძი ჭაბუკნი ვიყვენთო. მაშინ დადგა არაბი და წავედით ჩუენ და ვლეთ დიდი ხანი.

„კარავი იყო ერთი მარტო და კარსა ზედან ერთი ცხენი ება. 5 მოაქსენა ინდომან ჭაბუკმან: ევნახო იგი კარავი, ვისი არისო. უბრძანა: აწადი, ნახეო. წავიდა ინდო ჭაბუკი. ოდეს კარსა შედ- 1 გა, მწითლური ვინმე ჭაბუკი იყო, ჰკითხა: ევინ ხარო? აგინა გა- მოლმართ და უთხრა: ევიცი, მას არაბსა მოუცთუნებინართ, რო- მელსა სხუანიცა მრავალნი მოუცთუნებიან და დაუტოციან. ინ- 10 დომან ჭაბუკმან ეგრე უთხრა: ევინება დიაცლური არის. თუ ჭაბუ- კი ხარ, გამოედ და შემაქციეო! მწითლურმან ჭაბუკმან ეგრე უთხ-

---

1. ინდოვ ინდო ჭაბუკო (ჭაბუკოვო Q) BEFQS, ინდო DGHLMNR, ინდოო P- ჩემს R. მზესაო BDEFHLNPQRS. გინდა H, გვინდაო Q. და—GHLMNQR. გავჩნდებით A.

2. რა-ძი რანი L. ჭაბუკი Q. ვიყუნეთო A, ვიყვენითო BGHN, ვყოფილვართო LMR, ვართო Q. მაშან B. ჩვენ AJ—Q, ჩვენა GMN. ~ჩვენ წავედით LR.

3. და ვლეთ ვლეთ BGHLMN, ველთ R. ~ხანი დიდი Q.

4. კარავი კარი Q. ~მარტო ერთი BEFPS. მარტო—Q. კარსა კარესა H. კ- რავთა Q. ზედა DEFGHLMNPRS. ერთი—GHLMNR.

5. მოახსენა A. ინდომან ინდო FQS. ენახავ BEFPS, ენახამ Q. იგი ისა BDEFGHLMNPQRS, ის H. ვისა A. არის M.

6. უბრძანა—Q. წადი ნახეო წადიო ნახე E, წადი GR, წადიო HLM, წამოდიო N, წადი და ნახეო P.—Q. წავიდა+იგი Q. ჭაბუკი+და BEFPS.—LR. ოდეს და რა კარავთა Q. კარსა კართა ზედა (ზედან FS) BEFS.+ზედა P, კარზედ Q. შეადგა ADJ მიდგა ნახა Q.

7. ~ჭაბუკი ვინმე Q. იყო+და BEFPS. კითხა FRSJ და უთხრა Q. ვინა HLR.

8. გამოლმართი HJ—Q. და+ასე Q. უთხრა ესრე (ესე BFS, ასრე P) უთხრა ვითა BEFPS.+ვითა Q. მას იმა BEFPQS. არაბს GLNR. მოუ- ტუნებინართ BHMR, მოუტუნეებინართ D, მოუტუნებინართ E, მოუტუნებინართ FS, მოუტუნებინართ G, მოუტუნებინართ LQ, მოუტუნებინართ N, მოუტუნე- ბინართ P.

9. სხუანიცა A, სხუანი E, სხუანიც HR. მრავალნი—Q. მოუტუნეებიან APQ. მოუტუნეებიან D, მოუტუნეებიან EG, მოუტუნეებიან L. და—Q. დაუხოციანო BEFS, დაუტოცია LR, დაუხოციებიანო Q. ინდომან ინდო FLQRS.

10. ჭაბუკმა D. უთხრა+ვითა BEFPS. დიაცლური არის დიაცლურია და Q. არის არსო H.+და P.

11. გამოდი BEFGHLMNPQRS, გამოე D. შემაქციეო+ამაზედან BFS.+ამა- ზედა EP, შევექცეთო მან LR, შემაქციეო ამაზედან Q. წითლურმან B, მწითლურმა D. ჭაბუკმა DJ—L. ეგრე—LR. უთხრა+ვითა BEFPQS.

რა: უკუღმე კარისაგანო!» უკუღმა ინდო და გამოვიდა მწითური
კაბუკი შეკურვილი. ცხენი შემოუტივა და კრმალ გარდაჰკრა.
მერმე ჯელი მიჰყო ინდომან კაბუკმან, ცხენისაგან მოჯადა და ჩუენ
თანა მოიყუნა და ასრე თქუა: «ესე ჰყირტად მეუბნებოდა და
თქუნ გაიკითხეთო».

5

„მან მწითურმან კაბუკმან თაყუნა-სცა და მოაქსენა: «ვაშად
მოხუედ, ნოსარ ნისრელო! უწინარე მოგელოდენითო». [v] ინდო-
მან კაბუკმან ეგრე უთხრა: «არა ნოსარ არს, ძმაო, ბადრი იამა-
ნისძე არისო».

„წავედით და თანა წავიტანეთ მწითური კაბუკი. ვლეთ დიდი 10
ხანი. ორნი კარავნი დგეს: ერთი დიდი და ერთი ცოტა. ცხენი
ება დიდი, შავი. ოდეს კარსა შევდევით, კაცი ვინმე ძილად წვა
და ორნი მონანი კრმალ-მოწუდილნი, ერთი—თავით და ერთი—

1. უკუღმე ADM. კარისაგანო FL, კარისაგან GHMN. უკუღმა უკოღმა D: +
იგი M. ინდო—BEFQS. +იგი DGHNP, +კაბუკი LMR.

2. შეკურვილი შეკედილი Q. ცხენითა N, ცხენით Q. შემოუტივა ABEMNP, შამო-
უტივა D. შემოუტია FGS. და—BDEFGHLMNPQRS. გარდაკრა EFS, გაღაჰკრა N.

3. მერმე—BDEFGHLMNPQRS. მიყო BEFHRS. ინდომა კაბუკმა D, ინდომა
კაბუკმან H, ინდო კაბუკმან L, ინდომან კაბუკმა R. მოჰჯადა A.

3-4. ჩვენთან ADGHLMNPR.

4. მოიყუნა H. და ასე თქვა A] გვითხრა B—DGHLMNPR, და გვითხრა
EFQS. ეს LR. ჰყირტად ჰერეტად G. მეუბნებოა GNR, მეუბნებნებოდაო H. მე-
უბნებოდაო Q. და—GHNP.

5. თქვენ A. გაიკითხეთ G, გაიკითხეთ P.

6. წითურმან B. კაბუკმან] კაცმან BDEFGHNPQRS, კაცმან მოახსენა და L. თა-
ყუნის სცა DFS. და მოაქსენა] ნოსარს და ეგრე უთხრა A—LQ. ვაშად+რომელ
B, +რომე EFPQS.

7. მოხუედ A, მოხუელ BDELNPQR. ნისრელოვო LQ, ნისრელო N, ნისელო
R. უწინარეს BFLNR, უწინე Q. მოგელოდით BFS, მოგელოდითო DEGHM
NPQR, მოგელოდითო L.

7-8. ინდომა კაბუკმან D, ინდო კაბუკმან FLQS.

8. ეგრე უთხრა] თქვა BEFPS, ეგრე რქუა D, უთხრა GHLMNQR. არა ნოსარ არს]
ნოსარ არ არის FS, არ ნოსარ არის P, ნოსარ ნისრელი არ არისო Q. არის BDE.
არა ნოსარ არს ძმაო] არა ძმაო ნოსარ GHM, არ არის ძმაო ნოსარ LR, ძმაო ნო-
სარ N. ~არის იამანისძეო (იამანისძე S) BEPQS. იამანისძე] ამანისძე D, ამანიძე R.

9. არის DF.

10. წავედით+ჩვენ LMR. თან DGNR. წავიტანეთ]+იგი LMR, წავიყუნათ QS.
წითური B. კაბუკი+და D. ვვლეთ LP.

11. ხანი+და BEFGHLMNPQRS. ორი BG. კარავი G. იღვეს BEQS, იღვენეს
F, გამოხნდეს LR. ცოტა+და ABDEFHLMNPS] ჰატარა LR.

12. ება] ეღმა D. დიდი+და BEFPQS,—LR. კარსა] კართა ზედა BE, +ზედა FP,
კართა N, კარავთა ზედა Q. შევდექით ABM, შევადექით R.

13. და—DGHLMNPR. კმალ მოწუდილნი A, კმალ მოწდილნი B, კრმალ მოწდი-
ლი D, კმალ მოწვილი FQS.

- ფერკით, უღგეს. შეჰყივლა ინდომან ჰაბუკმან: ვინ ხართ?, მათ მონათა პირსა კელი დაიდგეს და მდაბლად ეგრე ჰრქუეს: «წადით, ვირე მშუილობით ხართო». ბადრი იამანისძემან ეგრე არქუა: «გა-
 ალუიძეთ ეგე კაცი, ვინ არისო?», მათ ეგრე თქუეს: «მოდო და
 5 თუით გაალუიძეო». გარდაჲდა ინდო ჰაბუკი და შევიდა. მოეგებ-
 ნეს იგი მონანი წინა და თუითო კრმალი ჰკრეს. მან ერთითა
 კელითა ერთსა მოზიდნა და ერთითა—ერთსა. ქუეყანასა დაჰკრნა
 და ეგრე არქუა: «ზენაარმან ღმრთისამან, ვითა მე თქუენ მოგე-
 რივე, ეგრე ჩემი პატრონი თქუენსა პატრონსა მოერევისო».
- 10 „ესე იყო ჩუეულება მის მძინარისა ჰაბუკისა: ვირე არ შეარ-
 ყივიან, არ გაილუიძის. ყივილითა მივიდა და მოზიდნა ინდომან

✓ 1. ფეხითთ GHLN, ფეხითა R. უღგა A, აღგენ Q. შეჰყივლა B, შეყივლა
 FGHRs, შეყივლა Q. ინდომა ჰაბუკმა D| ინდომან GHN. ვინა LR. ხართო
 BDEFLPQRS.

2. პირსა| პირზედ BE, პირზე FQ, პირთა G, პირს LR, +ზედა P. მდაბლად—
 GHLMNRI დაბლად P. არქუეს AGHMNP, თქუეს BFQS, რქუეს DE, უთხრეს LR.
 წადითო BEFPQ, წადი R.

3. ვირე| სანამღი B, სანამღისი E, მანამ FS, ვიღრე G, სანამღისინ PQ. შვე-
 ლობით A. მშვიდლობითა FMPS. ხართ M. იამანისძემან AM, ამანისძემა D, იამანისძე
 GN, ამანისძემან H, ამანიძემ R. ეგრე—GHNQ. არქუა A| თქუა BEFPS, რქუა L,
 შეყივლა Q.

4. გაალვიძეთ A, გალვიძეთ DEQ, გაალვიძე L, გალვიძემ MR. ეგ R. კაცნი G, კაცნი
 Q. მათ| მან G. თქუეს A| რქუეს D, არქუეს GHN. მოდით E.

4-5. მათ ეგრე თქუეს... მოეგებნეს| მოღგეს LMR. მოდი და თუით... მოეგებნეს|
 მოღგეს GHN. და თუით A| თუით შენ BEFQS, თუ D, +შენ P.

5. გაალვიძეო A, გალვიძეო BEQ, გალვიძაო D. გარდაჲდა| რად გახდა D. და—BD.

6. იგი—Q. წინა—BEFGPQS. თუითო A, თითო GLR. კრმალი| კელი LR. კრ-
 BFS.

7. ერთს LR. მოზიდა AG. ერთსა+და R. ერთითა ერთსა| მეორითა მეორესა
 და BES, ერთსა ერთითა და D, მეორისა ხელითა მეორესა და F, მეორესა მეორე
 სახელითა და Q, +და GHLMN. ქუეყანასა A| +ზედა ორნივე BEFPS. დაკრა FRs.
 დაჰკრა GHLMNQ.

8. ეგრ B, ეგრე E, აგრე GHN|—Q. არქუა A| თქუა ვითა BEFPS, რქუა D.
 თქუა Q. ზენაარმა ALMR, ზენარმან DEFHPQS. ღმრთისამან| ღმერთმან FS.
 ღმრთისამ M. ვითა|—P, ვითაც Q. თქვენ A. მოგერევი AGHLMPR, მოგერივენ FS.
 მოგერევი N, მოგერევი Q.

8-9. არქუა... ეგრე| უთხრა ვითა მე მოგერევი ზენარმან (+ღმრთისამან L) ეგ-
 რეთვე LR.

9. ეგრე|—B, ეგრევე DEFHMNPS, ეგრეთვე G. ~პატრონი ჩემი GHLMNQR-
 თქვენსა A, თქვენს D. თქვენს პატრონს L, პატრონს თქვენს R, პატრონსა თქვენსა
 GHMNQ. მოგერევის BEMQ, მოგერევაო LR.

10. ჩუეულება A. მძინარის FPS. ჰაბუკისა|+რომე BEFPS, კაცისა LR. ვირ-
 ვირემღის Q. არა PQR. შეარყევდიან BGN, შეარყიან D, შეარყევინა E, შეარყ-
 ვიან Q, შეარყევან R.

11. არა MPR. გაილვიძებდა AEFPS, გეილვიძებდა B, გაილვიძებდის M, გამო-
 ლვიძის Q, გალვიძებდის R. ყივილითა|+ინდო ჰაბუკი BEFS,—D. ~მივიდა ყო-
 ლითა BEFQS. მივიდა| მოვიდა D. და მოზიდნა ინდომან| ინდო ჰაბუკი მოზიდნა
 GHLMNQR. მოზიდნა B. ინდომან და|—B, ინდომა D, და EFHS, +ჰაბუკმან P.

და გააღვიძნა. მან კაცმან თუალნი ამართნა სისხლიანნი, რომე საზაროდ კმა იყო. გაიღვიძა და ეგრე თქუა: «ვიცი, მას ბერსა, გლახ, არაბსა მისებურად უცდიან». ჩუენ შემოგუყვივლა: «წადით, ვირე მშეიდლობით ხართო!» ბადრი იამანისძემან ეგრე არქუა: «მაგა სიტყუითა ჩუენი შექცევა არ ეგებისო. მოდი და კრმლით შეგუაქ- 5 ციენო!» ეგრე გუარქუა: «ზე უკუდეგითო!» უკუდეგით ჩუენ და. გამოვიდა შეჭურვილი იგი კაცი და, თავმან თქუენმან, საზაროდ კმა იყო.

„ინდო ჭაბუკი ლამოდა შებმასა და ბადრი იამანისძემან ეგრე არქუა: «არა, [8] ძმაო, აწ ჩემდა არისო». ნავარდი შემოუვლეს 10 ერთმანერთსა და შეიბნეს. შემოუტივა მან კაცმან და შუბნი შე-

1. გააღვიძნა A, გაიღვიძა D, გააღვიძა EFGPS, გაღვიძნა H, განაღვიძა LR,+ და N, გაღვიძა Q. კაცმა D. თვალნი A. აღმართნა FS, აღმართა Q. სისხლიანი BDEGHLNRJ—Q. რომელ M.

2. საზაროდ საზოდ R. გაიღვიძა A, გაიღვიძნა GHN. და—D. თქვა A)+კითა BEFPQS, უთხრა LR. ვიცი+ვიცი D. ბერს LR)+კაცსა P.

3. გლახა BEFLNQRS. არაბს LR. მისებურად მისებური BEP, მისებრივ D, მისებრი FGHHNQS, მას ბევრი LR. უცდიან უცდიაო და BEPQS, უცდუ უც- ბიაო და D, უცდენიაო და F, საქმე უცდიაო (უცდია LR) და GHLMNR. ჩუენ A. შემოგუყვივლა A. შამოგუყვივლა B, შამოგუყვივლეს D, შამოგუყვივლნა E, შემოგ- ი- ვლა M, შემოგუყვივლეს P.

4. ვირე BQ, მანამ LR, ვირემდი P. მშეიდლობით A, მშეიდლობითა BPQ. ხართ D. იამანიძემან AP, იამანიძემ GN, იამანიძემ L, იამანიძემ R. ეგრე—LR. არქვა A) უთხრა BLR, თქვა P. მაგ BLR.

5. სიტყუათა D, სიტყუით LR. ~სიტყუითა. მაგით GHMN. ჩუენი A. არა EMNP. ეგებრსო) იქნებაო LR, იქნების M. მოდი და—H, მოდი LR. კრმლით) კრმითა და ხრმითა B, ხრმლითა DEP, ხლმითა FMQS, კელმით N. შეგვაქციენო A, შეგუაქ- ციეო BMGHN, შეგუექციეო D, შეგვაქციეო EQ, შევექციეთ LR, შეგვაქციენო P.

6. ეგრე მან ეგრე GHLMNR. გვარქვა A) რქვა L,+სიტყუითა მისითა M, გვითხ- რა Q, არქვა R. ზედუქუდეგითო B, ზე უკუდეგითო ADMNR. უკუდეგით ABDF- ~ჩუენ უკუდეგით (უკუდეგით MNR) LMNGHR. და—DGHLMN.

7. ~იგი კაცი შეჭურვილი (შურვილი B, შეჭედილი Q) BEFPQS, ~კაცი იგი- შეჭურვილი GHLMNR. და—BEFGHLMNQRS, თავმან თქუენმან A)—Q. თქუენ- მა D. საზაროდ N, საზაროდ R.

8. ლამოდა—G.* შებმასა+მას კაცსა P. და—DGHLMNQ. იამანიძემან AM. ია- მანიძემან D, იამანიძემ F, იამანიძემან L, იამანიძემ R.

10. არქუა) თქუა BDEPQS, უბრძანა F, რქვა L. არა ძმაო—Q. აწ—H. ჩემდა)+ რიგი F, ჩემად LR. არსო BEGPS, არის LR, არის რიგიო Q. შამოუვლეს D- ~შემოვალეს ნავარდი B, ~შემოვლეს ნავარდი E, ~შემოვლეს ნავარდი FQS.

11. ერთმანეთსა B)+შემოუტია მან კაცმან Q. შეიბნეს G, შეიბნენ Q. შემოუტევა ABEHM, და შამოუტევეს D, შემოუტია FGS, შემოუტია LNRJ—Q. მან—Q. კაცმა D)—Q. და—Q. შუბნი რუმბანი D, რუმბი E, შუბი FLR, ზრუ- ბუნდნი G, ზრუბუნნი HN, რუმბნი P,—Q. შამოალეწეს D, შამოალეწნა E, შე- მოალეწა FLNRS.

* G-ში დატოვებულია ცარიელი ადგილი.

სძესა: «მო-რასმე-გავსენებ და ნუ გამიწყრებიო». უბრძანა: «თქუიო». მოაქსენა: «შეიწყალე სიკბაზე შენი და ნუ გივის მამა-შენი მკმუნვარედ, შეიქეც გარე! არა ეგების კაცისაგან შესვლა, სადა შენ დაგიმართები. და თუ კაცისა ჯობნასა ზედა ხარ, ისი ჩემ-გან უარესი არისო». უბრძანა ბადრი იამანისძემან: «მწითურო ჭა- 5 ბუკო, აგზომცა მასმია ეგეგუარი სიტყუა შენგანო».

„წავედით და ვიარეთ დიდი ხანი, და ჰკითხეს მას მწითურსა ჭა-ბუქსა: «რა არის აქა წინაო?» მან მოაქსენა: «აქა წინა ლაშქარ-ნი დგანან შავისა კბაბუქისანი მეტად დიდნი, და თუით მარტო თორ-მეტითა კარვითა დგას შორს. ღმერთმან თქუენი მტერი დააპყრას მას 10 ყოფასა, მაგრა ლაშქარნი მისნი არას გუითხრობენა».

„ვლეთ დიდი ხანი. და მინდორი იყო სრულად ლაშქრითა გარდაე-

1. მო-რასმე-გავსენებ A) მო-რასმე-მოგავსენებ GLNQ. მორასმე მოგავსენებო H, მე რასმე მოგავსენებ R. უბრძანა|ბადრი BE|ბადრიმ FQS.

2. თქუიო A. მოაქსენა A|—LQR, +ვითა P. შენიო P. ნუ| თუ D.

2-3. ნუ გივის... მკმუნვარედ—BEFQS.

3. მკმუნვარედ| და DP, +და GHLMNR. გარე—Q. არ GH. კაცთაგან G. შესლ-ვა L. შავსლა G|—HP.

4. სად G. შენ+და Q. დაგიმართებიო GHLMNR. კაცის GHN. ჯობნას H. ჯობ-ნასა ზედა| ჯობნაზედა Q. ხარო GHN. ისი| იგი GHN, ის Q. ჩემგან| +დიდად DP, ჩემ Q.

4-5. და თუ... არისო—LMR.

5. უარეს G. არისო—Q. იმანისძემან E. ამანისძემან L, ამანიძემა R. მწითურო კბაბუქო| მწითურსა კბაბუქსა ვითა (ვითარ Q) BEFPQS.

6. ეგზომცა FQ, აგზომც R. ეგ-LR. გვარი A| უარი N. სიტყუაო LR. შენგანაო B, შენგანაო FLS, შენგან GHMNQ.

7. და—BGHN. და—D. კითხეს BFQRS. მას—Q. მწითურს GP. კბაბუქს N.

8. არს BDEFGPQS. მან+ეგრე BEFPS. მან მოაქსენა აქა A|—L. აქ B| +რა არს აქათაო L. წინაო| წინა L. აქა წინა|—G, აქ წინ H, აქა წინ N, წინათო R. ლაშქარი BN, ლაშქარნი D.

9. დგანანო ABEFGHNPS. შავის EFGN. კბაბუქისანი FLS| +და G. მეტათ MR. დიდი BQ. თორმეტისა Q.

10. კარვითა| კაცითა FQS. დგასო BEFLS. შორს ღმერთმან| შორსა R. მტერ-ნი GHN. დაპყრას DR.

10-11. შორს ღთნ... მას ყოფასა|—BEFLQS, შორს მას ყოფასა თქუენი მტერი დააპყრას P.

11. მაგრამ FGMQRS. ლაშქარნი D. გუითხრობენ| გითხრობენო (გითხრობენ EFQRS) წავედით და BEFLQRS, +წავედით და P.

12. ვლეთ| წავედით DGHMN,—R. და|—DLQ. ვიარეთ GHMNR. იყო მინ-დორი L. სრულად... გარდავსებელი| უზომოდ (უზომო L) დიდი (ფრიალ L) და ყველა გარდავსებული (გარდავსებული EF, გარდავსებულ L) იყო ლაშქრითა (+და B)BEFLS, და ყუელა (ყუელაი M) გარდავსებული იყო ლაშქრითა DGHMN, და ყოველი გარდავსებულ იყო ლაშქართა R. დიდი და ყუელა გარდავსებული იყო ლაშქრითა PQ.

სებულო. ჩუენ გავიარენით ლაშქარნი. ზოგნი სმად სხდეს და ზოგნი იმღერდეს. ვითა გუნახნეს, ეგრე თქუეს: «მოვიდა ნოსარ[ვ]ნის-რელიო». და თქუა ბადრი იამანისძემან: «ნოსარ ნისრელი, ღმერთო, კარგი და სახელოვანი კაცი არსო». ვიარეთ სამხრამდის და ყოველ-
5 ნი ლაშქარნი გავიარენით, და ყუელანი ქებასა შეასხმიდეს შავსა. ქაბუკსა.

„გავიარენით იგი ლაშქარნი. შორს მილიონსა ერთსა კარავი დგა დიდი, და თორმეტნი სხუანი კარავნი დგეს. რა გუნახნეს მიმავალ-ნი, მივიდეს და მოაესენეს შავსა ქაბუკსა, ვითა: «მოვლენ კაც-
10 ნი ვინმე ქაბუკნიო». გამოიხედნა და ეგრე თქუა: «ნახეთ იგი, ვინმე ბელშავი ქაბუკი შეუბყრია და თანა მოჰყავსო». აუხარა ჴელი

1. ჩენ A. ლაშქარნი გავიარენით (განვიარენით G, გარდვიარენით და P. გავიარეთ R) DEFGHLMNPQRS. და—B.

1-2. ~ზოგნი იმღერდეს (იმღერდენ P)(+და DEFGHLMNPRS) ზოგნი სმად (სმათა L) სხდეს BDEFGHLMNPQRS.

2. ვითა—Q. გენახეს ADGHMNR. ეგრე—ADGHLMNR, და Q. თქუეს—ADGHMNR. ნოსო რ ნასრელიო L, ნოსარ ნასრელი R.

3. და—GHMNR. თქვა A. ბადრიმ Q. იამანიაიამანისძემან B|—D. ნისელი B. ნისრელიო DQ. თქუა... ნისრელი ღმერთო—R. ღმერთო! დიდ L, თურმე Q.

4. და—N. სახელოანი P. არისო BDEFGHLMNPRS| ყოფილაო Q. ვიარეთ| ვითა R. სამხრამდი AGHM, სამხრამდის BE, სამხრამდინ DNP, სამხრამდინ ვიარეთ და R. და—ADGHMN. ყოველი GLQ.

5. ლაშქარი GQ. გავიარენით და| გავიარენით GN, გავიარეთ და QR. და—DGHMN. ყველანი A| ყოველნი BDEFGHLMNPQRS. ქებასა Q. შეასხმიდენ N, შეასხმიდენ Q.

5-6. ~ქაბუკსა შავსა D.

7. გავიარენით| გავიარენი B, გავიარენით H, გავიარეთ L. იგიცა L. გავიარენით... ლაშქარნი| და F|—MR. ლაშქარნი| ლაშქარნიცა და BEPQS.+და DL. შორს| და შორით L, შორსა R. ~ერთსა მილიონსა BEFLPQS. კარავნი D. იღვა F, დგას G, ედგა Q.

8. დიდი—R. თორმეტი HLMQR. სხვანი A. ~კარავნი სხუანი BEP| კაცი სხვანი FQS, ~კარავი სხვა L, სხვა კარავნი კარავი R, დგეს—QP, იღვნენ F, კარავთანი GHMN, კარავთანა R. გენახნეს A, გუნახნეს DFGHLMNPQRS. მიმავალი EGQRS, მიმავალნი P|—F.

9. მივიდნენ F. მოახსენეს A. ვითა—BDEFGHLMNPQRS. კაცი Q.

9-10. ~ვინმე კაცი R.

10. ქაბუკნი L|+და Q. გამოიხედა GHLMNQS, გამოხდა R. ეგრე—L. თქვა A. ვისმე ABFGHLMNPQRS|—L.

11. ~ბელშავი ქაბუკი ვისმე BEFLQS, ~ბელშავი ვისმე ქაბუკი P. შეუბყრიაო , BEP, შეუბყრიაო FLS. თან ADGHLMNQ. მოყავსო EFHQRS. აუკრა D, უხარა FS.

და ჰკითხა: «ნოსარ არის ნისრელიო?», მათ ეგრე არქუეს: «ბადრი იამანისძეაო». გამოგუეგება წინა, მოვიკითხეთ და მან ჩუენ მოგუიკითხა. და დაგუიდგეს კარავი დიდი. გუეამხანაგა და მუნ მოვიდა შავი ჰაბუკი.

ესე იყო პირველი აუგრ შავისა ჰაბუკისა, რომე, რასაცა კაცსა 5 მოერივის, არ დაარჩინის, და ისწრაფდა შულოსა. მას დღესა დია პატივ-გუცა და დია გამოგუისუენა. ღამით კაცი გამოგეზავნა და შემოეთუალა: «არა ჟამი არის, ვიცი, განა წესი არის ჩემი: ხვალე ომი არის შენი და ჩემიო». გაიხარნა ბადრი იამანისძემან და პასუხი შეუთუალა: «მოღმა ვერას გეტყოდი, სტუმარი ვიყავ, და 10 რადგან თქუენ გიბრძანებია, დია ღმერთო წინაშე ვარო».

1. და+ეგრე BEFLPS. ჰკითხა| თქვა A, კითხა BFQS, იკითხა R. არისო FP, არი H. მათ მან ADGHMNR. ეგრე ესრეთ L, აგრე R. არქვა ADGHMN, რქვეს BE, თქვეს FLPS, მიბძანა R. ბადრი+არის BEFLPQS.

2. იამანისძეაო A, იამანისძეო BEFLNPQS, ამანიძე R. გამოეგება AFLNQS, გამოგეგებნეს B, გამოგეგება R. წინა|+და FHLMNPS. წინ Q. ~ლა მოვიკითხეთ GI და მოვიკითხეთ ერთმანეთი R. და—N. მან მათ BEFLPS. მან ჩვენ A| ჩვენ მათ F,—R. მოვიკითხეს B, მოვიკითხნა D, მოვიკითხეს EFLPS|—R.

3. და დაგუიდგეს| დაგვიდგეს BDEFLQS, და მერმე დაგვიდგეს GHMNR. კარავი DH. დიდი გვიამხანაგა API—BEFLQS, დიდი (დიდათ R) გვიამხანაგა (გვიამხანაგა HN) GHMNR. მუნ მუნი D, ჩვენთან MR. მოვიდა+იგი P.

4. ჰაბუკიკა FLPS.

5. ესე| და ეს B. პირველ EGLNPS|+პირველ H,—R. შავისა|+მის B, შავის DER, შავი F. რომ HL. რომე რასაცა| რომელსაც რომელსაც R. რასაცა| რამცა D, რასაც GHLN. კაცს GHLN.

6. მოერივის| მოერის D, მოერიოდის FLQRS, მოერიოდა GHMN. არა BEM PQR. დაარჩენდის BFHLMNPS, დაარჩენდის DEQR, დაარჩენდა G. და—R. შულსა| ომსა BEFLQS. მას დღესა—Q. დია| დიდი AD,—L, და დია Q, დიად R.

7. პატივი ABDEGHN-გვცა A| გქცა B, სცა F. და დია|—B, და EFGH LMNPQRS. გამოგუისუენა A|+და BEFLPS, გამოგვისუენო და Q, გაგვისუენა R. ღამით—R. გამოგეზავნა M, გამოგეზავნა R. და+ეგრე BEFLPQS.

8. შემოეთუალა A|+ვითა BEFPQS, შამოეთუალა D,+ვითამ L. არა ჟამი არის| არ არის ჟამი დგომისა და განსუენებისაო L. არის|+დგომისა და გამოსუენებისაო. BEP, არს (არისაო Q) დგომისა და გამოსუენებისაო FQS. ვიცი|—G.+რომე P. განა| რომე BEFQS, რომ L. ჩემი+მაგრა R.

8-9. წესი არის... და ჩემიო| ხვალე წესი არის შენისა და ჩემისა ომისაო B, წესი არის ხვალე შენი და ჩემი ომი (ომიო Q) არისო EFQS, წესი არის ჩემი მაგრამ ჩემი და შენი ომი ხვალ არისო G, წესი არსო ჩემი მაგრა ხვალ ჩემი და შენი ომი არისო H, წესი არს ხვალე მე და შენის ომისაო L, წესი არის ჩემი მაგრა ხვალე შენი და ჩემი (~ჩემო და შენი N) ომი არისო MN.

9. ომი არის შენი და ჩემიო| შენი და ჩემი ომი არისო R. გაეხარნეს BEFPS, გაიხარა DR, გაეხარა L, და გაეხარნეს Q. ბადრის L. იამანისძესა BEFPQS, იამანისძემა D, იამანისძეს E, იამანისძემან M, ამანიძემან R|—L. და—R.

10. პასუხი+ესე B. შეუთვალა A|+ვითა BFQS, შესთვალა D, შეუთვალა ვითა L, შემოუთვალა ვითა P. მოღმართ L. მოღა Q. გეტყოდის|+მისთვის რომ (რომე EFS) BEFS, გეტყოდის DN.—+რომ L, გეტყოდის მისთვის რომე P,+რომე Q. ვიყავი გარ BEFPQS. და| განა DGHMNR.

11. რადგან|+მოგიწადინებია და P. თქუენ| მოგიწადინებია და BE, მოგიწადინებია და L. თქუენ გიბრძანებია| მოგიწადინებია FS, მოგიწადინებია Q. გიბრძანებია| მიბძნეთ D, შემოვითუალა R. დია| დიად L,—R. ღმერთო—R. ვართო FS.

„ლილასა შეეკაზმა შავი ჰაბუკი, შეჯდა მისსა შავსა ცხენსა და გამოვიდა. თავმან თქუენმან, თუმცა გენახა, მოგეწონებოდა. შეეკაზმა ბადრი იამანისძე და მისსა თეთრსა ტაიქსა შეჯდა. თავმან თქუენმან, ორ კაცად კმა იყვნეს. შემოუვლეს ერთმანერთსა ნავარს და და შეიბნეს. ჯრმალთა მათთა ჰქება ჰგვანდა ცისა ჰქებასა. იბრძოლეს დიდი ხანი, გარდაალეწეს ოროლი ჯრმალი ერთმანერთსა. ბოლოსა ჟამსა გაწყრა ბადრი იამანისძე, გაიყუანა ცხენი, შემოიქცა და შემოჰკრა ჯრმალი მარ[9] ჯუენესა მჯარსა და მარცხენესა თეძოსა დაასო, ჩამოაგდო და მოკლა.

1. ღილასა]—BDEFGHLMNPQRS, მაშინ L. შეკაზმა DQR, შეეკაზმა L. ჰაბუკი+და PQ. შეჯდა მისსა და გარდაჯდა BFS, გარდაჯდა მისა (მისსა HMN, თავისა P) DGHMNP, გარდაჯდა E, შეჯდა LQ, გაჯდა R. ~ცხენსა შავსა BDEGH MNP. ცხენსა ტაიქსა L.

1-2. და გამოვიდა]—G, გამოვიდა HMNQ, და გავიდა R.

2. თავმა თქუენმა D. თქუენმან A. თუცა LQ. გენახათ AGHMNR. თუმცა გენახა მოგეწონებოდა] საზაროდ კმა იყო GHMNR. მოგეწონებოდით AGHMNR]+მაშინ BEFLQS. შეეკაზმა DQR, და შეეკაზმა H. და შეეკაზმა MN, აწ შეეკაზმა P.

3. ბადრიც R. იამანისძეცა Q]—R. და—DFGR. მისსა]—BEFQRS, მისა D. ~შეჯდა (დაჯდა F. გაჯდა R) თეთრსა (+თავის P) ტაიქსა (+და P) BEFLPRS, ~ტაიქსა თეთრსა შეჯდა D, შეჯდა შავსა ტაიქსა Q.

3-4. ~ორკაცად თავმან თქუენმა D. თავმან... იყვნეს] და გავიდა GHMNR.

4. თქუენმან A. ორკაცათ EQ. იყუენეს A] იყო F, იყუენეს P, იყო აქა ომი ბადრი იამანისძისა და შავისა ჰაბუკისა Q. შამოუვლეს D, შემოუვლეს S. ~ნავარდი ერთმანეთსა (+შეუბრტყეს R) BEGHLNR, ნავარდი (ნავარდნი F) ერთმანერთსა DFMPQS.

5. შეიბნეს]+ხლმითა FS, +ხლმითა და შეიქნა ომი ფიცხელი Q. ჯმლითა R. მათითა D. მათთა... ჰქებასა და R. ჰქება ჰგვანდა] ცემა იყო თუცა გენახათ Q. გვანდა ABDFGHLMNQRS. ჰგვანდა... ჰქებასა ცისა ჰუხილსა გვანდა GHMN. ჰქებასა+ გვანდა Q. იბრძოდეს D.

6. დიდი ხანი] დიდხან და A, +და HL, დიდი ხანი და P. გაარდაალეწეს B, გარდაალეწეს ADEFGHLMNPQRS. ოროლი] ორთავე BEFLPQS, ორორი G. ჯლმები BFLQS, ჯრმლები EP, ხრლმები R. ერთმანერთსა]—BDEFGHLMNQS, ერთმანერთზედა P, ერთმანეთს R.

7. ბოლოს DNR, ბოლო G. ჟამს DGHN] დროს R. გასწყრა BFS. იამანისძე]—ADLP, ამანისძე B, იამანიძე M. გააიყუანა E, გაიყუენა FGMNQS. შემოიქცა] და შემოუბრტყეა (+ცხენითა BE) BEL, შამოიქცა D, და შემოუბრტყეა (შემოუბრტყეა P, შემოუბრტყეა S) FPS, შემოუბრტყეა Q.

7-8. ~და შემოიქცა GHMN]—R.

8. და—FQS. შემოკრა BFGRS, შამოჰკრა D, ჰკრა Q. ~მჯარსა მარჯუენასა (მარჯვენასა GHM) DGHMN. მარჯვენასა A, მარჯუენა B, მარჯუენასა ELPQS. ~თეძოსა მარცხენასა (მარცხენესა H) GHMN. მარცხენასა BEFL, მარცხენისა D, მარცხენას P, მარცხენა S. თეძოსა]+თავსა DFLP, +თავს S.

9. დაასო]—B, თავსა დასუა E, დაასვა FS, დასო P, დასვა და Q, დასვა R. მოკლა] თავითა დაასო და მოკულა B.

„მის შავისა ჭაბუკისა ლაშქარნი მოღმართ გუიჭურეტდეს. ვითა იგი მომკუდარი ნახეს, შემოგუიტივეს ცხენი და შევიბენით. ბაღრი იამანისძისა არა საკუირველია, მაგრა, თუმცა გენახა ინდო ჭაბუკი, მოგეწონებოდა. გავაქცივენით.

ჟერმე გარდაცდა ბაღრი იამანისძე, შავისა ჭაბუკისა კარავსა 5 შევიდა. მან მწითურმან ჭაბუკმან მოაცსენა ბაღრი იამანისძესა: «კურთხეულმცა არის მარჯვენე შენი, რომე არა არის ღღეს პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა ჭაბუკი შენებრი! თავმან შენმან, ამა შავისა ჭაბუკისა ჯელითა თორმეტი ბუმბერაზი მომკუდარა ღია კარგები და არა გუეგონა, თუმცა მისდა ჭაბუკი ჯობნილ იყო. აწ გზა 10

1. მისი იგი ADEFPQS, იმა B.—L, ამან R. შავი G, შავის NP. ჭაბუკის N—ლაშქარნი+ლაშქარნი H, ლაშქარი L. მოღმარ EGHNQ. გუიჭურეტდეს A, გვიქურეტდენ (+და FQS) BEFNQS, გვიჭურეტდეს D+და LP. ვითა რა R.

2. მომკუდარი მკუდარი DGMN, მკუიდრი H, მომკდარი Q, მკდარი R. შემოგვიტივნეს B, შამოგვიტივენ D, შემოგვიტივეს FGQS, შემოგვიტივეს H. ცხენი—BDEFLPQRS. შეევიბენით Q.

3. იამანისძისაგან BEFLPQS, იამანისძისა M—R. არა რა R. საკუირველია A| საკრეული იყო D, სკუირველი E, საკუირველი G, საკურველია P, საკრელია R. მაგრამ AFGNQRS. თუცა HLMN, თუმც R. გენახათ GHMNR. ჰინდო HMN. ჭაბუკი+თავმან თქვენმან BEFLPQS.

4. მოგეწონებოდათ და GHMN, მოგეწონებოდათ Q| მას ღღესა იგი სჯობდა R. გავაქციენით ADFHNMNQRS, გავაქციეთ L.

5. მერმე—BDEMNQPS, და FHR, და ღ'თის რისხვა მათხედ დავეციოთ L. ბაღრი—R. მერმე... იამანისძე და G.* იამანისძე+და BDEFHLMNPS. კარავს D.

6. შევიდა—R. მან—Q. მოახსენა A. ბაღრი იამანისძესა| ბაღრის GHMN, ბაღრის რომე Q,—R.

7. კურთხეულმც არის A, კურთხეულმცა არს BEFP, კურთხეულ არს მცა D, კურთხეულმც არს G, კურთხეულმც არს R. მარჯვენე A, მარჯვენა BDEFGHLMNPQS. შენიო QR. რომე რ'ლ R. არ E, არავინ R. არს BEFGHLNP, არსა D. ღღეს—BEGHLMNQRS. პირსა—R.

8. ყოვლისა| ზედა BEFLQS, ყოველსა D,—R. ქვეყანისასა A|—R. შენებრივ D, შენებრივი GHNQ, შენებრიო MR. თავმა შენმა D, თავმა შენმან H, თავმან თქვენმან R.

9. შავსა H, შავი L. ხელთა B. თორმეტ G|+გამორჩეული R. ბუნბერაზი A, ბუნბარეზი E, ბუმბარეზი FS, ბუმბარეზი P. მომკუდარან A, მოკუდო G, მამკუდარა MP, მომკდარა Q, მომკდარაო R. ღია კარგები| ღიდად ქებულნი და გამოცდილნი M—QR, ღია კარგი BDEFLPS.

10. და—GHN. არა| ესე არა BEFLPQS, ეს არა E, არ ADN, არცა MR. გვეგონა A| გვონებდი R. თუმც G, თუცა LS, თუ MR. მისად BEFGHLMNQS, მისი R. ჭაბუკი—LR. ჯობნილი იყო B, ჯობნებულებო GH, მკობად იყავ L, ჯობნებული იყო N, ჯობნა იქნებოდაო R. აწე BEMR.

* G-ში ცარიელი ადგილია დატოვებული.

არის ძნელი, განა შენ ვითარი ჭაბუკი ხარ, ყუელა ადვილი არის შენგანო.

„დავყავით მუნ კუირა ერთი, და პერობილნი გამოუშვენით. და მოგუხუდა კაცი ვინმე, რომელსა ერქუა უსიბ. გამოვიყუანეთ უსიბ 5 და ეგრე არქუა: «კურთხეულმცა არს მარჯუნე შენი და ჭაბუკობა შენი, რომელ აზლუევიანე სისხლი ეზომისა ჭაბუკისა შავსა ჭაბუკსა და მივსენ მისთა კელთაგან! მე მუქაფა სხუა ველარა შემიძლია ამისგან კიდე, რომელ, გზისა რომლისდა დაგმართებია, ღია გმსახურო». უბრძანა ბადრი იამანისძემან: «იცია გზა ყოლა?» უსიბ 10 მოაქსენა: «ვიციო». გაეხარნეს ბადრი იამანისძესა გზისა მეცნიერობა, დაუღვა იმედი უსიბს და წავედით.

1. განა მგერამ R. ვითარ DL. ხარ გნახე R. ყუელა—P.

1-2. ადვილი... შენგანო ადვილია BEFLS, ადვილია (+და Q) DGHNPQR.

2. შენგანო—M.

3. მუნ—R. ~ერთი კვირა (კვირე M) GHMNR. კვირა A. და პერობილნი დაბერობილნი E, პერობილნი GHMN. გამოუშვენით A, გამოუშვენი N, გაუშვით Q, გამოუშვნით R. და—DR.

4. მოგვხდა A, მოგვიხდა B, მოგუხდა E, მოგვხდა HP, მოგხდა R. ვინმე ერთი LR. რომელს D. ერქვა A. გამოვიყუანეთ—AGHMN, გამოვიყვანეთ D. უსიბ—ABEFGHLMNQRS.

5. აგრე R. არქვა A, რქვა BE, პრქვა DP, თქვა FLQS. კურთხეულმცა არსი კურთხეულმცა ა B, კურთხეულმც არს DLR, კურთხეულც არს E, კურთხეულმცა არს H. მარჯენი A. მარჯენა BDEFGLPQS—R. შენიო Q—R. და—R.

5-6. და ჭაბუკობა შენი—LQ.

6. რომე DFLPS, რომე ეგრე Q. აზლუევიანე A აზლუევიანე E, აზლუევიანე L. აზლუევიანე Q. ეზომისა D, ეზომის E, ესე [ო]დენისა R. ჭაბუკისანი BEFLRS. შავსა—R. ჭაბუკისაო EFQS—R.

7. და+მე BDEGLPQS. მისხენ A. მისთა იმის FS, მისით N, მითაო Q. ~კელთაგან მითაო Q. ხელთაგანო და BEPS, ხელისაგანაო და F, ხელთაგანო აწ L, კელთაგანა N. მე და მე Q—R. სხვა A—ELQR. ველარა ალარა FS, ვერლარა G, არა LP, ვერარა M, ვერა Q—R. შემიძლია+რა L, შემიძლიან Q—R.

8. ამისაგან B, მისგან D, ამის R. კიდე მეტი R. რომე BDEFGHLMNPQS, არა შემიძლიან რა R. გზისად GHMN, გზასა Q. რომლისდა რომელი B, რომლისად EFGHLMNPRS, რომელსა Q. დაგმართებია B)+მაზედა P, მიხვალ R. ღია მახედ (მასზედა FS) ღია BEFS, ამაზედ ღიალ L, მაზედა Q. გმსახუროვო Q.

9. იამანისძემან AMNPRS, იამანისძემა DE. იციო D, იცი LQR. ყოლე AN, ყოველიო B, ყუელაო EFLQS, ყუელა P—R.

9-10. ბადრი იამანისძემან... გაეხარნეს—N. ~მოაქსენა უსიბ R.

10. ვიციო—Q. ბადრის BEFLQRS. იამანისძესა ADHM—BEFLQRS. გზის FGHNRS. მეცნიერობა მეცნიერება (მეცნიება B, მეცნიარობა EGQ) და BEFGQR, +და DHLMNPS.

11. უსიბს+მაშინ BEFLPS, უსიბსა მაშინ D, უსიბ მაშინ GHMNR, უსიბმა მაშინ Q. ~წავედით და BDEFGHLMNPQRS.

ინდოსა ჰაბუკსა შეუტევა თეთრმან ვეშაპმან და ჩანთქა ვიდრე წელთამდის და გაიქცა. შეხედნა ბადრი იამანისძემან, მიეწივა, ჰკრა კრმალი და მოკლა. ეგრე უბრძანა: «ძმაო, ასრევ შენ მიშუელე, რა გამიჭირდესო». მაშინ თქუა ინდომან ჰაბუკმან: «მადლი ღმერთსა, რომელ შენ ეგეთი ჰაბუკი დაგბადაო!» 5

„გავიარეთ მგეტოა ქუეყანა, და იყო სამი ათასი დარჩეული აბაში მცველი გზათა. დგეს შეკაზმულნი და მიგუელოდეს. და ვითა გაეჩნდით, შემოგუიტიეს ცხენი და, ღმერთმან ორგულთა თქუენთა მისცეს, ვითა დაეზადენით და დაეკოცნით.

„წავედით, და იყო ზღუისა პირსა ქალაქი ერთი ცოტა, შუენიე- 10 რი. და კარგნი კაცნი ქალაქისანი გამოგუეგებნეს წინა ძღუნითა, და ყოველი ერი ქებასა შეგუასხმიდეს. დაყვავით მას ქალაქსა ში-

1. ინდო R. შეუტევა ALMNR, შამოუტევა D, შემოუტევა EP. ~თეირა შე-
უტევა R. თეთრმა Q. ვეშაპმა DI+ჩასანთქმელად L.—R. და—GHN. ჩანთქა+ინ-
დო ჰაბუკი EFLPQS. ვირე EGHMN, ვირებ DI—LR.

1-2. ~წელამდისინ ჩანთქა R.

2. წელთამდი DE, წელთამდინ F, წელამდის GHN, წელთამდე Q. და—LQ. გა-
იქცა—Q. შეხედა GHNJ—L, დაინახა Q. ბადრიმ R. იამანისძემა DE, იამანისძე
LI—R. მიეწია EFHMNPS, მოეწია GR, მიეწია ვეშაპსა და L, მოსწედა ვეშაპსა
და Q. კრა FS.

2-3. ~კრმალი ჰკრა D.

3. კრმალი+და ორად გაკუეთა (გაკვეთა L, განკვეთა R) ELQR, ზიშტი და ორად
გაკვეთა FS, +ორად გაკუეთა P. მოკლა+ვეშაპი და DHMNR, +ვეშაპი G, +და
L, +ვეშაპი იგი და P. ეგრე—Q. უბრძანა უთხრა Q. ძმაო პატრონმან ბადრი იამანის-
ძემან R. ასრევ D, აგრე EFS, ასრე GHMN, ეგრე L, აგრევე P, აგრემდა Q. ~შენც
ასრე R. მიშუელე A, მიშუელე GHQ. რა! სადაც L, რამე Q, როდესაც R.

4. გამიჭირდესო! დამეჭიროს DEFGMLPRS, დამეჭიროს N, დამეჭიროს Q.
თქუა A. ინდომან—ADGHHMNR, ინდო FQS. ჰაბუკმან—ADGHHMNR. მადლი
მადლობ Q. ღმერთს Q.

4-5. თქუა... დაგბადაო ქება დიდი შეასხა R.

5. რომე DEFHNPQS, რომ GL. შენი D. დაგბადა EFPQS.

6. მგეტოა! მივედით GHMNR. ქვეყანა A, ქვეყანასა GMN, ქვეყანას H, ქვეყა-
ნასა მას R. სამ N. დარჩეული—GHMNR.

7. აბაში არაბნი L, +შეკაზმული და დარჩეული Q. მცველნი გზათანი GHMN,
მცველნი გზათა L, მცველნი R. გზათა+ზედან Q. შეკაზმული FLN, შეკაზმულნი MP,
და ჩვენ Q. და+ჩუენ EFLPS,—GHNQ. მიგველოდეს A, მიგველოდნეს H.

7-8. და ვითა გაეჩნდით რასაცა წამს გვენახეს Q.

8. გავსჩნდით AHMQI+და R. +წამსა ზედან (ზედა FLPS) EFLPS. შამოგვი-
ტევეს D, შემოგვიტივეს ENPQR, შემოგვიტივეს H, შამოგვიტივეს L. ცხენი ცხენ-
ბით FQS,—HR. და—LQ. ღმერთმან ვითა R. თქუენთა A.

9. ვით DI+ჩუენ ისინი EFLPQS. დავკადეთ A. გავზადენით DEGHMNPQRS,
გავკადენით L. და—EGHHMNR. დავკოცნით—GHMNR, +და Q.

10. ზღვისა A, ზღვის DPQS. ცოტა+და PQ,—R. შვენიერი A, შვენიერი G,
შვენიერი და ცოტა M, მშვენიერი Q.

11. კარგი FQS. ქალაქისანი—R. გამოგვეგებნეს A, გამოგებნეს D. ~ძღუნითა
წინა R. ძღუნითა A, ძღუენითა E, ზღუნითა P.

12. ყოველი ერი ყოველნი Q. შეასხმიდეს A, შეასხმიდეს D, შეგვასხმიდეს E,
შეასხმიდა F, შეგვასხმიდეს M, შეგვასხმიდა S, შეასხმიდეს Q. დაეკავით L. შინა
შიგან FS, შინ H.

ნა სამი დღე, განვისუენეთ და მივედით ზღუისა პირსა. თქუა უს-
იბ: აქა ვითა ვართ, დღე ერთ ნავითა მოვლენ ლაშქარნი, რომე
არცა რიცხუი იყოს და არცა შეგება. არს მათ თანა ერთი კაცი მწი-
თური დიდ [v]ი და ყოველსა ლაშქარსა ზედა თავადი არს. და მათ ლა-
5 შქართა აბჯარი ჩუენსა გაჰკუეთს და ჩუენი მათსა ვერა გაჰკუეთს.
თუ ვით იგი თავადი კაცი მოვკლათ, ყუელა განქარდების, თუ
არა, სხუა ღონე არა არსოა.

„ვლეთ ერთი დღე სხუა. ვითა თქუა უსიბ, მოვიდა ლაშქარი აუ-
რაცხელი ნავითა. გუესროდეს და შეგუაჰირვებდეს. მაშინ გუიყი-
10 ლა ბადრი იამანისძემან: ჩაიმაღენით ნავსა შიგანო! ჩავიმაღ-
ენით ჩუენ, და მოვიდა იგი მწითური კაცი და ყიოდა: «იხუეწენითო!»

1. დლე+ლა EFLPQS. ~გავისუენეთ სამი დღე D. განვისუენეთ A. გავისუენეთ
GHMNR. და ნერმე EFLPQS, წავედით მუნი (მუნ R) GHMNR. მივედი G) წე-
ვიახლენით M. წავედით R. მივედითენით S. ზღუისა A, ზღუის DMNR, ზღუი G.
პირსა+ლა DEFGHLMNPQRS. თქუა A.

2. აქ R. ~ვითა აქა P. ვითა... ერთი ვითარ დღეთა GHMN, ვითარ R. დღე
ერთი—L. და Q. ნავით GHMN—Q. ~მოვლენ ნავითა EFLS. მოვლენი მოვლან
H. ლაშქარნი+თუთალაენი ნავებითა Q. რომელ EMN, რომლისა Q)—R.

3. არცა რიცხვი A) ურიცხვი D, არც რიცხვი GHL, არა ეგების რიცხვი Q.
იყოს—Q, არის R. არც AEGHLN—Q. შეგება+ლა არც მათგან D, +ლა EFL
PS, შეგება G, შეგება ეგებოდეს HN,—Q. +შეგება ეგებოდეს M, +ლარცა წეწა ეუ-
ბოდეს R. არის G. მათ თან DG, მათანა P)—Q. კაცი მწითური) მწითური კან-
კი Q. მწითური+მეტად EFLPS.

4. დიდი) კაბუკი GHMN,—R. და—GHMNR. ყოველთა EFLS, ყოველისა N. არს
მათ Q, ყოველს R. ლაშქართა DEFLQS. ზედან E)—LQ. არის FGRS)—Q. და—EFS.
და მათ ლაშქართა)—L, მათი Q, და მათ ლაშქარისა R.

5. ჩუენსა A. ჩუენ D, ჩუენსა M. გაჰკუეთს A. ჩუენი A. გაჰკუეთს) გუკუეთს D, გა-
კუეთს EFNQS, გაკუეთ G, გაკუეთს H, და LR, გაჰკუეთს R. და ჩუენი... გაჰკუეთს—
GHNS. ჩუენი) ჩუენ Q. მათ D. ვერა) არა Q.

6. თუ ვით) და თვით EFS: თუ DLR, თუ ვითარ GHMN, და თუ ვით P. რა
ვითა Q. იგი+ანო A*. თავადი—L. მოვკალით AL, მოუკალით H, მოუკალით M.
მოუკალით N, მოკალით P, მოკედის R. ყუელა) იგი ყოველი ლაშქარი L. განქარ-
დებისო A, გაქარდების DHMN, გაქარდება Q.

6-7. თუ არა) თვარა ADLP, თუ რა E, და თუ არა (+და R) HMNR.

7. სხვა A. არ HLN. არისო EFHLMNPQS, არის რაო G, არის R.

8. ველთ P)+მაზედა Q. ~დღე ერთი QR. სხვა A)—R. სხუა... უსიბ) და Q.
ვითა) სხუა ამაზედა (ამას ზედა F) EF, ამაზედა LP,—R, ამას ზედა S. თქუა D.

9. ნავითა)—A. ვითა EFGHLMNPRS, ურიცხვი ვითა Q. გვესროდეს A. შე-
გვაჰირვებდეს A. მას შინ Q.

10. ბადრიმ R. იამანისძემა D, იამანისძემან M)—R. ჩაიმაღენითო Q, ჩაიმაღნო
R. ნავსა შიგანო) ნავშიგა GM, ნავშიგან HN, ნავსა შიგან მაშინვე P, ნავშიგანო R,
ნავსა შიგან DQ, ნავსა შინა FS.

10-11. ჩავიმაღენით ჩვენ და A)—FQ.

11. ჩვენა N) ნავსა შიგან S,—R. და—DEGHLMNPRS. მწითური) თავადი
DEFGHLMNPQRS. კაცი)+ლა თვით თავადი A. და—FLP. ჰყოლა R)+ვითა EF
LPQS. იხევეწენითო A, დაიხუეწენითო DGHMN, გვეხევეწენითო Q, ახევეწენითო R.

* A-ში რესტავირების შემდეგაა მიწერილი.

რა მოგუეახლა, ახლტა ბადრი იამანისძე და მისსა ნავსა შიგან ჩახლტა, დაჰკრა კრმალი მას თავადსა მწითურსა და მოკლა.

„გავიარეთ ზღუა და მივედით მას კუნძულსა, სადა ზღუათა მეფისა ქუეყანა იყო. და მას კუნძულსა შიგან იყო ქუეყანა—ოცი ათასი სოფელი. ვნახეთ ქუეყანა, რომელ არა ნახულა კაცისა თუალითა 5 ვგეთი. მოეწონა ბადრი იამანისძესა.

„და ვიარეთ სამი დღე, და მოაქსენა უსიბ: «აქა ტალა გუიჯობსო». დამაყენეს მე. თავის ქება არა ჯამს, განა არა უბადოდ ვიყავ. დილასა ნახა მეფემან, დიადი კაცი მეკოცა და ცხენი. დამიბაღლა.

10

„ვიარეთ იგი დღე. მიმწუხრდა. თქუა უსიბ: «აქა ტალა გუინდ-

---

1. რა კითა DGHMNP, ოდეს EFLQS, და კითა R. მოგვეახლა A, მოგვიახლა EN, მოგვეახლოვდა F. იამანისძე—R. და—FQS. მისა DHNPQ, მის R. ~ნავსა მისსა L. ნავსა შიგან ნავში R.

2. ჩახტა GHLMNQ. დაკრა FQS. კრმალი+თავსა G. ~თავადსა მას (მას G) GM, თავსა მას თავადსა N. ~მწითურსა (წითურსა P) თავადსა EFLPQRS.

3. ზღვა AI+იგი EFLPS. და იგი Q. მედით AI გავედით Q, +მივედით N. ზღვათ Q.

3-4. მას კუნძულსა... იყო ქუეყანა მას კუნძულსა, სადა იყო ზღვის კუნძულსა შინა A, მას კუნძულსა სადა იყო ზღუათა მეფისა ქუეყანა მისი იყო ზღვასა შიგა კუნძულსა D, კუნძულსა მისსა იყო შიგან მისსა ქუეყანა L, მას კუნძულსა სადა იყო ზღუათა მეფისა (მეფის R) ქუეყანა და ზღვისა კუნძულსა შინა იყო (+ქუეყანა მისი M)MR. ზღუათა... ქუეყანა იყო ზღვათა მეფისა G, (+იყო HN) ზღვათა (ზღვათ P) მეფისა (მეფის N) ქუეყანა (+იყო P) და ქუეყანა მის (მისი NP) იყო ზღვასა შინა კუნძულსა HNP.

5. რომელი ADR, რომე FLS. არ DL. კაცისა—D, კაცის FLS, კაცსა G, კაცისაგან Q. თუალითა თვალისაგან A, თვალთა P,—Q.

6. ეგეთი ეგრეთ L, აგეთი მშვენიერი და Q. მოგვეწონა GHMNR. ბადრის LP. ბადრი იამანისძესა—GHN, დიდად M, დიდათ R.

7. და—EFGHLMNPQRS. ~დღე სამი Q. და—MR. მოახსენა A. აქ D. გვიკობს D) გვინდაო LR.

8. მე—Q. თავისა FLPQS. არ R. ჰქამს L) ვარგა R.

9. დილას DGMN. ნახნა G. მეფემა N)+და EP. დიადი და D, დიდი FGNS. კაცი Q. კაცი... ცხენი ცხენი და კაცი დამეხოცნა R. მეკოცა—GHMN, დამეკოცა L. და ცხენი—EFLS, +ნახოცი GHMN, და Q. დაიბაღლა AI მაღლი მიბძანა (+კითა R) GHMNR, +და Q, +კითა M.

11. იგი—GHMNR. დღე)+და რა EFLQS, +და P. ~მიმწუხრდა დღე M. მიმწუხრდა)+და NQ, მაიმწუხრდა P. ~მიმწუხრდა დღე და R. თქვა A. აქ G. გუინაო ADMN, გინაო H, გვიჯობსო L, გვინდა R.

„კითა შელამდა, გაჯდა თეთრსა ტაიქსა და წავიდა. შეხედნა ინდომან კაბუკმან და ეგრე თქუა: ჳის მისსა აჰხანაგსა ეშინიან, ფუ მასო». დადგა ტალას მას ღამესა. არცა გუესმა კმა, არცა ჟღავილი. ოდეს დილას ვნახეთ, რომე ჩუენ ყუელასა გუეგოცა, სამი ეგზომი მარტოსა დაეგოცა. უსიბ თქუა: «ალარა არის გზა საჰირო, 5 მიეწურვილვართ ქალაქსა».

„ვლეთ სამი ღლე სხუა და მივედით ქალაქისა კართა. და ვნახეთ ქალაქი დიდი და შუენიერი, და დავედგით ქალაქისა კართა. მოეგზავენეს ზღუათა მეფესა კაცნი და შემოეთუალა: «ვაშად მოხუედ, ბადრი იამანისძეო, კაბუკობა მესმის შენი და მიხარის». გამოეცა 10 კარავი და დაგუიდგეს, და გამოეგზავნა სანუკუარი და განვისუენეთ მას ღლესა. მეორესა და მესამესა ღლესა მოვიდეს მოქალაქენი,

1. გაჯდა შეჯდა GL. თეთრსა ჴესა G. შეხედა A.

2. ინდომა კაბუკმა D, ინდო (ინდომ L) კაბუკმან FLQS, ინდომ R. და—D, ეგრე—EFLQRS. თქვა A. მისა D, იმის EFLPS; ამის Q. აჰხანაგს LQ. ვის მისსა აჰხანაგსა ეშინიან აწ ვისცა მას თანა (მისთანა N) მხლებელსა (მხლებას H, მხლებს N) ეშინოდეს GHMN, ვის ან ვისცა მასთან მხლებელს კაცსა ეშინოდეს R.

3. ფუი DHM, თუ FQS. იმასო EFLPQS, მასო GMR, მაგასა N. ტალასა DEFPQS, ტალად GHMNR. ~მას ღამესა ტალასა L. გვესმა A. კმა+და LPQRS, კმამა N. არცა და არცარა DF, და არცა E. ელივილი AHMNPR, ელივილი EFLQS, ელივილი G.

4. ოდეს—R. დილასა DEFHLPQRS. რომ QI რაც R. ჩვენ A. ყველას G, ყველა N დილასა Q, სამთა R. გვეგოცა AI—Q, დაგვეგოცა R.

5. ეზომი A. მარტოს GN. დაგვეგოცა LI—P. აღარ DGHNL, არღა R. არს R, გზა გზასა ჴედა (ჴედან E) EFLPS, რაო Q. საჰირო+გზაჴედა Q.

6. მიეწურვილვართ AGHLM, მიწურვილვართ EFPS, მიეწურვილართ N. ქალაქსო R.

7. ვლეთ+მუნ Q. ~ღლე სამი Q. სხვა AI—QR. ქალაქსა N. ქალაქისა კართა ქალაქად და M. ქალაქსა R, ქალაქისა კარსა G, ქალაქისა კართ და H. და მოვეგბენეს წინა AFMR,—GH.

7-8. და ვნახეთ... ქალაქისა კართა—F.

8. ქალაქი—R. შუენიერი და AI შუენიერი DGMNR, შუენიერი E, მშუენიერი Q. დავედგით A, დავედგით P. კარსა DGR+და LI+ჰა ბადრი იამანისძისა ჴღუათა მეფისას მისულა P. მოეგზავენეს DEGHLPNQS, მოეგზანა M, მოეგზავნა R.

9. ჴღუათა A. კაცი DMNR. ~კაცი ჴღუათ მეფესა R. შემოეთუალა A, შეუთულა DI+კითა EFLPQS. ვაშათ DI+რომე EFLPQS. მოხუედ AEGMQRS, მოხუედ D.

10. კაბუკობა მესმის მესმოდა კაბუკობა R. მესმა HMN. ~შენი მესმის D. შენო Q. მიხარიან E, მიხარისო HQ.

11. კარავი და კარავი EFGHMNPS, კარავი დიდი და Q. დაგვიდგეს და AI დაგვიდგეს GL. გამოგზავნა A, გამოგზავნა HM. სანუკუარი A, სანუკუარი GHN. და—P. გავისვენეთ ADHP+და N.

12. ღლესა ღამესა GHLMNR, +გამოისუენეს P, +სამსა Q. მას ღლესა... მესა-მესა—Q. მეორესა+ღლესა D. ღლესა მოვიდეს—D, მოვიდეს GHNP.

ნახეს და მოეწონა პატრონი ჩუენი, რომე არა იყო სწორი მისი სი-
შუენიერიტა და ჭაბუკობითა. გუეგონა, აღარა არის გზა საჭირო
ჩუენიო.

„გამოეგზავნა კაცი ზღუათა მეფესა და შემოეთულა: «შვილო
5 ბადრი, დიდი კირი* გინახავს ზღუათა ზედა და გზათა შინა და
დიდნი ომნი გარდაგიქდიან, რომე არავის უქნიან ნაქმარნი ეგეთნი.
მე სიძე ეგეთი ჭაბუკი მინდა. აწ გაასრულე ჭაბუკობა შენი: კაც-
ნი არიან სამნი ჩემნი და შეები! თუ დააჯერნე იგინი, მაშინლა
ხარ სიძე ჩემი».

10 „მოაქსენა პასუხი ბადრი იამანისძემან: «მე ჭაბუკობისა ძებ-
ნად წამოსული [v] ვარ სახლით ჩემით. აწე, თუ ათასიცა გყავს,
ვირე არა შევებმი, თუცა შენ შემრთევდე, მე არცა ეგრე შევირთო».

1. ~და ნახეს MR. მოეწონათ FGHNQS|—MR. ჩვენი A| ჩემი Q. იყო| ჰყვნ-
და R. მისი—R. სიმშუენიერიტა AMPR, შუენიერებით L.

2. გუეგონა+თუ EFLPQS. აღარ ELNR, არღარა S. არისო N, არს P|+რა
FQS. გზა—ADGHMNR. საჭიროვო Q, საჭიროო R.

2-3. ~ჩვენი საჭიროო R.

3. ჩვენიო A, ჩვენი Q.

4. გამოეგზავნეს G, გამოეგზავნა M. კაცნი G. ~ზღუათა მეფესა კაცი Q. ზღუ-
ათა A, ზღუათ R. შემოეთულა A, შამოეთულა DN, შემოეთულანეს G.

5. დიდნი R. კირნი D. დიდი კირი... გზათა შინა და—R. ზღუათა A. ზედან G|—
FS. და—DL. გზათა|—L, გზასა. Q. შინა| შიგან DHM, ზედა FPQS.—L. და—
FGHLMNPQS.

6. დიდი ომი GL. გარდაგიხდია Q. არვის N. უქნია ADMQR, უქმნიან FHNS,
უქმნია G. ეგეთნი+და FLPQS, ეგეთი G.

7. ეგეთი—N. ჭაბუკი მინდა| მინდა შენებრი (შენებრი G) ჭაბუკი GHMN,
მინდა ვითარი შენა ხარო R. აწე MR|—Q. გასრულე DP, გამხიარულე R. გაასრუ-
ლე ჭაბუკობა შენი| რომე Q. კაცნი—R.

8. სამნი|—N.+ჭაბუკნი R. ~ჩემნი სამნი GHLMQ. და შეები| კაცნი მათ შე-
ები R. შეები| შეები და D. ~შეები (შეები Q) და FLPQS. დაჯერენ D, დააჯერენ
GHLM, დაჯერე Q. მაშინ GHMNPQR.

9. ~სიძე ხარ M. ~ჩემი სიძე Q. ჩემიო R.

10. მოახსენა A. პასუხი—QR. ბადრი იამანისძემან ბადრიმ R. მე| ვითა FLPQS.
ჭაბუკობის AP.

11. წამოსრული ვარ HP, წამოვსულ ვარ LR. სახლითა PQS. ჩემითა APQS.
აწ FHLNQS|—G. ათასიმცა G, ათასიც HR. გყუეს DL, გყავთ G.

12. ვირ D. არ DFGLNRS. შეეებმი| შეეებმიან R. თუმცა DFPGQS, თუმც R.
შემრთვიდე DFHLMNPQRS, შამრთვიდე G. არცა ეგრე| არ G, არც ეგრე HN,
არცა ეგე P, არა Q, ეგრეც არ R. შევირთავ DFHLMNPQS, შევირთავ GR.

* E-ში აქედან აკლია ტექსტს.

„წავიდა უსიბ ქალაქსა. მოვიდა და თქუა: «მიცნიან, რანიცა კაცნი არიან: ერთსა აბაში ჰქუიან და ერთსა—მოკლე ჰაბუჟი სიდიდისათვის, და ერთსა—არა ვიცი. მაგრა აქებენ და იტყუიან: «მათ სამთა ომი არ ეგების კაცისაგანო».

„გამოეცა ზღუათა მეფესა შესამოსელი და შემოეთუალა: «ხვალე 5 შენი და აბაშის ომი არისო». გაიხარნა ბადრი იამანისძემან.

„და ქალაქსა შიგან ციხე იყო მაღალი. დილას გამოვიდა მეფე, დაჯდა და დაისუა ასული მისი გუერდსა და ცოლი, და დაისხნა დიდებულნი მისნი. წამოდგა ყოველი კაცი ზედვად: რომელნიმე ზღუდეთა, რომელნიმე უბანთა; რომელთამე კარნი გამოვლნეს და დად- 10 გეს ზედვად.

1. მოვიდა და და მოვიდა ეგრე A, და მოვიდა P, მივიდა და R, და მოვიდა და Q. თქუა მოახსენა R. მიცნა DQJ მოაყვანინა იგი R. რანი DFLPQS, რანი GN, რიცი R.

2. კაცი—R. არიანი+ისინი FLPS, არიანო GHN. აბაშ N. ჰქუიან A. ჰქუიან FQRS. და—FGHLMNPRS. ერთსა მეორესა Q. მოკლ N. სიდიდისათვის A.

3. და ერთსა ერთისა D.—GHN, და ერთისა L, და მესამესა Q, და მესამეს R. არ AGHMNPQJ—R. ვიცი—R. მაგრამ AFNQSJ აზრამანიკ R. აქებენ და+ამას FLPS, აქებდნ და GR. იტყუიანი+ვითა FLPS, ამას ანობენ ვითა Q, იტყუოდნ R. მათი აბა R.

4. სამთ L. არა FMPRS. ეგებისო DGHMNR. კაცისაგანო FLSJ—GHMNR, კაცთაგან Q. ~კაცთაგან არა ეგებისო Q.

5. ზღვათა A, ზღვათ PR. და+ესე FQS, +ევრე L, +ასე P, —R. შემოეთუალა A, შემოეთუალა DJ+ვითა FLPQS,—R.

6. აბაშისა D. გაიხარა FGHMNR. იამანისძემა D.

7. და+მას FLPQS,—G, მას R. შიგან ზედან AHMN, ზედა DGR, შიგა P,—Q. დილას FLNQRS. მეფე+და მას ზედა G, +და PR.

8. ~და დაჯდა DHMN. და—G. დაისვა AJ დაისხნა FLS, დაისხნა R. ასული მისი გვერტსა AJ გუერდით ასული მისი DP, გვერთ (გვერტსა H, გვერდსა MN) ასული GHMN, თვისი ასული L, ასული R. მისი გუერდსა—FS. გუერდსა—Q. ცოლი+მისი P, +თვისი Q. და დაისხნა მისი და FLS, დაისხნა M, მისი დაისხნა R. დაისხნა—PQ.

9. მისნი+და FHMNPS. წარმოდგა G, და წამოდგეს L, წამოდგეს Q. კაცი—FLPQS, კაცი N. ყოველნივე L, ყოველნი N)—Q. რომელნიმე რომელიმე GHMQR. ზღუდითა FSJ უბანთა P, ზღუდიდან Q.

10. რომელნიმე უბანთა რომელთამე რომელთამე A, რომელნიმე (რომელიმე GHM) უბანთა რომელნი მე (რომელთამე GHLMN) DFGHLMNS, რომელნიმე P,—Q, რომელნიმე უბანთა R. კარნი კართა და რომელნი მე მოედანთა F,—R, კართა S. გამოვლეს DGPJ—FRS, გამოვლნეს L, +ქალაქისანი M. და—FGNRS. დადგეს—R, იდგეს S.

10-11. კარნი გამოვლნეს და დადგეს ზედვად მოდგა მჭერეტელთა რაზმი, თუცა გენახნეს, ამასა იტყოდი ქვეყანასა ზედა კაცი არის და სადმეო Q.

11. ზედვად მჭერეტად L,—R.

„გამოვიდა მოკლე ჰაბუკი. ეგზომ დიდი იყო, რომე ნიშანი არა მიეცემის. გაჯდა იამანისძე ცხენსა და გავიდა. შეუზახნეს ერთ-მანერთსა და შეიბნეს. ესრე არა გვანდა პირველი ომი, ვითამცა ცოტანი ყმანი ყოფილიყვნეს. იყო ომი დილითგან მწუხრამდე, და გაჰკირდა ომი. დამოკლისა ჰაბუკისა ყმამან შემოუტევა ცხენი, თუმცა ბადრი იამანისძესა ჰკრა. ნახა ინდომან ჰაბუკმან, შემოუტევა მას ყმასა, ჩაბალახსა ზედა ჭრმალი ჰკრა და მოკლა, ეგრე უთხრა: «მიეშუი, ძმაო, იმათ გარდიწყუიტონო». ვითა ნახა მოქნეული ინდოსა ჰაბუკისა ბადრი იამანისძემან, ფიცხლავ ცხენი გაიყუანა,

1. მოკლე ჰაბუკი იგი კაცი რომელსა მოკლე ჰაბუკითა (ჰაბუკობით L, ჰაბუკსა Q, ჰაბუკობითა S) უხმობდენ (უჭმობდეს LS) და FLQS, ჰაბუკი რომელი მოკლე ჰაბუკობითა უჭმობდეს და P. ეზომ AGM, ეზომი DH, ეგზომი P. რომ GLQR. რომელ M. არ AGHLMR.

2. მიეცემოდის Q, მიეცემოდა R. გაჯდა+ბადრი P. იამანიძე A, იამანისძეცა GHM, ბადრი LR. ცხენსა—DFGHLM PQRS. გავიდა+და D, გამოვიდა L. შეუზახნეს G, შეუძახნეს M შეუტევეს R. ერთმანერთსა და გავიდეს ყოველი ერი კერეჲდ A, ერთმანეთს H—DQ.

3. და შეიბნეს ესრე—R. ესრეთ FQS, ესე L. ~პირველი ომი მას არა გვანდა Q. ჰკუნდა DL. პირველსა L. ომი+ამას FPS, ომსა L, +მას Q. ვითამც AGHM, ვითა R, ვითარცა SJ—Q.

4. ცოტა R]—Q. ყმანი]—Q. ყრმათა R. ყოფილიყუნენ A, ყოფილიყო R]—Q. დილითგან]+ვიდრე Q, დილიდამ R. მწუხრამდი DG, მწუხრამდმე LQ, მწუხრამდის M. მწუხრამდინ R. და გაჰკირდა დაიჰკირა D, მოვიდა MR, გაიჰკირა P.

4-5. და გაჰკირდა... ცხენი შემოუტეა (შემოუტევა L, და შემოუტევა Q) ცხენი (ცხენით Q) ბადრი (+იამანისძემან FQS) (+და მოკლა ჰაბუკი Q) და მოკლის (მოკლე Q) ჰაბუკისა (ჰაბუკის L) ყმამან მომართა FLQS.

4-6. და გაჰკირდა... იამანისძესა ჰკრა დაიჰკირა ომი ბადრი იამანისძემან მოკლესა ჰაბუკისა ყმამან შემოუტევა ცხენი ვითამცა ბადრი იამანისძისათვის უნდა ეყრა GH.

5. ომი და—MR. და მოკლისა... ცხენი ბადრი იამანისძემა მოკლე ჰაბუკსა შემოუტევა ცხენი მოკლეს ჰაბუკის ყმამან D, ბადრი იამანისძემან მოკლესა ჰაბუკსა შემოუტევა ცხენი და მოკლისა ჰაბუკის ყმამან P, მოკლის ჰაბუკის ყმა და R. ყმამან ყმა M. შემოუტევა M. თუცა L, ვითამც MR.

6. იამანისძისათვის FQRS, ანანისძისათვის L, იამანისძისათვის M]+ჭრმალი P. ჰკრა] (+უნდა M) ეყრა FLMQRS. ინდომა ჰაბუკმა D, ინდო ჰაბუკმან FLS. შემოუტევა D, შემოუტეა FG, შემოუტევა MP, შეუტევა ჰკრა R.

7. მას ყმასა]—Q.+ყმალი R. ~ჰკრა ყმალი ჩაბალახსა ზედა GHM. ზედან FLQS]—R. ჰკრა] სცა F, კრა S. ~ჰკრა ხმალი Q]—R. და მოკლა] მოკალ D.+და Q.

7-8. ეგრე უთხრა... ნახა მოქნეული ეგრეთ მოქნეული ვითა (რა R) ნახა GHMR.

8. მიეშეიA] მიშეულე D, მიუშეი FLPS. იმათ ეგრე F, ამათ L. გარდიწყუიტონო A, გარდაიწყუიტონ DF, გარდაიწყუიტონო L, გარდასწყუიტონო Q. მოქნეული—L. ინდოს DLPS, ინდო FR]—G.

9. ჰაბუკისაგან FHLMPQRS]—G. ბადრი—GHMQR. ამანისძემან L]—Q. ფიცხლავ DGH, ფიცხლად FLMPQS. გაიყენა FGHQS.

შემოიქცა და შემოუტია* და იყივლა: «აწ მნახე, ინდო ჭაბუკო!»
ჭკრა კრძალი ჩაბალახსა და წინას ტახტას უნაგირისას დაასუა.

„იყივლეს მაშინვე სრულიად მოქალაქეთა და თქუეს: «კურთხე-
ულმცა არის მარჯუნე შენი და ჭაბუკობა შენითა». გარდააყრიდეს
თავსა ღრამასა და ღრაჰკანსა და თუალ-მარგალიტსა. გარ[ვ]დაცდა 5:
უსიბ, დაიწყო უბეთა ჩაყრა და ეგრე თქუა: «ისი ცოლსა შეირთავს
და ჩუენ ღრამასა და თუალსა რად არ ავკრებთო!»

„მაშინ დაიცა მეფემან მუჯლსა კელი და შეღმართ წავიდა და
ეგრე თქუა: «ვინ მოვიდა, რომელმან ამომიწყუიტა ლაშქარნი და
დამიკოცნა ბუმბერაზნიო!» მერმე გამოეგზავნა კაცნი და გამოეცა 10
შესამოსელი და მოელოცა ომი.

1. შამოიქცა D]—FLQRS. და—FLS. შამოუტევა D, შემოუტევა GHLQR. შე-
მოუტევა MP. და] ესრე GHN, ესრეთ M. იყივლა შეივლა GH, შეპყივლა MN,
თქვა Q, შემოიყვლა R. ნახე AGH, მნახეთ F, ნახო MR, ნახეთ NQ. ინდო ჭაბუ-
კო]+თუ ვითარი ჭაბუკი ვარო F, ჭაბუკობა ჩემითა GHMNR. ჭაბუკო P] ჭაბუ-
კოვ ნაყვითი ხლმისა ჩემისაო Q.

2. კრა FRS] არა G. ჩაბალახსა+ზედა D. წინას] წინ GN, წინა HLP, წინასა Q.
ტახტას DFHLPQS, ცხენისა ტახტას R. უნაგირისას—DFGLNPQRS. დასეა A,
დასუა D, დაასო M, დასო PR, დასეა Q.

3. იყივლეს მაშინვე სრულიად] მაშინ იყივლეს DFGHLMNPQRS. და თქუეს—MQ.

3-4. კურთხეულმცა არის] კურთხეულარმცა D, კურთხეულმცა ხარ და F, კურთ-
ხეულმცა არს GHNP, კურთხეულ არს L, კურთხეულმცარს M.

4. არს RS. მარჯუნე A, მარჯუნა DGHLP, მარჯენი M. შენი—FLQS. და—
Q. ჭაბუკობა შენითა ბადრი იმამნისძისაო და Q. შენითა შენი H]MN. გარდაყრიდეს
DMQRS, გაარდაყრიდეს F.

5. თავსა+თვალსა და R. ღრამასა და] ღრამასა LR, ღრამსა და NQ. ღრაჰკან-
სა D, ღრაჰკანსა FHNPS]—R. თვალ-მარგალიტსა A] თუალსა და D, თვალსა FG
HLMQS, თვალს N, თუვალსა P,—R. გარდაცდა] გარდახლტა Q.

6. დაწყო A] და FS. და დაუწყო კრეფა და R. დაიწყო უბეთა ჩაყრა და
უბეთა ყრა დაიწყო L. და უბეთა იყრიდა მის გოჰარსა Q. უბეთ R. ჩაყრა ჩაიყა-
რა FS, ჩაყრად GHMNP, ყარა R. ეგრე—R. თქვის GH. ის G]—H, იგი L. ცოლს
G, ცოლსა N. შეირთავსო და AQ, შეირთავს DFLPRS, შეირთავს და GHMN.

7. ჩვენ A] მე Q. ღრამასა და]+ღრაჰკანსა (+და S) FS, ღრამასა ღრაჰკანსა
და L, ღრამსა ღრაჰკანსა და P,—Q. ღრაჰკანსა R. თვალს A, თვალს (GR)—Q. არა
PQ. აკრებთო AHR, ავკრებთო DL, ავკრებთო FG]MNS, ავკრებ ღრამასაო Q.

8. დაიცა]+ზღვათა L, იცა Q, დაიკრა R. მეფემ R. მუჯლთა GHN]—R.
~მუხლზედ ხელი მეფემან Q. წადმართ F, შეღმა R. და—FPRS.

9. ეგრე—QR. თქუა ვინ] თქვენ R. რომელმან] რომელ მე D, რომე Q. ამომი-
წყუიტა A] ამოწყუიტა N, ამომიწყუიტა P, ამომიხოცა Q. ლაშქარი PS, ლაშქარნიო Q.

10. დამიკოცნა] ამომიხოცნა D, დამიხოცა HN,—Q. ბუმბერაზნიო A, ბუმბერაზ-
ნი DG, ბუმბერაზნი FS, ბუმბერაზნი HMN, ბუმბერაზნი P, ბუმბერაზნი ჩვენიო R.
მერმე—DFGHLMNPQRS. გამოუგზავნა H, გამოუგზავნა M. კაცი DFGHLMNPRS.
გამოეცა] გამოეგზავნა R.

11. შესამოსელი] შესამოსი FS. ომი]+მაშინ FQS, გამარჯვება GHMNR.

* N ხელნაწერში აქედან გრძელდება ტექსტი.

„მოიყუანა მეფემან ზღუათამან დიდებულნი და დაჯდა. მიუგ-
ზაგნა ასულსა მისსა კაცნი: «შვილო, მე დავებერებულვარ და შენ ხარ
შვილი ჩემი მკუილრი! და ესეთსა ქმარსა ვეძებდი შენთვის, რო-
მელმცა არავინ იყო დამართებითი მისი. აწე, შვილო, აღარა ვაბრ-
ძოლოთ ამას კაცსა, კმაა. ომნი გარდაუქლიან და ნაქმარნი უქნიან.
5 ამის ერთისა* ჩუენისა ყმისა ომი არა ეგების კაცისაგან, და შე-
ირთე ისი კაცი ქმრად».

„მაშინ გამოსცა პასუხი მოკლე, ვითა: «მე ეგეთი ქმარი არ
მინდა, რომე ეგრე ვგონებდე, თუ მისი დამართებითი კაცი არისო

1. მოიყუანა MPQR. მოიყუანა... დიდებულნი და] მაშინ გაიგმო დიდებულნი
ზღუათა მეფემან L. ზღუათამან A. ~დიდებულნი ზღუათა მეფემან FQS, ~ზღუათა
მეფემან დიდებულნი GHMNR. დიდებული D. ~დაჯდა და FPS. დაჯდა+და DL,
ჯდა და Q. მიუგზაგნა+კაცი Q.

2. მისსა] თვისსა FGHLMNQRS. კაცნი+კვითა FPS, კაცი და შეუთვალა GH
MNR, ვითა LQ. შვილო—Q. დაბერებული ვარ GHN, დაბერებულვარ MPS. შე-
ნა H.

3. ~ჩემი შვილი L. ჩემი +და Q. მკვიდრი და A]+მე Q, მკვიდრი ამა მამუ-
ლისა R. და—L. ვეძებდი+და F. შენთვის A. რომელმცა] რომელმანცა D, რომელცა
FQS, რომელ GHMN, რომელიმცა L, რომელ R.

4. არვინ P. იყოს D, ყოფილიყო FLQRS, არის G. არს HMN. დამართებითა
DFQS, დამართებით სწორი GHMN, დამართებით PR. მისი] ამა ყმისა GHMN,
იმისი P, მის ქვეყანასა ზედაო R. აწ DFGHLMN PQRS. შვილო+მიპოვნი ეგეთ-
თი კაცი და R. აღარ DFGHLNPQS, აღარავის MR. ვაბრძოლოთ] ვაგრძელოთ
D,—FS, ვაბრძოლებ GHMNR, ვაგრძელოდ P.

5. იმას DLPS, ამ G, იმა HMN, იმის Q]+R. კაცისა Q]+R. კმა] კმა რო-
მე D, კმა FPQS, +რაც G, +რაცა HM, კმა არს L, რაცა N, კმა რაც R. ომნი]+
რაც FS, +რაცა Q, ომი R. გარდაუქლიან] გარდუვლიან Q, გარდახდია R. ნაქმა-
რი A. უქნიან FGLNS, უქნია Q]+R.

6. ამისი D, ამა FHMNQRS, ამ GL. ერთის L. ჩუენისა A]+FLPQS, ჩუენის H.
ყმის GLP. არ GHLN.

6-7. და შეირთე ისი კაცი ქმრად] დიდი ბუმბარეზია (ბუნბერაზია Q) და მის
(ამის Q) უომრად შეირთე (შეირთევ Q) კაბუჯი იგი (ისი და Q, ისი S) შეენიერი
და სახელოვნნი ბადრი იამანისძე ქრმად შენდა FQS. შეირთევ HR.

7. ის LR. ქრმად AGHMN, ქრმათ L, ქრმადაო R.

8. გამოსცა]+ასულმან მისმან G.+ასულმან HMN. მოკლე] მომკალ G, მომკა-
ლა H, მომკლა N, +ასულმან თვისმან R. მე—GHMNR. ქმარი] კაცი FHLMNPQ
RS. არა PR.

9. მინდაო R. რომე]+AP, რომელ R. თუ—QR. მისი] მისად R. დამართებით
FGHS. კაცი+კიდევ R. არს L] იყოსო ყვეყანასა ზედაო R.

* D-ში აქედან აკლია ტექსტს.

და ანუ უკეთესი ქუეყანასა ზედაო. აწე შეაბით ისი მესამეცა და, თუ აჯობოს-ლა, დაემორჩილდე ბრძანებასა თქუენსაჲ.

„დაუმიძიდა მეფესა და დიდებულთა, განა ღონე არა იყო. გამოეგზავნა კაცი ზღუათა მეფესა და გამოეცა შესამოსელი და შემოეთულა: ღმერთმან იცის, არა ჩემგან არის, განა თუით გაიგონე, 5 ვისგან არისო. აწ თუით შენი და აზარმანიკის ომი არისო. აჯობო, სიძე ხარ ჩემიო.

„ბადრი იამანისძემან გასცა პასუხი: „ვიცი, მეფეო, რომელ ეგე კაცი მოგწყინებოდეს და დამაჯოცინენ; და ეგე კაცი უფრო მოგწყინებოდეს, და მართალ ხარ, უსარგებლონი კაცინი იყვნეს. აწ 10 გიბრძანებია, დია ღმერთო, შევიბნე [13]თო. თუმცა არა გებრძანა, მე უომრად არცა ეგრე გაუშუებდი.

„დილასა გამოვიდა მუნვე ზღუათა მეფე და დაჯდა მასვე ადგილ-

---

1. და—GHMN. ანუ ან L. უკეთესიო R. ქუეყანასა—R. ზედაო ზედა იყოსო GHMN,—R. აწ FGHLNPQS. შეაბით შააბით G, შეაბი Q. ის Lj—Q. მესამე-საც H, მესამე კაციცა L, მესამესა Q.

2. აჯობოს FGHLMNQRS. თქვენსა Aj+და თუ (+არა FS) შენი ფალავანი სჯობდეს და მე ისი (ის S) ვინდომო FQS, შენსა P, თქვენსაო R.

3. ~დიდებულთა და მეფესა Q. და+დედოფალსა R. განა—GHMN, მაგრა L, გარნა Q, სხვა R. ღონე+მის მეტი FQS. არ AGHL. იყო+მის მეტი L. მოეგზავ-ნა G, გამოეგზავნა M, გაუგზავნა N.

4. კაცი—R. ზღუათა A, ზღუათ Pj—R. შესამოსელი და+ეგრე FLPQS, შესა-მოსელი R. შემოეთულა Aj+ვითა FLPQS, შამოეთულა H,—R.

5. ღმერთმან—R. იცის ესრეთ უარის R. არ P. არის არ არის L, არს R. გა-ნა—R. თვით A. გაიგონე გაიგონებ თუ FS,—G. გაიგონებ LQ,+თუ P.

6. ვისგანაც LR. არისო—L, არის და Q. აწ MR. თვით Aj—FLQRS. ~თვით აწ G. აზარმანიკის AG, აზარმანიკის LN, აზარ მაქანისა P, ზრამანიკის R. არი-სო+და თუ FPQRS, და თუ L.

7. ჩემიო ჩვენიო P.

8. ბადრი—GHMNR. იამანისძემ FQj+ეგრე GHMNR.—L, იამანიძემ S. პასუ-ხი+ვითა FLPQS. რომელ—FLPQS, რომე GHMN, რომ R.

9. ეგე—R. კაცი QR. და—GH. დამაჯოცინე AGHMNPQ, მახოცინებლ R. და—GHMN, მაგრამ R. ეგე ეგრე F, ეგ Q. კაცი—FGHLMNPNQRS. მოგწყინე-ბია FGHLMNPNQRS.

10. მართალ ხართ Lj+ეგე R. იყუნეს A, იყუნენ N. აწ FS.

11. გიბრძანებია+და G, გიბრძანებით და HM. გიბრძანებიან და N, გიბრძა-ნებით R. ღმერთოვო Qj—R. თუმცა თუცა თქვენ L, თუცა N,+თქვენ R. არ GHLN. გებრძანა გებრძანებინათ H, გებრძანათ LMR, გებრძანათ N.

12. არც R. ეგრეთ R. ~არცა ეგრე უომრად L. გაუშუებდი Aj+აქა ომი მესამე ბუნბარეხისა და ბადრი იამანისძისა P, გაუშუებდი R.

13. დილასა—FGHLMNPNQRS. მუნვე—FGHLMNPNQRS. ზღუათა A, ზღუათ P. და—LQ. ადგილთა Q.

სა. გუერცა დაუჯდა დედოფალი, და დაისუეს შუა ასული, და მათ გარე დაისხნეს დიდებულნი. და ემოსა ქალსა ძოწეული ოქრო-ქსოვი-
ლი, და ვთქუი: «თუმცა არა გორციელია, მზე არისო». წამოდგა ზე-
და ყოველი ქალაქი, და დიდი და მცირე ტიროდეს ბადრი იამანისძე-
5 სათუის.

„შეეკაზმა ბადრი იამანისძე და გავიდა. აზარმანიკ გუიანად
გამოვიდა. მაშინ, ვითა გამოვიდა აზარმანიკ, ექენნეს დიდებულნი
ზღუათა მეფესა და მისსა ასულსა: «ნუ ვაბრძოლებთ, თუარა მოვაკ-
ლევინებთ იმას კაცსა სასიძოსა თქუენსაო». და ვერა პირი უპოვეს.
10 მოვიდეს დიდებულნი და ექენნეს აზარმანიკს: «ნუ გახულო». მან
გაიწყრო გული, იკრა მათრავი, წამოაძგერა დიდებულთა ცხენი და

1. გვერცა A. დასევს A.

1-2. გუერცა დაუჯდა... ასული და მათ გარე დედოფალი და ასული შუა მათსა
და FS, და დაჯდა დედოფალი გვერდით მისსა და დასევს (დაისვა MN) ასული მისი
შუა (შუა მათსა L, შუა MN)(+და GH LN) GHLMN, და დაჯდა დედოფალი გვერდით
მისისა და დასევს ასული შუა მეფემან და დედოფალმან P, დედოფალი და ასული
მათ შუა დასევს და ეგრეთვე Q- და დაჯდა დედოფალიცა და დასევს ასული შუა R.

2. დაისხნეს დიდებულნი დიდებულნი იახლნეს Q. და—G. შემოსა Q. ოქროს-
ქსოვილი H, ოქროქსოილი N, ოქროთქსოვილი Q.

3. და ვთქვი A1 ვთქვი FQ, სთქვი L. ვთქვი თუმცა1 სთქვამცა GH, სთქვიმცა
M, თქვესმცა N, სთქვი თუმცა P, თქვესცა R. თუცა L. არაა GM. ხორციელი FG
HMNRS1+იგი ქალი Q. არსო Q. წარმოდგა R.

4. ყოველნი Q1—L. ქალაქი და1 ქალაქი FHLMNPS. ქალაქით და Q. დიდი და
მცირე—GQ. მცირე+და FHLMNPRS. ბადრი—GHMN, ბადრისა R. იამანისძე-
სათუის A, იამანისთუის L, თავსა R.

6. შეიკაზმა L. შეეკაზმა M, შეკაზმა QR. ბადრი—GHMNR. და—L. გავიდა1+
იქით GHMN.+მოედანსა Q. ~აზარმანიკ გვიანად გავიდა L. აზარმანიკს R, აზრა-
მანიკი N, აზარმანიკი P, აზარმანიკი Q. გვიან G.

7. გამოვიდა1 გავიდა GQ. ვითა გამოვიდა აზარმანიკ ექენნეს1 მივიდეს (მივიდნეს M)
ექვსნი GHMNR. ექენნეს1 და1ექენნეს FS, და ექენნეს L, და ექენნეს P, და ეტყოდეს Q.

8. ზღუათა A1—GHMNR. მეფისა FGHLMNQS, მეფის PR. და მისსა—
FGHLMN PQRS. ასულსა1+ვითა FLPQS,+თანა GHMN, ასულთანა R. ვაბრძო-
ლევთ G, ვაბრძოლებ Q. ვაბრძოლებით R. თუარა A1 ნუ FQS,—GHLMNPR.
მოვაკლევინებთ1 მოვაკლევთ GHP, მოვაკლევინებთ L, მოვაკლევინებთ R.

9. იმა LPR. იმას... თქუენსაო1 საქმოსა შენსაო (შენსა Q) FLQS, ამა (იმა
HN, მას M) კაცსა საქმოსა შენსა (შენსაო HN) GHMN. სასიძოსა თქუენსაო1
საქმოსა შენსაო P, სარგოსი შენსაო R. უპოეს AFGMNS1+მერმე GHMNR.

10. მოვიდეს1 მივიდეს G. დიდებულნი და ექენნეს1—GR, დიდებულნი HMN. ექენ-
ნეს1 არქვეს FS, ექენნეს P, რქვეს Q. აზარმანიკს1 აზარმანიკსა (აზარმანიკს P) ვითა.
FPQS, აზარმანიკისა (აზარმანიკსა HM, აზარმანიკის N) თანა GHMN,+ვითა L
აზარმანიკითანა ვითა R. განვალა AJ გამოვალა FS.

11. გაიწყრო გული A1 იწყინა გავალ შევებში და მოვკლავო (მოვკლაო Q)
მან რომე (რომ QS) ბედითნი ფალავანი დახოცნა მე ის არა ვარ და იმათ სისხლ-
სა (სისხლს QS) ვაზღვევინებო FQS, გაიწყრომა გული L. მათრავი+და FGHLM
NPRS. წამოაძგერა1 წარმოაძგერა გულსა G, და აძგერა Q. დიდებულთა—R.
ცხენი—GHMNP. ~ცხენი დიდებულთა Q.

დასცნა, გამოვიდა. ოდეს ვნახეთ, არას ჰგვანდეს იგი წინანი. და მოეგზავნა ათი წყრთა რკინის არგანი: ესეთსავე მე ავიღებ და დღეს ამითი შევიბნეთო. აილო ბადრი იამანისძემან და ჯელს იმარჯუებდა.

„შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა და შეიბნეს. დილითგან 5 ვიდრე მწუხრამდის ომი იყო, და ვერა აჯობა ერთმანცა. შეიქცა აზარმანიკ და შევიდა ქალაქად. ბადრი იამანისძე თავისსა სადგომსა ჩამოვდა.

„მერმე მოატყენეს დიდებულთა ყოველთა ზღუათა მეფესა, ვითა: ჯარავინ არის დამართებითი მის კაცისა, და გიბრძოლებია აზარ-16 მანიკ და ისი* და ვერა გარდაუწყუებთა. ნულარა აბრძოლებო. სწადლა მეფეს[ვ]აცა, განა ვერა ქნა რა თავისსა ასულსა თანა.

1. დასცნა] დახოცნა F,—Q, +მიწასა ზედან R. ~ოდეს გამოვიდა (გამოვიდეს H გამოვიდ N) GHMNR. ვნახეთ—G, და ვნახეთ R. არას] არათ AGHLMR, არად N, არადა Q, რათ R. ჰგვანდეს] გევანდეს AFHLMNQRS, გევანდნენ G. იგი—R. წინა-ნი+თულავენი GHMNQR. და—R.

2. გამოეგზავნა FLPQS, მოეგზვნეს G, მოეგზავნენ HN, მოგზანეს M]+აზრა-მანიკის R. მწყრთა AFGNPQRS, მრწყთა H, მწყთა M. რკინის არგანი] რკინისა. არგანი და ეთქვა FS, რკინანი G, რკინენი HN, +და ეთქვა L, კინენი M, არგანნი და თქვა Q, კინენი და შემოუთვლია დღეს R. ესეთსავე ზე] მეც ამას R. ავიღებო QR. და—HP.

3. დღეს—GQR. ამითი] ამით FNS, მით L, ამითა P, ამითივე Q, ამათ R. შე-ვიბნათო FHQ, შევიბნათ N. ბადრი R. იამანისძემან M]—R.

3-4. და ჯელს იმარჯვებდა A]—FLPQS, და GHMNR.

5. ~ერთმანეთსა ნავარდი R. შეიბნეს—Q. დილითგან] დილიდამ R.

6. მწუხრამდე FHLPS]+იბრძოლეს და Q, მწუხრობამდის R. და—HNQ. ვერ GN]+თრომელმა Q, +თრომელმან მე R. ერთმამცა P]—QR.

7. აზრამანიკ L, აზრამანიკი N, აზრამანიკ P, აზრამანიკის R. შევიდა+შინა M. ქალაქად] ქალაქსა Q. იამანისძე M.

7-9. ბადრი იამანისძე... ჩამოვდა მერმე] მაშინ FLQS,—R. თავისსა... მერმე] კა-რავეში მობძანდა GHMN, და P.

9. ჰოასხენეს A. ~ყოველთა დიდებულთა FLS. ყოველთა—GHMNQR. ზღვა-თა A, ზღვათ Q. მეფეთა R. ვითა+გიბრძოლებთ R.

10. არეინ P. არს MR. ~მის კაცისა დამართებითა Q. დამართებითა FLS, და-მართებით GHNP. იმის H. და—GR. გიბრძოლებია] გიბრძანებია FS, +გიბრძო-ლებია N. აზრამანიკ LNP, აზრამანიკი R.

11. და ისი—FL, და იგი T. ის H]—QS, იგი R. და]—HNP, კაცი RT. ვერ GHNRT. გარდაუწყუებთა]+და FLQS, გარდაუწყუებით GMT, გარდაუწყუებით HNR. ნულარ FGHLNQRST. აბრძოლებთ A, აბრძოლებთ H, აბრძოლებო. MRT.

12. მეფესა R. განა] მაგრა L, გარნა Q. რა—FLPQS. თავის FGNPQS, თა-ვისა H, თვისისა L, თვისისა MRT. ასულისა GHLN, ასულს R. თანა] თვს L.

* T-ში აქედან იწყება ტექსტი.

5. ამირანდარეჯიანის

„მას ღამესა ნადიმად ესხედით. იყივლა ვინმე, უკმო უსიბს და გავიდა უსიბ, დაყო დიდი ხანი და შემოვიდა. ეგრე მოაჯსენა. «თუ არას მიბოძებ, არ ვიტყუიო». უბრძანა: «ჩემსა მზესა, თქუიო». მოაჯსენა: «საცოლესა შენსა ცხენი გამოუგზავნია შენ თანა». ეგ-
 5 ზომ გავხარნეს, ვითამცა ყოველი ქუეყანა მისცემოდა. აწუიეს იგე კაცი და შემოვიდა შინა. ცხენი შემოიყუანეს, სკარამანგისა ფლასი ზედა ეხურა, თუალსა კაცისასა ეგეთი არა უნახავს! და ეგრე შემოეთულა: «თეთრი ტაიკი შენი მაშურალი არის და ნომარი, ამით შეები აზარმანიკსა». მადლი გარდაიგადა და შეუ-
 10 თულა: «ეგრე გიბრძანებია, თუ გუშინ ავად გამეჩუენე და დღეს ამით

1. ნადიმად ნადიმით G, ნადიმით N. უყივლა GQ] და იყივლა P. ვინმე+და FHLMNPRST. უკმო—G. უსიბს და უხმო Q.

1-2. უსიბს და გავიდა უსიბ M.

2. და—FLPRST. უსიბ]—AM,+და FPS, და RT. დაყო+მუნ P, დაყო Q. ~ხანი დიდი FLS, ხანი რამე დიდი Q.~დიდი ხანი დაყო (დაყო HMRT) GHMN RT. ~შემოვიდა (შამოვიდა G) და FGHLMNPRST. მოახსენა A.

2-4. მოაჯსენა თუ... თქუიო მოაჯსენა] თქვა ვითა FLQS.

3. არა R. ვიტყუიო A] გეტყუიო RT. უბრძანა—GHMN. თქუიო A.

3-4. თუ არას... თქუიო მოაჯსენა] ვითა P.

4. მოახსენა A. საცოლოსა FGHLN. გამოუგზავნიაო FPQS, გამოუგზავნია M. შენ თანა—FLQS, შენთანა GHMNRT. ეზომ GHMNT.

5. ვითამცა ვითა G, ვითამც HLMN. აწუიევს HLMNPQ.

5-6. ~კაცი იგი G.

6. და—FNRST. ~შემოვიდა და Q. შინა] და FGLRST,—HMNQ. ცხენი+თან L. ცხენი შემოიყუანეს] მორათვა ცხენი იგი Q. შემოიყუანა GMNRT, შემოიყუან H. შემოიყოლიევს L]+და P. საკარმანგისა AFLQS, საკარმანგითა GHN, საკარმანგი MRT, საკარმანგისა P. ფლასი] თლასი G, ფასი მას ცხენსა P.

7. ზედან M. ეხურა+მას ცხენსა FLQS. თვალსა A. უნახავს]+რა HLMNQ. უხილავს RT. ეგრეთ L.

8. შემოეთულა A]+ვითა FLS, შამოეთულა N, შეუთულა ვითა P, შემოუთულა ვითა შენი Q. ~შენი თეთრი ტაიკი LRT. შენი—Q. მაშურალი არის A] მაშურალია GHMN.

9. ნომარი]+და L, ნომარია Q. ამითი AGR] აწ ამითა FS, ამითა M, აწ ამით P, აწ ამითი Q. შაები G, შეები L, შები QR. აზარმანიკს FS, აზარმანიკსაო GHM, აზარმანიკს LP, აზარმანიკსაო NT,+ბადრიმ Q, აზარმანიკისაო R. გარდაეხადა F, გარდიგადა LPQRT. და+ეგრე GHMNRT. შეუთულა A]+ვითა FLPQS.

10. ეგრე ასრე GHMN,—L. თუ]—FGHMNQRST, ეგრე L, რომე P. გამეჩუენე A, გამეჩუენეო FS, გამომეჩუენეო GHN, გეჩუენე L, გამომეჩუენე M, მეჩუენეო Q. და—GHMN. ამითი G]—RT.

უკეთ გამეჩუენეო. სიკუდილი გინდა შენ და შენსა მამასა აზარმა-
ნიისა, და მო-ცა-ველა, სხუა რაღა გინდა?» დილასა* მიუგზავნა
კაცი ზღუათა მეფესა ბაღრი იამანისძემან და ესე შეუთუალა, ვითა:
«გამოგზავნე აზარმანიკი, გუშინდელი ომი ლალობა იყო. სატკი-
ვართ ადგილთა პოლოტიკნი რკინანი დაიკიდნეს და მეცა აგრე ვიქ, 5
და გარდავიწყუითოთო». გაუეუირდა მეფესა და ყოველსა კაცსა
სისწრაფე ბაღრი იამანისძისა ომისათუის და გამოსცა პასუხი:
«ხვალისად მზამცა ხარ».

„მას ლამესა ნადიმად ესხედით. მოვიდა იგივე კაცი, გაიყუანა
უსიბ,** შემოვიდა და მოაქსენა: «იგივე კაცი არის, კრძალი გამო- 10
უგზავნია და შემოუთუღია: «ხვალე შენი და აზარმანიკის ომი არის

1. უკეთ—FLQS. გამეჩვენეო A, გამეჩვენე F, გამომეჩვენებოდეო GN, გამეჩვენე-
ნებოდეო H, გამეჩვენეო M, გამეჩვენე P, გამოვედო Q. სიკუდილი A. და შენსა—R.
სიკუდილი... შენსა მამასა] (+და გამოსჩნდიო F) მან პასუხი ეგრე შეუთუალა ვითა
ან შენ გინდა ჩემი სიკუდილი და ანუ მამასა შენსა FS, და მან ეგრე შეუთუალა ვითა
ან შენ გინდა ჩემი სიკუდილი ან მამა შენსა L, მან პასუხი ეგრე (ასე Q) შეუთუალა
ვითა ან შენ გინდა ჩემი სიკუდილი ანუ (და ან Q) მამასა შენსა PQ. გინდა... მამასა]
გინდათ თქვენ და მამათქვენს GHN, გინდათ შენ და მამაშენსა M. ~მამასა შენსა T.
აზარმანიკისა LNPR.

2. მოცაველა GHMNRT, მოცაველა L. სხუა A. რაღა რომელ R. გინდაო
GHMT. დილას GMI—RT. მიუგზავნა L, მიუგზავნა M.

3. კაცი P. კაცი ზღუათა მეფესა A] მეფეს კაცი G, კაცი მეფესა H. ზღუათა
მეფესა—CFLQRST, მეფესა MN. ბაღრიმ QI—RT. ამანისძემან L, იამანისძემან
MI—Q. და ესე შეუთუალა—AGHMNRT. ესე ეგრე L. შემოუთუალა L. ვითა—
GHMNRT, +აწ P.

4. გამოგზავნე M. აზარმანიკი CFGHLMQS, აზარმანიკი NPRT.

5. პოლოტიკნი FST, პოლოტიკნი R. რკინენი AN. დაიკიდნეს] დაიკრნეს
CFLPS, დაიკრას GHMNRT, დაიკრნენ Q. მეც GHNPR. აგრე ეგრევე L, ეგრე
RT. ვიქი ვიქო GHMT, ვიძლო R.

6. გარდავიწყუითოთ A, გარდავიწყუითოთ F, გარდავიწყუითოთ HMN, გარ-
დავიწყუითოთ LR, გარდავიწყუითოთ PI—Q. გაუევირდა A, გაუევირდათ Q. და—
RT. ყოველსა PI—RT. კაცსა] ერსა M.—RT.

7. ბაღრი—GHMNRT, ბაღრისა Q. ამანისძისა L, იამანისძისა MI—Q. ომისათუის A]
ომისათუის L. და—RT. გამოეცა CFHLMNPQRST. პასუხი+მეფესა RT.

8. ხვალისად+ვითა CFLPQS. მზამც GHN. ხარ]+და HMN, ხარო R.

9. ლამეს T. ნადიმათ N. ვისხედით GR]+და P. ~კაცი იგივე და Q. კაცი+და
CFLPRST. გაიყუანა HNQ.

10. შემოვიდა—RT. და+ეგრე CEFLPQS. მოახსენა A] უთხრა Q. იგივე კაცი
არის] საცოლესა შენსა CEFLQS, იხივე კაცი არის G, +საცოლესა შენსა RT.
არის P. ქმალი A. გამოუგზავნია M, გამოუგზავნიაო P.

11. და+ეგრე CEFLPQS, +ასე G.—RT. შემოუთუღია A]+ვითა CEFLP
QS—RT. ხვალ N, ხელი R. აზარმაკის F, აზარმანიკის G, აზარმანიკის LNRT,
აზარმანიკისა P. ომი არის] ომია G.

* C-ში აქედან იწყება ტექსტი.

** E-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

და გარდაწყვეტა გითქვამს. აწე ესე კრმალი წელთა შეიბი და ამით შეები!, მაშა, ღმერთო, კრმალად კმა იყო. მაღლი მოაქსენა და ეგრე შეუთუალ[14]: «თუ ავი კმარი გესუა, ხვალე მნახეო!».

„დილა რა გათენდა, გამოვიდა ზღუათა მეფე. დაჯდეს და შუაში 5 დაისუეს ასული, და ეცუა მას მზესა ელვარე რამე. ვფიცავ ღმერთსა ცხოველსა, მზე მისდა არა ჯობნილა! ეგრევე დასხდეს დიდებულნი. და წამოდგა ყოველი ქალაქი ხედვად. სცემდეს ბუქსა და დაბდაბსა. და ტიროდეს ყოველნი, მით რომელ ეგონა ყუელასა ჯობნა აზარმანიკისა.

10 „როგორადაც გამოვიდა აზარმანიკ შეკაზმული და ეკიდნეს რკინანი

---

1. და—QRT. გარდაწყვეტა გაწყვეტა G, გაწყლდა HN, გარდასწვიტა R. გარდაწყვეტა გითქვამს აწე A|—CEFLPQS. აწ G|—RT. ეს GNT. შეიბი შეიბი E, შეიბი R, შეიბი G, შეიბი HMNT.

2. ამით! მით H. ამით შეები რადგან გარდაწყვეტა გითქვამს ამა კრმოთა გარდასწყვიდე P, ამით შეევებიო R. ამით შეები... კმა იყო რადგან გარდაწყვეტა გითქვამს (გითქომს QS) ამა (ამ L, ამით Q) კლმითა (კლმით L. კრმოთა E.—Q) გარდასწყვიტეო (გარდასწყვეტო L) CEFLQS. მაშ ACEFHLMQS, მაშინ GN|—RT. ღმერთო—RT. კლმად CHMN. მოახსენა A| უთხრა Q.

3. ეგრე ესე L, ასე Q. შეუთვალა A. ავი ვინ R. გესვა A, გესვაო Q. ხვალ GH, ხვალ N. ნახეო R.

4. ზღუათა A.

4-5. დილა რა გათენდა... ეცუა მას მზესა დილასა დაჯდა მეფე(+და CEGHLMN QT) დედოფალი(+და CEFLQST) ასულსა (+მისსა CEFLS. მეფისასა Q, იგი მათი ასული და T) ეცვა CEFGLHLMNQST, აქა მიორედ ომი ბადრი იამანისძისა და აზრამანიკისა. დილასა დაჯდა მეფე და დედოფალი. დასვეს ასული შვა და ასულს მისსა ეცვა P, დილახან დაჯდა მეფე და იგი მათი ასული და ეცვა R.

5. დაისვეს A. ეცვა A. მას მზესა—R. ელვარე ტანსა შესამოსელი ელვარე Q. რამე—Q, სამოსელი RT. ვიფიცავ AN, ვფუტავ M, ვფუტამ Q. ღმერთსა ზენარს Q.—RT.

6. ცხოველსა+რომე CEFLPS,*რომე Q,—RT. მისად CEFGLHNPQRST. არ HQ. არა ჯობნილა კმარ იყო და არა სჯობდა E, არა ჯობნილიყო RT. ეგრევე A, ეგრე GN. დასხდა RT.

7. წამოდგეს FS, წარმოდგა G|+დიდებული და Q. ხედვად+და GHMNPQ. სცემდენ G. ბუქთა GHLNPQ. დაბდაბთა CGHLNPQ, დაბსა R.

7-8. ყოველი ქალაქი... ტიროდეს—FS.

8. და—T. და ტიროდეს—R. ყოველი R. რომე CEFGLHNPQS. ეგონათ FGHL MNQRT. ყუელასა—AEGHLMNQRT, ყოველთა L. აზარმანიკისაგან CEFQS, აზრამანიკისაგან LPRT, აზრამანიკისა N.

10. როგორადაც—CEFGHLMNPQST. აზარმანიკი G, აზრამანიკი NPRT. შეკაზმული+იყო GHNP, შეკაზმულიყო M,—Q. ეკიდნეს ერკენეს C, ეკრნეს EFLPQS, დაეკიდნეს GHM. რკინენი AH, კინენი MRT.

სატკივართა ადგილთა თავისასა და ცხენისადაცა. და, თავმან თქუ-
ენმან, საზაროდ კმა იყო. ეგრევე გავიდა ბადრი იამანისძე. ესე
იყო წესი მისი, რომე სამნი ჳრმალნი დაიკიდნის*, და მასცა სამნი
ეკიდნეს. შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა და შეიბნეს. თავმან
თქუენმან, არცა პირველი ომი ჰგვანდა და არცა ვის სხუა ეგეთი 5
უნახავს. იყო დილითგან მწუხრამდის ომი და მათისა ომისაგან და
ბუკისა და დაბდაბისა ცემისაგან ყურთა ჳმა არ ჩავარდებოდა. გარ-
დაალეწეს ოროლი ჳრმალი ერთმანერთსა. მერმე უყვილა უსიბ ბადრი
იამანისძესა, ვითა: «შეხედენ პირველად შენსა მზესა და მერმე
მისეული ჳრმალი რად დაგავიწყდაო?» ამა სიტყუასა ჴედა გაიყუა- 10

1. სატკივართა სატყვიეთა G. ადგილთა ალაგთა თავისთვისცა Q, + თვით R.
თავისასა—AGHMNR, თავისასაცა L, თვით T. და ცხენისადაცა და თავმან თქუ-
ენმანი და ცხენსაცა A. და ცხენისათვისცა თქუენმან მზემან FS, ცხენისათა და
GHMN, და ცხენისაზედაცა და თავმან თქუენმა L, და ცხენისათვისცა თქუენმა მზე-
მან Q, და ცხენისად RT.

2. საზაროდ საზოდ R. აგრევე CEFLPQS, ეგრე M+ აქვთ R, + აქვთ T. გა-
ვიდა გამოვიდა G. ბადრი იამანისძე+და CELQ, + შენეიერი ჳაბუკი და F, ბადრი
იამანიძე (+და S) GS, იამანისძე და HM, იამანისძე NRT, ბადრი იამანისძემან და P.

3. რომელ MRT. ჳმალი G. დაიკიდნის და მასცა სამნი—CEFLPQS, დაიკიდის
და მასცა ეგრე G, ეკიდნეს და მასცა სამი H, ეკიდის (ეკიდნის T) მასცა სამი (სამ-
ნი T) RT. მასცა D.

4. ეკიდეს E, ეკრნეს და F, ეკიდა G, ეკიდნის NT, ეკიდის R. შამოუვლეს D.
ერთმანეთსა. N. და—Q. შეიბნენ G.

4-5. თავმა თქუენმა D+ამას P, თავმან მეფობისა თქუენისამან Q.

5. თქუენმან A. არცა არა FS. გვანდა AFGLMPQST, ჳგვანუნდა C. არც
ვის C, არც არვის D, რაცა R. ვის სხვა A+ სხვასა G. ჳგვანდა... ეგეთი მათისა R.
სხვა A+—CEFLPQST. ეგეთი+ომი CFLPQS, ეგეთი ომნი E,—T.

6. დილითგან+ვიდრე CFLPQS. მწუხრამდი D, მწუხრამდე EP, მწუხრამდელე Q,
მწუხრამდისინ R. ომი—Q. და—DLQRT. მათის ALR+—Q. ომისაგან ომისა LPRT.
და—HMNR.

7. ბუკისა... ცემისაგან ბუკისა და დაბდაბის ჳმისაგან A, ბუკ დაბდაბის (ბუკ
დაბდაბის E) ცემისაგან CEFLPS, ბუკისა და დაბდაბის ცემისაგან GN, ბუკთა და
დაბდაბთაგან Q, დაბდაბისა და ბუკისაგან RT. არც აღარ CEFLGNQS, არა M,
აღარა P. ჩავარდებოდა იყო G, ისმოდა HNRT, ისმოდა რა M. გარდალევწეს
ADEFMN PQST.

8. ოროლნი N+—Q. მერმე ჴედა CEFLPQS, და D,—GHMNT. უყვივა G.

8-9. ბადრი... პირველად პირველად შეხედენ ART, პირველად D, პირველად
შეხედენ (შეხედე HMN) GHMN.

9. ამანიძესა L, იამანისძეო F, იამანისძემან P. შეხედე Q. მერე G+—QR.

10. დაგივიწყდაო P. ამა სიტყუასა ჴედა ამზედან A,—DGHMNR. გაიყენა
FGHNQS.

* D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

მეფესა და დედოფალსა, და სიხარული დიდი შეიქნა. გამო[ვ]ვიდეს და თაყუანი-სცეს ბადრი იამანისძესა. გუიკმეს და წავედით. ჩამოეგებნეს მეფე და დედოფალი წინა.

„და მასვე ღლესა ქორწილი ქნეს. დასხდეს ცოლი და ქმარი ერთგან, და ამას იტყოდეს: «ერთი ყმა და ერთი ქალი იმათდა, ღმერთო, არა ჯობნილაო!» და მოსცა ყოველი ქალაქი და საკურკლენი—ასნი, და ერთი თუით დაიჭირა.

„დაყვავით სამი თუე მას ეგეთსა სიხარულსა შინა და განსუენებასა. მერმე გაგზავნა ზღუათა მეფემან კაცი და უკმო ყოველსა ლაშქარსა და საბრძანებელსა თუისსა, და მოვიდა ლაშქარი ურიც- 10 ხუი, ორასი ათასი მკედარი შეკაზმული და მოიღო ყოველმან ძლუენი,

1. მეფეს D. დედოფალსა და დედოფალსა E. დიდი (+მას G) ქალაქსა შინა (შეგან M) და ყოველნი ქებას (ქებასა M) შეასხმიდეს ბადრი იამანისძესა (იამანისძესა M) მორათვეს ყოველთა ძლენი მეფესა და დედოფალსა და დიდი სიხარული შეიქნა (შეიქნა N) GHMN, ქალაქთა (ქალაქსა R) შინა და ყოველნი (ყოველი S) ქებასა შეასხმიდეს (შეასხმიდეს R) ბადრი იამანისძესა (+და QS) ყოველმან (+ქალაქმან S) ძლენი მორათვეს (~მორათვეს ყოველთა ძლენი R) (+მოქალაქეთა Q) მეფესა და დედოფალსა (+და QS) სიხარული დიდი (~დიდი სიხარული R) შეიქნა QRS. შეიქნა—A. ~დიდი სიხარული შეიქნა T. გამოვიდა G)—RT.

2. და—R. თაყუანის სცეს FL, თაყუანისეც T. ბადრის PQ. იამანისძესა (+და ყოველმან ქალაქმან CL, +და MP,—Q, ამანიძესა და T. გვიკმნეს AEHN. და—O. ~და გვიჩვენე, GHN.

3. ჩამოეგებნეს D, ჩამოეგებნენ OQT, ჩამოეგებნენ R. დედოფალი დიდებულნი Q.

4. და—E. ღლეს O. ქნეს +და ADFGHMNQT. დასხდეს სხდეს FH, დასხდენ O,—Q. ცოლი და ქმარი ცოლქმარნი CEFPRST, ცოლქმარი L, ყმაქალი O,—Q.

5. ერთგან ერთად CEFLMORST,—Q. და—GHMNPRT. იტყოდეს +ამათ O, ანბობდენ ამათ ღმერთო Q. ყმა ქალი CDEFGHMNPST, ქალყმანი Q. ქალი ყმა CDEFGHMNPST. იმათდა ამათ CFLS, იმათ DGHMNPRT,—E. ~ღმერთო ამათ L. ღმერთო—R.

5-6. და ერთი ქალი... ჯობნილაო და ქარი ვერა სჯობდეს მან მეფემან O, არა სჯობიანო Q.

6. სჯობდიანო F, სჯობსო და არცაეინ სჯობნებულაო N, სჯობიანო R, სჯობიანო S. მისცა FS. ქალაქნი O. საკურკლე D.

7. ასი ADP)—GHMNRT. ერთის N) +და A,—O. თვით A) და O. დაიჭირა + ერთი O.

8. დაყვავით CL. სამი მუნ CEFLOS. ჩვენ მუნ P,—Q. თვე A) +ერთი CEFLO. PQS. სიხარულისა O. შინა—LO. და—GHMNRT. განსვენებას AC, განსვენებას D)—GHMNRT, განსვენებასა შინა L, +შეგან O.

9. მერე GRT. გაგზავნეს E, გაგზავნა M) +მან O. ზღუათა A, ზღუათ OP. კაცი—ADGHMNRT, კაცნი Q. და—D. ყოველსა)—L, ყოველთა ORT.

10. ლაშქარსა ქალაქთა O. ლაშქარსა და... თუისსა—GHMNRT. საბრძანებელსა D, საბრძანებელთა O. თუისსა A, თვის D, თვისთა O, თუისას P. მოვიდეს G, მოვიდნენ R. ლაშქარნი GH, ლაშქარი P. ურიცხვი A)—MRT.

11. ორასი... შეკაზმული—CEFLQS. ორასი ორი DOP, ორას N. ათასნი მკედარი R. შეკაზმული—GHMNRT, შეკაზმული P. და—HN. მოიღეს FGHMNORT. ყუელამან CELP, ყოველთა FGHMNORT, ყოველმა Q. ძლენი A.

თქუენ ნებასა თქუენსა ზედა ხართ. დაიმადლა ზლუათა მე-
ფეჲმან.

„მერმე თქუა ბადრი იამანისძემან: «ესერა მეფე ვარ დიდი,
კაბუკობისა მძებნელი ვიყავ და ვცან ძალი კაბუკობისა ჩემისა,
და სახლმან ჩემმან და მამულმან ჩემმან არა იცის!» ამისთვის 5
შექნა დარეჯა.

„სხდეს ნადიმად ზლუათა მეფე და ბადრი იამანისძე. ჰკითხა
ზლუათა მეფემან ბადრი იამანისძესა, ვითა: «რად დაგიღრეჯია-
ნო?» მან არა უთხრა. კულავ ჰკითხა: «ნუთუ მამულსა და სახლსა
გწადიან წასვლა? აწ წაედ და, ო[15]დეს გწადდეს, მუნ იყავ, ოდეს 10
გწადდეს, აქა იყავ. აწ მეფე ხარ ყოველთა მეფეთა». ბადრის

1. თქუენი თქვენგან O, თქვენს Q. ნებასა თქვენსა ზედა A| თქვენს ნებაზედ (ნე-
ბაზე N) GN, თქუენს ნება წადილზე H, თქვენსა ნებასა ზედა (ზედან T) MRT.
~ზედა თქუენსა CEFQS. ზედა—L, ზედან O. ხართ ბრძანდებით GHMNRT.
ზლუათა A, ზლუათ R. მეფემა D|+და HMNORT.

3. მერე G. თქვა A. ~იამანისძემან (იამანისძემან T) თქვა RT. ბადრი—GHMN
RT. იამანისძემა Q. ესერა| ვითა CEFQS, რა GHMNOT, არა R. დიდი+და
CEFQS, და L—RT.

4. კაბუკობის GMN. ვსცან CDEFGHLMOPS. ძალი—F. ჩემისაო R.

5. და—ERT. ჩემან GP. და მამულმან ჩემმან—AHMNRT. ჩემმა DO|—EQ.
არ P|—O. იცის|+ამბავი ჩემი (ჩემიო R) GHMNRT,—O, იციან რა Q. ამის-
თვის A.

6. შეექნა CELPRT|+და D, შექმნა FN, შეექმნა G,—O. დარეჯად D|+დღესა
ერთსა GHMNRT, დარეჯილიყო დღესა ერთსა O.

7. ზლუათა A, ზლუათ GPQ|—RT. და ბადრი| დაბრი F, და GHMNRT. იამა-
ნისძე|+და CDEFLPQ, იამანიძე და S. კითხა FQST, და კითხა მან Q.

8. ზლუათ A|—CEFLQRST, ზლუათ OP. მეფემა D. ბადრი იამანისძესა ვითა|—
AGHMNRT, იამანისძესა ვითა CELS, იამანისძესა F, ბადრი იამანისძეს ვითა O.
რად| რას A. დაგიღრეჯიან D, დაგიღრეჯიან FGLMNQRS.

9. მან—D.+პასუხი L. არ H|+რა O. უთხრა+რა R. კულავე CFLPS, კულავ
არავე E, კულა HN| მან M, და O. კითხა FS, თქვა M, რქვა O. კულავ ჰკითხა| და
თქვა მეფემან Q, უთხრა მეფემან R, მეფემან T. ნუთუ|+გინდეს R,—E. ჰამული-
სა QT. და—AGHMNRT. სახლსა| სახლისა შენისათვისო თუ Q,—RT.

10. გწადიანი შესა მოგიწადინებია CEFLOPS, გწადდეს DGHMN, გწადდე-
სო Q,—R, გინდეს T. ~წასულა გწადდეს D. წასვლა| წადიო Q, წასვლაო R.
აწ—Q. წადი DFGHMNRST, წავედ L|—Q. და—DGHNO. მუნე P|+O. იყავ+
და DOP. ოდეს გწადდეს... ოდეს| ოდესა A, ოდეს GHMN, ოდეს გწადდეს RT,
როცა Q. ოდესმე O.

11. აქა იყავ მოდი აქა FS, აქ იყავ GHMN, აქ ჰყოვეო O, მოდიო QR.
იყავ—CELP, იყავო T. აწ DE|—GHMNRT. ყოვლთა H, ყოველთაო Q. მეფე-
თა| მეფეთაო ამაზედა (ამაზედ L) CELFPS, მეფეთაო DGHMN,+ზედანო ამაზე-
დან O, ამაზედ Q.

11-1. ~გაეხარნეს ბადრის GHMNQRT.

გაეხარნეს, და თქუა უსიბ: «ამის სახლის დაგდება და მაგისას წასვლა არს, ღმერთო, საკუთრველიო!» გაიცინა მეფემან და თქუა: «ჩემსა მზესა, ავი სახლი არს ბადრი იამანისძისაო?!» უსიბ მოაჯსენა: «უბადლო, ღმერთო, არსო». ბადრი იამანისძემან მოაჯსენა: 5 «რასა ზრახავს?! ტყუ[ე]ობისაგან გამოვიყუანე, ახლა არა იცის, რასა ზრახავსო».

„მერმე [პ]რქუა ზღუათა მეფემან: «შეეკაზმე, წადი და წაიტანე ცოლი შენი შენთანა. და საჭურჭლეთა ნუ მიჰყოფ ჯელსა, მე ჩემითა კაცითა გამოგიგზავნიო». და მოსცა ზღუათა მე- 10 ფემან კერული და უკერავი, დრაჰკანი, თუალი და მარგალიტი ასი აქლები და ათასი ჯორი, და წამოატანა თანა ლაშქარი ასი ათასი მკედლარი, და წამოვედით.

1. უსიბ+ვითა CEFLOPQS. ამისქ ამ DRT, მის L, ამისი NQ. სახლისა CE FHLMOPQS. დაგდება—L, დატევება O, +არ არს R. მაგისასქ მაგისი DHMNOP QRT, მაგისასა EL, მაგისის F, მაგისისი G.

2. წარსვლა O|+არა R. ღმერთო—R. საკვირველიო A, საკვირველიო N, საკვირველი O, საკვირველი P. გაიცინა D. ~მეფემან გაიცინა (გაიცინა FPQS) CEFLPQS| ამაზდან მეფემან გაიცინა O. თქუა უბრძანა O, თქო P.

3. ჩემს A. მზესაო P. სახლიქ სსახლე O. არის GHNORT, არსო Q. ბადრი იამანისძისაო ბადრისაო ADGHMNRT, ბადრი იამანისძისაო L, +და O. მოახსენა A.

4. უბედო A. ღმერთო—FOQRS. არისო CEFGHLMNPNQRST|+და O. ბადრიმ GHMNRT. იამანისძემან—GHMRT. მოახსენა A|+მეფესა GHM.

5. რას DGNR| ვითა Q. ზრახავსქ ზრახებ D, აზრახებ GHNR, აზრახებთ MT. ტყუ[ე]ობისაგან ტყუობისაგან ACEFLOPQS, პატიმრობისაგან DGMRT, პატრონობისაგან HN. გამოვიყუანე D. ახლაქ ყოლყოლ D, ყოლა GMNRT, ყოლ H. არ ACEFGHLNOPQS.

5-6. რასა ზრახავს... იცის რასაქ ვითა CEFLPS, ვითა უსიბ საზრახვისო O, ვითა ზრახაო Q.

6. რას DNR. ზრახავს D, ზრახაო F, ზრახავო S|—Q.

7. მერე GR. პრქუა თქუა ACEFLOPQS, ბძანა MT, უბრძანა R. ზღუათა A, ზღუათ DOR. შეეკაზმე+და CEFLS, შეეკაზმე DOR, შეეკაზმე და Q. წადი—GHMNT, ღილაღ O. წაიტანე წაიყუანე MRT, +ესე O.

8. ცოლიც R. შენიო L. ~შენი ცოლი D. შენ თანაქ თანა GHMN.—L, შენთანო R. საჭურჭლეო HO. მიყოფ EFHST, შეახოფ Q, მიჰყოფ R. ჯელსაქ ჯელთა OPS, ჯელთა და Q.

9. ჩემით CP, ჩემის E, ჩემთა GHMN, ჩემისეფ O. კაცითაქ კაცის ჯელით E, კაცთა ჯელითა GHMN. გამოვგზავნიო CDEP, გაახლებ GMN, გაახლებ HQRT, გამოვაგზავნო O. და—DGHMNORT. ზღუათა A, ზღუათ GR|—Q.

10. კერული| დაკერული CEFLPS, დაკერილი Q. უკერავიქ დაუკერავი CEFQS, უკერული LR, +საში [...] O. დრაკანი CFHNOPST, და დპრაკანი D, დრაჰკანი E|—R. თუალი A. მარგალიტი+და დრაკანი R.

11. და—RT. ჯორი+აკილებული მძიმედ და F. და—GHMNRT. წამოიტანა DELN. თანა—CFLN, თან GHO. ლაშქარიქ კაცნი მხედარნი R, კაცი მკედლარი T. ~ასი ათასი ლაშქარი E. ათასი+ათასი R.

11-12. ლაშქარი... მკედლარი და მრავალი მკედლარი კაცი ასი ათასი რა GHMN-

12. მკედლარი და—RT. ~წამოვედით და CELQS. წამოვედით+და DFPRT.

„გამოვიარეთ ზღუა, და მისსა პირსა იყო ქალაქი შუენიერი, დავდეგით მუნ. არქუა უსიბ ინდოსა კაბუკსა: «აქა დადგომა არა კარგი არისო». განა ვერა ჰკადრებდეს, თუ შიში არისო და ნუ დასდგებითო. დაყარნა ლაშქარნი და დადგა ინდო კაბუკი. უსიბ, მე* და დედოფალი ერთსა მილიონსა კიდე დავდეგით ლაშქართაგან. ჰრქუა 5 უსიბ ინდოსა კაბუკსა: «აქა დევთა ქუეყანა არისო. დიდი სიფრთხილე გუინდაო». და ჩუენ ბადრის ვერა მოვაგსენეთ.

„შულამისა ჟამსა მოვიდა ბაყბაყ დევი, მძინარე ბადრი იამასისძე შეიპყრა და წაიყუანა. და ცოლი მისი დედოფალი მუნვე იყო.

1. გამოვიარეთ გამოვლეთ GHMN, გამოვლეთ გზა და RT. ზღუა A, ზღვანი CEFLOPQS. და—R. მისსა მის (მას FLOPQS) ზღვისა CFLOPQS, ზღვისა EMRT, ზღვის GHN. პირს GN. შეენიერი A) და CFGHLMNOPS, შეენიარნი და E, მშენიერი და Q, მშენიერი R.

2. დავდეგით A, დავსდეგით DO, დავსდეგით P. მუნ არქუა A) მუნით მას ქალაქსა შინა და თქვა O. არქუა ქალაქსა შინა (+და Q) თქუა CQ, ქალაქსა შინა (შიგან F) რქუა EFPS, ქალაქსა შინა L. უსიბ არქუა (რქუა RT) GHMNRT. უსიბ+თქვა L. ინდოს CN, ინდო RL. კაბუკსა+ვითა CEFLOPQS. აქ L. დგომა CDEFGHLMNOPQRST. არ AL.

3. კარგი არისო) კარგია Q. ვერ O. ჰკადრებდეს) კადრებდა ვინმე FS, ვკადრეთ GMNRT, ვკადრეთო H, კადრებდა Q. თუ—RT. შიშინ N. ნუ—O. დასდგებო DFRS, დგომა არა ჰყ[...]. O.

4. დაყარნა) დაყენა D, დაყარა G, დაყარნა Q. ლაშქარნი და ლაშქარი D, ლაშქარნი GO, ლაშქარნი და P. დადგა)+ბადრი O, +კიდე CDEMNP, +კიდე GH, +კიდესა L. კაბუკი+და P. უსიბ) და უსიბ და CEFQS. უსიბ მეი ზე და უსიბ GHMN, და მე და უსიბ L, მე უსიბ RT. მეი და ზე B. და+მე L, +ვიო O.

5. ერთს NO. მილიონისა GN. კიდე—Q. დავდეგით A, დავსდეგით D, ვდეგით L, დავსდეგით P. ლაშქართაგან—R. არქუა AD, რქუა BEGHMNORT, თქუა CFLS, კიდე და თქვა Q.

6. ინდოს COS, ინდო LR. კაბუკს O. დეთ CLQ) —R. ქუეყანა—R. არისო) და B, არის და OT, —R. სიფთხილე ADGMNOR.

7. გვინაო D) გმართებს რომ დევთა ქუეყანა არისო R. და—DGHMNRT. ზენ A) +ესე GHNT, +ეს MR. ვერ BCEFGHMNOQRST. მოვაგსენეთ A.

8. შულამის CDFLNOS) —R. ჟამსა) ღროსა BCEFPQS, ღროს LO, —R. მოვიდა) მოვიდნენ ორნი დევნი RT. დევი+და BCEGHLMNOPQ, +და ძმა მისი ხაზარან FS, და ხაზარან შულამისა ჟამსა R, და ხაზარან T. ~ბადრი იამანისძე მძინარე FS. იამანისძე M) —RT.

9. შეიპყრეს FRST. და—AD. წაიყვანნა N, წაიყვანეს FSRT) —C. და ცოლი... მუნვე იყო)—AMRT. მუნვე იყო) დავყარეთ DGHN, +დავყარეთ P, მუნ დარჩა რა გათენდა დავაყარეთ O.

* B-ში აქედან გრძელდება ტექსტი. ამით იწყება ძირითადი ხელით გადაწერილი ტექსტი.

დილასა შეიქნა ლაშქართა შიგან ძებნა, გზა და კუალი ველარ გავი-
ლევით. წავიდა კუალსა ინდო ჰაბუკი და იგიცა წაქდა.

„შევიქეცით გარე, დედოფალი წავიყუანეთ და ზღუათა მეფესა
შინა მივგუარეთ. შექნა ტირილი, და თქუა ზღუათა მეფემან: „ნე-
5 ტარ არა არს ღონე, [v] რომელმცა ვიქსენით?“ გაგზავნა ლაშქარნი,
განა ვერა შევიდიან, დატოციან და გამოაქცივიან. მათსა ქუეყა-
ნასა ლაშქართაგან შესვლა უღონო იყო.

„თქუა მეფემან: „მომიგონებია ღონე“. ჰკითხეს დიდებულთა:
„გუიბრძანეო“. ბრძანა: „გავგზავნოთ კაცი ნოსარ ნისრელსა თანა,
10 რომელსა მოეწერა, ვითა: „მოვალ და ასულსა შენსა შევირთაო.

1. დილასა+ქმა BCEFLQS, დილას DGM, დილას კმა და O.+ქმა და P.
ლაშქარსა T. შიგან შინა GRT, მათგან L. ძებნა ზრიალი რა ენახეთ BCEL,—
DP, ზრიალი ენახეთ FS, ზრიალი GNO, ზრიალი და H, ტირილი და ზრიალი
და M, ზრიალისა ვერა ენახეთ Q, ტირილი RT. გზა—ORT, ზრიალი P. და—BER.
კუალი კივილი R. ველარ ვერა BCDEFPS, ვერა GHLN, ველარა MR, ვერსად O.
და ვერცა Q. გავიღეთ BCDEFPLS, გავიგეთ GHM, გავიგეთ N, გავიღეთ O, გა-
ვიგეთ რა R.

2. წავიდა წაუღა BCEFLOPQS. კუალსა კვალს მასს O. ჰაბუკი და ჰაბუ-
კი D, ჰაბუკი მათე დევთაგან წეიპრა R. იგიც P. წაქდა+ჩვენ BCEFOPS, წარხ-
და G, წარცა ჩვენ L.+და ჩვენ Q.—R. და იგიცა წაქდა მათე დევთაგან T.

3. შევიქეცით G. გარე+და DGHMNR.+და იგი O, და Q. წავიყუანეთ და
წავიყუანე D. წავიყუანეთ GHMNP,—O, მივგვარეთ RT. ზღუათა A. ზღუათ წეფეს G,
ზღუათა წეფეს H, ზღუათა მეფეს N, ზღუათ მეფეს PR.

4. შინა—GHMNR, თანა Q. მივგვარეთ A) მიველით Q.—RT. შეიქნა CDEF
+HLMNOPQS, შექნეს R, შექნეს T. ტირილი+და მწუხარება O. და—BCEL,
ილი და წუხილი სამეფოს მას FS. თქუა A) ბძანა მეფემან RT. ზღუათა მეფე-
ან—ADGHMNQ.+ვითა P. ნეტა AG) ზღუათა მეფემან Q.

5. არა რა BDFGOQRT, არ P. არის DGORT. ღონე+ტონე B. რომელცა
CFLQS, რომელმანც D, რომლითამცა G, რლცა HN, რომ R. ვიხსნეთ BGHN,
ვიხსნათ იგი D, ვიხსნათო FQRST, ვიქსნეთ M, ვიხსნათ O. გაგზავნა ABDEGH
NOPQRS, გაუგზავნა CL, გაგზავნის M, გაგზავნეს T. ლაშქარი BCEGLS.

6. განა მაგრამ R. ვერ CFGHLNOQRS. შევიდიან+და GHN, შეუვიდიან Q,
შევიდნენ RT. დატოციან და დახოცნიან D, დაჰტოციან და L, დატოციან GHNP.
გამოიქცევიან B. მათსა მათ D, მას GHMNR. ქუეყანათა D, ქუეყანისა R.

7. შესვლა—BCDEFLOPQRST. უღონიო DT. იყო+და OQ, იქმნა R.

8. თქუა A. მეფემა D. მამიგონებია CEOPST, მამიგონებიან F, მამიგონებიეს G.
ღონე+თამეო FS, ღონეო და O. ღონეო R. კითხეს FQST.

9. გვიბძანეთ O, გვიბძანე R. ბრძანა ბრძანება D.—QT. გავგზავნოთ ADELM.
გავგზავნოთ O, გაგზავნეს R. ნოსარსა ADM, ნოსარს B. ნისრელისა GHL, ნისრელ
OQRT, ნისრელს P. თანაო. CEOP, თან QR.

10. რომელს PQ. ვითა—AGHMNOQR, ვით D. მოვალა AMNOR, მოსვლა G.
შენსა მე N, შენს O. შევირთავო FLPS.

10-3. რომელსა მოეწერა ვითა... და შესთვალა შეუთვალეს (შესთვალეს
R) ყოველი ყოფილი და აწვივს (წავიდეს RT) გუიბძანა (+და MR) მე და
უსიბ (უსიბს T) გაგვგზავნეს რომელსა პირველად მოეწერა (შემოთვალა R) მე მო-
ვალ (მოვალთ T) და ასულსა შენსა მე შევირთაო (~ შევირთავ. ასულსა შენსაო R)
+მას შეუთვალეს M) MRT.

ნუთუმცა იგი იყო ღონე ჩუენი?!» მაშინ თქუეს ყოველთა და აწუივეს. გუიბრძანა უსიბს და მე და გაგუგზავნა ნოსარ ნისრელსა თანა, და შესთულა ყოველი ყოფილი.

„მივედით ნისარს. ნოსარ ჯდა წალკოტსა შიგან ნადიბად, და სხდეს დიდებულნი, იმღერდეს მგოსანი. შევედით და თაყუანის-
ვეციოთ. გუკითხა მიზეზი ჩუენისა შაოსნობისა, მოვაქსენეთ ყოველი. მოიქცა და უთხრა ყმასა მისსა ალი დილამსა: «გესმისო?» მოაქ-
სენა: «მესმისო». «ლომო, გუალე, ვიქსნათ ისი კაციო!»

„თავმან თქუენმან, მეორესავე დღესა წამოვიდა და ყმა მისი ალი დილამი თან წამოიტანა, და წამოვედით“.

10

1. იგ Q. იყოს BCDEFGHLNPQS, არს O. ჩეენი A, ჩეენი B. მაშინ და AMQR. თქუეს A. და აწუივეს—AMQR, და აწუიეს CFGHOS. და აწუივეს და D.

1-2. მაშინ თქუეს... და მეი მაშინვე დასკენეს თათბირი იგი Q.

2. გვიბრძანა A, გვიბრძანეს B. უსიბს AMOPQR, უსიბ D|—GHN: მე და მე BEO. უსიბ GHN. გაგვზავნა A, გაგვზავნეს B, გაგვზავნა CES, გამოგვზავნა D, გაგვზავნეს GHN, გაგვზავნეს O, გაგვზავნეს მე და უსიბ Q. ნოსარს AMR, ნოსარს P. ნისრელისა BEL, ნისრელს P, ნისრელ Q.

3. და—GHN. შესთულა A, შეუთულა BCDEFLPQS, შეუთულეს GHN, შეუთულ-
ლო O. ყოფილი ყოველი OP, ყოველივე და წავედით და Q|—RT. ყოფილი—FS.

4. მივედით კარსა Q. ნისარს ნოსარს AGM|—CFLS, ნისარს H, და ისრას BE, ნისარს D, ნოსარ ნისრელისასა და ვნახეთ Q, ნოსარ თანა. R. და A. ნოსარს D|—R. ჯდა—R. შიგან შინა GRT, შიგა P. ნადიბად ჯდა R.

5. და სხდეს და ესხნეს BE, და დაესხნეს CFLOPS, დასხნეს D, სხდეს GH, სხდნენ Q, უსხდეს RT. დიდებულნი და GHMNQR, თვისნი და O. იმღერ-
დნენ Q. მგოსანი BDH. შევედით მივედით CFLQS. და—BDOP. თაყუანივეციოთ CH| და DO.

6. გვიკითხა A. ჩეენისა შაოსნობისა A| შაოსნობისა და BCEFLQS. და GHMN OPRT. მოვაქსენეთ A. ყოველი ყოველთა BE, ყუელაი DP.

7. მოიქცა R. უთხრა კითხა GHMNR, კითხა T. და უთხრა... ალი დილამსა|
ყმას მისსა ალი დილამს გესმის და უთხრა O, ყმას მისსა ალი დილამსა უთხრა
ესე ანბავი Q. ყმასა მისსა ალი დილამსა (დილამის P) უთხრა (კითხა L) BCE
FLPS. მისსა თვისსა GRT. დილამის G, დილამს NR. გესმისო| მან ეგრე O. და
მან T. მოახსენა A.

8. გესმისო—N, ესტანო O, შევიტყუეოვო Q. ჯებრძანა T. ლომი ეგრე უთხრა
BCEFLPS, და ეგრე ბძანა O, ბძანა ნოსარ ნისრელმან Q, უბძანა R. გვალე A|
მალე O. და წაივით და R. ვისხნათო ABEFGHMNPQS. ისი იგი BCEFGLOPS,
ის HR, —Q. კაციო| და O, —Q, კაცი S.

9. თავმა თქუენმა D. თქუენმან A. მიორესვე D, მეორესვე O. დღეს DHO. წა-
მოვიდა და წამოვედით DQ, წამოვიდა O. ყმა მისი—RT. მისი თვისი G.

10. დილამი RT. თან წამოიტანა და წამოვედით თან წამოიტანა A, გერცა
იახლა და წამოვედით სახელსა ზედა ღთისასა B, გერცა (გვერდსა FL) იახლა და
წამოვედით სახელსა ზედა ღთისასა (ღთისასა FS) CEFLS, თან წამოიტანა და
წავედით GHMNR, გვერთ ახლდა წამოვედით O, გვერცა იახლა და წამოვედით P,
გვერდით იახლა და წამოვედით სახელსა ზედან ღთისასა Q, თანა წამოიტანა და
წავედით სახელსა ზედა ღთისასა T.

«აწეო». რა ჩაზედენით, მინდორსა შიგან ჩავიდოდა ლაშქარი. გუ-
იბრძანა: «თუალი დამიგეთო: თუ პატრონისა თქუენისა ცსნა შემეძ-
ლოს, თუით ნახეთო».

„გაჯდა შავსა ტაიქსა და მიეწია მარტო უკანა. თავმან თქუ-
ენმან, ეგეთი ომი არავის უნახავს! დაცოც[16]ნა და გააქცივნა, 5
რომე რისხვა ღმრთისა მოაწია. უსიბ ეგრე მრქუა: «გულმზიარულად
იყავ, ისი კაცი პატრონსა ჩუენსა ადვილად იქსნისო». შევასხით
ქება და წამოვედით.

„გუკითხა ნოსარ: «იციტ გზაო?» უსიბ მოაქსენა: «ვიციტო.
ერთი გზა უფრო შორია და მშუილობისა, ერთი ახლო არის და საკი- 10
რო. სითაც ბრძანებ, მუენით წავიდეტო». ბრძანა: «უახლოესსა წავი-
დეტო».

1. აწეო აწყაო DQ, აწე FRS, აწო P. რა] ოდეს BCDEFGHLMNOPQRST.
ჩაზედენი C, ჩახედენით R. მინდორს E. ~შიგან მინდორთა G. შიგან—D. შინა
RT. ჩავიდოდეს BEMOPRT, ჩადიდოდეს CFQS, ჩამოვიდოდეს L. ლაშქარი] ლაშ-
ქარნი ჩვენ BCEFOPQS, ლაშქარნი HLMRT. გუიბრძანა] მიბრძანა D.

2. თვალი A. დამიგეთო] მიგდეთო GHMN, დამიგეთ O, მიგველთ R, მიგვეით
T. თუ] თუცა O. პატრონსა R. თქუენის D. ცსნა] დახსნა L. შექმდლოს] გინდოდესო
BE, შემეძლოსო DGHMNOPQRT.

3. თუით] თუ ვით A. ნახოთო DGHLMNRT, ნახოთ P]—O.

4. გაჯდა] შეჯდა D, გადაჯდა G. შავსა] თვის O, თავსა P. ტაიქსა+მისასა P.
და]ხედან O. მიეწივა DRT. მარტო—L. უკანა]+და BCEFS, უკან DR, უკან და
OPQ. თქუენმა DE.

5. ეგეთი BE] +ფიცხელი Q. ომნი B. არვის EO. უნახვენ F, უნახავს Q. და-
ხოცა Q. და—AORT. გააქცივნა] გაქარვნა BP, გააქარვნა C, გაქარუა D, გააქარ-
ვა E, განაქარვნა L, გაქცივნა MNRT, გაქრვნა O, გაქცივა Q.

6. რომე] +მათ ზედა BCEFPS, რომ GLRT, რომელ M. +მათ ზედან O, და Q.
რისხვა ღოთისა მოაწია] მცირედელ[ა] გარდაურჩა მათ ზედან R. ხეთისა B; ღეთისა
FS, მლთისა T. მოიწია BE, მოაწივა DFOS, მოაწივა G, დასცა მათ ზედა (ზე-
დან T) QT. ეგრე—Q. მარქვა ACDFPQS, მითხრა GHMNRT. გულმზიარულად
O, მზიარულად Q.

7. იყავ] +რომე BCEFOPQS, იყაო H, იყავით RT. ისი] ის ის F, ის RS.
კაცი+ჩვენსა R. ჩვენსა A. ~ჩვენსა პატრონსა BDEFGHLMNOPST, ~ჩვენს პატ-
რონს C. ადვილათ C. იქსნის BCEFGLMNPQS. შევასხენით G.

7-8. ~ქება შევასხით L.

9. გვკითხა A] და გვითხრა D, გვითხრა H. ბძანა Q, გაუკითხა R. ~გზა იცი-
თო OQ. მოახსენა A. ვიციტ O, ვიცი R.

10. უმფრო D]—Q. შორი D, შორი არი R. მშვიდობისა A] +და BCEFOS. +
არის D, მშვიდობიანიო G, მშვიდობისაო P, მშვიდობიანი და მეორე Q. ახლოს
BCEFPS, ახლოა Q. არს R]—OQ. საკირო] +არისო BE, +არსო C, საკიროო P.

11. სითაც] +თქვენ BCEFOQS, სითაცა M, სიდა თქვენ P. ბრძანოთ BCDEL
OPRT, ბრძანებთ FQ. მუენით] მუნეთაო D, იქით F. წავიდეთ BEHLMNP, წარ-
ვიდეთ G, წავიდეთ და O. ბრძანა—Q. უახლოესა CHP, უახლოეს DO, უახლოვესსა
FQ] +ზედა RT. წავიდეთ BEM, წარვიდეთ G] +წავედით RT.

„წავედით და ვლეთ სამი დღე. სხუა ქედრ იყო, არა-დიდი. წამოდგეს ზედა სამნი კაცი, ლომთა ზედა სხდეს. ერთმან უთხრა მეორესა: «ხედავ უსიბს, ვინმე მოცთუნებიან და მოჰყუანანო»- გუიყივლეს ორპირვე: «წა-ველარ-გუიხუალთ, წამოისწრაფეთო». გაჯ- და ნოსარ ნისრელი შავსა ტაიქსა და წავიდა. ჩუენ გუიბრძანა: 5 «აქა იყვენითო». წავიდა, გარდაიარა ქედი იგი.

„დიდი ხანი გარდაცდა. და თქუა ალი დილამმან: «მივიდეთ, ვნახოთ, რა ქნა ნოსარო». ოდეს ზე გავედით, იღვა ცხენი და კაცი კოცილი ურიცხუი, და იგი სამნი კაცი, რომელნი ლომთა ზედა

1. წავედ N. ვლე N, ვლევით RQT. სამი დღე ვლევით Q. სხუა A. დიდი მას ქელსა G-მას ქელსა H.

2. წამოდგეს მას ქელსა MNRT. წამოდგენ O. წამოდგენს P. ზედან OI—R-სამი FQS. კაცი BFQS. ლომსა RT. ზედან OI—RT. სხნეს G.

3. მიორესა D, მეორეს O. ხედავა M, ხედავა T. უსიბსა D. ვინმე ვინ QRT-მოუცთუნებიათ CE, მოუცთუნებიათ D, მოუცთუნებია FMST, მოუცთუნებიათ G, მოუცთუნებიათ L, მოუცთუნებიათ Q. და—GHN. მოუყუანაანო AI-მერმე BCE. FPS, მოჰყაენო M, მოყუანაანო EFHOS, მოჰყაენაანო N, მოუყუანაანო მერმე Q. მოყაესო RT.

4. გეიყივლეს A, გეიყივლეს B, და მერმე გეიყივლეს O. წა-ველარ-გეიხუალთ A, წა-ველარ-უხუალთო (წახუალთო R) BCFHNRQS, წა-ველარ-უხუალთ D, წა-ველარ-უხუალთო E, წა-ველარ-გეიხუალთო L, წა-ველარ-უხუალთ GM, ველარ წახუალთ O, ველარ მიხუალთო P, წაველარ ხუალთო T. წამოისწრაფეთო—GHMNRT, წამოისწრაფეთ Q. გადაჯდა G.

5. ნისრელი შავსა—GHMNRT. ტაიქსა ტაიქზედა T. და—DL. წავიდა და O. წავიდა+და P. ჩვენ AI-მერმე BCEFOPQS. გვიბრძანა A.

6. აქავე BEFOPQ, აქავე C, მანდა G, აქ L, აქვე S. იყუენითო A, იყაითო GR. წავიდა+და CEFGRST. გარდაიარა CFO.

7. გარდაცდა გამობდა DFRST. და—BCEFGMQRST. თქუა—R. ალა O. დილამან BP, დილამმა DMT, დილამმი G, ილაპა R. მივიდეთ წავიდეთ და BCDEF LOPQS. წავიდეთ GMRT, წავიდეთ HN.

8. ვნახოთ+თუ BCEFPQS, ვნახოთ თუ DO, ვნახო GMRT. იქნა BERT, ქნა N. ნოსარო ნოსარ ნისრელმაო C, ნოსარმან L. ზე გავედით) გავედით ქელსა მაზედა (მას ზედა E) BE, გავედით მას ქელსა ზედა (ზედან O) CFOPQS, ზე ავ-ღევით G, ქელსა გარდავდექით (გარდავდეგით T) RT. იღვა—RT. ~ცხენი იღვა. DGHLMP.

8-8. ~კაცი და ცხენი (ცხენა E) ურიცხვი დახოცილი (დახოცილნი C). BCEFS, ურიცხვად იღვა კაცი და ცხენი დახოცილნი O, კაცი და ცხენი ურიცხვი Q.

9. ~ურიცხვი დახოცილი DP, ~ურიცხენი კოცილნი G, ~ურიცხვი კოცილი HLMN, ~ურიცხვი კოცილი იყო T. კოცილი ნახოცი R. კაცი G. ურიცხვი AI-იყო R. სამი HJ—LR. კაცი L. რომელნი რომე CDE. რომელნი ლომთა რომელთა BE, რომელი (რომე OPS, რომელ LQ) ლომთა GHMNLOPQS, რომელნი ლომსა R. ზედან OQI—RT.

6. ამირანდარეჯანიანი

ს[ν]ხდეს, მკუდარნი ისხნეს. ოდეს ვნახეთ, გზა და კუალი ნოსარი ველარ გავიღეთ. ჩავცუივდით შექირვებასა შინა ძნელსა.

„გამოჰდა ცოტა ხანი. მოვიდა ნოსარ და კაცი ჰყვა შეპყრობილი. ოდეს მოიყუანა, საკუირველი იყო, ორი პირი ჰქონდა: ერთი—
5 შავი და ერთი—ვითა სისხლი. მით შავითა პირითა სპარსულად უბნობდა, და წითლისა ვერა გავიგონეთ რა, და ამას იხუეწებოდა: „ნუ მომკლავთო! ყოველსა რჯულსა ღმერთი რწამს, შუამდგომელად ღმერთი მოგცე, რომე დიდი გამსახურო“. უთხრა უსიბ: „დასტურად მოგკლავთ, იცოდეთ“. შეშინდა იგი კაცი. ნოსარ ნისრელმან უბრძა-

1. სხდენ DF, სხნეს G, ისხდეს RT. მკუდარნი A, მკუდარი B| იგიცა O. მკუდარნი... ოდეს| იგი კაცნი დახოცილნი იყვნეს და ნოსარ იქ აღარ იყო R, მკუდარნი იყუნენ და ნოსარ იქ აღარ იყო T. ისხნეს| იყვნეს GHMN, დ[ν]ეჟოცნეს O. ვნახეთ+და R. კვალი A. ნოსარისა ACDFPQS|—GHMNORT.

2. ველარა BCEPQRST, ვერა FM, ვერ GHN. გავიღეთ| გავიგონეთ (გავიღეთ HMN) ნოსარისა GHMN, +რა ნოსარისა O, გავიღევით Q, გავიგევით რა RT. ჩავსცივდით ABCDEFHLMPS|—G. შექირვებასა| დიდსა შექირვებასა და ურვასა O, დაქირვებასა R. შინა|—GHMNQ, შიგან O. ძნელსა|+ჩავცუივდით G, +ჩა ნოსარ ნისრელმა (ნისრელმან P) ოპიოი კაცი შეიპყრა OP.

3. გამოჰდა C| გამოვიდა D, ცოტა|—BCEFGHMNQRST, პატარა DP, მცირე O. ხანა E|+და O. ნოსარ+ნისრელი C. და—FQS. ჰყუა A, ყვა FS, ჰყავ O| მოიყუანა RT.

4. მოიყუანა A|+და ვნახეთ BCEFOQS, +და ვნახენით P. საკვირველი A|+რამე კაცი BEFOS, საკურველი რამე კაცი CP, საკურველი კაცი D, +კაცი GHLMNRT, +რამე Q. იყო+კაცი იგი Q. ორი პირი ჰქონდა| ორპირი BCDEFOPS, პირი ჰქონდა ორი G, —L, ორი პირი ჰქონდა RT. ერთი+პირი BCEFOPS.

5. და—R. ერთი+პირი BCEFOPS. ვითა სისხლი| სისხლი ვითა Q, თვით სისხლი R. სისხლი| ცეცხლი O. მით—Q. შავითა| შავი G, შავის HN, შავთა R. პირით GHN, პირთა R. სპარსულზე R.

6. და—FR. წითლისა| წითლის პირითა B, წითლის პირისა CEF, წითლით G, წითელით HN, წითლითა MT, +პირისა OS, +პირითა Q, წითლითა პირითა R. ვერ AGHMN|—RT. გავიგონეთ| გავიგეთ რა L, გავიგევით რა და ამას იხუეწებოდა Q, ამას იტყოდა RT. რა და ამას იხუეწებოდა|—AT, რა D, ამას იტყოდა GHMN—RT.

7. მამკლავთო ABCEFOPQS, მომკლავთ GHMN|—RT. ყოველს GT. სჯულსა F, რჯულს GN, სჯულსა LR, რჯულსა S, სჯულს T. ღმერთი| ისი O.—R. სწამს B, სწამს (სწამს Q) და CFLOPQS, სწამს DT, რწამს E, გსწამს N, გწამთ G, გწამთ HM|—R. შუამდგომლათ B, შუამდგომლად C. ~ღმერთი შუამდგომლად BCNP, ~ღმერთი შუამდგომლათ D, ~ღმერთი შუამდგომელად EFGHLO QST. ღმერთი—MR.

8. მოგეტ A, მომიცემა B, მოგცეო Q|+ნუ მომკლავთ ამა გზასა RT, მომიცია EG. რომე|—AGHLMNRT, რომაო Q. დიდი| დიდად BPCEN, დიდათ O.—G, და დიადი L, დიადი M. გემსახურო O|+მერმე P, +მაშინ S, გამსახუროვო QT. უსიბ უთხრა GHMNRT. უთხრა| მაშინ უთხრა BCEF, და მერმე უთხრა O. დასტურ GHMNR, უთუოდ L, დასტურათ OQ.

9. მოგკლათო B, მოგკლავთო CFPS, მოკლავთო E, მოკლამთო Q. იცოდეთ|—BCEFQS, იცოდით DLOP+და HN. კაცი+და OQ. ნისრელმან|+ვერე BCEOPS, ნისრელმან ვერე F.—GHMNQRT. უბრძანა| უთხრა FLRST.

ნა: «ნუ გეშინიან, ძმაო, ისი კაცი ხუმარი არისო. აწე მომეც შუამდგომელად ღმერთი, რომელ არა მიტყუო, თუარე მიზამ ვერასაო». ფიცა მან კაცმან სახელი ღმრთისა და თქუა: «აქა ორნი მფრინველნი არიან დიდნი უზომოდ, და ღონე მათისა ომისა არა არისო». უბრძანა ნოსარ: «გულე, წავიდეთ, და მათისა ომისა [ღონე] ადვილი არისო». 5

„წავედით და მინდოდა გავიდოდით მე და უსიბ და ალი დილამი ერთგან, მარტო ნოსარ ნისრელი კიდე მოვიდოდა. მოფრინდა იგი მფრინველი და ჩუენ სამთავე ზედა მოვიდა. იყივლა უსიბ: «გუიშუელე, ნოსარო!» მან ცხენი შემოუტევა და, ვირე გაესწრებოდა, ჯრმა-

1. ნუ გეშინიან ნუ გეშის D, ნუ გეშინიანო PQ. ძმაო—R. ის C, ესე O. ხუმარა AFQRT. აწ BDFGHLMNOPQSR. შუამდგომლად DN.

1-2. ~ღმერთი შუამდგომელად (შუამდგომლად COP) BEFCOPQS.

2. ღთი—R. რომე CFOS, რომ Q. ომელ არა მიტყუო—L. არ CDGHMNO. მიტყუენო R, მიტყუოვო Q. თუარე მიზამ ვერასაო—A. თვარა BFL, თვარემ QS, თუ არ DGHP, თუ არასა M; თორემ სხვებო O, და თუ არას RT. მიზამ B, მიზებამ E, გვიზამ O, მიზავო R. ვერასო D, ვერარასაო F, არასაო GHLN, ავსა არასაო M, ავსაო RT. ფიცა მისცა ფიცი GHMNRT, ჰფიცა L. კაცმა D.

3. სახელი—GHMNRT. ღვთისა FS—GHMNRT, ღთის O. და თქვა A—Q, + მან ორპირმან კაცმან ADLOP. აქ O. ორი G. ფრინველნი ABCDEMOP. არიან—Q.

4. ~უზომოდ დიდნი BCEFLOPQS. და—BEL. მათისა—ADGHLMNRT. არ GHLNOPT. არისო+მაშინ BCEFQS, არსო D, არისაო G, არსო მერმე O, +მერმე P. ~არ არის ომისაო RT. ნოსარ+ნისრელმან C.

5. გვალე A, გვალეთ RT. წავიდეთ B, წავიდეთო CDEHLMNOPQR, წარვიდეთო FS. და მათის P—ADGHLMNRT. ადვილი—D, ადვილი F.

6. წავედით+მუნით B, მუნიაღმან C, +მუნიაღმან EFS, +მუნიაღმა P, +მუნიაღმან Q, წავედინ მუნიაღმე O. მინდორსა მინდორი GHMNRT, მინდორს O. გავიდოდით გავედით BFQS, გავიდოდით C, გავიარეთ GHMNRT, გამოვიდოდით OP. მე და მე RT. უსიბ და უსიბ DGHLN.

6-7. მე და უსიბ... ერთგან ალა დილამ უსიბ და მე ერთგან ვიარებოდით და O.

7. ერთგან+და BCFP, ერთეკრ G, ერთეკენ HMN, ერთეკრძო RT. მარტო მივიდიოდით GMN, მივედიოდით H, —Q, მივიდიოდით და RT. ნოსარ—Q, ნოსრელი S. ნისრელი—ADGHLMNQRST. ჰკიდე BE, ერთეკენ GHMN—OQ, ერთეკრძო RT. მივიდა GHMNRTI და Q. ამოფრინდა BE—GHMNRT, გამოფრინდა L.

8. ფრინველი ABCELMOPQ. და—GHMNOPRT. ჩვენ A. სამთა GHLMNQRT. ზედ D, ზედან O—Q. მოვიდა—GHMNORT, მოგვმართა Q. უყივლა L, დაიყივლა O. უსიბმა G. გვიშველე A, გვიშველეო FGHLMNRTI და თქვა Q.

9. ნოსარო+ნისრელიო C, ნოსარ GHLMNRT, ნოსარ ნისრელი O, ნოსარ ნისრელი მიშველეო მოქუსლა Q. მან—ADGHLMNRT. ცხენი+და Q, ცხენით IRT. შემოუტევა ACELMNOP, შამოუტევა BD, შეუტია FS, შეუტია Q. და—GQ. ჯირე ვერ BE, ვინემ GT, ვითა L, ვინემ R. გაესწრობოდა AE, გავესწრობოდა IB, გაესწრა FS, გაასწრობდა GHMN, გავესწრებოდა O, გასწრებდა Q, გაესწორებდა და R, გაესწორებოდა T. რემალი B—Q.

მისა ყივილამდის. მერმე დაწყნარდა ომი, და თურე ეძინა ნოსარ ნისრელსა. მოვიდეს ღევნი ორნი ძმანი, ბაყბაყ და ხაზარან, მოჰკუთეს კალოსა ოდენი მიწა და წაიყუანეს ნოსარ ნისრელი და წავიდეს. ზედა გათენდა. ვნახეთ, გოცილი იყო ლაშქარი ურიცხვი, და ველარა ვპოვეთ ნოსარ ნისრელი. ჩავცუვიდით ურვასა ძნელსა. მაშინ წავიდა კუალსა ალი დილამი და იგიცა წაჭდა მასვე გზასა.

„თქუა უსიბ: «თუცა იგი ორპირი კაცი მოგუტეკლა, აწმცა მშვილობით ვართო». თქუა მან ორპირმან კაცმან: «რა ვქენ, ბალას ქმარო?!» აგინა უსიბს და წავიდა. კულავე თქუა, ვითა: «არა ვთქუიო, 10 თუ მან გუიყოო?!»

1. ყივილამდე B, ყიულამდე CEFNS, ყივილამდე M, ყიულამდის GHP, ყივილამდე QI+და L, კობადმდე OT, ხობამდე R. მერე GR] და Q. დასწყნარდა ABCDEFGHLMNOPRST] გარდასწყდა Q. და—LRT. თურე—Q. დაეძინა OQRT. ~ეძინა თურე G. ნოსარს BEQR, ნასარს T.

2. ნისრელსა შერა ექც და BE,+და COP, და Q,—RT. მოვიდენ O, მოვიდა Q. მოვიდენ RT. ღევნი ძმანი B.—NOT. ორნი ორნივე BO,—L. ძმანი—O. ღენა ორნი ძმანი ძმანი ორნივე CEFS, ორნი ძმანი ღევნი MQ. ღევნი ძმანი ორნივე P. ორნი ძმანი R. ბაყბაყ O. ხაზარან+და BEQ, ხაზარანი N, ხარაზან O, ხარზან P. მოკვეთეს A, მოკვეთეს FGHRST, მოაკვეთეს O.

3. კალოს BCEHLMNOQRST. ~მიწა კალოს ოდენი G. წაიყუანეს წაიღეს CQ. წარიღეს FS, წაიყვანნეს N. და—GHMN. წარვიდეს F]—GHMNQ.

3-5. აღ წავიდეს... ნისრელი—RT.

4. ზედა—BQ. ვნახეთ+და B, და ნახეს Q. გოცილი... ურიცხვი A] და იყო ლაშქარი დაგოცილი (დახოცილნი S) ურიცხვი CEPS. ლაშქარნი დახოცილნი ურიცხვი Q. ~იყო ლაშქარი დახოცილი ურიცხვი BF, ~ლაშქარი გოცილი იყო ურიცხვი L] იყო ლაშქარი დაგოცილი O.

5. ველარ FS, ვერლარა L, ვერა Q. ვპოეთ AEGMPRT, ვპოვეთ CL. ნისრელი—BEGHMN. ჩავცუვიდით A, ჩავსცუვიდით BCELMO, ჩავსცუვიდით F. ურვასა+შინა BCEFLOPQS. ძნელსა+ზედა გათენდა ვნახეთ ხოცილი ლაშქარი ურიცხვი და ველარ პო[...თ (ვპოვეთ T) ნოსარ RT.

6. მაშინ წავიდა] და წაუღდა BCQ, წაუღდა EFOPS. კუალსა—ORT. აღ O. იგიცა... გზასა მასვე გზასა წახდა იგიცა GHLN, იგიცა მისსა კვალს ზედან წაქედა და O. წაჭდა მასვე გზასა მასვე გზასა ზედა (ზედან F) წახდა BEFS, ვგრეთუ გზასა ზედა წაჭდა C, მასვე გზასა წაჭდა P. მასვე გზასა—Q, მისსა ძებნასა ზედან (ზედა T) RT.

7. თქვა A. უსიბ+ვითა BCEFOPS. თუმცა ABCDEFGHLMNOPQST. თუც R. იგი—B, ის GHN. ~მოგვეკლა ისი ორპირი კაცი O. მოგვეკლა A. აწმცა BE. აწცა FQRST, აწმც O. მშვილობითა AO.

8. ვართო] ვიქმნებოდიო FN, ვიყენითო L, ვიქმნებოდიო QS. თქვა A. ვქნა A, ვქნა BE, ვქვენ C, ვქმენ L, ვქმენ S. ბალას] მოლდარას O, ბალას R. ქმარო CEGH, ქმაროვო Q.

9. უსიბ G, უსიბსა RT. წავიდა—N. კულავე თქუა ვითა—AGHLMQORT. არა ვთქუიო] კვლავ და თქვა O, კვლავ თქვა ვითა არა ვსთქვი Q. ვთქვი A] ვთქვა BE, ვსთქვი C, ვთქვია FP, ვთქვი GLNRT, ვთქუით HM, ვსთქვია S.

10. გვიყო A] გვიყო ყველა (ყველა O) BFLOS, გვიყო ყულაო C, +ყულაო E, +ყუელაო P, გვიყო GR, გვიყოვო Q, გვიყოვო T.

„და ჩვენ წავედით და მივედით იამანსა ჰაბუქსა თანა და მან გა[ვ]მოგვუგზავნა წინაშე შენსა* და მოგაქსენა: «ამირან დარე-
ჯანისძეო, სახელითა ყოველთა უფროსო, მე ბერი კაცი ვარ და აღა-
რა შემიძლია, თუარა, ვიმოწმებ ღმერთსა, ჰაბუქობისათუის არავი-
სი მინდოდის ქენება! აწე კელთა ჩემთა აღარა არის ძე ჩემი ბად- 5
რი, შეუპყრია ღვეთა. და მისად ძებნად წავიდა იგი ლომი ნოსარ.
ნისრელი,** და იგიცა ცოდვითა ჩემთა დააპყრეს და ფათერაკად იგი-

1. და—T. და ჩვენ წავედით A|—Q. წავედით დაწამოვედით (+და RT) GHMN RT, წავედით P. და—O. მივედით მოვედით MQR T.—O. იამანს FOPQS. ჰაბუქსა თანა ჰაბუქთანა G, ჰაბუქსა თანაო L, ჰაბუქს თანაო P, ჰაბუქთა თანა Q.—და უამბეთ ბადრი იამანისძისა და ნოსარ ნისრელისა ღვეთაგან შეპყრობა იწუხა და იცა თავსა და პირში და დაიღწა საფალავნო იარაღი თავზე F.

2. მან—N. გამოგვგზავნა A, გამოგვგზავნა BC, გამოგზავნა ES, გამოგვგზავნა FN, გავგვგზავნა L, გამამგზავნა OP, გამოგვგზავნა Q, გამოგვგზავნა R. წინაშე შენსა) თქვენ-
თანა FQS, წინაშენ O. შენსა) თქვენსა BCEGHLMNOPRT. და+მან Q. მოგახსენ-
ა A) მოგახსენებს BCEFGHKL MNOPQS. დარეჯანისძეო AMT.

3. სახელით R. ~უფროსო ყოველთა L. ყოველთა+ფალავანთა RT. უფროსო) უფროსი ხარ GHMN, +და გმირთა და გოლიათთა უთავადესო RT. ვარა R. და—
OR. აღარ FGHNQ, არღარა L, არა T|—R.

4. შემიძლიან FGHKMNQOST|—R. თვარა A, თუარე CEQS, თორე G, თვა-
რემ HKLNOT, თორემ MR. ვიმოწმებ ვფიცავ R. ღმერთსა)+რომე BCEFOP.
QS.—R. ჰაბუქობისათვის A, ჰაბუქობისთვის O. არვისი O)—BCEFQS.

5. მინდოდის მინდის GHMN, მინდა R. ქენება) ქება KQR. აწ BCEFGHKL
MNOPQRST. ჩემთა—G. აღარა) არ BCEPQRS, არა F, არღარა G, აღარ T|—O.
არის) არს (არის H) შეძლება GH, არისო KL, +რა შეძლება MN, +შეძლება RT.
ქე ძალი F. ბადრი+ძე ჩემი F.

6. შეუპყრიათ HMNT, შეუპოვარია Q, შეიპყრეს R. ღვეთად Q. და—BG. მის-
თა AGT, მის HR. ~ძებნად მისად BCEFOPQS) ძებნა T. წვიდა B) წასულა
CFG,—HMNRT. ~წასულა მისად ძებნად G. იგი+ლომთა CF. ~ლომი იგი GQ.
ლომი) ჩემი O. ნოსარ) ნისარ F,—K.

7. ნისრელი)+წასულა M, წასულა RT. იგიცა—R. ცოდვითა) ფათერაკად R.
ჩემთა) ჩემთათვის O,—R, +იგიცა S. დაიპყრეს BGLNO, დაპყრეს EH, შეუპყრიათ
FRS. დააპყრეს და ფათერაკად—F, და Q. და—OQR. ფათერაკათ NP|—R. იგი-
ცა—R.

7-1. ცოდვითა ჩემთა... შეიპყრეს აწე შენდა) ცოდვითა ჩემითა მძინარე შეუპყ-
რიათ აწ შენ I. და ფათერაკად იგიცა შეიპყრეს) მძინარე S. ~იგიცა ფათერა-
კად შეუპყრიათ T. იგიცა შეიპყრეს აწე და აწ O.

* K-ში ტექსტი აქედან იწყება.

** I-ში აქედან იწყება ტექსტი.

ცა შეიპყრეს. აწე შენლა ხარ მათი ღონე. რა დააჯეროს ღმერთმან
კაბუკობასა შენსა, იგი ქმენითო».

ბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: „პირველად ესე იცოდე, რო-
ნელ წავალ დასტურად. განა მოვილოდინოთ აბან ქამანისძე და მათ
5 სხუათა მოცდა ვყოთ, ანუ ჩუენ წავიდეთო?“ მოვაჯსენე: „ცხოვნი
უკუნისამდე, ამირან დარეჯანისძეო! ვინათგან წახუალ,
სისწრაფე* გუინდა: ნუთუ დაჯოცნენ და ველარ მიუსწრაო“.

1. შეიპყრეს შეუპყრიათ მძინარე FQ, შაიპყრეს G, შემპყრეს L—R. აწ
BCEFGHKLMPST, დაწ Q. შენლაი შენ FGHKLNQST, შენა R. მათი—Q.
~ლონე მათი BCEFGIS. დააჯერეს BE, დაჯეროს KQS. ღმერთმან—T.

1-2. რა დააჯეროს... შენსაი აწე რაც გეწადოს R. ღმერთმან... ქმენითო კაბუკო-
ბასა თქვენსა ღონ მაშინ Q.

2. კაბუკობას H. შენსა იგი ქმენითოთქვენსა (თქვენსაო BE) მაშინ BCEFGH
IKLNPS, თქვენსა იგი ქმენითო (ქმენ O) მაშინ (მას ჟამსა O) MO. ქენო R.

3. ბრძანაი მაშინ მიბძანა R. მაშინ ბრძანა T. დარეჯანისძეა A, დარეჯანისძეა BE,
დარეჯანისძემან FM. პირველად ბრძანა Q. ეს EGHNR. იცოდით BE, იცოდო CK
LP. რომე BCEFIKLOQS, რომ GHN—RT.

4. ~დასტურად წავალო (წავალ T) RT. განაი მაგრამ R. მოვილოდინო C. აბა B.
ქამანისძე E, ქამანისძე FIOPQR. ქამანისძე GMNT. და—GHN. ამათ CFK—MRT.

5. სხვათა A სხუანი IMRT. მოცდა ვყოთ კაბუკობა და BCEFOPQS.—GHKL
MN, კაბუკი და I. და RT. ანუ ნუ R. ჩვენ A+მარტონი R. +მარტო T. წავო-
დეთო+მე ეგრე BCEFIQPS.+მე GHKLNRT, წავიდნეთო მე M, წავიდეთ მე
ეგრე O. მოვახსენე A+ვითა BCEFIOPQS. ცხოვნი EGHILMNQ—R.

6. უკუნისამდე—GHMNR. ~ამირინ (ამირან E) დარეჯანისძეო (დარეჯანისძე Q)
უკუნისამდე (უკუნისამდე Q) BEQ. ამირან—R. დარეჯანისძეო M—R. წახუალ A წა-
ვალთ GHMNR.

7. სისწრაფე... მიუსწრაოთ მალე უნდა წავიდეთ მეთქი თორემ არამც დახოცონ
მეთქი R, ველარა მივესწრნეთ და დაჯოცნენ P. გვინდა A, გვინდაო HN, გინდა O.
დაჯოცნენ... მიუსწრაოთ ველარა მივესწრაოთ (მივესწრნეთ O) და ხოცონო (ჯოცნენ
O) BO, ველარ (ვერ I) მივესწრაო და დაჯოცნონო (დახოცონ მეთქი FS, დაჯოცნონ I,
დახოცონ იგი ფალავანი Q) CFIQS, ველარ (ვერ L) მივესწრნეთ (მივესწრნენ L) და
დაჯოცნენ GHKEN, ველარ მიუსწრაო და დაჯოცნენ (დაჯოცნენ T) იგი კაცნი (+მეთ-
ქი T) MT.

* E-ში აქედან აკლია ტექსტს.

კარი მეოთხე

ამირან დარეჯანისძისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! აღიდნეს ღმერთ-
მან მოყუარენი თქვენნი და არცხუინეს ორგულთა თქუნთა!

მასვე ღღესა წავედით თუთ ამირან დარეჯანისძე, მე, სავარ- 5
სამისძე, და შაოსანი კაცი. მივედით იამანსა ჭაბუკსა თანა.
გამოგუეგება წინა იამანი ჭაბუკი, კაცი ბერი და შუენიერი. შეეტ-
ყოზოდა, რომე ყოფილიყო ლომი ჭაბუკი. ატირდა ძნელად და თქუა:

1. მეოთხე მეხუთე Q.

2. ამირან—KLRT. დარეჯანისძის LRT. ამირან... ამბავი A1 წასვლა ამირან და-
რეჯანისძისაგან ბადრის (+იამანისძის F) და ნოსარ (+ნისრელის F) საშველად FS,
ამირან დარეჯანისძის (დარეჯანისძისა H, დარეჯანისძისაგან M) ბადრი იამანისძისა
(იამანისძისა M) და ნოსარ ნისრელის (ნისრელისა HM) საშველად (შველად HMN)
წასულა GHMN, +ტკბილი და საკვირველი I, ამირან დარეჯანისძისა ტკბილი და
ამოდ სასმენი ოდეს ბადრი იამანისძე და ნოსარ ნისრელი იხსნა დევთაგან შეპყრო-
ბილნი იყვნენ Q.

3. ისმენდი ისმენდით მეფ B, ცხოვნი L. ისმენდით O. ცხოვნი—LO. უკუ-
ნისამდი HM|—O. აღიღოს NQ, იდიდნეს R. ღმერთმან—R.

4. მოყვარე G1 მოყვასნი Q. თქვენი BGKNT. არცხუინეს AM, არცხუინოს
BCFGHIKLNOPQRST. ორგულნი თქვენნი A, ორგულნი თქვენი O.

5. მასვე მას GHMNRT. ღღეს O. წარვედით FS. თუთ A. დარეჯანისძე ALMS1
+და M. მე—L, და მე Q. სავარსიმიძე ABOQST, საარსიმიძე CP, სავარსიმიძ-
ე F, საარსიმიძე GN, საარსიმიძე H, საარსიმიძე KM, სავარსიმიძე R|—L.

6. და+იგი BCFIOPQRST. შავოსანი C. კაცი+და BCFIS. იამანის FN, იმი-
ანსა K, იამანს PS. ~იამანს ჭაბუკსა თანა მივედით Q.

7. გამოგუეგება A. წინა—B. ~იამანი ჭაბუკი წინა Q. იამან FIS, იმიანი K.
შენი O. ბერ R. შუენიერი A1+და BGHKMNP, +ტკბუკი და L. ~შუენიერი
(მშუენიერი Q) და FIQS. შეტყოზოდა BKOQR, შეტყოზოდა G, შეტყოზო-
ბოდა P.

8. რომ AN, რლ GHMRT. თქვა A1+ვითა BCFIOPQS, რქვა G.

„მეტსა ვერას მოგაქსენებ, რალა გინდა, ქენ, შენ ხარ ღონე ჩუენიო“. მოაქსენა ამირან დარეჯანისძემან: „მეტსა ვერას გიქალებ: ანუ მოვკლდები მათ თანავე და ანუ ვიქსნე იგინიცა.“

დავყავით დღე ერთი და ვითხოვეთ ყოლაუზი კაცი და მოგუ-
5 გუარეს უსიბვე და წავედით. და ვ[18]ლეთ თორმეტი დღე და მივედით მას ადგილსა, სადა ბადრი იამანისძე შეეპყრა. და მოაქსენა უსიბ: „აჰა, იგი ადგილი, სადა ძმა შენი ბადრი შეიპყრესო“. გარდაჭდა ამირან დარეჯანისძე და ატირდა.

წავედით მუნით და ვლეთ სამი დღე. და მოგუეგება წინა იგი-
10 ვე ორპირი კაცი და თაყუანი-სცა ამირან დარეჯანისძესა და მოაქსენა: „ფიცებული ვიყავ ნოსარ ნისრელისა და არა გაუტეხ ფიცსა.

1. ვერასა BO, ველარას R. მოგახსენებ A, მოგახსენებო CFIS, ვიტყვი R. რალა რა GHMNRT, რაცალა O. ჰქენ BC, ქენი O, ქენო Q, ქმენ T. შენა O. ~ღონე შენ ხარ A. ჩეენიო A] ჩემიო BQRT.

2. მოახსენა A, მოახსენა L. დარეჯანისძემან M. ველარას O, ველარასა P, ვერას S. გიქალებ] დაგაქალებ G.

3. მოვკვდები A, მოვჭკლდები CPI+მეცა GHKMN, მოვჭკლდები მეცა L, მოვკლდები O, მეცა მოვიკლა თავი ჩემი R, მოვიკლა თავი მეცა T. მათ თანავე მათ თანა LQRT, მათთან O. და—T. ან R. ვიქსნე ABCHMOPST, ვიხსნა FIR, ვიხსნენ G, ვიხსნიო Q. იგინიცა]—Q, იგინიო R, იგინი T.

4. დავყავით] დავყავით მუნ BC, +მუნ FIOPS, დავყავით L. ~ერთი დღე I. და] მეორესა დღესა RT. ვითხოვეთ CO, ვითხოვეთ KP. ყულაუზი AM, ყოლაუზი GH, ყოლაოზი KQ, ყოლუზი O, ყულუზი R. კაცი—MQRT. და—G. მოგვევარეს A] მოგვეცეს FS, მოგვევარეს HKPT.

5. უსიბვე და] უსიბვე BFIQRST, უსიბივე C, უსიბ და OP. და ვლეთ ვვლეთ GP, და ვვლეთ L, ვლეთ O, და ვლევით T. და—HR.

6. მას—Q. ადგილსა] ალაგსა BFIS,—Q. სადა] +იგი ღომთა ღომი BCFO PQS, +იგი ღომი ღომთა I. ამანისძე L, იამანიძე M, ამანიძე RT. შეპყრა B, შეეპყრათ FGHIMNRS, შეპყრათ დევთა K, შეპყრათ OQ, შეეპყრათ P, +დევთა L, შეპყრათ T. და—GHMNRT. მოახსენა A.

6-7. და მოაქსენა... ბადრი შეიპყრესო—BCFIOPQS.

7. იგი—G. ძმა შენი—R. ~შეიპყრეს ძმა შენი ბადრი L. შეიპყრეს GHKM NRT.

8. დარეჯანისძე MS]—RT. ატირდა] ტიროდა FIQRS.

9. მუნითცა BIPQ, მუნითაცა CFS, მუნითაც O. ვვლეთ P. დღე+სხვა PQS. და] სხვა B, სხვა და CFL,—RT. მოგვეგება წინა A] გამოგვეგება BQ, ამოგვეგება წინა C, მოგვეგება H, გამოგვეგება წინა IPS, გამოგვეგება წინაჲ O. იგი BFKL MRST.

10. და—BCFGIOPQS. თაყვანისცა FS. ამირიან B, ამირანს FRST. დარეჯანისძესა]—FRST, დარეჯანისძე M. და] +ერე BCFIOPQS,—T. მოახსენა A] + ვითა BCFIOPS, უთხრა: ვითა Q.

11. ფიცებულოი ფიცი B, ფიცეული K. ნისრელსა P, ნისრელის T. არ CLQ: გაუტეხე BL, გაიტეხ F. ფიცსა] ფიცი B.

თუ მის ვერა ვმსახურე, აწ თქვენ მისდა ძებნად მიხულოთ, დამიც გული თანა. რომელი შემეძლოს, აწ გმსახურო“. უსიბ ეგრე უთხრა მას კაცსა: „კულავ მოხუელ, ჩუენო კუროვ და მკვლელო?“ უსიბს გაუწყრა ამირან და მას კაცსა უბრძანა: „კურთხეულმცა ხარ, ძმაო“. წაგუიძლუა იგი კაცი და წავედით.

5

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! აგუიხნდა ციხე მაღალი. იკითხა ამირან დარეჯანისძემან: „ვისი არის ისი ციხეო?“ თქუა მან ორპირმან კაცმან: „იგი ციხე დევთა არისო და იგი ლომნი—ალი დილაში და ინდო ჭაბუკი—იქი შიგან არიანო. ოდეს მათნი პატრონნი შეიპყრნეს, იგინი უკანა მიეწივნეს, შეებნეს ფიცხლად და იგინიცა 10

1. ვერ GHLMNOR. ვმსახურე GKLO, მსახურე QR. აწ+რადგან BCIP.+რათგან FS, რადგან O. თქვენ A. თქვენ... მიხულოთ რადგან მიხულოთ ძებნად მისად მეც Q. მისად CFGHIKLMNOPRST. მიხვალ A+მე B.+მეც CFPS.+მეცა IO. დამიც R.

2. გული+თქვენ BCFIOPQRST, გულით GHN. თანაო IQ. რომელ BKL, რომე GHN, რომელ რაცა M, რომელიცა O, რომე რაც (რაცა T) RT. აწე MORTI—Q. გმსახუროო M, გემსახურე რაო O, გმსახუროვო Q. ~გმსახურო აწ L. ეგრე—Q. უთხრა თქვა O, მოახსენა Q. მას+ორპირსა და მუხთალსა B.+ორპირსა CFIR ST.—OQ, მასვე P.

3. კაცსა+ორპირსა P. კაცსა კვლავ A+OQ. კვლავ BCIPS. კვლავცა F, კვლა GHKMN. მოხველ A, მოხვალ R. ჩვენო A+R. კუროო BGHMNPR, კუროვო FILQST, კურო K. და+ჩვენო R. მკვლელო BFGHILNORS, მკვლელო C, მკვლელო K, მკუელო M, მკვლელო P, მკვლელოვო Q, მკუელო T. უსიბს უსიბისაო FS.—Q. გაუწყრა გაწყრა Q.

4. ამირან+დარეჯანისძე CIKLNOPQ.+დარეჯანისძე FS.—T. და დარეჯანისძე B. მას+ორპირსა CFIS.+ორპირს O.—Q. კაცსა+ორპირსა ასრე B.+ეგრე CF IOS, კაცსGMMNR.+ორპირსა ეგრე P.—Q. კურთხეულა B, კურთხეულმც O, კურთხეულმცა P, კურთხეულც R. ძმაო+და CFIOPQS. წაგვიძლუა A, წარგვიძლუა I.

5. კაცი—B.

6. ისმენდით AN, ისმენდინ LT. მეფეო მეფო G. აგვიხნდა A. მაღალი+და BCFIPQS. ჰკითხა BCIP, კითხა FOQS.

7. დარეჯანისძემან S+GHMNRRT. არს G. ის CGHR+I, იგი O. თქუა+თქუა O.

7-8. თქუა მან... იგი ციხე მოახსენეს A, რქვა ორპირმან კაცმან ისი ციხე G, მან ორპირმან კაცმან მოახსენა იგი ციხე I.

8. იგი ისი HKLMNT, ის R. დევთა არისო დევთაო G, დევთა არის HKLMN. იგი ისი KL. ლომი BFGINOS, ლომთა ლომი Q.

9. და ინდო ჭაბუკი იქი—G. ჭაბუკნი N. იქ BHOI იმა CIS, ამა F.—MNRT, იმას Q. შიგა BGK, შიგ CS; ში FI. არიან HKN აბიან M, აბიანო RT. მათი L. პატრონი ABKLOR+დევთა T. შეიპყრეს AFGHILNOT+დევთა BCFIOPRS, დევთა შეიპყრეს Q.

10. იგი BC. უკან CFGHIKLMNOPRST. მიეწივნეს+და PQ. შეიბნეს G, შებნეს OR, შეებნენ Q. ფიცხლავ B. და იგინიცა—G, და იგინიც T.

შეიპყრნეს გრძნებითა რათმე, და ამას ციხესა შიგან სხენან“. დავდე-
გით მას ღამესა მის ციხისა ძირსა.

დილასა შეეკაზმა ამირან დარეჯანისძე საქუეთოთა აბჯრითა,
აილო ფარი და შეუტდა ციხისა ძირსა. წამოდგეს ზედა ლაშქარნი და
5 ესროდეს ქვასა. შეუტდა ზედა და შელეწნა კარნი. შევიდა და დატო-
ნა და წაუღო ციხე, და პოვნა მას ციხესა შიგან ორნივე: ალი დი-
ლამი და ინდო ქაბუკი. და არა შეეძლო, თუმცა თანა წამოეტანნეს:
მეტად შეაგებულ იყვნეს. და დაყარნა მუნვე [v] და დააყენა ზედა

---

1. შეიპყრეს AHNQR. გრძნებითა ბრძანებითა O. გრძნებითა P, გრძნებით Q.
რათმე G, რითმე IKLO—RT. და—RT. ამა BCFIQS, მას H, ამას O, ამ RT.
ციხეთ H. შიგან შინა GIRT. სხენან არიან GHM, სხედან L, არიან და N, აბი-
ანო RT. (+და M) დავდეკით ACMOR.

2. მას—Q. ღამეს O—Q. მას ციხისა AMQ. მის—KLNRT. ციხის O. მას ცი-
ხისა ძირსა მისრსა G. ძირსა+და LQ, ძირს O.

3. დილას FM. შეეკაზმა KOQ. დარეჯანისძე—ART, დარეჯანისძე MS, დარეჯა-
ნისძემან P. საქუეთოთა A, საქუეთოთა GK, საქუეთოთ H. საქუეთოთ Q. აბჯ-
რითა აბჯრითა აქა ამირან დარეჯანისძისაგან დევთა ციხის აღება და ალი დილამისა
და ინდო ქაბუკის გამოყვანა რა დილა გათენდა O, +აქა ამირან დარეჯანისძისაგან
დევთა ციხის აღება და ალი დილამისა და ინდო ქაბუკის გამოყვანა რა გათენ-
და P.+და Q.

4. აილო ფარი—MRT. შეუტდა შეპყივა G. ციხესა HIMNQS. წამოდგეს AR,
წამოდგეს G, წამოდგენ OQ, წამოდგეს S. ზედან AO, ზედათ L, დედა R—Q.
ლაშქარი B.

5. ესროდენ O. ქვასა ქვითა BCFGHIKLMNRST, ქვითა OP,+და Q. შეუტდა
ზედა შეუდგა ზე GHM, შეუდგა ზედა N, და კიდეს შეუტდა ზედან O, შეუხდა
ზედა Q, შეუხდა RT. ზედა და ზე BFI, ზედა CP, ზე და S. და—O. შელეწნა
შეაღწეს ციხისა B, შელეწნა ციხისა CFIPS, შელეწნა GRT, შელეწნა MN,
შელეწნა HKL, შელეწნა ციხეთა Q. კარი GHKLMNP,+ციხისანი O. შევიდა და
შევიდათ B, შევიდა COPRT, შევიდა შიგა G, შევიდა და L, და დაუწყო Q. და-
ხოცა G, ხოცა Q.

6. და დევთა Q. წაილო BCFIKLPS. ჰპოვნა A, ჰპოვა C, პოვა FGIQS. მას
ციხესა შიგან ორნივე—Q, მაშინ R, მას შინა T. შიგან შინა BCFGIPS. ორნი-
ვე—BCFIOPS. ალა O. დილაბ R.

7. და—B. და—RT. არ CFLOPS. შეეძლოთ FILMRST, შეეძლო G, შეე-
ძლოთ K, შეეძლო OQ. თუმცა—Q, თუმც R. თან NOR. წაეტანნეს B, წამოგვეტა-
ნა FR, წამოეტანა GIQS.

8. მეტადა H—R. შავებულ იყვნეს AHKLMOT, შავებული იყვნეს B, შეპირვე-
ბულნი იყვნეს FIS, შავებულ იყვნეს G, შავებულნი იყვნეს N, შეპირებულ იყ-
ვნეს Q, იგინი მუნ R. და დაყარნა დაყარნა B, დაყარნა CMOP, და იქ (იქვე I)
დაყარნა FIQS, და დააგლო L, დაყარეთ R, ბორკილითა დაყარნა T. მუნვე—IQ.
მუნვე M, და R. და—K. დააყენა დააგლო მუნვე მათ B, დააგლო მათ CP, მათ
თანა (მათ თან S) დააგლო (დაგლო Q) FIQS, დააგლო GN, დაგლო HKMORT.
ზედა—FIS, მასთანა O, იგი Q.

შაოსანი კაცი. დაბეჭდნა კარნი საჭურჭლისანი, და წავედით სამნი ჩუენ, მეოთხე—იგი ორბირი კაცი.

მივედით მას ადგილსა, სადა შეეპყრა ნოსარ ნისრელი, და აჩნდა მოკუეთილი მიწა. გუიჩუენა ადგილი მან კაცმან: „აჰა, იგი ადგილი, სადა შეიპყრეს ნოსარ ნისრელიო.“ 5

წავედით მუნიტ. გურჭუა მან ორბირმან კაცმან: „მე აღარა წამოვალო და არცა რა ვიციო. ესე ოდენ ვიცი, რომე ამა სამისა დღისა სავალსა ტყე მოგხუდების, როჲელ ყოველი საყოფელი არის მჭეტთა, და რა იგი გაიაროთ, თქუენ თუით გაუფრობილდით, მე აღარა ვიცი

---

1. შაოსანი C. კაცი+და BFGHIKLNQRST. დაბეჭდა BLMOQ. საჭურჭლისანი და საჭურჭლეთანი BGOT, საჭურჭლეთანი და CFIKLMNPQRS. წარვედით FS. სამნი ჩვენ A| ჩვენ სამნი და GQ, ჩვენ სამნი კაცი და RT.

2. ჩუენ+და და B.+და CFHKLIMNOPS. იგი იგივე OP. ~კაცი ორბირი H. კაცი+და B.

3. შეეპყრათ FGILMNRST, შეპყრათ HQ, შეპყრა KO. ნისრელი—R. და+მუნ BCFIPQS, მუნ O.—RT.

4. მოკუეთილი A. მიწა ადგილი და Q. გეიჩუენა A, გუჩუენა C. გეაჩუენა O. ადგილი—BCFGHIKLMNOPQRST. კაცმან+და ეგრე თქვა BCFIOPS. იგი—GO.

5. ნისრელი BQT.

6. წამოვედით MRT. მუნიტ+და BFHLNPST, მუნიტა და C, მუნ და G, მასვე O, და Q. გვარჭუა A, გუითხრა CFQS, (+და N) გვარჭუა GHMN, და გვიითხრა I, და გვრჭუა KLOR. მანვე BCFIPS. აღარ BCFGHILMNOQRST. წამოვალ BCFILMQRST| წამოგუევიო G.

7. და+არცა წაგიძლევი და B.+აღარცა წაგიძლევი (წარგიძლევი I, წაგუიძლევი P) და CFIPS, ვერც წაგიძლევი და O.+ვეღარცა წაგიძლევი Q. არცა რა არცა BN, აღარც არა KL, ესე Q. ესე ოდენ ესე BCFGHKLMPST, ამის მეტი I, და ეს O.—Q, ეს R. ვიციო BP|—IQ. რომ GI, რომელ LMRT|—Q. ამ FI QS|—R. სამისა დღისა—O, სამის დღისა Q.

8. სავალს H. ტყე ტყუე H. მოგხუდების AIMO, მოგხუდების B. მოგხუდების FLN, მოგხუდების G, მოგხუდების H, მოგხუდების R, მოგხუდების T. რომე CFHKLMPNOQS, რომ GI, რომელი P. საყოფელი სამყოფი GHKLMN. ყოველი... მჭეტთა ყოველ მჭეტთა საყოფელი (სამყოფი RT) არს (არისო RT) ORT. ~მხეტთა არის I. მხეტთა GHMN.

9. და—GHMNR. თქუენ A|—MRT. თუით A|—Q. გაუთხილდით A, გაუთხილდით GIKL, გაუთხილდით MRT, გაუთხილდით N, გაუთხილდით OQ. მე+ამისგან კიდე Q. აღარ HMNOPRT.

9-1. ვიცი რაო ვიციო BCFHIMNOPQRS, ვიცი KL, წამოვალ და არც არა ვიცი ესე ვიცი რა სამისა დღისა სავალსა ტყე მოგხუდების რომელ ყლთა მჭეტთა სამყოფი არის. რა იგი გაიაროთ, თუით გაუთხილდით მე აღარ ვიციო T.

რაო“. უსიბ [ჰ]რქუა მას კაცსა: „აბა, თუ ეტიკი ხარ, ეგეთი ჟამსო!“ იქცა იგი კაცი.

წავედით ჩუენ და მოგუხუდა ტყე იგი. ზენაარმან ღმრთისამან და თავმან თქუენმან, ხუთასი ლომი და ევეზი მოვკალით, და გავი-5 არეთ ტყე იგი.

და მოგუხუდა წყალი დიდი. იყო ნავი და იყვნეს მენავენი. თაყუანის-გუცეს და გუკითხეს: „მოდარბაზენი ხართო?“ ვთქუით: „მოდარბაზენიო“. „აბა, ბრძანეთ და ჩამოსხედითო“. და ვითა შუა შევედით, წაგუიჯდეს მენავენი და ნავი, და ჩუენ დავრჩით წყალთა 10 შიგან. ერთსა ღლიასა მე შემომიგდო, ერთსა უსიბ და ცურვით იმი-

1. რქა A| უთხრა CFIOSQ, თქვა G, არქუა H. ~რქვა უსიბ RT. მას კაცსა—G. თუ|—B.+ეგეთი RT. ხარო BCGHIKQS| უნდაო RT. ეგეთი—RT. ჟამსო+და K, ჰჟამსო და L, ჰჟამსო O,—RT.

2. იქცა| წავიტანეთ იქცა BCFIOPQS, გაიქცა RT. იგივე BCFIOPQS|—R. კაცი+და BCFIKMPQT, და R.

3. ჩვენ A, ჩვენცა F| ჩვენა RT.—Q. მოგუხუდა A, მოგხუდა K, მოგჟუდა P. ტყე იგო| ტყვე R, ტყე T. ზენარმან FHKLOPQS, ზენავარმან G, ზეენარმან I, ზენაარმა M, ვფიცამ R. ღთისა B, ღმერთმან FQS, ღთისამა M|—R.

4. და—HRT. თავმან—RT. თქვენმან A| მეფობისა შენისამ B, მეფობისა შენისამან (თქვენისამან IOP) CFIOPQS.—RT. ვეფხვი FT. მოვკალით CLP, მოვკალითო H, მოვიკლით O. და—L. გვიარეთო O, გავიარეთა P.

5. იგი—HKMNGLT.

6. და| მერმე BCOP, ზენარმან ღმერთმან და თავმან მეფობისა თქვენისამან FS.+კრმე I. მოგხუდა A, მოგხუდა P. დიდი| მეტად დიდი და BCFIPQS, მეტად დიდი O. იყო ნავი—GHKLMNRT. და|—PT, მუნ R. იყუნეს A|—BCFIOQS.+მუნ T. მენავენი|+რა გვნახეს BCS.+რა გვნახეს F.+და რა გვნახეს I. მენავენიცა რა გვნახეს (გვნახნეს P) OP, რა მენავეთა გვნახეს Q. ~მენავენი იყვნეს R.

7. თაყვანი-BCR.—გვეს A, გუცის T. და—K. გვეითხეს A, გვეითხა B| გვეითხრეს GHMNT, გერქვეს L, გუეკითხეს P. ხართო+ხართო B. ვთქვით A|+თუ BCFIPQS, ვთქუთ KL, ვსთქვით თუ O. მოდარბაზენიო| მოღაზენიო K.

8. აბა| აბა B,—R. ბრძანეთ და|+გარდახედითო გარდახედით კერძო ნ[ა]ქვისა O. გვეითხრეს R. და—PR. ჩამოსხედითო| ჩამოვსხედითო ჩავსხედით B.+ჩავსხედით CF IQS.+და ჩავსხედით P, ჩავსხედით O. და—OP. და ვითა| ჩავსხედით და R. შუა|+ზე FIS, შუაზედ Q.

9. შევედით| მივედით და B, მივედით CFIOPQS. წაგვიჯდეს A, წაგვიხდა BCFIQS, წაგვიხდინეს GHMNRT. მენავენი და|—FIQS, გენავეთ GMN, მენავეთა HRT, მენავენი KL. და ნავი| ნავითურთ O. ჩვენ A. ~დავრჩით ჩვენ R. წყალთა შუა წყალსა O,—T.

10. შიგან|+მერმე BCOPQ.+მერმე მოგვეო ხელი ამირან FS, შიგნა H.+და მერმე I, შინა L, შუა R. ილლიასა KR, ილლიასა შიგან L, ღლიაში S. შემომიგდო| შემომიგდო და B.+და CHKL, შემიგდო და FGIMNQS, შემამიჯექითო და O, შემამიგდო და PT, შემიგდო R. ერთს H| კისერსა I, და კისერსა Q, ამირან R. ~და უსიბ R. და—T. ცურვითა B. იმიერით| იმიერვე F, იმიერ GHMNT, იმიერათ I. იმიერითა P, გაღმართ Q, გაღმა R.

ერით გაგუიტანა და ეგრე გუიბრძანა: „ღმერთო, ღიღისა ფათე-
რაკისაგან დაერჩითო!“

წავედით მუნით, და იყო ღიღი კლდე და ქუაბი. გამოვიდა მის
კლდისაგან კაცი ღიღო წითლოსანი და თქუა: „ვაშად მოხუელ,*
ამირან დარეჯანისძეო!“ აიყუანა ამირან და ნებსა ზედა დაისუა და 5
უბრძანა: „ვაგლახ, რა ცოტა ხარო, განა ვინა ხარო?“
უ[19]სიბ მოაქსენა: „ეგე, ღმერთო, არავინ არისო, კაცისა ყუელასა-
გან უარესი არისო“. მან ღიღომან ეგრე თქუა: „ყოველი რიალი
შენ ჰქენ, უსიბ, და შეაპყრობინენ იგი ლომნი და აწ ესე მიგყავ-
სო?!“ უსიბ უთხრა: „უბედურო, რა საწყალი და ავი კაცი ხარო, თუ- 10
არა მე რა უნდა ვიყო!“

1. გაგვიტანა A] გაგვიყვანა BC, გაგვიყვანა FGIKLMNPRST, გაგვიყვანა H,
გაგვასხნა Q. და—P. ეგრე—T. და ეგრე გუიბრძანა] ჩვენის საქურველით (საქურვე-
ლებით S) და გვიოხრა FS, და ეგრე ბრძანა GHMN, ჩვენის (ჩვენის Q) და თავი-
სის საქურველებითა (საქურველითა Q) და გვიბრძანა IQ, და გვიბრძანა R. ღმერთო—
QR. ღიღისა BHNO, ღიღის AFGKPS, ღიღისა ღიღისა M. ფათერაკისაგან] ფათე-
რაკს G, ფათერაკსა HN.

2. დაერჩითო] მოერჩითო GHN, გარდაერჩითო R.

3. და ქუაბი—A, +გამოვიდოდა მის კლდისაგან T. გამოვიდოდა BCFIQR.

4. კლდისაგან] კლდიდამა G. კაცი დაგვხდა კაცი ვინმე Q, გამოვიდა R. ~ღი-
ღო (ღიღი FS) კაცი BCFGHIKLMNOPS. ~ღიღო წითლოსანი კაცი T. წითლო-
სანი+კაცი R. და+ეგრე BCIOPQ, +ეგრეთ FS. თქვა A. ვაშად+რომე BCFOP
QS, +რომელ I. მოხველ A] მოსრულ ხარ F; მოხვედ GHNP, მოსულ ხარ S.

5. ამირან—T. დარეჯანისძეო AMS, დარეჯანისძეო E, დარეჯანისძეო F, და დარე-
ჯანისძეო N, დარეჯანისძეო ფიცხლადვე Q. აიყუანა] ფიცხლად (ფიცხლადვე CEFIPS,
ფიცხლვე O) აიყვანა BCEFIOPS,—M. ამირან]+დარეჯანისძე FIQ,—MR, +დარე-
ჯანისძე S. და—KLM. ნებსა ზედა] ნებზედ FIQS, ნებსა ზედან GNO, ნებასა ზედან
H. დაისუა A, დაისო INP]—KL. და+ეგრე GHMN, ამირანმა ეგრე R, ამირანმა
ეგრე T.

6. უბრძანა] უთხრა IQ. ვაგლახ]+მე F, ვაგლახო R. განა ვინა .ხარო]—BE, ამი-
რან კითხა ვინ ხარო FS, განა ვინ საღურო O. ვინ CKNPQ.

7. მოასენა A, მუასენა B. ეგე ღმერთო] ეგ R. არავინ B] არარ O. არავინ არისო]
არა ვინაო KL. არისო] არაო CEIPQS, არის GHKLTMN, არს OR, არიო F.
კაცის E, კაცისაგან O. ყუელასაგან] ყუალას E, ყველას GHMNORT, ყუელასა
BFIKQS, ყველასი CLP.

8. არსო O, არის T. მან ღიღომან] ღიღმან კაცმან FS. თქვა A]+ვითა BCEIPQ,
არქვა ვითა FS, უთხრა KO. ყოელი N. რიალი რომელი RT.

9. შენა OT. ქენ BFINQS, ჰქენო H, ქენო K, ჰქენო OP, ქენ RT. უსიბ და]
და შენ BCEFIQPS, და L, შენ O, უსიბი და R. შაპყრობინენ A, შიაპყრობინე B,
შეაპყრობინენ C, შიაპყრობინენ E, შაპყრობინე FHIMNOQRT, შეპყრობინენ G.
აწე N. ესეც FGNS, ესეც HMRT, ეს I. მოგყავსო BCEFIKQRST.

10. საწყალი და] საწყლად RT. ~ავი და საწყალი L. ხარ FIKLOPRST. თვა-
რა A, თვარამ B]—FIQS, თუ არ O.

11. რა უნდა] რამდენი G. უნდა] მინდა HKLN, გინდა MRT, რამე O, +რომე P.
ვიყო IKLM, ვიყოვო QT, მე ვყო R.

* E-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

უბრძანა დარეჯანისძემან: „მიტხარ, ძმაო, რა ხარო?“ მან ეგრე მოაქსენა: „დიდოთ მეფე ვიყავ, დევთა გამომადეს და ლაშქარნი დამიჯოცნეს, და მე მარტო დავრჩომილვარ.“ უსიბ უთხრა: „რადგან აზომ საწყალი და მეფობისა მაყივნებელი იყავ, ნეტამც არც 5 შენ დარჩომილიყავო.“ მოაქსენა დიდომან: „აწ სადა წახუალ, სარგებელი შემიძლია, თუ კარგი ჭაბუკი ჰარო. თუ რა გმსახურო, აღმიტქუი, რომე მამული ჩემი მომცე“. უბრძანა ამირან: „ზენაარმან ღმრთისამან, მოგცეო“.

წავიდა დიდოთ მეფე და წავედით ჩუენ. და იყო კლდოვანი აღ-10 გილი და კევი ღრმა. და იყო მას კევსა შინა მაღალი, მოხუეწილი

4

1. უბრძანა|ამირან BCEFGIOPQS. დარეჯანიძემან E, დარეჯანისძემ G. ძმაო+თუ BCEFIOPQS. რა| ვინ FIKLMNRST, ვინა GH. ხარ R. ეგრე—L, ეგრეთ T.

2. მოახსენა A| მუახსენა ვითა მე B, +ვითა მე CEFIOPQS, +მე KL. დიდოთ BCEFIKQS. მეფედ G. ვიყავ+და CFGHIKLNOPQS. დევთ N. გამომადეს GH MN, გამომადიეს K, გამამადევეს O, გამამადეს P, გამომადევეს Q. და—GHNORT. ლაშქარი MP.

3. დამიხოცეს BCEGHMNRST. ~დავრჩომილვარ მარტო L. დარჩომილვარ CIK, დავრჩომილვარო ORT.

4. რადგან აზომ| რაზომ B, რაზომ რათგან F, რადგან აგრე (ასე LQ, ეგრე RT) ILMQRT. და—R. მეფობის AFGK. ნეტამც CFIKPQS. არც| აღარცა BEPQ, აღარც CFIOS.

5. დარჩომილიყო BCE, დარჩომილიყო FIKLS, მორჩენილიყო GH, მორჩომილიყო M, მორჩენილიყო N, დარჩომილიყო O, მორჩომილიყო RT. ~დიდომან მოახსენა L. მოახსენა A|+ამირანს FS. დიდომან| დიდოთ მეფემან Q. საღ BC EHIMOP, სით Q. წახვალ A, წარხვალ L, წახვალთ Q. სარგებელი სამსახურო GHMNRT.

6. შემიძლიაო GHMN, შემიძლიან O, შევიძლიანო RT: თუ|—G, თუცა O. თუ კარგი+და ვარგი P. ხარო+და BCEP, ხარ MT, ხართო Q. თვარა B, თუ არა E, თუ რამე FIS, თუ კარგი Q. გმსახუროო H, გმსახურე Q. აღმიტქვი A.

7. რომელ I, რომელი KL, რამე Q|—R. მამც BCEOPS, მომცეო GHIKLT, მამცეო M, მომცეო QR. ამირან|+დარეჯანისძემა B, +დარეჯანისძემან CFIOQP+ დარეჯანიძემან S, +დარეჯანისძემან E. ზენარბა AM, ზენარბან EFHKLOPQRS, ზენავარბან G, ზენვარბან I.

8. ღრთისაბა A, ღვთისამან BG, ღმერთმან FQS, ღვთისაბა M.—R. მოქცე B, მოგცე CEIP, თუ მარგე რამე მოგცეო FS. მოგცესო და R.

9. წავიდა დიდოთ მეფე და წავედით ჩუენ| წავედით (წავიდეთ E, წამოვედით I, +ჩვენ O, +ჩვენცა P) და წამოვიდა იგი დიდოთა მეფე (მეფეცა O, მეფემაცა P) BCEFIOPQS. მეფეო H. ჩვენ A| ჩვენცა HRT. და—GHMNRT. იყო+მეტად BCEF IOPQS. ადგილი| ალაგი FIQS.

10. ~ღრმა ხევი Q. და+ოდეს O. იყო—Q. კევსა შინა| კლდეს კიდე GM, კლდესა კიდე (კიდე RT) HRT, კლდესა შინა L, კლდის კიდე N. მოხუეწილი A.

კლდე. გამოვიდა მის კლდისა თავსა გუელი საშინელი და იწყო კაპრობად. მოვიდოდა ყოვლისა ქუეყანისა გუელი. ვეოცდით და მოგუეწყინა ჟოცა, და არა მოჰდა ლევა. ამირან დარეჯანისძემან ამოიღო მშუილდი, გარდაუცუა და შესტყორცა ისარი ბოძალი და წარკუეთა თავი მას გუელსა, რომელი ჯდა კლდისა თავსა, და გარდაწყდა გუელისა მოდენა.

და გამოვიდა მას ადგილსა კაცი და იყიელა: „თუ ამ გუელისა მოკვლა კარგა გექნას, აწ სცანიტო!“ გამოვიდა სხუა კაცი და ჰკითხა იმა კაცსა: „მოკლეს ჩუენი გუელიო?“ ჩამოკდეს ორნივე, გაახუნეს კარნი კლდისანი, და გამოვიდეს სამნი ვეშაპნი საშინელნი: 10

1. კლდე] + და BIO.—RT. მის მას R. კლდის G. გველი A. — საშინელი გველი L. და იწყო] და დიწყო M. კაპრობად] კაპრობა და მუნ და B, + და მუნ CP, + და მუნ და E, კრაპობა და მუნ FIQS, კაპარპობა და K, კრკილობა და მუნ O.

1-2. და იწყო... გუელი—L.

2. მოვიდოდა] მოვიდა HORT, გამოვიდოდა K. ყოველის I, ყოველი R, ყოვლის T. ქვეყნისა IP, ქვეყანის ORT. გველი A] + საშინელი FIQS, გული N, გველი O. ვეოცდით CEL. მოგვეწყინა A.

3. და—RT. არ FHINS, რა Q. მოჰდა ACELM, მოეცა I, მოსწყდა N, იქნა O. ლევა] + მათი მერმე BCEFIOPS, ლევნა მერმე GHKMNR, ლევნა და მერმე L, + მერმე Q. ~ ამოიღო ამირან (ამირანმა RT) MRT. დარეჯანისძემან E, დარისძემან FJ—GHMNR, დარეჯანისძემან S.

4. მშუილდი A, შვილი G] ისარი Q. გარდაუცუა A]—BCEQ, გარდაუღო G, გარდაუცო HKL, გარდაცუა NPR, გარდაცუა OT. მშუილდი... ბოძალი] ისარი და შესტყორცა S. და—GHKLMNOPRT. შესტყორცა BOR, შესტყორცნა K. ისარ G]—Q. ბოძალი—OQRT.

4-5. მშუილდი... წარკუეთა] ისარი და შესტყორცა FI. და წარკუეთა... გუელსა—Q.

5. წარკვეთა A, წარპკუეთა CM. მას მისი AEI, მის BCP. გველსა A, გველისა BCEIP. ჯდა + ჯდა AMR. თავსა და + მოჰკვეთა თავი ისარმან Q. გარდასწყდა ABCEFGHIKLMNOPQRST.

5-6. რომელი ჯდა... მოდენა და—MRT.

6. გველისა A, გველის C. ~ მოდენა გველისა GHN.

7. და—GHNO. ~ კაცი მას ადგილსა MRT. მის ადგილის G. და] + ეგრე BCEFIOPS,—G. იყიელა] + ვითა BCEFIPS, გეიყიელა ვითა O, გეიყიელა Q. თუ] ვითა Q. ამათ BE, იმა CFHIKLMQRST, ამ G, იმ NO, იმას P. გველის AGNR, გველსა H.

8. მოკულა A] სიკვდილი BCEFIPS, მოკულა KL, სიკვდილი O, სიკვდილი თუ Q. კარგი BCEFGHIMNQST, კარგათ KO. გექნასთ FLORT, გექნათ G, გექნასთ H, გექნას I, გექნასთ MQ, გექნათ N. აწ BCEFIOPQRST. სენათო CIKLPS, სენათო FOQ, სენათო G, სენათო HMRT. გამოვიდა] + კიდევე BCEP, + კიდევე FIQS. სხვა A.

9. კითხა BFKQRST. იმა] მათ BCEFIPS, იმ GN, იმათ KRT,—LQ, მას O. კათა ABCEFGHIKMNP, კათ G] + და BE,—LQRT. მოკლესო K. ჩვენი A] ჩემი FIQS, + ყმა RT. გველი A] ყმა BCEFGHIKMNPQS, ყმა და უთხრა მოკლესო O, + უთხრა მოკლესო RT. ~ ყმა ჩვენი L. ჩამოკდეს] ჩამოვიდა RT. ორნივე] + და CFHIKLMNOPS, ორნი და Q, და RT. გაახუნეს A, გაიხუნეს FS, გაახუნეს H, გახუნეს KQR.

10. კარნი + მის BCEFIOPQS. და—RT. გამოვიდნეს BN. საშინელი BF.

7. ამირანდარეჯანთან

ერთი შავი, ერთი თეთრ[V]ი და ერთი წითელი. თქუა ამირან დარე-
ჯანისძემან: „შავი—მე, თეთრი—შენ, სავარსამისძეო, და წითელი—
უსიბს.“ მოაქსენა უსიბ: „ჩემი წითელიც შენდავე მომიქსენებიაო.“

შემოუტივეს ვეშაბთა და ჩუენცა მათ შეუტივეთ. წითელი მო-
5 ვიდა, ჰკრა კრმალი ამირან და მოკლა. მე და იგი თეთრი ვიბრძო-
დით, ჰკრა და იგიცა მოკლა. შავმან შემოუტივა უკანა და ჩანთქა
ამირან დარეჯანისძე და გაიქცა. მე მივეწივე, კრმალი ვჰკარ და
კუდი მოვკუეთე. შემეხუეწა მას სახლსა, და ველარა შევიგენით
გზა და კუალი. დავიწყეთ ტირილი.

10 წესი იყვის დარეჯანისძისა, რომე ორნი დაშნანი იქით და

1. შავი[შავნი და N, + და OQ. წითელი] + და GHN, + აქა ამირან დარეჯანის-
ძისაგან ვეშაბთა ომი მაშინ O, + აქა ამირან დარეჯანისძისაგან ვეშაბთა ომი P. თქუა]
ბრძანა RT. დარეჯანისძემან]—GHMNRT, დარეჯანისძემ Q, დარეჯანისძემან S.

2. თეთრი შენ... წითელი უსიბს[წითელი შენ სავარსამისძე და თეთრი უსიბსაო მან Q.
შენო O. სავარსამისძეო AFMOQ, საარსამისძეო BE, საარსამისძეო C, საარსამისძესა G,
სარასამისძეო H, საორსამისძეო K, სარვასამისძეო L, საარსამისძეო N, სარსამისძეო P,
სავარსამისძეო RST. და—N.

3. უსიბსა IM, უსიბსაო ORT]—Q. მოახსენა უსიბ A] მან მუახსენ B, მან მოახ-
სენა CEFIPS, უსიბ [...] G, მან უსიბ მოახსენა O, უსიბ მოახსენა HMN, მოახსენა
RT. წითელიცა CFHMPS, წილცა IO, წითელი NRT, წილი Q. შენდავე[თქვენდა
BCEFIQS, თქვენდავე GHMT, შენთვსვე L, თქვენა R. მომიხსენებიაო A] მომიცემია K,
მომირთმევიანო L, მომეხსენებიაო P, მამიხსენებიაო RT.

4. შემოვტივეს BCEKLNOPRT, შემოვტივეს FGHIQS, შემოვტივეს M.
ჩვენცა A, ჩვენ BCEFHKL MNOPQRST. მათა P. შეუტრევეთ CLMO, შეუტრეო
GIPS. წითელი[წითელს RT. მოვიდა]+და LN, მიუხდა RT.

5. კრა FQS. ~ ამირან კრა ხმალი RT. ~ ამირან კმალი L. ამირან]+დარეჯანის-
ძემან QP. მოკლა + და BCFPQS. და—Q. იგი]—K, ის RT. ვიბრძოდით+და C.

6. კრა FQRST. იგიც GHN. შემა P. შემოუტივა ACEMOP, შამოუტივა B,
შემოუტირა IS, შამოუტივა L. უკანის BE, უკანის დროსა (დროს IQS) CFIQS, უკან
GHKN, — MRT, უკანით OP. და—MRT. ჩანთქა + იგი O.

7. ამირან—RT. დარეჯანისძე E]—HMNRT, + თავის მუზარად საკურველითა IQ,
დარეჯანისძე S. გაიქცა]+მას ადგილსა სახლსა შევიდა BCEFIPS, +მისა (მისსა HMN)
ადგილსა შევიდა GHKLMN, მყის მას ადგილსა სახლსა შევიდა O, + და მას სახლსა
შევიდა Q. მე—RT. მოვეწიე GIL, მოვეწიე Q. ~ კვარ ხმალი RT. კვარ AFGHIH
NQRS. და + ოცი მწყრთა FIQS.

8. კუდი[ბოლო RT. მოვეკუეთე A]+და BEIOS, მოვკუეთე და CP, მოვსწყუებ
და F, მოვკუეთე L. შემეხვეწა მას A] და შევიდა Q, შემეხწრა მასვე R, შემეხვეწა
მასვე T. სახლსა[ადგილსა L. ველარ GHORT.

8-9. ველარა... კუალი[კვალი ველარა შევიგენით L.

9. კუალი[+ მისი BCEFOPS, + მისი და I. დავიწყეთ[დავიწყებით მაზედან O,
მისი დავიწყებით Q, დავიწყეთ RT.

10. წესი[(+და AG) კელა AGHKLMNOP. იყუის A] + ამირან BCEKLPS,
იყო ამირან FIOQ, იყო G. დარეჯანისძისა M. რომელნი BE, რომ GI, რლ MRT.
ორნი[ოროლნი GHN. დაშნანი + ერთი O. იქითა O, იქითა P.

10-1. ~ აქეთ და იქით QR, ~ აქეთ და აქეთ T.

აქეთ მოგუშვიან ესხნიან. ამოიღო და შიგან მუცელი დაუჭრა, გუერ-
რი გაუპო და გამოვიდა სისხლითა შესურილი და გუიბრძანა: „აეად
მიშეულეთო“. და იყვნეს მას სახლსა შინა საჭურჭლენი დაბეჭდულნი
და კულავე დაბეჭდნა.

და წავედით მუნიტ და ვლეთ ორა ღლე. კიდის-კიდე ვიარებოდ- 5
ით. მე გარდამეკიდა კაცი ვინმე დიდი, და შუბლსა თუალი ედგა,
და მარქუა: „საწყალო, უსიბ მოგალორნაო?!“ მომეკიდა წასაყუან-
ებლად, შევიბენით და ვიბრძოლეთ დიდი ხანი. მოვკალ და მოველ და-
რეჯანისძეს თანა, უამბე და უჩუენე კაცი იგი. დაიმადლა და გაუ-
კურიდა ეგდენ დიდისა კაცისა მოკვლა ჩემგან. წავედით. 10

1. აქით B, აქით CE, ერთი აქეთაცა O, აქათაცა P. მოკვშვიან A]—BE, მოგვსა
შიგან K, მოგუშვიან P, მოგვშნი Q, მოგვიშნა R. ესხლან Q. ~ ესხნიან მოგვშვიან L.
ამოიღო Q. შიგან] შიგნით RT. დაუჭრა] + და FMRT, გაუჭრა N, და Q. გვერდი A.

2. გაუპო] გამოკვეთა მოკლა O, გაუპო Q. სისხლათ AGKLNQ. შესერილი A,
შესვარული GS, შესერილი K. და—G. გვიბრძანა A, მიბრძანა BE. ავით AHLNORT.

3. გვეშველეთო A, გვეშველენითო F, მიშველენითო S. და—O. იყუნეს A. სახლს O.
შინა] შიგან GHKLMN. დაბეჭდულ E, დაბეჭდულ B, დადებულნი და FIS, + და C.

3-4. დაბეჭდულნი და კულავე]—AGHKLMNOPRT, დადებულნი და დაბეჭდულნი Q.

4. დაბეჭდა AQ.

4-5. ~ და დაბეჭდნა K.

5. და—GHMNT. წავედით + ფიცხლად CEFIOPS. მუნიტაც BIP, მუნიტაც
CEFS, მუნიტაც O, ფიცხლად Q. ვლეთ P. ორა ღლე]—B, ღლე ორა O. კიდეს კიდე
EFP, კლდეს კლდეს O. ვიარებოდით + და I.

6. გარდამეკიდა K. ვინმე] ერთი RT. და შუბლსა] შუბსა B, შუბლსა CEFGBH
KLMNOPRST. თვალ A.

7. და მარქვა A] თქვა ვაგლას BCEFIS, ვაგლას GHKLMNOPRT, და თქვა უსიბ-
ვაგლას Q. საწყალონო BEFIMPS, საწყალონო C, საწყალონო Q. უსიბმა Q. მოგა-
ლორნათ] + და BCEGHKLMNPR, მოგალორნათ და FIS, მომალარნათ რომე აქ
მოხვედითო O, მოგალორნათ და Q, მოგალორნო და T. მომეკიდნა BE, მაგეკიდა
CFGHLMNOPRST. წასაყუანლად ART, წარსაყუანლად G, წასაყუანლად HKMO,
წასაყუანლად N.

8. შევიბენით] და შევიბენით IQ, შევიბით OP. და—O. მოვკალ CL] + იგი O,
მოვიკალ R. მოვე EHP. დარეჯანისძესთან AP] ამარან თანა BE, დარეჯანისძესთან
GNOR, დარეჯანისძესთან M.

9. უანზე A. უჩუენე A. იგი + და M. დამიმადლა HMNRT. გაუკვირდა A.

9-10. დამიდალა და... მოკვლა ჩემგან] გაუკვირდა და დამიდალა (დამიდალა CEF
PS) და (+ვერე BCEFIOPS) თქვა (მარქვა O) ძნელა (დღი Q) საბრძოლველი (საბრძო-
ლელა CEFPS) მოგზდომია (მოგზდომია OQ, მოგვუდომია P, + რომე Q) ევე ოდენ
(ეგოდენი FO, ეგოდენი S, ეგოდენი IPQ) დიდი კაცი შენთვისაო (შენთვისაო CEOPS,
მოგვუდომია და მუნიტ Q) (+და BCEFOPQS) BCEFIOPQS.

10. ეგოდენი G, ეგოდენი HKL, ეგოდენის NRT. დიდი G, დიდის MNRT. კაცის
GNRT. ~ მოკლვა კაცისა KL. ჩემგან + და GHMNT.

ცმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნდი უკუნისამდე! ვიარეთ სამი
 დღე. ღიაცი ვინმე ჯდა და ტიროდა, და ვპკითხეთ: „რა გპირსო?“
 ზან გუითხრა: „ჩუენნი რჯულნი ხართო, და მომეგონა ბადრი იამან-
 ისძე, იგი-ლომი, და მისთუის ეტირი. მაშინ, იგი ოდეს გ[20]რძნე-
 5 ბითა შეიპყრეს დევთა, მე ტყუედ წამომიყუანეს, მაშინდლითგან
 აქა ვარ, ვიარები და ამა ეშმაკთა თანა ვარო. აწე ბრძანეთ, და
 სადილი მოგაქსენოთ“.

ჩუენ მათ დღეთა ნადირი არა შეგუეპყრა და მოგუმშეოდა. წა-
 ვედით, წინა წაგუიძლუა იგი ღიაცი. მის კლდისა ძირსა მივედით.

1. ისმენდით BEJ—GHMNRT, ისმენდინ L. ცხოვნდიო F. უკუნისამდე] † აღდ-
 ნეს ლთნ მოყვარენი (ერაგულთა P) თქვენი (თქვენთა P) და არცხვინოს ორგულთა
 თქვენთა. აქა ღიაცს (ღიაცი P) დევსაგან ამირან დარეჯანისძის მოტყუება († და P)
 ქვაბში დამწყდევა (დამწყუდევა P) და მათი ომი OP.

2. დღე] + სხვა BCEFOPS, + სხვა და I, † და KL. ვინმე—AGHKLNOP.
 ჯდა] + ვინმე. O, † გზასა RT. ტაროდა † და ტაროდა M. და] † ჩვენ BQ, ჩვენ
 CEFIOPS, — GHKLNRT. ვკითხეთ AEF GHIKMNOPQRST] † თუ BCEFIOPS.
 გპირსო GS.

3. მან + ეგრე BCEFIOPQS. გუითხრა A] გვკითხა ვითა BCE, † ვითა P.
 ჩვენნი A, ჩვენი BEGHMOR, ჩემნი FIQS. რჯულანი G. ხართ LR] † მივედით და
 ამაზდან თქვა O. და] ამაზუდა თქვა BCFIPS, ამაზადა თქვა E, — GR, ამაზუდა Q.
 მამეგონა ACEFGHIKLMNPS, მამაგონდა O. იამანიძე A, ამანისძე L, იამანისძეო Q,
 ამანიძე T.

3-4. ბადრა... ლომა] ლომა ბადრა იამანისძე (იამანისძე E) BCE, ბადრი იამანისძე
 FGHIOPS.

4. იგო—BQRT. ლოზო—QRT. და—OP. მისთუეს A, მისთუეს O, იმისთუეს P.
 ეტირიო BEFIQRST, ესტარიო C, ესტარ KLP, ესტარა GHMO. მაშინ—R. ~ ოდეს
 იგო GHKLMNRT. ოდეს—Q. გრძნებთა] გრძნეულთა A, გრძნებით GIN, გრძნე-
 ებთა P.

5. შეიპყრეს T. დევთა] — BCEFGIQS, დევითა K. მე]—G, მათ L. ტყვეთ FRT.
 წამომიყანეს A] † და BCEFIKOS, წამამიყვანეს მე P, წამიყვანეს და Q. მაშიდლ-
 დან B, მაშინდლითგან CM, მაშინდიდგან EH, მაშინდლიდგან G, მიერ დლითგან L,
 მაშინდიდგან P, მაშინდელითგან RT.

6. ვარ] — OP, † და[ა]ქა R, † და T. ვიარები და]—BCEFIQS, ვიარებო და R.
 ამ GT. ეშმაკრთა KRT, ეშმაკურთა L. ეშმაკთანა N. თანა] შინაო BCEFIQS.
 შიგან O, შინა P. ვარ OPR]—BCEFQ. აწ BCEFGHIKLNOPQRS. და—B.

7. სადილი] ხადილი E. მოგახსენოთ A, მოგახსენოთო HQ.

8. ჩვენ A. მას დღეს O, მას დღესა Q. არ AB EF] ვერ GHNOP, ვერა KMT.
 შეგვეპყრა A, შეგვეპყრა N, შეგუპყრა P] † რა RT. და—HKLMN. მოგვეშეოდა A,
 მოგუშეოდა CFIS, [მო]გვეშეოდა G, მოგვეშეოდა OP, მოგვეშეოდა Q, შიოდა R,
 გუშოდა T] † და K. წავედით] † და BCEFIOS,—R.

9. წინ AGHNO] † იგი ღიაცი L, და წინა PQ,—R, იგი ღიაცი—AL. კლდის
 GNT. ძირს HN.

სა დარეჯანისძე. ამოიღო ჭრმალო უსიბ და მოკლა. გაუწყრა დარეჯანისძე. მან ეგრე მოაქსენა: „ნუ სწყრები, პატრონო, სხუასაცა ვისმე მოაქთუნებსო“.

და ეპოეთ მუნცა დიდი საჭურჭლე, დავბეჭდეთ და წავედით. აღარა მოგუხზუდა გზასა ეგეთი. უსიბ მოაქსენა: „აქათგან ტალას 5 დგომა გუინდაო“. და მას ღამესა დადგა უსიბ. მოვიდა ლაშქარი და კარგად იყო. მუნით წავედით. დავდეგ ტალასა, დავკოცენ ლაშქარნი.

წავედით მუნით და ვიარეთ ერთი ღლე. მოგუხზუდა უბადო ადგილი, და ტალასა დადგა თუით ამირან დარეჯანისძე. მოვიდა დიდი ლა-

---

1. დარჯანისძე E, დარეჯანიძე FS. უსიბ და + ეგრედვე, O. მოკლა + უსიბს P. ამოიღო... დარეჯანისძე უსიბ მიუხდა, ამოიღო ხმალი და F. მოკლა გაუწყრა დარეჯანისძე — IQS. გაუწყრა + ამირან L. გაუწყრა დარეჯანისძე ამაზნად ამირან დარეჯანისძე უსიბს გაუწყრა და O. დარეჯანისძე ამირან GHMPRT, + უსიბს B, + უსიბს და C, დარეჯანისძე უსიბს E, ამირან დარეჯანისძე K, —N.

2. მან ეგრე—Q. მოახსენა A] რქა BEGKOR, თქუა CFIQS, პრქა HLN, არქა MT, რქა P. წყრები B. პატრონი + მით რომე BCEFIPS, + ჩვენო O. ~ პატრონო ნუ სწყრები Q. სხვასცა A, სხვასცა CGHLMNOPRT.

3. ვისმეს O]—Q. მოაქთუნებსო BFGHKLMNOQRST, მოაქდუნებსო E, მოაქთუნებსო და მოკლა I.

4. და—O. ვპოვეთ BCL, ვპოვეთ E, ვპოვეთ FHIMNQS, უპოვეთ O. მუნცა]—O, მუნ Q. დიდი]—L, დიდი MQ. საჭურჭლე + და ILRT. წავედით + მუნითცა (მუნითცა EFS) და BCEFIPQS, + მუნით და O.

5. აღარ B, არღარა L]—RT. მოგვხდა A] მოგვიხდა რა G, + რა HMN, —KLRT, მოგვხდა რა O, მოგვხდა P. გზასა] + ზელა BCEFIPQS, + ზედან O, —RT. ეგეთი ეგეთსა L, —RT. მოახსენა A. აქადგანცა B, აქათგანცა CEP, აქათგანცა I, აქა RT. ტალად BCEIOPS, ტალა FQ, ტალასა KLNRT.

6. დგომა]—FQ, დადგომა GHMNRT. გუინაო AHMN, გეინდა FIS. და—BRT. ღამესა] ღლესა A, ღამეს O. დადგა + თვითვე BCEFIOPS, + დადგა N. უსიბ + და BCEFKOPQS.

7. კარგათ NOR, კარგა Q. იყო + იქიცა OP. მუნით იქიცა BCEIQS, იქიღამცა F. ~ წავედით მუნითცა (მუნით T) RT. წავედით + მუნით და BCEFIS, და G, დავედით N, + და P. დავსდექ C] + მე GNT, დავსდეგ H, დავსდეგ მე K, და დავდექ მე L, დავდექ მე MR, დავსდეგ მე თვით P, და დავსდექით თვით მე O. ტალასა] + თვით მე BEQ, + თვით მე და CFIS, + და LOP. დავკოცენ CL, დავკოცენ O. ლაშქარნი] + ურიცხვნი F, + და GHMNT, + და კარგათ R, ლაშქარი S.

8. მუნით]—BCEFIOPQS, მუნითცა RT. და—RT. ვიარე H. ერთი + ერთი F. ღლე + და BQRT. მოგვხდა A, მოგვხდა HO, მოგვხდა P. ადგილი ალაგი FO. ~ ადგილი უბადო Q.

9. და ტალასა]—AKLMQR, ტალასა BE, და GHNPOT. დადგა + ტალასა P, დგა Q. თვით A] + ტალასა O, თვითონ Q, თვითონ R. დარეჯანისძე E, დარეჯანიძე FS]—GHMNRT, + და IQ. დიდი Q. ლაშქარნი A] ლაშქარი და მოეწურა და Q.

შქარი, დაეწოცა და ამოეწყუთა. მოვიდეს დევნი ორნივე ძმანი, ბაყბაყ და ხაზარან. დაეძინა ამირანს და, ვითა ნოსარ ნისრელი, მოჰკუთეს მიწა. და განკრთა ამირან და „ოჰ“ თქუა. შეუტივა ცხენი, გაესწრა, ბაყბაყ, ჰკრა ხაზარანს და მოკლა.

5 წავედით და მივედით მას ციხესა, სადა სხდეს პატიმრად ბადრი იამანისძე და ნოსარ ნისრელი. იყო ციხე მაღალი და ქალაქი—შეუვალი. არა ეგებოდა კაცისაგან შესვლა და, ვითარ ღონე ვერა

1. დაეწოცა O, განალამა დახოცნა RT. ~ და დაეწოცა LP. და—RT. ამოეწყუთა A] გაეწურა (გაეწურა CS) ამაზედა BCES, გაეწყვიტა ამაზედა დაეძინა F, გაწირა G, გაეწურა HKN, განეწკრია ამას ზედა I,—L, ვითა გაეწურა ღამე MRT, გაეწურა და გზანიცა აქა ბაყბაყ დევისა და მისის ძმის ზარაზან დევისაგან ღამით ღალატით ამირან დარეჯანისძეზე მძინარეზედ მოვდომა და ხარაზანის სიკდილი ამაზედან O, ამაზედ Q, და გაეწურა აქა ბაყბაყ დევისაგან და მისის ძმის ზარაზან დევისაგან ღამით ღალატით მძინარეს ამირან დარეჯანისძის ზედა მოვდომა და ხარაზანის სიკდილი ამაზედა P. მოვიდეს] მოვიდა Q. დევნი—BEQ. ორნივე] ორნი IMOQ, ორნივე RT. ძმა P.

2. ბაყბაყან R. და—R. ხარაზან O, ხარაზან P. დაეძინა ამირანს და] და ნაძინებესა ეგრე BCEFIPQS, და დასძინებოდა (სძინებოდა L) ამირანს და GKLMNRT, დასძინებოდა ამირანსა და H, ნაძინებესა ეგრეთ O. და] + მო [...] G, + მოკუთეს ეგრე H, + მოკვეთეს. (მოკვეთეს N) ეგრე KN, + მოკვეთეს ეგრეთ მიწა M. ვითა]—O, ვითარ GM. ნოსარის ALR. ნისრელისა ALMR, ნისრელს FS.

2-3. ვითა... მიწა] მოჰკვეთეს ქვეყანა ვითა ნოსარ ნისრელსა L, მოჰკვეთეს (მოკვეთეს T) ეგრეთ მიწა ვითა ნოსარ ნისრელისა RT.

3. მოჰკვეთეს A, მოეკვეთეს B, მოუკვეთეს FS, მოკვეთეს OQ]—GHKMN. მიწა] ქვეყანა BCEGHIKNOPQS, ქვეყანა აგრევე ამირანს F,—M. და—GO. გაკრთა AGH MRT, განუკრთა FS, გაჰკრთა N. ამირან] ძილით BI, ძილი CEFQS, —GHKLM NP, დარეჯანისძე O, ძილისაგან RT. და ოგო AM, და ოზ B, ოჰ CEP, ოო FIS, ოჰა GHKLT, აჰა N, აგრე O, და Q, და ოჰა R. თქუა] ქნა და CEHKLNPS, ქნა წამოხლტა, შეჰდა და F, ქნა G, ჰქნა და I, + და M, შევივლა O,—Q, + დაღენით RT. შეუტრევა ABCEHLMNP, შეუტრია FIS, დაეტრევა G, და შეუტრევა O. ცხენით B]ჰ და F,—LRT.

4. გაასწრა FIRT, გესწრა O, გასწრა Q, გაუსწრა SJ]—KL. ბაყბაყს LN. ჰკრა ხაზარანს] მოეწია ხაზარანს კრა ხმალი და შუა გაკვეთა F, დაჰკრა ხაზარანსა კმალი I, ჰკრა ხაზარან L, ჰკრა ხარაზანს (ხარაზან P) კმალი OP, და ხაზარანსა ჰკრა ხმალი Q, და ხაზარანს კრა RT, კრა ხმალი ხაზარანსა და შუა გაკვეთა S. მოჰკლა N.

5. და—A. მას ციხესა]—L, მას ადგილსა Q, ციხესა RT. სადაც Q. სხდეს პატიმრად] პატიმრად სხდეს ციხესა L, პატიმრად სხდეს RT. ბადრი] ბადიმ R.

6. იამანისძე E, ამანისძე K]—RT. და—O. მაღალი] მაგარი RT. ქალაქი]ჰ შევნიერი (შენიარნი E) და BE, ქალაქნი და სიმაგრე მეტად O,—Q.

7. შეუვალი BEOR] შეუტული რომ G. არ GHLRT, და არა O. კაცისაგან შესვლა და] შესვლა (შესვალი O) კაცისაგან BCEFIOPS. და—NOPQS. ვითა BCEFGHIK LMNOPRST]—Q. ღონე ვერა] ველარა B, ღონე ველარა (ვერ HLN) CEFHILN OPS.

ავიგეთ, დავყავით კუირა ერთი და ვლამოდით, რომელმცა გამოსულ-
იყო იგი ბაყბაყ დევი და შეგუეპყრა. და არა გამოვიდა და, ვითა
ულონო ვიქმენით, თქუა უსიბ: „რა იქნა იგი ბილწი დილო?“ ამაზე-
და მოვიდა დილო და გუითხრა: „განალა ვერასა ხართ ღონესაო?“ უბ-
რძანა: „ვერასაო“. „აბა, მომიდევით ჟუანაო!“

5

ჩაგუიძლუა დილო ციხესა. იმიერით იყვნეს ხენი შუენიერნი,
და გამოლიოდა წყარო ძირსა მათსა. ჩამოვიდის მფრინველი ყოველთა
დღეთა, სუის წყალი და მასვე ციხესა შევიდის. თქუა დილომან:
„მე მაშინვე მითქუამს, თუ კარგი კაბუკი ხარ, ღონე ვიცი-მეთქი.

1. ავიგეთ] + მუნ CEP, გავილეთ მუნ FI, ვიგეთ G, ვაგეთ მუნ O, გავილევით
მუნ Q, ავილევით RT, ავილეთ მუნ S. დავყავით BC, და ვიყავით R. კიირა A, კვი-
რე M. და] + მას BCEFOP, + მას IS, + მასა Q,—RT. რომელმცა] თუმცა BC
EFIOPQS, რომ G, რომე HN, რომემა K, რლ MRT. გამოსრულოყო L.

2. იგი—AGHKMNRT. და—O. შეგუეპყრა A. არ CFGHLNOS. და ვითა] ვითა
BCEFGHIMNOPQRST.

3. ულონოდ BE. ვიქმენით BCEFGHIKMNOPRST, ვიქმენით და Q. ~ უსიბ.
თქუა RT. იქმნა L. ~ ბილწი იგი CFIOPQS. ბილწი—BE, ბილწი KLN. დილო] +
იგი BCFIOPS, + დილო იგი E, დილოვო Q. ამაზე K.

4. და—KL. გუითხრა + ღონესა Q. ~ განლა გვითხრა KL] მან O. განა FQS. ვერა
BEKL, ვერას COP. ხართო Q. ვერასა ხართ ღონესაო] ღონეს ვერა ხართ FS. ღონე-
სო O]—Q. ამაზედა მოვიდა... ღონესაო უბრძანა] განალა გვითხრა და აღარ მოვიდათ
ამაზედან მოვიდა რას ღონესა ხართო ამირან უთხრა G, განლა (განალა MNRT) გვით-
ხრა და აღარ (აღარა M, არა RT) მოვიდაო ამაზედან მოვიდა გვითხრა (გვითხრა
NRT) რას (რასა RT) ღონესა ხართო ამირან უბრძანა HMNRT.

5. ვერაო BCEFKLPQS, ვერო O. აბა] ამა P. მომიდევით] მომყევით GHMN,
მოღვეით KL, მომიდევითო O, მამყევით RT. ჟუანაო] ჟუანა და BE, ჟუანა CFHK
LMS, ჟუან GINOP, ჟუან და Q.

6. ჩაგუიძლა P. დილო] დილი R. ციხესა] ციხისა F,—RT. ამიერით BE, იმერით I.
იყუნეს ხენი A] ხენი იყვნენ Q, იყვნენ ხენი R. შეენიერნი A, შეენიერი BN, მშვე-
ნიერნი QR.

7. გამოლიოდა] გამოულიოდა F, გამოლიოდეს O, + წყარონი ტურფად და Q.
გამოვილოდა RT. წყარონი O. მათსა] მის ხეთასა BCE, მის ხისასა FIOS, მას ხი-
სასა P, მის ხისასა ჩამოსილიდა Q, მისსა RT. ჩამოვიდეს B. ფრინველი ABCR,
ფრინველნი EQ, მფრინველნი F] + დილი და უსაზომო O.

7-8. ყოველთა დღეთა] მას წყაროზედ Q,—RT.

8. სვიან FS, წყალი—Q. მასვე]—AGHKMNRT, წავიდის მას Q. ციხეს A. შევი-
დის] + ეგრე BCEIS, შევიდიან ეგრე F, + აქა ამირან დარეყანისძისაგან ბაყბაყ დევის
(დევისა P) ციხის ბრძოლა, ბაყბაყის მოკვლა, ციხის (ციხისა P) წაღება ბადრი იამა-
ნისძის (ამანისძისა P) და ნოსარ ნისრელის გამოყვანა. ცხონდი (ცხოვნი P) მეფეთ
მეფეთ უკუნისამდე OP, + ეგრ ვითა Q, შეჯდის RT. თქუა] მოახსენა OP,—Q. დი-
ლომან] + ვითა CEFIOPS,—Q.

9. მე] ვითა BQ. მითქუამს] + რომე BCEFPS, მითქომს რომ I, მითქომს L.
~ თუ. კაბუკი ხართ კარგი Q. ხარო KN, ხართ T. ვიცი მეთქი] ვიციო GHMNRT.

1 თუ ვით იმა მფრინველსა ფერკთა მოეკილო, აღფრინდების და მას ციხესა ჩაგსუამს. აწ ღონე' ესე ოდენ არისო“. უსიბ უთხრა: „აჲ, ვაგლახ, [21] შენ რა თურე სრულად ავი ხარ! ვითარი შენსა კაცობასა შეკვავს, აგეთიდა ღონე გუასწავლეო“.

5 შეიქნა მათ ხეთა ქუეშე სამალავი ამირან დარეჯანისძემან და, ვითა ჩამოვიდა მფრინველი, შეხლტა და ფერკთა მოეკიდა. აფრინდა მფრინველი იგი და ციხესა გაემართა. წამოდგეს ზედა და ყიოდეს: „მოვიდა, მოვიდაო!“ ვითა დაესწორა, ჩაჭდა ციხესა დარეჯანისძეს.

---

1. თვით ABDGHKLMNOPRT, თუ ვითა I. იმა—ADGHKLN. იმა ფრინველსა BCEOPQ, ფრინველსა M, ფრინველს RT. ფეხთა GQ|—KL. მოეკიდა N. აფრინდების CFIOPS, აფრინდება Q. აღფრინდების და მას—AGHKLM NRT. იმა Q. ციხეს GN, ციხეთ შიგან Q.

2. ჩაგსვამსო BCFGHIKLMNOPS, ჩაგუსვამსო E, ჩაგსომსო Q, ჩაგსვამსო R, ჩაგუსვამსო T. აწე RT. ესე ოდენ' ეს AGHLMNR, ესოდენ BE, ესე K, ეს ოდენ O, ღონე ეს T. არის GHMNRT. უსიბ + ვერე BCEFIOPS.

2-3. აჲ ვაგლახ შენ რა თურე—IQ.

2-4. უსიბ უთხრა... გუასწავლეო—GHMNRT.

3. შენ რა] შენა L. თურე + შენ L. სრულად ავი ხარ] ავი ყოფილხარ BCEFI OPQS. ვითარიცა L, და ვითარი O. შენსა] შენ K, შენს L. კაცობას O.

4. შეგავს BEFIKOQS. აგეთი FS, ეგეთიცა KL. გუასწავლეო A.

5. შეექნა FS, შეექნით IQ, შექნა OP. მას AHILQ. ხესა IQ. ქუეშე E] ძირსა GHMNRT. სამალავი ამირან დარეჯანისძემან და] სამალავისა შინა O. ამირანმა RT. დარეჯანისძემან და] დარეჯანისძე დაჭდა მას სამალავსა შიგან B, + ჩაჭდა მას სამალავსა შიგან (შიგა PS) CPS, დარეჯანისძემან და ჩაჭდა მას სამალავსა შიგან E, დაჭდა მას სამალავსა შიგან F,—GH, ჩაჭდა მას სამალავსა (სამალავში Q) (+ და I) IQ, და NRT.

6. ფრინველი BCEOR] + და წყალსა სმა დაუწყო აფრინდა მფრინველი F, + წყლის სმად I, ფრინველი და L, ფრინველი წყლის სმად Q. შეხლტა] + ამირან დარეჯანისძე F, შეხლტა P, + ამირან Q, ახლტა RT. და] მას ფრინველსა B, + მას ფრინველსა (მფრინველსა FIS, ფრინველთა O) CEFIOPS. ფეხთა O. ~ მოვიდა ფერხთა RT. აღფრინდა BE, გაფრინდა F.

7. ფრინველი ABGLMQR. იგი—AGHKLMQRT. და—RT. ციხესა] ციხისაყენ BCEFIKLOPQ, ციხით GMN, ციხეთა HRT, ციხისაყენე S. წამოდგნენ O. ზედა] + ციხესა F, ზედან O,—Q. ყიოდნენ O, კიოდეს RT.

8. მოვიდა O] + რაზმისა ამწყვეტელი ამირანო F. ვითა დაესწორა ჩაჭდა] (+ და BCEIPQS) გამოიღეს აბჯარი (+ და P) მართ (თვით O) ჩასვა (ჩასუაცა CEP, + მფრინველმან S) BCEIOPQS, და გამოიღეს აბჯარი მართ ვითა დაეკაზმნენ ციხოვანნი რა მფრინველმან ამირან ციხეს ჩასვა F, მივიდა (ავიდა R) ფრინველი და ჩასვა MRT, გამოიღეს აბჯარი და ჩასვა GHKLN. ციხესა დარეჯანისძე და—F. ციხესა] + შიგან ამირან BCEOPS, + ციხეში HLMN, + შიგან K, + შიგან მფრინველმან (ფრინველმან Q) ამირან IQ, ციხეში RT. დარეჯანისძე E, დარეჯანისძე MS.

ნისძე და გამოიწოდა გრმალი და იწყო ჯოცად. მიჰოცდა და მივიდო-
და. და იწყეს მათ პატიმართა შიგნით ყოვილი, ვითა: „კარი გაგუი-
ლეო“. დაჯოცნა დარეჯანისძემან მრავალნი კაცნი და მოვიდა საპა-
ტიმროსა კარსა. ჰკრა გრმალი და გატეხა კარი, და გამოიყუანნა
დაპურობილნი. გამოვიდეს ბადრა იამანისძე და ნოსარ ნისრელი. მა- 5
შინ უფროსნი დაჯოცნეს და ასწყუდიდნეს. ლამოდა ბაყბაყ დევი წას-
ელსა. მიეწია ნოსარ ნისრელი და მოკლა.

შევედით ციხესა, და არა იყო რიცხუი განძისა. დავყავით კუი-

1. და—BCEGHKLMNOPQRST. გამოიწადა CO, გამოიწესდა Q. გრმალი] +
და მივიდოდა I. და იწყო ჯოცად]—BCEFIQGS, + და HKLM. მიჰოცდა] მიხოცდა
და მიუზნობდა BE, მიხოცდა GHK,—QS, მიაჯოცდა O, და მიხჯოცდა T. და—Q.
მივიდოდა] + და სცნეს და O,—Q. მიჰოცდა და მივიდოდა] და მივიდოდა და მიხოც-
და F,—I, და მიჯოცდა და მიდიოდა (მივიდოდა R) NR.

2. იწყეს] დაიწყეს Q. მათ—RT. შიგნით]—BCEFIQS, შიგნით N, შიგან OP.
~ შიგნით პატიმართა (პატიმართ T) RT. ვითა] + ვინ ხართ შევლად ჩვენდა O.
გაგვილეო A, გაგვილეო FOS, გაგვილო N, გაგლოვს R.

3. დაჯოცნა E, დახოცა FGHKLMNOPQRST. დარეჯანისძემან]—BGHMNRT,
ამირან CEFIQS, ამირან დარეჯანისძემან KLOP. მრავალი BCEFGHIKLMNPQ
RST. კაცი BCEIKLPQS] მეომარი F, კაცი ამირან GHMNRT. და] მერმე BCEF
IOPS, მემრე Q. მივიდა O. საპატმროსა A, საპატიმროს O.

4. კარსა] ალაგსა Q. კრა BFORST. ~ ვმალე ჰკრა I. გრმალი] ლახტი F. გას-
ტეხა N] გახეთქა O, შეამტერივა RT. კარი + იგი BCEFOPQS. გამოიყუანა A.

4-5. გამოიყუანნა დაპურობილნი] გამოასხნა პატიმარნი იგინი (+ და B) BEP, გა-
მოასხა პატიმარნი იგინი (იგი O) CFIOQS, გამოიყუანნა (გამოიყუანა MR) პურობილ-
ნი GHKLMNRT.

5. და გამოუდეს HK] გამოუდა Q. იმანსძე K, ამანსძე T. და—O. ნისრე-
ლი + და Q. მაშინ] მიერიდგან GH, მიერიდგან KLMNRT, მერიდგან OP, + უფ-
რო Q.

6. უფროსი BCFIS] ადვილი იყო AGHKLMNOPRT, მრავალი Q. დაჯოცეს CF
GHINQRST, დაჯოცნეს E. ასწყუდიდნეს A, ამოსწყუდიდნეს CM, ასწყუდიდნეს FIQS,
ამოსწყუდიდნეს GH, ამოსწყუდიდნეს KL, ამოსწყუდიდნეს N, ასწყუდიდნეს O, დასწყუდიდნეს P,
ამოსწყუდიდნეს RT. ლამოდა] ლამდა R. ლამოდა ბაყბაყ დევი] ლამდა ბაყბაყ დევი ლა-
მოდა A.

6-7. ლამოდა ბაყბაყ... ნისრელი]—BCES, და შემოება ბაყბაყ დევი დიდი ხანი
იბრძოლეს და იგიცა მოკლა ამირან გაგვილეს კარი ციხისა და F, და შემოება ბაყბაყ
დევი IQ.

7. მიეწია ORT. და მოკლა]—F, და იგიცა მოკლეს I. მოკლა] + ბაყბაყ დევი
იგი BES, + ბაყბაყ დევი და C, + დევი იგი OP, + იგიცა Q.

8. ციხესა და] მიულოცეთ გამარჯვება და იღვა მრავალი საუნჯე რომ F, + შიგან
და Q. არ O. არა იყო... განძისა] ეპოვეთ საჭურჭლე ურიცხვი განძთა რიცხვი არა
შეიგებოდა Q. იყო] ეგებოდა RT. რიცხვი A. განძისა] + და I, განძათისა O. დავკ-
ავით BCE, და ვიყავით LR.

რა ერთი, და ავკიდეთ ზუთასსა აქლემსა განძი და სხუა ყოველი; ციხე, ქალაქი და საჭურჭლენი დიდოთ მეფეს მიუთუალნა, ნუთუმცა გარდაეყადა მსახურებისა მისისა ნაცუალი. წამოვიღეთ განძი ურიცხვი მუნიტცა, სადა-იგი დიაცი მოეკლა. მუნიტცა გამოვიღეთ, სა-

1. კერა ერთი A] ერთსა კერასა L, კერე ერთი M. და—G. ავკიდეთ BCELP. ზუთასსა აქლემსა] ზუთი ათასსა აქლემსა ზუთი ათასსა ცხენჯორსა განძი IQ. აქლემსა—R. განძი—AFIQS. და სხვა A]—R. ყოველი] ყველა BCEHIKLMNOPR.

1-2 (გვ. 109). ზუთასსა აქლემსა... გამოვიღეთ ურიცხვი განძი] რვა ასს ათასსა აქლემსა ცხრა ასს ათასსა ცხენსა და ჯორსა თორმეტსა ათასსა აზავარსა სულ უცხო თვალი და მარგალიტი, ფარჩა და სტავრა, ღიბა, ატლასი, ნახლი, კარავი და მოფენილობა. ტანისამოსი კერილი და უკერილი, ფლური თეთრი. სულ მათ ბილწთა დევთა შეერთანათ და სხვა უნაგარიშო დარჩა ციხე ქალაქი ქვეყნები ჯარი მონანი მხვევლნი აქლემი ცხენი პირუტყვი. რასაც ჩვენ ვერ მოვერიეთი მას დიდოთ მეფესა მივეცი და გავახელმწიფეთ და დაუმორჩილეთ ყოველივე, რაცა მსახურა ამირან დარეჯანისძესა გარდაიხადა მისი ნაცუალი. წამოვედით და წამოვიღეთ განძი ურიცხვი და სადა იგი დიაცი მოეკლა, მუნიტაც წამოვიღეთ განძი ურიცხვი და სადა იგი ვეშაპნი დაგვეხოცა, მუნიტაც განძი ურიცხვი წამოვიღეთ და მოვედით მას ციხესა, სადა სხდეს ალი დოლაში და ინდო ქაბუკი და მუნიტაცა წამოვიღეთ ურიცხვი განძი თერამეტს ასსა ათასსა აქლემსა ჯორსა ცხენსა აზავრებსა ავკიდეთ და წამოვედით F, რვა ათასსა აქლემსა ცხრა ათასსა ცხენსა შვიდი ათასსა ჯორსა, თორმეტ ათასსა აზავარსა სულ უცხო თვალი და მარგალიტი და უცხო სტავრა და ნაქსოვი კერული და უკერული და სხვა ყველა ციხე ქალაქი და საქონელი აუარებელი კაცი ცხენი ჯორი აქლემი პირუტყვი ყოველივე მას დიდოთ მეფესა მივეცი და გავახელმწიფეთ და დაუმორჩილეთ ყოველივე რაცა მსახურა. გარდაიხადა მისისა ნაცუალი, წამოვედით და წამოვიღეთ განძი ურიცხვი და სადა იგი დიაცი მოეკლა, მუნიტაც წამოვიღეთ და სადა იგი ვეშაპნი დაგვეხოცა, მუნიტაც ურიცხვი წამოვიღეთ და მოვედით მას ციხესა სადა სხდეს ალი დოლაში და ინდო ქაბუკი და მუნიტაცა გამოვიღეთ ურიცხვი განძი თერამეტი ათასი ჯორ-აქლემსა იქც ავკიდეთ და წამოვედით S. ყოველი... საჭურჭლენი] საქონელი მას Q.

2. და საჭურჭლენი] და საქონელი მას BEIOP, ქვეყნები ჯარი მონანი სულ C, საჭურჭლე და განძი MRT. ციხე ქალაქი—M, და სხვა ყოველი RT. დიდოთა IKOQ RT. მეფესა BCEGHIKPT, მეფეთა R. მიუთვალნა AFKLM, მიუთვალეთ CH] მიზარა Q.

2-3. ნუთუმცა გარდაეყადა] რამცა (არამცა T) გარდაეხადა (გარდებხადა ORT, გარდაეხადა PQ) BEOPQRT, არამც (რათამცა I, არამცა KLMR) გარდაეხადა. (გარდებხადა KL) GHIKLMN, და გავახელმწიფეთ, რაცე ემსახურა C.

3. მსახურობასა L. მისისა]—AFRST, მისისათვის C. ნაცუალი A] + და BEGH KLMNOP, წამოვედით და C, + წამოვედით Q. წამოვიღეთ C, და წამოვედით I, წამოვედით RT. ურიცხვნი BE.

3-4. განძი ურიცხვი მუნიტცა A] და მოვედით RT.

4. მუნიტცა] + და BEP, წამოვიღეთ განძი ურიცხვი C, + წამოვიღეთ და I, მუნიტაც KMN, მუნიტაც და O, წამოვიღეთ და Q. დიაცი მოეკლა] მოკლა დიაცი C, დიაცი მოგვეკლა KQ, + და L, დიაცი მოეკალ O, დიაცი დაგვხვდა ვეშაპნი დაეხოცნა R, დიაცი დაგვხვდა T. მუნიტცა]—GHMN, და მუნიტაც K, მუნიტაც OQR, და T. გამოვიღეთ—T. სადაცა T.

და-იგი ვეშაპნი დავოცენით. და მოვედით მას ცახესა, სადა სხდეს ალი დილაში და ინდო ჭაბუკი, და მუნიტცა გამოვიღეთ ურაცხუი განძი.

მიესმა ესე ყოველსა არაბეთსა, ვითა კაცთა ვიეთმე დევნი დაუტოციანო და მოაქუს ურაცხუი საჭურჭლეო. შეკრბა ყოველი არაბეთი და უკანა მოგუეწია, რომელ სიმრავლისა რიცხუი არაიქნებოდა. იგივე სამნი ლომნი და ჩუენ, მათნი ყმანი, შევებენით. თავმან თქუენმან, მათ სამთავე უკეთესსა ვერ გამოარჩევდით, ერთმანერ-

4 (გვ. 108)-1. გამოვიღეთ... დავოცენით] და სადა (სადაც HN, სადაც M) (ჰიგი BCEGOP) ვეშაპნი დავოცენით (დავოცენით E, დავოცენა G, დავოცენა M) იქით-ცა (მუნიტაც MNO, მუნიტცა CGHP) გამოვიღეთ (წამოვიღეთ C) BCEGHMNOP, წამოვიღეთ და სადა იგი ვეშაპნი დავეხვოცა მუნიტცა ურაცხუი წამოვიღეთ I, წამოვიღეთ და სადა იგი დაცო მოგვეკლა მუნიტაც წამოვიღეთ სადა იგი ვეშაპნი დავეხვოცა მუნიტაც წამოვიღეთ Q. სადა იგი... დავოცენით—R.

1. იგი—T. ვეშაპი K. დავოცენით L] დაეცოცა მუნიტაცა გამოვიღეთ T. და—L. მას ცახესა—Q. სხდეს—RT.

2. ალა—O. ჭაბუკი] ჭაბუკნი იყუნენ R. ~ ინდო ჭაბუკი და ალი დილაში Q. ჭაბუკი ჰ იყუნენ T. მუნიტაც GKMN, მუნიტცა Q, მიერთანა RT. გამოვიღეთ] წამოვიღეთ L, გამოვიღეთ Q. ურაცხუი O. განძი] + ცხრა ათასსა (ათასს Q) აქლემსა (აქლემს Q) ავიკლეთ და თორმეტი (თორმეტს Q) ათასსა (ათას Q) (ჰიგენსა და I) ჯორსა იქიკ ავიკლეთ და წამოვიღეთ მუნიტცა IQ.

4. მიესმათ FIMQ, მოესმა OP. ესე ჰ ამავე BCEFIOPQRST. ყოველთა Q. ვისმე AGHLMRT] ვისმეს (ვიეთმე FI, ვითმე S) ვეშაპნი და BFIS, ვისმე ვეშაპნი (ვეშაპი Q) და CEOPQ,—K, ვისამე N.

4-5. ვითა კაცთა... საჭურჭლეო] და MRT.

5. დაუხოციან BCEFGHIKLNOPS, დაუხოცა Q. და—B. მოაქუსთ FIQS. მოაქუს... საჭურჭლეო] მრავალა განძი აქვსთა (აქვსთ K, აქვსთ N) GHKLN, მათი ურაცხუი განძი მოაქთო (მოაქვსთ P) OP. ურაცხუი A, ურაცხუი F. საჭურჭლეო] განძით BCEFIS, განძით და მოაქვსთ Q. შეკრბა] შეიკრბეს O, შეიკრბა P. ყოველი] სრულიად RT.

6. უკან BCEFGHIKNOS. მოგვეწია A, მოგვეწიენეს BCEFIMOPRST, მოგვეწია Q. რომე BCEFGHIKLNOPQS. სიმრავლას GO]—A. რიცხუი A. არ CFGH IKNS. იქნებოდა] ეგებოდა BEGO, ჰ და K, იქნებოდა R.

7. იგივე სამნი] იგი სამნივე BCEFGHIKMNOPQRST, და იგი სამნი L. ლომნი ჰ იგი სამნივე T. ჩუენ A. ~ ყმანი მათნი RT. შევებენით] შეუქმეთ და B, შემოვიქმეთ და CEFIOPQRS, შემოვიქმეთ G, შემოვიქმეთ HMN, შემოვიქმეთ KLT. თავმან ჰ მეფობისა BCEFIOPQS.

8. თქვენმან A] თქვენისამან BCEFIOPQS,—R. სამთა LO. უკეთესსა—GHMN RT. ვერა BEKLMPRT, ვერას O. გამოვარჩევდით GHKLMN] ჰ თუ Q. ერთმანეთს B, ერთმანეთსა GHN.

8-1. გამოვარჩევდით... სჯობდეს] გამოვარჩევდი A, გამოვარჩევდით რომელი სჯობდა გინა (განა T) აქირანისა (ამირანისა T) RT.

თსა სჯობდეს. ვიბრძოლეთ* სამი დღე, გავაქციენით და დავგოცენით, რომე რისხვა ღმრთისა მოვაწიეთ მათ ზედა. მაშინ ააგეს მას [v] ადგილსა სახლად ქეთიკირისა და დაეწერნეს სამნივე, და ჩუენ, მათნი ყმანი, დაგუწერნეს.

5 წამოვედით და მოვედით იამანსა ჭაბუკსა თანა. დავყავით კუთრა ერთი, და შეიყუარეს ერთმანერთი და ძმად იფიცნეს სამნივე. თავმან თქუენმან, სამთა მათ ვერავენ მოერეოდა. გაიყვეს განძი სამად და წავიდეს თავთავისსა ადგილსა.

10 აქა დასრულდა კარი ინდოთა მეფისა, ბადრი იამანისძესა, ნოსარი ნისრელისა და ამირან დარეჯანისძისა. და თქუენმცა ნებასა თქუენსა ზედა სუფევით უკუენისამდე, ამინ!

1. სამნი O. დღე] + და PRT, + და ლაშე Q. გავაქციენით BHKMNP, და გავაქციენით O, გავაქციეთ Q. და—M. დავგოცენით CE, მოვწყვიტეთ R, ამოვწყვიტეთ T. ~ დავგოცენით და გავაქციენით L.

2. რომელ R. ხეთისა B, ლეთისა FGNS, ღრთისა O]—R. მოვაწიეთ BC FGHKLNOPS, დავუცეთ Q, მოვაწიეთ R, მოვაწიეთ T. მათ მათსა OP. ზედან O] + და Q. მაშინ მერმე GHLMNOPT, მერე KR, მასშინ Q. აგეს B, აპაგეს O] + სახლი Q. მას მათ R.

3. ადგილსა] + ზედა BCEFPS, + ზედან O. სახლი—Q. ქეთიკირი ქეთიკირი G, ქეთიკირი KL, ქეთიკირი MN, ქეთიკირისა O. და—O. დაეწერნეს] + მათ ზედა თავთო სახე Q. სამნივე—Q. ჩვენ A] ჩვენცა BCEFGKLMNOPQS, ჩვენც H. მათნივე P.

4. ~ ყმანი მათნი G. დაგუწერნეს A] + და მუნიოცა C, დაგუწერეს და Q.

5. და მოვედოთ]—C, მუნიოც R. იამანს CFOPQS, იამანის G, იამანსა K. ჭაბუკისა G. თანა + და BEOPRT. დავყავით EL. კვირა A.

6. ერთი] + და შეუყვნეს C. შეუყვარნეს L. შეუყუარეს ერთმანერთი და] შეუყარნეს BCE, და FS, შეუყუარნეს ერთმანერთი და M, შეუყარნეს ერთმანერთისა OP,—Q. ძმად + და CE. იფიცნეს] დაიფიცნეს OP, იფიცეს R, იფიცნენ Q. ~ შეიფიცნეს ძმად FS] ძმად შეიფიცნეს G, იფიცნეს ძმად L, შეიფიცნენ სამნივე ძმად Q. სამნივე] + ძმანი BCEL, სამთავე G, + სამნი ძმანი K, + ძმანი და OP,—RT.

7. თქვენმან A, თქვენმა G] მეფობას (მეფობასა PQ) თქვენისამან OPQ. თქუენმან... ვერავენ] მეფობისა თქვენისამან ვერა BCEFS. სამთა—HKLMNOPQRT. მათ] და Q. მათ ვერავენ] მათვე იარეს O. ვერავენ] ვერა PQ, + ვერ R. მოერეოდეს BCEFOPS, მოერეოდით GHKLMNT, მოერეოდნენ მათ სხვანი Q. გაიყვეს A, გაიყვეს BQ, გაიყვეს GH.

8. წავიდეს] წავედით GHN, წავიდნენ სამნივე Q. თავისთავისა BCE, თავთავისად F, თვის თვისად G, თავისთავისად HMN, თავისთავისა KLP, თავთავისა OQ, თვისთავისად RT, თავთავისად S. ადგილსა] ალაგსა C,—GHMNRT.

9. ინდოთ BOQ, პინდოთ GP, პინდოთა M. ბადრისა RT. იმანისძისა K, ამანისძისა L] და RT.

10. ნოსარისა RT. ნისრელისა G]—RT. ამირანისა RT. დარეჯანისძისა MS]—RT. და—BCEFOQS. თქვენმცა A, თქვენცა BFS, თქვენსამცა L, თქვენმაც O, თქვენსა R.

10-11. თქუენმცა... ამინ] ნუმც დავსრულებს ცხოვრებისა თქვენისა ანბავი Q.

11. თქვენსა A]—BFKLRST, თქვენს O, თქვენც T. ზედა]—G, ზედან O. ~ ზედა თქუენსა CE. სუფევდით BT] იქნებით სუფევით უკუენით FS, + უკუენით GM, + უკუენისა H, ხართ სუფევით უკუენით OP. უკუენისამდე] უკო უკო RT—ამინ] + ამინ C,—GHKLNLR.

* I-ში აქედან აკლავ ტექსტს.

კარი მეხუთე

ამბრი არაბისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე!* აღიდნეს ღმერთმან მოყუარენი თქუენნი და არცხუინეს ორგულთა თქუენთა!

ამის კაცისა ამბავი ღიდად იამებოდა პატრონსა ჩემსა ამირ- 5 ან ღარეჯანისძესა, და თქუენ, არ ვიცი, გთნავს ვის თუ არა. აწ მოვაქსენებ მეფობასა და თქუენსა.

შუკათა შიგან შემოვიდოდით ბაღდადსა, და სამნი კაცი ბან-

1. მეხუთე] ე KL.

2. აბრი EK. არაბის HLNO. ამბავი — P. ამბრი... ამბავი] ანბავი ანბრი არაბისა საფალავნო ამო და ყურთა სასმენელი F, ანბავი ამბრი არაბისა ისმენდით კარგთა ან- 5 ბავთა და ყურთა კეთილ სმურთა Q, + საფალავნო და ყურთა სასმენელი S. ანბავი A.

3. ისმენდით B, ისმენდინ L. ცხონდით F, ცხონდინ L. უკუნისამდე B, უკუნი- 5 სამდის E. აღიღოს NQ, იღიდნეს R. ღთნ A] — R.

4. მოყუარენი] ერაგულთა P, მოყვასნი Q. თქვენნი A, თქვენი BE, თქვენთა OP. 5 არცხუინეს AHMN.

5. ამა AFGHMNQR, ამ CS. ანბავი A. ღდათ B, ღაღ L, ღა R. პატრონსა ჩემსა — AN. ჩემსა] ჩვენსა OP, ჩემს Q.

6. ღარეჯანისძესა MS, ღარეჯანისძეს O. და — GKNOR. თქვენ A. ვიცო H. 5 ვის — N. თქვენ არ... არა აწ] ვითა B, — FGKLOS, აწ MR, და უწინვე Q.

6-7. თქვენ არ... აწ მოვაქსენებ] მოვახსენებ ვითა CEP.

7. მოვახსენებ A, მოვახსენებ B, მოვახსენებ FS. მოვახსენებო KL, მოვახსენებ N, 5 მოვახსენებ ვითა O, მოვახსენებ Q. მეფობასა BCEFGHKLPRS, მეფობისა O. თქვენ- 5 სა A] + ეგრე იყო რომე BCEP, + რომე ეგრე იყო რომე FS, თქვენისა ეგრე იყო რომე O.

7-8. მეფობასა და თქუენსა... ბაღდადსა] ესე ანბავი შუა არის მეთქი. ერთხელ ბაღ- 5 დადისა ქალაქსა მივიდოდით Q.

8. შუკათა შიგან] შუაშიგან იყო (არის S) მეთქი FS. შიგა P, შინა R. მოვიდო- 5 დით BCEOP, შემოვიდით FRS. ბაღდადსა და] ბაღდადს BCEP, ბაღდადს რომე FS, 5 ბაღდადს და GKM, ბაღდადსა LO. სამი G. კაცი BG. ბანსა Q.

* T-ში აქედან აკლია ტექსტს.

თა ზედა სხდეს და ლუინოსა სმიდეს. ერთმან ჩამოიხედნა და თქუა: „აჰა, ამირან ღარეჯანისძე, რომლისა მსგავსი ჭაბუკი არა არს ქუეყანასა ზედაო.“ ჰკითხა მოყუასსა: „არსცა ამისებრიო კაცი?“ მეორემან ეგრე თქუა: „არა არს პირსა ქუეყანისასაო“. მან მესამე-
5 მან ეგრე თქუა: „ამბრი არაბის მეტი არავინ არისო“.

ესმა ამირან ღარეჯანისძესა და მიბრძანა: „გესმისო?“ მე მოვაქსენე: „მესმის-მეთქი“. ეგრე მიბრძანა: „ისი კაცი თან წა-
მოიტანე და გუითხრას მისი ამბავიო“³ უქმე მას კაცსა, ვითა: „თქუი, ძმაო, ამბრი არაბის ამბავიო“. უარყო მან კაცმან: „არა

1. ბანთა ზედა სხდეს] ისხდენ ბანსა ზედა (ზედან S) FS. ზედა] — GKLMOP, ზედან Q. და — N. ლეინოსა A, ლეინოს R. სმიდეს] სვამდეს B, სვემდეს CM, სუ-
მიდეს E, სვემდენ ჩვენ ძირსა (ძირს S) გამოუარეთ FS. ერთმან ჭ კაცმან FS. ჩა-
მოიხელა ACFGHKNQS, ჩამოხედნა R. და თქვა A] და ეგრე თქვა ვითა BCEOP, ჭ
ვითა FS, და ეგრე თქვა Q.

2. ღარეჯანისძეო BCEFOPQS, ღარეჯანიძე M. მსგავსი FS, მგზავსი HMO, მზგავსი N, სწორი R. ჭაბუკი — BCEFGKLMOPQRS. არა არს] ჭ პირსა ყოვლისა BCEFOPQS, არ (არა K) არის GK.

3. ქვეყანასა A, ქვეყანისასა BCEFOPS, ქვეყანასაო Q. ზედაო] — BCEFPQS, ზედანო R. კითხა FKS. მოყუასსა] მოყუასმა L, სხვათა ამხანაგთა Q. არცა ANOR] ჭ
სადა GHKL, ჭ სად M. ზედაო... კაცი] და მეორემანცა O. ამისებრ კაციო AO,
ამისებრიო BCEFQS, იმისებრი კაციო G, ამისებრი კაციო (ღ და N) HKLMN.

3-4. ჰკითხა... ქუეყანისასაო მან] მეორემან თქვა არც ჭაბუკი არსო R.

4. მეორემან ეგრე] და AO, მეორემან ასე Q, მეორემან GKL, მეორემა M, —HN. თქვა A. არ M. არის ABFMNS, არსო O. პირსა ჭ ყოვლისა HLM. ქუეყანისასაო
მან] ქვეყანისასა მისებრი ჭაბუკიო M. მესამემა MR.

4-5. პირსა ქუეყანისასაო... მეტი არავინ] ქვეყანასა ზედა ჭაბუკი ამისებრიო (მა-
სებრიო FPS, — Q) რომე ამბრი არაბი BCEFPQS, პირსა (ღ ყოვლისა L) ქვეყანი-
სასა მისებრი ჭაბუკიო (ჭაბუკი KL) რომე (რომ L) ამბრი არაბი GKL, და მესამე-
მან არქვა მათ მოყვასთა არ არს ჭაბუკი ქვეყანასა ზედან მისებრი რომე ამბრი არაბი O.

5. ეგრე — MR. თქვა A. ამბრი... არისო] არს არაბეთს ამბრი (ანბრი R)
არაბიო (არაბი კლდეც სჭობსცაო R) MR. მეტოო H. არისო] ჭ ესე CEFPQS, ჭ
და თუნდა გობსო ესე O.

6. ამირანს FGMR. ღარეჯანისძესა — FGMR. და ჭ ეგრე CEFPQS. მიბრძანა ჭ
ვითა CEFPQS. გესმისო] გესმის ისო CFKLOPS. მე — R.

6-7. მიბრძანა... მესმის მეთქი — B.

7. მოვახსენე A. მეთქი] ჭ და CFPSQ, და O. მიბრძანა ჭ ვითა BCFOPS. ისი
ფიო BCEFOPRS, ის G. კაცნი QR. თანა BEKMQ] — R. წამოიტანეო BCEFGOPQS,
წამოიტანა M.

8. მის R] მის კაცსა (კაცის L) BCEFKLOPQS. და გუითხრას მისი ამბავიო — G.
ანბავიო A, ამბავი P. უქმეს L, უქმეთ O. კაცსა] ჭ მივედით ჩვენსა სადგომსა და
უსალამა ამირან და უბრძანა დაჯდომა და უთხრა Q. ვითა] — BCEGKLMPQR,
და წავედით შინ და დაუქმანა ამირან FS, მოვიდა უბძანა O.

8-9. უქმე მას... არაბის ამბავიო — H.

9. თქვი A, თქვო BE, თქვით G, თქუ KL. ძმაოვო Q] — R. ~ ანბავი ანბრი
არაბისაო FS. ამბრა არაბისა] მის კაცსა Q. არაბისა BEOP. ამბავი GMR] ჭ არა-
ბისაო Q. ~ მან კაცმან უარყო Q. არ CFGPQS] მე არ O.

ვიციო“. უბრძანა: „ვითა არა იციო?! ოდეს შენ და შენნი მოყუ-
ასნი სმადა სხედით, იკითხა ერთმან თქუენგანმან: «არსცა დარეჯან-
ისძისებრი კაბუკიო?» სხუათ თქუეს: «არა არს მისებრიო». შენ
ეგრე უთხარ: «არს არაბეთს ამბრი არაბი, თუ უნდა [22] სჯობსცაო».
შეშინდა კაცი იგი და თქუა: „მთურალი ვიყაო“.

მაშინ აფიცა კაცი იგი და ჰკითხა ამირან დარეჯანისძემან.
მოაქსენა მან კაცმან: „ფიცე, რომელ ავი არა მიყო რა, და მოგა-
ქსენოო“. ეგრე არქუა ამირან: „არა თურე ავი გიყო, ღაღად* დავი-

1. ბრძანა O] — Q. ვითა არა] ვითარ ACENOP, ვითა არ F, + არ GM, ვითა-
რი H, — Q, ვით არა R, ვით არ S. იცისო OP] — Q. შენი BFGHMOQS. მო-
ყუასნი] მოყმენი F, მოყვასი GOQ.

2. სმაღ BCEFGHKL MNOPQRS. სხედითო AHN. ერთმა N] — Q. თქუენგან-
მან არსცა] თქუენგან არცა AH, თქუენმან ყმამან არსცა BCEPS, თქუენგანმან ამხა-
ნაგმან არსცა F, თქუენგანმან არსცა საღ ამირან M, შენმან ამხანაგმან არსც Q,
თქუენმან (თქუენგანმან L) არს (არსა L) ამირან KL, თქმან G, თქუენგანმან არცა N,
თქუენგანმან არისმცა O, თქუენგანმა არსცა R. დარეჯანისძებრი A, დარეჯანისძეო
FQ, დარეჯანისძებრი H; დარეჯანისძისაებრი M, ამირან დარეჯანისძისთანა R, დარეჯა-
ნისძეო S.

3. კაბუკიო] — F, კაბუკი P, და მერმე თქვა Q. სხუათ თქვეს A] და მეორემან
ეგრე თქვა BCEOP, და მერმე თქვა FS, მეორემან თქვა GKLM, სხუათა თქვეს N,
— Q, მეორემ უთხრა R. არ GMOR. არსო BK, არისო GMPR, არის O. მისებრიო]
+ და BCEGKLOP, ამისებრიო და მერმე FQS, და MR.

4. ეგრე] ესრე L. უთხარ] სოჭე ვითა B CEP, სოჭეი FOQS. არის G. არაბეთსა
OQ. არაბი] არაბიო და BCEFPQS, არაბი HKLR, — N. თუ + მას BCEFOPQS.
თუ უნდა] თუნდა GKLMN, თუმცა H, კიდეც R. სჯობსცაო G, სჯობდესცაო K,
სჯობმცაო N, სჯობსო OR.

5. ~ იგი კაცი OR. თქუა] ეგრე (ვერე O) თქვა ვითა BCEOPQS, ეგრე თქვა
ვითა ვითა F. მთვრალი A, მთუარალი E, მართალი G, მთრალი K, მთრვალი O. ვი-
ყაოვი B, ვიყავო FKLPS, არისო G, ვიყავ O.

5-6. თქუა მთურალი... დარეჯანისძემან — MR.

6. მაშინო OP. კაცი + კაცი H. და ჰკითხა ამირან — L. კითხა FKOQS. დარე-
ჯანისძემან] + მაშინდა BCE, + მაშინ F, + და მერმე O, + მერმე P, + და მა-
შინ Q, დარეჯანისძემან მაშინ S.

7. მოახსენა A. მან კაცმან] ამირანს MR. კაცმან + ვითა BCEFPQS. ფიცე]
ფიცი KO, ჭფიცე L. რომე BCEKOPQS, რომ FGLNR. ავი — BCEFGKLMO
PQRS. მიყო რა] მიყო B, მიყოო CEKP, მიყო რაო LQ, + ავი O. და + მაშინ Q.
მოგახსენოო A, მოგახსენებო BCEF, მოგახსენებ G, ყოველსავე მართალსა მოგახსე-
ნებო M, მოგახსენო NOPS, მოგახსენოო Q.

7-8. მოგახსენო... ამირან] ყოველსავე და მოგახსენებ მართალსაო R.

8. ეგრე არქვა ამირან A] უბრძანა BFGMOPQS, უბრძანა E, ამირან უბრძანა
C, და უბრძანა KL. ჰრქვა N. თუარემ C, თურემ EGP, თავმან FS, თურემ L.
თურე ავი გიყო] თავმან ჩემმან თუ მითხრაო Q. ავი] რა BCEKLP, ჩემმან FS, +
რამ M, რამ O. გიყო] გიყავო და მოგახსენებო B, გიყავ და CEP, თუ მითხრა FS,
+ და LO, + რა G. ღიდა B, ღიდათ GOR, ღიდათა M. დავიმადლებ GR, დავი-
მადლებო MO, დავიმადლოო N, დავიმადლოო Q.

* K-ში აქედან აკლავ ტექსტს.

ლასა შინა იყვნეს. და მოერივნეს ხანნი იამანთა, ამით რომელ, ოდეს თურქნი და არაბნი ერთგან იყვნეს, მათი ბრძოლა ძნელია. და გააძეს ერთი იგი მეფე, და წავიდა იამანსა და გაჰყუა ერთი დიდებულთა მისთაგანი, რომელსა ერქუა სახელად ომარ, ლომი ჭაბუკი და დიდი კაცი. და სხუა არაგინ გაჰყუა მის-
გან კიდე დიდი კაცი. /

„მოვიდეს იამანსა, და მუნ იყო არაბთა მეფე. და ეცადნეს იამანნი ლაშქარნი არაბეთსა შესვლასა და ვერა შევიდეს. დაყვნეს მრავალნი ჟამნი იამანსა შინა, და ესუა ძე იამანთა ქალაქსა ში-
გან არაბთა მეფესა. 10

„და მასვე დღესა მიეცა ძე ომარს, დიდებულსა მისსა,

1. შინა] შიგან BCEFOQS. იყუნეს A] — GM. იყუნის N. მოერივნეს ACFHL MNOPRS, მოერივნენ Q. ხანი N. იამანთა] — GMR, + მეფისა მძახალთა Q. მით BCEFOPQS.

2. რომე C, რომელი N. ოდეს — QR. ერთგან] ერთად BCEFOPQS, ოდეს ერთად R. იყუნეს A, იყვნენ BCEFPQS, იყენიან GL.

3. ძნელია] ძნელი არის BCEFMOPQRS, ძნელი იყვის G. გაძეს HOR, გაძევეს Q. ~ იგი ერთი Q. ერთი + და ერთი N. იამანს BCEFLOPS, იამანს მძახალთანა Q.

4. და] — N, თანა R. გაყუა FOS, გაყუა ვინმე R. ერთი + ვინმე BCEFGLMOPS. ერთი დიდებულთა მისთაგანი] მას მეფესა თანა ერთი ვინმე მას დიდებულთაგანი Q. დიდებულთა მისთაგანი] დიდებულა GMR. მისთაგანა] მისთა თანა P. ერქუა A. სახელად — GLMNQR.

5. და — OPQ. დიდი + და დიდებულა OP. კაცი + იყო BEGMR. და — Q. სხუა A] + მისმეტრ BCEFPQS, + მისებრა O. არავნ O. გაყუა BFORS.

5-6. მისგან კიდე დიდი] მამულისა მისისა (მისისაგან F) BCEFOPQS, მისგან კიდე თვისისა მამულისა G, მისგან კიდე მამულისა მისისა LMR.

6. კაცი + მისმეტრ S.

7. მოვიდა OQ. იამანს LO, იამანს თანა R. არაბთ G. და ეცადნეს] ეცადა G, ეცადნეს M, ეცადნენ R.

8. ლაშქარნი — Q. არაბეთს BCEFGLPQS] — R. შესვლასა — R. და — O. ვერ CFGLNQS. შევიდეს] + და BCELOPQS, შევიდნენ და F, + არაბეთსა R. დაყუნეს A] დაყო FS, დაყვეს GMR, დაჰყვეს NQ.

9. მრავალა Q. მრავალნი ჟამნი იამანსა შინა] არაბთ მეფემან იამანს შინა მრავალა ჟამი და წელი (წელი S) იამანსა შინა FS, მრავალა ხანი იამანთა (იამანსა M, იამანეთსა R) შინა GMR, მრავალნი ჟამი იამანსა შინა N. ჟამი Q. იამანს L. ესო AGHN, ეშუა LOR. იამანთა — R. ქალაქთა LO] — R. შიგან] შინა FGQS, — R.

9-10. ~ არაბთა მეფესა იამანთა ქალაქსა შინა M.

10. არაბთ G.

11. მას R. მიეცა] ეყოლა R. ძე — FS. ომარსაცა FR, ომარ GM, ომარსა O] — Q. დიდებულსა მისსა] + BCEQ, დიდებულსა კაცსა FS, დიდებულსაცა GM, დიდებულსა LOP, მასვე ქალაქსა შინა R.

და დასდვა სახელი ომარ ძესა მისსა ამბრი და მისცა ხუთისა წლისასა გამზ[რ]დლად აბუტარ, ლომი ჭაბუკი. და უთხრა [v] ომარ აბუტარს: «შვილი შენდა მომიცემია, ასწავლე ომი, და აბჯართა კაზმა, და ვითა სჯობდეს ჭაბუკსა ყუელასა არაბეთსა შიგან, ეგრე ვა-
 5 სწავლე შვილი ჩემი». მან დადად უქადა: «კაცობრივი საქმე ყუელა კარგად მოვავლინო, გული კულავ ღმერთმან მისცეს. თუ გული არა უც, არას ერგების».

„ამისთვის მისცეს აბუტარს საზრდელად, რომე, ოდეს დაიბა-

1. და — PR. დასდვა] უწოდა Q. სახელი — OR. ~ ომარ სახელი BCEFSP. ომარ — Q. მისსა] თვისსა GMQ, თვისსა სახელი (სახელად R) OR. ამბრი] ამარ BCEFGOPS, —N, ომარ Q. მისცა + ამარ რა Q. ხუთის H.

1-2. ძესა მისსა... გამზრდლად] ამარს დედა მძუძედ L. ~ ხუთისა წლისა მისცა R.

2. წლისა FMNQ] — G. გამზრდლად A] ომარ ამარს დედამ მძუძედ (დედა მძუძედ G) BCEFGPS, გამზრდლად H, აღსაზრდელად N, ომარ დედამ მძუძედ O. საზრდელად R. გამზრდლად აბუტარ] შეიქნა იყო ერთი Q. აბუტარას N] + იყო O. აბუტარს N. ლომი ჭაბუკი] ლომს ჭაბუკსა N, + სახელად აბუტარ ერქვა Q, —R. და] + ეგრე BCEFOPS, —Q. უთხრა] —Q, უბრძანა R. ომარ] + მას BCEFOPS, —QR.

3. აბუტარს] + ვითა ესე BCEFPS, აბუტარსა ვითა ესე O, —Q, ესე R. შვილი] + ჩემი BR, + ჩემი ამარ CEFOPS, —Q. შენდა — Q. მომიცემია] მიმიცემია და BE, მაგიცემია და CFPS, + და GNO, მისცა Q. ასწავე G. და — R. აბჯართ N] —O.

3-4. ასწავლე... არაბეთსა შიგან] მეფემან იგი ყრმა და ეგრე შევედრა ვითა ყოველი საგმირონი წესნი Q.

4. და ვითა] ვითა BCFOPRS, ვით E. სჯობს BCEFGLPS. ჭაბუკსა] ჭაბუკობასა და ვითა G, + და ვითა L. ყოველსა G, ყველა N, ყველასა R. ~ არაბეთს (არაბეთსა CFOS) შინა ჭაბუკსა ყველასა BCEFOPS. შიგან] შევინს G, შინა L. ეგრეთ LP] —Q. გაასწავლე] და ასწავლე BE, ასწავლე OQ. ~ ეგრე გაასწავლე არაბეთსა შიგან M.

4-5. არაბეთსა... ჩემი — R.

5. შვილსა O. ჩემიო M, ჩემსა O. შვილი ჩემი... უქადა] ვითა არაბეთსა შიგან წესთა ჯართა კაზმა და ვითარ იტიან ყოველთა ჭაბუკთა ეგრეთვე მას ასწავლე და უქადა მან აბუტარ Q. დღად უქადა] უქადა ვითა დღათ (დღად CEFPS, დღათ O) BCEFOPS, უქადა დღად GL, დღათ უქადა N. კაცობრივ FO. საქმეა FS.

6. კარგათ OR. მოვავლნო] + და BCEFGOPS, მოვავლნო და L, მოვავლნო და Q. კელა BCEGLNPR, კელა] O] — Q. ღმერთმან — R. მისცეს] + და BCEFPS, მისცეს და QR.

7. უცს FLNQRS. არს ეგებისო BE, არას ეგებისო COP, არას ერგებისო FQS. არას ეგების G.

8. ამისთვის A] ამისთომ G. აბუტარას N] — R. საზრდელად] სახდელად M. რომ AHLMN, რომელ R] — O.

8-1. დაიბადა მაშინვე] იშობა AGHLMNR.

და, მაშინვე იყო გამარჯვებული კაცი და ლომი ჭაბუკი, და ვერა-
ვინ დაუდგის წინა მტერი დღეთა მისთა. და ვითა შეიქნა ამბრი წლი-
სა შეიღისა, ასწავლიდა აბუტაროროლითა მღერასა და მშვილდოს-
ნობასა და რაცა საჭაბუკო საქმე იყო. ნადირობდის და ასპარეზსა
სცემდის და, სადაცა მინდორსა შიგან ლომი დახედის, მან ცოტამან 5
ყმამან ვითა კატა მოკლის.

„ერთსა დღესა მინდორსა შიგან იმღერდა ოროლითა. მო-ვინმე-
ვიდა ღარიბი კაცი. შეხედნა და აიპყრა სტროლაბა და თქუა: «არა
იყოს მის ყმისა დამართებითი კაცი ქუეყანასა ზედა!»

„და შეიქნა თხუთმეტისა წლისა, და არა იპოვებოდა იამანთა 10

1. გამარჯვებული A, გამარჯობილი B. კაცი და ლომი მკეველი O. ლომი J
ქველი BCEFGLQS, მკველი P. და — M.

1-3. კაცი და... შეიღისა] და მტერთაგან მოურეველი და ბედნიერი კაცი R.

2. წინ Q. ~ მტერი წინა LM. დღესთა N. მისთა + შინა BCEFOPQS. შეიქ-
მნა GN. ამბრი] ამარ BCEFGOPS, ამირა L, მეფისა ძე ამარ Q.

2-3. ~ შეიღისა წლისა BCEFLOPQS.

3. შეიღისა A. ასწავლიდა] ასწულიდა E, ასწავლიდის Q. ~ აბუტარ. ასწავლიდა
R. აბუტარ] + შეიღისა ომარისასა FS, აბუტარი O. ოროლითა B. მღერას R.
და — Q. მშვილდოსნობასა და A] — O.

4. რაც HO] სხვასა R. საჭაბუკესა R. საქმესა R. იყო] + არა (არ L) იყო მღე-
რა მისი (მის Q) ყმაწვილისაებრ (ყმაწვილისებრ G, ყმაწვილებრივი L) BCEFGLP
QS, იყვის და არ იქმნებოდა აბჯართა მომღერი მის ყმაწვილისაებრ O, — R. ნადი-
რობდის] ნადირობასა G.

4-5. ასპარეზსა სცემდის] ასპარეზობდის F, ასპარეზობდის და სცემდის Q, შექ-
ცუოდის ასპარეზობდის R.

5. და — OR. სადაც EGL. მინდორსა — Q. შიგან] შინა GLO, შიგა P, — Q.
ლომნი O] — Q. დახედის A] ნახის BCEFOPS, დახედ N, — Q. მან — R. ცო-
ტამა C, ცოტა OP.

6. ყმაშა O, ყრმამან Q. ვითა კატა] ლომი ნახის Q, + ვერე R. ~ მოკლის ვი-
თა კატა N] ესრეთ მოკლის ვითა კატა O. მოკლის P.

7. ~ დღესა ერთსა R. დღეს O. მინდორთა GQ, მინდორ L, მოედანსა R: შიგა
P. იმღერადა R. ~ ოროლითა იმღერდა O. ოროლითა B, კოროლითა M.

8. შეხედა ACHMR, შეხედა N, და შეხედნა OQ. და] ამას ყმასა და ვერე
თქვა ვითა ავიყრა (ავიბყრა E, ალაყრა O) სტროლაბიო (სტროლაბი ამ ყმისათვის
O) BEOP, მას ყმასა და Q. ალიყრა GLO, აახუნა R. და აიპყრა სტროლაბი] ამა
(ამას FS) ყმასა CFS, — Q. სტროლალი L. და] + ვერე BCEFOPS, — Q. თქვა
A] + ვითა BCEFPQS, პრქვა ვითა O. არ O, არავინ Q.

9. იყოსო Q, იყო R. იმის BEOP, იმა CG, იმ FS, ამა R. დამართებითა CFS,
დამართებით GO, დამართებელი Q] — R. კაცი] ჭაბუკი BCEFGLOPQS. ზედაო
BCEFOPQRS.

10. და — GLOQ. შეიქმნა N. თხუთმეტის N. არ Q. იპოვებოდა CPQR.

სამეფოსა შიგან ცხენი, რომელმცა მას რგებოდა. ეძებდა მამა მისი ცხენსა და ვერა ჰპოებდა ეგეთსა, ვითარი ჯამდა. მო-ვინმე-ვიდეს კაცი ინდონი, და მათ ჰყვა ზერდაგი *, ოთხრაგისი, რომელ არა იყო მისებრი ქუეყანასა ზედა. და გაეხარნეს იამანთა მეფესა და იყი-
 5 და სამასი ათას დრაჰჲნად. და უბრძანა ამბრი არაბსა შეჯდომა, და ითხოვა კინენი. გავიდა მოედანსა შიგან, იმღერდა, და ხედვიდა იამანთა მეფე და ყოველი იამანეთი და თქუეს: «ყოველსა ქუეყანა-

1. სამეფოსა] ქუეყანასა L, ქუეყანათა O. შიგან] შინა GLMNOR, შიგა P. რომელმცა CFGQS, რომელმცა LO, რომელ R. მას + ყმასა BCEFOPQS. რგებოდა] ერგებოდა და BCEGLP, გაუძღებდა და FS, ერგებოდეს და O, ქვეშე გაეძღო და Q, მოხმარებოდა და R. მისი] + ომარ შილოსა (ძისა O) მისისა ამარისათვის (ამირისთვის E) BCEOP, + შილოსათვის Q, + ომარ დიდებულა კაცი, რომელი თანა ვარდაყვა არაბთ მეფესა შილოსა თუისიათუეს (მარია S) ამარისათვის FS.

2. ცხენსა] + რომელმცა მას რგებოდა M. ვერ L] არა O. პოებდა BFS, ჰპოებდა CL, სადა ჰპოვა G, ჰპოვა M, პოვა QR. ევეთსა] ევე G, ეგეთი MR. ევეთსა ვითარი ჯამდა] ვითარი (ვითარ C, ვითა FQS) ხამდა (ჰჰამდა O) ეგეთსა (+ ამაზე და BCEFPS) BCEFOPQS. ჰჰამდა L, ხამდა R. მოვინმევიდა Q, მოვიდეს ვინმე R.

3. კაცი Q. ჰანდონი G, ინდოველი Q. მათ + კაცთა BCEFOPS. ჰყუა A] ჰყუნდა BEGN, ყუა FS, ჰყავ O, ყუა ცხენი Q, ყავთ R. ოთხრაგისი A, ოთხრისა B, ოთხრისი CEFQS, ოთხარისი (ოთხარის K, ოთხრაგისი L) საჭებური GKL, ოთხასი N, უთხრის O, ოთხარისი P, ოთხფეხი R. რომე CFQS. არ KNPR. იყოს R.

4. მისებრივე P] ცხენი მისებრივე Q. ~ ქუეყანასა ზედა მისებრი H. ქუეყანასა A, ქუეყანა P. ზედა და] + დიდად BCEPQS, ზედა დიდად F, ზედა G, ზედან და დიდათ O. იამანთა] ინდოთა G, იმანთა K. იყიდა] + ზერდაგი იგი ოთხრისა (ოთხრისი CFS, ოთხარისი OP) BCEFOPS, იყიდა L, + იგი ოთხრისი Q, + იგი ცხენი R.

5. სამას FKLNQRS, სამა O. ათასი BHN] — G. დრაჰჲნად BP, დრაჰჲნად CFO, დრაჰჲნი (დრაჲნი N) მისცა GN, დრაჲნისი უბოძა H, დრაჲნად K, დრაჲნად R, დრაჲნად S. ამბრი — N. არაბს KNR. უბრძანა... შეჯდომა] უწოდა ამარს სახელა (სახელად Q) ამბრი არაბი და უბრძანა შეჯეო (შეჯეო Q) და შეჯდა ამბრი არაბი BCEQ, უწოდა ამარს (+ ომარის ძეს F) სახელად (სახელი S) ამბრი არაბი და უბოძა ხელმწიფემან იამანისამან და უბრძანა (+ ამბრი არაბს F) შეჯეო და შეჯდა ამბრი არაბი FS.

5-6. შეჯდომა და ითხოვა] შეჯეო შეჯდა და აიხუნა G, შეჯდომა და შეჯდა ზედა და ითხოვა KL, შეჯეო და შეჯდა ამბრი არაბი ითხოვა O, შეჯეო და შეჯდა ამბრი არაბი და ითხოვა P.

6. ითხოვნა CFS. კინენი] რკინანი FQS, + და O. გავიდა] + და BCEFGPS, განვიდა და KL, გამოვიდა N, და Q. მეუღანსა E, შეიღანსა L, მადანსა P. ~ იმღერდა მოუღანსა შიგან Q. შიგან] შინა FGKL, + და O, შიგა P. და ხედვიდა] ხედვიდა BCEFGOPQS.

7. იმიანთა K, იამანთა N. მეფე — N. იმიანეთი K. და — N. თქვეს A] + ვითა BCEFPS. ყოველს N] — L, ყოველსა P, ყოველთა QR. ქუეყანასა A.

7-1. ქუეყანასა ზედა... ამითებრიო] არა არს ამა კაცისა და ცხენისა Q.

* K-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

სა ზედა ერთი ცხენი და ერთი კაცი არა არს ამათებრიო!»

„ამაზედა კაცი ვინმე ცხენსა ჯდა და მოარბევდა. ჰკითხა ამბ-
რი არაბმან: «ძმაო, რა არს, რომე ასრე [23] ფიცხლად მოხუალო?»
მან ეგრე უთხრა: «მეკობრენი გარდაგუეილნეს მე და მოყუასთა
ჩემთა. და მოქარავენნი ვიყვენით ღილნი, და მე ოდენ გარდმოვიხ- 5
უეწე». მაშინ უთხრა ამბრი მას კაცსა: «წამიძელ წინა და მიჩუე-
ნენო!»

„წაუძლუა იგი კაცი, და წავიდა ამბრი არაბი და ყმა მისი
აბუტარ. და ნახეს, რომე მინდორსა შიგან გამოვიდოდეს ღილნი
ლაშქარნი მეკობრენი, სამი ათასი ცხენოსანი. მოაქსენა აბუტარ: «და- 10

---

1. ზედან MR] — O. არ O. არის O. არა არს ამათებრიო] იმათებრი არა
არიან AGQ, ამათებრი (ამათებრნი R) არა არიანო (არიან KL) HKLMNR.

2. ამაზედ L, ამაზედან OQR. კაცმან FQS. ცხენსა + ზედა L. ჯდა — Q.
ცხენსა... მოარბევდა] ცხენოსანმან შემოირბინა FS. და — KLQR. მოარბევდა] შე-
მოირბინა Q. ჰკითხა] კითხა ანბავი F, და კითხა Q, კითხა RS. ამბრი] ამარ KL,
— O, ამარ P.

3. არაბმა Q] — AGHKLMNOPRS. არის GKLQR. რომ R. ასე ABHNO Q,
აგრე F, ეგრე GKLR. ფიცხლა AN, ფიცხლავ H, ფიცხელად O, ფიცხათ Q. მოხ-
ვალო A.

4. მან — MR. ეგრე — AGHKLMNR. უთხრა] + ვითა BCEFOPQS, მოახე-
ნა R. მეკობარნი R. გარდაგუეილნეს A, გარდაგუეილეს K, გარდაგუეილეს L, გარ-
დაგუეილნეს O. მე და — AGHKLMN.

5. ჩემთო O. და — GR. მოქარავენნი] მე ქარაენი AKLM, მექარავენნი BCEHN
OPS, მექარავენნი F, ქარაეიანი R, მე ქარაენნი Q. ვიყუენით A. ღილი BCEFS
ღილნი Q. ოდეს FGKLMOR] მარტო Q. გარდმოვიხვეწე A, გარდმოვიხვეწენ F,
გარდმოვიხვეწე R, გარდმოვიხვეწენ S.

6. მაშინ] რა Q. ამბრიმ G] — KS. ~ მას კაცსა ამბრი (ამრა P, ამბრიმ C,
ამირ არაბმან O) BCELOP. მას კაცსა — MR. წაუძლუა A, წამიძელვ BEGKL,
წამიძეხ CH. წინა — R. მიჩვენეო A, მიჩვენეო BCEGHKLNOR, მიჩვენეო M.

6-8. ამბრი მას... კაცი და] მან კაცმან მასვე წამსა Q. ამბრი მას კაცსა... ყმა
მისი] მას კაცსა (+ წამიძლევანა F) და წავიდა ამბრი არაბი და ყმა მისი გამზრ-
დელი FS.

8. იგი] ესე KL. ~ კაცი იგი B. ამაბარი E, ამრი P. მისი + გამზრდელი
BCEOPQ.

9. და — MR. ნახეს რომე] — AGHKLMNR, ნახეს Q. ნახა P. შიგან] შინა G.
გამოდოდეს CFOPQS, ჩამოდოდეს KL, გამოვიდოდა იგი R. ღილი B, ღილი Q.

10. ლაშქარი G. მეკობარნი R] — O, რომე Q. სამნი R. ათასი] ათასნი კაცნი
M, + კაცი R. ცხენოსანი] მხედარი BCEFS, ცხენოსანი M, კაცი იქნებოლიან
Q. მოახსენა A] და უთხრა Q. დადევ] + შენ ჯერ BCEFP, + შენ ჯერეთ O, ლეგ
შენ ჯერ Q, + ჯერ შენ S.

- დეგ, ცოტა ყმა ხარ და ნახო შენისა მონისა და გამზრდელისა ომიოჲ.
გაიწყრო გული ამბრი აბუტარისათუის და უბრძანა: «ვირე არა
გამომცადო, მაგას ნუ იტყუიო!» შეუტივეს ორთავე და, თავმან თქუ-
ენმან, მოკლეს ათას-ათასი კაცი, და სხუანი ძლიე გარდაეხუეწნეს.
- 5 მაშა, ღუმცა ლომი იყო აბუტარ და მრავალგან დამკდურ იყო,*
თავმან თქუენმან, ეგრე არა გვანდა ამბრის, ვითამცა ბედითი ვინმე
ყოფილიყო. ესე იყო პირველი ომი ამბრისა.“

1. ~ (ცოტა ყმა ხარ დადეგ L. (ცოტა + კაცი ჯერეთ Q. ყრმა GQ. ხარო BCE FS. ნახო] ნახე BCEFOPQS, ნახეო R. შენის FNOQ. მონისა — Q. ~ მონისა შენისა R. და გამზრდელისა A] გამზრდელისა BQKR, გამზრდელის O. ~ გამზრდელისა და მონისა L.

2. განიწყრო G, გაუწყრა O, გაიწყრომა Q. ამბრიმ CFS, ამაბარი E] + არაბ-
მან OQ, ამრი P, — R. აბუტარისათუის A, აბუტურისათუის B, აბუტარისთუის
CFKLMS, აბუტარსა ზედა Q. და + ეგრე BCEFOPS. უბრძანა] თქვა Q. ვირე
არა] ვითა სანამდის (სანამდისინ FS, ვირემდის O) არ (არა CEQ) BCEFOPQS,
ვიდრე არა L, ვირე არ NR.

3. გამომცადლო N, გამამცადო OP, გამომცადლოვო Q. მაგასა EFKOPQS. იტ-
ყვიო A] მეტყვიო მერმე BCEFS, მეტყვიო L, მეტყვიო და Q, მეტყვიო აქა პირ-
ველი ომი ამბრი არაბისა მეკობრებთანა მერმე P, მეტყვიო აქა პირველი ომი ამბრი
არაბისა და მეკობრეთა მერმე O. შეუტევეს BCLOP, შეუტყუეს E, შეუტრეს F.
ორთვე E, ორთავა G, ერთმანერთსა L. და — R. თავმან] + მეფობისა BCEFOPS,
— R. თქუენმან] თქვენისამან BCEFOPS, — GR.

4. მოკლეს — N. მოკლეს ათას] ორთავე პატრონყმათა მ[ო]სწყვიტეს (მოკლეს
CFOPS) ორი (ათას OP) BCEFOPS. მოკლეს... 'კაცი] ორი ათასი მოკლეს ორთავე
პატრონყმათა Q. კაცნი B. სხვანი A. ძლიე] სრულ O. გარდაეხუეწნეს A, გარდა-
იხუეწნეს B, გარდაესწნეს H, გარდესეწნეს KRS, გარდაეხუეწნენ Q.

5. მაშა] — BE, განა CFOPQS, მაშინ GK. თუცა KL. და — BCEFQRS.
დამხდურ იყო A] დამხდარი (დამხუდარი CEIPS, დამხედარი F, დამხდური O) და
ნაომარი მაგრა (მაგრამ FIOPQS) BCEFIOPQS, დამხდური იყო HN, დამხდარ
იყო K, დამხედარიყო LR.

6. თავმან + მეფობისა BCEFOPS. თქუენმან] თქვენისამან BCEFPS, შენისამან
O. ეგრე] [ასრე B, ესრე CEIOPQS, ესრეთ F. ჰგვანდა BCELNP. ამბრის] +
ლომო, იგი აბუტარ BCEFIOPQS, ამარს KL, ამბრი N, ამბრისა R, ამარს ლომი
(იგი აბუტარ P. ვითამცა AHN, ვითამცა ერთი R. ვინმე + ყმა BCEOPQ.

7. ყოფილიყოს B. ეს G.

7-1. ამბრისა ესე... დიდად იამა] ამბრი არაბისა (+ მაშინ BCEFIS) დასხა
(გასხა K, გაასხა L) კაცები ამირან დარეჯანისძემან (დარეჯანისძემ [Q, დარეჯანისძე-
მან S) (+ და BCEFIS) იამა ანბავი ესე (~ ესე ანბავი Q, — KL) BCEFIKLQS,
რომელისა სიმკროსა ამრობითა უკმობდეს წასხნა ესე კაცი ამირან დარეჯანისძემან
და იამა ამბავი ესე O, ამბრი არაბისა, რომელსა სიმკროსა ამარობითა უკმობდეს
გასხა კაცები ამირან დარეჯანისძემან და ეამა ამბავი ესე P.

* 1-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ესე ამბავი ამირანს დარეჯანისძესა ღიდად იამა და თქუა: „თავი, ღმერთო, კარგად აულო და ბოლოსი აღარა ვიციო“. მოაგსენა მან კაცმან, რომელი ამბავსა გუითხრობდა: „ცხოვნი, უკუნისამდე, ამირანს დარეჯანისძეო! ასეთი, ღმერთო, მოგაგსენო მათი ნაქმარი, რომე ესე მასთანა არა იყოს რა.“ დაიწყო ამბობა და თქუა: 5

„ხანთა მეფესა ვითა მიესმა მათ მეკობრეთა თურქთა დაცოცისა ამბავი, მტერი იყო ხანთა მეფე მათი, და გაუწყრა იამანთა და გაუძახა ორასი ათასი მკედლარი. წამოვიდეს და ააოკრეს, რომელი დარ-

1. ანბავი A. ამირანს R. დარეჯანისძეს GN, დარეჯანისძეს M] — R. ღიდად GNR. თქუა + ვითა BCEFIOPS. თავი] + ამა ამბავისა (ამბავსა FIOS, ანბისა Q) BCEFIOPS.

2. ღმერთო A] — R. ~ კარგად ღმერთო K. და + ვერე OP. კარგად აულო] კარგი იყო I, კარგათ ადლოვო Q, კარგათ აულოვო R. ბოლოსა BCEIKLPQ, ბოლო G, ბოლოს O. და ბოლოსი] ს N. აღარ HOQ. ვიცი KL] + და Q. მოახსენა A.

3. მან — KL. რომელი + ამა OP. ანბავსა A, ამბავს N. უთხრობდა O. უკუნისამდე] — HQ, უკუნისამდე M.

4. დარეჯანისძეო FMS. ესეთი BCEKLOP, ერთი FIQS. ღმერთო — GR. მოგახსენო A, მოგახსენოვო K, მოგახსენოვო Q. მათი] მისი O, + ამბავი და R. ნაქმარნი K, ნაქმარები L, ნაქმრები OP.

5. რომ I. ესე] + რაცა (რაც OP) მოგახსენე BCEFIOPS, + მოგახსენო Q. მასთან EG, მათთანა Q. იყოს რა] + კელა BEP, + კულავ CFIOS, იყოს K, იყოს L, იყო რაო აწ Q. რომე ესე... და თქუა — R. დაიწყო + ანბავთა Q. მბობა BCEFLQS] და ამბობდა P. თქუა + ვითა BCEFIOPS.

5-7. და თქუა ხანთა... იამანთა და გაუძახა] ვითა ხანთა მეფესა მათ მეკობრეთა თურქთა ვითა მიესმა დახოცა ხანთა მეფე მტერი იყო მისი და გაუწყრა და იამანთა და დაუძახა Q.

6. ~ ვითა მიესმა ხანთა მეფესა KLMR. ~ მათ მეკობრეთა თურქთა ვითა მიესმა BCEFIPS. მათი] — G, მათი R. მეკობრეთა R. ~ თურქთა მეკობრეთა KL. თურქთა — G. დახოცის N.

6-7. ვითა მიესმა... ამბავი] მათ მეკობრეთა თურქთა დახოცა მიესმა O. დახოცისა ანბავი A] დახოცა BCEFIKLPRS.

7. მტერი... მეფე — KLR. ~ ხანთა მეფე მტერი იყო BCEFIOPS. მათი] მისი BCEFIPS. მათი და გაუწყრა... და გაუძახა] გამოყარა იამანთათვის და გაგზავნა იამანთათვის A, გაწყრა (გასწყრა H) იამანთათვის (იამანთათვის ამისთვის რომე ხანთა მეფე მტერი იყო K, + ამისთვის რომე ხანთა მეფე მტერი იყო L) და გაგზავნა (გაგზავნა M) (+ იამანთათვის H) GHKLMNR.

8. ორას B. ათას N. მკედლარი] + და FS, ფალავანი GN, ლაშქარი Q. და — GHMN: აოხრეს ABKNQ, აოხრეს I, ალაოკრის L, აოხრე S. რომელი] რომელ აღარ (არღარა E) BE, რომელღა KL. დარჩომილიყოს H.

ჩომილიყო იამანთა ქუეყანა, და მოადგეს იამანსა ქალაქსა, რომელ რიცხუი არა იყო სიმრავლისა მათისა. და ჩაეარდა იამანთა მეფე და იამანეთისა ქუეყანა შექირებბასა დიდსა.

„დღესა ერთსა ჯდა იამა[V]ნთა მეფე ბანთა ზედა, ხედვიდა 5 ლაშქართა, და გუერდით უჯდა არაბთა მეფე. მაშინ შეიკაზმა ზერდაგი მისი ამბრი არაბმან და გავიდა, გაჰყუა ყმა მისი აბუტარ. და იწყო ომი, რომე, თავმან თქუენმან, არა ნახულა ეგეთი ომი კაცისა თუალითა. დაიკარგიან მათ ლაშქართა შიგან და ვთქუით: «დაჯონესო», და კულავ გამოჩნდიან. და მას დღესა შინა მოკლეს ათას

1. იამანთ I, იმიანთა K. ქუეყანასა R. იამანსა ქალაქსა] ქუეყანასა B, იამანთა ქუეყანასა E, იამანთა (იმიანსა K) ქალაქსა GKR, ქალასა N. რომელი AHN, რომე CFGS.

1-2. რომელ რიცხვი... მათისა A] — MR.

2. არ CFNOPS. იყო + ლაშქართა Q. ~ არა იყო რიცხვი KL. ~ მათისა სიმრავლისა BCEFIOPS. მათისა — Q. იმიანთა K.

3. და იამანეთისა ქუეყანა] — BCEFIOPQS, და იამანთა (იმიანეთის K) ქუეყანა GKL, და იამანეთი M, იამანეთის ქუეყანაშია N, და ქალაქი R. შექირებბასა დიდსა] (+ დიდსა O) შექირებბასა შინა და იამანთა ქუეყანა მეტად დიდსა ურვასა. აქა მეორე ომი ამბრი არაბისა ოდეს (როდეს P) ხანთა მეფის ლაშქარი იამანის ქალაქსა (ქალაქ P) შემოსდგომოდა OP, დიდსა მწუხარებბასა R. დიდსა] შინა მერმე BCEFIQS, შინა დიდსა KL, + და N.

4. ~ ერთსა დღესა BCEFIQS, დღეს ერთს O. დაჯდა BCEFIQRS. იამანთა A, იმიანთა K. ზედა] + და BCEFIKMQS, ზედან და ზედათ O, + და ზედათ P.

4-5. ხედვიდა ლაშქართა] (+ და L) ლაშქართა ზედან ხედვიდა KL, ხედვიდა არაბთა მეფეც ლაშქართა Q, — R.

5. და — R. გვერდით A. უჯდა] უხსდეს B. არაბთ GN. და გუერდით... მეფე] — Q, და დაისვა გვერთ არაბთა მეფე და დაისხა დიდებულნი R. შეიკაზმა KO, შეიკაზმა M. ზერდაგი — R.

6. მისი] — KLR, თვისი და შეჯდა Q. ამბრი] ამარ K. არაბმა P, არაბი Q, არაბი და შეჯდა ზერდაგას R. და — P. ~ გავიდა და BCEFIOS. გავიდა] — Q, + და R. გაყუა FS] + თან R. ყმა] გამზრდელი Q, — R. მის N] — R. აბუტარ + გამზრდელი თვისი R. დაიწყო] დაიწყეს BCEKLOPQRS, დაიწყევს F, და დაიწყევს I.

7. ომი] ომად KLP. რომელ BEFIKLMQRS. თავმან — R. თქუენმან] შენმან B, + რომე P, — R. ~ თავმან თქვენმან რომე O. არ N. ~ ეგეთი ომი არ ნახულა L. ~ კაცისაგან ეგეთი ომი Q. ~ კაცის თვალით ეგეთი ომი R. კაცის L.

8. თვალითა A] ფიცხელი რომელ მათ იომეს Q. დაიკარგიან მათ] შევიდა AG HN, ჩაჰკდიან KL, შთაჰკდიან MR. მათთა O. ლაშქართი A, ლაშქართი N. და] + ასრე O, — H. ვთქუით A, ვთქუით BCEO] ვიტყოდით FS, ვთქუი N. დაჯონესო AGHNOP, დაიხოცნესო B.

9. და — AGHN. კვლავ A, კვლა BEP, კულალა K, კვლავლა L. გამოჩნდა GHN. და — BCEFGIOS. დღეს O. შინა] შიგან F, — QR. მოკლეს] + ორთავე BCEFIS, მოკლე კაცი G, მოკლეს ორთავე P. ათას — R.

ხუთასი კაცი: ათასი—ამბრი და ხუთასი—აბუტარ, ყმამან მისმან. და შემოვიდეს მშეიღობით. მაშინ ჩამოეგება მეფე იამანთა, შეასხა ქება და უბრძანა: «კურთხეულმცაარის იგი ღმერთი, რომელმან დაგბადა ეგეთი ჭაბუკი!». და უბრძანა საბოძუარი დიდი არა თუ მეფემან, განა ყოველმან კაცმან. და შეასხეს ქება და მისცეს ურიცხუი. და შეშინდეს გარეგანნი ლაშქარნი და ლაუწყეს ომი. ყოველთა ღღეთა უფროსი და უფროსი მოკლეს. ათი ღლე დაყვეს მათ ლაშქართა და ათსა ღლესა შინა დააკლეს თხუთმეტი ათასი კაცი. მაშინ ველარა დაუდგეს, აიყარნეს და წავიდეს.

1. ხუთას A] — R. კაცი — FGR. ამბრი და] ამბრიზ B, ამბრზ და CFHIQRS, ამარ და KL, ამპარ არაბმა და O. აბუტარმა Q. ყმამან მისმან — QR.

2. შევადეს B] ჩამოვიდეს G, ჰ შინ L, შემოვიდა Q. მშეიღობით A] — GHN. მაშინ — Q. ჩამოეგება] + იგი OP, და მოეგება Q. ~ იამანთა მეფე BCEFGIOPQRS. იმიანთა K. შიასხა B, და შეასხა OPQ] — R.

3. ქება] + მეფემან KM, — R. უბრძანა] + კურთხეულმცა (კურთხეულმც M) არს (არის M, — K) მარჯვენა (მარჯვენე M) შენი და BCEFIKM, ბძანა კურთხეულმცა არს მარჯვენე შენიო და Q. კურთხეულმცა B, კურთხეულმც HN, კურთხეულ I, კურთხეულა M. არს BCEFGIQ] — KM, არს მარჯვენა შენი და კურთხეულმცა (კურთხეულ R) არს LPRS, არს მარჯვენა შენი და დაღებულმცა არს O, ~ ღმერთი იგი BCEFIOPS, ღთი Q] — R. რომელმა QR.

4. ~ ეგრეთი ჭაბუკი დაგბადა R. ~ ჭაბუკი ევეთო Q. საბოძუარი A, საბოძარი GR. არ P] რა Q. თუ — BCEFIKLOPQS.

5. განა] — BO, არამედ L, ეგრეთვე Q. ყველამან I] მოქალაქეთა და Q. კაცმან და] ქალაქმან BCEFKLOPRS, ქალაქმან და IM, დაღებულთა და Q. შიასხეს B, შეასხა K. ქება + დიდი Q. და მისცეს] — IQ, მისცეს MR. ურიცხვი A] — Q.

6. და — GMR. შეშინდეს] + იგი MR, შეშინდნენ Q. გარეგანი OP. ~ და ლაშქარნი F. და — BCEFIMQRS. ლაუწყეს FS] ლაუწყო R.

6-7. ომი... ღღეთა] ყოველთა ღღეთა ომი და BCEFIOS, ყოველთა ღღეთა ომი და ყოველთა ღღესა P. ყოველთა ღღეთა] და Q.

7. უფროსი და უფროსი] უმეტესნი და უფროსნი O. მოკლან BCEFIKLQS] დაჯოციან O, დაჯოცილიან P. დაყუეს A, დაჰყუეს GNQ] + გაუღრეველად F.

7-8. უფროსი და... ათსა ღღესა — R.

8. ათს (ათსა O) ღღეს BO, ათს (ათ G) ღღეს CEGK. დააკლეს] მოკლეს G, დაკლეს HOQR. თხუთმეტი] ორმოცი F, ოცი IQ. ათს N. მაშინ] და BCEFIQS, და მერმე KLMOPR. ველარ GKR.

9. დაიდგნეს AHMPR, დაუდგეს B, დაუდგნეს FS, დადგნეს GO, დაიდგეს K, დადგეს LN, დაუდგნენ და Q. აიყარნენ Q. წავიდნენ Q.

„დილასა, ოდეს ნახეს წასვლა მათი, შეჯდა ზერდაგსა ამბრი, და მიეწია უკანა და მოსწყუიდა ათას ხუთასი კაცი, სხუანი ძლიე წავიდეს. წამოვიდა შინა ამბრი არაბი, და აბუტარ. ლაშქართავე სდევდა. მოკლა სამოცი ოდენ კაცი, და ბოლოსა ეამსა ცხენი მოუკ-
 5 ლეს აბუტარს და თუით შეიპყრეს და წაიყუანეს. ძებნა ამბრი არაბ-
 მან აბუტარ და ვერ პოვა. დააწყო შეჭირვებად და კოთხვად და ვე-
 რაჲინ უთხრა. წამოდგა კაცი ვინმე და თქვა: «აღარა სამალავია,

1. დილასა] დღესა GHN. ოდენ KQR. ნახე AN, ენახეთ Q. მათი] მათ ლაშ-
 ქართა Q. ზერდაგსა ამბრი] ამბრი (ამბრი FIOPS) არაბი ზერდაგსა მისსა და ფიცხ-
 ლად წაუდგა უკანა (უკან OP) BCEFIOPS, ამბრი არაბი თვისა ზერდაგსა Q, ამბრი
 ზერდაგსა R.

2. და მიეწია] დაეწია G, მიეწია და O, და მიეწია Q, და მიეწია R. უკანა]—
 BCEFGIOPS, უკან KLQ. და — KL. მოსწყუიდა $\bar{A}$, ამოსწყუიდა B, მოსწყუიდა
 CFQS, ამოსწყუიდა G, ამოსწყუიდა კიდევ I, — K, მოკლა L, მოსწყუიდა M, მო-
 სწყუიდა OR. ხუთასა A, ხუთას M. კაცი + და GMOR. სხუანი A, სხუა R.

3. წავიდეს] გარდაეხვეწნეს BCE, გარდაეხვეწნეს FS, წავიდნენ G, გარდაეხვეწ-
 ნეს I, წ[ა]უვიდეს O, წაუვიდეს P, წავიდა R, გარდაეხვეწნეს და Q. წამოვიდეს K.
 ~ შინ წამოვიდა R. შინ FGRS] + მოვიდეს K, შინარე O, — Q. ~ ამბრი არაბი
 შინა B. ანბრი S. და] + ყმა მისი BCEFIOPQS. ლაშქართავე] მენვე (ისევ R)
 ლაშქართა BCEFIOPQRS.]

4. სდევდა + და BCEFIOPQS. მოკლა H. სამოცი ოდენ] სამასა ოდენ F, სა-
 მოციოდენი N, სამოციოდე O, სამოციოდ R. კაცი + მანცა BCEFOPS. და — R. ბო-
 ლოს FOS, ბოლო GN. ეამსა] + მასცა B, ეამს FG $\bar{N}$, ოდენ R. ~ მოუკლეს ცხე-
 ნი KL.

5. აბუტარსა BEFIS, და აბუტარ Q] — R. და — LMQR. თუით A] + იგიცა I, —
 KL $\bar{M}$ R, + იგი Q. შუაყრეს და] იგი BCEFPS, შუაყრეს და G, + წავიდეს და I,
 — K, და LMR, იგი შეპყრობილი O. წაყუანეს] წაყუანეს და დიდი B, + და დიდი
 (დიადი P) CEP, + და დიდად FIS, + და KL $\bar{M}$ R, + დიადი O. ძებნეს CE, და
 ძებნიდა Q. არაბმან] + ყმა მისი BCEFIOPS, არაბმა GHNR, არაბი Q.

5-6. ~ აბუტარ ამბრი არაბმან L.

6. აბუტარს Q] — R. ~ და აბუტარ H. ვერა CEFIKLMNOPS. კპოვა BCE
 LMP, იპოვა G, იპოვა HN, ეპოვა Q. შეპყრება HIKNR, შეპყრება ამბრიამ Q.
 და — H. კოთხვად] იკოთხვოდა H, კიკოთხვოდა N, კოთხვოდა O, კოთხვა QR. ვერა-
 ვინ] + რად BE, + რა CFIQS, ვეღარა O, ვეღარაჲინ რა P.

7. უთხრა] + მაშინ BCEFIQS, ცნა რა მერმე O, + მერმე P. ვინმე + ვერ-
 თო Q. და თქვა A] და ეგრე თქვა ვითა BCEFIOPS, — KL, + ვითა Q. აღარა]
 რაღა AGHKLMOPR, არღარა I, რაღას N. სამალავია] მალავ N.

„და-თურე - შინებულ იყენეს იამანნი ლაშქარნი თურქთაგან, მო-
 ასენეს მეფესა: «ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო! არა გუასმია მამათა
 ჩუენთაგან და არცა ჩუენ გუინახავს, თუმცა იამანნი თურქეთს შე-
 სულიყენეს. და თუთ ყოველი არაბეთი მათი მეშუელი არის». უბრ-
 5 ძანა მეფემან: «გესავ ლ[ვ]მერთსა, რომე ძლევა ჩუენდა მოუცემია.
 და მერმე, ესე კაცი რომე გამოჩენილა სამეფოსა ჩუენსა, რომელთა
 ლაშქართა წინამძღუარი ესე იყოს, არა ეგების მათ ლაშქართა ძლევა
 მტერისაგან».

„მოაქსენა ამბრი არაბმან: «ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე!
 10 ჩემდა სამტეროდ არა უყოფია თურქთა, თუმცა მით უზემდი. ამის-

1. თურმე OQ] თუ DR, + იამანთა ლაშქარნი L. - შინებულ იყენეს A] შე-
 შინებულ იყენეს BCEKLR, შეშინებულ იყენის H, შეშინებულ იყენენ OP, ში-
 ნებულ იყენეს D, შეშინებულნი იყენეს FIQS, შეშინებულა იყენეს G. იამანელნი
 FIQS, იმანნი K] — L. ლაშქარნი — L, ლაშქარი R. თურქთაგან + და GO. მო-
 ახსენეს A, მოახსენა BCEFIKLNQ.

2. მეფესა] + ამბრი არაბმან BCEFIQS, — OP. ცხოვნი + უკუნისამდე BCEF
 IS. მეფეო] + უკუნისამდე OQ, + უკუნისამდის P. გვასმია A.

3. ჩვენთაგან A. და — Q. არც OR. ჩვენ A. ~ გუინახავს ჩუენ D. თუცა L] +
 რომე O, თუმც R. იამანნი] იმანელნი K, იმანელნი L. თურქეთსა D. შესულ
 იყენენ BCDEFIOPQS, შესრულიყუნეს M. იყუნეს A.

4. თუთ — L. ყოველნი HN. არაბეთსა D. მეშველა A, მეშველნი H, მაშველა
 L. არისო G.

5. მეფემან] + ვითა BCEFIPQS, + ვითარ O. ღმერთსა] + ჩემსა BCEFISP, +
 ჩემს O, — R. რომელ BEIKLMOPR, რომ GH. ჩვენდა A] — B. მოუცია R.
 ~ მოუცემია ჩვენდა E.

6. და — R. მერე GKL, მერ N. ეს DO. რომელ BEKLOPQR, რომ I. გამოჩე-
 ნილა] გამოჩნდა O. სამეფოს O. ჩვენსა A] ჩემსა FIS.

7. წინამძღუარი A. ეს GKO. იყოს იყო GHN. ~ იყოს ესე R. არ CGR. ეგ-
 ბის + ეგების N. მათ] მათი R. მათ ლაშქართა — G. ლაშქართა] ლაშქართაგან
 R. ~ მათ ლაშქართა ძლევა არა ეგების Q.

8. მტერისაგან] მათი მტერთაგან G, მტრისაგან KLNK, მტერთაგან მერმე O, +
 მერმე P, — Q.

9. მოახსენა A. ამბრი (ამბრი K) არაბმა DK, ანბრი არაბმან Q. ცხოვნი +
 მეფეთ Q. მეფეო — R. უკუნისამდე DH, უკუნისამდენ K] — Q.

10. ჩემთა BE, ჩემად KLO. სამტეროთ ADGNR. უყოფია] ყოფილა FIQS,
 უყოფიათ GMR. თურქთა + მეფე I. თუმც I, თუცა LO. მით] მათ BCDEFILQS, — R.
 უზემდი] + მე BCEFIKLPQS, უზამდე G, უზემდა HN, უზემდე მე O. ამისთვის]
 ამასა Q.

• თუის ვიტყუი, რომე მათითა გელითა აწყუედილა სამეფო შენი და მო-
ოკრებულა ქალაქი. ვიცნობ თურქთა: არის დიდი სამეფო მათი და
დიდნი ლაშქარნი, მაგრა გალაღებულნი არიან, და მრავლითა ღონი-
თა ეგების დაცოცა მათი. შევიწიო ღმერთი, თუ მარტოცა წავიდე, ვი-
ძიო შური მათ ზედა».

5

„ღამიდლა მეფემან, მისცნა ლაშქარნი და უჩინნა სპასალარნი,
და ზებრძანა ამბრი არაბმან: «მოხუდილოდეთ ჩემსა კუალსაო!» წავი-
და წინა ამბრი არაბი ათასითა მკედრითა და ცალკერძ წარვიდა აბუ-
ტარ ხუთასითა მკედრითა და, სადამდის მივსწუდით, ვაოკრეთ ქუე-
ყანა მათი.

10

1. ვიტყუი A. რომელ BDEKLMPR, ვითა Q. მათით D. აწყუედილა — AGHM
NR, აწყუედილა BE, აწყუეტილა CFIKS, ასწყუეტილა O. სამეფო + და ქალაქი G.
შენი თქვენი O. მოოკრებულა] აოხრებულ არს R. ~ მოოკრებულა (+ და AHM
NR) AGHMNR.

1-2. სამეფო... მოოკრებულა ქალაქი აწყუეტილა სამეფო შენი და მოხრებულა
ქალაქი შენი Q.

2. ქალაქნი AHNO] — G. ცნობ K, ვიცი R. ~ დიდი არის R. მათი — BCEFI
OPQS.

3. დიდი IQS, დიადინი K. ლაშქარნი + არიან BCEFPS, ლაშქარნიც არიან Q.
მაგრამ AFHINS] და MQR. მაგრა... არიან და] არიან და გალაღებულნი მაგრამე
Q. ~ გალაღებულნი მაგრამ G. გალაღებულნი არიან და] გალაღებულნი B, გალაღ-
ებულნი და CEFIS, ალაღებულნი, და Q. გალაღებულნი... მრავლითა] მრავლის
არიან R. არიან და მრავლითა] მრავლითა G. მრავლისა M] დიდი Q. ღონითა — H.

4. ღმერთი] + რომელ BEI, + რომე CFOPS, — R. თუ] თუცა O. მარტოც
GM, მარტომან H, მარტო O, მარტოცა R. წავიდე] შევიდე BE. ვიძიო] ვიძლიო Q.

4-5. ~ შური ვიძიო R.

5. მათ ზედან O.

6. ღამიდლა N, ღამიდლა Q. მეფემან] + და BCEFHIPQRS, მეფემა და D.
მისე BCDEFGKMOPQRS. ლაშქარი BCDEK. და უჩინნა] დაურჩიენა R. უჩინა
AGHMNQR. სპასალარნი] სპარსნი BCE, სპარსალარნი IKR.

7. და — G. არაბმა D. მოხვიდოდეთ ჩემსა კუალსაო A] კუალსა მოხვიდოდით (მო-
ხვიდოდეთ O, მოხვიდოდეთ P) ჩვენსა (ჩუენსაო CEQ) (+ ზედაო BCEFIOPS)
BCEFIOPQS. ჩემსა] ჩუენსა DKL. კუალსაო] კუალსა (კულსაო MR) და DKLMR.

8. წინათ BCDEFIKLPS, წინ G, წინარე O] — R. ამბრი] ამბარი E. ამბრი
არაბი] აბუტარ Q. ათასითა მკედრითა] ათასი (ათასითა E) მკედრითა CE, ათასის
(ათასი QS, ათასისა R) მხედრითა FQRS. ცალკე BCEFIS, ცალკერძო R] — Q.
წავიდა BCDEFGIKLRS] — OPQ. აბუტარა N] — Q.

8-9. აბუტარ ხუთასითა მკედრითა] ათასითა (ხუთასითა KL) მხედრითა (მკედარ-
ითა P) აბუტარ DKLP.

9. ხუთასითა] ათასით BEI, ათასის CFS, ათასითა O, ათასი Q, ხუთასისა R.
მკედრითა + წინარე O, მკედრითა CEP] + იგი ღომთა ღომი ამბრი არაბი Q.
და — R. სადამდისა O, სადამდინ R. მივსწუდით A, მივსუდით D, მივწყდით I,
მივწყდით NQ, მივსწუდებოდით R. ვაოხერით F.

10. მათი — DKLOPR.

9. ამირანდარეჯანიანი

„მაშინ სცნა ხანთა მეფემან შესვლა იამანთაგან. შეკრიბნა დიდებულნი მისნი და თქუა: «სამძიმარი და აუგი საქმე მოკდა თურქეთს შემოსვლა იამანთაგან, და ჯამს ესე ჩუენგან, რომე შეევანოთ. აჲ შევიყარნეთ და წინა მივეგებნეთ, ვირე შემოსვლამდის ქუეყანასა ჩუენსა!» მაშინ მოაქსენეს დიდებულთა: «ცხოვნდი, მეფეთ-მეფეო! არაოდეს ყოფილარს თურქეთისა დამართებითი იამანეთი, განა, ისი კაცი რომელი წინამძღუარი არის მათი, მისგან არის ყუელაი, თუარა ვითამც იკადრეს იამანთა თურქეთს მოსვლა?! აჲ შევიყარნეთ და წინა მივეგებნეთ. რა ღმერთმან გამოგუირჩიოს, იგი იქნასო».

„შეიყარნეს თურქნი, და გამოგზავნა მეფემან ოთხი ათასი

1. ცნა BCEIKOPS. მეფემა D. იამანთაგან] + და G, იმანთაგან K, იამანთა და Q, — R. შეკრიბნა G, შეიკრიბნა R.

2. მისნი — DL, თვისნი IR. და + ვერე BCEFIOPQS. თქუა] + ვითა BCEFIOPQS, რქვა G. სამძიმარნი H. აუგი] აუგო D. საქმე — R. მოკდა ACEHKLM NP. თურქეთსა BCDEFIQS.

3. შამოსულა D, შესვლა G. იმანთაგან K. და — G. ჰჯამს L. ჩუენგან A. რომელ BDEKOP, რომ G. შეევანოთ] + და I, შეევანოთ KL, შეევანო Q.

4. აჲ] + ჩუენცა BCEFIOPQS, აჲ DR. წინ FOR. ვირემ Q. შამოსულამდის D, შემოსვლამდე GI, შემოსვლამდის L, შემოლახამდეს Q. ქვეყნისა O.

5. ჩვენსა A] + ჩუენსა D, ჩვენისა O. მოაქსენეს A. დიდებულთა] + ვითა BCEFIOPQS, — D. ცხოვნი L. მეფეთ — BCEFIQS.

6. მეფეო] + უკუნისამდე BE, უკუნისამდე C, + უკუნისამდე FIOPQS. აროდეს HOQ. ყოფილა BCDEFGIKLOPQRS. თურქეთს BE, ქურქეთისა D, თურქეთსა FKS, თურქეთის NOR. დამართებით BEGKR, დამართებითა CDFQS, დამართებისა I. იამანეთი — K.

6-7. იამანეთი განა] იამანეთისაგან რომელნიცა O.

7. გარნა R. ის BENR, იგი G. კაცი... არის მათი] წინამძღუარნი კაცნი არიან მათნი O. წინამძღუარი A. არი N. მათი] — BCDEFIKLPQS, იმათ N. მისგან არის] მისგან იქნა (იქმნა FS) BCEFIQS, მისგან არის OP.

8. ყუელაი] ყოველი FGIQS, ყუელა HO, — R. თუარა A, თუარე FR, თურქ K. ვითამცა BCDELMPR, ვითაცა FQS, ვითაც G, ვითაც I, ვითარმცა K. იკადროს R. იმანთა K, იამანთ O, იამანნი Q. თურქეთსა ADIM. შემოსვლა G, მოსვლასა Q. აჲ R] — Q.

9. წინ DGIQR. მევეგებნეთ + და BCDEFGIOQRS. რაც GO, და რაც H, და P. ღმერთმან — R. გამოარჩიოს AHMN, მოგვირჩიოს D, განავოს G, გამოირჩეს R. იგი] + ოდენ BEOP, — DKL. იქნას BCEFIPQS] — DKL, იქმნასო GR, იქნასო N, ვქნათ O.

11. თურქნი] თურქეთი R. გამოგზავნა M] + ხანთ O, გამოგზავნეს Q. მეფემან — QR. ოთხი] ოთხასი AFHIMNQR, ორასი G, ოთხმოცი O.

მკედარი: და შეეხენ და ასწყუდიეს ლაშქარი იამანისა, რომე მცი-
რელი-და დარჩეს. და ჩუენ დავრჩით თურქეთსა შინა — ათას ხუთასი
ცხენოსანი. მოგუესმა ამბავი, და დაუძიმდა ამბარი არაბსა და
თქუა: «პირნო იამანისანო, ძნელი საქმე მოვიდა ჩუენ ზედა, და აწ
ღმერთი არის და ჭაბუკობა ჩუენი დამარჩენელი». და ვთქუით ყო- 5
ველთა ერთითა ენითა: «რაცა ბრძანო, იგიცა ვქნათო».

„წავედით. იყო მცირე ქალაქი, შეეხებენით და წაუღეთ და და-
ვ[25]დეგით მას შინა. მოვიდეს თურქნი და გარე-მოგუადგეს, რომე
არა იყო რიცხუი სიმრავლისა. და პირველსა მოსვლასა თუით გავიდა

1. მკედარი] ჰ მოეგებნეს BCEFKLOPQS, მხედარნი მოეგებნეს I. და—G. შეიბ-
ნეს BG, შეიბნენ D, შეიბნეს E, შებნეს KO, შებნენ Q, შეებნენ R. და—OPR. ასწყუდიეს
A, ასწყუდიეს CFIMOS, გაწყუდიეს R, დასწყუდიეს Q. ლაშქარი D, ლაშქარნი HOQR.
იამანისა] იამანეთისა F, იმანისა K. რომე] რომელნი B, რომელ DKLOP, რომე-
ლი E, რომ G. მცირედ-და] მცირედნი B, მცირედნი-და CDKLMP, მცირედნი E,
მცირედლა I.

2. დარჩეს — L. და — DKL. ჩვენ A. ~ დავრჩით (დავრჩეთ D) ჩუენ BCDE
FIKLOPQS. თურქეთისა D, თურქეთს GNQR, თურქეთის O. შინა — DOPR.
ხუთასნი O.

3. ცხენოსანი] + ცხენოსანი D, + და GR, კაცი O, კაცი და P, კაცო ცხენიანი
Q. მოგვესმა A. ამბავი — Q. და — GHNR. დაუძიმდა + ესე R. ამბარი E.

3-4. და თქუა — D.

4. იამანისნო L. მოვიდა] მოგვივიდაო R. ჩვენ ზედა A, ჩვენ ზედ L, ჩვენ ზე-
დან O] — R. და — R. და აწ] აწ BCEFIORS, აწე D.

5. ღმერთი — R. არს L. ჩუენი A. დამარჩენელი] დამჩენელი L, + ჩვენ O, და-
მარჩინელი P, და მარჯენა ჩუენი Q. ვთქუით A, ესთქუით BCEO, ვთქუი N. ყო-
ველთა] + ყოველთა D, ყოველი N.

6. ენითა] პირითა O, ხმითა R. ბრძანოს BCDEFIPQRS, ბრძანეთ K, ბძანეთ
L, ბძანოთ M, ბრძანოთ O. იგიცა] იგი GI. ვქნათო BE, ვქმნათო R.

7. წავედით] + მუენით და BCEFIOPQS, ჰ მუენით D, + მუენით KL, + და
R. ~ ქალაქი მცირე BCDEFGIKLOPQS. შეეხებენით BCEFILPS. წაუღეთ] წა-
ვედით BE, წაიღეთ DKL, ჰ ქალაქი მუენ შეედიით მას შიგან Q, წაუღეთ R. და
დავდექით A, და დავსდევით B CEP, დავსდევით D.

8. მას შინა] მაშინა D, — Q, მას ქალაქსა შინა (შიგან F) BCEFIOPS. მოვიდ-
ნეს ADHOP, მოვიდნენ Q. გარე] გარემოს Q. მოგვადგნეს ACHN, მოგვადგნენ Q,
მოადგნეს R. რომელი D, რომელ BEIKLMOPR] — G.

9. არ CP. რიცხვი A] რიცხვა ლაშქრის BE, + ლაშქრისა CFIOPS. სიმრავლი-
სა] ლაშქრისა Q. და] — GLR, აქა ომი ამბარი არაბისა და თურქთა ლაშქრისა OP.
პირველისა D, პირველსავე Q. მოსვლასა] მისულსა BE, მისულსა CIKOPR, მისუ-
ლსა D, მოსვლასა F, მისულაზედ Q. თუით A] ზედან O, — Q. განვიდა KLM] ჰ
თუით O.

მარტო და ჩუენ შინა დაგუყარნა. შეება ამბრი არაბი მას ურიცხუ-
სა ლაშქარსა, რომელ ეგეთი ომი არა მინახავს! დაჯოცა მრავალი
კაცი, რომელ ვთქუით. მას ღღესა შინა მოკულდა ორი ათასი კაცი, და
შინავე შემოვიდა მშუილობით. შეიჭირვებდა აბუტარისთუის, და
5 არა იცოდა აბუტარ, თუ სადა იყო პატრონი მისი ამბრი არაბი. მა-
შინ უამბეს, თუ: «ქალაქი არის მცირე და მას შიგან არის ამბრი
არაბი».

„შამოვიდა აბუტარ, დილასა შემოუტევა ცხენი. აჯდა კმა ლაშ-

1. მარტო] + ამბრი არაბი F. ჩვენ A. შინ AGOR, შინვე BE, შინავე CIP, ქა-
ლაქში F, შინთ Q, შინავე S. დაგუყარნა A, დაგუყარა BFK] + და D, დაგუ-
ყარ E, დაგუყარა და Q, დაგუყენა S. ~ დაგუყენა შინა O. შება DHKQ. ამბრი
არაბი — F. ურცხვსა A.

1-2. ამბრი არაბი... ლაშქარსა — ADGHKLMNR.

2. რომე BCEFIPQS. ეგეთ D. არ CFGKLS. ეგეთი... მინახავს] არ მინა-
ხავს ეგეთი ომი კაცისაგან და R. მინახავს + და BCEFILPQS. დაჯოცნა BEFIQS,
დაჯოცნა C, და ხორცი D.

2-3. მრავალი კაცი FIQS, მრავალი G, მრავალი O.

3. რომე CFIOQS, რომელი D, რომ G. ვთქუით A, ვთქუით CFPS]—O. ვთქუით
მას] — BE, მოკლა Q. ~ მას ღღესა შინა რომელ ვთქუით L. ~ მას ღღესა მრავა-
ლი კაცი რომ თქვეს მას ღღეს R. ღღეს O. შინა] შიგან M, — R. მოკელის BE,
მოკლა FI, ვთქუით მოკლა O] — QR. ~ კაცი ორი ათასი G. კაცი + მოკელად R.
და — G.

4. შინავე] — ADGHKLMNR, შინვე FIOQS. შამოვიდა D. მშვიდობით A] მშუ-
ლობითა და BCEF, + და IKLPQS, მშვიდობითა O. შეიჭირვებდა] შეშვიკრუებთა
D. აბუტარისთუის ADFGHOPS, აბუტარასთუის N, აბუტარ Q. და — H.

5. არ CG, არცა O. ~ აბუტარ იცოდა O. აბუტარ — QR. თუ სადა] სად
BCEFLPS, თუ სად HN, სადა O, პატრონი მისი სად Q. ~ თუ სად იყო აბუტარ
G. პატრონი — O. პატრონი... მაშინ] — AGHMN, აბუტარს R. პატრონი მისი —
DKL. პატრონი... არაბი — Q. მაშინ] მერმე OP.

6. უანბეს A. თუ] აბუტარს BCFIOPS, აბუტარს E, — GR, აბუტარს ეითა Q.
~ არს ქალაქი R. მცირე] ცოტა Q. და — R. მას შიგან] მუნ შინა DK, მას შინა
L, მუნ შიგან O, მუნ შიგა P. არს I, არისო L] შევიდა O, შევიდაო იგი P.

6-7. მას შიგან... არაბი] მუნ შინა შევიდაო BCEFIS, მუნ ამბრი არაბი შიგან
შევიდაო Q, ამბრი არაბი მუნ არისო R.

7. არაბი MP.

8. აბუტარ] აბუტარცა (+ და CFIS) მუნ სადა ამბრი არაბი იყო ვერა (პირ
CFIS) შევიდა (შემოვიდა FI) და რა გათენდა BCEFIS, აბუტარცა და მუნ სადა
ამბრი იყო ამბრი მივიდა და რა გათენდა O, აბუტარცა და მუნ სადა ამბრი იყო
არაბი ვერა მივიდა და რა გათენდა P, აბუტარ და სადა ამბრი არაბი იყო, მო-
მართა მას ციხესა და ვერ შემოუვიდა და რა გათენდა Q. დილასა] † და H, დღეს
M, დილ N, † აღრე R. შემოუტევა ABCEGKLMNOP, შამოუტევა D, შემოუ-
ტია FIS. ცხენი] † და BCEFIOP, ცხენით Q, ლაშქართა R. აჰდა ABCEKLMOP,
დღხდა N, გახდა Q, დახდა S. ქმა] + მათი BE, † მათ CIQS, მათ FO, † მას P.

ქართა შიგან ომისა, და თქუა ამბრი არაბმან: «ნეტარ ისი ჳმა რად არისო?» გაგრძელდა მას აღგილსა ომი, და ვერა ვცანით. გამოვიდა ქალაქით კერძო. ოდეს ენახეთ, აბუტარ იყო. შემოვიდა და ხუთასისა კაცისაგან შემოჰყუა თანა სამასი კაცი. და ვითა ნახა ამბრი არაბმან დაეცა ლაშქართა, ითხოვა ცხენი, გამოვიდა და შეიქნა 5 ომი. ესე იყო წესი ამბრი არაბისა: რა გაგრძელდის ომი, დაიწყის სროლა ცხენისა და კაცისა კინენითა. და მას დღესა შინა მოკლნა კაცნი მრავალნი და შემოვიდა მშუდილობით. გაიხარნა აბუტარ შემოსულა მისი.

1. შინა BCDEIPS, შინა ხმა FO, შიგა H. და — G. ამბრიმ Q. არაბმა DO, არაბი არაბმან N] — Q, + გაგრძელდა ომი მას აღგილსა R. ნეტარ] გაგრძელდა ომი მას აღგილსა M. ის R. რად] რა KLR. ~ რად ისი ჳმა BEOP, ~ საღ (სადა I) ისი (ის I) ჳმა CI, ~ რად ისი ყმა D, საღ არს რომ ის ხმა FS, ~ ისი რა ჳმა M.

1-3. ნეტარ ისი... კერძო ოდეს] საღა ის ლაშქარი ხმაურობს გაიგეს Q.

2. არსო CIP, არის R. გაგრძელდა... ომი—MR. გაგრძელდა L. აღგილსა] ალაგსა FIS, დილას O. და — R. ვერ D] ვითარ R. ესცანით ACFGHILMOPQS, ვიცანით D, ესცნათო R. გამოვიდა] მოვიდა MR, გამოვედით O.

3. ქალაქის R. კერძო] + და BCEFIOPS, ახლო R. ენახეთ] + რომე BCEFO PQS, ესცანით რომ I. შამოვიდა D] + შინა MR. და — DN. ხუთასის BDE, ხუთასი GR.

4. შამოჰყუა DN, შემოყუა FHKS, შემოჰყუა-ლა P. ~ შემოჰყუა ხუთასი კაცი-საგან Q. თანა] — BCDEFIMPQS, თან GL, შინა R. შემოჰყუა თანა სამასი კაცი] სამასილა შემოყუა O. და — MQR. ნახა] სცნა Q.

5. არაბმა D. დახოცნა D, დაეცა G] + მათ Q. ითხოვა] ითხო D, დაითხოვა N. გამოვიდა და] და გამოვიდა შეიზნეს D, + შეება F, შეება G, და გამოვიდა M, გამოვიდა O, და გავიდა მათ ლაშქართაყენ და Q, და გავიდა R.

6. ომი] + ფაცხელა D, + ძლოერა F. ამბრი არაბისა] ამბრის R, + რომე CEFIOPS. გაგრძელდებოდა G, გაგრძელდა N. ~ ომი გაგრძელდის BCEFIQS. დაიწყეს A, დაეწყეს N, დაიწყეს F] + რკინენი Q.

7. სროლა... კინენითა და] კინენითა (კინანითა F) სროლა კაცსა (კაცთა C, კაცისა FS, კაცისა და I) BCEFIS, სროლა კინენითა კაცისა (კაცთა P) DP, სროლა კინენითა (კინენისა L) კაცსა და KL, კინენითა კაცთა სროლა O, სროლა და-ხოცდის კაცთა Q. ცხენსა და კაცსა AGMN, ცხენ კაცისა R. და — GR. დღეს O. ~ მოკლა (მოკლის K) მას დღესა შინა BCDEFIKPS] მოკლის მოკლა მას დღესა შინა L. მოკლა GR] — O.

7-8. შინა... მრავალნი და] არა მცირელი კაცი მოეკლა Q.

8. კაცნი] — BCDEFIKOS, კაცი GLR. მრავალნი] არა (არ P) მცირელი BCDE IKLOPS, არა მცირელი წინასა ომისა F, მრავალი GR. ~ არა მცირელი კაცი L. შამოვიდა D, შემოვიდაცა P] + შინა R. მშვიდობით A, მშვიდობითა N] + და BCDEFILOPQ. გაიხარა CFMQR, განიხარა G. შამოსულა D, შემოსულა K, შემოსულა L.

9. მისი] ამბრი არაბისა BCEFIOPQ, — D, ამბრის KLS.

„და შეექნათ გარეგანთა ლაშქართა შიში, და გაგზავნეს კაცი
 ხანთა მეფესა თანა და მოაქსენეს: «ესე კაცი, რომელ ქალაქსა ში-
 ნა არის, დიდად მარცხი არის მტერისათვის, და მოუძღურდებიან
 ლაშქარნი ჩუენნი და ბოლოსა ეამსა ძლევა მას დარჩების. აწ ბრძა-
 5 ნეთ და თუთი თავით თქუენითა მოდით, ნუ ბედითი საქმე გგონია».
 „მოვიდეს დიდებულნი და მოაქსენეს ხანთა მეფესა. მაშინ
 ბრძანა მეფემან წუევა ლაშქრისა. და იყენეს სამნი ბუმბერაზნი
 ხანთა მეფისანი, რომელთა დამართებითი არა იყო. უბრძანა ბუმბე-
 რაზთა მისთა, ვითა: «მოსულა ქუეყანასა ჩუენსა ამბრი არაბი, — კ-
 10 ცი ერთი, რომელ არა არს დამართებითი მისი ყოველსა ქუეყანასა,

1. და — R. შექნა BO, შექნა CKPS, შექნა DH, შეექნა E, შეექნა L, შექ-
 ნათ Q. გარეგან G, გარეგანთ O. ლაშქართა + შიგან O. შიში + დიდი MQ. და] —
 GO, დიდი R. გაგზავნე R, გაგზანეს M.

1-2. ~ ხანსა მეფესა თანა კაცი D.

2. ხანთ GO. მეფესთანა CFIS, მეფესა GR, მეფესთან O. თანაო R. მოახსენეს
 A] + ვითა BCEFIOPS. ეს DR. რომელი GI, რომე CHMNS, ვითა Q. ქალაქთა O.
 ~ ქალაქსა შინა რომელ არის D. შინა] შიგან BCEFIOPQS.

3. დიდათ O. მარცხე BCEFIKOQS. მარცხი არის] მარცხეა G, მარცხე არის
 P. არს O. მტერთათვის BCDEFIOPS, მტერობისათვის G, მტრისათვის KR, მტერ-
 თა Q. და — GO. მოუძღურებთან CDEP, მოუძღურებულან KLR, მოუძღურე-
 ბია O, მოუძღურდენ Q.

4. ჩუენნი A. და — N. ბოლოსა ეამსა] ბოლოვამ D, ბოლოს G, ბოლოს ეამს O,
 ბოლოს დროს R. მას] მისივე B, მისივე CE, მისივე DFIQS, ეამსა მას G, მისივე KLOP,
 ამას R. დარჩება D, დარჩების L] + და NQ, რჩების O. ბრძანეთ] ბრძანთანა D.

5. თუთი — QR. თავითა BCDEFIKLOPS. თქუენით DGMQR. მოდით] მობ-
 ძანდი Q, მობძანდით R. ბედითნი K. გგონიათ AGHJKLMNQP, გგონია D, გონია
 Q, გკონიათ R.

6. მივიდნეს O, მოვიდნენ Q, მივიდეს R. დიდებულნი — Q. მოახსენეს A. ხანთ
 O. მაშინ] + და O, და Q.

7. ბრძანა + ხანთა FS. მეუფეა DJ — Q. წუევა A. ლაშქარისა E, ლაშქართა
 FGHQRS. იყუნეს A. სამნი — Q. ბუმბერაზნი D, ბუმბარაზნი EFMPs.

8. ხანთ O] — R. მეფისანი — R. დამართებითა CFIS, დამართებით KR. არ
 CO. ხანთა მეფისანი... იყო უბრძანა — BE. ხანთა... უბრძანა ბუმბერაზთა —
 D. რომელთა... არა იყო] სამნი და Q. უბრძანა] და ბძანა მათ O. ბუმბერაზთა A,
 ბუმბარაზთა CEFMPs, ბუნბერაზი R.

9. მისთა] თვისთა R. მისთა ვითა] მისთანა D, მათ ვითა G, თვისთა O, ვითა Q.
 ვითა მოსულა] მოსრულ არს BCEFIKLPS, ვინა მოსრულარს O, ვითა მოსრულ-
 არს Q. ქვეყანათა O. ჩვენსა A] ჩვენთა F, ჩვენთა O, ჩვენს R. არაბიო R. კაცი — R.

10. ერთი — R. რომე CFIS. არა — O. არა არს] არავინ არს R. დამართებითა
 CDFIS. ~ დამართებით არა არს Q. მისი — BCEFIOPRS. ყოველი R. ქვეყანას
 O] + დამართებით და P, — R.

10-1. მისი... კაბუეკი] მისებრივე კაბუეკი ყოველსა ქუეყანასა D, მისებრივი კაბუ-
 ეკი Q. ~ ყოველსა ქუეყანასა დამართებითი მისი კაბუეკი G.

ქაბუკი უსწორო, გამარჯვებული, — და აუწყუ ეტია ლაშქარი. თუმცა დაიგოცა იამანთა ლაშქარი ჩუენთა ლაშქართაგან, განა, ვინათგან იგი მართლად ქუეყანასა [V] შინა ჩუენსა არის, პირველად აუგი არის და მერმე — საენებელი ჩუენი. და კულავ უმრავლესი დაუტოცატელითა მისითა ლაშქარი ჩუენი, და არა ეგების მცირედითაცა ცითა გას- 5 ვლა სამეფოსა ჩუენისაგან. და თუ წავა, მოუნახავს ქუეყანა და გული ლაშქართა ჩუენთა. თუცა ფათერაკი წაეკიდა, დაუტოცეთ ლაშქარი, ამით რომე იგი არა იახლა. და თუ აწ წავიდეს, შეკრბეს და

1. ქაბუკი + მისებრიო R. უსწორო + და GMQR. გამარჯვებული A] + ღონიანი D. და] + ღონიანი BCEFILOPQS, + ღონიანი და K, — R. აუწყუდია BDEP, უწყუებია GH, და აუწყუდია L. აუწყუებია ლაშქარი] ლაშქარნი დაუბოცა და Q. ლაშქარნი FIKS] + ჩუენი GMO, ლაშქარნი ჩუენნი R. თუცა DKLM] + ლაშქართაგან ჩუენთა R.

2. დახოცა D, დახოცენ G, დახოცლა Q. იმიანთა K, იამანთ O, მათი R. ~ ლაშქარი იამანთა H. ლაშქარნი G] მრავალი ლაშქარი R. ჩუენთა A] — R. ლაშქართაგან] + მას უმეტესი დაუტოცა O, + მას უფროსი დაუტოცა P, ამისთვის რომ იგი მუნ არ იყო და R. ვინადგან GN. იგი + კაცი G.

3. მართლად] მრთელა K, მრთელად L, მთლად არის MR, — Q, + არი AG HN. შინა — QR. ჩუენსა A. ~ ჩუენსა შინა BCES] ზედა ჩუენსა D. ჩუენთა O. არის FQS] — MR. აუგი არის და] აუგია და მერმე (მემრე Q) PQ: აუგი არის] აუგია KLR, + ჩუენი O. არის — BCDEFIS.

4. მერმე] — AHGMNPQ, მემრ O, მერე R. საენებელა BCEFIKLQS] + არის R. ჩუენი A] ქვეყანა ქვეყანათა ჩუენთა O. და — R. კელა BCEFHKNPRS, კელა უმართლესი და F. უმრავლეს D, უმრავლესნი G, მრავალნი O. დაუბოციან D, დახოცლა IR, ალუწყუებია O.

5. კელთა მისთა O. ლაშქარნი ჩუენნი DO, ლაშქარნი ჩუენი GR. ჩუენი A. და — G. არ CFGI, რა KR. მცირედით P. კაცითა] ლაშქრითა BCDEFIOPQS. ~ გასელა მცირედითა კაცითა L. გასელა] მისელა OQ.

6. ჩუენისაგან A. და — O. თუ] თუცა O. წავა] წავალ BCDEFOPQS, + აქედამა R. ქუეყანა და] — G, ქუეყანა ჩუენი და KLPR.

6-7. და გულა] ჩუენი და გაუელა BCEFIQS, ჩუენი და შეუტყვია D, ჩუენი გული გუშინჯავს O, და გულა P.

7. ლაშქართა] ლაშქრისა R. ჩუენთა A] + ძალი BCDEIP, ძალი FS, + და ძალი და KL, + და ძალი O, + ძალი Q, ჩუენისა R. ~ ჩუენისა ლაშქრისა R. თუმცა CGI OQ, თუ L. წაეკიდა + და BCEFIKLMOPQS. ~ ლაშქარი დაუტოცეთ M. დაუბოცეთ D. ლაშქარნი HQ.

7-8. თუცა ფათერაკი... შეკრბეს და — R.

8. იმით I, მათ O. რომელ BDEM. იგი] + ქაბუკი BCEFIOPQS, — GHN. არ AOR] — GHN. იახლა] იხილა HO. და] მათ შიგან O. ~ აწ თუ G. აწ] ახლა L. წაიდეს + და BCEFIQS. შეკრბეს] შეიკრიბოს FS, შეკრბეს G, შეკრბეს KL.

ქულა მოვიდეს, არა დარჩეს ქუეყანასა ჩუენსა სულიერი, ამით რომე შემომტერებულა ქუეყანასა ჩუენსა».

„მოაქსენეს ბუმბერაზთა: «ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! თუმცა არა იკადრების, ვწყრებით მეფობისა თქუენისათუის, ამისთუ-
5 ის რომელ ერთი ვინმე ღარიბი კაცი მოსულა და მისთუის შეჭირვებულა მეფობა თქუენი. აწ გუიბრძანეთ, და ერთი ვინმე წავიდეთ და ცოცხალი მოვიყუანოთ თქუენსა წინაშე. და თუ ბრძანებთ, თავი მავიღოთ მისი * . და რად გინდა ეგზომი შეჭირვება მისთუის?!»

1. კულა DLO, კვლა N. და კულა მოვიდეს] ყოველი ერი და Q. ~ მოვა კვლა R. მოვიდეს] + და M, მოვა R. არა] და არ D, არ GO, და აღარ R. დარჩინეს D, დარჩენ G, დაარჩენს I, დარჩენს R. ქვეყანათა ჩვენთა O] და Q. ჩვენსა A. სულიერსა I, სულიერს ერთსა R, სული ერთი S. რომელ BEKLMOP, რომ G, რომელი R..

1-2. სულიერი... ქუეყანასა ჩუენსა — D.

2. შემომტერებულან BCEHQS, შემმტერებულან F, შემომტერებია G. ქუეყანასა] სამეფოთა O. ჩვენსა A, ჩვენს G, ჩვენთა O, ჩემსა Q.

3. მოახსენეს A, მოახსენა G. ბუნბერაზთა A, ბუმბარეზთა CFMPS] დიდებულთა L, ბუმბერაზთა D, ბუმბერეზთა E, ბუმბერაზმა G. ცხოვნი A] + მეფეთ G. უკუნისამდე F] — R. თუცა HL.

4. არ AH] — BCDEFIKLPQS, მას O. იკადრების] ვიკადრებლით BCEPQ, ვიკადრებლით D, ვიკადრებთ F, ვიკადრებთ IL, ვიკადრებთ და K, ვიკადრებლი O, ვიკადრებლით S. ვსწყრებით BCDEFGHOPS] — L. თქუენისათუის] თქვენსაგან Q. ამისთუის] ამაღ GO, ამით Q.

5. რომე CFIKLQS. ვინმე — D. ~ კაცი ღარიბი ვინმე BCEFIPS, ~ კაცი ვინმე ღარიბი KLOQ. ~ კაცი ღარიბი D. მოსრულა GOP, მოსულარს R. და — NR. ამისთუის R. შეჭირვებულა] შეშინებულა BCDEIKLOPQS, შეშინებულა ქვეყანა და F, შეჭირვებულ არს R.

6. თქუენი] შენი OP. გვიბრძანე DQ. და — ADGHKLMNR. ვინმე — ADGHKLMNR. წავიდეთ და] წავიდეს და თუ ბრძანოთ BE, + თუ ბრძანოთ CDILQ, + თუ ბრძანოთ თავი მოვიღოთ მისი და თუ ბრძანოთ (+ და F) FK.

6-7. ერთი ვინმე... თქუენსა წინაშე] და ამა ს[ა]მთაგან ერთი რომელი მე წავიდეთ და თუ ბრძანოთ შეპყრობილი მოვიყუანოთ წინაშე თქვენსა O, და ამ სამთაგან ერთი რომელმე წავიდეთ და თუ ბრძანოთ ცოცხალი მოვიყუანოთ თქუენსა წინაშე P.

7. ცოცხალი... წინაშე — S. მოვიყუანოთ] მოგართოთ F. თქუენს DL, თქვენ G. ~ წინაშე თქვენსა MR. და — GN. თუ] თუცა O. გვიბრძანოთ BCEIP, ბრძანოთ DRS, ბრძანოთ LOQ.

7-8. თუ ბრძანებთ... მისი — K. თქუენსა წინაშე... შეჭირვება მისთუის — F. მოვიღოთ მისი... მისთუის] მოგართოთ Q.

8. მის D. და — OR. რად] არა KL, არ OP, რათ R. და რად გინდა... მისთუის — BCDES. ეზომი GM, ეზომ R. შეჭირვება] სიამე KP, კმუნავ O. მისთუისო M.

8-1. ეგზომი... მაღლი] მისთუის ეგზომი სიამე მაღლი უბძანა L.

• 1-ში იქედან აკლა ტექსტს.

„უბრძანა მადლი მეფემან და თქუ ა: «მე თუით თავითა ჩემითა მივალ და ლაშქარი ჩემი—ყუელა, და თქუენც სამთავე/გინდათ წამოსვლა. დიდსა ურვასა შიგან ვარ მის. კაცისა ჩუენსა ქუეყანასა ყოფისათვის». და ბრძანა გასვლა სპასალართა და წუევა ყოვლისა ლაშქრისა. და შეკრბა ურიცხუი ლაშქარი, რომელ თუით იგინივე იტყოდეს: «ვიყვენითო რეაასი ათასი მკედარი». და წამოიტანნა თუით იგიცა ბუმბერაზნი სამნივე.

„დღესა ერთსა იგი ლაშქარნი, რომელნი გუადგეს, დასხდეს ცხეთა და დაეკაზმნეს მისაგებავად. და შეიქნა ბუკთა და დაბდაბთა

1. ~ მადლი უბრძანა DKR. ~ მეფემან მადლი უბრძანა OPQ. მეფემან — D. ~ მეფემან მადლი BCEFS. და — P. თქუა] — BCEFS, ბრძანა Q. თავით G] — Q. ჩემით DGL] — Q.

2. მივალ წავალ Q. ლაშქარნი GHK, ლაშქართა Q. ჩემი ჩვენნი H, — Q. ყუელი D, ყველას Q. თქუენც თქვენ BCDEKLMOPQRS. სამთავ AGHN. ~სამთავე თქვენ Q. გინდა BCEP, გინა D. წამოსვლა + და D.

3. შიგან შინა BCDEFKLPS, — G. ვართ Q. კაცის AG, კაცისას KL, კაცისათვის R. ჩვენსა A, ჩვენს GN] — R. ქუეყანასა] + შინა DKLM, ქვეყანას GN, — R. ყოფისათვის A] ყოფისათვის BCEFNQS, ყოფისთვის K, ყოფისათვის M, — R.

4. ბრძანა ებრძანა O. გასვლა განსლვა F, გასლა L, მოსლა O, განსლა S, + ლაშქართა და Q. სპარსლართა K, სპარსლართა N, სპარსლართა R.

4-5. წუევა... ლაშქრისა და A] — Q. ყოვლისა ლაშქრისა და] ლაშქართა D, ყოველთა ლაშქართა G, ყოველი ლაშქარი Q.

5. შეკრბა BCEFOS, შემოკრბა G, შეკრბა P. ურიცხუი A] ყოველი Q. ლაშქარნი H. ~ ლაშქარი უ[რიცხუი] G. რომე BCEFGOQS. იგინივე იგივე D. იტყოდეს O, იტყოდენ PQ.

6. ვიყუენითო A, ვიყვენით BDEGLMOQ, ვიყავით K, ვიყავითო R. რეასი NOP. ათასი + კაცი KL. მკედარნი FS, მხედარნი GOR] ლაშქარიო Q. და — D. წამოიტანა ABEGLMNQ, წამოიტანეს H] + თანა R. თუით — Q.

6-7. თუით... სამნივე A] თანა სამნივე ბუმბერაზნი (ბუმბერაზნი D) მისნი DKL.

7. იგიცა იგივე BCEFOPQS, იგინიცა GM, იგინივე R. ბუნბერაზნი A, ბუმბარეზნი CFPS, ბუმბარეზნი E, ბუნბარეზნი M, ბუნბერაზნიცა R. სამნივე] + და მოვლდენ აქა თუით ხანთა მეფის მოსლა ს[ა]მის ბუნბერაზითა და ურიცხვის ლაშქრითა. აწ ნახეთ კაბუკობა ამბრი არაბისა და ომი მათი ძლოერი O, + აქა თუით ხანთა მეფის მოსლა სამის ბუმბარეზითა და ურიცხვის ლაშქრითა და აწ ნახეთ კაბუკობა ამბრი არაბისა და ამითი ომი P, + თანა Q, — R.

8. დღისა ერთისა O. ლაშქარი LR. რომელნი გუადგეს A] რომე გუანდეს BE, რომე გუადგეს (გვიდგეს O) CFKOPS, რ'ლ განვიდეს G, რომე გარე გუდგეს D, რომელი გუადგნეს L, რომელ გუადგნენ შეკაზმნენ დაჰკრეს ბუკთა და დაბდაბა და Q. დასხდეს შესხდეს Q, — R.

8-1. (გვ. 138) ცხენთა და... მეფისა ლაშქარნი] ცხენსა სცნეს ხანთა მეფისა ლაშქართა სცნეს მოსლა Q.

9. და — N. დაეკაზმნეს] + წინა KL, დაეკაზმეს R. მისაგებავად] — BCEFS, გაგებვად DKL, გაგებვად მათად O, გაგებვად P. და — DR. შეიქმნა ELN. დაუღაფთა O, დაბთა R.

ბრძა[26]ნა დაკაზმა, და დავეკაზმენით. გაჭდა ზერდაგსა, აიხუნა, კინენი და ეგრე თქუა: «აწ ნახეთ, პირნო იამანისანო, კაბუტობა ჩემიო!» და შეუტივა. პირველსა მისვლასა აიღო კაცი უნაგირისაგან კინენითა, გასტყორცა, და დასცა ლაშქართა ზარი. წინანი გაიქცნეს, ვიდრე დიდთამდე, და მოგუეგებნეს წინა და შეიქნა ომი, მაგრა არა მინახავს ომი ეგეთი! და განმრავლდა მკუდარი ცხენთა და კაცთა.

„შელამდა ზედა და შემოვედით შინა დაკლებულიყო ჩუენთა ლაშქართაგან მცირელი კაცი, და გარეგანთაგან დაჯოცილისა რიცხუი არა იყო. მოვიდა ხანთა მეფე და დადგა პალატითა. მოიყენნა გარე 10

1. ბრძან A] — R. დაკაზმა K, დაკაზმა L] — Q. და — BEQR. გარჯდა R. ზერდაგსა + და DMQ. აიხუნა A] და იხუნა R.

2. კინანი FS] რკინენი და გაემართა მათ ლაშქართაჲს Q. და ეგრე] — D, და KLQ. თქუა + და R. აწ — DKL. ნახოთ BCEFGKLPS, ენახოთ D. იამანისანო BE, იმანისანო K, იამანისანოვო Q.

3. ჩემი GHN, ჩემიო R. და შეუტევა A] — DKL, და შეუტეა FG, შეუტივა R. პირველსაჲ K, პირველ Q. მისვლასა] + ზედან O, + ზედა P, მოსულსა ჯარსა და Q. ~ უნაგირისაგან კაცი G. უნაგირისაგან BCEFS, უნაგირთაგან N.

4. კინენთა] — BCEFRS, და Q. გასტყორცა GL, გასტყორცნა NQ, გარსტყორცნა O, გასტყორცნა R. და — DHN. დასცა — BE. ლაშქართა] ლაშქართაგან ზარი K, + მათთა O. ზარი + კინენითა R. წინანი] + მათნი O, — Q. გაიქცნენ BDEQ, გაიქცეს LMR, გაიქცნენ მოსულამდე O.

5. ვიდრე] ვიდრე BCEFKOS. ვიდრე დიდთამდე] და მოექცნენ წინანი უკან Q. დიდამდე N, დიდთა ლაშქართამდე O, დიდამდე R. და — DGO. მოგვეგებნეს A, გამოგუეგებნეს BE, გამოგუეგებნეს CFS, მოგვეგებნეს KL, გამოგუეგებნეს P, მოგვეგებნენ Q, მოგვეგებნეს N, გამოგუეგებნეს იგინიცა O. წინა] ლაშქარნი Q. შეიქმნა L. ომი + დიდ R. მაგრამ] — D, მაგრამ FS, მაგრამჲ მე O.

5-6. ომი... მინახავს] — KL, ომი დიდი რომე ეგეთი ომი არა ნახულა Q.

6. არ G. მინახავს] + მე BCEFPS, + ერთა D. ომი ეგეთი] კაცისა თვალთა Q. აგეთი DKO. და — GMNOR. გამრავლდა BCDEKOPR. მკუდარი] ჯოცა G, მკდარი K.

6-7. ცხენთა და კაცთა] კაცი და ცხენი BCEFQS, ცხენი და კაცი DKOP, ცხენთა და კაცთ G, ცხენისა და კაცისა R.

8. შელამდა ზედა] დალამდა Q. ~ და ზედა FS] — KL. ზედან O. და — DOR. შამოვედით D, შემოვბრუნდით O. შინა] — BCEFRS, + და DKLOP, და Q. დაკლებულიყო] დაკლებოდა FR. ჩუენთა A, ჩუეენთა B.

9. ლაშქართა FKLQRS. და — D. გარეგანთაგან] გარეგანთა BCDEFKLMOPQS. დაჯოცილისა] დახოცილყო FS, ხოცილასა N, დახოცილს O, დახოცილისა P, დახოცილიყო რომე Q, დახოცილსა R.

9-10. რიცხვი არა იყო A] რიცხვით ოცი ათასი F.

10. არ ACGKNOPRS. მოვიდა] მივიდა K. ხანთა] ხანთა G, ხანთ O. პალატთა G] + და P. მოიყენნა B, მოიყუანა CGM, და მოიყუანნა DKL, მოიყუანნა HNR, და მოიყენ[ა] O, და მოიხზო Q, მოიყენა S. გარე — Q.

დიდებულნი და ლაშქარნი, რომე არა გასწუდებოდეს თუალნი, და დადგეს კარვითა. და ეშინოდა მათ პირველთა დამკრთალთა ლაშქართა ამბრი არაბისა სიკეთისაგან.

- „გამოგზავნა კაცი ხანთა მეფემან ამბრი არაბსა თანა და ეგრე
5 შემოუთულა, ვითა: «შენ კაცი ხარ კარგი და კარგი ჰაბუკი, — და არა ხარ იამანისა ქუეყნისა, არაბი ხარ, და რა სამეფოსდა ჩემისდა გიყოფია? აგიწყუეტი და მოგიოჭრებია ქუეყანა და სდგა- ხარ ჩუენსა ქალაქსა შიგან. ამისთვის რა პატივი გხუდების, არა

10 (გვ. 139)-1. ~ დიდებულნი გარე KL.

1. დიდებულნი და] დიდებული D, დიდებულნი R. ლაშქარნი] + თვისნი O, ლაშქართა R. რომელ BDEKLPQ, რომელსა O] — R. არ DO. გასწუდებოდეს A, გასწუდებოდა BEOQ, გარდასცუდებოდა D, გარდასწუდებოდეს M, გარდასწუდებოდის R] + ლაშქართა წინა იგი სამნი ბუმბერაზნი K, და წამოსწყდეს ლაშქართა წინა სამნი იგი ბუმბერაზნი L. არა... თუალნი და] თვალ არ გასწუდებოდეს G, თვალნი არ გარდასწუდებოდეს KL. თვალნი A] (თვალ BD) და წამოსწყდეს (წამოსწყდენ O) წინა ლაშქარნი (ლაშქართა CEF PQS, ლაშქართაგან O, ~ ლაშქართა წინა D) იგი სამნი (~ სამნი იგი Q) ბუმბერაზნი (ბუმბარეზნი CEFPS, ბუმბერეზნი D) BCDEFOPQS. თუალნი — L.

1-2. და დადგეს — R.

2. კარვითა და] კარვითა D, კარვებითა და M, — QR. ეშინოდით FMOPQRS, ეშინოდეს G. მათ — Q. პირველთა] პირვანდელთა BCEFQS, პირვანდელთ P. დამკრთალთ P] — Q. ლაშქართა] + მათთა O, + გარეგანთა P, — R.

2-3. მათ პირველთა... სიკეთისაგან] გარეგანთა ლაშქართა სიკეთისათვის ამბრი არაბსა (არაბისა L) DKL.

3. ამბრი A] — R. არაბისისა C, არაბისაგან Q. სიკეთისაგან] სიკედლისაგან BC EFS, — Q, + დადგეს კარვები დადგეს R.

4. ხანთ O. ამბრი — R. არაბსა თანა] არაბთან AHN, არაბთანა CFGOPQS, — R. და — R. ეგრე ესერ O, — R.

5. შემოეუთალა ACFHKLMS, შეუთვალა BEOP, შამოუთულა D, შამოეუთალა N] + ამბრის R. ვითა] — DKL, ვითარ O. შენ — O. ~ ხარ კაცი O. კარგი — Q. და კარგი — AGHMNOR.

5-6. ჰაბუკი და] და ჰაბუკობითა სრულიად O, — Q, ჰაბუკი R.

6. არა] რა K, არ L, — Q. ხარ — DKLQ. იამანის DO, იამანეთისა H, იმანისა K. ქუეყანისა BCDEFGHKMNQRS. და — AGHMNR. რას D. სამეფოსა BCDEFKLMNOPQR, სამეფოსდა H, სამეფოსად S. ჩემისად BCEKMPRS, ჩემისა DNQ, ჩემისათვის FLO, ჩემსა G, ჩემისადა H.

7. გიყოფია] დაგიყოფია N, + ხელი OP. აგიწყუეტი A, აგიწყვედია BD, აგიწყუელი E, დაგიწყვეტია G. და მოგიოჭრებია] აგიოხრებია G, და აგიოჭრებია KL. ქუეყანა — R. და სდგეხარ AGHMNOPQ, დასდგე D, და სდგა KL, სდგეხარ R.

8. ჩვენსა A. ჩვენთა ქალაქთა GO, ~ ქალაქსა ჩუენსა BCE, ~ ქალაქსა ჩემსა FQS, ჩემსა ქალაქსა R. შიგა P] — Q, შინა R. რა] არა D, რაც OR. პატივი] პატივი L, პატივი R. გხუდებს A, გვხუდების R. არ CFQS.

გარდაგატდევ, მით რომე მოუტუნებხარ იამანთა. აწ მოდი ჩემსა წინაშე, და შეგროთ ქალი დიდებულთა ჩემთა და გაგიქარო ყოველი შეცოდება. და თუ არ დამმორჩილდე, მოგეკუთოს თავი და შეეპაჟმ-
ნე გორცნი შენნი ძაღლსა».

„ეგრე უთხრა ამბრი არაბმან მოციქულთა: «რა პასუხი ჟამს, 5 მე ვერას ვიტყუი, მით რომე იგი დიდი ქელმწიფე არის. აწ ამის-
მეტსა ვერას მოვაქსენებ, რომე, თუმცა არ მოსრულიყო კართა ზედა ჩემთა, მუნითმცა ებრძანა, ამას ვიქმოდი, რომე წავიდოდი მისისა სამეფოსაგან და აღარას შევცოდებდი. რადგან თუით მობრძანდა, აწ

1. გარდაგატდევ] გარდაგახევო D, გარდაგახდევინებ FQR, გარდაგატდევ NO. მით რომე] — DKL, ვით რომე Q, ამისთვის რომე R. რომელ BEMO. მოუტუნე-
ბიხარ] მოცტუნებულხარ CDP, მოცტუნებულხარ FKMOQRS, მოუცდუნებხარ
GN, მოსცტუნებულხარ L. იამანთა] იამანელთა BE, იამანთაგან CDFLMOPRS, +
მეფესა G, იმიანთაგან K, — Q. აწე DK. მოდით D.

1-2. ~ წინაშე ჩემსა G.

2. წინაშენ O. და შეგროთ] შექროთ B, და შექროთ E, შეგროთ G. ქალი —
DL. ~ დიდებულთა ჩემთა ქალი K. ჩემთა] ჩემთაგან O. და—D. განვიქარო BEO.

2-3. ~ შეცოდება ყოველი FQS.

3. არა FGHMOQRS. დამმორჩილდე] დამორჩილდე ბრძანებასა ჩემსა D, დამე-
მორჩილბი FS, დამორჩილდე KR, დამორჩილდე O, დამორჩილბი Q. მოგეკუ-
თოს A] მოგეკუთვნეს D. თავნი N. და შეეპაჟმენ] შეეპაჟნენ BE, და შეეპაჟნენ C, დ-
შეეპაჟნენ DP, და შეიქამოს F, და შეეპამონ KLR, და შეეპამონ O, და შეეპამოს QS.

4. გორცი FKLQS. შენი KLQS] — F. ძაღლთა BCDEFGKLMPQRS] + მო-
ვიდნეს და მოახსენეს და O.

5. ეგრე — DKLR. უთხრა] შესთვალა Q. ამბრი R. ~ ამბრი უთხრა R. არაბ-
მა D] — MR. ამბრი არაბმან მოციქულთა] მათ მოციქულთა ამბრი არაბმან O. რა]
არა D, რაღა H, რაც R. ჰჟამს L] — R.

6. ვერასა CE, ვერა D. ვიტყუი A] მოვახსენებ F. რომელ R. მით რომე იგი] —
DKL, მით რომ F. აწე DR.

6-7. ამის მეტს GKL, ამას R.

7. ვერასა BDE] — R. მოვახსენებ A, მოვახსენებთ R. რომე] — DKL, რელ
MR. თუცა O. არა HKMN] — QR. მოსულყო GN] — Q. ზედან R. კართა] კარ-
სა BCDEKL, კაცსა P. კართა ზედა — Q.

7-8. არ მოსრულიყო... მუნითმცა — FS.

8. ჩემთა] ჩემსა და BCDEKL, + და O, და P, — Q. მუნითაცა BE, მუნითაცა
CP, მუნ ვითამცა D, მუნითაც K] — Q, და მუნითგან R. ებრძანა] გებრძანა KL,
უბრძანა Q. ამას] მას N. რომელ BKLMR. წავიდოდი A. მისისა] მისსა F, და მის-
სა Q.

9. სამეფოსა Q. და — Q. აღარას D, არღარას GN, აღარ R. შევცოდებდი] +
და BEPQ, შევცოდებდი და CFOS, შევცოდებდი DLM, + აწ R. რადგან თუით
მობრძანდა — DKL. აწე D] — R.

თუ დავეზაო, ისი ჩემი სიავე არისო, მაგრამე მე მით არას ვკადრებ».

„გა[V]ვიდეს მოციქულნი და უთხრეს ესე მეფესა. რა მოციქულთაგან მეფემან ესე პასუხი მოისმინა, გაწყრა და კულა გაშოვგზავნა და ეგრე შემოეთვალა, ვითა: «ვინათგან ეგრე ჰაბუკუ ხარ, ესე ქმენ, რომე არიან ჩემნი სამნი ბუმბერაზნი და, თუ მათ შეეზა და დააჯერნე, თუით ნახო, და თუ მათ შენ დაგაჯერონ, მაშინ კულა ნახო ჰაბუკობისა შენისა ძალი».

„მერმე გამოუგზავნეს სამთავე ბუმბერაზთა ესე პირი, ვითა: 10 «შენ კაცი ხარ მარჯუე, და გაგმარჯუებია მცირედი ომი უბადლოთა

---

1. თუ] თუა F. დაეზავო FLNOPRS, დაეზავ Q. ის CFNOQS] — DKL, იგი GMR. სიავე] სიკაბნე FR. არას BCEFKLOPQS, არას მათ D, იქნებისო R. მაგრამე] მაგრამ BEFGKOPQRS, მაგრა CDLM. მე მით] — DKL, მე მათ G, მით HO, მათ MR. არასა DMR. ვკადრებ BCDEL, ვკადრებო MR, ვკადრებ P.

3. უთხრეს] მოახსენეს BCDEFOQS. ესე — Q. მეფემ N.

3-4. რა მოციქულთაგან... მოისმინა] — DKL, რა მოციქულნი მეფემან მოციქულთაგან ესე მოისმინა R.

4. პასუხი — M. მოისმინა] მოთმინა G. გასწყრა DR] + გაწყრა G, + მეფე M. და—O. კვლავ BDEFMOQR. გამოვგზავნა A, გამოვგზავნა BCEGHNQS, მოვგზავნა DKL, გაგზავნა O, გაუგზავნა R.

5. ეგრე — R. შემოეთვალა A, შემოეთვალა BCEFOR, შემოეთვალა N. ვითა—OR. და ეგრე შემოეთვალა ვითა] — DKL, და ვინა G, და ესე შეუთვალა Q. ეგრე] + თუ DKLM, ეგვით FQS, + სთქვი თუ R.

6. ჰენ CFKQS, ჰენ D, ხარ R. რომე] — DKLQ, რომელ R. სამნი — BEF. ~ბუმბერაზნი (ბუმბერაზნი GKLO) სამნი DGKLO. ბუმბერაზნი A, ბუმბერაზნი CEFMPS. და — GKLMOQR. თუ — Q. მათ] ამათ BCEQ, იმათ FS. შეზა DOR] შევბი FLS, შეზა G, შევბი K, შეზა Q.

7. და + თუ ესენი Q. დაჯერენ BEF, დაჯერენ DHMR, დაჯერენ K] + და N, დაჯერენ და O, დაჯერე Q. თუთ] — DKL, თუ O. გნახონ G, ჰნახო P. და — N. თუთ A] თუთ GH, — NO. ~ შენ მათ BEFKLS] მათ GO, მაგათ Q. დაგაჯერონ] დაგაჯერნა D, დაგაჯერეს Q. თუთ ნახო... დაგაჯერონ — MR. მაშინ — KL.

8. კულა]—DGKLMQR, კვლავ O. ნახე O. შენის E. ძალი GR, ძალნიო და O.

9. მერმე] მაშინ BCEFQS, — DKL. გამოვგზავნეს DGKL, გამოუგზავნის R. სამთა Q. ბუმბერაზთა A, ბუმბერაზთა BCFMPS, ბუმბერაზთა E] + კაცი QR. ვითა — DKL.

10. შენ — O. კაცი] ჰაბუკი O. მარჯუე A] — LO. ~ მარჯუე კაცი ხარ Q. გაგმარჯუებია A, გაგმარჯუებია BE, გამარჯუებული C, გაგმარჯუების G, გაგმარჯუებია უბადლოთა მცირედი ომი R. მცირე BCDEFKLOPS] — Q. ომი — QR. უბადლოთა] უბადლო ღია B.

კაცთა ზედა და მათისა დაჯოცისათუის გალაღებულხარ/ეგე არა კა-
ბუქისა * კელი არის. აწ ქმენ ესე, რომე გამოლი ჩუენ თანა და ჩუენ
ეკნათ ესე, რომელ გიხუაიშნოთ მეფეთა-მეფისა წინაშე, და გაგი-
შუას მშუილობით. თუცა შეგიცოდებია მრავალი, გავაქარვოთ შენი
ყოველი. და თუ არა იქ[მ] ამას, მაშა ომიარის შენი და ჩუენი. რა გინ- 5
და, იგი გამოირჩიეო».

„შეუთულა პასუხი ამბარი არაბმან, ვითა: «მე მეფეს არას
მოვაქსენებ, ამიტომ რომე თქუენ არა იცით: მოსწყინებხართ მეფე-
სა და სიკუდილი უნდა თქუენი. აწ გაიგონეთ და დაირჩინეთ თავი,

1. ზედან O. და მათისა] — DKL, და მისთა H, და მათის OP, მათისა Q. და-
ჯოცისათუის A. ალაღებულხარ AGHMNR, მაღაღობელ ხარ F, გალაღებული ხარ O,
მაღლაღებულხარ Q. ეგ O] — Q. არა — Q. ~ არა ეგე R. კაბუქისა] კაბუქობისა
BEFP, კაბუქობის CO, — Q.

2. კელი EKR] სახელი G, — Q. არის — Q. აწე BEMR. ქენ CFQRS, ქენეს
O. ~ ესე ქენ R. ესე — O. რომე — KLR. ჩვენთანა A] ჩემთანა F. ჩვენ A.

2-3. გამოლი... ესე რომელ — Q.

3. ეკქნათ BEL, ეკქნათ C, ეკქნათ GO. ~ ესე ეკნათ R. რომე CFGOS] — R.
გიხუაიშნოთ A, გიხუაიშნათ FQS, გიხუიშნოთ R. მეფეთა] — G, მეფეთ R. ~ წი-
ნაშე მეფეთ (მეფეთა CK) მეფისა BCEFKLPQS] წინაშენ მეფისა O. გაგიშუას A,
გაგიშუათ Q.

4. მშუილობით A. თუცა GN. შეგიცოდებია] შეცოდება G, შეგიცოდაეს Q. მრავალი
დიდი KL, მრავალნი O, — R. გავაქარვოთ] განვაქარვოთ (განვაქაროთ E).
შეცოდება BE, + შეცოდება CFKLPQS, გავაქაროთ შეცოდება O, გავიქარვოთ ყო-
ველ R.

4-5! გავაქარვოთ... ყოველი გაქეს G.

5. ყოველი] — OQ, ყუელა P, შეცოდება R. და — R. თუ] თუცა O, + ასე
Q. არ OR. იქმ ამას] — KL, იქ ამას N. ამას მაშა] აწ Q. მაშე AHMNR, მაშ
CFGs, აწ O. ომი არის... ჩუენი რა] შენი და ჩუენი ომი არის და რაც G. არისო
R. ~ ჩუენი და BE. ჩუენი A] + და CFKLMRS, + ამას Q. რაც O, აღარ Q.
გინდა] უნდა BCEFKLPQS.

6. იგი — FLQS. გამოირჩიეო BERS, გამოირჩიეო C, გამოირჩიეო F, გა-
მორჩევა ამაზედა Q.

7. შეთვალა AGN, შესთვალა H. პასუხ G] — Q. არაბმან + აბრამ H. ვითა] —
KLR, აბრამ მითამ N. მე მეფემ A, მეფესა მე BCEFS, მეფესა KL, მე მეფესა
MOPQ, მე მეფე N. არა L.

8. მოვახსენებ A. ამიტომ — BCEFKLOPQS. რომ FRS] — KL, + თქვენდა
თავი Q. თქვენა M. არ BCEGHNOP] — Q. იცით] + და BCEFOPS, იცითა KL,
— Q. მოსწყენია Q. მეფესა — QR.

9. ~ თქვენი უნდა G. აწ] აგ G, აწე M, მეფესა და Q. და — EGHNP. აწ გაიგონეთ...
თავი — BO. დაირჩინეთ AHN, დაირჩინენით CFS, დაირჩიეენით E] — G, და-
ირჩინეთ K, იჩინეთ M, დარჩინენით Q. თავი] თავნი თქუენნი CEFLQS, თავნი K.

* D-ში აქედან აკლია ტექსტი.

ჩემისა სიტყვისა ბოლო ესე არის: თუ სამნივე ერთად არ გამოხუ-
ალთ, არ იქნებისო».

„გამოვიდეს მოციქულნი და დაასკუნეს ხეალისად ომი. და
გამოგზავნეს მათ ბუმბერაზთა მოციქული, ვითა: «მარტო გამოდო
5 და ჩუენცა მარტო გამოვალთო».

„ვითა გათენდა, გააღებინა მეფემან კარავი და დაჯდა და და-
ისხა ხუთასი ღიღებული და დაიდევანდომი, და იმღერდეს მგოსანნი.
მოდგა ყოველი ლაშქარი ხედვად. და გაჯდა ამბრი არაბი ზერდაგსა
და გავიდა, გაჰყუა გამზრდელი მისი აბუტარ თანა. და გამოვიდა
10 იმა სამთა ბუმბერაზთაგან ერთი, და გამოგზავნა ლახტი მისი და

---

1. ჩემისა| ჩემი LQ, — O. სიტყვისა A, სიტყვის CLQS, სიტყვისა და G| —
OP. ბოლოცა G| + კი H, ისინეთ ბოლო O. ეს BEFGHLNOQR. არის ♣ და
BCEFPQS, ერთად არ| — BCEOPQS, ერთად F, ერთად არ H. გამოხვალთ A|
მოხვ[ა]ლთ O.

1-2. თუ სამნივე... არ იქნებისო — KL.

2. არ იქნებისო| ყველასა (ყუელასვე CFOPS) მხიარულ ვარ (ვარო O) BCEF
OPS, არ იქნებისო G, უმეტეს მხიარულ ვიქნები Q.

3. გამოვიდეს| + გამოვიდეს G, — R. მოციქულნი — R. და — BE. დასკუნეს
EHKQR. ხეალისა BCEFKLOPS| — MR, ხეალისათვის Q. და — R.

4. მოუგზავნეს K, მოგზავნეს L, გამოგზავნეს M. ბუნბერაზთა A, ბუმბერაზთა
CFMPS, ბუმბერაზთა E. მოციქულნი HN| — KL, + და შეუთვალეს Q. ვითა —
KLR. გამოვიდა ABEHN, გამოვიდა KLMOQR.

4-5. გამოვიდა... გამოვალთო| გამოვიდა BE.

5. ჩუენცა A, ჩუენიცა CP, ჩუენც GHMNR, ჩუენი KL. ~ მარტო ჩუენი KL.
გამოვალთო| გამოვარ C, გამოვალთ FOS, გავალს და K, გამოვალს და L, გა-
მოვალს P.

6. ვითა გათენდა| რა საწუთროსა მაშვენებელმა მზემან ოქროსა ბურჯნი აღმართ-
ნა და თვისითა სხივითა ქვეყანა განათლა მაშინ Q. გათენდა — BR. გაღებინა HKR,
გახენეს Q. მეფემან — R. ~ კარავი მეფემან BCEFKLS, ~ კარნი კარავთანი Q.
კარავნი OP. და დაჯდა| დაჯდა BCEFOS, ♣ იგი P, ♣ ხანთა მეფე ტახტსა სამეუ-
ფოსა Q. დაჯდა და| დაჯდა HN. და დაისხნა ACHKMNS, დაისხნა BEG, იგი და
დაისხნა O| — R.

7. ხუთას A| + ხუთასი M, — Q. ღიღებულნი AFGHOQS. და — BCEFGKMO
QRS. და — OR.

8. მოდგა| — GHN, მოადგა L, მოვიდა MR. ყოველნი ლაშქართა G, ყოველ
ერი ლაშქართანი Q. ხედვად| ხედუდა H, ხედვდა NR, — Q. გაჯდა| ჯდა B.
არაბი ♣ თავისა Q.

9. გავიდა| — OP, + მედნად და Q. გაყვა FRS| + თანა L. გამზრდელი A| —
KL, გამზდელი MORS. მისი — KL. თანა — GLQ. და — KP.

10. იმ CFS, მათ KLQ. სამთა| — KLR, სამთ P. ბუნბერაზთაგან A, ბუმბ-
ერაზთაგან EM, ბუმბერაზთაგან FPS, ბუნბერაზთაგანი N. და — R. გამოგზავნა
ABEGHN, მოგზავნა KL, გამოუგზავნა R. ლახტი ♣ ლახტი E. მისი| — KLQ.
თავისი R. და — R.

ეგრე შემოეთვალა, ვითა: «დღეს ამით შევიბნეთო». აილო და ეგრე არქუა, ვითა: «ხედავ, რომე არა ჰგავა სიკუდილი შენი პა[27]ტრონ-სა შესა?! იგი ნადიმად ზის და იცის დასტურად, რომე შენ მოჰკუდები». ამაზედა შეუტივეს და სცეს ერთმანერთსა. და ამბრი არაბ-მან ჭმა-მალლად ეგრე თქუა, ვითა: «აწ ნახოთ ყოფა ხანთა მეფი-სა ბუმბერაზისაო!» ჰკრა ლახტი მას ბუმბერაზსა და ზურგი მოსტე- 5 ხა და მუნვე მოკლა.

„შეიქნა იმიერთა შიგან ზრუნვა დიდი და თქუეს: «არა ნახულა ჭაბუკი ამისებრიო!» უთხრა ამბრი არაბმან მათ ბუმბერაზთა: «თუ თქუენცა გამოხვალთ, მზად ვდგავარო». დაუძმძმა ხანთა მე- 10

1. ეგრე — Q. შემოეთვალა A, შემოეთვალა BCEH, შემოეთვალა G, ეთქვა R. ვითა] — KL, ვითა O. დღესა AGHKMNR. ამითი MQR. შევიბნათო AHMN, შავიბნათო G. ეგრე — KL.

2. არქუა A, რქუა BEGL, თქუა CFQS, აპრქუა K] — O, პრქუა P. ვითა] — KL, ვითარ O. ხედავი N] + შესა პატრონსა Q. რომ G] — KL. არად G. გავა ABCEFGHNOP] უნდა R. შენნი P.

2-3. პატრონსა შესა] შესა პატრონსაო BCEFS, პატრონსა შესაო R. არა ჰგავა... შესა — Q. ~ პატრონსა შესა სიკუდილი შენი და O.

3. იგი — KL. ზის და — R. იცის] იცინის GHN, იცინის და იცი L. ~ დასტურად იცი R. ~ რომე დასტურად MQ. რომ G] — R. შენ] + იცი და BE, — M, + ხელთა ამითა R. მოკვდები BEFHNORS.

4. ამაზედან FLORS, ამაზედ G. შეუტევეს ACMNO, შეუტიეს FS, შეშუტიეს G. და სცეს] და კარეს O. ერთმანერთს O. ~ ერთმანეთსა და სცეს GL. და — OS. და ამბრი] ამბრი BCEFGKLMQP, ამბრიმ R. არაბმან — R.

5. ჭმა-მალლად ეგრე — KLMR. ჭმა-მალლად ეგრე თქუა] ეგრე იყოფა Q. ვითა — GKLMR. აწ — Q. ყოფა — QR.

5-6. ~ ხანთ მეფისა ბუნბერაზისა ყოფაო O, ~ ხანთ მეფის ბუმბარეზის ყოფაო P.

6. ბუნბერაზისარ A, ბუმბარეზისაო CFMS, ბუმბარეზისაო E, ბუმბელაზთაო G, ბუნბერაზისა ყოფაო R. კრა FS] + ზურგსა KLM, კრა ზურგსა R. ბუნბერაზსა A, ბუმბარეზსა BCFPS, ბუმბარეზსა E. ~ მას ბუმბერაზსა ლახტი G. მას ბუმბერაზსა — KLMQR. და — G. ~ მოსტეხა ზურგი G.

7. მუნვე — QR. მოკლა] მოკუდა AGHNP, + და KLMQ.

8. შეიქნა G. იმერთა BEG, იმიერთიგან N, იმიერ O. შიგან] — BENOR, ლაშქართა Q. იმიერთა შიგან] იმერთაგან P. ~ დიდი ზრუნვა L. დიდი — R. თქუა HN. არ O.

9. ამისებრი GHN, მისებრიო K, მისებრიო და მაშინვე O, ამისებრიო R. ამბრი არაბმან] ამბრიმ R. მათ — KLM, + ორთა Q. ბუნბერაზთა A, ბუმბარეზთა BFM PS, ბუმბარეზთა E.

10. თქუენც HN, თქვენ KLMR. გამოხვალთ A] მოხვალთ G, გამოხვალ მე Q. მზა BCES, მზას FO, მზედ K, მზას P. ვდგავარო] ვსდგაო BCE, ვდგევარო FKLR, ვდგაო OPS. დაუძმძმა + დაუძმძმა N. ხანთ O.

ფესა და ეგრე შეუთვალა, ვითა: «დღეს წაედ და ხვალე გამოედო» შე-
მოიქცა ამბრი არაბი და შემოვიდა მასვე ქალაქსა შინა. შეეას-
ხით ქება და ჩუენცა გავგულოვანდით ყოველი კაცი.

„რა გათენდა, დაჯდა მეფე, დაისხნა დიდებულნი და კულა და-
5 იღვა ნადიმი, მაგრა მგოსანნი აღარ იმღერდეს. და გამოვიდეს ყო-
ველნი ლაშქარნი ხედვად, და გავიდა ამბრი არაბი და გაიტანა თა-
ნა აბუტარ. განა მეშუელად უნდოდა აბუტარ, მაგრა სიმცროთგან
ომისა საქმეზედა მისგან იყო გასწავლული და, რაცა დააკლის ამბრი
არაბმან საქმე ომისა, კულა აბუტარვე ასწავლიდის და მით გაჰყუ-
10 ებოდის თანა.

1. და — KL. ეგრე — GKL. შეუთვალა A] — KL, შეუთვალა N, შემოუთვალა
OR. ეთა] — KLQ, + რა დაგემართა R. დღესა KR. წავედ FHKLNS, წადი GR,
წადიო Q. გამოდიო CFORS, გამოვედ GN, გამოვედო H, მოდიო L, გამოდიო და Q.

1-2. შემოიქცა ამბრი არაბი და — L.

2. ამბრი არაბი და] — K, და R. მასვე] მის Q. მასვე ქალაქსა შინა] — KLR, და
M. შინა] — O, + და Q.

3. და — H. ჩუენცა A] — KLMR. გავგულოვანდით BCHLP, გავგულოვანდით E,
გავგულოვანდით FQS. ყოველი კაცი — Q.

4. რა — KL. გათენდა] + დღე მეორე Q. დაჯდა] + ხანთ O, + ხანთა Q. დაჯ-
და მეფე] მეფემან G, + და Q. დაისხნა BE] + მუნ Q. დაისხნა დიდებულნი და —
AGHLMNR. და — KL. კვლავ BEMR] — GKLO, კვალა და N.

5. მაგრამ AFGHMNRS] და Q. მგოსანნი + კი Q. აღარა BEKNP, არღარა L.
და გამოვიდეს] გამოდგა BEFO, და გამოდგა CPS, გამოვიდეს G, და მოადგა K,
მოადგა R, და მოდგა LMQ.

6. ყოველი (ყოლი G) ლაშქარი BCEFGKLMPRS, ლაშქართა სიმრავლე Q. ხედ-
ვად] — Q, ხედავდა R. და გაუიდა A] გავიდა ყოველი და BE, გავიდა CFKLMOPRS.
თან GOS.

6-9. და გაიტანა თანა... ასწავლიდის და მით — KI..

6-1. გაიტანა თანა... კრძლითა შევიზნეთო] იმღერდეს მოედანსა შიგან და აბუტარ
გვერდთ ახლდა არა თუ საშველლად, რადგან მისგან იყო გასწავლებული მისთვის და
რაცა დაკლის ომისა საქმე მუნ ასწავლიდის და მისთვის წაიტანის თან შემოეთვალა
ბუმბერაზთა დღეს ჩუენი ომი ხლმით უნდა იყოსო და Q.

7. განა] + არ C, + არა FOPS. მეშველად A, მეშველად CFNPS, შეველად G.
აბუტარ — BCEFS. მაგრამ AFGHNS, მაგრამე O. სიმცროდგან A, სიმცროთა-
გან FO.

7-1. აბუტარ განა... ბუმბერაზმან ჰრქუა] გამოვიდა იგი ბუნბერაზნიცა და ეგრე
არქვა ამბრის ვითა R.

7-10. განა მეშველად... თანა და — M.

8. ომის GO. საქმეზედ BEG, საქმეზედან O. იმისგან OP. გასწავლებული BCES,
გასწავლილი GP. რაცა] არ G. დაკლის BE.

9. კვლავ BEFS] — GO, კულავე P. აბუტარავე N, აბუტარ OP. ასწავლიდის]
ასწავლის BE, ასწავლიდეს H. და — BE. მით] იმისთვის FS. გაყევბოდის BEFS.

9-10. გაჰყუებოდის თანა და] (+ და L) თანა აბუტარ გაჰყუა KL.

10. თანა და — G.

რე დაკრულნი იყვნეს ცხენსა ზედა და ზედავე შერჩეს. წავიდა ბუმბერაზისა ცხენი ლაშქართაჲკენ, და [v] შეჰყივლა ამბრი არაბმან, ვითა: «ნახევარი ჩუენ გუინდა, ნუ სწყრებითო!» დაუმძიმდა ხანთა მეფესა მის ბუმბერაზისა სიკუდილი.*

5. „შემოვიდა ამბრი არაბი მუნვე. შეეასხით ქება და გუემატა ძალსა და ვთქუით, ვითა: «ვინათგან ამბრა არაბი ჩუენი პატრონი არის, ჩუენი ვნება არავისგან ეგების, ერთისა ღმრთისა გარდაის». „გამოვდეს ღლენი, და ისწრაფდა ამბრი არაბი მის მესამისა შებმასაცა. გაუგზავნა კაცი ხანთა მეფესა ამბრი არაბმან და ეგრე შე-

1. დაკრულა FG. იყვნეს A] + და BCEKQS, იყო და F, იყო G. იყვნეს... და ზედავე] ცხენთა ზედა დაკრულ იყვნეს და ცხენზედ L. ცხენთა G, ცხენ KR. ზედა და] — BCEFS, ზედ K, ზედან O, ზედა Q. ზედავე FGS] + და H, — KO, მიტომ Q. შერჩა FQ] შარჩნეს და G, + და H, შეპრჩეს K, — O, შერჩნეს S. ბუნბერაზსა A, ბუმბარეზსა CFMPS, ბუმბარეზსა E, ბუნბერაზს GKL, მას ბუნბერაზს O.

2. ცხენი + მათა O. ~ ცხენი ბუნბერაზსა Q. ლაშქართაჲკენ] ლაშქართაჲკენ AN. შეყივლა BEFKRS, უყივლა Q. ამბრა არაბმან] — KL, ამბრიმ QR.

3. ვითა] — GKLQ, + ვეგ O. ნახევარიცა O. ჩვენ A. გუინდა] + ამაზედ O, გვინდალ Q. სწყრებით B, სწყრებო E] + და ნახევარი თქვენ მიირთვითო M.

3-4. ხანთ მეფეს O.

4. მის] მას O. მის ბუნბერაზისა სიკუდილი A] დია ძნელად KL, სიკუდილი მის ბუმბერაზისა და Q. ბუმბარეზსა CFPS, ბუმბარეზსა E, ბუნბერაზის G, ბუნბარეზისა M. სიკუდილი + და O.

5. შემოვიდა] შემოიქცა G. არაბი — R. მუნვე] + და I, — KL, მუნით და O, და Q. შევასხით] + ყოველთა CI, შევასხენით G. ქება] + ყოველთა BEKLOP, + ღლი Q. და—G. გვემატა A.

6. ძალი QR. ვთქვით A, ვსთქვით BCEGOPS. ვითა — BCEFGIKLQS. ვნათგან — R. აბრი E. ჩუენი A, ჩვენად Q.

6-7. პატრონი არის] პატრონია GOP, პატრონად არის Q.

7. ჩუენი A. ვნება] ნება BE. არვისგან BEHKMOPR. ერთის HP. ღრთის P. ერთის ღმრთისა გარდაის] ღმრთისაგან (ღვთისაგან FS) კიდე BCEFILMS, ერთისა ღრთისა გარდა G, ერთისა (ერთის O) ღრთისაგან კიდე KO, მეთქი ღრთისგან კიდე Q, ერთსა კიდე R.

8. გამოქცა ABCDEFGHNOPS, გამოვდეს KL] — Q. ღლე G] ხანი O, — Q. არაბი — R. მესამისაჲ BCFIPS, მესამესაჲ E, მესამისას K, მესამისასაჲ L, მესამისაჲ N, ბუმბერაზსა Q, მესამის ბუნბერაზისა R.

9. შებმასა BCEFIKLOPQRS. გაგზავნა O, გამოუგზავნა R. ~ ხანთა მეფესა კაცი G. ხანთა... არაბმან] ამბრი არაბმან წინაშენ ხანთ მეფეს O. ამბრი არაბი AH] — BCEFIKLQRS. ეგრე — KL. შეუთვალა A.

* I-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ნა მან ბუმბერაზმან კაცი, და ეგრე შემოეთულა, ვითა: «დღეს სიკვდილი არის ანუ შენი და ანუ ჩემი: თუ მომერიო, ნუ დამარჩენ, და თუ მოგერევი, არ დაგარჩენ, მით რომელ რაზომი სისხლი დათხელა კელითა შენითა თურქეთსა შინა!» ეგრე თქუა ამბრი არაბ-
 5 მან, ვითა: «მოვიდა აღსასრული შენითა». მერმე გაიყუანა აბუტარ ცხენი და უყივლა, ვითა: «შემომეზიო, მით რომე პატრონისა ჩემისა დამართებითა არა ხარო». რა ესე გაიგონა მან ბუმბერაზმან, კელი აუხარა და დაიწუნა და ავინა.

„მერმე, რა ესეთი ჭყირტი სიტყუა გაიგონა ამბრი არაბმან
 10 მის ბუმბერაზისაგან, გაუწყრა გამზრდელსა მისსა აბუტარს და თუ-
 ით გავიდა კინენითა. შემოუვლეს [28] ნავარდი ერთმანერთსა, შეიბ-

1. ~ კაცი (+ მან BCEFIKS) ბუმბერაზმან (ბუმბარეზმან CFS, ბუმბერაზმან E) BCEFIKQS. ბუნბერაზმან A, ბუმბარეზმან MP. და ეგრე... ვითა — KL. ეგრე — OR. შემოეთულა A, შემოუთულა BCEHMNQRS, შემოეთულა O. დღესა R.

1-2. ~ სიკვდილი არის დღეს Q.

2. ანუ] ან L, — O. ანუ შენი... ჩემო] ჩემი და შენი Q, ჩემი ანუ შენი რომელ R. და—O. ანუ] ან L. თუ] თუცა O. მაპერევიო BE, მაპერიო CPRS, მძლო O. ნუ დამარჩენ] თუ დამირჩენ BE, + დღეთა ჩემთა O, ნუ დამარჩენო Q.

3. და — BEK. თუ] თუცა O. მოგერევიო BE, მოგერიო CFGIPRS. არა MP, არაო O. დაგარჩენ] დაგირჩენ BE, დაგარჩენო IQ, — O. მით] — KL, ამისთვის R. რომე BCEFINOPQS] — KL.

4. დათხელა COP, დათხელა R. შენითაო Q. თურქეთსა შინა] თურქეთში G, თურქეთს შინა KLOP. ეგრე თქუა] უთხრა KL, ამაზდან თქვა O, და თქვა Q, ეგრე არქვა R. თქუა] რქვა G. აბრი E, ამბრიო R. არაბმან — R.

5. ვითა — KLR. მოვიდა] მოსულა O. შენიო + და O. მერმე] მაშინ BCEFIQS, — KL. გაიყენა FIOQ.

5-6. ~ ცხენი აბუტარ KLMOQ.

6. და — KL. იყივლა BCEFGHIMNRS] — KL. ვითა] + მე BCEFIMPQRS, მე KL, + აწ მე O. შემომეზიო] შემომეზიო G, შევეზიო KL, შემომეზიო M, შემამეზიო OP, შემამეზიო R. მით რომე] — KLMR, რომე O.

7. დამართებთ BEIKQ, დამართებთა CFS. რა ესე გაიგონა — KL. ეს R. მან — GQR. ბუნბერაზმან A, ბუმბერაზმან E, ბუმბარეზმან FMPS, ბუმბერაზმა HO] — KL.

8. კელი აუხარა — R. და — GH. დაუწუნა AQ, უწყინა GHMN, იწყინა O, იწყინა R. და — KL.

9. მერმე — GKLQ. ისეთი F, ისეთი IS, ესრეთი M, ესე OQ. სიტყუა] ლაპარაკი Q. აბრი E] — Q, ამბრიო R. არაბმა O] — QR.

9-10. რა ესეთი... ბუმბერაზისაგან — KL.

10. მის — GO. ბუნბერაზისაგან A, ბუმბარეზისაგან CFMPS, ბუმბერაზისაგან E] — GO, + და Q. გამზდელსა A] ამბრი არაბი KL, — OPR. მისსა] თვისსა G, — KLOPR. აბუტარსა OP. თუთი] ვითა H.

11. გავიდა] — KL, განვიდა N. კინანითა F, იგი ამბრი არაბი და გაიტანა რკინი Q. შემოუვლეს] შემოუარეს FIS. ერთმანერთსა] + და BCEFMOPQRS, — KL, ერთმანეს N.

ნეს ცოტასა ხანსა. მერმე გაიყუანა ცხენი ამბრი/არაბმან და შეპყვილა მეფესა: «თუით აწ ნახო გაგება შენისა ბუმბერაზისაო!» შემოუტივა და შეუყარნა კინენი, აილო უნაგირთაგან, გასტყორცა მას კერძოსა, სადა თუით მეფე ღგა, და შეპყვილა მეფესა, ვითა: «გაიკითხე ბუმბერაზი შენი, ვითარი ჭაბუკი ვარო!» დასცა მეფესა 5 წინა და მოკლა ბუმბერაზი იგრცა.

„რა ესე მოინახა, მაშინ იყვილა მეფემან: «აჰა, ვისცა შეგიძლიათ, შეუტყვეთ ყოველთა, მით რომელ ასწყუიდა ლაშქარი ჩემი და დაჯოცნა სამნი ბუმბერაზნი ჩემნიო!» და შემოგუიტივა სპამან ყუელამან, და წინა მივიდა აბუტარ ამბრი არაბისაგანცა, და თქუ- 10

1. ცოტას AGILN. ხანს L. მერმე] მაშინ BCEFIQS, მერე G. გაიყენა FIOQS. აბრი AE. არაბმა EO. და — N. შეყვილა FHKQRS, შემოყვილა O.

2. ~ თუით მეფესა G. თუით] ვითა BCFIOPQS, ავითა E, — KL. აწ — HQ. ნახე OQ. განგება R. ~ ბუმბერაზისა (ბუმბარეზისა CFS, ბუმბარეზისა E) შენისაო BCE FHIKLQS. შენის O] — R. ბუნბერაზისაო A, ბუნბარეზისაო M, ბუმბარეზისაო P, ბუნბერაზისა R.

3. შემოუტია FIS] — KQ, შემოუტევა LOP, შეუტივა R. და — GKQ. შეუყარა GKMNQ. კინანი FS, რკინენი და Q. უნაგირთაგან] + და BCEIOP, უნაგირთაგან და FS, უნაგირისაგან G, უნაგირისაგან და KLQR. გასტყორცა O, გარტყორცნა R.

4. მას კერძოსა] მის კერძო KL, მის კერძოსა M, — O, მის კერძო R. სადა] ♦ იგი Q, სადაცა R. თუით — KL. ~ თუით სადა O. იღგა FS, იჭდა I, ღგას კერძო მისად O, იღგა მათკენ Q, იყო R. შეყვილა BEFHKQRS, უყვილა მასვე O. მეფესა ვითა] — GR, ვითა Q. ვითა] — K, აჰა L, ვითარ O.

5. ბუნბერაზი A, ბუმბარეზი CFMPs, ბუმბერაზი E. შენი] შენით თუ OR. ვა-რო + და KL. მეფისა FIQRS, მეფეს G.

6. და მოკლა ბუმბერაზი იგიცა — Q. მოკლა] მოკვდა F. ბუნბერაზი A] — BC EFIKLRS, ბუნბერაზიცა G, ბუმბარეზი MP. იგიცა] იგი G, — KLR.

7. მოინახა] იხილა Q. რა ესე მოინახა — KL. ეს R. მაშინ იყვილა მეფემან] მეფემა მაშინ იყვილა N. მეფემან — FS. ვისაც GKN. შეგიძლია BCEFIS, შეგიძლიანთ GN, შეგეძლოსთ R.

8. შეუტევეთ ABCEMOP, შეუტეით FG. ყოველთა] ყველამან BCFOPS, ყულამან E, — GKL, ყველამა I, ყოველმან Q. მით] ვით IQS, — KL. რომე BCEFIOP QS, რომ G] — KL. ასწყვიდა A, ასწყვდა BEG, ასწყვიტნა MR, აწყვიტა N. ლაშქარნი MOR. ჩემი და] ჩემნი AHMR, და G, ჩემი N, ჩემნი და O, ჩემით და Q.

9. დაიჯოცნეს G, მოკლნა KL, დახოცა NO, დამიხოცნა R. სამნი — BCEFIKLQ RS. ბუნბერაზნი A, ბუმბარეზნი CFMPs, ბუმბარეზნი E. ჩემით CPQ, ჩვენით G — R. და — G. შემოგუიტივეთ AM, შემოგუიტივა FPQS, შემოგუიტივს G, შემოგუიტივენა H, შემოუტივა KL, შემოგუიტივს R. სპათა R.

10. ყოველმან CGHIQS, ყოველთა R. და — N. წინ L. მოვიდა GN. ~ ამბრი არაბისაგანცა (არაბისაგან, GMN) აბუტარ AFGHMN. აბუტარ + მის O. არაბისაგან KLR. და — N. თქუეს + მას ღღესა Q.

ეგზომი ფიცხელი ომი მოინახეს, გაგუქცნეს. მიეწივნით, დაგვო-
ცეთ და ამოვწყუთეთ. მიეწია ამბრი არაბი ხანთა მეფესა და შეი-
პყრა. ვითა ცნა, რომე ესე ხანთა მეფე არისო, გარდაცა და თაყუა-
ნი-სცა ამბრი არაბმან და თქუა: «მე მონა ვარ და შენ—დიდი კელ-
მწიფე*, და არა ეგების ჩემგან შენი არცა სიკუდილი და არცა პატი- 5
პრად წაყუანა». გაუშუა მეფე და წავიდა, და არცაღა ლაშქარსა
ჰკოცდა. ავი[v]ლევით ალაფი, რომლისა არა იყო რიცხუი, და მოვე-
დით გამარჯვებულნი.

1. ეგზომ BCE, ეგეთი FS] — NQ, ეგრეთ R. ფიცხელნი BE]—FGR. ~ ომთ
ფიცხელი Q. მოინახეს] + ველარ დაგვიდგნეს C, მოინახნეს E, ნახეს FGO, ნახეს
ფიცხლად R. გაგვექცნეს A, გაგვექცნენ GN, გაგვექცეს M.

1-2. გაგუქცნეს... ამოვწყუთეთ] ველარა დაგვიდგეს გაგვექცნეს და ვკოცდით
BE, ველარ დაგვიდგნეს გაგვექცეს (გაგვექცნეს S) მიეწივნით (მიეწივნით S) დავხო-
ცენით FS, ველარა (ველარ Q) დაგვიდგეს გაგვექცნეს მიეწივნით (და მოვწყდით Q) და
დავხოცენით IQ, ველარ დაგვიდგნენ და გაგვექცნენ მიეწივნით და ვკოცდით O, ვე-
ლარა დაგვიდგნეს, გაგვექცნეს, მიეწივნით და ვკოცდით P. მიეწივნით GR.

2. დავკოცეთ და ამოვწყუთეთ] და ვკოცდით CL, და ვკოცდით K, ვხოცეთ და
ამოვწყუთეთ R. ამოვწყუთეთ HM. მიეწივა BCENP, მოსწვდა O, მოეწია R. ანბ-
რი Q] — N. არაბი] + არაბი G, — KLN. ხანთ OR] — I. შეიპყრა + და BCEFE
KLOPQS.

3. სენა GOQR] + ხანთა მეფე L. რომ GIR, რომელ KLM] — Q. ესე ხანთა
— BCEFIQS, ხანთა GK, ესე ხანთ O, ხანთ R. მეფე არისო] მეფეაო G, მეფობა
მისი Q. გარდაცა + ამბრი არაბი O. და — HO. თაყვანისცა FS] + რომე ესე
ხანთა მეფე არისო N.

4. არაბმა BE. ამბრი... თქუა] მოახსენა O, ამბრიმ და თქვა R. თქუა] მოახ-
სენა FS. მონა + შენი F. ვარ + შენი S. შენ] თქვენ R. დიდი — GKL. კელმწიფე +
ხარ Q.

5. და] აწ K, — L, ხარ Q. არ CKL. ~ არც შენი R. შენი არცა სიკუდილი]
სიკუდილი შენი O. არც სიკუდილი FKS, სიკუდილი Q. არცა პატიმრად] საპატიმროდ
BCEP, არც საპატიმროდ (საპატიმროსა Q) FIOQS, არც პატიმრობად H, არც პა-
ტიმრად R.

6. წაყუანა] წარყვანება O. გაუშუა A] განუტევა O, გაუშვით იგი Q. მეფე და]
მეფე O. და წავიდა — Q. და არცაღა] და აღარცა BEMR, აღარცა CFIQS, + მისთა Q.
ლაშქართა MOPR] — Q.

6-7. ~ ჰკოცდა (კოცდა CFIS) ლაშქართა BCEFIS.

7. ჰკოცდა] კოცდა და KQ, კოცდა NPR, უქმნა კოცა მოვბრუნდით O. ავი-
ლეთ BCEFIKLMOPRS. ალაფი] + აპა BE, აღლუმი Q. რომლისა] აღრუმლისა.
FS, რლის H, აღლუმისა და I. არ NO. რიცხვი A] + და რომელიც აღირაცხა იმ
დღეს მოკვდა სამოცი ათასი და წამოვედით იამანს F. და — MR. მოვედით] წამოვე-
დით იამანსა O.

8. გამარჯვებულნი A] გამარჯვებულ და Q.

* G-ში აქედან აკლია ტექსტი.

„მისმა ესე ამბავი იამანთა მეფესა ჩუენისა გამარჯუებისა, და სიხარულით მოგუეგებნეს წინა სამისა დღისა სავალსა იგი ყოველი სამეფო და ყოველნი დიდებულნი მისნი, და შეასხეს ქება პირველ მეფემან და მერმე ყოველმან კაცმან. მისცა მეფემან ურიცხვი 5 და—ყოველმან დიდებულმან, და წავედით იამანსა. და შეიყუარა უზომოდ მეფემან და სხუამან ყოველმან ვითა შვილი მეფისა. და აშენდა იამანეთი, და ამას იტყოდეს ყოველნივე: «გუიგნა ტყუეობისაგან ამბრი არაბმან ჰაბუკობითა მისითაო». და იყო მეფე და ყოველი იამანეთი დიდსა სიხარულსა შინა“.

1. მესმა R. ესე — KL. ანბავი A] — Q. ~ იამანთა მეფესა ამბავი L. იმანთა K, იამანთ O. ჩუენისა A. გამარჯუებისა A. ~ ჩუენისა გამარჯუებისა იამანთა მეფესა MR.

2. სიხარულთა B, სიხარულითა CEFIKLS] — Q. ~ მოგუეგებნეს A, მოგუეგება HM NR, გამოგუეგებნეს KL] + გახარებულნი Q. წინა — LQR. სამის P. ~ დღისა სამისა L. ~ სამის დღის სავალს მოგუეგება R. იგი] + და BCEFIKLPS, იგივე და O.

2-3. იგი ყოველი... მისნი და] ყოველთა დიდებულთა R. ყოველი სამეფო... მისნი და] და ყოველი დიდებული და სამეფო მისი O. ყოველი სამეფო — Q.

3. ყოველი ABCEHKLNOPR. დიდებული ABEKLNOR. მისი KL] — Q. შეასხა HN. შეასხეს ქება პირველ] შექება პირველ ABE, შეასხეს ქება CFILOQ.

3-4. და ყოველნი... მერმე ყოველმან — BE.

4. მეფემან და მერმე ყოველმან] მეფეთა და დიდებულთა Q, მეფემა და მერმე R. და — N. მერმე — CFIS; კაცმან] ერმან და FO, + და IS, ერმან P. კაცმან... ურიცხვი A] — BER, და მთაროვეს ძღვენი ურიცხვი Q. მისცეს CFIS] უძღნეს O. ~ ურიცხვი მეფემან CFIS.

4-5. მეფემან... დიდებულმან] უსაზომო O.

5. და ყოველმან] ყოველი და BE, ყოველმა H, და მრავალი R. დიდებულმან] მთაროვეს R. და ყოველმან... და წავედით] საქურტლუ და ლარი რომე რიცხვი არა ეგებოდა კაცისა ენისაგან და მივედით Q. და წავედით] მივედით BE, და მივედით CFIS, შევედით O. იამანს BCEFIPQS, იმანსა K, ქალაქსა იამანისასა O, იამანეთს R. და — KO. შეიყვარეს KLQ, შეიყვარნა O. უზომოდ — KLO.

6. მეფემან და] — L, მეფემ და Q, მეფემან R, სხვამან A] სხვათა KM, — LO. ყოველმან] ყველამან BE, ყოველთა KLM, + ერმან O. ~ ყოველმან სხუამან CFIS. ვითა + ძე და O. მეფისა — FIS. და — O. და აშენდა] დაშენდა S.

6-7. სხუამან ყოველმან... ყოველნივე] დიდებულთ ვითა თავი თვისი და ანბობდენ ყოველი იამანეთი Q, ვითა შილი მეფისა ეგრეთვე სხვათა ყოველთა და აშენდა იამანეთი ამას იტყოდეს ყოველნი R.

7. იმანეთი K, იამანი O. და — C. ამას — KL. იტყოდენ L. ყოველივე FO, ყოველნი M] — KL. გუიგნა A, გუიგნა FI. ტყუეობისაგანო CPS, ტყუეობისაგანო F.

8. ამბრი — QR. არაბმა AO, არაბმანო F, არაბმაო I] — QR. მისითა I, თუ-სითაო R, თვისითა R. და — HNO. იყენენ Q.

8-9. მეფე და... სიხარულსა შინა] სიხარულითა Q.

9. იამანეთი] იმანნი K, იამანი L. ~ სიხარულსა შინა დიდსა KL. შინაო B, შიგან O.

კარი მეექვსე

ინდო ჭაბუკისა ამბავი

„მაშინ, ოდეს იამანთა ქუეყანა შეავებულ იყო და წაეხუნეს ქუეყანანი შორიელთათუისცა და მახლობელთათუისცა, იყო ვინ-
მე ინდო ჭაბუკი, რომლისა არა იყო დამართებითი მისი ქუეყანა- 5
სა ზედა. დიდად კარგი კაცი იყო, და წაეხუნეს ქუეყანანი იამან-
თა მეფისანი მრავალნი, და ქუეყანა—შუილისა ღლისა სავალსა. და
მის კერძსა ქუეყანასა ვერავინ შევიდოდა, ვერცა ქარავანი და ვერ-

1. მეექვსე A] ვ KL.

2. ინდოსა BEFILPQS, ჰინდო M, ოდეს ინდოსა O. ჭაბუკის HKN, ჭაბუკისა-
გან O. ანბავი A] + ისმენდი, მეფეთ მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე. აღიდნეს ღმერთ-
მან მოუყარენი თქუენი და არცხვინოს ორგულთა თქუენთა C, ჰამბავი M,—OR,
შეენიერი P.

3. მაშინ ოდეს]—O, მაშინ ამა ამბავსა ოდეს R. იმიანთა K. ქვეყანა A] სამეფო Q.
შაეებულ იყო BEFHIKLN, ავეშენებულყო M, შეავებული იყო Q. და—BE.
წაეხუნეს A, წაეხუნა FS, წაეხუნეს H.

4. შორიელთა IKLQR, შორიელთათუისცა P. და—HMNO. მახლობელთა-
თუისც A] + მას ჟამსა FS,—HMN, მახლობელთა KLR, მაში O, მახლობათათუის-
ცა P, მახლობელთათუის Q. ვინმე—FIOQS.

5. ჰინდო M. ~ ინდო ჭაბუკი ვინმე BCEP. რომლისა] რომე BCEFIOPQS, რომ-
ელი HMN, რომელ KR. დამართებითა CFS, დამართებით IK] სწორი Q. მის O.

5-6. არა იყო... კაცი იყო] დამართებითი კაცი არა იყო კარგი ჭაბუკი L. ქუეყა-
ნასა ზედა]—KR, ქვეყანათა ზედან M, ქვეყანასა ზედან O.

6. დიდად] დიდი BE, დიდათ I,—OQ. კარგი... იყო და]—O, და Q. იყო—KR.
წაეხუნეს A, წაეხუნეს BE, წაეხუნეს O. ქვეყანა HM. იმიანთა K.

7. მრავალი Q]—OR. და ქუეყანა]—AHMNO, და ქვეყანასა CK, ქვეყანა Q, და
ქვეყანანი R. შვიდისა A, შვიდის O. საელისა F, სავალისა ILS, სავალი QR.

8. მის] მას AHKNO, მისსა FIS, მისა Q. კერძს BE, კერძოს FHS, კერძ O,
კერძო R. ქუეყანასა—KLR. ვერვინ O. შემოვიდოდა KLR, შეუდიოდა N, შეუდი-
ოდა და P. ქარავნისა H, ქარავნი N. და—KL.

8-1. ვერცა ქარავანი და ვერცა მგზავრი] ვერც მგზავრი ანუ ქარავანი არცა სხვა
კაცი და იამანის ქუეყანა O.

ცა მგზავრი. დიდსა ურვასა შინა იყო იამანისა ქუეყანა, და არა იყო ღონე ომისა მისისა. მრავალჯერ მიჰქდომოდეს ლაშქარნი და მას-ვე დაეწოცნეს.

5 „და გასცა ბრძანება იამანთა მეფემან, ვითა: «ნურცა დიდ-ისა და ნურცა მცირედისაგან ნუმცა იქსენების ამბრი არაბსა თანა ამბავი ინდოსა ჰაბუქისა*, თუარა იგი წაუა ომად მისად და მოკუ-დების კელითა მისითა». ამისთუის თქუა, რომე უყუარდა იგი ამბ-რი არაბი და ეშინოდა ინდო ჰაბუქისაგან სიკუდილისა მისისა.

10 „ერთსა დღესა იმღერდა ოროლითა ამბრი [29] არაბი, და ხელ-ვიდეს ყოველნივე მისისა სიშუენიერისათუის და მღერისა მისისა-თუის. ამაზედა კაცი ვინმე მოდგა და ტიროდა. უბრძანა ამბრი არ-აბმან: «რა გკირს, ძმაო, რად აგრე არბევ ცხენსა, ესდენ ფიცხლ-

---

1. მგზავრი] + და ვერცაჲ (ვერცა KL) სხვა BCEFIKLPS, + და ვერცა სხვანი (+და Q) QR. შინა—Q. იამანის KJ—O, იამანთა Q. ქუეყანა—O, მეფე Q. არ COP.

2: იყო + ქვეყანასა მას O. მოხდომოდეს B, მიხდომოდეს FHIKNOQRŞ. მას-ვე—KL.

4. და] მაშინ BCEFIQ,—M, მაშინ მაშინ S. განსცა R. ბრძანება... მეფემან] იამანთა (იამანთა LR) მეფემან მბობა KLR. ვითა—KQ. ნუცა BEKLR. დიდსა BP, დიდისაგან Q.

5. ნუცა BEIKLR, ნურც Q. მცირისაგან BCEFIKLRS, მცირეთაგან O, მცირე-საგან Q. ნუცა BF, ნუ IO, ნუმც MJ—KLQR. იხსენების A, იხსენების BHKJ—Q. არაბსა თანა] არაბთანა AMOQ, არაბს თანა CR, არაბთანა H, არაბთან NP.

5-6. ~ ინდო ჰაბუქის ამბავი ამბრი არაბთანა M.

6. ანბავი A, ამბავნი O. ინდოს C, ინდო OP. თვარა A, თვარე Q, თორემ RT. წაუღას L. მისდა O.

7. კელით AM. მისითა] მისითა მოკვდების BE, მისითა CFIKLOPQRST, მის-თო M. თქუა + მეფემან Q. რომელ BEKLMP, რომ IJ + მეტად Q. იგი—KNORT.

7-8. იგი ამბრი... სიკუდილისა მისისა] მეფესა და Q.

8. ეშინოდა + იმა P. ინდოსა BEIKLRT, ინდოს CFPS. ჰაბუქსა HLN] + ამბრი R, + ამბრის T. სიკუდილისაგან LRT, სიკუდილისისა M. მისისათვის BCEFIS]—RT.

9. ~ დღესა ერთსა RT. ამრი MJ—Q. არაბი—Q. ხელვიდა BCEFIS, ხელვიდენ Q.

10. ყოველვე CFIS, ყოველნი KLMRTJ—Q. მისისა—BCEFHKLQRST. სი-შეწევარისათუის AM, სიშეწეწიერისა BF, სიშუენიერისა CIS, შიშეწეწიარესა E, სი-შეწეწიერისათვის HKLNP, შეწეწიერებისათვის O, სიშეწეწიერესა Q, სიშეწეწიერესა RT. და—IKLOQRT. მღერასა EJ—IOQ. მისისა KL, მისისასა RTJ—OQ.

11. იმაზედა HN, ამაზედან M, ამას ზედა O, მისა ამა ჟამსა Q. მოადგა F, მო-ადგა ფიცხლად K, + ფიცხლად L, მოვიდოდა (+და R) ფიცხლად RT. ტიროდა + და OQ. არაბმა RT.

12. გკირსო BCEFIQ, გკირს L. აგრე]—BCEFIQRS, + ფიცხლად L. არბე AJ არბე K. ~ არბევ აგრე T. ცხენსო BCEFIKMQRST. ესდენი BEJ—L, ვედენ M, ესოდენ RT. ფიცხლავ BE, ფიცხლა CP, ფიცხლად OJ—L, + და RT.

• T-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ად, ანუ რად სტირიო?» მან მოაქსენა, ვითა: «ქარავანი ვიყვენი-
თო დიდი ბასრელი, და იამანისაყენ მოვდიოდით. გარდაგუეკიდა
მსმელი იგი სისხლისა და მოვრებელი ყოვლისა ქუეყანისა ინლო ჭა-
ბუკი, რომელსა აუწყუეტია ყოველი იამანისა სამეფო და მრავალნი
ქალაქნი წაუხმან. და არის ყოველი ქუეყანა ბოროტსა შინა მისისა 5
ჯელისაგან. დგას მთათა ზედა და არის მინდორიცა, და მუნ არის
სამეფო მისიო».

მაშინ დაუძმძმდა ამბრი არაბსა და ჰრქუა აბუტარს, ვითა:
«ხედავ, რომე დაგუიმალეს საქმე მის კაცისაო!» ფიცხლა დააგლო
მღერა ოროლითა, წამოვიდა და მწყრალი შემოვიდა იამანთა მეფესა 10
წინაშე, და უბრძანა მეფემან: «ბრძანე, ამბრი არაბო!» მან მოაჯ-
სენა, ვითა: «ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! ეწყრები მეფობისა

1. რას CFS, რასა IQ. სტირიო] † და O, სტარო P. მოახსენა A. ვითარ F]—
KLRT. ქარავანი Q. ვიყუენითო A, ვიყვენით BCEFIMOPQS, ვიყავით KLRT.

2. დიდნი AFHN]—Q. ~ ბასრელი დიდი L. ბასრელნი ABCEFHINOPQS. იამა-
ნისკენ HLMN, იმიანისაყენ K. მოვდიოდით] † და BCEQ, მოვიდოდით († და ILP)
FIKLOPRT, მოვიდოდიოდით N. გარდაგვეკიდა A, გრადგვეკიდნეს H, გარდგვეკიდა K,
გარდგვეკიდნა O.

3. იგი—O. და—O. მოაოხრებელა O, მომოხრებელა Q, მოხრებულნი R. ქუეყ-
ნისა P. ინლო ჭაბუკი—ABCEFHILKLMNPQRST.

4. აუწყვეტია A, აუწყველან BE, აუწყუეტან CFIS, აუწყველია L. ყოველნი
FI]—OQ. იამანისა] იამანეთისა BCEIP, იმიანისა K. ~ სამეფო იამანეთისა Q] ქვე-
ყანა იამანისა R. სამეფო] ქვეყანა LT. და—F. მრავალა BENRT.

5. ქალაქი BRT] † და სოფლები O. წაუხმან] წაუხვამს BEQ, წაუხვამნ FILRT,
წაუხვამან K, წაუხვნა N, წაუხვნა O. არს KLOPT, არას R. ქუეყანა—K. ბო-
როტსა] ბრძოლასა CFIS,—Q, მარტოსა R. შინა] შიგან BCEFILMPS,—Q. მისისა]
მისგან KLT, მისგად R.

6. ჯელისაგან]—KLRT, † ურვასა შიგან და თვით Q. სდგას O. მთასა H. ზედან
FM. არს CFIP]—KLRT, აქვს Q. მინდორიცა H, მინდორთა KLRT. და—KLRT.
არს LRT.

7. მისი BCEFIKLPRST.

8. მაშინ]—BCEFIKLPRST, და Q. რქვა ABEFHILMNOQRS, უთხრა C,
არქვა T. ვითა]—KLQRT, ვითარ OS.

9. ხედავა KLT. რომელ FM, რომ RT. მისი R. კაცისა KT] † და P. ფიც-
ხლა]—KLQRT, მყის O. ~ დააგლო ფიცხლა (ფიცხლავ CFS) BCEFIS. დაგლო
HKQR.

10. ოროლითა † და OP. ~ და წამოვიდა BCE, ~ და წავიდა FIS] და წავიდა
ფიცხად Q. და—KLRT. მწყრალი † და BCEFIQS. შემოვიდა] შევიდა KLQRT.
იმიანთა K, იამანსა RT. მეფისა FILQS.

11. წინაშენ O, წინა Q. და—KLMRT. მეფემან—Q. არაბოო CKP, არ[ა]ბოო
და E, არაბოვო Q] † და O. მოახსენა A.

12. ვითა—KLRT. უკუნისამდი BE. ესწყრები BCEFILOPS. მეფობისათვის L,
მეფობის O,

შენისათვის». უბრძანა: «რადო?» მოაქსენა ამბრი: «პირიმცა იყო, თუ ვინმე მოსრულიყოს და სამეფო* შენი აეწყუთიტოს და ქალაქნი წა-
ეხუნენ და ბოროტსა შინა იყოს ყოველი, და შენ ჩემდა არა გიბრძა-
ნებია?!» მაშინ დაუმძიმდა მეფესა და იკითხა: «ესე ამბავი ვინ
5 უთხრაო?» მოაქსენეს, ვითა: «ბრალი არავისი ყოფილა, ცთომით უთ-
ხრა კაცმან ვინმეო».

მაშინ მოაქსენა ამბრი არაბმან: «მე, ღმერთო, წავალ ომად
მისად, და შეწევნითა ღმრთისათა ვერა წავიდეს მშუდილობით კელისა
ჩემისაგანო». რა ესე ესმა მეფესა, დაუმძიმდა და ეგრე თქუა: «გა-
10 უშუი ეგე, ამბრი არაბო! [v] მე არა გაგიშუებ მისად საომრად, და-
ეკსენ მისსა საქმესა!» მოაქსენა ამბრი არაბმან: «ხვალე ულონი-
ოდ წავალ, იცოლი».

1. შენისათვის] + მან BCEFKPQRST, შენისა მან L, შენისათვისო მან O. რა-
დაო BCEFINPRST] + მან LO, რადაო და Q. მოახსენა A. ამბრიმ CFIPRS]—
LOQ. პირიმცა NOP. იყოს OQ.

2. თუ] თუთი AHN, თუ ვითა M. მოსრულიყოს ABEMNQ, მოსრულიყუნეს H,
მოსრულიყო L, მოსრულიყენეს O. და—AHMN. შენი + აეოხრებინოს Q. აეწყუთიტოს A,
აეწყუთილოს P. და—O. ქალაქნი] ლაშქარნი L, ქალაქი M. წაეხუნენ A, წაეხუნა
BE, წაეხუნენ Q, წაეხუნეს Q.

3. და—DR. იყოს + სამეფო შენი BCDEFIKLOPQRST. ყოველი] ყუელა BCE
FIKLOPRT,—DQ. შენ—D. ჩემად KQ. არ ACIKLO. გიბრძანება A, გიბრძანე-
ბიო O. ~ არ გიბრძანებია ჩემდა L.

4. კითხა CI, კითხა E] + თუმცა O. ეს BERT. ანბავი A.

5. უთხრა DL. მოახსენეს A. ვითა—DKLORT. არვისი EK. ცთომითა O.

6. კაცმა BDK. ~ კაცმა უთხრა Q. ვინმე FS. კაცმან ვინმეო] ვინმე კაციო O.

7. მაშინ + ვინმე BE. მოახსენა A. ამრი D, ამბრიმ E. არაბმა BDE. მე—BCE
FIQS. ღმერთო—OR. წავალო BE.

8. მისდა ADMN, მისდაო L. და—BDEKLRT. ღმრთისითა COP, ღვთისათა FMSI
შენითა R. ვერ CDFHIKLOQRST. მშვიდობით A]—M, მშვიდობათა P.

8-9. ~ ჩემსა, (ჩემას CI) კელისაგანო (ხელისაგან Q) BCEFIPQS, კელისა ჩემ-
საგან DK, კელისაგან ჩემსა L, კელისა ჩემსაგანაო N, კელთაგან ჩემთაგან O.

9. რა ესე ესმა—DKLRT. ~ დაუმძიმდა მეფესა DKLRT. და—BE. ეგრე
თქუა] უბრძანა DKLRT, უთხრა O, თქვეს Q. გაუშვა A, გაუშვიო Q.

10. ეგე — სუბარა O. ამრა D. არაბო E, არაბო NP. არ BCDEFILNORST.
გაგიშვა AHMNQ, გაგიშვებო O. მისდა ACDKLMQRT. მისად საომრად] ომად მი-
სალო (მისად KRT, მისდაო L) CKLRT. საომრად] ომალო BEFIS, ომად D, საომ-
რადო P. დაეხსენ A.

10-11. ეგე ამბრა არაბო... მოაქსენა ამბრი არაბმან] და მეფე ცდალობდა წაუ-
გლელობას და მრავალსა ეცადნენ და რა დაშალა და ბძანა ამბრა არაბმან ულონიოდ Q.

11. მისა D, მის R. საქმესაო KT] + და O, საქმესო R. მოახსენა A. ამბრიმან R.
არაბმა BDEN]—R. ულონიოდ] უთუოდ T.

12. წავალო DKOPQRT. იცოლი BCDE, იცოდეო FIKRST]—LOP, იცოდე N,
და Q.

* D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

„შეეკაზმა და დაასკუნა წასვლა. ველარ დაუშალა მეფემან და წავიდა. იტყოდეს რომელნიმე, ესე აჯობებსო, და სხუანი იტყოდეს, იგი აჯობებსო. და ვითა გაიარნა კარნი ქალაქისანი და იკითხა, ისინი რით უფრო იბრძვიანო, მოაქსენეს: «ოროლითა». ბრძანა: «არა ვარგა ჩემთვის და მისთვის, თუმცა არა იყვნენ ცხენნი მრავლად». 5 შეაქცია კაცი გარე და დაარჩია ორასი ტაიჭი, წაიტანა თანა და წავიდა.

„შევედით ქუეყანასა მისსა. მოაქსენეს ამბრი არაბსა: «მონადირე არის ხშირად და, სადაცა იყოს, ოცდაათი ტაიჭი ჰყავს თანა». დაარჩივა ოცდაათი ტაიჭი ამბრი არაბმანცა და გამოვიდოდა 10

1. შეეკაზმა DKOQ. და—RT. დასკუნა BDKMO, დასკენეს L, დასკენეს ხვალისად R, დასკუნეს ხვალისა TJ—Q. წასვლა LJ—Q. ველარა BEI, ველარაჲენ Q-დაუშალე E. მეფემა DJ და დასკუნა წასვლა Q. და] შეეკაზმა D,—KRT.

2. წავიდეს BCDEFIKLPS, წავიდეს და OJ—RT. იტყოდეს LJ + ერნი ვითა P, და Q. რომელთმე FKRSTJ ერნი O, ზოგნი Q. ეს LJ ესე თუ რომელთმე ესენი O, ამას Q. აჯობებსო] სკობსო FIS, აჯობებენო O, ამჯობებულენ Q. და სხვანი AJ რომელნიმე CFS, და რომელნიმე I, და ზოგნი Q, სხვანი R.

2-3. და სხუანი... აჯობებსო—BE. იტყოდეს იგი... ქალაქისანი ინდო ჰაბუქსა და გაემართა მისკენ Q.

3. იგი] ისი FIRST. აჯობებსო] სკობსო FIS. და—O. ვით BE, ვითარ M. და] მით ესე BE, ესე CFIPS,—DHKLRT, + ესე O. იკითხა] + ვით BE, + ვითა CFI PS, + ვითარ O.

4. ისინი] ესენი B,—DKLQRT. რით] რათ DP, რათა K. უფრო—DIKLRT. იბრძვიოს KLRT] ომობენო და Q. მოახსენეს A, მოახსენა CHN. ოროლითაო BCD EFIOPQS. ბრძანა]—KLRT, მოახსენა O, და თქვა Q. არ BCDEFPLST.

5. ვარგა] კარგია AHN, კარგი არის M, ჰვამს O. ჩემთვის H. მისთვისაო O, იმისთვის RT. თუცა KL. არ BCDEFKPS. იყუნეს DMRT. არა იყუნენ... მრავლად AJ ცხენი გარეთ კარგნი არ იყოს O. ცხენი B. მრავლად]—FIQS, მრავალნი LRT, მრავალნი და M, მრავალნი და N.

6. შეიქცია D, შეაქცევა RT. გარე—DIOQ. და—HKNPRT. დაარჩივნა AHNO, დარჩია K, დარჩივნა M, დაარჩივნა P, დაარჩივა RT. დაარჩია ორასი ტაიჭი] ორასი დარჩეული ტაიჭი BCEFIQS. ტაიჭი + და MO. წაიტანა] წაიყუანა CFIS, იახლო Q-თანა და] თანაო R.

7. წავიდა] + ვითა BCEFIKLPRST, + ვითა წავედით და D, ვითა O, წავედით და Q.

8. შავედით N] + ქალაქსა და D. ქვეყანას O. ~ ქვეყანასა მისსა შავედით L. მისსა] მათსა M, + და OQ. მოახსენეს A, მოახსენა BE, მოახსენენეს D] + ვითა Q. ამრი D, ამბრის M]—Q. არაბსა—MQ.

9. ხშირად] + იგი O, ყოველდღე Q. და] ყოველგან BCDEFIKLPRS,—M, + ყოველგან O, ყოლგან T. სადაც ADFHNOS] + სადაცა E. ოცდაათი BEHMP. ყავს FLQS, ყვეს K. ჰყავს თანა] თანა (თან T) ახლავს RT. თან O] + ყავს Q.

10. დარჩია DK, დარჩივა ER, დაარჩია FHILS, და დარჩივა Q. ოცდაათი BEH MP, ოზდა ათი D. ~ ტაიჭი ოცდა ათი O. ~ ანბრი არაბმან ოცდაათი ტაიჭი Q. ამრი D. არაბმათა ABCEINQS, არაბმა DRT, არაბმან KLO, არამან M. გამოვიდა HINOQ, გავიდა RT.

მინდორსა შიგან ძებნად ინდოსა ჭაბუკისა. და ცალკერძ სძებნიდა ამბრი არაბი და ცალკერძ სძებნიდა აბუტარ.

„და ნადირობასა შიგან გარდაეკიდა მას ინდოსა ჭაბუკსა აბუტარ. შეუძახნა ინდომან ჭაბუკმან: «ვინა ხარო?» მან თქუა: «აბუტარ ვარო, ყმა ამბრი არაბისაო». რა ესე ესმა ინდოსა ჭაბუკსა, ფიცხლად შეუტივა და პირველსავე მისელასა ზედა შეუყარა კინენი და აილო უნაგირთაგან, დაჰკრა ქუეყანასა ზედა და არ მოკლა. და გამოაბა სარტყელსა მისივე ცხენი და თუითონ ნადირობა დაიწყო.

1. მინდორს F. შიგან] შინა RT, შიგა S. ძებნად]—BEQ, + მისად M. ინდოს DP, ინდო O. ჭაბუკისა] + და ცალკერძ BCE, ჭაბუკსა N, ჭაბუკისასა Q. და—P. და ცალკერძ] ცალკე M, ცალკერძ O. ძებნიდეს BCE, სძებნიდენ FS, ძებნიდა Q]—OP.

1-2. და ცალკერძ სძებნიდა ამბრი არაბი—DKLRT.

2. ამბრი E]—P. არაბმან CE]—MP. და ცალკერძ სძებნიდა] სხუაგან და BCE, და ცალკერძ წავიდა DKLT, და ცალკერძ FOS,—R, ცალკერძ I, და ცალკერძ ძებნიდეს P. ცალკერძ A, ცალკე M. ძებნიდა N]—Q. აბუტარ] + სხუაგან BCE, ამბრი არაბი სხუაგან და აბუტარ სხუაგან P,—R.

3. და—IQ. შიგან] + ზედან BELO, + ზედა CDFIKS, + ზედ P, შინა Q, შინა ზედან T. და ნადირობასა... აბუტარ—R. გარდაეკიდა KLT, გარდაგვეკიდა Q. მას]—DKLQT, მის S. ინდოს D, ინდო OQ. ჭაბუკი Q. აბუტარს Q]—DKLT, + მაშინვე OP.

4. შეუზახნა BCDEIPRQST, შეუძახნა M. ინდომან] მას ინდო CI, ინდომა D,—F, მას ინდომა Q, მან ინდომან S. ჭაბუკმან] + აბუტარს BCEIP, ჭაბუკმა DQ,—F, + აბუტარ S. ვინ BCDEFHIMPQS]—KLRT. ხარო] + და DO, + მან ინდომან ჭაბუკმან შეუზახნა შენ ვინლა ხარო F,—KLRT. მან—QR. თქუა] რქუა D, უთხრა O.

4-5. აბუტარ ვარო—RT.

5. ვარ DFKLMQ. ყმა + ვარ RT. ამბრი (ამბრი KL) არაბისა DKL. ეს O. ინდოს CF, ინდო I.

5-6. რა ესე... ფიცხლად—DKLRT. ინდოსა... შეუტივა და] ფიცხლად შეუტეა ინდომან ჭაბუკმან M.

6. ფიცხლად]—IQ, ფიცხლავ O. შეუტევა ABDEHLMNOPR, შეუტია FIS] + ინდომან ჭაბუკმან KLRT, + ინდომა ჭაბუკმა D. და—Q. პირუელსა DKLRT. მისლას L, მისლეს O. ზედა შეუყარა] ჰკრა DKL, შეუყარა M, ზედან ჰკრა და შეუყარა O, კრა RT. შეუყარნა BCEIP. კინანი F] + ჰკრა P, რკინენი Q.

7. და—BCDEFIKLMOQRT. უნაგირითგან D, უნაგირითგან F, უნაგირისაგან KLRT, უნაგირისაგან და Q. ~ ქვეყანასა დაჰკრა Q. ზედან O]—DKLQRT. დაჰკრა HORT. დაჰკრა... ზედა] და ქვეყანასა ზედა (ზედან FS). დაჰკრა (დაკრა FS) BCEFIS. და] შებნიდა მაგრამ O. არა BEFHIKMQST, რა R. მოკლა და] მოკლა DLMORT.

8. გამოაბა] + მისსავე BCEFIPS, გამოიბა L, + მის ცხენის O, + მისივე Q. სარტყელსა] + ზედან F, სარტყლათ Q. მისივე] მისი BCDEIKLPS, მისსა O, მისსავე Q, თვისი RT. ცხენი] ზედან O, ცხენსა Q. თვით BCEFIOPQ]—DKLRT. ნადირობავე BCEFIKLMOPQS, ნადირობადვე DRT. დაიწყო] + აქა ამბრი არაბის და ინდო ჭაბუკის შეყრა O, + აქა ამბრი არაბისა და ინდოსა ჭაბუკისა P.

„ვეძებდით ინდოსა ჭაბუკსა და ჩუენ არა ვიცოდით რა, თუ რა ექნა აბუტარისთუის. დგა ნისლი და მას ნისლსა მოახლებულ იყო იგი ინდო ჭაბუკი, და ჩუენ მას ვერა ვხედვედით და იგი—ჩუენ.* ამაზედა აიყარა ნისლიცა და დაგუინახა. შემოგუხედა, იყივლა: «ვინ ხართო?» თქუა: «მე ვარ ამბრი არაბი და ვეძებ ინდოსა ჭაბუკსაო». მანცა თქუა: «თუ ე[30]ძებ, აბა, გიპოვნივარ, მე ვარო, და ვაი ბედსა შენსა, რომელ მოხუედო».

„დაშეუტივეს ერთმანერთსა და, თავმან შენმან, ეგეთი ომღდა ეგ-ზომ შეუენიერი არა მინახავს რა. მოუკლეს ერთმანერთსა ოც-ოცი ცხენი, თქუა ინდომან ჭაბუკმან: «ნეტარ ვინ არის ესე კაცი, რო- 10

1. ვეძებდით] ვეძებდით BCEFIQS, და ვეძებლ N. ინდოს CD. ჩვენ A]—BCD EFIKLQRST. არ CDFLOS] რა K. რა—BCDEFIKLQRST. თუ] თურე O,—Q.

2. ექნა] ეყო DKLRT, ექმნა FS, + ინდოსა ჭაბუკსა Q. აბუტარისთუის DEHO PR, აბუტარისთუის N. დგას ADHMNOR, იდგა F. ნისლი—HN. და მას] ამას D,—HN, და KLMRT, და თურე მას O. ნისლსა H]—M. მოახლოებულიყო BCEFIN, მოხვეულიყო H, მიახლებულ იყო L, მოახლოებული იყო O.

3. იგი ინდო ჭაბუკი და—DKLRT. და—MO. ჩვენ A. ~ მას ჩვენ FS. ვერ DFO. ვხედვდით HNQ, ვხედვდით K. ჩვენა AKMNOT] + ვერა გვხედავდა G.

4. ამაზედან DNORST, ამას ზედა IQ, ამაზედ L. ნისლი DKLQRT, ნისლიც N] + შემოგვხედნა O. და დაგუინახა] დაგუინახნა BES, დაგუინახა CFI,—DKLRT, დაგ-უინახა და Q. შემოგვხედა A, შემოგუხედნა (შამოგუხედნა D) და BCDEFIKLPRT, შემოიხედა G] + და MQS,—O. იყივლა—G, იყივლია I, გიყივლა Q, დაიყვლა T.

5. ვინა T. თქუა] უთხრა G, გაუპასუხა Q, + ამბრი არაბმან T. მე—BCEFIOP QS. ვარო N. ~ ამბრი ვარ BCEFIOPQS. მე ვარ ამბრი არაბი] ამბრი არაბმა (არაბმან KLR) მე ვარო (ვარ KLR) DKLRT. ამბრი—T. არაბიო FHIOPQS]—T. ინდო DRT. ჭაბუკსა E, ჭაბუკსა KR.

6. მანცა] მან BCEFIKLQS, ამან D, იმან RT. თქუა] არქუა DRT, რქუა და K, ჰრქუა და L. თუ] და თუ T. ~ აბა თუ ეძებო (ეძებ CDFIOPQS) BCDEFIOPQS. აბა—KLMT. გიპოვნია BCDELPS, გიპოვნივარ K, გიპოვნივარო Q, გიპოვნიარო RT. მე] + და O,—Q. ვარ K]—Q.

7. და—OQ. შენსაო DPR] + ჩემდა O. რომე BCEFS, რომ I, რა O. შენსა რომელ მოხუედო და A] შენსაო ნეტამ არ გეპოვნეო არა კარგი ქენ ესეო Q. მო-ხუედო] + შეუენიერი ჭაბუკი F, მოხვეულო KLOPT, მოხვეულო R.

8. და—DKLMRT. შეუტევეს ABCDLMOP, შეუტეეს GIS. ერთმანერთსა] + ფიც-ხლად M, ერთმანერთს Q. და]—DGKLRT, + იძეგრენენ O. თავმა შენმა D, თავმან თქვენმან LQ. ეგეთი] ესეთი G, + შშუენიერი Q. და—Q. ეგზომ] ეგდენი BDE, ეგდენ CFIKPS, ეგრე GO, ეგზომი H, ეგოდენ LRT,—Q.

9. შუენიერი A, შუენიერი BE] + ბრძოლა O,—Q. არ DKL, აროდეს O. მინა-ხვენ L, მენახა Q. რა]—BCDEIKLMOPRST, და Q. მოუკლეს + ცხენი Q. ერთ-მანერთს O, ერთმანეთს RT.

9-10. ~ ოცოცი ცხენი ერთმანეთა G.

10. ცხენ A] და Q. თქუა] და თქვა O. ინდო CF, ინდომა DQ, ინდომ IS. კა-ბუკმა DQ. ნეტარ—DKLRT. ვინა AN. არს L] ამიჩნდა Q. ეს GL. კაციო AHNOP. რომ ADGI, რომელ KLMRT.

* G-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

11. ამირანდარეჯანიანი

მე ესრე კარგა შემომეზაო? განა ესე ლალობა არის. თუთ თუ ჩემად ომად მოსულხარ, იგი ბრძანე, და ერთგან განვისუენოთ, და ომნი კარგნი გიჩუენნე». ჰრქუა ამბრი არაბმან ინდო ჰაბუკსა: «ინდო, ჰაბუკო, კარგი ჰაბუკი და კარგი კაცი განახეო».

- 5 „მერმე წავიდეს. გზა-გზა მიმავალთა ეგრე გუარქუა ინდომან ჰაბუკმან, ვითა: «კაცი ვინმე ზე გარდამეკიდა, შემება და ჩამოვაგდე, დაბნედილი დამიგდიაო. ათუალეთ, ნუთუ თქუენგანი ვინმე იყოსო». ესე პასუხი ჩუენ, ამბრის კაცებსა, გუესმოდა. და ამბრი მიღმა მოვიდოდა, და ჩუენ უკან უკუვდექით და ვთქუით: «აბუტარ 10 ყოფილაო». ისინი წავიდეს და ჩუენ ვეძებდით.

1. ესრედ BE, ესდენი D, ესრეთ FIS, ესდენ KLT, ეგრე OP, ესე Q, ესოდენ R-კარგად BCEKLP, კარგათ OQRT. შემომება B, შემებაო CDFIKLPQRST, შემომება E, შემამებაო M, + და უთხრა O. ეს CDGL. არს D, არისო და Q. თუთი)—BCEFGIOPQS, არქუა DRT, რქვა K, თქვა L.

2. მოსულხარო H, მოსრულხარ KOPR. ~ მოსრულხარ ომად D. იგი)—DKLRT, აბა O. ბძანეთ KLORT] ბრძანეო აწ წავიდეთ Q. და—G. ერთგან] ერთად FO. განვისუენოთ A, გავისუენოთ DH, განვისუენოთ LM, გავისუენოთ P. ომნი] + ღოთ BCEF, ომი HO, ომი ღოთ IS, ომი დია ღოთ Q.

3. კარგი BHILQ. გიჩუენნე A] გვიჩუენნე BE, გიჩუენნე C, გიჩუენნე D, გიჩუენნე FIS, გიჩუენნე Q. ჰრქუა] თქვა ACFHIMNOQS, არქუა DGRT, რქვა BEK. ამრი არაბმა D. ინდო ჰაბუკსა)—BCEFIOQS, ინდოს (ინდოსა GKLPT) ჰაბუკსა DGKLPT.

4. ინდო ჰაბუკო—Q. ჰაბუკი] კაცი ხარ BCEFIQS, + ხარ KLRT. და კარგი)—N, და კაი O. კაცი] ჰაბუკი BCEFIQS,—N, კაცნი P. განახე KLRT.

5. მერმე)—BCEFIS, და DKLPQRT, და ამაღ ომი მათი და O. წავიდნენ AH MN, წავიდნენ G, წავიდნენ მშვიდობით O, წავიდნენ სახლსა მას ინდო ჰაბუკისასა და Q. გზა-გზა] გზასა ზედან და O, გზადგზა Q. მიმავალთა] მიმავალთა BCE, მივიდოდით Q. ეგრე] და Q. გვარქვა A, გურქვა BEGIKLPRT, გვარქუეს H, რქვა O. ინდო CF IS, ინდომა D]—Q.

6. ჰაბუკმა D]—OQ. ვითა—DGKLQRT. კაცი + ესე BE. კაცი ვინმე] ერთი კაცი ნადირობასა შინა Q. ზე გარდაგვეკიდა ACHMP, ზედ გარდაგვეკიდა BE, ზედა გარდაგვეკიდა და D, გარდამეკიდა GQRT, ზედა გარდამეკიდა K, ზედა გარდამეკიდა L, გარდაგვეკიდა N, გარდამეკიდა ნადირობას შინა O. შემება G, შემამება MR. და—KLO. ~ და შემება I. ~ ჩამოვაგდე და BCEQRST. ჩამოვაგდე + და DFIP.

7. დამიგდიაო] გამიგდია FS, დამიგდია IKMOQ, გდიაო L. ათუალეთ A]—BCD EFIKLPQRST. თქუენგანი] თქუენი F, თქუენგან R. ვინმე—L.

7-8. თქუენგანი... იყოსო] თქუენგანიო G.

8. იყოს FKLMOQR. ჩუენ A. კაცებს GM. გვესმოდა A. და—GM.

8-9. ესე პასუხი... უკუვდექით და)—BCEFIQS, ათუალეთო DLOPRT, ათუალეთ K.

9. მივიდოდა და] მიდიოდა G. ჩუენ A. ვთქუით A] + თუ CFIPS, ვთქუი L, ესთქუით O, ვთქუი თუ Q.

10. ყოფილაო] იქნებოსო AHM, იქნებო G, ყოფილა KL, იქნებოსო N. ისინი წავიდეს... ვეძებდით—BCDEFKLOPQRS. ჩუენ A.

„მივედით მას ადგილსა. აბუტარ ზე წამოჯდომილ იყო და ჯერეთ უბალოდ იყო. ვკითხეთ, რა გპირსო, ვითამც უმეცარ ვექმნენით. მან გუთიხრა, ვითა: «ინლო ჭაბუკი გარდამეკიდა, ამილო კინენითა, ქუეყანასა დამკრა და შევზნდიო». და წამოვიყუანეთ და მოვიყუანეთ, სადა იყო სამყოფი ინლო ჭაბუკისა. 5

„დგა კარავი შუენიერა და მოკაზმული, რომლისა არა ეგებოდა უკეთესობა. შეკაზმეს პური, დასხდეს ერთგან. შეიჭირვებდა ამბრა არაბი აბუტარისთუის, დავითა მივედით, გაეხარნეს ამბრი არაბსა და ინლოსა ჭაბუკსა. და უთხრა ინლომან ჭაბუკმან აბუტარს: «შემინდე! ჩემსა მზესა, არა გიცნობდი და, მერმე, შენ 10 ჭყირტად რასმე მეუზნებოდი ოდეს, არ მო[v]გკალ, მადლი ღმერთსაო».

1. მოვედით DQ, მდით R. ადგილსა + და O. წამოქდარიყო FŠ. და—D. ჯერთ BE, ჯერ DKLRT.

2. უბალოთ CNQ, უბალო H. ვკითხეთ BCDELO, ვკითხე Q. ვითამცა BCDE GKNPS, ვითარმცა FO, ვითარცა I, ვითამ Q. უმეცარ ვექმნენით არა ვაცილით Q. ვექმნენით BHIKLT, ვექმნენით CDEGNOPRS, ვყოფილუყავით F.

3. გუთიხრა] თქვა Q. ვითა—DIKLQRT. გარდამეკადა K, გარდაგვეკადა N. ამილო] და შემოყარა Q. კინენითა] + და BCDEIKLS, კინენითა და F, კინენით P, რკინანი და Q. ქუეყანასა + ზედა KL.

3-4. ~ დამკრა ქუეყანასა RT.

4. დამკრა] დამკა Q. შევზნდიო და] შევზნდი BCDFIKLPRST, შევზნდი E, შევზნდიო GM, შევზნდიო O, შევზნდიოლა გამაშვა Q. მოვიყუანეთ] მოვედით Q.

5. საყოფი DKP, სამყო M. ინლოსა DHLQT, ინლოს K. ჭაბუკის O.

5-6. იყო სამყოფი... მოკაზმული] ინლოსა ჭაბუკისა სამყოფი იყო კარგნი შევნიერნი და მოკაზმულობა BE.

6. დგა კარავი... მოკაზმული] კარგნი შევნიერნი და მოკაზმულობა CFIS, კარავნი შევნიერნი (შევნიარნი P) და მოკაზმულობა DKLOPRT, შევნიერა მოკაზმული G, კარგი მშვენიერა და ტურფა Q. შევნიერა A. რომელსა G, რომლისაგან O. არ KO. ეგებოს BCEFIKQRST.

6-7. ~ უკეთესობა არ ეგებოდა L.

7. შეკაზმნეს AFI, შეკაზმეს BCEKLMP, მოკაზმნეს G, შეკაზმნეს HN, შეკაზმათ Q, შეკაზმეს S, შეკაზმეს T. პურთა A, პურნი და F] + და BCEIOPQS. დასხნეს G, დასხდნენ Q. ერთად RT.

8. აბრა R. არაბი—IR. აბუტარისათუის ABDEGHNOPR, აბუტარაბისათუის S. და—DKLRT.

9. ამბრი არაბსა] ამრიას D, ამბრის K, აბრი R, აბრის T. ინლოსა] ინლო CFI MOPRST. ჭაბუკსაქცა BCEFILOPQRST, ჭაბუკსა K. და უთხრა] რქვა K, ჰრქვა L, არქვა RT. ინლო CFIPS]—KLQRT.

9-10. და ინლოსა... აბუტარს] ინლო ჭაბუკმა არქვა D. ~ აბუტარს ინლომან ჭაბუკმან O. ჭაბუკმან აბუტარს—KLRT.

10. აბუტარ Q. შემინდე BCDEFGIKLOPQRST. არ CDFIS, ვერ KLRT, არად O. გიცნობდი D, ვაცილი და არც გიცნობდი Q. და—DKLRT. მერმე—BCDEFIKLQRST.

11. ჭყირტად AGN. რასმე—Q. მეუზნებოლო DGO. ოდეს BCEIP, და Q, რადგან RT. არა ABEMNP. მოგკლა L. ღთსა BEKQ] შენა R.

„გავიყარენით. და მას დღესა და მეორესა დღესა უკმო ამბრი არაბმან ინდო კაბუკი და განისუენეს ერთგან შეიქნა საუბარი. ჰკითხა ინდომან კაბუკმან: «აქა ჩემად ომად მოსულხარო?» ამბრი ეგრე არქუა: «ომად შენდაო, თუარა მე სხუა საქმე არა მდებიაო». 5 მან გაიცინა და ეგრე თქუა, ვითა: «ამბრი არაბო*, შენმან მზემან, მოცთუნებულხარ!» ამაზედა დაასკუნეს ომი და გაიყარნეს.

„ვითა გათენდა, შეეკაზმნეს მაშინ ორნივე და გაიტანეს თანა ორმოც-ორმოცი ცხენი. არავის უნახვან კაბუკნი ეგეთნი და არცა ომი ეგეთი ფიცხელი და შუენიერი (მოკლა ამბრი არაბმან ორმოცივე

1. განვიყარენით G. და მას] მას BCDEFGIKLMOPQRST. მეორეს OR. დღეს O]—N. უკმო] იხმო Q. ამრი D]—Q.

2. არაბმა ADI]—Q. ინდოსა LM. კაბუკი] კაბუკსა FILMRST, კაბუკს H. განისუენეს A, გაისუენეს CDFKPS, განისუენა N]—Q. ერთგან]—MQ, + და O. შეიქმნა N, შექნათ Q. საუბარი + და GOQ.

3. კითხა FRST, უთხრა Q. ინდო CFIQS, ინდომა D. კაბუკმა D. ჩემდა DG. მოსრულხარო CFPS, მოსრულხარ DKLТ, მოსულხარ თუტა არო და O, + უთხრა Q, მოსულხარ R. ამბრიმ C, ამარ D] + არაბმან OQ, ამბრი R.

4. ეგრე—Q. არქუა] უთხრა CFGHIS, რქვა K, უთხრა ღია L,—Q. შენადო CE, შენდა DKLТ] შენად მოველ O, მოვსულვარ R. თვარა A. თუარა მე]—DKL RT, თორემ მე GO, თუ არა მე I, მე M. სხვა A] აქ რა Q. არ I. არა მდებიაო] მიცხო Q. თუარა მე... არა მდებიაო—FS. მდებია DRT, მდებია რა L, მდებია რო O, მქონია R.

5. მან—GQ. გაცინა BCDEFIOPST. თქუა] რქუა H, თქო I, უთხრა Q. და ეგრე თქუა ვითა—DKLRT. ვითა—MQ. ანბრი A, ამბრი D. არაბოვო Q. შენმა მზემა BDEGO, შენმა მზემან CHKM, შენმა მზემ L.

6. მოცთუნებულხარო BEFOS, მოცთუნებულხარო CP, მოცდომილხარ D, მოცდუნებულხარ G, მოცთომილხარ KMRT, მოცთომილხარო L. ~ მოცთუნებულხარო. შენმა მზემოვო Q. ამაზედან AHNOP]—DKLRT. დასკუნეს DEKOQRT, დაასკუნეს G. გაიყარნენ Q] + აქა მეორე ომი ამბრი არაბასა და ინდო კაბუკისა OP.

7. ვითა გათენდა შეეკაზმნეს მაშინ] და შეეკაზმნენ ხვალსათვის რა გათენდა გავიდნენ Q. გათენდა—O. შეეკაზმნეს DKO, შეეკაზმნეს R, შეეკაზმნეს T. მაშინ] და გავიდეს (განვიდეს FS) BCEFKLPRST, გავიდნეს D,—M, დილოსა ეამსა O. ორნივე—DKLORT. და განიტანეს AH, გაიტანეს BEFGN, და გაიტანეს CKLMOPRST, და გაიტანეს D, და გაიყვანეს Q. თან FG]—OQ.

8. ორმოც-ორმოცი] ორმოცი AFGH. ცხენი + შეიბნეს და O. არვის GKNO. უნახავს ABDFGHKLMNOQRT, უნახავს ES. კაბუკი Q. ეგეთნი] მათებრი Q. და—Q. არც GHL.

9. ომნი O. ეგეთი] ეგრე M, მათებრნი O. ფიცხელნი B]—Q. შუენიერი A, შუენიერნი BE, მშუენიერი R] + და D. მოკლა] და მოუკლა BCEFPQS, მოუკლა GK LORT. ამბრი D. არაბმა DG] + ინდოს კაბუკსა O.

* I-ში აქედან აკლია ტექსტი.

ცხენი, და ინდომან ჭაბუკმან—ოცდაათი. ამაზედა გაიყარნეს. და დაუმძიმდა ინდოსა ჭაბუკსა დამეტება ამბრი არაბისაგან. კულავ გამოგზავნა ინდომან ჭაბუკმან კაცი ამბრი არაბსა თანა, და ეგრე შემოეთულა, ვითა: „ხვალეცა ჭამს ომიო“. და მან გამოსცა პასუხი: „ღია ღმერთოო“.

5

„და გავიდეს მესამესა ღღესა, სამოცი ცხენი მან გამოიტანა და სამოცი—მან, და შეიბნეს. თავმან თქუენმან, ესრე არა ჰგვანდა პირველი ომი, ვითამცა ცოტათა ყმათა ომი ყოფილიყო. გაფიცხდა ინდო ჭაბუკი და მოუკლა ამბრი არაბსა სამოცივე ცხენი. მან მოუკლა ორმოცდაათი. დაუმძიმდა ამბრი არაბსა დამეტება ინდო ჭაბუკი— 10

1. ცხენი C. ინდო CFQS, ინდომა DR. ჭაბუკმა D] + მოუკლა KLT, მოუკლა R. ოცდაათი BEGHP, ოცდაათი C, ოცდაათი D, ოცდაათი ცხენი FS. ამაზედა—D, ამაზედან HP, და KLRT, ამას ზედან O. გაიყარეს Q. და—BCEFKLQRST.

2. ინდოს C, ინდო FRS. ჭაბუკსა—K. ამბრა არაბისაგან] ამრისაგან D, ამბრისაგან KLRT, + და Q. კვლა BCEFNOPS, კვლავცა Q]—DKLMRT.

3. გამოგზავნა A, გამოუგზავნა BCDEFOPQS, მოუგზავნა KLRT. ინდომა ჭაბუკმა D. ~ კაცი ინდომა (ინდო CFQS, ინდომან MP) ჭაბუკმა (ჭაბუკმან CFMP QS) BCEFMPQS. კაცი—O. არაბისა G. თანა—BCEFNS.

3-4. კაცი... შემოეთულა ვითა]—DKLRT, ამრი არაბსა კაცი და ესე შემოეთულა ვითა O. ამბრი არაბსა... ხვალეცა ჭამს] ხვალეც არსო Q.

4. შემოეთულა A, შემოეთულა BCEHMNPS, შემოეთულა G. ვითაცა P. ხვალეც GHL. ჭამს LO, ხმას R. ომი K. ომიცა O. პასუხი + ვითა Q.

4-7. მან გამოსცა... სამოცი მან] გაიტანეს სამოც სამოცი ცხენი R.

5. ღმერთო BDGKNOS, ღთოვო Q.

6. და გავიდეს] გავიდნენ G, გავიდნეს O, და გავიდნენ Q. მესამეს DO. ღღეს O] + და BCEFKMPQS, ღღეს და D. სამოცი] K. გამოიტანა] გაიტანა GHK.

6-7. სამოცი... სამოცი მან] და თან გაიტანეს სამოც-სამოცი ცხენი LT. მან გამოიტანა... და შეიბნეს] მან მოუკლა ინდო არაბმან და ორმოცდაათი ამბრი (ამბრისა S) (+ არაბმან F) და FS, ინდო ჭაბუკმან მოუკლა და ორმოცდაათი ამბრი არაბმან და Q.

7. მან და] მან DK, მანა G. ~ შეიბნეს და BCE. შეიბნეს R] + და G. თავმა D. თქუენმან] შენმან BC, შენმა D,—E. ესე BDEQ, ესრეთ M, ასრე RT. არ KNR. გვანდა ABDEFGHKL MN OQRST.

7-8. ~ პირველი ომი ესრე არა გვანდა G.

8. პირველი] წინანდელსა FQS, პირველსა H. ომი] + მას BCE, ომსა FHQS, + ამა ღღესა რომე O, + ამასა P. ვითა GR] + იგი წაღმვე ომი O, ვითაცა Q, ვითამც T. ცოტა O, ცოტათ R. ცოტათა ყმათა ომი] ცოტა ყმანი FQS. ომი] ლაღობა O. ყოფილიყო] + და D, ყოფილავენეს FS, ყოფლავენენ Q. გაფიცხდა K.

8-10. გაფიცხდა... ორმოცდაათი] და ღღეს ლომნი FS, ღღეს ლომნი ჭაბუკნი ამაზედა Q.

9. ამბრის RT. არაბს G]—RT. ცხენი] + და M, ცხენიო და O. მან] და მანცა BE, და მან C. მოკლა D.

10. ორმოცდაათი BE, ორმოცდაათი და OP. ამბრის RT. არაბს G]—RT. დამატება FS. ინდოს CK, ინდოსა HLQ, ინდოსაგან RT. ჭაბუკსა BE] + და კვლავ O,—RT. ~ ინდო ჭაბუკისაგან დამეტება M.

საგან. მიუგზავნა კაცი ამბრი არაბმან, ვითა: «ხვალეცა ომი ჯამ-
სო». გამოსცა პასუხი: «ღია ღმერთოო».

„გამოვიდეს მეხუთესა ღღესა. [31] რასა-ღა ვაგრძელებდე, ზოგ-
ჯერ მან უფროსი მოუკლის და ზოგჯერ—მან. ვერა შევიგენით რა,
5 თუ რომელი სჯობდა. იყო ეგზომი შავა, რომელ არა უნახავს კაცისა
თუალსა ეგზომ შუენიერი, და ამისი გუეშინოდა, ვაი თუ რომელიმე
მოკუდესო.

„გამოვდეს ღღენი მრავალნი, და იყვნეს ნადირობასა შინა და
განსუენებასა. ღღესა ერთსა მიუგზავნა კაცი ამბრი არაბმან და
10 ეგრე შეუთუალა ინლოსა ჭაბუკსა, ვითა: «ჩუენ აქა ნადირობასა
და განსუენებასა შინა ვართ და სამეფო პატრონისა ჩემისა აოჯრებ-

---

1. მიუგზანა A. კაცი—ADGHKLMNPQRT. ამრი D, ამბრიმ RT. არაბმა BDE,
არაბსა GHN] + კაცი MP,—RT. ვითაცა Q]—DKLRT. ხვალე OQ, ხვალაც T.
ხამსა FS, ჭვამსო L, ჭვამსო და მან O.

2. ღია] და D. ღოთო BDEFGKLNST, ღოთოვ Q]—R.

2-3. ღმერთოო გამოვიდეს... ვაგრძელებდე] ღოთო რაღასა ვაგრძელებდე გამოვიდნეს
მეოთხე ღღეს ომად ღღისა მის წაღმართად და შეიბნეს O.

3. გამოვიდნენ AHMNO, გამოვიდა ესე D. მეხუთეს R. ღღესა] + და შეიბნენ G,+
და MQ, ღღეს R. რაღას BCEFQRST, რასღა D. ვაგრძელებდე A, ვაგრძელებ FQS.
ზოგჯირ R.

4. უფროსი] უფრო AHN, უმფროსი D,—O. მოკლის DS] დაუზოცა Q. ღღ—R.
ზოგჯირ P. მან] + მრავალნი ცხენი და O, + უფროსი, მოუკლა და Q. ვერ DLO.
რა—BCDEFGHKLMOPQRST.

5. შავა] შუენიერი D, შვა P, მწუხარება RT. რომელი KLT. არ DL] + ვნ P.

5-6. იყო ეგზომი... ეგზომ შუენიერი]—BCEFGQS, აყენენ ყოველთა ღღეთა ამა
განცხრომასა შიგან და ზოგჯერ ღღესა შუენიერსა და ღღისა იქმოღენ O.

6. თვალსა A. ეგზომი DL]—K. შუენიერი A, შუენიარი P, მშუენიერნი RT. და]
რომე D,—KLRT. ამოსი] ამას BCDEP, მისი L, ესე O, ამის R. გუეშინოდა A] +
რომე BCEFKPS. რომელი D, რომელნიმე N.

7. მოკდესო OQ.

8. გამოვდეს] გამოხდა BS, გამოჰკდა CE, გამოჰკდეს P. მრავალი F, და—BDE.
იყუნეს A, იყენიან O, იყენენ Q. შინა—BEGRT. და—Q.

9. განსუენებასა A, გასუენებასა D] შეჰკეცასა შინა G, განცხრომას აქა მეხუთე
ომი ამბრი არაბისა და ინლო ჭაბუკისა და კიდეც გარდასწყდა O, + აქა მესამე ომი
ამბრი არაბისა და ინლო ჭაბუკისა და კიდეც გარდასწყდა P,—Q, + შინა RT. გა-
მოუგზავნა ABCEFHNOPQS, გაგზავნა G, გამოუგზანა M. კაცი—L. კაცი... არაბ-
მან] გამოუგზავნა ამბრი არაბმან კაცი ინლოსა ჭაბუკსა O. ამრი D. არაბმა BDE.

9-10. და ეგრე... ვითა—DKLRT.

10. ეგრე—G. შეუთვალა A, შემოუთვალა BCEFOQS. ინლოს C]—O. ჭაბუკ-
სა—O. ჩვენ A. აქ BE.

10-11. ~ განსუენებასა და ნადირობასა MQ.

11. განსუენებასა A, გასუენებასა D. შინა] შიგან D. და—D. ჩემისა]. ჩუენისა
BCELOP. აოჯრებულ არს BCEQRT, აოხრებულ არს (არის F) DFS.

ულა კელითა შენითა. ამისთუის გამოგზავნილი ვარ, რომე შენმცა მიგიყუანე წინაშე იამანთა მეფისა. აწე ჯამს, გარდავიწყუიტოთო, და თუ მომერიო, რაცა გინდა, უხემდი იამანთა მეფესა. აწ ხვალე, გაჯედ შენსა ცხენსა და დაიკიდენ პოლოტიკნი-რკინანი სატკივართა ადგილთა, და მეცა აგრე ვიქმ». მან პასუხი ეგრე გამოსცა, ვითა: 5
«ნუთუ არა იცოდე, რომე სიკუდილი შენი სწადებია იამანთა მეფესა და შენ ჩემად ომად მით გამოუგზავნიხარ?! აწე ხვალ გარდაწყუეტა ჯამს შენი და ჩემიო».

„და ვითა გათენდა, შეჯდა იგი ინდო ჭაბუკი მისსა შავსა ტაიქსა და დაიკიდნა პოლოტიკნი რკინანი და აიხუნა კინენი და გამოვიდა, 10

11 (გვ. 166)-1. ~ კელითა შენითა აოჭრებულ არს L.

1. შენითა] + აწ BE, + აწ CDFKOPRST. ამისთუის] + აწ (აწ L) ამისთუის (მისთუის L) EL, აწ Q. გამოგზავნილი E, გამოგზავნილ GL, გამოგზავნილი M. ~ ვართ გამოგზავნილი O. ვართ BCEP. რომელ DKMRT]-N. შენცა FKS] უნდა Q.

2. მიგიყუან D, მიგიყუანო FQRST. ~ იამანთა მეფისა წინაშე L. წინაშენ O]-G. იმიანთა K, იამანთ R. მეფესა BE. აწ DGKLQRT. ჯამს] + რომე BCDEFPS, თუ K, ჰჯამს რომე O,—Q, ხმას R, + თუ T. გარდავიწყუიტოთო და A] გარდავიწყვიდოთ BE, გარდავიწყუიტოთო C, გარდავიწყვიტოთ FS, გავსწყვიდოთ D, გარდავიწყვიტოთ GQ, გავწყვიტოთ (+ ერთმანეთი T) KT, თუ გავსწყვიტოთ L, გარდავიწყვიტოთ O, გავსწყვიდოთ P, თუ გავწყვიტოთ R.

3. და]-GK, ერთმანეთი R. მამერიო ABCEHMNOPRST, მომერივე Q. რაცა] რას BCDEKLO, რაც FQRST, რისა P. გინდა + იმასა Q. უხმინდე BEF, უხმიდე CQS, უხმდე P, უყავ RT. იმიანთა K, იამანთ R. მეფესა—Q. აწ DEP]-RT. ხვალე] + ბრძანე (ბძანეთ RT) და BCDEKLRT, ბრძანე და FQS, + ბრძანე OP.

4. გაჯექ G, გაჯექ მაგა O, გაჯე P, შეჯე Q. შენსა] + შავსა O,—QRT. და—BDEGO. დაჰკიდენ D, დაიკრნენ FS, დაჰკიდენ K, დაჰკიდენ N, დაჰკიდენ OQ, დაჰკიდენ P. პოლოტიკნი BD, პოლოტიკნი FS, პოლოტიკნი RT. რკინანი] რკინისანი D, რკინენი GHN,—R. სატკივართ R.

5. ადგილთა] ალაგთა Q. მეც GR. ეგრე CFKLRST, აგრევე M, იგრე P. ვიქ მან ABDEMNOP] ვიქ CQ, ვიქნ FS. პასუხი—Q. ~ ეგრე გამოსცა პასუხი O. აგრე M] და Q. გამოსცა] უთხრა BE, გამოეცა FS, გასცა GL, + პასუხი Q. ვითა—DLRT.

6. ნუთუ] + შენ G,—O. არ CDOS, რა K. იცოდე] იცოდა K, იცოლი LRT, იცი და O. რომე—DGKLMORT. შენ N. სწადიან F] + პატრონსა შენსა G, ნდომე-ბია Q. იმიანთა K, იამანთ O.

7. და—BE. შენ ჩემად ომად—DKLRT. მით] მისთუის LRT. გამოუგზავნიხარ B, გამოუგზავნიხარ MO, გამოუგზავნიხართ N, გამოუგზავნილხარ T. აწ FGKL OQRT. ხვალე BCDEFGKLPRST] + ხვალე რად O. გარდაწყუეტა] გააწყუე და B, გაწყუეტა DPRT, გაწყუედა EKL, გარდაწყუეტიტა N.

8. ხამსო D, ხმა R.

9. და ვითა] ვითა BCDEFGLOQRS. შეჯდა] გაჯდა O. იგი—DKLRT. ინდო ჭაბუკი—Q. ~ შავსა მისსა BCEFOPS. მისსა]-DKLRT, თვისსა GQ.

10. და—FGKLQRT. დაიკიდნა] დაიკრა CS, დაიკრნა FQ, დაიკიდა RT. პოლოტიკნი F, პოლოტიკნი RST]-Q. რკინანი] რკინისანი D, რკინენი N. და აიხ-ენა A] აიხუნა BCEFS, და ხელთაცა რკინანი აიხენა Q. კინანი FS]-NQ. და—GK. გამოვიდა] გავიდა RT.

და ვთქუთმცა, თუ: «არა არს ჭაბუკა ამისებრიო» და ვთქუთ, თუ: «დღეს არის სიკუდილი რომლისამეო». და თუმც ღონესა რასმე ყოფილ ვიყვენით, არა გუწადდა მას დღესა მათი ომი.

- 5 „შემოუვლეს ერთმანერთსა ნავარდი და შეუტივეს და შეიბნეს. თავმან თქუენმან და ზენაარმან ღმრთისამან, [V]ეგზომ კელოვნად ეცადნეს ერთმანერთსა ზედა დილითგან ვიდრე მწუხრამდე, უყრიდეს ოროლითა, და ერთმანცა ვერა ცნა ჯობნა. კულავე დაიწყეს, და რაზომ ფიცხლად იბრძოდეს, ზახილი იყო და აბჯართა ზედა ცემისა ჰეხა, რომელ აღარა ისმოდა რა ყურთა კაცისათა ჯმა, და იძროდა ქუე-
10 ყანა.

1. და ვთქუთმცა A] ვთქვათმცა BE, ვთქუთმცა C, და სთქვიმცა DKL, ვთქუთ FMQRT, ვსთქუთ G; და ვსთქვიმცა OP, ვთქვი S. თუ]—DGKLRT, თუმცა M. არ BELOR. არის DHKLMNR. ჭაბუკნი H. ამისებრიო და] მისებრიო BE, მისებრიო და DKL. ვთქვით A, ვსთქვით CQS]—O. თუ]—DGKLNOPQRT.

2. დღესა არს BCE, დღეს არს CFGOPQS. რომლისამო G, რომელისამეო P. და—GKQRT. თუმცა BCDEGHKLMNOPRT, თუ FS, თუცა Q. ღონესა] ღონერა F, ღონეს GO. რასმე]—DKL, რასამე GMN. ვყოფილიყუენით AHNOS, ყოფილიყავით BE, ვყოფილიყუენით FM, ვყოფილიყავით GQ, ვიყვენით KLRT.

3. არ FGOP. გეწაღდა A, გეწაღდა FG, გწაღდა K, გეწაღდა O, გეწაღდა RT. დღეს GOR. ~ ომი მათი BCEFS.

4. შემოუვლესა AM, შამოუვლეს D. ერთმანეთს G. ~ ნავარდი ერთმანერთსა BC EFKLOPQRST. ერთმანერთსა—D. და—BCEFGKLS. შეუტევეს ACLMP, შეუტივენ B, შამოუტევეს D, შეუტიეს FG] + შეუზახნეს O. და—P. შეიბნენ G, შეიბნენ და Q.

5. თავმა თქუენმა D, თავმან თქვენმა N. და—R. ზენაარმან] მზემან AGHMNOP, ზენარმა D, ზენარმან FKLQS,—R. ღთისამა D, ღთისამან FMS]—R. ეზომი D, ესრე G, ეზომ KLPR. კელოვანად ER.

6. ეცადეს BEP, ეცადნენ OQRT. ერთმანერთზედა AGHNP, ერთმანერთსა DK LRT, ერთმანერთზედან MO. ვიდრე—DKLRT. მწუხრამდე BEFQS, მწუხრამდი D, მწუხრამდის KL, მწუხრამდისინ RT. ყრიდეს A, უყრიდენ ერთმანეთსა RT.

7. ოროლითა და] ოროლსა BE, + ვერ შეძრიან O, ოროლთა და RT. ერთმან-ცა] ერთმანერთი და O, ერთმანც R. სენა ACDEGHKLMNT, ეცანით O] შევატყუვით Q. სჯობნა B]—DKLRT, და შრომა მათი OP. კელავ G] მერმე DKLRT. კულავე დაიწყეს] დილითგან მწუხრამდის იყო ომი M, კელავე დაიწყეს S. და] ომი BCDEFKLOPQRST,—N.

8. რაზომი D] + და O. ფიცხლა BCEP, ფიცხელი GRT, ფიცხლა და N. ~ ფიცხელი რაზომი Q. იბრძოლეს AHKN] ომი შეეჭნათ G,—Q, ბრძოლა და R, ბრძოლა T. ზახილი] დაძახილი M. ~ [იყო] ზახილი G. და—D. აბჯრისა Q. ზედან FO]—LQ.

8-9. ცემისა ჰეხა] ცემა და ჰეხისა BE, ცემისა D, ცემისა ჰეხილი G, ცემა ემსაჯებოდა ჰეხასა ცისასა M, ცემა ვითა ჰეხასა ემგზავსებოდა Q, ცემა R, ცემასა ჰეხა S.

9. რომე BCEFKLNQST, რომელი D, რომ R. აღარ LT. აღარა ისმოდა... კაცისათა] კაცისა ყურთა აღარა გაიგონებოდა რა. R. რა—BCDEFKMPQST. ~ კაცისა ყურთა KLT, ყურსა კაცისასა O, ყურსა კაცისათა P, კაცისა ყურთაგან. Q. ჯმა—LOPQR. იძვროდა COP]—R. ქუეყანა] + და BCEFKLPST,—NR.

„ვითა მიიყარა დღე, ველარა შევატყევით ერთსაცა მათგანსა დაშრომა, ვერცა ცხენთა მათთა კლება. მერმე იყივლა ინდომან ჭაბუკმან, ვითა: «ამბრი არაბო, აწ ნახო ჭაბუკობა ჩემი და სიმტკიცე მკლავისა ჩემისაო!» გაიყუანა ცხენი და შემოუტიეა, ჰკრა ოროლი და გატეხნა იგი პოლოტიკნი რკინანი, აბჯარი და, რაცა იყო ტანსა მისსა, ყუელა, და დაკოდა ცოტად. და მისისა ნაკრავისა ჯმა რომელ გაწდა, ჭეხასა ჰგვანდა, და გაუკუირდა მისისა ეგეთისა ჭმისა გასვლა ყოველსა დაბადებულსა. მერმე იყივლა ამბრი არაბ-

1. ვითა—GQ. მიყარა D, მიეყარა OP]—Q. ვერა DR, და ვერ G, ვერ KLT, და ვერა OQ. შევიტყევით BEFGR, შევატყუეთ D, შევატყუეთ O, შევატყუეთ P. ერთისაცა BFRS, ერთისაც G, ერთსაც HN, ერთისა Q. მათგანსა]—BCEFS, მათგანის G, მათგანსაცა P, რომლისამე Q, მათი R, მათ T.

2. დაშრომა] + და BCDEFKLRST, დაშრომა M, კლება და OP. ვერც D. მათა—O. კლება] დაკლება D, დაშრომა O. მერმე] მაშინ BCEFQS, მერე G. იყივლან B. ინდო CFKQRS, ინდომა D. ჭაბუკმან] + ჯმა მალლად BCEOP, + ჯმა მალლა FS, ჭაბუკმა ხმა მალლად Q, ჭაბუკმა R.

2-3. ჭაბუკმან ვითა] ჭაბუკმა (ჭაბუკმან KL) ფიცხლა (ფიცხლად KL) და თქუა DKL.

3. ვითა—RT. ამრი DJ]—R, და T. არაბოვ Q]—R, თქვა T. ნახე D, ნახოთ OR. ჩემიო Q.

4. ჩემისა DFS, ჩემისა მაშინ Q. განიყუანა B, გაიყუანა FGOQS. შემოუტიეა AG LMNO, შამოუტიეა D, შემოუტიეა F. კრა FOST, დაჰკრა Q. ოროლნი ACHKLM NOP.

5. გატეხა BG, გაუტეხნა FS, გატეხინა K, გაუტეხა OQ. იგი—DGKLQRT. პოლოტიკნი FRS, პოლოტიკი T. რკინანი] რკინისანი D. ~ და აბჯარი DG. რაც DNOR. იყო] ეცეა F, + ნა G, იყოს H.

6. ყუელი CDFKLPS, ყუელა E, ყველი O]—Q, გაჰყუეთ R, + გაჰყუეთ T. და—BDEN. ყუელა და] და კულავ M. ცოტად და]—D, ცოტა და HM, და KLRT, ცოტა GN. მისსა BEHP, მისის D, მის GO, მათისა KLT, მისა N, მათგან R. ნაკრავსა BHO, ნაკრავის D, და ნაკრავისა L, ეგეთი R. ~ ნაკრავისა მისისა Q.

7. რომე CFS, რომელი DJ]—BEQRT. გაჰდა BEKL, გამოჰდა ცისა O] + ცისა P, ცისა Q, გამოხდა რომ R,—T. ~ გვანდა ჭეხასა T. გაწდა ჭეხასა ჰგვანდა] გვანდა ცისა ჭეხასა და კლდისა რღვევასა F, გახდა ცისა ჭეხასა გვანდა და კლდისა რღვევასა S. გვანდა ADGHKMQR. გაუკვირდა A, გაგვიკვირდა K, განკვირდენ L, გაკვირდა ყოველნი O, გაკვირდა T. მისსა DP, მისი K, მისი O]—T. აგეთისა BE, ეგეთსა DJ]—FST, ნაკრავისა O.

7-8. და გაუკვირდა... დაბადებულსა მერმე] აწე R.

8. ჭმისა—T. გასვლა] გამოსულა BCEFKQS, გამოსულას D, გაღვლა G, გასვლასა L, გამოსულისა P, მერე გამოსვლასა O,—T. ყოველი დაბადებული (დიდებული KL) DKLP, ყველასა FS]—O, ვინცა მუნ იყვნენ Q, ყოველი დიდებული ეგეთისა ჭმისა გასვლასა ზედან T. მერმე] მაშინ BCEFQS,—D, აწ KLT. უყივლა DQ. აბრი E, ამბარი R. არაბმა BDE.

მან და თქუა: «მოვიდა ამბრი არაბიო და აწე არს სიკუდილი შენით». გაიგლო ცხენი* და შემოუტია. შეუყარა კინენი, აზიდნა კბილ-
 ლრკენით, აილო ცხენითურთ და ქუეყანასა დაჰკრა. მოკუდა ცხენი,
 და დარჩა იგი ინდო ჰაბუკი და ეგრე თქუა, ვითა: «მადლი ღმერთსა,
 5 რომელ ენახე ჰაბუკი ჩემსა უკეთესი თუალითა ჩემითაო, თუარა ნას-
 მენსა არა ჯერ-ვიყავ». გარდაჲდა იგი ამბრი არაბი და მოეხუია
 ყელსა. და აკოცეს ერთმანერთსა და წამოვიდეს ორნივე კარავსა ამ-
 ბრი არაბისასა. და შეიქნა სიხარული დიდი, ამისთუის რომე დარ-
 ჩეს ორნივე მშვიდობით ერთმანერთისა კელისაგან.

1. და სოქვა OJ—KLRT. მოვიდა] მოკვდა G. ამბრა არაბო] ინდო ჰაბუკო
 (ჰაბუკო RT) BEFRST, ინდო (ინდო KL) ჰაბუკო CKL, ინდო ჰაბუკოვო Q.
 აწე FS. არის BEGHM. და აწე არს—KLRT. სიკდილი R. შენი K. ამბრი... აწე
 არს] ჰაბუკო D.

2. და—CFPQRS. შემოუტევა ACMNOP, შამოუტევა D, შეუტია FI; შემეუტე-
 ვა L, შეუტვა G, შეუტევა QS]—R. შეუყარა GHIMRT, შემოუყარა P, და შეუ-
 ყარა Q. კინანი FS] + და MO, რკინენი Q. აიზიდნა G. კბილლრკენითა BHIP,
 კბილკბილლრკენითა D, კბილის ხრკენითა G, კბილდარკენით KLRT, კბილრეკენით Q.

3. აილიო BE, და აილო KLNT, და აილიო R. ცხენითურთ E] უნაგირთაგან KL,
 ცხენით RT. და—DR. ქუეყანას H. ~ დაჰკრა (დაკრა T) ქუეყანასა RT. დაჰკრა
 BEP, დაკრა FQS] + და H, დაკრა O. მოჰკვდა B, მოუკუდა KL, მოკლა MN,
 მოუკლა O, და მოკლა R, და მოუკუდა T. ცხენი + მისი O.

4. და—P. დარჩა იგი—RT. იგი—DGKL. ~ და იგი ინდო ჰაბუკი დარჩა BCEI
 QS. ჰაბუკი + მშვიდობით დარჩა RT. დარჩა... ჰაბუკი და] იგი ინდო ჰაბუკი დარჩა
 ცოტა ხანს უსულო იღვა და რა მობრუნდა F. ეგრე]—DKLRT, არა ევენო რა და Q.
 თქუა + ინდომან O. ვითა—BCDEFIKLQRST. მადლი] + მას OP, მადლობა Q.
 ღმერთსა] დამბადებელს R.

5. რომე BCDEFOPQRS, რომ I. ჩემს DGT. უკეთესიო LQRT. ~ უკეთესი
 ჩემსა O. თუალითა A, თუალთა P. ~ ჩემითა თუალითაო (თუალითა KLT) DKLT
 ~ ჩემი თუალითაო R. თვარა A, თვარემ O, თვარე Q. ნასმენს G.

5-6. თუარა... ჯერვიყავ—DKLRT.

6. არ BEJ—O. ვჯერვიყო ADGHKLNLR, ჯერვიყო BE, ვჯერვიყო CFMQ,
 ვჯერვიყო IS, ვინჯერიყო O. იგი—BCDEFIKLQRST. აბრი E, ამბარი R. არაბო-
 ცა OJ—RT. და—Q. მოეხვია A; მოეხუივა CPR, მოეხვიო E.

7. ერთმანეთს R]—Q. და—DG. წამოვიდნეს D, წამოვიდენ Q, წამოვიდნენ R.
 ორნივე—Q. ამრი D, ამბარისასა R.

8. არაბისასა—R. შეიქნა G. დიდი ამისთუის რომე—Q. რომელ KLM. დარჩეს]
 ეს უსწორონი ჰაბუკნი დარჩნენ F, დარჩნეს N, დარჩენისა Q.

9. ორნივე]—DKLRT, ორივე G. ორნივე... კელისაგან და] მათისა უენებელობი-
 სათუის Q. მშვიდობით A. ~ ერთმანერთისა (ერთმანერთის L) ხელისაგან მშვიდობით
 .DKLT. ერთმანერთსა E, ერთმანეთის G, ერთმანეთისაგან R. კელისაგან—R.

• I-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

„და არქუა ამბრი არაბმან მას ინდოსა კაბუქსა: «მე ძმა ვარ და მონა შენი [32] დღეისითგან წალმა. აწყა, თუ გმარჯუია, ბრძანეთ და წავიდეთ მას იამანთა მეფესა წინაშე; თუ არა, ბრძანება შენი არის». არქუა მან ინდომან კაბუქმან, ვითა: «ვინათგან ღმერთსა ძლევა შენდა მოუცემია, მე არა გავგდი საქმესა ეგრე. აწ ბრძანეთ და წავიდეთ იამანელს». და წავედით მუნით იამანსა.

„და მივიდა ესე ამბავი იამანთა მეფესა წინაშე—ჯობნა ამბრი არაბისაგან მის ინდოსა კაბუქისა. გაიხარნა დიდად და გამოეგება წინა მეფე იამანთა და ყოველნი დიდებულნი სამხრამდის სავა- 10

1. და არქუა] თქვა BE, არქუა CFS, და რქვა GHKMN, რქვა I, და პრქვა L, + და O. ამრი D, აბრი E, ამბრიმ RT. არაბმან—DKLRT. მას—BCDEFIKLQRST. ინდოს CFG, ინდო DIO. კაბუქსა—KLRT. მე—KRT. ძმაყა KLRT.

2. ვარ—BCDEFIOPQS. მონა] + ვარ BCDEFIOPQ, მონაყა L. შენი] + ვარ FS,—L. დღესითგან ABCDEHKMNOPS, დღესით Q. წალმართ RT. აწყა] აწ BC DEFIMPS, აწ KLRT, და აწ O. წალმა... გმარჯუია] ვიდრე სიკვდილამდე აწ Q. გმარჯუია A, გაგმარჯვა BEIS, გაგუმარჯუე C, გამემარჯვა F, გმარჯეთ G, გამმარჯუია KO,—L; გამარჯუე N, გაგუმარჯუია P, გამმარჯუია RT.

3. ბრძანე DF, ბძანებ L, ბძანე M. და + გამმარჯუია L. მას]—DKLQRT, მის I. იამანთ G, იმიანთა K, იამათა T. მეფისა DFILOQRS, მეფის GN. წინაშე] + და DKPRT, წინაშენ O. თუ არა] თუ რომე KL, თუ არ და O, თუ რამე RT. ბრძანე D.

4. შენ D, შენია KLPRT. არს BCEFIQS]—DKLPRT, იყოს O. არქვა A, რქვა GKL, პრქვა O. მან]—DKLRT, მას G, მონა N. ინდომ C, ინდომა DI, ინდო FQS. კაბუქმა D. ვითა—CDEFIQS. ვითა ვინათგან]—B, რადგან KLRT.

5. ლოს GNQ]—R. შენდა] შენთვის Q. მე არა... ეგრე—Q. არ DG. გავჰდი C, გავიხდი I. ~ ეგრე საქმესა L. საქმესაო N.

6. აწ BDE]—L. ბძანეთ A, ბრძანე LOGMQ, მიბრძანეთ BCEFIP, მიბრძანე D. იამანეთს] მაშინ ბრძანა ამბრი არაბმან BCEFIS, იამანსა D,—GQ, იმიანეთსა K, იამანეთსა HL, ბრძანა ამბრი არაბმა (არაბმან P) OP, იამანთა (იამანსა T) მეფისა (მეფესა T) წინაშე RT. და წავედით მუნით იამანსა—RT. მუნით—BEQ. იამანსა] იამანეთს G,—Q.

6-8. წავედით... მივიდა ესე] მიესმა DKL.

8. მივიდა] მიესმა MT, მიესნა R. ესე—RT. ~ იმიანთა (იამანთა LRT) მეფესა ამბავი KLRT. იამანსა D. მეფისა FINOQS, მეფის G. წინაშენ O]—DKLMT. ჯობნა—T.

8-9. წინაშე... არაბისაგან] ამბრი არაბისაგან ინდო კაბუქისა ჯობნა და R. ~ ამბრი არაბისაგან ინდო კაბუქისა ჯობნა KL. ამბრი არაბისაგან—D.

9. მის]—DKLQRT, მისი H. ინდოს CFGPS]—LQR, ინდოსი O, ინდო T. კაბუქისა]—LQR, + და O, + ჯობნა და T. გაიხარა AKLOQR. დიდათ O. ~ დიდდ გაიხარნა (გაიხარნეს L, გაიხარა RT) KLRT, გაუხარდა მეფესა Q.

10. ~ მეფე წინა Q. წინ G]—KLRT. იამანთა—DKLRT. ~ და იამანთა Q. ყოველი CEFIKMS]—OQRT. დიდებული CFIKMQS. სამხრამდი BCDEFOS, სამხრამდინ F, სამხრამდისი G, შუა დღისა IQ, სამხრამდისინ M. სავალსა—AGHKLMNRT.

ლსა. და შეასხეს ქება ორთავე სწორად ამბრის და ინდოსა ჭაბუკსა. მივედით იამანსა, და იყო ყოველსა ქუეყანასა იამანთასა სიხარული დიდი.

- „დაყო მან ინდომან ჭაბუკმან იამანსა შინა კუირა ერთი, და
5 იფიცნეს ძმად. თაყუანი-სცა მან ინდომან ჭაბუკმან იამანთა მეფესა და მოაჯსენა, ვითა: «ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მე არა ნებითა ჩემითა მოვსულვარ აქა. არა უარ-ვიქმ, კაცმან ამან მაჯობა და აქა თქუენსა წინაშე მომიყუანა. თქუენცა მისგან იყვენით მადრიელნი». უბრძანა იამანთა მეფემან: «ღმრთისაგან იქმნა ძლე-
10 ვა შენი, თუარა კაცობრივი ძალი შენ ვერა მოგერეოდლაო». მისცა საბოძუარი დიდი იამანთა მეფემან მას ინდოსა ჭაბუკსა. მერმე მო-

1. და—D. ქება—AGHMN. ორთავე—O. სწორად] + ქება M,—OQ. ~ ორთავე სწორედ ქება T. ამბრის BEHIKLNOQR, აბრის C, ამრის D. და + მას P. ინლო CFIKS, ინლოს GMT] + ჭაბუკსა H, მას ინლოს O. ჭაბუკსა] ქება AGHN, ჭაბუკისა L,—MRS, ორთავე სწორად O, ჭაბუკსა სწორად Q.

2. მევედით O] + ქვეყანასა RT. იამანს G, იმიანსა KJ—L, იამანისასა S, იამანთასა T. იამანსა და] + გამოგებენეს იამანთ მრქალაქენი ქალნი და ვაჟნი. წინა მოთამაშენი თამაშობდიან O, + გამოგებენენ წინა მოქალაქენი ქალი და ვაჟი. წინა მოთამაშენი თამაშობდეს P. ყოველსა—OQ. ~ და იყო იამანისა Q. ~ იანისა ქვეყანასა L, ~ იამანთ ქვეყანათა შინა O. იამანთასა]—DQ, იამანისასა FI, იმიანთასა K.

3. დიდი + და QS.

4. დაყო] და დაყო C, და დაყო FI, დაყო KL. მან—DKLRT. ინლო CFIK QRST, ინლომა D. ჭაბუკმა D. იამანს GOS, იმიანსა K. შინა] შიგან M. კვირა A, კვირე D.

5. დაიფიცნეს D. ძმად + და DOP. თაყუანის სცა FIS. მან—DKLRT. ინლომ C, ინლომა D, ინლო KQRT. ჭაბუკმა D. იამანთ O. იამანთ მეფეს G, იმიანთა მეფეს K.

6. და—D. მოახსენა A. ვითა—DKLQRT. უკუნისამდი PS.

7. მოსულვარ BEP, მოვსრულვარ DFIKLMS, მოვსრულვარ R. აქა] + წინაშე თქვენსა KLRT,—Q. არა უარ-ვიქ ADGHMNP] განა BCEFS, + განა DKP, + გარნა LRT, გარნა I,—Q, არა სადა უარ-ვიქ O. კაცმან] ჭაბუკობამან F, კაცმა H. ჭაბუკმან IQS. ~ ამან (ამა R) კაცმან GRT.

8. და—T. აქა თქუენსა წინაშე—DKLRT. თქვენს GIS. ~ წინაშე თქვენსა BF]—Q. წინაშე] წინა MO. მომიყუანა] + და IQ,—KLT, მამიყუანა P, და R. თქვენც GRT. ამისგან LT]—R.

8-9. იყუენით მადრიელნი A] მადრიელ იყავით DKLR, მადლიერ იყუენით T.

9. მადრიელი BE FPS, მადრიელი და Q. ბრძანა Q. იმიანთა K. მეფესა R. ღმრთისაგან] ღვთისა მერ BFS, ღვთისა (ღვთის R) მიერ CDEIKLOPQRT, ღვთისაგან M. იქნა KMQ.

10. შენი—Q. თვარა A, თვარემ Q, თუარამ RT. ვერ GLOQT. მოგერეოდა BC DEFIOPS, მოგერეოდა და KLRT.

11. საბოძვარი A. დიდი] მრავალი BE, დიდი M,—Q. იმიანთა K, იამანთ O. ~ ინლო ჭაბუკსა იამანთა მეფემან L. მას—DHKLMNQRT. ინლო KOQ. ჭაბუკსა + და O. მერმე] მაშინ BCEFIS,—DKLRT, და MQ. მოახსენა A.

აქსენა ინდომან ჭაბუქმან: «წავალ მე და, როსცა სამსახური იყოს, წინაშე ვდგავარ».

„წავიდა იგი ინდო ჭაბუქი და გაჰყუა თანა ამბრი არაბი, და შეიპირებდეს ერთმანერთისა მოშორებვისათუის და დადევს შუა ფიცი, ვითა: «რომელსაცა გაუჭირდეს, ერთმანერთსა უშუელ [v]დე- 5 თო». ამა სიტყუასა ზედა გაიყარნეს. წავიდა იგი ინდო ჭაბუქი და ჩუენცა წამოვედით* იამანსა. და იყო ყოველი სამეფო იამანთა სიხარულსა შინა დიდსა, და იტყოდეს ყოველნი უკეთესად ამბრის.

„მაშინ დაჯდა იგი არაბთა მეფე და იამანთა მეფე და ყოველი დიდებულნი, და დაისუეს დამართებით ამბრი არაბი, და უბრძანა მან 10

1. ინდო CFIQS, ინდომა DG, ინდომ K. ჭაბუქმა G. მე—Q. და—DH. როსცა BEP, რაცა DKLRT, როსაც H, როდესაცა I, რაც O. იოს| ჭ თქვენსა K, იყო თქვენს (თქვენსა T) RT.

2. წინაშენ O| ჭ თქვენსა Q, ჭ შენსა RT. ვდგავარ| ჭ თქუენსაო BCES, ვარო KLRT, ვარ D, ვდგეარ თქვენსაო (თქვენსა I) FI, ვდგეარ G, ვდგეარო და O, მზავარო Q.

3. იგი—DKLRT. ჭაბუქი—K. გაყუა FKST, მოყუა O. ~ თან გაჰყუა L. თან GO|—KQRT. ამრი D. არაბი ჭ თანა QT. და|—BDEKLT, თანა R.

4. შეიპირებდა D. ერთმანეთის G, ურთიერთისა L. მოშორებვისათუი D, მოშორებისათვის GI, სიშორისათვის O, მოშორებდასა Q. და—BEFGKLMOPQT. შუა—OQ.

5. ვითაც O|—Q. რომელსაცა| ჭ არა D, რომელსაც G, ჭ რამე KL, რომელსამცა O, რომელსცა P. გაუჭირდეს| გუჭირდეს რა BE, გაგუჭირდეს რა C, გვიპირდეს FH, გვიპირდეს რა IS, დაგვიპირდეს KL, გაუჭირდეთ G, გვიპირდესო Q, შეგვიპირდეს R, შეგუჭირდეს T. ერთმანერთს 'AFGINQRST, ერთმანერთის რა E, ერთმანერთისამც O. უშველდეთ A, უშველოთ FLS, უშველიდეთ GIT, უშველოდეთ H, უშველდეთ K, ვართო და O, ეუშველდეთ Q. ~ უშველეთ ერთმანერთსაო R.

6. ამ GO, და ამა I. ამა სიტყუასა ზედა|—DKLRT, ამა სიტყუაზედა P. გაიყარნეს| ჭ და BCDEKRT, გაიყარნენ G, გაიყარნენ და Q. იგი—DKRT. წავიდა... ჭაბუქი—L. ჩვენცა A, ჩუენ DKLRT, ჩვენც GH.

7. წამოვედით| შემოვიქცეთ O, დავრჩით RT. იამანს AGN, იმიანსა K. ყოველსა I|—Q. სამეფოსა I, ქუეყანა Q. იამანთასა I, იმიანთა K, იამანისა Q. სიხარულსა| სიხარულესა KL.

7-8. სიხარულსა შინა დიდსა| სიხარული დიდი I.

8. ~ უკეთესად ყოველნი O. ყოველნი| ყოველთა KLRT. ~ ამბრისა უკეთესობისა Q. ამბრისა HIL, მას ამბრი არაბსა O, ამერისა R, ამბრისა T.

9. იგი—KLRT. არაბთ G. და—M. იამანთ G, იმიანთა K|—M. მეფე—M.

9-10. ყოველნი დიდებულნი (—მისნი RT) CIKLNQRT, ყოველი დიდებულნი O.

10. და დაისვენს A| მათი დაისხნეს BEFS, მათნი დასხნეს CI, მისნი დაისვენს K, მისნი და დაისვენს L, გვერდსა დაისხა Q, დაისხეს MP, დასხეს O. დამართებითი BEH| ჭ და M,—Q. ამბრი არაბი|—BCEFIQS, ჭ ჯდა O. მან—KLQRT.

* D-ში აქედან აკლია ტექსტს.

- არაბთა მეფემან: «შვილო ამბრი, მე დაბერებულვარ, და შენ და შვილი ჩემი ერთსა დღესა შობილხართ, და მე სიკუდილად მიახლებულვარ. და თუით შენცა იცი, თუ ვითა გუძლო მან არაბთა მეფემან და გამოგუასხნა მეფობისა ჩუენისაგან. აწ მოგცემ შვილსა ჩემსა 5 კელთა შენთა და, რაცა გინდა, იგი ოდენ უყავ». დაუჭირა კელი მას ძესა თუისსა და მისცა. ამბრი ზე აღგა და მოაქსენა: «ცხოვნდი, მეფეო, უკუნისამდე! გრძლად საუბარი საწყინო არის და მოქსენება ჩემი ესე ოდენ არის: დღედ სიკუდილამდარს ჩემადმდე არა შევიწყლო თავი ჩემი და სისხლნი ჩემნი მსახურებისათუის შენისა».
- 10 „და მას ქამსა მოკუდა იგი არაბთა მეფე, და დაუმძიმდა ძნე-

1. არაბთ BEGO. ამბრი + არაბო O. დაბერებულვარ CFLMNOQST, დაბერებული ვარ G, დაბერებულ R. და შენ შენ R.

1-2. და შენ და შვილა ჩემი და შვილი ჩემი და შენ F, შენ და შვილი ჩემი K.

2. ~ ჩემი შვილი LRT. ერთს G, ერთ Q. დღეს Q. სიკუდილად სიკვდილა KLRT. მიახლოებულვარ BE, მივახლოებულვარ C, მივახლოებულვარ FQS, მიახლოებულ ვარ I, მივახლოებულ ვარ RT.

3. შენცა შენ FI, შენც GS. თუ—KLRT. ვით N. გეძლო A] გაუძლო BE, გაუძლო GN, გამოგვიძო I, გავვიძო KLT, გავვიძო R. მან—KLRT. არაბთა მეფემან—G.

4. და—BEGN. გამოგვასხნა A] გამოგვახენა FLQS, გამოგვიხენა KT, გამოგვასხა N, გამოგვახენა O, გამოგვიხენა R. მეფობითა BCEFIKOPQS, მეფობით LRT. ჩუენისაგან A] ჩუენითა BCEFIOQS, ჩემისაგან GHMN, ჩუენით KLPT, ჩუენი R. შვილთა ჩემთა K.

4-5. ჩემსა კელთა შენთა] ხელთა შინა შენთა Q.

5. ხელსა შენსა RT. და—G. რაცა] რალა BCEFIKLOPQRST. იგი ოდენ უყავ] ქენ შვილსა ჩემსა ზელა FIQS, უყავ KLRT. ოდეს M. დაუჭირი C, დაიჭირა H. მას]—KLRT, მის P.

6. ძესა თუისსა] თვისა შვილსა Q. თუისსა] + მეფემან BCIOs, + ზელა მეფემან F, + არაბთა მეფემან KLRT, თვისსა მეფემან P. მისცა + ამბრის G. ამბრის BCEIKLMPQRT] + არაბსა FOS. ზე აღგა] + ამბრი BCEFPS, + ამბრი არაბი I, აღგა KLT,—O, აღგა ამბრი Q, აღგა R. მოახსენა A. ცხოვნდი + მეფეო Q.

7. გძლად Q. საუბარი + გრძელი და Q. საწყენი L, საწყენო N. არის] იქნების O. მოხსენება A.

8. ჩემი—Q. ესე ოდენ] ესოდენ GIQ, ესე K, ეს LNRT. დღეთ G. სიკვდილამდის A, სიკვდილად BCEFIQs, სიკვდილამდინ GK, სიკვდილამდე O. ჩემადმდე BFGHIMS, ჩემამდე E]—KLRT, ჩემდა O, ჩემთამდე Q. არ BEGKLQST.

9. სისხლა BFIOQS. ჩემი CFIOQS]—N. მსახურებისათუის] სამსახურებლად B, სამსახურებლად E, + მეფობისა C, დასხურებისათვის F, მსახურობისათვის K, არა დავზოგო ძისა Q. შენისად C, შენისათვის Q.

10. და] + ძისა შენისათუის (ჰ და I) BEFIS, + ძისა თქუენისათუის C,—MQ. ქამსა ჰ შინა Q. იგი—FIKLQRT. არაბთ F. და—HKLRT. დაუმძიმდა ჰ იგი O. ძნელად] დიდად Q.

ლად იამანთა მეფესა, ამისთუის რომე სამეფოსა მისისაგან კიდევ-
 ან იქმნა სიკუდილი მისი. და შემდგომად მცირედთა ღლეთა მოაქსენა
 მას იამანთა მეფესა ამბრი არაბმან: «ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამ-
 დე! პატრონი ჩემი, მეფე არაბთა, მისისა სამეფოსაგან კიდევანად
 მოკულდა. და ესე შვილი მისი დარჩომილ არს, და არა აკლია წინაშე 5
 თქუენსა, მაგრა სულისაცა დაღება ჩემგან შეუძლ[მა]ებელ არს.
 აწე, აქა იყოს პატრონისა ჩემისა არაბთა მეფისა ძე წინაშე თქუე-
 ნსა და მე ოდენ მარტო წავიდე. არიან ლომნი ჰაბუენი არაბნი და
 ძნელი არის მათ ზედა ომი, მაგრა შევიწიო ღმერთი და არა შერჩნ-
 ენ სისხლნი პატრონისა ჩემისანი».

10

„დაიმადლა იამანთა მეფემან ამბრი არაბისაგან ესე სიტყუა
 და ეგრე უბრძანა, ვითა: «ჰაბუკობისა შენისაგან იმედი მაქუს.
 ეგეთი სიტყუა სთქუი, და მე არა მშურან ლაშქარნი ჩემნი ძებნისა-

1. იამათ G, იამანთა K]—R. მისისაგან მისისა GKL, მისგანვე Q, მისსა RT.
 კიდე BCEFIKLOPRST, კიდეგანად M]—Q.

2. იქმნა] + და H, იქნა KP. მისი მის მეფისა C. ~ მისი სიკუდილი M. და—NO.
 მცირეთა BCEM]—Q. მცირედთა] + მ... შინა ღლეთა A, + მათ შინა GM, + მათ
 შინა ღლეთა HN. ღლეთასა GHMN]—Q. მოაქსენა A.

3. მას] მან FIS,—KLQRT. იამანთა K, იამანთ R. აბრი E. არაბმა O. მე-
 ფეო—L. უკუნისამდი P.

4. ~ ჩემი პატრონი G. ჩემი ჩენი Q. ~ არაბთა მეფე FIOQS]—KLRT. მისისა
 თვისისა LORT. სამეფოსა G. კიდიგან BE, გაკიდე განვიდა G, კიდეგანად P, კიდე-
 გან Q.

5. მოკულდა] გარდაცვალა O. შვილი ძე C. დარჩომილარს] დარჩომილა AGH
 MN,—Q. და—OQ. არა + რამე O. აკლია] + რა I, აკლს O. წინაშე O.

6. თქუენსა] შენსა KLRT. მაგრამ FGQ, მაგრამე O. სულისა B, სულისაც H,
 სულისა KLMRT, სულიცა N. დაღება] დაღება H. შეძლებულ არს BCEFOPQS,
 შეუძლებელი არის G. ~ შეუძლებელ არს ჩემგან L.

7. აწ FGIQS. აქვე M, აქ Q. პატრონი KLRT. ჩემი KLRT. არაბთ E]—KL
 QRT. მეფის FKOPS]—QRT. ძე—RT. წინაშე O. თქუენსა A.

8. ოდეს AGHMN]—KLQRT. წავიდე + და Q. და—OR.

9. ძნელი არის ძნელია BCEIKLOPQS, ძნელი არიან F. მათ ზედა მათსა
 ზედა CFIQS, მათი ზედა L, მათზედან O, მათზედ R. ომი მისულა BCEFIKLOP
 QRST. მაგრამ FIMNQS]—G, მაგრამა H. შევიწიო Q. ღმერთი] + ჩემი KL,—R.
 და—R. არ GL. შერჩეს B, შერჩენ CEFKLOPRS, შევარჩინო GIQ.

10. სისხლი GOQ. პატრონის H. ჩემისა QRT.

11. იამანთ O]—KLRT. მეფემ Q. ეს G]—KLRT. სიტყუა—KLRT.

12. ეგრე—BCEFIKLQRST. გაქვს BCEFIQ, მაქუს H, მაქს K, გვაქს O, გუა-
 ქუს P, გაქვსი S.

13. ეგრეთ RT. სიტყა A, სიტყვანი L. სთქვი A, სთქვენი L. არ KO. მშურან G.
 ჩემნი]—BEQ, ჩემი N.

13-1. ~ მამულისა მისისა ძებნისათუის Q.

თუის მამულისა მისისა». დაუმძიმდა არაბთა მეფისა ძესა იმისი
 თქმა, ვითა: «იყოს არაბთა მეფისა ძე; და მე მარტო წავიდეო».
 ლამოდ იამანთა მეფე, თუმცა არა წასულყო არაბთა მეფისა ძე, და
 იგივე ამბრი არაბი წასულიყო მარტო თუით ლაშქრითა იამანურითა.
 5 ესე არა ინება მან არაბთა მეფისა ძემან, და დაასკუნეს წასვლა
 და დაეკაზმნეს.

„არაბთა მეფისა ძე იყო შუენიერი ნაყოფი და ერთობ კარგი
 ჭაბუკი. დაარჩიეს იამანთა მეფისა ლაშქართაგან სამი ათასი კაცი
 და წავიდეს არაბეთს. და ცნა მან სხუამან არაბთა მეფემან, რომ-
 10 ელ ესე მიუჭდეს. შეკრბა იგიცა ურიცხვითა ლაშქრითა და წინა მოე-

1. მისისათვის P. დაუმძიმდა—R. არაბთ O. ~ არაბთა მეფისა ძესა დაუმძიმდა
 KLT. მეფესა G, მეფისა O. ძესა] მზესა BE, ძე დაუმძიმდა R. იმისი] იამანის B,
 ამისი CFIKLPQRST, იამანის E, მისი GHMN,—O.

2. თქმა]—O, თქვა Q. ვითა] თუ აქ KL, + აქა O, რომე (რომ T) აქა RT.
 იყოსო CKOPT. არაბთ O. მეფის FHKOR. ძე] † აქაო F, † აქა I, ძეო KLRT.
 მე] + თუ O,—R. წავიდეო] წავალო MO.

3. იმანთა K, იამანთ OR. მეფეცა KLORT. თუმცა] რომე KLORT, მანცა P.
 არ CFKS. წავსრულიყო BE, წასრულაყო C, წარსულაყო T. მეფისძე O.

3-4. არაბთა მეფისა ძე... წასულაყო—KLRT.

4. იგივე] იგი GPQ. არაბიცა P. წასრულიყო BEP, წარსრულაყო O. მარტო
 თუთ A]—BCEFIQS. ლაშქრით G. იამანითურთ G.

4-5. თუით... ესე არა] არ K, და არა L, არა RT;

5. არ CFS. მან—IKLRT. მეფის OR. და—KLMRT. დასკუნეს EKQR. წასულა
 და A] წ[ა]სულად O, და R.

6. დაეკაზმნეს] გაეკაზმნეს BE, დაეზადნეს F, დააზმნეს G, გაგზავნეს N, დაეკაზ-
 მნენ Q, დეკაზმეს R.

7. არაბთ AHNO. მეფის GKMOR. იყო] † და BE,—KLORT. შუენიერი A,
 მშუენიერი QR. და] იყო O. ერთობ—KLRT.

8. ჭაბუკი † და OQT. დაარჩიეს BCHOP, დარჩიეს EQ, და დარჩიეს IKR,
 და დაარჩიეს L. იმანთა K, იამანთ OR. მეფის R. ლაშქართაგან] ლაშქარნი K, ლაშ-
 ქარი LRT, ლაშქარში Q. კაცი] მკედარი O.

9. და—GHN. წავიდა BCEIQS, წარვიდა F, წავიდნენ O. არაბეთსა HNRT, არა-
 ბეთსაო O. და] აქა ამბრი არაბისაგან არაბთა მეფისძის წინ წაძლოდა და არაბეთს
 დაქერა (დაჭირვა P) და მათი დიდი (დიდნი P) ომი (ომნი P) OP. სცნა OQ. მან
 სხვამან A] რა K,—LRT, მან Q. არაბთ GO.

9-10. რომელ ესე] რომელსა ზედა (ზედან O) BCEFIOPQS,—KLRT, მისვლა M.

10. მოუზდეს BE, მოუზდის G, მისულა მათი KLT, და მიგდომა მათი M, მივიდნენ
 და Q, მისვლა მათი R. შეკრბა Q. იგიცა]—KLRT, მანცა Q. ურიცხვითა A. ურიც-
 ხეთა ლაშქართა K, ურიცხვისა ლაშქრითა O, ურიცხვი ლაშქარი Q. წინ GOP.
 მოეგება] + და BEFIOQS, მოგუეგება და CP. წინა მოეგება] მიეგება წინა და KL
 RT, † და M.

გება, დადგა იგი არაბთა მეფე დიდსა მინდორსა შინა, დასცნეს კარაენი, და ამაზედა ჩუენცა თავსა წავადევით. და გუედინეს იგი ლაშქარნი და ვარჩევდით ომსა, და ზოგმან ვინმე თქუა: «დავესხნეთ ღამით, და რა ღმერთმან გამოგუირჩიოს, იგი იქნასო». ზოგმან ზოგი თქუა და ზოგმან—ზოგი. აღგა იგი გამზრდელი ამბრი არაბისა 5 აბუტარ და ეგრე თქუა: «დადევით თქუენ ერთსა გამორჩეულსა ადგილსა და მე მივიდე, ვიბეზღნე, მოგვუარნე სიმარჯუესა და, რა ღმერთმან გამოარჩიოს, იგი იქნასო». იამა ესე სიტყუა აბუტ[ვ]არისაგან ამბრი არაბსა, და ფიცხლავ გამოვარჩიეთ ადგილი საომარი და დავდეგით.

10

1. იგი—KLMRT. არაბთა მეფე]—M, არაბთ მეფე N. დიდთა მინდორთა G. შინა] + და BCEFIOPRST, ზოგან და KL,—M, ზოგან N. დასცნა F, დასცეს H, და დაეკათ Q.

1-2. კარაენი და] კარაენი BCEFIMS, კარეები Q.

2. ამაზედან MO. ამაზედა ჩუენცა თავსა—KLRT. ჩუენცა A, ჩუენც G. ~ ჩუენცა ზედ Q. თავს CFHINOS]—Q. წავადეკით AHMNOQ, წარმოვადეკით G, წავადევით ზედა KL, დავდეკით ზედა RJ + ზედა T. და—GOR. გუედინეს A, გაგვიდოდეს BOPS, გაგვიდიდოდეს CEFIQ, გავიდინეს N. იგი—KLRT.

3. ლაშქარი N. ომსა + ფიცხელსა O. და—GKLMRT. ზოგმა P, ზოგნი Q. ვინმე—Q, თქვეს L, ანბობდენ Q. დავესხნათ AHMN, დავესხნათ B, დავესხნეთ CF IKPRST, დავესხნათო E, დავესხნეთ G, დავესხნეთო O, დავესხნეთო და ზოგნი Q.

3-4. ~ ღამით დავესხნეთო L.

4. ღამით და] ღამით BEH, ღამითა და F, თავსა და M, ღამით იქმნას და O, ღამით თავსა დასხმას არჩევედ და თქვა აბუტარ: დევით მაგა ადგილსა და მე თვით წავალ და მათ ვიბეზღებ და Q, ღამითო R, ღამითაო T. რაც GHL, არცა O, რაცა Q. ღმერთმან—R. გამოვგირჩიოსო BEOP, გამოარჩიოს LM. იგი იქნასო]—BCEFIOPS, იგი იქმნასო G, და KRT, მოჰქდეს და L, იგი ქენით Q. ზოგმან + და L.

5. თქვა A, თქუის CIOP, თქვეს FLS. და—G. აღგა იგი]—F, და იგი I, აღდგა იგი O, იგი S. გამზრდელი AGHS, გამზრდელმან I. არაბისამან I. იგი... არაბისა—KLRT.

5-8. ზოგმან ზოგი... იგი იქნასო—Q.

6. აბუტარც L. და—FIS. ეგრე—KLRT. თქვა A, თქო F. დადეკით A, დევით G]—KLRT. თქვენა M, თქვენს RT. ერთსა—KLRT. გამორჩეულს R. ადგილსა] ალგასა FIS, ადგილს R.

7. და] მიდით K, მივედით L,—ORT. მივიდე] + და M, მივიდეთ R. ~ მივიდეთ მე R. ვიბეზღნე FI] + და KLMRT, ვიბეზღნენ S. მოგვუარნე A, მოგვუარნეს C, მოგვუარე O, მოგვუარნენ S. სიმარჯუესა A] სიმარჯუესა L, სიმარჯუეს ომი O. რა—O. ღმერთმან—R.

8. გამოვგირჩიოსო BEOP, გამოგუირჩიოს CIS, გამოგირჩიოსო F, განავოს G, გამოარჩიოსო KLRT. იგი იქნასო]—BCEKLOP, ის იქნასო FS, იგი იქმნასო G, იგი იქნასო H, ისი ექნათო I, ეგრე ვთქვათო R, ეგრე ექნათო T. ~ სიტყუა ესე KLRT. აბუტარისგან CHI]—KLQRT.

9. არაბმან AH. ფიცხლადე BCEFIPQS, ფიცხლად H, ფიცხლა O]—KLRT. გამოვარჩიეთ BCEFHKNOPRT, გამოვარჩიენით G, გამოვარჩიე Q. ადგილი] ალაგი RT. ~ საომარი ალაგი RT. და—K.

10. დავდეკით A, დავსდეგით CFKPQS.

12. ამირანდარეჯანიანი

ცხლად და ეგრე თქუა, ვითა: «აბუტარ, შენ, ღმერთო, შენი გიქნია და, რაცა სთქუი, გაგისრულებია, და აწ კულა მე მნახე შენი გაზრდილიო». შეუტივა ცხენი პირველსა მისვლასა ზედა, აიღო კაცი კინენითა ცხენითურთ, დასცა ფიცხლად. შეუტივეთ ყუელამან და შეიქნა ომი. რაზომ სჯობან ჰაბუქსა ყუელასა არაბნი, ეგზომ ფიცხელი ომი იყო, და იქმნა გოცა ცხენისა და კაცისა ურიცხუა. ვის მაშინ, ღმერთო, ამბრი არაბი არა უნახავს, იგი ჰაბუქთა უნახავი არის. გაფიცხდა მისებურად და მას ომსა შიგან კაცი ცხენითურთ აიღის და ქუეყანასა დაჰკრის. იყო ასი ათასი მკედარი. მერმე გამოიწოდა

1. და—FS. ეგრე—KLQRT. თქვა A] რქვა K, ჰქვა L, არქვა RT. ვითა] ამბრი KLRT,—OQ. აბუტარს KLRT. ღმერთო—OQR. შენ K]—OR.

1-2. გიქნია და] გიქნიან BE, გიქნია CFIS, გიქმნია და G, გიქნიაო KR, გიქნიაო და T.

2. რაც HJOR. და რაცა... გაგისრულებია—Q. სთქვი A] + და I, + ღმერთო O. გაგისრულებიაო KLRT. კულა A, კულავ FS] ღლო Q. მე] ჩემი Q. მნახეო K] ნაჰმარი ნახეთო Q. ~ გაზდილი შენო KLMRT]—Q.

3. შეუტივა ABCELMNOP, შეუტია I]—Q. ცხენი] + და BCEFIKLOPST, და QR.. პირველსა] პირველსავე GLOQRT. მისვლასა FL, მისვლასავე K. ზედან AHO, და G]—KLRT. აიღო BE. ~ კინენითა კაცი OP. კაცი—RT. კინენითა—Q.

4. ცხენითურთ] + და BCFGIO PQS, ცხენითურ და E, და პირღრქენითურთ ცხენი R, და პირღრქენით ცხენითურთ T. ფიცხლად] ქვეყანასა ზედა (+ და Q) BC EFIQS, და KL, + და M, ქვეყანასა და მოკლა (+ და T) RT. შეუტივეთ A, შეუტივა BE, შეუტივა CQS, შემოუტიეთ G, და შეუტია I. ყუელამან A, ყულამან E, ყოველმან ლაშქარმან GQ, ყოველმან IKRT, ყოველთა L. და—H. შეიქმნა N, შეიქმნა H.

5. ომი] + დიდი Q,—RT. ჯობან BE, სჯობან G] მართებს RT. ჰაბუქსა] ჰაბუქობასა RT. ჰაბუქსა ყუელასა არაბნი] არაბნი ჰაბუქთა ყოველთა O. ყუელასა... ომი—RT. ეზომ G, ეგზომი O. ფიცხელი K, ფიცხელნია L.

5-6. ომი... იქმნა] და იყო KL.

6. ~ და იყო RT. და—O. იქნა CIQ, შეიქნა FOPS]—RT. ცხენისა და—R. ურიცხვი A, ურიცხვისა M]—BCEFIKLOPQRST. ვის] ვისცა M,—N. ღმერთო—GKLMORT. ~ ღმერთო მაშინ Q.

7. არაბი—L. არ CFGIKLOQST. უნახავს ჰლო G. იგი] + ღმერთო BCEFIS,—KLMRT. ჰაბუქთა] + ღლო KMT, ჰაბუქთა N, ჰაბუქსა (ჰაბუქისა P) ღმერთო OP. უნახავნი OP. უნახავი არის] უნახავიო Q. არისო BCEFIRST, არს G] + ღლო L,—N, არიან OP. გაფიცხლდა K.

8. მისებრად BEOR, მისებურათ FS. და—QR. მას ომსა]—MQ, მას ლომსა O. შიგან]—KLMQRT, შინა O. ცხენითურ E. აიღის] აიხვის O. და—RT.

8-9. კაცი... ქუეყანასა] აიღის ცხენი და კაცი და მიწასა Q.

9. ქვეყანას O. ქუეყანასა დაჰკრის] დაკრის ქვეყანასა და მოკლის RT. დაჰკრის] დაკრის და როცა ხმალი გამოიწოდის კარგმან მუშამ რომ (+ თივას S) ცელი მოუსოს იმის მსგავსად სცელევედის თითოს ხლმის მოქნევით ეგების ათი თორმეტი კაცი მოკლის FS, + და KL, დაკრის O, + და მოკლის Q. იყო] და იყო T. ასი ათასი] ორასი BCEIPQ, სამასი FS, ორასი ათასი KLMORT. მკედარი] + სხვა BCEIOP, + სხვა ამბრისა FS,—R. მერმე] სხვა და Q, მერე RT. გამოიწოდა CLOP.

კრძალი და უფროსნი დაჯოცნა. ამბრი არაბისაგან კიდე სხუათა ყოველთა სჯობდა იგი არაბთა მეფისა ძე. და ველარა დაგუილდგეს და გაგუეპქენეს, და ვითაც მივსწუდიით, ვკოცდით.

„და წავიდა იგი არაბთა მეფე მეოტად გარეს-გარე ხანთა მეფესა თანა თურქეთს, და ჩუენ წავილეთ ყოველი ქალაქი და ციხენი. მივიდა იგი არაბთა მეფე ხანთა მეფესა თანა. დაუმძიმდა ხანთა მეფესა მეოტობა არაბთა მეფისა. ეგონა, ვითა: «ისინი [34] დაუკოცაანო* და აწ ჩემ ზედა მოსრულა ამბრი არაბიო». და არქუა: «ნუ გეშინიანო, მე ვსძებნე სისხლი შენიო». და გასცა ბრძანება

1. კრძალი + არაბთა მეფის ძეჲან FS. და] + კულა KL, + კულავ MRT. უფროსი ABCEFHINOPQS. დაჯოცნა BCEFGINOPQS. ამბრის RT. არაბის L, არაბისგან Q]—RT. სხუათა A]—MQ, სხვა RT. ყოველთა] ყველასა BCFIKLPQS, ყუალას E, ყოველსა R, ყოველს T.

2. იგი—O. იგი არაბთა მეფისაძე] აბუტარ F, იგი არაბთა მეფისძე G, მეფისაძე KLRT, არაბთა ძე S. და—KLRST. ველარ CFOPQRST, ვერლარა GL. დაგუილდგეს და ABGHIMNPS, დაგუილდგეს CE, დაგუილდგეს F, დაუდგნეს KLRT, დაგუილდგნენ OQ. და გაგვექენეს A]—B, გაგვექენეს FIPS, გავექენეს KLT, გაგვექენენ O, გაქენენ Q, გავექენეს R.

3. და ვითაც] ვითაც BE, და ვითაცა CFIO PQS, და ვითა KLT, ვითა R. მივსწუდიით A] მივეწუდიით BCEFIKLOPRST, მივეწუდიით G, მივეწუდიით N, მივეწუდიით Q. ვკოცდით L.

4. და წავიდა] მას დღესა (დღეს S) მოკვდა მათის (მათი S) ლაშქრისაგანი (ლაშქართაგანი S) თორმეტი ათასი და გაიქცა FS,—N, წავიდა O. იგი—KLRT. არაბთ O. მეოტად] მეტად BE. გარეს—HQ. გარ KO]—Q. მეფისა თანა FGIQ, მეფისა წინაშე KLRT, მეფესთანა N, მეფისა თან O.

5. თურქეთსა N]—RT. და—H. ჩვენ A. წაუღეთ FOP, წარვილეთ I, წავილეთ N. ქალაქი] არაბეთი (+ და BCEFIPS) ყოველნი ქალაქნი (ქალაქი P) BCEFIOPS, არაბეთი და ქალაქი Q. ციხე M.

5-6. ქალაქი... მეფესთანა] არაბეთი მეფისა (მეფესა L) წინაშე KL, არაბეთი RT.

6. ხანთ O] თურქეთის RT. მეფისა FGQ. თანა + და BCEFIOPQS. დაუმძიმდა + იგი მეტად O.

7. მეფეს T. მეტობა CR, მეოტება FS,—GHNOQ, მეტობთა P. არაბთა—GHNO. მეფესა A]—GHNO, + მართლ მისელა და შეშინდა Q. ვითა—M. ~ ვითა ეგონა Q. ისინი] იგიინი GNQ, ესენი M. დაუტოცნიო I, დაუტოცნიან MO, დაუტოცნიან ამბრი არაბსაო Q.

7-8. ეგონა ვითა... და არქუა] და უთხრა KLRT.

8. და—H. აწე Q. ჩემზე H, ჩვენზე N, აქა Q. მოსულაო BEQ, მოსულა CFIOS, მოვალს GHMN. აბრი A]—Q. არაბიო—Q. და] მაგრამ კიდე O. რქვა I.

9. გეშინიან GKLMOQRT. მე ვსძებნე სისხლი შენიო—B. ვსძებნენე CFLS, ვძებნენო E, ვძებნენ GRT, ვძებნენ HKMNQ, ვსძებნენ O. სისხლნი EGKLMNPRT, სისხლსა O. შენნიო CEGKLMNPRT, შენსო O. ბრძანება—ABCEFIKLQRST.

* A-ში აქედან იწყება აღდგენილი ტექსტი.

ხანთა მეფემან ყოველსა სამეფოსა მისსა, ვითა: «ვისცა გეწყალვი, აპა, ჟამი შუელისა ჩემისა!» მოვიდა ხანთა ლაშქარი ურიცხუი და —სხუათა სამეფოთაგანცა. წარმოემართა იგი ხანთა მეფე. ვითა ცნეს ხანთა მეფისა მოსვლა, მიეგება ყოველი ლაშქარი არაბეთისა და ჩუენ გაგუილგეს. ესე მით ქმნეს, რომე მეკეთილე იყო იგი არაბთა 5 მეფე მათ ზედა. და ჩუენ დავრჩით მცირედნი ლაშქარნი.

„და ჩავარდა იგი ამბრი არაბი დიდსა შექირვებასა, მაგრა თავსა არა შეიღვა. ესე იყო ჯელი ამბრი არაბისა, რომე, რა მტერმან დამართის, ფიცხლა მიეგების წინა შუილისა დღისა სავალსა. და ვითა მიეახლნეს, იწყეს თურქთა კითხვად, რომე: «მო-თურე-კუ- 10

1. ხანთ OJ—BCEFIKLQRST. მეფემან მბობა KRT, ბძანება L, + ბძანება Q. ყოველსა ყოველთა ბრძანება BE, ბრძანება ყოველთა CFIS, ყოველთა PQ. სამეფოთა მისთა BCEFIQS, სამეფოსა თვისსა LORT, საბრძანებელსა მისსა M. ვით IJ + ვითა N,—QR. ვისაცა BE, კაცი O, ვისცა R. გეწყალი R.

2. ჟამი KLT. შველისა AJ შესულისა CFQS, შველისაო GHMN. ჩემისაო BC EFIKLQRST. მივიდა BE. ხანთა J + მეფისა C, + მეფისა LRT, ხანთ O. ურიცხვი A.

2-3. ჩემისა მოვიდა... იგი ხანთა მეფე ამაზედა (ამაზედან HN) წარმოემართა იგი ხანთა მეფე ურიცხვითა ლაშქრითა და სხვათა სამეფოთაგანისა (სამეფოთაგანცა M) ნიჯადნი იყვნეს (ჰყუეს HMN) GHMN.

3. სხვათა A, სხვათაცა Q. სამეფოთაგანცა J + და BCEFIS,—Q, სამეფოთაგანცა R. წამოემართა AFKL, წამოვიდა Q. იგი—KLT. ხანთ O. მეფე + და LO. სცნეს AGIQR.

3-4. სამეფოთაგანცა... მეფისა მოსვლა J და წამოვიდა არაბეთსა რა სცნეს Q.

4. ხანთ O. მეფის R. მოსვლა F, მოსულა P. მიეგებნეს KL, მოეგება Q. და ჩუენ—KL.

5. გაგუილგეს A, გაგუილგეს BELP, გაგუილგეს C, დაგუილგეს GHMN, გაგუილგეს R. ეს NJ—RT. მით მისთვის G, მითა KLRT. ჰქნეს BE, ჰქნეს CFGHIKLMO PQRS, ჰქნეს N. რლ M. იყო იყვნეს AOP. იგი—CFIQS. არაბთ OJ—Q.

6. მეფე—Q. ზედან OJ + არაბთა მეფე Q. ჩუენ A. მცირედი AGHMN, მცირედი BEI. ლაშქარი GHN J კაცი ლაშქრითა M.

7. იგი—T: აბრი AJ—R. არაბი—R. დიდსა—KLRT. ~ შექირვებასა დიდსა M. შექირვებას HJ + შინა KLT, + შიგან O,—R. მაგრამ FGHINQS J და KLT, განა M,—R.

8. თავისა O. არ BCEQ. ~ არა (არ L) შეიღვა თავსა KLTJ—R. შეიღვა G. იყვის M. ესე იყო ჯელი—R. აბრი A. რომე—KLRT, რლ M, + რა Q. ~ მტერმან რა A, არა მტერმან BE, მტერმან Q.

9. ფიცხლავ FIQS J—GKMNRT, წინ L. მიეგებვის FS. შეიღვის A. ~ შეიღვის დღისა სავალსა წინა (წინ H) მიეგებვის GHN, შეიღვის დღისა სავალსა მიეგებვის მართ წინა M. წინა + ოდეს O. შეიღვის R.

10. და—QRT. ვითა—RT. მიიახლნეს BE, მოეახლნეს GHMN, მიიახლნის K, მიეახლის LJ—RT, მოიახლნენ O. იწყეს KLRT. ~ თურქთა კითხვა დაიწყეს Q. კითხვა O. რომე—KLNQRT, რლ M, არა O. მოთურე მოკვდა L, მოთუკვდა N, მოთურეკვდა O, მოთურაკვდა RT.

და იგი ამბობს არაბი, რომე აღარსად გამოჩნდაო?» ამა სიტყუასა ზედა მინდორსა შიგან გამოჩნდა ცხენოსანი ერთი. ვითა ნახეს, თქუეს: «აჰა, ღმერთო, მოვიდა ამბობი არაბიო». შეიქნა ზმა ლაშქართა შიგან. მივიდა და დაუწყო ომი მისებური, და იამანის მეფესა საო-
 5 მრად აღარა მოაცალა. ფიცხლად გააქცივნა და, ვირე არაბეთს მივი-
 ლოდეს, გზა-გზა მოკლეს შუიღსა ღლესა შიგან სამი ათასი კაცი მათ
 ორთავე პატრონ-ყმათა—ამბობი და აბუტარ. და მიაართუეს ხანთა მე-
 ფესა ამბავი ამბობი არაბის მოკლულისა კაცისა, და დაეცა ზარი მათ
 ლაშქართა. მოვიდეს და, ერთი-ლა ქალაქი დაგურჩომოდა, და მოგუ-

1. იგი—KLRT. აბრი A]—HN. არაბიო BNT. რომ I. აღარსად] არ KL, არა RT. გამოჩნდა HL. ამ O.

1-2. ამა სიტყუასა ზედა]—KLR, მაშინ T.

2. ზედან AM] + მაშინ AKLOPR. მინდორსა შიგან] მინდორსა ზედა BCE, მინდორთა ზედან FS,—GQ, მინდორსა შინა H, მინდორთა შინა I. შიგან] + აქეთგან O, შიგა P. გამოჩნდა] + იგი G,—IQ, გაჩნდა O. ~ ერთი ცხენოსანი Q. ვითა] კაცი Q. თქუეს]—KLRT, მინდორსა შინა Q.

2-3. ~ ამა ღმერთო თქუეს CFIS.

3. ღთოთ BE]—LR. მოვიდა] + მოვიდა C, მოვიდაო N, + იგი O. ~ მოვიდა ღმერთო KMT. აბრი A. არაბი LR. შეიქმნა GNS, შექნა Q. ზმა] კმა GHMNORT, + ღილი Q.

4. შიგან] შინა HO, შინა საუბრად ვითა M. მივიდა და] მოვიდა B, მოვიდა და EHRT. და—KLM, დაიწყო BCEFGHIKLMNQS. მისებრი BEO, თვისებრი R, თვისებური T. და—Q. იამანისა მეფისა BCEIQS, იამანისა მეფისა ლაშქართ (ლაშქრისა O, ლაშქრის P) FOP.

4-5. და იამანის... ფიცხლად გააქცივნა] წინანი გაიქცეს ვიღრე ღილთამდე და შეიქმნა ომი საშინელი (+ და N) აჰყვა (+ თანა HN) ლაშქართა GHN,—KLRT, წინანი გაიქცეს ვიღრე ღილთამდე და შეიქნა ომი საშინელი და გასაკვირვებელი M.

5. აღარ CEFOQS. მოიცალა QS. ფიცხლად—Q. გააქცივნა] გააგივნა B, გაქცივნა მეწინ[ა]ვენი მათნი O,—Q. და—Q. ვირემ FS, ვიღრე GHMNO, ვირამ Q. არაბეთსა O. მივიდოდეს AF, მოვიდოდეს BK, მივიდოდა HN, მოვიდოდნენ M, მივიდეს O.

6. გზა-გზა] გზაზედ BCE,—M, გზასა ზედან O, გზაზე S. მოკლა ABCEFGHIK LNPQRST. შვიღსა A, შვიღს K]—Q. ღლესა—Q. ~ შვიღსა ღლესა მოკლა (მოკლეს O) MO. შიგან—BCEFGHIKLMNQRST. სამი] შვიღი FS. მათ] მით A,—KLRT.

7. ორთა OQ. ორთავე პატრონ-ყმათა—KLRT. პატრონ-ყმათა—M. აბრი A, ამბობი CIQRST, ამბობი არაბმან O, ამბობი P. აბუტარი A, აბუტარმა Q, აბუტარმან RT. და—HOR. მიაართუეს A] + ეს ამბავი O. ხანთ O.

8. ამბავი] ამბობი KL,—OQRT. აბრი A. ამბობი არაბის]—BCEFIKLQS, + და G, ამბობი არაბისა H, ამბობი არაბისაგან M, ამბობი არაბისა და N, ამბობი არაბისა O, ამბობის R, ამბობისა T. კაცისა და] კაცისა FIQS. ზარი—N. მათ—KLRT.

9. ლაშქართა + ზედან O. მოვიდეს] მივიდეს და B, მივიდეს EO,—G, და მოვიდნენ Q. და—GHKLMNRT. ერთი O. დაგურჩომიო BE] + მოვიდეს G, გვეჩნდა დარჩომილი O. და—O. მოგვადგეს A, მოგვიდგეს BE, მოგვადგნეს N, მოგვადგნენ O.

ადგეს ლაშქარნი გარე ეგზომნი, რომე [V] დღისა ერთისა სავალსა არა ეტეოდა. და იყვის ყოველთა დღეთა ომი. ამბრი არაბისა და აბუტარ-ისა არა საკუთრველი იყო ომი, განა ეგრე იყო იგი არაბთა მეფისა ძე, რომე უკეთესობა არა ეგებოდა, უფრო და უფრო გაძლიერდებოდა.

5

„მაშინ მიესმა ამბრი არაბისა ამბავი ინდოსა ჭაბუკსა, ვითა: «მოდგომილ არიან გარე ძმადფიცისა შენისათუის თურქნი და არაბნი და ძნელსა საქმესა შინა არისო». წამოვიდა შუელად ინდო ჭაბუკი ამბრი არაბისათუის.

„დღესა ერთსა ვსხედით ბანთა ზედა და გაღმართ უჭურეტდით ლა- 10
შქართა. შეიქნა ომი ერთსა ადგილსა და ქლივილი. დაიწყო ლაშქარ-მან მისვლა, და ვერა ვცანით, თუ რა იყო. ადგა ზე ამბრი არაბი და

1. ლაშქარი MJ—KLRT. გარე—G. ეგზომნი რომე ეზომნი A, ეგზომი რომე BE, ეგზომნი რომ I, ეზომი რომე (რ'ლ M) HMN, ეზომი იყო ლაშქრი (ლაშქარი T) რომე (რომ T) მგრგვლივ KLT, და ზოგინი რომე O, + რომე P, ეზომი იყო ლაშქარი რომ ერთისა R. ერთისა—BER. ~ ერთისა დღისა T. სავალს TJ—K. არ CIKLOPRST, აღარ GHN.

2. ეტეოდეს M. იყვის A| იყო GRT. ყოველსა დღესა G. აბრი A, და ამბრი N, აბრისა R, ამბრისა T. არაბისა—RT. აბუტარისა + იმათი ომი KLRT.

3. არა| რა KLRT. საკურველი AP, საკურველია CM, [სიკუდილია] E, საკვირ-ველია FGHIKLQRST, სიკუდილია N. არა საკურიველი იყო ომი—B. იყო ომი—CE FGHIOQST. გან BEO. ეგრე ეგე N. იგი—KLORT. არაბთ GHO, არაბი N. მეფის AGHKNO.

4. რომ I, რ'ლ M. უკეთესება B. არ CFIKLORS. და—N. უფრო—GHN. გაძ-რიელდებოდა CP, გაძალიანდებოდა ომი G| + ომი HN, + ომი საშინელი M, განძ-ლიერდა RT.

6. მიესმა| მესამე BE, + ამბავი KR. აბრი AR|—GHMNT. არაბსა O|—GHMN RT. ამბავი—ABCEFGHIKMNOPQRS. ინდოს ACIOPT, ინდო FS. ამბრი... ჭა-ბუკსა| ინდო ჭაბუკსა ამბრი არაბისა R. ჭაბუკსა| + ანბავი ესე M, ჭაბუკისა O, + ამბრი არაბისა T.

7. მოდგომილი არიან BE, მოდგომიან Q. გარე—GHKLMNO. ფიცსა Q. შენი-სათუის A| შენისა BCEFIS, შენისა გარე L, შენსა ამბრი არაბსა Q.

8. და ძნელსა| ძნელსა BEK. საქმეს O. შინა| შიგან M. არსო CFS| + და MO. წარმოვიდა O. შუელად A.

9. აბრი A|—KLQRT. არაბისათუის| არაბისა თანა BEF, არაბს თანა C, არაბსა თანა IS, და Q,—KLRT.

10. ზედან O. გაღმართ AP|—O, გამოღმართ RT. უჭერეტდით A| ვიყურებოდით RT. ლაშქართა A| + შიგან BCEFIS, + და KLRT. ~ ლაშქართა უჭერეტდით O.

11. შეიქმნა LN, და შეიქნა O. და—B. დაიწყო| იწყო G, + და H. ლაშქარბა BE.

11-12. ~ ქლივილი (ქვილილი L, ყივილი RT) და მისულა დაიწყო ლაშქარმან KL RT. ~ (+ და MN) მისვლა ლაშქარმან GHMN.

12. მისვლა—OQ. და—EO. ვერა + და ვერა BE. ეცნათ A, ვსცანით CFIKLM ORS, ვსცნით H. ზე—Q. აბრი A. და—BCEFIS.

ერთსა — აბუტარ და ერთსა დღესა — იგი არაბთა მეფისა ძე

„დღესა ერთსა შეკრიბნა დიდებულნი ხანთა მეფემან და უბრ-
ძანა: «ისი კაცი კაცობრივითა ძალითა არა იჯობინებთან. აწ გუი-
ნდა ღონე გამორჩევისა». ასი კაცი შეჰკაზმეს, და თქუა მეფემან:
«ასი ესე კაცი მალულად დადგეს და სხუათა შეუტეონ და, რა იგი 5
მათ შეებნეს*, იგი ასი კაცი ზედა გარდაესხას და, რა ღმერთმან
გამოარჩიოს, იგი იქნას».

„და მას დღესა იყო გასვლა ინდო ჰაბუტისა. გავიდა და მოე-
გებნეს [35] წინა ლაშქარნი და, რა ნახეს ინდო ჰაბუტი, ფიცხლად
გაიქცნეს. მიუდგა უკან, და გამოუხდეს იგი დამალულნი კაცი. უყ- 10
ივლა ამბარი არაბმან: «ხედავთა, რომელ ღონე უტდია ძმისა ჩემის-

---

1. დღესა—BCEFGHIKLMNOQRST. იგი—KLRT. არაბთ NOJ—LRT. მეფისძე
AFNORJ + ამაზე AOP, + და HN.

2. ~ ერთსა დღესა BCEFGHIKLMNOPRST. შეკრიბა O. დიდებულ OJ—Q.
ხანთ O. მეფემან + თვისნი დიდებულნი Q. უბრძანაJ თქვა LQ.

3. ისინი GHKLMNRT. კაცი—GKLNRT. კაცობრივისა GHMNQRT. არ CFG
ILOSJ + არა T. იჯობინებთან AJ ირჯებთან FS, მოირვეთან G, იჯობნებით H,
იძლევთან I, იჯობნებთან KLM, იჯობნებთან N, იჯობინებნი მათთვის O, იძქვიან Q.
იჯობებთან RT. აწე BEM. გუინდაJ მიდი GHN, მინდა M.

4. გამორჩევისათ GHMNQRT. ასიJ ოტი BCEFGHIKLMNOQRST. შეკაზმეს BE
FGHINRS, შეაკაზმეს TJ—L. მეფემან—K.

4-5. შეჰკაზმეს... ესე კაცი—Q. და თქუა... ესე კაცი—L.

5. ასი ესეJ ესე (ეს R) ოტი BCEFGHIKMNRST, ვითა ესე ოტი G, ესე ასი OP.
მალულადJ ფარულად O. დადგესJ დგეს GHKLMNRT, დადგნენ Q. სხუათა A. და
სხუათა შეუტეონ—G. შეუტეონ BCEHMNO. და—KLORT. რა—R, იგინი LJ—Q.

6. მათJ სხუათა G,—HMNQ. შეებნენ BCEILPST, შეებნან FJ შეუტეონ და G,—
HMN, შეებნენ KOQR. იგინი QJ—HMN. ასიJ ოტი BCEFGHIKLMNRST, ეს ოტი Q.
ზედ FGHN, ზედან O. გარდაესხნეს G, გარდესხას KRT, გარდაესხნენ O, დაეს-
ხნენ Q. და—HMN. რაც OJ + იგი G. ღმერთმან—R.

7. გამოარჩიოს იგი იქნასJ გამოარჩივოს AKLP, გამოარჩიოს O. იგიJ იქი I,—
RT. იქნას G, იქნას N, ქნან Q.

8. და—BCEFGHIMNOQS. ამას G. დღეს NO. ინდოსა BEGILQRT, ინდოს
CFKOPS. ჰაბუტის O.

9. ლაშქარნი დაJ ლაშქარნი BCEFIKLQRST. რა ნახეს... ფიცხლად—KLRT.

10. გაიქცნესJ გაიქცეს და KLRT, გაიქცეს M, გაიქცნენ Q. მიუდგეს FJ და გა-
მოუდგა I, მიჰყვა O, გამოუდგა Q, მისდევდა RT. უკანა CFGHIKLMNPSTJ—R.
და—RT. გამოუხდესJ + უკან BE, გამოუხდის G, გამოვიდეს KLRT, გამოუჩნდა Q;
დამალული Q. კაცი QJ—KLRT. იყვილა KMRT, იყვირა LJ—Q.

11. აბრი AJ—Q. არაბმან—Q. ხედავდა ASJ ხედავთ GHNRT, ხედავთა M, ხე-
დავ Q. რომე BEFGNQS, რომელი L, რა RT. უტდიათ FGHMNO, უტდიათ RT;
ძმისად MRT.

* შეებნეს (ასეა).

ად?! განა აწ ნახეთ ჭაბუკობა მისი». დარჩეული იყო თურე იგი ასი კაცი და, თავმან თქუნმან, ესეთი ომი შეიქნა, რომე ენითა ველარა ითქმის. მის ასისა კაცისაგან სამოცი კაცი მოკლა და ორმოცი ძლიე გარდაეხუენეს. შემოვიდა ინდო ჭაბუკი გამარჯუებული.

5 ქება შეასხა ამბრი არაბმან და ეგრე არქუა: «არა ნახულა ჭაბუკი შენებრი ქუეყანასა ზედა».

„მეორესა დღესა გავიდა ამბრი არაბი. ვითა ხუდებოდა ჭაბუკობასა მისსა, ეგრე იყო. მოკლა სამოცი კაცი და სხუანი გარდაეხუენეს. შემოვიდა შინა მშუდილობით. მესამესა დღესა გამოვიდა 10 იგი არაბთა მეფისა ძე და ესრე იყო, რომე უკეთესობა არა ეგებოდა. და მეოთხესა დღესა აბუტარ გავიდა და კარგად შეება იგიცა.

1. განა| გინა I, გარნა O. აწ| წინა O. ნახეთ—FS, ნახოთ I. მისიო GRT. დარჩეულო + კაცი F. ~ თურე იყო BCEFGHIKLMNQRT. თურე იგი—F.

1-2. იყო... ასი| იგი იყო ოცი S.

2. ასი| ოცი BCEFGHIKLMQRT, ორი N. კაცი და|—F, კაცი GIRST. და—BCEKLQ. თქუნმან A. ასეთი G, აგეთი IQ. შიქნა G, შეიქმნა NO. რომ GI, რლ M. ენით GL.

2-3. ენითა ველარა ითქმის| კაცისა თვალსა არ (არა T) უნახავს RT.

3. ველარა| არა BEQ, არ CFGIS, ვერა HMN, ვერ K, აღარ[ა]დ O. ველარა ითქმის| თქმა არ ეგების L. ითქმის| გაიგონების GHKMN. მის| და მის HMN. ასისა| ოცისა BCEFGHIKLMNQRTST. სამოცი| თორმეტი BCEFGHIKLMNQRTST. კაცი—CEFGHIKLMNQRTST. მოკლა H. ორმოცი| სხვანი BCEFGHIKLMNQRTST, სხვა G.

4. ძლიეს Q. გარდაეხუენეს A, გარდებუენეს BE, გარდაიხუენეს FS, გარდებუენა G, გარდებუენეს I, გარდებუენეს KL, გარდაეხუენეს RT. შემოვიდა + იგი BC EFGHIMNQS. გამარჯებული A|—Q.

5. შეასხეს L. ~ შეასხეს ქება Q. ამბრი A, ამბრიმ RT. არაბმან + და სხვათა L, არაბმა O,—RT. ამბრი... არქუა| დიდი და რქევს Q. ეგრე—R. რქვა BEKL, ჰრქვა O| უთხრა RT.

6. შენებრივი GHRT, შენებრი O, შენებრივი Q. ქუეყანაზედა P| პირსა ყოელისა ქუეყანისასაო Q. ზედაო BCEFGHIMNOS, ზედაო და KLRT.

7. მეორეს O. დღეს O. ~ დღესა მეორესა Q. გავიდა F. ამბრი A. არაბი + ეგრევე მისად ქმნეს და O. ხდებოდა O.

8. მისა R. ეგრეთ MR. იყო + და BCEFGHIMNQRS. სამოცი| ოცი BCEFGH IKLMNQRTST. და—KLRT. სხვანი A| ოცი F, სხვასა R, სხვას გარდა და სხვანი T. გარდაეხუენეს A, გარდებუენეს (+ და T) BET, გარდაიხუენეს CS, გარდაეხუენა და სხვა უმრავლესი ამოსწყვიტა F, გარდებუენეს I, გარდებუენეს და KL, გარდადლოგანერნეს R.

9. შემოვიდა| და მოიქცა R. შინ L, შინათ R. მშუდილობით A| + და KLRT. შესამეს დღეს O, შესამესა ოდენ დღესა R. გამოვიდა| გავიდა BCEFIKOPQS.

9-11. გამოვიდა... მეოთხესა დღესა—GHMN.

10. იგი—FKLORT. მეფისძე AFKOQS. და—O. ასრე F, ეგრე O, ესრეთ R. რომ I| უთითა O. არ BCEFIS, აღარ KLORT.

11. გავიდა—KLRT. ~ გავიდა აბუტარ BCEFIQS. და + იგიცა LO. ~ შება კარგად O. კარგა AMOP. შეიბა ABEMP, შება KQ. იგიცა|—L, + და მეორედ O, + და Q.

„მაშინ მოიგონეს მათ სხუა ღონე: გარეგანთა ლაშქართა დაიყენეს კაცნი საგდებლოსანნი და მას ომსა შინა გარდაყარნეს კაცთა შთა საგდებელნი არაბთა მეფისა ძესა. და ვითა ნახეს ამბარი არაბმან და ინდო ჭაბუქმან, ითხოვეს ცხენი და გავიდეს, და ჩუენცა გუიბრძანეს გასვლა და გავედით. ვნახეთ, რომე დაკაზმული იყო 5 ყოველი კაცი საომრად. შევიბენით და შეიქმნა ომი, რომელ არა ითქმის კაცისა ენისაგან სიდიდე ომისა და სიფიცხე ეგეთი. და შეიპყრეს მით საგდებელითა ძე არაბთა მეფისა. რა დაინახა ინდო ჭაბუქმან, წაეწია მათ კაცთა, რომელთა ჰყვა იგი ძე მეფისა არაბეთისა

1. მაში A. მოვეგონეს H. მათ—KLRT. სხვა A, სხუათა CJ—O. ღონე—O. გარეგანთა—A. ლაშქართა + სხვა ღონე O. დაიყენეს ACO, და აღიყვანნეს BE, და იყვენეს INFS, და იყუნნეს HK, და დააყენნეს LT, დაიყენნეს M, და დაიყენნეს Q, და დაყენნეს R.

2. ~ საგდებლოსანი კაცნი AOP, კაცი (კაცნი FILQ) საგდებლოსანი (საგდებლოსანნი Q) BEFILQS, (+ კაცნი HMN) საგდებლოსანნი (საგდებლოსანნი HN) (+ მერე N) მერემე მეოთხესა ღლესა გავიდა იგი არაბთა მეფისაძე (მეფისძე N) და ესრე იყო რომე (რ'ლ M) უკეთესობა არ (არა HM) ეგებოდა GHMN. და—GHMN. მას|—KLRT, ამას O. ომსა| ოდენ O. შიგან FGHKLMQRST|—O. გარდაყარნეს BE KLRT, გარდაყარეს FGMQS, გარდაყარეს HN, გარდმოყარნეს O. კაცთა—FKLO RST.

3. იმათ ACIP|—BEFKLORST. კაცთა მათ საგდებელნი| იამანთა კაცთა არაბთა მეფისაძესა Q. საგდებელა FGHMN, საგდებლები S| არაბთა მეფისა ძესა R,—T. არაბთა მეფისა ძესა|—A, არაბთ მეფისაძესა O, არაბთა მეფის ძესა K. მეფის ძესა FH. ვითარ GO. ამბარი A.

4. ინდომან BEGKLMNO. ითხოვეს K. ცხენები MO| + შესხდეს Q. ცხენი და| ცხენი EFIKLRT. ~ გავიდეს და BC. გავიდნენ GHMNOQ. ჩვენცა A, ჩვენც G|—O.

4-5. ~ გვიბრძანეს ჩვენცა KLRT.

5. გვიბრძანეს A, გვიბძანე N. გასულა A. ~ გავედით და BCEFIKQST. და—OR. გავედით| + და HMN, გავედი და G. ვნახეთ რომე|—KLRT, ვნახეთ Q. რომ I. დაკაზმულ იყო BEKLQT|—R.

6. ყოველი კაცი| ყველაი ლაშქარი BE, ყოველი ლაშქარი CFGHIMNPQRST, ყოველი KL|—O. საომრად|—M, + ლაშქარნი იგი O. შევებენით KQRT. და + და O. რომე CFS, რომელი HL, რომ I. არ KL. ითქმის| ნახულა BCEFIS.

6-7. და შეიქმნა... სიფიცხე ეგეთი| რომე არა ნახულა ეგეთი ფიცხელი ომი Q.

7. კაცის GL, კაცთა O. ენისაგან... სიფიცხე ეგეთი| თვალისაგან ეგზომი (ეგზომ CFIS) ფიცხელი ომი BCEFIS. სიფიცხლე GKR. ეგეთი—GHMNO.

7-8. ეგეთი... ინდო ჭაბუქმან| და KLRT.

8. მით| მათ BI,—M, ძე იგი არაბთა მეფისა Q. საგდებლითა BCEFGIPS, საგდებლით H, საგდებლითა მათ კაცთა იგი M. ძე არაბთა მეფისა—Q. არაბთ O. მეფისა + და GI. რა|—M, ოდეს O. ინდომან BEGHMNO.

9. წაეწია| მიეწივა BCEFS, წაეწივა HN, მიეწივა I, + ინდო ჭაბუქი KLT,—Q. მათ კაცთა—Q. რომელსა O|—Q. ჰყუა A, ყუა FHST|—Q. იგი|—FIMST, არაბთ მეფის K, არაბთა მეფისა LR. ~ ძე იგი Q. ~ არაბთა მეფისა ძე QT. მეფისა—KLR. არაბეთისა|—BCEFIKLORS, არაბთასა GMNP, არაბთა Q.

შეპყრობილი მით საგდებელითა, აიყუანა იგი კაცი და დაჰკრა ქუე-
ყანასა და მოკლა, და იესნა იგი არაბთა მეფისა ძე.

„გაგრძელდა ომი და ბოლოსა ჟამსა გაიქცა არაბთა და ხანთა
[v] მეფე და სპა მათი. და ვითა მივეწეოდით, ვკოცდით. მიეწია
5 ამბრი არაბი მას ხანთა მეფესა და იცნა, არქუა: «მეფეო, მოგეწი-
ე, ერთხელ შეგიპყარ და გაგიშუი. აწ კულა მოხუედ პატრონისა ჩე-
მისა სიკუდილად. აწ რალა გიგნისი». ჰკრა ჭრმალი და მოკლა იგი
მეფე ხანთა. მიეწია ინდო ჰაბუკი და მან არაბთა მეფე მოკლა. და-
ვყავით მუნ სამი დღე და ავწყუიტეთ ლაშქარი და შემოვიქეცით მშუ-
10 ილობით.

1. შეპყრობილი—KLRT, + იგი ძე მეფისა O. მით მათ B,—GHKLMNORT.
მით... იგი კაცი მიეწივან მათ კაცთა, რომელთა ეპყრათ ხელთა აიყვანა საგდებელ-
თურთ Q. საგდებლითა BCEFIKLPST]—GHMN. აიყვანა A. აიყუანა იგი კაცი და—
KLRT. და—BCEFGHIMNOPS. დაჰკრა დასცა F, დაკრა ST. ~ ქუეყანასა დაკრა
(დაჰკრა NO) HMNO. ქუეყანასა მიწასა Q, + ზედა R.

2. მოკლა + და სხვანი იგი გარდისხეწუნეს და F, + და IKRT, + მესაგდებლე იგი
და Q. დაიხსნა AHS]—O. იგი—KLQRT. არაბთა—Q. მეფისძე AO] + და ვითარ G, +
და KLNRT, მესაგდებლე იგი Q.

3. გაგრძელდა ომი შეიქნა ძლიერი ომი და გაგრძელდა ომისა შემოკივილი F.
და—T. და ბოლოსა ჟამსა]—G, ბოლოსა (ბოლოს O) ჟამსა KOR. გაიქცა + იგი G.
არაბთ A]—KLORT. და ხანთა და ხან A,—BCEFGHIKLMNOQRST.

4. მეფე—R. მეფე და + ყოველი BCEFKLNS. და სპა მათი (+ და HIMT) ყო-
ველი სპა (სპანი R) თურქთა და არაბთა GHIMRT, მათი O, და ყოველნი სპანი
მათნი Q. მათი თურქთა და არაბთა BCELNS, თურქეთისა და არაბისა F. და—O.
ვითარ T. ვითა მივეწეოდით გავეკიდენით მივდევიტ და Q. მივეწეოდით I, მივეწი-
ვინით და O, მივეწეოდით P. ვხოცდით A, ვკოცდით C. მიეწივან BEQ.

5. აბრი A. მას—IKLQRT. ხანთ O. და—RT. იცნა იცნა H,—Q, + და T.
არქუა და რქა FKRS, და თქვა I, და ჰრქა L, რქა Q. მეფეო—Q. მოგეწივან RT.

5-6. ~ ერთხელ მოგეწივე (მოგეწივე FIS) BCEFIS. მოგეწიე... შეგიპყარ ერთხელ
მოხველ მოგეწივე და შეგიპყარ და პატივგეც Q.

6. შეგიპყარ—KLRT. გავიშუი A. აწ—N. კვლავ BEFGIMS. აწ კულა მოხუედ
და წამოსულხარ Q. მოხვედ A, მოხვედ FHILMNS, მოხვედ G. ჩემის H]—G.

7. აწ]—BCEFGHIKLMNRST, და Q. რალა რა M. გიგნისი A] + აწე (აწ CG
HMNS) გელთა ჩემთაგან BCEGHMNS, + აწ ხელითა ჩემითა FI, + გელთა ჩემთა-
გან KLOPRT, + ხელისა ჩემისაგან Q. ჯრა FQST.

7-8. იგი მეფე ხანთა—KLRT.

8. ~ ხანთა მეფე BEIMO. ხანთა—Q. მოეწია AH, მიიწია G, და მიეწია I, და
მიეწივან O, მიეწივან PRT, მოეწივან Q. ინდომან OP. ჰაბუკმან AOP. მან—OQ
~ მოკლა არაბთ (არაბთა Q) მეფე OQ. მეფე—M. მოკლა + და IKLN. დაჰყავით
CL, და ვიყვინით G]—O.

9. მუნ—KLORT. სამი დღე და—O. და ავწყუიტეთ და ავსწყვიდეთ BEHKM,
ავსწყუიტეთ CIOQ, ავწყვიტეთ FS, დაჰწყვიტეთ G, და დაჰწყვიდეთ L, დაჰწყვი-
დეთ N. ლაშქარნი H] ყოველი ლაშქარი KLRT, ლაშქარნი მათნი სამსა დღეს O, +
მათი Q. და—BE. მშვიდობით A] + შეიქეცით E, + არაბეთს O, + და Q.

„შეიქნა დიდი სიხარული, და დაიმკუიდრა ყოველი არაბეთი მან არაბთა მეფისა ძემან. და დაყენა დღენი მრავალნი არაბეთს ინდო ჭაბუქმან, და უძღუნა დიადი ამბარი არაბმან და გაგზავნა ინდო ჭაბუკი. და იამანთა ლაშქართაცა მისცა დიადი და იგინიცა წავიდეს იამანს.

5

„და ესე, რაცა მოგატყენე, დარეჯანისძეო, ყუელაი თუალითა მონახული მომიტყენებია, რომელსა თუით დამხდურ ვარ.

უბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: „ადრე წამოსულხარ არაბეთითაო?“ მოატყენა მან კაცმან: „არის წელიწადი ერთნახევარიო“. უბრძანა: „რა დღეთა კაცი არისო?“ მოატყენა: „მოყმე არისო, ოც- 10 დათხუთმეტისა წლისაო“. უბრძანა: „შენ რომ წამოხუელ, იგი არა-

1. შეიქნა] და KL, შექნა M, შეიქმნა N,—RT. ~ სიხარული დიდი Q. სიხარული + იყო KLRT. და—BERT. დაიმკვიდრა A, დაიმკვიდრნა HN. ყოველი არაბეთი—M, ყოველნი არაბეთნი N.

2. მან—KLRT. არაბთ NO. მეფისძემან AKOQ. და—M. დაყენა A] ყენა BE, დაყენა N. მრავალი FG. ~ მრავალნი დღენი RT. არაბეთსა GHN]—O.

3. ინდომან BEGHMNP, ინდომა O. ჭაბუქმან + არაბეთსა შინა და O. უძღვნა A. დიდი FILRT]—M, + არაბთა მეფემან და O, + ძღვენი Q. ამბი A. არაბმან + ინდო ჭაბუკს T. არაბმან და] არაბმან BEQR, არაბმან დიადი და M. გაგზავნა M, გაგზავნა P]—QR. ინდო—T.

4. ჭაბუკი] ჭაბუქმან O, ჭაბუკსა და წავიდა იგი ჭაბუკი Q, ჭაბუკსა გაგზავნა მშვიდობით R, მშვიდობით T. და—R. იამანთა] იმიანელთა K, იამანელთა LRT. ლაშქართა KLT] ლაშქარიცა გაისტუმრა და მათცა M, ლაშქართა და R. მისცა] აჩუქა Q. დიდი BCEFIST]—Q, დიდი ამბი არაბმან ინდო ჭაბუკს R. იგიცა FQ]—M, იგინიცა T. წარვიდეს MR, წავიდნენ Q.

5. იამანსა BEGHN, იმიანეთსა KL]—MQ, + შინა O, იამანეთსა RT.

6. და—G. ესა P. რაც AG, რომელ KLRT. მოგატყენე A. დატეჯანისძეო M]—Q. ყუელი E, ყველა FG] + ჩემის I,—KLRT, ყოველთა N, ყოველი Q. თვალითა A, თვალით BEG] + ჩემითა EMQ.

7. მონახული] ნახული GHKLMNRT, მინახავსო Q. მომიხსენებია A, მაომხსენებია HT, მომიხსენებთან L]—Q. რომელსა] და G,—Q. თუით A] + მე F, + თანა GHKMNRT,—Q. დამხუდარვარ BCEF, დამხდური ვარ (ვარო I) GHIMN, დამხედარი (დამხედარი L) ვარ KLRT, დამხედარ ვარ S]—Q.

8. ამირან—KLRT. დარეჯანისძემა BE, დარეჯანისძემან MS, დარეჯანისძე Q. ადრე—O. წამოსრულხარ OPR. არაბეთითო BEKM.

9. მოახსენა მან კაცმან A]—RT. არს BCEFIKLPRST. ერთნახევარიო ერთი და ნახევარი BEGHMNO, ერთნახევარი CFIS, და ნახევარი K, და ნახევარი LRT.

9-10. მოატყენა მან... მოყმე არისო] რა დღეთა კაციო და ნუ წამოსვლა შენი რა ხანიაო. მე წამოველ ჯერეთ წელიწადი და ნახევარი იქნებოდა და ისი ჭაბუკი Q.

10. დღეთ GHMN. კაცი T. მოახსენა A]—BEG, მოახსენეს N. არს BCEFIS, არის GLMT, არის ცოტაო O, არსო P. ოცდაათხუთმეტისა A, ოცდათხუთმეტის CFG KLNPT, ოცდათხუთმეტის R.

11. წლისაო] წლისა არის K,—O, წლისა არსო Q, წლისა R. შენ რომ] ოდეს G,—KLRT. რომე BEHP. წამოხველ იგი A]—KLRT. იგი—M.

ბეთს დაადგედო?“ მოაგსენა, ვითა: „არაბეთსაო“. მაშინ მაღლი უბრძანა ამირან დარეჯანისძემან და მე მიბრძანა: „გამოილე შესამოსელი“ და შემოსა კაცი იგი და უბრძანა, ვითა: „ზენაარმან ღმრთისამან და მზემან პატრონისა ჩემისა ბაღდადელისა ამირ მუმლისამან, 5 კარგი ამბავი მითხარ და კარგისა ჭაბუკისა, და ჩემგან ესე მოუვალი არის, რომე თუმცა მე იგი არა ვნახო. აწ წინა წაგუიძელუ და წავიდეთ არაბეთსაო“.

ჩუენ ესე დიდად დაგუიმძიმდა, ცოტა ხანი დაგუეყო შინა. არაბეთი ძნელი და საჭირო გზა იყო. მაშინ უბრძანა კაზმა საჭურვე-
10 ლთა, აბჯართა, თანა* [36] ალება ცხენთა, ტაიქთა მრავალთა, კარავთა ტურფათა და შესამოსელთა, მრავლად წუევა ლაშქრისა ათი ათ-

1. დაგედო HM, დადგაო Q. მოახსენა A]—N. ვითა]—KLRT, მან O. არაბეთსო BCEO, არაბეთს დაადგედო მოახსენა არაბებეთსაო R. მაშინ—RT.

2. დარეჯანისძემან EMS. მე—KRT. გამოილე] გაჰოკარ A, და გამოვართვი BCE IQS, გამოილე FM, და გამოილე GHN, გამოვართვი KRT, გამოვართვი OP.

3. შეემოსე GMNO, შემოსე HLRT. იგიო RT. და—RT. უბრძანა] ბრძანა Q. ვითა—KLQRT. ზენარმან ABFHKOPQRS, ზენარმან I, ზენარმა T. ღმრთისამან ABMO, ღმერთმან FQS]—R.

4. მზემან] თავმან GI. ჩემისამან BERT. ამირბულისა ბაღდადელისამან A, ბაღდადელისამან ამირ მუმლისამან BK, ბაღდადელისა ამირ (ამირი N) მუმლისამა GN, ბაღდადელის ამირმუმლისამან (ამირ მუმლისამან I, ამირ მუმლისამან K) CIK, ამირ მუმლისამან OQ, ამირ მუმლისა ბაღდადელისამან P]—RT.

5. მითხარო Q, მითხრა R. და—Q. კარგის CFHIOST]—Q. ჭაბუკისა GHM NT, ჭაბუკის O]—Q. და] + ნაქმარნი O,—Q. ჩემგან—Q. ესე—Q. მოუვალი] მრევალი A, მოუვლი BFHORT,—Q.

6. არის—Q. რომელ GM, რომ I]—KLOQ. თუცა F]—Q. მე—KLQRT. იგი—Q. ~ იგი მე CFIS. არა ვნახო] და არცა ეგების თუ მე არა ვნახამო Q. ვნახეო CK LT] + არ ეგების F, ვნახოო N, ვნახე R. ~ აწე წაგვიძელ. (წაგვიძეხ M) წინა GH MN. გაგვიძელუ A, წაგვიძელუ BE, წაგვიძეხ C, წარგვიძელუ L, წამიძელ R, წაგვიძელეს S, წამიძელუ T.

7. წავიდა C, წავიდეთო KL. არაბეთსო BEO, არაბეთს R.

8. ჩვენ A. ეს OR. დიდათ AGOR]—Q. დაგუიმძიმდა AQR] + გვენება ვითაც O. დაგეყო C. შინა არაბეთი] არაბეთ შინა G, შინა და არაბეთი KLT.

9. კაზმა P, დაკაზმა Q]—RT. საჭურველთა] საჭურჭელთა და BEQRT, + და CIOS, საჭურჭელთა დარეჯანისძემან და F, საჭურჭელთა GHKL.

10. თანა—RT. ალება] წალებად Q. მრავალთა]—G, + მრავალთ H. ~ მრავალთა ტაიქთა L. კარავთა]—O, და უცხოთა Q.

10-11. ~ ტურფათა კარავთა G.

11. ტურფათა + კარავთა O. ~ და შესამოსელთა ტურფათა Q. და—FNS. შესამოსელთა] + და IKLRT. მრავლად] მრავალთა GQ, მრავალთა და O. წვევა A. ლაშქართა FGIMQS. ~ ლაშქართა წვევა GQ. ათასისა] ათასთა Q.

* A-ში აქ მთავრდება მოგვიანო ხელით შესრულებული აღდგენილი ტექსტი.

ასისა დარჩეულისა, და ეგრე უბრძანა, ვითა: «ვინათგან ესრეთ კარგი ჭაბუკი არის, დღეთა მრავალთა გუინდა მას თანა ყოფა, ამხანაგობა, პატივი, ძლნობა, და სასახელოდ წავიდეთო». გამოეთხოვა მას ბაღდადელსა ამირ მუმლსა, დავეკაზმენით და წავედით: ამირან დარეჯანისძე, აბან ქამანისძე, ალი მოჰამადისძე, ასან ბაღრისძე, 5 ყამარ ყამრელი და ქაოზ ქოსისძე და სხუა ლაშქარი, ათი ათასი კაცი.

და ვლეთ დღისა ერთისა სავალი, და შეგუემთხუივნეს კაცი ვინმე შემოსილნი შავითა. ჩუენ ვკითხეთ მიზეზი შაოსნობისა მათისა და მათ გუითხრეს, ვითა: «იგი ღომთა ღომი უსწორო ჭაბუკი ამ- 10 ბრი არაბი მოკუდაო და მით შავითა არის ყოველი არაბეთი და იამა-

1. დარჩეულთა Q. და—KLRT. ვითა—KLRT. ესრე BCEFIKLPS, ეგრეთ G, ესე O, და ესრე Q, ეგრე RT.

2. არს KL. მათ თანა AGN, მის თანა EFK, მათ თან H, მას თან L. ~ ყოფა. მასთანა Q. ყოფნა FHS] + და M, ყოფაო O. ამხანაგობა R]—O.

3. პატივი—Q. ძლნობა BEP, ძმობა Q. ~ ძლნობა პატივი LM. და—N. სასახელოთ CFIS, კეთილად O, სახელოვნად უნდა Q. წავიდეთო] + გამოეთხოვა მას ბაღდადსა F, წავიდეთ OQ.

4. მას—KLRT. ბაღდადელს NRT, ბაღდადის ხალიფასა O. ამირი N, ამამ RT. მუმლის C, მუმლის EOP, მულსა K, რულსა RT, მუმლს S. დავეკაზმენით R. წავედით] + თვით იგი O, + პატრონი ჩვენ Q.

4-7. ამირან... ათასი კაცი—RT.

5. დარეჯანისძე] დარეჯანიძე მე სავარსიმიძე FS, + მე საორსიმიძე K, + სარვასიმიძე L, დარეჯანიძე M. ქაბანისძე BFIO PQS, ქამანისძე E, ქამანიძე M. მაჰა-დისძე BKN, მოჰამადისძე CFIPS, მაჰადისძე E, მოჰამადისძე G, მაჰამადისძე HLQ, მოჰამადიძე O. ბაღრიძე MN, ბაღარისძე Q.

6. ყამარ—Q. ყამრელი და] ყამარელი B, ყამრელი EMNOP,—Q. ქოს GO, ქოს HN. ~ ქაოზ (ქოს FS, ქავას Q) ქოსისძე (ქოსიძე FQS) და ყამარ ყამრელი (ყამარელი FS) CFQS] ქოსს ქოსიძე და ყამარ ყამრელი და მე სავარსიმიძე I. ქოსიძე A] + მე სავარსიმიძე O, + და მე საარსიმიძე P. სხვა A. სხვანი ლაშქარნი GHMN, სხვა ლაშქარნი O, მე სავარსიმიძე და Q.

7-8. კაცი და] კაცი BEIS, + მე საარსიმიძე C,—F, და O, კაცი სხვა P, ლაშქარი და Q.

8. ვლეთ L. დღესა BE. ერთსა BE. ~ ერთისა დღისა P. ~ სავალი დღისა ერთისა O. და—KRT. შეგვემთხუივნეს A] შემოგვეყარა BE, შემოგუემთხუივნეს CFI OPS, გამოგვემთხუივნეს KL, შემოგვემთხუივნეს Q, შეგვემთხუივნენ R. კაცნ A. კაცი N.

9. ვინმე—LRT. შემოსილი CS, მოსილნი L. ~ შავითა შემოსილნი B, ~ შავითა შემოსილი E, შაოსანნი G. შავით H. ჩვენ A]—KLRT. ვკითხეთ AFGHIKMNOP. QRST. შავოსნობისა CIP, შავიანობისა Q. მათისა—Q.

10. და—BCEKLRT. მათ—Q. ვითა—KLQRT. იგ P. ~ ღომი ღომთა BCEFH IKLMQRST. ჭაბუკი] ფალავანი და უცხო ჭაბუკი Q.

11. არაბი—RT. მოკუდა KLM. მით] მისთვის M, ამისთვის R. შავით BEFHLO PRS. არისო RT. ყოველი G. არაბეთით QT. და—RT. იამანეთი BCEFGILOPS, იამანეთი K]—RT.

ნეთიო“. მაშინ დაუმძიმდა ძნელად ამბარი არაბისა სიკუდილი ამირან დარეჯანისძესა, შემოვიქცით და ბაღდადსვე მოვედით.

აქა დასრულდა კარი ამბარი არაბისა და მის ინდოსა ჭაბუკსა და არაბეთსა შესვლისა. და დაუსრულებელ ყვენს ღმერთმან სუფევადა
5 გამარჯება მეფობისა თქუენისა უკუნისამდე, ამინ!

---

1. ძნელად—Q, ამირანს RT. ამბრის T. არაბის KLNPR. ამირან—RT.

2. დარეჯანისძესა] † და BE, დარეჯანისძესა და M, —RT, დარეჯანისძესა S. და მუნვე BE, † მუნვე CFIPQS. ბაღდადს BCEFIPQS, ბაღდადსა G, ბაღდადსვე HMN. მოვედით შემოვედით G, † და P. ~ მოვედით ბაღდადსა † და K, ~ მოვედით ბაღდადს (ბაღდადსა O) († და T) LORT.

3. და—BEKLMRT. მის]—KLRT, მისი M. ინდოს CS, ინდო FOPRT. ჭაბუკსა R. და—GO.

3-4. და მის ინდოსა... შესვლისა და—Q.

4. არაბეთს BCEFIKLMRST. და—BCEFHIKLNORST. დაუსრულებელსა BE, დასრულებულ P. ყვენს CEFIKOPS, ყოს GQ, ჭყენს N. ღმერთმან—R. სუფევა] ღიდება O,—Q.

5. გამარჯება A. მეფობისა სუფევისა BCEFPS. თქუენისა A] † აწ და O. და გამარჯება... უკუნისამდე თქუენი I, ცხოვრება თქუენი კეთილად Q. უკუნისამდე P. ამინ—Q.

კარი მეშუიდე

მნათობთა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი ჟჷუნისამდე! აღიდნეს ღმერ-
თმან მოყუარენი თქუენნი და არცხუინეს ორგულთა თქუენთა!

ბაღდადელი ამირ მუმლი ნადიმად ჯდა და გუერდსა უსხდეს აბ- 5
რამ ვაზირთა უხუცესი და აჯერ ეჯიბთა უხუცესი. მას ჟამსა შემოი-
არეს მათ სამთა ძეთა ამირ მუმლისათა, მათ შუენიერთა ნაყოფთა
მოწიფულთა, და არა ეს უა ერთსაცა მათგანსა ცოლი. შეხედნეს მათ
კაცთა, რომელნი მას ნადიმსა სხდეს, და თქუეს, ვითა: „არა შვი-

1. ქ. კარი ზ T. მეშუიდე] ზ KL.

2. მნათობთ KLQRT. ანბავი A] + სასმენელად კეთილი და ამო I, — OP, +
კარგი და მსმენელთა კეთილ სამური. ოდეს შვილთა ამირ მუმლისათათვის მოასენა
ქლნი მნ[ა]თობთანი Q, + კარგი და სასმენელად ამო და ყურთა გასა[გონი] S.

3. ისმენდინ AL, ისმინე N. ცხონდინ L. აღიდოს Q, იდიდნეს R. ღმერთმა P.

4. მოყუარენი] მოყვასნი Q. თქვენნი A, თქვენი BEKT. არცხუინეს AMNR,
არცხუინოს BCEFGIKLOPQST. თქვენთა A. ~ თქუენთა ორგულთა G.

5. ამირ მუმლი C, ამირ მული KT. და გვერთსა AGM] გვერდით BE, და გუ-
ერდით CFIKLPRST, გვერთსა H, და გვერთს N, და გვერთ O, და [გვერდთა Q.
უსხდნენ G, ახლდეს O, უსხდენ R. აბრამ — T.

6. ვეზირთ BE, ვეზირთა HIQR, ვაზირთ LP. უხუცესი + აბრამ T. აჯერ] და-
რეჯ G, აჯერედ K, ჟერ NRS. ეჯიბთ BEL, ეჯიბთა R. მას ჟამსა] მაშინ BCEFIQS.
შემოიარნეს BCEFIOS, შემოვლეს R.

7. მათ — BCEFIKLOPQRST. სამთა + ძმთა H. ამირ მუმლისათა C, ამირ
მუმლისათა K, ამირი მუმლისათა N. მათ — KLRT. შუენიერთ A, მშუენიერთა Q.
ნაყოფთა + ახალ R.

8. არა] რა K, არ O. ესეა A, ესეათ FIRS, ვისთა O. ერთსაცა] ერსა Q, არც
ერთსა R, — T. მათგანსა — R. ~ ცოლი არც ერთსა R. შეხედეს RT. მათ] მას I.

9. რომელი Q. მას — LNQ. ნადიმად L] + ზა R. სხნეს G. და] მაშინ R. თქვეს
A. ვითა + ვითა N, — KLQRT. არ CFIOF. შვილებითა BCEOPS, შვილობითა
FIMRT, შვილებით L.

13. ამირანდარეჯანიანი

ნეს, ვითა: „მეფეთ-მეფეო, შვილნი თქუენნი ესეთნი ნაყოფნი არიან, რომელ მათებრნი არავის უნახვან, მოწიფულნი არიან და ერთსაცა მათგანსა ცოლი არა უვის და ესე დიდად სამძიმარი არის სამეფოსა თქუენსა“.

რა ესე მოისმინა ბაღდადელმან ამირ მუმლმან, უბრძანა: „და 5 მიმადლებია თქუენისა ერთგულობისაგან, რომე ყოველი საკმე ჩუენი შეგჭირდების და ესე მეცა ვიცი, რომელ დიდად სამძიმარი არის ამა ჩუენისა სამეფოსათუის და შემჭირდების მეცა, იცის ღმერთმან, განა ვერ მიპოვნინას იქეთისა ამათისა შესატყუისნი ცოლნი. ვიცი,

1. ვითა — KLRT. მეფეთ — BE. შვილნი ძენი O. თქუენნი A] შენი KLRT. ესეთი Q. ნაყოფნი — GHMN.

2. რომე CFQS, რომ GI, რომელნი K] + მგზავს O, + ნაყოფნი RT. მათებრა AHM, მათი O, მათებრივ R. არვის BEK, არვისმე O. უნახავან AH, უნახავს BEKLRT, უნახუან C, უნახავს FISO, უნახავნი G, უნახავან M, უნახავს N, უნახვანან Q. მოწიფებულნი P. არიან N] — RT. მოწიფულნი არიან მოწიფულობა და კბუთობას ეამნი ამათი O, მოწიფულან Q. და — HP. ერთსა BE.

3. მათგანს A] + მათგანს T. ცოლნი F. არ CNO. და — KLORT. ეს AHT. დიდ HRT, დიდათ O. სამძიმარი] სამძიმო Q.

3-4. სამეფოსა თქუენსა A] თქუენთა სამეფოთა შიგან (შინ O) BCEFIOPS, თქუენსა სამეფოსა KRT, სამეფოსა თქუენისა GHL, სამეფოთა თქუენთა შიგან Q.

4. თქუენსა] თქუენისა ერთგულებისაგან M.

5. ეს A. რა ესე... უბრძანა] და თქუენთა მონათათვის უბრძანა ბაღდადელმან ამირ (ამირ T) მუმლმან (მუმლმან L, ბრულმან R, უმმლმან T) KLRT. ბაღდადელმა MNQ. მუმლმა MN] + და Q. ~ უბრძანა ბაღდადელმა[6] [ამირ მუმლმან (მუმლმან P) OP. დამიმადლებიან BE.

6. თქუენისა A, თქუენის CO, თქუენთვის FS, თქუენგან M] — Q. ერთგულებისაგან KN] — MQ. რომელ BE, რომ G, ევე სიტყვა ვითა Q] — RT. ყოველივე O. ~ ჩუენი საკმე O. ჩუენი A.

7. შეგჭირდების AFHLNOPRT, შეგჭირდებით GK, შეგჭირდებათ M. და ესე — KLRT. მეც CHOPQR. რომე COQ, რომ GI. დიდათ OR. სამძიმარი არის სამძიმარის G.

7-8. და ესე მეცა... შემჭირდების მეცა — FS.

8. ამ CIOQ, ამის KLRT. ჩუენისა A, ჩუენის CIP] — KLRT. სამეფოთათვის R. შემჭირდების შემჭირდების G, შეგჭირდების RT. მეცა — BCEIKLOPRT. ღმერთმან — R.

8-1. შემჭირდების მეცა... მექნებთან მაგრამ დიდად მინდა და მათი შესატყვისი ვერსად მიშენია ვიცი. და მინდა Q.

9. განა] მაგრა BCE, მაგრამ FIPS, და KLRT, მაგრამე O. ვერა KMRT. მიპოვნია G. ~ მათისა (მათის R) სიკეთისა KLRT: ამათისა] — BCEFIPS, მათისა GKO. შესატყვისნი A, შესატყუისნი E, შესატყუებულნი KLP, შესატყუისანი R, შესატყუისნი T. ცოლნი] + მათთვის CIOPS, + ამათთვის KL, + ამისნი RT. ვიცი] მათთვის BE.

9-2. ცოლნი ვიცი... არა არიან შესატყუისნი — F.

რომელ მექნებთან ბერძენთა მეფისა ასული, ინდოთა მეფისა ასული და ხაზართა მეფისა ასული, და არა არიან შესატყვისნი შვილთა ჩემთანი“.

- მაშინ მოაქსენეს აბრამ ვაზირთა უხუცესმან და აჯერ ეჯიბთა
5 უხუცესმან: „ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო! ამის საქმისათვის ჩუენი ღონე ამირან დარეჯანისძე არის, გულითა ქველი და გონებითა ბრძენი და მეცნიერი. და მას უვლიან ყოველნი ქუეყანანი და კარგად იცის ამბავნი უცხოთა ქუეყანათანი, და ანუ მან იცოდეს, და ანუ ასმიოდეს, თუ ქუეყანასა ზედა სადა არიან ქალნი შუენიერნი. გუითხრას,
10 ვითა: თუ თხოვნითა მოიყუანებოდენ, მოვიყუანებთ და, თუ შორს ქუეყანას ომით მოსაყუანებნა ი[37]ყვენენ, მაშა მოყუანება მსგეე უნდა“.

1. რომე CINS. მექნებან BCE, მექნებან S. მეფისა მეფეთა I, მეფის PR. ასული I] + და KLN. ინდოთ AFHNOR. ინდოთა მეფისა ასული — BCEIQS.

1-2. ~ ხაზართ (ხაზართა T) მეფის (მეფისა T) ასული და ინდოთ (ინდოთა T) მეფის (მეფისა T) ასული RT.

2. მეფის P. და — R. არა] რა B, არ OP. არიან] რა R. შესატყვისნი A, შესატყვისნი NQ. ჩემთა HN.

4. მოახსენეს A, მოახსენა BCEFGIKLOQRST. აბრამ N. ვაზირთ BCEFLOS, ვეზირთა GHN. აჯერ] არეჯ G, აჯერე K, ჯერ RS. ეჯიბთ BCEFS.

5. უხუცესმა B. ცხოვნი — Q. მეფეთ — BEHQ. მეფეო — Q. ამის] ამ BE, ამა MNQRT. საქმისა Q. ჩუენი A. ღონე + არს FS. ~ ღონე ჩუენი Q.

6. დარეჯანისძე EFMST. არის — FS, არისო K, არისო ვცი RT. ~ არს (არის L) ამირან დარეჯანისძე (დარეჯანისძეთა LQ) ILQ. ქველი + არის MR. ~ ქველი გულითა BCEFIOPQS, კაცი ქველი არის KL. და გონებითა] — BCEFIOPQS, და გულითა KL, და RT. ბრძენი — Q.

7. და მეცნიერა] — GRT, + საქმითა და კელოვნობითა O. მეცნიერი] + მეცნიერო N. და — CFIQS. მას უვლიან] დაუვლიან KL, ამას უვლიან N, მას უვლია Q, უვლიან RT. ყოველნი ქუეყანანი A] ქუეყანანი (ქუეყანა LQ) მრავალნი BCEFIKLOP QRST, ყოველი ქუეყანანი G. კარგათ O] — KLRT.

8. ანბავი AFHIKMNS. უცხო G, უცხოთ მათ O] — Q. ~ ქუეყანათა (ქუეყანანი T) უცხოთა ამბავნი RT. ქუეყანათანი A. და — KLOQRT. ანუ] ნუთუ {BCEIKL QRT, მუნ თუ FS. იცოდეს + ქალნი უცხონი Q. და — KLNRT. ანუ — R. ასმიოდეს FGIOQS.

9. თუ] ვითა M, — N. თუ ქუეყანასა ზედა A] — KQ, ქუეყანა L, ქუეყანისა ანუ ასმიოდეს RT. ქუეყანას O. ზედან O. საღ CFIOPRS] რომელსა შინა L. არის RT. ქალნი] ქალაქნი HN. შუენიერნი A. გუითხრას] გვიოხარ H, გვიოხრა N.

10. ვითა] ანუ KRT, ნუ L, — Q. თხოვნით GKLMOPT. მოიყუანებოდეს AHLNRT, მოიყვანებოდნენ G, იყოს მოყუანა M, მოიყვანების Q. მოიყუანეთ AHN, მოიყვანეთ G, მოიყვანათ LMQRT. და — Q. შორსა M, შორის T. ქუეყანას A, ქუეყანასა BCEFGHIKMPS, ქუეყანასა L] + იყოს O, — Q, ქუეყანასა არის RT.

11. ომითა BEMQRT, და ომითა K, და ომით L, მით O. მოსაყუანებნი] მოსაყვანელნი BCEFIS, მოსაყვანია G, მოიყვანებიან KLRT, იყოს მოსაყუანებო M, მოსაყვანებელნი O, მოსაყვანელთა Q. იყვენენ მაშა მოყუანება] იყვანება მაშ AH, მაშა მოყვანება BKLR, მაშ G, მაშ მასვე მართებს მოყუანა M, იყო ნება მაშა N, მოყვანებენ O, — QT. მასვე] მანვე G, — MQ.

12. უნდა — MQ.

მაშინ ბრძანა მან ბაღდადეღამან ამირ მუმლმან: „წავიდეთ სახლსა მის ამირან დარეჯანისძისასა და მუნ ვიურვოთ საქმე ესე“. მაშინ უბრძანა სამთა ძეთა მისთა, აბრამს და აჯერს. წარმოემართნეს ჩუენ კერძ.

მას ჟამსა ამირან დარეჯანისძე ნადიმად ჯდა და ყმანი მის- 5
ნი გუერდით უსხედით. მაშინ შემოვიდა კაცი და ეგრე მოაქსენა, ვითა: „ბაღდადეღი ამირ მუმლი, სამნი ძენი მისნი, აბრამ ვაზირ-
თა უხუცესი და აჯერ ეჯიბთა უხუცესი მოვლენო“. გაუკუირდა ესე
ამირან დარეჯანისძესა და ეგრე თქუა: „ნეტარ რად მოვლენო. ნუთუ
დაუმართებია მტერსა და ესე არის მიზეზი მათისა მოსვლისაო?“ ფი- 10

1. მაშინ] მაშინც მას ეკითხების Q. მან — IKLMORT. ბაღდადეღა EKLOQ]—
I, + ბაღდეღა R, ბაღდადეღა ბაღდადეღმან T. ამირი N. მუმლმან BE, მუმლიმან
C, მულმან K, მუმლმა LQ, მუმლიმ O.

2. სახლსა — RT. მის] მას FQ, მისსა HN, — KLRT. დარეჯანისძისა A, დარე-
ჯანისძისასა FMQST, დარეჯანისძისასაო O. ვიურვოთ E, ვიურვოთ R, ვიურვოთ T.
~ ესე საქმე KLOPRT.

3. მაშინ — O. მისთა] + და BCEFIPS, თვისთა და L. აბრამს F, აბრამ HLN,
აბრამს O] ვაზირს Q. და აჯერს] + და BCEFIMPQS, დარეჯს G, და აჯერს და
K, და ჯერას და L, და ჯერს (+ და R) NR, აჯერს და O. აჯერს + და T. წამოე-
მართნეს AGHKN, გამოემართნენ O.

4. ჩვენკერძ A, ჩვენკერძო M.

4-5. ჩუენკერძ მას ჟამსა] (+ ვითა OP) ისმენდი (ისმენდინ L) (+ მეფეთ CFIKL
OPQRST) მეფეთ ცხონდი (ცხონდით F, ცხონდინ L) უკუნისამდე BCEFIKLOPQ
RST.

5. დარეჯანისძე AMS.

6. გვერდით A] გვერთსა M, გვერთ O, გვერდ R. უსხედით] უსხდეს BEI,
უსხდენ L, უსხდით O, უსხდით და P, ვუსხედით Q, ვახლდით R. მაშინ — Q. შე-
მოვიდა] მოვიდა I. შემოვიდა კაცი] კაცი ვინმე მოვიდა Q. [კაცი] მონა მეფისა O.
ეგრე — KLQRT. მოახსენა A] გვითხრა Q.

7. ვითა — KLRT. ამირი O. მუმლა] + და BELQ, მუმლი C, მული K, მუმ-
ლო P. მისნი + და CFIPS. ევზირთა AGHKN, ევზირთ BE, ვაზირთ CFILO,
ვაზირი S.

7-8. აბრამ ვაზირთა... ეჯიბთა უხუცესი] და ევზირნი მისნი სახლად შენდა Q.

8. და აჯერ] და არეჯ G, და აჯერე K, და ჯერ RS. ეჯიბთ BCEFILS. მოვლენ
NR, აწ მოვედო O. გაუკვირდა A.

8-9. ესე ამირან A] ამირან BKLMN, ამირანს RT.

9. დარეჯანისძესა EM, დარეჯანისძე G. ევრეთ R. თქვა A. ნეტა AHN. რათ O.
მოველენო E, მოვლენ O.

10. დაუმართებიათ BQRT, დაუმართებიაო E. მტერსა] მტერთა ჩვენად (ჩუენდა
P) BCEFIKLPRST, მტერთა ჩვენთაო Q. ~ მიზეზი ეს არისო M. არს BLRT.
მათის HN. მოსულისა P. ~ მოსულისა (მოსლვისა I) მათისაო (მისისაო FIQS, მისი-
სა KRT, მათისა L) BCEFIKLQRST. ფიცხლად]—KLRT, მას ჟამსა O, ფიცხლად Q.

ცხლად გაეგება წინა, თაყუანი-სცა და მოაჯსენა: „ცხოვნი, ამირ-
 თა ამირო! მადლისა გარდაცა გამს ჩემგან თქუენისა აქა ბრძანე-
 ბისა და მოსვლისათუის, მაგრა ვინათგან სახელიცა ეგეთი არის—მა-
 ლალი თავსა დაიმდაბლებს, ესე მისთუის გიკადრებიათო“. ამაზედან
 5 ამირ მუმლმან ეგრე უბრძანა, ვითა: „შენსა ასრე მოვალ, ვითამცა
 მამისა ჩემისასაო“. და შევიდა შინა. მოაჯსენა ამირან დარეჯანის-
 ძემან: „ვინათგან დაგიმდაბლებია თავი და მოსრულხარ მონისა
 კარავსა, გამს ესე, რომელ ნადიმი გარდაიჯადოთო. და თავმან მე-
 ფობისა თქუენისამან, ერთი ტურფა ასეთი რამ გიძლუნა, რომე კაცი-
 10 სათუალისაგან ეგეთი არა ნახულ იყოსო“. დაიმადლა ამირ მუმლმან

1. წინა თაყუანისცა — Q. თაყუანისცა FS] — LRT. მოახსენა A.

1-2. ამირთა ამირო] ამირანთ ამირაო BE, ამირთა ამირაო L, ამირათა ამირაო P, ამირთ ამირო RT.

2. მადლის ABEGN. ჰვამს O, ხამს Q. ჩემგან + და თაყუანისცა RT. თქვე-
 ნისა A, თქვენი Q. აქ ABEGINO. ბრძანებისა და — BE. ბძანებისა A] მობძანებისა
 FIPS, მობძანებისათუის LRT, მობძანებისაო Q.

2-4. ბრძანებისა და... გიკადრებიათო] აქ მობძანებისა ვერევი აგებდა მსახუ-
 რებისა მგზავსისა მაგრამ სახელი დიდა თავის დამდაბლებისა დაიმადლა O.

3. და — RT. მოსვლისათუი H] მოსვლისათუის I, მოსვლისა L, ყოფისათუის ვერ
 ვარგებ P, ვერ ვარგებ Q, ვერა ვარგებ RT. მაგრამ NQRT. მაგრა ვინათგან სახელო-
 ცა ეგეთი] ვერა ვარგებთ მაგრა სახელი ეს BE, ვერა ვარგებ მაგრა (მაგრამ FS) სა-
 ხელი ესე CFIS, მაგრამ სახელოც ეგეთი G, ვერა ვარგებ მაგრა სახელი აგეთია KL.
 ვინათგან] ვინა N, — PQRT. სახელოც HMN, სახელი PQRT. ეგეთი] ეს Q, აგე-
 თია P, აგეთი RT. არს I] — KLP. მალაღა] დიდა KL, დიდა და P, — RT.

4. თავს GI. ეს AGHO. დაიმდაბლებსო G. მისთვის A. ესე მისთვის... ამაზედან]
 დაიმადლა BCEFIKLPQRST.

5. ამირი N] — Q. მუმლიმან BE, მუმლიმან C, მულმან K, მუმლმა LRT] — Q.
 ეგრე] და BCEFIKLOPQRST. ვითა — KLOQRT. ასრე] — BE, ასე FGILOQRT,
 არესა H. ვითამც HN, ვითა KLMRT] როგორცა Q.

6. ჩემისასო და შევიდა] ჩემისასა შეჯდა B, ჩემისასა შევიდა CEFIKLOPQRST.
 და — M. შინა + და BCEFIKLOPQRST. მოახსენა A. დარეჯანიძემან FMS.

7. ვინათგან + დაგიმართებია და F. დაგიმდაბლებიათ AGHLMNOP, დაგიმადლე-
 ბია E, დაიმდაბლეთ K, დაგიმართებია S. თავი — G. მოსულხართ AGHMN, მო-
 სრულხარ FILR, მოსულხარ Q. მონისა + შენისა Q.

8. კარავსა] სახლსა F, კარსა O. ჰვამს L. ესე — RT. რომე CFGIRST, რომ I]
 ვინათგან Q. გარდვიჯადოთ BG, გარდაიჯადოთ CFPS, გარდვიჯადოთ EKL, გარდა-
 ვიჯადოთ IQRT, გარდიჯადოთ O. და — GKLQRT. თავმან + შენმან და მუმლმან M.
 მეფობის BO] — Q.

9. თქვენისამან A] შენისამან KMT, თქვენმან Q. ტურფა — KLQRT. ასეთი]
 აგეთი LQ, ესეთი M. რამ] — BCEFIKLPQRST, რა O. გიძლუნა A. რომ CI, რომელ
 LMOP. კაცის O.

10. თვალისაგან A] თვალთაგან L, თვალით Q. ეგეთი] უკეთესი Q, — RT. არ
 FORS. იყოს BCEFIKLPQRST. დაუმადლა A. ამირი N, ამირმა R. მუმლმა ABE
 GIL, მულმან K, მუმლიმან O] — R.

და დავიდევით ნადიმი, რომე, თავმან თქვენმან, ნადიმად კმა იყო.

და გაისუენა ამირან დარეჯანისძემან. და შემდგომად ნადიმი-
სა გაყრისა უძლუნა დიადი, რომლისა არა ეგების მოთულა. რაცა
სტავრა არის, ყუელასაგან ოც-ოცი უძლუნა, და რაცა ფერი ცხენი
არის, ყუელასაგან ას-ასი, და თუალ-მარგალიტი—ურიცხუი. და შემ- 5
დგომად ამისსა წავიდა თუით ამირან დარეჯანისძე და მოიხუნა მო-
თხენი თუალითა და მარგალიტითა შეკაზმულნი, და კლიტენი იყენეს
ზედა ოქროსანი. [v] გაახუნა და ამოიხუნა გუირგუინი და უძლუნა
იგიცა. ამას გუირგუინსა ზედა რომელ სხდეს თუალნი, მას არა ვა-
ქსენებ. ამას გარეთად სამნი თუალნი იყენეს მას გუირგუინსა ზედა: 10

1. და — BCEFKRST. დავიდეთ I. ნადიმი † ასეთი G. რომელ BEP, რომ GI.
თქვენმან A. ~ კმა იყო ნადიმად BE.

1-2. და დავიდევით... დარეჯანისძემან — O.

2. და — K. გასუენა A, განისუენა BCEFGIQ, განუსუენა KLRT, განისუენა და
განისუენა S. ამრან I, ამირ PR. დარეჯანისძემან EMS, მუმლმან P, მუმლმა R. და
შემდგომად — BCEFIQS, + მას O, შემდგომად R. ნადიმის RT.

3. გაყრასა BCEFIOPS] + ზედან O, გაყრასა ზედა Q. უძლუნა A] + ძლენი
Q. დიადი დიად BEKLPR, დიდი FIQS. არ G. მოთულა A. ~ მოთულა (მო-
თულა FIKLOPQST, მოთულასა E) არა (არ FILOST) ეგების BCEFIKLOPQRST.
რაცა] რათა E, რაც HR, + ფერი O.

4. არის + და უცხონი ქსოვილნი სხვანი O. ყუელასაგან A, ყოვლისაგან IORST.
ოც-ოცი] ასასი CFS, ოცი N. უძლუნა A. და — KRT. რაც GINOR. ცხენი — B.

5. ყოვლისაგან RT. ას-ასი] + უძლუნა C, ასი GN, + ტაიკი O. და — KLRT.
თუალ-მარგალიტი A, თუალმარგალიტი C. ურიცხვი A. ~ და ურიცხვი R. და — O.

5-6. და შემდგომად ამისსა] მაშინ BEFIQS, უძლუნა მაშინ C.

6. ამისა LO, მისსა R. წარვდა M] — Q. თვით A] — Q. ამირან — Q. დარე-
ჯანისძე — BEIQS, სალაროშა C, სალაროშა F, დარეჯანისძე M. და — QR. მოი-
ხენა A, მოიხუნეს BE. მოთხენი — BCEFGIOS, მეოთხენი H, ამირან Q.

7. თვალთა და მარგალიტთა O. თვალთა A, თვლითა R. მარგალიტთა C. შე-
კაზმულნი] შეკაზმული გვირგვინი აიხენა და მოიხენა C, შეკაზმული IMQR, შექე-
ლილი O, შეკაზმულნი P. და — M. იყუნეს A] ყოველსა G, + და HN, ესხნეს Q.

8. ზედა] — Q, ოქროსანი CFO, + და G, — M, ოქროსანი კოლოფნი და P. ოქროსანი
— AHMNQ. გაახენა A] აიხენა FIQS, გახენა GHR, გახენა იგი კოლოფნი O. ამო-
იხენა A. ~ მოიხენა და გაახენა M. და] მაშვიან O. ამოიხუნა] მოიხენა FGHINS,
ამოახენა O, მოართო Q. გვირგვინი IL. და] ამოიღო M. უძლუნა A. გაახუნა და...
გუირგუინი — C.

9. იგიცა] + და I, იგინიცა KL, + ამირ მუმლს Q. მას HL, ამა Q, და ამა RT.
გვირგვინსა A, გვირგვინს QS. ზედან O] — Q. რომე CFMS, რომელსა H, რაც Q]
— I. ისხდეს BE. ~ თვალნი ესხნეს Q. თვალნი A. მას — KLQRT. არ GL, აღარ Q.
ვასხენებ A] + სხვა BCEFIS, + და სხვა P.

10. ამას გარეთად] — KQRT, ამას გარეთა N, ამას გარდა O. თვალნი A. იყენეს
AHR, ისხდეს L. მას] ამ B, ამას CEFQPS, ამა I, იმა K. ~ გვირგვინსა მას ზე-
და L. თუალნი... გუირგვინსა ზედა — RT. ზედან O.

ერთი თეთრი, ერთი მწუანე და ერთი წითელი. და მათ სამთა თულ-
თაგან რომელიცა უკუნსა ღამესა დასდვი, ესრე ნათობდის, რომე წიგ-
ნი დაიწერებოდის და კელთ-საქმარი იქმნებოდის. და ვინცა ნახა,
გაპკვირდა ყოველი ქუეყანა მას ეგეთსა ტურფასა ზედა. და უძღუნა
5 მრავლად აურაცხელი შვილთაცა და ღიდებულთაცა ამირ მუმლი-
სათა ძღუენი ურიცხუი.

დაიმაღლა ამირ მუმლმან და ეგრე უბრძანა, ვითა: „ამირან
დარეჯანისძეო, კმაა, მაჯობე კაცობითა! განა სახლსა შენსა მიზე-
ზი მოსვლისა ჩემისა ესე იყო—შენ ვითამცა ძმა ხარ ჩემი. და მეო-

1. თეთრი + და N. ერთი მწუანე A] და მეორე მწუანე C. ერთი წითელი] მესამე
წითელი C. მათ] მას O. სამთა — KLRT. თვალთაგან A.

2. რომელმცა BEKLOPT, რომელც C. უკუნს CO, უკუნ FIRS. ღამესა] — N,
საღმესა R. დადვის H, დასდვიან IQ, დასდვით N. ესრეთ BCEFGNS, ესრედ Q,
ესე R. ნათობდეს C, მნათობდეს FS, ნათობდა GI, ნათობდიან Q. წიგნიცა O.

2-3. წიგნი... იქმნებოდის] მხატვარი ხატსა (ხატვას F, ხატს S) დახატევდა (და-
ხატევდის FS) CFS.

3. დაიწერებოდა BEQRT, დაწერი[...] O. კელთა KN. საქმარი] ნაქმარიცა O.
ნაქმარი P. და კელთ საქმარი იქმნებოდის] — BE, და მხატვარი (მხატვარნი Q)
ხატს (ხატსა Q) დახატევდის (დახატევდიან Q) რა ის იქ იყვას სანთელნი (+ სრულ
I) აღარას (აღარ Q) ანათებდნან და დაქრებოდიან IQ. იქნებოდის KMPR] გაკუ-
დის O. და — IO. ვინცა — KLRT. ნახის IQ] — KLT.

4. გაპკვირდა A, გაუკვირდის BE, გაუკვირდა CFHNS, გაუკვირდისთ I, გა-
კვირდენ O, გაპკვირდიან Q, გკვირდა R, გაკვირდა T. ყოველი + ღიდებულო და
L. ქუეყანა A. ყოველი... ტურფასა ზედა — BCEFIQS. მას] მის K. ზედან O.
უძღუნა A.

5. მრავლად] — BCEFIKLMQRST, მრავალი და G. აურაცხელი] — KLMRT,
აურაცხელი P, აღურაცხელი ძღუენი Q. შვილთაცა] + მისთა BES, + სამთავ I.
ღიდებულთაცა] + ღიდებულთაცა G, ღიდებულთა KLQRT, ღიდებულთა მრავალი
და აურაცხელი M, ღიდებულთა ყოველთა O. ამირი N] — O. მუმლსაცა BE, მუ-
ლისათა K] — O.

5-6. ~ ძღუენი ამირ მუმლისათა M. შვილთაცა... ურიცხუი — CF.

6. ძღუენი] უძღუნა BEIS. ძღუენი ურიცხვი A] და G, — OPQ.

6-7. ურიცხუი... მუმლმან — M.

7. ამირი N, ამირი O] — Q. მუმლმა AHN, მუმლმან K, მუმლიმ O, უმლმან R]
— Q. ეგრეთ C] — KLRT. უბძანა A. ვითა — CKLORT. ამირან — O.

8. დარეჯანისძეო E, დარეჯანისძეო FMST] — O. კმა] კმა არის BCEFIS, კმა
KQRT. მჯობო KLORT. კაცობითაო BE, კაცთაო KLT, ყოველთ კაბუქთ[ა]ო O] —
Q. კაცობითა განა] კაცთაგან R. გარნა L, სახლისა K, სახლთა O. მიზეზი — RT.

8-9. ~ მოსვლისა მიზეზი Q. ~ მოსვლისა ჩემისა მიზეზი C, ~ მოსვლისა მი-
ზეზი ჩემისა FS.

9. მოსვლის O, მოსრულისა R. ჩემისა — OQ. ეს OPQT. იყოო C. ვითამც K,
ვითარცა O] — Q. ჩემიო C. მეორე] მერმე CFIQS.

რე ესე არის, რომელ, ხედავ ამა შვილთა ჩემთა,—მე არა შვილობითა ჩემითა ვაქებ, განა კაცისა თუალისაგან ნაყოფნი ამათებრნი არა ნახულან,—და მე ესე მინდა, რომელ მათისა სიკეთისა შესაბამი ცოლები შევერთო. ესე არის აჯა ჩემი შენ თანა, და მერმე, რომელ მიძღუენ ძღუენი დიდი და საკუირველი, მე მისთუის მადლსა არა გარდავიგდი, მით რომე, თუ ჯელმწიფე ვიყო, გარდავიგადო შენ თანაო“.

თაყუანი-სცა ამირან დარეჯანისძემან და მოაჯსენა: „ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! პირველ შვილთა შენთა ცოლისა შერთვა გითქუამს, და პასუხი ესე იცოდე, რომე ყოველი ქუეყანა მომივლია 10 და მათისა სიკეთისა შესატყუისნი ქალნი არცა მე მინახვან. ვიცო,

1. ეს BCEIKNOP] — Q. არს LT] — QR. რომე CFS, რომ I] — KLQRT. ხედავთ BCEFIOPS] — R. ამა — KLRT. შვილთა ჩემთა — R. მე — KLQRT. არა — R. შვილობით BCEFIOPS, ძეობით Q] — R.

2. ჩემით H] — BCEFIKLOPQRST. ვაქებ — NR. გარნა C] — QR. კაცისა — R. თუალისაგან A, თვალთაგან L] — QR. ნაყოფი BENQ] — R. ამათებრი BEI] — R.

2-3. ~ არა ამათებრნი Q.

3. არ BEKL] — R. ნახულან — R. და — R. მე ესე] მეს O, — R. ~ მინდა ესე. KLT. მინდა — R. რომე CFGQS, რომ I] — R. სიკეთის FS. შესაბამი შესაფერნი CFQ, შესატყვისნი O, — RT.

4. ცოლნი AGHNQ, ცოლი KLRT. შვიერთო N, შვიერთოთ Q. ეს CI. არს KLMNRT. და — GR. რომ I, რომე QS] — CF.

5. მიძღვენ A. ძღუენი A] ძღუენი O. დიადი OP. საკირველი A, საკურველი P. მე — KLRT. მისთვის A, ამისთვის CKLRT, იმისთვის M. მადლს GKL. არ. CFGIKLS, არას O.

6. გარდვიგდი BCEKLOT. მით — KLRT. რომელ BEM] — KLRT. ვიყო] ვარუნდა რომე C, + ნაცვალი KLRT. გარდვიხადო CKL, გარდავიხდიო FS. შენთანო O] — QRT.

8. თაყუანისცა FS. დარეჯანისძემან] — F, დარეჯანისძემან M, დარეჯანისძემ Q. მოახსენა A.

9. უკუნისამდე P. შენთა] თქვენთა G, შენთათვის O. ცოლის G. გითქვამს A] გიბძანებია F, გითქვამთ G.

10. და — KLMRT. ეს NT. იცოდე BCEKLOP] მიკადრებია M. რომე — GKLQRT. ქუეყანა A. მომივლია] მომიარებია BEK, მომიბარებია L, მამიბარებია OP, მამივლია RT.

11. და — ORT. მათი BCEFIKLQRST, მათის H, მათნი O. სიკეთისა — BCEFIKLOQRS. სიკეთისა შესატყუისნი] შესატყუისნი და სიკეთისა P, ~ შესატყვისი და სიკეთისა T. შესატყვისნი A. შესატყვისი ქალი FHNQ, შესატყვისი ქალნი IMS, შესატყვისი (შესატყვისნი O) და სიკეთისა ქალნი KLOR. არცა მე] მე არა Q. არც GR, არა O, არსად P. მინახავს AGHMNOQRT, მინახავან B, მინახენ E, მინახავნ FIKLS.

რომე გეჰენებიან ბერძენთა მეფისა ასული, ინდოთა მეფისა ასული და ხაზართა მეფისა ასული; განა, ვითარსა ლამით, ეგეთნი არა არიან. აწუ მე ამას ვიტყუი და მოვაჰსენებ მეფობისა თქუენსა: რომელსაცა ქუეყანასა შემიჩინოთ, თავი ჩემი არა შევიწყალო, ანუ აღგისრულო საწადელი და ანუ მოვიკლა თავი. ძლუნ[38]ისა კულა მადლი რად გინდა, ყუელაი თქუენი ნაბოძუარია და თქუენითა ბედითა მოგებული არისა.

დაიმაღლა ამირ მუმლმან და წავიდა, თქუა აბან ქამანისძე-მან: „ისი კაცნი ეგეთსა გზასა გუიჩუენებენ, რომე ჩუენ ჰირითა 10 ავიესნეთ“.

---

1. რომელ BEGKLMOPRT, რომ I. გეჰენების BEIP, გეჰენების CFOQS, გეჰენ-ბიან R. ბერძენთ H, ბერძეთ O. მეფისა მეფეთა F. ასულნი O] + და Q. ინდოთ AHO, ჰინდოთ M. ინდოთა მეფისა ასული — FN.

1-2. ინდოთა... ხაზართა მეფისა ასული — BE.

2. ხაზართ O. მეფის NOPR. გარნა FINS. ვითარ G. ლამითა O. ეგეთნი ეგოდენნი G.

3. აწუ FIKLPQRST. ამას AHQ, მას T. ვიტყუი A. და — O. მოვახსენებ A, მოვახსენებ FQS. მეფობასა მეფეთა FS, — Q. თქვენსა A] — FQS. რომელსაც CF.

4. ქუეყანასა A, ქუეყანას CFOS. შემჩუენოთ CKLOPRT, შემჩრევეთ FIS] მიბძანებ Q. ჩემი — O. არ LNO. თავი ჩემი არა შევიწყალო] არა (არ CFIQS) შევიწყალოთ (შევიწყალო FIQS) თავი ჩუენი (ჩემი FIQS) BCEFIQS. ანუ — RT.

4-5. ანუ აღგისრულო... მოვიკლა თავი] ანუ მოვიკლათ (მოკლა FI, მოვიკლა QS) და ანუ აღგისრულოთ (აღგისრულო CFIQS) საწადელი (+ თქვენიო BCEFIS) და BCEFIQS, ანუ მოვიკლა და ნუ (ანუ L) აგისრულო (აღგისრულო L) საწადელი KL, ანუ მოვიკლა თავი და ანუ აღგისრულო სათხოველი გულისა თქვენისა და O, ანუ მოვიკლა თავი და ანუ აგისრულო საწადელი და P.

5. აღგისრულო] აღგასრულო ანუ აღვასრულო G, — RT. საწადელი და — RT. თავი] და ან (ანუ T) აღგისრულო (+ საწადელი T) RT. ძლენისა A, ძლუენისა E. კელ A, კელავ FLQRST. მადლს O.

6. რად] არ BCEFIQS, რას O, რა P. გინდა] + ამად რომელ (რომე CFIS) BCEFIS, ივდით O, გინდათ ამად რომე Q. ყველა BCEFIKLPQRST, ყოველივე O. თქვენი A] შენი KLRT. ნაბოძვარია A] ნაბოძებნი არის BEOQRT, ნაბოძვარი არის (არი FIS) CFIS, ნაბოძვარი GK, ნაბოძებია M. თქვენითა A, თქუენით H] შენითა KLRT.

7. მოგებული არის] მომიგია BE, მოგებული ORT.

8. დაიმაღლა — Q. ამირა F, ამირი N. მუმლმა და AHMNQ, მუმლმან BF, მუმლიმან და C, მუმლიმა და GO, მულმან და K, უმლმან და R. თქუა A. აბამან E. ქამანისძემან E, ქაბანისძემან FHPQRT, ქამანიძემან N, ქაბანიძემა O.

9. ის F] — Q. კაცი HNO] — Q. ეგეთსა] ასეთსა BCEFGIQRST, ესეთსა KL. გზას COS. გუიჩუენებენ რომე A] რომ G, გაგვიჩუენენ რომე O, გაგვიჩუენებენ რომელ P. რომელ BEKLRT, რომ I. ჩვენ A] — Q. ჰირთა GR.

10. ავიესნეთ] ავიხუენეთ G, აგვავსონო Q.

მეორესა დღესა უკმო ბაღდადეგმან ამირ მუმლმან ამირან და-
ჩეჯანისძესა ნადიმად. ოდეს მივედით, დაესხნეს საჯდომნი მკარსა
მარჯუნესა. რა მივიდა ამირან დარეჯანისძე, ადგა ზე, აწუია,
გუბრძანა და ჩუენცა დავსხედით. დიდად გაგუისუენა. და ვითა გარ-
დაცდა ნადიმი, უბოძა საბოძუარი ურიცხუი, და მის გუირგუინისა- 5
თუის ოდენ მისცა ხუთასი სოფელი. გუიბოძა ჩუენცა საბოძუარი
ურიცხუი და წავედით.

ექებდა ამირ მუმლი კაცსა ეგეთსა, რომელმცა ესწავლა საცო-
ლე შვილთა მისთათუის, და ვერა პოვა. მაშინ უბრძანა
აბრამ ვაზირთა უხუცესსა და აჯერ ეკიბთა უხუცესსა: 10

1. დღეს O. ბაღდადეგა AMJ — BCEFIQS. ამირი N, ამირმან RT. მუმლმა
AM, მუმლიმან C, მუმლიმან HO, მულმან KJ — RT. ამირან| აბრაიან R, ამირანს
T. დარეჯანისძე BCE, დარეჯანისძეს FI, დარეჯანიძესა M, დარეჯანიძეს S| — RT.

2. ნადიმად I. ოდეს მივედით| ესხედით და Q. მივედით + და OP. საჯდომნი|
სასჯდომნი G, + საახლეს O, საჯდომი R. მკარს LO.

3. მარჯუნესა A| ახლოს BCEFIQS, მარჯუნესა და G, — OP. მარჯუნესა... და-
რეჯანისძე — KLRT. ამირან დარეჯანისძე| პატრონი ჩემი Q. დარეჯანისძე E, დარე-
ჯანიძე FMS. ზე| ზედა BE, ამირ მუმლა და Q. ~ ზე ადგა O. აწუია A| აწუე O,
აწუევა ახლოს და Q, აწუევა T.

4. გუბრძანა| დასვა O. და — KLRT. ჩუენცა A, ჩვენ KLRT, ჩვენც O.
~ ჩუენცა და M| — Q. დავსხედით| + და BCEFIOPS, დასხდომა Q. დიდად OR.
დიდად გაგუისუენა და| და დაიდვეს ნადიმი Q. გაგუისუენა A| განვისუენათ BE,
განგუისუენა CFGIKLOPRTS.

4-5. ვითა გარდაცდა ნადიმი — M.

5. ნადიმი| ნადიმობა G. უბოძა| უბრძანა S. საბოძუარი A| + მრავალი და M,
საბოძარა G. ურაცხუი A| + და წავედით C, ურაცხუი S. და — O. მის| მის RT.
გუირგუინისათუის A.

5-6. საბოძუარი... გუიბოძა ჩუენცა — FI. და მის... გუიბოძა ჩუენცა — QS.

6. ოდეს AGHMN. ~ მისცა ოდენ O. ხუთასნი O. სოფელი + და BCE
KLOPRT. ჩუენცა A, ჩვენც H. ~ საბოძუარი ჩუენცა L. საბოძარა G| — QS.

7. ურაცხუი A, ურაცხუი F| — QS. წავედით| წავიდა BE, + და KOPQRT.

8. ექებდა| + ბაღდადეგა CIKOPQRST, ბაღდადეგა L. ამირი N. მუმლი C| +
ბაღდადეგა F, მული K, უმლი R. რომელცა FIS, რომელცა GQ, რომელმცა O.
ესწავლნეს BE, ესწავა F, ასწავლა LRT, ესწავლებინა O, ეცნობა Q. საცოლო F.

8-9. ~ შვილთა მისთა საცოლე RT.

9. მისთა GKLR. ვერ O. კოვა BCEGKLMO, იპოვა N, პოვეს Q.

10. აბრაამ F, აბრაამ KP| — RT. ვეზირთა AGMNQ, ვაზირთ BEL, ვეზირთ
HO| — F. უხუცესსა და| უხუცეს (უხუცესსა T) აბრაამ RT, უხუცესა და P. და
აჯერ| დაჯერ FR, და დარეჯ G, და აჯერ K. ეკიბთ BELO, ეკიბთა C, ეკიბსა
FS. უხუცესსა| + ვითა BCEFGIQS, უხუცესო O, უხუცესა PR.

„თქუენ ხართ ორნი დიდებულნი ჩემნი და, ვითა კეთილი უფროსი არს თქუენ ზედა, წადით და ძებნეთ ძეთა ჩემთათუის ცოლნი შესატყუისნი სიკეთისა მათისანი. დამიცდროდ თუე ერთი. ზენაარმან ღმრთისამან, თუ არ მოიძიოთ კაცი, ვინცა იცოდეს, თავებსა დაგჭრიო“;

5 მაშინ გამოვიდეს დღარეჯილნი და მოვიდეს თავისსა სახლსა. და ასკუნეს ესე პირი, ვითა: „ერთი აღმოსავლეთით წავიდეთ და ერთი დასავლეთით. და მეოცდაათესა დღესა შევიყარნეთ აქა, მოედანსა შინა. ნუთუ კულა ღმერთმან გაგუიმარჯოს“.

წავიდეს და იკითხვიდეს, და ვერავინ გასცა გზა მის ამბისა, 10 რომელ უნდოდა მათ. და მეოცდაათესა დღესა შეეკრბეს მას მოედანსა შინა და უთხრეს ყოველი ყოფილი ერთმანერთსა და დაუმძიმდათ. ეგ-

1. თქვენ A. ორი G] — Q. დიდებული G. ჩემნი ჩვენი G, ჩვენნი HMN. ვითა M] — Q. კეთილი კეთილნი და F, კეთილნი KO, არავინ არს Q, კეთილ R: ~ უფროსი კეთილი G. უფროსნი FKO. არის FRT] — Q.

2. თქვენ ზედა A] + და თქვენ G, თქვენ ზედან O, + და Q. ძებნეთ — CFS. ჩემთათვის A] + და C. ცოლნი ცოლად G, ცოლი N. შესატყვისნი A, შესატყვისი N. 2-3. ძეთა... მათისანი ქალნი შვილთა ჩემთა შესატყვისნი Q.

3. სიკეთის HO. დამიც] და მისცა BCEOQ, და მისცნა FIS, და მიეც P. დრო KR, დროთ OP. თუე A. ერთი + და უბრძანა IQ. ზენაარმა AM, ზენარმან FKLP QST, და ზენარმან O] — R. ღმრთისამა AM, ღმრთისამან FS] — R.

4. თუ] — KLRT, თუმცა M, თუცა O. არა GHRT. მოიძიეთ M. ვინც FS, ვინმე I] + ვინ KL, ვინმე M, ვინაც N, თუ ვინმე Q, — RT. იცოდეთ O] + უთლოდ Q, — RT. თავებს FGS. დაგჭრი BCEFIKLOPRST, დაგჭრით Q.

5. გამოვიდენ BE. დღარეჯილნი — G. და — M. მოვიდეს — Q. მოვიდეს... სახლსა თვისა სახლთა მოვიდნენ და O. თავისა ABEHMP, თვისსა FGLRS, თავის N] — Q. სახლსა] + და CFIKLPS, — Q. ~ სახლსა თვისსა და RT. დაასკუნეს A, დასკუნეს HKOR.

6. ვითა — ORT. აღმოსავლეთის KLRT, აღმოსავლეთისაკენ O] + და ერთი დასავლეთით P. წავიდეთ წავიდეს BCEIQS, წავიდეთ O. ერთი — P.

7. დასავლეთით დასავლეთის KLRT, დასავლეთისად O, — P. და — P. მეოცდაათესა ACGMO, მეოცდაათეს P. ~ აქავე შევიყარნეთ O. აქაო FIS, აქ G, აქავე O, ამა Q. შინა — RT.

8. კელა A, კელავ FMOQRT] — G, კულა K, კელავე L. ღმერთმან — R. გაუიმარჯოსო CF, გაგვიმარჯოსო LR.

9. წავიდნეს O, წავიდნენ RT. იკითხევენ AHMT, იკითხეს FG, იკითხევენ O. და — O. ვერვინ G, ვერვინ რა O. გზისა FIQS. მის ანბისა A] მისი BE, მის ამბისა CP, ანბავი F, მის ცნობა ანბისა I, მისი ამბავსა L, მისი ანბრისა N, მისი ამბისა O, მის ცნობა Q, ანბავი ცნობა S.

10. რომე CFIS] — Q. უნდოდათ FIMS] — Q. მათ — Q. და — BES. მეოცდაათესა CMPQR, მეოცდაათეს O. დღეს O. შეკრბა H. მასვე BCEFIKLQRST. ~ და მას მოედანსა შინა შეეკრბეს მეოცდაათესა დღესა G. მედანსა E.

11. შინა — RT. უთხრა R. დაუმძიმდათ დაუმძიმდა და BCE, + და FGIS, უმძიმდათ KL, დაუმძიმდა P, — Q. ~ დაუმძიმდათ და O. ეგრე და KLRT, — Q.

რე თქუეს, ვითა: „არა გუეწევის სხუა, მივიდეთ და გავაგოთ საქ-
მე სახლისა და შვილთა, და მერმე მივიდეთ პატრონისა [v] ჩუენი-
სა ამირ მუმლისა წინაშე და, რა უნდა, იგი გუიყოს“. ამაზედა წავი-
დეს, ვითა შეჭირვებულთა კაცთა მარაებს, და გაშორდეს მას ქა-
ლაქსა.

5

მიიხედნეს. მინდორსა შინა სპილო ნახეს* თეთრი,
ზედა—კუბო შეკაზმული შუენიერი, და მას კუბოსა შიგან კაცი ვინ-
მე ჯდა შუენიერი, მტეცე-შერეული, და მას გუერდით ქალი უჯდა, ვი-
თა მზე ეგეთი, და წინა ღუინო ედგა და ცალკერძ პური ეგო შეკაზ-
მული, და ძოწეულნი საჯდომნი ესხნეს და თუით იგი ორნივე ძოწე- 10

1. თქვეს A. ვითა] — KLQRT, ვითარ N. არა] — MQ, + რა O. გვეწევის A, გვეწევის GI] — Q. სხვა A] + სიკუდილისა კიდე KLR, + რაღა M, — Q, სიკუდი-
ლისა კიდე სხვა T. მივიდეთ და] მივიდა B, მივიდეთ და C, მივიდა E. საქმე +
თავისა BCEFIS.

2. სახლსა + ჩვენისა Q. შვილთა + ჩვენთა QRT. და მერმე] მერმე BCES,
და მერე G, და მემრე LQ, მემრე O. მივიდეთ + მას AGHMNOP. პატრონსა ABC
EFGHIMNOPS] — KLRT. ჩვენსა ABCEFHIMOPS, ჩემსა GN] — KLRT.

3. ამირი N. მუმლისა] მუმლისა C, მუმლას FIOPS, მულსა K, მუმლსა M,
უმლსა R. წინაშე] თანა M, თან O. რაც L] რომელიცა O. უნდა] ენებოს O. ~ იგი
უნდა G. იგი] — KLRT, იგივე O. ყოს G, გვიყოსო MT, გვიქმნას O. ამაზედან
AHNO, ამაზედ L.

4. და — O. განშორდეს L, განშორდენ O. მას — KLRT. ქალაქსა] ალაგსა O,
+ ვითა RT.

6. მიიხედნეს] მიხედნეს მას B, მიხედნეს EHKLMR, მიხედეს GQ. მინდორთა
R. შინა] შიგან FKLO, და Q. პილო GT. ~ ნახეს სპილო Q. თეთრი] + და DKL
ORT, — Q.

7. ზედ LT] მაზედან O, — Q, ზედან R. კუბო] + დგა BCEFIS, + ნახეს P.
~ შეკაზმული კუბოთი Q. შეკაზმული] + და BCDEIR, შეეკაზმა და FS, შეეკა-
ზული P. შეენიერი A, შეენიერნი BE] + და კუბო შეკაზმული შეენიერი K, ტურ-
ფანი O, შეენიარი P, — Q. და — MQR. მას — DKLMQRT. კუბოსა — MQ. შიგან]
შინა BCEFGHIRST, შიგა D. ვინმე — M.

7-8. ~ იჯდა კაცი ვინმე Q.

8. შეენიერი A] + და OP. შუენიერი მტეცე-] შხეც N, ბერი და მშუენიერი
მხეც Q. მწეც ACDFGHIKMNOQS. შერეული] შერთული IQ, ქმნილო O. მას] —
DKLRT, მის I. გვერდით A. უჯდა + და S.

9. ეგეთი და] — DKLRT, და GQ. ღვინო A. ედგა — KLRT. და — D. ცალ-
კერძი] + და CS, + ეგო O, — Q. ეგო] ედგა BE, — AGHMNOQ. შეკაზმულნი
LRT.

10. და—DKLRT] ეს თქვა O. ძოწეული ACDEFGHIMS. საჯდომი Q. ძოწე-
ულნი... იგი ორნივე — B. თუით A, თუითან D, თუ O, ვით R. იგინი CFIOPS] —
DGKLRT, იგივე Q. ორნი OQ. ძოწეულით BE] მონანი O.

* D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ვითა შელამდა, ნადიმად სხდეს, და თქუა მან კაცმან: „უცხო-
სა უცხო ღია ჰქმენით ჩემ ზედა. აწ მიბრძანეთ, თუ რა აჯა არის
თქუენი ჩემ თანაო“. მათ მოაგსენეს: „არა არს აჯა ჩუენი თქუენ
თანა. გნახეთ კარგი კაცი, მოგუეწონე და მით წამოგიყუანეთო“. და
უთხრეს ყოველი ყოფილი. მაგრა ესე ვერა უთხრეს, თუ გზა ვერა გა- 5
ვსცეთ, თავებსა დაგუჭრისო. მან არქუა: „მაგას ყოლა ნუ შეიჭირ-
ვებთ, რადგან ესე არა უბრძანებია, თუ თქუენ მომგუარეთო. თხრო-
ბისათჳის. ნუ შეიჭირვებთ, მე პირველ ჩემი ამბავი მოგაგსენო.

„მე აბუტალიბ ვარ ღარიბი და ეგეთსა ეტლსა ზედა შობილვარ
მშუილობისასა, რომე არას ვინ მავნებს დაბადებულ კაცი. ღიდებუ- 10

1. შელამდეს OP. ნადიმად L. დასდეს D, ჯღა H, სხდნენ Q. და — DKL.
თქუა A| რქუა O. კაცმა D.

1-2. და თქუა... უცხო — RT. უცხოსა უცხო| უცხოზე უცხოთ AH, უცხოსა
უცხოდ BE, უცხოს უცხო KLP, უცხოზე უცხო GN, უცხოზედ უცხო M, უცხოთა
უცხოთათჳის O.

2. ღია ჰქმენით| ექმნენით BE, და ჰქმენით D, ღია ქმენით FIST, ღია ჰქმენით
K, საქმე ჰქმენით M, ღია იქმენით N. ჩემ ზედა| ჩვენ ზედა M, + და OQ. აწუ M.
თუ — DKLQRT. რას R. ~ არს (არას DKO) აჯა BCDEFIKLOPQST. არის — R.

3. თქუენი A. თქუენი ჩემთანაო| თქვენთანაო R, ჩემი თქვენთანაო T. ჩემთანა
DM, ჩვენთანაო O. მოახსენს A. არა| + რა L, არ O. ჩვენი A.

3-4. თქვენ თანა A| — GQ, თქვენთანაო L.

4. ~ კარგი კაცი გნახე Q. მოგვეწონე A, მოგვეწონა BE, მოგვეწონეთ L. ~ და
მით მოგვეწონე და Q. მით| მისთვის RT. წამოგიყუანეთ D, წამოგიყუანე ეთო E, წა-
მოგვეყუანეთ I, წამოგიყუანეთ K, გაწუეთ O. და — OR.

5. ყოველი — BE, ყუელა D. მაგრამ GOS, და Q. ეს ვერა ABEGI, ესე ვერ
COPS, ეს არ D, ეს ვერ F, ესე არა KLMRT. უთხრეს + რომე Q. ვერ DOPRT.
გავსცეთ BE, გავლეთ FOS, გავილეთ IQ, გავცეთ KL, გავცეთ M, გავცეთ NP,
გავილეთ RT.

6. თავებს GOQRT. დაგვჭრისო A, დაგვრითო FM, დაგვრიო H. არქუა A, რქუა
BEK, არა რქუა D. მან არქუა| უთხრა მან კაცმან G, მან რქუა L, მან თქუა O,
არქუა მან კაცმან Q. მაგასა K. ყოლე CFIMS, ყოლ D| — Q. შეიჭირვებთო K.

7. ეს ABDEFNOQR. არ FGKL. არა უბრძანებია| არ (არა PQT) დაუ-
მართებია DOPQT. უბრძანებია თუ| დაუმართებია ვითა BCEFIS, დაუმართებია K,
დაუმართებია თუ LR. თუ| ვითა Q. თქვენ A. მაგვარეთო ACEHNOPRST. თხრო-
ბისათჳის A, თხრობისათჳი D, თხრობისათჳინ G.

8. მე პირველ... მოგაგსენო| აქა აბუტალაბ ყარობისაგან მზობა თავისა ანბავთა და
მნათობთა ანბავიც უნანო Q. პირველი K. ჩემი| ამის O. ანბავი A| + ეს M, — R.
მოგახსენო A.

9. აბუტარიბ D. ვარ ღარიბი და| ყარიბი ვარ პირველ ჩემი ანბავი მოგახსენოვო
მე Q, ღარიბი ვარ RT. ზედან O. ვმობილვარ ADGHLMNOQRT, შობილი ვარ FS.

10. მშვიდობისასა A. რომელ BEM, რომ ILRT, რამე N, და მე Q. არას ვინ|
არავინ DGM, არს ვინ F, არას ვინმე H, არავინ რას KQ, არცვინ O, ვერავინ რას
R. კაცი + მე BCEFQS. ღიდებულ — I.

ლი ვიყავ და დიდებულთა შვილი. დავაგდე ყოველი და ვიარები ქუე-
ყანასა ზედა, და მომივლია ყოველი ქუეყანა, სადა კმელი არ[ჰყ]ის,
და მრავალი დღე ზღუათა შინა მივლია. და თუ კაცი ვინმე
ჰყავს პატრონსა შენსა, რომე მოყუანება შეეძლოს, ეგეთნი, ღმერ-
5 თო, ვასწავლნე, რომე არა იყვნენ პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა ქა-
ლნი ეგეთნი, მაგრა აწვე გითხრობ, რომე მოყუანება არა ეგების“.

მათ ჰკითხეს: „სადა არს ქუეყანა ეგეთი?“ მან არქუა: „არის
ქუეყანა მეტად დიდი და მას ქუეყანასა მნათობთა ქუეყანა ჰქუ-
იან. მუნ არს ასფან მეფე დიდი და არიან შუილნი ასულნი მისნი
10 შუილთა მნათობთა სახელსა ზედა, რომელ არა გაიგონების მათი სი-

1. და — KL. დავაგდე დავკარგე O. ყოველავე O. ~ ვიარები და O. დავიარე-
ბი L. ქვეყანასა A, ქვეყანას O.

2. ზედან O] — DKLR. და — GL. მამივლია R] — L. ყოვლი DHP] — R.
ქვეყანა A] — R. სადა] + ოდენ BCDEFIKLMPQT, + ოდეს O, სად ოდენ R.
კმელი არას] არს კმელი G, ხმელი არს Q.

3. დღე] ხანი GHMN. ზღუათა A. შინა] შიგანცა F, შიგან Q. მივლია] დამიყუა
Q. ~ მივლია ზღუათა შინა G. და] თუ DKLR, — T. თუ] — A, + თუცა Q. ვინმე]
— Q, ვინ R.

4. ყავს AFQRST, ჰყუეს D. პატრონს O. პატრონისა შენისა E] — Q. რომ
GI, რომელ KLMRT]] — Q. მოყუანება A] გამოყვანა Q. შეძლოს DHKOR,
შეძლო G, შეუძლია Q. ეგეთი ABCDEFGHIMNOPQS. ღმერთი] ღონე AQ,
ღია ღრთო CIFS, — R.

4-5. ეგეთნი... ვასწავლნე] ჰალსა ეგეთსა ვასწავლი Q.

5. გასწავლნე B. რომელ DIR, რომ G] — HMN. არა] — CDFKQS, + არ AP,
არ CD, არ არ O. იყუნენ A, იყვნეს F, იყვნეს G] — Q. ყოველსა DO. ქუეყანი-
სასა A, ქუეყანისასა CO.

5-6. ქალნი ეგეთნი] არა დაბადებულაყოს Q.

6. მაგრამ FQS] განა G, — RT. აწევე C, აწუვე D, აწ L. რომე — DKLMQRT.
მოყუანება A] მოყვანა G, მიყუანება N, გამოყვანა Q. არა ეგების] არ ეგებისა D,
არ ეგების FGIKLNOS.

7. მათ] — DKLRT, მან O. კითხეს FGHNQSRT. სად ABDELORT. არის AD
EIKLORST. აგეთი CFIS, აგეთი და O, ეგე Q. მან] + ეგრე GHM, — RT.
არქუა] თქუა DKL, რქუა FS, უპასუხა R, — T. არს CEHIMNOPQS, აგეთი არს
F] — I.

8. მეტათ M. მას ქუეყანასა — DKLRT. მნათობთ GLOR. ქვიან FIQRST.

9. მენ] — DKLRT, პატრონი Q. არის ADO. ასფან BCE, ასფან KL, აფან T.
დიდი — GHMNQRT. არიან] უეს F, — Q. შვილნი A. შვილი ასული F. მისნი] —
F, + და KLRT, უეს Q.

10. შუდთა A] — I, + მათ O. მნათობთ D. სახელთა N, სახლთა O. ზედა]
სხედან O. რომელა D, რომე F]QS. არ DCS. გაიგონებას] ითქმის BCEFIQS.
~ სიკეთე მათი BCEFGIQS] — RT.

* A-ში აქედან იწყება აღდგენილ ტექსტი მოგვიანო ხანისა.

კეთე კაცისა ენითა, ვინ თუთი არა ნახნეს. და კაცსა ყუელასა მის ქუეყანისა კაცი სჯობს. მიმიყუანეთ მე ბაღდადელისა ამირ მუმლის თანა და მოვაგსენო“.

მაშინ გაეხარნეს მათ ვაზირთა უხუცესსა აბრამს და ეჯიბთა უხუცესსა აჯერს და სწრაფით წარვიდეს. და ვითა დარბაზს მივიდეს, 5 უბრძანა ამირ მუმლმან: „მოხუედითო?“ მოაგსენეს: „წინაშე ვართო“. „აწ განალამცა გეცნა ამბავი ყუელაი“. მათ მოაგსენეს: „ცხოვნდი, ამირთა ამირო! გუიპოვნია კაცი, რომელსა ჰქუიან სახელად აბუტალიბ ღარიბი და, თუ გუიბრძანებ, მოვიყუანოთ და მან მოვაგსენოთ ყოველივე“.

10

1. კაცისა] — GMN, სა H, კაცისაგან K, კაცს L. ენითა] — H, + თუ AOP. ვინ] ეგეთი ტურფანი და კეკლუენი არიან Q, ვით O. თვითონ A, თქუთი H, თვითან OP: არ BDEGHIL] + არა T. ნახეს A, ნახავს GHIKLM, ჰნახავს N, ნახავს სხვა არა ეგების O. და — R. კაცს L, კაცსა O. ყუელასა] ყოვლისა BE, ყოვლსა D, ყოველსა H, ყველას O. მის] მას R.

2. ქუეყნის AL, ქუეყანის FRS, ქუეყანისა N, ქუეყნის P, ქუეყნის T. კაცნი სჯობან O. მიმიყუანეთ A, მიმაყუანეთ I. ბაღდადელს ABCEFIKOPS, ბაღდადელსა GHLMQRT, ზღადელსა N.

2-3. ამირ მუმლის თანა] ამირას თანა BCEFKS, ამირანისა თანა D, ამირმუმლსა თანა GL, ამირასთან H, ამირსთანა I, ამირასა თანა MN, ამირ მუმლისთან O, ამირთანა Q, მირთანა RT.

3. და — R. მოვახსენოთ ABCEOPT, მოვახსენებ GHMN, მე მოვახსენოვო Q.

4. მაშინ — D. მათ — QRT. ვეზირთა IQ, ვაზირთ O. უხუცესა P. მათ ვაზირთა... ეჯიბთა] ეჯიბთა DK, ეჯიბთ L. აბრამ HN, აბრამსა OP] — T. და — T. ეჯირთა A, აჯერთა FS, ვეზირთა G, აჯერ ეჯიბთა H, ეჯიბთ O] — T.

4-5. უხუცესსა... აჯერს — Q. აბრამს... აჯერს და — R.

5. უხუცესა P] — T. აჯერს] — DHKLT, არეჯს G, აჯერსა O. სწრაფად A, სწრაფათ DO, სწრაფთა GHN, ასწრაფით R. წავიდეს BCEFGHIKLMNPRST, წავიდნეს DO, მივიდეს Q. და — OQ. ვითა] კართა Q, ვითარ T. დარბაზს D, დარბაზსა HOR, დარბაზისათა Q. მივიდნეს D] მაშინვე Q.

6. ამირი N] — Q. მუმლმა AMP, მუმლმან C, მუმლმან EO] — Q. მოხუედითი A, მოხუედით D] + მან G, + მათ ყველა KLRT, + და მათ O. წინაშე O. მოახსენეს წინაშე ვართო A] — D, და ლთო გიახელითო Q.

6-7. წინაშე... მათ მოაგსენეს — KLRT.

7. გალანამცა BCDEFGIKLMRS] ანბავი Q. გაეცნა AKLPR, გეცნასთ FIS, გეცნათ GHMO, გაეცნათ N, თუ გეცნასთ Q. ამაბავი GHMN, ამაბავი O. ყველა D] — GHMN, ყოველა IO, + და O. ამაბავი ყველა A] რამეო Q. მოახსენეს A. ცხონდი A.

8. ამირათ ამირაო ABEP, ამირთ ამირო (ამირაო L) DLOT, ამიერით ამიერო R. გვპოვნია A] გვეცნია G, ვპოვეთ Q. კაცა+იგი Q. რომელს O, რომლისა Q] — DKL RT. ჰქუიან სახელად] — DKLRT, ჰქუიან სახელად FGHS, ჰქუიან I, ჰქუიან O, სახელო Q. აბუტლაბი D, აბუტლაბი G.

9. ღარიბი] ყარიბი ქუიან Q. და — DKLRT. თუ] თუცა O. გვიბრძანებ A, გვიბრძანეთ BCGNP, ბრძანებ D, გუიბრძანოთ EFIMS, გვიბრძანოთ H, ბრძანოთ KLOT, გვიბრძანო Q, ბძანებთ R. მოვიყუანოთ] + წინაშე თქვენსა BCEFIQS, მოვიყუანეთ D. და — D. მან — RT. მოვახსენოსთ AO, მოვახსენოს R, მოვახსენოს T.

10. ყოველი და D, ყოველი KLQT, ყოველვე და M, ყოველი R, ყოველი T.

14. ამირანდარეჯანიანი

209

ბრძანა მოყუანება აბუტალიბისა. მოიყუანეს სწრაფითა და ჰკითხა მან ბაღდადეგმან ამირ მუმლმან: „მითხარ, აბუტალიბ ღარიბო, ამბავი მნათობთა თემისაო და ასფან მეფისა ქუეყანისაო“. მან მოაქსენა სიკეთე და სიდიდე მის მნათობთა ქუეყანისა, სიმრავლე და 5 ძალი მის მეფისა ლაშქრისა და სიმუშენიერე მათ ქალთა, და ბოლოსა ეამსა ესე მოაქსენა, ვითა: „კაცისაგან მუნ წასვლა არა ეგების, და ნურცა ვინ გიქადებს მოყუანებასა მათსაო. და თუ არს ვინმე ორგული თქუენი, იგი გაგზავნე და დასტურად მოკულებისო“.

მაშინ უბოძა საბოძუარი აბუტალიბს, და ითხოვა ცხენი ამირ მუმ-

1. უბრძანა RT. მოყუანა CFS. აბუტალიბისი BE, აბუტალიბისა GJ — RT. ~ სწრაფით მოიყუანეს Q. მოიყუანეს მითყუანეს B, მიყუანეს E. სწრაფითა დაქ და სწრაფად BE, და სწრაფითა CGHNS, და სწრაფათ D, სწრაფით და I, და სწრაფით KLMT, სწრაფათა და O, და R. კითხა BEFIST.

2. მან ბაღდადეგმან — Q. მან... მუმლმან — DKLRT. ბაღდადეგმა EM. ამირი N. მუმლმან A, მუმლიმან C, მუმლიმან E, მუმლმა M, მუმლიმან და უბრძანა O, მუმლმა Q. მითხრა I. აბუტალიბ GJ — Q. ღარიბო — Q, ღარიბოვო T.

3. ამბავნი O. მნათობთაო Q. თემისაო ქუეყანისა DKLRT, თემისა GO, — Q. და — G. და ასფან მეფისა ქუეყანისაო — DKLRT. ასფან BCE, ასფან I. მეფის CFIS] + და მის G, მეფისაო და HMN, მეფისაო Q, — R. ქუეყანისაო EH, ქუეყანისო O] — Q. მოახსენა A.

3-4. მან მოაქსენა... ქუეყანისა — ORT.

4. ~ სიდიდე და სიკეთე Q. სიდიდე + და GH. მის — DKLRT. მნათობთა მნათობისა H, — Q. ქუეყანისა ALOPQR.

4-5. სიმრავლე... მათ ქალთა სიკეთე და სიმუშენიერე მათ ქალთა L.

5. მის მეფისა — DKT. ლაშქრის D, ლაშქართა GKST. და — GHMN. სიმუშენიერე ACIKLORT, სიმუშენიერე BEHMP, სიმუშენიერე D, სიმუშენიერე G. ქალთა ქალაქთა ABCEFIOPS. და — R.

5-6. ბოლოს ეამს DOT, ბოლოს ეამს FN] — R.

6. ეს BEOG] — DKLRT. მოახსენა A, მოვახსენო BE. ვითა კაცისაგან — DKLRT, კაცისაგან O. კაცისაგან მუნ — BE. წასვლა A. არ BCDEGKLNOST. ეგებოს KLRT.

7. და — BDE. ნუცკავინ DL, ნურცა H, ნუმკავინ RT. გაქადებს H, გიქადებოს L. მოყუანასა C. მათსა DKLRT, მათსო O, მისსა Q. არის DMT, არას O. ვინმე] ვინ D, — KLQRT. ~ ვინმე არის G.

8. ორგულნი თქუენნი D. იგი — DKLRT. გაგზავნე და გაგზავნეთ GHKL, გაგზავნეთ და M, გაგზავნეთ (+ და Q) NQRT. და — D. მოხუდებისო A, მოკუდების DQ.

9. მაშინ უბრძანა გიმაღლიო და FS. უბოძო BE, უბოძვა F. საბოძვარი A. აბუტალიბისა და AP, აბუტალიბს B, აბუტალიბს და G, აბუტალიბ ღარიბისა და MRT. ითხუა D, ითხოვეს G, მოიხოვეს Q. ამი K, ამირი N, ამირმა RT. მუმლმან A, მუმლიმან C, მუმლმა IKM, მუმლიმან O] — RT.

ლმან და ფიცხლავ [V] წავიდა ამირან დარეჯანისძეს თანა, და იგი ამბვისა მცოდნე აბუტალიბ ლარიბი თან წაიტანა.

გაეგება წინა ამირან დარეჯანისძე, თაყუანი-სცა, და შემოვი-
და ამირ მუმლი და დავსხედით. უბრძანა ამირ მუმლმან: „აჰა,
დღე გაბრჭობისა შენისა, რომელ მიქადე შვილთა ჩემთათვის მო- 5
ყუნება ცოლთა. გაიკითხე ესე კაცი“. ჰკითხა ამირან დარეჯანისძემან,
და უამბო ყოველი აბუტალიბ და ესეცა უთხრა, ვითა: „ყოლა ნუ ეც-
დები მუნ მისვლასა, ამით რომელ არა ეგების კაცისაგან მუნ მის-
ვლაო“. უთხრა ამირან დარეჯანისძემან, ვითა: „შენ ამბავი მით-
ხარ, და ვაზირობა ნულარ გინდაო. მე თუნდა წავიდე, თუნდა ნუო“. 10

1. ფიცხლადვე BCEFHINPS, ფიცხლად Q] — DKLRT. წავიდეს G] + იგი O.
დარიჯანისძესთან D, დარეჯანისძესთანა EMPS, დარეჯანისძესთანა I, ძესთანა L,
დარიჯანისძესთან N. იგი — KLRT.

2. ანბისა FI, ამბისა OS, ამბის Q] — GHKLMNRT. მცოდნე — GHKLMNRT.
აბუტალ S. ლარიბი — BDEFGHKLMNQRST. თანა DKRT. წაიტანა წამოიტანა
BCDEFGHKNOPRST.

3. წინ G] — IQRST. ამირან — KL. დარიჯანისძე და D, დარეჯანისძე FS] + და
HLN, დარეჯანისძე და M, + წინა და RT. თაყვანი-სცა A. თაყუანი-სცა და] თაყ-
ვანისც G, თაყვანისცა და S. შამოვიდა D, შემობძანდა შინა Q.

3-4. თაყუანისცა... უბრძანა] და ჰვა F.

4. ამირი N] — R. მუმლი C] — R. და დავსხედით ბაღდადელა და BCEIS, დავ-
სხედით D, + და N, და Q. ამირ... უბრძანა] და (არჰვა T) რჰვა KLRT. ამირ
მულმან AKR] ამირან დარეჯანისძესა BCEIS, ამირ (ამირი N) მულმან DGHLPN,
ამირ მუმლიმ დარეჯანისძესა F, ამირ მუმლმა MO, ამირანს Q, ამირმან T.

5. გაბრჭობისა] გამარჯობისა A, დაქირებისა G, გაქირებისა H, გაქირებისა NM,
გაბრჭობისა QRT. შენისა] ჩემისა GM, ჩემისა HN, — Q. რომე CFIQS. მიქადეთ N.
ჩემთათვის A, ჩემთათვი N, ჩემთა Q] + ცოლნი და R. მოყვანება A, მოყუანა
CFIQS.

6. ცოლთა] + მათთა BCEFIS, ცოლისა აჰა Q, აჰა R. ~ ცოლთა მოყვანება
O, ცოლნი და მოყვანება აჰა T. ~ კაცი ესე BCEFIQRST. ეს D. კითხა FQRST]
— O. ამირან — RT. დარიჯანისძემა D, დარეჯანისძემა E, დარეჯანისძემან FS,
დარეჯანისძემა M.

7. უამბა D. ყოველივე BCEFIOS, ყუელა DKL, ყველა GMP, ყოელი H.
აბუტალიბ — Q. უთხრა — DKLRT. ვით D] — MORT, რომე Q. ~ ყოლა ვითა
KL. ყოლა] ყველა B, ყოლე CFIS, ყოლ D, ყუალა E, — OQ.

7-8. ნუ ეცდები... ამით რომელ — RT. ეცდები... ამით ეგებით ამით D.

8. მუნ — KLQ. მისულასა A, წასულასა GQ, მოსვლასა N] — KL. ამით — Q.
რომე CFGIS, რომელი D, რომე ყოლე Q. არ CDINO. კათაგან G] — M, + და
ნუცა ეცდები RT. მუნ — Q. მისულაო A] შესულა D, მისულა KLQ, მისულასა RT.

9. უთხრა] უბრძანა DKL. უთხრა ამირან] უთხრან N, უბრძანა RT. დარიჯა-
ნისძემა D, დარეჯანისძემა E, დარეჯანისძემან M] — FIQS. ვითა — DKLRT. შენი
H. ამბავი G. მითხარი A.

10. ვეზირობა AG. ნულარ] აღარ DLRT, აღარა K, ნულარა O, ნუ Q. გინდახო]
გინა D, გინდა GKORT, გვინდა L. თუნდა] თუ უნდა BCDEFIMS, უნდა KLRT.
წავიდე] + და DKLRT, წავალ G. თუნდა] თუ უნდა BCDEFIMS. ნუ DG] არაო
I, ნუო T.

მცირედნი კაცნი გამოცდილნი წაიტანენ, მაგრა, კულაცა მოგატყენებ, თუ ვით ეგების, დაეტყენ მაგა საქმესაო“. უბრძანა თუ: „კულაცა დამიმოწმებია, შენ ნუ მივაზირებ. ესე მითხარ, თუ გზა რა რიგი არისო.“ მოატყენა: „გზა კარგი არისო და არცა მტერი მიგზუდებისო მას გზასა ზედაო, მაგრა, რა მათსა ქუეყანასა მიხუალ, მაშინ იქა ომნი დიდნი გინდანო.“ დაენუკა მას კაცსა, ვითა: „წამოყევო და მიმიყუანე მუნაო.“ მოატყენა მან კაცმან: „მე არა წამოგყუებო, მაგრა მონა მოგცე ჩემიო და მან იცის გზა კარგად“.

და რაღასა ვაგრძელებდე, დავეკაზმენით, მივმართეთ: თუით ამრ-

1. მცირედნი] + მცირედნი F, + და O. ~ გამოცდილნი კაცნი KLORT. წაიტანე BEFRT, წაიტანე D. ~ წაიტანე გამოცდილნი M. მაგრა] — BE, მაგრამ FGHI MNORST. კულაცა AQ, კულაც D, კულაცა ამას F, კულაცა GIORT. მოგახსენებ A, მოგახსენე GH, მოგახსენენ N] გეტყვი T.

1-2. მოგატყენებ... თუ კულაცა — RT.

2. თუ ვით] თვით BE, ნუ თვით D, თუ ვითა არა I, თუ ვითა KT. დაესხენ A. საქმესა DKLT. თუ — DGKLT. კულაცა AHQR, კულაცა DIT] აწმცა O.

3. დამოწმებია R. მივეზირებ GRT, მივაზირებო Q. ეს DRT. მითხარ] მიაძებ AOP, მითხრა N. თუ — DKLRT.

3-4. რა რიგი] როგორი DRT, რა გვარი KLO.

4. არისო] არიო A, + და BE, არის DKL. მოახსენა A] + აბუტალობ C, მოახსენეს N, რქვა Q. არის DGHM, არსო F, არიო R. და — BERT. არც GH] გზასა RT. მტერი + არა RT. მიგზუდების AC, მიგუზუდების E, მოგზუდების FGHIMNRS, მიგზუდებისო OP, მიგზუდება Q, მოგუზუდების T.

4-5. და არცა... ზედაო] გზასა მტერი არ (არა L) მიგზუდების (მიგუზუდების K, მოგზუდების L) DKL.

5. მას — RT. გზას HO, გზასა Q] — RT. ზედა BCEFIS, ზედან GHMNO] — QRT. მაგრამ FGHNRST, მაგრამე M, და Q. მათს D. ქვეყანას FOS, ქალაქ G. ~ მათსა ქვეყანასა რა I. მიხვალ A, მიხვალ K.

6. მაშინ — DKLQRT. იქა] — BCDEFIKLQRST, იქა GHP, იქ MNO. ომი BENQ. დიდი BENQ. ~ დიდნი ომნი RT. გინდაო ABEINPRT, გინდა DKL, გინდებო O, გარდაგზდებო Q. დენუკა AO, უთხრა BCEFIQS, დაენუკა DGKL. მას კაცსა] + ღარიბსა BEFGHIMNS, აბუტალობს ღარიბსა C, ამირან Q. ვითა — DQ. წამაყევო BP, წამომყევ CIOQS, წამომყევ DGHKMNT, წამაყევ E, წამამყევ F, წამაყევ R.

7. მიმიყვანეო LQ. მუნაო] — DQ, მუნაო GHM, მუნ KLRT, მუნა N. მოახსენა A] და თქვა Q. მან კაცმან] აბუტალობ C, მან კაცმა D. არ ACDGLOPS.

8. წამოგყვები BCEFGIOQS, წამოგყუბო D, წამოგყვუ RT. მაგრამ FGNOPS, მაგრამე M, და Q] — RT. მონასა Q. მოგცეო H, მოგცემ Q. ჩემი GL, ჩემსაო Q. და — BEGR. ~ გზა იცის O.

8-9. კარგად და] კარგადო BDEK, კარგადო და CIS, კარგაო და F, კარგიო G, კარგადო და LP, კარგიო და HMNO, კარგათაო და QT, კარგათ R.

9. რასა D, რასაღა EFGIKLS, რაღას COR. ვაგრძელებ BEFIQS, ვაგრძელებდეთ O. მივმართეთ] და წაყვლით (+ და R) BCDEFHGHIKLMNOQRST, და წაყვლით აქა ამირან დარეჯანისძისაგან მნათობთა ქუეყანას წასულა ასფან მეფის ქალების სათხოვნელად ბაღდადელის ამირ მუმლის ძეთათვის და მათი დიდი ომი P. თვით A] აქა ამირან დარეჯანისძისაგან მნათობთა ქვეყანასა წასულა ასფან მეფის ქალებისა სათხოვნელად ბაღდადელის ამირ მუმლის ძისათვის და მათი დიდი ომი კელა წაყვლით და მივმართეთ თვით O, + პატრონი ჩვენი Q.

რან დარეჯანისძე, მე—სავარსამისძე, აბან ქაბანისძე*, [40] ალი მოჰამადისძე, ყამარ ყამრელი, ასან ბადრისძე, ქაოზ ქოსისძე. და იგი მონა აბუტალიბისა წინა წავიძღვანეთ და დაუტევეთ მშუი-
დობა ამირ მუმლსა და სახელსა ზედა ღმრთისასა წავედით.

- 5 ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! ვიარეთ დიდი ხანი, და მოგუხუდეს მინ-
დორსა შიგან ლაშქარნი მეკობრენი მრავალგან არა მის ქუეყანისანი,
რომელ მივიდოდით, განა თუით გამოსრულნი მეკობრედ. ღმერთ-
მან ორგულთა თქუენთა დააპყრას ეგეთი ყოფა! და სადაცა შევიბე-

1. დარეჯანისძე D, დარეჯანიძე FMS. მე] + ყმა მისი Q, — T. საარსიმიძე B, საარსიმისძე CP, სავარსიმისძე DH, სავარსიმიძე FGIMOQST, სარსიმიძე E, საორ-
სიმიძე K, სარვასიძე L, სავარსამიძე NR. აბან — INQ. ქამანისძე BCHKL, ქამა-
ნისიძე E, ქვამანისძე G, ქამანიძე M, ბაქანისძე R] — INQ.

2. აილი B. მომადისძე B, მოამადისძე CFIPST, მოაჰმადისძე D, მოჰმადისძე GH,
მომადისძე E, + ასან ბადრისძე ქაოს ქოსიძე I, მამადისძე ასან ბადრისძე (ბადრიძე
R) KLR, მოჰამედისძე M, მაჰმადისძე Q, მამადიძე აბან ქამანიძე N, მოამადიძე O.
ყამარ... ბადრისძე] ასან ბადრისძე (ბადრისიძე E) ყამარ ყამარელი (ყამრელი EOP)
BDEOP, ბადრისძე Q. ასან — KLR. ბადრიძე A] — KLR. ~ ასან ბადრისძე ყა-
მარ ყამრელი T. ყამარ... ქოსისძე] ასან ბადრისძე ქაოზ (ქაოს FS) ქოსისძე (ქოსიძე
FS) ყამარ ყამრელი (ყამარელი FS) CFS. ასან... ქოსისძე — I. ქაოს BDEGHKT,
ქოს NOR, ქავას Q. ქოსიძე AT, ქოსოიძე N] + ყამარ ყამრელი Q.

3. მონა აბუტალიბისა] აბუტალიბის კაცი FS, აბუტალიბისა კაცი I. აბუტალიბის
BELP, აბუტალბ ღარიბისა იგი კაცი Q. წინ CDFOQS. წავიძღვანეთ A, წავიძღ-
ვანიეთ D, წაიძღვანეთ N, წავიძღვანეთ O, წავიძღვანა RT. და — DGM. მშვიდობა A.

3-4. და დაუტევეთ... ამირ მუმლსა — BCEFIS.

4. ამირი N, ამირსა RT. მუმლსა] მუმლსა თანა O, — RT. ზედან O. ~ წავე-
დით სახელსა ზედა ღვთისასა (ღვთისასა MQ) GMQ. ღვთისასა FNS.

5. ისმენდო ANQ, ისმენდინ GL. ისმენდი მეფეთ-მეფეო] — ცხოვნიო უკუნი-
სამდე F, და Q. ხანი + ცხოვნი მეფეთ-მეფეო Q. და — O. მოგუხუდეს A, მოგუხუ-
და BCEFIS, მოგუხუდეს KP, მოგუხუდა Q, მოგუხუდეს T. მინდორთა G, მინდორი
და O.

5-6. მინდორსა... მრავალგან] მინდორნი და მრავალნი ლაშქარნი (ლაშქარი S)
მრავალგანი (მრავალგანი S) მეკობრენი FS, ლაშქარი დიდნი არა მის ქვეყანისა
სხვანი Q.

6. შიგან] შინა GIRT, მაშიგან O, შიგა P. ~ მრავალგან (მრავალნი O) ლაშქა-
რი (ლაშქარნი DOP) მეკობრენი BCDEIOP. მეკობარნი RT. მრავალგან — KLRT.
არი მის] არ იმის OP. ქვეყანისანი A] ქვეყანისა ლაშქარნი O.

6-7. არა მის... გამოსრულნი — Q.

7. რომე CFIS. მივიდოდით GM. თუით] სხვანი O. გამოსულნი BEGM. მეკობ-
რენი GM, მეკობრენი და O, მეკობრად წარმოსულნი Q. ღმერთმან — R.

8. თქვენთა A. დაპყრას BE, დაპყრას DGKQR, დააპყრეს H, დაიპყრეს N.
ეგეთი] ერთი R. ყოფა + მათ მიხუდა O. და — GQRT. სადაც ADN] ვითაც ჩვენ მათ
უზმიდით და სადაცა Q, სადაცა და სადაცა S.

* A-ში აქ მთავრდება მოგვიანო ხელით აღდგენილი ტექსტი.

ნით, თუთ მან აბუტალიბის მონამან თქუის: „მე ვითარი ომი მი-
ნახავს თქუენი და ჰაბუკობა, რა გინდა, ეგებისო“. მივიდოდიოთ და,
თუ სადა მჭეცი გარდაგუეილის, განაღამცა რომე მოვკლიოთ. ვიარეთ,
ორი თუე და ჩუენ ესე არა ვიცოდით, თუ სადა ვიარებოდით. დაგზა-
გზა რომელნი ომნი გარდავიჭადენით, თუ მოვთუალვიდე, დია გა გრ- 5
ძელდების. გაგუეპარა იგი აბუტალიბის მონა, და ორი თუე ვიარეთ,
ვითა მონა იგი წასულიყო. ერთობ დაგუიმძიმდა და არა ვიცოდით,
თუ სითმცა წასრულვიყვენით.

8. (გვ. 214)-1. შევიბენით თვით A] შევიგენით (შეგვიგენით R, + და Q) თქვის (თქუეს D) BDEKLQRT, შევიგენით თქვის CFIS, შევებენით თვით G,* შევიბენით თქვის OP.

1. მან — DKLRT. აბუტალიბისა DM, აბუტალბის S, აბუტალიბის T. მონამა O. თქვის A] — BCDEFIKLOPQRST. ვითაარი F] ეგუთი Q. ომნი O] ჰაბუკნი არა Q. მინახავსო Q.

2. თქვენი A] მაგრამ თქვენს O, — Q. და ჰაბუკობა] ჰაბუკობისა D, ჰაბუკობას O, — Q, ჰაბუკობა R. რაც AN, რაცა GHM] — Q. გინდათ AE, გინდა ვინ არ იყოს რა O] — Q. ეგებოსო A, ეგების I, ყველა ეგებისო KLRT] — Q. მივიდოდიოთ HM, მივიდოდიოთ N. ~ და მივიდოდიოთ D.

2-3. და თუ] თუმცა G, და QRT.

3. საღ AENP, საღაცა LQRT. თუ საღა] თვისად O. გარდაგვეილის A] აგვი-
ჩნდის BE, გარდაგვეილის KP. გაღანამცა BEFILMST, გაღანამცა K, გაღამცა R] — Q. რომე — BCDEFIKLQRT. მოვკლიოთ BCELP, მოვკლიოთ G, მოვკლიოთ N, + და Q, მოვკლევდიოთ RT. ვიარეთ] მოვიარეთ D.

4. თვე A. ჩვენ ესე A] — DKLRT. არ CFO. ვიცოდით + რა OP. საღ BCEFG NOPQS. ვიარებოდით] ვიყავით Q. და — DQ. გზა-გზა] გზას ზედან (ზედა CFIQS) BECFIQS.

5. რომელ BEKLPRRT, რომე CFS, რომელი D, რომ I, რაზომი Q. ომი QR. გარდავიხადენით D, გარდავიხადენით KP, გარდავიხადეთ Q. თუ] თუცა O. მოვ-
თვალვიდე დია A] მოვსთვალავით (მოვთვალავო FS) ამბავი (+ დია S) BEFS, მოვს-
თვალავით ამბავი დია (დიად OP) COP, მოვსთვალავით DL, მოვსთვალვიდე G, მოვ-
თვალვიდე H, მოვთვალავით ამბავი ღთო I. მოსთვალავით K, სულეთქვა დია Q, მოვ-
თვალავით RT. დია — T. გაგძელდების A, გრძელდების C.

6. გაგვეპარა A. იგი — D. აბუტალიბისა DM, აბუტარის F, აბუტალიფის O, აბუტალბის S. ~ მონა აბუტალიბისა H. მონა] კაცი FIQS. და] რა DRT, + რა KL. თვე A. ვიარეთ + და D. ~ ვიარეთ თვე ორი Q.

7. ვითა — FKLQRT. მონა იგი წასულიყო] მის ღღემდე O, — Q. იგი — DKLRT. ~ იგი მონა M. წასრულიყო KRT. ერთობ დაგვიმძიმდა A] დაგვიმძიმდა დიად BC EFIQS, დაგვიმძიმდა DKLRT. არ CDGINS, რა K.

8. თუ სით AGMNO, სითმცა BCEQ, თუ სითამც DKLRT, თუ საღა FH, სი-
თამცა I, თუ სითაც S. წავსრულიყვენით AHM, წასრულიყვენით BES, წარსრულ-
ვიყვენით F, წარსრულიყავით K, წავსრულიყვენით G, წავსრულიყავით LQ, წავსრულ-
ვიყვენით N, წავსრულიყავით OR, წარსრულიყავით P, წარსრულ ვიყავით T.

ცი ვინმე მოვიდოდა, ჯამას აქლ[v]ემსა ჯდა თოხარიკსა. თეთრნი შესამოსელნი ტანსა ემოსნეს და თეთრი რიდე თავსა ეხუივა. არა გუენახა მას მრავალსა დღესა კაცი და გა-ცა-გუეხარნეს მის კაცი-სა ნახვა. უკმე მას კაცსა და მოვიდა. გარდაღდა და თაყუანი-სცა ამირან დარეჯანისძესა. უბრძანა „დაჯეღო“ და დაჯდა. 5

ვითა ეკამეთ სადილი, უბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: „ვინა ხარ, ძმაო, ანუ სით მოხუალ?“ მანცა მოაწესნა: „პატრონო, თქუენ სად წახუალთ? მიკუირს თქუენი მცირედითა კაცითა ამა ქუეყანასა მოსვლა, თუარა მე რას მკითხავთ. ვიარები ქუეყანასა ზედა“. გუიბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: „თუ უნდა, უთხარით იმას კაც- 10

1. მოდიოდა O] — Q. ჯამბას AH, ჯამსა D, ჯამბაზ G, ჯამასსა I, ჯამბაზსა KLRT, ჯამბაზს MN, ჯანბაზს O] — Q. აქლემსა] + ზელა BCEFIS, + ზედან OQ. იქლა RT. თოხარიკსა] და BCEFIQRST, + და KLO, თოხარიკსა და P. თეთრი BCEFGMLQS.

2. შესამოსელი CMQ] ტანისამოსი G. ტანს GO. ემოსნეს] ეტუნეს BCDEFIKL QST, ემოსნა O. თეთრნი D, თეთრიცა O. თავსა + მისა O. ეხვივა A, ეხვია BCD EFGHIKLNOPRST. არ CDFKS] — Q.

3. გვენახა A, გვენახნეს MD, და Q. მას] მათ G, ამას IQ, — KLRT. მრავალთა BCDEFGIKLMOPRS. დღეთა ABCDEFGHIKLMOPRST] + არა გვენახა Q. კაცი F. და — D. გა-ცა-გვეხარნეს A, გაგუეხარნეს CFIRS, განცაგვეხარნეს G, გამცაგვეხარნეს L, გაცვეხარნეს M, გაგვეხარდა Q. კაცის P.

4. უკმეთ BCDEFIKLQPRST, და უხმეთ Q. მას კაცსა — O. კაცსა და] კაცსა BCDEIKLPQRST. ~ მოვიდა და FM. გარდაღდა და] გარდაღდა MT. თაყუანის- გუცა D, თაყუანისცა FS] + ჰსცა R.

5. ამირან დარეჯანისძესა] — DKLT, ამირან დარეჯანისძემან GN, ამირან დარეჯანისძესა MS, ამირანს R. დაჯეღო C, დაჯღმა DKLORT, დაჯეღო FIQ, და — FIKLPQS.

5-6. უბრძანა... დარეჯანისძემან] ჰკითხა G, უბრძანა H, უბრძანა M, — N.

6. ვითა] და Q. ესკამეთ CFKLOS. სადილი] + მაშინ O, + და Q. ამირან] — BCDEFIKLORST, ამირანმა Q. დარეჯანისძემა BE, დარიჯანისძემან D, დარეჯანისძემან S] — OQ. ვინ BCDEFHIKLMOPQRST.

7. ხარო DI. ანუ] და ნუ RT. მოხვალ A, მოხვალ BCDEKO. მანცა] მან CDFIKLQORST. მოახსენა A. პატრონო — Q. თქვენ A] — RT.

8. სადა LM. წახვალთ A, წახვალთ CEFIQ, წარხვალთ L. მიკვირს A. თქვენ AGHMNQ, თქვენი აქა RT] — OP. მცირეთა ADGLMNRT, მცირეთ H, მცირედ-თა K. კაცთა AGHMNRT] + აქა K, + აქ L. ამ BEFILQS. ქვეყანასა A, ქუეყა-ნას BEFLQS, ქვეყანისა N.

8-9. ~ მოსვლა ამა ქუეყანაში RT.

9. მოსვლა] — GO, მოსვლაო Q. თვარა A, თვარე FS, თვარამ G, თორემ KLRT, თორემ და O, თვარემ Q. რას] რათ AG, რასა CFIKLOS, რათა HMN. მკითხავთ] + ერთი კაცი O, მკითხავ RT. ვიარებით GHN. ქვეყანასა A. ზედა] — DKLRT, ზედან O.

10. გუიბრძანა A] გვითხრა Q, გუიბრძანა R. ამირან — DKLQRT. დარეჯანისძე-მა BE, დარიჯანისძემა D, დარეჯანისძემან FM] — KLPRT, პატრონმან Q. თუ უნ-და] თუნდა CFIKOPS, — M, უნდა QRT. უთხრათ FILOQRST. იმას] ამა CIOQRT, ამ FLQS, მას GHMN, იმა K. კაცსა I, კაცს L.

სა ჩუენი ამბავი, ნუთუ კულა რამე იცოდესო“. მოვაქსენე: „თქვენ უბრძანეთო“. მან უბრძანა ყუელაი.

მან კაცმან გაიცინა და ეგრე თქუა, ვითა: „წელანვე შევიტყევ, რომე ჩემის ძმის აბუტალიბისაგან წამოსრულნი ხართ თქვენ, თუარა ამის ქუეყანისა საქმე ბაღდადს იმისგან კიდე სხუამან ვინ-
5 და იცოდა. აწე შენ მხიარულითა პირითა მკითხე. მე ძმა ვარ აბუტალიბისა და მეცა მისებრ ვიარები ქუეყანასა შიგან. აწე, რადგან მე არა დამიმალე, ესრე გაგცადო მის ქუეყანისა საქმე და მუნე-ბურთა ჭაბუქთა, ვითამცა შენ თუით თუალითა თუისითა გენახნეს.

1. ჩეენი N. ჩენი ანბავი A] საქმე ჩეენიო Q. ამბავიო BCEFIPS, ამბავი N. ნუთუ კულა] ნუთურაკულავ D, ნუ თუ რა კულა KRT, ნუთუ M, ნუთუკვალა N, ნუთუკვალავ Q. კვლა A. რამე] რა M, არამე O. იცოდეს BERT] + და O. მოვაქსენე თქვენ A] მოვაქსენეთ BDE, მოვაქსენე CFIKLOPQRST, მოვაქსენეთ თქვენ GM.

2. უბრძანეო BCDEKLQPRT, უბძანე მეთქი FOS, უბძანეო I. მან] მაშინ BE FIS, მაშინ C, და Q, — DKLRT. უბრძანა] — M, უთხრა Q. ყველაი A, ყოველვე BCEFIQS, ყუელა D, ყოველი GK] — M, + და P.

3. მან — Q. კაცმან] — DKLPQRT, მონამან O. გაიცინნა BCDEKLOPT, გაუცინნა R. და — G. ეგრე თქვა ვითა A] მოახსენა .DKLRT, ვითა G. ვითა — M. შეკრძევე] შევიგენ D, შევიტყე FQ.

4. რომე] — DKLRT, რომ GI, ვითა Q. ჩემის ძმის] ძმისა ჩემისა DKLRT. აბუტალისაგან BEI, აბუტალაბისაგა G, აბუტალიბისგან L, აბუტალობ ღარიბისაგან Q, აბუტალაბისაგან S. ~ ხართ წამოსრულნი MO. წამოსრულნი BEGNPQ, წარმოსრულნი FS, წამოსრული K. თქვენ A] — MO, თქვენა RT.

5. თვარა A] თუ არა I, თვარე და O, თორემ RT. ამის] ამ CLS, ამისი D, ამა FOQ, ამას G, იმ I. ქვეყანისა A, ქუეყნისა CL, ქვეყანათა O. ბაღდადსა DH] — O, ბაღდადსა ვინ წაიღებდა Q. ამისგან BE, მისგან DKLMQRT. სხვამან A] — BDEK LMORT, სხვამცა FIQS. ვილა A, ვინ DKLMOQRT] — N.

6. აწ FGIQS. აწე შენ... მკითხე — DKLRT. შენ] რათამცა O. მხიარულის BEG, მხიარულით H. პირით G. მკითხე — FS. აბუტალის G, აბუტალაბისა IS, აბუტალობისა T.

7. მეც CFGQS. მეცა მისებრ] აგრევე DK, აგრე L, მეც მის მგზავსად O, ეგრეთ R, ეგრევე T. მისებურად BCEIPQS, მისებრად F. ქვეყანასა A. შიგან] ზედა BCE FIQRS, შინა DKLOP. აწე] და M, აწ QT. რათგან S.

7-8. აწე რადგან მე] აწ შენ მხიარულითა პირითა მკითხე და DKLRT, აწ რადგან მე G.

8. მე] — O, შენ M. არ CFGLNS, რა K. დამიმალე GN] + აწე KLT, + თქვენი ანბავი მეცა M, + საქმენი გულისა შენისანი მეცა O, დამიმალეთ Q, დაგიმალე აწ R. ესრე] ეგრე BCEFIKLQPQRST, აწე D, ესრეთ MO. გაგცადო] გაგცხადო FIQS, გაგცადო KLM, გაცნობო O, გაგცადო T. ქვეყანისა A, ქუეყნისა CF LOP. საქმენი O. მუნებულთა KLT.

9. ჭაბუქთა] + რომელ D, + რიგი Q. ვითარმცა R. შენ — ORT. თუით A] — BCFIQRST. შენ თუით თუალითა] თუალად DKL. თვალითა A, თვალით GRT. თუისითა A] შენითა BCEIQ, — FLRST, შენით G, თქვენითა O. გენახნეს] გენახნენ და BCEI, გენახოს F, გენახნენ M, + და Q, — S.

მე თუთი გიახლო, თავითა ჩემითა წაგიძლუე წინა და მიგიყუანე მას ქუეყანასა“.

უბრძანა მადლი ამირან დარეჯანისძემან, და გაგუეხარნეს მის ეგეთისა კაცისა. პოვნა. და თქუა მან* კაცმან, ვითა: „გხედადე კაც- 5
თა კარგთა და ჭაბუკთა ლომთა, რომელ ვინ თქუენ მოგერიოს, თავ-
სა, ღმერთო, ველარა ერგოსო. გინდოდა, ღმერთო, მოსვლა არა ამა
ქუეყანასა! აწ ვინათგან მოსრულხართ, გა[41]რე შექცევადლარ ეგე-
ბის. არს, ღმერთო, გზა ძნელი და საჭირო, განა მიანდევნით თავ-
ნი თქუენნი ღმერთსა და დაიყენენით გულნი თქუენნი თქუენ თანა.
გუალეთ და წავიდეთ, და გაგცადო მის ქუეყანისა საქმე და სიმრავ- 10
ლე ჭაბუკთა ქუეყანისათა“. დაიწყო ამბობად და თქუა:

1. მე თუთი გიახლო A] და FS, მეცა თუთი O, მე თუთი P. მე თუთი... ჩემითა —DKLRT. გიახლო — BCEIQ. თავით ჩემით BE. წაგიძლუე A, წარგიძლუე I, წაგიძლუა KLRT, გიწინამძლო O, წაგიძლუე Q. წინა —OQ. და — K. მიგიყუან-
ნე A, მიგიყუანო BDE, მიგვიძლუა K, მიგვიძლუა LRT, მიგიყუან Q. მას — K.

2. ქუეყანასა A, ქუეყანასა O.

3. ამირან დარეჯანისძემან] —DKLORT, დარეჯანისძემან FS, დარეჯანისძემან
IQ, ამირან დარეჯანისძემან M. და + ღმერთ O. გაგუეხარნეს A.

4. ეგეთისა] — BE, ეგეთის CFGS. კაცის G. თქვა A. კაცმა D. ვითა] —DKLRT,
ვითა O. გხედეთ P. კაცთა — BCFIQS.

5. კარგთა — KLRT. და — BCFIQS. ჭაბუკსა D. რომე CFIQS. ვინა M.
თქვენ A, თქვენა M. მოგერიოსთ FRST, მოგერიოსთ K, მოგერიოსთ O. თავს D] —
G, თვისა O.

6. ღმერთო — R. ველარ BRT, ველარად DKL, აღარ N. ერგოს DGNQ, ირ-
გოსო RT. გინდოდათ MOT, გინდოდესთ R. ღმერთო — KLRT. არა — NQ.
ამ DIL.

7. ქუეყანასა A] + მაგრამ O. მოსულხართ AHMN, მოსრულხართ IL] + ამა
ქუეყანასა Q. აღარა DMP. ეგების] იქნებს A, ხამს და არცა ეგების D, იქნების
GHM, ეგებისო LRT.

8. არს] არა D, — L. ღმერთო — R. ძნელი] გრძელი M. საჭიროვო Q. გარნა
IRT, და Q. მიანდევით DFLNOQS, მიანდენით G. თავნი] გულნი Q.

8-9. ~ თქვენნი თავნი L.

9. თქვენნი A, თქვენი B. ღმერთსა და — R. ღმერთსა და დაიყენენით] თქვენ-
თანა და მიანდევით Q. და — LT. დაიყენენით] იყენენით BDN, დაიყენენით G,
იყვენენით K. ~ თქუენნი გულნი DKRT. თქვენნი A] თქუენი B. თქვენ თანთა
A] ღმერთსა Q.

10. გვალეთ A] — BCFIS, გვალეთ G. გუალეთ და] გუალე DKLORT, გვალეთ
M. გუალეთ და წავიდეთ და] და Q. წავედით GI. და გაგცადო] გაგცადო DP, და
გაგცადო BN, და გაგცადოთ ყოველივე FS, და გაგცადო IQ, და გაგცადო
KLM, და გაგცადო RT. ქუეყანისა A, ქუეყანისა CP. საქმენი O. და — D. სიმრავ-
ლე — BCFIQS.

11. ქუეყანისათა A] მუნებურთა BCFIQS, მათგანთა წავედით და O, — RT. მბო-
ბად CIL, მბობა FQST, ამბობა KMR, საუბარი და ამბავნი მის ქუეყანისანი O. და
— Q. თქვა A] + ოდეს O, — Q.

* E-ში აქედან აკლია ტექსტი.

„დაკაზმულია ცხენოსანი ოთხასი ათასი, რომელ არა დააკლდე-
 ბის. და არიან ზედა მათ ლაშქართა სპასალარნი ლომნი ჰაბუენი. და
 ათნი სხუანი ბუმბერაზნი არიან თუით მას ქალაქსა შინა, რომელ
 არა ეგების მათი დამართებითი კაცი. და იგი ბუმბერაზნი ეგეთნი
 5 არიან, რომე, თუ უცხო ლაშქარი ქალაქისა კართა არა მივიდეს, გა-
 რე არა გამოგზავნის ომად. და არიან სხუა მათგანნი ოთხნი, რო-
 მელთა აქუს ღღესა შინა ათას-ათასი დრაჰკანი, და მათ ექუსთა აქ-
 უს ხუთას-ხუთასი დრაჰკანი. და იტყუიან მის ქუეყანისა კაცი, ვი-

1. დაკაზმულია. არს დაკაზმული (დაკაზმულნი FS) BCFIQS, დაკაზმულნი DO,
 დაკაზმული GKPR T, დაკაზმული არის M. ცხენოსანნი DFOS. ოთხასი] ოთხი BC
 DFIKLQRST, ოთხას N, — O. ათასი — O. რომე CFIQS, რომელი DO. არ
 CDOS. დაკლდების DKQT] + ურიცხვნი O.

2. და არიან] — D, და KLRT, + მათ N. ზედან O. მათ — DKLQRT. ლაშქართა
 D, ლაშქასა G, ლაშქარნი KLRT] — Q. სპასალარნი] + გაჩენილნი და B, + გაჩე-
 ნილნი CD, + გამორჩეულნი FS, სპარსალარნი (სპარსნი R, სპარსარლნი T) გამო-
 ჩენილნი (გაჩენილნი KL, განჩენილნი O) IKLORT, + განჩენილნი P, + გამორჩე-
 ნილნი Q. ~ ჰაბუენი ლომნი G. ჰაბუენი + და გამოჩენილნი ლომნი Q.

2-3. ~ ათნი და O.

3. ათნი] თანა GHN. სხვანი A] — DKLRT. ბუმბარეზნი CFMPS, ბუმბერეზნი
 D, ბუნბარეზნი G. ~ თვით არიან L. თვით A] — QRT. მას] — DKLRT, მისა
 M. შინა] შიგან LM. რომე CFILQS] + არა ისადა A, + არსად G, + არსადა HN,
 + არასადა M.

4. არ CDGLO. მათ N. დამართებით CFGIS, დამართებითა D. კაცი] + და იგი
 ბუმბარეზნი არიან თვით მას ქალაქსა შინა რომე არა ეგების მათი დამართებით კა-
 ცი F. ბუმბარეზნი CPS, ბუმბერეზნი D, ბუნბარეზნი FM. ეგეთი P, ეგრეთნი R.

4-5. მათი დამართებით... არიან რომე] კაცისაგან Q.

5. რომელ BKLMOPT, რომ G. ლაშქარნი DFHIOQS. ქალაქის DJ] — Q. კარ-
 სა DG] — Q. არ BCDGFIKLO. არა მივიდეს] მოვიდეს D, არ მივიდეს O, არა
 მიიღენენ მათ Q. გარეთ Q.

6. არ IKLS. გამოგზავნოს B, გამოგზავნის M, გამოვლენ O, გამოგზავნეს R.
 და — M. სხვა A] — DKLMORT. მათგანი B, მაგათთა ბუნბერაზთაგანი O, მა-
 გათგანი P. რომელ KLRT.

7. აქეს A] + გაჩენილნი B, + გაჩენილი CI, აქესთ გაჩენილნი F, აქესთ L, +
 განჩენილი OP. ღღესა შინა] ღღეშიგ AH, ღღეშიგა BCP, ღღეშიგან FIKORS, ღღე-
 ში GLMN, — Q, ღღეშიგან T. ათას ათას ALP. დრაჰკანი CFNST, დრაჰკანი DH,
 დპრაჰკანი K, დარაჰკანი O. ექესთა A, ექესთავე B, ექესთ G. აქესთ AHLMNORS] — G.

7-8. და მათ ექუსთა... ხუთასი დრაჰკანი — FIQ.

8. ხუთას ხუთას P. დრაჰკანი CNT, დ(ა)რაჰკანი D, დაპრაჰკანი K, დპრაჰკანი O.
 იტყვიან A. მის] მას HNQ, მისი T. ქუეყანისა A, ქუეყანასა NQ, ქუეყნისა P.
 კაცი — Q. ვითარ GN.

თა: «არა ეგების მათი შებმა მტერთაგან, მაგრა ქალაქი იგი, რომელსა შიგან დგანან, დიდსა ჰირსა შიგან არის მათგანო». და ყუელასა მოსწყინებიან და იტყუიან, ვითა: «მოვლენ სიმაღ სინდთა მეფისა ძე და ლასურ დელამთა მეფისა ძე ძებნად მათვე ქალთა მნათობთათჳსო».

5

„და თქუა ასფან მეფემან: «სამძიმარი მოჲდა. დღეთა ჩემთა რომელ არა დაეტკებნა სამეფო ჩემო, აჲ მოვლენ მტერნი ჩემნიო. განა შევიწიო ღმერთი ჩემი, რომელ შევანანო მათ, რომელთა მოუშართებია სამეფოსა ჩემისად და ლამიან ქალთა მნათობთა ჩემთა წარყუანებასა». ბრძანა მეფემან ასფან წუჲეა ლაშქრისა. გაგზავნა 10 იგი სპასალარი და შეკრიბა ყოველი სამეფო მისი. და უბრძანა ორ-

1. არ CDGILOS] — N. ეგების] იქნების კაცი Q. მათი — B. შებმა] შემბმელი Q. მტერისაგან BCDFPS, მტერისაგან IKLRT, მტერთაგან M] — Q. მაგრამ FGINO QS. ქალაქი O] — Q. იგი — Q. რომელთა O.

1-2. იგი... დგანან — DKLRT.

2. შიგა CIP, შინა DFGIOS. დგანან] არიან Q. დიდს G. ჰირსა] ურვასა Q. შიგან — Q. არის] არიან G, არისო KRT, დგანან დიდსა ჰირსა შიგან არის N, იმყოფება Q. მათგან D, მათგანაო FGHL, მაგან K, ქალაქი იგი Q] — RT. და] — R, მაგრა T. ყოველთა O, ყველას R.

3. მოსწყინებია BCDFIOPQS. და იტყვიან A] მოახსენეს ასფან მეფესა O. ვითა — DQ. მოვლენან Q. სამან G] სამნი I. სილთა B, სინდთ D. მეფისძე CNOQT.

4. ლასურ დელამთა] რასულემთა R. დელამთ CD, დელემთა M. მეფისძე CNOQ. ძებნად] ძიებად LR. მათვე K. მნათობთათჳსო A, მნათობთათჳსოცა CFIQS, მნათობთათჳსი DGKLRT. ~ მნათობთა ქალთათჳსო O.

6. თქუა A. ასფან AB, ასფან IKL. ასფან მეფემან] ასფემან M. მეფება D, მეფემ HQ. მრჰქდა ABLMP, მოხდა S.

7. რომე CFIQS] + მათ O. არ DFIOS. დაეტკებნეს B, დაეტკებნო CFS, დაეტკებნა მტერთა D, დაეტკებნათ M, დაელახა Q. დაეტკებნა სამეფო ჩემო] დებევე პანთსა მეფეო ჩემო O. ჩემი BCFQS. მოვლენან Q. მტერნი ♦ იგი O. ჩემნი BCF IKLOPQRST, ჩემგანნი D.

8. განა] — DR, გარნა I, გან O, და Q. შევიწიო + შევიწიო T. შევიწიო ღმერთი — R. ჩემი — BDFIKLOPQRST. რომე CFS, რომ I, და Q. შევანანიო CQ, შეენან D. მოუშართებიათ GO.

9. ჩემისადა BD, ჩემისათჳსი Q. და — KLRT. ქალთა] ქალაქთა N. ქალთა... წარყუანებასა] წარყვანებასა (წაყვანებასა IQ) ქალთა ჩემთა მნათობთასა და (მნათობთასა O) BIOPQ, წაყვანასა (წაყვანებასა S) ქალთა ჩემთასა მნათობთასა (მნათობთა FS) და CFS, წაყუანებასა ქალთა მნათობთასა და DKLRT. ~ ჩემთა მნათობთა G. წარყვანებასა A, წაყვანებასა HN.

10. ბრძანა] მას ჟამსა ბრძანა O. მეფება D. ~ ასფან მეფემან OQ. ასფან B, ასფან KL. წვევა A] წარსლვა R. ლაშქრისა D] + და M, ლაშქართა Q. გაგზავნა FIKST, გაგზანა M.

11. იგი] თვისნი C, — DKLQRT. სპასალარნი BCFO PQRS, სპარსალარნი IKLT. და — O. შეკრიბნა B, შეკრბა DOP, შეკრიბა K, შეკრიბნა ლაშქარნი და Q. საფეფო A. მისი] თვისი C.

თა ერისთავთა მისთა, რომელთა სახელები ესე იყო: ერთისა ლოსორ ლოსიმანისძე და მეორისა ქაბარ ქავისძე, — ლომთა ჭაბუკთა და გამოცდილთა ბრძოლასა შინა. და მისცა ერთსა ო[**V**] რასი ათასი მკვდარი და უბრძანა სიმან სინდთა მეფისა ძისა და ხოსრო ხაზართა მეფისა ძისა დამართება.

„წავიდეს და მიეგებნეს წინა, და მოვიდეს იგინიცა და მუნ შეიბნეს. და თავმან თქუენმან, სამსა დღესა უწყუეტლად და დაუდგომლად ომი იყო. და გააქციენეს ბოლოსა ეამსა ლაშქარნი ასფან მეფისანი და მოკლეს ლოსორ ლოსიმანისძე, დაჯოცეს ლაშქარი მათი ურიცხვი და გუთხრეს: «ესენი ყუელასა სჯობდესო». თუით სიმან სინ-

1. მისთა — BCFIQS. რომელთა] რომლისა CF. სახელი DKLRT. ესე იყო] — CF, ესე არის (არს R) KRT, ეს არის L, ეს იყო Q. ერთისა — DKLNR. ლოსორ] + და B, ლოსარ CDFIKLRT.

2. ლოსიმანისძე AGHMOP, ლოსიმანისძე I, ლოსიმანისძე KLNT, ლოსიმანისძე R, ლოსიმანისძე S. მეორესა BKLRT, მეორესა D] ერთსა O, ერთისა P. ქაბარ] ბაქარ K. ქავისძე] ქაბისძე CFIOQS, ქავისძე P, + მათ O. და - DQ.

3. ბრძოლასა] ბრძოლათა G, ბრძოლას O. შიგან Q] — R. ორას I.

4. სიმან] — CF, გიგან O. სინდთა N, სინთა O. მეფის NQ. ძესა R. და ხოსრო... მეფისა ძისა — AGHMN. ხვასრო CFIKL PST, ხვასროს B. ხაზართ BQ. მეფის Q.

5. დამართებად (+ და KLT) BCDFKLGIOQRST.

6. მოეგებნეს BD] მივიდეს R. წინა — G. და — O. მოვიდეს] მოეგებნეს KLR. იგინიცა და] იგინიცა BCFIOPS, იგინი DKLRT. მუნით BCFIKLPST, მუნით D, მუნითთ O] — Q.

7. და — DKLNR. თქუენმან A. ~ თქუენმან თავმან L. სამს დღეს DO, სამს დღესა P. უწყუეტლად A, გაუწყუეტლად BCFQS] — DKLRT, გაუწყუეტლად I, უწყუეტლად O. და დაუდგომლად] — BCDFIKLQRST, და უდგომლად GN, და დაუდგომლად HM, დაუდგომელი O, დაუდგომელად P.

8. და გააქციენეს ბოლოსა ეამსა] (+ და KL) ბოლოს (ბოლოსა KL) ეამს (ეამსა KL) გამოაქციენეს (გამოიქცნეს L) DKL, გაიქცნეს CFIS, გაქციენეს H, გამოიქციენეს O, გაიქცნენ Q] — RT. ბოლო GN, ბოლოს O] — Q. ეამს O] — Q, + გამოიქცნეს RT. ასფან AB, ასფან IKL. მეფისანი] — G, მეფისა R.

9. და მოკლეს — R. ლოსარ DIKLOPRT, ლოსომ Q. ლოსიმანისძე G, ლოსიმანისძე KLT, ლოსიმანისძე O] + და M. დაჯოცეს] და ჰჯოცეს B, და ახოცეს CF, და დაჯოცეს DHRT, და დაჯოცნეს L. ლაშქარნი (+ ამათნი O) ADGHKLMNO. ~ ურიცხვი ლაშქარი M. მათი — M. მათი ურიცხვი] ურიცხვნი მათ AGHN, — DL RT, ურიცხვი O.

9-2. დაჯოცეს ლაშქარი... ლოსიმანისძე მოეკლა — K.

10. გვითხრეს A, გვითხრნეს RT. ესენი] — AGHMN, ესე DP, ესე ჭაბუკთა O. ყველასა A, ყველას O. სჯობდესო D, სჯობდეს M, ჰსჯობდესო R. თვით A] — M. სვიმან OP. სინთა ABCFIKQ.

10-2. და გუთხრეს... ლოსიმანისძე მოეკლა] მაშინ BCFIQS.

დთა მეფისა ძესა და ხოსრო ხაზართა მეფისა ძესა ლოსორ ლოსიმა-
ნისძე მოეკლა.

„მეფეება წინა ქაბარ ქავისძე იამანსა ჭაბუკსა იამანთა მე-
ფისა ძესა, და ლასურს—დეღამთა მეფისა ძესა. შებმულ იყენეს და
გამოაქცივნეს იგინიცა, და დაეგოცნეს ლაშქარნი მათთვისცა, მაგ- 5
რა ქაბარ ქავისძე მოეკლა თუთ ლასურს. და მოგუესმა ამბავი ესე.
დაუძმომდა უზომოდ ასფან მეფესა. მოარბიევს ყოველი სამეფო მისი
და დადგომილ არიან ქალაქისა კართა ზედა: ცალკერძ სიჰან სინდთა
მეფისა ძე და ხოსრო ხაზართა მეფისა ძე და ცალკერძ იგი იამანი

10. (გვ. 222) -1. სინდთა მეფისა ძესა] — DLRT, სინდთ მეფისძე O.

1. და — OP. ხეასრო ABCFGHIKMNQS. ხაზართა მეფეთა ABCFIKQS] და
DRT, ხაზართა მეფისა მეფეთა H, — L, ხაზართ მეფის O. ძესა] — LRT, ძე P.
ლოსორ ლოსიმანის ABCFGHIKNQS, ლოსარ ლოსიმანისძე (ლოსიმანისძე LT, ლოს-
მინისძე R) DPLRT] + თით M.

2. მოეკლათ (+ და OP) MOP, მოეკლა N.

3. მოეგება DOP. წინა] — BCFIQS, წინ G. ქაბარ — CFIQS. ქავისძე] ქავისძე
ურიცხვის ლაშქრითა O, ქავისძე P. იამანისა BG, იმანსა K, იამანთა M, იამანს O.
იამანთ მეფის C, იამანთა მეფის DQ, იმანთა K, იამანთა LR. მეფისა — T.

4. ძესა და] ძე და DQ, ძესა G. ლასურ BCFIKLOPQRST, ლასურსა D. დე-
ღამთ CD. მეფისა ძესა] + ამათ სამთა BFIPS, მეფისძესა (მეფისძე Q) ამათ სამთა
CQ, მეფისძესა და D.

5. გამოექცივნეს BCDFIKLOPST, გაექცივნეს G, გამოაქცივნის H, გამოაქციეს
M, გამოექციათ R. იგიცა და ACFHIOPS, იგიცა BMN, იგინიც D, იგინიცა GK,
იგინიცა და LQR. დაეგოცა ABIKLMPQS, დაეზოცეს D, ეზონეს H, დაეგოცათ O.
ლაშქარი BILMNPQRST. მათთვისცა A] მათიცა C, — DKLRT, მათთვისც N,
მათთვისცა O. მაგრა] და BCFIKLQST, — DR, მაგრამ GMNO.

6. ქაბარ + და R. ქაბისძეს C, ქაბისძე FQS, ქეასძე O, ქავისძე P. მოეკლათ
KLORT. თით A. ლასურსა D, ლასურ G. მოგვესმა A, გამოგვესმა G. ანბავი A.
ესე + და BFGILOPQRST.

7. უზომოდ] — KLQRT, + ესე O. ასფან B, ასფან IKL. ~ მეფესა ასფანს
უზომოდ G. მეფესა] + და DK, მეფეს HQ. მოარბიეს CDFP, მოარბივნეს O. ყოვ-
ლო D, ყოველზე Q] — O. მისი] — BCDFIKLPRST, + მოვიდეს O.

8. და — D. დადგომილ არიან AIOP, დადგომილი არიან D. ქალაქისა კართა
ზედა] კართა ქალაქისათა C, კარსა მის ქალაქისასა Q. კართა ზედა] კარსა ზედ D,
კარსა ზედა GI, კართა ზედან O. ცალკერძო R. სიჰან] სამნი B, + სიჰან H. სილ-
თა B, სინდთ C] — DKLRT, სინთა N, სინთ O.

9. მეფისძე CNOQ] — DKLRT. ხეასრო M. და ხოსრო ხაზართა მეფისაძე] —
CFS, ხუსრო D, და ხოსრო KL, და ცალკერძ ხოსრო ხაზართ მეფისძე Q. ხაზართ
BO] — RT. მეფისძე NO] — RT. ცალკერძო R. იგი — DKLRT. იამანთა B, იამან
CDIQ, იმანნი K.

ჭაბუკი და დელამთა მეფისა ძე. და არა არს რიცხუისი მრავლისა ლა-
შქრისა მათისა, და სთხოვენ მას მეფესა ასფანსა ქალთა მნათობთა.
და ამით დღეთა მათი და ბუმბერაზთა ომი არის. თუ რაღა იქმნების,
იგი ღმერთმან იცის.

- 5 „სიმან სინდთა მეფისა ძე და ლასურ დელამთა მეფისა ძე, ხოს-
რო ხაზართა მეფისა ძე და იამანი ჭაბუკი—ესე ოთხნი ჯელმწიფენი
ჭაბუკნი და კულა სხუანი მოვიდეს აზნაურნი ჭაბუკნი და აქებენ
დიდად. ჯასდან ფარსადანისძე, ჭამარ ქერდი, ბოლოსორ ბასანელი,
ფარსადან რაბიშინისძე, ამრად რაბაგისძე და ჯოპარ ქანიმანის-
10 ძე—ესენი წარმოსრულან და ცალკერძ იგინი დგანან, მაგრა იგინიცა

1. ჭაბუკი და] + ლასურ O, ჭაბუკი ლასურ R. დელამთ Q, ელამთა T. მეფის-
ძე CDNOQ. არ O. რიცხვი A] + და H. ~ სიმრავლისა რიცხვი OQ. სიმრავლე K]
და შეგება M. ლაშქართა BCDFIKLOPRS.

1-2. ლაშქრისა მათისა] მათ ლაშქართა Q, ლაშქართა მისთათა T.

2. მათთასა ABCFHNPS, მათსა DI, მათთა KLO, მისთათა R. სთხოვენ + და
სთხოვენ C. მას — Q. მას მეფესა] — DKLRT, მეფესა G. ~ ასფან მეფესა COQ.
ასფანსა A, ასფანს B, ასფანს FIPS, ასფანსა DGHMN, ასფანს KL, ასფან R. ქალ-
სა NQ. მნათობსა NQ.

3. მათ HKLRT, ამ OP, ამა Q. მათი] მათ L. და — KLRT. ბუნბარაზთა C,
ბუმბერაზთა D, ბუმბარაზთა FPS] + და მათი KLRT. ომი არის] ომია და Q. არის
+ და BCFGIMS. აღარა Q. იქნების ABDFHIKMPQRS.

4. ღმერთმან — R. იცის — R.

5. სინდთა — P. მეფისძე CNQS. ლასუნ R. დელამთ ABCG. მეფისძე CFNQ.
ხვასრო M.

5-6. სიმან სინდთა... ჭაბუკი] და არიან O. ხოსრო... ჭაბუკი—BCDFIKLP
QRST.

6. მეფის ძე N. ეს DP] — C.

7. კულა A, კულავ DO, კულად M, კულავ ოთხნი Q. სხვანი A. მოვიდნენ CFQ]
— O. ~ აზნაურნი მოვიდნენ Q. ჭაბუკნიო O. აქებდეს D, იქებენ R.

8. დიად D, დიდათ O. ჯაზდან BCDIFIMOPQS, ჯასადან K. ფარსადანის D,
ფარსადანისძესა KRT, ფარსადანისძეს LO, ფარსადანისძეს P. ჭამარ] ჭმარ I. ქერდი]
ქურდი BIMOP, ქუდი KLT, ქედი Q, ქუდი R. ბოლოსარ AGHNT, ბოსორ CF,
ბოლოსან M, ბლოსარ R. ბასნელი BCORT, ბასრელი K, ბასანისძე Q.

9. პარასდან D, პარსადან KLRT, რაბიშინიძე O, რაბაშინისძე P, რიბიშინისძე
Q. ამრად I, ამლარ Q] — K. რაბაგისძე] — K, რაბაგისძე O. ჯოან BFIQS, ჯონ
C, ჯორა D, ჯორ KRT, ჯოარ LN, ჯუარ OP. ქანიმისძე K, ქანამანისძე P, ქამ-
ნისძე R, ქამანისძე T.

10. ესე D. წარმოსრულან] მოსრულან BCFQS, წამოსრულან DKLPRT, მოს-
რულარიან I, წამოსრულან N, წარმოსრულარიან O. და — KP. ცალკერ C, ცალ-
კერძო R. იგინი] ისინი CFIQS. მაგრა CFINOQS] — DKLMRT. იგინიცა] ისინიც
C, იგინიც RT, + მაგრა იგინიცა O.

მათ ქალთათვის მოსრულ არიან. და აწ თქუენ მიხუალთ და ომი, ღმერთო, დიდი და ფიცხელი შეიქცევისო [42] შიგნით მათგან და გარეგნით, ღმერთო, თქუენგან. და რაღა მოვდების, იგი ღმერთმან იცის“.

ესე გუიამბო მან კაცმან, და თქუა ამირან დარეჯანისძემან, ვითა: „ამან კაცმან გუითხრა ყუელაი კარგად და ესეცა გუიბრძანა, 5 ვითა: «ჰაბუენი მრავლად არიან, ომნი ღიდნი და ფიცხელნი მგონიან».

წავედით მუნით, და წავიდა იგი კაცი წინათ და აცნობა მისე-
ლა ამირან დარეჯანისძისა. ამირან დარეჯანისძე სახელოვანი კა-
ცი იყო ყოველსა ქუეყანასა შინა. და ჰკითხეს მათ ჯელმწიფეთა და 10
ჰაბუეთა უსენს, აბუტალიბის ძმასა, ვითა: „იგი ამირან დარეჯანის-

1. მათ ქალთათვის A] ქალთა მნათობთათვის BCFIPQS, მათვე ქალთა მნათობ-
თათვის DKLRT. მოსრულან C, მოსულან Q. და — DN. აწ D] + კულა KL
RT. თქვენ A, თქვენცა Q. მიხუალთ A] მისრულხართ R. და] — KLT, + განეზა-
ღებით წარსულად R. ომნი AGO.

2. ღმერთო — R. დიდი] დიად L, ღიდნი O. და — LQ. ფიცხელნი O] — Q. შე-
იქნებისო LN, შეიქნების M, იქნებისო OP. შიგნით] შეიგენით D. გარეგანთა AG
HMN, გარეთგან ზომ C, გარეთგან FIOS, გარეგან Q.

3. ღმერთო — DKLOQRT. თქვენგან A, თქუენგან B. მოჰვდების AGLMP,
მოხდეს D. იგი — R. ღმერთმან — R. იცის] ჩვენ R, + ჩვენ T.

4. ესე] ჩვენ K, ჩვენ ესე L. [გუიამბო A, გვიამბა D. კაცმა D. და — KLRT.
თქუა A] + მან P. დარეჯანისძემა B, დარიჯანისძემა D, დარეჯანიძემან MS.

5. ვითა — DKLRT. ამა BFIPQS, ამ CDO. კაცმა DPQ. ყველი A, ყოველი
BO, ყველა CDKQ] + და FS. კარგათ A] — Q. ესეც L. გვიბრძანა CD] გუითხრან
KLRT, გვიანბო O, გუითხრა Q.

6. ვითა] — DKLQRT, ვითაც O. მრავლად] მრავალნი O, მრავალად P, კარგნი
Q. არიანო LRT, არიანო და Q. ომი დიდი და ფიცხელი NQ. ღიდნი და] დიადო O.
მგონიო LNQ, მგონიან M] + და ესე არის ამბავნი უმჯობენი O.

8. მუნეთ D] — OQ. წავიდა] წამოვიდა Q. იგი — P. ~ კაცი იგი M. წინათვე
BCIOPS] — DKLRT, წინადვე F, წინა Q. აცნობეს Q. მოსვლა Q.

9. ამირან — BCFIS. დარეჯანისძის AGN, დარიჯანისძის D, დარეჯანიძის
FMS, დარეჯანისძესა R. ამირან დარიჯანისძე D] — ABCFGHIKLMNOPQRST.

10. ყოველს D. შინა] + იყო FIS, — NQ, ზედა R. და — KLRT. კითხეს FQST.
მათ — R. ხელმწიფესა Q. და — CDKLNRT.

11. ჰაბუეთა A] — Q. უსენ ABDFGHIKLMNPQRST, ჰუსენ O. აბუტალის I,
აბუტალიფის O. ~ ძმასა აბუტალიბისასა Q. ვითა — DKLRT. ამირან A.

11-1. დარეჯანისძე არის] დარეჯანისძეა BP, დარჯანისძე C, დარიჯანისძე D, და-
რეჯანიძე FS, დარეჯანისძე IOQ, დარეჯანისძეაო KLRT.

15. ამირანდარეჯანიანი —

ძე არის მობალდადე ჭაბუკი, რომლისა სახელი გუასმია ჭაბუკო ბი-
 სა მისისაო?“ მოაქსენა უსენ: „იგი არისო“. მაშინ შეეკაზმნეს და
 წინა მოეგებნეს, და მოიკითხეს ერთმანერთი. და ვითა იგი ლაშქარ-
 ნი მოკაზმულ იყვნეს, თავმან თქუენმან, უკეთესობა აღარა ეგებო-
 5 და. და გაეხარნეს მათ კელმწიფეთა ნახვა ამირან დარეჯანისძისა.
 და მოეგებნეს წინა იგი აზნაურნიცა და გაიხარნეს მათცა უზომოდ
 ნახვითა ჩუენითა.

წავედით და მივედით კართა მის ქალაქისათა და დავდეგით ცალ-
 კერძ ჩუენ. და ცნა მან ასფან მეფემან მისელა ჩუენი, გამოეგზავ-
 10 ნა კაცი და ესე შემოეთუალა, ვითა: „ამირან დარეჯანისძეო, მეს-
 მოდა სიკეთე და ჭაბუკობა შენი შორით და მიყუარდი, ვითა ძმა.
 აწ ვაშად რომე მოხუელ, ბრძანე ომი და ღუინო წინაო“.

1. მობალდადე] ბალდადელი O, მობალდადელი P. გვასმია A] გვესმა H, გვას-
 მიაო KLR, გესმა N, გესმიაო T.

1-2. ~ ჭაბუკობისა მისისა გვასმიაო L.

2. მისისაო] იგი არისო და Q. მოახსენა A.. უსენ] ესე B, უსენმან CF, უსენმა
 Q. არს DK, არსო LQ, არის P. შეკაზმეს D, შეკაზმნეს HOQRT. და — O.

3. წინ CDL] — R. მიეგებნეს BHOP, გამოეგებნეს DRT. მოიკითხნეს MT. და
 — Q. ლაშქარი MQ.

4. მოკაზმულ იყუნეს A] მოკაზმულნი იყუნეს რომე D, მოკაზმულნი იყვნეს O,
 მოკაზმული იყვნენ Q. თავმა თქუენმა D. თქუენმან A. აღარა] არ CDL, აღარ FI
 MNOS, არა KQRT.

5. და—BCFLQS. გაიხარნეს AGHMN. მათ — RT. კელმწიფეთ ABGN, კემწი-
 ფეთა I. ნახვა] ნახვითა M. დარიჯანისძისა D, დარეჯანისძისათა M.

6. წინ L] — Q. ~ აზნაურნიცა იგი R. აზნაურნიცა] აზნაურნი ჭაბუკნიცა O,
 აზნაურნი T. გაეხარნეს ADGHMNOQ, გაიხარეს FT. გაიხარნეს მათცა] ფრ მათცა
 განიხარეს R. მათცა A] — Q. ~ უზომოდ მათცა O. უზომოდ D.

6-7. უზომოდ ნახვითა] ნახვა უზომოდ Q.

7. ჩეენითა A] ჩემითა B, მათითა L, + მისელა ამირან დარეჯანისძისაგან ასფან
 მეფისასა P, ჩეენი Q.

8. წავედით] მისელა ამირან დარეჯანისძისა ასფან მეფისასა ვლეთ O. კარსა BQ.
 მის] — DKLRT, მას Q. ქალაქისასა Q. და — CDFMOS. დავდექით AGHMNQ,
 დავსდექით O. ცალკერძო R.

8-9. ცალკერძო ჩუენ და] მაშინ Q.

9. ჩვენ და A] ჩვენცა მაშინ BCFIS, ჩვენცა და OP, ჩვენა და T. მან — CD.
 KLQRT. ასფან AB, ასფან IKL. მეფემა D. მოსლვა I. ჩვენი A] + და KLPT.
 მოეგზავნა L, გამოეგზავნა M, გამოუგზავნა O.

10. და — D. ესე — Q. შემოეთუალა A, შემოთუალა B, შამოეთუალა D. ვითა —
 DKLRT. ამირან — Q. დარიჯანისძეო D, დარეჯანიძეო FMS] — Q.

11. სიკეთე და] სიყრმითგან R. და ჭაბუკობა] — B, ჭაბუკო N. შორით — BCF
 IQS. და — D. მიყუარდა R. ძმა] + და DKLORT, ძმად და P, ძმაო Q.

12. აწე B] და Q. ვაშათ R. რომ I] — DKLORT. მოხუელ A, მოხუელ CFIPS,
 მოხუელ და D, მოხუელო (მოხუელი RT) და KLRT. ომიო G. ღუინო A. წინაო]
 წინა და Q.

შეუთულა პასუხი ამირან: „მეფეო, მე ომი მრავალი მინახავს, მაგრამ მე ესე მიმძიმს, რომე, ვითარი გასმივარ, ეგეთსა ვერა მნახაო“. წავიდა მოციქული იგი. კულა მეორედ გამოვიდა და ებოძა შესამოსელი და სხუა დიადი საბოძუარი.

მეორესა დღესა გუიგმნა სიმან სინდთა მეფისა ძემან. დაედგნა ძოწეულნი კარაგნი და დაესხნეს საჯდომნი ტურფანი, და დასხდნენ იგი სიმან სინდთა მეფისა ძე, ხოსრო ხაზართა მეფისა ძე, იამანნი ჭაბუკი და ლასურ—ჯელმწიფეთა შვილნი. დამართებით დაისხნეს: ჯაზდან ფარსადანისძე, ქამარ ქერდი, ბოლო[v]სორ ბასანელი, ფარ-

1. შეუთულა A. ამირან] — KLRT, დარეჯანისძემან ვითა O, + ვითა P, ამირანმა Q. მეფეო] მეფესა R. ომნი O. ~ მრავალი ომი L. მრავალნი O. მინახავან O, მინახავსო Q. მაგრამ ACFGHILMNQRST] — O.

2. მე] — BCDFIKLPQRST, და O. ეს BCDGR] არა O, — Q. მიმძიმს — Q. რა M] — QRT. რომე ვითარი] ვითარ D, რომე ვითარ GH, ვითარი KL. გასმივარო Q. ეგეთს C, ეგრეთცა R. ვერ O. მნახავო P, მნახავო Q.

3. იგი კელა A] და DKLRT, იგი კულავ MN, იგი და კელავე O, და რა მივიდა კელავე Q. მიორედ D, მეორეთ O] — Q. იგი კულა... გამოვიდა] და რა მივიდა (მოვიდა CFS) კელავე (კულავ C) გამოეგზავნა BCFIS. გამოვიდა და] მოვიდა O, გამოეგზავნა Q. ებოძანა F, უბოძა R.

4. სხვა A] კელავ OQ. დიადი] დიდი BINQ, ფრიად ფრიად R. საბოძუარი A] + და BDKLT, სამოსელი და R.

5. მიორეს D. გვიგმნა A. სიმან] სამნი I, სიმონ K, სეიმან OP. სინდთა] სილთა B, სინდელმან I, სინთ O. მეფის OQ. ძემა D. დაედგა ABDGHLMP, და დაედგა KRT, დაუდგა O.

6. ძოწეული ADGHKLMNOPRT. კარავი ADGHKLMNPRT. დაესხნეს საჯდომნი ტურფანი] ესხნეს AGHMN, დაესხნეს ძოწეულნი კარავნი და დაესხნეს საჯდომნი D, ესხნეს (დაესხნეს KLORT) საჯდომნი KLOPRT. და დასხდეს] — I, და სხდეს M, და სხდელ O.

7. იგი — CDKLRQT. სიმან] სამნი IQ, სეიმან O, სეიმონ P. სილთა B] — DKLRT, სინდთ O. მეფისძე CFNO] და DKL, + და P, მეფის ძენი Q, — R. ხეასრო BKLM, ხუსრო D] — O, ხუასრო P, და ხუასრო RT. ხაზართ BCIS] — DKLORT. მეფისძე CFN] და DR, — KLOT, მეფისძე და Q. იამან C, იმანი K, იამანნი N.

8. ხელმწიფეთ B. შვილი BCFIOS. ჯელმწიფეთა... დაისხნეს] დელამთა მეფისძე და დაისხნეს Q. დამართებითა დაისხნეს AGHNPQ] დაისხნეს დამათურთებით მათსა B, და დაისხნეს დამართებით მათსა CFIS, და დაისხნეს D, დამართებით (+ და L) დაისხნეს (დაესხნეს M) KLMR, დამართებითა დაესხნეს და უჯდა O.

9. ჯაზდან D, ჯასდან K, ჯარდან L, ჯანდან RT. ფარსანისძე M. ქამარ O. ქერილი BKMP, ქერდელი CF, ქუდი LRT, ქუმართ O. ბოლოსონ D, ბოლოსარ KR, ბოლოსან O, ბოლოს Q, ბლოსარ T. ბასანელი] ბასრელი BCFIKLOPQST, ბასნელი N, ბარსელი R. ფარსადან] პარასან ADGHMN; პარაშან B, პარსან FIKLOPQRST.

სადან რაბიშინისძე, ამრად რაბაგისძე, ჯოპარ ქანიშანისძე. და ჩუენ მივედით: ამირან დარეჯანისძე, აბან ქამანისძე, ალი* მოპა-
მალისძე, ასან ბადრისძე, ყამარ ყამრელი, ქაოზ ქოსი[ს]ძე. ად-
გეს ოთხნივე კელმწიფენი და გამოგუეგებნეს წინა, და აწუივებს ამი-
5 რან დარეჯანისძე, დაისუეს თანა საჯლომთა: დაიდევს ნადიმი, იყო
მღერა და განსუენება.

მოეგზავნა კაცი ასუან მეფესა სიმან სინდთა მეფისა ძესა
თანა და ხოსრო ხაზართა მეფისა ძესა თანა, ვითა: „დაგიჟოციათ

1. რაბისინისძე B, რაბაშინისძე CD, რაბაშინისძე FKPR T. ამრამ O, ამრავ P.
ამრად რაბაგისძე| ამრად რაბაგისძე და B, ამრად რაბაგანისძე და CF, და D, +
და LS. ჯოპარ L, ჯუარ OP, ჯოვარა T. ჯოპარ ქანიშანისძე| ჯოარ ქამაშინისძე B,
ჯოარ (ჯოარ FHS) ქანიშანისძე CFHS, და ჯოარ ქანაშისძე K, ჯოარ ქამანიშანისძე
N, და ჯოარ ქამანისძე (ქანიშანისძე Q) IQ, და ჯვარ (ჯოვარა T) ქამანისძე RT.
და — D.

1-2. და ჩუენ... ქამანისძე — Q.

2. ჩვენ A. მივედით + პატრონეშანი O. დარეჯანისძე| + მე საარ სიმიძე C, და-
რიჯანისძე D, დარეჯანიძე მე სავარსიმიძე F, დარეჯანიძე M, + მე სავარსიმიძე O,
+ მე საარსიმიძე P, + მე სავარსიმიძე S. ქამანისძე CDOPS, ქამანიძე F. მაშალისძე
BN, მოაჰმალისძე D, მოამალისძე EFIPST, მოჰმალისძე HR, მომალისძე CKLO, მაჰ-
მალისძე Q.

3. ბადრიძე CFM, ბადარისძე Q. ყამარელი ACDFGIQS| + და BEKLMOPR.
ქოს DHKN, ქოს O, და ქოს RT. ყამარ... ქოსისძე| ქოს ქოსიძე და ყამარ
ყამრელი (ყამარელი FS) CFS, ქოს (ქავას Q) ქოსისძე (ქოსიძე Q) ყამარ ყამრელი
და მე სავარსიმიძე IQ. ქოსიძე AT, ქოსოიძე N| + მას ეშსა O. აღგნეს ABCEF
GHO, აღგნენ NQ.

4. ოთხნი KLRT| — Q. კემწიფენი BE| — Q. და — Q. გამოგუეგებნეს A, გამო-
ეგებნეს BCDEFHKMOSRT, მოეგებნეს L| — Q. წინ L| — Q. და — LNO. აწუი-
ვებს A, აწუივებს BCDEFHIKS, დაისუეს L, იწუივებს O| + პატრონი ჩუენი Q. ამირან—
KLRT.

5. დარიჯანისძე D, დარეჯანიძე MS| + და KLORT. დაისუეს A, დაისუეს D.
თანა| თანე მათსა O. ~ თანა საჯლომთა დაისუეს M. საჯლომთა| + და HIK, სა-
ჯლომსა და უგრუეუ ჩუენცა O, საჯლომსა და RT. დაიდევს| (+ და L) დაიდეუთ
BDEIKLOPQRT, და დაესხელით ჩუენცა დაიდეუთ CFS. ნადიმი| + და BCEFIKL
OPQRST.

6. განსუენება A, გამოსუენება D| + და KLRT.

7. მოეგზავნა| და მოუგზავნა BDEQ, მოუგზავნა CFIPS, მოეგზავნა M, გამოუგ-
ზავნა O. კაცი — OQ. ასუან ABEG, ასუან IKL, ასუან მნათობთა O. მეფესა| მე-
ფემან BCDEFIOPS, მეფემ Q. სილთა BE, სინდთა D, სინთა MN. მეფის DNQ. ძი-
სა KLRT, ძე N, ძესა O.

8. თანა — BCDEFIKLOPQRST. ხუასრო BEM, ხუსრო D, ხუასრო P, ხოსრო
R. ხაზართ BDEFOQS. მეფისძესა CFQS, მეფისა ძისა KLRT, მეფის ძეს O. თანა
— BCDEFIKPQRST. ვითა — DKLRT. დაგიზოცია BDEP.

* E-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ლაშქარი ჩემი და აგიწყუეტიათ სამეფო ჩემი და ლამით ქალთა მნათობთა წარყუანებასა მკლავითა თქუენითა. აწ გამოვგზავნი ბუმბერაზთა ჩემთა და, რომელსა გწადიან, შეებენითო“.

ასწრა სიმან სინდთა მეფისა ძემან ზოსრო ხაზართა მეფისა ძესა და ეგრე უთხრა მოციქულსა, ვითა: „მე გამოვალ ხეალე და შენცა გამოვგზავნე ბუმბერაზი შენი და ნახე, თუ რა-ღი ჰაბუკი ვიყო. და ამასცა ვითხრობ, აქა ჰაბუკნი მრავლად არიან და, თავმან შენმან, დასტურად მაგა ქალთა მნათობთა წარყუანებითო“.

წარმოვიდა მოციქული და ჩუენ გარდავივადეთ ნადიმი, და სიმან სინდთა მეფისა ძემან გასცა ყოველთა ზედა ღიადი, და გავიყა- 10 რენით მას ღღესა.

---

1. ლაშქარი D] ლაშქარი FKO. ჩემი ჩენი BDEKLPR, ჩემი F, ჩენი O, — R. და — D. აგიწყუეტიათ A, აგიწყუელია B, აგიწყუელია DP, აგიწყულია E, დაგიწყუეტიათ R. აგიწყუელია სამეფო ჩემი — L. სამეფო ჩენი BKPT, სამეფო ჩუენ E, სამეფონი ჩენი O.

1-2. ქალთა... მკლავითა] მკლავითა მნათობთა ქალთა ჩენთა წარყუანებასა O.

2. წაყუანებას ADGHKMNO] წასხმას CFIS, წაყუანას Q, წაყუანებას RT. მკლავით H] და Q, მკლავი R. თქუენითა] — ADGHKLMNOPQT, თან R. აწ M] — R. გამოვგზავნე R. ბუმბერაზსა AGHIMN, ბუნბარაზთა C, ბუმბერაზთა D, ბუმბარაზთა FPS, ბუმბარაზთა E.

3. ჩემსა AGHMN] — Q. და რომელსა] რომელთა C, რომელსა F, და რომელსამე O, და რომელსაცა Q. გწადეს BEIQ, გწადესთ CFS, გწადენ O, გწადიანთ P. შეებითო CFS, შებით D, შებენითო HOQ, შებით KL, შებით და RT.

4. ასწრა DEOQRT, და სწრა KL. სინთა M. სინდთა მეფისა ძემან — BCDEFI KLPQRST. ხვასრო MO, ზოსროს P. ზოსრო... მეფისა ძესა] ხვასროს BE, ზოსროს CFIQS, ზოსროსა DKLR, — T. ხაზართ O. მეფის P.

5. ეგრე — DKLRT. მოციქულს T] — Q. ვითა — DKLRT. ხეალ KL. შენცა] — KLQRT, შენც O.

6. გამოვგზავნე M. ბუნბარაზი CFPS, ბუმბერაზი D, ბუმბარაზი EM, ბუნბერაზი O, შენი C. და — H. ნახე თუ] მნახე BCEFIS, ნახე DLRT, ნახეთ KO, მნახე Q. ვიყო] ვარო CF, ვიყოვიყო Q.

7. ამასცა AGHORT, ამასც D, მასცა Q. აქა] + რომე D, + რომელ KLT, აქ რომე R. მრავალნი N, ბევრნი Q. და — DKLRT. თავმან — Q. შენმა D] — Q.

8. ~ მნათობთა ქალთა O. წაყუენებითო CDFIKLQRT, წარყუენებენო O.

9. წამოვიდა BCEFIPQS] და წავიდა DKLRT. მოციქულნი O. ჩვენ A. გარდავივადეთ ADGKMNPQS, გადავივადეთ L. სიმან] სამან E.

10. სილთა BE, სინდთ D, სინდა M, სინთა O. მეფისძემა D, მეფისძემან O, მეფისძემ Q. გასცათ K. ზედან O. ყოველთა ზედა ღიადი] საბოძვარი ურიცხვი Q. ღიადი] ურიცხვი BCEFIS, ღიდი L, + საბოძვარი O.

11. მას ღღესა] + აქა ომი სიმან სინდთა მეფისა ძისა და მის ბუმბარაზისა P, აქა ომი სიმან სინთა მეფისა ძისა და მის ბუნბერაზისა O.

და ვითა გათენდა, წამოდგეს ზედა მეტუკე-მელაბდაბენი და ყოველი ქალაქი ხელდად. და თუით მეფე ასფან დაჯდა მაღალთა ბანთა ზედა და დაისხნა გუერდით მნათობნი ქალნი მისნი და დაისხნა დიდებულნი მისნი და დაიდვა ნადიმი. ოდეს შევხედენით მათ მნათობ-
5 თა ქალთა, ეგრე ვთქუით, ვითა: „მათებრი არა ნახულ არს ქუეყანასა ზედა“.

და გამოვიდა მუნით ბუმბერაზი ერთი შეკაზმული საომრად და გავიდა მოედანსა შიგან, და დავსხედით ჩუენცა. შეეკაზმა იგი სიმაღ სინდთა მეფისა ძე და გავიდა, მაგრა კაცისა თუალსა ზედა,
10 ღმერთო, კაცად კმა იყო! შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა და შე-

1. და — O. ვითა| რა Q. განთენდა FS. წამოდგეს A, წარმოდგენენ O. ~ ზედა წამოდგეს BEI, ~ ზედა წამოდგა CFS. ზედა — Q. მეტუკე + და CFNS. მელაბ-
დენი C, მელაფდაბენი O, მელაბელაბენი RT. და| წამოდგა ზედა BCEFIPQS, + წა-
მოდგა ზედა DKLRT.

1-2. და ყოველი ქალაქი ხელდად და| მოადგნენ ზედან ბანისბან ყოველნი მოქალა-
ქენი და ლაშქარნი O.

2. ქალაქნი D. ხელდად — BCDEFIKLPQRST. თვით A| — Q. ~ ასფან მეფე O.
მეფე + იგი BCEFIPS. ასფან ABEO| — DKLRT, + და Q.

2-3. ~ ზედა ბანთა F.

3. ზედა| ზედან ქვემოსსა დედოფალნი O. და — FINPQS. გვერდით A| იგი O, —
Q, გვერდი R. მნათობნი + იგი C. ქალნი| ასულნი O. მისნი| — DLRT, თავისნი K.
დაისხნა| — DIKLMQRT, ერთობლივ O.

3-4. და დაისხნა დიდებულნი მისნი — C.

4. მისნი| — GKO, თვისნი LQ. ~ თვისნი დიდებულნი LRT. და — DKOP.
შეხედნეთ D.

4-5. ~ ქალთა მნათობთა BCEFIQS.

5. ეგრე| ასრე G, — Q. ეგრე ვთქვით ვითა A| — DKLRT. ესთქვით BCEFOS.
ვითა — GN. მათებრი DKLOQRT| — G. არ DO. ნახულ არს| ნახულა BCDEFQ
QS, ნახულა რა G, ნახულან IKLORT, ყოფილიყო რა N. ქვეყანასა A| — DKL
RT, ქვეყანათა M, ქვეყანას O.

6-7. ზედა და| ზედაო BE, ზედაო და CFIMS, და DKLR, ზედა ამათებრი G,
ზედა N, ზედან და O, ქალნი მშვენიერნიო Q, — T.

7. მუნვით D| — Q. ბუნბერაზი A, ბუნბარაზი C, ბუმბერაზი D, ბუმბარაზი
EFPS. შეკაზმული| შესეხული O. საომრათ D.

7-8. და გავიდა| — CGO, გამოვიდა D, გავიდა KT, დავსხედით Q, განვიდა R.

8. მაედანსა P. შიგან| — DKLRT, შინა GQ, შიგა P. და — BCEFIMOS. და
დავსხედით ჩვენცა A| — Q, ვხედვით ჩვენ R, და ვხედვით ჩვენ T. ჩუენ DKL|
+ და O. შეკაზმა DOQT, შეიკაზმა L, შეკაზმულსა R. იგი — CDKLQRT.

9. სიღთა BE, სინდთ D, სინდითა N, სინთა O. მეფისძე CDFNOQ, მეფისა ძე-
მან P. და — D. გავიდა| გამოვიდა O, + და Q. მაგრამ CFIQS| — DKLRT. კაცის
CDGO. თვალსა A, თვალთა NO. ზედან FO.

10. ღმერთო| — OQ, რა R. კაცად — OQ. კმარიყო D, იყო I. შამოუვლეს D.
~ერთმანეთს ნავარდი G. ერთმანერთს R.

იზნეს. თავმან თქუენმან, [43] ომად კმა იყო! იზრძოლეს სამხრამ-
დის. მერმე იყივლა² მან სიმან სინდთა მეფისა ძემან, ვითა: „ას-
ფან მეფეო, აწ ნახო ბუმბერაზი შენიო!“ შემოუტევა, ³კრა კრმალი
ჩაბალახსა ზედა, ყელამდის ჩაკუეთა და ფიცხლად მოკლა.

ჩუენ გაგუეხარნეს დიდად და შეევასხით ქება სიმან სინდთა ⁵
მეფისა ძესა. დაუმძიმდა მეფესა ასფანს, მაგრა მოქალაქეთა ერ-
თობ გაეხარნეს. და გავიყარენით და წავედით თუის-თუისად კარავსა.

და მეორესა დღესა გუიკმო¹ხოსრო ხაზართა მეფისა ძემან, და
ეგრევე სხდეს იგი ჯელმწიფენი ნადიმად და იგი სხუანი ჭაბუკნიცა,
და ეგრევე საჯლომთა დაისუეს ამირან დარეჯანისძე. დავიდეით ნა- ¹⁰

1. თავმა თქუენმა D. თქვენმან A. იყო + და DKLRT, + ღ¹თო Q. სამხრამდისი
BE, სამხრამდისინა. და² G, სამხრამდინ N, სამხრამდეს და O.

2. მერმე³ მაშინ BCEFIQS, — DKLRT. მან — BCDEFGIKLOPQRST. სილთა
BEJ — DKLRT, სინდილთა N, სინთა O. მეფის OQ. მეფისა ძემან ვითა — DKLRT.
ვითა — Q. ასფან ABEMO, ასაფან KL, ასფან ასფან N.

3. ნახო⁴ მნახო D, ნახოთ N, ნახე O, ნახეო Q. ბუნბერაზი A, ბუნბარაზი C,
ბუმბერაზი D, ბუმბარაზი EFPS. შენიო⁵ შინაო D, + და Q, შენი R. შემოუტევა
ABELMOP, შამოუტევა D, შემოუტია FGN. კრა FQST. კმალი A.

4. ზედა⁶ + და BCEFGIKLPRST, ზედან N, ზედან და O, და Q. ყელთამდისი A,
ყელამდისი BEM, ყელამდი CK, ყელამდისინ GRT, ყელთამდის H, ყელამდინ L,
ყელთამდისინ N, ყელთამდი OP. ჩაჰკევთა ACDHKLMNPR. ფიცხლად — DKLRT,
ფიცხლავ G, ფიცხლა M. მოჰკლა P, მოკვდა Q.

5. ჩვენ⁷ A] — DKLRT, და Q. გაგუეხარნეს A. გაგუეხარდა CQ, გაგუეხარნა L.
დიდად⁸ — O, ფიცხლად P, ჩვენ Q, დიდათ R. ~ და დიდად BEKLT. და — PR.
სიმან C] — DKLQRT. სილთა BEJ — DKLQRT, სინთა GO.

6. მეფისაძესა⁹ და DQ, — KLRT, მეფისძესა NO. ძესა + და BCEFIPS. მეფესა
ასფანს¹⁰ ასფან მეფესა C, ასფანს DRT, ასფან მეფეს GQ, ასფანს KL. ასფანს BE,
ასფანს M. მაგრამ CFGILORS, მაგრამე KT, და მაგრამ Q. მოქალაქესა D, მო-
ქალაქეთ G. ერთობ¹¹ დიდად BCEFIQS, — DKLRT.

7. გაეხარდათ G. და — BCDEFIKLOPRST. გაეყარენით¹² — I, ავიყარენით Q.
თვის-თუისად A] თავის თავისა BDEIKLT, თავ თავისსა CFS, თვით თუისად HN, თავის
თავი სად M, თავთავის O, თავის თავისსა P, თავთავისა Q, თვსთვსსა R.

8. და — OQ. მიორეს D, მეორეს O. ღუეს DHO. გვიჰმნა¹³ BCEFIOS, ვეხმენით
Q. ხვისრო O. ხაზართ BEFS. ხოსრო ხაზართ მეფისძემა D. მეფისძემან KNO, მე-
ფისძესა Q. და — G.

9. ეგრე CF, ეგრეთ GO, აგრევე L, ეგრეთვე R. ~ იგი ზელმწიფენი სხდეს Q.
~ ჯელმწიფენი იგი M. სხდეს + მასვე პირველს წესითა O. ჯემწიფენი BEG. ნადი-
მად¹⁴ და O. და — AGHNQ. ივინი DR] — O, და Q. სხენი A] + აზნაურნი Q. კა-
ბუკნიც D, ჭაბუკნი Q.

10. და — N. ეგრეთვე CFR, ეგრევეც D, ეგრევე E, ეგრეთვე Q. ეგრევე... დარე-
ჯანისძე¹⁵ დაიწვევეს გვერდით ამირა და Q. საჯლომს O. დასევს A, დასევს BCDEFI
KLOPST. ამირან — KLRT. დარაჯანისძე და D, დარეჯანიძე FIMS] — LRT. და-
ვიდეით¹⁶ დავიგეთ G, ვიდეეთ O.

დიმი, და დაიწყეს მგოსანთა მღერა.

და გამოეგზავნა იგივე კაცი მას მეფესა ასფანს ხოსრო ხაზართა მეფისა ძესა თანა და შემოეთულა იგივე პირი, ვითა: „ხვალე შენი და ჩემის ბუმბერაზის ომი არისო“. გაიცინა ხოსრო ხაზართა მეფისა ძემან და ეგრე თქუა, [ვითა: „მას ერთსა ბუმბერაზსაცა კარგად გაემარჯუაო. გა-თურე-ლაღებულხარ, რომე კულა მოღმა მუქარა გითხოვნიაო“. დაასკუნეს ხეალისად ომი, და გავიყარენით. და დიადი გასცა ხოსრო ხაზართა მეფისა ძემან საბოძუარი ყოველთა ზედა]

10 და ვითა გათენდა, დაჰდა ასფან მეფე მასვე ბანთა ზედა და

1. და] + ეგრევე BEIKPQT, + ეგრე CFS, + ეგრეთვე D, + აგრევე L. დაიწყეს FS, იწყეს G] — O. მგოსანთა მგოსანი P. ~ მღერა მგოსანთა CFIQS] და-მღერდეს მგოსანი და მოშაითი O.

2. და გამოეგზავნა] მოეგზავნა DKLRT, გამოეგზავნა G. მას მეფესა ასფანს — AGHMN. ~ მას ასფან მეფესა O] ასფან მეფესა Q. ხვასრო O. ხაზართ BEQ, ხაზარ C.

2-3. მას მეფესა ასფანს ხოსრო... მეფისა ძესა თანა] ასფანსა D, ასფანს KL, ასფანს RT.

3. მეფესა -F, მეფის INOQ. ძეს თან C, ძისა თანა G, ძესთანა HNS, ძისათვის O, ძესთანა Q. შემოეთულა A, შამოეთულა D. ვითა] ხუსრო (ხვასრო KL, ხოსრო RT) ხაზართა მეფისა (მეფის R) ძესა (ძისა KR) თანა DKLRT.

4. შენისა KR. ჩემი CFGQS, ჩემისა HIKLMRT. ბუმბერაზის A, ბუმბერაზის BHIKLRT, ბუმბერაზისა C, ბუმბერაზის D, ბუმბერაზისა EFMS, ბუმბერაზის P. ომი არისო] ომიო CF. გაიცინა BEFIKPRST. ხოსრომ CFIQS, ხუსრო D, ხუასრო KLOPRT.

4-5. ხაზართა მეფისა ძემან] — BCDEFIKLQRST, ხაზართა მეფისძესა G.

5. ეგრე თქუა A] შეუთულა Q. თქუა] არქუა M. ვითა მას] იმასა D, ვითა მათ FS, ამა KLRT, მას M. ერთსაცა D, ერთს G. ბუმბერაზსაც AGHN, ბუმბერაზსაცა C, ბუმბერაზსაცა EFPS] — DKLR.

6. კარგათ Q. გაემარჯუა A, გაემარჯვა QRT. განა თურე გაღლებული ხარ D, გათულაღებულხარ KLT, გათურაღლებულხარ N, გათულაღებულხარ R. კულა DO, კელ G, ხელა L. მოღმა — KLRT.

6-7. გათურაღლებულხარ... გითხოვნიო — BCEFIQS.

7. გითხოვნიო] + და KLR, გითხოვნიანო და T. დასკუნეს DEKOQT. ხეალისა BCEFIKLQRST. და — DOQ.

7-8. გავიყარენით და დიადი] დიდი O.

8. და დიადი] დიად D, და დიდი G, დიადი KLM, მას დღესა და Q. და დიად გასცა] მას დღესა და გასცა დიდი (დიადი C) BCEFIS. ხოსრომ C, ხვასრო MKLOR, ხუსრო D, ხოსრო T] — Q. ხაზართა მეფისაძემან — ACGHMNQ. ხაზართ BE. მეფისძემან DO. საბოძვარი A] + დიდი Q, საბოძვარი R.

9. ზედა + აჟა ხუასრო] ხაზართა მეფისძისა და ბუმბერაზის ომი P.

10. და] — BE, + გავიყარენით მას დღესა აჟა ხოსრო ხაზართა მეფისძისა და ბუმბერაზის ომი O. განთენდა G. ასფან BE, ასფან KL. მეფე — G. ~ ასფან მეფე დაჰდა O. მათვე D, მას Q. ზედან O. და — M.

დაისხნა გუერდით იგი მნათობნი ქალნი და დიდებულნი თუისნი. და ეგრევე წამოდგეს ზედა მებუკე-მელაბდაბენი და წამოდგა ყოველი ქალაქი ხელვად.

ხოსრო ხაზართა მეფისა ძე მშუილდოსანი იყო, რომელ მისებრი არა უნახავს კაცისა თულსა! შეირტყა მშუილდ-კაპარჭი და გავიდა. 5 და იგი ბუმბერაზი ერთსახე შემოსილიყო—ცხენი და კაცი რკინითა; გამოვიდა იგი ხოსრო ხაზართა მეფისა ძე, მისვლასავე შესტყურცა ისარი, ჰკრა მკერდსა და გაუკუეთა რკინანი და გაავლო შიგან ვით სამოსელსა და მოკლა.

ეგრევე გაეხა[v]რნეს მათ ლაშქართა და ქება შეასხეს, მაგ- 10

1. დაისხნა AHN] † დიდებულნი და დაისხნა G. გუერდით A] † და დაისხნა F, — Q. გუერდით... ქალნი მნათობნი ქალნი გუერდით KLT. იგი — DR, იგვე M. მნათობი A, მნათობნიცა CF. ~ მნათობნი ქალნი გუერდით R. და დიდებულნი — G. თუისნი მათნი BEFIS, — GQ, თავისნი KP.

2. ეგრე BE, ეგრე CF, აგრევე LRT] — Q. წამოდგეს ALN, წარმოდგეს GR, წამოდგა P. ზედა ზედან მოქალაქენი და ჰკერადეს O. მებუკ C] † და FN. მელაბდენი E, მელაბდადენ O. და — DQ. წამოდგეს ANP, წარმოდგეს G, წამოდგეს ზედა HL] — MO, მოდგა Q. ყოველნი N.

2-4. ყოველი... ხოსრო] იგი O.

3. ქალაქი HN.

4. ხვასრო ABEKLMNRT, ხუსრუ D] † იგი P. ხაზართ CEOS] — DKLRT. მეფისძე CFI] — DKLRT. მშუილდოსანი A. იყო † ასეთი OQ. რომე BCEFGHOS, რომ I, რომე ღთო Q. იმისებრივ D, მისებური KLT] უკეთესი O.

4-5. მისებრი... თულსა] კაცის თვალს ეგეთ არა უნახავს რა G.

5. არ BEKL. უნახავს ნახულა Q. არა უნახავს კაცის თულსა] არვინ ეგების O. თულსა A] თვალათ Q. შეირტყა შეისხა R. მშუილდ- A] მშუილდი და BELQR, მშუილდი GK, — O. კაბარჭი B.

5-6. გავიდა და] გავიდა BENRT, და გავიდა ჯერეთ O.

6. და იგი ბუმბერაზი A] ბუმბერაზი იგი L. ბუნბარაზი C, ბუმბერეზი D, ბუმბარეზი EFPS. ერთსახედ BEQ, ერთი სახე D, ერთსაზედ O. შემოსილი იყო D. შემოსილიყო... რკინითა] ცხენითურთ რკინითურთ შემოსილი და O, შემოსილი იყო თვით და ცხენით სრულად რკინაში იჯდა და Q. რკინით H] † და KLRT.

7. იგი — DKLQRT. ხვასრო ABEKLMNPRT, ხუსრო D. ხაზართ CFOS] — DKLRT. მეფისძე CNOQ] — D, † და GI, და KLRT, † შეუტევა და O. მისვლასე] † უმაღ F, მისვლასევე O. შეტყორცა G, შესტყოცა K, შესტყორცნა N, შესტყოცნა O, შერტყოსცა R.

8. კრა FQS, აკრა T. მკერდსა] გვერდსა O. და გაუკუეთა A] გაკვეთნა DL, და გაუკვეთნა IP, გაკვეთინა KT, და გაკვეთინა O, გააკვეთინა R. რკინენი O. და—O. გავლო DKLQRT. შიგან]—DKLQRT, შიგა IP.

10. († და D) ეგრეთვე CDFGQ, აგრევე L, ეგრევე R. გავეხარნეს G, გაიხარნეს H. მათი მისთა C, გარეგანთა D, — KLRT. ლაშქარს R, ლაშქარსა T. და—O. ზაისხეს BE. ~ შეასხეს ქება DKLRT. მაგრამ CFIKLQRST.

რა აუგად დაუდევს მშვილდითა შებმა მას ხოსრო ხაზართა მეფისა ძესა. ამაზედა ერთობ დაუძიმდა ასფან მეფესა და იტყოდა თავსა თუისსა უსუეოდ. გავიყარენით მას ღღესა.

მესამესა ღღესა გუიჭმო იამანმან ჭაბუკმან. და ეგრევე სხდეს
5 ივინი ყოველნივე, და დაესხნეს საჯდომნი ამირან დარეჯანისძისათუის. მივედით ჩუენცა, ადგეს და მოეგებნეს წინა. დაესხედით ნაღიმად.

და იგივე კაცი მოვიდა მას იამანსა ჭაბუკსა თანა და უთხრა შემოთულისობა ასფან მეფისა, ვითა: „ვინათგან ღმერთსა ძლევა
10 თქუენდა მოუცემია, ჩაშ თუ ეგრე ჭამდაო. აწ გამოვალს მესამე ზუმ-

---

1. მშვილდითა A, მშვილდით L. ხეასროსა AGHMN, ხეასრო O, ხუასროს P. ხაზართ O. მეფის NO.

1-2. მას ხოსრო... ამაზედა ერთობ| მაშინ BCEFIS, ხუსროსა D, ხუასროს და KL, ხუასროსა და R, — Q, ხუსროსა და T.

2. ამაზედან MO. დაუძიმდა A| + უმეტესად Q. ასფან ABE, ასფან KL, ასფანს RT. მეფესა| + ღიდად BCEFIS, მეფეს Q. ეტყოდა BCEFOPS.

2-3. და იტყოდა... უსუეოდ| და Q. ~ თავისა თავსა K, თავისა თუისსა D, თავსა თუისსა P.

3. თუისსა A. უსუეოდ A| უთუოდ CFS, უსუედ D, + და I, უვეოდ KL, არად R, უშველოდ T. გავიყარენით BCEFI, გავეყარენით OP. მას ღღესა| — BCEFIS, + და KLR, + ჩვენსაო O, მას ღღესაო P.

4. მესამეს DO. ღღესა — N. იამანმა ADEGIQ, იამანთა BHN, იამანმა K. ჭაბუკმა AQ. და — P. ეგრე BEI, აგრევე LO, ეგრეთვე R. სხნეს G, დასხდეს L| — O.

4-5. ეგრევე სხდეს ივინი| დაესხნეს სხვანიცა ივი C.

4-6. სხდეს ივინი... ნაღიმად და| დავიდევით ნაღიმი და ვიმღერდით ეგრეთვე მოვიდა Q.

5. ივი DKLRT| — O. ყოველნი DKLRT, ყოველივე G| — O. და — MORT. დაისხნეს D, ესხნეს KL. საჯდომნი + საჯდომნი N. დარეჯანისძისათუის A, დარეჯანისძისათუის D, დარეჯანისძისათუის G, დარეჯანისძისათუის MPT. და დაესხნეს... დარეჯანისძისათუის| — BEFIS, ეგრევე C.

6. ჩვენცა A, ჩვენცა H. ~ ჩუენ მივედით DKLRT. ადგნეს M| — O. და — DK LOT. მოგებნეს A, მოგვეგებნეს GMNOR. წინა + და R. დაესხედით A.

6-8. ადგეს და... კაცი მოვიდა| — BE, და მოგვეგებნეს წინა დაესხედით და დავიდევით ნაღიმი და მოვიდა ივინი კაცი C, და მოგვეგებნეს წინა დაესხედით ნაღიმად და მოვიდა ივინი კაცი FIS.

8. და ივინი| ივი D. კაცივე R. მოვიდა მას — Q. იამანს, FS, იამანისა G. მას იამანსა ჭაბუკსა თანა — DKLRT. ჭაბუკისა O. თანა და| თანა B. უთხრა| + იამანსა (იამანსა K) ჭაბუკსა DKLRT, მოუთხრა O.

9. შემოთულისობა A, შემოთულისობა BCDEFIKLPQRST. ასფან ABE, ასფან KL. ვითა — DKLRT. ვინათგან — BCEFIQS. ღღის D, ღღის G. ძლევა A.

10. თქუენდა A. ~ მოუცემია თქუენდა H. ჩაშ თუ| ჩანს თუ M. ჭამდაო| ჭამს და O, ხმადო R. აწ M. გამოვალს + ხვალე O. ბუნებარაზი A, ბუნებარაზი C, ბუმბარაზი EFPS.

ბერაზი ჩემი და ხვალე შენი და მისი ომი არისო“. არქუა მან იამან-
მან ჰაბუქმან, ვითა: „ჩუენცა გაგუიგონია, მეფეო, რომე ეგე კაც-
ნი მოგწყინებოდეს და დაგუაჯოცინენ. აწ მე მზა ვარ ხელისაო“.

გარდავიჯადეთ ნადიმი მას ღლესა. და გასცა მანცა ყოველთა
ზედა საბოძუარი. მერმე გავიყარენით. და ვითა ზედა გათენდა, ეგ- 5
რევე კულავ დაჯდა იგი მეფე ასფან და დაისხნა დიდებულნი. წამო-
დგეს ზედა მებუკე-მედაბდაბენი, და წამოდგა ზედა ხედვად ყოველი
ქალაქი.

და გამოვიდა ბუმბერაზი იგი ასფან მეფისა და ჰგვანდა, რო-
მე შეშინებულ იყო და არა სწადდა ომი იამანისა ჰაბუქისა. გავი- 10

1. ჩემი — DKLRT. ხელ N| — O. შენ O. ომისი AGH¹MNO, ამათი P, ჩემი Q.
და — R. არსო S. არქუა A| უთხრა პასუხი C, რქუა K, ჰრქუა L, — R. მან —
DKLRT. იამანმა BDEH, იამანმა K| ინდომან G.

2. ვითა — DKLRT. ჩვენცა A| — DKLQRT. გაგუიგონია — Q. რომელ DM,
რომ I| — Q. კაცი D.

3. მოგვეწყინებოდეს BE, მოგვეწყინებია K. და| + და E, — KR. დაგვაჯოცინე
AGHM, გვახოცინებ D, დაგვაჯოცინებო KQR, გვაჯოცინებო LT, დაგვახოცინებ N.
აწ BEM| — DKLRT. მე — KLRT. ხელისად KLRT| + გასცა ყოველთა ზედან
მრავალნი O.

4. გარდვიხადეთ G| + იგი O. მას ღლესა — DKLQRT. გასც A, განცა R.
მანც R. ყოველსა CFHIQS.

4-5. მას ღლესა... მერმე| და O. გასცა... მერმე| მანცა გასცა მრავალი საბოძუარი
ყოველთა ზედა მერე G.

5. საბოძუარი A| — BEFIPRST, + და C. მერმე| და Q, — RT. საბოძუარი
მერმე| და DL, — K. გაუიყარენით A| + აქა იამანის (იამანი P) ჰაბუქისა და ბუნ-
ბერაზის (ბუმბარეზისა P) (+ მის O) დიდო ომი OP. და — DQ. ვითა — Q. ზედან
O| — BCEFILQRST. განთენდა G| დილასა Q. ეგრეთვე CI, ეგრეთვე D| — O.

5-6. ეგრეთვე კულავ დაჯდა იგი| გავიდა Q.

6. კულავ A, კულა BCEFIPS| — DKLRT. ~ მეფე იგი C. იგივე BE| — DKLRT.
~ ასფან მეფე G| ასფან მეფე მასვე საჯდომსა ასულითურთ თვისით და O, ასფან
მეფე მასვე აღვილსა და დაჯდა და Q. ასფან ABEGM| — DKLRT. და — AGHM
NOQ. დაისხა Q. დიდებულნი| + მათნი BEIS, + თვისნი და C, + და DKLRT, +
მათნი და F, + თვისნი O. წარმოდგეს G, წამოდგეს NP, წამოდგენ O.

7. ზედა — BEHIOQS. ზედა მებუკე... წამოდგა ზედა — CF. წამოდგეს AH
MNRT, წარმოდგეს G, მოდგეს O| — Q. ზედა — BDEIOQS. ხედვად| ხილვად I, —
LOQ. ყოველნი OQ.

8. ქალაქი| მოქალაქენი ქერეტად მათად O, ~ ერნი ქალაქისანი Q.

9. და — BCEFIKLORST. ბუნბერაზი A, ბუნბარაზი C, ბუმბარეზი EFPS,
ბუნბერას R. იგი — DKLRT. იგი ასფან მეფისა| მათი Q. ასფან ABEM| — DKL
RT. მეფისა — DKLRT. და — DORT. გვანდა ACFGHIKMQRST. რომელ BC
EFKLMPRT, რომელი D, რომ I.

10. შეშინებული იყო FQ, შეშინებულყოფნეს H| შიშსა იკადრებდა O. და —
AGHMN. ომი + მის P. იამანის ჰაბუქისა A| — BCDEFIKLOQRST. გავილდეს M,
გამოვიდა ეს O, გამოვიდა R.

და იამანი ჭაბუკი, შეიბნეს ფიცხლად, იბრძოლეს დიდი ხანი. და-
თურე-იწუნა იამანმან ჭაბუკმან კრმალი, გასტყორცა, შეუტრია, აი-
ლო უნაგრიოგან, დაჰკრა ქუეყანასა და მოკლა. და გაგუიკურიდა ჩუ-
ენ ესდენ სიავე მათ ბუმბერაზთა. გავიყარენით მას ღლესაცა.

5 მეოთხესა ღლესა გუიგმნა ლასურ, და ეგრევე დაესხნეს საჯლო-
მნი და მოგუეგებნეს წინა. დავსხედით და დავიღვეით ნადიმი. მო-
კაზმულობა სახლისა ერთსაცა არა ჰგვანდა. თა[44]ვმან თქუენმან,
რაცა კაცნი ვიყვენით, თუითო დასტი ოქროსა წინა ყუელასა გუედგა.

1. იამანის G, იამან J, იმიანი K, იამანელი O. ჭაბუკი + და C, + და იგი ბუნ-
ბერაზი M. შეიბნეს — Q. ფიცხლად ფიცხლა და BEOP, ფიცხლად და C, ფიცხლა
D. + და FIS, და Q. იბრძოლეს იბრძოს C, იყო ბრძოლა O, აბრძოლეს R. დიდი
ხანი დიდსა ხანსა O, დიდი ხანისა და Q. და-თურ-იწუნა A, თურე იწუნა BCE, და
თურემ იუწუნა Q, თურე და იწუნა L, და თურე იწყინა T.

2. იამანმა BDEHMP, იამანთა CFS, იამანის G, იმიანმა K] თვალთა ქვეშე
იამანმან O, — Q. ჭაბუკმა ADGM] — Q. კრმალი — Q. გასტყორცა + და C, გასტ-
ყორცა K, გასტყორცნა N. ~ გასტყორცნა ჯმალი O. შეუტრია ABDELMNOP] + და
D, შეუტია FGIS, ხმალო Q.

3. უნაგირთაგან ABCDEHIMNP, უნაგირისაგან (+ და Q) GKLQT, უნაგირსა
მისისაგან O, უნაგირისაგა R] + და D. დაჰკრა ჰკრა BEIOP, კრა FS, დაჰკრა T.
ქუეყანასა] ქუეყანისაგან R. მოკლა და] მოკლა CDFGIKLOPQRS. და — T. გა-
გუიკურიდა A] გაგვეხარდა K, იგი ბუნბერაზი გაგვიხარდა Q. ჩვენ A] — DKLQRT.

4. ეზდენ AGHMN, ესდენი D, ეზდენი O, ესდენ RT. მათ — DKL MRT. ბუნ-
ბერაზთა A, ბუნბერაზთა C, ბუმბერაზთა D, ბუმბერაზთა EFPS, ბუმბერაზისა და
KLRT. ~ ბუმბერაზთა მათთა სიავე და Q. მას — Q. ღლეს (+ და KLRT) DKL
MRT] + კიდე გვიგმო O, — Q.

5. გვიგმო CKQ] — O. ლასურ] + მეფისა ძემან დელამელთამან ვეწვიენით და
მივედით C, + დელამთა მეფისმემ Q. და — Q. ეგრეთვე C, ეგრე MQ] + ისდეს
მეფენი და ჭაბუკნი პირველის წესითა და O. დასხნეს BE. საჯლომნი] + ამირან და-
რეჯანისმისათვის მივედით ჩვენცა O.

6. და — T. და მოგვეგებნეს A] გამოგვეგება BCEFIPS, გამოგება DKLRT, და
გამოგვეგებნეს Q. წინა + ამირან დარიჯანისმესა (დარიჯანისმესა KLPT) DKL PRT.
წინა დაესხედით თვითან ლასურ დელამთ მეფისმემ გვაწვია და შეგვასხა და დაგვ-
ხნა მოალეზინა ნადიმი C, და დაგვიწვიეს დაესხედით Q. და — HKLMP.

6-7. წინა დაესხედით... მოკაზმულობა სახლისა გარდწვივიეს უმჯობესსა ადგილ-
სა და დაესხედით ნადიმადვე მაგრამ მის სახლისა მოკაზმულობა O. მოკაზმულობა...
არა ჰგვანდა ესრეთ დიდებულად მოეკაზმა სახლი ასე რომე სხვათა მათ ერთსაცა არა
ჰგვანდა მისსა უტურფესსა ვერა ბძანებდენ C.

7. ერთისაცა ACDHKLMNRT, ერთისაც G, არცეთსა O, მათისა სახვასაცა Q.
გვანდა ACFGHIKMOQRST] + მისსა (მისისა D) BDEFIS, + მათსა KLRT, +
მისსა და P, + ეგრე შევნიერი იყო სხვას გარდა O. თქვენმან A, თქუენმა D.

8. რაც CG, საცა Q. კაცი D. ვიყუენით A, ვიყავით C] ვსხედით O. თვითო A,
თითო GI. დასტი ტახტი B, დასტა O. ოქროსი CFKO. ~ ყველასა წინა G. წინ
C] — MQ. ყველას CI] — DKLORT. გვედგა A. ~ გვედგა წინა O. გუედგა] + და
CR, გვედგა და KLT.

ვიყვენით ხუთასი კაცი.

❖ მოვიდა იგივე კაცი და ლასურს მოაქსენა შემოთვლილობა მის ასთან მეფისა, ვითა: „ხვალე შენი და მეოთხისა ბუმბერაზისა ომი არისო, შენცა გაგუეჩუენო“. გაიცინა მან ლასურ დელამთა მეფისა ძემან და ეგრე თქუა, ვითა: „ვიცი, რა გიყოფია შენთა ბუმბერაზთათუის“. დაასკუნეს ომი ხვალისად, და გარდავიჴადეთ ნადიმი. და გასცა დიადი ლასურ დელამთა მეფისა ძემან ყოველთა ზედა. გავიყარენით და წავედით თავის-თავისად კარავსა.

1. ვიყვენით A, ვიყავით DKLNT. ვიყვენით ხუთასი კაცი მათ ჭურჭელთაგან და ესხდით მას ნადიმსა ხუთასი ოდენ კაცნი O. კაცნი IQ.

2. მოვიდა ნადიმზედ მსხდომარენი გამოეგზავნა ასთან მეფესა მოციქულად C, გამოვიდა DKLRT, † და N. იგივე † ასთან (ასთან IFS) მეფისა (მეფის F) BEIFS, იგი D. კაცი † ასთან მეფისა Q. და — G. ლასურს † დელამთ მეფის ძესთან და C, ლასურ და D, — Q. მოახსენა A † მან კაცმან C, † იგი Q. შემოთვლილობა A, შემოთვლილობა BDEFIKLPRST † ლასურს Q. მისი — BCDKLMQRT, მისი E.

2-3. კაცი და... ასთან მეფისა მონა მეფისა და ებძანა ასთან მეფესა ლასურ მეფისა ძისათვის O.

3. ასთან ABEP, ასთან KLJ — Q. მეფისა ლასურს Q. ვითა — DKLRT. ხვალ N, ხვალა RT. მეოთხისა მეოთხის ჩემის O, † ჩემის P, ჩემი Q, მეოთხის RT.

ბუმბერაზისა ამის ბუნბარაზისა ჩემისა C, ბუმბერაზისა D, ბუმბარაზისა (ბუმბერაზისა I) ჩემისა FIS, მის ბუნბერაზის G, ბუმბარაზისა MP, ბუმბერაზის LNOQRT.

4. ომი არისო ომიო N, ომიო და Q, † და CFIOPS. შენც HR. გაგვემჩვენო AGMNJ † და D, გაგვეჩვენო FS, გამოგვემჩვენო H. გაიცინა BDEFI LOPT. მან — CDKLQRT.

5. ლასურს იასურ R. დელამთ C † DKLRT, დელამთა M. მეფისა — DKLRT, მეფის NOQ. ძემან — DKLRT, ძემ Q. და — KLRT. ეგრე — DKLRT. თქვა AJ — KLRT. ვითა — DKLORT. რაცა C, რაც O, არა RT. გიყოფის Q.

6. შენთა ბუნბერაზთათვის A † ბუნბარაზთა შენთათვის და მოგწყინებთან დია ღთო C, შენთა ბუმბერაზთაგან D, შენთა ბუმბარაზთათვი FS, შენთა ბუმბერაზთაგან KLORT, შენთა ბუმბარაზთაგან P, შენთა ბუმბერაზთათვი Q. დასკუნეს DE HOQ, დასკუნეს K. ხვალისა BEFIOPQS † LRT. ხვალისად ომი C. და † ჩვენ LRT, — OQ. გარდავიჴადეთ — O. ხვალისად და გარდავიჴადეთ და ჩუენ დავიდე-ვით D.

7. ნადიმი — O. და — O. დიადი † საბოძვარი CN, დიდი FGIS, — QRT. დიადი ლასურს მას დღესა მრავალი O. დელამთ C, დელამთა M † RT. მეფის OQ † RT. ძემა G † RT.

7-8. დიადი... ყოველთა ლასურ დიადი ყოლე (ყოველთა KL) DKL.

8. ყოველთა — O. ზედა † და DP, — O. გავიყარენეთ C გარდავიჴადეთ ნადიმი O. წავედით † ყოველნი ORT, † ყოველმა P. თავისთავისა BE, თვისთავისა C, თავის თავისას D, თვისთავისად FGHS, თავთავისად IN, თავის თავსა K, თავის თავისა L, თავთავის ORT, თავისთავის P, თავთავისა Q. კარავსა † ჩუენსა BEFIS, † შინა C.

შეასხეს ქება ლასურს დელამთა მეფისა ძესა, და დაუმიძიდა ასფან მეფესა ესე აწყუეუტა მისთა ზუმბერაზთა, და გავიყარენით.

გუიმიძიდა ჩუენ და ვთქუით, თუ: „ნეტარ რასთუის არავინ შეა-
ბა ამირან დარეჯანისძესა, თურე არა ლამის მოცემასა ქალთა მნა-
თობთასა“. თქუა ამირან დარეჯანისძემან: „ზენაარმან ღმრთისამან 5
და მზემან პატრონისა ჩემისა ბაღდადელისა ამირ მუმლისამან, სამ-
თა უკეთესთა მე წავიყუანებ პატრონისა ჩემისა შვილთათუისო“.

გამოჰდეს ღლენი მრავალნი, და აღარავინ გამოგზავნა ასფან
მეფემან. მერმე შეკრბეს ერთგან იგი ოთხნი ჯელმწიფენი და მიუგ-
ზავნეს კაცი მას ასფან მეფესა ამა პირსა ზედა, ვითა: „ნუ იჭირ- 10
ვი და ნუცა ჩუენ გუაქა[*v*]რვებ, მოგუეც ასულნი შენნი ცოლადო!

1. შაასხეს G. ლასურსა D, ლასურ NOQ. დელამთ BCE, დელმთა M, დელმა-
თა O. მეფის FNOQS. და — KLMRT. დაუმძიდა[*+*] და C, $\neq$ ესე O.

2. ასფან ABCEM, ასფან KL. ესე[*+*] — BCEFIOQS, ესრე KLT, ესრეთ MR.
აწყუეტა A, აწყუედა KL. მისთა[*+*] — DKLRT, მათ Q. ბუნბერაზთა A, ბუმბერგზთა
D, ბუმბარგზთა EFPS. ~ ბუნბერაზთა მისთა G. და — D. და გავიყარენით — BCE
FIQS.

3. დაგვიმიძიდა LGO. ჩვენ... ნეტარ A| ჩვენცა Q. ვთქუით A, ვსთქუით BCDE
FOS| + ჩვენ M. თუ — BE. თუ ნეტარ რასთუის| რად DKLRT. რასთუის| რად
BCEFIQS, რასათვის O. არვინ DK. შეება BCEHIR, შეები D, შააბა G, შემოაბა
M, შეაბეს O, შება QT.

4. ამირან C, ამირანს T. დარეჯანისძესაო BEIQRST, დარიჯანისძესა D, და-
რეჯანისძესაო F, დარეჯანისძესა M. თურმე AFMNS| — DKLRT. არ BEGS. ლამის|
ომის R. მიცემასა R. ~ ქალთა მნათობთა მოცემასაო და Q. მნათობთასაო BCEF
IS| + და O.

5. თქვა A. დარიჯანისძემან D, დარეჯანისძემან FM| — Q. ზენარმან DEFHKO
PQRS, ზენარმან I, ზენარმა M. ღმერთმან FQS, ღმრთისამა M| — R.

6. ჩემის CH, ჩემისამან DKLQRT. ბაღდადელის BCENS| — DFKLMQRT.
ამირი N. ამირ მუმლისამან — DKLQRT. მუმლისამან C.

7. წავიყუანებ| წავასხამ BDEKLORT, წავასხამო CFIPQS. ჩემის O. შვილთა-
თუის BE, შვილთათუისაო GQR| + და K.

8. გამოჰდეს BCEP, გამოხდა Q. მრავალი F. და — LT. აღარავინ| აღარ
DRT, აღარავინ G, აღარა KL, აღარვინ O, არავინ Q. გამოგზან A| + კაცნი
LRT, გამოგზავნა R. ასფან ABCM, ასფან E, ასფან KL, ასან S| — RT.

9. მეფემა D| + და O, მეფემ Q, — RT. მერმე| მაშინ BCEFIQS, მერე G.
ერთგან| — DKLRT, ერთად OQ. იგი — M. ოთხნი| ორნივე BE, ოთხნივე CDFIS.
ქმწიფენი E. მიუგზავნა BE, გაუგზავნეს D, მიუგზავნეს M.

10. მას ასფან მეფესა[*+*] — DKLRT, ასფან მეფესა GOQ. ასფან ABCDEGKLM
OQR. ამა პირსა — O. ზედან (+ და N) DN| — O. ვითა| რომე D. იჭირვით N.

11. ნურცა BCEFGHOPQS, ნურცალა DK, ნუცალა L. ჩვენ A| — G. გვაჭირვებ
A, გვაჭირვებთ N. მოგვეცენ ACDFGHKLMNPRST, მოგვეცეცე O. ასული OQS.
შენი DOQ| — N. ცოლად BDEOQR.

აგუიწყუეტა სამეფო შენი, რომელ წავიდეთ და იყავ მშვიდობით და თულა ვინ შემოსაბმელი გყავს, გამოგზავნე, შეეცებნეთო! მან გამოსცა პასუხი, ვითა: „ჩერეთ დიდნი ჭირნი გისხენან და ბოროტნი თავისა თქუენისანი, დიდად ისწრაფითო. ექუსნი ბუმბერაზნი 5 სხუანი დამრჩომიან და ამათ აზნაურთა კაბუკათათუის გამოვეგზავნი, შეეებნენ და გამოვცდი მათცა, თუ რა-ძი კაბუკნი არიან“.

ხვალისა დღე დაასკუნეს ომი. ვითა ზედა გათენდა, დაჟდა მეფე ასფან მუნვე, და გამოვიდეს ექუსნი ბუმბერაზნი ქალაქით და აქათაც გავიდეს: ჯარდან ფარსადანისძე, ქამარ ქერდი, ბოლოსორ 10 ბასანელი, პარასან რაბიშინისძე, ამრად რაბაგისძე და ჯოპარ ქა-

1. აგუიწყუეტა A. რომე CFQS. იყავ| შენმაც O. მშვიდობით A| + სუფევლოთ O.

2. და თულა ვინ| თუ ვინ DKLM, და თუ ვინმე IQ, და თუ ვინ RT. შემოსაბმელი| შემგასებულა BDPRT, შემგზავსებულა CE, შემბმელი FIQ, შემგასესებულა KL, შემოსაბმელად N, შემგავსებულა ვინმე O, შემგზავსებულნი S. გყავ N. გამოგზავნე| + და CDEFIKLOPRST, გამოგზავნე M. შეეებნითო DF, შეეებათო G, და შეეებათ Q, შეეებნათო S| + და R. მან| მაშინ G.

3. გამოსცნა FS. პასუხნი FIQS. ვითა — BDEKLQRT. ჩერეცა BCEFP, ჩერეთა IQ, ჩერეთაც O, ჩერეცნა S. დიდი Q. ჭირი N| კაბუკნი G, — L. გისხენ BCDEFIKLOPQS| — RT. ~ გისხენ ჭირნიო KL. ბოროტნი + გისხენან RT.

4. თავის H, თავსა K. თქუენისანი A| + და BCEFGIKLQRST. დიდათ DR, დიდად N| ნუ O. ისწრაფითო S. ექუსნი — R. ბუმბარეზნი C, ბუმბერეზი D, ბუმბარეზნი EFPS, ბუნბერაზი G.

5. სხვანი A. დარჩომილან BCE, დარჩომიან N. და — DKLRT. მათ FIQS. აზნაურთ P. კაბუკათათუის A. გამოგზავნი M, გამოგავზავნი და Q, გამოუგზავნა R.

6. შეებნან AGMN, შეებნენ DO, შეებნან HQ. გამოვცდი GQRT, გამოვცადო K. მათთაცა BENO, მათაც K| — Q. თუ — DGKLQRT. რაძე O. ~ არიან კაბუკნი FIS. არიან GT| + და O.

7. ხვალისა დღე| ხვალისად BCEFHIQS, ხვალისა დღესა N, ხვალისა O. დასკუნეს DEHKOQR, დასკუნეს G. ომი| + აქა ექსთა (ექუსთ P) აზნაურთა (აზნაურთ P) კაბუკთა და ექუსთ ბუნბერაზთა (ბუმბარეზთა P) ომი OP. ვითა — R. ზედა — Q. განთენდა G. დაჟდა| გაჟდა მასვე ადგილსა Q, + მუნვე R.

7-8. ~ ასფან მეფე Q.

8. ასფან ABCEMQ, ასან S| — DKLRT. მუნვე და| სადა კვლავ ჯდა და Q, — R. და — D. გამოვიდოდეს AHM, გამოვიდა D, გამოვიდნეს O, გამოვიდნენ Q. ექუსნი A, ექუსნი D, ექსნი O| + იგი Q. ბუმბარეზნი CFPS, ბუმბერაზი E. ქალაქთა D, ქალაქადმე M, ქალაქთა N.

9. აქეთაც BE, აქეთ DRT, აქათ KL, აქეთგან Q, აქათცა P| — Q. გვიდნენ HQ. ჯაზდან BCEI| — DKLOPRT. ფარსადანისძე L. ქაბარ O. ქერდი| ქერდი BC EIKLOPRT. ბოლოსონ DGOP, ბოლოსო K, ბოსარ R, ბოლოსარ T.

9-10. ჯარდან... კანიშანისძე| ექუსნი იგი ლომნი აზნაურნი FS, იგი აზნაურნი კაბუკნი ჯაზდან ფარსადანისძე, ქამარ ქერდი ბოლოსარ ბასანელი პარასან რაბიშინისძე ამაღარ რაბაგისძე და ჯუაქანი მანისძე Q.

10. ბასანელი| ბასრელი K, ბასნელი LNORT. პარასან CDGIKOPR. რიბაშინისძე D, რაბიშინისძე I, რაბაშინისძე KPRT. ამარდ K| — L. რაბაგისძე BEO, რაბაგინისძე K, რამაგისძე N| — L. და — RT. ჯოარ BCEGHIKLMNRT, ჯორა D, ჯუარ OP. კამინისძე G, კინიშანისძე I, კანამისძე K.

ნიმანისძე. ჩაშთუ თორმეტთა კაცთა ომი უფრო დიდი აჩნდების და უფიცვე შეიქნების პირველისა. იბრძოლეს დიდი ხანი. შეუშინდეს ბუმბერაზნი ასფან მეფისანი და გაიქცნეს. წაეწივნეს კართა მის ქალაქისათა, დაჯოცნეს ბუმბერაზნი იგინი.

თქუა ამირან დარეჯანისძემან: „ერთსა ადგილსა ესდენი ბუმ- 5
ბერაზი ესდენ ავი არავის უნახავსო“. შეუგზავნა ამირან დარეჯანისძემან კაცი და შეუთულა ასფან მეფესა, ვითა: „მეფეო, ომისა აჯება ჯამს, ღმერთო, განა რად არავინ შემაბიო?!“ მას ეგრე შემოეთულა, ვითა: „ნუ ისწრაფი, ამირან დარეჯანისძეო, შენიცა მყავს შემბმელიო! მაგრა ავად რასმე უმარჯულების ჩემთა ბუმბე- 10

1. ჩათუ KL, ჩანს თუ M. ომნი F. უმფრო D] უფროსი და KL,—ORT. დიდი] —M, + და უფროსი RT. აჩნდების] აჩნდეს CFIQS, აჩნდებისო D. და —DKL OQRT.

2. უფიცვის BCEFIS, უფიცედ O, ფიცად Q. შეიქნების A] შეიბნეს BCDEF IKLOQRST, შეიქნების N, შეიბნეს P. ~ შეიბნეს ფიცად Q. პირველისა] პირველ-სა და BE, + და CDFIKLOPST, და Q. იბრძოლეს O. ~ და დიდი ხანი იბრძოლეს T. ხანი] + და P, + იბრძოლეს R. შეშინდეს BDQRT.

3. ბუმბარეზნი CFPS. ასფან BCEM] —DKLRT. მეფისანი —DKLRT. და —FIQS. გაიქცნეს] გაიცინეს H, + და KL, გაეჭივნეს T. მიეწივნეს BCEFIQS, და წეწივნეს D, წეწივნეს H. კარსა FGQS. მის] —DFKLRST, მას Q.

3-4. ~ ქალაქისა კართა R.

4. ქალაქისათა] + და BCDEIKLOPQ, ქალაქისასა და FGS. დაჯოცნეს] მოკლნეს DKL, დახოცეს Q, და მოკლნეს RT. ბუმბარეზნი CFPS] —DKLQRT. იგინი] —DKLQRT, ასფან მეფისანი F, + და O.

5. თქუა A. დარეჯანისძემა BE, დარიჯანისძემა D, დარეჯანიძემან FMS, დარე-ჯანისძემ Q. ერთს ადგილს Q. ამთენი F, ამოდენი I, ეზდენი MOP, ამთენი აუ Q] —LRT. ბუნბერაზი A, ბუმბარეზნი CFS, ბუმბერეზნი D, ბუმბერაზნი IGHNOQ, ბუმბარეზნი P.

6. ეზდენი A, ესდენი BEKN, ეზდენ GMP, ესოდენი LRT, ასრე O, ამთენი S] —DKQ. ავნი BCDEFIOQS] —KLRT. არვის DK. უნახავს DL. დარიჯანისძემა D, დარეჯანიძემან FM.

6-7. ~ კაცი ამირან დარეჯანისძემა BE] ~ კაცი ამირა Q.

7. და შეუთულა A] —DKLQRT. ასფან BCEM, ასფა G, ასფან KL. მეფეს Q. ვითა] (+ და KL) მოახსენა DKL, —QRT. მეფო A, მეფესა L] და შეუთულა Q.

8. აჯება] აჯერა I. ჯამსო HQRT, ჰჯამს LO. ღმერთო] + ღოთ E, —T. ღმერ-თო განა] განა არა ღოთ O, —Q, გარნა R, + არა KLP, ღოთ გან M, ღმერთო N. არეინ BDKNOP. შემამაბიო BE, შემომამაბიო CFS, შამამაბიო GN, შემამაბენო M, შემამაბითო O. მას] მან BCDEFILQRST, მან მან K. ეგრეთ L, აგრე MRT. შემო-ეთულა A, შეუთულა BDEKL, შემოეთულა CFIRST.

9. ვითა —BCDEFIKLQRST. ისწრაფუ CD. ამირან დარეჯანისძეო] —DKLRT, ამირან დარეჯანიძეო FMS, ამირან Q. შენიცა] შენიცა D.

10. შემამბმელი BE, შემბმელი GO, შემომბმელი Q. მაგრამ AFGHIKLMNO QRST. ავად რასმე] ავად რამე DGKL, არად O. უმარჯულების A, ემარჯულების O, უმარჯულების P, უმარჯულებისო Q. ~ ბუმბერაზთა ჩემთა (ჩემთაო Q) LQ. ბუმბა-რეზთაო CFS, ბუმბერაზთა DKT, ბუნბერაზთა OR, ბუმბარეზთა P.

16. ამირანდარეჯანიანი

რაზთაო, და მე ესე მიხარიან, როჳიკსა ეგზომ დიდსა ველარა სჳა-
მენო“.

გამოგდეს დღენი მრავალნი, და ბრძანა ამირან დარეჯანისძე-
მან, ვითა: „ჴამს, რომელ მოვიდეს ჩუენსაცა ისი ჴელმწიფენი და
5 აზნაურნი ჴაბუენი“. მე ეგრე მოვაჴსენე: „ჴამსო“. გაგზავნა ჴაოზ
ჴოსისძე, შეუთულა, ვითა: „დაიმდაბლეთ თავი და განისუენეთ მო-
ნისა კარავსაო“. მათ შემოეთულა: „ვითა მამისა კარავსა, ეგრე
თჴუენსა მოვალთო“. და უჴმეთ მათცა და [45] აზნაურთა ჴაბუეთაცა.
მოვიდეს და ჴამეს პური და გარდაიჴაღეს ნადიმი*.

---

1. და მე ესე| მაგრამ და ესე RT. მე — DKL. მე ესე| მესე O. ეს ABEGN-
მიხარია D. როჳიკსა ეგზომ| რომე (რომ I) ოჴროსა ესდენ BCEFIQS, რომე (რომელ
KLRT) როჳსა (როჳისა K) ესდენი (ესდენ KLP, ესდენი O, ესოდენ RT) DKLOP
RT, როჳიკთა (როჳიკსა M) ეზომ GM. დიდთა G. ველარ CFLOQRST. სჳამენო|
სჳამენ და DKT, სჳამენ L, ჴსჳამენ და R.

3. გამოჴდეს C, გამოხდა GL, გამოვიდეს M| + ხანნი დიდნი (დიდი P) და OP.
დღენი| ხანი G. მრავალი G| — N. და — LRT. დარეჯანისძემა BE, დარეჯანისძემა
D, დარეჯანისძემან FMS, დარეჯანისძემ Q.

4. ვითა — DKLRT. ჴჳამს O. რომე CFIOQS| ესე რომ (რომელ KLRT) DKL
RT. მოვიდენ BCDEIKLPQ, მოვიდნენ FORST. ჩუენსაცა A, ჩემსაცა F, ჩუენცა
N. ის BE, იგი ORT. ჴელმწიფენი და| ხემწიფენი D, ხემწიფენი და E, ხელმწი-
ფენიო და Q.

5. ჴაბუენიო BCEFIOQS| — D. ეგრე — DKLRT. მოვახსენე A| + და ღოთ
BCEFIQS. ჴამს L, ჴჳამსო O. ჴაოს DGHI, ჴოს NO, ჴჳაოს Q.

6. ჴოსიძე ABDEFGHILMOPQRST| + და DIKLRT, ჴოსიძე N. შეუთულა
A| და G, — O, მათ ხელმწიფეთა თანა და აზნაურთა ჴაბუეთა თანა Q. ვითა — DK
LRT. დაიმდაბლეთ თავი| დაიმდაბლეთ D, დაიმადლეთ G, დაიმადლეთ თავი N, +
თჴუენი Q. განისუენეთ A, განუსუენეთ BE, გაისუენეთ D.

6-7. მონისა კარავსაო| კარავსა მონისა თჴუენისასო (თჴუენისასა Q) BCEFIQS, +
და O.

7. შემოეთულა A. შემოეთულეს BCEFILS, შეუთულეს DKRT, შემოეთულათ
GMQ, შემოეთულა N, შემოეთულნეს OP. მამის P. კარავსა| ჩუენისასა BCDEFI
KLOPRST, ჩუენისასო Q. ეგრე| ეგრე E, ეგრეთ IO.

7-8. ეგრე თჴუენსა... ჴაბუეთაცა — Q.

8. თჴუენსა A| — BCDEFIKLOPRST. და — KLRT. მათცა და| მათ BCEFIS,
მათაც D, მათცა KLOPRT. აზნაურთაცა BCEFIS. ჴაბუეთა DKLOPRT| — BCE
FIS.

9. მოვიდნენ N, მოვიდენ O. და| — BCDEFIKLPQST, განისუენეს პირველის წე-
სითა O. გარდაიჴაღეს BEGKT, გარდახდეს R. გარდაიჴაღეს ნადიმი| ინადიმეს O.

▪ აჴედან BE ნუსხებში ტექსტი წარმოდგენილი არ არის რედაქტიულად.

ამაზედა გამოეგზავნა კაცი მას ასთან მეფესა და შემოეთუ-
ლა, ვითა: „მოსრულხართ კართა ჩემთა ზედა დიდნი ჯელმწიფენი.
გარდაგვიღიათ დიდნი ომნი, გამარჯუებულნი ხართ. თუმცა არა მოს-
რულ იყვენით აქა და სახლით თქუენით გეთხოვნეს, ღმერთმან იცის,
გამეხარდებოდ ეს და მოგცემდი ასულთა ჩემთა ცოლად. აწ ვინათგან 5
აქა მოსრულ ხართ და მკლავითა ლამით წარყუანებასა პატრონისა
შვილათათუის, ვინათგან ესრე არის აწ გამოცდა ჯამს, თუ ვინ დააჯე-
როთ ერთმანერთი და აიღოთ სახელი. აწ შენ, სიმან სინდთა მეფისა
ძეო, შეები ამირან დარეჯანისძესა“. ასწრა ამირან დარეჯანისძე-

1. ამაზედა] — DR, ამაზედან GMO, და KLT, ამაზედ N. გამოეგზავნეს CPQ, გა-
მოეგზავნეს FIS, გამოეგზავნა M. კაცი CIPS] — O. მას ასთან A] ასთან DRT;
ასთან KL. მეფესა + მონა O. და — D. შემოეთუალა A, შამოეთუალა D, შემოეთ-
ულა H.

2. ვითა — DKLRT. მოსრულხართა A, მოსრულხარ D, მოსულხართ NQ. კარსა
ჩემსა D, კართა ზედა ჩემთა KL, კართა ჩვენთა O. ზედან FO. დიდი Q. ჯელმწი-
ფენი + და DKLRT.

3. გარდაგვიღიან CFS, გარდავიხდია D, გარდავიხადოთ H, გარდვიღიან I.
გარდვიღიათ IK] და Q. დიდი KN. ომი N] + და CFGIKOPQRST. დიდ-
ნი ომნი] ომნი დიდნი და L. გამარჯუებულნი A. ხართ + და Q. თუცა LOPT. არ
CFIKLST, არად O.

3-4. მოსულყუენით DFNQS.

4. იყუენით A. სახლითა CFIS, სახლთა O. თქვენით A, თქვენითა FPR, თქვენ-
თა O] — CIQS. გეთხოვნა C, გეთხოვნეს DKLT, გეთხოვნათ FIOQS, გეთხოვნესთ P]
— R. ღმერთმან — OR. იცის] — OR, + კიდევ Q.

5. გამეხარდებოდა CFGIKLMQRST, გამეხარებოდეს DJ იგი იყო სხარული ჩემი
O. და — G. მოგცემდით I. ასულსა ჩემსა OQ. ცოლად L] + და OP. აწ M.
ვინადგან R.

6. მოსულხართ CMNOQ, მოსრულხარ G. და — G. ~ მოსრულხართ აქა D.
მკლავით QRT. ლამი AN] — R. წაყუანასა CFIQS, წაყუანებასა ამირან დარიჯანის-
ძეცა მკლავითა ლამის წაყუანებასა DN, წაყუანებასა შვი K, წაყუანებასა თქვენ თქვენ-
თვის და ამირან M, თაყუანებასა R] + ზოგნი თვის თვისა და ზოგნი O, წაყუანება-
სა T. პატრონისა + თქვენისა O.

6-7. პატრონისა... ესრე არის — CFIQS.

7. ვინათგან] — LRT, + ვინათგან N. ესრეთ M, ესე O. აწ D. გამოცდა] + ჯელოთა
DLMRT, + ჯელოთა P. ხამსო DJ ჰვამს ჯელოთა თქვენთა O. თუ — DLMRT. ვინ — Q.
დააჯეროთ] აჯობოთ D, დააჯეროთ OQ.

7-8. ვინათგან... ერთმანერთი და — K.

8. ერთმანერთსა I. და — DLMORT. სახელი] სახელი O. აწ O. შენი D. მე-
ფისძეო Q.

9. შები DQT, შები G. ამირანს RT. დარეჯანისძესა] + მაჰნ CFI, დარიჯანის-
ძესა D, დარეჯანიძესა M, + და ესე მნებას O, დარეჯანისძეს (დარეჯანიძესა S) მა-
ჰნ QS. ასწრა FGIMS] — KLRT. ამირან — CFIKLQRST. დარიჯანისძემან D,
დარეჯანიძემა M] — P.

მე გამოვგზავნიო“. და ვითა გათენდა, მოვგზავნა კაცი ამირან დარეჯანისძესა თანა და გამოეცა შესამოსელი და საბოძუარი, ვითა: „შენ ჩემთვის და ჩემ კერძო გამოხუალ. აწ გაედ და შეები, ვითა მაქუს ჭაბუკობისა შენისაგან იმელიო“.

დილასა დაჭდა იგი ასფან მეფე და დაისხნა გუერდით ქალნი მნათობნი და დიდებულნი და დაიდვა ნადიმი. და წამოდგეს მეტუკე-მელაბდაბენი და ყოველნი ქალაქნი ხელდალ.

შეეკაზმა ამირან დარეჯანისძე და გავიდა. თქუა ყოველმან კაცმან, ვითა: „არავის უნდა ომი მის კაცისაო“. გამოვიდა სიმან სინდთა მეფისა ძე და ხელვიდა ყოველი ქალაქი. ამაზედა შემოუყ- 10

1. მე]. ჩემდა წილ O. გამოვგზავნიო M] + გაიყარა იგი ნადიმიცა O, გამოვგზავნი RT. ვითა] რა Q. განთენდა G. გამოვგზავნა Q, გავგზავნა R. კაცი — DQ. ამირან დარეჯანისძესთანა A, ამირანთან C, ამირან დარეჯანისძესთანა D, ამირან დარეჯანისძესთანა M, ამირან დარეჯანისძესთანა PT, ამირან დარეჯანისძესთან R] — Q.

2. თან H. და — OQ. გამოეცა — Q. შესამოსელი და] შესამოსელი N, + ურიცხვი O. საბოძუარი A] შემოეთვალა Q. ვითა] — KLRT, ასფან მნათობთა მეფესა და ებძანა O.

2-3. ვითა შენ... აწ გაედ] ამირან ჩემი არის და მე გამოვგზავნიო და გავედ C.

3. ჩემთვის და] + შენ FIS, — Q. ჩემკერძ KLT. გამოხუალ, A, გამოხუელ D] — FIQS, + და HN, გამოხუალო KL, ხარ O, გამოდიო RT. აწ — FIMQS. გადი D, გავედ FGHIKLNRST, გადიო Q. შეებიო C, შეები DKOQ, შეები G. ვითაც O.

4. მაქეს A, გაქუს DFIKLMORS, გაქუ P] — Q, გაქუს ვითა გაქუს T. ჭაბუკობისაგა Q. შენისა CFKLS, შენისა გაქეს Q] — RT. იმელი D] + აქა ომი ამირან დარეჯანისძისა და სემნა (სიმან P) სინდათ (სინდთა P) მეფისძისა (მეფისა P) OP.

5. დილასა] — CDFIKLMQRST, დილა რა გათენდა OP. დაჭდა] და აჭდა C. იგი — CDKLMQRT. ასფან A, ასაფან KL. მეფე] + მალალთა ბანთა ზედან O, + ბანთა ზედა P, + მუნვე ადგილსა Q, + მუნვე RT. და] მუნვე CFIS, მუნვე და DKLM, — G. გვერდით A] — GLQ, გვერთა O.

5-6. ~ მნათობნი ქალნი CDKLMRT.

6. და] + დაისხნა CFIS, დაისხნა KLR, + აგრევე O. დიდებულნი] + თვისნი O, + მათნი Q. და — CFIKLST. ნადიმი O. წამოდგეს] წარმოდგეს ზედა G, + ზედა HN. მეტუკე + და N.

6-7. და დიდებულნი... ხელდალ] და დადილა ნადიმი დაისხნა დიდებულნი D. და წამოდგეს... ხელდალ] მაზინ CFIS, — KLMPQRT, და მღერდეს მგოსანნი მას ეამსა O.

7. ყოველი ქალაქი G.

8. შეეკაზმა DKOQ. დარეჯანისძე D, დარეჯანიძე FMST. და — Q. გამოვიდა G] + და KLNRT, + მოედანსა შიგან და O, + და Q. თქვა A, თქვეს Q. ყოველმან D.

8-9. ყოველმან კაცმან ვითა] კვეყანამან CFIS, ყოველმან სულმან Q.

9. ვითა — DKLMOPRT. არვის DOP. უნდოდეს O. მის] ამის O. კაცისაო + და D. სემან O.

10. სინთა AGO, სინდთ D. მეფისძე CNO, მეფისძემან P, მეფისძეცა Q. ხელ-ვოდა] დახელვიდა OP. ყოვლი D. ქალაქი] ერი და მოქალაქენი O. ამაზედა] ზედა და CFKLRST, ზედან და D, ზედა IMOP, ამაზედან N, — Q. შამოუელეს D] შემოუყარეს F.

ლეს ნავარდი ერთმანერთსა, შე[v]უზახნეს და შეიბნეს. სიმან დიდ ფიცხად იბრძოდა და ამირან მას ეკრძალოდა. სიმანს არ ეგონა ეგდენი შეძლება ამირან დარეჯანისძისა და დაუწყო ფიცხლად ომი. მაშინ გაიყუანა ამირან ცხენი და შემოუძახა: „მეფეო, გამიფრთხილ-
 5 დი, რომე მოვალ და აღარა* გეკრძალვი ჩამოგდებისათვის, მაგრა მოგკლავ არაო“. ფიცხლად შემოუტივა ცხენი, დაჰკრა ცხენის თავსა კრძალი და მოუკუთა თავი ცხენსა. ვითა ჩამოიჭრებოდა, მიჰყო გელი და ვითა ცოტა ყმა, გელითა აიყუანა და თქუა: „შემინდევ, მეფეო სიმან, არ გინდა ჩემი ომიო“. გაიციან ასფან მეფემან და ეგრე

1. შეუზახნეს — G. შეიბნენ G] + და KL. სიმან O. დიდათ O.

1-2. დიდად ფიცხად იბრძოდა| დიდად იბრძოდა და ფიცხლად D, დიდად ფიცხლად GNT, დიდად ფიცხლობდა H, დიდად ფიცხლად იბრძოდა IKLQS, დიდად იბრძოლა R.

2. და — KLMRT. მას| — CDKLMRT, დიდად Q. ეკრძალებოდა CFKLRT, ეკრწალოდა D, ეკრძალოდა S. სიმანს O, სიმან QR. არ| — DKLMRT, არა HINQ, რა OP. გონა — R.

3. ეგდენ FILKPS, ეგდენისა არა M, ესდენ Q, ეგოდენი R, ეგოდენ T| — N. ~ ამირან დარეჯანისძისა ეგდენი შეძლება O. ამირან დარეჯანისძის AO, ამირან დარეჯანისძის FPS| — DKLMRT. და — MORT. დაუწყო — CFIOQS. ფიცხელი KLMO RT, ფიცხლა P. ომი| ექცეოდა CFS, ებრძოდა I, ებძოდა Q.

4. გაიყენა CFIOQS. ~ ცხენი ამირან CDQ| ცხენი ამირან დარეჯანისძემან G. შემოუძახა| შეუზახნა D, შეუძახა GKLM, შემოუზახა OP, შესძახა ვითა მოვალ Q, შეუძახნა RT. მეფე R. გამიფრთხილდი A, გაფრთხილდი Q.

5. რომ I| — DKLMOQRT. მოვალ — Q. აღარ CDFHIKLNOPQS, აღარა G. გეკრწალოდა D, გეკრძალოდა Q. ამოგდებისათვის A, ჩამოგდებისათვის D, ჩამოგაგდებ Q, ჩამოგდებისათვის R. მაგრამ ACFGHIMNS| — BEP, და OQ.

6. მოგკლავ| მოკლა B, მოკლავ DLR, მოკულა ET, მოკლავ O, მოკულავ P. არაო L. ფიცხლა BE, ფიცხლავ CFIS| — DKLMQRT. შემოუტევა ABEHLMNOP, შამოუტევა DL, შემოუტია GI. ცხენი| + და BE, ცხენისა DKMP, — RT. დაკრა FST, ჰკრა R. ცხენის თავსა| — BCEFIS, ცხენისა თავსა GORT, ცხენისათვის HN.

6-7. ცხენი... კლძალი| ჰკრა ხმალი ცხენსა Q. ~ კმალი ცხენისა თავსა L.

7. კრძალი — M. მოუკუთა A, მოკუთა BEQ, მოჰკუთა DGKLMP, მოეკუთა N. თავი ცხენსა| კლმითა თავი და M. ცხენსა| ცხენისა მისისა და BEOP, + მისსა და CFIS, და DKLRT, ცხენისა G, — N. ცხენსა ვითა| და ვითა Q. ჩამოიჭრებოდა| ჩამოვარდებოდა CFIQS, ჩამოაგდო RT. მიყო BEFHST.

8. და ვითა — R. ცოტა D. ყრმა GLRT. გელითა| — CQ, ხელთა HNP, გელით L, ესრეთ O. ~ აიყვანა ხელითა FIS. აიყუანა + გელითა O. თქვა A| უთხრა CFIQS. შემინდე M.

8-9. ~ სიმან მეფეო O.

9. სიმან — Q. არ| რად CFQ, არა HLRST. გინდოდა CF. ომი N. გაიციანა BDEIKLPT. ასფან ABE, ასფან KL. მეფემა D, მეფემ Q. და — RT.

9-1. ეგრე უთხრა| თქვა BCDEFIKLMPQS, არქვა O, — RT.

* აქ გრძელდება BE ნუსხების ტექსტი.

უთხრა: „სიმან, ჩემი თურე ბუმბერაზი გეგონაო, ამირან დარეჯანისძეო“. დაუმძიმდა ღიდად მეფესა სიმანს. და მას ღლესა გავიყარებით თავის-თავისად.

მეორესა ღლესა გამოეგზავნა კაცი მას ასთან მეფესა ხოსრო ხაზართა მეფისა ძესა თანა და ეგრე შემოეთულა, ვითა: „თუ გწა- * 5 ღიან, შენცა შეებრ და უშუელე მას ამხანაგსა შენსაო“. მას დაუმძიმდა და თქუა: „მე ორპირვე შეეებმიო და შენ წუევა რად გინდაო?!“ და თქუა კულაცა ამირან დარეჯანისძემან, ვითა: „ღმერთმან იცის, მე ნებითა ჩემითა არა ვებრძვი^ქ ჯელმწიფეთა, მით რომე არამცა ფა-თერაკი წამეკიდა და მოკულდეს რომელიმე ჯელითა ჩემითა. არა კარ- 10

---

1. სიმან] ასთან G, სიმონ O. თურე — CFIQS. ~ თურე (თურმე R) ჩემი KLRT. ბუნბერაზი A, ბუნბარაზი C, ბუმბერაზი D, ბუმბარაზი FPS, ბუნბერაზნი O. გეგონა BDEFIKLMORST. ამირან — Q. დარიჯანისძეო D, დარეჯანისძეო FS] — Q.

2. ღიდალ] + მას BEFIPS, ღიდათ D, მას OQ. ~ სიმანს ღიდათ RT. მეფესა] — DKLMRT, ღლესა Q. ~ სიმან მეფესა C. სიმანსა GN, სვიმონს O, სიმან ღიდალ Q. მას ღლესა — QRT. ~ გავიყარებით მას ღლესა (ღლესად S) BCEFGIS.

3. თვის თვისად CH, თავის თავისათ და D, თვის თვისად და G, თავის თავად I, თავთავისად N, თავთავისა და O] — Q.

4. მიორესა D, მეორეს O. ღლეს O] + კვლავ CDLMRT, + კვლა FIKPS. მოეგზავნა DL, გამოეგზავნეს G. მეორესა ღლესა... ასთან მეფესა — BE. ~ ასთან მეფესა კაცი N. მას ასფან A, ასთან CDFIMNOQRST, მას ასფან GHP, ასფან KL. ხვასრო AGKLMNRT, ხუსრო D, მას ხოსრო Q.

5. ხაზართ DOQ. მეფის NQ, მეფეს O, მეფესა P. ძესა თანად BE, ძეს თან CQR, ძისა თანა G, ძესთანა HN, ძესათა L, თანო O, თანა P. და — Q. ეგრე — DKLMQRT. შემოეთულა A, შემოუთულა BER, შამოუთულა D, შამოეთულა N] — Q. ვითა — DKLMRT. გწაღია D, გინდა Q.

6. შებიო DQ, შები O. უშველე A. მას] — DKLMRT, ამას QR. ამხანაგსა C, ამხანაგთა D. შენთაო DJ + და K.

7. თქვა A. მე + კვლა O. შეეებმი KLMO. და — DKMORT. წუევა A. რად] რაღათ BCEF, რაღლა I, რაღად QS. გინდაო და] გინდაო BCEFIS, გინდოდაო და Q.

8. თქვა A. ~ კვლა თქვა O. კვლაცა A] — BCEFIQS, კულავ D, კვლაცა GRT. დარეჯანისძემა BE, დარიჯანისძემა D, დარეჯანისძემან FM. ვითა — DKLMRT. ღმერთმან იცის] უწყის ღმერთმან O, — R.

9. არ DLNOS. ევბძვი D, ევბრძვიო H] + მათ Q. მით რომე] — DKLMRT, მით რომელ O, რომელცა Q. არამც DRT] + ჯელმწიფეთა L, ანამც O, — Q.

10. წამეკიდოსო C, წამეკიდოს DFGLOQRT. და — NRT. მოკულდეს] + ვინმე H. რომელიმე — Q. ჯელთა (ჯელითა O) ჩემთაგან BEIKLMOPRST] + განა C, ჩემთვის Q. ჩემითა] ჩემთაგან D, + განა F. კარგია KQ.

10-1. ~ არ არის კარგი L.

გი არს აზნაურთაგან კელმწიფეთა სიკუდილი“. დაჰპატიჟა ხოსრო ხაზართა მეფისა ძემან ომი. და ესე იყო წესი ხოსროსი, რომე, რასაცა ღმრთისაგან დაბადებულსა შეპკრის ისარი, მოკლის. მიუგზავნა ამირან დარეჯანისძემან კაცი, ვითა: „რით შევიბნეთ, მშუილდსა 5. აიღებ, ანუ არაო?“ მან ეგრე არქუა: „არ ავიღებო“.

ვითა გათენდა, დაჯდა ასფან მეფე მასვე ადგილსა, და გამოგზავნა კაცი ერთი მისთა დიდებულთაგანი ჩუენ თანა, ვითა: „თავსა ჩემსა, კარგად და გულოვნად შეეებას პატრონი თქუენი ამირან დარეჯანისძეო“.

1. არ B, არის CDHKMRT, — Q. აზნაურთაგან — Q. კელმწიფეთაგან D. სიკუდილი + აზნაურთაგან Q. და დაჰპატიჟა D, დაჰატიჟა FIST, დაჰატიჟა O, დაჰპატიჟა P] + ომი Q. ხუსრო D, ხვასრო KL, ხოსრომ RT. ხაზართ DQ] — RT.

2. მეფის ძემა D, მეფის ძემან HNOQ] — RT. ომნი O] — CDFKLQRT. და — KLRT. ეს RT. ხვასროსი AKLORT, ხუსროსა D, მისი M, ხვასრო N. რომე] — DKLRT, რლ M. რასაც DHNRT, საცა I. .

3. ღთისა BEKLOQ, ღთის CDIPST, ღთისა F] — R. დაბადებულს DRT. შეკრის FS, ჰკრის HR, თვალ შეკრის I, შეეყარის L, შეეკრის T. ისარი] + კრის და I, ისრო L, + წამსავე M, + და N, + წამსა შანა O. მოჰკლას. KP] უსიკვდილოთ არა გაღურჩის Q. მიუგზანა AM, მოუგზავნა BE, მოგზავნა DL, მოუგზავნა IPRST.

4. ამირან... კაცი] კაცი (+ არან C) დარეჯანისძემან CKLT, კაცი ამირან დარეჯანისძემან (დარეჯანისძემან HIR, დარეჯანისძემ Q) DHIQR. დარეჯანისძესა BE, დარეჯანისძემან FS] — M. კაცი — N. ვითა — LRT. რით] რა AGHMN, რათი B, რათა D, რათ EP, რათა FK, — IQ. შევიბნეთო BCEFKLOPRS, შევიბნეთო ისარსა და D] — IQ. მშვილდსა A, მშვილდისა O, მშვილდს RT.

5. აიღებენ D, აიღება O, აიღებო RT. ანუ] ნუ O, თუ QRT. არაო] არსო O. ეგრე] ასე Q. არქვა A] თქვა C, რქვა K, ჰრქვა LR, შემოუთვალა O, უჰასუხა Q. არა BDEFKS, არაო Q. ავიღებო] + და DKLRT, — Q.

6. ვითა] რა Q. განთენა G] + შეიქნა აქა ამირან დარეჯანისძის და ხოსრო ხაზართ მეფისძის ომი. დილა რა გათენდა და მზისა ნათელი გამოჩნდა O, + შეიქნა ზმა დღე აქა ამირან დარეჯანისძისა და ხუასრო ხაზართა მეფისა ძისა ომი. დილასა რა მზემან თავი ამოჰყო P. დაქდა] გამოვიდა Q. ასფან ABE, ასფან KL. მასვე] — CFS, მანვე P, და Q. მასვე ადგილსა] ადგილსა თვისსა I. ადგილსა] მაღალთა საჯდომსა და დაისხნა ქალნი მნათობნი და დიდებულნი ყოველნი დაიდუა ნადიმი და მღერდეს მგოსანნი O, დაჯდა Q. ადგულსა და] + დაისხნა გვერდით ქალნი მნათობნი და მისნი დიდებულნი და დაიდუა ნადიმი და P. გამოუგზავნა FIOQSP] + იგვე M.

7. კაცი — DKLRT. ერთი — BCEFIMQS. მისთა... ჩუენ თანა ვითა] დიდებულთა მისთა თანა შამოუთვალა D, დიდებულთა მისთაგანი და შემოეთვალა (შემოეთვალა LRT) KLRT. მისთა დიდებულთაგანი] ჩვენ მონათა პატრონისა O, — P. დიდებულთაგანი ჩვენ თანა A] დიდებულთა თანა BCEFIQS. ჩვენისა თანა O. ვითა — T.

7-8. ვითა თავსა... შეეებას] და შემოეთვალა Q.

8. კარგათ D. გულოვნად] გულად BEFIPS, გულისად CDKLRT. შეეებას] შეიბო D, შეებო K, შეებო LRT, შეიებას O. თქვენნი N] + კარგად და ერთგულად შეებას Q. პატრონი... დარეჯანისძეო — DKLRT. დარეჯანისძესაო FIQ, დარეჯანისძეო M.

შეეკაზმა ამირან დარეჯანისძე და თქუა: „ნუთუ ჩუენ არა ვიცოდეთ და კაცი მუხთალი არისო“. ითხოვნა პოლოტიკნი რკინანი და აბჯ[46]რისა ქუეშე დაიპყრნა უჩინარად. გამოვიდა ხოსრო და არა ჰქონდა მშუილდი. დამოწმა ყმისდა, ვითა: „მშუილდი ჩემი ფარულად დაიჭირე და, რა ეამი იყოს შებმისა, ფიცხლად მომართუიო“. 5.

გავიდეს და შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა, და მობართუა ყმამან უცნაურად მშუილდი. შესტყორცა ისარი ხოსრო, გაუტეხნა პოლოტიკნი რკინანი, ჯაჭუი და ჯავშანი და მკერდსა დიდი შეჰკუთუთა. მაშინ დაუძძიმდა ამირან დარეჯანისძესა და უთხრა, ვითა: „მუხთ-

1. შეეკაზმა DKOQ. ამირან — O. დარეჯანისძე M] — BCDEFIKLOPQRST. თქუა A] + ამირან დარეჯანისძემან ვითა იგი კაცი მუხთალი არის და O. ნუთუ — RT. ჩვენ A. არ BCDEFGMO.

2. ვიცოდეთ და| ვიცოდეთ DKL, ვიცოდეთ და N, ვიცოდეთ O, ვიცით იგი RT. კაცი| + იგი CFIQ, — O. მუხთალი — OR. არისო| იყოს BCEFQ, იყოსო IS, არსო M, — OR, არის T. ითხოვა ACFGHLMNOQ, ითხოვნა S. პოლოტიკნი A, პოლოტიკნი CFIS, პოლოტიკნი კინენი M, პოლოტიკი RT. რკინანი| ჯაჭვი და აბჯარი AGHMN, კინანი F, — KLOPRT.

3. და — N. აბჯართა BCEFIOPQS, აბჯარსა D, აბჯრის H, აბჯარი KLRT] — N. ქუეშე A. დაიპყრნა| დაიკრნა BCEIS, + და D, დაიკრნა F, დაიპყრა GM, დაიკრა Q. უჩინარად AG] + და KLRT, და Q. ხვასრო AMNPRT, ხვსრო D] + მოედანსა შიგან O.

4. ქონდა FOQST. მშვილდი A] + და KOPRT. დამოწმა| (+ და CFIS) დაერიგებინა CFIQS. ყმისად BEHKLPRST, ყმა CFS, ყმასა D, ყმა თვისი IQ, მონისად O. ვითა — DKLQRT. მშვილდი A, შვილდი R. ~ ჩემი მშვილდი O. ფარულად| ფიცხლად O.

5. დაიჭირეო BCEFIPQS, დამიჭირო O. და — Q. შებმისაო Q. ფიცხლად| — DKLRT, სწრაფად O. მომართუიო A, მამართუიო FOPS.

6. გამოვიდეს I. შამოუვლეს D, შემოუვლენეს I. ერთმანეთსა CK. და — K. მობართუა A, მობართუა L, მობართო Q.

7. ყმამა DE. ~ უცნაურად ყმამან L. მშვილდი A. მშვილდი შესტყორცა ისარი| მშვილდისარი შესტყორცნა O. შესტყორცა K, შესტყორცნა N, შესტყორცა R. ისარი — DKLQRT. ხვასრო AHMN, ხოსრომ BCEFIPRST, ხვსრო D, ხვასრომა O, ხოსრომ და Q. გაუტეხნა| და კრა მკერდსა და გაუკვეთა (გაუკვეთნა E, გაკვეთინა R, გაკვეთინა T) BERT, ჰკრა (კრა FS)მკერდსა და გაუკვეთნა (გაკვეთნა P) CFI. PS, და ჰკრა მკერდსა გაუკვეთნა (გაკვეთინა K) DK, მშვილდი დაჰკრა მკერდსა და გაკვეთნა L, გაუტეხნა N, ჰკრა O, და გაუკვეთა Q.

8. პოლოტიკნი CFIS, პოლოტიკი RT] — O. რკინანი| კინენი AGHMN, რკინისანი D, — O. ჯაჭვი და A] ჯაჭვი Q. ჯაჭუი და ჯავშანი| ჯავშანი ჯაჭვი C, ჯავშანი და ჯაჭვი DKLPRST, ჯავშანი ჯაჭვი F, და ჯაჭვი I, — O. და — OR. დიდნი CF. შეჰკვეთა A| დაასვა BE, შეჰკვეთნა C, შეკვეთნა (შეკვეთა S) და გარდმოვიდა (გარდმოვიდა S) სისხლი ღვარად FS, შეასვა O, შეკვეთა RT.

9. მაშინ| + დიდად BEFOPQS, — CG, + დიდათ I. ამირანს QS] — DKLRT. დარიჯანისძესა D, დარეჯანისძესა FM, დარეჯანისძესა S. უთხრა ვითა| ეგრე არქუა D, უთხრა KLORT. მუხთალა G.

ლად ლამოდი სიკუდილსა ჩემსა, წყეულმცა ხარ! არა არს კარგისა
 კაბუკისა კელი ეგეთი მუხთლობა. სით წახუალ აწ კელისა ჩემისა-
 გან უსიკუდილოდ?!" შეუტევა გულ-მყოვრად, რომელმცა მოეკლა.
 გაექცა ხოსრო ხაზართა მეფისა ძე, და მე მოვაქსენე: „ნუ, ამირან,
 5 გამწყრალ ხარ, ვერ წაუვა ნაკრავსა შენსა და მოჰკლავ“. მან ჩემ-
 სა სიტყუასა ზედა გასტყორცა გრმალი, მიეწია, აიღო უნაგირთაგან,
 დაჰკრა ქუეყანასა ზედა და შებნიდა და არქუა: „ზენაარმან ღმრთი-
 სამან და მზემან პატრონისა ჩემისა ამირ მუმლისამან, თუმცა კელ-
 მწიფე არ ყოფილ იყავ, მო-მცა-მკუდარ იყავ კელითა ჩემითა!“ შე-

1. სიკუდილს E. ~ ჩემსა სიკუდილსაო (სიკუდილსა M) DM, ~ ჩემს სიკუდილს
 O. წყეულმც O. ხარო D. არის M| + ხელი Q. კარგისა| კისა D, კარგთა O.

1-2. ~ კელი კარგისა კაბუკისა G.

2. კაბუკისა| კაბუკისაგან ეგე C, კაბუკისაგან F, კაბუკთა O. კელი + არაა E.
 ეგეთი| ეგე BDEFIKLOPQRST, — C. მუხთლობა + აწ C. სით| საღ G. ~ აწ სით
 წახუალ O. წახუალ A. აწ BCEOP| — DI. კელისა ჩემისაგან| კელითა ჩემითა CFS, ქე-
 ლისა (კელის K) ჩემისაგანო (ჩემისაგან K) DK.

3. უსიკუდილოდ A, უსიკუდილოდ B| + გამოივლიჯა ისარი მკერდიდამ და CFS,
 უსიკუდილოდ L, — Q. შეუტევა ABDEHKLMNOP, შეუტეა FI| + ცხენი G. გულ
 მყოვრად BE, გულმწყრალად DKLRT, გულმყოვრად N, გულმოყვარად O, გულ-
 მელგრად Q. რომელცა AHN, რომელმანცა BE, რომელმცა CFQ, რომელმც DO.
 მაეკლა A| + და KLRT.

4. ხესრო AHKMNOP, ხესრო D. ხაზართ OQ| — DKLRT. მეფისძე CNOQ|—
 DKLRT. და — BCEFIOQS. მოვახსენე A. ნუ — N. ამირან + ნუ KLT.

4-5. ~ გამწყრალხარ ამირან R.

5. გამწყრალი ხარ ACFHM, გამწყრალხარო N. ვერა I, არა ვერ R. წაუა
 IOQRT. ნაკრავს H. შენსა — DKLMRT. და — N. მოჰკალო D, მოკლავ FQRST.

5-6. ~ სიტყუასა ჩემსა OP.

6. ზედან O. გასტყორცა| + ზედა L, გარსტყონა O, გასტყოც R. გმალი A,
 გმალი O| + და K. მიეწევა QS. უნაგირისაგან DHO, უნაგირითგან FS| + და P,
 უნაგირითგან და Q.

7. დაკრა T. ქეყანასა A. დაჰკრა ქუეყანასა ზედა| და ქეყანასა ზედა (ზედან F)
 დაჰკრა (დაკრა FS) BCEFIS, და დასცა ქუეყანასა D, დასცა ქეყანასა |KL, და
 ქეყანას დაკრა O, დაკრა ქუეყანა ზედა P. ზედა — GQRT. შებნიდა და| + ეგრე
 BCEFIS, შეპბნიდა და K. არქა A, პრქა C, რქა GHKLMNR, თქა Q. ზენა-
 არმა AM, ზენარმან CEFGHKOPQRS, ზენარმა D, ზენარმან I. ღმრთისამან FN,
 ღმრთი R| — R.

8. და — NOPR. მზემა D| თავმან I, — OP. პატრონისა ჩემისა| ბაღდადელისა
 B, ბაღდადელის E, + ბაღდადელი FQS, — OP, + ბაღდადელისა I, პატრონისა
 ჩემისამან DKLRT. ამირ მულისამან B, ამირ მუმლისამა M, ამირი მუმლისამან N|—
 DKLOPRT. თუცა FQ, თვანტ O. კემწიფე BE.

9. არა BGMPQRT. ჰყოფილიყავ N| + უნდა Q. მო-მცა-მკუდარ იყავ| მომ-
 კუდარი იყავ K, მომკედარ იყავ LRT, მომცაკუდარ იყავ P, მომცამკედარი იყავ F,
 მომცამკედარიყავ Q. ჩემითაო C, ჩემითა O. მიაქცევა BE, შეაქცევა Q.

აქცია ზურგი და წამოვიდა.

მივიდეს ყმანი და წაიყუანეს ხოსრო. დაიმაღლა მეფემან ჟას-
ფან არა მოკვლა ხოსროსი და უბოძა საბოძუარი, და თქუა ყოველმან
ერმან: „არა არს ჭაბუკი დარეჯანისძისებრთ ყოველსა პირსა მიწი-
სასა“.

5

გამოჰდა იგი დღე. და მესამესა დღესა გამოსთხოვა მუქარა
იამანმან ჭაბუკმან, და არქუა დარეჯანისძემან: „უფლისწულო ჩემო,
ნუეინ დაგარწმუნებს ომსა ჩემსა! ღმერთმან იცის, მიმძიმს ომი
თქუენი“. მან არქუა, ვითა: „არა არს წამალი ომისაგან კიდე“. ას-
ფან მეფემან უბრძანა: „გაუშუი ეგე, ამირან დარეჯანისძეო! [v] 10.
ვირე ყუელასა არ შეებმი, სხუა ღონე არა არისო“.

მერმე გამოვიდა იგი იამანი ჭაბუკი და აქათ გავიდა ამირან

1. ზურგი + ამირან Q. და — D. წამოვიდეს LR.

2. მოვიდნეს D, მოვიდეს KLRT, მივიდნეს O, და მივიდნენ Q. ყმანი + მისნი
CDOQ. წარიყუანეს I, წაიყუანნეს N. ხვასრო ADMN, ხაზარ დაბნედილი CF, +
და DN, ხოსრო ხაზართა მეფისაჲ I, ხაზარ S, — OQ. დაუმაღლა CFIQS. მეფემა
D. ასფან AEJ — DKLQRT.

3. არ BCDEFGKOPS. მოკლეა C, მოკულეა P. ხვასროსი AHMNJ + და უბრ-
ძანა: „ღიდად მიხარის ეგეთი (აგეთი F) სიკეთი (სიკეთე F) და ჭაბუკობა შენიო
(შენი F) CF, ხუასროსა D, ხოსვროსი R. და — D. ებოძა ABDEGHKLMNOPRT.
საბოძუარი A] + ურიცხვი BCEFIQS. თქუა A, თქვეს MRT. ყოველთა RT.

4. ერმან — AGHKLNR, კაცმან D. არის DM. დარეჯანისძისებრი AEH
MP, დარეჯანისძისაებრიო C, დარიჯანისძისაებრიო D, დარეჯანისძისებრი FT,
დარეჯანისძისებრი O, დარეჯანისძისაებრი Q. ~ პირსა ყოვლისა CQ, პირსა GL,
პირსა ყოველსა RT. მიწისასა] კვეყანისასაო BCEFIS, მიწისასო O, კვეყანისასა QR.

6. გამოჰდა BEK. იგი დღე ყმანი O. და — QR.

7. იამანმა ჭაბუკმა ABGMQ, იამანმან ჭაბუკმა D, იამანმა ჭაბუკმან EH, იმიან-
მა ჭაბუკმან K. არქუა A, რქუა BFGKLR, პრქუა C. დარიჯანისძემა D, დარეჯა-
ნიძემან M. უფლისწულნი Q. ჩემო — Q.

7-8. ჩემო ნუეინ] ვინ I, ჩემო ნურვინ N, ნურვინ Q.

8. დაგარწმუნებს] დაგიმოწმებს BEFIQS, დაგარკმუნებს G. ომსა] შებმასა G.
ღმერთმან — R. მიმძიმს A.

9. თქვენი A. მან — Q. არქუა A] უთხრა C, რქუა KL, — Q. ვითა] — DGKLO
RT, და Q. არა არის D, არარს E. ~ ომისაგან წამალი O. ომისგან P. კიდეო C]
+ და O. ასფან AEMO, ასფან KL.

10. მეფემ Q. ~ უბრძანა ასფან მეფემან MO. უბრძან A] — B. გაუშუი A. და-
რიჯანისძეო D, დარეჯანიძეო MS.

11. ვირეცა BEFKLPRT, ვერცა D, ვირემცა IOQS. ყველასა A, ყველასა B,
ყოველთა DKRT, ყველას IQ. არა BDLMNPQRT. შებმი BDKOT, შებმიო Q.
სხუა A. არ LNORT. არისო] გაქესო C, არსო EFGIQS.

12. მერე G] მაშინ BCEFIQS. გავიდა KLRT. იგი — DKLRT. ~ იამან ჭაბუ-
კი იგი C. იმიანი K, იამან O. აქეთ DGKLRT, აქელამ O.

12-1. ამირან დარეჯანისძე] დარიჯანისძე D, ამირან დარეჯანიძე FMS, დარეჯა-
ნისძე KL, ამირან დარეჯანისძეო O.

ომად ფიცხლად კმაიყო!

მეორესა დღესა ლასურ დელამთა მეფისა ძესა კაცი გამოეგზავნა მეფეთა შვილთა და ამირან დარეჯანისძისათვის: „დღეს ჩემსა ბრძანეთო“. მივედით და დაგუიღვა ნადიმი, რომე, თავ მან თქუენ მან, ნადიმად კმა იყო! მერმე თქუა ლასურ დელამთა მეფისა ძემან: „ამი- 5 რან დარეჯანისძეო, მრცხუენიან, ღმერთმან იცის, ამა სიტყუისა თქმაო, განა ესე კელმწიფენი შეგბმიან, და შენ და მეცა შევიბნეთო“. გასცა პასუხი, ვითა: „ღმერთმან იცის, განა ძოლანცა ვთქუი, არა მწადიან კელმწიფეთა ომი და, რადგან თქუენ გიბრძანებიათ, მის მეტი ჩემგან რა ღონეა?!“ დაასკუნეს ომი. გაიყარა ნადიმი. 10

1. ფიცხლა D, ფიცხად Q] — I. ~ ფიცხელად ომად O. კმარ O. იყო + და გაეყარენით მას დღესა O.

2. მიორესა D. დღეს C. ლასურ] — Q, ლასულ S. დელამთ ADE, დელამთა O] — CFQS. მეფისძესა CDNOR] — Q. გამოეგზავნა A, გაუგზავნა BE, გაეგზავნა CFIKL PQRST, გამოეგზავნა M.

3. მეფეთა] ხემწიფეთა BEI, კელმწიფეთა CFS, მას მეფეთა O, ლასურ დელამთა მეფისძესა ხელმწიფეთა Q, მეფისა RT. შვილთა 4/ თანა T. და — DHN. ამირან — H. დარეჯანისძისათვის A, დარიჯანისძისათვის D] + ვითა BCEFIQS, დარეჯანისძისათვის G, დარეჯანისძისათვის MP. დღესა DGHKN. ჩემსა] ჩემთან G.

4. ბრძანეთო] მობძანდითო G. მივედით] + და დაგვიკვდა CFS, მივიღეთ D, — Q. და — KLT. დაგუიღვა] დაგვიღვა N. რომელი D, რ'ღ M. თავმა თქუენმა D. თქუენმან A.

5. კმარიყო DO. მერმე] მაშინ BCEFIQS, მერე GR. თქვა A. ლაშურ S. დელამთ ACDR, დელამთა M, დელამთ O. მეფისძემ D, მეფისძემან HNOQR.

6. დარეჯანისძეო] — BE, დარიჯანისძეო D, დარეჯანისძეო GM, დარეჯანისძისა I, + ვიფიცავ R. მრცხუენიან A, მცხუენიან BGL, მრცხუენია D] — K. ღმერთმან — QR. იცის — QR. სიტყუისა A.

7. თქმა OPR, თქმისათვის Q. განა] მაგრამ R. ეს AGHKNR. ხემწიფენი BEI, კელმწიფის შვილი G. შეგბიან AK, შეგებმიან BDEN, შეგბენ O, შეგებნეს R. და — G. და შენ და მეცა] მე და შენცა Q, და მე და შენცა R. მეც MN. შევიბნათო AGHM.

7-8. განა ესე... ღმერთმან იცის — K.

8. გასცა] მიუგო ამირან Q. ვითა] ამირან D, — LORT. ღმერთმან იცის] უწყის ღმერთმან O, — RT. განა — GOQ. ძოლანც C, ძოლანაც G] წინასწარვე O. ვთქუი A, ვსთქუი BCEFIQS, მითქვამს G, ვსთქვან O.

9. არ G. მწადია D, მწადს R. ხემწიფეთა BEIL, კელმწიფეთ O. და] — DG, განა R. თქვენ A. გიბრძანებია BPS, გიბძანებია CDEFQ, გიბძანებთან I, გიბძანებიათ O.

10. ამისმეტი KT, იმისმეტი R. ჩემგან] — BG, ჩვენგან O. ~ ჩემგან მისმეტი Q. რა ღონეა] რა ღონე არის BCEFIMQS, ღონე რა არს კიდე ჩემი G, არა ღონეა H, რა ღონეაო O. დაასკუნეს A, დასკუნეს DEHKOQ, დაასკუნეს G. ომი + და OP. ნადიმი] + იგი აქა ომი ამირან დარეჯანისძის და ლასურ დელამთა მეფისძისა O, + აქა ომი ამირან დარეჯანისძისა და ლასურ დელამთა მეფის ძისა P, ნადიმობა R.

მითვე წესითა. გამოვიდეს აზნაურნი ჭაბუკნი, ექუსნივე დაკაზმულნი. და აქეთ ჩუენ დავეკაზმენით, გავედით და შევებენით. კარგნი ჭაბუკნი იყვნეს ისინიცა და ბინდამდის ომი იყო. დასჯერდეს მოქალაქენიცა და გარეგნით ყოველი ლაშქარი, და გაგრძელდა ომი. იყი-
 5 ლა ასფან მეფემან: „თუ გავხარო პატრონსა თქუენსა, ამირანის ყმა-
 ნო, აწ უამი არის ჯობნისაო!“ ამა სიტყუასა ზედა თქუა ალი მოამადისძემან: „გამს კარგი ნაქმარიო“. გავფიცხდით ასრე, რომე ვითამც ახლა დაგუეწყო ომი. ვიბრძოლეთ ცოტა-ლა ხანი და ჩამოვყარენით ექუსნივე. და ესე კარგად მოგდა, რომე არა რომელი მოკუდა.
 10 შევედით და დავსხედით პატრონსა ჩუენსა ამირან დარეჯანისძესა

1. მითვე] მათივე D, მათვე K. წესითა] სახითა BCEFS, + და OP. გამოვიდეს DO. აზნაურნი] იგი აზნაურნი O. ჭაბუკი BF, ჭაბუკუნი E. ექუსნივე A] — Q, მითვე RT. დაკაზმული BKL] მითვე Q.

2. და — D. და აქეთ... დავეკაზმენით] ექუსნი R, ექუსნივე T. აქათ CFQ] — KL. ჩვენ A] — KL. დავეკაზმენით] + და GHN, — KL, დავეკაზმენით და M. გავედით და] გავედით B, და გავედით D, მივედით L. შევიბენით ADEGHLMN] შევებით ისინიც R, + ისინიც T. კარგი G.

3. იყვნენ RT. ისინიცა] იგინიცა O, — RT. და — D. ბინდამდის (+ მუნQ) FQR, ბინდამდისინ GMNS, ბინდამდეს O. იყო — L. დაჯერდეს C, გასჯერდესნენ O. მოქალაქენი RT.

4. გარეგანიცა B, გარეგანთა D, გარეგანით FGKS, გარეგანი Q. ყოველნი HO. ლაშქარნი FO. და — BCDEFKLPQRST. ომი] — D, + და O.

5. ასფან ABCEM, ასფან KL, ასფა R. მეფემან — FS. გავხართ] გავთ BE, ჰგავთ CDKLOP, გავხარ F, გავთ S. პატრონთა თქვენთა FOS, პატრონსა თქვენთა P, პატრონსა მისსა RT. თქვენსა A. ამირანს BCDEFLPQRST. ყმანო] + მისნო BCDEFKLOPRT, + მისნოვ Q, + ყმანო მისნო S.

6. აწ — RT. არს DEGMOQ. ამას DRT, ამას Q: სიტყვა B] — Q. ზედან O. თქუა A. ალი — Q. მოჰმადისძემ A, მომადისძემან BKO, მოაჰმადისძემან D, მოჰმადისძემან EGH, მამადისძემან LNP, ოამადისძემან R.

7. ჰვამს L. გავფიცხდით] + და D, გავიფიცხენით G, გავფიცხდით K. ესრე DKL, ასე FGQS, ესრე RT. რომელ KLMT] — R. ვითამცა CDFLPQS, ვითა G, ვითაც N.

8. ახლათ D, ახლად KLOPRT. დაგვეწყო A. ცოტა DKLRT. და — BE. ჩამოვჰყარენით CL, ჩამოვიცრენით R] + იგი Q.

9. ექუსნივე A] ექუსნი ფალავანნი Q, ექუსნივა T. და — NRT. კარგათ OR, კარგა Q. მოჰდა ACKLN, მოგვიხდა Q. რომეა A, რომელ P. რომელიმე RT. მოკუდა + გარდასწყდა O.

10. და — BEP. ~ და შევედით O. პატრონთა ჩუენთა D, პატრონისა ჩვენისა GO] + თანა R, პატრონსა ჩემსა N. ჩვენსა A.

10-1. ამირან დარეჯანისძესათანა და] გუერდით ნადიმსა D, გვერდით KLR, წინა და Q, თანა გვერდით T. დარეჯანისძესა თანა] დარეჯანიძესათანა (დარეჯანისძესთანა E) გვერდით BE, დარეჯანისძისა (დარეჯანიძისა F, დარეჯანიძის PS) გვერდით CF PS, დარეჯანისძისა თანა G, დარეჯანისძესათან H, დარეჯანიძესათანა M, დარეჯანისძესათანა N, დარეჯანისძის გვერდით O.

თანა. და მათ კელმწიფეთა გუიბოდეს დი[*v*]ადი.

და ვითა მიუგზავნეს მათ ოთხთავე კელმწიფეთა კაცი ასთან მეფესა, ვითა: „აწ კულა მიზეზი აღარა არის რა, მოგუეც ასულნი შენ-
ნიო ცოლად, და ამირან დარეჯანისძესაცა მოსცენ პატრონისა მისი-
სა შვილთათუის! და თულა არს ვინმე მეომარი სხუა, გამოგზავნე 5
და მასცა შეეგზავნეთ!“ მან გამოსცა პასუხი: „გაგიხუამ კართა ქალა-
ქისათა და თუით გამოიყუანეთო“.

იყვნეს შვიდნი ქორნი ქალთანი და უდგა კართა ზედა სამათას-
სამათასი მეომარი კაცი მცველად. ამა სამთა ქალთა უკეთესთათუის
ოთხიათას-ოთხიათასი უდგა, და უფრო ძნელი და უფიცხესი ყოველ- 10

1. და — O. ~ გვიბოდეს მათ კელმწიფეთა G. ხემწიფეთა BC. გვიბოდეს A] გვიბრძანეს N, + საბოძვარი Q. დიდი QS.

1-2. გუიბოდეს... და ვითა] გვიბრძანეს (გუიბოდეს CFLORT) დიდი (დიდად LT, დიდი O, — R) და გავიყარენით მეორესა დღესა BCEFLORT, — K. დიდი და ვითა] დიდად გავიხარენით მერამე გაიყარა ნადიმი და მიორესა დღესა D.

2. ვითა] გავიყარენით მეორესა დღესა PQS. მიუგზავნეს... კაცი — K. მათ — MRT. მათ ოთხთავე... კაცი] კაცი მათ (მათი L) კელმწიფეთა DL. ოთხთავე] ორ-
თავე BCE, — OPRT. კემწიფეთა BE] — RT. კაცი — M. ასდგან BCEM, ასა-
დგან KL.

3. ვითა] — KLRT, და Q. აწე BM. კვლავ G] — DKLQRT. აღარ BO, არა DKT, არღარა FG, არ LR. არის რა] არს და BCEFQS, არს D, არის HKLRT, არს რა P. მოგვყენ ABCDEGHMP, მოგვცნა N. ასული BNQ. შენი BQ, შენს CDEFGKLOPRST, შენიო N.

4. ცოლად L. ცოლად და] + მოსცენ E, + მას O. ამირანს PQ. დარეჯანისძე-
საც AR, დარეჯანისძესა D, დარეჯანისძესა L, დარეჯანისძესა M, დარეჯანისძე-
საცა P, დარეჯანისძესაც T] — Q. ~ მოსცენ ამირან დარეჯანისძესაცა BCFS. მოსცენ D, მოეც KT, მოეც R] — Q. პატრონის O. მისისა] — DKLQRT, თავისა O.

5. შვილისათვის BEO, შვილთათვისო P. თულა] თუ აწ RT. არის GKLORT. ვინმე] — BCEFQ, ვინ DKL. ~ სხვა მეომარი KL. სხვა A] — BCEFGNQS. გამო-
გვიგზავნე D, გამოგზავნე M.

6. მასცა B] — DKLQRT. შევებნათ AHM, შევებნათ G, შევიბნეთო L, შევებ-
ნათო N, შეგვებნენ O, შევებნათო R, შევებნეთო T. მან — F. გამოსცა] მოსცა DK
LOPRT. პასუხი + ვითა BCEFQS. გაგიხვამ A, გაგიხვამ Q.

7. თვით A. გამოიყვანეთო A, გამოიყვანეთო D, გამოიყვანეთო N.

8. შვიდნი A, შვიდი B. ჭორნი] + შვიდთავე BCDEKLPRST, + შვილთა მათ O. ქალთანი] — FQ, ქალთა G. უდგანან F, უდგეს G, უდგათ M, უდგას O, დაუდგა P. კართა ზედა] — G, კართა ზედად O, სამთა RT.

9. სამ ათასი] სამ ათას FQS. მეომარნი Q] — LOP. მეომარი კაცი მცველად ამა — DKRT. კაცნი Q] — O. მცველად] + და G, — L, მცველი O. იმა BCEFOPQS] — L. ქალთა] — DKLRT, + და O. უკეთესთათვის A, უკეთესთა DKLRT.

10. ოთხი ათას — ოთხი ათასი] და ოთხთა ათას ათასი კაცი BCEFQS, და ოთხ-
თა ათას ათასი DKLPRST, ოთხი ათასი ოთხი ათასი H, ოთხი ათასი N. ოთხი — O. ათასი + მცველი O. უდგას O, იდგა Q] — DKLRT. და — G. უფროსი B, უფრო D. უფიცხესი] ფიცხელი N. ყოველთა — Q.

17. ამირანდარეჯანიანი

თა ომთასა იგი იყო. გაგუიხუნეს კარნი და შევედით მას ქალაქსა შინა. დაკაზმულნი იყვნეს იგი ჯელმწიფენი და ამირან საქუეითოთა აბჯრითა შექტურვილ იყო*. ყოველნივე იგი მცველნი საომრად მოკაზმულ იყვნეს. მაშინ დაგუიჭირნა ამირან დარეჯანისძემან თავსა თუისსა თანა: მე—სავარსამისძე, აბან ქამანისძე და ალი მოჰამადისძე. გაგზავნა სიმან სინდთა მეფისა ძესა თანა ყამარ ყამრელი, გაგზავნა იამანსა კაბუქსა თანა ქაოზ ჯოსისძე, გაგზავნა ლასურ დელამთა მეფისა ძესა თანა ასან ბადრისძე, ვითა: „იახელით და

1. ომთასი A] — Q. იყო] + აქა მნათობთა ქალთა გამოყენა და მათი დიდი ომი და მერმე ჯორწილნი შევნიერნი ოდეს O, + აქა მნათობთა ქალთა გამოყენა და მათი დიდი ომი და მერმეთინ ჯორწილი P, ომი იყო Q, იყო იგი R. გაგვიხუნეს A, გაახუნეს G, გაგუიხუნეს P, გახუნეს Q. კარნი + ქალაქისანი O. შევედით D. მას ქალაქსა შინა] ქალაქისა შინა D, ქალაქთა შინა KLRT, მას შინა O.

2. დაკაზმულ იყვნეს BCEFKLQRST, დაკაზმული იყუნეს D, დაკაზმულ იყვნ G, იყვნეს დაკაზმულნი O, დაკაზმულნი იყუნეს P. იყუნეს A. ხემწიფენი BE, ხელმწიფეთ შვილნი F, მეფენი ოთხნი O. და — Q. ამირან + დარეჯანისძე GO. საქვეითოთა A, საქვეითოსა G, საქვეითოთ O, საქვეითო Q, საქვეითოთა R.

3. აბჯრით T. შექტურვილიყო] + და BCEFS, შექტურვილიყვნეს K, + შექტურვილიყვნეს L, შექტურვილი იყო NR, შექტურვილიყვნენ O. ყოველნივე] — KL, და ORT, და ყოველნი Q. იგი მცველნი] მცველნიცა იგი L, იგი მცველნიცა O, მცველნი Q. საომრად B.

3-4. მოკაზმულ იყვნეს მაშინ] — AGHNPRT, და KL, მზა იყვნეს M. მოკაზმულნი CF.

4. იყვნენ Q. დაგვიჭირა L, მზათ იქმნენ O. ამირან] + და მირან N, — O. დარეჯანისძემა EH, დარეჯანისძემან F, ყოველნივე O] — RT.

4-5. თავსა თუისსა თანა] თავისთან AGKMR, თავისსა თანა B, თვისთანა H, თავისთანა LNT, თვისთანა დაგვიჭირნა ამირან დარეჯანისძემან O.

5. თვისა Q. სავარსიმიძე AFHMQRST, საარსიმიძე BCP, საარსიმიძე E, სავარსიმიძე GO, საორსიმიძე K, სარვასიმიძე L. აბან N, და აბან OP. ქამანისძე E, კაბანისძე FOPQR, ქამანიძე M, კაბანიძე T. და — BER. ალი — OP. მომადისძე BK, მოამადისძე CFMST, მოამადისძე E, მოჰმადისძე GH, მამადისძე LNR, მამადისძე Q] — OP.

6. გაგვგზავნა FS. სიმან O. სინდთა E, სინდთა O. მეფისა ძესათანა] მეფისძესთანა ალი მომადისძე ხოსრო ხაზართ მეფისაძესთანა O, მეფისძის თანა ალი მომადისძე ხუასრო ხაზართა მეფისძისთანა P, მეფისძესთანა Q. ძეს თანა HKNR. ყამარელი EFS.

7. გაგზავნია A, გაგზავნა M] — OPQ. იამანს COHRS, იამანის F, იამანთა G, იმანსა K, იამან PQ. კაბუქსა თანა] კაბუქთან O, კაბუქთა თანა Q, კაბუქთან R. ჯოს EFS, ჯოს NOR, ჯავს Q] — L. ჯოსიძე ABEFGHKMOPQRST] + და BE, — L, ჯოსიძე N. გაგზავნა — LOPQ.

8. დელამ L, დელამთა O. მეფის NOQR. ძესა თან AK, ძისა თანა G, ძეს თანა HNOPQR, ძესა თანა გაგზავნა ქაოზ ჯოსიძე L. ბადრიძე AFKMRS, ბადრისძე E, ბადარისძე Q. ვითა — RT. იახლენით BCEFKLS] + ხუასროს RT.

* D-ში აქედან აკლია ტექსტი.

კარგად დადგეითო“. დავეკაზმენით და შევებენით. მას დღესა გარდატდა ომი და ვერა ვქენით რა. იგი ქალთა მცველნი კაცნი ყუელა დარჩეული იყო.

მეორესა დღესა კულა შევიბენით, და დაიკოცა მას დღესა დიადი ლაშქარი. მოვერიევენით და, ვირე იგინი ოთხსა გამოიყუანებ- 5. დეს, ჩუენ, რომელნი სჯობდეს, სამნი გამოვიყუანენით, რომელთა უდგა ოთხათას-ოთხათასი მცველი. და გამოიყუანეს მათცა და მივე-ლით ასტან მეფესა წინაშე, და გამოგუეგება ას[48]თან მეფე წინა და თქუა: „კურთხეულმცა არს ჳაბუკობა თქუენი, რომელ არა არს პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა ჳაბუკი თქუენებრიო!“

10

1. კარგა B, კარგათ OR. დადგეითო BN, დადგეით CFQS, დადგეითო ვითა O, დადგეითო P. და — B. დღეს O.

2. ომი + დიდი L. ვერ R. ვქენით რა] შევედით BCEFQS, + და N. ქალთა] ქალთა Q. მცველი Q. ქალთა მცველნი კაცნი] ლაშქარი KLRT. კაცნი—CFQS, ქალნი G. ყველა A, ყულა E, ყველანი O. დარჩეულნი CEGO, დარჩეულ K] + კაცი Q.

3. იყვენ GO.

4. მეორეს R. კელა A, კელავ GNRT] — Q. შევებენით KMQRT. და — GH MN. მას — RT. დღესა] + შინა BCEFS, — RT. დიდი BCEFOPQRST, დიადნი N.

5. ლაშქარნი AHN] + და G, + სძლეთ და O. მოვერიევენით F. და ვირე] — G, და ვირე KL, და მანამდის O, და ვითა RT. და ვირე... გამოიყუანებდეს] და ავი-ღვეით ქალაქი იგი იგინი ოთხნი თვითოს გამოიყუანდეს მანამდის Q. იგი KP] სხვა-ნი RT. ოთხსა] ოთხნი თითოს (თვითოს S) BEFS, თითოს RT, ოთხნი თვითოს (თვითოს OP) COP, სხვანი თვითოსა K, სხვანი იგი თითოსა L. გამოიყუანებდეს] გამოიყუანდეს მანამდის (მარამდის C, მანამდის F, მარამდის S) BEFS, + და G, გამოიყუანდეს K, გამოიყუანებდენ L, გამოიყუანდენ MT, გამოიყუანდენ მანამდის O, + მანამდის P, გამოიყუანდენ R.

6. ჩვენ A. რომელიც B, რომელი GR. სჯობდა G, სჯობდენ MT, სჯობდენ R] — Q. სამნი] + ქალნი C, + უმშვენიერესნი O, + უკეთესნი იყვენ იგინი Q, სამნი T. გამოიყუანეთ OQT. სამნი გამოიყუანენით] — B, სამნი (სამნი R) (გამოიყუანენით E) გამოიყუანეთ EKLK. რომელსა NQ, რომელს R.

7. ედგა L, უდგას O. ოთხათას-ოთხათასი მცველი] სამი (სამ KLRT) ათას სამი (სამ T) ათასი კაცი (ჳმცულად CT) BCEKLRT, | სამათას სამათასი მცველი OP, სამას სამი ათას მცველნი Q, სამი (სამ სამი S) ათასი კაცნი თითოსა მცველად FS. გამოიყუანეს KN. მათცა G. და—KLOQRT.

8. ასტან ABCE, ასტანს KLR, ასტანს T. მეფისა FGNQS] — KRT. წინაშენ O] — Q. და — R. გამოგუეგება A, გამოგუეგება F, მოგუეგება KLRT. ასტან მეფე AM] — BCEFQS, ასტა R, ასტან T. ~ წინა ასტან მეფე KL.

9. თქვა A. კურთხეულმც არს AMR, კურთხეულმცა არს B, კურთხეულმც (კურთ-ხეულმცა KO) არის KLO. ~ თქუენი ჳაბუკობა L. თქუენი A, თქუენი F. რომე CFQS. არა ჳ რა L. არის K.

10. პირს M. ყოველსა R] — P. ჳეყანისასა A, ჳეყანასა R. თქვენებრიო A, თქვენებრი BE, თქვენებრივი QR, თქვენებრივიო T.

მას ღღესა აღარა ეგებოდა. მეორესა ღღესა დაჯდა ასფან მე-
ფე და შემოიკრიბნა დიდებულნი მისნი და ყოველი ქალაქი. ქნა ქორ-
წილი და შერათნა ოთხთავე კელმწიფეთა ოთხნივე ქალნი, რომელნი
მათ გამოეყუანნეს, და მისცა ზითევი, რომელ არა ითქმის კაცისა ენი-
5 საგან!

დავეყენით მრავალნი ღღენი მუნ, და მერმე წავიდეს იგი ოთხ-
ნივე კელმწიფენი თავის-თავისად* და წაიყუანნეს ცოლნი, და ჩუენ
ვიყვენით მუნვე. ეგრე გუიბრძანა მან ასფან მეფემან, ვითა:
„თქუენ ჭერეთ ვერ გაგიშუებთოდა, რა ჟამი იყოს, თუით გაგგზავ-
10 ნიო“.

მოაქსენა მეფესა ამირან: „მეფეო, ისი კარგნი ჰაბუენი მოს-

1. მას ღღესა აღარა ეგებოდა — BCEFQRST. აღარ GNO] — KL. მეორეს O.
ასფან ACEM, ასფან G, ასფან KL.

2. შემოკრიბნა K, შემოიკრიბა LO] + ყოველნი Q. დიდებული მისი L. მისნი
თვისნი QRT. ყოველნი BO. ქალაქი ქარაქნი N, ქალაქთა ერნი O. ქნა ქორწილი
და ქნეს (ქორწილი CEFQS) ქორწილნი BCEFQS.

3. შერათნა E, შერთენა FRS, შეაერთა G, შერთენა KT, შეაერთნა N, მისცა
OQ. ოთხთავე] ოთხი ქალი მათ ოთხთა Q. ხელმწიფეთა B, ხელმწიფთა M. ოთხივე
G] — Q. ქალნი] + მნათობნი O, — Q. რომელ R, რომელი T.

4. გამოიყუანნეს BGRT, გამოიყუანნეს EO. და — R. მზითევი R. რომე CFS,
რომელი O, რომლისა Q. არ OP. ითქმის კაცისა ენისაგან] იყო რიცხვი და შეგება
BEFQS, იყო რიცხვი და შეგება და C. კაცთა G, კაცის LO. ენისაგან + და წაუ-
ღეს იგი ოთხნი კელმწიფენი ჩვენ O.

6. დავეყენით BCL, დავეყით NOQ. მრავალი BE] ოთხი Q. მრავალნი ღღენი
მუნ] ღღენი მრავალი G, ღღენი მრავალნი და მუნ R. ღღენი მუნ] ხანი B, ღღენი
CEFQS. და — R. მერმე — BCEFQRS. წავიდნენ G. იგინი B] — RT. ოთხივე N]
— Q.

6-7. მუნ და მერმე... ცოლნი და ჩუენ — O.

7. ხელმწიფენი BC] — KLRT. თავთავისად BN, თვისთავისად GHRT, თავის თა-
ვისა K, თავისთავისა P] — Q. და — FKLRST. წაიყუანნეს ABFHKLPRQT.
ცოლნი] ცოლი მათი და დიდითა მოკაზმულობითა B, + მათნი დიდითა მოკაზმულო-
ბითა CEFIQS. ჩვენ A.

7-8. ~ ვიყვენით ჩვენ G.

8. მუნ KLRT] + და OQ. გვიბრძანა A. ~ გვიბრძანა ეგრე O. მან] — BCEFIK
LQRST, ამა N. ასფან ACEM, ასფან KL, ასფა R. მეფემან — KLRT. ვითა
— KLRT.

9. თქვენ A] — KLRT. ჭერ G. ~ ჭერეთ თქვენ OQ. ვერა BEIKLPT. გაგიშ-
უებთო A, გაგიშუებო BCEFIOPQS, გაგიშუებ GM. იყოს] იქნების O. თუთ A] +
მე F, მე RT. გაგზავნიო ACEFHKLPRST, გაგზავნიო B, გაგზავნიო N] +
მას ჟამსა O.

11. მოახსენა A. მეფეს T] — BCEFIOQS. ამირან] + დარეჯანისძემან ასფან მე-
ფესა O. მეფეო — BEKLQRT. ის N] იგი RT. კარგი R] კაცნი I, აზნაურნი Q.
ჰაბუენი R] + აზნაურნი O. მოსულარიან P.

* I-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

რულ არიან აზნაურნი კარსა შენსა ზედა. არა ვამს მათი უპიროდ გაგზავნა, მით რომე ჟამსა შინა გეგმარებიან. აწ უბრძანე შენთა დიდებულთა და მათნი ასულნი შერთენ ცოლად“. უბრძანა მეფემან დიდებულთა მისთა, და მათნი ასულნი შერთენ ცოლად, და უბოძა დი-
ადი და გაგზავნა მომადრიელებულნი. 5

მერმე მოაგსენა ამირან დარეჯანისძემან: „ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! მე თქუენსა* წინაშე ყოფნა დიდად სიხარულად მიჩნს. დამიყოფია დიდი ხანი, და ისწრაფის პატრონი ჩემი. ჟამი არის წას-
ვლისა ჩემისა“. უბრძანა: „დიდ გაგზავნიო“. გაახუნა კარნი საჭურ-
ქლეთანი და შეჰკაზმა ზითევი, სხუისა ყუელასაგან კიდე: ოქრო, 10

1. აზნაურნი — GOQ. კარსა შენსა ზედა] და O. შენსა] თქვენს BCEFIQS. ზე-
და] + და BCEFGIKPS, — M, და QRT. შენსა ზედა] ზედა შენსა და L. კვამს L.
მათი — Q.

2. გაგზავნა M] გაშვება O. მით] მათი Q. რომელ LMO. ჟამს OR. გეგმარებიან] გემსახურებიან N, გეგმარებიან O. უბრძანეთ G, უბრძანებია N.

2-3. ~ დიდებულთა შენთა BCEFIS] დიდებულთა Q.

3. ~ ასულნი მათნი Q. მათი BO. შერთენ FT, შერთენ K, შერთუნენ OP, შერთევ Q, შეირთუნენ R. ცოლად O] + და Q.

3-4. უბრძანა მეფემან... შერთენ ცოლად — KLRT. მეფემან დიდებულთა... და უბოძა] — B, და შერთო მათცა უბოძა საბოძვარი Q.

4. მისთა და] — N, თვისთა და O. ~ შერთენ (შერთენეს FS) ასულნი მათნი CE FIS. შერთენეს GO, შეერთენეს N, შერთუნეს P. უბოძა] უბრძანა E. დიადი] + მა-
თაცა B, + მათცა CE, დიდი მათცა FIS, დიანი G, დიდი QRT.

5. გაგზავნა L, გამოგზავნა R. მომადრიელებულნი] მომადლებულნი BCEKOP RT, მომადლებულნი L, მომადლებული FS, მომადრიელებული GHIMNQ.

6. მერმე] მაშინ BCEFIQS. მოახსენა A. დარეჯანისძემან FM. ცხოვნი A] + მეფეთ Q.

7. მე — KLRT. თქვენსა A, თქუენს CFRS. წინაშე O. ყოფა DKLMPRT. დი-
დალ] დიდი D, დიდათ IOR. სიხარულად] სასიხარულოდ RT. მიჩანს BCDEKLN OT] + და FGIS, მიჩს P, მჩანს და Q.

8. ~ დიდი ხანიც დამიყოფია Q. დამიყოფიეს G. დიადი K. ხანი + წინაშე
თქვენსა O. ისწრაფის + და ისწრაფის T. ჩემი] + და I, + და აწე Q. არს BDEFG
ILMQRS. წარსვლისა O.

9. უბრძანა] + ვითა CEOP, + დიდი მოგიცდია და ცოტაცა მოიცადე და Q.
დია] — DKLRT, + ლთო Q. გაგზავნიო BCEFHMPQ, გაგზავნიო D, გაგზავნო O.
დია გაგზავნიო] ვითა დიდი მოგიცდია და ცოტაც მოიცადე და დია ლთო (+ გაგ-
ზავნიო IS) FIS, დია გაგზავნიო N. გაახუნა A] გახსნა BE, გახუნა DHKOQ, განა-
ხუნა R. საჭურქლისანი H.

10. შეკაზმა BD, შეეკაზმა FS, შეუკაზმა I, დაუწყო კაზმა Q. მზითევი B, მზითევთა Q] შეკაზმა T. სხიხასა A, სხვასა GH, სხვას M, სხვა N, სხვს R. ყოვ-
ლისაგან DF] — KLRT. ყუელასაგან კიდე] უმეტესად Q. კიდე] კილრე FIS.

* D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ქორწილი მეორესავე დღესა. და მერმე უბოძა ამირანს საბოძვარი ურიცხუი, და ჩუენ ექუსნივე დაგუმოსნა ტანსა და გუიბოძა ღიადი.

აქა დასრულდა კარი მნათობთა, და დიდება მეფობისა თქუენისა დაუსრულებელმცა ჰგეის აღსასრულამდე ჟამთა მრავალთა!

1. მიორესავ D, შეორესვე O. დღეს O. და — BCDEKLMPRT. მერე GJ — RT. შეორესავე დღესა და მერმე] ასეთი რომე არა (არ I) ინახოდა (+ რა მის უკეთესი Q) შეყარნა (შეყარა IQS) დიდებულნი და მოაწვიენა ხუთნი ხელმწიფენი იმ (იმა Q) ქორწილისა (ქორწილისად Q) მაქებნი (მაქებარნი Q) (◆ და FIS) ქალთა და ყმათა შეენებით უნახავნი. ამას ბრძანებდი (ბძანებლით Q) ექესნი მნათობნი არიან ქვეყანასა ზედაო (ზედა S) სამნი ყმანი და სამნი ქალნი გარდიხადეს (გარდახდ IQS) დიდი სიხარული (~ სიხარული დიდი Q) (+ და FIS) დასხდენ (დასხდეს Q) სახლსა (სახლთა Q) ასეთსა რომე ხუთასი (+ ციცი I) ცალმხარეს (ცალმხარესა I) იჭდა (იჭდის I) და ხუთასი ცალმხარეს (ცალმხარესა I) შეიქნა (+ მეფეთაგან FIS) გარდაყრა და (გარდაყრა მეფეთა და Q) დიდებულთაგან მოლოცვა ორმოცი დღე სულ (მუნ ენთო Q) ჩირახი და ღზინი იყო (~ იყო ღზინი და განსვენება Q) ორმოც (ორმოცს IQ) დღეს უკან წავიდნენ მეფენი და დიდებულნი დიდის საბოძვრითა (საბოძვრით Q) (+ და FIS) შეორმოცესა (მას უკან Q) (+ დღესა FIS) FIQS. უბოძა + მრავალი FIQS. ამირანს] ამირან დარეჯანისძესა BEFIKLOPS, ამირან დარიჯანისძესა D, + დარეჯანისძესა RT. ამირანს საბოძვარი A] საბოძვარი ამირან დარეჯანისძესა C. საბოძვარი M.

2. ურიცხვი A, ურიცხვნი N. ჩუენ A. ექესნივე A] ექესნი ყმანი სრულად Q. დაკვმოა ADMS, დაკვმოსნეს BCE, დაკვმოსნეს I. ტანთა L] — DQ. და — Q. გვიბოძეს BCEIS, საბოძვარი მოგვცა Q. დიდი FIS.

3. კარნი F. მნათობთა] + ნუმცა დაესრულების მეფობისა თქუენისა ცხოვრება მოუკლებელმცა არს Q. და — T. მეფობასა თქუენსა D] + და P. თქუენისა A.

3-4. და დიდება... აღსასრულამდე] დაუსრულებელმცა არს დიდება მეფობისა თქუენისა უკუნისამდე BCEFIS.

4. დაუსრულებელადმცა L] — Q. ჰგი A, არს იგი G, ჰგია M, ჰგივის O] — Q, ქნას RT. აღსასრულამდე LNR, აღსასრულებადმდე O, აღსასრულებამდე P] — Q. ჟამთა — I. მრავალთა] + ამინ BEOPS, მართალთა D, + აწ F, ამინ I, + უკუნისამდე ამინ. ეს ტილისმათა ამბავი საამო სხვათა ამბავთა კარი M, + უკუნისამდე ამინ აქა Q.

კარი მერვე

ტილისმათა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნდი უკუნისამდე! აღიდნეს ღმერთ-
მან მოყუარენი თქუენნი და არცხუინეს ორგულთა თქუენთა!

5 ყმა მოვიდა მესაწოლე დილასა და ეგრე მითხრა, ვითა: „გიბრ-
ძანებს ამირან დარეჯანისძე, ჩემსა მზესა, ადრე მოდიო“. ავდეგ
და წაველ, მეგონა, ამბავი რამე ასმიაო. ოდეს მივედ, საგებელსა
ზედან ჯდა. დაელრიჯნეს, შუბლსა ჯელი მოედგა. დამიმძიმდა მისი
ეგრე დაღრეჯით ყოფა. ვითა შევედ, ეგრე მიბრძანა: „მოხუელ, სა-

1. ქ. კარი E.

2. ტილისმათა CEIP, ტილისმათა D, ტილისმათ T. ანბავი A] + უცხო და საკვირ-
ველი და ყურთა სასმენელი FS, + UH, + ძნელი და გასაგონი საკვირველებით I, +
სასმენელად საამო M. ტილისმათა ამბავი] ამბავი ტილისმისა ძნელი გასაგონი საკვირ-
ველებითა სასმენი ოდეს საშინელი თილისმანი დამტვრივა და ზეარეშან ქალი გამოიყ-
ვანა საცოლე თვისი ამირანმა Q, ტილისმათ ამბავი R.

3. ისმენდინ AGL, ისმენდით B. ცხოვნდიო F. უკუნისამდი BCDK. აღიდეს G,
აღიდოს NQ.

4. მოყვარე G, მოყვასნი Q. თქეენნი A, თქეენი BEGNO. არცხუინეს AM, არ-
ცხუინოს BCDEF GHIKLNOPQRST. ორგულთა] მტერთა R. თქეენთა A.

5. დილასა] დილაზე OP, — Q. ვითა — DFIKLQRST. გიბრძანებსო K] + პატ-
რონი შენი Q.

6. ამირან — DFIKLS. დარეჯანისძეო BCEKLPQRT, დარიჯანისძე D, დარე-
ჯანძე FMS. მზესა + დილასა Q. მოდიო + ზე O. ავდექ CL.

7. და — Q. წავე KP] + ვითა Q. მეგონა + ვითა DFIKLRST. რასმე P: ას-
მიაო] ასმოდეს O. ოდეს — OR. მიველ ABDFGHI L MNQRST, მივე CEKP. საგე-
ბელთა BEG.

8. ზედა BCDEFIKLNP SRT] — Q. ჯდა + ვითა შეეხედე Q. დაელრიჯნეს] — B,
+ და CEIOQRT. ზელნი FI. მოედგა] შამოეგდო B, შემოეგდო CEFIKQST, შა-
მოედგა D, მოედგნეს G, შემოედო LR, აშოეგდო O, აშოეგდო P. მის P.

9. ეგრე] — DFIKLRST, ეგრეთ Q. დაღრეჯით ყოფა] დაყოფა N. ყოფა] + და
DFIK, ყოფნა MRT, ყოფნა და QS. ვითა] და LRT. შეველ AFGHIMNOQS. ეგრე
— DFIKLPQRST. მიბრძანა A. მოხუელ A, მოხუელ DIKLPR T. სეარსიმძიძეო ABC
EFHIMQST, სეარსიმძიძეო DR, სეარსამძიძეო GN, სოარსიმძიძეო K, სარესიმძი-
ძეო L, საარსიმძიძეო P] + და O.

9-1. ეგრე მიბრძანა... წინაშე ვარ-მეთქი — BCE.

ვარსამისძეო?“ მე მოვაჯსენე: „წინაშე ვარ-მეთქი“. მიბრძანა: „მიღმართ მიხედნო“. ოდეს შივიხედე, ეტრატითა დაქრული ქალისა სახე კედელსა ზედან ეწერა, რომლისა უშუენიერესი არა ინახოდა. მიბრძანა: „მოგეწონაო?“ მოვაჯსენე: „მო-მეთქი“. კუალად მიბრძანა: „აქა მოედ და დაჯედ. ვიცი, ღმერთო, არცა რა მე, განა, რომე- 5 ლი ვიცი, გითხრაო“. წამოვიდგენ ოქროსა სელნი და დაეჯედ.

ეგრე მიბრძანა: „ძოლანვე ღიაცი [49] ვინმე მომადგა ზედა მძინარესა და ეგრე მითხრა: «ამირან დარეჯანისძეო, შენისა ჭაბუკობისაგან პირი არ არსო, თუ მზე ქუეყანათა ზედა იყოს და იგი შენ არა ნახო!» მე გამელუიძნეს და გამიკუიღრა. ვთქუი გულსა ში- 10 ნა, «ეშმაური რამე არის», და ყური არა მიუბყარ. ღამე მრავალ-

1. მოვახსენე A. წინაშე] + თქვენსა IQ, + შენს R, + შენსა T. ვარო RT. მეთქი — DFKLPRST.

2. მიხედნო] უკუიხედნო BE, უკუიხედნო C, მიხედნო DQ, მიიხედნო FIS, მიხედნო O, მიიხედნო P, მიხედნო RT. ოდეს KL. მიხედნო BMN, მიიხედნო D, მიხედნო EGH, მიიხედნო FIKLPS. ეტრატით I, ეტრატსა ზედა Q. დაქრული E] — Q. ქალის BEQ.

3. სახე + ეწერა და Q. კედელთა G. ზედა BCDEFIKLPQRST. ეწერა] ეკრა Q. რომელსა D უმშუენიერესი AKLO, უშუენიერეს N. არ ILS. ინახოდა CL, იყორა Q, იხილვებოდა R.

4. მოვახსენე A. მო-მეთქი] მომეწონა მეთქი R. კვალად A] კვლა BCEHMNP, კვლავ GO, — DFIKLQRST. ~ მიბრძანა კვლავ G. მიბრძანა — R.

5. მოედ] მოდი D, მოვედ EFHILNQRST. ~ მოვედ აქა R. და—DFGIPQS. დაჯედო BE, დაჯექ N, დაჯეო P, დაჯექო Q] + არცა მე R. ღმერთო — R. არცა რა: არცა BCDEFILPST, — R. მე] მეო რა ვიცი K, + რა ვიცი L, — R. არცა რა... რომელი] განა მე რაცა Q. განა — OR. რომელნი E, რაცა G] — R.

5-6. ~ ვიცი განა რომელი ვიცი T.

6. ვიცი — R. გითხრაო] გითხრა რომელ მე ვიცი გითხრაო R. წამოგვიდგენ C, წამოვდგენ D, წარმოვიდგენ G. ოქროს E. სელი FGQ. დაეჯედ] უჯედ A, დაეჯე D, დაეჯექ და O, + და P, დაეჯეგ Q.

7. ეგრე — BCE. მიბრძანა] + ვითა BCEOP, მითხრა M. ძოლან BCEP] — O. ღიაცი] ქალნი დ O. მომადგა] მოდგა D, მამადგა P. ზედან O.

8. და — D. მითხრა + ვითა G. დარიჯანისძეო D, დარეჯანისძეო FM. შენის BE. LOR.

9. არა B] — ADFGHIKLMNOPQRST. არს BER, არის CDFIKLMOPQST. თუ] რომ G. ქვეყანათა ზედა A, ქვეყანასა ზედა BCDEFHIKLNQRS, ქვეყანაზედ GO, ქუეყანაზე P, ქვეყანას ზედა T. იყოს] არის IQ. და — LRT. იგი — DFIKLQRST.

9-10. ~ შენ იგი BCEG.

10. არ BO. ~ არა ნახო შენაო L. ნახო C. გამელვიძნეს A, გამელვიძა FIQS. გამიკვირდა A, გამიკვირდეს BE, გამიკვირდნეს D] + და KLNQRT. ~ გამიკვირდა და FIS. ვთქვი A, ვსთქვი BCO. შინა] + რომე BCEOP, + ჩემსა F, შიგან ჩემსა Q.

11. ეშმაური QR. რამენ D] — O. არს ILQ. და — D. ყური] გული Q. არ BDEFGLO. მივაბყარ D, მიბყარა N.

ჯერ მოვიდის, მითხრის, და მე ეშმაური მეგონის. აწ კულა წუხელის მოვიდა და ეგრე მითხრა მანვე დიაცმან: «ამირან, ჩემი სიტყუა არ მოისმინე. აწ მის ქალისა სახე, რომელსა ვიტყოდი, კედელსა ზედა დამიწერია, გაიღუიძე და ნახე! თუ მეტყუენოს სიკეჟლუცე, 5 იცოდი, ყოველსავე ვსტყუებო». ოდეს გამელუიძნეს, ისი კედელსა ზედან ეკრა. ამის მეტი სხუა არა ვიციო».

მე ეგრე მოვაქსენე, ვითა: „ესე არა ჰკითხე, თუ რომელსა ქუეყანასა არისო?“ კულავე მიბრძანა: „ამის მეტი, რომელ მე შენდა მითხრობია, არა ვიციო და არცა რა მიკითხავსო“.

10 ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! დამიმძიმდა დიდად და ვთქუი გულსა შინა: „ეშმაური რამე არის და ფათერაკსა დავეპყრობით“. მე

1. მოვოდეს E| + და DKQRT. ~ და მითხრის FIL. და — KST. მე — BERT. მეგონის მეგონა FIS. აწ DM. კულა — DFIKLRST. წუხელის — AGHMN.

1-2. მე ეშმაური... მოვიდა აწ წუხელის მოვიდა Q.

2. და ეგრე — R, ეგრე T. მითხრა მარკვა BCDEFIOPQS. მან FIQS. დიაცმა D| + ვითა Q. სიტყუაო T.

3. არა CKPQRT, არად O. მოისმინე მოისმინეა FS, მისმინე I, + და O. მოისმინეო Q, ისმინე RT. აწ BEI. მის — FS. ქალის GRT. რომელსა — Q. ვიტყოდე FIS, მეტყოდი O| — Q.

3-4. კედელსა ზედა კედელზედ Q.

4. ზედან O. გაიღუიძე A, გაიღუიძენ DFIOPS, განიღუიძე LRT. ნახენ DFIOPS. მეტყუოს BCE, მეტყუენოსო FIS, მეტყუენოს GORT.

5. იცოდი — F, იცოდე GNQ, იცი O. ყველასა BCDEFGIKLOPST, სულ ყველასა Q, ყველას R. ვიტყუი AKLMNPRT, ვსტყუიო CG, ვიტყუი D, ვტყუიო FIQS, ვტყუი H, ვსტყუიო O. გამელუიძნეს A, გამელუიძნეს B, გამელუიძნეს DFIK LQST| — R. ისი იგი BCE, — DR, ის N, და იგი O, + სახე Q. კედელთა G. ზედა BCDEFHIKLPQRST.

6. ეკრა + და O. სხვა A. არ N| აღარა O.

7. მე — DFIKLQRST. ეგრე — Q, + ვიციო BE, ესრე L. მოვახსენე A. ვითა — DFIKLQRST. ეს RT| — BEQ. არ O. კითხე FIQRST, ჰკითხე L. თუ — BE KLQRT. რომელს O. რომელსა ქუეყანასა რომლისა ქვეყანისა GMRT.

8. არიო Q. კვლავ A, კვლა BCEHMP| — DFIKLQRST. მიბრძანა — RT. რომე CD, რომელი FIQRST. მე — BCDEFIKLQRST. შენდა + არ O, შენთვის RT.

9. მითხრობა + მის მეტი ABCEFHMNOP, მის მეტი სხვა G, + სხვა Q. ვიციო ვიცი რა G, ვიცი ამის მეტი L. არცა რა არცა FIQS. მიკითხავს FIKLOP RST.

10. ცხოვნი + მეფეო FIQS. უკუნისამდე F, უკუნისამდინ K. დამიმძიმდა + გულსა შინა L. დიდად მეტად P. ვთქუი AN, ვსთქუი BC, ვსთქუიო O.

11. გულსა — L. შინა + ვითა BCEFIKOPS, + ვით D, შიგან G, ვითა L. ეშმაური + საქმე BE, ეშმაურობა O, ეშმაქურსა Q. რასმე Q. არს DIS, არისო F| გავს Q. დავეპყრობით დავებმით BCE. მე| — DFIKLQRST, მეტი Q.

ეგზე მოვაქსენე: „თუ რა მოგაქსენო, დაგიმძიმდებისო?“ მან ეგრე მრქუა: „თქუი, რაცა გწადიანო“. მოვაქსენე: „ბედითი რამე და ეშ-
მაური საქმე მგონია და ბედითსა ჳირსა ჩავცუივით და ბოლოსა ჟამ-
სა კელთა აღარა დაგურჩევის რა-მეთქი“. ეგრე მიბრძანა: „გაუშუი
ეგე, სავარსამისძეო! დასტურ, ანუ გავილებ გზასა და ანუ კულა 5
ძებნასა შიგან მოვიკლავ თავსაო“. მე ეგრე მოვაქსენე: „არცა ქუე-
ყანა ვიციტ და არცა გზა. ღონე რა არის ამისი, თუარა მე. წასვლა-
სა არა გიშლი-მეთქი.“ ამაზედა შეიჳირვებდა და მჳმუნვარედ შეიქნა.

გარდადეს დღე [v]ნი მრავალნი. ასპარეზითა გუემღერა და ში-
ნა წამოვედით. მე ეგრე მიბრძანა: „გჳალე, ვიარებოდეთო, რომე 10

1. მოვახსენე A| + ნუ BEF. რა| არ Q. მოვახსენო A, მოვახსენე R. დაგიმძიმ-
დების GKLOPRT, დაგიმძიმდება მეთქი IQS. მან ეგრე| და O. ეგრა M.

1-2. დაგიმძიმდებისო... რაცა გწადიანო — F.

2. მრქეა A, მარქეა BCDEHIMPS| მიბრძანა G, მრჳქეა N, მითხრა Q. თქეი A,
თქეი IM. გწადიანო DJ + მე G, გწადიან HN. მოვახსენე A| — M. ბედითა BE,
ბედითისა D. და — BCDEFIOPQS. ეშმაკური Q.

3. საქმე — Q. მგონიან B, მგონიანო DQ. და — FGIQ. ჳირსა| საქმეს Q. ჩავს-
ცუივით და ADHKLO| ჩავსცუივით B, ჩავსცუივით და C, ჩავსცუივით E, ჩავცუი-
ვით FIQ, ჩავცუივით MT, ჩავსცუივით და N, ჩავსცუივით და S. ბოლოს A|
მერე ბოლოდ G. ჟამსა — GQ.

4. კელთა| ზელმი G. აღარა| არა DFIKLQRST. დაგვრჩევის რა მეთქი A| დაგ-
რჩევის მეთქი D, დაგვრჩევის მეთქი FIKRST, + მან O, დაგვრჩევის P. რა — CL.
რა-მეთქი — BE, + მან G. მიბრძანა| ბრძანა FS, მითხრა G. გაუშუი A.

5. ეგე + საქმე FIQS. სავარსამისძეო ADO, საარსამიძეო BEKRT, საარსამის-
ძეო CP, სავარსამიძეო FHIMQS, საარსამიძეო G, სარესამიძეო L, სავარსამიძეო N.
დასტურად QRT. ანუ + მისსა Q. გავილებთ D, გავილებ N. ~ გზასა გავილებ სადმეო
Q. გზასა + მისსა BCE. და| — DKRT, + კვალსა მისსა L. კულა| + მისსა CD,
კვლავ F, კვლავ მისსა IS, კვალსა (კულასა R) მისსა KRT, — L, მისსა O, + მისა P.

5-6. კულა... თავსაო| მე მოვკვდები მისთა გზათა ზედაო Q.

6. ძებნასა შიგან| ძებნაში BE, ძებნა შიგა D, მისსა ძებნაში F, + მისსა L,
ძებნა შიგან G, ძებნასა შინა M. შიგა P. მოვიკლავ თავსაო| მოვჳკუდებიო DL,
მოვკვდებიო FIKRST, მოვიკლამ თავსაო H. აგრე P| — Q. მოვახსენე A. ქვეყანა A.

7. ვიცი AHNO. და — D. გზა| თუ P. რა| არ LR, არა T. ამისი| — AGHM
NQ, მისი R. რა არის ამისი| თუ რამე იქნების O, — P. თუარა A, თორემ O. მე
— DFIKLQRST. წასვლას BEG, წასვლასა L. ~ წასვლასა მე Q.

8. არ BCDEFGLNPRT. მეთქიო D| — BE. ამაზე D, ამაზედ L, ამაზედან MO.
შეიჳირვებდა... შეიქნა| შეჳირვება შეექნა BE, შეჳირვება შეექნა (შექნა DRT,
შეექნა L, შექნა და Q) CDFIKLOPQRST, მჳმუნვარებდა და მჳმუნვარედ შეიქნა
G. მჳმუნვარ H.

9. გარდადა DQ. ~ მრავალნი დღენი KLRT. დღენი მრავალნი ასპარეზითა|
მრავალნი დღენი და ასპარეზთა D. ასპარეზი FIQS, ასპარეზსა OP. გვემღერა A.
შინ FIN, შინათ O.

10. წამოვიდოდით BDEMRST, მოვიდოდით C, მოვიდოდით FIQ, წამოვიდოდით
KLOP. მე — FIKLQRST. გვალე A| კვლავ O. ვიარებოდეთ FMOR, ვიარებოდი-
თო Q, ვიარებოდით S. რომელ FS| ეგება Q.

სიგრილე მეცესო“. წამოვედით შინათ კერძო და ზედა შელამდა. და
 კაცი ვინმე რაცხსა ცხენსა ჯდა, წითელი შესამოსელი ეცუა და
 ჩაჩი ზარქაში თავსა ებურა. მოვიდა და ეგრე არქუა: „ამირან და-
 რეჯანისძეო, ვიცი, რომელ შექირვება შეგქმნია მის ქალისა სახი-
 5 სათუის, აწ ინდოეთით კერძო დამართე, რომელ დიდი მინდორი
 არის, და მუნ გაიღებ გზასაო“. იქა მათრაჟი და წავიდა, და გზადა
 კუალი ველარა გავიღეთ. მე ეგრე მიბრძანა, ვითა: „გესმის მის
 კაცისა, სავარსამისძეო?“ მოვაჯსენე: „მესმის-მეთქი, მაგრა გზა,
 ღმერთო, არცა რა იმას გაუცემია“. ეგრე მიბრძანა: „თუ გული არა
 10 გაკლებს წასვლისაგან კიდე, სხუასა ნურასა იგონებო“.

ცხოვნი, მეფეო, უკუნისამდე! დამიმძიმდა, ღმერთო, დიდად,
 განა არა შევიღე თავსა. მივედით შინა. მეორესა ღღესა გააგო ყო-

1. შინა BEG, შინ O. კერძო და| კერძო BCEQ. ზედან NO| — Q. შელამდა
 და| შელამდა D, შელამდა FGIKLOQRST, დალამდა და N.

2. რახსა ABE, რახსა F, რახს R. ცხენსა| + ზედა L, ზედან N, საცხენესა R.
 ჯდა + და O. წითლით FIS, წითლითა Q. შემოსილი FIQS. ეცუა A, ეცო FS,
 იყო IQ.

3. თავსა| + ზედან O, ზედა R, თავს S. ებურა| ებურა FIQRS. და — DFKLQ
 RST. არქუა A, რქუა KL, ჰრქუა R. აჭირა Q. დარიჯანისძეო D, დარეჯანისძესა FIQS,
 დარეჯანისძეო M.

4. რომე CGOPQ. შეგქნია ABCDEFHIKMN PQST, შეგექნია O. ქალის L.
 სახისათჳინ L, სახისა და Q.

5. აწე BDEM. ინდოეთ AGHN. დამართეთ C. რომე C.

6. არს D, არისო Q. და — DFIKLRST. მუნით KLRT. გააღებ A, გაიგებ R.
 გზასა M. მათრაჟი და| მათრაჟი BE, მათრაჟი მან კაცმან (კაცმა T) და KLT, მათ-
 რაჟი მან და R. და გზა| გზა BCDEFGIKLMOPRST. და გზა და კუალი| და Q.
 გზა და| გზა D.

7. ველარ MNOR, ვერა Q. გავლევით NQ, გავიგეთ R. მე| — DFIKLRST, გზა
 და კვალი Q. ეგრე — Q. მიბრძანა| მითხრა Q. ვითა — DFIKLRST. გესმისა L,
 გესმისო RT. მის| იმის BCEP, იმ FI, იმა KLQRST, იმისი O. კაცისა + ნაუბარი Q.

8. სავარსამისძეო ADO, საარსამისძეო BCEP, სავარსამისძეო FGHIMQS, საარ-
 სიმისძეო K, სარვასიმისძეო L, სავარსამისძეო N, სარსიმისძეო RT. მოვახსენე A| — Q.
 მეთქი — DFIKLRST. მაგრამ AGHMNO| — DFIKLRST.

9. ღმერთო — QR. არცა რა| არცა KLRT. იმას| ამას AGHLMN. გაუცემია|
 გაუღია IQ, გაუცემიაო KLRT. მიბრძანა| ბძანა I. არ CDFHILMQS.

10. გაკლებსო BE, გეკლებს D, გაკლიაო Q. წასულისაგა D. კიდე R. სხვას
 A| — DFIKLOPQRST, სხვას G. ნურასა| ნულარას BCEOQ, ნურას DFGIKLNP
 RST.

11. უკუნისამდე — Q. ~ დიდად ღმერთო Q. ღმერთო — R. დიდათ D, დიდათ
 და O.

12. არ E, აღარ O. განა არა შევიღე თავსა — Q. შევიღევ BCEFIKLOPRST,
 შევსღევ D, შევიღევ G. თავსა| — BDEFIKLRST, თავს O. შინ BEFS| + და O.
 მიორესა D, მეორეს GO. გაგო DHKOQT. ყოველი — Q.

ველი საქმე ციხეთა და ქალაქთა და უჩინნა ერთგულნი კაცნი და, რაცა ჯამდა, უბრძანა. ალი მოჰამადისძე, ასან ბადრისძე და ყამარ ყამრელი — ესენი შინა არა იყვნეს. და მე — სავარსამისძე, აბან ქამანისძე და ქაოზ ქოსისძე მიგუასხნა და გუიბრძანა: „აბა, მითხარი, ლაშქრითა სჯობს წასვლა, ან ჩუენ ოდენ მარტო წავიდეთო“. 5 აბან ქამანისძემან მოაქსენა: „ცხოვნი უკუნისამდე, ამირან დარეჯანისძეო! თუმცა უკეთესა ვიქმოდე, მაშინცა ყუელასა ესე სჯობს, რომე ნუთუმცა ყოლა არა წავიდოდეთ, ამით რომელ ეშმაური და ბედითი გზა არის, და თუ წავალთ, ლაშქარი არა მოგუინდების. მოვილოდინეთ ალი მოჰამადისძე, ასან ბადრისძე, ყამარ [50] ყამრელი, 10

1. ციხეთა და ციხეთა FIQS. და — DOP. უჩინა AHMNOQ, აჩინა DFKLRST. ერთგული Q. ~ კაცი ერთგულნი O. კაცი და კაცი D, კაცი და Q.

2. რაც DGO. უბრძანა და OP, აილო Q. მომადისძე BK, მოამადისძე CILP ST, მოჰამადისძე D, მოამადისძე E, მოამადისძესა F, მოჰამადისძე GH, მჰამადისძე N, მომადიძე O, მაჰმადისძე QR. ასან ბადრი R. ბადრისძე E, ბადრიძე FMOP, ბადარისძე Q, იამანისძე R. და — DQ. ყამარ R.

3. ყამრელი FS, ყამრელი R. ესენი — BCDEFIKLOPQRST. შინ FGILQS. ირ CDFGIKLOPQS. იყუნეს A, იყვნენ FIQS, იყნენ O. და — BCDEFIKLOPQRST. სავარსიმისძე A, საარსიმისძე BCGP, საარსიმძე ER, სავარსიმძე FHIMS, საარსიმძე K, სარვასიმძე L, სავარსამძე N, სარსიმძე T.

4. ქამანისძე DFIOQS, ქამანისძე E. და — GNORT. ქოს EFHIOQS, ქოს N. ქოსიძე ABDEGHIKLMOPQRST. მიგვასხნა A, მიგვასხა BEG, მოგვიყუნა D, მოგვიყუნა FIKLQRST. და — D. გვიბძანა I. აბა — R.

5. ლაშქართა DR, ლაშქრით L. სჯობ M, სჯობს R. წასვლა — Q. ან ჩვენ A| ანუ ჩვენი BCE, ანუ ჩუენი DFIKPRST, ანუ ჩვენა L, ანუ ჩვენ MO, აწ ჩვენი N, ანუ ჩვენი Q. ოდეს ABEGHNM] — KLQRT. მარტო წავიდეთო — BCDEFIKLQRST.

5-6. მარტო... ქამანისძემან თავითა OP.

6. ქამანისძემან DFIS, ქამანისძემან E, ქამანისძე Q. მოახსენა A| და აბან ქამანისძემან OP. ცხოვნი და მეფე R. უკუნისამდე — DKL, უკუნისამდინ T. დარეჯანისძე D, დარეჯანიძე FMS.

7. თუცა L. უკეთესა E, უკეთეს G. ვიქმოდით BCEFIPQS, ვიქმოდეთ DKO. მაშინცა — DFIKLQRST, მაშინცა GH, მაშინ O. ყოველსა G| ხომ Q, ყველას Q. ესე| ის O. სჯობს Q, სჯობს R.

8. რომე — DFIKLOQRST. ნუთუმცა თუმცა BCDEFIKLQRST, — G. ყოლე BCEFS, ყოლ D, ყელ G| — QR. არა წავიდოდით BPQRT, არ წავიდოდით CE KL, არ წავიდოდეთ D, არ (არა HMN) წავიდეთ GHMN, არ წავიდეთ O. ამით — Q. რომე CDG| — Q. და ბედითი — KLRT.

9. არს DR, არის G, არს Q. წავალთ წავიდეთ BE, წახვალთ I, წავედით L. ლაშქარი D, ლაშქარი FGILQS. არ CDFIKLGRS, არად OQ. მოგუინდების გვინდებთან D, გვინდა FLQS, გვინდან I. მოვილოდინეთ DFIQRS, მოვილოდინეთ N, მოვილოდინეთ T.

10. მომადისძე BE, მოამადისძე CFIPST, მოჰამადისძე D, მოჰამადისძე GH, მომადისძე K, მაჰმადისძე LNR, მომადიძე O, მაჰმადისძე Q. ბადრისძე| ბადრისძე და BE, და CDIKLOPST, ბადრიძე და F, ბადრიძე M, ბადარისძე და Q, ფადრისძე და R. ყამარელი FS.

ზუდეს მრავალნი მკეცნი და დავკოცენით და მივდიოდით. კაცი ვინ-
მე ქედსა ზედა წამოდგა და იყილა: „ვინ ხართ, ცხენოსანნი? მან-
და წინა ლაშქარნი დგანან მეკობრენი, მაგას გზასა ნუ წახუალთ,
თუარა დავკოცნო!“ ქაოზ ქოსისძემან ეგრე მოატყენა: „წავიდე და
ენახნე იგი ლაშქარნიო“. წავიდა ქაოზ ქოსისძე და ხუთასსა ცხენო- 5
სანსა ზედა-შეჰვდა და, თავმან თქუენმან, ესრეთ მოერია, ვითამცა
იგი ხუთასი ყოფილიყო და მეკობრენი—ერთი. დაიმადლა ამირან და-
რეჯანისძემან და ეგრე უბრძანა: „ვითა ჩემსა გაზრდილსა მართებდა,
ეგრე იყაო“.

წავედით მუნით. მოატყენა აბან ქამანისძემან: „წინარე ვიარე- 10

1. მრავალი: მკეცი BEG. და — BCDEFIMQS. დავკოცენით BE, ვხოცდით
FIQS, დავკოცეთ L. და — BEG. მივიდოდით DFIHKLPQT, მივედით NJ — G.

2. ზედან NO. ~ ზედა ქედსა BCE. ეინა GO. ხართო BDEFIKLPRST, ხარო
C. ცხენოსანო ACHM, ცხენოსანო BE, ცხენოსანო DLQS, ცხენოსანო I. მანდით
BE, მან C, მანდ DGNRT.

3. წინ BEGO. ლაშქარი DJ — K. დგანანო T. წინა ლაშქარნი... მეკობრენი
გზათა ზედა მეკობრენი გიდგანანო Q. მეკობრენი L. მაგა CMO, მაგას GKRT.
გზასა ნუ წინავე N. წახუალთ A, წახუალთ DOP, წახვალ GNQ.

4. თვარამ A, თვარე BDE, თორემ G, თვარემ HMN] განა O. ქოს BEFI, ქოს
NO, ქავს Q, ქოს R, ქოაზ T. ქოსიძემ AGHNQ, ქოსიძემან BEFKLMOPST, ქო-
სისძემ R. ეგრე] — FIQS, აგრე R. მოახსენა A. წავიდე] წავალ IQ.

5. ენახე GLR, ენახენ NOT, ენახამ Q. იგი] ისი BCDEFIKLPRST, რა Q. ლაშ-
ქარიო QR ქალნიო KRT, კაცნიო L, ლაშქარი არისო Q. წავიდა + იგი M. ქოს-
BGHQ, ქოს NO. ქოსიძე ABEFGHIKLMOPQRST, ქოსიძე N. და — O. ხუ-
თასსა] + კაცსა M, ხუთას N. ხუთას ცხენოსანს G. ცხენოსანსა + კაცსა FS.

6. ზედან O. შეჰვდა BE, -შეხვდა DN, შეხდა FHKS, შეხვდა GOT, მიადგა
IQ, შეხვდა R. და თავმან] თავი მან D, თავმან FGIKLQRST. თქვენმან A. ესრე
BCEIKLPRST, ასე GOQ. მოერივა BCEQ, დახოცნა რომე O. ~ მოერია ესრე D.
ვითამც BERT] — GHMN.

7. იგი] ესე O, + ქავს ქოსიძე Q. ხუთასი + კაცით Q. და—Q. მეკობრენი] იგი-
ნი KLRT, იგი S. მეკობრენი ერთი დაიმადლა] იგი დაიმალა D, იგი ერთი დაიმად-
ლა FI, დაიმადლა Q. დაიმადლა] და R. დარიჯანისძემან D, დარიჯანისძემან FM] —
BE.

8. და — D. უბრძანა] უთხრა Q. ვითაც O. ჩემს G, ჩვენსა RT. გასდილსა AR,
გაზდილსა FIKLMNOS, გარდილს G. ~ გაზდილსა ჩემსა L. მართებსო D, მართებს
FIKLQRST, მართებთა P.

9. იგრე D, ესე O, აგრე RT. იყავო DFILS, იყო N, გიქნესო O, იყოო P,
ყოო R] + და Q.

10. მუნით] + და O, — Q. მოახსენა A. აბან] ამან L, აბანის R. ქამანისძემან
BE, ქამანისძემან FIPQS, ქამანისძემან თუ ბძანოთ O, ეძემან R. წინარე] წინ არ
N. ვიარებოდეთ BCDEFKLOPRST, ვიარებოდეთ I, ვიარებოდეთო Q.

ბოდე. ჯამს, რომე საქმე ზედა არა შეგუზუდესო“. უბრძანა: „ღია ღმერთოო, წადიო“. წავიდა და წინა იარებოდა. სამთა კაცთა ზედა-შეხდა. ეგრე ჰკითხა: „რა წაგვიდებიათო?“ მათ ეგრე არქუეს: „მეკობრენი ქარავანსა ზედა გარდაგუესხნეს და ჩუენგან კიდე ყუელა 5 დაჯოცეს. ჩუენ შეგუთიპყრნეს და თანა წაგუთიტანნეს და გზასა ზედა შეკრულნი დაგუყარნეს, და აგერა თქუენსა წინა მიდიანო“. ჩუენ აღარა გუაცნობა აბან ქამანისძემან, წავიდა და ათასსა კაცსა უკანა მიეწია მეკობრეთა და დაჯოცნა, და რისხვა ღმრთისა დასცა მათ [v] ზედა.

1. ჯამს... შეგუზუდესო| თქვა არამ წინარე შემოგვბედეს რამეო Q. ჯამს — O. ზედა არა| ზედარა ABEGQ, ზე არ (არა CDPT) CDFIKLOPST, ზედ არ BER. შეგვბედეს A, შემოგვბედეს B, შემოგუზუდეს CL, შემოგვბედეს DR, შემოგვკდეს EIT, შემოხდეს FS, შეგვბედეს G, შეგვბედეს HM, შემოგუზუდეს K, შეგვბედეს N, შეგვბედეს P. ღია| ღიად D, ღიად ზამს FIS, — R.

2. ღმერთო BCDFGHIKLMNOPS, ღთოვო Q| — R. წადიო — R. და — DFI KLQST. ~ და წავიდა G. წინ CGO| — F. იარებოდა + და BCEH.

3. ზედან O| — QR. შეკვდა ACEMP, შეკვდა BHIN, შეხედა და D, შეხედა FG QS, შეკვდა მან KT, შეხედა და O, შეხედა მან R, შეკვდა მან L. ეგრე — GQ. კითხა FQST. წაგვიდებია BCDEOP, წაგვიდებიათ FINS. არქვეს A, რქვეს KL, არქვა N.

4. მეკობარნი RT. ~ ქარავანსა მეკობრეები Q. ქარავანსა GH| ქყანასა RT. ზედან O| + გარდაგვეიღნეს და FS, — Q. გარდაგვესხნეს A| გარდაგვეიღნეს HIQ, გარდაგვესხნეს O, გარდაგვესხნეს RT. და — DGQ. ჩუენგან A. კიდე + სულ Q. ყველა A, ყველა D.

5. დაჯოცეს| + და GHMNPQ, დაჯოცნეს KLRT. ჩუენ A. შეგვიპყრნეს A, შეგვიპყრნეს DGHILMN| — Q. და — DFIS. თან CGMO| — Q. წაგვიტანნეს A, წაგვიტანნეს BDEFGHIMNOS, წაგუთიყანეს CQ, წამოგვიტანნეს K, წამოგვიტანნეს LRT. და — GO. გზასა — Q. ზედან DO| — NQ.

6. შეკრული B, შეკრული გზათა ზედა Q. დაგვეყარნეს A, დაგვეყარნეს BGOQ, დაგვეყარნეს F, დაგვეყარნა N, დაგვეყანეს S. და — HQ. აგრე D, აგრე GN, ეგრე H. თქუენსა A, თქუენსა D, თქვენ G| — N, თქვენ O. წინ G. მიდიანო| მივლენო IKLQRS, მოვლენო T. ჩუენ A. აღარ DGKLNORT.

7. გვაცნობა A. აბან| ანბანი FS, — Q. ქამანის ძემან FIOPRST, ქამანისძემა G, + და L, ქამანიძემან M, — Q. წავიდა — QR. და — DFIQS. ათასა D. უკან BDEFGHIKNOQS| ზედა უკან C.

8. მოეწია BE, მიეწია CQRT, მოეწია M. მეკობრესა IS| და შება და გაქციენა Q, მეკობართა T. და დაჯოცნა| დახოცნა BDFIKLRST, დახოცნა GHMQ, და დახოცნა N. და| — DFIRS, რომე KLT. რისხვა — R. ზეთისა B, ღვთისა FGS| — R. დასცა — R.

8-9. მათ ზედა| — DFIKLRST, მათსა ზედან O.

ნის ჯუივილი ვითარი-მე მესმაო“. ჩუენ არა დაუჯერეთ და უკან ზრად დავდეგით და ვთქუით: „ხედავ, ვითა გამოუკრეფიან ეშმაკსა ცნობანი და არა იცის, თუ რასა ზრახავს, თუარა ამა მინდორსა შინა ყოფასულიერისა ვითა ეგების?!“ მოვიდოდით და კულავე ბრძანა იგივე სიტყუა: „დასტურ, ცხენის ჯუივილი მესმისო“. ოდეს ენახეთ, კაცი ვინმე ჭარ[51]მაგსა ცხენსა ჯდა და მოვიდოდა. ვითა მოეწურა, გარდაჯდა და თაყუანი-სცა ამირან დარეჯანისძესა სახელდებით, ვითა: „ეაშად მოხუელ, ამირან დარეჯანისძეო. მინდოდა თქუენი ნახვა და კარგსა ადგილსა ზედა გნახეო“. გაჯდა და წავიდა სწრაფად და უჩინარ იქმნა. თავსა ბრალობა დაუწყეთ გაშუებისა- 19

1. ჯუივილი A, ხუივილი C] ჯუივილი KLRT. ვითარიმე] ვითა არამედ BE, ვითარიმედ C, ვითარიმე DOPR, ვითა FS, ვითა რამე I, რამე Q. მესმისო CEK LOT, მესმისო და FIS, მესმის M, + და Q, მესმისო ვითარიმე R. ჩვენ A. არ CDG IKLMS] — Q. დავიჯერეთ. FIKLS] — Q. და — DFIKLQRST. უკანა EFHIOP RST] — Q.

2. დავდექით A, დაუდეგით BCEFIPS, დავდექი G, დაუდექით O, დაუდეგით და არა დავჯერდით Q. და — NQ. ვთქვით A, ვსთქვით BCEO, ვთქვი H] + ვითა F, — N. ხედავა LT, ხედავთ NOP, კელუა R] — Q. ~ ვითა ხედავ S. ვითარ G, ვით P. გამოუკრეფია DGIQ.

3. ცნობა Q. არ DFOPS. თუ — DFIKLQRST. რას DN. ზრახავს N. თვარა A] თუ არა E, — N. ამას GHMN, ამ IS.

3-4. მინდორსა შინა] მინდორში IQ, მინდორთა შიგან O.

4. შინა] შიგ D, შიგან GKL. ყოფა — Q. სულიერსა DG, სულიერისაგან M, სულიერი Q. ვით N] როგორ Q. ეგებისო BCE] დადგებოთ თვარა კაციო Q. მოვიდოდით BCDEGILQS, მივიდოდით FOPRT, მივიდოდით M. და — FIS. კელა BCEFIKLPS, კულავ DGMQRT.

5. დასტურ] უცილოდ Q. ცხენისა CEFBGHIKLPQST. ჯუივილი A, ხუივილი C, ჯუილი D, ჯუივილი KRT, მხევიანობა L.* ენახე E, ენახეთ N, მიეხედნით Q.

6. კაც A. ჭარმაკსა AFGHMNOQRST, ჭარმაგზა K. იჯდა RT. და — OQR. მოვიდოდა — Q. ვითა — RT.

7. მოეაწურა A, მიეწურა D, მოეწურვა Q, მოგვეწია R, მოგვეწურა T. და] — FIS, + პატრონსა ჩვენსა Q. თაყვანისცა DFS, თაყუანის ჰსცა R. ამირან — MQ. დარიჯანისძესა D, დარეჯანისძესა FMS, დარეჯანისძეს O] — Q. სახელდებით] სახელდებით B, სახელდობით FIQS.

8. ვითა] — DFIKLRTST, და თქვა Q. ეაშად] + რომე BCEOP, + რლ M. მოხველ A, მოხუედ CDGIP, გნახეთ Q. ამირან დარეჯანისძეო — DFIKLRTST. დარეჯანისძეო M. გვინდოდა BCE.

9. თქვენი A] — R. ნახვო HMN] — K. ~ ნახვა თქვენი LT] — Q. კარგთა ადგილთა G, კარგსა ალაგსა HN. ზედან GHKLO] — NQRT. გნახეთ + და L.

9-10. და წავიდა სწრაფად] ცხენსა Q.

10. სწრაფათ A, სწრაფლ D, მსწრაფით G, სწრაფლად I, სწრაფით T. და — M. უჩინარი უჩინო G, უჩინარად K. იქმნა] + ჩვენ BCE, იქნა D. დაუწყევით KQ, დაუწყვით N. გაშუებისათვის A, გაშუებისათვის G, გაშუებისათვი N] — Q.

* L-ნუსხაში „ჯუივილი“ გადახაზულია, ზემოდან წარწერილია „მხევიანობა“.

თუის. მერმე თქუა ამირან დარეჯანისძემან: „ნუ გიმძიმს ამა კაცი-
სა წასვლა, მით რომე, თუ მტერი იყო, გაქცევა ავი ქნა, და თუ
ეშმაური იყო, მაშა ჩუენ ეშმაური ვიღარასა გუაუნებს“.

დავდეგიოთ მუნ. და იგი ჭარმაგოსანი აცი და სხუანი ბევრნი
5 კაცნი ჭარმაგთა ჯორთა სხდეს ყუითლი რა აკაზმულობითა და თავსა
პირ-ოქრო რიდე ეხუია. მოვიდეს და გარდადეს, თაყუანი-სცეს და
ქება შეასხეს ამირან დარეჯანისძესა და ეგრე მოაწესენეს, ვითა:
„გუესმოდა ქება ჭაბუკობისა შენისა და გუინდოდა ნახეა შენი, და
აქა უფრო გუნდა, საჯა გნახეთო“. მერმე ჰკითხა ამირან დარეჯა-

1. მერმე მამინ BCE, — DFIKLQRST. თქვა A, თქუ E| ბრძანა GI, და
ვთქუო Q. ამირან — Q. ~ ამირან დარეჯანისძემან ჰძანა I. დარეჯანისძემან D, და-
რეჯანისძემან FMS| რად გაუშვიოთ პატრონმა გვიბძანა Q. გიმძიმსთ FHIRST,
გიმძიმო GO, გიმძიმსთო Q. ამა| იმა BCDEFKLOPRST, მის G, იმ I, — Q. კა-
ცისა — Q.

2. წასვლა — Q. მით რომე| — DFIKLQRST, მით რულ MO. გაქცევა| გავაქცო
RT. ავი ვითა KLRT. ქნა| არა ქნა F, ქნო Q. და — DFIKLQS.

3. ეშმაკური R. იყო| და H, — R. მამე A, მამ DIKL, მას FS, მამ თურმე
H| — RT. მამა ჩუენ| და მამ თურე G, მამ თურე ჩუენ M, და მამ თურე ჩუენ
N, ჩუენ Q. ჩუენ A. ეშმაკური Q| — RT. ~ ეშმაური ჩუენ KL. ვერასა BE, ვე-
რას CDFHKL MNRS, ჩუენ ვერას G, ვერა IQ, ველარას O. გუაუნებს A| + რას-
მეო Q.

4. დავდექო AGHN| და სიტყვასა ამასა (ამას RT) ზედა ვედეგიო KLRT, წაე-
დექო M. მუნ და| — DIKLRS, ცოტა ხანი გამოხდა F, მუნით M, მუნე და O,
და Q. ჭარმაგოსანი A, ჭარმაგოსანი FGIMQORS|. კაცნი AD. სხვანიც AGN,
სხვანიცა HMOP, ორი სხვანი Q. ბევრნი ბერნი FIQS, ბევრი BE.

5. კაცნი მოდ Q, — RT. ჭარმაგთა AFGHMNRQ, ჭარმაგსა O, ჭარმათა T.
ჯორსა OP. სხდეს| ჯდეს D. ყუითლითა A. აღკაზმულობითა N, კაზმულობითა R.
და — BEKLRT. თავსა| + მათსა BCEOP, — KLRT.

6. პირსა ოქრო D| ოქროს Q. რიდე — N. ეხვიეთა AHMNQ, ეხვიათ FGIO.
მოვიდეს და| მოვიდეს IRST, მოვიდნენ Q. ~ გარდახდეს და BCEO, გარდახდენ და
Q. გარდადეს — L. თაყვანისცეს DFS, თაყვანისცეს R. და — KL.

6-7. და ქება შეასხეს — O.

7. შიასხეს B. ამირან დარეჯანისძესა და| ამირანს BEL, ამირანს და DFIKQ
RST. დარეჯანისძეს GM, დარეჯანისძეს H. მოახსენეს A. ვითა — DFIKLQRST.

8. გვესმოდა A. შენისა| თქვენისა GQ. და — DKLT. გუინდოდა| გუესურდა R.
და — DFIS.

8-9. შენი და... გუინდა — Q.

9. აქ BE. გუინდა| გუინდოდა BCDEFKLOPRST, გუინდს G, გუინდოდი I, — N.
გნახნო G, გნახეთ N| + აქა ამირან დარეჯანისძისაგან ჭარავენის ნახეა წითლოსნის
ჭაბუკსა და დარეჯანისძის ომი O, + აქა ამირან დარეჯანისძისაგან ჭარავენისა ნახეა
და წითლოსანის ჭაბუკისა და დარეჯანისძის ომი P. მერმე| მამინ BCE, და D, —
FIKLQRST, მერე G. კითხა BEFQRST, ჰკითხათ K. დარეჯანისძემან M| — DFI
KLQRST.

ნისძემან: „ძმანო, ამა უკაცურთა ადგილთა ვითა ხართო?“ მათ მოა-
ცხენეს: „ბრძანეთ ჩუენსა ლარსა, და მერმე მუნ მოგაქსენოთ ჩუე-
ნი ამბავი“.

წავუიძლუეს წინა ესე კაცნი და წავედით ჩუენცა. გევი იყო
მეტად დიდი. ოდეს ზეუა წაჲადიგით, მას გევესა შინა ქარავანი დგა 5
ურიცხუი, რომლისა უფროსიარა ეგებოდა. მივედით მას ქარავანსა
თანა. მოგუეგებნეს იგი მოქარავენნი წინა, თაყუანის-გუცეს, ქე-
ბა შეგუესხეს. და გაეზ რნეს ჩუენი მისგლა და ყუელამან მოიღეს
ლიადი ძლუენი და სანუკუარი, და გავისუენეთ დიდად. მათ მოქალა-
ქეთა კაცთა უზუცესსა აბრაჰამ ერქუა. ჰკითხა ამირან დარეჯანის- 10
ძემან: „ვინ ხარ შენ, აბრაჰამ, ანუ ვისი არეს ესე ქარავენო?“
მან მოაქსენა, ვითა:

1. ძმაო ABGHIMNQSTJ—O. ამ FQ. უკაცურსა O. ადგილსა ADFGHINPQS-
ამა უკაცურთა ადგილთა ვითა| ვინ BCE. ვით P. ხარო E. მოახსენეს A.

2. ჩეენსა A. ლარსა + შინა გარდავედით O. და — D. მერმე — BCDEFIKL
MOQRST. მუნ იქ RT. მოგახსენოთ A. ჩეენი A.

3. ანბავი A, ამბავიო BCDEFGIKLPQRT, ამბავნი O.

4. წავუიძლევსა A, გავუიძლევს K, აწ გვიძლევს N, წავუიძლევს O. წინა ესე
კაცნი და| ესე კაცნი წინა D. ესე| ისი FIQ. და წავედით ჩუენცა — Q. ჩეენცა A|
ჩეენც HN, — DFIKLRT.

5. მეტათ Q. ზედ G, ზედან O| — L. წაადიქით A, წაადიგით D. მას გევესა
შიგან G| — DFIKLRT. ~ დგა ქარავანი BCE. იდგა F, დგას GHO.

6. ურიცხვი A. რომელსა D, რომლის H. უმფროსი D| უმრავლე F, უფროს G,
რიცხვი KLRT. არ IL.

6-7. მივედით მას ქარავანსა თანა — AGHMN.

7. მოგვეგებნეს A, გამოგვეგებნეს DIKLQRST, და მოგვეგებნეს OP. ~ წინა
იგი მოქარავენნი (მოქარავენნი K) DFIKLRT, წინა მოქარავენნი და Q. თაყუანის A,
თაყუანი BH, თაყუანს D, და თაყუანის I. გეცეს A| + და BDEFIS, სეცეს Q.

7-8. ~ შეგვასხეს ქება DFIKLS.

8. შეგვასხეს A| შეასხეს Q. და — DFIKLRS. გაეხარნეს| გაიხარა D, გაიხარ-
ნეს IKQT, გაიხარეს L. ჩეენი A, ჩეენი F. მისლვა R. და — T. ყველამან A| ყო-
ველმან ერმან B, ყუელამა D, ყოველმან EQ, ყველასა F, ყველამ IS, + სიხარუ-
ლოთ R. მოიღეს| მიღეს B, მიღეს E, მიიღეს R.

9. დიდი BCDEFILQRST. ძლევნი A. ~ ძლევნი დიდი Q. ძლუენი და| ძლევნი
LOT. სანუკუარი და A| სანუკუარი D, სანუკარი და GHN, სანუკუარი და I, — Q. გა-
ნუკარი იყო და R. გავისუენეთ A, განვისუენეთ BCEFIKLOQRST. დიდად| და D,
დოდათ GOR, — Q.

9-10. მოქალაქეთა კაცთა| მოქარავენთა BCE, კაცთა DFIKLQRST, მოქარა-
ვენთა კაცთა OP.

10. უზუცესა P, უზუცესმა R. აბრამ BCDEGHIKLMNPQST. აბრაჰამ ერ-
ქუა| რლსა ეწოდა სახელად აბრამ R. ერქუა A| + და O. კითხა BFGIST. დარე-
ჯანიძემა E, დარეჯანიძემან M| — DFIKLRT, შენ Q.

11. ვინა LOQT. ხართ B CEP, ხარო Q. შენ აბრაჰამ — Q. აბრამ ABCDEGH
KLMNOPRT, აბრაჰამ და F, აბრაჰამ და I| + და S. ანუ + ესე ყაფალა Q. ვის
D| ვინ KLRT. არს DO, არსო Q. ეს R| — Q. ქარავნიო HRS, ქარავანი K| — Q.

12. მან — DFIKLQRST. მოახსენა A| — Q. ვითა — FIKLQRST.

[v] „ჩვენ ბასრელი ქარავანი ვართ, ინდოეთს ვიყვებით და მუნით მომავალნი ვართ“. მერმე უჩუენა კაცი ვინმე და ეგრე არქუა: „ისი მუნეჯიბი არის ბასრელი, რომელ არა არს მუნეჯიბი მისებრი პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა. ვაჭრობა ინდოეთს დიდად სასარგებ-
 5 ლოა, და გუეშინოდა მეკობრეთაგან და მისთუის ვერ წამოვიდოლით და ვიყვენით მუნ მრავალთა ჟამთა. მერმე ამან მუნეჯიბმან თქუა, ვითა: «გაგუიმარჯუდებისო». ჩუენ დავიცერეთ მისი სიტყუა, და შეკრბა იგი ქარავანი არა ბასრელი ოდენ, განა სხუათაცა ქალაქთა.
 „წავედით ინდოეთს. ვივაჭრეთ ურიცხუი და წამოვედით და აქა

1. ჩვენ A] — D. ბასრელი DS, ბასრელი EIKLPRT, ბასრეთი O. ქარავანი FIP] — L, ქარავნი RS. ვართ + და D. ინდოეუთსა O. ვიყვენეთ A, ყოვლილვართ DS, ყოვლილვართ IKL, ვიყვენთ N, ვიყავით RT. და — FIS.

2. მომავალნი ვართ] მოვალთ BEQ, მომავალი ვართ M. მერმე — DFIKLOQR ST. უჩუენა A] მათ Q. უჩუენა... არქუა] ჩვენ KL, ჩვენი RT. და ეგრე არქუა A] — DFIS, გვიჩუენეს ბასრელი Q.

3. ისი] + კაცი GORT, + კაცი ვინმე KL, — Q. მუნეჯიბი FIKLOQST. ბასრელი D] — Q. რომე QS] და G. არა] არ DLOR, — Q. არის KLMR] — Q. მუნეჯიბი OR] — Q. ამისებრი Q] — P.

3-4. ~ პირსა (+ ყოვლისა DFIKLRS) ქვეყანისასა მუნეჯიბი (მუნეჯიბი FIKL RS) მისებრი DIFKLRT.

4. ქვეყანისასა A. ვაჭრობა] არს O. ინდოეთსა H, ინდოეუთსა შინა ვაჭრობა O. დიდად] — DFIKLRT, დიადი O. სასარგებლოა] სასარგებლო არის BCE, სასარგებლო FS, სარგებლანი K, სარგებლანია L, სასარგებლოა P, სარგებელი R, სარგებელი T.

4-5. დიდად... გუეშინოდა] ექნით Q.

5. და] — DFIKLRT, + მუნ ვიყვენით O. გუეშინოდა ADI] — KLRT. მეკობრეთაგან RT. და — DFIKLQRT. მისთუის A, მისთუი K. ვერა BEKLT. წამოვედით BEG.

6. და — M. და ვიყვენით მუნ A] — DFIKLQRT. მუნ — O. მრავალთა ჟამთა] ჟამნი მრავალნი O. მერმე ამან] აწ იჰან D, აწ იჰან FS, მერე ამან G, მერმე მან H, აწ ამან IKQT, აწ მან L. მუნეჯიბმან FIKLOQRT. თქუა A.

7. ვითა + წაუდეთ F. გაგვიმარჯუდებისო A] გაგვიმარჯუდების D, გაგვიმარჯუდების F, გაგვიმარჯუდების IS, გაგვიმარჯუდების O, გაგვიმარჯუდების Q. ჩვენ A] — DFIKLQRT. დავიცერე Q. შეკრბა D, შეკრიბეთ O, შეკრიბა R.

7-8. მისი სიტყუა... სხუათაცა ქალაქთა] და Q.

8. იგი] ის D, ესე FIKLRT, ისი S. ქარავნი HRS. არ P. ბასრულით D, ბასრელი P. ოდენ — BCE. განა — DO. სხუათაცა A. სხვისაცა ქალაქისანი (ქალაქისაცა O) BCEO] + მრავალი F, + და G, სხვისაცა ქალაქსა P, სხუაცა ქალაქისა RT.

9. ინდოეუთსა O. ვივაჭრეთ] + დიადი O, + დიადი და P. ურიცხვი და A] ურიცხვი BCE, — DFIKLRT. ურიცხუი და წამოვედით] შემოვიქციეთ Q. წამოვედით] შემოვიქციეთ D, შემოვიქციეთ FIKLRT. და + აწ O. აქ F.

შოვედით. და ცნეს მათ სამთა ძმათა ასტარაბისძეთა მეკობრეთა, მათ ლომთა ჰაბუკთა, და წინა გუიმზირიან სამათასითა კაცითა. აწ ამას ჯეგესა შინა ჩამოწყუდეულ ვართ. დაუწყეთ ამას მუნეჯიბსა ბრალობა. ამან დღეს სტროლაბსა ჩახედნა და ეგრე თქუა: «ნუ გე-
შინიან, კაცი ვინმე მოვლენ სპარსნი ოთხნი და მათითა ჯელითა ვი- 5
ქსნები». და ჩუენ არა დაუჯერეთ. გამოქდა ცოტა ხანი. და კულავე
ჩახედნა მასვე სტროლაბსა, გაიხარნა და ეგრე თქუა; ვითა: «დღეს
იგი მობალდადე ჰაბუკი, რომელ არის ლომთა ლომი ამირან დარე-
ჯანისძე, იგი დასტურად დღეს აქა ჩუენ თანა მოვალს, და სამნი ყმა-

1. მოვედით გამოვედით L, ვიყვენით O. სცნეს BG. მათ — DFIKLQRST, მათა O. ~ ძმათ სამთავე Q. აშტარაბიძეთა B, აშტარაბისძეთა C, აშტარაბიძენთა D, შტარაბისძეთა E, აშტარაბისძეთა FIPS, ასტარაბისა ძეთა G, ასტარაბისძეთა K, აშტარაბათის O, ასტარაბათისძეთა Q, ასტარაბამისძეთა R, ასტარაბაძის ძეთა T. მეკობრეთ Q, მეკობართა RT.

2. მათ — BCDEFIKLMQRST. ~ ჰაბუკთა ლომთა O. გვიმზირან BCEHP, გვიმზირან O. სამი ათასითა BCEMQ.

3. აწე BCEI ესრე D, ესერა FIKLRST, — Q. ამა FGIRT, მას L, ესე რა იმა Q. შინა შიგ D, შიგან IMS, — R. ჩამოწყედელუვართ A| ჩამოწყედელუვართ ჩუენ BE, + ჩუენ C, ჩამოწყედელუვართ M, ჩამოწყედელუვართ D, ჩამოწყედელუვართ L, ჩამოვედით შემოქირებულნი O, ჩამოწყედელუვართ P, ჩამოწყედელუვართ Q, ჩამოწყედელუვართ RT. დაუწყევით OT. ამა CGO. მუნეჯიბისა D, მუნეჯიბისა KLOQRT, მუნეჯიბის N.

3-4. დაუწყეთ... ბრალობა| ამა (ამას IS) მუნეჯიბისა ბრალობა დაუწყევით FIS.

4. ბრალობა| + და OP, + დაუწყევით და Q. დღესა NO. სტროლაბსა| სტროლაბსა CD, სტროლაბშიდ F, სტროლაბში IQS, სტროლაბსა L, სტროლაბს NP, სტროლაბსა შინა RT. ჩახედა AGHM, ჩაჰხედა N, დახედა O, შთახედნა R. და — Q. ეგრე — DFIKLQRST. თქა A| + თუ G, — Q. გეშინიანთ ABCEGHKLMNO PRT, გეშინიანთ D, გეშინიანთ F, გეშინიანთ I.

5. ვინმე — O. ოთხნი — RT. მათის O. ჯელითა| ჯელისაგან O. ვიხსნებით A, ვიხსნებით BCERT.

6. და — BCDEFIKLMQST. ჩვენ A, ჩვენა Q. არ BCDEKLMN. დაუჯერეთ| + და BE, დაეჯერეთ DFIKLQRST. გამოქდა P. და — FIKLRST. კლავე A, კულა DKLO, კლავე FIMQRST, კლადა G.

7. ჩახედა AGHNO. ~ მასვე სტროლაბსა ჩახედა G. მასვე — DFIKLQRST. სტროლაბსა C, სტროლაბსა M| — DFIKLQRST, + და O. გაიხარა G. და ეგრე თქა A| — OR. ვითა — DFIKLQRST. დღესა KQ| + რომელ T.

8. მობალდადენი O| + იგი F. ჰაბუკნი O. არს BEGM| — O. რომელი BCE, რომელსა O| — T. ~ რომელ მობალდადე ჰაბუკი არის (არისო Q) ლომი ლომთა DFIQS, ~ იგი რომელ (რომელ იგი R) მობალდადე ჰაბუკი არის ლომთა ლომი KLR. ~ ლომი ლომთა M. ~ ამირან დარეჯანისძე ლომთა ლომი G. ამირან — Q. დარიჯანისძე D, დარეჯანისძე FMS| — Q.

9. იგი| — O, + მოვა ჩვენთან Q. დასტურადღა Q. დღესა AN| — DFIKLQRST. დღეს აქა... მოვალს| ამირან დარეჯანისძე Q. აქ BE| — DFIKLQRST. ჩვენთან A, ჩვენთან EHIOIRST. მოვალს — B. სამნი + მისნი KLRT. ყმანი + მისნი BCDE FIOPIQRS.

ნი—მის თანა სხუისა რასმე საქმისათუის, მაგრა ჩუენ მისითა ვე-
ლოთა ვიქსნებითა. ამაზედა შეგუექმნა სიხარული. და ისი კაცი კარ-
მაგოსანი, რომელ თქუენ წინა მოგეგება, ამისთუის გამოვგზავნეთ:
«ნუთუ მოვიდოდეს, ნახეო». რა თქუენ განახათ, ფიცხლავ ჩუენ გუა-
5 ცნობადა წინა მოგეგებენით. აწე, რა დააჯეროს ღმერთმან კაბუეო-
ბასა შენსა, [52] იგი ქმენ ჩუენ ზედა და ესდენი, ღმერთო, გიძლ-
უნათ, რომე კაცისა თუალისაგან უფროსი აღარ ნახულ იყოს».

უბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: * „ვინათგან ჩუენი მოსვლა
თქუენ აგრე გაგებარნეს, ესე იცოდე, რომე, ვირემდი ჩუენ არა დავი-

1. სხუისა A. რამე N] რომლისამე B, რისამე E, რასამე GIMRS] — K. საქმი-
სათუის A. მაგრამ ADFGHIMNS, მაგრამე O] დადიან და დლეს Q. ჩვენ A] — RT.
მისთა O. ~ კელთა მისითა RT.

2. ვიხსნებით A, ვიხსნებით GMNRT, ვიხსნებითა P. ამას ზედა FL, ჩვენ G,
ამაზედან OT, ამას ზედან R. შეგუექმნა A, შეგუექნა BCDEFIKLMOPRST. ის DI,
ის ისი G. კარმაკოსანი FGIMO.

3. რომე CD. თქვენ A] — FIKLRST. წინ L] — N. მოგეგებათ AHMNOPQ.
მოგეგებათ G, მოგეგება R. ამისთუის A] იმისთუის F, წინა R, მისთუის T. გა-
ზავნეთ B, გამოვგზავნეთ M] + ნუთუ გამოვგზავნეთ N, წარმოვგზავნეთ RT.

4. მოვიდოდეს| მოვიდეს BGKLRT. ნახეო BCE, ნახეთ DP, ნახე IQS, ნახეთ
და O. თქვენ A. განაბა BCE. რა თქუენ განახათ| ფიცხლავ| გზა და D, | განაბა და FIKLRST.
და განაბა Q. ფიცხლადე BCEHNP, ფიცხლადე GO, ფიცხლად M. ჩვენ A] ჩვენთა-
ნა მოვიდა O. გვაცნობა A, გვაცნობე DQ.

5. და — D. წინ BEFGLM. მოგეგებიანთ D, მოგეგებენით N, მოგეგებნით Q]
+ და O. აწ CDFIKLOPQRST. რა| რომელიცა O. დაცეროს BDEK, დაცეროს G,
დააჯეროთ N, დაიჯეროს PR. ღმერთმან — R.

6. შენსა| თქვენსა BCEGOPR, შენსასა Q. იგი — Q. ქენ FK, კქმენ L, ქმენით
O, ქმენით RT. ჩვენ A. ჩვენ ზედან O] — Q. და — DFKLNQRST. ეზდენი BCE,
ესოდენი I, ესდენ O, ეგოდენის R, ეგოდენი T. ღმერთო — R. ესდენი ღმერთო გიძ-
ლუნათ| ჩვენ გიძლენათ ღმერთ ესდენი G. გიძლენათ A, გიძლენათ D] — R.

7. რომელ ILOQST] — R. კაცის LN] — Q, კაცისაგან R. თუალ-
საგან A] — R. უფროსი — DLQRT. აღარა BCEHM, არა DGKPQRT, არ
FILS. ნახულ იყოს| + მისგან უფროსი D, + რა Q, + ჩვენ გიძლენათ უფროსი R.
+ უფროსი T.

8. დარიჯანისძემან D, დარეჯანისძემა E, დარეჯანიძემან FMS. ჩვენი A. მოსლა
ვა FR.

9. თქვენ A] თქვენ D, — QRT. ეგრე CDFKLMQRST. გაგებარნეს| გაგებარე-
ბით B, გაგებარნეს D, გაგებარება E, გაგებარნესთ KLP, გაიხარეთ N, გაგებარ-
ნეთ O, გაიხარენით R, გაიხარენით T. ეს BENO. იცოდით BCDEKLQP, იცოდეთ
FMNQRST. რომელ O] — DFKLQRST. ვირემდის BCDLMOP, ვირემდის E, ვი-
რემდისის FQS, ვიდრემდის K, ვინათგან RT. ჩვენ A. არ BCDEFNLNOS. დავი-
ჯოცნეთ| დავიჯოცნით BEKLRT, დავიჯოცნით D.

* I-ში აქედან აკლია ტექსტს.

კოტნეთ, თქუენ მანამდი არა გეენოს რაო“. აღგეს, ყოველთა თაყუ-
ანის-გუცეს და ძლუენი მოიღეს აურაცხელი. ამაზედა აღგაკაცი ვინ-
მე და ეგრე თქუა: „ასტარაბისძეთა უფრო აღვილი არის, მაგრა ესე
უძნელესი გუჰირს, რომე იგი წითლოსანი ჰაბუჰი წინა გუითქსო“. რა
ესე მან კაცმან თქუა, შეიქნა მას ჰარავანსა შიგან ტირილი ეგზ- 5
ომი, რომე რისხეა ღმრთისაი ქმნებოდა მათ მოჰარავნეთა კაცთა ზე-
და. ეზომ მედგრად შეშინდეს, რომე ველარცა რა ჩუენ
გუითხრეს. მერმე ქაოზ ჰოსისძემან თქუა: „მე წითლოსანისა ჰაბუ-
ჰისა არცა სიკეთე და არცა სიავე არა ვიცი რა, მაგრა ამა ბასრელ-

1. თქვენ A. მანამდინ N] — DFKLQRST, მათგან G, მანამდის M. ~ მანამდის-
თქვენ O, ~ მანამდი თქუენ P. თქუენ... გეენოს რაო] მანამდის თქვენ გეზიანოს
რაო B, მარამდის (მანამდისი E) თქუენ არა გეზიანოს რაო CE. გეენოს რაო] გეე-
ნოსო DKL, გეენოსთ რა FPQS, გეენოსთ რაო GHMNO, გეენოსთო RT. ყოველთა]
+ და A, ყოველნი და GH. ყოველთა თაყუანისგუცეს] მოჰარავნენი და ყოველგან
Q. თყვანისგეცეს A, თაყვანის სცეს DFS, თაყვანისცეს KLT, თაყვანისცეს R.

2. და — KLOP. ძლენი A, ზლენი BE. მოიღეს აურაცხელი] აურაცხელი
ზოართვეს Q. ამაზედ L, ამაზედან OT, ამას ზედან R.

3. ეგრეთ O. თქვა A. ასტარაბისძეთი A, აშტარაბისძეთა B, აშტარაბისძეთა
CP, აშტარაბისძეთა E, ასტარაბისძეთა K, ასტარაბისძეთა N, ასტარაბისძეთა T. აღ-
ვილი არის] აღვილია DFKLQRST. მაგრამ AFGHNOQS. ეს ALORT, ესე უფ-
რო B.

4. უძნელესია FQS, უძნელესია და L. გუჰირს A] არის BCRT, არს E, — FQS.
რომელ KL] — O. იგი — FKLQRST. წინ BEF. გუითქსო] გვიდგსო FGNQS. რა-
— HN.

4-5. რომე იგი... ტირილი ეგზომი — D.

5. ეს ANO. თქვა A. შეიქმნა GN] — RT. მას — FQRST. ~ მათ ჰარავანსა.
შიგან ტირილი შეიქნა L. ~ ჰარავანსა შიგან ტირილი შეიქნა K. ჰარავანსა შიგან]
ჰარავანშიგან F, ჰარავანსა (ჰარავანსა R) შინა GRT, ჰარავანს შიგან O, ჰარავანშიგან
P, ჰარავანშიგან S, ჰარავანში Q. ეგზომ BCEP] — FQS, იყო R, შეიქნა T.

6. რომელ BDEFKQRST] + რომე N. ღვთისა FGMQS] — R. იქნებოდა BCDE.
KLMOP] ეწეოდა FS, სწევოდათ Q. მათ — DFKLQS. მოჰარავნეთა კაცთა] — BDE
FKLQRST, ჰარავანთა O. ზედან O] — DFKLQS.

7. ეგზომ G] ასე O, ესზომ R. მედგრად — DFKLQRST. ~ შეშინდენ მედგრად
O. შეშინდენ GQ, შეშინდეს N. რომ G, რომელ KLS. ველარცა. რა] ველარცა BE,
ველარცა C, ველარცა რა P. ჩვენ A. ~ ჩვენცა ველარცა (ველარცა T) RT.

7-8. ველარცარა... მერმე] ჩვენცა ველარცა გვითხრეს (+ რა K) DFKLQS.

8. მერმე — RT. ~ თქვა ქაოზ ჰოსისძემან G. ჰოს BQ, ჰოს NO. ჰოსისძემა.
AG, ჰოსისძემან BEFHKLMOPQRST, ჰოსისძემან N. თქვა A. წითლოსნის BE,
წითლოსნისა CKOPT, წითლოსანსა D, წითლოსა FQS, წითლოსანი G.

9. არცა — ADFGHKLMNOPQRST. არცა] რაც N, არც O. არ BE] — Q-
ვიცირა] ვიციო BCE, ვიცი DFLQRST. მაგრამ ADFGHMNOQRS] + მაგრამ G.
ამათ CFKLOPRST, მათ Q] — D.

თა ეგრე ეშინიან, რომე უფროსი შიში არა ეგებისო“. ჰკითხა ამირან დარეჯანისძემან: „ქმაო, აბრამ, რა წაგეკიდათ ეგზომ ბოროტი, რომელ ავი და კარგი ყუელა სტირით?“

მოაწესენა აბრამ: „წითლოსანი ჰაბუჯი ესეთი არის, რომე კაცი-
5 საგან ომი არა ეგების მისი, და ღლესამდის ვერცა ვინ შეზბია.
და მერმე ყოვლისა ბასრელისა კაცისა მესისხლე არის, ამისთუის
რომელ ცოტა ყმა ქმა მისი ბასრელსა ვისმე მოუკლავს და მას აქეთ,
მამაცსა მოიმწყუდევს თუ დიაცსა, ყუელასა მოჰკლავსო. აწ ჩუენი
აქა მოსვლა უცნია და მოვალს* დაჯოცად ჩუენდა. აწ, პირველ, მი-
10 სისა ჰაბუჯობისაგან და, მერმე, მათ სამთა ქმათა ასტარაბის ძე-

1. ეგრეთ O. ეშინია B, ეშინიანთ MNR, ეშინიათ OP. რ^ალ M] — DFGKLQR ST. უფროს N. შიში — O. არ EFLST, აღარ GO, არ R. ეგების K. კითხა FGQST.

2. დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემა E, დარეჯანიძემან FM. ქმაო — BE. აბრამამ O] აბა Q. წაგეკიდაო BCEK, წაგეკიდა DP, წაგეკიდეზით LM, წაგეკიდაოთ QR. ეგზომი BCEOP, ეზომი DKLT, ეზომ G, ეს ზომი R.

3. რომე CRT, რომელი E, რომ G, და Q] — O. ავი და კარგი დიდი და გერე BCE. კარგნი KO. ყველა A] ყოვალა D, ყველაი KL, ყოველნივე O, ყველანი RT. სტირითო BDEFHKMOPQRST, სტირითო CGL, სტიროდითო N.

4. მოახსენა A. აბრამამ FO. ასეთი G, ესრეთი MRST. არისო G. რომელ BEFKLOPQRST, რომ G. კაცისაგან + მისი FGQS.

5. არ BDEFGKLNRS. მისი და] — FQRST, და G, მის KL. ღლესამდის A, ღლესამდისი E, ღლესამდისინ FS, ღლესამდინ K, ღლემდინ L, ღლემდისინ M, ღლევანდამდის Q, ღლესითგან R, ღლესითგან T. ვერაჲინ BEM, ვერცარაჲინ LQ, ვერცა R.

5-6. შეზბია და] შამოზბია D, შეზბია FQST, შეჰზბია KL, შეჰზბია და N, შეზბია R.

6. მერე GT. ყოვლის ბასრელის კაცის (კაცისა E) BE. ბასრელის CP, ბასრეთისა D. კაცისა — FKLQRST. მისთვის K, ამისთვ R.

7. რომე BCDEGRT. ქმა — NQ. მისი — Q. ბასრელს BEN. ვისმეს B, ვისმა D. მოუკლავსო F, მოუკლამს N. და — BDKLQRST. მას — Q. აქეთ DGHMNLO PRT, აქათ K.

7-8. და მას აქათ... მოჰკლავსო — F.

8. მამაცს BE] დიაცსა Q. ~ დიაცსა (+ ვისმე RT) მოიმწყუდევს (მოაწყუდევს KLRT, მოიწყუდევს QS) თუ მამაცსა DKLQRST. მიმწყუდევს A, მოიწყუდევს BCEG, მოიმწყუდევს M] შეზედების O. ყულასა DE, ყულასა H, ყუელას P, ყოველსა QR. მოჰკლავს BEK, მოჰკლავს და D, მოკლავს GQ, მოკლავსო HOT] + და RT. აწ FM. ჩუენი A.

8-9. ~ აქა ჩუენი RT.

9. აქ BEFNOQS. მოსლვა R. უენია] შეუტყვია G. დასახოცად G] მოკლავს R. ჩუენდა A, ჩუენად CP, ჩუენდაო RT] + და FS. აწ KLM, დაწ Q. მისის RT.

10. ჰაბუჯობისაგან] + ეშინიანთ ყუელასა M, + უწყით O, ჰაბუჯობისაგანა R. და — BCEP. მათ] — KRT, აბა Q. ქმათაგან FKLIRST. აშტარაბისძეთაგან B, აშტარაბისძეთაგან C, აშტარაბისძეთაგან E] — FKLIRST, აშტარაბათისძეთაგან O, აშტარაბათისძეთაგან P, ყველასა Q.

* D-ში აქედან აკლია ტექსტს.

თავან ეშინიან [V] ყუელასა და მით ტირიანო“.

რა ესე მოისმინა, უბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: „თქუენ, ბასრელნი, კარგნი ჭაბუკნი ხართ, მაგრა ჭაბუკთა, ღმერთო, უნახა-
ვნი ხართ და მით მოგწონებიათ იგი წითლოსანი ჭაბუკი. აწ ნუთუ
სხუა ვინმე გეგონნე?! მე ვარ ამირან დარეჯანისძე, მობაღდადე 5
ჭაბუკი. ვინათგან აწ თქუენ თანა მოსრულ ვარ, თქუენ უვნებელად
გაგზავნენ თქუენსა ქუეყანასაო!“

დავყავით იგი დღე მუნ. მეორესა დღესა წავედით. ჩუენ წინათ
მივიდოდით და უკანით ქარავენი მოგუდედეს. ესმა სამთა ძმათა
ასტარაბისძეთა, მოგუეგებნეს წინა სამნივე. და ეგრე თქუა ამი- 10

-1. ეშინიანთ FORT| — M. ყელასა A, ყოველსა R| — MOQ. მით| მისთვის
OQT, მისთვის ეშინიანთ და R. ტირიან GHMN.

2. რა ესე მოისმინა — FKLQRST. [დარეჯანისძემან M| — BEFKLQRST, †
ვითა G. თქვენ A.

3. ბასრელი Q. კარგნი| კაი P, კარგი RT. კარგი ჭაბუკი B, არცა კაცი ჭა-
ბუკი O. მაგრამ AFGHNMQS| და O. ჭაბუკთაცა O. ღმერთო — R. უნახავი CN.

4. და — FKLQRST. მოგწონებია BCES, მოგეწონება KL, მოგეწონებათ RT.
იგი — FKLQRST. ჭაბუკი O.

4-5. ნუთუ სხუა ვინმე| თუ ვინ სხვა KLRT, თუ სხვა ვინმე OQ.

5. სხვა ვინმე A| ვინ სხვა FS. გეგონო BCEFKLST, გეგონეო OP, გეგონოთ
Q, გეგონა R. დარეჯანისძე FMS| + და BE. მობაღდადე| ბაღდადეგი BE, მობაღ-
დადეგი OP.

6. ჭაბუკნი B. აწ| — FKLRST, აქ GM, აქა Q. თქვენ თანა A, თქვენ თან
HOPQ. მოესრულვარ AFGHLMORT, მოესრულვარ BNQS, მოსულვარ E. თქვენ
A| — Q. უნებელად BKT, უვნებლად GH, უვნელად P.

7. გაგზავნე AHKLT, გაგზავნო BCE, გაგზავნი FMS, გაგზავნენ G, გაგ-
ზავნი N, გაგზავნენ O, გაგზავნით Q, გაგზავნე R. თქვენსა A. ქუეყანასაო A,
ქუეყანას O.

8. დავყავით CEL| და განვლეთ R. იგი დღე მუნ| მუნ დღე ერთი და Q.
მუნ — B, + და CEFKLPRST, მუნით და O. დღესა — G. წინა FKS, წინ L.
ჩვენ A. ~ წინ (წინა RT) ჩვენ QRT.

9. მივიდოდით FGHMNOS| — Q. უკანით| + იგი BCEOP, უკანა იგი FKLRST,
უკან იგი L, უკანა N, უკან Q. ქარვენი FNS. მოგვდედეს A, მოგვდედა BEO,
და Q| — FKLRST. ესმა + მათ M. სამთავე FKLS.

10. აშტარაბისძეთა B, აშტარაბისძეთა C, აშტარაბისძეთა E, ასტარაბისათა
FS, აშტარაბათისაძეთა O, აშტარაბარისძეთა P, ასტარაბამისძეთა RT. მოგვეგებნეს
A, მოგვეგებნენ Q. წინა — Q. სამნივე და| სამნი ძმანი და სამთა თვითო ყმა უკან
მოსდევდათ და ლაშქარი უკან იყვნენ Q. და — M. ეგრე| მერე O. თქვა A| გვიბ-
ძანა Q. ამირან — Q.

10-1. და ეგრე თქუა... დარეჯანისძემან იგი| ძმანი თვითო ყმა ყვა ლაშქარს
მათ უკან მოვიდოდა ეგრე ბრძანა ისი FS, თვითო (თითო RT) თვითო (თითო RT)
ყმა ჰყვნადა (ყვნადათ RT, + და L) ლაშქარი მათ (მათი L, — RT) უკანა მოვი-
დოდა (+ ეგრე KLT) ბრძანა ისი (იგივე R, იგი T) KLRT.

რან დარეჯანისძემან: „იგი სამნივე — მე, და თუითო სხუანი — თქვენ“.

შეუტივეთ. კარგნი ჰაბუკნი იყვნეს ისინიცა. ფიცხლად შეებნეს და, თავმან მეფობისა შენისამან, ვირემლის ჩუენ თუითოსა მოვკლევდით, მანამდის მან სამნი ძმანი ასტარაბისძენი დაჯოცნა.
5 და გუხედვიდა იგი ქარავანი: მოვიდეს იგი მვედარნი, სამი ათასი ცხენოსანი. შეეებენით მათცა, დაეჯოცენით, რომე რისხვა ღმრთისა დავეციით მათ ზედა, მცირედნი ვინმე გარდაგუებუენეს.

და შეიქნა სიხარული მას ქარავანსა შინა, ეგრე თქუეს, ვითა:
„რომლისა მეშუელი არის დარეჯანისძე და ყმანი მისნი, მათ კაცო-

1. დარეჯანისძემან M] — BEQ. იგი| ისი Q. სამნივე| სამნი ძმანი Q, სამნი R. მე| — NR, მეო Q. და — R. თითო BERT. სხუანი A] — BCEFKLOPRST, ყმანი მათნი Q. თქვენ A] + და O, თქვენაო და Q, თქვენაო RT.

2. შეუტრევეთ ABCENOP] + ცხენ FS, + ცხენნი K, + ცხენი L, + იგინოც R, + ისინიც T. კარგნი| და ცხენ მალნი Q. იყუნეს A, იყვნენ OQ. ისინიცა| — FKLQRST, იგინიცა G. ფიცხლად| კარგა B, კარგად CE, — Q.

2-3. შეებნეს და| შეიბნეს FLS, შეებნეს GKRT, შემოებნეს M, შებნეს და O, და Q.

3. შენისამან| თქვენისამან BCPQ. ვირემლი AHN, ვირემლისი E, ვირე FKLS, სარამდის M, ვირემდის O, ვირემ Q, მანამ RT. ჩვენ A. თუითოსა A, თითოს BGRT, თითოსა CFN, თუითოს EMOP.

4. მოკლევდით ABFGHMOS, მოვერეოდით KLT, მოკლავდით N, მოკლულდით P, მოკლუმდით Q, მოვერეოდით R. მანამდის BE, მარამდის C] — FGKLQ RST, მანამდინ N, მანამდის P. მან სამნი| სამნივე მან იგი A, სამნივე M, მან სამნივე OP. სამნივე RT, სამნივე KL. ძმანი| + იგი C, — RT. ~ დახოცნა აშტარაბისძენ (აშტარაბისძენი E) BE. აშტარაბისძენი CP, აშტარაბათისძენი O, ასტარაბათისძენი RT. მან სამნი... დაჯოცნა| მან სამნივე ჩამოყარა იგი ასტარაბისძენი G. დაჯოცა O| ჩამოყარა HM, ჩამოყარა N.

5. და გუხედვიდა A] გვიშულდეს B, გუხედვიდა C, გუიშურა E, და გუქვეტედა F, და გუედვიდა N, და გუხედვიდეს ORT, და გუხედავს PS. ქარვანი FN, ქარავანი OT, ქარვანი R] + და Q. მვედარნიცა BCE, მვედარი O] ლაშქარი Q, — RT. სამ FLRST. ათასი| + კაცი CT, ათას F, ათასნი კაცი R.

6. ცხენოსან B, ცხენოსანნი LOPR] მხედარი და Q. შეეებენით E, შეეიბენით FHLQS. მათცა| მათათცა და BE, + და CGHNPT, და FKLSR, მათცა და O, — Q. დაეჯოცენით CELO] + და გაუქციენით Q. რომელ EOQ, რომელი P, რომ RT. ლთისა BFM] — R.

7. დავეციო| მოვაწივეთ O. მათ ზედა| — FKLRST, + და O. მცირენი BE. გარდაგუებუენეს A, გარდაგუებუენეს E, გარდაგუებუენეს K.

8. და შეიქნა| შექნა B, შეიქნა CE, და შეიქმნა G. სიხარული| + დიდი O, — Q. მას| — FKLRST, მათ OQ. ქარვანსა FS, ქარვანთა OQ. შინა| + და BEG, შიგან და CO, შიგან KQ. ეგრე| და FKLRST. ეგრე თქუეს ვითა A] დიადი სიხარული და ამას ანობდენ Q. სთქუეს B] + მისნი C. ვითა — FKLRST.

9. მეშველი A] მე შვილი O, მშველელი Q. არის| ამირან BCEFKLOQRST, + ამირან G, არს N, — P. დარეჯანისძე FT] + ყოფილა BE, + არის O. და + სამნი Q. ყმა P. ყმანი მისნი| მისნი ყმანი არიან FKLS. მისნი| + არიან BCEP, + არიანო Q. იმათ Q. კაცობრივ FO.

ბრივი, ღმერთო, არა წაეცილებს რაო!“ მაგრა შიში მის წითლოსანისა ჭაბუკისა გულსა შინა არცა ეგრე გაუქარდათ.

დავყავით იგი დღე, და გუიძლუნეს დიადი. და რა ომი გაიყარა, მოვიდეს ექუსნი კაცნი მწუანოსანნი და ექუსნი წითლოსანნი მებუკე-მედაბდაბენი, ჰკრეს ბუკსა და დაბდაბსა. რა ომი გაგუიმარჯუნდას, ბუკსა და დაბდაბსა ჰკრიან და ჩუენ თანა აღარა მოვიდიან, და რა ომი გაიყარის, წავიდიან და უჩინო იქმ[ან]ნიან.

ესე ასტარაბისძენი, რომელნი დავკოცენით, მის წითლოსანისა ჭაბუკისა დისწულნი თურე იყვნეს. და რომელნი წაგუივიდეს, მივიდეს და მას წითლოსანსა ჭაბუკსა მოაგსენეს ყოველი ყოფილი და 10 უამბეს ჭაბუკობა ამირან დარეჯანისძისა. მას მოეგზავნა კაცი და შე-

1. ღმერთო! ფათერაკი Q, — R. არ BO. წაეცილოს BE, წაეცილებს CFKL OPRST] ეწვევისთ Q. რაო — CFKLOPRST. მაგრამ AFGHMQS. მისი — FLQ RST, მისი O. წითლოსანისა BCFLQST, წითლოსანის E, წითლოსანის H, წითლოსან Q.

2. შინა! — BE, შიგან FKLQS. არც E] — Q. ეგრე — Q. გაუქარდა BCEP] გაუქარებულად ქონდათ დღესა მუნ იქა Q.

3. დავყავით CEG. იგი დღე] დღე მუნ BE, + მუნ CFKLPRST, — Q. გვიძლუნეს A. დიადი და] დიადი BCEK, დიდი და FS. და რა ომი გაიყარა] ლარი მოვიდა Q. გაიყარა] დავიწყევით M.

4. მოვიდნეს O. ექსნი A] ექსნივე ძმანი KL, ექსნივე RT. კაცნი ძმანი RT. ~ მწუანოსანნი კაცნი Q. მწუანოსანნი A, მწუანოსანი BH, მწუანოსანი G. ექსნი A. წითლოსანი BH. მებუკე] + და B, მებუკენი და FLQRST.

5. მედაბდაბენი O. კრეს BFHQRT. დაბდაბს B] + და KLMRT. გაგუი-მარჯუნდა A, გაგუიმარჯუნდა G, გაგუიმარჯუნდა RT.

6. ბუკსა... ჰკრიან] იმღერდიან Q. ~ კრიან (ჰკრიან CE) ბუკსა და დაბდაბს BCERT. დაბდაბს O. კრიან FS. ჩუენ თანა A, ჩვენთან LP. აღარა] არ CLO, არა FKMPQRST, აღარ N. მოვიდიან K.

7. და — GMQ. უჩინარ T. იქმიან E.

8. ეს LRT. აშტარაბისძენი BP, აშტარაბისძენი C, აშტარაბისძენი E, ასტარაბისძენი K, აშტარაბათისძენი O, ასტარაბათისძენი R, ასტარაბათისძენი T. რომელი B, რომელ FS, რომელ KLM, რომელ QRT. დავკოცენით EL. მისი იმა Q, თურმე RT. წითლოსანის BCET, წითლოსანისა FKLOS, წითლოსანის G, წითლოსან Q, წითლოსანი R.

9. ჭაბუკის GQT] — BEFLS. დისწული BQ. თურმე ABGHLMNQ] — RT. იყუნეს A, იყუნენ BEGQRT. რომელი BOQT, რომელ R. წაგუივიდნეს BEP, წაგუივიდნენ G, გაგუივიდნეს მის ომითგან O, გარდაგუივიდნეს Q. მივიდნენ G, მისუ-ლიყვნეს Q, მივიდა RT.

10. და + ეთქვით Q. მას] — FKLRST, მის Q. წითლოსანის P. წითლოსანს ჭაბუკს BENR, წითლოსანს ჭაბუკს (ჭაბუკს T) FT, წითლოსანს ჭაბუკისათვის Q. მოასსენეს A] უთხრეს FKLRST, და უანბეს Q.

10-11. ყოფილი და უანბეს A] — Q.

11. ჭაბუკობა + მის Q. ამირან დარეჯანისძისა] ამირანის BE, დარეჯანისძისა FS, დარეჯანისძისა და KRT, + და L, ამირან დარეჯანისძისა M, + აწე O. გამოეგზავნა G. და შემოეთვალა A] შემოამთვალე B, შემოამთვალე E.

მოეთუალა, ვითა: „დარეჯანისძე ხარ, თუ სახელი ვისიმე დაგიც, მის ბედიოთსა და თავისა შენისა საკლავსა საქმესა დაბმულ ხარ! ეგე კაცნი მესისხლენი არიან ჩემნი, და აწ კულა მაგათის ბედიოთა დაგივოციან სამნი ძმანი ასტარაბის ძენი, დისწულნი ჩემნი, და
5 ლაშქარნი მათნი. და აწ, დაეცენ, მაგათვე თანა მოგვკლაო!“

რა ესემოისმინა, ეგრე შეუთუალა ამირან დარეჯანისძემან, ვითა: „დისწულთა შენთა თუით მოიკლეს თავი თუისი, რომელ ომად მოვიდეს. აწ სხუა ესე არს საქმე ჩემი, რომე, რადგან მივხუდი ამა ქარავანსა, ჩემგან არცა ამათი დაყრა ეგების. კარგი ჭაბუკი

1. ვითა] — FKL RST, ამირან Q. დარეჯანისძე MT. ხარ + და FKS. ~ სახელო თუ Q. ვისმე K] — Q. დაგიც FLQS, დაგირქმ G.

2. მისი KLP] — RT. ბედიოთსა KRT. შენის O. საკლავისა O. საქმესა — RT.

3. და აწ] აწე BE. აწ — R. ~ კულავ აწ T. მაგათითა BCE, მაგათი G, მაგათისა MO] — T. კულა მაგათის ბედიოთა] შენ FKLQS, კვლავაც R. ბედიოთა] + შენ BCEOP, ბედიოთ H, ბედიოთას N, — T.

4. დაგივოცია OQ] დაგვხოციან R. სამნი ძმანი — FKLQRST. აშტარაბისძენი BFPS, აშტარაბისძენი C, აშტარაბისძენი E, ასტარაბისძენი K, აშტარაბათისძენი O, ასტარაბამისძენი R, ასტარაბამისძენი T. ჩემნი და] + აგიწყველია BE, + აგიწყუე-ტიან C.

5. ლაშქარი BM. მათნი და] მათნი BCEFGKLNOPRST, მათი M, მისნი და Q. აწე M] + გაუშვი ეგე ქარავანი Q. დაეხსენ A] + მაგა ქარავანისა საქმესა და შე-მინდვია (შემინდვია E) ეგეთუ არა შენცა BCE, + მაგა ქარავანსა და ეგე შემინ-დვია თვარე შენცა F, + მაგა ქარავანისა (ქარავანისა R) საქმესა და ეგე შემინდვია თვარემ (თუარა და O, თუარა P, თვარე S) შენცა (შენც R) KLOPRST, + შენ მაგათსა საქმესა თვარა შენცა M. მაგათთანვე BERT, მაგათთან FO, მაგათთანე თანა N, მაგათ Q, მაგათთან თანა S. მოგვკლაო FPRST.

5-6. მოგვკლაო... მოისმინა ეგრე] და აწ შემინდვია შენთვინ ესდენი დანაშაუ-ლი თვარემ შენცა მაგათთან მოგვკლამ Q.

6. რა ეს O. რა ესე მოისმინა ეგრე] — FS, ეგრე KLRT. ეგრე — G. ეგრე... დარეჯანისძემან] ამირან შეუთუალა BE, ამირან დარეჯანისძემან შეუთუალა. C. შეუთუალა A, შემოუთუალა R. ~ ამირან დარეჯანისძემან ეგრე შეუთუალა O. და-რეჯანისძემა M] — FKLQRST.

7. ვითა — FKLOQRST. თვით A. თუით... თუისი] თავნი (თავი KL) მოიკლეს თვით FKL. მოიკლნეს G. მოიკლეს თავი თუისი] თავი მოიკლეს RT. თვისი A] მათი BCE, — QS. რომე CFQ. ომად + ჩემად FQS.

8. მოვიდოდეს G, მოვიდის N, მოვიდნეს და O, მოვიდნენ Q. აწე M. აწ სხუა ესე... რომე] ჩემი საქმე სხუა არის და Q. სხუა A. ესე] — FKLMRST, ეს O. არის KLMORT. რომელ COP] — FKL RST, მაგრამ M. რადგან + ამათ Q. მივხუდი A, მოვხუდი O.

8-9. ~ ამ (ამა KLST, — R) ქარავანსა (ქარავანსა R) მივხუდი FKL RST.

9. ქარავანთა O. ამა ქარავანსა ჩემგან არცა — Q. არცა — BCERT. მათი LN. დაყრა] + არ BER, + არა CT, + ჩემგან არ Q. ეგების] + თუ M, იქნება და თუ O, იქნების და P.

ხარ, და შენ მე პატივ-მეც და გაუშუი ესე ქარავეანი!“

ამას შეთუღილობასა ზედა გაწყრა იგი წითლოსანი ჭაბუკი და ფიცხელი პასუხი გამოსცა, ვითა: „რადგან შენ მაგას მეტყუი, შენ ხარ მესისხლე ჩემი, და დღესითგან შენ ზედა ვეძებ სისხლთა ჩემ-
თა და დისწულთა ჩემთასაო!“ ამაზედა დაასკუნეს ზეალისად ო.მი. 5

რა გათენდა, დილასა მოვიდა იგი წითლოსანი ჭაბუკი ურიცხუი-
თა ლაშქრითა. მივედით ჩუენ აქათ და შევიყენეთ ქარავეანი უკანა,
და დადგეს იგინიცა და ჩუენცა. მოუგზავნა მან წითლოსანმან ჭაბუ-
კმან ამირან დარეჯანისძესა კაცი მის ქარავენისა დაყრისათუის, და
არა ისმინა დარეჯანისძემან შემოთუღილობა იგი ამაზედა. 10

1. და — GMOPRT. ~ მე შენ RT. პატივი COURT, პატივს N. გაუშუი A. ესე
—RT. ქარვანი NRS.

1-2. და შენ მე... შეთუღილობასა ზედა] და არა ეგების ჩემგან ამითი გაშე-
ბა ამითი და შენ პატივ მეც კარგი კაცობა ის იქნების Q.

2. ამა BCENOP] — FKLQRT. შეთუღილობასა A] — FKLQRT, შეთუღილო-
ბასა G, შეთუღილობა OP. ზედან O] — FKLQRT. გასწყრა L] გაგულისდა O. იგი
— FKLQRT.

3. ფიცხლა KLO, ფიცხლად RT] — Q. ~ გამოსცა პასუხი Q. ვითა] — FKLQ
RT, + შენ O. რათგან AGLP. ~ შენ რადგან O. შენ — Q. მაგასა O. მეტყუი A.

4. ~ ჩემი მესისხლე R. ჩემო T. დღესითგან] — BCEFKLQRT, დღესით-
გან GN. შენზედ BE, შენ ზედან O. ვეძებ] ვეძებნო FQS. სისხლსა BCEO, სისხლი
FQS. სისხლთა ჩემთა] ჩემს სისხლსა P.

4-5. ჩემთა და] — BCEQ, ჩემთა FS, ჩემსა და O.

5. ჩემთასაო] ჩემნიო FS, ჩემთასა LOP, ჩემთა Q. ამაზედა] — FKLQRT,
ამაზედ G, ამაზედ NO, ამაზე P. დასკუნეს EHKOQ. ზეალისა BCEKLR. ზეა-
ლისად ომი] ომი ზეალისა აქა ომი ამირან დარეჯანისძისა და წითლოსნის ჭაბუკისა
O, ომი ზეალისად აქა ომი დარეჯანისძისა და წითლოსანი ჭაბუკისა P, ზეალისა ომი
QS.

6. რა გათენდა] — FKLQRT, განთენდა G; გათენდა HMN. დილას M. მო-
ვიდა] მუნ R. იგი — FKLQRT. ურიცხვითა A, ურიცხვითა O.

7. ლაშქრითა] + და მივიდა და R, + და T. ჩვენ აქათ A] აქათ ჩუენცა BCE,
აქედამ ჩუენა O, — Q, ჩუენცა RT. შევიყენეთ C, მოვიყენეთ F, შევიყენეთ G,
შევიყარენით LNRT, შევაყენეთ O, შევიყარენით და Q. ქარვანი FRS.

7-8. უკანა და] უკან FRST, უკან და KO, უკან Q.

8. დადგნეს L, დაგვიდგეს RT. იგინიცა და ჩუენცა A] — QRT. მოგზავნა Q.
მან] — FKLQRT, კაცი Q. წითლოსანმა BEKLNQ. ჭაბუკმან] — KLRT, ჭაბუკმა Q.

9. ამირანს დარეჯანისძესა A] — FKLQRT, ამირან დარეჯანესა M. ~ კაცი
ამირან დარეჯანისძესა BCEO. კაცი — Q. მის — FKLQRT. ქარვანისა FN, ჭა-
ვანისა KQ, ქარვანის LO. დაყრისათუის] და ერისთვსა R. და — KLRT.

10. არ FLS] რა HN. დარეჯანისძემან] — BCEOP, დარეჯანისძემან FMS, პატ-
რონმან Q. შემოთუღილობა იგი ამაზედა A] — FKLQRT. ამაზედან O.

მას წითლოსანსა კაბუკსა, ამას ბრძანებდი, თუ: „კაბუკად ერთად, ღმერთო, კმა არიანო!“ შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა, შეუზახნეს და შეუტივეს. შეიქნა ომი. ძგერება მათი ჰგევანდა ორთა გორათა ძგერებასა და აბჯართა ცემა ჰგევანდა ჭეხასა. ყივილი იყო ლაშქართა და უკანით—ქარავენისა ზრუნვა, რომე არა ისმოდა ყურთა კმა. 5

გაგრძელდა ომი და ვერა შევიგენით ერთისაცა ჯობნა. ამაზედა იყივლა ამირან დარეჯანისძემან, გაიყუანა ცხენი და შემოუტივა და შორსავე აიღო კრმალი საკრავად. ჩაშ თუ შეშინდა იგი წითლოსანი კაბუკი, კრმალი აიფარა. დაჰკრა კრმალსა აფარულსა, გააქუეთინა კრმალი, ჩაბალახი ყიამდისინ ჩაქუეთა და ფიცხლად მოკლა წით- 10
ლოსანი კაბუკი.

1. მის წითლოსნის BE, მის წითლოსნისა C, წითლოსანს F, წითლოსნისა KL, მას წითლოსანს N, მას წითლოსანისა O, წითლოსანსა QS, წითლოსნის RT. კაბუკსა] კაბუკისათვის BCELORT, კაბუკისა K. ამასცა O]—QRT. ბძანებთ N, ბრძანებდით O]—Q. თუ—LQ. კაბუკად]—Q, კაბუკი RT.

1-2. ერთად ღმერთო] ღმერთო ერთ კაბუკად Q, —R, ღლო T.

2. ღმერთო—O. კმა არიანო] კმარანო O, კმა იყვენე Q. შემოუვლეს S. ერთმანეთსა B]—KRT. ~ ერთმანერთსა ნავარდი M. შეუძახნეს BGM.

3. შეუტევს A] შეიბნეს BCEGL, + ერთმანერთსა KRT, შეიბნენ Q, შეუტიეს S. შეიქნა] ჭ დიდი KRT, და შეიქმნა დიდი L, შეიქმნა N. ომი] დიდი BE, + დიდი C, + და O. გვანდა ABFGHKMQST, გვპანდა E, გვანდა R. ორთა]—FKQ RT, + დიდა M, —S. გორთა CQ.

4. და—FKLRST. აბჯართა] ზედა KLRT, + მათთა O. გევანდა ABFGHK MNQST, გვპანდა E] + ცისა F, + ცის O, გვანდა R, + ცისასა S. ყივილ G.

5. და უკანით] უკანის BE, და უკანის C, და იქო FKLQS, და უკან M, და უკანა OP, და აქეთ RT. ქარავენის BEG, ქარენისა FRS, ქარავენისა H, ქარენისა N, ქარავენთა O, ქარავენთა შიგან იყო Q. ზრუნვა + უსაზომო O. რომელ BEFKLMOPRST. არ OS. ~ ყურთა ხმა არა ისმოდა G.

5-6. რომე არა ისმოდა... ერთისაცა ჯობნა] მათ შიგან Q.

6. ვერ L] არა RT. შევიგევით G, შევიგნევით M. ერთსაცა RT. ჯობნება BE, ამაზედ L, ამაზედან MOT, ამას ზედან R.

7. ~ ამირან დარეჯანისძემან იყივლა G. დარეჯანისძემან FMS]—BE, + და C. გაიყენა FNOQ]—RT. ცხენი და] ცხენი BCEOPQS, ცხენი შორს და M,—RT. შემოუტევა ABCENOP, შემოუტეა F]—RT.

7-8. გაიყუანა... შორსავე—KL.

8. და შორსავე]—FRT, და შორიდაღმე G, და შორსვე M. კრმალი] ქელი AGHMN, რხმალი B. ჩაშ თუ]—FS, ჩათუ L, ჩანს თუ M, რა ესე ნახა Q. იგი—FKLQRST.

9. კაბუკი + და Q. კრმალი + თავსა Q. აიფარა] + და BCEKLPRRT, იფარა FS. დაჰკრა] დაკრა ხმალი F, ჰკრა G, დაკრა OST, + ამირან Q. კმალი Q. აფარულსა] აფარებულსა BCEFGHMNRS, თავსა Q. ~ აფარულსა კმალსა L. გააქუეთინა E, გაკვეთა FGS, გაკუეთინა HKOT, გაჰკვეთა N, და იგი Q, გაჰკვეთნა R.

10. ხრმალი A] + და BCEKLOPRT, ხმალი FMS, კმალიცა Q. ჩაბალახი] + და FS, ჩაბალახიც გაკვეთა Q. ყიამდი BEP, ყიამდის CKLQR, ყიამდინ GN, ყიამდისი H, ყამადის O. ჩაკვეთა A, ჩაჰკვეთა BCEKLMNP, ჩააკვეთა R. და—BQ. ყიამდისინ... ფიცხლად] ყიას ესტუმრა და გულსა დაასვა და FS. ფიცხლად—KLQRT. მოკლა N] ჭ იგი O.

19. ამირანდარეჯანიანი

ამირან დარეჯანისძესა და თქუეს: „კურთხეულმცა არს ჭაბუკობა შენო, რომელ არა არს პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა ჭაბუკი შენებრი და არცა ვინ ყოფილ არსო!“ უძღუნეს ძღუენი დიადი, რომელ არა იყო რიცხუი მისი.

დავდეგით მას ღამესა მუნ. ჰკითხა აბრამ ქარავანთ უხუცეს-
მან ამირან დარეჯანისძესა: „ვითა შეენოდა ჭაბუკობასა შენსა, ეგრე შეჰკაზმე საქმე ჩუენიო. აწ მე ვიკითხავ შენსა საქმესა: სად წახუალ, ანუ რად იარები ამა უკაცურსა მინდორსა შინაო?“ გაიცინა ამირან დარეჯანისძემან და არქუა: „ძმაო აბრამ, შენ ვაჰრობისა რამე იურვე, მაგა საქმესა რად იურვი?“ მან მოაქსენა: 10

1. ამირან დარეჯანისძესა| ამირანს BE, დარეჯანისძესა FS, დარეჯანისძესა KL RT, ამირან დარეჯანისძესა M, — Q. თქვეს A| — BE, იტყოდნ G, მოახსენეს Q. კურთხეულმცა არს A, კურთხეულმცა G, კურთხეულმცა არის KRT, კურთხეულმცა არს M, კურთხეულმცა არს მარჯვენა შენი და OQ. შენო| შენი კურთხეულმცა არს, რომელმან დაგბადა, კურთხეულმცა არს მიწა იგი, შენ ნაყოფად გამოგიღო. კურთხეულმცა არს ძღუე იგი, რომელმან შენ აღგზარდა F, შენი LQ, შენი კურთხეულმცა არს, რომელმან დაგბადა, კურთხეულმცა არს მიწა იგი, შენ ნაყოფად გამოგიღო S.

2. რომე CG. პირსა + ზედა R. ქვეყანისასა A. ~ ჭაბუკი პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა C. შენებრიო LNOP, შენებრივი Q.

3. და — P. და არცა ვინ ყოფილ არსო — O. ვინ| — FGQS, რა ვინ L. ყოფილ არსო| ყოფილად G, ყოფილად N, არს და Q. უძღუნეს A, უზღუნეს BE, უძღუნე G. ძღუენი A, ზღუენი BEP| — L. დიდი BLR| — FQS, უსაზომო O. რომე G.

4. იყო| არს G. რიცხვი A. მისი| — FKLRT, მათ საჩუქართ Q.

5. დავდექით AGHMNRT, დავსდევით B. ღამეს F, ღამეს და O. მუნ| — F, და Q. კითხა FQS. აბრაამ C, აბრაამ S. ქარავანთა P| — FKLQRST. უხუცესმა AHMNO| — FKLQRST.

6. ამირან — FKLQRST. დარეჯანისძეს A, დარეჯანისძესა FM, დარეჯანისძეო G. შენოდა A. ჭაბუკობისა O.

7. ეგრეთ M. შეჰკაზმე AM, შეკაზმენ FS, შეკაზმე HN, შეკაზმე QRT. საქმენი S. ჩეენიო A, ჩეენიო FS, ჩეენი GQ| + და O. აწ EM. მე — FKLQRST. ვიკითხო G, ვიკითხავ NP| — L. ~ საქმესა შენსა BCE, საქმე შენი G. ~ შენსა (თქვენსა L) საქმესა ვიკითხამ (ვიკითხავ KLRST) FKLRT. საქმეს ABCEG.

7-8. შენსა საქმესა... რად იარები| რად იარები ანუ სად მიხვალ რა არის შენა საქმე Q.

8. სადა LMRT| თუცა სად O. წახვალ A. რად| სადა L. ამ F. უკაცურსა| უკაცურთა ადგილთა და L, უკაცურთა O. მინდორსა| ადგილსა G, ალაგსა Q. შინაო| შიგანო C, — GQ. გაიცინნა BCEKPT.

9. ამირან — O. დარეჯანისძემან FMS| — BEPQ. და არქვა ძმაო A| — F, ძმაო KLRST. არქუა| თქუა PQ. აბრაამ C, აბრაამ O. ვაჰრობის B| შენი სავაქრო Q.

10. რამე| ანბავი FS, საქმე H, — Q. მაგა| ჩემსა Q, მაგასა RT. იურვიო BCE, იურვიო FQS| + და O, იურვებ P, იურვებო Q. მან მოახსენა A| — Q.

„ნუთუ რა ვიცოდე მის გზისა საქმე და ამბავი, რომელსა გზასა აწ
 თქუენ* მიხუალთ“. გაეხარნეს ამირან დარეჯანისძესა და თქუა გულ-
 სა მისსა შინა: „ნუთუ რა იცოდესო“. მერჲე უბრძანა ყუელაი. აბ-
 რამ მოაქსენა: „მე კაცი მყავსო აგეთი, რომელმან იცის ეგე თქუე-
 5 ნი გზა“. მოიყუანა იგი კაცი აბრამ ქარავანთა უხუცესმან, და ჰკით-
 ხა ამირან: „იცი, ძმაო, მის გზისა საქმეო?“ მან კაცმან მოაქსე-
 ნა: „ცოტა ვიციო და, სადამდის ვიცი, გიახლებიო, და მერმე ნუ-
 ღარა დამპატიჟებთო“. მის კაცისა სიტყუასა ზედა შეგუექნა სიხა-
 რული დიდი.

10 ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! წავედით და იგი აბრ[v]ამის ყმა თა-

1. ნუთუ რა] ნუ თუ რამე O, ნუთუ Q. ვიცოდეო BEFST. მის — Q. საქმე და ამბავი — FKLQRST. და ანბავი A] — O. რომლასათვის Q. გზასა — FKLQRST. აწ BE] — FKLQRST.

2. თქვენ მიხვალთ A] დაგიმართებიაო O, დაგიმართებია Q. გაეხარნეს] უბრძანა Q. ამირანს BE] — FIKLRST. დარეჯანისძესა] — BEQ, დარეჯანისძესა FM. თქვა A.

2-3. და თქუა გულსა მისსა შინა — FIKLRST.

3. ~ შინა მისსა CMN, შინა თვისსა O. ნუთუ რა] ნუთუ FS. იცოდესო] იცოდეს რამეო FS, იცოდეს Q. მერმე] მაშინ BCE, — FIKLRST, ვეტყუო Q. ყველ FIKRST, ყოველი GQ] † და OP. აბრაამ ACM, აბარკმ F, აბრაამს IS, აბრა-
 კამ O.

4. მოახსენა A] — F, † აბრაამ I, და თქვა Q, † აბრაამ S. ~ მყავს კაცი Q. მყავს BCEFIKLMQRS. აგეთი რომელმან] მან F, ეგეთი რომელმან G, რომ მან I რომელმან KLRT, ესეთი რომე Q, რომე მან S. თქვენი A] — BCEFIKLOPRST.

4-5. იცის... გზა] ეგე გზა იცის Q.

5. გზაო BCE. მოიყვანეს Q. აბრაამ C, აბრაამ O] — FIKLRST. ქარავანთ N. ქარავანთა უხუცესმან და] — BCEFIKIRST, და LQ. და] — FM, † მერმე O, მერმე P. კითხა FIOQST, ჰკითხე R.

6. ამირან † დარეჯანისძესა R. იცოო BFIQS, იცოა CP. ძმაო მის] მისი გზაო ანუ FS, იგი გზაო ანუ I, ძმაო მისი N, — Q. გზის N] — Q. საქმეო] ამბავიო BE, საქმე FIRS, — Q. მან — FIKRST. კაცმან — FIKLRST. მოახსენა A.

7. ~ ვიცი ცოტა FIS, ცოტა ვიცი KORT, ცოტაი ვიცი M, ვიციო Q. სადამდიც AGHMN, სადამდისი E, სადამდისაც O, ანუ სადამდის Q. ვიციო Q. გიახლები BCEMO] მოგყვები FIKLRST, მოგყვებიო Q. და — KLRT. მერმე] მას უკან Q. ნულარ BCFLMNOQ, ნურღარა G.

8. დამპატრეებთო E, დამპატრეებთო G, დამპატრეებთო N] წამიყვანო O. მის კაცისა] მისსა FIKLRST, მის კაცისას O. მის კაცისა სიტყუასა ზედა A] დავეყვით მას ნებასა და Q. ზედან OP. შეგვექნა A, შეგვექნა GHN.

9. დიდი — FIKLRST.

10. ისმენდინ L, ისმენდით O. იგი — FIKLRST. აბრაამის I, აბრაამის M. ყმა] მონა O. თა A, თან BEFHILNOS.

10-1. ~ წავიყვანეთ იგი აბრაამის მონა და წავედით Q.

* I-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

გუარქუა: „აქა წინა არს კლდე დიდი და მას კლდესა შინა არს კაცი სპილენძისა ტილისმითა შექმნილი. ქუაბსა შიგან გზა გავალს ქუეშე, რომე მისგან კიდე სხუა გზა არა არისო. და რა კაცი მას ქუეშე გაუვლიდეს, დასტურად მოკუდებისო, რომელ მის სპილენძისა კაცისა მოკვლისა ღონე არა არსო და არცა მისისა ომისაო. ამას გარეთად წაღმართ კულა სხუანი ტალასმანი არიან. ამისგან კიდე მე სხუა აღარა ვიცი და, რაცაღა გზა ვიცოდი, მომიქსენებია“.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! წავედით და მას ადგილსა მივედით, სადა-იგი კლდე და ტილისმა იყო. ქუაბი იყო დიდი და მას ქუაბსა შინა იყო ტილისმა. კულა მოაქსენა მან კაცმან წინამძღუარმან, ვითა: „თუ ვამდეს, ესე ქმენით, რომელ, აქლემი მყავს, მიუღევ-

1. გვარქუა A, გვრქუა IKLT. აქა აწ L. წინა — Q. არს LMORT. კლდე BE. დიდ — R. მას — Q. კლდეს OJ — Q. შინა შიგან KLRT, — Q. არს GKL RTJ — Q.

2. ტალასმით KLMT, თალასმითა O, თალასმით QR. შექნილა ABCFEHKL MOPST, შექმნულა GQ, შექმნილად R. ქუაბსა A. შიგან E, შინა GHM. გავა L.

3. ქვეშე AJ — Q. რომელ BCEFKLOPRST. მისგან კიდე მას მეტი Q. სხუა AJ — Q. არ HLNOR. არსო BCEIKOPQST. და — BE. მას — IKLQRST.

4. ქვეშე A, ქვეშ BEFLQS. გუვლოდეს A, გაივლოდეს B, გავლოდეს CE, გაუვლოდეს FIQS. დასტურ FSJ — IQ. მოკვდებისო A, მოკვდებო FIKRST. რომე CLQ RT. მისი იმ L.

4-5. სპილენძის კაცს LR.

5. მოკვლას BEJ ომისა FIS, ომის KL, მოკვლისა P, — Q, ომი RT. ღონე ომი Q. არ LN. არსო FILMNRSTJ ვეებისო Q. არც O. ომისა O. ამის N.

5-6. და გრცა... გარეთად — FIKLQRST.

6. წაღმართ — QRT. ~ კულა წაღმართ BCE. კულა A. კვლავ GMJ — FIKLO RST, კიდე Q. სხუანი A. თალასმანი OQR, ტალასმნი P. მისგან C.

6-7. ამისგან კიდე... აღარა სხუა მე არა (არ S) IKLRST. ამისგან კიდე მე — F, ამისგან კიდე G, რომელმე Q.

7. სხუა AJ — OQ. ~ სხუა მე P. აღარა არ FO, არა Q. ვიყო OQ. რაღაც გზა A, არცაღა (რაცაღა KPR) გზა FIKLPRS, არცა ამას გარდა გზა Q. ვიყო FIQS. მაშასწინებია AGHMOPJ — FIQS, მისწავლებია KLRT.

8. ისმენდნა ALM, ისმენდო O. მას — Q. ადგილსა აღაგსა F, — Q.

9. კლდე + იყო L. კლდე და — Q. ტალასმა CIP, თალასმა R. იყო — L. ქუაბი, A. ქუაბი იყო... და მას — B. ღად — Q. მას ქუაბსა AJ მუნ KLRT, მას Q.

10. შინა შიგან Q. იყო — N. ტალასმა CP, თალასმი და O, თალასმა QR. კულა A, კვლავ GOQJ — KLRT. მოახსენა A. მან კაცმან — Q. წინამძღუარმან AJ წინამძღომელმან G, — KLRT.

11. ვითა — KLRT. კამს KRT, ჰვამს L, ჰვამდეს O. ~ ქმენით (ჰქმენით L) ესე KLRT. ქმენით C, ჰქმენით G. ვითა თუ... ქმენით რომელ — Q. რომე CFGIS. აქლემნი C. მიუღვენეთ + და BE, წინა მიიძღვენეთ O, და იგი მიღვენეთ და Q.

ნეთ, გამოსცადეთ და, რაცა მას აქლ[ნ]ემსა უყოს, ისი თქუენცა ნახოთ“. უსმინეთ მას კაცსა და აქლემი მიუდევნეთ. გამოვიდა კაცი იგი სპილენძისა, ჭელთა ჳრმალი ჰქონდა. ჰყრა მას აქლემსა ზურგსა და წმიდად გაკუეუა. შეიქცა და შევიდა მასვე ქუაბსა შინა. გაგუიკუირდა ჩუენ და შე-ცა-გუეშინა.

5

გუიბრძანა ამირან-დარეჯანისძემან: „თუ უნდა, შეეებენით ამას კაცსა სპილენძისასა და, თუ უნდა, თქუით, თუ შენებრნი არა ვართო“; ქაოზ ჰოსისძემან ეგრე თქუა: „თუ დლით ათი ათასსამცა კაცსა მოვკლევდე, მაგას, ღმეროო, არცა მაშინ ვიტყუი ეგრე. აწ გა-უშუი ეგე, შენდა მოვარდნილ არს ომი და, რა უნდა, ქმენო“. გაი- 10

1. ~ და გამოსცადეთ CI, ~ და გამოსცადეთ FS. გამოცადეთ P. და| თუ BE, — Q. რაც NO. მას — KLRT. აქლემს GP| — KLRT. ისი იგი G, — KLRT. თქვენსაცა A| თუთ KLRT, — Q.

2. ნახეთო FS, ნახეთ OPQ. უესმინეთ Q. მას კაცსა — KLQRT. აქლემი — Q. მიუდევნეთ A, მიუდევნეთ G, მიუდევნეთ M, მიუდევნეთ N, მიუდევნეთ O, მიუდევნეთ აქლემი და Q.

2-3. ~ იგი კაცი KLRT.

3. სპილენძის B. ჰონდა FHIQS. კრა FIST, და კრა Q. აქლემსა| + ზედან O, + ზედა P. ზურგსა| + ზედა BCEFS, — Q.

4. და — O. წმინდად BCGHKMQT, წმინდათ FIOS. გაკუეთა A, გაკუეთა LN| + და OQ, განკუეთა R. შუიქა და + მუენე BCEFIS. და შუიდა მასვე — Q. მას-ვე| — BCEFIS, მას N. ქუაბსა A. შინა| — G, შიგან L.

5. გაგუიკუირდა A| — Q. ჩუენ A, ჩუენა G| — Q. შე-ცა-გუეშინა A, შეცაგუე-შინდა FGHQ, შეგუეშინა R.

6. გვიბძანა A. ამირან — KLRT. დარეჯანისძემან FMS| — BEQ. თუ უნდა| თუნდა BCEFGHIKMNOPQS. შეებით G, შეებენით KOQT. ამასა AGN, იმას BEIOP, იმა CFKLST, მას Q, ამა R.

7. სპილენძისასა — KLQRT. და — Q. თუ უნდა| თუნდა BCEFGHIKLMNOPQ RST. თქუთ A. თუ| — KMQRT, რომ L, რომე O. შენებრა (+ქაბუენი F) BFM OQS, შენებრიენი RT.

8. ვარო O| ვარ თქო KLRT, + და მე შეეებმი M. აქოზ G, ჰოს IQS, ჰოს NO. ჰოსისძემან ABEFHIKLMOPQS, ჰოიძემან G, ჰოსოიძემან N, ჰოსიძემ RT. აგრე O| — Q. თქუა A| არქუა FS, მოახსენა M. თუ დლოთ| დლოთ თუნდა Q. დლოთ B, დლოთ დლე O. ათასსაცა BCEFIKLOS, ათასმცა G, ათასამცა HM, ათას-მცა N, ათასაცა P, ათას Q, ათასსა RT.

9. კაცს GN, კაცსაც Q. მოკლავ BFS, მოვკლავ C, მოკლავ EIP, მოკლავილ KL, მოკლავდე N, მოვკლავდე O, შეეებმი Q, მოვკლავდე RT. მაგასა RT. ღმეროო — OR. არცა| არა B, არც EO. მაშინ — KLR, ეგრე T. ვიტყუო A, ვიტყუო IT, ვიტყუით თუ შენებრი ვარო O. ~ ეგრე ვიტყუო KLR. ეგრე| — BCEFI QST, + და O. აწე M. გაუშუი A.

10. ეგე + და KLRT. მოვარდნილ არ A, მოვარდნილა HMQ, მოვარდ მო-ვარდნილა N, მოვარდნილ არს მაგისი O. რაც MO| + ეგრე N. უნდა| გინდა იგი O. ჰერო FKLORT, ქმენ Q. გაიციენა BCEFIKLPRST.

ცინა ამირან და ეგრე თქუა: „ოჯერსა რაცა მიგჭირდეს, რასა ხოლე მაგასა იტყუიო?! მაგრა აწ მითხარით, თუ ვითა ექნათო“. ქაოზ ქოსისძემან მოაჯსენა: „თუ მე მომისმენ, გარე შევიტყევიო“. მაგრა იგიცა ლალობდა. მე მოვაჯსენე: „რადგან ომი შენი არის, რა უნდა, ქმენო“.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! ცხენსა შეჯდა და ჯრმალი არა აიღო, კობალი აიღო ერთი, კულა სხუა აქლები წინა წარიქცია და, ვითა მივიდა მასვე ადგილსა, აქლები ახლოს მიუღვენა. გამოვიდა იგივე კაცი სპილენძისა, ჰკრა ჯრმალი, გაკუეთა აქლები იგი მეორეცა და 10 შინათ კერძო წავიდა. მერმე შეუტევა ამირან დარეჯანისძემან,

1. ამირან] + დარეჯანისძემან CLOP, + დარეჯანიძემან FS, დარეჯანისძემან KLRT. ეგრე — KLRT. თქვა A. რაც GH] + ხოლე LT, რა N, როცა Q, + ოხერსა R. მიგვჭირდეს BCEILPST, მიგჭირდა N, მიგუჭურიდეს R. მიგჭირდეს რასა ხოლე] ხოლე მიგჭირდეს რასა ხოლე K, ყოლე მიგვჭირდესთ მაშინ რას O. რას GH] მაგას M, — Q. ხოლო FS] — Q.

2. მაგას BCEFIKLNOS] — M. იტყუიო A] იტყოდო M, იტყუილო O, იტყუითო Q. მაგრამ IO] — Q. თუ — KLQRT. მაგრა... ექნათო — FS. ვით BE] რა G. ექნათო BCE, ექმნეთო G, ექნაო M. ქაოს BFIQ, ქოს NO. ქოსიძემან ABEF HIKLMOPQRST, ქოსიძემ G, ქოსიძემან N.

3. მოახსენა A. ~ მე თუ G. მე — KLRT. მაშისმენ AGMNOPS, მომისმენთ C, მასმინე H, მომისმენო Q. გარე] ეგრე BE. შევიტყევიო GIKLQRT. მაგრამ FIOQS.

4. იგიცა — KLRT. ლალობდა + და O. მოვახსენე A. შენი არის] შენია KLOP RT, შენიაო Q. რა] რაც MQ. უნდა] გინდა G, გინდეს Q.

5. ქენო GL, ქმნეო K, ქმენ O, იგი ქენითო Q.

6. ისმენდინ A, ისმენდით O. შეჯდა] ჯდა A. და ჯრმალი] ხმალი FIRS. არ CFGILS.

6-8. ჯრმალი არა აიღო... მასვე ადგილსა] კობალი ხელთა დაიჭირა და ხმალი არა აიღო და ერთი აქლები მუნ წაიყვანა და რა მას ადგილსა მივიდა Q.

7. კულა სხვა A] — BCEFIKLRT, და სხვა O. აქლები A. წინ BEFLRT] — O. წაიქცია BE, წაიქცია CKLPT] წაიგდო FIS, წარიქცია MN, წაქცია R. და — BE.

8. მასვე ადგილსა აქლები — KLRT. აქლები — BCEFIOPS. ახლოს] მუნ Q, ახლოსა R. მიუღვენა] მიუღვენა აქლებსა BCEFS, მიიღვენა აქლები I, + აქლები KPRT, მიიუღვენა N, მისდივა აქლებსა O, მიყვანა და Q. იგი Q.

9. ~ სპილენძისა კაცი Q. კრა FIQRST. ჯრმალი + და BCEFIKLOPRST. გაჰკვეთა AHLN, გაუკუეთა C, განკვეთა O] — Q. ~ იგი აქლები O] — Q. იგი — KLNRT. მეორეცა — KLQRT. და — N.

10. შინა კერძო AFHMN, შინა კერძოვე G, შინათ KL, შინა R, შინათ T. წავიდა] მიბრუნდა O, შევიდა R. [მერმე] მაშინ BCEFIOQS, — KLRT. შეუტევა ABCEHLMNOP, შეუტეა FI. დარეჯანისძემა A] — BEKLRT, დარეჯანიძემან და F, დარეჯანისძემან და IS, დარეჯანიძემან M, და Q.

ჰკრა კობალი და ფიცხლავ დაღეწა ესე, რომელ ვითა ჯრილი ეგეთი შეიქნა. მოღგეს იგი მეზუჟე-მედაბდაბენი, შეასხეს ქება და წავიდეს.

შევედით მას ქუაბსა შინა. ოდეს შევხედენით, ეწერა კედელსა ზედა კაცი შუენიერი, ჰაბუკი ვინმე. და ზედან ეგრე ეწერა, 5 ვითა: „მე, ბაქჯარ ქველმან, ოდეს ომითა როდენ ქალი გამოვიყუანე, მაშინ მუნაჯიბმან ჩემმან ჯამასარ აქა შექმნა ტ[*v*]ილისმანი, ამისთჳის რომელ სხუამან კაცმან გარეგანმან აქათ ქალი ვერავინ გამოიყუანოს“. ოდეს გარე მოვიხედენით, სხუა დაწერილი ვპოვეთ ბერი კაცი, და ეწერა მას კაცსა ზედა: „მე ვარ მუნაჯიბი ჯამასარ 10 და მე შემიქმნიან ტილისმანი ესე. აწ, ვინ იყოს ჰაბუკი კარგი,

1. კრა AFSJ — RT. და — RT. ფცხლად BEFS, ფცხლა CPJ — KLRT, წამსავე O, სრულად Q. ესრე BCEKLP, ესრეთ FMSJ — Q. რომე CFISJ — Q. ეგეთი — KLOQRT.

2. შეიქნა + და KLRT, შეიქმნა N, — OQ. მოღგეს მოვიდენ F, მოვიდა IS, მოვიდეს Q. იგი — Q. —მედაბდაბენი მედაბდაბე დაუკრეს (+ და F) FS, + ჰკრეს ბუკსა O, და მედაბდაბენი დჳ Q. ქება + ამირანს Q. წავიდეს + ქუაბსა შინა L, წარვიდეს M, — N, წავიდნეს O, წავიდნენ Q.

4. შევედით მხედით O. მას — KLRT. შევხედენით + ენახეთ Q. კედელსა კლდესა NOP.

4-5. ~ კედელსა ზედა ეწერა Q.

5. კაცი + ვინმე Q. შუენიერი A, მშუენიერი Q. ჰაბუკი ვინმე — Q. ზედა BCE FGHKLPQRST. ეგრე — G. ეწერნეს G.

6. ვითა — KLRT. ბაქჯარ BCEFIKLOPQRST. ქველმა AHN, მქუელმან P. ოდეს + დიდს O, — Q. ომით RT. რაოდენი ABDEO, რაოდენ CFGHIKLMNP QRST.

7. მაშინ + აქ BE, + აქა CFIOPS, აქა KLT, — R. მუნეჯიბმან BCEGLP, მუნაჯიბთა QJ — R. ჩემან BP, ჩემთა Q. ჯამასარ — BCEFIKLOPQRST. აქა — BCEFIKLOPQRST. შექნა BEO, შექმნა F, შექმნეს Q. ტილისმნი CEKP, თილისმი ესე O, თილისმი Q.

8. ამისთჳის A. რომე CQ, რომ G. სხუამან A. კაცმან გარეგანმან გარეგანმან მეგრძოლმან O. აქათ — Q. ველარავინ FS, ვერვინ G.

8-9. ~ არავინ გამოიყუანოს ქალი-გარეგანმან Q.

9. გამოიყუანოს A, გაიყუანოს BCEIOP, გამოიყუანოს KL. გარე — Q. მივხედენით FS, მოვხედენით IO, მივიხედეთ Q. სხუა AJ სახე F, + ვინმე Q. დაწერილი და წერილი N, დაღეწილი P, ეწერა Q. ვპოვეთ BC, ვპოეთ E, ვპოეთ IKN] — Q.

10. ბერი ბევრი P. ~ კაცი ბერი Q. კაცი — KLRT. და + ესრედ Q. მას — Q. კაცსა — OQ. ზედან OPJ — Q. ვარო BEP. ~ ჯამასარ მუნაჯიბი Q. მუნეჯიბი BCEGNP. ჯამსარ RT.

11. და — KLRT. შემიქნიან BEP, შვიქნია CO, შევქმენ G, შემიქნიან LS, შემიქნია Q. ტილისმნი CP, ტილასმანი I, თილისმა O, თილისმი Q. ესე + და O, და Q. აწე M] თუ Q. ვინ — Q. იყოს + ვინმე Q. კარგი + და KLRT, — Q.

მოვიდეს აქა. თუ დიდად ლომი არა იყოს, აქაცა ვერა მოვიდეს, მით რომე მინდორი ძნელი არს. და თუ აქა მოვიდეს და ამა ტილისმას აჯობოს, აქათგან წაღმართ ნულარა ეცდების, თუარა მოიკლავს თავსა და შე-ვერა-ვალს“.

- 5   დავყავით იგი ღამე მუნ, და იგი წინამძღუარი ჩუენი შეგუეჟ-
ცა და წავიდა. რა გათენდა, დილასა წავედით ჩუენცა. ვლეთ იგი
დღე. მეორესა დღესა ლომისა ყუირილი შემოგუესმა და თუალითა
ვერა ვნახეთ. და რა მივეახლენით, იყო ლომი სპილენძისა და ყუირო-
და. რა ჩუენ დაგუინახა, უფრო დაიწყო ყუირილი და ჩუენ კერძ მო-
10 სვლა მანცა და ბევრმან სხუამანცა, რომელ არა იყო რიცხუი მათი.

1. აქა + და BCEFIOS. ~ აქა მოვდეს და Q. მოვდეს + მით რომე R. დი-
დალ და KLQRT, დაღათ O. ლოჲ + კაბუჲ FIQS, ლოგუჲ O. არ CFGH
IKLNOS] — Q. იყო] + კაბუჲ კარგი მოვდეს B, — Q. აქაც FN] აქათგან O. ვერ
CEFIPQS. ვერა მოვდეს] ვერ დად ამოვდეს B, ვერ მოვდეს O. ამით G] მართ N,
ამისთვის Q, — R.

2. რომელ FIMOPS. ძნელა] + და საჭირო BCEQ, ძნელა და საჭირო FS, +
საჭირო I. არას BEGKLMT. და — N. თუ] თუცა O. აქ AFHLN] იქ BE.
მოვიდეს და] — O, მოვა და Q. ამას KR, იმა F, ამ L, ამასა T. ტილისმას BEL,
ტილისმათა G, თილისმასა OQ.

3. წაღმართ — IO. ნულარ FIKOPQS, ნულარას N. თვარა A, თვარე O, თვა-
რემ Q. მოიკლავს თავსა] მოაკლას BEFKOPQS, მოაკლეს CILR, მოაკლვის T.

4. შევერავალსო O.

5. დავყავით BCEL. იგი — Q. ღამე] დღე O. მუნით O. ~ მუნ ღამე Q. იგი
ისი O. წინამძღვარი A. ჩუენი — Q. შეგვეჟცა A, შეიჟცა FQ.

6. წავიდა რა + დღა G. რა გათენდა — KLRT. დაღას CFIPS, დაღა O] —
Q. ჩვენცა A] და KLQT, + და O. ჩუენცა ვლეთ დავყავით R. იგი — Q.

7. დღე + და O, — Q. ლოჲს GHLMN. ~ შემოგვესმა ლომის ყვარალ O.
ყვარალ A. შემოგვესმა A] გვესმა Q. და — KLRT. თვალთა A, თვალთ GN]
— KLRT.

8. ვერ P. ვნახეთ და რა] მივეახლენით G, ვნახეთ რა M. და — O. რა] არ L.
მივეახლენით ABCEHMNOSP, მივეახლენით K. იყო] ვნახეთ Q. ყვარალა A] +
და P. ~ ყვიროდა და O.

9. ჩვენ A] — KLRT. დაგვანახა A, დაგვანახა FIPS, გვანახა KORT, გვანახა
L. უფრო] ჩვენ კერძ Q. უფრო დაიწყო ყვარალ და] უფროსნი (უფროსი L)
დაიყვარნა (+ და KLT) დაიწყო KLRT. ყვარალ A] ჳმიანობა O, სვლა Q. ჩვენ
კერძ A, ჩვენ კერძო GR. მოსვლა] + ლომმან KL, მოსვლა R. ~ მოსვლა ჩვენკერძ
BCES, ~ მოსვლა ჩვენ კერძო (კერძ I) FI.

9-10. ჩუენ კერძ... სხუამანცა] სხვანიც ბევრნი ლომნი წამოვიდნენ Q.

10. მანცა... სხუამანცა] — KL, ლომმან RT. ბევრმან] + ლომმან BCEFIS,
ბევრმათ G, ბევრმა P. სხვამაცა AQ, სხვამანც N, სხვამან O. რომე CN, რომე
მელი S. რიცხუი A: მათი] — KLRT, და Q.

ვტოცდით და არა მოვდა ლევა. მერმე ქაოზ ქოსისძემან შეუტევა მას ლომსა სპილენძისასა და დალეწა. რა იგი დალეწა, გარდაწყდა მოსვლა ლომისა. მას ომსა შიგან მოსრულ იყვნეს იგინივე მებუკე-მედაბდაბენი. უცემდეს ბუკსა და დაბდაბსა. რა იგი ლომი სპილენძისა დალეწა ქაოზ ქოსისძემან, წავიდეს იგინიცა. ბრძანა ამირან დარე- - 5
ჯანისძემან: „ყოველთა გუჯობდა ქაოზ ქოსისძეო“.

დავყავით იგი ღამე მუნ, დილასა წავედით. და კლდენი იყვნეს იმიერ და ამიერ, რომე თუალნი არ შესწუდებოდეს, მუნ გზა წავიდოდა. მას გზასა ზედა კულა შექმნილა ტილისმა იყო. წავედით და

1. ვტოცდით CE, ვტოცდა N. არ P. მოკდა AKLMP იყო BCEFIQS. არს O. ლევნა KLRT] + მათი O, + მათ ლომთა Q. მერე GN. ქოსს BHIQ, ქოს NO. ქოსიძემან ABEFHMOPQS, ქოსიძემ GI] + ცხენი KL, ქოსიძემან N, + ცხენითა R, ქოსიძემან ცხენი T. შეუტევა ABCEHLMNP, შეუტეა FI. მას — KLRT.

2. დალეწა] + და KLRT, დალეწა და O. იგი დალეწა] იგი მოკლა BCEFIS, იგი დაილეწა KLT, იგი განაქარა O. გარდასწყდა ABCEFGHIKLMNOPRST] მოსწყდა Q. მოსვლა] მოდენა Q, მოსვლა R.

3. ლომთა, BCEFIQS, ლომებისა P. მას ომსა] მოასხაში N. მას ომსა შიგან] მაშინ Q. შიგან] შინა GLO. მოსრულაყვნეს] მოვინდენ Q. იყუნეს A. იგინე A, იგივე GQ, იგი KLORT. მებუკე + და NQ. მედაბდაბენი + და KLRT.

4. სცემდეს Q. ბუკსა] და დაბდაბსა] — KLRT, + და CFIMQS. სპილენძისა — KLRT.

4-5. რა იგი ლომი... წავიდეს იგინიცა] მის ლომისა დალეწისათვის კერეს და გაუჩინარდეს O. იგი ლომი... ქოსისძემან] ომი გარდასწყდეს B, ომი გარდასწყდა CEFIS, ომი გაიყარა Q.

5. ქოს N. ქოსიძემა AMP, ქოსიძემან GHKLRT, ქოსიძემან N. წავიდნენ Q. იგინიცა] ისინიცა G, — KLQRT. ბრძანა ამირან დარეჯანისძემან] ამირან დარეჯანისძემან თქვა KLRT. დარეჯანიძემან FMS] — BEQ.

6. გვჯობდა A. ქოსს BIQ, ქოს NO. ქოსიძეო ABCEFGHKMOPQRST, ქოსიძე L, ქოსიძე N.

7. დავყავით BCE] და ვყავით T. ღამე] დღე BCEFIQS, დღე და O. მუნ] + და KL, და Q. დილას M. და] — KLRT, დაგვხდა Q. კლდენი] ვლუთ B, კლდე Q. იყუნეს A] — Q.

8. ~ ამიერ და იმიერ R. რომელ EFHIMPQS] — B. თუალნი A, თუალი G, თუალით Q. არა HM. არ შესწუდებოდეს A] არსად (არსით OPS) სწუდებოდეს (სწუთებოდეს P) BEIOPS, არსათ სწუდებოდეს (სწუდებოდა F) CF, არა სწუდებოდეს KLT, + ოდეს N, არა ინახებოდა Q, ვერა ჰსწუდებოდეს R. მუნ გზა წავიდოდა] რა გავიარეთ, ვნახეთ თაღისმა Q. წავიდოდა] + და CEFPS, წავიდოდეს და I, წავიდა მას შიგან და O, წავიდოდით R.

9. მას — Q. ზედან LOT. კელა A, კელავ M] — BCEFGIKLORST. შექნილი A, შექმნილნი FH, მუნ შექმნილნი G. ტილისმი ACKMP, ტილისმანი FGIS. იყვნეს G. ~ იყო თილისმა შექნილი O.

9-1. წავედით და... ტილისმათა კიდე — BCEFIS.

9-2. კულა შექმნილი... თუ სადა ვართო — Q.

სხუა არა ვნახეთ რა მას გზასა ზედან მათ ტილისმათა კიდე. მივი-
დოდით და [56] არა ვიცოდით, თუ სადა ვართო. ოდეს ვნახეთ, იყო
სპილენძისა შექმნილი მართ ვითა კალო, ვითა ხარისხი კიბედ და
კიბედ. მას გზასა ზედა დგა კაცი სპილენძისა დიდი, რომელ არა-
5 მინახავს სხუა კაცი ეგზომ დიდი, და მას სხუავე კაცი უდგა გუე-
რდსა სპილენძისავე და ბუკი ჰქონდა ქელთა. და რა ჩუენ დაგუინა-
ხა, დაუწყო მას ბუკსა ცემა, და დაიწყო ლაშქარმან მოდენა, რომ-
ლისა არა იყო რიცხუი.

შევიბენით და იყო დიდი ომი, რომელ არავის უნახავს ეგეთი ფი-
10 ცხელი ომი. მოვიდოდა ლაშქარი და გუებრძოდა. უცემდა ბუკსა იგი
კაცი მებუქე და იგი დიდი კაცი ჯმა-მალლად ყიოდა ჯმითა რათამე

1. სხუა A. არა] ვერა O. რა მას გზასა ზედან — KLRT. გზასა ზედან] გზაზე-
და G, ადგრსა O, გზასა ზედა P. მას ABCDEFGHIQS, მის CP. ტილისმათაგან
KLRT, თილისმისაგან O, ტილისმისაგან P. მოვიდოდით KLR, მივიდოდით MO.

1-2. მივიდოდით და არა... სადა ვართო — BCEFIS.

2. არ GN. თუცა O. სად P. ვართო] წავიდით O. იყო] — O, მართლ ვითა Q.

3. შექნილი AHKMOPRT] — BE, შექმნილი G, შექნილი I, შექმნილი სპი-
ლენძისა L. მართ — KLQRT. კალო ვითა] კალო Q. კალო + და O. კიბედ და] კი-
ბე F, კიბედ BCEIKLQPRST.

4. კიბედ] კბედ O, კიბე Q. მას — O. ~ გზასა მას L. ზედან NO. დგას AGH,
MNO. დიდი — N. რომე CIS, რომელი R. არ GL.

4-5. დიდი რომელ... გუერდსა სპილენძისავე — B.

5. მინახავს F. სხუა A] — EQ. კაცი — Q. ეზომ CKLMST, ეგზომი EOQ, ეს-
ზომ R. დიდი და] — E, დიდი N. და მას — KLRT. სხუავე A] ზედა Q. უდგას O,
იღგა Q. გვერდსა A, გუერცა CEP, გვერდით H, გვერდისა M, გვერდისა O] — Q.

6. სპილენძისა CEILS, სპილენძისასა F] — Q. და — KLORT. ~ ჰქონდა ქელთა
ბუკი L. ჰონდა FIST] ეპყრა Q. ქელთა — IQ. და — KLRT. რა] არა F. ჩვენ A]
— KLRT. დაგუინახა] გუნახა KLRT.

7. მას] მან I, — KLQRT. ბუკთა Q] — KLRT. და — BEQ. დაიწყო] იწყო
G. ლაშქარმა AHN. ~ ლაშქარმან დაიწყო KLRT. მოდენა] დენა R. რომლასა]
რომელ L, რომე Q.

8. არ OP. იყო] შეიგებოდა Q. რიცხვი A. ~ რიცხვი არ (არა RT) იყო KRT.
რიცხუი + და შეგება B.

9. შევიბენით FIKOQS. და — BCEFIKLPRST. ~ ომი დიდი KLRT. რომე
C, რომელსა N. და იყო დიდი... უნახავს] თავმან თქვენმან Q. არვის KN. უნახავს +
ეგოდენი KLRT. ეგეთი] ეგრე G, ეზომ M, ეზდენი O. ფიცხელი — IKLRT.

10. ომი] — KLRT, ბრძოლა O, + არა ნახულა Q. მოვიდოდეს იგი Q. ლაშქა-
რი] ლაშქარნი საშინელნი O. გვებრძოდა A, გვებრძოდეს BCEFIKLQPRST, გვებ-
მოდა G, ვიბრძოდით და Q. უცემდეს AFGHINOPS. იგივე O.

10-11. ბუკსა იგი კაცი მებუქე] იგი კაცი ბუკსა BCEFIQS, იგი (იგი L) კაცი
KL, იგი RT.

11. მებუქე — O. იგი] ისი O. ჯამალა BFMOS] — KLRT. ყიოდა] ყვიროდა
FS, იყო და R. ყიოდა ჯმითა რათამე] ყვიროდა ჯმითა დიდითა Q. ჯმითა + ჯმითა
L. რათამე] რითიმე B, რათამე CFKPRS, რითიმე EIL, ოდენ O, — Q.

და ქება შეასხეს ამირან დარეჯანისძესა და მოაქსენეს, ვითა:
„გუესმ ოლა ქება ჭაბუკობისა შენისა, განა, ვითარი გნახეთ, ეგეთი
არავისგან გუასმია. კურთხეულმცა არს ღმერთი, რომელ გნახეთ! აქ-
აოგან წაღმართ გზა საჭირო აღარა არს“.

5 დავეყავით იგი ღლე მუნ. გუიბრძანა ამირან დარეჯანისძემან:
„მე არაოდეს არა მინახავს ეგზომი დიდი ომი და ფიცხელი და არც
ოდეს მომხდომიაო“.

წავედით მეორესა ღლესა. ვითა გათენდა, მოვიდა ურიცხუნი სი-
მრავლე ლაშქართა, მწუანოსანი და წითლოსანი. [57] თაყუანი-სცეს
10 და შეასხეს ქება ამირან დარეჯანისძესა და არქუეს: „ცხოვნი,
მეფეო, უკუნისამდე, რომელ ჭაბუკობითა წაგიღია ქუეყანა ესე! და

1. ~ შეასხეს ქება KLRT. შიასხეს B. ამირან დარეჯანისძესა] ამირანს BE, ამი-
რან დარეჯანისძესა MST. მოახსენეს A, მოახსენა E. ვითა — KLORT.

2. გვესმოდა A. ჭაბუკობისა — BE. ~ ჭაბუკობისა შენისა ქება განა L. შენი-
სა განა] შენისაგან AHMNO, შენი განა BE, შენისა GQ. ვითარი] ეგრეთა Q. გნა-
ხეთო G, გნახეთი M. ეგეთი] ეგეითარი L, ეგე O.

3. არავის რა BE, არვისგან GKOP, არავისგანა T. გესმია ANORT, გვესმიაო
H. კურთხეულმცა არს B, კურთხეულ არს KL, კურთხეულმც არს M] + მარჯვენა
შენი და კურთხეულმცა არს Q. კურთხეულმცა (კურთხეულმც T) არის RT. ღმერ-
თი] ქილვა R. რომე CKLT] შენი R. გნახეთ] † და O, — R. აქოთგან G, აქედგან
HN, აქადგან R.

4. წაღმარ Q. გზა — KLPRT. ~ საჭირო გზა O. აღარ BFHLNRT, აღარა
G. არის CHIKMQRT, არის რა L, არისო იგინი გაუჩინარდნ და ჩვენ O.

5. დავეყავით CELO] და ვიყავით T. ~ ღლე იგი O. ღლე] ღამე K. მუნ] და
O, — Q. გვიბრძანა A. დარეჯანისძემან FMS, დარეჯანისძეა T] — BEQ.

6. მე — KLRT. აროდეს OT] — Q. არ N] — BCEFIKLORST. მინახეთ O
ეგზომ CFPS, ეზომ KL, ეზომი MT, ეს ზომი R. დიდი † და საჭირო L. ~ ომ
დიდი Q. ომიო L. ფიცხელი და] — CQ, ფიცხელი ბრძოლანი და O.

6-7. არც ოდეს] არცა BCEFIQS, აროდესც G, არცა ოდეს KLMOPRT, ოდეს N.

7. მამხდომიაო ABCEHMOP, მამხდომია FIKS, მომხდომიაო G, მიმხდომა L,
მამხდარაო N, მომხდომია Q, მხდომია R, მმხდომია T.

8. ღლეს O] + და G. განთენდა G. ურიცხვი A] — H.

9. ლაშქრისა BCEIKLOPT, ლაშქრის R] + და A. მწუანოსანი A, მწუანოსნი-
სა K, მწუანოვანისა L, მწუანოსანნი Q, მწუანოსანისა RT. წითლოსანი] + მუნ G,
წითლოსანისა RT. თაყვანის სცეს OS, თაყუანის ჰსცეს R.

10. და შეასხეს — BE. ~ ქება შეასხეს IQ. ქება — BE. ამირანს BEQ] —
KLRT. დარეჯანისძესა FM] — BEKLQRT. არქვეს A, პრქვეს GKLR, რქვეს T.
ცხოვნი (+ მეფეთ O) GHIKLMNOQR.

11. მეფე G] + ყოვლისა ქვეყანისაო O. უკუნისამდე] + პატრონო (მეფეო P)
ყოვლისა ქვეყანისაო (ქუეყნისაო CP) BCEFIPQS, + ყოვლისა ქვეყანისაო KLRT.
რომე C, რომელი O. ჭაბუკობითა] + შენითა BCEFKLQRST, ჭაბუკობითაო N.
წაგიღია] შენითა I, + ყოველი OP. ქვეყანა A] ყოველი სამეფო BCEFIQS. ეს R.
და — BCEFIKLMQRST.

არავის ჰქონებია გარნა ამის შემამულეთაგან კიდე, და არცა ვის დაუტყებნია გარეგანსა კაცსა ქუეყანა ესე ერთისა ბაქჯარ ქველისაგან კიდე. და განა არცა მას უქმნია ეზდენი დიდი ნაქმარიო“. უძღუნეს დიადი ძღუენი.

წავედით მუნიო, და დაიწყო წინა მოგებებად ერმან, ცალკერძ 5 წითლოსანმან და ცალკერძ მწუანოსანმან. მწუანოსანი ყუელა დედოფლისა იყო და წითლოსანი მის ხუარაშან ქალისა. შეასხიან ქება და მოართუიან ძღუენი ამირან დარეჯანისძესა. მოვიდიან მებუჟე-მედაბდაბენი და მგოსანნი, იყო სახიობა.

გჰკითხეთ მუნ კაცსა ვისმე: „რა არს ისი, რომე ნახევარი 10

1. არვის KM. ჰონებია FGHIKLT, ჰგონებია OP, ჰონია Q. გარნა] სხვასა BCEFIQS, განა KMOPRT, — L. ამის — KLRT. შემამულსაგან FIQ, შემამულესაგან S. არცა ვის] არც არავის Q.

2. დაუტყებნია] დაუტყებნია B, დაუტყებნიან CI, დაუტყებნია EKP. ქუეყანა A. ერთისა — Q. ბაქჯარ BCJEFHIO PQS] ჯაბარ KRT, აბჯარ L. ქველს M.

3. კიდეგან KRT] მეტსა M. და — KLRT. გარნა G] — KLQRT. არცა მას] არც არავის Q. უქნია BEKLOPQRT, უქმნიან CS, უქნიან I. ესდენ CFIPQS, ეზდენ G, ესდენი KLMO, ესოდენი RT. დიდნი O] — Q. ნაქმარიო I, ნაქმარიო Q.

4. უძღუნეს A, უძღვნა BE. დიდი ძღუენი AFINS] ზღუენი BE, ურბუხე ძღუენი KLRT.

4-5. უძღუნეს დიადი... ცალკერძ წითლოსანმან] წავედით წინა და უძღუნეს ძღუენი და მოგებობიან ყოველნი ერნი ცალკერძ წითლოსანი Q.

5. და — KLMNRT. დაიწყო] იწყო G, + ერმან O. წინ AGHN] — KL, ერმან RT. მოგებებად BCE, მოგებებად F, მოდენად KLRT, მოგება O, მოგებად PS. ერმან] ერთმან ABCGHI MN, — ORT. ~ ერმან მოდენად L. ცალკერძო R.

6. წითლოსანმა O. ცალკერძო R. მწუანოსანმან A, მწუანოსანმა MO, მწუანოსანი Q] + და I. მწუანოსანი A] — KLRT. ყოველი FOS, ყველა GHMN] — Q.

7. და — KLRT. წითლოსანისა N. მის] — KLRT, მუნ O. ხუარაშან A, ხორაშან B, ხორაშან F, ხორეშან IPQS, ქვირაშან L. შიასხეს B, შეასხეს KLMRT, შეასხეს N, შეასხემდიან O. ქებასა OP.

7-8. ~ მოართუიან ძღუენი შეასხიან ქება Q.

8. და — KLQRT. მოართუეს B, მოართმევდიან O. ძღუენი A, ზღუენი BE] ძღუენსა პატრონსა ჩვენსა O, ზღუენსა P. ამირან დარეჯანისძესა] ამირანს BE, ამირან დარეჯანისძესა FM, — KLRT. მოვიდიან — B. მოვიდიან მებუჟე-მედაბდაბენი] + (მებუჟე K) მებუჟე მედაბდაბენი მოვიდიან KLPQRT. მებუჟე + და N. ~ მებუჟე-მედაბდაბენი მოვიდიან CEIS, ~ მებუჟე და მედაბდაბენი მოვიდიან F.

9. და] მოვიდა B, — CKLRT. მგოსანი A] მგოსანნიცა და BCEFI QS, მგოსანნიცა KLPRT. იყო + მუნ Q. იყო სახიობა] ზმა იყო ზმირად RT. სახიობა] საზიობა K, სახეობა P.

9-10. იყო სახიობა... კაცსა ვისმე] სატრჯუალონი და ჳმითა ტკბილთა ჳმიანობიან მერმე ვკითხეთ სახეობა მათ სპათა თუ O.

10. ვკითხეთ AGHKLMNORT, ვკითხეთ E, ვკითხეთ FIPS, და ვკითხეთ Q. მუნ — Q. რა არს] რარს E, რა არის GHI, — KL, რარის M, ვინ არიან Q. ის K] — Q. რომელ FHKMOPS, რომ GI, რომელი L] — Q. ნახევარი O.

10-1. რა არს ისი... ყმანი წითლითა] ვისი არიან ესე მწუანოსანნი ანუ წითლოსანნი RT.

20. ამირანდარეჯანიანი

წითლოსანი და ნახევარი მწუანოსანი არის, ბერნი მწუანითა და ყმა-
 'ნი წითლითა?' ეგრე თქუა მან კაცმან, ვითა: „ამა სამეფოსა ორნი-
 ლა დარჩომილ არიან: დედოფალი და ასული მისი—იგი ხუარაშან ქა-
 ლი, საცოლე ამის პატრონისა შენისა. აღარავინ არს სხუა მემამუ-
 5 ლე ამის ქუეყანისა. მის ხუარაშან ქალისა მამა დიდი მეფე იყო
 ამის ქუეყნისა. მისი სახელი იყო ოსტარას. აწ მოუცემია ესე ყო-
 ველი სამეფო პატრონისა შენისათვის ღმერთსა. რაღას გიამბობ, ამ-
 ის ქუეყანისა სიკეთე არა იქმის ენისაგან! აწ ნახეთ ქალაქი დი-
 დი და სახლი ყუელა, წითლითა და მწუანითა ქვითა ნაგები. მწუანი-

1. წითლოსანია FGLMN, წითლოსანი არიან O, წითლოსანი P. წითლოსანი...
 მწუანოსანი არის] მწუანოსანია და ნახევარი წითლოსანი BE, მწუანოსანი და ნახევა-
 რი წითლოსანი არის CI, + და G, მწუანისი და ნახევარი წითლოსანი Q. და — KL. ნა-
 ხევარნი O. მწუანოსანი არის A] მწუანოსანია P. არის — KLO. ბერი BK. მწუან-
 5 თა A, მწუანი L. ყმანი] ყმაწვილი FS, ყმაწვილი I, ყმანი NOP.

2. წითლოთა + მერმე O. თქა A] მარქა BCEFPQS, მარქა IKLO, გრქა R.
 მან კაცმან] მოხუცებულმან ერთმან O, — Q. ვითა — KLR. ამ GL.

3. დარჩომილ არიან] დარჩომილან E, დამთომილ არიან M, დარჩომილან. არს
 O. იგი — KLQRT. ხუარაშან A, ხორაშან B, ხორეშან Q. ქალი] ქალისა Q.

4. საცოლე FS] — L. ამისი BEN, ამა FOS] — RT. შენისა O. აღარავინ] +
 რა P. არის GKLNOQRT. სხვა A.

5. ამის] ამა O, მის Q. ქუეყანისა A, ქუეყნისა BNOP] — Q. მის — KOPQRT.
 ხუარაშან A] — OPRT, ხვარეშან Q. ქალის GIQ] — OPRT. მამა — OPRT. მის
 ხუარაშან... მამა დიდი — BCEFS. ~ დიდი მეფე იყო ხუარაშან ქალისა მამა KL.
 დიდი მეფე — IQ. იყო] + დიდი BCEFS, — Q.

5-6. იყო ამის ქუეყნისა — IQ.

6. ამის ქუეყნისა A] + მის ხორაშან ქალისა მამა B, ამის ქუეყანისა მის ხუა-
 რაშან (ხვარეშან FS) ქალისა (ქალის E) მამა CEFS, ამის ქუეყანისა GHMN, მის ხუა-
 რაშან ქალისა მამა P, ხვარაშან ქალის მამა RT. ~ სახელი მისი (იმისი L) BCEIFKLQ
 PRST. ამის ქუეყნისა მისი სახელი იყო] მის ხუარაშან ქალისა მამა O. იყო — BCEFIK
 LPRST. ოსტარს K, ოსტარს LP] + იგი განიყვნა სოფელმან ამან დღით დღე შეე-
 ბათა მისთაგან და უმკვიდროდ არს ქუეყანისა ამის ნაყოფიერება და O, ოსტარს
 RT. აწ BCEIFKLOPQS. მოუცემია] მიხდომია O, მოგვეცემია R, მოგვიცემია T. ესე
 — Q. ~ ყოველი (ყოველზე O) ესე BCEFIOPRST.

7. პატრონსა O. შენისათვის A, შენისათვი H, შენსა O. ღმერთსა] ნებითა
 ღთისათა O, + აწ Q, და ჩვენცა R, ღმერთსაცა და ჩვენცა T. რაღას] რასაღა KL,
 და რაღა თუმცა O, რაღასა Q, რაღა R, რათლა T. გიანბობ A, გიამბობო H,
 გვადრო O, გვამბობ R, გიამბო T.

7-8. ამის ქუეყანისა სიკეთე A] სიკეთესა ამა (ამ FS) ქუეყნისასა (ქუეყანისასა
 FS) BCEFIQS, ქუეყნისა ამის სიკეთე O, ამა ქუეყნისა სიკეთისასა P.

8. არ GLO. ითქმის] + კაცთა BEO, + კაცისა CFIQRST, ითქუმის P. ენათა-
 გან O. ნახოთ RT. ქალაქნი დიდნი O.

9. ყუელა A] ყოველი FG. ყუელა წითლითა და] სრა უცხოვრ ნაგებინი და წი-
 თელ მწუანითა ქვითა შეწყობილნი O. წითლისა BE. მწუანითა A, მწუანისა BEFIS,
 მწუანით H. ~ მწუანითა და წითლითა KLRT. ქვითა] ქაF, ქვით G.

9-1. მწუანითა ნაგები] — ABHMNO, მწუანისა CEFS, მწუანით I, მწუანე KLQRT.

თანაგები ყუელა დედოფლისა არის და წითლითა ნაგები—ხუარაშან ქალისა. რასა-ლა. მოგახსენებ, ყუელასა თუით ნახავთო.

ღიაცი ვინმე მოვიდოდა, ორნი შვილნი ჰყვეს. გამოუქდეს ორნი ლომნი, ერთმან ერთი მოსტაცა [V] და მეორემან—მეორე. იყიელა მან ღიაცმან და ატირლა. ნახა ამირან დარეჯანისძემან, შეუტევა 5 ცხენი. მათ ლომთა რა ნახეს ფიცხლად შეტევება, ყმანი იგი დაყარნეს და ამირანს შემოუტივეს მათცა. მიჰყვნა კელნი ამირან დარეჯანისძემან, ერთითა კელითა ერთი აიღო და ერთითა—ერთი, თავი თავსა შეუტაკა და ტუინი მკლავთა გარდაესხა. ხედვიდა ყოველი კაცი.

1. ყველა A] ყოველი GRT, ყველაი KLO. ყუელა დედოფლისა... ნაგები — B-წითლოთ G, წითელი KLQRT. ნაგები] — KLRT, მის Q. ხუარაშან A, ხუარეშან I., ხორეშან Q.

2. ქალისა] ქალი B, + არის P. რალას BCEFGIPS, — KLRT, რალა N, და აწ რალას ქებასა O, რალასა Q. მოგახსენებ A] გიამბობ BCEFIS, — KLRT, მოგახსენებთ O, გიანბობ PQ; ყველასა A, ყველას T] — GOQ. ~ თვით ყველასა H. თვით A] + თვალთა შენითა CFIQS, + თვალთა KLRT, + თვალთა თქვენითა O, + თვალთა თვისითა P. ნახავთო] ნახავთ (ნახავ FIQS) მივედით (+ და BCEFIKLOPQS) BCEFIKLOPQRST.

3. ორი შვილი G, ორნი შვილები N. ჰყუეს A, ყვეს FIQST, ჰყავ O. გამოუქდეს] გამოუდგეს AGHMN, გამოუქდა O.

4. ~ ერთი ერთმა] A] და ერთმან ერთ ყმა BCEFIPS, ერთი ერთმან HMN, და ერთმან ერთი Q. მოსტაცა] ასტაცა KLRT. მეორემან მეორე] ერთმან ერთო KLT, მეორე მეორემან M, ერთმან მეორე R.

5. ტიროდა FS, იტირა L] + და Q. ნახა] დაინახა RT. ამირან — KL. დარეჯანისძემ AG, დარეჯანისძემან E, დარეჯანისძემან FM, დარეჯანისძე N] — Q. შეუტევა ABCDEHLNOP, შეუტია FI.

6. ცხენით Q. ~ რა მათ ლომთა Q. მათ — KLRT. ლომთა + და O. ფიცხლად — T. ~ შეტევება ფიცხლად BCEFIS, შეტევება R. ნახეს... ყმანი იგი] იგი შეტევებულ ნახეს Q. ყრმანი IR. ~ დაყარნეს ყრმანი იგი O. იგი] იქ G, — KLRT, იგინი P. დაყარეს BL, დაყარნეს KR, დაყარეს იგი ყმანი Q, დაყარეს T.

7. ამირანს] — BCEFIQS, მას KLRT. შემოუტევეს AMNOP. შემოუტივეს მათცა] შამოუტევეს (შეუტეეს FS) დარეჯანისძეს (დარეჯანისძესა F, დარეჯანისძესა S) მაშინ BFS, შემოუტევეს (შემოუტივეს I) (+ ამირან C) დარეჯანისძესა მაშინ CEI, შემოუტივენს (შემოუტივეს H) მათცა GH, შემოუტევეს KQT, შემოუტივეს L, შემოუტივეს ფიცხლად RT. მათცა] მათ ლომთა ფიცხათ მაშინ Q. მიჰყვნა A] მიჰყო C, მიყო FIQT. კელ BGHKOQRT. ამირან დარეჯანისძემა A] — KL, შეუპყრა ყია RT. დარეჯანისძემან FS, დარეჯანისძემა M] — BEQ.

8. ერთისა BR, ერთით CS, ერთის ET, ერთი GQ. კელით G] — KL. ერთო აიღო და ერთითა ერთი] ერთსა და მეორესა (მეორეს T) ხელითა მეორესა აიღო მალლად RT. ერთითა ერთი] მეორითა (მეორით FG) მეორე BCEFGIQS, + იგი ლომნი O.

9. თავს GINRST] + ეგრე Q. შეატაკა G] უკრა KL. და] რომე Q, + მათი RT. ტუინი A. მკლავსა BCEFIKQS] + ზედან O. გარდაესხა A, გარდაისხნა F, გარდაისხნა KT, გადაისხნა L, გარდაისხნა N, გარდაესხნა და O, გარდაისხნა RS.

მერმე კაცმან ვინმე ეგრე თქუა: „ღმერთო, კარგსა ქმარსა შეირ-
თავს ასული პატრონისა ჩუენისაო!“

წავედით მუნით და გუეგონა, ამის სამეფოსა კაცი ყუელა წინ
მოგუეგებვისო. მივედით და ვნახეთ ქალაქი და ციხეები ყოველი,
5 რომლასა სიშუენიერესა ჩუენცა გავჰუირდით. მოვიდიან მოქალა-
ქენი, ქება შესახიან და უძლუნიან ძლენი დიადი ამირან დარეჯანის-
ძესა. და კულა ვიარეთ ოცა დღე სხუთა მათ ეგეთთა ქუეყანათა ში-
ნა, რომე არა სადატრნი ჰგვანან სიშუენიერითა. მივეახლენით მას
ქალაქსა, და იყო დედოფალი და ხუარაშან ქალი დღისა ერთისა სა-
10 ვალსა. მივეწურენით. მოვიდა სამრავლე ერისა და დიდებულთა, რო-

1. მერმე მავან B, მაშან CEFIQS, — KL, ერთმან RT. ვანმე B] — LRT.
ეგრე — BCEFGIQS. თქუა A. ლერო — LR. კარგს G. ქმარს G. შეერთავს PRT.

2. ასულა პატრონისა ჩუენისაო პატრონისა ჩემასა ქალაო BCEFIQS, შულო
პატრონისა ჩემასო KRT, ღწო შულო პატრონისა ჩემასო L. ჩუენისო A] ჩემი-
სო GHMNOP.

3. მუნით — L. და — G. გუეგონა A] + თუქა O. მას L. კაცი O] — BE.
ყოველი GRT, ყველა O] — LNQ. წინა CKMOPQRT] — FNS.

4. მოგუეგებვისო A, გამოგუეგებო B, მოგუეგებო CEFIMQS, მოგუეგებვისო
GRT, მოგუეგებვის მაგრამ არა O. მოედოთ GMN. და — KR. ვნახე N. ქალაქი და]
— L, ქალაქი და O, ქალაქი T. ცხეხე ABCDEHKPQ, ცხენი O] — RT. ყველა
BCEFIKLOPQS] — RT.

5. სიმშვენერესა AHM, სიმშვენერესა BKLRS, სიმშვენერესა F, სიმშვენი-
რესა P, სიმშვენერესა G, სიმშვენერესა ზუა I. ჩუენცა A, ჩუენც G. გავკარდით
AFGHIKMNOPQRST, განკვარდით L] + და ცხეხე კარგ RT. მოვიდნიან AG
RT, მოვიდენ I. მოქალაქენი + და I.

6. ~ შესახიან ქება KLRT. ქებას O] — Q. შახსიან B, შესახედნიან O] — Q.
და — GKLQRT. უძლენიან A, უძლენიან Q. უძლენიან... დარეჯანისძესა და]
ძლენს დადასა უძლენიან პატრონისა ჩუენსა O. ძლენს A] ძლენსა შესახიან ქება
Q. დაღი FGIKLQRST. ამირან დარეჯანისძესა] ამირანს BEQ, ამირან დარეჯანი-
ძესა FM, — KLRT.

7. კულა A, კულავ GNOQ] — KLRT. სხათა A, სხვა BCEFIMOPS] — KLQ
RT. მათა A, მათავ KLP] — OQRT. ქუეყანათა A. შიგან BCEFIOQS] + რომელ
(რომელი R) არა ნახულა ეგეთი კაცი შევნიერნი KRT, + რომელ არა ნახულა
ეგეთი შევნიერნი კაცი L.

8. რომელ BEFIKLMOPQRST. არ CEIOPS. სადაური BQ. გვანან ABFGH
KMORST, იყუანან I, გვანდა Q. სიმშვენერათა AM, სიმშვენერითა BIKO, სიმ-
შვენერითა H, სიმშვენერითა L, შევნიერებითა რომ აქ (იქა T) ვნახეთ RT. მივი-
ახლენით BKMP, მივახლოვდით N, მივედით Q. მას] მათ CFIS, — KLRT.

8-9. მას ქალაქსა და] ახლოს სადა Q.

9. ქალაქთა FS] — L. და] სადა HRT, — OP. ხვარაშან A, ხვარეშან IQ,
ხორეშან S. და ხუარაშან ქალი იგი და ტურფათა უტურფესი ნათელი აღმომავლი-
სა მზისა ასულა მისი ქალი ხვარაშან O. ქალი + და ხვარაშან B. სავალსა + რა
BCEFIQS.

10. მივიწურენით GT, მივეწივენით N, ოდეს მივიახლენით O] + სიახლოვესა Q.
ერისა და] ერისა OQ. დიდებულნი FIQS. რომე C.

მელ ეგეთი მოკაზმულნი და შუენიერნი კაცი არა მინახვან! გარდაქლიან, თაყუანი-სციან და შეასხიან ქება ამირან დარეჯანისძესა. ეგრევე წითლოსანნი და მწუანოსანნი ბერნი ქეკლუცნი თაყუანის-სცემდეს, და არა ითქმის მათისა ზარისა და დიდებისა საზომი!* უბრძანა ქაოზ ქოსი[ს]ძესა ამირან დარეჯანისძემან, ვითა: „რომე გარე 5 მაწუევი, შექცევა სჯობდაო?“ ეგრე მოაქსენა: „მაშინ შექცევა სჯობდა და აწ, ღმერთო, არაო“.

მივედით და ვნახეთ ქალაქი, და მოგუეგება წინა კაცი, რომელ ეგრე გუეგონა, ნაოცალცა უწინ კაცი არა გამოგებებულაო.**.

1. ეგეთი AGHN. ~ შუენიერნი (მშუენიერნი QRT) და მოკაზმულნი GQRT. მოკაზმული B, მოკაზმულნი O. და შუენიერნი A] — BE, და შუენიერი M. კაცი — Q. არ BEFGILNOS. მინახვან AM, მინახავს BE, მინახვანან FISNOQRT, მინახვენ GHKL. გარდაქლიან] + და KL, გარდაახლნა N, + შეასხიან ქება და O, გარდაიხდიან მადლი და RT.

2. თაყუანის სციან FRS. და — OQ. ~ ქება შიასხიან (შეასხიან E) BE] — O, ქებას P. ქება — N. ამირან დარეჯანისძესა] ამირანს BEQ, — KLRT. დარეჯანისძესა M. ეგრეთვე BCDEFIMQRST.

3. წითლოსანნი და მწუანოსანნი წითლოსანი მწუანოსანი AHLM, წითლოსანი მწუანოსანნი BCEFNPQS, წითლოსანი მწუანოსანი I, წითლოსანი მწუანოსანნი K, წითლოსანი მწუანოსანნი O. ბერნი — N. კეკლუცნი — G. თაყუანისცემდეს A, თაყუანისცემდენ G.

3-4. თაყუანის სცემდეს... დიდებისა საზომი] (+ და BEFIKLOPRST) ყმა (ყმათა EFKLRST, ყმათ P, ყმანი Q) თვით გაგვგონების (გავგონების I, არა გაგვგონების KLRT) ზარისა (ზარილი O) და ერისა არა ითქმის საზომი (+ მათი BEF IOPS, მათ Q) BEFIKLOPQRST, და ყმათა თვით გაგვგონების ზარისა და ერისა არა ითქ C.

4. მათი G. დიდების G.

5. ქაოზ BQ, ქოს N, ქოზ O. ქოსიძესა N. ~ ამირან დარეჯანისძემან ქაოზ ქოსიძესა RT. ამირა E. დარეჯანისძემა BE. დარეჯანისძემან M] — FIQS. ვით E] — KLRT. რომელ BEFKLOPS] — QRT. გარე] + შექცევას BEFIKLOPQST, + შექცევას R.

6. მაწუევი A, მიწუევი Q. სჯობდაო + მან O. ეგრე — BEFIQS. მოახსენა A] + ვითა P. მაშინ + ღმერთო Q. შექცევაო Q.

7. სჯობდაო B] — Q. და — N. აწ ახლა კი RT. ღმერთო — QRT. ~ არაო ღმერთო L. არაო] ესეო Q, + (+ღმერთო T) კარგი რამ ვპოვეთ RT.

8. მივედით და] მივედით BKPRT. ქალაქნი O] + დიდი და შუენიერი RT. და — FIKLNOPRST. მოგვეგება A] გამოგვეგება BEFIKQRST, გუეგებნეს O. წინ G] — OQ. კაცი + მრავალნი O. რომელი AGHN.

9. ეგრე] ეგრე NR. გვეგონა A. ნაოცალცა უწინ] უწინ ნათალი B, უწინ ნაოცალცა EKLPRST, უწინ ნაოცალი FIQS, ვითაც უწინ ნაოცალცა O. კაცი B] — FIQS. არ BFLS. გამოგებებულა KLRT, მოგვეგებია O.

* C-ში აქედან აკლია ტექსტი.

** D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ვნახეთ ქალაქი დიდი, რომელ კაცისა თუალსა ეზომ დიდი არა უნახავს
 რა. ზღ[ნ8]უდე და სახლი ყუელაი მწუანითა და წითლითა ქვითა ნა-
 გები იყო, რომელ არა გაიგონების სიკეთე და სიშუენიერე კაცისა
 ენითა. ეზომ დიდი იყო ქალაქი იგი, რომელ ცისკრად შევედით და
 5 სამეფოსა სახლამდის შუადღე მივედით. იყვნეს სამეფონი სახლნი
 მეტად დიდნი, პალატნი მოვლითა, იგიცა—ერთობ დიდი და მაღალი,
 ნაგები მწუანითა ქვითა შუენიერითა; ეგრევე—კარნი მისნი, იგიცა
 —მწუანისა ქვისანი, ეთქუიმცა, თუ: „ზურმუხტისანი არიანო“. და

1. ვნახენით D. ქალაქი დიდი ქალაქნი დიდნი და შვენიერნი O, ♠ და შვენიერა
 Q. რომე B. კაცის D, კაცსა GQ. თუალსა A] — Q. ეზომ BD] ევეთი G, ეგზომ
 KLRT, ეგზომ OP, — Q. დიდი] + და შვენიერა BEFIS, + ქალაქნი O. არ EL.

1-2. უნახავს რა] უნახავს BEFIKLRT, დაუნახავს O, უნახავს სიღდე და
 სიმშვენიერე მისთანა Q.

2. სახლა ♠ ანუ სრა O. ყველა A, ყველა BEFILOPQS, ყულა D, ყოველ
 RT. მწვანითა და წითლათა A] წითელ მწვანითა O, წითლათა და მწვანითა RT.
 ქეთ G.

3. რომელი D, რომე FIQS. არ გაიგონება G, არ გაიგონების LS, არა გაიგო-
 ნება M. სიკეთე და] — GQ, სიკეთე H. და სიმშვენიერე AHKLRT, და სიმშვენიერე
 D, და სიმშვენიერე I, სიმშვენიერე M, სიმშვენიერე N, და შვენიერება O] — BEQ.
 კაცის L] — M.

3-4. ~ კაცის ენითა სიმშვენიერე G.

4. ენითა — M. ეზომი D, ეგზომ O. ეზომ დიდი... რომელ ქება მის სიმშვენი-
 ერებისა Q. ქალაქი — RT. იგ — DKLRT. რომე IS. ცისკრათ A] ცის აერთა D.
 შევედით და + შუასა აღვილსა O.

5. სამეფოთა BDEFIKLPRST. სამეფოსა სახლამდის შუადღე] მწუხრამდის
 ძლიესა Q. სახლთამდა D, სახლამდის FIKLS, სახლსა G, სრამდის O, სახლამდ
 P, სახლამდის RT. შვადღემდის B, შვედე D, შუალამდის F. შუადღედ I, შუა-
 დღემდის O, შუადღემდის P, შუადღემდის ძლიე RT, შუადღისას S. შუადღე მი-
 ვედით] შუადღემდის N. მევედით + შუა ღალაგს F. იყუნეს A, იყვნენ G] — Q. სამე-
 ფო Q. სახლნი] ტახტი Q.

6. მეტათ R. დიდი FGIQS. პალატა BEIKLS, პალატათა AGHMN. მოვლიდა
 ADGHKLMNOP. იგიცა ერთობ] უზომოდ BEIS, — DKL, ერთობ იგი O. და
 — DKL.

6-7. პალატნი... მაღლა ნაგები] პალატნი უზომოდ დიდი და მაღალი ანაგები
 F, პალატი უზომოდ დიდი და მაღალი Q, და უცხოდ ნაგებნი (ნაგები T) და მაღალ
 RT.

7. ნაგები] — DKL, ანაგები IS, + ზღუდეს O. მწვანითა A. შვენიერითა A,
 შვენიერათ H] + მწვანითა ქვითა (+ და R) შვენიერითა RT. შუენიერითა ეგრევე]
 ანაგები მწვანითა ქვითა Q. ეგრევე D, ეგრეთვე IR. მისნი იგიცა] — DKLQRT,
 მისნი იგიცა G.

8. მწვანისა ქვისანი A] აგებულია Q. ეთქუამცა A, ესთვიმცა B, სთქუამცა D
 ესთქუიმცა EPS, ესთქვით F, ეთქვიმცა GHN, სთქვიმცა KLRT, და ვის თქვი
 ვითამცა O, ესთქვი Q. არიანო] არის მეთქვი Q.

8-1. და მას] დგა DKLRT, და ამათ F, და მათ IQS.

მას კართა ზედა ქალაქისათა დგა ათასი კაცი შემოსილი სკარამან-
გითა, პირ-ოქროთა რიდითა და ოქროსა სარტყლითა. თაყუანი-სცეს
მათცა დარეჯანისძესა და შეასხეს ქება. და შევედით შინა.

გარდაცდა ამირან დარეჯანისძე ოქროთა მოჭედილსა სახლსა ში-
ნა. მუნ იყო კუბო თუალათა და მარგალიტითა შეკაზმული, მწუანისა 5
ზურმუხტისა, და საჯდომნი ისხნეს ოქრო-ქსოვილნი, რომელ ვითა
მზე, ეგრე ელვიდეს. მივიდა ამირან დარეჯანისძე და ჩაჯდა მას
კუბოსა შინა. მუნ დგა ოქროსა სელები, მივედით და ჩუენცა დავს-
ხედით.

გამოვიდოდა კარი მას სახლსა შინა. გაღეს და იჩქითად სი- 10
ნათლე გამოვიდა ასეთი, ვითა მზე ამოსრულიყო. გუეგონა, ვითა

---

1. კართა + სამეფოსათა O. ზედან O. ქალაქისათა] სარაიასათა F, — OQ.
იღგა FS, დგას GO] — DKLRT. ~ კაცი ათასი Q. შემოსილი] და ეცნეს Q.
საკარმანგითა ADEFGIKMNOS, საკარმანგითა BPRT, საკარმანიგითა H, სავარ-
მანგითა L, საკარმანგი Q.

2. პირი ოქროთა F, პიროქრო KLRT. ოქროთა BE, ოქროს DO. სარტყელ-
თა Q. თაყუანისცეს] და თაყვანის სცეს D, თაყვანისსცეს R, თაყვანისცეს S.

3. მათცა] — DKLRT, ამირანს Q. დარიჯანისძესა D, დარეჯანისძესა M] — Q.
და — DKLORT. შიასხეს B. და შევედით] მაშინ შევედით BEFIS. შინა + და BEF
IQS.

4. ამირან — DKLRT. დარიჯანისძე D, დარეჯანისძე FMS] — BE. ოქროსა B]
მას ოქროთა M, + თანა O, ოქროთ R. მოჭედილსა] მოჭედულს G, შეჭედილსა O,
მოჭედილთა Q. შინა] შიგან KLORT.

4-5. შინა მუნ იყო] და იღგა Q.

5. მუნ — DLRT. თვალთა A. მარგალიტთ G. მწუანისა A.

6. და საჯდომი AHNQ. ისხეს I, დავგნეს O, ესხა Q. ოქრო-ქსოვილი BQ,
ოქრო-ქსოვილი G. რომელ] — BEQ, რომე FGS, რომ I.

6-7. ვითა მზე ეგრე] მზე ვითა D, მზესავით G.

7. ეგრე] — KLRT, ეგრეთ O. ელვიდის AKL, ელევდეს D, ელადის F, ელავ-
და G, ელევდის RT. ამირან — DKLRT. დარეჯანისძე და] — B, დარიჯანისძე და
D, და E, დარეჯანისძე FMS, დარეჯანისძე R. ჩაჯდა] დაჯდა BOR, — F.
მას — KLT.

7-8. მას კუბოსა შინა] მაშინგან მუნ Q, კუბოს შიგან R.

8. შინა] შიგან DGKLOT, შიგა I. მუნ] — AGHMNPQRT, და DKLO. დგას
AGHMN, დადგა DRT, იღგა FIQS, იღგნეს O. ოქროს AGNP. სელნი O] + და
Q. მივედით] მოვიდგით BEIP, მოვიდგით D, მოვიდგნეს O, მოვიდით S. ჩვენცა A]
— Q, ჩვენც R. დავსხედით] ჩავსხედით F, დავსხედით Q.

10. მას] მის P. სახლსა] სახლისა DO. შინა] შიგან DFIQS. გაღეს BO, გაუ-
ღეს D, გაღეს იგი კარი KLT] + იგი კარი LR. და] იგი კარი D.

11. ასეთი] — BEFIQS, ესეთი D. ამოსრულიყო გუეგონა] გამოჩნდა BE, ამო-
სრულიყო D, გუეგონა FIQS, აღმოსრულიყო და გუეგონა O. გუეგონა A. ვითა — D.

11-1. გამოვიდა ასეთი... სინათლე — KLRT.

იგი სინათლე იყო ხუარაშან ქალისაო. ორთა ტაბაკთა ზედა ოქროსათა ორნი თუალნი [ისხნეს], ერთი ძოწეული და ერთი თეთრი, და მათგან თურე გამოვიდოდა სინათლე იგი. გამოიხუნეს საჯდომნი და გამოვიდეს დედანი მრავალნი, და გამოდგა უკან დედოფალი იგი, დედა 5 მის ხუარაშან ქალისა. მწუანე ოქრო-ქსოვილი ეცუა ტანსა, რომელ არა მინახავს ეზომ შუენიერი, და მცირედ სიბერე შეეტყუებოდა. ადგა ამირან დარეჯანისძე და თაყუანი-სცეს ერთმანერთსა და მოემშვიდობნეს. და არქუა დედოფალმან: „კურთხეულ არს ღმერთი, რომელ თუალითა ჩემითა გნახე შვილისა ჩემისა ქმარი, და შენცა 10 დიდად გიხაროდეს! [V] დასაბამითგან არავის გამარჯუებია, რომელ

1. იგი — BEG. ~ სინათლე იგი D. იყო ჩნდა L, არს O, იგი Q. ~ ხუარაშან (ხვარეშან R) ქალისა იყო DKRT. ხუარაშან A, ხორეშან IQ, ხვარეშან S. ქალსაო ქალისა იყო L, + თურე O. ~ ორთა ოქროსა ტაბაკთა ზედა M. ზედა. ოქროსათა ოქოთა ზედა A, ოქროთა ზედა GHNP, ზედა ოქროთა KLR, ოქროსათა ზედან O, ზედა Q, ოქროთა T.

2. ორი თვალი L] + იყვნენ Q. თვალნი A. ძოწეულნი DN. თეთრი + ისხნეს M. და — Q.

3. თურმე AGHMNQ] — DKLORT. გამოდიოდა FQ, გამოვიდოდეს L. სინათლე — Q. იგი — DKLMQRT. გამოიხუნეს A. და — DKLRT. გამოვიდეს] გამოლოდენ Q.

4. დედანი] დღენი GN. მრავალი ABGN. [გამოდგა] გამობძანდა მათ F, გამოვიდა IMQ, მოდგა Q. უკანა BEIRT] — MQ. იგი — DGKLRT.

4-5. ~ მის მნათობისა ხუარაშან ქალისა დედა O.

5. მის — DFKLRST. ხუარაშან A, ხვარეშან I, ხორეშან QR. მწუანე A] მწუანითა O. ოქრო-ქსოვილითა O, ოქროს ქსოვილი R. ეცუა A] მოსილი ზარიფსა O. ~ ტანსა ეცუა BEFIQS] ემოსა ტანსა G. რომელი D, რომე QRT.

6. მინახავს] მოინახვის G. ეზომი BDE, ეგზომ IO, ეგეთი Q. შუენიერი A. მშუენიერი HQ. და] რომელ AGHMNPRT, რომე DKL. მცირედ... შეეტყუებოდა] ოდესმეა შეგვეანდა მცირედ რამე მოდღევენება O. შეტყობოდა (+ და T) BDHKQT. შეეტყობოდა FILMS, შესეტყობოდა და R.

7. ადგა] და ადგა K, დადგა L. ამირან — DKLRT. დარეჯანისძე] — BEQ, დარეჯანისძე D, დარეჯანიძე FMS. და თაყუანი-სცეს] თაყვანის სცეს D, და თაყვანის-სცეს FRS. ერთმანერთს H.

8. მოემშვიდობნეს A, მოემშვიდობეს D. და — BDEFIKLOPQRST. არქუა A, რქუა K, ჰრქუა LR. დედოფალმა H. კურთხეულმა არს B, კურთხეულმა არს EFI OQS, კურთხეულმა არს H, კურთხეულა P, კურთხეულ ხარ R. ღმერთი] მოწყა-ლე იგი ღმერთი O, შენ ჰაბუჯო R.

9. რომე BEL. თვალთა A. თვალთა ჩემთა DKLPRT, თვალთა ჩვენთა O. თუალითა ჩემთა გნახე] გიხილეს თვალთა ჩემთა და R. გნახეს DKLOPT. შვილის ჩემის D] პირმზისა ასულისა ჩემისა O. ქმარი] საქრმოდ სასიძო ჩემი O. და — DKL QRT. შენმეა O.

10. დიდათ DO] — Q. გიხაროდეს] გიხაროდენ რომე O. არვის DN. გამარჯ-ვებია A. რომე DKLPRT] ვითაც O.

შენ პირველად ღმერთმან მოგცა და მოგანიჭა ესე ქუეყანა, მერმე—
 კბუეობამან შენმან“. გარდაიჭადა მადლი ამირან და რეჯანისძემან,
 დასხდეს. და მოიღეს შესამოსელი ორი: ერთი—მწუანე, თუალითა
 და მარგალიტითა შეკაზმული, და ერთი—თეთრი, იგიცა ეგრევე შე-
 კაზმული, მათ ორთავე ფასი არაფინ იცოდა! შემოსეს იგი შესამოსე- 5
 ლი ორივე ამირან და რეჯანისძესა, და შეგუმოსეს ჩუენცა მუნ დაყო
 დედოფალმან ცოტა—ლა ხანი და ეგრე თქუა, ვითა: „ნაომარნი ხართ
 და მაშურალნი, განისუენეთ, პური ბრძანეთო“. წავიდა დედოფალი,
 დავეყენით მრავალნი ღლენი. განსუენებისა რიცხუი არა იყო.

გასცა დედოფალმან ბრძანება და დასწერა წიგნი ყოველსა საბ- 10

1. შენ — H. ლთმა DJ — R. მოგცაო D, მოგეცა R. ~ მოგცა ლთნ KLT. და
 მოგინიჭა AHNJ — BDEFIKLQST, გამარჯვება და R. ეს D. ქუეყანა] + და BEFI
 KOQRST, ქუეყანაო და D. ესე ქუეყანა] ქუეყანა ესე და L.

2. შენმან + ჯელთა შინა შენთა მოგიძღნაო O. გარდაიჭადა DKOPQ. მადლი+
 გარდაიჭადა R. ამირან — R. და რეჯანისძემან] — BE, დარიჯანისძემან D, და რეჯ-
 ნისძემან FM, + და KLPR, და რეჯანისძემა და T.

3. დასხდენ AGHMN] და მასვე ტურფასა საჯღომთა ზედან დასხდეს O. შესა-
 მოსელნი I. ერთი — Q. ~ მწვანე ერთი FIS. მწვანე A] თეთრი L, + და ერთი Q.

3-4. თვალთა და მარგალიტთა A] თვალ მარგალიტთა DKLO, თვალ მარგა-
 ლიტო RT.

4. შეკაზმული] შემკული BE. იგიცა — DKLRT. ეგრეთვე Q] + ეგრევე T.
 ეგრევე შეკაზმული] ასრე უტურფესად შეზღუდვილ და O.

5. ორთავე] ორთა სამოსელთა O. არაფინ იცოდა] არ დაედებოდა FS, არაფინ
 იცის G, + და MQ.

5-6. იგი შესამოსელი ორივე — DKLQRT.

6. ორივე ამირან და რეჯანისძესა] ამირანს BE, ამირან და რეჯანისძესა (და რე-
 ჯანისძესა I) FIS. ამირანს KQ. დარიჯანისძესა D, და რეჯანისძესა M] — Q. შეგუმოსეს
 A, შეგუმოსეს BP, შეგუმოსეს DE. ~ ჩვენცა შეგუმოსეს LQ. ჩვენცა A. მუნ] —
 DKLQRT, და O. დაჰყო BGNR.

7. ცოტა—ლა] ცოტა DKFLQRS, მცირელა O. ~ ცოტა ხანი დედოფალმან (დე-
 დოფალმა T) DKRT. ეგრე — DKLRT. თქვა A] ბრძანა BEFIQS. ვითა — DKL
 RT. ნაომარი BDQ.

7-8. ~ და მაშურალნი (დამაშურალნი Q) ხართ OQ.

8. მაშურალნი A, მაშურალო BDG, დამაშურალნი LR. განისუენეთ A, გაისუენეთ
 H] + და BEFIOQS. ბრძანეთ RT. დედოფალი] + მას ღლესა განისუენეთ რაც შე-
 ვანდა საქმესა მათსა და O, + და PRT.

9. დავეყენით] და დავეყავით BE, და ვიყვენით D, და დავეყავით FIDS, და
 დავეყენით K, და დავეყვენით L, დავეყვენით O. მრავალი BEFGP, მრავალ L]
 სხვანაცა O. ღლე L] + მრავალნი და O. ~ ღლენი მრავალნი Q. განსუენებისა A,
 განსუენებასა KL, განცხრომისა O, გასუენებისა S. რიცხვი არა იყო A] შინა L. არ
 GKNQ.

10. გასცა... წიგნი] დასწერა დედოფალმან წიგნები და გასცა ბრძანება M. ბრძა-
 ნება და] ბრძანა D, ბრძანება LRT. დაწერა BDEFIQRS, დაწერა K, მისწერა O.
 წიგნი + და B. ყოველსა] ყოველსა G, + სამეფოსა მისსა და H. საბრძანებებელსა.
 A, საბრძანებლისა G.

ეს ამირან დარეჯანისძესა. მორათუეს ძლუენი დიადი და თქუეს ყო-
ველთა ერთპირად: „ცხოვნიდი უკუენისამდე დღეგრძელობითა, მე-
ფეო!“ მოაქსენეს დიდებულთა მის ქუეყანისათა დედოფალსა, ვითა:
„ჩუენ არსად გუინახავს ეგეთი კ[59]აცი და არცა ვისგან გუასმია! და-
ბადებითგან ღმერთსა. ესე სამეფოს უიანი დაებადა და იმედ-გარდა- 5
წუყუეტილთა უმეფოთა კაცთა გამოგუიჩინა ღმერთმან ესეთიმეფე,
რომელ არა ნახულ არს კაცი მისებრიო! აწ, დედოფალო, ღარს არს
ჩუენ ზედა მეფედ, და ჩუენ ყოველნივე ემორჩილებთ და თაყუანსა
ესცემთ ბრძანებასა მისსა“.

ამა სიტყუასა ზედა გაიხარნა დედოფალმან და მადლი მისცა 10

1. ამირანს BE] — DKLRT. დარიჯანისძესა D, დარეჯანისძესა FMS] — BE.
მორათუეს A] უძღვენეს R. ძლუენი A. დიდი BEFGIS] — Q. თქუეს A] + და BE.
ყოველთა] ყოველმან Q.

2. ერთპირად D. უკუენისამდე DE] — Q. დღეგრძელობით BEHKLM, დღე-
ძელობითა I, დღეთა სიგრძითა მეფეთ O. მეფეთ + მეფეო R. ~ მეფეო დღეგრძე-
ლობითა Q.

3. მოაქსენეს A. ქვეყანისათა A, ქვეყნისათა P. მოაქსენეს.... დედოფალსა — Q.
ვითა — DKLRT.,

3-4. დედოფალსა... გუინახავს ეგეთი] ასეთი B.

4. ჩუენ A] — O. არსადა EH, არასად Q. გუინახავს] + თვალთა ჩუენითა O.
ეგეთა] ესეთი DKQRT, ასეთი EFIS, ისეთი L. ვისაგან T. ვესმია ADGHNO,
გესმენია BEIQ. დაბადებითგან] დაბადებულთაგან O, დასაბამითგან R.

5. ღოს A, ღთისა D] ქენისა R. ეს E. სუანი A. დაებადა + დიდება B. იმე-
დი DN. -გარდაწყუეტილთა A, -გადაწყუეტილთა LQ.

6. ~ კაცთა უმეფოთა DKLRT. გამოგუიჩინა] გამოგუიჩინა FIQ, გამოგზნ-
და R. ღმერთმან — R. ესეთი] ერთი D, ესრეთი R.

7. რომე B. არ DGNO. ნახულ არს] ნახულა BEFILQS. კაცი — O. მისებრი
G] ესრეთი R. აწე MO. დედოფალი + ჩუენო O. ღარსა არს B] + ესე O.

8. ჩუენ A] ჩემ N. ჩუენ ზედა] ჩუენდა Q. ~ მეფედ ჩუენ ზედა O. ჩუენ A.
ყოველნივე] ყუელანი D, ყოველნი GKLQRT. ემორჩილებდეთ BEP, დაემორჩილებით
FS, მორჩილვართ G, ემორჩილებით H, ემორჩილობთ KLT, გმორჩილებდეთ O,
მორჩილებდეთ Q. და — KRT. თაყუანის DEFGHIKLMNQRST, თაყუანისა P.

9. ვცემთ AGKMPT, ესცემდეთ BEFOS, ვცემდეთ IQ, ვესცემთ R. ბრძანე-
ბათა I, ბრძანება P. მისსა] მისთა I, მისასა P.

9-10. ბრძანებასა... სიტყუასა] და მონებასა ქვეშე ვიყენეთ ამა Q.

10. ამა — DKLRT. სიტყუასა — DKLRT. ზედან FNO] — DKLRT. გაიხარა
LMQ. დედოფალმა N. ~ მისცა მადლი L.

10-1. მადლი მისცა ღმერთსა] ღთსა მადლობდა Q.

ღმერთსა. დასკუნეს ხვალსად ქორწილი, და არა გუენახა ჯერეთ იგი ხუარაშან ქალი.

დილასა გამოიყუანეს ხუარაშან ქალი და, თავმან მეფობისა შენისამან, მისებრი კაცისა თუალსა არა უნახავს! უკუთხეს გუირ-
5 გუინი, რომელ არა იყო ფასი მისი! დალოცეს მეფედ ამირან დარეჯანისძე და ქება შეასხეს. გამოვედით. იყო სიმრავლე ერისა ურიცხ-
უი, და არა მინახავს მოკაზმულობა ეგეთი, დიდთა და მცირეთა ყო-
ველთა სიხარული. და შეგუიყუანეს სხუასა სახლსა, რომელსა შინა
დაეგო პური. და ეზომ სჯობდა იგი სახლი, რომელ პირველი ვითა
10 ბედითი შეშისა ყოფილიყო. ორი კუბო ღვა, ერთი ძოწეულსა. იტ-

1. ღმერთსა] + და DIKLOT, ყოველთა და R. დასკუნეს EHKORT. ხვალსა BDEIKLOPQRST. ქორწილი + აქა ქორწილი ამირან დარაჯანისძისა და ხუარაშან ქალისა P. და] — DKRT, ხუარაშანისა L. არ KP. გვენახა A.

1-2. და არა გუენახა... ქალი დილასა] აქა ქორწილი ამირან დარეჯანისა და მის მნათობისა ხუარაშან ქალისა, ოდეს ყვეს ეამნი ქორწინებისა. დილასა რა მზის სინათლე ელვარე იქმნა და ქვეყანა ღალის ფერათ იქცა, ჯერეთ არცავე გვენახა იგი მთიები და შეენიერი O.

2. იგი — DKLRT. ხუარაშან A, ხორაშან B, ხვარეშან I, ხორეშან Q.

3. დილას AG, დილაზე R. ~ ხუარაშან ქალი გამოიყვანეს O. ხუარაშან ქალი A] — BDEFIKLQRST. და — DKLRT. მეფობისა + მეფობისა K.

4. შენისამან] თქვენიამან KLRT. მისებრივე DRT, მისებრივე K. კაცის L. თუალსა A, თვალისაგან L, თვალთა Q. არ ინახებოდა L] + რა G. უნახავს] ნახუ-
ლა რა Q. გუირგუინი + ორთა ყმა ქალთა O.

4-5. უკუთხეს... ფასი მისი] ქნეს ქორწილი და BEFIQS.

5. არ AMNP] — O. იყო] ითქმის M, + გვირგვინი იგი O. ფასი მისი] + და D, დაუფასებელი და დაუდგეს თავთა მათთა O. მეფე GHN. ამირან — KLRT. [დარი-
ჯანისძე D, დარეჯანისძე FMS] + დასვეს ტახტსა მნათობსა O.

6. ~ შეასხეს ქება O. შიასხეს B] + და D, + ქება T. გამოვედით] + და BQ, — O. ურიცხვი A. ~ ურიცხვისა ერისა O.

7. და — DKLRT. არ LO. დიდისა BDEFIKLOPQRST. და — D. მცირეთ A, მცირისა BDEFIKLOPQRST. ყოველთა] ყოველთავე [იყო (იქმნა O) BEIQPS, იყო DKLRT, ყოველთავე იყო F.

8. სიხარული] + დიდი BDEFIKLQPRST, + დიდი და გავედით O. და შეგ-
ვიყუანეს A] — G. სხვასა A] — Q. სახლსა] საიასა შიგან O, სახლშია R, — S. რომელსა — D. შინა] — GHMNR, შიგან O.

9. დაეგოთ FIOQS. და — Q. ეზომი D, ზემო G. ჯობდა HP. იგი სახლი... პირველი] პირველსა Q. რომელი R. პირველ D. ვითა] ვითარცა D, ვითამცა KRT, ვითამც L.)

10. ბედითი] ბედითისა G, — O, + სხვასა. სახლსა Q. შეშისა] + სახლი BEFIS, შეშისასა Q. ყოფილიყოს B] — Q. ღვას D, იღვა FS] + მას შუკათა შიგან O. ერთ A. ძოწეული BDEFIKLPQRST, ძოწეულისასა N, ძოწეული და O. იტყობის B, იტყოდნ Q] + მას კუბოსა შიგან (შინა P) OP.

თა და მარგალიტითა. სამნი თუალნი იყვნეს მას ზედა—ორნი მკართა და ერთი მკერდსა—მნათობნი, ეგზომ ვითა სანთელი.

გაადეს კულა სხუა კარი, გამოვიდა მონა და გამოიღო გუირგუინი ყუითლისა იაგუნდისა. ბრწყინვალეა მისი ეგეთი იყო, რომელ დაფარა ბრწყინვალეა მზისა, და იგი რომე მას შესამოსელსა ზედა 5 თუალები იყო, ესრე დაფარა მან გუირგუინმან, ვითამცა ბედიტნი ქვანი ყოფილ იყვნეს. შემოსეს მეფესა შესამოსელი და დაადგეს თავსა იგი გუირგუინი, და შემოსეს ხუარაშან ქალიცა და დაადგეს მასცა გუირგუინი, და შემოსეს დედოფალიცა, და გამოვიდეს მეჭურჭლენი და გამოიღეს შესამოსელი მის დიდებულთათუის, და ჩუენთუისცა 10

1. და — O. მარგალიტითა] + და BEFIKLPRST, + სადა იგი შენოდა O. თუალნი A. იყუნეს A, იყვეს B. ზედან O. მკარსა LR.

2. მკერდსა] + ეზომ BEFIS, მკერდთა L. მნათობი F] — Q. ეზომ DKLP, ეზომ მნათობნი Q, ესზომ R] — BEFIS. სანთელნი BEFIKOQST.

3. გადეს BHKOT. კელავ M. კელა სხვა კარი A] კარნი სხვა BE, სხვა კარი და D, კარი სხვა FIS, სხვა კარი KLRT, კარი და სხვა Q. კარნი M. გამოვიდა მონა — R. და — KLRT.

4. ყუითლისა A. ბრწყინვალეა] ბრწყინედა O. ეგეთი] ესეთი DKLRT. მისი ეგეთი იყო] იგი O. რომე DFIQS.

5. დაფარა ABHM, დაჰფარა N, დაეფარა O. ბრწყინვალეა] ნათელი O. რომელ BEFHILMNOPQRS, რომელი G. მას — BEQ. შესამოსელსა] შესამოსსა G. შესამოსელსა ზედა] შესამოსელზედ LRT, შესამოსელზედან O.

5-6. ბრწყინვალეა მზისა... იყო ესრე დაფარა — K.

6. თუალები A, თულები N] — O. ესრეთ BMR, ეგრეთ O, ესეთ Q. დაფარა AGHKN. გუირგუინმან A, გვირგვინი B] + რომელ KLT, გვირგვინის თუალს შექმან O, გვირგვინმა P, — Q. ვითამცა] ვითა BEQ, ვითამც HK, — R. ბედიტნი B.

6-7. ~ ქვანი ბედიტნი DKLT] ქვანი ბედიტნი რომელ ვითამცა ბედიტნი R.

6-8. ვითამცა ბედიტნი... გუირგუინი — FS.

7. ყოფილ იყუნეს A, ყოფილაყვნენ Q. მეფესა + იგი O. შესამოსელი — DKL RT. და დაადგეს] დადგეს B, და დადგეს DHKMOQT, დაადგეს E. თავსა — G.

8. ~ გვირგვინი იგი GHMN. იგი] — DIKLT, მისსა OR. და — KLRT. შემოსეს + მას მოიგება O. ხუარაშან A, ხუარაშანს D, ხორაშან E, ხუარეშან FQ. ქალსა და] ქალისა B, ქალსა და DEFILPRST, ქალსა შესამოსელი O, ქალსა და Q: დადგეს BDHKMOQT. მასა B, მასა O.

9. გვირგვინი A. და შემოსეს — R. დედოფალსა BDEFIKLOPQRST. და — DKLT. გამოვიდნენ Q, მოვიდეს R. მეჭურჭლენი] მეჭურეტელნი AGHMN, მეჭურეტელნი P.

10. შესამოსელნი AHMNO. მის] — DKLORT, მათ FS, მისნი H. და + კელა O. ჩვენთუისა A, ჩვენთუისა BEN, ჩვენთათუისა D, ჩვენცა FS, ჩვენთუისა K, ჩვენთუის OQ.

შესა[60]მოსელი დიდფასისა. და განსუენებისა არა იყო საზომი. სამჯერ გამოიღეს შესამოსელი ძვირფასისა მეფისა და დედოფლისათვის და, თავმან თქუენმან, უკანანი სჯობდიან.

გაიყარა პურობა და გამოჰდა ცოტა ხანი. ნადიმად გუაწუიეს. 5 არცა სახლი სახლსა ჰგვანდა და არცა სამყოფი და საჯდომი* — საჯდომსა და, თავმან თქუენმან, მის პურობისა ჭიქა აღარა მოიღეს, — ყუელა უკეთესი იყო. და გაცეს ურიცხუი დიდებულთა და მცირელთა ზედა, და ნადიმობასა შინა ახლად დაგუმოსნეს ტანსა ექუს-ექუს-ჯერ და გუიბოძეს საბოძუარი, და თუით სამეფოთა შესამოსელთა ნუ- 10 ლარა იკითხავ; იმღერდეს მგოსანნი, და მოშაითნი აჯაბთა იქმოდეს,

1. შესამოსელი დიდფასისა და] — B, შესამოსელი დიდი ფასისა და D, და შეგვმოსა E, შეგვმოსეს FS, შესამოსელი ძვირ ფასისა და H, და შეგვმოსეს IQ, შესამოსელნი ძვირფასნი და O. და — L. განსვენებისა A, გაცვენებისა D, განსვენების O. არ O. არა იყო + რიცხვი და M. ~ არა იყო განსვენებისა საზომი BEFI QS. საზომი რიცხვი KLRT.

2. შესამოსლები DEOP, შესამოსები FIS, შესამოსელნი M. ძვირფასისა A, ძვირფასი N] — DKLRT. შესამოსელი... დედოფლასათვის] და შემოსეს მეფე და დიდებულნი და ყოველნი Q. მეფისათვის BDEFIKLOPRST. და — MNT. დედოფლასათვის A, დედოფლასათვან L, დედოფლასა და დიდებულთათვის M.

3. და — DKLMR. თავმა H. თქვენმან A] მეფობისა თქვენისამან B, თქვენმა D. უკანასნი D. სჯობდეს M] სამოსელნი უმჯობე იყო მათ კელმწიფეთა O, ჰსჯობდლა R.

4. პურობა] ნადიმი FS. გამოჰდა KLP. ხანი + და D. გვაწუიეს A, გვაწუიეს BKLMOQRT.

5. არცა] და არა O. გვანდა ADFGHIKMQRST. და — IKLRT. სამყოფი და — BDEFIKLOPQRST. საჯდომნი LRT.

5-6. საჯდომსა და] საჯდომსა BCDEFIKLQRST.

6. თქვენმან A, თქვენმა E] მეფობისა თქვენისამან Q. მისი E. აღარ CDHLN OQ, არცადა K. მოიღეს + ესე Q.

7. ყველა A] ყოველა D, კულა I, ყოველავე O. გაცა H. ურიცხვი A. მცირეთა CIMNQR, მცირებულთა DFHKLOST.

8. ზედა] — B, ზედან O. და ნადიმობასა] ნადიმსა O, და ნადიმობასა P, და ნადიმსა Q. შინა] ზედა BDKLT, შიგან Q, — R. ახლა D. დაგუმოსნეს A, დაგუმოსნეს DMO. ტანთა L] — NQR. ექეს-ექესჯერ A, ექუს ექუსი ჯერი D, ექესჯერ FIQS.

8-9. ~ და ექესჯერ Q.

9. და — O. გიბოძეს D, გვიბოძნეს S. საბოძუარი A. თვით A] — Q. სამეფოთა] + და FS, სმოსელთა I, — Q. შესამოსელი Q. ნულარ CNOP, ნუ DKLRT] — Q.

10. იკითხავთ O] ურიცხვი Q. იმღერდეს] ამ დღეს F, იმღერდენ I, იმღერდნენ Q, იმ დღეს S. მგოსანი BD. მოშაითნი I, მოშაითენი K, მუშაითნი L. აჯაბთა] აჯაბთა M, აჯაბსა P, აჯათა Q, ჯაბთა R. იქმოლია O.

* C-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

რომელ ეგეთი არავის უნახვან!

ერთი სახლი. იყო ცოტა, და კედელნი—მოკედილნი თუალითა და მარგალიტითა, იატაკად იყო ფიცარი ოქროსა. და იყო ნადიმი ხანამლის. მერმე აწუიეს გარე ერსა და გაიყარა ნადიმი. მერმე მოაქსენა ამირან დარეჯანისძესა დედოფალმან, ვითა: „ბრძანეთ და სა- 5 წოლს ნადიმი გარდავიჰადოთ, დიდებულნი თანა შემოიტანეთო“. შევედით სახლსა მას ცოტასა. თავმან თქუენმან, ეგრე ვთქუით: „ამას გარეთ იგი სხუა სახლნი აღარა არიან რაო!“—ესრე სჯობდა იგი საწოლი. ბრძანა დედოფალმან, ვითა: „თუთი მწდენი აღარას ჯელისანი არიანო: დიდებულთა რა უნდა, ბრძანონ“. ჩუენ გაგუიკუირდა. მის- 10

1. რომე CDFIQS. ეგეთი LN. არვის K, არავინ Q. უნახვან AMRT, უნახვს BCEGLN, უნახვს FIKQS, უნახვთ O.

2. იყო + მოკედილნი O. ცოტა და] ცოტა F, ტოტად IQ, ცოტად S. კედელ B] — Q. მოკედილი BQ, მიკედილი DJ მისნი მურასა O. თვლითა A, თვლით R.

3. მარგალიტით H. იატაკად] და იატაკად B, და იატაკად CDEFIKLPRT, იატაკნი NO, და იატაკი Q. იყო] — DKLRT, ჰქონდეს O. ფიცარნი HMNOP. ოქროსა] ვერცხლისა DKRT, ოქროსი-FH, ვერცხლისა L, ოქროსანი O. და + მაშვიან O. ნადიმნი DJ + დიდ Q. ხანამდის] სანამდის (+ და R) DRT, მანამდის L, ეამდამდე გაიყარა ნადიმი იგი და O.

4. აწუიეს A, აწუიევს DMNOQR. გარე — ADGHKLMNOPRT. ერსა] ერთსა B. გაიყარა D. ერსა და... ნადიმი მერმე] სხვასა და O. ნადიმი]+გარდავიჰადეთ ADGHKNPRT, + გარდავედით L. მერმე] — DKLRT, მაშინ Q. მოახსენა A. ნადიმი მერმე] გარდავიჰადეთ ნადიმი მაშინ BCEFIS.

5. ამირან დარეჯანისძესა დედოფალმან] დედოფალმა დარიჯანისძესა D, დედოფალმან დარეჯანისძესა KLRT, დედოფალმან ამირან დარეჯანისძესა (დარეჯანისძესა O) MO. დარეჯანისძესა E, დარეჯანისძემან F. ვითა — DKLRT. ბრძანეთო AGHN, ბძანეთ IMQ. საწოლსა ABCGHKMNQRT] საწოლთა შინა O.

6. ნადიმი—B. გარდავიჰადეთ Q. BCEFIS, გარდავიჰადეთ D, გაღვიჰადეთ L, გარდავიჰადეთ და O, გარდავიჰადეთ Q. დიდებულნი A, დიდებულთანი HN, დიდებულთა თანა M, დიდებულნიცა O, დიდებულ Q. თან MNO] — DKLRT. შემოიტანეთ B, შემოიტანეთ CFIKLPST, შემოიტანეთ D, შემოიტანეთ ER, შემოიტანეთ O.

7. მას — DKLRT. ცოტასა — R. თქუენმან A. ეგრ B. ვთქუით A, ვთქუი KLT, ვთქუი O. მას G.

7-8. ვთქუით ამას.... სახლნი] ვთქუით (ვთქუით CIPQ) ვითა მას (ამას P) გვერდი (გვერდით I) იგი გარეგანი (გარეგანნი CIEPQ) სახლა (სახლნი CIEPQ) BC IEPQ, ვთქუი (ვთქუით S) ამას (მას FS) გვერდი (გარდა RT, გვერდნი S) იგი გარეგანი სახლნი DFRST.

8. გარეთ] გარდა KL, გვერდით O. სხვა A] გარეგანი KL, გარეგანნი O. სახლო K. აღარ DOQRT, არა L. არიან რაო] არიან BCDEFIKLOPQRST. ესრე] ესე LQ, ესრეთ O. საწოლი] + ვითა დღე ღამესა F, + სხვათა მათ შუკათა იგი საწოლი O.

9. დედოფალმა D. ვითა — DKLRT. თუთი — NO. მწადენი H] ფარვა O, მწდენი P, მომწადენი RT. აღარა Q] — N. ჯელნი D, ჯელისა თანა FIQS.

10. არიანო] არიან და O. რა] არა LRT. ბძანონო MO. ჩუენ გაგუიკუირდა A] — O. მისა B, მას O.

21. ამირანდარეჯანის

სა სიტყუასა ზედა დაზიდნეს გარეგნით ქაზრაკთა, ოდეს გაახუნეს ფიცარნი იგი ქაზრაკითა, დავხედენით: ყოველთა [V] დიდებულთა ოქროსა დასტი წინა ედგა. ჩუენ გაგუიკუირდა დიდად. და გარდავიჟადეთ ნადიმი, გუიბოდეს ყოველთავე საბოდუარი და გავიყარენით.

5 დავეყავით ქორწილსა შინა ათი დღე. ნადიმი და გაცემა დღისა და დღისა სჯობდა. უძღუნა დედოფალმან ამირან დარეჯანისძესა დიადი. მეთესა ღღესა დედოფალმან მოაქსენა დარეჯანისძესა, ვითა: „ძღუნსა მეტსა აღარას შევეკიდებო“. უბრძანა მეჭურჭლეთა და მოიღეს სამოცისა საჭურჭლისა კლიტე და ეგრე მოაქსენა, ვითა: „სა-

1. სიტყუა M. ზედან O] + და AFGHJKLMNPQRST. დაზიდნეს] დაზიდნეს D, აზიდნეს FKLORST, აზიდნენ Q. გარეგანი BE, გარეგნი CK, გარეგანთა FS, გარეგანით GM, გარეგანნი IQ. ქაზრაგთა CE, ქაზრაკთაგან FS, ქაზრაკთაგანნი IQ, ქაზრაკითა KRT, ქაზრაკსა P] + ზედა L. ~ ქაზრაკსა გარეგნით O. გაახუნეს A, გაიხუნეს BCDEKLOPT, გაიხარნეს FS, გახუნეს H, გაიტანნეს I, გაიტანეს Q, გაიხვენეს R.

2. ფიცარნი ივინი AHMNP, ფიცარი იგი BQ, [რ]ომელნი ივინი G. იგი — DK LRT. ქაზრაკითა CEP, ქაზრაკთა DGL] + და O. ყოელთა D. დიდებულთა + და O. ოქროს BKLRT.

2-4. დიდებულთა ოქროსა... და გავიყარენით] — G, საბოდვარი და გავიყარენით (გვიყარენეთ N) HN.

3. დასტი + ყოველთავე O. ედგა] + ისხდა რვა ასი დიდებულნი FS, ედგათ ასე დიდი სახლი იყო ხუთასი დიდებული ცალ მხარეს იქდა და ხუთასი ცალ მხარეს IQ. ჩვენ A] — DKLMRT. გაგუიკუირდა A. დიდათ BIO] — Q. და — DO. გარდავიჟადეთ D] — O.

4. ნადიმი — O. გვიბოდეს A. ყოველთავე — DKLMRT. ყოველთავე საბოდუარი] სხეადადასხვა უშვენიერესნი საბოდვარნი ნადიმი გარდავიჟადეთ O. საბოდვარი A-გავიყარენით + და DKLRT.

5. დავეყავით BCELO. ქორწილსა შინა] ქორწილისა BE, ქორწილსა CFIS-~ დღე ათი OQ. ნადიმი] ნადიმობა Q. გაცემა] საბოდვარი O.

6. დღის სჯობდა E, დღისასა სჯობდა K, ღამისა სჯობდა L. მსჯობდა R] + და DMO, + მეთესა ღღესა Q. უძღუნა A] + მან O. დედოფალმა BHN] — KLRT. ამირან დარეჯანისძესა] — D, ამირან დარეჯანისძესა FM, დარეჯანისძემან KRT, დარეჯანისძესა L, ამირანს დარეჯანისძეს Q. დიადი] დიდი D, + და O, ძღვენი ურიცხვი Q.

7. მეთესა B, მეთეს I. მეთესა... დარეჯანისძესა] და უბრძანა დედოფალმან Q. ~ მოახსენა დედოფალმან O. დედოფალმა DE. მოახსენა დარეჯანისძესა A] — B, მოახსენა ამირან დარეჯანისძესა] G. დარეჯანისძესა D, დარეჯანისძესა FM. ვითა — HKLRT.

8. ძღვენსა A] + ამის G, — K. მეტსა — Q. აღარას] ვეღარას B, აღარასა C, არას Q. შევეკიდებო] შეგუადრებო BO, შევეკადრებო D, შევიკადრებო E.

9. სამოცი D. საჭურჭლეს D, საჭურჭლეთა O. კლიტენი KLRT. ~ კლიტე საჭურჭლისა BE. მოახსენა A. ვითა — DKLRT.

9-1. და მოიღეს... შენდა მიძღუნიაო] ვითა ძღვენსა არას შემოვიღებ, მოიტანეთ კლიტენი საჭურჭლეთანი და უძღუნა ამირანს Q.

ჭურჭლენი ყუელა შენდა მიძღვნიო“. გარდაიჭადა მადლი დარეჯანისძემან, და ვიწყეთ მონახვად საჭურჭლეთა, გარდავენახეთ. თავმანთქუენმან, მე არსად მინახავს ეზომი სიმრავლე ტურფათა, სიკეთე და შუენიერება!

მერმე დედოფალმან მოაქსენა: „ბრძანეთ და ნადირობად გადითო“ ზეჲნ გუეგონა: „ესე დედანი არიან და სანადირო არა უთქსო“. ოდეს გავედით, მოსრულ იყვნეს მევავზენი და ბაზიერნი. იყო ავაზა სამოცი, თეთრი ქორი—სამოცი და მწყაზარი ქორი—ასი. ძაღლისა და სხუისა სანადიროსი რიცხუი არა იყო. გავედით და ვინადირეთ, მაგრა არა მინახავს ქუეყანასა ეგეთი სანადირო! მუნ დავყავით 10

1. ყუელა] — BCDEFIS, ყველანი KRT, ყოველივე O. მიძღვნიო A, მიძღვნიანო EFKRST, მომიძღვნიო L, მიძღვნიო O. გარდაიჭადა KQ. მადლი + ამირან Q. დარეჯანისძემან] + მაშინ CI, დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან მაშინ EF, დარეჯანისძემან M.

2. და] მაშინ BQS. ვიწყეთ] დავიწყეთ D, ვიწყენ G, დავიწყეთ KQRST, ვიწყეთ L. მონახვად] მონახვა D, მონახვა და იგი O, ნახვა Q. საჭურჭლეთ. AH] + და M, საჭურჭლენი O. ~ საჭურჭლეთა ნახვა Q. გარდავენახეთ] გარდვიხედენით D, გარდავენახით OP, — Q.

3. თქვენმან A, თქუენმა D. მე — DKLRT. არსადა CQT, არასად DG. ეგზომი BCEFHIOQS, ეზომ L, ესზომი R. ~ ტურფათა სიმრავლე O.

3-5. სიკეთე და შუენიერება მერმე] მაშინ B, მაშინ E.

4. შუენიერება A, მშუენიერება HN, სიმშუენიერება KT, სიმშუენიერება L, მშუენიერება M, სიმშუენიერება P.

5. მერმე] მაშინ CFIQS, მერე G. დედოფალმა DH. მოახსენა A. ~ მოაქსენა დედოფალმა (დედოფალმან CFIQS) BCEFIQS. ბრძანე FKRT. ნადირობასა CFPQR ST, ნადირობას DEIKLO, ნადირობათ N.

6. ჩვენ A] + ჩვენ F, + ასე O. გვეგონა A. ეს D, ესენი KLMT] — O. დედანი არიან] დედანია ADGHMNP, დედანი არიანო B, დედანი Q. და — Q. სანადირო] საბაზიერო B. არ H. უთქთო AHM, უდგსო BE, უდგთო GN, უთქსთო O, უდგსთო Q.

7. ოდეს — O. მოსრულ იყუნეს A] მოსრულიყვნენ AGHLMN, მოსრულ იყო B, მოსრულნი იყვნეს D, მოსრულიყო E, მოსრულიყვნენ Q. მევავზენი] მევავზე B, მევავზენი M. ~ ბაზიერნი და მევავზენი L. და — FS. ბაზიარნი AC, ბაზიარი B] — F. იყო] — DKLRT, ჰყავთ O, და იყო Q. ავაზი GKLNQRT.

8. სამოცი] + და BCEIOPQ, ასი და FS. ქორი სამოცი] ქორი ოცი B. და — R. მწყაზარი ქორი ასი] ასი მწყაზარი DKLT. ქორი — R. ასი] + შავარდნისა და BQ, + შავარდნისა CEFIS, — R.

8-9. ძაღლისა... სანადიროსი რიცხუი] შეძებართა ეზერთა და ანუ სხვათა სანადიროთა რიცხვთა ანგარიში O.

9. და სხუისა — E. და სხუისა სანადიროსი] სიროსა და B, — Q. სხუისა A. სანადიროსა (+ და E) CDEIKLPRT. რიცხვი A. ~ არა იყო რიცხვი BCEFIQS. არ KO. და — OP.

10. მაგრამ CFGINOQS] — DKLRT. არ LNO. გვინახავს H. ქვეყანასა A, ქვეყანა BCDEFILPS, ქვეყანა და KRT, ქვეყნად O] — Q. ~ სანადირო ეგეთი DKQ RT. მუნ — DKLRT. დავყავით BCL.

დიდი ხანი და შემოვედით.

გარდაცა პურობა. ნადიმსა ზედა თქუა დედოფალმან: „ამირან, კადრებ, დარეჯანისძეო! ნუთუ შენი ცოლი რასმე გამადლებდეს. თუ კარგა გაგისუენებია, თუ უბალოდ, ჩემგან მადრიელ იყავ!“ მერმე 5 ხუარაშან ქალმან მე მიბრძანა: „სავარსამისძე, გესმისო ბრძანება დედოფლისა?! ესე ამისთუის ბრძანა, რომე ჩუენი აქა [61] ყოფა მოსწყინებია. აწ ჩუენ წასვლისაგან კიდე არა გუეწყევის“. მოაქსენა დარეჯანისძესა: „წავიდეთ ქალაქსა ჩემსაო“. მოაქსენა დარეჯანისძემან, ვითა: „ვინათგან წავალთ, წავიდეთო“ დედოფალმან მო- 10 აქსენა: „მე ბერი დიაცი ვარ და ვლა აღარა შემიძლიაო. თქუენ ყმა-

1. დიდი — B. ~ ხანი დიდი Q. ხანი და ხანი BE, + შექეუული O. შამოველით BDE, შემოვიდა Q.

2. გარდაცადა BCEIS, და გარდაცა D, (+ და Q) გარდიხადა FQ| გარდასწყედა L. პურობა + და O. პურობა ნადიმსა ზელა| ნადიმი პურსა ზედან Q. ზედან ON. თქვა A. დედოფალმა BHN.

2-3. ~ ნუთუ ამირან დარეჯანისძეო ცოლი შენი Q.

3. კადრებ H|—BCDEFIKLOPQRST. დარეჯანისძეო D, დარეჯანიძეო FMST, დარეჯანის R. ~ ცოლი შენი BCEFIS| პირმზე შენი და ასული ჩემი O. რასამე GN. ~ გამადლობდეს (გამადლებდეს FS) რასმე (რასმეო Q) BCEFIQS. გამადლობდეს DKLPR, გამადლობდეს O, გამადლობდეს T. თუ — OQ.

4. კარგად BCEFIMQS, კარგათ რომ O. გაგისუენებია თუ A| გაგისუენებია B, გაგისუენებო თუ D, განგისუენებია I, გაგისუენებიაო თუ K. თუ| ანუ O. უბედოდ D, უბალოთ EN. ჩემგან| ჩემი არს შენგან O. მადრიელი იყავ (იყაო Q) FGKLQ RT| მადლობო O. მერმე| მაშინ BCEFIQS, — DKLRT, + პირმზემან მან O.

5. ხუარაშან A, ხორაშან BE, ხვარეშან IQ. ქალმა MN. ~ მიბძანა მე D. სავარსიმიძე A, სარსიმიძე DT, სავარსამიძე GN, სავარსიმიძე HM, სარესიმიძე L, სავარსიმიძე O, საარსიმიძე K, საარსიმიძე P, სარსიმიძე R. ~ გესმის სარსიმიძე B; ~ გესმის საარსიმიძე (საარსიმიძე E, სავარსიმიძე FIQS) CEFIQS. გესმის DKLMOPT, გვესმის R. ბრძანება + ესე KLT.

6. დედოფლასაო BOP. ~ ესე დედოფლისა R. ეს H. ამისთვის A. რომელ DEPR, რომ IL|—KQ. ჩვენი A| ჩემი GHMN. აქ BFGHLS. ყოფნა CDEFHIL NPQS.

7. მოსწყინებია RT. აწე HMO| და Q. ჩვენ A. წასვლისა L. გვეწყევის A, გვეწყევის GNS| + რა Q. მოახსენა A, მოახსენე DI|—O.

8. დარეჯანისძესა| დედოფალმან AGHMNP, დედოფალსა (+ და D) DKL RT, დარეჯანიძესა F, ამირანს ქალმან Q, რა ავა O. წავედით D. ჩემსა B| + და Q. ჩვენსაო R. მოახსენა A| და ჰყადრა O.

8-9. დარეჯანისძემან ვითა|—BCEFIQS, დარეჯანისძემან (დარეჯანისძემან KL, დარეჯანისძემა RT) დედოფალსა DKLRT, დარეჯანიძემან M.

9. ვითა| აბა O. წავალ B. წვიდეთო B; წავიდეთ Q. დედოფალმა D. მოახსენა A.

10. და ვლა| და კვლა AGHKM, — BE, ვლი D, კვლა N, და სვლა O. აღარ DFLNOQS. შემიძლიაო| + ვლა BE, შემიძლია D, შემიძლიანო NR. თქვენ A|—DKLQRT. ყრმანი FS|—Q.

ნი ხართ და ღმერთმან ათას წელ აცოცხლენ მედობა თქუენი, წადით და განისუენეთო!“ დაჰპატიჟა დედოფალსა, ვითა: „თუ შენ არა წამოხუალ, აღარც ჩუენ წავალთო“.

წამოვიდა დედოფალი და ვიარეთ ათი დღე. გავიარეთ ზღვარი დედოფლისა. მუნითგან ხუარაშან ქალისა იყო ყუელა. თავმან თქუენ- 5 შან, ქალაქი ქალაქსა სჯობდა და ციხეები ყუელა წითლითა ქვითა ნაგები იყო, და ზღუდე—შუენიერი და მაღალი, სახლები—დიდი და შუენიერები. და ნუ გიკუირს, წითელი ქვა დიადი იღვა მას ქუეყანა-სა.

ვიარეთ ათი დღე სხუა და მივედით მას ქუეყანასა. და მოგუე- 10

1. ხართ — Q. და — BCEFGIQS. ღმერთმა DJ — KLRT. ათასი AHIOI — Q. ~ აცოცხლეს ღმერთმან წელსა მებათსესა O. წელს BD, წელი HJ + ღონ KLT, — Q. აცოცხლოს ADGHMNOQ, აცოცხლეს BCEIP, გააცოცხლოს FS, იცოცხლეთ R. მეფობა თქვენი A] მეფეთა და დედოფალთა უზეშთაესი FS, † და ჯერეთ ყმანი ხართ Q.

2. განისვენეთო A, განისვენეთ BCEFIMS, გაისვენეთო DG, განისვენეთ მერმე O. დაჰპატიჟა და პატიეეს BFIQS, დაჰპატიეეს CE, დაჰპატიჟა მასვე O, დაჰპატიჟა P, დაჰპატიჟა R. დედოფალსა] + არცა კვამს წასვლა ჩვენი უთქვენოდა O, დედოფალსა და ეგრე მოახსენეს Q. ვითა—DKLORT, თვით Q. თუ] თუცა O. შენ] თქვენ GO, თქვენც Q. არ CDEFGIKLOPQS. წამოხვალ A, წამოხვალ DN, წამოხვალთ GHQ, წამოხვალთო O.

3. აღარცა CEFIS, არცა DKLQT, აღარც N, რაცა R] — O. ჩვენ A] — O. წავალთ BE] — O.

4. წამოვიდა] წავიდა F. დედოფალიცა BCEFIQS. და + წავედით Q. ათი დღე] დღისა ათისა სავალი O, + და Q. გავიარეთ] გავიყარეთ N, გავლეთ O. მზღვარი BCEFILS, საზღვარი DR, ზღვა რომელი G, სამზღვარი Q. დედოფლისა] სადედოფლოსი O.

5. მუნითგან] და მივედით მას O, და შევედით ქვეყანასა Q. ხუარაშან A, ხუარაშან BE, ხუარეშან IQR. ქალისასა Q. იყო — OQ. ყველა A] — BCDEFIQS, საუფლისწულოსა O. თქვენმან A.

5-6. ~ ქალაქი თავმან თქვენმან B.

6. სსჯობდა R. და — BEM. ციხეები ABEOPQ, ციხენი D, ციხე KLRT. ყვალა DE, ყოველი G] — NO.

7. ~ და იყო O. შევნიერი და A] შევნიერი D, შევნიარი და P. სახლები] სახლი შუე და სრა O. სახლები დიდი] დიდი სახლები იყო R.

7-8. და ზღუდე... და შუენიერები] მაღლად და შევნიერად Q. დიდი და შუენიერები] მშვენიერად ნაგები B, დიდი და შუენიერად ნაგები CEFS, — D, დიდნი ანუ მცირენი ტურფანი O.

8. შევნიერები A, მშვენიერები HMN] შევნიერად ნაგები I, შევნიერი R. ნუ] ანუ KRT. გიკვირს A, გიკვირს KRT] + სახლისთვის O. წითელი] წათელი R. წითელი ქვანი დიადნი O. დიადი] დიდ D, + საკუთრელე Q. მის ქვეყანისა F] + შინა და G.

10. სხვა A] — Q. მას] მის M. მას ქვეყანასა და მოგვევება A] მისა (მისსა CEFIQS) ქალაქსა გამოვევება (გამოგვევება Q) BCEFIQS, მას ქალაქსა გამოვევება (გამოგვევება KLPRT) DKLOPRT.

გება ყოველი კაცი წინა, თაყუანი-სციან და ქება შეასხიან. და ჩუენ გაგუიკუირდა ეგზომი მოკაზმულობა ქუეყანისა და კაცისა.

შევედით და ვნახეთ ქალაქი იგი, რომლისა დარი არა გუენახა, და დაგუავიწყდა სიკეთე მის დედოფლისა ქალაქისა. მაგრა უფრო დედოფლისა იყო სახლები, და ყუელა ჰგევანდა სამეფოთა სახლთა. და იყო ფოლორცი, დასხმული წითლითა კვითა, ძოწეულითა, იმიერ და ამიერ. ეგრევე სამეფოსა სახლამდის ზღუდე-შექმნილი იყო სადგომი მებუქე-მედაბდაბეთა, მოშაითთა. ზე მალად ოდეს შევიდოდეს, წამოდგიან მებუქე-მედაბდაბენი და უცემდიან ბუქსა და დაბდაბსა. და მას ადგილსა ერქუა გზა მეფისა.

1. ყოველი კაცი O. წინა — BCEFIQS. თაყუანის-სციან EFS, თაყუანის-სციან R. ~ შეასხიან ქება DKLRT. შიასხიან B] + ამირან დარეჯანისძესა H. და — BCDEFIKLOPQRST.

2. ჩვენ A] — DKLRT. გაგუიკირდა A, გუიკირდა G. ეგზომი ეგეთა BCEFIQS, ეზომი DHKLMNOPT, ეზომი R. ქეყენისა ACDKP.

3. შევედით] მივედით CFIQS. და ვნახეთ] დავინახეთ F. იგი — DKLRT. რომლის AS] რომლისა მისი R. გვენახა A.

4. და დაგუავიწყდა] და გაგუიკირდა AGHMN, დაგუავიწყდა BDFIKLQRST, დაგუიწყდა C, დაგუიწყდა E, და დაგუიწყდა P. მის — DLRT. დედოფლის AFG IKLOS. ქალაქისა] ქეყანისა Q. ~ მის დედოფლისა ქალაქისა სიკეთე O. მაგრამ AF GHIMNOPQS. უფრო] + ერთი ჰგევანდა O, უფროსი S.

4-5. უფრო დედოფლისა] უფლისა R.

5. დედოფლისა] მას სადედოფლისა] O. იყო სახლები] სახლსა O, იყო სოფლები R. და — DKLRT. ყველა A] ყოველა B, ყველა DE, ყველაი G, — O. გევანდა AEFGHIMQRST] — O. სახლთა] + შევედით BCEFIQRS, + შევიდოდით KLPT.

6. და] + შევიდოდით D, შევიდოდით O. ფოლოცი DKL, ფოლორცი OP. კვითა + და D. ძოწეულითა — BCEFIQS. იმიერ] ამიერ I.

7. ეგრევე] დასხმული წითლითა კვითა M, ეგრეთვე OPQ. სამეფოთა BCDEFIKLQRST, სამეფოს O, სამეფო P. სახლამდი BDKT, სახლთაგან F, სახლამდე L, სახლამდის N, სახლთამდე OP, სახლამდე Q. შექნილნი AM, შექნილი BCDEHKLPT, შექნილ F, შექნილნი N, + და O, შექნილ R. სადგომი] სადგომამდი და M, სადგომნი N, — Q.

8. მებუქე] მებუქეთა და DFS, + და N. მედაბდაბე B] + და DLO, მედაბდაბეთათვის და Q, და მედაბეთა R. მოშაითთა F, მუშაითთა L, მოშაითთათვის Q. ზე მალად — BCEFIQS. შევიდოდის BE, შევიდოდით FIS, შევიდით Q.

9. წამოდგიან] + ზედა BEIS, წამოდგიან ზედა CF, წარმოდგიან GO, წამოდგიან P. მებუქე + და B. მებუქე-მედაბდაბენი] ზედა DKLRT, — Q. და — KLRT. უცემდიან] უცემდეს BCEFIS, სცემდიან Q. ბუქსა და დაბდაბსა და] — BCDEFIQRS, და KLT.

10. ამას M. ადგილთა FS, ადგილს G. ერქუა A.

შევიარეთ და მივედით კართა პალატისათა/სხუა ზღ[V] უდრე იყო ძოწეულისა ქვისა, შუენიერნი და მაღალნი კარნი იყვნეს ძოწეული-
ხანი, დიდნი. გაახუნეს კარნი მის პალატისანი. იყო შუენიერი სი-
მრავლე ერისა, ყუელა მოსილი იყო ძოწეულითა და ოქრო-ქსოვილი-
თა, და თავს—რიდგ, იგიცა ძოწეული, პირ-ოქრო. თაყუანი-სცეს და 5
შეასხეს ქება, მოეგებნეს დიდებულნი, აწუიეს მეფესა.

შევედით. დედოფალი და იგი ხუარაშან ქალი სხუასა სახლსა დას-
ხდეს, და ჩუენ სხუასა სახლსა ვიყვენით შუენიერად მოკაზმულსა,
რომელ, თავმან თქუენმან, სხუათა სახლთა სიკეთე დაგუავიწყდა;

1. კართა პალატისათა] პალატისა თანა ABEGHN, კარსა პალატისასა D, პა-
ლატსა თანა M. შევიარეთ... სხუა — BE. სხუა A.

2. ძოწეულითა O, ძოწეულის T. ქვითა O. შუენიერნი A, შუენიერი BCEIMQS,
შუენიერისა R. მაღალი BCEGHMNO. ძოწეულნი D.

2-3. ~ დიდნი ძოწეულისანი BCE, ~ დიდნი ძოწეულასაგან FIS, ~ დიდნი
ძოწეულისა Q.

3. დიდნი + და ტურფანი O. გაახუნეს A, გახუნეს BEHKOQT, გახუნეს D, განეხ-
ვენეს R. მის—BCDEFIKLQRST. პალატისანი + და O. იყო — D. ~ სიმრავლე შუე-
ნიერი M. შუენიერი A, მშუენიერი BQ, შუენიერნი DR, შუენიარი P] + და მას შიგან O.

4. ყველა A, ყველა DE, ყველა M, ყოველნი O, ყოველი RT. მოსილი იყო]
მოსილნი O, მოსილ S. ძოწეულითა და] — BCEFIQS, ძოწეულითა DKLRT. ოქრო-
ქსოილითა G.

5. თავს] + ოქრო B, თავსა პიროქრო CFIQS, თავის D, თავსა ოქრო E, თავ-
სა GHKLMNPRT, თავსაცა O. რიდე] + ეხვია BCEI, + ეხურათ FS, რიდა R.
იგიცა — DT. იგიცა ძოწეული პიროქრო] — BCEFIS, ძოწეული პიროქრო KLR,
პიროქრო O. თაყვანისსცეს DFS, თაყვანისპსცეს R] — O. და — O.

5-6. იგიცა ძოწეულა... მოეგებნეს] ეხვია მოეგებნენ თაყვანისსცეს შეასხეს ქება
მოვიდნენ Q.

6. შეასხეს ქება A] ქება შიასხეს (შეასხეს EKLRT) BEKLRT, შეშუენდეს O.
მოეგებნეს + თაყვანისსცეს და შეასხეს ქება და O. დიდებულნი] დიდებულთა
მათ O, + და Q. აწუიეს A, აწუიევეს C, აწუიევენეს D, აწუიევეს MNOQRT. მეფესა +
და BCDEFIS.

7. შევედით] + და DP, + მას სახლსა შიგან და O, — Q. და — N. იგი — DK
LORT. ხუარაშან A, ხორაშან BE, ხორეშან I, ხვარეშან QS. სხუასა A, სხუას D.
სახლსა] შუკათა შევიდნენ და O. დასხდენ O, დასხდნენ Q.

8. და — BE. ჩვენ A. სხუასა A. სხუასა სახლსა ვიყვენით] ამა O. სახლსა] —
DKLT, + დასხდეს და ჩვენ სხუასა სახლსა F. ვიყუენით A. შუენიერად A. მო-
კაზმულსა] + სახლსა შიგან განვიხვენეთ O, მოკაზმულსა Q.

9. რომე CL. თავმა DE] — L. თქვენმა A, თქვენმა D] — L. სხუათა A.
სახლთა] + დასხდეს და ჩვენ სხუასა სახლსა ვიყვენით შუენიერად მოკაზმულსა რო-
მელ თავმან თქუენმან სხუათა სახლთა სიკეთე F. სიკეთე + და მოკაზმულობა O. დაგ-
ავიწყდა A, დაგუიწყდა C, დაგუიწყდა EOQ.

რომელ უწინა გუენახნეს! ვერა შევიგეთ, თუ ვითა აგებული იყო. ესე ვიცი, რომე ძოწეულნი იყვნეს კედელნი, და ზედა ცა—თეთრი, და ცისაგან თეთრი ელვა გამოკრთებოდა ვითა ბრწყინვალეობა მზისა. ჩუენ დავიწყეთ ცილება, ვითა: „ამისგან უკეთესი სხუა სახლი არა უთქსო.“ ზოგთა ეთქვით: „არა ეგების თუმცა პირველ უკეთესსა სხლსა შემოგუიყუანესო“. ქაოზ ქოსისძემან ეგრე თქუა, ვითა: „თქუენმან მზემან, თუ ცად არა აგუიყუანებენ, ქუეყანასა ზედა ამის უკეთესი სახლი არა დგასო!“

ამაზედა მოვიდა მექურჭლეთა უხუცესი და თუით—მექურჭლენი.

1. რომე Q. რომელ უწინა გუენახნეს—M. უწინა პირველ BCEFIQS, უწინ DKLPRT, უწინარედ O. გვენახნეს A, გვენახეს DL. ვერ DJ. და ვერ O. შევიგენით BCDEFIOQS, შევიგენით G. თუ—DKLRT. ვითა! როგორ M, ვითარ O. აგებული გებული BCDEFIOQS, გებულნი KLRT, აშენებული M, გებულ P. იყვნეს KLR.

2. ვიცი FJ შევიგენ Q. რომელ BDEFIMOPSJ კედელი Q. ძოწეული BQ. იყუნეს A, იყო Q. კედელნი და კედელი B, კედელნი O, და Q. ზედან O.

2-3. თეთრი და თეთრი BE, თეთრნი და D, + მის O.

3. თეთრი ელვა — BEFIOQS, თეთრსა (თეთრისა KLR) ელვა DKLRT. თეთრი ელვა... ვითა ბრწყინვალეობა გამოკრთებოდა ბრწყინვალეობა ვითა C. ელვა—P. გამოკრთებოდა DLP, გამოკრთებოდა KJ + ელვარება O. ვითა ბრწყინვალეობა და ბრწყინვალეობა ვითა BE, ბრწყინვალეობა ვითა FIQS, და ბრწყინვალეობა G, ვითარცა ციმციმი O.

4. ჩვენ AJ—DKLRT. დავიწყევით GMN. ცილობა DFGQ. ამისაგან BJ—L. უკეთესსა H. ~ სახლი სხვა BCEFQS. სხვა AJ—IL.

4-5. ამისგან უკეთესი... არა უთქსო ალარ (ალარა KRT) უდგს (უთქს KRT) უკეთესი სახლი და DKRT. არა უთქსო ალარა (ალარ I) უდგსო (უთქსო CL) და BCEILS, ალარა ექმნებაო და F, არა უდგსო GMN, არა უდგასო H, + და OP. არ უდგასო და Q.

5. ზოგთ R. ვთქვით A, ვსთქვით B, თქვეს F, ვსთქვით თუ O. დრ O. ეგების ითქმის AGHMNO, ითქმოდეს DKLRT, ითქუმის P. თუმცა—N. პირველად BCE FIMQS, პირველი GN.

6. შამოგვიყვანებდეს B, შამოგვიყვანებდეს CEFIQS, შამოგვიყვანეს D, შამოგვიყვანეს G, შამოგვიყვანეს KLPRT. ქოსს BIQ; ქოს N, ქოზ O. ქოსიძემან ABEFGHIKLMQRST, ქოსიძემა D, ქოსიძემან N, ქოზიძემან O, ქოსიძემ P. თქვა AJ თუალ R. ვითა—BCDEFIKLQRST.

6-7. თქვენმა მზემან AHILM, თქვენმან მზემანო BE, თქვენმა მზემა (მზემ R) DRT]—Q.

7. თუ ცად თუმცა KLR, თუმცა ცად Q. არ BCEGIOQS]—D. აგვიყუანებენ AJ აგვიყვანებენ DKLPRT, აგვიყვანებდენ F, ალგვიყუანებენ I, აგვიყვანენ O, აგვიყვანებდეს Q. ქვეყანაზედ ABGMN, ქვეყანაზედა CEFS, ქვეყანასა ზედან OP. ამისი D, ამისსა KRT]—Q.

8. უკეთესსა R. სახლსა R. არ N ალარა BCEFIQS.

9. ამაზედ L, ამაზედან O. მოვიდეს BCEIKLPRT, მოვიდნეს O, მოვიდნენ Q. მექურჭლეთ M. უხუცესა A, უხუცესნი CEIKLOPQT, უკეთესნი და უხუცესნი R. და—KR. თუთ AJ—DKLRT, ვითა GHMN. მექურჭლეთ A, საქურჭლენი D, მექურჭლეთა GHMN]—KR, + და Q.

მოიღეს მეფისათვის შესამოსელი და გუირგუინი და ძღუენი, და ჩუენთუის—საბოძუარი, რომლისა არა იყო რიცხუი. გუიკუირდა სიმდიდრე ესეთი და მოკაზმულობა. ჩაიცუა შესამოსელი მეფემან, რომელ მობრთუეს ძოწუელი ოქრო-ქსოვილი; თუალი ყუელა მნათობი სხდა, და მარგალიტი—ყუელა დიდროვანი. დაიდგა თავსა გუირგუინი. არა-ვის უნახავს სამე ეგეთი შესამოსელი და გუირგუინი!

მოვიდეს ეჭიბნი და აწუივეს პურად. წავედით მას სახლსა, სადა პური ეგო. სიდიდე [62] და სიშუენიერე ეგეთი არა მინახავს! კუბონი—ეგრევე ძოწუელნი, ერთი—მწუანე. ეგრევე საჯდომი სახლი ტურფად აგებული იყო: სუეტი ყოველი—ბრწყინვალე შეკაზმული, 10 თუალითა და მარგალიტითა შემკულნი; სუეტისა თავნი—ცეცხლისა

1. მოიღეს + შესამოსელი Q. მეფისათვის A, მეფეთათვის D, მეფისთვის HQ-შესამოსელი და] შესამოსელი BCDEFIKLPRST, შესამოსელნი შვენიერნი O, და Q-გვირგუინი A. ~ ძღუენი და გვირგვინი და Q. ძღუენი A. ჩვენთუის A, ჩვენთვის-ცა O] + სამოსელი და Q.

2. საბოძუარი A]—K. რიცხვი A] + და DEFILOPQRST. გუიკვირდა A] და გავიკვირდა B, და გუიკუირდა CK, გავიკვირდა G.

3. ესეთი] ეგეთი FGLO, ესრეთი M. ~ და მოკაზმულობა ესეთი Q. ჩაიცვა A] ჩააცვა E. მეფემა D. რომელი BCEFS.

4. მობრთვეს A, მობრთვა B, მობრთვეს D, მობრთო E. ოქრო-ქსოვილი DG-თვალთა AH. ყველაი BFKM, ყვალა D, ყოველი RT]—C.

5. და—G. ყუალა DE, ყოველი R] — OQ. დიდროვანი BLRT, დიდრუანი D, დიდრონი K. თავსა — G. გვირგვინი A] + რომელ O. არვის DK]—Q.

6. უნახავს—Q. სამი ABCDEFGHIKLMNPQRST. ეგეთი] ისეთი BE, ეგრეთი R. სამე ეგეთი... გუირგუინი—O. შესამოსელი—G. გვირგვინი A] + მოიღეს-მაშინ BCEFIS, + მოიღეს რომე თვალთათვის სანახავად კმა იყო მაშინ Q.

7. მოვიდნეს O, მოვიდნენ Q. აწვივეს A, აწვიეს FGHIKLOPS, გავწვივეს M, დაწვივეს R. პურად + და Q.

8. სიმშვენიერე A, სიმშვენვარე D, სიმშვენიარე I, სიმშენიარე P. არ EGKLN-

9. კუბო Q. ეგრევე]—BEQ, აგრევე DKLRT, ეგრე I. ძოწუელისანი FIS, ძოწუელუ GHN] + ერთი და K, ძოწუელი ერთი და L, ძოწუელისა და Q. ერთი] + და ერთი T. ერთი მწუანე ეგრევე] და ერთი თეთრი აგრევენ მწუანე D. ერთი + და R. მწუანე A] მწონე B, + ერთი R. აგრევე KLT, ეგრეთვე Q. საჯდომნი ABE GHKLMNPQRT. სახლნი AKLORT.

9-10. ~ ტურფად სახლი O.

10. ტურფათ BH, ტურფა N. აგებულნი AEGMN] ნაგებნი R. იყო—DQ. სვეტი A, სვეტნი O] + ედგა Q. ყოველი] ყველა CFIKOPS, ყუალა E, ყველაი LR-ყოველი ბრწყინვალე] ბრწყინვალე ყველა B, ყვალა ბრწყინვალე D, სრულ თვალთა შექედილი ბრწყინვალედ Q. შეკაზმული]—DKLQRT, შექედილი O, შეკმაზული P.

11. თვალთა A]—Q. შემკული BGLMNQ, შეკაზმული H, და O. სვეტისა A, სვეტის BDEG. თავი DG, თავისით O, თავსა ერთი თვალთ უჯდა Q, თვალნი R. ცეცხლის BDEGLQ, ცეცხლისა K.

ფერნა. ამას იტყოდი, რომე ღამით ამას სანთელი არა უნდაო. კედელ-
ნი—მოკედილნი, ოქროთა მყარითა შეკაზმულნი. იმღერდეს მგოსან-
ნი. ჩუენ ვერა ვხედვდით, მაგრა კმა ესრე გუესმოდა, ვითამცა ახლ-
ოს დგომილიყენეს. კედელთა გარეთსადგომი იყო, მგოსანნი მუნ იმ-
5 ღერდეს. საჯღომები დიდებულთა—ეგრევე სელები ოქროსა. ასი
დიდებული იყო.

დავსხედით პურად. არა იმსახურებოდა საპურობოდ, თუალისა ჯა-
მთა და ჭიქათაგან კიდე. იყო სიხარული დიდი. მეჭურჭლეთა გამოი-
ლიან შესამოსელი და ძღუენი ყოველთათვის და, თავმან თქუენმან,
10 უკანისა სჯობდა ყუელა, და ყუელასა შესამოსელსა მეფისასა—გური-
გუინი ფერად-ფერადი. მას პურობასა ზედა ათი შესამოსელი და ათი

---

1. ფერი G] + მნათობნი ასრევე რომე O, ფერი და ოდეს გენახათ Q. ამას—Q.
იტყოდა MR]—Q. რ'ლ M]—BCDEFIKLOQRST. ღამითა ამასა A, ღამითა ამას
GLM, ღამით O. ამასა CN. სანთელი არა უნდაო] არ უნდა სანთელნი მათებრნიო O.
არად BCFIKQRST, რად D, არ HL.

1-2. კედელი მოკედილა BQ] + მოკედილნი F.

2. მყარათ D. შეკაზმული ACFGHIMNPQ ST] — BE. იმღერდეს] და იმღერ-
დენ Q. მგოსანი D] + და O.

3. ჩვენ A. ვერ D. ვხედვდით K, ვხედვდით L, ვხედავდით N, ვხედვდით
RT. მაგრამ DFGIKLOQRST. ასრე BE, ესრეთ FMORS, ასე Q. გვესმოდა A,
ვითამც B, ვითამ Q, ვითარმცა R. ახლო L, ახლოსა RT.

4. დგომილ იყუნეს A] ყოფილიყუნეს BEHO, [და გვერდით გესხომოდნენ Q.
კედელსა OQ. გარე DG. სადგომნი EO. იყო + და DO. მგოსანი BP] და Q.
მუნ] + იყუნეს და KLRT, ზიგ O.

5. იმღერდენ F] იმღერდნენ და ადგა Q. საჯღომლები D, საჯღომი HO] + ოქრო-
სი Q. დიდებულთათვის OPQ. აგრევე G, ეგრეთვე I] ასი Q. სელა Q. ოქროსი
AHIKMNOP, ოქროთა L. ასი] ექესასი F, ორასი S.

5-7. ოქროსა... პურად] და დასხდნენ Q.

6. დიდებულნი BEFS. იყო—BCEFIS.

7. არა იმსახურებოდა საპურობოდ—D. იმსახურებოდიან Q] + რა O. საპურე-
ბოდ B] პურობასა მას შინა ჭურჭელთაგან O, პურობად Q. თუალისა A.

7-11. თუალისა ჯამთა... ფერად ფერადი] დავსხედით და მოიღეს ნადიმი. დაგვი-
დეს და მოიღეს შესამოსელი მეჭურჭლეთა ძღვენი. თავმან თქვენმან, რაღა ვაგრძე-
ლო, იგიცა კმა იყო მეფისათვის გვირგვინი Q.

8. ჭიქათაგანი N. დიდი + და O. მოილიან L.

9. შესამოსლები L, შესამოსელნი O. ძღვენი A. ყოველთათვის A, ყოველთათვის
D, ყუელთათვის EKLOPT. და—BCDEFIKLRST. თქვენმან A, თქვენმა D] მეფო-
ბისა თქვენისამან G.

10. უკანის BCFIKP, უკანასი D, უკანის წესი O. ჰსჯობდა R. ყვალა D]—
CFIS. ყუელი და]—BEM, და საბოძვარნი O. და—KLRT. ყვალასა D. მეფისა AG
HMNQ] + თანა DKLRT. გურიგვინი A.

11. პურობასასა H, პურსა Q. ზედან O] + მოიღეს Q.

გუირგუინი გამოიღეს. ეკრეთვე დედოფალთათუის და დიდებულთათუის ხუთ-ხუთი გამოიღეს.

გაიყარა ნადიმი. და მოჰკიდეს პურობა. და მასევე სახლსა შინა მოახუნეს სხუანი ჭიქანი, და მოშაითნი მოვიდეს და გააგრძელეს ნადიმი. გამოიღიან შესამოსლები და შემოსიან მეფესა და დიდებულთა. უძღუნა ხუარაშან ქალმან მეფესა, რომელ არა იყო რიცხუი. ზუენ ყოველთა დაგუმოსეს ტანსა, გუიბოძეს დიადი და გავიყარენით.

მეორესა დღესა სხუასა სახლსა შევედით ნადიამღ. კულა დგეს აგრევე კუბონი ორნი, და კედელნი მის სახლიანი—ვითა თოვლი.

1. გვარგვინი A. გამოიღეს—FQ^S. და—BE. და დიდებულთათუის—FIQS.

1-2. ეგრეთვე დედოფალთათუის... ხუთ-ხუთი გამოიღეს ეგრევე (ეგრეთვე GM) დედოფალთა გამოიღეს თეთრ ხუთ-ხუთი AGHMN, ეგრევე დედოფალთათუის და დიდებულთათუის და ჩვენთვის ხუთ-ხუთი D, ეგრევე დედოფალთათუის (დედოფალთათუის) (+ და P) OP) ჩვენთვის და დიდებულთათუის ხუთ-ხუთი KLOPT, ეგრევე დედოფალთათუის ჩვენთვის R.

3. გაიყარა... მოჰკიდეს—R. და მოჰკიდეს და მოვიდეს AGHNOS, დამოკიდეს BFQ, მოჰკიდეს DKL, და მოვიდა M, მოკიდეს T. პურობ M. და—O. მას AGH MN. შიგან KLRT.

4. მოახუნეს A] + სახლსა შიგან R. სხუანი A] სალენი F. ჭიქანი და] ჭიქანი BCEFIKLOPQRST. მოშეიანი D, მოშაითანი IQ. მოვიდეს G, მოვიდეს N. ~ მოვიდეს მოშაითანი O. გააძეღეს A, გაგრძელეს FIS, გაგრძელდა GQ, გვიძღვნეს M, გააძეღდეს N, გაგრძელეს T.

5. შესამოსლები და] შესამოსელი B, შესამოსლები DH, შესამოსელი L. და შემოსიან—D. მეფესა] ნეფესა D. და] დაი A. დიდებულთა + ეზენი M.

5-6. მეფესა და... ხუარაშან ქალმან—BCEFIS. და დიდებულთა... ქალმან მეფესა—Q.

6. უძღვნა A, უძღვნა KLRT. ხუარაშან A, ხორაშან M. ქალმა MOT. რომე BE] რომლისა Q. არ O. რაცხი A] + მის (მის CFIS) ჭავრანთა (ჭავარანთა EFI, ჭავარანთა C, თვალთა მნათობდა (მნათობთა CFS) და უძღვნა ხორაშან (ხუარაშან CEFIS) ქალმან მეფესა ზღვნი რომლისა არა იყო შეგება და უბოძა დიდებულთა ყოველთა უთვალავე (+ და CFIS) BCEFIS, + და O, + ჭავარანთა და თვალთა მნათობთა და უძღვნა ხუარაშან ქალმა მეფესა ძღვნი, რომლისა არა იყო რაცხისა შეგება და უბოძა დიდებულთა და Q.

7. ჩვენ A. ყოველთა ყუელთა ABEP, ყვალა D, ყველანი KLRT,—Q. დაგუმოსნეს CFPS] + ათჳე D, დაგუმოსნეს I, დაგუმოსნეს ათჳერ KLRT, დაგუმოსნა OQ. ტანსა] + და BCEFS, ტანთა და IQ, ტანთა M. გუიბოძეს გვიძღვნეს F, გვიბოძა Q. დიდი DFIS. გავიყარენით—Q.

8. მოიღეს D. დღესა + დღესა L. სხვასა A. შავედით G. ~ შევედით. სხვასა სახლსა Q. ნადიმი BDEKLRT. კელა A]—DKLRT, კელავ FO, ეგრევე Q. დადგეს KL, იღვა Q, დაგვიდგეს RT.

9. აგრევე D]—Q. ორნი და]—D, და Q. მის—DKLRT. სახლისა N] + თეთრ Q. თოვლი BCDEFIKLPRST.

მგრგულოვ მგოსანნიდგეს და იმღერდეს. დავსხედითნადიმად. მეფე-
 სა წინა დასტი ედგა წითლისა იაგუნდისა*, ეგრევე—საწდე [V] იაგ-
 უნდისა. ჩუენ ყუელასა დასტი ოქროსა გუედჲა და დავიწყეთ სმა.
 და იმღერდეს მგოსანნი შუენიერად. მე ეგრე ვოქუო, ვითა: „ისი
 5 მგოსანნი წინარემცა მოდკენ-მეოქი“. მეტად რამე შუენიერად იმღ-
 ერდეს. გაიცინა მეფემან და ეგრე მიბრძანა: „მაშა თუ ვიამების,
 ადევ და წამოაყენე“. მე ავდეგ, ვითა წამოვაყენენ-მეთქი. ვითა
 კელისა მოკ-დებასა ელამოდი, კელი კედელსა შევჰკარ. ავდეგ, ვნ-
 ხე, ესე თურეკედელსა გარეთ დგეს! გაგუჰურიდა, რომელ ზარი და-
 10 გუეცა. ჩუენ ვოქუოთ, ვითა: „ეშმაური რამე არის“. განა არა ეგ-

1. მგრგულოვ A, მგრგულოვ FS, მგრგულოვ G, მგრგულოვ H, მგრგულოვ IPR.
 მგოსანი AIKPQR. დგეს| დღეს R. იმღერდეს † და Q. მეფისა FGIQS.

2. წინ GN. დასტა D. ~ ედგა დასტი L. წითლის D. იაგუნდისა| † და O, †
 ეგრევე წითლისა იაგუნდისა R. ეგრე D. საწადე HKOQT. იაგუნდისა † და MO.

3. ჩვენ A. ყველათა AHKRT, ყოელთა D, ყოველთა MNO, ყუელათი P. დას-
 ტა D. ოქროსი KP. გვედგა და A| გვედგა BCDEFIKLPST, ედგა R. ~ გვედგა
 დასტი ოქროსა OQ. სუმა BEPS| შესმა ლალისა ფერთა ღვინოთა O.

4. და—DKLOQRT. მღერდეს O. ~ შევნიერად მგოსანნი L. მგოსანი B. შე-
 ვნიერად A| კმა შევნიერად და O, მშვენიერად Q, † იმღერდეს მგოსანნი შევნი-
 ერად B. მგოსანნი... ვითა ისი—FS. აგრე L. ვოქე A, ვსოქე BCDEIKOPQ. ვითა—
 BCDIKLQ. ის I.

4-5. მე ეგრე... შევნიერად იმღერდეს|—R, იმღერდეს T.

5. მგოსანი H. წინამცა D, წინარე FIQS, წინარეცა L, წინარემც N. მიდგენ D,
 მოდგენ FIOQS, მოდგეს HKLMN. მეთქი| რომელ O. რამე| რომე FS, რომ I,—
 OQ. შევნიერად A. იმღერდენ F| † და B. შევნიერად იმღერდეს| ტურფათა კჳმო-
 ზენ მეთქი O, მშვენიერად იმღერდენ Q.

6. გაიცინა BCEFIKOPST. აგრე IQ|—DKLRT. მიბრძანა A. მაშ AHILMOQ.
 მაშინ DS, მაშ F. თუ| † შენ გინდა და აწ F, † აგრე Q, † გინდა და ან S.

7. და—D. წამოაყენენ DP, წამოაყენენ O. წამოაყენე მე ავდეგ| თვით წამოიყ-
 ვანო მი ავდეგ B, თვით წამოიყუანენ (წამოიყვანო Q) მე ავდეგ CEIQ, თვით
 შენ წინ წამოაყენენ († მე S) ავდეგ FS, წამოიყენენ (წამოაყენენ L) მე ავდეგ KL.
 ავდეგ A, ავდეგ M. ვითა| და DKLQRT. წამოიყვან B, წამოიყვანენ EI, წამოიყ-
 ვანო F, წამოიყვანენ HN, წამოიყვან KLR. მეთქი| † და I,—P. ვითა წამოიყვანენ
 მეთქი ვითა| მიველ და O. ვითა| † კელი მივეავ (მივეკავ L) KLR.

8. კელის CDFOPQS|—LRT. ელამოდი † და O. კედელს O. შევკარი A, შევ-
 კარ და D, შევკარ FHIMNOQRST. ავდეგ A| ოდეს BCDEFIKLPQST, და O.
 ვნახენ CEFIS, ვნახო L| ოდეს R.

9. ეს ACEFHIMPRST, ესრეთ D|—OQ. თურე|—DQ, ოდეს O. კედელს FS|
 ოდეს R. გარეთა AEHMN, გარეგან O| † თურმე Q. გაგვიკვირდა A. რომე CQ|
 ვითა O. დავგვეცა A.

10. ჩვენ A|—D. ვოქვით A, ვსოქვით BCEO. ვითა|—BDE, † ესე Q. არის
 BDE| † და O. არ EP. აგრე KLR.

• G-ში აქედან აკლია ტექსტს.

რე იყო. ეზომ რამე წმიდა ქვა იყო, რომელ ვითა სარკესა შინა ჩნდა, და გაგუიკუიარდა სიკეთე მის ქვისა. და გაეიყარენით მას ღღესა.

მესამესა ღღესა სხუასა სახლსა შევედით ნაღიმად. იგი სახლი ქაფურისა იყო, არა ერთობით შექმნილი, განა რუჟად შექმნილი, 5 მულრაბარად თუალითა და მარგალიტითა შეკაზმული. გამოვიდოდა მის ქაფურისაგან სურნელება შუენაერი. ორნი კუბონი იყვნეს ქაფურითა შექმნილნი. იგი სახლი საზაფხულოდ აგებული იყო ხუარაშან ქალისა. გუიბოდეს ურაცხუა და კულა დაგუმოსეს ტანსა.

შელამდა ზედა და არა გაყარეს ნადიმი. მოიხუნეს ოთხნი სან- 10 თელნი დაოთხთავე ყურეთადაანთეს, ორნი ძოწეულნი და ორნი თეთრნი, და ჩუენ გუეგონა ცუილა შეღებული. გამოჴდა ღადი ხანი და

1. ეზომ ესრეთ M, ეგზომი O,—Q, ეს ზომ R. რომე AFHKLOQRST, რომ IJ—N. წმინდა BCFHIKMOQRST. რომე CDFIQS—OR. ვითა—Q. სარკესა] სარკეველსა B, საბრხესა R. შინა] შიგან DQ, + ეგრე O.

2. ჩნდეს O. გაგუიკუიარდა A] + ეზომ Q. ქვისა + ვილხინეთ O. ~ მის ქვისა სიკეთე FS, ~ ქვისა სიკეთე Q. და—N.

2-3. მას ღღესა] მისი (მის R) ღლით DR, მას ღლით LT, მას ღლისით P.

4. სხვასა A, სხვას R. შევედიო] შეგვიყვანეს DO. ნადიმად] + ცოტასა BCDE KLPR, + ცოტასა სახლსა FIQS, + შიგან O. სახლი—FIQS.

5. ქაფურისა DP. არ P. შექნილი ADHKLMOPT, შექმნილი BE. განა—Q. როჴად RT. შექნილი ADEHKLMPT—O, + იყო P.

6. მულრაბარად K, მულრაბარად L] + ნაქლოვნები და O, მულრაბარად RT. თვალთა და A] თვალ O. შეკაზმული გამოვიდოდა] შეკაზული და ყანოს ვითა მოგებერვიდა სურ[ნელება] O. გამოდიოდა N.

7. მისის A, მისისა N. ქაფურისაგან ქვისაგან KLRT. სულნელება L—O. შეენიერი A, შეენიერი BELMNP, შეენიერისა და O, მშენიერი Q. კუბო Q. იუენეს A] + მას შიგან O, იყო Q. ქაფურისა M.

8. შექნილი ADKLMP, შექმნილი BCENRT] შეკული FIQS, შექნილი HO. სახლი AHM. საზაფხულოთ AHM, საზაფხულოთა N. აგებულ] შექნილნი ADHK LMPRT, აგებულ E, შექმნილი N,—O. იყო] + განსასვენები O, იგი სახლი R. ხვარაშან A, ხვარეშან Q.

9. ქალისა] + უბოდეს B, + და D. ურიცხვი A. კვლა დაგუმოსეს A] კლავი დაგუმოსეს B, დაგუმოსეს DOQ, კვლავ დაგუმოსეს (დაგუმოსეს M) FMRS. დაგუმოსეს CEKLPT. ტანთა L] + შესამოსელნი ტურფანი O, + და რა Q.

10. ზედან O—NQ. და—Q. არა] რა I, არ L,—Q. გაიყარეს BFIS, გაიყარეს CEDR, გაიყარა Q. ნადიმი FI. მოიხუნეს A, მოიხუნეს BD—HN. ოთხი KT. სანთელი BHKOPT, ნათელნი N.

11. და—H. ოთხსავე MO. ყურთა DF, ყურესა O. დაანთეს] დამთეს B, დანთეს D, დანთეს EKQT, დაანთეს M, აღანთეს OR. ძეწოულნი B.

11-12. ორნი თეთრნი და] ორი თეთრი B, ორნი თეთრნი CDEFKLOPRST, ორნი თუალნი IQ.

12. ჩვენ A. გვეგონა A. ცვილი A] ცული BE, ცვილნი OP. შეღებულნი O. გამოჴდა CELOP, გამოჴდა K.

არა იწოდეს. ჩუენ გაგუიკუირდა და ვერა შევიგენით, თუ რანი იყენეს. ზოგმან ზოგი თქუის და ზოგმან—ზოგი. ზე აღგა აბან ქამანისძე და ეგრე თქუა: „ნუ იცილებით, მე თუით ვნახაო“. ოდეს მივიდა ქუეშეთ კერძო, ნახა იაგუნდისა და ძოწეულისანი და ორნი ზურმუხტისანი. და იგი რომელ ზედათ ნა[63]თობდეს, იყენეს ოთხნივე თუა-
5 ლნი ყუითლისა იაგუნდისანი და იგინი ნათობდეს ვითა სანთელი. და კულა იგი უფრო გაგუიკუირდა ყუელასაგან. გავიყარენით.

და მეოთხესა დღესა გუაწუივეს ნადიმად სხუასა სახლსა ცოტასა. იყო იგი სახლი ალვისა და თუალ-მარგალიტითა შეკაზმული. და
10 იყენეს ორნი კუბონი ალვისანი, ეგრევე შეკაზმულნი. იყო იგი საზამთრო სახლი ხუარაშან ქალისა. დავსხედით და გარდავიჟადეთ ნადი-

1. არა] რა K. იწოდეს CEPS, იწოდის D, იწოდა MQ. ჩვენ AJ—DQ. გავიკვირდეს და AHN, გაგვიკვირა (გვიკვირა Q) და ჩვენ BEFIQS. ვერ DO. შევიგენით] შევიგევიით R. თუ—D. რანი] რა O. იყენენ Q.

2. ზოგმა D. თქვა AHKLMNT, თქვეს FIOS, ვთქვიით Q, თქუვა R. და—R. ზოგმა DJ—R. ზოგი] სხვა O,—R. ზე]—D, რა ამაზედა Q. აბან] ქაბან FIS. ქაბანისძე BIOPQR, ქაბანიძე EF, ქამანიძე MT.

3. და—Q. ეგრე—DQ. თქვა AJ—Q, თქუვა R. თვით AJ—D, თვითა O. ენახო BEILOR, ენახე D, ენახავო P, ენახამო Q. მოვიდა N.

4. ქეეშეთ კერძო AJ—B, ქეეშ D, და CEFIQS. ნახა—AHKLMNOPRT. იაგუნდისა და] იაგუნდისა CEFIKLOPQRST, იაგუნდისანი და D. ძოწეულისა Q. და ძოწეულისანი და ორნი] ძეწოულისანი B. ზურმუხტისა Q.

5. და—D. რომე ზედა B, რომე (რომელი H) ზედათ CH, რომელ ზედეთ D, რომელ ზედათი KLPRT, რომელი FI, რომელნი M. მნათობდეს R. ოთხნივე DJ—Q. თვალნი A.

6. ყვითლისა A. იაგუნდისა IQ. და იგი C, იგი DJ—BE. სამთელი B, სანთელნი DLMR. და—D.

7. კელა AJ—BCDEFIQS, კულავ MO. გაგვიკვირა A. ყველასაგან AJ + და BCEFIS, ყუელასა D,—KLT, + და მუნით Q, და R. გავიყარენით + გავიყარენით L.

8. დღეს HJ—N. გვაწვივეს A, გვაწვინეს B, გუაწუივენეს CDEFIOPQRST, გვაწვიეს K. ნადიმი L, ნადიმნი RTJ—K. ნადიმად სხუასა სახლსა] სახლსა ნადიმად O. სხვასა A. სახლს H. ცოტა LORT.

9. სახლი + და O. და—BCDEFIQS. თვალ-მარგალიტითა A, თვალ-მარგალიტით CRT, თვალითა და მარგალიტითა D, თვალმარგალიტისა M. შეკაზმულნი AE FHMNSJ შემკულნი I, შეკაზმული P, შემკული Q. და—R.

10. იყენენ Q. ორი BJ—Q. ალვისა B. კუბონი... შეკაზმულნი]—N, თვალითა და ალვითა კუბო შეკაზმული Q. ალვისანი ეგრევე შეკაზმულნი] შეკაზმულნი ალვისანი ეგრეთვე M. შეკაზმული BDELOP. ~ იგი იყო KLRT. იყენეს FISJ—Q. საზამთრო + იყო R.

10-11. ~ სახლი საზამთროდ B, ~ სახლი საზამთრო CEFIQS.

11. სახლი]—D, + მის O, + იგი R. ხუარაშან A, ზორაშან EF, იყო ხუარეშან Q. ქალისანი O. დასხედით D, გარდავიჟადეთ DL.

მი იქიცა, და უძღუნეს უფროსი ყოვლისა ჟამისა, და გავიყარენით:

ბრძანა მეფემან: „ნადირობასა წავიდეთო“. გავედით და ვინადირეთ. არა ყოფილა ქუეყანა ეგეთი სანადიროდ! მივედით შინა. ნადირობისა და განსუენებისა რიცხუი არა იყო. მოიყუ.ნეს სანადირო ასი ავაზა, ასი თეთრი ქორი. სხუისა სანადიროსა რიცხუი არა იყო. 5 ჩუენ შეგუიყუარდა ქუეყანა იგი სანადირო და ყოველთა დღეთა ვნადირობდით.

დაუშდომდა ამირან დარეჯანისძესა მუნ არა-ყოვნა ასან ბაღრისძისა, ალი მოჰმადისძისა და ყამარ ყამარელისა. გუქითხა დედოფალმან: „რა უშდომს ამირან დარეჯანისძესა?“ ჩუენ მოვაქსენეთ: 10 არა-ყოფნა მათ სამთა ყმათა უშდომს“. გუიბრძანა დედოფალმან:

1. იქაცა და NQJ—D. უძღვნეს A, უზღუნეს E. უფროსი ყოვლისა ყოველსა B, უფროსი ყოველსა D, ყოვლისა E. ჟამსა B, ჟამისასა CDEFIPSJ დღისა O.

2. ნადირობას CEFIKLOS. წავიდეთო გავიდეთო BCDEFIQS. გავედით დაქვეედით B, წავედით და CEFIQS. ვინადირეთ + ღწო Q.

3. არ O. ყოფილიყო KLRT. ქვეყან A ქვეყანასა ზელა FIQS. სანადირო BD IKLMOQRST, სანადიროთ HNP. შინაქ შგანა A, განა HN,—M. ნადირობისაქ სანადირობოთ AO, ნადირობასა D, სანადიროთა H, სანადიროთ MN, და არა იყო ნადირობისა Q.

3-4. მივედით შინა... რიცხუი არა იყო—O.

4. განსვენებისა A, განსვენების N. რიცხვი A, რიცხუი R. არ KJ—Q. ~ არა-იყო რიცხვი BCEFILS. იყოქ—Q, + ჩვენ შეგვყუარდა ქუეყანა იგი სანადიროდ და ყოელთა R. მიიყვანეს N, მოიყვანნა O. სანადიროდ FMS, სანადიროთ N, ჟამსა ნადირობისასა OJ—Q.

5. ავაზი KLNQRT. სხვისა A ქსევას A, და სხვა D, სხვა FINPQ, სხვასა HS, სხვის L, და სხვისა O. სანადიროს L, სანადიროთა NJ + რიგისა O. რიცხვი A. არ CFIOS. იყო + მივიქციით შინა შვენიერად განგვისვენა და თუცა გავიდით შექცევით შემოვბრუნდით O.

6. ჩვენ AJ—D. ქვეყანა AJ—O. იგი—D. სანადირო დაქ სანადირო BE, სანადიროდ CFIS, სანადიროდ და DKLPRT, სანადიროთა და Q. დღეთ H. ვნადირებდით KJ + და მას ჟამს O.

8. დარეჯანისძესა D, დარეჯანისძესა FMQST, დარეჯანისძესა R. მუნი RJ—O. არ-BDEOP. -ყოფა AKLJ ყოფილან O. ბადრისძისა ADFMPST, ბადრისძისა E, ბადრისძისა Q.

8-10. არა ყოფნა ასან... ჩუენ მოვაქსენეთ—R.

9. მომადისძისა BKO, მომადისძისა CFIPS, მომადისძისა E, მომადისძისა H, მომადისძისა L, მომადისძისა N, მომადისძისა Q, მომადისძისა T. ~ და ყამარ-ყამარელისა ალი მომადისძისა D. ყამარელისა EFS. კითხა AHNK, კითხა. BJ ამაზედან გვიბძანა O, ჩვენ გვკითხა Q, გვკითხა T. დედუფალმა B, დედოფალმა DHTJ—Q.

10. ამირანქ—D, პატრონსა Q. დარეჯანისძესაო CEIKLNT, დარეჯანისძესა D, დარეჯანისძესა MS, დარეჯანისძეს O, თქვენსაო Q. ჩვენ A. მოვახსენეთ A.

11. არ BCDEFOPQS. ყოფა CEIKLPTJ ყოფილან O, ყოფილა S. ~ სამთა მათ L. ყმათ DJ + ქველთა ქაბუთა F, ყმათაო Q, ყრმათა R. უშდომსო O. გვიბრძანა A, უბძანა L, და გვიბძანა OJ—Q. დედუფალმა B, დედოფალმა DJ—Q.

- „კარგნი თურე კაცნი არ-ანო, რომელ ასრე უმძიმსო“. ჩუენ მოვაქს-
ენეთ: „ლომნი ჰაბუქნი და კარგნი კაცნი არიანო“. ბრძანა დედოფა-
ლმან: „რადგან აქა არა არიანო, ჰამს, რამე მათთვის დავდეთო“.
მანცა და ხუარაშან ქალმანცა მუნითგან წალმართ რაცა გუიბოძიან,
5 ყუელასა სწორი მათთვისცა დადვიან. ემღუროდა დედოფალი მათ
კაცთა არა- [V] მოტანისათვის ამირან დარეჯანისძესა. მერმე ზან ეგ-
რე ბრძანა, ვითა: „მეცა ღია მწადლა ჩემ თანა მათი ყოფნა, განა
ოლეს მე წამოვილოდი, მაშინ იგინი შინა არა იყენეს, ამირ მუჟლი-
სა სამსახურად იყენეს“.
- 10 და დლითი-დღე ძღუენი უ ჟროსი იყვის. მოვიდა მეჭურჭლეთა უხ-

1. კარგი DHMN. თურე ANS] თუ რაჲ H. ~ თურე კარგნი Q. კაცი არა-
ნო] ყოფილან და კარგნი კაცი თურე არაან FS. არიან CDILOPRT. რომე CFL
QRS, რომ IM. ასე BEFILQS. უმძიმს B. ჩვენ A. მოვახსენეთ A] † არა ყოფა
მათ სამთა ყმათა უმძიმსო R.

1-2. რომელ ასრე... კაცი არიანო—K.

2. ჰაბუქი DO. კარგი MS. არიან BDE. დედუფალმა B, დედოფალმა T.

3. აქ არ ABDEFHLQS, აქ არა HN, აქა არ O. არიან BCDEFIKLOPQRST.
ჰკავს LO]—Q. რომე FGHIKLNRST, რ-ლ საბოძვარი M, რომელ O]—Q. მათ-
თვისაო ACN, მათთვისაც HMO, მათთვისცა KLQRT, მათთვისო P. დავდეთო]
დადვა BCEFIS, დავდვა DKRT, დავდვათ LO, დავიდვათ MN, დაადვა P, უნდა
დავდვათ Q.

4. მანცა და ხუარაშან ქალმანცა] საბოძვარი საჩუქარი დედოფალმაც და ხუარე-
შან ქალმაც Q. ხუარაშან A. ქალმაცა AOQRST. რაც Q] † ჩვენ FO. გუიბოძია
AN, გვიბოძიან B.

5. ყვალასა D] ყოველთვის O. სწორად BCEFIS, სწორით KPRT, სწორათ L,
სწორეთ Q]—O. მათთვისცა A, მათთვისთა B, მათთვის DRT, მათთვისაც O. მათ-
თვისცა დადვიან] მოგვციან ჩვენცა და მათცა Q. დადვიან † და O. ემღუროდა
CDFIPS, ემღურებოდა Q. დედუფალი B.

6. კაცთა] ყმათა O. არ BCDEILOP. მოტანისათვის A] მოტანა BE, მოყუანი-
სათვის COP, მოტანისათვი D, მოყოლისათვის FIS, მოყოლისათვის ბძანა Q. ამი-
რან—HMN. დარეჯანისძესა MT] † და O. ამირან დარეჯანისძესა მერმე]—D, ამირან
დარეჯანისძემან F, ამირან Q. მერმე—BCEIKLRST. მან—FQ. ეგრე—Q.

7. ბრძანა] მოახსენა BCEFIOS, —Q. ვითა—DLMQ. მეც L. ღია]—BDEK, ღია
დიდად L. მწადიან HN, მეწადლა R. ~ მწადლა მეცა D. ჩემ თან R. მათი—D.
~ მათი ჩემთანა O. ყოფა AKLMOPRT.

7-8. ჩემ თანა მათი... წამოვილოდი მაშინ] თან წამოტანა მარგა ოლეს ჩვენ წა-
მოსვლად დავემზადენით Q.-

8. მე † აქათ O. მაშინ—D. იგინი—D. შინ BEFILQRST. არ CFILOPQS.
იყუნეს A, იყვნენ KLOQT. ამირი N. მუმლისა] მულისა B, მუმლისა C, მუმლის
DKLPR, მულის T.

9. სამსახურად] სამსახურსა ზედან O. იყუნენ IQ] წასრულ იყვნეს O.

10. დლითა HN. და დლითი-დღე] მას ეამსა O, დლითი-დღე R. და დლითი-დღე...
უჟროსი იყვის] მაშინ BCEFIQS. ძღუენი A. იყვის] მოართვიან O,—R. მოვიდეს
BEQ.

დიან ნახვა მის ქუეყნისაო, რომელ ესე ხილი არისო“. დაუმძიმდა
 ესე სიტყუა დედოფალსა და მას ხუარაშან ქალსა, და თქუა დედოფა-
 ლმან: „არა არს ხილი ესე ამა ქუეყანისაო, ვიტყუეთო. ვაჭარნი
 მოვიდეს ინდოეთით და მათ მოიტანესო.“ არ დაიჯერა მეფემან, თქუა:
 5 „მინახვან ვაჭარნი ბაღდადელნი, რომელთა ყოველი ინდოეთი შიგან
 დაუარებია, მაგრა ესე ხილი მათ არა უნახავს და არცა მე მინახ-
 ავს. აწ მითხარით მართალიო!“ ამა სიტყუასა ზედა ოდეს შეეხედე-
 ნით ხუარაშან ქალსა, თუალთა ცრემლი გარდმოედინა. შეხედნა მეფ-
 ემან და დაუწყო ფიცება და კითხვა დედოფალსა, არქუა: „რა [64]
 10 არს, რომე ყუელასა დაგიღრეჯიან და ხუარაშან ქალი ტირისო? მია-

1. ნახვა—N. მისი O. ქვეყნისაო A] წალკოტისაო BCEFIQS, ქვეყანისაო HMO, ქვეყანისა KQT, ქვეყნისა L, ქყნისა R. რომე CFS, რომ I, რომლისა L, რომ-
 ლისა Q. ეს DL. რომელ ესე ხილი არისო] სადაც არს ხილი ესე O. არის CEFIK
 PRST.

2. ესე სიტყუა—DF. და—I. მას—BCDEFILOQS. ხეარაშან A, ხორაშან E,
 ხეარეშან Q. ქალსა + ესე სიტყვა F. თქვა A. დედოფალმა QT.

3. არ LO. არის DKLM. ~ ესე ხილი MQ. ხილი—H. ესე—BDN. ამის DM,
 ამ L. ქვეყანისაო A, ქვეყნისაო BN, ქუეყანისა EKRT, ქვეყნისა LQ, ქვეყანაო
 შინაო O. ვტყუეთო ADM, ვსტყუითო B, ვსტყუეთო CE, ვსტყუითო FS, ვტყუი-
 თო IKRT, ვსტყუოდო L, ვატყუეთო N]—O, გილაღეთ ესე სიტყვაო Q. ვაჭარი B.

4. მოვიდნენ Q. მოგუიტანესო CEP, მოიტანეს FQS, მოგვიტანეს KLRT] მოი-
 ლეს და O. არა FHIMNT. დაიჯერა] დაჯერდა H, დასჯერდა M. მეფემა E] +
 და O. თქვა A.

5. მინახვან AHMRT, მინახავს BEIO, მინახვენ FKLS, მინახვანან N, მინა-
 ხამს Q. ბაღდადელნი D, ბაღდადელი P]—Q. რომელ O, რომე Q. ყოველნი D,
 ყოელი E, მას O]—Q. ინდოეთსა O, ინდოეთით Q. შიგან]—DQ, შიგა KLPT.

6. დიარებიან D, დაუვლიათ I, დაუარებიათ NR, უვლიათ O, მოსრულან ბაღ-
 დადელნი დაუვლიათ ინდოეთი Q. მაგრამ ADFHNOS] და Q. ეს AELO. ~ მათ
 ესე ხილი Q. არ DEFLOPS. უნახავთ F, უნახამს Q, უნახავს R. და არცა მე
 მინახავს—R. არცა] არცა სად CDE, + სადმე IQ, + სადა KLO, + სად PS, არც
 სადა T. მე] სადმე B, სადა მე F. მინახავს BCEIS, მინახვენ F, მინახამს და Q.

7. აწ M] + მე B. მითხარ N. მართალი BCEFIOPRS. ამას DHKNRT, ამის I,
 ამ O. სიტყვა L. ზედან LMO. შეეხედეთ D]—M.

8. ხეარაშან A, ხორაშან E, ხორეშან I, ხუარეშან P]—Q. ქალსა] + და O,
 —Q. თვალით A, თვალითა K, თვალითად P, თვალითაგან Q. გარდმოედინა] მოედინა
 B, გარდმოეარდა D, გადმოედინა T. შეჰხედა N, შეხედა Q. მეფემა N.

9. და—DRT. ფიცება] ყურება და აფიცა N. ~ დედოფალსა და კითხვა M.
 კითხა BDEN, კითხა Q]—O. ~ არქვა დედოფალსა O. არქვა A] და რქვა BFILS,
 და არქუა CE, რქვა K, —MQ, ჰრქვა R.

9-10. რა არს] რარის MQ.

10. რომელ CEFIMOS. ყველასა A, ყველასა D, ყველას N, ყოველთა O. და-
 გიღრეჯიან B, დაგიღრეჯია H, დაგიღრეჯიათ IOQ, დაგიღრეჯია N. ხეარაშან A,
 ხეარეშან Q. ქალი] ქალსა თვალით ცრემლი გარდმოსდის და M. ტირის DKLRT,
 სტირისო O, ტირის P. მიანზეთ A, მიანზეო P.

მბეთ მართალიო!“ ლამოდეს ტყუილსა, განა დაპატიჟა ფიცითა და ვე-
ლარა უარყვეს. უბრძანა დედოფალმან დიდებულთა მისთა: „მოაქსე-
ნეთო“. ალი ვისმე ერქუა, დიდებული მათი იყო, ადგა ზე და აგრე მო-
აქსენა:

„ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, უკუნისამდე! ჰირველ ჟამთა, ოდეს 5
იგი ბაქჯარ ქველი შემოსულა, აქა თანა ჰყოლია მუნაჯიბი მისი ჯა-
მასარ. რომე თქუენ გზასა ზედან ტილისმანი გინახვან, მისი შექ-
მნილნი არიან. ამას ქუეყანასა წალკოტი იყო, რომელ არა ყოფილა
მისებრიო ქუეყანასა ზედა განსასუენებელი მეფეთა, რომელთა შინა
არიან ხილნი ესენი, რომელ თქუენ გინახვან. ნახა ხილი იგი მან 10
ბაქჯარ ქველმან და შეშურდა იგი სხუათა კაცთათუის, და უბრძანა.
ჯამასარს. და შექმნა ტილისმანი, და მუნითგან იქი აღარავინ შეს-

1. მართალი P. ლამოდეს L. ლამოდა ფიცით L. ლამოდენ Q. ტყუილსა BO.
განა]—O, და მან Q. დაპატიჟა| დაპატიჟა BCMN, დაპატიჟა DEP, დაფიცა KT,
დაფიცა L, ოდეს O, დაფიცა R. ფიცით MN| + აფიცა O. და—IQ. ველარ DOQ,
ვერლარა KR.

2. უარყვეს| + და O, უარყვეს R. დიდებულთა—K. მისთა| თვისთა OQ.
მოახსენეთო A, მოახსენეთ L.

3. ერქვა A| ეთქვა B, ერქო T. დიდებულო| + ვინმე KLRT, დიდებულთაგან-
სა O. მათი—BE. ~ იყო მათო CFIQS|—O. ~ ზე ადგა Q. და—D. ეგრე CFIKLO
PQRST|—BDE. მოახსენა A.

5. მეფეთ—BDE. უკუნისამდე BD.

6. იგი—BDEQ. ბაქჯარ BCDEFHIOPQS, ბაჯარ KRT, აბჯარ L. ~ აქა შა-
მოსულა B, ~ აქა (აქ O) შემოსულა CEKOPRT, შემოსრულა D, აქ შამოსულა L.
აქა—FIQS. თან O. ჰყოლია A, ყოლია BFIQS. ყოელი N. მუნეჯიბი BCDEP.
მისი—N. ჯამასა B, ჯამაზარ K, ჯამსარ RT.

7. რომელ BCDEFKLMOPQRST, რომელი I. თქვენ A. ზედა BCEFIKLMNP
QRST|—D. ტილისმნი CDEP, ტილისმი KL, თილისმანი O, სამნი თილისმი Q,
ტილისმა RT. გინახვან ABMRS, გინახვენ FIKLT, გინახვენ NP, გინახვთ O|
გინახვსთ და შეგიმუსრავთ Q. მისნი D|O. შექნილნი ADMP, შექნილი BHKL,
შექმნილი NOQRT.

8. არიან—D. ამას| მას H. ქვეყანასა A, ქვეყანისა K. წალკოტი იყო| წალ-
კოტია O. რომე CFIQS. არ D.

9. მისებრი QRT. ქვეყანასა A|—O. ზედო M|—OQ: განსასვენებელი A, განსა-
სვენებელნი O. რომელსა O. შინა| შიგან BEO.

10. ესენი| ესეთნი FS, ესე IQ. რომე CFS, რომელნი R. თქვენ A. გინახვანან
AHN, გინახვენ FIKLST, გინახვან MR, გინახვთ O| ნახეთ რა Q. ნახა| ნახე D.
ხილი—D, + დიდი R. იგი| ეგე OP, ესე Q. მან—BDEQ.

11. ბაქჯარ BCDEFHIOPQ, ბაჯარ KLRT. შეიშურა M, შეჰშურდა N| +
ხილი Q. სხვათა A. და—OQ.

12. ჯამაზარს K, ჯამსარ N, ჯამსარ O, ჯამსარს T. და—D. შექნა K. ტილი-
სმნი CEP, ტილისმი D, თილასმანი O, თილასმნი Q. და—QR. მუნითგან| მიე-
რითგან O, მუნადგან R. იქ LO, იქა NRT|—DQ. აღარავინ| არავინ K, არავინ
HLRT, ველარავინ M, აღარავინ P: შესულ არს BCEOP, შესულა KLNT, შევალს
M, შესრულა R.

დო. ამისთვის გულმხიარუ[V]ლად იყვენით, ღმერთსა უბრძანებია
ველითა ჩემითა მის წალკოტისა ესნა“. ხვალისად დასკენეს წასვლა.

და გავიდა კმა ყოველსა ქუეყანასა და საცემოსა მათსა, ვითა
ამირან დარეჯანიძე წავალს მის ვეშაპისა ბრძოლადო. შეკრბა ური-
ცხუი სიმრავლე დედათა და მამათა. თქუეს, თუ: „წაიღეთ და ვნა- 5
ხოთო, მაშა, მათ წინა დავიკოცნეთო!“ მოვიდა დედოფალი და ტირი-
ლითა არქუა, ვითა: „პატივ-ეც სიბერესა ჩემსა და ნუ წახლად!“
მან არა უსმინა და, ვითარ ვერ დუშულა, აღარა დადგა, დედოფალი
შინა და აღარცა ხუარ. შან ქალი, და წაჰყუეს თანა მის ქუეყანისა
კაცნი ყუელა—ზოგნი ომად, ზოგნი ნახვად. და წავედით. 10
ვითა დღისა ერთისა სავალსა მივეწურენით, მუნ არა იპოვებო-

1. ამისთვის A. იყვენით] + რომელ BEKLOPT, + რომე CFQS, იყვენით
რომელ D, იყავით რომ I. ღმერთს Q] რომელ R.

2. ველოთა ჩემითა—Q. წალკოტის RT. ~ ხსნა მის წალკოტისა H, ~ ხსნა წალ-
კოტისა L. ხსნაო FS] + და IO, + ხელოთა ჩემითა Q. ხვალსა DKOPRST. ~
დასკენეს ხვალისად (ხვალისა CFIQS) BCEFIQS. დასკენეს DHKOT] დაასველეს R.

3. განედა R] + ესე Q. კმა—D. ყოელსა D] + წასვლა F. ქვეყანასა და A]—D,
ქალაქსა შავან და O. მათსა + ამბავი D.

4. დარიჯანისძე D, დარეჯანიძე FMOQS. წარვალს M. ვეშაპის D, ვეშაპის FNS,
ვეშაპის RT. ბრძოლად QRT. ურიცხვი A]—HMN.

5. სიმრავლე] ერი Q. ~ მამათა და დედათა LOR. მამათა + და M. თქვეს
თუ A] და თქუა D, და თქვეს O.

5-6. და ენახოთო მაშა] ენახოთ და BE, და ენახოთ და CFIMQS, და ენახოთ
მაშ O.

6. მაშ ADHNORT]—M. მათ] მას D, მათს L. წინა] წინაშე BCEFQS, წინა-
შედ I, წინ L. დავიკოცნეთო BE. მოვიდა + მოვიდა O. და—M. ტირილით NRT.
~ ტირილითა და BCEFIOQS.

7. არქვა A, რქვა FIKS, პრქვა LR] + ამირანს Q. ვითა—D. პატივი O. ჩემ-
სა—K. წახვალ A.

8. მან—D. არ LOP. ვითა BCDEFIKLOPQRST. ვერა DKMORT. დაუშალეს
AHMN. აღარ DFLQRST, აღარც FO. დადგა + არცა D.

9. შინა]—DM, მაშინ HN, შინ Q. და აღარცა] დარცა K, და არცა ORT.
აღარცა] არცა DLMQ, აღარც HN, არცაღა I. ხვარაშან A, ხორაშან E, ხორე-
შან F, ხვარეშან Q. და—MQ. წაყვეს FMS, წაიყვანეს N, წაჰყვანეს O. თანა]—
DL, + იგინიცა და O. ქვეყანისა A, ქვეყნისა BL, ქუეყანასა H, ქვეყნის OP,
ქყანას R.

10. კაცნიცა O, კაცი T] + თან L. ყველა A, ყუელანი CFILQS, ყვალა D,
ყუელა M, ყოველნივე O]—K. ზოგნი] ზოგად FS, + ზოგნი N. ომად] + და BCD
EILMO, ომნი და FS. ზოგნი + ზოგნი N. ~ წავედით და BCDEFIKLOPQRST. წა-
ვედით—R.

11. დღის H, დღესა N. ერთსა N. მივიწურენით FMR] + და O. მუნ—D. არ
OS. იპოვებოდა CNR] + რა OP.

და სულიერი შიშითა მის ვეშაპისათა. მივედით და ენახეთ შორითა ზღუდე წალკოტისა მაღალი. მილიონსა ერთსა შორს გუეცა სული წალკოტისა გამომავალი. ვერა ენახეთ რა სულიერი, ვერცა ვეშაპი და ვერცა რა სხუა. ორნი კარნი იყვნეს მის წალკოტისანი. ერთსა კარსა მცველი იყო იგი საშინელი ვეშაპი, და მეორესა იყო სხუა უმცროსი ვეშაპი. და ორნივე კარნი სპილენძისანი იყვნეს. და ისროდეს ქვათა ღიდროვანთა ესეთთა, რომე, რასაცა სულიერსა მათი ნასროლი ქვა ეცის, წამსავე მოკლის.

ვითა მივეახლენით, წამოდგა ზედა კაცი და შემოგუხედნა და,

1. სურიელი P. მის|—D, მით F. ~ მის ვეშაპისა შიშითა O. შორას DO, შორით FHIKLMRST|—BEQ.

2. წალკოტისაგან F, მის წალკოდისა Q. ~ მაღალა წალკოტისა D. მილიონს O. ერთსა| + და O,—Q. შორის CFILS|—Q. გუეცა A| გუერცა სურნელი C, + სურნელი EKPQ, + სურნელების R, + სურნელის T. სულა| + სურნელი D, სურნელი F, სურნელი სულა ILS, სენი სურნელთა O, სულნი Q. წალკოტისა| მის წალკოტისაგან BCDEFIKLPQRST, წალკოტისაგან O.

3. გამომავალი| + აქა აპირან დარეჯანისძისაგან ვეშაპთ დაცოცა და თილისმისა მოშლა და წალკოტის შიგან შესვლა ჯერეთ O, + აქა დარეჯანისძისაგან ვეშაპთა დაცოცა და ტილისმით მოჯახმელა წალკოტში შესვლა P. ენახეთ რა| ენახეთ DK LRT, ენახეთ რე O. სულეგრა—BCDEFHIKLMNOPQRST. ვერც RT.

4. ვერცა რა| ვერცა BEFIKNQRST, ვერც L, ვერცა სულიერნი O. სხვა A| + რამე O. ორი კარა D, ორნი კაცნი FQS. იყვნეს| იყო D, იყვნენ Q. მის წალკოტისანი| წალკოტისა D,—N, მის წალკოდისა Q. ერთას კარას BCE, ერთასა კარისა (კარას O) FHIKLOPRST, ერთსა N, ერთა კარას Q.

5. მცველი BN. ვეშაპისა R. მეორესა| მეორასა კარასა BCE, მეორესა D, მეორასა კარასა მცველი FIOQS, მეორასა KLPRT. იყო—D. სხვა A| + მისგან BCE, მეორე იმაზე FS, + იმაზე I, იმაგან KLRT, იგი მისგან O, + იმაგან P. უმცირე O.

6. და—BE. ორნი QRT. კარნი| კაცნი FS,—KLRT, + ესხნეს O. სპილენძისა Q. იყვნეს და A| ენახეთ იგი ვეშაპნი O, ესხნეს და Q.

7. ქვასა BCEFIQS, ქვითა DKPRT. დიდროანსა BCE, დიდროვანთა D, დიდროვანსა FIQS, დიდროვანთა K, დიდროვანთა PT, დიდროვანთა R. ესეთსა BCE FIQS, ესეთთა P|—DLO. როპელ DFKLMOPST, რომ I, რომელსაცა R. რაცა N| თუცა მოხედის O,—R. სულერსა| + სულერსა B, სულიერს N,—O, სურიელსა, PRT. მათ M|—O. ნასროლი—DO.

8. ქვა—O. ეცის|—O, მოხედის Q. წამსავე|—D, წამსა შინა O, მასვე წამსა Q. მოკლის DR| + და I, განაქარვის O.

9. მივიახლენით ABKOP, მივიახლენით D, მივეახლოვენით IN, მივახლოვდით M, მოვეახლოვენით Q. წამოდგეს C, წაროდგა O| + კაცი BCEFIQS. ზედან O. კაცი—AHMNO. და|—BM, კაცი O. შემოგვხედნა A, შამოგვხედნა BD, შემოგვხედა KLRT. და—DQ.

რა ჩუენ გუნახნა, იყივლა ფიცხლად. და გამოვიდა* იგი ვეშაპი სა-
შინელი, რომელ მისოდენი არა მინახავს, და აეშქმო პირი და ცეცხ-
ლი გამოვიდოდა პირისა მისისაგან. ჰქონდა ჯმა საზარელი, ვითა
გრგუინვა ცისა. მეორესა კარსა გამოვიდა იგი უმცროსი ვეშაპი.
წამოდგეს ზ[65]ელა კაცნი სპილენძისანი, და მათ კაცთაგან გამო- 5
ვიდოდა ჯმა რამე უცხო და საკუირველი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! თქუენმან მზემან, საზაროდ ჯმა იყო
დასრულ! მის ქუეყანისა კაცნი, რომელ ომად მოსრულ იყენეს, დგეს
მკმუნვარენი. ომი, თქუენმან მზემან, ყოველთა დაავიწყდა. მაშინ

1. რა—Q. ჩუენ A|—DQ. გუნახნა A, გუნახა BCDKLMNORT|—Q. ფიცხლავ
HN. გამოვიდა| წამოვიდა R. იგი—G. ვეშაპი G.

2. რომე CFIQS. რომელ მის ოდენი არა მინახავს—BE. არ L| არსად O. მი-
ნახავს + რა NQ. და აეშქმო| დაეშქმო AFGIKLMOPRS, და აეშქმო B, დაეშქმო
C, და აეშქვნა D, დაეშქმო E, და ეშაპიო N, დაელო Q, და ეშქმო T. პირი და|
პირიდამ N.

2-3. ~ გამოვიდოდა ცეცხლი Q. ~ პირისა მისისაგან გამოვიდოდა ცეცხლი L.

3. გამოსდიოდა BEG, გამოდიოდა H, აღმოსდიოდა O. პირისა მისისაგან|—N,
+ და O, მის პირისაგან Q, პირისაგან მისისა R. პირისა... ჯმა საზარელი| პირსა
და ჯმა ჰქონდა საზარო BE. ჰქონდა ჯმა| და ჯმა ჰქონდა CI, და ჯმა D, და ჯმა ჰქონდა
FQS, ჰქონდა ჯმა H, + საშინელი და M. საზარელი| საზარო CDFIKLOPQRST,
საშინელი N. ვით L.

3-4. ვითა გრგუინვა| [...] ემე ვითა არა გუნახა G, ვითა გვრგვინვა (გვრგვი-
ნა T) IPT.

4. ცისა| ზღვისა BCDEFIKLPQRST, ზღვისა და O. მიორესა D, და მეორესა K,
მეორეს O. უმცირესი O. ვეშაპი + და N.

5. ზედა|—FS, ზედან O. კაცი B. სპილენძისა Q. მათ + მათ K. კაცთგან A.
გამოვიდა N.

6. რამე|—BEKLORT, რომე N. საკვირველი A, საკურველი P.

6-7. და საკუირველი... მეფეო| თავმან BE.

7. ისმენდი L. მეფედ მეფეო D. მეფო A. თქუენმან A. ისმენდი... მზემან|
თავმან თქუენმან CFIQS. ~ საზაროდ თქუენმა მზემან D. თქუენმან მზემან| თავ-
მან თქუენმან M. მზემან—BE. ~ ჯმა იყო საზაროდ F|—S.

8. და სრულ| აღარავისთანა (აღარავისთან N) იყო სრული AN, აღარავისთანა
(აღარავისთან G) იყო სული (სრულისა P) DGKLMPT, აღარავისთან იყო სული
გვამთა შინა O. ჰეყანისა A, ჰეყანის D, ჰეყანის N, ჰეყანისა OP. კაცი DKRT,
კაცთა O. რომე COURT, რომელნი I, რომ L. ომად + ვინმე O. მისრულ იყენენ
GI, მოსრულიყენენ LN, მოსრულიყენენ P, მოსრულიყენენ Q, მოსრული იყენენ R.

8-9. და სრულ... მზემან ყოველთა—S. და სრულ... ყოველთა დაავიწყდა—F.
დგეს მკმუნვარენი—CDIKLOPQRT. დგეს მკმუნვარენი... მზემან—BE.

9. ომი + თქვენგან R. თქვენმან მზემან A| თავმან თქუენმან CIQ, თქვენმა
მზემა (მზემ N) DN. ყოველთა დაავიწყდა|—BE, ყველას დაავიწყდათ G, ომი დაა-
ვიწყდათ I. ყოველთა—CDKLOPQRT. დავიწყდა HQ, დავიწყდათ KT, დაავიწყდათ
LMNOR. მაშინ + და მაშინ N.

* G-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

მოაგსენეს ამირან დარეჯანისძესა, ვითა: „იმას უმცროსსა ვეშაპსა შეეებიო“. თქუა: „არა-კარგი გაზრახვა არის: ვირე ისი დიდი ვეშაპი არა მოკუდების, უმცროსისა არა სარგებელი არსო“. და უბრძანა ამის სამეფოსა კაცსა ყუელასა: „იმას უმცროსსა ვეშაპსა შეეებიო!“ და მათ არა გამოსცეს პასუხი.

მაშინ ითხოვა ცხენი უკეთესი ამირან დარეჯანისძემან და შეიჭურა ტანსა, და ტიროდა ყოველი კაცი: ზოგი შიშითა მის ვეშაპსათა, და ზოგთა უმძიმდა ომი მის ვეშაპისა მეფისაგან. მიუდგა წინა ამირან დარეჯანისძე ხუარაშან ქალსა და ეგრე არქუა: „ნუ სტირ, მზეო ჩემო, აწ ნახო ქაბუკობა ჩემიო!“ მან ტირილისაგან

1. მოახსენეს A] მოახსენა ქაოზ ქოსიძემან M. ამირან]—DG, ამირანს Q. დარიჯანისძესა D, დარეჯანისძესა MT]—Q. ვითა]—D, ვითაც O. იმა BCEO, ამა FIQS, ამას G, მასა RT. უმცროსა BN. ვეშაპსა—KL.

2. შებიო BHQT, შეებიო K, შეეებნეთო M, შებაო O. თქვა A]—DMR, + ამირან დარეჯანისძემან ვითა ეგე O. კარგია RT. განზრახვა BCFGHIKNQRS, განძრახვა O. არისო MQ]—O. ვირე] ვირემდის O. ის DFH!KLS] იგი GO.

3. ვეშაპი—D. არ BCDEFGILOQS, არაფერი H, რა K. მოკვდების A, მოკვდეს Q. უმცროსი N. არა] არაფერი GMN, რა ILRT,—O. არსო და] არის BE, რისო და CDH!KMNCQS, არისო L, არის და RT. და უბრძანა] დაუძმიდა L.

4. მის სამეფოსა BCFGIMOQRST, ამის (მას KL) სამეფოსა DHKLNPN. სამეფოს A. კაცსა ყუელასა იმას] კაცთა (კაცსა FIQS) ვითა (+ თქვენ Q) ყუელანი იმა (ამა FIQS) CFIQS, კაცი ყვალა იმის D. ყველასა იმას A] ყველანი BE. იმა GO. უმცროს N. ვეშაპსა]—D, ვეშაპს N, + თქვენ ერთპირად O, + თქვენ ერთპირ P. შეეებნითო და] შეეებნითო (+ და HQ) BHQ, შეეებიო და D, შეეებნითო E, შეეებნით და KLR, შეეებნით და T.

5. მათ—D. არ K] რა N. გამოსცის N.

6. ითხოა D. ცხენი—G. ამირან—BDE. დარეჯანისძემან]—D, დარეჯანისძემან EFM, დარეჯანისძემ მეფემან I, დარეჯანისძე მეფემან Q, დარეჯანისძე მეფემან S, დარეჯანისძემა T. შეიჭურვა DKOPQ.

7. ტანსა] + დარიჯანისძემან D, ტანთა G. და—O. ტიროდენ G, ტიროდეს M. ყოელ DET, ყოველნი GHMN, ყოელი Q. კაცნი GHMN. ზოგნი GM. შიშით S. მის—BDE. ვეშაპსათა D.

8. და—K. უძმიდათ G. მის—D. ვეშაპისთა B, ვეშაპისა DN. ~ ვეშაპისა მის L. მეფისაგან] დარეჯანისძისაგან (დარეჯანისძისაგან F) მაშინ BCEFIQS, მეფისა N.

9. წინა—GHMNQ. ამირან... ქალსა] ხუარაშან (ხორეშან Q) ქალსა ამირან CQS. ამირან დარეჯანისძე]—BEFI, ამირან D, დარეჯანისძე KLRT, ამირან დარეჯანისძე M, ამირან დარეჯანის N. ხვარაშა A, ხორაშან BE, ხვარეშან F, ხორეშან I, მას ხვარაშან M]—R. ქალსა] + ამირან FI,—R. ეგრე]—D, ესრე O. არქვა A] + ამირან BE. რქვა DKL, თქვა R.

10. სტირი EGN. ნახე DO. ჩემიო] ქმრისა შენისაო BCE, ქრმისა შენისა (შენისაო I) FIQS.

10-2. ნუ სტირ მზეო... და ეგრე არქვა—R.

ბასუხი ველარა გამოსცა. მოეკილა, თუმცა არა გაეშუა. გაიცინა ამირან დარეჯანისძემან და ეგრე არქუა, ვითა: „თუ შენ დამიჭირავ, მაშა ვეშაპისა შებმა ვით-ლა შემიძლიაო“.

ჩუენ გუიბრძანა, ვითა: „თქუენ მილით სამნივე იმა უმცროსსა ვეშაპსა ზედაო! მე იმა კაცთა ვხედავ, რომე არა მივლენო“. მე 5 ეგრე მოვაგსენე: „თქუენს წინაშე ვიყო-მეთქი“. კულა მიბრძანა: „მე არა მინდა მეშუელი, წადი შენცაო!“ მე მას არა უსმინე, დავდეგ მას თანა, და წავიდეს აბან ქამანისძე და ქაოზ ქოსისძე.

და ამირან დარეჯანისძემან შე[V]იბნა ორნი კრმალნი და აიხუნა ხიშტნი და შეუტივნა. ხელვიდეს დედოფალნი და ყოველი ერი. 10 წამოდგეს ზედა იგი კაცნი სპილენძისანი, ისროდეს ქვასა, დაუცეს

1. ველარა ერა BENP, ვერ DO, ველარ FHIQS. გამოსცა + და BCEO, გასცა დარეჯანისძესა და FS, გასცა და IQ, გასცა L. მოეკილა + კალთასა BCE FIQS, მოვიდა NOP. თუმცა რომელმცა D, თუცა F. არ CIS. გაეშუა A, გაუშუა HMN. გაიცინა CFIKPST.

2. დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან M]—BEFGQS. არქვა A, 'რქვა KL. ვითა]—DOQ, მაშა G. თუ] თუცა O. შენა Q. დამიქერ GQ] დამიქერ მზო ჩემო O.

3. მაშ BEFM, მაშინ O]—DGNQ. ვეშპისა BEIP, ვეშპის DGN, ვეშაბთა O. ვით-ლა] ვითა BEIKLPQT, ვით CDFS, ვითაღა GH, ვითარ O,—R. შემიძლია A, შემიძლიაო IK, შევიძლო და O.

4. ჩვენ A. ვითა—DKLQRT. თქვენ A]—O. ~ მილით თქვენ Q. მილით სამნივე] სამნი მილით D, მილით სამნივე G. სამნი Q. იმა] ამათ BE, იმათ CKOPR, ამა FR, იმ H. უმცროსა K] უცნაურსა N.

5. ვეშაპსა—D. ვეშაპსა ზედაო] ვეშაპზედაო LQ. ზედა I, ზედანო O. მე—D. იმ GLN, იმათ T. ვხედავო L. რომ DGL, რ'ლ MO. არ CDGLNO. მივლიანო B, მოვლენო DJ + და O.

6. მოვახსენე A. თქვენს A, თქვენსა BCFEHIKQRST, თქვენ G. ~ წინაშენ თქვენსა O. წინაშე] წინა K, წინა მე LRT. მეთჳი + და O. კელა A]—D, მან G, კელავ CQR. ~ მიბძანა კელა F.

7. მე არ DGNO, მე არად KLRT. მეშველი A, 'მეშველიო DL. შენცა K. მას—D. არ DFLO. უსმინე + და ORT. დავსდეგ DP, დავდექ GHLMN, დავსდექ O.

7-8. მე არა მინდა... მას თანა და—Q.

8. მას თან AM] მის თანა KLRT. წავიდეს + მას თანა D. ქაბანისძე BEFIO PQRS. ქაოს BEIQ, ჳოს N, ჳოოზ O. ჳოსიძე ABEFGHIKLMOPQRST, ჳოსიძე N.

9. და] 'მაშინ BCEFIQS,—DGL. ამირანმა Q. დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან FMS; დარეჯანისძემ R]—Q. შეიბნა] მიიგნა R. ორი GHN. კმალნი A, კმალნი GHN. და—DO. აიხვნა A, აიხვნეს B. ~ აიხნა და D.

10. ხისტნი MH, ხისტი O, ხძენი R. შეუტევნა AHN, შეუტევა BCELOPT., შეუტია DFI, შეუტევა KMQRS. ხელვედეს AMN, ხელვენ BCDEFIKLOPQST, ხელვიდა R. დედოფალი BCIKLNQRST] დედოფალი მისი მზე O. ყოელნი DE, ყოველნი O. ერნი DO.

11. წამოდგეს E, წარმოდგეს G, წამოდგენს O. ზედან O]—BQ. ~ კაცი იგი B. ქვასა] + და BE, კვითა D, კვათა O. დაუცეს] დაუცხეს D.

ცხენისა თავსა და მოუკლეს, მაგრა მას ვერა ავნეს. დააგდო ცხენი და ქუეითი მიუტლა ვითა ვეფხი. დასცეს ქვა მრავალი, განა ვერა ავნეს.

მოეგება წინა ვეშაბი, და აეშემო პირი ჩასანთქმელად. ჰკრა 5 აშემობილსა პირსა ხიშტი და შეაღეწა ზედა: გამოიწუდა კრმალის და იგიცა დააღეწა. მერმე მეორე ჰკრა და ტუინამდის შეკუთეთა. მოვიდა ვეშაბი იგი, შემოიღულარკნა, შემოუტივა, ორნივე ფერკნი ჩაუნთქნა. ამაზედა მივე მეცა, დავჰკარ და ზურგსა ვკუთეთე დიდი

1. ცხენის DN, ცხენსა GQS. ~ თავსა ცხენისასა O. თავსა| + დარეჯანისძესა BE, + დარეჯანისძისასა CIQ, + დარეჯანისძისასა FS,—G. მოუკლეს| დაუღვეს DKLPRT, მოკლეს N, დაუცეს ცხენი O. მაგრამ BFGIQRSJ და O. ვერა| არა DKLRT. ავნეს + რა BENOQ. დაგდო DHKMOQT.

2. და—HN. ქვეითი A, ქოითა D, ქვეითი GNR. ~ მიუტლა ქვეითი (ქვეითი Q) BCEFIOQS. ვეფხვი FI| და Q. მრავალნი HNO. განა| და განა O, გარნა R.

3. ავნეს + რა BNOQR.

4. წინ GHL. ~ ვეშაბი წინა Q. ვეშაბი GN| + და KLR. და აეშემო| დაეშემო AGKM, და აშემო BCEFS, და აეკვნა D, აეშემო H, დაალო I, დეშემო L, დაეშემო N, და დაეშემო OPT, დალო Q, დაეშერნ R. ჩასანთქმელათ FS, ჩანსათქმელათ N, შთანსათქმელად R. კრა FQS.

5. აშემობილსა პირსა| პირსა აშემობილსა (აშემულსა FS, აღრენილსა I) (+მის BCEFS) ვეშპისასა (ვეშპისასა CEFIS) BCEFIS, აშემულსა პირსა DO, + მის ვეშპისასა KLPRT, დაღრენილსა პირსა ვეშპისასა Q. ხისტი GHO. შეაღეწა| დააღეწა BCEIS, დაღეწა DFKLOPQRT. ზედან O. გამოიწუდა A, გამოიწოდა FGIKNOPRST, და მოიწოდა Q.

6. იგიცა—D. დაღეწა BDKL, შეაღეწა G, დაღეწნა H, დაღეწნეს N, დაღეწა ზედან (ზედა PQRT) OPQRT. მერმე| ზედა BCEFI, მერე G, ზედა მერმე K, ზედა მერე L, ზედ S,—Q. მეორე| + გამოიწუდა და BE, + გამოიწუდა C, + გამოიწოდა FIQS, + კმალსა M. კრა (+ თავსა Q) FQST. მეორე ჰკრა და| ჰკრა კმალსა მეორე O. ტენამდის A, ტენამდა DP, ტენამდინ FGIS, ტენამდისინ M. შეკვეთა A| ჩაჰკვეთა BCELQ, ჩაჰკვეთა FIS, შეკვეთა GHT, შეაჰკვეთა O.

7. მოვიდა—O. იგი|—D, + და LM. ~ შემოიღულარკნა ვეშაბი იგი O. შემოიღულარკნა A, შამოიღულარკნა B, შამოიღულარკნა D, შემოიღულარკნა K, შემოიღულარკნა P, შემოიღულარკნა R. შემოუტივა AHMT| + და BCEKLPRT, შამოუტივა და D, შემოუტივა I, და O. ორვე C, ორნივე D. ფერკნი| ფერკი ზე შემხტარს O.

7-8. ორნივე ფერკნი ჩაუნთქნა| (+ ამ FS) დაკრალმან დადმან ვეშაპმან ამირანის ძესა (ამირან დარეჯანისძესა I) და ჩანთქა FIS, დაკრილმან დადმან ვეშაპმან და ჩანთქა ამირან დარეჯანისძე Q.

8. ჩაუნთქა BDGKO, ჩაუნთქა P, შაუნთქნა R. ამაზედ L, ამაზედან O, ამას ზედან R. შაველ DFGIMQQRST. მეც L| მე და O,—Q. დავკარ AFGHIMN OQST|—D. ~ ზურგსა და RT. ~ ვკვეთე (ვკუთეთ E) ზურგსა BCE. ვკვეთე AD EHMNP| და ვკვეთეთ K, და ავკვეთეთ L, გავკვეთეთ მაგრამ O, უკვეთეთ RT. ზურგსა ვკვეთეთ დიდი| ზურგზედა Q.

8-1. ვკვეთეთ დადა და ვერა| დადა ვკვეთეთ მაგრამ ვერა G. ვკვეთეთ დადა და ვერა ვავნე| ზედა და ველარ (ვერა IS) FIS.

და ვერა ვავენ. იბრძოდეს ვეშაპი და ამირან დარეჯანისძე, და ველარა ჩანთქა. ვსცემდი და ვჰკუთელი დიდროვანსა, განა ვერა დავაგდებინე იგი ამირან დარეჯანისძე. იყო ზრუნვა და ტირილი. ამაზე-
და ამოიღო დაშა მოგუთისაგან, ჰკრა და ჩაშ თუ მწუხედ ეტკივნა და წამსავე პირიდალმე წარმოაგდო. დარა გაუშუა, კულაცა ვჰკარ კრმა-
ლი, და შემომიბრევა, ჩამთქა და გაიქცა. მოეწია ამირან დარეჯან-
ისძე, ჰკრა კრმალს და წმიდად გაკუთეთა. ეზომ დიდი იყო იგი ვეშა-
პი და საშინელი, რომელ მე და ჩემი ცხენი ორნივე მისსა კორცსა

1. და] ხმალი FIQS, დიდ G,—KLO. იბრძოდეს] + ამირან და I, + იგი O. ამირან—D. დარეჯანისძე DJ—FGQS, დარეჯანისძე M. და ველარა] (+ და S) სულ ვერ (ველარა I, ველარ QS) FIQS, მაგრამ ველარ G. ველარ CDO.

2. ჩანთქა] ჩანთქო GHN, + ამითაც რომე O, შთანთქა R. ვეშაპი ADGIKL NOPQT] + ჰმალსა O. ვკუთელი AEFBGHIKMNOPQRST, კეთი D. დიდროვანსა] —B, დიდრუანი D, დიდროვანსა ELT, დიდროვანს R. ვკუთელი დიდროვანსა] დიდროვანთა უკუთელი და O. განა] + მაგრამ FS, და Q. ვერ CFRS.

3. იგი ამირან დარეჯანისძე] კაცი D. დარეჯანისძე FMS]—Q. ტირილი + დიდი CDFIKLOPST. ~ ტირილი და ზრუნვა R. ამაზედა] მაშინ BCEFIQS,—D, ამაზე-
დან KLMT, მას ზედა N, ამაზედან ამირან დარეჯანისძემან O, ამას ზედა R.

4. აღმოიღო I. დაშნა] დანა L, დაშნი Q. დაშნა მოგუთისაგან] მოგუთაგან დაშ-
ნა და დაუწყო შიგან კეთი ვეშაპსა და F, + და მით გულ-ფილტი დაუბო (გაუ-
ბო Q) და IQ. ჰკრა და]—ABEGHN, და CRST, კრა და K, ჰკრა აშკობილსა
ყიას M, ჩასცა და P. და—D. ჩაშ თუ]—DO, ჩას თუ L, ჩანს თუ M. ჩაშ თუ
მწუხედ ეტკივნა A] შეკრთა იგი ვეშაპი O. მწუხავედ C]—D, მწარედ FS, მწედ H,
მწოდ P. ~ ეტკინა მწუხედ L. ეტკინა BFHIKMNQRT. და—F.

5. წამსვე N]—D. წამსავე... რა გაუშუა] კეთი ხორცისა და წარმოაგდო დარე-
ჯანისძე პირისაგან და რა მორჩა F. პირიდამა BE, პირიდალმან CS, პირიდამე HN,
პირითგან Q]—D. წამოაგდო BCDEHIKLMNPQST, ჩამოაგდო R. პირიდალმე
წარმოაგდო] აღმოაგდო პირისაგან O. და—BEO. გაუშუა A, გაუშო N. კელაცა A,
კელავეცა BEFGIMNOQ]—DKLRT. კვარ AFGHMNORST, კრა IQ.

5-6. კრმალი და] ჰმალა EGOS, ხმალი ახლა მე F, + მე IQ.

6. შემომიბრევა BCEO, შამომიბრევა D, შემომიბრევა FGIS, შემამიბრევა HP, შე-
მოგვიბრევა L, შამამიბრევა N, შემამიბრევა R] + და Q. ჩამთქა CDEGKLNST, და
ჩამთქა I. მოეწივა BCELO, მეწივა K. ამირან—D. დარეჯანისძე D, დარეჯანისძე
M]—FIQS.

7. ჰკრა] + ზურგსა CE, და ჰკრა D, კრა ზურგსა FIS, კრა QT, კრმალი +
ზურგსა Q. წმინდად A, წმინდად ORT. გაკეთა A, გაკეთა BKLN, გაუკეთა D]
გაწყეტა R. ეზომ] ეზდენი O, ეს ზომ R.

7-8. იგი ვეშაპი და საშინელი—BCDEFGIMQS.

8. და—HKO. საშინელი—O. რომე BCEFOQS, რომ I. ორნივე—DFGM. ~
კორცსა (კორცსა K) მისსა DKLOPRT. მისსა] მის საშინელსა ვეშაპისა M.

8-1. ორნივე მისსა... ედგეთ] თავისუფლად ხორცსა შინა ესხედით BE, კორცსა
შინა (შიგან F,—Q) მას (მის FIQS) ვეშაპისა (ვეშაპისა IQS) თავისუფლად (თა-
ვისუფლად FIQS) ესდგით (ედგით I) CFIQS.

შიგან თავისუფლად ვეღვით, და კიდე გამოგუიყუანა ცხენი და კაცი, ორნივე მრთელნი.

მივიდეს აბან ქამანისძე და ქაოზ ქოსისძე მას მეორესა ვეშაპსა ზედა, და აბან ქამანისძე შეიპყრა ცხენითურთ. ეზომ დიდი არა იყო, ვითა პირველი, რომელმცა ჩაენთქა. [66] აიხუნა ცხენი და კაცი ორნივე და გაიქცა. მიეწია ქაოზ ქოსისძე, ჰკრა და მოკლა იგიცა.

რა იგი ვეშაპნი ორნივე დაიგოცნეს, ფიცხლა იგი კაცი სპილენძისანი დაილეწნეს. შეიქნა სიხარული მეტად დიდი მას სამეფოსა შინა და ამას იტყოდეს, ვითა: „არავინ ყოფილა კაცთა ნათესავი სწორი ამირან დარეჯანისძისა და არცა ვის ეგეთნი ყმანი ჰყო-

---

1. ვეღვით და] ვსდევით (+ და GP) DGP, დავდევით M, ვიდეგით R. კიდევე BE, კიდე GHMN, იქიამ IQ, კიდე O. გამოგვიყუანა A, გამოგვიყუანეს B, გამოგვიყვანა DEKL MRT, გამოიყვანა N, გამოგვიყვანა O. ცხენი და კაცი—D, ცხენაკი LPT. კაცი AH.

1-2. ცხენი... მრთელნი ორნივე ცხენი და კაცი Q. ~ ორნივე ცხენი (ცხენი F) და კაცი (კაცი CFS) BCEFIS.

2. ორივე L. მთელნი A|—I, მთელად L, მთლად O.

3. ქამანისძე BFIO PQS. ქაოზ ქოსიძე ABEQ, ქაოზ ქოსიძე DFGHKMOPST, ქაოზ ქოსიძე IR, აქო L, ქოს ქოსიძე N. მორგესა D, მეორეს OP|—KLRT.

4. ზედან IO. და—DGM. ქამანისძემან B, ქამანისძე IOPQS, ქამანიძე F, ქამანიძე M. შეიპყრათა LRT. ცხენითურთ + და M.

4-6. ცხენითურთ... და გაიქცა—KLRT.

5. არ DFIOQ. ვითა პირველი—BCEFGIOQS. რომეცა CIS, ეზომცა F, რომ G, რომელ O, რომე Q. აიხუნა A.

6. კაცი F. ორივე AGIKLNPR|—DFQ. და—M. მიეწია BEO. ქაოზ ქოსიძე ABQ, ქაოზ ქოსიძეს D, ქაოზ (ქოოზ O) ქოსიძე EFGHIKLMOPST, ქოს ქოსიძე N, ქაოზ ქოსისძე R. ჰკრა + ქმალი BCDELMO, კრა ხმალი FIQS, კრა GH, ვარ N. მოკლა B.

7. იგიცა + და BDE.

8. იგი—BCEFIQS. ვეშაპი N. ორივე N|—DL. ~ ორნი ვეშაპნი OQ. დაჰყოცნეს E, დაიხოცნეს G, დავგოცნით O, დავოცნეს P, დახოცნეს T. ფიცხლად G, ფიცხლავ QR|—DO. კაცი DHS. ~ სპილენძისა კაცი LO. სპილენძისანი + სრულობით O, + სწრაფათ Q.

9. შეიქნა N. მეტად—DQ. დიდი—Q.

10. შინა] შიგან Q. ამას|—D, მას H. იტყოდნენ F, იტყოდნენ Q. ვითა—D. არავინა RT. ყოფილ არს M. კაცთა| კაცი FS. ნათესავთა FS.

11. სწორი O|—Q. დარეჯანისძისთან D, დარეჯანიძისა MT| + ებრნი O, დარეჯანიძისთანაო Q. არცა ვის| არც არავის DQ. ეგეთი DN, ამათებრ O. ჰყოლუბიანო| ჰყოლიანო BCEKOP, ჰყოლიან DLR, ყოლიანო FIS, ჰყოლებიანო G, ყოლიანო Q, ყოლიან T.

ლებიანო!“ მერმე დედოფალსა შეასხმიდეს ქებასა, ამისთუის რომელ გამოაჩინა ესეთი კაცი მეფედ ჩუენ ზედაო.

შევედით წალკოტსა შინა ეგეთსა, რომელ არა დგა წალკოტი სწო-
რი მისი ქუეყანასა ზედა! და ვნახეთ ხენი საკუთრეველნი და სურნე-
ლნი, და მას შინა—წყალნი შუენიერნი, რომელ, რაცა ღმრთისა და-
ბადებული სურნელი იყო, იგი და ყოველი ფერი ხილი შინა იყო. ხენი
ვნახენით შიგა ერთნი შუენიერნი, გარე შემოზღუდვილნი, და ამას
იტყოდეს, ვითა: „ზეთი გამოვალს მათ ხეთაგან ესეთი, რომელ, სნე-
ულსა შეასუან, გამრთელდების, თუ ბრმასა თუალთა უწთონ, აეხილ-
ვიან, და ყოველსა სენსა ჰკურნებსო. და არა ითქმის სიკეთე მის წა- 10

1. მერმე]—D, მერე G, და მერმე O. შეასხმიდეს B, შეასხმიდეს FINQ, შეას-
ხეს G. ქება G. რომე CFIS] რომე ჩვენთვის ამის თანა მეფე Q.

2. გამოაჩინენ BE, გამოაჩინე CDFIKLPRST, გამოაჩინეთ O, გამოაჩინეთ Q.
~ კაცი ესეთი G, ამისთანა ჰაბუკი O, ამისთანა კაცი P]—Q. მეფე N]—Q. ~ ჩვენ
ზედა ესეთი კაცი მეფედ L. ჩვენ ზედა A, ჩვენსა ზედა BCE, ჩვენდა DFIO, S,
ჩვენ ზედანო KT, ჩვენთა ზედა P]—Q.

3. შინა] შიგან Q. რომე CFQS. დგას GMNOQ. წალკოტა—D.

3-4. ~ სწორი მისი წალკოტა M. ~ ქვეყანასა ზედა წალკოტი სწორი მისი BC
EFIS.

4. მის D]—O. ქვეყანასა A, ქვეყნისა D, ქუეყანა P. ზედა KLRT, ზედან O.
ვნახენით CDEFIPS. საკურველნი AP] † და სრულნი F, საკვირველი O, საკვირ-
ველნი და სრულნი QS. და—D. სულნელნი FQ] და სულნი და სურნელნი I.

5. და—O. მას შინა] მაშინა AHQ,—D, მაშინ N. წყალა BCEGIS. შვენიერ-
ნი A, შუენიერი CFS, მშვენიერნი Q. რომელ]—BE, რომე CFS, და Q. რომელ
რაცა] რომლას მცა K, რომლისამცა LRT. რაც AGHKLR. ღთის BENQ, ღვთისა
FS]—R.

6. სურნელნი Q]—BE. იყო იგა] არას OQ. იგი და]—D, და G. ყოელი—DE]—Q.
-ფერი] † შიგ იყო FIS,—Q. ხილნი Q. შინა] შიგან BCFIKMQS, შიგ DL, მას
შიგან O, შიგა PRT. იყო † და O. ხე Q.

7. ვნახენით]—FIQS, ვნახეთ M, შვენიერა O. შიგან O]—BCDEFGIKLQR
ST. ერთი ABEGHLMNOPQ. შვენიერა ABGHLMNOP] და Q. შემოზღუდვილი
ABCEFGHIKLMNOPQST, შამოზღუდვილნი D. და ამას]—D, ამას GM.

8. ვითა]—DKLRT, თუ O. ~ მათ ხეთაგან ზეთი გამოვალს Q. ასეთი BEGO]
—DQ. რომე CEFIKLQRST, რომელი H]—D. სნეულს GN.

9. შეასვენ A, შეასვენ B] შეახნა D. გამრთელდების გამრთელდების და D,
გამრთელდების FMOPS. თუ] თუთა O. ბრმას AHR, ბრმათა GL. თვალთა A, თვალ-
სა BE, თვალს RJ]—N. უწთონ] უწვეთონ BDEFIOQS, უწვთონ H, შეაწთონ KL,
შეაწვეთონ RT. აეხილვის L, აღეხილვებას O, აეხილვის Q.

10. ყოელსა DE. სენსა]—I, სნეულსა Q. ჰკურნებსო და] ჰკურნებს D, კურ-
ნებსო FGIT, ჰკურნებსო M, ჰკურნებს და O, კურნებსო და RS. არ DLOP.
ითქმის P. ~ მის წალკოტისა სიკეთე G. წალკოტისა] ხისა L.

ლკოტისა კაცისა ენისაგან. დავეყენით მუნ მრავალნი ღლენი, გან-
ვისუენეთ და ვინადირეთ. გარეშემოსა მისსა წალკოტისასა იყო სა-
ნადირო გამორჩეული, და წამოვედით მუნით სიხარულითა დიდითა.

ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, უკუნისამდე! ცოლსა მისსა ვითა გაე-
5 ჩუენა, უკეთ აღარა ეგებოდა, და მოვედით ქალაქად სიხარულითა.
ამირან დარეჯანისძესა სიკეთისა მისისათვის ეზომისა მოართუნეს
მისსამეფოთა ციხეთა და ქალაქთა კლიტენი ყოველნი, და ვიყვენით
სიხარულსა შინა ჟამთა მრავალთა.

მერმე წამოვედით ბა[v]ლდადსა გამარჯუებულნი პატრონი ჩემი

---

1. ენისაგან] ენითა FIS, ენით და Q. დავეყავით BE, დავეყ უენით CL, დავეყ-
ვით DGOQ. ~ მუნ დავეყავით Q. მრავალა BFNPQ. ღლენი] + და CFIS, ღლე Q.
~ ღლე მრავალა Q. გაუისვენეთ ADHNP, განსვენებასა RT.

1-2. ~ და განვისვენეთ Q.

2. და—FIS. ვინადირეთ—FIQS. გარეშამო D, გარეშამოსა KT, გარეშემოსა N,
გარეშემო OPQ. მისსა] მის BCEFGIMOPQS, მას D. წალკოტსა D, წალკოტისა
F, წალკოტისა O.

4. ცხოვნით B, ცხოვნი L. მეფეთ—DI. უკუნისამდე D]—BCE. გაჩვენა A.

5. აღარ BCEFILORT, არ D. და—B. და მოვედით] წამოვედით I. მივედით D,
მოვიდა KLRT. ქალაქსა N. სიხარულითა] + მაშინ BCEFIQS, + დიდითა O.

6. ამირან დარეჯანისძესა] ამირანს BEFIQS, ამირან დარეჯანისძემან C, ამი-
რან დარეჯანისძისა D, ამირან დარეჯანისძესა M, ამირან დარეჯანისძეს G, ამირან
დარეჯანისძე HNRT. სიკეთისა მისისათვის A] სიკეთისათვის D. ეზომისა]—BCEF
IQS, ეზომი GKLM, ეგზომი O, ესზომი R, ეზომი T. მოართუნეს A, მოართვნეს
BEGKLMNOPQ, მოართვნეს R. ~ მოართვნეს ეგზომი O.

7. კლიტები AGH, კლიტები MN. ყოველსა AHMN, ყოველნი BE]—G. და
ვიყვენით] დავეყავით D.

8. სიხარულსა O. ჟამი D. მრავალნი D.

9. ზერე L. ბაღდადს BEKL, ბაღდად CI, ბაღდადად FQS. გამარჯვებულნი A]
გამარჯვებული აზნაურა შევიდა BCE, გამარჯვებული KRT. ჩემი] ჩვენი M.

9-1. გამარჯვებულნი პატრონი ჩემი და ჩუენი] გამარჯვებული (გამარჯვებულ-
ნი I) აზნაური შევიდა პატრონი ჩემი (ჩვენი IQ) მას ქვეყანასა ზორაშან (ზორე-
შან QS) ქალასასა და იქიდან ხელმწიფედ მხმობარე (ჰმობილი Q) წამოვიდა (+და
FIS) შეიქმნა ხელმწიფე (ხელმწიფედ Q) და მეფედ მის (იმ IQS) ქვეყანისა და ყოვ-
ლისა აღაგისა ყოველი ქაბუჯი საცა (დასცა IQ) გამოჩნდას (და IQ) მოერევის
(მოერია IQ) (+ და დამორჩილის FS) ძალითა და შეწვენითა ღვთისათა (ღვთისა-
თა IQ) ვიარეთ და წამოვედით FIQS. პატრონი ჩემი და ჩვენ A] აზნაურნი შევი-
და პატრონი და ქემწიფე წამოვიდა ყოვლის ქვეყანისა D, შევიდა პატრონი ჩემი
და ქელმწიფე და წამოვიდა კაცი ყოვლისა ქვეყანისა აქა წითლოსანისა (წითლოს-
ნისა L) ქაბუჯისა საბურ რაბაგის ძისაგან სიკედლის სმენა ამირან დარეჯანის-
ძისაგან KL, აზნაურნი შეკდა (შევიდა P) პატრონი ჩემი ქელმწიფე და წამოვიდა
კაცი ყოვლისა ქვეყანისა OP, შევიდა პატრონი ჩემი და ქელმწიფე და წამოვიდა
კაცი ყოვლისა ქვეყანისა აქა წითლოსანის (წითლოსანის T) ქაბუჯის (ქაბუჯისა T)
(+ ქაბუჯის R) სიკედლი ამირან დარეჯანისძისაგან და საბურ რაბაგისძის (რაბა-
გისძისა T) სმენა ისმენდი (+ მეფეთ R) მეფეო RT.

და ჩუენ. მაშინ მიესმა ამბავი მის წითლოსნისა ჭაბუკისა—მოკვლა ამირან დარეჯანისძისაგან—საბურ რაბაგისძესა, ძმასა მის წითლოსანისა ჭაბუკისასა, მაგრა ჭაბუკობითა დიდად უკეთესსა. მოვიდა ძმისა მისისა მის წითლოსნისა ჭაბუკისა სისხლისა ძებნად და დაღვა გზასა ზედა ჩუენსა.

5

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! მოსრულ იყენეს შინა ალი მოჰამადისძე, ასან ბადრისძე და ყამარ ყამრელი და ეკითხათ, თუ: „სად არის პატრონი ჩუენი ამირან დარეჯანისძეო?“ უთხრეს წამოსვლა ჩუენი, და წამოსრულ იყენეს იგინიცა კუალსა ჩუენსა ძებნად ჩუენდა. და საბურ რაბაგისძე და იგინი ერთგან შეყრილ იყენეს. ჰყვა საბ- 10

1. და ჩუენ] კელმწიფე წამოვიდა E. ჩუენ მაშინ] კელმწიფე წამოვიდა მამა (მაშინ C) BC. მაშინ] მაშ E. ანბავი A. მის] მისი B,—D. წითლოსანისა AGHI MN, წითლოსანსა D, წითლისა Q. ჭაბუკის C, ჭაბუკსა D. მოკვლა] სიკუდილისა C, სიკედილი (+ ამირან F) FIQS, მოკულვა PR.

1-2. მოკვლა ამირან დარეჯანისძისაგან] სიკედილის B, სიკუდილისა E.

2. დარეჯანისძისაგან D, დარეჯანისძისგან G, დარეჯანისძისაგან MOP, დარეჯანისძემან R. საბურს AGHI საუბარს N. რაბაგისძესა E, რაბაგისძეს O, რაბაგისძეს Q. ძმასა]—F, ძმისა K. მის]—D, მას Q, მისა S. წითლოსნისა BEKLPN, წითლოსნის CFIOS, წითლოსან Q, წითლოსნისასა RT.

3. ჭაბუკისას O, ჭაბუკისა R. მაგრამ GMNO. მაგრა... უკეთესსა—BCEFIQS. დიდად—L. უკეთესად D.

4. მისისა] თვისისა Q. მის—LNOQ. მის წითლოსნისა ჭაბუკისა]—BCDEFIQS, წითლოსანისა ჭაბუკისა GN. წითლოსანისა HM. ჭაბუკისასა P. სისხლისა A, სისხლთა DKLP, სისხლის O. ძებნად] საძებრად OP, ძებნან T. და—GPRT.

5. გზასა + გზასა T. ზედა ჩუენსა A] ჩუენსა ზედან BE, ჩუენსა ზედა CFIS, ჩუენსა G, ზედან ჩუენსა O, ჩუენსა ზედა აჟა მოსვლა საბურ რაბაგისაძისა ძმისა თვისისა სისხლისა ძებნად, ოდეს ამირან წინ დაუხვდა Q.

6. ისმენდინ GL. მეფედ D. მოსრულ იყენეს BE. იყუნეს A. მომადისძე BK OR, მომადისძე CEFIPST, მომადიძე D, მოჰმადისძე GH, მამადისძე L, მოჰმადისძისა N, მაჰმადისძე Q.

7. ბადრისძე და] ბადრისძე B, ბადრისძე E, ბადრიძე და FGMS, ბადრისძე და Q. ყაბარ R. ყამარელი FS, ყაბარელი R. და—G. ეკითხა BEL, ეკითხეს D. თუ—DQ. სადა KLM. არს BE, არიან L.

8. ჩუენი A. ამირანო E]—FIQS. დარეჯანისძეო D, დარეჯანისძეო FMS, დარეჯანისძე OP]—BE. უთხრეს] ეთქვათ OQ. წამოსვლა R, წასვლა S. ჩუენი A.

9. წამოსულ იყუნეს A, წამოსულ იყვენ B, წამოსულ იყუნენ EGOQ, წასვლა FI. იგინიცა]—D, ძებნად O. კუალსა A. ჩუენსა A. ძებნად] ზედან O.

9-10. ჩუენდა და A] ჩუენად BE, ჩუენად და CFGHIPS, ჩუენდა D, და OQ

10. რაბაგისძე და] რაბაგისძე BO, რაბაგისძე E. იგი D. ერთგან]—BE, ერთად GOQ, გზისაგან KLRT. შეყრილ იყენეს] შეიყარნეს D, შეჯრილიყენენ GQ, + და M, (+ შეყრილ იყენენ O) აჟა ომი ამირან დარეჯანისძისა (დარეჯანისძისა P) და საბურ რაბაგისძისა OP. ყვა FIS, ჰყავს GHN. ~ საბურს ჰყვა Q. საბურს] საბურ რაბაგისა ძესა O.

ურს ლაშქარი დიდი დაჰკითხა, თუ: „ვინ ხართ, ძმანო?“ მათ უთხრეს, ვითა: „ყმანი ვართ ამირან დარეჯანისძისაო“. რა ესე თქუეს, შეუზახნა ლაშქართა: „ეგენი დაჯოცენითო!“ მათ გამოიწოდეს ჭრმალი და მათუა გამოიწოდეს, და შეებნეს მას ყოვლისა ქუეყანისა

5 ლაშქარსა იგი სამნი კაცნი. კლდე იყო დიდი, და მათ სამთავე ბეჭნი მას კლდესა მიაყუდნეს, გამოვიდის და ერთი მეორესა ეცვალეზოდის. იბრძოლეს სამთავე ამა წესითა კუთირა ერთი. დაჯოცეს კაცი ურიცხუი და უამრავი, რომელ თუით იგინივე იტყოდეს: „სამი ათასი კაცი მოკლესო“. იამპარტავენა საბურ რაბაგისძემან და თუით არა

10 მივიდა მათად ომად.

1. დღი და| დღი BEG, დღა ღგას გზასა ზედან ოდეს შემოეყარნეს სამნი იგი ყმანი პატრონისა ჩვენისანი და O, ღიადი და P. კითხა FQS. თუ|—BDER, თურე Q. ვინა BO. ხარო D. ძმო H| + და O, ძმანოვ Q. უთხრეს| ეთქვათ OQ, მოახსენეს R.

2. ვითა—BDEOQ. ვართ—IQ. ამირან დარეჯანისძისაო| ამირანისა B, ამირან დარეჯანისძისანიო CS, ამირან დარეჯანისძისაო D, ამირან დარეჯანისძისაო FM, ამირანისაო E, + და O, ამირან დარეჯანისძისანიო Q. თქვეს A, თქვა LO, ეთქვა Q.

3. შეუძახნა BEGH, შეუზახეს D, შეუძახნეს K, შეუძახა M. ლაშქართა ეგენი| ლაშქარნი (ლაშქარსა I, ლაშქართათვის Q) და უბრძანა BCEFQIS, ლაშქართა ეგერა (ეგრე KRT) DKLPRT, ლაშქართა თვისთა ეგრე O. დახოცენით B, დაჯოცეთო D, დაჰხოცენით NP. მათ გამოიწუადეს CDKLP, მათ გამოიწოდნეს IRST, მათ გამოიწოდეს N, მას ყამსა გამოიწვადეს O. კმალნი CFIKORST, ჭრმლები D, ზღმები Q.

4. და მათუა გამოიწოდეს|—BCDEFIOQS, მათუა KP, და მათუა LRT. და—GLRT. შებნეს BEOT, შეიბნეს D, შებმულ იყვნენ Q|—G. მას| მათ FS. ყოვლის P. ქვეყანისა A, ქუეყანისა DEOP.

5. ლაშქარაა FS. სამი D. კაცნი + შეებნეს G. კლდენი AGHMN. იყვნეს GM. ღდინი EGIMOP. და—D. მათ სამთა Q|—D.

6. მას კლდეს O|—D. მიყუდნეს CP, მიჰყუდნეს D; მიაყრდნეს FIS, მიყუდნეს HO. ~ მიაყუდეს მას კლდესა Q. გამოვიდის და| გამოვიდიან BEIO, გამოვიდიან და CFQS, გამოვიდის D, გამოვიდოდეს და GM, გამოვიდეს და HNRT. მეორესა| ერთსა D, მეორეს OT. ეცვალეზოდეს ACFGHIKLMNPST, ეცვალეზოდის BO, ეცვალეზოდან Q, ეწულეზოდეს R.

7. იბრძოლეს| და იბრძოდიან O. იბრძოლეს სამთავე ამა წესითა| სამნივე და იბრძოდის D. სამთავე... კუთირა ერთი| ამა სამთა კაცთა კვირა ერთი Q. ~ ამა წესითა სამთავე G. აჲ HMN. წესითა + დაყვნეს O. კვირე ADEHQ. ერთი| + და D, + ამა ომსა შიგან O. დაჯოცეს EP, დაჯოცნეს LQ. კაცნი L| ლაშქარნი O.

7-8. ~ ურიცხვი კაცი D.

8. ურიცხვი A, ურიცხვი O. და უამრავი რომელ|—BE, რომელ DR, რომე Q. და უამრავი|—CFIS, და უომრავი O. რომე CFS. თვით A. იგინივე + იგინივე E. იტყოდეს| + რომელი O, + ამა კაცთა მოკლეს Q. სამი| ათი R.

9. კაცნი F, კაციო Q. მოჰკლესო E|—Q. იამპარტავენი O. საბურ—Q. რაბაგისძემან AHN, რაბაგიძემან I, რაბაგისძემან O|—BEQ. და—M. თვით A. არ BCEG ILN.

10. მივიდა + საბურ რაბაგისძემ Q. მათად| მათ B, მათდა DMR, მათთა E.

ნიო. მათ თანა ერთი კაცი არის ეგეთი, რომელ თუალითა ჩუენითა არა გუინახავს კაცი მისებრიო!“ მან ცნა, ვითა: „ისი კაცი ამირან დარეჯანისძე არისო“. უკუყარა ლაშქარი თუისი და ეგრე თქუა, ვითა: „აქა ომი წამსო“. მოგზავნა კაცი, ვითა: „შენ მოგიკლავს 5 ძმა ჩემი, იგი წითლოსანი კაბუცი, და აწ მე შენდა ომად მოსრულ ვარ. მე შენნი ყმანი არა დავკოცენ, შენ ჩემნი რად დავკოცნო?! აწ ესე მტკიცედ იცოდე, რომე ანუ სიკუდილი შენი მოსრულ არს და ანუ ჩემიო! ხვალე შენი და ჩემი ომი არისო“.

არქუა ამირან დარეჯანისძემან, ვითა: „ძმამან შენმან სიამ- 10 პარტავენითა მოიკლა თავი თუისი და ფათერაკად მოკუდა. და აწ კულა შენ მეწყალვი, რომელ მოჰკუდები გელითა ჩემითა. ლაშქარნი შე-

1. მათ თანა| მათთვისო O. ეგეთი—D. რომე CFI|—D. თვალთა BCDEFILOP RST. თვალთა ჩვენითა A| ჩვენ თვალთა ეგეთი Q. ჩვენთა BCDEFILOPRST, ჩემთა GHN.

2. არ EFILNOS. არა... მისებრიო| ეგეთი კაცი არ უნახავს D. უნახავს BCE FIKLOPRST, მინახავს G, გვინახავს რაო Q. მისებრიო| ეგეთი G, იმისებრიო KLPRT, + და O. სენა O. ვითა| + აბა BCFIS, აბა KLQRT. ის კაცი EI|—D, იგი კაცი O, + აბა P.

3. დარიჯანისძე D, დარეჯანძე FMS|—BE. არიო A. უკუყარა B, უკუყარა D. თავისი ABCEHKMNPQST, თავისა D. ეგრე—O. თქვა A| ჰრქვა KR, თქვნა O, არქვა T.

3-4. და... ვითა—D.

4. ვითა—BCEFIKLOPQRST. აქა| აბა KLRT. ჰვამსო LO| + და Q. მოგზავნაო N. შენ + შენ C. მოგიკლავსო C.

5. იგი—BDEI. კაბუციო O. და—BD. აწ—O. შენად BCFKQS. მოვსულ ვარ ABHNS, მოვსრულ ვარ DFGLMOQRT.

6. მე—N. შენი ABDHKLMNOPT. არ BCDEFGIKLOS. დავკოცენ CE, დავკოცენ D, დავკოცენ MN| + აწ O. შენ—K. ჩემი (+ ყმანი B) ABH. რათ N. დავკოცენო ACELMP, დავხოცენო H, დავკოცენ OQ.

7. აწე KMRT. ეს G|—D, მტკიცედ + მოგახსენო და BE. იცოდი BDE. რო- მე|—DGQ, რომელ EM. სიკუდილი A. მოსულ HNQS.

8. შენი და ჩემი ომი არისო| არს ომი შენი და ჩემიო BCEFIS. და—Q. ჩემი DR, შენიო H| + ესე იცოდე Q. არსო NQ~~ფ~~არის O.

9. არქვა A, რქვა K, ჰრქვა LR. დარიჯანისძემან D, დარეჯანძემან FMS, დარეჯანისძემ Q. ვითა—D. ძმამან მე ძმანი Q. შენმა D| შენნი არა დავხოცე მათ Q. სიამპარტავენით MORT| + თვისითა Q.

10. თვისიო OP|—D. ფათერაკათ HO| ფათერაკულად RT. მოკვდა და A| მოკ- ვდა BDE, მოჰვდა და M. აწე CEP, აწე FS. კვლა A|—DGOQ, კულავ EFHLM NS.

10-11. ~ შენ კულავ I.

11. რომე CFIKOPQRST| + შენცა D, რომ L. მოჰკედები A, მოკედები BFG HIKQRST. ლაშქარი შენი DQ.

ნნი ამისთვის დავეოცენ, რომელ სამთა კაცთა ლაშქარნი დახუეულ იყვნენ, და ვითამცა არა უშუელდი?! აწ ისმინე მოქსენება ჩემი და ნუ დაიდგამ ღლეთა ძმისა შენისათა და წაედ მშუილობით!“

ამას სიტყუასა ზედა გაწყრა საბურ და მოუგზავნა მოციქული, და დაასკუნეს ხვალისად ომი.

5

ვითა გათენდა, შეეკაზმა საბურ რაბაგისძე, შავსა ცხენსა შე-
ჯდა შავითა ტანისამოსითა, და იყო იგი ლაშქარი მისი ყუელა შავი-
თა ძმისა მისისათვის. გამოვიდა იგი საბურ რაბაგისძე და აქეთ
გავიდა ამირან დარეჯანისძე, [V] ფიცხლად შეუტიევს ერთმანერთსა
და შეიბნეს. გარდაკლა ომი ღიღი მწუხრამდის, და ვერა რომელმან 10

---

1. ამისთვის A, მისთვის N. დავეოცე ADGHQ, დავეოცენ C, დავეოცეთ O.
რომე BCFIQS. კაცთა] + ზედა BCEFIQS, კაცთად LRT, + ზედან O, კაცად P.
ლაშქარი CDEFIKLPQRST]—M. დახუეულ იყვნენ A, მიხუეულ იყვნენ B, მიხუეულ
იყო CEFIQS, დახუეწილ იყო KPRT, დახუეწილ იყო L, დახუეოდეს M, დახუევე-
ნულ იყვნენ N, მოხუეწილიყო O.

2. და ვითამცა] ვითა BCEI, ვითამცა DKLOPRT, ვითარ FS, ვითა Q. არ D.
უშველდი A, უშველდითო BCE, უშველდით DKPRT, უშველდით F, უშველდით G,
უშველდითო IOS, უშველდითო L, გვეშველა Q. აწ M. ისმინეთ CDEFKLOPR
ST, ისმინა M. მოხსენება A. ჩემი] ჩვენი O.

3. დაიდგამ] დაიყენებ D, დაიდგამთ N. ღლეთა] ღლესა OQ. შენისასა Q. და—Q.
წადი BCDEFIKLOPQRST, წავედ GHN. მშვიდობით A.

4. ამა BCDEFGIKLMNOPQST. სიტყუასა—D. სიტყუასა ზედა] სიტყვაზედა
G, სიტყვას ზედან O. გასწყრა GLM]. გაგულისდა O. საბურ + რაბაგისძე O.
და—N. მოგზავნა DHM, მოგზავნა G, გამოგზავნა NR, გამოგზავნა O. მოციქუ-
ლი] + ფიცხელი BCDEFIKPQRST, + ფიცხლად O.

4-6. საბურ და... გათენდა შეეკაზმა—L.

5. და—RT. დაასკუნეს A, დასკუნეს D, დაასკუნეს G, დასკუნეს H, დასკუნა KT,
დაასკუნა R. ხვალის D, ხვალისა KORT. ~ ხვალისა დასკუნეს Q. ონი—G.

6. განთენდა G. შეკაზმა BDHMOQRT. საბურ F, საბურ G. რაბაგისძე] და
BCIKLOPQRST, და D, რაბაგისძე და E, რაბაგანისძე და F. ~ შეჯდა შავსა
ცხენსა BCEFIQS. შეჯდა + ტაიქსა O.

7. შავისა OP. ტანის სამოსითა B, ტანისა სამოსელითა Q. და—D. იგი] + და
D,—LOQ. ~ მისი ლაშქარი L. მისი—BE. ყველა A, ყველა D, ყველა M]—O.
მოსილი Q. შავითა]—D, ♦ მოსილი O.

8. ძმისა მისისათვის A] ძმისთვის H, ძმისა მისისათა R. იგი—BDOQ. საბურ G-
რაბაგისძე E]—D. აქეთ CFIKOHLQRST.

8-9. აქეთ გავიდა] აქადგან გამოვიდა B, აქეთ გამოვიდა E, + კარვიდამ R.

9. ამირან—R. დარეჯანისძე] + და BCIQS, დარეჯანისძე D, დარეჯანისძე
და E, დარეჯანისძე M. ფიცხლა KLPT, ფიცხლად OR]—D. შეუტიევს ACLMNOP,
შეუტიევს FIRS. ერთმანეთს R.

10. შეებნეს KL, შეიბნენ O] + და BE. გარდაკლა ომი ღიღი] იბრძოლეს Q.
ღიღი]—CFIS, ღიღით D. და—D. რომელმა Q.

10-1. გარდაკლა... რომელმან აჯობა—O.

აჯობა. აბჯართა ცემისაგან არა ისმოდა რა. მოუკლეს ერთმანერთსა მრავალი ცხენი და გარდაღეწეს ერთმანერთსა ზედა მრავალი ჭრმლები, და ვერა აჯობა ერთმანცა. გაიყარნეს.

და რა გათენდა, მას დღესა კულა შეიბნეს. სამი დღე იბრძო-
5 ლეს და ვერა გარდასწყუთიტეს. უფიცხესი და უფიცხესი იყო ომი. და ერთობ დაუმძიმდა გასწორება ამირან დარეჯანისძესა და ესე დაას-
კუნა, ვითა: „თუ მოვერიო, მოვკლაო“. მას ღამესა ლაშქარსა ყუე-
ლასა მოეგზავნა კაცი ამირან დარეჯანისძესა თანა, ვითა: „თუ მო-

---

1. აჯობეს CE. აბჯრისა HQ. ცემისაგან] + ყურთა ჭმა O, + ყურთა Q. არა] აღარა BG, არ KLO. რა] ყურთა ხმა BCDEFKLPRST, + ყურთა ხმა I,—O. ერთმანეთ G, ერთმანეროს O.

2. მრავალნი O. და—D. გარდაღეწეს DKMOPQT, გაარდაღეწნეს FS, გარ-
დაღეწნეს R. ერთმანეროსა ზედა] ერთმანეროზე A,—BCDEFIQS, ერთმანეთს
GR, ერთმანეთზედა HN, ერთმანეთსა KR, ერთმანეროსა LMT, ერთმანეროს ზე-
დან O, ერთმანეროზედა P. მრავალნი FIO.

3. კმალი BCDEGJ ხმალი და ლახტნი და ორიონი კინანი FS, ჭლები LMR,
ხმალი და ლახტნი I, კმალი გარდაჯდა ომი მკუხრამდე O, ჭრმალი P, ხმალი და
ლახტნი Q. და—I. ვერ L. აჯობეს FIOQRS. ერთმანცა] ერთმანეროსა (+ და I)
DFIOS, ერთმანეროსა მას დღესა Q, ერთმანეთს R. გაიყარეს N.

4. და რა... დღესა] მას დღესა და რა გათენდა M. რა გათენდა—D. მას დღე-
სა]—BCEFIQS, მას დილასა DKPRT, დილასა L, მას დღოს O. კელა A, კულავ
EMQR. შეიბნეს] + და CFIS, შეიბნეს P, შეიბნენ Q. სამ D. დღე + სხვა O.

5. ვერ O. გარდასწყუთიტეს A, გარდაიწყუთიტეს BDEFIS, გარდასწყუდა O. უფიც-
ხლესი DJ—GHMN. და—GHMN. იყუთის P. ~ ომი იყო DKLRT] ომი იყვის O.

5-6. გარდასწყუთიტეს... და ერთობ] რომელმან აჯობა Q. უფიცხესი და... და
ერთობ]—BCFIS, და E. და ერთოვ ABCEFIQS, და ერთობა TJ—DO.

6. დაუძიმდა A, და უმძიმდა BCDFS] + ამირანს მისგან ომისა Q. გასწორება +
ომისა BCEFIS. ამირან—DIOQ. გასწორება ამირან დარეჯანისძესა] დარეჯანისძესა
გასწორება ომისა O. დარეჯანისძესა D, დარეჯანისძესა FMST]—Q. და—M. ესე]—
D, ასე FS. დაასკვნა A, დასკვნა DHKT. ესე დაასკუნა] დასკუნეს ესე M, ესე
დასკვნა ამირანმა Q.

7. ვითა თუ] რომელიც M. ვითა—D. თუ—Q. მოვერიეო CR, მოვერევიო K,
მოვერიოთ M, ვაჯობო O. მოვკლაო BEL, მოვკლავო C, მოვკლაოთ M. ღამეს O.
ჟველას ADGMQJ მათსა O.

7-8. ~ მოეგზავნა ლაშქარსა ყვალას D. ლაშქარსა... კაცი] მოეგზავნა ლაშქარ-
თა კაცი ყოელთა M.

8. დარეჯანისძეთან A, დარეჯანის ძეს თანა CEGLN, თანა FIQS, დარეჯანისძესა
თანა M, დარეჯანისძეს თანა D, დარეჯანისძესთან O, დარეჯანისძისა თანა P. ვი-
თა] + პატივ ეც კაბუკობასა შენსა D. ~ თუ ვითა KRT. მოვერევიო D, მოვერიო N,
მოვერიონ Q, მოვერიეო R.

ერიო, ნუ მოჰკლავ, მით რომე ესე მარტო დარჩომილა თავისა სახლ-სა შინაო“. უქადა ამირან დარეჯანისძემან მათ ლაშქართა არ-მოკვ-ლა საბურ რაბაგისძისა.

კულა მოეგზავნა კაცი საბურს და ესე შემოეთალა, ვითა: „ხვა-ლე გარდაწყუელა არს შენი და ჩემიო“. მერმე ბრძანა ამირან დარე-ჯანისძემან: „თუ მომერევის საბურ რაბაგისძე, მომკლავს, მით რომე ძმისა მისისა წითლოსნისა ჭაბუკისა სისხლსა ეძებს“. და უკუირდა ეზომი სიკეთე რაბაგისძისა. არქუა, თუ: „ზენაარმან ღმრთისამან, რადგან ეგრე კარგი ჭაბუკი არის, თუ მოვერიო, არა მოვკლავ“.

1. მოჰკლავ DKLM, მოკლავ FI, მოკლავ HST, მოკლავ P, მოკლავ R|—Q. მით ამისთვის D, ვითა FQ, ვით S. რომელ BCDEFKLMOPRST. ეს AGH|—BE, ეგე O. დარჩომია B, დარჩომილ არს DM, დარჩომილო N. თვისსა G, თ-ვისსა HKLQT, თავის NR. სახლსა| სასახლესა R.

2. შინაო| შინა და O, შინა Q. უქადა უბძანა M. ამირან—D. დარეჯანისძე-მან D, დარეჯანისძემ H, დარეჯანისძემან MS|—Q. დარეჯანისძემან... არ მოკლავ| დარეჯან (დარეჯანისძემან E) არა (არ E) მოჰკელა (მოკულა E) მათ ლაშქართა BE, დარეჯანისძემან ვითა თუ მოვერიო არ მოკლავ F. არა—HILMNQRST.

3. საბურ რაბაგისძისა| საბურსა D, და Q. რაბაქისძესა BO, რაბაგისძისა E, რაბაგისძესა FIS, რაბაგისძის R.

4. კულა A, კულავ CEGILMOR|—DQ. მოეგზანა M. კაცი—QR. საბურს| + რაბაქისძესა B, + რაბაგისძესა E, საბურ რაბაგისძესა KLT, საბურ რაბაქისძეს O, საბურ რაბაგისძეს R, საბურს რაბაგისძესა P. და—Q. ესრე G|—Q. შემოეთა-ლა A|—Q. და ესე... ხვალე—D. ხვალ G.

5. გარდაწყველა A, გაწყვეტა BCORT, გაწყველა EKP, გარდავწყვეტით L. არის BDIMNO|—L. გარდაწყველა... მერმე| შენი და ჩემი უნდა გარდაწყვედეს მაშინ Q. ჩემი R. მერმე| მაშინ BCEFIS,—DO. ამირან—D. დარეჯანისძემან| + ვითა BCEGI, დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან ვითა FS, დარეჯანისძემან T.

6. თუ| თუა O. მამერევის ACFHIMOPS, მომერევა N, მომერო R, მომე-რიოს T. საბურ—DO. რაბაგისძე AMO, რაბაქისძე BG, რაბაგისძე E, რაბაგისძე მე RT|—DQ. ~ მამკლავს რაბაქისძე O. მამკლავს ACFGHMNPS|—Q. მით—BD-რომე|—D, რომელ ELMOPRT.

7. წითლოსნისა ჭაბუკისა|—ADGHHMN, მის წითლოსნისა (წითლოსნის IS, წით-ლოსნის P) ჭაბუკის (ჭაბუკისა IOS) CIOPS, თვისისა Q, წითლოსნის ჭაბუკის R-სისხლთა DKLOPRT, სისხლს Q. ეძებს| ძეზნის Q. უკერდა A.

8. ეგზომი O, ეს ზომი R. რაბაგისძისა| საბურ რაბაქისძისა (რაბაგისძისა EN) BENO, საბურისა CFIQS, რაბაგისძისა D. არქვა A| და თქუა D, (+ და O) რქვა. KLO, ბძანა Q, ჰრქვა R. თუ|—DM, ამირან Q. ზენარმა ღმრთისამა A| ზენარმან (ზენარმან E) ზეთისამან (ღმრთისამან E) და მზემან პატრონისა ჩემისამან BE, ზე-ნარმა ღმრთისამან D, ზენარმა ღმრთისამა M, ზენარმან ღმრთ Q, ზენარმან ღმრთისა-მან FHS, ზენარმან (ზენარმან I) ღმრთისამან HIKLORT.

9. რადგან... ჭაბუკი არის—Q. ეგრე| ეზომი D, ესრეთ M, ეგეთი OP. მოვე-რივო CR, მოვერევი DKLM. არ BCDEFGHKLORST. მოჰკლავ BCEO, მოკვ-ლავ D, მოკლავო IL, მოკლავ Q.

• ხელისა დღე შეეკაზმა საბურ რაბაგისძე, გამოვიდა. და ეკ-
 იდნეს პოლოტიკნი რკინანი სატკივართა ადგილთა, და ეგრე იყივლა:
 „გამოედ დარეჯანისძეო!“ ფიცხლა გავიდა დარეჯანისძე და შემოუვ-
 ლეს ნავარდი ერთმანერთსა. და გაფიცხდა ომი უფრო ყოველთა ომ-
 5 თასა. ბოლოსა ჟამსა იყივლა* დარეჯანისძემან და გაიყ[68] უანა ცხე-
 ნი, არქუა: „გაფრთხილდი, საბურ რაბაგისძეო, მოგკლავ!“ გაიყუა-
 ნა ცხენი მანცა და იყივლა: „აწ მოვიდა სიკუდილი შენიო!“ წამსა
 შეუტევეს ერთმანერთსა და, ჩაშთუ შეშინდეს საბურ რაბაგისძისა
 ლაშქარნი მოკვლასა საბურისასა, და იყივლეს ერთპირად და არქუეს

1. ხელისად BCEFIS. ხელისა დღე] ამით რომე კარგი და ჩინებული კაბუკი
 ყოფილა რა გათენდა და მზემან თვისნი ბრწყინვალე შარავანდენი ქვეყანასა მოკ-
 ჟინა Q. შეკაზმა BDHKQRT, შეკაზმა O. საბურ—R. რაბაგისძე B, რაბაგის-
 ძე E] + და M. გამოვიდეს L, და მოვიდა R. ~ და გამოვიდა BCEFIQS. ეკიდნეს]
 დაეკიდნეს D. გამოვიდა და ეკიდნეს] და დარეჯანისძეს O.

2. პოლოტიკნი FIRST. რკინისანი D, კინანი F. ადგილთა] ალაგთა B. ეგრე
 იყივლა—D, ეგრე უყივლა GMN.

3. გამოდო D] გამოვედ FGHI LMNOQRS. დარეჯანისძე A] ამირან დარეჯა-
 ნისძე BE, დარეჯანისძე D, დარეჯანისძე FS. ფიცხლად BEGIKLOQRT, ფიც-
 ხლად HMN]—D. გავიდა + ამირან BE. დარეჯანისძე D, დარეჯანისძე FS. და შე-
 მოუვლეს] შემოვლეს D.

4. და—DKLQRT. გაფიცხდა] დაფიცხდა D, გაფიცხდა K. უფროს GM]—KL
 QRT, უმეტესი O. ყოველთა—ABCEFGHIKLNQRST. ომთასა]—KLQRT, ომთა-
 თა N.

5. ბოლო DG] მას KLORT, ბოლოს N. ჟამს DG. იყივლა + ამირან BEQ.
 დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან F] ამირან Q. და—DKLQRT. გაიყვანა A, გაი-
 ყენა FGIOQ]—R. ცხენი] + და BCDEFO,—R.

6. არქვა A] თქვა D, დარქვა I, რქვა K, ჰრქვა L,—MQR. გაფრთხილდი] გა-
 ფიცხდი BCE, გამიბრთხილდი D, გააფიცხდი F, გამიფრთხილდი G, გაბრთხილდი K,
 გაფთხილდი LMNO, გაფიცხდილი Q,—R. საბურ—R. რაბაგისძეო]—DR, რაბაგი-
 სიძე E. მოგკლავ] მოვალ შენ ზედაო BCEFIQ, მოვალ D, მოველ (მოველო P)
 მანცა OP,—R. გაიყენა FGIOQ.

7. ~ მანცა ცხენი D. მანცა—OP. და—BE. უყივლა CFIKLOPQRT. აწ მოვდ-
 და—O. სიკვდილი A. წამსავე BCEFIKLOPQRT]—D.

8. შეუტევეს ACLMNO, შეუტევეს BDEI. და ჩაშთუ]—D, ჩაშთუ M. შე-
 შინდა M, შეშინდეს O. საბურ რაბაგისძისა]—D, საბურის G, რაბაგის ძის L.
 რაბაგისძის BE, რაბაგის ძესა H, რაბაგისძის M, რაბაგისძეს O, რაბაგისძის P,
 რაბაგისძე და R.

9. ლაშქარი BEMQ] + საბურისძი D, ლაშქართა OP, + მისნი R. მოკვლასა
 საბურისასა] საბურისა სიკვდილსა G. მოკვლასა LP] მოკვლისათვის O, მოკვლავს R,
 მოკლავს T. საბურისა O] პატრონისა მათისასა Q. და—KLRT. იყივლეს + მათ
 ლაშქართა Q. ერთპირად] ერთბამად FI. და არქვეს A]—D, და რქვეს (ჰრქვეს R)
 IKLQR.

* S-ში აქედან აკლია ტექსტი.

ამირანს: „ამირან დარეჯანისძეო, ზენაარსა ღმრთისასა, რა გიქადებია, გაგუისრულეო!“ მათ ლაშქართა სიტყუასა ზედა გასტყორცა ჯრმალი, შეუტივა, მიჰყო წელი, მოჰჭადა უნაგირთაგან, დასცა ქუეყანასა ზედა და აღარა მოკლა.

გარდაცდა ყოველი ლაშქარი საბურისა, თაყუანი-სცეს და ქება შეასხეს ამირან დარეჯანისძესა და თქუეს: „კურთხეულმცა არს ჰაბუკობა შენიო, რომელ არავინ ნახულა ჰაბუკი კაცთა ნათესავი შენებრიო!“

და დადგეს ერთგან საბურ რაბაგისძე და ამირან დარეჯანისძე. მას ღღესა განისუენეს და დაიმოყურნეს. დილასა წავიდა საბურ, 10 და ჩუენცა წამოვედით ბაღდადს მხიარულნი და გამარჯუებულნი.

1. ამირანს—BCDEFIKLNOPRT. ამირან—Q. დარეჯანისძეო D, დარეჯანისძეო FM, დარეჯანისძესა L]—Q. ზენარსა DFHKMOT, ზენარსა I]—Q, ზენარსა ზედა R. ღმრთისასა BFNT]—QR. რაქ რაცა O.

2. გაგუისრულიო D. მათ ლაშქართაქ მათსა D, მან ლაშქართა KLQRT. სიტყუას O. ზედან OP. გასტყორცნა D, გარსტყონა O.

3. შეუტევა ACDGHHMNOP, შეუტია BEFI. მიყო FIOT, მიყო Q. მოხადა FGHQRT. უნაგირთაგანქ + და BCDEIKPRT, უნაგირთაგან და F, უნაგირთაგან და O, უნაგირთაგან და Q. ქვეყანასა A, ქვეყანას O. ~ ქვეყანასა დასცა L.

4. ზედაქ—DL, ზედან O. აღარ BCDFGHLOQ, არაღარ I, არა T. მოჰკლა B.

5. ყოელი D. საბურისი BEP]—D, + და Q. თაყუანი სცესქ—D, თაყუანის სცეს F, + ამირანს Q, თაყუანის ჰსცეს R. ქებაქ + დიდი Q.

6. შიასხეს B. ამირან—D. დარეჯანისძესა D, დარეჯანისძესა MT, დარეჯანისძეს O. და თქვეს A]—BCEFI, და არქვეს M. კურთხეულმც D, კურთხეულმც HT. არის DKMRT] + ღმრთი B.

6-7. ამირან დარეჯანისძესა... შენებრიოქ გარდახდენ და Q.

7. შენი BCDEFGIKLRT. რომე CFIKLRT. არვინ K, არა O. ნახულარს BC DEFKPRT] არის L. ჰაბუკი—D. კაცთა—G. ნათესავი—G. შენებრი D] მგზავსი შენიო M.

9. და—FIKL. დადგენ Q. ერთგანქ + მას ღღესა D, ერთად O,—Q. რაბაგისძე E, რაბაგისძე M, რაბაგისძე O]—D. ამირან—D. დარეჯანისძე D, დარეჯანისძე FM]—Q.

10. მას ღღესაქ—D, მას ღღეს L, + ერთად O. განისუენეს A, განისუენეს D] იყვნეს G, განიყუნეს HN, ერთგან იყუნეს M. და—N. დაიმოყურნეს A, დაიმოყურნეს D, დაიმოყურნეს P. დილას M. საბურ + რაბაგისძე იქიბო O.

11. ჩვენცა A, ჩვენ DI, ჩვენც H. ~ წავედით ჩვენცა G. წამოვედით წავედით მოვედით AGHIN, წამოვედით და მოვედით M. და ჩუენცა... გამარჯუებულნიქ და დავეშით მუნვე ჩვენ და მოაყვანიან მხატვარა და ქმნეს მუნ ეხლა მცირე მშვენიერი და მას შინა დააწერინა თავი თვისი ძვირფასითა მხატვრობითა და ჩვენცა მას თანავე დაგვწერნა გამოსავით R.* ბაღდადსა ABKMNOPQ, ბაღდადს E. მხიარული B. ~ გამარჯუებულნი და მხიარულნი და D. გამარჯუებულნი A, გამარჯუებულნი B.

აქა დასრულდა კარი ტილისმათა. მეფეო, იგი სახლი რომელ თქუ-
ენ გინახავს, მუნ მოვედით. მოიყუანა მხატვარი, დაწერა თავი
თუისი და ჩუენცა. და დაუსრულებელ ყავნ ღმერთმან დიდება და გა-
მარჯუება მეფობისა თქუენისა უკუენითი უკუენისამდე, ამინ!

1. აქა—B. ტილისმათა] + ამბავი B, ტილისმა CP, ტილისმა D, თილისმა Q, თილისმათა ამბისა R. რომე CQ, რომ I. თქვენ A.

1-3. იგი სახლი... ჩუენცა და—R.

2. გინახავს] გენახნეს F, გინახავს LO, გინახამს Q. მოვედით] + მაშინ BC
EFIQ, + და O. მხატვარი] + და BCEFIKLPQT, მხატვარნი და D. დაწერა B.

3. თუისი] მისი ADGHLMNPR, —K, + და იგი მზე მისი O, ამისი T. ჩვენ-
ცა და A] ჩვენცა BCDEFIKLMNPT, ჩვენცა ყველანი O, ჩვენცა დაგვეწერეს Q.
დასრულებულ C. ყვენს BCEFIQ, ყვნა DN, ყოს GT, ყუნას H, ყო K, ჰყვენს L,
გყოსთ O, გყუნა P, ჰყოს R. ღმრთა D] + და O. და—Q. გამარჯვება A] სუფე-
ვა O,—Q.

4. მეფობასა R. თქვენისა A, თქვენსა FR. უკუენითი—IQ. უკუენისამდე D,
უკე F] + ყოველსა ჟამსა Q.

კარი მეცხრე

სეფედავლე დარისპანისძისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! აღიდნეს ღმერთმან მოყუარენი თქუენნი და არცხუინეს ორგულთა თქუენთა!

მინდორსა შინა სახლნი იყვნეს სანადიროდ აგებულნი ბაღდადე-
ლისა ამირ მუმლისანი. ესერა მომივლია [v] ყოველი ინდოეთი და
სპარსეთსა შინა გაზრდილ ვარ, თუალითა ჩემითა არა მინახავს ეგ-
ეთი სახლი. სამნი ქუეყანანი დიდ-დიდნი მოკიდებულნი იყვნეს მათ
სახლთა თანა. სამი თუე მუნ დაყვის და ნაეროზი მუნ გარდაიჭადის.

1. თ კარი A] აქა კარი Q. მეცხრე] + უკეთესი ანბავი Q,—R.

2. სეფედავლა A, სეფედალა B, სეფედოლულე K. დარისპანისძის AILNQR, დარისპანისძის BDEFMO, დარასპანისძის G, დარისპანისძის H, დარისპანისძის K. ანბავი A] ღთო აცხოვნე მწერალი D, + უკეთესი და უამესი სასმენელი ყურთა F,—PT, ოდეს ამირანს ესმა და წაეიდა თავისა გამოსაცდელად Q, მეცხრე R.

3. ისმენდინ LO. მეფედ D. ცხოვნიო F, ცხოვნი L. უკუნისამდე BDM, უკუნისამდენ T. აღილოს NQ. ღმერთმან—R.

4. მოყარენი A] მოყვასნი Q. თქვენნი A, თქვენი B. არცხუინოს ABCDEFGIK LNOPQRT, არცხუინეს HM. ორგულნი T. თქვენთა A, თქუენდა D, თვენნი T.

5. მინდორთა BCEFIQ. შინა] შიგან BCDEFIKLOQRT, შიგა P. სახლი BGH NOPQ. იყო OPQ. სანადიროთა O. ~ აგებული სანადიროდ Q. აგებულნ A, აგებულ-
ლი BDOQ, აღგებულნი N. ბაღდადეღის CEFQ, ბაღდადისა DJ—AGHMN.

6. ამირი N. მულისანი BT, მუმლისანი C. ესერა] ესრეთ KLRT. მომივლი A, მომივლიან D, მამივლია T. ყოელი D] + ქვეყანა F,—Q. ჰინდოეთი M.

7. სპარსეთს BL. შინა] შიგან CIQ. გაეზრილვარ AIM, გაზრდილი ვარ BD, გაეზრილვარ და სხვა ქვეყანაცა მივლია F, გაესრდილვარ და G, გაეზრილვარ HN OQ, გაზრილი ვარ KLRT. თვალთა A] და თვალთა O. ჩემით L, ჩემთა O. არ G.

7-8. არა მინახავს ეგეთი სახლი] ეგეთი სახლი (სახლნი EFILPT) არ (არა PRT) მინახავს (მინახავნ FIKLRT) BEFIKLOPRT, ეგეთი სახლნი (+ მე Q) არა მინახუან (მინახავან Q) CDQ.

8. ქვეყანანი A. ~ მოკიდებულნი დიდ-დიდნი M.

9. სახლთა თანა] სახლთანი BCDEFIKLPRT, სახლსა თანა N, სახლთან O, სახლ-
თანა Q. თვე A. დაყვის და] დაყვეს BE, დაყუეს და CFIKLPQT, დაყავით D, დაჰყვის და G, დაყვიან O, დაჰყვეს და R. ნაეროზი] ნაეროზობა K, ნაერუზი Q. მუნცა R]—IO. გარდაიჭადის] გარდაიხადეს და BCEFIP, გარდევადეთ D, გარდი-
ხადის GN, გარდიჭადეს KR, გარდაიჭადეს LT, გარდიჭადიან O, გარდიხადეს და Q.

კაცისა თუალსა არცა ეგეთი სახლი უნახავს და არცა ეგეთი სანადირო. რჩეულნი დიდებულნი თანა წაიტანის და, ვის არა უბრძანის, ვერა წავიდის, ამით რომელ, ვინცა მუნ იყენიან, მდიდარნი წამოვილიან საბოძურითა.

- 5 იცოდის ყოველმან კაცმან იგი ჟამი: ვისცა კარგი ავაზა ჰყვის და ანუ კარგი ქორი და ანუ რაცა ვის კარგი სანადირო, მის სახლისა მისვლის ჟამისათუის შეინახიან. სადაცა კარგი მგოსანი იყო და ანუ მოშაითი და რაცა გელის-უფალი, ყუელა მუნ მოვიდის. განსუენება და სიხარული იყვის და ნადირობა, რომე კაცისა ენისაგან არა 10 ითქმის და არცა გაიგონების.

ბრძანა ბაღდადელმან ამირ მუმლმან, წავიდა ამირან დარეჯან-

---

1. თვალსა A, თვალთა O. არცა... უნახავს ეგეთნი არცა სახლი უნახვან (უნახვენ E) BE. ეგეთნი სახლი CDFIKLOPQRT. უნახვან CDP, უნახვენ FIKRT, უნახვანან Q. არც O. ეგეთნი სანადირონი D. ~ სანადირო ეგეთი Q.

2. რჩეული QI + და KLRT: დიდებულნი + რაც იყენიან O, დედოფალი Q. თან DN. წაიტანეს BEINPQ, წაიტანეს CKLRT] ჰყვათ O. და—D. ვისაც O. არ CDL. ებრძანის LT.

3. ვერ BCEFLOQ, ველარ D. წავიდის წავილიან საბოძურის ჟამნი O. ამით მით D, ამაღ Q. რომე CFKLQRT, რომ I. ვინც L. მუნ—BQ, რომელ ვინცა E. იყუნიან A, იყვიან DO, მიჰყვიან G, მიყუნიან H, მიიყუნიან MN. წამოვიდიან იყუნიან M.

4. საბოძურითა DP, საბოძურისა ჟამნი O.

5. ყოველმა AH, ყოვლმან D, ყოვლმან R. იგი ის G,—O. ჟამ D]—O. ვისაც ABHOT, ვისაც R. ავაზი ADHKNQRT. ყვანდის GI, ჰყავს O, ყვის Q.

5-6. კარგი ავაზა... ანუ რაცა ვის—F.

6. და—BCDEGIMQ. ან G. ~ ქორი კარგი G. და—BDEKLRT. ან G. რაცა ვის] ვისცა D, + რა M, რაცა რიცხვი O, ვის რაცა Q. კარგი + ჰყუის M. სანადირო + ყვის F. კარგი სანადირო] სანადიროსი O. მის] მას FG,—O.

6-7. სახლსა მისვლისა G, სახლსა მისვლასა HMN]—BCDEFIKLOPQRT.

7. ჟამისთვის K. შეინახიან + სამკაულნი თუ სამოსელნი O, შეინახვიან P, გენახონ R. სადაც DGHN. კარგნი Q]—GHMN. მგოსანნი OQ. იყო და იყო BDEGH MN, იყვის O.

8. ანუ] ან L, ნუ R. მოშაითნი BCEFINQ, მოშაითნი O, შიშით R. რაც C] ანუ O, ანუ რაცა P,—Q, არცა R. ხელისა BEFIKMQ, ხელთა R. ყუელა A] იყო D,—Q. განსვენება A, გასვენება D, განსვენებად Q. ~ განსვენებად მოვიდიან Q.

9. ~ და ნადირობა იყვის KLRT. რომელ BEOP, რომ GI] + ქება Q. კაცის GL. ენითა Q. არ CDFGIKL.

10. ითქმის P. და—OQ. არც FG]—OQ. გაიგონების—OQ.

11. ბაღდადელმა AKQT, ბაღდადურმან D. ამირი N. მუმლმა AKL, მულმან (მუმლმან EFIQ) და BEFIQ, მუმლმან და C, მუმლმან დღესა O; მულმან T. ამირან—DKLRT. დარიჯანისძე D, დარეჯანისძე FM, დარეჯანისძეო O.

ერესი ნადიმი მუნ გარდაიჯადის. [69] უბოძის ყოველთა საბოძუა-
რი და გაიყარიან.

ამასა დიდებასა და განსუენებასა შინა ვიყვენით, რომელ, თა-
ვმან თქუენმან, ნახევარი ვერა მითქუამს, თუ ვითარი სიხარული და
5 შუება იყვის.

დღესა ერთსა ამირამან კელი გაიქსნა და არცა ნადირობასა გა-
ვიდა და არცა სერი-ნადიმი გარდაიჯადა. დიდებულნი უკმნა და ნა-
დიმი საწოლსა გარდაიჯადა. ამირან დარეჯანისძესა სკარამანგისა
სასთაული დაუდვა, ახლოს დაისუა, რომე კელი მისწულებოდის,
10 სხუანი დიდებულნი, ვითა ჯამდა, ეგრე დასხნეს.

---

1. ნადიმი EFIKMORT. მუნ—DGHNQ. გარდაიჯადეს BE, გარდიჯადეს D,
გარდაიჯადის M, გარდიხადის Q] + ნადიმი R, + ნადიმი T. უბოძებდის O. ყოელ-
თა D, ყველასა G, ყუელთა H. საბოძეა A, საბოძეართა O, საბოძეარსა P. ~ სა-
ბოძეართა ყოველთავე O, ~ საბოძეარი ყოველთა Q.

2. გაიყარიან ADFP, განიყარიან GHMN.

3. ამას] მას BCEFIKLQ, ამას DMNPRT, ამ O. დიდებას D] დღესა Q. და—Q.
განსუენებას DO. განსუენებასა შინა A] განსუენებაში FQ. ვიყუნით M, ვიყავით Q.
რომელ—BCEFIQ.

4. თქვენმან A, თქვენმა D. ნახევარიც Q. ვერ BCDEFHINQ. მითქქემს A.
თუ—BCDEFIKLOQRT. ვითარი] ვითა არის BCE, თვით O, ვითა Q.

4-5. სიხარული... იყვის] იყვის სიხარული და შუება Q.

5. შუება] შოება ACFIP, შობა O.

6. ერთსა + დღესა ერთსა E. ამირამან] ამირან CDGNP, ამირ (ამირა I) ხელ-
მწიფემ FI, ამირმან HT, ბაღდადელმან ამირ მუმლომ O, ამირ მუმლმან კელმწიფემ Q,
ამირმან R. გაიხსნა A. და—BCDEFIKLMQRT. არცაღა P. ნადირობას DNP.

6-7. გავიდა და] წავიდა Q. კელი გაიქსნა... გარდაიჯადა] გარეგან ნადიმი და სერი
არა O.

7. და—BCDEFIL. არცა ჯ რა P. სერი] ისერა და არც L, სერიი P. გარდი-
ჯადა DQT, გარდიჯადა L. დიდებულნი] დიდებულთა O. უკმნა] იხმნა BCEIR, იხმო Q.
და + სერი M.

7-8. დიდებულნი... გარდაიჯადა—F.

8. საწოლს BCEIKL, საწოლსავე O. ~ საწოლსავე ნადიმი O. გარდიჯადა DIKT,
გარდიჯადა L] დაიდვა OQ. დარეჯანისძესა D, დარეჯანიძესა FM, დარეჯანისაძესა G,
დარეჯანისძემან O. საკარმანგისა ACFGHIKMNOQ, საკარმანგისა BEPRT, საკარ-
მანკის D, საგარმანგისა L.

9. სასთაული] სართაული D, სასთული G. დაუდვა] + და BEQ, დაუდვიან DO
PRT, დაუდვა F, დაუდვან K. ახლოს RT] + და C, + გვერთ Q. დაისვა A, დაის-
ვის BCDEFIKLPRT] ჯდის მეფისად O. რომელ BEKLMOPRT]—G. კელნი BO.
მისწულებოდის A] მისი წულებოდის და D, მისწულებოდეს G, + და სხვანი O.

10. სხვანი A. ხამდის BEP, ჯამს CDFIKRT, ჯვამს L, ჯვამდის O. ეგრე] ისრე
BE, ეგრეთ O. დაისხნის BFIL, დასხნის CDEKPRT, დასხდეს (+ და M) HM,
დასხდნენ N, დასხდიან O, დაისხნა Q.

ნადიმობა იყო, და ეგრე ბრძანა ამირ მუმლმან: „შე-რამე-მჭი-რღების, ჩემსა მზესა, ვინც რა ამბავი იცით, მითხარითო.“ დარეჯა-ნისძემან მოაწესნა, ვითა: „რომელი მინახავს და მასმია და ანუ თუთ მიქმნია—მე ყუელა მომიგსენებია და ახალა არა ვიცი რა“. ეგ-რე უბრძანა, ვითა: „შენ აღარა გტანჯავ, სხუამან ვინმე თქუასო.“ 5

ომად ვისმე ერქუა, მადისძე. დიდებული კაცი იყო. ზე აღგა და ეგრე მოაწესნა: „ცხოვნიდი, ამირათა ამირო! ამბავი გწადან და თუ-ალითა ჩემითა მონახული მოგაგსენო, რომელ ესე ბრძანო, ამის უკ-ეთესი არა მასმიაო. რომელი კარგი მიქმნია, იგი მოგაგსენო, და რომელი უბადო—იგი. ოდეს კარგი ნაქმარი მოგაგსენო, გაგიკუირდე— 10

1. ნადიმობა| ნადრობა BCEFINQR, ნადში O. და—BCDEFIKLQRT. ეგრე| ეგრევე ამა (ამ I) წესათა (წესით I) იყენიან (იყენიან Q) FIQ. ამირა N. მუმლმან B, მუმლმან C, მუმლმა DM, მუმლმან O, მრულმან T. შე-რამე-მჭირღებს A, შე-რასმე-მჭირღების CFQ, შე-რამე-მჭირღეს GN, შესრამე მჭირღების I, შე-რამე მჭირღების გულსა შინა და O, მერმე მჭირღების R.

2. ჩემსა| და ჩემსა M. ვნცა რა BCEFI, ვნცა რა უკეთეს M, ვნცა რამე O. ვნცა რამბავი P. ანბავი A. იცათ| იცოლეთ MO, იცოლეთა Q. მითხარითო| + და D, + ამირან GQ. დარიჯანისძემან D, დარეჯანიძემან FM, დარეჯანისძემ GQ.

3. მოახსენა A. ვითა—BCDEFIKLQRT. რომელნი FI, რომელ Q. მინახავს და+ ანუ G.

3-4. მინახავს... მე ყუელა| მიქნიან (მიქნია CD, მიქმნიან FIKRT, მიქმნია L) და მასმან (მსმენია D, მასმია LRT) BCDEFIKLRT, მასმია და მიქნია ყოველ Q.

4. თუთ| თუ⁴ვითა O. მიქნია OP. ყველა A. მომხსენებია A, მომხსენებიაო BE, მომხსენებიაო FI, მომხსენებია P. და—D. ახალა არა| ახლა არ BDL, ახალა არ E, ახლა არა (არ O) GHKNO. ვიცი რა| ვიცო BCDEFIKLOPQRT.

5. ბრძანა BE. ვითა—BCDEFIKLOQRT. შენა M| მენ R. აღარ BCDEFIQ RT| არ O, არა P. გტანჯაო AHKLNRT, გტანჯამ F, გტანჯო G, გტანჯაო P. სხუამან A. ვინმემ B. თქესო A, თქვესო L.

6. ომად| ოდეს G, ომან Q. ერქვა A. ~ მადისძე ვისმე ერქვა D. მადისძესა BC EFI| + კაცი იყო მობალდადე O. კაცი—O. იყო| + მობალდადე BCEFIKLQRT, + მობალდად D,—O. და—M.

7. მოახსენა A. სცხოვნიდი BE. ამირათა ამირო| ამირათ BE, ამირათ (ამირთ L) ამირათ DLP. გწადიანო BE, გწადა DG, გწადან FRT, გწადსთ O. და—DI. თვა-ლითა A, თვალთა O.

8. ჩემთა O. მონახული| ნახული BELQ, + ესეთი ანბავი M. მოგახსენო A, მო-გახსენოო Q. რომე CFQ, რომ I. ესრე KM|—Q. ბრძა A, ბრძანოთ. GO. უკეთე-სი + ანბავი M.

9. არ BEI. მსმიაო F. რომელ DPQ| რაც O. კარგნი KRT. მიქნიან BCE, მიქ-მნიან FIKLRT, მიქნია OPQ. იგიცა O. მოგახსენო A, მოგახსენოთ O, მოგახსენო-ო Q. და—Q.

10. რომელ DQ, რომელაო O. უბადო + არს O. იგივე O, იგიცაო Q. ოდეს| + იგი CDEFIKQR, გკადრო O, + ოდეს იგი T. ~ ოდეს იგი L. კარგნი K. ნაქმარნი KO. მოგახსენო A, მოგახსენოთ BCEFGIOQ. გაგიკუირდების AGHMNO, გაგიკ-უირდეს Q.

ბის და სიქადულად შემირაცხავთ, და ტყუილი —ამად არა, რომე ყოველსავე მართალსა მოგატყენებ“.

გაეხარნეს ამირ მუმლსა და ბრძანა გაყრა ნადიმისა. დიდებულთაგან კიდე ყუელა გაღმა აწუიევს. დიდებულნი სიახლესა სასთაულითა დასხნა. უბრძანა ომად მადისძესა: „ჩემსა მზესა, ყუელა დაუკლებლად მიაბებო“. მოატყენა: „ცხოვნი, [v] ამირთა ამირო! ამბავი ჩემი ყუელა სრულებით მოგატყენო.

„ოდეს ცოტა ყმა ვიყავ, მაშინ სწორსა ჩემსა ყუელასაჲ მოვერეოდი და მღერასა შინა უბადოდ ვიქცეოდი. და იგი ბაღდადი ქალაქი ამიჩივლდა. მაშაჩემი და მამის ძმა ჩემი—ორნივე ერთგან სხედეს, და ეგრე უთხრა მამის ძმამან ჩემმან მამასა ჩემსა, ვითა: «ამას შენსა შევილსა ერთი პირი არა დასცდების ისე, რომე ჭყირტად და უბ-

---

1. და—Q. საქადულად BCDEKOP, სიქადულათ H. შემირაცხავთ შემინახავთ BO, შემინახავ CDEFIKLPT, შემირაცხთ G, შემინახავს QR. და—RT. და ტყუილი ამად არა რომე და თავმან შენმან O. ტყუილი BFN, ტყუილსა Q. ამად არა G, ამად არაა L, არა Q. რომელ LMPR]—Q. ყოველსა BCFIKLRT, ყოელსა D]—Q.

2. მართალს BC]—Q. მოგახსენებ A, მოგახსენებთ O] † მართალსა მოგახსენებ Q.

3. ამირი N] ამირან R. მელსა BT, მუმლისა C, მუმლისა O. და—BCDEFIKL QRT. ~ ნადიმის გაყრა D. დიდებულთაგანი Q, დიდებულთა R.

4. კიდე]—Q, განვიდა R. ~ ყველა კიდე B. ყველა A, ყვალასა D, ყუალა E. გაღმა] გარეგან O. აწუევს A, აწუვის BCFGHIKLP, აწვის და D, მიწივნეს და O. დიდებული HN. სიახლოესა BFN, სიახლესა D, სიახლოეს G, სიახლოესა IQ. სასთაულსა BF, სასთაულთასა და CI, სასთაულთასა E, სასთაულთა KLQRT.

5. დაისხნა (+ და O) GKLORT. მადისძესა] მადიდეთ D, მოდის ძესა G, მადისძეთ M, მადიდეს N, მადიდეს Q. ყველა A, ყვალა DE, ყუელა M. დაუკლებლად უკლებლად BCEFIQ, დაუკლებლად D, წყრილად G, და უკლებლად P.

6. მიანებო A] მოთხარო BCDEFIKLRT, მომახსენეთ G, † მან Q. მოახსენა A. ცხონდი A, სცხონდი E. ამირათ DEP, ამირთ LO. ამირაო BDELP. ანბავი A, ამბავნი O]—KLRT.

7. ჩემი] † გრძელა M, ჩემნი O. ყველა A, ყუალა E, ყუელა M]—D. სრულე-ბით]—BE, სრულობით CFIKLM, უკლებლად G, სრულობით და უკლებლად Q. მოგახსენო A, მოგახსენით O, მოგახსენოვო Q.

8. მაშინ—BCDEFIKLQRT. ყველასა A, ყვალასა DE, ყველას FG]—KLRT. მოვერეოდი GHN.

9. მღერა C. უბედოდ R. და იგი—BCDEFIKLQRT. ბაღდადის IORT, ბაღდა N, ბაღდადისა Q.

10. მაშაჩემი] მამა KLRT. მამის ძმა ჩემი] ძმა მამის ჩემისა O, მამის ჩემის ძმა ჩემი P. ჩემს ორნივე—BE. ორნივე GMNOP]—CDFIKLQRT. ერთგან] ერგანა M, ერთად O. და—BCDEFIKLQRT.

11. ეგრე—D. მამის ძმამან B] მან ბიძამან O, ბიძამან Q. ჩემან BHP, ჩემმა D]—L. მამა GI] მამის ძმას R. მამის ჩემსა A, ჩემსა მამასა L, მამა ჩემსა O. ვითა—BCDEFIKLQRT. ამას] იმა BCKLORT, იმას DEP, ამა GQ. შენს L.

12. შევილს L. არ BCDEFIQ. დასცდების] დასცილდების F. ის რომ BD, ის რომე CEO, ასე რომე FGIQ, ისი რომე KLPR. ჭყირტად] ჭიკარტად D, ჭყიტად KN.

ადოდ მაქცე არის. ანუ შეიქნების კარგი ჰაბუკი, რომელ მისებრი არა იყოს, და ანუ ხელი და არას ჯელისა». მან ეგრე არქუა, ვითა: «მეცა აგრევე მგონიანო». ოდეს მე ესე მესმა, გულსა ჩამიწდა და ვთქუი, კარგიმცა ჰაბუკი ვიყო-მეთქი.

„რა მოვიწიფე, ნადირობა დავიწყე, მით რომე ნადირობა მიყუ- 5
არდა ზომისაგან მეტად. სადაცა მგეცი ანუ ლომი გარდამეკიდის, ვითა კატა, ეგრე მოვკლი. დავჯერდი თავსა ჩემსა და ვთქუი, ვი-
თა: «ლდეს ჩემებრი ჰაბუკი არა არს პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა». მერმე ეგრე ვთქუი, ვითა: «კაცი გამოვიცადო, თუარა მგეცთა ცოტა სიკუდილი უნდა-მეთქი».

10

„მისრელი ქარავანი ბაღდადს იყო და წავიდოდა. უთხრეს, თუ მე-

1. მქეც BDO, მარხე FIQ, მქევევ KLRT. არის + ჩენი R. შეიქმნების N. რო-
მე BCEPQRT, რომ L. მისებრივე BE, ამისებრი F.

2. არ CDFGIL, არვინ O. იყოს GO. და—DFIQ. ანუ ან P. ხელი + არს N.
არას ან BDEFGN. ჯელის მან AGM| ხელსამან BP; ხელი მან N, ჯელისა და
მამამან, ჩემმან O, ხელისა და მან Q; ჯელისაგან R. ეგრევე ADP|—O. არქა A,
რქა KL, პრქა R. ვითა—BCDEFIKQRT.

3. მეცა| + კელა BCDEKRT, + კელავ FI, + კელავ L, მეც P, კელავ მეცა Q.
აგრე BCDEFLOQ. მგონიო CDEIKLOPQRT, მგონია GHMN. მე—Q. ეს DFL.
მესმა + და O. ჩამიწდა| ჩამივარდა FIQ.

4. ვთქი A, ვსთქი BCO. კარგიცა F, კარგიმც O. ვიყავ მეთქი DLPRT| ვიყავ
BCE, ვიყვი მეთქი K.

5. რა| ოდეს O. დავიწყევ BDEH. მით რომე|—BCEFIKLQRT, და D, მით
რლ MOP. ნადირობა| + ღიად F, + ღია IQ. მიყვარდა A.

6. საზომისაგან AGHNOP| + კილე C, ზომას D, ზომისა I, საზომის M,—Q.
მეტათ M| და Q. სადაც O, საცა Q. მგეცი + ვნახე და Q. ლომი + და ნადირი O.
გარდამეკიდის K|—Q.

7. ეგრე—BCDEFIKLRT. მოვკელი BCEL, მოვკლევდი D| + და K. დავსჯერდი
BCDELORT. თავისა ჩემისა O. და + ეგრე O. ვთქი A, ვსთქი BCO. ვითა—BC
DEFIKLOQRT.

8. ღლესა KMN|—GQ. ჩემებრივე CR, ჩემისთანა Q, ჩემებრივი T. არ EGLOR.
არის EKL MRT, არისო G. ~ პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა არა არის (არსო I, არს
FQ) DFIQ. ყოველსა BE. ქუეყანისასა A.

9. მერე L| მეთქი და O, მემრე Q. ეგრე—G. ვთქი A, ვსთქი BCOP. ვითა—
BCDEFIKLRT. კაციოთა DIQ, კაციოთა F. გამოვსიდი D, გამოვსიდა L, გამოვი-
ცადე Q. თუარა A, თუ არა K, თორემ G, თუ რა R. ცოტა|—მცირე O.

9-10. ~ სიკუდილი ცოტა D.

10. სიკუდილი A. უნდაო Q. მეთქი—CDFIKLOPQRT.

11. მისრელი| ნისრელი BEFIKLOPQRT, ნისრელნი C, ნისრელი D, მისრე-
ლი G. ქარავანი CD, ქარვანი FR. იყო| იყვნეს B, იყვნენ O. და—G. წავიდოდა|
წასვლას აპირებდენ O. თუ| რომე BE,—CDFIKQRT.

11-1. უთხრეს თუ... მე ეგრე—L.

[70] დაავსჯერდი თავსა ჩემსა და ეგრე ვთქუი, ვითა: «უთუოდ დღეს კაბუკი ჩემებრი არა არს პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა». ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! ეგრე ვთქუი, ვითა: «შეეგება ამირან დარეჯანისძესაო. რომელი ხუთასსა კაცსა შეეგბის, მას, ღმერთო, ერთისა კაცისა ომი შეუძლია!» შეეეკაზმე და მოვმართე, მუქარა გამოვთხოო-მეთქი: შე- 5 მრცხუნელა და უთხარ თავსა ჩემსა: «არა გრცხუნეიან, ომად მადის-ძეო, ჭერეთ დარეჯანისძისა საომრად მიხუალ, მცირედნი ნაქმარნი გიქნიან! სხუაგან წავიდე და კულა თავი ჩემი გამოვსცადო და, თუ კარგი ნაქმარი ვქნა, უკანის მას შეეგებაო».

„ცხოვნდი, ამირთა ამირო! გაეგაგე სახლისა საქმე და ვაჩინე 10

1. დავერდი FGHIKMNOQ. ჩემსა—CDEFIK. ეგრე—BCDEFIKLQRT. ვთქუი A, ვსთქუი BCEOPR. ვითა უთუოდ—BCDEFIKLOQRT. დღესა DGNP]—OQR.

2. კაბუკი ჩემებრი—O, კაბუკი ჩემისთანა Q. არა] + სადა G, არ LPT,—N. არა არს... ქუეყანისასა] პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა არ (არა DFI) არის (არს FI, + მეთქი C) BCDEFI. არის HLMJ]—N, + კაბუკი ჩემებრი O. პირსა—P. ქუეყანისასა A] + მეთქი OQ. ისმენდი L.

3. მეფედ D. ეგრეთ R, ეგრედ T. ვთქუი A, ვსთქუი EHNOPQ. ვითა—BCDEF IKLMQRT. შეეგბი F, შეეგება IQ. ამირან]—BCDEFIKLQRT, ამირა G. დარეჯანისძესა D, დარეჯანისძესაო E, დარეჯანისძესა F, დარეჯანისძესა IOPQ, დარეჯანი-ძესაო M.

4. რომელ Q. ხუთასსა კაცსა] სხვათაცა კაცთა G. შეგბის BDHO, შეგბის P. მას]—F, იმას G. ერთისა], ეგეთისა BEKP, ეგეთის CLRT, ეგეთი D, ეკლენისა O. კაცის DLRT.

4-5. ~ ომი შეუძლიან ერთისა კაცისა G.

5. შეუძლიაო IMQ, შეუძლიან ORT. შეეკაზმე BJ]—D. მოვმართე] + და GH, მომართე და N, + თუცა O, მივმართე RT. გამოვსთხოვო BOP, გამოვსთხოვო C, გამოვთხოვო D, გამოვთხოვო ამირანსა F, გამოვსთხოვო E, გამოვსთხოვო G, გამოვ-თხოვო IKRT, გამოვთხოვო L, გამოვსთხოვო N, გამოვთხოვო Q. მეთქი—O. შემრ-ცხვენდა A, შერცხვენდა B, შერმრცხვინდა GNM.

6. ჩემსა—DFIQ. არ KO. გრცხვენეიან A, გრცხვენეიან B, გრცხუქნიან E, გრცხვენის G. მადიდეო DM, მამადისძეო O.

7. ჭერეთ რომე O. დარეჯანისძის BERT, დარეჯანისძისა D, დარეჯანისძესა F, დარეჯანისძესა I, დარეჯანისძისა M. საომრად] საბრძოლად G. მიხვალ A]—DFKL RT, მიხვალა G, მიხვალა I, + ჭერეთ O. მცირენი BE, მცირედი DP. ნაქმარი BD PRT.

7-8. დარეჯანისძისა საომრად... ჩემი გამოვსცადო] ცოტა ნაქმარი გიქნია და წალი სხვაგან გამოიტადე Q.

8. გიქნია ADGHIMNOP] + და BE, მიქმნიან F, გიქმნიან R. სხვაგან A. წა-ვლდე] წავედ KO. და—O. კელა A]—BCDEFIKLORT, კელა GN. თავი—O. ჩემი—O. გამოვიტადე B, გამოვცადე DIN, გამოვიტადე O, გამოვცადეო PR, გამოვცადეოვო T. და—BCDEFIKLRT. თუ] თუცა O.

9. ნაქმარნი O. ვქნა BE, ჰყო O, ქნა Q. უკანსა D] + დროს QRT. შეეგბი O.

10. სცხოვნდი BE, ცხოვნდით C. ამირათ DEP, ამირთ LORT. ამირაო BDE LP. გაეგაგე გაეგადე D, + ჩემი I. სახლის RT] + ჩემისა FOQ. საქმენი O. და—O. ვაჩინე AGHMNQ]—O.

24. ამირანდარეჯანიანი

კარგნი კაცნი, წაველ და ბასრას მიემართე. მივიდოდი. გზასა ლაშქარი თუ მგეცი გარდამეკიდის, მოვერივი ყუელასა.

„მიველ ბასრას და ჩემსა მისვლასა ზედა შეიქმნა შუღლი. ბასრეთს მოვიდა არაბთა მეფე და გარეგანი ყუელა წაიღო, ქალაქი მრავალი და ციხენი. მოვიდეს კართა ქალაქისათა, გავიდეს მოქალაქენი და შეიბნეს ფიცხლად, და შემოლენწნეს შინა, მით რომე გარეგანთა ლაშქართა რიცხუი არა იყო. მოვიდა მეფე არაბთა მის ქალაქისა კართა ზედა. სამნი ბუმბერაზნი იყვნეს ბასრელისა ამირასანი, ლომნი ჭაბუკნი. გავიდეს და შეებნეს. ომი დიდი და კარგი გარდაი-
10 წადეს, ესეთი, რომე ფიცხლად ომად კმა იყო. თუითომან ას-ასი კა-

1. კარგი BD]—O. კაცნი]—O. წავე DK, წარვედ O. ბასრს BEO, ბასრსა D, ბასრას GNP, საბასრს L. მივიდოდი] + და O, + და თუ RT. გზასა] + შინა B, გზას O. ~ გზას მივიდონი G. ლაშქარნი O] + და KLQ.

2. თუ] და ანუ BCE, და თუ DFI, ანუ O, ან RT. მგეცი O. გარდამეკიდის K] შემომეყარის L, გარდამეკიდნეს O,—G. მოვერივი ყუელასა] ყოველთა მოვერივე და ღავეოცნე O, მოვერივე და Q, მოვერივე RT. ყვალსა D, ყოველსა K.

3. მივე DKL] მოველ მიველ Q. ბასრს BEORT, ბასრას D, ბასრას GHK NQ, ბასრას L. და—DFIQ. ზედან O]—R, შინა T. შუღლი] + და D, + და არეულობა O. ბასრეთს DHKNRT, ბასრს F, ბასრელთა L.

3-4. ბასრეთს მოვიდა] მოვიდა მას ბასრეთსა შინა O.

4. არაბთ Q. და—Q. გარეგანნი AGHNP] + ქალაქთა O. ყველა A, ყველა D, ყუელა M, ქვეყანა სრულად Q. ~ წაიღო გარეგანი ყველა G. წაუღო FIO] + და მოვიდა Q. ქალაქნი CDEFGKLPRT] ქვეყნები O, ქალაქისა Q. მრავალნი CDEFI KPRT]—GQ, მრავალნი გალავანი ქალაქნი O.

4-5. ~ და ციხენი მრავალნი L.

5. ~ ციხენი და DI]—Q. მოვიდა CDIPRT, და მოვიდა FK, მოღვა O]—Q. კართა + მის O. კართა ქალაქისათა] ქალაქისა კართა FIL, კართა ქალაქისასა P, კართა ღაღვა Q. გავიდეს] გამოვიდნეს G, გავიდნეს ყოველნი დიდებულნი მისნი და O, გავიდა Q.

6. და—FIQ. შებნეს BDHQRT, შეებნეს CEGIKLMOP. ფიცხლა D, ფიცხლავ I] + შემოუტრევს O, და ფიცხლავ Q, ფიცხლავ R. და—OQ. შემოუალენწნეს B, შემოალენწნეს D, შემოლენწნეს G, შემოლენწნეს N. შინა]—L, შინაგან O, შინ Q, ფიცხლავ R, ფიცხლად T. მით] და შემოაჭიკვს O, იმიტომე RT. რომელ BCDEFIMO, რომ RT-

7. ლაშქართა—B. რიცხვი A. არ CFIKP. მოვიდნეს O. ~ არაბთა მეფე KLRT-მის—DFIKLQRT. ქალაქსა B.

7-8. მის ქალაქისა კართა ზედა] კართა ზედან მის ქალაქისათა აქეთგან გავიდეს O.

8. ზედან T. სამი L. ბუმბერაზნი BDE, ბუმბერაზნი CFP] ჭაბუკნი RT. იყუნენ MQ. ბასრელისა ამირასანი AFGHMNQ] ამირანისი B, ბასრელის (ბასრელისა DIK LP, ბასრელისა E, ბასრელასა R) ამირანისანი (ამირანისი I, ამირანისანი K) CDEIK LPR, ბასრელისა ამირ O, ბასრელსა ამირანისანი T.

9. ლომი B. ჭაბუკი B. გავიდნეს BF]—O. და—FIOQ. შეიბნეს BDEGN, შებნეს H, შებნენ და Q. და კარგი—Q. გარდივადეს DQRT.

10. ესეთი—DFIKLQRT. რომელ DFIMNOQ, რომ R. ესეთი რომე... კმა იყო—BCE. ფიცხლად] ფიცხელ Q. კმა იყო A, კმარი იყო D. თვითომან A, თვითომ DE, თვითონ O. ას-ასი] ასი AGHIMN. კაცი—D.

ცი მოკლა და შემოვიდეს გამარჯუებულნი. მიეგება ამირა და ყოველი ქალაქი, და დიადი საბოძუარი უბოძა ამირამან და ყოველმან ქალაქმან.

„მეორესა დღესა გამოვიდეს იგივე კაცი, კულავ უფროსი და უკეთესი ომი გარდაიჯადეს, შემოვიდეს. ქება [v] შეასხეს და დია- 5 დი საბოძუარი უბოძეს.

„არაბთა მეფისა ბუმბერაზი იყო ლომი ჰაბუჯი, მანდა არა იყო კაცი მეომარი მისა. გაგზავნა კაცი მოსწრაფებული, მოჰყუანდა მათ კაცთა საომედ. მას დღესა ზოვიდა იგი ბუმბერაზი.

„დილასა შეიჭურა იგი არაბთა მეფე და ყოველი ლაშქარი მისი. 10

---

1. მოკლეს KOP. და—O. შამოვიდე B, შამოვიდეს D, შემოვიდნეს მას დღესა O-გამარჯუებულნი A, გამარჯუებული BQ. მოეგება IQ. ამირ CDFKP, ამილან G, ამირან R. ყოელი D, ყველა I, ყოველნი O.

1-2. ყოველი ქალაქი... ყოველმან ქალაქმან ქება შეასხა F.

2. ქალაქი ქალაქისა ჩარი I, დიდებულნი ანუ მოქალაქენი O. და—RT. დილა DGIRT]—Q. საბოძუარი A. ყოელმან D.

2-3. უბოძა... ქალაქმან ურიცხვი მისცეს Q. ამირამან ამირან G, ამირ ბასრელმან O, ამირმან P, ამირანმა RT.

2-4. და ყოველმან... კაცი კულავ ბუნბერაზნი O.

4. მიორეს D. გამოვიდნეს C, გავიდეს FI, გამოვიდნენ G, გავიდა Q. იგივე—R. კაცი კაცი და BQ, + და CEG,—R. კვლავ A, კვლავ BE, კულა CDHKLMPN]—R. უფროსნი AHNO]—QR. და—QR.

5. უკეთესნი AHNO] უფროსი KLT,—R. ომნი AHNO]—R. გარდაიჯადეს + და BCEFO, გარდიჯადეს DGHKT, გარდიხადა Q,—R. შემოვიდეს შამოვიდეს შვიდობით B, შამოვიდეს ორნივე და D,—GHMN, + სამნივე და F, და IR, + სამნივე OP. შეასხეს B. ქება... დიადი ქალაქად და უბოძეს Q. და—FRT. დილა DFIRT.

6. საბოძუარი A. უბოძეს + მას ჟამსა მას O,—Q.

7. მეფის R] მეფესა ჰყვანდა O. ბუნბერაზი A, ბუმბერაზი DE, ბუმბარაზი FMP] ჰაბუჯი RT. იყო ერთი O. მანდა და იქ BE, და იქ არ იქ C, თანა F, თან IQ, და მუნ KL, მუნ იქ O, მანდა P, და იქა RT. არ CKOP. იყო ყვანდა FIQ, ჰყვანდა O.

7-8. ლომი ჰაბუჯი... მეომარი მისა—D.

8. კაცი—Q. მისა მისთანა M. კაცი მეომარი მისა]—BCEFIKLPRT, კაცი Q. გაეგზავნა BE, გაგზავნენ G, გაგზავნეს H. ~ კაცი გაგზავნა DFI, ~ კაცი გაეგზავნა P. მოსწრაფებული მოსასწრაფებელი CDEFIKL, მოსასწრაფელი PRT, სწრაფათ მოსაწვეველად Q. მოყვანდა FGHI, და მოჰყვანდა KLR]—Q, და მოყვანდა T.

8-9. კაცი მეომარი... კაცთა საომედ ეჭმო სასწრაფოთ და O.

9. საომედ]—BCE, საომრად FHIKLQT, საომრათ R. მას დღესა—Q. იგი—DFI KLOQRT. ბუნბერაზი A, ბუმბარაზი CFP, ბუმბერაზი DE] + და O, ჰაბუჯი RT.

10. დილასა + მეორესა O. შეიჭურვა BHKOQ, შეიჭურვა M. მეფე—O. ყოელი D. მისი მათი B,—R.

შესხდეს ცხენთა და წამოვიდეს. კაცი ვინმე ტაიქსა ჯდა, წინა მოვიდოდა. ზღუდეთა ქუეშე მოდგა და კინენი ჯელთა ჰქონდა. ეგრე შემოგუყილა, ვითა: «გამოდიოთ ერთი ერთისათვისო, თუ ვინ ბუმბერაზნი იყვნეთო, და თუ ერთი არა გამოხუალთ, მრავალნი გამოდითო!» ამა სიტყუასა ზედა შეეკაზმნეს სამნივე და ეტყოდეს ერთმანერთსა, ვითა: «მე გავალ, არა მე გავალო».

„დაჲდა მაღალთა ბანთა ზედა იგი ამირა ბასრელი. და მებუქე-მელაბდაბენი ზედა წამოდგეს, სცემდეს გარეგანნი და შინაგანნი. ზმა იყო მეტად დიდი. გავიდა რგი კაცი და შემოუვლეს ერთმანერთ-

1. ცხენსა OP|—N. და—DFI. წამოვიდეს| წამოვოდნეს ენახეთ O. კაცი HN. ტაიქსა| + ცხენსა DFIQ, + ზედან O. ჯდეს F| + და BCEKLPQRT. წინა მოვიდოდა| და ლაშქართა წინა მოვიდოდა ქალაქსა O. მოვიდოდეს G| + და BCEKLRT.

2. ქუეშე A| გარე B, ქუეშეთ CEP. და—CDFIKLMOQRT. კინანი F| კიბენი R. ჰქონდეს CDKLP, ჰონდეს F, ჰონდა HIT| + და O, ეპყრა Q. შემოგუყილა A, შამოგუყილა BD, შემოგუიყილა P.

3. ვითა—DFIKLQRT. გამოდიოთ CFIKLMOQRT, გამოდი D. ერთისათვისსა B, ერთისათვისსა C, ერთისათვისსა GKLO, ერთისად Q. ვინ| ვინმე KLORT. ბუნბერაზნი A, ბუმბარეზი C, ბუმბერეზნი DE, ბუმბარეზნი FMP, ბუნბერაზი GKT.

4. იყუნეთო A, იყვნეთ DFI, იყოთ G. და—Q. თუ| თუცა O. ერთნი DFO|—Q. არ BCDEIKLORT. გამოხუალთ A, გამოხუალთ P|—Q. მრავლად FIQ. გამოდიოთ F.

5. ამას H, ამ O|—DFIKLQRT. სიტყუასა—DFIKLQRT. ზედან O|—DFIKLQRT. შეკაზმნეს BKO, შეკაზმეს D, შეკაზმა Q, შეეკაზნეს T. და—FILQ. ~ ერთმანერთს (ერთმანეთსა T) ეტყოდეს RT.

5-6. ეტყოდეს ერთმანერთსა ვითა| ერთმანერთს (ერთმანერთსა FIKQ) ეგრე ეტყოდეს (+ არა Q) DFIKQ, ერთმანერთსა ეტყოდეს ეგრეთ L.

6. ვითაც O|—RT. გავალო NP. არა—BCEKL. გავალო + მას ეამსა O.

7. დაჲდა + იგი O. ბანსა Q. ზედან GO. იგო—DFIKLQRT. ამირ DFKQ, ამირან RT. და—Q. და მებუქე-| მებუქენი და FI, მებუქე KLRT. მებუქე-| მებუქენი და Q.

7-8. მებუქე-მელაბდაბენი ზედა—O.

8. ზედა| ზე FI, ზედან H. წამოდგეს| წადგეს B, გარდმოდგეს DQ, წაადგეს E, გარდამოდგეს (გარდმოდგეს I) და ეგრევე (ეგრეთვე I) გარეგანნი მოდგეს და FI, წარმოდგეს G, + და ეგრევე გარეგანნი მოდგეს და K, წარმოდგეს და აგრევე გარეგანნი მოდგეს და L, და წარმოდგენეს ზედან მებუქე. მელაბდაბენი O, + და ეგრევე გარეგანნი წამოდგეს P, წამოდგეს R, + და ეგრე გარეგანნი მოდგეს და T. სცემდეს გარეგანნი და შინაგანნი| და ეგრევე (ეგრევე CEFQ) გარეგანნი მოდგეს (+ და Q) სცემდეს და BCEFQ, და ეგრევე გარეგანნი არაბთა მეფისანი სცემდეს ბუქსა და დაბდაბსა O. სცემდეს| და ეგრევე D, ცემდეს H, და ეგრე R. გარეგანნი + მოდგეს და სცემდეს გარეგანნი R. ~ შინაგანი და გარეგანნი M. შინაგანნი| შიგანანი D, შინაგანი K, შიგანანი P.

9. ზმა| ჯმა DRT, ზრუნვა O. ~ იყო ზმა Q. მეტად—DFIKLQRT. იგი| იგივე D. კაცი| შინაგანი ბუნბერაზი O. და—KLRT. შემოვლეს B, შამოუვლეს D. ერთმანეთს G.

9-1. ~ ნეარდი ერთმანერთსა BCDEKLOPQRT.

გა ზღუდისა ძირსა და იგივე სატყუა თქუა. კინენი დაე[71]ყარნეს და ჯრმალი ერტყა. გავიდა იგი შეორე კაცოცა და ჩუენ წავდეგით ზედა ხედვად. შეუტივეს ერთმანერთსა. ამა შინაგანმან კაცმან ჰკრა მარცხენასა მჯარსა და შეჰკუეთა ცოტა. მანცა ჰკრა მარცხე-
 5 ნასა მჯარსა და მარჯვენასა თეძოსა თავსა დაასუა, და მოკლა იგი-
 ცა და წავიდა. მოაგებეს შესამოსელი მრავალი და აკაზმულობითა ტაიჭი. შეასხეს ქება და უბოძეს დიადი.

„მას ბასრელსა ამირასა და ყოველსა ქალაქსა დაუმძიმდა და გაწირეს ყოფა თავისა მათისა.

1. ზღუდეს N. ძირსა + გამოვოდა იგივე ფალავანი მათ ლაშქართაგან Q. და იგივე—O. სიტყა A]—O. თქვა A]—O. კინანი F. დაეყარა L] დაეგდო RT.

2. ერტყა| ერტყნეს იყულა იგივე სიტყვა გამოდით ერთი ანუ მრავალნი O. იგი შეორე კაციცა| ბუმბერაზი ამირასი Q, მეორე კაცი RT. მორე D. კაცი BDEFIKL| ბუნებრაზიცა O. ჩვენ A]—DILQRT, და F, ჩვენც N. წავდექით AGHN, წავადეგით CFIKLQRT, წავადექით MO.

3. ზედა—O. შეუტყვეს ABCELMNOP. ამა| ამან GHMN, მან QRT. შინაგანმან| შიგან მან BCEKP, შიგანამა D, შიგნით მან FI. ამა შინაგანმან კაცმან| და მოუტ-
 და O. კაცმა T.

4. კრა FIQ] + ამა მასრელმა კმალი O, ჰსცა R, სცა T. მარცხენასა მჯარსა| მჯარში B, კმალი C, ჯრმაში E, მარცხენესა მჯარსა HKLQRT. შეჰკუეთა A, შეკ-
 ვეთა FGHQT, შეუკუეთა L. ცოტა მანცა| მცირედ და ვერა დაავნო O, ცოტა და
 ვერა ავნო რა ახლა მან P. მანცა ჰკრა| და ჰკრა (კრა F) მანცა BEF, ~ ჰკრა მან-
 ცა C, მან ჰკრა DKL, და მან კრა IQ, მან გარეგანმან კრა T. ჰკრა + მან არაბმან
 მანცა O. მარცხენესა HIKT| მარჯვენესა Q.

4-5. და შეჰკუეთა... მარცხენასა მჯარსა—R.

5. მჯარსა—Q. მარჯვენასა A, მარჯვენას CO, მარჯვენისა DQ, მარჯვენესა FHI
 KLR. თეძოს D. თავსა—GIQRT. დაასუა A, დაასო DLMPRT| ასტუმრა F, დასუა
 HQ, დასო K, ჩაკეთა და შიგან დასუა O.

6. და—KLPRRT. და წავიდა| რა გაბრუნდა Q,—R. მოაგება F. შესამოსელი მრავალი| შესამოსელნი და საბოძარნი მრავალნი O. და აკაზმულობითა| და მოკაზმუ-
 ლობითა F, დაკაზმულობითა HN, და აღკაზმულობითა L, და აკაზმული RT.

6-7. მრავალი და... ტაიჭი| და ტაიჭი აკაზმულობითა G, და შემოსე და მოართ-
 ვეს ტაიჭი ტურფა Q. ~ ტაიჭი აკაზმულობითა I| ტაიჭნი ტურფად აკაზმულობითა O.

7. ტაიჭითა D| ცხენი RT. შიასხეს B]—Q. ქება—Q. და უბოძეს დიადი—O•
 დიადი| საბოძარა დიდი BCE, დიდი DI, მრავალი LRT, + დაუმძიმდა M, + და P,
 საბოძარნი დიადი დაუმძიმდა Q.

8. მას—DFIKLQRT. ამირას G, ამირსა T. ~ დაუმძიმდა (დაუმძიმდათ O) მას
 ბასრელსა ამირასა და ყოველსა (ყოველთა O) ქალაქსა (დიდებულთა მისთა O) BCEO.
 და ყოველსა ქალაქსა—L. და ყოველსა ქალაქსა დაუმძიმდა—M. ქალაქსა| მოქალა-
 ქესა Q. დაუმძიმდა და—Q.

9. გაიწირეს M. ~ მათისა თავისა (თავისათვის RT) DFIKRT. მათისა| + და BE,
 თვისისა MQ.

„მესამესა დღესა მოვიდა იგი არაბთა მეფე და მებუჯე-მედაბ-
დაბენი გამოვიდეს. გამოვიდა იგივე კაცი და გამოსთხოვა მუქარა.
ესე მიკუირს, ამირთა ამირა! იგი კაცი ეგზომ ადვილად დაჯოცნა
და მას მესამესა კაცსა არა შეეშინდა. შეეკაზმა ჩუენი ბუმბერა-
ზი და ეგრე უბრძანა ამირამან ბასრელმან: «ძმაო, ნულარა გახუა- 5
ლო! ამა კაცთად ღმერთსა ძლევა მიუცემია, შენ აღარა მოგაკვლევ-
ნებო». მან ეგრე მოაგსენა: «მე თქუენი საკარგავი ოქრო მიჰამია,
ჩემი კელი ომი არის. აჲ გავალ ომად მისად, ნუთუ ძმათა ჩემთა
სისხლი ვაზღვევინო».

„გავიდა იგი კაცი, და წაადგა ყოველი ერი ხედვად და თქუეს 10

1. მესამესა დღესა მოვიდა] და მოვიდა მესამესა დღესა Q. იგი იგივე DIKLP,—
QRT. არაბთ O. მეფისა D. და]—BCDEFKPR, გამოკყვეს O. ~ მებუჯე და L.
მებუჯე-] მებუჯენი და DF, ლაშქარნი I, + და NT. მედაბდაბენი] მისნი I.

1-2. და მებუჯე-მედაბდაბენი გამოვიდეს] მოვიდა მასვე ადგილსა და Q.

2. გამოვიდეს] მოდგეს CT, + და D, და O. გამოვიდეს გამოვიდა] მოდგეს BE,
მოვიდეს გამოსწდა F, გამოსწდა I, მოდგეს გამოვიდა KLR, გამოკყვეს და გა-
მოვიდა P. გამოვიდა] გამოსწდა Q. კაცი] ბუმბარეზი F, ბუმბერაზი O. და—O.
გამოსთხუა D, გამოსთხოვა Q. მუქარა] მუქარ C, + მე F, + და დადგა მას მოედან-
სა შუა გულსა O, + მე Q, მუქა T.

3. ესე + ვთქვი FIQ. მაკირს A. ამირათა ამირაო BEP, ამირათ (ამირთ L)
ამირაო DL, ამირთ ამირო RT. კაცნი] ორნი ბუნბერაზნი O. ეზომ DGKLM, ისრე O,
ისე RT. ადვილად] მალე RT. დაქოცა DF]—L, დაქოცნა P.

4. მას] ამას B,—O, ისი RT. მესამეს HT, მესამე O. კაცსა] ბუნბერაზსა M,
უფრო O. არ CI]—O. შეეშინდა] შეეშინა BCEFILR, შეშინა DQT, შეშინდა H,—
M, გულმაგრად იყო O. შეკაზმა BDNQ] + ესე O. ჩუენი A] + მესამე F. ბუნბე-
რაზი A, ბუმბერაზნი B, ბუმბარეზი CFP, ბუმბერეზი DE.

5. და—FIKL. ეგრე—RT. ამირამან ბასრელმან]—F, ამირამ ბასრელმან I, ამირა
ბასრელმა OQ, ამირანმ მოსრულმან R, ამირანმა ბასრელმა T. ბასრელმან + ბას-
რელმან K. ძმაო] + შენ O,—T. ნულარ CFHIKLP, ნუ Q. გახვალ A, გახვალ
BCEFIKLOPQ, გახვალ ძმაო T. ~ ნუ (ნულარა R) გახვალ ძმაო QR.

6. ამა კაცთად] იმა კაცთა თვინ (კაცთათვი E) BE, იმა კაცთათვის CRT, იმათ
კაცთა (კაცთად KLP) DFIKLP, ამა კაცთა H, იმა კაცთად M,—O, ვითა ვით იმა
კაცთა Q. ღმერთსა—R. ღმერთსა ძლევა მიუცემია] ძლევა მიუცემია ღთსა და F,
ძლევა მისცემია ღთსიან და IQ. ძლევა] + მისად O, + ზეით R. მიუცემია] + და
KLOT, მისცემია და R. შენა M. აღარ BCDFIKOP. მოგაკვლევინებო] მოგკლასო
DFIQ, მოგკლავო KLRT, მოგაკვლევინებო P.

7. მოახსენა A] უთხრა G, არქვა H. მე—DFIKLQRT. თქუენი A] შენი O. სა-
კარგავი] + და BCDEOP, განძი FIQ. მიჰამია] შემიჰამია GHN, + ამისთვის რომე O.

8. კელი] სული G. ომი არის] ომია DKLP, ომიაო FIQ. აჲ M]—RT. გავალ—
RT. ომად—FILQRT. მისად—DFIKLQRT. ნუთ T.

9. სისხლი KL. ვაზღვევინო I, ვაზღვევინეო K, ვაზღვევინე L, ვაზღვევინოვო Q.

10. იგი კაცი] ესე D, ესე კაცი FIKLQRT. წადგა BDGHKLMNOQRT. ყოვე-
ლივე B, ყოველი D, ყოველნი O. ერნი O]—RT. ერი ხედვად] კაცი ხედვიდა D,
კაცი ხედვად FIKLQ. და—Q. თქუეს A.

ყოველთა: «სიკუდილი და ცხოვრება ჩუენი დღეს არისო, და თუ ამა-
საცა ეფათერაქებისაღა, წაქდა ჩუენი ქალაქიო». მას გარეგანსა
კაცსა მშვილდ-კაპარქი შეერტყა. შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერო-
სა. შემოუტივა მან კაცმან, ჰკრა ისარი მკერდსა და შიგან გაავლო,
5 ისარი ფრთამდისინ მიწასა შიგან ჩაასო. შეიქცა გარევე და წვი-
და. მოაგებეს შესამოსელი, აკაზმულობითა ტაიჭნი მრავალნი. შეას-
ხეს ქება და წავიდეს.

„შეიქნა ქალაქსა შიგან ტირილი და თქუეს, ვითა: «ამა ორთა.
პირთაგანსა ქნა გუინდა: ანუ გავიდეთ [V] ყოველნი—დიდი და მცი-

1. ყოველთა] + ვითა BCE, + კაცთა RT. სიკუდილი A. სიკუდილი... არისო და] დღე (დღეს T) არს ცხოვრება და სიკუდილი ჩუენიო RT. ჩუენი A. დღესა CNO-
არსო BCEP. და—DFIKLQ. თუ ამასაცა] თუმცა ამას O, თუ ამას R. ამასაცა].
იმასაცა B, იმასაცა CE, იმას DIKLQ, ამას FT, ამასცა GN, ამასაც H, ამასც M,
იმასაცა P.

2. ეფათერაქების C, ეფათარაქებისა D] + და I, ეფათერაქა რამე O. წახდე-
ბის F. ჩუენი A. ~ ქალაქი ჩუენიო IORT. ქალაქიო] ქუეყანაო D. მას გარეგანსა].
ოდეს გავიდა მას არაბსა O.

3. კაცსა] არაბსა ბუნებარასა O. მშვილდ A, მშვილდი DGKRT, მშვილდი და
F]—I. კაპარქი—RT. შამოერტყა BD, შემოერტყა CEOP, შერტყა Q] ექირა RT.
შემოუვლო O, შემოუვლეს RT. შემოუვლეს ნავარდი] და ნავარდი შამოუვლეს
და D, ~ ნავარდი შემოუვლეს FIQ.

3-4. შემოუვლეს... შემოუტივა—B.

4. შემოუტივა ABCELMOP; შამოუტივა D, შეუტია F, შემოუტია I. კაცმან]
არაბმან O. კრა FIT. და]—GORT. შიგა CDEP.

4-5. გაავლო ისარი] გაავლო ისარი ANPRT, გაგლო ისარი DH, გაავლო ისა-
რი F, გავლო და B, გაავლო და CE, გაავლო GI, გაგლო K, გაავლო და L, გავ-
ლო ვითა სამოსელსა და M, გაგდებინა და O, გავლო ისარი Q.

5. ისარი + და KRT. ფრამდის BCDEKLOP, ფრთამდინ FIQRT. მიწათა G,
მიწაში L. შიგა PJ—DFIKLQT, მიწასა შიგან] მიწაშიგან O, ამისა R. ჩაასო] გავ-
ლო B, ჩაასო CI, ჩასო DKL, დაასო E, ჩაპრქო F, ჩასო GHP, დასო O, დასო
და Q, ჩასო R. შეექცა R, შექცა T. ~ გარევე შეიქცა O. გარევე] ეგრევე BCDE
FIKLPR. გარევე და წავიდა] იგი კაცი Q. წავიდა—N.

6. მოაგებეს] მოეგებნეს წინა BE, მოეგებეს O. შესამოსელი] + და BCDEFIKL
MPQT, + ტურფა და ტაიკი O. აღკაზმულობითა N, აკაზმული OQ, დაკაზმულო-
ბითა R. ტაიჭნი] ტაიკი და FIQ, ტაიკი KLRT, ტაიკები P. მრავალი GP]—FIKLQ
RT. ტაიჭნი მრავალნი] მრავალი საბოძვარნი და O. შიასხეს B.

7. ~ წავიდეს და D. წავიდეს] + და BE, სადგომსა O,—Q.

8. შეიქნა (+ ამა O) NO. შიგან] შინა FG,—N. თქუეს A. ვითა—DFIKLQRT.
ამათ DFIP.

9. პირთაგანსა] პირსა BCE, პირთაგან FIOQ, პირსაგანთა P. ქნა] ერთი ლო-
ნე Q. ~ გინდა ქნა (ქნაო RT) KLRT] ერთი უნდა ექნათ O. გინდა D. გევიდეთ B.
ყოველნი] ყუელანი და C, ყუელანი E, ყველა FIKL, ყუელანი P,—QRT.

9-1. ყოველნი... დავიჭოცნეთ] და D, ერთპირათ და შევებათ სახელსა ზედან
ღრთისასა და O. ყოველნი... მცირე და] დიდი და მცირე ყველანი B. მცირე და] მცი-
რე CQ, მცირე ყველა და RT.

რე—და შევებნეთ, დავიცოცნეთ, ანუ კულავთხოვით ზენაარი და მივ-
სცეთ ქალაქი». მაგრა ომსა ზენაარისა თხოვნა აჯობინეს: დაასკუნ-
ეს მის ქალაქისა მიცემა.

„მე გულსა შინა ეგრე ვთქუი, ვითა: «ქაბუეობისა ძალისა ცნო-
ბად წამოსრულ ვარ და ქაბუეი, ღმერთო, არსო. გავიდე და შევება».
5 მოველ ამირასა თანა. აბრაამ ვისმე ერქუა, ვაზირთა უხუცესი იყო
ბასრელისა ამირასი. მას ეგრე მოვაწესენე, ვითა: «მიდი, ამირას
მოაქსენე: მე მობაღდადე ქაბუეი ვარ და ქაბუეობისა ძალისა ცნო-
ბად მოსრულ ვარ და ამას კაცსა შევებში» მან გაიხარა, მივიდა
და ამირას მოაქსენა.

10

1. შევებნეთ + და BCEFGLRT, შევებნათ და IKQ. დავიცოცნეთ დავცოცნეთ
და B, + და CKLRT, დავცოცნეთ და E, დავხოცნეთ HMNR, შევებოცნეთ და Q.
კელა A] კელი D, კულავ EFLNOQRT. ესთხოვით BCELP, ესთხოთ DKO,
ვოქათ F, ვოხოვით HINQRT. ზენარი B, ზენარი (+ და Q) DHKLMOPQR.
ლა—RT. მივცეთ GIPQJ—RT.

2. ქალაქი—RT. მაგრა AFGHIMNO. ზენაარისა BR, ზენაარის C, ზენარის D,
ზენარისა HKLOPQT. თხოა D. ამჯობინეს ACHM] + და FIKLOPR, აჯობებს და Q,
ამჯობინეს და T. დაასკუნეს A, დასკუნეს BDHIKOQT, დაასკუნეს R.

3. მის—DFIKLMOPQRT. ქალაქისა მიცემა მიცემა ქალაქისა და O.

4. შინა] შიგან DFIKLQRT. ვოქი A, ვოქი BNO. ვითა] თუ DFILQR, მე
G,—KT. ქაბუეობის AB. ცნობად] საცნობად D.

5. წამოვსულვარ ABEFHILMNOQT, წამოსულვარ CDG, წამოვსულვართ R.
და]—DFIKLQT, + ის რომე O, + თუ P,—R. ქაბუეი + აწ Q. ღმერთო—R. არს
BCEFIOP, არის D, არისო KLMRT, არს მეთქი Q. გავიდე] გაველ R. შევებაო R-
გავიდე და შევება—Q.

6. მოველ] მივე BDK, მიველ CEFHILMNOPQRT. ამირას თანა BEFIQRT,
ამირასთან CKL, ამირას თანა D, კარსა ზედან მას ბასრელისათა და O, ამირანს
თანა P. აბრაამ IM, აბრაამ Q. ერქვა A. ვაზირთ ILO. იყო—O.

7. ბასრელი FI]—Q. ამირასნი AGHN] + თანა D, + და O,—Q, ამირისა RT.
მას] მან BCE,—F, იმას KRT, ამას L. ეგრე]—F, აგრე L. მოვახსენე A, მოახსენა
BCE] უთხრა D, უთხარ IKLQRT. ვითა—DIKLQRT. მიდი + და O. ამირასა HI.
LM, ამირას KORT.

7-8. ვითა... მოაქსენე—F.

8. მოახსენე A. და]—KLRT, + თავისა და Q. ქაბუეობის D]—B. ძალისა + ჩე-
მისა B. ~ ცნობად ძალისა D] საცნობელად Q.

9. მოვსულვარ ABEGHN, მოსულვარ C, წამოვსულვარ D, წამოვსულვარ FI
LQRT, წამოსრულ ვარ K, მოვსულვარ MO. ამას] იმა CD, ამას F, იმას IKL
PQ, მას RT. კაცსა + მე D. შევებში] + და D, შემადი G; შევებშიო L. გაიხარა.
FIM] ღიდად გაიხარა და Q, + და RT.

9-10. და ამას კაცსა... ამირას მოაქსენა] რს ის მუახსენა B.

10. ამირასა LM, ამირას RT. მოახსენა A.

„გაეხარნეს ამირასა და ეგრე მკითხა: «ამირან ხარ, დარეჯან-ისძეო?» მე მოვაგსენე: «არა ამირან ვარ, ომად ვარ მადისძეო». დაუმძიმდა ამირასა, შეიქცა და დაჯდა ქუე, ჩაშ თუ იმედი არა ჰქონდა ჩემგან. ეგრე მრქუა: «ძმაო, მე იმა კაცსა არა გაბრძოლ-
5 ებო, მით რომელ ჩემგან წყალობა არა გინახავს რა, და არა მოგაკლევო». ეგრე მოვაგსენე: «მე მობაღდადე ჭაბუკი ვარ, გავალ და შევებმი. თუ გამემარჯოს, ხომ კეთილი, და თუ მომკლას, სიკუდილ-სა მაშინც ვერსად წაუვალო».

„ეგრე მოეგზავნა არაბთა მეფესა ამირას ბასრელსა თანა, ვი-

1. გაეხარნეს K, გაეხარა Q. ამირას BD, ამირას KORT, ამირანსა L, ამირ-სა მიკმო O, დიად Q. ეგრე—OQRT. კითხა B. ხარო F. დარიჯანისძეო D, დარე-ჯანისძეო FM] + და O.

2. მოვახსენე A. არა—Q. ~ ამირან არა RT. ამირან—LQ. ვარო CERT]—Q. ომად] ომად C, ომარ Q. ვარ მადისძეო] მადისძე მეთქი BEK, ვარ მადისძე (მად-რიძე Q) მეთქი CFIMOQ, მადისძე მეთქი ვარ და D, მადისძე ვარ მეთქი L.

3. ამირას] ამირას და D, ამირას F, ამირას K, ამირ ბასრელსა O, ამირას (ამირას T) და RT. შეიქცა და] + წავიდა OP, შეიქცა R. დაჯდა ქვე A] ქუე დაჯდა D, ქვე დაჯდა FIP, დაჯდა და O. ქუე—Q. ჩაშ თუ] ჩაუშვა D. იმედი იმღერდო Q.

4. ჰონდა FIOQT. ჩემგან] + წყალობა არა გინახავს D, + და O. მარქვა ACD FGHMNPQ, მრქვა R. მე—DFIKLOQRT. იმას CEIKOP, ამას FQ, მას L. არ CDEGNORT. არას IQ. გაბრძოლებ FIKLMQRT.

5. მით რომელ—FIKLQRT. მით რომელ... გინახავს რა და—D. რომე CO. არ ART. ~ წყალობა ჩემგან KLRT. რა—CFKLPQRT. და—KQRT. არ მოგაკლევო BD] არ მოკაცელო C, არ მოგაკლელო EM, განძი არა გიკამია რად მოგაკლელოვნე-ბო მე F, არ მოგაკლელო G, არა მოგაკლელოვნელო HN, არ მოგაკლელოვნელო მე IQ, არ მოგაკლელო (+ მე RT) KLORT, არ მოგაკლელო P.

6. ეგრე მოვახსენე მე A] მე ეგრე მოვახსენე D, მე აგრე მოვახსენე მე KL. მე—B. მებაღდადე GH. და—BI.

6-7. მობაღდადე... კეთილი და თუ] მე Q.

6-9. გავალ და შევებმი... წაუვალ ეგრე] და ჭაბუკობისა ძალისა ცნობად წა-მოვსულვარ და იმას კაცსა შევებმი მან გაიხარა და ამირასათვის F.

7. თუ] თუთა O. გამიმარჯოს BCEIK, გამემარჯვოს G, გამიმარჯვოს L, გამე-მარჯვა O, გამიმარჯვას P, გამიმარჯვად RT. ხომ] ღმერთმან BCDEIKLOPT,—R. კეთილი] იქმნების მეფობისა თქვენისა სიკეთე O. და—GO. მაკლას AT, მოკლან D, მოკლა G, მოკლავს LR, მაკლავს და O, მაკლავს P. სიკედილსა A, სიკედილს GLOQ.

8. მაშინცა HMJ]—BCDEIKLOPQRT. ვერსადა M, ვერსით R, ვერსით T. წაუ-ვალ BCEIKLPRT, წაუვალ DO, წაუვალ მეთქი Q.

9. ეგრე—H. მოეგზავნა] + კაცი F, მოეგზავნა M. ეგრე მოეგზავნა] მას ემსა მოვიდა კაცი გასედა და O, ეგრე მოეგზავნა T. არაბსა D, არაბთ F]—RT. მეფე-სა] + კაცი D, მეფისა O,—RT. ამირასა HLM, ამირა IOPQ]—RT. ბასრელს თანა CP, ბასრელსა G, ბასრელს თან K, ბასრელსა მეფესა თანა RT. ამირას ბასრელს თანა ვითა] და შემოეთვალა F. ვითა]—DIKL, ვინათგან Q, არაბთა RT.

თა: «ლმერთსა ძლევა ჩემდა მოუცემია და აწ შენ ველარა დამიჭირავ მაგა ქალაქსა. მომეც და მოგცე ზენაარი, რომელ მშუილობით გაგიშუა». მე მივმო ამირამან და ეგრე მრქუა, ვითა: «მქონდეს იმელი შენგანაო?» მე მოვაგსენე, ვითა: «შევიწიო ღმერთი ჩემი და ვაზღვევინო სისხლი ბუმბერაზთა შენთა». გაეხარნეს ამირასა 5 და ეგრე გასცა პასუხი: «არს [72] ჩემი ერთი ბუმბერაზი, ზვალე იგი და ეგე შეიბნენ, და თუ აჯობოს-და, აღარა ვიჭირავ ქალაქსა კელთა, მოგცემო». გავიდა მოციქული და უთხრა. გაეხარნეს არაბთა მეფესა და თქუა: «მაგას პირსა ვჭერვარო».

„ზმა იყო ქალაქსა შინა, ლოცვა და ტირილი ჩემთუის. იტყოდ- 10

1. ღოთსა D, ღმერთს FG] მეფესა R, მეფესა ღმერთსა T. ჩემდა] ჩვენთვის BE, ჩუენდა CDIKLMPR, ჩვენად T. მოუცემია და] მოუცემიარ BE, მოუცემია CDFIK LQRT. აწუ M]—Q. ველარ CDFLR, ვერა Q. დამიჭირაო D] მოგცემ F, წინა აღ- მიღგები თუცა O.

2. მაგა ქალაქსა] მაგ ქალაქი B, მაგრა ქალაქსა D, მაგა ქალაქს P. და—O. მოქუე B, მოგუც D, მომცემ O] — მე O. ზენარი DFHKLOPQR. რომე CDFHK LQ, რომ I] და RT. მშუილობით A, მშვილობითა K.

3. გაგიშუა A, გამიშუა D] — ამაზედან O. მე მივმო] მივმო თვით მე O. ამირან DG, ამირამა FI, ამირამან P, ამირამ Q, ამირამა RT. და ეგრე მარქუა ვითა A]— DFIKLRT, და მიბძანა ძმო O, რომა Q. მარქუა CGHMNP.

4. შენგანო BCEMP, შენგან D, შენიო G, შენისა ქაბუტობისაო O. მე—O. მო- ვასენე A. ვითა—DFGIKLQRT. შევაწიო—R. ღმერთი—R. ჩემი—ORT.

5. და—R. ვაზღვევინე KL] ვიძებნო O. სისხლი KLMRT. ბუნბერაზთა A, ბუმბერაზთა D, ბუმბერაზთა EG, ბუმბარაზთა FP. შენთან ABCDEGHMNP, შენთანო KLRT. ბუმბერაზთა შენთა] შენთა ბუნბერაზთა და ჭვეყანათა გარდაშე- ნობა და მასმე შევება მეთქი O. ამირას DKQ, ამირსა ORT.

6. ეგრე—O. გასცა] მასცა O. პასუხი] კელა K, — კელა LRT. არის KLORT. ჩემი—RT. ~ ერთი ჩემი I. ბუნბერაზი A, ბუმბერაზი BD, ბუმბარაზი CEFP. ზვალ FIM.

6-7. ჩემი ერთა... და ეგე] ბუმბერაზი ჩემი ზვალ ეგე და ეს Q.

7. იგი] ისე R, ისი T. ეგე] — შენი DIKL, ეგ E, — შენი ბუმბარაზი F, იგი შენი ბუნბერაზი RT. შეაბნენ I, შებნან Q, შეიბნეო R, შეიბნენო T. და—O. თუ] თულა KLRT, თუმსცა O. აჯობოს-და] აჯობოს KLOQRT. აღარ BCDORT, არლა- რა G, აღარას IQ. ვიჭირავ BCL, ვიჭირვი FHIOQ, ვიჭერ K, დაგიჭერ RT. ქალაქ- სა] ქალსა N, ქალაქსაო RT.

8. კელთ D. მოქცემ B, მოგცემ CDKLPRT, მოგცე E. და უთხრა] უთხრეს და D, და მოახსენა O, და ეგრე უთხრა Q, და უთხრნა RT. გაეხარა RT. არაბს D.

9. თქვა A] — ვითა G. მაგასა BE, მაგა CGHKLPR. ვჭერვარ CDFIKLORT, ვჭერვარ P. ~ ვჭერვარ მაგა პირსაო O.

10. ზმა] კმა DRT. იყო — მას O. შინა] შიგან BOQ. ლოცვა—Q. ~ ტირილი და ლოცვა O. ჩემთუის — და O.

ეს მოქალაქენი: «თუ ხვალე ისი იძლევის-ლა, სრულად თურე გაუწირავართ ღმერთსა*». მოვიდა ყოველი ქალაქი და მნახვილიან.

„დილასა გამოვიდა ამირა და დაჯდა ბანთა ზედა. წამოდგეს მე-
ბუქე-მედაბდაბენი. ზმა იყო ქალაქსა შინა. ეგრევე არაბთა მეფე
5 მოვიდა და ზედა წამოდგეს მისნი მებუქე-მედაბდაბენი. სცემდეს
ბუქსა და დაბდაბსა და ზმა იყო. მუნიტცა მოვიდა იგი კაცი, ზღუ-
დეთბ ძირსა მოდგა და გუიყილა, ვითა: «ვინ გამოხუალთ, ნულარა
იყოენითო!»“

ოდეს იგი ომად მადისძე ამასა ამბავსა ამბობდა, მეტად ია-

---

1. მოქალაქენი] + ჩემთვის E,—O. თუ—OQR. ხვალე] + ჩვენთვის B, საელე O, ხვალ R. ~ ხვალ თუ RT. ისი]—GHN, ისა L, ესეცა M, იგივე O. იძლევის-ლა სრულად] სძლევს და ეს კაცი O, იძლევი R, იძლევიდა T. სრულად BEGI, სრულე F]—M. თურმე M. გაუწირავართ K, გაუწირავს P, გაუწირავართ Q, გაუწირავთ R, გაუწირავათ T.

1-2. ~ ღმერთსა გაუწირავს O.

2. ღმერთსა QT]—R. ქალაქი] ლაშქარი ქალაქსა FIQS. ~ ქალაქი ყოველი G. მოვიდა... მნახვილიან—O. მნახვილიან FS, მნახვედეს IQ.

3. ამირა] ამირან BR, ამირ ბასრელი O, ამირ Q. და—I. დაჯდა + მაღალთა O. ზედან GNORT. წამოდგეს] + ზედა FIKLMQRST, წარმოდგეს G, წარმოდგენს O. ~ წამოდგეს ზედა D. მებუქე + და N.

4. ზმა] ზრუნვა O. შინა] შიგან LM, შიგან. მოვიდიან მნახვილიან და ღმერთსა მვედრებლიან O. ეგრეთვე GQRT. არაბთ D.

4-5. ~ მოვიდა არაბთა მეფე Q] მოვიდა იგი მეფე არაბთა O.

5. მოვიდა] მოდგა T. და—MQ. ზედა—OQT. წამოდგა BC, წამოადგა E, წარმოადგეს G, წამოდგა და P, მოდგნენ Q]—OT. მისნი]—BE, მათი Q. მებუქე + და N. მედაბდაბენი + და BE.

5-6. მოვიდა და ზედა... დაბდაბსა და ზმა] მოდგა და მისი მებუქე მედაბდაბენი სცემდეს და კმა D, მოდგა და მისნი მებუქე (მებუქენი I) (+ და FIS) მედაბდაბენი სცემდეს და ზმა FIKLS, მოდგა მებუქე და მედაბდაბენი ჰსცემდეს და კმა R. სცემდეს ბუქსა და დაბდაბსა—CQ.

6. ბუქსა და დაბდაბსა და ზმა] ხმა B, კმა E, და კმა T. და—MOQ. ზმა იყო მუნიტცა] მუნიტცა ზმა იყო ღიდი Q. ზმა] ხმა O. მუნიტცა DFGT, მუნიტცა KN, მუნიტცა ჩვენთა ერთა და O. იგი—N. კაცი] არაბი ბუნებერაზი O. ზღუდისა BCE.

7. და—DIQRT. გუიყილა—RT. ვითა—DFKLQRST. ვინ]—I, ვინცა O. გამოხუალთ A, გამოხუალ BC, გამოხუალთ DHMN, გამოხუალთ G. ნულარ BDEFM NOS, ნულარ არა Q.

8. ჰყოენითო BCDEKLOPR, ყოენითო IQST.

9. იგი—DFIKLQRST. ომად—KLRT. მადისძე ADM. ამასა] ამა BCEGOQRT, ამას DFHIKLMPs. ანბავს A. ანობდა A] უნობდა DFQRST, უამბობდა IKL, იტყოდა O. უამბობდა KOP.

* S-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

შებოდა მას ბალდადელსა ამირ მუმლსა. ადგა და ქუე ჩამოიხსნა სასთაულნი ნოხსა ზედა და უბრძანა: „ომად მადისძეო, ჩემსა მზესა, ყუელა მართალი მიაგებო და წურილად მითხარო!“ მან მოაქსენა:

„ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! გაველ მე, ვნახე იგი კაცი. მშუილ-ლი არა ჰქონდა. გამეხარნეს, ამით რომე ამას ბუმბერაზსა ფიცხე-
ლი ჰკრა. კინენი ჰქონდა. გაველ მე და მოვიდა მუნით. შემოუვლეთ
ერთმანერთსა ნავარდი და შეუტივეთ. შემომიყარა კინენი ქუეშე
და ვერა ამძრა. ფიცხელი თურე ამზიდნა, კინენი გაუტყდეს. შეუ-
ტივე, შეუძახენ, ჩაბალახსა ზედა კრმალი ვკარ და, თავმან მეფო-

1. მას ბალდადელსა] ბალდადურსა D, ბალდადელსა FIKLQRST. ამირი N. მულსა B, მუმლისა C, მუმლისა P] + ცხონდი მეფეთ მეფეო Q. ადგნა FS] ამაზენად O. და—FHOS. ქვე A. ჩამოიხსნა D, ჩამოიხსნა HN, ჩამოიხსნა KLMRT. ~ სასთაულნი ქვე ჩამოიხსნა O. სასთაულა BD] + და FI, სართულნი RT, სასთულნი და S.

2. ნოხსა] და ნოლსა Q. ზედა] + ჩამოვიდა BCEKL, + ჩამოვიდა DFIQS, ზედან დასდვა მას ზედან განისვენებდა O, ზედან ჩამოვიდა RT, + ჩამოვიდა P. და] + და G,—RT. უბრძანა] მარბრძანა RT. მადისძეო D. ჩემსა მზესა—Q.

3. ყვალა DE. მართლად BCOP, მართლა E. მართალი მიანბეო და A]—DFIK LQRST. და წურილად მითხარო A] დაუკლებელად დასრულე ამავენი შენნი O. ამან BE]—DFIKLQRST. მოახსენა A.

4. ისმენდინ. GLO. მეფედ D. მეფეო + რა მიყილა მან კაცმან O. გავე DKL-მე] + და BCDEFGIKLPRST, მეცა და O, და Q. ვნახე] ვნახენ მე O. იგი] ისი BE,—O. კაცი—O.

5. არ D. ჰონდა FHIOQST, ჰქონდეს K. ამით რომე] ამად (მით L) რომელ (რომე Q) DEKLMOPQ, მით რომე G. ამასა AD, იმა CFIQS, მას GK, იმას L, მას მესამესა M, იმ RT. ბუნბერაზსა A, ბუმბერაზსა D, ბუმბერაზსა EFPS. ფიცხელნი CERT]—N.

6. ჰკრა]—B, ჰკრნა E, კრა FIQST, + და P. კინენი... გაველ მე] და უბრძანად მოკლა მივიახლე O. ჰქონდეს BCDEL, ჰონდა FST, ჰონდეს IQ. გაველ] და გავე D, გავე L, + აქათ M. მე—Q. მოვიდა] წამოვიდა L, გამოვიდა Q, + იგიცა RT. მუნით] + იგი BCDEFGIKLMPS, იგიცა OQ. შამოულეთ B] შემოვიყილეთ R.

7. ნავარდი—DLRST. ერთმანეთს G. ~ ნავარდი ერთმანერთსა BCEKOPQ. და შეუტევე A, და შეუტევე HN]—B, და KQ. შეუტევეთ CELMP, შეუტეით DI, შეუტევეთ მასვე წამსა O. შემომიყარნა ACEHILOPRST, შემომიყარნა D, შემომიყარნა K]—N. კინანი F]—N. ქვეშე A, ქვეშა GRT]—NQ.

8. და—NO. ვერ Q]—N. მძრა FIQS]—N. ფიცხელნი DEFIKLPRST]—N. თურმე GIL]—N. აზიდნა EFIO, აზიდა M]—N, + და RT. კინანი F] + თურმე M,—N. კინენი გაუტყდეს] და გაუტყდა იგი რკინენი O. გაუტყდეს AMO, გაუტყდა GHQ]—N. შეუტევე ABCDEGMOP, შეუტეენ FS, შეუტევენ I, შეუტევენ L]—N.

9. შეუძახე B, შეუზახენ CFIKPS, შეუზახე G, შეუძახნე H, შეუზახნე O, და შეუზახე Q, და შეუზახენ RT. ზედან EFKLIRST]—M. ჩაბალახსა ზედა კრმალი ვკარ] და ვკარ კმალი ჩაბალახსა G, ვკარ კმალი ჩაბალახსა ზედან O. ვკარ BCE HLP. და—FINRS. მეფობის O.

ბისა შენისამან, მკერდამდის ჩავკუთეთ და მოვკალ. შინა აღარა შეველ, ფიცხლად შეუტივე ლაშქართა არაბთა მეფისათა. მას [v] დღესა ხუთასი კაცი მოვკალ. შემოვიქეც და მოველ ქალაქად გამარჯუბული.

- 5 „მოვიდა ამირა და ყოველი ქალაქი, მომცეს აჟრაცხელი ყოველმან. ზოგნი ჯელსა მემთხუიენეს, ზოგნი მაკოცებდეს. ჩემსა მაშინდელსა გამარჯუებასა არა სჭირდა რა.

„ღამით უთხარ მოქალაქეთა, შეეკაზმენით-მეთქი. დილას გავიტანენ თანა. დავესხენით, დავტოცენით, გავაქციენით და ვიონავ-

1. შენისამან] თქენისამან R. მკერდამდა AD, მკერდამდისი E, მკერდამდისი FIS, მკერდამდინ GNP. ჩავკუთეთ A, ჩავკუთეთ BCELOP, ჩავკუთენ F. და მოვკალ—N. მოვკალ EKLPR. და მოვკალ შინა] ხმალი ჩემი ენას ემუსიკა და ყელს და ყელს არა სიხარულის ანბავი მიაართვა და გულს ესტუმრა და სიკედილის ანბავი მიაართვა და შუა გავკუთეთ ისიცა და მისი ტაიჭიცა და ალაგს დავესვა შინ F, და მოვკალ ქალაქად Q. შინ ILT. აღარ CELNOQRT. შეველ] მივე K, შამოველ L, შემოვბრუნდი O, შემოველ S.

2. ფიცხლად] ქალაქში F,—IKLQRST. შეუტევე ABCDELMOP. ლაშქართა] მთარაბთა მეფისა ლაშქარსა Q. არაბთ G, არაბთ N. მეფისათა] + და M, მეფესათა O. არაბთა მეფისათა] და Q. დღეს R.

3. კაცი + კაცი K. მოვკალ BCEKL] + და RT. შამოვიქეც B. და—N. მოველ] შეველ F, მოვედ G, გამოველ N. გამარჯვებული A.

3-5. და მოველ... ყოველი ქალაქი] ქალაქად მომილოცეს გამარჯვება და Q.

5. მოვიდა] მომეგება I, მომეგება წინა O. ამირან D] + მეფე მომეხვია და მაკოცა F, ამირ N, ამის ბასრელი O, + მამეხვია S. და ყოველი ქალაქი] დიდებულნი და მოქალაქენი მხევეოდეს, მაკოცებდეს და ქებას შემასხმიდეს O. ქალაქი] + და მოქალაქე მას დღესა F, + მომილოცეს გამარჯვება და I, + და N. მემცეს N, მამკეს S. აჟრაცხელი E] ურაცხვი G. ყოველმან] ყუელამან CFKLPST, ყოელმან D,—Q.

5-6. ყოველმან ზოგნი... ზოგნი მაკოცებდეს] და თავმან შენმან O.

6. ზოგი N. ჯელსა] ფეხსა Q. მემთხუიენეს A] + და C, მემთხუეს D, მკოცინდეს F, მემთხუოდეს (+ და T) MT, მემთხუევოდეს N,—Q, მემთხუევოდეს და R. ზოგნი—Q. მაკოცებდეს] მკოცინდეს GRT, + ზოგნი პირსა Q. ჩემსა] ჩვენსა R. მაშინდელსა B.

7. გამარჯვებასა A, გამარჯვებას O. რა—CP.

8. ღამით] მას ღამეს O. უთხარ Q. მოქალაქეთ R. შეეკაზმენით BHQT] დაეკაზმენით G, შეიკაზმენით R. შეეკაზმენით მეთქი დილას] დაეკაზმა აბჯროსანთა ყმათა რა დილა გათენდა O. დილას BCDEFGHIKLNPRST. გავიტანე AGHMNQ, გავიტანენით F.

9. თანა] ჭარი მივედით და თავსა F, + თავმან თქვენმან Q. დავესხით I] + და KL, დავსხედით N, დავესხი თავსა Q, დავსხედით და R, დავესხით და T. დავტოცენით] დავზოცენი და B, + და DEFIMS, დავტოცენით O. გავაქციეთ AMNQ, (+ და O) გავაქციენით CEKOT, გავაქციევეთ R. გავაქციეთ და ვიონვარენით A, და ვიონვარენით გავაქციენით G, და გავაქციენით და ამოვწყვიტეთ Q. და ვიონვარენით DHN RT]—BCEM, და ამოვწყვიტეთ FS, და ამოვწყვიტეთ I, და ვინაშოვარენით K, და ვიონვარენით L, და მოვიონვარენით O, და მოვიონვარენით P.

რენით, რომელ ცოტანი-და გარდაგუებუწნეს, და შემოველ შინავე. მომცა ამირამან ურიცხუი და ყოველმან ქალაქმან, მესნელად მათად მიწმობდეს. თუ ესე ტყუილი გეგონოს ჩემგან, ბაღდადელი ქარავე-ნი მაშინ მუნ იყო და მათ ჰკითხეთ.

„მომიგზავნა კაცი ამირამან: «დადეგ ჩემ თანა და საჭურჭლ-
ეთა სამად გაგიყოფ და მესამელსა შენ მოგცემ». მე მოვაქსენე,
ვითა: «არა დავდგები, წავალ პატრონსა ჩემსა წინაშე». განა ღი-
ადი მომცა და წამოველ ბაღდადსავე.

„მოვედ და ვთქუი, ვითა: «არა არს ჭაბუკი ჩემებრი პირსა ყო-

---

1. რომე CFS, რომ IJ—Q. ცოტანი D, ცოტლა FG, ცოტა IS| მტირდნილა O. გარდაგუებუწნეს A, გარდაგუებუწნეს K. და—D. შემოვე BEKOP, შამოველ D, შე-
მოველ L. შინვე ISJ—Q, შინა RT.

2. მამცა AHMNPS, და მამცა GJ მამეგება O. ამირამან| ამირამ D, ამირა მეფე-
მან F, ამირამა I, ამირა ბასრელი O, ამირამ QS. ურიცხუი A| მრავალი Q. ურიც-
ხუი... ქალაქმან| მამეხვეოდეს და იგი სხვანი მკოცნიდეს მამცეს. საბოძვარი უსაზომო
მან და ყოველმან სულმან O. და| მან და AGHMNOP. ყოველმა ქალაქმა D| +
და K. დამხსნელად LORT. მათდა BDELRI თვისად FIOQS.

3. მისმობდენ BEFGQSJ—D, მკადეს I. ეს DL. ტყუილო BKS, ტყუილი R.
გეგონოსო FQ. ჩემგან—BCEGQ. ბაღდადული D. ქარვანი FHNR.

3-4. თუ ესე ტყუილი... და მათ ჰკითხეთ| ისმენდი პატრონო ჩემო თუტა ესენი
არა შექმნეს, მაშინ ბაღდადელნი ქარავანნი. იყვნეს მას ქალაქსა შინა ყმანი თქვენნი
და მათ ყოველზე იყიან O.

4. მაშინ—Q. მუნ იყო| მუნით იქ იყენენ Q. მათა FS. ჰკითხეთო BCE, ჰკითხე
DKLPR, კითხეთო F, კითხეთ H, კითხეთ IQS, კითხე T.

5. მომიგზავნა A| გამომიგზავნა Q, მამიგზავნა T. ამირამან| ამირამან ვითა D,
ამირამა F, მან ამირა ბასრელმან O, ჩემთანა აქა Q, ამირამან RT. დადექ A, და-
დეგო Q. ჩემთანა| ჩემდავე O,—Q. საჭურჭლესა BEN| + ჩემთა IO.

6. სამად| სამთა D. გაგიყოფო CDERT, გავეყოფ I, გაგიყოფო Q. მესამელს DO,
მესამესა GN. შენ| შენდავე O. მოგცემო BCDEGOQRT. მოვახსენე A.

7. ვითა|—DFIKLQRST, განა O. არ CDIKLOPS. დავდგები| + მეთქი B, დავს-
დგები O. ~ წავალ არ დავდგები (+მეთქი T) RT. პატრონისა ჩემისა BGQ, ბატონსა
ჩემსა R. წინაშენ O. განა| მაშინ BCE, მეთქი ეგზომ Q. განა ღიადი| მეთქი O.
ღიადი| ღიდი საბოძვარი და ხაზინა F, ღიდი IQST.

8. მომცა და| მომცეს აურაცხელი გავესალმე O. და წამოველ| რომ ავკიდე თორ-
მეტს ყათარს (ყათარსა Q) ცხენსა და ჯორსა და (+ წამოვიდე და I) მოველ (წამო-
ველ Q) IQ, და წამოვედ O, და წამოვე KL, წამოველ RT. ბაღდადსე I| + და P,
ბაღდადადვე Q.

9. მოველ BFINORST, მოვე LJ—Q. ვთქუი A, ვსთქუი CO. ვითა—DFIKLOP
QRST. არ არის D. ჩემებრიო D, ჩემებრივ K, ჩემებრივ QRT. პირსა—RT. ყო-
ველსა BEJ—RT.

9-1. ~ პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა ჭაბუკი ჩემებრი G,

ვლისა ქუეყანისასა! აწ დასტურად შევებში ამირან დარეჯანისძესა-მეთქი».

„შევეკაზმე და მიველ . კარსა ამირან დარეჯანისძისასა. შემრცხუნდა და ვთქუი: «მას დიდნი და სახელოვანი საქმე-
5 ნი უქნიათ. აწ კულა წავიდე და ექნა კარგი რამე ნაქმარი და მე-რმე დავესწრები მისსა შებმასა-მეთქი».“

ამირან დარეჯანისძემან გაიცინა და ეგრე რქუა: „ძმაო, რა-და გრცხუენიან? კარგი ყმა დნ კარგი ჭაბუკი ხარ, ამირ მუმლისა მზემან!“

10 მერმე თქუა ომად მადისძემანვე: „დავაყენენ კარგნი კაცნი სახლსა ჩემსა ზედა და, რაცა-ლა გაზდა, ყუელა უთხარ. და ვთქუი:

---

1. ქვეყანისასა A] + და O, + მეთქი Q, ქვეყანასა ზედან RT. აწ—RT. დასტუ-რად] წავალ და Q. ამირან]—DFIKLQRST, ამარან G. დარეჯანისძესაო B, დარი-ჯანისძესა D, დარეჯანისძესა M, დარეჯანისძესა S.

2. მეთქი + და D.

3. და—FIS. მიველ] მიველი D, მიველ FIKLRST. კარსა] კარზე FS, კარზედ I. ამირან]—DFIKLRST, ზედა Q. დარეჯანისძისასა D, დარეჯანისძისასა MST] + ვსთქი გულთა შინა ჩემთა და O.

4. შემრცხუნდა და A] შემრცხუა Q. ვთქვი A, ვსთქვი BCK] ამას ვიტყოდი O,—Q. მას] ამას FQS, იმას I. დიდნი და] დიდი AGHMNQ, დიდნი ნაქმარნი უქმნიან და FIS, დიადნი K, დიდნი O. სახელოვანი AT, სახელოვანი D, სახელნი O]—Q. საქ-მე N]—O, ნაქმარი Q.

5. უქმნია BN]—FIS, უქმნიან KLRT, უქნია და მრავალნი გამარჯვებანი და მე არა O, უქნია და სახელოვანი საქმენი Q. კულა A]—DFIKLQRST. წავედ DK. ~ წავიდე კვლავ O. ექნა BE, ექნე D, ექმნე F, ექმნა GT. კარგნი IKLPRT. რა-მე]—Q, რომე R. ნაქმარნი ABCDEGHIKLNOPRT. და—LRT. მერმე]—DFIKLRST, აწ Q.

6. დავესწრები B, დავესწრობი KQ. მისისა O. მისსა შებმასა] მისა (მისსა CE) ომსა BCE, მის შებმასა N.

7. ამირან]—AHMNOQ, მერმე G. დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან FMS, დარეჯანისძემან T. დარეჯანისძემან გაიცინა და] მაშინ გაიცინა ამირანმა ოდეს ამა ამ-ბავსა ანბობდა პატრონისა წინაშე Q. გაიცინა CEKLPT. ეგრე—RT. არქუა ACD FGHIMNOPQST] თქვა BE, ჰრქუა R. ძმაო—K. რადა] რადგან BCDEOPQS, რად GIKLMNRT.

8. გრცხუენიან A, გრცხუენია D, გრცხუენებია Q. ~ კარგი ჭაბუკი და კარგი ყმა ხარო F. კარგი ჭაბუკი] ჭაბუკი GO. ხარ] ყოფილ ხარ OQ, ხარო R. ამირი N. მულისა B, მუმლისა C, მუმლის DFINS.

9. მზემანო OQ.

10. მერმე—DFIKLQRST. თქვა A. მადისძემან DFIKLNRT, მადისძე Q. და-ვაყენენ D, დავაყენენ NQ. კარგი D. კაცნივე P. ~ კაცი კარგი Q.

11. ზედან FORT] + და გავავე ყოველი საქმე სახლისა ჩემისა Q. ~ ზედა ჩემ-სა D. რაცა-ლა] არცაღა C, რადაღა DFS, რაცა QR, რაცაღამდა T. გაზს L, ჰვამ-და O. ყველა A]—DFIKLQRST. უთხარ] ვამცნე O. ვთქვი A, ვსთქვი BCEO.

ანუ მოვიკლა [78] თავი და ანუ ვცნა კაბუტობისა ჩემისა ძალი!»

„გავიარე ქუეყანა ჩუენი და მიგზუდი მინდორსა ეგეთსა, რომელ სამისა ღლისა სავალსა არცა კაცი მინახავს და არცა სხუა ჩამე. მომეწყინა და ვლამოდი გარე-შემოქცევასა. წავლე ცოტა-ღ³. ოდეს დავხედე, მინდორსა შინა დგა კარავი და ერთი ცხენი ებაკა-
5 რსა ზედა და კინენიცა ესუნეს. ვთქუი: «აჰა, კაბუტი, რომელ იცნობის კაბუტობისა ჩემისა ძალი-მეთქი».

„მიველ, კარსა შევდეგ და ოდეს ვნახე, პერანგითა კაცი წვა-
ტახტსა ზედა და გუერდით ქალი უჯდა ეგეთი, ვითა მზე. მე ეგრე
ვარქუი: «შუენიერო კაბუტო!» მან ეგრე მრქუა: «ვინ ხარ, ძმაო?»
10 მე ვარქუი: «მობაღდადე კაბუტი ვარ. ძალსა კაბუტობისასა ვეძებ,

1. ანუ] ან AG. მოვიკლავ O. თავი] † ჩემი GQ, თავსა O. ვცნა BCEFKLS,
ვუცნა D, ვცნობ O. კაბუტობის H. კაბუტობისა ჩემისა ძალი] ძალსა კაბუტობასა
ჩემსა შევეკაზმე. წაველ და O.

2. გავიარე] გავიარეთ მინდორ და Q. ქვეყანა A. ჩეენი A. მიგზუდი A] მივედით Q.
მინდორსა + ერთსა O. აგეთსა KLRT. რომე CFGQS, რომელი D, რომ I.

3. სამისა] სამასსა D. ღლის N. სავალსა] სავალი იყო R. არცა + რა KLT. კაც-
ნი R. მინახავს] ჩნდა Q. არცა] † რა DFGIKRST, არც H. სხვა A.

4. რამე] სულოერი BCEOQ,—DFIKLRST, და P. მამეწყინა P. და—P. შექ-
ცევასა BCDEFO, მოქცევასა N. ~ ცოტა წარველ R, ~ ცოტა წავლე T. წავლე]
წაველ BCDEIKO, წავდეგ Q. ცოტა-ღა] + ხანი BCE, ცოტა DFIKLS, ცოტა ხანი Q.

5. ოდეს] ოდენი F, ოდენ O,—Q. დავხედენ BCDEFIKLPRST, გავხედენ O,
და ვნახე Q. შინა] შიგან CDEFIKLOPQRST. დგას EN, იდგა FIQS, და დგას O.
კარავი და] კარავი FIKLRST. ერთი—NQ. ~ ცხენი ება ერთი BCE. ცხენი ება—
RT. ება + მას კარვისა Q. კარსა] კარავსა D, კართა OQ.

6. ზედან T. ზედა და] ზედა B, ზედან და მასთან O, ზედან და P, ზედან ცხე-
ნი ება და R. კინენი DIKLORT, კინანი FS. ესენეს A] ესეენეს და BE, ესუნეს C,
ესნეს და D; † და FIKLORST, ესნეს GQ, ესუნეს P. ~ ესნეს კინენი Q. ვთქვი A,
ესთქვი BCEO, და ვთქვი Q. რომე C, რომელი DLN, რომლითა Q. იცნობის D,
იცნობების Q.

7. კაბუტობასა D]—N, კაბუტობა Q. ჩემის H, ჩემი Q. ძალი—Q. მეთქი—BCE.

8. მიველ] მივე და D, მივე KL, კარავთა ახლოს Q. კარსა] და BCE, კართა
ზედან O, + ზედან R, + ზედა T. შევდექ A, მივდეგ RT. და] კარსა BCE,—FIKL
RST. შევდეგ და ოდეს ვნახე—Q. ოდეს ვნახე—DFIKLRST. პერანგითა] პერანგო-
სანი O. პერანგითა კაცი] ერთი კაცი პერანგითა Q. წვა—KLRT. ~ წვა კაცი I.

9. ზედან FO] + ჯდა KLT, ზედან ჯდა R. და—G. გვერდით A] გვერდისა N,
გვერთა O. ეგეთი]—DFIKLQRST, ეგრე HN. მზე + და O. მე—DFIKLQRST.
ვგრა]—DFIKLOQS, და RT.

10. ვარქვი A] ვთქვი KLRT, + ვინა ხარ O. შუენიერო A, მშუენიერო QT. კა-
ბუტო] + მეთქი BCEP, † მეთქი და O, + და R. ეგრე—LRT. მარკვა ACFGHIMN
PQS. ვინა OR. ძმაო K] + რომე აქა მოხველო O, ძმაოვო Q.

11. ვარქვი A, ვრქვი K, ვარქუ R. მობაღდადეგი AN, მე ბაღდადეგი H. ძა-
ლისა ADQ, და ძალსა O. კაბუტობასა A, კაბუტობისას N.

11-1. კაბუტობისასა... შევება] საცნობელად დავალ მეთქი Q.

თქი». ვითა შეუტყვე, მოგუსა შიგან დაშნა ეპყრა, ამოიღო და გულსა დაიცა და ეგრე მითხრა: «შენ ამისგან უფროსსა ველარას მიზამო». გარდაიქრა ცხენისაგან და ფიცხლავ მოკუდა.

„მე დამიძიმდა, ამირთა ამირო, წაველ მუნიტ—და ვიარე დაღრევილი კულა დღე ერთი. კაცი ვინმე მოვიდოდა, ცხენსა ჯდა. მემათ კაცთათვის ვსწყრებოდი და მით არა უთხარა. ცხენი ვაძგერე და ცხენითურთ ქუე დავდე და ზედა ცხენი გარდავახტუნქე, ვაგინე და ეგრე უთხარა: «რა ღმერთი გრისხავს. ზოგნი გაიქცევნენ და ზოგნი თავსა მოიკლავთ? რას ჯაბანთა ქუეყანასა მოველ-მეთქი!» მან ქუე

1. ვითა—Q. შეუტყვე A] + და რა მოველ საკრავად O. მოგვსა A. შიგან] შინა BEGLMRST, შიგა DP. დაშნა ეპყრა] ეღჳ დაშნა BE, დანა ეღჳ (L) დაშნი ეპყრა Q. და—DFIOS.

1-2. და გულსა დაიცა—Q.

2. დაიცა და] დაიცა FG. მითხრა] მრქა მრტსა O. შენ—Q. ამისაგან B] ამი BFIKQRST, ამისსა L,—O. უფროს B, უფროს DMR]—O, უფროსა P, უარესს Q. ვერასა BE, ვერას CFG, ველარა I, რალასა O, შენ რალას Q.

3. გარდაქრა DIK, გადაიქრა N] და დაიცა გულსა Q. ცხენისაგან—Q. ფიცხლად BCEJ]—DFIKLQRST, წამსავე O, ფიცხლა P. მოკედა A] + გარდავარდა ცხენითგან Q.

4. მე—DFIKLQRST. დამიძიმდა—RT. ამირათა ამირაო BE] + და D, ამირათა ამირო F, ამირთ ამირაო L, + და გავკიცხე იგი კაცი, სიივისათვის განვშორდი ზას კელსა O, ამირათ ამირაო P, ამირთ ამირო RT,—Q. წავე K. მუნიტ—OQ. ვიარე + ამირთა ამირო Q. დაღრევილმა B, დაღრევილმან CEMO.

4-5. და ვიარე დაღრევილი კულა] დაღრევილა და ვიარე DFIKLIRST.

5. კელა A, კელავ GM]—OQ. დღე—Q. მოვადოდა + და KOT. ცხენსა] + ზედან O, + ზელა R. იქდა HMN] + და KLRT, + და მოვიდოდა Q.

6. ამათ F. კაცთათვი DE, კაცისათვის HN. ვწყრებოდი BGIKNPQRT. და—DFIKLQRST. მით] მათ BE,—DFIKLQRST. არ D. უთხარ] + რა FOQRST, უთხარა IK. რ ვაძგერე ცხენი O.

7. ცხენითური A. ცხენითურთ ქუე დავდე] ქვეშ წავიგდე Q. ქვე A] კაცი ქვე O. დავდე] დაკუოდენ I, დავისდე K, დაესდე LO. ზელ IQS, ზედან KLNORT. გარდავხტუნე (+ და T) AGKT, გარდავხტუნე BLMOR, გარდავხტუნევე C, გარდავხტუნევე D, გარდავხტუნევე E, გარდავხტუნე FQS, გარდავხტუნე GH, გარდავხტუნე IP, გარდავხტუნე N. ვაგინე]—FIQS, ვაგინი O.

8. აგრე K. ვუთხარ Q. ღმერთი—R. გრისხავსთ AHKLMNOP, გრისხამთ F, გრისხავთ GIQST, მოველენიათ R. ზოგი BCDEFIKLPQST. გაიქცევე B, გაიქცევის FIKLS, გაიქციეთ N. და—CDEFIKLMQS. ზოგი BCDEFIKLPQST.

9. თავს CEFOMNQRST. მოიკლავს FIS] + კელითა თვისით O. რა BCEO, რა-ღა G. ჯაბანსა DIS, ჯაბანს FQ, ჯაბანთ M, ჯაბანნი O. ქვეყანასა A, ქვეყანას FM, ქუეყანათა P. ქუეყანასა მოველ-მეთქი] და არას კელისანი ყოფილ ხარო მეთქი და O. მოვე DK. მან ქვე A]—D.

მწოლმან კაცმან ეგრე მრქუა: «ძმაო, რა შეგცოდე, რად მიყაო, რა იყო შენი და ჩემიო?!» მე ეგრე ვარქუე, ვითა: «ჭაბუკობისა ძალისა ცნობად ვიარები და თქუენ ყუელა ჯაბანნი ხართ და ავნი დამხუდებით, ეგრე მისთუის გიყავ-მეთქი». მან ეგრე მრქუა: «მუნ არა არიან ჭაბუკნი, სით შენ მოხუალ, რომე შეგმოდო?» მე ეგრე უთხარ, ვითა: «ჩემი შეგმომელი კაცი ქუეყანათა ზედა არ არის-მეთქი». მან ეგრე მითხრა: «მაშა ვლამოდი არა თხრობასა, მით რომე უკაცრავად შემრიგე, [74] განა გითხრა, ნუთუ მან გამომართუას სამართალი შენგან! წავლე ცოტა-ლა, და სეფედავლე არს დარისპანისძე, და მას შეეები და ჭაბუკობისა შენისა ძალსა. ულონიოდ გაცნობეს».

1. მწოლემ B, მწოლმან CFM, მწოლმა DKQ, მწოლმან O. კაცმა DQI—O. მარქა ACEFGHMNPS] მითხრა RT. ძმაო—Q. რად რა BE, რათ O, რომე ეგრე Q. მიყაო CFS, მიყო რა G, მიყო N, მიქენ O.

1-2. მიყაო რა იყო! მიქენ ესე მოუგონებელი საქმე რა მტერობა იყო O.

2. შენი და ჩემიო! შენში და ჩემშიო O, შენი და ჩემი დანაშეული (დანაშაული T) RT. ჩემი I. მე + მე G. მე ეგრე ვარქუე ვითა—D. ვარქუე A, ვარქუე K] უთხარ R. ვითა—FIKLQRST. ძალის HQ.

3. ცნობად! საცნობელად Q, ცნობა R. ვიარები—C, დავიარები RT. და—O. თქენ A. ყველა A, ყველანი BC, ყულანი E] ევეთნი Q. ჯაბანი BCDEFGIKLRST. ხართ—BCDEFGIOPRST. ჯაბანნი... დამხუდებით! აუ და ჯაბანი დამხუდით Q. აუ DFGIKLRST. დამხუდებით A, დამხუდით BCEIP, დამხუდით O.

4. ეგრე—DFIKLQRST. მისთვის A, ამისთვის LRT. ~ მისთვის ეგრე M. გიყავ! გიქენ O. მეთქი და O. მარქა ACEGHMNOPT] მითხრა DFIQS.

5. არ GL. ჭაბუკი B. სითაც FIQS, სითაც O, სით P. შენ—DFIKLQRST. მოხუალ A, მიხუალ BO, მოხუალო DKLRT, მოხუალა H, მიხუალო Q. რომელ BDEFGIKLOPST]—R. შებაო BDQ, შეებაო CEFIOPS.

6. ვუთხარ Q. ვითა—DFIKLQRST. შეგმელი L] ჩემბულო N. კაცი—B. ქვეყანათა A, ქვეყანასა BCDEFGHIK. ქუეყანათა ზედა! ქვეყანაზედ LRT, ქვეყანათ ზედან O, ქვეყანასა ზედა PS, ქვეყანასა Q. არა არისო CD, არ არისო E, არა არს FIPQS, არა არის K. მეთქი—BCE, მეთქიო D, + და O.

7. მან—DFIKLQRST. ეგრე მითხრა—RT. მაშ DKLRT]—Q. ~ არა ვლამოდი Q] ვლამი არა R. თხრობასა + და D. მით რომე! მაგრა O. რომე + ავად და BE.

8. უკაცრავად BD, უკაცრაოდ FM, უკაცრაოდ L. შემრიგე! მოშემრიგე D, შამრიგე G, შემრიგე და O, შემრიგე P, შემრაცხე RT. განა! განა I. გითხარ O. გამამართვას ABEHIMNPS] გამომიღოს O, გამომირთვას Q, გამოგართვას RT.

9. შენგან წავლე! შენ გასწავლე N, შენგანი და წავლე O. წავლე!—D, წარვლე R. ცოტა BCEFIKLOPQRST]—DN. და—DGMN. სეფედავლა G, სეფედოვლე K. არის KLM]—RT. დარისპანიძე ABDFIKMNS.

10. და]—DKLOQ, არის RT. შები BHOQ. შენის H]—RT. ძალს D, ძალისა H. ~ ძალსა შენსა KL. ულონიოდ D] + იგი M. გაცნობინებს CE, გაცნობებს G, გაცნობს I] გიჩვენებს O.

„რა ესე მითხრა, გამეხარნეს. გარდავქე ცხენისაგან, მივედ მას კაცსა თანა და ეგრე უთხარ: «ძმაო, შემინდევ და მითხარ ხე-ფედავლეს ამბავი ყუელა!» ეგრე მითხრა: «მის მეტი რაღა გიამბო? ესერა მისსა სამეფოსა მიწურვილ ხარ და მივედ. კაბუკობისათუის 5 იარები და კაბუკი, ღმერთო, გიპოვნიაო». გაჯღა იგი და წავიდა. „პატარა ხანი წავიარე და კარავთა მივხუდი მრავალთა. მეგონა, რომე მუნ არს იგი სეფედავლე დარისპანისძე. და ღუინოსა სმი-დეს მრავალგან და ყუელანი სეფედავლეს მზესა ფიცევედეს და ლოც-

1. ეს BE. მითხრა + მე G. გამეხარნეს] + და FK, გამეხარდა Q. გარდავქელ CE, გარდავქელ FIKOPQRST, გადავქელ L. ცხენისაგან] + და DQ, ცხენსა და RT. მიველ CFIMOPQS.

2. კაცსა თანა] კაცთანა OP. თან D. ეგრე—QRT. უთხრა F. ძმაო შემინდევ] შემინდევ ძმაო შეგცოდუე Q. სეფედავლესა A, სეფედავლესი DQ, სეფედავლას E, სე-ფედოვლეს K, სეფედავლის R. მას კაცსა თანა... სეფედავლეს—GHMN.

2-3. ~ ანბავი სეფედავლესი Q.

3. ანბავი A. ყველა A] + მან CE, ყველა D, მან ყოველივე O, მეთქი Q. ეგრე—LO. მითხრა] თქუა რომე BCE, ვთქვი D, თქვა FIKLRST, მარქვა OP. იმის მეტი D, ამის მეტი FIS]—OQ. რაღა—O. გიამბო A] გითხრა DFIKLQRST, გინდაო GHMN, და თქვა O.

4. ესერ O. მისისა LOP. ~ სამეფოსა მისსა G. სამეფოსა] სამეფოს და D, სამე-ფოსად KL. ~ მიწურვილ ხარ სამეფოსა მისსა. Q. მიწურვილხარ და] მისწურვილხარ B, მიწურვილი ხარ D, მისწურვილ ხარ E, მიწვეწულ ხარ F, მიწვეწილ ხარ G, მი-წურვილხარო H, მიწურვილხარ P. და—KLPRST. მივედ] + ორჯერავე B, + ორ-ჯელე E, + რახან FIS. და მივედ] მიედ ორჯელე CP, და მიედ თუ D, ორჯერ-ძოვე O. და მივედ კაბუკობისათუის A] რახან ძალისა ცნობად Q. კაბუკობისათუი D.

5. იარები და] იარები DFIKLQRST. ღმერთო—R. გიპოვნია BFIORST. იგი—KLRT. და—O. წავიდა + და M.

5-6. გაჯღა იგი... პატარა ხანი] შეეჯე ცხენსა და Q.

6. პატარა ხანი წავიარე] წავიარეთ (წავიარე CEFS) ცოტა ხანი BCEFS, წავი-არე პატარა ხანი DIKLPRST, წავიდა და მეც წაველ მცირე ხანი O. და—Q. მივხდი A, მივხდი O] რასმე მივადევ Q. მრავალთა]—N, და მუნ Q. მეგონა] და მეგონეს O.

7. რომე]—DFIKLQRST, რ'ლ MOP. მუნა C]—Q. არს იგი]—DFIKLQRST, არის OP. სეფედავლა AEGHMN. დარისპანიძე BMN]—DFIKLRST, დარასპანის-ძე G, იქა ისხდენ მრავალნი და ნადიმი დაედვით Q. და]—BCDEFGHIKLNRS, ჭიგი არ იყო O. ღუინოსა A, ღუინოს O. ~ სვემდენ ღუინოსა Q. სმიდენ B, სუმი-დენ E, სვემდეს L, სუმიდეს P, სვემდენ Q.

8. მრავალგან]—Q, მრავალთაგან R. და ყველანი A] ყველგან B, და ყველა D, და ყუელგან E, და ყველა FIKLRST, ყველანი G, და ყოველნივე O. სეფედავლასა AEGH, სეფედავლესა DMOS, სეფედოვლეს K, სეფედავლას N. ყუელანი... ლოცვი-დეს] ლოცევედენ სეფედავლესა Q. ფიცევედეს და]—DFIKLRST, ჭფიცევედეს და E, ფიცევედენ G. ლოცვიდეს] ლოცულობდა F, ლოცევედეს O, ილოცვიდეს RT.

ვიდეს. მე ვპკითხე მათ კაცთა, თუ: «ვინ ხართ-მეთქი?» მათ ეგრე მითხრეს, ვითა: «ძმაო, არა თურე იცი, მით რომე ღარიბი და შორი-ელი კაცი ხარ. ჩუენ სეფედავლეს მეცხოვრენი ვართ, და ისი თავა-დი მეცხოვრეთ უხუცესი არის». ლუინო ვსუი მათ თანა და ვიწონე, რომელ იყო სამასი ოდენ კარავი.

5

„წაველ მუენით და მივხუდი სხუათა კარავთა დიდთა. მუნცა ეგ-რევეიმღერდეს და სმიდეს ლუინოსა და ლოცვიდეს მზესა სეფედავლ-ესსა. მე კულა ვპკითხე, თუ: «ძმაო, ვინ ხართ?» მათ თქუეს: «მე-რემეთა უხუცესი არის და თუით მერემენი». მივიდოდი და მომხუდი-ან გელისად და გელისად კარავნი ორისა დლისა სავალსა. მეცხოვრე- 10

1. მე—DFIKLQRST. ვკითხე ADFGHIKMNOPST, ვკითხეთ Q. თუ]—DFIKLQRST, თუცა O. ვინა OQ. ხართ მეთქი] ხართო და O. მათ—FIS.

2. ვითა—DFIKLMOQRST. ძმაო] თუ O,—Q. არ CD]—RT. თურმე BE. იცი] იგი KL,—RT. მით—DFIKLOQRST. რომელ BEMP]—DFIKLQRST. შორეულ AGHMNPQ.

3. კაცი] ვინმე O. ხარ] ხარო C. ჩვენ A. სეფედავლას AEGHMN, სეფედავლე B, სეფედავლასი D. მეცხვარენი ABFGHIKLMNQRST, მეცხვარენი O, მემცხოვრენი P და—DFIKLQRST. ისი] ასი ABCDEFGHKL MNOPRST. მთავადნი D.

4. მეცხვარეთ ABGHMN, მეცხოვრეთ CE, მეცხვარეთა FIKQRST, ჩვენნი O, მემცხოვრეთა P. უხუცესნი O, უხუცესია Q. არს BE, არიანო O]—Q. ლეინო A. ვსეი A] + და L. და—L. ვიწონე] + კარავი L, მომეწონა O.

4-6. ვიწონე... წაველ] ვეწვიე D.

5. რომე BCQ, რომელი O. სამასი ოდენ] სამასი KLRT, სამასი ოდენი P. კარა-ვი]—L, + და M, კარავსა Q.

6. წავე K. მივხუდი A, მივხუდი O. სხვათა A, სხვათ H]—Q. დიადთა FG] + და O, დიდსა Q,—RT. მუნცა—DFIKLQRST. ეგრე BCEGN, ეგრეთვე RT.

7. სუმიდეს E, სმევდეს K, სვემდეს L. ლეინოსა A, ლეინოს O. ილოცვიდეს I, ლოცევიდეს MR, ილოცევიდეს Q. მზეს M]—O. ~ სეფედავლეს მზესა L. სეფედავლასა A, სეფედავლესა B, სეფედავლესასა CDEFGHKL MNPQRST, სეფედავლეს და ფუცივიდეს მზესა მისსა O.

8. მე კულა] და DFIKLQRST, მე კულავ M, მე O. ვკითხე ABDFGHIKMNOPQRST. თუ—BD. თუ ძმაო] მათ FIS,—KLRT, თუ ძმანო P, მათცა Q. ძმანო CE] მათ D. ვინ ხართ] ვინაობა Q, + მეთქი D, + და FIS. თქვეს A] მრქვეს F, მარქვეს მერემენი ვართ სეფედავლესი და Q, მითხრეს R, რქვეს S. მერაამეთა B, მერამლთა FS, მეარამეთა K, მერმეთა L.

9. უხუცესნი არიან O. არის და თუით მერემენი] არსა აჰა Q. თუით A]—DFIKLRST. მერამენიო B, მერემენიო CEOP, მერემენ D, მერემენიო FIS, მეარამენიო K, მერემენიო L, მერემენთან N. მოვიდოდი BCE, მოვიდოდიან G, მივიდოდი M. მაამხ-ვიდიან ACEFGHIMNOPS, დამხდიან D.

10. ხელისა და ხელისა BDEFIKL PQRST, კელისა და კელის C, კელისად და კელისდა H. კარავი B. სავალი BCDEFIQS. მეცხვარეთა ABFGHIKLMNQRST.

თა და მეხუსტაგეთა შინა ვიარებოდი, და მეტად გამიკუირდა სეფე-
დავლეს იგი ღიღებდა.

„წაველ მუნიტა. და კაცნი ვინმე ორნი ერთგან სხდეს და ლუი-
ნოსა სმიდეს, და მე ღარიბად კაცად ამიარეს. მიგმეს და მიველ,
5 და პური ეკამეთ და ლუინო ვსუთით. მერმე აავსო ჰიქა ერთმან, ზე
ადგა და ეგრე თქუა: «ადიდენ ღმერთმან სეფედავლე იგი ღარისპან-
ისძე, რომე არა არს პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა ჰაბუჟი ეგეთი!»
შესუა და მუნვე დაჯდა. კულა აავსო იგივე ჰიქა და მე [v] მომცა
და ეგრე მითხრა: «დალოცე შენცა სეფედავლე ღარისპანისძე და მა-

---

1. მეხოსტაგეთა A, მეგვასდაგეთა BE, მეხუსტაგეთა DKP, მეხოსტანგეთა F,
მეხვასტანგეთა O, მეხვასტანგეთა Q, მეხვასტანგეთა S. შიგან BCEFKLOQRST, ში-
გა DP. ვიარებოლით AGHMN] ვიარე BCDEFIKLPQRST, ვიარებოლი O. და მე-
ტად]—DFIKLQRST, მეტად M. გამიკვირდა A. სეფედავლასა A, სეფედავლას EH,
სეფედავლასი GMNP.

1-2. ~ გამიკვირდეს მეტად იგი ღიღებდა სეფედავლესი O. ~ იგი სეფედავლეს C.
სეფედავლეს იგი ღიღებდა] ესდენ ღიღებდა სეფედავლესი Q.

2. იგი—BDEFIKLRST. ღიღებდა + და სიმიდრე და პირუტყვთ სიმრავლე FS.

3. წავე DL, წაველ O. მუნიტა და] მუნიტა BQ, და მუნიტ D, მუნიტ FIKL
RST, მუნიტა და ენაზე O. კაცი BFGNS. ~ ორნივე კაცნი ვინმე O. ორი B. ერთ-
გან]—DFIQS, ერთად O. ორნი ერთგან სხდეს] სხდეს ორნი KLRT. ღვინოსა A,
ღვინოს DKG.

4. სუმიდეს EP, სევედეს L, სმიდენ R. და მე—DFIKLQRST. ღარიბათ D.
ღარიბი O, ღარიბ PQ. აღმიარეს BERT] მიცნეს FS, შემზედეს O, + და Q. მიგმეს
და] მიგმეს BCEKLRT. და—O. მიველ BCEFIKLPQRST, მივე D.

5. პურად KLRT. ეკამე B, ვსკამეთ CLO. და—OPRT. პური... ვსუთით მერმე
ღვინოსა ვსმიდით და პური ეკამეთ AHMN, ღვინოსა ვსევედით და პური ვსკამეთ G.
მერმე] მაშინ BCE,—LRT, ზე ადგა ერთი მათგანი O, + აიღო ჰიქა Q. ავსო BDH
KR, აივსო FIO. ჰიქა—Q. ერთმან] + და DFIS, ჰიქა L.

5-6. ერთმან ზე ადგა—O.

5-8. ერთმან ზე ადგა... კულა აავსო იგივე ჰიქა—AGHMNQ.

6. აღდგა D. ეგრე—DFIKLRST. აღიდნეს ABCEFKLOPRST, აღიდნე D, აღი-
დენ I. ღმერთმან] ღმთ DI. სეფედავლა E. იგი—DFIKLRST. ღარისპანისძე BFIK
OS.

7. რომელ EPKORT, რომელი DL, რომე FIS. არ O. არ არის DL. პირსა +
ზედა RT. პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა—B. ყოველს E. ეგეთით CDEKLP, ისეთით O]
ეგრეთ იყო R, ეგრეთით T.

8. შესვა A] + ღვინო D. მუნვე]—DFIKLRST, მუნიტ O. დაჯდა] მოსცა R,
მომცა T. კულა]—DFIKLRST, კვლავ O. ავსო BDKR. იგივე—DFIKLRST. ჰიქა—
DFIKLRST. მე—DFIKLQRST. ~ მომცა მე BCE. მომცა + დავლივე და აივსო
ჰიქა. ზე ადგა და თქვა: „ადიდე ღმთ სეფედავლე ღარისპანისძე, რომე არა არს
ჰაბუჟი მისებრიო პირსა ყოვლსა ქუეყანისასაო ჰაბუჟი ეგეთი“. შესვა და მომცა-
სავსე ჰიქა Q.

9. და—DO. აგრე S. დალოცე + და შესვი Q. შენცაო Q, შენც R. სეფედავლა
ღარისპანისძე A, სეფედავლე ღარისპანისძე B, სეფედავლე DFIKLRST, სეფედავლა
ღარისპანისძე G, სეფედავლა ღარისპანისძე M]—Q. და—Q. მაშინ—DFIKLQRST.

შინ შესულია». მე ეგრე უთხარ, ვითა: «მე ომად მისად მოსრულ ვარ, და ვირე არა მაჯობებს და ანუ მე არა ვაჯობებ, მანამდისი არა დავლოცავ, მისსა მზესა». ამა სიტყუასა ზედა გაიცინეს მათ კაცთა და გამკიცხეს. ერთმან მან კაცთაგანმან ეგრე შითხრა: «ოდეს ერთგან ვინ გნახნეს შენ და სეფედავლე, ამას, ღმერთო, ვერ იტყუის, თუ ისი მისი მეომარი არისო». დამიმძიმდა მათგან ესე სიტყუა და ვლამოდი დაქოცასა მათ კაცთასა, განა აღარა უყავ რა.

„წაველ მწყრალი და ვლე იგი დლე. კულა სხუანი ვინმე მოვიდოდეს და, რა მე მნახეს, მივმეს. მივედ და მკითხეს: «ვინ ხარ, ძმაო?» მე უთხარ: «მოზადლადე ვარ». კულა მითხრა: «მაშა რას ია- 10

1. შესვიო A, შესვიო B, შესვი GHMN]—Q. ეგრე] ესე O. ვითა—BDFIKLQ RST. მე—DFIKLQRST. მოესულვარ ABDEFHILMNQS, მოსულვარ CGP, მოესრულვარ ORT.

2. და—DFIKLQRST. არ CEFGINOS. და—DFIKLMRST. ან I. მე—DFIK LORST. არ CDFGIOS. ვაჯობებ] მაჯობებ P, ვაჯობო RT. მაჯობებს... მანამდისი] ვაჯობო და ანუ არა მაჯობოს Q. მანამდის BH, მარამდის C, მანამდისინ NOP]—DFIKLRST. არ CDEGILNOT.

3. დავილოცავ L. მისა B]—Q. მზესა] + მეთქი BCEO, მზესაო I, მეთქი Q. ამა სიტყუასა ზედა]—DFIKLQRST, ამა სიტყუაზედა G. ზედან O. გაიცინნეს CEKLOP, გაეცინეს R, გაეცინნეს T. მათ კაცთა—Q.

4. და—D. მან] მათ CEP, —DFIKLMQRST. კაცთაგანმა B]—DFIKLQRST, მათგანმან M. ეგრე] ასე Q. მითხრა] თქვა Q. ოდეს + შენ და ის Q.

5. ერთგან] ერთად BEOQ. ვინ] ვინმე BEFIKS, ვინცა O,—Q. გნახეს BO, გნახავს M. სეფედავლას AHM, სეფედავლა EP, სეფედავლასა GN. ვერ] ვერვინ KT, ვერავინ LQR, ვერა M. იტყვის A.

6. თუ] რომ O,—RT. ის DFRT. მისი] ამის Q, ამისი T. მეომარე R. არისო + და FS. მათგან ესე სიტყუა—DFIKLQRST.

7. ~ მათ კაცთა დაქოცასა DFIKLRST. მათ—Q. კაცთასა] + და O,—Q. აღარ DLRT. უყავ რა] უყავ DFILRST, + ავდექ და O, უყუავ რა Q.

8. წავე DK. მწყრალი] გულმწყრალი O. ვლე] ვიარე B, ვლეე E, ვვლე LP. კულა A, კულავ MO]—DFGIKLRST. სხუანი A, სხვა BN. სხუანი ვინმე მოვიდოდეს] მოვიდოდეს სხვა ვინმე Q. მოდიოდეს ABCEHMOPQ, მოდიოდა N.

9. და—GO. რა მე] ვითა DFIKLRST, რა G,—O. ~ და მიველ OQ. მიველ GHM] მე მიველ L. და]—FILS, მე KRT. მკითხეს] + თუ O, მითხრეს RT. ვინა GO. ხარო KQRT.

10. ძმაო K] + ანუ სით მოხვალო და ანუ რას იარები ამა ადგილსაო O, ძმაო R, ძმაოვ T. ეუთხარ Q. კულა A, კულავ GM]—DFIKLRST, მეთქი Q. მითხრეს BEM]—DFIKLQRST. მაშ DKLMQRT. რას] რად G, რასა K. იარებიო K.

10—2. მოზადლადე ვარ... ომად მოსრულ ვარ] ვარ მოზადლადე ჭაბუკი ომისა და ჭაბუკობისა ძალისა ცნობისათვის ვიარები და მესმა ჭება და ჭაბუკობა სეფედავლეს დარისპანისძისა და ომად მისად მიველ თუცა ვსცნა თავი ჩემი და ძალგულ მომძრობისა ჩემისა რა ესე საუბარი გაიგონეს O.

ჩები აქაო?» მე უთხარ ჩემი ამბავი ყუელა. და ვითა ამა სიტყუ-
 სა ზედა მიველ, თუ სეფედავლეს ომად მოსრულ ვარ, ფიცხლად გამ-
 კიცხეს მათცა. და გარდაცა მათგან ერთი კაცი, მუტლნი მომიყარნა
 და ეგრე მრქუა: «ვიცი, ვითა მოერევი, მაგრა ჩუნენ შეგუიწყალე და
 5 ნუ მფჳლავ, მით რომე მამასა მისსა ისი ოდენ მარტო უვის. თუთ
 უსუარი და ობოლი არისო». დამიმძიმდა, ამირთა ამირო, და წაველ
 მუნიტცა.

„კაცი ვინმე მოვიდოდა ყუითლითა აკაზმულობითა, ჯორსა ჯდა
 და მძიმე ოქრო-ქსოვილი ტანსა ეცუა, და პირ-ოქრო რიდე თავსა ეხ-
 10 უია. სამნი მონანი თანა-ჰყუებოდეს. მე მათ კაცთა გავეწყრე და

1. აქა FIS, აქა და KJ + და LRT. უუთხარ Q. ანბავი A. ~ ყველა ჩემი ანბავი
 RT. ყველი B, ყვალა DJ—M. ამაქ ამასა BE, ამას D, მას G. სიტყვასა A.

2. მივე DKRT. თუქ ვითა BCE. სეფედავლას ADEGHNOP, სეფედავლეს K.
 მოვსულვარ AFGHMNOQS, მოვსრულვარ მეთქი BE, მოსულვარ მეთქი C, მოვ-
 სრულვარ IKLRT. ფიცხლა CE, ფიცხლავ GJ—DFIKLQRST. ~ გამკიცხეს ფი-
 ზლავ O. გამკიცხეს—Q.

3. მათაც DOJ—Q. და—BCEFGIKLOPQRST. მათგან—BCDEFIKLPQRST,
 მათგანი GM. ~ ერთი მათგანი GO. კაციქ და O, + და QRT. მუხლი BDEM. მოი-
 ყარნა ADEHKLMPT, მოიყარა BGNO, მაიყარნა IS.

4. ეგრე—G. მარქა ACDEFHIMNOPQSTJ მითხრა B. ~ ვითა ვიცი BCEGQ.
 ვით D. მაგრამ EFGIORSTJ და Q. ჩვენ A. შეგვიწყალე A, შეგუიწყალენ CEFIO
 PS.

5. მოკლავ FORST. მით—DFIKLQRST. რომელ BEMOPJ—DFIKLQRST.
 მამასი RT. მისსაქ შვილად DFS, + შვილად I,—KRT, შვილი Q. ის ოდენ მარტო A
 ესოდენი შვილი BCEOP, ისი ოდენ FIRST, ის ოდენე H, ისი ოდეს KL, მისმეტ
 არა Q. მარტო—DKS. თუთ AJ + ცოტა და O,—RT.

6. უსუვარი BEP, უსუსური FGILQRST. არის DNJ + და FS, + მათცა ასე
 გამკიცხეს და Q. ამირათ ამირაო DP, ამირათა ამირაო E, ამირთ ამირაო L, ამირთ
 ამირო RT. და—BDFIKLQRST. წავე DKLS.

7. მუნიტაც AOJ მათგანცა და DQ, მათგანცა მწყრალი FS, მათგანცა IKL
 RT, + და M.

8. მივიდოდა EJ + და F, მოდიოდა G. ყუითლითა A. აკაზმულობით ADHN, აღ-
 კაზმულობითა RTJ + და C. ჯორსა + ზედან O.

9. და—BDFGHIKLNQRST. მძიმე—DFIKLQRST. ოქრო-ქსოილი DG, ოქრო-
 ქსოილი FIKLPS, ოქროს ქსოვილი R, ოქროსქსოვილი T. ტანს DO. ეცენეს
 ACEFGHIKLMNOPRST. პირ-ოქრო რიდექ პირრიდე ოქრო FS, პირს ოქროს რი-
 დე I. თავს DFGIS. ეხვია AJ ეხურა DFIS, ეხვია EQ, ეხვიენეს GM, + და O.

10. თან DFIS. ჰყუებოდენ D, მოყვანდეს F, მოყუებოდეს IS, ყუებოდეს K,
 ჰყუებოდეს M, მოჰყუებოდეს Q, ყვეს RT. მე—I. მათ + უკანათა O. კაცთა გა-
 ეწყრექ კაცთაგან მწყრალი ვიყავ B, კაცთა გავეწყრე CE, კაცთა გავეწყრე DG,
 კაცთა (კაცთად P) გავეწყრე KP, კაცთა გაუწყრე LRT, კაცთა განწყრამილი (გა-
 ყრამილი IQS) ვიყავ FIQS, გაუწყრე N, კაცთა გავეწყრე O. და—DFIKLQRST.

არა მივედ მათ თანა. კულა მოვეზავნა კაცი და არცა მაშინ მიველ-
მერამე თუით მოვიდა და ეგრე მრქუა, ვითა: «ღარიბი, უცხო კაცი
ხარ და შორიელი, რად სწყრები? ნუთუ წინა უბაღონი [76] კაცნი
ვინმე მოგხუდეს და მათ გაუწყვრიხარო?!» ვითა დავხედე საუბარსა
მისსა, კარგ კაცად ამიჩნდა. თაყუანის-ვეც და მან მე თაყუანის- 5
მცა, ერთმანერთი მოვიკითხეთ. მკითხა ამბავი, ვინ ხარო და ანუ
სად წახულო? მე ჩემი ამბავი ყუელა უთხარა მან ეგრე მითხრა,
ვითა: «ვიცი, რომელ მობაღდადენი კარგნი ჰაბუკნი ხართ და არა
საკუთრეველია ბრძანე და ჩემ თანა წავიდეთო».

„ხენი იყვნეს შუენიერნი და წყარო გამოლიოდა ძირსა მათსა, 10

1. არ FILNPS. მიველ BCFIMQS, მივე E. კლა A, კლავ FGIMOQRST.
მოვეზავნა A, მოგზავნა GO] † სხვა RT. კაცი] მანა O. და—DFIQS. არცაღა O,
არც T. არცა მაშინ მიველ] არად (არა E) მიველ მაშინ BE, არ მიველ L. მაშინ]
მით O. მიველ CDFIKOPQRST.

2. მერე GR. თუით A, თუითან R. მოვიდა † გამესალამანა O. მარქა ACDEFGH
IMNPQS] მოთხრა RT. ვითა] ძმაო DFIQS,—KLRT. ღარიბო F] † ვინმე P.

2-3. უცხო კაცი ხარ] უცხო კაცი AGHMN, კაცი ხარ B; ვინმე კაცი ხარ CE,
ვინმე DFIKLS, ხარ O, ვინმე ხარ RT.

3. შორეული AGHNP] † კაცი ხარ DFIKLS, შორეულთა კაცთა გამგზავსენ O,
† ხარ Q, † კაცი RT. რათ O. ნუთუ † გზასა ზედან O. წინ DL. უბეღონი DR,
უბაღონთა FIQS, უბაღო G. კაცი A, კაცთა FIQS.

3-4. ~ ვინმე კაცნი M.

4. ვინმე—DFIKLQRST. მოგხედეს A, მოგხედენ D] მოხვედრითა გაწყინეს რამე
FIQS, მოგხედენ RT. მათ] მით I. გაუწყვრიხარო CP, გაუწყვრომეხარო FIQS,
გაუწყვრიხარო GHMO, გაუწყვრიხარო K, გაუწყვრიხარა N, გაუწყვრიხარო RT.
ვითა] მას ჟამსა O. დავხედენ BCDEKLOPT, დავხედენ R. საუბარს Q.

5. მისა N, მისასა P]—DFIKLQRST. მიჩნდა L] † და O. თაყუანის ვეც] თაყ-
უანის მცა Q. და † და K. ~ მე მან HR]—Q. თაყუანისმცა A] თაყუანისა მცა და O,
თაყუანივეც Q.

6. მოვიკითხეთ F] † და CO. მკითხეს D. ანბავი A] † ჩემი BCDEFIKLQRST,
ამბავნი ჩემნი O. ვინა GO. ხარ BCDEFIKLORST. და—FIKLOPQRST. ვინ ხა-
რო და † ანუ სად (სადა L) მიხვალო AGHLMNQ. ანუ] თუ BE, ან GR,—Q.

7. სად] სით O,—Q, რად R. წახვალო A, წახვალ BE, წარხვალ L]—Q. ჩემი
ანბავი A]—DFIKLQRST, ჩემნი ამბავნი O. ყველა A, ყველა DE. უთხარ] † და O,
უთხარ და Q. მან—DFIKLRST.

8. ვითა ვიცი რომელ]—DFIKLQRST, ვითა კაცი რომელ GHN. რომე C. მეზაღ-
დადენი G, ბაღდადენი IQ, მოზაღდადენი L. კარგი BDQ. და—BCEFIKLQR
ST. არა] რა GHN.

9. საკვირველია A, საკურველია CDEP] † ჰაბუკონა თქვენი O. ბრძანეთ BC
EQ. და ჩემ თანა] ჩვენთანა B, ჩემთანა DFIKLS, ჩემთან QRT. წავიდეთო] წა-
მოდიო წამოიტანა თანა O, წამოდიო P.

10. შვენიერნი A] † ჩრდილოვან კმნილნი და ძირსა მის ხისასა სდიოდეს O,
მშვენიერნი Q. იყუნეს A. და—O. გამოლიოდა]—L, გამოვიდა N. მათსა] მისსა N.

10-1. წყარო... გრილი და] წყარონი მცინარენი და მშვენიერი O.

და იყო მუნ გრილი, და მათ გრილთა შინა შეეკაზმა პური. და მონა-
ნი მრავალნი იყენეს. დიდებული კაცი ვინმე იყო. დავსხედით, პუ-
რი ვკამეთ და ღვინო ვსუით. და დავეწვეით და დავიძინენით, ვითა
მიმწუხრი იქმნა.

5 და დღე ნადიმად დავსხედით. მერმე მკითხა: «შენისა ჰაბუკო-
ბისა ნაქმარი მითხარო». მე უთხარ ყუელა, რაცა მექნა. მან ეგრე
მითხრა: «ხარ, ღმერთო, კარგი ჰაბუკიო და სათუალო კაცი, მაგრა
ისმინე: პირველად ესე გითხრა, რომელ თუთი სეფედავლესებრი ჰა-

---

10 (გვ. 395)-1. გამოდიოდა ძირსა... შეეკაზმა პური გრილი ძირსა მათისა (მისსა I,
მათსა FS) პური შეკაზმა (შეეკაზმა FIS) DFIS, ძირსა მათსა გრილი პური შეეკაზ-
მა K, ცოვი ძირსა გამოდიოდა, პური შეეკაზმა Q, მათსა გრილი პური მოეკაზმა R,
გრილი პური შეეკაზმა T.

1. და იყო + და იყო E,—L. მუნ—L. იყო მუნ გრილი გრილი იყო G. მუნ
გრილი და—BE. და მათ გრილთა შინა—L. შინა ქვეშე O. შეეკაზმა BH, შეეკაზ-
მათ O. ~ პური შეეკაზმა L. პური პური სანოვაგენი კეთილნი O. მონანი მონანი-
ცა ჰყავ O.

2. მრავალნი + ვინმე RT. იყენეს A, იყენენ N|—O. დიდებულნი BDFORT, და
დიდგულ G, დიდგულ N. კაცი ვინმე ვინმე კაცი B, ვინმე კაცი DKL, კაცი
ვინმე F, თურე ვინმე O, კაცი Q, კაცი RT. იყო + იგი კაცი O,—RT. დავსხე-
დით + და BFIS.

3. ვსკამეთ CEFKLO, ვსკამეთ S. ღვინო A. ვსით და A|—B, ვსით CDEFIL
MPQRST, დავლევეთ G. დავსწვეთ CEFLMS. დავწვეთ და დავიძინენით ძილადვე
განვიყენეთ აღვსდქით და O. დავიძინეთ B, დავიძინეთ და D, დავიძინეთ FHIKL
MPQRST. ვით G.

4. მიმწუხრ BDEKT, მიმწუხარ CLPO, მიმწუხარი H. იქნა ABDGHIPS.

5. და კვლა BCE,—DFIKLMOQRST, კიდევ P, + მას AGHN. დღე ნადიმად
დღესა AGHMN,—BCEQ, ნადიმად P, დავიღვეთ კიდევ ნადიმი და O. დავსხედით
ვსხედით L, რა ვსხედით O, ავღვეთ Q, დავსხედით R. მერმე ნადიმად მაშინ BCE,—
DFIKLORST, და Q. მკითხა მითხრა GQ, + მითხრენ KPRT, + მითხარ L, + თუ
მითხარ O. შენი Q. ~ ჰაბუკობისა შენისა O.

5-6. შენისა... მითხარო მითხარ (მითხრენ E) ჰაბუკობისა შენისა ნაქმარი (ნაქ-
მარნი E) BE, მითხრენ ჰაბუკობისა შენისა ამავეთ და ნაქმარნი C, მითხრენ
შენის ჰაბუკობისა ნაქმარი D, მითხარ შენი ანბავი და ჰაბუკობისა ნაქმარნი F,
მითხარ შენი ჰაბუკობისა ნაქმარი IS.

6. ნაქმარნი G, ნაქმარნი KORT, ნაქმარი LPQ. მითხარო + და M, მიან-
ბეო H,—P. მითხარო მე—KLOQRT. მე—DFS. ყველა A| ყოელი D, ყოელი G,
ყუელაი უკლებლად M, ყოველივე O. რაც FHS. მექმნა DFGIKLNT, შექმნა R.
მან—BO. ეგრე და O,—R.

7. ღმერთო—R. ჰაბუკი GMO. ~ ჰაბუკი კარგი D. და სათუალო A| დასთუ-
ალო P, და სათულო KLR. სათუალო კაცი მაგრა კარგი კაცი (კაცი CE) აწ
BCE, სახელოვანი (სასახელო I) კაცი მაგრამ FIS, კარგიცა მრავალნი გიქმნიეს O,
და მითხრა Q. მაგრამ GRT.

8. ისმინე + ჩემი M, + და O. გითხრა გითხარ O. რომე BC|—DFIKLQRST.
თვით A. სეფედავლესებრი AB, სეფედავლესებრი C, სეფედავლესებრი FS, სეფედა-
ვლასთანა G. ჰაბუკი—D.

ბუკი არა არის ქუეყანასა ზედასახითა, ნაკუთითა და გამარჯვებულობითა; მერმე, მას რომე საქმენი და ომნი გარდაუტლიან, ყუელასა მოთულა არა ეგების! მაგრა სამნი მისნი ნაქმარნი მინახვან, გითხრნე და, თუ შეგედლოს მისი ომი, მაშინ შეები. თუ არა შეგედლოს მისი ომი, შეიქეც და წაედ სახლსა შენსა, და თუ შექცევა გე- 5 აუგების, ზენაარმან ღმრთისამან, მე არსადა ვთქუა შენი ამბავიო». მე დაუმაღლე და ვარქუი, მიბრძანენ მისნი ნაქმარნი-მეთქი.

„მითხრობდა [V] კაცი იგი და თქუა, ვითა: «ესე პატრონნი

1. არ LO. არს BCDEFGIPORST] არს პირსა ყოვლისა Q. ქვეყანასა A] ქუეყანისასა პირსა C, პირსა ქვეყანისასა FGIS, პირსა ყოვლასა ქვეყანისასა L, პირსა ზედან. ქვეყანისათო O, ქვეყანისასა Q. ზედაო KT]—FGLOS. ქუეყანასა ზედა] ქუეყანა ზედა P. სახითა † და K. ნაკეთითა A, ნაკეთითა FQST. ნაკუთითა და გამარჯვებულობითა] და ნაკეთიანობითა და B, ნაკეთითა და გამარჯვებითა და D, ნაკეთადა და გამარჯვებულობითა G, ანაგებითა ნაკეთითა და გამარჯვებითა და O. გამარჯვებულობითა A] † და FIST, შესახედვებულობითა და R.

2. მერე L. ~ რომე მას L. რომელ BEFIOS, რომელა DJ]—R. ~ ომნი და საქმენი DFIKLQRST. ომი BN. გარდაუტლია DQ, გარდუტლიან K, გაპრდჳელიან O. ყველასა A, ყოვლსა D, ყველასი G, ყველას KLT.

3. მოთულა A] მოთქმა DKRT, თქმა FILQS, მოთქუმა P, წარმოთქმა O. არ CGILORS. ეგებისო KRT, ეგება Q. მაგრამ AFGHNMQRST, მაგრამე O. ნაქმარი B] საქმენი RT. მინახვან ABHM, მინახვენ GKL, მინახვანან N, მინახვენ O, მინახვან და RT]—DFIQS. გითხრენე D, გითხრან FS, გითხრენ G, გითხრა IQ.

3-4. ~ და გითხრენ K, ~ და გითხრენ L.

4. და—DFIPOQRST. მისნი RT]—D. ომნი R, ომნიო T. მაშინ—DFIKLQRST. შეები] † და BCEGIM, შეებით KLRT, შეები H, შეები და Q. თუ არა] თვარა D, თუ არ GN, † არა P, † და O, და თუ არისო R, თუ არ CE, და თუ არაო T. შეგედლო EH] შემძლებელ იყო O.

4-5. შეგედლოს მისი ომი]—DFIKLQS, და RT.

5. მისი ომი] ომსა მისსა O. შეიქეცო RT. წადი CDN, წავედ EGHIKLQT, წარვედ FS, შევედ R. ~ შენსა სახლსა (სახლსაო RT) DFKLRST, შენსა გზასა IQ. გიაუგების B, გეაუგება OP.

5-6. სახლსა შენსა და... მე არსადა] სრასა და N.

6. ზენაარმა A, ზენარმან B, ზენარმა D, ზენარმან FHKLPQRST. ღმრთისამა A, ღმრთისა B, ღმრთისამან FS. არსად BDFIOS. ვსთქვა BCE. ვთქვა შენი ანბავიო A] გაგამელავნო საქმენი შენნიო O. ანბავი Q.

7. დავიმაღლე DFIKLQS. ვარქუი A] უთხარ FIS, ვთქუი KLRT, ვუთხარ Q. მიბრძანე ABCDEGMNOP, მიბრძანა H, ბძანენ I] † მეთუი Q. მისი BGMP] † საქმენი F. ნაქმარი BDGM. მისნი ნაქმარნი მეთუი] ნაქმარნი მისნი O, მისი ნაქმარნი Q.

7-8. მეთუი მითხრობდა] და მითხრა Q.

8. კაცი იგი] იგი ღიღებული კაცი O,—Q. და—BCEKQ. თქვა A]—KQ. ვითა—BDEFILRSTKQ. ~ ესე ვითა COP.

8-1. პატრონნი ჩვენნი A] პატრონი B, პატრონი ჩვენი DQ, პატრონნი E, პატრონნი ჩემნი (ჩემი O) FOS.

«ვითა სეფედავლე მოიწიფა და ომი შეეძლო, ეგრე ჰკითხა დე-
დასა მისსა: «დედოფალო, ესე ქალაქი დიდი და კარგი არის და ამ-
ის გარეგან სხუა რად არა გუაქუსო?» იგი ატირდა და ეგრე უთხრა:
«ღიადი გუქონდა, შვილო, განა მამისა შენისა სიკუდილსა ზედა ყუე-
ლა წაგუილეს მტერთაო».

5.

«დედოფალსა ეგრე აცნობეს, ვითა: «მაგას ყმასა უმზირიან,
ანუ მუხთლად მოგიკვლენ ომითა და ანუ წამლითა». რა ესე ესმა დე-

---

1. ვითა| რა Q. სეფედავლა ABDEFGHIMNS. შეძლო BDK, შეიძლო FGHI
NQS. კითხა FIQST.

1-2. (გვ. 400). ვითა სეფედავლე მოიწიფა... კარნი მის ქალაქისანი თუით| ყმათა
და შეამაგრეს იგი ქალაქი დიდი ტურფა და კეკელა. გამოქდა წელნი მრავალნი და
ამაშიგან მოიწიფა ესე სეფედავლე და შემძლებელი კმნა ომისა და ანუ სხვასა საჰა-
ბუკოსა გოლიათობასა. დღესა ერთსა მივიდა წინაშენ დედოფლისა დედისა მისისასა
და ჰკითხა: «ესე ქალაქი რომე დიდნი და შევნიერნი არიან ამა ქალაქსა წალმართ
რატომ არ გაქვსო სხვანი ჰქეყანანი და სოფლებიო?» ატირდა გულმდულრად იგი დე-
დოფალი დედა მისი და ესრე უთხრა: «შვილო ჩემო, ღიადნი გვქონდა ჰქეყანანი და
ქალაქი ოდეს ბნელ იქმნა ჩვენად სინათლე მზისა და მოვიდა სიკდილისა მის უებროსა
მაგისა შენისა და განვიდა ამა სოფლისა შევებითგან და ჩუენ განგვიტევა თვალცრემ-
ლიანნი. მაშინ მოგემართეს ძველ ოდენ მყოფთა მტერთა და ყოველივე წაგვიღეს და
ვართ ამავე წესითა მის ჟამამდე არ უწყოდა საქმენი ესე პატრონისა ჩვენისა ძემან
და დედოფალსა ეტყოდეს ყოველნივე. ვითა უმზირან ყოველნივე მაგა ყმასა ანუ ომსა
შინა რამე წყაიღების და ანუ. წამლითა შერევენო. ისმინა ესე დედოფალმან და სა-
ნუეკარსა თვით კელითა თვისითა უმზადებდა და მის ქალაქისა კარნიცა კელითა თვი-
სითა O.

2. მისსა—DFIKLQRST. დედოფალსა I, დედოფალოვო Q. ეს RT. და—DFIQS.
~ კარგი და დიდი არის (არისო Q) FGIQS. კარგი| კეკელა KLRT. და—
KLRT.

2-3. ამის გარეგან| ამას გარეთნი BCE, გარეგნით DFKLRST, გარეგანი I, ამას
გარეგან M, ამას გარეგნით P, გარეგანნი Q.

3. სხვა A|—D. არა გვაქვსო A| არ გვაქვსო BE, არა გვაქვსო DNP, არა გაქ-
სო K, არა გვაქუს M.

4. ღიადი| ღია DFIKLQRST. გქონდა HQ, გუაქონდა KP. ღიადი გვქონდა
შვილო A| შვილო ღიადი ქალაქი და ჰქეყანი (ჰქეყანანი CE) იყვნეს ჩვენნი BCE.
მამის LP. შენის P. სიკდილსა A|—B. ყველა A.

4-5. ~ წაგვიღეს ყველა D.

5. მტერთაო| + მაშინ BCE, მტერთა FIQS.

6. დედოფალს RT. ეგრეთ F. აცნობეს| არქვეს AGHIMNO. ვითა—DFIKLQR
ST. მაგა BGIQRT. ყმასა| + შვილსა შენსა BCE, ყრმასა F,—N. უმზირან B CEP,
უმზირენ FS, უმზერიან I, უმზერენ Q.

7. ანუ| ან F. მუხთლათა I. მოგიკვლენ| უზმენ რასმე და მოკვლენ F, მოგვიკ-
ვლენ H, მოგვკვლენ N, + და ან Q. ~ ომითა მოგიკვლენ P. და—K. ანუ| ან Q.
წამლით H, წამლითაო P. რა ესე ესმა დედოფალსა—DFIKLQRST.

დოფალსა, მიერთგან დედოფალი თუისითა უქმოდა შაჰამა-
დსა. და კარნი მის ქალაქისანი თუით დაკლიტნის და კლიტენი თუით
დაიჭირნის.

«არდაშურისძე ვისმე ერქუა და პარსან რაბიშინისძე. იგინი
5. იყვნეს უფროსნი მტერნი, ლომნი ჰაბუკნი. ამათ ვითა ცნეს, თუ სე-
ფედავლეს სიარული დაუწყიაო, ფიცხლად შეიყარნეს, სამი ათასითა
ქურვილითა კაცითა წამოვიდეს და მა[76]ლულსა დაუდგეს. ასი ცხე-
ნოსანი კაცი ქალაქისა კართა გამოგზავნეს. ვითა ხუასტაგი გაუ-
შუეს, წაიღეს ყუელა.

1. იმიერთგან BCEP, მერმითგან DFQS. დედოფალი—G, † საჰმელსა R. თავი-
სითა გელითა A, თვისითა გელითა თვისითა G. დედოფალი... შაჰამადსა] საჰმელსა
თვისისა (თუისითა C) გელითა უქმოდის დედოფალი BCE. თუისითა... შაჰამადსა]
სჰამდის ყველას თავისა გელითა უქმოდა D, საჰმელსა (საჰამადსა K) († ყველასა
FIS) თავის (თავისა KL) ხელით (ხელითა IKL) უქმოდა FIKLQST, საჰამადსა თა-
ვისით გელითა უქმოდა P. უქმოდა R]—N. შეჰამადსა G, შეჰამადსა HMN]—R.

2. და—KLRT. მის—DFIKLQRST. ქალაქისა Q. თვით A. დაკლიტის ABFHM
NS] † დედოფალმან GQ. და—R. კლიტე AHMN]—R. თვით A.

3. დაიჭირის ABEFGHLMNQS] ჰქონდის და რაღას ვაგრძელებდეთ O.

4. აღრაშურისძე BCE, აღრა შუქნუქარისძე D, არად შუქრუქისძე FS, არადა-
შურისძე H, აღრა შუქრუქისძე IQ, არად შურისძე K, აღრა შურისძე OP. ვისმე
ვინმე O. ერქვა A] იყო O. ~ ერქვა (ერქო I) ვისმე FIQS. და პარსან] პარასან
პარაშან B, და პარასან D, და პარაშან პარასან E, და სპარსან F, დარისპან KL
RT. რაბაშინისძე ADKMNOP.

5. იყვნენ O. უმფროსი D. მტერნი] † პატრონისა ჩვენისა O, † და იყვნეს Q.
ჰაბუკი B. ამაღ D, ამათა I] † ამათ K,—Q. ვით D] იკითხეს F, კითხვითა I, კით-
ხეს Q, კითხა S. სცნეს GT]—Q, ჰსცნეს R. თუ]—FIKLQRST, ვითა O. სეფედავ-
ლას ABEFGHMR, სეფედავლესა O] † ჯერეთ Q.

6. სიარული დაუწყიაო] მოზარდობისა ტანი აუყრია ჰაბუკთა ემგზავსებისო O.
დაუწყია M, დაუწყიაო N. ფიცხლა BCEM]—DFIKLQRST. სამნი D, სამ KLRT,
სამის N.

7. ქურვილითა] ჰაბუკითა DFIS, შექურვილით G, რჩეულის ქურვილის O. კა-
ციითა † და C. წამოვიდეს და] და მოვიდეს FIS, და HMN, წამოვიდნეს O, და
მოვიდნენ Q. მალულსა] მალულთა ალაგთა F, მალულთა IS, მალულად LRT, ფა-
რულად OQ. დაუდგეს] ჩაუდგეს BCE, ადგილს G, † და M, შემოადგნენ და O,
იღუმაღ Q.

7-8. ასი ცხენოსანი კაცი—Q.

8. კაცი—DFIS. ~ კარსა ქალაქისასა Q. გამოგზავნეს] † დილასა O, გავარდა
ხმა Q. ვითა] როცა FS, რა O. ხვასტაგი A, ხვასტაკი D, ხვასტაგი E, ხვასტანგი
FOS, ხოსტაგი G, ხუსტაგი P, ხუაშტაკი RT. გაუშვეს A] † მინდორთა შიგან მოუხ-
დნენ და FS, † მოავლეს ტელი და O,—Q.

9. წაიღეს] და აიღეს D, აიღეს KL, აიღეს R, აიღეს T. ყველა A] † და BCE,—
DFIKLQRST, † აქა პირველი ომი სეფედავლესი ეამსა ემავწილობისასა O, † აქა
პირველი ომი სეფედავლესი და სპილოს მოკლვა P.

✓
 «გმა დავარდა. დედოფალი მივიდა და კარნი ქალაქისანი დაკლიტნა. შეეკაზმა სეფედავლე და კართა ზედა მის ქალაქისათა მივიდა, და კლიტენი გატეხნა და გავიდა მარტო, და ასთა მკედართაგან მუნამდე ცოტანი-ლა წაუვიდეს. და მათ ღიდთა ლაშქართა ზედა შეჰქდა. გამოუქდეს და მარტო ჩაიგდეს შუა. ზენაარმან ღმრთისამან, 5 მის ყუელასაგან მცირედნი-ლა გარდაიხუეწნეს. გააქარვნა და დატოცნა. ესე იყო ომი მისი პირველი.

1. გმა დავარდა] ოდეს შეიქნა გმა ქალაქისა კართა ზედან O,—Q. დავარდა] და ავარდა D, ავარდა KLRT. დედოფალი მივიდა] მივიდა თვით დედოფალი O. და—DFKLRST. ~ დაკლიტნა კარნი ქალაქისანი O. დაკლიტნა] † მაჰინ BCE, და კლიტენი (დაკლიტნა S) თვით დაიპირნა არ გავიდეს სეფედავლეო FS, და კლიტენი H, † და კლიტენი თვით დაიპირნა I, დაკლიტანი N, დაკლიტა და კლიტენი თვით დაიპირნა Q.

2. შეეკაზმა DQR] და ამაზედ შეეკაზმა O. სეფედავლა ABDEGHMNP. და]—I, † მივიდა Q. კართა ზედა მის] კარსა B, კართა ზედა (ზედან O) DFIOS, კარსა ზედა E, კართა QRT. ~ ქალაქისა კართა DFIRST. ~ ქალაქისა კართა ზედა KL. მის ქალაქისათა—L.

2-3. მივიდა და] მივიდა BCDEFILPRST,—Q.

3. და კლიტენი—O. კლიტე Q. გატეხნა B, დაღუწნა F, გატეხნა OQ. და—DFIK OQS. გავიდა] გატეხნა P,—O. მარტო] მარტომან კლიტენი O, † გარე R. და] ვირემდის AGHNP, ვირე მუნამდი D, ვირე FIS, ვირე მუნამდის KT, ვიდრე L, ვირემდისინ მალულთან მივიდოდეს მათ M, გავიდა შება მათ O, და Q, მუნამდის R. ასთა] ათას N. მკედართაგანი M, მკედართა O.

4. მუნამდე]—BCDEFIKLMQRST, ვინემდის G, დატოცნა და O. ცოტალა DFG IQS. წაუვიდეს] † მიყვანეს BD, † მიიყუანეს CEP, წაუვიდეს მიყვა (მიჰყვა IQR) FIQRST,—O, წაუვიდეს მიყვანეს (მიიყვანეს L) KL, წაუვიდეს H. და—KLRT. მათ] მას C. მათ ღიდთა ლაშქართა] მას ღიდსა (ღიდთა R) ლაშქარსა (ლაშქართა EKL PT, ლაშქართაგან R) BDEFIKLPQRST. ზედან RT] † შერჩა და შანახა წინა ლაშქარი F. შეგდა BDFGH, შეხვდა IQS, შეახდა RT]—L.

4-5. და მათ ღიდთა... ზენაარმან ღმრთისამან] გარდებეწნეს მიჰყვნეს იმწყდი-ვეს შუა მარტო და ზენარმან ღმრთისამან ასრე დატოცნა რომე O.

5. გამოუქდეს და] გამოუხდეს BCDEP, გამოუხდენ და FIQ, გამოუხდა და S. მარტო—Q. ჩაიგდეს] შეიგდეს F,—Q. ~ ჩაიგდეს მარტო BCE. შუა—DFIKLQRST. ზენარმა ღმრთისამან AO, ზენარმა ღმრთისამან D, ზენარმან ღმრთისამან F, ზენარმან ღმრთისამან HKLPQ, ზენარმან ღმრთისამან I, ზენარმა ღმრთისამან M, ზენარმან ღმრთისამან SJ]—R.

6. ყველასაგან A] ყველთაგან D, ყველასაგა R. მცირედნი DL, მცირედნი ვინმე FIQS, მცირედნი K, მცირედილა N. გარდაიხუეწნეს A, გარდაიხუეწნეს BCDEIP QR, გარდაიხუეწნეს († ასრე O) KLOST. გააქარვნა C, გაქარვნა DK, გააქარვნა G, განაქარვნა O, გაქტივნა Q. და—IS. დატოცნა] ახოცნა ორი ათას ხუთასი მას ღდესა F, და შემოიქცა ქალაქადე O, დახოცა Q. ~ დატოცნა და გააქარვნა P.

7. მისი] იგი F. ~ პირველი ომი მისი OP. პირველი † მისი AHN.

7-1. ომი მისი პირველი წაუდო] პირველი ომი მისი წაიღო BCE.

წაუღო ყუელაი ქალაქი მათი და ციხენი, რომელ, ერთი ქალაქი იყო მაგარი, გარეშემო ერთისა ადგილისაგან კიდე კლდე იყო, და მუნ შეიხუეწნეს იგი ჭაბუკნი, სეფედავლეს მტერნი, და გამოღმართ არბევდეს სოფელსა და ქუეყანასა.

5 «მერმე წავედით და გარე-მოვადეგით. ომისა ღონე არა იყო. ქალაქისა კართა ზედა, სადა საქუეთო გზა შევიდოდა, გამოიყუან-იან პილო, დააყენიან წინა, და არა ეგებოდა მის პილოსა შებმა. ღონე ეკრა მოვაგუარეთ»

«ერთსა დღესა შეეკაზმა იგი სეფედავლე დარისპანისძე საქუე-10 ითოთა აბჯრითა, აიღო ფარი და მიმართა პილოსა ომად. მოაგებეს.

---

1. წაუღო წაიღო DKLPR, წაართო FIS, წართო Q. ყველაი A] ყოველი BC EFGIKLMPQRST, ყოელ D, ყოელნი O. ქალაქი მათი ქალაქნი და ქვეყანანი მაინი O, ქალაქი Q. და—GO. ციხენი—O, ციხე მათი Q. რომე CT, რომ R.

2. იყო ჰქონდა O, + მათი Q. მაგრი A. გარეშამო DGK. ერთის AO. ადგილ-საგან ალაგისაგან OR, აღლისაგან Q.

3. და—DFIKLQRST. შეიხუეწნეს A, შეეხუეწნეს D] + მას შიგან O. სეფედავ-ლას ABEGHMP, სეფედავლას D. სეფედავლეს მტერნი და მტერნი პატრონისა ჩემისანი უქმნა მას ეამსა ესე საქმე და ყოველივე წაუღო მის გარდა რანიცა ეპყრნეს გამოვდა მცირე ხანი O. მტერნი + იყვნეს F. გაღმართ FK] + გამოვიდიან იგი ჰა-ბუენი და O.

4. არბევდენ O. სოფელსა და—DFIKLQRST, სოფლებსა და GM. ~ ქვეყანათა და სოფლებთა O. ქვეყანასა A.

5. მერმე და მერე KL, მას ეამსა O, და მერმე RT. და—DFIQS. მოვადეგით A] + ქყანასა R. ომისა ღონე არა იყო მას ციხესა და არ იყო ჩვენგნისა ომისა ღონე ამით რომელ O. ომისა სამისა R. არ CN] აღარ Q.

6. ქალაქსა D. ზედან O. სადა—B, სადაცა O. საქუეთო A] + იყო F, საქუე-თო KQR. გზა + იყო და KLRT. შევიდოდა შესავალი F, შევიდა O. ~ შევიდა გზა საქუეთო O.

7. სპილო CGNPOQT, სპილო და FIS, სპილოსი R. დაუყენიან BCDELRT, დაიყენიან GHM, დაეყენიან K, და იყენიან N, დაყენიან O, და დაყენიან Q. წინა—DFIKLQRST, შესავალსა ზედან O. მის მას GKL. სპილოსა CFGIOPRS. შებმა. შეგება N, + და O.

8. ვერ L] ვერცადა O. ~ ვერცადა ღონე O. მოვაგვარეთ A] მოვავლინეთ BCDE FKOPS, მოვიგვარეთ G, შევიგენით L, მოვაპოვეთ RT.

9. ~ დღესა ერთსა OP. შეკაზმა DHOQT, შეკაზმეთ R. იგი—BCDEFIKLR ST, თვითონ Q. სეფედავლა ABDEGHMNP. დარასპანისძე G, დარისპანიძე M]—DFIKLQRST. საქუეთოთა A, საქოითოთა D, საქუეითოთა FGKQR.

10. აბჯართა R] + და Q. პილოსა + და მივიდა BE, სპილოსა და მივიდა C, სპილოსა (სპილოს T) და FIQRST, სპილოსა G, + და KL, სპილოს O. ომად + მივიდა და DFIKLQRST, + რა მივიდა P, + მივიდა O. მოაგებეს და მოეგება B, და მოაგებეს CE, მოეგებნეს N, მოეგება იგი O, მოეგება Q.

პილო წინა, კელი სტაცა ხორთუმსა, პილოსა ზედა თორმეტი კაცი
 დგა, და აილო იგი პილო, მის კაცებითურთ ქუეყანასა დაჰკრა და
 მოკლა ზედათი კაცები. განაღამცა მერმე მის ქალაქისა კართა მი-
 უქდა, კარნი შელეწნა და შინა შევიდა. და მოეგებნეს იგი ორნი
 ჰაბუენი და მოქალაქენი. და მუნცა დიდი ომი გარდაიჭადა, და 5
 მოკლნა იგი ო[ვ]რნი ჰაბუენიცა და ქალაქი წაუღო, და მოვბრუნდით
 გამარჯუებულნი.

«დღესა ერთსა ნადირობასა ვიყვენით, და კაცი ვინმე მოვიდ-
 ეს ინდოეთისა ნაპირისანი. თაყუანი-სცეს, ქება შეასხეს. ჩუენ

1. სპილო CFGIORS, სპილოცა Q. წინა] + ფიცხლად BCE, + ფიცხლად P,—Q.
 კელითა K]—O. ~ სტაცა ხელი Q. სტაცა + ფიცხლად O. ხორთუმსა ABEGHKM.
 NP, ხორთუმსა C, ხარტუმსა D] + კელი მას O. პილოსა ზედა] სპილოზედა FIS,
 სპილოსასა ზედა G, სპილოსა ზედან (ზედა QRT) OQRT. თორმეტი + მეომარი O.
 კაც A.

2. დგა] იჭდა C, იდგა FI, დგას O, იდგა მეომარი Q. და]—BCDEGKLORT,
 მეომარი FI. იგი—DFIKLQRST. სპილო CFGIOQRS. მის] მას AHNOP,—BCDEI
 KLRST, + ზედათ P. კაცებითურთ]—DKLRT, კაცებითურ E, და IS, კაციტურთ
 Q. მის კაცებითურთ] და თავს შემოივლო და F. ქვეყანასა A] + ზედან O. დაჰკრა]
 დასცა D; დაკრა FHS. ~ დაჰკრა (დაკრა T) ქვეყანასა QRT.

3. მოკლა] თორმეტი ფალავანი ზედ მსხდომიც დახოცა და სპილოც მოკლა F,
 დალეწა RT. ზედათი კაცები] მითვე O. კაციბიცა M. გაღანამცა GM. ზედათი კაცე-
 ბი განაღამცა—BCE. ზედათი... მერმე მის]—DFIKLQS, ვითა ფქვილი RT. მერე G.
 კარსა D, კართ N. მიუქდა] მოვიდა და D, + კრა ლახტი და F, მივიდა KLRT.

4. შელეწნა] შესტეხნა DFILQS, შეტეხნა K, შელეწნეს N, შეტეხნა RT. ~ შე-
 ლეწნა კარნი O. ~ შევიდა შინა O. შავიდა და N] შევიდა BCDEFIKLPQRS. და—
 OT. მოეგებნეს + წინა O. იგი—R. ~ ორნი იგი O. ორნივე M.

5-8. მოქალაქენი და მუნცა... დღესა ერთსა] ქალაქი წაიღო ესე ორნი მომიხსენე-
 ბია ერთხელ კიდევ F.

5. და მუნცა]—DIKLQRST, და მუნიც Q. დიდნი IOQ. ომნი IOQRT. გარ-
 დაიჭადა] გარდახდა DN, გარდიხადა GKOT, გარდაიჭადა I. და—DIKLOQRST.

6. მოკლა COR, მოკულა D: იგ S. ორნივე KL. ჰაბუენი DIKLQRST, ჰაბუენი-
 ცა O. და—M. ~ წაუღო ქალაქი (ქალაქნი O) BCEO. ქალაქნი HN. წაუღო] წა-
 მოღო D, წაართო I, წაიღო KLPST, წართო Q, იგი წარსტყვენა R. ~ წართო
 ქალაქი Q.

6-8. და მოვბრუნდით... დღესა ერთსა]—BCDEKLPRRT, ესე (+ ორნი S) მომი-
 ხსენებია ერთხელ კიდევ IQS, გარდაჰდა ეამნი იგი და ვყვენით უენებულად დღესა
 ერთსა O.

7. გამარჯვებულნი A.

8. ნადირობას HN. ვიყუენით A. და—DFIKLQRST. კაცი H. მოვიდოდეს C,
 მოვიდოდა D, მოვიდა G. ~ მოვიდეს კაცი ვინმე O.

9. ინდოეთისა O. ნაპირისა Q. თაყუანი სცეს] + და DIOPQ, თაყუანის სცეს E,
 თაყუანის სცეს და FS,—RT. შიასხეს B. ჩვენ A] და D,—FIQS.

9-1. ინდოეთისა ნაპირისანი... მათ გუარქუეს—KL. ქება შეასხეს... ინდოეთისა
 პირისანი—RT.

ვპკითხეთ: «ვინ ხართ?» მათ გუარქუეს: «ინდოეთისა პირისანი ვართო, სეფედავლეს სიკეთე გუესმა და მისად ნახვად მოსრულ ვართო».

5 წამოვედით შინა და ნადიმსა ზედა ესე კაცნი მოვიყუანენით. და პკითხა მათისა ქუეყნისა ამბავი. მათ უთხრეს მათისა ალაგისა სიკეთე და ეგრე მოაქსენეს: «ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო, უკუნისამდე! ჩუენ ამისთვის მოსრულ ვართ თქუენსა წინაშე, რომე სიკეთე და ჭაბუკობა გუასმია, შენი. ქუეყანასა ჩუენსა მარტორქა მოსრულა და ქუეყანა ჩუენი აუოჯრებია ეგრე, რომელ კართა ქალაქისათა ველარა

---

1. ვკითხეთ AFGHIMNOPQS, ვკითხეთ D. ვინა GO. ხარო DJ + და O. მათ მან BE,—DFIS. გვარქუეს AJ გუთხრეს CQ,—DFIS. პინდოეთის D, ინდოეთის G, პინდოეთისა M, ინდოეთისა O. პირისანი ნაპირისანი KLM, ნაპირისა Q. ვართ O.

2. სეფედავლას AEGP, სეფედავლას B, სეფედავლას D, სეფედავლას HM, სეფედავლას OJ—N. სიკეთე—BE, ქება Q. გუესმა A. მისდა D. ნახვად სანახვად D, + და მისად ნახვად T. მოვსრულვართო ADFGLORT, მოვსრულვართო BEHIMN QS.

4. წამოვედით წამოვასხით FIQS. შინა და + მას დღესა O. და—LRT. და ნადიმსა ზედა ესე (+ და Q) დავიდევით ნადიმი და იგი FIQS, ნადირობასა ზედა ესე K. ~ ესე კაცნი ნადიმსა ზედა მოვიყუანეთ D. ზედან O. ესე იგი O. მოვიყუანეთ ADFGHIMNS, მოვიყუანენით C, მოვიყუანა Q, მოვიყუანენით R, მოვიყუანენით T. და—R.

5. პკითხა ვკითხეთ D, კითხა FIQST, + მეფემან O. მათის DGJ—FS. ქვეყნისა A, ქვეყანისა BCDEFHIKNORST. ანბავი AJ ამბავინი და O. მათი D. უთხრეს მოახსენეს O. მათისა ალაგისა ქვეყანისა მათისა BE.

5-6. მათისა ალაგისა სიკეთე და სიკეთე ქუეყანისა (ქვეყნისა LOPQ) მათისა (+ და D, + ზე ადგნენ და O) CDFIKLOPQRST.

6. და—BEFT. ეგრე—O. მოახსენეს A, მოგახსენეს KJ კადრეს O. ცხონდინ L. მეფეთ—DFIKLQRST. უკუნისამდის BCE, უკუნისამდი DK.

7. ჩვენ A. ამისთვის A. მოვსრულვართ ADEFGHILMNOQRST, მოვსრულ ვარ B. თქვენსა A, თქვენს BLRJ შენს D, შენსა FIS, თქვენ T. ~ წინაშენ თქვენსა O. რომელ FIQSJ—D. ჭაბუკობა + თქვენი T.

7-8. სიკეთე... გუასმია გვსმია სიკეთე ჭაბუკობა და გოლიათობა O.

8. გუასმია AJ გუესმა DFIQS. გუასმია შენი თქვენი გუასმია GR, შენი გუასმია L. შენი თქვენი და მით გამოვემბართენით O. ქვეყანასა A, ქვეყანათა O. ჩვენსა AJ—N, ჩვენთა კეთილთა და ნაყოფიერთა O. მოსრულა მოსრულ არს FGLO, მოსრულა MNQ. ~ მოსრულ არს მარტო რქა O.

9. ქვეყანა ჩვენი AJ ესრეთ O. აუოჯრებია ოჯერ უყოფია O. ეგრე—DFIKLO QRST. რომე BQRT. კარსა D. ველარ DHL, ველარავინ FIS, ვერეოდეს O, ვერავინ Q, ვერლარა RT.

მართა, შეუტრია ამანცა და ჰკრა ხიშტი მკერდსა და ნახევრამდის დაასო. მერმე კრმალი ჰკრა ზურგსა და, ვითა კატა, ეგრე შუაზედ-
ან გაწყუიტა. მოეგება ყოველი ქუეყანა, შეასხეს ქება და უძღუნ-
ეს ურიცხვი.

«დავყავით თუე ერთი. ქუეყანა იგი ერთობ მოგუეწონა, ვინადი- 5
რეთ, გავისუენეთ და წამოვედით.

«აჰა, ძმაო, ესე ნაქმარნი მითხრობიან მისნი, და აწ შენნი
ნაქმარნი და მისნი შეაწონენ ერთმანერთსა და, თუ ომი შეგიძლია,

1. შეუტრეა ამანცა და A| შეუტრია (შეუტრეა E) სეფედავლა ცხენი BE, შეუ-
ტრეა სეფედავლემანცა ცხენი C, შამოუტრეა ცხენი და D, შეუტრია ამანცა ცხენი F,
შეუტრია ამანცა და G, შეუტრია (შეუტრეა L, შეუტრეა RT) ცხენი IKLRST, შეუ-
ტრეა O, შეუტრეა სეფედავლემ Q. ამანცა N. კრა GIT. ხიტი A, ვიშტნი BCEIR,
ხისტი HO. ~ ხიშტი კრა FS, ხიშტნი კრა IT, ხიშტნი ჰკრა KL, ხიშტნი ჰკრა R. ~ და
მკერდსა AGMN| მკერდსა H. ნახევრობამდის AH, ნახევრობამდის M, ნახევ-
რობამდის N| შუამდის შიგან O. მკერდსა და ნახევრამდის| მკერდსა ნახევრობამ-
დისნ A, ნახევრამდის BEL, მკერდს ნახევრობამდის G, ნახევრამდისნ IRST.

1-2. და ჰკრა ხიშტი... დაასო| ცხენი ხიშტნი ჰკრა მკერდსა და ნახევრამდის
დაასუნა P.

2. დაასუნა C, დასუნა D, დაასეა FIO, მიწასა დასუნა (დაასუნა T) KT, მიწას
დაასუნა L, მიწასა დასუნა R, შიგ დასო Q. დაასო მერმე| დაასეა (დაასუნა E)
და მერმე ამოილო BE. მერმე| + ამოილო C, მერმე მოიწვალა ბასრი O. კრმალი|+
ამოილო DFIKLRST, + და O. კრა FIQST| + მკერდსა და R. და—FIS. კატი S.
ეგრე—BCDEFIKLQRST. შუაზედან| შუა BEFIS, შუაზედა CH,—DGKLQ, შუა-
ზე N, მოკლა და RT.

2-3. ~ გაწყუიტა შუა IS. ვითა კატა... მოეგება| ეგრე მოკლა ვითამც კატა მოე-
გებნეს წინა O.

3. გაწყუიტა A, გასწყუიტა BHN| გაკვეთა G, მოკლა და გაწყუიტა KL, გაწყ-
უილა P. მოეგება + წინა BCDEFIKLRST. ყოელი D|+ქალაქი და KRT, +
ლაშქარი ქალაქი და L, ყოელი P, ყოელნი O. ქვეყანა A| + და MN, მოქალაქენი
ლოცვიდა და O, ერი მუნ ქალაქისა დალოცეს და Q. შიასხეს B, შეასხა D, შეას-
ხიან KLRT. შეასხეს ქება და| ქებასა შეასხამდიან O. და—DFIQS. უძღვნეს A,
უძღვნიან LR.

4. ურიცხვი A| აურაცხელი D, + და I, უსაზომო და O, ძღვენი დიდი R.

5. დავყავით| + მუნ BDFIKPST, დავყავით მუნ CELR,—G, დავყავითნეს
შას ქალაქსა O. თვე A. ~ ერთი თვე DFS|—G. ქვეყანა A. ქვეყანა იგი ერთობ
მოგუეწონა| და მწვეც მოგუეწონა ქვეყანა იგი O. იგი ერთობ—DFIKLQRST. მოგ-
უეწონა A| + დავყავით თვე ერთი G. ვინადირეთ + და Q.

6. გავისვენეთ A| და განვისვენეთ B, განვისვენეთ IKLORT. წამოვედით + ში-
ნავე ჩვენსა O.

7. ძმაო—FIQS. ესე| + საჰნი DFIQS, მისნი L, + მცირე O. ნაქმარი HM.
მითხრობა BPO| მომიკსენებთან I, მომიხსენებთან Q. ~ მისნი მომიხსენებთან Q.
მისნი|—L, მისნნი N. და—BCDEFKLRST.

7-8. შენი ნაქმარი BM, შენი ნაქმარნი L, ესე ნაქმარი Q.

8. ნაქმარნი და მისნი| და მისნი ნაქმარნი FIS. და—|L. მისი B| შენნი Q. და
მისნი + ნაქმარნი M. შეაწონენ B, შეაწონენ N. შეაწონენ ერთმანერთსა| ერთმა-
ნერთს შეასწორე D, ერთმანერთსა შეასწორენ FIS, ერთმანერთსა შეაწონე Q. თუ|
თუა O,—Q. ომი—Q. შეგიძლიან FGNR, შეგეძლოს O|—Q.

წამოდი და შეგები. და ესე ნაქმარნი ნუთუ გაგიკუირდენ, და რათუა-
ლად ნახავ, ამას იტყუი, თუ: «ამა კაცსა რაც უნდა, შეუძლიაო,
და ამბავსა კაცი სჯობსო».

„ესე დავიმაღლე მის კაცისაგან და ეგრე უთხარ: «თუმცა წელ-
5 იწადისა სავალსა იყოს, ეგრეცა ნახვა მინდა».

„მუნით წავედით და დარისპან-შაარს მივედით. მუნ ვნახეთ ქალ-
აქი დიდი და შუენიერი ესეთი, რომელ მეტი აღარა ეგებოდა. კაცი-
თა და სავაქროთა ტურფითა ყოვლისა ფერთა საესე იყო. მერმე მან
კაცმან თავისსა სახლსა მიჰიყუანა, პატივ-მცა დიდად და მომცა
10 დიადი მოსაცემელი. და ეგრე მითხრა, ვითა: «მე შენი მასპინძელი

1. წამოედ BP, წამოვედ EFIKLRST, წადი O]—D. და—D. შები BKQ.
და] ნუთუ O, + თუ Q. ნაქმარი ABHNM] ამბავნი O. ნუთუ]—BOQ, თუ FIS.
გაგიკვირდენ და A] გაგიკვირდენ BCE, გაგიკვირდენ I, გაგიკვირდეს O. რა] თუ
DFIQS,—KLPRT, თუცა O. თუაღად A.

2. ამასა M. იტყვი A, იტყვით BE. თუ—OQ. ამას D. რაც უნდა] რა გინდა
BCDEKLQPRT, რა გინდა ყველა FIS, რა უნდა N, ყოველთა გოლიათთა საქმე O
შეუძლიანო FRT, შეუძლიანო G, შეუძლიან O, ყველა შეუძლიანო Q.

3. ანბავსი A, ამბავს G. სჯობს FK.

4. მის + დიდებულისა O. კაცისაგა B] + და მაღლი უსაზომო ვჰყადრე O. ეგრე
—Q. უთხარ] მოვასხენე O, ვუთხარ Q. თუცა LO. წელიწდისა CIMPRS] წლისა F.

5. სავალი Q. იყო L. ეგრეცა] მუნცა G, აგრეცა K, ეგრეთცა O, მაინცა QRT.
ნახვა მინდა] ვნახავ მეთქი O, ვნახამ Q. მინდაო I.

6. მუნით—DFGIKLOQRST. ~ წავედით მუნით BCE. 'წარვედით RT] + და
იგივე დიდებული თან მყავ და ვლეთ ხანი რამე O. და]—BCDEGKLMNRT, +
ქალაქი FIS. დარისპანს T. -შაარს] შას B, შაპარს C, შარსა DRT, შარს EKLOP,
შორს FS, შარას G, შაარსა HMN, შორსა I. დარისპან—... ქალაქი] ქალაქი დარის-
პან შორს დავინახეთ Q. მივედით]—DIKLMRT, + და P. მივედით.... ქალაქი] და-
ვინახეთ FS. მუნ] და BCDEKLRT. ქალაქნი O.

7. დიდნი O. შევნიერი A, შევნიერნი F. ესეთი]—DFIKLQRST, ერთი N.
ეგრეთ O. რომე CKLQRT, რომელი DO. აღარ ADFGHLNQR]. ეგებოდა + ქ-
ლაქი FQS. კაცითა + განძითა O.

8. და] თუ O. სავაქროთა + და LO. ტურფათა H. ტურფითა ყოვლისა ფერთა].
ტურფათ B. ყოვლისა ფერთა]—CEQ, ყოვლითა ფერთა DMP, ყოვლის ფერთა
GI, ყოვლის ფერთა FS, ყოვლისა ფერთა H, და ყოვლითა K, ყოვლითა LO, და
ყოვლითავე შემკულ და R, და ყოველთა T. იყო მერმე მან] და მე D,—I. მან.
LRT, + დიდებულმან O. მერმე]—FKQS, შემყევანა G.

8-9. ~ მან კაცმან მერმე C.

9. კაცმა D] + ჩამომაკდინა O. თავისა BCDEKL P, თვისსა FGIOQS, თავის.
RT. მიმიყვანა B] + და FIQS, მიმიყუანა HK, განმისვენა O. პატივი მცა BEG.
HN, პატივის მცა O. დიდად] დიადი KL, დიდი პატივი R,—T. და მამცა A] მომცა.
DFIKLQRS,—T.

9-10. მომცა დიადი მოსაცემელი ურიცხვი მოსაცემელი მამცა O.

10. დიადიქ დიდი DFIKLQST, და R. მოსეცემელი A, საცემელი N] + მიძლუნო
R, + მომცა T. მითხრა] მრქვა O. ვითა—DFIKLQRST.

10-1. ~ მასპინძელი ვარ მე შენი O.

ნა მუნ დგა, სკარამანგითა მოსილი და ოქროსა სარტყლებითა წელ-
შერტყმული. ჩუენ გელმოქდობით შევედით.

„სახლი იყო შუენიერი, ყურენი სახლისანი და სუეტნი მოქედ-
ლნი ვერცხლითა. მგრგულივ დიდებულნი სხდეს, ყუელანი ადგეს. მე
5. თაყუანის-ვეც და მათა თაყუანის-მცეს.

„შევიარეთ და სხუა სახლი იყო კულა უკეთესი. მუნცა ეგრევე
დიდებულნი სხდეს. გავიარეთ და მოგუხუდა კულა სხუა სახლი, შელ-
მართ და შელმართ—უკეთესნი სხუანი კაცი. შევედით. სახლი იყო

---

1. მუნ] — DIKLQRST, იქ F. დგას BDE, იდგა CFIQS. სკარამანგითა ABCF
HIMOQT, სკარამანგითა D, სკარამანგითა EP, სკარამანგით G, სკარამანგით K,
სკარამანგითა L, სკარამანგითა N, სკარამანგითა R. მოსილნი CE. და — FIKLRST.
ოქროს GQ. სარტყლებითა] სარტყლითა FIKLRST, სარტყლით G, სარტყელსა-
ნი Q. წელ-] წაველ B.

1-2. და ოქროსა... შერტყმული ჩუენ] ოქრო სარტყლითა D, ოქრო მურასას
სარტყელი წელთა შერტყმულობითა O. წელ-შერტყმული ჩვენ A] — FKLQST, და
I, ჯელ მოსილო R.

2. -შერტყმულნი (+ და P) CEMP. გელმოქდობით შევედით] და შევედით
ჩვენ გელმოქდობილნი O, ხელმოქდობითა იდგნენ Q, ურთიერთას შექდობით შე-
ვედით R. გელმოქდობითა CDEFIS, გელმოქდობილნი P.

3. შეენიერი A, შეენიერნი FHI, მშენიერი QT. ყურენი] ყურთი A, ყურნი
DF, და ყურე Q. სახლთანი ADGHKLMNOPT] — Q, სახლთან R. ~ და სვეტნი
სახლთანი L. სვეტნი A, სვეტი B. მოქედილნი] მოქედობიერნი G, მოქედილი Q.

4. ვერცხლითა] + და BCEN, — Q. მგრგელივ A, მგრგელივ FGPQS, მგრგელივ
HIK, მგრგელივ R. დიდებულნი B. ყველა BJ — DIKLT, ყოველნივე ზე O. ყუ-
ლანი ადგეს] რეაისნი აქათ და იქით ადგნენ (ადგნეს S) FS, რა მიველ Q, — R.
ადგეს] + და BCE, ადგნეს O. მე] — DFQS, და P, ოდეს R.

4-5. ~ თაყუანის ვეც მე IKLT.

5. თაყვანისმცეს Q. და მათაც BC] მე მათ DFS, მათ I, და მათაც O, და
Q, მე და მათაც R. თაყუანისმცეს CGHT, თაყვანისმცეს Q.

6. შევიარე BE. და სხუა] — B, სხვა ACDEFIKLRST, და სხვანი O, კვლავ
სხვა Q. კვლა A. სახლი] შუენი O. იყო] იყვნეს O. კვლავ FGIORS] — Q. უკე-
თესი] უკეთესნი და O. მუნცა ეგრევე] ეგრე D, ეგრევე FIKRST, მუნცა ეგრე
GHNP, ეგრევე L, — Q.

7. სხდეს] + ათასი აქათ და იქით მათა მითავაზეს, თაყვანისმცეს და (+ მათაც
F) თაყვანისმცეს (თაყვანის S) იგიცა (იგიც S) FS, + კვლავ Q, + ეთათაყვანით
და მათაც თაყვანისმცეს O. გავიარეთ] და გავიარე B, და გავიარეთ CE, გარვი-
არეთ P, გარდავიარეთ O, შევიარეთ სხვა სახლი Q. და მოგვხდა A] მოგვხდეს
DFIKLQRST, და მოგვხდეს P, და მოგვხდა O. კვლა A, კვლავ FGIRST] — OQ.
სხვა A. ~ სახლა სხვა BE. სხვანი DFIKLS] — GMNQRT. ~ სახლნი კვლავ R.
სახლნი DFIKLOST] — Q.

7-8. შელმართ და] აღმართ და GH, აღმართ N.

8. და შელმართი N. შელმართ... სხუანი] და D. უკეთესნი] + კაცი B, +
სახლნი და FIS, უკეთესი და უკეთესნი M, — Q. სხვანი A] + და KLT. სხუანი
კაცი] დიდებულნი სხდეს შევიარეთ და O, კვლავ Q. იყო + დიდო R.

სრულ გარდაქმნილი ოქროთა, და კუბო იყო თუალითა და მარგალი-
ტითა მოქმედილი. საჯლომნი ისხნეს კუბოსა შინა ოქრო-ქსოვილისანი,
და სეფედავლეს ოქრო-ქსოვილი ტანსა ეცუა და პირ-ოქრო რიდე თავ-
სა ეხუთა. კაცისა თუალსა ეგზომ შუენიერი კაცი არა უნახავს! დასტუ-
რად, ამბავსა კაცი სჯობდა, და სამნი დიდებულნი დამართებით გუე- 5
რცა უსხდეს ქუეშე ოქროსა სელითა.

„თაყუანის-ვეც და მიგმო, მოდი, მაკოცეო. მე ეგრე უთხარ,
არა ვიკადრებ-მეთქი. მან გაიცინა და ეგრე მითხრა: «ძმაო, ომსა
იკადრებ და მშუილობასა არაო?» მიველ და ჯელსა ვაკოცე. არა გა-
მიშუა, მან პირსა მაკოცა.»

10

„მოიხუნეს ოქროსა სელნი და ქუეშე დამიდგეს. დავჯედ და

1. სრული BCDEKLPR, სულ M] — Q. გარდაქმნილი გაქმნილი D, გარდა-
ქმნილი FIS, გადაქმნილი GL, — N. ~ ოქროთ გარდაქმნილი Q. ოქროთა და
ოქროთა DFIKLRST, ოქროთი და P, შინაგან და O. თუალითა A] + თუალითა T.
და — Q. მარგალიტი — G.

2. მოქმედილი FR. საჯლომი D] — O. ისხნეს — BE, ისხდეს DF, და მას O.
შინა] შიგან საჯლომნი ისხნეს O, — N. ოქრო-ქსოვილი BFILS, ოქრო-ქსოვი-
ლისანი G, ოქრო-ქსოვილი Q, ოქროს ქსოვილი RT.

3. და + მას O. სეფედავლას ABEGHM, სეფედავლას DN] + ემოსა O. ოქრო
ქსოვილი G, ოქროსქსოვილი R. ტანს DFGS, ტანთა L] — O. ~ ტანსა ეცეა ოქ-
როქსოვილი Q. ეცენეს AGHM] — O. და — BCDEFIKLQRST. პირ-ოქროს G.
თავს DG] + ზედან O.

4. ეხვია A, ეხვივა Q] + და ჯდა მას საჯლომსა ზედან შვეხედნ O. კაცის
თუალს G, კაცისა თუალისა I, კაცის თუალსა N, კაცი თუალსა R. თუალსა A. ეგ-
ზომი GKOT, ეგეთი Q, ეს ზომი R. შუენიერი A, შუენიერი HN] უშუენიერესი O.
კაცი — Q. არ DFGILS. უნახავს] + და O, + რა Q. დასტურად და DFIKLRST.

5. ანბავსა A. და — BCDEFIKLQRST. სამნი სხვანი R. დამართებითი P.
გვერთსა AMN, — DF IKLOQRST, გვერდს G, გვერდსა H.

6. უსხდეს] უჯდეს P. ~ ქვეშე უსხდეს O. ქვეშე A] — BCDEFIKLQRST. ოქ-
როს DG. სელებითა BCEO, სელით H] + მიველ Q, ჯელითა R.

7. თაყუანი ვეც CQ, თაყუანისსცეს R. და] — FGIKLRST, მან Q. მიგმო —
RT. მოდი] მოვიდა G. მაკოცეო] მაკოცა G, + მიხმო RT. უთხარ] მოახსენე D,
მოვახსენე FIKLRST, + კოცნასა O, ეუთხარ Q.

8. არ CDEGIS. ვიკადრებ მეთქი] ვიკადრებო BCE, გკადრებ (გკადრები H)
მეთქი DH, გკადრებ მეთქი L, ვიკადრო მეთქი Q. მანი და D, — FIKLOQRST.
გაიცინა და] — BO, გაიცინა და CFIKLRST, გიცინა M, გაუცინა N. მითხრნა
FIS. ძმაო — Q. ომს G.

9. მშვილობასა A, მშვილობას CGMQ. მივე K. ჯელს G. ვაკოცე + და CEPQ.
არ გამიშვა ACDFGILMOS] — B, + და O.

10. მან — DFIKLRST. პირს G.

11. მოიხუნეს A, მაიხუნეს G, მოიხვნა H. ოქროს DG. სელი G. და ქუეშე] —
BCDEFIKLRST, ქვეშე O, და Q. ქვეშე A. დამიდგეს] + და BDKLQ, დამიდ-
გნეს და FIS, — RT. დავჯე D] — GM, მოხედნა O.

მკითხვიდა ამბავსა ბაღდადისასა და ბაღდადეღისა ამირ მუმლისასა. და ყმისა მისისა ამირან დარეჯანისძისასა. უამბე ამბავი ყუელაი. მერმე ჩემი ამბავი მკითხა და მოვაჯსენე ამბავი ჩემიცა ყუელა [78] უკლებლად. მერმე ეგრე მკითხა, ვითა: «აქა რასალა იარებო-
 5 დი, რად არა შეები ამირან დარეჯანისძესაო?» მე ეგრე მოვაჯსენე: «მას ომსა არა ვკადრებდი-მეთქი». მან გაიცინა და ეგრე თქუა: «მე თურე დაგიწუნებიაარ».

„ამაზედა კულაცა ეგრე მიბრძანა: «წუხელის ავად გავისუენე-
 ბია». ბრძანა პურისა დაგება, მაგრა თუალსა ჩემსა არა უნახვან

1. მკითხვიდეს D, მოკითხევდა G, მკითხევდა O. ანბავსა A. ~ ბაღდადისა ამ-
 ბავს (ამბავსა IKLQ)DFIKLQS, ~ ბაღდადის (ბაღდადისა T) ამბავთა RT. ბაღდა-
 დისასა და — O. და — DRT. ბაღდადეღისა CDG, ბაღდადისა F, ბაღდადეღი Q.
 ამირი N. მუმლისასა მულისათა B, მუმლისასა C, მუმლისათა EFOQS, მუმლისა H.

1-2. ბაღდადეღისა... დარეჯანისძისასა ამირ მუმლისა ბაღდადეღისათა და და-
 რეჯანისძისასა I, ბაღდადის (ბაღდადისა T) ამირ (ამირ T) მუმლისათა (რულისა-
 თა T) და დარეჯანისასა RT.

2. ყმისა მისისა — Q. ყმისა მისისა ამირან და D, — FKLS. მისისასა E, მის
 O. დარეჯანისძისასა D, დარეჯანისძისასა EFMOP + და L. უნბე A და მოვხსენე
 O, — Q. ანბავი A — FIKLRST. ყველა A + მათ პატრონ ყმათა BC, ყვალა D,
 ყუელა მათ პატრონ-ყმათა E, ყველა FGLRST, მათ პატრონყმათი და დიდათ
 იამა O, ყოველი HIMN. ამბავი ყუელა ყუელა ამბავი მათ პატრონ ყმათა P, — Q.

3. მერე T. ანბავი A. ~ მკითხა ჩემნი ამბავნი O. და მე B CEP, — DFQRST.
 მოვახსენე A + ყოველი M. ანბავი A — O. ჭამბავი ჩემიცა ყუელა — DFIKQ
 RST, ყველა L. ყველა A, ყველა O — M.

4. უკლებლად (+ და O) IO. მერე T. აგრე FIQS. მკითხა მითხრა BDFIQ
 RST, მიბძანა O. ვითა — DFIKLQRST. აქა რასალა აქლა რალას (რასლა E) BE,
 აქა (აქ IQ) რალას DIQ, აქ რასლა FS, აქა რალასა LRT, აქა რასლა O. იარე-
 ბოდო BDEQ.

5. არა შეები არ შეები B, არ შეები EKLT, არ შეები G. ამირან — KL. რად
 არა... დარეჯანისძესაო დარეჯანისძესა რად არ შებო D, რატომ დარეჯანიძეს
 (დარეჯანისძესა I, დარეჯანისძეს Q, დარეჯანიძესა S) არ შეები FIQS, + და O.
 დარეჯანიძესა M. ეგრე — O. მოვახსენე A.

6. მას — BCDEFIKLPQRST. ომსა — DFIKLQRST. არ CDS — I. ვკადრებ-
 დი BCE + მას DFIKL PQS. მან — Q. გაიცინა CEKLPR. ეგრა A — RT-
 თქვა A მიბძანა O, მითხრა Q, მითხრა ძმაო RT.

7. თურმე IQ. დაგიწუნებიაარო CEKMO.

8. ამაზედა და ამაზედან O, ამაზედ RT. კვლაცა A; კვლა BCE — DFIKLQ
 RST, კიდემ O. ეგრე — ORT. წუხელისა C. გავისვენებია A, გავისვენებიაო BCD
 EFILPQS, გამოვისვენებიაო K, განვისვენებია N, განვისვენებიაო და O, მოვისვენ-
 ებია RT.

9. დაგება + მოიღეს O. მაგრამ M, მაგრამე O — DFIKLQRST. თვალსა A.
 არა (არ DILS) უნახავს ADEFGHKILMNPQRST — B.

9-1. ~ გეგონი ჯამ-ქიქანი არ უნახავს O.

ეგეთნი ჯამ-ჰიქანი, რომელ მის ტაბლასა ზედა ვნახენ. ეჰამეთ პუ-
რი, და მიბოძეს საბოძუარი ურიცხუი და შემოსეს შესამოსლითა
მრავლითა და ფერად-ფერადითა. ნადიმი კარგი გარდავიცადეთ და
თუე ერთი მუნ დავყავ. ყოველსა პურობასა მას წინაშე ვიყავ. ზე-
ნარმან ღმრთისამან, ერთისა პურობისა ჰიქანი და ჯამნი კუალად- 5
სა პურობასა შინა არა მინახვან. მმოსდის და მიბოძებდის ღიადსა.

„ერთსა ღილასა კაცი გამოეგზავნა და ეეჰმევე. ოდეს შეველ,
ტახტსა ზედა პერანგითა ჯდა, ორთა შიკრიეთა მუტლები მოეგდო და
ეუბნებოდეს. რა შევდეგ, ეგრე მიბრძანა: «ომად მადისძეო, ჰაბუ-

1. ეგეთ NR. ჯამ—LRT. -ჰიქანი] ჰურქელნი FIQS. რომე CQRT, რომელი DO,
რომ FIS. მის — DFIQS. ~ ტაბლასა მისსა ზედან (ზედა L) KLRT. ზედან CEGO|
— B. ვნახე ABDGHIMNOQ| ათასი ღიდებული უჯდა და სულ მურასა ჰურქელი
იყო FS, ვნახეთ P. ესჰამეთ ABCEHKLO. პური + გაიყარა ნადიმი Q.

2. მიბოძა OQ, მიბოძეს R. საბოძეარი A. ურიცხვი A| — DFIKLRT, ღიდა
Q. და — KLRT. შემოსეს BKLNQ. შესამოსელითა E| — DFIKLQRST.

3. მრავლით L, მრავლის R. და ფერად-ფერადითა] ფერათა DFIKRT, ფე-
რით L, და ფერადითა N, + მას ღლე O, ტურფათა Q. ნადიმი — Q. კარგი] კარ-
გა P, ტურფა O, — Q. გარდავიცადეთ] + განვისვენეთ BCE, + გავისვენეთ P,
გარდვიცადეთ და გავისვენეთ D, გარდვიცადეთ (გადვიცადეთ L) განვისვენეთ
KL, — Q. და] — DKLNQ, + გავისვენეთ FS, + განვისვენეთ IOR, განვისვენეთ T.

4. თუე A. ~ მუნ თუე ერთი L. დავყავით BDIKLOPQRST, დავყავით CE.
ყოველთა BCDEFKPR, ყოველთა IQS| — L, და ყოველთა O. პურბასა A,
პურობათა DF, პურობითა IQS, პურობასა ყოველ ჯამ L, ღლეთა პურობას O.
მას] მათ B, მის IQ, — O. წინაშენ O| + პურობასა R, + მისსა T. ვიყვი CEF|
— L, ვყავ N, მისა ვიყვენით და O. ზენარმა AM, ზენარმან BI, ზენარმა D,
ზენარმან FHKLOPQS| — R.

5. ლთისამა A, ღვთისამან FNS| — R. ერთის R. პურობისა + მას წინაშე
მიღებული P. ჰიქა B. და — Q. ჯამი B| — Q. კვლადისა ABCEFHKLMPQRST,
კულისად D, კვლადსა I| მეორესა O.

5-6. კუალადსა... მინახვან] არა მინახავს კვლადის პურობასა შინა არაჲ
მოიღიან N.

6. პურობასა შინა] პურობას D, პურობისა FILRST, პურობასა KQ. + მას
წინა მიღებული O. არ DFIQS. მინახვან ABHIMR, მინახავს DFGQ, მინა-
ხვენ KLST, მინახვანან O. მოსდის B| მომდის DR, მაჰის (მომცის I) ყოველ-
თა ღლეთა FIS, მიხმობდის G, გამოსდის K, იყვის და გვექონდის განსვენება O, —
Q. და — O. მიბოძის FIS| + ყოველთა ღლეთა O, მომცის Q. ღიდა DNRT, ღი-
დი FIS| + საბოძეარსა O, საბოძეარი ყოველთა ღლეთა Q.

7. ღილასა] ღლესა FILQS. გამოეგზავნა] მოეგზავნა DFIKLQRST. ვეხმე
BCDFIKLMOPQRST. შეველ BK, შეველ L.

8. ~ პერანგითა ტახტსა ზედა L. ზედან EOQ. შიკრიეთა] + სხვა ქვეყნისა-
თა F. მუტლები] მუხლი BL. მოეგდო LQ. და — D.

9. რა] ვითა DFIKLQRST, რასმე H, რად N. შევდექ MO| შეველ QRT.
ომად] მომად D. მადიძეო DM. ჰაბულობისა + ძებნად და D.

კობისა ძალისა ცნობად წამოსრულ ხარ. ამა შიკრიკთა ხელად? ესე-
რა გმობად მოსრულ არიან? წა-სადმე-ვალ, თანა წამომყევ და მუნ
გამოიცდები დასტურად, და თუ გმარჯუია, შევიბნეთო». მე ეგრე მო-
ვაქსენე: «თავმან შენმან, თანა წამოგყუები-მეთქი, განა უწინ
5 შეგმა მწადიან». გაიცინა და ეგრე თქუა: «გადი და შეეკაზმეო!»
მე გამეხარნეს: ვიცოდი, არა მომკლევდა.

„წაველ, შევეკაზმე და გამოველ. და გამოვიდა იგიცა კაბითა,
ცხენსა ჯდა, ორნი მონანი თანა-ჰყევს, და გამიკუირდა აბჯრისა.
ტანსა უცემლობაჲ

10 „წავედით უჩინარსა ადგილსა მინდორსა შინა. ეგრე მიბრძანა:

1. ძალის DQ. ცნობად| საცნობელად Q. წამოსულხარ A| + და FIQS. ამათ
BEKLP| — D. შიკრიკთა D. ესერ AGO, ესრე HN| ესენი M.

2. გმობდა D. მოსულარიან BCEGQ. წა-სადმე-ვალ| + და BCDEP, წასადა-
ვალ და KLT, წავალ R. თან DGO| — Q. წამომყე A, წამყევით B, გამამყევ G,
წამამყევ MOP. და — KL. მუნ — DKLRT.

2-3. წა-სადმე-ვალ... შევებნეთო| წამომყევ (წამამყევ S) სხვაგან მიმიბატიე-
ბენ საჭიროსა ადგილსა (ალაგსა IQ) და თანა წამამყევ (წამომყევ I, წამამყევ Q)
და გამოიცდები (გამოიცდები Q) (+ დასტურ FIS) (+ და FQS) თუ გინდა ახლა
შემგბოო FIQS.

3. დასტურ KLR. თუ — D. გმარჯუია A, გაიმარჯვე B, გამარჯუე CN, გა-
იმარჯვე D, გაიმარჯვე და თუ გაიმარჯუე E, გმარჯუე GHM, გამეგმარჯუე K,
გამარჯუე LP, გამარჯუე იქ O, გაგმარჯუე RT. შევებნათო DO. აგრე K. მოვა-
ხსენე A| + განა Q, მოვახსენენე T.

4. შენამან P, თქვენმან R. ~ შენმა თავმან DKT, ~ შენმან თავმან FILS,
~ შენმა თავმა Q. თან DE| — FIQS. წამოგუყევით D, წამოგყევით RT. მეთქი|
— DFGIKLMQRST, მე HN, + და Q.

5. შეგმა| შეგება I, შეგება ღია Q. მწადია D, ღია მწადიან I| + შენდა O.
გაიცინა CEFIKLPRST. ეგრე| + და ეგრე K. — Q. თქვა A, თქო I| მიბძანა O,
მიჯხრა QRT. გადი| წადი BCDEFIKLQRST. და — FIKLOQRST. შეკაზმეო
DHOQ.

6. მე| + ღია Q, — S. გამეხარნეს| + და BCEOP, გამეხარდა Q. ვიცოდი| +
რომე BCDEKL, + რომ FIRST. არ CDEFGIKLRST. მაგკლევდა AFGHMNOS,
მომკლვდა B, მაგკულვდა E, მაგკულვდა P.

7. წაველ + და FGHMNS. ~ და შევეკაზმე D. გამოველ| მოველ G, მიველ L.
და — BEFIKLQRST. გამოვიდა + გამოვიდა T. იცა A, იგი DFIS. კაბითა|
+ და I, — R.

7-8. ~ ცხენსა ჯდა კაბითა T.

8. ცხენსა + ზა R. ჯდა| შეჯდა FIQS, + კაბითა R. თან OS| — D. ყვეს.
FHIST. და — DFGIKLRST. გამიკვირდა A| + იგიცა AGHMN.

9. უცემლობა| არა ცმა BDE, არ ჩაცმა C, არა ცემლობა KLORT, არა ცუ-
მა P.

10. უჩინართა ალაგსა BE, უჩინარსა ალაგსა CIP. უჩინარს O. ადგილსა|
ალაგსა FQS, ალაგს O. მინდოსა A. შინა| შიგან DFIKLQRST, + და O.

«მოდლი, შევიბნეთო!» მი ეგრე მოვაგსენე: «აბჯარი ტანსა ჩაიციუ-
მეთქი». მან ეგრე მითხრა: «რა გაგვა შენ ჩემისა ტანსა აბჯრისა,
უც[V]მელობისაო!» რა მისგან ესე გავიგონე, დამიმძიმდა მეტად
და კიცხევად შევირაცხე. ვთქუი გულსა ჩემსა შინა: «მოვკლა ანუ
ჩამოვაგდო, სახელი დამრჩევის-მეთქი. შეუტეოვ და თავსა კრმალი 5:
ვკრა-მეთქი».

„რა მკლავი მოუქნივე, მომყო კელი და კრმლიანი კელი შემტა-
ცა, ამილო უნაგირთაგან და ქუეყანასა დამკრა და მჯარი მომტეხა.
მაგინა და ეგრე მითხრა: «თავსა შიშუელსა კრმალსა რად დამკრევე-

1. მოდი] მოდე G, სამოდი N. შევიბნათო DH, შევიბნათო N. მე ეგრე] მე-
ესრე BE. მოვახსენე A. ტანს CE. ჩაიციო D. ტანსა ჩაიცი A] ჩაიცი ტანსა
ზედან O.

2. -მეთქი + და O. მითხრა] მიბრძანა BEO. გაგვაო DL, გამა Q] გენაღლება.
RT. შენო BCFHIKQRST, შენო DEMN, შენა P] — L. ჩემი GO. ~ აბჯრისა
ტანსა CO] ტანის აბჯრის G.

2-3. ჩემისა ტანსა... ესე გავიგონე — DFIKLQRST.

3. უცუტემელობისაო A, უცემელობასო B, უცემელობაო O. მისგან ესე გავიგონე]
ესე მესმა მისგან O. ეს AG. მეტადცა P] — DFIKLQRST.

4. კიცხვად BCEKLORT, კიცხვით D, კიცხევაში FIS, კითხვედა H, ჰკითხვდა
N, კიცხვადცა P, კიცხვაში Q. შევირაცხე] ჩავიგდე FIQS. ვთქვი A, ვთუქვი B,
ესთქვი CE, და ვთქვი D, და ესთქვი O. ~ შინა (შიგან Q) ჩემსა DFIKLMGO
QRST. ჩემსა — BE. შინა] + ანუ BE, + ვითა Q. მოვკლა CELO, მოკლა RT.
ანუ] ან FS.

5. ჩამოვაგდო] + მეთქი BE, ჩამოვაგდოვ დან R, ჩამოვაგდოვო და T. სახელი
+ დიდი O. დამრთების G. შეუტევე და ABCEMNP, შეუტე (შეუტევე KRT,
შეუტევე L) ცხენი DKLRT, შეუტე (შეუტევე S) ცხენითა FIS, შეუტევე GH,
შეუტევე და ესთქვი O, შეუტევეთ ცხენითა Q. და] — IL, რათა M. თავს I. კმა-
ლო A.

6. ვეარა A, ვკარ BCEKLPR, ვეარ DT, დავეარ O.

6-7. მეთქი... მოუქნივე] და კელა მოვიქნივე მაშინ (მერე P) BCEP, მოვიქნიე
D, მოვიქნიე K, მეთქი მოუქნივე ხმალი თავსა საკრავად F, მეთქი მოუქნიე ხმალი
მსწრაფლად IQ, კელავე შეუმაღლე O, — R, მეთქი მოუქნიე ხმალი S. მეთქი...
კელი და] მოვიქნიე L.

7. მკლავი] კმალი GN. მოუქნია A. მამყო BCEMOP] შემამასწრა F. ~ კელი
მომყო DKRT. და] + კელი D, — QS. კლმიანი BLMOQST, ხლმიანსა F] — R.
კელი შემტაცა] მარჯვენასა ხელსა მტაცა ხელი F, ხმალი შემტაცა R. შემიტაცა
D] + კელის მიყოფით L, + და N.

8. უნაგირითგან E, უნაგრისაგან ცალის ხელით F, უნაგირისაგან IO, უნაგი-
რითგან Q, უნაგრისაგან S. და — IS. ქვეყანასა A] + დიდად O, + ზო RT. და
მჯარი] ასეთი რომე ბეჭი F, და მკლავი Q. მამტეხა BMOP, გამიტეხა DKL.

9. აგრე KL. თავშიშველსა AHN, თავშიშველს G, შიშველსა თავსა MQ.
შიშველსა A. კმალს G] — KLT. რადა GQ. დამკრეველი] მკერილი BCE, მკრევე-
ლი FHIKLST, მკეველი GQ, მკრევედ R.

დიო?!» მერმე მკითხა: «გჭირსცა რაო?» მე მოვაჯსენე, ვითა: «მგონია, მჭარი მომტეხეო». დაუმძიმა და ეგრე თქუა: «ლმერთო, ავი კაცი ვარ, აბა, რად გიყაო?»

„წამიყუნა და გქურნალნი დამაყენა ზედა და გამამთელეს. მე-
5 რმე დარბაზს მიველ და ეგრე მიბრძანა: «ძმაო, დიდად მრცხუენიან შენგანო». დიადი საბოძუარი მიბოძა და ეგრე მიბრძანა: «წამომ-
ყუები თანაო?» მე ეგრე მოვაჯსენე, ვითა: «დასტურ წამოგყუები-
მეთქი». კულავე მიბრძანა: «დამიმაღლებია, და ღმერთმან იცის, კარგი, გულოვანი ჭაბუკი ხარო, მაგრა დია საჭირო გზა არის და

---

1. მერმე + მოვიდა და DIKLRT, მე უსულო შებნედილო ვეგდე (ვიდე S) მერმე მოვიდა (+ და F) მომასურიალა (მომასურიელა S) და FS, მერე G,მერე მო-
ვიდა და Q. მკითხა მითხრა R. გჭირს რამეო CGNQ, გჭირსცა რაო D, გჭირსცა (გჭირსცა IS) რამეო FIS, გჭირს ცრაო KLP, გჭირს რაო HORT. მე — G. მო-
ვაჯსენე A.

1-2. ვითა მგონია მგონიან B, მგონივარ CE, მგონივ D, როგორ არა მჭირს F, მგონია GIKLRST, ვითა მგონივარ OP, — Q.

2. მომტეხეო მომტეხე (მამტეხე EO) მეთქი BCEFO,გამიტეხე მეთქი D, მომ-
ტეხე I, გამიტეხეო KRT, გამტეხეო L, მამტეხეო P, მომტლა მეთქი Q, მამტეხე S. თქვა A მითხრა OP. ღმერთო — R.

3. ვარო QRT. აბა აბა B, — DFIKLQRST. რათ C, რისათვის O, რასთვის P. გიყაო გიყავო შემიკრა F, გიყავ N, გიყავო PRST.

4. წამიყენა T. და — BCIKLRT. მქურნალო BFGINPQS. დამაყენა ABCDE FGHIMNQS, დამიყენა OP. ~ ზედა დამაყენა L. ზედა და — DFS, და IQ, ზედან და KO. გამამრთელეს BEHKQRT, გამამრთელა D, გამიმრთელდეს L, გა-
მომრთელეს P, გამამრთელა O.

5. დარბაზს AR, დარბაზ BN, დარბაზ K. მივე KL მკემო O. და — DFIKLS. მიბრძანა მითხრა Q. დიდათ O, დიდა Q. მრცხუენიან A, მცხუენიან B.

6. შენგანო — B, შენგანაო CFGHIKLNPRST, შენგან D, შენიო Q. დიადი და დიდა DFIKQRS, დიდი HN, — L, და დიდათ T. საბოძვარი A, საბოძარი N. და — FIKLQRST. ეგრე — DFIKLQRST. მიბრძანა — FIKLQRST, ჭ ძმაო G. წამაყუეები FMNOP, წამოგყუეები R.

7. თანო DJ თან თუ არაო F, თანა (თანაო I) თუ არაო GIS, + და O, + თუ არაო Q. მე ეგრე მოვაჯსენე ვითა — RT. მოვაჯსენე A + და გავასინჯე AGH, + და OP. აგრე KL — Q. ვითა — DFIKLMQS, ღმერთო OP. დასტურად DHIKLMORS დასტურად დასტურად T, დია Q. წამოგაყუეები G — Q.

8. კვლავე A, კვლავე GMN — DFIKLQRST. მიბრძანა + და H. დამიმაღლებია და A — Q. და — BCDEFGIKLMNOPST, მეთქი R. ღმერთმან — QR. იცის — Q, ჭ ზენარმან R.

9. კარგი ჭ და BCDEFIKLOPQST. გულოვანი DJ ჭ კაცი და G, ჭ კაცი და კარგი IQS. ხარ O. მაგრაბ AFGHIOQS, მაგრაბა N. დია და B, დიახ G, დიად OP, ჭძნელი და Q. გზანი IQ. არის არიან FIQS, არისო OP. ჭდა — DFIKLMQRST.

ამირ მუმლი წადიერად ისმენდა ამა ამბავსა, და ამირან დარე-
ჯანისძესა ეგდენი ქება სეფედავლესი არა უხაროდა.

„წავედით და გავიარეთ ქუეყანა მისი, და იგი შიკრიკი წინა
წავიდლუანეთ. და ერთსა მინდორსა შიგან გავიდლოდით, და ქარავან-
5 სა [79] მეკობრენი ძრცუდიდეს. რა მათი ეგრე უბადოდ ქცევა ნახა,
ეგრე ბრძანა: «ძმოდ, არა კამს, თუმცა ჩუენთა თუალთა წინა უბა-
დოთ მეკობრეთა ქარავანი გატეხონ». თავმან შენმან, ცხენი შეუ-
ტივა სეფედავლე და ჯრმალი არა ამოიღო. სამი მკელდარი მათრავითა

1. მუმლი მულო (მუმლი C) იგი მობაღდადე BC, + იგი მობაღდადე EP. ამას BDEFPS] — G, მამა R. ანბავსა A. და + და C, — DIS. დარიჯანისძესა D, და-
ჩეჯანისძესა MO, დარიჯანისძესა QRT.

2. ეგდენი ეგეთი BCEOP, ეგოდენი NR. ეგდენი... უხაროდა არა ღია უხა-
როდა ეგდენი ქება სეფედავლასი G, არა უხაროდა ესდენ სეფედავლეს ქება და
არცა რად იარებოდა Q. სეფედავლასი AL, სეფედავლასი BEM, სეფედავლასი
C, სეფედავლასი (სეფედავლე O) დარისპანისძისა OP. არ CD] + ღია იამებოდა და
არცა F, + ღია HO, + ღია უხაროდა და არც არათ იამებოდა I. უხაროდა +
აქა სეფედავლე დარისპანისძისა წასვლა ჰენთა მეფისა ასულისა გამოსაყვანლად O,
+ აქა სეფედავლე დარისპანისა წასულა ჰენთა ჯელმწიფისა ქალისა გამოსაყვანებ-
ლად და მათი და ამითი ომი P.

3. წავედით — N. და — G. გავიარეთ ვიარეთ R. ქეყანა A. და — DFIKLQR
ST. შიკრიკი BCEFHILNPQST.

4. წავიდლუანეთ A, წავიდლუანენით FIS, წავიდლუანენით N] გვიძლოდა O. და —
BCDEFIKLPQRST. ერთს G] — DFIKLQRST. მინდორს D. შიგან + ერთს D,
შინა ერთს FIK LQRST, შინა GM, შიგა P. გავიდლოდით გავედით BG,
გავედლოდით E, მივდილოდით M, გავედით და ენახეთ რომე ერთს დიდსა O, მინდო-
რსა შინა R. და — DFGIKLMQST. ქარავანთა BE, ქარავანსა D, ქარავანსა FR, ქარა-
ვანი M.

5. მეკობრენი მეკობრეთა M. ცრცვიდეს AHN, რცვიდეს B, სძარცვიდეს FS,
სტრცვიდეს GIO, სძრცვიდეს L, სძარცვიდეს Q. ეგრე ეგეთი P. რა მათი ეგრე...
ნახა — DFIKLQRST.

6. ეგრე — N. ბრძანა გვიბრძანა სეფედავლე დარისპანისძემან O. ძმან DFI
NS] — Q. არ O. ჰვამს LO, ხამს Q. თუცა LO] — Q. ჩვენთა A] ჩვენთა BD,
ჩვენ N, ჩვენსა Q, — RT. თვალთა A, თვალთ R] — Q. უბადოდ DO, უბადოდ PQ,
უბადოდ R.

6-7. უბადოთა... გატეხონ ქარავანი გარავანი გატეხონ უბადოთა კაცთა L.

7. მეკობრეთა NT, მეკობრები Q. ქარავანი FR, ქარავანსა Q. გატეხონ D, გატე-
ხონ FOS] სძარცვიდეს Q. თავმან შენმან თავმა თქუენმა (თქუენმან FIKRS)
DFIKRS, თავმან შენმა N. ცხენი + მივდო და Q, — RT. შეუტევა ABCE
HKLMOP, შეუტევა DFN, შეუტევა G.

7-8. გატეხონ... არა ამოიღო გატეხო (გატეხონ E) და ჩვენთა (ჩვენთა E)
არა უშველოთ. ცხენი შეუტევა თავმან შენმან BE. თავმან შენმან... არა ამოი-
ღო და ჩვენთა არა უშველოთ ცხენი შეუტევა თავმან შენმან C. ~ შეუტევა ცხე-
ნი O. ჯ

8. სეფედავლა ADGHM, სეფედავლე FIPRST, სეფედავლემან O] თავმან
თქუენმან Q. და ქმალი A] ჯრმალი DFIQS, უსლოთა O. არ FGILQS] — P.
ამოუღია AHM, ამოიღო და სანამდის საჯრამელდ გამოიქჩერებდა მანამდის
მათრავითა P, და მანამდის ღლმითა გამოიქჩერებდა მანამდის მათრავითა O. სამნი
მკელდარი BCDEKLOPRT, სამასი (სამასი Q) მეკობრენი FIQS. მათრავით G] — OP.

ჩამოაგდო და გააქცივნა. მის ქარავნისა უფროსი ჭენთა მეფისა იყო, და ცნა ვითა, სეფედავლე არისო, მოვიდა, თაყუანი-სცა და ქება შეასხა და თქუა: «კურთხეულმცა არს ჭაბუკობა შენი და მამა იგი, რომელსა შეუქნიხარ! შენითა ბედითა დავრჩითო».

„დავდეგით მას ღლესა მუნ და იგი ქარავანიცა ჩუენ თანა და- 5
დგა. ღიადი ძლუენი უძლუნა მის ქარავნისა უფროსმან დაეგრე მო-
აქსენა: «ვიცი, სადა წახუალ*, მე ნუ დამიმაღავ, ნუთუ რამე ვიცო-
დო». არა დაუმალა სეფედავლე, უთხრა, ვითა: «საცოლისა ჩემისა
ჭენთა მეფისა ასულისა გამოსაყუანებლად წავალო». მან ეგრე მოა-

1. ჩამოაგდო ჩამოყარა B, ჩამოყარა CDEFIKLPRT, ჩამოყარა დაცა ზარი O, ჩამოყარა QS. და — DFIKLQRST. გააქცივნა გაქცივა და B, + და CEP, — DFIKLQRST, გაქცივნა HNO. ქარავანი B, ქარავანი E, ქარავნისა F, ქარავნის R, ქარავნის T. უფროსი პატრონი DFIKLQRT, პატრონი S. ჭენთ AGHMP, ჭენთა D. მეფისა + ყმანი O.

2. იყო იყენენ O. და — DFIKLQRST, მან O. სენა BGMNO. სეფედავლა ADEGHM. მოვიდა + და I, მივიდა LRT. თაყუანის, სცა FS, თაყუანისცა R. და — BCEIKLPQT.

3. შიასხა B. და — R. თქვა A] მოახსენა O, — R. კურთხეულმცა არს B, კურთხეულმც D, კურთხეულ არს KL, კურთხეულმცა არის N: ჭაბუკობა სახელო RT.

4. იგი — DFIKLQS, შენი RT. რომელსა + შენ BCEP, რომელმან FIQS. შე-
უქნიხარ! შეგქმნა FI, შეუქმნიხარ N, ძელ უყოფიხარ O, შეგქმნა რომელ Q, შე-
უქნიხარო RT, შეგქმნა S. შენით CHP, შენისა K. ~ ბედითა შენითა LO. ბედით
R. დავრჩითო — BD, + და FIS, დავრჩითო R.

5. დავდეგით A. ღლეს G] ღამეს BCDEFIKLQPQRST. მუნთ O] — Q. და იგი იგიც D, იგი FIKLRST. ქარავნიცა AFIRS, ქარავანი D, ქარავანიცა იქ P. ჩვენ თანა A, ჩვენთან H.

6. ღიდი DFIKLNQRST. ძლუენი A, ზლუენი P. უძლუნეს AGHLMN. მის მას D, მან O, იმა RT. ქარავნისა FRS, ქარავანი O. უფროსმან და უფროსმა AGH MN. უხუცესმან და BCE, პატრონმა და D, პატრონმან და FIKLQS. ეგრე ესე RT. მოახსენა A.

7. ვიცი ვითა I, ვიცი O, ნუთუ RT. სად FINQS] — O. წახუალ A] + და O. მე ნუ — N, და ნუ RT. დამიმაღა T. ნუთუ რამე ვიცი სადა წახუალ და ნუ თუ რე RT. ვიცოდე Q.

7-8. ნუთუ რამე... დაუმალა — M.

8. არ DFKPS. დაუმაღავ R. არა დაუმალა სეფედავლე უთხრა მას ეამსა უამბო სეფედავლემან O. სეფედავლა ABDEGHM, სეფედავლემ CFS, სეფედავლამ P] — Q. უთხრა + არა R, + არა დაუმალა სეფედავლე უთხრა T. საცოლესა AB DMNPQ, საცოლოსა FGHS, საცოლეს O. ჩემსა D.

9. ჭენთა R. ასულის D. გამოსაყვანლათ B, გამოსაყვანლად DEO, გამოყვანე-
ბად F, გამოსაყვანად G, გამოყვანად Q. წავალ DR, მივალ FS, წავალო N, მი-
ვალო და O, მივალო Q. მოახსენა A.

* I-ში აქედან აკლია ტექსტს.

ქსენა, ვითა: ~~მე~~ მაგა გზისა მეცნიერი ვარ და ეგე საქმე გაგცა-
 ლო. და თქვენ გამოარჩიეთ და, ვითაც სჯობდეს, ეგრეცა ვქნათო.
 ✓ «ორნი გზანი არიან შესავალნი. ერთსა გზასა ზედან დგანან
 ჰაბუქნი მცველნი მის გზისანი. და ორნი მათგანნი თუით მცველნი
 5 არიან ჰენნი, კარგნი ჰაბუქნი. ერთი ახალ მოსულ არს, დორაზ ჰქუი-
 ან სახელი, და ამას იტყვის: «თუით ჩემი დამარუებითი კაცი არა
 არს ქუეყანასა ზედაო». სამნი ლაშქარნი დგანან, ერთგან — ათას-ათა-
 სი, მაგრა, შენ რომელ ჰაბუქსა გხედავ, მას გზასა. შესვლა და
 მ[ვ]ითა დაჯოცა შეგიძლიათ. მაგრა ამით არა კარგი გეჩნითო, მას

1. ვითა მე — DFKLRST, მე Q. მაგ FNS. გზისა გზის ამბუისა D, + ანბისა
 FS, + ამბუისა KRT, + ამბუისა L, გზათა Q. მეცნიერ T. ვარო BCEHKMN
 ORT. და — DFKLOQRST. ეგე ეგრე AH, მე DFKLQRST. გაგცადო გაგცა-
 ხადო BE, გაგცადო CGHKLMOP, გაგცადო DNT, გაგცადო FQS, გა-
 მორჩევაო და გამოიძღაო R.

2. და — DFKLORST. თქვენ A. გამოარჩიეთ BCDEOPQS, გამოარჩიეთ RT.
 და — Q. ვითაც BCELMNP. ვითაც D, ვითაც O, ვითა RT. სჯობს DFKLS,
 სჯობდეს N, სჯობს RT. ეგრე BCORT. ექნათ CE, ექნა G, ჰენთ M, +
 და თქვა მან კაცმან O, ჰენთ R, ჰენთ T.

3. არიან AGHO. შესავალ D. ერთს N, ერთი Q. გზასა — DFKLQRST. ზე-
 და BCEMN — DFKLQRST.

4. ჰაბუქი B. მის — DFKLOQRST. და — FKLQRST. მათგანი DQ, + მათგანი
 T. თუით A.

4-5. და ორნი... მცველნი არიან — BCE.

5. ჰენნი R, + მის ჰეყანისანი O. კარგი BD. ჰაბუქნი + არიან D, + და O,
 + მცველნი გზისანი Q. ~ ჰაბუქნი კარგნი RT. ერთსა BCE. ჰენნი კარგნი ჰაბუქ-
 ნი ჰაბუქნი მცველნი ჰენთანი კარგნი რჩეულნი გზისანი F, ჰაბუქნი ჰენნი კარგნი
 მცველნი გზისანი S. ახალ H, ახალ KO. მოსული HKLT, მოსულნი O. ახალ
 მოსულ არს — BCE, ახალ მოსული (+ არს M) DFMPQRS, ახალ მოსულ არს
 N. არის A — KLST. დარაზ DRT. ჰეიან AFHQST, ჰეი D არს O.

6. სახელი + მის BCEOP, სახელად QRT. და ამას ეგრე DFKLQRST, და
 მას N. იტყვის A. თუით A ვითა O. ჩემი + მეომარი F. დამართებითა CN, და-
 მართებთ DFKS, დამართებელა Q. კაცი — Q. არ NOT.

7. არის DFMNQST. ჰეყანასა ზედაო A, ჰეყანაზედაო P, ჰეყანასა ზედა
 QRT. სამნი სამგან BCE. ლაშქარი B, + სხვანი O. დგანათ G. ერთგან — BCEO.
 ათას — DKLRT. ათასი + კაცი BCE.

8. მაგრამ BE, მაგრამ FGMOQRS. ზომე BCDEMOPS, რომ FQ, რომელსა
 RT. მას მათ FOS. შესვლასა O. და — HN.

9. მათი + ომი და L, მათსა O. დაჯოცა + ადვილად BCE, დაჯოცასა O. შე-
 გიძლიათ D, შეგიძლიან G, შეგიძლიან N, განა შეგიძლებელ ხარო O, + და RT.
 მაგრამ FGOPS. ამათ D, მით G, ამათ RT. არა რა Q. კარგად O, კარგად RT.
 გეჩნია BGN, გუიქნია CE, იქნებაო F, გუიქნიაო P. მას — K, მაგა LRT.

გზასა რომელ გამელავნდები. და იგი ასული მისი ციხესა წაჰყავს. ზღუასა შიგან კუნძულა არის, და მას კუნძულსა ზედა—კლდე, და კლდესა ზედა—ციხე*, რომელსა კაცობრივი ძალი ვერა ებრძვის. ერთსა ადგილსა გზასა მორის ქუეყანა ჰქუიან. და არის, ღმერთო, იგი-ცა კლდე მაღალი. თუ თუით შეხუალ, არა გამელავნდები». 5

„ამას რჩევასა შიგან ვიყვენით. მანვე კაცმან კულა ეგრე თქუა: «თუ მას საგრძნეულოსა გზასა წახუალთ, უცილოდღიაცი** იგი მოგზუდების ერთი, რომელი არს შაოსანი, და მან იცის ყუელა მის გზისა ამბავი, თუით გითხრობსო». დავასკუენით მას ძნელსა გზასა

1. გზასა| + შესვლა BCE, + წასვლა DFKLMOPQS, გზისა RT. რომე C, რომ F, წასლეს (წასულასა T) ზა RT. გაველამნდები N, გამელუანდები P. იგია C| — DFKLQRST. ასულსა FQS. მისი| — DFKLQRST, მის E, მეუისა O. ციხეს FS| + ზა R. წაჰყავს| წაიყვანს FS, აწ ყავს N, წაჰყავთ O, წაიყვანენ Q, წყავს R, წაყავს T.

2. ზღუასა A. შიგან| შინა BRT, შიგა P. მას — DFKLQRST. ზედა| შიგან DFLQS, ზედან OP, შინა RT. კლდე| + არის BE, + არს C, — OP.

2-3. და კლდესა ზედა| — DFPQS, და KLRT, იგი O.

3. ზედა| შიგან K. ციხეა FS| + არის Q. ვერ BDEFLORS. ებრძვის ჰ O.

4. ადგილსა — DFKLQRS. მორისა D| შორის GHR, გორის N. ქვეყანა A. ჰქუიან A, ქეია B, ქეიან HS| — F. და — DFKLQRS. არს BCKLPRS, არას O. ღმერთო — R.

5. კლდე — DFKLQRS. მაღალი| მაგარი KLR. თუ ვინ ACGHP, თვით BE, თვით მუნით DKLR, თუ ვითა მუნით FQS, და ვითა N, და თვით O| თუ ვით მას გზას M. შეხვალ A. არ DFKLQS. გამელავნდები| + ვითა KL, გაგიელავდობს N, გამელავნდები P.

6. ამას რჩევასა| ამას AGH, ამა რჩევასა C, მას რჩევასა K, — M, ამას N, ვითა ამ რჩევასა R. შიგან| შინა BCER, შიგანა K, — M. ვიყავით AL, ჰყავთ GN, ყავთ H| — M, + და O. კაცმა D. კვლა A, კვლავ BCEOP, კულავ MN| — DFKLQRS. აგრე L.

7. თქვა A. მას საგრძნეულოსა| მასაძნელოსა B, მას საგრძნებელსა D, მას საძნელოსა E, მას გრძნეულსა N. გზასა — FQS. წახვალთ A, წახვალ BCDEFK OPQS, წარხვალ L. უცილოდ — DFKLQRS. იგი| — DFKLR, ვინმე Q, — S.

8. მოგზუდებისთ A, მოგუზუდების K. ერთი — Q. რომელი არს| — DFKLQRS, რომელი არის GHNO. შაოსანი C. ყველა A, ყვალა D.

9. გზის EGLR. ანბავი A| + და O. თვით A| თუ ვით BCEP, თუ DFKLQRS, და G, — HN. გითხრობს DNQR. დავასკუენით A. ძნელსა — FS. გზასა + ზედა S.

* T-ში აქ წყდება ტექსტი.

** M-ში აქედან აქლია ტექსტს.

წასვლა, და იგი მოქარავენნი შინათ წავიდეს. და შიკრიკნი კენთა მეფისა ასულსა თანა გავგზავნენით, მოვალთო.

„წავედით ჩუენ და დავმართეთ მას ძნელსა გზასა. ვლეთ ათისა დღისა სავალი მას უბადოთა ქუეყანასა, რომელ არა იპოვებოდა 5 ღმრთისაგან დაბადებულნი. მიგუქირდა დიდად. მეთერთმეტესა დღესა მივხუდით ქუეყანასა შუენიერსა, ყოვლის კეთილითა საესესა, ვენაკიან-ხილიანსა, წყაროებსა და გრილსა. გავუეხარნეს, განაღამცა წალკოტი იყო შუენიერი, და მუნ შიგან დავდეგით. და იგი დღე მწუხრამდის მუნ დავყავით.

1. და — R. იგა — DFKLQRS. მოქარავენელი D, მოქარავენნი K. შინა BEO| — DFKLQRS. წავიდენ F, წავიდენ G, წარვიდეს H, წავიდნეს O. და + იგი BCE, ქარაენითურთ გავგზავნეთ D, ქარენითურთ (ქარაენითურთ K, ქარაენითურთ L) გავგზავნენით FKLRS, ქარაენითურთ და გავგზავნეთ O, + ქარაენითურთ გავგზავნენით P. შიკრაი D, შიკრაი N| + გავგზავნეთ Q. კანთა R.

1-2. კენთა... გავგზავნენით ქარაენითურთ (ქარაენითურთ C) გავგზავნეთ (გავგზავნენით CE) კენთა მეფისა ასულსა თანა და შეუთვალა ვითა ჩვენცა ასერა BCE.

2. ასელთან N, ასელთა თანა PQ, ასელასა თანა (+ და O) OR. გავგზავნეთ ABGHN| — DFKLOPQRS. მოვალთო! წავალთო P, — O.

3. წავედით — O. ჩვენ A, ჩვენა N| — BCEFQS. ~ და ჩვენ O. ~ და ჩვენ წავედით P. და — GKLR. დავმართეთ D. გზასა + და R.

4. სავლას B. მას — DFKLQRS. ქვეყანათა ACDFGHKLN|PQRS| ალაგთა O. რომე C. არა + რა KLR. იპოვებოდა რა BE, იპოვებოდა CNR, იპოვებოდა D| + რა FQ.

5. ღმრთისან B, ღმრთის D, ღმრთისა FS, ღმრთისა KL| — R. დაბადებულნი განჩენი Q. მიგუქირდა A, მიგუქირდა O. დიდად დიდი BCEFKLS, + და O, და Q, — R. მეათერთმეტესა FS. მეთერთმეტეს დღეს O| — KLR.

6. მივხვდით A, მიხედით P| მივედით Q. ქვეყანასა A. ~ შუენიერსა ქვეყანასა CDKLOPR, ~ შუენიერთა ქვეყანათა EFQS. შუენიერსა A| — B. ყოვლის ყოველთა B, ყოვლათა CDEFKLPRS, ყოვლისა N, და ყოვლის O. კეთილით AGH, კეთილთა B| სიყვითა Q.

6-7. ვენაკიანსა და ზოლანსა D| ვენახიანსა FQS.

7. წყაროებსა და გრილსა და ჩრდილოვან წყაროვან ქმნილსა გრილსა და ნაყოფიერსა O. ~ და წყაროებსა DF3| — KLR, და წყაროიანსა Q. გრილსა + და DFQS. გავუეხარნეს A. გაღანაგცა BEGHN| — DFKLQRS, დიდათ და O.

8. წალკოტნი FQS. იყო იყვნეს FS. შუენიერი A, შუენიერნი FS, შუენიარი P, მშუენიერნი Q. და — DFKLRQS. შუგა DPQRS. დავდეგით დავსხუდით BCE, დავსდეგით LOP. და — DFKLQRS. მწუხრამდი BDE, მწუხრამდე CP, მწუხრამდინ F.

8-9. ~ მუნ მწუხრამდინ S.

9. მუნ — FR, იქ O, შინ Q. დავყავით CL| + აქა სეფედავლე (სეფედავლესაგან P) (+ დარისპანისძისაგან O) შაოსნის (შაოსანი P) ღიაღის ნახეა და მისგან წამლის (წამალის P) მოცემა OP, დავდეგით Q, — R.

- «ჩუენი სიკუდილი კაცობრივისა ძალისაგან მოუვალი არის, და ჩემებრივი ჭაბუკი აქა არავინ მოსრულ არსო». მან ღიატმან ეგრე რქუა: «ამბავი მესმოდა შენი, მაგრა ამბისაგან შენ უკეთესი გნახეო. აწ აჯა არს ჩემი შენ თანა, იგი მიქმენ და ღია გმსახურო ამას
- 5 გზობასა შინაო». რქუა სეფედავლე: «მითხარ, დედაო, და რაცა მითხრა, განლამცა ვქნაო». მან ეგრე მოაჯსენა, ვითა: «ქმარი ჩემი და ძმა ჩემი რაზიმან დევმან დაჯოცა. აწ მას ზედა მიშუელე და ნახე, თუ ვითა გმსახურო». უთხრა სეფედავლე: «მიჩუენე და ნახო ჭაბუკობა ჩემიო».
- 10 „ამა სიტყუასა ზედა წაგუიძლუა ღიატი, იგი და მიგუიყუნა ქუეყანასა შუენიერსა. და ციხე ღვა მაგარი. მისსა ძირსა რა მი-

1. ჩუენი A| ჩემნი O. სიკუდილი A, სიკუდილნი O| — N. კაცობრივი BP, კაცობრეთა FS, კაცობრივის R. ძალისაგან| ძალათა FS. მოუვალი DO, მიუვალი K, არა Q. არის| ეგების Q. და — D. ჩემებრივ AHKN, ჩემებრი DGLOPRS| ჩვენებრი F.

2. აქ G| — BDFKLOQRS. არავინ| არ G. მოსულ არსო DPQ| არისო KL, მოსრულაო O, არსო R. ღიატა O| — DFKLQRS. არქვა ABCDEFGHNPQS| უთხრა O.

3. ანბავი A, ამბავნი G. შენიო Q. მაგრამ ADFGHNS| და OQ, + მაგრამ N. ანბისაგან A, ამბვისაგან BCEP, ამბავსა DKLR, ანბისასა F, ანბავისაგან HQ, ამბავთაგან O, ამბვისასა S. ~ შენ ამბისაგან, G: შენ — Q. უკეთესი| უმჯობესი O. გნახეო| ხარო O, შენ ხარო Q.

4. არს DFKLQR. მიქენ FQS, მიქმენო G. ღია| ღიდად BCE, მე ღიდი DFQS. ღიად KL, ღიდი OPR. ამა BCEFGKLOQRS.

5. გზობასა| გზასა OQ. შინაო| შინა DFKLPQRS. არქვა ABCDEFGHNPQS. პრქვა LR| — Q. სეფედავლა ABEGNH, სეფედავლემ C, სეფედავლემან P, სეფედავლემან O| — DFKLQRS. რაც O| — Q. მოთხრა| სოქვა O, — Q.

6. გალანამცა ACGH, გალანამც N, გალამცა O| — DFKLQRS. ექნაო BER, ექმნაო GLN| — Q. მან — KLR. მოახსენა A| არქვა D, რქვა KL, პრქვა R. ვითა — DFGKLQRS. ქმარნი ჩემნი F.

7. ძმანი DFKQRS| ძენი L. ჩემნი DFKLQRS. რაზიმ ACDEFGHKLNPQRS. ღევმა AGHLNOQ. დაჯოცნა BEKPQR| + და D, დაჯოცნა და ქალაქ წამილო FS, დაჯოცნა და ძენი ჩემნი წამისხნა O. მას ზედა| მაზედა ABEHN, ამაზედა C, მის ზედა DFS, მაზედ GQ, მას ზედან O. მიშველე A, მიშველეო Q.

8. ნახე| მნახე BCEP. თუ| — DFKLQS, როგორ მიშველო და R. ვითარ G| როგორ R. გმსახუროო Q: სეფედავლა ABDEGHN, სეფედავლემ CPR, სეფედავლემან FOS| — Q. მიჩვენე A. მიჩუენენ CEP, მიჩვენეო Q. და + აწ Q. ნახე DO.

9. ჩემიო + და O.

10. ამას E. ამა სიტყვაზედან O| — DFKLQRS. წაგუიძლუა A. ღიატი იგი| ღიატი DFKLQRS, იგი ღიატი აქა სეფედავლესი და რაზიმან დევის ომი O, + აქა სეფედავლესი და რაზიმან დევისა ომი P. და მიგუიყუნა| — Q.

11. ქუეყანასა A. შუენიერსა A, მშუენიერსა HQ, შუენიერსა P. და — DFKLOQRS. ღვას BDEO, იღვა CFQRS. მაგარი + და DQ. მისსა| მის FQS. ~ ძირსა მისსა და O. რა — DFKLQRS.

ველით, კაცნი წამოდგეს მას ციხესა ზედა და გუკითხეს, ვინ ხართ? ჩუენ არა უთხარით რა. მერმე იგი დიაცი იცნეს, რომელ ჩუენ წინა გუიძლებოდა. შევიდეს და უთხრეს. ვითა ცოტა ხანი გამოვდა, გაახუნეს კარნი მის ციხისანი და გამოვიდა შეჭურვილი იგი რაზიმან დევი. ფიცხლად მოიგინებოდა და ეგრე უთხრა მას დიაცსა, წინამძღუარსა ჩუენსა: «როსკიპო, ვით ვერ გასძელ სისხლითა უცხო-სა კაცისათა?!» მერმე მან დიაცმან ეგრე უყვილა, ვითა: [v] «უკანი-სი შენი მწყემსი აწ მომიყუანია!»

„შეუტივა ცხენი სეფელავლე და ფიცხლად შეიბნეს. ომი გარდა-ტდა დიდი, და ვერა რომელმან აჯობა. მერმე ცხენი გაიყუანა სეფე-10 დავლე და ეგრე შეჭყივლა, ვითა: «ამით ჭაბუკობითა ვლამი ჭენთა

1. კაცი B. ~ წამოდგნეს კაცნი O. წამოდგეს R. მას ციხესა ზედა — Q. ზე-დან O] — DFKLRS. და — GHN. გვიტხეს A] + თუ CEP, გვიტხრეს D, გვიკით-ხეს F, მკითხეს თუცა O. ვინა GOR.

2. ჩვენ A. არ DL. უთხარით რა] უთხარით CDEKLP, + და OQ. რომელი BCEOP. ჩვენ A.

2-3. რომელ... გუიძლებოდა — DFKLQRS.

3. წინა გუიძლებოდა A] წაგვიძლოდა B, წინა გუიძლოდა CEGHNO, წინა გუიძ-ლებოდა P. და — DFKLNQRS. უთხრეს — N. ცოტა ხანი გამოვდა] გამოხდეს ცო-ტა ხანი B. გამოვქდა O, გამოვქდეს P, გამოხდეს QR.

4. გაახუნეს A, გახუნეს DHKOQ. კარნი მის ციხისანი] ციხისა კარნი Q. მის — DFGKALRS. იგი — DFKLQRS. რაზიმ D.

4-5. ~ იგი რაზიმან დევი შეჭურვილი G. ~ რაზიმ დევი შეჭურვილი Q.

5. ფიცხლა DE, ფიცხად P. მოგონებოდა N] მოვიდოდა Q. უთხრა] არქუა DFQS, ჩქეა KL, პრქეა R. მას დიაცსა — R.

6. წინამძღუარსა ჩუენსა A] — DFKLQRS. როსპო K. ვითა CH] — DFKLQRS. ვერა LN. გასძეხ BCGO, გაძელ D, გასძელა S. სისხლთა FNS. უცხუს B, უცხოს CE, უცხოთა DP, უცხო KLR.

7. კაცისათა] კაცთა D, კაცთასა FKLQS, კაცთათა R. მერმე] — DFKLQRS, მერე G. დიაცმა BD] — FQS. უყვილა] არქუა DFQS, უთხრა G, ჩქეა KLR. ვი-თა — DFKLOQRS. უკანის BDHKLR, უკანისი CEFQS, უკანისა GN] — O.

8. შენი — Q. ~ მწყემსი შენი DFKLRS. აწ აწყა BCDEFKLPS, ახლა R: მამიყუანია BEGP, მომიყუანებია DQ, მამიყუანებია FS] + და ნახო მას ემსა O.

9. შეტევა A. შეუტევა BCELNOP, შეუტია DFGS. სეფელავლა ABEGHN, სეფელავლემ CPQR, სეფელავლემან FOS. და — BCEFKLPRS. ფიცხლად — DFKLQRS. შეიბნენ Q] + დიდი R. ომნი F. გარდაიხადა B, გარდიტადეს DG, გარ-დატკდა E.

9-10. ~ დიდი გარდიხადეს Q.

10. დიდი — R. და — BE. და ვერა რომელმან აჯობა — DFKLQRS. რომელმა HN. მერე LR. ~ გაიყენა ცხენი O. გაიყენა DFQS] + და N. სეფელავლა ABEGHN, სეფელავლემ CQR, სეფელავლემან FOS, სეფელავლემ P.

11. ეგრე — DFKLQRS. შეყივლა FHS, შეყივლა G, უყივლა O. ვითა — DFKLQRS. ამითა BDE, ამა FORS. ჭაბუკობითა — Q. ჭენთა] + შეფისა BCDEFKLPS, ჭენთ შეფისა O, ჭანთა შეფისა R.

ქუეყანასა შინა შესვლასა!» ცრმალი ჰკრა თავსა ზედა, ორად გაკუ-
ეთა ეგრე, რომე ნახევარი იქით დაეცა, ნახევარი აქეთ, და განა-
ლამცა მოკუდა იგი რაზიმან დევი. მერმე, რა ეგეთი ნაქმარი დაი-
ნახა მან ღიაცმან, ფიცხელნი გაიცინნა და ეგრე თქუა: «კურთხეულ-
5 მცა არს მჟარი სეფედავლე დარისპანისძისაო!»

„შევედით მას ციხესა შინა, და იყო განძი, რომლისა არა იყო
რიცხუი. დაყავით მუნ ორი დღე. მერმე წავიდა იგი ღიაცი, თავის-
ნი შვილნი მოასხნა. იგი ციხე მას ღიაცსა მივეცი, ყოვლითა საქონ-
ლითა სავსე, მისგან კიდე, რომელ ცოლისათუის მისატანლად ტურ-

1. ქუეყანასა A. შინა—BCDEFGKLOQRS. შესვლასა შესვლასო შემოუტევა O.
კრა FS. ~ ჰკრა ცრმალი O. ~ თავსა ჰკრა Q. ზედა + და შუა BCE, და DK
LQR, — FS, + და შუაზედა P, ზედან მეორე ჰკრა და შუაზედან O. გაკვეთა
ACDLN, განკვეთა R.

2. რომ AHMN, რომელ BEOP. ეგრე რომე... და განალამცა და Q. იქით
აქეთ BEP, აქათ C, იქა G. დაეცა + და BCNOP. აქეთა AGN, იქით BCE,
იქითა P. გალანამცა GHN.

2-3. ეგრე რომე... ნაქმარი დანახა რაზიმ დევი D, და მოკლა რაზიმან დევი
FKLRS.

3. მოკდა A] მოკლა BCEOP. იგი — Q. რაზიმ Q. მერმე რა ეგეთი ნაქმარი
დინახა — Q. ეგეთი ეგრე G, ეგრეთ H, ეგეთი O. ნაქმარი O. დანახა ნახა O.

4. ფიცხელნი ფიცხლად BN, ფიცხლა D, ფიცხელი Q. გაიცინა ABDGHNQ.
თქვა A] არქვა Q, — R.

4-5. კურთხეუმცა არს B, კურთხეულმცა D, კურთხეულმც E, კურთხეულმცა
არის K.

5. მჟარი მარჯვენა შენი B, მარჯვენა CEO, + შენი D, მკლავი FQS. სეფე-
დავლა დარისპანისძისაო A, სეფედავლე დარისპანიძე B, სეფედავლე დარისპანი-
ძეო D, სეფედავლე დარისპანიძისაო FS, სეფედავლა დარისპანისძისაო G, სეფედა-
ვლა დარისპანიძისძისაო N, სეფედავლეს დარისპანიძისა Q, სეფედავლე დარისპანი-
ძისაო R.

6. შევედი N. შინა — KLR, შიგან OQ. და — DFKLRS. რომლისა რომე Q.
არ DO.

6-7. რომლისა არა იყო რიცხუი ურაცხვი L, რომლისა რიცხვი არა იყო R.

7. რაცხვი A] + და შეგება სმრავლოსა Q. დაყავით CELR. მუნ — DFKL
QRS. დღე + და NO. ~ დღე ორი Q. მერე G] — DFKLQRS. წავიდის R. იგი
ესე DKLR. ღიაცი + და R. თავისნი და მისნი BCE, და თავისა D, და თავისი
FRS, თვისნი G, თავისი L, და თავისი Q.

7-8. თავისნი შვილნი მოასხნა თავილთანა მოსანახავათა N, თავისი შვილი მოაყ-
ვანინა R.

8. შვილი D. მოასხნა მოიყვანა DQ, მოიყვანა FKLS. ღიაცს NO. ყოველთა
H, ყველათა P. საქონელთა BE.

9. სავსე — O. მისგან კიდე — DFKLQRS. რომე GFKQ. ცოლისა DFKLR,
ცოლისა მისისა QS. მისატანათ BF. მისატანელად DHKLR, მისატანად G, მისატა-
ნათ ზოგნი Q.

9-1. ~ რამ ტურფანი Q.

ფანი რამე გამოარჩივნა. მერმე ამან დიაცმან ეგრე მოაგსენა, ვითა: «სეფედავლე, რაცა აქათგან ჩემნი შვილნი ცოცხალან, ყუელასა შენითა ბედითა არიან». მადლი რამე-დიდი წარმოთქუა.

„კულავ ეგრე მოაგსენა მანვე დიაცმან: «შენ ძნელისა გზისად დაგიმართებია და კარგად ყური მომიპყარ, რომელ მოგაგსენო. და ესე ქმენ, რომე, რა აქათ წახუიდე, სამი დღე იარო. აღგილი რამე მოგხუდების ეგეთი, რომე ამას იტყუი, ძუელად წყალი დენილარ. დღისა ერთისა სავალსა რა შეხუიდე, ორნი კაცი მოვლენ, ორნი ფრთოსანნი, და ფიცხელსა იყივლებენ. მერმე მათსა ყივილსა ზედა ანაზღად წყალი მოვა ეგეთი, ვითა ზღუა, და მა[81]ს წყალსა ცურ- 10

1. რამ Q] — DFKLR. გამოარჩია D, გამოვარჩიენით F, გამოარჩინა L, გამოვარჩიენით Q. მერმე — DFKLQR. ამან მან GHQR. დიაცმა D. მოახსენა A. ვითა — DFGKLQRS.

2. სეფედავლა ABDEGHNP, სეფედავლეს FKLQRS. რაცა რასაცა BDEFPQS, რასაც C, რადგან KLOR. აქადგან OR] დღეის იქით Q. ~ ჩემნი შვილნი აქათგან L. ჩემი B. ~ შვილნი ჩემნი DFKQRS. ცოცხალან] ცოცხალნი KR, ცოცხალნი L] — N, იცოცხლებენ Q. ყუელასა A] — BCDEFKLQRS, ყოლა O.

3. შენით P. არიან] — DFLRS, დამრჩნენ K, და ძალთა Q. მადლა] მადრიელობა G. რამე] რომე R. დიდი] — DQ, + რამე K. წარმოთქვა A, წარმოუთქვა D, წარმოთქვა K, წამოთქვა PS] + და O, წარმოვქსოთქვა R.

4. კვლავ A, კვლავე BCEP, დიდი და D, და ეგრე F, მერმე G, — KLQR, კვლა NO, და S. ეგრე მოახსენა A] და თქვა Q. მანვე დიაცმან — DFKLQRS. ძნელისად BG, ძნელსა DFKLOQRS. გზისად] გზასა DFKLOQRS. ~ გზასა ძნელსა L.

5. და — DFKLRS. კარგა DFKLRS, კარგათ O. მომიპყარ] მიპყარ G, მიპყარ PS. რომე C] — DFKLQRS. მოგახსენო A, მოგახსენო L, მოგახსენოვ Q. და — O.

6. კქმენ G, ქენ KLQR. რომე — DFKLRS. რომე... წახვიდე A] აქადამ რომ წახვიდეთ Q. რა აქათ წახუიდე] აზა (რა E) აქადამენ და BE, რა აქათ წახუილ და R. აქათ] აქადამან C. აქადამ G, აქეთ N, აქათგან O. წახუიდე] + და C, წახვილ და KL. იაროთ BCDEFKLQRS] რა იაროთ O. რამე — DFKLQRS.

7. მოგვხუდების ABHKRS, მოგხუდების L, მოგვხუდების O. ეგეთი] ასეთი CQ, — DFKLRS. რომელ BELOPR. რომე ამას იტყუი] ასე ბრძანოთ რომე FS, რომე ბძანოთ Q. იტყვი A] + რომე BE, იტყვი DO. ძეულად A] ძეულათგან KR, ძეულათ Q.

8. რა] არა D, — Q. შეხვიდეთ A, შეხვიდე F, შეხვალთ LO] — Q. ორნი — DFKLQRS. მოვლენ] მოგხუდების Q. ორნივე BCEOP, ორთა G.

8-9. ~ ფრთოსანნი ორნი Q.

9. ფრთოსანი GN. და ფიცხელსა] + და ფიცხელსა HN, ფიცხლად Q, ფიცხელსა DFS. მერმე მათსა] ყივილსა ზედა] და D, — FKLQRS. ზედან OP.

10. ანაზღად A, ანასდა D, ანასდათ KLP] — Q. წყალნი Q. მოვა] მოვლენ Q. ეგეთი] — DFKLRS, ესეთნი Q. ზღვა A, ზღვასა Q. და მას წყალსა] — DFKLQRS, რომე O. ცურვით BCEFKLRS, ცურვითადა O.

ვითა გასვლა არა ეგების. მე წამალი მოგცე ეგეთი, რომე ფერკთა მოისუით და უცილოდ გახუალთ ადვილად, მაგრა წამალი ცოტა მაქუს, ერთსა კაცსა ეყოფის».

«რა იგი წყალი გაიაროთ, ქუეყანა მოგხუდების კარგი და დღისა 5 ერთისა სავალი. მერმე ბნელსა მიხუდებით ეგეთსა, რომე თავისა გზასა ველარასა შეიგებთ. მოგცე წამალი მისთუისცა, ანჭირეთ იგი და განათლდებისო. კაცი მოგხუდების მას ბნელსა შინა და, თუ ვითა იგი მოჰკლათ, ბნელი აღარა შეგეჟნების, მაგრა იმისი სიკუდილი ძნელი არის კაცისაგან. მერმე კულა სხუა რამე მოგხუდების 10 გრძნებითა შექმნილი, მაგრა იმისი არა ვიცი რა, თუ რა არისო.

1. არ BCEFKLOPRS. ~ არა ეგებს გასვლა D. წამალს D. ~ ეგეთი მოგცე BE. მოგცე D. ეგეთი — DFKLRS, ასეთი O, და Q. რომელ BEGHNPJ — DFKLRS.

1-2. ფერკთა მოისუით A] მოისუით ფერკთა ზედან O, ფეხთა მოისუი S.

2. მოისუი F, მოისუი G] იცხო Q. უცილოთ A] — DFKLRS, უსაცილოდ G, ანაზად Q. გახვალთ A, გახვალ FS, გახვიდეთ Q. ადვილად BCEJ — Q. მაგრამ ADFGHNQS, მაგრამ O. მაქვს A] + და BCE.

3. ერთს GP.

4. წყალი — DFKLQRS. ქეყანა A. მოგხუდების A, მოგხუდების KL, მოგხუდების R. კარგი — Q. და — DFGKLQRS. დღისა — R.

5. ერთისა — DKLR. სავალა B] + და R. ბნელსა + ადგილსა BCDEFKLP RS, + აღავსა Q. მიხუდებით A] მიხვალთ FS, მიხუდებით N, მიდგებით R. ბნელსა მიხუდებით მიხუდებით ბნელსა ადგილსა O. ეგეთსა — DFKLQRS. რომელ BD EFGKLPRS. თავის NPQS.

6. გზას BN, გზა FQS. ველარას CHNP, ვერას DK, ველარ FLO, ველარა G, ვერ QRS. შეიგებთ გაულებთ DKLR, გაილოთ FQS, შეიგნებთ O. მოგცეთ GR. ~ წამალი მოგცე Q. მისთუისცა A, იმისთუისცა B] — DFKLQRS, მისთუის O. ~ იგი ანჭირეთ R. ანჭირეთ BCP, ანჭიროთ FQS. იგიცა BEJ — DFKLOQS.

7. და — FS. განათლდების DOPR, განათლეს Q. მოგხუდების A, მოგხუდების DEP, მოგხუდებით G, მოგხუდებით O. ბნელთა G. შინა] შიგან O. და — DFKLQRS. თუ ვითა] თვით BDEO, თუ ვით CP, თუ FKLQRS.

8. მოკლათ BDH, მოკალით FQRS, მოკალით GL. აღარ CDLOQR] სრულად F, სრულიად S. შეგეჟნების AH, შეგეჟნების BCEJ განათლდების F, შეიქმნების G, გეჟნების K, შეგეჟნებით N, + და განქარდების O, იქნება განათლება Q, შეგეჟნების R, განქარდების S. მაგრამ AFGHNQRS, მისი BCDEFGKLQS, ამისი P] მის კაცისა O, ისი R. სიკუდილი მოკვლა D.

9. ძნელი არის ძნელია N. კაცთაგან GO. მერე G. კვლა A, კვლავ G] — DFKLOQRS. სხვა A. რამე — DR. მოგხუდების A, მოგხუდების LNPR, მოგხუდებით O.

10. გრძნებით შექნილია D, გრძნებით (გრძნებითა HKLOPR) შექნილი FHKL OPRS, გრძნებით შექმნილი G, გრძნებისაგან შექმნილი Q. მაგრამ AFNOQS] — G. მისი BCEGHNOPJ — DFKLQRS. არ FGQS. ვიცი რა] ვიცი FGKLQRS. თუ — DKLQRS. არის O.

გზა არისო. თუ ვით ერთხელ დასცდეთ, წლამდის ველარას შეიგებთო».

„და მივედით მას ადგილსა, სადა იგი ნადინები წყალი იყო.

[V] ეგრე გუიბრძანა: «შეიქეცით და იმა ციხესა შიგან მელოდენითო». ჩუენ ეგრე მოვაქსენეთ, ვითა: «შენ თანა სიკუდილი სჯობს,

5 ვირე აწ გარე შექცევა!» იგი წამალა რომე ფერჯთა მოსასმელად მოსცა მან დიაცმან, იგი წამალი მეცა მიბოძა და ეგრე მიბრძანა: «მოიცხე ესე წამალი შენცათო». მოვიცხე ფერჯთა და, რა შუა მივედით, მოვიდეს იგი კაცნი ფრთოსანნი და ფიცხლად იყივლეს. და მათსა ყივილსა ზედა ანაზლად მოვიდა წყალი ეგეთი, ვითა ზღუა. კელი
10 მიჰყო სეფედავლე და ყმა მისი ომარ ღლიასა შემოიგდო, დაიწყო ცუ-

1. გზა] საქმე BCDEFKLOPQRS. არის F] არის იმის კარგად გაუფთხილდით. G. თუ ვით] თუთი ABHNO, თვით E, თუ GLR, — K. დასცდეთ] დაურჩეთ BCDEF PQS, დასცდით G, დასცადეთ HN, დაურჩით KLR. წლამდი A, წელიწადამდის D] წლამდის E, წელიწადამდის FS, წლამდინ G, წელიწადამინ Q. ველარა BDEFKPS, ველარ CQR. თუ ვით ერთხელ... შეიგებთო] გავლეთ O.

1-2. შეიგებთო და მივედით] შეიქმან BDELP, შეიქმენ CFKQS, გაიგებთო და მივედით G, შეიქმენ R.

2. ადგილსა + მას ადგილსა E. საღ L. იგი — DFKLQRS. წყალნი G. იყოს D] + და O.

3. მიბრძანა R] + სეფედავლამ P, + სეფედავლემან O. შეიქეცითო DGN, შეიქცით P. მას CEP, მას KLR, მასვე O. ციხესა შიგან] ციხეში FQS, ციხეშიგან O. შიგან] შინა BDEGR, შიგა CP, — N. მელოდენითო D, მომიცადეთო FQS; მოვლოდენითო და N.

4. ჩვენ A. ეგრე — O. მოვაქსენეთ A. ვითა — DFOQS. შენთან AFQS. სიკედლო A. სჯობსო DKL.

5. ვირე] ვიარეთ FS, ვიარე G, ვითა L, — Q. აწ — Q. გარე — R. შექცევასა O, შექცევასო Q. რომელ BDEKPR, რომელი LO. ფეჯთა A.

5-6. ~ მან დიაცმან მოსცა O.

6. მან — R. დიაცმა D] — Q. იგი წამალი — DFKLQS, სეფედავლემ R. მეცა] მე DKLR, — FQS, მეც N. მიბოძა და ეგრე] მე FQS. ეგრე — O.

7. მოიცხე] მოიცხევე შენათ FS. ეს D] — OQ. წამალიო FS] — OQ. შენცათ — FS, შენათ Q. მოვიცხევე FS. ფერჯთა — Q. და + წავედით O. და რა] ვითა DKLR, თვითონ ცურვს იმედულა დაღვა ვიარეთ რა (+ რომ FS) FQS. შუა] + ნადინებზე მივედით F, + ნადინებზედ Q, + ნადინებზე S.

8. მოვიდნეს O, მოვიდნენ Q. კაცნი — DFKLQRS. კაცი ფრთოსანი B: ფრთოსანნი] მურინველნი FQS. ფიცხლად] ფიცხელნი K, ფიცხელად O, — R. იყივლა O. და — DFOQS. მათსა] მათ G.

8-9. და მათსა ყივილსა ზედა — DFKLQRS.

9. ზედან OP. ანაზლათ A, ანასდარ D, ანასლად P] — GHN. მოვიდა + მოვიდა F. ეგეთი — DFKLQRS. ვითა] ვითარცა O. ზღუა A. კელნი K.

9-10. კელი მიჰყო] მიჰყო კელი წამსავე O. კელი მიჰყო... ყმა მისი] შეუგდო Q.

10. მიყო FHS. სეფედავლა ABEGHN, სეფედავლემ C, სეფედავლამ P, სეფედავლემან O. სეფედავლე და ყმა მისი — DFS, და KLR. ომარს F]. ომარს ხელი Q, — R. ღლიას DFNS] ვითა R. შამოიგდო B, მოიგდო DQ, მოიგდო შეკაზმულსა FS. დაუწყო ABCEGHNP.

პირად კმა იყო. ფიცხელნი დაიზახნა, ზე ადგა და შემოგუთიცა. ეგრე გუთხრა: «მო-ვისმე-უცთუნებიხარ თქუენდა საკლავადო». რა ეგრე ჰყირტად და ამაყად მოუბარი ნახა, აქეთ შეუტივა სეფდავლე დარისპანისძემან და ეგრე უთხრა, ვითა: «შენ ვისმე მოუცთუნები-
 5 ხარ*, ღმერთო, რომე ეგრე გაუძრახებიხარ, რომე სეფდავლეს წინა უმზირეო. აბა, აწყა მოვიდა აღსასრული შენიო!» და ჩუენ გუიბრძა-
 ნა: «აწ ნახოთ ჰაბუკობა და ძალი ჩემიო!» [82] ფიცხლად შეუტივა და შეიბნეს. ღმერთო, ძნელი და ფიცხელი ომე გარდაჰდა. მერმე გა-
 იყუნა ცხენი მან სეფდავლე დარისპანისძემან და ეგრე შეჰყივლა,

1. პირად საზაროდ R. კმარ O. დაიძახა BDFS. ზე ადგა| ზიადგა B, ადგა DFKLQRS. და — FQS. შემოგუთიცა AFNOS, შეუტევა BCEL, შეუტია D, შე-
 მოუტია G, შეუტევა KQ.

2. მოვისმეცთუნებხარო CP, მოვისმეცდუნებხარო D, მოვისმეუცთუნებხარ-
 თო E, მოვისმე უცთუნებხარო F KNRS, მოვისმეუცთუნებხარო LQ, მოვისმე-
 თუნებხარო O. თქვენდა A, თქუენად CHOP, თქვენ N| — DFKLQRS. საკლავა-
 თო B, საკლავად DP, საკლავათო E, დასაკლავათო N, საკვდავად O, საკვდავა-
 დო Q, საკლავად R.

2-3. რა ეგრე... ნახა — DFKLQRS.

3. ჰყირტად + და საკლავად C. მოუბარნი G. აქათ BCDEFKLPQRS. შეუტე-
 ვა ABCEGHNP| შეუძახნა DFKLQRS. ~ სეფდავლა (სეფდავლე LR) შეუზახ-
 ნა KLR. სეფდავლა ADEGHNP, სეფედალა B, სეფედავლემან FQS.

4. დარისპანისძემა AR, დარისპანიძემან B, დარასპანისძემან G| — DFKLQS.
 და ეგრე უთხრა — Q. ვითა — DFKLOQRS. ვისმე| ვის R. მოუცთუნებხარ C,
 მოუცთუნებხარო EP, მოუცდუნებხარო G, უცთუნებხარ K, მოუცთუნებხარ-
 ო OQ, შემოუცთუნებხარ R.

4-5. ~ ღთო მოუცთუნებხარ L.

5. ღმერთო — R. ~ რომე ღთო Q. რომელ GKLPR| — O. გაუზრახებია D,
 გვეზრახებია KLR. რომე| ვისმე BE, — CDFKLMPQRS. სეფდავლას ABDEGHM
 NP. წინ M.

6. უმზირდო Q, უმზარის R. აბა| — DKLQR, და აბა O. აწყა| აწლა BE,
 ახლა CO, აწ QR. მოვიდა| მოსულა O. აბა აწყა... გუიბრძანა — FS. და| — O, +
 ნახოთ Q. ჩვენ A| — M.

7. აწ — Q. ნახეთო D| — Q. ~ ძალი და ჰაბუკობა BCE, ~ ძალი და სიჰაბუ-
 კე Q. ჩემი DKL| სიძნისა ჩემისა O. ფიცხლად — DFKLOQRS. შეუტევა ABC
 DELMNOP, შეუტევეს R.

8. შეიბნეს| შეიბნენ ომი Q. ღმერთო — R. ძნელი| ბნელი Q, — R. და ფიც-
 ხელი — DFKLQZ, ღიდი R. ომნი O| — Q. გარდაიხადა BEFQS, გარღიჯადა DG.
 მერმე| მაშინ BCE, მერე GR, მერე Q. გაიყენა A, გაიყენა FOQS.

9. მან — BCEFKLQRS. სეფდავლა AEGHMNP, სეფდავლა B, სეფდავლე|
 CQR, სეფდავლემან FS. დარასპანისძემან G, დარისპანიძემა M| — BCEFKLQRS.
 ეგრე — Q. შეჰყივლა| რქვა Q.

9-1. მან სეფდავლე... შეჰყივლა ვითა — D. და ეგრე შეჰყივლა ვითა| — FS,
 და თქვა KLR.

* M-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ვითა: «მე გავანათლო შენგან დაბნელებული ქუეყანაო» /ჰკრა ჯრმა-
ლი და ფიცხლა ბეჭითურთ თავი და მჰარი გააგდებინა. ჩუენ მეტად
გაგუეხარნეს მისი მოკელა და კიდეც გაგუიკუირდა ეგზომი სიკეთე
სეფედავლესი.

„წავედით მუნიტ და ვიარენიტ ქუეყანანი შუენიერნი, რომელ 5
არა ითქმის კაცისა ენისაგან მის ქუეყანისა სიკეთე და სიტურფე.
მივედით წალკოტსა ერთსა შუენიერსა და შუენიერად მოზღუდვილ-
სა, შუენიერითა ჰვითა ნაგებსა. ხილნარნი იყენეს შუენიერნი ეგეთნი,
რომელ ყოველი ფერი ხილი მუნ იპოვებოდა. აქენეს წყალნი შუენი-
ერნი და გრილნი. გამოგუეგებნეს კაცნი მუნებურნი წინა, თაყუანის- 10
გუცეს და ქება შეგუასხეს. მოვიდინან კაცნი მრავალნი. ჩუენ ეგრე

1. ვითა — Q. განვანათლო OR. დაბნელებული FKS, ბნელი R. ქუეყანა A,
ქუეყანა BJ — DFKLRS. კრა FS.

2. და ფიცხლა ბეჭითურთ ბეჭთა (ბეჰსა K) ზედა და DKLQ, ბეჰსა ზედა FS,
ფიცხლავ ბეჭითურთ G. ფიცხლად BEHM. ფიცხლავ NP] — O. ბეჭითურთ თავი
და თავი და ბეჭითურ CE. ბეჭითურთ... მჰარი გააგდებინა გააგდებინა ბეჭითურთ
თავი B, თავითურთ მარჯვენა მჰარი ჩაქვეთა მოკლა იგიცა და განათლდა კიდეც და
O, ბეჭთა ზედა და მოჰქვეთა მჰარი R. თავი და ვითა KL. ~ მხარნი და თავი Q.
და მხარნი SJ — M. გაგდებინა AEHN] მოჰქვეთნა D, მოქვეთა FK, მოსტეხა
L, მოჰქვეთა Q, მოქვეთნა S. ჩვენ A.

3. გაგუეხარნეს A, გაგუეხარნეს D; გაგუეხარა G, გაგუეხარდა Q, გაუიხარეთ R.
მისი — O. მოკელა] სიკედლი G, — O. კიდეცა CE] — DFKLQRS. გაგუიკუირდა
A, გაგუიკუირდეს K. ეზომი GM] — DFKLQRS.

4. სეფედავლასი BEHMNP, სეფედეველესი D, სეფედავლისა G.

5. მუნიტ — Q. და ვიარენიტ გუიარენიტ CE, და ვიარეთ GQ, და ვიარეთ და
ენახეთ O, და გავიარენიტ R. ქუეყანანი A. შუენიერნი A, შუენიარნი PJ — GHMN.
რომელ] + რომელ H, რომე CD, რომ FQS, რომელი G.

6. არ FO. ითქუმის P. კაცის DG. კაცისა ენისაგან] კაცისაგან KLR, კაცისა
ენითა Q. ქუეყნისა AGP, ქუეყანის O] + ამბავი და R. და სიტურფე — DFKLQS.

7. მივედით + წყაროსა და Q. ერთსა — DFKLQRS. შუენიერსა და AJ — N.
და შუენიერად AJ — DFKLQRS, და კეკელად O. მოზღუდულსა B, მოკაზმულსა
და ზღუდით O, მოზღუდვილი იყო Q.

8. შუენიერითა A, შუენიერსა D, შუენიერით K, ტურფითა O, ტურფათა Q,
მშუენიერითა R. ჰვითა — Q. ნაგებსა] — DFKLRS, ნაგები HMN, და Q. ხილნარი-
ანი CHMN, ხილნარი DEFKLQRS. იყო DFKLQRS. შუენიერნი A, შუენიერი
DFKLRS] უცხონი O, კარგი Q. ევთნი] — DFKLRS, ევთი E, და O.

8-10. ეგეთნი... და გრილნი — Q.

9. რომე CDFKLRS, რომ G] — O. ხილნი O] — BDFKLRS. მუნი იქ LR, —
O. იპოვებოდა] — DFKLRS, იპოვებოდა GHMN, ესხნეს O. იყუნეს AJ იყო DFKL
RS. შუენიერნი A, შუენიერი G, შუენიარნი PJ კარგნი R.

9-10. შუენიერნი და გრილნი] წყაროთაგან მრავალნი და მყინვარედ აღმოგვი-
ნარენი და ხენი ჩრდილოფურცლოვანი და ტურფანი შუქანი O.

10. გრილი G. გამოგუეგებნეს A, გამოგუეგებნეს G. კაცნი — L. ~ მუნებურნი
კაცნი G. მუნიერნი D. ~ წინა მუნებურნი Q. წინა] — L, წინაშენ O. თაყუანის
გუცეს A, თაყუანი გუცეს CH, თაყუანის სცეს R.

11. შეგუასხეს A. მოვიდინან KO. მრავალი G] + და O. ჩვენ A.

ვთქვით: «გა-თურე-ვედით კაცთა სამყოფსაო».

„შევედით და წალკოტსა მას მო-ვინმე-ვიდა კაცი შესამოსლი-
თა კარგითა. პირ-ოქრო რიდე თავსა ეხუია და მონანი მრავალნი მო-
ჰყუებოდეს. რა გუნახნა, თაყუანი-სცა სეფედავლეს და ქება შესა-
5 ხა. აწუია იგი კაცი სეფედავლე და დაჯდა. იგი წამალი, რომელ
მას ღიაცსა მიეცა, სეფედავლეს ჴელთა ჰქონდა.

„მერმე მან კაცმან უბრძანა მონათა თუისთა: «მოიღეთ ხილი
ამის წალკოტისა». წამსავე წავიდეს მონანი მის კაცისანი და მოი-
ღეს ხილი მრავლითა ვერცხლისა ფარჩითა. ეჭამეთ ხილი იგი, რომელ
10 არა უნახავს პირსა კაცისასა ეგზომ ამო რამე. კულა უკანის მოი-
ღეს ოქროს ტაბაკსა ზედა, მანდილი პირ-ოქრო ეხურა. თუით ჴელითა.

---

1. ვთქვით A, ვსთქვით BCEFOS. გათურმე მივედით FQS, გათურავედით L, გა-
თურევედით N, გათურევეარდით O, გათურმე ვედით R. კაცთა] კარგთა H. სამყოფ-
თასაო B, სამყოფოსო C, საყოფსაო DP, საყოფთასაო E, სამყოფსა KLR] სამე-
ფოსო Q.

2. და — BCDEFGKLMOQRS. მას] — DFKLQRS, + და OP. ~ მოვიდა კაცი
ინმე KLR. შესამოსლითა] შემოსილითა BCEP, შემოსილი O.

3. კარგითა] ტურფითა და O. პირ-ოქრო] ოქრო DKL, პიროქროს F, პირსოქრო
G, ოქროს R. თავს D. ეხვია A, ეხვივა GKL] ეხურა Q. და] — DFKLRS, მას
Q. მრავალნი + თან O. მოყუებოდეს FHOS.

4. რა გუნახა GM] — DFKLQRS, და რა გუნახა O. თაყუანის სცა FKS, თაყ-
ვანისციან Q, თაყვანის სცეს R. სეფედავლას ABEGHMNP, სეფედავლასა D, სეფე-
დავლესა FOQS, სეფედავლეს R. და — O. ქებასა Q. შიასხა B, შეასხნა K, შესა-
ხმოდენ Q] + და O.

5. აწუია A. იგი კაცი] მან კაცმან O, კაცი იგი R. სეფედავლა ABEGHMNOP,
სეფედავლემ CFS] — R. და — DFGHMNS. რომე CDFKQS, რომელი GL, რომ R.

6. ღიაცსა] და ოცასი R. მოეცა KQS. სეფედავლასა ADPR, სეფედავლას BEGH
MN, სეფედავლესა O] იგი Q. ჴელით R. ჴონდა FQS] ექირა R.

7. მერმე — DFKLQRS. კაცმა D. უბრძანა მონათა თუისთა] მონათა ეგრე უთ-
ხრა DFKLS, თქვა Q, მონათა უთხრა R. თვისთა A] მისთა BCE, თვისთა P.

8. ამა COQ, ამისი R. წალკოტისათა BE, წალკოტისაო M, წალკოტისო O. წამ-
სავე — DFKLQRS. წავიდნეს O, წავიდნენ Q] — BE. მონანი მის კაცისანი — R.
მის — DFKLQS. კაცისაგანნი B] — DFKLQS, კაცისაგანი E, კაცისა G. და — FKS.

9. ხილი — DFKLQRS. მრავლისა FLOQRS. ვერცხლისა BEL, ვერცხლის CG,
ვერცხლითა D] — M. ფარჩინთა FS, ფარჩებ[თქა O] ჴურქლითა R- ვსჭამეთ BC
ELO. ~ ხილი ეჭამეთ Q. ხილი იგი] — DFKLRS, ხილნი O. რამე C, რომელი GK.

9-10. იგი რომელ... კაცისასა ეგზომ — Q.

10. არ C. უნახავს] ნახულა DFKLRS. პირსა] თვალსა BCE. კაცისასა] + და
O, — R. პირსა კაცისასა ეგზომ] ეგეთი DKLR, აგეთი FS. ეზომ M. რამე] + იყო
BCE, — DFKLQRS. კელა A] მერმე DFKLS, კელავ GM, — Q, მერე R. უკანის]
უკანისა ღროსა Q. უკანის მოიღეს] მოიღეს უკანის მისსა O.

11. ოქროსა CHKLNOPQR. ტაბაკსა ზედა] ტაბაკს D, ტაბაკითა FKLQ. ტა-
ბაკსა ზედან O, ტაბაკითა R, ტაბაკსა S. მანდილი პირ-ოქრო] მდებარე და პირსა
ოქრო ნემსულ რომელი O. პირს ოქრო R. ეხურა] ეხვია BE.

11-1. თვით ჴელითა მისითა A] თავით თავისი ჴელით R. ~ თავისითა (თვისა FS,
თავისა KLQ) ხელითა DFKLQS.

მისითა მოართუა და ეგრე [v] მოაგსენა: «ეგეთი ხილი სადაცა გენახოსო, არ თურე მონა ვარ შენიო». თუალად კეკლუცი იყო, ნესუსა ჰგვანდა, მაგრა ცოტა იყო. ერთი სეფედავლე აიღო და სხუა ჩუენ გუიბოძა. ეჭამეთ, მაგრა მის მეტი ვერა შევიგენით რა, რომელ ძალი წაგუიღო ესრე, რომე ჩუენ თანა სამშუინველისაგან კრდე სხუა 5 ღონე არა იყო. და სეფედავლეს ვერა წაუღო ძალი მის წამლისაგან, რომელ მას ღიაცსა მ.აეცა. ჯელთა ჰქონდა და მით ვერა წაუღო ძალი.

„მერმე ანაზად იყივლა მან კაცმან და ლაშქარმან დაიწყო ფიცხლად მოდენა. მე და ომარ ქუე დავეცენით. და რა ჩუენ დაცემული გუნახა, მოვიდა სეფედავლე და ორთავე ზედა დაგუადგა. ყ ველისა 10.

1. მისითა] თვისითა BCEMOP, თავისთა D, თვისა F. მოართო AGHNQ. და—DFKLQRS. ეგრე] ესე Q. მოახსენა A. ეგეთი] ესეთი DFQS. სადაც E, არ თურე სადა O, თუ Q. გენახოს CEKLPQRS, გენახოსთ FO, გენახო N.

2. არა BCEFKLMNPRS] — GO. თურე — OR. შენი BCDEFKLPQRS. თუალად A, თვალთა N. ნესუსა A.

3. გვანდა ADFGHMOQRS. მაგრამ AFGHMNQS] — O. იყო ერთი] ერთი მან O. სეფედავლა ABEHMN, სეფედავლემ CFGQS, სეფედავლამ P, სეფედავლემან O, სეფედავლამ R. და — G. სხუა A. ჩვენ A.

4. ესკამეთ BCELO, კამეთ R. მაგრამ AHMNOP. მაგრა... რომელი — DF KLQS, და სხუა ველარა გავიგევიო რა მისმეტი რომელ G, და R. ამის მეტი BCE OP. შევიგენევიო რა A, შევიტყევიო რა BE, შევიგენო H, შევიგენევიო რა M, შევიგენევიო N. რომე BCEO.

5. ~ ასრე (ესრე KLR) წაგვოლო DKLR, ასე წაგვოვდა FQS. ესრე] ესე E, ესრეთ GMN, ასე O. რომელ DFGHMNS] ვითა O, რომ R. ესრე რომე — B. ჩვენ A. სამშუინველისაგან AHKM, სამშუინველისაგან CEP, სამშუინველთაგან G, სამშუინველისა L, სამთ შემწინველისაგან O, ფშინველთაგან Q, სამშუინველისა R. კიდევ N. სხუა A] — KLR.

5-6. სხუა ღონე — DFQS.

6. ღონე არა] აღარა ღონე BE. არა] აღარა DFLS, აღარ O, არ R. იყო] შეგვეძლო Q. და] — DFKLRS, რა Q. სეფედავლას ABEGHMNP, სეფედავლასა D, სეფედავლეს კი O, სეფედავლას R. ვერ CEO] არა DKQ, არ FLRS. წაუღო] წაუტდა DFKLQRS. ძალი] ღონე L. მისი R] — F. ~ მის წამლისაგან ძალი M.

7. რომე CPQ, რომელმა D. მას ღიაცსა] ღიაცმა O, მას ღიაცსა R. მეცა DFK LQRS, მოსტა და O. და — NO. მით — O. ვერ EG] — O. წაუღო — O. ძალი — O.

7-8. ჯელთა... ძალი მერმე — DFKLQRS.

8. ანასლათ AM, ანასლად DNP, ანაზლათ H. იყივლა] დაიყივლა BCEOP. კაცმა D. და — BFS. ლაშქარმან — R. ~ დაიწყო ლაშქარმან (ლაშქარმა DO) BCDEF KOPQS, ~ დაიწყო ფიცხლად ლაშქარმან L. ფიცხლა CE, ფიცხლად R] — Q.

9. მოდენა] მოსვლა DFS, ღენა Q. ჰვე A. დავცენით და] დავეციო B, დავეცენით CEP, დავეცენით R. ჩვენ A. დაცემულნი CEP.

9-10. და რა... გუნახა — DFKLQRS.

10. გუნახა A, გუნახა CEP. სეფედავლა ABEGHMNP, სეფედავლე R. და ორთავე] — DFKLRS, ორთავე N, და Q. ზედა] ზე G, ზედან OQ, ზედ R. დაგუადგა A. ყოელის R.

ქუეყანისა ლაშქარი მოვიდოდა. სამსა დღესა ომი იყო და სრული ქუეყანა მას სეფედავლეს მარტოსა ებრძოდა. ჩუენ თანა ძალი არა იყო. სამსა დღესა და ლამესა დაჯოცნა ურიცხუნი ლაშქარნი. მერმე განქარდეს იგი ლაშქარნი და მოვედით ჩუენ სულადვე. და სეფედავ-
 5 ლეს რომე კაცი მოეკლა, ვიწონეთ და ათი ათასი კაცი იყო.

„ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! მუნ დავყავით სამი დღე. დია განვისუენეთ მას წალკოტსა შინა, მაგრა ერთობ გუიკუირდა მის ხილისა საქმე. ვძებნეთ და მის ხილისთანა ხილი ვერსადა ვპოვეთ,

1. ქუეყანისა A, ქუეყნისა CM, ქუეყნის R. ლაშქარნი G| + მუნ Q. მოდიოდეს G, მოვიდა NQR. სამს OR. დღეს R. და — DFKLRS. სრული სულ AGHNQ, სრულ BMO, სრულა D, სრულად F. ქუეყანა A.

1-2. ქუეყანა მას სეფედავლეს| მოადგა F, მას Q.

2. მას სეფედავლას AGMN| სეფედავლას BE, სეფედავლეს C, — DKLRS, მას სეფედავლას H, მას სეფედავლეს P. მარტოსა| + და F, — OQ, მარტოს R, + მოადგა და S. ებრძოდა| + და CKLOR, ებრძოდეს H, ებძოდნენ ეზომი ლაშქარი Q. ჩვენთანა A, ჩვენთან O. ძალა O. არა| აღარ FOS, არ R.

2-3. ძალი არა იყო — AGHMN.

3. სამს დღეს O, სამს დღესა R. ლამესა| + და არცა ჩვენ ზედან მკვლელი მოუშვა და O, ლამეს R. (+ და E) დაჯოცა CDEFGKLPQRS. ურიცხნი A. მერმე| და CE, და სხენი მრავალნი O, მერე R.

3-4. დაჯოცნა... იგი ლაშქარნი| და დახოცა და განქარდეს B. ურიცხეი ლაშქარი CDEFGKLPQRS.

4. განქარდეს — N. განქარდეს იგი ლაშქარნი| შეუტრა იგი თავადი მოკლა და ლაშქარნი განქარდეს FS, განქარდა იგი ლაშქარნი H, იგი თავადი მოკლა და გაქარდეს იგი ლაშქარი Q. იგი ლაშქარნი ყოველნი CE, — O. ~ იგი ლაშქარნი განქარდეს (გაქარდეს D) DKLPR. და — R. და მოვედით... სეფედავლეს| ჩუენ (ჩვენც FS) სულად მოვედით (+ და Q) DFKL QS. ჩვენ A, ჩვენცა BO. სულად O. და — GR. ~ ჩვენ სულად მოვედით R. სეფედავლას ABEGHMPN, სეფედავლესა O| — R.

5. რომელ BDELPRS, რომ G, რომელნი O. კაცი G| — O. მოეკლა| დაეჯოცნეს O, მოუკლა R. ვიწონეთ და| დიდად გავეკვირდით და იყო მკვდარი O, — R. და| — DGKLMQS, რომელ P. ~ ვიწონეთ რომელ კაცი მოეკლა Q. ათი ათას D. ~ იყო ათი ათასი კაცი BCE. კაცი — DKLOPQRS. იყო| + მკუდარი P, — O.

5-6. რომე კაცი... მუნ დავყავით — F.

6. ისმენდნ L. მუნ — DGKLSR. დავყავით BCE| — LR. ~ დავყავით სამი დღე ისმენდი მეფეთ მეფეო Q. და| დიდად BCFPQRS, დიდად DKL, დიდათ EO. გავისვენეთ ADFHMPNQS.

7. წალკოტა D. მაგრამ AGHMNO, მაგრამვე B, მაგრამვე E| — DFKLQRS. ერთოფ A| — DFKLQRS, დიდათ O. გუიკვირდა A| გავიკვირდა BDKLPR, გუიკვირდა CE. ხილისა| სახლისა D, ხისა N.

8. ვძებნეთ და| სძებნეთ B, ვძებნეთ CEO, ვეძებნით LR. მის| მას P, — Q. ზილას-თანა| ხილისა თანა DFHKS, ხილისათა L, — Q, ზილისაგან R. ხილი — DFLQRS. ვერსადა| და ვერა BCE, ვერსად DNP, ვერა FLQRS, ვერა სადა K, და ვერსად O. ვპოვეთ CER, ვპუეთ D, ვპოეთ GK, ვიპოვენთ NP.

ჩაშ თუ გრძნებითა შექმნილი იყო. თუმცა არა გუქონებოდა შეწევნა ღმრთისა და იგი წამალი, მაშინ იგი ღომთა ღომი სეფედავლე დარი-სპანისძე უბადოდ მოკუდებოდა.

„წავედით მუნიტა და ალარა მოგუხედა მას გზასა ზედა ჭირი. მივედით ჭენთა მეფისა ქუეყანასა [83] შინა. ოდეს შევხედენით, 5 ქალაქი იყო დიდი, და შუა მის ქალაქისა—ციხე. შევედით მას ქალაქსა შინა და მოენახეთ ადგილი გამოსაყუანელი მის ქალისა, მაგრა პარვით გამოყუანა არა ეგებოდა. იგივე შიკრიკნი მოვიდეს და ეგრე უთხრეს სეფედავლეს, ვითა: «ამას ჭენთა მეფესა ხვალე იგი ასული მისი წაჰყავს ზღუათა მეფისა შვილისათვის შერთვად». ეგრე 10

1. ჩასთუ D, ჩათუ KL, ჩანს თუ M, თურმე R, ჩაშ თუ S. გრძნებით BEQR, გრძნელობითა D, გრძნებითა P. შექნილი ACDFHLMPS, შექმნილ E, შექმნულ G, შექნილ K. შექმნილი იყო იყო შემზადებული და O. თუთა L. გვექონებოდა A, გვექნებოდა FKP, გვექონოდა OQ, გვექნებოდა R, გვექონებოდა S. შეწევნა — O.

2. ხვალს B, ღვთისა FGNS, ღთისაგან L — O, ზეგარდამო R. და — O. წამალა + არ მოკცა იმ ღვთისა FS. მაშინ იგი მაშ იგი ALMOR, მაშა იგი CEKPS, მაშ იგი GHN, იგი Q. ~ ღომი ღომთა DKL. სეფედავლა ABEGHMNP — DFKLQRS. დარსპანისძე BM, დარა სპანისძე GJ — DFKLRS, ჰაბუი Q.

3. უბადოდ უბადოთა კაცთაგან O. მოკვდებოდა A] + და ჩვენთა FS, ჰაბუი სეფედავლე დარსპანისძისაგან ჭენთ (ჭენთა P) მეფისას მისულა და ქალის წამოყუანა OP.

4. მუნიტა და მუნიტა A, მუნიტა და DFKLQRS, მუნიტა G, მუნიტა HMN მუნიტა და O. არლარა GR, ალარ Q. მოგვხედა A. მოგვხედა P. მას — DFKLQRS. გზა QR. ზედან O] — BDFKLQRS. ჰარა] საჰარო OQR. ~ ჭირი მას გზასა ზედა G.

5. მოვედით D: ჭანთა R. მეფისა + ასულ B. ქეყანასა A. შინა] მაშინ AGHMN. შინა ოდეს შევხედენით — DFKLRS, და Q.

6. დიდი — B. შუ A, შუა D] საშუალ R. მის — DFKLQRS, მას EGO: ქალაქსა BCEGP, ქალაქსა O] — DFKLQRS. ციხე + იყო BCE. მას — DFKLRS.

6-7. შევედით... შინა — Q.

7. შინა და — DFKLRS, შინა M. ადგილი ალაგი G, ალაგნი R. გამოსაყუანებლად L, გამოსაყუანელ R. მის — DFKLQRS. მაგრა GNO] — DKLQRS.

8. პარვითა C. გამოყვანა A. არ CMN. ~ არა (არ FS) ეგებოდა პარვითა (პარვით FQS) გამოყვანა DFKLQRS. იგი შიკრიკი D, იგი შიკრიკნი FKLQRS, აგრევე შიკრიკნი G. მოვიდნეს C. და ეგრე] ეგრე M.

9. უთხრეს მოახსენეს O. სეფედავლას ABEGHMN, სეფედავლას P. ვითა] + ვითა P. ამა CO, მას M. სეფედავლეს... მეფესა — DFKLQRS. ხვალ GH. იგი ასული — DFKLQRS.

10. მის] + რომლისა მიზეზსა მოუყუანისხარ ამა ძნელსა და სასიკვდილესა (სასიკვდილოსა CEOP) გზასა და ალაგსა (ალაგსა CE, ადგილსა აწე OP) BCEOP, — DFKLQRS. წაჰყავს] მიყავს FQS, წაყავს O, მიყავს R. ზღვითა A] და არაბთა BCP, არაბთა DFKLQRS, არაბთ O. მეფის F, მეფესა QS. შვილისათვის შერთვად A] შეღსა ცოლად შერთავს (შერთავსო CEP) BCEP, ძეს საცოლად (ცოლად F) შერთავსო (შერთავსო F) DF, შვილისათვის შესართავად G, ძესა ცოლად და შერთავსო (შერთავსო L) KL, შვილისა საცოლედ O, ცოლად შეურთავსო Q, ძესა და შერთავსო R, ცოლად შეურთავსო S. ეგრე] მასვე წამსა O.

შეუგზავნა შიკრიკი, ვითა: «ამას ღამე გამოგაყუანო და მზას დამ-
ხუდიო». «კუბო და აქლემი დაკაზმენით ქალისა შესასმელადო». ვი-
თა შელამდა, აღგილა გუიჩუენა: «იქი მელოდეთ შუალამემდისო და,
თუ მომკლან, თქუენ წადით და, თუ დავრჩე, ქალათურთ შუალამე-
5 მდის მეცა თქუენ თანა მოვალო».

„შეიჭურა და შეუტდა მათ არაბთა და შეუზახა და შეიბნეს. თავ-
მან მეფობისა შენისამან, ეზომ ადვილად დატოცნა იგინი, რომე
მოქალაქეთაცა ვერა შეიგნეს. და რომელნი მორჩეს, იქით და აქეთ
წაძტრეს. შევლნა კიბენი და ზედა არაბთა გაუტდა. მოეგებნეს, მაგ-

1. შეუგზავნა| + იგი BCDEKLPR, შეგზავნა FS, შეგზავნა OQ. შიკრიკი B|
იგი შიკრიკი O. ვითა — DFKLQRS. ამჟამე D, ამჟამე G, ამჟამე HN, ამა
ღამე KLO, ამას ღამესა Q, ამჟამე R. გამოგაყუანო A, გამოგაყუან FLQRS, გამო-
ყუან D. და — DFGKLMQRS. მზასა CP, მზად DFKLQRS. დამხვდო A, დამხუ-
დითო CDELPQ| + მერმე ჩვენ გვობძანა O.

2. კუბო და| კუბოთა D, და K. აქლემი (აქლემი M) დაკაზმენით BM, აქლემ-
ნი (აქლემი N) დაკაზმენით (დაკაზმენით LR, დაკაზმენით DKN, დაკაზმენით
GQ) CDEKLNGPQR, აქლემი მოვქმეთ ქალაქთგან მოიყიდეთ და დაკაზმენით O.
ქალს FQS. შესასმელად BDFKLS, შესასმელათო G, შესასმელათო HN, შესა-
სმელათ M, შესამოსლად QR. ვითა| და R.

3. შელამდა| + და H, დალამდა R. გუიჩუენა A. იქ CLO, იქა DQ, აქ M. მე-
ლოდენითო BCEKLMOPQRS, მოლოდენითო D, მელოდითო F. შუალამემდისო
BE, შუალამემდა DK| შუალამემდინ მელოდით (მელოდეთ S) FS, შუალამემდისო
GP, შუალამემდინ LR| — Q. და — DFKLOQRS.

4. მამკლან ABCEFGHNMNOPS. თქვენ A| — DFKLQRS, შენ G. წადით MQ.
და — O. თუ — D. დავრჩი FMS| + მოვალ Q. ქალათურ C. შუალამემდისი BEH,
შუალამემდისინ M| — DFKLQRS.

5. მეც BCEGNP| — DFKLOQRS. თქვენთან AFGLNOR| — Q. მოვალ D| — Q.

6. შეიჭურვა BKOQ, შეუჭურა N. და| — BONQ, + შევუდა DFKL. შეუტდა|
+ შეუძახნა B CEP, შეუძახა D, შეუზახნა FKLS, + და შეუზახნა O, — Q, შე-
ვუდა შეუზახნა R. მათ — GH.MNQ. არაბთა — Q. და შეუზახნა| სასიძოსა BCE, —
DFKLRS, შეუზახნა G, სასიძოთა P, სასიძოსა რომელი მოსულიყო საქრმოდ მი-
სად O. ~ შეიბნენ და შეუზახნა Q. შეებნეს G| + და P. ~ შეიბნეს და O.

6-7. თავმან მეფობისა შენისამან| თავმან თქუენმა (თქვენმან FKLQRS) DFKLQ
RS, — N.

7. აზომ DFS, ეგზომ O| ასე R. იგი B| — DFGKLQRS. რომელ BDEMP.

8. მოქალაქეთაც BFOQRS. ვერ EOS. შეიგნეს| ცნეს DFKLQRS, + რა O.
და — DFMQS. რომელი AHMN. მორჩეს| დარჩნეს D, დარჩეს FKLS, მორჩნეს
G, ცოცხლად დარჩნეს Q. იქთ და აქეთ| იქ და აქა D, იქთ აქეთ FKLS, აქა და
იქ O, იქთ და აქათ P, მკედრებში Q, აქათ და იქით R. აქეთ| აქთ B, აქათ CEG.

9. წაძტრეს A, წაძტრეს D| + მკედრებში FS, იმალვოდენ და Q, + შიშით R.
ზედათა DS, ზედათ FQ, ზედან O, ზედ R. გაუტდა| + რომელნი იყვნეს მკეულნი
კარისა O, შეუხდა Q, აუხდა R. ~ შეუხდა ზედათ არაბთა Q. მოეგებნენ FS| და
მოეგება Q. მაგრამ GMO| — DFKLQS.

რა, ღმერთო, საჭირო ომი გარდაცა და ამანვე დატოცნა იგინიცა და მათგანცა ზოგნი დაიმალნეს.

„მერმე მოეგება ქალი მნათობი წინა და უთხრა: «პირველსა ნახესა ზედა, ღმერთო, კარგად გამეჩუენეო». წამოიყუანა ქალი და შუალამემდის ჩუენ თანავე მოვიდა და მოიყუანა ქალი. კუბოსა 5 შევსუით და წამოიყუანეთ.

„კმა შეიქნა. ოდეს ნახეს მოქალაქეთა იგი ლაშქარი დატოც-
ლო, შიშითა ერთიცა კაცი კმასა არა ამო[v]იღებდა, მით რომე არ-
ამცა დაგუიბრუნდეს და დაგუტოცნეს ჩუენცაო. წამოვედით და ეგრე
მოვაქსენეთ: «გულლე, იგივე გზა უკუვიაროთ». მან ეგრე ბრძანა: 10
«არა, ძმაო, საჯანზე რამე არას მაგა საქმესა შინაო».

9) გვ. 438)-1. ~ ლ^თო მაგრა BCE|—R.

1. გარდაქცა BEO, გარდახდა FGS, გარდახდა Q. და|—BDFKLMRS,
მაგრამ Q. მანვე BCEOP| მაგრა DKL, მაგრამ FS,—QR. დატოცა DN. იგინიცა|
იგი კაცნი O.

2. და — DFS. მათგანც B, მათგანიცა M|—DFKLQRS. ზოგი M| + კი R.
დაიმალნეს| დაიმონნეს F, დაიმალა G, + და M, დაიმალნენ Q.

3. მერმე|—DKLR, და FQS, შეეღნა იგიცა უვნებელად მივიდა და O. მნა-
თობი| + იგი BCEP,—KLR. ქალი მნათობი წინა| წინა ქალი DFQS, იგი მნათობი
და პირზე ქალი წინა O. და + ეგრე DFGKLQRS, უთხრა + ლომო ჩემო O.

4. ნახესა — BE. ზედან O|—DFKLQRS. ღმერთო — R. გამეჩუენეო A, გა-
მეჩუენეო F. წამოიყუანი A. ქალი + მნათობი O.

5. შუალამემდის| შუალდემდის D, შუალამემდისი E, შუალამემდონ FLQS, შუა-
ლამემდისინ MR, შუალამემდი OP. ჩვენთანვე A, ჩვენთანვე BEHM, ჩვენთანა
DKQ, ჩვენთან FLRS. მოვიდა და|—FQS, მოვიდა O. და მოიყუანა — D. ქა-
ლი — Q.

5-6. ~ შევსუით (ჩავსუით Q) კუბოსა OQ.

6. შევსუით A. წამოიყუანეთ| წამოვედით DFKLRS, წამოვედით კიდეც გათენ-
და და O.

7. კმა შეიქნა — Q. ნახეს| გენახეს Q. იგი| შეიქნა ხმა და ზრიალი რა ნახეს
Q. ლაშქარნი G.

8. შიშით O. ერთი კაციცა CR, ერთი კაციც O. ხმას BCDGNR, ხმასაცა FS.
არა| აღარა BEKLP, არ CGN, აღარ D, ველარ FS, ველარა O, აღარას R. ამო-
იღებდა| იღებდა O. რომელ BEMOP. არამც G, ანამცა O.

8-9. შიშითა ერთიცა... დაგუტოცნეს ჩუენცაო — Q. მით რომე... ჩუენცაო —
DFKLRS.

9. დაგუიბრუნდა CE. დაგვტოცნეს A, დაგვტოცნოს B, დაგუტოცნა CE, არ დაგ-
ვტოცნოს G. ჩუენცაო A. წავედით B. და + ვლეთ O.

10. მოვასხენეთ A. გვალე A, გვალე O. იგვე|—D, ესევე O. უკუუვიაროთ
A, უკუვიაროთ (+ და O) CEOMN, უკვეთურიო D, უკვიაროთ K, უკვევიაროთ
L, უკუვიაროთ R. ბრძანა| გვიბრძანა BFOQS, გვიბრძანა CEP.

11. ძმანო CFQS. რამე არის| იქნება FQS, არის R. მაგრა D, მაგ G, ეგე R.
ლაქმესა შინაო| საქმეო R. შინა D.

„წამოვედით. მეორესა დღესა, სადა ლაშქარნი და კაბუენი დგეს და სადა იგი სამი ათასი კაცი დგა, მუნ მოვედით. და მათ ჩუენი მისვლა უწინვე ეცნა და შეკაზმულაყვნეს, და სეფედავლეს წინა მოეგებნეს. ჩუენ ეგრე გუიბრძანა: «აბა, თუალი დამიგეთ, თუ ვით 5 გაგეჩუენოო». შეუტევა ცხენი და მისვლასავე გააქცივნა. მიეწივა და დაჯოცნა. თავმან* მეფობისა შენისამან, სიმაშურალე ყოლა არა შეეტყობოდა.

„მუნით წამოვედით და, სადა იგი ორი ათასი კაცი დგა, მუნ მოვედით. ეგრე მოვაჯსენე, მე, მიბოძენ ისი კაცნი-მეთქი. მიბრძა-

1. მოვედით O. მეორესა — Q. დღესა| გზასა F, — QS. სადათა D, სადათ FQS. ლაშქარი FQ. ~ კაბუენი და ლაშქარნი R. და კაბუენი + სამისა ათასისა კაცითა O. 1-2. და კაბუენი დგეს და სადა| იღვა და კარგნი კაბუენი F.

2. და — DKLQRS. და სადა იგა... კაცი დგა — O. სამი ათასი — B, სამნი CEQ, სამი D, სამასნი F, სამასი KLRS, სამნი ათასი N. კაცნი CEN| რომე F, კაბუენი LS, კაბუენი Q, — R. დგეს BCES, იღვენეს F, დგას N| იყვნენ Q. მუნ — R. მივედით GH| — R. და მათ — DFKLMQRS, და O. ჩუენი A.

3. მისვლა DFS. უწინავე B| — DKLQRS. ეცნათ GLMOR| მისცნა K. და — KLQRS. შეკაზმულნი იყვნეს H, შეკაზმულაყვნეს P, შეკაზმულ იყვნენ Q, დაკაზმულ იყვნეს R. ~ შეკაზმულაყვნეს და DFO. და — BDF. სეფედავლას ABEG HMNP| — DFKLOQRS. წინ FGMS.

4. მოგვეგებნეს FORS, მოგვეგებნენ Q. ჩუენ A| — DFKLQRS. ჩუენ ეგრე გუიბრძანა| და გვიბძანა ჩუენ და უთხრა თვისსაც მზესა O. გუიბრძანა აბა| გვიბძანეს D, გვიბძანა FK, მიბძანა L. აბა — QRS. თვალი A, თუალი-ლა BCEKLP| თულა D-დამიღეთ D, დამაგუთო FKLQS, დამაგდეთ G, დამკირეთ N, დამიგდეთო R. თუ — DFKLQRS. ვითა BCDEKLOPQR, ვითა-ლა FS.

5. გაგემჩვენო AGN, გაგეჩუენო BQ, გაგეჩუენო DFKLS, გაგემჩვენო H, გაგემჩვენო M, გამოგეჩუენო OP, გაგეჩუენო R. შეუტევა ABCDEHLMNOP. ცხენი და| ცხენი BDEFKLS, და N, — QR. მისვლასავე| პირველსავე მისვლას G, — Q. გაიჭუნა BG, გაქცია| D, გაქცივნა HK, და გაექცენ Q. მიეწივნა CP| — DFKLQRS.

5-6. მისვლასავე... დაჯოცნა| აიხვნა კინენითა კაცი და გარსტყოცნა შეუტევა და გაექცენს მიჰყვა დაჯოცნა და ამოსწყვიტნა რომე O.

6. და — GHNQ. დაჯოცნა — Q. მეფობისა — OQ. შენისამან| შენმან O, თქვენმან Q, თქვენისამან R. სიმაშურალე A. ყოლე BCEF, ყოლ P| — QR. არ CFLS. ~ არა ყოლა H.

7. შეტყობოდა BHKQ, შეიტყობოდა N.

8. მუნით| სამასისაგან სამოცი გარდაეხვეწა (გარდებეწა S) FS, და KLR, და-ხოცნა და გაქცია და Q. და| — KLM, + მოვედით Q. ორი ათასი| ორასი BCEF KLQRS, ოთხი ათასი G, ორ ათასი HN. იღვა CFGQS, დგას O| — R. მუნ — Q.

9. მივედით KL| — Q. აგრე KLR| და მე O, მე Q. მოვახსენე A. მიბოძენ| მიბძანე MQ. ის FS| — Q, იგი R. კაცნი KLR| — Q. მეთქი| — FKLS, + მე Q. ეგრე R.

* D-ში აქედან აკლია ფურცლის მოხვეის გამო.

ნა, მივედ და შევბიო. ფიცხლად ცხენი შეუტივე, გავაქცივენ და ღვეოცენ, რომე მცირედნი-ლა ვინმე გარდამეხუეწნეს. ღაიმაღლა ღიდალ სეფედავლე ჩემგან ნაქმარი იგი.

„წავედით მუნიოცა და მივედით მუნ, სადა ათასი კაცი დგა. ომარ ეგრე მოაქსენა: «ლმერთო, ომისა რიგი აწ ჩემგან არისო». 5 ცხენი შეუტივა და ეგრე იყო იგიცა, ვითა-მისსა ჭაბუკობასა ხუდე-ბოლა: ღაჯოცნა და გააქცივნა. მაღლი უბრძანა სეფედავლე მასცა.

„წამოვედით * მუნიოცა და მოვედით მუნ, სადა იყო იგი ღორაზ ჭაბუკი, რომელ მან ღიაცმან შაოსანმან გუთამბო, იგი

1. მიედ BOP, მიდი C| წაველ Q. და — FQS. შებიო BH, შევები FQS, შეი-ბო M. ფიცხლა CEM, ფიცხლავ OP| — FKLQRS. ცხენი — NQR. შეუტევე ABC ELMNOP| ღვეოცე Q. გავაქციენ BFS, გავაქციენ CEKLR, გავაქციე R. და — FS-

1-2. გავაქციენ და... გარდამეხუეწნეს| და გავაქციე AM, და გავიქციე G, და გავაქციე HN, ღვეოცენ და გავაქციენ და ზოგნი გარდამეხუეწნენ P, და გა-ვაქციე რომე მცირედნი ვინმე გარდამეხუეწნეს Q.

1-3. გავაქციენ და ღვეოცენ... ჩემგან ნაქმარი იგი| ღვეოცენ და გავაქციე და ზოგნი გარდამეხუეწნეს მოუქცე და მაღლი მიბძანა O.

2. ღვეოცენ E. რომელ BE. მცირედნი KLR| ორასისაგან ორმოცნი (ორმოც S) FS. ვინმე — BFS. გარდამეხუეწნეს K, გარდამეხუეწნენ F.

3. ღიდალ — BQ, ღდათ L, ღიდალ N, ღიდა R. სეფედავლა ABEGHMN, სე-ფედავლემ CP| — FKLQRS. ჩემგან — LR. ნაქმარნი C| — FKLQRS. იგი — FKL QS, და R.

4. მუნიოცა O| — FKLQRS. და — FGRS. მუნ| — FGQS, კიდეშ O. სადა + იგი MOR. დგას AGHMN, იდგა FQS| + რა მივედით O, იყო R.

5. აგრე G| — Q. მოახსენა A| + აწ Q. ღმერთო — OR. ომისა რიგი| — FKL RS, ომი Q. ~ აწ ომის რიგი G. აწ M| — Q. ჩემგან| ჩემი BM, ჩემდა O. ჩემ-გან არისო| ჩემიო Q. არსო FKLRS.

6. ცხენი — QR. შეუტევა ABCEHKLMN. ცხენი შეუტივა და| შეუტევა ცხე-ნი და მანცა ღაჯოცნა და გარე შეაქცივნა O. იგიცა — FKLQRS. ვითაც Q. მისა B, მის G. ჭაბუკობას G. ~ ჭაბუკობასა მისსა LQ. ხუდებოლა A| მართებდა M. ~ ხუდებოლა ჭაბუკობასა მისსა O.

7. ღაჯოცა GQ, ღაჯოცნა და გააქცივნა| ღაჯოცა (ღაჯოცნა ER) და განაქარვნა BER, ათასისაგან ხუთასი გარდაეხუეწა და ხუთასი მოკლა FS, მასცა O. გააქცივნა| განაქარვნა CK, გაქცივნა H, გააქარვნა L, გაქციე და მასცა Q. სეფედავლა ABEG HMN, სეფედავლემ C, სეფედავლემან O| — FKLQS. ~ მასცა სეფედავლაშა P| — R. მასცა B| + და FS, და O, — Q.

8. წავედით F. მუნიოცა AGM| — DFKLQRS, იქიდან O. მუნ| — KLMR, + სოთაც O. სად G. ~ სადა იყო მუნ FS.

8-9. ~ იგი იყო M.

9. იგი — DFKLQRS. ღორაზი FS. რომელი AGHLMN, რომე CFKQა, ზღუნ R. მან — R. ღიაცმან შაოსანმან| ეპარამან FQS, შაოსანმან ღიაცმან O. შაოსანმან| წინამძღვარმან BCE, — DKLR, შაოსანმა M, + წინამძღვარმან P: გვიანბო A| + ვითა BCEO. იგი| — DFKLRS, + ღორაზ O, რომე Q.

* D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ეგრე იტყუისო, ვითა: «მე ერთი ქაბუკი ვერავენ შემომეხმისო». მოვიდოდა ღორაზ და ამას ი[84]ტყოდა, თუ: «ვის გიკადრებია ქენ-თა მეფისა ასულისა გამოყუანება? სისხლნი თქუენნი თქუენსავე თა-ესაო!»

5 „მე რა ეგრე ბედითად მოუბარი ვნახე, ეგრე მოვაგსენე სეფე-დავლეს: «მე მიმიშუი იმა კაცსა ზედაო და ნახო ნაქმარი ჩემი!» მან ეგრე მიბრძანა: «ნუთუ საჩემო იყოს და მოგაკვლევირო, განა გიშუელი, თუ ვერა მოერევიო». შეუტივე და შევიბენით. ღიდი ომი გარდავიჯადეთ. მერმე ცხენი გავიყუანე და ვიყივლე. ცხოვნი, მე-10 ფეო! ეგრე ვთქუი: «სეფედავლე, აბა, აწ ნახე მონაქნევი მონისა

1. იტყოს ABCEGHMNO. ვითა — BCEO, თუ DFKLS, რომე QR. მე — R. ერთი — O. ვერავენ ქერა DFS, ვინმე L, ვერა რომელი O. შემომეხმისო მჭობსო B, შემეხმისო CDEGKLOPQR, მჭობსო და ვერცავენ შემეხმისო FS.

2. მოვიდა R. ღორაზ — MQ, ჩვენკერძო O. და — FS. ამა B] ეგრე DFKLQ RS. ეტყოდა C] ანბობდა Q. თუ — DFKLOQRS. ვისა G. გიკადრებიათ MQ, გიკვრდების R.

3. მეფის NO. ასულის D. გამოყუანება A, გამოყვანაო Q. სისხლო თქვენი BOQ, სისხლო თქუენნი CDN, სისხლნი თქვენი G. თქვენი A. თქვენსავე A. ~ თავსავე თქვენსაო BCE, თქუენსა თავსაო DFKPS, თავსა თქვენსაო L, თქვენსავე თავსაო M, თქვენსა თავსა ზედაო Q.

5. მე რა] — DFKLRS, მერე O, მე Q. ეგრე — DFKLQRS. ბელთად — BCD EFKLQRS. მოუბარი ვნახე — DFKLQRS. ეგრე — Q. მოვახსენე A] მოახსენა D. სეფედავლას ABEGHMNP] — DFKLQRS,* სეფედავლესა აწ O.

6. მე — KLR. მიმიშუი A. იმასა BE, იმას DFMPs, მას O] — Q. კაცსა ქა-ბუკსა O, — Q, კაცსაო R. ზედა FGP, ზედან მეოქი O, მეოქი Q] — R. ნახოს D] გაჩვენო O. ~ ჩემი ნაქმარი G. ნაქმარნი O, ნაქმარი S. ჩემიო. BCER, ჩემნი O] — F.

7. ეგრე — O. მიბრძანა] მითხრა Q. იყოს DQS. და] + შენ FS, — R. მოვა-კვლევირო BCEP, მოგაკვლევიროვო DQ, მოგაკვლევირო * FKLOS, მოვაკვლევირო-ვო R.

8. გიშველო A, გიშველო GQ. თუ] თუცა O. ვერ FGKLMOPQS. მოერიო D. მოერიო F, მოერევი M, მოვერევიო O, მოერიოვო R. შეუტევე ABCDEMNOP] — L. და — KLRs. შეეებენით HNQ] + და DKLR. ომნი O.

9. გარდავიჯადა D, გარდამხდა FS, გარდატადა K, გარდაგვტადა LR. მერმე] — DQS, და F. ცხენი — N. გავიყენე FGQS, გავიყუანეთ H] შეტევე M. ~ გავიყუანე ცხენი KLR. ვიყივლე] + და ესოქი BCE, + ვითა M. სცხოვნი BE] + მეფეთ G, + სეფედავლე L.

9-10. მერმე ცხენი... ეგრე ვთქუი] ცხოვნი მეფეო მას ჟამს გავიყენე ცხენი და ვიყივლე O.

10. ეგრე ვთქუი A] — BCDEFKLMQRS, ეგრე ვარქი G, ეგრე თქუი H. სეფე-დავლა ABDEGHMNP, სეფედავლო Q] — L. აბა — DFGKLQRS. ნახო BCDEF KLMPQRS, ნახეთ N. მონაქნევი] მოქნეული Q.

შენისა ომად მადისძისა-მეთქი!»* კულა შეუტევე, ეკარ ჩაბალახსა ზედა კრმალი და ტუინამდისი ჩავკუეთე და მოვკალ.

„ფიცხელი გაიცინა სეფედავლე და ეგრე თქუა: «მამის ჩემის სულმან, არა დია ავად იყაო». დაიმადლა დია და წავედით მუნით. და იგი კაბუკნი რომე დგეს, გაგუეჲცნეს შიშითა.

5

„ამასობაში მივიდა კმა ქენთა მეფესა თანა, ვითა: «ასული შენი სეფედავლე წაიყუნა, მან დარისპანისძემანო, ლაშქარნი და აბაშნი ასწყუიტნაო». გამოუძახა ლაშქარსა და მოვიდოდა. ვითა ვის ძალ-ედვა, მოგუეწივიან. ოდეს დიდნი და ბევრნი იყენიან,

1. შენისაო C. მადისძისა მეთქი მადისძისაო BCEKLQRS, მადისძისა F, მადისა მეთქი M. კულა A, კულე NO|—BCEFKLMQRS. შეუტევე ABCENO|—KLM, კმალი R. ეკარ BCEO. ჩობალახსა R.

1-2. ეკარ... კრმალი და| და ხმალი ეკარ (+ და FS) ჩაბალახსა ზედან (ზედა Q) FQS, კმალი ეკარ ჩაბალახსა ზედა და KL. ~ ხმალი ჩაბალახსა ზედა (ზედა O) GMO.

2. ზედან R. კრმალი — R. და—M. ტვინამდისა A, ტვინამდის BCHKLN, ტვინამდის FGQS, ტვინამდისინ MR, მკერდამდი O, ტვინამდი P. ჩავკეეთე A, ჩავკეეთე BCELOPR, ჩავკეეთე K. მოვკალ CELR, მოვკალ O.

3. ფიცხელნი BCEFKOPS, ფიცხლად L|—G. გაიცინა BCEFKLOPS. სეფედავლა ABEGHN, სეფედავლემ C, სეფედავლამ MP, სეფედავლემან O|—FQS. ~ სეფედავლე ფიცხელნი (ფიცხლად L) გაიცინა KLR. თქუა A| მიბძანა FK LQRS. მამისა ჩემისა FGHKLMNOR.

3-4. მამის ჩემის... იყაო| ზენარმან (ზენარმან CE) ღთისმან არა ავად იყავო (იყო CE) BCE.

4. სულმანო Q. არ P. დია — R. ავად A. იყავო FLS, იყო GHNOR, იყო P. დამიმადლა GR. დია|—BEKPR, დილად FMQS, ნაქმარნი ჩემნი O. და—CGHM NOQR.

5. რომელ BEP| რომელნი წინა O, რომ R. დგეს + სხვანი O. გაგვექენეს A, გაგვექენეს F, გაიქენეს G, გაგვექენეს Q, გაგვექენეს R. შიშით R|—M.

6. ამასობაში მაშინ BCE, —FKLRS, ამაზედან O, მას ეამსა Q. მოუვიდა FS| მოუვიდა O. კმა| ესე ამავე O. ქენთა G, ქენთ. O. მეფესა GHMNR, მეფეს L.

7. სეფედავლა ABEGHNM, სეფედავლემ CQRS| + დარისპანისძემანო F, სეფედავლემ O, სეფედავლამ P. მან დარისპანისძემანო|—FKLQRS, დარისპანისძემან G, მან დარისპანისძემან M. ~ დარისპანისძემან წაიყვნა G. ლაშქარნი + ლაგოცნა BC EKLPR, + ლაგოცნა O. და| ლახოცნა FQS.

8. აბაშნი არაბნი M. ასწყუიტნაო A, ასწყუდანაო B, ასწყუდანაო E, ასწყუიტნა FKMS, ასწყუიტნაო G, ასწყუიტნა L| + ამაზედან O, ასწყუიტნა Q, მოსწყუიტნა R. გამოუძახნა BEGL, გამოუზახნა CKPS, გამოუგზავნა F, გამოუძახნა N, გამოგვიძახნა O, გამოუზახნა Q, გამოუგზავნა R. ლაშქარნი BEFO, ლაშქარი C, ლაშქართა GQ. და — Q. მოდოდეს G, მოვიდიან O|—Q. ვითა—O.

9. ვის|—GHMN, + როგორ O. სძალედა G, სძალედა HN, ძალი ედვა P. მოგვეწივიან A, მოგვეწივიან BCEFQS, მოგვეწივიან GHN, მოგვეწივიან KLR. და ოდეს E. დიდი GQ. და—FKLQRS. ბევრნი| მრავალნი CE,—FKLRS, ლაშქარი Q. იყენეს G, იყვიან H, იყვის Q.

9-1. ოდეს დიდნი... ომად მათდა — B.

* D-ში აქედან აკლავ ფურცლის მოხვეის გამო.

თუთ სეფედავლე შეიქცის ომად მათდა, და* ოდეს უმცროსნი მოგუ-
ეწივნან, მე და ომარ შევექცეოდით და დავჯოცდით. ათსა ღღესა
ომი იყო და ერთსახე შედგომით თავი, ღმერთო, მოვაწონე სეფედავ-
ლეს, თუმცა, ღმერთო, კულა უფრო მან მოგუაწონა თავი თუისი.

- 5 „მერმე მოვიდა იგი ჭენთა მეფე ლაშქრითა საშინელითა, რომლი-
სა არა იყო რიცხუი. რა ეგეთი [v] სიმრავლე ლაშქრისა გაიცადა,
ეგრე გუიბრძანა სეფედავლე: «ღმერთო, არა საღალღებელი ომი არსო.
აქათგან თქუენ ამა ჩემსა ცოლსა გუერდით დაღეგით, აწ ჩემ ზედა

1. თუთ A. სეფედავლა ABEGHMNOP] — FKLRS. სეფედავლე შეიქცის ომად
მათდა] შეხას სეფედავლე Q. შეექცის CEKLR] შეების FS, შეიქცეს H. ~ შეიქცის
სეფედავლე O. ომად — FKLRS. მათად CGHMNOP] — FKLRS. ოდეს] თუ Q.
უმცროსი FS. მოგვეწივნან AJ — DKLRS, იყვის F, მოგვეწიოდის G, მოგვეწიო-
ლიან M, მოგვეწივან O, იყვიან Q.

2. შევექცეოდით] შეიქცეთ D, შევებენით F, შევექცეთ KLR, შეიქცეოდით
OP, შევებოდით Q, შევებნით S. დავჯოცდით E] ეჯოცდით DGHKLMNR.

2-5. (გვ. 445). და დავჯოცდით ათსა ღღესა... და ეპატრონის ამასობაში] გვაბ-
ძანის მადლი FS, და დავჯოცდით და გავაქცევდით და გვიბძანის მადლი Q.

3. და — DKLMOR. ერთსახედ LP. ერთსახე შედგომით] — BCE, ერთხელ შე-
დგომით D, ერთსახედ და O. ღმერთო — R. მოვაწონეთ D. სეფედავლას ABEGH
MNR, სეფედავლასა D, სეფედავლე (სეფედავლა P) დარისპანისძესა (+ და O)
OP.

4. თუცა DGKL. ღმერთო — R. თუმცა ღმერთო კულა უფრო] და უფრო
ღმერთ BE, და უფროსი ღმერთ C. კულა A, კულავ GM] — O. ~ მან უფრო O.
მოგუაწონა A. თავი თუისი AJ — DKLR, + აქა მოწივნა ჭენთი მეფისაგან ურიცხვისა
ლაშქრითა სეფედავლე დარისპანისძეზედან მათი ღმერთი ომი და სეფედავლესაგან მის
პირმზის საქმოსა არაბთა მეფის შვილს სიკვდილი და ბოლოყამს როსაბ ფალანის
მოსვლა მარტორქითურთ და მათივ დაჯოცა და ღმერთი გამარჯვება სეფედავლესი და-
რისპანისძისაგან O, + აქა მოწივნა იგი ჭენთა მეფე სეფედავლესა, მათი ღმერთი ომი
და სეფედავლესაგან არაბთა მეფის შვილის მოკლეა და ბოლოყამ როსაბ ფალანისა
და მარტორქისა მოკლეა P.

5. მერე L] ამაზედან O, ამაზედა P. მოვიდა] + თუთ BE, მოგვეწიო O, მოე-
წიწა P. იგი — DKLR. ჭენთ O. მეფე] ჯელმწიფე P. რომლისა] რომელ G.

6. არ K. რიცხუი A] + და O. რა ეგეთი... გაიცადა — DKLR. სისიმრავლე A.
~ ლაშქრის სიმრავლე O.

7. გვიბრძანა A. სეფედავლა ABDEFGHMQS, სეფედავლემ CR, სეფედავლემან
O, სეფედავლამ P. ღმერთო — R. არ O. ომი — D. არისო BDEKLMNR, არის G]
იქნებოთ O.

8. ~ თქვენ აქათგან O. თქვენ AJ — DKLR. ცოლსა + თანა R. გვერდით A,
გვერდითა M. დაღეგეთ AJ + ერთსა ადგილსა BE, + და NO. აწ ჩემ ზედა] აწ
(აწ CMOP) ჩემსა ზედა (ზედან O) BCMPO, ჩემსა ზედა DKLR, გვერდით აწ
ჩემსა ზედა E.

* D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

მოყრილა ომიო». ჩუენ დავდეგით ერთსა ადგილსა, გუერდით ცოლსა მისსა, და კულავე ამა წესითა ვიბრძოლეთ: რა ლაშქარი დიდი მოვიდის, თუთ სეფედავლე გავიდის, ეომის და ჰკოცდის და გააქცივნის, და რა ცოტანი მოვიდიან, მე და ომარს გუიბრძანის, და ცოლსა მისსა გუერდით. თუთ დადგის და ეპატრონის.

5

„ამასობაში იყვის ომი ფიცხელი. დაეყავით ამაშიგან დღე თხუთმეტი და, თავმან შენმან, ჩუენ სეფედავლეს კლება ვერა შევატყევით რა, უფიცხე და უფიცხე იბრძოდა.

„მერმე ჰენთა მეფემან უბრძანა უკუყრა ლაშქრისა. ვითა უკუყარნეს ლაშქარნი, მოდგა იგი ჰენთა მეფე და ეგრე უთხრა, ვითა: 10
«სეფედავლე, რად დამიჯოცენ ლაშქარნი და რად გამიტეხენ ქუეყა-

1. მოყრილა] დაყრილა L. ჩუენ A. დავდეგით A. გუერდით A.

1-2. — ცოლსა მისსა გუერდით M. ცოლისა მისისა BCEGOP. გუერდით ცოლსა... დიდი მოვიდის] რა დიდნი მოვიდიან DKLR.

2. კულავე A. ამ O. ვიბრძოლეთ] ვიომეთ O. რა ლაშქარი] რომე არა ლაშქარნი B, რომე (რომელ OP) რა ლაშქარნი CEOP. დიდნი COP. მოვიდიან BCEOP, მოვიდეს H.

3. თუთ A] — O, თუთან R. სეფედავლა ABEFGHMNPQS] — DKLOR. ეომის და ჰკოცდის] შეების (+ და BE) დახოცის BCE, — DKLR, ეომის და ჰკოცდის G, ეომის და ჯოცის (ჰკოცის N) HMN, ჰკოცდის O, ეომის ჯოცდის P. და გააქცივნის] — DKLR, და გააქცივი G, და გაქცივნის H, გაქცივნის სეფედავლემან და შემობრუნდის O.

4. და რა] რა G. მოვიდიან — R. გვიბრძანის A] გვიბოძის B. მისსა] თუისსა O.

4-6. და ცოლსა... ამასობაში — DKLR.

5. გუერდით A. თუთ A] — O. დადგეს B.

5-6. ეპატრონის ამასობაში — BCE.

6. იყვის + ყოველთა დღეთა BCE. ფაცხელნი DS. დაეყავით CEL. ამაშიგან] ამაშია BE, ამაშიგა CP, ამ (ამა S) ომშიგან FS, ამა ომსა შიგან (შინა R) KL QR, ამაში M, ამ ბრძოლასა შიგან O. ~ ამაში დაეყავით M.

7. და — DFGKLQRS. შენმა D] თქვენმან QR. ჩუენ A] — DFKLQRS, + მას G. სეფედავლას ABEGHMOP] — DFKLQRS, მან დავლასა N. ვერ BEFOQS.

7-8. შევატყევით რა] შევითყევით FOP, შევატყევით BCDELKQRS.

8. უფიხე და უფიცხედ D, უფიცხედ და უმეტესად O, უფიცხედ და უფიცხედ Q, უფიცხეს და უფიცხეს R. იბრძოდის FS.

9. მერმე] მაშინ BCE, — KLR, + ბძანა O. მეფემა D. უბრძანა] — O, ბრძანა R. ლაშქარისა E, ლაშქარი და O. უკუშყარეს B, უკუყვარნეს CEHP, უკუყვარნეს D, უკუყვარეს FKLRS, უკუყვარა GM, უკუყვარნეს N] — O, უკუდგა Q.

10. ლაშქარი Q] — DFKLORS. მოდგა] და მოდგეს N. იგი — O. იგი ჰენთა მეფე — DFKLRS. ჰენთა M, ჰენთ O. ეგრე — Q. ვითა — DFKLOQRS.

11. სეფედავლა ABEGHMNP, სეფედავლას D, სეფედავლესა O, სეფედავლეს QR. რად + გამიტეხენ ციხე ციხე G. დამიჯოცენ D, დამიხოცენ GQ. და — BDFKLQRS. გამიტეხენ DKLQR.

11-1. რად გამიტეხენ... ციხე-ქალაქნი ამიფორიაქენ] აიფორიაქე ქალაქნი G. ქუეყანანი..., ამიფორიაქენ] ქუეყანა DFKLQRS. ქუეყანანი და A] — HM, და N.

ნანი და ციხე-ქალაქნი ამიფორაქენ?! ესე არა იცოდი, რომე ასუ-
ლისა ჩემისა მკლავითა წაყუანა არა ეგების და მოუვალისა არის კა-
ცისაგან?!»

„მერმე სეფედავლე ეგრე უთხრა: «მე მეფე ვარ და ასული შენი»
5 ცოლი არის ჩემი, და მე შეილი ვიყავ შენი. ცოლისა ჩემისა გაშო-
რებასა ლამოდი და სხუისა შერთვასა. ესე ვითარ არა იცოდი, რომე
შენ ცოლსა ვერ წამგურიდი?! და თუ ძალ-გიც, მოუშუენ ომად ჩემდა.
ლაშქარნი შენნი და ანუ ეგე ახალი სიძე შენი და წამგუაროს ცო-
ლო ჩემი!»

10 „ამა სიტყუასა ზედა არაბთა მეფისა ძემან ცხენი გამოიგდო
რომელ ს[85]იძედ მოეყუანა. ეგრე იყივლა, ვითა: «გამოედ, სეფე-

---

1. - ქალაქნი + და BHMO. ამიფორაქენ BNO, დამიფორაქენ CEP. ეს O. არ.
CDFOS. იცოდი იგი DFKLQRS, — N. რომელ FOPS] — R. ასულსა B] ქალ-
სა O.

2. ჩემსა B. წარყუანა O. ~ წაყუანა მკლავითა DFKQRS. არ O. არა ეგების
და] — DKLQRS, შენითა F. მოუვალე BO, მოუვლი D, მოუვლი FKLQRS,
მოუვალე GN. არს D, არისო KR.

2-4. კაცისაგან მერმე] კაცთაგან მაშინ BCE, კაცთაგან DKL, კაცისაგან FS, კა-
ცისაგან მერე G, კაცთაგან მერმე OP, — Q, კაცთაგანაო R.

4. მერმე + მერმე N. სეფედავლა ABEGHNM, სეფედავლემ CO, მან DFKLQ-
RS, სეფედავლამ P. უთხრა — L. მე მეფე ვარ და] მეფეო BCDEFKLQRS, მეფე
ვარო P, მეფე ვარ და O.

5. ცოლი არის ჩემი] ჩემი ცოლსა Q, ჩემი ცოლი არისო R. არს GO. ჩემიო-
FKLS. ~ შენი შვილი ვიყავ KLR. შენი] შენიო და BCE, + და D, შენის FS, ცო-
ლისა] ცოლსა KLR, და Q. ჩემსა] ჩემსა FKLQRS. გაშორებასა] მოშორებებსა
B, განშორებასა CEO, გაშორებას D, გაშეებასა FS, გაშორებას M, გაშეებასა Q.

5-6. ~ ლამოდი ცოლისა ჩემისა გაშორებასა G.

6. ვლამოდი B. სხვისა A] რისხვისა D. შერთვასა + ლამდა Q. ვითარ არა
იცოდი] ვითარითა A. ვითა BCDEKLMOPQ, ვით FS. არ CDFS] — GHN. რო-
მელ DEMOP] — FQRS.

7. შენი] — BDFKLQRS, შენი M. ცოლს G. ვერა MPQ. წამგურიდი A] წამარ-
თმედ B, წამართმედი E, წამართმედი FNQS. და — DFKQRS. თუ] უკეთუ
R. ძალი გიც CK, ძალ გიცს QR. მოუშვენ A, მოუშვი FNQ. ომად — DFKLRS.
ჩემად CHOP] — DFKLRS.

7-8. ~ ლაშქარნი შენი (შენნი EG) ომად ჩემდა (ჩემად G) BEG, ლაშქარი შე-
ნი Q.

8. შენი D. ანუ] თუნდა D, თუ მინდა FS. ანუ ეგე] თუ გინდა Q. ~ ახალი
ეგე KLR. წამგუაროს A] წამართოს FS, წამგუარო N, + ესე O, წამართვით Q.

10. ამას R. სიტყუასა — DFKLQRS. ზედან FOQS. გამოიგდო] წამოგდო R,

11. რომე ACFHNM, რომელი GKLR. სიძედ მოეყუანა] მის მნათობისა სა-
ჯარო იყო და O. ეგრე] — DFKLS, და QR. ვითა — DFKLQRS. გამოდი C, გა-
მოედ EFGHKLNQRS. სეფედავლა ABDEGHMNP] + დარისპანისძეო O.

დავლე, რომე მე გაგაჩუენო მაგა ცოლსა შენსა, რომე გამოგყუა და. ჩემსას შენ გირჩივა!» ამაზედან ჰენთა მეფემან უბრძანა ლაშქართა: «აბა, მიუშუენით!»

„მერმე სეფედავლე ეგრე უთხრა ცოლსა მისსა: «ჰენთა მეფისა ასულო, მოიქეც და ნახე შენი საქრმო!» ფიცხლად შეუტივა სეფე- 5 : დავლე, ჭრმალი არა ამოიწუადა. მან ჭრმალი ჰკრა სეფედავლესა და ვერა აკუეთინა. მიჰყო კელი სეფედავლე, მოჰკადა უნაგირთაგან და ჭუყანასა დაჰკრა ჰენთა მეფისა კერძო და მოკლა. მერმე ეგრე თქუა, ვითა: «რომელსა კაცსა ისი ჩემსა ურჩევი, იგი კელმწიფე

1. რომელ BEOP] — FKLQS, და R. მე] და Q. გაგაჩუენო A] გიჩუენო L.. მაგა] — FKLQR, მაგ P. შენსაო Q. რომელი BCER, რომელ FKS, რომელ შენ LQ, ვითა O.

1-3. რომე მე გაგაჩუენო... მიუშუენით მერმე სეფედავლე — D.

2. ჩემსა BCEGNOP] — FKLQRS. შენი P. გარჩივა BH, გირჩიო FKL. ამაზედა BCFGKLPQS, ამაზედ R. კენთ O. ლაშქართა ♦ თვისთა O.

3. აბა] — FKLRS, აბა ჰა P, ჰაბაჰა O. მიუშუენით A, მიუშუენით B, მიუშუენით CEFKLPQRS] + და გარდაიწუკიტონო M, მიუშუენითო და O.

4. მერმე — FKLQRS. სეფედავლა ABEGHMN, სეფედავლემ CFPQRS, სეფედავლემან O. ეგრე — Q. უთხრა] უბრძანა Q. ცოლსა მისსა] — BDFGKLRS, ცოლსა თვისსა MO, საცოლესა თვისა Q. ჰენთა — Q. მეფესა F] — Q.

5. ასულო] ასულსა FS, + და მზეო ჩემო O, — Q. მოიქეცე] მოიხედენ O, მომხედე Q. შენი საქრმო] საქრმო შენი BCDEFKLQRS, შენი საქრმოო P, შენ საქრმო შენი თუცა რა ჰაბუეი ყოფილაო O. ფიცხლა BE] — DFKLOQRS, + და N. შეუტევა ABCEHLMNOP] — Q. სეფედავლა ABDEGMHN, სეფედავლემ CPR, სეფედავლემან FS] ცხენი და O, — Q.

6. არ FL, აღარ R. არა ამოიწუადა მან ჭრმალი] არა ამიწოდა AG, არა (არ C) ამოიღო რა სიახლოეს (სიახლესა CE) მივიდა მან არაბთა მეფისა ძემან ჭრმალი ამოიღო BCE, არ ამოიწოდა რა სიახლესა (სიახლეს O) მივიდა (+ მან P) არაბთა მეფისა ძემან ჰკრა ჭრმალი (~ ჭრმალი გამოიწოდა P) OP, არა ამოიწოდა HN, არა ამოიღო M. ამოიწუადა A, ამოიწოდა FKL] ამოიღო R. კრა BFQS] — O. სეფედავლასა AGN, სეფედავლას BEHM, სეფედავლეს C, სეფედავლე L] — DFKOQRS. და] მაგრამ O.

7. ვერ FS. აკუეთინა A, აჰკუეთინა N] + რა O. მიყო FOS. სეფედავლა ABDEG HLMN, სეფედავლემ CQR, სეფედავლემან FOS, სეფედავლამ P. მოკადა BCFGHRS] აიღო Q. უნაგირისაგან BE, უნაგირით FS, უნაგირისაგან HLOR. და — DFGRS.

8. ~დაჰკრა ჰეყეანასა R. ჰეყეანასა A] ჰუანად O. დაჰკრა A, დაჰკრა FS. ჰენთა — O. ჰეყეანასა... მეფისა კერძო] ჰენთა მეფისა წინა დაჰკრა მიწასა Q. მეფისა კერძო] მეფისაჲენ KL, — O. კერძ BCDE] წინა FRS, კერძოდ P. მერმე. მაშინ BCE, და DQR, — FKL, მერე G, იგი არაბთა მეფისჲე ჰენთა მეფის წინ და O.

9. თქვა A] უყივლა O, უთხრა R. ვითა — FKLQRS. ისი] — K, იგი MQ, + სასიძოდ O. ურჩეენია BCFGHMKMOS, ურჩეენიაო Q, ურჩეენიან R.

9-1. იგი კელმწიფე... ჰენთა მეფესა — D.

არა არისო». დაუმძიმდა მას ჰენთა მეფესა და შეუზახნა ლაშქარსა. შეიქნა ომი დიდი და უფიცხესი ყოველთა ომთასა. მივეშუელენით ჩუენცა სეფედავლესა, მით რომე მას ლაშქარსა შინა დაიკარგა, თუ-
არა განაღამცა არა გუეგონა უბალოდ ქცევა მისი.

- 5 „და როსათ ერქუა ერთსა მას ჰენთა მეფისა ბუმბერაზსა და იგი მუნ არა იყო. კაცი გაეგზავნა და სწრაფით ეგმო. თურე როს-
აფს მარტორქა გაეზარდა და მას თანავე მოეწუარბის მეომრად და
ნიადაგ თანა ჰყვის ომსა შიგან. ემა ავდა, ბუკსა ჰკრეს. მოვიდა
როსათ და მოჰყუა მას მარტორქა და ლაშქარი შიგან გამოაპეს და

1. არ FHLOR] — Q. არსო BCEGPQS. მას — FKLQRS. ჰენთა — Q. შე-
ძახნა BEM] შესძახეს D, შეუზახა FS, — G. ლაშქარსა] ლაშქარნი 'თესნი BCE,
— G, ლაშქართა KLMR, + მისსა P, ლაშქართა მისთა აბა მავასაო O.

2. შეიქმნა N. ~ დიდი ომი DFKLQS. დიდი — R. და უფიცხესი უფიცხეს-
ი D, უფიცხე FS, უფიცხესი KL, უფიცხელესი O, — Q, ძლიერი R. ყოელთა D.
ომთასა] ომთა FS, მათასა O, უფიცხე Q, რ'ლთასა R. მივეშუელენით 'A, მივე-
შეენით S.

3. ჩუენცა A. სეფედავლას AN, სეფედავლას BEGHMP, სეფედავლეს C. რო-
მელ BEMO. მათ ლაშქართა GO, მას ლაშქართა M. შინა] შიგან BCEGMO,
შიგა P. თვარა A] თორემ O.

3-4. სეფედავლესა მით... ქცევა მისი და — DFKLQRS.

4. განაღამცა EGM. არ N. გუეგონა A] ენახეთ Q. უბალო M- ქცევითა O. მისი
— O.

5. და — GN. როსაბ BCEP, როსებ O. ერქვა ერთსა მას A] — DFKLQRS.
ერთსა მას ჰენთა] ვისმე O. ბუნბერაზსა A, ბუმბერაზი D, ბუმბარეზსა E, ბუმბა-
რეზი FS, ბუნბერაზი KLQR] ფალავანსა P.

5-6. და იგი — DFGKLQRS.

6. მუნი იქ G, — R. არ COS. ~ გაეგზავნა კაცი R] მათ ლაშქართა შიგან ემო
O. გაგზავნა GHKL. სწრაფათ M. ~ სწრაფით და R. ~ ეგმო სწრაფით (მსწრა-
ფით F, სწრაფათ Q) DFKLQS. ეგმო] იხმო GHN, მოვიდოდა O. თურმე BCE
P] — DFKLQRS. როსაბს BCEP, როსებს O.

7. და — OR. მასთანვე BD, თვისთანვე 'O] — QR. მოეწუარბის A, მოეწუარბ-
ნა B, მოეწუარბათ CDEFGMO, მოეწუარბათა P, მოეწუარბნა მასთან Q, მოეწუარბათ
R. ~ მოეწუარბათ მასთანვე (მასთანვე FKS, მისთანვე L) DFKLS.

7-8. მეომრად... ომსა შიგან] და ომსა შინა თანა ჰყავს ოდეს O.

8. ნიადაგ — DFKLQRS. თან D. ყვის FS, ჰყვის N, ყვეს Q. ომსა] მას N.
შიგა DP, შინა MQR. ავდა BCELMOP, გაჰვდა D, ჰავდა K, აღხდა R. ~ ახ-
და ხმა Q. ბუკსა ჰკრეს] ბუკთა ტრეტილისა O, ვითა Q. კრეს FLS.

8-9. ~ როსათ მოვიდა Q.

9. როსაბ BCEP, როსებ O. მოჰყუა მას] — DFKLQRS, ჰყავ იგი O, + იგი
BCEP. და — Q. ლაშქარნი AHMR. შიგა CEPR, შიგ D, შეიგნა H, შინა M.
ლაშქარი შიგან გამოაპეს] გამოაპეს ლაშქართა შიგან O, კრეს ბუკსა და დაბდაბსა
და გამოაპეს ლაშქარი Q. გამოაპეს] გამოაპარეს F, გამოიარეს G.

9-1. და მოვიდა] რა მოვიდა BCEPQ, მოვიდა და D, რომ მოვიდა FS, და G,
მოვიდა KLR.

მოვიდა ფიცხლავ და იყივლა მეფემან, ვითა: «მიუშუენით და გარდა-
იწყუიღონო!»

„ამირთა ამირო, ოდესმცა ნახე, ამას იტყოდნი: «კაცი ამას
ველარა სჯობსო!» მაგრა შეგუეშინა ჩუენცა, ამით რომელ სეფედავ-
ლე მაშურალი იყო და ნომარი და მრავალთა დღეთა მოუსუენებელი. 5
ეგრე უყივლა სეფედავლეს რო[ვ]საჲ, ვითა: «რად გამოიპარე ვითა
მპარავი და ლაშქარნი დაჯოცენ, ანუ აწ სით-ლა წახუალ ჴელისა
ჩემისაგან?!»

„ამა სიტყუასა ჴედა მომართა მარტორქამან სეფედავლეს ცოლ-

1. მოვიდა ფიცხლავ] რა ნახა იგი მეფემან O. ფიცხლად BCDEKLMP, ფიც-
ხელნი FS, ფიცხად R. და იყივლა] დაიყივლა BCP, იყივლა DGQ, დაიყივრნა ჴენ-
თა FS, უყივლა O. მეფემან — O. ვითა — DFQS. მიუშუენით A, მიუშუით (+ესე O)
BCDEFKLOPQRS. და — Q. გარდაიწყვიღონო A] მათ გაიწყვიღონო BCE, გაიწყ-
ვიღონ DK, მოსწყვიტონო FS, გარდაიწყვიტონ GM, გაწყვიტონ LR, ამათ გაი-
წყვიტონო P, ამათ გარდასწყვიტონო ისმენდი O, ამოწყვიტონო ცხონდი Q.

3. ამირათ (ამირთ L) ამირაო DLP, ამირათა ამირაო (ამირო FS) EFS, ამირთ
ამირო OR. ოდესმცა ნახე] ოდესცა გენახა სეფედავლა B, ოდესმცა გენახა სეფედავ-
ლე (სეფედავლა E) CE, ოდესცა გენახა (გენახნა FS, ნახე GLM, გენახნეს R) DF
GLMRS, თუცა გენახათ O, ოდეს გენახა Q. ამას — DFLOQS. იტყოდნი] + ჴეყიანა-
ზედ G, ბრძანებდა O. ~ ამას კაცი R. კაცი] პირი თქვენი ვითა O.

3-4. კაცი ამას ველარა] მას კაცსა არა L. ამას ველარა] არა DFKQS, ამას ვე-
რა P, ამას ერთი კაცი არა O.

4. ველარა] ვერა R. სჯობო M, სჯობსო R. მაგრა] — DFKLRS, მაგრამ HN,
და ამითაც O, ჩვენ Q. შეგუეშინა A, შეგუეშინდა DGHKN. ჩვენცა A, ჩვენ BCDE
FKLPS] — OQR. ამით] მით G, — O. რომე CDFGOQRS. სეფედავლა ABDEGH
MNP.

5. მაშურალი A. იყო — O. ნომარი და] ნომარი BCDEKLMPQR, [ნომარი იყო
O. მრავლითა დღითა L. ~ მრავალთა დღეთა ნომარი და მოუსუენებელი [G. მოუს-
უენებელი A] — BCDEKLQR, და P, და მოვიდა როსებ და O.

5-6. მაშურალი იყო... მოუსუენებელი, ეგრე] დაღალულა ნომარი და მაშურალი
იყო მრავალთა დღეთა (+ ნომარი და უქმელი F) FS.

6. ეგრე — DGKLQR. იყივლა DFKLQRS] რქეა G, უთხრა H, არქეა M, —
N. სეფედავლას ABEGHNM, სეფედავლესა O, სეფედავლასა P] — DFKLQRS. რო-
სებ BCE, როსეჲ GR] — OQ. ვითა — DFKLOQRS. რად] რათა O. გამოიპა-
რეო Q.

7. მპარავიო Q. და — GNQ. დაჴოცენ ENP, დახოცე G. ~ დაჴოცენ ლაშქა-
რნი O] — Q. ანუ] — BCEMQR, და აბაშნი დიდთა ჴელმწიფეთანი O. აწ — F.
სიღდა B, სით DFKLQS, სად R. წახუალ A. ჴელისა] ჴელთაგან G, ჴელისაგან R.

7-8. ჴელისა ჩემისაგან] ჩემისა ჴელისაგან M, ჴელთა ჩემითი O.

8. ჩემისაგანაო BQ, ჩემისაგანო CE, ჩემთა G, ჩემისა R.

9. ამა სიტყუასა ჴედა] და DKLR, — FQS. ჴედან O. მომართა] შეუტრა G,
მან O. სეფედავლას ABEGHNM, სეფედავლასა D, სეფედავლესა Q.

9-1. სეფედავლეს ცოლსა... ცოლსა უშუელა] მას პარმუესა ქალსა მომართა და
როსებ სეფედავლესა სეფედავლე მარტორქასა მიუტდა რა მას ქალისა წასაყენალად
მივიდა და O.

29. ამირანდარქანიანი

ჰკრა ჯრმალი ზურგსა და, თავმან თქუენმან, ნახევარი იქით დაეცა და ნახევარი აქათ და განალამცა მოკლა.

„რა სეფედავლე მარტორქასა მიუჭდა, მე დ'ომარ როსაფს შეუტივეთ. მანცა შემოგუიძახნა და ცხენი შემოგუიტიცა. ამირთა ამირო, ტყუილის თქმა და უბადოდ კუენხა არა ჰაბუტთა კელი არის. შეგუეშინდა და გავეჭეცენით. მომეწია, მე ჯრმალი არა მკრა. ამილო უნაგირთაგან, ომარს შემტყორცა, მკრა ომარს და ორნივე ჩამოგუყარნა.

„რა ჩუენი ეგეთი უბადოდ ყოფა ნახა, განალამცა შევეწყალე-

1. კრა FHQS. ჯრმალი + მარტო რქასა BCE. ~ ზურგსა ჯრმალი DKLR. ზურგსა] + ზედა BCE, — G, + მარტორქასა P, მარტორქასა O. და — N. თავმან — DKLR. თქუენმან A] მეფობისა შენისამან შუა გაკეთა (+ და BE) BCE, მეფობისა შენისამან P. იქით + და G.

1-2. ჯრმალი ზურგსა... და განალამცა] სეფედავლემ სმალი და შუა გაკეთთა მარტორქა და FS. ზურგსა და... განალამცა მოკლა] სეფედავლემ და შუა გაწყუტა Q. თქუენმან ნახევარი... და განალამცა] მუნვე DKL, შუა გაკეთა R.

1-3. თქუენმან ნახევარი... მარტორქასა მიუჭდა] მეფობისა შენისამან შუა გაკეთთა მანამდის იგი მას მოკლევდა O.

2. აქეთ BE, აქეთა GM, აქათა N. გალანამცა GM] + მუნვე P. განალამცა მოკლა — BCE. მოკლა] + და P, — R.

3. სეფედავლა (+ პირველადვე BEP) ABDEGHMNP] + პირველადვე C. სეფედავლემან FS, სეფედავლე KL, სეფედავლემ QR. მარტორქას GMN. მიუჭდა] შეუტია DF, შეუტრეა KQRS, შეუტრეა L. როსაბს BCE, როსეფს G, როსეფს O. შეუტრეეთ ABCEGLMNOP, შეუტრეეთ DF.

4. მანცა] მან DFKLQRS. შამოგეზახა D, შემოგეზახნა OQ, გამოგეზახნა R. შემოგუიძახნა და ცხენი — B. და — DFS. ცხენით Q] — R. შემოგუიტიცა ACEGHLN, შამოგეცრეცა BD, შემოგეცრეცნა M. ამირათა BE, ამირათ DP, ამირათ I.R. ამირათ BDELP.

5. ტყუილის BN, ტყუილისა H, ტყუილი O. თქუმა P. უბადოდ] უბრადო M, უბადო O. კეხნა GO. ტყუილის თქმა... კელი არის — DFKLQRS. /კელი არის] სელია OP. შეგეუშინდა A, შეგეუშინა BCDEKLP, შეგეუშინა FS, შეუშინდით O, მოგეუშინა R] — Q.

6. და — FKLS. გავეჭეცენით C, გავეჭეცით DR, გავეჭეცით FHMNOQS. გაეჭეცენით G] + მერმე P. მამეწია M, მომეწია QR. მე] + და BEM, — Q. ჯრმალი — Q. არა] აღარა O, — Q. მკრა — Q.

7. უნაგირთაგან და B] + და CDEFKLS. უნაგირისაგან O, უნაგირითგან და Q, უნაგირისაგა და R. ომარსა LMN. [შამომტყორცნა D, შემტყორცა F] — L. ომარს შემტყორცა] შემტყორცნა მას ომარსა ზედან O. მკრა ომარს] მკრა BCEGLO, მკრა ომარსა FQS. და — H. ორნივე] ომარნივე A, ორნივე DMRS, ორივე G, ორნივე კეი O. ჩამოგეყარა ACGN, ჩამოგეყიღნა B] ქვეყანასა დაგვცნა (დაგვცა Q) FQS.

8. ჩუენი A. ეგეთი] — BCE, ეგრე G. უბადო CP, უბადოთ N. ყოფნა BE] ჰყუეა G. გალანამცა CGM.

9-1. რა ჩუენი ეგეთი... შევეწყალენით და ეგრე — DFKLQRS.

ნით და ეგრე უყივლა როსაფს: «ძმაო, მაგათი არა ბრალია. თუ კაცი ხარ, ჩემ ზედა წამოდიო, მოვიცალე მარტორქისაგან და გიშუელი შენცაო!»

„ამაზედან შეუზახნეს ერთმანერთსა და შეუტივეს. შეიქნა ომი
5 ეგზომ საკუირველი, რომელ აბჯართა ზედა ცემა ჭეხასა გვანდა. იბრძოლეს დიდი ხანი. ყოველი ჭენტა მეფისა ლაშქარი და თუით მეფე-
ცა უყიოდა, ვითა: «აზღვევინე სისხლი ეზომისა კაცისაო!» იყო
ზმა დიდი მას ლაშქარსა შიგან და ომი იყო მეტად დიდი და ფიცხე-
ლი. უყივლა მას როსაფს ჭენტა მეფემან, ვითა: «თუ შენ სეფედავ-
10 ლეს აჯობო, შენ მოგცე იგი ას[ხს]ული, პირ-მზე ჩემიო!» მერმე

1. როსაბს BCEP| სეფედავლა (სეფედავლე KL, სეფედავლემ R) არა DKLR, სეფედავლემან არა FQS, როსეფს G, როსეფს O. ~ არა მაგათი D. არა| რა L. ბრალი A. კაცი| კაბუე O.

1-2. კაცი ხარ| შეგიძლიან Q.

2. ჩემზედ CLMNQ. წამოდიო| მოდო DFQS. ჩემ ზედა წამოდიო| შემომიდაე O. მოვილე A. და| აწ G. გიშველა A.

2-3. მარტორქისაგან და გიშველი შენცაო| ამა შენისა (შენის P) გაზრდილსა და საომრად გაწრთენილსა (გაწრთენილისა E, გასწავლილისა P) მარტორქისაგანა-
ცაო (მარტორქისაგანცაო CEP) BCEP, — DFKLQRS, ამა შენგან ომზედან გას-
წავლელს მარტორქისაგანცაო O.

4. ამაზედა CDFGKPQS, ამაზედ R. შეუზახეს D. ~ და ერთმანერთსა P. და შეუტევეს A| — BE, შეუტევეს C, და შეუტიეს DFG. ~ შეუტევეს და O.

5. ეზომ BCE, ეზომი G, ეგზომი NO| — DFKLQRS. საკიირველი A, საკუირველი DP. რომე CFQS, რომ G. ზედა| — G, მათთა O. ცემა| + ცისა FOQRS, ცემის ხმა G. ჭეხას N. ჰგუანდა CENP. იბრძოდეს FH.

6. ~ ხანი დიდო O. ხანი + მეფე და R. ყოველი| თვით O. ქენთა მეფისა| — DFKLQRS, ქენთ მეფე და O. ლაშქარი და თუით მეფეცა| ლაშქარნიცა მათი O. და — D. და თვით მეფეცა A| — R.

7. უყივლა D. ვითა| — DFKLQR, და ეტყოდა O, და S. აზღვევინენ DFKLS, იზღვენენ R. სისხლნი DKLPRS. ეგზომისა O, ეზომ Q, ეს ზომისა R. კაცისანიო BCDEFKLRS, კაცისანი OP| ლაშქრისაო Q.

8. ზმა| კმა DR, ზრუნეა O. მას| — DFKLQRS. მათ O. ლაშქართ BE, ლაშქართა CDFKLOPQRS. შიგან| შინა DFMQRS, შიგა P. და — DFKLOQRS. ომი — FQRS. იყო — FGQRS. იყო მეტად დიდი| საკიირველი O. მეტად + DFKLQ RS. დიდ და ფიცხელი — FQS. და — R. ფიცხელი| + მას ეამსა O, + ომი იყო R.

9. მას — DFKLRS. მას როსაფს| როსაბ B, როსაბს CE, როსეფს G, — Q. ~ ქენტა მეფემან როსაფს DFKLRS. მეფემა G. ვითა| — DFS, როსაფს Q. მას როსაფს... ვითა თუ შენ| ქენთ მეფემან მას როსაბ ფალავანსა თუცა O. შენ — DFKLQ RS. სეფედავლას ABEGHMNOP, სეფედავლასა D. ~ სეფედავლას შენ G.

9-10. ~ აჯობო სეფედავლას O.

10. იგი| — DFKLQRS, ეგე M. შენ მოგცე... პირმზე ჩემიო| იგი პირმზე ასე-
ლო ჩემი მოგცე ცოლად შენდაო და O. ~ პირმზე ასული BCEP. პირმზე — DFKL QRS. ჩემიო| ჩემი ცოლად BCEKLP, ჭემა ცოლად D, + ცოლადან FS. მერმე| — DFKLS, ცოლად QR.

სეფედავლე უყივლა მას ჰენთა მეფესა, ვითა: «თუ ჩემსა ნაკრავსა და-ლა-ურჩეს, თუ უნდა, ღმერთო, შენი ცოლიც მიეცო!»

„უბრძანა დედოფალმან ალება კარისა. ვითა აიღეს კარი მის კუბოსი, ნახა დედოფალი, ცოლი მისი, სეფედავლე. და გაიყუანა ცხენი და უყივლა მას ცოლსა მისსა: «ჰენთა მეფისა ასულო, აწ ნახო ბუმბერაზი მამისა შენისაო!» ფიცხლა შეუტრია ცხენი და ჰკრა ჩაბალახსა მისსა ზედა ჭრმალი, ამირთა ამირო, და, თავმან მეფობისა შენისამან, მკერდამდის ჩაჰკუთა და მოკლა.

„მერმე, რა იგი მოინახა ჰენთა მეფემან, უბრძანა ლაშქართა

1. სეფედავლამ AGHMN, სეფედავლა BDE, სეფედავლემ CP, სეფედავლემან OQ. ~ უყივლა სეფედავლემ FS. უყივლა... მეფესა ვითა] ეგრე უთხრა DKLR. მას ჰენთ O] — FQS. მეფესა — Q. ვითა — FOQS. თუ ჩემსა ნაკრავსა] თუცა ნაკრავსა ჩემსა OQ.

1-5. ვითა თუ ჩემსა... მას ცოლსა მისსა — G.

2. და-ლა-ურჩეს] გარდურჩეს C. დაურჩეს FS, გადღურჩეს O, გაღურჩეს ლთო Q. თუ უნდა] თუნდა BCDEKL PQR, გინდა O. თუ უნდა ღმერთო] ღმერთო თუნდა მეფეო FQS. ღმერთო] — LOR, მეფეო Q. შენიცა R. ცოლიცა BEHKMNP] + ამას FQS. ~ ცოლი შენიცა O. მეცო A] + ამაზღა (ამაზღდ L) DFKLPQS, მიეცო ამას სიტყვასა ზედან R.

3. უბრძანა] ამაზღდან BE, ბრძანა H. ამაზღდან ბრძანა O. უბრძანა დედოფალმან] ამაზღდა დედოფალმან უბრძანა C, + მეფის ასულმან F, მან პირმზემან ქალმან O, + დედოფალმან მეფის ასულმან S. ~ კარისა ალება L. ალება] გალება ქეჯაოს FS, გალება Q, ახდა R. ვითა — LO. აიღეს] გააღეს FS, ავჯადეთ O, გაღეს Q, ახადეს R. მის — DFKLOQRS.

4. კუბოსა C] — DFKLQRS, კუბოსანი შეხედნა და O. ნახა + სეფედავლემან O. დედოფალმან Q] — L. ცოლი მისი — DFKLQRS. სეფედავლა ADHMN, სეფედავლამ BEP, სეფედავლემ CKR, სეფედავლემან FS, სეფედავლემ დედოფალი L] — Q. და — DFKLMPQRS. გაიყუანა] გაიყენა FQS.

4-5. სეფედავლე და გაიყუანა ცხენი] მისთვის მკერეტელი O.

5. და უყივლა... მეფისა ასულო] სეფედავლემ დედოფალი Q. მას — BCDEFKL ORS. ცოლსა მისსა] — DFKLORS, ცოლს მისსა H. ჰენთა მეფისა ასულო] დედოფალი FS, ასულო ამა ჰენთა მეფისაო O. აწ — DFKLS. ნახე FGOQS.

6. ბუმბერაზი A, ბუმბარაზი CFS, ბუმბერაზი D, ბუმბარაზი E] ფალავანი OP. (ჰ შენისა F) თუცა როგორი ჰაბუჯი არისო FO. ფიცხლად BCEO, ფიცხლავ G, ფიცხად P] — DKLQRS, რომელსა მეფე მამაშენი ამის ცოლად უნდისარო F. შეუტრია A] — Q. ცხენი — Q. და — GOQ. ჰკრა FS] + ჰმალი L, კრა ჰმალი თავმან. მეფობისა შენისამან Q.

7. მისსა — BCDEFKLRS. ზედა] — FKLRS, ზედან O. ჭრმალი — L. ამირათ ამირაო P] — BCDEFKLRS. და — DFKLPRS.

7-8. მისსა ზედა... მეფობისა შენისამან] და Q.

8. შენისამა და F] თქენისამან R, + და S. მკერდამდი A, მკერდამდისი BE, მკერდამდინ FGNQS, მკერდამდისინ MR. ჩაჰკუთა A, ჩაკუთა FGHQS.

9. მერმე — BCDEFKLQRS. რა იგი მოინახა] — DFKLRS, რა ნახეს Q. მოინახა] დაინახა BE. ბრძანა O.

9-1. ჰენთა მეფემან... უკმორიდენით] მკვლარი იგი ბუმბერაზი უბრძანა მეფემან Q.

მისთა: «უემორილენით, ნულარავინ რასჲ კადრებთო!» და ეგრე რქუა სეფედავლეს: «შენ ღლეის იქითგან შვილი ხარ ჩემი და მე მშობელი შენო, მით რომე, ვინათგან ესრეთი კაბუკობა მოგცა ღმერთმან, შენ ხარ ღლეისთგან მკუიდრი სამეფოსა ჩემისაო». გარდაჲდა ყოვე-
 5 ლი ლაშქარი და თაყუანი-სცეს. სეფედავლე ეგრე რქუა მას ჰენთა მეფესა, ვითა: «მეფეო, თუ ავიცა არა გიქნია შენ ჩემ ზედა, მე აღარა ვაჲსენებ, მონა ვარ შენი. მაგრა მე ამას გკითხავ, რომე შენ ჩემსა უკეთესსა სიძესა სით შეიყუანებლიო?»
 „ამაზედა აწუია ჰენთა მეფემან სეფედავლე სამეფოსა მისსა,

1. მისთა] — DFKLRS, თვისთა O. უემორილენით BCE, უემორილეთ DL, უემორილეთ FS, უემორილეთ K, უემორილენით O, უემორილენით P, უემორილეთ R] — და M. ნულარავინ რას] ნუვინ რალასმე O, ნურავინ R. რასა M] — DFKLQS. კადრებთო და] კადრებლთ D, კადრებთ FS, კადრებთ K, კადრებლთ N, კადრებთ ომსაო უემორილეთ Q, კადრებთ ომსაო R. არქეა ABCD EFGHMNOPQRS] + ხელმოწოდებან FQS.

2. სეფედავლას ABDEGHMN, სეფედავლესა FOS, სეფედავლასა P. შენ — DF KLMQRS. ღლეის იქითგან] ღლეისლგან B, ღლეითგან CQ, ღლეისთგან DEFKMPs, ღლეისლგან G, ღლეის იქითგან HO, ღლეისითგან LR. ხარი D.

3. შენი DFHKLMSN] ვარ შენი Q. მით — DFKLQRS. რომელ BEMOP] — —DFKLQRS. ვინაღა R. ესეთი BCDEKPR] ეგეთი FLOQS. მოგცა] მოგცემარ R. ღთმა D] — R.

4. ღლეისლგან B, ღლეისითგან FGRS, ღლეისლგან H, ღლეის წაღმართ O] — Q. მკუიდრი A. ჩემისაო] + მეც ეგეთი სიძე მინდოდაო ყოველთა კაბუკობა მკობოი F, ჩემსა Q, ჩემისა R. გადაჲდა L, გარდაჲდეს MOQ. ყოელი D.

5. და — DFOQRS. თაყვანისცეს A] + სეფედავლას (სეფედავლე CP, სეფედე-
 ლესა O)(+ დარისპანისძესა CP) და ქება შეასხეს (შეასხეს GEOP) მერმე BCEOP, +
 ქება შეასხეს D, თაყვანის სცეს (თაყვანის ჰსცეს R) და ქება შეასხეს FRs, + და
 ქება შეასხეს KLQ, თაყვანის სცეს N. სეფედავლა ABDEGM, სეფედავლემ CFPS,
 სეფედავლასა HN, სეფედავლემან O, და სეფედავლემ Q, სეფედავლეს R. ეგრე —
 DFKLQRS. არქეა ABCDEFGHMNOPQS, კრქეა R. მას — DFKLQRS.

6. მეფესა + სეფედავლა H. ვითა — DFKLQRS. მეფეო — Q. თუ] თუკა KL
 MO, თუმცა R. ავიცა არა] ავიც რამ D, ავიც FS, ავიცა რა G, ავიცა O, ავიც Q,
 ავიცა არ R. გიქნა L, გიქნია N, გიქნიეს O. შენ] — DFKLMORS, კარგ არა
 გიქნია Q. ჩემზედან O, ჩემზედ R.

7. აღარ DGNR, აღარას FKS. ვახსენებ A] + აწ აქალგან (აქათგან EOP) BE
 OP, + აწ აქათგან შენ ჩემზედა და მე C, + აქათგან მე DFKLRS. მონა ვარ შე-
 ნი] — G, + ღლეისითგან Q. მაგრამ AFGHNOQRS. მე — CDFKLQRS. ამასა BD
 EM] + კი L. გოთხავ] კითხავ B, გეტყვი Q. მაგრა მე ამას გკითხავ რომე] მაგ-
 რამე O. რომელ BEP] — DFGKQS.

8. შენ — DFKLQRS. ჩემსა] ჩემგან O. უკეთესს G. სიძეს G. საით G. შეი-
 ყვანებლიო A] შეიყვარებლიო KN, იშოვიდიო L, შეიყუანებლი OP, პოვებლი Q, შე-
 ყვარებლი R.

9. ამაზედ GLR, ამაზედან MNPS] ამაზედან მომეშვიდობნენ ერამანერთსა თა-
 ყვანისცეს და O. აწუია A, აწვივა GNOQ. ჰენთ O. ~ მეფემან ჰენთა Q. მეფემ D.
 სეფედავლა ABEGHMNP] — DFLQS. ~ მისსა სამეფოსა DFS. მისსა] თვისსა
 LR, — Q.

მაგრა სეფედავლე არა დამორჩილდა და ეგრე უპასუხა, ვითა: «ჭერეთ სახლსა ჩემსა მიმყავს ცოლი ჩემიო». მან ეგრე უბრძანა: «იგიცა და ეგეცა სამეფო — ორივე შენი არს და, სადაცა გშენდეს, მუნცა იყავ». დაიმაღლა სიტყუა იგი სეფედავლე და გაისუნენს იგი დლე მუნ. კენთა მეფემან უძღუნა სეფედავლეს ურიცხუი. და მე და 5 ომარს ორთავე დაგუმოსნა ტანსა.

„მერმე წამოვედით მხ[ვ]იარულნი და გამარჯუებულნი. გზასა იგი შაოსანი დიაცი მოგუეგება წინა, რომე უწინავე მოგაქსენე, — და ორნი ძენი თანა ჰყვეს შუენიერნი. მაშინ ვითა გუენახა, ალა-

1. მაგრა] — DFS, მაგრამ O, და Q. სეფედავლა ABDEGHMNP. ~ არ (არა FQ) დამორჩილდა სეფედავლა (სეფედავლე FQS) DFQS. არ BCDEGKL. და — DFMQS. ეგრე — OQ. უპასუხა] არქუა D, რქუა FS, თქუა O, — Q. ვითა — DFOQS. ჭერეთ P.

2. სახლთა ჩემთა O. ~ ჩემი ცოლი L. ცოლი] პირზე O. ჩემი Q] + და O. ეგრეცა G. უბრძანა] + ვითა BCEKLR, მოახსენა Q. იგუც O] + შენია Q.

3. ეგეცა] ესეცა BCDEFGKLMNPQRS. ეგეცა სამეფო] სამეფო ესე ჩემი O. ~ ორივე სამეფო BCEKLR. ორივე] — DFQS, ორავ G, ორნივე O. შენი არს] შენია DFOPS, შენი არის (არისო L) GL, — Q, შენი არსო R. არსო BEK, არის C. და] — FS, მუნ Q. სადაც BCDEGO. გშენდეს A] გაჯობდეს BCEKR, გშენდეს DFOS, გინდა G, დაგვიანდეს HN, გერჩიოს L, დაგშენდეს M, გწადლეს Q. მუნცა] მუნ L. — Q, შენცა R, მუნამცა S.

4. იყავო LM, იყაო Q, იყო R. დაუმაღლა R. სიტყუა იგი] — DFS, იგი სიტყუა O. სიტყუა იგი სეფედავლე და] კენთა მეფესა თანა Q. სეფედავლა ABDEGHM N, სეფედავლემ CFRS, სეფედავლემან KLO, სეფედავლამ P. გაისვენეს A, გაისვენა D, განისვენეს FGKLMNORS, განისვენა H.

4-5. ~ დლე იგი GQ.

5. მუნ კენთა მეფემან] და OQ. მექუმა D. უძღუნა A. ~ სეფედავლას (სეფედავლეს CKLR) უძღუნა BCEKLR] უბოძა DS, უბოძა F. სეფედავლას AGHNP, სეფედავლას M] მან კენთა მექუმა O. ურაცხუ და A] ურაცხუა F, ღიადი ჭლე-ნი Q, ურიცხუნი და R, ურიცხვი S.

5-6. ~ ომარს და მე OP.

6. ომარ DFQRS, ომარსა N. დაგუმოსნა A. ~ დაგუმოსა ტანსა ორთავე BE. ორთავე] — DOQS, ორნივე R. დაგუმოსა D. ტანსა] + და N, სამოსელნი ტურფანი O, — R.

7. მერმე] — DFS, და Q. ~ გამარჯუებულნი და მხიარულნი DFS, ~ გამარჯუებულ და მხიარული Q. მხიარულნი... გზასა] გზასა მას მხიარულნი და გამარჯუებულნი მოვედით მას ციხესა O. გამარჯუებულნი A. გზასა] + და ABCEGKLMNP, + შინა F, + ზედა R.

8. მოგვეგება A. წინა — DFS. რომელ BCDEFKPRS, რომელი LO. უწინ DFS, უწინვე GHKLMNR. მოგახსენე A. უწინავე მოგაქსენე] პირველ ამა გზასა ზედან მოგვეკმარა O. რომე უწინავე მოგაქსენე და — Q.

9. და — DFMS. ორი B, ორნივე K. თან DF. თანა ჰყვეს შუენიერნი] მანა შუენიერნი თანა ჰყავთ O. ყვეს FQS, ჰყუს H. შუენიერნი A, შუენიერნი BQ. გვენახა A] გვენახავს G, გვენახა H, გვენახა M. აღარ CFGQLQ, არლა R.

9-1. აღარა ეგრე] ეგრა აღარ D, არა ეგრელა M.

რა ეგრე იყო: ოქრო-ქსოვილი ეცუა ტანსა. მოვიდა და ეგრე მოაგ-
სენა, ვითა: «მე არა ამას გზასა მოგელოდი, მუნვე მეგონა ამოვ-
ლა თქუენიო. მე მკევალი ვარ შენი და შენგან დარჩენილიო». ქე-
ბა დიდი შეასხა და იგი დღე მუნ დაეყავით.

- 5 „მეორესა დღესა წამოვედით. მან დიაცმან უძღუნა ერთი შესა-
მოსელი ეგეთი, რომლისა მსგავსი კაცისა თუალისაგან არა ნახულა
რა: ერთი თუალი მკერდსა ზედა ჯდა და ერთი—ბეჭთა ზედა ეგეთი,
რომე ღამით ნათობდეს ვითა სანთელი, და სრულად თუალითა და მარ-
გალიტითა შეკაზმული იყო. და ერთი გუირგუინი უძღუნა, რომე
10 ეგეთნივე თუალნი სხდეს ზედა. და ერთი ცხენი უძღუნა, რომე არა

1. ოქრო-ქსოვილი DG, ოქროსა ქსოვილი R. ეცუა A. ~ ტანს ეცუა D| ტანსა
შემოსა O, ტანსა ეცო (ეცუა R) QR. ტანსა ჟ და შენოდა F. მოვიდა ჟ მოვიდა
F. და — D. მოახსენა A.

2. ვითა — DFQS. მე არა — O. ამას] ამ C, ამა DFKLOQ. ~ მოგელოდი ამა
გზას R. გზას B| ჟ ზედა G, ჟ ზედან არ O. მოგელოდიო FQS. მუნვე] იჟ
თქუან O, მასვე გზასა Q. მოვლა O, მოსელა Q, მოკლეა R.

3. თქვენიო A| შენიო აწე (აწ R) BCEKLR, — DFQS, თქვენი M, შენიო OP.
მე — OR. მეველი DFHKOS. ვარ — R. შენი| თქვენი O, შენიო R. და — Q. შენ-
გან] თქვენგანვე O. დარჩომილიო BFS, დარჩენილიო L, დარჩომილი Q.

4. დიდი შეასხა და] რამე FS) შეასხა დიდი DFS. შეასხა B. და — QS.
იგა ჟ ის FS. ~ დაეყავით მუნ იგა დღე R. დაეყავით| ჟ და BEGKP, დაეყავით
და CL.

5. მეორესა დღესა] და DFQS, მეორეს დღეს მუნ O, და მეორესა დღესა R.
წამოვედით ჟ და O. დიაცმა DO. უძღუნა A| — G. ერთი — OQR.

6. ეგეთი — DFOQS. რომლისა] რომელ R. მსგავსა A| — მის B, მგზავსი მისი
CK, მგზავსი DP, ჟ მისი ELR. მსგავსი FS. თვალისაგან A, თვალთა O, თვალთა
Q. არ FLNS.

7. რა — BCDEFKLMOQRS. თვალი A. მკერდსა] ერთსა GN. ზედან OQ.
უჯდა O. და — GHMN. ერთი] ეგრე B, ჟ ერთსა G, მეორე Q. ზედან O. ზედა
ეგეთი] — DFS, ზედა GQ. ზედა ეგრეთი R.

8. რომელ BEGMOPQS, რამე რომ N. ღამით] ბნელსა ღამესა Q. ნათობდა
BE, ნათობდის L. ~ ვითა სანთელი ნათობდის R. ვითა სანთელი და სრულად —
DFQS. სრულიად G. თვალთა A. მარგალიტით CR.

9. შეკაზმული] შემკობილი BCEKL, შემკაზული P, შექცდილი Q. ~ იყო შე-
კაზმული O. და — DFS. უძღვნა A, უზღუნა EP. რომელ BEMP| — DFOQS.

10. ეგეთივე DG, ეგეთი O, ეგეთნი Q. თვალნი A. ზედან O| — KLR. და] —
DFOS, უფასო Q. უძღვნა A. რომელ BDEFMPS, რომ GR| რომლისა მსგავსი
Q. არ DL.

10-5. და ერთი ცხენი უძღუნა... ორთავე მადლი უბრძანეს] რომელ არა იქნე-
ბოდა კაცთაგან ფასები მისი და ერთი ცხენი ტაიჟი ვითა უმჯობესი არ ეგებოდა.
მადლი უბრძანა სეფედავლემან სიკეთისა მისისა და კიდემე დედოფალსა უძღვნა შესა-
მოსელი ერთი, რომელს სეფედავლესა სამოსელსაგან უმჯობესი იყო და თვალნიცა
უკეთესნი უსხდეს. კიდემე ფარულნი უძღვნა თვალისა და მარგალიტისანი და ვინცა
ნახა, ფასებად მისად ვერ ქელ-ჰყო. ორთავე მადლი უბრძანეს. წამოვედით Q.

ნახულა კაცისა თუალითა მისებრი ცხენი. მადლი უბრძანა სეფედავლეს და ერთი შესამოსელი დედოფალსა უძღვნა ეგეთი, რომელ მას სეფედავლეს შესამოსელსა ათისა ზომითა სჯობდა ესრე, რომელ ვინცა ნახა, ეგრე თქუა: «არავინ იცის ფასი ამათი!» ცოლ-ქმართა ორთავე მადლი უბრძანეს და თანა წამოიტანეს იგი დიაცი.

5

წამოვედით. დარისპან-შაარს მოვედით. მოეგება ყოველი ქუეყანა და სამეფო მისი, დიდებული და მცირებული. სიხარული იყო, მღერა და განსუენება. მერმე ერთსა ღღესა იგი დიაცისა ძღნობილი შესამოსელი ჩაიკუთა სეფედავლე და გუირგუინი თავსა დაიდგა. დე-

1. ნახულა კაცისა... ცხენი დაიბადება რა Q. თვლითა A, თვლით G. კაცისა... ცხენი ეგეთი D, ეგეთი და საკურკლე მრავალი თვალი მარგალიტი, ოქრო-ვერცხლი, სტაგრა, ნახლი, ფარჩა ურიცხვი: კერლი და უკერილი (უკერული S) FS, მისებრი კაცისა თვალთა R. ~ ცხენი მისებრი BCEKLP. სეფედავლა ABDEGHMNO, წესეფედავლემ CFKLRS, სეფედავლამ P, სეფედავლემან Q.

2. შესამოსელი შესამოსენი F. დედოფალს FG. უძღვნა A. ეგეთი — DFQS. რომელ მას რომე იმ CKL, რომე მას DGH, რომე მისი და F, რომე მის Q, რომე R, რომე მისი S. სეფედავლას BDEGHMNP, სეფედავლის C.

3. შესამოსელს DGLPR. ათის GLNP — DFQS. ზომით BCKR — DFQS. ჯობდა D. ესრე რომელ და უკეთესნი (უკეთესი P) თვალნი სხდეს (უსხდეს P) ფარღულნი უზღვნა (უძღვნა CKLP) თვალისა (+ და CKLP) მარგალიტისანი BCEKLP, ეგეთივე (ეგეთნივე S) თვალნი სხდეს ფარღულნი უძღვნა თვალისა და მარგალიტისანი DFS, და უკეთესნი ფარღულნი უძღვნა თვალისა და მარგალიტისანი R.

3-4. ესრე რომელ... ორთავე ეგეთნივე თვალნი სხდეს ფარღულნი უძღვნა თვალისა და მარგალიტისა რომე ფასი ვერაინ დასდვა Q.

4. ნახა ნახვდა R. ეგრე თქვა A — DFS, ეგრე იტყუა R. არვინ BEN, ვერავინ FS. იცის დასდვა FS. ამათი BCDEKL, მათი FS, ამისი PR. ცოლ-ქმართა ორთავე — BCDEFKLRS.

5. უბრძანეს + ღიდი BCEKLR. თან DO. წამოვიტანეთ FQS, წამოატანეს R. დიაცი + და BCEFKLR.

6. წამოვედით — G, + და PQ, და მოვედით O. დარისპანის DO, დარასპან G, დარისპანს Q. შარს BEFKLNRS, შაპარს C, შარსა D, შაპარს P, შაპარსა O, შაპარსა Q. მივედით L — O. მოგვეგება BEGR. ყოელ D.

6-7. ქეყანა და A — DFGHMNQS, ქალაქი და R.

7. მისნი F + და KL, და მისი N. დიდებულნი და მცირებულნი BDFHOQ + ყველა G, დიდებულნი და მცირენი R. სიხარული და სიხარული D, სიხარულითა G, ღიდი სიხარული R. იყო + ღიდი და F, + ნადიმი O, + და Q, — R.

8. მღერა — R. განსუენება A, გასუენება P + იყო R. მერმე ერთსა მეორესა BCDEFKLOPQRS. ღღესა — N. იგი მის OR. დიაცის NR. ძღნობილი P.

8-9. დიაცისა ძღნობილი შესამოსელი შესამოსელი მისი (მის FQS) დიაცისა. ძღნობილი (ძღვნობილი Q) DFQS.

9. ჩაიკუთა A. სეფედავლა ABDEGHMN, სეფედავლემ CKLR, სეფედავლემან FOS, სეფედავლამ P. და + მისივე მონართმევი F. გვირგვინი A. თავსა — D. დაიდგა + აგრევე FS, დაიხურა და O, + და R. დედოფალმა D, დედოფალმან FS, დედოფალმა G, დედოფალმან C O.

9-1. სეფედავლე... დიაცისა ნაძღნობი ტანსა Q.

- დოფალმანცა მისივე დიაკისა ნაძღნობი კუბასტა დაიხურა და ორნივე ერთგან დასხდეს. ოდესმცა ნახე, ამას იტყოდი: «არა ნახულა ნაყოფი მათებრიო!» იგი დიაკი დობილად [87] დაისუეს საჯდომთა, და ეგრე უბრძანა: «დედო, ესე ყოველი კეთილი შენგან იქნაო».
5. ამბირთა ამბრო, განსუენებისა და სიხარულისა რიცხუი არა იყო. და გასცა საბოძუარი დიდთა და მცირეთა ზედა ყოველთა. დაეყვენით ამას შინა დღენი მრავალნი. მე გამოვეთხოვე და ეგრე მიბრძანა: «დადგე ჩემთანაო!» დიადი მიქადა, განა არა დაედგე და ეგრე მო-

1. მასივე] მის BCEKLOR, მისვე HMNP. ნაძღნობი] ძღნობილი BDEFKLRS, ძღნობილი CP, ძღნობი O. კუბასტა] კვიპასტა B, კუბასტი CKL, კუბასტა D, კუბასტა EFOPS, კუბასტაცა Q, კუბასტი R. დაიხურა] ჩაიკვა BCEFKLOPRS, ჩეცვა D, — Q. ორნივე — DFQS.
2. ერთად BDO. დასხდენ OR. ოდესცა DFGLQS. ნახე] გენახა BCEHKL, ნახნე DM, გენახა FS, გენახნეს O, ნახენ P, გენახათ Q. ამას — DFS. იტყოდი OQ. არ DO] არავინ Q. ნახულან BCEKLNOP] † ქყნასა ზა R. ნაყოფნი BCE FKL MNOPS] — Q.
3. მათებრიო ABEMNOP, ამათებრიო CHKL, ამათებრიო F] ამათებრი ქალყმანი მშვენიერებით და სიკეთით Q, ეგეთი R, ამათებრიო S. ~ საჯდომთა დობილად დაიხვეს R. დაიხვეს A, დახვეს FQS. საჯდომსა O. და — DFS.
4. ეგრე] ესე O, — Q. დედო — Q. ესეო K, ეს M. ყოელი D. შენგან] შენ Q. იქნაო] ემა O, ქენი Q, იქმნაო R.
5. ამბრათ ამბრო BPS, ამბრთ ამბრო (ამბრო R) DLR, ამბრათა ამბრო E] † თაჲმან შენმან O, დედო Q, ამბრათა ამბრო S. განსვენებასა AEH] † და განცხრომსა Q. სიხარულსა AKM, სიმხიარულისა D, სიხარულისაგან Q. რიცხუი A. ~ არა იყო რიცხუი DFS] კიდე არა იყო რა ამბრათა ამბრო Q. არ CKOP.
6. გასცა] გასცემდის O, გასცის Q. საბოძვა A] † დიადი CKL, საბოძვართა O, † მრავალი R. მცირედთა ABP. ზედან O. ~ ყოველთა ზედა G. ყუელათა P] — BCDEFKLOQRS. დაეყვენით BCEL, დაეყავით D, ვიყვენით G, დაეყვენით K] — Q.
7. ამას] მას FS, ამათ OP, მას Q. შინა † გამოხდეს Q. დღენი — N. მრავალნი] † მაშინ BCEKL, მრავალი G, მრავალი და მას ეამსა O, † და Q. მე — O. მე გამოვეთხოვე და ეგრე მიბრძანა] და ჩემს იქვე ყოფაში (ყოფნაში S) მოვიდა ქენთა მეფისაგან ქალის ზითევი: ათასი კარგათ გაზრდილი († და გაწვრთენილი S) მომღერალი და მოთამაშე, ოქროს სარტყლოსან-ქამროსანი მონა და ყულუხჩი ზოჯა და ხელჯოხოქროსანი და მხეველნი გამდელი (გამდელნი S) და ძიძა და მოახლენი მოშიათნი († და მოთამაშენი S) ოქროს ქსოვილითა ხუთასნი და ათასი აკიდებული აქლემი და ჯორი სულ უცხო ფარჩითა კერულითა და უკერულითა ათასი ჯორი ფლურითა თეთრითა თვალ-მარგალიტითა ათასი ცხენი ბედაური ოქროს ლავითა და ყმა († და S) დაქოლა მრავალი და შემოეთვალა ესეც შენია და ევეცაო და შენს უნახავს ნუ დაგვაგდებო. მომტანს მრავალი აჩუქა და გაისტუმრა და ქონება († და ზითევი F) ხაზინაში შეიღეს. მე მიბძანა ამაში შენც წილი გაქვს და უანგარიშო მბოძა († მეფემაც და დედოფალმაცა მე გამოვეთხოვე და ეგრე მიბძანა S) FS. გამოვეთხოვე D. და — DG. ეგრე AN.
8. დადექ MNO. ჩემთანაო] ჩემთანა და O. დიადი] და D, დია S. არ EOS. დადექ A, დეხდე D, დედე G. და — DFGQS. მოვახსენე A.

ვაქსენე: «ჩემი თქუენსა წინაშე ყოფა ყოველთუის სიზარული არის, მაგრა არა დაედგები, წაეალ პატრონისა ჩემისა თანაო». და იგი ღიაცი წავიდა. უბოძა მას საბოძუარი ღიადი და ეგრე უბრძანა: «იგი ქუეყანა შენდა მომიცემიაო და შენთა შერლთად და, სადა ლაშ-ქრად მინდეს, მილაშქრებდენ, და შენ ვითა დედა დაგიჭირო». ამ- 5 ზედა მეცა წამოვედ. მიბოძა ურიცხუი საბოძუარი და ტურფანი, ვითა მისსა კელმწიფობასა ჰფერობდა. მიბოძნა მრავალნი აქლემნი, ჯორნი და მონანი. ავკიდენ ლარნი ყოვლისა ქუეყანისანი და წამო-

1. თქვენს BDER. წინაშენ O. თქვენსა წინაშე A| თქვენთანა LQ, თქვენსა წინა M. ყოფნა DFGQS. ყოველთუის| ყოველთა BCDEFKLPQS, ყოვლასათუის H, ყოვლთა O. სიზარული არის| სიზარულთა (სიზარულთა R) უფროსი არის (არისო R) BCEKLOPR, სიზარულთა უფროსა DFQS. ~ სიზარულა არის ყოველთუის G.

2. მაგრამ DFGOQS, მაგრამე K. არ CDLRS. დაესდგები DO. პატრონსა ჩემსა BCDEKLOP, პატრონსა ჩემსა ამირ მუმლისა (მუმლას S) FS| პატრონსა R. თანაო| თანა მეტეი CKLO, თანა FS, ამირ მუმლასა თანა მეტეი Q. და — DFOQS.

3. ღიაცი GR. წავიდა| + და BCDEFKLMQRS, კვლავე გაისტუმრეს და O. მასეა M| — GLR. მას საბოძუარი ღიადი და ეგრე A| საკურველი და ღადი საბოძუარი და D, საკურველი (+ და Q) ღილა საბოძუარი და FQS. საბოძუარი| + საკურველი (საკურველი EP) და BCEKOPR. ღიადი| ღადი BCEOP. უბრძანა| უბოძა FS, და Q.

4. ქვეყანა A| + და F. შენდა| შენთუის O, — Q. მომცემია DS| მომიცემია ჩემს ზღმით დაქერილიო F, მამიკია O, მამიკემია P, — Q. და — Q. შენთა| — Q, შენთათუის R. შეილთად| შეილთათუის BCEKLO, შეილთა NR, შეილთათ P, შეილთა მასთა Q. ~ შეილთა შენთათუის R. და| + თუ BCEKLPR, თუ DFS, + თუთა O. სადა| სადმე CK, სად თუ სად D, სად FS, სადამე LR, უბძანა თუ Q. ლაშქარნი L, ლაშქარი Q.

5. მინდენ BCEKOPR, მინდოდეს D, მინდოდენ FS, მომინდეს L| დამეჭირო-სო Q. მილაშქრებდეს H, მოლაშქრობდენო Q. შენ — Q. ვითა| თუ Q. დედად O| — Q. დაგიჭირო B| დამეჭირებარ წავიდა იგიცა და O, დაგჭირდე Q. ამაზედა| და DFS, ამაზედ LR, ეგრეთ Q.

6. მეც LO| — Q. წამოველ CKLOR| + კიდევ FS, მაცნობეთო და Q. ურიცხ-ვი A| — QR. ~ საბოძუარი ურიცხვი L. საბოძუარი A, საბოძუარნი FS| + ღიდი R. და ტურფანი — Q. ვითაც O.

7. მისა BP| + ღიდსა FS, — R. ხელმწიფობასა B, ხელმწიფებასა E, კელმწი-ფებას O| + მისს R. ფერობდა BG| შეფერებოდეს D, შეეფერებოდა F, ჰხუდე-ბოდა K, ზედებოდა LR, + და კვლავეა O, შეფერებოდა ტურფანი და ძვირფასნი და Q, შეეფერებოდეს S. მიბოძა CDKLMNQR. მრავალ DMQ. აქლემნი| აქლემნი და Q.

8. ~ მონანი და ჯორნი R. ჯორნი და| ჯორნი FS, ჯორა Q. და მონანი — Q. ავკიდენ BEG. ავკიდდე CKL, ავკიდდე OQ. ლარი DP| — R. ~ ყოვლისა ქვეყანისა ლარი Q. ყოველისა O| — R. ქვეყანისანი და A| ქვეყანისა DFS, ქვეყნისა და O, — R.

8-1. წამოველ და| წამოველ BCDEKLPR, წამოვედ და FS, წამოველ NO.

ველ. და აწ ესე არის, რომე მოსრულ ვარ და წინაშე ვარ მეფობისა. თქუენისა.“

მადლი უბრძანა ამირ მუმლმან ომად მადისძესა ამბისა თხრობისათუის. და ამირან დარეჯანისძესა დაუძიძიდა ეზომ ქება სეფე-
5 დავლესი, მაგრა არა თქუა რა. ამაზედა გავიყარენით. †

მერმე გუიბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: „ვინათგან ესეთი კაცი ქუეყანასა ზედან არისო, რომელმცა მე არა ვნახე, არა ეგე-
10 ბისო“. ჩუენ უშლიდით და ეგრე მოვაჯსენეთ, ვითა: „შენ ჰაბუკი ხარ ეგეთი, რომე პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა არა არს ჰაბუკი შე-
ნებრი. რაღად გინდა წასვლა?“ მან ეგრე [V] ბრძანა: „არა, ძმაო, ოდეს კაცი ორნი ერთგან შეიყარნენ, ვინ ჩუენნი მოყუბარენია, მე

---

1. აწე N] — Q. ესე არის რომე] ესერა BCDEFKLOPRS, — Q. რომ AGH, რომელ M. მოსულვარ ABDEHMN, მოსრულვარ FGLORS] მოვალ Q. და] — D, + აჰა Q. წინაშენ O. ~ ვარ წინაშე Q. მეფობასა S.

2. თქუენისა A] შენისა B, თქუენისასა CKL, თქვენსა S.

3. ამირი N. მუმლმან B, მუმლმან C, მუმლმა EM, მუმლიმან G, მუმლმან მას O. ამბისა BCP, ამბის D] + მას O, ამბის R. თხრობისათუის A, თხრობ-
სათუი D.

4. და — DFQS. ამირანს R. დარიჯანისძესა D, დარეჯანისძესა FM, დარეჯანისძეს QR. დაუძიძა A. ეზომ ქება] ეზომი B, ეზომი (ეზომი R) ქება CDEFKLMOPRS. სეფედავლას ABEGHMN.

5. მაგრამ FOS] და G, — HMNQ. არა — GHMNQ. თქვა რა A] თქუა DG, — HMNQ, + და O. ამაზედ L, ამაზედან O, ამას ზედა R.

5-6. ამაზედა... გვიბრძანა A] — GMN, ბრძანა H.

6. მერმე] — DFS, და Q, + ამა ამბავსა ზედან გვუმო და O. გვიბრძანა A] ბძანა Q. ამირან — DFS. დარიჯანისძემან D, დარეჯანისძემან F, დარეჯანისძემ თქვა M, დარეჯანისძე Q. ესეთი] ესე KLR.

7. კაცი O. ქვეყანასა A, ქვეყანათა M. ზედა BCDEFGHKLNPQRS. არის BCDEFKLMOPQRS. რომემცა FS, რომელმცა KLR, რომელმანცა O] — Q. მე † თუ Q. არ LNR. ვნახენ DO, ვნახო FHS, ვნახამ Q. არ DGKLQ. ეგების MQ.

8. ჩვენ A. უშლიდა] უშალეთ D, ვუშლიდით Q. ეგრე] ესრე FS. მოვახსენეთ A. ვითა შენ] და ეგრე მოვახსენეთ D, — FQS.

9. ხარ — KL. ეგეთი] — DFS, ღთო Q, ეგრეთი R. რომელ BDEMOP. პირსა — H. პირსა... არა-არს] რომელ არარს პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა O. ~ არა არს ჰაბუკი შენებრივი პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა Q. ~ რომე არა არს პირსა ყოვლისა! ქუენისას R. ყოვლისას P. ქვეყანისას A. არის DM. ჰაბუკი — DFRS. შენებრი] + და O, — Q.

10. რაღად] რაღა DKLQR, რაღათ FNOS. გინა D, გინდაო Q. ბრძანა] გე-
ბრძანა O. ძმანო CEKLR.

11. კაცი — R. ორნი] — DFS, ვინმე Q. ერთგან] ერთად CFKLQRS. შეიყარ-
ნეს M, შეიყრებიან OQ. ვინც LM] ვითა HN, ვინცა O. ვინ ჩვენი მოყვარენია A] ჩემნი მოყვარენი G. ჩუენნი] ჩემნი BCDEKLOR, ჩვენნი FS, ჩემი R. მოყუარე-
ნია] მოყვარენი არიან BCEKLMOR, მოყუარენი HN, მოყვასია Q.

მაჯობინებენ, და მტერნი მას აჯობინებენ. და ესე საქმე საცილობლად გავა“. და ბოლოდ შებმავე ველარა დაუშალეთ.

უშლიდა პატრონი მისი ამირ მუშლიცა, განა ვერცა მან დააშლევინა, გაავო სახლისა რიგი და საქმე. კაცი უჩინა და, რაცა ჯამდა, ყუელა დაავედრა, და ალი მოჰამადისძესა და ჩუენ ყუელა- 5
სა გუიბრძანა მზაობა. და ომად მადისძესა უბრძანა: „წამიძელ წინაო.“

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! წავედით იგი—ამირან დარეჯანისძე, მე—სავარსამისძე, აბან ჯამანისძე, ალი მოჰამადისძე, ასან ბად-

1. მაჯობინებენ MO. მტერნი] + ჩემნი BCEKLOR, ვინ მისი მოყვასია Q. იმას G. აჯობინებენ და] აჯობინებენ B, მაჯობინებენ L, ამაჯობინებენ M, + ჩემნი მტერნი Q. და — DFS. საცილობელად BFS, საცილებლად O, საცილოდ Q.

2. გავა] წავა R. და] ამაზუედან O. ბოლოდ] ბოლოს FS, კარგი Q. შებმავეა ADFGHKMQS, შებმა NO. ველარა] ვერ BCDEFKLOPRS, ველარ N. დაუშალეთ + და O.

2-3. ველარა დაუშალეთ უშლიდა] უშლიდით და არა დაიშალა Q.

3. უშლიდა... მუშლიცა] და პატრონი (პატრონუცა R) მისი ამირ მუშლიცა (მუშლიცა C, მუშლიცა EKLOR) უშლიდა BCEKLOR. პატრონი მისი] — DFS, პატრონიცა მისი O, იგი პატრონი Q. ამირი N. მუშლიცა] + და D, მუშლი და O. განა ვერცა მან] და არა Q. ვერცა მან] არ F, ვერ S. დააშლევინა] დაუშალა BCEGK LPR, დაშლევინა DH, დაიშალა მითცა F, დაუშალა მას ეამსა O, დაიშალა Q, დაუშალეს მათცა S.

4. გაავო DHOQ. სახლისა + თავისა Q. რიგი და] თვისისა O, რიგი R. და—FS. საქმე] + და რიგი O, + კარგნი Q, — R. კაცი N: უჩინა ABMN, აჩინა DQ, აჩინა FS. ~ უჩინა კაცი R. რაცა] რა DFS, რაც G. არა Q.

5. ჯამდა O. ყუელა A] — DFQS. დავედრა DFGHKLNOPQS, ევედრა R. ალი] უბრძანა Q. მოჰამადისძესა CH, მამადისძესა N, მოამადისძესა P, მაჰამადისძეს Q. ~ ჩვენ ყველასა A, ყველას G.

5-6. და ალი მოჰამადისძესა... მზაობა — DFOS. და ალი მოჰამადისძესა... ომად მადისძესა უბრძანა] და უბრძანა ომად მადისძესა BCEKLOR. და ჩუენ ყუელასა... ომად მადისძესა — PQ.

6. მადისძეს O. უბრძანა — Q. წამიძელ BEGOP, წამიძეხო D, წამიძელვრ L, წამიძეს M.

7. წინაო] წინა და წავიდეთო BCDEFLRS, წინა წავიდეთო წასულა ამირან დარეჯანისძისა სეფედავლე დარისპანისძის ომად K, და წავიდეთო აქა წასულა ამირა დარეჯანისძისაგან სეფედავლე დარისპანისძის შეყრა და მათგან დიდა ომი ბოლო ეამს O, და წავიდეთო აქა ამირან დარეჯანისძის წასულა სეფედავლე დარისპანისძის შეყრად და მათგან დიდნი შებმანი P.

8. ისმენდინ AGL, ისმენდით DN. იგი] — DFRS, თვით KQ. ამირან — R. დარიჯანისძე D, დარეჯანიძე FMS] — R.

9. სავარსიძისძე AHO, სავარსიძიძე BEFMQS, საარსიძისძე CP, სარსიძიძე D, საარსიძიძე G, საარს სიძიძე K, სარესიძიძე L, სავარსიძიძე N, სავარსიძიძე ამირან თან R. ჯამანისძე FOPQRS. მამადისძე BLN, მოამადისძე CEFMPRS. მოჰამადისძე DGH, მოამადისძე KO, მაჰამადისძე Q. ბადრიძე M, ბადარისძე Q.

რისძე, ყამარ ყამრელი და ქაოზ ქოსისძე. ესენი წამოგუყუეს თანა და თუით ომად მადისძე.

და წავედით და ვლეთ ჟუისა ერთისა სავალი და მივეწურენით. გაეხარნეს მისვლა ჩუენი სეფედავლეს ზომისაგან მეტად. დღისა ერ-
5 თისა სავალსა წინა მოგუეგება, დიდითა ზარითა და ზემითა მოვი-
და. ოდეს ვნახეთ, ეზომ მოგუეწონა, რომე ამბავსა კაცი სჯობდა. ამირან ზეგარდასვლით მოკითხვასა ლამოდა, და იგი არა მოეშუა,

1. ყამარ — R. ყამრელი DFSJ — R. და — F OS, მე R. ქაოს D, ჭოს N. და ქაოზ ქაოს B. და ქაოს Q. ქოსძე ABDFHMOQRS. ქოსოძე N. ~ ქაოზ ქოსისძე (ქოსიძე GKL) და ყამარ ყამრელი CGKL. ესენი წამოგუყუეს წამოგვევა D. და წავტანეთ F, ესენი წავედით O, და წამოგვევა QS. წამოგუყუეს A. თანა — NO.

1-2. ესენი წამოგუყუეს თანა და თუით და BCEKL, ყამარ ყამრელი და R.

2. და თუით AJ — DFQS, და O. მადისძე და მადისძე (მადისძეცა EK) წამოვიდა BEK, მადისძეცა წამოვიდა CLP, მადიძე D, მადისძე FOQRS.

3 წავედით და წავედით G, თან წავიტანეთ და O. ვვლეთ LP გავლეთ O. თვსა A. თუისა ერთისა სავალი თევსა ერთსა სავალსა D. მივეწურენით + მისა (მისსა CEKLOP) სამეფოსა (+ და O) წავიდა წინა (წინათ EOP) ომად მადისძე და მოახსენა სეფედავლას (სეფედავლეს CKL, სეფედავლესა O) (+ ჩუენი BCEK LP) მისვლა (~ მისულა ჩუენი P) (+ ამირან დარეჯანისძისა O) და BCEKLOP. + მისსა სამეფოსა წავიდა ომად მადისძე და მოახსენა სეფედავლასა მისვლა ჩვენნი D, + სამეფოსა მისსა წავედით და ვლეთ და წინა წავიდა ომად მადისძე. მოახსენა სეფედავლესა მისვლა ჩვენი და FS, მივიწურენითა მისსა სამეფოსა წვიდა წინა ომად მადისძე და მოახსენა სეფედავლეს და R.

4. გაეხარნეს სამეფოსა მისსა წავიდა ომად მადისძე და უანბო Q. ჩვენი AJ + გაეხარნეს Q. მისვლა ჩუენი სეფედავლეს მას BCDEFKLPS, — OR. სეფედავლას AGMN, სეფედავლას HJ მას Q. ზომის მეტათ AM, ზომისაგან ნამეტნავათ N, ზომისა მეტად (+ და Q) QS, ზომის ნამეტნავად D, ზომის მეტად G, უსაზომოდ და O. ~ ზომის მეტათ სეფედავლას M. დღისა ერთისა სავალსა დღისა R.

5. წინ BCDEFNS. მოგვევება AJ მოგვეება და დიდებულნი მისნი თანა მოწყვეს B, + (+ და CDEKLR) დიდებულნი (+ მისნი CDEKL PQS) თანა (თან DS) მოწყვეს (ჰვეს L, მოყვნეს S, ყვეს Q) CDEKL PQRS, მოგვეება და დიდებულნი მისთან მოყვნეს მისნი F, გამოგვევება დიდებულნი მისნი თანა მოწყვეს O. დიდისა M] + ზომითა და O. ზარითა ქართთა FS, სპითა Q. ზემითა BJNR, ზემითა C, ზომითა D, ტურფითა მოკაზმულობითა O. მოვიდეს BCDEF LPQS] + და O.

6. ოდეს — KLR. ეგზომ O დიდად QR. მოგვეწონა A, მოგვეწონეს O. რომელ BDEP] — R. ანბავსა A. სჯობდა + გაიხარნა მან უზომოდ (უზომოდ E, ~ უზომოდ მან C, ~ უზომოდ მას P) ჩვენი მისვლა BCEP, + გაიხარნა უზომოდ (+ ჩვენი DFLRS) მისვლა DFKLRS, და გაეხარნა უზომოდ მისვლა ჩვენი O, + გაეხარნეს ჩვენი მისვლა Q.

7. ზეგარდმოსვლითა D, ზეგარდასვლით LOR, ზეგარდასვლითა Q. მოკითხვას GN, ~ ლამოდა მოკითხვას CKLMR. და იგი — DFQS. არ CGKLO. მოეშუა AJ მოეშალა D.

სა პურსა ჩუენთუის ჰკაზმიდეთ, ეგეთსა დარეჯანისძისათუისა. და საჭურჭლენი ორად გაყ[88]ვნა: ნახევარი მისცა დარეჯანისძესა და ნახევარი თუით დაიჭირა. ეგრევე დედოფალმან მოგზავნა ჯელი-სუფალნი და იგინი კიდე უკაზმიდიან პურსა. ეგრევე მოგზავნა კ-
 5 ცი, ვითა: „ჩემსა საჭურჭლესა და ჩემსა წასაგებელსა ნუ სწყალო-ბო. ერთსა დღესა პურად შენსა ვიყვნეთ და მეორესა დღესა—ჩემსა“. გაყვნა ორად მგოსანნი და მოშაითნი და მებუჟე-მედაბდაბენი და ბახტნი. ნახევარნი ჩუენ თანა იყვნეს და ნახევარნი — მათ თანა.
 ვიყვნით ერთსა დღესა ჩუენსა და მეორესა მათსა. და მისცი-

1. პურსა E. ჩუენთუის A, ჩუეთუისა C| ჩემთუის G. კაზმიდეთ BGR, კაზმე-დეთ D, შეკაზმედეთ FS, კაზმიდეს HN, შეკაზმიდეთ Q. ეგრეთსა S. დარეჯანისძისათუის A, დარეჯანისძისათუისაო BLQ, დარეჯანისძისათუისო CKPR, დარეჯანისძისათუიო D, დარეჯანისძისათუისო E, დარეჯანისძისათუისაო F, დარეჯანისძისთუინაო G, დარეჯანისძისათუის M, დარეჯანისძისათუისეო S.

2. ორად — Q. გაყვნა| გაუყუნა და C, + და EKL, გაყენეს G, და O, გა-ყო Q. ნახევარნი DP| — B. მისცნა ADHMN, მისცეს FS. დარიჯანისძესა D, და-რეჯანისძესა EFMS.

2-3. ნახევარი მისცა... დაიჭირა| ნახევარი თუით დაიჭირა და ნახევარი დარეჯანისძეს მისცა G, მისცა ნახევარი მისი სალარონი და გამოუგზავნა დარეჯანისძესა O, ნახევარი ამირანს მისცა და ნახევარი თუით დაიჭირა Q.

3. ნახევარნი DFPS. თუით A. და ნახევარი თუით დაიჭირა — BCEKLR. და-იჭირნა ADFHMNPS. ეგრეთვე G| და O. დედოფალმაცა G, დედოფალმა Q. მო-უგზავნა BCKLP, მოუგზავნა E, მოგზავნა FS, გაუგზავნა R. ხელისუფალი B, კელი უფალნი CK, კელთუფალნი L.

4. იგი BCDEFKLPQRS, იგინიცა O. კიდე FQS| [ცალკერძ O. უკაზმიდიან] უკაზმიდენ D, კაზმიდეს O, უკაზმიდენ Q. პურსა — B. ეგრე BCDEFKLPQRS. და ეგრეთვე O. მოუგზავნა B, მოგზავნა EN, მოგზავნა O. კაცი| სეფედაღესა O.

5. ვითა — DFKLQRS. და — OS. ჩემსა — LO. წარსაგებელსა R| — O. ~ ნუ სწყალობო (სწყალობ FQS) და ჩემსა წასაგებელსა (წასაგებელსაო Q) DFQS. სწყალობო| სწყრებიო B, სწყალობ GO.

6. ~ დღესა ერთსა O. პურ B. ~ შენსა პურად CKLR. შენსა| შენდა FQS. ~ შენსა ვიყვნეთ პურად G. ვიყუნეთ A, ვიყვნეთ L, [ვიყვნით NR, ვიყვნე-თო Q. და — GMN. მეორესა დღესა| ერთსა B, მორესა D, მეორეს დღესა EP, მეორესა FORS. ჩემსაო BCEKLP|R| ჩემსაო ამა წესითა ვინადიმებთო O, ჩემ-დაო Q.

7. გაყუნ A, გაჰყვნა B, გაყო Q. ორად| ორნი A. მგოსანი BD. ორად მგო-სანნი| მგოსანნი და მოშაინი ორად O. და — CDEFLPQRS. მოშაითნი D, მო-შაითნი M, მოშაითე P, მოშაითნი O. და მებუჟე-| მებუჟენი და DFS, მებუჟე GP, მებუჟე ანუ O, და მებუჟენი და Q. -მოდაბდაბენი S. და — D.

8. ბახტნი| ბისტნი KL, ბაისტნი R. ნახევარი ABGOQ, ნახევარნი D. ჩვენ A. ჩუენ თანა| ჩვენთუის FS, + ჩუენთან P. ჩვენთუის Q. იყუნენ DFQS, იყენის KR, იყენის L, იყენიან O. ნახევარი ABEGKLMNQ. მათ თანა + და DFPS.

9. ვიყვნით K, დავიყვნით Q. დღეს H. ჩვენსა A, ჩვენსას M, ჩვენთანა OQ. მორესა D| + დღესა O. მათსას M, მათანა O, მათთანა Q.

ან ერთმანერთსა მისაცემელნი. ნაღიმი გარდავიჯადით. მღერა იყო და განსუენება და სიხარული ეგეთი, რომელ არა ითქმის კაცისა. ენისაგან. მესამესა დღესა დედოფლისასა ვიყვენით, და მუნცა დიადი გუიბოდის. ამასა განსუენებასა შიგან ვიყვენით. დღეისასა ხეალისა სჯობდა განსუენება.

5

ცხოვნი, მეფეთ-მეფეო! რომე ტაბლასა ზედ საგმარნი ჯამნი და ჭიქანი მინახვან თუალისანი ანუ თქვენ ინდოთ მეფისა და ანუ ბაღდადელისა ამირ მუმლისა, თუარა სხუასა კელმწიფესა არა შეეძლო.

ამას განსუენებასა შინა ვიყვენით ორსა თუესა. სწაღდა მას- 10

1. ~ მისაცემელი ერთმანეთსა G. მისაცემელი ACFHKL MNPS | + ტურფანი O, + მათი შესაფერი Q, + მრავალი და R. გარდავიჯადეთ AGHMN, გარდვიხადეთ D, გარდვიჯადით K, გარდაიხდიან R. იყო იყვის DFOQS. ~ იყვის მღერა O.

2. და — FGOQS. განსვენება A | — Q. ეგეთი — DFQS. რომე CKLMR. არ CDN. კაცის L.

3. ენისაგან + და FS. მესამეს O. დედოფლისას DF, დედოფალისას G, დედოფლისა L, დედოფალმან O, დედოფალთანა Q. ვიყენით L | გვიჭმის უშეენიერესნი სიხარულნი O, ვიყვით Q. და | — FQS. მუნცა | მანცა BCEHLR, — DFS, იმანცა K, მუნც N. დიდი DKLR, დიდად S.

3-4. მუნცა დიადი გუიბოდის | შეება გარდავიჯადით და უსაზომოთ გვიბოძიან O, დაეყავით Q.

4. გუიბოდეს P. ამას BDEFHMNS, ამა CGKLPQ | — OR. განსვენებასა A, გასვენებასა D | — OR. შიგან | შინა BDFGLMNS, შიგა P, — OR, და Q. ვიყვენით — OQR. დღეისას DGHM, დღეისასა და L, დღესა N | — Q, წინასა R, დღეისასა S.

5. ხეალისასა L | — Q. სჯობდის BCEFKLRS. განსვენება A | — BCEKLR, გასვენება D, ნაღიმი და ხეალისასა ზეგისა უმჯობესი იყვის განსვენებანი O, პურობა დღეისასა ხეალისა Q.

6. სცხოვნი BE. რომელ BDEF PQS, რომელი O | — M. ზედან DEKO | + მისსა რომე M. საგმარი L | — Q. ჯამნი | ჯამჭურჭელნი FQS, ჯამ K, — R.

7. და — FKQS. ჭიქანი | ჭვანი Q. მინახვან AHM, მინახვენ FGKLS, მინახვანან NO. თვალისანი A | + მისნი O, თვალისა Q. ანუ ნუთუ FS, ან R. თქვენ A | შენ BCEFKLOPQRS, შენი D. ინდოსა მეფესა BE, ინდოთა (ინდოთ FQS, პინდოთ P) მეფესა (მეფისა K) CFKLPQS, ინდოთ მეფეთა მეფესა R. და — DN.

8. ბაღდადელსა BCELQR, ბაღდადელა N, ბაღდადელს P. ამირა N. მუმლისა | მულსა B, მუმლისა C, მუმლსა ELPQR. თვარ AG, თორე R. სხვასა A, სხვას NP, სხვათა O. კელმწიფეთა O. არა | (+ ამა BCEKP, ამ R) ორასაგა (ორასაგან CEKLP) კიდე არავის (არვის KP) BCEKLPR, არვის O. შეძლო DQ, შეუძლანო GM, შეუძლიან HNP | შეუძლიან ამა ორისაგან კიდე O.

10. ამა CFGKLNLR, ამას D, მას Q. განსვენებასა A, გასვენებასა D. განსუენებასა შინა | განსვენებაში M. შინა | შიგა AP, შიგან NO. ვიყავით AMQ. თუესა A. ორი თუე O. მასცა | ამას O, მას Q.

ცა და ამასცა ომი ერთმანერთისა. ამირან დარეჯანისძემან ეგრე თქუა, ვითა: „ჩემგან არა ეგების პირველად შეზრახვა, მით რომე ეზომი გაუსუენებია და ჩემდა მოგვებებულა და წასაგებელი წაუგია“. მერმე სეფედავლე ეგრე თქუა: „ომი, ღმერთო, მწადიან დარეჯანის-
 5 ძისო, მაგრა ნუთუ შებმა ვთქუა და ეგრე თქუას, ვითა: «წასაგებე-
 ლი გასდიდებია». არცა რა მან თქუის და არცა რა მან. კულავ დაე-
 ყავით ამას შიგან თუე ერთი და სხუა უკეთესი და უკეთესი განსუე-
 ნება იყვის.

მერმე ეგრე თქუა ქაოზ ქოსისძემან: „მე შევაბნე ესე კაცინო

1. და| — N, ღია Q. მასცა BCEFGHKLMS, მასაც D, იმასაც O| — NQ. ომი
 ✦ მისი და მისცა სწაღდა Q. ამირანი აბან N. დარეჯანემან B, დარეჯანისძემან D,
 დარეჯანისძემა E, დარეჯანისძემან FM, დარეჯანისძემან GQ.

2. თქვა A. ვითა — DFQS. არ CGHKLNS. პირველ DFOQS. ~ შეზრახვა
 პრდ R. მით| — BDFQS, მათ R.

2-3. რომე ეზომი| რომელ ეზომი (ეზომი OP) BEOP, ღომე [ეზომი CKLR,
 ეზომ DFQS.

3. გაუსუენებია A, განუსუენებია BCEO, გასუენება D, განსუენება GKR, გა-
 უსუენებია L, გაუსუენებია Q. და — BCDEFKLPQRS. ჩემდა| ჩემად FQS. მო-
 გებებულა| გებებულა AHMP, მოგებებულა B, გებებულება G, გებულა N. და
 ჩემდა მოგებებულა და| ჩემდა და ღიადი O. წარსაგებელი GR. წაუგია| წაიგო D.

4. მერმე| — DFQS, მერე GR, თურე O. სეფედავლა ABEGHMN, სეფედავ-
 ლემ CKLQR, სეფედავლეცა O, სეფედავლამ P. ეგრე| ამას O. თქვა A| იტყოდა
 FOS. ღოთ A| — R. მწადია D, მწადიანო KR, მწადს O. დარეჯანისძისო| ამირან
 დარეჯანისძისაო BCEKLOPR, დარეჯანისძისა D, დარეჯანისძისა FS, დარეჯანისძი-
 საო GHN, დარეჯანისძისა M, — Q.

5. მაგრამ FGKOS. ნუთუ შებმა| თუ შება B, თუ (თუცა O) შებმა CDEFKL
 OPRS, ნუთუ Q. ვთქვა A, ვსთქვა BCEO| — Q. და| ნუთუ BCDEFKLOPRS, —
 Q. ეგრეთ L| — O. თქვას A. ვითა — BCDEFKLOPRS. წარსაგებელი GR.

6. გასდიდებიაო BCEKLR| ✦ და მით მოვსწყინებიაო O, გასდიდებიაო სეფედავ-
 ლესა Q. თქვის A, თქვა LQR| ✦ პირისპირ O. და არცა რა მან ✦ და ცალკერძ
 საუბარი უწყოდით O. და არცა რა მან კულავ — FS. კულავ A, კულა BCEKN
 PR| — DQ. დავკუავით BCELP.

7. ამას შიგან| ამაშია BE, ამაშიგან CGKLOR, ამაში DQ, ამას შინა M, ამა-
 შიგა PS. ~ ამაში დავყავით Q. თვე A. ~ თვე ერთი ამაშიგან G. ერთი და| ერ-
 თი D. და სხვა A| კიდევ FS, და O, — Q. უკეთესი და| უკეთესნი და O. უკეთე-
 სი ✦ და უკეთესი ES, უშვენიერესნი O. განსუენება A.

8. იყვის| გარდავივადეთ O.

9. მერმე| — DFQS, მერე G, ✦ მერმე K. ეგრე — O. თქვა A. ქაოს BQ, ქოს
 N. ქოსიძემან ABFGHKLMOQRS, ქოსიძემა D, ქოსიძემან N. ~ ქაოზ ქოსი-
 ძემან თქვა O. შევაბნა D, შევაბა G, შევაბა HN, შევაბეფ O. ესე| ისი DFM, ეს
 EO, იგი Q, ის S. კაცნი BCDEKLOP| კაცნი ერთმანერთის R.

და ერთმანერთსა აღარა ერიდებოდენ“. ამა სიტყუასა ზედა ბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: „ქაოზ ქოსისძეო, ჩ|v|ემსა მზესა, უთხარ რაო!“

ნადიმობა იყო და მღერა. იგი ქაოზ ქოსისძე მლაღობელი იყო და სეფედავლეს დიდად უყუარდა. ერთგან სხდეს ამირან დარეჯანისძე და სეფედავლე დარისპანისძე. ადგა ქაოზ ქოსისძე და ორნი კი-
ქანი აავსნა, ერთი მას მისცა და ერთი მას და ეგრე მოაჭსენა. ვითა: „ლუინო შესუთო, ორთავე გწადიან და ბოლო იგივე არის—აქათგან-ოში თქუენი არის“. გაიცინა სეფედავლე და ეგრე თქუა: „შენ

1. და| — MQ, რომე O. ერთმანერთს FR. აღარ BDEFGHKL MN OQRS. ერიდებოდეს FS, ერადებოდნენ GNQ, ერადებოდნან M, ერიდებოდნო O. ამ O, ამას R. ამა სიტყუასა ზედა| ეგრე DFQS. ზედან N| + ეგრე P, ზედან ეგრე O. ბრძანა| — BCEKR, თქვა L.

2. აპრან — DFQS. დარიქანისძემა D, დარეჯანისძემან FMS. ქაოს BDQ, ქოს N. ქოსიძე A B D F G H K L M O P Q R S, ქოსოიძე N. ჩემსა მზესა| — L, ჩემსა R. ~ უთხარ ჩემსა მზესა DFGQS.

2-3. უთხარ რაო| უთხარო K.

3. რაო| — DFRS, რა GHMN, + დღეს ერთსა O, ერთსა დღესა Q.

4. იყოს GH. იყო და მღერა| და მღერა იყო O. იგა — DFGH MN QS. ქოს N, ქოს Q. ქოსიძე A D F G H K L M O P Q R S, ქოზიძე B, ქოსისძე CE, ქოსოიძე N. მლაღობელი AGMNO PQR| + კაცი BCDEFKLMOPQRS.

5. სეფედავლას ABEH MNP. დიდად| დია L. სეფედავლეს დიდად უყუარდა| და უყუარდა სეფედავლასა G. უყუარდა + და DQ. ამირან დარეჯანისძე| დარი-
ჯანისძე D, დარეჯანისძე G, ამირან დარეჯანისძე M, ამირან R.

5-6. ამირან დარეჯანისძე და სეფედავლე დარისპანისძე| სეფედავლე (+ და QS) დარეჯანისძე (დარეჯანისძე Q) FQS.

6. და — G. სეფედავლა დარისპანისძე ABMN, სეფედავლე (სეფედავლა HP) და-
რისპანისძე (დარისპანისძე K) CEHKLP, სეფედავლა D, სეფედავლა დარისპანისძე G, სეფედავლე დარისპანისძე მას ემსა O, სეფედავლე R. ქაოს BQ, ქოს N. ქოსიძე A D F G H K L M P Q R S, ქოსიძე B, ქოსოიძე N. და| — FGQS, აიხვნა O. კიქანი + დაიჩოქა წინაშენ მათსა Q.

7. ავსნო D| აიხვნა GHM, ავსნა KQ, ალაგსნა R. მისცნა D. მას და| მას DS. მას მისცა და ერთი მას F. მოახსენა A.

8. ვითა| ეს D, — GQ, + ესე P, ესე S. ლეინო A| ეს B, ესე CEFKLR. შეს-
ვით A| + და რადგან BCEKL, + და DFPQRS. ორთავე AHN, ორთავეცა O. გწა-
და D, გწადიან KPQR, გწადიან O. ბოლოდ D, ბოლოსა O. და ბოლო იგივე
არის აქათგან — BCEKLR. არს DFGS, არსო L. აქედგან D.

9. ომიცა BE. თქვენი არის A| თქვენი (თქვენი არისო Q) და ეამიც არისო DQ, არსო BCEK, არსო და ეამიცა არსო FPS| + ეამიცა მოსრულა და O, არი-
სო R. გაიციანა CEFKPRS. სეფედავლა ABDEGH MNP, სეფედავლემ CKOQR, სეფედავლემან FS. და ეგრე თქვა A| — Q. თქუა| უთხარა BCDEFKLP RS, არქვა M, უბრძანა O.

თურე სპასალარ ხარ“. და გაიცინა დარეჯანისძემანცა. სეფედავლე ეგრე თქუა: „დარეჯანისძეო, განაღა ისი კაცი შენ მოგიბირებიაო?“ მან თქუა: „არა, შენმან მზემან, თუით მომძრახი არისო“.

ამაზედან დაასკუნეს ომი. სეფედავლე ეგრე უთხრა: „ვითა მე მოგაცსენო, ეგრე შევიბნეთო“. მოაცსენა ამირან: „ღია, ვითაცა თქუენ ბრძანოთო“. რა ესმა დედოფალსა, დაუძიმდა მათი ომი და გაუწყრა ქაოზ ქოსისძეს. ამაზედა დაასკუნეს ხვალისად ომი.

რა გათენდა, ღალასა გამოიხუნეს სკარამანგნი კარაენი ოთხნი:

1. თურმე Q. სპალარ A, სპასალარი BCDEFMQRS, სპარსალარი KLO. ხარო CDEFKLOPQRS. და — DFMOQS. გაიცინა CEKLPR, გაიცინა ამირან O. დარეჯანისძემა D, დარეჯანისძემანცა FM, დარეჯანისძემან N, ამირან Q, დარეჯანისძემა S. სეფედავლა ABEGHMN, სეფედავლემ CFKLOPQRS, და სეფედავლა D.

2. თქვა A| უთხრა F, მოახსენა ამირან O, პრქუა R. დარეჯანისძეო D, დარეჯანისძეო FM| — LQ. განა K, განაღამა O, გოლ Q. ისი კაცი შენ მოგიბირებიაო! შენ მოგაბრებია ის (ისი FS) კაცი DFS. ისი კაცი იგი კაცი B, იგი კაცი CEKLOP, კაცი იგი R| — Q. მოგიბირებიაო მოგილორებიაო KLR, + და O. მოგიბირებია დარეჯანისძეო Q.

3. მან თქვა A| — D. მოახსენა FS, მან ეგრე მოახსენა O, მან არქვა Q. შენმან მზემან შენმა მზემანო BL, შენმან მზემანო CKP, შენმა მზემა (მზემაო იგი Q) DGQ. თუით A. მომძრახი მომზრახე კაცი B, მომზრახი კაცი CELRS, მომზრახი DFP, მომძრახე G, მზრახე კაცი K, მომზრახე Q. არსო CGHKL MN.

4. ამაზედა BCDEFGHKL MN PQS, რალას ვაგრძელებდე დემორჩილენ ერამანერთსა და O. დაასკუნეს A, დასკუნეს DHKOQ| დაასუშნეს R. სეფედავლა AB DEM, სეფედავლემ CKLPR, სეფედავლემან O| — GHN. ~ ეგრე უთხრა სეფედავლა M| მოახსენა სეფედავლემ Q. უთხრა| მოახსენა O. ვითაც O. მე — DQS.

5. მოგახსენო A, მოგახსენოვო Q, მოგახსენებ R. ეგრეთ L. შევიბნათო D| + და O. მოახსენა A. და — DFOQRS. ვითაც ADGHM NOP, ვითა Q, ვითარცა R.

6. თქვენ A| შენ განდა R. ბძანოთ L, ბრძანეთო R. რა ესმა| — DFQS, რა ესე ესმა O. დედოფალსა + დედად O. ~ დაუძიმდა დედოფალსა (დედოფალს D) BCDEFK PQRS. მათი ომი და| ომი მათი DQ, ომი მათი და FS, მეტად და C.

6-7. და გაუწყრა... ხვალისად ომი — BCEKL R.

7. გაუწყრა| სწყრებოდა O. ქოს N, ქოს Q. ქოსიძესა AFGHMPQS, ქოსიძესა N, ქოსიძისათვის O. ამაზედა M| მაგრამ არა გაეწყობოდა რა O. დაასკუნეს A, დასკუნეს DQ. ხვალისა Q| — DFOPS.

8. რა გათენდა| — DFS, და ვითა გათენდა. M, რა R. რა გათენდა დილასა| ომი მათ ლომთა გოლიათთა დ|აქსკენა-ბრძანეს და O, რა მზემან თვისნი ბრწყინვალეებისა შარავანდენი ქვეყანასა მოპვინა და სიბნელისა ზეწარნი ახენა მაშინ Q. დილას D, დილა L| — BEM. გამოიხუნეს A| + მათსა O, გამოილეს Q. საკარმაგნი A, საკარმანგნი BCFHLMRS, საკარმანგნი DE, საფარმანგნი G, საკარმანგნი K, საკარმანგი N, საკარმანგი P, საკარმანგი O, საკარმანგისა Q. ოთხნი — GQ.

ორნი დიდროვანნი და ორნი შედეგნი. ორნი ერთ-კერძ დადგეს და ორნი ერთ-კერძ. ერთი—საპურობოდ და სანადიმოდ და ერთი საწოლად დადგეს ტურფასა რასმე ველსა შინა. გაყვნა დიდებულნი, ნახევარი ჩუენ თანა დააყვნა. და ჩუენცა გაგუყვნა: ალი მოჰამადისძე, ყამარ ყამრელი და ქაოზ ქოსისძე მან წაიყუანა, და მე—სავარსამისძე, აბან ქამანისძე და ასან ბადრისძე — ესენი დარეჯანისძესა თანა დაგუყარნა. ომად მადისძეცა მან წაიყუანა. ომარ, იგი კარგი კბუეი, ჩუენ თანა მოიყუანა. მებუკენი და მედაბდაბენი პირველად—

1. ორი G. დიდროვანი დიდ დიდნი BCEKLR, დიდრუანი D, დიდროვანი G, დიდროვანი P, დიდნი OQ. შემდეგნი Q. დადგენს DS| — F, დაუდგეს მოედნისა თასა O.

2. ორნი ერთი ერთი ერთ L, ორი ერთ N. ერთი — D, დადგეს (დადგენს S) ერთი FS, მათ კარავთა შიგან იყენიან O. საპუროდ ADEHLMNQ, საპურობოდ B, საპურედ G, საპურობო O, საპურობად R. და — OR. სანადიმედ G| — OR. ერთნი R.

3. დადგენს BCDEFKLP, იდგენს O| — QR. ტურფასა რასმე — DFQS. რასმე E| — L. რასმე ველსა მოედანსა O. ველთა Q. შინა შიგან და F, შიგან OQS. გაყენს BCEKP, გაიყვნან D, გაყვნა FS, გაყვეს R. დიდებულნი + და L. გაყვნა დიდებულნი დიდებულნიცა გაყვეს ორად O. ნახევარი ნახევარი ADNPS, და ნახევარი BCE, ნახევარი F, და ნახევარი K, ნახევარი O.

4. ჩვენ თანა A, ჩვენთან BCER, ჩვენკერძ OQ. დაყენა BDH, დააყენა FNS, დაყენა K| დააყენა და ნახევარი თუთი დიპირნა P, დაყენეს და ნახევარი მათენ O, დაყენა და ნახევარი თავისა მხარსა Q, + და ნახევარი თუთონ დიყენა R. ჩვენცა A, ჩვენც GN. გაგყენა A, გაგყვეს B, გაგყვეს F, გაგყვო პატრონთან ჩვენთან O, გაყენა R. მომადისძე BEKO, მომადისძე CFPS, მოჰამადისძე DGH, მამადისძე LN, მამადი და Q, მომადისძე R. ყაბარ R.

4-5. ~ ქოს ქოსიძე და ყამარ ყამრელი Q.

5. ყამრელი DFS, ყამრელი R. ქოს B, ქოს N. ქოსიძე ABFGHKLM PQRS, ქოსიძე N. წაიყუანა და წაიყუანა BFKLMO, წაიყუანა CDERS. სავარსამიძე ABEFHMQRS, საარსიმისძე CG, სარსიმისძე D, სარსიმიძე KP, სარკისიმიძე L, სავარსამიძე N, სავარსიმისძე O.

6. ქამანიძე AM, ქამანისძე FOPS, ქამინისძე G, ქამანიძე R. და — N. ~ ასან ბადრისძე და აბან ქამანისძე Q. ბადრიძე AEFM. ესენი — DFQS, თუთი დიგვიპირა O, და ესენი R. დარეჯანისძესთან ABEGHP, დარეჯანისძესთან CKR, დარეჯანისძესთან D, დარეჯანიძესთან M, დარეჯანისძემან NO, დარეჯანისძესთან Q.

7. დაგყარნა A| დაგყაყენა FKS, დაგყარა NQ, და O. მადისძე DN, მადიძე Q, მადიძეცა S| + და R. მან თუთი Q. წაიყუანა + და BCEKLOQ, წაიყუანა და R იგი — DFQS, მისი ყმა L, + თავისი O.

8. კბუეი + ყმა მისი BCEK, + თავისი (თვისი S) ყმა DPS, + თვისი Q, + მისი ყმა R. ჩვენთან A, ჩვენთან LOQ, ჩვენთან R. ჩუენ თან მოიყუანა მებუეი — F. მოიყუანა + და G, დაყენა და O, დაყენა R. მებუეი HOQ. და — O. მედაბდაბე Q, მოდაბდაბენი R. პირველვე DFMS, უწინვე O, პირველ Q.

ვე გაყოფილნი იყვნეს. დადვა წესად ესე სეფედავლე, რომელ: „თუ მაჯობო, ჩემსა მოგიყუანო პურად და ნადიმსაცა მუნვე გარდა-გაჭდეო და ძლუნესა გიძლუნი, და თუ მე გაჯობო, ამასევე შენ იქმო-დეო“.

- 5 წავედით, და დელოფალი თანა ვერ წაეიტანეთ, მით რომელ უმძი-მდა მათი ომი. და ჩუენცა [89] ყოველთა გუიმძიმდა, მაგრამ ამის-თუას ოდენ გუიხაროდა, რომე მათ უსწოროთა ორთა ჭაბუკთა ომსა ვნახვიდით.

ამაზედა დაარჩია ასი ტაიჭი და მოსცა დარეჯანისძესა და 10 ასი თუით დაიჭირა. და ეგრე შეუთუალა: „ხვალე ოროლითა შევიბ-ნეთო“.

შეიკაზმეს ოც-ოცი ტაიჭი, გავიდეს და შეიბნეს. რა სეფედავ-

1. გაყოფილნი იყვნეს| გაყვნა ესე BE, + და FS, გაყოფილი იყვნეს G. იყვნენ გაყოფილნი O. გაყოფილ იყვნეს და Q, + ესე R. ~ ესე დადვა წესად CKL. დას-დვა O. ესე — BER. სეფედავლა ABDEGHMN, სეფედავლებ CKLR, სეფედავლე-მან FQS, სეფედავლამ P. ~ სეფედავლებმან ესე წესი O. რომე CPl — KLOQR.

2. მოგიყვან D, მოგიყვან O. ნადიმსა DQ, ნადიმისა FS, ნადიმიცა KNR, ნა-დომიც O. მუნ NQS| — FO. გარდაგიჭდევე D, გარდახდალ F, გარდიჯადო K. გარდაგიჭდეო L, გარდაგახდევიონ N, დაგიდევ O, გარდაგახდეო P, გარდავიხლო Q. გარდავიხლოთ R, გარდახვდა S.

3. ძლუნესა გიძლენი A| ზღვენსაც გიზღვნიო B, ძლუნესაც (ძლვენსაცა O) გიძ-ლენი EOR. გიძლენი CL. მე — OQR. ამასავე GH. შენვე D. იქმოდით BCDE KLPR, მიქმოდით O, იქმოდეთ Q.

5. წავედით| წარვედით მას მოედანსა შინა O. თან BEFGLNOS. ვერა FMOP RS. წაეიტანეთ| წაეიყვანეთ LO. მით — DFQS, ამით LR. რომე CGKLR| — DFQS, რომე დიდად O.

6. ~ ომი მათი DFQS. ჩვენცა ყოველთა A| ჩვენ ყოველთაც D, ჩვენ ყოველთა-სა (ყოველთაცა S) FS, ჩვენ ყოველთავე O. გვიმძიმდა A. ~ გვიმძიმდა ყოველთა Q. მაგრამ ANO, და DS, — FQ, + რა გუეჭნოებოდა P. ამისთვის A, ამისთვის N.

6-7. ამისთუის ოდენ| რა გვექნა მაგრამ ცალკერძ O.

7. ოდეს AGHNQ| უფრო L. გუიხაროდა + მით G. რომე — R. მათსა N| — R. ორთა — DFLOQS. ~ ორთა უსწოროთა GR.

8. ვნახვედით BCDEFGHKL, მოვინახვედით OP, ვნახამდით Q, ვნახემდით R, ვნახვედეთ S.

9. ამას ზედა FR, ამაზედ L. ამაზედან M, ამას ზედან S. დარჩია DK, დარჩია NO, დარჩივა Q, დარჩივა R. ~ ტაიჭი ასი O. მოსცა| გამოსცა G, + ამირან O. დარიჯანისძესა D, დარეჯანიძესა FMS| ამირანს Q.

9-10. და ასი| ასი FQS.

10. ეგრე — DFQS. შეუთვალა A, შეთვალა B, შესთვალა D, მოუთვალა O. შემოუთვალა Q. ხვალე + ოროლი მოსცა დარეჯანისძესა F. პოროლითა M. შევი-ბნათო ADH.

12. შეიკაზმეს AHNO, შეიკაზმეს D, შეიკაზმა Q. ოც-ოცი| ოცნი N. ტაიჭი ტაიჭნი და N, + შესვეს თვითოს ზედან და O. გავიდეს| + მოედანსა O. გავიდნენ Q. შეიბნენ Q. სეფედავლამ AHMN, სეფედავლამან B, სეფედავლა DG, სეფე-დავლამა E, სეფედავლებმან FOQS.

ლემ ჩამოაგდის და მოუკლის ცხენი, მისთა კერძთა კაცთა დაუწყიან ცემა ზარსა, ჰკრიან ბუკსა და დაბდაბსა. რა დარეჯანისძემან ჩამოაგდის და ცხენი მოუკლის, ეგრევე ჩუენ დავსცით ზარსა, ვკრით ბუკსა და დაბდაბსა. მას დღესა ოცი ცხენი მოუკლა სეფედავლე ამირან დარეჯანისძესა და თხუთმეტი ცხენი დარეჯანისძემან მოუკლა სეფედავლეს. დარჩომოდა ჯობნა მის დღისა სეფედავლეს. იცოდა, ღმერთო, ომი კარგად ოროლითა ამირან, მაგრა სეფედავლე თურე უკეთ იცოდა. მას დღესა პურად ჩუენსა მოვიდა, ნადიმი გარდავიცადეთ, უძლუენით დიადი და გაეიყარენით.

1. ~ მოუკლის ცხენი და ჩამოაგდის (+ დადგის და O) DFOS. ჩამოაგდის და — Q. მოუკლის| მოაშველი N. ცხენი + და ჩამოაგდის Q. კერძთა H. კაცთა — DF QS. დაუწყიან G.

2. ზარისა F, ზართა Q. ჰკრიან| და დაუწყიან ცემა BCEKL, ჰკრიან D, კრიან FQS, და კრიან O, და R. დაბდაბსა + და DGLMNOQS. დარეჯანისძემან — D, დარეჯანისძემან M. ჩამოაგდის — HR.

2-4. რა დარეჯანისძემან... ვკრით ბუკსა და დაბდაბსა — F.

3. და ცხენი მოუკლის — DQR, და მოუკლის ცხენი M, მისთა კერძთა S. ~ მოუკლის ცხენი და ჩამოაგდის O. ეგრევე ჩუენ| ჩვენ ეგრევე დაუწყით ცემა S. „გრეთვე MQ| და დადგის იგი და ეგრე O, ეგრე R. ჩვენ A. დავციტ GP, ციტი Q| — R. ზარსა ვკრიო| ზარი და ვკარიტ (დავკრიო K) BK, ზარი და ვკკრიო CEL, ზარსა და ვკკრიო D, ზარსა ვკკრიო O, ზართა Q, კკრიოთ R.

4. ბუკსა — Q. და — Q. დაბდაბსა K, დაფდაბსა O| — Q. ოცივე BCDEFKLP RS. ცხენი — DFS. ~ მოუკლა ოცივე ცხენი O| მოუკლა ცხენი ოცი Q. მოკლა D სეფედავლა ABDEGHMN, სეფედავლებ CKLPQR, სეფედავლებან FOS.

4-5. ამირან დარეჯანისძესა| — DFOQS, ამირან დარეჯანისძესა M. ამირანს R.

5. ცხენი| — DFQS, + ამირან NO. ~ მოუკლა დარეჯანისძემან L. დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან FMS, დარეჯანისძემ R.

5-6. მოუკლა სეფედავლეს| — DFQS, და O.

6. სეფედავლას ABEGMN, სეფედავლესა CK, სეფედავლასა HP. დარჩომოდა| დარჩია O, დარჩია QR. ~ მის დღისა ჯობნა L| მას დღეს ჯაბნა R. მას დღესა FQ. სეფედავლას ABDEGMN, სეფედავლასა HP, სეფედავლესა KOQ| + რომელ ABEGHMNP, + რომე CKLR, + ამირანცა კარგად O.

6-7. ~ ლთო იცოდა L.

7. ~ ომი ლთო CK| — O, ომი R. კარგად| კარგი Q, კარგა S. ~ კარგად ომი L. ~ ოროლითა ომი კარგად M. კარგი DFQ| მღერა O. ოროლითა + მღერა FQS. ამირან| — O, + იცოდა Q. მაგრამ FMOPQS. სეფედავლა ABEGHMN| მან DFQS, სეფედავლებ OP. ~ თურე სეფედავლე L. თურე| თურმე FMQ, + სკობდა და P, — R.

7-8. ~ უკეთ თურე G.

8. უკეთ იცოდა| სკობდა BCEKLR. უკეთცა იცოდა P, + და O. დღეს AG. ჩვენსა A| ჩვენდა FQRS. მოვიდეს G, მოვიდნენ O. ნადიმი| + ჩვენ BE, + ჩვენსა DKLPRS, + ჩვენთან F. ~ მოვიდნენ პურად ჩვენდა და O. ~ გარდავიცადეთ ნადიმი Q. გარდავიცადეთ| გარდაიხადა FS, გარდავიცადეთ K, გარდავიცადეს O.

9. უძლუენით A. უძლენა O| და უძლუენით Q. დიდი FS| ამირან მრავალი O, ძლენი Q. და — P. გაუიყარენით A.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! თავმან მეფობისა შენისამან, ნახვად
კმა იყო მათი ომი. მეორესა დღესა შეიკაზმა ორმოცი მან და ორმო-
ცი მან. მას დღესა მოუკლა ამირან სეფედავლეს ორმოცივე ცხენი,
და ოცდაათი—სეფედავლე. დარჩა მას დღესა ჯობნა ამირან დარეჯა-
5 ნისძესა. და მივედით საპურობოდ სეფედავლესასა და ნადიმიცა მუნ-
ვე გარდავიჯადეთ და გუიძლუნა ურიცხუნი.

რასალა ვაგრძელებდე. ვირე ას-ასი ტაიკი დაეღეოდათ, მანამ-
დის ზოგჯერ მან აჯობის და ზოგჯერ—მან. წინასვე თქუეს მშუილდი-

1. ისმენდით D, ისმენდინ N. თავმან მეფობისა შენისამან — DFQS.

1-2. ისმენდი... მათი ომი — BCEKLR.

2. ომრო G] + ცდემ O. მეორეს დღეს D, მეორესა დღეს O. შეიკაზმნეს F, შე-
კაზმეს ცხენები Q, შეიკაზმეს S. ორმოცი + ცხენი BCEFKLOPR. მან + და BCE
KLPR.

3. მას დღესა] და FS, შეიბნეს O, და გავიდნენ Q. მას დღესა.. სეფედა-
ვლეს] და მოკლა D. ამირან სეფედავლეს] — FS, სეფედავლეს ამირანმან L, ამი-
რანმა Q. სეფედავლას ABEGHNMN, სეფედავლასა P] — O. ცხენი] ამირან DS,
ამირან დარეჯანიძემან F, ტაიკი Q. ~ ტაიკი ორმოცი Q.

4. და + სეფედავლემან O. ოცდაათი A, ოზდაათი C. ~ სეფედავლემ ოცდა-
ათი QR. სეფედავლა ABDEGHMN, სეფედავლემ CFKLQS, და O, სეფედავლამ
P. დარჩა — Q. მას დღესა] — D, + მასპინძლობა ერგო სეფედავლესა ამაღ რომე
Q. მას დღესა ჯობნა] ჯობნა მის დღისა O, + მას დღესა L. ამირან] — DO, ამი-
რანს LQ. დარჩა მას დღესა ჯობნა ამირან დარეჯანისძესა] ჯობნა დარეჯანისძისავენ
(დარეჯანისძისავენ S) დარჩა FS, დარჩა აშერაქს ჯობნა მერე R. დარეჯანისძესა]
დარეჯანისძესა კერძ BD, დარეჯანისძისა კერძ C, + კერძ E, დარეჯანისა კერძ
K, დარეჯანისძისკერძ L, დარეჯანისძესა M, დარჩა Q.

5. და] + მერმე BE, მერმე CLP, — DFQS, მერმე K. მივედით] მიგვიწვია O.
საპურობოდ] ზურად DFQS, საპურობოდ P. სეფედავლასისა ABDEHMP. სეფე-
დავლეს თანა FQS. სეფედავლასისა G, სეფედავლასა N, სეფედავლემან O, სეფედა-
ვლესას R. და — DFOS. ნადიმი CDKLQR, ნადიმიც GM. მუნვე] მუნ CGKLOPR,
— Q.

5-6. ~ მუნ გარდავიხდეთ ნადიმი FS. ~ გარდავიხდეთ ნადიმი Q.

6. გარდვიჯადეთ K. და — CKLR. გუიძლუნა A] + ძღვენი Q. ურიცხვი A]
+ და F, ურიცხვნი და S.

7. რასლა] რალას EO, რასლა C, და რასლა D, რალას NQ. ვაგძელებდე A,
ვაგძელებდეთ D, ვაგრძელებ GQ. ვირემ Q. ას-ასი] ასი FQS. დაიღეოდა B,
დაეღეოდა CENP, დაიღეოდა D. მანამდისინ AMNP, მარამდის CKL, მანამდი-
სი E, მარამდისინ R] — DFGOS.

8. ზოგჯე D, ზოგჯერ P. იმან აჯობის BE. ზოგჯე D, ზოგ G, ზოგჯერ P.
წინასავე AGPQ, წინათვე B, წამსავე CKLR, წინათვე E, წინავე N. თქუეს A-
მშვილდისა A] მშვილდი Q, მშვიდობისა R.

სა არა აღება, ყოველსავე შუბითა, კრმლითა და ლახტითა იბრძოდეს. ვერა შევატყევეთ ერთსაცა ჯობნა.

მეფეთ-მეფეო, ნახე მოწურთილობა დიდებულთა მისთა! თავმან მეფობისა თქუენისამან, ოდესცა დარეჯანისძემან აჯობის, გულსა შ[ვ]იგან განალამცა უმძიმდათ, და ზეპირ სიხარული უგვანდის. 5

ჩამოგზავნის კაცი დედოფალმან, ვითა: „კმა არის, დაუშაღეთ ომი!“ ჩუენცა ვლამოდით გაყრასა, განა, ვითა მათ ხუდებოდა, ფიცხლად არა შებმულ იყვნეს: იბრძოდიან, განა ესე უნდოდათ, თუმცა ერთმანერთი დაეჯერა.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! შეიქნა ცილობა. ზოგმან იგი ამჯობი- 10
ნა და ზოგმან — იგი. შეიქნა ერთმანერთისა მედგრობა და გაგულის-
დეს.

ბოლოსა ჟამსა ნადიმსა ზედა სასიტყუელი შეიქნა, და ეგრე

1. არ CGLR. აღება + არა აღება R. ყოველსა B, ყუელსა CEFKLPRS, ყვა-
ლასა D, და ყოველთვის O] და Q. შუბითა — BCDEKLOPRS. შუბითა კრმლი-
თა] ხლმით და შუბით და ხიშტით Q. კრმლითა და ლახტითა] ლახტითა კლმითა
და ხიშტითა L. კლმითა CEFKMO, ჯმლთა G, ჯრმლითა H. და — BCDEFKMO
PRS. ლახტითა] + და კიშტითა BCDEKP, + ოროლითა და ხიშტითა FS, + ხის-
ტითა და ოროლითა O, + და ხისტითა R. იბრძოდეს] + და DG, იბრძოდენ და O.

2. ვერ FQS. შეეიტყევეთ GOPQ. ერთსაც AHOR, ერთისაცა DFGQS.

3. მეფეთა O. ნახეთ CEGKLOR. მოწვრთილობა A, მოწრთენილობა B, მო-
წურთილობა CEOPR, მოწრთეილობა DF, წვრთილობა G, მოწრთნილობა K, მო-
წვრთენილობა L, მოწვრთილება M, მოწვრთეილობა S.

4. თქვენისამან A] შენისამან DHO. ოდეს Q. დარიჯანისძემან D, დარეჯანისძე-
მან M.

5. შიგან] შინა BCEGKLNR. განალამცა] — BE, გალანამცა GM, განლანამცა
K. უმძიმდა BCDEKLPR. და — Q. სიხარულსა AGHMN. უგვანდა BCEKL, გვან-
დის G, უგვანდის MO, უგვანდათ R.

6. ჩამოგზავნის M, ჩამოგზავნა N, გამოგზავნის Q. კაცი — O. ~ დედოფალმან
კაცი DL. ვითა — DFQS. კმა არის] კმარის CDGHNOPRS, კმარს Q. დაუშა-
ლოთ O.

7. ომი BCEGKLMOFQR, ომწიო FS. ჩვენცა A, ჩვენც O] — DFQS. გაყრა-
სა + და O ~ მათ ვითა R. მათ — O. ხედებოდა A] + ეგრე BCEGKLR, ხედე-
ბოდათ O. ფიცხლა BE] — O, + და R.

8. არ ABCEFKLOPRS. შებულ იყუნეს A, შებმულ იყუნენ C, შებულ იყე-
ნენ მაგრამ O. იბრძოდიან] + და BCEKLPR, იბრძოდენ და O. უნდოდის BE,
უნდოდა CDFKPQS, უნდოდ G. თუცა L.

9. ერთმანეთნი G] + და N. დაეჯერათ AHKLMNOR, დაეჯერნეს G.

10. ისმენდინ L. მეფედ D. შექნა D, შეიქმნა N. ცილება M. აჯობინა BCEFG
KLMQRS, აჯობნის D, ამჯობინის OP.

11. ზოგმა D. იგი] ისი BE. შეიქმნა BEN, ! შექნა Q. ერთმანერთსა CL, ერთ-
მანეთში R. და — DFQS. გაგულისდა FNQS, გულისობდეს G.

13. ბოლოს NOR. ჟამსა + და O. ნადიმსა — M. ზედა] + ჯდა KLR, — M.
ზედან O. შიქნა G, შექნათ O. და — DFNOQS.

იმე და ანუ ერთი რომელიმე იჯობინების და გულკლებულ იქმნების, და ესე ჩუენი სიხარული, აქამდის რაცა მოგუინახავს, ყუელა გაგრილდებისო. მაგრა დაშლისა ღონე არა იყო.

დილასა ბინდსა ჰკრეს ბუკსა და დაბდაბსა სეფედავლეს კარსა, და გამოვიდა სეფედავლე. თეთრსა ტაიქსა ზედა ჯდა. პოლოტიკნი 5 რკინანი დაეკიდნეს სატკივართა ადგილთა ცხენისადცა და თუითცა; ჩაბალახი გარდაეკიდნეს ეგრევე ცხენისა მკერდსა, თავსა და ფერდსა; და სამნი ჳრმალნი დაეკიდნეს: ერთი—აღმედად, ერთი წელთა შემოერტყა და მესამე* [90] ტახტასა ჩამოეკიდა. ოდესმცა ნახე,

1. და — BD. ან Q. ერთი — KR. რომელიმე L რომელსამე FS. რომელიც O. იჯობნების BEGKLN, იჯობინებს DO, აჯობებს FS: და — DO. გულკლებულნი B. გულკლებული CDEFKPS, გულკლებულად O. იქმნებისო R.

1-2. რომელიმე და ანუ ერთი... მოგუინახავს ყუელა და ან მეორე მოკედების და აქამდის ჩუენი სიხარული აწ Q

2. ეს O. ჩუენი A აქამდისი D, აქამომდის G. აქამდის რაცა... გაგრილდებისო განქარდების რომელიცა აქათგან მოგუინახაო Q. ~ რაცა (რაც CL) აქამდის BC KL. ~ რაცა აქამდისი E| რომელიც აქამდისინ R რაც N. რაცა მოგუინახავს ყუელა A| — DFS. მოგუინახავს| გვიხილავს R. ყუელა — L. * გაგრილდებისო გავიშარდებისო BCEKLR. გაგრილდების Q.

3. მაგრამ AFGHMNORS, მარამ Q. დაშლის GNOS. არ CKO. იყო + რა Q.

4. დილას B, დილისა K| + მზემან თვისნი ბრწყინვლენი ქვეყანასა გაშალნა მაშინ Q. კრეს FQS, იერეს O. ბუკსა — F. დაბდაბსა + კარსა ზედან O. სეფედავლას AEGHN, სეფელას B. სეფედავლას DM, სეფედავლესა O. კარსა — O.

5. გამოვიდეს N| + იგო O. სეფედავლა ABEGHKMN| — DFQS. თეთრისა O. ზედან OQ. პოლოტიკნი FS.

5-6. ~ დაეკრნეს პოლოტიკნი რკინენი O.

6. რკინისანი D, კინანი F, რკინენი N. დაეკიდნეს| დაეკრნეს FOQS. ადგილთა| ალაგთა AHNK; + და D. ცხენისადცა| ცხენისათვისცა BCEKL, ცხენისადცა DFPS, ცხენსაცა Q, ცხენისათვსცა R. და — D. თუითცა A| თავსაცა K, თავისთვსცა L, თუითც N, თვსთაცა თავსა R.

6-7. ცხენისადცა და თუითცა ჩაბალახი| თუით და ცხენსა ზედანცა O.

7 ჩაბალახსა (+ ზედა R) ABCDEFGHLMNPQRS. გარდეკიდნეს GK, გარდეკიდნეს ჩაბალახნი და O. ეგრე B, ეგრეთვე G| და R. ცხენსა D, ცხენისადცა გერდსა O, ცხენის QR. გერდსა + და S. თავისა D, და თავსა F| — O. ~ თავს გერდსა R. გერდსა თავსა და ფერდსა| თავსა და გერდსა Q. ფერდთა DS| ფერბთა F, ფერბსა G, + ზედან და შეებნეს O.

8. და — NOQ. ჳრმალნი| კმალნი ბაქრისა მკვეთლნი O. დეეკიდნეს B| დაეკრნეს (+ და F) FS. აღმეთად K| + და B. წელთა H.

8-9. დაეკიდნეს ერთი... ტახტასა ჩამოეკიდა| ერთი წელთა ერტყნეს ერთი აღმედად და ერთი ტახტასა ზედან ეკრნეს O, დაეკიდნეს ერთი წელთა ერთი აღმედად და ერთი ცხენისა ტახტასა დაეცდა Q. ერთი აღმედად... ტახტასა ჩამოეკიდა — R.

9. შამოერტყა BGN| — D. ერტყა FS. მესამე| ერთი FGS. ჩამოეკიდნეს L, ჩამოეკიდნა და N. ოდესცა BFGLMOQS. ნახე| გენახათ FQS, გენახა H, ნახნე L, ნახედა OR.

* D-ში აქედან აკლია ტექსტს.

ხასა ჰგვანდა. იბრძოლეს დიდი ხანი და ორთავე გაუტყდეს კრმალნი და მეორე გამოიწოდეს. და კულავე შეუტივეს ერთმანერთსა, და ვერა შევატყვევით დალბობა ერთსაცა.

მეფეთ-მეფეო, მე მრავალჯერ მინახვან მრავალნი ომნი დარეჯანისძისანი, და ეგეთი ომი დღეთა ჩემთა შიგა არა მინახავს და 5 არც ოდეს ეგრე მელგრად გაფიცებული დარეჯანისძე. და იგი სეფე-დავლეს ყმა ომარ იტყოდა: „არცა მე მინახავსო.“*

გაგრძელდა ომი და გაუტყდეს მეორენი კრმალნიცა და მესამენი გამოიწოდნეს. თავმან შენმან, უფიცზე შეიბნეს. და ჩუენ ერთობ გაგუიკუირად სიკეთე ცხენთა და კაცთა, რომე არა დალბეს. 10

1. გვანდა AFHMQS| — GO, + ციხისა კეხასა R. დიდი + დიდი B. ორთავე — QS. გაუტყლდეს AFMN, გაუტყლთეს EP, გაუტყდათ GR, გაუტყლდესთ O, გაუტყდესთ S. კმალნი A, კრმალი GRS.

1-2. ორთავე... და მეორე] დამეტკრათ ხლმები F, მეორე N. კრმალნი და... და კულავე] კმალი გამოიწვადნეს მეორენი B.

2. და — S. მეორენი CEFKLMOPS. გამოიწუადნე C, გამოიწვადნეს EL, გამოიწოდნეს FP, გამოიწვადნეს HKMO. ~ გამოიწოდნეს მეორე Q. და — GOR. კვლავ A, კულავ MO| — FQRS. შეუტევეს ABELOP. ერთმანერთსა და — FQRS.

3. ვერ FOS| + რომელსამე R. ერთისაცა OP| — FQRS. ~ ერთისაცა დალბობა O.

4. მეფეთა O. მე — GHN. მრავალჯერ — R. მინახვან ABMR, მინახავს FGL QS, გვინახავს H, მინახვენ KO, მინახვან N. მრავალნი — FLQS, მრავალი MR, მრავალჯერ O. ~ მრავალი ომი მინახავს R. ომი GQR. დარეჯანისძისანი F, დარეჯანისძისა GHNQR, დარეჯანისძისა M. ~ დარეჯანისძის ომნი L.

5. და] მაგრა BCEKLPR, მაგრამ FQS. ეგეთნი BFS, ეგრეთი O. ომნი BFS] მე P. ~ არა მინახავს დღეთა ჩემთა Q. შიგან BCEGKMNR] — FLQS, შინა P. არ FGKLNOS. მინახვენ FS. და — FQRS.

6. არცა ოდეს BCEFKLMNPS, არც ოდენ GQ, არცა O. ~ ეგრე არცა ოდეს R. ეგრე] ესრედ Q. მელგრად — FQS. გაფიცებულნი FS. დარეჯანიძე FMS. და — FS. იგი — Q. სეფედავლას AEHMNP, სეფედავლის G, სეფედავლე O.

7. ყმანი FQS| — O. ომარ — FOQS. [იტყოდეს FQS| — O. არც მე R| — O. მე] ჩვენ FQ. გვინახავსო FQ| + სეფედავლე ასრე გაფიცებულთა O.

8. გაგრძელდეს BE, გაუგრძელდათ G. და — FQS. გაუტყლდეს AM, გაუტყლთე EP, გაუტყდათ G, გაუტყლდნეს O, გაუტყდა Q. მეორენიცა FS, მეორეცა GQ, მეორე O. ~ ხმალი მეორეცა GQ, ~ კმალნი მეორენიცა R. ხრმალიცა B, ხმალნი FHS, ხმალი G. და მესამე G| — B.

9. გამოიწოდნეს BEGHN, გამოიწუადნეს EKL, გამოიწოდნეს M. შენმან] თქვენმან BEFGKLQRS. უფიცხედ GO, უფიცხლე K, უფიცხეთ Q, უფიცხეს R. შეიბნენ GQ, შეიბნე H. და — GQR. ჩვენ A| — FQS. ერთობ] — BEFQS, ეზომ R.

10. გაგუიკუირდა A, გაგუიკუირდეს N| + ეზომი BEKL, + ეგზომი P, + ეზომ Q. სიკეთე] — F, სიფიცხე O. რომელ BEFMPS, რომ Q. არ KLS| + რომელი დალბას ამაზედან O. დალბნენ Q.

* C. ში აქედან აკლია ტექსტი.

გაიყუანა ცხენი სეფედავლე და ეგრე იყივლა: „ამირან დარეჯანისძეო, აწ გამოგცადო, თუ რა-ღი კაბუთი ხარო!“ შემოიქცა ფიცხლად, შეუზახა, ჰკრა მჭარსა მარცხენესა კრმალი, გააკუთინა პოლოტიკნი [v] რკინისანი, ჯავშანი და ჯაჭუი და მჭარსა დიდი შეკ-
5 კუთა. სისხლი ზე ამოიჭრა და ჯმა-მალლა უყივლა, ვითა: „ჩამოიჭერ.“ მაგრა ჩუენ ასეთი ჯმა გუესმა ნაკრავისა, ვითა ქეხა, და არა თქუა რა დარეჯანისძემან. დაგუიმძიმდა ჩუენ და გუეგონა ჯობ-
ნა სეფედავლესი.

ამაზედან ანაზლად ცხენი გაიყუანა დარეჯანისძემან, შემოიქ-
10 ცა და შემოუტივა სასტიკათა შემოტევეებითა, აიდგნა ტერკნი ავეან-

1. გაიყენა FOQS. სეფედავლა ABEGHMN, სეფედავლემან FQS, სეფედავლემ KLR. სეფედავლამ P. ~ სეფედავლემ ცხენი R დაქ დარისპანისძემან O. ეგრე — FQS. უყივლა O. დარეჯანისძეო FMS.

2. აწ — FQS. გამოგცადო S. თუ — FKLQRS. ხარ BE| იყო FS, იყოვო Q. შემოიქცნა FS, შეიქცა G| — QR. ფიცხლა GS| — OQ, ფიცხელნი R.

3. შეუძახნა BE, შეუზახნა (+ და Q) შეუტია FQS| — G, შეუზახნა KLPOR. კრა FGQS| + ჯმალი R. მარცხენასა HMOP. ~ მარცხენასა მჭარსა BEL. ~ ჯმალი მხარსა მარცხენასა GS, ~ ხმალი მარცხენასა Q. კრმალი — BFR. გააკუთინა A, გაუკუთინა F, გაკუთინა GS, გაკუთინა HK, გაკუთინა N| — O, და გაკუთინა Q. პოლოტიკნი FQRS.

4. რკინანი BEFGKLRS, კინენი O, რკინანი და Q. ჯაჭვი A. ~ ჯაჭვი და ჯავშანი (+ გაუკუთინა O) GO. დიდნი O. შეკუთინა A| + და BEKLP, შეკუთინა FQS, შეკუთინა G, შეკუთინა H, შეკუთინა და O, შეკუთინა და R.

5. სისხლი ზე ამოიჭრა და აღმოიჭრა სისხლი Q. დაქ მერმე BEKLPR, — FQS, + მერმე O. ხმალლად BEKLPR, მალლად FQS. იყივლა FMPQS, უკუვლა G. ვითა — FQS. ჩამოიქცრო EFKLMOPQRS.

6. მაგრამ AHMN| — FGOQS. ჩვენ A| — FOQS. ესეთი BEFKLPRS| და ესეთიცა O, ესრეთ Q. გვესმა A. ნაკრავისა| + მისისა რომელ (რომე KL) BEKL, + რომელ P, + მისისა R. ვითა — G. ქეხა| ცისა ქეხასა და მეხისა გარდმოკრასა F, ქეხასა გვენდა G.

6-7. და არა თქვა A| — O.

7. რა| — BEKLOP, + ამირან R. დარეჯანისძემან M| — OQ. ~ ჩუენ დაგუიმძიმდა G. დაგუიმძიმდა + დიდად Q. ჩვენ A. და — GQ. და გვეგონა A| — FS.

8. სეფედავლასი AH, სეფედავლასი BEGMNPS| — FQ, სეფედავლესაგან O სეფედავლესგან R.

9. ამაზედ BLNP, ამაზედ G, ამაზედ R| — FQS. ანაზლად !A, ანაზლად N. ანაზლად ცხენი გაიყუანა| გაქუსლა ცხენი O. ~ გაიყუანა (გაიყენა FQS) ცხენი BEF KLRQS. დარეჯანისძემან FM.

10. და| — G, სწრაფად O. შემოუტივა ABEHMN. სასტიკათა NOP. შემოტე-
ვებით AH, შემოტევითა R. აიდგინა BKLMPP, აიდგინა E, ადგინა N. ფერკი
NO. ავეანდითა F, ავეანდითა K, ავეანდითა P.

* მერმე მიველათ და ეგრე მოვაქსენეთ: „რა გიცთ* ეზომი საბრძოლ-
ველი ერთმანერთსა თანა, და თურე ღმერთსა ორნივე კარგნი დაუბა-
დებიხართ, აპისთუის ერთმანერთსა რად დასწყუეუტო?!“ გუისმი-
ნეს და გაიყარნეს. და ჩუენ გაგუეხარნეს მშუიღობით დარჩომა ორ-
5 თავესი, მერმე ვერც ერთისაგან მორეენა. თუცა ჯობნა დარეჯანის-
ძის კერძ დარჩა, მით რომე მოქნეული ჯრმალი გააგდებინა. ** თუცა
სეფედავლე იტყოდა: „ჯრმალი თუით დავაგდეო, [91] თუარა, ოდესცა
უკანით მოვზიდენით, მაშინ რად არ ჩამომავდოო“. მაგრა ტყუოდა,
ჯრმალი დაქირვით გააგდებინა.

1. მერე G| ამაზედან O. ეგრე — FQS. მოვახსენეთ A| + ვითა BEKL. რა|
არა GHN. გიც BE, გიძესუ FQRS. ეგზომი BEFKOPQS, ეგეო LR. საბრძოლ-
ეო BDEGP.

2. ერთმანერთისა GHM, ერთმანერთ LRS. თან R. და — DFMOQS. თურე|
თუ BDEFGKLQRS, — O. თურმე P. ღმერთს GN| უნდა B, — R. კარგნი + კა-
ბუენი L. დაუბადებინხართ F, დაუბადებინხართ QS| კაბუენი ხართ R.

3. აპისთუის A| და O. ერთმანეთს BN, ერთმანერთს D, ერთმანერთისა O.
~ რადა სწყევტო ერთმანეთსა G. რად| რასათვის O, რათა [R.] დასწყევტო A|
ასწყევტო B, დასწყევტო DP, ასწყუეტო EKL, ამოსწყევტო FQS, დაჯოტო O,
სწყევლო R. გუისმინეს + იამა სეფედავლეს R.

4. და — L. გაიყარნეს| გაიყუნეს HN, გაიყარნენ O. და ჩვენ A| — DFQS.
გაგვეხარნეს A, გაგვეხარდა G| — Q, + მათი R. მშვიდობითა A, მშვიდობითა K.
დარჩომა| მორჩენა FS, დარჩენა იმავე M, მორჩომა Q, გაყრა O. ~ ორთავე
მშვიდობით გაყრა O. ორთავესი| + და BE, ორთავე და KL, ორთავე R.

5. ვერც ერთისაგან| ვერა BDEKL, ვერ FQS, ვერც ე[რ]თისგან H. მერმე
ვერც ერთისაგან მორეენა თუცა| მაგრამ O, თუმცა R. თუმცა BDG. ჯობნა — K.

5-6. ~ დარეჯანისძეს დარჩა ჯობნა G. ~ დარჩა დარეჯანისძისკერძ O. დარი-
ჯანისძისაკერძ D, დარეჯანისძისა კერძ EKR, დარეჯანისძისაკენ F, დარეჯანისძის
კერძო H, დარეჯანის ძისა კერძე L, დარეჯანისძისკერძ MP, დარეჯანისძისკენ N,
დარეჯანისძისაკენ Q, დარეჯანისძისაკენ S.

6. რომელ BDEFMOPQS. ჯრმალი + ძალით R. დააგდებინა BEFS, დაგდებ-
ინა DHQ, გაგდებინა K. თუმცა BDG| — R.

7. სეფედავლა ABDEGHMN, სეფედავლეს R. თვით A| + მე F. თვარა A, თუ
არა KL, თორემ O. ოდეს BCDEFKLOPQS.

7-9. იტყოდა ჯრმალი... დაქირვით გააგდებინა| და სიხარულით R.

8. უკანის BCEFKLS, უკანისა D, უკანის ერთმან ერთსა Q. მოვზიდნი D,
მოვიზიდენით K, მოვიზიდენით P, მოვზიდეთ Q. მაშინ — DFQS. რად| რატომ O.
არა O| ვერ Q. ჩამომავდო ABEGPS, ჩამომავდო D, ჩამომავდო HMNO, ჩამო-
ავდო K, ჩამოავდო L, ჩამომავდო Q. მაგრამ AGHMNO, მაგრამე KL| — DFQS.

9. ჯრმალი — M. დაქირვით| გაქირვით BE, დაქირვითა D. დაგდებინა DQ,
დააგდებინა FMS, გაგდებინა HKO.

* D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

** C-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

გაიყარნეს და შემოვიდნეს ქალაქსა. სიხარული იყო დიდი და გარდაცა პურობა და ნადიმი. შეიყუარეს ერთმანერთი ზომისაგან მეტად. ამას იტყოდა დარეჯანისძე: „არა მინახავს ჭაბუკი სეფედავლესებრიო!“ და სეფედავლე მას აქებდა და ამას იტყოდა, ვითა: „მადლი ღმერთსა, რომელ ჭაბუკისა უნახავი არა მომკლავ!“ და ძმად იფიცნეს. დედოფალმან მადლი შესწირა ღმერთსა მათისა მშუიღობით დარჩომისათუის. დიდი წასაგებელი წააგო და დიადი შესწირა მიზგითა და გლახათაცა გაუყო დიადი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! არა გაგუიშუნა სეფედავლე, თუე ერთი

1. გაიყარნეს და შემოვიდნეს მას ეამსა შემობრუნდეს O. შამოკუეს B, შამოველით D, შემოველით FQS, მივიდეს K, შემოვიდნეს P, მერე მოვიდეს R. ქალაქსა + შინა R. სიხარულითა MO. იყო დიდი — MO. ~ დიდი სიხარული იყო R. დიდი — Q. და გარდაცა გარდაიხადეს BCER, გარდაცა DFQS, გარდაცა K, ქალაქსა შინა დიდი გაღიჯადეს L, გარდაცა და შემოვიდეს სრასა P, გარდაცა და შემოვიდეს სარათა O.

1-2. ~ პურობა გარდაცა Q.

2. და — Q. ნადიმი + მრავალჯერ გარდაცა და OP, — Q. შეიყუარეს A] შეიყუარეს BN, შეიყარნეს DG. ერთმანერთი ერთათა G. ზომისაგან ზომის DM, ზომისა FQS.

3. ამას და DFQS. დარიჯანისძე D, დარეჯანისძე FMS. არ CFKLOS. სეფედავლესებრიო ADEGHMNP, სეფედავლესა ებრიო Q.

4. და — FQS. სეფედავლა ABDEGHMNP. ამას BGHN. და — O. ამას — DFG LOQS, მას R. იტყოდა — O. ვითა — DFQS.

5. ღმერთს B, რომე CGHKLOPQR. ჭაბუკის L, ჭაბუკის O. არ CDEFGKLM OQS. მაგკლო AEHMO, მომკლო BDKNQ, მაგკლო FP, მომკლო და ვნახე უმჯობესი ჩემსო და ივინი R, მომკლო S. და + ივინი BCEKL. ძმად ამაზედან O.

6. იფიცნეს + და CFLRS, იფიცეს მათ ძმად და O. დედოფალმან და დედოფალმაცა Q. მადლით R. ~ ღმერთსა მადლი შესწირა Q. შესწირა უმშდობა R. ღმერთსა — R. მათისა მათ ორთავე R. მშვიდობით A, მშვიდობითა D] კეთილად R.

6-7. დედოფალმან... დარჩომისათუის] და G, — HMN.

7. დარჩომისათუის A] მორჩომისათუის F, დაცვსათვს R. დიადი G] ურიცხვი O. წასაგებელი გასაცემელი BCEKL, წარსაგებელი GO, შესაწირავი და დიდი გასაცემელი R. წააგო გასცა BCEKLR, წაგო HQ, წაგო გლახათა ზედან O. და — GQRS. დიადი დიდი შესაწირავი BQ, დიდი DF, — R. შესწირა + დედოფალმან M, — R.

7-8. მიზგითა და მისგითათ BD, მიზგითათა CKLO, მისგითათა E, მიზგითათ F, — R. მიზგითათა QS.

8. გლახათა DFS, გლახათაცა GMN, გლახათა Q, გლახათა ზა და R. გლახათაცა გაუყო დიადი სალოცველსა თვისსა O. გაუყოცა R. დიდი F.

9. ისმენდინ L. მეფედ D. მეფეო + ჩუენ CEKLR. არ CFKLOS. გაგუივნენ A, გაგუივნენ BCGKLMQR. სეფედავლა ABDEGHMN, სეფედავლემ CKLOR, სეფედავლემან FQS, სეფედავლამ P. თვე A, თვესა FQS. ერთ D, ერთსა FQS.

31. ამირანდარიჯანინი

ქარი. მეფემან და დედოფალმან მოგუცნა აქლემნი, ჯორნი და მონანი. აჰილეს იგი ყუელა და წამოგუატანეს თანა.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნიდი უკუნისამდე! წამოვედით დარისპან-შაართ და გამოგუყუა სეფედავლე დღისა ერთისა საეალსა. მისცეს ფიცი ერთმან [v] ერთსა ეგეთი, რომე, თუ ეგებოდე, ზედა- 5 • ზედ ვნახვიდეთ ერთმანერთსა და, თუ რა გუიჭირდეს ერთმანერთსა უშუელდეთ.

შეიქცა სეფედავლე, ჩუენის წამოსვლისათვის მომძივარი. და-გუიმძივლა ჩუენცა გაყრა სეფედავლესი. არა იყო ჩუენ თანა საუბარი სეფედავლეს ქებისაგან კიდე. ვირემდის* გამოვიარდიო მისსა 10

1. მეფემანცა R. დედოფალმანცა RJ + და O. მოგვცნა A, მოგუცნა CDKL. მოგვცნა FJ და გვიბოძეს Q. აქლემნი + და Q.

2. აჰილეს D, აილეს FQS, პავკდენით K, ავილეთ R. იგი — Q. ყველა A, ყველა CEGHKLMNOP, ყოი RJ — Q. და — DFGHMNS. წამოგუატანეს A.

3. ისმენდინ L, ისმენეთ M. მეფედ D. ცხოვნიდი — R. უკუნისამდის D. უკუნისამდი M] — R. დარისპანის DOQ.

4. შარით BDEHLMNQR, შპარით CP, შარითა FS, შით G. შპარით K, შპაპარით O. და — G. გამოგუყუა AJ + თან G, გამოგუყუა HP, + თანა N. სეფედავლა ABDEGHMNP. დღის H. საეალი GMN] + და O.

5. ეგრეთი RJ — DFGMHNQS. რომელ BEOP] — DFGHMNQS. ეგებოდეს R. ზედაზედ ზედა B, ზედა ზედა EGMP.

5-6. ზედაზედ ვნახვიდეთ ერთმანერთსა] ერთმანერთსა (ერთმანერთისა K) ზედაზედ] (ზედაზედა L, ზედიზედ R) ვნახვიდეთ (ვნახვდეთ R) CKLR.

6. ვნახვდეთ DO, ვნახამდეთ Q. ერთმანერთს DN, ერთმანერთსა O. და — FHMNQS. და თუ რა გუიჭირდეს ერთმანერთსა] — BCE, და KLR. არა გვიჭირდეს AD, გავვიჭირდეს FQS, გვიჭირდეს G, რა გუეჭირებოდეს P, რამე გვეჭირებოდეს O. ერთმანერთს GMN.

6-7. ერთმანერთსა უშუელდეთ A] უშუელდეთ ერთი მეორესა O. ვუშუელდეთ Q.

7. უშუელდეთო] + თუ რა გვიჭირდეს D, უშუელდეთო GHM, უშუელიდეთო KLNK.

8. სეფედავლა ABDEGHMNP. ჩუენის A, ჩუენისა BCEFKLMNQRS, ჩუენი G. წამოსვლისათვის A, წამოსვლისათვი D, წამოსვლის G] გაყრისათვის O, წასლკსათვს R. მომძივარი + და O. დავგიმძივდა A, და გუიმძივდა CEP.

9. ჩუენცა A. სეფედავლასი ABEGHMNP] + და O. არ DFOS. ჩუენ თანა A] სხვა O. ~ საუბარი ჩუენთან H.

10. სეფედავლას ABEGHM, სეფედავლასა DN. სეფედავლეს ქებისაგან] სეფედავლესაგან O, სეფედავლასაგან P. ქებისაგან კიდე] ქების მეტი BCEKLR. კიდე + გულთა ჩუენთა O. ვიდრემდი D, ვირემდისი E, ვირემდინ M, ვინემდის NR. გამოვიარდით BEFGHIMPS, გამოვიარებდის N, გამოვივილიდით R.

10-1. გამოვიარდიო... გუყვეს თანა] სამეფოსა მისსა გამოვივილიდით გეყავ O. ~ სამეფოსა მისსა BCEGHKLR.

* I-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ლომი კაბუკი, ეგზომ დიდითა ლაშქრითა, რომე რიცხუი არა არის. და თუთ ანთარქავისძე ეგზომი ლომი კაბუკი არის, რომე ჟერეთ მი-
სად ვერავინ შეებმულა. და ფიცხლად წავლა გინაო“.

ჩუენ ვკითხეთ ამბავი მისი, თუ ვინ არის, ანუ სადაური. მან
ეგრე თქუა, ვითა: „ამბად მასმია მისი სიკეთე და ლაშქართა სიკე- 5
თე და თუალად არ მინახავს. სხუა მეტი არა ვიციო. მაგა გზასა
ნუ წახუალთ, სხუა გზა არის მშუილობისა, მას წადითო“.

წავიდა იგი კაცი, და ჩუენ დაგუიმძიმდა. სხუასა გზასა წასვ-
ლა სიჯაბნე იყო, და მათ ზედა მისვლა [92] საშიში იყო. ლაშქარ-
თა სიდიდისა და მათ კაცთა სიკეთისაგან ღონე არა იყო. მივმარ- 10

---

1. ლომი — O. ეგზომ] — DFHIMNQS, ესზომ R. ეგზომ დიდითა] ურცხვითა
G. რომელ BDEFGHIMNPQS. რიცხვი A. არ CDKOQR. არს GHNJ + მათისა
სიმრავლისა Q.

2. და — D. თუთ A. ანთარქავიძე AGM, ანთარქავისძე BEIP, ანთარქავისძე
FS, ანთარქავისძე K, ანთარქავისძე N, ანთარქავისძე O, ანთარქავისძე Q, ანთარქავისძე
R. ეგზომ BCEKLNOR, ეზომი DI, ეზომ FHMPQS] — G. ~ კაბუკი ლომი L.
კაბუკი არის] კაბუკია P. არის] + ესრეთ L, არს R, + და თუთ ანთარქავისძე
S. რომელ BDEGHIMNOPQS. ჟერათ A, ჟერთ B, ჟერედ F, ჟერ S. მისდა DL,
მისსა R.

3. ვერვინ G. და — DFIQS. ფიცხლადრე BCEHKNR, ფიცხლადრე DMP] + რა
L, ფიცხლადრე O. წავლა] წავალ DP, წასვლა N, წავლეთ O, წავლო R. გევნარ B,
გინდაო CFKLR, გინდათო IQ.

4. ჩვენ A. ვკითხეთ CEL, ვკითხეთ D. ანბავი A. მისი — G. თუ — DFGHI
MNQRS. ვინ არის] + და BCEKLPO, ვინ არს D, ვინაო G, ვინ არი Q, ვინ არს
და R. ან L. სადაური] + არისო B, + არის CEKLR, + არს D. სადაურია GHI
MNOPQS.

4-5. მან ეგრე + მან ეგრე G.

5. თქვა A. ვითა — DFGHIMNQS. ამბად BCDELP, ამბად K, ამბავი R.
~ მისი მასმია + და R. და — S. ლაშქართა] + სიმრავლე და R. — S. სიკეთე]
სიდიდე FO, სიმრავლე GHMN, — S.

6. თუალად არ] და თუალადაც AHO, თუალად DFIPQ, თუალთ G, თუალადაც
MN. არა R. სხვა მეტი არა A] და არცა (+ რა KL) ამის მეტი BCEKL, (+ და
O) მეტი არა DFIO PQS, და არცარა ამისმეტრ R. მაგასა BEO, მაგას DFHIMNP
QS, მაგრა R. გზას D.

7. წახვალთ A, წახვალ B, ჩახვალთ I. სხვა A. მშვიდობის A. მას] + გზასა
BEKLPR, + გზას C. მისკენ FIS, და მაზედან O, და იმას გზა ზედ Q.

8. და — DFGHIMNS. ჩვენ A. დაგვიმძიმდა A] + ამით რომე O. სხვასა A,
სხუას CIS, სხვა DF, სხვათ O. გზათა O. წასვლის N.

9. მათ ზედა] მაზედა K, მათსა ზედა P, მათსა გზასა O, იმა გზასა Q. მისვლა]
— BCEKLPRQ, წასვლა O. საშიშო E, სასიში S. ლაშქართ Q.

9-1. ლაშქართა სიდიდისა .. წავიარეთ] ვითა წავლეთ GH, ვითა წავლევით MN.

10. სიდიდითა E, სიდიდსა P, სიდიდისაგან Q. ღონე + მისმეტი F. არ CFIK
LOPS. იყო + და I. მივმართეთ] + რა KL, — Q.

10-1. მივმართეთ წავიარეთ] წასვლისაგან კიდე წავედით და მივმართეთ Q.

თეთ. წავიარეთ ცოტა ხანი. ქარავანსა დაძრეუილსა ზედა შევხედით დაგოცელსა, რომელ რისხვა ღმრთისა ეწეოდა. რა ჩუენ მიმავალნი გუნახნეს, მოქარავენთა ყივილი დაიწყეს, ვითა: „ვინ ხართ? მან-
 5 ხართო, დაგოცენო“. მერმე ქაოზ ქოსისძემან ეგრე უთხრა: „თქუენებრ, ღმერთო, ვერა დაგუჯოკენო, თუარა უკან მოგუიდეგით, და ჩუენ ასერ მათად ომად მივალთ და ნახეთ, ვითა დაგუჯოცენო!“.

რა ქაოზ ქოსისძემან ესე თქუა, იზრინა ერთობილმან ქარავან-
 მან და უკან წამოგუადგა. ოდეს ზედა წავადეგით, დგა ლაშქარი,

1. წავიარეთ რა წავიაროთ B, რა წავიარეთ CE, და ვიარეთ O. წავიარეთ ცო-
 ტა ხანი რა ცოტა წავიარეთ R. ხანი + და O. ქარავანსა FR. დაძრეუილთა AM,
 გაცრეუილსა B, დაძრეუილსა D, დაძრეუილსა F, დაცურეუილთა P, და გაძრე-
 უილსა Q, დაცარეუილსა R. ~ დაძრეუილთა ქარავანთა O. ზედან OJ — IQ. შევქე-
 დით A, შევხედით B, შევქედით C, შევქედით EL, შევხედით FHNRS, შევხედით G,
 მივადეგით I, შევქედით K, + და P, + და მათგან O. — Q.

2. დაგოცელსა — IQR. რომელსა A, რომე CGKLR. ღვთისა FGJ — R. ეწოდა
 D, წით მათ ზედა G, ეწეოდით HM, სწეოდით LN, ეწოდით O, ეწეოდით Q. მის-
 წოდით R. რა და ADIMNP, — FHQS, და რა O. ჩვენ A. მიმავალი CHKLM
 NO, მისული GJ — R.

3. გუნახეს ADGHKLNQ, გუნახუნეს PS. ~ მოქარავენთ გუნახეს R. მოქარე-
 ვთ D, მოქალაქეთა HN, მოქარავენთა და K. ყივილი დაწყეს A] იყივლეს O.
 ვითა — DFGHIMNQRS. ვინა GNO. ხართო DHNOP. მანდ DILNOQ.

4. ანთრაქავიძე AGM, ანთრაქავისძე BEIKPR, ანთრაქარისძე F, ანთრაქიძე N,
 ათრაქავისძე O, ანთრაქავისძე Q, ანთრაქავისძე S. მისი GHINJ — Q. ლაშქარი G,
 ლაშქარი HN, ლაშქარნი K. მათგანნი CEIMPRS, მაგ G.

5. ხართ BCDEFHGHIKLMNOPRS, ხართ Q. დაგოცენო N. მერმე] მაშინ BC
 EKLK, — DFGHIMNQS. ქოს FIQ, ქოს N. ქოსიძემან ABDFHKLMOQRS, ქო-
 სიძემ GIQ, ქოსიძემ N. თქვენებრი AHNOS, თქვენებურათ F, თქვენებრი GIQ.
 6. ღმერთო — R. ვერ BDEFGIKLOS. დაგვოცენო A, დაგვოცენ N. თუარა
 A] თუნდა FQS, თუ არა LOR. უკან BCEHLMNOPRS] — O. მოგუიდეგით] მოგ-
 ვევიეთ F, მოგვიდეგით KQR, მოვიდეგით L. — O.

6-7. და ჩვენ A] — DFGHMNOQS. თუარა უკან... ვითა დაგუჯოცენო — I.

7. ასერა BCDEFKPRS, ესერა L, ასრე N] — OQ. ~ ომად მათდა O. მათდა D]
 მანდ G. მვალთ A, მივალთ BHPQ, მივლივართ O. ნახეთო CKLR. ვითა] ვით
 AI, თუ ვითა BCEKLPR. დაგვოცენო A, დაგუჯოცენო CD, დაგვოცენო FS.

8. რა — O. ქოს IQ, ქოს N. ქოსიძემ AG, ქოსისძე BE, ქოსიძე D, ქო-
 სიძემან FHIKLMOPQRS, ქოსისძემან N. ეს D, ეგრე LO. თქვა A] უთხრა O.
 იზრინა] იზრინა AGHMNOQ, იზრინა BCEFIKLPRS. ერთობითმან BCE,
 ერთობ DHIMNOPS, ერთობით FR] — Q. ქარავან A, ქარავანმა BHMNO, ქარავანმა
 FR. მან ქარავანმან P.

8-9. ერთობილმან ქარავანმან და უკან] ქარავანმა და ერთობ უკან G.

9. უკანა BCDEHIKLMNPR. წამოგუადგა] წამოგვიდგენ ასეთნი მდიდარნი
 ქარავანნი ყოფილიყვენ რომ სხვას გარდა თორმეტი ათასი აქლემი აქილებული ყო-
 ლოდით და მას წაერთმევიან და კაცნიც დაეძარცვათ და დაეხოცათ F, მოგვიდგა
 Q. ზედან O. წავადეგით A. დგას BDE, იდგა CIKLQS, ადგა FR, სდგა O.

რომლისა რიცხვი არა იყო. რა. ჩუენ მიმავალი გუნახეს, ჩუენ და იგი მოქარავენნი ლაშქარნი ვეგონენით ომად მოსრულნი. მერმე აგ- და კმა ლაშქართა შიგან და გამოვიდეს. ჩუენცა საბრძოლად შევი- მოსეთ აბჯარი და ცხენები შეუტრევთ. სიდიდითა მათითა და სიკეთი- თა ჩუენითა ესეთი ომი შეიქნა, რომე ფიცხლად ომად კმა იყო. მე- 5 ფეთ-მეფეო, თუმცა გენახა დარეჯანისძე, ამას ბრძანებდი: „ერთი კაცი ამას ვერა სჯობსო!“.

ვითა გაძლიერდა რქი და ლაშქარმან მეოტმან წასვლა დაიწყო, მოაქსენეს მას ლომსა ჭაბუკსა ანთარქავისძესა, ვითა: „მცირედ-

1. რომლის C. რიცხვი A. არ CFOQS. ~ არა იყო რიცხვი BE. რა — R. ჩვენ AJ — DFGHIMNQS. მიმავალი BCDEFIKLMOPRS. გუნახეს A, გუნახეს BDFIOPS, გუნახნა E, გუნახა NJ — CKLR. ჩვენ და AJ და LR.

2. შექარავენი D, მოქარავენი K, მოქარავენი R. ლაშქარი CFHIMNPQSJ — G. ვეგონეთ FIMS. ~ ომად მისულნი ვეგონენით. G. ომად + მათად O. მოსულ- ნი A, მოსრული. CEILPQS, მისრული FM, მისრულნი HN, მოსრულნი და O. მერმე — DFGHIMNQS. აჰკდა BCDEKLMNP.

3. კმა + მათ BCEKP, + მათსა O. შუა DP, შინა GO, შგანა H. გამოვიდეს] წამოვიდეს M. ჩვენცა საბრძოლად შევიმოსეთ AJ რა (და E) ჩვენ შევიმოსენით BE, ჩუენ შევიმოსენით CKLP, ჩვენ შევიმოსეთ DFIQS, ჩვენ შევიკურენით R. გამოვიდეს ჩუენცა... შევიმოსეთ] შემოგვართეს ჩვენც მოგმართეთ G, შემოგვით- ვეს ჩვენცა შევიმოსეთ HN. საბრძოლად — MO. შევიმოსენით O.

4. აბჯარი BCELOP, აბჯრითა K. ცხენი AJ — R. ~ შეუტრევთ ცხენები BE LO, შეუტრევთ ცხენები CKJ შეუტრევთ Q, შეუტრევით ცხენითა R.

5. ჩვენითა A, ჩვენით HO. რომელ BEHMNOP, რომ IJ — G. ~ ომად ფიც- ხლად O. ფიცხად Q. იყო + ისმინე N, + არ იყო O. მეფეთ-მეფეო — G.

6. თუმცა O. გენახად Q. დარეჯანისძე BD, დარეჯანისძე FGMS. ამა B, ამასა E] + ლთო K. ბრძანებდი იტყოდი DGHMN, ბრძანებდით OQ, + თუმცა R. ერ- თი] ამას O.

6-7. ~ კაცი ერთი DFGHIMNQS.

7. კაცია BJ + ლთო OP. ამას] + ლთო BCEL, — DFGHIMNS. ვერა] ალა- რა DFGHIMNS, არავინ Q. სჯობსო] + თითოს ხლმის მოქნევით ბევრჯელ თორ- მერტ კაცს ჩამოაგდებდა და დახოცდა თითოს ლახტის მოქნევით რეასა და ცხრას კაცსა და ცხენს დასცემდა თითოს კინანის მიტანით შვიდსა და რეას კაცსა და ცხენს აიღებდა და ქვეყანასა დასცემდა თითოს ზუფინის სროლით ოცსა და თვრა- მერტ კაცს გაჟღებდა და ჩამოცვიოდნენ ასე ცვიოდა კაცი ვითა შემოღგომის გრაგნილი ქარი რომ ფოთოლსა ყრიდეს მის მსგზავსად F.

8. ვითა — I. და — GHMN. მეტმან B, მეოტად LQ, მეტად N. ~ მეოტად ლაშქარმან Q.

9. მოაქსენეს A. მას ლომსა ჭაბუკსა — DFGHIMNQS. ანთარქავისძესა ABEG IP, ანთარქარისძესა F, ანთარქისძესა K, ანთარქავისძესა L, ანთარქავიძესა M, ანთარქისძესა NO, ანთარქავისძესა Q, ანთარქავისძესა R, ანთარქავისძესა S. ვითა — GHMN.

ნი ვინმე ჰაბუკნი არიანო“. გაჯდა ცხენსა და მოვიდა ფიცხლად, არ-
განი კელთა ჰქონდა. ლაშქართა გაუწყრა, ზე უკუყარნა და ეგრე უთ-
ხრა: „მცირედთა კაცთა ზედა მისვლა ესდენსა ლაშქარსა არა გრცხ-
უენიანთო“. გამოდგა, გუიყვილა: „ვინ ხართ, ძმანო, რომლისა ქუე-
5 ყანისანი ხართო?“ ჩუენ უთხარით: „მოზალდ[ვ]ადენი ვართო და
ესდენ ცოტანი ოზალ არ მოვიდოდიოთ“.

ამაზედა უბრძანა ანთარქავისძემან ლაშქართა მისთა შინა წას-
ვლა და თუთ მცირედითა კაცითა ჩუენ თანა უბნობდა და კარგსა ჰა-
ბუქსა ჰგვანდა. და მას ომსა შინა ლაშქარი დაგუეგოცა დია, და

1. ჰაბუკი B. არიან FIKLQRS. ~ ცხენსა გაჯდა KLR. ცხენსა და ცხენსა
FHIMNS. ~ ფიცხლად მოვიდა G. ფიცხლა BCDEKLR|—Q. აპრგანი O, არგანი Q.

2. ჰქონდა + და DMN, ქონდა და FHQS, ქონდა, I. გაუწყრა| შერისხნა და
O. უკუყარა BCDEGHIKLMNOPQRS, უკუყარა F. და — FGHIMNS. ეგრე|—
G, ესრე O, ესე Q. უთხრა A|—G.

3. მცირეთა DFGHIMNS. ზედან O. მისვლა| + და O, — R. ეზდენსა A, ეზ-
დენთა G, ეზდენთა R. ~ ესდენ ლაშქრის მისვლა Q. ლაშქარსა| კაცთა R. არ D.
გრცხვენიანთო A, გრცხვენიან BCDEK, გრცხვენიანთ FGHLPQS, გრცხვენიანთ
I, გრცხვენიანთა M, გრცხვენიანთ R.

4. გამოდგა| + და BCEHKLNR, + ჩვენკერძ და O. გვიყვილა A. ვინა GO.
ძმალ G| + და ანუ O, ძმანოვ Q. რომლისა| ანუ რა Q. ქვეყანისანი A, ქვეყანო-
სა DI, ქუეყანისანი P, ქვეყანისა Q.

5. ხართ KLR. ჩვენ A. უთხარით| მიუგეთ O, ვუთხარით Q. მოზალდადენნი
P. ვართ Q|—G. და| თუარა I, — MN.

6. ეზდენ ცოტანი ოზალ არ A| ოზალ ესდენ (ესდენი OQ) ცოტანი (ცოტა OQ)
არა (არ OQS) BEIQPQS, ოზალ ესდენი ცოტანი არ D. ესდენ... მოვიდოდიოთ|
ოზალ ესდენი (ესდენ R) არ (არა R) მოვიდოდიოთ (მოვიდოდიოთ L) ცოტანი CKLR,
ოზალ ესდენი არ მოვიდოდიოთ F, ოზალ ეზდენ ცოტანი არ (არა N) მოვიდოდი-
ოთ GHMN.

7. ამაზედან GHMNO, ამას ზედა I, ამაზედ LR. უბრძანა| + მან. O. ანთარ-
ქავისძემან A, ანთარქავისძემან BGIP, ანთარქავისძემა E, ანთარქავისძემან F,
ანთარქავისძემან H, ანთარქავისძემან K, ანთარქავისძემან M, ანთარქავისძემან NO, ან-
თარქავისძემან Q, ანთარქავისძემან R, ანთარქავისძემან S. ანთარქავისძემან| +
ლაშქართა მისთა ზე უკუდღეით A. მისთა — DFGHIMNQS. შინ L|—O. ~ წასვლა
შინა GHMN. წასვლა + უბრძანა A.

8. თუთ A|—G. მცირეთა F. კაცითა| დასდგა O. ჩვენთა A, ჩვენთან დად-
გა და O|—R. უბნობდა| საუბარი დაგუეგოცა O. და| დადგა D. + დადგა
FIQS, — LM, მეტათ O.

8-9. და თუთ... ჰაბუქსა ჰგვანდა და| და ჩვენ ეგრე გვიოხრა H, და ჩვენ ე-
გრე გვიოხრა მცირედითა კაცითა დადგა N. ჩუენ თანა უბნობდა... ჰაბუქსა ჰგვანდა
და| დადგა G.

9. გვანდა ADIMOQRS|—F. და — DFIMQS. მას| მის AFGHIMNPQS. მას
ომსა შინა| მას დღეს O. შინა| შიგან CEGHKLNPQ. შინა ლაშქარი — B. ლაშ-
ქარი|—E, კაცნი GHN, ლაშქარნი მისი ბევრი O. დაგუეგოცა A. დია — GHNO.
და| მრავალი DFIS, — M.

ეგრე თქუა: „ჩემნი ლაშქარნი დაგივოციათ, განა არა გაბრალებ: მგზავრნი მიხვიდოდით და ჩემთა ლაშქართა არა გაგიკითხეს, ომი დაგიწყეს და თქუენცა განა დავოცენით. აწ გამიშუიხართ, წადითო“.

ამაზედა შეხედნა დარეჯანისძესა. თულად თურე შეუყუარდა და ეგრე უთხრა: „შენ, დიდო კაცო, თულად რამე კარგი ხარ, და მე 5 ომისა მძებნელი ვარ. ინდოთა მეფისა ასული წამომიყუანია და ჩემ-თუის ომი ვერავის გაუსწორებია. და აწ მინდა ესე, რომელმცა ვინ-მე შემება და ომი გამისწორა. აწ, თუ შეგიძლია, შემები, თუ არა, წადი! ხარ, ღმერთო, დიდი და საკბუჯოდ შექნილი, განა სიდიდე

1. ეგრე — Q. თქვა A] გვიოხრა G, თქო IS, გვარქვა O, — Q. ჩემნი| ჩვენი O. ჩემი ლაშქარი (ლაშქარნი S) BCDEFHIKLMNPRS. დაიხოციაო BCEKLR, დაგივოცია DFQS, დაგივოციათო OP. არ BCEO, არას DFQS, არს I. გაბრალებ| + კარგსა კბუჯსა გვანდა GH, გაბრალებთ კარგსა კბუჯსა ჰგვანდო N, გაბრა-ლებთ O.

2. მგზავნი A, გზავრნი B. მგზავრი HNO. მიხვიდოდით A, მოხვიდოდით BC EFIKLQRS, მიხვიდოდითო DO. და — DFGIQS. ჩემთა| ჩვენთანა FQ, ჩვენთა IS. ლაშქართა B. არ BCEKLO, აღარ D, აღარა FIMPS. გაგიკითხესთ ALMO, გაგიკითხნესთ P, გამიკითხეს R.

3. დაგიწყესთ ALMOP, დაგიწყევსთ F, დაგიწყევს S. და — DFIPQS. თქვენცა A, თქუენმცა C, თქვენც G, თქვენ Q| — O. განა — G. დაკოცენით CEMNP, და-კოცეთ D, დახოცდით H, დაკოცენითო K, დაკოცენითო L, დაკოცენითო ამის-თუის მეცა O, დახოცდითო R. გამიშუიხართ A, გამიშუიხარ B, გამიშუიხართო Q. წადითო| + და თვით დადგა მტირედითა კაცითა H, + აქა ომი დარეჯანისძისა და ანთრაქავისძისა OP, — Q, წადით S.

4. ამაზედან FS, ამას ზედა L, ამაზედ R. შეხედა ADGHPQ, შეჰხედა N. დარეჯიმისა და B, დარეჯანისძესა D| + და ER, დარეჯანისძესა FM, დარეჯანისძეს H. თულად A. თურ D, თურმე Q. და| — DFGIMS, მე Q.

5. ეგრე — GM. უთხრა — GM. თულად A. რასმე ABCEHKL MNOPR| — Q. კარგსა AGHMN. ხარ| გეეხარ AGM, გეეხარო H, ჰგეეხარ N. და — G

6. ომის DG. ჰინდოეთითა D, ინდოთ GHN. მეფის G. წამომიყუანია და ჩემ-თუის| გამოიყუანე G, წამამიყუანია INO, წამოიყუანა R. ჩემთვის A| — Q.

6-7. და ჩემთუის ომი ვერავის გაუსწორებია და| — B. ვერავის გაუსწორებია (გაუსწორებია M) ომი DHM. ვერვის გაუსწორებია ომი და FS.

7. ომი| და N. ვერავინ G. გაუსწორებია| გამისწორა G. და — CEGKLN R. აწ| — DFGHIMQS, ომი N. ეს D, ესემა P, ესეცა Q| — O. რომელმცა| რომე Q. რომელმცა ვინმე| რომელმცა ვინ DH, რომელმცა ვინმე E, რომცა ვინ G, რომელმცა ვინ FIS, რომელმანცა O. ვინმე| ვინ MNP.

7-8. ~ შემებას ვინმე Q.
8. შემებათ BE, შემებას FOQS. გამისწოროთ BE, გამისწორო CP, გამისწო-როს FKOQS. აწე M| — G. შეგიძლია| + ჩემი ომი GHM, შეგიძლიან KQR, შეგიძ-ლიან ჩემი ომი N, შეგიძლიან შენ O. შემები + და Q. თუ არა| თვარე BE, თვარა D, + შენთვის GMN, + შენთვის H, + და IOR.

9. ღმერთო — R. დიდი| კარგი G. და — QR. საკბუჯოდ| კბუჯი R. შექნი-ლი — R. განა| მაგრა HMN, და O. სიდიდე| + განა O, + სიკბუჯეს და R.

სიჯაბნესა არას აყენებს“. ამირან გაიცინა და ეგრე თქუა: „ესერა მრავალნი ჟამნი დამიყოფიან და აწისგან კიდე ომი თუალითა არა მინახავს. განა, ვინათგან თქუენ გწადიან, გამოვიცადო მეცა თავიო, ნუთუმცა კარგი ვიყო და უსახელოდ არა მოვკუდეო.“ მან ეგრე თქუა: „მაშ ულონიოდ ჯაბანი ხარ, თუ ჯერ ომი არა გარდაგიქლიაო!“ ამაზედა ზურგი შემოაქცია და წავიდა.

ეგრე უთხრა დარეჯანისძემან: „რად წახუელ, რად არ შემომე-
ბიო? რაზომცა ჯაბანი ვარ, ჩამოგდებასა, დაკოდასა და სიკუდილსა

1. სიჯაბნეს GR, სიჯაბნე O. არა A, არად FIQS, არ GR, არისო OI — BE. აყენებს| აენებს D, მერმე O. ამირან| + დარეჯანისძემან BCEHIKLNOP, + დარიჯანისძემან D, + დარეჯანიძემ FS, + დარეჯანძემან M, დარეჯანიძემ G, + დარეჯანისძემ Q. გაიცინა CEKLOPR. და — G. თქვა A| უთხრა GHMNR. ესერა| — B, ესერ O.

2. მრავალი ჟამი GHMNQ. დამიყოფიან და| დამიყოფია B, დამიყოფიან D, დამიყოფია და Q. და — GM. აწისაგან ADEFILMNQRS, აწისაგ B, აწიდან OG. კიდე — ABGHMNQR. ომნი O. თვალთა A, თვალად FIS, თვალთ GQ, თვალთაც OI — R. არ EFGLOQS.

3. მინახვან P| + და O. განა — R. ვინაუგან| რადგან R. თქვენ A, თქუენცა HR, თქვენა M, თქვენცა |N| — GO. მწადიან OI + შევიბნეთო R. გამოვიცადო| გავიცადო N, გამოვიცადოთ Q, შევიბნეთო R. მეცა + ჩემი O. თავიო| თავი ჩემიო BCEKL, თავი DFHIMNQS, თავი ჩემი GR. ~ მეცა თავი ჩი გამოვცადო R.

4. ნუთუმცა| თუ G. ვიყავ BDEOP. არა მოვკუდეო A. არ მოვკუდეო B. არ მოვკუდეო CE, არ მოვკუდეო DFGHIKNORS, არ მოვკუდეო L. ეგრე| ასრე R.

5. თქვა A, არქვა G. მაშ BCEIKPS, მაშე FI — GHMNQ. ულონოდ D, ულონიო GR. ჯაბან ხარ G. თუ| თუცა O. ჯერეთ GHMNQ. არ BCDEFGIKLNOQRS გარდაგიქლიაო| + თუმცა| (თუცა L) გულოვანი (+ ყოფილ R) იყავ მრავალიმცა (მრავალსამცა O) ომი (ომსა O) გარდაგიხდია (გადაგეჯადა LR, გარდავილიო O) BCELOPR, გარდაგიქლიაო თუმცა გულუანრ იყავ მრავალიმცა (მრავალიმცა IS) ომნი (ომი IS) გარდაგიხდია (გარდაგიხდა|) FIS, გარდაგიქლიაო (გარდაგიხდიაო H, გარდაგიქლიაო M, გარდაგიხდიაო N) თუმცა გულოვანი ყოფილიყავ (ჰყოფილიყავ N) მრავალიმცა გარდაგიქლიაო (გარდაგიხდიაო HMN) GHMN, გარდაგიხდია თუმცა გულუანი იყავ მრავალიმცა ომი გარდაგიხდებაო Q.

6. ამაზედ IR, ამაზედან OI — G. შემოაქცი A, შამოაქცია BD, შეაქცია G, შემოაქცივა NR, შემოგვაქცივა Q.

7. ეგრე| — G, ესრე O. დარიჯანისძემან D, დარეჯანიძემან FS, დარეჯანისძემა G, დარეჯანიძემ M. წახუელ A, წახვე D, წახვალ F. რად| და G. არა H. შემე-
ბიო BCDEGIKLOPQR, შემეგბიო FS.

8. რაზომიცა K. სიკუდილსა A.

8-1. ჩამოგდებასა... სიკუდილსა აღარა| შეგმასა (შეგმას R) დაკოდასა (დაკოდას L, დახოცასა Q) და (+ კაცთა O) ჩამოგდებასა (ჩამოგდებას L) არა (აღარ D, არ K, აღარა IMNQS) BCDEHIKLMNOPQRS, შეგმასა და დაკოდასა და ჩამოგდებასა აღარა F, შეგმასა დაკოდასა [ჩამოგდებას ყველას G.

ლით კაცი ვინმე უდგეს ჰაბუქნი, მათ უბრძანა: „ეგენი ცხენისა-
გან ჩამოყარენით და ქუეითნი მომისხენითო“. მათ კაცთა ცხენი შე-
მოგუიტივეს. მერმე ამირან ჩუენ გუიბრძანა: „ჩემსა მზესა, ერთ-
საცა ნუ გარდაარჩენთო!“ ჩუენ შეუტივეთ და მისვლასავე ჩამოყა-
5 რენით და დავკოცენით.

ამაზედა კულა უფრო გაწყრა იგი ანთარქავისძე, ცხენი გაიყუ-
ანა და წბილად აგინა დარეჯანისძესა: „გამოედ, შევიბნეთო!“ გა-
ვიდა დარეჯანისძე. ამაზედა მოვიდა ლაშქარი და ჰმა გავიდა: „შე-
იბმიანო“. მოდგა ლაშქარი ურიცხუი. მერმე უბრძანა ლაშქართა ან-

1. კაცი B. ~ ვინმე კაცი L. ვინმე — S. კაცი... უბრძანა უდგენ ჰაბუქნი
ვინმე უთხრა G. ვინმე უდგეს ჰაბუქნი უდგენ (უდგეს HIMNS) ჰაბუქნი ვინმე
DFHIMNQS, უდგენ თვისნი ჰაბუქნი O. მათ უბრძანა ეგრე უთხრა DFHIMNQS.
ეგენი ეგრა B, ეგრა CDEFKLPS, ეგრე O. ცხენილამ FIS, ცხენითა O. ცხე-
ნილამ Q.

2. ჩამოყარენით BCDEFIPQRSJ გადაყარე G, ჩამოყარენით H, ჩამოიყა-
ნენით K. ქვეითი A, ქოთნი D, ქვეითი GR. ქვეითი K. მამისხენით AP.
მომისხით F, მომისხით G, მამისხენით HMN, მამისხით IS, მომგვარენით O,
მომისხით Q. კაცთა — Q. ცხენები DHMNO, ცხენი F, ცხენით QRJ — G. შე-
მოგუიტივეს AEL. შამოგუიტივეს B, შამოგუიტივეს D, შეუტივეს N.

3. მერმე — DFGHIMNOQS, მერე R. ამირანმა O. ჩვენ AJ — Q. მზესო D.
ერთსაცა ნულარცა ერთსა BE, ნულარც ერთსა (ერთს KL) CKL. ნურცა ერთ-
სა P.

3-4. ერთსაცა ნუ ნურცა ერთსა O, ნულარც ერთს KL.

4. ნუ — P. გარდაარჩენთო დაარჩენთო BCEFGILNOPRS, დარჩენთო DHK
MQ. ჩვენ AJ + განლაგე BCELOPR, — DFGHIMNQS, + განლანაგე K. შეუ-
ტვეთ A, შეუტვედით O. და — FIQS, მას O. ჩამოვყარენით CLO, ჩამოყა-
რეთ DG.

5. დავხოცეთ G, დავკოცენით LJ + იგინი O.

6. ამაზედან HNOJ — G. კელა A, კელავ QJ — DGHLMN. უფრო — GHMN.
~ გაწყრა უფრო L. იგი — DFGHIMNOQS. ანთარქავიძე AGM, ანთარქავისძე
BEFIP. ანთარქისძე K, ანთარქისძე NO, ანთარქავისძე Q, ანთარქისძე R. ~ გა-
მოიყენა ცხენი O. გამოიყენა BCEFKLPQ, გამოიყენა DIOS, გაიყენა G, გაყე-
ნა M.

7. დარეჯანისძე B, დარიჯანისძესა D, დარეჯანიძესა MJ — G. გამოდი CKLR,
გამოვედ EGHMN, გამოვედ და FIS. შევიბნათო D, შევიბნათო HJ შევიკილნეთო
N. გავიდა — Q.

8. დარიჯანისძე D, დარეჯანიძე FGMS, დარეჯანისძესა OJ — Q. ამაზედან HN.
ამაზედ LR, და ამას ზედან O. ამაზედა მოვიდა — G. მოვიდა გამოვიდა L, —
O. ლაშქარი — GO. და — FGHIMNOS, ვითა Q. ჰმა გავიდა გახდა ხმა G, +
ვითა HIMN, ჰმა გაისმა LR, გავიდა ჰმა თჳცა O, ხმა იყო Q. გავიდა გაისმა
BCEK, + ვითა FS. შეიბმიანო + მოვიდა ლაშქარი და ჰმა გაისმა შეიბმიანო E,
შეიბნენო და O.

8-9. და ჰმა გავიდა... ურიცხუი მერმე — D.

9. მოდგა FISJ მოვიდა R. ლაშქარი + მათი O. ურიცხვი მერმე AJ — Q. მერ-
მე — FGHIMNS. ლაშქართა — OQ. ~ ანთარქისძემან ლაშქართა R. ანთარქის-
ძემან ABEIP, ანთარქავიძემ G, ანთარქავიძემან H, ანთარქისძემან K, ანთარქა-
ვიძემ M, ანთარქავიძემან N, ანთარქისძემან O, ანთარქისძემან Q.

თარქავისძემან: „ზე უკუდევით! მე და ისი კაცი ოდენ შევიბმითო, თუალად რასმე კარგსა ჰგავსო“.

ცხენი შეუტივეს ერთმანერთსა და იბრძოლეს დიდი ხანი. მერმე ალი მოჰამადისძემან მოაქცენა დარეჯანისძესა: „ამირან, მართლად დაგიწუნა მაგა კაცმან, ვერა რასმე შენებურად გხედაო“. ამა სიტყუასა ზედა გაიყუანა ცხენი და ეგრე ბრძანა: „აჰა, ალი მოჰამადისძეო, ამისნი სისხლნი შენსა თავსაო!“ ჰკრა ჯრმალი ჩაბალახსა ზედა და, თავმან მეფობისა შენისამან, წელამდისი ჩაჰკუეთა და მოკლა. მისნი ლაშქარნი გაიქცნეს. ჩუენ დევნად მათდა აღარა გა-

1. უკუდევით A| + და LR, უკუდევით P, + ვითა Q. ის BDEOR, იგი FIQS, ის (ისი HMN) დიდი GHMN. კაცნი Q. ოდეს A| ომად BE, — DOQ, უნდა G, + უნდა R. შევიბნეთო CHKLFOR. შევიბათო G.

2. თვალად A. რასმე A, რამე CFIPQS, რამ D. გავსო ADFIQRS| გავს (ჰგავს N) (+ და HMN) გულისა ღთო არა (არ N) ვიციო GHMN, ჰგავს და კაბუეთა ბაძევსო ამაზედან O.

3. ცხენი — QR. შეუტევეს ABCEKLMNP. ~ შეუტევეს ცხენი O. და — DFG HIMNS: იბრძოდეს OP. ~ დოდა ხანი იბრძოლეს Q. მერმე — DFGHIMNQS.

4. მაჰმადისძემან B, მოამადისძემან CDFIPS, მოჰმადისძემან EHR, მაჰმადიძემ G, მომადისძემან K, მამადისძემან LN, მოხმადისძემან O, მაჰმადისძემ Q. მოახსენა A. დარეჯანისძეს D, დარეჯანისძეს M| — Q. ამირან| — BCEFIKLOPQRS, ვითა D. მართლად! მალა A, მართლა BGHMO, მართლა თურე R.

5. დაგუწუნა C, გიწუნა FIS, გიწუნებდა Q, დამიწუნა R. მაგ BS, მან FIO, ამ G, ეგე Q კაცმა GHLN, კაციო Q. ვერას M| — R. რამე BCDEKOP. რავე FIS, რომე Lj — R. შენებურად + ვერა R. გხედო B, გხედავო DFRS| სხედაო G. ამ Bj — G. სიტყუას Oj — DFHIGMNQS.

6. ზედან FHMNOS| — G. გაუყენა FIOQS. ეგრე — G. ბრძანა| უთხრა BCE KLR, თქუა DFGHIMNQS, უბრძანა OP. აჰა — GI. ალი — F. მოჰმადისძეო BH, მოამადისძეო CDFPRS, მოჰმადისძეო E, მომადიძე G, მომადისძეო IKO. მამადისძეო L, მოამადისძეო M, მამადისძეო N, მაჰმადისძეო Q.

7. ამისი BCFIKLR. ~ სისხლი ამისი GQ. სისხლი CHIKLR. შენსა თავსაო| თავსა შენსაო BEL, შენსა ქედსა F, შენ ზედაო G, შენსავე (შენვე N, შენს R) თავსა (თავსაო MR) HMNR, შენსა თავსა IS, თავსა შენსა ზედანო O, შენსა კისერსაო Q. კრა FIQS.

8. ზედან FMO| — Q. და — DFIRS. თავმან მეფობისა შენისამან| — G. შენსამან| თქენისამან R. წელთამდისი BE, წელთამდისი CDLOP, წელამდისი FQ, წელთამდისი GI, წელამდისი K, წელთამდისი HMN, წელამდისი R. ჩაქვეთა FGIOQ.

8-9. წელამდისი ჩაქვეთა და მოკლა A| კაცი და ცხენი ორავ გაქვეთა და მიწას ხმალი ასტუმრა და ორნივე დახოცნენ და S.

9. მოკლა| + და FI, + კაცი ზე გარდაეარდა HMN. მისი G. გაოკცეს BDGKO, გაიკცნენ FIQS| + და O. ჩვენ A. ~ იმათ ღვენათ R. მათდა| მათად BCEKOP, — DFGHILMNQS. აღარ BDFGHILMNOS, არა QR. გაგუშვნა A, გაგუშვნეს BC EK, გაგვიშვა GHNQR, გაგუშვნა P| + და O.

9-1. აღარა გაგუშვნა... ჩუენ უკანა — I..

გუიშუნა, ეგრე გუიბრძანა: „ამათი არა ბრალიაო“. ვითა ჩუენ უკანა აღარა გაუდევით, ზოგნი დაითანხნეს. წავიდეს, და ზოგნი მოვიდეს და თაყუანი-სცეს.

მოვედით კარავთა მათთა, და ლარისა სიმრავლისა რიცხუი არა იყო. ვნახეთ იგი ინდოთა მეფისა ასული ეგეთი, ვითა მზე. გაეხარნეს დარეჯანისძესა და მუნვე მარი გაუკეთა და ცოლად* შეირთო.

დაცყავით იგი დღე მათ კარავთა შიგან. ზოგნი ყმად შემოკუე-წყნარნეს, და უფროსნი გამოკუეუბოვნეს და ლარითა გაუშეენით. მერმე მოქარავენნი გამოვიდეს. ქება შეასხეს და ეგრე თქუეს,

1. ეგრე გუიბრძანა — G. ამათი მავთო GO, მათი K. ჩვენ A|—DFGHIMQS.

1-2. უკანა აღარა დევნად მათად არად O. უკან აღარ R.

2. აღარ CFGHLS, არა K. გაუდესთ A| + უკან L, გამოუდესთ N. ზოგნი — FIQS გაუფანხნეს O| დაუფანტნეს და QR. დაუფანტნეს წავიდეს და| გაიკიენ G, დაუფანტნეს და წავიდეს და H, დაუფანტნეს წავიდეს და MN. წავიდეს — O. ~ და წავიდეს BCEKL. და — FIS.

2-3. მოვიდეს და| მოვიდეს D.

3. თაყუანის გვეს DFI| + პატრონსა ჩვენსა Q, თაყუანის ჰსცეს R.

4. ჩვედით A: კარავთა| კარავთა R. ~ მათ კარავთა Q. მათსა B. და| — DFGHI MS, შიგან Q. ლარის DR| ლაშქრისა G. სიმრავლითა BEK. სიმრავლე D, სიმრავლის R. რიცხი A. არ CO.

4-5. ~ არა იყო რიცხი ლართა სიმრავლისაგან Q. ~ არა (არ F) იყო რიცხი DFGMNS.

5. იყო + და O. იგი — DFGHIMNQS. პინდოთა D. ინდოთ GHNO. მეფის G, მეფეთა R. ~ მეფეთა ინდოთა R. ეგეთი — DFGHIMNQS, ეგეთი O, ეგრეთა R. ვითა + ბრწყინვალე F. მზე| + და Q, + გაბრწყინებული კეკლეცთა ხემწიფე და უცხოთა სადავთა უფასო ბრწყინვალე მარგალიტა და მაისის წალკოტის ბაღი ვარდი აყვავებული. რა დარეჯანისძემ ნახა S. გაეხარნეს + ამირან N.

6. დარეჯანისძესა D, დარეჯანისძესა FM, ამირანს G, + ამირან! დარეჯანისძესა H| დიდად და შებნედას მიეწურა რა მობრუნდა S. და — DFGHIMNQS. მაჰრი AP| ჰებინი FIQS. გაუკეთა A, გაიკეთა DFIO, გაიკეთეს Q| გაიკეთა ყვა და იხარებდა S. შეირთო + და D.

7. დაცყავით CL. იგი — D. დღე — O. მათი მის GHMNR, მისვე O. კარავსა GHR. შიგან| შინა DFLRS, შიგნა E, შიგა P, და O. ზოგი K| + მის კაბუქისა დიდებულნი O. შემოგვეწყნარნეს A, შამოგვეწყნარნეს BD, შემოგვეწყნარნეს FS, შემოგვეხევენ G, შემოგვეხევენ HKLMOQR, შემოგვეხევენ N.

8. და — DFGHMNQS. გამოგვეთხოვნეს A, გამოგვეთხოვნენ G. და + თვისის O. ლარით OR. გაუშეენით A, გაუშეით DKQ.

9. მერე G. მოქარავენნი K, მოქარავენნი R. გამოვიდეს| მოვიდეს BCDEFKLM QRS, მოვიდეს და OP. მოქარავენნი გამოვიდეს| მოქარავენნი მოვიდეს თაყუანისცეს G, მოვიდეს მოქარავენნი (+ და H) HN. შიასხეს B. და — FS. თქუეს A, სთქუეს O| მოასხენეს Q.

, * I-ში აქედან აკლია ტექსტს.

კითხვა: „ბედმან ჩუენმან მოგიყუანა და, რომელი [v] ჩუენი წაუ-
ლია, გუიბოდეთ“. რაცა მათ იჩემეს, ყუელა ისრევე უბოძა, მცირედ-
თა ტურფათაგან კიდე. თუალი და მარგალიტი დავიჭირეთ. სხუა ყუე-
ლა ჳელთა მივეციით. წავიდეს და ჩუენცა წამოვედით ბაღდადსა.

ცნა ბაღდადელმან ამირ მუმლმან, წინა მოგუეგება და დიდად
გაიხარა ჩუენი მისვლა. მერმე ამირან დარეჳანისძემან უძღუნა
მუნებურნი ტურფანი, და მათ უბოძეს დიადი საბოძუარი.

აჳა დასრულდა კარი სეფედავლე დარისპანისძისა, და დაუსრუ-
ლებელ ყენეს დიდება მეფობისა თჳუენისა, ამინ!

1. კითხვა — DGHMNOQS. ჩუენმან A. მოგიყუანა PR, მოგიყუანათ Q| — N.
და — DFGHMNOQS. რომელ Q| — G. ჩუენი A. წაუღიათ FGLQS| — N.

2. გვიბოდეთ BCDEKLMPQS, გვიბოდებთ F, გვიბოდეთ GHN, გვიბოდეთ O|
მოგვეცო Q. რაც G| — O. იჩემეს| ითავისეს D. ყუელა ისრევე A| — DFGHMNS. მათ
იჩემეს ყუელა ისრევე უბოძა| მათი იყო უკლებლად მისცა BCEKLR, და უბოძა.
O. ყუელა ისრევე უბოძა — Q. უბოძა| უკლებლად მისცა P. მცირეთა DFHNS,
მცირე G, მცირეთ M| — O.

3. ტურფათაგან კიდე| ტურფათა განვიდეს O. თუალი A. დავიჭირეთ + და BC
DEKLQR. სხვა A.

3-4. ყუელა ჳელთა A| — BCEKL, ყუელა ჳელთა D, ყუელა GQR, უკლებე-
ლად O.

4. წავიდეს| წავიდნენ იგინი G, + იგინი HMN, წავიდნეს და O, და წავიდნენ
Q. ჩუენცა A| ჩუენ DFHMNS, ჩუენც G. ~ წამოვედით ჩუენცა Q. წამოვედით|
აჳეთ წავედით B, წავედით E. ბაღდადს BCEFLPS, ბაღდადს რა Q.

5. სცნა F. ბაღდადელმა AG| — Q. ამირი N. მუმლმა AFG, მუმლმან B, მუ-
მილ C, მუმლიმან O, მუმლიმან P| + და CDFGHKLMNQRS. წინ DGMN. მოგ-
ვეგება A, გამოგვეგება BEHMNP, მოგვეგება L, გამოგვეგება O. და — DFGHKMNOS.
დაღ DO| — GHMN, დიადი Q.

6. გაიხარა CEHKLMNOPR, გაიხარა D. ჩუენ A| — O. მერმე| — DFGHMN
OS, და Q. ამირანმა Q. დარაჳანისძემან D, დარეჳანიძემან FMS, დარეჳანიძემ G,
დარეჳანისძისა და ამირანცა O| — Q. უძღუნა ABCDEGHKLMNOQR.

7. მუნებურნი ტურფანი| ძღვენი ტურფანი მუნებურნი GHN. მათ| მათცა O.
დიდი BCDEFKLQRS. ~ საბოძუარი დიადი O. საბოძუარი A, საბოძუარი G.

8. აჳ F| — G. სეფედავლა ADEGHMNP, სეფედა B. დარისპანისძისა და| და-
რისპანისძისა BFNS, დარისპანისძისა CEHKLOP, დარისპანისძისა D, დარისპა-
ნისძისა G, დარისპანისძისა და M.

8-9. დაუსრულებელ ყენეს| + ღმერთმან BCEFKLS, დასრულებულყუნა
ღმრთა D, დაუსრულებელყოს ღმრთი G, დაუსრულებელ ყუნას (ყავნ M) ღმრთი
HMO, დაუსრულებელ ჳყოს N, დაუსრულებელ ყვან ღმრთი P, დაუსრულებელ
იჳმნეს R. და დაუსრულებელ ყენეს... თჳუენისა ამინ| ნუმცა დაესრულების ცხოვ-
რებისა თჳუენისა ანბავი Q.

9. დიდება| + და სუფევა FS, — R. მეფობა R. თჳუენისა A| + დამწერლისა და
მკითხველისა ღღენი ასდა ათ წელ სიხარულით უჳე F, თჳუენი R, + და მწერლისა.
ამის ამბისა უჳი უჳე S. ამენ P| + უჳე R.

კარი მეათე

ამბავი მზისა ჭაბუკისა

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! აღიღნეს ღმერთმან მოყუარენი თქუენნი და არცხუინეს ორგულთა თქუენთა.

5 ბრძანა ამირან დარეჯანისძემან და ნადირობად გავიდა. თეთრი ქორი მკლავსა უჯდა. გოგობი ამოფრინდა და მან ქორი მოუტივა, და მან ქორმან იგი გოგობი ჩამოიღო. და იგი ქორი მეტად უყუარდა, ზე გარდაცდა და მას ქორსა თუით უშუელა.

ქუე დგა ჯერეთ შამბისა პირსა. ორნი ლომნი გამოვიდეს შამ-

---

1. ი კარ A. მიათე B, მეათე D.

2. ანბავი მზის ჭაბუკისა A, მზის ჭაბუკისა [მზეჭაბუკის D. მზისა ჭაბუკისა (ჭაბუკის R) EHKMOR, მზის ჭაბუკის LN] ამბავი BCDEGHKLMNOPR, მზისა ჭაბუკისა ანბავი ამო და შეენიერა F, ანბავი მზის ჭაბუკისა კარგი და სამური სიამოვნის ანბად საკმარი ოდეს მან შავმა კაცმა უანბო დარეჯანისძეს Q. მზისა ჭაბუკისა ანბავი კეთილი და ამოდ სასმენელი ყურთა S.

3. ისმენდი... უკუნისამდე—A. ისმენდინ LO. ცხონდინ L, ცხოვნიდი FJ—P. უკუნისამდე BDOJ—P. აღადოს NQ, იღადნეს R. ღმერთმა DI—R.

4. მოყუარენი A] მოყვასნი Q. თქვენნი A, თქვენი BKO. არცხუინეს A. არცხუინოს BCDEFKLNOPQRS. თქვენთა A.

5. დარიჯანისძემან D. დარეჯანისძემან FMS, დარეჯანისძემა G. და—FQS. ნადირობას FS. ნადირობასა Q. განვიდა N] გავედით Q. თეთრი—Q.

6. მკლავსა ხელსა FQ, კელსა ზედან O. უჯდა + და Q. აღმოფრინდა G, მოფრინდა KR. და მან—DFGHMNQS. მოუტივა ABCDELMN.

6-7. და მან—BDFLOS, და CEGHKMNQR.

7. ჭორმან—DFGHMNQS. იგი—FGHMNQS. გოგობი + ქვე GHMNO. და იგი—DFGHMNQS, იგი LOP. მეტად—DFGHMNS, და L, დიდად Q. უყუარდა A.

8. მას ქორსა—DFGHMNQS. თუთ A. უშუელა A.

9. ქვე A. იღვა FQS, დგას O. პირსა + და BCEKLPR, პირიდან S. ორნი ლომნი] და O. გამოვიდეს] გამოვიდნენ მას O. შამბათა BCEKP. შამბიდან FQS, შამბის L, შანბიდან ორნი ლომნი O.

- ეთ: „ვინ ხარ, ძმაო, და ანუ უადგილოსა აქა ტირილად რად დასჯედ და ანუ ისი ლომნი რას გეყოდენ, რომე მათისა სიკუდილისათვის სტირუ? მან კაცმან ეგრე გუითხრა: „არა ლომთა დაჯოცისათვის კტირი, განა ასეთი კაცი მინახავს და მისი ყმობა გარდამქელია, 5 რომელმან ესრევე ლომნი დაჯოცნა ნადირობასა შინაო. სიკეთე მისი მომეგონა და სიყმე და მისთუის ვტირიო.“ მაგრა ტირილისაგან სიტყუასა ძლივ გამოაგებდა. შეგუეწყალა და ცხენსა მისსა გავსუით. გუიმძიმდა ჩუენ ტირილი მისი. წავედით შინა და ესე კაცი თანა წავიტანეთ.
- 10 ვითა ნადიმი გაიყარა, ამირან დარეჯანისძემან ბრძანა: „იგი

1. ვინა GOR. და—DFGHLMNQRS. და ანუ უადგილოსა... დასჯედ და—BCEK LR. ანუ]—O, ამა Q. ~ აქა უადგილოსა O. აქ DJ—MQ. რად] რას P. დასჯექ N, დასჯე Q.

2. და—DEFGHMQS. ისი] ვისი B, ის FQ, იგი GHNO. ლომი DN. რას გეყოდენ] რასა გეყოდეს B, რას გეყოდეს CK, რას გეყოდეს. DEFGHLMNOR, რას გეყოდეს P, რას გეყოდენ QS. რომელ BDEFGHLMNOPJS]—Q. მათის DNO. სიკუდილისათვის A, სიკუდილისათვი D, სიკუდილისთვის NJ + ევზომ O, + რად Q.

3. სტირი ADGHMNQRS] სტირიო მერმე O. კაცმან—DFGHMNQS. ეგრე—KLR. გუითხრა] თქვა BCDEFKLMRS, მოახსენა GHN, უთხრა P, გვარკვა OQ. არ P. ლომთათვის K. დაჯოცისათვის A.

4. ესტირი ADGHO, ესტირ BCEKLP, ვესტირი R. ვანა]—OQ, ად R. და—DFGHMNS. ~ ყმობა მისი Q. გარდამიხდია BCDEFHNPQRS, გარდამიხდია GK, გადამივდია L, გარდამვდია M.

5. რომელი მან FS. ესრევე] ეს რა B, ესრევენ D, ასე GHN, ესრეთვე K, ესე O. ნადირობას O. შინა GHNQ.

5-6. ~ სიკეთე და სიყმე (სიყრმე N) მისი მამაგონდა (მამეგონა HN) GHN.

6. მამაგონდა ABE, მამეგონა CFMP, მომეგონდა O. სიყმე] სიკაბუყე F,—NO. და—BCDEGHKLNP. ამისთვის CDEKLOPQRS, იმისთვის FGHMN. ესტირი BEFS, ესტირი CDKN, ესტირიო LO, ვტირი MQ, ესტიროლი P, ვესტირი R. მაგრამ LOPI—DFGHMNQS. სიტყვას N.

6-7. სიტყუასა ძლივ] ძლივ სიტყუასა CEK, ძლივ სიტყვას LR, სიტყვას ძლივ O.

7. ძლივს G. გამოაგებდა G] აგებდა Q. შეგუეწყალა A] შეგვეზბარალა GHN. და]—FQ, იგი კაცი M. ცხენსა მისსა] თავისავ ცხენსა S. მისსა—DFGHMNQ. გავსუით A] შევსუით GQ.

8. გუიმძიმდა] და დავემძიმდა Q. ჩვენ A]—BCDEFGHKLNMNQRS. მისი + და L. შინა—R. ესე კაცი] ივრცა R. თან CFLNS]—R. წავიტანეთ] წავიყვანეთ KL, + მივედით ოდეს პური ვსკამეთ და O, + მივედით შინა ნადიმი დაიდვა და Q, წავიყვანა R.

10. ვითა] რა O. დარეჯანისძემა B, დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან FMS. ამირან დარეჯანისძემან—Q. ~ ბრძანა ამირან დარეჯანისძემა (დარეჯანის ძემან HN) GHN. ბრძანა + ჩემსა მზესა O.

10-1. იგი კაცი... მოვიყუანეთ და] მის კაცისა მოყვანება (მოყუანა C) რა მოიყუანეთ BCE, მის კაცისა მოყვანა KLR.

არაბთა და მუნ არაბეთს გაზრდილი ვარ. რა მოვიწიფე და შუილი შემეძლო. მეკობრობა დავიწყე. ჩემგუარი კაცი მე ქაბუჯად ვერა მჯობდა.

„სამნი ვინმე კაცი გამოჩნდეს სამი ათასითა კაცითა, არაბ-
5 ნი, ლომნი ქაბუჯნი. თუცა ძმანი არა იყენეს, ეზომ მოყუარულნი იყენეს, რომე არცა ძმანი და არცა სხუანი გუარნი კაცი არა ყოფილან ეგზომ მოყუარულნი, ვითა იგინი იყენეს. აოჯრებდეს ქუეყანასა და მრავალნი ქარავენნი წაეხუნეს არა არაბეთსა შინა ოდენ, განა, სადაცა მივიდიან, აოჯრებდიან. მეცა მათ თანა მიველ, ყმად
10 შევეწყნარე. ვმეკობ[ვ]რობდით და, სადაცა ლაშქარნი შეგუებმოლ-

1. არაბთა—OQ. და—Q. მუნ—DFGHMNOQS. არაბეთსა N. გაგზილვარ A, გაზილვარ MS, გაზრდილვარ N, გაზრდილი ვარო P, გავიზარდეთ O] და იქ გა-
ვიზარდეთ Q. და—AG. შუილი ჩხუბი H.

2. შემეძლო—Q. მეკობრობა—Q. დავიწყე (+ და O) DO] + მეკობრობა დ-
ვიწყე Q. ჩემგუარი A, ჩემი გუარი DH. მე—R. ~ ქაბუჯად მე L. ~ ვერ მჯობდა
ქაბუჯად R. ვერა არა DHN, ვერ G, არ M.

4. კაცი E. გამოჩნდეს Q. სამ DFMQS, სამას R.

5. თუცა BDGKLQR. არ CDFGKLRS. იყენეს A, იყენენ (+ მაგრამე O) GO
PQ. ეგზომ O, ესზომ R. მოყვარენი Q.

6. იყენენ PQ. როგორ BDEFGHMNPQS. რომე არცა ვითარცა O. არც AQ,
არა FMS. და არცა სხუანი გუარნი კაცი (+ და E) არცა სხვა მოყვარულნი BE.
სხუანი A]—DFMQS, სხვა GHN, + არა P. კაცი—P. გუარნი კაცი არა A] მო-
ყვარენი (მოყვარულნი L) არ (არა R) CKLR, გუარი კაცი არ DFGMQS, გუარი
კაცი H, გუარი კაცი N. არა—G. ყოფილან ნახულან DFGHM, ნახულა NQ,
იყენეს S.

6-7. და არცა სხუანი გუარნი... ვითა იგინი იყენეს—O.

7. ეგზომი A, ეგრე GHMN, ეზომ S]—DFQ. მოყვარულნი A]—DFQR. ვითა
იგინი იყენეს]—DFGHMNQ, იყენეს რომელ არცა ძმანი და არა გუარი კაცი არ ნა-
ხულან S. იყენეს A. აოხრებდენ S. ქვეყანასა A, ქვეყანათა O.

8. და—Q. მრავალსა Q. ქარავენნი სოფელი B, სოფელნი CEKLR. ქუეყანანი
DFGHMNOPS, ქვეყანასა Q. წაუხუნეს (+ განა R) AR, წაახუნეს N, წაეხუნათ O,
წახუნეს Q. არა]—AQR, რა L, არ P. არაბეთს D. შინა] შიგან Q.

8-9. ოდენ გან B] ოდესა O,—Q, ოდენ R.

9. სადაც BDOQ. მივიდოდიან O, მივიდიან R. აოჯრებდიან]—DM, ყველგან
GHN. მეცა მე BCDEGHKLMNOPR. მათ თან O. მიველ მივე და DH, + და GN,
მივე M.

9-10. მივიდიან აოჯრებდიან... ვმეკობრობდით და სადაც—FQS.

10. ვმეკობრებდით D, ვმეკობრობდა KNR. და—DHMN. სადაც DO, სადაც სა-
დაცა N. ლაშქარნი + გამოჩნდიან OP, ლაშქარ Q. შეგუებმოდიან A] შეგუებნიან
DGHMNS, შეგუებნიან F, შეგუებნიან L. შეგუებო O, შეგუებოდა Q, შეგუებულ-
ბოდა R.

იან, დავგოცნით და გავაქცივნი. დიდად ლომნი და კარგნი ჰაბუკნი იყვნეს. მე ესე მეგონა, რომე ამათებრნი ჰაბუკნი ქუეყანასა ზედა არა არიან-მეთქი.

„მოეწყინა ქუეყანასა ჩუენი ჳირი. შეკრბათურქი თორმეტი ათასი კაცი და ზედა მოგუიგდა. ესე მინახავს, რომე მათ ჩემთა პატრონთა სამთავე ას-ასი კაცი მოკლეს. და მო-ესრე-კლიან, რომე უნაგირთაგან აილიან, ქუეყანასა დასციან და მოკლიან. ომი გარდაჲდა დიდი და ბოლოსა ეამსა გავაქცივნი და დავგოცნით ესრე, რომე რისხვა ღმრთისა დავეცი მათ ზედა.“

„ქუეყანასა შინა მათი ომი გაისმა და სიკეთე ჰაბუკობისა მა- 10

1. დავგოცნით BDFS, დავპოცნით C, დავგოცლით GHLNQ, დავპოცით M. და—NQ. გავაქცივნი BFNRS, გავაქცივნი და D, გავაქცივით GI—Q. დღად A. კარგი D. ~ კარგნი და BI—H.

2. მე — OQ. ესრე OR, ასე Q. ~ ესე მეგონა მე DFGHMNS. * რომელ BDEFGHMNPSI—QR. ამათებრი ADOR, მათებრნი L. ჰაბუკი ANOR, ჰაბუკნი მეთქი D, ჰაბუკნი იყვნეს ასე მეგონა მე რომელ ამათებრნი ჰაბუკნი F. ქვეყანასა A, ქვეყანათა M.

3. ზედან MO. არ COQ. არის Q, არიან R. მეთქი—DR.

4. მოეწყინათ O. ქვეყანასა A, ქვეყანას O. ჩუენი AI ჩუენსა L, ჩუენგან O, და Q. ჳირი + ჩუენგან I. შეკრბა| მეკობრობა N. თურქი| თურქეთი KLR, თურქნი O,—Q.

5. კაცი + თურქი და Q. და—A. ზედან MO. მოგვიბდენ FQS| + ესე მოგვიბდა G, + და N. ესე| + არ CL, + არა K, ესრე არა R. მინახავ Q. რომელმანც BI—DFGHMNQS, რომელ EP. მათ ჩემთა + მათ ჩემთა E. ჩემთ H. პატრონთაგან GHN.

6. სამთავე| თეთოშან GHN, სამთაგანვე რომე S. ას-ასი| ორას ორასი F, ასი GN. მოკლეს და|—G, მოკლასთ თითოს ომში S. და|—BR, + ზოგჯერ FS, ამა წესითა O. მო-ესრე-კლიან| ესრე კვლიან F, მოესერეკლიან L,—NR, მოესრეკულიან P, მოერაველიან O, ზოგჯერ ესრედ კვლიან Q, ასრე მოკვლიან S. რომელ BEI—DFGHMNQS.

7. უნაგირიდან B, უნაგირიდან G, უნაგირითგან Q, უნაგირითგან S. აილიან| და M, მოხადეს და N, + კაცი S. ~ აილიან უნაგირითგან O. ~ დასციან ქუენასა R. ქვეყანასა A. დასციან| დაპკრიან NPQ, დაკრიან OS. მოკვლიან D, მოკვლიან F. გარდაჲდა E, გარდაჲდათ O. გარდაგვხვდა Q, გარდაგვხვდა R.

7-8. ~ დიდი გარდაგვხვდა Q.

8. დიადი O. და ბოლოსა ეამსა| ბოლოს D, ბოლოსა FMS, ბოლოსა (ბოლოს N) ეამსა GHN, და ბოლოს ეამს O, და ბოლოსა Q. და—BCEGMPR. დავგოცნით—GHMNR. ესრე|—DFGHMNQS, ასე O.

9. რომელ DEFGHNPSI—Q. რისხვა—QR. ღვთისა FNSI—QR. დავეცი—Q. მათ—DFGHMNQS. ზედა|—DFMQS, ზედან OR.

9-10. ~ ქვეყანასა ზედა GHN.

10. ქვეყანასა A. შინა|—GHN, ზედან O. მათ ომი გაისმა| გაისმა ომი მათ პატრონთა ჩემთა O. მათი ომი... სიკეთე| მათი ომი გაითქო სიკეთე გაისმა Q. გაისმა და სიკეთე| გაითქო სიკეთე გაისმა FS. მათისა| მათი B.

10-1. და სიკეთე... გააქცევლიან—O.

თისა, ეზომ დიდთა ლაშქართა გააქცევდიან. ვერვინ იკადრა ომი მათი და არცავინ შემომართა. ამაზედა გავმდიდრდით ეგზომ, რომე არცა რიცხუი იყო და არცა შეგება. ვინადირებდით და განვისუენებდით. მათთა ზედა ვდგით ზაფხულ, და ზამთრის ბარსა ჩავიდით და

5 ვინცა შეგუებიან, ყოველთა ვაჯობით.

„დღესა ერთსა კაცი ჭინმე მოვიდა და ეგრე გუარქუა: «მოვა ქარავანი დიდო, ინდოეთით სპარსეთს მიდიანო. მალვით მოვა, თქუენ-ვან ეშინიანო. და თუ ვით გასძრცუთ, რა დაბადებულ იყენეთ, ეგ-

1. ეზომი + გაქცევასა ზედა L, ესზომ R. დიდსა G, დიდ N. ლაშქართასა L. გააქცევდიან ვერვინ| გაგეევასა ზედ ვერავნ B, გაქცევასა ზედა ვერავნ (ვერვინ GMR) CEGHKMNPR, გაქცევა ზედა ვერავინ D, გაქცევასა შანა ვერავნ (ველარავნ S) FQS, ვერავინ L. ვერავინ O. იკადრის O| + მათო R. მათი—A.

2. არცავინ| ვერცა ვინ O. და არცა ვინ შემომართა| მათო BCEK, მათი არცავინ შემომართა (შემომართა FS) DFS, და არცა რა ვინ (არცარავინ H, არავინ N) შემართა GHN,—LMR, და არცარავინ მომართა Q. ამაზედ LR, ამაზედან O. განვდიდრდით G, გამდიდრდით K. ეგზომი—DFGHHMNQR, ეზომ L, და გავლადით S. რომელ BDEFGHNO PQ| + აღარავინ გვეგონა ქვეყანასა ზედა ჩვენი მჭობი გავმპარტავნდით საქონლთა S. არცა| არა Q, არ S.

2-3. ~ რიცხვი არ იყო S.

3. რიცხვი იყო და არცა A| იყო ლართა ჩვენთა რიცხვი და Q. და—D. ენაღრობდით GHN. განვისვენებდით A, გავისვენებდით DHMQ.

4. მათთა| მათთა O. ~ ზაფხულ მათთა (მათ R) ზედა (ზედ R) ვდგით (ვდგეოთ HR) GHNR. ზედან O. ვლეგით BDQ, ესდგით O. ზაფხულის O. ზამთარ BFGM NQ, ზამთარ ES, ზამთარსა H, ზამთრიე R. ბარს FS, ბართა GN, ბარათ HR, ბარად Q. ჩავიდით და| ჩავადოდით D, ჩამოვადოდით F. ჩავიდით GMNQ, ჩამოვიდით K, განვისვენეთ და R, წამოვიდით S.

5. ვანც შეგეებან A| ვანცა შეგეება (შეგეება FRS) BCDEFGHKMNOPQRS, ვინც შეგეებას L. ყველასა BCEFHKL MNOPQRS, ყველასა D, ყველას G. ვაჯობეთ DGMNPQ.

6. ~ მოვიდა კაცი ვინმე Q. მოვიდა| მოვინმე მოვიდა N. და—BE. ეგრე—Q. გვარქვა A| გვარხრა DFGHHMNQRS, გვრქვა KL. ~ ქარავანო მოვა Q. ქარვანო FMR.

7. დიდო Q|—DFGHHMNS. ინდოეთსა და ABER, ინდოეთს CK, ჰინდო D, ონდო FGHMN, ინდოეთითა OP, ინდოურა S. სპარსეთსა GHN, სპარსეთ Q, სპარსეთამდინ R. მდიან BCEL, მივა DFGHHMNS, მივაო Q|—R. მოვა| მოვლენ BCEK|, მივა D, მოვლენო R. თქვენგან A.

8. ეშინიან BCDEHKMNPS, ეშინიან FLOR, ეშინიანთო Q. და თუ ვით| თვით D, თუ ვით FGHNS, თუ ვითა M,—Q. ვითა BCER, ვითარ L|—KO. გასძრცუო ACEHKMNO, გაძრცუო BG, გასძარცუო D. გასძრცუო P, გაძრცვისო Q. რა|—O, არა R. დაბადებულ იყო M| დღეთა შანა თქვენთა O, დაბადებულხართ R, დაბადებულო იყენეთ S. იყენეთ A. ეგზომი| ეგეთო DFGHHMNQ, + ლარი O, ეგეთო ლარი S.

ზომი არა აგელოს. მაგრა, აწვე გითხრობ, ბაღრაგა ჰყავს ოთხასი ცხენოსანი».

„წავედით და ესე კაცი თანა წავიტანეთ. და რა მის ქარავნისა სიახლესა მივედით, დავესხენით. ზედა. იგრძნეს მათ ბაღრაგათა და წინა მოგუეგებნეს. შეეებენით, გავაქცივენი და დავკოცენით და ქარავანი დავიონარენით. ავიღეთ, რომლისა არა იყო რიცხუი და შეგება. ზენაარმან ღმრთისამან, ეგზომი იყო, რომე [95] თუალ-მარგალიტმან და სტავრამან დააძლო იგი ლაშქარი. სხუა არა იღეს.

„სამნი კაცი მის ქარავნისანი გაგუეჟენეს. მეტად კარგთა 10

1. არ CFKL| არასადა O. აგელოს ADFHLMOPR, ანგელოს G| + რა NQ, გეშოლოს S. მაგრამ AFGHMNOQS. აწვე| აწვე D. გითხრობ FLS, გითხრა O. ბაღრაგა AMN, ბაღრაგი K. ყავს FS, ყავს G, ჰყავს HLOR, ყავთ Q. ოთხასი| ოთხი ათასი GHMNOP.

2. ცხენოსანი| ცხენოსანი P, მკედარი მას ჟამსა O, ცხენონ კაცი Q.

3. და—CKL. ესე| იგი Q. თან CDFGLMNS. წავიტანეთ| წავიყვანეთ BCEKLR. და—KOR. მის| მას O. ქარავნის BO, ქარავნისა R.

3-4. და რა მის... მივედით—DFGHMNQS.

4. სიახლოვესა B, სიახლეს O. ზედა| ✚ და BE, ზედან O, თავსა Q. იგრძნეს| აგრძნეს F,—R. მათ—CDFGHKLMNQRS. ბაღრაგათა AM, ბაღრაგათა DKNOPQ, ბაღრაგითა R.

5. და წინა მოგვეგებნეს A| მოგვეგებნეს (მოგვეგებნენ Q) წინა DFQS. მოგვეგებეს B. შევებით B, შევიბენით (+ და GHMO) FGHMOS, შევივებით და N. გავაქციენით A. გავაქციეთ GN. ~ დავხოცენით და გავაქციენით R. და—BCDEFGHKLMNOPS. დავკოცენით EL, დავხოცეთ G.

6. და—DFS. ქარავანი R. დავიონარენით A, დავიონარენით და BL| + და CE, დავიონარეთ D, დავიონეთ F, დავიონარენით G, დავიონარენით HMN, დავიონენით და K, დავიონარეთ Q, დავიონარეთ და R, დავიონარეთ S. ავიღეთ| + იავრა GHMN, ავიღეთ K, + ალაფი O, + ლარი Q. არ C. რიცხვი A.

7. და შეგება ზენაარმან ღმრთისამან—Q. ზენარმა ABM, ზენარმა D. ზენარმან FGHKLOPS|—R. ღმრთისამან FNS, ღმრთისამა M|—R. ეზომი ADFGHMNO PS, ეზომ Q. იყო| + საქონელი Q,—R. რომელ BCEKLPI რომელ (რომე Q) ზგი ლაშქარი (ლაშქარნი GHNOQ) DFGHMNOQ, რომელ იგი სამი ათასი კაცი S. თვალ-მარგალიტმან A, თვალმან (+ და GHMNO) მარგალიტმან BCDEFGHMNO PS, თვალმა და მარგალიტმა Q.

8. და—GHM. სტავრამა DQ. დაძლო DK, დაძლნა GH, დააძლნა MO, დააძლენა N, და გაძლო Q. იგი ლაშქარი—DFGHMNOQS. სხუა A. არ L, აღარა R. აღეს| + რა GHMNR, + და P, აღიღეს რა O, + რა და Q.

10. სამნი + ვინმე DHMNOS. კაცი + ვინმე FG. მას—GHMNO. ქარავნისანი FR, ქარავნისანი O, ქარავნისაგან Q. გავეჟენეს A, გავეჟენეს D, განვეჟენეს G, გავეჟენეს O, გავეჟენეს S. მეტად| + რე N. კარგთა| ესეთთა N, კარგად R.

ცხენთასხდეს, რომე ეგეთნი არა მინახვან და არცა ნახულან. თუით სამნივე პატრონნი და მათ თანა ასი კაცი მათ კაცთა უკანა შერჩეს. და არა თუ იგი კაცი გუინდოდეს, განა იგი ცხენნი გუინდეს, მაგრა ვერ მივეწივნით.

- 5 ...ამაზელა იმა სამთა კაცთაგან ორთა კრმალი გამოიწოდეს, შემოიქცეს. და ერთი მოყუასი მათი შუა ჩაიდეს და ცემა დაუწყეს კრმლითა და ისი კაცი კრმლითა ნაცემი ჩუენ კერძ გამოიქცა, მიშუელეთო. ჩუენ რა შეგუეძლო, ცხენი შეუტრევთ და მოგუეწურნეს. იგივე კაცი კრმლითა ნაცემი ცხენისაგან ჩამოიჭრა, და მათ ორთა მის-
10 თა მოყუასთა კაცთა მისი ცხენი შეიპყრეს და გაგუექცნეს. გზა და კუალი ველარა გავიღეთ მისი. და მას კაცსა დაკოდილსა ზელა მივა-

1. ცხენთა| ტაიჭთა DFQS. სხდენ FQS. რომელ DEFGHLMNOPQS. ეგეთი ABN| + ცხენი O. არ DL. მინახვან AB, მინახავნ K, მინახავნ LR|—DFGHMNOQS. და არცა—DFGHMNOQS. ნახულა BR, ნახულა რა N. თუით A.

2. სამნი D| + ჩემნი S. პატრონი B| + ჩვენნი R. ასნი კაცი S. მათი D|—MS. კაცთ L| თანა GHN,—KMOS. უკან EFLNRS. შერჩათ Q| გაუდღეს R, წუღ-
გნენ S.

3. და—BCDEFGHKLMLNOPQRS. კაცი AKLMN. გვინდეს BCDEGHKLMLN OP. გვინდოდა R, გვინდოდნეს S. განა| ანუ თუ G, + თუ H,—N, არამედ O. იგი მათი L. ცხენი ADGHMNOQ; ცხენები R. გუინეს A, გვინდოდა FQS, გუწლდა ჩვენთვს R.

4. მაგრამ A|—DFGHMNS, და OQ. ვერა BEHQR: მვეწივნით A.

5. ამაზელან AHO, ამათ ზელან G, ამას ზა R. იმ CKLR|—DFGHMNOQ, მათ P, მათ S. სამთ L. სამთა კაცთაგან—DFGHMNOQS. ორთავ G| + კაცთა FQS. ხრმლები GH, კლმები MOQ. გამოიწვადეს BCDEKL.

5-6. შემოიქცეს და| შამოიქცეს D, შემოიქცეს FQS, და R.

6. მაფი| თვსი R. ~ მათი მოყუასი L.

7. კლმთა ABCDEFGHIKLMNPQRS, კრმლებითა O. და—DFQS. ის BCE, ესე DFGHMNOQS, იგი O. კრმლითა| რომელსა BCEK,—DFGHLMNOQRS. ნაცემი| სცემდენ B, სცემდეს CEK,—DFGHMNOQRS, რომელსა სცემდეს L. ჩვენ კერძ A| ჩვენკენ F, ჩვენკერძო HMO. გამოიქცა| + გვიძახდა O, + გვიყოლა Q. მიმეღეთო A.

8. ჩვენ A. რაც FGHMNS. არა შეგვეძლო A|—BCEKLR, რაცა (რაც Q) შეგვეძლო OQ. ცხენები MO, ცხენით Q. შეუტრევთ ABCEGKLMNOP. და| რა BCD EFGHKLMLNOPQS. მოგვეწურნეს A| მივეწივნით FQS.

9. იგივე| ესე DFGHMNOQS. კაცი DGHMNR. კლმით R. კრმლითა ნაცემი ცხენისაგან—DFGHMNOQS. და—DFGHMNOQS.

9-10. მისთა მოყუასთა A|—DFGHMNOQS, მოყუასთა მისთა R.

10. კაცთა—FR. გაგვექცნეს A, გაგვექცეს GHLMNO, გატეივნეს Q, გუაგაქცეს R.

10-1. გზა და კუალი... და| გაგუეწიურდა—K.

11. ველარა| ვერა BQR, ველარ DLMNO. გავიღეთ| გავიგეთ GNR, გავღვეთ Q. მისი—DFGHMNOQRS. და მას| ამას BDEGHMNP, ამა CLQS, იმა F, რა მათი ომი R. კაცთა N. ~ დაკოდილსა კაცსა O. მივადექით C| მივედით DGHMNOQS. მივდეგთ LP.

დეგით, და გაგუიკუირდა, ვთქუით, თუ: «რად უყვეს ამასა კაცსაო?!» ზოგმან ზოგი თქუა და ზოგმან—ზოგი, ვითა: «მტერნი იყვნეს, მართო დარჩა და მით უყვესო». იგი კაცი დაბნედილი იყო და მით* ვერა გუითხრა. ცხენსა გავსუით, იმიერ და ამიერ კაცნი დაუყენენით და თანა წამოვიყუანეთ.

5.

„გუიხაროდა ეზომ დიდისა ქარავნისა გატეხა და ეზომისა აღება. ეგრე ბრძანეს პატრონთა ჩუენთა: «ზედა დაადეგით და ეგე კაცი გამთელეთო». დაკოდილი იყო, მაგრა სასიკუდილო არა სჭირდა რა.** ჩუენ გუიმძიმდა მათ კაცთა წასვლა და ცხენთა უფრო, რომე ეგეთნი ცხენნი არავის უნახვან. ამას კაცსა ენა მოეცა და ჩუენ კითხვა 10

1. და|—BDEFGHMNQS, ჩვენ O. გაგუიკუირდა A. ვთქვით A, თქვით B, ვსთქუით C|—DFGHIJMNQRS. თუ—DFGHIKLMNOQRS. უყვესო D. ამასა კაცსაო| ამა (ამასა E, ამას GHMNP) კაცსა BCFGHIKLMNPRS, ამა კაცს D, ამ (ამა Q) კაცსა OQ.

2. ზოგმა D. თქვა A, თქვის BCEKLP, სთქუა O. და—F. ზოგმა D. ზოგი+ თქვის L. ვითამ D. მტერი Q. იყვნეს + და DFQS.

3. დარჩათ FOQS. და—FGS. მით| მათ O, იგი Q. უყვეს ADFPQS. კაც—ADFGHMNPQS. მით—DFGHIJMNQQS. ვერ BQ.

4. გუითხრა + რა FGHKLMNOQRS. ცხენს R. გავსუით A| შევსუით Q, დავსუით R. იმიერ და ამიერ| და აქეთ იქით Q, და აქით და იქით S. და ამიერ|—B, გავიყვანეთ და O. კაც R. დაუყენეთ ADQRS. და—S.

4-5. იმიერ და... თანა წამოვიყუანეთ| და აქათ და იქით კაცნი დაუყენეთ თან წამოვიტანეთ F.

5. თან CDNS. წამოვიყუანეთ| წამოვიტანეთ BCDKLQRS, წავიტანენით G, წავიტანეთ HMNO, წამოვიტანენით P.

6. ეგზომ FQS, ეზომისა R. დიდის C, დიდი D. ქარავნისა G, ქარავნის O, ქარავნის RS. გატეხისა O. და—B. ეზომისა| ეგზომ ლართა Q,—R. აღება| + ეზომ L, ნაშოვარისათვის O.

7. ეგრეთ O. გვობრძანეს. OQ. ჩვენთა A| + ვითა BCKLR. დაადეგით A, დადეგით DM, დადეგით GHKPQ. ეგ R. გამრთელეთ B, გამრთელეთ D, გამთელეთო HKQ.

8. მაგრამ AFGHNOS| და BCKLQR. სასიკუდილო + კი O. რა—P.

9. ჩვენ A|—DFGHIMNOQS. დაგვიმძიმდა O. წარსლვა O. და| მაგრამ GHMNO. უმფრო D. რომელ BDFIMPS, რომ GHNO. ეგეთი ABN.

10. ცხენი ABLQ|—DFGHIMNPS. არვის GKN|—R. უნახვან AGHM, უნახვან BFIQ, უნახვან KLS, უნახვანან NO, იყუნეს R. ამა CKLRS, მას I. მოეცა| მოედგა BCDHIKLMNOQRS, მოადგა G, მოედგო P. და ჩვენ A|—DFGHIMNS, და OQ.

* E-ში აქედან აკლია ტექსტს.

** I-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

დაუწყევით: «რად გიყვეს მოყუასთა შენთა, რომე დაგკაფეს და დაგადესო?» მან* ეგრე თქუა, [v] ვითა: «ვირე მე სრულად არა გამათელებთ, არა ვიტყუიო». ზედა დავადევით და გამთელდა. მოიყუანეს და ჰკითხეს და მან ეგრე მოაქსენა:

- 5 «ამისგან კიდე არა ვიცი, რომე მე მის ქარავნისა ეტიკი ვიყავ, და ეგრე ვთქუი, ოდეს ინდოეთით წამოვიდოდით: «ესეთსა გზასა წაგიყუანნე-მეთქი, რომე ვერავინ რა გავნოს». რომე დამკოდეს, ისინი მის ქარავნისა უფროსნი და თავნი არიან, და ისი ცხენი რომე წამგუარეს, მათივე იყო და ნათხოვნად მყუა.

1. დაუწყეთ BCDFGHIKMNOPQ. გიყუესთ P. მოყუასთა A| მოყვარეთა D, მოყუისთა P. შენთაო GLQR. რომელ BDFGHIMNOS| + ასე Q. დაგადეს| დაგკოდეს F, დაგკოდესო Q. და| + ეგრეთ O,—Q. დაგადეს BCDFGHIKLMNPRS, დაგადეს I|—Q.

2. ეგრე—Q. თქვა A. თქუა ვითა| უთხრა FIQS, თქვა GH, რქვა მათ L, სთქვა O. ვითა ვირე მე| ვირემ BC, ვირე KMN, ვითა ვირემ P, მანლმ R. მე—FGHILO QS. სრულად MS, სულად Q. არ BCFGHIKLMNORS. გამამრთელებთ BCP| მომარჩენთო K, გამრთელდე Q.

3. არ BCFGIKLMNORS. ვიტყვო A, გეტყვო R. ზედან M, ზედ P. დავადექო A. ~ დავადევო ზედა Q. და—FGHIMNQS. გამთელდა| გამრთელდა იგი კაცი B, + იგი კაცი CK, + კაცი იგი L, გავამთელეთ PS, გავამთელეთ იგი კაცი R. მოიყუანეს| და მოყუყუანეთ Q.

4. ჰკითხეს და| ჰკითხეს BCGHIKLMNOP, კითხეს FIS. ვკითხეთ Q, გვკითხეს კითხუად ვკითხეთ R. მან ეგრე მოახსენა A|—Q. ეგრეთ O.

5. კიდე + მე Q. არ G. რომელ BGHIMNOP|—FIQS. მე|—FGHMNO, შენმან მზემან S. მის—IQ. ქარავნის L, ქარავანის O, ქარავნისა R. ვიყავი O.

6. და—FGHIMNQRS. ეგრე—IS. ვთქვი A, ვსთქვი BCK, მეთქო FIQS, მეთქვა GHMN| უთხარ—O. წამოვადოდით| წავედით B, წამოვედით FGHIMNOQRS. ესეთსა| ერთსა B, ასეთსა F, ესრეთსა O.

7. წაგიყვან FIQRS, წამიყვანნე G, წაგიყუანენ H, წაგიყვანენ K, წამიყვანნენ N, წარგიყვან O. მეთქი—FGHIMNOS. რომელ BGHIMNOP, რომელთა KL, რომ S. ვერავინ რა| ვერავინა R. რა—BFIMS. გავნოს| გავნოსთ მეთქი FQS, გავნოსთ GHM, გავნოსთ მეთქი I, გავნოსთ N, გავნოსთ და O, გნახოსთ მეთქი R. რომე| რომელთა BCR, რომელ FGHINPQS, მე რ'ლ M, რომელთაც მე O. დამკოდნეს MN.

8. ისინი| ისი (იგი O) კაცნი FGHIMNOQS. ქარავნისა FR, ქარავანის O. უფროსნი და|—FGHIMNOS, უფროსნი Q. თავნი არიან| თავადნი იყვნეს BCKLR, თავნი (კაცნი N) იყვნეს FGHIMNOS, თავადნი P, იყვნენ Q. და| ისი კაცნი F, ისი [...] ნი G,—HIMNOQS. ისი| იგი O. რომელ BFGHILMNS, რომელც O|—Q.

9. წამგუარეს A|—Q. მთვე M. იყო| მყუა GHIMNQS, მყვანდა O. და|—FHIMNOQS, მათივე G. ნათხოვებად BR, ნათხოვრად FINOQS, ნათხოვებად KL. მყუა A|—GHIMNOQS, მყვანდა R.

* D-ში აქედან აკლია ტექსტი.

«რა თქვენ მოხუდით, დაგუიონავრენით, და ჩუენ გავიქეცით. ღმერთი შემრისხდა და იმათ მეოტთა თანა გავიქეც, და ეგრე მრქუეს: «საქონელი საქონლად აღარა გუაქუს და ლაშქარნი დაგუიჯოცნეს. ესე ყუელა გაზრახვით შენ გუიყაო, და აწ მთელსა აღარა გაგიშუებ-
 თო, რომელმცა წახუიდე და წამოუძღუე და რემა ჩუენი წამოაღხმე- 5
 ვინოო». კრმლები გამოიწოდეს და, ვითა მხედავთ, ესრე გამჟადეს. რემისა მათისა ესე იცოდე, რომე ესეთი ცხენები გამოვა, ვითა გინახვან, და თუით ისინი არა კარგნი იყვნეს. და არს ასი ათასი კრდალი».

„ესე მის კაცისაგან დაეიჯერეთ და ეგრე უთხარით: «უბადლო, 10

1. თქვენ A. მოხუდით A. დაგუიონავრენით და ABRS| დაგუიონავრენი C, აგუიონავრენი F, გუიონავრენით G, დაგუიონავრენით HMN, გუიონარეთ I, გუიონ-
 კარენით K, გუიონავრენით L, გუიონარეთ Q. და—RS. ჩვენ A. გუიუქეცით A|
 გავექეცთ B,—Q.

2. ღმერთი—R. შერისხდა CKL|—R. იმათ მათ FILQS. ღმერთი შემრისხდა...
 გავიქეც და|—GHMN, მათ O. და—FIQS. ეგრეთ O. მრქეეს A, მარქეეს (+ თუ
 FHIMNS) CFHIMNPQS| + თუ GO.

3. საქონელად G. აღარ KL, არა R. გვაქეს A. და—GHMNO.

3-4. დაგუიოცეს ესე A, დაგუიოცნეს ეს B, დაუბოციან ესე FIQS, დაგუიო-
 ცნენ აწე M, დაგუიოცნენ (დაგუიოცინენ HN) ესე GHN, დაგუიოცენ და ესე O.

4. ყველა A, ყველა GH, ყოველი O. განზრახული CLR| მტერობით FIQS,
 განზრახვითა K, განზრახვითა O. შენ| შენითა O. გუიყავო BFILPS| მოგვიხდაო O.
 და—FGHIMNQS. მრთელსა CFHIMNOPQS. აღარ BCGHJKLMNOQR. გაგიშუებ-
 თო A, გაგიშუებთ GP.

5. რომელმცა| რომე CKLR, რომემცა აწ F, რომემცა IQS. წახვიდე A| წახ-
 ველ GHIMNOP. და| წინა CGHJKLMNOP, + წინა FIRS,—Q. წამოუძღუე A|—
 GHMNOQ, წამოუძღუე IP. ჩვენი A| + არ FS, + არა I. წამოასხმევიანო CKR| +
 მოგვლავო F, წამოასხმევიანე GHMN, წამოასხმევიანე O, წამოასხმევიანე P, არა
 წასხმევიანეო ამაზედა Q.

6. ჭლებო CIKLMQRS. გამოაწადეს BCGHKL| + შემოგდეს შუა FIS, + და
 შუა შემოგდეს Q, წამოაწადეს R. ვითა| ვითარცა O, ვითაც Q. მხედავ CKLP|
 თქენ (თქვენ S) მნახეთ FIS, მნახეთ Q. ესრეთ BL, ისე FIS, ეგრეთ O, ესე R.

7. ესე|—K, ესრეთ O. იცოდე CP, იცოდეთ FILOQRS, იცოდით K. რომე|—
 FGHIMNOQS, რომელ P. ესეთი| ესეთებნი F, ესეთები IQS. ცხენნი F, ცხენი Q.
 გამოვალს O. ვითარცა O, ვითაც Q. გინახვან ABGHM, გინახავს CKL, გინახვენ
 FIS. გინახვანან N, გინახავსთ OR. გინახამთ Q.

8. და თუთ A| თუ ვით FS, თუთ GHMNO, თუ ვითა I,—Q. ისინი| ისი FIS,
 იგი GHMN, იგი ცხენნი რომელსა ზედა ჩვენ ვსხედთ O, ისიება Q. იყენენ Q.
 არს FGHIMNOQS. ასი| ოცი P.

9. ჯდალო CKLPR| + ჯოგი FIQS.

10. კაცისაგან + ჩვენ O. და—FGHIMNQS. ეგრეთ O. უთხარით| ესთქუთ C,
 ვარქუთ FGHIMNOQS. ეთქუთ KLP. უბაღო GHQ. უბაღო N, უბაღო P,
 უბაღო R.

ვერ წამოგუასხმევა? მან ეგრე გუარქუა, ვითა: «იმათ კაცთა ჩემი სიკუდილი ჰგონია და მით არა გაუფრთხილდებიან. დასტურად წამოგასხმევ, თუ არა გეშორების, მაგრა ორმოცისა დღისა საველი არისო».

- 5 „ჩუენ მათ ცხენთა სიკეთემან და რემათა სილიდემან ეგრე შეგუახარბნა, რომე სხუა ველარა გავიგევით რა. ამას კაცსა კარგად ქცევა დაუწყეთ. მოჯობდა და დავემზადენით. ჩუენცა წინა წაგუიძლუა იგი კაცი. ციხე იყო მაგარი და ჩუენი ლარი მუნ დავდევით. წავედით და ვლეთ ორმოცი დღე. ქელი იყო დიდი [96] და ზედა 10 წავადევით. ძოვდა რემა. არა იყო რიცხუი და არცა შეგება. ეგრე

1. ვერა CHL. წამოგასხმევა A, წარმოგასხმევეინებო F, წამოგასხმევეინებო IORS, წამოგასხმევა M, წამოგასხმევეინებო Q. მან ეგრე გუარქუა ვითა A|—FI QS. ეგრეთ O. გერქა L. გვითხრა GHMNO. ვითა—GHMNO. იმათი ამათ C. მათ Q.

2. სიკედლა A. გონა BG| იტან FIQS, გონიათ HM, ჰგონიათ NO, სწადიან R. მით—FGHIMNOQS. არა| აღარ CLR, აღარა KP, არ OS. გაუფრთხილდებიან A| + და CP, გაფრთხილდებიან FGHIMNOQS. დასტურ CKLP| + წაგიძლევბა და FIS. წამოგასხმევეინებ FIRS, წამოგასხმევეინებო N, წამოგასხმევეინებო O, წაგიძლევბა Q.

3. თუ| და Q. არ ABCFHIKLMNORS. გეშორების ABFIMOS, გეშურების N, წამოგასხმევეინებოთ თუ არა გეშორებისთ Q. მაგრამ FGHINS|—MQ, მაგრამ O. ორმოცის FLNOS. დღის LNO. არს CFHIKLMNPQR, არს GS.

5. ჩვენ A. ცხენთა| კაცთა R. სიკეთემა A, სიკეთისათუეს B. რემისა FGHIMN OS. სილდემა A| სიმრავლემან Q. ეგრე| ესრეთ FGHINS. ესრე M, ეგრეთ O, ესერეთ Q. შეგვახარბნა A, შეგვახარბა BFGIKMQS.

6. რომელ OP|—GHMN. სხვა A|—FGHIMNOQS. ველარა| ვერა Q. გავიგევით რა| გავიგონეთ რა C, გავიგეთ რა GIKLMNO. ამასა AQ, ამა CFIS, იმა KLR, იმას O.

6-7. კარგად ქცევა| კარგ B, კარგა ქცევა FILQS.

7. დაუწყევით BFGIQR| + ვითა O. მოსჯობდა CLP, მოჯობინდა FIS, ვითა მოჯობდა GHMN. და მოჯობინდა Q, მოიჯობინა R. და დავემზადენით| დავეკაზბენით B, და დავეკაზბენით (+ და Q) FIQS, დავემზადენით GHLMNO. ჩვენცა A|—FGHIMNOQS, ჩვენ KL. წაგიძლევა A| წაგიძლევანეთ FIQS, გვიძლევა O.

8. იგი| ისი GHMN. იგი კაცი| და წავედით Q. იყო + მუნით O. და—FGHIMNS. ჩვენი A, ჩუენ GKLPR|—Q. მუნ დავდევით| იგი მაშიგან დავკრიბენით O, შევინახეთ R. დავდევით| დავკრიბეთ C, დავკრიბეთ (+ და Q) FIKLPQS, + და G.

9. ველეთ L. დიდი| მალალი GHMN. და—FGHIMNS. ზედა| მაზედან O.

10. წავადექათ A, წავდექათ N. სძოვდა CFIKLOQR| ენახეთ GHMN. რემე A| + რომე CKLPR, ჯოგი რომ (რომე Q) FIQS, + რომელ GMN, რომელ H, + იგი რომლისა O. ~ რიცხვი არა იყო R. არ CFKS. რიცხვი A. და—FGIMNS. არც FS|—Q. შეგება + და O. ეგრე—Q.

სა მცნობელნი მგონიანო». გაეხარეს მას ჩუენსა ეტიკსა მეტად და მოგუეწივნეს. ერთი ღიდი კაცი ღიღსა ცხენსა ჯდა, ღიღად შუენიერი, და ყუელასაგან უფრო წინა იგი მოვიღოდა, და იგი საშნი კაცი უკან მოღიოდეს. [V] ამან ეტიკმან ჩუენმან იცნა და ფიცხელნი გაიცინნა და ეკრე თქუა: «გამო-ღმერთო-გცღის, თუ რა-ძი ჭაბ-უენი ხართო!» ჩუენ დაგუიძიმდა მეტად ესე სიტყუა მისგან, მაგრა არად გავიკუირვენი. ჩუენ სამი ათასი ცხენოსანი ვიყვენით და იგინი—ოთხნი.

„წამოვლო მან კაცმან წინათ და გარდაგუიღდა მუნ, სადა ჩუენი გზა იყო, და ეკრე გუითხრა: «ვინ ხართ, ძმანო? ეგერემა ჩე- 10.

1. მენებელი D, მცოდნენი GHN, მცოდნელნი M. მგონიანო| არიან BCEKLR, მგონიან DFIPS, მგონიან G, იქნებანო O, მგონა Q. ჩუენსა A. მეტად—O.

2. და—BFGHIMNQS. მოგვეწივნეს A, მოგუიწივნეს E| მოგვეწივენ უკანა F, + უკანა GHS, + უკან M, მოგვეწივნეს უკანა N, მოგუეწივნეს P, + უკან მათსა Q. კაცი| + იყო GHMN, + ერუხა QR. ცხენსა| + ზედა CKL, ტაიქსა DFGHIMNQS. შუენიერა A.

3. და ყველასაგან უფრო A|—DFGHIMNQS. უფროსი KLR, უფროთ P. წინათ BCEP, წინ წინა D, წინაწინ FINQS, წინ წინ GHM, წინ O. იგი|—DFGHI MOPS, + კაცი L, მათსა Q. მოვიდა O. და—DFGHMNPS. იგი| + და სხუა P, სხუა O,—Q. სამი FIS.

4. კაცი B|—DFGHIMNQS. უკანარე BDEGHMNOP, უკანა FIR. მოვიღოდეს DGHMNP, მოსდევდეს FIR, მოსდევდენ O, მოყვებოდეს Q, მისდევდეს S. ამა CF KLS, მან Q. ეტიკმა R. ჩუენმან A, ჩუენმა DR. ~ ჩუენმა ეტიკმა R. იცნა D, იცნა G| + იცნა K. და ფიცხელნი| ფიცხელნი FIS, ფიცხელი G, და ფიცხელი HMN.

5. გაციან A, გაციანა GHMNQ. თქვა A| გვითხრა Q. გამო-ღმერთო-გცღისთ A FHLMS, გცღით G, გამოლა ღთო გცღის I, გამოგცღით N, აწ ღთო გამოგცღისთ Q, გამოლაგცღისთ R. თუ—DFGHIMNQRS. რაძი| რაძენი O, რაბი R.

6. ხართ FIS| იყენეთ BCDEGHKLMNOP. ჩვენ A|—DFGHIMNQS. მეტად—DFGHIMNQS. სიტყუა—Q. ~ მისგან ესე სიტყუა O. მისგან + ნათქვამი Q. მაგრამ FGHIMNOQS.

7. არა GK, არას INQ. გაუიკვირვენი A, გავაკუირვენი BEP, დავეკვირვენი D, დავაკვირვენი FIS, შუეკუენით Q. ჩვენ A. ~ ცხენოსანნი (ცხენოსანი HM) სამი ათასი (ათასნი N) GHMN. სამი ათასი| სამასნი D, სამნი ათასნი FO, სამ ათასნი IS. ცხენოსანნი DO| კაცი FIQRS. ვიყუენით A| + ცხენოსანნი FIS, ვიყავით GH MN, + ცხენოსანი Q.

8. იგი CDKLR. ოთხნი| + იყენენ Q.

9. მან| ღიღმან OP,—Q. კაცმან—Q. ~ და წინათ DFIS, ~ და წინა OP. წინა BCEKLMR, წინარე Q. და—GHMN. გარდგვღდა K|—Q, გაღმოგვღდა R. მუნ—DFGHIMNQS. ჩუენი A.

10. და|—DFGHIMNS, მუნ დაღდა Q. ვინა O|—N. ხარ B|—N. ძმანოვო Q. ეგ F. რემი M.

-- ოროლნი დაყარნა, ჯრმალი გამოიღო, ჰკრა მეორესა, იგიცა მოკლა. მას მესამესა ჯრმალი არა ჰკრა და ეგრე თქუა: «ხედავ, ვითართა კაცთა აბჯრითა ევებრძვიო?!» ფიცხლა ჯრმალი ჩაიგო და ჴელი მიჰყო. უნაგირთაგან მოჰჴადა და ჴუეყანასა ჴედა დაჰკრა და მოკლა.

„ამაჴედა გავიჴეცით, მოგუეწივნეს და აგუწუიღნეს, რომე 5 რისხვა ღმრთისა დაგუცეს. მე დაკოდილი ვიყავ და ცხენიცა დაკოდილი მეყა. ჴედა მომადგა მჴეჴაბუჴი, ეგრე მიბრძანა: «ბედშო, რამ მოგაგონა ამა ჩემისა რემისა წამოსხმა?» მე ეგრე მოვაჴსენე: «ამან ჩუენმან ეტიკმან მოგუაცუთუნა». იგი ეტიკი დგა და იცინოდა და ეგრე თქუა: «ნეტარ, მჴისა ჴაბუჴისა რემა ჴარავეანი გე- 10 გონათო?!»

---

1. ოროლო IQ. დაჴყარნა DGN| დაგდო O. ჴრმალნი ABEK, ჴმალო CFHILM NRS, და O, და ხმალო Q. მოღლო DFHIMN, აღმოიღო G| გამოიწჴადა ჴმალო O, ამოიღო RS, ამოიწოდა Q. კრა FQS. მიორესა D| + და R. იგიცა მოკლა| და მოკლა იგიცა BCEKLOP, და მოკლა DFGHIMNQS.

2. მას|—DGHIMNQS, და F. ჴრმალი + კი O. არა| აღარ O. კრა FIQS. და ეგრე თქუა—DGHMN. ეგრე—FIQS. თქვა A| ჴრჴუა R. ხედავ| ხედავითა D,—FS. ვითართა| ვითა რაგვართა L.

3. ვიბრძვიო FS. ფიცხლად BE, ფიცხლავ PR|—DFGHIMNQS, ამაჴედან O. ჩაავო FIMRS, ჩაიღო L, ჩავო OQ. და—BCDEFGHIKLMNOQRS. ~ მიჰყო ჴელი DGHMOR, ~ მიყო ხელი FIS, მიუყო ჴელი N, ~ მიჰყო ჴელი აუყვანა და Q. მიყო K.

4. უნაგირთაგან B, უნაგორსაგან FS, უნაგირისაგან IR, უნაგირთაგან K. მოჴადა და| აიღო D, მოხადა და FS, მოხადა GHIR, მოჴადა MP,—Q. ~ და მოჴადა უნაგირისაგან O. ჴეეყანასა A|—Q. ჴედა—BCDEFGHIKLMNQS. დაკრა FHS| + მიჴასა Q. ~ დაკრა ჴეეყანასა ჴედან O| დაჴკრა ჴენასა R. მოჴკლა G.

5. ამაჴედ GLR, ამაჴედან NO. გაუიჴეცით A, გავოცენით C, გავიჴეცენით EG KNP, გავიჴეცენი H. მოგვეწივნეს და A| წამოგვეწივნეს DHMNOP, მოგვეწივნეს FIS, წამოგვეწივა G. აგუიწუვიდნეს ACPS, აგუწუვიდეს BGHR, აგუწუვიტეს FIMN OQ. რომელ DEGHIMNOP|—R.

6. რისხვა—R. ღეთისა FS|—R. დაგვეცეს A|—R. ცხენი DFGHIMNQS, ცხენიც L. დაკოდილი—DFGHIMNQS.

7. მეუა A, მეყა O, მეუანდა R. ჴედ FQ, ჴედან O, და ჴე R. მამადგა AEOP. მჴეჴაბუჴი| მჴეჴაბუჴ და BK, + და CELOR, მჴეჴაბუჴ D, მჴეჴან ჴაბუჴმან I, მჴისა ჴაბუჴი და Q. მიბრძანა| მითხრა QR. ბედშავნო D| ბედშავნო FIS.

8. რამ| ვინ DFGHIMNS, ვინა Q. მოგაგონათ AFHIMNOQS, მოგაგონათ G. ამა—GHIMNQS. ჩემის რემის D| რემისა ჩემისა M. წამოსხმა| წამოლება DFGHIMNQS, წამოსხმევა K, წამოსხმით და O. მოვახსენე A.

9. ამაწ| ამა CFIKLOPQRS,—DF. ჩვენმან A. მოგვაცუთუნა A, მოგუაცუთუნა CE, მოგვაცუთუნვა DP| + მეთჴი O. იდგა CKLR, დგას O. და—D.

10. თქვა A. ნეტარ + თუმცა R. მჴის ჴაბუჴისა BCEKNO, მჴის ჴაბუჴის DL. ჴარვეანი F. გევონო BCDEKLP.

33. ამირანდარეჯანიანი

„ოდეს ესცანით უკანის, მის ეტიკისა დაკოდა [07] ყუელა ხრი-
კი ყოფილიყო. მოგუალორნეს და რემა წამოგუასხმევინეს მის მზისა
კაბუკისა და დაგუაგოცინეს. ჰკითხა მზემან კაბუკმან მას ეტიკსა:
«ვითა იყო, მითხარო». მან თავითგან ყუელა მოაგსენა და კულა ეგ-
5 რე თქუა: «თუმცა ესე ხრიკი არა გუექნა, იგინი აქა არა წამოვი-
დოდეს და სხუებერ ვერავინ ჰოერეოდა თქუენგან კიდე. ამით მოვატ-
თუნე ვენით და თქუენი რემა წამოგასხმევინეთ. და თქუენ, ვითა შე-
ჰგვანდა, სისხლნი ჩუენნი სძებნენითო». ამა სიტყუასა ზედა გაი-
ცინა მზემან კაბუკმან და ეგრე ბრძანა: «დიდად, ღმერთო, კარგი
10 ხრიკი მოგიგონებიათო».

„წავედით და მე თანა წამიტანა. ესე იყო პირველი ომი მზი-

1. ვკანთ BDGNPQR. უკანისა R|—OQ. ეტიკის ADFPS. დაკოდა Q| + და F.
ყუელა A| კელა D,—R. ხრიკი—R.

2. ყოფილიყო| + და CKL, ყოფილიყო G, იყო Q,—R. მოგვალორნეს A, მოგ-
ვალორნეს FIQ|—R. და—R. რემი G, რემანი Q|—R. წამოგვასხმევინეს A| წამოგვა-
ღებინეს BCEGHMNOQP, აგვალებინეს DFIS,—R. მის—DFGHIMNQRS.

2-3. მზის კაბუკისა ABCDEKLN, მზეკაბუკისა O|—R.

3. და—R. დაგვატოცინეს A, დაგუატოცინეს CEP, დაგვიტოცინეს D, დაგვიტო-
ცინეს K, დაგვატოცინეს L, დაგვიტოცინეს N|—R. კითხა (+ მან Q) FIQS. მზემა
კაბუკმან I, მზეკაბუკმან LN. მას ეტიკსა—QR.

4. ვითარ იყო R|—O. იყო CP, იყოვო ჩემსა მზესა Q. მითხარ BCDEKLP,
მითხარ ჩემსა მზესა FIS| + და O,—R. ყუელა| კულ D. მოახსენა A. კელავ
BCEKLOPR. ეგრე—O.

4-5. და კულ ეგრე თქვა A| ეგრე მოახსენა DGHM, ეგრე უთხრა FQS, მან
ეგრე უთხრა I, და ეგრე მოახსენა N.

5. სთქვა O. თუცა Q. ეს A| ეგ B. არ BCDEFIKLORS. გვექნა A| მექნა
IQ. იგი BD| ისინი L. აქ BCDEFHKLNS. არ BCDEFIKLS. წამოვიდოდნენ A,
წამოვიდოდნენ CP, წამოვიდოდნენ N, წამოვიდოდნენ O.

6. და—D. სხვებ A, სხვებ BCDEGKLMP, სხვა FIQS, სხვა იმათ R. ვერ-
ვინ G. მოერეოდნენ CKL, მოერეოდნენ D, მოერეოდნენ F. თქვენგან A. ამით|—E,
ამათ FIS, ამათ OQ. მოვაცთუნენ B, მოვაცთუნენით DFGHIKLMNORS, და
მოვაცთუნენ Q.

7. თქვენი A|—Q. წამოვასხმევინეთ| ავალებინეთ DFGIMNS, წავალებინეთ H,
წამოვალებინეთ Q, მოვატაცუნეთ R. და—DFIQS. თქვენ A, თქვენი R. ვით R. შეგ-
ვანდა FILORS, შეგვანდათ G, შეგვანდათ Q.

8. სისხლო DGHNOQ. ჩვენი A, ჩვენი B| + ეგრე DFIMS, ჩვენი ეგრე GH
NQ. სძებნენით BCEKLR, ძებნენით D, სძებნენით FGHMNS, სძებნენით Q. ამა
სიტყუასა ზედა A|—DFGHIMNQS. ზედან O. გაიცინა CEFIKLPRS.

9. მზე N. ეგრე| მერე G,—Q. ბრძანა| თქვა Q. დიდად| ღია Q. ღმერთო—R.
კარგი—B.

10. მოგიგონებიათ BCDEFIKLPR, მოგიგონებიათ O, მოგიგონებიათ S.

11. და—FQS. ~ მე და B. თან FIO, წან S. მზის კაბუკისა BCDKLNQ.

ძანა: «ვინ ხარ და ანუ სადაური ხარ?» მან ეგრე მოაქსენა: «ლარ-
იბი ვინმე კაცი ვარო. არცა მე მიცნობ და არცა ჩემსა ქუეყანა-
საო». კულავ უბრძანა: «რაზომჭუაშორავს იგი სანადირო?» მან ეგ-
რე მოაქსენა: «არს თხუთმეტისა დღისა სავალიო». მერმე ეგრე ბრძა-
ნა, ვითა: «ზენაარ მან ღმრთისამან, თუ ორმოცისაცა დღისა სავალი 5
არის, მაშინცა წაეალო».

„შევეკაზმენით და წავედით. წაგუიძლუა იგი კაცი წინა და ვი-
არეთ თორმეტისა დღისა სავალი, ადგილნი ძნელნი და უბადონი. ჩუ-
ენ გუიძმძიდა პირველ სიშორე და მერმე სიძნელე გზათა. მზესა ჭა-
ბუქსა არა გაოდის.

10

„მივედით მას ადგილსა. დაგუხუდა ქუეყანა დიდად შუენიერი

1. ვინა FNOS. ხარო BCDEKLP. და—DFGHIMNQS. ანუ—FIQRS. ხარო
DFGHIMNQRS. მან] მე I. მოახსენა A. მოვაქსენე I.

2. ~ კაცი ვინმე F. ვარ FGHMNO. არცა] ვერცა O. არცა] ვერცა O. ჩემს D.
ქვეყანასო A] + და O.

3. კულავ A. კულავე BCEKLP]—DFGHIMNQS. უბრძანა—DGHMN. რაზომ]
რადგან I, როგორ Q. გვაშორავს A, გვშორავსო BEG] შორა (შორს KLNK) არს
(არს NR) CKLNK, გვშორავს FQS, გშორავს I, გვშორის O. სანადირო CMN]
ნადირობა D, + და O, სანადიროვო Q. მან—Q. ეგრე—DFGHIMNOQS.

4. მოახსენა A. არს R]—Q. თხუთმეტის EL, თუთხმეტისა G. არს... სავალიო
მერმე] თხუთმეტის დღისა არს სავალიო D. დღის EL. სავალსო N, სავალი არი-
სო Q. მერე R]—FGHIMNQS. ეგრე] ასრე F. უბძანა Q.

5. ვითა—DFGHILMNQORS. ზენარმან Q. ზენარმან ხეთარმან B, ზენარმა
ლთისამა DM, ზენარმან ღვთისამან FS, ზენარმა ღვთისამან G, ზენარმან ღვთისა-
მან N, ზენარმან ღვთისამან I]—R. თუ] თუნდა FIOQS, თუმცა G, თუმც H, თუ-
ცა MN. ორმოცისა CFGHIKLMNOQRS, ორმოცისაც D. სავალც CFIOS, სავალიცა
GHKLMNR.

6. არს] იყოს FILOS, არს G, იყოს QR. მაშინცა]—DFIQS, უღონოდ GH
MN, მაშაცა K, მაშინაც LOR. წამოეალო O.

7. შევეკაზმენით R. და—O. წავედით + და Q. წაგუიძლუა A. წინა]—DG, წა-
ვედით IQ.

8. თორმეტის ER] თხუთმეტისა IQ. დღის DER. სავალსა F, სავალნი P]—IS.
ადგილო ძნელი BCEKLM, ძნელსა F, ადგილსა და ძნელსა I, ადგილო Q, ადგილო
ძნელნი R, ალაგსა ძნელსა S. და—Q. უბადოსა FIS] უბადო და ავი Q. ჩვენ A.

9. სიშორე] + გზათა ADFOPS, + გზასა BCEGHIKLMNR. მერმე Q, მერე R.
გზათა]—BCDEFKLR, თვარა I, და OP, მის გზისა Q. მზე NO, მზისა R]—Q.
ქაბუქისა R]—Q.

10. არათ O, რა Q. გაოდის] გავიდოდა BDL, ჰგავიდოდა CEP.—FQ, გავი-
დის H, რა I, გავიდოდა K, ჰგავიდოდა და არცა დია მიაჩნდა O, ენლულებო-
და R.—S.

11. ადგილსა] + და D, + და დავდევით Q. დავგზედა A. ქვეყანა A] + მშვე-
ნიერი Q. დიდად] დიად K, დიდი L, და დიდი Q. მეტად S. ~ შუენიერი დიდად D.
შუენიერი A, შუქნიერი E, შუენიერი F]—Q.

11-1. შუენიერი და... ვინადარეთ დადი—L.

ვე [98] დაჯოცნა. აწ თქუენგან ოდეს ლომთა მოკელა ვნახე, ამის-
თუის ავტირდი, რომე მაშინდელი მისი ნაქმარი მომაგონდა, ეგრე-
ვე ადვილად დაჯოცა ლომთა.

„დავეყავით მუნ ხანი რამე და დიადი ვინადირეთ. და დიდად
მოეწონა იგი ადგილი მზესა ჭაბუქსა, მაგრა ესე გუიყუირდა, რომე 5
ეგრე კარგსა ქუეყანასა სამისა დღისა სავალსა არცა სოფელი და
არცა ქალაქი არა იხილა. განა მას ვგონებდით, რომე ეზომისა მკე-
ცისა სიმრავლისაგან ვერა მოვიდოდა კაციო.

„უბრძანა მადლი მას კაცსა წინამძღუარსა, რომე ეგზომ კარ-
გსა სანადიროსა მომიყუანეო. მან ქება შეასხა და ეგრე მოაჯსენა, 10
ვითა: «ამას ქუეყანასა, ღმერთო, შენგან კიდე ნადირობად ვერა-

1. დაჯოცნა] მოკელა D, მოკელა GN, მოკელა HLM, დაჯოცნა P, + და O. აწ
თქუენგან ოდეს ლომთა მოკელა A]—I, და ისა მომაგონდა და ამაღ Q. თქუენგან +
ვნახე O. ოდეს] ოდენ R. ~ ოდეს თქუენგან FS. ~ ლომთა ოდეს G. ვნახე—O.
ამისთუის] ამით DFIS, მით GHMN.

2. ავტირდი BCDFLPQS, ავსტირდი E, ესტიროდი O. რომელ DGHMNP]—
FIQS. მაშინდელნი O]—Q. მისა—Q. ნაქმარი]—DFGHIMNQS, + ვნახე და P,
ნაქმარნი ვნახე და O. მაგონდა BIP, მაგეონა CEGHKMN, მომეგონა DR, მამა-
გონდეს O]—Q. ეგრე GHMNOPQ.

3. ადვილად—B. დაჯოცნა O. ლომთა] ლომნი ამა პატრონო O,—Q.

4. დავეყავით BCE] + დიდი I. მუნ]—BFQS, + დიდი L. ხანი რამე]—DFGH
JMNS, დიდი ხანი Q. და—FGHIMNRS. დიადი] დიდად B, დიად D, დიდი FKLRL,
დიად GHMN,—IQR, დიდი მუნ S. ~ ვინადირეთ დიადი O. და—DFIQS. დადად]
დიადი BE,—GHMNO.

5. იგი ადგილი—B. მზე ჭაბუქს D, მზეს ჭაბუქსა K, მზეჭაბუქსა NO. მაგრამ
FIOQS. ეს D]—Q. გუიყუირდა A, გუიყუირდა BCEL]—Q. რომელ BEP]—DFGH
JMNS.

6. ეგრე] ესრეთ O, ესეთსა Q. კარგთა ქუეყანათა O. ქუეყანასა A] ადგილსა Q.
სამის D. არც AO. სოფელნი O] + იყო Q.

7. არც O. არა—DFGHIMNQS. იახლა ABCDEHKMP] იყო FIS, იხილო G,
ეახლა L, იახლნა O,—Q. განა]—KR, ეგრე L. ამასა BEM, ამას CDGHIKNOPRS.
ეგონებდით CEOP, ეგონებდით H. რომელ BDEFGHIMNOPS] ვითა Q. ეზომ
BQ, ესე ოდენისა L, ესდენისა O, ესზომისა R. მკეცის G, მგჯთა Q.

8. სიმრავლისაგან] სიმრავლე იყო და R. ვერ CFIKLS. მივიდოდა BCDEFGHI
LMNOPS, მივიდოდით R. კაცი (+ და O) BCDEFGHIKLMNOPQS]—R.

9. ~ წინამძღუარსა მას კაცსა ABCEKLPR, ~ მას წინამძღოლსა კაცსა O. წი-
ნამძღუარსა—Q. რომელ BCDEFGHIKLMNPQS. ეზომ DFIS, ეზომსა GHMN,
ესე Q]—OR. კარგთა O.

10. სანადიროსა] სამარადისოსა G, სანადიროთა O. მიმიყუანეო D, მა მიყუანეო
FMS, მომიყუანეთო KL] მანადირო და O. მან] მას BE,—R. შიასხა B. და—B.
შოახსენა A.

11. ვითა—DFGHIMNOQRS. ამა CKLR, მას G. ქუეყანასა A] + შინა GHMN.
ღმერთო—R. ~ შენგან კიდე ღმერთი DFIS. შენგან კიდე]—GHMN, შენსა კიდე L,
შენსა მტერი კაცი Q. ნადირობად—QR. ვერვინ G, არავინ Q.

ვინ მოსრულაო, განა შენ ლომი ხარ და კაბუკობისა შენისაგან ყუელა ადგილი არისო. მაგრა, ვინათგან ეგეთი კაბუკი ხარ, აქა სიახლესა კულა სხუა ვიცი ქუეყანა და სანადირო ეგეთი, რომე ესე არათი ჰგავს მას, ვითა თქუენ ერთსა უბადოსა კაცსა არა ჰგავთ. მაგრა აწვე მოგატყენებ, რომე მწეცთა სიმრავლე საშინელი არის. ამას გარეთად სხუა ადგილი არის დღისა ერთისა სავალსა ეგეთი, რომე სულიერი ვერა მიეახლების. და მწეცი არის ერთი საკუირველი, მისი სახელი არავინ ვიციტ, ვერცა ვის გაუცდია. დიდია უზომოდ და პილოს ოდენი. არის მსგავსი ლომისა და პირი კაცისა ათქს. მა-

1. მოსულაო A, მოსულაო D, მოსრულ არსო F, მოსულა GHMN, მოსრულ არს I, მოსრულ არიანო S; განა რაზომი O. შენ] + რაზომ BCDEFGHIKMN PQ RS, + რა L. ლომი ხარ] ვინათგან ეგეთი კაბუკი ხარ ლომი L, ლომი ხარო R. და—DFGHIMNQS. კაბუკობისაგან Q]—L. შენისაგან] შენგან FILS, შენისა Q. ყველა A.

2. არსო BCEP, არიო F. მაგრამ FINOQS. მაგრა... კაბუკი ხარ] და L. ეგეთი] ესეთი Q. ხარ + და CKR. აქ BE] არა F, ესე Q. სიახლეს D, სიახლოესა FS, სიახლოესა IQ.

3. კვლა AJ—BCDEFGHIKLMNQRS. სხვა AJ—FIQS. ვიცი] კაცი O. ქვეყანა და AJ ქვეყანასა H. და—BCDEFGIKL NRS. ქუეყანა და სანადირო ეგეთი] სანადირო ქვეყანა M, სანადირო Q. სანადირო] ნადირო H. ეგეთი—DFGHINRS. რომელ BDEFGHIMNPS. ესე] ესრე M. არათა BCEKLP, არა DFGHIMNOQRS.

3-4. არათი ჰგავს მას] მას არა შედრება Q.

4. გავს AFGHIMRS. მას] მათ R. ვითა—Q. თქვენ A. თქუენ ერთსა... არა ჰგავთ] (+ იგი BCDEFIKLPS) თქვენი (~ თქვენი იგი O) ამას არა ჰგავს (ჰგავ O, გავს FIRS) BCDEFIKLOPRS,—Q, იგი ქვეყანა ამას არა გავს (ჰგავს N) GHMN. მაგრამ—DR, მაგრამ FOS, მაგრამ ამას M.

5. აწვე] ამას Q, აწ R. მოგახსენებ A. რომელ OP]—BCDEFGHIKLMN QR. საშინელი] დიადი Q. არს G. ამას] და მას BCEOP,—DFGHIMQS, და მის KLR, და N.

6. გარეთად] და DFGHIMQS. სხვა A. ადგილი] არა Q, ადგილი S. არს + რა Q. სავალი R. ეგრეთი R]—DFGHIMNQS. რომელ BEP]—DFGHIMNQS.

7. ვერა] + ვინ I, ვერ LNQ. მიეხლების და AD, მიეხლოვების BKMN, მიეხლოვების FI] + მისგან O, მიეხლოვების Q, მიეხლოვების S. და]—CDEGHLPS, რა R. მხეტა Q. არს L] შიშის Q. ერთი] ესეთი ABCEKOP,—LR. საკირველი A, საკურველი D] + რომე O, საშინელი მხეცი არის Q.

8. სახელი] სახე BO. არავინ] ვერავინ P. ვიციტ] იცის BCEFIKLQS, იცის და MR, + და P. ვერცა ვის] ვერც არავის BL,—Q. გაუცდია—Q. დიდა] დიდი არის BCEKLR, დიდი DFGHIMNQS. უზომოდ GNQ.

9. და—GHILN. და პილოს ოდენი არის] პილოს ოდენი B, პილოს ოდენი CE . KL, პილოს ოდენი არს (არის MO) DFMO, სპილოს ოდენია N, პილოს ოდენი არის P, სპილოს ოდენი და Q, სპილოსა ოდენი R, პილოს ოდენია S. მგზავსი ABD FHKMNOS. ლომისა და] ლომისა FIS, ლომისა არს Q. ათქს] + ამად ლომკაცსა უხმობენ BCEKL, აქუს DFINQS, ადგს G, ადგს ამად ლომკაცს უხმობენ R. მაგრამ O]—DFGHIMNQS.

გრა შებმა მისი მოუვალე არის კაცისაგან, აზომ რომე, მარტორქა იყო მას ქუეყანასა უზომოდ დიდი, აილო იგი, დასცა და მოკლა. მას მკეცსა ლომკაცი ჰქუიან. კაცთაგან გუასშია ამბავად, თუ ესეთი არისო, თუარა იცის არავენ».

„ჩუენ დაგუიმძიმდა მის ამბისა თხრობა და მის კაცისათუის 5 გული გავიწყრევით, და მზექაბუეი ჩუენ გაგუიწყრა, ვითა ამბავსა გუითხრობს, რად უწ[ვ]ყრებითო. უბრძანა მას კაცსა: «წინა წაგუიძებო და მიგუიყუანეო მას სანადიროსაო». მან კაცმან ეგრე მოაქსენა: «საფიცი ამისთუის მომეცო, რომე მუნ აღარა წამიტანო, სადა იგი მკეცი არისო». მერმე ეგრე უბრძანა: «მტკიცედ იცოდე, 10 რომე შენ დასტურად არა წავიტანო, მაგრა შორით გუიჩუენეო».

1. ~ მისი შებმა Q. მისი—B. მოუვალე არის კაცისაგან] კაცთაგან მოუვალეა Q. არს EPS. კაცისაგან აზომ] ამად B, კაცისაგან ამად CDEKL. აზომ] ეზომ NQ, ამით R. რომელ DEIOS.

2. იყო + დდი Q: მას] მასვე DFIS. ქვეყანასა A. უზომოდ—Q. დიდი—QR. იგი]—DFGHIMNS, და Q. დასცა] + ქვეყანასა ზელა BCEK, + ქვეყანასა LR.

3. მხეტა Q. მას მკეცსა ლომკაცი ჰქუიან—BCEKLR. ჰქუიან A, ჰქუიან D, ჰქუიან FIQS. კაცთაგან—Q. ამბავად BCEKP, ანბად FIHLMNOQS, ამად G: ~ ანბად გუასშია Q. გუასშია A. ასეთი R] ერთი FINQS.

4. არსო G. თვარა A, თუ არა BDFIKPQS, თვარემ O]—R. არავენაო BKL, არავენო CE. იცის არავენ] სხვად არავენ იცისო GHMN, არავენ იცისო R.

5. ჩვენ A]—DFIGHMNQSR. მისი FINQS. ამბვისა BCEKP, ამბვის D, ამბავის RS. და—DFHIMQS. კაცისათუის A, კაცისთუის B, კაცისათუი E, კაცზედ Q.

6. გაუიწყრეთ BKL, გაუიწყრეთ C, გაუწყრევით D, გაუიწყურეთ E, გაუიწყრობეთ FIQS, გაუწყრევით G, გაუწყრევით P, გაუწყრეთ O, გაუიწყრით R. და—DFGINS. მზექაბუეი DKQ. ჩვენ A. გაგუიწყრა]—D, გუიწყრებოდა O. ვითა] + თუ BCEP, თუ DFGHIMNS,—Q. ანბავსა A, ამბავს DG] და ამას O.

7. გუთხრობს] გუითხრობდა თუ ამას კაცსა O, გუითხრობთ Q, გუთხრობსთ R. უწყრებთ G] + და O. უბრძანა] უთხრა Q. მას + მას D. წინ O.

7-8. ~ წავიძებნე წინა M.

8. წავიძებლო BCEIKOR, გავიძებნო D, წავიძებლო FLS, წავიძებნე G, წავიძებნე H, წავიძებლო NQ, წავიძებლო P. მიგუიყუანენო CDEP, მიგუიყუანენ GHMN, მიგუიყუანენ O, მიგუიყუანენ R. სანადიროსა DR] + და O. კაცმან—DFGHIMNQS. ეგრე—GHMN.

9. მოახსენა A] + რომე BE. საფიციო D, ფიცი FIQS. იმისთუის D]—BCEFG HKLMNQRS. ~ მომეც ამისთუის O. მომეც BDFGHIKLMNQRS, მამეც CE, მამეცო P. რომელ DGHMN, რომ LRS]—BEIQ. მუნ] თანა R. აღარა] არა BR, არა CEKL, აღარ DFGHINOQS. წამიტანო] წარმოწანო G, წამიტანო LP, წამიტანოვო Q. 10. არიო F, არსო G. მერმე]—DFGIMNS, მერე L, და O, და წამოვალო მან Q.

10-11. სადა იგი მკეცი... დასტურად არა წავიტანო—R. მერმე ეგრე უბრძანა... დასტურად არა წავიტანო — H.

11. რომე—DFGIMNQS. შენ] ენ A,—GMN. დასტურად—Q. არ BCDEFKL, აღარ GMN. წავიტანო] + სადა იგი მკეცი არსო (არისო MN) GMN, მიგუიყუანენო Q. მაგრამ FIMOQS. გუიჩუენეო A. ~ გუიჩუენე შორითაო (შორიდალმეო O) BLO, ~ გუიჩუენე შორითაო (შორიდალმეო Q, შორით DP, შორათ K, შორათა R) CDEK PQR, გუიჩუენეო შორით კოო FIS.

არა არისო». უმძიმდა მას კაცსა, მაგრა ღონე არა იყო. ჩუენ ვე-
რას ვკადრებდით, წავედით და ზედა წავადეგით.

„ქუეყანა იყო შუენიერი. თქუა მან კაცმან: «აჰა, იგი ადგი-
ლი და ქუეყანა, სადა იგი მგეცი არისო». წავედით და ნადირობა
დავიწყეთ. მას თურე არესა არა იყო. უბრძანა მას კაცსა: «სტყუე, 5
სად არის იგი მგეციო?!» მან მოაჯსენა: «იყო დასტურად. არა მიტ-
ყუნიაო, მაგრა წა-თურე-სადა-ვიდაო».

„ამა საუბარსა ზედა* სული თურე იცა კაცთა და მოვიღოდა იგი მგე-
ცი, შამბსა გამოლწდა. ფერჯთა მისთა ჳმა კლდეთა რლუეჳსა ჰგვა-
ნდა. იყივლა მან კაცმან და გაიქცა. მზემან კაბუქმან აბჯარი ჩაი- 10

1. არ DGKNQQR. არსო| არის რაო G, არსო P, ეგების Q. მაგრამ OR|
განა BCDEFGHKLMNQS, გარნა I, + განა P. არ CG. ჩუენ A. ვერასა BEGM.
ვერა DFQS, ვერ K.

2. ვკადრებდით BCEL| + დაშლასა Q. და — DFGHINQS. ზედან O. წავადე-
გით A.

3. ქეყანა A. ~ იყო ქეყანა Q. შუენიერი A. თქუა A| ჰრქუა R. აჰ B. იგი—
GHMNR.

3-4. ~ ქენა და ადგილა R. ადგილა და — DFGHIMNQS.

4. ქეყანა A. მგეცი არისო| მგეცია O. არსო BCEGKLP, არის R. წავედით +
და ვინადირეთ Q.

5. დავიწყევით AGNOQ| + და R. მას| იგი Q. თურმე Q. ~ არესა თურე OR.
არესა| მას არესა Q. არ ACDKL| — G. იყო + და O. მას — DFGHIMNQS. კაც-
სა| + წინამძღვარსა BCEKLOP, — DFGHIMNQS, წინამძღვარსა R. სტყუეი BNS,
სტყუეი CEO, სტყუი FIQ, იტყუე G, სტყუა KL| — R.

6. სადა BEFMQ. არისო FN, არს MQ. მხეცი F. ~ მგეცი იგიო M. მოახსენა
A დასტურათ A. არ CFGHIKLMOPRS. მიმტყუნიაო BCEKL, მიტყუნია DFIS,
მიმტყუნავს R.

6-7: დასტურად... წა-თურე-სადა-ვიდაო| და არცეი თუ წასულა თურე სად-
მეო Q.

7. მაგრამ FIMOS| — R. წართურესადა ვიდაო BE, წათურესად ვიდაო CK,
წათურესრულა FIS, წათურესადმევიდაო GHN, წართუვიდა სადმეო R.

8. საუბარსა — DFGHIMNQS. ზედან IOS. ~ თურმე სული Q. თურმე R.
~ იცა თურე BE. ეცა Q| იცნა R. კაცისა FIS| — Q. და — DFGHIMNOS. მოვი-
და ANR.

9. შამბით; B, შამბთა EGHMNS. და შამბთა FIQ, შამბისა პირსა L, და შამბთ
O, შამბითდამ R. გამოალწებდა BDEFIOS, გამოალწდა Q. ფერჯთ C, ფერჯითა
O, ფერჯისა Q, ფერჯით R მისითა O, მათისა Q| ვითა R რლუეჳსა A| რხეჳსა
D, რხეჳსა FQ, რხეჳსა IO. გვანდა ABDFGHIKLMOQRS.

10. გაიქცა| + ამაზედან O, + ჩუენ R. მზემაკაბუქმან C, მზეკაბუქმან NQ.
ჩაიცუა A.

* P-ში აქედან აქლა ტექსტს.

ცუა, ცხენსა შეჯდა და ხიშტნი ქელთა აიხუნა. გენახა, ამას ბრძანებლი, თუ ერთი კაცი ამისებრი არავის უნახავსო. [99] გამოვიდა იგი მკეცი შამბით და მიხედვიდა მზისა ჭაბუკისაკენ. იბრდლუინა და შემოუტივა, და მზემან ჭაბუკმან ფიცხლად ცხენი შეუტივა, პირ-
 5 ევლსავე მისვლასა ზედა ხიშტნი ჰკრნა პირსა მისსა და ყიამდის ჩაჰკუთა და შიგან ჩაასუნა. მუჭლნი დაუცნა ცხენსა მზისა ჭაბუ-
 კისასა და ქუე ჩამოიჭრა. ზე აღდა მზეჭაბუკი და კრმალი გამო-
 წულა და ქუეითად შეუტივა. მაგრა არა ნახულა კაცისა თუალითა

1. ცხენს G| — Q. შეჯდა — Q. და — O. ხიშტი GQR, ხისტო O. ქელთა — BCDEFGHIKLMNOQRS. აიხუნა A, ალიხუნა G, აილო R. გენახა ამას| — BCDE GKL MN, ამას HR, მაშინ O. ბძანებლი A, ბრძანებლით O.

1-2. გენახა ამას... არავის უნახავსო] — FIS, და ცხენსა შეჯდა Q.

2. თუ — R. მისებრი GHN. არვის DKNO.

3. იგრ — D. შამბითგან F, შამბითა IS, შამბილამ K L, შამბილამენ O, შამბ-
 თაგან Q. და — O. მიხედვიდა| მისდევდა I, მიიხედვიდა L, მიჰხედვიდა N, მიხე-
 დევდა O, ხედვიდა Q. მზის ჭაბუკისაკენ CL, მზეს ჭაბუკს D, მზისა ჭაბუკისავე
 E, მზისა ჭაბუკისა F, მზესა ჭაბუკსა GHIMS, მზეჭაბუკსა N, მზეჭაბუკს Q, მზე-
 სა ჭაბუკსა და O. იბრდლუინა A, იბრდლუინვა BFN R, იბრდლუინენა CES, იბრ-
 დლუინა GHM. იბრდლუინევდა O, იბრდლუენა Q.

4. და| — IS, ამაზდან O. შემოუტევა და A, შემოუტევა BELMNO, შემოუტევა
 პირველსავე C, შეუტენა D, შემოუტია F, შემოუტივა GH, შემოუტივნა IQS.
 შემოუტევა პირველსავე მზესა K, შემოუტივა მზეჭაბუკსა R. მზემან ჭაბუკმა B,
 მზემა ჭაბუკმან C, მზემა ჭაბუკმა E, მზეჭაბუკმან N, მზემან ჭაბუკმანცა O| — L.
 ფიცხლად ცხენი ცხენი გაიფიცხა (გააფიცხა C, გაფიცხა K) და მანცა BCEKR,
 ფიცხლად ცხენი D, ფიცხლად ცხენით G, — L, ფიცხლავ ცხენი N, ცხენი მიგლო
 Q. შეუტევა ABCDEHKMO, შემოუტევა LN| და Q. პირველსა BCEKQ, პირველ
 DFGHIMNS, და პირველ O.

5. მისვლას O| + მზემან ჭაბუკმან ცხენი გააფიცხა და მანცა შეუტევა პირველ-
 სა მისვლასა L. ზედა| — DFGHILMNQS, ზედან O. ხისტნი A, ხიშტი FI, ხისტო
 O. ჰკრა ABCHIKLMNOQR, კრნა D, კრა FS. ~ ჰკრა ხისტო OR. ~ პირსა კრა
 ხიშტი Q. მისსა — DFGHIMNOQR. ყიამდისინ AHMR, ყიამდისი E, ყიამდინ FIQS.

6. ჩაჰკუთა A. ჩაჰკუთა... ჩაასუნა| ჩაასუნა (ჩასუნა KQ) და BEKMNOQ,
 ჩაასუნა და CFIL, ჩასუნა და DGH, შესო და R, ჩაავლო და S. ჩასუნა A. დაუცხ
 CK| და თუცა L, მიწასა დასცა R. ცხენსა| აღდა O, — R. მზისა ჭაბუკისასა| მზე-
 ჭაბუკა O, მზეჭაბუკი ცხენისაგან ჩამოვიდა R.

6-7. მუჭლნი დაუცნა... ჩამოიჭრა ზე| მუხლი მხეცისა Q. ცხენსა მზისა ჭაბუ-
 კისასა... ჩამოიჭრა ზე — DFGHIMNS.

6-8. ცხენსა მზისა ჭაბუკისასა... და ქუეითად| მზეჭაბუკი ცხენისაგან ჩამოხდა
 (ჩამოვიდა KL) და ქვეითმან (ქვეითმან K) BCEKL.

7. და ქუე ჩამოიჭრა... მზეჭაბუკი — OR. ქვე A. აღდა| მანამ ის აღგებოდა
 მიხლდა S. მზეჭაბუკ Q. კრმალი გამოიწულა — R. გამოიწულა A, გამოიწულა
 FHI MNQS, აღმოიწულა G.

8. და — FIMNOQRS. ქოითათ D, ქვეითად GR, ქვეითმან Q, ქვეითმან S.
 შეუტევა A| + (+ და O) შეიბნეს DFHINOS, + და შეიბნენ Q. მაგრა| მაშ DGH,
 მაშინ FIQS, შეიბნეს მაშ M, (+ და N) მაშა NO. არ EO. კაცისა თუალითა A| —
 BCDEFGHIKLMNOQRS.

ომი მისი მსგავსი! მზეკაბუჯი კრმოლითა სცემდა და იგი მკეცი—თათითა. ოდესცა აბჯართა ზედა თათი ჰკრის, ამას ბრძანებდი, ვითა: «ვერა იქსნას სული ამისგან რამანცა სულიერმან!» და ღმერთმან იცის, კმა ეგეთი გამოვიდის, ვითა ჰეხა. და ოდესცა მზემან კაბუქმან ჰკრის ძულთა მისთა, ეგეთივე გამოვიდის კმა ნაკრავისა 5 მისისა.

„ბრძოლეს დიდი ხანი, მაგრა იგი მკეცი პირველსავე ნაკრავსა ზედა შეავებულ იყო. თავმან თქუენმან, ესე არა დამაშურალ იყო, ვითამცა ნადიმად ჯდომილ იყო. იყივლა მზემან კაბუქმან და თქუა, ვითა: «აბა, აწ ნახოთ კაბუქობა და მკლავისა ძალი და ნა- 10 კრავისა ნაკუეთი ამა მზისა კაბუქისაო!» შეუზახნა და ზურგსა

1. მის Q. ~ მისი მსგავსი ომი R. მსგავსი FS, მგავსი HM. მზეკაბუქ DQS, მზეკაბუქა O. კლმოთ R. მკეცი — DFGHIMNOQS. თათითა| ათითა G, თათსა ჰკერიდა O, ფერხთა R.

2. ოდესმცა D, როდესაც F, ოდეს QR. აბჯართა ზედა| აბჯარზედა D, აბჯართა FR, აბჯარსა IQS, მან მკეცმან O. თათი| ათი G, კელი R. კრის FIOQS.

2-3. ამას ბრძანებდი ვითა ვერა იქსნას სული A| — BCDEFGHIKLMNOQRS.

3. ამისგან რამანცა სულიერმან და — DF. ღთმა D.

3-4. ამისგან რამანცა... კმა ეგეთი გამოვიდის| კმა გამობდის (გამოჰდის CEKL) ეგეთი BCEKLR, ღთნ იცის კმა ეგეთი (აგეთი IS) გამოვიდის GHIMNS, ზენარმან ლთისამან და თავმან მეუობისა შენისამან კმა ეგეთი გამოვიდის O, ასეთი ხმა გამობდის Q.

4. აგეთი F. ვითა| რომე ცისა Q, + ცისა R. კეხანი O, კეხასა Q. და| გვანდა Q. ოდესმცა KR, ოდეს Q. მზეკაბუქმან BE| მას D, მან FGHIMNOS, მან ხმა-ლი Q.

5. ჰკრის| კრის ხმალი FIS, კრის H, კრის მანცა Q. ძვალთა მისთა A| ძვალად Q. ეგეთე A, ეგრეთე KLR| + მას O, ეგეთი Q. ~ ხმა გამოვიდის F.

5-6. გამოვიდის კმა ნაკრავისა მისისა| მას გამოჰდის BGR, მას გამოჰდის CEK, — D, მას გამოვიდის HMN, მას გამოჰდის IS, მისგან გამოჰდის L, ხმა გამოსცის Q. კმა ნაკრავისა მისისა — OS. ნაკრავისა მისისა — F.

7. მავრა| — DFGHIMNOS, და Q. იგი — S. პირველსა R. ნაკრავსა — B.

8. ზედან O. შვებულ იყო AGHIKLMN, დამაშვებულიყო BR, შვებულ იყო D| + და O. თავმა თქვენმა G| + მზეკაბუჯი M. თქვენმან A. ესე| ესრე BCDEF GHILMNQRS, ესრეთ O. არ CDGL. დამაშვრალ A. დამაშვრალეზულ იყო DFS| + მზეკაბუქა O.

8-9. თავმან თქუენმან... ჯდომილ იყო — K.

9. ვითამცე GHM| + თუ O. ნადიმად — I. ჯდომილ იყო| მკლარიყო O. მზეკაბუქმან N| — M.

10. თქვა A. ვითა — DFGHKMNOQRS. აბა — BCDEFGHIKLMNOQRS. ენახოთ D. ნახეთ FIQR, ნახე S. და — DFGHIMNOQS. მკლავისა — BCDEFGH IKLMNOQRS. ძალი — DFGHIMNOQS.

10-11. და ნაკრავისა ნაკუეთი ამა — BCDEFGHIKLMNOQRS.

11. ნაკუეთი A. მზის კაბუქისაო DKLN| ჩემიო O, მზისა კაბუქისა R. შე-ზახნა A, შეუძახნა DKL.

11-1. და ზურგსა კრმალი ჰკრა| კრმალი ზურგს დაჰკრა D, და ხმალი და ხმალი ზურგსა კრა F, და კრმალი ზურგსა ჰკრა (კრა S) GHIMNQS, მას მკეცსა ჰკრა კრმალი ზურგსა O.

ჯრმალი ჰკრა და შუაზე ორად გაწყვიტა და დაეცა. მისსა დაცემასა ზედა ქუეყანა შეიძრა. ოდეს დაეხედნოთ, ყოვლისა ქუეყანისა კაცი ზედა მოადგა. რა იგი მკეცი მკუდარი ნახეს, მოვიდეს. ყოველთა ქება შეასხეს და თქუეს: «არა ნახულა ქაბუჯი შენებრი პირსა 5 ყოვლასა ქუეყანასასა!» გაეხარნეს მას ქუეყანისა კაცთა, ამისთვის რომე იგი კეკელა ქუეყანა მას მკეცსა აეოჯრა. უძღუნეს ურიცხუი. და ჩქუენ გაგუეხარნეს.

„შეგუექმნა სიხარული. მუნ დავყვენით დღენი მრავალნი. ოდეს უკანის ვცანიოთ. იგი ეტიკი მის ქუეყანისა იყო და თუით გაზ- 10 რახვით მზისა ქაბუჯისა მოყუანებად მოსრულ იყო. ასმოიდა ქება

1. და — G. შუაზედ BEKL, შუაზედა C, შუა FIS| — DGHMNOQR. ორად — DFQS, სრულად G, წმინდად HMO, წმიდად N. გაწყვიტა A| გაკვეთა BCE. განსწყვიდა G, გაჰკვეთა KL, გასწყვიტა N, განჰკვეთა მოკლა R. და დაეცა — DQ, და FGHIMNOS, + იგი მკეცი და BCEKL.

1-2. დაქემას ზედან O| დაცემაზედა ყოველი Q. მისსა დაცემასა ზედა| მკეცი იგი და R.

2. ~ შეიძრა ქუეყანა KL. ქუეყანა A. ოდესცა GHMN| ოდესმცა მას O. დაეხედნოთ| დავსხედით D, + და O. ყოვლის DR, ყოველი F. ქუეყანისა A, ქუეყნისა C, ქუეყანა F, ქუეყანის KR. კაცნი O| — D.

3. ზედ CL, ზედან O. მოდგა DO, მოგვადგა FIQS. რა| და R. მკედარი A, მომკედარი BDEFGHIMNS. მოვიდნენ Q| + და BCEFGHILR, მოვიდის და N, + თაყვანისცეს მზესა ქაბუჯსა და O. ყოველთა| ყვალამა D, ყველამან FHINO, ყველამ G, და ყველამან MS, და Q, ყოველდღე R.

4. შიასხეს B. შეასხას N. თქვეს A| — BE. შენებრივი Q, შენებრივი R. ~ შენებრი ქაბუჯი D.

5. ყოვლი D. ქუეყანასასა A, ქუეყანასასაჲ HMNO. მის| მას F. ქუეყანისა A, ქუეყნის O. კაცსა FIQS. ამისთვის A.

6. რომელ DGHIMNOS, რომელ F. იგი| + ყველა L, ისი Q. კეკელა| ყველა B, კეკლდო S. ქუეყანა A| ქალაქი L. უძღუნეს A. უძღვნა KL. ურიცხვი A, ურიცხვნი G| მრავალი ძღვენი Q.

7. და ჩვენ A| — DFGHIMNOS. გაგვეხარნეს A| — BCDEFGHIKLMNORS.

7-8. ჩუენ... სიხარული მუნ — Q.

8. შეგვექმნა A, შეიქნა D. ~ სიხარული შეგვექნა KLR. მუნი — DFGHMNS, და IO. დავყუენით A. ~ დავჰყუენით მუნ BE, დავჰყავით მუნ CKL, ~ დავყავით მუნ R. დავყვინი D, დავყავით NQR, დავჰყვინით O. დღენი მრავალნი| დღე მრავალი მუნ D, + მუნ I, + და მუნ O. მრავალი E, მრავალი მუნ F| + მუნ GHQS.

9. უკანისა FI, უკანით GHLMN| + დროს Q, უკანასა S. ვსცანიოთ ABCEFK LNOQS, ვცნით H. ეტიკი + თურე O. ქუეყანისა A, ქუეყნისა LOR. და — DFGH MNQS. თვით A. განზრახვით BCEKLR, განძრახვით O.

10. მზის ქაბუჯისა CLN, მზისქაბუჯის D, მზექაბუჯისა M, მზისაქაბუჯის O. მოყუანებად| წასაყუნალად CKR, მიყუანებად GHMNO, წასაყვანელად L. მოსულ იყო A| + ამაღ რომე O. ასმოდა FGIOQS. ქება — Q.

კაბუკობისა მისისა. ვნადირობდით და განვისუენებდით. სიხარული იყო დიდი. მათ უკაცურთა ადგილთა მის ქუეყანისათა შენება დაიწყეს.

„მო-ვინმე-ვიდა დიდებული კაცი მის ქუეყანისა მზისა კაბუკისა ნახვად, ქება შეასხა და ეგრე მოაჴსენა, ვითა: «კურთხეულ-
მცა არს იგი, ვის* შეუქმნიხარ და მიწა იგი, რომელსა გაუზრდი-
ხარ, რომე არა არს შენებრი კაცი პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა!»
და დიდი ძლენი უძლუნა. დაყვნა მან კაცმან ჩუენ თანადლენი მრავალნი, ინადირა და გაისუენა. და ეგრე არქუა მზესა კაბუკსა: «სა-
უბარი მიც შენ თანაო». უბრძანა: «მითხარო».

„იგი ქუეყანა და იგი კაცი ხაზართა მეფისა იყო. ეგრე მოაჴ-

1. კაბუკობის O, კაბუკობა Q. მისი Q. ვინადირობდით BCDEKLRS, ვინადირობო OQ. გაუსიყენებდით A| + და DFIS, —GHMNO, გავისყენეთ და Q.

2. ~ დიდი იყო F. იყო| იყვით B, იყუის CDEGHKLMNOR. დიდი — GHM-NOR. მათ — O. უკაცურთ F| — O. ადგილთა — O. მის| მას C, — GHMN. ქვეყანისათა A| — GHMN, ქვეყნის (ქვეყანისა Q) კაცთა OQ, ქყნისა კაცთა R. შენობა F. დაიწყეს + რომე მას ნადირს აეოხრებინა F.

4. ~ მოვიდა ვინმე L. დიდებულ| დიდი Q. ქვეყანისა A, ქვეყნისა O. მზის კაბუკისა BCDELNO.

5. ნახვად + და FIS. ქება + დიდი F. შიასხა B, შესხეს Q. ეგრე| + მოიუბნეს და FIS, + იუბნეს და Q. მოახსენა A, მოახსენეს BEQS. ვითა — DFGHIMNOQ RS. კურთხეულამც არს D, კურთხეულმცა არის GHM.

6. იგი — FIQS. ვის| რომელსა BCEKO, ვინც G, რომელსამცა L, [ვი|სცა P, ვისცა Q, რომელსა შენ R. შეუქნიხარ ABCDEFIKMOPRS, შეგქმნაო G, შეუქმნიხარ HLQ, შეუქმნიხარო N. და მიწა იგა| მიწ D, და მიწა FGHIMN. იგი — QS. რომელს D| + შენ R. გაუზღიხარ A, გაუზღიხართ O.

7. რომელ BDEFGHIMNOPQRS. არას HM. შენებრიც O, შენებრივი Q. შენებრი კაცი| — GHNOR, კაბუკი შენებრი M, კაცი შენებრივი Q. პირსა + ზედა R. ყოვლის D. ქვეყანასა A| + კაბუკი შენებრი GHN.

8. დიადი KIOR. ~ ძლენი დიდი (დიადი HN) GHMN. ძლენი A. უძლვნა A. დაყვნა — Q. კაცმან + და დაყვნა Q. ჩვენ თანა A, ჩვენთან Q. დღე D. ~ დღე-ნი მრავალნი ჩვენთანა GHMN.

9. და — CFGHIMNOPS. გაისყენა A, განისყენა BCEKLNOR. და — DGHMN. არქა A, რქა KL, კრქუა R. მზესკაბუკსა C, მზესკაბუკსა N| — Q.

10. მიც| მეც G, მიცს LN, მაქე მტირე Q, მათ R. შენ თანაო| შენთანა ეგრე D, + ეგრე FGIMNQS, შენთა R. მითხარიო K| + ეგრე მოახსენა მან კაცმან O, + მან მოახსენა Q.

11. იგი ქვეყანა და A| — GHMN. ~ იგი კაცი და იგი ქვეყანა Q. ხაზართ GO. ეგრე — GHMNOQ. მოახსენა A| — OQ.

* P.ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

- სენა მან კაცმან: «ილუმალ მოგახსენებ, რაც ვიცი, და თქვენ, რა უნდა, იგი ქმენით. თუალად და ჭაბუკად დღეს პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა შენებრი არა არის, და მე ამა საქმესა შენ თანა არა დავმალავ. ხაზართა მეფე არის ყოვლისა ქუეყანისა პატრონი და თუ-
 5 ით-მპყრობელი. ძე არა უფის, და ქალი უფის ეგეთი, რომე მისებრი ჯერეთ დღესამდის არავის უნახავს. და ზენაართა მამასა მისსა, ხაზართა მეფესა, უთქუაშს, ვითა: «სანამდის ეგეთი ჭაბუკი არა ვიპოო, რომე მისებრი ქუეყანასა ზედა არა იყოს, მანამდის ამა ასულსა ჩემსა არავის მივსცემ ცოლადო».
- 10 «აწე შენ მინახავხარ, და ქება შენი [100] მასმიოდა*, მაგ-

1. მან — OQR. კაცმან] და O, — QR. ილუმალ მოგახსენებ A] მე Q. მოგახსენებ რაც ვიცი] რაცა ვიცი მოგახსენებო (მოგახსენებ OP) BCEKLOPR, რაცა ვიცი თქვენ მოგახსენებო (მოგახსენებ GHMN) DGHMN, მე რაცა ვიცი თქვენ მოგახსენებ FIS. ვიცი] + ყოველსა მოგახსენებო Q. და — DFGIQS. თქვენ A.

1-2. რა უნდა] რაც (რაცა IQ) გინდა FIQS, რომელიცა გნებავსთ O, რა გინდა R.

2. იგი — DGHMN. ქმენო BCE, ქენით FIQS, ქენათო KR, ჰქმენით L, ჰქმენით O. თუალად A. ჭაბუკად] + შევნიერი კაცი F, + შენებრი კაცი DGHIMNQS. დღესა D. ყოელს D, ყოელსა G] — FS. ქვეყანისასა A.

3. შენებრი — DFGHIMNQS. არ BDGL. არს CDFIKORS. არა არის] არ ნახულა Q. მე — DFGHIMNQ. ამას DFIS, ამ GH, მას Q. შენთან DN. არ BCDE GLN.

4. დავმალავ + ესე მოგახსენო O. ხაზართ G. არი A, არს DO. ყოელის D, ყოელის P. ქვეყანისა A, ქუეყანის D, ქუეყანისა P. ~ პატრონი ქუეყანისა C. პატრონი და — R. თუთ მპყრობელი] მპყრობელი AR.

5. არ DG. და ქალი უფის] (+ და Q) ასული უფის ქალი BCEGHKLMNPQR, ასული უფის DFIS, და ასული ერთი უფის O. ეგეთი — DFGHIMNQRS. რომელ BEGHMNPQ, რომელ ქალი DFIS] — QR.

6. ჯერეთ — DFGHIMNQS. დღემდის GHN, დღეისამდე L, დღემდო M, დღეს აღამდის O, დღეს აქამდის Q, დღეისამდის R. არვის DKNS. უნახავ G. ზენართა BDFHKLQPS, ზენართა GN, ზენართა R] — O. მამის D.

7. ხაზართა მეფესა] — DFGHIMNQS, ხაზართ მეფესა ზენართა O. უთქვამს. A. ვითა — DFGHIMNQRS. სანამდის A] ვირემდის DGHN, სანამდის E, ვირემდისინ FIQS, ვირემდისინ M, სანამდისინ PR, სადამდისცა O. არ N.

8. ვპოვო BFGINPS, ვპოვო CER, ვპოვო D, ვპოვო HMO, ვპოვო K, ვპოვო L, ვპოვო Q. რომელ BDEFGHIMNOPQS] — R. მისებრი] + ყოველსა BFGHIKLMNOPR, + ყოველსა CE, მისებრი ყოველსა D. ქვეყანასა A. ზედა] — DFGHIMNQR, ზედან O, ყოველსა S. არ CDFGIKS. იყოსო R. მანამდო A, მარამდის CKL, მანამდისინ P, მანამ R] — DFGHIMNQS. ამა — DFGHIMNQRS.

9. არვის K. არავის მივსცემ ცოლადო] ცოლად არავს. (არავის FIQS) მივსცემ (მივცემო FIS, მივცემ Q) DFIQS. მივცემ GMN, მივსცემო R. ცოლად GR.

10. აწ DFIKLQRS. მინახევხარ AHM, მინახვიხარ EKP. და — DFGHIMN OS. მასმიოდა FIOQS, მესმიოდა R. მაგრამ FINOQS] მაგას L.

* A-ში აქედან იწყება ტექსტის აღდგენილი ნაწილი.

მოელოდეს. მაგრა იმარინდოსასა ეგრე იტყუიან, რომელ მისებრი
 კაბუკი არა არისო ზურგსა მიწისასაო. აწე, მაგათვან რომელიცა
 სჯობდეს, ასულსა მისსა ცოლად შერთავს იგი ხაზართა მეფე და სა-
 მეფოსა მისსა მისცემსო. ესე მე ვიცოდი და შენდა მომიტყენებია,
 5 და შენ, ვითაცა გწადია, იგი ქმენო».

„დაიმადლა მზემან კაბუკმან და ეგრე არქუა, ვითა: «შენკარ-
 გი კაცი ხარ და ჩემთვის ყუელასა კარგსა იტყუიო. აწ წამიძელუ
 წინა და წავიდეო». მან ეგრე მოაქსენა, ვითა: «შენ აქა ნადირო-
 ბად მოსრულ ხარ მაგა ცოტათა ლაშქრითა. გაგზავნე კაცი დაშენნი
 10 ლაშქარნი მოასხმევიენენ». ამა სიტყუასა ზედა მზემან კაბუკმან

1. მოელოდეს P, მოელოდნენ Q. მაგრამ FINQS, მაგრამ მის O. იმარინდოს
 B, იმარინდოს DFGI, იმარინდოსსა E, იმარინდოსსა HKM, იმარინდოსსა R.
 პეგრე] ასრე O, ასე Q. იტყვიან A] ანბობენ Q. რომე BEKLOPR] ვითა DFIS,—
 GHMNQ. იმისებრი Q.

2. არ GLO] არავინ Q. არსო BDEFIMCQPS, არს KR, არის L. ზურგსა]
 ირსა BEKLR,— DFGHIMNOQS. მიწისასაო] — DFGHIMNQS, † და O, ქენი-
 ს ასა R. აწ DFIQS. მათგან GHIKLMNR, მათ შიგანცა O.

3. სჯობს GHMN] სჯობს კაბუკობითა O. ასულ A. მისსა] თვისსა O, მეფი-
 სსა Q. ცოლად] იგი Q. შერთავს KLNOQR. იგი] — DFGHIMNS, და Q, და
 იგი R. ხაზართ GO. და — KLOQR. სამეფოსსა A, სამეფოსაცა F, სამეფოსაც Q.

4. მისსა] იმას F, † ქელთა O, ყოველსა მას Q, თვსსა მას R. მისცემს QR,
 მე † მე F. და — DE. შენად K. მომიხსენებია A, მამიხსენებია HPS.

5. და — D. ვითამცა D, ვითაც GO, ვითა NR. გწადიან DEFIKLPRS, გწად-
 დეს GHMNOQ. იგიცა A, იგიცა BDEFGHIKMPS] ეგრე L. ჰქმენ A, ქმენ (+და
 R) DR, ქენო FI, ქენი O, ქენიო QS.

6. მზე N. ეგრე] ესრე F. არქვა A, რქვა GKL, ჰრქვა OR. ვითა — DFGHI
 MNQS.

7. ჩემთვის A. ~ კარგსა იტყვიო ყველასაო L. ყველასა A, ყველასა D, ყვე-
 ლას N. კარგა FIQS, კარგს N. აწე HMN. წამიძებს D, წამიძელ HKMS, წარმი-
 ძელ R.

8. წინა და — GHMN. წავიდეთ BDEFGHIKLMNOPS, წავიდეთ QR. აგრე
 AO] ესრე Q. მოახსენა A. ვითა — DFGHIMNQRS. აქ N] მცირედითა ლაშქრი-
 თა Q. სანადიროდ BQ.

9. მოსულხარ A, წამოსულხარ Q. მაგა ცოტათა] მცირედითა DFGHIMNS,—
 Q. ლაშქრითა — Q. გააგზავნენ O. კაცი O.

9-10. შენი ლაშქარი BDFGHIKLMNRS.

10. მოასხმევიენენ] მოვიდეს B, მოვიდესო DFGHIMNS, მოასხმევიენო K,
 მოასხმევიენე L, მოიჭმეთო O, მოაწვიე Q. ამა სიტყუასა ზედა — DFGHIMNQ
 RS. ზედან O.

ეგრე უბრძანა: «მე ლაშქარნი არად მინდანო, ჩუენცა კმარ ვართო, წაგუიძელო!»

„წაგუიძელუა წინა იგი კაცი და, სადაცა მივიდით, მან კაც-მან, ვითა პატრონი, ეგრე დაგუაყენის. ქალაქნი და ქალაქნი წინა მოგუეგებოლიან, ქება შეგუასხიან, ეგრე დიდებითა მივიდოლით. მას კაცსა, რომელი ჩუენ თანა იყო, აბრამ ერქუა. დიდებული კაცი იყო, და იტყოდეს ამასა, რომელ ესე ხაზართა მეფისა გამზრდელი არისო.

„ვიარეთ ოცი დღე და მივეწურენით ხაზარეთისა თავადის ქალა-

1. უბრძანა] არქუა DFHIMNQS, პრქუა G. ლაშქარი BDFGHIKLMNRS არად რად BL, არა R. მინდაო AKR, მინდა BDFGHIMNQS, მინდან EL, მინდანანო O. ჩვენცა A] — O, ჩვენც S. ვეპარვართო BEHM, კმა ვართ DK, კმარვართ FIS, ვეპარვართ GNOQR, კმევართო L.

2. წაგვიძელო FIJ — GHMN, + აქა მზის კაბუეისაგან ხაზართა მეფის ასულის ქების სმენა და მისად გამოსაყუენებლად წასულა O, + აქა მზისა კაბუეისა ხაზართა მეფისა ქალისა ქებუის გაგონება და მისად გამოსაყუენებლად წასულა P.

2-3. წაგუიძელო წაგუიძელუა წინა] და აწ (+ შენ BELR) წაგვიძელო (წაგვიძელო KR) წინაო წაგვიძელუა (+ წინა L) BEKLR. წაგუიძელო... იგი კაცი] წავედით და მივმართეთ Q.

3. წაგუიძელუა A, წარგვიძელუა I. წინა იგი კაცი და] და წავედით DFIS, იგი კაცი და წავედით GHMNO. კაცი + წინა BEK. სადაც DO. მივიდოლით BEKLR, მივედით DFIOQS, შევიდით N. მან კაცმან] — GHMN, ქალაქი მუნ მოგვეგებოლიან და Q.

4. პატრონაა Q. ეგრე] — DFGHIMNS, ეგრეთ LO. დაგვაყენეს BD. ქალაქი და GHMN] — B. ქალაქი GMN, ქალაქ H. წინ BENO.

4-6. ეგრე დაგუაყენის... მას კაცსა რომელი] გვიმასპინძლიან და ქება შეასხიან იგი კაცი რომე Q.

5. მოგუეგებოლინ A, მოგვეგებებინან DFIS, მოგვეგებების და G, მოგვაგებების და HMN, მოგუეგებებოლინ P, მოგვეგებებინან O] + და R. ქებასა D. შეგუასხმიან AP, შეგუასხმილიან და D, შეგუასხიან და FIS, შეგუასხეს N, შეგუასხიან და თაყუანისციან მხესა კაბუესა და O. დიდებით GN. მივიდოლითა E, მივიდოლით FMO] გვატარის S.

6. რომელ BDEFGHIMNOPS, რომე K. ჩუენთან ADOPR. იყო] მოვიდოდა GHMN. აბრაამ DF, აბრაამ E. დიდებული კაცი] დიდებულთაგანი Q.

6-7. ჩუენ თანა იყო... კაცი იყო] გვიძელოდა დიდებული კაცი იყო და სახელად აბრამ ერქუა O.

7. და იტყოდეს ამასა] იყო Q. იტყოდეს FIS. ამას BEKLR] — DFGHIMNS. რომე KL. რომელ ესე] — DFGHIMNQRS, + აბრამ მის O. ხაზართ O. მეფის KL. გამზრდელი] გაზდილი D, გამზდელი LM, გამზრდელსა Q.

8. არისო — Q.

9. ოცის D, ოცისა FGHIMNS] — O. დღე] დღისა სავალი DFGHIMNS, — O. და — G. მივიწურენათ GMNR, მივიწივენით S. ხაზარეთის DIKLR, ხაზართ O] ✚ ერთისა Q, ხაზარეთსა მას S. თავადისა BEPQ, თავადსა FGHIMNS] მეფის O. ქალაქამდისი AEP, ქალაქს D, ქალაქსა FGHIMNQS, ქალაქამდინ L, ქალაქისად R.

„წავედით ჩუენცა და უკანა მივეწივენით მას ღორათ დილაშსა და ამირ იამანელსა და ცალკერძ ჩუენ დავდეგით. იგინი ამპარტავანნი კაცნი იყვნეს და არცა რა შემოუზრახეს მშესა ჰაბუქსა და არცა ნახვად მოვიდეს. მერმე მზემან ჰაბუქმან ეგრე უბრძანა აბრამს, ვითა: «აბრამ, ვინათგან იმათ კაცთა ჩუენ არა გუნახეს, 5 ჩუენ მივიდეთ და იგინი ვნახნეთ. მაგით ჩუენ არა დაგუაყლდებისო».

„წავედით ნახვად და, ვითა მიმავალნი გუნახნეს, წინა მოგუეგებნეს. ერთმანერთი მოიკითხეს. მივედით კარავსა მათსა, და ზომისაგან მეტად მოეწონა მზეჰაბუქი და თქუეს: «არა არს ჰაბუქი მისებრი ქუეყანასა ზედაო». პური მუნ ვჰამეთ და ნადიმიცა მუნ 10 გარდავიტადეთ და წამოვედით ჩუენსავე კარავსა. მეორესა დღესა

1. წავედით — BE, ესე გვითხრა მან კაცმან წავედით O. ჩვენცა AJ — O. და — B. უკან FIKLOQS. მივეწივენით A. მას — DFGHIMNQS. დილაშს D.

2. ამარ KO, ამირი N. იამანელს D. იამანელსა და + მას ალაგსა O. ცალკერძ R. ჩვენ A. დავსდეგით A, დასდეგით D, დავსდეგით PI + და ცალკერძ იგინი იღვნენ თვით O. იგინი — DFGHIMNQS. ამპარტავანი GHMNPQ.

3. იყუნეს A, იყვნენ OQ, იყვნეს S. და — DFGHMNOQRS. არცა რა არცა BHNK. შემოუზრახეს შემოუძახნეს D, შემოუზახეს FIS, შემოგვიძახნეს GHM, შემოუძახნეს LO, შემოგვიძახნეს N, შემოსძახნეს Q. მზეს DJ — GHMN. ჰაბუქსა — GHMN. არცა + რა DG, არც NS, + რას O.

4. მოვიდნეს O. მერმე — DFGHIMNS. მერმე მზემან... უბრძანა არქუა Q. მზე N. უბრძანა არქუა DFGHIMNS. აბრაამს E, აბრაამს F, აბრაამს H, აბრაამ N.

5. ვითა აბრაამ — BDEFGHIKLMNRS, აწე აბრაამ ამას გეტყვირ O, მზემან ჰაბუქმან Q. იმა BKLR, ამა DGHINS, ამა FM] იგინი Q. კაცთა — Q. ჩვენ A. ჩუენ არა გუნახეს — S. არ FLQ. არა გუნახეს ნახვად არ Q. გუნახნეს BEFI KP, გუნახნეს L.

6. ჩვენ AJ ჩვენად Q. მივედით N. ჩუენ მივიდეთ მოვიდნენ და არა გუნახეს ჩვენ წავიდეთ Q. იგი NJ — R. ვნახთ AQ, ვნახეთ N. მაგით მით BEKL, მაგით NO, — R. არ L, რა N. დავგაყლდებისო A, დავგაყლდების DN, დავგაყლდების რა (რათ O) GHMO] + წამსვე R.

7. მაგით ჩუენ... ვითა მიმავალნი და წავედით ნახვად მისად რა Q.

8. ნახვად] და ვნახნით ABEKLOP, ვნახეთ G, — R. ვითა + მათვე O. მიმავალნი გუნახნეს მივიღოდი GHN, მივიღოდი M. გუნახეს AKOR. წინ IS. გამოგვეგებნეს IS. წინა მოგვეგებნეს AJ ჩვენ მო[გვეგებნეს] წინა L.

9. ერთმანერთნი B. მოიკითხეს + და NQ. ~ მათსა კარავსა Q. და — DFGHIMNRS. ზომისაგან ზომის DGHMN, ზომისა FIOQS, ზომისა ზედან O.

9. მოეწონათ FIMOQRS. მზეჰაბუქ DOQ. და — DFIQ. არის D.

9-10. ჰაბუქი მისებრი] ამისებრი (ამისებრივე Q) კაცი დღესა (დღეს FIQS) DFIQS, მისებრი კაცი GHMN.

10. ამისებრი BELOP, ამისებრიო R. ზედანო E. ოქამეთ LO. ნადიმი DFGHIMNQS. მუნვე BDFIKS] — OQR.

11. გარდავიტადეთ A, გარდავიტადეთ K. ჩვენსავე A, ჩვენსა DFGHIMNQS] — R. მორეს D, მორესვე O. დღეს DJ — GR.

იყო ხაზართა მეფისაგან. და უბოძა საბოძუარი დიდი მზემან ჭაბუკ-
მან ღორათ დილაშსა და ამირ იამანელსა, და წავიდეს შინა.

„მეორესა დღესა ავიყარენით და წავედით. ღორათ დილაში და
იგი ამირ იამანელი მოვიდეს და ეგრე მოაქსენეს: «ჩუენ შენნი მო-
ნანი ვართ. ვინათგან ესეთი კაცი გნახეთ, დღეისითგან წალმა ვი- 5
თამცა შენნი ვართო. და სადა ჩუენ მივალთ, მუნ სხუანიცა დგანან
ჭაბუკნი. იგინი—ერთგან, და ჩუენ, თუ გუიბრძანოთ, თქუენსა წინა-
შე ვიყვნეთო». მაღლი უბრძანა მზემან ჭაბუკმან: «თქუენ ვითამცა
ჩემნი ძმანი ხართ, ღია ღმერთო, ერთგან დავდგეთ, და ესე დასტურ
ვერავინ შეგუატყოს, თუ არ ძმანია სამნივეო». თაყუანი-სცეს და 10
წავედით.

1. ხაზართ Q. მეფისაგან + და საქმისა ყოელისა შემძლებელი იყო O. საბოძ-
ვარი A] + მეტად O. დიადი M] — BEKLR. ~ დიადი საბოძვარი M. მზე NQ.

2. ამარ D, ამას N. და — O. წავიდეს — OQ. შინა] — OQ, + შინა N.

3. მეორესა] მერვესა BE, მიორესა D. გაიყარენით B. და — DGHNQ.

4. იგი ამირ] ამარ D, ამირ FGHILMNOS, — Q, ამო R. იამანელი — Q. მო-
ვიდეს და] მოვიდეს BDEFGHNPS, მოვიდნეს და O, მოვიდნენ და Q. მოახსენეს
A. ჩვენ A] — BE. შენი AN.

5. ვინათგან — O. ესრეთი G] — O. კაცი — O. გნახეთ — O. დღეისიდან B,
დღეისითგან DEHKMOP. დღეისითგან წალმა] განა წალმართ (წალმა IS) დღეისით-
გან FIQS. წალმართ H, წალმართ ვინაღან ეგეთი კაცი გნახეთ O. ვითამც GHQ,
ვითარცა IQ, ვითამ M, ვითარმცა R.

6. შენ A] + მონანი I. ვართ Q. და — BDEFGHIKLMNQRS. სადაც LO,
სად Q, სადაცა R. ჩვენ A] — DFGHIMNOQS. მუნ — DFGHIMNQ. სხუანიცა
A, სხუანნელა R] + არიან და KL. დგანან] დაგვხედებთან N.

6-7. ~ ჭაბუკნი დგანან R.

7. იგი D, და იგი FS, და იგინი I] — KR. ერთგან] + დგანან DFGHIKLMPS,
+ დგან E, ერთად დგანანო Q, ერთად R. და] დგანან NO. ჩვენ A, ჩვენცა R.
გუიბრძანო N. თქვენსა A, თქვენს BE] შენს D, შენსა FIS. ~ წინაშე თქვენსა O]
წინაშე შენსა Q.

8. ვიყვნეთ DFIS. მზე N. თქვენ A] — DFGHIMNQ. ვითამც FHMOS, ვი-
თარც Q. თქუენ ვითამცა] თქვენცა R.

9. ჩემნი] ჩვენი F, — M, ჩვენნი O. ~ ძმანი ჩემნი (ჩვენნი Q) BEKLQ. და]
დიდად DFGHIMNS, დიად Q. ერთგან] ერთად GHMNOQ. დავდგეთ] ხაშს დადგო-
მაო BE, ვდგეთ DFIS, ჯამს დგომაო K, ჰჯამს დადგომაო L. და — DFGHIMNO
PQS. ესე] ქვე N. დასტურად H] — BEKL.

9-10. ღია ღმერთო.... თუ არ ძმანია — R.

10. ვერვინ BEQ. შეგვატყო A, შეგვატყვას DL, შეგვიტყოს H, შეგვატყვის
K. თუ არ] თურე D, თუ არა GHIKLNOS, თუ Q. არა BEFM. ძმანია] ძმანი
არიან FIS, ძმანი G, ძმანიო K, ძმანი არ არიანო Q. თაყვანისცეს A, თაყუანის
ცეს EKS, თაყვანის ვეც N, თაყუახისცეს R.

10-11. ~ წავიდეს და S.

11. წავედით] + და DQ, წავიდეს და FI, წამოვედით KLR.

„დავყავით იგი დღე. და ესე გაითქუა ყოველსა ქუეყანასა შინა, ვითა მოვიდა მზექაბუჟიო. გამოვიდა ყოველი ქუეყანა ნახვად მზისა ჭაბუკისად, და თქუა ყოველმან კაცმან: «არა გუინახავს ერთი კაცი ამისებრიო!»

„მეორესა დღესა კულა მოვიდეს დარბაზობად იმარინდო, ღამარ 5
ლაზნელი, ორდავარელი და მოსო რადირისძე. თუალად უკეთესნი
ჭაბუკნი აღარ ეგებოდეს. იმარინდო კარგი და საუფლო კაცი იყო, მაგ-
რა ეგეთი ვერა იყო, ვითა მზექაბუჟი, თუარა სხუად კაცად კმა
იყო, მხიარული ამხანაგი და თავმდაბალი. მზესა ჭაბუკსა მოეწონა.
და ღამარ ღაზნელი იყო დიდი კაცი და საჭაბუკოდ შექმნილი და უზბა- 10
რი, მაგრა თუალად იგიცა კმა იყო, და ეგეთი ვერა იყო, ვითა იმა-

1. დავყავით EKL. იგი მუნ R. დღე + მუნ BEL, + და მუნ და K. და — DFIQS. ესე — M. გაითქვა A, გაითქო FIS. ~ გაითქვა ესე GHN. ყოველსა — DFGHIMNQS. ქვეყანასა A, ქვეყანათა GHMN, ქვეყანას I. შინა ზედა GHN, ზედა ესე M, შიგან O.

2. მზექაბუჟი FIS, მზექაბუჟო KJ + და O, მზექაბუჟი და Q. ქვეყანა A| კაცი BEKL, ქალაქი DFGHIMNRS, ქალაქით Q. ნახვად ზედად D, + მისად N. 2-3. ~ მზისა ჭაბუკისა ნახვად R.

3. მზისჭაბუკისად BDGK, მზის ჭაბუკისა LN| — Q. და — BEKLR. თქვა A, თქო IQS. ყოველმა კაცმა D. კაცმან — KL, პირმან O. არ BDEL. გვინახავსო BEKLP, გვინახავსო R. ერთი ესეთი FIS, — Q.

3-4. ერთი კაცი ჭაბუკი GHMN.

4. მისებრიო GHMN, ამისებრი L| + და O.

5. მიორესა D, მეორეს O. დღეს O. კვლავ LR| — DFGHIMNOPQS. მოვიდეს| + და H, მოვიდა Q. იმარიდო B, ამირინდო R. ღამარ| და ამარ FI.

6. ღაზნელი + და HNS. ორდავარელი და| დორათ დავარელი D, დორ დავარელი FS, და ორდოვარელი და G, დორ I, ორდაველი და KL, ორდოვანელი და N, ორდავრელი Q. მოსარ R. ნადირძე FI, ნადირძე GHMNQ, ნადარისძე P. თვალად A. უკეთესი DO.

7. ჭაბუკი DNO. აღარ| არ BDFIKLQS, არა EGHMNR, აღარა P. ეგებოდა OQ| იყუნეს R. ამირინდო R. საუფლო| საბატიო FIQS, სათვალო GHMN, სახელოვანი R. ~ საუფლო და კარგი კაცი იყო D. მაგრა| განა BEKLR, — DFIPQS, მაგრამ HNO.

8. ვერ FIKLQRS. მზექაბუჟი KQ. თვარა A, თვარამ Q. სხვად A. კაცად — B, კარგად IQ.

8-9. კმარ იყო O.

9. ამხანაგი| კაცი Q, — R. და — FQS. თავმდაბალი| მდაბალი BDEFGHIK LMNS, — Q. მდაბალი ამ ხანში R. მზესჭაბუკსა D, მზექაბუკსა FN, მზექაბუკსა მეტად O, დიდად Q. მოეწონა Q.

10. და| — DFGHIMNORS, მზექაბუკსა და მდაბალი საამხანაგოდ Q. კაცი — GHMNOR. და — BDEFGHKL MNQS. შექმნილი BEIKNQ. და — DFGHIMNOP QS. უბარი B, უებარი FIQS.

11. მაგრა| — DFGHIMNQS, მაგრამ O. თვალად A. კმარიყო O, ყმა იყო R. და| მაგრა DHIMNQ, მაგრამ FGS. ეგეთივე BE. ვერ DFGIKLMOQRS. იმარი-
ლო B, იმერინდო D, ამირინდო FR, ამარინდო I| + კი N, + და O.

ჩინდო. გვანდა, რომე მესისხლე იყო. და იგი მოსორო ნადირისძე და ორდავარელი — იგინიცა მეტად კარგნი ჰაბუკნი იყვნეს, მაგრა ყოველთა უკეთესი იმარინდო იყო.

„მას ღლესა აღარა გაუშუა მზემან ჰაბუკმან, პური მუნ 5
მეს და ნადიმი გარდაიქადეს. მისცა მისაცემილი ყოველთა ღიადი. მას პურობასა ზედა მო-ვინმე-ვიდა დიდებული ხოსრო ხაზართა მეფისა. კილის-კილე ყოველთათუის საბოძუარი ჰქონდა, მაგრა მზისა ჰაბუკისად ღიდად ებოძა, და ცოტად უმცროსი — იმარინდოსათუის, და სხუათათუის სწორად ებოძა. ეგრე ებრძანა: «ვაშად რომე ბრძანეთ 10
და მოხუდით, [102] ღიდად გამეხარნეს მე თქუენი მოსელა». აღგეს და ყოველთა თაყუანი-სცეს და იგი ღლე დაყვეს მუნვე.

1. ჰევანდა BEKLNOP. რომელ BEP] — DFGHIMQS. მესისხლესა Q, მოსისხლე R. იყო ჩნდა O, — Q. და იგი — DFGHIMNQS, კაცთათუის იგი O. მოსარ R. ნადირძე FIS, ნადირძე GHMNQ, ნადარისძე P.

2. და ორდავარელი ღორათ დავარელი D, დორო დავრელი FIQS, და ორდაველი K. იგინიცა იგიცა DFGHNS. მეტად — BDEFGHIKLMNQRS. იყვნეს FQS. მაგრამ FGHNOQS. ყუელთა EFIPQ, ყველას GMN, ყველასა H.

3. იმარილო B, ამირინდო FIR, იმირინდო N. იყო იყვნეს N.

4. მას ამას F. ღლეს O. აღარა არ FIS, აღარ GHKLNOQR. გაუშუა A, გაუშვნა BEFGHIMNPS, გაგვიშვნა D. მზე NQ. ჰაბუკმან ჰაბუკმა და Q. მუნ მივართვით Q. ჰამეს + პური Q.

5. და ნადიმი გარდაიქადეს — B. ნადიმი + მუნ LMO. გარდაიქადეს DKO, გაღიქადეს L. მისაცემელი — R. ყოველსა BE, ყველასა DFGHIKLMNPQ[S] — O, ყველასა საბოძუარი R. ღიადი ღიდად ABEKLOPR, ღიად D, ღია GHMN.

6. პურობა S. ზედან O. მოვიდა ვინმე DF] + მას პურობას ზედან O. დიდებული — GHKLMNR, + ერთი O. ხეასრო ABEGHNP, ხესრო D, ხოსრო FI KMOQRS, + მეფისა L. ხაზართ O. მეფესა GHMN.

7. კიდესკიდე BDEFKPS] — O, კიდეცა R. ყოველთათუის A, ყუელთათუის EK, ყველასათუის FGHIMNPQS] + კიდე O. საბოძუარი A. ჰქონდა მოილო BEK LR, ჰონდა FIQS. მაგრამ O] — DFGHIMNQS. მზის ჰაბუკისად BEL, მზის ჰაბუკისათუის D, მზისა ჰაბუკისათუის FIRS, მზეჰაბუკისათუის NQ.

8. ღიადი O. ებოძა ჰქონდა O. და იმაზე FI, იმაზედ QS, — D. ცოტა KQR. იმარინდოსათუის B, ამირინდოსათუის FS, ამირინდოსათუის IR] + ებოძა N.

9. და — FIQS. სხუათათუის A. სწორედ GLM, სწორი O. ებოძა + და BE KLMP, ებოძათ და O, — RS. ეგრე და DFGHIS, — N. ეგრე ებრძანა და შემოეთვალა Q. ებძანა A] — N. რომელ E] — FGHIMNQ, რომ O, ბრძანეთ S.

10. მოხუდით A] მობრძანდით B, მოხუდით DFGIKLMNPQRS, მობრძანდით E. გაეხარნეს N. მე — DFGHIMNQS. თქვენითა A. მოსელთა A, მოსელთა BEKLR. ~ მოსელა თქვენით O.

11. და — GHMNQ. ~ ყოველთა და BEFIKLPRS, ~ ყოველთა და D] ყოველნივე და O. თაყუანის სცეს F, თაყუანის ჰსცეს R. ~ დაყვეს იგი ღლე Q. დაყუეს A, დაჰყუეს BGR. ~ მუნ დაყვეს DFHIMS, ~ მუნ დაჰყუეს GN, მუნ დაყვეს მას ნადიმსა ზედან და გავიყარენით ჟამიერად O. მუნვე იყენთანა და Q.

„შეორესა დღესა მ.ვედით იმარინდოსასა, და ყოველნი მუნ შე-
შოკრებს. ეგრევე გარდავიტადეთ ნადიმი, და ყუელასა კილის-კიდე
უძლუნა იმარინდომან. ეგრევე მოვიდა იგი კაცი მეფისა, მოიღო შე-
ხამოსლები და საბოძუარები კულა კილის-კიდე ყოველთათვის. იგი
დღე მუნ დაყავით. იყო დიდი სიხარული. ბახტნი და მოშაითნი იმ- 5
ღერდეს და განცხრებოდეს. და განვისუენეთ. რაღასა ვაგრძელებდე,
შუილნი ჰაბუქნი იყვნეს: მზეჰაბუქი, იმარინდო, ორდავარელი, დო-
რათ დილაში, ამირ იამანელი, ღამარ ღაზნელი და მოსორ ნადირისძე,
—და ყოველთასა კიდას-კიდე მივედით და ნადიმი გარდავიტადეთ. ეგ-
რევე ერთმანერასა უძლუნიდეს ყოველთა. მეფემან საბოძუარი 10
უბოძის.

1. შორეს D. იმარინდოსა B, ამირინდოსასა FIR, იმარინდოსთანა Q, იმარინდოსი-
სასა S. და—DFGHIMNQS. ყოველავე B, ყოველნე —EKLOPR, ყველანი FIQS,
ყოელნი N. მუნ] და Q. შამოკრებს D, შემოკრებს LQ] + და N.

2. ეგრევე] + მუნ GHMN, ეგრე OR. გარდავიტადეთ DK, გარდავიხადე H,
გარდაიხადეს R. და — H. ყუელასა] ყუელასა D, ყოველსავე O, ყველას QR. კი-
დესკიდე BDEP, კიდე O] — Q.

3. უძლუნა A] უბოძნა GMN, უბოძა H, + ძლენი Q. იმარინდომან B, ამირინ-
დომან FIS, იმარინდომ GHMNO, ამირინდომ R. ეგრევე MO, ეგრე NS] და Q.
იგი] იგივე OPQ. კაცი + მის O. მეფისა] + და DQ,— GHMN. შესამოსელი DFGH
MNQRS, შესამოსელები KO.

4. საბოძუარები A, საბოძუარი BDEFGHIKLMNOQRS, საბოძერები P. კულა A,
კულავე OP] — BDEFGHIKLMNQRS. კიდესკიდე EOP, კილის კიდეშდე G.
ყოველთათვის A, ყუელთათვის EIPS, ყველასათვის FO. იგი] და იგი O.

5. დავეყავით BEL. იყო დღე სიხარული] დიდი სიხარული იყო (+ და DQ)
DFIQS, სიხარული დაა (დიდი N) იყო GHMN. დიდი] დიადი O. სიხარული —R.
ბახტანი A, ბახტნი H, ბახტნი R. ~ და ბახტნი O. მოშაითნი GLN, მოშაით-
ნი O, მოშაინნი S. ~ იმღერდნენ ბახტნი და მოშაითნი Q.

6. და — Q. განაცხრებოდეს ABEHKLMNOR, განცხრებოდნენ S] — Q. და —
R. გაუისვენეთ A, გავისვენეთ DFHMNPS, განისვენებდეს O] — R. რაღას BDLO
PR, რასაღა EFGHIMS, რასა N. ვაგრძელებ NQ.

7. შუილნი A. იყვნენ Q. მზეჰაბუქი IOQ. ამირინდო FI. ორდავარელი] დორათ
დავარელი D, დორ დავრელი FI, ორდავარელი Q, დორ დავრელი S. დორად G.

7-8. მზეჰაბუქი... ნადირისძე და — BEKLR.

8. ამარ DS] — F, და ამარ O. იამანელი — F. ღაზნი AI. ნადირიჲე GHMQ,
ნადირიჲე I, ნადარისძე P.

9. და — DFGHIMNPQS. ყუელათასა BEOP, ყველასთან FGHMNS, ყუელას-
თანა IQ, ყოველთათვის R. კიდესკიდე EP. ~ მივედით კილისკიდე Q. მივიდით
BEKOP, მივიდოდით R. და — GHMN. გარდავიტადით BEOPR, გარდავიტადით
K, გადავიტადით L. ეგრევე FIS] და Q.

10. ერთმანეთს N. უძლუნიდეს A, უძლუნდიან D, უძლენიან (+ და G) FGHI
MNRS, უკლუნადით და P] + და O. ~ უძლენეს ერთმანერთსა Q. ყოველთა] დიდი
D, დიდი ყოველთა FIS, დია და ყოველთა HMN, ყუელათა P, ძლენი დიდი და
ვერთვე Q. საბოძუარი A] — Q.

11. უბოძვის FGS.

„და დავეყენით მრავალნი დღენი და ვასპარეზობდით. ვიმღერ-
დით, ვნადირობდით და სიხარული იყვის დიდი. მშუილდოსანსა ყუე-
ლასა მზეჭაბუკი სჯობდა, მოასპარეზესა ყუელასა იმარინდო სჯობდა,
5 ყუელასა დორათ დილაში სჯობდა, მონადირესა ყუელასა მოსორ ნადი-
რისძე სჯობდა, მოჭადრაკესა ყუელასა ამირ იამანელი სჯობდა და მცუ-
რავსა ყუელასა ღამარ ღაზნელი სჯობდა. ესე მე თუთით მინახავს ღა-
მარ ღაზნელისაგან, რომე, რაზომცა დიდი წყალი იყვის, შეკაზმული
კაცი ღლიასა შემოიგდის და იმიერით გაიტანის. და ჭაბუკად რომე-
10 ლი სჯობდეს, აწ სცანით“.

1. და — FGHIKMNS. დავეყენით FIKQRS, დავეყენით L, დავეყენით O.
~ დღენი მრავალნი OQ. და — BDEFGHIKLMNOPQRS. ვსპარეზობდით FIS.
ვიმღერდით — Q.

1-2. ვიმღერდით... სიხარულა და სიყვარული G, და სიხარული HMNO.

2. ვნადირობდით და ვინადირებდით DR, + და ვიმღერდით Q. დიდი და Q,
— R. მშვილდოსანსა A, მშვილდოსნად Q. ყველასა A, ყველას NOR.

3. მზეჭაბუკი GKNQCS. მოასპარეზესა BF, მოასპარეზად D, მოასპარეზეს O,
მოასპარეზად S. ყველასა A, ყველას N, ყველათა O. იმარინდო B, ამირინდო F,
იმირინდო N. მოასპარეზესა ყუელასა იმარინდო სჯობდა — R.

4. ოროლით FIS. მომღერალსა მღერასა IKR, მღერითა OP. ყველასა A,
ყველას HN. ორღოვარელა A, დორათ დეარელი D, ორდავრელი FIQS. სჯობდა
+ და N. ცხენოსანსა ცხენოსნობითა BEOP, ცხენოსნად D, ცხენოსანს N.

4-5. ყუელასა ორდავარელი სჯობდა ცხენოსანსა ყუელასა — R. ორდავარელი...
ყუელასა — KL. ცხენოსანსა ყუელასა დორათ დილაში სჯობდა თვით მოშაი-
თით იმღერდეს ცხენსა ზედა აბჯრითა Q.

5. ყველასა A, ყველას N, ყოველთა O. დორას H, დორად R. სჯობდა +
და ვითა მოშაითი იმღერდის ცხენზედა აბჯრითა D, + ვითა მოშაითი (მოშაითით
I) იმღერდის ცხენსა ზედა აბჯრითა FIS. მონადირესა მონადრესა K, მონადირეს O.
ყუელასა ყოველსა AO, ყველას N. მოსორს ნოსარ D, მოსარ R. ნადირძე AG.
HINQ, ნადირძე FS, ნადარისძე P.

6. მოჭადრაკესა მოჭადრავსა G, მოჭადრაკესა N, მოჭადრაკეთა O, მოჭად-
რაკეთ Q. ყველასა A, ყველას N, ყოველთა O — Q. ამარ DO. და — BDEFIK.
LNQRS. მცურავს G, მცურავთა O, მოცურავსა Q.

7. ყველასა A, ყველას N, ყოველსა O. ჯობდა O. ეს DO. მექ ძე N. თვით
A. ~ თვით მე BE — DFIQS.

7-8. ღამარ ღაზნელისაგან მისგან DFGHIMNQS.

8. რომელ BEOP — DFGHIMNQRS. რაზომცა + მეტად BEKOP, რაგინდ Q.

9. იღლიას FGQ, იღლიას IS, ღლიას N. შამოიგდის D, მოიგდის Q. იმიერ
DFIOQS — R. რომელ D, რომელიცა O.

10. სჯობდის DFIQS, სჯობს GMN, სჯობდა HR. აწ BO ახლა R. სცნათ
BEFIS, ვსცნათ D და იწყების R.

ოდეს გუესმა, მეფეთ-მეფეო, ესე ამბავი მის კაცისაგან, ჩუენ მეტად გუიამებოდა. [v] თქუენ, არ ვიცი, გონავს ვის თუ არა.

„დაეყვენით ამას განსუენებასა შინა დღენი მრავალნი. დღესა ერთ-სა მზისა კაბუკისასა ნადიმი იყო. ადგა აბრამ იგი, რომელი ჩუენ თანა იყო, და ეგრე თქუა: «ესე განსუენება, სმა და ნადირობა თავ- 5 თავისა სახლსაცა გქონებით, აქა რასათუისცა მოსრულ ხართ, იგი დაიურვეთ. ვირემდის ერთმანერთსა არა შეებმით და უკეთესობასა არა აიღებთ, რომლისათუის აქა მოსრულ ხართ, ცუდად წაგიკდებისო».

1. ოდეს] კიდესა G, ოდესა H, რომელი I, ოდესა MN, — Q. გვესმასთ A, გესმას (გესმასთ FHIMS; გესმათ GN) ისმენდი DFGHIMNS] ისმენდი Q. მეფეთ — KLOR. მეფეო — O. ესე ანბავი მის A] — BE. ეს O: მის კაცისაგან — R. ჩუენ A] — DFGHIMNQS, მეფეთ მეფეო O.

2. მეტად B] დიდად DFGHIMNOQS. გუიამებოდა] + და HMN, გვიამებოდის და O. თქვენ A] და Q. თქუენ არ ვიცი გონავს ვის თუ არა — BEKLR. არ ვიცი] არა D, არა (არ S) ვიცი მეფეო FS, + თქვენ მეფეო Q. არა GH. გონა M] გინახეთ N. ვის] ვისმე GHMO, და I, ვისდა P, + და QS. თუ არა] და თვე არა D.

3. დაეყვენით A, დაეყვენით BE, დაეყავით DKOR, და დაეყავით LJ + ხანი რამე Q. ამა KLR, მას Q. განსუენებასა A, გასუენებასა D. დღენი] — Q, დღე R. მრავალი HR] — Q.

4. მზის კაბუკისასა DLO, მზეკაბუკისასა FIS, მზისა კაბუკისას G, მზეკაბუკისას N, მზეკაბუკისა Q] + ამბავი იყო და R. ნადიმი იყო] ნადიმად ისხდენ იგი კაბუკი და O, ნადიმი R. ~ იგი აბრამ R. აბრაამ E, აბრაამ F, აბრაამ M. იგი — FGHLMN. ჩვენთანა A, ჩვენთან L.

5. და — G. ეგრე — QR. თქვა A] მოახსენა O. ესრე FIS] + ნადირობა და M. განსუენება A, გასუენება DS. სმა] სიხარული DFIS, სუმა EP, — GHMN. განსუენება სმა და ნადირობა] ნადირობა და განსუენება Q. და — M. ნადირობა] + და (ანუ O) სიხარული BEOPR, ნადიმობა და სიხარული KL, — M. თავთავისა B, თავის თავისა DH, თავთავის EKNOPQR, თავის თავის FIS, თავისათვის G, თავისა M.

6. სახლსაც LNOR] + შინა M, სახლშიაც Q. გქონებით D, გქონებია EP, ქონებით F, გქონდათ O, იყო და ქონდათ Q. და აქა რისათუისცა (რასთუისცა P, რისათუისაც O, რასათუის Q) AKLOPQ, აქ რასთუისაცა B, და აქა რასთუის (რასათუის FGHIMS) DFGHIMNS.

7. დაურვეთ A, იურვეთ BEKLR, დაიურვეთ O, დაიურვე Q. ვირემდი A, ვირემდისი E, ვირემდისინ FIQS, ვიდრემდის LN. ერთმანერთსაცა BEKPR, ერთმანერთსაც LO. არ EFHILOS. შებით B, შებით DHKQ, შეებმი R. უკეთესობას DN.

8. არ EFILNS. აიღებთ] წაიღებთ DFIO PQS. რომლისათვის A. აქ EO. წა-გიხდებისთ FIOQRS.

8-1. ცუდათ წაგიკდებისო ადგა A] არ (არა HM) გარიგდების რაო GHM, არა გარიგდების N.

„აღდა იმარანდო და ეგრე არქუა: «შენ იტყუი მაგას, ანუ მეფესა მოუბირებინარო?» მან ეგრე თქუა: «მე მეფისაგან არა ვიცი, ჩუენ ვიტყუით ყუელანი და ყოველთა სწადიან თქუენი ომი. ჩუენ კაბუკობისათუის გუიყუართ, თუარა ნადირობა, მღერა, სმა და ლხინი» 5 ჩუენგანცა ეგებისო».

„ამა სიტყუასა ზედა გაიცინა მზემან კაბუკმან და ეგრე ბრძანა: «მე და იმარანდო არა შევიბმითო, და სხუასა ვისაცა უნდა, იბრძოდესო». ღამარ ღაზნელმან ეგრე თქუა: «აქათგან, ღმერთო, ომისა ჟამი არისო». და ორდავარელმან ეგრე თქუა: «ანუ, ღმერთო; 10 ომი გუინდა და ანუ თავ-თავისად წასვლაო». ამირ იამანელმან ეგ-

1. ადგა — DFIQS. იმარანდო B, ამირანდო IR, იმარინდომან Q. და — DFG HIMNQS. არქუა A| + ანუ BE, თქუა IL, რქუა ანუ K, + ან OP, ჰრქუა ან R. იტყუი A. მაგასი + და EO, მაგასა და K, მაგასა NPQ, და R. ანუ| თუ IQ, ან R. მეფეს DLO.

2. მოუბირებინარო + და O. ეგრეთ O. თქუა A| რქუა B, არქუა GHMN, მოახსენა O. მე| — DFGHIMNQS, ჩვენ L. არ DFIKLNS. ვიციო Q.

3. ჩვენ A| მე L. ვიტყუო A, ვიტყუი GH, ვიტყუიო L. ყველანი და ყოველთა A| და ყველას D, ყველა (ყველასა I) და ყველასა (ყველას G) FGHIMNS, და ამათ ყველასა L, და ყველასა Q. ყოველთა| ყველასა BEKPR. სწადიან| გეწადია D, სწადია F. თქვენი A. ომო BDEFILOPS. ჩვენ A. კაბუკობისათუის A, კაბუკობისათვი E, კაბუკობით OP.

4. გვიყვარხართ BFIQS, გვყუარ R. თუარა A| + არა B, + ნადიმობა FS, თორემ NQR, თუარემ O. ნადირობა| + და FNS, ნადიმობა და GHM, + ნადიმობა და I. სუმა EP| — FIMN. მღერა სმა და ლხინი| ნადიმობა და მღერა D. ნადიმობა Q. სმა და ლხინი — GHS. და ლხინი — FIMN.

5. ჩვენგანცა A, ჩვენგანც GHKMN, ჩვენიცა L, ჩვენგან O, ჩვენცა Q. ეგებისა A| გამოგვივა Q.

6. ამა სიტყუასა ზედა — DFGHIMNQS. სიტყუას O. ზედან O. გაიცინა EFL KLPRS. მზე NP. კაბუკმა D. ეგრე — Q. ბრძანა| თქუა DFGHIMNQRS, უბრძანა O.

7. იმარილო B. არ BDEFGHIKLMQS. შევიბმით FGHIMOS. და — FIS. სხვასა A, სხვანი D, სხვა FS, სხვას GHIMOQ. ვისცა DEIKLPQR, ვისაც FGHIMO. უნდოდეს BGHMQ, სწადდეს იგი O, უნდეს R.

7-8. მე და იმარინდო... ეგრე თქუა — N.

8. იბრძოდენო FiS, იბრძოდოსო L, იბრძოდონო Q| + და O. ღაზნელმა A, ღაზანელმან D. ეგრე — QR. თქუა A, თქო Q| — R. აქათგან| ამაღან B, აქა O.

8-9. ღმერთო... თქუა ანუ — KLR.

9. ომის DO. ჟამი + არ N. არსო O. და| დარო D, — FGHIMNQS. ორდოვარელმან A, დევარელმან D, ორდავარელმან FIQS. ეგრე — P. თქუა A, თქო IQS. ღმერთო — R.

10. გინდა D, გვნდაო R. და ან A, ანუ BGHIPQS, და თუ F, და ნუ K, და ნუთუ L. თავისთავისად BEP, თავისა თავისად D, თავისა თვისისა FIS, თავისად L, თვსთვსად R. ამარ DO. იამანელმა NQ. ეგრე| — P, ასე Q.

რე თქუა: «ხეალ უთუოდ მე გავალ და, ვისცა გმარჯუია, გამოდით იმარინდოსა და მზისა კაბუქისაგან კიდევ». მოსორო ნადირისძემან გამოთხოვა მუქარა, და დაასკუნეს ხეალისად ომი. გაიყარა ნადიმი.

„ლილასა ჰკრეს ბუქსა და დაბდაბსა. და გამოვიდა ხოსრო იგი ხაზართა მეფე, დაჯდა ხელდად და დაისხნა დიდებულნი მისნი და და- 5 იღვა ნადიმი, და წამოდგა ყოველი ქალაქი ხელდად. ეგრევე შემოკრ- ბეს ყოველნი მზისა კაბუქისასა და მუნცა დაიდევს ნადიმი.

„გამოვიდეს ამირ იამანელი და მოსორო ნადირისძე შეეკაზმულნი, შეუზახნეს ერთმანერთსა და შე[103]იბნეს. ზენაარმან ღმრთისამან,

1. თქვა A. ხეალე BEFGHIKLMNPQRS, ხეალე ღმერთო O. უთუოდ — DF GHIMNQS. მე — FIQS. გავალ EQ. ~ გავალ მე L. ~ მე გავალ უთუოდ OR- ვისაც AGKNO, ვინც B, ვისც E, ვისაცა FHRS, ვინცა IQ. გმარჯვია A, გა- მარჯვია BGP, გაუმარჯვია D, გამარჯუე EKL, ემარჯვება F, გამარჯვიათ H, მარჯვია IQ, გამარჯვიათ M, გაგმარჯვნიათ N, სწადღეს R, მარჯვე არს S. გა მოდით გამოვიდეს BEOR, გამოვიდესო DFIKLPQS.

2. იმარინდო F, ამირინდოსა IR, იმარინდოს KL. მზის კაბუქისაგან BDK, ზეკაბუქის F, მზეკაბუქის ILS, მზისა კაბუქისა R. ~ მზისა (მზე N, მზის O) კაბუქისა და იმარინდოსაგან (იმირინდოსაგან N, იმარინდოსგან O) GHMNO. კიდევ P] + მერმე O. მოსარ R. ნადირისძემა E, ნადირიძემ G, ნადირიძემან HMQ, ნადირისძემ NR, ნადარისძემან P.

3. გამოსთხუა D. და — BDEFGHKLMNPQRS. დასკვნა D, დასკუნეს HKQ. ხეალისა BDEFIKOPQRS. ომი] + და DFIQS, + აქა ომი ამარ (ამირ P) იამა- ნელისა და მოსორო ნადარისძისა (ნადარისძისა P) (+ ოდეს O) OP. გაიყარნეს FIS] + იგი O. ნადიმი FIS] ნადიმიცა და რა გათენდა O.

4. ღილისა O. კრეს FQS] დაკრეს O. და — G. დაბდაბსა და] დაბდაბსა BEKLOR, — DFGHIMNS. ხეასრო ABEO, ხუსრო D] — R. იგი — DFGH IKLMNPQRS. ~ იგი ხეასრო B.

5. ხაზართ Q. მეფე + და DQR. დაჯდა — O, + მალალთა ბანთა ზედა და Q. ხელდად და] ხელდად DFGHNRS, ხელეიდა და Q. დაისხნა დაისვა B. დიდებულნი B. მისნი თავისნი DK, თვისნი FGHILMNQS, — R. და — BEFGHIMPS. და- იღვნა D.

6. ნადიმი S. და წამოდგა წამოდგნა D, წამოდგა FGHIKLMNPQRS, წარ- მოდგა O. ყოელი D, ყოველნი O. ქალაქი] + ზედა DFIQS, მოქალაქენი O. ეგ- რე GHIMN, და ეგრე O, და Q] — R. შემოკრბეს D. შემოკრბნეს O.

6-7. ეგრევე შემოკრბეს ყოველნი — B, და დაისხნა დიდებული ყოველნი E.

7. ყოველნი — N, იგი კაბუქნი O. ~ მზისას (მზისა H, მზე N) კაბუქისას (კაბუქისასა H, კაბუქისა N) ყოველნი GHN. მზის კაბუქისად B, მზის კაბუქი- სასა DL, მზის კაბუქისას KO, მზისა კაბუქისა R. და მუნცა] — DGHIMN, და FIQS, და მუნ O. დაიდვა B, დაისევს N. ნადიმი + მას ეამსა O.

8. გამოვიდეს] (+ და Q) გამოვიდა QR. ამარ DEO. მოსარ R. ნადირძე FS, ნადირიძე GHMNQ, ნადიძე I, ნადარისძე P. შეეკაზმული Q] + და HKLMNR.

9. შეიბნენ Q. ზენაარმა AGM, ზენარმან BI, ზენარმან DFHKLOPQRS. ღრთისამა AM, ღვთისამან FS, ღრთ Q] — R.

ომად ფიცხლად კმა იყო. სამჯერ მან იგი ჩამოაგდო და სამჯერ—მან იგი. იბრძოლეს შუალამემდისა და ვერა აჯობეს ერთმანერთსა, და ვერცა შევიტყევით, თუ რომელი სჯობდა. იმარინდომან ეგრე თქუა: «ალარა ვაბრძოლებ იმა კაცთაო». გაიყარნეს. და მოეწონა ომი მათი მას ხაზართა მეფესა, და გამოეცა დიადი შესამოსელი და საბოძუარი.

და მეორესა დღესა იმარინდოსას ვიყვენით. და ნადიმსა ზედა ღორათ დილამმან და ორდავარელმან გამოსთხოვეს მუქარა ერთმანერთსა და დაასკუნეს ომი ხვალისად, აცნობეს ხაზართა მეფესა.

10 დაჲდა მეფე და დაისხნა დიდებულნი მისნი, კულავ დაიდვა

1. ომად — D. ~ ფიცხლად ომად L. ფიცხლად GMNO, ფიცხად PJ — R. კმარ იყო O. მან იგი მანგი G. იგი — D.

1-2. მან იგი მანგი მანგი G, + ჩამოაგდო D.

2. იბრძოლეს და ბრძოდეს O. შუალამემდისი E, შუალამემდინ FIQS, შუალამემდისინ GHMNR, შუალემდისი K, ბინდამდე O, ბინდამდისი P. და — DFGH IMNS. ვერ DISJ + რომელმან O. ერთმანერთსა — O. და — FIQS. ვერა BEFJ + რა O.

3. შევატყევით BEFIKR, შეუტყევით PSJ ეკსცანით O. სჯობდა + და O. იმარინდომ FJ მზეკაბუკმან GN, მზემან კაბუკმან HM, ამირინდომ I, ამირინდომან KL, იმარინდომა Q. ეგრე ესრე N, — Q. თქვა A.

4. აღარ DGHIKLNOQR. ვაბრძოლებო BD. იმა ამა OS. გაიყარეს B, გაყარნეს FS, გაყარნეს GH, გაყარეს M, გაყარნეს N. და — G. მოეწონათ FGH MNOPR. ~ მათი ომი QR. მათი + და O.

5. მას — L. მას ხაზართა — DFGHIMNQS. მეფისა EJ — GHMN. და — KOP. გამოსცა F. ~ დიადი გამოეცა D, ~ დია გამოეცა GHMN. დიდი BFIS. ~ შესამოსელი დიადი LJ სამოსელი ძვირფასი Q. ~ შესამოსელნი და დიადი O. საბოძუარი A, საბოძუარი O.

7. და — BEFGHIKLMNOQRS. მიორესა D, მეორეს O. იმარინდოსას BEH, ამირინდოსას FS, იმარინდოსას LP, იმარინდოსა N, ამირინდოსას R. ვიყავით A. და — DFGHIMNOQS. ნადიმსა ზედა ნადიმად Q. ზედან (+ და O) GHMO.

8. დილამა AOR, დილამან IKQ, დილამა P. ორდოვალელმა A, დაორდ დავარელმან D, ორდაველმან F, ორდავალელმან G, ორდავარელიმან H, ორდავარელმან IQS, ორდაველმან K. გამოსთხოვა AH, გამოსთხოვეს D, გამოსთხოვეს K. ერთმანერთსა — LQR.

9. და — DFGHIMNQS. დასკენეს A, დასკენეს DEHKOQ. ომი ხვალისად| ხულისა ომი აჟა ომი ღორათ დილამისა და ორდავარელისა დილასა OP. ხვალისა DFIS. ~ ხვალისად ომი და N. ხაზართა — DFGHIMNQS. მეფესა + და DFS, და G, მეფეს და გამოვიდა მეფე და Q.

10. მეფე მასვე ადგილსა Q. და — DFGHMNS, ხედვად O. დაისხა D, დასხნა Q. მისნი — DFGHIMN, თვისნი და L. მისნი კულავ და QS, და კულავ R. კულავ A, კულავ BEPJ და DFI, — GHMN, და კულავ K, და კულავ O. დაიდევს A.

„მესამესა დღესა ნადიმსავე ზედა ღამარ ღაზნელმან ეგრე თქუა, ვითა: «ხვალე ომი ჩემია და, ვისცა გმარჯუია, გამოდიოთ». თქუეს ყოველთა: «ისი კაცი მზისა ჭაბუკისა და ანუ იმარინდოსა ომსა რომლისასმე ღამისო». ვირე იგი რას იტყოდა, აასწრა ამირ 5 იამანელმან, მუქარა გამოსთხოვა, და დაასკუნეს ომი ხვალისად და აცნობეს მეფესა.

„ეგრევე დაჯდა მეფე და დაისხნა დიდებუ[ვ]ლნი მისნი და დაიდვა კულავე ნადიმი. შემოკრბეს ყოველნი მზისა ჭაბუკისასა.

„გავიდა იგი ღამარ ღაზნელი, მაგრა კაცისა თუალსა ზედა 10 ერთ კაცად კმა იყო. ისწრაფდა იგი მეფე ხაზართა ომსა იმარინდო-

1. მესამეს O. ნადიმსა DFIOQRSJ — GHMN. ზედან OJ — GHMN. ნადიმსავე... ღაზნელმან ღამარ ღაზნელმან ნადიმსავე ზედა BE. ღაზნელმა AGHMNR, ღაზანელმან D. ეგრე — Q.

2. თქუა A. ვითა — DFGHIKMNQS. ზვალ DFIS. ჩემი S. ვისაცა GHO, ვისაც QS. გმარჯვია A, გამარჯვია BDILOPRS, გამარჯუე EKQ, გამარჯვებია F, გამარჯვი G, გამარჯვია H, გამარჯვე N. გამოვიდესო N, გამოვიდეს R] + და O.

3. თქვეს A, თქუა O. ყოველთა] + ვითა D, ყუელათა E, ყოველმან კაცმან O. კაცი + ანუ O. მზეჭაბუკისა N, მზისჭაბუკისა OJ — Q. და — BDEFILPQS. ან Q. იმარინდოსა B. იმარინდოს FKLS, ამირინდოს IJ + ანუ P, + და ანუ მზეჭაბუკისა Q, იმარინდოსა R.

4. ~ ღამისო რომლისასმე O. რომლისასმე] — BDEFGHIKLMNQRS, რომელისამე P. ვირე] და ვირე O, ვირა S. იგინი DIJ ისინი Q. რასმეს B, რასმე IQ. იტყოდეს DFGHIMNOS, იტყოლენ Q. ასწრა DLNOPQRJ — K. ამარ BDEO.

5. იამანელმა AGHNOQRJ + და M. ~ და გამოითხოვა (გამოსთხოვა KLQR) მუქარა BEKLQR, მუქარა გამოსთხოვა D, მუქარა გამოსთხოვა P, გამოსთხოვა მუქარა O. და — BEFGHIMNQS. დაასკუნეს A, დასკუნეს DHIKOQ. ~ ხვალისად ომი R.

5-6. ხვალისად და] ხვალისა B, — DFGHIMNQS, ხვალისად EKLR, ხვალისად (ხვალისა O) აქა ომი ღამარ ღაზნელისა (ღაზნელის O) და ამირ (ამარ O) იამანელისა OP.

6. აცნობეს + ხაზართა O. მეფესა + და რა დილა გათენდა და ცათა ნათელმა ქვეყანა ღალის ფერად შექმნა O.

7. ეგრე FGJ და გამოვიდა და Q. დაჯდა + იგი O. მეფემან PJ + ხელვად მათად O, — QR. და — DFGHINS. მისნი — DFGHIMNQRS. და — BEFGHIKLMNOPS. დაიდვეს Q.

8. კვლავე A. კვლა OJ — BDEFGHIKLMNQRS. ნადიმი + და O. შამოკრბეს D. შეკრბეს Q. ყოველნი იგი ჭაბუკნი O, — Q. მზის ჭაბუკისასა DKL, მზესა ჭაბუკსა თანა GHM, მზეჭაბუკისა თანა NJ + ნადიმად O, + და Q.

9. იგი — DGHIMNQS. ღაზნელი D. მაგრა] — DGHIMNS, რომე Q. კაცისა — Q. თვალსა A, თვალთა OJ — Q. ზედან OJ ნახვად I, — Q.

9-1. გავიდა იგი... და მზისა ჭაბუკისასა — F.

9-3. (გვ. 547) მაგრა კაცისა... იგი ღაზნელი — R.

10. ერთ — BDEGHKLMNQS. კაცთ D. ერთ კაცად — I. კმარ იყო APJ + გამოვიდა იგი ამარ იამანელცა მაგრამ მასცა შეგვანდა სიკეთე O, + დიდი და ფალანურად ავებული Q. ისწრაფოდა D. იგი — DGHIMNS. იგი მეფე] და O, მეფე Q. ხაზართა] — DGHIMNQS, ხაზართ მეფე O. იმარინდოსასა DEILQ, იმარინდოსას K.

10-1. იმარინდოსა და მზისა ჭაბუკისასა] მზისა ჭაბუკისასა და იმარინდოსასა და მაგრამ ჭერ ესენი იბრძოდეს მას ჟამსა O.

სა და მზისა კაბუკისასა. შენოუელეს ნაეარდი და შეიბნეს. ომი ფიცხელი და დიდი გარდაიჯადეს. იმარინდომან ეგრე თქუა წინასვე: «იგი ღაზნელი მუხთალი არის, და თუ რას დარსა დაიდებს, იმას კაცსა მშუილობით არა გაუშუებსო». ომი იყო ფიცხელი. შემოუტევა ამირ იამანელმან, ჰკრა კრმალი ჩაბალახსა ზედა და გააკუეთინა ჩაბალახი და თავსა დიდი შეკუეთა. და ამირ იამანელსა ჩაბალახი მოეშალა, ვირე დაირქუემდა, თავსა შიშუელსა კრმალი ჰკრა და მოკლა იგი ამირ იამანელი.

„ლაუმძიმდა მეფესა, მზესა კაბუკსა და იმარინდოსა სიკუდილი

1. და ჟ და H. მზის კაბუკისასა BDEL, მზისა კაბუკისას K, მზუკუკისასა N. შამოუელეს D. ნაეარდი — ერთმანეროსა KLQ. — შეუზახნეს O. და — FIS. შეიბნეს — Q.

2. ~ დიდი და ფიცხელი DFIS. ფიცხელი და ღოთ Q. დიდი O. გარდაიჯადეს DKLQ, გარდახდა FIS, გარდაიჯადეს წინათვე O. იმარინდო DFGHNMNS. ამირინდომ. I, იმარინდომ KOP. თქუა A. წინასვე წინასვე ეთა BEKL, ეთა O.

3. იგი ჟ ღამარ BEKLOP, ღამარ DFIS, — GHMNQ. დახანელი D. არის და ჟ ეთა O. თუ რასა BEKLR, თუ რა რასა F, თუ Q. დარსა ქაოროს D, — F, დროსა GHKLR, დროს INQ, დარს S. დაიდებს გაიდებს BE. დაიდებს DI KLOPQS, დაიდებდეს F, ჰპოვებს R. იმასა BE. ოა KQR, იმ I..

4. მშუილობით A. არ DEFIKLNQRS. გაუშუებსო A, გაუშობს B, გაუშუებს Q, დაარჩენსო R. ფიცხელი — K.

4-5. შემოუტევა ამირ AKMPJ — BE. შემოუტევა ამირ D, შეუტევა N, შეუტევა O.

5. ამირი N, ამარ O. იამანელმა ANOJ ჟ და FIS. იამანელსა და Q. იამანელმან ჰკრა კრმალი იამანელმან და კრმალი ჰკრა D. კრა FIQS. ზედნ OPJ — Q. და — GHLMNQS. და გააკუეთინა ჩაბალახი A| ჩაბალახი გაკუეთა და თავსა დიდი გაკუეთა DF, ჩაბალახი გაკუეთინა K, ჩაბალახი გაკუეთა O, ჩაბალახი განკუეთა R. ~ ჩაბალახი გაკუეთა (გაკუეთინა GLSP, გაკუეთინა H. გაკუეთინა N) FGHILMNPS, გაკუეთა ჩაბალახი Q.

5-6. იამანელმან... შეკუეთა და — BE.

6. და — DFGKLP. შეკუეთა A. შეკუეთა FIQS. და — HMNQRS, ჟ თუთ O. ამარ BDEO, ამირი N. იამანელს O.

6-7. ამირ იამანელსა ჩაბალახი მოეშალა — Q.

7. ვირე ჟ თავსა KL, ვირა M, ვირე Q, ვინემ თავსა R. დაირქემდა A, დაირქმიდა FGHMNS, დარქომდა I, დაირქემდა K, დაიხრებდა R. დაირქემდა... კრმალი ჰკრა ჩაბალახსა გაისწორებდა კრა ხმალი შიშუელსა თავსა ღამარ ღაზნელმან Q. შიშუელსა A, შიშუელს OJ ჟ ეულა P. კრმალი ჰკრა ჰკრა (კრა F) ღამარ ღაზნელმან BFKL, ჟ ღამარ ღაზნელმან D. ჟ ღამარ ღაზნელმან EH NOP, ჟ ღამარ ღაზნელმა GM, ხმალი კრა ღამარ ღაზნელმან IS, ჰკრა კმალი R.

8. იგი — R. იგი ამირ იამანელი — DFHIMNQS, და G. ამარ O.

9. მეფესა ჟ და FINS, — Q. მზე BEKLP, მზეს D. კაბუკსა ჟ მეფესა Q. მზესა კაბუკსა და იმარინდოსა სიკუდილი — R. ~ იმარინდოსა და G. იმარინდოს DEKLS, ამირინდოს I, იმარინდოსა N. სიკუდილი A.

9-1. სიკუდილი... მაგრა — DG, და HMNS. და იმარინდოსა... მზესა კაბუკსა — F, და ამირინდოს და მზე კაბუკს I. სიკუდილი... ღაუმძიმდა — Q.

ამირ იამანელისა, მაგრა მზესა ჭაბუქსა დიდად-რე დაუმძიმდა. გა-
იყარა ერი. და მეფემან საბოძუარი აღარა გამოსცა და არცა შემო-
უძრახნა მზესა ჭაბუქსა და იმარინდოსა. მოუგზავნა კაცი, ვითა:
«სამესისხლო რა ედვა ამას კაცსა, რომე ამირ იამანელი მოკლა?!»
5 განა ავი ვინმე და უბაღო კაცი არსოა.

„გამოჯდეს დღენი მრავალნი. არცა ინადარეს, არცა იასპარე-
ზეს და აღარცა ნადიში დაიდევს. უმძიმდა ყუელასა. მერმე მეფე-
მან გამოსცა შესამოს ლები კარგი და საბოძუარი დიდი ყუელას თანა
და ეგრე ებრძანა, ვითა: «აწ აღარა ერგების, და ჩემოდნად ერთსა-
10 ცა არა გიმძიმს მუხთლად ამირ იამანელის სიკუდილიო. ბრძანეთ და

1. ამარ BEO. იამანელსა R. მაგრამ BO. მზე DKLNORS. ჭაბუქს S. დიდად-
რე] დიდად ნამეტნავად R. დაუმძიმდა] + იმარინდოს F, -- IR, + და MN. გა-
იყარენ Q.

2. ერი] — F. ერთა ყრილობა O, ყოველნი Q, პური R. და — D. მეფემანცა
O. საბოძუარი აღარა გამოსცა A] აღარა (არლარა I, აღარ N) გამოსცა საბოძუარი
DFGHIMNQS. აღარ ELO. არცა] აღარცა BEGHMN, + შესამოსელი D, არც
O, + რა R. შემოუზრახა B, შამოუზრახნა D, შემოუზრახნა EGHMP, შემოუ-
ზახნა FIKLORS, შემოეზრახნა N, შემოუძახნა Q.

3. მზეს D, მზე NQ. ჭაბუქს IQ. იმარინდოს BEFKLMQ, ამირინდოს IR,
იმირინდოს N, ამირინდოს S] + ეგრეთ O. მოუგზავნენა A] ეგრე მოუგზავნა
(მოუგზანა M, მოეგზავნა R) BDEFGHIKLMNPQRS, მოეგზავნა O. კაცი ვითა] —
FIS, კაცი GHMN, კაცი რომე Q.

4. რა] არა R. ედო S. ამას] მაგა GHM, ამა KLR, მაგ N, მას O. რომე] რო-
მელ იგი BEP, რომელ DGHMN, + იგი KLOR. ამარ DEO. მოკალ B.

5. უბედო D. კაცი — GHMN. არისო DFGHIKMNQS] იყო O.

6. გამოქედეს EP, გამოედეს M, გამოქდა O, გამოდა Q. მრავალნი + და
DQ. ინადარეს + და BDGHMNR. არცაღა E, და არცაღა KL, აღარცა OP] — R.
იასპარაზეს BFS, ასპარაზეს K] — R.

7. და — FHIMNQS. აღარცა] არცა BDFINQRS, არცაღა KL. დაიდევს] გარ-
დიჯად K, გარდიხადეს R. დაუმძიმდა GHNQ, და უმძიმდათ M. ყველასა A]
ყველასა D, ყოველთა M, ყოველთა კაცთა O, მეფესა და დიდებულთა ყველასა Q.
მერე IR.

7-8. ~ გამოსცა შესამოსლები მეფემან GHMN. ~ გამოსცა მეფემან O.

8. გამოსცა] გასცა D. შესამოსელები B, შესამოსელი KLRS] — Q. კარგნი
EL, ტურვანი O] — QR. და — Q. საბოძუარი A. დიდი ყველასთანა A] ყოველ-
თათვის თანა B, დიდი ყუელასა თანა M, დიდი ყოველთა თანა O, ყველასა თა-
ნა Q, ყველასთან R. ყუელასა თანა D, ყუელასა თანა EHIP, ყოველსა (ყოველისა
S) თანა FS.

9. და — F. ეგრე — OR. ებძანა A. ~ ებრძანა ვითა ეგრე BEKLP, ~ ებრ-
ძანა ეგრე ვითა GHMN. ვითა] — DFIQS, + ეგე O. აღარ DO, არლარა IR. ეგე-
ბის B, გერგების DEKP, გევრგების FILS] + რა GHM, ეგების რა N, გერგე-
ბისთ OR, გევრგების რა Q. და — Q.

10. არ EFLS] აღარ N. გიმძიმსთ AOQR, გიმძიმთ N. მუხთლათა I. ამარ
(ამირ FHIMPS) იამანელისა BFHIMPS, ამარ იამანელის DEO. სიკუდილიო A
სიკუდილი Q.

ლაზნელი. და ვითა ცნა ასულმან მეფისამან მზისა კაბუკისა ომად გასვლა, სარკმელსა მოდგა და, თავმან თქუენმან, ვითა მზისა სინათლე, ეგეთი გამოდგა. შეხედნა მზემან კაბუკემან მას სინათლესა, რომელ სარკმელსა მოსდგომოდა და დაინახა იგი მეფისა ასული და ცნა, ვითა: «ნახვად ჩემდა მოდგომილაო».

5

„ეგრე არქუა ღამარ ღაზნელსა: «კარგად გამიფრთხილდი, ზენ-
|v|არმან ღმრთისამან, დასტურად მოგკლაო, ამისთვის რომე იგი
ამირ იამანელი მუხთლად მოჰკალ!» შეუძახა და მედგრად შეუტივა.
პირველსავე მისვლასა ზედა შეშინდა იგი ღამარ ღაზნელი და გრმა-

1. ღაზნელი D. და — D. ვითა| მითა G. ვითარ S. სენა DGOQR. ~ მე-
ფისა ასულმან R, ~ მეფე მის ასულმან S. მზისკაბუკისად B. მზისკაბუკისა
DEN, მზის კაბუკის KL, მზისკაბუკის O, მზეკაბუკის Q.

2. სარკმელს B, სარკუმელსა P, სარკმელათ Q. მოსდგა B| გამოხედა F, გა-
მოდგა HINS, ამოდგა M, მოადგა P, მოადგა ხედვად O, იხედვდა Q. და — DF
IS. თავმან — Q. თქვენმან A| შენმან B, თქუენმა D, — Q. მზესა OP, მზე Q.
სინათლისა F.

2-3. და თავმან თქუენმან... ეგეთი გამოდგა — R.

3. ეგეთი — DFGHIMNS, ეგრეთ O, ეგრე Q. ~ ეგრე სინათლე Q. გამოად-
გა A, გამოდგაო F, გამოვიდა IS, გამოხედილა და ვითა Q. შეჰხედა N. მზე
NQ. მას — O.

3-4. მას სინათლესა... მოსდგომოდა — DFGHIMNQS.

4. რომე KLR. სარკმელს O, სარკუმელსა P. და — BNR. დაინახა იგი| ნახა
DGHIMNS, ნახნა F, დაინახა O. მეფის NO. და დაინახა... ასული და — Q. და —
DFGHIMNS.

5. ცნა| სენა მეფისა ასული G, იკნა ასული მეფისა Q, სენა R. ვითა — Q.
~ ჩემდა (ჩემად FGHIMNS) ნახვად DFGHIMNS, ჩემად კერეტად Q. ჩემად
KP. გამოდგომილაო DFGHIMNS, გამოსულაო Q.

6. არქუა A| უთხრა B, რქუა KL, პრქუა R. ღაზნელსა D. კარგად| ღღეს
Q. გამიფრთხილდი A, გამიფრთხილდიო (+ თვარემ Q) DQR. ზენარმა AM,
ზენარმან DFHKLOPQS, ზეენარმან IJ — R.

7. ღმრთისამა A, ღმრთისამან FNS, ღმრთისამა M, ღმრთე Q| — R. დასტურ BEIP,
დასტურადაო Q| — L. ~ მოგკლაო დასტურადაო Q. მოგკლავო DFLPS. რომ
AR, რომელ EOP. ამისთვის რომე იგი| და მისთვის მოგკლავ რომე D.

7-8. ამისთვის რომე... მუხთლად მოჰკალ — B, რომელ მოკალ (მოჰკალ Q)
ამირ იამანელი მუხთლად (მუხთლადაო Q) FIQS, ამისთვის მოგკლავ (+რლ M)
ამირ იამანელი მუხთლად მოჰკალაო GHMN.

8. ამარ DEOP. მოჰკალაო DEKLP| მოკალაო R. შეუზახნა BEFIKLNOPQRS,
შეუძახნა D, შეუზახა GHM. და მედგრად — BDGHM, და FI. მედგრად — NQS.
შეუტრევა ABDEGKLMNP| + და DQ, შეუტრინა და S, + მას O.

9. პირველ DFGHIMNS. მისვლასა ზედა| მისვლასავე DFGHIMNS, მისვლასა
Q. შეუშინდა FIS. იგი — DFGHIKLMNOQRS. ღაზნელი D. და| რომ FIS,
— GHMN, რომელ Q.

მარჯვენე შენი, რომე სძებნენ სისხლნი ამირ იამანელისანი!» და
ეგრევე ნადირობავე დავიწყევით და ასპარეზობა.

„დაყენეს ღლენი მრავალნი ამა განსუენებასა შინა. ზოგჯერ
ჩუენსა იყენიან და ზოგჯერ ჩუენ მათსა ვიყვენით. განსუენება და
სიხარული არა დაგუაკლდა. მერმე აღგა კულა იგი აბრამ და ეგრე
მოაქსენა, ვითა: «მეფე დიდად ისწრაფის შენსა და იმარინდოს თმ-
სა». მზემან ქაბუქმან ეგრე უბრძანა მას აბრამს, ვითა: «მე
მრცხუენიან და ვერა ვეტყუი. ოდეს ერთგან ნადიმად ვსხდეთ, ორთა-
ვე შენვე გუითხარო».

„ნადიმად ვსხედით იმარინდოსასა. და აბრამ აღგა და აიხუნა 10

1. მარჯვენა ABDEFKLOPS. შენი + შენ G. რომელ BDEFGHIMNOPQS.
სძებნე ABGHIKLMNCQS, სძებნეს R. სისხლი BDEGHIKLCQRJ — N. ამარ.
EOP, ამირი N. იამანელისანიო DEGHKMN, იამანელისაო FILOPRS, იამანელისა Q.

2. ეგრე S. ეგრევე... ასპარეზობა] მის წალმართ ვნადირობლით და ასპა-
რეზთა ვმღერდით O. ნადირობა BEFIKLPQRS, ნადირობად D, ნადიმი და ნა-
დირობა (ნადირობავე M) GHMN. დავიწყეთ BDEFGHIKLMNPS. და — D. ას-
პარეზობდეს A, ასპარეზობად DFIS, ასპერეზობად P.

3. დაყენეს BG, დაყვავით Q. ~ მრავალნი ღლენი DFIRS. მრავალი B. გან-
სუენებასა A, განსუენებას O. ამა განსუენებასა შინა — DFGHIMNQS. შინა] შიგან
O. ზოგჯერ B] — N, ზოგჯერ P.

4. ჩუენსა A. იყენენ R. ზოგჯერ P. ჩუენ A] — R. იმათსა H. ვიყავით A] —
DFIQS, ვიყუნით MOP. განსუენება A, გასუენება D.

4-5. ~ სიხარული და განსუენება Q.

5. არ KQ. დაგუაკლდა A] გუაკლდა BDEFGHIKLMNQRS, + ვსხედით თავის წინა
და O. მერე R] ღლესა ერთსა Q. კვლა A, კვლავ BEKP, — DFGHILMNQO
RS. იგი — DFGHIMNOQS. აბრამ EF, აბრაჰამ MJ + კვლავ L. და + მზეკა-
ბუქსა O. ეგრე — DFGHIMNQS.

6. მოახსენა A] არქვა მზეკაბუქს Q, უთხრა R. ვითა — DFGHIMNS. დიდად
ღია D, ღილ L. ისწრაფის E. შენსა] თქუენსა R. იმარინდოსა BEHM, ამირინ-
დოსა R. ომსაო (+ და O) BEFGHILMOPRS.

7. მზემან ქაბუქმან] მზეკაბუქ D, მზეკაბუქმან GN, მან Q, მზემან ქაბუქმა
S. ეგრე — Q. უბრძანა] თქუა DF, არქვა GHIMNS. აბრამ B, აბრაჰამ E, აბრაჰ-
მა O. მას აბრაჰამს ვითა — DFGHIMNQS. მე — R.

8. მრცხუენიან A, მცხუენიან B, მრცხუენია D. და — DFGHIMNQS. ვერ BDEF
GHIKLMNQS. ვეტყუი A, ვიტყუი BDEGHILMNORS, ვიტყუიო K. როდეს BE.
ერთგან] — DFIQS, ერთად O. ნადიმად ვსხდეთ ორთავე] ვსხდეთ (სხდეთ B)
მაშინ, ორთავე (ორნივე KL) ერთგან BEKL, ვსხდეთ მაშინ R. ვსხედით D] +
მაშინ OP. ორთავე — Q.

8-9. ერთგან... გუითხარო — GHMN.

9. შენ DFIOQRS. გვითხარო F] + და ოდესა ერთსა O, გითხარო R.

10. იმარინდოსასა და] იმარინდოსა B, იმარინდოსას GK, ამირინდოსასა IR,
იმირინდოსას N, + მას ეამსა ზე აღგა O. და — DFGHIKLMRS. ~ აღგა აბრამ
(აბრაჰამ EK, აბრაჰამ F) BDEFGHIKLMNPQRS. აღგა — O. და — DFGHIMNOP-
QS. აიხუნა A.

10-1. ~ ორნი ქიქანი აიხუნა Q.

საქდომნი ოქრო-ქსოვილისანი და დიდებულნიცა დასხნეს. და გამოვიდა იგი ხოსრო ხაზართა მეფე, დაჰდა საქდომთა მისთა ზედა. მოვიდეს მებუჟე და მედაბდაბენი, და წამოდგეს ყოველნი ქალაქნი. დაიდვა ნადიმი მეფემან, და მივიდეს ყოველნი მეფისასა. გამოვიდა დედოფალი და ასული მისი და დასხდეს ბანთა ზედა. მოვიდეს იგი ყოველნი მოქალაქენი ხედვად, და ზმა იყო დიდი და სიხარული.

„შეეკაზმა მზეკაბუკი და გავიდა. თქუეს ყოველთა: «მისი ომი კაცისაგან არა ეგებოს!» გამოვიდა იმარინდოცა შეკაზმული. მოე-

1. ოქროქსოვილი IKLOQS, ოქროს ქსოვილი R. და დიდებულნიცა დასხნეს და — Q დასხეს და A] დასხნეს BEGKLMNR, დასხნეს (დაისხნეს F) დადგეს სვეტები DFIS, დაისხნეს H, დასხნეს დიდებულნიცა და O, დასხნეს და დადგეს სვეტები P.

2. იგი — DFGHIMNOQRS. ხვარო AMNOP] — BEGKLR. ხაზარო GQ. მეფე + და DFIOQRS. დაჰდა + საჰდა G, დასჰდა O. მისთა ზედა] — DFIS. მათ ზედა GHMN, მათ ზედან O, და ეგრევე დიდებულნი დაისხნა Q, თვისთა R. მოვიდეს] გამოვიდეს GHM, გამოვიდა NQ. გამოვიდენ O.

3. მებუჟე და მებუჟე BDEGHKLMNP, მებუჟენი და FIS. და — DFGHIMNQRS. წამოდგა DHMN, წარმოდგა GO, წამოადგეს P. ყოველი BEFGHIKMNOPRS. ყოელი D, ყოველნივე L. ქალაქი BDEFGHIKLMNPS, ქალაქი და OR, ქალაქით ხედვად და Q. დაიდევს FIQS.

4. ~ მეფემან ნადიმი BE. მეფემან — Q. და — DFGHIMNOQS. მივიდეს] მივედით BDEFGHIKLMNOPQRS. ყოელი D, ყველანი FIS] — Q. გამოვიდეს L. დედოფალიცა MO.

5. და ასული მისი — BDEFGHIKLMNPQRS, და დასხდეს მეფე და დედოფალი O. და — DFGHINQS. დასხდეს] + მასვე BEFGIKLMOPQRS, + მათვე DHN. ბანსა FIOQ. ზედან O. მოვიდა BDEFGHKLMNPQRS, და მოვიდა I.

5-6. მოვიდეს იგი... ხედვად და] და დაიდევს ნადიმი ყოველთა მათ დიდებულთა და წარჩინებულთა ყოველთა ბანთა ზედან და პირმზე იგი ასული მისი დაჰდა გვერდით O. ყოველნი მოქალაქენი ხედვად და] ასული მეფისა და დაჰდა დედასა (დედისა K, მეფისა R) გვერდით BEKLPR. იგი ყოველნი მოქალაქენი ხედვად და] ასულა მეფისა და დაჰდა დედას (დედასა GIN, დედოფლისა Q) გვერდით (გვერდითა HN) DGHINQ, ასულა მეფისა დაჰდა დედისა გვერდით FS, ასული და დაჰდა დედასა გვერდითა M.

6. ზმა] ზმა G. ~ და დიდი I. და] — FS, + დიდი Q. სიხარული + ურიცხვი მახედან O.

7. შეეკაზმა DHOQ, შეეკაზმა L. მზეკაბუკი DKQ. გავიდა + და BDEFIS. თქუეს A, თქუ DFGHIKLMNOPRS. ყოველმან DKLPR, ყველამან FIS, ყოველმან კაცმან GHMN, ყოველმან ერმან კაცი მგზავსი ამისი არ არს ქვეყანასა ზედანო და O. ყოველმან ერმან Q. ამისი FS, ამისი IOQ. ომი] ჯობნა GHMN. ~ ომი ამისი O.

8. კაცისაგან — O. არ DFGHKLMNQRS] არვისგან O. ეგებოსო] იქნებისო M. გამოვიდა + იგი O. იმირინდოცა N, იმარინდო Q, ამირინდოცა R. შეეკაზმული + და OQ. მოეწონათ MO.

8-1. შეეკაზმული... მეტითა თუმცა — S.

წონა იგიცა ყუელასა მოწონებითა მეტითა. თუმცა გენახნეს, ამას
ბრძანებდი, ვითა: «ორნი კაცნი უკეთესნი ქუეყანასა ზედა არა არი-
ანო!» იარებოდეს მოედანსა შინა. მეფემან მიუგზავნა კაცი და ეგ-
რე შეუთულა, ვითა: «ჩემგან ამისი მოწმობა არა გინდა, მაგრა
5 ერთმანერთსა მუხთლად ნურას უზამთო». მზემან კაბუქმან ეგრე
მოაქსენა: «ჩუენგან მუხთლობა არა ეგებოსო».

„შემოუვლეს ნაგარდი ერთმანერთსა, შეუტივეს და შეიბნეს.
ეგეთი ომი არა მინახავს! თუით მუნ მყოფმან ყუელამან ბქუეს:
«არა ნახულა კაცისა თუალითა ეგეთი ომიო და ეგზომი მედგარი და

---

1. ყველასა A] ყოელთა M, ყოველსა N, ყოვლითა O. ყოველთა P. იგიცა...
მეტითა] ყოველსა კაცსა იგიცა BEKR, იგიცა ყოველსა კაცსა იგიცა L. მოწონებითა
მეტითა — DFGHIMNQR. მეტითა] დიდიოთა OP. თუცა L. გენახეს B, გენახნეს
O, გენახთ Q, გენახნა S. ამას — GHIMN.

1-2. ~ ბრძანებდი ამას DFS.

2. ბძანებდით NOQ. ვითა] — DFS, ამათ I, ამა Q. ორი L, ორთა Q. კაცი
DL, კაცთა Q] კაბუქნი S. უკეთესი Q] — R. ქვეყანასა A. ~ ქვეყანასა ზედა
უკეთესი L. ქუეყანასა ზედა] — DFGHIMNQS, ქუეყანაზედა P, ქვეყანისა O,
ქუყყანაზე R. არ FIL, არავინდა Q, აღარ S. არიანო] + და O, იქნებო Q.

3. იარებოდენ B, იარებოდნენ Q. შინა] შიგან BEKLOPQR. მოუგზავნა
AFH. ~ მიუგზავნა მეფემან (მოუგზავნეს Q) OQ. და ეგრე — DFGHIMNQS.

4. შემოეთულა A] — DFGHIMNQS. ვითა — FGHIMNS. იმისი G. მოწმობა]
დამოწმება O. არ FGHIMNRS] აღარ Q. გინდათ AFGHIMNOPQRS. მაგრაბ
FGHMNOQRS, მაგრაბე I.

5. ერთმანეთს N. მუხთლობითა BE, მუხთლობით KL, მუხთლობას R. უზამთ
BDEFGHIMNPQS. მზე KLNRS.

6. მოახსენა A. ჩვენგან A] ჩვენი BE, ჩემგან NOR. არ DFGHIKLNRS. ეგე-
ბის KL, ეგების და მან მისი იცისო ამაზედან შეძრნეს ტაიქნი და O.

7. შამოუვლეს D. ერთმანერთსა] — D, და FIS, + და KL. ~ ერთმანერთსა
ნაგარდი R. შეუტრევს AKL. და შემოუტრევს EP, შემოუტივს R] — GHIMN-
შეუტივს და შეიბნეს] და შეიბნეს და შეუტრევს რომელ B. შეიბნენ Q] + რომელ
EP, + რომელ KLR.

8. ეგეთი ომი] რომელ ომი ეგეთი DFGHIMNS, აზდენი რომე ეგეთი ფიცხე-
ლი ომი მე O, რომელ ომი ეგეთი თვალთა ჩემითა Q. არ DFIKLNRS. მინახე-
სო FIS] + და O, მინახამსო Q. თვით A. მუნ] მათ FIQS, მუნა P, იქ R. მყო-
ფი K, მყოფთა LQR] — N. ყველამან A, ყოველმან GO] — LQ. ~ ყოველმან (ყუ-
ელამან HM) მყოფმან GHM. თქვეს A, თქუა DFGHIMNOS.

9. არ DS კაცისა — DFGHIMNQRS. თვალთა A. თვალისაგან K, თვალთ
L] — R. ომი R. და — L. და ეგზომი] კაცისაგან R. ეგზომ KLP. მედგარი] მელ-
გრობ BE, მედგარად KP.

9-1. თუალითა ეგეთი... და ფიცხელიო] ეზომი (ეზომ GHIM) ფიცხელი ომიო
(ომი INS) DFGHIMNS, ეზომი ომი ფიცხელიო Q. ომიო... და ფიცხელიო] მელ-
გარად ომიო იბრძოდენ O.

უფიცხელიო!» იბრძოლეს მწუხრამდის და სილ[V]ამემან გაყარნა, და ვერა რომელმან აჯობა. გაეხარნეს მეფესა და ყოველსა კაცსა მათი მშუილობით დარჩომა. და მოსცა შეფემან და დედოფალმანცა შესამოსელი. და წავედით და ნადიმაღ დაესხედით.

„მეორესა დღესა კულა გამოვიდეს და შეიბნეს. თავმან თქუენ- 5 მან, წინასასა უფიცხე შეიბნეს. ეგრევე გაყარნა სილამემან, და ვერა რომელმან აჯობა.

„დაუძიმდა მზესა ჭაბუკსა გასწორება ომისა. კულა შემოსნა მეფემან, ჭება შეასხა და ეგრე უბრძანა: «აღარა გაბრძოლებო. ვი- 10 ცი, რომე თქუენებრი ჭაბუკი არა არს პირსა ყოვლისა ქუეყანისა-

1. ფიცხადო P, ფიცხელი R. ~ მწუხრამდის იბრძოლეს R. მწუხრამდი A, მწუხრამდეს E, მწუხრამდისინ FIS, მწუხრამდე GM, მწუხრამდინ NO. და — GHNS. სილამეა DE, სილამე G. გაყარა BEGHMNQ, გაყარნა DLOP, გაყარა R.

2. ვერ R. რომელმა E, რომელმან მე R. ~ რომელმან მე ვერ R. ყოველთა BELR, ყოვლსა D. კაცთა RJ — L.

3. მშუილობით A, მშუილობა E. დარჩომა] მორჩომა. N. და მოსცა] დამოსნა BDEGHKLMNOPQ, და დამოსნა IRS. და მოსცა მეფემან და დედოფალმანცა] და დამოსნა და დედოფალმანცა მოსცა F. დედოფალმანცა] + მოსცა BEGHIP, დედოფალმანც (დედოფალმან KLRs) მოსცა DKLNRS, დედოფალმან O, + მოსცნა M. და დედოფალმანცა შესამოსელი — Q. შესამოსელი] შესამოსლითა ტურფითა და უბოძეს საბოძარი დიადი და გაიყარნეს O.

4. და წავედით და] წაიდა მეფე და ჩვენ BDEFIKLRS, და წავიდეს სადგომსა GHM, წავიდეს სადგომსა N, წაიდა და ჩუენ P, წამოვედით და ჩვენ O, და წაიდა მეფე და ჩვენ Q. ნადიმაღ დაესხედით] დავიდევით ნადიმი DFIQS, ჩვენ დავიდევით ნადიმი GHMN. დაესხედით + და BE.

5. დღეს BE. კულა A, კულავ LRJ — DFGHIMNQS, შეეკაზმნეს ორნივე O. გამოვიდნენ IQ. და — O. შეიბნენ Q. თავმა E. თქვენმან AJ შენმან DIQS, თქვენმა E, მეფობისა შენისამან O.

6. წინასას D, წინასგან G, წინასგან HMN, წინას დღისაგან O, წინასა Q, წინანზე S. უფიცხეს GRJ უფრო მედგრად O, უფიცხედ Q. შეიბნეს] + და DP, + მწუხრამდის და O, შეიბნენ Q. ეგრევე + და QR. გაყარნა BDEP, გაყარა, GHMOQ, გაყარა N. სილამეა D, სილამე G, სიბნელემან Q. და — DFIQS.

7. რომელმან მე R. აჯობა + და O.

8. მზე DGHLMNOQR, მზეს K. ჭაბუკს KQ. გასწრება I. ომისა — DFGHI MN. კულა A, კულავ FILMQRS] — O. შემოსა DJ უბოძათ O, დამოსნა Q.

9. მეფემა DJ + და GHIMNQS, + შესამოსლები ტურფანი O. შიასხა B, შეასხეს N, შეასხნა S. ~ შეასხა ჭება DO. ეგრე — DFGHIMNOQS. უბრძანა + თუცა O. აღარ DQ. გაბრძოლებ FHMNS, გაბრძოლებ G, გაბრძოლო R.

10. რომელ BDEFGHIMNPS, რომელ არა არს O. თქვენებრი A, თქვენებრი DP, თქვენებრივი I] — GM. ~ არა არს (არის M) ჭაბუკი თქვენებრი GHMN. ჭაბუკი — D. არა არის DJ — O. პირსა + ზა R. ყოველის E. ქუეყანისასა A, ქუეყანისასა BDEFGHIKLNPR] — და O.

„ვითა ზედა გათენდა, დაჯდა მეფე და დაისხნა დიდებულნი მის-
ნი. გამოვიდეს დედოფალნიცა და დასხდეს ბანთა ზედა. კულა
გავიდა ყოველი კაცი ხელვად. და ეგრე არქუა მზემან კაბუკმან იმა-
რინდოსა, ვითა: «დღეს გარდაწყუეცა ჯამს». მან ეგრე არქუა: «და-
სტურად, თუ მლალობელნი არა ვართო».

5

„შეიბნეს და, თავმან თქუენმან და ზენარმან ღმრთისამან,
პირველისა დღისა ომი ვითამცა ლალობა ყოფილიყო. შუალამემდის იბ-

1. ვით G. ზედა — KQ. ვითა ზედა| კაბუკობა მათსა აქა მზეკაბუკისა და
იმარინდოს კაბუკისა მესამე ომი მზეკაბუკისაგან იმარინდოს ცხენისაგან მოჰყადა
და მიწა რა დილა O, აქა მესამე ომი მზისა კაბუკისა და იმარინდოსი და მზისა
კაბუკისაგან იმარინდოსი ცხენისაგან მოჰდა და მიწა ზედა დანარცხება რა დილა
P. გათენდა| + და G, + და მზემან ნათელი გამოსცა O. დაჯდა| გაჯდა Q. და —
GNR. ~ დიდებულნი დაისხნა DFIS. მისნი — DFGHIMNQS.

2. გამოვიდა AQR. დედოფალიცა AB, დედოფალნი D, დედოფალი ასულით
FIS, ყოველნი GHMN, ასული მეფისა და დედოფალი Q, დედოფალი R. და —
GMNOPS. დასხდნენ FIS| + მას ABEKLOP. ზედან O.

2-3. კვლა გავიდა A| და გამოვიდა BEKL, გამოვიდა DFGHIMRS, მოედეს
N, კვლა გამოვიდა P. კვლა გავიდა... ხელვად| შეიქნა მკვრეტელთა ჯართა ყრი-
ლობა და გავიდნეს ესე გოლიათნი მას მოედანთა შინა O, — Q.

3. კაცი| ქალაქი R. ხელვად| კვრეტად G. და — BDEFGHIKLMNPR. ეგრე — Q.
არქვა A, რქვა K, პრქვა R. მზე N. იმარინდოს BEFKLPS, ამირინდოს IR| — Q.

4. ვითა| — FIMNS, + ვითა H. დღესა ANO. გარდაწყვეცა A, გაწყუეცა BD
EKLOP, გაწყვეცა RJ — Q. ზამსო BDEFGHIKMN PQRS, ჰამსო L. ჰამს შენი
და ჰემო O. მან ეგრე არქუა| გარდაწყვეტათ იმარინდოს Q. ეგრე — Q. არქვა
A, რქვა K| თქვა L, + ვითა M, — Q, უთხრა R. დასტურ FQS| + ეგრეთ O.

5. თუ| — GR, თუცა O. მლალობელნი ADILMNPR. მდლობელი G. არა —
G. ვარო G| + შეუზახნეს და O.

6. და — DFGHILMNQRS. და თავმან თქვენმან A| — O. ზენარმან DFHKLO
PQS, ზენარმან I, ზენამან R. ღთისამან A. ღთისამან FMS| + და თავმან მე-
ფობისა თქვენისამან O, — R.

7. პირველი NQ. დღისა — Q. ომნი I. ვითამც HMO, ვითა LR. შუალამემდი-
სინ AM, შუადღემდის DR, შუალამემდისი EH, შუადღემდისინ FI, მწუხრამდის
O. შუადღემდის S| — Q. იბრძოლეს| + და KLR. — Q. ~ იბრძოლეს მწუხრამ-
დის O.

რძოლეს. მერმე მზემან ჰა[106]ბუქმან ფიცხლა გაიყუანა ცხენი, შემოაქცა და შემოუტევა და შემოჰყივლა: «კარგად გამიკაცურდი, მით რომე, რა შემიძლია, ემალავ აღარაო!» ჰკრა ჭრმალი იმარინდომან, პოლოტიკნი რკინისანი გააქუეთინა და ჩაბალახი გაუქუეთა და

1. მერე R. მზექაბუქმან KLR. ფიცხლა B. ფიცხელი KL| — OR. მერმე მზემან ჰაბუქმან ფიცხლა გაიყუანა ცხენი ფიცხლა (ფიცხლად MN) ცხენი გამოიყუანა (გაიყუანა GHMV) მზემან (მზე N) ჰაბუქმან DGHMN, პირველად ოროლითა და ოროლი დაემტვრა და (+ მერმე Q) ცხენზე (ცხენზედ რკინანი ეიღდნეს და რკინა Q) რკინობა დაიწყეს (დაიწყვეს S) მაითი (მათი Q) ერთმანერთის (ერთმანერთისა Q) ჯახება ცისა (ცის I) ჰეხასა გვანდა მას უკან აიღეს ხუთას (ათას IQS) ხუთასის (ათასისა I, ათასის QS) ლიტრის (ლიტრისა I) ლახტები იმათ (იმათ I) ერთმანერთისა ასე (ასრე I) მედგრათა (მედგრათ I, მედგრად QS) სეემდეს, რომ (რომე Q) მათი ცემა კლდისა რუვეყასა გვანდა და ზღვისა ღელუასა ასრე (ასე IQS) დაეკრაბათ (დაგრიხეს S) ლახტები (+ რომე Q, + და S) დაყარეს და (+ თითო FIS) ხლშები გამოიწოდეს და გაიყენეს ცხენები და შეუტივეს და ორთავე მუზარადები დაულწყეს (დაუტყრაეს S) და ხლშებიც (+ დალწყეს FIS) და გაულდგნენ ერთმანერთისა [+ და დაასხეს (დასხეს S) FIS] ისარი ვითა ტყე (+ ასე იყო Q) მათ ტანში ასე იყო (+ და FIS) ჯაქვის (ჯაქვისა Q) სიკეთით ვერც ერთს ვერ შეატანა (შეატანეს და სისხლი ვითა მდინარე ჯეონისა ორთავე ვერც სდიოდათ და გაყარეს მშვილდებიცა S) შეუზახეს (შეუზახნეს IS, შეუტივეს Q) ერთმანერთისა და ხიშტები შესტყორცეს ორთავე პოლოტიკნი (პოლოტიკნი Q) რკინანი (რკინები IS) დაემსხვრა (დაემსხვრა I, + და ორთავე ხორცისა უწიეს S) ასე გაუხდათ საომარი საცემელი (+ რომ FIS) ფალასივით (ფალასივით IQ) ყყარა დაფრწილი (+ გამოიწოდეს FIS) თითო (თვითო Q) ხმალი (ხლშები Q) კიდე (კიდევე S, დაიწოდეს და Q) ფიცხლავ (ფიცხლად Q) ცხენი (ცხენები Q) გაიყენა (გაიყენეს Q) ამირანდომან FIQS. ~ გაიყენა ცხენი მზემან ჰაბუქმან O. ~ ცხენი (ცხენნი K) გაიყენა (გაიყენა R) BEKLPR. გაიყენა A.

2. შამოაქცა D და| — GHIMNQ, ეგრე LP. შემოუტევა და ALP, შემოუტევა (შემოუტევა HQR) ეგრე (ეგრეთ R) BEGHKMNQR, შამოუტევა (შემოუტევა F) და ეგრე DF. შემოუტია ეგრე IS, შემოუტევა O. შამოჰყივლა D, შეევილა FS, შეჰყივლა I, შემოჰყივლა ეგრე ჰრქეა O, უყივლა Q. კარავა P. გამიკაცრდი AG MP| გამიჰგარდი BEFI NS, გამიფთხილდი KLOR, გამიფთხილდი Q.

3. მათ| — DFGHIMNOQRS, ამით K. რომელ BEP| — DFGHIMNOQRS, მზისა ჰაბუქო S. რაც BE, რაც O| — L. შემიძლიან NOR| — L. მალავ D. ემალავ აღარაო! აღარა ემალავ ამა სიტყუასა ზა ამირინდომ R. აღარაო! რაღაო D, + მიუჭდა მერმე იმარინდო O. კრა FIQS. ~ ჰმალი ჰკრა R. იმარინდომა AO, იმარინდოს D, ამირინდომან KN. იმარინდომან ფარი გაკვეთა S| — R.

4. პოლოტიკნი FIRS. რკინისანი| — D, რკინანი FGHIMNS, რკინენი OQ. გააკვეთინა A, გაკვეთინა BH, გაჰკვეთა D, გაკვეთინა F, გაჰკვეთინა G, გაუკვეთინა I, გაუკვეთა OR, გაკვეთა Q, გაუკვეთა და ჯაქე S. და — BDEGHKLMNPR. და ჩაბალახი ჩაბალახითურთ O, ჩაბალახნი G. გაუკვეთა| — AOR, გაჰკვეთა DMN, გახეთქა FIQS, გაკვეთა H, გაკვეთინა K.

თავსა დიდი შეჰკუთეთა. მზემან ჰაბუტმან კრმალი აღარა ჰკრა, — სიკუდილისა თურე შეეშინდა მისისა, — კრმალი გასტყორცა და კრმლიანი კელი შესტაცა, აილო უნაგირთაგან და ქუეყანასა ზედა დასცა და დაბნიდა.

ადგა მეფე საჯდომთაგან და უყვილა, ვითა: «ლმერთმან ნუ 5 ყოს სიკუდილიო!» მზემან ჰაბუტმან ეგრე თქუა: «მე ჯობნა მხდომია, მიჯობნია, სიკუდილი რასა ჰქუიანო!» ეგრე უბრძანა მეფემან: «კურთხეულმცა არს იგი ღმერთი, რომელმან ეგეთი გული და ჰაბუ-

1. თავს DO. თავსა დიდი შეჰკუთეთა A] გააკვეთინა R. შეჰკუთეთა] შეკვეთა და სისხლი მალა შემოასხა ჯობნა გვეგონა F, გაჰკვეთა N, შეკვეთა G], შეკვეთა და ამო-
იქრა სისხლი S. მზე KLNQR. კრმალი] გააგლო FIS, + გაგლო Q. აღარ L, არა R. აღარა ჰკრა] გასტყორცნა ამდ რომე O. კრა FQS] ამოილო L, + ამირინდოს R.

2. სიკუდილისა A, სიკუდილის BE, სიკუდილსა DOP. თურე] — FIKLQRS, მისსა O. შეშინდა BDEHKOQ, შეეშინა FILPRS. მისისა] — BDEFGKLMNR, და H. კრმალი + შორს R. მისისა კრმალი გასტყორცა და] არ შემომაკედესო (შემომაკედეს S) (+ და FI) ჩემს ნაკრავს ველარ (ვერსად I) წაუვაო (+ ხელი მიყო S) FIS, ძალად მიფრინდა და O, არ მოვკლაო ჩემსა ნაკრავსა ვერ გაუძლებსო ხელი მიპყო Q. გასტყორცა] + ხელი მიპყო BEHKLNMNR, გასტყორცნა და კელი მიპყო D, ხელი მიპყო I. და — DI.

3. ხლმინსა Q. ხელსა Q. შესტაცა] სტაცა ხელი Q. უნაგრისაგან F, შუნანგი რადგან G; უნაგირისაგან IR, უნაგირითგან Q, უნაგრისაგან ასეთი S. და] — DGHNRR; ასეთი დასცა FI. ქვეყანასა A, ქვეყანას O] ასეთი Q. ზედან OP] — DGHLNMNR.

3-4. ~ დასცა ქვეყანასა ზედა S. ~ დასცა ქვეყანასა R.

4. დასცა და] რომელ F, რომ I, დასცა QS. დაბნიდა] შებნიდა და ქვეყანა ასე შეიძრა მისსა დაცემაზედან (დაცემაზედა I) ვინცა (ვინც I) ფეხზე (ფეხზედ I) ვიდეგით მიწასა ზედა დავეცენით FI, დაბნდა GHMN, შებნიდა OR, რომე ქვეყანასა ზედა რომე ქვეყანა შეიძრა და მეტის შეძერისაგან ვინც კაცნი ანუ პირუტყენი იღვნენ მიწასა დაეცნენ რა მეფემან ესე ნახა Q, რომ სამი საათი შებნედილი იდგა და ქვეყანა ასე შეიძრა მისსა დაცემასა ზედა ვინც ფეხზე ვიდეგით მიწასა ზედა დავეცენით S.

5. მეფე — Q. საჯდომისაგან O, საჯდომითგან P] — FIQS. და — D. იყვილა FQS. ვითა — FGHIKMNQS. ღმერთმან — R.

5-6. ~ ნუ ყოს ღონე Q.

6. უყოს D, ქნას F, ჰყოს GLR. სიკუდილიო A] სიკუდილი ამირინდოსიო (ამირინდოსიო QS) FIQS, + და O, ამირინდოს სიკუდილი R. მზეჰაბუტ D, მზე-
ჰაბუტმან NQ. თქვა A] რქვა KLR. მხდომია] მხედებოდა და BDEKLOPR, მხელა და F, მხელა (+ და S) IQS.

7. მიჯობნიაო P] + და R. სიკუდილი A. რას BDELRR. ჰქუიანო A, ჰქუიანო DFOQS, ჰქუიან KR. ეგრე — GHM. ეგრე უბრძანა მეფემან] მეფემან უბრძანა DFIS, ბძანა მეფემან Q, მეფემან ეგრე უბრძანა R. მეფემა E] — B.

8. კურთხეულმც არის B, კურთხეულამც არს D, კურთხეულმც არს EM, კურთხეულსამცა არს G. იგი] — O, სახელი R. ~ ღთი იგი Q. ღმერთი] შენი R. რომელმან + დაგბადა და R. ეგრეთი R. გული და ჰაბუტობა] ჰაბუტო ეგრეთი გული R.

კობა მოგვცაო!» გაეხარნეს ყოველთა ჯობნა მზისა ქაბუკისაგან და შე-
ასხეს ქება. და დიდი ხანი დაბნედილმან დაყო იმარინდომან. მერ-
მე მოვიდა სულადვე იგი იმარინდო, და წაასხნა მეფემან ორნივე
თავისა კარავსა და შემოსნა ტანსა და უბოძა დიადი მეფემან და
5 დედოფალმანცა. და წავიდა მეფე ქალაქსა.

„მეორესა დღესა მოვიდა იმარინდო სახლსა მზისა ქაბუკისასა
და ეგრე თქუა: «მერჩია ესე, ღმერთო, თუმცა მეჯობნა. ვინათგან
გაგიმარჯუა ღმერთმან, მე მისთუის რად გემდურვი! დიდად მადრიე-
ლი ვარ, მით რომე სიკუდილი შეგეძლო ჩემი და არა მომკალ». დაი-
10 მოყურნეს და ძმად იფიცნეს.

1. მოგცა DFGHIMOQRS. ~ ჯობნა ყოველთა L. ყოველთა ყოველსა ერსა
OP. მზის ქაბუკისაგან BDGKL, მზექაბუკისაგან N, მზისა ქაბუკისა R. და —
GHIMN. შიასხეს B.

2. და დიდი — BEKLR, დიდი DFGHMNS, მრავალ O, დიდსა Q. ხანი ეპს
O, ხანსა Q დაბნედილმან A, დაბნედილი O, მუნ შებნედილი Q. ~ დაყო (დაყო
HM) დაბნედილმან GHMN. დაყო იყო OQ. იმარინდომა AD, იმარინდო და O
— Q. მერმე — DFIS, რა GHMN, და ოდეს Q.

2-3. ხანი დაბნედილმან... იმარინდო და წაასხნა რა იმარინდო (ამირინდო R)
სულადვე მოვიდა წაასხნეს (წაასხნა EL, წასხნა KR) BEKLR.

3. ~ სულად მოვიდა Q. სულად DFGHIMNQS. იგი — DFGHIMNQS, ზე
O. იმარინდო ადგა O, — Q. და წაასხნა წასხნა DHQ, წაასხნა FGIMN, და წა-
სხნა O, და იკითხვიდა რა ანბავი არის და ან რა შეყრილობაო ყველა მოახსენეს
რაც გარდახედოდა და მერმე წამოასხნა S. ~ მეფემან წასხნა Q. ორნივე — QR.
~ ორნივე მეფემან O.

4. თვისსა FILQ, თავისსა HMPS, თავისასა N. კარავსა და კარავსა DFGHI
MNOQS. ტანსა — DFGHIMNQS, ტურფანი სამოსელნი O. უბოძა GN. დიდად
DQ, დიდი FGIS სამოძვარნი ურიცხვნი O. მეფემანცა DFIS, მეფე Q. და ანუ O.

5. დედოფალმან BEFGHKL MNQRS, დედოფალმანც D, დედოფალმან და შე-
ვიდნეს O. წარვიდა O. და წავიდა მეფე ქალაქსა — BEKLR, და აწვივა მერმე
ქალაქსა Q. ქალაქსა — O.

6. მიორეს D, მეორეს OR. დღეს D. მივიდა FIS. ამირინდო R. სახლსა —
DFGHIMNQRS, კარავსა O. მზის ქაბუკისასა BDL.

7. თქა A რქა KL, მოახსენა O, თქო Q, ჰრქუა R. მერჩიანა BE, მერჩი-
ვა GKLR. ესე — Q. ღმერთო — R. თუმცა რომელმცა DHMN, რომელმცა FIQS,
რომელმანცა G, თუცა L. მეჯობნა + გარნა GO, + განა HMN. ვინათგან + შენ
DFIQS.

8. გაგიმარჯვა A. გაგიმარჯუა ღმერთმან ღონ შენ გაგიმარჯვა GHMN, გა-
მარჯვა ღონ L. ღმერთმან B] + და მოგცა ძლევა O, — R. მისთვის A] — DF
GHIMNOQS. რათ A. გემდური A] + და R. ვმადრიელვარ BE, მადრიელ ვარ
DFILNPQS, მადრიელ ვარ R.

9. მით — DFGHIMNQS. რომელ BLOP] — DFGHIMNQS. სიკვდილი A. არ
BDEFGILNOQRS. მამკალ EFH, მომკალო L, მამკალო O. დაიმოყვრნეს A.

10. იფიცეს DH.

აღა მოველოდით ყოველთა დღეთა ქორწილსა. მიმწუხრ მზეჭაბუ-
კი და დორათ დილაში და ორდავარელი და მოსორ ნადირისძე—ესენი
ერთგან სხდეს. მოვიდა იგი აბრამ და დაჯდა დაღრეჯილი. ჰკითხა მზე-
მან ჰაბუკმან: «რას დაგიღრეჯიანო?» მან ეგრე თქუა: «არა ვიციო,
მეფისა სიტყუა [V] არს თუ არა: უმძიმს მასცა. დედამძუძესა მის 5
ქალისასა უმძიმდა გათხოვება. მოიპარეს წუხელის და მას გრძნეულ-
თა ქუეყანასა წაიყუანეს, რომე არცა მისელა ეგების და არცა გა-
მოყუანა, თუ ყოველნი გმირნი და გოლიათნიცა ერთგან შეკრბენო.
აწ ვინცა წახუალთ გამოყუანებად, ნება თქუენიაო».

აღაგუიმძიმდა ჩუენ ყუელასა. იმარინდომან ეგრე თქუა: «არცა, 10

1. ყოელთა D. დღესა I. მიმწუხრი AF, რა მიმწუხრდა BEGHKLMNR] დღე-
სა ერთსა O, მიმწუხრსა Q.

1-2. მზეჭაბუკი და] მზეჭაბუკი BDEGHKLMNR, მზეჭაბუკი იმარინდო P, მზე-
ჭაბუკთან სხდეს იმარინდო O, მზეჭაბუკე Q.

2. დილაში და] დილაში BDEGHLMOPR, დილამ N. ორდავარელი] დორ და-
ვარელი D, დორ დავრელი IS, დაორდაველი P. და ორდავარელი] დაორ დავრე-
ლი F, ორდაველი K. და — FIS. მოსარ K. ნადირძე FIS, ნადირძე GHMNQ,
ნადარისძე P. ესენი — DFGHIMNOQS.

3. ერთგან სხდეს] ერთათ იყვნეს და O. იგი — DFGHIMNQRS. აბრაამ E.
და — FHIKLMNQS. ~ დაღრეჯილი დაჯდა Q. კითხა FIQS, და კითხა O. მზე
KLNQ.

4. ჰაბუკმან] + აბრაამს LR, + თუ O. რას] მას აბრაამს (აბრაამს E) რად BE
KP, რად DFGHILMNQORS. დაგიღრეჯიაო BGQS. ეგრე] ესრე R. თქუა A]
მოახსენა O, თქო Q. არ ვიცი BEFGINQS, არა ვიცი DHKMR, არ ვიცი ამა
O] — L.

5. სიტყუა არს თუ არა] სიხარულსა შიგან თურმე არა სწადდა და O. არის
GHMNR. თუ არა] უთარა E, + დია BEKL, თუ რა D, + და R. უმძიმდა O.
მასცა] + განა BEKLR, მისცა H, — O. დედამძუძესა BEKPR, დედამა ძუძეს
D, დედამძუძესა H, დედამძუძესა L, დედამძუძეს O. მას R.

6. უმძიმდა — O. გათხოვბა A, გათხუება D] + მის პირმზისა O. მოუპარავს
FS. ~ წუხელისა მოიპარეს R. და — R. მას] — DFGHIMNQRS, მის L. გრძნეუ-
ლსა BDKP, გრძნეულთ Q.

7. ქუეყანასა A] და R. წაიყუანესო BEHIKLNOPQ, წაუყუანიათ F, წაუყუა-
ნია S. რომელ BDEFGHIMNOPQS. არცა + რა KL. მისელა] შესელა Q. ეგე-
ბის] + და არცა მისელა ეგების D, ეგებისა H. არცა + რა K. გამოყუანა] გა-
მოსელა Q.

8. თუ] თუცა O, თუმცა R, თუნდა S. ყოელნი D. გოლიათნი DFGHIMNQS.
ერთგან] ერთად QR. შეკრბენ DFHIMNPS, შეკრბეს GQ, შეკრბენ და O.

9. წახუალთ A. გამოყუანებად A, გამოყუანება D, გამოსაყუანლად K, გამო-
საყუანებლად L, გამოსაყუანად R. თქუენიაო A.

10. დუმძიმდა GHMN. ჩვენ A] — DFGHIMNQS. ყველასა A, ყველასა D,
ყოველსა GI, ყოველთა და O] + კაცსა R. იმარინდომ BEIPQ, იმარინდო D, ამი-
რინდომან FRS. ეგრე — P. თქუა A, თქო FIQ. არც Q.

ლმერთო, ვიარები და არცა შუელად დავდგები». მზემან ჰაბუქმან ეგრე თქუა: «ვინათგან აქა მოსრულ ვარ, ვირე არა გამოვიყუანო, უსიკუდილოდ დასტურად არა შემოვიქცევიო».

„მერმე ეგრე მოაქსენა აბრამ: «მზეო ჰაბუქო, მე სიყმე და სიშუენიერე შენი მეწყალვის, და* შენი ჰაბუქობა მოუვალი არის! მუნ ნუ წაბულა: ვინცა შესვლასა ცდილა, მთელი ვერ გამოსულა». მან ეგრე უთხრა: «ჩემებრი, ღმერთო, არავინ ცდილაო. წინამძღუარი მომეც და სხუათ ნურა გაგვა». მან ეგრე მოაქსენა: «წინამძღუარი სადამდის ეგებოდეს, მოგცნე, და რა აღარა ეგებოდეს, მიღმა გიჩუენონ და, რა უნდა, ქმენო».

1. ღმერთო — R. ვიარები| იქ წავალ O. არც D, არცაღა მისდა O. შუელად A, შუელად Q. დავსდგები (ჰ და O) DORS. მზე KLNQ.

2. თქვა A, თქო Q. ვინათგან| ვითა მე R. აქ DEOR. მოვსრულვარ ABFGI LMNO, მოვსულვარ DEHQRS. არ BDEFIKLORS. გამოვიყვან BEGHKLMNR, გამოვიყვანოვო Q.

3. უსიკუდილოდ A. დასტურ FGIMNSJ — OQ. არ BDEFGIKLORS. შევიქცეო DFIQ, შევიქცევიო GHKMNS, შევიქცევიო და O.

4. მერე R| — DFGHIMNQS. ეგრე მოაქსენა აბრამ| აბრამ ეგრე არქვა GH MN. ეგრე — K. მოახსენა A| თქუა D, არქვა F, თქო IQS. აბრაამ I. მზეჰაბუქო FGNR| + მეწყალვი O, — Q. სიყრმე B.

5. სიშვენიერე A, სიმშვენიერე HM, შვენიერება I, სიმშვენიერე KL, მშვენიერება Q| სიჰაბუქე R. შენი მეწყალვის და შენი| მეწყალის (მეწყალვის FGHM NQ, მეწყალვის S) შენი და DFGHIMNQS, და შენი O. მეწყალის P. და შენი ჰაბუქობა — B. ~ ჰაბუქობა შენი KL| მშვენიერება შენი R. შენი — I. მოუალი BGKOR, მოუალი D, მოუვალა Q. არს BD| — Q.

6. მუნ| მაგრამ O, — QR. წახვალ A, წახვალ B. შესვლას O. მრთელი BD PQ. ვერ| ველარ BHKLR, ვერა GMNOP, არ Q. გამოსრულა KQ.

7. მან — FIS. ეგრე — Q. უთხრა| თქუა DFGHIMNS, არქვა Q. ჩემებრ FOS. ჩემებრიერ KR, ჩემებრიერ LMQ. ღმერთო — R. არავინ| ვერავინ BHKLMN, არავინ D, ვერავინ GO, ვერავინ R. ცდილა DFGHIMNS, ცდილა შენ Q. წინამძღუარი A.

8. ~ მომეცი წინამძღვარი O.

8. მომეციო R. და სხუათ A| სხუად BKL, და სხუად DFIOPS, და სხუა GHMNR, და Q. ნურას B, ნუ DFIQS, ნურად KLR, შენ ნურა O. გაგვა| იურვიო BKLK, გავა G, გავარო O, გავა Q. ეგრე — Q. მოახსენა A| თქუა DFGHIMNS, არქვა OQ. წინამძღვარი ABDGHKLMNOQRS.

9. სანამდი A, სადამდისინ FIS, სანამდის GHMNOPR. მოგცე BLMQ, მოგცნე F, მოგცენ K. და — DFIS. და რა აღარა ეგებოდეს| მან თქვა Q. აღარ BD FIR, არლარა GN. ეგებოდეს FS.

10. გაჩვენონ AR, გაჩვენონ F. და — DFGHIMNS. უნდა ქმენო| უნ B, უნდა ქმენო IS, უნდა ჰქმენო N, რაც გინდება იგი O.

* E-ში აქედან აკლია ტექსტი.

„დაასკუნეს წასვლა. მზე[სა] კაბუქ[სა] დორათ დილამმან ეგრე მოაქსენა: «მეცა თანა წამოგყუებო». მადლი უბრძანა. და მოვიდა მოსორ ნადირისძეცა, მოაქსენა: «ჩემთვის არა მიც საქმე, მაგრა თქუენთვის თავსა არა ვსწყალობო».

„დავასკუენით წასვლა. მოვიდა იმარინდო და ეგრე თქუა, ვი- 5
თა: «მე ესე უწინაცა მითქუამს: ჩემთვის ამასა გზასა არ წავალ, მაგრა, თუ შენ გინდა, წამოგყუებო». უთხრა მზემან კაბუქმან: „ნუ იჭირვი, ჩუენცა კმარ ვართო».

„დავასკუენით წასვლა. [107] კულა მოაქსენა აბრამ: «ისმინე, ნუ წახუალო, ნუ მოიკლავ თავსაო! მოუალი არის მუნ წასვლა». ეგ- 10

1. დასკენეს A, დასკუნეს DHK, დასკენა FI, დასკენა Q. მზესა კაბუქსა] მზემან კაბუქმან (+ და ABI) ABDFIOPQRS, — GHLMN, მზემ კაბუქმან K. დილამან IKQ, დილამა O, დილამა P. ეგრე — Q.

2. მოახსენა A, მოახსენეს O. მეცა] მე DFGHIMNS, მეც LPQR, რომე O. თან BFGHILMNQRS. წამოგყუებო A] + და O, + დაუმაღლა და Q, წამოგყუებო R. მადლი უბრძანა და მოვიდა — R. და მოვიდა] — BK, მოვიდა DFGHIMNOQS, მზემან კაბუქმან L.

3. მოსარ R. ნადირისძემანცა BK, ნადირძეცა FIS, ნადირძეცა G, ნადირძემანც H, ნადირისძემანც L, ნადირძემანც M, ნადირძემანც N, ნადირისძე ეგრე O, ნადირისძემანცა ეგრე P, ნადირძე Q, ნადირისძემან R. მოახსენა A] და თქვა Q. ჩემთვის A] ჩუენთვის D. ჩემთვის არა მიც საქმე] მე საქმე არა მიცს რა Q. არ მიც B, არმც D, არა მისცა G, არა მიცს N. საქმ A.

4. მაგრამე B, მაგრამ FGHILMNOS, მარა Q. თქვენთვის A] შენთვის DFIS, შენთვის სასიკვდილოდ Q, — R. თავს O] — BGHMN. არ DGIS. ვწყალობო APR, ვწყალობთ D, ვწყალობ (ვსწყალობ M) თავსაო GHMN, შევიწყალებო O, შევიწყალებოთ Q.

5. დავასკუენით წასვლა A] მადლი უბრძანა მასცა და O. წასვლა + და GH MN. ამირინდო GR. და ეგრე თქვა ვითა A] — FGHIMNQS. ვითა — D.

6. ეს N] — K. უწინცა DMP, უწინ FIQS, უწინაც GHLNOR. მითქვამს A, მითქომს IQ. ჩემთვის A. ამას BDGHMNOP, ამა FIKLQR, ამ S. გზას G. არა BPQ. წავალო H.

7. მაგრამ BFGHIMNOQRS. თუცა O. წამოგყუებო A] გამოგყუებოთ O, წამოგყუებო Q. მზე NQ. კაბუქმა Q.

8. იჭირვიო Q] + ჩემთვის S. ჩვენცა A. ვემარეართო ABDFHIMNQRS, ვემარეართო G, ემარ ვართო IKP, ემა ვართო L, ემარ ვართ O. ~ ემარეართ ჩვენცაო O.

9. დავასკუენით A, დავასკუენი G. დავასკუენით წასვლა კულა] ამაზედან მოვიდა იგი აბრამ და O. წასვლა] წამოსლვა L. კულა A] — DFGHIMNQS, კულავ LPR. მოახსენა A. აბრამ — O. ~ აბრამ მოახსენა Q. ისმინე] — OP, + ჩემი და Q.

10. წახვალო A, წახვალ BDFGHIKLMNOPRS. ნუ — Q. მოიკლავ] + უებრო P, + უებროს O, — Q. თავსა DFHIMNS] — Q. მოუალი არის მუნ წასვლა] — BK LR, მოუვალთა მუნ შესვლა თავს ნუ მოიკლავ Q. მოუალი არის] მოუვალთა DG HM, მოუვალთა FINS, მოუვალთა არის P. მუნ] შენი N. წარსულა O.

რე უბრძანა მას აბრამს: „წინამძღუარნი მომცენ, და ვაზირობა არა გინა». მან ეგრე მოაქსენა: «წინამძღუარი, ღმერთო, ღია მოგცეო».

„მოიყუანნა ოთხნი კაცნი გზისა მეცნიერნი. იგი კაცნი ფიცევ-
5 დეს: «არა წავეყუებით არათ ღონით, არაო! აჰა, თავნი ჩუენნი, აქა-
ვე დაგუტოცენითო!»—ვირემდის ამაზედა სიმტკიცე არა მივეცით:
«სადამდის ეგებოდეს, წაგუიძელითო», მერმე თქუეს წამოსვლა. ეგ-
რე თქუეს: «სხუაგან ნუთუ ეგებოდეს, სამი აღგიღო არის, ყოლა წა-
ვლისა ღონე არა ეგების. თუ იგიცა წავიაროთ, სადა იგი მეფისა
10 ასული არის, მუნ შესვლა არა ეგების». მზემან ჰაბუკმან ეგრე უთ-

1. მას — DFGHIMNQS. აბრამსა AOJ — DFGHIMNQS. წინამძღუარი ADFG
HMNOPQR. მომცენ B, მომცე D, მამცენ FIPS, მომცე GHMNQ, მომცეთ O.
ეზირობა AGO.

2. არა] აღარა BK, არ DFIS, ნულარ GHMN, აღარ LR, არად OQ. გინდარ
BHKLR, გინარ DOP, გვინდარ FIS, გინდა GMN, მინდარ Q. მან] — DFGHIM
NS, და მან O. ეგრე — BFIKLR. მოახსენა A. წინამძღუარი A, წინამძღუარნი
FGHKL MNOPRS. ღმერთო] ღონე G, — R. ღია — DFGHIMNS. მან ეგრე... ღია
მოგცეო — Q. მოგცენო FHN, მოგცენსო G, მოგცე M, მოგცენო O, მოგცენ R,
მოგცენო S.

3. მოიყუანა ABGHLNOQ, მოაყუანინა R. ოთხი კაცი L, ოთხი კაცი მის
O. გზისა მეცნიერნი] გზას მცოდინენი და D, გზასა მცოდინარენი G, გზისა მცოდ-
ნენი I, გზის მეცნიერნი (+ და O) KOR, გზისა მცოდნე Q. იგი კაცნი] და BKL
QR. ფიცვიდეს BDKPR; ჰფიცვიდეს L, ჰფიცვდეს N, ფუცვიდეს O, ფიცვდენ Q.

5. არა] + არა B, არ DFGHIMNS, + არ KL. წავეყუებით BFiKS, წაჰყუებით
DLP, წაულო Q. არათ] არას NOR, — Q. ღონითა BDFIKOPS, ღონითა LR] —
Q. არათ — DFILOQRS. ჩვენა A. აქავ MOQ] მოგცია R.

6. დაგუტოცენითა A] დაგუყრევენითა GHMN, დაგუბოცენით RS. ვირემდის
BM, ვირემდისინ FIS, ვირემდის L] — O. ამაზედან FS, ამაზედ GILR, ამაზე M]
— O. სიმტკიცე + ვითა R. არ BDFGHILNQRS] — O. ~ მივეცით სიმტკიცე O.
მივეცით + ვითა BKL.

7. სანამდის B, სადამდისინ F. წაგვიძელით BFIKLQRS, წაგვიძელით H,
წაგვიძებით M, წაგვიძელ და ვრე არა ეგებოდეს მოაქეცით და O. თქუეს A]
გააბარეს B, თქვა G, გააბარეს K, გაიბარეს L, დააბარეს R. წამოსვლა + და BK
LR.

7-8. ეგრე თქუეს] მერე გვითხრეს O.

8. სხუაგან A. ეგებოდეს] მიიგებოდეს მაგრა B, მიეგებოდეს D, მიისვლებო-
დეს F, შეიგებოდეს GN, მიიგებოდეს HIMQS, მიიგებოდეს K, მიიგებოდეს მაგ-
რა. LR, მიეგებოდეს P, + შესვლა O. სამნი O. არს R. აღგიღო არის] ალაგნი არი-
ან O. ყოლ D] მუნ G. წასვლისა BFIKLOS, შესვლა G, წასვლა HQ, წავლის M,
წასვლეს R.

9. ღონე — G. არს LPR. ეგების] არს DFIPQS, არისო და O. იგიცა] ისიცა GHO,
ისიცა MN. წავიარნეთ O, გავიაროთ R. იგი — DFGHIMNQS. მეფის OQ.

10. არს R. შესვლა] + ყოლე DF, + ყოლა IQS, შესვლა O. არ DGILNR.
მზე NQ. ეგრე] ეგ B.

ბრა: «გაუშვით, ეგე თქვენნი ქელი ეტიკობა არის». ვითა ველარა დაუშალეთ წასვლა, დიდად იტირა აბრამ.

რა ზედა გათენდა, წავედით: იგი მზეკაბუკი და ღორათ დილა-
მი, მოსორ ნადირისძე, მე და ორნი ყმანი მზისა კაბუკისანი. წა-
გუიძლევს იგი კაცნი და წავედით. ვიარეთ მრავალნი დღენი და გა- 5
ვიარეთ სამეფო ხაზართა მეფისა. მივხვდით ქუეყანასა ღია კარგსა
და დიდსა, მაგრა უკაცური იყო. ეგრე თქუეს ეტიკთა: * «მისრულ
ვართ ქუეყანასა გრძნეულთასა. ამას აწვე მოგაქსენებთ, დიდად გა-

1. გაუშვით A, გაუშვი Q. ეგე + საუბარი O. თქვენი A. არს DRJ + სხვას
ნურას იჭირვით O. ველარა I, ველარ LNOPR.

2. წასვლა და K. დიდად დიად D, — GHMN. აბრაჰამ F, აბრაჰამ I, აბრაჰამ M]
(+ აბრაჰამ მზეკაბუკისათვის O) აქა მზის (მზისა P) კაბუკისგან (კაბუკისაგან P)
გრძნეულთა ქვეყანასა (ქუეყანას P) შესვლა (წასვლა P) ხაზართა ქელმწიფისა (ქელ-
მწიფის P) ქალის გამოსაყვანებლად ღთო ძნელი და მოუვალი გზა არის OP.

2-3. დიდად იტირა აბრაჰამ რა ზედა გათენდა დიდასა ავღევით და შევიკაზმე-
ნით და Q.

3. ზედან D. იგი — DFGHIMNS, თვით Q. მზეკაბუკ DFKQS. და — BDFG
HIKLMOPQRS. დილამ D.

4. მოსორი — M, ნოსარ R. ნადირძე FS, ნადირძე GHQ, ნადარისძე PJ — M.
მე — BGHMN. და — GHMN. ორი IQ. ყმა IQ. მზისა კაბუკისანი (+ ისმენდი
მეფეთ მეფეო ახლა (აწყა KPR) დაიწყების ამბავი მზის (მისა P, მზისა R) კაბუ-
კისა BKPR, მზეკაბუკისანი (მზის კაბუკისანი O, მზეკაბუკისა Q) ისმენდი მეფეთ
მეფეო აწყა დაიწყების ამბავი მზის (მზისა FIS, მზე Q) კაბუკის (კაბუკისა IOQS,
კაბუკისა სიმხნე და კაბუკობა F) DFIOQS, მზის (მზე N) კაბუკისანი (+ და GH)
მე ისმენდი მეფეო მეფეო აწლა (აწყა HN) დაიწყების კარა (კარ HN) ამბავი მზის
(მზისა H) კაბუკისა GHN, მზის კაბუკისანი ისმენდინ მეფეთ მეფეო აწყა დაიწყე-
ბის მზის კაბუკის ამბავი L, + და მე ისმენდი მეფეთ მეფეო კარგი ამბავი ახლა
დაიწყების მზისა კაბუკისა M. წაგუიძლევს A, წაგუიძლვა GHNQ, წაგუიძლვენ M.

5. კაცნი ეტიკნი FIS, კაცი GHN; + წინა LR, ოთხნი ეტიკნი OP, ეტიკი Q.
და წინა K. ვიარენით BDGHKLMNO, ვლეთ R. მრავალი AQ. ~ დღენი მრავ-
ალნი GHMN. და — B. გაუთიარეთ A, გაუთიარენით D.

6. ხაზარი D. მეფისა + და Q. მივხვდით A] მივედით O. ქვეყანასა A, ქუეყა-
ნას D. ღია — BDFGHIKLMNOPQRS.

7. და — BDFGHIKLMNOPQS. დიდსა — Q. მაგრაჰ FHIMQS. იყო + მაგრაჰ
Q. ეგრეთ L. თქუეს A] + მათ BEKLR. მივსრულვართ ADEFHKLNOQRS.

8. ქვეყანასა A. ამას] ამა ამას D, — Q. აწვე] აწ Q. მოგახსენებთ A] + ამას
იქით Q. გაფთხილება A, გაფთხილდით, Q.

* E-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ფართილება გინდა, რომე მუხთლად არა წაგეკიდოსო. თუთ რომელი საცხადო არის, ქირად ისიცა გეყოფისო».

„არაგუარი კაცი არა გამოჩნდა. ოდეს ენახეთ, ექუსნი ვინმე ტაიქოსანნი მოდიოდეს და კელთა ოროლები ჰქონდა, ფიცხლად მო-
5 დიოდეს. მათ ეტიკთა ეგრე თქუეს: «ომად მოვლენ ისი კაცნიო». ჩუენ აღარა კაზმა გუი v]ნდოდა. ვითა მოგუეახლნეს ცხენისა შესატევებ-
ლად, ერთი კაცი უკანა მოეწია და ეგრე უთხრა: «მაგათი აღვილიაო. გიბრძანებს.—იბად აბაშსა წაუვლია და მაზედა წადითო». რა მან კაც-
10 მან ესე თქუა, მათ ექუსთა კაცთა თქუეს: «ოტიო». შეიქცეს და ფიცხლად წავიდეს. მზემან კაბუკმან ეგრე თქუა: «დამიძიმდა, რომე მან იბად აბაშმან წინა წაგუისწროო». მათ ეტიკთა ეგრე მოა-

---

1. გინდათ ADGHMNOP, გინაო BEK, გინდაო L, გვინდაო R] — Q. რომელ DE GHMNOP, რომ I. არ წაგეკიდოს D, არა წაგეკიდოსთ რაო F, არ (არა M) წაგეკიდოსთ. GHMO, არა წაგეკიდოს (წაგეკიდოსთ NQ) რაო INQS, არა წაგეკიდოს R. თუთი თუ ვით FS, თუ IQ. რომელ BEIOPQ, რომე DKLR.

2. საცხადო არის| საცხადოა და ნახოთ Q. არის| ნახოთ BDEFGHIKLMNOPRS. ისიცა| იგიცა BDEFGHIKLMNOPQRS. გეყოფისთ F, გვეყოფისთ L, გეყოფისთ MRS.

3. არ D] — R. გვარი A] — R. არ DFGIS. გამოგვიჩნდა (ჟ და H) BDEFGH IKLMNOPQRS. ენახეთ E. ექესნი A. ვინმე — QR.

4. ტაიქოსანი (ჟ ვინმე Q) ABDLNQ. მოდიოდა Q. და კელთა] — DG, კელთა FHMS, კელთ N. და კელთა... ფიცხლად მოდიოდეს — KLR. ჰოროლები G. ჰქონდათ BHIMN, ქონდათ FS, ქონდა O] ექირათ Q. ფიცხლა BE. მოვიდოდეს DGH IMN, მოვიდეს Q.

5. თქვეს A] — B. მოვლენო BEKLR. ის I] იგი GHMN. კაცი GHM. ჩვენ A.

6. აღარ R. გუინდოდა| გვინდაო HMN. მოგვეახლნეს A, მოეახლოვნეს D, მოგვიახლნეს KN, მოგვეახლნეს M, მოგვიახლნენ O. ცხენის DFQS, ცხენსა R. შესატევებულად BHKLS, შესატევებულადცა O.

7. უკან DILOQR. მოეწივა BELOPQR. აღვილია GHMN, აღვილიაო Q. აღვილი არისო R. .

8. გიბრძანებს| გიამბობს D, ის გიჯობსთ F, იგი ჯობს I, გიჯობსთ QS. იბად აბაშს AN, აბად იბაშსა F, იბად ბაშს G, იბად აბაშს KMQ, აბად აბაშსა L. წაუვლიაო DFIP, წაუვლიან O] გაუვლიაო Q. იმაზე A, მაზედ FGILQS, მას ზედა M, მაზედან N, იმაზედ R.

9. ესე| ეგრე R. თქვა A, სთქვა O. ექესთა A. კაცთა — GHN. მათ ექუსთა კაცთა — Q. თქვეს A] ჟ მათუა Q. ოტიო| ჟ და FIQS. შეიქცნეს D.

10. ფიცხლა EI. ~ წავიდეს ფიცხლად Q. მზე NQ. თქვა A] + ვითა D, თქო FQ. დამიძიმდაო Q. რომელ BDEHMNOP, რომ ILR] — G.

11. მან — DFGHIMNQRS. იბად აბაშმა ADM, იბად ბაშმა G. წინა — DFGH IMNQS. წაგვისწრაო BDEFILPS, წაგვისწრაო GHKMNO, გაგვისწრაო Q. გაგუასწრა R. ~ გაგუასწრა წინა R. შოახსენეს A] თქვეს G, ჟ ესე ლთო Q.

ქსენეს: «ნუ გიძიმს, ვერცა, ღმერთო, იგი იბად აბაში მივალს, სადა მეფისა ასული არისო, და ვერცა ჩუენაო».

„წავედით და მივიდოდით. ყოვლისა ქუეყანისა ლაშქარი მოვიდოდა და მას იბად აბაშსა აქსენებდა ყუელა, და ჩუენ არა გუარქუეს. ღორათ დილამმან ეგრე თქუა: «არს ვინმე კარგი ჭაბუკი იბად აბაშიო».

„ვლეთ იგი დღე და არავინ გამოჩნდა. მეორესა დღესა ცოტასა სისხლისა წყალსა გარდავეყიდენით. გაგუიკვირდა და ეგრე თქუეს ეტიკთა: «ესე წყალი ჩუენ არაოდეს არა გუინახავსო, ნუთუ მას იბად აბაშსა ზედა ომი იყო და ესე სისხლი მუნით მოდიოდესო».

„მევეყევით ამას სისხლსა. ოდეს ვნახეთ, კაცი ვინმე გამოქცე-

---

1. ღმერთო — QR. ~ ღოთ ვერცა OP. იგი — DFGHIMNQS. იბად ბაში G, იბადბაშ N. მივალს] მოვა G, მივა HKLMN, მივაო R.

2. სადაც F, სად O] — M. მეფის FOQ] — M. არსო BEO, არს D, არის GHI NS. ასული არისო] ასულია FQ, — M, ასული არის R. ვერცა] + ღმე BEOP, + ღამე KLR. ჩვენო A, ჩვენო BDE, ჩვენ მივალთო ვითა GHN, ჩვენ მივალთ სადა იგი მეფისა ასული არისო ვითა M.

3. მივდიოდით BFKMS, მივედიოდით E, მივედით N] — Q. ყოვლის ქვეყანის Q. ქვეყანისა A, ქუეყანისა P. ლაშარი A. მოვიდოდა] მოდიოდა FS.

4. მას — DFGHIMNQS. იბად იბაშსა B, იბად ბაშს GN, იბად აბაშს M. ახსენებდა A, ახსენებდეს BEIKLQR, ახსენებდენ FS. ყველა A] ყოველი G, ყუელაი HMN, ყველანი I, — Q. და — Q. ჩვენ A. გვარქვეს A, გურქვეს D] გვიოხრებს რა FIKLQRS, + რა GMN.

5. ღორათ] ალი BDEIKLRS. დილამმა DEN, დილამან OP, დილამა Q. თქვა A. არს] — GHMN, არის L. ~ კარგი ვინმე GHMN. ვინმე + თურმე F. ჭაბუკო FIQS] + არის GHMN, + არს ვინმე R. იბაზბაშიო GN.

7. ვვლეთ LP, ვლეს R. არვინ D. გამოგვხჩნდა BDEFGHIKLMNOPQR. და არავინ გამოჩნდა მეორესა დღესა — S. მიორესა D. ცოტას DN] ცოტა რამ Q.

8. სისხლის N. წყალს N] წყაროსა F. გარდავეყიდენით DKO] + ჩვენ GHMN. გაგუიკვირდა A] და გვიკვირდა L. და — DFQS.

8-9. ეგრე თქვეს ეტიკთა A] მათ ეტიკთა ეგრე თქვეს CHMN, ეტიკთა ეგრე თქვეს Q.

9. ეტიკთა + ჩვენთა BEKLR. ეს GHM] ეგ N. ჩვენ A, ჩვენი N. აროდეს DN, აროდის G. არ BEKL] — DFGHIMNQS. გვიინახავს GHM. ამას BE] — DFGHIMNQS, იმა KLR.

9-10. იბად აბაშსა ზედა] იბადაბაშზედა M, იბადბაშსა N, იბად აბაშზედ Q, აბად აბაშზედან S.

10. იყოსო BELOPR] არისო DGHIMNQS, არსო F, იყოს K. და ესე სისხლი მუნით მოდიოდესო — Q. მოდისო DFHIMNS, არისო G, მოვიდოდესო P, მოდიოდეს R.

11. შევპყევით EHLPR, შევპყევით K. ამა BDEGHKLMNP, მას FIQS, იმა R. სისხლთა N. ოდეს ვნახეთ] — DFGHIMNS, და Q. გამოქცეულიყო] მორბოდა F, † და R.

ულიყო, ფიცხლად მოვიდოდა და ტირიდა. მზემან ჰაბუქმან ჰკითხა მას კაცსა: «ვინ ხარ, ანუ რა გპირსო?» მან ეგრე თქუა: «მე იბად აბაშის ყმა ვიყავ, და ასერა იმაზედ ომი არსო. და ესე სისხლი მუნით მოდის და, მგონია, მოკლესო». გარე-იქცა და წავიდა ფიცხლად.

ჩუენ წარვისწრაფეთ და ომსა ზედა მივედით. იგი იბად აბაში ჩამოეგდოთ და დაეკოდათ სასიკუდილოდ. რა დაბადებულ ვარ, ეგზომი დიდი კაცი არა მინახავს. იგი სისხლი მისი ჩამოდიოდა და კრძალი სისხლიანი კელთა ჰქონდა და ცხენი კელ[108]თა ჰყვანდა. აღარა-
10 ვინ იყო. დაეგდოთ და წასულ იყვნეს. ჩუენ ზედა წავედევით, და ენა აღარა ერჩოდა, შემოგუხედა. თუმცა გენახა, საზაროდ კმა იყო. დაუძმძმდა მზესა ჰაბუქსა ვერ-მისწრება მისი. მათ ეტიკთა ეგრე

1. ფიცხლა DS] + და F, ფიცხად IQ. მზეჰაბუქმან FINQS. კითხა FOQS.

2. მას კაცსა — DFGHIMNQRS. ვინა LO. ხარო KQ] + და R. გპირსო გიპირს R. მან—M. ეგრე] ესოდენ BDEGKLOP, ესეოდენ HIN, — M. თქვა A, თქო IQ] ჰრქუა R. მე — D. იბად აბაშისა BEGLPRS, იბად ბაშის N, აბად აბაშის Q.

3. ასერ ADM, ესერა I. იმაზედა BEFGHIKNOPS, ამაზედა L, მაზედ Q. არისო DFGHIKMNRS. და — GHMN.

4. მოდისო BDEGHKLMNOPQRS. და — FIQS. მგონია] მგონიე DH, მგონი-
ვარ M, + არ H. გარე-იქცა და] + ჩვენ F, შეიქცა და Q. წარვიდა G] წავედით F. ფიცხლად FIS] — GHMNQ. ~ ფიცხლად წავიდა B.

6. ჩვენ A] — R. წავისწრაფეთ BEGHKLMNQR, წარვეისწრაფეთ DFIS. და — DFGHIMNQ. ომსა ზედა] ომზე GHMN, + მივიდეთ (მივედით DQ) ესე (ისი FHIMNQS, ისე G) სჯობსო (სჯობდა Q) ოდეს ADFGHIMNOPQS. იგი — DFGHIMNQS. იბადბაში N, აბად იბაში S.

7. ჩამოეგდო BDEGHKLOP. და — FS. დაეკოდა BDEGHKLOP. სასიკუდილოთ A] + და BEKLOP, სასიკუდილოდა I. დავბადებულვარ ABEGHLMNOQRS. ეზომი BDHN, ეზომ EFGIMS, ეგზომ LPQR.

8. ~ არა მინახავს კაცი იგი H. არ BDEFILNPS. ჩამოდიოდა] დიოდა G, მოდიოდა HMN, ჩამოსდიოდა R. და — DFGHIMNOPQS.

9. კელთა] ზა R. ქონდა FIOS] ეკირა Q. და — NQ. ცხენიცა OP] — Q. კელთა — Q. ჰყუანდა A, ჰყუა DGHMN] ეკირა FIRS, ყვანდა O, — Q. არავენ Q.

9-10. ~ დაეგდოთ აღარავინ იყუნენ R.

10. დაეგდო და DFGHKNOP, ეგდო და L] — BEQ. და — R. წასრულ იყვენ B, წასულიყვნენ (+ და Q) MQR. ჩვენ A. წავადექით და A] მივედით და კაცსა თანა D, მივადევით კაცსა FGHIMNS, ვადევით კაცსა Q. და] თანა GHMN.

11. აღარ DLNOS. ერჩოდა] იყო DGHMN, ქონდა FIQS. შემოგვხედა A, შამოგვხედნა BD, შემოგუხედნა EGHKLMNOPR. თუცა F, თუმც H] — R. გვენახა G] — KLR, გენახად N, გენახათ Q. საზაროდ A. კმა — G.

12. დოუძმძმდა D. მზეს ჰაბუქსა D, მზეჰაბუქსა GHKLMNR. ვერა R. მისწრობა BDEFGIKLMNOPQRS. მისი — Q. ეგრე] ესრე FIS, — N, ესე Q.

თქუეს: «რადგან იბად აბაშსა ესე წაჰკიდებია, ჰაბუკობისაგან იმელი ნულარაგის გაქუსო!».

„დაუთიმძიმდა და შეგუეზარა. და ეგრე თქუა მოსორ ნადირისძე-
მან: «იმას ცხენსა გამოულებო და თანა წამოვიტანო». ეგზომ დიდი
ცხენი არაგის უნახავს. ჯელი მიჰყო, თუმცა გამოეღო. ეგრე უთხრა 5
იბად აბაშმან: «რადგან მომკუდარ ვარ, ჩემსა ცხენსა არაგის მი-
ესცემო». მან მკუდარმან, დაკოდილმან, თავისა ცხენსა უნაგირსა
ზედა ჯრმალი ჰკრა და, თავმან თქუენმან, იგი ცხენი შუა გაჰუეთა
და ჯრმალი მიწასა გამოავლო. ცხენიცა მოკლა და უკუიჭრა და თუი-
ტყა მოკუდა. გაგუიყუირდა ეგეთი კუეთიანება.

10

1. თქუეს A] + ვითა D,—N. იბად აბაშს M, იბად ბაშსა N, იბად აბაშს Q,
აბად იბაშსა S. ეს M. წაჰკიდებია A, წაკიდებია FHIOQ] დაემართა M. ჰაბუკო
ბისა განა G, ჰაბუკობისა R.

2. ნულარაგისა GLMNPQR. გაქესო A, გვაქუსო B, აქუსო DFGHIMNQS,
გაქესო LR, გაქესო და O.

3. და—D. შეგვეზარა A] შეგვეშინა F, შეგვაზარა N. და — BDEFGHIKLMN
QRS. ეგრე — Q. თქუა A, თქუა FIS] — Q. ~ მოსორ ნადირისძემან (ნადირისძემან
M) ეგრე თქუა GHMN. მოსორ] მოსარ FIS, მოსარ KR. ნადირისძემა A, ნადი-
რისძემა D, ნადირისძემან F, ნადირისძემან P, ნადირისძემან Q, ნისრელმან S.

4. იმას] — FIS, ამა K, იმა LR, ეგრე თქო Q. გამოულებ. DFGHIMNQS, გა-
მოვგირი K, გამოვგერო L, გამოვარ მევე R. თან DFILNO. წამოვიტანებო DFGIO
PS, წავიტანებო HMN] წამოვიყვანო LR. ეზომ FGHIMNQS. დღი A.

5. ცხენი + იყო რომ R. არგის DO. უნახავს IS. მიყო FIOQS. გამოუღო
DGMN, გამოუღოს IS, გამოერთმია KL, გამოელოს Q, გამოერთმივა R. უთხრა]
თქუა DFGHMNS, თქო IQ.

6. იბად აბაშსა DG, აბად იბაშმან FQS, იბად იბაშმან I, იბად ბაშსა N. რად-
გან + მე R. მომკუდარვარ A, მომკუდარვარ BD, მომკუდარი ვარ K, მომკუდარ
ვარ Q. ჩემს ცხენს L. არგის O. მივეცემო GINOQ.

7. მკუდარმან A] — F. დაკოდილმან] + სიკოდილზე მოწვეულმან F, + კაცმან
GHM. მკუდარმან დაკოდილმან] დაკოდილმან მკუდარმან კაცმან IQS. თავის BDE
GHMNR, თავისსა Q. ცხენს N.

7-8. უნაგირსა ზედა] უნაგირზედ Q, ზედა R.

8. ზედან E] — GHMN. კრა FOQS. ~ ჰკრა ჯმალი R. და — FGIQRS. თქვენ-
მან A] შენმა D, შენმან FIQS. იგი — DFGHIMNQS. შუა — DGHMN. გაკვეთა
A, გაკვეთა DGLN, განკვეთა R.

9. ჯრმალი — GHMN. მიწას D] + შიგან GHMN, მიწაში OP. გამოავლა A]
+ ჯრმალი GHMN, დასვა K, დასვა LR, გამოავლეო Q. ცხენიც HKLNOQS] —
R. მოკლა] მოკელა GHN, — R. და — DFGH!RS. უკუიჭრა] უკუიჭრა BEKLR,
უკუიჭრა FIQS. და — OP. თვითთა A. თვითნაც DK, თვითნაც I, თვითონც L,
თვითონაც Q, თვითონაც R.

10. მოკლა A. გაგუიყუირდა A. ეგეთისა ABDEGHKLMOP] + ჯლმისა R.
კვეთიანება A, კვეთიანებითა B, კვეთიანება DEQS, კვეთიანობა F, ნაკვეთიანება
GH, კვეთიანობა IL, ნაკვეთიანება M, ნაკვეთიანება N, ნაკვეთიანობა R.

„მზემან ჰაბუკმან ეგრე თქუა: «ავი ვინმე ყოფილ არს ესე კაცი, თუარა ეგეთი კუეთიანება შეეძლო, ვითა ვინ მოკლაო!» მათ ეტიკთა ეგრე თქუეს: «უკეთესნი თურე დახუდესო». მზემან ჰაბუკმან ეგრე თქუა: «ღმერთო, ავსა გზასა ვართო!» ჩუენ, ღმერთო, არა გუიწადა წასვლა, შევშინდით დიდად, განა ვინ გუისმენდა?! ეგრე თქუა მზემან ჰაბუკმან: «გუალეთ, რასა უჭურეტო! მკუდარი ვინმე ყოფილ არს».

„და წავედით მუნით და ვიარეთ ცოტა ხანი ეგრეთ. დაღამდა და დავდეგით. ეგრე თქუეს ეტიკთა: «ამას ღამე ტალა გუინაო». ეგრე თქუა ღორათ დილამმან: «მე ვარ ამას ღამე ტალაო». დადგა ტალასა. მოვიდეს ლაშქარნი მეომარნი, დიდნი ომნი გარდაიყადეს. მადლი უბრძანა მზემან ჰაბუკმან. [v]

1. მზეკაბუკმან KLNQR. თქვა A. ყოფილ არსო FS, ყოფილაო IQ. ეს N] — Q. კაცი — Q.

2. თვარა A, თვარამ BD, თვარე FGHN, თვარემ Q. ეგეთისა AEFHGKLMN OPS, ეგეთის D, ესეთისა I. კვეთიანება A, კვეთიანება BEGHMNQ, კვეთიანობა DFS, კვეთიანობა I, საკვეთიანობა L, ნაკვეთიანობა R. შეძლო DKO, შესძლებია Q. ვითა — H.

3. ეგრე — OP. თქვეს A] მოახსენეს Q. უკეთესი S. თურა D, თურმე IQR. დახედესო A, დახდომიანო F, დახდომიანო S. მზეკაბუკმან KLNQ.

4. თქვა A] უხზრა BEKLOP, თქო F. ღმერთო — LR. კართ O] + და Q. ჩვენ A. ღმერთო — QR.

4-5. ~ წასვლა არა გვწადა LQ.

5. გვეწადა A, გვეწადა BDEGHKLMNOP, გვეწადა FIS, გვეწადა R. წასვლა + და Q. დიად DJ — GHLMN. გარნა O.

6. თქვა A] გვბრძანა R. მზეკაბუკმან BLNQ. გვალეთ A] გავლეთ BE, გვალე I. რას DFGHIKLMNOPQRS. უკერეტო A, უკერეტო BQ. მკედარი A] + და უბადლო S.

7-8. ყოფილ არს და] ყოფილ არსო BEFKLOP, ყოფილ არს DM, ყოფილაო GHN, ყოფილი არისო I, არისო Q, ყოფილა RS.

8. და — FIR. მუნით — R. და — DFGHIMNS. ხანი ეგრეთ დაღამდა — DFGHIMNQS. ეგრეთ დაღამდა და — BEKLOPR. და — FGHMNS.

9. დავდექით A] + და D. ეგრე] და Q. თქვეს A] + მათ BEKR. ეტიკთა — LQ. ამას ღამე] ამაზღამე D, ამას ღამესა LQ, ამას ღამეს R. გვეინდაო DFIKOQ RS.

9-10. ~ ღორათ დილამან ეგრე თქვა Q.

10. თქვა A, თქო FIS] თქვეს O. ღორად D. დილამმა A, დილამან KO, დილამა P. ამას ღამე] ამაზ ღამე D, ამას ღამეს G, ამას ღამა P, ამას ღამესა O, ამას ღამესაო Q, ამა ღამე R. ტალაო — Q. ტალას BGM, ტალად Q] — R.

11. მოვიდეს] მოვიდა მას ღამესა Q, + დიდნი R. ლაშქარი A] + დიდნი GH MN, + დიდი Q. მეომარნი] + და BEGHN; და მეომარნი და M, და Q. დიდნი] + და დიდი DIOP, დიდ დიდნი F, დიდი ომი Q, დიდი R, + დიდი S. ომი DFINOP RS. გარდაიყადა ABDFGIKLOS, გარდაიყადა EHMP, გარდაიყადა (+ და Q) QR. უბრძანა A.

12. მზე NQ.

„წვევდით მუნიტ და ვლეთ იგი დღე. კულა თქუეს მათვე ეტიკ-
თა: «აქა ტალა გუინაო». მუნ დადგა იგი მოსორ ნადირისძე და მან
კულა უფროსი ომი გარდაიჭადა. მასცა უბრძანა მადლი მზემან ჭა-
ბუქმან.

„რასაღა ვაგრძელებდე, ყოველთა კიდის-კიდე ტალოზა გარდა- 5
ვიჯდეთ. მერმე მათ ეტიკთა მოაქსენეს მზესა ჭაბუქსა: «ამას ლა-
მესა სადაცა დავდგებით, თუთი დაიმდაბლეთ თავი და ტალასა დადე-
გითო». ეგრე ბრძანა: «გულ-მაგრად დაიძინეთ, გეშინიან ნურავი-
საო». დადგა თუთი მზეჭაბუკი ტალასა, მაგრა ყოლა არა გამოჩნდა
და არცა მოვიდა: მისგან თურე ეშინოდა. და ეგრე ბრძანა: «ადვილ- 10
სა სატალოსა დამაყენეთ». მათ ეგრე მოაქსენეს: «ადვილი, ღმერ-
თო, არა იყო, განა ამას ღამე მოვლენ თურეო».

1. წავიდა B. მუნიტ — Q. ვვლეთ P. კვლა A, კვლავ R] — DFGHIMNQS.
თქუეს A. მათ DFGHIMQRS] — N.

2. აქა] — DFGHIMNQS, აქაცა R. გეინდაო FGIOQRS. მუნ — DFGHIKMN
QS. იგი] — DFGHIMNS, ტალად Q. ნოსორ D, ნოსარ FIS. ნადირძე FS, ნადი-
რიძე GHIMNQ, ნადარისძე P. ~ ნადირისძე მოსარ R. და — G.

3. კვლა A, კვლავ MQ] — R. უმფროსი D] დიდი Q. ომი — KL. გარდაიჭა-
და] ქნა DFGN, ქმნა H, გარდიჭადა KO, + და R. ~ მადლი უბრძანა R. მზე
GN] — QR. ჭაბუქმან] + და FIS, — QR.

5. რასაღა] და რასღა D, რაღა G, რაღასა LNR, რაღას Q. გაავაგრძელო G,
ვაგრძელებ QS. ყველათა BEP, ყოელთა D, ყოელთა I, ყველასა L, ყოველმა
Q. კიდეს კიდე DP] ღამესა L, მუნ მყოფმან Q. ტალოზა] ტალა DEFGHIKLM
NOPQRS. გარდღეიჭადა K] + კიდისკიდე L, + და N. ~ გარდავიხადეთ ტალა Q.

6. მოახსენეს A. მზეს ჭაბუქს D, მზეჭაბუქსა KLN] — Q. ამას] ამეზ D. ღა-
მე BDEFGHIKMNS.

7. სადაცა] სად DF, საღა GHIMNRS, — Q. დავდგებით] დავსდევთ (დავდ-
გეთ FIS) თქუენ DFIS, + თქუენ GHMN, დავსდგებით OP, — Q. თუთი + თქუენ
BEKLOPR. და — K. ტალას GHMN. დადექითო A] + და D, დავდგეთო N,
დადეგით Q.

8. ეგრე] და Q. გეიბძანა F] თქვა Q. გულმაგრა !BEM. დაიძინეთო AQ. გეში-
ნიან ნურავისაო] ნურას (ნურავის GQ) გეშინიანთო BEGKLQ, გეშინიან ნურა-
სო (ნურავისო HM) DHM, გეშინიანთ ნურასიო FIS, გეშინიანთ ნურავისიო N,
გეშინიანთ ნულარასაო (ნულარავისო O) OP, ნურასი გეშინიანთო R.

9. თეთ A] — DFGHIMNQRS. მზეჭაბუკ DFIQS. ტალასა მაგრა — DFGHI
MNQS. ყოლად BEFKL, ყოლ D, კვლა I, და Q] — R. არ KL] არავინ Q. გამო-
უნდა DGHMN] + რა IS.

10. არცა] + რა DFS, + ვინ GHMNR, + რა ვინ Q. მისგან — R. თურე +
მზეჭაბუქსა R. ~ თურე მისგან Q. ეშინოდათ FGHIMNQRS. და — BEGHKL
MNQR. ადვილს D, ადვლისა R.

11. სატალოსა DKPS, ტალასა N, ტალას Q. დამაყენეთო BDEFGIKLMNO
PQRS. მათ მან N. ეგრე] — R. მოახსენეს A, მოახსენა N. ადვილ P. ღმერ-
თო — R.

12. არ FGIKLS. გარნა I] — R. მას L. ღამეს Q, ღამესა R. მოვლენ თურეო]
მოვლენო BEKLOPR, თურე (თურმე Q) მოვლენო DFIQS.

„წვედით მუნიოცა. ვითა ვლეთ ცოტა ხანი, იგივე კაცი ტაი-
კოსანნი მოვიდოდეს, რომელნი წინასავე გუენახნეს. ოროლები ჯელ-
თა ჰქონდა. უკანა ლაშქარი მეტად დიდი მოუდგა. თქუეს ეტიკთა:
«იმათ ლაშქართა მოველოდითო». შემოუტივეს ორთა მათგანთა ცხე-
5 ნოსანა: ჩუენნი ეტიკნი კიდე მოვიდოდეს, მათ დამართეს, იგარი გა-
იქცეს. ჩუენ ვირე უშუელდით, ოროლითა ორნი აიხუნეს და წაიხუ-
ნეს, და ორნი ჩუენ შემოგუეხიზნეს, და მათ ორთა გზა და კუალი
ველარა გავიღეთ. დაუმძიმდა მზესა ჰაბუქსა და ეგრე თქუა: «ავად
ვიყვენითო». მათ ორთა ტბრილი დაიწყეს და ეგრე თქუეს: «ამისთუ-
10 ის არა წამოვიდოდითო».

ამაზედან მან ცხენოსანმან ყულამან ზარსა დასცეს და შე-

1. მუნიო DFGHIMNS, მუნიოც KJ — Q. ვითა — Q, და R. ველეთ LP.
კაცი OJ — GHMN. ~ ტაიკოსანი კაცი L. ტაიკოსანი BDNQ.

2. მოდოდეს DFIS, მოვიდეს GHMN, მოდიოდნენ QJ + წინ R. რომელ BDE
FIOPS, რომელი GMNQ, რომე KLR. წინასა DFIQS. წინას GHMN, წინასვე
OJ — R. გვენახნეს A. გენახა F, გვენახა IQ, ენახეთ R, გვენახნა S. კელოვ D.

3. ჰქონდათ AGHMNPR, ჰონდათ FIS, ჰონდა OJ ეკირათ Q. უკან DKQR.
მეტად — FILQRS. ~ დიდი ლაშქარი R. მოუდგა მოსდევდა F, მოსდევდათ IQ
RS, მოუდგათ MN. თქვეს AJ + მათ GHMNQ.

4. იმათ ამათ FIQS, მათ Q, იმა R. ლაშქარსა Q. შემოუტივეს ABEGMNOP,
შამოუტივეს D, შემოგუიტიეს K, შემოგუიტივეს LR. ცხენოსანთა ცხენით Q.

5. ჩეენნი A, ჩენი GHMNOP. კიდე აქათ იქით R, კიდის კიდე S. მოდიო-
დეს D, მოვიდეს N. დამართეს მიმართეს R. იგინი იგი ეტიკნი BEKL. იგი DF
QS, ჩეენნი ეტიკნი R. გაიქცეს D.

6. ჩენ AJ — G. ვირე მინემ R. ~ ვირე (ვირემ Q) ჩვენ DFHIMNQS. უშ-
ველდით A, უშველეთ G, უშველიდით ILN, უშველოდით R. ~ ორნი ოროლითა
DFGHIMNQS. ორნი + ეტიკნი R. აიხვნეს A. წაიხვნეს A.

6-7. წაიხუნეს და — Q, წაიყუნეს R.

7. და — IS. ჩენ A. და ორნი ჩუენ შემოგუეხიზნეს — F. შემოგვეხიზნეს AJ
შემოგვეხივეს BEKLOP, შამოგვეხივეს D, შემოგვეხევენეს GHIMNQ. კე-
ლო A.

7-8. და ორნი... ველარა გავიღეთ — R.

8. ვერა DQ, ველარ FGHMNS. გავიღვეით Q. მზესჰაბუქს DK, მზეჰაბუქს
FINRS, მზეჰაბუქს Q. ეგრე — Q. თქვა A. ავათ A.

8-9. და ეგრე თქუა... ტირილი დაიწყეს — I. ავად ვიყვენითო... და ეგრე
თქუეს — Q.

9. ვიყავითო R. ორთ KJ + ეტიკთა R. დაიწყეს F. თქვეს AJ + ამას ვიტყო-
დით GHM, + ამას ვიტყოდითო N. ამისთვის A, მისთვის LJ + აქ Q.

10. არ FGHIKLMNS. წამოვიდოდით H.

11. ამოზედა BEFH.KNPQ, ამოზედ GR, ამასზედა O. მან ყველამ GN, ყუე-
ლამან HM, მათ IQR. ცხენოსანთა DiQR. ყულამან ზარსა დასცეს — Q. ყველა-
სა AJ — GHIMNR, ყველამ L. დაჰსცეს R. და შემოგუიტივეს A, შამოგუიტივეს
B, შამოგუიტივეს D, შემოგუიტივეს EGLOPQRS, შემოგუიტიეს FI, შემოგუიტი-
ვეს K.

მოგუთივებს, და შევიბენით. მაშინცა გენახა მზეკაბუკი, ღმერთო, მოგეწონებოდა! მწუხრამდის ვიბრძო[109]ლეთ და, ვითა ომი გაგრძელდა, ჩუეწლარა შეგუეძლო. მზეკაბუკი მარტო იბრძოდა, ცოტასა-ლა დორათ დილაში და მოსორ ნადირისძე შესწევდეს. თავმან თქუენმან, ვითამცა ნადიმად ჯდომილიყო, ესრე არა შეეტყობოდა სიმაშურალე. 5 ამაზედა შელამდა და ლაშქარნი გაგუეჟცნეს და წავიდეს. ჩუენ მუნ დავდეგით. და დაიჯოცა დიდი ლაშქარი.

„მეორესა დღესა წავედით. დაგურჩეს იგი ორნი ეტიკნი. ვიარეთ დიდი ხანი და არა გამოგუიჩნდა რა. ჩუენსა საჩინოსა ტბა იყო ცოტა. მოვიდეს ხუთნი კაცნი, იბანეს, ლომად შეიქნეს და წავიდეს 10

1. შევებენი F I ჩვენცა შეუტყვეთ შევიბენით Q. მაშინცა ABEGHMOP. გენახა I, გენახათ Q. მზეკაბუკი DFOQS. ღმერთო — R.

2. მოგეწონებოდათ HQ. მწუხრამდი A, მწუხრამდის FIS, მწუხრამდის G, მწუხრამდის MN. და ვითა — D, ვითა FIQS. გაგრძელდებოდა O. ~ გაგრძელდა (გავვიგრძელა FS) ომი DFIQS.

2-3. ~ ჩვენ აღარ (აღარა HM) შეგვეძლო ვითა გაგრძელდა ომი GHMN.

3. ჩუენ + ომი L. აღარ L. ჩვენ აღარა შეგვეძლო A] — QR. შეგუეძლო + ომი I, შეგვეძლო O. ~ მარტო მზეკაბუკი I. მზეკაბუკი BDKO] — R. მარტოდ O. იბრძოდა + ჩვენ დავშვებით Q, + მზეკაბუკი და ჩვენ აღარ შეგვეძლო R. ცოტადა B, ცოტასა DKO] + და F, ცოტასა P.

4. დილემი N. მოსარ R. ნადირძე FIS, ნადირძე GHMN, ნადირისძემან O, ნადირისძემან P, ნადირიძელა Q. შეწეოდეს K, შესწევდენ OPQ, შეაწეოდეს R. თქვენმან A] შენმან DFIQS.

5. ვითამცა AGHMO, ვითა Q, ვითარმცა R. ჯდომილიყო + მზეკაბუკი BEL, + მზეკაბუკი K, მკდარიყო Q, მკდარიყო მზეკაბუკი R. ასრე D, ასე FGIMNS, ისე H, ეგრე მას Q, ეგრე R. არ GKL. შეტყობოდა DHKOQ] + რა I. სიმაშურალე A] + მზეკაბუკს Q.

6. ამაზედა + ამაზედა F, ამაზედა GLR, ამაზედა N. და — FGHIMNQS. ლაშქარი ABGHMN. გავექცნეს A, გავექცენ D, გავექცა GHMN, გაექცნეს Q. და წავიდეს — R. წავიდნეს E] + და M, — Q. ჩვენ A] — Q.

6-7. ჩუენ მუნ... დაიჯოცა დიდი და დავსდეგით ჩუენ მუნ ეხოცა დიადი D. ჩუენ მუნ... დაიჯოცა დავდეგით ჩვენ მუნ ეხოცა FIS, დავდეგით მუნ ჩვენ ეხოცა (გვეჯოცა HN) GHMN.

7. დავდეგით A, დავსდეგით O. და დაიჯოცა დაეჯოცა BEKL, და ეჯოცა P, და ეჯოცათ O, და ენახეთ Q, დაგვეხოცა R. დიადი BEHIMOPQ. ლაშქარი + ეხოცნათ Q.

8. მეორეს D, მეორეს R. დღეს D. წავედით წამოვედით FIQS, + და O. დავგრჩნეს AN, დავგრჩა MS. იგილა Q. ~ ორნი იგი R.

8-9. ვიარეთ დიდი ხანი და — M.

9. და — DFGHINS. არა არავინ QR. გამოჩნდა რა F. რა — BDEKLOPQR. ჩვენსა A. ჩუენს საჩინოს D, ჩვენ საჩინოს KL] ოდეს ენახეთ Q, ენახეთ R. იყო რამე Q.

10. ცოტა — Q, დიდი ერთი და R. მოვიდნეს ENP, მოვიდა QR. ხუთი QR. კაცნი + ჩასხდეს და D, + ჩასხდეს FIS, კაცი ჩასხდეს და Q. იბანნეს და BEHK LP] + და DFG MNOS, დაიბანეს და R. ~ შეიქნენ ლომად Q. შეიქნნეს D, შეიქმნეს EKLNR, შეიქცეს F, შეიქნენ Q. წავიდნენ Q.

მას გზასა, სით ჩუენ მოვიდოდით. მერმე მოვიდეს ხუთნი ვეშაპნი. მათცა იბანეს და კაცად შეიქნეს და წავიდეს იგინიცა. მოვიდეს კულა ხუთნი კაცნი, იბანეს, მფრინვლად შეიქნეს და წავიდეს. ჩუენ ვთქუით, თუ: «რანი ვინ იყვნეს, რომე ჩუენ არა შემოგუეძრახნეს?!» შეგუეშინა და ზარმან აგუიხუნა. მზემან ჭაბუკმან ეგრე თქუა: «ისი ყუელა ეშმაურიო».

„დავდეგით მას ღამესა მუნ, არა გამოგუიჩნდა. მათ ჩუენთა ეტიკთა ეგრე თქუეს: «ერთი საჭირო და საძნელო ღლევენდელი ღლე არის». ჩუენ ვკითხეთ, თუ: «რა არის?» მათ ეგრე გუარქუეს, ვითა:

1. მას — FIQS. სოთაც F, სოთაც ჩვენ I, საით L, სადაც Q, სადა R, სოთაც S. ჩვენ A. მოვიდოდით AM, მივიდოდით DIQRS, მივიდოდით FH. მერმე — DF GHIMNS, კელავ Q, მერე R. მოვიდნეს DHNOP. ხუთი BQ. ~ ვეშაპნი ხუთი Q. ვეშაპნი + და PR, ვეშაპნიცა O.

1-3. ვეშაპნი მათცა... წავიდეს ჩუენ სხვა კაცნი ჩასხდენ იბანეს და ვეშაპთ გახდნენ და წავიდეს. მოვიდეს კილე ხუთნი სხვა კაცნი ჩასხდეს იბანეს და მფრინვლად შეიქნეს და წავიდეს F.

2. მათცა იგინიცა B, — DGHIMNQS, და იგინიცა EKL. იბანნეს EKLP. და — OPS. შეიქმნეს BDEKLR, შეიქმნენ N, შეიქნენ Q. ~ შეიქნენ კაცად Q. და — OR. წავიდნენ Q. იგინიცა — BDEGHIKLMNQS, იგინი O. მოვიდნეს D.

2-3. იგინიცა მოვიდეს... და წავიდეს — R. მოვიდეს კულა კილე მოვიდნეს Q.

3. კელა A] — BDGHIMNS, კულად E, კელავ L. კაცნი + ჩასხდეს IQS. იბანდეს B] და D, იბანნეს EKLP, ჩავიდეს G, ჩასვდეს და H, ჩავიდეს და MN. ფრინვლად A, მფრინვლად I, და ფრინვლად K] და Q. შეიქმნნეს K] გარბიქცეს N, შეიქნენ ფრინვლად Q. წავიდნეს OP, წავიდნენ Q. ჩვენ A] — DIQS, და GHMN.

4. ვთქვით A, ვთქვით BEK, ვთქვი Q. თუ] + ნეტარ BEKOP. — DFGHIMNS, ნეტარ ისინი L. რანი + არიან FIS. ვინ] ვით GHMN, კაცნი Q. — R. იყვნეს] არიან Q. რომელ BDEFHIMNOPS, რომ LR] — Q. ჩვენ A] — Q. არ L, არტარა Q. შემოგვეძრახნეს A. შემოგვეძრახნეს B, შამოგვიზრახნეს D, შემოგვიძრახნეს E, შემოგვიზახნეს FIKR, შემოგვიზრახნეს LMNOP, შემოგვიზახნეს და არტარა გვითხრეს Q, შემოგვეზახნეს S.

5. შეგვეშინა A. შეგვეშინა FQS, შეგვეშინდეს GHN] — M. და — DFGHIMNQS. ავუხუნა A, ავუხუნა B, მოგვიხუნეს G, ავუხუნეს HN, ავუხუნა IS. მზე GN] — Q. ჭაბუკმან — Q. ეგრე — Q.

6. თქვა A] — Q. ის FI] იგი კაცნი Q. ყველა A, ყველაი GHMN. ეშმაურიო] ეშმაური არის BEGHKMNQR. ეშმაური არის L.

7. დავდეგით A, დავდეგით BDEFKLOPRS, და ვთქვით G, დავსხდით I. ღამეს L. მუქ] + და BEKLOPR, და DHMQ, — FGINS. არა] რა K, არავინ Q. გამოგუიჩნდა + რა FGHILNR. ჩვენთა A] — GHMN.

8. თქვეს A. და — Q. საძნელო] სიძნელე K, — Q. ღლევენდელი — BEKLR.

8-9. ღლეს არის BEKL, ღლე არის DQ, ღლე არის IS, ღლე არის MR.

9. ჩვენ A] — Q. ვკითხეთ BDER. თუ — DFGHIMNQRS. არს DS, არსო Q. მათ ეგრე გუარქუეს ვითა — G. მათ — HIMNQS. აგრე A] — DHIMNQS. გვარქვეს A] თქვეს F, გუარქვეს KLR, გვარქვა Q. ვითა] — DFHIMNRS, ერთი რამ გრძნებით შექმნილი არის რომელ მას ნახავს Q.

ვისსაცა გულსა შიში არის, — გრძნებითა რამე შექნილი არის, — რა მას ნახავს, დასტურად გაიქცევის. და ვისსა გულსა შინა შიში არა იყოს, მას ზედა ომი შეიქნების».

„ღორათ დილამმან ეგრეთქუა: «მე ეგე არა ვიცი: ეზომი, ღმერთო, შიში არის გულსა ჩემსა შინა, რომე რიცხუი და შეგება არა 5 ეგების». მერმე მზემან ჭაბუკმან ეგრე უთხრა: «ღორათ, გეშინიან, ჩემსა მზესა?»! მან ეგრე არქუა: «მეშინიან, შენმან მზემანო». მზემან ჭაბუკმან გაიცინა და ეგრე თქუა: «მე და [v] მოსორს, ღმერთო, არა გუეშინიანო». მოსორ ეგრე მოაჴსენა: «მე ნუ მათუ- 10 ლო: ეზდენ, ღმერთო, მეშინიან, რომე სული ცოტალა მითქსო».

1. ვისაც ABGHMN, ვისასაც E, ვისაცა KLP, ვისაცა O, ვისცა Q, ვისაცა გაქუსთ R. გულში GJ გაქცევის K. გაქუსთ L. არს BDEKJ — L, + და N, რისაც R. გრძნებით GR, გრძნეებითა P. ვისსაცა გულსა... შექნილი არის რა] ესეთი სანახავი რამე არის ვინც რომ F. რამე] — DG, იგი R. შექნილიო K. რა] რომ IRS.

1-2. არის გრძნებითა... დასტურად] აქვს Q.

2. გაიქცევის + და Q. და — DFGHIMNS. ვისაც AGHMN, ვისცა DQR, ვის- საცა FIS. გულს D, გულში GJ — Q. შინა] — BDEFGHILMNQS. შიში — Q.

3. არ DGKLRs. იყოს] + დასტურ ომი L, — Q. მას ზედა] მაზედ GQ, მა- ზედა HMOP, მას ზედ L. ომი] — L, ლომად Q. შექნების A] + და რა ღონ გაუმარჯოს (გაუმარჯავს FOP, გაუმარჯავს S) BEFIKLOPS, + რა ღონა გოუ- მარჯავს D, + და რა ღონ გაუმარჯავს იგი იქმნების GHMN, + და რა ჰყოს იქნას R.

4. დილამა IOP, დილამან KQ. ეგერე A. თქვა A. მე — Q. ეგე] ეგრე DEFKL OPS, + და ისი GHMN, — Q. არ GLJ — Q. ვიცი — Q. ეზომ FKLOPQ, ესზომ R. ღმერთო — GHMNQR.

5. არს B. გულსა ჩემსა შინა] ჩემსა გულსა DFIS, ჩემს გულში L. შინა — GHMNQR. რომელ BEFGHIMNOPS. რიცხვი A. შეგება] შეშინება D. არ FI KLRs.

6. ეგების] არის DFGHIMNQS. მერმე — BDEFHIKLMNQRS. მზე LN] — Q. ჭაბუკმა — Q. ეგრე — Q. უთხრა + მზეჭაბუკმა Q. ღორათ] დასტურ Q. გეში- ნიანო Q..

7. მზესაო BEFIKLNQRS. არქვა A] თქვა DFIQS, რქვა KL. შენმა ADGL NQR. მზემა GN, მზემან HMR, მზემაო Q.

8. მზემან ჭაბუკმან] მან DFGHMNS, — IQ. ~ გაიცინა (გაიცინა L) მზემან ჭაბუკმან BEKLR. გაიცინა DOP] — S. და — S. ეგრე — Q. თქვა A] რქვა L. მოსორს] ომარს K, მოსორ N, მოსორ ნადირიძეს Q, მოსარს R.

9. ღმერთო — QR. არ BEFGIKLNS. გეშინიანო A, გეშინიანო D, გეშინი- ნიან N. მოსარ R. ეგრე — Q. მოახსენა A. მათვალაო A, მათვლიო BDEKLOR, მთვალაო FS, მთვალაო IP, მთვლიო Q.

10. ესდენ BDEFGKLMNOPQS, ესოდენ IR. ღმერთო — R. მეშიან A, მეში- ნიანო Q. რომელ BDEFGHIMNOPQS. მიდგსო GN, მფუტქსო Q.

„ამას ვიცინოდით, მაგრამ შიში ყოველთასა იყო მის ერთისა-
გან კიდე. ვკითხეთ მათ ეტიკთა: «რა არის იგი გრძნებითა შექნი-
ლი?» მათ ეგრე გუარქუეს: «არა ვიცითო ამისგან კიდე, რომე, რა-
ზომცა ეშინიან, გაიქცევისო».

- 5 „ზედა გათენდა და წავედით. ოდეს დაეხედენით, მათ ლომთა
ზედა ხუთნი კაცნი სხდეს, და იგი კაცნი, რომე ვეშაბად შეიქნეს.
შორს, თუალისა საჩინოსა, ლაშქარი მოდიოდეს ურიცხუი. მოვიდეს
იგი კაცნი და შევიბენით ფიცხლად. და ომსა შინა ჩუენ ძო და მო-
გუაყლდებოდა და შიში შეგუჟენებოდა. მაშა, რაღა ვთქუა? მზექა-
10 ბუკი მარტო დავაგდეთ ომსა შინა.

„ანაზღად კაცი მოვიდა, ვეშაპსა ზედა ჯდა, ქელთა მშუილდი

1. ამას] ამაზედ G, ამაზედა HN, ამაზედან M, + ზედა Q. მაგრამა F, მაგრამ
IMQRS. შიში] + გულსა D, + ლოო Q. ყოველთასა] გულსა ყველასათა (ყულა-
თასა EP, ყველასასა FIKS) BEFIKPS, ყველასა გულსა GHMNR, ყველასა გულში
L, გულთა ყველასა O, ყველასა Q. იყო] კჳონდთ L, გჳჳონდა Q. მის ერთი-
საგან] მზისა (მზის K) ჳაბუკისაგან BEKQ, მზეჳაბუკს L, მზისაჳაბუკისა R.

2. კიდე] — D, + მზისა ჳაბუკისა FIS. ვჳკითხეთ DEKLR. [ტიკთა] აქეთა G.
არს DGH, არისო Q. იგი გრძნებითა] — GHN, იგი გრძნებოო Q. შექნილ — Q.

3. ეგრე] კაცთა O, — Q. გჳარქჳეს A] თქუეს DFGHIMNQS, გჳარქჳეს KLR.
არ AFGKLMNP. ვითი DFGHIMNQS. ამისაგან B. რომელ BEGH.MNCP] —
QR. რაზომცა] + კაცს QR.

4. ეშინიან] + იგი Q, + ვისმე S. გჳიქცევისო D.

5. ზედა გათენდა და] გათენდა ზედა BDEFHIKLMCOPS, გათენდა GN. ზედა
გათენდა... ოდეს] რა გათენდა Q. და — NR. წავედით] მივაღდეთ O. დაეხედენით]
დავიხანებთ D, წაეხედენით N. ამათ O. ლომთ G.

6. ხუთი კაცი Q. სხდეს და + მოვიდოდეს Q. იგი + ხუთნი L. კაცი S] — Q.
რომელ BEGHIMNOP] — D, რომელნი FQS. ვეშაბად BDGKLNPN. შექნა D]
+ და GMS, შეიქნეს და H, შეიქმნენ N, იქცნენ Q.

7. შორს] და შორის D, და შორს FIN, შორსა O. თუალისა A. საჩინოდ
FIS. ლაშქარნი BEKOPR. მოდიოდეს] მოვიდოდა DFGIMS, ვიდოდა HN, მო-
ვიდოდეს O. ურიცხუი A, ურიცხენი FIS] — R. მოვიდის N.

7-8. თუალისა საჩინოსა... კაცნი და] ლაშქრითა იღგნენ თუალის საჩინო ად-
გილთა მოგემართეს მათცა ურიცხვითა ლაშქრითა რა მოვიდნენ Q.

8. კაცნი და] კაცნი BDEFGHIKLMNPRS. შევებენით R. ფიცხლა BD GH
IKMS, ფიცხლავ QR. და — DFGHIMNOQRS. ~ ჩვენ ომსა შინა M. შინ ჩვენ
A] — G, შიგან ჩვენ L, შინა Q. მოდა] გული BE, ძალი G, — KLMNR. მო-
გჳაყლდებოდა A] + ძალი F, დაგუაყლდებოდა R.

9. და] — DGHNOPS, ჩვენ Q. შიში + შიში N. შეგჳეჳენებოდა A, შეგჳეჳენა
Q. მაშ ADHKLRL მაშინ FQS. რაღა — Q. ვთქვა A, ვთქვათ I, ესოქვა O,
გჳსთქვა R] — Q. მზეჳაბუკ DKOQ.

10. დავაგდეთ GHMNQ] დარჩა R.

11. ანაზღათ A, ანაზღა D, ანაზღ GN. მოვიდა] + საშინელსა IQ, მოვიდოდა
N. ვეშაპსა ზედა] ვეშაპზედ O. ზედა — BEHMNPQ. ჯდა — IK. ხელა FIS.
მშუილდი A.

ქმონდა. ფიცხელნი შემოგუთიძახნა, ისარი შემოგუტყორცა, მაგრა
კმა მისი ჭერაცა ყურთა ჩემთა არის. მათ ყუელამან ზარსა დასცეს
და შემოგუთიფეს. მათ ჩუენთა ეტიკთა ეგრე თქუეს: «ამას ვიტყო-
დითო», და ფიცხლად გაიქცეს. და ჩუენცა ფიცხლად გავიქეცით, და
მარტო დავაგდეთ მზექაბუკი. მოვიდა იგი ყოვლისა ქუეყანისა ლაშ-
ქარი და მარტოსა ომი დაუწყეს. იგი დღე და ღამე იბრძოლეს, და
ჩუენ არა ვიცოდით: იგი დღე და ღამე უკულმა ვირბინეთ.

„მეორესა დღესა მათ ჩუენთა ეტიკთა ეგრე თქუეს: «აწ გარდა-
წყუეტილი არის, რალაც ქნილაო». შევიქეცით. ოდეს მივედით, მზე-
ქაბუკი დგა, და იგი ლაშქარნი გაექცივნეს და დაეოცნეს. ჩუენ 10

1. ქონდა FLOQS. ფიცხელი KQ. შამოგვძახნა და D, შემოგვიზახნა და O.
შემოგეტყორცა A, შამოგეტყორცნა D, შემოგეტყორცნა MOPQ, შემოგვსტ-
ყორცნა N, შემოგეტყორცა S. მაგრა A] — DFGHIMNQS.

2. კმა მისი ჭერაცა] ჭერეთ კმა GN, ჭერეთ (ჭერეთა M) კმა მისი HM, მისი
კმა L. ჭერეთ BEKQR, ჭერეთაც D, ჭერეთცა FIS, ჭერაც L, ჭერცა P] — O.
ყურსა ჩემსა BEKL, ყურთაღა ჩემთა O. არისო AP, არსო BDEKLOR. მათ]
მან DFHIMNS, — Q. ყუელამან A, ყვალამან D.

3. და — R. შემოგვიტევენს BE, შამოგვიტივენს D, შემოგვიტევენს K, შემო-
გუიტივენს OP. ჩვენთა A. ეგრე] — FILQS, ასე R. თქვეს A] — BE, გვრქვეს O.

3-4. ვიტყოდითო და] გეტყუოდით D, ვიტყოდითო FIMQS, ვიტყოდით GHN.
ვიტყოდით და OP.

4. ფიცხლა DGHMN, ფიცხლავ FIRS. გაიქცნეს ABEGHKL MNOPR] + იგი
F, — IS. ფიცხლ და... და ჩუენცა — Q. და — S. ჩვენცა A, ჩვენც LM] — S.
ფიცხლა DEJ. ვაცხლავ Q] — FRS. და ჩუენცა ფიცხლად — IK. გავიქეცენით B,
გავიქეცენით EOP] — K. და — DGHIMNRS.

5. მარტოდ O. დავაგდევით G. ~ მზექაბუკი მარტო დავაგდეთ BEKLOR. მზე-
ქაბუკ DOQ. იგი — QR. ყოვლის D, ყოველ FIQ] + მის O. ქვეყანისა A, ქვეყ-
ანა F, ქუეყნისა OP] — IQ.

6. და — FIS. მარტო G, მარტოს N. ომი დაუწყეს] ებრძოდეს R. დაუწყვეს
FNS. იბრძოლეს და] იბრძოლეს BDEFIKLOPS, და Q, ვიბრძოლეთ და R.

6-7. იგი დღე და... არა ვიცოდით — GHMN.

7. ჩვენ A. არ L. ვიცოდით] + და O, + რა QR. იგი] ერთი Q. უკულმართ
GHMN. ვირბინეთ + და მზექაბუკს ებრძოლა Q.

8. მიორეს D] — R. დღესა — R. ჩვენთა A] — L. ეგრე — OP. თქვეს A. გარ-
დაწყველი A.

8-9. გარდაწყუეტალა... ქნილაო] გაწყვეტილა (გარდაწყვედილა DI, გარდა-
წყვეტილა KR. გადაწყვეტილა L, გაწყუედილა H) რაცა (რაც N) ქნილა (+ ჩვენ
Q) BDEFGHIKLNOPQRS, აწ გარდაწყვეტილა რაცალა ქნილაო M.

9. შევიქცეთო FIQS, შევიქცეთ H, შევიქცევით NR. მივედით] შევიქცეთ
ენახეთ Q. მზექაბუკ DKOQ.

10. იღა KR, დგას N] — Q. და — DFIOQS. გაექცევა Q. და] გინა G, განა
და HN. დაეოცნეს] + რა M, დაეხოცა Q. ჩვენ A] + რა Q.

მე ეგრე მოვაჭსენე: „დიდი არის ზომისაგან მეტად და კაცთაგან დაუჭერებელი“. მან კაცმან მოაჭსენა და დაიწყო ამბობად:

„იგი კაცი რომელ მას ვეშაპსა ზედა ჯდა, ჩუენ გაგუაქცივნა; და იგი კაცი რომელ ლომთა ზედა სხდეს, ეგინი ყუელანი დაეკოცნეს მზესა კაბუქსა, და ჩუენ გუიბრძანა, ვითა: «რა ესენი დავკოცენ, მაშინ-ღა გაიქცა ლაშქარიო». გაუუიერდა მათ ჩუენთა ეტიკთა და ქება შეასხეს და ეგრე მოაჭსენეს, რომე: «კაცისაგან, რომელსა ჯორცნი ასხენ, შეუძლებელი არის, აწ რომე შენ ჰქმენო! და აწ ვიცი, რომე შიში არა არს გულსა შენსა, კურთხეულმცა არს გული შენიო!» დაყავით იგი დღე მუნ.

10

„მეორესა დღესა წავედით და ვიარეთ იგი დღე. და ციხე მო-

1. ეგრე — DFIQS. მოვახსენე A] გავახსენე G. დიდ I. არს FIS. ზომის D. ზომისა GHN. მეტათ A, მეტი M. და + და A. და კაცთაგან — BDEFGHIKLN OPRS.

1-2. დიდი არის ზომისაგან... კაცმან მოაჭსენა და] დია ღთო მეთქი მან კაცმან Q.

2. დაუჭერებელიო I. მოახსენა და A] — DFIS. დაუწყო GHN. მბობა FI QS, ამბობა GO, მბობად KL.

3. რომე ADKLR, რომელი GHN] — IQ. მას — DFGHILMNQS. ზედან Q] — D. ჯდა + და OP. ჩუენ A. გაგუაქცივნა A.

4. კაცი DNQ. რომელი AHN, რომე KLR, რწნი M. ზედან Q] — R. იგი BDEFGHIKLNOPQRS. ყუელანი — R.

4-5. ~ მზესა კაბუქსა დაეხოცნეს R.

5. მზეს კაბუქსა DK, მზეკაბუქსა FGHILMNQS. და — BDEFGHIKLMN OPQRS. ჩუენ A. ვითა — DFGHIMNQRS. ესენი ესე FIQS. ესენი დავკოცენ] ცხენი L. დაეხოცნეს B, დაიხოცნეს R] — K.

6. მაშინ-ღა] მაშინვე IQ. გაიქცნენ IQ, გაიქცნეს KR, გაიქცენ L. ლაშქარი- ნიო IKLQR, ლაშქარი N. გაუკვირდა A, გაგვიკვირდა GHN, გაგვიკვირდა დიდად და M, გაუკვრდათ R. ჩუენთა A.

7. და — GHMNQ. შეასხეს და] შიასხეს B, შეასხეს DEKLOP. მოახსენეს A. რომელ BEP] — DFGHIMNOQRS. კაცისაგან] კაცსა Q. რომელ FIS.

8. ასხიან A, ასხნეს O, ასხენან Q, ასხნენ S. შეუძლებელი არის] შეუძლე- ბელია BDEFHIKLNOPQS, შეუძლებელი G, შეუძლებელი იყო M, შეუძლებელ- არს R. აწ — L. ~ შენ რომ R. რომელ BDEFGHINOPQS, რომელი LM. შენა LM. ქმენო BDPR, ქმენიო F, ქენიო IS, ჰქმენო K, ქენო O, გაქნიო Q. და — IQ.

9. რომელ BEFGHIMNOPS, რომ R] — D. არ არის DL. გულსა + შინა BDEKL. შენსაო BEHKLM] — N. ~ შენსა გულსაო G. კურთხეულმცა არს — GHMN.

9-10. გული შენი R] — GHM, შენიო N.

10. დაეკყავით BE. მუნ] — N, + იგი O, და Q.

11. მიორესა D. და — FGHIMNQS. იგი დღე — QR. და ციხე მოგუხუდა] მოგვხდა ციხე L. ციხეს R. მოგვხდა A, მოგხუდა KP] მივხუდით R.

დესო». მოსორ ნადირისძემან ჰკითხა: «ყოლა წინა გზა საჭირო გუი-
ცო?» მან ეგრე გუითხრა: «მე არა ვიცი, და იგინი ძნელსა იტყუი-
ანო».

წავედით. და მან ყმამან ეგრე გუითხრა: «შორით მოსულხართ,
დადეგით ამას ლამე ამას ციხესა შინა და განისუენეთ. ზაცა გინ-
და ცხენთა და კაცთათუის, გუეშოვებისო». უსმინეთ და ციხესა დაე-
დეგით. შინა კაცი არავეინ იყო. ციხე იყო და სახლები კარგი. შე-
ვედით. სახლი იყო დიდი, შეკაზმული. ერთი ბერი ღიაცი ჯდა, ზე
ადგა და გუაწუივნა. დაესხედით, და ეგრე თქუა მან ღიაცმან: «მა-
შურალნი ხართ და პური ბრძანეთო». ორნი მონანი ჰყვეს მას ღიაცი- 10
სა, ტაბლა მოიღეს და სანუკუარი ყოველიფერი.

1. ნოსორ F, მოსარ R. ნადირისძემა E, ნადირძემან FIS, ნადირძემან GH
MN, ნადარისძემან P, ნადირძემ Q] + ეგრე თქუა და R. კითხა FIQS. ყოლ
D] — R. ~ წინა ყოლე L. ~ წინა ყოლე საჭირო გზა BEK. წინ DQ, წინათ
GHMN. ~ საჭირო გზა FLR. გეიცსო FNRS, ვიციო G, გიცსო Q.

2. მან ეგრე გუითხრა — Q. გუითხრა] არქუა DGFHIMNS, თქუა G. მე]
პრქუა O. ~ არ (არა GHIMNS) ვიცი მე DGHIMNS. არ E. და] — DGHIMN
QS, მე F. გინი] + ღია BDEFGIMNOPQS, + ღიდად KR. იტყვიანო A, იტყ-
ვიან BDEFIKLPQS.

4. ~ და წავედით I. და — DFGHMNS. ყმამ F] ღიაცმან M. ეგრე — Q. მო-
სულხართ] მოხვალთ BEFGHILMNOPQRS, მოახლეს D, მოუხვალთ K.

5. დადეგით ამას ლამე] და ამაღამ დადეგით Q. დადექით A, და დადეგით
LR. ამას ლამე] ამაღამ D, ამაღამე FS, ამას ლამესა (ლამეს R) OPR. ამასა
ABE, ამა KLQ, ამ R] — D. შინ D, შიგან L] — NR, შინათ Q. და — DFGHI
MNQS. განისუენეთ A, გაისუენეთ DFHIMNS] + და Q. გინდათ AFIKLMNOPR,
გინდ G.

6. კაცთათუის A, კაცთათუისცა O. ჟვეშოვებისო A, გეშუეებისო D, გეშოე-
ბისო FGHIKLNR, გეშოეებისო OPQS. და] — FGHI, + მას M. ციხესა] ცი-
ხეში N, + შიგან Q. დადექით A, დაესდეგით GO, დაესდექით H.

7. შინა] შიგ F, შინ L, შიგან ციხესა R, — Q. ციხე იყო — Q. იყო] იღგა
BEKL. კარგი] შვენიერი R.

7-8. შევედით სახლი იყო] და QR.

8. იყო + კარგი და L. ღიადი O. შეკმაზული O] + და Q. დადეგით R.
~ ღიაცი ბერი DFGHIS.

9. ადგა და] ადგა EFGIMNS. გვაწვიენა A, გვაწვიენა B, გვაწვიენა G, გვა-
წვიენა K, გვაწვიენა LR] + და Q. და ეგრე თქუა A] ეგრე გუითხრა D, ეგრე თქუა
FIQS. მაშერალნი A, მაშერალი BDM.

10. და — DFGHINQS. ბძანეთო A. ყვეს FIQS.

11. სანუკუარი A. ყოელი D, ყოელი F, ყველა GM, ყუელაი HN, ყველა R.

„მზეკაბუჯი მარტო ჯდა, ჩუენ კიდე დავსხედით, პურსა* ეკამ-
დით. მას სახლსა შინა სამნი კარნი იყვნეს. ანაზღად, იჩქითად
ორნი კაცნი მოვიდოდეს ჳრმალ-მოწუდილნი, მზეკაბუჯი ვერა ხედ-
ვიდა: ზურგით კერძო იყვნეს. დორათ დილაში და მოსორ ნადირისძე
5 ახლტეს და შეუტრევეს; ვირე მზეკაბუჯსა თანა მოვიდოდეს, წინა მიე-
გებნეს და მოკლნეს. თუმცა დორათ და მოსორ არა ყოფილ იყვნეს,
მზეკაბუჯი მაშ მუხთლად მოკუდებოდა.

„რა იგი კაცნი მოკლნეს, მას დიაცსა ეწყინა, ზე ავარდა და
იყივლა. და მათ სამთა [111] კართაგან შემოდენა დაიწყო ლაშქარ-
10 მან. ერთსა კარსა მზეკაბუჯი დაღვა, და მეორესა—დორათ და მე-

1. მზეკაბუჯ DFKOQS. ჯდა] დაჯდა BEIKLOPS, + და D, დაჯდა და FQR.
ჩვენ A. კიდე] + მარტო GHMN, ერთად Q. ვსხედით Q. ვჳკამდით B, ვსკამ-
დით CDEFLS] კამად R.

2. მას სახლსა შინა — Q. შინა — M. კარნი] კაცნი FINQS. იყვნეს] ჳკონ-
დეს M, + და Q. ანაზღათ A, ანასდარ D, არნად G. იჩქითად — BCEKLR.

3. მოვიდოდეს] მივიდეს FIN, მოვიდეს GHKMQRS. კმალ-მოწუდილნი A,
კმალ-მოწუდილი BLQ, ხმალაწუდლნი R. მზეკაბუჯ DFIKOQS. ვერ DFGIMN
QS. ხედვიდა] + და CLR, ხედვედა და D.

4. იყვნენ BE, იყვის G, იყუვეს N. დორად D. დილაშმან D. და — D. მო-
სარ R. ნადირძე FIS, ნადირიძე GHMNQ, ნადარისძემ OP.

5. ახლტნეს M, ახტეს O, ზე ახლტნენ Q] ადგეს R. შეუტრევს ACEKLOP.
ვირემ BEFQ, ვირ D. მზეკაბუჯთან ACDIKLOPQRS, მზეკაბუჯთანა BE, მზე-
კაბუჯმან F, მზეკაბუჯისათანა GMN. მოვიდოდეს] მიიხედა და ან მოვიდოდნენ
F, მოვიდეს G, მოვიდეს H, მივიდოდნენ Q. წინათ B, წინ CDFQ. მოეგებ-
ნეს ACEKLR, მოეგებეს B, მიეგებეს D, მიეგებნენ F.

6. მოკლეს BCDKLOPRS] დახოცეს F, დახოცნეს IQ. თუცა FQ. დორად
D] + დილაში O. მოსარ R] + ნადირისძე BC, + ნადირისიძე E. არ CDFGHIK
LS] — R. ყოფილ იყვნენ Q, ყრფილიყო R.

7. მზეკაბუჯ DKOQ, მზეკაბუჯს F. მაშ] — BCEFKLR, ფარშევიანდნი D, ფარ-
შევიანდი GHIMNQS, პარშევიანდის OP. მოკუდებოდა A] მოეკლა და DGHNQS,
მოკუდენ და F, მოეკლათ და IM, მოეკლა OP.

8. კაცი DLQR] კაცი მუხთლად N. მოკლეს BCDKLNOQR] დახოცნეს F.
მას — DFGHIMNQS. დიაცს N. ეწყინა] დაუშძიმდა BCDEFGHIKLMOPRS,
დაუშძიმდა და N, დიდად დაუშძიმდა Q. ავარდა] ადგა OP. და — M.

9. უყივლა GHN, იყივლეს R] — M. და — OP. კართა Q. შამრდენა D.
~დაიწყო ლაშქარმან (ლაშქარმა N) შემოდენა (მოდენა N, ღენა Q) GHMNQ.
ლაშქარმა A.

10. ერთს Q. კარსა] კაცსა R. მზეკაბუჯ DFKOQ. და მეორესა] ერთს DFG
HIMNQS, მეორესა კარსა L, + ღდესა R. მეორესა + კარსა BCEK. დორათ+
დილაში O. მესამესა] ერთს DFGHIMNQS.

* C-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

სამესა კარსა—მოსორ ნადირისძე. ომი შეიქმნა დიდი. თავმან თქუ-
ენმან, დილითგან ვიდრე მწუხრამდე ომი იყო. ყიოდა იგი დიაცი და
მოდიოდა ლაშქარი. შეუტევა დორათ და მოკლა იგი დიაცი. რა იგი
დიაცი მოკლა, ლაშქარი გაიქცა, გზა და კუალი ველარა გავილეთ.
მადლი უბრძანა მზემან ჭაბუქმან დორათსა: «ძმაო, კურთხეულმცა 5
ხარ, რომე იმა დიაცისაგან გუიქსენო!»

სულიერი კაცი მას ციხესა შინა ვერა ეპოეთ, და ვერცა იგი,
რომელ ეგრე თქუა, ვითა: «მე იბად აბაშის ყმა ვიყაო». მათ ეტაკ-
თა ეგრე თქუეს: «თუმცა იგი დიაცი არა მოეკლა, ჩუენისა ჯნისა
ლონე არა იყოო, თუ წელიწადიცა ერთი გებრძოლა». და კულა დავ- 10
ყავით იგი დღე მუნ.

1. კარსა — DFGHIMNQS. მოსარ R. ნადირისძე E, ნადირძე FIS, ნადი-
რძე GHMNQ, ნადირისძემ O, ნადარისძემა PJ — KLR. შეგვექნა FIQ, შექნა
O, შემექმნა S. დიდი თავმან თქუენმან — Q. თავმან — FIS. თქვენმან A] შენ-
მან DGHMN, — FIS.

2. დილით Q. დ. ლითგან ვიდრე მწუხრამდე] დილით მწუხრამდის D, დილით
მწუხრამდე FIS. ვიდრე — GHMNOP. მწუხრამდის BCGHKR, მწუხრამდისი E,
მწუხრამდისინ M, მწუხრამდინ N, მწუხრამდმე Q. და — BDFIS.

3. მოვიდოდა (+იგი I) CDFIKLOPQS. შეუტევა ABCDEGHKLMNOP.
~ იგი დიაცი მოკლა DFGHIMNS. რა იგი — O.

3-4. მოკლა იგი... დიაცი მოკლა] და იგი ლაშქარი იღვა და იგი დიაცი
მოკლა რა იგი მოკვდა Q.

4. დიაცი — FIOS. მოკლა] მოკვდა BCDEFIKLRS. ლაშქარნი D. ~ გაიქცა
ლაშქარი GHMN. გაიქცეს D] + ეზომ რომე Q. კვალი A. ველარ გაიღეს A,
ვერა გავილეთ CDKS, ვერა გავილეთ რა GHM, ველარ გავიგვეით (+რა R) NR,
ველარა გავიგვეით O, ვერ გავილეით Q. ველარ P.

5. მზე NQ. დორათ BFIS, დორათს CDEGHKLMNQ.

5-6. კურთხეულმცა ხართ B. ~ კურთხეულმცა ხარ ძმაო Q.

6. რომელ FGIMOPS, რომელი HN. იმ CO, ამა Q. გუიხსენო A, გვიხსენ Q.

7. სულიერი] სრული H, სურიელი N. ციხესა შინა] ციხეშია Q, ციხეში R.
შინა] შიგან BCDEFKO, — GHMN, შიგა PS. ვერ CD, ველარა FR. ეპოეთ
და] ეპოვეთ BFGHNOQS, ვნახეთ CKLMR, ეპქუეთ D, ეპოვეთ EP, ეპოეთ I.
იგი] ისი ვითა L.

8. რომე CDKLR. ეგრე — KLQ. თქვა A. ვითა მე] თუ D, — FGHIMNQS,
რომე მე L, მე OP, მეცა R. იბად აბაშისა BCEKR, აბად იბაშის FQS, აბად
აბაშის G, იბად იბაშის I, იბად ბაშის N. ვიყავო BEFLPRS.

9. თქვეს A. იგი] ისი D. არ CDEFGHIKLS. მოგვეკლათ LMR. ჩვენისა A.
ჩუენის ხსნის CKL, ჩუენი ჯნსა და OP.

9-10. ჩუენისა ჯნისა... იყოო] ღონე და ხსნა (დახსნისა Q) არა (არ FGS)
იყო (იყოო M, იყოვო Q) DFGHIMNQS.

10. არ CKL. იყო BEOPR. თუ] თუცა Q, — R. წელიწადი ერთიცა FIQS]
ერთი წელიწადიც L. გებრძოლათ BCEFIKLOR, გვეგრძოლა GHN, გებრძო-
ლათო MQ. და კულა — BCDEFGHIKLMNOPQRS. დავყავით CEL.

11. მუნ] და Q.

„დილასა წავედით. მათ ეტიკთა ეგრე გუარქუეს: «აწ უფრო სა-
გრძნეულოსა ქუეყანასა შესრულ ვართ და გაუფრთხილდით». ვი-
არეთ დიდი ხანი და მოგუხუდა შუენიერი სახლი. შინა შევედით და კა-
ცი არავინ იყო, პური დაგებული იყო. მზემან ჭაბუკმან ეგრე თქვა:
5 «ამას პურსა ყოლა არა ვჭამ, საგრძნეულო არისო».

„ანაზღად იგი მფრინველნი მოფრინდეს, რომელ მას ტბასა კაც-
ნი მფრინველად შეიქნეს. მოვიდეს და სარკმელნი შემოვლნეს, დასხ-
დეს და კაცად შეიქნეს. ჩუენ მათსა დატოცასა ვიგონებდით და ვერა
დავკოცეთ. თუმცა დაგუიწოცნეს, პირველ რომე შემოვიდეს, მშუი-
10 დობით [V] დავრჩებოდით. არცა რა მათ ჩუენ უთხარით და არცა რა
მათ ჩუენ გუთხარეს. გუიკუირდა, დიდი ხანი დაყეეს.

1. ეგრე — D. გვარქვეს A] თქვეს BCEKLOPR, გვარქვეს I. უმფრო D. სა-
გრძნეულოს CL, საგრძნეულოს E, საგრძნეულოს G.

2. ქვეყანასა A, ქვეყანას L] ადგილსა Q. შევსულ ვართ A, შევსულ ვართ
BEQ, შესულვართ CP, შესერულვართ DGHN] წავედით R. და] — DFIS, +
თაქსა Q. გაუთხილდით A, გაფრთხილდით DOP.

3. დიდი OP. და — FIQS. მოგვხვდა A, მოგხუდა OP, მოგუხდა R. შეე-
ნიერი A. ~ სახლი მშენიერი Q. ~ შევედით შინა L. და — DFIMQS.

4. არვინ D. იყო + და DQ. მზე GHMNQ. ეგრე თქვა A] ბძანა Q.

5. ამა CIKLR. ყოლე DF] — QR. არ K. ესკამ BCEFKLN, ესკამო D] +
ესე R. არსო BCEOPQ, არს FIS.

6. ანასდათ A, ანაზღარ D, ანაზღი G, ანაზღ H. ფრინველნი A, მფრინვე-
ლი BDH, ფრინველი GNQ. მოფრინვიდეს BCEFINOPR, მოფრინველს DH, მო-
ფრინავდეს G, მოფრინვიდენ QS. რომე CDFLRS, რომ I. ტბასა] + შიგან BC
EKLOP, + შინა DFGHIMNQS, + შინა რომ R. კაცნი] + იბანდეს და B, +
იბანეს და CEKLOP, კაცმან იბანეს და R.

7. ფრინველად A, მფრინველად DI, ფრინველად M. შეიქმნეს DLR, შეიქმნეს
F, შეიქმნეს H, შეიქმნენ NQ. მოვიდნეს E. და] — DFIQS. სარკმელი L, სარ-
კუმელნი P. შამოღლნეს D] + და HK, შემოვლეს და L, შემოვლეს N.

8. და + კულადვე D. კაცადვე BCEKLOP. შეიქმნეს DELNQR, შეიქმნეს
FHI, შეიქმნეს OS. ჩვენ მათსა A] ამად რომე (რომელ GHO) BCDEFGHIKL
MNOPQRS. ვიგონებდით] იგონებდეს BCDEFGHILMNOPQRS, იგინებოდეს K.

8-9. და ვერა დავკოცეთ] ჩვენჯვერა (ვერ MOR) შევიგენით [გავიგონეთ DGH
MNOP, გავიგეთ რა FI, გავიგევიით (+ რა S) QS] BCDEFGHIKLMNOPQRS.

9. დაგვეწოცნეს A. დაგუეწოცნეს... შემოვიდეს] პირველი (პირველად F,
პირველ QS) შამოსული (შემოსულნი F, შემოსრულნი IQS) დაგვეწოცნეს DFI
QS. რომელ BR] როდესაც O. შემოვიდეს] + ჩვენ BEKLOPR, შემოვიდნეს
ჩუენ C. მშვიდობით A.

10. არცა რა] არცა LQ. მათ — Q. ჩვენ A. მათ ჩუენ... არცა რა — F. და
— DGIMNQS.

11. ~ ჩუენ მათ BCDEIKLMOPRS. მათ — DFIMS. ჩვენ A] — R. გუი-
კვირდა A, გაგვიკვირდა R] — FIQS. დაჰყვეს GKLNR.

მერმე ევრე გუარქუეს: «რად არა ბრძანებთ აურსაო? თუ თქუ-
ენ არა სკამთ, ჩუენ ვჭამთო». მზემან ჭაბუკმან ევრე არქუა: «ჩუ-
ენ არა გუინდა, თქუენ ჭამეთო». დასხდეს, ჭამდეს და იცინოდეს.
ჩუენ გაგუიკუირდა.

„კაცი ვინმე მოვიდა და ევრე გუითხრა: «ისი პური თქუენითუ- 5
ის შეკაზხული იყო, იმათ ეშმაკთა რად შეაჭამეთო?!» ამათ, ჴომე
პურსა ჯაიდეს, აგინეს მას კაცსა, და მათ იმან აგინა. შეუტივეს
და იგი კაცი მოკლეს. და ჩუენ დაგუიმძიმდა ჩუენითა გზითა მოკვ-
ლა მის კაცისა, ჩუენ შეუტივეთ. მათ ფრთები პირსა გუქრეს. და

1. მერმედ B, მერმეთ O. ევრე — D. გვარქვეს A| გუითხრეს CKLR. რადა
H. არ DFKLOP. ბძანებთ A| ჭკამთ FS, ბრძანებ G, სკამთ IQ, ბრძანებთო
OP: პურსა FIPS. თუ — O. თქვენ A.

2. სკამ Q. ჩვენ A, ჩვენა ELM. ესკამთო ABCDEFHLMNRS, სკამთო G.
მზე KLNQR. არქა A| უთხრა CKLQR. ჩვენ A.

2-3. ჩუენ არა... ჭამეთო| თქვენ ჭამეთ ჩვენ არა ესკამთო L.

3. არ BCDKNQ. გვინდაო GHN, გვინა M| — R. თქვენ A| — R. ჭკამეთ B,
კამო Q, ესკამთო R. დასხდეს| და L. დასხდენ R. შ ჭამდეს B, სკამდეს CD
IKL, და სკამდეს N, სკამდენ R. იცინოდენ QR.

4. ჩვენ A. გაგუიკუირდა A| + დიდი ხანი დაჰყვეს R.

4-5. ჩუენ გაგუიკუირდა... და ევრე — D.

5. მოვიდოდა N. გვითხრა A| + ვითა CEKLOP, გვითხრეს D. ისი| ეს D,
ის R. თქვენთვინ A.

6. ~ იყო შეკაზმული L| დაგებული იყო R. იყოო P, იყოო Q. მათ BCE
IKLOPR, ამათ FS, ამა Q. ეშმათა D, ეშმაურთა FIQS, ეშმაკთ L. რად| რას-
თვის BCE, რათ DFIKLNRS. შიკამეთო B, შეკამეთო F, აკამო Q, შეკ-
მეთო R. მათ BCEFGHKLMPQRS, მით IJ — D. რომელ DEFGHIMNOPQS.
რომელნი L.

7. სკამდეს ACDFGIKLNQRS. აგინეს| ადგეს FIQS. მას კაცთა G| — BC
EKLOPR. და — BCDEFIKMOPQRS. მათ მათ აგინეს B, მან მათ აგინა (აგი-
ნეს DR) CDEFIKLMPQRS. ივან| მან O. შეუტევეს A, შოუტევეს D| + ერთ-
მანერთსა M.

8. იგი — I. და — DFIQS. ჩვენ A. ჩვენითა A. ჩუენით გზით (გზითა R)
CKOPR, ჩუენთანა გზითა D, ჩუენითა მიზეზითა FIQ, ჩუენის გზით L. მოკვ-
ლა| სიკუდილი MQ.

8-9. ~ მის კაცისა სიკუდილი Q.

9. მისი იმ CKL, — R. კაცისა — R. ჩვენ A| — Q. შეუტევეთ A| + და BCE
KLOPR, შოუტევეთ D. მათ| + ივინი მფრინვლები (მფრინველნი I) შეიქმნენ FI,
— N, ფრინვლად იქცნეს და Q, + მფრინვლები შეიქმნეს R. ფრთები CM, ფრთა
Q. პირთა G, პირში Q. ~ გუქრეს პირსა R. გუქრეს A. და — FIS.

ჩუენ ცნობა წაგუიჯდა. ოდესცა მოვიქეცით, ხაზარეთისავე კარსა ქალაქისასა ვიყვენით. და-მცა-განალა-გუიჰმიჰდა.

„ღორათ დილამჰან ეგრე თქუა: «ღმერთმან იცის, მგონია, სიზ-
მარსა შინა ვიყვენითო, თუარე ესე ვითა მოჰქდაო?!» მოვიდა აბრამ,
5 ეგრე თქუა: «არა მოგაქსენე, რომე ვერა შეხუილოდით!» დაუჰმიჰდა
მზესა ჰაბუქსა ძნელად. აბრამ ეგრე ჰკითხა: «სადამდის იყვენი-
თო?» ჩუენ ყუელა უთხარიო. ეგრე თქუა: «საჰირო ყუელა ჩაგივლია
და მოცთომით წაგვიდებიათო. თუმცა წინას მფრინველნი დაგეჟოც-
ნეს, მშუერლობით დარჩებოდითო».

10 „მზეჰან ჰაბუქმან ეგრე თქუა: «მე უღონიოდ წავალ, იცოდითო».

1. ჩვენ A] წამსავე BCEKLOPR. წაგვიღეს D, წაგვივიდა IOPQ. მოვიქე-
ცით + ცნობაზე I, ცნობად მოვედით Q. ხაზარეთისავე BCDFKLMOPRS, ხა-
ზარეთსევე EI, ხაზარეთის[ა]ვე G, ხაზარეთისაკენ N, ხაზარეთის Q.

1-2. კარსა ქალაქისა ADGHM, კართა ქალაქისათა BCEFKLR, ქალაქის
კართა ზედან Q.

2. განცა განალა გვიჰმიჰდა F, განალამცა დაგვჰმიჰმდებოდა R, დამცა გან-
ლაგვიჰმიჰმდა S.

3. დილამჰა EN, დილამან IQ, დილამა OP] — KLR. თქვა A, თქო I. ლთმა
D] — R. იცის — R. მგონივარ A, მგეონა GHN.

3-4. სიზჰარსა შინა] სიზჰარში L, სიზჰართა შინა N, სიზჰარშია OP, სიზ-
მარსა შიგან Q, სიზჰარი R.

4. ვიყუენითო CDEFGHNOPS] არისო R. თვარე A, თვარა BCDEFGHIKL
MNQRS, თურე O. ეს DFILRS. ვით M. მოჰდაო BQR, მოჰდა DGHMNO,
მოხდა ესეო FIS, მოჰდა KLP. აბრამ] + და BCDKLOPR, აბრაამ და EM,
აბრჰამ F, აბრაამ I.

5. ეგრე] ესრე L, — Q. თქვა A] — BDEQR, მოახსენა KL. არ CDEFGHN
PS] — KLR, არკი Q. მოგახსენე A, მოგახსენეა EGHMNP, მოგახსენეო Q,
მოახსენა RJ — KL. რომელ DFGHINQS, რომ OP. ვერ CDEFGHIKLMOQS.
შეხვიდოდით A, შეხვიდოდითო BCEKL, შეხვედითო R.

6. მზესჰაბუქსა CDL, მზესჰაბუქსა GHMNOPR, მზესჰაბუქს Q. ძნელად B]
დიდალ LP, აბრჰამ F, აბრაამ IM, აბრაჰამ S. ეგრე — KLR. კითხა FOQS.
სადამდი ABE, სადამდინ IN, სადამდისინ RS.

7. ჩვენ A. ყველა A, ყვალა D. უთხარიო] + მან BCEKLOPR, უუთხარიო
მან Q. თქვა A. ყველა A, ყუალა D. ჩაგივლიათო BCEKLOPQR, ჩაგვივლია
G, ჩაგივლიათ IM.

8. და მოცთომით] მოცდომად D, მოცთომით FIS, და მოცდომით O, — Q.
წაგვიდებიაო BCDEFOP, წაჰკიდებიაო GHNJ — Q. თუცა FL. წინას] წინასავე
(წინასა O, წინასევე PR) იგი BCEKLOPR, წინასა DGHMNQ. ფრინველნი A,
მფრინველი B, ფრინველი OP. დაგეზოცათ IQ, დაგეჟოცანეს თ OP.

9. მშვიდობით A. მოჩჩებოდითო AGHN.

10. მზესჰაბუქმან FNS, მზესჰაბუქმა Q. ეგრე — Q. თქვა A. ~ თქვა მზესჰა-
ბუქმა Q. წაეჟლო BCEFKLOPQS. იცოდეთო FILNQRS.

მოსორ ნადირისძემან მოაგესნა: «მე ვერა გკადრე, თუარა ულონიოდ წასელა სჯობსო: არა ომისა შიშითა წაგუკილებია, საეშმაკო საქმე წაგუეკიდაო». გუიშლიდა აბრაამ და არა ვისმ[112]ინეთ.

„რასალა ვაგრძელებდე, მას სახლსა მივედით, სით წამოსრულ ვიყვენით. სულიერი მუნ ვერა ვპოეთ. ვნახეთ, იგი მფრინველნი მოვიდეს. დორათ ეგრე თქუა: «აჰა, იგი მფრინველნიო!» ვითა დაგუე-

1. მოსარ R. ნადირძემან FIS, ნადირძემან MN, ნადარისძემან OP, ნადირძემ Q. მოახსენა A. მე — B. ვერ DHLNQR, ვარ G. ჰკადრე B, ჰკადრებ GN, ჰკადრებ H, კადრე K, გაკადრე R. თუარა A, თუარე L, თუარემ Q, თორემ R.

2. არ DFPS. შიშითა] შიშით იქნა Q. წაგუკილებია A, წაგუკილებია CLMO, [...] G, წაგუკილება N.

2-3. წაგუკილებია... წაგუეკიდაო] საეშმაკო საქმე წაგუეკიდაო დავემზადენით წასელასა და Q.

3. წაგუეკიდაო] გარდაგუკილებიაო A, წაგუეკიდაო H, წაგუკილებიაო L, — NR. გუიშლიდა] გეშველიდა G. აბრაამ BCDEGHKLNOPQRS, აბრაამ F. არ DLS] რა K. უსმინეთ BCDEFGHIKLMNOPQRS.

4. რალასა AQ, რალას BG, რალსა CNOP, რას D. ვაგრძელებდე A. ვაგრძელებდე მას] ვაგრძელებდე წავედით და მასვე (იმა R) BELR, ვაგრძელებდეთ (ვაგრძელებდეთ K) წავედით და მასვე CK, ვაგრძელებდე H, ვაგრძელებდე მას (მასვე OP) MNOP, ვაგრძელებ Q, ვაგრძელებ მას. S. მას] მასვე D, — I. სახლსავე H, სახლს P. სით] სიტყვა BEOP, სიტყვა CDKLNS, სიტყვა R. წამოვსულიყვენით AB, წამოსრულ ვიყავით D, წამოვსულვიყვენით E, წასულ ვიყვენით FS, წამოსული (წამოსულნი N) ვიყვენით GHN, წამოვსრულ ვიყვენით OR.

4-5. სახლსა მივედით... იგი მფრინველნი] საჭირო კიდევ ყველა ჩავიარეთ და მივედით იმავ სახლსა, სიტყვა წამოვსულვიყავით. ვიარეთ. რაც ჰიარი გუენახა, მეორეთაც ის ჰიარი ვნახეთ. მივედით მას სახლსა, საიდანაც დაგვაბრუნა ფრთის კრცთა. შევედით მას სახლსა არა სულიერი არ იყო ანაზდათ I, საჭირო ყუელა ჩავიარეთ რაცა ჰიარი პირველ გუენახა კვლავ კიდევ ვნახეთ. მივედით მას სახლსა, რომე ფრთისა კვრითა დაგვაბრუნეს მათ ფრინველთა. შევედით შიგან, ანაზდად იგი ფრინველი Q.

5. მუნ—D. ველარა BE, ვერ D. ვპოეთ ვნახეთ] პოეთ რა ანაზდათ B, ვპოვეთ (ვპოვეთ KLR) ანაზდად CKLR, ვპუეთ ანასდარ D, ვპოვეთ რა ანასდათ E, ვპოვეთ ნახა GHN, ვპოეთ ანასდა M, ვპოვეთ ანასდად P, პოვეთ ანასზდად O. სულიერი მუნ... იგი მფრინველნი] ვიარეთ რაც ჰიარი გუენახა მეორეთაც ის ჰიარი (+ და შიში F) ვნახეთ. მივედით მას სახლსა საიდანაც დაგვაბრუნეს (დაგვაბრუნა S) (+ მფრინველთა F) ფრთის კვრითა შევედით მასა (მას S) სახლსა არა სულიერი არ იყო ანაზდად იგი მფრინველნი FS. ფრინველნი A, ფრინველი G, მფრინველი H. მოვიდესთ O.

6. დორათ] და ორთა R. თქვა A. ფრინველიო A, მფრინველიო FGHN, ფრინველი მოვიდნენო Q. დაგვესწორნეს A] დაგვასწრეს D, დაგვესწრნეს GHN, დაგვესწორდნენ Q, — R.

სწორნეს, ქუე ჩამოცუივდეს და მოკუდეს. გაგუიკუირდა: «რამ და-
ჯაკაო?!» «ღმერთმან იცის, ეშმაური საქმე არს, დაეცენითო!» ღო-
რათ ეგრე თქუა: «ვნახავ». მოსოო რგრე არქუა: «ჯელსა ნუ მიპყოფო». 5 ორთავ ოროლის ტარები მიპყევს, ცეცხლი გამოვიდა, ოროლები და-
წუა. ესე იყო ღალატი მათი. თუმცა კელი მიგუეყო, დავიწუებოდით,
განა გუიქსნა ღმერთმან მათისა გრძნებისაგან. მათ ეჯუთა ეგრე
თქუეს: «ღმერთო, ღიდის ფათერაკისაგან დავრჩითო! აწ იმათ მფრინ-
ველთაგან ნულარა გეშინიანო».

„წავედით მუნით და მივხუდით სამაროვანსა ყოვლისა ქუეყანი-
10 სასა. მკუდარი ყუელა ზე წამოდგა და კელსა გუიხრიდა: «ძოდით ჩუ-

1. ქვე A] — R. ჩამოცუივდეს A, ჩამოსცუივდეს DOP, ჩამოცუივდენ QS. გოკვდნეს A] დაიკონეს (დაიხოცეს R) ჩვენ BCEKLORP, + და GHMN, მოკვ-
დნ Q, და მოკვდნენ S. გაგუიკუირდა A, გაგვიკუირდეს D. რამითუ რამან BCE
FIKL, თუ რამ DMOPS, რა მან Q. დაცოცნაო BEFGHIKLNOL'QRS, დაქ-
კოცნაო C.

2. ეშმაკური LR. არის GHKN, არსო I, არისო LR. დაეხსენითო A, დაე-
ხსენით P. ღორათ] და ორთა R.

3. თქვა A. ვნახო BCEN] + რა სკირსო DS, + რა სკირსოთ FI, ვნახო
KLP, ვნახო O, ვნახოთ R, + თუ რა სკირსოთ Q. მოსოო — R. ეგრე — QR.
არქვა A] უბრაა CKL, თქვა Q. — R. კელს D. მიყოფ FS, მიპყოფ IM, მიყო-
ფო OR] ახლებ Q.

4. ორთავ BCDEFGHIKLNOPRS] — Q. ოროლისა BCEFGHIMNOPQR. ტა-
რი BCDEFGHIKNPRS] ბუნი L, წვერი O, ტარითა ვნახოთ Q. მიპყევს] + და
BCEKLP, მიყევს FHS, მიყევს და O, მიპყო Q. ცეცხლი] ხელი Q. გამოვიდა]
+ და BCDEFGHIKLNPRS, გამოკდა და M, ოროლითა და გამოხდა ცეცხლი
და იგი Q. ოროლითა Q, ოროლით R. დაწვა A] დაიწვა B, დაწვეს R.

5. ეს D] — R. მათ N. თუცა L. მიგვეყო A, მიეყო N. დავიწუებოდითო AB
CDEFHILMNS, დავიწუებოდითო O.

6. განა] და B, გან D, გარნა I. გუიხსნა A. ღმერთმა N] — R. ამათისა
CE, მათის FGIS] + კელისაგან და M. გრძნეებისაგან P] გრძნეულობისაგან
O. ეგრე — KLR.

6-7. მათ ეტიკთა... ღიდის] და თქვეს მათ ეტიკთა ღიდსა ღთო Q.

7. თქვეს A. ღმერთო — R. ღიდისა HMN. ღიდის ფათერაკისაგან] ღიდსა (ღიდს
O) ფათერაკსა BCDEFIKLOPRS, ღიდისა ფათერაკისაგანა M. ფათერაკსა Q. და-
ვრჩითო] მოვრჩითო BCEKLNOPR, დარჩითო D. იმა BCDEFIKLMOPQRS,
მათ N. ფრინველთაგან A.

8. ნულარ CFKQ, ნულარას DGMOP, ნულარავის HN. გეშინიანთო FIKL
OR] + და G, გეშინიანთო P, გეშინიანთო და Q.

9. მიხედით A. ქვეყანისასა A, ქვეყანისა BCEKLMR] + და OP.

10. მკედარი A, მკედარნი Q] + მუწ იყო და BCEKLR. ყველა A, ყველა D.
ზე] ზედა P. წამოდგა] წამოჭდა BCDEFGHIKLMNOPQRS. კელს CL. გუიხ-
რიდა] + ვითა BCEKLORP, გვიხრიდენ F, გვიქნევდენ IQS. მოვედით FIMQS,
აქ მოდით L, მოდით O. ჩვენთანა A, ჩვენთანო IQ, ჩვენთან L.

ენ თანა, ესრევე მოსვლა გინდაო» მაშა, საზაროდ კმა იყო. მზე-
მან ჭაბუკმან ეკრე თქუა: «ნუთუ შეშინდეთ, ყოველი საეშმაკო საქ-
მეო». მათ მკუდართა ეგრე თქუეს: «რა ცოტა ჩაიაროთ, ორპირვე
მოსვლა გინდათო». არა დავხედენით და არცა რა პასუხი გავეცით.

ჩეთა ჩავხედეთ, კლდე იყო ამიერ და იმიერ. შუა გზა გავი- 5
დოდა და ვეშაპი იყო დიდი, უმაგალითო. პირი აეშკმო, ცეცხლი გა-
მოვიდოდა პირისა მისისაგან. ამას ბრძანებდი, საზაროდ კმა არი-
სო. ეზომ დიდი [V] სულიერი არა მინახავს.

„მათ ეტიკთა ეგრე უთხრა მოსორ ნადირისძემან: «სხუაგნით

1. ესრევე] ესერა BCDEFGHIKLMNOPQRS. მოსულავე CDFMOP, მო-
სულვე R. გინდაო] გინაო (გინდათო CEKLR, გინდაო OP) ჩვენ არა დავხედე-
ნით (მივხედენით O) და არცა რა (არცა R) პასუხი გავეცით BCEKLOPR, გინდათო
FIQS, გინაო M. მაშ DH] მაშინ FIQS, + საშიშად და R. საზაროდ] + და სა-
შიშრად BCEKP, + საშიშრად F, + და საშიშად I, + საშიშად M, + და სა-
შიშლად O, დიდი ზარი და შიში დავეცა როგე შიშათ Q. კმარ G, კმა L.
მზე NQ.

2. თქვა A. ნუთუ] არამც Q. შევშინდეთ BCEKLOPR, შავშინებიათო Q.
ყოველი] ყველა BCDEFIKLMOPQRS, ისი ყველა GHN. საეშმაო DINS, ეშ-
მაური M, ეშმაურიო ესე Q. საქმეო] საქმე არსო ყველა მათ მათ B, საქმე
არსო (არისო KO) კულა CEKOP, საქმე არისო (არსო GN) DGHIMNS, არ-
სო F, არისო კულა L, საქმეო Q, არის მკულა R.

3. მკუდართა A, მკუდართ H. ეგრე — L. თქვეს AJ + ვითა BCEKLOP,
გვითხრეს Q. რა] არა O. ცოტა + ხანი BCDEFGHIKLMNOPRS. ორპირვე] აქვე R.

4. გინდათო] გინაო OP. დავხედეთ OP. გინდათო არა დავხედენით და] გი-
ნაო BEHMN, გინაო CGKL, განაო D, გინდათო R. არცარა] არცა BMN.
პასუხი + მაშინ BCEKLOPR. გავეცით] მივეცით BE, უთხარით CKLR.

5. ჩავხედეთ... იმიერ შუა] ცოტა ჩავიარეთ კედელნი (კლდენი CDFIKLQRS,
კედელი O) იყვნეს იმიერ და ამიერ (+ და BCEKLOP) შუა BCDEFIKLOPQ
RS, ჩავიარეთ კლდენი იყვნეს იმიერ და ამიერ (+ და M) შუა GHMN. შუ A.

5-6. გაუდოდა და] გავიდოდა DFIS, გავვიდოდა მას გზასა ზედა Q.

6. იყო + მეტად BCEKLOPR. დიდი — Q. უმაგალითო] (+ და BCEKL) .
გზასა ზედა დადგომილიყო BCEKLR, + გზასა ზედა დადგომილ (დადგომილ I,
დადგომილ N) იყო DGHIMNS, + გზასა ზედა დადგომილი F, უმაგალითო
(უმაგალითოდ O) გზასა ზედა დადგომილიყო OP, + დადგომილი Q. პირი] და
პირი L, პირით Q. აეშკმო] აეშკო და B, + და CE, აეშკო FS, + და KLOP,
— Q. აეშკო და R. გამოვიდოდა] ამოვიდოდა D. გამოსდიოდა G, გამოსდიოდა
O, გამოვიდა R.

7. პირსა N. პირისა მისისაგან — Q. ბრძანებთ N, ბძანებდით QR. კმარი-
სო A, კმა იყო D, კმა არსო FGQ, კმარსო HN.

8. სულიერი] საკირველი FIS, სურიელი OP, და საზარო Q. არა მინახავ
A, არ (არა GHIKMOP) მინახავს (მინახავსო R) BDEFGHIKLMNOPRS, არა ნა-
ხულა Q.

9. უთხრეს O. მოსარ R. ნადირძემან FS, ნადირძემან GHM, ნადარისძემან
P, ნადირისძემან R. სხუაგნით A, სხუიგნით D, სხუაგან S.

გზა არსად არისო?» მათ ეგრე თქუეს, თუ: «ვითა გაიარებთ, გზა ეს არისო». მზემან ჰაბუკმან ეგრე თქუა: «იქით გზა, ღმერთო, მე შეგიქნაო!»

„შეეკაზმა და ხიშტნი აიხუნა, მიმართა მას ვეშაპსა. იგი 5 კევი ლაშქრათა აივსო. კიოდეს და ისრითა გუესროდეს, ზოგნი ოროლითა, ზოგნი ქვითა. საზაროდ კმა იყო. ეგრე ბრძანა: «თქუენ ლაშქართა ებრძოდეთ, ვირემდის მე ვეშაპისაგან მოვიცლიდეთ. და თუ უნდა, ვეშაპთა ზედა მიდითო და ლაშქარნი მე შეგიკაზმნეთ, ვითა ჰამს. ისი რომე ისვრიან ქვითა, ცეცხლითა და ოროლითა, ნუ გეშინიან, ყუელა გრძნებითა არსო». მათ ეგრე მოატყენეს: «მიდი შენ ვეშაპსა ზედა, და ჩუენ ლაშქარსა ზედა მივიდეთო».

1. არსით B C E F I K L O P Q S, არსათ G, არსადა N, არსათ R. არსო B E. ეგრე ეტიკთა Q. თქვეს A. თუ ვით A F G H I M N P Q S | თვით D O, ვითა K L, თუ R. გაიარებით D, გაიარებთ O P, გივლიათ R.

1-2. გზა ეს არისო! ახლენიო G, ასდენიო H N, გზა ასთენიო O.

2. ეს არისო! ესერაო B C E, ასდენიო D M, ასდენო F I Q S, ესეაო K. ესერაო L, ასთენაო P. მზე L N Q. ეგრე — D F I Q S. თქვა A. იქი F Q S | იგი I. ~ იქი (იქით M) ღთო გზა D M. ღმერთო — R.

3. შეგიქნაო D, შეუქნაო F I Q S, შეგიქნეთ G H, შეგიქნაო L, შემიქმნეთ N.

4. შეკაზმა D H O Q. და — F I Q S. ხიშტნი A, ხიშტი D F G I N O Q S. აიხუნა A | აილო (+ და Q) F I Q S. ვეშაპსა | + აქა მზის (მზისა P) ჰაბუკისაგან საშინელის ვეშაპის (ვეშაპისა P) ომი გრძნეულთა ქუეყანასა O P.

5. ხევი B C D E F G H I K L M N O P R S. ლაშქრით H O R. აივსნეს B C D E G H I K L M N P R S, აივსენ O. კიოდენ R. და — F G H I N S. ისრითა გვესროდეს A | გვესროდეს ისრითა (ისარსა F) და B F, გუესროდეს ისრითა (ისარსა Q) C D E I K L M O P Q S, გვესროდენ ისარსა R. ისართა H. ოროლითა + და D M O P.

6. ქუთი H, ქვასა Q. იყო | + მზემან ჰაბუკმან B C E K L R, + მერმე O P. თქვენ A.

7. ებრძოდით A, ებრძოდეთ B C E F I K L N Q R S. ვირემდის მე | ვირემდის B E, ვირემდის C D G H K M, ვირემდის F I Q S, ვირემდის L, მანამ R, ვირემდის N. ვეშაპისაგან B C D E F G O P, ვეშაპთაგან I Q | ლაშქართაგან M S, ვეშაპიდან R. მოვიცლიდით D, მოვიცლიდეთ L S, მოვიცლიდეთ M, მოვიცლიდით N, მოვიცლიდეთ O P R. და — F I Q S.

7-8. თუ უნდა! თუნდა B C E F I K L Q R S, თუ გინდათ თქუენ O P.

8. ვეშაპსა B C D E F G H I K L M N R. ვეშაპთა ზედა! ვეშაპზე P, ვეშაპზედ O Q. ზედან S | + თქვენ L. მიდით B C E F G H K L M N O P. ლაშქართა L. ~ მე ლაშქარნი O P. შეგიკაზმნეთ B C E H M O P S, შეგიკაზმენ D F K, დამანებეთ G, შეგიკაზმაო L, შეიგეაზმნეთ N | მოგაშორეთ R. ვითა — Q.

9. ჰამს L | — Q. ისი — Q. რომელ B D F I S, რომელ ესრეთ Q. ისრიან D P | + ისრითა I, ისვრიანო Q. ქვითა | + ისრითა B C D E F I K M O P R S, — Q. ცეცხლისათა L | — Q. და ოროლითა R | — N Q. ნუ გეშინიანთ C E F I K L M P Q R S, ნუ გეშინიანთ O.

10. ყველა A, ყველა D. გრძნებით B F H I N Q S, გრძნეებითა P. არსო D F I K L M N O Q S, არის R. მათ | მე M. ეგრე — Q R. მოახსენეს A, მოვახსენე M. მიედ D M O P, მივედ F G H I N S | — Q. შენ | თქვენ Q.

11. ვეშაპზედა A | ვეშაპზედ მიდითო Q. ზედან M R. და — Q. ჩვენ A. ლაშქართა B C E F G H I K L M O P Q R S. ზედან Q. მივიდეთო | მივალოთ Q.

„შეიქცეს დორათ და მოსორ. ლაშქართა შეეზნეს ფიცხლად, რომე კაცთაგან ნაქმრად კმა იყო და მეტი აღარა ეგვიბოდა. მზეჭაბუკი ვეშაპსა ზედა მივიდა. წინა მოეგება ვეშაპი, ჰკრა ხიშტი პირსა. შეუტივა ვეშაპმან, ცხენი შეიპყრა, და კაცი ზე გარდაესწრა, ცხენი მოკლა. ჰკრა გრმალი მზემან ჰარუკმან, ვეშაპი გაესწრა. 5 მიეწია, ზურგსა ჰკრა და მოკლა. და შემოიქცა ფიცხლად და შუელად ჩუენდა მოვიდა ქუეითი, ვითა ვეფხი.

„მოვიდეს ორნი კაცი ფრთოსანნი, ცხენთა ზედა სხდეს. მოე-

1. შეიქცეს] შეექცა A, ფიცხლად (ფიცხლავ OP) შეექცნეს (შექცეს K, შეიქცეს L) BCEKLOP, შეექცეს FIMS, — Q, ფიცხლად შექცეს R. ~ მოსორ და დორათ BCEFIKLOPS. მოსარ R. შეეზნეს] შეზნეს ესრე BK, + ესრე CELOP, შეზნეს D, შექცნენ Q, შეზნეს ვესრი R. ფიცხად P] და Q. რომელ BDEFGHINOS] რომელ უკეთესობა Q.

2. კაცთაგან Q] — R. ნაქმრად A] — BCDEFGHIKLMNOPRS. ნაქმრად... და მეტი — Q. კმარ იყო ACEKLMP] — DFIRS. და — DFIRQS. მეტი] მეტად O. აღარ BDGHLR, არ FIS, არა MQ. ეგებოდა] ექნებოდა G, ეგების Q. მზეჭაბუკ DFIOQRS.

3. ვეშაპსა ზედა] ვეშაპზედა O, ვეშაპსა ზედან Q. მივიდა + იგიცა და Q. წინ DQ. მოეგება + იგი BCEKLOPR. ვეშაპი ჰკრა] კრა ვეშაპსა Q. ვეშაპი] + მზემან ჰაბუკმან BCEKL, + და მზეჭაბუკმან OP. ჰკრნა DP, კრა FS, კრნა O. ხიშტი ABCDELOPR, ხისტნი M] + ხიშტნი N. პირსა + მზემან ჰაბუკმან R.

4. შეუტევა A. შეუტივა ვეშაპმან] მერმე ვეშაპმან შეუტია (შეუტევა CEKL OP, შეუტივა და R) BCEKLOPR, შეუტია ვეშაპმან DFI, და მანცა შემოუტივა და Q, შემოუტია ვეშაპმან და S. ვეშაპმან + და FI. შეუპყრა BKLOPR, შეუბყრა CE, შეიპყრა GHN. და — DFIRS. კაცი N, კაცმა Q] — R. ზე] ზედა GHN, ზედ KL, — R. გარდაესწრა] გარდესწრა და D, + და N, გარდაესწრა და Q, — R.

5. ცხენი — R. მოკლა BCEKLR, მოკლნა N. კრა FOQS. მზემან ჰაბუკმან] + და BCEKLOPR, მზეჭაბუკმან GHN, ვეშაპსა და Q. ვეშაპი — M. გაესწრა] გაექცა BCEGHKLMOPR, გაიქცა FINQS.

6. მიეწია QR] + და BCEKLOP, + კიდევ FS, + კიდევ I. ზურგსა] + კელა BCEKP, + კელად D, + კელავ L, კიდევ Q, და R. ჰკრა] + ჰრმალი D, კრა ხმალი და ვეშაპი შუა გაკვეთა F, კრა ხმალი I, კრა O, კრა ხმალი ზურგსა R. ჰკრა და] კრა ხმალი და ვეშაპი QS. და + ვეშაპი IM. მოკლა G] შუა გაწეუთა გაღანამცა მოკლა OP, შუა გაკვეთა R. და] — BCEFILMRS, ვეშაპი D, მერმეთ O, მერმე P. შამოიქცა D. ფიცხლა MN] — QR. და შველად A] მაშველად G, შველად FHIKQS.

6-7. ~ ჩუენდა შველად D, ~ ჩუენად შველად QR.

7. ჩუენდა A, ჩუენად C] + და G. მოვიდა — Q. ქვეითი A, ქვეეითი GHN QR. ვითა — S. ვეფხი R.

8. მოვიდეს] უფიცხე მოვიდა F, — G, მოვიდნეს OP, ხლტოდა Q. ორნი + ორნი G. ფრთოსანა ADKL. ცხენთა ზედა სხდეს მოვიდა — R. ზედან Q. მოეკიდა] მოვიდა AO, ფრთოსანთა (ფრთოსანი GH) მოვიდა DFGHIMS, მოვიდნენ Q.

კიდა ერთი, ღორათ დილამი აილო უნაგრისაგან. მიესწრა მზექაბუკი და მოკლა. მერმე იგი მეორე მზექაბუკსა მოეკიდა. ვირე მზექაბუკი ჭრმალსა [113] ჰკერიდა, ნახა მოსორ ნადირისძემან, შეუტივა და მან იგი მოკლა.

- 5 ამაზედა გაიქცეს ლაშქარნი მათ ეტიკთა ეგრე თქუეს: «არა ნახულა კაბუკი შენებრიო, და ქებისაგან უმეტესი ხარო! არცა ვის შენებრი ყმანი ჰყვანანო!» მოუვალი იყო კაცისაგან იმა გეშ.პისა მოკლა. ლომურად იყვნეს ღორათ და მოსორ, თუარა მზექაბუკსა,

1. ერთი — R. ღორათ დილამი] ღორანდილო მზედ R. ერთი ღორათ დილამი] იგი ფრთოსანი ღორათ დილამსა BCKLOP, ღორათ დილამსა (+ და D) DFG HIMNS, ერთმა ფრთოსანმა მოეკიდა ღორათს და Q. აილო უნაგრისაგან] და უნაგირთაგან აილო მაშინ L. უნაგრისაგან] უნაგირთაგან მაშინ BCEKR, უნაგირთაგან DHIMNOP, უნაგრით FS, უნაგირითგან G, უნაგირითგან წასაღებლად Q. მიესწრა] მოესწრა B, და გაფრინდა ცხენაყით მიეწია F, მისწრა G, მიეწია IS, მიეწივა Q. მზექაბუკ DFLO, მზექაბუკ კმალი ჰკრა I, მზექაბუკ კრა ხმალი Q.

2. და + ხმალი კრა და FS. მოკლა + იგი ფრთოსანი BCKLOPR. მერე LR. ~ მეორე იგი L. მეორე — D. მზესა კაბუკსა BE, მზესკაბუკსა C, მზეკაბუკს FINQS, მზესკაბუკს K. ვირე] ვიღრე L, ვირემ Q, მან R. მზექაბუკ OQ.

3. ხმალს F. კრევედა CDKR, კრევედა FIQS, ჰკრავდა LN, ჰკრევიდა P, კრვიდა O. მოსარი R. ნადირისძემან] + და ფიცხლად BCKLO, ნადირძემან FIS, ნადირძემან GHMN, ნადარისძემან და ფიცხლად P, ნადირძემ Q, და ფიცხლად R. შეუტივა ABCEGKLMNOP.

4. და — O.

5. ამაზედან GHIOPS, ამაზედ LR. გაიქცეს ლაშქარნი] გაიქცა იგი ლაშქარი და BC, + და DFGS, გაიქცნეს (გაიქცეს L) იგი ლაშქარნი (ლაშქარი O) და CEKLOPR, გაიქცნეს (გაიქცნენ Q) ლაშქარნი და HIMNQ. ამათ HN. თქუეს A.

5-6. ეგრე... ნახულა] ქება შეასხეს (შეასხეს CEKLOPR) (+ ვითა BCKLOP) არა არს (არაა P) BCKLOPR, ქება შეასხეს და თქუეს არა არის D, ქება შეასხეს მზესა (მზე Q) კაბუკსა (+ რომელ Q) არა არს FIQS, ქება შეასხეს არა არს (არის M) GHMN.

6. კაბუკი... ხარო არცა ვის] პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა კაბუკი შენებრი და არცავის M. შენებრიო... ხარო არცა ვის] შენებრი (შენებრივი R) პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა და არც არავის (არცა ვის CEHNOPR) BCDEHKLNO PR, პირსა ყოვლისა ქვეყანისასა არცა ვის FIS, კაბუკი შენებრი პირსა ქვეყანისასა და არცა ვის G, შენებრივიო და არცარა ვის Q.

7. შენებრი FHIPL, შენებრივი Q, შენებრივ R, შენებურნი S. ჰყუანანო A, ყვანანო BI, ჰყვანან DGHP, ყვანან FOS, ჰყვანა N, ყვანან Q, ყვანან იყო R. მოუვალი BDGL. კაცისაგან — Q. იმა] მის BCKLOPQR, იმ DI, ამა F. ვეშ.პისა DFGNQS, ვეშაპის O.

8. მოკვლა] სიკვდილი D, სიკვდილი კაცისაგან მას დღესა Q. იყვნეს] + ხელმწიფის ძენი F, ჰყუნეს R. ~ მოსორ და ღორათ OP] ღორათ მოსრა მოსრა R. თუარა A, თუარემ Q, თორემ R. მზესკაბუკსა CK, მზესა კაბუკსა GHMOP, მზექაბუკისა I, მზექაბუკს NR.

ომი გაუმარცხდებოდა. თუმცა მოერეოდა ყუელასა, განა ამით დიდი უშუელეს.

„დავდევით მას ლამესა მუნ. ეტიკთა მოაჴსენეს: «ჩუენ ფიცი გუიბრძანე: — სადა არა გწადდეს, არა წაგიტანნეო. აწ მიწურვილხართ, სადა მეფისა ასული არის. გიჩუენებთ ადგილსა, და ჩუენ აღარა წამოვალთო». მზემან ჴაბუჴმან ფიცით უთხრა: «მიჩუენეთ და აღარა მიგიტანო».

„დილასა წავედით და მივედით ადგილსა ძნელსა და საკუირველსა. კლდე იყო დიდი, და ძირსა ქუაბი იყო და მის ქუაბისაგან ჴმა გამოვიდოდა საკუირველი. მათ ეტიკთა ეგრე თქუეს: «იქი შიგან არ — 10

---

1. დაუმარცხდებოდა G. თუცა CEFILPQRS. ყველასა A, ყოველსა K, ყველას R. განა] მარა Q, — R. იმათ M, ამაღ O, მათცა Q] — R. დიდი] დიდათ IM, დიდად R.

2. უშველეს A.

3. დავდექით A, დავსდევით BCDEFHKLNOPS, დავსდექით R. ლამესა] დღესა CKL, ლამეს F, ღღეს R, ღამით S. მუნ] + და მათ BCEKLOP, მათ Q, და მათ R. ეტიკთ R. მოახსენეს A] ვითა O. ჩვენ A] ვითა ჩვენდა (ჩვენად L) BCE KLPR, ჩვენდა DMQ, ჩვენად FIOS. ფიცად F.

4. გუიბრძანე] გუიბრძანა ვითა BCEKLMOPR, გუიბრძანა DFIS, გუიბრძანა GN, გუიბრძანათ Q. სადა არ BEFLS, სად არ D, სად არა GN. გწადდეს D, გწადდეს L, გწადეს M] გინდეს Q. არა] აღარ CR, არ DFGHILNS, აღარა K. წაგიტანნეთო BCEL, წაგიტანო FGI, წაგიტანოთო Q, წაგიყვანოთ R, წაგიტანოთ S. აწ BCEKLM. მიწურვილვართ BEHMO, მიწურვილვართ CGKN PS, მიწურვილხარ Q, მივსრულვართ R.

5. სად D] + იგი BCEKLOPR. მეფის O. არის] არს ჴვალე BCDEFGIRS, + ჴვალე HKMOPQ, იყო ჴვალე L, არისო ჴვალე N. გიჩვენებთ A] + მას BCEKL QR, გიჩვენებ D. ადგილსაო Q. და — FIS. ჩვენ A, ჩვენა M. აღარ CDGHL NR] არა Q.

6. წამოვალთო] წამოგყვებითო D. მზეჴაბუჴმან FNS, მზეჴაბუჴმა Q. ფიცი ANJ — Q. უთხრა] + ვითა D, უბძანა MQ. მიჩვენეთ A, მიჩვენეთ Q, მაჩვენეთ R.

6-8. მიჩუენეთ... და მივედით — B.

7. აღარ CDFGHILMNORS. მოგიტანო D, მიგიტანოთ FN, წაგიტანოთ G, წაგიტანო Q, მიგიყვანოთ R.

8. დილას A. ადგილთა (ადგილსა D) ძნელთა BCDEFIKLMOPQRS. საკუირველსა A, საკერველთა B, საკურველთა CDOP, საკვირველთა EFHIKLMNQ RS, საკვირველ G.

9. დიდი და] დიდი FGHINS. ძირსა] + მისსა BCEKLOPR, — Q. ჴვაბი A, ჴვები GHN. და ძირსა... ჴუაბისაგან — Q. იყო + და ჴვაბი Q. და — DFIMS. იმის G, მას K. ჴვაისაგან A, ჴვებისაგან GHN, ჴვაბისა მისგან R. ჴმა — M.

9-10. ~ გამოდიოდა ჴმა Q.

10. გამოდიოდა DOQR, გამოვიდოდა M. საკვირველი A, საკურველი DEOP. ~ თქუეს ეგრე L. ეგრე — DQ. თქუეს A. იქი იმას F, + შიგნით M, იქ Q. შიგა IQ, შიგ S.

ის მეფისა ასული, ჩუენ აღარა წამოვალთო». დადგეს იგინი და ჩუენ წამოვედით. და ვითა მივეწურენით, ჩუენ გული შეგუჯაბნებოდა, და მზეჭაბუკსა არა შეეტყობოდა. შეეკაზმა საქუებითოთა აბჯრითა და ეგრე გუითხრა: «ვერ შეგიძლია წამოსვლაო?»

5 „წავედით. ქუაბისა ძირსა მივდევით. მოვიდეს კაცნი აბჯროსანნი. მივიდა მზეჭაბუკი, და არა მიჰყენეს ღორათ და მოსორ. დარჩა მზეჭაბუკი მარტო. იგი დღე ქუაბისა კარსა იბრძოლა, შეუღდა შინა. ჩუენ გუესმოდა ჯმა და მზისა ჰაბუკისა გუეგონა სიკუდილი. გამოვიდა კაცი და მზისა [V] ჰაბუკისა თავი ჯელთა ჰქონდა და ეგ-

1. მეფის FR. ასული + და D. ჩვენ A. აღარ CDGHLNR, ველარა Q. და — F. ჩვენ A.

2. წამოვედით და] წავედით მის (მას KLR) ქუაბისაკენ BCEKLOPR, წავედით და DFGI. წამოვედით... მივეწურენით] წავედით რა მივეახლოვენით Q. მივიწიენით F, მივიწიენით G, მივიწურენით M. ჩვენ A. შეგვჯაბნებოდა A, შეგვჯაბნებოდა BDEFIMPQS, შეგვჯაბნებოდა G, შეგვეჩანუნდებოდა K, შეგვჯაბუნდებოდა L, შეგვეჩაბნებოდა O, შეგვეწყინდებოდა R.

3. და — FIQS. მზესა ჰაბუკსა BEIKMOP, მზეს ჰაბუკსა C. არ DG. შეტყობოდა BDHKQR, ეტყობოდა G, შეატყობდა N, შეეტყუებოდა P. შეაკაზმა D, შეაკაზმა HKOQ. საქვეითოთა A, საქვეითოსა BCEKL, საქოითოთა D, საქვეითოთ O, საქვეითოთა Q. აბჯრითა — N.

4. და — FIQS. ვერა CEIKOP, არა R. შეგიძლიათ BCEHIKLMOPR, შეგიძლიათ FS, შეგიძლიათ Q, შეგიძლიათ S. წამოსვლა BN.

5. წავედით] წამოვედით და B, + და CDEFIKLMPRS, + ჩვენცა რა Q. ქუაბისა A. ძირსა] კართა Q. მივდევით მოვიდეს A, მივედევით (მივდევით M) გამოვიდეს BM, მივდევით (მივედევით E, მივედით GKOR, მივსდევით S) გამოვიდეს CDEFGHIKLOPQRS, მივდევით გამოვიდეს N. აბჯროსანი BN.

6. მოვიდა I, მივიდეს მივიდეს R. მზეჭაბუკ DFIKOQRS. და — N. არ CP] — ADFGHIMNQS, რა K. მიჰყენეს მიჰყვა BE, მიჰყვეს CDGHIKLM, მიჰყვეს FOQS, მიჰყვა N, მიყვანეს R. მოსორ] + და D, მოსარ O, მოსარ და R.

6-7. დარჩა მზეჭაბუკი მარტო] აქა მზის (მზისა P) ჰაბუკმან (ჰაბუკისა P) ქუაბში შეტდომა (შეჰკდომა P) და ხაზართა ჯელმწიფისა ასულის გამოყუნა და ძრიელი და ფიცხელი ომი მათი რა მივიდა მზეჭაბუკი მარტო ქუაბისა კარსა დახუდეს შემობარნი ეგეთნი, რომე არვის (არაოს P) გუენახა მისებრნი გმირნი და გოლიათნი OP] — Q.

7. მზეჭაბუკ FIKS. ქუაბისა A. კართა Q. იბრძოლეს BFINS] + და D, + მერმე OP, იბრძოლეს და Q. შეუღდა] + მზეჭაბუკ Q, მიუღდა R.

8. შინა] + და CKLOPR, + მარტო FS, + მარტო და I, შიგან და Q. ჩვენ A] + დავრჩით გარეთ FS, + დავრჩით მარტო გარეთ IQ. გვესმოდა A] — R. ჯმა] + მათი BCDEMOP, + ომისა დიდი FIS. და] — GOR, ომისა Q. მზის ჰაბუკისა CDGKLN, მზეჭაბუკისა O. გვეგონა A. სიკვდილი A] + ცოტა ხანი ვაცალეთ (+ და Q) FIQS.

9. გამოვიდა + ერთი F. და — N. მზისა ჰაბუკის B, მზის ჰაბუკის C, მზის ჰაბუკისა DGKLNOS] + შევნიერი ბრწყინვალე მოკრილი F. თავი — G. ჯელთა] ჯელთა ჯელთა C. ჰონდა O] ეკირა FIQS. და — DFIS. ეგრე — HMNQ.

9-1. და ეგრე თქუა — AG.

რე თქუა: «ასრემცა მინახავს ყოელისა აქა მოსრულისა კაცისა თა-
ვიო!» ჩუენ ეგრე გუითხრა: «თქუენ არას გაბრალებთ და არცა დაგ-
ჯოთ, წადითო». ჩუენ ტირილი დავიწყეთ გულისად; სიკუდილი გუე-
გონა. წამოვედით. სადა ვეშაპი მოეკლა, მუნ მოვედით, ვტიროდით
მზისა ქაბუკისათვის და ამას ვიტყოდით, ვითა: «მოვაქსენეთ და 5
არა გუისმინა. ვითარი ქაბუკი ვითა მოკუდა! არა ეგებოდა თუით
აქამდისცა მოსვლაო».

„დავყავით სამი დღე. ანაზღად მოვიდა მზექაბუკი და ხაზართა
მეფისა ასული თანა მოიყუანა. წინა მივეგებენით და შეგუექნა სი-
ხარული. მზემან ქაბუკმან ეგრე ბრძანა: «ვაი, რომე კერა მხედევ- 10

1. ასემცა ABMQR, ასრემც GNO. მინახავსო ABE. ყოცლა BCEFGIKLM
NOPQRS, ყოელი D. აქ LO. მოსულისა N, მოსული R. მოსრულისა კაცისა
თავიო] მოსრული (მოსულა CEILOPS) კაციო BCEIKLMOPS, მოსრული კაცი
DF, მოსულას თავიო G, მომსვლელიო კაციო Q. კაცისა თავიო] კაციო R.

2. ჩვენ A. გუითხრა + ვითა BCEKLOP. თქვენ A. არასა EQS, რას N. გა-
ბრალებ AO. და — FIQS. არც GJ — Q. დაჯკოთ] + მშვიდობით BCEKLR,
დაჯკოთო OP, თქვენ Q.

3. წადითო + დავგიმძიმდა ვითაც გვმართებდა და Q. ჩვენ A. ტირილად BE
MOP] + და თავსა ცემა F. დავიწყეთ FNQR. გულისად] მართლა FQS, მარ-
თალი I, + გუევონა P. სიკვდილი A. სიკუდილი გუევონა] გვევონა სიკვდილი
მზის ქაბუკისა O. გვევონა AJ + მზისა ქაბუკისა BER, + მზის ქაბუკისა CKL,
მზისა ქაბუკისა P.

4. სადა] და სად (სადა CEKLOPR) იგი BCEKLOPR. მოკლა R. მოვედით]
+ და DLQ, მივედით FK, — R. ვტიროდით BEGHLNQ.

5. მზისქაბუკისათვის CKLONT, მზის ქაბუკისათვი DJ მაღლისა ხმითა და
ვეცემდით მკერდსა. ვიგონებდით იმის სიმხნე ქაბუკობასა და შევნიერებასა მზისა
ქაბუკისასა და ვიტყოდით F. მას KJ — DGHIMNQS. და ამას ვიტყოდით ვითა —
A. ვიტყოდით] ვანობდით Q. ვითა — DGHIMNS. მოვახსენეთ A, მოვახსენებ-
დით Q, მოვახსენეთო R.

6. არ CFGHLSJ — N. გუისმინაო ACDEGHLMNOPR, გვასმიაო K. ვითარ
G. ქაბუკი + ლომთა ლომი F. ვით BCEJ — L. მოკვდა A, მოკვდაო DKLR. არ
FHIQS. თვით A, თუთ DJ თქვით K, — QR.

7. აქამდისიცა R. მოსვლა FQS, მოსვლა და I, მოვალა R.

8. დავყავით] + მუნ BDEFGHIKMNOPQS, დავყავით მუნ CL, და ვიყავით
მუნ R. დღე] + ტირილსა და ვაებაში ვაყუენით OP, + და Q. ანასდათ A, და
ანასდა D, ანაზღ GH, ანასდა M, ანაზღა PQ] ამაზღა O. მოვიდა] მოვიხედეთ
და მოვიდოდა F. მზექაბუკ DFIKOQS. და] + იგი BCEKLOPR, + მოყვანდა Q.

9. მევის CDFR. თან GNJ — BCDEIKLOPRS. თანა მოიყუანა] მხარსა უჭ-
და და მოყვანდა F, რა ვნახეთ Q. მოიყვანა AJ + ჩვენ ფიცხლად (ფიცხლა OP)
BCEKLOPR, + ჩვენ D, მოყვანდა S. წინ F. ~ მივეგებენით წინა M. და —
IS. და შეგვექნა სიხარული AJ დიდის სიხარულითა F.

10. მზექაბუკმან DFGHINQS. ეგრე] აგრე IS, ეგრეთ O. ბრძანა] თქუა BCE
KLR, + ვითა D. რომ ALN, რომელ GHM, რომა R. ვერ GI. მჭედვიდით BCD
EK, მხედვედით FIQS.

დით, თუარა ჭაბუკობისა ნაქმარად კმა იყო, რომე მე ვიყავო. ზენა-
არმან ღმრთისამან, ხუთი დღე და ღამე ომსა შიგან დამიყოფია, რო-
მე დღეთა ჩემთა ეგეთი ომი არა გარდამქდო, განა ესე ჩემი ომი
ამად, ღმერთო, ღირსო». მიჰყო პირსა და აკოცა.

5 „აწე ყუელა მოგატყენო. იგი რომე მზისა ჭაბუკისა თავისა
მსგავსი კაცმან გამოიღო, გრძნებითა ექმნა ჩუენად საშიშრად. და
იბად აბაში გრძნებითა შექმნილი იყო. და იგი ჩუენნი ეტიკნიცა
გრძნეულნი იყვნეს, თუარა ყუელა იტოდეს. იგი ორნი ეტიკნი რომე

1. თვარა A, თუ არა D, თვარე FIQS, თურა R. ჭაბუკობისა] ჭაბუკისა FI
QS, ჭაბუკობის O. ნაქმარად CFHKLNOPRS, ნაქმარად MQ. კმარ იყო O, კმა
იყო Q. რომელ FGHIMNOQ. რომე მე ვიყავო] მე რომ ვიყავო L. ვიყავ FG,
ვიყავო INPQRS.

1-2. ზენაარმა ღმრთისამა AM, ზენარმან (ზენაარმან E) ღმრთისამან BCEI, ზე-
ნარმა ღმრთისამან D, ზენარმან ღმრთისამან (ღმრთე Q) FGHKLOPQS, ზენაარმან
ღმრთისამან N, ზენარმან R.

2. ღამე H. ომსა შიგან] ომშიგან AGHN, ომსა შინა FIOPS. დამიყოფიო BC
EKL, დამიყვია G, ვიყავო Q. რომელ BDEFGHIMNOPQS.

3. ჩემთა] + შიგან BCEKR, ჩემ G, + შინა MOP, — N. ომი — O. არ F. არ
გარდამქდომიო BCEK, არ (არა O) გარდამქდო DO, არ გარდამიხდო FS, არა
გადამხდო G, არა გარდამიხდო HINP, არ გადამქდო L, არა გარდამიხდო
Q, არა გარდამხდო R. გარნა G] მაგრამ R. ესე] ისი M. ჩემი — N. ომი — Q.

4. ამათ A, მას DGN, ამას FHIMOPQS. ღმერთო — QR. ღირსო FGHIMN
QS. მიყო FOS] + კელი IR, + კელი და M, მიყო ხელი Q. პირსა] + ჯელი BC
EHKLOP, + პრწყინვლესა F, + მზიანსა M, + პირი S. და — Q. აკოცა] + და
DGHIMS, + ჩვენ დიდი ქება შევასხო და F, + და თქვა Q.

5. აწ BCDEFGHIKLNOPRS, აწ ღმრთე Q. ყველა A, ყველა D, ყუელა M.
მოგატყენო A, მოგატყენო Q. იგი — BCEKLOPR. რომელ BDEFGHIMNOP
QS] — R. მზის ჭაბუკისა BCDKL.

5-6. თავისა მსგავსი კაცმან] მან K, მსგავსი თავი Q, მან კაცმან R. თავის
მგზავსა A, მგზავსა (მსგავსა E) მან BCE, თავის მგზავსი D, თავისა მგზავსი
(მსგავსი I) FIS, თავსა მსგავსი G, თავისა მგზავსი HM, მან L, თავისა მგზავსი
N, თავის(თავისა P) მგზავსი იყო მან OP.

6. კაცმა D. გამოიღო + თავი R. გრძნებით IQS. ექნა HIMNO, ექნათ Q.
კაცმან გამოიღო... საშიშრად და] თავი რომ მოგვიტანა და გვაჩვენა ისიც გრძნე-
ბით მოგვაჩვენა F. ჩუენად A, ჩუენად BDEMN. საშიშად IS, საშიშათ Q.

7. იბად აბაში] იგიც (იგიცა E) იბად აბაშიცა BE, იგი იბად (აბად R) აბა-
შიცა (აბაშიც L) CKLOPR, აბად იბაში ისიც F, იბადაბაში N, იბად აბაშიც Q,
აბად იბაშიც S. გრძნებით FILOQS, გრძნეებითა P. შექმნილი — R. შექმნილი
იყო] ექმნა ჩუენად საშიშრად KL. იყო და] იყო FGHIMNQS, და R. ჩუენი AD
GHN. ეტიკნიც FQRS, ეტიკნიცა GHN.

8. გრძნეული GHN. გრძნეულნი... ორნი ეტიკნი — BE. იყვნეს A, იყვნენ
R. თვარა A, თორემ R. იტოდნენ R. ~ რომე (რომელ FIS) ორნი ეტიკნი DF
IS. ეტიკნი H] — Q. რომელ BEO, რომ LR.

შეიპყრეს, თავი თუით შეაპყრობინეს. იგი კაცი რომე წყაროსა ზე-
დადაგუხულა, იგი პირ-ცეცხლი ვეშაპი და მფრინველნი—გრძნებითა
შექნილნი იყვნეს, რომელმცა შეშინდეს და გაიქცნესო.

„ხ ისრო ხაზართა მეფესა საფიცი დაედვა: «ვირე ეგეთი ჭაბუ-
კი არა ვპოვო, რომე მისებრი ქუეყანასა ზე[114] და არა იყოს, ასუ- 5
ლი ჩემი არავის შევრთოო და სამეფო ჩემი არავის მივსცეო». გა-
მოსცადა დასტურად, რომე არა იპოვებოდა მისებრი კაცი და ჭაბუკი.

„და წამოვედით მხიარულნი და ხაზართა მეფისა ასული თანა

---

1. შეიპყრეს BDFGHMOP, შეიპყრეს E. თავით DGK. თუით თვისი N.
შეაპყრობინეს B, შეაპყრობინეს EP. რომელ FIQRS. რომ NJ — BCEKL.

2. დაგვხდა A] + და BCEKLOP, დაგვიხდა D, დაგვხდა I, დაგვხდა P,
დაგვხდა და R. პირცეცხლიანი FIQRS. ვეშაპი FS და ფრინველნი A] იგიცა
და მფრინველი (მფრინველნი P) რომე იყუნეს იგიცა OP. მფრინველნიცა BE,
ფრინველნიცა CKLR] + ყვ ლა D, + ყველა FIQ, მფრინველი Q, მფრინველნი
და იგი სამაროვანსა მსხდომნი მკვდარნიც ესენი ყველა S. გრძნებით FIQRS]
გრძნებითა G, + იყვნეს L.

3. შექნილნი შექნილი იყო იგი სამაროვანსა რომ წამოგვიდგნენ მკვდრები და
ხელსა გვიქნევდნენ იგიც გრძნებით F. იყვნეს იყო DIQS, იყვნენ FR. რომეცა
CFIKLQ, რომელმცა D, რომელიმცა G, რომემც R. შეშინდნო BCEK, შე-
შინდნენ FIQ, შეშინდნენ LS, შეეშინდეს M, შაშინდეს O, ჩვენად შესაშინებ-
ლად R. და] — G, რომ R. გაიქცენესო C, გაიქცესო DGHNOP, გაიქცნენო FLRS,
გაიქცნენო I, გაიქცეს M, გაიქცნენ Q.

4. ხოსროვ D. ხაზართ C] — R. მეფისა BDEGH, მეფის N] — F, მეფის ასუ-
ლი O, ხელწიფეს R. საფიცარი K. დაედვა + ვითა BCDKLOP. ვირე] რომე
მანამ R. ჭაბუკი] — GHN, კაცი M.

5. არ K. ვიპოო A, ვპოვო BCEL, პო D, ვპოვო I, ვპოო M] ენა ხო R.
რომელ FIMS, რომ LR. მისებრი] იმისთანა R. ქუეყანასა A] — L. ქუეყანასა
ზედა] ქუეყანაზე R. ზედან GH] — L. არ BCEFHIKLS. იყოს] + მანამდის BE,
+ მარამდის C, იყო G, + მანამდის LOP, + რა R. ასულსა FIQS.

5-6. ~ ჩემი ასული R.

6. ჩემსა FIQS. არვის NS] მანამ არავის R. შევრთო BCDEGKLMR, შევ-
რთაო FS, შეირთაო N, შევრთოვო O. და—N. სამეფოსა FS. შევრთოო... არა-
ვის — IQ. ჩემსა FS. არავის] არა D, არ FS, არვის O. მივსცემო FQS, მიე-
ცეო GKNOR, მივცემო I. გამოცადა BEGP, გამოცადა DO] გამოჭდა H.

7. დასტურად — Q. ~ რომე დასტურად FIS. არ CFKLS. იპოვებოდა BCE
GP, იპოვებოდა D] + რა Q. მისებური KJ მგზავსი R. ~ კაცი მგზავსი R. კაცი
და] კაცი D.

7-8. და ჭაბუკი და] მისი არსად R. ჭაბუკი და] ჭაბუკი ქუეყანასა ზედა BC
EKL, ჭაბუკი DFGHIMNOPS, ჭაბუკი ქალი თანა გვეყვა და Q.

8. წამოვედით წავედით R. მხიარული GHN. და] + ხოსრო DF, ხოსრო GH
INS, + ზეასრო M, + იგი ზეასრო P, + იგი ხოსრო O, — Q. მეფის NOP. თან
ADFGHINS.

8-1. ხაზართა მეფისა ასული თანა წამოვიტანეთ] — BCEKLR, რა ცნა მე-
ფემან Q.

წამოვიტანეთ. მოგუეგება წინა ხაზართა მეფე ყოვლითა მისითა დიდებულთა და ლაშქრითა. შეასხეს ქება მზეკაბუქსა. ეგრე უთხრა ხოსრო ხაზართა მეფემან: «შვილო, სიძე შენ ხარ, და მამულისა უხუცესი ეგეთი მინდა, ვითარი შენ ხარო!»

5. «წამოვედით და მოვედით ხაზარეთს. შემოკრიბა ხოსრო ხაზართა მეფემან ყოველი მისი დიდებული და მცირებული და შერთო ასული მისი ცოლად მზესა კაბუქსა. და დაადგა სამეფო გუირგუინი თავსა მისსა და მისცა სამეფო* მისი ყოველი. და ეგრე უბრძანა დიდებულ-

1. წამოვიტანეთ წავიტანეთ გავგზავნეთ მახარობელი მეფისა წინაშე და ძოწეულის იაგუნდით პირი გამოუტენეს და ერთი ქალაქი მისცა. სამახარობლო და შემოსა F, წავიტანეთ I. მოგვეგება A, მოეგება DN. წინა — Q. ~ ხაზართა მეფე წინა F. ხაზართ H] — Q. მეფე + მხიარული R. ყოველითა O, ყოვლისა R. მისითა] მისის CKL, მის FS, — N, თვისით R. დიდებულებითა IL, დიდებულთ R. ~ დიდებულთა თვისითა Q.

2. ლაშქრითა + და FGHIMNQS. შეასხეს B. ქება] + და უკაზმიდენ გზასა სტავრა ატლასითა და თავსა აყრიდენ გუარსა F. მზესაკაბუქსა BFGHIOPQS, მზეს კაბუქსა და CL, მზესკაბუქსა D, მზესაკაბუქსა და EMR, მზესკაბუქს და K] + და N. უთხრეს O.

3. ხვასრო BEMP, ხუსრო O. ხაზართ CGQ. ~ მეფემან ხაზართამან R. შვილო] + მე BCEKLOP, შვილი F, + და Q, + მე ასეთი R. სიძევე Q. შენ ხარ] — BCDEFIKLMOPRS, მე Q. და — Q. მამულის DR. უხუცესი + მე Q.

4. ეგეთი — R. მინდოდა F. ვითარი] ვითა BCEKLOPR, ვითარ DG, რომე Q. შენა M. ხარ DMN.

5. ხაზარეთსა GHNH. შემოიკრიბნა BCEOP, შემოკრიბა D, შემოიკრიბნა FGH IKLMNS, შამოკრიბნა Q. ხოსრო — M.

5-6. ხოსრო ხაზართა მეფემან] — BCEKLR, მეფემან Q.

6. ყოველნი (ყოველნი D) მისნი (თვისნი Q) დიდებულნი BCDEFHGIKLMN OPQRS. მცირებულნი BCDEFHGIKLMNOPQR. და — F.

7. მისი] თვისი მზესა კაბუქსა G, + მზესა კაბუქსა HM, თვისი IQ. ცოლად] მზეკაბუქსა N, მზესაკაბუქსა Q. მზესა კაბუქსა] — AGHM, მზეს კაბუქსა CK, მზეკაბუქს D, მზე კაბუქსა LR. დადგა DQ, დაადგეს N. ~ თავსა სამეფო გვირგვინი I. თავსა — QR.

7-8. და დაადგა... თავსა მისსა] მზესა კაბუქსა აქა ქორწილი მზის (მისა P) კაბუქისა და ხოსრო ხაზართ (ხაზართა P) მეფის ქალის (ქალისა P) და ხაზარეთის (ხაზარეთს P) კელმწიფედ დაჯდომა. დადგეს ტახტი იაგუნდითა და ზურამუხტითა აგებული და ზედან დასხეს (დასხდეს O) მეფე-დედოჯალი და მეფემან ხაზარეთისამანთავისის კელთა მზესა კაბუქსა დაადგა სამეფო ქუდი და გუირგუინი რომელსა ფასი არ დაედებოდა დალოცა (+ და მაღლი უბრძანა O) OP.

8. მისსა — IQR. და — DFS. მისი] თვისი GQ, — R. ყოველი D] + ხელთა Q. და — DFI. ეგრე — Q.

* S-ში აქედან აკლია ტექსტს.

თა მისთა: «აჰა, პატრონი თქუენი და მეფე თქუენიო!» მათ ყუელა-
მან შეასხეს ქება და დალოცეს მეფედ. საჭურჭლეთა და ლაშქართა
არა იყო რიცხუი. დაიჭირნა ყმად დოროთ დილაში და მოსოო ნადი-
რისძე. დიდად ნამსახურნი იყენეს და დიდადცა გაადიდნა.

„დაყენა მრავალნი წელნი და მოკულა ხაზართა მეფე, და 5
მან დაიპყრა ყოველი სამეფო მისი. მზეჭაბუკი ნადირობდის და არა-
ვინ იყო უნებური მისი. მრავალნი სხუანიცა ქუეყანანი შეიმატნა
მისითა სიკეთითა. ლაშქართა სიმრავლისა არა ითქმის ნიშანი. არა-

1. მისთა] — Q, თვისთა R. პატრონი N. თქვენი A] — L, თქვენი N, თქვე-
ნიო R. მეფე თქვენიო A] მეფეო FR, მეფე თქვენი MQ. მათ მან ABDEGHMN.
ყველამან A, ყოელმან D, ყოველთა IQ, ყველათა L, ყველა O, ყოველ-
მან R.

2. ~ ქება შეასხა N. შეასხა BEGHN] — F. ქება — F. და — F. დალოცეს +
და თავიანისცეს F. საჭურჭლეთა] + ქალაქთა BCEFGHILMNOPR, საჭურჭლე ქა-
ლაქთა D. საჭურჭლეთა და ლაშქართა] და მისცეს ყოველი საჭურჭლე ქალაქი და
ყოველი ლაშქარი რომე Q.

3. არ CDGKL. რიცხვი A. დაიჭირა BCDFIKLOQ, და ჰირი R. დიღემი N.
მოსარ ER. ნადირძე FI, ნადირძე GHMNQ, ნადარისძე და P, ნადიმისძე და R.

4. იყუნეს A. ნამსახურნი იყენეს და დიდადცა] — BCEKLOPR, გადიდნა
(გაადიდნა F, გადიდნა GHN) და დიდადც (დიდადც FHI, დიდადც N, დი-
დადც GQ) ემსახურა DFGHINQ, გაადიდნა და დიდადც ემსახურათ M. დიდა-
დც A. გაადიდნა] — FGHIMQ, გადიდნა KO.

5. დაყენა A] დააყენა B, — GHN, დაყო M, დაყენა O. მრავალი MQ. წელნი]
წელიწადი M, — Q, წესნი R. მოკელა A] + იგი BCEL, + იგი ხოსოო KOPR.
ხაზურთა G, ხაზართა R.

5-6. და მან] — BCEFGHKLNMQR, და DIOP.

6. დაიპყრო N, დაიპყრნა O. ყოელი DG. მისი — BCDEKLOPQR. მზემან ქა-
ბუქმან BCDEFIKLR, მზეჭაბუქმან OP, მზეჭაბუქმა Q. ნადირობდის და] ინადი-
რებდა განისვენებდა (+ და L) BCEKLOPQ, ინადირებდა და გაისვენებდა [გა-
ნისვენებდა (+ და R) IR] DFIR, ინადირებდა (ინადირებდის M) და GHMN.
არავინ] და Q.

7. იყო + მცირე და I. უნებური] მეუნებლე BCEFIKLMP, მკენებელი DO,
განცხრომაში Q, მეუნებელი R. მისი] და Q. მრავალი INP. სხუანიცა A] სხვა
BE, სხუანიც HM, — Q. ქვეყანანი A, ქვეყნებიც F, ქვეყანა I, ქვეყანაც Q.

7-8. შეიმატნა მისითა] შემოიმატნა (შემოიმატა KLR, შემოიმატნა O, შემოიმატ-
ტნა P) მას (ამას R) გარეშე მისისა (მისის O) BCEKLOPR, შემოიმატნა (შემოიმატ-
ნა FGIMN, შემოიმატნა H, შემოიმატა Q) მისისა (მისის GN) DFGHIMNQ.

8. სიკეთითა] + და BE, სიკეთისა და CDFIKLOPQR. ლაშქრისა Q. არა]
ალარა BCEKLP, არ DF, ალარ OR. ითქმის] იყო Q. ნიშანი] — BCEKLR, + და
OPQ. არვინ K.

ვინ უჩნდა მტერი, და თუ იყო, ვერავინ ჰკადრებდა. მინახვან მრავალნი ჰაბუენი, მაგრა ჯერეთ არავინ ნახულა მისებრი! დაყვნა მრავალნი წელნი და წაიხუნა მრავალნი [V] სამეფონი. და მიეცა შვილი მათ ორთავე მსგავსი მათი. ოდესცა მოკაზმულნი ცოლ-ქმარ-
5 ნი საჯდომთა დასხდიან, კაცისა თუალი მათებრსა ვერასა ნახვიდა. სიხარულისა და ნადირობისა რიცხუი არა იყო.

„ოდესა ერთსა გუენადირა. და კართა ქალაქისათა კაცნი ვინმე დაგუხუდეს, ექუსნი შეკაზმულნი, და თუალად კარგნი ლომნი ჰაბუენი იყვნეს. გარდაჯდეს, თაყუანი-სცეს და ქება შეასხეს. მოიკითხნა
10 მდაბლად. მივედით შინა. უბრძანა: «დააყენენითო». აღარცა რა

---

1. უჩნდა] იყო L. თუ + ვინმე Q. იყოცა BCDEKLOPR. ვერავინ] + რას BCKLPR, + რასა E, ვერავინ GM, + ვერას O. კადრებდა FOR] — I, კადრებდის Q. მინახვან ABMO, მინახავს FQ, მინახვენ GHIKLN, მინახენ R. მრავალი F] — I.

1-2. ~ ჰაბუენი მრავალნი M.

2. ჰაბუენი BF] — I. მაგრამ F] — IKL, მაგრამ მისთანა N, + მისებრი OP, მაგრამ მისებრნი Q, მისებრი R. ჯერეთ + მისთანა M. ნახულა] მინახავს GHMN OPQR. მისებრი] — GMNOPQR, + ჰაბუენი H. ჯერეთ არავინ... დაყვნა] მისებრი ჯერეთ არავინ მინახეს დააყენა (დაყუნა CEFKL) BCEFKL, ჯერ მისებრი არ მინახავს დაყენა D, — I. დააყენა N, დაყენა O.

3. მრავალნი + ქვეყანანი და M. წაიხუნა A, წარიხუნა R. და წაიხუნა მრავალნი სამეფონი — FIQ.

4. შვილი D. ორთავე G, ორთავე H, ორთავეს N. მსგავსი F, მგავსი MOP, მგავსი N. მათი] — BCEKLQR, მათ HI. ოდესცა] ოდესცა Q, ოდეს R. მოკაზმულნი ცოლ-ქმარნი] ორნი ცოლ-ქმარნი მოკაზმული ერთად დასხდიან Q.

5. საჯდომთა DFIQ, საჯდომთ R. ჩასხდიან ADMNOP, ჩანდიან G, — Q, დასხდიან R. კაცი D. თვალი A, თვალნი BCEKLOP. მათებრი D, მათებრს G, მათებრის K, მათსა უტურფესსა M, მათებრს რასა N, მათებრივსა კარგსა და ტურფასა Q. ვერას CDHIKLMO] არა G. ნახევად BCDEIKLOPR, ნახვიდა GHMN, ნახვიდა Q. სიხარულსა R.

6. ნადირობისა] ნადიმობისა G. რიცხვი A. ~ არა (არ KP) იყო რიცხვი BC DEFIKLOPQR.

7. ერთს O. გუენადირა A, გუენადირა R. და] — DFIKOP, მოვედით Q. კარსა Q. ქალაქისა Q] + მოვედით F. ვინმე — R.

8. დაგუხუდეს A] დაჯუდეს P, დაგვიხუდეს R. ექესნი A, ექუსუნი P. ~ შეკაზმულნი ექესნი Q. შეკაზმული B. და] — BCEFHILMNOPQR. თვალად A. ლომნი — Q.

8-9. ექუსნი შეკაზმულნი... იყვნეს გარდაჯდეს] და G.

9. იყუნეს A] — BCDEFHIKLNOPQR. გარდაჯდეს + და DHLMNQ. თაყუანის სცეს DFN. და — M. და ქება შეასხეს] მზეჰაბუეს და მანცა Q. შიასხეს B. მოიკითხა CKLMQR.

10. მდაბლად — Q. მივედით + და O. შინა + და BCEKLPR. გვიბძანა Q. დაყენენითო DK, დაყენენით O, დაყენეთ Q. აღარცა რა P.

მათ შემოგუიძრახეს და აღარცა რა—ჩუენ. მრავალნი დღენი დაყვნეს. ნადირობასა თანა გაიტანნის. მშუილდოსანნი იყვნეს კარგნი და მონადირენი. შინა მოვიდეს და პურად უკმნეს, ნადიმსა ზედა. არავინ გაუშუნა, საბოძუარსა უბოძებდა. დიდად შინაურად და კარგად ექცეოდა, აქებდა: «კარგნი ვინმე კაცნი არიანო».

5

გამოჰდეს დღენი მრავალნი. მათ კაცთა მოციქულნი მიუგზავნეს, ვითა: «ჩუენ ღარიბნი ვინმე კაცნი ვართ, ამხანაგნი ერთმანერთისანი, და ცოტანი ერთგან დაზრდილ ვართ. და ვისაცა შეევწყნარებთ, პატრონი ვერავინ მოგუწონებია. აწ გუასმია ჭაბუკობა

1. მათ ჩვენ L. შემოგვიზარხნეს BCEFLNP, შამოგვეზარხნეს D, შემოგვეზარხნეს G, შემოგვეზარხნეს H, შემოგვიზარხნეს IK, შემოუზარხნეს M, შემოგვიძრახნეს O, შემოგვიზარხნეს QR. არცა ALQR, აღარც P. რა—R. ჩვენ A] მათ L, ჩვენა N. მრავალი F. დღენი—D. მრავალნი დღენი დაყვნეს—Q. დაყვნეს] დაყვნეს B, + და CKL, დაყვნა GN, დაყუნა H, დაყუეს IO. ~ დაყვნეს მრავლნი დღენი L.

2. თან AC] შინა GHNR, შინა თანა M,—Q. გაიტანის FIQ, გაიტანიან G. მშვილდოსანი A, მშვილდოსანი BEGHQ. იყვნეს FN. ~ კარგნი მშვილდოსანი იყვნეს L. და—O.

3. შინ LOR] რა Q. მოვიდის AFHI, მოვიდნეს OP, მოვიდით Q. და—FGH IMNQ. პურად] პურსა ზედან Q. უკმეს CKLOR, უხმის FIQ, უკმნეს N. ნადიმსა] ნადსა D. ზედა] ზე A, ზედან Q. არვინ O]—D, არავე FIQ.

4. გაუშუნა] გაუშვა ეგეთი რომე P. გაუშვნის საბოძვარსა უბოძებდა AFI] გაუშვა (+ ეგეთი CKLO) რომე (რომ R) საბოძვარი არა (არ LR, არვის O) უბოძა BCEKLOR, გაუშვის უბოძის საბოძვარი Q. საბოძვარი P. უბოძებდა] + და DFI, უბოძებდის H, არა უბოძა P. დიდად] და GHM,—N, დიადი O. შინაურად—N. ექცეოდეს OP] + და DGHIMN.

5. აქებდა—R. კარგი P. კაცნი არიანო] კაცნიო L, + და R.

6. გამოჰდეს CEKP, გამოჰდა DHO. მრავალნი + და BCEKLOPQ. მათ კაცთა მოციქულნი] დღენი R. მოციქული DFGHIM]Q. მოეგზავნეს BCELNP, მოუგზავნეს DFGIKMOQ, მოუგზავნეს მოციქული მათ კაცთა R.

7. ვითა—FIQ. ჩვენ A. ღარიბი Q. ვინმე—GHMNR. ვართ BCDEGHIKL, NOPR. ამხანაგი PQ.

7-8. ერთმანერთისანი და ცოტანი—Q.

8. და—FI. ერთგან] ერთად DFIQ. დაზდილი ვართ და A] დავზდილვართო BE, გაზრდილვართო C, დაზდილნი ვართ DM, დავზრდილვართ F, დაზრდილნი ვართ GHN, დაზდილვართ I, გაზდილი ვართო K, გავზილვართო L, დაზრდილ ვართ P, დავსილვართ O, დაზრდილი Q, გავზილვართ R. და—DFGHLQ. ვისცა BCDEFGIKLMNPQ, ვისაც HR, ვისც O. შეევწყნარებთ A, შეევწყობთ D, შეევწყობთ R.

9. პატრონად BCEKLOPR, პატრონი DFI. ვერავინ] არავინ BER, ვერვინ GMNP, ვერსად Q. მოგეწონებია A, მოგვეწონებია D, მოგეწონებთან FGIO, მოგეწონებია R. აწ M]—D. გვასმია A] გვესმა FIQ.

9-1. ~ სიყუთე და ჭაბუკობა R.

და სიკეთე შენი, მოსრულ ვართ წინაშე შენსა, ესდენი ხანი დაგუი-
ყოფიან. მით არა მოგაქსენეთ, გავიცდილით ჭაბუკობასა შენსა. აწ
გნახეთ ჭაბუკი ეგეთი, რომე არცა ვის სხუას უნახავს და არცა
ჩუენ გუინახავს! აწ დაგუიპირენ და, რაცა ჩუენსა გუარსა კაცსა
5 სხუისთუის არა ემსახუროს, ის თქუენ გუიმსახურეთ. და თუ საჭა-
ბუკო საქმე დაგივარდეს, ესე ბრძანოთ, თუ: «ისი კაცი ჭაბუკად
კმა არიანო».

„მზეჭაბუკი დიდი მეფე იყო და ჭაბუკობისა მოყუარე. ეგრე
უბრძანა: «დიდად გამხარებია თქუენი მოსვლა, და ჭაბუკობისათუის
10 მიყუართ. [115] აწ, ვითამცა ძმანი ხართ ჩემნი და არა ყმანი,
ეგრე დაგიპირნეო».

1. შენო L] + და M. მოვსრულვართ ADEFHINOR, მოვსულვართ BLMQ.
ესდენი] ესე BCDEFGHIKLMNOPQ, ეს R. ხანნი CDELOP. დაგუიყოფიან] +
და BCEKL. დაგვიყვიან I, დაგვიყვია Q, დაგვიყოფია და R.

2. არ FINR. მოგახსენეთ A] + რომე BCEFKL, + რომელ DIOPQ, + ღია
G, მოგახსენებთ R. გავიცდილით] ვცდილით G, გავცდეთ R. ჭაბუკობა R. შენსა]
თქუენი R..

3. ჭაბუკი + და D. აგეთი BCEK, ასეთი LR, ეგრეთი O. რომელ BEFIMOP,
რომ QR. არც არავის KLQ, არავინ არს R. სხვას A, სხვასა BDEFI]—GHMN.

3-4. სხუას უნახავს... გუინახავს] ჭაბუკი შენებრივი R.

4. ჩვენ A, ჩვენა L. გუენახა P] — DF/Q. აწე M. დაგუიპირეთ CKL, და-
გვიპირეთ D, დაგვიპირედ ყმადა R. და რაცა ჩვენსა A] ყმადა და ჩვენ (ჩვენს
E) BCEKL, ჩვენ DF, ჩვენს G, და ჩვენსა H, და ჩვენ INQ, და ჩუენს OPR.
გუარსა A, გუარს GOR. კაცს R.

5. სხვასთვის A] — BCDEFGHIKLMNOPQR. არ FILR] — GH. ემსახურო-
სო F. ის თქვენ გუიმსახურეთ და A] თქვენდა (თქვენად F) რასაცა ზელა გვი-
მსახურებდენ (გუიმსახურებდე CDEFKLQ, გმსახურებდეთ I) BCDEFIKLQ,
თქვენდა რასაცა გემსახურებთ (გვიმსახურებდე HN) GHN, თქვენ რასაც გვიბ-
ძანებდე გმსახუროთ M, რასაცა ჩვენ გმსახურებდეთ Q, თქუენთვის ჩვენ გმსახუროთ
R. თუ — D. სიჭაბუკე G.

6. დაგვივარდეს D, დაგვარდეს K] + თუ ჭაბუკობის ძალი დაგივარდეს R. ეს
R. ბძანო M. თუ — Q. ისი] ისინი B, ის R. კაცი ჭაბუკად] ჭაბუკნი კაცი L.
ჭაბუკად] კაცად R.

7. კმა არიანო] კმარიანო BCEOP, კმარიანო FIKLQR, — G, კმანიანო H, ცუდ-
ნი ყოფილანო N.

8. მზეჭაბუკ DO. ~ დიდი მეფე იყო მზეჭაბუკ FIQ.

9. უბრძანა] გვიბრძანა G, ბრძანა Q. დიდა A] ვითა მე დიდად BCEKLQ,
მე დიდათ R. გამიხარდა FIQ, გამიხარებია GK, მიხარიან R. თქუენი A. მოსე-
ლო AGHN. ჭაბუკობისათვი E.

10. მიყვარხართ FIQ, მიყვართ R. აწ — M. ვითამცა] ნითომცა A, ვითამც
DMP, ვით რცა R. ჩემნი და] ჩემნი B, ჩემნი CDEGHIKLMQR, ჩემი F, ჩემი და
O. და — N. არ P. ყმა F.

11. ეგრეთ L. დაგიპირნო D, დაგიპერო FI, დაგიპირნო P, დაგიპერო Q,
დაგიპერთ R.

„მოვიდეს, თაყუანი-სცეს ყმად. საბოძუარი და საკარგავი უბო-
და. იყენეს და მსახურებდეს ერთგულად. მზეჭაბუკი კარგად ექცეო-
და. და კარგნი ჭაბუკნი იყენეს და კარგნი მშვილდოსანნი და მოს-
პარეზენი, და ყოვლითა ფერიითა საგმარნი კაცნი იყენეს. უყუარდეს
მზეჭაბუკსა, განა ყმასა ყუელასა ღორათ ღილაში და მოსორ ნადირ- 5
ისძე ერჩივნეს, ღიდად შინაურად ჰყვეს. იგი ექუსნი კაცნი საწოლ-
სა შინა უწვიან და ერთგულად ხელდიდა.

„ალი ვისმე ერქუა, კაცი ვინმე იყო ღიდებული, ხაზართა მე-
ფისა გაზრდილი, ბერი კაცი. მან ეგრე მოაქსენა მზეჭაბუკსა: «გხე-
დავ, და პირსა მიწისასა კაცსა ყუელასა სჯობიხარ, და მეფე ხარ 10

1. მოვიდეს + და BCEHKLOPR. თაყუანის სცეს E. თაყუანისცეს ყმად] თა-
ყუანის ცემად F, + და Q. საბოძუარი A. და საკარგავი — FIQR. უბოდა] + კი-
დისკიდე ყველათა (ყოველუზნ R) BEIOR, + კიდე სკიდე (კილის კიდე HKLMN)
ყოველთა (ყველათა FP, ყუელასა M) CFGHKLMPN, კილისკიდე ყოელთა D,
+ და კილისკიდე ყველანი Q.

2. მსახურობდეს K. ერთგულად — R. მზეჭაბუკ DOQR. კარგა DGQR.

2-3. ექცეოდა და] ხელდიდა BCEKLR, ექცეოდა IMOP.

3. იყენეს I. და კარგნი] კარგნი DFQ, და კარგი P, + მოსპარეზენი და R.
მშვილდოსანი A, მშვილდოსანი BO] მშვილდისრის მცოდნე Q. მუასპარეზენი
B, მოასპარეზენი F, მოასპარეზნი G, ამო ასპარეზნი N, მოასპარეზენი P.

3-4. და მოასპარეზენი... იყენეს უყუარდეს] უყვარდა იგინი R.

4. და — BCDEFGHIKLMOP. ყოვლითა] ყველა G. ფრიითა F. კაცი იყენეს—
BCEKL. იყენეს A] — OP. უყუარდის H, უყვარდა Q..

5. მზესა ჭაბუკსა BEFOPR, მზეს ჭაბუკსა CKL, მზეჭაბუკს DNQ. გარნა O]
და Q. ყმასა] ყმათა მისთა Q. — R. ყუელასა] ყოელთა D, — R. ღორად DQ,
ღორათ R. მოსრო G, მოსარ R. ნადირძე F, ნადირძე GMNQ, ნადარისძე P]
+ ყველას ყმასა ისინი R.

6. ერჩივნათ Q, ერჩივნა R] + და BCEKL. ჰყუეს A] + და D, ყვეს FQ, ჰყვან-
და R. ექესნი A, ექუსი D. კაცნი] + ეგზომ რომელ BEOP, + ეგზომ (ეზომ L)
რომე CKL, კაცი D, + ასე რომე თვისა R.

6-7. საწოლსა შინა] საწოლშიგან GHIM, საწოლშია N, საწოლსა შიგან Q,
საწოლს R.

7. შინა] შიგა D, შიგან FL. უწვიან და] უწვნიან A, უწუანა და D, უწვიან
GH, უწვნია N, დაწვიან და O, იწვენეს და R. ხელდიდეს B.

8. ერქვა A, ერქო R] + ღიდებული Q. კაცი ვინმე იყო ღიდებული] სახელად
ღიდებული კაცი იყო BCEKLOP, ღიდებული კაცი იყო DFIM, ღიდებულსა R.
ვინმე — Q. ღიდებული] ბერი Q. ხაზართ R. მეფის OPR.

9. გაზდილი A, გასდილი H. ბერი — Q. კაცი] + იყო KLR, — Q. მოახსენა
A. მზეჭაბუკსა] მზესა (მზეს CK) ჭაბუკსა ვითა BCEKOP, მზეჭაბუკს D, +
ვითა L, მზესა ჭაბუკსა MR, მზეს ჭაბუკსა N, ვითა Q. გხედავ] ჰხ[ე]დავდა N.

10. და] რომელ BEOP, რომე CDFIKLMR, — NQ. პირსა + ზედა I. მიწისა-
სა] ყოვლისა ქვეყანისა Q. კაცისა D. ყველასა A] ყოველსა H. ~ სჯობხარ ყვე-
ლასა Q. სჯობხარ BEFKL, მჯობიხარ D, სჯობო GHN, სჯობ MOP. და] + თვეთ
D, — FGHN. ხარ] + ამა CKL, ამის D, + ამის EFIMPQ, არა O.

» ყოვლისა ქუეყანისა, და არცა ვის ომი შეუძლია შენი პირისპირ, მაგრა მუხთლად სიკუდილისა შენისა მეშინიან. გარეგანნი მეფენი ზოგნი მტერნი არიან შენნი და ზოგთა უმძიმს სიკეთე შენი. ნუთუ ვინ ღმერთი შეგუარისხოს და კაცნი მოიბირნეს და უბადოდ მოჰკუ-
 5 ლე. ისი ექუსნი ჭაბუკნი რომელ დაგიჭირვან, მათგან მეშინიან. არა თუ ამას მოგაჟსენებ, გაასხნე, მაგრა შინაურად ნუ დაიჭირავ, ვი- რე არა სცნა მათი ამბავი».

„ეგრე უბრძანა: «ერთგულობისა და ჩემთვის შეჭირვებისათვის

10 (გვ. 605)-1. პირსა მიწისას... ყოვლისა ქუეყანისა] რომე არა არს ჭაბუკი შენებრივი პირსა ყოვლისა ქუეყანისასაო ამა ყოველსა ქუეყანასა R.

1. ქვეყანისა A, ქვეყნისა O] სოფლისა Q. და არცა ვის] არა თუ მტერი (მტერნი FIQ) არავენ (ვინმე R) გჩანს (გიჩანს DFGIKMNPQ, გეჩანს HO) მაგრა (მაგრამ DFINQ. — R) ვერავენ [ვერვენ G, ვერცავენ R, + გკადრებს (გკადრებთ Q) და ვერცავენ FIQ] გაენებს და (მაგრამ R, — DFGHIMNOPQ) რამცა (არცა G, — R) [+ ვინ გკადრა (კვადროს G) BCDEFGHIKLMNOPQ] ყოველსა (ყოვლსა CP) ქვეყანასა მარტოსა (მტერი I, მარტო KL, — MR, მარტოს OP, მტერსა Q) (+ შენი BCEFIKLOPQR) BCDEFGHIKLMNOPQR. ომი] + არა BCEKMOP, + არ DFGHILR, + არავს NQ. შეგძლია D, შეუძლიან GNQR, შეუძლია I. შენი — BCDEFGHIKLMNOPQR. პირისპირ — R. ~ პირისპირ შენი M.

2. მაგრამ FGIPQR. მუხრთლად D. სიკედილსა A, სიკედლსა DP. შენისა] შენისაგან BCEKLR, შენსა DP, თქვენისა M. მეშინია D. გარეგანი GHN, გარეგან R.

3. შენი Q. და — FGHINQR. ზოგთ A. უმძიმთ FIMO, უმძიმთ R.

4. ვინ] ვინმე R. ღმერთი — R. შეგვარისხოს A, შეგვარისხნეს L] — R. და — R. მოპარეს M, მოპარენ Q, მოპარენეს R. უბადოდ] უბედოდ D, უბრალოდ FIKLQR. მოჰკვლე A, მოკვლე BFIOQ.

5. ის QR. ექვანი A] + კაცი I, ექსნი R. ჭაბუკნი] კაცი BCEKLOPR. რომე CDGHKLN P, რომ R. დაგჳარავან AHNOQ, დაგჳარავს CKL, დაგიჭირა ვინ F. დაგჳარავნ GI, დაგიჭირა R. მათგან მეშინიან — Q.

6. მოგასხნებ გაასხნე A, მოგასხენებ ვთა (თუ OP) გასხენ (გაასხენ CEKP, გაასხი L) მეთქი BCEKLOP, მოგასხენებ თუ გასხენო (გაასხენ FI, გასხენ Q) DFIQ, მოგასხნებ გასხენ (გაასხენ H) GH, მოგასხენებ რამე გაასხენ M, მოგასხენებ გაასხენ N, მოგასხენებ გაყარე მეთქი R. მაგრამ ADFGHIQR. შინაურულად KQR. დაიჭირავ] დაგიჭირვან BCDEMOP, დაგიჭირავნ FGIKL, დაგიჭირვან HN, გიჭირავსთ Q, გაყავს R.

7. ანბავი A, ამბავი R. ~ ამბავი მათი D.

8. ერდგულობისათვის B, ერთგულობისათვის CEHKQ, ერდგულობისა P, ერდგულებისა R. და — D. ჩემთვის A] ჩემის FLR, ჩემისა K. შეჭირვებისათვის A] + დიდათ BK, + დიდად CEL, + დია R. ~ შეჭირვებისა ჩემისათვის Q.

მადრიელ ვარ, მაგრა იმათ კაცთა ჩემი სიკუდილი არა შეუძლია, თუ-
არე მე გამოგიცადნე, თუ ვით შეეძლოს». მოიყუანა იგი ექუსნი
ჭაბუკნი და ჰკითხა: «ვიცი, რომე ჯელი თქუენი ჭაბუკობა არის.
აწ მითხარით თქუენნი ნაქმარნი, [V] თუ რა უფრო გამარჯუიათ ომი».

„მათ უთხრეს ნაქმარნი მათნი მრავალნი, მართლად თუ ტყუი- 5
ლად, არა ვიცი. და ბოლოსა ჟამსა ესე მოაჯსენეს: «ჩუენდა კაცი ვე-
რაინი შეგმულაო. ომისა რომე გუკითხეთ, არაბეთს გაზრდილ ვართ,
ომი ყუელა გუმარჯუია, განა ისარი შორს მოჰკლავს კაცსა და ჭაბუ-
კობა არა გამოჩნდების».

„ეგრე უბრძანა მზემან ჭაბუკმან: «თუ არა დაგიმძიმდების, 10

1. ემადრიელვარ B, მადრიელი ვარ Q] მადლი მომიხსენებია R. მაგრამ FI
QR. იმათ] ამათ F, იმა KLMNQR. ჩემი] ჩემთვის D. სიკუდილი A. არ BC
DEFIKLMNOR. შეუძლათ FILM, შეუძლიანთ Q, შეუძლიანთ R. თვარე A,
თვარამ B, თვარა CDEHIKLMOP, თვარემ N, ვარა Q, თორემ R.

2. გამოგიცადნე D, გამოვსცადნე FIQ, გამოგიცადნო OP, გამოვცდნე R.
ვითა BCDEKL. შეძლოს DHK, შეუძლანთ F, შეუძლიანთ I, შეეძლოს M,
შეძლონ N, შეუძლანო Q, შეეძლოს R. მოიყვანა A, მოიყვანა GHNQ, მოაყ-
ვანინა R. იგი — Q. ექესნი A, ექესნივე GNOP] — Q.

3. ჭაბუკნი — Q. და — BE. ჰკითხა] + ვითა BCEKLP, კითხა FQ, კითხა ვითა
O. ვით] კაცი G. რომელ BDEMOP. ჯელი თქუენი BOP, თქუენი ჯელი R.
თქუენი A. ჭაბუკობა არის] ჭაბუკობაა FI. არს CK] არს მაგრა D, — Q.

4. აწე M. მითხრენით BDEMP. თქუენი AGKLN. ~ ნაქმარნი თქუენნი D.
ნაქმარი LN. თუ რა] თვარა D, რა R. უფრო — D. გამარჯუიათ A, გამარჯვეა
BCE, გამარჯვია DGOP, გამარჯუვია H, გაგმარჯვია I, გამარჯვე K, გაგმარჯ-
ვით LR, გაგმარჯენით N, გაგმარჯვია Q. ომი BCDEFGHIKLNOPQ.

5. უთხრეს DFGHINQ] მოახსენეს BCEKLOPR. ნაქმარნი — Q. მათნი] —
DQ. + ყველა და კარგნი და L, + კარგნი და R. მრავალნი] + და კარგი (კარგნი
CEKOP) ყველა BCEKOP, + კარგნი DFGHIMN, მრავალი კარგნი Q, + ყველა
R. მართლად + და BCDEGHKQ. ტყუვილად CHNQR] + ეს L.

6. არ IR. და — CKLR. ბოლასა A, ბოლო D, ბოლოს R. ჟამ D. ესრე LN.
მოახსენეს A] + ვითა D, მოგახსენეს GHN. ჩვენდა A, ჩვენად FIKLQR. ვერვინ G.

7. შეგმულაო] შემძლეო N. რომელ BDEFGHIMOP, რომა Q, რომ
R. გვეკითხეთ A. გუკითხე CEFGHIKLNOPQR, გვიკითხე D, გვეკითხა L. არა-
ბელს BR. გავზდილვართ AFL, გავზრდილვართ BEHO, გაზრდილი ვართ DQ,
გავზრდილვართ G, გაზდილვართ I, გაზდილი ვართ KN, გაზრდილნი ვართ R.

8. ყველა A, ყვალა D. გემარჯვია A, გამარჯვეა BCEK, გაუმარჯვა D,
გაუმარჯვა G, გაგემარჯვია I, გამარჯვია LOP, გაგვიმარჯვა NQ, გაგემარჯა
R. შორს] შორის GH. მოკლავს BDFOQR. და] კაცისა FI, + კაცისა Q. უკა-
ბუკობა G.

9. არად BCDEFGHIKLMNOPQR. გამოუჩნდების K.

10. მზე ჭაბუკმან FGINQ. თუ არ CDFIKLMPR, თუ რა O, თუ არად Q.
დაგიმძიმდების FIM.

გა-სადმე-გგზავნი საჭაბუკოსა ადგილსაო». მათ ეგრე მოაქსენეს: «მტერი თქუენი ფერკთა თქუენთა ქუეშე მოვიყუანოთ, ესრეთ გამ-სახუროთ».

„მზემან ჭაბუკმან მადლი უბრძანა და ეგრე უთხრა: «ყმა იყო ჩემი ლომი ჭაბუკი, გა-რასმე-ჰკრთა ჩემგან, ციხე აქუს მაგარი და შიგან ღვას. არა თუ რასმე შემცოდებს, განა ჩემ თანა არა მო-ვალს და, ოდესცა მივმართო, ციხეშიგან შემიღვების. მაგარი არის ციხე. და ოდეს შინა არა ვიყო, გამოვო, მოიარებს და ინადირებს. არავისგან ეშინიან. მართალი გითხრა, დიდად ლომი ჭაბუკი არის. 10 ჩემგან კიდე მეომარი მისი არავინ არის, მაგრა მე ვერა შემეგბი-

1. გა-სადმე-გგზავნი BCDEGKLOP, გასადმე გგზავნიო F, დასადმე გაგზავ-ნიო I, გა-სადმე-გაგზავნიო Q, გასა და მე ვგზავნი R. მოახსენეს A.

2. მტერნი KLR. თქვენი A] შენი BCDEFIM, შენნი KLR. თქუენი ფერკთა თქუენთა] შენთა ფერკთა OP, შენი შენთა ფერკთა Q. თქვენთა A] შენთა BCDE FGHIKLR. ქვეშე A. ~ შენთა ფერკთა DFI. ~ ქვეშე შენთა (შენსა M) LM. მოვიყვანოთ A, მოვიყვანოთ BCEIKMQ, მოვიყვანოთ D, მოვიყვანოთ FR, მოვიყვანოთ L, მოვაქციოთ P, მოვაქციოთ O. ესრე DGHMNOP] ისე A. გამსახუროთ BCEGHKLMQR, გამსახუროთ FIOP.

4. მზემან ჭაბუკმან — BCDEFGHIKLMNOPQR.

5. ჭაბუკი] + გაზრდილი ჩემი BCEKLR, + გაზრდილი DFGHINPQ, + გაზ-რდილი M, + იგი გაზრდილი O. გარამე ჰკრთა BF, გარამე ჰკრთა CDEHP, მაგ-რა პეკრთა G, გარამე კრთა IM, გარამე ჰკრთა K, გასამე ჰკრთა L, განშეკრთა N, გარამეკრთა O, გარამეჰკრთა Q, გარე შეკცეთა R. ჩემგან] ჩემთა O. აქვს A] აქ B.

6. და შიგან] შიგ D, შიგან FI, და შიგა L. ღვასა L. არა თუ რასამე EN, განა თუ რასმე Q. განა] გინა GHN, — Q. ჩემთან IL] — D. არ (არა R) მოვა CKR, არ მოვალს FLNO, არ (არა H) მოვლას GH.

7. ოდესცა] როდესცა Q, ოდესმე R. მივიმართო ADKR, მიმართო G, მიე-მართავ LQ. ციხეშიგან] ციხეშია BE, ციხეშია CKL, ციხეშიდ D, ციხეშივა GH, ციხეში IR, ციხესა Q. შემიღვების] + იგი ციხე BCEKLOPR, შემოაღვ-ბის HN.

7-8. არის ციხე და] არს (არის CKLOP) და ალებისა (ალებას CLO) ღონე არა (არ CLOP) არის (არს P) BCEKLOP, ციხე არა არის H, ციხე არს Q.

8. ციხე — R. და] + ღონე არ (არა FIM) არის (არს FI, + ალებისა R) DFI MR, არა არის GN. შინა არა] აქა შორს BCEFGHIKLNPNQR, შორს DM, აქა შორსა O. გამოვალს OPQR. მოიარს CKLOP, მოისებრს G, მოისრებს HN, მოივლის Q, და მიივლის იმიერ ამიერ R. და — DFIQR. ინადირებეს G.

9. არავისგან B, არვისგან P] და Q. ეშინია D] შევალს Q. მართლად Q. გითხრათ I, გითხრი M, გითხრობ Q. დედი DM] კარგი Q. ჭაბუკი არის] ჭაბუ-კია L. არს BEP.

10. ჩემგან კიდე... არავინ არის — F. ~ მისი მეომარი BCEKLOPQR. არა-ვინ] არ R. მაგრამ BEFINQ. ვერ BCDEFGHIKLNQR. შემომეგბისო BCELM, შემეგბის IQ, შემომეგბის KR, შემამეგბისო P, შემემეგბისო O.

ნო». უბრძანა ალის: «წამოედ, მე გაჩუენო იმა კაცთა [118] კაბუ-
კობათ!»

„წაიდა მზეკაბუკი და ალი მარტო თანა წაიტანა, და მე თანა ვი-
ხელ. არავინ იცოდა აღისაგან კიდე. მივედით ციხისა ძირსა. შეი-
5 კნა დასაბურველი პირისა მზემან კაბუკმან, რომე არა მიცნანო,
შეეკაზმა და ოროლნი გელთა აიხუნა. მოიყუანნა მან კაცმან ექუს-
ნივე კაბუკნი და ეგრე უთხრა: «აჰა, იგი კაცი, რომელი* მზემან
კაბუკმან გიბრძანათ!»

ამაზედან მზეკაბუკსა ექუსთავე შეუტივეს, გელთა ოროლები
10 ჰქონდა. ცოტად მზეკაბუკი გაექცა, და ეგრე შეჰყივლეს: «წა-ვე-

---

1. ~ ალის უბძანა Q. აღისა L] შენ O. წამოდი CDKLR, წამოვედ EFGH
INQ] + და O. გაჩუენო A, გიჩუენონ B, გიჩუენო CDEFGKLMOP, გიჩუენნე
HN, გიჩუენოვო R. იმა] მათ BCEFIKLQR, იმათ DGHMNOP. კაცთათ GN. კა-
ბუკობა DGK.

3. მზეკაბუკი და] მზეკაბუკ DI, მზეკაბუკ სხვით გზით F, მზეკაბუკ და KOQ.
~ მარტო ალი DFIQ. მარტო — BCEKLMOPR. თან CFGHIKLO. წაიტანა] — D,
წაიყუანა Q. მეტა BEK, მეც CLR. თან CGHILQ. ვიახელ] წაეყვე BDGHKMN
OR, წაეყვე CELP.

4. იცოდა + ჩემგან და DFIQ. აღისგან EGO. მივიდეთ L. ციხის R. ძირსა +
და DFN. შეიქნა] დაიქუა I, შეიქმნა KR, და დაიბურა პირსა Q.

5. დასაბურავი FIQ, დასაბურველი GHN. პირსა HIOR] — Q. დასაბურვე-
ლო... კაბუკმან] მზემან კაბუკმან პირისა დასაბურავი D. მზეკაბუკმან INPQ. რო-
მელ BDEFGHIMNOPQ. არ CIKL. მიცნანო] მიცნო O.

6. შეკაზმა DHOQR, შეჰკაზმა N. ოროლი GKLN. აიხუნა A] დაიჭირა BC
KL, დაიჭირნა EOP, აილო R. მოიყუანა ABFLMOPQ, მიიყუანა N] + იგი ექუს-
ნი კაცნი R. კაცმა N] + იგი BCEKOP. ექვსნივე A, ექვსნი B] — R.

6-7. მან კაცმან ექუსნივე კაბუკნი] იგი ექვსნივე კაბუკნი მან კაცმან L, ის
ექვსნი კაცი Q.

7. კაბუკნი — R. აგრე R. უთხრნა I. კაცნი B, კაცნი E. რომელ BEOQ.
მზეკაბუკმან DGIN, მზეკაბუკმა Q.

8. გიბრძანათ] გეითხრა BCEKLOP, გეიბრძანათ DQ, გეიბრძანა FGHMNS,
გეიბრძანნა I, გეითხრათ R.

9. ამაზედან მზეკაბუკსა] ამა სიტყვასა ზედა მათ (მას OP, — R) BCEKLO
PR, ამაზედა DFIQ, და ამაზედან G, და ამაზედა HMN, ამაზედან S. ექვსთავე
A] + კაცთა DFIS. შეუტრევეს AEGMOP, შეუტიეს DI, შემოუტივეს K] + და N.
პოროლები H.

10. ჰქონდათ AGHKLN, ჰქონდათ FIQRS, ჰქონდა O] + და D. ცოტათ A.
მზეკაბუკ DFO. გაიქცა DFIQS. და — FIQS. ეგრეთ L. შეყივლეს FORS. წავე-
ლარსადგუიხვად A, წაველარხვად BCEFRS, წაღთოველარა წაგვიხვად G,
წაღთოველარსად გვიხვად HN, ველარა წახვად I, წაველარ წახვად KL, წა-
ველარ ხვად M, წაველარხვად P, წაველარხვად O, წაველარ გვიხვად Q.

10-1. და ეგრე... შემოიქცა — D.

* S-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ლარსად-გუიხულო!» შემოიქცა და ეგრე უთხრა: «უბადონო! მზე-
 ჰაბუქსა თქუენი აწყუელა ნდომია, მით გამოუგზავნიხართ აქაო». შე-
 უტივა. თავმან თქუენმან, ვითამცა ცოტანი ყმანი ყოფილ იყენეს, ეგ-
 რე ჰქირეველად ჩამოყარნა და ეგრე უთხრა: «თუით რად არა მოვა
 მზეჰაბუქი და არა შემოიპყრობსო, ჭუეყანა უკაცური ჰგონიაო?!» 5
 მათ განალამცა დაუმძიმდა.

„მოვიდა მზეჰაბუქი და ალის ეგრე უბრძანა: «ალი, შეუძლია
 იმათ კაცთა ჩემი სიკუდილიო?» მან ეგრე მოაქსენა: «პირისპირ ვე-
 რა, თავმან თქუენმან, არა იმათ კაცთა, ვერცა ვის სხუათა, მაგ-
 რა მუხთლად მეშინიანო». «აწ იმათ, ღმერთო, ვერცა მუხთლად შე- 10
 უძლიაო».

1. უთხრა] არქვა Q. მზესა ჰაბუქსა BEOP, მზეს ჰაბუქსა C, მზეჰაბუქს F1
 KLRS] + თურე Q.

2. თქუენი A. აწყუელა A, აწყუელა BFHKNQS] გაწყვიტა O. ნდომია] თურე
 უნდა და BCEKLR, უნდა DGHMQ, უნდა თურე FIS, უნდაო N, უნდა და OP.
 მთ] ამათ Q. გამოუგზავნიხართ აქაო] გამოუგზავნიხართო BCEKLO, გამოუგზავ-
 ნიხართ აქ G, გამოუგზავნიხართ აქაო M, გამოუგზავნიხართო R. შეუტივა A] + და
 BCEKOPQR, შემოუტია I.

3. თქუენმან A, თქუენმა D. ვითამცა] თუმცა K, ვითარცა Q. ცოტა Q. ყრძან
 Q. ყოფილ იყუნენ OPR] — Q.

4. ჩამოყარა C, ჩამოჰყარნა GH, ჩამოიყვანნა N. თუით A. არ BCDEFGHIK
 LMNOPQR. მოვიდა A, გამოვა N.

5. მზეჰაბუქ D, მზეჰაბუქიო FGHKMN, მზეჰაბუქო QR. და + იგი BCE
 KLOP. არა შემოიპყრობსო] არა შამომგებმისო B, არ შემგებმისო CKL, არ შემო-
 პყრობს D, არა შემომგებმისო E, არ შემოიპყრობსო FGHIOPS, რა შემგებმის R.
 ქვეყანა A. უკაცურნი D. გონიაო BFIOQRS, ჰგონიანო D, ჰგონია GHN.

5-7. და არა შემოიპყრობსო... მოვიდა მზეჰაბუქი — M. .

6. მათ + კაცთა DFIQS. გაღანამცა FHQRS, განღანამცა K, განალამც N. და-
 უმძიმდათ ANR.

7. მზეჰაბუქ DFIKOQS. ალის — R. უბძანა A] უთხრა IOPR. ალის R. შე-
 უძლიანთ NQ.

8. იმა CDGHKNQ, მათ L] — R. კაცთა — R. სიკუდილიო A, სიკუდილი DGH
 MN, სიკუდილი იმა კაცთაო R. მან ეგრე] ალიმ Q. მოაქსენა A. პირისპირ] + წი-
 ნასაც მოგახსენე FIS, — GHMN. ვერა + შეუძლიათ FIS.

8-9. პირისპირ ვერა... სხუათა მაგრა]. წინასაც მომიხსენებია პირისპირ არა
 შეუძლიანთო ზათ არა სხვათაც არა შეუძლიანთო Q.

9. თქუენმან A, თქუენმა D. არა იმათ] მათ არა FIS, არა იმა R. იმა CGHKL
 MNOP. კაცთაგან A] OP] — FIS, კაცთა გინა GHMN, + და OP. ვერცა ვინ
 B, ვერც არავის DKLR, ვერცა FIS. სხვათაგან A, სხუასა CDGHMNOP. მაგრაიმ
 ABDHNO, მაგრამე M] — FIS.

10. მუხთლად] + სიკუდილისაგან BCEKL, მუხთლად D, + სიკუდილსა P, +
 სიკუდილსა OR. მეშინიაო D] შეშინიანიაო F, მეშინიან I. აწე M] — I. ამათ FS]
 — I. ღმერთო] — I, კაცთა R. აწ იმათ... შეუძლიაო] და შეიძლებენო Q. ვერცა—
 I. მუხთლად] და I. შეუძლიაო] + და F, შეუძლიათო HIL, შეუძლიანო R.

„წამოვედით და, ვირე იგი კაცნი მოვიდოდეს, ჩუენ შინა მოვედით. მოვიდეს და ეგრე თქუეს: «ციხით გარე არ გამოვიდაო». მზემან ჭაბუკმან ყოლა არა შეიღვა თავსა, კარგად ექცეოდა, მათგან შიში არა ჰქონებია.

5 „წავედით ნადირობად. ველსა ზედა დგის მზეკაბუკი, და იგი კაცნი კარავსა შიგან უწვიან. გუენადირა და [v] მოსრულ ვიყვენით. პური ებრძანა.

„და ძილად წვა მზეკაბუკი და მოსორ ნადირისძე წინა უწვა. ღორათ ღილაში მუნ არა იყო. და ადგეს იგი ექუსნივე, პერანგითა
10 მწოლსა მზეკაბუკსა დაშნები დასცეს გულსა და მოსორ ნადირისძესაცა დასცეს დაშნები. ავარდა მზეკაბუკი საკლავად დაკოდილი, და იგინი გიქცეს. მიეწია ერთსა, შეიპყრა, დასცა ქუეყანასა და მოკ-

---

1. წავედით DN] + სხვით გზით S. და — Q. ვირე] ვირა FS, ვირემ Q, ვინემ R. იგი] ისინი Q. კაცნი — Q. მივიდოდეს D, მოვიდოდნეს Q. ჩვენ A. შინ GHL NOS. მოვედით] + იგინიცა BE, + და იგინიც (იგინიცა KL) CKL, მივედით DG, მივედით და იგინიცა R.

2. და — N. თქვეს A. ციხითა BEP. გარეთ H. არა BEOPQR. გამოვიდოდა R.

3. მზეკაბუკმან CKLN] + უთხრა არა და I, მზეკაბუკმან უთხრა არა და Q, მზემან კაბუკა R. ყოლე ADMR] + თავსა OP. არ CKLS. შეიღვა] შევიდა O. თავსა — BCDEFIKLOPQRS. ექცეოდეს B, შექცეოდა D, ექცეოდა P] + და F. მათგან] მაგან M.

4. არ D. ჰქონებია] გვექონებია BCDEFKLOPS, გვექონდა რა I, ჰქონდა M, გვექონდა რა Q, ჰქონებია R.

5. წავედით I. ნადირობად + და A. ~ ველსა ზედა ნადირობად BCEKLOP. ზედა + და R. მზეკაბუკ DOQ. და — ADFGHIMNQS.

6. კაცი D. შიგან] შინა BKL, — R. უწვნიან AGHMN. გუენადირა A. მოვსულვიყვენით AL, მოვსრულვიყვენით ER, მოსულვიყვენით G, მოვსრულ იყვენით O.

7. ებრძანა] ბრძანა R.

8. და — BN. მზეკაბუკ DFIOQRS. და] + იგი BCELOPQR, — FIQS. მოსარ R. ნადირიძე GHMNQ, ნადირძე I, ნადარისძე P. წინ DFILS] — Q. უწვა] + და L, და Q.

9. მუნ] მანდა GHMN. მუნ არა იყო და] არა (არ CDFIKLPR) იყო მუნ (იქა R) BCDEFIKLOPRS, წინა უწვა ღორათ ღილაში საღალა წასრულიყო მუნ Q. და — GHMN. ადგნეს N. იგინი BOR] — Q. ექვსნივე A] ექვსნი კაცნი F, + იგი კაცნი Q, + კაცნი და R. პერანგით N.

10. მწოლს CKL. მზესა კაბუკსა BEMOP, მზეს კაბუკსა C, მზეკაბუკს DF NR, მზესკაბუკს KL. დაშნები] ხანჯლები F. ~ დასცნეს დაშნები L. გულსა — R. მოსარ R. ნადირისძესაც CDE, ნადირძესაცა FIS, ნადირძესაცა GHQ, ნადირძესაც M, ნადარისძესაცა P.

11. დაშნები — R. მზეკაბუკ DFIKOQS. ~ საკლავად დაკოდილი მზეკაბუკი M. ~ დაკოდილი საკლავად R. საკლავად] საკვდავად O. დაკოდილი + იყო O.

11-12. და იგინი] იგი FS, იგინი I, იგი კაცნი Q.

12. გაიქცნეს BCDEF LNOPQRS, გაექცეს K, გაიქცნენ I. მიეწია] მოეწივა მზეკაბუკ და Q, მიეწივა R, მიეწივ S. ერთსა] + და DN, ერთი მათგანი Q. შეიპყრა] + მზეკაბუკმან FIS. ქვეყანასა A] + ზედა CEKS.

ლა. და იგი ხუთნი ტაიქთა გასხდეს და წავიდეს. მოსორ ნადირის-
ძე გელაძელ მოკლეს. ოდეს მივედით, მზესა ჭაბუკსა ოდენ სული
ელგა“.

ჯერეთ ატირდა კაცი იგი, პირსა გელნი იკრნა. ატირდა ამირან
დარეჯანისძეცა, და ჩუენ ყუელანი ავტირდით ძნელად და გუიმძიმ- 5
და. და დიდი ხანი ვიტირეთ. მერმე ეგრე უბრძანა ამირან დარეჯანის-
ძემან: „ჯერეთ გაასრულე ეგე ამბავიო“. სიტყუასა ძლივ გაგუაგო-
ნებდა ტირილისაგან. თქუა მან კაცმან:

„სული ელგა ჯერეთ და ეგრე ბრძანა: «ხედავთ, ვითა მუხთლად
მოკუდიო ვითართა კაცთა გელითაო! და ჩემოდნად მოსორ ნადირის- 10

---

1. და იგი ივინი BE, იგი CDFGHIKLMNPQS, — R, და O. ხუთნი — R.
ტიქსა A. ტაიქთა გასხდეს] გაიქცნეს BE, ტაიქთა გასხდესო (გარდასხდეს L) LR,
ტიქსა (ტაიქთა FGHIMQS) ზედა (ზედან Q) გასხდეს DFGHIMNQS. წავიდნენ
Q, წარვიდეს R. ნოსარ FS, ნოსორ I, მოსარ R. ნადირძე FS, ნადირიძე GHIM
NQ, ნადარისძე P.

2. გელაძელ] მუნვე BCEKLR. მოვიკლეს GHMN. მივედით] შევედით BCD
EFIKLOPQRS. მზეკაბუქსა BDEFILNS, მზესკაბუქსა C, მზესკაბუქს K, მზეკა-
ბუქს Q. ოდენ სული] სულივე BCEKLOPR, სული DFGHIMNS, ჯერეთ სული Q.

4. ჯერეთ] — BCEKLR, ჯერცა OP, ამა სიტყუასა ზედა იგი კაცი რომე ან-
ბავსა ამეს გვიანბოზდა Q. იგი] + და D, + მოამბე F. ხელა BDFGHI LMQS. იკრა
DFIQS] + და OP. ატირდა] და R.

4-5. იკრნა... დარეჯანისძეცა] იკრა (იკრნა EKL) და ამირან დარეჯანისძეცა
ატირდა BCEKL.

5. დარიჯანისძეცა D, დარიჯანიძეცა F, დარეჯანიძეცა GHMQS, დარეჯანის-
ძეც ატირდა R. ჩვენ A, ჩვენცა BCEKLOPR, ჩვენც IQ. ყველანი A, ყველანი-
ვე BER, ყოველნივე CKLO, ყოველნიცა D, ყოველნი GMNP. ავსტირდით BDE.
ძნელად] დიად R. და — CKLR.

5-6. ძნელად... ხანი ვიტირეთ — FIQS.

6. და — BDKR. დიდხან D] დიადი O. ეგრე] + მერმე ეგრე G, — L. გუიბრ-
ძანა AGN, ბრძანა OP. ამირან — DFIQS. დარიჯანისძემან D, დარეჯანისძემა E.
დარეჯანიძემან FGMS.

7. ჯერეთ] იტყოდ BEFGHIMNOPQS, თქუი და CKLR, იტყოდი და D.
გასრულოს A, გასრულე BDHK, გაასრულე ეგ L, დაასრულე N, ძმად გასრულე Q.
ეგე — A. ანბავიო A, ამბავი DMP. სიტყუას C. მძლივ L. გა გვაგონებდა A]
გამოაგებდა BCDEFIKLQR, გამოაგნებდა H, — S.

8. თქვა A. კაცმან + ცოტადა ჯერეთ Q.

9. ელგაო L. ჯერეთა I] — Q. და — DFINQS. ეგრე — N. ბრძანა — N. ჰხე-
დავთ N. ვითარ CEFGHIKMPQS] როგორ N. ჩუხრულად D.

10. მოკუდიო A, მოკუკედო BE, მოკუკუდიო CKL, მოკუკედო GHMP, მოკუკე-
დო O. ვითარითა AD, ვითარცა G. გელითაო და] კელითა DFIOPQS, კელითა და
GHMN. ჩემოდნადვე BCDEGHKLMNOP, ჩემოდნამდე IS, ჩემოდნადვე R. ნოსორ
IS, მოსარის R. ნადირისძისა D, ნადირძისა FIS, ნადირიძისა GMNQ, ნადირის-
ძის L, ნადირისა O, ნადარისძისა P] — R.

ძისა მიმძიმს სიკუდილიო. დორათ დილამსა მარტოსა ჩემთა სისხლთა ძებნა არა შეუძლიაო. ვინცა კარგი ჭაბუკი იყოს, უთხარით ჩემი ამბავი და ჭაბუკობა და, რა ესმენ ნაქმარნი ჩემნი და ჭაბუკობა ჩემი სცნას, შევეწყალები და სისხლთა ჩემთა ეძებსო».

- 5 „დიდებულთა, მუნ რომელ იყვნეს, დაავედრა: «შვილი ჩემი ცოტა არის, გაზარდეთ». შეუთულა დორათ დილამსა: «შენ კარგი კაცი ხარ და კარგი ჭაბუკი. ვაჟად, რომე [117] აქა არა იყავ, თუარა შენცა მოჰკუდებოდი მუხთლად. აწ მე შენთვის კარგი ყოფილ ვარ, და შვილი ჩემი გვედრია, ნუ დააგდებ, გაზარდე, ნუთუ კულავ კარგი შეიქნას. შენ მარტო ნუ ეცდები სისხლთა ჩემთა ძებნასა: შენ მარტო ხარ, და იგინი — მრავალნი. მაგრა, თუ ვინ კარგი ჭაბუკი

1. ~ სიკედილი მიმძიმს (მიმძიმსო KLR) BCEKLOPR. სიკედილიო A] + და N. დილას A, დილამს R. მარტოს CK, მარტო QR. ჩემთა სისხლთა] ჩემისა (ჩემის KPR) სისხლისა (სისხლის R) BEKLOPR, ჩემი სისხლისა C, — Q.

2. ძებნა—Q. არ CDFGHIKLO. შეუძლიანო GN, შეუძლიან ჩემისა სისხლისა აღებაო Q, შეუძლიან R. იყოს] არის L, არისო N. ჩემნი ამბავნი E. ანბავი A.

3. და — BCDEFIKLMOPQRS. რა — R. ესმენს ADGHIKLMNFS, ესმნა O] + ჩემი (ჩემნი CEKLOP) ამბავი (ამბავნი CEKLOP) და BCEKLOP, ესმას Q, ასმენს R. ნაქმარი B] — R. ჩემნი — KLR. და — GMNR.

3-4. ~ ცნას (სცნას GHMNO) ჭაბუკობა ჩემი BCDEFGHIKLMNOPQS]—R.

4. სისხლსა ჩემსა S. ეძებს Q.

5. დიდებულნი QR. მუნ — Q. მუნ რომელ] რომელნი მუნ L. რომე BD, რომელნი GN, რომელი HM. იყვნეს + ვერე BCEKLOPR. დაავედრა] დავედრა ვთა CKL, დავედრა DEFHIM, დავედრე N, + ვითა OPR, შეავედრა Q, დავერა S. შვილი ჩემი] ვითა ჩემი შვილი BE, შვილნი ჩემნი N, შვილი თვისი Q.

6. არს DFQS. გაზარდეთ] + და BCDEFIKLOPS, და Q. შეუთულა A, შოუთულა D. დილამსა + ვითა BCEKLOPR. კაცი] ჭაბუკი R.

7. ჭაბუკი] + შენ GHMN, + ხარ Q, კაცი R. რომე] შენ DFIS, — GHMN + შენ Q. აქ FKLO. არ CDEFHILS. იყავ] დამხვდი BCEKLOPR, დახუდი DFIS. თუარა A, თუარე Q] — R.

8. მოჰკედებოდი A, მოკედებოდი BFHIORS. ~ მუხთლად მოჰკედებოდი Q. მუხთლადო BCEKL, მუხთლადო R] — G. აწე CEOP. შენთვის A, შენთვი D. ვყოფილ ვარ ABDEFHGHIKMNOQRS, ვყოფილვარ L.

9. და] + შენ BCDEKLOPR, შენ FIQS. ~ ჩემი შვილი L. შვილი ჩემი გვედრია] შილსა ჩემსა გვედრი G. დააგდებ] გაგდებ D, დაგდებ HKMQ. გაზარდნ R. კვლავ A, კულა DFGHIMNS] — BCEKLOPR.

10. შეიქნეს HM] გამოვიდეს N. ~ ჩემთა სისხლთაგან ძებნასა ნუ ეცდები R. ~ სისხლთა ჩემთა ძებნასა (ძებნას OQ) ნუ ეცდები BCDEFIKLOPQS.

11. იგინი] იგი G. მრავალნი] არიან D. მაგრამ FIQS. თუ ვინ] + სადა BCDEKL NR, + სად FGM, თუ ვინმე სადა H, თუ სადა I, + სადმე OP, + მე სად Q.

პპოთ, უთხარით, ნუ შეარჩენთ სისხლთა ჩემთა და მოსოროისათა».

„ესე თქუა და ცოტად ატირდა. ეგრე ბრძანა: «არა სიკუდილი მიმიძმს, მაგრა ავთა კაცთაგან მოვკუედო». ამაზედა მოკუდა. ვიტირეთ ღიღი ხანი“.

რა ესე ამბავი დაასრულა მან კაცმან, ოდეს დავხედენით, დე- 5
დანი და მამანი შაოსანნი, სამი ათასი ცხენოსანნი, მოვიდოდეს.
კაცი მიუგზავნეთ მათ კაცთა: „ეინ ხართო?“ ეგრე თქუეს: „დედა
არის მზისა ჭაბუკისა და შვილი და ღორათ ღიღამი, ყმა მისი და
ღიდებულნი მზისა ჭაბუკისანი“. გაეგება წინა ამირან დარეჯანის-
ძე და მოიკითხა დედოფალი, დედა მზისა ჭაბუკისა, და ღიდებულნი 10

1. პპოთ AM, პოვოთ BFIOS, პპოვოთ CEKNPQ, პპუოთ D, პოოთ R.
შეარჩენთ] წარავენოთ B, წარავლენთ CEKLR, წავლენთ DQ, წაავლენთ
FGHIMNOPS. სისხლსა ჩემსა A, სისხლთა ჩემთათვის R] სისხლთა S. ნო-
სარისათა ABK, ნოსოროისათა CE, მოსოროისთა GHMNO, მოსოროისასა Q, ნოსა-
რისთვის R.

2. თქვა და A] + კვლა BCEKOP. + კვალად L. ცოტად] ცოტათი Q. ატირ-
და + და BCDEHKLNOPQR. არ CKLP] მე Q. სიკუდილი A] + ჩემი BCEKLO
PR, + ოდენ DFIS, + ოდეს GHMN.

3. მიძმის B, მიძმიძსო K] არად მიძმიძს Q. მაგრამ AFINQS. ავთა] ავ R.
მოკვედო A, მოვკუდიო CL, მოვკუდიო DFIR, მოვკუედო E, მოპკვედო G,
მოპკვედიო K, მოვკვედიო N, ვკედებიო O. ამაზედან DGHMN] რა ესე გაათავა
(გათავა KR) BCEKLOPR, ამა სიტყვასა ზედან Q. მოკვდა A] + კიდეცა ჩვენ
BCEKLOPR, + ჩვენც Q, — S.

4. ღიღი ხანი] ღიღხან A.

5. ანბავი A. დასრულა ADHIKMOQ. კაცმა G. დავხედენ B] შევხედენით
FIQS.

6. შაოსანი ABMOPR] + შავითა I, შავად მოსილნი Q. სამი ათასი A, სამ-
ათასი ვითა CEHMOP, სამათასითა D, შავითა სამ ათასნი (ათასი S) FS, + ვითა
GL, სამ ათასი I, სამათასნი ვითა N, სამი ათასითა Q. ცხენოსანი ABIOPS] კა-
ცთა Q. მოვიდოდა FIS, მოვიდეს NR, მოვიდნენ Q.

7. კაცნი N. მიუგზავნეთ] + კაცი და ვკითხეთ B, + და ვკითხეთ (ვკითხეთ
KOPQR) CDEKLOPQR, + ვკითხეთ FIS, მიუგზავნეთ H, მიუგზავნეთ N. კაც-
თა ვინ] კაცთათვის N. ხართო + მათ CDEKLOP. ეგრე თქვეს A] მათ მოახსენ-
ეს R.

8. არს Q. მზისჭაბუკისა BDN, მზისჭაბუკისაო CKLO, მზისაჭაბუკისაო EPR,
მზეჭაბუკისა I, მზეჭაბუკისაო Q. შვილი და] შვილიო BCDEFILOPS, შვილი
GKNQR. ღიღამი] + მზისა ჭაბუკისა Q, + და R. ყმა მისი] — BCEKLR, მზისა
(მზის NO) ჭაბუკისა ყმა (ყმაო OP) DFGHIMNOPS, ყმა Q. და — G.

9. ღიდებული B. მზისჭაბუკისანი BO, მზისჭაბუკისანიო CL, მზის ჭაბუკისა
D, მისნი GHMN, მზისაჭაბუკისანიო EKR, მზისა ჭაბუკისა და შვილიო F. წინა—
BCEKLQR. დარიჯანიძე D, დარეჯანიძე FMS.

10. და — DFGHIMNS. დედოფალი + და OP. მზისჭაბუკისა BCDGLO, მზეჭა-
ბუკისა N. და — BCDEFIKLOPQRS.

მისნი და იგი ცოტა ყმა გელთა აიყუანა, მსგავსი მზისა კაბუქისა, დიდად შუენიერი.

- მოვედით შინა. დაუცალა სახლი დედოფალსა, და თუით სხუასა სახლსა შევიდა. დიდებულნი მისნი თავთავისად დააყენა. ესრე პა-
5 ტივითა დაიჭირნა, ვითა დედა პატრონისა მისისა. დორათ დილაში დიდად უყუარდა კაბუქობისათუის. დაყვნეს დღენი მრავალნი და არა შეეზრახნეს, მაგრა ძღუენნი ტურფანი უძღუნნა მრავალნი მზისა კა-
ბუქისა დედამან ამირან დარეჯანისძესა, და ეგრე დარეჯანისძემან მას უძღუნა და ყოველთა დიდებულთა მისთა — კილის-კიდე.
10 გამოვდეს დღენი [v] მრავალნი. და მოვიდა დედოფალი დარეჯანისძისასა და დიდებულნი მისნი, და ცოტა ყმა თანა ჰყვეს. ეგრე

1. ყრმა GS. გელთა A, გელთ L. აიყუანა] აიხენა A. მსგავსი FS, მგავსი HMOF, მგავსად N, მგავსი Q. მზის კაბუქისა BCDGLO, მზეკაბუქისა N.

2. შუენიერი A, შუენიერი NQ.

3. მივედით R. შინა + და Q. თუით A. სხუასა A, სხუას G.

4. სახლსა] სახლში G. შევიდა] დადგა და DFIQS. დიდებულნი მისნი] დიდებული B, დიდებულნი E. თავისთავისად BCEKMOP, თავის თასად D, თვისთავისად GHR. თავისთავად L, თავთავისასად Q. დააყენნა CEFILOPRS, დაყენნა DKM, დაყენა Q. ესრეთ O.

5. დაიჭირა BCDFIKLQS, დაუჭირნა O. ვითარცა R. პატრო A, პატრონსა H. მისისა] + და იგი BCEKLOPR, მისსა H, თვისისა Q. დილაშ A.

6. დიდად] მეტად BCEKOPR. ~ უყვარდა დიდად FIQS. უყვარდა A. კაბუქობისათვის A, კაბუქობისათვი D, კაბუქობისათვინ N. დააყენეს BN, დაყვეს F, დაყვენეს G, დაყენა Q, დაყენეს R. მრავალი F. და] — BCEKLOPR, განა M. არ DKP] + რამ O.

7. შეუზრახნა BDELMOPR, შეუზრახა C, შეუზახა K, შეუზახნა FIQS, შეუძრახნა GHN. მაგრამ FIOPQS. ძღუენი ABCDEGHKLMNOR, ზღუენნი P. ტურფანი უძღუნა A] მრავალნი უძღუნა ტურფანი და D. უძღუნა + და GHMN. ~ მრავალი უზღუნა ტურფანი BE, მრავალი (მრავალნი LOPR) უძღუნა და ტურფანი CKLOPR. მზის კაბუქისა CDKL, მზის კაბუქისანი O, მზისა კაბუქისანი R.

7-8. მრავალი მზეკაბუქის დედამან N.

7-9. მზისა კაბუქისა... და ყოველთა] და Q.

8. დედამა AD. ამირან დარეჯანისძესა D, ამირან დარეჯანისძესა FGMS] და ამირამანცა R. — BCEKL. და — FIRS. ეგრე] ეგრევე ამირან BCEOP, ეგრევე D, ეგრევე FGHMS, ეგრეთვე I, + ამირან KL. დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან FMS, დარეჯანისძემ G, დარეჯანისძემ H] — OP.

8-9. ეგრე დარეჯანისძემან მას უძღუნა და ყოველთა] უძღუნა დედოფალსა და R.

9. მას — BCEKL. უძღუნა A, უძღუნა D, უზღუნა OP. კიდე კიდე CPS] — QR.

10. გამოვდეს BCEKP. მრავალი F. და — Q. დედოფალი + ამირან BCEKLO PR. დარეჯანისძისასა D, დარეჯანისძისასა FM, დარეჯანისძისა G.

11. და — DOPQ. დიდებულნი მისნი] დიდებულთათუთ Q. ყმა + შვილი მზე-კაბუქისა Q. თან OQS. ჰყვეს] მოჰყვეს BE, ყვეს FORS, ჰყვა Q.

არქუა დედოფალმან დარეჯანისძეს: „შენ დიდებული კაცი ხარ და კარგი ჭაბუკი, რომე პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა ჭაბუკი შენებრი არა არის. თუ მე უცხო ვარ შენგან და შვილი ჩემი უცხო იყო შენგან, მაგრა სიკეთითა შენითა უცხოობა არა გაგვა. ანდერძი არის შვილისა ჩემისა, რომე შენგან კიდე ვერვინ აღასრულებს. ოდეს მო- 5 კუდებოდა, ეგრე თქუა: «ვინცა კარგი ჭაბუკი იყოს ქუეყანასა ზედა, უამბეთ ჭაბუკობა ჩემი და მუხთლად სიკუდილი, შევეწყალები და ეძებს სისხლთა ჩემთაო». აწე გუასმია ჭაბუკობა და სახელი შენი და მოსრულ ვართ წინაშე შენსა. რაცა შეჰგავს სიკეთესა შენსა, იგიცა ქმენო. ამას ყმასა შენ შემოგვედრებ, ვითაცა გინდა, გაზარ- 10 დეო“. ქელი მიჰყო და უბესა ჩაუგდო. ესე ყუელაი ტირილითა უთხ-

1. არქუა A] თქუა B, რქუა KL. დედოფალმა D] + ამირან BCEKLOPR, დარეჯანისძესა] + ვითა BCEKLOP, დარიჯანისძესა D, დარეჯანისძესა GM, დარეჯანისძეს ვითა R.

2. რომელ BDEGHIMNOPQS] რომელ პირველ არა ყოფილა F. ყოველსა R. ქეყანისასა A.

2-3. ~ არა არს ჭაბუკი შენებრივი Q. შენებრი არა არის] არა არის შენებრი D, შენებრივი არა არს და რაცა თქმულა R.

3. არ GOP. არს BCEFHILNS. ვარ] ვიყავ Q. შენგან — Q. ~ ჩემი შვილი L.

4. მაგრამ AFIQS. სიკეთით N. უცხოობა] + ჩემი BCFILOPS, უცხოობა (უცხოვება R) ჩემი (ჩვენ Q) DKQR. არ IN. გავა B, გავა DG, გვევანა N] გაგვიკვირდება R. არს D.

5. რომელ DGHIMNOPQS] — R. ვერავინ BCDEFIKPQRS] არავინ GHMN. ასრულებს DNOQ, აასრულებს FGHIMPS. მოკედებოდა A, მოკუდებოდა K.

6. თქუა A] + ვითა BCEKOPR. ვინც I. იყოსო GK. ქეყანათა A] — Q. ზედა — Q.

7. უანბეთ A, უანბე N. და] + ესრე BCEKLOP, + ესრეთ R. მუხრთლად D. სიკედლი A.

8. ეძებს] ეგების G, ძეხვის Q. სისხლთა ჩემთაო] სისხლსა ჩემსაო FIS, სისხლსა ჩემსა Q. აწე — BCDEFGHIKLMNOPQRS. გვასმია A. სახელი] სისხ[...] G.

9. მოვსულ ვართ ABMN, მოსულვართ C, მოვსრულვართ DEGHILRS, მოვსრულვართ I, მოვსულვართ O, მოსრულვართ P. შენსა] + აწ BCDEFGHIKLMNOPQRS, + აწ M. შეგავს BQ, შეგავს FGINRS, ჰგავს P, გავს O. სიკეთესა] ჭაბუკობასა R.

10. იგიმცა IS] იგი Q. ქმენ B, ჰქმენო და D, ჰქმენო HLN. ამა C] — KL. ყმას A, ყმასა FR, ყმასა L. ~ ყმასა ამას R. შემოგვედრებ] + და BCEKL NOP, შემოგვედრებ D, შემოგავედრებ R. ვითაცა] ვითა DO, როგორც F, ვითაც HN, ვითა IPQS, ვითარცა R.

11. მიჰყო] + მას ყმასა (ყრმასა R) BCEKLPR, მიყო FS, მიყო მას ყმასა O, მიყო დედოფალმან Q. და — DGHIMNS. უბეთა BCDEFGHIKLMNOPQRS. ჩაუგდო + ამირანს იგი ცოტა ყმა Q. ყველაი A, ყველა BCDEFIKLMNOPQRS. ტირილით BEGLNPR. უთხრა + და DFIQS.

რა. თუთი ადგა და წავიდა და ეგრე თქუა: „სხუა ყუელა ღორათ და დიდებულთა მოგაცენონ“.

დასხდეს და დაიწყეს მბობად. და ვითა მან კაცმან, ეგრე ღორათ დილამმან მოაქსენა, და ამბავსა შინა ყუელასა ტიროდა. ჰკითხა 5 ამირან დარეჯანისძემან მათ კაცთა: „მიზეზი რა იყო, მო-რად-კლესო?“ ეგრე მოაქსენა ღორათ:

„ოდეს ხაზარეთს ქალაქისა კართა ომი იყო, მაშინ ღამარ ღაზ-ნელმან ამირ იამანელი ჩაბალახ-წაჭდილი მუხთლად მოკლა. მზეკა-ბუქსა გუერდით დგა, და დაუმძიმდა ამირ იამანელისა სიკუდილი 10 მზესა კაბუქსა. და მერმე ღამარ [118] ღაზნელი მზეკაბუქს შეება.

---

1. თვით A. წავიდა და] წავიდა BCEFIKLSR. თქვა A. სხვა A. ყვალა D]—AK. ღორათ R] + დილამან Q. და — O.

2. მოგახსენონ A, მოგახსენონ FIQRS, მოახსენონ GHN, მოგახსენოს O.

3. დასხდენ AL. დაიწყო BCEGHKLMN. მბობად და] ანბობად A, ანბობად და BDEOP, ამბობა (მბობა QR) და GHMNQR.

3-4. მან კაცმან... დილამმან მოაქსენა] მას კაცსა ემბო (ეამბო DFLMOPQ, ენბო IS, ეთბო R) ეგრეთვე (ეგრე D, ეგრევე FQ, ისე R) ღორათ (ღორათ R) დილამმან (დილამა I, დალამან KOPQ, დილამმა R) უამბო (მოახსენა M) BCDE FIKLMOPQRS, მას კაცსა ეგრევე ღორათ დილამმან მოახსენა GHN.

4. დილამმა A. მოახსენა A. ამბავსა] მბობასა R. ყუელა HN] - R. ტიროდა] + და N, სტიროდა OP, ტირილთა იყო Q. კითხა FIOQS] უთხრა A.

5. დარიჯანისძემან D, დარეჯანისძემან FMS] ღორათს Q. მათ — D. კაცთა + რად მოკლეს Q. იყო] + ანუ BEKLOPR, იყოთ ანუ C. ~მო-რად-კლესო (მორად-კლეს FIS) მიზეზი რა იყო DFIS. მო-რად-კლეს GHMN] — Q.

5-6. მო-რად-კლესო ეგრე მოაქსენა ღორათ] მორადკლეს იგი პატრონი შენიო ღორათ ეგრე მოახსენა BE, მორადკლეს (მორადაკლეს P) იგი პატრონი წენიო (შენი KOP) მზეკაბუქი (მზეკაბუქო K, მზეკაბუქიო P, მზეკაბუქ O) ღორათ ეგრე მოახსენა (+ ვითა OP) CKCP, მოსადაკლეს პატრონი შენი მზეკაბუქი ღორათ ეგრეთ მოახსენა L, რად მოკლეს მზეკაბუქო ღორათ ეგრე მოახსენა R.

6. მოახსენა A. ღორათ — Q.

7. ხაზარეთსა AM, ხაზარეთ FIS, ხაზარეთის Q. ქალაქის R. კართა] + ზედა BCDEFGHIKLOPRS, + ზედან MNQ. ღამანელმან D, ღაზნელის ძემან GHMN, ღაზნელსა OP, ღაზნელმა R.

8. ამარ BDEG, იმარ L] აბრამ N. იამანელმან BE. წაჭდილი] ჩამოხილი B, ჩაჭდილი CKL, ჩამოჭდილი E, მოხდილი R. მუხთლად D. მოკვლა G, მოეკლა HP] + და A. მზეკაბუქისა C, მზესაკაბუქსა DE, მზესკაბუქსა G, მზეკ ბუქის KL, მზისკაბუქის O, მზისა კაბუქის P, მზეკაბუქს Q.

9. გვერდით A, გვერდი E. იღვა CKLR. და — KLMNR. დაუმძიმდა + მუხთ-ლად სიკვდრი Q. ამირ] ამარ DGH, იმარ L, აბრამ N, — R. იამანელის DILMNI — R. სიკვდრი A] — QR.

10. მზესა კაბუქსა და] — BCEKLQ, მზეს კაბუქსა D, მზესა კაბუქსა FIOPS, მზეკაბუქსა G, მზეკაბუქსა და HMN, მზეკაბუქს მისი სიკდილი R. მერმე] + იგი BCEKLOPQ, მერე იგი R. ღაზნელი D. მზესა კაბუქსა BEFIP, მზეს კა-ბუქსა CDKO, მზეკაბუქსა GHLMNS. შეება BDQ.

მზემან კაბუკმან კრმალი ჰკრა ჩაბალახსა ზედა და ორად გაცუეთა. ესე ამბავი ლაზანს მივიდა. და შეკრიბნა ძმამან მისმან მოზოსტო ლაზნელმან კაბუკნი ექუსნი და გამოგზავნა. და მზემან კაბუკმან შეიწყნარნა, და მძინარე მოკლეს* მზეკაბუკი ექუსთა: მოზოსტ ლაზნელმან, ფირუზენ ბიერელმან, ალი ნადაბისძემან, საბურ მისრელმან, აბირ არაბმან და შავმან კაბუკმან. ამა ექუსთა დაშნები და- 5 სცეს პერანგითა მწოლსა. წინა მოსორ უწვა, მასცა დასცეს და მოკ-

1. მზეკაბუკმა A, მზეკაბუკმან DGHINQS] + ღამარ ლაზნელსა BCEKLOP. ~ კრა ხმალი Q. კმალი A. კრა FOS. ზედან N] და ტახტასა დასვა Q, — R. და ორად] ღორათ G, და ორათ IN. გაკვეთა A, გაჰკვეთა BDLNR, განკვეთა G.

2. ანბავი A. ლაზანს] ლაზნელი O. და—BCDEFIKLOPQRS. შეიკრიბა B, შეიკრიბნა CEOP. მაზოსტ BCDEFKLQS, მარტოს G, მაზოსტ HN, მოზოსტ I, მაზოსტ M, მაზოსტ OP, მოზოსტარ R.

3. ლაზანელმან CDL, ლაზნელი Q. ექესნი A, ექუსთა P. გამოგზავნა და] გამოგზავნა CKLR. და გამოგზავნა და მზემან კაბუკმან] მოვიდა მზეკაბუკთანა AQ, — DFHIMNOS, და P. მზე KR.

3-4. და გამოგზავნა... მზეკაბუკი ექუსთა] იყენეს G.

4. შეიწყნარანა] შემოიწყნარა (შემოიწყნარანა CEL) ივინი უმუხთლეს BCE KL, შამოიწყნარანა D, შემოიწყნარა R, და შემოუყენა F, შემოუყენა IQ, შემოიწყნარანა HN, შემოიყარანა M, შემოუყენა S. შეიწყნარანა და] (+ და P) შემოიწყნარანა (შემოიწყნარა O) ივინი მზემან კაბუკმან ემად დაიკირნა და უმუხთლეს (უმუხტლეს P) OP. და] + მათ D, + ივინი უმუხთლეს მათ და R. მძინარი BCEKLP, მძინარეს FS, მძინარესა O, მზეკაბუკ KOQR. ექესთა A] (+ და CK LN) იგი კაცნი ექუსნი იყენეს BCHIKLMN, (+ და OP) იგი (ისი O) კაცნი ესენი იყენეს DOPQS, იგი კაცნი ივინი ესენი იყენეს F, და მოსარ ნადირისძე იგი კაცნი ექესნი იყენეს R. მაზოსტ BCDLMS, მარტო GHN, მაზოსტ OP, მაზოსტ Q. ლაზნელმა A, ლაზნელი D.

5. ფირუზენ BCDGHKLMNOPRS, ფირესან F, ფირესენ IQ. ბიერელმან] პირ-ველმა A, ბიერელი BS, ბიერელი CDFGHIKLMNOPQR, ბიერელი L. ალია R. ნადაბისძე ADMOPQS, ნადიბისძე B, ნადიბისძე CF, ნადირიძე GN, ნადირისძე H, ნაბადისძე IK, ნაბადისძე L, ნადიბასძე R. მისრელმა A, მისრელი BCKLOPR, მისელი DFGHIMNQS.

6. აბირ არაბმა A, აბრი არაბი BN, აბირ (აბრ R) არაბი CDKLOPR, აბარი არაბი F, ამირ არაბი GHQ, ამრი არაბი IS. შავმა კაბუკმა A, შავი კაბუკი BCDFGHIKLMNOPQRS. მათ ექუსთავე DGHM, მათ ექესთა FINQS. ექესთა A.

6-7. ამა ექუსთა... მწოლსა] ამათ (მათ OP) ექუსთავე პერანგითა (პერანგით P) მძინარესა (მძინარეს KOP) მზესა (მზეს KP, მზე O) კაბუკსა (კაბუკს KO) დაშნები დასცეს და BCKOP, ამათ ექესთავე მძინარესა პერანგითა მზეკაბუკს დაშნები დასცეს და L, ამათ ექესთავე მზეკაბუკს პერანგით მწოლს დაშნები R.

7. პერანგით Q. მწოლსა] მძინარესა DFGHIMNQS. წინ D, და წინა M] — R. მოსორ — R. უწვა] + და BCGHKL MNOP, — R. მასცა B] — R. დასცეს + დაშნები BCKLOP. და] — FIS, + იგიცა Q. მოკლეს + და O.

* E-ში აქედან აკლია ტექსტს.

ლეს. მზეჭაბუკი ავარდა დაკოდილი და მიეწია შავსა ჭაბუკსა. აი-
ლო, დასცა და მოკლა, და სხუანი წაუვიდეს“.

აქა დასრულდა ამბავი მზეჭაბუკისა და ღორათ დილამისა და
მოსორ ნადირისძისა. ვიტყვირეთ ყულელამან. და მერმე ადგა ამირან
5 დარეჯანისძე და დიდებულნი თანა წაიტანნა და წავიდა დედოფლი-
სასა და უთხრა: „დედოფალო, მე ამას გიქადებ: ანუ ვძებნენ სისხლ-
ნი მისნი და ანუ მოვკლდე მეცა მასვე თანა! და ესე შეილი მისი
ასრე გავზარდო, ვითა შეილი პატრონისა ჩემისა“.

დედოფალმან მაღლი გარდაიჭადა, ტირილითა დალოცა და წავი-
10 დეს იგინი. და ჩუენ შეუქმენით პაემანი ღორათ დილამსა, და წავი-

---

1. მზეჭაბუკ DFKOQ. ავარდა დაკოდილი და — FIQS. და — BCDKLMOPR.
მიეწია FQR] + მას OP. ჭაბუკსა + მიეწია G. აილო] (+ და P) ქუეყანასა ზედა
BCKLP. + და ქვეყანასა O.

2. დასცა + მიწასა QR. და სხუანი A] სხუანი CKL, და R.

2-3. წავიდეს აქა A, წავიდეს ამაზე R, წაუვიდეს ამაზედა (ამაზედ LP) BCKL
OP, წაუვიდეს DMN, წავიდეს FGS, წავიდეს და I, წაუვიდეს H, წავიდენ Q.

3. დაასრულა CFILMOPS, დასრულა DHKQ, დაასრულნა R] + კარი A. ან-
ბავი A] — BOP. მზისა ჭაბუკისა BFIMQRS, მზისა ჭაბუკისა CDGKLN. მზისა
ჭაბუკის H, მზისა ჭაბუკისა (მზისა ჭაბუკის O) ამბავი OP. და — DFGHIMNRS.
ლოვრათ R. დილამან R. და + ჩვენ R.

3-4. და ღორათ... ნადირისძისა] ღორათ დილამან (დილამან K) და ჩვენ BC
KL, ღორათ დილამან და OP, ღორათმა და Q. დილამისა... ნადირისძისა] — DFG
HI, და MNS.

4. მოსორ ნადირისძისა — R. ვიტყვირეთ] დავიტყვირეთ FH, და ვიტყვირეთ G. ყვე-
ლამა A, ყულელამან D] ბევრი Q. და — BCDFGHIKLMNOPQRS. მერე R] +
მერმე S.

5. დარეჯანისძე D, დარეჯანისძე FGMS, დარეჯანისძემ P, დარეჯანისძემან O] —
Q. და — BCFGHIKLMNOPQS. დიდებულნი B. თან I. წაიტანა ABGHNQR, წა-
რიტანა M. დედოფლისას K.

6. და + ეგრე BCKLOPR. გიქადებ] + რომელ BOP, + რომე CKLR. ვძებნე
ABCG, ვძებნენ D, ვძებნო FNR, ვძებნენ HKL, ვძებნენ P, ვძებნენ O, ვძებ-
ნენი Q. სისხლი BCDHKLNOPR, სისხლსა Q.

7. მისნი] მზისა ჭაბუკისანი BPR, მზისა ჭაბუკისანი CKL, მისი N, მზისა ჭაბუ-
კისა O, მისსა Q. და — FGHIKMPQS. მოვკლდე A, მოვკლდე CL] + ანუ R.
მასვე] მათ Q. მასვე თანა] მასთანვე R. თანა და] თანა BCLO. და — R. ~ მისი
შეილი L.

8. ასრე] ესრე BCDHKLNMOPR, ესე ესრეთ FS, ეგრე G, ესრეთ IQ. გავ-
ზარდო — L. ~ პატრონისა ჩემისა შეილი L. ჩემისაო M.

9. გარდაიჭადა] + და BCGLNOP, გარდაიჭადა (+ და K) DIK, გადაიხადა R.
ტირილით GLMNQ. და — Q.

10. ჩვენ A. შეუქმენით ACDQ, შევექმენით B, შეუქმენით FIS. პაიმან B, პე-
მანი D. დილამასა და B] დილამცა Q. და — ADFGHIMNOPQS.

10-1. ~ კაზმად წავიდა შინა M.

და შინა კაზმად. დაასკუნა წასვლა ამირან დარეჯანისძემან, და შევეკაზმენით სახელსა ზედა ღმრთისასა.

---

1. შინ Q] — B, შინათ GHN, დაასკუნა A, დასკუნა DINQR, დასკუნეს HO. წასულა A, წასულად B] — A. ამირან დარეჯანისძემან] ამირანისძემან FIS, ამირანმა Q. დარიჯანისძემან D, დარეჯანისძემან GM. და—BCDFGHIKLMNOPQRS.

2. შევეკაზმენით] + და წავედით IQ, + წავედით S. ზედან GQ. ღმრთისასა] ზეთისასა და წავედით მზისა კაბუკისა ძებნად B, ღრთისასა და წავედით მზის კაბუკისა სისხლისა ძებნად CKL, ლეთისასა FM, და წავედით მზისა კაბუკისა სისხლისა ძებნად R.

კარი მეათერთმეტე

სისხლთა ძებნისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნი უკუნისამდე! გაგზავნა მო-
ციკული სეფედავლეს თანა ამირან დარეჯანისძემან, და წაატანა თა-
5 ნა რაიბ ნობადი, და ეგრე შე[v]უთულა: „გაიკითხე ესე კაცი,
და გაიმბოს ამბავი მზისა ჭაბუკისა. და სცან სიკეთე, ჭაბუკობა და
სიშუენიერე და, ბოლოს, მუხთლად სიკუდილი უბადოთა კაცთაგან,

1. ია კარი M. მეათერთმეტი A, მეათერთმეტე M.

2. სისხლთ R. ძებნის LNR] + ძებნის P. ძებნისა ანბავი A] + ია A, ძებნად
წასვლა ამირან დარეჯანისძისაგან მზისა ჭაბუკისა სისხლისათვის და იგი ლომთა ლო-
მი სეფედავლე დარისპანიძეცა წავიდა F, ძებნად წასვლა ამირან დარეჯანისძისაგან
მზისა ჭაბუკისა სისხლისათვის და სისხლის ალება და მკულელთა დაზოცა და აოხ-
რება ციხე-ქალაქთა მათთა I, ძებნად წასვლა ამირან დარეჯანისძისაგან წასვლა და
მზეჭაბუკის სისხლის ალება და მკულელთა დაზოცა Q, ძებნად წასვლა ამირან და-
რეჯანისძისაგან მზისა ჭაბუკისა სისხლისათვის ანბავი და ჭაბუკობა ამირან და სეფე-
დავლესი S.

3. ისმენდით C, ისმენდინ L. მეფეთ — OP. ცხოვნიდა F, ცხოვნიდა GHIKMNO
QR, ცხოვნიდა L. უკუნისამდე BDO] + აღიდნეს (იდიდნეს R, აღიდოს Q) ღმერთ-
მან მოყუარენი (მოყვასნი Q) თქუენნი (თქვენი K) და არცხვინოს ორგულთა
თქვენთა CKLQR. გაგზავნა FIS, გაგზავნა G. მოციქული კაცი BCKLOPR, +
კაცი D, მოციქულნი კაცნი FIS.

4. სეფედავლას AHMN, სეფედავლასას B, სეფედავლასა G. თან R. ამირან —
BCDFIKLMOPQS. დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან FGS] — M. წაატანა QR.
~ თანა (თან C) წაატანა (წაატანა KR, წაიტანა O) BCKLOPR, წაატანა თანა DH.
თანა — N.

5. რაიბ ნობადი CKLR, რაიბ ნობადი D, რომელი იზნობოდა I, რაიბ დობდი O.
ეგრე — BCKLR. შეუთულა A.

6. გაიმბობს P. მზის ჭაბუკისა CDLO, მზეჭაბუკისა N. სცან BCDFGIKLNPRS.
სიკეთე + და BCFIKLOPQRS. და — C.

6-7. და სიშუენიერე A] მისი შუენიერე B, სიშუენიერე D, და სიშუენიერე HM,
სიშუენიერე KLR. ~ სიშუენიერე და ჭაბუკობა O.

7. ბოლოდ BCDFIKLOPS] ბედ R. მუხთლად D. სიკუდილი A. უბადოდ O.
კაცთაგან + და BCKLOPR.

ამბავი დიდად დასამძიმებელი. და მოგაჯენოს ანდერძი მისი, ესე უთქუამს: «ვინცა კარგი ჭაბუკი იყოს, მან ძებნოს სისხლი ჩემიო. რა ცნას ჭაბუკობა ჩემი და სიკეთე, შვევეწყალები და სისხლთა ჩემთა ეძებსო». აწ მოვიდეს ჩემსა დედა მზისა ჭაბუკისა და დიდებულნი მისნი, ღორათ დილაში, ყმა მისი და შვილი მზისა ჭაბუკისა, 5 ამისთუის რომელმცა ვძებნენით სისხლნა მისნი. მოვიდოდეს თქუენსაცა, და მე აღარა გამოუშუენ, ამისთუის რომე ბერი დიაცი არის, და გზანი ძნელნი და შორნი იყვნეს. მე შენ მაგიერ და ჩემ მაგიერ მიქალებია ესე პირი: ანუ ვძებნეთ სისხლნი მზისა ჭაბუკისანი და ანუ დავიჯოცნეთ ჩუენცა მასვე თანა!» 10

წავიდეს მოციქულნი სეფედავლეს თანა* და შემდგომად მრავალ-

1. ამბავი — GHMN. დიდი DR. დასამძიმებელი] სამძიმებელი არს D. და—FOP. მოგახსენოს A, მოგახსენო G| + და მერჲე OP. ესე] — AGHMN, ვითა DFIS.

2. უთქუამს A| + ვითა BCKLOPR. ~ იყოს კარგი ჭაბუკი L. ძებნეს BMO; ძებნეს DGP. სისხლი ჩემნი (ჩემნიო S) BDGHMS, სისხლი ჩემი CLNOPQR.

3. რა — O. სცნას O, ცნა Q. ჩემი — A. სიკეთე + ჩემი A.

4. ეძებსო] ძებნიანო Q. მოვიდეს] მოვიდა ესე სახლსა B, + სახლსა CK, მოვიდა სახლსა LR, — N. ჩემსა — FIQS. მზის ჭაბუკისა BCDKLO, მზეჭაბუკისა N. 4-5. და დიდებულნი... მზისა ჭაბუკისა — FIQS.

5. მისნი + და BCNOR. დღეში + და R. და შველ — R. მზის ჭაბუკისა BCD GKLO, მზეჭაბუკისა N.

6. ამისთუის A, მისთუის O| შვილი R, + ამისთუის S. რომელ BGHNOP, რომე CKLMR, რომეცა FIQS. ვძებნეთ AGHMNOPQ, ვძებნეთ BFS, ვძებნოთ CK, ვძებნენ D, ვსძებნენით I, ვსძებნოთ L, ვძებნოთ R. სისხლი მისი BCKLR, სისხლი მზისა ჭაბუკისა Q. მისნი] მზისა ჭაბუკისა M. მოვიდოდა FR, მოვიდეს G. თქვენსაცა A, თქუენთანცა BCFIOPQRS, თქუენთანცა D, თქვენთანა L.

7. და] დედა მისი მაგრა IQ, — R. აღარ BCDFGHLR] არა IQ. გამოუშუენ A, გამოუშვი CD.KLOPR. ამისთუის A. რომელ FGHIMNPS, რომ O. დიაცი არის A, დიაცი არს B, დიაცი იყო IQ.

8. გზა ძნელი Q. ძნელნი და შორნი] შორნი და გრძელნი (ძნელნი CKLOPR) BCKLOPR, ძნელნი და შორენი D, გრძელნი და შორნი GHMN. შორი იყო Q. იყვნეს] არიან R. შენმაგიერად I| + მიქალებია Q. და ჩემაგიერ ABCDGHKLMO PQ] — FR.

9. მიქალებიან F] — Q. პირი] + რომე CKL, + რომელ OP. ანუ] რომელ B, + რომე R. ვძებნეთ ABCDGHMNOP, ვძებნოთ FIQS, ვსძებნეთ K, ვსძებნოთ LR. სისხლი CFINQRS. მზის ჭაბუკისანი ECO, მზის ჭაბუკისა DGL, მისი FIQS, მზეჭაბუკისა N, მზისა ჭაბუკისა R.

10. და — Q. ან R. ~ ჩვენცა დავიჯოცნეთ B, ~ ჩუენცა დავიჯოცნეთ CIK OPR. ჩვენცა A. დავიჯოცნეთ ჩუენცა მასვე თანა] ჩვენცა მასთანვე დავიჯოცნეთ L. მასვე D, მას HQ, მასვე N. მასთანვე R.

11. მოციქული NQR, სეფედავლასა თანა ABM, სეფედავლესა DFIS, სეფედავლას თანა HN, სეფედავლესასა OP, სეფედავლესთან R. შემდგომთა OP] იარეს Q. მრავალ OP.

11-1. მრავალთა დღეთა] დღენი მრავალნი და Q.

* E-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

თა დღეთა მივიდეს. ასმიოდა ამბავი მზისა ჭაბუკისა და სიკეთე და მუხთლად სიკუდილი. დამძიმებოდა დიდად და ეგრე შემოეთუალა: „ერთა ზუღების ჭაბუკობასა შენსა, ეგრე გიბრძანებია. წამოვალ და დაგზუდები რომელსამე გზასა ლაზანისასა. არის დიდი და მაგარი 5 ქუეყანა, ლაშქრითა დიდი და ძნელი. ჩუენცა ლაშქრითა წავიდეთ“. აღგილი დაესახელა, მუნ შევიყარნეთო.

დავეკაზმენით ჩუენ და იგი დორათ დილამი. ხაზართა ლაშქრითა, ოცი ათასითა კაცითა, წავედით მას აღგილსა, სადა მოსვლა ეთქუა სეფედავლეს. მოსრულიყო იგიცა და ჩუენცა მივედით ლაშქრითა 10 თა ორმოცი ათასითა. გაეხარნეს სეფედავლეს ამირან დარეჯანისძისა

---

1. მოვიდეს K. ასმიოდა DQJ + მასცა GHN. ანბავი AJ + მასცა M. მზისა ჭაბუკისა და მზისა ჭაბუკისა BEFHIMPRS, მზის ჭაბუკისა CDKLO, მზეკაბუკისა N. სიკეთე და + ბოლოს HMN, — Q.

2. მუხთლად D. მუხთლად სიკუდილი ბოლოდ სიკედილი მუხთლობით G. სიკედილი AJ + და DFIS. და — S. ეგრე — Q. შემოეთუალა AJ შემოეთუალა ამირან დარეჯანისძესა BCEK, შამოეთუალა D, შემოეთუალა I, + ამირან დარეჯანისძისათ L, + ამირან დარეჯანისძეს თანა (დარეჯანისძეს თანა O) OP, + ამირანთან R.

3. ეთ G. ზღების A, ზღებოდა KLR. ეგრეთ L. წამოვალ წავალ B.

4. დაგზუდები A, დაგზუდები K. რომლისამე P, რომლისამე O. გზასა — BCDE FGHIKLNOPQRS. ლაზანისა BCE, ლაზანისა FIS, ლაზანისა N, ლაზანისა P, ლაზანისა Q. არის — N. და — D.

5. ქუეყანა AJ + მაგარი D. ლაშქარი BCDEFHIKLMONPQRS. ძნელი + და BCDEFHIKLMNOPQRS. ჩუენცა A, ჩუენ DFIQS. ლაშქართა R. წავიდეთ BCEKLR, წავედით D.

6. დაესახელა + ვ:თა BCEKLOP. შევიყარნეთო — G, შევიყაროთ R.

7. დავეკაზმენით შევეკაზმენით BCDEFHIKLMOPQRS, — N. ჩუენ — AB CDEFIKLOPQRS. და — D, მოვიდა FIS. იგი — ADFGHIMNS, მოვიდა Q. დიღები N. ხაზარეთის Q. ლაშქრისა BE.

8. ათასი F. კაცითა წავედით მივედით A. კაცითა წავიდა B, წავედით და მივედით D, + და მივედით FQS, წავედით MNOP. მას აღგილსა — BCEKLOPR. სადაცა O. ეთქვა A, ეთქო I.

9. სეფედავლეს მოსრულ იყო იგიცა — A, სეფედავლას (სეფედავლეს CKLO, სეფედავლეს R) მას (მის O) აღგილსა და (—R) მოსრულიყო (მისულიყო O) იგიცა (იგიცა CEKL, — OP, + იგიცა ლაშქრითა R) BCEKLOPR, სეფედავლა მოსულიყო D, სეფედავლეს (სეფედავლეს Q) მოსულიყო (მოსრულიყო S) FQS, მოსულიყო GHMN, სეფედავლეს მოსულიყო I. იგიცა — F. ჩუენცა A, ჩუენცა M. მივედით B. ლაშქრითა — B.

10. ორმოცი — Q. ათასითა AJ + მეტად BCEKLOPR, — Q. სეფედავლას ABDEGHMNP. დარეჯანისძისა დარეჯანის A, დარეჯანისძისა D, დარეჯანისძისა FHM, დარეჯანისძისა INOS.

10-1 გაეხარნეს... ერთმანერთი და — Q. ~ მისვლა ამირან დარეჯანისძისა (დარეჯანისძისა E) BCEKLR.

მისვლა. მოიკითხეს ერთმანერთი [119] და გაეხარნეს ერთმანერთი-სა ნახვა.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! წავედით და ვიარეთ მრავალი დღე. მოვიდეს კაცი, ჩაშუშნი დორათ დილამისანი, გუითხრეს ამბავი ლაზნელთა, ვითა: „უცნია მისვლა თქუენი და ჰკრეფენ ლაშქარსა, ლაზან- 5 სა შიგან დგანან“. დორათ გუიამბო: „მათდა შუელად მოსრულ არიან სოროზონ რასელი, უსტარაზან ასურასტანელი დიდითა ლაშქრითა, კარგნი ჰაბუენი, მაგრა, ვინათგან თქუენ ორნივე მოსრულ ხართ და ესე ყმანი თქუენნი, თქუენისა ომისა გასწორება არა ეგებისო“.

წავედით. აქათით ესენი ვიყვენით: ამირან დარეჯანისძე, სე- 10

1. მისვლა + და N. ერთმანეთის N, ერთმანერთის O. და — FIS. ერთმანერთის IS.

1-2. და გაეხარნეს ერთმანერთისა ნახვა — BCEKLR.

2. ნახვა + უზომოდ და მოიკითხეს ერთმანერთი ვითაც ფერობდალ Q.

3. ისმენდით C, ისმენდინ LM. მეფედ D. და — Q. გავიარეთ ABCEKLOPR, ორმოცისათასითა ლაშქრის კაცითა ვიარეთ Q. მრავალნი დღენი BIQ, მრავალი დღენი FS. დღე] + და O, გზა R. მივიდეს OP.

4. კაცი O] — R. ჩაშუშანი D, ჩაშუში NO. დილამისანი] + და DFIQS, დილამისა და O. ~ ლაზნელთა, (ლაზანელთა K, ლაზანელთ R) ამბავი CKR. ანბავი A. ლაზანელთა DHKLS.

5. ვითა — R. უცნიათო K, უცნიათ LQRS. თქვენი A, თქვენიო B, თქვენ Q. კრეფენ BEFOPRS] აწვევენ Q. ლაშქართა FIMOPQS, ლაშქართ R. ლაზანს R.

6. შიგან] შინა DMR, + და OP. დგანანო DFIO PQS. დგანან დორათ გუიამბო] და BCEKLR. გუიანბო A, გვიამბა D] + და I, + ვითა OP. მათად BCEFGH IKLMNOPQS, მათად R. შველად A] მეშველად K. მოსულ არიან A] მოსულან R.

7. სორაზან BCDEIP, სოროზან FGKLNQR] ხორშნ Q. უსტარაზან BCDE OPS, უსტარაზან FIKQ, უსტარაზენ G, უსტარასან L, უსტარაზან R. ასურასტანელ B, ასურასტანელი CGMNP.

7-8. დიდითა ლაშქრითა კარგნი ჰაბუენი] კარგნი (კარგი O) ჰაბუენი (ჰაბუენი O) (+ და BCEGHKLMNOP) დიდისა (დიდის EOR) ლაშქრისა (ლაშქრის OPR) პატრონი (პატრონნი DFILMPRS) BCDEFGHIKLMNOPRS, კარგი ჰაბუენი დიდისა ლაშქრითა Q.

8. შაგრაჰ FIMNQS. თქვენ A. ~ თქუენ ვინადგან (ვინათგან CEKLR) BCEK LR. ორნი DQ] + ერთგან M, ორვე P, ორივე O, — L. მოსრულ — ADFGHIMN QS.

8-9. და ესე] აქა და Q, და R.

9. ~ ყმანი ესე BCEKL. თქვენნი A. თქვენისა A] თქვენნი F, თქვენი IS, — LOPQ: ~ ომისა თქუენისა BCEKR. გასწორება + თქუენი OP. არ CKL. ეგების R.

9-10. არა ეგებისო წავედით] არ იქნებისო A, არა (არ FGHINS) იქნებისო (იქმნებისო N) წავედით DFGHIMNOPS, ჭარავის შეუძლიანო წავედით Q.

10. აქათით] აქით D, აქათათ I, აქეთით K, აქედგან R. ვიყვენით + პატრონი ჩენი Q. დარიჯანისძე D, დარეჯანიძე EFGHMRS. სეფედაელა AHMN] — R.

10-1 ~ სეფედაელე დარისპანისძე ამირან დარეჯანისძე OP. სეფედაელე დარისპანისძე — BCEKL.

40. ამირანდარეჯანისძე

ფედავლე დარისპანისძე, მე—საგვარსამისძე, აბან ქამანისძე, ალი მოჰამადისძე, ასან ბადრისძე, ყამარ ყამრელი და ქაოზ ქოსისძე, ომარ სეფედავლეს ყმა და დორათ დილაში. მუნით იყვნეს: მოზოსტან ლაზნელი, სოროზან რასელი, * უსტარაზან ასურასტანელი, ფირუსენ 5 ბივრელი, საბურ მისრელი, აბირ არაბი, ალი ნადაბისძე და შუიღნი ყმანი მათნი ლომნი კაბუჯნი.

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო! დიდსა და ფიცხელსა ომსა' გიამბობ. იყო ლაშქარი ჩუენი ოთხმოცი ათასი და მათი—განალამცა უფროსი. ვითა მივეწურენით ათისა დღისა საეალსა, მოვიდა მარტო სოროზან 10 რასელი ვნებად და ნახვად ჩუენდა. დიდი ავნო ლაშქართა ჩუენთა.

1. დარისპანისძე AFGHIMQS] — R. მე — KLR. საგარსამისძე AEF GHIMQS, საგარსამისძე BO, საარსამისძე CP, სარ სიმისძე D, საგარსამისძე NJ — KLR. ქამანისძე AGMN, ქამანისძე FIOPQRS.

2. მოჰამადისძე BH, მოამადისძე CFIMOPS, მოამადისძე D, მოამადისძე E, მოამადისძე G, მოამადისძე KL, მამადისძე NR, მამადისძე Q. ასან — N. ბადრისძე FM, ბადრელი G] — N, ბადრისძე Q. ყამრელი და ყამრელი DFS. და — GH I MNOPQR. ქაოს BEFGHIS, ქოს NR, ქავას Q. ქოსისძე ABDEFGHIKLMOPQ RS, ქოსისძე N.

3. ომარ სეფედავლას ADHMNP, სეფედავლა (სეფედავლე CKL) ომარ მისი BC EKL, და მე სეფედავლე ომარ R. ყმა + მისი R. და — G. დილემი N. მუნით მზისა კაბუჯისა ყმა იქით F, მათსა მზარესა Q. იყვნენ Q] — IS. მოზოსტან FS, მახუტორი GHMN, მოზოსტი IQ, მოზოსტონ L.

4. ლაზნელი D. სორასან B, სორაზან CDELP, სოროზონ HIMQ, სორზან K, სოროზონ N. რასელი წოსელი G. უსტარაზან EDEKLOS, უსტარაზან F Q, უსტარაზან G, უსტარაზან P, უსტარაზან R. ასურასტანელი DGKNP, ასურასტანელი Q. ფირასენ D, ფირასენ FQS, ფირასენ GHN.

5. ბივრელი D, ბივრელი LS. მისრელი სამისელი DFIQS, მისელი GHMN. აბირ არაბი — D, ამბირ არაბი FIQS, აბინ არაბი M, აბირ არაბი R. ნადაბისძე A, ნაბადისძე DIKLR, ნადაბისძე G. და — N. შვიდნი A] შავნი K, შვიდი R.

6. ყრმანი B. კაბუჯნი + აქა დიდი ომი ამირან დარეჯანისძესა (დარეჯანისძესა P) სეფედავლე დარისპანისძისა მათის ყმისა და მზის კაბუჯისა (მზის კაბუჯის P) მკვლელებისა (მკვლელებ P) OP.

7. ისმენდით B, ისმენდინ L. მეფედ D. გიამბობ ქოგახსენებ BEKLOPR.

8. ჩუენი A] + და სეფედავლესი Q. ოთხმოცი ორმოცი D. ათასი + კაცი DF IQS. იმათი N. გაღანამცა ABEFGHIMNQ, განღანამცა K. უფროსი E] + და GHMN, იქნებოდა R.

9. ვითა — R. მივეწურენით GMN, მივეწურენით Q. ათისა ათასის O. დღის O. სოროზან BDELOP, სოროზონ I.

10. რასელი წასელი G. ~ ნახვად და ვნებად BEKLR. და — O. ჩვენდა A, ჩვენდა EP. ნახვად ჩუენდა... ლაშქართა ჩუენთა ჩუენდა და ნახვად ლაშქართა ჩუენთა და დიდი ავნო ჩუენთა ჯართა და O. დიადი HN. ლაშქარსა ჩუენსა Q. ჩუენთა A.

* C-ში აქედან აკლია ტექსტს.

მივედით. მას დღესა ომსა მოველოდით. ვითა აგუიჩნდა ქალაქი, ჰკრეს ბუკსა და ზმა შექნეს. დავხედენით, რომე ეკაზმოდეს ქალაქსა შიგან ლაშქარი. მივედით კართა ქალაქისათა. გამოვიდა ლაშქარი მეტად დიდი, და ერთიცა მათ ჰაბუკთაგანი არა გამოვიდა. მას
5 დღესა, ლაშქარნი ოდეს გამოუშუეს, რა იგინი არა გამოვიდეს, არცა ამირან და სე ფედავლე გავიდეს და არცა ჩუენ მიგუიშუეს, მაგრა ლაშქარსა შეუზახნეს. მივიდა ჩუენი ლაშქარი, დაერივნეს ერთმანერთსა. იგი დღე მწუხრამდისიბრძოლეს. დაიგტოცა ორთავე ლაშქართაგან ურიცხუი, და სილამემან გაყარნა. თაჳმან თქუენმან, ფი-

1. მივედით] ოდეს O. ომს R. მოველოდით P, ველოდით O. ვითა] — BE, ვნახეთ და O. აგვიჩნდა A, გვეჩინდა D.

2. კრეს FQS, ჰკრევდეს R. ბუკსა და + დაბდაბსა და R. ზმა შეიქნის A, შექნეს ზმა BEK, ზმა შეიქნა FIQS, ზმა იყო OP, კმა შექნეს G, შექნეს კმა LR. დავხედენით რომე] — O, დავხედენით რომე R. რომელ BDEFHIMNPQS. ეკაზმებოდეს BEKLR, ეკაზმოდა DFIQS.

3. შიგან] შინა DFIKMRS, — Q. იგ ლაშქარნი B, იგი ლაშქარნი EKLOPR, კარსა DFIQS. ქალაქისასა DFISQ] + და BEMOP. მივედით... ლაშქარი — KLR.

4. მეტად] დიდად BEKLR. და — DFIQS. ერთიც H. ~ მათ ჰაბუკთაგან ერთიცა O. მათგანი ჰაბუკთა A, მათ ჰაბუკთაგან BDEFIPS. არ DFIKLNS, რა G. გავიდა A] + და O.

5. ლაშქარი BDEFGHIKLMNPS. ოდენ BDEGHIKLMPRS. ~ ოდენ ლაშქარი R. გამოუშუეს A, გამოეშუეს D, გაუშუეს IQS. იგი DF. არ IKLMS. გამოვიდეს] გავიდეს A. არა გამოვიდეს] ფალაყანნი არ გამოვიდეს F.

5-6. რა იგინი არა... ჩუენ მიგუიშუეს — R.

6. სეფდავლა ABDEGHMN. გავიდის B, გამოვიდეს DKN. და — DGQ. არცა ჩუენ A] დარჩენ G, არც ჩუენ N. მიგვიშუეს A, მიგვიშუნეს DEP, გავიშუეს FIKO, გავიშუნეს QS. მაგრამ AFIQS] მერმე ამათაც O.

7. ლაშქართა MO, ლაშქრისა R. ~ შეუზახნეს ლაშქართა O. მივიდა ჩუენი ლაშქარი A] მოვიდნეს O. ლაშქარნი H] + და D. დაერივნეს + დაერივნეს M. დაერივნეს ერთმანერთსა] და ერთმანერთსა (ერთმანეთს R) გაერივნეს (დაერივნეს OP) BEKLOPR, + და D. ერთმანერთში Q.

8. იგი დღე] იმ დღეს O, დღითგან Q. მწუხრამდისი . ABE, მწუხრამდი D, მწუხრამდინ ომი იყო Q, მწუხრამდისი R, მწუხრამდინ S. იბრძოლეს + და GHIMN. ორგნითვე Q. ლაშქართაგან — NQ.

8-9. დაიგტოცა... ურიცხვი A] ორგნითვე დაიგტოცა ურიცხვი ლაშქარი L. ორთავე ლაშქართაგან ურიცხუი] ორგნითვე ურიცხვი ლაშქარი BEKR, ორგნითვე D, ორგნითვე ურიცხვი FIMS, ურიცხვი G, ორთავე ურიცხვი H, ორგნითვე ლაშქარნი (ლაშქარი P) ურიცხვნი (ურიცხუი P) OP.

9. სილამემა DE, სილამემ L. გაჰყარნა BE, გაჰყარა DLNOPQR, გაყარა და F, გაჰყარნა და G] + და H, გაყარა I, გაყარა K, გაჰყარა და M. თქუენმან A, თქუენმა D. ფიცხელად D, ფიცხელი FIQS.

ცხლად ომად კმა იყო, თუმცა იგი სახელოვანნი ჰაბუენი არა იყვნეს მუნ.

დავდეგით ჩუენ კარსა ქალაქისასა. გარეგანი ყუელა მოვარბიეთ და დავწუით. ყოველთა ღლეთა ლაშქარი გამოვიდის, და თუთი იგინი არა გამოვიდიან. დიადი კაცი ივოცებოდა. მუნითაცა და ჩუენი- 5
თაცა. ეგრე ბრძანა სეფედავლე: „მიკუირს, კარგნი ჰაბუენი არიან და არა გამოვლენ. რა ღონე არსო?“ ამირან დარეჯანისძემან ეგრე თქუა: „არცა ჩუენ გასრულ ვართ ომად. ხან-გრძელი ჰგონია ჩუენი აქა დგომა, და მართლად ჰგონია: ვირე ქალაქსა არა წაუღებთ და

1. ომი FIQS. კმარ იყო DOP] იყო FIQS. თუცა FHIMQS] მაგრამ O. სახელწიანი D, სახელოვანი MNQ, სახელოვანი P. ჰაბუენი] ჰაბუენი მას ღლესა O. არ DFGHIOQS. იყვნეს O.

1-2. თუმცა იგი... არა იყვნეს მუნ — BEKLR.

3. დავდექით A. ჩუენ A] — FIS. კარსა] კართა მის BEKLS, კართა DHIM, + მის P, კართა ზედან მის O, კართა მათ R. ~ კარსა ქალაქისასა ჩუენ Q. ქალაქისასა] ქალაქისათა და BEKLR, + ჩუენ F, ქალაქისათ H, ქალაქისათა ჩუენ IS, ქალაქისათა M, + და P. გარეგანი BDEKNOPQ. ყველანი BEKL, ყველა D, ყუელაი M, ყოველნი OR. მოვარობით A, მოვარობივით BEKL, მოვარობით GN OPS, მოვარობილეთ Q, მოვარობივით R.

4. და დავსწუით ABEKLM, დავწუით DFS, და დავიწყუით N, დავსწუით და O. ლაშქარნი OR. გამოვიდიან AO, გავიდეს GHN. და — DFIQS. თუთ A. იგი D] იგი ჰაბუენი O.

5. არ DFKLS. გამოვიდიან] + და I, გავიდოდან N, — O. დიდი GRS. მუნითაც BEGHILMNQR, მუნითაც D. ჩუენითაც A] ჩუენიცა (ჩუენითაც E) მაშინ BE KLR, ჩუენითაც D, ჩუენიცა FINQS, ჩუენითაც GHM, + მერამე P, ჩუენითაც მერამე O.

6. სეფედავლა ABDEHMNO, სეფედავლემ FGIKLPQRS] + დარისპანისძემან O. მიკუირს A] + რომელ (რომე KL) ეზომ BEKLOP, + ეზომ DS, + ეზომ FIQ, + რომე R. კარგი DK.

7. და] + რად M, + ომად O. არ DFHIKLNRS. გამოვლენო MQ] გამოვიდენ K, გამოვიდენ L. არს D, არისო FIQS, არისო მერამე O. ამირან — INQ. დარისძისძემან D, დარეჯანისძემან FGMS.

8. თქუა A] არქუა BEFGHIMNOPQRS, ბრძანა D, რქუა KL. ჩუენ A. გავსრულვართ ABDIKLOQ, გავსრულვართ FRS, გავსრულვართ GM, გავსრულვართო HN. ომადო M] + და BDEKOP. ხან-გრძელი] და ხან გრძელად FIS, ხანგრძელად Q. გონია ALS, ჰგონიან B, გონიით FMQ, არა გონიით I, ჰგონიით R. ჩუენი A.

8-9. ხან-გრძელი ჰგონია... მართლად ჰგონია] და ჩუენი აქ ყოფნა ხანგრძლივ ჰგონიით L.

9. აქ MNS. დგომა და] დგომა FGIQS. და მართლად] დაამართლა N. მართლადცა BEK, მართლა DFIMQS, მართლადცა P, მართლადცა O, მართლადცა R. გონიით AM, გონიით FQS, გონია I, და ჰგონია N, ჰგონიით O, ეგონოსთ R. ვირე] ვირემდის O, ვინემ R. ქალაქს LP. არ DFGHIKLMNORS. და — FIQS.

ანუ არა დავიკოცე[120]ბით, აქათ არა წავალთო. ამით არა გამოვ-
ლენ ჯერეთ“.

ამაზედან ლაშქარი გამოვიდა ქალაქით დიდი. აქეთ ჩუენი ლაშ-
ქარი მივიდა. ომი შეიქნა. დორათ დილამმან ეგრე თქუა: „ხედავთ
5 მუხთლობასა, რომე თუთი არა გამოვლენ და ლაშქარსა გამოუშუე-
ბენ. ამას მით იქმენ, რომე ჩუენი ლაშქარი დაილიოს, და მათი არა
დაილევს: მათსა ჭუეყანასა შიგან ვართო. და მერმე, რა ჩუენი ლაშ-
ქარი დაილიოს, ცოტათა კაცთა ზედა დაგუესხმიან და მზისა ჭაბუკი-
საებრ ჩუენსაცა ლამიან მუხთლად სიკუდილსა, მაგრა ჩუენ ამას
10 ნუ მოუსმენთო“.

რა ესე თქუა დორათ, ცხენი შეუტევა. რა იგი ნახეს, გუიბრძა-

1. ან L. არ DFHIKLNOS. დავიკოცებითო L] + ანუ არ დავკოცთ M. აქა
GHNRI] — L, აქათით M, აქათგან O, აქაღამ Q. არ DFHIKLMNRS. ამით] ომად
D, და ამით O. არ DHOPQR, რა G. გამოვლენო FIMQS.

2. ჯერეთო DEIKLOR, ჯერო P] — M.

3. ამაზედა DEFIKMPQS, ამაზედ LR. ლაშქარნი O. ქალაქთა DFIS] + მე-
ტად BEKLOPR. დიდი + და R. აქეთ] და აქათ BEKLOP, — DFGHIMNQS.
ჩუენი A, ჩუენ D. ლაშქარნი O] + აქათ DFGHINS, + აქეღამ M, + აქეთ Q.

4. მივიდეს O. შეიქნა] + ფიცხელი BEKLP, + და F, შექმნა N, + ფიცხელი
და O, + დიდი და ფიცხელი R. დილამან GKPQR, დილამა O. აგრე FIS, ეგრეთ
G. თქვა A, თქო I. ხედავ DFGHIMNS.

5. მუხთლობასა D] + მათსა B, + ამათსა EFIKLOQRS, + ამათასა P. რომელ
BDEFHIMNOPQS, რომეთ G. თვით A, თავით D. არ DFIKLORS. და — B. ლაშ-
ქართა O. გამოუშევენ A, გამოუშევენ P, გამოუშევენ R.

6. მას G. მით] მათ FS, ამათ Q, ამით R. იქმან L, იქმონენ OQR. რომელმე
BEOP, რომელმე FIKQS, რა GHMN, რომ LR. ჩუენი A. ლაშქარნი O. დაი-
ლიონ BDKN, დალიონ EHLOPR, დაილია I, დაილივა S. არ DIKLR.

7. დაილევს] + მით რომელ (რომე KLR) BEKLOPR, ილევს D, დაილია F,
დალიონ G. ჭეყანასა A. შიგან ვართო] შინა არიან BEKLR, შინა (შიგა FIS)
ვართო DFIOPS, შიგან ვართ MQ. და — FIMQS. მერმე — BEKLMQR. ლაშქარ-
ნი O.

7-8. რა ჩუენი ლაშქარი დაილიოს A] — M.

8. დაილევს BFEFKLR, დალიოს H, დაილივა Q. ცოტად GH, ცოტა NQ.
ზედან HNOR. დავეცხმთან A, დევეცხმთან D] დავეცხვეთან IS. და — BEFGHIKL
MNOPQRS. მზისა ჭაბუკისაებრ] მზისა ჭაბუკის ეგრე D, მზისა ჭაბუკისაებრ KL,
მზისა ჭაბუკისებრი H, მზისა ჭაბუკისებრიც O, მზისა ჭაბუკისებრ R.

9. ჩუენსაცა A, ჩუენცა G, ჩუენსაც N] — L. ~ ლამიან ჩუენზედ O. ~ სიკე-
დილსა მუხთლად FIQS. მუხთლად D, მუხთლობას O. სიკედილსა A] — O. მაგ-
რამ FIMNOPQS. ჩუენ A. ~ ამას ჩუენ OQ. ამას E, მას K.

10. მოუსმენთო] მოუსმენთ და O, მოუსმენთ Q.

11. რა — D. ეს R. თქვა A. დორათ] + ფიცხლად BEKLOPR, + და D, — Q.
ცხენით Q. შეუტევა ABEGHKLMPN] + და O. ნახეს] ენახ ჩუენცა B, ენახეთ
ჩუენცა EKLP, ენახეთ FIQS, გაფიცხებული ენახეთ ჩუენცა O. გვობრძანა OQ.

ნეს ამირან და სეფედავლე, ჩუენცა შეუტრევით, დავტოცენით, რომე
 რისხვა ღპრთისა დავეცით და ქალაქსა შევახუეწენით. ეგრე შეპყი-
 ლა დორათ დილამმან: „თქუენ მუხთლობასა დაჩუეულ ხართ და ესე
 არა იცით,ამათ მუხთლად ვერ დატოცთო?! თუ ქაბუენი ხართ,თქუე- 5
 ნად ომად მოსრულ არიან, გამოდით და შეეხენითო,ლაშქართა ერთ-
 მანერთსა რად აბრძოლებთო?! ამას უჟანით, როდესცა ლაშქართა გა-
 მოგზავნით, ამას უზამთ, რაცა აწ გუიყოფიო“. ზედათ ავად დაეუბ-
 ნეს იგინი დორათ დილამსა. ეგრე ჩამოჰყივლა ალი* ნადაბისძემან:

1. ამირან] დარეჯანისძემან BKL, + დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან E, +
 დარეჯანისძემან GINOPQ, + დარეჯანისძემან S. ამირან და სეფედავლე ჩუენცა] ორ-
 თაე R. სეფედავლა A] + და BEH, სეფედავლემ FIKLQ, სეფედავლე დარისპანის-
 ძემან და (+ კვლავ O) OP, სეფედავლე S. ჩვენცა A, ჩვენც I. შეუტრევით A] +
 და BDEKPR. ~ შეუტრევით ჩვენცა და O. დავტოცენით EL. რომელ BEFGHIM
 OPQS.

2. რისხვა] რიცხვი R. ღვთისა A, მღვთისა F]—R. დავეცით + მას ზედა Q. და]
 რომელ GHN. ქალაქსა] + შინა KR, + შიგან LO. შევახუეწენით A, შეეხეწენით
 GHNP. ეგრეთ L. შეეივლა FHMQRS.

3. დილამმან] + ვითა BELOR, დილამან ვითა KP. თქვენ A. მუხთლობასა D.
 დაჩუეულ A. დასჩუეულხართ L. ეს DO.

4. არ DFIKLOS. იცით] + რომე GHNOPR, + რლ M. ამა R. ამათ მუხთ-
 ლად ვერ დატოცთო] რომელ მუხთლობითა ვერასა აენებთ და B, რომელ (რომე
 KL) მათ (ამა KL) მუხთლობითა ვერასა (ვერას KL) აენებთ და EKL. მუხთლად
 D, მუხთლობითა R. ვერა OPQ, ვერას R. დატოცო G, დაჰტოცო M, დაჰტოცო N,
 დაჰტოცო და P, დახოცო Q] + და O, გვაენებთ და R. ქაბუენი O. თქვენად A,
 თქუენდა DOPR.

5. მოსულარიან .BE] მოსრულან DGQS, მოსულან FHI, მოსრულან და M,
 მოსულვართ და N. და — M. შეეხითო A, შეეხენით B, შეეხენით DO, შეეხენით
 KLNR, შეეხენით Q. ლაშქართა A, ლაშქარსა MQ, ლაშქართ O. ერთმანეთს
 GHN, ერთმანეთს PQ] — BEKLR.

6. რად] რას DMO. აბრძოლებთ FGIS, ვაბრძოლებთო Q] აბრძოლებთო R. ამას]
 მას LR. უჟანის BE, უჟან DKLQR. როდესცა BDFHLMRS, როცა Q. ლაშქარს
 Q. გამოგზავნით A, გამოგზავნით N.

7. ამას + ღმერთო O. უზამთო LMR. რაცა] რა GHIMS, რაც OQR. აწ]—D,
 ახლა O. ~ აწ რაცა BEK] რა აწ FN, აწ რაც LR, რა ახლა P. გვიყოფია DI,
 ვუყავით Q. ზედათ] იგინი BEKL, ზედათ D, დორათ დილამსა O, ისინი R. ავით
 GHILMS. დაეუბნეს] დაგებნეს D, დაეუბნეთ F, დაეუბნეს HKS, დაეუბნეს Q,
 დაეუბნენ R.

8. იგინი — BEKLMR. დორათს Q] — O. დილამსა] + და N, და O,— Q. ეგრე]
 ესრეთ O. ჩამოყივლა FORS, ჩამოყივლა Q. ნადაბისძემან] + ვითა BEOP, ნაბა-
 დისძემან ვითა CKL, ნადისძემან D, ნაბადისძემან FI, ნადაბისძემ M, ნადისძემ-
 მან S.

8-1. ალი ნადაბისძემან... ქაბუენი თუარა — R.

* C-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

„შენ წამოსძლოხიხარ წინა და მოგიცთუნებია ეგე ჰაბუკნი, თუარა მაგათი საქმე რა იყო აქა?! აწე, თუ დიაცი არა ხარ, გამოდი, ხვალე მე და შენ შევიბნეთო!“ გამოსთხოვეს მუქარა ერთმანერთსა და დასკუნეს ომი.

- 5 გათენდა ზედა. გამოვიდა იგი ალი ნადაბისძე შეკაზმული. ზედა წამოდგეს იგი ჰაბუკნი და წამოდგა [V] ყოველი ქალაქი. ეგრევე გავიდა დორათ დილაში შეკაზმული. ეგრე შემოჰყივლა მოხოსტ ლაზნელმან ალი ნადაბისძესა: „მალე აჯობე და შინა შემოვედო!“ ეგრე შეჰყივლა დორათ დილამმან: „მტერიმცა ჩემი ეგრე შემოვა, ვი-
10 თა ესე შემო-ლა-ვიდესო!“

1. წამოსძლოხიხარ CEFIOPS, წამოსძლოხიხარ DK. წინა და] — G, + შენ Q. მოგიცთუნებია D, მოგიცთუნებია FQ, მოგიცთუნებია P. ეგე] ეგრე G. ჰაბუკნი BCFGHILNPQS. თუარა A, თუ არა EGK, თუარე O.

2. საქმე + აქა O. არ GLQR] არა რამე O. იყოფო B] არსო და O. აქა — FI QS. აწ BCDEFHIKLNOPQRS. გამოედ M. ხვალ L] + და D, + მედანსა შინა და O.

3. მე და შენ — Q. შევიბნათო O. გამოსთხოეს A, გამოსთხოეს G, გამოსთხოვა Q. ერთმანერთსა] მანცა Q. ~ ერთმანერთსა (ერთმანეთს R) მუქარა DR. და] + ხვალისა BCEKLOP, — HN, + ხვალის R.

4. დასკუნეს A, დასკუნეს DHKMOR, დასკუნეს ხვალისა Q. ომი] + ხვალისად M, + აქა ომი დორათ დილამისა და მზისჰაბუკის მოლაქატის ალი ნადაბისძისა OP, + რა Q.

5. გათენდა ზედა] დილა L. ზედან და O. ზედა გამოვიდა იგი ალი ნადაბისძე შეკაზმული — AIQR. ნაბადისძე CDFKL. შეკაზმული — B. ზედა] და OP, — Q.

6. წამოდგნეს E] — Q. გამოვიდა იგი ალი ნაბადიძე და ზედა გამოვიდეს R. და — FS. წამოდგა] ზედა წამოდგეს (წამოდგა E) BE, წამოდგეს H, — O. ყოელი D, ყოელნი O. ქალაქი] მოქალაქენი მათნი და O, ერი ქალაქისა Q. ეგრეთვე R.

7. გავიდა] — B, გამოვიდა GHMN. დორა B. დილაში + იგიცა P. შეკაზმული] ჩამოჰყივლა GH, ჩამოჰყივლა MR, + და O. ეგრე] გარე F. ჩამოჰყივლა CELNOP, შამოჰყივლა D, შემოჰყივლა FQS, ჩამოჰყივლა K. მახუსტ CEGHKLMNP, ხოსტა D, მახოსტ FIQS, მახოტა O. ლაზნელმა AR, ლაზანელმან D.

8. ნაბადისძესა CDFIKLRS, ნადაბიძემა G, ნადაბისძესა M, ნადაბისძემან N. მალედ HMN. აჯობეო GHN] მოვალ Q. და — O. შინ CGHLNR] + მშვიდობით D. შემოვედო] შამოქლედო B, შემოდო CFIKLS, შამოვედო D, შამოედო N, მოედ O, მოედო P, შემოდო Q. ეგრეთ L] და ამაზედან O.

9. შამოჰყივლა D, შეეივლა FR, შემოჰყივლანა G, შემოჰყივლა HN, შემოჰყივლა IS, უეივლა Q. დილამა A] + ვითა BCEKLO, დილამან ვითა P, დილამან Q, დილამა ვითა R. მტერიცა FIQRS, მტერი O. ეგრეთ M] — LO. შემოვა] მოვა BCEK, შამოვა D, მოვალს LO. ~ მოვა ეგრე P. ვითა] როგორცა O, ვითაცა Q.

10. ეს CDL. შემოვიდეს BCEKLR, შამოვიდესლა D, შემოვიდესო FIQS, შემოლავიდეს GNP, შელაშოვიდეს M] + და O.

ფიცხლად შეუტივეს და შეიბნეს. დიდი ომი გარდაიქანდეს. შეატყო ღორათ, რომე აჯობებდა, და ეგრე თქუა: „აწ გეწყალოდეს პატრონი ჩემი მზეკაბუკი, რომელ ვითართა კაცთა მუხთლად მოჰკალითო!“ შეუტივა, ჰკრა ჯრმალი ჩაბალახსა ზედა და მკერდამდის ჩაჰკუთა და მოკლა. და ჩუენ შევექეცით სიხარულითა, და მათ დაუმძიმდა. 5 მოვიდა ღორათ და თაყუანი-სცა ამირანს და სეფედავლეს; და მათ მადლი უბრძანეს: „ვითა შუენის სიკეთესა და ჭაბუკობასა შენსა, ეგრე იყავო“.

მით დლითგან ლაშქარსა აღარა გამოუშუებდეს. ეგრე გამოუგზავ-

1. ფიცხლავ FIQS. ფიცხლად შეუტივეს| შეუტივეს ფიცხლად ერთმანერთსა R. შეუტევეს A| შემოუტევეს ერთმანერთსა BE, + ერთმანერთსა CKLP, შამოუტია D, + ერთმანერთსა შეუზახნეს O. შეიბნენ Q. ომნი N. გარდაიხადა B, გარდიჯადეს DK, გარდახდეს FS, გარდიჯადეს და მერმე O, გარდახდით Q, გარდახდა R. შეატყო| შეუტივა BR, შეატყუა CEP, შეტყობოდა D, შეიტყო G, შეუტევა KL.

2. ღორათ რომე| რომე ღორად D, ღორათ დილამმან რლ MO, რომე ღორათ დილამი Q. რომელი BGHN, რომელ EP. და — CEKLPR. თქუა A| + აბა BCKLP, არქვა M, უთხრა OR. აწ| რათ არ O. გეწყალოდეს FIKLS, გეწყალებოდეს GHN, გეწყალოდა O.

3. ჩემიო GR| + იგი გმირთა გმირი გოლიათი OP, ჩვენი Q. მზეკაბუკიო BC EK, მზეკაბუკი OQS, ზეკაბუკიო R. რომე CDKLOR| — FIQS. ვითართა N, ვითარი O. კაცითა N, კაცი O. მუხრთლად D. მოკლეს BCDEFGHIKLNPS| მოჰკალ და აწ ნახო შენცა დღე იგიო O, მოკლეს QR.

4. შეუტევა ABCDEFGHKLMP, შემოუტევა O. კრა FQS. ზედან NO| — D. და მკერდამდის| მკერდამდინ FNS, მკერდამდის GH, და მკერდამდინ I, მკერდამდის MR, და მკერდამდი P, და თავმან შენმან მკერდამდინ Q. ჩაჰკეთა A, ჩაჰკეთა FOQRS.

5. მოკლა და| მოკლა BCDEIKLOPQRS. შევექეცით| შევექენით BCDKP, შევექენით E, შევექეცენით GHM, შევექეცენით N, შევექენა IQS, შევექენით L. სიხარული BCDEIKLPQS. ჩვენ შევექეცით სიხარულითა A| შესძახა გამარჯვებული შემოვა ქალაქში ფეინდაზი გაუშალეთო. ჩვენ შევექენა სიხარული F, ამაზედან შევექენა სიხარული დიდი O, ჩვენ გვიამა ყოველთა R. ამათ GH| + დიდად Q. დაუმძიმდათ LMQR| დაუმძიმდათ მეტად O.

6. მოვიდა — GR. ღორათ R. და| — FS, დილამი O. თაყვანი სცა A| თაყუანისა E, თაყვანის სცა FS, თაყვანისცეს Q. ამირანს| ამირან დარეჟანისძესა B, ამირანსა GHO, ამირანს I, ამამირანს N. სეფედავლეს და A, სეფედავლასა BHNP, სეფედავლეს CDFGIKLMOPQRS, სეფედავლას E, სეფედავლესა GO.

7. უბრძანეს A| + და ქება შესახეს F, უბრძანა ეს G. შეენის A| შენსა IQ. სიკეთესა| + შენსა B, — D. და — D. შენსა| — B, შეენოდა I, შეგავნა Q.

8. იყავო| იყო DGN, იყავო FKLPQS, იყავ I, + და O, ქმენო R.

9. მით| მათ AHKQRS. დლითგან| დლითგან DR, დლით უკან Q. ლაშქარი FI QS. აღარ CDFGHIKMNOQS. გამოუშუებდეს A, გამოუშუებდენ BER, გამოუშუებს FIQS. გამოუგზავნეს| მოუგზავნეს BCEGHKLNOP, გამოუგზავნეს D, მოუგზავნა FIQRS, მოუგზავნეს M.

ნეს კაცი სოროზან რასელმან და უსტარაზან* ასურასტანელმან ამი-
რანს და სეფედავლეს: „არცა, ღმერთო, საქმე თქუენია და არცა
ჩუენია. აწე, ვინათგან მზისა ჭაბუკისა სისხლთა საძებრად მოსრულ
ხართ, და ჩუენ — ამათად მეშულად, უომრობა არა ეგების. ბრძა-
5 ნეთ და ხეალე გამოედით“. მათ ეგრე არქუეს: „ომი, ღმერთო აღრე-
ვე ჭამდაო, მით რომელ არა ჭაბუკთა ჯელია უომრობაო. აწ დიდად,
ღმერთო, ბრძანეთ, ჩუენ მზანი ვართო“.

დილასა გამოვიდეს სორაზან** რასელი და უსტარაზან ასურას-
ტანელი შეკაზმულნი. წამოდგეს ყოველი ქალაქი. ეგრევე გავიდეს

1. კაცი + ვითა OP. სოროზან რასელმა A, სორაზან (სოროზან FIKOS) რა-
სელმან (ნასელმან G, რაზელმან R) BCDFGHIKLOPRS, სორაზან (სოროზან M)
რასელმა EM, სორაზელ რასელმან N. უსტარაზან BCDEFKLOPS, უსტარაზენ
G, უსტარან I, უსტაზან N, უსტარაზან Q. ასურასტანელმან CGKP, ასურასტა-
ნელმა MN, ასურასტანელმა Q. ამირანსა FO.

2. სეფედავლას ABM, სეფედავლასა P] + ვითა BCEKLP, სეფედავლესა O.
~ ღმერთო არცა L. ღმერთო — R. თქვენია A, თქუენი B] ჩვენია LO.

3. ჩვენია A, ჩვენი BCDEFIKMPRS] თქვენი LO. აწ BCEFGIKLNOPQRS.
მზის ჭაბუკისა CK, მზეჭაბუკის L, მზეჭაბუკისა R. სისხლთა საძებრათ A] სისხ-
ლისა (სისხლის CK) ძებნად BCEKQR, სისხლთა ძებნად FGILMNPS, სისხლსა
ეძებთ O. მოსრულ ხართ — O.

4. ჩვენ A. ამათად] ამათდა D, ამათ FIS, ამად Q. მეშულად A] + ესე
იცოდე რომელ (რომე C) BCP, შევლად D, მეშეველად ესე იცოდე (იცოდეთ R)
რომელ (რომე KLR) EKLR, მეშეველად GIM, მეშეველად ვართ ესე იცოდეთ რო-
მელ O, მეშეველად ვართ Q. არ CFGIKLNR. ეგბის A] + ჩვენგან BCKLR, ეგება
ჩვენგან E, + აწ Q.

5. ზეალა N, ზეალ P. გამოდით CDFIKLRS, გამოვედით N, გამოდითო და O,
გამოვალთ Q. ამათ BCEKLOPR. არქევს A, რქევს KL] შეუთვალეს Q. ღმერთო
— R. აღრე O.

6. ჭამდაო LO] გეწადაო Q. მათ რომელ B] — ADFGIMNS, მით რომე CK
LR, რომელ O. არა] რა D. ჯელია] ჯელი არ N, ჯელი არის R. ~ ჯელია ჭაბუკ-
თაგან O. უომრობა (+ და R) BCDEFGIKLMOQRS. დიდად] დიად D, — Q.

7. ღმერთო] + კარგი Q, — R. ბრძანეთ + და BCEKLOPR. ჩვენ A. ვართ
DFGINQS] (+ ვართ O) აქა და ამირან დარეჯანისძისა (დარეჯანისძისა P) და სე-
ფედავლე დარისპანისძისა (დარსპანისძისა P) იქი და სოროზან (სორაზან P) რასე-
ლისა და უსტარაზან ასურასტანელისა ომი დიდი OP.

8. დილას GMNO] რა გათენდა დილასა Q. გამოვიდა BQ, გამოვიდნეს M. სო-
როზან FKOQRS, სოროზონ IM. უსტარაზან BCDEHIKLOQS, უსტარასან F,
უსტარაზენ G, უშტასან N, უსტარმან R. ასურასტანელი CGP, ასურასტანელი Q.

9. შეკაზმული (+ და B) AB] + და CEKLOPR, ზეკაზმული Q. წამოდგეს] +
ზედა BCDEFIKLMPQ, წამოდგეს ზედან O, წამოდგნეს ზედა S. ყოელი DG,
ყოველნი O. ქალაქი] + და D, ქალაქნი N, მოქალაქენი O. ეგრეთვე Q] და აქედამ
O. გუთდეს A, გამოვიდეს D, გავიდა R] — Q.

* H-ში აქედან აკლია ტექსტს დაზიანების გამო.

** H-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ამირან და სეფედავლე. შეიბნეს, ვითა ხუდებოდა ჭაბუკობასა მათსა. იბრძოლეს დილით [121] გან მწუხრამდის და სიღამემან გაყარნა. შევიდეს ქალაქსა და შეიქნა სიხარული ვერა-ჯობნისათვის. ჩუენ დაგუმიძიმდა მათგან ომისა გასწორება. ეგრე ბრძანეს: „არა თუ იმა-
 5 თი დაჯოცა არა შეგუიძლიაო, განა თუმცა დაგუეწოცნეს, მზისა ჭა-
 ბუკისა მკვლელნი აღარა გამოვიდოდესო. ამათი არა ბრალია, მეშუ-
 ელნი კაცნი არიანო“.

დილასა გამოვიდეს შუილნი ყმანი მათნი და ჩუენ გამოგუთხო-
 ვეს მუქარა, და გავედით: მე — სავარსამისძე, აბან ქამანისძე, ალი
 მოჰამადისძე, ასან ბაღრისძე, ყამარ ყამრელი, ქაოზ ქოსისძე და 10
 ომარ, სეფედავლეს ყმა. შევებენით და დიდი ომი გარდაჲდა. ველარ

1. ამირან + დარეჯანისძე BCEKLOPR. სეფედავლა A] სეფედავლა დარისპანის-
 ძე შეუტევეს და BE, + დარისპანისძე (დარისპანიძე K) (+ და P) შეუტევეს
 (შეუტევეს KLP) და CKLPR, + შეუტიეს და DFIS, + დარისპანისძე შემოუე-
 ლეს ნავარდი ერამანერასა შეუტევეს შეუზახნეს და O, სეფედავლე შეუტევეს და Q.
 შეიბნეს] შეიქმნეს G, + და M, და შეიქმნეს N, შეიბნენ Q. ვითაჲ O. ხუდებოდა
 A. მათსა + ეგრე M.

2. დილით I] + ვიდრე OQ, დილიდამ R. მწუხრამდის BE, მწუხრამდინ N,
 მწუხრამდე O, მწუხრამდმდე QR. სიღამემა D. გაჰყარნა BEHLOP, გაჰყარა CDKM
 QR, გაჰყარნეს GN. შევიდნეს M, შევიდნენ Q.

3. შეიქმნა N, შექნათ Q. ~ სიხარული შეექნათ L. სიხარული + დიდი GHN.
 ვერ CDE FILMPS. ჯობნისათვის + და DFIOQS. ჩუენ A] + დიდად BE, + მეტად
 CKLOPR.

4. ომის GMN. გასწორება] + და D, + პერმე O. ართუ N. მათი LO, ამათი Q.

5. დახოცუა R. არ CDFIKLMNORS] — Q. შეგვიძლიაო A, შეგვეძლო BCE
 FIKLMOPQRS, შეგვეძლოს D. თუმცა] თუ ისინი L. დაგვეწოცნეს A] + იგი O.
 მზის ჭაბუკისა BCGKN, მზის ჭაბუკის DL.

6. მკვლელო N, მკვლელგზო O. აღარ CFH IKLMNOPS. გამოვიდოდეს BKLO
 QR, გამოვიდოდო N. არა] რა D. მეშეულნა A, მეშეული M.

7. კაცი — BCEKLOPR. არიან BCDEFGH:KNPQRS] + პერმე O.

8. დილას BM. გამოვიდნეს MO, გამოვიდნენ Q. შვიდი ARS. მაჰნი — D. და —
 FIS. ჩუენ A] — L. გამოგვთხოეს A, გამოგვთხოეს D, გამოგუთხოვნეს P, გამოგვით-
 ხოვეს NRS.

9. და — BCDEFGKLMNOPQRS. გავედო] + ჩუენცა BCEKLOPR. — N. სა-
 ვარსიმიძე ABFIHQ, საარსიმიძე CP, საარსიმიძე DKM, საარსიმიძე EG, სარვა-
 სიმიძე L, სავარსაშიძე N, სავარსიმიძე OR. ქაბანისძე FGIO PQS, ქამანიძე M.

10. მოჰამადისძე BHR, მოამადისძე CFIKMPS, მომადისძე DLO, მოაჰამადისძე
 EG, მამადისძე N, მაჰამადისძე Q. ბაღრიძე GKM, ბაღარსძე Q. ყამარელი DFS.
 ~ (+ და R) ქაოზ ქოსისძე (ქოზისძე R) და ყამარ ყამრელი და CR, ~ ქაოზ
 ქოსიძე ყამარ ყამრელი KL. ქაოზ] და ქაოს BEFGHIS, და ქოს N, ქავას Q.
 ქოსიძე და AC] ქოსისძე B, ქოსიძე DH, ქოსის [ძე] E, — F, ქოსოიძე N.

11. ომარ + აბრამისძე M. სეფედავლას AHMN, სეფედავლას G. ~ ყმა სეფე-
 დავლას BE. ყმა + შეუტევით და Q. შევებენით DKQR] შევექნით G, შევექნით
 H. და — FGIO PQS. დიდი ომი] ომი ღრთო დიდი Q. დიადი K. გარდაჲდა E,
 გარდაგვიხდა L, გარდავიჲდენით O, გარდაგუჲდა P, გარდაგვიხდა Q, გარდაგუხ-
 და შევებენით და R. ველარა FIQRS.

დაგუიდგნეს, გაგუექცნეს. ქალაქისა კართა მივეწივენით. შიგნით
ლაშქარი გამოვიდა მათდაშუელად. ოთხნი დავკოცენით და სხუანი
დაგუყრევენეს.

შემოვიქცეთ გამარჯუებულნი. მაღლი გუიბრძანეს. დავყვენით
5 დღენი მრავალნი და ომი აღარა შეიქნა. მერმე მათვე კაცი მოეგზავ-
ნა, ვითა: „ყოვნა ომისა აღარა ჯამსო, აწუ ხვალე ჩუენვე გამო-
ვალთო. ძოღან ვერა* რომელმან დავაჯერეთ ერთმანერთი. გამოდით
და, მუნამდის ვიბრძოლოთ, ვირე ერთმანერთსა დავაჯერებდეთო.
თქვენნი ლაშქარნი შორს უკუყარენით, რომე არა გიშუელონ, და

1. დაგუიდგეს ADGS] + და BNO, გვიდგნეს Q. გავექცნეს A, გავექცეს DF.
ქალაქის O. კართა] + ზელა BEP, კართ G, + ზედან O. მივეწივენით] + და BK
OPR, მივეწივენით და CL, მივეწივენით D, მივეწივენით და E, მივეწივენით FGI
MS. შიგნითგან F] — I, შევიგენით N, შიგნიდამ S.

2. ლაშქარნი AO] + იყუნეს GHMN. გამოვიდეს M] გამოხდა Q. მათად BCEG
HIKLMNOPQS, მათა F, მათ R. შველად A] საშველად G, მეშველად R. დავ-
კოცენით EL. და — FIQS. სხვანი A,

3. დაგუყრევენეს A, დაგუყრევენეს IKP.

4. შემოვიქცეთ D. გამარჯვებულნი A, გამარჯვებული BQ] + და O. მაღლი
გუიბრძანეს — Q. დავყუენით A, დავჰყუენით CEKL, დაჰყუენით O.

5. მრავალი B] — DFQS. ~ მრავალნი დღენი L. და — G. აღარ CDFGIKLM
NOS] არა Q. შეიქმნა ELN. მათვე — O. კაცთა R. მოეგზავნათ FGKR, მოეგზავ-
ნეს LO. ~ მოეგზავნეს მათვე კაცი O.

6. ვითა — FIQS. აღარა] არა BCDEFGHIKLMNOPQS, — R. ჰჯამსო L, ჯამს
N. აწ ხვალე BGO, აწ ხვალე CDEFIKLMNPQRS, ხვალე H. ჩვენვე A] ჩვენ
NO. გამოვალთ BCEFIKLOPQRS.

7. ძოღანის L. ვერ DFILOQ. რომელმან — BCDFIKLOPQR. ძოღან ვერა...
ერთმანერთი გამოდით — S. გამოდი Q.

7-8. გამოდით... ვიბრძოლოთ — KLR.

8. და] + აწ BC, აწ OP. მუნამდისინ FINQS, მუნამდისი M. ვირე] ვინამდის
GM, ვინამდის H, ვინამდისინ N, ვირემდის O, ვირემდისინ Q, ვირემ R. ერთმანეთს
GR, ერთმანერთს MPQ, ერთმანეთნი N, ერთმანერთი O. დავაჯერებდეთ BCGHK
LMQR, შევაჯერებდეთ DFIPS, დავაჯერეთ N, დავაჯერეთ O.

9. თქვენნი A, თქუენი BCDFGHIKLMOPRS, თქვენ NQ. ლაშქარი BCDFGI
KLMNPRS. შორსა AB] უკან Q, — R. უკუყარეთ BCGHKMNR, უკმოყარე D,
უკუყარეთ FIQS, უკუყარეთ L, უკუყარეთ P. რომელ BFGHIMNPS] — Q.
არა] ვერა BKPR, ვერ CFILOS, არ DM. ჯარა გიშველონ A] თქვენად შველად
არა მოვიდნენ Q. გვიშველონ BDR, შველონ GHN, მოგშველონ M. და — R.

* E-ში აქედან აკლია ტექსტს.

ძეზედა მივიდეს და სამნი—სეფედავლესა ზედან. თქუა ამირან დარე-
ჯანისძემან: „გამო-ღმერთო-ვიდეს, რომელთა გამოველოდითო“. სე-
ფედავლე თქუა: „გამო-ღმერთოო. რომელმანცა უწინ დავეოცნეთო,
იგიცა, ღმერთო, ვჯობდეთო“. შეუტივეს. დორათ ეგრე თქუა: „ამას ვი-
ტყოდი, მუხთალსა შინა იყენესო“.

5

წავედით ფიცხლად ჩუენცა შეულად. თავმან მეფობისა შენისა-
მან, ვირე ჩუენ მივესწრებოდით, მათ იგი ექუსნივე დაეოცნეს.
ფიცხლები თურე ეკრა, წმინდად გაეკუეთნეს. მოვიდა ლაშქარი ჩუე-

1. მოვიდეს GHKMN] მიუტდა P, მიუტდეს O, მივიდნენ Q, მოვიდნენ R. და—
N. სეფედავლასა ზედან A, სეფედავლაზედ B, სეფედავლეზე PR, სეფედავლეზედა
CFGIKLQS, სეფედავლეს ზედა D, სეფედავლაზედა HMN, სეფედავლეზე მივი-
დეს და O. თქვა A. ამირან — R. ~ ამირან თქვა Q. დარიჯანისძემან D, დარეჯა-
ნისძემან FMS.

2. გამო-ღმერთო-ვიდესო BCK] ვაშად გამოვიდეს R. რომელთა] + რომელთა B,
ვისცა O. გამოველოდითო + და O. სეფედავლა A, სეფედავლა ეგრე BDHMN, სე-
ფედავლემ ეგრე CKL, სეფედავლე ეგრე FGQS, სეფედავლემან ეგრე I] — R.

2-3. ~ თქვა სეფედავლესა O.

3. თქვა A] არქვა M, — R. გამო-ღმერთო] გამოღ-თოვიდეს და BFMOS, გა-
მოღ-თოვიდეს CDL, გამოღ-თო GHN, ღ-თო ვიდეს და I, გამოღ-თოვიდესო ვისცა გა-
მოველოდითო სეფედავლემ ეგრე თქვა გამოღ-თოვიდეს და P, ღ-თო ვიდეს Q, — R. რო-
მელმცა BDP, რომელნიცა KLO, რომელმაც M, რომელნიც R. დაეპოცნეთ B,
დაეპოცნეთ CKLM, დაეპოცნეთ DFGHINPS, დაეპოცნეთ O, დახოცნეთ Q, დახოც-
ნეთ R.

4. იგი D, იგიც O. ღმერთო —BCDFIKLOPQRS. ვჯობდეთო] ესჯობდეთო ფიცხლა
BCL, ესჯობთო DIN, ვჯობთო FGHMQ, + ფიცხლა K, ვჯობთო ფიცხლა P, ესჯობთო
და ფიცხად O, ესჯობდეთო R, ვჯობთო S. შეუტევეს ABCKLP] + მერმე O. დოე-
რათ R. თქვა A] + აჰა O, + მე BCKLPR. ამასა B. ვიტყოდი] + რომელ BO, +
რომე CD, ვიტყოდო FIS, ვიტყოდო რომე (რომელ P) KLP, + რომე იგი კაც-
ნი R.

5. მუხთალსა] სიმუხთლესა CKLR, მუხრთალსა D, მუხთლობასა FIQS, მუხთ-
ლობას O. შინა] შიან C, შიგან O. იყენნო R.

6. ~ ჩუენცა ფიცხლად (ფიცხლა IS) FIQS. ფიცხლა DP, ფიცხლავ M] სწრა-
ფად R. ~ ჩუენცა სწრაფად R. ჩუენცა A, ჩუენც H] — O. შეულად A] + და BC
KLR, + მათად და OP. მეფობის O. შენისამან] თქუენისამან BFL.

7. ვირე] ვირემლის O, მინამ R. ჩუენ A] + მივედით და Q. მივესწრობოდით
GKQ, მივესწვებოდით I, მივიდოდით R. მათ + ორთა ამირან დარეჯანისძემან და
სეფედავლე (სეფედავლა P) დარისპანისძემან OP. იგი] ორთა იგინი BCK, ორთა იგი
LR, იგინი P, ორთა Q. ექესნივე A, ექესნი GHN. დახოცნეს BCFGIKMNP RS,
დაპოცნეს H, დაოცნეს LOQ.

8. ფიცხლად Q. თურმე Q. ფიცხლები... გაეკუეთნეს] ამაზედა BCKR, ამაზედ
L. ეკრეს D, ეკრაო FIMS, ეკრათ და P, ეკრნეს და O, ეკრად და Q. წმინდათ A,
წმინდა (+ და H) GH, წმიდათ I. გაეკუეთნეს A, გაეკუეთნეს D, და ეკუეთათ შუა
შუა F, გაეკუეთნეს GH, და ეკუეთათ IS, გაეკუეთნეს N] + ამასობაში OP, დაეკუეთად
Q. მოვიდა] R. ლაშქარნი AMR. ~ ჩუენი ლაშქარნი R. ჩუენნი A] — B.

ნი. რა მოქალაქეთა იგი ნახეს, გაიქცეს. შევედით და დავჰოცენით. ქალაქი წაუღეთ, რისხვა ღმრთისა და [122]ვეცით. არა დავარჩინეთ არცა ღიაცი და არცა მამაცი სისხლისათვის მზისა ქაბუქისათა. დავწუთ ქალაქი მათი და წამოვიხუენით საჰურტლენი: * თუალი; მარ-
5 გალიტი და სტავრა, რომე არა იყო რიცხუი. აჰკიდეთ აქლემებსა და ჯორებსა.

წამოვედით გამარჯუებულნი და მხიარულნი. ესე იყო სისხლთა

1. იგი] ესე R. გაიქცეს ABCFIKLRs, გაიქცენ Q. შევედით და დავჰოცენით] შეჰყევით ქალაქსა შინა დავჰოცენით და P. შევედით] + ქალაქთა შინა B, + ქალაქსა შინა CKL, და კარსა ქალაქისასა შევასწარით F, შევასწარით კარსა S. შევედით და] შეჰყევით ქალაქს შინი O, შევედით GK. დავჰოცენით + და DO. ~ დავხოცენით და BCL, ვხოცდით და R.

2. ქალაქი + იგი BCLOPR. ~ წაუღეთ ქალაქი (+ და Q) FQ. წაუღევით R] + და BCLOP. ქალაქი წაუღეთ... არა დავარჩინეთ] მათ ზედა K. ~ დავეცით რისხვა ღმრთისა Q. მღუთისა FS, ღვთისა N. რისხვა... დავარჩინეთ] აჰყვითეთ ყოველნი R. არ I.

2-3. არა დავარჩინეთ არცა ღიაცი] მათ ზედა არცა ღიაცი დავარჩინეთ (დავარჩინეთ CL) BCL, არცა ღიაცი დავარჩინეთ OP.

3. არცა ღიაცი და არცა მამაცი] მამაცი არცა ღიაცი დავხოცენით სრულიად Q. ღიაცი + დავარჩინეთ K. და — IS. მამაცი] მამაკაცი N, + დავარჩინეთ R. სისხლისათვის A, სისხლთათვის DGHNP. მზის ქაბუქისათა BCG, მზის ქაბუქისათვის DI, მზისა ქაბუქისა M, მზექაბუქისათა N, მზექაბუქისა და Q. დავწვით A, დავწვით BCFKLM.

4. ქალაქნი P] — R. მათი—BCDFGHIKLMNOPQRS. წამოვიხუენით A, წაუხუენით DM. საჰურტლე F, საჰურტლენი G] + უთვალავნი Q. თვალი A, თვალ DNR, თვალნი O. მარგალიტნი O.

4-5. ~ და მარგალიტი S.

5. სტავრა] + თეთრი ფლური F, + და ღორის ქონი Q. + და ქონება S. რომე] რომლისა CFIKLOPQRS, — D, რომელ GMN. არ CDK. რიცხვი A] + რომლისა D. აჰკიდეთ CLP, აჰკიდეთ K. აქლემთა FS, აქლემთ G, აქლემსა I, აქლემს O. და — S.

5-6. აქლემებსა და ჯორებსა] ჯორსა აქლემსა და Q.

6. ჯორებსა] ჯორთა (ჯორსა I, + აზავართა სპილთა S) რიცხვით თორმეტთა (სამასი I, თორმეტსა S) ათასთა (ათასსა IS) რომ კიდევ ურიცხვი (რიცხვი I) საჰურტლე (საჰურტლეთა I) და სტავრა (სტავრათა I) (+ არა I) იყო (+ რაც შეეძლო F, და I) ჯარმან აიღო რაცა (რაც S) ეზიდებოდათ და FIS, ჯორთა G, + და OPR.

7. წამოვედით + რომლისა რიცხვი იყო სამი ათასი რომე კიდევ ჯარმა დაიონავა-რა საჰურტლე მრავალი რაცა ეზიდებოდა და წამოვედით Q. გამარჯუებულნი A, გამარჯობილი B, გამარჯვებული GNQ. და — R. მხიარული B, მხიარულად Q] — R. სისხლთა — D.

7-1. ~ ძებნა სისხლთა CFGIKLMNOPRS.

* H-ში აქ წყდება ტექსტი.

რთსა. ლალობდიან, იცინოდიან და შეექცეოდიან. მერმე, რა წელიწადი გამოვდა, დაპატიჟა ამირან დარეჯანისძემან და ვერა დაიჭირა.

მერმე მან გუიკმნა მისსა დარისპან-შაარსა. წავედით და დავეყავით წელიწადი ერთი, და მუნ პატივისა, ძღწობისა და განსუენებისა არა იყო რიცხუი. შეიყუარეს ერთმანერთი.

რა წელიწადი გამოვდა, წამოვედით ძღწუნითა და ნიჭითა დიდითა გამდიდრებულნი დარისპან-შაარით, მოვედით ბაღდადსა.

აქა დასრულდა კარი სისხლთა ძებნისა, და ნუმცა დაესრულების სუფევა მეფობისა თქუენისა უკუნისამდე, ამინ!

1. ლალობდიან] ლაობდნენ და R. იცინოდიან და] † განსვენებდიან და L. იცინოდნენ და R. ~ და იცინოდიან D. და — FOPQS. შექცეოდიან BDK] — OP. შექცეოდა Q. შეექცეოდიან მერმე] ნადირობდიან ნადიმობდიან ასპარეზობდიან ბურთობდიან ფალანგობდიან ცხენს არბევიდიან და ყმაწვილობდიან უხაროდათ ერთად ყოფნა და არ უნდოდათ ერთმანერთის მოშორება F. მერმე — CDGIKLNOPQS. წელიწადი + ერთი CKLNOP.

1-9. შექცეოდიან მერმე რა წელიწადი... მეფობისა თქუენისა უკუნისამდე ამინ] (+ შექცეოდნენ მაშინ R) მოიყუანეს რაიბ (რაბი R) ნობადი და უბძანა ამირან დარეჯანიძემან (დარეჯანისძემან R) ხოსრო ხაზართა (ხაზართ R) მეფე მეცა (მეც R) მიწახეს ასფან მეფისა კართა ზედან (ზა R) მაგრამ ჩემსა მზესა ესე რატომ (რატომ R) ქნა (+ რომე R) თავისა (თავის R) ნატამალსა აღარა მისცა ხაზარეთი და მზექაბუეს (მზესა კაბუესა R) მისცა ზომის (ზომისაგან R) მეტი ქება მასშია (+ დილარ M) ხაზართა მეფისა და მისის (მისი R) შვილის ჯიმშერისა (ჯიმშერისათ R) და როგორც იყო ყველა წერილად (წელიწად R) მიანბნო. მზექაბუესა (მზესა კაბუესა R) და ჯიმშერის ბოლოს (+ დროს R) ომი მოუვიდა (მოუხდათ R) თუ არა (არა R) ყველა წერილად მითხარო MR.

2. გამოჰქდა CKL. დაპატიჟა A, დაპატიჟა CGKLN, დაპატიჟა DP, დაპატიჟა O] + დიდად CDFIKLNOPS. ამირა F. დარეჯანისძემან D, დარეჯანიძემან FS. და] + სეფედავლე CO, სეფედავლე KLN, † სეფედავლა P. ვერ CKL] ველარ DN, ველარა FIOPQS, ველარა რა G. დაიჭირა † და G.

3. ~ გვიკმნა მან D] სეფედავლემ დაპატიჟა FIS. გვიკმნა O. მან გუიკმნა მისსა] სეფედავლემ. დაპატიჟა Q. მისსა] — B, + სახლსა CKLN, მისასა და D, მისისა O. დარისპან A. დარისპან შასა B, დარისპან შაპარს (შაპარს K, შაპარსა L) CKL, დარისპანის (დარისპან FI) შარსა (შარს I) წავიდეთო (წავედით I) DFI, დარისპან შარს (შაპარსა P) წავიდეთო GOPS, დარისპან შარსა N, დარისპანის შარსა და Q. და] — BDNGQS, + ჩვენცა F.

4. დავეყუენით CL, დავეყუენით DKNP. და — CDFGIKLNOPQ. მუნ — Q. პატეისა CFILNS, პატეისა და O. ძღწობისა CP, ძღწობასა FINOS, ძღწობასა L. ~ განსვენებისა და ძღწობისა Q. და განსვენებისა A] — B, და განსვენებასა FIS, და განსვენებასა შინა L, და განსვენებისა P, და განსვენებასა შინა ვიყვენით რომლი N.

5. არ CK. რიცხვი A. შეიყვარნეს N. ერთმანერთი † და CGKLNOP.

6. წელიწადი + ერთი L. გამოჰქდა CKLP. წამოვედი B. ძღწუნითა A, ძღწუნითა G. დიდად AMR.

7. გამდიდრებულნი] გამარჯვებულნი AMR, გამარჯვებული B. დარისპანის D, დარისპანით Q. შარით B, შაპრით (შარით DFGINOS) და CDFGINOPS, შაპრით და KL] — Q. მოვედით — Q. ბაღდადს CFIKNOPS.

8. და — CDFIKLNOPQS. დასრულების F.

9. სუფევა + მწერლისა მკითხველისა და F. თქვენისა A] † უკი F, † თქვენისა L, † და ნუმცა დაესრულების გვარი პატრონისა ამის S. უკუნისამდი B, უკუნისამდის D. ამინ C, არ F.

კარი* მეათორმეტე

ბაღხეთს შესვლისა ამბავი

ისმენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხოვნდი უკუნისამდე! აღიდნეს ღმერთმან მოყუარენი თქუენნი და არცხუინეს ორგულთა თქუენთა.

ღღესა ერთსა ბრძანა ამირან დარეჯანისძემან სიარულად გასე- 5
ლა. მინდორსა შიგან გავედოთ. ვიარებოდით და გავეშორენით ქალაქისაგან. მო-ვინმე-ვიდა კაცი შიკრიკი. შავნი ღართნი ტანსა ეცუნეს. თაყუანი-სცა ამირან დარეჯანისძესა და მისცა ცოტა წიგნი. უბრძა-

1. მეთორმეტე D, მეათოხმეტე LMR] † ამირან დარეჯისაგან O.

2. ბაღხეთის I, ბალახეთს N. შესვლის LNS] † და ბაღხამ ყმისა O. ამბავი] † კარგი და ამო სასმენელი F, † კარგი I, და ამბავი ბაღხამ ყამისძისა P, † კარგი და სასმენელი ყურთა Q, † კარგი და კეთილი ანბავი S.

3. ისმენდით C, ისმენდინ L. მეფედ D. ცხოვნდი] ცხოვნიდით მეფეო B, ცხოვნიდო F. უკუნისამდე BP. ღმერთმან — R.

4. მოყუარენი] მოყვასნი Q. თქუენნი A, თქუენი BCGR. არცხუინეს AM, არცხუინოს BCDGFIKLNOPQRS. თქუენთა A.

5. დარეჯანისძემან D, დარეჯანიძემან FMS, დარეჯინიძემან R. სიარულად] სეირნად N. გასვლად GM.

5-6. ~ მინდორსა შიგან სიარულად გასვლა L.

6. მინდორსა] ველსა N. შინა DFIQS. გავედით † და CDFGIKLMNOPRS: ვიარებოდით ქალაქისაგან გავეშორენით (გავიშორენით B) AB] და დავეშორენით ქალაქისაგან ვიარებოდით Q. გამოვეშორენით K, განვეშორენით L, განეშორა S.

7. მოვინმევიდეს R, მოვიდა ვინმე S. შიკრიკი D, შიკრიკნი FN. შავი BD. ღართი D, ღარიბნი O] ნაბადნი S. ტანს D, ტანთა O. ეცუნეს A] ესხნეს LR.

8. თაყვანის-სცა FS. ამირანს LQR] — DFIS. დარეჯანისძესა D, დარეჯანიძესა FGMS] — LQR. მისცა] ამოიღო Q. ცოტა წიგნი] წიგნი კელთა LR, წიგნი ცოტა მერმე N, ქარტა წიგნი მერმე O. წიგნი] † მერმე CKP, † და მისცა Q. უბრძანა † მას CKNOP.

* B-ში ამით იწყება დავით დიაკონის მიერ აღდგენილი ტექსტი.

ნა შიკრიკსა: „რა იციო?“ მან მოაწესნა: „მარტომან გამიკითხეო“. მე გაველ.

დიდი ხანი იუბნეს მარტოთა. მერმე მიბრძანა მისელა. მივედ და ეგრე მიბრძანა: „თუით გამოსცან*, ისი კაცი ვინ არისო, ანუ სით მოვალსო?“ — „მე, თქუენმან მზემან, არა ვიცი-მეთქი“. მერმე მიბრძანა: „ისი ბალხთა მეფისა ცოლისა არის. და ბალხთა მეფე მოუკლავს ბალხამს ვისმე ყამისძესა და წაუღია ყოველი სამეფო მისი. დარჩომია დედოფალსა ერთი ქალაქი, და ასული უვის და მას ცოლადა სთხოვს, მოდგომილ არს გარე და მიუწუტრავს ქალაქი წაღებასა. აწ 10 მე უქმეივარ, ვითა: „გაქებენ, ამირან დარეჯანისძეო, და თუ გეგ-

1. შიკრიკსა D] — LQR. მან + ეგრე CKNOP. მოახსენა A. მარტომა D, მარტო O] — L. გამიკითხო R.

2. გაველი B] + და მათ CLNOPR, გავე DGM, გავდევ FIQS, + და მათ ორ-თა K.

3. იუბნეს + ორთავე CKNP. მარტოთა] მარტოთ ორთავე O, — R. მერე L] + მე OP. მისელა] — ABGIMQ, აქ მოვედო LR, + და OP. მიველ CLNOPR.

3-4. მივედ და ეგრე... თუით გამოსცან] სავარსიძეო იცი IQ.

4. და — O. აგრე D, ეგრეთ LR] — FS. მიბძანა A. თუით] თუ ვით ACP, თუ ვითა MN, ვითა L. თუით გამოსცან] სავარსიძეო იცი FS, თუ ვითა გამოსცანა Q. ვითა გამოსცანა R. ისი] იგი LR. კაციო D] — B, + გამოსცან R. არის DFGIMQS, არის და KNOPR] + და L. ანუ] ან. O.

5. მოვალსო] + მოვასხენე DL, მოვო FIS, მოვო (მოვალსო OP) მე ეგრე მოვასხენე KNOP, მოვალს M, მოვო მე მოვასხენე Q. მე + მოვასხენე FIS. მე თქვენმან მზემან არა ვიცი A] არა შენმა მზემან Q. თქვენმა BDGMR. თქვენმან მზემან] არა შენმან მზემან FIS, თქვენმა მზემ L. არ FGINPS. მეთქი] ვთქვი G, მან KO. მერმე] მან NP, მერე L.

6. ისი] + კაცი FIQS, ისე G, იგი LR. ბალხეთს D, ბალხათ G, ბალხათა NR, ბალხო OP. მეფის KOP] — N. მეფისა ცოლისა არის და] დედოფალსა გამოუგზავნია FIQS. ცოლისა — GLMR. არისო BGMR. და — DLR. ბალახთა DNR, ბალხო O, ბალხათ G.

7. ბალხამის DKOP, ბალხამ FIQS, ბალახთა N. ვისმეს B] — FIQS. ყმისძესა DKN, ყმიძე G, ყამიძესა IQS, ყმისა ძესა O, ყამისძეს L, ყამისძესა R. წაუღია + ვისმე ყამისძესა და წაუღია R. ყოელი D. მისი — Q.

8. დარჩომია] და დარჩომილა FIQS, დარჩომილა K. დედოფალი FS, დედოფლისა K, დედოფალს LOR] მარტო დედოფალი Q. ერთილა DFKNOPS] — Q. ქალაქი] ქალი DS, — FQ. და — DFGIKMNOPRS. უვის] + ერთი GKMNP, ჰყავს ერთი LR, მისი Q. ამას G] + ასულსა KNP, + ასულს O. ცოლად BDFGIKLOP QRS.

9. სთხოვსო F] + და Q. მიდგომილ არს G, მოსდგომია LNQR. წაღებასა] + და D, წაღებად Q. ქალაქი წაღებასა] წასაღებლად LR. აწე GLMR.

10. ეუხმივარ Q. ვითარ SJ] — LR. ამირან — LMR. დარიჯანისძეო BD, დარეჯანისძეო FIMS, დარეჯანისძე GQ. და თუ] თუ DFGILRS.

* C-ში აქედან აკლია ტექსტს.

თი ქაბუკი ხარ, მოდი და ასული ჩემი ცოლად შეგერთო. წაიღე ბალხეთისა ქალაქი და საჭურჭლენი, ჯერეთ კელთა მაქუსო და მიუწურავს წაღებასა, თუ მალე არ გუიშუელიო“.

მე დამიმძიმდა დიდად, [123] ამისთვის რომე საჭირო გზა იყო*, და ბალხამ ყამისძე—ლომი და გამარჯებული ქაბუკი. და ჩემგან და- 5. შლა არა ეგებოდა. მოვაქსენე: „ვითა გწადიან, ეგრე ქენითო.“ ბრძანა: „გამომირჩევია და წავიდეთო“. მოაქსენა შიკრიკმან: „თუ დიდად არ გაისწრაფებ, ველარა ესწრები, წაულებენ ქალაქსაო. თუ-

1. ~ შეირთვე ასული ჩემი LR. ცოლად OJ — LR. შეერთო A, შეერთო და D, შეერთო FIS, შეირთო G, შეირთო და K, შეირთე და M, შეირთო და N, შეერთავ და OP, შეირთვე LQ. წაიღე] + ყოველი სამეფო Q, და აიღე LR. ბალხეთი DFGIKMS, ბალხეთი N, ბალხეთის OP] — LR.

2. და] — KN, + ყოველნი LR. საჭურჭლე KOM, საჭურჭლე ყოველნი Q] + და ბალხეთი LR. ჯერეთ] + ჩემსა FIQS, + ჩემსავე KNOP, რაც LR. კელთა მაქუსო A] ჩემსა კელსა არისო D, ხელთ არი F, ხელთა არისო IKNOS, კელთ არისო P, ხელთ არიან Q, კელთა მაქეს LR. მიუწურავსო Q.

3. წაღებასა] + და B, წასაღებლად LR, წაღებას O, წაღებად Q. არა GPM. გუიშუელიო A, გვიშველი B, გვიშველიო G] გვიშველი წავიღებენ ქალაქსაო M, გვესწრები წაიღებენ ყოველსა Q, მოგვეშველე (გვიშველე R) წავიღებენ ქალაქსა LR.

4. დამიმძიმდა] მიმძიმს G: დადად] მეტად OP, — Q. ამისთვის A] ამით LMR. რომე] — AB, რომელი F, რომელ ILMRS, რომელ (რომე KN) მეტად KNOP.

5. და] — F, + იგი OP. ბალხამ N. ყამისძე F, ყმისძე N, ყამისძე L, ყმისძე და O, ყამისძე MQ. ლომი და] ლომად LR. გამარჯებული A. და ბალხამ ყამისძე... ქაბუკი და ჩემგან — D. ქაბუკი] + იყო BFGIMQ, კაცი LR. და ჩემგან] — FGIM, არის (იყო R) თუ დაგვეშ ალა არ დაიშლიდა LR, იყო მაგრა (მაგრამ O) NOP, და ვიცოდი რომე Q, იყო S. დაშლა] და G, შლა OP.

6. არ BDFS, აღარ GLR. ეგებოდა] + და BQ, + ბალხამ ყმისძე ლომი და გამარჯებული ქაბუკი იყო D, + ეგრე NOP. მოვასხენე A, მოვასხენეთ O] — I. ვითა] ვითამცა D, ვითამცა FIS, — G, ვითამცა OP. გწადია BD] გენებოსთ L, გწადლესო Q. ეგრე] — DFGLMPQRS, ეგრეთა N. ქენითო D, ქმენით F, ჰქმენითო G, ქმენითო IMOPS, ჰქმენ მეთქი N, ქენი მეთქი Q.

7. ბრძანა] მიბრძანა ვითა N, + ვითა OP. გამომირჩევია] გამორჩევა B, განა მირჩენია D, გამომირჩიეთ F, გამამირჩინეთ I, გამამირჩევია OP, გამომირჩიეთ Q, გამამირჩიეთ S. და + აწ G. წავიდეთო + მოასხენა მან O. მოაქსენა შიკრიკმან] შიკრიკმან თქუა AB, შიკრიკმან O, მან შიკრიკმან NP. თუ — G.

8. არა P. გაისწრაფებ] ისწრაფებთ NL, გაისწრაფებთ P, გაისწრაფებთ O, ისწრაფებო Q, ისწრაფით R. ველარას D, ველარ FGMNOQS, ვერ LR. ესწორები DG, მიუსწრობთო LR, უსწრებთ N, ესწრებთ (ესწრობით O) და OP, ეწვევიო Q. წავიღებენ D] + იმა N, — LR, + მას OP, წაიღებენ Q. ქალაქსა I, ქალაქსაცაო NOP, — LR. თვით A] მუნ ჯერეთ LR, მუნ M.

* K-ში აქ წყდება ტექსტი.

ით ბალხამ ყამისძე არ არის მუნ, ლაშქარნი ოდენ დგანანო. თუ იგი მიგისწრობს, ულონიოდ წაუღებენო“.

წამოვედით შინა და დაუწყეთ საურავსა ქნა. ბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: „არცა ულაშქროდ ჯამს წასვლა და არცა ლაშქრი-
5 თაო“. მოაგსენა შიკრიკმან: „აწვე მოგაგსენებ, არა არს რიცხუი ლაშქრისა. ამაზედა ვითაცა ჯამს, წადითო“. დაარჩივა ლაშქართა შიგან ხუთასი ცხენოსანი, რომე არა იყო ბაღდადელთა სამეფოსა შინა უკეთესი.

წავედით და წაგუიძლუა წინა შიკრიკი. აქათგან ესენი ვიყვე-

1. ბალხამ N] — LR. ყმისძე DNO, ყა[...]იძე G, ყამისძე L, ყამიძე M, ყას-
შიძე R. არა არის FQRS, არ არისო GM. მუნ] ჩერეთ მოსრული და Q, — LMR. ლაშქარი FO] ლაშქარი (ლაშქარში R) და ლაშქარნი LR. ოდენ] — DLR, ოდეს FN, მუნ გარემოს Q. დგანან D] + და NOPQ, + კართა ქალაქისათა LR.

2. იგიცა R. მოგვისწრობს F, მიგვისწრობს IQS, მიგისწრობენ N, მიესწრო L, მიესწროს M, მიუსწრო R. ულონიოდ D. წაიღებენ B, წაუღებენ DFGIMS, წაუ-
ღებენ და N, წაიღებენ ქალაქთა Q, წაუღებენ ქალაქსა ამაზედან (ამას ზედან R) LR.

3. შინა — LR. და — BFIS. დაუწყით B, დაეწყეთ D, დაუწყევით LNR, და-
ვიწყევით Q. საურავისა I, საურავის L, საურავი Q. ქნა] ქონა G, კმნა ეგრე N, + ეგრე OP, — Q. მიბრძანა N.

4. დარიჯანისძემან D, დარეჯანიძემან FMR, დარეჯანიძემა G, დარეჯანისძემა L, და-
რეჯანისძემ Q. არ G, არც N. ულაშქროთ A] გავლაშქრო G, ულაშქროთა N, ლაშ-
ქართა LR. ჯახს] სჯობს Q, ჰქამს L. წასვლა DGLOP. და — B. არცა] არ G, +
დიდითა N. ლაშქრითაო] გავლაშქრითაო G, ულაშქრითაო LM, + ეგრე NOP,
ულაშქროთ Q, ულაშქროთა R.

5. მოახსენა A] + მანვე NOP, + მან MR. შიკრიკმან D, შიკრიკმა O. აწავ
D] — LR. მოგახსენებ A, მოგახსენო D] + და NOP, — LR. არ MNOP, არცა
LR. არის DNOPM. ~ რაცხეი არის LR. რიცხეი A] სიმრავლე N.

6. ლაშქრისა] ლაშქართა LR, ლაშქართა და ნება, თქვენი არსო Q, + და M.
ამას ზედა GM, ამაზედან I] და NOP, — LR. ვითარცა BR, ვითამცა DI, ვითაც
LO, ვითა Q. ხამდეს FIRS, ჰვამდეს L, ხამდა Q. წავიდეთ DI, წავიდეთ F, წა-
ვედით QS. დაარჩივა] დაარჩია D, დაარჩია F, + თავის GLR, და დაარჩია I, +
თვისთა N, + თავისა M, დაარჩივა თვისთა O, დაარჩია თავისა S. ლაშქართა] თავ-
ისა ლაშქრითა D, თავისა (თავის I) ლაშქართა FI, თავისათა ლაშქრისაგან P,
ლაშქართაგან O, — Q.

7. შიგა D] შინა N, — OPQ. ხუთასი + კაცი FIS. ცხენოსანი] + გევით NP,
+ კაცი თავისთა ლაშქართა შიგან Q. რომელ DGLMPR. არ DNS. ბაღდადელთა]
ბაღდადს NO, ბაღდადთა P, ბაღდადისა Q. სამეფოთა OP] ქვეყანასა Q.

8. შინა] შიგან DFGIMOPS, კაცი Q. უკეთეს A, უკეთესნი NOP] მათებრნი Q.

9. წაიდა LR. წავედით და წაგუიძლუა წინა] წაეიძღვანეთ იგი Q. წაგუიძლუა
A. წინა + იგი NOPLR. აქედგან B] წინა და წავედით Q. ესე GOP. ვიყუენით A,
ვიყუენი B, ვიყავით R] + თვით Q.

9-1. წინა შიკრიკი... ვიყუენით ამირან — D.

ნით: ამირან დარეჯანისძე, მე — სავარსამისძე, აბან ქამანისძე, ალი მოჰამადისძე, ასან* ბაღრისძე, ყამარ ყამრელი და იგი ხუთასიცხენოსანი. ოდესმე გენახენით, ამას ბრძანებლით, თუ ქუეყანათა ზედა კაცად კმა არიანო“. ეგრე თქუა მან შიკრიკმან: „თუმცა ცოტანი არა იყვნეთ, არა არს კაცი თქუენებრი პირსა მიწისასაო“. 5 უბრძანა ამირან: „გაგუიძელ წინა და ეგეგუარსა ნურას იურვი“.

ვითა წავედით და მივედით ბალხეთს, იყო ღიდი, მაღალი ქედი. მას ზედა წავედევით და დავხედენით: ლაშქარნი გაგუიდიადდეს.

1. დარეჯანძე BFGMQRS, დარეჯანისძე D. ~ აბან ქამანისძე მე სარსიმისძე D. სავარსიმისძე AO, სავარსიმძე BFIQS, საარსიმძე GM, სარეასიმძე L, სავარსიმძე NR, საარსიმისძე P. აბა R. ქამანისძე FIOPQS, ქამანძე GR.

2. მამადისძე BNL, მოამადისძე DFIMPS, მოამადძე G, მომადისძე O, მამადისძე Q, მოჰმადისძე R. ბაღრძე FIR, ბაღრელი G, ბაღარისძე Q. ყამარელი B] ყამარელი (ყამრელი I) და ქაოს ქოსიძე FIS, + გაოს ქოსიძე G, + (+ და R) ქაოზ (ქოს R) ქოსიძე და MR, + (+ და PL) ქაოზ ქოსიძე OPL, ყამრელი ქოს ქოსიძე N. + და ქავას ქოსიძე Q. და — G. იგი — LR. ხუთასი + კაცი LR.

3. ცხენოსანნი P] + კაცი ისმენდი მეფეთ მეფეო Q. ოდესა FGLMNQRS, ოდეს I. გენახენი B, გენახათ FIQS, გენახენ N, გუნახენ P, გენახა O. ამასა N. ბრძანებლი BP, ბძანებლი NO. თუ — FILMQRS. ქვეყანათა A, ქვეყანასა FGIQS, ქუეყანა OP.

3-4. ქუეყანათა ზედა] ქვეყანაზედ LR. ქუეყანათა ზედა... მან შიკრიკმან] ქვეყანაზე აღარ არიან ამდგან უკეთესნი კაცნიო მან შიკრიკმან ეგრე თქვა N.

4. ზედან FMS, ზე O. კმარაანო AOPQ, კმარაანო FIS, კმარიყო G. ეგრე] ესე LR. თქვა A] გითხრა LMR. თუცა LM.

5. არ FGILNOQ. იყუნეთ A, იყვენით G. არ არს O. თქვენებრი A, თქუენებრი OP. ~ პირსა მიწისასაო თქვენებრივი Q. მიწისასაო] ყოვლისა ქვეყანისასაო (ქუეყანისასა P) LNOP. ~ მიწისა პირსაო R.

6. ამირან + დარეჯანისძემან მას შიკრიკსა NOP. წაგვიძელვ FINOPS, წაგვიძელო G, წამიძელვ L, წაგვიძელ M, წარმიძელვ R. ~ წინა წაგვიძელვ Q. წინაო FGNOPS. ეგე-] ეგრე BF, მაგ N, მაგა Q. -გვარსა A, -გუარს O. ნურასა P] ნუ QLR. იურვიო LQR.

7. წავედით — N, და — BNLR. ბალახეთს N] + გორა LMR. დიდად FGIMN OPS] + და Q. მაღალი — LR. ქედი] — GLMR, + და O.

7-8. ~ მაზედ ქედი B.

8. მაზედ ABQ, ამას ზედა G, იმაზედან LMR, მას ქედსა ზედა NP. წავედით GPQ, წავედევით R. და — BLMNOPQR. დავხედენით] + და ვნახეთ L, დავხედეთ და ვნახეთ R. ლაშქარი FGMPs, ლაშქართა N, ლაშქარსა Q. გაგვიდილდა FGILQRS, გაგვიდილდა M, გვედილა ეგრე N, გაგუიდილდა ეგრე OP.

* D-ში აქედან აკლია ტექსტს.

- თქუა შიკრიკმან: „აქა ბალხამ ყამისძე არა არს [V] ჯერეთო“, გა-
გუიკუირდა უპატრონოდ მათ ლაშქართა სილიდე. თქუა ამირან და-
რეჯანისძემან: „გამოვარჩიოთ და ეგრე შევიბნათო“. გაველით კიდე
ამირან დარეჯანისძე და ექუსნი ყმანი მისნი, და ეგრე გუიბრძანა:
5 „თქუით ყუელამან და, ვისიცა სიტყუა სჯობდეს, იგი დავამტკიცოთ“.
თქუა აბან ქამანისძემან: „ისი ლაშქარი დიდი არის და პირ-
დაპირი ომი არ ძალ-გუაქუს. აწ გამოვარჩიოთ აღგილი და დავდგეთ,
ჩუენ წავიდეთ მცირედნი კაცნი, ვიბეზღნეთ და მოვიყუანნეთ სიმარ-
ჯუესა და, რა ღმერთმან გამოარჩიოს, იგი იქნასო“.
- 10 თქუა ალი მოჰამადისძემან: „არა ვარგა გამობეზღება, დიდი

1. თქვა A] + მან NOP. შიკრიკმან G, შიკრიკმა LR. ბალხამ N. ყმისძე NO, ყამისძე L, ყამიძე M. არ არის BGMO, არ არისო FLR, არა არისო IS, არა არის NP, არ არსო Q. ჯერეთო B] — LR, + ჩვენ N, ჯერთო (ჯერეთო O) ჩუენ OP, ჯერეთ არ მოსულაო Q. გაგუიკუირდა A] + და დავეიმძიდა I, + და გავვილიდა Q, + და გავვილიადა S.

2. უპატრონო A, უპატრონო O. ~ სილიდე მათ ლაშქართა FGIMOPS] სილი-
დე მათი N, სილიდე ლაშქართა LR. თქვა A] ბძანა Q. დარეჯანისძემან FMS, და-
რეჯანისძემა G, დარეჯანისძემ R] — NQ.

3. გამოვარჩივთ P. და — L. აგრე FIS] — Q, ისრე LR. შევიბნეთо BFIQS, შეეებნათო G, შეეებნეთо LNOP. გავდგეთ IQ. კიდე] + თვით FLOPQS, თვით N.

4. დარეჯანისძე GM] — FILRS. და + ჩვენ FIS. ექესნი A, ექესნივე FGIMS. მისნი და] მათნი LR, მისნი M.

5. თქვით A] თვით S. ყუელამა ABLMR, ყველამანო O. ვისიც FR] ნათქვამი სიტყვა N, + ნათქუამი P, ვისიც ნათქვამი O, ვინცა Q, ვისაცა S. სიტყუად S] — LR. სიტყუა სჯობდეს] უკეთ არჩიოს Q. იგიცა OP] ის L, ისე R. დავამტკიც-
ნეთ B, დავამტკიცოთ NOQS.

6. თქვა A, სთქუა B. აბან] ყველამან B. აბან ქამანისძემან] აბანისძემან OP, აბან ქამანისძემან QS. ქამანისძემან FI, ქამანისძემან G, ქამანიძე R. ის] მათი O, იგი LR. ლაშქარნი ABGINOPS: დიდი არის] დილია FGIQS, დილნი არია N, დილნი არიან O, დილნია P. და პირდაპირი] პირისპირ FGIS, და პირისპირ NO PQ, და პირდაპირ M.

7. ომი — LOPR. ძალ-გვაქეს A] ძალ გვიც IN, ძალ გვაქს და O, ძალ-გვიცს Q. გამოვარჩიოთ O. და — B. დავსდგეთ FPS, დავსდგეთ O] — Q.

8. ჩვენ A] — Q. წავიდენ FS, წავიდნენ I, წავიდნეთ N, წაველით O] — Q. მცირენი G. კაცნი + და NOP. იბეზღნენ FGIS, ვიბეზღნეთ N, ვიბეზღენით O. და — NP. მოიყვანონ F, მოიყვანნენ G, მოიყუანენ IS, მოვიყვანეთ O, მოვიყუა-
ნოთ LMQR. სიმარჯვესა A] + თქვენსა Q.

9. რაც R. ღმერთმან — R. გამოგვიჩიოს FIS, გამოგვიჩიოსო GN, გავვი-
ჩინოსო O, გამოგუიჩივის P, ინებოს Q, გამოვარჩიოთ R. იგი] ისი F, — GNOP, ის IS. იქნასო] უკეთ FI, — GNOP, ქენით Q, უკოთო S, ექნათო R.

10. თქვა A. ალი] ილი L. მაჰმადისძემან B, მაჰმადისძემა L, მოამადისძემან FIMPS, მოამადისძემან G, მაჰმადისძემან N, მომადისძემან O, მაჰმადისძემან Q, მოამადისძემა R. არ GILMNOPRS. დიადი O] — Q.

ლაშქარი არის. დავესხნეთ დილასა ერთსა კერძსა და, ვინ მოკუდეს, მოკუდეს, და ვინ დარჩეს, დარჩესო“.

თქუა ასან ბადრისძემან: „მე ესე გამომირჩევია: ჭამონ პური და შეიხუნენ ტაბლანი შინა. მათ კაცთა შიში არავისი აქუს გულსა. მივიდეთ, დავესხნეთ თავსა და, რა ღმერთმან გამოარჩიოს, იგი იქნასო“.

თქუა ყამარ ყამრელმან: „მომეცით ორასი კაცი და დადექით აქა თქუენ. მე მივიდე, ვიბეზღნე და დაუწყო ომი მუნამდის, ვირე გამოვიდოდეს ყოველი ლაშქარი, დარჩეს კარავნი უკაცურნი, და მერმე თქუენ, რაღა გინდა, ქმენით. მე თუ უნდა მომკლან, და თუ დავ- 10 რჩე, ღამით შემოვალ“.

1. ლაშქარი არის] ლაშქარის B, ლაშქრითა არის G, † და OP, — Q. დავესხნათ O, დავესხათ L, დავესხათ თავსა R. დილას P. ერთს O. ~ კერძოსა ერთსა N. კერძოსა GQ] — LR. და — LR. ვინცა LR.

2. მოკედეს A] — G. ვინც LNO, ვინცა R. დარჩეს] შევიდეთო FGIOPS, † და შევიდესო M, შევიდეთო N, დარჩეს შევიდეთო Q.

3. თქუა A. ბადრისძემან GIMRS, ბადრისძემან Q. მე ესე გამომირჩევია — LMR. გამომირჩევია] † რომე N, გამომირჩევია რომელ OP.

4. და] რა G. შეიხუნენ A, შეიხვიუნენ B, შეიხვნან LMR, შეიხვენენ N, შეიხვენონ O. ტაბლა ABLMR. შინა] — NLR, მაშინ Q. ამათ F, იმათ GILMNOPRS. არავის რა G. აქვს ABFILNOQS, აქვთ R. გულსა † შინა NOP.

5. მივიდეთ] † და BFGILQRS, † და ზედა N. დავესხათ ABFLQ, დავესხნათ NR, და დავესხნეთ (დავესხნათ O) OPM. ~ თავსა დავესხათ Q. თავსაო B] — FGINOPS. და — FGS. ღმერთმან — R. გამოგვირჩიოს FIMS, გამოგვირჩიოსო GN, გამოარჩიოსო OP, გამოარჩიოს Q, გამოვარჩიოთ R. იგი იქნასო] ისი დავმართოთ FQ, — GNOP, ის დავმართოთ IS, იგი იქნას L.

7. თქუა A. ყამრელმა ALMR, ყამარელმან BFGS. მამეცით M. და] — FGM QS, თქვენ LR. დადევით FGIS] — L.

7-8. ~ თქვენ აქა (აქ O) დადექით (დადევით P) NOP.

8. თქვენ A] — LR. ~ თქვენ აქა FIQS. მივიდე † და Q. და — NOP. დავიწყო G. მუნამდის] — MQ, ვიდრემდის LR. ვირე] ვირემდისინ F, ვიდრემდისინ I, ვირემდის MQS, — LR.

9. გამოვიდეს GMNP. ~ ლაშქარი ყოველი Q. ყოველნი B. ლაშქარი † და FG IM. დარჩენ FG, დარჩნენ I, დარჩება LR, და დარჩნენ N, და დარჩენ OPS, და დარჩეს Q. კარავნი] კარაულნი B, კარნი LR. უკაცურნი] უკაცონი O. და — FG ILMNOPRS. მერმე] მაშინ Q.

10. თქვენ რაღა A] რაღაც F, რაღა L, თქვენ რაღა G, რაცა I, თქვენ რა NOP, რაც R. რაღაც S. გინა GM, გინდათ LP. ქენით FGIOS, ქმენითო L, ჰქმენით N, იგი ქენით Q. თუ უნდა] თუნდა FIMNORS, თუნდა-ღა Q. მაგკლან ALMOR. და თუ] — B, თუნდა N, თუ OP. დავრჩები F, დავრჩები GIMOPQS, დავრჩეო N, დავრჩიო R.

11. შემოვალო LM, შამოვალო R.

თქუა ქაოზ ქოსისძემან: „ჩუენ ისი ცხენოსანი* მეტსა ვერას გუარგებს, ამით რომე დაგუაბმენ ისი ჩუენნი** კაცი ჩუენვე. აწ პატრონი ჩუენი[124]და ჩუენ მივიდეთ ღამით და, რომელი წინა დაგუხუდეს, უკლავად, ღმერთო, ვერა წაგუივაო. შინა მშუილობით 5 შევიდეთ, თუარა დიდი ლაშქარი არის: რომელთამე მოჰკვლენ და რომელთამე ჩამოჰყრიან, და ჩუენგან ესე არა ეგების, რომელმცა არა უშუელეთ. სჯობს ჩუენი მარტოსა მისვლა, ამით რომე ჩუენი დამართებითი კაცი იქი არა არის და ჩუენ მშუილობით შევალთ“.

მე, სავარ, ვთქუი: „ძმანო, რად იტკივნებთ თავსა? რაცა თუით 10 [ჰ]მარჯუია, მას იქს“.

1. თქუა A. ქაოს BG, ქოს N, ქავას Q. ქოსიძემან ABFILMPQRS, ქოსიძემ G, ქოსიძემან N. ჩვენ A. ისი ასნი FIQS, ჩვენნი LR. ცხენოსანნი FGILNPQ RS. მეტსა] ამის მეტსა N, — LR. ვერას] არას CFINOPQS.

2. გვარგებს A, გვარგებენ FINQS] გვიშველიან LR. ამით — N. რომე] + რომე G, რომელ IMOPS, რომელ უფრო LR. დაგვაბმენ A. ის Q] — LR. ჩვენი ABMO] — LR. კაცი — LR. ჩვენვე A] ჩუენკენ C, + და OPQ, ჩვენდა LR. აწ — LR.

2-3. ჩუენვე აწ... და ჩუენ] და ჩვენი პატრონი N.

3. პატრონი FIS. ჩვენი A, ჩვენი FGIQS. და] + აწ FIS, — LR. ჩვენ A] — LR. მივედით D. ღამე N. და — LR. წინ LQ.

4. დაგვხუდეს A, დაგვიხუდეს D, დაგუდეს OP, დაგვხუდების LR. უკლავად] უკდა ავად C, უკლავათ D, უკვდავად LMR. ღმერთო — R. ვერ CDFGIOQRS, არ L. წავივივო D, წავივია FIS, წაგუივა და OPQ, დავგრჩებისო L. შინ O] — LNR. მშვილობით A] — LNR.

4-5. ~ შევიდეთ შინა მშვილობით Q.

5. შევიდეთ] მივიდეთ G, — LR, შევიდეთო M. თუარა A, თუ არ O. არის — R. მოკვლენ BFRS, მოჰკვლენ C.

6. ჩამოყრიან BFORS, ჩამოყრიან Q. ჩვენგან A. ეს ABL. არ ABGLN. ~ არ ეგების ესე D. რომემცა CFINS, რომელთამცა O, რომელ LR, რომე Q. არ CDF GOPS.

7. უშველოთ ABFILQRS, უშველნეთ N. სჯობს — LR. ჩვენი A, ჩვენ N. მარტოთა CDFIMNQS, მარტონა G, მარტო OP] — LR. მოსულა B. ამით] მითა სჯობს LR. რომელ BDGMOP, რომ LR. ჩვენი A. დამართებით DFGIOQS.

8. ~ იქ კაცი N. იქით D, იქ FILQRS, იქა M. არ BCDFILNOPQR. ჩვენ A. მშვილობით A, მშვილობითა P. შევალთ] + მერმე CNOP, შევალთ FIQS.

9. საარ AGMOP, საარს C, სარ D, სავარსიმიძემან FIS, სარვასიმიძემ L, სავარსამისძემ N, სავარსიმიძემ Q, სავარსამიძემ R. ვთქვი A, ვსთქვი GNO] უთხარ LR. ძმაო DGM, ძმებო LR. იტკინებთ FI, იტკიებთ (იტკინებთ R) ცუდად LR, იტკენთ S.. თავსაო CGMOP. რაც FGMNLR. თვით A.

10. მარჯვია AM, მარჯვი B, მარჯუვა CFGINOPQS, მარჯვე არის LR. მას] თვით FIQS, მასა M, მას R. იქს] + პატრონი ჩუენიო (ჩვენი N) CNOP, იქმნს D, იქმს G, იქსო LR.

* C-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

** D-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

თქუა ამირან დარეჯანისძემან: „ვითა თქუენსა ჰაბუკობასა მართებს, ყუელა ეგრე გითქუამს, მაგრა, ვინათგან მე აქა ვარ, მაგისი ერთისაცა ქნა არა ეგების. აწ, რაზომცა დიდი ლაშქარი არის, ომსა ვერსით წაუვალთ.* აწ დღისით მივიდეთ და, სადა უფროსნი იყვნენ, მუნ შევებნეთ“.

5

დავასკუენით ესე** პირი. უბრძანა შიკრიკსა: „წაელ და აცნობე ჩუენი მოსვლაო“.

წვიდა შიკრიკი, და დავეკაზმენით და შევსხედით უკეთესთა ცხენთა. ჩავიცუით საჭურველები. ვთქუი, თუმცა იმათ კაცთა ვერა

1. თქუა A] ბძანა LQR. ამირანმა LR] — Q. დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან F, დარეჯანისძემა G] დარეჯანისძემან ისი ჩვენი ლაშქარიც ჩვენთან იყოს M. დარეჯანისძემან ვითა თქუენსა] ისი ჩვენი ლაშქარნიცა (ლაშქარნიც R) ჩვენთან იყვნენ და რაცა LR. თქვენსა A. ჰაბუკობას O] + თქვენსა L.

2. მართებთ F] შევინს G, მართებდა R. ყვალა D. აგრე DFI OPQS] სრულათ LR. გითქვამს A, გითქმან D, გითქვამსთ FIMOPQS, გითქვამსთო LR. მაგრამ AB FILNQRS. ვინათგან + თუით COP.

3. მაგისი] ეგე LMR. ერთსაცა C, ერთისაც O, არც ერთი LMR. ქნა D] — LMR. არა] + არა B, არ CDFGNOS. ეგებისო L] იქნებისო MR. რაზომსაცა AB.

4. ომს LR. ვერსით IL. წაუვალთ BD, წაუვლათ N, წაუვალთო LMR. აწე LMR. და — N. სად DO] + იგი Q, სადაც L. უფროსნი] + ლაშქარნი CLNOPR, უფროსი DQ.

5. იყუნენ A] იყოს D, იყვნენ NLR, კაცნი დგეს Q. მუნ] — Q, იქ L. შევიბნათ D, შევევბნათ MOQ, შევევბნეთო L, შევევბნათო R..

6. დავასკუენით A, დავასკუენთ N, დასკუენს O. პირი] ომი F, + და LR. უბრძანა] + მას CNOP, და ვუთხარიო Q. შიკრიკსა D. წაელ B, წადი CDNO, წარვედ FILQR. და აცნობე] დაცნობე I, და აცნობეო N, და აცნობედ დედოფალს Q.

7. ჩვენი მოსვლაო A] მოსულა ჩუენი პატრონსა შენსა CN, ჩვენი მისვლა (მოსულა FILMR) DFILQMR, ჩუენი მოსულა აქა ამირან დარეჯანისძისაგან (დარეჯანისძისა P) ბალხეოს მისულა და ქალაქს შემოდგომილის (შემოდგომილს P) ურიცხვის (ურიცხუს P) ლაშქრის (ლაშქართა P) შებმა მათზედ გამარჯუება და ქალაქ-შიგან მშვიდობით შესვლა (მშვიდობით ქალაქს შესულა P) OP.

8. წარვიდა ER] + იგი CNOP, — Q. შიკრიკი და] შიკრიკი B, შიკრიკი და D, შიკრიკი იგი და ჩვენ M, — Q. და] ჩუენ CDNP, — FI, + ჩვენ LOR. დავეკაზმენით] + ჩვენა F, + ჩვენ I, + ჩვენცა Q. და — NR. უკეთესსა DFI] რა გათენდა უკეთესსა (უკეთესა P) OP.

8-9. შევსხედით უკეთესთა ცხენთა — Q.

9. ცხენთა] + და CNM, ცხენებსა DF, ცხენებსა და IP, ცხენსა O. ჩავიცუით A. საჭურველები B, საჭურველნი O. სთქვი ACLMPR, ვსთქვი BD, ვთქვით IQ, სთქვიმცა N, და გენახნეთ O. თუმცა] თუ FILQR, — N, + ამას ბრძანებდით O. იმა CNQ, ამათ OP] — LR. კაცთა — ER. ვერ CDFNO, ვერვინ LR, ვერავინ Q.

* G-ში აქ წყდება ტექსტი.

** S-ში აქედან აკლია ტექსტს.

დამართებს მტერიო! ვითა მივედით ლაშქართა კიდესა და აცნობეს დედოფალსა ჩუენი მისვლა, შეიქნა ზმა დიდი ქალაქსა შინა. წამო-
აყენეს ზედა მებუჟე-მედაბდაბენი და დროშანი მრავალნი და სცემ-
დეს ზარსა. ვითა ცნეს გარეგანთა ლაშქართა—მოვიდა ვინმე მეშუე-
ლი მოქალაქეთაო, დაეკაზმა ყოველი

5

ტ

ლაშქარი და დადგეს. მივედით
ჩუენ, სადა უფროსნი დგეს.
მუნ შევიბენით. თავმან მეფო-
ბისა შენისამან, არა მინახავს 10
ეგზომი ფიცხელი ომი.

მოვიდა [v] ყოველი ლაშქარი.

ყ

კაცი. შესხდეს ცხენთა, აიღეს
საჭურველები და ჩაიციეს. მი-
ვედით, სადა უფროსნი დგეს, და
მუნ შევიბენით. ოდეს დავხედე-
ნით, აღარა იყო ჩვენთანა ამი-
რან დარეჯანიძე. ყოვლისა ქვე-

1. დამართების DFIPQ, დამართებისთ O. ~ კიდესა ლაშქართასა LR. და—
DLR.

2. ჩეენი A. ~ მისვლა ჩეენი + და O. შექნეს LR. ზმა ხმაჲ LR. ქალაქსა ბალხეთს
L, ბალხეთ R. ზმა დიდი ქალაქსა შინა ქალაქსა შიგან (შინა N) ზმა დიდი (ლი-
ლი O) CNOP. შინა შიგან MQ. წამოიყვანეს B] წამოადგნეს O, წამოადგეს LR.

3. ზედან O. მებუჟენი-მედაბდაბენი FI. და] — CMQR, + ამართეს OP. მრავალნი + (+ და F) სცემდეს და ზმა იყო FI, მრავალფერნი O.

4. ზარსა და ხმა იყო დასაცემელი ზარისა Q. ვითა — LR. სცნეს BFLQR] +
მათ CP, სცნეს მათ NO. ლაშქართა] + რომე CN, + ვითა FIMQ, + რომელ OP,
ვითა LR. მოვიდა] და ეგრე თქუეს ვითა მოუვიდა D. მოვიდა ვინმე] მოვინმე ვიდა
LMR. მეშველი A, მეშველი BQ, მეშველი P.

5. მოქალაქეთაო] + და B, + ფიცხლა COP, მოქალაქეთა F, მოქალაქეთა
ფიცხლად N, — Q. დაეკაზმად N, დაეკაზმნეს O. ყოელი D, ყოეელი O.

ტ 7. ლაშქარნი O. და — B. დადგნეს O.

8. ჩვენ A] + და COP. სადა] დასად N. უფროსი D] + ქარი O, უფროსი
ლაშქარი და უფროსნი მათნი Q. სდგეს O.

9. მუნ] და DFI, შეუტოვეთ და Q. შევებენით CDFNOPQ, შევებით I.

10. შენისამან] თქვენისამან NQ. არ CDFI. მინახავს + დღეთა შინა ჩემთა O.

11. ეგზომ CNP, ეზომი D] გვეთი FIQ.

12. მოვიდა] — O, მოვიდნენ Q. ყოყოველი A] ეს ყოველნი O.

12-1. ლაშქარი ჩვენ A] ქალაქი ჩუენ ზედა CD, ქალაქი ჩვენზედა საყურებ-
ლად და ყოველი ლაშქარი შემოგვეხვია და F, ჩვენზედა I, ლაშქარი ჩვენზედა
NPQ, ლაშქარნი ჩვენზედან O.

ყ 7. შესხდნენ R.

8. და — LR. ჩაიციეს + აბჯრები LR. მივედით + ჩვენცა LR.

9. უფროსნი] უფროსი ლაშქარი LR. იდგა LR.

10. შევებენით LR.

10-1. ოდეს დავხედენით აღარა... მას მარტოსა სცემდეს] ფიცხლად LR.

ჩუენ დაგუფანჩნეს სიდიდითა ლაშქართათა. გავაბენით ლაშქარნი და გავედით ცალკე. ოდეს დაგხედენით, აღარა იყო ჩუენ თანა ამირან დარეჯანისძე. ოდეს მიგხედენით, ცალკე იყო ლაშქართა შიგან და იბრძოდა ფიცხლად, და მოეკლა მრავალი კაცი და ცხენი. მოსდევდა ყოველი ლაშქარი უკანა. მოუკლეს ცხენი და გაუტყდა კრმალი.

მაშინ მოსწყადის ცხენსა ბარ-

ყანისა ლაშქარი მას მარტოსა სცემდეს. მოგვეგებნეს წინა. აილო კაცი კინენითა ამირან, გასტყორცა და დასცა ლაშქართა ზარი. მივედით ჩვენცა და შევიბენით.

მას ომსა შიგან მოსწყადისა

ტ.1. დაგუფანჩნეს A, დაგუფანჩნეს BFI, დაგუფანჩნეს D, დაგუფანჩნეს შიგან O, დავიფანჩნით Q.

2. ლაშქარისათა FIQ, ლაშქართა N] მათითა O. გავაბენით ლაშქარნი — F.

3. ცალკერძ CNOP] ცალკერძო Q. ოდეს] მაშინ N.

4. დაგხედით B] დაგხედეთ მათ O. აღარ CDFNQ, და აღარ O. ჩუენ თანა A, ჩუენთან OP.

5. ამირან. — Q. დარიჯანისძე D, დარეჯანისძე FI] + და O. ოდეს — Q.

6. მგხედენით] კულა (კვლავ O) დაგხედენით GOP, დაგხედენით D. მიგხედენით ცალკე] კვლა ცალკერძ დაგხედენით ცალკე N. ცალკერძ O, მარტო Q] — B. იყო — Q.

7. შიგა D. ფიცხად P, ფიცხულად O.

8. და მოეკლა] მოკლა C, და მოკლა D, მოეკლა N.

9. ცხენი + და DFIQ. მოსდევდა] მოსცემდა ABN, მოსცემდა იგი CDP, + იგი FI, მოსცემდეს იგი O. ყოელი D] + იგი N.

10. ლაშქარნი D. უკანა] + და CP, უკან და N, + ანუ წინა იმიერ და ამიერ O. მოუკლეს] მეკლად Q.

11. გაუტყლდეს A, გაუტყეს B, გაუტყლთა P, გაუტყლდა O, გასტყებოდა Q.

12. მოსწყადის A, მოსწყადის BN, მოსწყვიდის DI, მოსწყვიტის FOP, მოეწყვიტა Q. ცხენთა O, ცხენისა Q.

ღ. 2. მოგვეგებნენ R.

3. კაცი კინენითა ამირან] ამირან დარეჯანისძემან (დარეჯანისძემა R) LR.

4. გასტყორცა] გასტყორცნა ცხენი და კაცი LR.

5. შევებენით LR.

12-6. (გვ. 654) მას ომსა შიგან მოსწყადისა... დაჯოცა მას ომსა] ოდეს დაგხედენით აღარ იყო ჩვენთან (ჩვენთანა R) ამირან ყოვლის ქვეყნის (ქვეყნისა R) ლაშქარნი მას მარტოსა სცემდენ (სცემდეს R) მოუკლეს ცხენი და გაუტყდა კმალი. მაშინ მოსწყადის ბარკალი ცხენსა და ისე (ისრე R) ჰყოცდა (ყოცდა R) ლაშქარისა ვიბრძოლეთ ჩვენცა გულმწყურალად მოეკლა ამირანს ათასი კაცი და რიგ ათასი ჩვენ და ლაშქართა მოვკალთ (მოვკალბთ R) (+ მათ L) LR.

კალიდა იცემებოდის მითა. ვითა ვნახეთ, უყვილეთ ერთმანერთსა. მოგუეგება წინა და შევიყარენით ჩუენ ერთად. და მოგუეგება წინა ყოველი ლაშქარი. 5 ზენაარმან ღმრთისამან, ცოტათა კაცთაგან ეზომ ფიცხელი ომი არა ნახულა. დაგუიჯოცეს ცხენები და სამჯრამდის ვიბრძოლეთ, ვერა შევატყვევით კლე- 10 ბა დარეჯანისძესა, უფიცხე და უფიცხე იბრძოდა. და გუხედვიდა ზედა დედოფალი, ბალხთა მეფისა ცოლი, და ასული მისი და

ცხენსა ბარკალი ამირან და მით იცემებოდის და ვიბრძოლეთ ჩვენცა გულმყოვრად. ათასი კაცი ამირან და ორი ათასი ჩვენ და ლაშქარმა ყველამ დაჯოცა. მას ომსა შიგან მოგვიკლეს ორასი კაცი ჩვენის ლაშქარისა.

ტ 1. და — O. ~ მით იცემებოდა CDFINPQ] მით იცემებოდა და ჯოცდა ლაშქართა O.

2. ვუყვილეთ Q.

3. მოგუეგება A, მოგუეგებენ Q.

3-4. მოგუეგება წინა და შევიყარენით ჩუენ ერთად და — BF. შევიყარენით ჩუენ] შევიყარენით ექვსნივე N.

4. ჩვენ A] ექვსნივე CDIOPQ. ერთად და] — D, და I, ერთგან P, ერთად O. და — CQ. მოგუეგება A, მოგუეგებოდა I, მოგვიღდა O.

5. წინა — NQ. ყოელი D] ეგზომი Q. ლაშქარი] + და CDFNP, ლაშქარნი და O, + წინა და Q.

6. ზენაარმა A, ზენარმან BI, ზენარმან DFOPQ. ღვთისამან FN] ღონ ჩვენ Q. ცოტათ O, ცოტა Q.

7. კაცთაგან] კაცთა DFIQ. ეგოზომი B, ეგზომ CFINOP, ეგზომი D, ეგეთი Q.

8. არ DFO] არაიეს Q. ნახულა] უნახამს Q. დაგუიჯოცეს + ყოველთა O.

9. სამხრამდისი A, სამხრამდინ FQ, სამხრამდისინ I. ~ ვიბრძოლეთ სამხრამდის და O. ვიბრძოლეთ] + და CNP, — F.

10. ვერ NO. შევიტყვეთ B, შევატყუეთ P.

11. დარეჯანისძისა C, ამირან დარეჯანისძე D, დარეჯანისძისა P. უფიცხედ Q.

11-12. და უფიცხედ DQ.

12. იბრძოდის CDNP, იბრძოდეს [F. გვხედვიდა A, გვეხედვიდა B, გვეხედვიდა D.

13. ზედან O. ბალხათ D, ბალხთა N.

14. მეფის DNPQ.

ღ 2. იცემებოდის M.

6. შიგან] — L, და R.

7. ჩვენის — L.

ყოველი ლაშქარი, და ვერა შე-
ქლო შეელა ჩუენი.

ეზომ შევავენით გარეგანნი
ლაშქარნი, რომე თანა ველარა
მოგუიდგეს, და შევედით მშუი-
დობითა ქალაქსა.

ჩამოგუეგება დედოფალი, ბა-
ლხთა მეფისა ცოლი, და ყოველი
ქალაქი. ესე იყო პირველი გა-

ეგზომ შევავენით იგი ლაშ-
ქარნი, რომელ გზა დაგვიდგეს,
და ახლოს ველარ მოგვიდგენ.
აქათ მოქალაქის მებუყე-მედაბ-
დაბენი უცემდეს და იქით—ბალ-
ხამ ყამისძისა, მაგრამ ლაშ-
ქარნი უკუდგეს და შევედით ქა-
ლაქსა შიგან.

მოგვეგებნეს წინა დიდებულ-
ნი მრავალნი და მოქალაქენი,
აყრიდეს ამირანს თავსა დრა-

ტ 1. ყოელი D, ყოველნი O. ლაშქარნი O. და — D. ვერ CFOPQ. შექლოთ
AIN, შექლო DQ, შემძლებელ იუენეს O.

2. შეელა ჩუენი A] შევლად ჩუენად B, შეელად ჩუენდა CNO.

3. ეგზომ BCNOP. შევავენით] შეკავენით B, + იგი C, შევიურვენით D,
შევაშინენით FI, შევავენით იგი N, შევავენით იგი O, შევავენით იგი P, შევაშინ-
ეთ Q. გარეგანი ABN.

3-4. გარეგანნი ლაშქარნი] იგი ლაშქარი გარეგანი B.

4. რომელ FIP. თან FI. ველარ CDOQ, ვერა N.

5. მოგვიდგეს B, მოგვიდეს FI, მოგვიდეს Q. ~ მშვიდობით შევედით CDFIN
OPQ. მშვიდობითა A] — B.

6. ქალაქსა] + შინა FIO, + შინა და Q.

11. ჩამოგვეგება A] + იგი O. ბალხთა] ბალხეთის D, ბალხთა N, ბალხთ O,
ბალხეთისა Q.

12. მეფის DNO] — Q. ცოლი — Q. ყოელი D.

12-13. და ყოველი ქალაქი — B.

13. ქალაქი] ლაშქარი CN, დიდებულნი ბალხეთისა Q. პირველი] + ომი და Q.
გაჩვენება A, განჩვენება B, გამოჩვენება Q.

ღ 3. შევავენით] შევაშინეთ LR. ლაშქარი LR.

4. რომე LR.

5. ახლოს — LR. მოგვიდგენ] გამოვიდგენ R.

6. იქით LR.

7. აქათ L, აქა R. ბალხამ — L.

8. ყამისძისა L.

8-9. მაგრამ ლაშქარნი უკუდგეს — LR.

9. და — LR.

12. მრავალნი — LR.

13. ~ თავსა აყრიდეს ამირანს დრაჰკანსა L.

ჩუენება, რომე გაეჩუენა თავისა ცოლსა ამირან დარეჯანისძე. და შევედით სახლსა სამეფოსა. არა იყო რიცხუი საჭურჭლეთა სიმრავლისა და სხუათა ტურფათა.

მასა და დრაჰკანსა და შეასხეს ქება და მიულოცეს გამარჯვება. წაუძღვნენ საჯელმწიფოსა სახლსა.

დავყავით იგი დღე. დაცოცილ იყო ჩუენი ცხენები ყუელა, და მის ხუთასისა კაცისაგან მოგყუა სამასი-ლა კაცი. მიმწუხარ მოვიდა კაცი [125] და გუითხრა: „მეჩინიბეთუხუცესი ვინ არის?“ ადგა ქაოზ ქოსის-

ტ 1. რომელ BDFOP] — IQ. გაეჩუენა A] — IQ. თავის DFIN, თავისსა P, თვისსა O] — Q.

2. ცოლისა BI, ცოლთანა Q. ამირან] — OP. დარეჯანისძესა B, დარიჯანისძე D, დარეჯანძე F, დარეჯანისძისაგან IQ.

3. შევედით] მივედით O. სახლსა სამეფოსა] სამეფოთა სახლთა BCINOPQ, სამეფოსა სახლთა DF.

4. არ OP. რიცხვი A] საჯელმწიფოთა წესთა და O.

5. სიმრავლისა + რიცხვი O. სხუათა] + მრავალთა FI, + და O.

5-6. და სხუათა ტურფათა A, და სხუათ ტურფათ D] — B.

6. ტურფათა] + ყოველთა O, + მრავალთა Q.

7. დავყავით C, დავყვენით D. დღე] + მუნ BCNP, + და IOQ. დაცოცილი იყო D.

8. ჩენი A. ჩენნი ცხენნი BP, ჩუენი ცხენნი C, ჩენნი ცხენნი DN, ჩენთა ლაშქართაგან *ცხენი O, ჩენნი კაცი და ცხენი Q. ყველა A, ყუელაი P] ყოვლისავე O. და — BDF.

8-9. ყუელა... კაცისაგან] ორასი და Q.

9. მის] მას A, მისი D, — I. მოგყუა A, მოგყუა P] + თანა Q.

10. სამასი-ლა] სამასი OQ. კაცი] მექდარი O, — Q. მიმწუხარ CO.

10-11. ~ მოვიდა მიმწუხარი N.

11. მოვიდა] + ვინმე D, + ერთი F. კაცი] — N, დიდებული O, + ვინმე Q.

11-12. და გუითხრა] გუითხრა B, გუითხრა თუ C, და გუითხრა (გუითხრა P) თუ NP.

12. მეჩინებთ B, მეჩინებთა D, მეჩინებთა IPQ, მეჩინებ N. უხუცეს A] — N.

13. ვინ] რომელი Q. არისო BCNOP] + მოიკმეთ რომელ (რომ F) ცხენები მიოთვალოს (მიოთვალოს F) DF, არისო (არსო Q) მოიხმეთ რომელ (რომე Q) ცხენები მიოთვალოს (მიოთვალოს Q) IQ. ქაოს BI, ქოს N, ქავას Q. ქოსიძე ADFIPQ, ქოსიძე N.

ღ 1. დრაჰკანსა R.

2. და — L.

ძე და გაყუა თანა. მოვიდა და
 ეგრე თქუა: „სამნი ცხენნი მი-
 ჩუენნეს მკლენი და არას კე-
 ლისანი“. ჩუენ დაგუიმძიმდა.
 ჰკითხა ამირან დარეჯანისძე- 5
 მან: „ჩემსა მზესა, თქუი მარ-
 თალიო“. მოაგსენა: „შენმან
 მზემან, ხუთასი ტაიჭი ესეთი
 მიჩუენნეს, რომე მისებრი არა
 ნახულა. სამნი ცხენნი სათქუ- 10
 ენოდ, რომე არა დგანან მათე-
 ბრნი ქუეყანასა ზედა“.

მოუგზავნა დედოფალმან დიდ-
 ებული მისი: „შენ ხარ მეფე ყო-
 ვლისა ბალხეთისა. მასმიოდა 15
 ქება შენი, და უფროსი ქები-

ტ 1. და — ADFIPQ. გაყუა] წაყუა BI, წაჰყუა CDQ, და წაჰყუა NP, წავიდა
 მას O. გაყუა თანა] წავიდა ცხენები ენახა და F, + მას კაცსა BC. თანა] — N,
 თან ნახა ცხენნი და O. და — D.

2. ეგრე თქუა A] გვითხრა ვითა O. სამნი FO, სამი N. ცხენი ABN. მიჩვენეს
 ACNP, მიშვენნეს B, მაჩვენეს O.

3. მკლე N. არს D. კელისნი A, კელისაგან B, კელნი და N.

4. ჩვენ A. დაგუიმძიმდა] + და O.

5. ჰკითხა] და კითხა B, და ჰკითხა CNP, კითხა FIQ. დარიჯანისძემან D, და-
 რეჯანისძემან F] — BQ.

6. თქუი A] მიოხარ BCDFINOPQ.

7. მოახსენა A.

7-8. შენმა მზემან ABC] ღავმან მეფობისა შენისამან O, თავმან თქვენმან Q.

8. ასეთი ტაიჭნი O. ასეთი OP.

9. მიჩვენნეს A, მაჩვენნეს FO. რომელ BFIO PQ. არ IO.

10. ნახულა + და O. სამი N. ცხენი AN. სათქვენოდ A, სათქუენოდ BCN, სა-
 თქუენონი DIPQ, სათქვენონი არიან FO.

11. რომელ BFIO PQ, რომ N. არ BO. მათებრი B, მათ ებრიო D.

12. ქვეყანასა A, ქუეყანა P, ქვეყანათა O. ზედან N, ზედან მერმე O.

13. მოუგზავნა FI.

13-14. დიდებული მისი] კაცი მისი დიდებული ვითა BCNP, დიდებულნი მისნი ვი-
 თა D, დიდებულნი მისნი (+ ვითა O) FIO, დიდებულნი და ეგრე შემოუთვალა Q.

14. შენა O. მეფე] ყოვლისა D.

15. ბალახეთისა N] + მეფე D. მასმიოდა DQ.

16. ქება] კაბუცობა Q. უფროს BCN. ქებისა N.

42. ამირანდარეჯანიანი

საგან გნახეო. აწ შეირთე ასუ-
ლი ჩემი ცოლად და დაიდგი სა-
მეფო გუირგუინი თავსა. ნუთუ
კულა მოგცეს ღმერთმან ძლევა
ამას კაცსა ზედა! სიმაართლე 5
ჩუენი და ჭაბუკობა შენი ერთ-
გან შეკრბეს, ღმერთი ძლევასა
მოგცემს“. გასცა დედოფალმან
ბრძანება და შეკრბეს დიდე-
ბულნი ყოველნი და ქნა ქორწი- 10
ლი. ერთი ყმა და ერთი ქალი მა-
თებრნი არა ნახულან.

მოეგება წინა დედოფალი შა-
ვითა. გარდაჰდა ამირან დარე-
ჯანიძე, მიეგება წინა. მანცა
გარდმოაყარა თავსა გუარი და
შეასხა ქება და ეგრე უთხრა:
„კურთხეულ არს ღმერთი, რო-

ტ 1. გნახეო] გნახე და Q. შეირთე] შეირთევ პირმზე O.

4. კელა A, კელავ BQ. მოგცეს D] † შვილი BCP, † შვილი N. ღმერთმან] ღწ და BCN, † შვილი და DIOQ, ღმერთმან გამარჯვება და F, † და P.

5. ამა B. ზედან O. სიმაართლე] სიმათვლე Q.

6. ჩუენი A. ერთგან] ერთად IN, ერთათ O.

7. შეკრბენ (+ და Q) BCFINOPQ. ღმერთი] და B, და ღწთი CFINOP. ძლევას B.

8. მოგუცემს I.

8-9. დედოფალმან ბრძანება] ამირან პასუხი და ჯერისებრ ნება დართო მერმე ბრძანა დედოფალმან O. ~ ბრძანება დედოფალმან P.

9. შეკრბეს B, შეკრბეს საბრძანებელისა მისსა O, 'შეკრბა Q.

9-10. ~ ყოველნი დიდებულნი Q.

10. ყოელნი D, ყუელანი P. ქნა] გარდახადეს B, გარდაიჭადეს CN, ქნეს DFIO PQ.

11. ერთი — N. მართებრი B, მათებრი DIQ.

12. არა] არავის DFIQ. ნახულან] ნახულა და არცავის უნახავს C, უნახავ DIQ, უნახავ F, † და არცავის უნახავს OP.

9 13. შავითა] ძაძითა LR.

14. დარეჯანიძე] და LR.

16. გარდაყარა L, გარდაყარა R. თავსა — LR.

17. ეგრე — LR.

18. კურთხეულმცა LR. ღმერთი — R.

იყო ყოველი ბალხეთი შავითა შემოსილი მეფისათვის. გასცა ბრძანება დედოფალმან და აჰყადეს შავი ყუელასა. დარეჯანისძისა ცოლსა ვერა. აჰყადეს, ვითა: „მე თუით ვიცი ჟამი შავთა ავლისაო“.

მელ გნახე ასულისა ჩემისა ქმარი თვალითა ჩემითა, უსწორო და გმირი. ქება მრავალი წარმოთქვა. მასვე წამსვე შეიყვანეს 5 საჯლსა საჯელმწიფოსა, და მარი გაკვეთეს და ქორწილი უყვეს ამირანს. განსვენებისა და შოებისა რიცხვი არა იყო.

ბალხთა მეფისა ქალიცა მამისა სიკვდილისათვის შავითა. იყო, ეცადნენ და ვერა აჰყადეს შავი, ეგრე თქვა მან ქალმან: „მკვლელო მამისა ჩემისა და ამომწყვეტელი ქვეყნისა. 15 მისისა და ესე ქმარი ჩემი, ვიცი, შეიბშიან. თუ ესე აჯო-

ტ 9. ბალხეთი N.

10. შემოსილი] — ABDF, მოსილი Q. მეფისათვის] † შემოსილნი FI, † და O, მეფისა სიკვდილისათვის Q.

11. ~ დედოფალმა (დედოფალმან Q) ბძანება NQ. და — B. აჰდა B, აჰადა CNOP, აჰადა DFIQ.

12. შავისა B] — Q. ყველასა A, ყვალასა D, ყოველსა N] ყოველთა და ასულსა თვისსა და O, ყოველთა Q. დარეჯანისძის CIN, დარიჯანისძის D, დარეჯანის F, დარეჯანისძის P.

12-13. ~ ცოლსა დარეჯანისძისასა O.

12-14. დარეჯანის ძისა... ვითა] და ასულსა თვისსა, რომელ იყო ცოლი ამირანისა. მას არა აეხადა და ებძანა Q.

13. ცოლს N. ვერ BCDFP. აჰადეს] † და ესე (ასე N) თქუა CN, ახადა FI, აჰადა OP.

14. ვითა] ესე თქუა B, — DFIP. ვითა მე] შავი და თქვა O. თვით A. ვიციო DP. ჟამი] რომელი ჟამია P, რომელი ჟამი არს O.

15. შავის N. აჰდისაო P] ავლითაო მერმე O.

ჟ 1. გნახე] განახებ R.

3. გმირი] გოლიათი ჰაბუიო LR.

4. წამსა LR. შეიყვანეს] წამოიყვანეს LR.

5. საჯლსა საჯელმწიფოსა] შინა LR. მარი] ნიშანი LR.

6. გაუკვეთეს LR.

7-8. და შოებისა — LR.

9. ბალხეთ R. მეფის LR. ქალიც L. მამის R.

10-11. ~ შავითა იყო მამის სიკვდილისათვის L.

11. ვერ LR. აღჰადეს R.

12. ეგრეთ R.

14. ამომწყველო M. ქვეყანისა R.

16. ვიცი † რომ R. ეს L.

ბებს, მაშინ ჩავიცვამ ოქრო-
ქსოვილსა და, რაცა ვამს, ეგ-
რეთ ვიხარებ. თუ აჯობებს იგი,
მოვიკლავ თავსა და აღარა მინ-
5 და ესე სოფელი, თუცა სრული-
სა ქვეყანისა დედოფლობა მამ-
ხვდებოდესო მეორესა დღესა“.

მას ღამესა მოუგზავნა კაცი
დედოფალმან, ვითა: „თუ ბრძა-
ნოთ, უკმენით დიდებულნი და 10
ვაჟარნი, თავნი ქალაქისანი,
და ხვალე ნადიმი დაიდევით და
გაიხარენით ყუელამან“. შეუთუ-
ალა: „დიდად, ღმერთო, ვამსო“.

დიდნი ბანნი იყვნეს მეფისანი. 15
დილასა მას ზ[ვ]ელა დაიდევს
ნადიმი. დასხნეს საჯდომნი:
ორნი—დედოფლისათვის და ერ-

დიდნი ბანნი იყვნეს ბალბო
კელმწიფისა სახლისანი. დაჯდა
ამირან. მუნ და დაისხნა დიდ-
ბულნი მუნებურნი: ხუთასი

7 8. ღამესა] ღამით BCDFINPQ. მიუგზავნა BDFIPQ.

8-9. ~ დედოფალმან კაცი NO.

9. ვითა — DFIQ.

10. უკმეთ DO, იხვეით N. დიდებულთა F.

11. ვაჟარნი] და კაბუკთა და F, და კაბუკნი და I, კაბუკნი და Q.

F 12. ხვალ FIQ. დაიდევით O.

13. გაიხარეთ D, გაიხარენით O. ყველამან და A] ყველაჲ და D, ყოველთა
N, მერვე O. შეუთვალა A, შეთვალა B, შეუთვალეთ N.

14. დიდათ N. აჰამსო O.

16. დილას NP] და Q, მას ზელა] მაზედ CQ, მას ზედან O, მაზედან P.

17. ნადიმი A. დასხდეს BO] და დასხდეს და დასხნეს F, და დაისხნეს I, და-
გნეს N, დაისხნეს Q. საჯდომნი] სელნი N.

18. ორნი] ქორნი FI, ოქროსანი Q. დედოფლისათვის A] — B. ერთი + ამირან
DFIQ.

9 1. ოქროსქსოვილს L, ოქროსქსოვილსა R.

2. ჰვამს L. ეგრეთ] ისე L, ისრე R.

3. ვიხარებ + და LR. თუ] + ის L, + ისი R. იგი — LR.

4. აღარ LR.

5. ეს L. თუცა LR.

6. ქვეყნისა LR. დედოფლობაჲ LR. მომხვდებოდესო L, მომხვდებოდეს R.

15. დიდი R. ბალბო L, ბალახეთ R.

16. კელმწიფისა] მეფის L, კელმწიფის R: სახლნი LR.

F 17-18. ~ მუნებურნი დიდებულნი LR.

18. ხუთასი + კაცი R.

ხვალისა დღე დაჟდა მეფე ბა-
ნთა ზედა და დაისხნა დიდებულ-
ნი. შევეკაზმე და გაველ. თავ-
მან შენმან, ნუ სიქადულად შე-
მირაცხავთ, დიდად კარგად
ვიყავ. მოვჰკალ მას ღღესა
სამასი კაცი და მიველ ნადიმ-
სა ზედა. მიბრძანა მადლი და
მიბოძა საბოძუარი.

და დაესხედით სმადვე. უბრ-
ძანა აბან ქამანისძესა: „ხვა-

შეიბი. ომი დღეს შენი არისო.
გამოულე, შეესვი ღვინო და გა-
ველ. და შეეკაზმა.

მიჰვერტდეს ყოველი სული:
დღდოფალი და ასული მისი
და ნადიმსა მსხდომნი ყოველ-
ნი. გაველ მარტო მე. მომეგებ-
ნეს წინა. ნუ სიქადულად შემი-
რაცხავთ და, თავმან თქვენმან და
10 ზენარმა ღვთისამა, მას ღღესა
მოვკალ ექვსასი კაცი და შემო-
ველ გამარჯვებულნი. ეგრე მი-
ბძანა ამირან: „ვითა ჩემსა გაზ-
დილსა გმართებდა, აგრე იყავო“.
15 ებოძა დღდოფალსა შესამოსე-
ლი და სხვა მრავალი.

ტ 4. ხვალისად B. ღღეს Q. მეფე] მათვე DFIP, მასვე O, მას Q. ბანსა D.

5. ზედან O. და — BCDFNOP. დაისხნეს BCFIOP, დაისხეს D.

6. გავე D.

7. შენმან] თქვენმან CDFINOPQ. ნუ] ნურას BCNOP. შემირაცხავ B, შე-
მირაცხებ Q.

8. დიდათ O] — B. კარგათ O, კარგა Q.

9. ვიყავ ჰ და O. მოვკალ BDFINPQ. ღღესი A.

10. სამასი] ათასი F. და — BDFI. მიველ] ჰ მასვე BCFINOPQ, მასვე D.

11. ზედან O] ჰ და Q. მადლი] ჰ ამირან B, ჰ ამირან დარეჯანისძემან CN.
მიბრძანა მადლი] მადლი მიბრძანა დარეჯანისძემან (დარეჯანისძემან O) OP. და — Q.

12. მიბოძა] ჰ დიდი B, ჰ დიდი CNP. საბოძუარი A] ჰ დიდი O.

17. და — BCFINPQ. სმადვე] ჰ მერმე BCNO, სუმაღვე მერმე P, სმად Q.

18. ქამანისძესა FIPQ, ქამანიძესა O.

ღ 1. შეებიო LR. ~ ღღეს ომი LR.

3-7. და შეეკაზმა მიჰვერტდეს... ყოველნი გაველ — LR.

7. მე] და LR. მომეგებნენ R.

9. და — LR.

10-11. ~ მოვჰკალ (მოვკალ R) მას ღღესა (ჰ ზენარმან ღვთისამან და L) თავ-
მან თქვენმან LR.

11. და ჰ მე R. შემოველ] ჰ მშვიდობით L, მოველ მშვიდობით R.

13. ამირან — LR.

14. ეგრე LR. იყავო LR.

15. დღდოფალს L.

ლე შენი არს ომიო“. ადგა, თა-
ყუანი-სცა, შეეკაზმა და გა-
ვიდა. კარგად იყო. მას ღლესა
ორას ორმოცი კაცი მოკლა და
შემოვიდა შინა მშვიდობით. უბ- 5
რძანეს მადლი და უბოძეს საბო-
ძუარი.

მერმე[126] უბრძანა ალი მო-
ამადისძესა: „ხვალე შენი არს
ომიო“. ადგა, თაყუანი-სცა და 10
დაჯდა ნადიმადვე.

დილასა შეეკაზმა ალი მოამა-
დისძე, შეუტივა და შეეხა. და
მოკლა მას ღლესა ორასი კაცი 15

მეორესა ღლესა დასხდეს მასვე
ბანთა ზედა, დაიდევს ნადიმი.
უბრძანა ალი მოამადისძესა:
„ესე ღვინო შესვი და ღლეს
ომი შენი არისო“.

გამოუღო ღვინო, შესვა და
გავიდა. შეეხა მათ ლაშქართა
მას ღლესა. მოკლა ხუთასი კა-

ტ 1. შენი შენდა O. არის BIN, არისო Q. ომი O. თაყუანისცა] + და DI, .თა-
ყუანისცა და F, + მეორეს ღლეს O.

2. შეეკაზმა და] შეეკაზმა D, შეეკაზმა O, ზეკაზმა Q.

3. კარგათ O. კარგად იყო მას ღლესა] შეხა და Q. იყო + იგიცა BCNOP.

3-4. მას ღლესა... მოკლა] მანცა მოკლა რვა ასი (ორას ორმოცი I) კაცი FI.

4. ორას ორმოცი კაცი მოკლა და] მოეკლა (მოკლა Q) ორას ორმოცი კაცი
BCNQ. მოკლა და] მოეკლა P, მოეკლა და O. ~ მოკლა კაცი D.

5. შამოვიდა D. მშვიდობით A] + მასვე ნადიმსა ზედან O. უბრძანა DINQ.

5-6. ~ მადლი უბრძანა O.

6. უბოძა DIQ. საბოძარი A] + ურიცხვი O.

8. მერმე — DFIQ. მოამადისძესა A, მამადისძესა BN, მომადისძესა O, მოამა-
დისა ძესა P, მამადისძესა Q.

9. შენი შენდა O. არის BIQ.

10. ადგა — DFOP. ადგა თაყუანისცა და] — BC, თაყუანის სცა F, თაყუანის
ვეც I. და] + დილასა O, — Q.

10-13. ადგა თაყუანისცა... ნადიმადვე დილასა] მესამესა ღლესა N.

11. დაჯდა — Q. ნადიმად DF, ნადიმად და I, მასვე ნადიმსა O] — Q.

13. დილასა — BCOQ. შეეკაზმა DQ] + იგი OP. ალი — IQ. მამადისძე BN]
გავიდა IQ, მამადისძე გავიდა და O.

14. შეუტევა AOP], გავიდა BCN, შეუტია DFI. და — O. შეეხა და] შეხა
BDQ, შეეხა CFI.

15. მას ღლესა — N. ორასი] შეიდასი F.

9. ზედან R.

10. მამადისძესა L.

12. ~ შენი ომი L.

14. შეეხა მათ ლაშქართა — LR.

და შემოვიდა შინა მშვიდობით.
უბრძანეს მადლი და უბოძეს
საბოძუარი.

ცი და შემოვიდა. იამათყოველ-
თა და უბოძეს საბოძუარი. და
დაიმაღლა ამირან დარეჯანიძე-
მან და მადლი უბძანა. და მას
5 დღესა განვისვენეთ ამოდ.

და მესამესა დღესა დასხდეს
მასვე ბანთა ზედა, დაიდევს
ნადიმი, იმღერდეს მგოსანნი,
ვითა შეიქნა სმა და ლხინი,
10 უბძანა აბან ქამანისძესა: „დღეს
ომი შენი არისო“. გამოუ-
ლო, დალივა ღვინო და გავი-
და. დიდად კარგად იყო, მოეწო-
ნათ ყოველთა. მას ომსა შინა
15 მოეკლა ოთხასი კაცი, შემოვი-
და შინა. უბძანა მადლი, და
უბოძეს საბოძუარი მრავალი.

მეოთხესა დღესა უბრძანა ას-
ან ბადრისძესა: „დღესა შენი არს
ომიო“. შეეკაზმა და გავი-

მეოთხესა დღესა უბძანა ას-
ან ბადრისძესა: „დღესა შენი
20 არის ომიო“. შეეკაზმა და გა-

ტ 1. და შემოვიდა] შემოვიდა D, შემოვიდა Q. შინ N] — B, მასვე ნადიმსა O.
მშვიდობით A, მშვიდობის O.

2. უბრძანა DFIQ. მადლი — A. უბოძა DIQ, უბოძნა F.

3. საბოძუარი A.

18. მეოთხესა] მეხუთესა A.

19. ბადრისძესა FO, ბადარისძესა Q. დღეს CFINOP. შენი] შენდა O. არის AB
NOQ.

19-20. ~ ომი შენი არისო I.

20. გაუიდა A. ~ გავიდა და O.

ყ 1. შემოვიდა + გამარჯვებული LR.

3. დაიმაღლა — LR. დარეჯანიძემან — LR.

4. და — LR.

5. დღეს R.

9. სმა] ხმა L.

10. აბან] ამან R. ქამანისძეს R.

11. შენი არისო] შენიაო L. გამოულო + და LR.

12. გავიდა + და LR.

13-14. მოეწონათ ყოველთა — LR.

14. ომსა შინა] დღეს LR.

15. კაცი + და L.

16. შინა] შინ მშვიდობით L.

19. ბადრისძესა L, ბადრისძეს R. დღეს LR.

19-20. ~ ომი შენი არისო R.

და. ხედველა მეფე და ყოველი დიდებული. მოკლა მას ღღესა ასსამოცი კაცი. თქუეს ყოველთა: „კარგად იყოო“. თავ-თავის-თუის რომე ომი გაგუემარჯუა, უკეთესობა არა ეგებოდა.

უბრძანა ყამარ ყამარელსა: „ხვალე შენი არს ომიო“. დაჯდა მეფე ნადიმადვე. შეეკაზმა ყამარ ყამარელი და გავიდა, შეუ-ტივა და მოკლა ფიცხლად მრავ-

ვიდა. ხედვიდა ყოველი დიდებული და თვით მეფეცა. მოკლა მას ღღესა სამასი კაცი. თქვეს ყოველთა: „კარგად იყოო“. რომე ყოველთა ომი გაგვიმარჯ-ვდა, უკეთესობა აღარ ეგებოდა.

მერმე უბრძანა ყამარ ყამარელსა: „ხვალე შენი არის ომიო“. დაჯდა მეფე ნადიმადვე. შეეკაზ-მა და გავიდა. მოკლა მრავალი კაცი და ცხენი. ცოტა წყლუ-

ტ 20 (გვ. 665)-1. შეეკაზმა... ხედველა] გავიდა ხედვად D, გავიდა (+ და Q) ხედვიდა FIQ.

1. ხედვიდა BCNOP. მეფე და — OP.

1-2. ყოველი დიდებული] დედოფალი (დედოფალნი I) და FIQ, დედოფალი D, + და თვით მეფეცა P, + და მეფე O. მეფე და ყოველი დიდებული] ყოველი დიდებული (დიდებული CN) და თვით მეფეცა BCN.

2. მოკლა O.

3. ასსამოცი] სამისი B, ექვსასი F, ას სამეოცი I, ასამოცი OP. კაცი + და O. თქვეს A.

4. იყო DFIN] ყოფნა O, იყოვო Q. თავ-თავისთვის A] — B, თავის თავის CP, თავის თავისად DFIQ, თავთავის N, და შემოვიდა მშვიდობით O.

5. რომე] + ყოველთა BCN, რომელ D, + ყველათა FQ, რომ ყველათა I, რომელ ყოველთა P, ოღეს ყოველთა O. გაგვიმარჯვა A, გაგვიმარჯვდა BCFINPQ, გაგვიმარჯვდა ყოველთა D, გაგვიმარჯვდა და O.

6. არ ADFI] აღარ BCO, არაღარა N. ეგებოდა + მერმე BCNOP.

7. ყამარელსა BDF. ხვალ BF.

8. შენი არს] შენია N, შენდა არს O, შენი არის BF, შენი არისო I. არს ომიო] ომი არისო Q. ომიო — I.

8-9. დაჯდა მეფე — Q.

9. ნადიმადვე] და ნადიმი დაიდვა OP, — Q. შეეკაზმა DQ.

9-10. ყამარ ყამარელი] — BQ, ყამარ DI, ყამარ ყამარელი F.

10. შეუტევა ABCN, შეუტია DI.

11. ფიცხლად] — B, ფიცხლა C. და მოკლა ფიცხლად] ფიცხლად მოკლა DO, ფიცხლავ და მოკლა IN, ფიცხლად და დახოცა N, და შება ფიცხლად Q, მოკლა ფიცხლა P. მრავალი] და მოკლა Q.

ღ 2. და თვით მეფეცა — LR.

4. იყოვო LR.

5. ყოველთ L. გაგვიმარჯვდა L.

7. მერე L.

8. ხვალ LR.

10. მოკლა + მანცა LR.

11. და ცხენი — R. ცოტა + და R.

ვალი ცხენი და კაცი. შემოვიდა, ცოტა წყლული იყო. მადლი უბრძანა და უბოძა საბოძუარი.

და დარჩა ქაოზ ქოსისძე ურმარი, მოაქსენა: „მიბრძანე, მეფეო, თუარა ხვალე ჩემი არს ომიო“. მეფემან მადლი უბრძანა: „ღია ღმერთოო“.*

დაჯდა მეფე, დაიდვა ნადიმი.

შეეკაზმა და გავიდა ქაოზ ქო-

ლი იყო. შემოვიდა, მადლი უბრძანა და უბოძა საბოძუარი.

დარჩა ქაოზ ქოსისძე უომრად, მოაქსენა: „მიბრძანე, მეფეო, თუარა ხვალე ჩემი არის ომიო“. მეფემან მადლი უბრძანა: „ღია ღმერთოო, გამსო“.

დაჯდა მეფე, დაიდვა ნადიმი.

შეეკაზმა და გავიდა. ეგზომ

ტ 11. (გვ. 666)-3 და მოკლა ფიცხლად... უბოძა საბოძუარი და] ფიცხლად და მოკლა მას ღლესა მანცა ხუთასი კაცი და იგიც ცოტად დაკოდეს. შემოვიდა და მადლი უბრძანა და საბოძუარი უბოძა F.

1. ~ კაცი და ცხენი BCNOP. კაცი + ასი და IQ. შემოვიდა] და შამოვიდა D, და შემოვიდა და N, და შემოვიდა P, + მშვიდობით O.

1-2. ~ ცოტა წყლული იყო შემოვიდა B.

2. ცოტად IOPQ. წყრული D, დაკოდილი I, მოწყლული N, დაკოდილი Q. იყო] + პირველ უბოძეს საბოძუარი და O, — Q. უბრძანეს O.

3. და — O. უბოძეს P] უბრძანა C, — NO. საბოძუარი A] — O.

4. და — BCDINOPQ. ქაოს BO, ქავას Q. ქოსისძე ABDFIOPQ. ~ უომრად ქოს ქოსისძე N. უომრად (+ და OQ) BCDFINOPQ.

5. მოახსენა A. მიბრძანებ ACP.

5-6. ~ მეფეო მიბრძანებ (მიბრძანე Q) DFIQ.

6. ~ ხვალე თუ რა N. თუარა A] თუ რა BN, და თუარა FI, — NO, თუარე P, თუ Q. არის BN, არსო P.

6-7. ~ ომი ჩემი არისო I.

7. მეფემან — ADFINQ.

8. ღია ღმერთოო] და ღთოო A, ღია ღმერთო გამსო BCN, ღია ღთო DFP, ღია ღთო შენდა არსო ღილას O, ღია ღთოვო Q.

9. დაჯდა + მას ბანთა ზედა Q. მეფე] + და ღიღებულნი (+ და Q) FIQ, + და N. დაიდვა ნადიმი] ნადიმად O, დაიდვეს ნადიმი Q, + და P.

10. შეეკაზმა — DFIQ. ქაოზ (ქაოს Q) ქოსისძე ADFIOPQ] — BN.

ღ 1. იყო + ცხენით R.

4. ქაოს R.

6. თუარა — LR. ხვალ L. ომი L.

7. მეფემან — LR. მადლი უბრძანა — LR. ღიადა R.

8. ღმერთო L] — R. ჰვამსო L.

9. დაჯდა] დაბრძანდა LR. მეფე + და R. დაიდვა ნადიმი] დაისხნა ღიღებულნი LR.

10. ეგზომ — L.

* C-ში აქ წყდება ტექსტი.

სისძე. ეზომ ფიცხლად შეება, რომე ეგრე თქუეს: „ყოველთა სჯობდაო“. შინა შემოვიდა მშუ- იდობით. უბრძანა მადლი, და თქუა ყოველმან: „არცა ვინ ამირან დარეჯანისძესა ჰგავს და არცა ვინ მისთა ყმათაო ყოველსა ქუეყანასა ზედაო“.

ფიცხლად შეება, რომელ ეგრე თქვეს ყოველთა: „იგი სჯობდაო“. შემოვიდა მშვიდობით. უბრძანეს მადლი და უბოძეს საბოძეარი მასცა. თქვეს ყოველთა: „არცა ვინ ამირან დარეჯანისძესა გავს ყოველსა ქვეყანასა ზედა და არცავინ მისთა ყმათაო“.

დაეცა ზარი გარეგანთა ლაშ- 10
ქართა, და გაგზავნეს კაცი ბალ-

დაეცა ზარი გარეგანთა ლაშ-
ქართა, და გაგზავნეს კაცი ბალ-

ჯ 1. ეგზომ BNOP. ფიცხლად I, ფიცხლა P. შეება DFIP, შეება Q.

2. რომელ BDFIPQ. თქვეს A, თქვეს D. ყოველთა] + იგი BDFINOP, + რომე იგი Q.

3. შინა] — BINPQ, და DO, და მოეკლა ოთხასი კაცი და F. შამოვიდა D. მშვიდობით A] + და IQ.

4. უბრძანეს BOP. უბრძანა მადლი და] მადლი უბრძანეს და უბოძეს საბოძეარი მასცა O, + მოეკლა ოთხმოცდათი კაცი და უბოძეს საბოძეარი Q. მადლი და] + უბოძეს (უბოძვეს F) საბოძეარი BFP, + უბოძა საბოძეარი DN, + მოეკლა ოთხმოცდათი და უბოძეს საბოძეარი I.

5. თქვა A, თქუეს B, თქვეს NOQ, მასცა თქუეს P. ყოველმან] ყლთა B, ყოელმა D, ყველამან I, ყოველთა NOP, ყოველთა დიდებულთა Q. არცავინ] + არცავინ F, არც არავინ IQ.

6. დარიჯანისძეს BN, დარიჯანისძესა D, დარეჯანისძესა FQ, დარეჯანსა I, დარეჯანისძეს O. გავს FIQ] სჯობიო N, ჰგავნებია O.

7. არც არავინ I. მისთა] მის N. ~ ყმათა მისთა Q. ყმათა FI] ყმათა ჰგავსო პირსა N, ყრმათაო O.

7-8. და არცა ვინ მისთა... ქუეყანასა ზედაო] ყოველსა ქვეყანასა ზედა და არცავინ მისთა ყმათაო B, ქუეყანასა ზედა და არცა მისთა ყმათა D.

8. ყოველსა N] — FIQ. ყოველსა ქუეყანასა ზედაო] და არც არის პირსა მიწისსა ქაბუჯი მისებრიო ამაზღდ რა ყოველთა დღეთა გაგვემარჩევა O. ქვეყანასა A, ქვეყანისასა N, ქუეყანასა P, ქვეყანათა Q. ზედა FIQ] — NP.

10. დაეცათ O. ლაშქარსა N] + ზედა O.

11. გაგზავნა N. ბალახ D, ბალახამ N.

ჟ 1. ეგრე — LR.

3. უბრძანა LR.

4. და — R. უბოძა LR.

6. ამირან დარეჯანისძესა] ამირანს LR.

7. ჰგავს L.

7-8. ყოველსა ქვეყანასა ზედა — L.

8. მისთა] იმის L. ~ ყმათა მისთა R.

11. გაგზავნეს LR.

ხამ ყამისძესა თანა*. უთხ-
რეს ყოველი ყოფილი. იტყოდეს
მის ბალხამ ყამისძისასა: „არა
არს ჭაბუკი მისებრიო“.

შემდგომად მცირედთა დღეთა
მო[ვ]იდა ბალხამ ყამისძე.
შეეკაზმა გარეგანი ლაშქარი,
და დაუწყეს ბუქსა და დაბდაბ-
სა ცემა. გაეგებნეს წინა და
წავედევით ჩუენ ზედა. მოვი-

5

ხამ ყამისძესა თანა და შეუთვა-
ლეს ყოველი ყოფილი. იტყო-
დეს მის ბალხამ ყამისძისასა:
„არა არს ერთი ჭაბუკი მისებ-
რიო“.

10

შემდგომად მცირედთა ჟამთა
მოვიდა ბალხამ ყამისძე. შეე-
კაზმა გარეგანი ლაშქარი, და
დაუწყეს ბუქსა და დაბდაბს
ცემა. წავედევით ჩვენ ზედა.
მოვიდა ბალხამ ყამისძე ლაშქ-

ტ 1. ყამისძესთანა A, ყმისძე თანა D, ყმისძეს თანა N, ყმისძესძესთანა O, ყამი-
ძესთანა Q. უთხრეს] და შეთუალეს B, და შეუთუალა N, და შეუთუალეს OPQ.

2. ყოელი D, ყველა F. ყოფილი ჟ და Q.

2-3. იტყოდეს მის ბალხამ ყამისძისასა] მისი B.

3. მის] მას ADFO. ბალახ D, ბალახამ N. ყმისძისასა D, ყმისძას N, ყმისძეს
ვითა O, ყამისძისასა Q.

4. არს] + ერთი BFINOPQS, არის ერთი D. მისებრივი და Q.

6. შემდგომლად D. მცირეთა FN, მცირედმან Q. დღეთა] ჟამთა N, ჟამა
ომი ამირან დარეჯანისძისა და ბალხამ ყმისძისა (ყამისძისა P) ამაზედან (ამაზედა
P) OP, დღემან და Q.

7. მოვიდა + იგი O. ბალახ D, ბალახამ N. ყმისძე. DNO] + არა. არს ერთი ჭა-
ბუკი მისებრიო F, ყამისძე Q.

8. შეეკაზმა] და შეეკაზმა D, შეეკაზმა Q. გარეგანი] იგი გარეგანნი BO, გარე-
განნი DPQ. ლაშქარნი BOPQ.

9. და — DN. დაიწყეს ADINS, დაიწყევს F. ბუქსა] ბუქთა კერა D, ბუქთა
FIQS, ბუქ O. და — O. დაბდაბთა DFIQS] ტაბლაქსა OP.

10. ცემა] ჟ და O. გაეგება წინა და AO, გაეგებნეს წინა DFINPS. წაეგებ-
ნეს წინა იგი ლაშქარნი და Q. და — P.

11. წავედევით A, წავედევით BNPQ. ჩვენ A] ჟ წინა ციხესა F. ჩვენცა NQ, —
O. ზედა] ზედან და O, ჟ ზედად და Q.

ღ 1. ყამისძეს L, ყამისძეს R. თან R.

3. ყამისძისასა L, ყამისძისასა R.

4. არ LR. არის L. მისებრი R.

6. ჟამთა] ხანთა L.

7. ყამისძე L.

8. გარეგანი] ყოელი LR.

9. დაუწყეს + და დაუწყეს ცემა R. დაბდაბსა R.

10. ცემა — R. წავედევით L, წავედევით R. ჩვენცა LR.

11. ბალხამ ყამისძე — LR. ლაშქარითა R.

11-1. ~ კვლავ ლაშქრითა L.

* S-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ნისძემან: „მოსრულ ვარ, შე-
მირთავს ბალხთა მეფისა ასუ-
ლი და მეფე ვარ ყოვლისა ბალ-
ხეთისა. ეგრე გიბრძანებია:
«რასათუის დამიჯოცენ ჩემნი 5
ლაშქარნიო?» არა მიბრძოლია
გულითა, თუარა სრულად დავ-
ჯოცდი. მე შენ მოგელოდი, აწ
ხვალე ომი არს ჩემი და შე-
ნიო!» მაშინ გაწყრა ბალხამ ყა- 10
მისძე, ამპარტავანი კაცი იყო.

ამაზედა შეეკაზმა ყოველი
ლაშქარი ხვალისად. სცემდეს
ბუქსა და დაბდაბსა, წამოაყენ-

სრულვარ და შემირთავს ბალხ-
თა მეფისა ასული ცოლად და
მეფე ვარ ყოვლისა ბალხეთისა,
და ეგრე გიბრძანებია: «რად დაჰ-
ჯოცენ ჩემნი ლაშქარნიო?»
არა მიბრძოლია გულითა, თვა-
რა სრულად დავჯოცდი. მე შენ
მოგელოდი, აწე ომი არის შე-
ნი და ჩემიო!» მაშინ გაწყრა
იგი ბალხამ ყამისძე, ამპარტა-
ვანი კაცი იყო.

შეეკაზმა ყოველი ლაშქარი,
სცემდეს ბუქსა და დაბდაბსა,
წამოაყენეს დროშანი, ზმა იყო.

ტ 1. მოვსრულვარ A, მოვსრულვარ და BDFO] † და INPQS.

2. ბალხთა DN. მეფის NOQ. ასული † ცოლად BDFINOPQS.

3. ბალხეთისა] † და FIOPQS, ბალახეთისა და N.

4. ეგრე] და ეგრეცა B. უბრძანებია D.

5. რასათუის A] რად BDFIPQS, რათ NO. დაჰჯოცენ BP, დაჯოცენ DINOQS,
დახოცენო F.

5-6. ჩემი ლაშქარიო AP, ჩემნი ლაშქარიო D.

6. არ DFOPQS. მიბრძოლია] ბრალია N.

7. გულითა] — N, გულსად O. თვარა A, თორე P, თვარამ Q. სრულიად I,
სრულად O. დავჯოცდიო B, დავჯოცდი P, დაჰჯოცდი O. ~ დავჯოცდი სრუ-
ლად D.

8. აწე B] — Q.

9. ხვალე] მოხველ O. არის BDFIS] ღვითთ N, — Q. ~ შენი და ჩემიო (ჩემიო
N, ჩემია Q) BDFINOPQS.

10. გასწყრა ABN] † იგი BFINOPS. ბალხამ D, ბალხა F, ბალახამ N. ყმისძე
DNO.

12. ამაზედა — BDFINOPQS. შეეკაზმა DQ. ყოელი D, ყოველნი O.

13. ხვალისად] ხუალისა დღე B, ხვალისა DFNPS. სცემდის A.

14. წამოაყენა AS, წამოაყენნა D, წამოაყენეს BFNOPQ.

ღ 1. ბალახეთისა R.

4. ეგრ M. მიბრძანებია R. დაჯოცენო R.

6. არ LR. თორემ R.

7. დავჯოცდიო L, დავხოცდიო R.

8. მოგელოდდი L. აწ LR.

9. გასწყრა L.

10. ყამისძე L.

14. ზმა იყო — LR.

ნეს დროშანი, ზმა იყო. შეეკაზ-
მა ამირან და გავიდა, და
გვედით ჩუენცა. წამოდგა ყო-
ველი ქალაქი და დედოფ[127]
აღნიცა. შემოუვლეს ნავარდი 5
ერთმანერთსა, შეუზახნეს და
შეიბნეს. არა ისმოდა ყურთა
კმა კრმალთა ჭეხისაგან. იბრ-
ძოლეს დილითგან მწუხრამდის
და ვერა გარდაიწყუიტეს*. შე- 10
მოვიდა დარეჯანისძე დადრეჯი-
ლი ვერ-ჯობნისათუის.

შეეკაზმა ამირან დარეჯანისძე
და გავიდა, გვედით ჩვენცა.
წამოდგა ზედა ყოველი ქალაქი
და დედოფალნი. შემოუვლეს ნა-
ვარდი ერთმანერთსა, შეუზახ-
ნეს და შეიბნეს. არა ისმოდა
ყურთა კმა კმალთა ცემისაგან.
იბრძოლეს დილითგან მწუხრამ-
დის და ვერა გარდაიწყუიტეს.
შემოვიდა ამირან დარეჯანისძე
ვერ-ჯობნისათვის დადრეჯილი,
ვითა გამისწორა ომიო. და ეგ-

ტ 1. დროშანი + და DIO. ზმა] ხმა O. იყო + დიდი Q. შეეკაზმა DQ.

2. ამირან] + დარიჯანისძე B, + დარეჯანისძე FIN, + დარეჯანისძე OPQS.
და] — FIOPS.

3. გვედით A] გავყევით N, გავყევინეს ყმანი მისნი O. ჩვენცა A. წამოდგა] +
ზედა BDFIPQS, + ზედან O. ყოელი D, ყოველი O.

4. ქალაქნი O] + ზედან N. და — S. დედოფალნი BDP, დედოფალი FINOQS.

5. შემოუვლეს B, შამოუვლეს D.

7. შეიბნენ Q] + და S. არ DO. ყურთა] ყოველთა F.

8. კმა — N. კრმალთ D. ჭეხისაგან] ცემისაგან BQ, ცემისაგან და ნაკრავისა
ჭეხისაგან FINPS, ცემისაგან და ნაკრავი მათი გვანდა ცის ჭეხასა O.

9. დილითგან + ვიდრე Q. მწუხრამდისი B, მწუხრამდე F, მწუხრამდინ N,
მწუხრამდმე Q.

10. ვერ FS. გარდაიწყუიტეს A, გარდასწყვიდეს DP, გარდაიწყვიდეს E, გარდა-
სწყვიტეს F, გარდაწყვიტეს IS, გადაიწყვიტეს N, რომელმან აჯობა (+ და Q) OQ.
შამოვიდა D] + ამირან BDEFINOPQS, და შემოვიდა S.

11. დარიჯანისძე BD, დარეჯანისძე FS.

12. ვერა - DINQ] მისის O. ჯობნისათვის A] ჯობნასთვის (ჯობნებისათვის E,
ჯობნისათვის FIOPQS) ვითა (ვით O, რათა Q) გამისწორა (+ მან O) ომიო და
(იხ. გვ. 674)

ღ 1. დარეჯანისძე L.

2. გვედით ჩვენცა — LR.

3. ზედა — L.

4. დედოფალი LR.

5. შეუზახნეს] შერისხნეს R.

6. შეიბნენ R. არ LR.

7. ~ კმა ყურთა ცემისაგან კმალთასა (კმალთასაო R) LR.

9. ვერ L. გარდასწყვიტეს LR.

10. დარეჯანისძე — LR.

11. ვერა R.

12. და — LR.

* E-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

რეთვე წავიდა ბალხამ ყამიძე-
ცა დაღრეჯილი ომისა გასწო-
რებისათვის.

მეორესა დღესა კულა მოუგ-
ზანა კაცი: „ხვალე ომი არის 5
შენი და ჩემიო. აწ, თუ ჭაბუ-
კი ხარ, ნუ იკლებ! გუშინდელი
ყუელა ლაღობა იყო, და აწ გარ-
დაწყუეტა ჭამსო“. მან შეუ-
თულა პასუხად: „დამიწყევლია 10
მარჯუენე ჩემი, მით რომელ
ჩემთვის ომი ვერავის გაუსწო-

მეორესა დღესა კულავ გამო-
გზანა კაცი: „ხვალე ომი არის
შენი და ჩემიო. აწ, თუ კარგი
ჭაბუკი ხარ, ნუ იკლებ! გუშინ-
დელი ომი ყუელა ლაღობა იყო,
და აწ გარდაწყუეტა ჭამსო“.

ტ ვერევე (კვალად მეორედცა O) წავიდა ბალხამ (ბალხამ EFIPQS, — O) ყამისძეცა
(ყმისძეცა E, ყამისძე FIQ, + იგიცა P, — O) დაღრეჯილი ომისა (ომის O) გასწო-
რებისათვის (+ კილემ O) BEFIOPQS, + ვითა გამისწორა ომიო და ვერევე წა-
ვიდა ბალხამ ყმისძეცა დაღრეჯილი გასწორებისათვის D, + ვითა გამისწორა ომი
და ვერე წამოვიდა ბალხამ ყმისძე და ვერე წავიდა ბალხამ ყმისძე დაღრეჯილი
ომისა გასწორებისათვის N.

4. მორეცა D. კელა A, კელავ F] — OQ. გამოგზანა BEFINQS, მოგზანა
D, გამოგზანა OP.

5. კაცი + ვითა D. ხვალ N. არს BDEOPS, არსო F, არსო Q.

5-6. არის შენი და ჩემიო] ომი შენი და ჩემიო N.

6. აწ B] და O, თუ] + კარგი EFINPQS, თუცა კარგი O.

7. იკლებ] აკრებ N. გუშინდელი + ომი I.

8. ყველა A, ყულა E. იყოვო Q. და — BE. გარდაწყვეტა A] გაწყება B.
გაწყუეტა EOP, გაწყვეტა N.

8-9. და აწ გარდაწყვეტა ჭამსო — D.

9. ჭამსო] ჭამს შენი და ჩემიო O. მამან N] და O. მან შეუთულა A] მაშინ
შოუთულა D.

10. პასუხად] ვითა BEFINQ, + ვითა P, დარეჯანისძემან ვითა O, — S.

11. მარჯვენა A, მარჯვენა BDEFIOPQS. მით რომელ — AD. რომე FINOQS.

12. ჩემთვის A. ომი] სხუას BE, + სხუას DFIPS, + სხუას NO. გაუსწორებიაო
BEFINS, გოუსწორებია D] + და O.

9 1. ~ ბალხამ (ბალხამ R) ყამსიძე (ყამსიძე R) წავიდა LR.

2. დაღრეჯილი ომისა გასწორებისათვის] ვერ ჭობნისათვის დაღრეჯილი ვერ
ჭობნისათვის L, დაღრეჯილი ვერ ჭობნისათვის R.

4. კულავ] კვალად L, ვლ R.

4-5. ~ კაცი გამოგზანა (გამოგზანა R) LR.

6. აწ] და LR.

7. აკლებ R.

8. ყუელა] — L, ყლ R. იყოვო LR.

9. და — LR. გადაწყვეტა L. ჭამსო L.

რება. მართლად გიბრძანე-
ბია: გუშინდელი ომი ლაღობა
იყო, და აწ გარდაწყვეტა ჯამ-
სო“.

ხვალისა დღე ეგრევე შეეკაზ- 5
მნეს და გავიდეს. ზმა. იყო ღი-
დი. გავიდა დარეჯანისძე და
გაგუიტანა თანა ჩუენ ექუსნი-
ვე. შემოუვლეს ნაეარდი ერთ-
მანერთსა და შეიბნეს ფიცხ- 10
ლად. გარდალეწეს სამ-სამი
ჯრმალი ერთმანერთსა და მოუკ-
ლეს ორთავე მრავალი ცხენი.

ხვალისა დღე შეეკაზმნეს და
გავიდეს. გავიდა ამირან და
გაგუიტანა ჩუენ ექვსნივე ყმა-
ნი მისნი თანა. შემოუვლეს
ნაეარდი და შეიბნეს ფიცხლად.
გარდალეწეს სამ-სამი ჯმალი
ერთმანერთსა და მოუკლეს ერ-
თმანერთსა მრავალი ცხენი ორ-
თავე. მერმე შეუტევა ბალხამ

ტ 3. და აწ — B. აწ — S. გარდაწყვეტა A. გაწყვეტა BN, გაწყუდა DEOP,
გადაწყვეტა F. ხამს IQ, ჰეამსო O.

5. ეგრევე — BE. შეკაზმნეს D.

5-6. ხვალისა დღე... და გავიდეს] რა საწუთროსა მაშენებელმან თავით თვისით
ქეყანა განაბრწყინა და მოელოდა მათ ორთა სწორუპოვართა ფალანთა შებმა-
სა მაშინ გავიდნენ იგი ზეკაზმული მძიმედ Q.

6. ზმა იყო — O. დიდი] — BDEFINOPS, ლაშქართა და ქალაქთა შიგან Q.

7. გავიდა] + ამირან FIPQS, — N. დარეჯანისძე] ამირან BE, დარიჯანისძე
D, დარეჯანიძე FS, — N.

8. გაგუიტანა BDFIOQS. თანა — NQ. ჩვენ A. ჩვენცა N. ~ ჩუენ ექუსნივე
თანა D] ჩვენ ექუსნივე ყმანი მისნი თანა BEFIPS, ექვსნი ყმანი მისნი O. ექვს-
ნივე A] + ყმანი მისნი N, + ყმანი თანა Q.

9. შემოუვლეს D. ერთმანერთსა — BE.

10. შეიბნენ Q. ფიცხლა BDEFOPS, ფიცხლავ I, ფიცხელი N.

11. გარდალეწეს E, გარდალეწეს DFQS, გარდალეწეს O.

11-13. გარდალეწეს სამ-სამი... მრავალი ცხენი მერმე] — A, სამ-სამი ჯმალი გარ-
დალეწეს და მოკლეს ორთავე მრავალი ცხენი მერმე N. სამ-სამი] სამნივე O.

12. ჯმალი O. ერთმანერთსა] — ზედა FIQS. ერთმანერთზედა P. და — D.

13. ორთავე] ერთმანერთისა P. — DQ. ცხენი] + ერთმანერთსა D. ორთავე...
ცხენი] ცხენი მრავალნი ორთავე ერთმანერთს O.

ყ 5. შეეკაზმეს L, შეკაზმნეს R.

7. გაგუიტანა] გაგუყვეით L, გაგუყვეით R.

7-8. ~ მისნი ყმანი R.

8. მისნი თანა] მათნი L. თანა — R. შემოუვლეს] შემოუარეს R.

9. ნაეარდი] + ერთმანერთსა L, ერთმანეთსა R. ~ ფიცხლად შეიბნეს LR.

10. ~ სამ-სამი ჯმალი გარდალეწეს (გარდალეწეს R) LR.

11. და — R. ერთმანერთსა — R.

11-12. ~ მრავალი ცხენი ერთმანერთსა L. ~ მრავალი ცხენი მოუკლეს R.

12. ორთავე — R.

13. მერმე] მერე L. შეუტევა] უკრა ჯმალი L, უკრა კიდევ R.

მერმე შეუტივა ბალხამ ყამის-
ძემან ამირან დარეჯანისძესა,
უკრა ცხენსა გრმალი და თავი
მოუკუეთა და ლამოდა ჯობნასა.

ადგა დარეჯანისძე, შემოუკრა 5
ცხენსა გრმალი და ოთხნივე
ფერწნი მოუკუეთნა. შეუტივეს
ქუეითად და შეიბნეს. ოდეს
ცხენთა სხდეს, ყოლა არა გვან-
დეს. ესწრა ღამევე და ვერა. 10

ყამიძემან ამირანს, უკრა ცხენ-
სა და თავი მოუკუეთა, ღამო-
და ჯობნასა.

ადგა ამირან, მოუკრა ცხენსა
რმალი და ოთხნივე ფერწნი
მოუკუეთნა. მერმე ქვეითად
შეუტივეს და შეიბნეს. ოდეს
ცხენთა სხდეს, ყოლე არა გვან-
დეს. ესწრა ღამევე და ვერა

ტ 1. შოუტევა D, შეუტია FI. ბალხამ N. ყამისძემა D, ყმისძემან NO, ყამის-
ძემ Q.

2. ამირან დარეჯანისძესა] ამირანს BEQ, დარიჯანისძესა D, + ხმალი F, ამი-
რანს და O.

3. უკრა] დაუკრა D. გრმალი — ABEFIPQ. და — BDEFINQ.

3-5. უკრა ცხენსა.... ადგა დარეჯანისძე — S.

4. მოუკუეთა A, მოჰკუეთა DNP, მოუკუეთნა S.

5. ადგა] ეტლივით ახლტა F, + ამირან INP, ახლტა ამირან O. დარეჯანისძე]
ამირან BEQ, დარიჯანისძე D, დარეჯანისძემან I. მოუკრა BDEFIPS, შამოუკრა
N, მოკრა O, უკრა Q.

6. ცხენსა — Q. ოთხნივე A, ოთხნივე N.

7. ფეწნი A, ფერწი N, ფეწი O. მოუკუეთნა A, მოუკუეთა BN, მოჰკუეთნა DP,
მოუკუეთა მერმე O, მოუკუეთა ცხენსა Q.

7-8. შეუტივეს ქვეითად A] მერმე ქვეითად შეუტივეს BEQ, შოუტევეს ქვეითად
D, მერმე ქვეითად (ქვეითად Q) შეუტიეს (შეუტივეს NP, შეუტივეს QS) ერთმა-
ნერთსა FINPQS.

8. და შეიბნეს] ერთმანერთსა და O, და შეიბნენ Q.

9. ცხენსა F. სხდნენ Q. ყოლე BDEFINQS, ყოლ P] მას O. არ D. ჰგვანდეს
BDNP, გუნდეს E. არა გვანდეს + ესრეთ ვითამცა ცუდთა ბიჭთა რკენასა ერთ-
მანერთს ფრჩხლები დაემტერეს და სისხლი სდიოდად; ერთმანერთს რომ ტოტებს
ჩამოკრევედნ ასე გვეგონის ცას ჰება არას დანუ კლდის რღვევათ ასე დააწყდათ
ჯაჭვი, ჯავშანი, პოლორტიკი რკინანი და მუზარადები, რომე ის მიწდორი საესე
ყო იარაღის ნაგლეჯებითა, რომ მიწაც აღარა ჩნდა, კიდევ ღამემ F.

10. ესწრა] დაესწრა D, უსწრა F, ესწრათ I, ესწროთ O. ღამევე] — F, ღამე IN
OQS. და ვერა] — D, და არ O.

9. 1. ყამისძემან L, ყამისძემან R. ამირანს უკრა] და L, — R. ცხენისა L] — R.

2. და — L. მოუკუეთა] + ამირანს L, + ამირანის ცხენსა R.

2-3. ~ ჯობნას ღამოდა LR.

5. ადგა ამირან] მერმე (მერმე R) ქვეითად LR. შემოუკრა LR. ცხენსა — LR.

6. გრმალი + ამირანმა LR. ოთხნივე LR. ფეწი LR.

7. მოუკუეთნა] მოუკუეთა და ისიც ქვეითი შეიქნა LR. მერმე L.

8. შეუტივეს — LR. და — LR.

8-9. ოდეს ცხენთა... არა გვანდეს — LR.

10. ღამე LR.

გარდიწყუიტეს, გაიყარნეს, და
დაუმძიმდა მასცა და მასცა.
დასწყევლა მარჯუნა თუისი
ამირან დარეჯანისძემან.

გამოჰდეს დღენი, და აღარა 5
შეეძრახნეს ერთმანერთსა. მე-
რმე მოუგზავნა კაცი ბალხამ
ყამისძემან და ეგრე შემოუთუ-
ალა, ვითა: „შენსა და ჩემსა
შუა მცირედი ომი გარდასრუ- 10
ლა, [V] მაგრამ დღენი წალმავე
სხენან. შევიწიო ღმერთი და შე-

გაიწყვიტეს და გაიყარნეს. და-
უმძიმდა ორთავე, და დასწყევ-
ლა მარჯვენე თვისი ამირან.

გამოჰდეს დღენი, და არლარა
შეუზრახნეს ერთმანერთსა. მე-
რმე კულავ მოუგზავნა კაცი
ბალხამ ყამისძემან და შემოუთ-
ვალა, ვითა: „შენსა და ჩემ-
სა შუა მცირედი ომი გარდასრუ- 10
ლა, მაგრამ დღენი წალმავე
სხენან. შევიწიო ღმერთი და

ტ 1. გარდიწყვიტეს A, გაიწყვიდეს BDENP, გარდასწყდა და O, გარდაწყვიტეს
და Q, გარდისწყვეტდეს S. ~ და გაიყარნეს BDEFIPS, ~ და გაიყარეს N. და—
OQ.

2. დოუმძიმდა D. მასცა და მასცა] ორთავე BEFNQS, ორთავე და I, ორთავე
ვერა ჯობნა და O.

3. დასწყვიტა D, დაწყევლა P. მარჯვენა A, მარჯვენე Q.

3-4. თუისი ამირან] — A, მისი ამირან BEFNOPS.

4. დარეჯანისძემან D, დარეჯანისძემან FS] — BEI, თვისი Q.

5. გამოჰდეს EOP, გამოხდა Q. დღენი + მრავალნი FOPQ. არა B, არა
IQS, აღარ O.

6. შეუზახნეს BEFIQS, შეუზრახნეს DOP, შეუზრახეს N. მერმე] + კულა BE
NPS, + კულავ FO, კულა I.

7. მოეგზავნა A. ბალხამ N.

8. ყამისძესა A, ყამისძემან NO.

8-9. შემოუთვალა ვითა] შემოეთვალა A, შემოეთვალა ვითა NOP, შემოეთვალა
(+და D) ვითა BD.

9-10. ჩემსა შუა] ჩემშუა AQ.

10. მცირედნი ომნი D, მცირედნი სანნი O. გარდასულა BENP, გარდასრულან
O, გარდასულან S.

11. მაგრამ DFIOQ. წალმავე] წარსრულნი O.

12. შევიწიო — N. ღმერთი — N. და—N. შეგანანო BDEFIOP.

ღ 10. (გვ. 676)-1. და ვერა გაიწყვიტეს — LR.

1. დაუმძიმდა] დაუმძიმდათ ღმერთი LR.

2. და — LR: დაიწყევლა LR.

3. მარჯვენა LR.

5. გამოხდა LR. დღენი + მრავალნი LR. აღარ LR.

6. შეუზახნეს LR. მერე L.

7. მოეგზავნა L, გამოეგზავნა R.

8. ბალხამ ყამისძემან — LR. შემოეთვალა LR.

9. ვითა — LR.

11. წალმავე] წინავე LR.

12. სხენან] გვისხენო L, გვისხენანო R. ღმერთი] ძალი R.

განანიო შერთვა ცოლისა ჩემი-
სა! გამოგზავნენ ექუსნი შენ-
ნი ყმანი და ექუსთა მე გამოვ-
გზავნი, შეიბნენ, გარდიწყუი-
ტონო“.

~ გავედით აქათ ექუსნი ჩუენ
და გამოვიდეს ექუსნი ყმანი
მისნი. შევიბენით და ვიბრძოლეთ
დილითგან ვიდრე მწუხრამ-
დის. გავფიცხდით ჩუენ და 10
იგინი გაგუეკცნეს. მივეწივე-
ნით და ბალხამ ყამისძისა კა-

შეგანანიო შერთვა ცოლისა ჩემი-
საო! აწე გამოგზავნე ექესნი
შენნი ყმანი და ექესთა მე
გამოგზავნი, შეიბნეს და გარ-
დიწყუიტონ“.

გავედით აქათ ჩვენ და გამო-
ვიდნენ იქით ისინი, ექესნი
ყმანი მისნი. შევიბენით და
ვიბრძოლეთ დილითგან ვიდრე
მწუხრამდე. გავფიცხდით ჩვენ.
და იგინი გაგვეკცნეს. მივეწი-
ენით და ბალხამ ყამისძისა

ტ 1. შერთვაო N. ჩემისა] ჩემისაო აწ BDEFIOPS, ჩემისაო და აწ N. და აწ Q.

2. გამოგზავნე ABNQ. ექესნი A, ექუსნივე D. შენი AB.

3. ექესთა A.

4. შეიბნენ] შეიბან და B, + და DFINPS. შეიბნან და Q. გარდიწყუიტონო
A, გაწყუიტონ BDEP, გარდიწყუიტონ FO, გარდაწყუიტონ IN, გარდაწყუიტონ
Q, გაწყუიტონ S.

6. გამოვედით D. აქეთ O. ექესნი A] — BDEFINOPQS. ჩვენ A. ჩვენა N.

7. გამოვიდნეს O, გამოვიდნენ Q. ექესნი A. ყმანი — AD.

8. მისნი + შეუტრევთ და Q. შევებენით IQ.

8-9. და ვიბრძოლეთ დილითგან ვიდრე მწუხრამდის] დილითგან ვიდრე მწუხ-
რამდე ვიბრძოლეთ Q.

9. დილითგან] დღითგან N. ვიდრე — AD. მწუხრამდე EIOPS, მწუხრამდე
F, მწუხრამდენ N.

10. გავფიცხდით B. ჩვენ A, ჩვენა N.

10-11. და იგინი — ABD.

11. გაგვეკცნეს A, გაგვეკცნენ FQ. გაიქცნენ N] + იგინი D. მივეწიენით A.

12. ბალხამ N. ყამისძის BEFIOS] ყმის N. ყამისძის PQ. კარავსა] + შიგან BD
EIOPS, კარავთა შიგან F, კართა N. კარავთა Q.

ღ 1. შეგანანიო L, შეგანანიო R.

2. გამოგზავნე LR.

4. გამოგზავნი LR. შეიბნენ LR. გარდაწყუიტონ] გარდასწყუიტონ (გარდასწყ-
უიტონო R) გვიბანა და LR.

6. აქათ] აქელამ L, აქელამ R. ჩვენა R. გამოვიდნენ — R.

7. იქით] იქელამ LR. ისინი — L.

8. შევებენით R.

9. დილითგან M. ვიდრე — LR.

10. მწუხრამდინ L, მწუხრამდისინ R. ჩვენ — LR.

11. და — R. გაგვეკცნენ LR. მივეწიენით R.

12. ყამისძის L, ყამისძის R.

რავსა ჩამოვყარენით და სამ-
ნი მათგანნი მოვკლენით. ლა-
მოდეს შემოტევენებასა ლაშქარ-
ნი. გაუწყრა ბალხამ ყამისძე მათ
ლაშქართა, ვითა: „იგინი უბა- 5
დონი იყვნეს და ესენი კარგ-
ნი, ამათი მადლი ჭამსო“. მად-
ლი გუიბრძანა, შეგუმოსნა და
შეუთულა ამირან დარეჯანის-
ძესა თანა ესრეთ: „შეგირთავს 10

კარავსა შიგან ჩამოვყარენით
და სამნი მათგანი მოვკლენით.
ლამოდეს შემოტევენებასა იგო
ლაშქარნი. გაუწყრა ბალხამ ყა-
მიძე მათ ლაშქართა, ვითა:
„ესენი უბადონი იყუნეს და
იგინი კარგნი, მათი მადლი
ჭამსო“. მადლი გვიბძანა, შეგვ-
მოსნა და შეუთულა ამირან-
თანა, ვითა: „შეგირთავს საცო-

ტ 1. ჩამოვყარენით E, ჩაყარენით P. და — Q.

1-2. და სამნი მათგანი მოვკლენით] დავკოცენით A.

2. მათგანი BEOQ] სამნი N. მოვკლენით E, მოვკალით (+ და OQ) DFOQ,
მოვკლენით P. ლამოდენ Q.

3. შემოტევენებასა] + ჩვენსა მისნი O, + იგი Q. შემოტევენებასა ლაშქარნი] იგი
ლაშქარნი შემოტევენებასა B, შამოტევენებასა ლაშქარნი და D, შემოტევენებასა იგი
ლაშქარნი EFINPS. ლაშქარნი + და O.

4. გაწყრა N. ბალხამ N. ყამიძე A, ყამისძე E, ყმისძე NO.

4-5. მათ ლაშქართა] — AD, + ზედა N, ლაშქართა Q.

5. იგინი] ესენი BEFINOPQS, იგი D.

6. ესენი] იგანი BEFINOPQS. კარგნია P] + არიან O, კარგი Q.

7. მათი BEFINS, და მათი Q: მადლი ჭამსო — F. ჰჭამსო O.

7-8. ~ შეგუმოსნა და გვიბძანა მადლი Q.

8. გუიბრძანა + და DO. შეგუმოსნა A, შეგუმოსნა E, შეგუმოსნა Q. და] — B.
გერმე ესე O.

9. შეუთულა A, შეგვითულა D, შეგუთულა EP, შემოუთულა Q. ამირან და-
რეჯანის ძესა თანა] ამირანს BQ, ამირან დარეჯანისძესთანა D, ამირანთანა E, ამირან
დარეჯანისძესა F, ამირან დარეჯანისძესა INS, ამირან დარეჯანისძის თანა P.

10. ესრეთ] ვითა BDEFIOPQS, ვით N.

10-1. შეგირთავს საცოლე ჩემი] ცოლი ჩემი შეგირთავს D.

ღ 1. კარავსა შიგან] კარავთან LR. ჩამოვყარენით L.

2. მოვკლენით L.

3-4. ლამოდეს... ლაშქარნი] ამაზედან (ამას ზედან R) ლაშქარნი ლამოდეს შე-
მოტევისა რა ესე ცნა ბალხამ ყამისძემან (ყამისძემან R) LR.

4. ბალხამ ყამიძე — LR.

5. მათ] თვისთა LR. ვითა] ეგრე უბძანა LR.

6. უბადო R. იყვნენ R.

7. კარგნი + ჰბუყენი LR.

8. ჰჭამსო L. მადლი — LR. გვიბძანა + წვევად LR. შეგუმოსნა ♦ ტანსა LR.

9. ამირანთანა] ამირანს LR.

საცოლე ჩემი და დაგიტოციან
ლაშქარნი ჩემნი. აწ, ხვალე
გამოედ, შეეკაზმე და დაიკი-
დენ პოლოტიკნი რკინისანი სა-
ტკივართა ადგილთა, გარდაწყ- 5
უეტა არის შენი და ჩემიო!“ შე-
მოვედით და მოვატყენეთ შე-
თულილობა ბალხამ ყამისძისა,
და დაასკუნეს ხვალისა ომი.
იტყოდეს ყოველნი: „დღეს არს 10
სიკუდილი რომლისამეო“.

ლე ჩემი და დაგიტოციან ლაშ-
ქარნი ჩემნი. აწე კულა გამო-
ვედ და გარდავიწყვიტოთო!“

შეუთვალა ამირან: „გარდა-
წყუეტა გიბძანებია, დამიწყევ-

ტ 1. ჩემნი S. და — B. დაგიტოცია DNOPQ.

2. ლაშქარი ჩემი DNPQ] + და O. ხვალა A, ხვალ F] + კულა BEIOP, +
კვლავ FS, კვლა ხვალე N.

2-3. ~ გამოდი ხვალე Q.

3. გამოვედ B, გამოდი DFINQ S. ~ და შეეკაზმე D. შეეკაზმე] და შევიბნეთ
Q. და — BENOP. დაიკიდე NQ] დაიკრენ S.

4. პოლოტიკნი FIS. რკინანი BEFIPS, რკინენი NQ, კინენი O.

5-6. გარდაწყვეტა არის A] მით (მიტომ Q) რომელ (რომ Q) აწ (+თუ BE)
უთუოდ (+არის BE) გაწყვეტა (გაწყუელა E, გარდაწყვეტა ხამს Q) BEQ, გა-
წყუელა D, მით (მათ O) რომე (რომელ OP) აწ (აწე I) უთუოდ გარდაწყვეტა
(გარდაწყვეტა I, გაწყვეტა NOPS) არს (არის IN) FINOPS.

6. ჩემი Q. შამოვედით D.

7. მოვახსენე A] + ამირანს BE, + ამირან და რეჯანისძესა (დარეჯანისძესა IOP)
FIOPS. შეთვლილობა A, შეთულობა BP, შამოთულობა D, შემოთვლილობა
OQ] — N.

8. ბალხამ N. ყმისძესა N, ყმისძისა O, ყამიძისა Q.

9. და] — BEFNS, დარეჯანისძესა Q. დასკვნეს ABDEOQ. ხვალისად BN] — Q.
ხვალისა ომი] ომი ხვალისად აქა მესამე ომი ამირან დარეჯანისძისა და ბალხამ
ყმისძისა და კიდეც გარდასწყდა O. ომი + აქა მესამე ომი ამირან დარეჯანისძისა
და ბალხამ ყამისძისა და კიდეც გაწყუელა P.

10. ყოველნი] + აბა BEFINPQS, ყოველნი ვითა D. დღესა N] აბა O. არის
DIP.

10-11. ~ სიკვდილი არს O.

11. სიკვდილი A] + ანუ S. რომლისამე B] ანუ ბალხამ ყამისძისა და ანუ დარე-
ჯანისძისა D, ანუ რომლისამე FI, ანუ ბალხამ ყამისძისა (ყმისძისა O) და
ანუ ამირან დარეჯანისძისა OP. ~ რომლისამე სიკვდილი Q.

ღ 1. დაგიტოცია R.

2. აწ LR. კვლავ LR.

3. გარდავწყვიტოთო L, გარდავწყვიტოთო R.

ლია მარჯვენე ჩემი, ამისთვის რომელ სხვასა ვერავის გაუსწორებია ომი. აწე, გამოედ ხელე შენცა და გამოვალ მეცა და გარდავიწყვიტოთო“. მას ღამესა ლხინი ენახეთ და განვისვენეთ.

ვითა გათენდა, შეიქნა გარეგანთა ლაშქართა შიგან ზმა. შეკაზმულ იყო ბალხამ ყამისძე და შემოეგზავნა კაცი: „თუ კარგი ქაბუჯი ხარ, ნუ დაღბები, გამოედო!“

ვითა გათენდა, მოჰკაზმეს მოედანი, წამოდგეს ზედა ყოველი სული დიდი და მცირე: დედოფალნი ორნივე და სხვანი მრავალნი დიდებულნი და მათნი ცოლნი და მოქალაქენი. ეგრეთვე გარეგანნი ლაშქარნი მოდგეს და დროშანი მრავალნი, და გამოვიდა ბალხამ ყამისძე,

ტ 8. განთენდა B. შეიქმნა N.

9. შიგა D] შინა N. ზმა] კაზმა BDEFINS, კაზმა P, კვლა O, კაზმა და Q.

10. შეკაზმულ იყო] † იგი BEFINOPS, შეკაზმული იყო D. ბალხამ N. ყამისძე NO.

11. და — N. შემოეგზავნა A, შამოეგზავნა D, შემოგზავნა N. კაცი] † და ესე (ეგრე O, — Q) შემოეთვალა ვითა BEFINOPQS. თუ — Q.

12. კარგი — D. ნუ — B. დაღბებიო D.

13. გამოვედ B, გამოდიო DFINS, გამოედ E, მოვედო O, გამოდი Q.

ღ 1. მარჯვენა L.

2. სხვასა] სხვას კაცს LR. გაუსწორებია] † ჩემთვის ესდენ L, † ესოდენ ჩემდა R.

3. გამოვედ LR.

3-4. ~ შენცა ხელე L.

4. ~ მეცა გამოვალ (მოვალ R) LR.

5. გადავწყვიტოთ L, გარდავწყვიტოთ R. ღამეს LR.

8. ვითა] რა LR. მოკაზმეს LR.

9. ზედა — LR.

11. ორნივე L, ორნივე R. და — R.

11-12. სხვანი მრავალნი — LR.

12. დიდებულნი † მათნი L.

12-13. ~ ცოლნი მათნი L.

14. გარეგანი L.

15. მოდგეს — R. მოდგეს... მრავალნი — L.

16. და — LR. ბალხამ R. ყამისძე L, ყამისძე R.

შეჭურვილი იყო ყოვლითა სა-
ომრისა იარაღითა, და დაეიდ-
ნენ პოლოტიკნი რკინანი სატკი-
ვართა ადგილთა თვითცა და ცხე-
5 ნისათვისცა. ოდესცა შევხედე-
ნით, შეგვეშინდა ჯობნისა და
ვთქვით, ვითა: „ერთი კაცი
ამისად, ღმერთო, არა ჯობნი-
ლაო“.

შეეკაზმა ამირან დარეჯანის- 10
ბე და გავიდა. მიუგზავნა კა-
ცი დედოფალსა: „გამოედ ბან-
თა ზედაო, დაჯედ და ჩამოღმა
იჭურიტეო. ისი საქმრო იყო
შენი და აწ ცოლი ხარ ჩემიო. 15
დღეს არის გარდაწყუედა: ანუ

ჯ 10. შეკაზმა DQ. დარიჯანისძე D, დარეჯანძე FS] — BEQ.

11. გაუიდა A] — N, განვიდა S.

11-12. კაცი დედოფალსა გამოედ] ცოლსა მისსა და ესე შეუთვალა ვითა გამოედ
(გამოედ E, გამოდი FIS) BEFIS, ცოლსა კაცი ვითა გამოდი D, ცოლსა თვისსა
კაცი და ესე შეუთვალა ვითა გამოდი N, კაცი ცოლსა თვისსა (~ ცოლსა მისსა
კაცი P) და ესე შეუთვალა ვითა გამოედ OP, კაცი ცოლსა თვისსა ვითა გამოდი
და დაჯე Q.

12. ბანსა S.

13. ზედა BDEFINPQS, ზედან O. დაჯედ] — DQ, დაჯექ N, მუნით O. ჩაღმა
N, ჩამოღმართ Q.

14. იჭურიტეო A, იჭერეტლიო BDEP, იჭერიტე FIS, იჭერეტლეო O, იჭერეტ-
ლი Q. ის D. საქმრო ADEFINOQS. იყოს N.

15. შენი და] შენიო D, შენი O. აწ + შენ EFINPS. აწ ცოლი ხარ] აწცა მისი
და O. ჩემი BEFINOPS, ჩემი და Q.

16. დღესა ANQ. არს BEFINOPQ. გარდაწყვედა A] გაწყვეტა B, გაწყუედა DEOP.
+ ჩვენი რომე FIS, გარდაწყვეტა რომე Q, გაწყვეტა ჩვენი რომე N. ანუ] ან N.

16-1. ანუ არს სიკუდილი ჩემი და ანუ მისიო] ჩვენი BE, ჩვენით რომელ არს
სიკუდილი ან (ანუ O) მისი და ან (ანუ O) ჩემიო OP.

ღ 1. იყო — LR. ყოვლის საომრითა LR.

2. იარაღითა და — LR. დაეიდნეს LR.

3. პოლოტიკნი R.

4. თვისთაცა LR. ცხენსაცა LR.

5. ოდეს LR.

7. ვითა] ღმერთო L, — R.

8. ღმერთო — LR.

არს სიკუდილი ჩემი და ანუ მისიო“.

გამოვიდეს დედოფალნი[128] და დასხდეს. დედოფალმან ასულსა ეგრე უბრძანა: „შვილო, არა ჯამს შენგან შავითა ყოფა“. მოაქსენა: „რა ჯამს, მე იგი ვქნაო“. უბრძანა მონათა და გამოახმევიანა საჯდომნი ორნი, ერთი ძოწეულისა და ერთი შავი; გამოაღებიან ორი შესამოსელი, ერთი ძოწეული და ერთი შავი, და ბრძანა: „მკვლელი მამისა ჩემისა და

ტ 1. არის D. სიკუდილი A.

1-2. ჩემი და ანუ მისიო] მასი და ანუ ჩემიო (ჩემი Q) DFIQS. მისი და ან არს ჩემიო N.

3. გამოვიდა IO. დედოფალნი და] დედოფალი BD, დედოფალნი E, დედოფალი და IOQ.

4. დასხდეს] დაჯდა მერმე O. დედოფალმა D. ასულსა] + მისსა P, + თვისსა O.

4-5. დედოფალმან ასულსა ეგრე უბრძანა] ბანთა ზედა (+ და Q) უთხრა დედოფალმან [+ ასულსა მისსა (თვისსა I) BEFINS] ვითა BEFINQS.

5. ეგრეთ O. უბრძანა + ვითა P. შვილო] — N, + ვითა O.

5-6. ~ არა ჯამს შვილო BE.

6. შენგან B, შენგა D. შავითაო D] შიშულად BEFINPQS. ~ ყოფნა შავითაო D. ყოფა] + მან ეგრე BENOP, ყოფნა D, ყოფნა მან ეგრე FIQS.

7. მოახსენა A] — D. რა] არა Q. ჯამს] + ჩემგან B, + ჩემგანა E, + რომე FOQS, + რომელ P. მე] რომე N.

8. უბრძანა + მისთა FINPS. მონათა] მისთა მნათთა E, მონასა მისსა O.

9. და — AS. გამოიხენა D, გამოახენვეინა FQS, გამოახმევიანა I. გამოიხენეს N.

9-10. ~ ორნი საჯდომნი BEFINOPS.

10. ძოწეული BEFIOPQS, ძოწეულნი D. ერთი] მეორე N.

11-12. გამოაღებიან ორი შესამოსელი] კულა (კვლავ OQ) გამოახმევიანა (გამოახმევიანა IS, გამოახმევიანა Q) შესამოსელა (შესამოსელნი EINOPS) (+ ორნი BEIN PQS) (+ იგი'ცა BENPS) BEINOPQS, შესამოსელნი D.

11-13. გამოაღებიან ორი... ერთი შავი — F.

12. ძოწეულნი DO, ძოწეულისა N.

13. და — BE. ბრძანა] + ვითა EFINOPQS.

14. მკვლელი] ვითა მკველი B, მკლველი P. მამის EP.

14-1. და ამწყვედელი A] ამომწყვედი B, და ამომწყვედელი D, ამამწყვედი E, + სოფლისა და FIPS, და ამამწყვეტელი O, და ამწყვეტელი Q.

ამწყუედელი სამეფოსა ჩემისა,
მესისხლე ჩემი, და ქმარი ჩე-
მი ღღეს შეიბმიან. მოსრულ
არს ღღე ანუ სიცოცხლისა ჩე-
მისა, ანუ სიკუდილისაო! თუ 5
ქნას ღმერთმან და აჯობოს და-
რეჯანისქემან, ჩავიცუამ ძოწე-
ულსა, დაეჯდები ოქრო-ქსო-
ვილთა საჯდომთა. და თუ სძლიონ
ცოდვთა ჩემთა და აჯობოს იმა 10
მესისხლემან, ჩავიცუამ იმა
შავთა და დაეჯდები საჯდომთა
შავთა, და აღარა მინდა საწუ-
თრო, თუ ყოვლისადა ქუეყანი-
სა ღედოფლობა მომხუდებო- 15
ღესო“.

ტ 1. ჩემისა] + იგი FINOPS, ჩენისა იგი Q.

2. მესისხლე ჩემი] იგი BE, და მოსისხლე ჩუენი D, მესისხლე ჩუენი (ჩემი O) FIOPS, მესისხლე Q.

3. ღღესა NQ. მოსულ არს BEO, მოსრულ არ Q.

4. ღღეს B. ჩემისა] და BEFIQS, + და DOP.

4-5. სიცოცხლისა ჩემისა ანუ სიკუდილისაო] სიკედილისა და ანუ სიცოცხლი-
საო N.

5. სიკედილისაო A] სიკედილისა ჩემისაო O, სიკედილისა Q.

6. აჯობოს + ამირან O. დარეჯანისქემან] ამირან BE, დარიჯანისქემა D, ამირან
დარეჯანისქემან (დარეჯანისქემან INPS) FINPS, დარეჯანისქემ Q.

7. ჩავიცუამ A. ძოწეულსაო BE, ძოწეულთა და DFINOPQS.

8. ოქრო-ქსოვილსა A, ოქრო-ქსოვილითა BF.

9. საჯდომთაო BE] + ზედან O. და — BDE. სძლიოს BPQ, სძლოს O.

10. ცოდვთა ჩემთა] ცოდვამან ჩემმან O, ცოდვთა ჩუენთა Q. იმა] მან BEFI
NOPS.

11. მესისხლემან B, მოსისხლემა ჩემ D] + ჩემმან FO, + ჩუენმან INPQS. ჩავიც-
ვამ A] — S. იმა] — BEFINQS, იმავე D, ამა OP, მან Q.

12. შავთა] + შესამოსელთა BEFIOPS, შავსა შესამოსელსა N, + შესამოსელთა
შავთა Q. საჯდომთა — A.

12-13. ~ შავთა საჯდომთა BE.

13. აღარ DFINPS, აღარად O. საწუთრო] სოფელი ესე O.

14. თუ] თუნდა NQ, + უნდა O. ყოვლისა NQ. ქუეყანისა A, ქუეყანისადა D,
ქუეყენისა OP.

15. მამხუდებოღესო A, მამხუდესო EFINOP, მხუდეს Q, მომხუდესო S.

მოეწონა ესე* სიტყუა დარე-
ჯანისძესა. და წამოდგა ზედა
ყოველი ქალაქი. და გავიდა
დარეჯანისძე აქათ, გამოვიდა
მუნით ბალხამ ყამისძე. შე-
უზახნეს ერთმანერთსა, ფიცხ-
ლად შეუტივეს**. თავმან თქუ-
ენმან, არცა კაცთა და არცა
ცხენთა ეგეთი ომი არა მინა-
ხავს. აბჯართა ზედა ცემა გვან-
და ჭეხასა, რომე არა გაიგონე-

აქეთ გავიდა ამირან შეკაზ-
მული და გავყევით ჩვენ თანა.
ზმა იყო დიდი ლაშქარსა ში-
გან. ეგრე უთხრა ბალხამ ყა-
მისძემან: „გამოვედი წინანდე-
ლი ომი ყუელა ლაღობა იყო“.
შემოუვლეს ერთმანერთსა ნა-
ვარდი, შეუზახნეს და შეუტივეს,
კმალთა მათთა ცემა ცისა ჭეხა-
სა გვანდა. იბრძოლეს დიდი
ხანი. შეალეწეს შუბები ერთ-

ტ 1. მოეწონა F. სიტყუა A] + ამირან NOPQS.

1-2. დარეჯანისძესა და] ამირანს BE, დარიჯანისძესა D, ამირან დარეჯანიძემან
F, დარეჯანისძეს Q.

2. და — DEOPS. წამოდგა] ამოდგა E. ზედან O.

3. ქალაქი და] ქუეყანა BES, ქუეყანა და იგი ქალაქი P, მოქალაქენი და O.
და გავიდა] გამოვიდა D, გავიდა FN, და გამოვიდა Q.

4. დარიჯანისძე D. აქათ] და D.

4-5. დარეჯანისძე აქათ გამოვიდა მუნით] იქით ისი B, იქით ამირან და გამო-
ვიდა იქით ისი E, აქათ ამირან დარეჯანიძე და გამოვიდა იქით მუნ (მუნით იგი S)
FS, აქეთ (აქათ P) ამირან დარეჯანისძე და გამოვიდა მუნით (+იგი NP) NOP,
აქათ ამირან დარეჯანისძე და იქით გამოვიდა Q.

5. ბალხამ N. ყამისძე] ყამანისისძე E, ყმისძე N, + და S.

6. ერთმანერთსა] + და DEFNOPS, + და შეიბნენ Q.

7. შეუტივეს AB, შოუტივეს D, შეუტიეს ერთმანერთსა FS] + და OP, და Q.
თქვენმან A.

8. არც O] არა D. კაცთაგან BFNPQS, კაცისაგან O. არც O] — D.

9. ცხენთაგან BFNPQS, ცხენისაგან O. ეგეთნი O. ომნი O. არ BDFNS.
მინახავს] ნახულა Q.

10. ზედა] — D, მათთა O. ჰგვანდა NP] + ცისა O.

10-11. გვანდა ჭეხასა რომე არა გაიგონებოდა] ცისა ჭეხასა გვანდა Q.

11. რომე არა გაიგონებოდა] — BFNS, + ყურთა კმა O.

9. 1. აქეთ] აქედამ LR. შეკმაზული R.

2. გავყევით L. ჩვენცა LR.

3. ზმა] ხმა LR. ლაშქართა LR. შიგან] შინა LR.

4. ბალხამ — LR. ყამისძემან L, ყამისძემან R.

6. ყუელა — LR. იყოვო LR.

7. შემოუვლეს] შემოუარეს R. ~ ნავარდი ერთმანერთსა L.

8. შეუზახნეს R. შეუტივეს + ერთმანერთსა LR.

11. ~ ერთმანერთსა (ერთმანეთს R) შუბები LR.

* I-ში აქედან აკლია ტექსტს.

** E-ში აქ წყდება ტექსტი.

ბოდა. გარდალეწეს ერთმანერთსა ოროლი ჳრმალი და გამოიწოდეს სხუა.

მანერთსა და მერმე ჳელდაჯელ ირკინენ. ძგერება მათი გვანდა ორთა დიდთა გორათა ძგერებასა, და აბჯართა ჳელა ცემა — ცისა ჳეხასა. დილითგან მწუხრამდისინ ომი იყო და მათის ომისაგან და ბუკთა და დაბდაბთა ცემისაგან ყურთა ჳმა არ იყო.

გაიყუანა ცხენი ამირან და რეჯანისძემან და აგინა თავსა და თჳთა: „წყელუმცა არს მარჯუენა ჩემი* და ჳაბუკობა ჩე-

ვითა მიგვჳირდა ყოველთა მჳერეტელთა, გაიყუანა ცხენი ამირან დარეჯანისძემან შორს და შემოუტივა სასტიკითა შე-

ზ 1. გარდალეწეს ADFOQS. ერთმანერთსა] — AD, ერთმანერთზედა (ზედან O) OP, + ჳუბები და Q.

2. ხალი F, ჳლმები O] + ერთმანერთსა D. და] კვლავ Q. გამოიწვადეს DNOS.

3. სხვა A] კულა სხვანი BN, კვლავ სხვანი FS, კულა სხუა P. კვლავ მესამენ O, სხვანი Q.

10. გაიყუანა FOQS, გაიყუანეს N. ამირან — D. ~ ამირან დარეჯანისძემან ცხენ- O] დარეჯანისძემ ცხენი Q. დარეჯანისძემა D, დარეჯანისძემან FS] — B.

11. და] კვლავ O. აგინა თავსა] თავსა თვისსა D, + თვისსა Q.

12. და ჳჳეა A] თვისსა ვითა BNS, თვისსა F, თვისასა (თვისა O) ვითა OP. ვითა Q. წყელუმცარის A, წყელუმცა არს D, წყელუმცა არს P. მარჯვენა A. მარჯვენა N.

13. ჩემი P. ჩემი O] + და O, ჩემი Q.

ღ 1. და — LR. მერე L.

2-5. ძგერება მათი... ცისა ჳეხასა — LR.

5. დილითგან] დილიდამ LR.

6. და — LR. მათისა R.

7. ომისაგან] ომისა L. დაბდაბთ L, დაბდაბთაგან R.

8. ცემისაგან — R. ~ ჳმა ყურთა L. არა R.

9. იყო] ჩავარდებოდა L.

10. ვითა — LR.

11. გაიყუანა L.

12. დარეჯანისძემან — LR. შორს — LR.

* D-ში აჳ წყდება ტექსტი.

მიო!“ ბალხამ ყამისქემანცა გაი-
ყუნა ცხენი. იგიცა ბრდღუინ-
ვიდა. გვანდა, რომე აგინებ-
და თავსა თუისსა. იყივლა
დარეჯანისქემან: „გაფრთხილ-
დი, ბალხამ ყამისქეო, მო[V]-
ვიდა სიკუდილი შენიო!“ აიღო

მოტევებითა და შეჰყივლა, ვი-
თა: „დაიდგენ, ბალხამ ყამის-
ქეო, და ნახო ნაკვეთინები
ქლმისა ჩემისაო!“ ბალხამ ყა-
მისქემ თავსა ფარი დაიდვა.
ჰკრა ფარსა ფარი, გაკვეთა,
მუზარადი გაკვეთა და წინას

ტ 1. ბალხამ N. ყამისქემაცა A, ყმისქემანცა NO, ყამისქეცა P, ყამიქემაც Q.
გაიყენა FQS, და გაიყენა O.

2. ცხენი + და BFNOPQS. იგიცა + რასმე BFNOPQS. ბრდღუინვიდა A,
ბრდღუინვედა Q.

3. ჰვანდა NP. რომელ P. იგინებდა P.

4. თუისსა A, თუისასა P] თუის თუისასა O. იყივლა] ეგრე უყივლა BFNPQS.
პერმე ეგრე უყივლა O.

5. დარეჯანისქემან] ამირან B, ამირან დარეჯანიქემან (დარეჯანისქემან NOPQS)
FNOPQS. გაფრთხილი A] გაფრთხილი BFNS.

6. ბალხამ N. ყამისქეო + რომელ BP, ყამისქე რომე F, ყმისქეო რომე (რო-
ქელ O) NO, + რომე S. მოვიდა + დღე Q.

7. სიკუდილი A] დღე სიკუდილისა BFNS, სიკუდილისა Q. შენიო] შენისაო რა
BNS, შენისა ოფQ, + რა OP. აიღო B, ჰიღო O, რა აიღო Q.

7-2. (გვ. 689, ტ). აიღო ქელი საკრავად... შეიმოსა ძოწუელი შესამოსელი] ხმალ-
ლოწიღლმან მიმართა და თავსა მოუქნია ბალხამ ყამისქემ. გურზი თავსა იფარა ამი-
რან დარეჯანიქემან ხმალი დაიბრუნა და გვერდსა დასაძგერებლად მიუტანა ბალხამ
ამისქემან გურზი თავისაგან მოიშალა და გვერდსა დაიფარა კვალად ამირან დარე-
ჯანიქემან ხმალი დაიბრუნა და მუზარადსა სცა, მუზარადი გაკვეთა და ბასრი ხმა-
ლი თავსა დაემღერა. თვალსა სტუმრად ეწვია და ენასა ემუსიკებოდა ყელსა გზა
მოვინა და გულსა არა სახარელი ანბავი მიართუა ფალავანი ბალხამ ყამისქე ორათ
გაკვეთა და ცხენიცა მისი უფნებლად არა დააგლო პატრონისა ებრ. იგიცა ორად
გაიკვეთა და ოთხად კვეთილი მოედანსა დაეცნენ. მათმან სისხლმან რუთაებრ დენა
დააიწყო ორთავე ხელმწიფეთა ლაშქარნი ამა საქმისა მხილველნი გაოცებითა იყუ-
რებოდნენ მას ემად ამირანის ცოლმან ამირან დარეჯანისქეს შემოხედა და ეგრე
ზამოცივლა და არქვა. ჩემებრი ათასიმცა კირსამცა შენსა შეყაროსო. შაბაშ შენთა
ქლავთა ძლიერებასა, რომე მტერი შენი და მკველი მამისა ჩემისა ეგრეთ გაიკვე-
თაო. ამას შიგანა იზრიალეს ქალქმან და შეახსენს ქება ამირან დარეჯანიქესა და
მათ გარეგანთა ლაშქართა რა იგი ბალხამ ყამისქე ნახეს მოკლული გარდახდეს და
იყუანის სცეს ამირან დარეჯანიქესა და ეგრე მოახსენეს აწ მონანი ვართ შენიო ვი-
თა ცნა დედოფალმან ამირან დარეჯანიქისა ადგა და ღმერთსა მადლი მისცა და ამი-
რანის ცოლმან დედოფალმან არქვა ახლა შევიმოს ძოწუელსა და ახლა დავკვეთი
ძოწუელსა ტახტსა. აწ ახლა მიხარის და მხიარულ ვარ და არა არს კაბუტი პირსა
ყოვლისა ქვეყანისასაო F.

ჟ 1. შეჰყივლა] შეუძახა LR. ვითა — LR.

2. დაიდგენ] ეპა L, ეშე R. ბალხამ — LR. ყამისქეო LR.

3. და] არ (არა R) მამიდომებია სიკუდილი შენი განა (გარნა R) აწ (აწამ-
დნ R) LR. ნახეR. ნაკეთიანობა L, ნაკვეთი R.

4. ბალხამ — LR. ყამისქემან L, ყამისქემან R.

5. თავსა ფარი] ქმალი თავსა L. ფარი] ქმალი R. დაიდვა] დაიფარა და ფარი LR.

6. ჰკრა] და ჰკრა ძალგულის მოწადინებით LR. გაკვეთა] ქმალი LR.

7. გაკვეთა] გაკვეთა შუაზედ და გააპო L, + და გააპო შუაზედ R. და + ცხე-
ნისა LR. წინა LR.

გელი საკრავად. ჩაშ თუ შეშინდა ბალხამ ყამისძე და ველარა გაცა პასუხი. ჰკრა დარეჯანისძემან ჩაბალახსა ზედა 5
გრმალი და მკერდამდის ჩაჰკუ-
ეთა და მოკლა ბალხამ ყამისძე.
იზრიალა ლაშქარმან სრულად
და შეასხეს ქება დარეჯანის-
ძესა. გარეგანთა ლაშქართა 10
რა ნახეს ბალხამ ყამისძე მოკ-
ლული, გარდაცდეს და თაყუა-
ნი-სცეს დარეჯანისძესა, მოაჯ-
სენეს: „აწ მონანი ვართ შე-
ნიო“. ვითა ცნა დედოფალმან
გამარჯუება დარეჯანისძისა, აღ- 15

ტახტას უნაგირისას დაასო და
მოკლა ბალხამ ყამისძე.

დედოფალი ზე ახლტა და ფიც-
ხელი გაიცინა და კელი შეი-
ტყველა.

ტ 1. კელი] გმალი OQ. საკრავად] საკვდა და N. ჩაშ თუ შეშინდა] შეთურეშინ-
და (შესთურეშინდა O) იგი BNOPQS.

2. ბალხამ ყამისძე] ბალახამისძე N, ბალხამ ყამისძე O. ველარ OP.

3. გამოსცა N. ჰკრა] — B, + ამირან NOP, კრა ამირან QS. დარეჯანისძემან]
ამირანს B, დარეჯანისძემა N, დარეჯანისძემ Q.

4. ზედან OP.

4-5. ~ ხმალი ჩაბალახსა ზედა Q.

5. გრმალი + ჰკრა B. მკერდამდის ABF, მკერდამდინ NQS, მკრდამდის P. ჩაჰ-
კვეთა A, ჩაკვეთა BOQS.

6. მოკლა] + იგი BOQS, მოჰკლა N, მოჰკლა იგი P. ბალახამ N. ყამისძე NO.

7. იზრიალნა PS. ლაშქარმა AF] ქალაქმან BNOPS.

7-8. სრულად და] სრ B, და N, სრულიად და Q.

8. ქება + ამირან NOPS. დარეჯანისძესა] ამირანს მათ B, + და მათ NPS,
ამირანს და მათ Q.

9. გარეგანთა] და მათ O. ლაშქართა + და N.

10. ნახეს ბალხამ ყამისძე] იგი ბალხამ (ბალახამ N) ყამისძე (ყამისძე NO) ნახეს
BNOPQS. მოკლული] მკვდარი OQ.

11. გარდახდნენ Q. თაყუანი-სცეს + ამირან NOPS.

12. დარეჯანისძესა] ამირანს და ეგრე BQ, + და ეგრე OPS. მოახსენეს A.

12-15. მოაჯსენეს აწ... გამარჯუება დარეჯანისძისა — N.

13. შენნიო OS.

14. სცნა B.

14-15. ~ გამარჯუება დედოფალმან Q.

15. გამარჯუება A] + ამირან P. დარეჯანისძისა] ამირანისა BO, დარეჯანისძისა P,
ამირან დარეჯანისძისა QS.

ღ 1. ტახტას LR. უნაგირისას — LR. და + ფიცხლავ LR.

2. ბალხამ — LR. ყამისძე L, ყამისძე R.

8. და — LR.

9. გაიცინა LR. შეიტყველნა LR.

გა და ღმერთს მადლი მისცა,
და შეიმოსა ძოწეული შესამო-
სელი. და შეიქნა სიხარული.

შემოვიდა ამირან დარეჯანის-
ძე გამარჯუებული, შევიდა პა- 5
ლატსა. მოეგება დედოფალი წი-
ნა და თქუა: „მადლი ღმერთსა,
რომე შეიქნენ შვილად ჩემდა,
რომე არა არს ჭაბუკი შენებ-
რიო“. და მოაგებეს შესამოსე- 10
ლი და გუირგუინი თუალ-მარ-
გალიტითა შეკაზმული, იტყო-
დეს: „კაცისა თუალსა არა უნა-
ხავს ეგეთი“. დაიდგა გუირგუ-
ინი და ჩაიცუა შესამოსელი და 15
დაჭდა თავისა ცოლსა თანა. და

- ტ 1. და ღმერთს] დედოფალი და N. ღმერთსა BPQ. მისცა + შემოქმედსა N.
2. ~ შესამოსელი ძოწეული Q.
2-3. შესამოსელი და] — B, და N.
3. შეიქნა N, შექნა O. სიხარული + დიდი BFNQS.
4. შემოვიდა + იგი OP. დარეჯანიძე FS] — B, + ქალაქადღე O.
5. გამარჯვებული A] + და O. პალატსა] + და BNPQS, + ძოწეულითა მორ-
თულსა და F, პალატადღე O.
6. ~ წინა დედოფალი BFNOPS. წინა — Q.
7. და — FPS. თქვა A, სთქუა B] უთხრა O. მადლი] ვმადლობ Q. ღმერთს Q.
8. რომელ P] + მოხველ მშვიდობით და Q. ჩემად FOP] — N.
9. რომელ BOPQ. არ O. ჭაბუკი — N. შენებრი BFOPS] შენებრი პირსა ყოვ-
ლისა ქვეყანისასა N, შენებრივი Q.
10. მოაგება B, მოაგებნეს F] მოართვეს O. შესამოსელნი F] + სამეფო O.
11. და — Q. თვალ — A.
11-15. თუალ-მარგალიტითა... და ჩაიცუა] რლ თვალსა კაცისასა ეგეთი არა ენა-
ხა რა დადგა თავსა და შეიმოსა B, თვალ-მარგალიტითა (მარგალიტით N) შე-
კაზმული (შეკაზმულითა S) რომე თვალსა კაცისასა [(კაცი N) ეგეთი არა უნახავს
(+ რა N) დაიდგა გვირგვინი და შეიმოსა FNS, ძვირფასი თვალ მარგალიტითა ნა-
კაზმი რომელ თვალსა კაცისასა ეგეთი არა უნახავს რა და დადგეს გვირგვინი თავსა
და შემოსეს იგი ძვირფასი შესამოსელი და მოართვეს საჭდომნი Q.
12-14. იტყოდეს კაცისა თუალსა არა უნახავს ეგეთი] რომელ კაცსა ეგეთი არა
უნახავს O, რომელ თუალსა კაცისასა ეგეთი არა უნახავს P.
13. თვალსა A.
14. ეგრეთო A. დაიდგა + თავსა O.
15. ჩაიცუა A] შეიმოსა OP. შესამოსელი — Q.
16. თავისა] — B, თავისა FO, თავის N, თავისსა S. თავისა ცოლსა თანა] და მუნ
დასხვა დედოფალი გვერთ ბაღთ მუფის ქალი Q. და — BFNPS.
44. ამირანდარეჯანიანი

გაგზავნა კაცი მათ გარეგან-
თა ლაშქართა თანა, და დიდე-
ბული ყუელა შემოაყუანინა ქა-
ლაქსა და მისცა საბოძუარი დი-
ადი. დაიჭირნა იგინი და ლაშ- 5
ქარნი გაათავისუფლნა. ავიღეთ
ყოველი ბალხეთისა ქუეყანა,
რომე არა დარჩა ერთი ქალაქი
და ერთი ციხე ჩუენი უნებელი.

ვიყვენით დიდსა დიდებასა 10
და სიხარულსა შიგან, ვითა ხუ-
დების ბალხთა მეფისა დიდება-
სა და მოვიდეს ყოვლისა ქუეყა-
ნა და სამეფო, და შეასხეს ქე-
ბა. ვნადირობდით და გავი- 15

შეიქნა ქალაქსა შიგან სიხა-
რული და მხიარულება. მათი
ლაშქარი გაიქცნეს, მათი ბარ-
გი და საჭურჭლე ყველა მუნ
გაუშვეს და წავიდნენ, ცარიელ-
ნი გარდიხვეწნენ. მოვიდა ყო-

ტ 1. გაუგზავნა BFNQS. კაცი + და O.

2. თანა და — BFN PQS, და O. დიდებულნი FO.

3. ყველა A. შემოიყვანა BNOQS, შემოიყვანნა FP.

4. საბოძუარი A. დიადი დიდი და B, დიდი FQS.

5. დაიჭირნა A, დაიჭირა FQS. იგინი + მუნ BNP, + მუნ დიდის პატივითა F,
+ თვისად O. და + სხვანი O. ლაშქარი B.

6. განათავისუფლნა BFNQS, განათავისუფლა OP. ავიღენი B, ავიღეკით Q.

7. ყოველა — Q. ბალხეთისა ბალეთის B, ბალახეთისა N, ბალხეთის O. ქვეყა-
ნა A.

8. რომელ OP. არ OP.

8-9. რომე არა დარჩა... ჩუენი უნებელი — B.

9. და + არცა Q. ჩვენ A, ჩვენ O. უნებელი უნებური FNQS, უვნებელად O.

10-11. დიდებასა და — Q.

11. შეგან შინა BFNOPS, და განსვენებაში Q. ხედების A, ხედებოდის Q.

11-13. ვითა ხუდების ბალხთა მეფისა დიდებასა და — B.

12. ბალხთა N. მეფის NQ.

13. და — FOPQS, მოვიდა BFNOPQ, მივიდა S. ყოველი BFNOPQS. ქვეყანა
და A ბალხეთისა BFPQS, ბალახეთისა N, ბალხეთის O.

14. შეასხეს B. ქებასა ბალხეთისა დიდებულთა, ამირანს B, + ამირანს FNPQS,
+ ამირანს დარეჯანისძეს O.

15. და — S. გავისვენებდით A, განვისვენებდით BNOQ — S.

9 10. შიგან შინა LR.

11. და მხიარულება ამაზღდან LR.

12. გავიდა მთელი LR.

12-13. საჭურჭლე და ბარგი LR.

13. ყველა — LR. მუნ უნებელი LR.

14-15. და წავიდნენ ცარიელნი გარდიხვეწნენ — LR.

სუენებდით. არავინ [129] იყო მტერი და მეუენებლე პატრონისა ჩემისა. თუ რა ვის წაელო მას შლილობასა შინა, ყუე-
ლანი მოლმა შემოეხუეწნეს 5
შიშითა დარეჯანისძისათა.

და იყო მას ქალაქსა მახლობელად დევი, ჟამითი-ჟამად მო-
უჯდის მას ქალაქსა და დავო- 15

ველი ბალხეთისა სამეფო და მოართვეს ძღვენი. ქნეს ქორწილი, ორმოცი დღე ქორწილი იყო. წავილეთ ყოველი ქვეყანა მათი, და იყო ლხინი და განსვენება ესეთი, რომელ არას ქვეყანასა ეგეთი არა მინახავს. ავიესენით ალაფითა და სიმდიდრითა ურიცხვითა. ვიხარებდით. 10
და ენადირობდით და შევექცეოდით. გვოსდა დედოფალი და გვიბოძებდა მრავალსა.

და იყო მახლობელად ქალაქისა მის ბალხეთისა დევი ერთი და მოვიდის ღამით და დაჰყო-

ტ 2. მეუენებლე მეუენებურე N, შეუენებელი O, მენენებელი Q.

3. ჩემისა ქ ამირან დარიჯანისძისა (დარიჯანისძისა F, დარეჯანისძისა PS) BF PS, ჩვენისა N, ჩვენისა ამირან დარეჯანისძისა OQ. თუ რა ვის თუ ვისმე B, თუ ვის რა FNS, ქ რა P, თუ ვისმე რა (რამ Q) OQ. წაელოთ O, წაულო S.

4. მას — B. შლილობას O. შინა შიგან FOPQS. ყველანი A, ყოველნი F, ყოველივე O, ყველა Q.

5. შემოეხუეწნეს A.

6. შიშითა ქ ამირან OQ. დარეჯანისძისათა ამირანისათა B, ამირან დარეჯანისძისათა (დარეჯანისძისათა P) FNPS.

13. და იყო აწე იყო O. მას მის O. ქალაქისა N.

14. დევი ქ საშინელი BFNPQS, ქ საშინელი მოუჯდის O. ჟამით OPQ. მოუჯდის მოვიდის A, მოხდის N, — O.

15. ქალაქსა ქ შინა O. და — S. დავოცის მოკლის BFNOPQS.

ყ 1. და — LR.

2. მართვეს ქ ყოველთა LR. ძღვენი ქ მასვე წამსა R. ქნეს მასვე დღესა L.

3. ორმოცსა დღესა LR. ქორწილი იყო — LR.

4. მათ M.

5. და — LR.

6. ესეთი — LR. არას ქვეყანასა — LR.

10. ვინადიარებდით LR.

11. დედოფალი ქ უცხოთა საცლმითა LR.

13-15. და იყო მახლობელად.... მოვიდის ღამით თურმე მის ბალხეთის (ბალახეთის R) სიახლოვესა (სიახლოვსა R) ჩალა იყო და მას შინა დაესადგურებინა ერთსა დევსა, ყოველ დამ მოვიდის LR.

15. ჰყოცდა L, კოცდის R.

ცის კაცი მრავალი. დავედრა დე-
დოფალმან ყოველთა: „ნუმც ვი-
სგან ესმის ამბავი მის დევი-
საო“.

დის მრავალსა და წაიყვანდის.
და გასცა დედოფალმან ბძანება,
ვითა: „ნუმცა ვისგან ასმია
ანბავი ღამაზ დევისა ამირან
5 დარეჯანიძესა, თვარა იგი არა
დასთმობს, შეეხმის და მოკე-
დების ჯელითა მისითაო“. და
არავინ გვითხრა. ღამე მრავალ-
ჯერ მოვიდის, დატოცნის და
10 ამოსწყვიტის, და არავინ გვეტ-
ყოდა ჩვენ შიშითა მის დედო-
ფლისათა.

ღამესა ერთსა შეიქნა ქალაქ-
სა შინა კივილი. ჩუენ ვკით-
ხეთ: „რა არის ესე?“ მათ ეგ-

ღამესა ერთსა მოსულ იყო
ღამაზ დევი. ერთსა ქვრივსა დე-
15 დაკაცსა ერთი შვილი ჰყოლებო-

ტ 1. მრავალი ურატხი BFPQS, ურიტხი N, ურიტხი ამაზედან O. დავედრა B,
და-თურე დავედრა N, დაავედრა S. დედოფალმა N.

2. ყოველთა ყველასა რომელ (რომე FNS) BFNPS, — O, + ვითა Q. ნუმც
ვისგან ვინც ვისგან B, ნუმცა ვისგანმე FOPS, ნუმც ვისგანმე N, ნურავინ Q.

3. ესმის მეგვრის B, ახსენებს Q. ანბავი A] სახელსა Q. მის] ესე O. დევისაო დევისა
ამირან დარეჯანისძესაო აქა სმენა ამირან დარეჯანისძისაგან ვითა ღამაზ დევი არის
ვეშაპსა ზედან მკდომი მეგვრელი ქალაქისაო და[...]გან O, + აქა ამირან დარეჯა-
ნისძისაგან სმენა ვითა ღამაზ დევი არის ვეშაპზე მკდომი ქალაქის მეგვრელიო და
დარეჯანისძისა და დევისა ოპი P, დევისასა ამირან დარეჯანისძესთანა Q.

13. ~ შეიქნა ღამესა ერთსა Q. შეიქნა + მას N.

14. შინა] შიგან NOPQ. კივილი] ტირილი და BO, ტირილი FNPQS. ჩვენ A.
კითხეთ + თუ FNOPQS.

15. არს FNOS. ესე] — N, + ტირილიო და O, + ანბავიო Q.

ღ 1-2. და წაიყვანდის და] ამაზედ თურმე L, ამაზე თურე R.

2. გასცა] მასცა თურმე R.

3. ვითა] ქალაქსა შიგან (შინა R) LR. ნუცა L] მუნცა R. ვისგანმე LR. ასმია
+ ამირანს LR.

4. ანბავი + მის LR. დევისაო LR.

4-5. ამირან დარეჯანიძესა — LR.

5. თვარა] თორემ LR. იგი — LR. არ LR.

6. მოკედება R.

7. მისითაო და + ამის (მის R) მიზეზით LR.

8-11. ღამე მრავალჯერ მოვიდის... შიშითა მის დედოფლისათა — LR.

13. ~ ერთს ღამეს L, ~ ერთსა ღამესა R. მოსულ იყო + იგი LR.

14. ერთსა] და ერთის L, და ერთისა R. ქვრივის L, ქვრივისა R. დედაკაცის L,
დედაკაცისა R.

15. ერთი — LR. ჰყოლებოდა — LR.

რე გუითხრეს: „სიკუდილი შე-
მოსრულ არს და კაცი უქამოდ
მოკუდებისო, და ამისთვის არის
ისი ჟივილიო“. ჩუენ დაუჯე-
რეთ.

მეორესა დღესა შეიქნა ეგრე-
ვე ტირილი და, რა ვკითხეთ*,
იგივე გუითხრეს, და ყოველთა
ლამეთა ზოგჯერ ძილპირ და
ზოგჯერ შუალამე შეიქნის ტი- 10
რილი. რა გინდა ვკითხეთ, ეგრე-
ვე გუითხრიან. თქუა ქაოზ ქო-
სისძემან: „არა არის სიკუდი-

და, გალავანსა გარეთა დახვე-
დროდა. მოსულ იყო ღამაზ დე-
ვი, მის ქვრივისა დედაკაცი-
სა შვილისათვის ჭმალი შემოეკ-
რა და მოეკლა.

მეორესა დღესა ნადირობასა
ვიყუენით და გვენადირა და
სადგომსა მივდიოდით.

ტ 1. გუითხრეს] გვარქვეს ვითა BFN PQS, + ვითა O. სიკუდილი A. შემოსრულარ
არს A] შემოსულა BFN PQS.

2. უქმოდ P.

3. მოკუდებისო A. და — B. ამისთვის A, მისთვის OPQ. არს OP.

4. ისი] ის ტირილი და B, ისი ტირილი და FPQS, + ტირილი და N. ჟივი-
ლიო BNQS, ჟღრილიო F, ჟღივილი P, ტირილიო და O. ჩვენ A] + არა BFNOP.
დაუჯერეთ] + და BFNPS, დავიჯერეთ და O, არა დავიჯერდით და Q.

6. დღესა] ღამესა კულა (კვლავ F, კვლავ OQ) BFOPQS, + კვლა N. შეიქმ-
ნა N. აგრევე OP] — BFNQS.

7. და — BFN PQS. ვკითხედით F.

8. იგივე გუითხრეს A] იგივესა გვეტყოდნენ F. და — BFNOPQS.

9. ზოგჯერ P. ძილისპირ BP, ძილპირი FIN, ძილისპირი O, ღამესა პირველსა Q.

10. ზოგჯერ P. შუალამ BO, შუალამესა Q. შეიქმნის N. ტირილი + და O.

11. რა გინდ N] ვისცა Q. ვკითხით FINOPQS. ეგრე F] იგივე N.

11-12. რა გინდა... გუითხრიან — B.

12. თქვა A. ქაოს B, ქოს N, ქავას Q. ქოსიძემა A, ქოსიძემან BFIPQS, ქოსო-
ძემან N.

13. არ OP. არს BNQ, არს ჩემი ესე O. სიკუდილი A.

ღ 1. გალავანს L. გარეთ L. ~ დახვედროდა გალავანსა გარეთ R.

2. მოსულ იყო ღამაზ დევი — R.

2-4. მოსულ იყო... დედაკაცისა შვილისათვის — L.

3. მისი R. ქვრივის R. დედაკაცის R.

5. მოეკლა + ჩვენ LR.

6. ნადირობიდან LR.

7. ვიყუენით — LR.

7-8. და გვენადირა და სადგომსა — LR.

8. მოვიდოდით LR.

* I-ში აქედან გრძელდება ტექსტი.

ლი, თუ არ დღისით რად არავინ მოკუდებისო“.

დილასა მო-ვინმე-ვიდოდა დი-
აცი გზა-გზა და შემოტიროდა,
პირი დაეხოკა. ნახა ამირან 5
და იყივლა მან დიაცმან, ვი-
თა: „მეფეო, დაუმაღავს საქ-
მე ესე შენთვის და ამოწყუე-
ტილ არს ესე ქალაქი. ერთი ძე
მესუა და წუხელის ღამაჲ დევ- 10
მან მომიკლა“. გაწყრა დედო-

ვნახეთ ქალაქისა კართა ერ-
თი ქვრივი დედაკაცი დიდად
მტირალი და შეწუხებული. მო-
ეგება ამირანს წინა და ეგრე
უთხრა: „მეფეო, დაუმაღავსთ
ესე საქმე შენთვის. ვიცი,
დედოფალი მე ცოცხალსა არა
გამიშვებს ამისა თქმისათვის.
ერთი ძე მყუანდა და წუხელის

ტ 1. თუ არ თვარა NOQ. არა BIPS] — F. დღისითაც BIN] სიკვდილია რად
დღისითაც F, დღისითაც P, დღისითაც O, დღისითაც QS, რად — F. არავინ] +
დღისითაც A, არა B, არავინ NP.

2. მოკვდებისო A, მოკვდების Q.

3. მოვიდოდა F, მოვინმევიდა N. დიაცი — A.

4. ~ და გზა-გზა O. გზა-გზა] გზასა BFINQS. ~ შემოტიროდა და BFIP
QS, შემოსტირის] და N. შემოტიროდა + და O.

5-6. ნახა ამირან და] რა ნახა დედოფალმან (დედოფალსა I) დაუძიძმა (+ და
OP) BFINOPQS.

6. დიაცმან + კმითა ოდენ მალლითა O. ვითა — A.

7. მეფეო] პატრონო Q.

7-8. დაუმაღავს საქმე ესე] დაუმაღავს (დაუმაღავს B) დედოფალსა BFIQS,
დაუმაღავს N, + დედოფალსა OP.

8. შენთვის A] — Q. ამოწყვეტილ არს A, მოწყვეტილ არს FIS, ამოწყვედილ.
არს OP, ამოწყვეტილა Q.

9. ~ ქალაქი ესე (ესრე I) FINS] ქალაქი ესე რომელ ესერა Q.

9-10. ~ ქალაქი ესე ძე მესუა ერთი B.

10. მესუა A. და — O. ღამას B, ღამეს I, ღამესა Q, ღამე S. დევმა A.

11. მამიკლა A] + და (რა INQ) ეგრე (აგრე IN) მოუბარი ნახა დედოფალმან
BINQ, + რა აგრე კყირტად მოუბარი ნახა დედოფალმან P, მომიკლაო მერმე რა
[ე]გრე კყირტად მოუბარი ნახა დედოფალმან O, მომტაცა და მომიკლა რა აგრე
მოუბარი ნახა დედოფალმან S. დედოფალი — BINOPQS.

11-1. გაწყრა... გაყუანა] ბრძანა დედოფალმან მოყვანა მის F.

9. 3. ერთი — LR.

4. დიდად — LR.

5. და შეწუხებული — LR.

6. ~ წინა ამირანს LR.

7. მეფეო] ხედავთ ვითა L, + ხედავთ ვითა R. დაუმაღავთ R.

8. შენთვის] თქვენთვის და არ (არა R) მოუხსენებიათ LR. ვიცი + მე R.

9. ~ მე დედოფალი L. ცოცხალს LR. აღარ L, არ R.

10. ამ L, ამა R. თქმისათვის] სიტყვისათვის LR.

11-6. ერთი ძე მყუანდა... შვილი ვინ მოგიკლაო მოაქსენა მან — LR.

ფალი და უბრძანა გაყუანა დი-
აცისა. ბრძანა ამირან ღარეჯა-
ნისძემან: „მოიყუანეთ ისი ღია-
ციო“. ადგა მეფე და წამოვი-
და სხუასა სახლსა და ჰკითხა 5
მას ღიაცსა: „ვინ ღამაზ ღე-
ვი არსო“? მან მოაწესენა: „ღე-
ვი არის ღიდი და ვეშაპსა ზე-
[v]ღა ზისო. ჭრმალი მოწუდი-
ლი ჭელთა აქუსო. ვისაცა მი- 10
ხუდების, ჰკრავს და მოჰკლავ-
სო. წუხელის ჩემი შვილი კარ-
თა გარეთ დარჩომილ იყო, იგი
ზედა შემოგდა. ჰკრა ჭრმალი,

ღამაზ ღევმა მამიკლა“. ამი-
რან ცხენი დააყენა, ღელაკაცი
მოიყუანა და ჰკითხა: „რას
ანბოფ, ყუელა წვრილად მთხა-
რო, შვილი ვინ მოგიკლაო?“
მოაწესენა მან ღელაკაციმან: „ღე-
ვი არის ერთი ღიდი და სა-
შინელი, ვეშაპსა ზედან ზის,
ჭმალი მოწუდილი ჭელთა უჭი-
რავს. შემომტერებულ არს
ქუეყანასა ჩვენსა. ღამე მოვალს
და, ვისაც დააგელებს, ჰკრავს და
მოჰკლავსო“. წუხელის ჩემი
შვილი გალავანს გარეთ დარჩო-

ტ 1. ბრძანა Q. გაყუანა A] გაყუანება მის B, + მის IS, გაგება მის N, გაყენება
მის OP. ღიაცისა] + და მოკლვა F, ღიაცისისა N, + და O.

1-3. ღიაცისა ბრძანა... ისი ღიაციო — Q.

2. ღარეჯანისძემან FS.

2-3. ბრძანა ამირან... ისი ღიაციო — BI.

3. მოიყუანეთ A. მოიყუანეთ ისი ღიაციო] მოყუანა მის ღიაცისა FNS. ისი]
იგი OP.

4. წამოვიდა] მოვიდა N, გამოვიდა Q.

5. სხვასა A, სხვა N. სახლსა + წაიტანა ღიაცი იგი O. და — B. კითხა BFOQS.

6. მას ღიაცსა] თუ O, + ვითა Q. ღამაზ — Q.

7. არსო BINQS] + და O. მან — Q. მოახსენა A] + ვითა BFIPS, უთხრა
ღიაცმა ვითა Q.

8. არს FIOS. ღიდი] — N, + და საშინელი Q. ზედან OQ.

9. ზისო] + და BFINOQ, ზის და S. მოწუდილი A.

10. აქესო A] + და BQ, აქეს და FIS, აქესთო და N, აქუს OP. ვისცა FINOP
QS. მიხედების A, მიუხედების N] — Q.

11. კრავს FS. და — Q. მოკლავს B, მოკლავსო FS, მოჰკლავს P, მრთელს არა
გაუშვებს Q.

12. წუხელის] წუხელ ერთი O. ~ შვილი ჩემი N. კართა — O.

13. გარე F. დარჩომილიყო + და. BFINOPQS. იგი] + სისხლისა მსმელი ღევი
BFIOPQS, + სისხლის მღვრელი ღევი N.

14. ზედან O. შეჰგდა BOP, შეხდა FS, შეხვდა I, შეხდა და N, შეხვედროდა
Q. კრა BFIS] ეკრა Q. ჭრმალი + მოკლა ძე ჩემი და O.

ჟ 6. ღელაკაციმან — LR.

6-13. ღევი არის ერთი... ჰკრავს და მოჰკლავსო] ერთი ღევი შემომტერებულა
და მრავალს სულსა ჰკოცნო (კოცნო R) LR.

14. გალავანს გარეთ დარჩომილ იყო] დახვედროდა LR.

დედოფალმან ეგრე მოაქსენა:
„მეფეო, წყრომასა რას მემარ-
თლები? ეშმაური საქმე იყო
ძნელი, და თქუენ უომრობასა
ვერ დასთმობდით. აწცა გკად- 5
რებთ, დაეჭსენ მისსა ომსა,
რომელნი ომნი გარდაგივდიან,
გეყოფიან“. ეგრე ბრძანა:
„უომრად არა გაუშუებ, მაგრა
თქუენ ესე ქენით: რასაცა და- 10

შივიდა დარეჯანიძე დედოფალ-
თან დაღრეჯილი და დაჭდა. ხა-
ნამდისინ იყო. მერმე მე მიბ-
ძანა დედოფალმან, ვითა: „ნუ-
თუ მეფესა ახალი ამბავი ას-
მიოდეს რამეო?“ მერმე მოახ-
სენა დარეჯანიძემ: „ვწყრები
თქვენთვის და დიდათაც შენალ-
ვლებ[ი]ს: ესევეთარი საქმე
არის, რატომ დამიმაღლეთო?!

ტ 1. დედოფალმა A, და დედოფალმან O] — Q. ეგრე — Q. მოახსენა A.

2. მეფეო... მემართლები] ვითა დიდად O. წყრომას IQ. რას] არას BFNQS,
არ I, არა P. მემართლები] + მით რ'ლ BS, + მით რომე FINPQ.

3. ეშმაკური FIQ] მე ეშმაკური S. საქმე იყო] და O.

3-4. იყო ძნელი და] არის და ძნელი N.

4. ძნელი + იყო იგი პვეცი O. თქვენ A. უომრობას BN] ურვებასა O.

5. ვერა PQ. დასთმობდით] დასთმობთ და N, + და ამაღ დავმაღეთ იგი საძა-
ლო საქმეო O, დასთმობდი და S. აწცა გკადრებთ] (+ და FIPQ) მით დავმაღეთ ესე
საგრძნეულო. (გრძნეულო N) საქმე აწ (აწცა N) გვევდრები (გკადრებ N, გკადრებ
და FIPQS) BFINPQS, აწ გკადრებ და O.

6. დაესხენ A, დაესხენ P.

7. რომელ BP, რომე FINS, რომელიცა O] აწ Q. ომი BN. გარდაგივდიან] +
და F, + ივინიცა O, გარდაგივხდია და Q.

8. გვეყოფიან N. ეგრე] მეფემან BFINPS, და ამირან O, სახელად მეფემან Q.

9. არ (არა Q) გაუშეებო BIQS, არ დაევდებო F, არ გაუშეებ NO. გაუშეებ A.
მაგრამ FINOQS.

10. თქვენ A. თქუენ ესე ქენით — Q. ქენით] + რომე BFIOS, ქენით რომე
(რომელ P) NP. რასაც IN. ღამეს INOPQS.

ღ 1. დარეჯანიძე] ამირან და LR.

2. დაღრეჯილი და — LR. ხანამდისინ] დიდხან LR.

3. იყო მერმე — LR.

3-4. ~ დედოფალმან მე მიბძანა LR.

4. ვითა — LR.

5-6. ასმიოდეს რამეო] ასმიოა LR.

6. მერე L.

7. დარეჯანიძე] ამირან LR.

7-8. ვწყრები თქვენთვის და] ეს L, ესე R.

8. დიდათ LR. შენალელების] მიმძიმს რომ LR.

9-10. ესევეთარი საქმე არის რატომ დამიმაღლეთო] დავიმაღლეთ მის ღამაზ ღე-
ვის ამბავიო და ჩემდა არ (არა R) გამოგიცხადებიათო LR.

მესა მოვიდეს იგი ღამაზ დე-
ვი, მიცნით“.

ოდეს ბადრი იამანისძე და ნოსარ
ნისრელი ტყუედ იყუნეს, რამ-
დენი დევნი და ვეშაპნი დავეო-
ცეთო! თუ ვინმე დევი არის მტე-
5 რი თქვენი, რატომ დაგვიმალეთ
და არ გვიბძანეთო?! ეწყინა
დედოფალსა, ვინ უთხრა ესეო,
და მოახსენეს: „ცთომით ვის-
მე უთქვამს, ბრალი არავისი
10 ყოფილაო“. მოახსენა ამირან:
„ეგე ჩემგან მოუალი არის,
რომელ მე იმასა არა შევებაო“.

‘ვითა ველარა დაუშალეს, დე-
დოფალმან მოუსხმევინა სამნი
კაცი, შავნი ვითა კუბრნი. 15
უბრძანა დედოფალმან: „მეფე
ბრძანებს, წადით და მონახეთ

უშლიდა დედოფალი, განა არა
დაიშალა. მერმე მოახსმევინა
დედოფალმან სამნი კაცი, ვი-
თა კუბრნი, და ეგრე უბძანა,
ვითა: „მეფე ბძანებს, წადით

ტ 1. მოვიდა B, მოვიდოდეს P. ღამაზ] ღაზან N, — Q.

2. მიცნით BFIPQS, მაცნობეთ N, მიცნითო O.

13. ვითა] რა I, და Q. ველარ FNS, ვერ O. დაუშალეთ OPQ. დედოფალმა N]
+ მოახსენა რაზან აღარ დაიშალეთ რა ღონე არის S.

13-14. დედოფალმან მოუსხმევინა] მოახსენეთ დედოფალმან O.

14. მოუსხმევინა] მოახმევინა BFN, მოახსნა I, მოახსმევინა PS, მოახსენა Q.

15. კაცი ვითა შავი კუბრნი A] შავნი კაცი ვითა კუბრი და ეგრე B, + და ეგ-
რე FIP, კაცი ვითა კუბრნი ეგრე შავნი და ეგრე N. შავნი ვითა] ვითა Q.
კუბრნი + და ეგრე OS.

16. უბრძანა IS] — Q. დედოფალმან] — BFINQS, ვითა OP.

16-17. მეფე ბრძანებს] ბრძანებს მეფე ვითა O.

17. უბრძანებს P] + შებმასა და Q. და + იგი Q. მონახეთ + იგი BFINOPS.

17-1. ~ ღამაზ დევი მონახეთ Q.

ღ 1. ამანისძე LR.

1-2. და ნოსარ ნისრელი — LR.

2. იყუნეს] ჰყვანდათ L, ყვანდათ R. რამდენი] მრავალი L, მრავალნი R.

3. დევი L. და ვეშაპნი — LR. დავჭოცე L, დავჯოცე R.

4-6. თუ ვინმე დევი არის... და არ გვიბძანეთო — LR.

7. უთხრაო LR. ესეო და] და დააღრიჯა მერე (მერმე R) LR.

10. ყოფილაო] არისო LR.

11. ეგე] ესე LR.

12. რომელ] რომ L, რომა R. იმას L, ამისა R. არ L. შევებაო R.

13. განა] მაგრამ LR. არ LR.

14. მერე L.

ღამაზ დევი. რომელსა ღამესა მოვიდეს, აცნობეთ“.

ღამაზ დევი რომელსაცა ღამესა ღამაზ დევი მოვიდოდეს, სწორე ანბან-ვი შეიტყევით და მოახსენეთო“.

წავიდეს იგი კაცნი. ტაიჭთა ზელა გასხდეს მეტად მალეთა და, სით წავიდეს, ველარ შევიგენით.

ცხენებზე გასხდეს მეტათ მალეთა და წავიდნეს.

დაყვეს ოთხი დღე, და მეხუთესა დღესა მოვიდა ერთი მათგანი და ფიცხლად მოაქსენა: „ამას ღამე უღონიოდ მოვალსო“.

გაითქუა ქალაქსა შიგან, ვითა: „ამირან და ღამაზ დევი შეიბმიანო“. შეიქნა სიხარუ-

ტ 1. დევი + და BFINP. რომელსა] და რომელსაცა O, და რომელსა Q. ღამეს OPQ.

2. მოვიდეს] მოვალს N, მოვიდოდეს P. აცნობეთ] + და BFIQS, აცნობეთო NO.

5. კაცი B.

5-6. ტაიჭთა ზელა] ტაიჭითა B, ტაიჭთა FINOPQS.

6. დასხდეს FIQS, შესხდეს O. მეტათ FS. მალესა FQS, მალსა IN.

7. საითაც A, სითა Q. წავიდნეს O, წავინდეს Q. ველარ] ჩვენ მათი ვერა (ველარა P) BFINPQS, ჩვენ ვერა O. შევიგენით] + რა BFS, შევიგენთ I, გავიგევიო რა NPQ, ვსცანით რა O:

9. დაყვეს] + მუნ BFINPS, + მუნ დღე O, დაჰყვეს Q. ოთხს NO. დღესა N] — O.

10. მოვიდა ერთი მათგანი] მოვიდეს A, მოვიდა Q. მათგანი P.

11. ფიცხლად] + ეგრე BF, ფიცხლა ეგრე INOPS,—Q. მოახსენეს A] მოახსენეს ცხონდი მეფეთ მეფეთ B, + (+ვითა Q) ცხონდი (ცხონდი IQ) მეფეთ მეფეთ (+ უკუნისამდე N) FINOPQS.

12. ამას ღამე] ამალამ O. ღამეს N, ღამესა Q. უღონიოდ FIS. მოვალ FINQS] + და O.

14. გაითქუა A, ქალაქსა შიგან] ქალაქში A. შინა FINS. ვითა] + ამას ღამესა Q.

15. ამირან] + დარეჯანისძე BINOP, + დარეჯანიძე FS. და + იგი OP.

16-1. სიხარული და] სიხარული დიდი მაგრამ O, სიხარული მრავალი და მწუხარება კიდევ მრავალთა S.

ღ 1. რომელსაცა] როცა L, როიცა R. ღამესა — LR.

3. შემიტყევითო LR. და — LR. მოახსენეთო — LR.

5. ცხენზედ L, ცხენებზედ R. დასხდენ R. მეტად L. მალთა L, მალათ R.

6. წავიდეს LR.

- ვიწყეთ საომრათ კაზმა, და დე-
ლოფალმან და ასულმან მისმან
შექნეს ზრუნვა და ტირილი.
განითქვა ქალაქსა შიგან, ვი-
5 თა: „ამასლამე ამირან და ლა-
მაზ დევი შეიბმიანო“. ზმა
იყო დიდი და ყრილობა. მოვიდა
მეორე კაცი მწუხრად და მანც
ეგრე თქვა: „დასტურად
10 აგერ ამას ღამესა მოვალსო“.

- განვედით ქალაქისა კართა
და დავდექით, სით მოველო-
დით. გამოვიდეს მჭვრეტელნი
მრავალნი. და ჩვენ ექვსნი
15 ყმანი მისნი გვერთსა ვახლდით,
და ამირან შეჭურვილი იყო
ყოვლისა საჭურველითა და შე-
ჭურვილსა ცხენსა ზედან იჯდა.

შეგუექნა შიში. და წამოდგო-
მილ იყო ყოველი ქალაქი ზედა 20 ღამისა, მოიჭრა მესამე ყარაუ-
ხედვად. მთვარე იყო. და მო-
ლი, და ვკითხეთ ანზავი, მან ეგ-

ტ 19. შეგუექნა A] შეგუეშინა IS, შეგუექმნა. N. შეგუექნა, შიში] და დიდად გვეშინოდა
Q. შიში] შიშითა დიდითა I. და — BN. წამოდგომილიყო] წადგომილ იყო ზედა
FPQS, + ზედან O, + ზედა IN.

20. ~ ზედა ყლი ქალაქი B. ზედა — FINOPQS.

21. ხედვად — O. მთვარე B. იყო] იდგა O. და] — B, + კვლავ Q.

ღ 1. საომართა LR. და — LR.

4. შიგან] შინა LR. ვითარმედ R.

5. ამოღამ LR.

6. ზმა] ხმა L.

7. მოვიდა + და R.

8. მეორე — L. მანცა LR.

9. სთქვა R.

10. აგერ ამას ღამესა — LR. მოვად LR.

11. გავედით L.

12. სით] საღაც LR. მოველოდით L.

13. გამოვედით R.

15. გვერდს L, გვერთ R.

17. ყოვლითა L, ყოვლის R. და — LR.

18. ზედან — LR.

19. ვით R. გასულ იყო LR.

20. მოიჭრა] მოვიდა LR. ყარაულითა LR.

21. ვკითხეთ ანზავი მან ეგრე — LR.

ვილა კულავ ძილისპირ მესამე
მონა და ეგრე თქუა: „ესერა
უკანა მომითქსო“. გაჯდა ამი-
რან ცხენსა უკეთესსა და აიღო
ხიშტი გელთა და მოემზადა. 5
ოდეს დავხედენით, მოვიდოდა
ლამაზ დევი, ვეშაპსა ზედან
ჯდა მეტად დიდსა, უმაგალითო-
სა, გელთა მოწუდილი ჭრმალი
ჰქონდა. თავმან თქუენმან, სა- 10
ზაროდ კმა იყო.

გუბრძანა ჩუენ ექუსთა:
„მიდით და შეეხებით“. ჩუენ-

რე თქვა: „ასერ უკან მამდე-
სო“. აღარავისთან იყო სული
მისი ქვეყანისა კაცთანა. მთვა-
რე ღვას ნათელი. და ოდეს
შევხედენით, მოვიდოდა იგი
უმაგალითო, საშინელი ლამაზ
დევი. ვეშაპზე ზედან იჯდა
და კმალი მოწუდილი გელთა
ჰქონდა.

რა ვნახეთ, გვიბძანა ჩვენ
ექუსთა ყმათა მისთა, ვითა:

ტ 1. კულავ A, კულა BNOP] — Q.

1-2. ძილისპირ მესამესა მონა A] მესამე მონა ძილისპირსა (ძილისა პირსა IQ, ძი-
ლისპირ P, ძილის პირა S) BFINPQS, მესამე კაცი ძილისპირად O.

2. და—OQ. ეგრე] ესრე N,—OQ. თქვა A]—Q. ესერა] ასერა BPQ, ასერ FINOS.

3. უკან FO. მამითქსო AP, მომი ღვსო BN] მომდევსო IQ. ამირან] + დარეჯა-
ნიძე FS, + დარეჯანისძე INOP.

4. ~ უკეთესსა (უკეთესს P) ცხენსა BFINOPQS. და — O. აიღო] აიხუნა BFI
NOPQS.

5. ხიშტნი ABFINPQS, ხიშტი O. გელთა — O. და მოემზადა] საომრად B, +
საომრად FINOS, დავმზადა საომრად P, და მოუმზადა საომრად Q.

6. დავხედენით — N. მოვიდოდა] (+ და O) მოვიდა (და ვიდოდა N) (+ იგი
BFINOPS) მსგელი სისხლისა BFINOPQS.

7. ვეშაპსა A. ზედა FINPS.

8. მეტად დიდსა უმაგალითოსა — B. დიდსა + და OP. უმაგალითოსა] — FINS,
+ და O, და Q.

9. მოწუდილი A.

10. ქონდა FS] + დიდი OP; ეპირა Q. თქვენმან A. საზაროდ] საომრად O.

11. კმა იყო] + ნახუა მისი პირველ BFINPQS, კმარ იყო და პირველად O.

12. ჩვენ A. ექუსთა A, ექუსთავე FINOPS.

13. შეხედენით Q. ჩვენმცა A, ჩვენცა FINQS, ჩვენმც O.

ღ 1. თქვა — R. ასერ + მოვა L. მომდევსო L.

2. არავისთან L.

3. მის L, იმის R. ქვეყნის L] — R. კაცთანა] კაცთან ქვეყნის კაცთან R.

4. ღვას ნათელი] იდგა მას ღამეს LR. და ოდეს] ვითა L, ოდეს R.

5. მოვიდოდა] მოვიდა და R.

5-6. ~ უმაგალითო იგი L.

7. ვეშაპსა LR. ზედა LR. ჯდა LR.

8-9. მოწუდილი გელთა ჰქონდა] მოეწოდა LR.

12-13. ჩვენ ექუსთა — LR.

13. ~ თვისთა ყმათა LR. ვითა — LR.

მცა მიზეზი რაღა ვკადრეთ, განა, მართალი ვთქუა, არა გუეწაღა ომი მისი. ეგრე მოვაქსენეთ: „რა ჟამი იყოს მისვლისა, გუიბრძანეო“. ჩუენ-
გან რა ესე გაიგონა, გაიცინა და ეგრე გუარქუა: „ძმანო, ღმერთმან იცის, [V] არა გწადიან ომიო, მაგრა ნახოთ ჭაბუკობა ჩემიო“.

შეუძახნა ფიცხლად და შეუტია ღამაზ ღევ[ს]ა. რა ნახა

„მიდით და თქვენ შეებენითო“. ჩვენ მოვახსენეთ: „რა ჟამი იყოს მისვლისა, გვიბძანეთ და მივალთო“. მაშინ გაიცინა დარეჯანიძემან და ეგრე გვიბძანა: „ღრო ისი იყო, რომ გითხარო, განა არა გწადიან მისი ომიო, მაგრამ აწ ნახოთ ჭაბუკობა ჩემი და სიმტკიცე მკლავისა ჩემისაო“.

ვითა მოახლოვდა იგი ღამაზ ღევი, შესძახა და შეუტია

ტ 1. მიზეზს O, მიზეზსა Q. რაღამცა B, რამცა I, რაღას OQ. ვკადრეთ B, ვკადრებდით OQ.

2. გარნა B. მართლა O] მრავალი S. ვთქვათ I, ვსთქვა N, ვთქვი O, თქვა Q. არ NP.

3. გუეწაღა AP, გუწაღა BO, გეწადოღა FIQS. მისი ეგრე] — B, მისი და ჩვენ ეგრე O. მოვახსენეთ A, მოახსენენ N, მოახსენეთ S.

4. რა ჟამი] რაცა Q. იყოს] გვიყოს Q.

5. გვიბრძანეთო BO.

5-6. ჩუენგან რა ესე გაიგონა — B.

6. ესე გაიგონა] ესმა F, ესმა ესე IS, ეს გაიგონა. N, ესე ესმა Q. გაიცინა IPQS.

7. და — Q. ეგრე გუარქუა] გვიბრძანა B, ეგრე გვრქვა I, ეგრე გვითხრა N, — Q. ძმო AQ.

8. ღმერთმან] ზენარმან ღთისამან O. იცის] — O, + არა გწადიან ომიო A. გწადიან BFINOPS.

9. ომიო] ომი მაგისი O. მაგრამ ABFINOQ] + აწ O, მარამ S. ჰნახოთ N, ნახეთ O.

10. ჩემიო] პატრონისა თქვენისაო FINQS.

11. შეუზახნა NOP, შეუძახა Q. ~ და ფიცხლად FINQS. შეუტევნა B, შეუტევნა (შეუტევა NS, შეუტევა OP) მერმე მან FNOPS, + მერმე მან I, შეუტევა Q.

12. ღევ[ს]ა] ღევა A, ღევმან BFINOPS. ღამაზ ღევ[ს]ა] მერმე Q. ნახა + მან ღამაზ ღევმა Q.

ღ 1. თქვენ — LR.

2. რა] როცა LR.

3. ჟამი იყოს მისვლისა] მისვლის ჟამი L, მისვლის ჟამი არის R.

2-გვიბძანე LR. და + ჩვენ LR.

4. მაშინ — LR. გაიცინა LR. დარეჯანიძემან — LR.

5. გვიბძანა] გვითხრა LR.

6. ისი] ეს LR. რომ] რო R.

7. გწადიან R.

8. მაგრამ — R.

9. ჩემი — LR. სიმტკიცე] ძალი L.

შეტევება დარეჯანისძისაგან, შემოუტივა მანცა. თავმან თქუ-
ენმან, ცხენსა უმაღლე იყო
იგი ვეშაპი. და აეშემო პირი
ჩასანთქმელად, და ჰკრა აღრე-
ნილსა პირსა ხიშტი [ამირან 5
დარეჯანისძემან] და მიწამდე
დაასუნა და მოკლა ვეშაპი.
ლაშაზ დევმან ჰკრა ჯრმალი ცხე-

ამირან, რა ნახა მან დევმან
შეტევება, შემოუტივა მანცა
ფიცხლად. თავმან თქვენმან
და ზენარმა ღვთისამა, ცხენს
უმაღლე იყო იგი ვეშაპი. ვითა
მიიახლა, ჰკრა აღრენილსა პირ-
სა შუბი ამირან, გასჩარა ყი-
ასა და ვეშაპსა ლაში მიწასა
ზედან დაუბა, და ორი მკარი

ტ 1. შეტევება + ამირან FINOPS. დარეჯანისძისაგან B, დარეჯანისძისა (დარეჯა-
ნისძისა IN) ფიცხლად FINS, დარეჯანისძისაგან ფიცხლა P, + ფიცხლაჲ O, ამირა-
ნისა ფიცხლად Q.

2. შემოუტივა ABP, შემოუტია F, შეუტევა O. ~ მანცა შემოუტია I. მანცა]
— NQ, + და O. თავმან + მეფობისა FINOPQS. თქვენმან A] თქვენისამან FINP
QS, შენისამან O.

3. ცხენს AN, ცხენისა Q. უმაღლე ABNS.

4. და აეშემო] დაეშემო A, და აეშემო B.

4-5. და აეშემო პირი. და ჰკრა] რომელსა ზედა იგი ლაშაზ დევი ჯდა (იჯდა Q)
დააშემო (და აიღო I, დაღო Q, და აეშემო NP, დაეშემო P) პირი ჩასანთქმელად
(+ ამირანისა I) კრა (ჰკრა I, ჰკრა ხიშტი N, ჰკრნა P). ამირან დარეჯანისძემან
(— Q, დარეჯანისძემან INP) FINPQS, რომელსა ზედა იჯდა იგი დევი და უშემო
პირი ჩასანთქმელად ჰკრა ამირან O.

5. და — B. აღრენილსა] დაღრენილსა Q.

6. პირსა] + მის ვეშაპისასა (ვეშაპისასა IPQ) FIPQS, + მისსა N, + ვეშაპსა O, +
და P. ხიშტნი IPS, ხისტნი O] — N.

6-7. ამირან დარეჯანისძემან — ABFINOPQS.

7. მიწადმდე B, მიწაზედან F, მიწაზედ IS, მიწასა ზედა N, მიწათა შიგან O,
მიწასა Q.

8. დაასუნა A, დაასო B, დასვა Q. მოჰკლან B. ვეშაპი] + იგი FINS, + იგი და
P, + იგი და მან O.

9. ლაშაზ დევმან] იგი ამაზედან Q. კრა FIQS, ჰკრნა P. ჯმალი A] + ამირანს O,
+ ლაშაზ დევმან Q. ცხენის FS, ცხენსა Q.

ღ 1. ამირან — LR.

1-3. რა ნახა მან დევმან... მანცა ფიცხლად — R.

2. შეტევა L. ~ მანცა შემოუტივა L.

3. ფიცხლად — L.

4. ზონარმა M. და ზენარმა ღვთისამა — LR. ცხენს] ცხენისაგან LR.

5. უმაღლე L.

6. მიიახლა] მიეახლა ამირან LR. ჰკრა + შუბი LR.

7. შუბი ამირან — LR.

8. ვეშაპსა — LR.

9. ზედან — L. და — LR. ორივე R.

ვითა ზედა გათენდა, ნახეს სიდიდე ვეშპისა და ზარი დაეცათ ყოველთა. შეასხეს ქება მეფესა, დალოცეს და დედოფალსაცა მოაგსენეს: „კურთხეულმცა არს განზრახვა შენი, რომე ასეთი კაცი გამოგუიჩინე; რომე მისითა კელითა ვიქსენით ეზომისა ბოროტისაგან“.

ამოიღებდა, ანასდათ ჯმალი ჰკრა მას დევსა ამირან, თავი შუა გაუპო, და გარდმოვარდა იგი ღამაზ დევი. მერმე მას ვეშაპსა ჰკრა ზურგსა და იგიცა წმინდად გაკვეთა. ეგრეთი სული დადგა სიმყრალისა, რომელ კაცი დაბნდებოდა. ეგეთი სისხლისა ღვარი მიდიოდა, კაცი გაცურდებოდა. ახარეს დედოფალსა.

შეიქნა სიხარული ყოველსა ბალხეთისა სამეფოსა შინა. და მიესმა ყოველთა მეფეთა, და

შეიქნა სიხარული და განცხრომა. განითქვა ყოველსა გარემოსა ქვეყანასა, და მო-

ტ 1. ზედან O. გათენდა + მოვიდეს და O.

2. სიდიდე] + მის (მისი O) დევისა და FINOPS, + მის Q. ვეშაპისა B] + ორი-სავე FIP, ვეშაპისა ორისავე NS, + გაუყვირდათ ყოველთა O, + და დევისა ორი-სავე Q. და — Q. დაეცა FIPQ, დაეცა მათ N.

3. ყოველთა] ნაქრმად [მუნ] და O, + და Q. შიასხეს B.

4. მეფესა] + და BP, + და დედოფალსა FINS. და — A.

4-5. დედოფალსაცა მოაგსენეს] ეტყოდეს AB, მოახსენებდეს (მოახსენეს Q) ვითა FINQS, დედოფალს მოახსენებდეს ვითა P.

5-6. კურთხეულ არს O.

6. განზრახვა] მარკვენე FIQS, გაზრახვა P. შენი] თქვენი მით FIQS, + მით NOP. რ'ლ BOP.

7. ასეთი კაცი გამოგუიჩინე — FINQS. გამოგვიჩინდი B, გამოაჩინეთ P. ~ გამოაჩინე ასეთი კაცი O.

8. რომელ BOP] — INQS. მისითა] შენითა B, თქვენითა N. კელითა] ხელისა-გან Q. ვიხსენით B] — N, ვიხსენით Q.

9. ეგზომისა O] ჩვენ FIQS. ბოროტისაგან] + ვიხსენით N, + და O, ბოროტისა მის ვეშპისა და დევისაგან Q.

12. შეიქმნა B. ყოველსა — FIQS.

13. ბალახეთისა N, ბალხეთის O. სამეფოს AO. შინა] შიგან FIOQS.

14. მიესმა] + ესე ანბავი და ნაქმარი FINPS, + ამბავი და ნაქმარი O, + ესე ანბავი ესე ანბავი Q. ყოველსა Q. მეფეთა] + ქუეყანისათა B, + შეშინდენ F, მეფესა Q. და — P.

ღ 1. ამოიღებდა] ამოაძრობდა LR. ანასდათ] მანამ L.

2. მას დევსა — LR. ამირანმა LR. თავი] და თავი LR.

3. გაუპო + მას დევსა LR. გარდამოვარდა L, გამოვარდა R.

4. ღამაზ — LR. დევი] + ვეშაპიდან L, + ვეშაპიდან R. მერე მე R.

5. კრა R. ზურგსა — LR.

6. გაკვეთა L. ეგეთი LR.

7. ~ სიმყრალის სული დადგა LR. რომ LR.

9. სისხლის LR. მიდიოდა] გაუშვა LR.

10. გაცურდებოდა] შიგ მოუცურდებოდა R.

14. გარემოსა — LR.

წარმოსცეს ძლენი და მოუ-
ლოცეს მეფობა ბალხეთისა ამი-
რან დარეჯანისძესა. და იყო
დიდებასა და განსუენებასა ში-
გან, ამისთუის რომე სჯობ- 5
და ყოველთა კაცთა ყოვლითა
ფერითა.

ვიდოდეს მეფენი ძლენითა და
ნიჭითა დილითა ამირან დარე-
ჯანისძესა თანა და შეასხემდენ
ქებასა და ბძანებისა მისისა .
მორჩილებასა ზედა ეგებო-
დეს. ავიღეთ ყოველი ბალხე-
თისა ქვეყანა. ვნადირობდით .
და შევექცეოდით. განსვენებისა
და შოებისა რიცხვი არა იყო.

აქა დასრულდა ამბავი ამირან 10
დარეჯანისძისა, და დაუსრულე-
ბელ ყენეს ღმერთმან მეფობა
თქუენი, ამინ!

ჯ 1. წამოსცეს AF, წარმოსცეს B. ძლენი A, ზლუენი P] + ყოველთა Q.

2. ბალახეთისა N.

3. დარიჯანისძესა B, დარიჯესა F. და — P. იყო] + დიდსა BFIQS, + დიდსა
და N.

4. დიდებას O. განსვენებასა A, განსვენებას O. შიგან] შინა BFINPS.

5. ამისთუის A] — INQS. რომელ B] და INQS.

5-7. ამისთუის რომე... ყოვლითა ფერითა — F.

6. ყოველსა INPQ. კაცსა INP] კაბუკთა O. ყოვლი N, ყოვლისა P.

6-7. ყოვლითა ფერითა] და უმეტეს [...] ყოველთა მეფეთა ზედან O.

7. ფერითა] + და და უფრო იყო ყოველთა მეფეთა P.

10. ამირან — P.

10-13. აქა დასრულდა... მეფობა თქუენი ამინ] და ყოვლითა დიდებითა (და მო-
ვიდოდეს მეფენი ყოვლისა ქვეყანისანი F) და მოართმევდიან (+ ძლენსა B) მრ-
ვალსა და მეფეთ მეფობით უზმობდიან (+ და F) მაღალნი მეფენი მისსა (მის F)
ტახტისა სიშორესა დასხდებოდენ და სჯობდა ყოველსა კაცსა ყოველთა მეფეთა და
ხელმწიფეთა ყოვლის (ყოვლითა F) ფრითა უმაღლეს (უმაღლე F) იყო (+ ყოველ-
თა მეფეთა F) მორკმული დიდის (დილითა F) დიდებითა და ეშინოდა ყოველთა მე-
ფეთა და იყო ცხოვრებასა და განსვენებასა, სმასა, ნადიმობასა (ნადიმსა F), ნადი-
რობასა და ასპარეზობასა შინა (+ და B) დაიპყრა თორმეტი სახემწიფო (სახელ-
მწიფო F) დიდროანი (დიდროვანი F), რომე თორმეტნივე (თორმეტნივე F) ხელ-
მწიფენი ჯარჯსა და ხარაჯსა აძლევდიან და ემონებოდინან. როდესაც შაილაშქრებდა
(გაილაშქრებდა F) თორმეტნივე (თორმეტნივე F) თავის ჯარით ამირან დარიჯანისძეს
(იხ. გვ. 709.)

ღ 1-2. ~ ნიჭითა და ძლენითა L.

2-3. დარეჯანისძესა თანა] თანა LR. შეასხმდიან L.

4. ბძანებასა LR. მისსა LR.

5. მორჩილებასა ზედა ეგებოდეს] მორჩილობდენ L, მორჩილებდენ R.

6. ავიღევეთ L, ავიღით R. ბალახეთის R.

7. ვინა სირებდით LR.

9. შოებისა] შევებისა LR.

ესე ათოთხმეტი კარნი არიან
ამბავნი პატრონისა ჩემისა ამი-
რან დარეჯანიძისა და სხვა-
თა მრავალთა მებრძოლთა, გო-

- 5 ლიათთა და გმირთანი, რომელი
ესე ზოგი თვალითა ჩემითა ნა-
ხული და ზოგი ნასმენი თქვენ-
და მომიხსენებია. და დაუსრუ-
ლებელმცა არის მეფობა სუ-
- 10 ფევისა თქვენისა უკუნითი
უკუნისამდე და აღსასრულამ-
დე, ამინ!

ტ (დარეჯანიძეს F) იახლებოდენ და წინ (წინა F) გაუძღვებოდნენ (გაუძღვებოდენ F)
აღარავინ იყო მისებრა კაბუკი ქვეყანასა ზედა და (პირსა ქვეყანისასა მისებრი კა-
ბუკი F) დიდი ხემწიფე (ხელმწიფე F) საცა გამოჩნდის (+ ანუ B) ძლიერი კაბუკი
(+ ანუ ხელმწიფე F) მივიდის, აჯობის, იძმის ანუ იყმის, ანუ მოკლის და წაულის
ქუეყანა და დიდება დევნი ვეშაპნი ნიანგნი (იანგნი F) წყლისა თუ ქვეყანისა (ქვეყ-
ნისა F) მისის კლმით იყვის ამოწყვეტილი. ხუთასი ქალაქი ხელთა ეჭირა საყმით
კლმით დაქერილი. მის მეფობასა და კელმწიფობაში ასეთი დამშვიდებული იყო პირი
ყოველსა (ყოელისა F) ქუეყანისა (ქრომელ B) ერთი კაცი ერთმანზედ (ერთზე
F) უსამართლობას ვერ იქმოდა (იქმოდენ F). ლომი (ლომნი F) და ხარი (ხარნი F)
ერთგან სძოვდნენ (სძოვდენ F). რა დასძლიან (დასძლიან F) ერთგან (ერთად F)
დასწვიან (დაწვიან და F), ერთმანერთს (ერთმანერთსა F) ლოკედიან (ლოკედიან
F). მგელი ვერ (როგორ F) იკადრებდა ცხოვარისა (ცხვარისა F) და თხისა დაფრ-
თობასა და კრავისა შეხედვასა და სანატრელ იყო მგელთათვის თუმცა ცხრვის
(ცხვრისა F) მეძალლობა (მეძალლობასა F) ეღირსებოდათ (ეღირსებოდენ F) მის
დროს ქურდი, ყაზახი და მეკობრენი დაწყნარებით იყვნენ: სამოცი ცოლი ყვანდა
კრლმით ნაშოენი დიდროენის (დიდროენის F) ხელმწიფის (ხელმწიფეთა F) ასულნი.
იყო მორკმასა და სიხარულისა (+ შინა B). შეიდას წელ (+ იცოცლა B) და ჩვენ
(ჩვენსა F) მისნი (მისი F) ყმანი კაბუკნი სიხარულით ვიყვენით მრავალს გვიბო-
ძებდა და მრავალი გქუნდა (გვექონდა F) თითოს (თითოსა F) და თითოს (თითოსა
F) სამსამი და ოთხოთხი ქალაქი (ქალაქები F) გვეჭირა თითონ (ის F) გახეჟიფდა
(იხ. გვ. 710).

9 2. ამბავნი — LR.

3: დარეჯანისა L.

4-5. გოლიათთა და გმირთანი] გოლიათთანი LR.

6. ზოგი — LR.

7. თქვენდა — L.

8. მოვიხსენებია R. და — LR.

9. არს LR. ~ სუფევა მეფობისა LR.

10. უკუნითი — LR.

11. და — LR. აღსასრულამდე] აღსრულებად ეამთა მრავალთა LR.

12. ამინ — R.

- მე, სა[ვა]რს, მიბოძა აბესა-
ლომ ინდოთა მეფემან უანგარი-
შო განძი, ჯორი, აქლემი, ცხე-
ნი, მონანი და მჭევალნი. წარმო-
ველ და მოველ ისევ ქალაქსა
შინა ამირანისა აშენებულსა
ბალხეთსა და სიკვდილამდის
მუნ ვიყავ და კიდეც იქავ მი-
ვიცვალე და დავესაფლავე. და
ყოველმა კაცმა უნდა ვიცოდეთ,
რომ გარდაცვალებადნი ვართ
და სიმდაბლისა და მშვიდობის
მოყვარე უნდა ვიყვნეთ, თორემ
ამპარტავენობა, ზვაობა და სი-
მალლის ნდომა ამ სოფელსაც
შეარცხვენს და მას საუკუნო-
საც დააკარგვინებს და ნება
იმათი არის.

ტ(გახელმწიფდა F) და ჩვენ (მისნი ყმანი F) გაეთავადდით. შეიდასი (შეიდასის F) წლისა შეიქნა, დაისხა ძეებ და ასულებ და გაუყო შეილთა სახელმწიფო ქალაქნი და ზაზინანი და დასენა (დასეა F) თვისნი შეილნი თვითო თვითო სახემწიფოზედ (სახელმწიფოზე F) ერთს (ერთსა F) მისცა ზვარაშან (ზვარეშან F) ქალის სახემწიფო (იხ. გვ. 711).

9. 1. სავარს] სარეასიმძეს L, სავარსიმძესა R. აბესალომ — LR.

2. ინდოთ L, ინდოეთ R.

3. განძი — LR. ჯორნი R. აქლემნი R. ცხენნი R.

4. წამოველ LR.

5. ისევ — LR.

6. შინა] პატრონისა ჩემისა LR. ამირანის L] ამირან დარეჯანისძისასა R. შენებულსა R.

7. ბალხეთს L. და — LR. სიკუდილამდე L, სიკვდილამდინ R.

8. მუნ] იქ L. კიდეც იქავ] მუნვე LR.

8-9. მივიცვალე და — LR.

9-18. და ყოველმა კაცმა უნდა ვიცოდეთ... და ნება იმათი არის] აქა სრულ იქნა (+ ამირან დარეჯანისძიანი სრულად L) ნათქვამი სავარსიმძისაგან (სავარსიმძისძისისაგან R) აბესალომ ინდოთ (ინდოეთ R) მეფის (ხელმწიფის R) წინაშე (+და R) ნუმცა დაესრულების სუფევა მკითხველისა, მსმენელისა და მწერალისა (~ მწერელისა, მკითხველისა და მსმენელისა R) ეამთა მრავალთა, ამინ.

(+ აღმწერი ამა წიგნისა უნდოდა ვინმე მონაი

ვითხოვ ცთოჰილთა შენდობას, ვინცა შეატყოთ ქონაი,

ჰვმოებენ მწერალნი არ თქმულ არს ცისა ღრუბლის არ ქონაი,

და ეგრეთვე წიგნსა არ აქვნდეს ტყუილის არა წონაი.

აპრილის გზ, ქკს უდრ. გიორგი L, განსრულდა სეკდენბრის ე, წელსა ჩლემ ქკს R) LR.

ტ (სახელმწიფო და F) ტახტ-გვირგვინი და ხაზინა და მეორეს ბალხეთის სახელმწიფო ტახტი და ხაზინა (ხაზინანი და მეორესა ბალხეთისა სახელმწიფო ტახტი ხაზინა F) და ორთავე თავის ხელით დაადგა გვირგვინი (+ და F) ათი სახელმწიფო (სახელმწიფო F) და ხუთასი ქალაქი გაუყო და შერთნათ (შერთო ღიდთა F) ტელმწიფეთა ასულნი და წლას (წლასა F) შეადასისამან სოფელი ესე (~ ესე სოფელი F) დაუტევა და მიცვა-ლა (ის სოფელი კი არავინ იცის F). დასრულდა (+ ამირან B) დარიჯანის (დარეჯანისძის F) ამბავი. დაუსრულებულა (დაუსრულებულმა F) არს სუფევით ცხოვრება თქვენი (გვარი შეილისა და შეილისშვილისა მწერლისა ამის წიგნისა ამინ და კირილეისონ F).

(+ აქა B) დასრულდა წიგნი ესე საგარსიმიძის მბობითა, რომე (რომელი ღიდსა F) მეფეთ მეფესა (მეფეს F) ინდოთ ხემწიფეს (+ აბესალომს B) მოახსენა (+ ამირან დარეჯანის ძის და B) თორმეტის კაბუკის ამბავი (+ და ამირან დარეჯანისძისა F) და სიხარული ღიდი (+ შევიდა F) გულსა მისსა და მწუხარება განაგდო გულისა მისისა და (ღიდათ F) პატივისცა (პატივისცა F) საარსიმიძესა (საგარსიმიძესა F) და გააღებინა (გააღებინა F) კარი (კარნი F) საჭურჭლეთანი და (+ ათასს F) სპილოს უცხო და უცხო თვალი (+ და B) მარგალიტი ფარჩა კარავი (კარავ F) კერილი და ყოველი (უკერელი F) უცხო და უცხო ტანის სამოსი (ტან საცმელი F) აკიდა და თვითან (თვითონ F) იაგუნდის კუბოში შესვა. აკიდა (აკიდეს F) სპილოსა და გამოისტურა (გამოისტურა F) ბაღდათსავე (ბაღდათსავე F). უბრძანა (+ თუ F) დამდგარიყავ, შენ მაშა იქნებოდი და მე შეილი. სახელმწიფოც (სახელმწიფოც F) შენი იყო (იქნებოდა F) და რახან არ ინებე, წარვედ მშვიდობით. მეფე ერთ ალაქს (ალაქს F) გაყვა (თან გაყვა F) და გაუშვა (წავიდა F) მშვიდობით. (წყებული სხვისგან სრულ ქმნილი ჩემგან თავის ბოლომდის შრომის მიმღები ვარ კერძო ღია-კონი დავით B, განსრულდა ამირან დარეჯანისძე ხელითა ჩაჩიკასშვილის მღვდლის ძის კორნილიოსისათა. ნუმცა დასრულდება მწერლისა ამის შეილი და შეილის შვილის ხსენება ქვეყანასა ზედა. ვინც იხილოთ მშვიდობასა და ღღეგრძელობასა ყოფდეთ ჩემთვის. დაიწერა ივლის კ'ე'ქ'კს უ'ო F) BF, და უმაღლე იყო ყოველთა მეფეთა მორკმული ღიდითა ღიდებთა და ეშინოდა ყოველთა მეფეთა და იყო ცხოვრებასა და განსვენებასა, სმასა, ნადიმსა, ნადირობასა და ასპარეზობასა შინა ყოველთა მჭობი იყო. სადაცა სახელოვანი (+ და ფალეევანი I) კაცი იყუის, მივიდის, გამოსცადის ანუ (ან Q) მოკლის ანუ (ან Q) აჯობის მის (მისსა Q) დროსა არ (არა Q) დარჩა არცა ვეშაბი (კაცი Q), არცა დევი (+ არცა ვეშაბი Q) და ნიანგნი უსიკუდილო (უსიკუდილოდ Q) შეიქნა მეფეთ-მეფე ღიდი და სახელოვანი. ყოველნი მეფენი (+ და ქემწიფენი I) ძღვენსა სძლუნობდენ (სძლუნობდიან Q) და ეფერებოდენ (ეფერებოდნიან Q) და სიბერისა (სიბერის Q) ეამსა გარდაიცვალა სახელოვანი (+ და უსწორო კაბუკი Q). ღმერთმან დაუსრულებულმა (დაუსრულებულ Q) ქნას მეფობა თქვენი (+ და მწერლისა და მკითხავისა Q) ამინ (+ ყოველსა ეამსა ამინ. აღიწერა წიგნი ესე ხელითა გოგნიაშვილისძისა ქაიხოსროსათა, თვესა დეკემბერსა იზა წელსა ჩლბთ, ქ'კს უ'ოზ.

თუ ვინმე თქვას: „ეს რა არის, ცუდ საქმეზედ სიტყვა, გარჯა?!”

ესეც მითხარ, რა დამაკლდა, ანუ რამცა დამეხარჯა?

[118v] კარი მეათორმეტე

ჯიმშერ ხაზართა მეფისა დილარისა შვილისა ანბავი

ჩემენდი, მეფეთ-მეფეო, ცხონდი უკუნისამდე! ოდესმე მეფე-სა ხაზართასა დილარსა დაეპყრნეს ყოველნი გარემონი და სიმენითა და სიქველითა მისითა მონებდეს და უძრწოდეს ყოველნივე გარემონი 5 მეფენი, — რომელნიცა თვითოეულად აღწერილ არს სარგის თმოგველისაგან სიმენენი და გოლიათობანი სიჭაბუკისა მისისანი, — ამა უსწოროსა და სახელოვანს ჯელმწიფესა ეწია სნეულება მძიმე და გარდაიცვალა ამიერ სოფლით.

„პყუნდა ამა უსწოროსა ჯელმწიფესა და დიდად სახელოვანსა 10 მეფესა ძმისწული ერთი, და იყო სახელი მისი ზვასრო. და იყო ესე ზვასრო ფრიად ქმნულკეთილი და შემმართებელი ძნელთა საქმეთა. მოუწოდა ზვასროს და ანდერძობით შევედრა ძე თვისი, მცირე ყრმა

2. ~ ხაზართ მეფის დილარის შვილის ჯიმშერის ანბავი R. დილარის შვილის L.

3. ისმენდინ L. უკუნისამდე] + აღიდნეს (ილიდნეს R) (+ ლ'თნ L) მოყვარენი თქვენნი და არცხეინოს ორგულთა თქვენთა LR. ოდეს R.

4. ხაზარეთისასა R. დილარს R] — L. გარემონი] ქვეყანა L, + თვისნი ქვეყანანი R.

5. და—LR. მისითა] ყოველნი LR. მონებდენ LR. და—LR. უძრძოდეს M. ყოველნი R.

6. რომელიცა MR. აღწერილი L. სერგის LR.

7. ~ გოლიათობანი და სიმენენი R.

8. სახელოვანსა LR. ეწივა LR. მძიმე] დიდი LR.

8-9. გარდაიცვალა ამიერ სოფლით — R.

10. ამ R. უსწოროსა — R.

10-11. და დიდად სახელოვანსა მეფესა — LR.

11. ხოსრო LR.

11-12. და იყო ესე ზვასრო — L.

12. ხოსრო R. ქმნილი L, ქმნილ R. შემართებელი R.

13. ხოსროსა L. ანდერძობით M, ანდერძობითა L. შევედრა — L. ყმა L.

13-1. მოუწოდა ზვასროს... და შეენიერი ნაყოფი] დილარ მოიყვანა ძე თვისი ჯიმშერ ქმნილ კეთილი და მიაბარა ხოსროს R.

ჯიმშერ, ფრიაღ ქმნულკეთილი და შვენიერი ნაყოფი; და არქვა ეს-
რეთ ამისთვის, რათა ასწავლოს ყოველნი ზნენი სამამაცონი და საფა-
ლავნონი ქცეულებანი ვიდრე ათ წლამდი, და მას უკან მასვე მისცეს
მეფობა და დაამტკიცოს სამეფოსა თვისსა ხაზარეთსა. და არქვა
5 მანცა ეგრეთ ყოფა, ვითარცა მან წარმოუთხრა ეგრეთ, და წამსავე
გარდაიცვალა სიმაღლე დილარისა მიწასა შავსა თანა. და იყო გლო-
ვა და წუხილი, ტირილი და ზრუნვა დღეთა მრავალთა.

„და ვითარ სრულ იქმნა გლოვისა მათისა აღსრულება, მოუწოდა
ხვასრომ მთავარსა ერთსა, დიდად განძლიერებულსა ფალავანსა ლომ-
10 გულსა მერაბს, და არქვა ესრეთ, რათა წარიყვანოს ესე დიდისა კელ-
მწიფისა დილარისა ძე, და ციხეში ტყვის მაგიერათ შენახვა ამცნო
და თვით გაქელმწიფდა. და იმას ესრეთ უბძანა, ყოვლის სამკედროს-
სა და საფალავნოს საქმისაგან შორს ამყოფოს, ამისთვის რომე
დილარსაც ესრეთ ეყო ამისთვის და ამანაც ეგრეთვე ჯიმშერზე მოი-
15 ნება.

„წარიყვანა ციხესა, და იყო შეწუხებული მას ციხესა შინა და
სხვასა არას იგონებდა. მიწყევ იყო შეწუხებული და გულსა [114]

1. ფრიაღ ქმნულკეთილი და — L. ნაყოფი + მიაბარა L. რქვა LR.

1-2. ესრეთ ამისთვის] — L, ანდერძობით R.

2. ყოველთა R.

3. ვიდრე] საქვეყნონი საქმენი და მას უკან R. წლამდინ L, წელს R. და მას —
R. მასვე] მას L.

3-4. მასვე მისცეს მეფობა] დასოს მეფედ R.

4. დაუმტკიცოს R. სამეფო თვისი R. ხაზარეთი R. რქვა L] თქვა R.

5. ამანცა R. ეგრეთ — R. ვითარცა] ვითა L. წარმოუთხრა] წარმოთქვა LR.
ეგრეთ — L. წამსავე] ამ ჟამად R.

6. სიმაღლე — R. დილარ R. ~ შავსა მიწასა L] — R. თანა — R. და იყო] გა-
სწორდა L, შეიქნა დიდი R.

7. და წუხილი ტირილი და ზრუნვა დღეთა მრავალთა] ჟამამდე და გასწორდა
კელმწიფობა მისი მიწათა R. ტირილი და ზრუნვა — L. ~ მრავალთა დღეთა L,

8. ვითარცა R.

9. განძლიერებულსა L. ლომგულსა — L.

10. რქვა L. ესე — LR.

11. ~ ძე დილარისა LR. მაგიერად LR.

12. იმას] მისი LR. უბძანა + რათა L. სამხედროს R.

12-13. ~ საფალავნოსა და სამკედროს L.

13. საქმისაგან] იარაღისაგან L. ამისთვის რომე] ვითარ LR.

14. ესეთ M. და ამანაც — LR. ჯიმშერზედ LR.

16. მას — LR. ~ ციხესა შინა შეწუხებული L.

17. სხვას L.

17-1. გულსა შინა — L.

შინა მიწყივ რაზმთა წყობასა, ჯართა კ[ვ]ეთებასა და გოლიათთა და გმირთა კუეთებასა, ომსა და ბრძოლასა იგონებდა, და მის მეტსა არცა რასა იტყოდის და არცა რასა სხვასა ათქმევინებდის. რაზმთა წყობისა და საომართა იარაღთა კეთებისაგან კიდე არცა ღვინოსა სმიდის და არცა ორძალსა ჰკვრიდის, არცა ქალთა მნათობთა მიხედ- 5 ვიდის. მიწყივ ნაღვლიანად იყვის, მით რომელ იცოდა ტყვეობა თავისა თვისისა. რა მცირედსა მიიძინებდის, იჩქითად აიჭრის, ესრეთ ვითა მარტორქა ღედის მუცლით გამოიჭრას, ეგრე საგებლით ახლტის.

„ღღესა ერთსა უქმო მეციხოვანსა ერთსა და უთხრა: «წარვედ 10 ჩემაგიერ და ესრეთ არქვი მერაბს, ვითა: «თუ სიკვდილი უთქვამს ბიძასა ჩემსა ხვასროს ჩემი, მო-ცა-მკალ, და თუ სიცოცხლე უბძანებია, და მართლისა სიცოცხლითა მაცოცხლეო. ესეთსა ციხესა საპატიმროსა შინა გყევარ. თუ გამომიყვანებ ციხიდან, რაცა გმირთა და ბუნებერაზთა წესი არის, მას რიგსა მაქნევ, ხომ კეთილი; თუ 15 არა, ზენარმა ღვთისამა და მზემან მაღალისა კელმწიფისა დილარისა სახელისამან, ამა მეციხოვანთა ცა სულ ყველას დაგიტოც, ციხესა ც უპატიოთ დავანგრევ და ანუ შენცა მოგკლავ და ანუ თავსა ჩემსა შემოგაკლავ».

„რა ესე ანბავი მიუვიდა მერაბს, გაგულისდა და მას მეციხო- 20

1. კეთებასა და] კეთებასა LR.

2. კუეთებასა] კეთებასა R. მის მეტსა] ამის მეტს არას იგონებდის L, მის მეტს R.

3. რას LR. იტყოდა LR. და — R.

3-4. და არცა რასა სხვასა... იარაღთა კეთებისაგან კიდე — LR.

4. არც R. ღვინოს R.

5. სევმა L, სევმდის R. არც L. უკრავდის და L, ჰკრევდის R. მიხედის LR.

7. მიიძინებდის] მოიგინებდის M, მიიძინებდის R. აიჭრის] წამოიჭრის L.

10. მეციხოვნელთა L, მეციხოვნეთა R. ერთსა] ერთა L, ერსა R. წავედ L.

11. ჩემ მაგიერად L, ჩემაგიერად R.

12. ბიძასა ჩემსა — R. ხვასროსა R. ჩემი — LR. თუ — R.

13. და — LR. ესეთსა] ესეც R.

13-14. საპატიმროსა შინა] საპატიმროში LR.

14. გამომიყვანებ R. ციხიდან + და LR.

15. წესი არის] წესია LR. რიგსა — LR.

16. ზენარმან LR. ღვთისამან L] — R. მაღლისა LR. კელმწიფის L. დილარისამან LR.

17. სახელისამან — LR. მეციხოვნელთა L, მეციხოვნელთ R. ყველას — LR. დაგიტოც] დატოვოც (დავხოც R) და LR.

18. უპატიოთ L. და — LR. შემოგაკლავ LR.

20. ეს L. მეციხოვანთა R.

ვანსა ფიცხლავ თავი მოჰკუთათ. ვითა ანბავი აღარა მიუვიდა, შე-
 იჭირვებდა ჯიმშერ ღიდად, და კვლასხვა კაცი გაუგზანა და იგივე
 სიტყვა შეუთვალა. განიზრახა გულსა მისსა მერაბ და თქვა: «მე-
 რაღა წყალობა მჭირს და დიდება, ყველა მაღლისა და ძლიერისა მა-
 5 მისა მისისა დილარისაგანა მჭირს და მისგან მბოძებია. ჩემგან
 მისის შვილის ჯიმშერისა არცა სიკვდილი იქნების და არცა ტყვეო-
 ბა, და ვერცა ტელმწიფესა ხეასროს შევასმენო». უკმო თვისნი [დი-
 დებულნი, წარჩინებულნი და მცირებულნი და ყოველივე აუწყა ჯიმ-
 შერისა საქმე და მისგან გარეთ გამოსვლის წადილი და მუქარისა
 10 შემოთვლა. უთხრეს ყოველთა: «რადგან მამა მისი ღიდად გწყალო-
 ბდა და მრავალი კეთილი დგას შენზედ მისი, ჯამს, რომელ შენცა მა-
 გიერი [v] კარგი საქმე უყო მისსა შვილსაო».

„ვითა წავიდა მერაბ და თანა იახლნენ მუნებურნი ერთობით.
 თავადნი ლაშქარნი და ბუნბერაზნი, ციხილამ გამოიყუანეს შვენიე-
 15 რი ნაყოფი, უსწორო ფალავანი, მაღლისა ტელმწიფისა დილარისა
 შვილი. იტყოდეს ყოველნი მნახავნი მისნი: «არა არს მგზავსი შვე-
 ნიერობითა ყოველსა პირსა მიწისასა ზედანო!» დაუდგეს ძვირფასი-
 სა ტახტი ოქროსა, დასვეს მას ზედა და დადგეს გვირგვინი სატელ-
 მწიფო თავსა და მიულოცეს ყოველთა, და აყრიდიან თავსა დრამსა
 20 და დრაჰანსა. და დაიდგეს ნადიმი, მოდგეს მგოსანნი და იტყოდინ
 ამოსა კმასა და შვენიერთა ლექსთა და ახალისა და უსწოროსა

1. ფიცხლავ] მსწრაფლ L, — R. აღარ LR.
2. ჯიმშერ] მერაბ M, — LR. კვლავ LR. გაუგზანა LR. იგივე] ისივ L.
3. განიზრახა + მერაბ L. გულსა + შინა L. მისსა] თვისსა LR. მერაბ — L.
4. რაც LR. და — R. ~ ყველა დიდება მაღლისა R.
5. დილარისაგან LR. მჭირს] დამმართებია LR. მისგან — LR.
6. ჯიმშერს L, ჯიმშერის R. იქმნების L.
7. ტელმწიფეს L, ხემწიფეს R. იხმო LR.
8. ჯიმშერის LR.
9. გარეთ — LR. წადილი] ამბავი LR. მუქარის LR.
11. შენზედა LR. მისი R. ჯამს L. რომ LR.
12. საქმე — L.
13. თან LR. ეახლნენ R. ერთობით] ყოველნი LR.
14. ლაშქარნი და + ლაშქარნი და L. ბუნბერაზნი + ყოველნი L.
15. დილარის L.
16. იტყოდს M. არ R. მგავსი LR. შვენიერებითა LR.
17. მიწისასა] ქვეყანისასა LR. ზედანო — LR.
18. ~ ოქროსა ტახტი + და LR. დაადგეს L. სატელმწიფო — R.
19. თავსა + თვისსა LR. მოულოცეს L. და — LR.
20. დრაჰანსა L. და — LR. მოუდგეს R. და — LR.
21. ამოსა — R. კმასა + სამოთა LR. და — R. შვენიერთა ლექსითა L. და —
 LR. ~ უსწოროსა ახლისა L.

ფალავნისა ჯიმშერისა ქებასა. სამსა დღესა და ღამესა მეჯლიში და ლხინი იყო, სმა, გახარება და სიმხიარულე ესეთი, რომელ კაცსა თვალისასა ეგეთი არა უხილავს სმა და განსვენება.

„რა მეოთხე დილა გათენდა, იქმეს ლაშქარი—ორმოცი ათასი კაცი, მრავალი თეთრი და მწყაზარი ქორი, ავაზა, შავარდენი და ძაღლისა სიმრავლე ურიცხვი. მოართვეს ცხენი საჯელმწიფოთ შეკაზმული, იარაღი ყოველი ფერი: ჯაჭვი, ზუჩი, ლახტი, კმალი, — ყველა მერაბ ფალავნისა იყო. და ვითა გაემართნეს, ვლეს თორმეტი დღე, და მრავალი ნადირი და ლომი და ვეფხი დაჯოცეს.

„და ვითა მოვიდეს მინდვრისა მცველნი და ნადირისა მნახველნი, და მათ ეგრე მოახსენეს: «ერთი დიდი ლაშქარი მოვიდა, აგერ ახლო მოგეწურვიან დიდითა ბარგითა და მორკმულობითა და მრავლითა აკაზმულობითა». ჩვენ ვკითხეთ კაცსა ვისმე მათგანსა, ვითა: «ესე ლაშქარი ვისი არის, ანუ სადეთ მიმავალნი არიანო?» მათ ეგრე გვარქვეს: «იგი ლომი ლომთა, უსწორო ფალავანი ქოულ ჩდილო-ველი არის. ნადირთა სიმრავლე ესმა და მისთვის წამოვიდა. და ქვეყანათა ზედა მრავალი უვლია, [115] და მისი სწორი კაბუჯი არავინ გამოჩენილაო, და სამოცი ათასი მებრძოლი ლაშქარი ახლავსო».

1. ფალავნისა L. ~ ქებასა ჯიმშერისასა LR.

1-2. მეჯლიში და] მეჯლიში LR.

2. ლხინი + და სიმხიარულე LR. სმა — LR.

2-3. გახარება და სიმხიარულე... სმა და განსვენება — LR.

6. საჯელმწიფო LR.

7. ყოველი (+ სულ L) ყველა მერაბისა იყო ფარი LR.

7-8. ყველა მერაბ ფალავნისა იყო და — LR.

8-9. დღე და] დღე LR.

9. ნადირი და — LR.

10. და ვითა — LR. და — R.

11. მათ ეგრე — LR. ერთი დიდი ლაშქარი მოვიდა] და LR.

12. ახლოს L. მოგეწურვიან LR. დიდისა LR.

12-13. და მრავლითა აკაზმულობითა — LR.

13. ვკითხეთ L] + ერთსა მას (მათსა R) LR. ვისმე — LR. მათგანსა ვითა — LR.

14. არის] არისო და LR. სად LR. არიან LR.

15. გვარქვეს L, რქვეს R. ~ ლომთა ლომი LR. ჩრდილოელი L, ჩრდილოე-ლი R.

16. არისო LR. ნადირთა სიმრავლე ესმა და მისთვის წამოვიდა და] სანადიროდ მივაო (მოვაო R) LR. ქვეყანასა LR.

17. და — LR.

18. და — LR. მებრძოლი] გამორჩეული LR. ახლავსო] ახლავს დიდად მებრძო-ლი LR.

„ჩვენ დავდექით ერთსა ადგილსა და, ვითა გენახა, ლაშქართა ეგრე უბძანა: «აცადეთ, მე წავალ და ვნახავ, ისი ვისი ლაშქარი არისო». მოგვიწდა ვითა ზეადი ლომი, ლაშქართა შიგან შემოერია. აიღის კაცი, ოროლითა გასტყორცის და დასცის ლაშქართა ზარი. და-
5 ჭოცა მრავალი კაცი და ცხენი და ასწყვიტა ლაშქარი და გაქარვა, და ვერა გასცა მერაბ პასუხი.

„ჩიმშედ ეგრე არქვა მერაბს: «ესე რა საქნელი საქმე არის?! ერთი უბადო კაცი მოსულა, ლაშქარი ამოგვიწყვიტა, ჩვენი სახელისა გაქარვება სწადიანო. ომი, ღმერთო, მწადიან მის კაცისა და
10 ნახავ, ვითარი ჭაბუკი ვარო!»

„მიუტდა ჩიმშერი და მუქარა გამოსთხოვა: «უბრალოს კაცის ჭოცა არა ჭაბუკთა კელი არისო, მე და შენ გამოვცადოთ ერთმანერთითო». ვითა შემოხედა ქ[ო]ულ, ეუცხოვა და გაუყვირდა. შემო-
უვლეს ერთმანერთსა ნავარდი და გარდალევწეს თვითო კმალი ერთ-
15 მანერთსა. მერამე ლახტები დაიწოდეს, მერამე ისრით იბრძოლეს და მერამე კელდაქელ ირკინენ. მათი ძგერება გვანდა ორთა დიდთა გო-
რათა ძგერებასა, და აბჯართა ზედა ცემა—ჭეხასა. იყო ორთავე ლაშ-
ქართა შიგან ზრუნვა და წუხილი, და ვერა რომელმან აჯობა. ზმა იყო
დიდი ლაშქართა შიგან და შეიჭირვებდა დიდად მერაბ, განა ვერასა
20 ღონესა ეწეოდა შევლისასა.

1. დავდეგით L.

2. ეგრე — LR. აცადეთ — LR. წავალ + დაიცადეთ აქა LR. ~ ლაშქარი ვი-
სი LR.

3. მოგვიწდა] მოვიდა LR. შიგან — LR. შემოერივა LR.

4. ~ ზარი ლაშქართა LR.

5. ~ ცხენი და კაცი LR. და — LR. ასწყვიტა — LR. და — LR. ~ განაქარვანა
ლაშქარნი LR.

6. ვერ LR.

7. ჩიმშერ L. რქვა LR.

8. კაცი] ვინმე LR. ლაშქარნი R. ჩვენი] და ჩვენის LR. სახელის L.

9. განქარვება L. ღმერთო — R. კაცის R.

10. ვნახავ L, ნახა R.

11. ჩიმშერ LR. უბრალოსა კაცისა LR.

12. კელი არისო] კელიო L. გამოვცადოთ LR.

13. შემოხედა + ჩიმშერს L. ქოულ] ქოულმა L, ქოულმა ჩიმშერს R. გაუყვირდა
+ მისგან იგი სიტყვები LR. შემოუვლესა R.

14. ერთმანერთს R. ~ ნავარდი ერთმანერთსა R. გარდალევწეს L. თითო LR.
ერთმანერთსა — LR.

15. ლახტი R. მერამე] შემდგომ LR.

16. ირკინენ] იჭიდნენ R. ძგერება] ჯახება LR.

17. ძგერებასა] ჯახებასა LR. ცემა] (ჯ ჭეხა L) გვანდა ცისა LR.

18. შიგან] შუა L. და — LR. რომელმანვე L, რომელმანვე R. ზმა] ხმა R.

19. შინა LR. გარნა R.

„ზედა გაიყუანა ცხენი შორს ჯიმშერ და ეგრე უყივლა: „აწე გამოგადო, თუ რაძი ჭაბუკი ხარ!“ მო უწდა, უკრა ცხენს ჭმალი და თავი გაუგდებინა. ვითა ჩამოიჭრებოდა, მიჰყო კელი და ვითა ცოტა ყმა უნაგირისაგან მოჰჭადა, დაჰკრა ქვეყანასა და დაბნინა, მისისავე საგდებლითა მკლავნი შეუკრნა და მერაბთან მოიყუანა. 5 მერაბ თავსა გვარი გარდააყარა, ქება შეასხა და გამარჯვება მიულოცა. ესე იყო ომი მისი პირველი.

„ქოვლე ჩდილოველი ჯერეთ [V] უბადოდ იყო. ვითა ცნობად მოვიდა, იკითხა მერაბისაგან: „ესე ახალი ჯომარდი ფალავანი სახელოვანი, უსწორო ვინ არის და ანუ ვისისა გვარისა შეილი არისო?“ 10 მერაბ ეგრე არქვეა: „ესე მის მაღლისა ჩვენისა კელმწიფისა დილარისა ძე ჯიმშედ არის“. ვითა შეიტყო მისის მემკვიდრისა ბატონის ძეობა, მრავალი იტირა ქოვლე ჩდილოველმა და ცრემლიანი ფერკთა ეხვეოდა და ღმერთსა ახვეწებდა. მერმე ჯიმშერ ჰკითხა მერაბს. მან ყველა მოახსენა მისი ფალავნობა და კელმწიფის დილარისაგან 15 განაზარდობა და მრავალჯერ სახელოვნად გამარჯვება. რა ანბავი ყველა შეიტყო, მაშინვე კელი გაუხსნა და მათი საკადრისი უცხო და ძვირფასი ხალათი უბოძა. უკმო ჩდილოველმა ქოვლემ მისსა

1. ზედა — LR. ~ ჯიმშერ ცხენი შორსა LR. უყივლა უბანა LR. აწ L.
2. გაგადო L, გაქადო R. თუ — L. რა R. ხარო LR. მოუწდა მოუვიდა M. ცხენსა R. ~ ჭმალი ცხენსა L.
- 3-4. ვითა ცოტა ყმა ცოტასა ყრმასავით LR.
4. უნაგირთაგან L. მოხადა LR. დაბნინა შებნინა არმოკლა L, შებნინა და რა მოკლა R.
5. მისისავე თვისისავე LR. საგდებლით L. და — LR. მიიყვანა LR.
6. თავსა გვარი გარდააყარა — LR. ~ მიულოცა გამარჯვება LR.
7. ~ პირველი ომი მისი L. პირველი + ვითა M.
8. ქოულ LR. ჩრდილოელი LR. ~ უბადოდ იყო ჯერეთ LR. ცნობა LR. მოუვიდა LR.
- 9-10. ფალავანი სახელოვანი უსწორო და უსწორო და სახელოვანი ფალავანი LR.
10. არისო LR. ვისის LR. გვარის LR.
11. რქვა LR. მისი R. ჩვენის კელმწიფის L ხემწიფისა R. დილარის LR.
12. ჯიმშერ LR. არისო LR. ვითა შეიტყო ვითამე იყო LR. მემკვიდრის LR. ბატონის ძეობის LR.
13. ქოულ LR: ჩრდილოველმან L, ჩრდილოელმან R. და — LR. ცრემლი LR.
14. და ღმერთსა ახვეწებდა — R. მერე L. მერაბსა LR.
15. მან და მან LR. ფალავანობა R. და — LR. კელმწიფისა LR. დილარისაგან ფალავანისაგან L, ფალავანისგან R.
16. განაზარდობა M. სახელოვნად + ომში LR.
17. კელნი LR. საკადრი LR. უცხო კარგი LR.
18. ჩდილოველმა ქოვლემ ქოულ ფალავანმან LR.

- ლაშქარსა და უანბო ჯიმშერის ანბავი, დილარ კელმწიფის შვილობა.
'და მათ ყოველთა ლაშქართა თაყვანის აცემინა და ყველანი დაუმორ-
ჩილნა. და ვითა მათსა სიდიდესა შეენოდა, ეგრეთი მეჯლიში და
ლხინი გამართეს.
- 5 მიესმა ამბავი ესე ხვასრო ხაზართა მეფესა: ციხით გამოყვა-
ნა ჯიმშედისა, მეფეთ დასმა, მერაბისა და ქოვლესა და სრულიად
ლაშქა რთაგან თაყვანება და დალოცვა: დაუმძიმდა დიდად და მოსწე-
რა წიგნი მერაბს და ქოვლის ესრეთ: «სრულად ხაზარეთისა მპყრო-
ბელი კელმწიფე კელმწიფეთა ხვასრო მოგიწერ ჩვენსა ერთგულთა
10 და მისანდობელთა კარგთა ქაბუკთა მერაბს და ქოვლეს. გავიგონე,
ჩემთვის უარი გიყოფიათ, ჯიმშედ გამოგიყვანიათ, გაგიკელმწიფე-
ბიათ და თქვენსა წასაჯდენსა საქმესა დაბმულხართ. მე თქვენთვის
რამდენი კარგი მიყოფია და ქვეყნები მომიცემია, მერაბ, შენ თვით
ამისიცა მეცნიერი ხარ. ბატონმა კელმწიფემ, ბიძამ ჩემმა, ეამ-
15 თა მისთა შინა არა კარგი მიყო, ტყვეთაც დიდხანს ვიყავ. და ჯადე-
გობისა და მაცთურობისაგან კიდე არცა რა უსწავლებია, არცა რა
უბოძებია. მე რომ შენზედ კარგი მექნა, ეგ ჯიმშერ მისთვის მო-
გაბარე და, როგორც დაგარიგე ისრე უნდა შეგენახა. შენ დაივიწყე
ღმერთი დამბადებელი და ქოვლემ, და სხვას კელმწიფეს მისვამთ

-
1. და — LR. დილარ] და დილარის LR. კელმწიფის + დილარის LR.
  2. აცემინა] ცემანი R. ყოველნი LR.
  3. სიდიდესა მათსა L. ეგრეთ LR.
  5. ~ ეს (ესე R) ამბავი LR. ხოსრო LR.
  6. ჯიმშედის R. მეფედ R. დასმა] და ხმა R. ქოვლესა] ქოულისაგან LR. და —
LR. სრულად LR.
  7. ლაშქართა LR.
  8. ქოულს L, ქოულსა R. ხაზართა LR.
  9. კელმწიფე კელმწიფეთა] მე მეფე მეფეთა მპყრობელი L, მე მეფეთა R. ერთ-
გულსა M.
  10. მისანდობელსა M. ქოულს L, ქოულს რომე R.
  11. უარ LR. ჯიმშერ LR. გამოგიყვანიათ + და LR.
  12. წახდენასა R.
  13. რამდონი L. მომიცია LR.
  14. ამისიცა] არა (რა R) იცი და LR. მეცნიერ LR. კელმწიფემ — L. ბიძა LR.
ჩემმა R.
  15. შინა — L. დიდხან LR. ვიყავ] მამყოფა LR.
  16. მაცთურობისა L. კიდე — R. არცა — LR. უსწავლებია] მასწავლა რა და L,
მასწავლა და R.
  17. მიბოძა LR. შენზედ] მენახე ბევრი M. კარგი + საქმეები LR.
  18. და] რომ LR. უნდა — M.
  19. ღმერთი დამბადებელი — R. ქოულმან LR. და] ეგრეთვე LR.

და ჩემს ტახტსა და ქვეყანას სხვას აჭერინებთ. მე ეს არის თქვენ-
ზე წამოვსულვარ ჩემის ძალითა და მრავლის [116] ლაშქრით, ადრე
ხანში გესტუმრები, ქვეყანისაგან აგვოც თქვენ ორთავ და ჯიმშერს!
ვინცა ასაბია გინდათ, უკმევით და მზას დამხვდით!»

„რა ესე ხვასრო ხაზართა მეფისა წიგნი და კაცი ნახეს და ანბავი 5
შეიტყუეს, შეყარეს ლაშქარი ასოცი ათასი კაცი და შეექნათ რჩევა.
მერმე მერაბ ეგრე მოახსენა ჯიმშერს: «ჩვენ იმისი მეპირისპირე-
ნი არა ვართ, ამისთვის რომელ დიად მრავლის ლაშქრის პატრონი
არის და დევთა და ნიანგთ მომყუანი და ჯადეგობის მცოდნე. ცას ქვე-
შეთ იმის ომის მეპირისპირე არავინ არის. თუ ნებავეს, ზღვასა 10
სრულად ცეცხლითა დასწავეს და ტინსა კლდესა ცვილებ დაადნობს.
თუ სჯობდეს, ავიყარნეთ დედაწულითა ჩვენითა და წავიდეთ სხვასა
ადგილსა. მინახავს, პირველსა ჟამსა ჭაბუკობის ძალის ცნობად ვი-
არებოდი. ერთსა ადგილსა ამო წყალი და მინდორი შევნიერი არს,
იქ მივიდეთ და დავეშენნეთ».

„აიყარნეს ერთობით და წავიდეს. ქვაცა არ გაუშვეს კაცის
მოსაჰმარებელი, ყოველივე თან წაიღეს და დედაწულითა წავიდნეს.
და ესრეთ მისწერა წიგნი ჯიმშედ: «დოდო და მაღალო სახელოვანო

15

1. და — LR. ქვეყნებს L. სხვას — R.

1-2. ~ ჩემის ძალით (ძალითა R) და მრავლის ლაშქრით თქვენზე (თქვენზედ
R) წამოვსულვარ LR.

2. ლაშქრით + და LR.

3. თქვენცა LR. ორთავ — LR. ჯიმშერსაცა LR.

4. ასაბია] მშველელი LR.

5. ეს R. ხოსრო L, ხოსრო R. მეფის R. და კაცი — LR.

6. შეტყეს R. შეყარეს L, და შეყარეს R. კაცი — LR. და — R. შექნათ R.

7. მერე L. ჯიმშერსა R.

8. რომ L.

8-9. რომელ დიად... დევთა და ნიანგთ — R.

9. და] — L. იანგთა L. ჯადეგობის] ჯადოქარობის LR. ცას — R. ქვეშ LR.

10. მისი LR. ომის — LR. ზღვას L, ზღვა R.

11. ცეცხლით R. ~ დასწავეს ცეცხლით L. ტინს კლდეს LR. ცვილებ R. დად-
ნობს R.

12. წავიდეთ + ჩვენითა და წავიდეთ R.

13. ჭაბუკობისა ძალისა LR. ცნობად + და LR.

13-14. მინახავს პირველსა... ერთსა ადგილსა] მინახავს პირველსა ჟამსა ჭაბუკობის
ძალის ცნობად ვიარებოდი ერთსა ადგილსა R.

14. არის LR.

16. ქვაც LR. არ] აღარ LR.

17. თანა R.

17-18. დედაწულითა წავიდნეს და ესრეთ — LR.

18. ჯიმშედ + ესრეთ LR. და — R. სახელოვანო — LR.

კელმწიფე, ღმერთმან მრავალ-ჟამიერ გყოს! გაგვწყრომოდით და მრავალი მუქარა გებძანათ. მე კელმწიფის დილარის შვილი ვარ, და ქვეყანათაზე შენ კელმწიფობ. მეც რომ ერთი სათავადო მქონებოდა, არ უნდა გწყენოდა, არც გამწყრომოდი. რადგან გამწყრომიხარ, 5 ჩვენ ეს არის წავსულვართ და ეს ადგილი დაგვიტყევიბია».

„ვითა წავიდა ხვასროს კაცი, წიგნი მიართვა და, რაც ენახა, ყველა მოახსენა. კელმწიფე მრავლის ძალით და ლაშქრით მომავალი მუნვე მიბრუნდა თავისად ქვეყნად და ქალაქად. და ჯიმშერ და მე- 10 რაბ და ქოვლე წარვიდნენ შორსა ქვეყანასა და მუნ დაეშენნეს მდი-
ნარესა შეენიერსა, მინდორსა კეთილსა და განსასვენებელსა ამოსა და ცხოვრებდენ მუნ, ვითა შენდებოდა და განძლიერდებოდა ქვეყანა ჯიმშერისა.

„ღღესა ერთსა ბძანა ნადირობას გასვლა. და [V] წარემართნეს ლაშქრითა, და მერაბ და ქოული გვერთსა იახლნენ, და წარვიდეს 15 დღისა ოცისა სავალსა. ნადირი მცირედ შეიპყრეს. ნახეს, ერთი მა-
ღალი მთა იყო მოხვეწილი, მუნით სამნი კაცი ჩამოვიდეს ოქროსა აკაზმულობითა კეთილ-სახილველნი. ჯიმშერ მათგან ამბავი იკითხა და უთხრეს, ნადირთა სიმრავლე მრავალი არის ამა მთათა ზედა და ამხანაგებიც მუნვე გეყუანანო. უბძანა ჯიმშერ: «წამიძეხით წინა, 20 მანადირეთ სანადიროსა კარგსა და მრავალსა მოსაცემელსა მოგცე-
მო». უსმინეს მათ კაცთა, წარემართნეს და აღვიდეს მთასა მას მაღალ-

1. კელმწიფეო LR.

1-2. ღმერთმან მრავალ... გებძანათ მე კელმწიფის — R.

2. გებძანათ] შემოგეთვალათ L.

3. ქვეყანაზედ LR. მე LR.

4. გწყენოდა + და LR. არც + უნდა LR. გაგვწყრომოდი L. გაგვწყრომიხარ L.

5. ესე R. არს R. ეხე R.

6. ხოსროსა LR. კაცი + და LR.

7. მრავლისა L. ძალითა R. ~ ლაშქრითა] და ძალით L.

8. თვისად L. ქვეყნად LR. ჯიმშერ და] ჯიმშერ LR.

9. ქოულ L, ქოვლ R. წავიდნენ LR. შორს R. დაეშენნენ LR.

10. შეენიერსა] კეთილსა L.

11. მუნ — LR.

13. ნადირობასა LR.

14. ლაშქრითა M. ქოულ LR. გვერთსა] თან L. იახლნეს R. წავიდეს L.

17. კეთილნი L, კეთილი R.

19. ამხანაგებიცა R. მუნვე] იქა LR. წამიძეღვით LR. წინა + და LR.

20. სანადიროსა კარგსა — LR. მრავალსა მოსაცემელსა მოგცემო] საბოძეარს (სა-
ბოძეარსა R) მრავალს (მრავალსა R) მოგცემო LR.

21. წარემართნეს — L.

ვინც გარეშემო სწოლოდენ, ისინიცა გრძნებითა ჯერეთა რეტად იყუნეს. მათ ანბავი ჰკითხეს, და ვერა უთხარეს რა. გამოვიდეს სწრაფით, შესხდეს ცხენთა მალეთა და გარეშემო მრავალი მთა და მინდორი მოირბინეს, და ვერა გაიგეს რა. შეიქცეს შინა შეწუხებულნი, 5 შეიმოსნეს შავითა და იყვნეს მგლოვარენი დღეთა მრავალთა ამას შინა.

„გარდადეს წელიწადნი შვიდნი. იყო ძნელსა შეწუხებასა შინა ჯიმშედ ასეთსა, რომელ, თუმცა საჭურველი ანუ კელი ეშვნა, დღესაცა ერთსა თავსა მისსა ცოცხალსა არა იმყოფებდა. დღესა ერთსა 10 ნახა ქალაქისა მის დალალი ქალი ერთი შესრული საპყრობილესა. ნახა ჯიმშერ მწარესა ტყვეობასა შიგან შეწუხებული და დაღონებული ძნელად, მოეწონა ჯიმშერ და ჰკითხა ამბავი თავისა თვისისა, და მან ყოველივე უკლისად უანბო. წარვიდა ესე დალალი. და ჰყუანდა ხუსრუჟან დევთა კელმწიფესა ჩინეთისა კელმწიფისა ქალი, დიდად 15 შვენიერი ქეთავან დედოფალი. და უანბო დალალმან ჯიმშერისა ტყვეობისა ანბავი და დილარ კელმწიფისა შვილობა, გრძნებითა რა-

1. ვინცა LR. სწოლოდეს LR. იგინიც L, იგინიცა R. ჯერეთ LR.
2. იყვნენ R. სწრაფით სწრაფად და LR.
3. მალთა LR.
4. მოირბინეს] მოიარეს L. და — LR. ვერა] ველარა LR. რა + და LR. შინა] შინვე LR. შეწუხებულნი — LR.
5. შეიმოსეს L.
7. გამოხდა LR. წელიწადი შვიდი LR. იყო] და იყო LR. შინა — LR.
8. ჯიმშერ LR. რომე L. თუცა L. ეშვნა LR.
- 8-9. დღესაცა ერთსა — LR.
9. მისსა] თვისა LR. არ L.
10. ქალაქისა მის დალალი — LR. ერთი — LR. შესრული + მის ქალაქისა დალალი LR. საპყრობილესა — LR.
11. ნახა + მან დალალმან კელმწიფის (ხელმწიფისა R) შვილი LR. მწარეს R. შიგან] შინა LR.
12. და — LR.
13. უკლისად] უნაკლულად LR.
- 13-14. და ჰყუანდა ხუსრუჟან დევთა კელმწიფესა] და მის კელმწიფისა დედოფალთა (დედოფალთან R) მივიდა როჰელი იგი იყო (~ იყო იგი R) დედოფალი LR.
14. კელმწიფისა] მეფისა L, მეფის R.
- 14-15. დიდად შვენიერი — LR.
15. დედოფალი და — LR. უანბო + მან LR. დალალმან + დედოფალსა LR.
16. ტყვეობა LR. ანბავი და] და შეწუხება LR. დილარის R. კელმწიფის LR. შვილობა + მათგან LR. გრძნებით R. რათამე — LR.

თამე შეპყრობა და პყრობილობა. შეწუხდა დიდად და ღონესა ხსნისა მისისასა ეძებდა. და პყუანდა ამა დევთა კელმწიფესა ქეთავან დედოფალთან შვილი, ქალი ერთი ესრე შევნიერი, რომელ გაბადრული მთოვარე მას თანა ცასა ვერა გაანათლებდა. უყვარდა დიდად დედოფალი ქეთავან ხუსრუჯან კელმწიფესა და მისსა სიტყვასა დიდად 5 ემორჩილებოდა.

ადგა ქეთავან დედოფალი და მიბძანდა კელმწიფეს ხუსრუჯან-თან. მოეგება წინა და კელი გამოართვა და დიდითა სიყვარულითა მიიყვანა, ტახტსა ზედან დასვა. მოახსენა დედოფალმან: «მაქვს რამე მცირე სიტყვა და ვიაჯ წყალობასა თქვენსა, რათა ისმინოთ 10 მონახსენი ჩემი». ბძანა კელმწიფემან: «ასეთსა სათხოველსა რასა მიბძანებ, რომე არა აღგისრულო». ესე მოახსენა, ვითა: «იგი დიდისა კელმწიფისა დილარისა შვილი ჯიმშერ რომელ დაგიჰირავს და ტყვეთა გყავს, დამდე პატივი, შეიწყალე [v] და გაუშვი». უბძანა კელმწიფემან: «არა დასთმობს თვისსა დაქერასა და აუგსა, და თუ 15 დასთმობს, მიპატივებიაო». მოახსენა დედოფალმან: «ვინათგან ესეთისა უსწოროსა კელმწიფისა დილარისა შვილი არის ყმა კაცი და უსწორო ფალავანი, აუშვათ და მივსცეთ ჩვენი ქვეყანისა განმანათლებელი ასული როდენ ქალი ცოლად». უბძანა ხუსრუჯან კელმწიფემან: «თუცა დააჯერებ ჯიმშედს, ღია მიმიცემიაო». 20

1. შეპყრობა| დაქერა LR.

1-2. და პყრობილობა შეწუხდა... ხსნისა მისისასა ეძებდა| ბორკილითა დაქედა მისი რა ესე გაიგონა დედოფალმან შეწუხდა (~ შეწუხდა დედოფალი R) და მისის ხსნისათვის ღონეს რასმე ეძებდა LR.

2. დევსა LR. კელმწიფესა — LR. ქეთევან L.

3. ~ ერთი ქალი L. ერთი — R. ესრე| ესეთი L, ესრეთ R. რომე L.

4. მთვარე LR. თან LR. ცას LR. ვერ LR. განათლებდა R.

7. ~ დედოფალი ქეთავან L. ქეთევან R. ხოსროჯან R. ~ ხუსრუჯან (ხვასროჯან R) კელმწიფესთანა LR.

8. და — LR. გამოართო L. და — LR. დიდათ LR. სიყვარულით L.

9. მიიყვანა ჭ და LR. ზედან — LR. დაისვა LR. დედოფალმა R.

10. რამე — L.

11. ესეთსა LR. სათხოვარსა R. ~ რასა სათხოვარსა L. რას R.

12. რომ LR. არ L. აღგისრულოვო LR. ესე — LR.

13. ღიდასა R. დილარის LR.

14. დამდეგ R.

16. ესეთისა| ევეთისა LR.

17. ხემწიფის R. დილარის LR. შვილი არის — LR.

18. მივცეთ R. ქვეყანისა — L. ~ განმანათლებელი ქვეყანისა R.

19. რაოდენ MLR. ხვასროჯან R.

20. თუმცა R. დაჯერებ R.

და გოლიათნი. მიესმა ქეთავან დედოფალსა როდენ ქალისა შეწუხება და ტირილი. წაბძანდა, ნახა ასული თვისი [118] მტირალი და ცრემლიანი. უთხრა ასულსა თვისსა დედოფალმან, ვითა: «შვილო ჩემო, უკეთუ ესე ესმას კელმწიფესა, მამასა შენსა, წყენისაგან უკუოდ გაკდების და დიდათაც შეწუხდებისო. ვითა რა არის ესე, რომელ 5 შენ სტირი და ზრუნეასა შინა ხარ, და იგი უსწოროსა დიდისა კელმწიფისა შვილი, გმირი და გოლიათი არის ესრეთი, რომელ მისთანა შვენიერი ფალავანი კაცისა თვალსა არა უხილავს, და შენ მასა სწუნობ». ვითა ესე სიტყუა დაასრულა, ადგა დედოფალი და კელმწიფესთან წამობძანდა. მერმე როდენ ქალმა ქალაქთ უფროსი მოს- 10 წივა უკანა და ეგრე მოახსენა დედოფალსა, ვითა: «მე ციხეცა მაქვს და ბუნებერაზნიც ბევრნი მყუანან, და მე გამოუტდეღსა და ტყუესა ქმარსა არცა შევიერთავ და ნურც მიბძანებთო. ნურც კელმწიფე მიბძანებს და ნურც თქვენაო».

„მიბძანდა დედოფალი და შვილისა ნაუბარი ყოველივე ხუსრუჯან 15 კელმწიფესა მოახსენა. უკმო ჯიმშერს და ერთი თავისი კელთ-საქერი უცხო და მძიმე ლახტი მისცა, მრავალჯერ ბრძოლასა შიგან დაცილილი, ერთი კმალი, ჯაჭვი, მუზარადი და შუბი და ერთი გველვეშაპის ზურგის ტყავის საგდებელი, და თავისისა ქალისა ნათქვამი პა-

1. ქეთევანს დედოფალს R. როდენ LMR. ქალის L.
- 1-2. ~ ტირილი და შეწუხება R.
2. წაბძანდა] წამობძანდა და LR. ასული] ქალი LR.
4. კელმწიფეს R. უკოდ M.
5. შეწუხდებაო L. ვითარ R. რა — LR. არს R. ეს L. რომე L.
6. ხარო R. დიდისა — L. კელმწიფის L.
7. არისო R. ესეთი L. რომე LR.
8. კაცისა — R. თვალსა + არ უნახავს და R. არ L, არც R. უნახავს L. და — R. მას LR.
9. სწუნაფო M. ეს R. კელმწიფესთან] მეფესთან L.
10. როდენ LMR. ქალაქთა LR.
11. უკანა — R. ციხე LR.
12. ბუმბერაზნი LR. გამოუტდეღს LR. ტყუესა] ტყვედ ნამყოფს LR.
13. ქმარს LR. არცა] არ LR. ნურცა L.
- 13-14. ნურც კელმწიფე მიბძანებს და ნურც თქვენაო — LR.
15. შვილის LR. ყველა R.
- 15-16. ~ უამბო ხუსრუჯან კელმწიფესა LR.
16. საქერი] ნაქერი L. კელთსაქერი] ნაქერი კელთა R.
17. მრავალჯერ] + დიდსა LR. შინა LR.
18. მუზარადი და] მუზარადი LR. შუბი + გურჯი LR. გველშაპის LR.
19. ზურგის — R. თვისის LR. ქალის LR.

- სუხი ყველა უანბო: «ჩემსა ქალსა ფალავნები ჰყავს თავისი და მათ უნდა შეება და იგინი დაჯერო». და მერმე ესე, ვითა: «თუ უომრად შეირთავ, აქელამ ის ქალი შენს ქვეყანაში აღარ წამოგყუება. და თუ ფალავნებს მოერევი, სადაც გეპრიანება, შენსა ცოლსა
- 5 იქ წაიყუანებო». მოახსენა ჯიმშედ: «ღია კარგად და მართებულად ბძანეთ. ეგ მეცა ვიცი, გამოუცდელსა კაცსა ქალი მართლა გულისა არ დააჯერებსო და არც უომრათ [V] იქნებისო. თუ ათასიცა ფალავანი ჰყავს, სანამ სულ ყუელასა არა შევებში, არ იქნებისო» და ასკუნეს ხვალისად ომი. ერთი მაზმურ დევი იყო, ყოველთა პირვე-
- 10 ლად მბრძოლი. იგი განვიდის მოედანსა, პირველად იგი შეების,
- „ვითა გათენდა, მოჰკაზმეს მეედანი. წამოდგეს ზედა მებუქე-მედაბდაბენი. ავიდეს მალალთა სახილავთა ბანთა ზედა თვით ხუსრუჯან იგი მეფე დევთა და დედოფალი ჩინთა ჯელმწიფისა ქალი ქეთავან და მრავალთა გმირთა და გოლიათთა დევთა ცოლები და შეილ-
- 15 ნი და მოქალაქენი. ზმა იყო დიდი, და მრავალი სული ტიროდა ჯიმშედის სიკუდილისათვის, მით რომელ ეგონათ სიკვდილი ჯიმშედის და თვით დედოფალი ქეთავან ტიროდა და ახვეწებდა ჯიმშერს ღმერთსა, და ყოველნი მოქალაქენი ტიროდეს და ახვეწებდეს ღმერთსა.

-
1. ფალავნები R.
  2. იმათ LR. იგინი + უნდა R. ვითა] რომ LR.
  3. ის] ეს R.
  4. ფალავნებს + აჯობებ და R. მოერევი + და აჯობებ L. ~ შენს ცოლს სადაც გეპრიანება L.
  5. წაიყუანო L, წაიყუანო R. ჯიმშერ L. დიად LR.
  6. ბძანებთ LR. მეც L. გამოუცდელს კაცს L. მართლად LR. გულს LR.
  7. და — R. არცა R. უომრად LR.
  8. ყავს R. სულ — L. ყველას LR. არ LR.
  9. მაზმურ L.
  10. იგი შეების] და შეების LR.
  11. მოკაზმეს LR. მოედანი LR.
  12. სახილავთა] სასახლისა L, სახლისა R. ხოსროჯან R.
  13. ჯელმწიფის R.
  14. მრავალი R. ~ ცოლები დევთა LR. შეილები LR.
  15. ზმა] ხმა LR. ჯიმშერისა L, ჯიმშერდისა R.
  - 15-16. ჯიმშედის სიკუდილისათვის მით რომელ] და ახვეწებდა L, — R.
  17. ქეთავან — LR.
  - 17-18. ახვეწებდა ჯიმშერს ღმერთსა და ყოველნი — LR.
  - 18-19. ტიროდეს და ახვეწებდეს ღმერთსა — LR.

„და ვითა განვიდა მოედანსა შიგან ჯიმშედ, დევი მოედანსა შიგან დახვდა, უწინვე მისულიყო. შემოუვლეს ერთმანერთსა ნავარ-
დი, შეუზახნეს და შეუტივნეს. მოუჭდა დევი და შუბნი შემოალეწ-
ნა, მაგრამ ვერა ავნო და ვერცა აბჯარი გაუკვეთა. მერმე ჯიმშერ
ღვთისა სახელი ახსენა და მერმე თავისის მამის დილარის შვილობა, 5
მოუჭდა დევსა, კინენი შეუყარა, აზიდნა მაზმურ დევსა და აიღო
მთისა ოდენი დევი მალლად და შეჰყივლა მეფესა: «ეჰა, დევთა მე-
ფეო, გაიკითხე ესე შენი მაზმურ დევი, თუ ვითარი ჭაბუკი ვარ!»
დაჰკრა ქვეყანასა და მუნვე დაანარცხა და ფიცხლად სულთაგან და-
ცალა.

10

„იამათ ყოველთა ჯიმშერისა მშვიდობითა დარჩენა, მაგრამ დევ-
თა მეფესა და დევთა ეწყინათ დევის სიკვდილი, და ეგრე ბძანა
ხუსრუჲან კელმწიფემ: «მე ვიცი, ამას გამოცდა არ უნდა, იგი ჩე-
მი ასული ფალავანთა დევთა ამომიწყვეტინებსო». შეასხეს [119]
ქება ჯიმშედს და გარდაჰყრიდეს თავსა ოქროსა და გვარსა. 15

„მეორესა დღეს მოჰკაზმეს მოედანი, დაბძანდა მეფე დევთა
ხუსრუჲან და დაისხნა ბუნბერაზნი და ფალავანნი მრავალნი. აბძან-
და დედოფალი ქეთავან და დაისხნა დევთა ცოლნი. დაიდევს ნადი-
მი, მოდგეს მოქალაქენი, ჰკრეს ბუქსა და დაბდაბსა, შეიქნა ზმა.
და სხვა გამოვიდა ბუნბერაზი დევთაგან, რომელსა ერქვა ექვან, 20

1. გავიდა L. ~ ჯიმშერ მოედანსა შინა R. შინა L. ჯიმშედ — LR.

1-2. მოედანსა შიგან — LR.

2. მოსულიყო LR. შემოუვილეს R. ერთმანერთს L. ნავარდი + და LR.

3. შეუზახნეს + ერთმანერთსა და R. შეუტივნეს]. შეუტივენს ერთმანერთსა L,
შეუტივენს R. შუბი L.

4. ავნო + რა R. აბჯარი R. მერე R.

5. ღვთისა L. მერე R. მამისა R. დილარი R.

6. დევსა + და LR. შეუყარა L. მაზმურ L.

7. მთის LR. შეყივლა R.

8. მაზმურ L. ვარო LR.

9. დაკრა R. დანარცხა M. ფიცხლავ LR. დაიცალა LR.

11. ჯიმშერის L. მშვიდობით LR.

12. მეფეთა R. ეგრე] მერმე R.

13. ხოსრუჲან LR. კელმწიფემ — LR. ამის MR. იგი — R.

14. ამოაწყვეტინებსო LR.

15. ~ ჯიმშერს ქება LR. გარდაყრიდეს LM. თავსა — LR.

16. მეორეს R. დღესა L. მოკაზმეს LR. მოედანი + და LR. დევთა — LR.

17. ზეასროჲან LR.

18. ცოლებ L, ცოლები R.

19. კრევედს R. ზმა] ხმა R.

20. სხვა — LR. ბუნბერაზნი R.

- დევნი. ეგრე არა გვანდა წინანდელსა დევსა, ვითამც ბედითი ვინმე ყოფილიყო. აქეთ გავიდა ჯიმშედ. შემოუვლეს ერთმანერთსა, შეუზახნეს და შეუტევეს. პირველად გარდალევწეს ოროლი ჯმალი ერთმანერთსა, მერამე შუბები შეალევწეს, მერამე ისრითა იბრძოლეს ხანამ-
- 5 დისინ, მერამე ლახტები დაიწოდეს. და გაიყუანა ცხენი შორს ჯიმშერ და ეგრეთ შეჰყივლა: «ხუსრუჯან ჯელმწიფეო, აჰა ლახტი შენი და ნახე ფალევანი შენი!» ჰკრა თავსა ლახტი, ესრეთი ჯმა გვესმა, ვითა ქება. დევნი უნაგირში ჩაჰყლატა და ცხენსა ზურგი მოსწყვიტა, და ორნივე მიწასთან გაასწორა.
- 10 „იამათ ყოველთა ჯიმშერისა მშვიდობით დარჩენა, და იტყოდეს კაცნი: «არა არის ჯაბუკი მსგავსი ჯიმშერისა პირსა ყოველისა ჰეყანისასა ზედაო!» მაგრამე მეფესა დევთასა და ყოველთა დევთა ფალევნებსა ეწყინათ დიდათ და კიდეცა დაუმძიმდათ. მას ღამესა წავიდა ჯიმშერ სადგომსა და განისვენა ნებისა მისისად.
- 15 „მერამე მიიჯმო ჯალმან აბერ დევნი. იტყოდეს ამა აბერ დევნისასა: «არა ყოფილ არს დევნი ამისებრი არცა ჰაჯმაჯინ დევნი და არცა იგი ჯიმბაჯინ და არცა ჯუნთიშა დევნი». ყოველთა უფროსად და ფალევანად ამას იტყოდეს. და ეგრე უთხრა: «ჯელმწიფე ბატონი

-
1. ვითამცა L] ვითა ერთი R.
  2. აქათ LR. ჯიმშერ L. შემოუვლეს + ნავარდი LR.
  - 2-4. შეუზახნეს და შეუტევეს... ოროლი ჯმალი ერთმანერთსა მერამე — LR.
  4. ~ შეალევწეს შუბები R. მერამე L. ისრით LR.
  - 4-5. ხანაჲდისინ მერამე] და მას უკან LR.
  5. ლახტებით LR. დაიწოდეს და] მაშინ LR. ~ შორს ჯიმშერმა ცხენი L, ~ შორს ცხენი ჯიმშედმა R.
  6. ეგრეთ — LR. შეჰყივლა R. ხუსრუჯან] მეფეს ხუსრუჯანს ეჰა LR. ჯელმწიფე L. ნახო L.
  7. ფალევანი LR. კრა R. ესეთი LR. გვესმა] გამოხდა ,L, გამოხდა ესეთი R. ვითა + ცის L.
  8. ცხენს LR. მოსწყვიტა] მოსტეხა LR.
  9. ორივე L.
  10. ჯიმშერის L. იტყოდენ LR.
  11. კაცნი] ყოველი (ყოველნი R) ფალევანი (ფალევანნი R) დევნი LR. არს L. მსგავსი ჯიმშერისა] ჯიმშერისებრი LR. ყოველსა R.
  12. ზედაო — LR. მაგრამ L, მაგრა R. ~ დევთა მეფეს LR. და] ღიად R. ყოველთა — LR. დევთა — R. ფალევნებსა — LR.
  13. ~ დიდად ეწყინათ L. და — R. კიდეცა -- LR.
  14. განისვენებდა LR. ნებისა მისისად — LR.
  15. მერამე] მაშინ LR. მოიხმო L. იტყოდენ LR.
  16. ყოფილ არს] ყოფილა LR. ჰაჯმაჯი LR. და — L.
  17. იგი — LR. ჯინბაჯინ LR. და — LR. ჯუნთიშა LR. ყოველთა LR.
  18. იტყოდენ LR. ჯელმწიფე ბატონი — LR.

- თა ერტყა, მუზარადი დიდსა გუმბათსა უგვანდა, დიდთა ძელთა უმ-
სხოსი შუბი მჟარსა ედგა, სხვათა ფალავანთა შუბთა უმსხოსი ისარი
ქარქაშსა შიგან ეწყო. მაღლა მთასავითა ყვიროდა და ეგრე იტყოდა:
«შავებდო, აწ გამოედ, გუშინდელი დევთა სისხლი გაზღვევინო».
- 5 „აქათ ჯიმშედ შეეკაზმა ჯაჭვითა. ხუსროჯანისა მუზარადი,
რომელი არა გაიკვეთებოდა, იგი თავსა დაიდგა, მისი ვეშაპისა ტყა-
ვისა საგდებელი საღრტილსა დაიკიდნა, მისი დიდი საშინელი ლახტი,
რომელ ხუსრუჯან კელმწიფისაგან კიდე [120] ვერავინ აიღებდა,
იგი ჯელთა დაიჭირა და გამოვიდა იგიცა მოედანსა შიგან.
- 10 „შეუტრეს საშინელითა შეტევებითა ერთმანერთსა. ძგერება მათი
გვანდა ორთა დიდთა გორათა ძგერებასა და აბჯართა ზედა ცემა გვან-
და ცისა ჭეხასა. უჭვრეტდეს მეფე და დიდებულნი და ქალაქი. აქე-
დგან უჭვრეტდა იგი შვენიერი როდენ ქალი. იყო შიში დიდი და შე-
შფოთება საშინელი. მრავალთა დევთა ფალავანთა დაუყვითლდათ
- 15 პირები და იყვნენ შეწუხებულნი ძნელად. ეტყოდა იგი ხუსრუჯან
მეფე დევთა ბუნებრაზთა მისთა: «ჩემგან კიდე აბერ დევსა ვერავინ
ებრძვის». გაიყვანა ცხენი შორს ჯიმშერ, მოუჭდა, უკრა ცხენს გმალი
და თავი გაუგდებინა. დაქვეითდა აბერ დევი. ჯიმშერ შორს უკუდგა.

1. დიდი L, დიდის R. გუმბათის LR. უგვანდა] ოდენი შუბი L, ოდენი R. უმ-
სხო R.

2. შუბი — R. მხართა R. შუბი მჟარსა... შუბთა უმსხოსნი — L.

3. ქარქაშსა შიგან] ქარქაშში L, ქარქაში R. მაღალს L. მთასავით L.

4. გამოედ] გამოდი (გამოვედ R) და LR. დევთ LR. გაზღვევინო R.

5. ხუსროჯანისა] და ხუსრუჯანის LR.

6. განიკვეთებოდა L. მის LR. ვეშაპისა LR. ტყავისა — LR.

7. საღრტილსა] წელთა L, სარტყელსა R. დიდი — LR. ლახტი] წელთა ჩაიბ-
ჭო გურზი L, + წელთა ჩაიბყრა R.

8. ხოსროჯან R. კელმწიფეს L, ხემწიფის R. კიდე] გარდა LR.

9. შინა LR.

10. შეუტრეს + ერთმანერთსა LR. ერთმანერთსა — LR.

11. ჰგვანდა L.

12. და — LR. დიდებულნი] დედოფალი LR. და — R.

12-13. აქედგან უჭვრეტდა იგი შვენიერი როდენ ქალი] იქით (აქათ R) მტრისაკენ
(მხარისაკენ R) რაოდენ ქალი უჭვრეტდა LR.

14. მრავალთ L. ~ ფალავანთ დევთ L. ფალავანთ R.

14-15. დაუყვითლდათ პირები] პირი ზაფრანის მზგზავსად გაუხდათ R.

15. ხეასროჯან R.

16. დევს LR.

17. ებრძვის] ებრძვისო ამაზედ LR. გაჰყვანა R. ცხენი შორს ჯიმშერ] ჯიმშერ
ცხენი L. შორს — R. ~ გმალი ცხენსა LR.

18. გაუგდებინა] მოუკვეთა R.

აბერ დევს სხვა ცხენი მოგვარეს, მასცა ჯმალი უკრა და თავი გა-
უგდებინა. სალამოდის იბრძოლეს და სილამემან გაჰყარა. მოეწო-
ნათ ყოველთა დევთა და დიდებულთა ჯიმშედისა ომი. იტყოდეს ყო-
ველი დაბადებული ჯიმშერისა დიდსა ქებასა. დევი ციხეში ნალე-
ლიანათ დაწვა, და ჯიმშერ, ვითარცა ენება, ეგრეთ განისვენა. 5

„მეორესა დღესა გამოვიდნენ ყოველნი მჭვრეტელნი, თავისა
აღვილსა დადგეს. წამოდგეს ზედა მებუჟე-მედაბდებენი. გამოვიდ-
ნეს ორნივე ესე მებუჟარენი, შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა
და შეუტივეს. თავმან თქვენმან და ზენაარმა დვთისამა, არცა წი-
ნასა ომსა გვანდა და არცავის ეგეთი ომი სხვას უნახავს! იბრძოდეს 10
ცხრა ჟამდის. იყო ბუკისა და დაბდაბის ცემა, ყურთა ჯმაჲრა
იყო. გაიყვანა ცხენი ჯიმშერ და ხუსრუჯანისა ლახტი შეუმაღლა.
ვითა თავსა დაკვრასა უბირებდა, დევმა თავსა ფარი დაიხურა. დაჰ-
კრა, ფარი დაუმტვრია, მუზარადსა ზედა ჩამოუსხლტა, ცხენისა თა-
ვი დაუნაყა. ჩამოვარდა დევი, ჯიმშერ უკუდგა. [V] დაღამდა და 15
სილამემან გაჰყარა. მივიდა დევი ციხესა, აყუედრა ქალსა დევმან:
«შენის გულისათვის. გულისად ვერა ვკრავ. ხვალე ნახავ, თუ რა მო-
ვაწიო მას ზელა!»

„ვითა გათენდა, მივიდეს ყოველნი მჭვრეტელნი და დარიგდეს

1. აბერ დევს] აბერს LR. მოგვარეს L. გაუგდებინა] მოუკვეთა R.
2. სალამოდინ LR. გაჰყარათ R.
3. ჯიმშერის L, ჯიმშედის R. ყოველნი L.
4. დაბადებული — L. ჯიმშერის L, ჯიმშედისა R. დევი] და ავი R. ნალელია-
ნათ + წავიდა და LR.
5. და — LR. ჯიმშერს LR. ვითა LR. ეგრეთ R.
6. მეორეს დღეს R. თავის LR.
7. აღვილს LR. ზედან R. -მედაბენი R. გამოვიდნენ L, გამოვიდნენ R.
8. ესე — LR.
9. და — R. ზენარმან L] — R. ღთისამან L] იცის R. წინას R.
10. სხვას — LR. იბრძოლეს LR.
11. ჟამამდინ L, ჟამამდისინ R. ბუკსა R. დაბის R. ცემისაგან LR. არ LR.
12. იყო] ისმოდა R. ხუსრუჯანის L, ხეასროჯანის R.
13. ვითა — LR. თავს L. დაკვრას L, დაკვრას R. დევმან LR. დაიხურა] დაი-
ფარა L.
14. დაუმტვრია LR. მუზარადსა ზელა] მუზარად ზედ LR. ჩამოუსხლტა + და
LR. ცხენის LR.
15. უკუდგა + და LR.
16. გაჰყარა L. ციხესა] ციხეში ქალს LR. ქალსა დევმან — LR.
17. შენისა R. ვერ R. ვკრავ + ხოლმეო LR. ნახე L, ნახეთ R.
18. მის M.
19. გათენდეს R.

თავ-თავისა ადგილსა. წამოდგეს ზედა მეზუკე-მედაბდაბენი. და ვითა მზე ამალღა გუმბათსა ზედა, გამოვიდა აბერ დევი, და აქეთ გავიდა ჯიმშერ. ვითა შემოუვლეს ერთმანერთსა ნავარდი, აბერ დევმან აგინა ჯიმშერს და ეგრე უთხრა: «შენ სრულისა დევთა მე-
 5 ფისა მოწონებული სიძე იყავ, შენ ავგვარო და ავსა ეტლსა ზედან შობილო, ორი დღე მისთვის შეგინახე. ახლა მათგან ფარვანი ამიღია, ამავე წამსა მიწასთან გაგასწორებო!» მერმე ჯიმშერ უბძანა: «მე მალღისა კელმწიფისა დილარისა შვილი ვარ, და შენ ერთი ცუდი და საძაგელი ბილწი დევი ხარ. ავგვარიც შენა ხარ და ავის თესლისა-
 10 ცაო. შეწვენითა ღვთისათა მის მალღისა კელმწიფისა ავით ხსენება აწვე შეგანანო!»

„მოუხდა აბერ დევი, ლახტი შეუმაღლა, ჯიმშერ, თავს ფარი დაიდვა. დაჰკრა დევმა, ფარი დაუმსხვრია. მუზარადმან აისხლიტა, ცხენის თავს მოუხვდა, ცხენის თავი სრულ დანაყა, ჯიმშერ დაქვე-
 15 ითდა. აბერ დევიც გარდაჰდა, მიუჭდენ ერთმანერთსა. ვითა მჭედელნი გვრდემლსა სცემდეს, ეგრე ჩქარა ერთმანერთსა სცემდეს და მეხის კეხისაგან უფრო საშინელი ჯმა გამოდიოდა. რა ლახტებდა

-
1. თავის თვისა M, თავთავის R. -მედაბენი R.
  - 1-2. და ვითა] რა LR.
  2. ზედა] ცისასა LR.
  3. ვითა — LR. ერთმანერთს L.
  4. ჯიმშერს — R. დევთა — LR. მეფისა] ხემწიფისა R.
  5. მოწონებული — R. იყავ] ხარ LR. ავს R. ზედა LR.
  6. შეგინახეო LR. ახლა] აწ L. ამიღიო R.
  7. ამავე წამსა] ახლავ LR. გაგასწორეფო M. მერე LR.
  8. დილარის LR. ერთი — LR. და — M.
  9. საძაგელი] საგძილი M. შენა ხარ] მენახა M.
  10. ღვთისათა L] — R. მის — R. მალღისა L, მალღისათა R. ხემწიფის R. ავად LR. ხსენებას LR.
  11. აწვე] ამავე წამსავე (წამს R) LR. შეგანანებო L, შეგანანიო R.
  12. დევი + და LR. შეუმაღლა] შეუშალა M, + და R. თავსა LR.
  13. დაიდვა] დაიფარა LR. დაჰკრა — LR. დევმან LR. დაუმსხვრია LR. აისხლიტა] დაისხლტუნა და LR.
  14. ცხენისა R. თავსა LR. მოუხვდა] მოუხვედრა LR. ცხენის თავი] და LR. სრულად LR. დანაყა LR. დაქვეითდა + და R.
  15. გარდახლტა LR. მიუხდნენ LR. ერთმანერთსა]. ქვეითნი (ქვეითი R) ერთმანერთს (ერთმანერთსა R) და LR. მჭედელი LR.
  16. გვრდემლსა] გვრდემლს ეგრეთ L, გლდემსა ეგრე R. სცემდეს] იცემებოდნენ LR. ეგრე ჩქარა ერთმანერთსა სცემდეს] ერთმეორისაგან LR.
  17. მეხისა R. გამოდიოდა] ისმოდა L, მოვიდა R.

ცემით დაიღალნენ, ლახტები წელში ჩაიპყრეს და გელდაცელ ერთ-
მანეროს ზედა შესცვიდნენ. მათი ჯაჭება დიდთა კლდეთა ჯაჭებასა გვა-
ნდა. ეგრე ბძანა [121] დევთა მეფემან მისთა ფალავანთა დევებთა თა-
ნა, ვითა: «აბერ დევისა გელდაცელ მოჰიღარი არც დევი და არცა
კაცი ქვეყანათა ზედა არცა დაბადებულა და არცა დაიბადებისო. თუ- 5
ცა ბესთანისა მთასა გელი მოჰკრას, მასცა ანასდათ დააქცევსო».

„ერკინენს ერთმანერთსაჲ მედგრად და გულმესისხლედ. სახელო-
ვანსა ჯაჭვებსა, ვითა დამპალსა სამოსელსა, ეგრე ერთმანეროს ახევ-
დეს და ფრეწდენ. მეფესა დევთასა და სრულთა ბუმბერაზთა დევთა 10
ზომის მეტად მოსწონდათ ჯიმშერისა ომი. იყო ბუკისა და დაბდაბის
ცემა და შეწუხება დევთაგან აბერისათვის და სხვათ მჰკრეტელთა-
გან ჯიმშერისათვის. ამაზდან ჯიმშერ წყალობისა მომცემელისა
ღვთისა სახელი ახსენა და დიდის გელმწიფის დიღარისა, მოუწდა დე-
ვსა: ერთი გელი ბარკალსა ჩავლო და ერთი კისერსა, მთისა ოდენი
დევი ძალად აიღო და მიწასა ზედან მედგრად დასცა ესრეთ, რომელ 15
იგი აღგილი სრულად შეიძრა და მრავალთა მტრდალთა კაცთა სული
განუტევეს. იქით დევთა მეფე აიჭრა ზე ჩქარად და ცხენი ითხოვა
დევის საშველად. ჯიმშერ მუზარადისა ჯაჭვი წაკვეცა და პირ-ალმა-
სისა ორპირისა ხანჯლითა თავი ტანისაგან გააშორა. დევმა ესეთი

1. ცემისაგან LR. ჩაიპყრეს] ჩაიპყრეს LR.
2. ზედა — LR. მისცვიდნენ L. ჰვანდა L.
3. ეგრე] ერთი R. უბძანა LR. დევთა მეფემან] ხუსრუჲან L, ხოსროჲან R.
ბისთა] თვისთა LR. დევებთა თანა] — LR.
4. დევის LR. და არცა] არც L, და არც R.
5. ქვეყანათა ზედა] ქვეყანაზედ L, ქვეყანასა ზედა R. არ LR. არც L. თუმ-
ცა LR.
6. მესთანისა L, მესთიანისა R. ანაზდად LR. დაქცევსო R.
7. ერკინენ LR. და — LR.
8. ეგრე — LR. ერთმანეთსა R.
9. და ფრეწდენ — LR. ~ დევთა მეფესა LR. სრულად L. ბუმბერაზთა] ფა-
ლავანთა LR. დევთა — LR.
10. ზომისა LR. ჯიმშერის LR. ბუკის R.
11. აბერისათვის] აბერ დევისათვის LR. სხვათა LR.
12. ჯიმშერ M. წყალობის LR. მომცემელის LR.
13. ღვთისა LR. დიდის გელმწიფის] თავისის (თავის R) მამის LR.
14. ბარკალში R. კისერსა + და LR. მთის LR.
15. ბალად M. ზედა L. რომელ — R.
16. მხალთა R.
17. ზე — R.
18. დევისა R. წაკვეცა M, წაკვეცა L. პირალმასის L.
19. ორპირის L] — R. ხანჯლით L. განაშორა LR. დევმან L] — R.

სისხლის ღვარი გაუშვა, ოთხსა დიდსა დოლაბსა დააბრუნებდა. რა ვერ მოუსწრო, ჯელმწიფეს დევის სიკვდილი დიდათ ეწყინა, მაგრამ ჯიმშერს გამარჯვება მიულოცა და თავსა ოქრო და გვარი გარდა-
აყარა. მას ღამესა განისვენა ჯიმშერ“.

- 5 რა ესეთი ჯიმშერისა ქება მოისმინა ამირან დარეჯანიძემ, ეგრე უთხრა სეფედავლას: „მზისა ჭაბუკისა ქება დიდი გვიანბო რაიბ ნობადმა, მაგრამ ეს ჯიმშერ ყველაზე ნამეტნავი ფალავანი ყო-
ფილა, ამისთვის რომელ მცირე ყრმა ჯერ ხვასრო ხაზართ მეფესა
10 დაუტყვევებია, მერმე დევთ ჯელმწიფესა; რა ტყვეობილამ [V] გა-
მოსულა, ცხენისა და იარაღის ჯმარება არავისგან უსწავლია, ამათ
თანა სახელოვანსა ფალავნებსა მორევია, უცხო და გასაკვირვებელი
გოლიათი ფალავანი ყოფილა“. სეფედავლა ეგრე უთხრა: „კაცისა-
გან დაუჯერებელი და გასაკვირვებელი არის ჯიმშერისა საქმეო“.
მერმე რაიბ ნობადმა მოახსენა: „ამისი შვილი არმოკლა ჭაბუ-
15 კი და მზეჭაბუკიც შეიბნენო და იმათი საქმეც სხვას კარში მოგო-
ნებული არის და იქილამ მოგეხსენებათო“. უბძანეს ამირან და
სეფედავლა: „იგივე ამბავი გვითხარ ჯიმშერისაო“. მოახსენა რაიბ
ნობადმა, დაიწყო ამბობა და თქვა:

„მერმე მის აბერ დევისა სიკვდილსა უკან უბძანა ქალმან დე-
20 თა და ბუნებრაზთა: «თქვენგან მაქვს იმედი, უნდა ციხე გაამაგროთ

-
1. ოთხსა] ხუთს L, რომ ხუთს R. დიდს LR. დოლაბს LR.
  2. მიუსწრო LR. ჯელმწიფემან L, ხელმწიფემ R. დიდათ] მეტად R.
  3. ჯიმშერს — LM. თავს LR. გარდააყარეს L.
  4. ღამეს L.
  5. ჯიმშერის L. დარეჯანიძემან LR.
  6. სეფედავლესა LR. მზის L.
  7. ნობადმან L. ესე R. ყველაზედ LR.
  8. ყმა LR. ჯერეთ LR. ხოსრო LR. ხაზართა LR. მეფეს L.
  9. მერე LR. დევთა LR. ჯელმწიფეს L.
  11. თან R. სახელოვანს ფალავნებს LR. მორეენია R. გასაკვირვებელი] სახელო-
ვანი LR-
  12. სეფედავლემ LR.
  13. არის ჯიმშერისა საქმეო] საქმე არისო ჯიმშერის ქებაო LR.
  14. მერე LR. ნობადმან L.
  15. იმათი] იამანთ R. საქმე LR. სხვასა LR.
  - 15-16. მოგონებული არის] არის დაწერილი LR.
  16. მოგხსენდებათ LR.
  17. სეფედავლე L, სეფედავლემ R. გვითხარო LR. ჯიმშერისაო — LR.
  18. ნობადმან L. დაიწყო ამბობა და თქვა — LR.
  19. მერე LR. დევის L. სიკვდილს LR. ქალმან — LR.
  20. ბუმბერაზთა + ქალმან LR.

და არ შემოუშვათ». მოახსენეს: «რაც ჩვენგან გაეწყობის, ვეცდებით, მაგრამ მისი მებრძოლი არცა დევი და არცა კაცი სრულად ქვეყანათა ზედან არა იპოვებისო, და ვერცა მისსა ბრძოლასა შევიძლებთო».

„და ვითა გათენდა დილა, შეეკაზმა ჯიმშერ საქვეითოთა აბჯრი- 5 თა. მივიდა ციხისა სიახლესა, შესტყორცა ერთსა ციხისა ბურჯსა საგდებელი და გარდააცვა. მერმე თავსა ფარი დაიდვა და კისკისად ციხესა ზედან გასვლა მოინდომა. დასცეს ქვა მრავალი, განა ვერა აენეს. ვითა გავიდა ციხისა წვერსა, დევნი მუნვე იყვნეს. ამოიწვალა პირბასრი ჭმალი, დაჯოცნა და ამოსწყვიტა. მოეგებნეს ორნი 10 დევნი წინა. ლახტი შესტყორცა, ორნივე მიწასთან გააქარვნა. მიიწია თავადსა ციხესა, კართა შესტყორცა ლახტი, კარი შელეწა ბასრისა ფოლადისა რკინისა, ეგეოდენი დაიქცა, ოთხი ცხენოსანი ერთად შეიარდა. რამაც დევმა ესე მოინახა, გარდიხევენენ.

„ერთი ბროლის კოშკი იდგა. იგი როდენ ქალი ორმოცისა პირმთ- 15 ვართა მტველითა მას შიგან იყო. ჯელი ჰკრა კარსა, კარი გაიღო. მზისაგან უბრწყინვალესი შვენიერი ქალი დახვდა. გვერთსა დაუჯდა და პირსა მზიანსა აკოცა და ეგრე უთხრა: «ზენარმა ღთისამა, შენ-

1. შემოუშვათ LR. რაცა LR. გაეწყობა LR.

2. მაგრამ L. მის R. არც R. არც R.

2-4. სრულად ქვეყანათა ზედან... ბრძოლასა შევიძლებთო] რომელი (რლ R) გასმია ამირან დარეჯანისა კიდე, რომელმან დევთა მასახელებელი ხაზარან მოკლა ცალის ჯელის წამოვლებით სხვას შეხედვა არ ძალ უყო ქვეყანასა ზედა LR.

5. დილა — LR. ჯიმშერ — LR. აბჯრითა + ჯიმშერ რა L. ~ საქვეითოთა აბჯრითა 'ჯიმშერ R.

6. სიახლოესა LR.

7. გარდაცვა MR. მერე L. კისკისად R.

8. ციხესა — LR. ზედ L, ზედა R.

9. აენეს + რა LR. ამოიწვალა LR.

10. დაჯოცნა] დაჯუნა M. ამოსწყვიტა L, მოსწყვიტა R.

11. ორნივე] და ორივე L, და ორნივე R. გააქარვნა] გასწორა LR. მიიწია LR.

12. თავდასა] — L, თავთა R. ციხისა LR. ლახტი + და LR. ~ შელეწა კარი LR.

13. ეგოდენი LR.

13-14. ცხენოსანი ერთად შეიარდა] ცხენიანი კაცი შიგ შევლიდა ერთათ L, ცხენიანი კაცი ერთათ შევიდნენ R.

14. რამცა R. დევმან LR. ეს LR. მოინახეს L. გარდიხევენეს L, გარდებევენენ R.

15. ბროლის] ბოლოს R. როდენ LMR. ორმოცის LR. პირმთვარის LR.

16. მტველით L. გააღო L, გაღო R.

17. შვენიერი — L. გვერდით L, გვერთ R.

18. ზენარმან ღმრთისამან L] — R. შენს L.

სა სილამაზესა უფროსიცა კრძალვა მართებდა!» მასვე წამსა მეფე-
მან დევთამან დიდებულნი დევნი აგზავნა, ჭიმშერ ჩამოიყვანეს.
დედოფალმან [122] ქეთავან მისი პირმთვარე ქალი ჩამოიყვანა.
თავმან თქვენმან, მასვე დღესა ქორწილი უყო. ერთი ყმა და ერთი
5 ქალი მათდა, ღმერთო, არა ჯობნილა. და მერმე უწმო დიდებულთა
მეფემან და ორმოც დღემდის ლხინი, მეჭლიში, გაცემა, სმა და სიმ-
ხიარულე იყო. ნადირობდეს და ლხინობდეს. ამას შიგან გამოჴდა
თვე ექვსი.

„დღესა ერთსა ნადიმსა ზედა ჭიმშერ დაღრეკით იყო. უბძანა
10 დევთა მეფემან: «რასათვის დაგიღრეკიანო?» მოახსენა ჭიმშერ:
«მაღალო კელმწიფეო, მე, ესე ექვსი თვე არსო, ლხინსა და შექცე-
ვაში ვარ და ყმათა ჩემთა არა ვიცი». მიუგო ხუსრუჴან ჭიმშერს
და უთხრა: «თუშცა უწინვე გეძანა, აქამდი ანბავსა მოვალეზინებ-
დი». მოიყვანა გრძნეული ერთი, შავნი მცირენი. ღართნი ტანსა
15 ესხნეს. უბძანა: «დღეს უნდა ჭიმშედისა ქალაქსა შეხვიდეო». მან
მოახსენა: «ხვალე ადრე აქა ანბავი მოგართვაო».

„მოიღეს საწერელი და ქაღალდი. მერაბსა და ქოულს წიგნი
მისწერა ესრეთ ჭიმშერ: «მამისა ჩემისა მსგავსად მერაბს და ქო-
ულს დიდებულთა პატივითა დიდითა მოგიკითხავ და ტკბილად და
20 საყვარლად გიაღერებ. ვიცი, ანბავსა ჩემსა იკითხავთ. და რა იგი

1. სილამაზეს L. წამს L.
2. დევთამან] დედოფალი და LR. გაგზავნეს L, გაგზავნა R.
3. დედოფალი M. ქეთავან მისი პირმთვარე] რაოდენ LR.
4. დღეს LR. უყვეს LR.
5. მათი L, მათ R. ღმერთო — LR.
- 5-6. ~ მეფემან დიდებულთა L.
6. და] მეფემან L, — R. ორმოცი LR. დღე LR. ლხინი] + სმა L, + სმა და
განსვენება და R. მეჭლიში] + და განსვენება იყო L, + იყო R. სმა — LR.
- 6-7. სიმხიარულე იყო ნადირობდეს და ლხინობდეს] სიხარული LR.
7. ამას შიგან] ამაში LR.
9. ნადიმსა ზედა — LR. იყო] იჭდა ნადიმსა ზედა LR.
11. ესე — L. არსო] არის რომ L, არის R.
12. ხვაროჴან L, ხოსროჴან R. ჭიმშერს — LR.
13. თუცა R. უწინ L. აქამდის R] — L. ამავეს LR.
14. მოყვანიანა L] მოყავანინო R.
15. ესხნეს] ეცვენს L. ჭიმშერის L, ჭიმშედის R. ქალაქში L, ქალაქს R.
16. ხვალ L. ადრე — LR. აქ R.
17. მოიღეს] მოიღო ჭიმშერ LR. მერაბს LR.
18. ჭიმშერ — LR. მამის R. მსგავსნი M. მერაბსა LR.
19. დიდებულთა LR. დიდითა] — L, დიდათ R. და — LR. ~ ტკბილად მოგი-
კითხავ (გიკითხავ R) LR.
20. საყვარლად] სიყვარულით L. და — LR.

კაცი ჩემთანა მოვიდეს და ღვინო ვსვით, მძინარესა ტილისში რა-
 მე შეეშადათ, შემიკრეს ჯელნი, წამიყვანეს და დევთა მეფესა ხუს-
 რუჯანს მიმგვარეს. მან ეგრე კრძალვითა მეციხოვნათა შემავედრა.
 თუმცა ჯელი მეშოვნა, შევაკედებოდი, მაგრამე საკვრელითა მძიმე-
 თა რკინისათა შეკრული ვიყავ შვიდსა წელსა. მერმე მნახა დალალ- 5
 მა ერთმა და დედოფალსა ქეთევანს მოახსენა: «ჯელმწიფის შვილი
 ჰყავს ტყვეთაო». რადგან ისიც ღიდის ჯელმწიფის შვილი იყო, შევე-
 ბრალე. ჯელმწიფესთან მიშუამავლა და ამიშვა. ქალი მიბოძეს თა-
 ვისი. ქალმა შორს დაიჭირა გამოუტდელის კაცის ქრმად შერთვა. შემ-
 კაზმა მეფემან დევთამან საჭურველითა თვისითა. პირველსა ომსა 10
 შიგან იგი მახმურ დევი შუბითა მოვკალ. მეორესა დღესა ექვან დე-
 ვი ლახტითა ჩავლეწე უნაგირსა. მესამესა დღესა მთისაგან უდიდე-
 სი იგი აბერ დევი შემაბეს. სამსა დღესა ვებრძოლე, იარაღი ყვე-
 ლა დავლეწეთ, მერმე რკენით დავეც და მასცა თავი მოვკვეთე. დევ-
 თა ციხე ავილე, იგი პირმთვარე როდენ ქალი ციხით გამოვიყვანე, 15
 ცოლად შევიერთე. [V] ექვსი თვე არის ლხინსა და გამოსვენებასა
 შიგან ვარ. ამდენი ხანია, თქვენი არა ვიცი რა. რა ესე წიგნი

1. ჩემთან LR. მძინარისათვის L, მძინარეს R. ტილისმა LR. რამე — R.
2. ჯელი L. წამიყვანეს — L. მეფეს R. ხუსროჯანთან L, ხვასროჯანთან R.
3. მიმგვარეს] მიმიყვანეს LR.
4. თუცა — L. მაგრამე + საკვრელითა L. საკვრელითა] საჭურველითა R.
 ~ მძიმითა საკრველითა L.
5. რკინისათა] — L, რკინითა R. ~ ვიყავ შეკრული L. შვიდს წელიწადს L.
 ~ დალალმან მნახა LR.
6. ერთმა — LR. დედოფალს — LR. ქეთევანს R. შვილი — R.
7. შევებრალდი L.
8. და — LR. ამიშვეს LR. თავისი] + ამ L, თავისმა R.
9. ქალმა + ჩემი ქრმოზა LR. დაიჭირა] + რომ L, + რომე R. გამოუტდელს.
 LR. კაცს LR.
- 9-10. შერთვა შემაკაზმა... საჭურველითა თვისითა] არ შევიერთავო მერე ხოსრო-
 ჯან (ხოსრო ხელმწიფემ R) მიბოძა (+ ყოველი L) თავისი საომარი იარაღი LR.
11. შიგან] შინა L. მახმურ L. მოვჰკალ L.
12. უნაგირსა + შიგან LR. ~ უნაგირსა შიგან ჩავლეწე R.
- 12-13. მთისაგან უდიდესი იგი — R.
13. იგი — L. შემომემა L] შემემა მთისაგან უდიდესი R. სამს დღეს LR. ვებრ-
 ძოლეთ R. იარაღები R.
14. დავლეწე LR. მერე R. რკენითა R. მასცა — LR. მოვკვეთე] ტანისაგან გან-
 ვაშორე LR.
15. ავილევე R. როდენ LMR. ციხით — LR. გამოვიყვანე + და LR.
16. თვე არის] თვეა შევებასა და R. ლხინში R. და — R.
- 16-17. გამოსვენებასა შიგან] განსვენებაში L, — R.
17. ვართ R. ამდონი L. ხანია] ხანი არის LR.

წაიკითხოთ, ყოველი ბძანებული ჩემი ადასრულებთ: აემზადენით კარ-
ვითა, მოფენილობითა, ცხენითა, იარაღითა, ქორითა, ავაზითა, ყოვ-
ლითა სანადიროთა შესაქცევითა, მგოსნებითა, სპილენძ-ჭურითა,
ბუკითა, დაბდაბითა, ვითა კელმწიფეთა წესი არს, ეგრეთ წარმოდიოთ.
5 დიდი კელმწიფე არის, ამასთან დიდი გამოძივნება უნდა, ლაშქარ-
ნი სრულად იახელით».

„რა ესე წიგნი მისცეს მას გრძნეულსა ზანგსა, მცირე ღარ-
წამოსხმული გაფრინდა ვითა ისარი. მასვე დღესა ორისა თვისა სა-
ვალი გზა გავლო. მივიდა ქალაქსა ჯიმშედისასა. იხილა რა, სასახ-
10 ლესა, ციხესა და კაცთა — ყუელასა შავი ემოსათ და ყუელანი ძნე-
ლად დაღრეჯილნი იყუნეს, ერთსა კაცსა ვისმე უთხრა: «მერაბ და
ქოვლი მიჩვენო». აფიცა მან კაცმან, თუ რა იციო, და არა უთხრა
რა. წავიდნენ. მერაბ და ქოვლი ფლასში ისხდენ, ორნივე საბნელოში.
ესე ზანგი თანა მიჰყუა. უთხრა მოსვლა ზანგისა და ქონება წიგნი-
15 სა. მათ ეგონათ, ვითა მტერთა დაუმართებიაო. ერთი კაცი გამოუ-
გზანეს და ანბავი იკითხეს. მან ზანგმან ეგრე უთხრა: «წიგნი
მაქვს თქვენის კელმწიფის ჯიმშედისა, დიდი სასიხარულო ანბავი,
თვით მიმიყუანეთო». რა მერაბ და ქოვლი ეს ანბავი მოისმინეს,

1. ყოველივე LR. ~ ჩემი ბძანებული LR. აემზადენით] დაეკაზმენით LR.

2-3. ყოვლის სანადიროს შესაქცევებითა LR.

3. მგოსნებითა — LR. სპილენძჭურითა] სპილენძის ჭურჭლითა LR.

4. ბუკითა + და LR. არის LR.

5. ამისთანა R. გამოძივნება LR.

6. იახელით] თან იახლენით LR.

7. ეს L. ~ მას გრძნეულს მისცეს LR. ზანგსა მცირე ღარწამოსხმული — LR.

8. დღეს L. ორის თვის LR.

9. გზა — LR. განვლო L] — R. ჯიმშედისასა LR. რა + სახელმწიფო R. სა-
სახლე LR.

10. ციხესა და კაცთა] და ციხე L, და ციხე სრულიად სულ R. ყველას LR.
ყოველნი R.

11. დაღრეჯილნი იყუნეს] იყვნენ დაღრეჯილნი მოვიდა და R. იყუნეს + მივიდა
და L. ერთს R. ვისმე უთხრა] ჰკითხა R.

12. ქოულ LR. კაცმან + მოთხარ L. არ LR.

13. რა წავიდნენ — LR. ქოული L, ქოულ R. ~ ორნივე ფლასით საბნელოში
ისხდენ L, ~ ორნივე სიბნელეში ისხდენ ფლასითა R.

14. ზანგი] წიგნი L. ესე ზანგი თანა მიჰყუა — R. მოჰყუა L. უთხრა] მოვიდეს
და მოახსენეს LR. ~ ზანგის მოსვლა LR. ქონება წიგნისა] წიგნის მოტანა LR.

15. დაუმართებიათო LR. გამოუგზანეს L.

16. და — R. კითხეს R. ზანგმა L.

17. ჯიმშედისაო (+ და L) LR. დიდი + და R. ანბავი + ვიციო LR.

18. თვით + მე R. ქოულ LR. ესე LR. მოისმინა L.

წიგნი აქვს ჯიმშედისაო, ლხინსა და განსვენებაში არისო, ზე აიჭ-
რენ და მას ზანგთან მიცვივდენ, მუჟლსა ეხვეოდენ და ცრემლითა
სიხარულიანითა ტიროდენ. გამოულო წიგნი, მისცა. მერმე კითხვაში
მრავალი იტირეს. შეექნათ სიხარული დიდი და განცხრომა.

„შემოკრბეს ყოველნი დიდებულნი და [123] მცირენი. შეექ- 5
ნათ სიხარული და განცხრომა. ფლასი ზე გარდიხიეს, ძოწეულნი
შეიმოსეს. ჯიმშერისა ნაბძანებისა მზადება დაიწყეს. მისწერეს ჯიმ-
შერს წიგნი ესრეთ: «მიწანი სამეფოსა თქვენისანი, მერაბ და ქო-
ულ, კეთილისა ანბისა თქვენისა სმინებისათვის, თუ სთქვა, მკვდარ-
ნი დავსცოცხლდით. თუცა თქვენ ჯაჭვითა შებორკილული იყა- 10
ვით, ჩვენცა ძნელსა ჭირსა და შეწუხებასა შინა ვიყვენით — ბნელ-
სა ჯურღმულსა შინა. და ახლა, ღვთისა მადლობისა მიმცემელნი,
ჩვენცა ადრე გაიხლებით». ესე წიგნი მისცეს მას გრძნეულსა. მეო-
რესავე დღესა მიაართვა. ჯიმშერს მათი მშვიდობით ყოფნა დიდად
იამა და გაიხარა. 15

„ყოველი ბრძანებული მისი აღასრულეს და წარმოემართნეს ჯიმ-
შედისა კერძ სამოცი ათასით კაცითა. წინ კაცი გაუგზანეს და,
ვითა მიეახლნეს, მოეგება წინა ჯიმშერ სამისა დღისა სავალსა.

1. წიგნი აქვს ჯიმშედისაო... განსვენებაში არისო — LR. იჭრენ M.
2. მას — LR. მიცვივდენ] მივიდენ L, მივიდნენ R. მუჟლს LR.
- 2-3. ცრემლითა სიხარულიანითა] სისხლის ცრემლით (ცრემლითა R) LR.
3. ტიროდნენ R. გამოულეს LR. მისცა მერმე კითხვაში] წაიკითხეს და LR.
4. ~ დიდი სიხარული LR.
5. ყოველნი — L. მცირედნი L. შექნეს L.
- 5-6. შემოკრბეს ყოველნი... სიხარული და განცხრომა — R.
6. გარდაიხიეს და L, გარდაიხიეს R. ძოწეული LR.
7. ჯიმშერის LR. ნაბძანებსა M, ნამზადებისა R. დაიწყეს + და R.
- 7-8. ~ წიგნი ჯიმშერს LR.
8. ესრეთ — LR.
9. ~ თქვენის ამბის L. სმენისათვის L. სთქვა] ბძანოთ L, ბრძანო R.
10. დავსცოცხლდით R. თუმცა LR. შებორკილულნი] შეკრულნი LR. იყვენით L.
11. ჭირსა და — LR. შეწუხებასა] მწუხარებასა და LR. შინა ვიყვენით ბნელსა — LR.
12. შინა + ვიყავით LR. ღვთის L] — R. მადლობის LR.
13. ეს R. ~ მას გრძნეულს მისცეს და LR.
14. დღეს R] + მიიღო და M. ჯიმშერსა R. მათის LR. მშვიდობის R. ყოფნა] მყოფობისათვის LR.
15. იამა და — LR. გაიხარა + ჯიმშერის R.
16. ყოველი] ჯიმშერის L. მისი — LR. აღასრულა M.
- 16-17. წარმოემართნეს ჯიმშედისა კერძ — LR.
17. ათასის LR. კაცითა] კაცთ წავიდეს და LR. წინა R. კაცი R. გაგზანეს LR. და — LR.
18. მიახლნეს M. ~ წინ (წინა R) ჯიმშერ მიეგება (მოეგება R) LR.

- რა მერაბ და ქოვლი ჯიმშერ დაინახეს, ცხენიღამე გარდაიქრნენ, დაცვიდნენ და პირი მიწას გააერთეს. ადგეს და ეგრე მიეგებნეს. რა ჯიმშერ მერაბ და ქოულ ეგრე ქვეითნი დაინახა მიმავალნი და მიახლოვდნენ, იგიცა გარდაჲდა და ვითა მამასაჴინა მიეგება. იგინი
- 5 დაცვიდნენ და ფერკთა ეხვეოდეს. ჯიმშერ პირსა ჰკოცნიდა, ააყენა და მოიკითხა საყვარლად. მერმე დევთა დიდებულნი და იგინი ერთმანერთსა მოემშვიდობნეს. მერმე მეფე დევთა იგი ხუსრუ-ჯან მობძანდა, მას მიეგებნენ მერაბ და ქოულ, თაყვანი-სცეს და მოემშვიდობნეს.
- 10 „მობძანდეს სადგომს, დიდად პატივ-სცა მერაბს და ქოულს. ვითა დასხდნენ, ყოველთა დევთა ფალავანთა ზეით მერაბ დასვა თავის მგარსა და მეორეს, ჯიმშედის მგარს, ქოულ დასვა. შემოვიდნენ დიდებულნი, დასხდნენ ორი ათასი ცალკერძ და ორი ათასი ცალკერძ. სხვანი თავადნი ერთმანერთშიგან რევით დაისხნეს. შეიქნა ლხინი
- 15 და მეჭლიში ეგრეთი, რომელ კულავ არა ქნილ იყო. სამსა ღღესა ასრე უბძანა გარიგება.

„მეოთხესა [V] ღღესა შეჰკადრა მერაბისა და ქოვლის პირითა, ვითა: «მაღალო გელმწიფეო, განისვენეთ მონისა კარავსა და დაიმდაბლეთ თავიო». და თვით დედოფალსა ქეთავანს თავისითა პირითა

-
1. ქოულ LR. ცხენიღამ L.
  2. დაცვიდნენ და] დაცვიდნით LR. მიწათა L, მიწასა R. გაერთეს R. ეგრე — LR.
  3. ~ დაინახა ქვეითნი (ქვეითნი L) LR. მომავალნი R.
  - 3-4. და მიახლოვდნენ — LR.
  4. და — R. წინა] ეგრე LR. იგინი — LR.
  5. ეხვეოდნენ LR. პირს L. აკოცებდა LR.
  6. ააყენა — LR. საყვარლად] სიყვარულით L. მერმე LR.
  7. ერთმანერთს L. მოემშვიდნებოდნეს L. მერმე LR. ~ დევთა მეფე LR. იგი — LR. ხოსროჯან R.
  8. მერაბმა და ქოულმა L.
  9. მოემშვიდნებოდნეს L, მოემშვიდობნეს R.
  10. სადგომს] სადგომსა და LR. პატივი სცა R. ქოულს + და LR.
  11. ზეით] თავსა L, ზეით R. დასვეს LR. თვის R.
  12. მგარეთა LR. მეორესა R. ჯიმშერის მგარესა R] მგარეს ჯიმშერისაჲს L. დასვა] დასვეს ჩრდილელი LR.
  13. ცალკერძ + და LR.
  14. თავადნიცა L, თავადიცა R. ერთმანერთშიგან რევით დაისხნეს — LR.
  15. ეგეთი LR. რომელ — LR. კელა LR. არ L. სამს (სამ R) ღღესა LR.
  16. ასრე უბძანა] ეს LR. გარიგება + იყო LR.
  17. მეოთხესა] მეორესა LR. შეკადრა LR. ქოულის L, ქულისა R. პირით L.
  18. კარავთა LR.
  19. თავი LR. ~ ქეთავან (ქეთავანს R) დედოფალს LR. თვისითა R.

დაპატიყა, და ეწვიენეს ორნივე. მოჰკაზმეს კარავნი და შემოავ-
 ლეს სარაფარდანი. ესეთი სევანი დადგეს, რომ კაცისა ენისაგან
 მისი ქება არა ითქმის. ცალკერძ დაბძანდა მეფე იგი დევთა ხუსრუ-
 ჯან ტახტსა ზედა საცელმწიფოსა, და მას თანა—დედოფალი ქეთავან 5
 ერთსა კვირასა ამისნი სტუმარნი იყუნეს. მისთანა ლხინი და მეჭ-
 ლიში კაცისა ენისაგან არა თქმულა. იმღერდეს მგოსანნი და მოშაი-
 თნი და იტყოლიან ჯიმშერისა ქებასა. მერმე უძღვნა მეფესა და
 დედოფალსა: ორასი ოქროთ შეკაზმული ბედაური ცხენი, ათას-ათასი
 სტავრა და ხათისა ფარჩა; ორი გვირგვინი, თვითოს ფასის თქმა 10
 არა შეიგებოდა, ღამესა შიგან დღესავით ანათობდა. მერმე დევთა
 დიდებულთა უბოძა მრავალი, მერმე—მკვეალთა; მერმე მას დალაღ-
 სა ამდენი უბოძა, ანგარიში არ აიღებოდა.

„წაბძანდენ მომადლებულნი. ერთსა თვესა ეგრევე მეფისა სა-
 ვარდესა შინა ლხინობდეს. მერმე გამოეთხოვა ჯიმშერ, და მოსცა 15
 დევთა მეფემან: კერული და უკერავი, თვალი და მარგალიტი, ხუთა-
 სი აქლემი, ათასი ჯორი, სამასი ოქროთ შეკაზმული ცხენი და ათასი
 სხვა სამეჭინიბო ცხენი, ხუთასი შესამოსელი. ეგრეთვე მერაბსა

19 (გვ. 744)- 1. ~ დაჰპატიყა თავისის პირით L.

1. ეწვიენეს L. ორნივე] ყოველნი მასთან (მასთანა R) დიდებულნი LR. მოკაზ-
 მნეს R] + მოედანი და დადგეს LR.

1-2. და შემოავლეს სარაფარდნი ესეთი სევანი დადგეს — LR.

2. კაცისა ენისაგან] კაცისაგან L, კაცის თვალისაგან R.

3. არ L. იგი — LR. ~ დევთა მეფე R. ხუსრუჯან — LR.

3-4. ~ ტახტსა ზედა დევთა მეფე L.

4. და მას თანა — LR. ~ ქეთავან დედოფალი LR.

5-7. ჯიმშერ დევნი და... არა თქმულა] და ყოველი დიდებულნი (დიდებულ
 R) იყვნეს (+ ლხინში L) და მეჭილიში (მეჭილიში R) კაცისა თვალსა არ (არა
 R) უნახავს LR.

7. იმღერდენ R. მუშაითნი L.

8. ჯიმშერის LR.

9. ორასი] ორსა R. ოქროთა R. ~ ცხენი ბედაური LR. ათასიათასი M.

10. ფარჩა + ურიცხვი LR. თვითოს — L.

11. არ LR. შეიგებოდა] შეიძლება LR. შინა LR. დღესავით] ვითა დღე LR.
 ნათობდა LR. მერე L. დევთა + ფალავანთა და LR.

12. დიდებულთა + და მკვეალთა LR. უბოძა] უძღვნა LR.

12-13. მერმე მკვეალთა... ამდენი უბოძა] რომ LR.

13. აიღებოდა + და LR.

14. წაბძანდენ LR. მადრიელნი LR. ერთსა თვესა — LR. ეგრეთვე LR.

15. შიგან R.

16. უკერული L. თვალი და] თვალ LR.

17-18. ათასი სხვა სამეჭინიბო ცხენი — LR.

18. მერაბს LR.

და ქოვლის თავის-თავისად და კიდის-კიდე ყოველთა მრავალი უბოძა. გამოესალმა დედოფალი ასულსა თვისსა ცრემლითა, და ჯიმშერს შე-
ავედრა და დალოცა. გამოჰყვა იგი დევთა მეფე სამისა დღისა სავალ-
სა, და გამოესალმა იგიცა და წამოვიდა თვისად ქალაქად. და ჯიმ-
5 შერ წავიდა ნადირთა სრვითა მისად ქვეყანად.

„და ვითა მიწივნენ თვისად ქალაქად, წინა მოეგებნეს ყოველ-
ნი დიდითა სიხარულითა, და ჰკოცნიდენ ფერჯთა და აყრიდენ თავსა
დრამასა და დრაჰკანსა. შეიქნა ასეთი სიხარული, რომელ არა ითქ-
მის კაცისაგან. ერთსა თვესა [124] ქორწილი იყო, სიხარული და
10 გაცემა. ვინცა დევთა დიდებულები ახლდენ, მრავალი უბოძა და
გაისტუმრა მომადლებულნი.

„დაყო ხანი მრავალი სიხარულსა და განსვენებასა შინა. მიე-
* ცა ძე ერთი, შვენიერი ნაყოფი. რა ერთისა წლისა შეიქნა, მნახავ-
თაგან გასაკვირვებელი იყო: არცა მამასა გევანდა, არცა სხვასა
15 მისთანა კაცთა ძე არა უბილავს.

„დასწეულდა ჯიმშედ და მოკუდა. ესეთი ტირილი და გლოვა და
შეწუხება იყო, კაცი შესცთებოდა. ძნელად იგლოვდაროდენ დედო-
ფალი. მერაბ და ქოულ დაიბეს სამოსლები და იგლეჯდენ თმასა და
წვერსა. და დიდი გლოვა იყო წლამდის. და მას შვენიერსა ნაყოფსა

-
1. ქოულს LR. თავის-თავისად და... მრავალი უბოძა — LR.
  2. და — LR.
  3. გამოყვა R. იგი დევთა — LR.
  4. და — LR. და წამოვიდა] წავედით LR. თვისად ქალაქად და — LR. ჯიმშერ] ჯიმშერის (ქალაქში L) ქალაქსა შინა LR.
  5. წავიდა — LR. მისად ქვეყანად — LR.
  6. და ვითა — R. მიწივნენ] მივეწურენით LR. თვისად — LR. მოგვეგებნეს LR.
  7. და — LR. კოცნიდენ R. ფერჯთა + ეხვეოდენ LR. და — LR. თავსა — LR.
  8. დრაჰკანსა R. ასეთი — LR. სიხარული + მისსა სამეფოსა LR.
  - 8-9. ~ კაცის ენისაგან არ ითქმის LR.
  10. დიდებულნი LR. ახლდენ] იყვნენ R. და — R.
  11. მომადრიელებულნი L, მომადრიალელებულნი R.
  12. დაყო ხანი... განსვენებასა შინა] და იყო სიხარული და განსვენება მრავალი
და L, დაყო ხანი და სიხარული და განსვენება მრავალი და R.
  14. გასაკვირვებელი R. გევანდა + და LR. სხვასა + ვისმე LR.
  15. კაცთა ძე არა უბილავს] საკვირველი კაცის (კაცთა R) თვალისაგან არა ნა-
ხულა რა ამაზედნან (ამას ზედან R) LR.
  16. ჯიმშერ LR. ესრეთი R. და გლოვა] გლოვა R.
  17. იყო + რომ LR. ძნელად — LR. რაოდენ LR.
  18. ქოულ] + იგლეჯდა (იგლეჯდენ LR) თმასა და წვერსა MLR. სამოსელი LR.
  - 18-19. და იგლეჯდენ თმასა და წვერსა — LR.
  19. წლამდისინ LR. და მას შვენიერსა ნაყოფსა] მერმე გახსნეს გლოვა და M.

დაუწყეს ზრდა. მერაბ და ქოულ დასდევს სახელი ჯიმშედ მამისა თვისისა, რომელსა შემდგომად არმოკლა ჰაბუკად უწოდეს.

აქა დასრულდა კარი დილარის შეილის ჯიმშერისა, და დაუსრულებელმცა არს სუფევა მეფობისა თქვენისა უკუნისამდე, ამინ!

---

1. ზდა M, გაზდა R. და — MR. ქოულ + და L. სახელად LR. ჯიმშედვე LR.

2. თვისისა + სახელი LR. რომლისა LR. ჰაბუკათაც L, ჰაბუკათა R. უწოდენ L, უწოდენ R.

3. კარი + ჯიმშერ LR. შეილისა LR. ჯიმშერისა და — LR. დაუსრულებელმც M.

4. უკუნისამდე] ეამთა პრავალთა LR.

კარი მეათცამეტე

ჯიმშერიშვილის ჯიმშერისა არმოკლა ჭაბუკისა ამბავი

„ისმენდინ, მეფეთ-მეფეო, ცხონდი უკუნისამდი! აღიდნეს ღმერ-
თმან მოყუარენი თქვენნი და არცხვინნეს ორგულთა თქვენთა!

- 5 „ოდეს ესე ჯიმშედ შეიქნა შვილისა წლისა, ნადირობა უყუარ-
და მეტათ. სადაცა ლომი ანუ ვეფხი ნახის, მან ცოტამან ყმამან,
ვითა კატა, ეგრე მოკლის. და არც ვის ასმია კაცთა ძე მის უშვე-
ნიერესი და უტურფესი. რა მოიწიფა და ათხუთმეტისა წლისა შე-
იქნა, უნმო მერაბს და ქოვლის და დიდებულთა უპირველესთა და
10 არქვა მათ: «ცოტასა ხანსა მომინდა სხვათა ქვეყანათა ნახვა და [V]
სიარული მათთა და ბართა, თავისა ჩემისა გამოცდა და ქალისა შვე-
ნიერისა შოვნაო, გმირთა და გოლიათთა ბრძოლა და მათი ომიო.
თქვენ ესე ტახტი ჩემი, მინებს, კარგა შემინახოთო».

„მერაბ, ქოვლი და დიდებულთა ესე ჰკადრეს: «ჩვენ სამისა

-
1. მეათსამეტე R.
  2. ჯიმშერისშვილის L. ჯიმშედის R. ჭაბუკის LR. ამბავი — M.
  3. ისმენდით R. ცხონდინ L. უკუნისამდე LR.
  4. არცხვინოს LR.
  5. ჯიმშერ LR.
  6. მეტად L] — R. სადაცა + ანუ LR. ნახის — R.
  7. არცა LR. კაცთა — LR. მისებრ LR.
  8. თხუთმეტის LR.
  9. ქოულს LR.
  10. რქვა LR. მათ — L. ცოტათა ხანთა L. ქვეყანისა LR.
  11. და ბართა] მინდორთა და ქვეყნებისა ნახვაო M. ქალთა LR. [შვენიერისა]
უმშვენიერესისა LR.
  12. შოვნა LR. ომი L] ომი მნებაეს რომელ R.
  13. ~ ტახტი ესე L. ~ ჩემი ესე ტახტი R. მინებს] მნებაეს L, — R. კარგათ
LR. შემინახოთ L, შეინახოთ R.
  14. ქოულ LR. სამის LR.

საქელმწიფოსა კაცნი გახლავართ, დაეჯერებულევართ თქვენსა ჭაბუ-
კობასა». უბრძანა ჯიმშერ, ვითა: «თქვენ რომ დასჯერებულხართ,
უნდა მეცა დაეჯერებულ იყო თქვენსა თავსა. შენი საქმე აღარა
გახსონს, მერაბ, ჭაბუკობისა ეამსა რამდენი ომი გარდაგიწდია?!
ქოვლისაცა ეგრევე უქნია. არა დავიშლი, ზენაარმა ღმრთისამა, და 5
ნულარცა დამიშლით, თორემ დიდად მეწყინებაო».

„შეშინდენ და ველარც დედამ და ველარც იმით ველარავინ დაუ-
შალეს. თავისის მამის იარაღი, რაც იყო, დევთა მეფისა ხუსრუჯა-
ნისეული, ისინი ყუელანი თან წაიღო. ერთი თავისი ყმა ბებურ მუ-
რადისძე თან წაიყვანა, კარგი ჭაბუკი, და ერთი მეჩინიბე და ერ- 10
თი შიკრიკი შეკაზმული ოქროს სალტითა, ექვენებითა და ჯავარიითა
და სარტყლითა ოქროსათა მოკაზმული; ესე შიკრიკი ფრინველისაგანც
უმაღლე იყო. დაყარნა დედა და დიდებულნი მისნი თვალ-ცრემლიანი
და შეწუხებულნი და წავიდა თვით.

„და რა მისსა სამეფოსა გასცილდა, ერთი თოვლიანი მთა ნახა. 15
გაუკვირდა და ეგრე თქვა: «ესე ჰაერი ზაფხულისა არის, და ასეთი
სიცივე რისგან არისო?!» შემართა მას მთასა და აღვიდა ზედა. ესე-
თი ყინვა გამოუშვა, რომელ კაცისა ენისაგან არა ითქმის. შეშინ-
დენ ბებურ და მას თანა მყოფნი კაცნი და ეგრე მოახსენეს: «ალა-

1. საქელმწიფოს LR.
2. ვითა — LR.
3. ~ მეც უნდა LR. დაჯერებულ ვიყოვე (ვიყო R) LR. თქვენის თავის LR.
შენი — LR. აღარ L.
4. გახსოვსო L, გახსოვსო რა R. რამდონი L.
5. ქოვლისა L] მერაბსა R. ეგრევე] აგრე R. არ L. ზენარამან LR- ღთი-
სამან R.
6. ნურც L] არც R. დამიშალოთ R. თვარა L. მეწყინებისო L.
7. შეშინდეს LR. და — R. და ველარც დედამ — L. ველარავინ — LR.
8. მამისა R. იარაღი + აიღო R. ხოსროჯანისეული LR.
9. ყველა LR. ბებურ] ბურ R.
10. თან წაიყვანა] და M. და — LR.
11. შიკრიკი R. ოქროსა L. სალტითა] სარტყლითა LR. ~ ოქროსა სარტყლითა
შეკაზმული R. ექვენებითა M. ჯავარიითა L, ჯავართი R.
12. სარტყლითა] სამოსითა L, სამოსლით R. ოქროსითა R. შიკრიკი R. ფრინ-
ველისაგან LR.
13. დაყარნა + ჯიმშედ R. მისნი — LR. -ცრემლიანნი R.
14. და შეწუხებულნი — LR.
15. და რა მისსა] ღრამისა LR. გასცილდა — LR.
16. ეგრე — R. ესე — LR. ზაფხული L. ასეთი] ეს LR.
17. რისგან] რისა L.
18. რომ L, რომე R. ენისაგან] ენითა R. ~ არ ითქმის კაცის ენით L. შეშინ-
და LR.
19. მასთან L, მის თანა R. ეგრე — R. მოახსენა L. აღარ LR.

რა ძალ-გვიც სიარულიო აღარცა ჩვენა და აღარცა ცხენსაო». გარდაც-
და ჯიმშერ და იმათ ცხენები თავის ცხენებს გამოაბა, თვითონ
წინ გაუძღვა და ისრე აიყუანა.

„მივიდა ადგილსა ერთსა ლერწმოვანსა და ჩალოანსა. ტბა იყო
5 დიდი. [125] ვეშაბი იყო შავი და საზარელი მის ტბისა პატრონი.
თურე იგი თოვლი მისგან იყო ტილისმითა ნაქნარი. შეიღვლარქნა
და შემოუტია. აქეთ ჯიმშედ შეუტევა, ისარი ბოძალი ამოიღო, შე-
სტყორცა, თავში ჰკრა, ლაში მიწასა დაუბა და ფრთამდისი ზედან
დასვა. ემწვავა მეტად და ზედ შემოვარდა იგი ვეშაბი. ჰკრა ხმალი
10 წელში და სრულად გაკვეთა და ჯმალი მიწასა შიგან გამოაეღო. ესე-
თი სისხლის ღვარი გაუშვა, კაცი შიგან გაცურდებოდა. იგი თოვლი
და ყინვა მაშინვე განქარდა. ასეთი სიცხე შეიქნა, უფროსი აღარ
იქნებოდა. თურმე მის ბილწისა ვეშაბისაგან იყო იგი სიცივე.

„და ვითა წარვიდა, ვლო სამი დღე, აღვიდა მთასა ზედა უზო-
15 მოდ მაღალსა. ვითა გარდახედა, შვიდისა დღისა სავალი სულ კარ-
ვითა და კაცითა და ლაშქრითა საესე იყო. თვითონ პურის ჭამად და-
ბძანდა და შიკრიკსა უბძანა: «წადი სწრაფათ და შეიტყევ, იგი
ლაშქარი ვინ არიანო».

---

1. გიცს L, გვიცს R. სიარული L. აღარც R. ჩვენ R. აღარც R. ~ აღარც ცხენსა
და აღარც ჩვენაო L. ცხენთაო R.

2. იმათი LR. ცხენებს] ცხენს L. გამოაბა + და LR.

3. ისე L.

4. ლერწმოვანსა LR. ჩალოანსა L, ჩალოვანსა R.

6. იგი] ის იყო და L, იყო და R. თოვლიც LR. მისგან იყო ტილისმითა ნაქ-
ნარი] თილისმით მისგან იყო რა ნახა მან ვეშაპმან L, მისგან ტილისმით იყო რა
ნახა ვეშაპმან R.

7. აქელამ LR. ჯიმშერ LR. ბოძალი — LR.

8. ჰკრა + და LR. მიწას R] — M. დაუბა] დაუკრა R. ფრთამდინ LR. ზედან —
LR.

9. დაასვა LR. ემწოვა LR. მეტად] მას ვეშაპსა LR. იგი ვეშაბი] ამან LR.

10. წელში და-სრულად] და წმინდათ შუა LR. გაჰკვეთა LR. და — R. ასეთი
LR.

11. გაუშვა + რომ LR. შიგ LR. იგი] და იგივე L, და იგი R.

12. შეიქნა + რომ LR.

13. ბილწისა] — L, საშინელისა R. იგი + საშინელი L.

14. და ვითა წარვიდა] წავედით და LR. ~ სამი დღე ვიარეთ LR. აღვიდა] ავე-
დით L, აღვედით R.

15. მაღალსა + და LR. ვითა გარდახედა] ვითა მის მთილამ გარდავიხედეთ ვნა-
ხეთ LR.

16. და კაცითა — LR. ლაშქრითა] ქარით LR. საესე იყო] გარდავსებულ იყო
LR.

17. შიკრიკს L. ~ და სწრაფით R. სწრაფათ — L. შეიტყეო R] — L.

18. ლაშქარნი L. არიანო] არიან შეიტყეო L.

„შიკრიკი ეგრე ფიცხლად წავიდა, არაბული ცხენი ვერ მიეწეო-
და. რა მივიდა მათში, იხილეს მათთა უფროსთა კაცთა. მოეგებნეს,
უსალამეს და ცნეს, ესე შათირი ანუ ვისიმე დიდისა ჯელმწი-
ფისა არის და ანუ უსწოროსა ჯაბუკისა არისო. რა მისი უცხოთ სა-
კვირულათ ოქროთ მოკაზმულობა იხილეს, ჰკითხეს: «ვინ ხარ, ანუ 5
რა საქმე გაქვსო». მან შიკრიკმან ეგრე უთხრა: «პატრონის ჩემისა
ანბავი არა ითქმის, თუ თვითონ არ გიბძანაო, თქვენ თქვენი ანბა-
ვი მითხარითო, რომელ ჩემსა პატრონსა მივართვა». უთხრეს: «ჩვენი
ანბავი რაღა გითხრათ: რაც კაცნი ვართ, შვიდი ამდენი მეტი ვი-
ყავით, სრულად ერთმან მკეცმან აგვწყვიტა; ვინც მოვრჩით, ავიყარე- 10
ნით და აქ მოვედით. თორმეტისა დღისა სავალი აქეთ მჟარეს არის
გაოჭრებული და ყოველს მჟარეს თორმეტ-თორმეტი დღისა სულ
აოჭრებული არისო. ჩვენ თურქეთისა ქვეყნისა კაცნი ვართ. ღმერთ-
სა ამას ვევედრებით: ანუ ჯელმწიფე და ანუ ფალავანი ვინმე გა-
გვიჩნდეს, ან მეფესა ებრძოლოს და [v] ანუ აგვყაროს და თავის- 15
თვის წაგუიყუანოსო, ამა თვალუწდომსა მინდორსა შიგან ვართ
გამოსულოო».

1. ეგრეთ L. ფიცხლად] სწრაფით LR. წავიდა + რომ LR. ვერ მიეწეოდა] მასთან არ (ვერ R) გამოჩნდებოდა LR.
2. მათ LR. მოეგებნეს + და LR.
3. ეს L. ან LR. ვისიმე — LR. დიდის R.
4. ან LR. უსწოროსა] კარგის LR. არისო] ვისიმე L, ვისიმეო R. იმისი R. უც-ხოთ — LR. საკვირველი LR.
5. აკაზმულობა L, აღკაზმულობა R. ვინა LR. ხარო R. ანუ] და ან LR.
6. შიკრიკმა R. ეგრე] ასრე R.
7. ანბავი] საქმე LR. თითონ L. არ] არას R. გიბძანათ] გიბძანებსთო მე მნებაეს რომ LR. თქვენ — L.
8. მითხრათ L] მიბრძანათ R. რომ LR. ჩემს პატრონს L. მივართვაო LR.
9. რაც] + აქ L, + იქ R. კაცი R. ამდონი L. მეტი] უფრო LR. ვიყვენით L.
10. სრულად] და LR. აგვწყვიტაო L, ამოგვწყვიტაო R.
11. თორმეტის დღის L. აქეთ მჟარეს — R.
12. მოჭრებული LR. ყოველს მჟარეს — L. თორმეტ-თორმეტი] თორმეტისა L, დღის L. სულ] სავალი ყოველს მჟარეს L.
- 12-13. და ყოველს მჟარეს... აოჭრებული არისო — R.
13. აოჭრებული] მოჭრებული L. არისო — L. თურქეთის LR. ქვეყნის L, ქვეყნის R. ვართ + და LR. ღმერთს R.
14. ვევედრებით + რომ ერთი LR. ან LR. ან LR. ~ გამოჩნდეს ვინმე LR.
15. ან მეფესა ებრძოლოს] რომ ან იგი მკეცი მოკლას LR. ანუ] ან ჩვენ L, ან R. თავისთვის — LR.
16. წაგუიყუანოსო] წაგვისხას სადმეო LR. ამ LR. თვალუწდომს LR. მინდორსა შიგან] ადგილსა L.
17. გამოსულოო L.

„ვითა ესე სიტყუა უთხრეს შიკრიკსა მას, წარვიდა შიკრიკი იგი. ჰჳადრა ყოველი, რაცა სმენოდა მათგან. და ოთხმოცი ცხენოსანი კაცი შესხდა და წამოვიდეს ჳიმშერისა სანახავად. მოვიდეს, დასხდომა უბძანა და ჰკითხა: «ვინ ხართ, ანუ რასა მიზეზისათვის გარდმოხვეწილნიო? ყოველივე მიაწბეთო». მერმე მათ კაცთა ჰჳადრეს: «გალანამცა, ღმერთო, ყოველივე შეეჳადროთ მეფობასა თჳეენსა. ვინადგან მობძანებულხართ აჳა, ბძანეთ, ჩვენსა ხალხსა და ღელაწულში მობძანდით და მუნ მოგახსენოთ ყოველიო».

„ცხენი ითხოვა და წარვიდნენ. მათგან ოთხი ცხენიანი კაცი გაგზანეს. სინამდისინ მივიდოლით, მოეკაზმათ კარავი, დაედგათ ტახტი საგელმწიფო. ორასი ოჳროს ჳოხიანი კაცი მას წინ დაცვიოდეს და თაყუანი-სცეს. შევიდა და დაჳდა ტახტსა ჴედა. მოიღეს სუფრა და სანუჳარი მრავალი. ვინცა მას თანა დაჳდომისა ღირსნი იყუნეს, გვერთსა იახლა. ლხინი ნახეს, სანამ ენებათ. მერმე სუფრა აიღეს და მოისვენა. კვალად მიმწუხრი ნადიმად დაბძანდა, დასხდენ ღიდებულნიცა. უბძანა მას ნადიმსა ჴედა: «მითხარით მის მჳეცისა აწბავიო».

1. შიკრიკსა მას — LR. წავიდა L.

1-2. შიკრიკი იგი] ფიცხლად L, ფიცხად R.

2. ყოველივე R. და] ამაჴედ შესხდენ LR. ოთხმოცი] ორმოცი LR.

3. კაცი შესხდა — LR. ჳიმშერის LR. მოვიდეს + და LR.

4. და ჰკითხა — LR. ვინა LR. ხართ + და LR. ან რას L, ან რის R.

5. გარდმოხვეწილხართ LR. ყოველივე] მწბავეს ყოველივე LR. მიაწბოთ L, მიანებოთ R.

6. გალანამცა R. ღმერთო — LR. შეეჳადროთ L.

7. ~ აჳა მობძანებულხართ LR. ჩვენსა] და LR.

8. მოგახსენონ LR. ყოველივე LR.

9. ცხენი ითხოვა და წარვიდნენ მათგან] მიანებოთ მერმე მათ კაცთა ჰჳადრეს გალანამცა ყოველივე შეეჳადროთ მეფობასა თჳეენსა ვინათგან აჳა მობძანებულხართ ბძანეთ და ხალხსა და ღელაწულში მობძანდით და მუნ მოგახსენონ ყოველივე მასვე წამსა წავედით მათ კაცთა L, მასვე წაჳს წავედით მათ კაცთა R. ცხენოსანი LR. კაცი — LR.

10. სინამდისინ] და მზადება დაავედრეს მანამ LR. მივიდოლით] + მათ კაცთა ყოველივე L, + მათ კაცთა R. შეეკაზმათ L] შეეკაზმათ ყოველივე R. კარავი] ტახტი LR. დაედგათ + და M.

11. ტახტი — LR. კაცნი L. მას — LR. წინ + მოგვეგებნეს LR. დაცვიდნენ L. და სციდნენ R.

12. და+ჳიმშერს LR. თაყუანის სცეს L, თაყვანი სცა R. შევიდა] შებძანდა LR. დაჳდა ტახტსა ჴედა] ტახტსა ჴედან (ჴედა R) დაბძანდა LR.

13. მათ თანა LR. დაჳდომისა — LR.

14. იყვნენ LR. გვერთსა იახლა] მუნ დასხდენ და LR. მერმე — LR.

14-16. სუფრა აიღეს და... დასხდენ ღიდებულნიცა — LR.

16. მას ნადიმსა ჴედა] აბა LR.

17. მჳეცის R. აწბავიო] + ამაჴედ L, + ამაჴედან R.

„ზე ადგა ერთი დიდებული მათგანი, რომლისა სახელი—ომარ. წამოდგა წინა და ეგრე მოახსენა: «ცხონდი, მეფეო, უკუნისამდე! მის მგეცისა მხილველი ცოცხალი აღარავინ არის. ერთსა ჟამსა ერთი დიდი ლაშქარი შეიყარა, იგი მგეცი ზედა შეჰჭდა, ყუელაი და- 5 ანთქა. ერთი კაცი გახეთქილსა კლდისა ნაპრალსა შინა შეიმაღა, მუნით თურმე სჰვრეტდა, მისგან გვასმია:—სიდიდითა სამისა სპი- ლოსა ოდენი არის. თავი ორი აქვს, ორითვე ესეთსა ცეცხლსა გამო- უშვებს, თუცა [126] მთასა ესროლოს სამსა ფარსანგსა, მასცა წამსავე თანა დასწვავსო. რქა ერთი აქვს ათი მწყრთა, რასაცა შეუყაროს, ყუე- ლასა აიღებს. ოთხი ფეკი აქვს, ყუელაი სი[ს]ხლისა მღვრელი, თვი- 10 თო ჭანგი—სამ-სამი მწყრთა. ტყავი ვიგრისა მგზავსი აქვს. თვალის მეტი სასისხარი არა ეპოვების-რა. კბილი ასრეთი აქვს, ვითა ბას- რი რკინა შეჭამოს, მასცა ადვილად გამოსცოხნის. ესეთისა სიმყრა- ლისა სული უდის, კაცი თუ ერთსა მილიონსა მიუდგა, წამსავე ცხე- ნილამე ჩამოაგდებს. თუ მისსა ნავალსა ნახავ, სადაცა ფეკი დაუდ- 15 გამს, თვითო მწყრთა მიწა ჩაუდრეკია».

„უბრძანა ჭიმშერ: «ეგე მგეცისაგან არც ერთი არა ეგვების, ყუელა ტყუილი მგონიაო.»

1. დიდებული მათგანი] დიდებულთაგანი LR. რომელსა LR. სახელი] სახელად ერქვა LR.

2. წამოდგა წინა — LR. უკუნისამდე + ვითა M.

3. ცოცხალი — LR. არის] იპოვება LR. ჟამსა] ვისმე LR.

4. შეეყარა L, შეყარა R. იგი] და LR. ზედა] წინ L, წინა R. შეჰჭდა] შეჰე- ჩოდა LR. ყუელაი] სულ ასე LR. დაანთქა] დაენთქა რომ LR.

5. გახეთქილსა — LR. კლდისა] მიწის LR. ნაპრალსა შინა] ნაპრალში L, ნა- პირში R. შეიმაღა] მორჩომილიყო LR.

6. მუნით] და იქიდან LR. სიდიდით R. სამის სპილოს LR.

7. არისო LR. ორითვე ესეთსა ცეცხლსა გამოუშვებს] და ორიდამე (ორიდამე R) ცეცხლი გამოდის LR.

8. თუმცა L. მთას R. სამსა — LR. ფარსანგსა მასცა — LR. წამსავე LR.

9. თანა — LR. აქვს ერთი LR. მწყრთა M. რასაც LR. შეუყარის LR. ყველას LR.

10. აიღებსო LR. ოთხი ფეკი აქვს ყუელაი] ფეხის ჭანგები LR. სისხლის LR. მღვრელი + აქვსო LR.

11. ტყავი — LR. ვიგრისა მგზავსი — LR. აქვსო LR.

11-12. თვალის მეტი] თვალნი LR.

12. სასისხარი] სისხლიანი LR. არა ეპოვების რა] აქვს LR. კბილი] და კბილნი LR. ასრეთი აქვს — LR.

13. გამოიცოხნის LR.

14. უდის + რომე LR. წამსავე] უთუოდ LR. ცხენილამ L.

15. ჩამოაგდებს] ჩამოვარდების LR. ნახვა R. სადაც L. ფერხი R.

16. მწყრთა M. ჩაუდრეკია + ადგილიო M.

17. არ LR.

18. ტყუელი R. მგონია LR.

48. ამირანდარეჯანი

- „ვითა ზედა გათენდა, უბძანა ჯიმშერ: «წამომყევით ჩემ თა-
 ნა, ვინცა კარგი ცხენოსანი ხართო». ხუთასი კაცი ესეთსა ტაიქსა
 გასხდეს, ფრინველიცა ვერა მიეწერდათ. მათსა ქვეყანამდისინ თორ-
 მეტი დღე ვიარეთ. მივედით, ვნახეთ ქვეყანა სამოთხეთა მსგავსი.
 5 რომელ წყალი, ხეხილი, ბალახი, ქალაქი, სოფელი—დიდად შვენიე-
 რი, განა გაეოჯრა მგეცსა მას. მათ კაცთა მუნებური ღვინო მოიღეს,
 მის უკეთეს ვერას ნახევდა. ერთსა მის მხეცისა ნაწოლსა ადგილსა
 შევხვდით, სამისა კალოსა ოდენი ადგილი სკეროდა; ასეთისა სიმ-
 ყრალისა სული უდიოდა, კაცი შებნდებოდა. ეგრე ბძანა ჯიმშედ:
 10 «ამა სიმყრალისა სულსა მეცა ვემოწმები და, სხვა ანბავი რაცა
 თქვეს, ყველა ტყუილი არისო. მოახსენეს მათ თურქისტანელთა დი-
 დებულთა: «ცხონდი, მეფეო, უკუნისამდე! ესე დიდი და კეკელა ქვე-
 ყანა მის საშინელისა მგეცისაგან არის გაოჯრებულიო».
- „წავედით. ახლოს ყოფილიყო დიდროვანი კოშკები—რქითა ძი-
 15 რითურთ აღმოეფხვრა. ვნახეთ ნავალი კვალი: სადაც ფეჯი დაედგა,
 ერთი მწყრთა მიწა ედრიკა. წარვედით მისსა სამყოფსა. ქედსა წავა-
 დექით. ჰკითხა ჯიმშერ: «სადა არის სამყოფი მის მგეცისაო?» მოახ-
 სენეს: [127v] «აქათგან, წარვალს გზა ოთხი ფარსანგი». ეგრე ჰკადრეს
 მათ კაცთა: «ზენაარსა ღვთისასა, სადა იგი მხეცი არის, იქ ნუ
 20 მიგვიყუანო!» ჯიმშერ ეგრე უბძანა: «თქვენ ესე ქენით, თვალით
 მაჩვენეთ და, ზენაარმა ღმრთისამა, თანა არა წავიტანო».

-
1. ვითა — R. ზედა — LR. ჩემთანა — LR.
  2. ვინც R. ცხენოსანი LR. ხართ LR. ასეთსა LR.
  3. ფრინველი LR. ვერ LR. მოეწოდათ L, მოეწოდა R. მათს LR. ქვეყანამ-
 დის LR. თორმეტი] ხუთმეტი L, თხუთმეტი R.
  4. სამოთხის LR.
  5. ბალახი + და LR. ქალაქი + და LR. დიდად] დიდი და LR.
  6. განა] მაგრამ LR.
  7. მისსა LR. ნაწოლისა R. ადგილსა] ალაგსა L.
  8. კალოს LR. ადგილი] ალაგი LR. ასეთი LR. სიმყრალის L.
  9. უდიოდა] იდგა L, აუდიოდა R.
  11. ყველა — LR. არისო] მგონია L, გონია R. თურქისტანელთა M.
  12. და — LR.
  13. საშინელისა — LR. გაოჯრებულიო] მოოხრებული L, გაოხრებული R.
  14. ახლოსა R. დიდროანი L, დიდრონი R. რქითა — LR.
  15. სადაცა R.
  16. მწყრთა M. წარვედით] წავადექით R. მისსა სამყოფსა] მის სამეფოსა L. წა-
 ვადექით — LR.
  17. კითხა R. ჯიმშერ — LR. სად R. არს L.
  18. კადრეს R.
  19. ზენაარსა — R. ღმრთისასა L] —R. სადაცა LR. არს L.
  20. ეს R.
  21. მიჩვენეთ LR. ზენაარმა ღმრთისამა თანა] თქვენ LR. თანა — R. არ R.

- ყორცა; ვითა ქვეთვირისა კედელსა, ეგრეთ არა დაესო, ძირს ჩამო-
ვარდა. მეორე შესტყორცა, ზედ შეალეწა. [128] მესამე ესროლა,
თავს გარდმოევლო. მშვილდი დააგდო, სხვა ჭირითი გამოიღო, შეს-
ტყორცნა, ვერა ავნო, ძირს ჩამოვარდა. დასცა მკეცმან ფევი, შე-
5 მოსტყორცნა იგივე ჭირითი, ცხენისა ბეჭსა მოუხვედრა, ორივე ბე-
ჭები, დაუმტვრია და შიგან გაავლო, ცხენი დაეცა. მძიმეთ შეჭურვი-
ლი იყო ფალავანი. მეტის სიმყარალისაგან დაბნდა, ხანამდისინ დაბნე-
დილი იყო, თვალთა კელი უკუივლო, ზე აიჭრა, შეხედა მკეცსა. მეო-
რე თვალთა სისხლითა ავსოდა. საშინელისა რასამე და დიდად საზა-
10 რელისა კმითა გრგვინევდა. მიუჭდა ფალავანი, კმალი ამოიწვიადა,
ლლისა ჰკრა და ვადამდისინ ზედან დაასო. მკეცმან ტოტი წამოატა-
ნა, კმალი შიგ გაუშვა. უკან უკუხტა, გამოიღო კმალი, პირში შე-
იღვა, შეკეცა. ვითა კევი, ეგრე გამოცოხნა და გამოყარა. ფალა-
ვანმან მის დევთა მეფისა ხუსრუჯანისა ლახტი აიღო. მიუჭდა, შვი-
15 ლი ჰკრა და ვერ შეიძრა. მერვე ჰკრა, დაიქუხა და წაიქცა. მის წაქ-
ცევასა ზედან იგი აღვილი შეიძრა. ეგეთი სისხლისა ღვარი გაუშ-
ვა მან მკეცმან, ხუთსა დიდსა დოლაბსა დააბრუნებდა.
„ლახტი მუნ დააგდო, ჯაჭვიც მუნვე დადვა, დაიწყო სიარული.

1. ქვეთვირისა L. ეგრე R. არა დაესო] ვერ (ვერა R) ავნო (+რა R) მეორე
შესტყორცა LR. ჩამოვარდა] დაეცა R.
2. მეორე შესტყორცა] და მრავალი (+ისარი R) LR.
- 2-3. მესამე ესროლა თავს გარდმოევლო — LR.
3. სხვა] და მეორე LR. შესტყორცა LR.
4. ვერა ავნო] და იგიცა LR. შემოსტყორცა L.
5. იგივე ჭირითი] და LR. ცხენისა ბეჭსა მოუხვედრა] და ცხენის L, და ცხენ-
სა R.
6. დაუმტვრია] დაუმსხვრივა LR.
7. იყო — LR. სანამდისინ LR.
8. შეხედა] ნახა R. მხეც R.
9. თვალთა LR. სისხლით LR. საშინელისა რასამე — LR. დიდის LR. საზარე-
ლის LR.
10. კმით LR. ამოიწვიადა LR.
11. ვადამდისინ L. ზედან] — L, ზედ R.
12. უკუხტა R. შაიღვა L.
13. შეკეცა] და LR. ვითა კევი] კევივით LR. ეგრე — LR. ფალავანმა LR.
14. მის დევთა — LR. მეფის LR. ხუსრუჯანის L, ხოსროჯანის R. ამოიღო R.
მიუჭდა + და LR.
15. ვერა R. იქუხა LR.
- 15-16. მის წაქცევასა ზედან იგი] და LR.
16. აღვილი] ალაგი დიდათ LR. სისხლის LR.
17. მან მკეცმან] რომ LR. ხუთს LR. დიდსა — LR. დოლაბს LR.
18. მუნ დააგდო] და LR. ჯაჭვი LR. დადვა] დააგდო LR.

რა ერთი ფარსანგი გზა გაიარა, დაიღალა და დაჯდა. სამი ალაჯი სხვა ჰქონდა გასაღვლელი. მისი ყმა ბებურ მურადისძე და შიკრიკი წამოსულიყვნენ, სამი ალაჯი გამოეველოთ; მოვიდნენ, ნახეს, გარდაგდეს, მუქლს აკოცეს; წყალი მ[ო]იღეს, კელი და პირი დაიბანა, ხილი იამა, ღვინო სვა.

5

„უბძანა: «რა ქნეს მათ კაცთაო?» მათ მოახსენეს: «რა თქვენთან ნამყოფი კაცი მოვიდა და მის მკეცის ნახვის ანბავი მოიტანა, თავმა თქვენმან, ასრე გარდიხვეწნენ, ნაკვალევიცა მათი, აღარ ეტყობისო». უბძანა ბებურსა: «შენ წადი და ის კაცები [v] იპოვნე და მოიყუანეო». წავიდა ბებური. კაცი მოაგროვა, მოიყვანა. მოვიდნენ ფალავანთან, დაცივდენ და ფეჭსა ეხვეოდეს, ჰკადრეს: «მალალო გელმწიფევე, ვინათგან ფალავანობითა თქვენიითა იგი უსამართლო და საშინელი მკეცი მოკუდა, რომელ მოუგონებელი იყო კაცისაგან, იმისი რქა უცხო არისო; ტყავი ვიგრისა მგზავსი აქვს, საგმარი არისო; ნაღველი თუ ბრამამან იწოთს, თვალნი აეხილებიანო; 15 ქონიცა წამალი არისო». უბძანა: «თქვენ წადით ყუელანი, ჩემი ფოლადი ჯირითის პირი არის, არ გასტეხოთ, ის მამიტანეთ. სხვა, რაც გინდათ, ისი ქენითო».

„წარვიდეს ესე ხუთასი კაცი. ორი დღე დაყვეს. აღარ გამოჩნ-

1. გაიარა] განელო L, გავლო R. ალაჯი + კიდეჲ LR.
3. სამი] და სამი LR. მოვიდეს LR.
4. მოიღეს] მოართვეს LR. კელი და პირი] კელპირი R. დაბანინეს L. ხილი] (+ და L) ხილი და LR.
5. ~ ღვინო იამა LR. სვა — LR.
6. მათ — LR.
7. ნახვის — L.
8. თავმან LR. ასე L. ნაკვალევიცა მათი აღარ ეტყობისო] რომ გზა და კვალი ვეღარ გავიღეთ L, კვალი ვერ გავიღვეით R.
9. ბებურს LR. შენ — LR. ისი R. კაცი LR. იპოვნე — LR.
10. და — LR. მოიყუანეო] მოიყვანე აქაო LR. ბებურ LR. მოიყვანა] და მოიყვანა LR. მოვიდეს LR.
11. ფალავანთანა L, ფალავანთა თანა R. დაცივდენ — LR. ფერხთა LR.
12. გელმწიფეო LR.
- 12-13. ~ საშინელი და უსამართლო L.
13. მოკუდა] მოუტდა R. რომე L.
14. კაცისაგან + ამირანის კიდე LR. უცხო] კარგი LR. არის LR. იგრის LR. მსგავსი LR.
15. არის LR. ნაღველი R] — L. თუ + ბძანოთ L. იწვეთოს LR. თვალი LR. აეხილება LR.
16. ქონიცა LR. ყოველნი LR.
17. ჯირითისა R. არის + ის L. ის] აქ LR.
19. ეს LR. კაცი R. დაჰყვეს R.

დენ. უბძანა შიკრიკსა: «წარვედ, შეიტყე, იგი ჩვენი ლაშქარი რა იქნაო?» წარვიდა შიკრიკი და ქარისაგან უმალ მოვიდა, ეგრე მოახსენა: «ხელმწიფეო, ჩვენი ლაშქარნი, თუ ბძანო, ვითამცა ცოცხალსა ებრძვიან. თავმან თქვენმან, ბეწვიცა ვერა წაუდრეკიათ, ვერცა დაუძრავთ, ვერცა გარდუბრუნებიათ და ვერცა ტყავი გაუჭრიათ».

„ფალავანი წაბძანდა. ცოტასა ხანსა მათსა ყოფასა უყურა. მერმე ლახტი აიღო, ერთი დაჰკრა, რქა მოსტეხა; თავისა ძვალი ჩამტვრევა, ფოლადის ჯირითის პირი ამოიღო, ხანჯლითა ორგან მკერდი შეუხია, სამგან—მუცელი. ხუთასი კაცი ზედ მიახვია, თვითონ საღვთს წამობძანდა, სალამოდლი დაყვეს: ქონი ამოეღოთ, ტყავი გაეჟდათ, ნაღველი წამოეღოთ.

„მას ღამესა იქვე ქალაქისა სიახლესა ვიყვენით. კარვები დასცეს. მოიღეს ღვინო სანუკვარი, და მგოსნები იტყოდენ ჯიმშერისა ქებასა და მის მვეცისაგან დახსნასა. გაგზანეს მათ კაცთა მისთა დედაწულთა თანა მახარობელი, ჰქონდათ სიხარული და შვება.

„რა დილა გათენდა, მოვიდეს მის ქვეყანისა დიდებულნი და ყოველი ქალაქისა კრებული და მოახსენეს: «ცხონდი, მეფეო უკუნისამდე! მოუგონებელი იყო კაცისაგან, რაცა თქვენა ჰქენით! ამა-
20 სა ვკადრებთ მეფობასა თქვენსა [129] და ჰაბუკობასა თქვენსა:

-
1. შიკრიკს LR. შემიტყევე R. იგი| ისი LR. ლაშქარნი R.
  2. იქნაო LR. წარვიდა + იგი LR. უმალვე R.
  3. ჩვენი LR. ვითამც LR. ცოცხალსა| ცოცხალს ეგრეთ L.
  4. ებრძვიანო LR. ბეწვი LR. ვერ LR. ვერც LR.
  5. ვერც LR. გარდუბრუნებიათ L, გარდაუბრუნებიათ R. ვერც LR.
  7. ~ წაბძაჴდა ფალავანი LR.
  8. თავის LR. ჩამტვრია L.
  9. ფოლადი M. ჯირითის — LR. ამოიღო R. ხანჯლით LR. ორგან მკერდი| გვერდის LR.
  10. შეუხია R. მიახვია R.
  11. სალამოდლის LR. ამოიღეს LR.
  12. გახადეს LR. წამოიღეს LR.
  13. ღამეს LR. იქვე| მასვე L, მისვე R. ქალაქის R. სიახლოეს R. ვიყ-
ვით LR.
  14. ღვინო| + და LR. ჯიმშერის LR.
  15. მისთა — LR.
  16. დედაწულთა თანა| დედაწულთანა R.
  17. მისი R. ქვეყნის LR.
  18. ყოველნი R. ქალაქის LR. კრებულნი R.
  19. მოუგონებელი| მოულო LR. კაცისაგან — LR. რაც LR. თქვენა| თქვენ საქ-
მე LR. აჴას LR.
  20. ვკადრებთ L. და ჰაბუკობასა თქვენსა — LR.

მკლავითა შენითა ვართ ნასყიდნი, — რასაცა გვიბძანებთ, იგიცა ვქნათო; წაყუანასა ჩვენსა ბძანებთ, თუ აქედამ გვიმსახურებთ, მონებისა თქვენისა მოსურნე და ბძანებისა მორჩილნი გახლავართო». უბძანა ჭიმშერ: «ჩემგან არც ერთი არა ქნილა რა, ვინათგან თქვენ შეგიწყალათ ღმერთმან და იგი თქვენი მაოჯარი მოკვდა. ეს 5 ალაგი მას ჩემსა ქვეყანასა დიდად, ღმერთო, სჯობსო. აქავე დადექით და აქედამ მემსახურენითო, ჩემნი იყვენითო».

„რა ესე ესმათ, დაცვიდენ და თაყვანისცეს. ამა ამბისა მახარობელიცა გაგზანეს. ესე ანბავი მის მკეცის სიკვდილისაგან უფრო იამათ. მოიყვანეს დედაწულნი მათნი და დაეშენნეს. მუნვე უჩინა 10 დიდებული მათივე. მუნებური ყველა გააგო. წარმოიყვანა თანა ორასი გამორჩეული ჭაბუკი, მისწერა დედასა და მერაბს და ქოულს წიგნი და თავისი მშვიდობით ყოფნა და ქვეყნის დაჭირვა შეატყობინა და თავისიცა აღრე მისვლა მისწერა. მათცა დიდათ გახარებოდათ და წიგნი მოეწერათ. ერთი წიგნი მზისა ჭაბუკისა მისლოდათ და აქ 15 გამოეგზანათ, რომელ დიდათ გაუკვირდა ჭიმშერს, რომელსა შინა წერილ იყო ესრეთ:

«ახალსა ფალავანსა, უსწოროსა ჭაბუკსა, შორით გეძრახები და დიდისა სიყვარულითა და სურვილითა მოგიკითხავ ძმა თქვენი ფალავანი მზეჭაბუკ! სიკეთე თქვენი მესმის და დიდათ მიხარის, 20 რადგან ბიძა თქვენი და თქვენ ვერ გარიგებულხართ, — ბიძა თქვენი

1. რასაც LR.
2. აქედამ R.
6. დიდად ღმერთო — LR.
7. ჩემნი იყვენითო — LR.
8. ეს L. ამბის L. მახარობელიც L, მახარობელი R.
9. ეს LR.
10. მოიყვანეს L.
- 10-11. უჩინა დიდებული მათივე — LR.
11. გააგო + და LR. წარმოიყვანა LR. თანა — LR.
12. ჭაბუკი კაცი L. მერაბსა R. ქოულს M.
13. და — LR. თვისისა L, თავის R. მშვიდობისა LR. ყოფნა და — LR. ქვეყანის L. შეატყობინა — LR.
14. თავისიცა — LR. მისვლა მისწერა მათცა დიდათ გახარებოდათ] მისლვის ამბავი მათაც (+ დიდათ R) იამათ LR.
15. მზის L. მისლოდათ L. აქა R.
16. გამოეგზანათ LR. გაუკვირდათ LR. ჭიმშერისა LR.
18. შორითა R. გეზრახებით L.
19. დიდის L. სიყვარულით LR. და სურვილით R] — L. მოგიკითხავთ L.
20. მზეჭაბუკი L.
21. თქვენი + ხოსრო LR. ვერა LR.

ლისა მალლისა ყმანი ვართ კელმწიფისანი. შვიდი წელიწადია ინდოეთსა ვართ. დიდისა ლართა გამდიდრებულნი მოვდიოდით ქვეყანასა ჩვენსა. დაგვესხნეს ესე არაბნი. ჩვენც ბევრი შეგვეძლო, ოთხი დღე და ოთხი ღამე ვებრძოლეთ ჩვენცა, მრავალი კაცი მოუკალით. გაგეტხეს. ვინცა გარდავრჩომილვართ, დაძრცილნი და ფეკშიშვე- 5 ლანი ვართ. ერთისა დღისა სავალისა გავლა აღარა ძალ-გვიც. ოთხი ჩვენოდენი დაგოცეს; ესდენი განძი წაიღეს ჩვენი, ექვსი დღე არის ალაფსა იყოფენ და ორი წილი კიდევ გასაყოფი აქვსთ. ვართ აქა სიკუდილისა მონატრენი».

„ჩიშმედ ცხენილამ გარდაცა და ერთსა თავისა კაცსა უბძანა 10 თურქსა: «შენ წადი და, ვინცა მათი უფროსი იყოს, მასთან მივედ და ასრე უთხარ: ჩემი საქმე არა იყო, მაგრამა ამჟ ქარავანსა დაცრცილსა შევხვდი,—მე დიდისა ხაზართა მპყრობელისა დილარისა შვილისშვილი ვარ,—პატივი დამდევით და ამა ქარავანსა თავისი წანართმევი მიეცით და მე პატივცემული წარმგზავნეთ».

15 „რა ესე ფალავანისა [180] კაცი წარვიდა, ნახა კარავი კარავსა იყო მობმული. თორმეტი ათასი დარჩეული ჯაჭვითა შეკაზმული

1. ყმანი — L. ~ კელმწიფისა ვართ და LR. წელიწადია] წელიწადი არის R. ინდოეთსა] ინდოეთს სავაქროთა L R.

2. დიდის LR. განმდიდრებულნი L.

2-3. ქვეყანასა ჩვენსა... შეგვეძლო] რა ეცნათ ამა (ამ R) არაბთა მოსრულ იყვნეს და მალვით თავსა დაგვესხნეს და რაცა (რაც R) ჩვენი ძალა შეგვეწია LR.

4. ოთხი ღამე] ღამე LR. ვიბრძოლეთ LR. ჩვენც LR. მოუკალით] დაუტოვეთ ბოლს კამს LR.

5. გაგეტხეს ჟ დაგვიონვარეს და LR. გარდავრჩით LR. ფეხშიშველნი L, ფეხშიშველა R.

6. ერთის დღის სავალს L. სავალსა R. აღარა] არ LR. ძალ-გვიც] შეგვიძლიან R. -გვიც L.

7. ესოდენი LR. ჩვენი] რომ LR. არის ჟ ჩვენს LR.

8. ალაფს LR. იყოფდენ LR. კიდევ — LR. აქვსთ ჟ და LR.

9. მონატრენი ჟ ამა სიტყვისა ზედან LR.

10. ჩიშმერ LR.

10-11. ~ თურქსა უბძანა LR.

11. მიღი LR.

12. ასრე — LR. უთხარ ჟ ჩემ მაგიერ ვითა LR. არა] კი არ LR. მაგრამ LR. ქარავანსა ჟ თქვენგან LR.

13. შევხვდი ჟ მე შემამჩივლეს (შამამჩივლეს R) და ამისთვის (მისთვის R) მე თქვენ მოგახსენე LR. დიდის LR. ხაზართა მპყრობელისა] კელმწიფის LR. დილარისა — LR.

15. წანართმევი ჟ ისევ LR. მეცა LR.

16. ფალავანისა R. ნახა — M.

17. იყო მობმული] ზედა დაბმული L, ზედა მობმული R. დარჩეულნი L. შეკაზმულნი LR.

არაბი ახლდენ. ოთხმოცი ოქროსა ჯოხიანი კაცი თავსა ადგენ. სამ-
 ნი მათნი უფროსნი კაცი ოქროსა სელებითა დიდსა კარავსა შიგან
 სხდეს: ერთი შუაკაცთ იყო, მეორე—ახალწვერიანი, და მესამე—
 უწვერო. მათ უშვენიერესი არა ინახებოდა რა! ჯაჭვები ტანსა ეცვათ
 5 და მუზარადები მუტლთა ზედან ეწყოთ. ცხენსა და კაცსა—ყველასა
 ჯაჭვები ემოსათ. ათი ბუნბერაზი იქით და ათი აქეთ უსხდათ. მიიყ-
 ვანეს ესე კაცი და მათთვის თაყვანი აცემინეს: რა მან კაცმან თავი-
 სისა პატრონისა ანბავი უანბო და დაასრულა, დიდი გაიცინეს და
 10 ეგრე თქვეს: «ჩვენ არცა დილარი და არცა ხაზარეთი არცა თუ ან-
 ბათ გვასმია, არცა მაგისი მამა და არცა ჯიმშედ არ გაგვიგონიაო,
 და ჩვენი ანბავი ყოველსა ქვეყანასა ასმიაო. შიშითა ჩვენითა
 შეძრწუნებული არის ყოველი ქვეყანაო. თუ მაგისტანა კაცი იყო,
 უნდა ჩვენს კარზედა მოსულიყო და ჩვენცა მისსა საფერსა პატივსა
 უზემდითო. მისართმევსა მივართმევდით: თუ უნდა, თვითონ დაე-
 15 ჰირა; თუ უნდა, მათთვის მიეცა. ვინათგან თავისა მამისა და პაპი-
 სა სახელი უთქვამს და თავისი თავი აუმაღლებია, ქარავნისა საქონ-
 ლისა სულ მიცემა უთქვამს, მკვახე საუბარი, ვეჭობ, ჩვენსა ხილ-
 ვასა ზედა შეინანოს—ეგეცა მაგა ქარავნისა მგზავსათ შეიქნას!»

-
1. არაბნი LR. ოქროს LR. კაცი LR. თავს LR.
  2. უფროსნი კაცი ოქროსა სელებითა] პატრონი LR. კარავსა შიგან] კარავში R. შინა L.
  3. სხდეს] ოქროს სელებზედ (ქსოვილებზედ R) ისხდენ LR. მეორე] ერთი LR. ახალწვერიანი] წვეროსანი LR. მესამე] ერთი LR.
  4. მათი LR. ინახოდა L. ტანზედ L.
  5. მუტლთა ზედან] მუტლზედ LR.
  6. იქით] აქეთ LR. აქეთ] იქით LR.
  7. ესე] ეს ჯიმშერის L, ჯიმშერის R. თავისის LR.
  8. პატრონის LR. დაასრულა] დასასრული L. დიდად LR. გაიცინეს L.
  9. და — LR. თუ] ჯიმშერ L, ჯიმშედ R. ანბათ] ამბადაც არ (არა R) LR.
  10. არცა მაგისი მამა... არ გაგვიგონიაო — LR.
  11. ანბავი ჯ და სახელი LR. ასმიაო] განფენილაო და LR.
  12. ~ ყოველი ქვეყანა ძრწოს LR. თუ — LR. მაგისტანა ჯ კარგი LR. კაცი ჯ თუ LR.
  13. ~ ჩვენს კარზედ უნდა L. კარზედ R. მისსა] თავისის L. საფერს L. პატივს L. ~ საფეროსა თავისსა R.
  14. უზემდით LR. მისართმევს L. მივართმევდით L. თუ უნდა] თუნდა LR. დაე-
 ჰირა ჯ და LR..
  15. თუ უნდა] თუნდა LR. იმათთვის L, იმათვინ R. თავისის L, თავის R. პა-
 პის LR.
  16. თავიც LR. ქარავნისა საქონლისა] და LR.
  17. უთქვამს ჯ და LR. ხილვასა] ნახვასა R.
  18. შეინანოს ჯ და LR. მაგა — LR. ქარავნის L, ქარავნისა R. მგზავსად LR. შეიქნასო LR.

„გამობრუნეს იგი კაცი და ესე ანბავი მოართვა. შეკაზმული იყო და შუბი აიღო, მუზარადი დაირქვა, ცხენსა შეჯდა. ერთსა სხვასა კაცსა უბძანა: «წად, მათ კაცთა უფროსი ნახე და უთხარ: — რა ესე მკვანე საუბარი გითქვამსთ, დაემზადენით ყოვლი კაცი, ცხენს შესხედით და ნახავთ, ჩემგან თქვენზედა რა მოიწვევისო!» 5 მან კაცმან ეგრე მოახსენა: «ჩვენ იმათი ომი არ ძალ-გვიც. ისინი თორმეტი ათასნი არიან, სრულ ჯაჭვითა შემოსილნი. ამასა ბძანებ, ყველასა პირსა ცეცხლი მოსცივათო. იგი სამნი ჭაბუკნი ეგეთნი არიან, უკეთესნი არსად მინახვან». ეგრე უბძანა ჭიმშედ: «შენ გეშინიან, შეშინებული [V] ხარ». რა ესე კაცი გავიდა, მათთა კა- 10 რავთა თანა მივიდა, ესე შეთვლილობა ყოველივე უამბო, მათ არად გაიკვირვეს და ეგრე არქვეს: «რეგვენი ვინმე ყოფილაო».

„ვითა გავიდა ჭიმშედ, ჩვენც შორს მივდევდით. შეუტივა გამწყრალმა და მრავალი კაცი და ცხენი მიწასა დასცა და აიფორაქა. ლაშქარი არაბთა აერივნეს ერთმანერთში. მას ღლესა ბებურცა მრა- 15 ვალი კაცი მოკლა. რა შეიტყვეს მათ არაბთა ბუნბერაზთა, კაცი გაუგზანეს: «მაგა კაცთა დაჯოცა რა ჭაბუკობა გგონია? თუ კაცი ხარ, ჩვენზედ მოდიო!»

1. გამობრუნეს იგი კაცი და ესე ანბავი მოართვა] მოვიდა იგი კაცი და იგი შე-
მოთვლილობა მოართვა ჭიმშედ LR.

2. და — LR. დაირქვა + და LR.

3. წად! წადი და L, წადი აღი და R. უფროსსა M. და — LR. უთხარ + ჩემ
მაგიერ LR.

4. რა — R. გითქვამსთ L. დაეკაზმენით LR. ყოვლი] და ყოველი LR.

5. ცხენსა LR. ნახეთ LR. ჩემგან — LR. თქვენზედ L, თქვენზე R. მოიწვიოს
L, მოიწვიოს R.

6. -გვიც] გვაქვს LR.

7. თორმეტნი R. ათასნი] ათასი კაცნი L, + კაცნი R. სულ LR. ჯაჭვებით LR.
ამას LR.

8. ყველასა] ყოველს კაცს LR. პირსა] პირით L. მოსცივათო] სდისო და LR.
ჭაბუკნი] პატრონი მათნი L, პატრონნი R.

9. არიან + რომ LR. არსად] არ L, არა R. მინახვანანო L, მინახვენო R. ეგ-
რე — LR. ჭიმშედ L, ჭიმშედ ძმოო R.

10. გეშინიან + და LR. შეშინებული ხარ] შეშინებულსადა ჰგევხარო LR.

10-11. გავიდა მათთა კარავთა თანა — LR.

11. მივიდა + და ჭიმშედის LR. ესე — LR. ყოველივე უამბო] მათ მიუტანა LR.

12. რქვეს L.

13. ჭიმშედ LR. ჩვენც] და ჩვენცა უკანა (უკან R) LR. გამწყრალმა] გულმწყ-
რალმა LR.

14. და ცხენი მიწასა დასცა] დაჯოცა LR. აიფორაქა L.

15. არაბთა — LR. ~ ერთმანერთში აირივნენ LR. ღლეს LR. ბებურმაც LR.

16. კაცი — LR. არაბთა] სამთა LR. ბუნბერაზთა] უფროსთა LR. გაუგზანეს]
გამოეგზანათ და შემოეთვალათ LR.

17. ჭაბუკობა] კაცობა R. კაცი] კარგი LR.

18. მოდიო] მოხვალო M.

„ჯიმშედ ცხენი მოქუსლა, მათ კარავთა სიახლესა მოვიდა, უფროსმა ძმამან ცხენი ითხოვა, საომრად გამოემართა. საშუალება და უმცროსმა მოახსენეს: «აცადე, ჩვენცა შეესხდეთ, თორემ მარტოსა შენ მაგისი ომი არ შეგიძლიაო». მან ეგრე უთხრა: «იგიცა 5 ერთი კაცი არის და მეცაო. რაცა განგებასა გაუგია, იგი იქნასო», შეჯდა და მიუჭდა. ჰკრა კინენი ჯიმშერ, აილო და ქვეყანასა დასცა და მუნვე მოკლა. რა მეორე მოვიდა, გმალი ამოიწვავდა, ჰკრა და შუა გაკვეთა, იგიცა მუნვე დაეცა. მას მესამესა ძმასა უწვე-რულსა ჯელი მიჰყო და ზე აილო, ხანამდისინ ჯელთ ეჭირა, მერმე 10 ჩვენ მოგვაბარა, მკლავნი შეუჟარიითო. ამაზედან შესხდენ ლაშქარნიცა, შეუტივა და შეება. ჩვენცა შევიბენით, რაცა ძალ-გვედვა, მაგრამ მასთან კაცი რას გამოჩნდებოდა?! ცხენსა და კაცსა აილე-ბდის და სხვათა შესტყორცნიდის. რა ესეთი ომი მოინახეს, გაიქცა სრულად ლაშქარი.

15. „გარდაჟდა ჯიმშერ მათსა კარავსა შინა. გამოვიდეს იგი მოქარაენენი. რაც მათ იხემეს, ყველა უბოძა, და არაბთაცა მრავალი უბოძა. მოიყვანა იგი უწვერო ჭაბუკი, ძმა მათი, იგი დანარჩომი

-
1. ჯიმშერ LR. მოქუსლა LR. მათ და მათსა LR. კარავსა LR. სიახლესა] — L, ზედა R. მივიდა LR.
  2. გამოემართა] გამოვიდა LR.
  - 2-3. ~ უმცროსმა (უმცროსმან R) და საშუალება LR.
  3. აცადე + და L. ჩვენც R. მარტო LR.
  4. შენ — R. შეგიძლიაო LR. ეგრე უთხრა] მიუგო L.
  5. და მეცაო — LR.
  6. კრა R. ქვეყანასა დასცა] დაჰკრა ქვეყანასა LR.
  7. მუნვე — LR. რა — LR. მოვდა] მოუხდა LR. გმალი ამოიწვავდა ჰკრა] ჰკრა (კრა R) გმალი LR.
  8. შუა] ორად LR. განკვეთა L. იგიცა მუნვე დაეცა — LR. უწვერულსა — LR.
  9. მიყო R. და — LR. აილო + და LR. სანამდისინ LR. ეჭირა] დაიჭირა LR. მერე L.
  10. ლაშქარნიცა + და LR.
  11. შეუტივა + ჯიმშერმა LR. შეება + და L. შევიბენით] შევებენით კვოცით (კვოცდით R) LR.
  12. რას] როგორ LR. კაცს L.
  - 12-13. აილებდის და სხვათა შესტყორცნიდის] ერთმანერთს ესროდის და ჰვოცდის LR.
  13. ომი + არ R. მოინახეს] მინახავს LR.
  14. სრულად — R. ლაშქარი] + და L, ლაშქარნი და R.
  15. ~ ჯიმშერ მათსა კარავსა გარდახდა LR. შინა — LR. გამოვიდეს] მოვიდეს LR. მოქარაენენიცა LR.
  16. რაცა LR. არაბთაც L.
  17. ჭაბუკი — L. დარჩომილი LR.

ლაშქარი და კარავნი სულ მას უბოძა და ეგრე არქვა: «ზენარმა ღეთისამა, მე შენთა ძმათა დაცოცა არა მდომია, განა თვით მოიკლეს თავი, რომელ ჩემი სიტყვა არა ისმინეს». დავარდა, მუჟლს აკოცა, და ესრეთ გაისტუმრა მომადლებული.

„ვითა წამოვედით, ღღესა ერთსა ჰკითხა მას ქარავანთ უხუცეს- 5
სა კაცსა, ზავრად ერქვა, უბძანა ჯიმშერ: «ზავრად, მეფე თქვენი ვინ არის, ანუ სადაურნი ხართო?» მოახსენა: «მაღალო [131] ჯელმწიფეო, უსწოროო გოლიათო! მეფესა ჩვენსა თეთრ ჩრდილოთ სახელ ედების. დიდი ჯელმწიფე არის, ზღვათა და ჯმელთა მპყრობელი, მქონებელი. ძე არა უვის, ერთი ასული ჰყავს ელვისა მსგავსად მო- 10
ციალე, შვენიერი, კეკელა და მზისაგან უბრწყინვალესი; ცისა მნათობნი მისგან ბრწყინვალეებასა ითხოენ, მისნი ნათხაზნი თმანი ხატავეთისა მუშკსა გულისა სისხლითა უვსებენ, შვენიერობითა მაჰმადიანთ სამოთხისა სძლებსა საპატიურობას ასწავლის».

„რა ესეთი ქალასა ქება მოისმინა ჯიმშერ, გულშიგან მისსა 15
მიჯნურობასა იდასტურებდა და, თუ სთქვა, მისითა სიყვარულითა ვითა კაცები მახესა შიგან გაება. ეგრე თქვის გულისა მისა შინა, ვითა: «თუმცა ამისთანა ქალი ქვეყანათა ზედან არის, მისი უნახაო-

1. ~ კარავი და ლაშქარი L. მას] მათ LR. არქვა] უბძანა L, უთხრა R. ზენარ-
მან L, ზენარმან R.
2. ღეთისამან LR. შენთა] შენის LR. ძმების LR. არ L. მნდოდა LR.
3. არ L.
4. მომადრიელებული LR.
5. ქარავანთ უხუცესსა] ქარავნის (ქარავანის R) უფროსსა LR.
6. კაცსა — LR. ზავარდს L, ზავრადს R. ერქვა უბძანა ჯიმშერ ზავრად] ვითა
L, — R.
7. სადაური LR. მოახსენეს L.
- 7-8. მაღალო ჯელმწიფეო... გოლიათო — LR.
8. მეფე ჩვენი LR. ჩდილოეთ LR.
9. სახელ ედების] ეწოდების LR. და — LR. ჯმელთ R. მპყრობელ LR.
10. ძე არა უვის... მსგავსად მოციალე] — L, მას ჰყავს ქალი ერთი R.
11. და — LR.
12. ბრწყინვალეებას LR. ნათხაზნი LR. ხატავეთის L.
13. მუშკისა LR. გულისა R. შვენიერებითა LR. მაჰმადიანთა L.
14. სამოთხესა L, სამოთხეს R. სძლებს L, სძლებს R.
15. მოისმინა] გაიგონა LR.
- 15-16. გულშიგან მისსა მიჯნურობასა] მისისა სიყვარულისა მიჯნურობასა გულ-
შიგან L, მისისა მიჯნურობისა სიყვარულსა გულშიგან R.
16. და თუ სთქვა მისითა სიყვარულითა — LR.
17. შიგან — LR. თქვა LR.
- 17-18. გულსა მისა შინა ვითა — LR.
18. ამისთანა ქალი ქვეყანათა ზედან არის] ყოველი ქვეყანა გარდამეკიდოს LR.

ბა ჩემგან არა იქნებისო». მათ კაცთა ესე ანბავი დიდათაც დაუმაღ-
ლა და წყალობაცა უიმედა. მათგანი ოცდაათი კაცი დაარჩივა და
თანა წაიტანა, და სხვათა წყნარა სიარული უბძანა.

„წარვედით მგარსა ჩდილოთ კერძსა. თუ სამ მეკობრე იყო, ჯიმ-
5 შედისა შიშითა ყველა გარდიხვეწა. მრავალსა ადგილსა კარავთა
წავადგით ცეცხლსა მთებარესა. რა მივედით, ყოველიფერი საჯმარი
მუნ იყვის. კაცი აღარ იყვის, ანუ დაკოდილი, ანუ სნეული იყვის.
ვკითხით. ზოგთა თქვიან, არაბნი ვიყავითო; ზოგთა თქვიან, თურქ-
ნი ვიყავითო. მოგვესმა, დილარის ძე ჯიმშედ მოდისო და ყოველნი
10 მეკობრენი გარდიხვეწნენო. ჩვენ წასვლა არ ძალ-გვიც და მისთვის
დავრჩითო.

„ვლეთ ორი თვე სხვა. მივედით მდინარესა ერთსა თვალუწდომ-
სა, რომელ იქითი ნაპირი ძლივა ჩნდა, ესეთი მღვრივე და მყრალი
იყო, რომელ ერთსა მილიონსა კაცსა მისი სული სცემოდა, შებნედა
15 სიმყრალითა. ჰკითხა მათ ჩდილოთა კაცთა: «ესე რა მდინარე არის?»
მათ მოახსენეს: «მაღალო ჯელმწიფევე, ესე ჩდილოთა ჯელმწიფისა
მდინარე არის, უკეთესი ყოველთა მდინარეთა, რომელსა ედილი

1. არა იქნებისო] მოუალი არის LR. დიდათ LR. დაუმაღლათ L] დაუაზა R.

2. წყალობაცა უიმედა] მრავალი უბოძათ (უბოძა R) LR. ოცდაათი M] სამოც-
დაათი R. დარჩივა R. და — R.

3. წყნარად LR.

4. მგარსა ჩდილოთ კერძსა] ჩრდილოეთის მკრისაკენ L, ჩრდილოეთის მკარესა
R. სამ] სადმე LR. მეკობარი LR. ჯიმშერის LR.

5. შიშით LR. ყველა] სულ LR. გარდიხვეწნეს L, გარდიხვეწნენ R. მრავალს
ადგილთა LR.

5-6. კარავთა წავადგით] წავადგეთ კარავსა მათსა L.

6. წავადგით R. ცეცხლსა მთებარესა] — L, სადგომსა მათსა R. მივიდით L.
ყოველიფერი] ყოველი LR.

7. კაცი აღარ იყვის — LR.

8. ვკითხით] — L, ვკითხავდით R. ვიყავითო ✚ და LR. თქვიან] ✚ არაბნი ვი-
ყავითო და ზოგთა თქვიან L. თურქნიო LR.

9. ვიყავითო — LR. ჯიმშედ — LR. მოდისო] მოვაო LR.

10. მეკობარნი LR. გარდიხვეწნენ LR. ძალგვედვა LR.

11. დავრჩით LR.

12. სხვა — LR. მდინარესა] მინდორსა LR. ერთსა — L. თვალუწდომსა] თვალ-
გაუწდომელსა (თვალგადაუწდომელსა R) და წყალსა დიდსა L.

13. რომე L, რომე R. იქითი — LR. ძლივა] არ LR. უჩნდა LR. ასეთი LR.
მღვრივე LR. მყრალი ✚ წყალი LR.

14. რომ LR. ერთს LR. მილიონს LR. კაცსა — LR. სცემოდა ✚ კაცს L. დაპ-
ბნედა L, დაბნდებოდა R.

15. სიმყრალითა — LR. ჩრდილოთ LR.

16. მათ — LR. მაღალო ჯელმწიფევე — LR. ეს L. ჩრდილოთ L.

17. მდინარე — LR. ყოველთა LR.

ეწოდების. ჩვენ შვიდი წელი არის წავსულვართ, მრავალჯერ კვლავ ეყოფილვართ და აქა ესე მდინარე ამისთანა არა გვინახავს; არ უწყით, თუ აწე რისაგან არის».

დადევნით კვირე ერთი. ღონესა რასამე ვეძებდით. ვიხილეთ [V] შუაგულსა მდინარისასა ოთხი კაცი ნავ-ტიკისაგან მოტაცებული, 5 ჩაღმა ჩაჰქონდა. შექნეს ჩვენდამო ძახილი, გვიშველეთო. ფალავანი ფარალათად ბძანდებოდა, ჩქარა გაიჭადა, შეცურდა, მიეწია, ჯელი მოჰკრა და მოაბრუნა; დაიწყო ცურვა და დილიდამ მოკიდებული შუადღემდი ნაპირს გამოიტანა. პური ვაჭამეთ, ღვინო ვასვით და მობრუნდენ. ვკითხეთ, ვითა: «ვინ ხართ, ანუ წყალი ესე რატომ ას- 10 რე მღვრიეც არისო?» მათ მოახსენეს:

«ჯელმწიფეო, ესე ჩდილოთა მდინარე ედილი არის. ამა წყლისა სათავეზედან შვიდი წელიწადი არის დევი გამოჩნდა; წელიწადში ერთხელ აამღვრევს ამა წყალსა—ალარცა ნავი ისაქმებს და არცა ნავ-ტიკი; ზეით შეჰყვებიან და იგი დევი წაჰდენსო. ჩვენ მრავალი ამ- 15 ხანაგი ერთად შევიყარენით, ვდევით ბადე და მრავალი დიდებოლიანი თევზი დავიჭირეთ. ჩვენთა ამხანაგთა წყლისა ამღვრევა შეიტყვეს. ჩვენ სიხარბემ არ დაგვაკვირვა. ისინი წავიდნენ, მორჩნენ. ჩვენ დავრჩით. ანაზდათ გვეცა ზვირთი, თოკი გაგვიწყვიტა. ალარცა სარეველი გვქონდა. ოთხი დღე-ღამე არის თავდაღმა მოტაცებული 20 მოვდივართ. წყალში ცურვა კარგათ ვიცით, მაგრამ დევის სიმყარა-

1. ეწვლავ M.
2. ეყოფილვართ. L. აქა — LR. ეს L. არ LR. არა R.
3. აწე] ეს L, ესე R. რისგან L.
4. დადევით LR. კვირა LR. ერთი + და LR. რასმე LR.
6. ფალავანი] ჯიმშერ LR.
7. გაიჭადა + და LR.
8. მოჰკრა] მოჰკიდა LR. და მოაბრუნა — LR. და — L.
9. შუადღემდი] შუაღამემდინ L, შუადღემდინ R. ნაპირს] ცურვით L, — R. გამოიტანა + ცურვით R. ვაჭამეთ] ვსჭამეთ და L, ვჭამეთ და R. ვსვით L.
10. მობრუნდენ — LR. ვკითხეთ] ჰკითხა L. ვითა — LR. ვინა L. ხართ] ხართო და L, ხართო R. ~ ესე წყალი L. ასრე] არის L, — R.
11. მღვრიე R. მღვრიეც არისო] მღვრიეო L.
12. ჯელმწიფეო ესე... ედილი არის — LR. ამ L. წყლის L.
13. სათავეზედ L, სათავეზე R. შვიდი წელიწადი არის — LR.
14. აამღვრეს M, ამღვრევს R. ამ LR. წყალს L. ალარც LR. არცა] ალარც LR.
15. შეეყვებიან R. წახდენსო MR. მრავალნი ამხანაგნი LR.
17. ამხანაგთ R. წყლის LR. შეატყვეს LR.
18. წავიდნენ + და R. მორჩნენ + და L.
19. ანაზდათ LR. ალარც L.
20. დღე + და LR. თავდაღმა — LR. მოტაცებულნი L.
21. დევისა R. სიმყარე LR.

ლით ფიცხლავ მოაშთობს კაცსა. თქვენ ერთი ვინმე ღვთისაგან სა-
ფარვლიანი ბძანდებით, თორემე ამას გზობასა ცურვა აღარა იქნე-
ბის».

- „უბძანა ფალავანმან: «წამიძეხით და მიმიყვანეთ მას ღვესა
5 ზედანო». წაგვიძღვნენ იგი კაცი. უბძანა: «რაზომ გვაშორავს
იგი ღვესა სამყოფიო?» მოახსენეს: «ამა წყლისა სათავე ერთსა
კლდესა შუა გაჰყოფს და ისრე გამოივლის, ქვაბი აქვს დიდი და
მას შიგან არისო. ღამე ჩამოვიარეთო, ვი[ა]რეთ მრავალი ავი გზა,
ჩოლი და ტყიანი». ჰკითხა მათ კაცთა: «ახლა ხომ მივსწურვილვარ-
10 თო?» მათ მოახსენეს: «ორი ეგზომი გზა კიდევ მივაო». უბძანა:
«ზენაარმა ღმრთისამა, თუმცა ჩემითა მკლავითა დახსნილნი არა
იყვნეთ, თავებსა დაგჭრიდიო». ჰკადრეს მათ კაცთა: «პატრონო, დი-
დად გვეშინიან მის ბილწისა წითლისა ღვესაგანო. ამალამ და ხვალ
უთუოდ მას ქვაბთან მივალთო».
- 15 „რა დილა [182] გათენდა, დიდი ჩალა გამოჩნდა. უბძანა:
«ესე ჩალა რა არის?» მოახსენეს მათ კაცთა: «ეგე ღვესა სანა-
დირო ჩალა არისო. ის წითელი რომ ჩანს, მისი ქვაბი არის. ინადი-
რებს, შევა. ღვენი ახლავან მრავალნი». რა ჯიმშედ ესე გაიგონა,
გაჯავრდა. ჩვენ იქ დაგვეყარნა, თვითონ ცხენს შეჯდა და წავიდა.
20 ღვესი ჩალას ცეცხლი მოუღდებოდა. რა ნახა ღვემა, ლახტი აიღო. ორთა
სხვათა ღვეთა თანა-ხლება უბძანა. ღვემა რა თავისისა სანადირო-

-
1. ვინმე — L. ღვთისაგან L. საფარვლიანი M, საფარველ ღებუი L, — R.
2. თორემ LR. ამას გზობასა] აქ L, აქა R. აღარა] არ L, არა R. იქნების
გაეწყობის LR.
3. ფალავანმა LR. წამიძელვით L.
4. ზედა LR. გვაშორავს] შორს არის LR.
5. სამყოფი LR. მოახსენეს — LR. ამ წყლის LR.
6. გაყოფს R. ისე L. დიდი — R.
7. არის R. ჩამოვიარეთ LR. ვიარეთ — LR. ავი გზა — LR.
8. ტყიანია L. ჰკითხა — R. მათ კაცთა — LR. მივსწურულვართო R.
9. მივაო] ძესო L, ძვესო R. უბძანა — R.
10. ზენარმან LR. ღვთისამან LR. თუცა L. ~ მკლავით ჩემით L, ~ მკლავითა
ჩემითა R. დახსნილნი — LR. არ L.
11. იყვნეთ + ხსნილი L. თავებს LR. კადრეს R. პატრონო — LR.
12. ბილწის L. წითლის L. ღვესაგანო L, ღვესაგან R. ხვალე R.
13. მას ქვაბთან — L.
14. მათ კაცთა — LR. ღვესი LR.
15. ისი R. ჩანს] არის LR. არისო LR. ინადირებს + და LR.
16. ახლავან M, ახლიან LR. ჯიმშერ LR. ეს L.
17. იქ] იქავე L, იქვე R. შეჯდა] შებძანდა L.
18. ღვესი] და ღვესი LR. ჩალასა LR. ღვემან LR.
19. თანა — LR. ღვემან R. თავისისა — LR. სანადიროს LR.

სი ისე გაძლიერებული ცეცხლი იხილა, იგინებოდა, თუ სთქვა, გულ-
 სა ცეცხლი ეგზებოდა. თვალი მაზედა ჰქონდა. ჯიმშედ სხვისა მჭრი-
 თა გამოუჩნდა. რა შეხედა, თავსა ბრუ დაესხა, ამისთვის რომ მი-
 სი მსგავსი კაცი არას დროს თვალთ არ გაეცადა. აგეთი გამწარე-
 ბული მიუტდა. რა დაუახლოვდა, დევმან ლახტი შეუმაღლა. ჯიმშედ 5
 ჯირითი ჰკრა და გული გაუჟვრიტა და ზურგის ძვალი მოსტეხა და
 იქით გაავლო. ჰკრა მანცა ლახტი, ცხენის გავას მოუხვედრა, და
 ცხენი და კაცი მიწასა ჰკრა ორნივე. ჯიმშერ შეკაზმული იყო. დე-
 ვი შინისკენ წამოვიდა. თვალთა სისხლი მოსდიოდა და მუჭლები ეკე-
 ცებოდა. ფალავანმა თვალთა ტელი უკუივლო, შეხედა—დევი წყნა- 10
 რად სადგომისაკენ მიებეცებოდა. მიეწია, ჭმალი ჰკრა, და მუნვე
 ჩაიკეცა. იგი ორნი დევნი იმავე პირველსა ჯიმშერისა ხილვასა ზედან
 გაიქცნეს, მივიდნენ, სხვათა მათ დევთა უთხრეს; რაცა დევ იყო,
 მაშინვე გარდიხვეწნეს.

„ქელმწიფის შვილი წყნარად დევისა სადგომისაკენ წვიდა. 15
 იქით მისთა ლაშქართა დაინახეს, მოეგებნენ, ცხენისა ფერჯთა ეხ-
 ვეოდეს, ქება შეასხეს და გამარჯვებას ულოცევდეს. შევედით მას
 ქებასა. ორმოცდაათი სახლი იყო, სულ ოქროთა და ძვირფასითა ჯა-
 ვაირითა საესე იყო. მრავალი უცხო იარაღი, ჯაჭვი და ჯავშანი იყო.
 დავეყავით ერთი კუირე და განვისვენეთ. იგი განძი მათ პირველთა 20

-
1. ისე — LR. გაძლიერებული] გაძლიანებული LR. იგინებოდა თუ სთქვა] — L, და R.
  2. მას ზედ L, მას ზედა R. ჯიმშერ L. სხვისა მჭრითა] სხვანით LR.
  3. რა + დევმა LR. თავს L. თავსა ბრუ] თაბრუ R.
  4. არას დროს] აროდეს L, არაოდეს R. თვალთ — LR. არ — L. გაეცადა + და R. ეგეთი LR.
  5. რა დაუახლოვდა] რომ ცეცხლივით რა მიუხდა LR. ჯიმშერ L.
  6. გაუჟვრიტა და] გაუჟვრიტა L.
  7. იქით] შიგ LR. მანცა] დევმა LR. ცხენისა გავასა LR. და — LR.
  8. ჰკრა] გაასწორა L. ორნივე — LR. დევი — L.
  9. შინაკენ LR. და — R.
  11. სადგომისაკენ — LR. მიებატუნებოდა LR. მიეწია R.
  12. ჩაიკეცა R. იმავე] უწინვე LR. პირველსა — LR. ჯიმშერის L. ხილვასა ზედან] ნახვად L.
  13. გაიქცნენ LR. იყო] იყვნენ L.
  15. ქელმწიფი M. დევის LR.
  16. მოეგებნეს LR. ეხვეოდეს R.
  17. გამარჯვებასა LR. ულოცევდეს L, ულოცავდეს R.
  18. ორმოცდაათი M. ძვირფასის L. ჯავაირით LR.
  19. იყო — L.
  20. დავეყავით] და ვიყავით R. კვირა LR.

თუჩქთა ლაშქართა უბოძა. რომელიც უცხო, ღარიბი თვალ-მარ-
გალიტი იყო, ისინი ცოლისა მისატანათ დაარჩივა. მათ მეთევზეთა
კატატა მრავალი უბოძა. უბძანა: «ჰმელეთითა სჯობს წასვლა, თუ
ზღვითაო?» [V] მათ მოახსენეს: «ჰმელეთითა სჯობსო». უსძინეთ და
5 წარვედით ჰმელეთითა. საღაც მივიდოდით, მოეწონებოდათ, ღიღსა
პატიესა უყოფდეს.

„მო-ვინმე-ვიდეს კაცი დიდებულთაგანი, და ჯელმწიფისა შვილ-
მან ჩდილოთა ჯელმწიფისა ანბავი ჰკითხა. მათ მოახსენეს: «უსწო-
რო ჰაბუკო, მეფე ჩვენი მაღალი და ძლიერი ჯელმწიფე არის. ძე
10 არა უყის. ერთი ასული ჰყავს, დილისა ვარდისა მსგავსად ახლა აყუ-
აებული, მზისა მსგავსად შვენიერი. მისი ბრწყინვალეობა ათხუთმე-
ტისა დღისა მთოვარესა ემსგავსება, შავნი თვალნი-მელნისა მორევე-
სა; წარბი—მშვილდისა მსგავსად გაზიდული. რა კაცი ნახავს, ასე-
თი გულმაგარი კაცი ვითა ეგების, მასვე წამსა არ დაბნდეს. ჯალ-
15 სა ჰამისა ტახტი თავისთვის უნდა, მეფესა—ძმისწულისათვის. იგი
ყმაწვილი ცხრას წლისა არის და მისთვის უნდა. მუდამ ბრძოლა და
ომი არის. მოვლენ შვილნი მეფეთანი მის ჯალისა მათხოვარნი. ჯალ-
სა მას სახელად მზეთამზე ჰქვია. ციხე აქვს და მრავალი გმირ-

-
1. ლაშქართა — LR. რომელიცა R.
  2. ისინი] იგი LR. ცოლისა] თავისის საცოლესათვის L, თავის საცოლისათვის
  - R. მისატანათ — LR. დაარჩია L.
  3. კატატა — LR. ჰმელეთითა] ჰმელით L.
  4. ჰმელეთითაო LR. სჯობსო — LR.
  5. ჰმელეთითა — LR. საღაცა R. მოეწონებოდათ + და L.
  7. კაცი — LR. დიდებულთაგანი] დიდებულნი L, დიდებულთაგანი R. ჯელ-
მწიფისა შვილმან] ჯიმშერმა LR.
  8. ჩდილოსა L. ჯელმწიფისა] მეფისა L, ჯელმწიფის R. უსწოროვ LR.
  9. ჰაბუკო] ჯელმწიფე LR. არის] მაგრა L, + მაგრა R.
  10. ახლა — LR. აღყვავებული LR.
  11. მზის LR. მგზავსად M. თხუთმეტის LR.
  12. დღის LR. მთოვარეს LR. ემგზავსება M. შავნი — LR. მელნის R.
  13. წარბი LR. მშვილდის L. მგზავსად M. გაზიდული R.
  14. ვითა ეგების] არ იქნებაო რომ L, არ იქნება R. ~ არ დაბნდეს მასვე წამსა
L. არა R.
  15. ჰამის L. მეფეს LR.
  16. ცხრის LR.
  - 16-17. ~ არის და ომი LR.
  17. მოვლენი LR. ჯალის L. მათხოვარნი] სათხოვნელად LR.
  - 17-18. ~ მას ჯალს LR.
  18. მზეთამზე] ყამარლუხ LR. აქვს + მას ჯალსა LR. და — LR. მრავალი გმირ-
ნი — LR.

ნი და გოლიათნი ბუმბერაზნი ჰყევანან. მოსულნი ქალის მათხოვარნი და ამისნი ბუნბერაზნი შეიბმიან: ზოგსა მოჰკვლენ, ზოგსა გაცრც-
ვიან და გააგდებენო. მეფესა ესე არა უნდა, რომ ქალმა მისი ტახ-
ტი დაიჭიროს, და იგი ძმისწული მისი ან მოკლან, ან გააგდონ». 5
რა მან კაცმან ესე უთხრო, დიდად დაუმაღლა და კარგი შესამოსელი
უბოძა. ჰკადრა მან კაცმან: «უსწორო ჰაბუჟო, შენი მგზავსი არცა
ვინ მოსულა და არცა ვინ მოვალსო!» მას დიდებულსა კაცსა დესამო-
სონ ერქვა. უბძანა: «წამიძელ და წამიყვანე შენსა კელმწიფესა
თანაო».

„წარგვიძღვა იგი კაცი. სადაც მივიდოდით, წინ მოგვეგებო- 10
დენ. წარვიდა დესამოსონ წინა და მოეხსენებინა ჩვენი ანბავი. გა-
მოგვაგება წინა ძმისწული თვისი, რომელ მის უკეთესი არა ინახე-
ბოდა რა. გარდაჰდა იგი ყმა ცხენიდამე, აქეთ ჯიმშერ გარდაჰდა;
მოეხვიენენ ერთმანერთსა, დაჰკოცნა ვითა ძმა საყვარელი, მან კელ-
სა აკოცა. მერმე დიდებულნი მოვიდნენ და კელმწიფის მოტელენი, 15
თაყვანი-სცეს და წაგვიძღვენენ. წაგვიყვანეს, პალატსა მეფისასა
დაგვაყენეს. მოიღეს სანუკვარი სასმელ-საჭმელი და მგოსანნი,
იგი ღლე და ღამე [138] ღვინითა გაათენეს.

„მეორესა ღლესა მივიდა ჯიმშედ და ნახა დიდი იგი მეფე ჩდი-
ლოთა ხაყან ამირი; მოეგება წინა, მოეხვივა, კელი მოჰკიდა და 20

1. გოლიათნიც LR. ბუმბერაზნი] მრავალნი LR. მისულნი R. ქალისა LR. მთხო-
ვარნი LR.
2. მისნი LR. ზოგს L. გაცრცვიან LR.
3. გააგდებენო] ზოგს გააგდებენ L, ზოგსა გააგდებენ R. ეს L.
- 3-4. მეფესა ესე არა... მოკლან ან გააგდონ — LR.
6. კაცმან — LR. უსწოროვ LR. მსგავსი LR.
7. დაესამოსონ R.
8. წამიძელე L. შენს L. კელმწიფეს LR.
10. წაგვიძღვა] LR. კაცი ჰ და LR. სადაც R. წინ — LR. მოგვეგებებოდენ, 1,
მოგვეგებებოდნენ R.
11. წინა — LR.
- 11-12. გამოგვაგება წინა] გამოგვზავნა ჩვენდა მოსაგებებლად LR.
12. რომელი R.
13. ცხენიდამე] ცხენისაგან და L, ცხენიდამა და R. აქათ R.
14. მოეხვიენენ] ჯიმშერ R. დაჰკოცნა] და დაკოცნეს LR. ~ საყვარელნი (საყვა-
რელი R) ძმები LR. მან] და მან LR. კელს L.
15. და — R. კელმწიფის — LR. მოტელენი — LR.
16. წაგვიყვანეს] წინა და მიგვიყვანეს LR.
17. და + მოვიღეს LR.
18. ღამე + სულ LR. გაათენეს] გაათავეს L.
19. მეორეს R. ჯიმშერ LR. ~ იგი დიდი L. ჩრდილოთა LR.
20. ამირი] ამირან L, ამირანი R. მოხვივა L. მოჰკიდა — L.

- აიყუანა. მას ღღესა აღარ გამოუშვა, ნადიმი დაიდევს. და ღიდათ მოეწონათ ყოველთა ჯიმშედ, და მოართევს მრავალი შესამოსელი და მოსართმევი. მეორესა ღღესა გაუგზანა კაცი ასულსა თვისსა მზე-
 5 და ფალავანთა უკეთესსა და, აჰა, რომელ ვიპოვნე! არა არის ჭა-
 ბუკი ამისებრი, არცა გვართა და არცა გოლიათობითა, და ესე უს-
 წორო კელმწიფის შვილი ჯინშერ შეირთეო.
- „რა ქალმან ესე შეთელილობა მოისმინა, დაუმიძიმა ძნელად
 და ატირდა ღიდად და ეგრე მოახსენა კელმწიფესა, მამასა მისსა,
 10 და ღეღასა დედოფალსა: «რა დავბადებულვარ, ასე მოწყალენი ბძა-
 ნებულხარო, ჩემსა ნებასა ზედა გიმყოფებივარ. თუ ვინმე ასეთი
 კაცი იქნების, რომელ ტახტსა თქვენსა ეპატრონებოს, არცა ომი მინ-
 და და არცა გამოცდა. და თუ სხვაგან გამათხოვებთ, ასეთი ჭაბუკი
 რომ იყოს, სპილოს მუშტითა მოჰკლევდეს, თვალთ მზესა სჯობდეს,
 15 გულათ—ლომსა და ტანათ—კვიპაროზსა, მე იმას უომრათ და უძა-
 ლოთ თან არა გავყვები. თუ ჩემთა ფალავანთა ყველასა აჯობებს და
 ციხესა აიღებს, მაშინ სადაც უნდა წამიყვანებსო, ქმარი იქნებისო;
 თუ უნდა წამიყვანოს, თუ უნდა დამატყვევოსო».

-
1. ღღეს LR. ღიდად L.
  2. ჯიმშერ LR. და — LR.
  - 2-3. და მოსართმევი — LR.
  3. კაცი — M.
  - 3-4. მზეთამზესა ვითა — LR.
  5. რომელ — LR. ვპოვე L, ვპოვე R. არს L.
  7. კელმწიფი M. ჯიმშერ — LR.
  8. ქალს R. ეს L. შეთელილობა + შეუთვალა და R.
  - 8-9. ძნელად და] ძნელად L, ძნელად მწარედ R.
  9. ღიდად — LR. კელმწიფისა — LR. მისსა — LR.
  10. დედოფალსა] თვისისა L, თვისსა R. ასე] ასეთი LR. მოწყალენი] მწყალობე-
 ლი LR.
  11. ჩემსა] რომ ჩემს (ჩემსა R) LR. ნებაზედ L. გიმყოფებივართ R. ~ ასეთი
 ვინმე LR.
  12. კაცი — LR. რომ LR. არც L.
  13. გამათხოვებთ L.
  14. მუშტით LR. მოჰკლევდეს] მოერეოვს LR.
  15. ლომსა] მზესა და L. და — R. უომრათ და უძალოთ — LR.
  16. არ LR. გავყვები] გავჰყვებიო (გავყვებიო R) უომრად და LR. ყველასა —
 LR.
  17. ციხეს R. სადაც] სადა LR. წამიყვანოს L, წამიყვანო R. ქმარი] და ქმარიც
 LR. იქნებისო] არის ჩემი L, ჩემი R.
  18. წამიყვანოს + და LR. დამატყვევოს L.

„რა მეფემან მოისმინა, ჯიმშერს შემოუთვალა: «ღმერთმან იცის, მე შენი გამოცდა არ მინდოდა. თუ ჩემსა ასულსა შეირთავ, მე-
შვილები და ჩემსა ძმისწულსა კეთილსა უყოფ, მე შენი ომი აღარ
მინდა, ქალი მომიცემიაო. თუ არა, მეციხოვნათა ჭაბუკთა ომი აჩ-
ვენე, იმათ აჯობე, ციხე აიღე და ქალი საცა გინდა წაიყვანეო». 5

„რა ესე შემოთვალა დესამოსონ მოიღო და მოახსენა, ჯიმშერ
ეს შეუთვალა: «დიდო ჯელმწიფევე, პარველ მადრიელი ვარ, ამით
რომელ ჩემთვის ესდენი წყალოა — თქვენისა ტახტისა ბოძება გებ-
ძანათ. ღმერთმან ათას წელ ამყოფოს ნებასა თქვენსა ზედა მეფობა
თქვენი! ქალმა თავისი ქვეყანა არ გაწიროს და მე ჩემი ქვეყანა გავს- 10
წირო?!. უომრათ შერთული თავის ტახტზე მჯდომი ქალი ქრმისა დი-
დად მაყვედრებელი იქნება, და არცა უომრათ ჩემგან ცოლისა შერ-
თვა იქნება. თუ ათასიცა ჭაბუკი გყავთ, თუ ყველასა არა შემაბამთ,
თუცა თქვენ შემრთვიდეთ, მე არცა ეგრე შევირთაო». რა შეთელი-
ლობა მეფესა ესმა, მოეწონა და მეორესა დღესა [V] დაასკენეს ომი. 15

„და მეორესა დღესა მოჰკაზმეს მოედანი, მოვიდეს მკვრეტელ-
ნი. ავიდეს მეფე და დედოფალი მაღალთა ბანთა ზედა, დისხეს დი-
დებულნი მათნი, მოდგეს მოქალაქენი, და წამოდგეს ზედან მებუკე-
მედაბდაბენი, ზმა იყო. აქეთ შეეკაზმა ჯიმშერ, დევთა მეფისა ჯაჭ-

1-2. ღმერთმან იცის] ვფიცავ რომ R.

2. მინდა LR. ჩემს ასულს L. შეირთავ + და მე LR.

3. და — LR.

4. მომიცია R. მეციხოვნეთა R. აჩვენეო LR.

5. ~ ციხეს იმათაც აჯობე R. იმათაც L. ციხე აიღე — L. აიღე — R.

6. ეს L. შემოუთვალა LR. დაესსამოსენ R. მოიღო] მოვიდა LR. ჯიმშერს LR.

7. ეს] ამან LR. ჯელმწიფეო LR. მადრიელ R. ამისთვის რომ L.

8. ჩემთვის — L. ესდენი L, ესოდენი R. წყალობა + გექნათ და L. თქვენი L.
~ ტახტისა თქვენისა R. ტახტი L. ბოძება გებძანათ] გებოძათ L.

9. ღმერთმან — R. ათას წელს LR.

10. ქალმან R. გასწიროს R.

11. ტახტზედ LR. ქრმის L. დიდი LR.

12. არც LR. ჩემგან] ჩემი LR. ცოლის LR.

13. იქნების L. გყავს L. თუ + სულ R. ყველას R] — L. არ LR. შევებმი L,
შვეებმი არ ვგევისო R.

14. თუცა R. არცა] არ LR. ეგრე — LR. შევირთავ LR. რა] ეს LR.

15. შევება] რა მეფეს LR. ესმა + დიდათ LR. მოეწონა R. დასკენეს MR.

16. და მეორესა დღესა — LR. მოეკაზმეს L, მოკაზმეს R.

17. ავიდეს — LR. ~ დედოფალი და მეფე LR. ზედა] + აბძანდეს L, + აბძან-
დენ R.

18. მაჰანი — LR. მოდგეს] მოვიდეს LR. და — LR. წამოდგა LR. ზედან — LR.

19. -მედაბდაბე L. ზმა] ზმა R. ჯიმშერ LR. მეფის LR.

ვი და ზუჩი შეიმოსა, მისი ოცდახუთფთიანი ლახტი წელში ჩაირჭვა. ცხენი და კაცი ესრეთ შეიჭურა, შავსა რკინისა მთასა გვანდა. თქვეს ყოველთა: «არა არის ჭაბუკი ამისებრი პირსა ყოვლისა ქვე-
 5 ყანისასაო!» აქეთ გამოვიდა—ქალსა ერთი ბუმბერაზი ჰყუანდა, სახე-
 ლად ქავთარ ერქვა, ბძანება იმისა ჰქონდა: რა მეომარი მივიდის, ყუელას უწინ ის განვიდის. ესრეთ წამოვიდა ესე ქავთარ, ვითა ჩა-
 ღმართსა შიგან ღვარი. შუბი გამოწონა ცხენის ყურთა და ჯიმშედს მომართა სწრაფით. ჯიმშერ არად გაიკვირვა და არცა თავსა შეიღ-
 10 ვა. ვითა მოახლოვდა და შუბი მოუტანა, ჯიმშედ მათრაჟი დაუკრა
 და შუბი ორათ გაუტეხა. მიჰყო კელი. უნაგირისაგან მოჰჭადა და დიდხან კელთ დაიჭირა. ეხვეწებოდა ქავთარ: «ნუ მამკლაო», და წყნარად მიწაზე დასვა. ჯიმშერ მემათრაჟეთ უქმო, ოქროთ შეკაზ-
 მული ცხენი მოუყვანინადა მაზედა შესვა და ეგრე უთხრა: «თუ გმარ-
 15 ჯვია, ჩემთან წამოდი, და თუ გმარჯვია, ციხეში წაეღო». ქავთარ
 კელსა აკოცა და ციხეში წავიდა. მოეწონათ ყოველთა ჯიმშერის ომი, და სადგომს მობძანდა ჯიმშერ, მას ღამესა განვისვენეთ.
 „რა მეორე დილა გათენდა, წარმოდგნენ კელმწოფე და დიდ-
 ბულნი და მჭკრეტელნი მასვე წესითა და მებუქე-მედაბდაბენი. და
 20 ათამანი. აქეთ გავიდა ჯიმშერ შეჭურვილი. არა გვანდეს იგი წინა ფა-

1. ზუჩი + წელთა LR. მისი — LR. ოცდახუთი ფრთიანი LR. წელთა L. ჩა-
 ირჭვა] ჩაიპყრა LR.
2. შეიჭურვა R.
3. არს LR. ქვეყანისასა R.
4. აქეთ] იქათ LR. ქალსა LR. ჰყუანდა — LR.
5. იმისა] იმას L, ისმა R. ჰქონდის L, ჰქონდის R. მოვიდის LR.
6. ყუელას — L. გავიდის R. ესე — LR. ვითარ LR.
7. გამოწონა] გამოიწოდა LR. ცხენისა L. და — LR. ჯიმშერს LR.
8. სწრაფითა LR. თავს LR.
9. და — LR. ჯიმშერმა LR.
10. გაუტეხა] გაუქვეთა LR. მოჰჭადა] აიყვანა L.
11. კელში LR. ეჭირა LR. მამკლაო R, მომკლაო R.
12. მიწაზე LR. მემართაზე M. უქმო + და LR. ოქროთა R.
13. მოაყვანინა LR. და — LR. მაზედა L, მას ზედა R. ეგრე] ასე R. გამმარჯ-
 ვია L] გინდა R.
14. გმარჯვია] გინდა LR. წადიო LR.
15. კელს LR. მოეწონა LR. ყოველთა] ყველას LR.
16. ჯიმშერ მას ღამესა განვისვენეთ — LR.
17. მეორე — LR. წამოდგნენ LR. დიდებულნი] დედოფალნი R.
18. და მჭკრეტელნი — LR. წესით LR. და — LR.
19. ზნა] ხმა LR. ბუნებერაზი + ერთი LR. რომელსა + სახელი LR. ათამან LR.
20. აქათ LR. ~ იგი წინა ფალავანი არათა (არათ R) გვანდა LR.

ლავანი ამასაჲ შემოუვლეს ნავარდი ერთმანერთსა. უკრა ცხენსა კმა-
ლი ჭიმშერ და თავი მოუკვეთა. ვითა ჩამოიჭრებოდა ათამანი, გელი
მიჰყო ჭიმშერ. ვითა ცოტასა ყმასა, ორივე გელნი ერთისა გელითა
დაუჭირნა და ეგრე უბძანა: «რათ ირკებოდრიო?!» ოქროთ შეკაზმული
ცხენი უბოძა და გაისტუმრა. [184] გელს აკოცა და წავიდა. 5

„მესამესა დღესა წარმოღგეს მჭვრეტელნი მითვე წესითა. აქეთ
განვიდა ჭიმშერ შეჭურვილი, და გამოვიდნენ ორნი—ათაქიში და ბა-
რამან. ბარამან მალულსა დაუდგა, ათაქიშიმ შემოუტივა. ვითა მო-
ახლოვდა, აქეთ ჭიმშერ შეუტივა. გაექცა. შესტყორცნა ჭირითი და
მისი ცხენი შამფურივით ზედ ჭირითზე წამოაგო. აქეთ ბარამან გა- 10
მოუტდა, კმალი შეუმაღლა; მიჰყო გელი და გელი შეუპყრა, კმალი
გააგდებინა. შეირკინენ ცხენზედ. ფალავანი გაგულისდა, მკლავსა
მოსწივა,—ცხენი ქვეშ გასძვრა, ციხისკენ წავიდა,—ბარამან მიწა-
ზედ დასცა. მეორე კმალი ეკიდა ბარამანს, იგიცა ამოიწოდა და ცე-
მაში გამრუდებოდა. უბრძანა ჭიმშერ: «ზენარმა ღვთისამა, შენი 15
სიკვდილი არ მინდა, თორემ მუსტითაც მოგკლევდი და მათრახითა-
ცა. აწე ამოდ იყვენიით!» მემათრახეს ორი ოქროთ შეკაზმული ცხე-
ნი მოასხმევინა, ორნივე ზედ შესხა. და ბარამან მუტლს აკოცა: «კაცს
შენისთანა ბატონი უნდა ჰყვანდესო!» ესე ბარამ ჭიმშერთან დად-
გა და ათაქიში ციხეში წავიდა. 20

1. ამასა] უკანის ფალავნისა LR. შემოუვლეს] შემოუარეს R. ერთმანერთს L.
~ ერთმანეთსა ნავარდი R. ცხენსა — LR.

2. ჭიმშერ + ცხენსა L. ჩამოიჭრებოდა] ჩამოვარდა LR.

3. ჭიმშერ ვითა ცოტასა ყმასა] და ყმასავით LR. ორივე L. გელი LR. ერთისა
გელითა — LR.

4. დაუჭირა LR. ეგრე — LR. ოქროთ შეკაზმული — LR.

5. და + იგიცა LR. გელს აკოცა და წავიდა — LR.

6. მესამეს დღეს LR. აქეთ LR.

7. გავიდა R. მჭვრეტელი და + იქიდან LR. ორნი — LR. და — L. ბარამან — LR.

8. ათაქიშმა R. შეუტივა R.

8-9. ბარამან მალულსა დაუდგა... ჭიმშერ შეუტივა გაექცა შესტყორცნა] ჭიმშერ-
მა L. ვითა მოახლოვდა... შეუტივა] და R.

9. ჭირითი + შეტყორცა L.

9-20. შესტყორცნა ჭირითი და მისი ცხენი... ათაქიში ციხეში წავიდა] ათაქიში
ჭიმშერმა ჭირითი შემოსტყორცნა და ათაქიშის ცხენი მწვალივით ზედ წამოაგო
აქედამ ბარამ გამოუხდა და კმალი შეუმაღლა ისიც გელშეპყრობილი არის მაგრამ
არა დაგზოცა შესხა ცხენებზედ და ციხეში გაისტუმრა და ბარამ იქ დადგა კაცსა
შენისთანა ბატონი უნდაო R.

10. მისი] ათაქიშის L. შამფურივით] მწვალივით L. ჭირითზე — L. აქედამ L.
გამოუტდა + და L.

11-20. მიჰყო გელი და გელი შეუპყრა... ათაქიში ციხეში წავიდა] ისიც გელშე-
პყრობილი მიწასა დასცა და უბძანა თქვენი დაჯოცა მუსტითაც და მათრახით აღ-
ვილი არისო მაგრამ არ დაჯოცა შესხა ცხენებზედ და ციხეში გაისტუმრა და ბარამ
იქ დადგა კაცს შენისთანა ბატონი მინდაო L.

„ბძანა ჩდილოთა მეფემან: «ამისი სახელი ჯიმშედ არ უნდა იყოს, არმოკლა ჭაბუკი უნდა იყოსო». და მუნიტ უწოდდენ სახელად არმოკლასა.

- „ვითა მეოთხესა დღესა გარიგდენ მჭვრეტელნი და წამოდგეს
- 5 ზედა მებუკე-მედაბდაბენი, გამოვიდა იგი არმოკლა ჭაბუკი. ერთი ბუნბერაზი გამოვიდა, სამნი თურმე მალულსა დაუდგეს. შეუტივა არმოკლემ, ცხენს შუბი უკრა და ცხენი დაეცა. სამნი მალულით გამოვიდნენ, შემოუტივეს ორთა; ერთი კელი ერთსა ჩაავლო, მეორე — მეორესა, ორნიც ზე აიღო, მიწაზე დასცნა. რა მეოთხემ ესე მოინა-
- 10 ხა, გაიქცა. შესტყორცა ჯირითი: ცხენი დაეცა, კაცი მორჩა. ოთხიც ასე ჩამოყარნა. ოთხი ოქროთ შეკაზმული ცხენი მოუყვანინა, შესხა და გაისტუმრა. შემოვიდა გამარჯვებული. მერმე მეფესა გამოეცა შესამოსელი და საბოძვარი კეკელა.

- „მას ღამესა ქალსა იგი მჭევალთ უფროსი გამოეგზანა, არმოკლა
- 15 ჭაბუკისათვის ესრეთ შემოეთვალა: «აწე ვიცი, არა არის ჭაბუკი შენებრივ პირსა ყოვლსა ქვეყანისასაო! და მეცა ეგეთი ქმარი მინდა, ვითარი შენა ხარ, და გასრულებულ არს ჭაბუკობა შენი ყოველიო. ერთი ესე ქმენ: აქა სიმარჯვესა კუნძულსა ზღვისასა ვეშაპი არის დიდი და ჩვენ კერძო მომავალთა ქარავანთა მგზავრთა აჯ-
- 20 დენსო; ნავი მოგივა და ბელადი, ჩაჯექ მას შაგან და იგი მოკალ, მაშინ გაღანამცა ბძანებანი შენნი აღვასრულნე». მიუგო არმოკლამ ქალთა უფროსსა: «ჩემავიერ ეგრე ჰკადრე მზესა მას უბინდოსა, სიცოცხლისა მომცემელსა: — რადგან თქვენ სამსახური მიბძანე, გაღანამცა არა ვყო?!» მას მჭევალთ უფროსსა ეზდენი თვალი და მარგა-

1. ჯიმშერ LR.

2. იყოს + ამის იქით LR. სახელად — LR.

3. არმოკლასა] არმოკლა ჭაბუკს (ჭაბუკსა R) LR.

5-12. ერთი ბუნბერაზი გამოვიდა... და გაისტუმრა] და ოთხნი ბუმბერაზნი გამოვიდნენ და მალულათ შეებნენ სულ ერამანეროზედ მიაკრა და ისინიც ცხენით ციხეში გაგზავნა LR.

12. მერე LR. ~ გამოსცა მეფემ LR.

14. ღამესა] ღამეს მას LR. იგი] მის L, — R. გამოეგზავნა LR. არმოკლემ R.

15. ესრეთ შემოეთვალა — LR. აწ LR. არ L.

16. შენებრი L, შენებრივი R. ქვეყანისასა LR. მეც LR.

17. ყოველივე LR.

18. ქენ R. სიმარჯვესა — LR. ~ ზღვისა კუნძულსა LR.

19. მგზავრთა — L. აჯდენსო] ავნებსო LR.

20. მას — LR. შიგა LR. მოკალ + და LR.

21. განაღამცა L. აღასრულენ LR. არმოკლამ] ჯიმშერ LR.

22. ჩემავიერ L. ჰკადრე] უთხარ LR. სიცოცხლის LR.

23. რადგან] რად R. მიბძანით L, მიბძანეთ R. განაღამცა L.

24. არა] ადრე M. მჭევალთა LR. ეზდენი] ესოდენი R.

ბითო. რადილა გათენდეს, აქა სიმარჯვესა კუნძული ჩალა არის, იქ არის იგი ვეშაპი, ზედ მიგიყვანთო».

„არმოკლა ჰაბუქსა მათი ნათქვამი მართალი ეგონა, პური ბძა-
ნა და გულმართლად დაიძინა. იარალი სულ დაპარეს, ნავში ჩაიწყ-
5 ვეს, ნავი გარდახსნეს. მისსა ნავსა ხე ჰქონდა გამოწყობილი, იგი
ხე გამოაძვრეს, ნავი წყლით აივსო. ხელმწიფიშვილმა რა ეს ნახა,
გაკრთა, ტანისამოსი თავს გარდაიხივა და თვით ტიტველი
ზღვასა შეცურდა. ისევ მოსული მჯარი დაესწავლა, მუნით წამოვი-
10 და. აქეთ ეს ბარამ ბუნბერაზი ღურბინითა წყალსა უმზერდა, ბარამ
ნახა ზღვაში რაღაც რამ, კარგი მცურავი იყო; ტანთ გაიჭადა, ორი-
ვე ცხენები გაატიტველა და შეწევნითა ღმრთისათა, მას წყალში შე-
ცურდა. რა ორი ფარსანგი გავლო, ნახა პატრონი თვისი არმოკლა:
მკლავნი მოღალოდეს, თუ სთქვა, გველი მთვარისა ჩანთქმასა ლამო-
15 და. შეუძახა: «გელმწიფიშვილო, ამა ცხენსა გარდააწევ!» რა გმა
იცნა, გათამამდა; მკლავნი ძრიელ მოუსვა, ცხენს შეახლტა. გამო-
უძღვა ბარამ. რა არმოკლა შეასვენა, ისევ ცურვა შექნა. საღამოს
ნაპირად გამოვიდა, ტანთ შემოსა, შესვა ცხენსა, ქალაქად წარიყ-
ვანა. ჰკადრა ბარამ: «რადგან იმ ქალისა მუხთლობისაგან ღმერთ-

1-2. რა დილა გათენდეს... ვეშაპი ზედ მიგიყვანთო] და დილაზედ იმ (იგი R)
ვეშაპთან (ვეშაპის ახლო R) მიგიყვანთო ამ ზღვაში კუნძული არის და იქ არი-
სო LR.

3. არმოკლას LR. ჰაბუქსა — LR. მათი ნათქვამი — LR.

4. დაიძინა + იმ ღამეს LR. დაპარეს LR. ჩაიწყვეს + მეორე LR.

5. მისსა] მას L, მის R. ნავს L. ჰქონდა R.

5-6. იგი ხე გამოაძვრეს] გამოაბეს და თვით წავიდნენ არმოკლას (არმოკლეს R)
LR.

6. აივსო L. ხელმწიფიშვილმა... ნახა] რა ესე სცნა კელმწიფისშვილმა LR.

7. გაჰკრთა + და თვისი LR. გარდაიხივა LR. თვით ტიტველი — LR.

8. ისევ მოსული მჯარი] სიდაც (სითაც R) მოსულიყვენ LR.

9. აქეთ ეს] აქადამ L, აქედამ R. ბუნბერაზი] წყლის პირიდან L, ზღვის პირი-
დან R. ღურბინით L, ღურბინდით R. წყალსა — L. ბარამ — L.

10. ზღვაში რაღაც რამ კარგი მცურავი იყო] ერთი კარგი რამ ზღვაში მცურავი
იყო LR. ტანთა LR. ორივე L, ორი R.

11. ცხენი LR. შეწევნითა ღმრთისათა — LR. მას — LR. შეუცურდა LR.

12. განვლო L. არმოკლა + იყო LR.

13. მკლავი LR. მოღალოდეს] მოღალეოდა და LR. შთანთქმასა L.

14. გელმწიფისშვილო LR. ამ ცხენს L. გარდააწევ MR.

15. ძლიერად LR. მოუსვა] მოუსენა და LR. შეახტა R.

16. არმოკლა M. რა არმოკლა... ცურვა შექნა] — L, და R.

17. ნაპირს LR. გამოვიდნენ LR. შეიმოსა L. შესვა ცხენსა] და LR. წარიყვანა]
წამოვიდნენ მერმე LR.

18. ბარამ — LR. ქალის LR. ღმერთმან] შენმა ბედნიარობამ R.

მან გიხსნა, შენ ქალი არ დაგელევა, მას ნულარ შეირთავ». ეგრე უბძანა: «მაგა გვარსა ნუ მეტყვი, ჩეჰსა მზესა, სხვა რაცა გინდა, იურეო».

„წასულიყვენენ იგი მენავენი, მიერთმიათ იგი იარალი ქალისათვის, არმოკლასი სიკვდილი და მოშობა ეთქვათ. შექნილიყო ციხეში ბუკისა და დაბდაბის ცემა. მეფესა და მოქალაქეთ შეეტყოთ. ყოველნი ქალისა მუხთლობასა იტყოდინ: «აგეთი უსწორო ჭაბუკი ვითა მოაშთო, ან დიდ-გვარობათ არ შეიწყალა, ან ჭაბუკობითა?! მისთანა[ვ]ყოველსა ქვეყანასა არა იყო! ან თვალადობითა?! ცისკარისა უმჯობე იყო!» მრავალსა აყივნებდეს ქალსა და უძრახევდეს. 10

„მეორესა დღესა არცა გაუშვით კაცი და არცა რავთქვით. მესამესა დღესა აუღეს მებუკეთა და მედაბდაბეთა სული, შეიქნა ცემა და ტყრცილი. მოქალაქენი იტყოდენ, — თურე მათი დაწესებული ესრეთ ყოფილა, — ცხედარსა საკრავითა გაიმჟღავნებენო. რა მეფემან და დიდებულთა დაიდასტურეს, დიდათ ეწყინათ. ამასობაში გამოვიდა 15 და არმოკლა შეკაზმული. ვინცა დაინახა, ღმერთსა მადლი მისცეს. ქალმან რა დაინახა, აგრე თქვა: «მადლი ღმერთსა, რომელ ჩემის კელით იგი უსწორო ჭაბუკი ცოცხალი დარჩა!» მერმე იჰმო მეციხოვნენი და უთხრა: „თქვენცა იცით, იმა ჭაბუკზე რაც დანაშაული მე

1. დაგიხსნა LR. არ] აღარ LR. დაგელევა] დაგელევის და LR. იმას LR. შე-
ირთავო LR.

1-2. ეგრე უბძანა — LR.

2. მზესა + და LR. რაც LR.

4. მენავენი + და LR. ~ იარაღო ქალისათვის მიერთმევნათ და L, ~ იგი იარა-
ღი ქალისათვის მიერთმევნათ და R.

5. არმოკლასი M] ჩიმშერის LR.

6. მოქალაქეთა R. შეეტყო LR.

7. ყველანი LR. იტყოდეს LR. ეგეთი LR.

8. მოაშოვო LR. შეიწყალა] შეეწყალა და L, + და R. ჭაბუკობითა L, ჭაბუკო-
ბით რომ R.

9. იმისთანა LR. ყოველს ქვეყანას R. არ R. ~ არ იყო ყოველს ქვეყანას L.
ან — LR. თვალადობით LR. ცისკარსა R.

10. უმჯობეს R. მრავალს LR. აყივნებდენ L. უძრახავდენ LR.

11. გაეშვათ LR. ეთქვათ LR.

12. აიღეს LR. და მედაბდაბეთა — R.

13. კრტიალი R. იტყოდეს L. თურმე L. წესებული L.

14. ყოფილაო LR. ცხედარს L. საკრავით L.

15. და — R. დიდებულთა] დედოფალმან LR.

16. ღმერთსა მადლი მისცეს] დიდათ იამა R. მისცა L.

17. ქალმა R. ეგრე LR. მადლი ღმერთსა] მეტათ მიამა R. რომ LR.

17-18. ~ ის (იგი R) უსწორო ჭაბუკი ჩემის კელისაგან LR.

18. მეციხოვნანი L, მეციხოვნები R.

19. იმ LR. ჭაბუკზედ LR. რაცა R. მე — LR.

მაქვს. თქვენ ამას ეცადენით, რომელ ესე ციხე ვერა აიღოს, თორემ ჩემგან იმისი ხილვა არა ეგების». მათ ჰკადრეს: «აჰა, მაღლისა ჯელმწიფისა ასულო, ჩვენ შენი საკარგავი ოქრო მისთვის გვიქამია; ამა დღესა მოველოდით?! ანუ, ღმერთო, ჩვენი ყათლანი და ანუ
5 მისი სიკვდილი იყოსო!» იგი პირველნი შეპყრობილნი ჭაბუკნი ვერა-სა იტყოდეს.

„მას დღესა განვიდა, ციხესა უარა; არავინ გამოვიდა. შემოვი-
და. ერთი ბურჯი შეეზვერა. მას ღამესა მათ დანარჩუნებულთა ჭა-
ბუკთა კაცი გამოეგზავნათ და შემოეთვალათ: «ჩვენ სიკეთე შენი
10 გვახსოვს. არა კარგია, ერთხელ კაცმან კაცი შეიპყრას, ის კვლავცა
მისად საომრად წავიდეს. ჩვენ ერთსა ბურჯსა წაუღებთ, თქვენცა
მოღით».

„ღილასა შეეკაშმა საქვეითოთა აბჯრითა. ქვეითათ მოუწდა ვი-
თა ვეფხი. შიგნითაც იყივლეს მათ ჭაბუკთა არჰოკლას თავი პატრო-
15 ნათ. შეექნათ ომი შიგნით. ამან ბურჯისა თავსა საგდებელი შესტ-
ყორცა, ქვეითი ზედან გავიდა ვითა ვეფხი. მოვიდენ და დაიწყეს.
ქვას სროლა, განა ვერა ავნეს. მის მუზარადისა ანასხლეტი მათვე [136]
მოქალაქეთა ჰკოცდა. ზედა კისკასად გაიჭრა. ვინცა ნახა,
ყველამ მირიდა. მივიდა ნარიყალსა კარსა, ლახტი ჰკრა, რკინისა
20 კარი შუა გაჩეხა, შიგან შევიდა.

1. თქვენიც L. მას R. რომ LR. ეს L. ვერა] არ LR.
2. არ LR.
3. ჯელმწიფის R. ამისთვის LR.
4. ამ დღეს L. ღმერთო — LR.
5. იმისი LR. იყოსო] იქმნებისო LR. პყრობილნი LR. ვერას L.
6. იტყოდეს + და LR.
7. განვიდა — L. უარა] აუარა და R. 'ციხესა უარა] აუარა ციხესა და L. შემო-
ვიდა — LR.
8. შეეზვერა] შეზვერა და შემოვიდა LR. ღამეს L. დანარჩუნებულთა] პყრო-
ბილთ L, დანარომილთ R. ჭაბუკთ LR.
10. გვახსოვს M. კაცმა LR. კვლავცა L, კვლავცა R.
11. მისა R. წავიდეს + აუგია LR. წაუღებთ + და R.
12. მოღით] მოძძანდით LR.
13. ქვეითათ] და LR. მოუწდა + ციხისა (ციხის R) ძირსა LR.
14. არმოკლას] ჯიმშერის LR.
15. შეეიქმნათ L, შეეიქმნათ R. ომი შიგნით — LR. ბურჯს LR. თავსა — LR.
- 15-17. შესტყორცა ქვეით... ქვას სროლა განა] გარდაგდო და ბურჯზედ გარ-
დაცვა და კისკასად ზედ შეხლტა მრავალმა ქვა დასცა მაგრამ LR.
17. ავნეს] ავნო რა LR. მისი LR. მუზარადის. LR.
18. მოქალაქეთა — LR. კოცდა R. ზედა კისკასად გაიჭრა — LR.
19. მირიდა] მისდა R. ნარიყალსა L, ნარიყალსა R. კარს L. ~ ჰკრა ლახტი
L. რკინის LR.
20. გაჩეხა] გახეთქა LR.

„ტახტსა ზედან ჯდა იგი მნათობი, ორმოცდაათი მგევალი გარს უდგენ. მიიჭრა, ყბასა კელი ამოსდვა და პირსა მზიასა აკოცა. ეგრე უთხრა: «ზენაარმა ღმრთისამა, რადგან ეგეთი შვენიერობა გაქვს, ასი ამდენი კრძალვა გმართებდაო!» დაეკონა გულსა და შეიტკბო საყვარლად. მერმე დედოფალი აბძანდა, ზე წამოიჭრა, წინ მიეგება და ყელსა მოეხვია. მეფე მიბძანდა, პირს აკოცა, ქება შეასხა და გამარჯვება მიულოცა. ჩამოიყვანეს. მასვე დღესა ქორწილი ქნეს. ერთი ყმა და ერთი ქალი მათდა, ღმერთო, არა ჯობნილა. ორმოცი დღე ესეთი ქორწილი და გაცემა იყო, დაშვრეს სალაროსა საქონლისა ზიდვითა. მერმე გამოეთხოვა და მოსცა მეფემან: კერული 10 და უკერავი, ღრავანი, თვალი და მარგალიტი ხუთასი აქლემი, ათასი ჯორი, ორასი ოქროთ შეკაზმული ცხენი, ოთხასი ოქროს სარტყლოსანი მონანი და მგევალნი. წარმოატანა თანა ლაშქარი ოცდაათი ათასი კაცი და ძმისწული თვისი. და გამოჰყვენენ სამისა დღისა სავალსა მეფე და დედოფალი. მას ღამესა თავისა ასულთანა იყვნენ მე- 15 ფე და დედოფალი. დილასა გაყრისათვის შექნა ქალმან ტირილი, და ტიროდა დედაცა და ეგრე ეტყოდა: «შვილო, ჩვენ ვართ სატირალნი, მით რომელ უძეოდ დავრჩით, თორემ შენ ასეთმა ჭაბუკმან წაგიყვა-

1. ზედან — LR. დაქდა LR. მნათობი + და მასთან LR. ორმოცდაათი M.
- 1-2. გარს უდგენ[ახლდა LR.
2. მიიჭრა] მივიდა და LR. ყბას L. ამოსდო R. აკოცა + და LR.
3. ზენარამან L] პეტათ R. ღმრთისამან L] მიამა R. ეგეთი] ეგრე მნათობი გნა-
ხე და LR. შვენიერება L, მშვენიერება R.
4. ამდენი] ამთონი L, ამთენი R. კრძალვაცა LR.
- 4-5. შეიტკბო საყვარლად] საყვარლად შეიტყუებენ LR.
5. მერე LR. ამობძანდა L. ზე წამოიჭრა] პირსა L. წინა L. მოეგება L.
- 5-6. ზე წამოიჭრა... მეფე მიბძანდა — R.
6. ~ მოეხვია ყველას L. პირსა R. პირს აკოცა — L.
7. ჩამოიყვანა LR.
8. ქნეს] უყვეს LR. მათდა] მათად LR. ღმერთო — LR.
9. ესეთი] ეგეთი LR. ~ იყო და გაცემა R. სალაროს LR.
10. საქონლის LR. მერე LR. მეფემან] ქალი და ზითევი LR.
11. ღრავანი R. ათასი] ასასი R.
12. ოქროთა R. ოქროს — R.
13. წამოატანა LR. ლაშქარნი LR. ოცდაათი M.
14. თვისი და] თვისი L. და — R. გამოჰყვენენ] გამოაყოლა LR.
15. ღამეს L. თავის LR. ასულთან LR. იყვნენ] ბძანდებოდენ LR.
- 15-16. მეფე და დედოფალი — LR.
16. ქალმა R.
17. ეგრე — LR. შვილო + ჩემო LR. ჩვენ — R.
18. რომე L. ასეთმან R. ჭაბუკმა R. წაგიყვანა + რომ LR.

ნა, ტირილი არა გმართებსო». დაბრუნდენ და არმოკლა ჭაბუკი ხანამდისინ თანა გამოჰყვა, გამოესალმა და წამოვიდა.

- „ვიარეთ და მოვედით, სადა იგი დევი მოეკლა. ენახეთ განძი ურიცხვი, რომელ ანგარიში არა შეეგებოდა. დაყვავით სამი დღე. აჰკიდეს მათ უწინდელთა ლაშქართა საქონელი და წაიღეს. ვლეთ და მოვედით მას ადგილსა, სადა არაბნი დაეჯოცა. მუნით მოვედით, სადა იგი მკეცი მოეკლა. მოგვეგებნეს წინა თურქნი და შეექნათ დიდი სიხარული. არა ეგრელა იყო: ესეთი შენობა შექნილიყო, უკეთესი აღარა ეგებოდა. მოიწონეს ჩდილოელთა [V] ქალაქი. ათსა 10 დღესა ქორწილი და ღვინი იყო. მუნით წავიდეს და იგი აზრამის ძმა ბებურ მახარობლათ გაგზანეს; და მივიდა, როდენ დედოფალსა ახარა არმოკლის ანბავი და მისგან ჩდილოთა კელმწიფისა ქალის მზეთამზე დედოფლის წამოყვანა მრავლის ქონებით. ზომის მეტათ იამათ და გაიხარეს. შეიყარნეს ფალავანნი, ჰკრეს ბუქსა და ნალარასა, და 15 თვით როდენ დედოფალ, მერაბ და ქოულ და ლაშქარნი წავიდნენ მისაგებათ. რა მიეახლნენ, ჩამოჰდენ და თაყვანისცეს, თავს ოქრო და გვარი გარდაყარეს. მობძანდა როდენ დედოფალი, შვილს მოეხვია და სიხარული ატარებდა. ეგრე არქვა არმოკლამ: «მე და»

1-2. დაბრუნდენ და... თანა გამოჰყვა — LR.

2. გამოესალმა + ყოველნი LR. წამოვედით LR.

3. ვიარეთ და — LR.

4-5. რომელ ანგარიში... საქონელი და წაიღეს] აჰკიდეთ და წამოვიდეთ LR.

6. მივედით LR. მას ადგილსა — LR. სადა + იგი LR. მუნითცა LR. მივედით LR.

6-7. სადა იგი — R.

7. წინა + და R. თურქნი — LR.

8. ასეთი LR.

9. აღარ LR. ჩდილოთა L, ჩრდილოთა R. ქალაქი] ქალი R.

9-10. ათს დღეს L.

10. ~ იყო და ღვინი LR. მუნითცა L. ძმა] ძე LR.

11. ბებურ — LR. მივიდა + და LR. როდენ LR. დედოფალს L. ახარა + ჰიმშე-რისა LR.

12. არ მოკლასაგან LR. ანბავი და მისგან — LR. ჩდილოთ L. კელმწიფისა] მეფის LR.

12-13. მზეთამზე დედოფლის] შოვნა და LR.

13. ქონებით] ქონებითა ესე ამბავი LR. ზომისა L. ეამათ R.

13-14. და გაიხარეს — LR.

14. ნალარასა] დაბდაბსა LR. და — LR.

15. როდენ LR. და — LR. ქოულს L. წარვიდნენ R.

16. მისაგებად LR. მიეახლნენ M, მიეახლნეს L. ჩამოჰდენ და] ჩამოხდეს (ჩამოხდენ R) და მიესალმნეს LR. თაყვანისცეს + და LR. თავსა LR.

17. და გვარი — LR. როდენ LMR.

18. არქვა] მოახსენა LR. არმოკლემ M.

ნაშაული ბევრი მაქვს, მაგრამ ჩემსა დანაშაულსა ჩდილოთა მეფისა-
ასული მზეთამზე გარდაიქდისო».

„შეყარნენ დედოფლები ერთათ. აკოცა როდენ ქალმა მზეთა-
მზესა და ზომის მეტათ მოეწონა. გარდააყარეს ერთმანერთს მრავალი
ძვირფასი გვარი. აგრევე მისვლაზე მოქალაქეთა გარდამაყარეს 5
ოქრო და თვალი და მარგალიტი. სამოცი დღე ქორწილი იყო, რომელ
კაცისა თვალსა ეგეთი არა უხილავს. მერმე გამოისტუმრეს იგი ჩდი-
ლოთა მეფესა ძე, მთავრეს მრავალი უცხო და ძვირფასისა ქონელი;
სრულად მისთა ლაშქართა მისცეს ურიცხვი, და იგი თურქთა ქალა-
ქი მას ბარამს მისცეს სამეფოდ. და იყვნენ სიხარულსა და შებებასა 10
და ნადირობასა და განსვენებასა შინა.

„და მოვდა იგი ბებურის ძმა, ხაზართა მეფისა ვეზირი აბრამ.
მზისა ჭაბუკისა წიგნი ჰქონდა და ფეშქაში: მოელოცა გამარჯვება
და მრავალი უცხო ჯავიერი წარმოეცა. იამა არმოკლა ჭაბუკსა. და
ეგრე შემოეთვალა მზესა ჭაბუკსა: «შენ უფრო ყმაწვილი კაცი ხარო, 15.
და თუ შენ არ წამოხვალ ჩემ სანახავათ და შენის დის სანახავათ, მე
წამოვალ და გნახაო». აემზადნენ [137] წასასვლელად ყოვლითა ფე-

---

1. ~ ბევრი დანაშაული LR. მაქვს + თქვენთან LR. ჩემს LR. დანაშაულს.
LR. ჩდილოთა] ეს ჩდილოთ L, ესე ჩდილოთა R. მეფის LR.

2. მზეთამზე — LR.

3. შეყარნეს L. ერთათ] და ერთმანერთს LR. აკოცეს LR. როდენ M.

3-6. როდენ ქალმა მზეთამზესა... თვალი და მარგალიტი] შევიდეს ქალაქად LR.

6. რომ LR.

7. კაცსა თვალისასა M, კაცის თვალს L. უხილავს] უნახავს R. მერე L. გამოს-
ტუმრეს — LR. იგი — L. ჩდილოთ R.

8. ძესა LR.

9. მისთა] ყოველთა LR. მისცეს ურიცხვი და — LR.

10. და — LR. იყვნეს LR.

12. და] ამაზედ L, ამაზედან R. იგი ბებურის ძმა — LR. ხაზართ R. ვეზირი].
ბუმბერაზისა ძმა L, + ბუმბერაზისა R.

13. მზე LR. ჰქონდა — LR. ფეშქაში + მოიღო LR. ~ გამარჯვება მოულოცა LR.

14. და — LR. ჯავარი L.

15. შეუთვალა LR. მზესა ჭაბუკსა — LR. შენ უფრო — LR. ხარო] ვარ LR.

16. თუ შენ არ წამოხვალ] მე ვიახლები LR. ჩემ] თქვენს LR. შენის] ჩემის LR.
სანა ხვადო LR.

16-1. მე წამოვალ... ჯარი დარჩეული] თქვენ ნუ გაირჩებიოთ ამაზედან (ამაზედა.
R) აემზადა და დაარჩია LR.

რითა, ჯარი დარჩეული—ოცდაათი ათასი კაცი. იახლა დედოფლები ორნივე—როდენ და მზეთამზე. აბრამ ხაზარეთისა თავადი წინა უძღოლა.

- „ვიარეთ ორი თვე. რა მზეჭაბუკისა სამეფოსა მივედოთ, ყოვე-
5 ლი სული წინა მოეგებოდინა, თაყუანსა სცემდინა, ქებასა შეასხმი-
დინა და სძნობდინა მრავალსა. უბძანა არმოკლამ აბრამსა: «აქე-
დამ ხაზარეთი რამდენისა დღისა სავალი არისო?» მოახსენა: «ოცდა-
ათსა დღესა მივალთო». ვითა ვლეთ ოცი დღე, და ყოველი კაცი მო-
'ეგებოდეს და ფერჯთა შეუერდებოდეს და იტყოდენ დიდისა დილა-
10 რისა შვილიშვილობასა. ვითა ვლეთ ხუთისა დღისა სავალი, იგი მზე-
ჭაბუკი წინა მოეგება და თავადნი მისნი და ხაზართა მეფისა ასული
და დედა მზისა ჭაბუკისა. ვითა აუჩნდათ ერთმანერთი, დაიწყეს მი-
გებება თავადთა და დიდებულთა. ამისნი იმას მიეგებოდენ და იმის-
ნი—ამას. თაყვანი-სციან და ქება შეასხიან. რა ერთმანერთი აუჩნ-
15 დათ, პირველად არმოკლა ჭაბუკი გარდაჯდა და მერმე მზეჭაბუკ
გარდაჯდა. მოეხვიენეს ერთმანერთსა, დაჰკოცნეს საყვარლად და
ტკბილად, შესხდენ და წავიდნენ. მერმე დედოფალნი შეიყარნეს
მათცა გაანათლეს ქვეყანა და დიდად ტკბილად უაღერსეს ერთმა-
ნერთსა და წავიდნენ. მერმე მივიდა არმოკლა ხვასრო ხაზართა მეფი-

-
1. იახლა] და LR.
  2. ორნივე როდენ... მზეთამზე აბრამ] წავედით და LR. როდენ M. ხაზარე-
თის LR. წინ L.
  4. სამეფოსა + ხაზარეთსა M.
  5. წინ L. მოგვეგებოდენ LR. თაყვანის სცემდენ LR. შეასხემდენ L, შეასხემ-
დინა R.
  6. სძნობდენ LR. აბრამს LR.
  - 6-7. ~ ხაზარეთი აქედამ (აქედამ R) LR.
  7. რამდენის LR. დღის LR. არის R. ოცდაათს L, ოცდაათ R.
  8. დღეს LR. და — R. ყოველნი კაცი LR. მოეგებნენ LR.
  9. იტყოდეს L. დიდისა] დიდის კელმწიფის LR. დილარის LR.
  10. შვილისშვილობასა L, შვილობასა R.
  11. მოგვეგება R. და — LR. მისნი და — LR.
  12. და — R. მზის L. დაიწყეს] შეიქნა ერთმანერთის LR.
  13. თავადთა და დიდებულთა — LR. მას R. მიეგებოდეს L, მიეგებოდნენ R.
  14. ამას R.
  15. არმოკლა ჭაბუკი] ჯიმშერ LR. გარდაჯდა + ცხენიდამ LR. მზეჭაბუკი LR.
  16. გარდაჯდა + და LR. მოეხვიენენ LR. დაჰკოცნეს საყვარლად და — R. სა-
ყვარლად და] ერთმანერთსა L.
  17. მერე L.
  18. მათაც R. გაანათლეს LR. დიდად — LR.
  19. მერე LR. არმოკლა + ჭაბუკი LR. ხვასრო LR. მეფისა — LR.

სა ასულსა თანა, მოეხვია, დაჰკოცნა და თავს უსასყიდლო გვარი გარ-
დაყარა და მიულოცა. გარდაცდეს ღიღსა კარავსა შინა. მას ღამესა
ღაიღეს ნადიმი, და გაისვენეს სამსა ღღესა და ღამესა. მას უკან
აიყარნენ და წავიდნენ.

„გითა მივიწურენით ხაზარეთისა თავადსა ქალაქსა, ღიღად მო- 5
გვეწონა, მისი ქება არ გათავდების. მივედით საჯელმწიფოსა სახლ-
სა უცხოთა და გასაკვირვებელსა. მას ღამესა განისვენეს ღზინითა,
სმითა და შექცევითა. მეორესა ღღესა უკეთესსა სახლსა გვაწვი-
ვებს და უკეთესი ნადიმი დაგვიღვეს. სამი ათასი ღიღებული კაცი
იჯდა მას სახლსა. იყო მღერა და განცხრომა. უბოძა მზექაბუქ [V] 10
ყოველთა მრავალი და დედოფალნიცა სძღვნიდიან ერთმანერთსა. წე-
ლიწადსა ერთსა ამა ესეთსა განსვენებასა, ძღვობასა და მირთმევა-
სა და ნადირობასა შინა იყვნეს.

„მზემან ჰაბუქმან ეგრე თქვა: «ომი, ღმერთო, მწადიან ახლი-
სა ფალავნისა, მაგრამ ნუთუ ბძანოს, წასაგებელი გასღიღებიაო». 15
არმოკლამაც უთხრა მისთა ყმათა: «ომი, ღმერთო, მწადიან მზისა
ჰაბუქისა, მაგრამ არა უწყი, ვინ შეგვაბასო». სწადდათ ორთავე,
მაგრამ ვერა შეეძრახნენ ერთმანერთსა. მზემან ჰაბუქმან უბძანა
აბრამსა: «ჩემსა მზესა, უთხარ რამეო».

1. დაჰკოცნა] და აკოცა LR. თავისა R. გვარი—L. გარდაყარა R.

2. ღიღსა] მას ღამეს R. ღიღსა კარავსა შინა — L. ღამესა] ღამეს და კარვის
შინა ღამეს L.

3. განისვენეს LR.

5. ვითა] რა LR. მივეწურენით L. თავადსა — LR.

6. გათავდება LR. ~ სახლსა საჯელმწიფოსა LR.

7. უცხოთა — L. განსაკვირვებელსა L. ღამეს R.

7-8. ღზინით სმით და შექცევით LR.

8. სახლსა — R. გვაწვივებს R.

9. ღიღებული — L. კაცი — R.

10. სახლშია L, სახლში R. იყო — LR. მღერა] ღზინი LR. უბოძა] უბძანა R.
მზექაბუქმან LR.

11. სძღვნიდიან] აძღვედნენ LR.

11-12. წელიწადსა... განსვენებასა — LR.

12. განსვენებასა + ერთისა M. ძღვობასა L. და — LR. მირთმევისა] მირთ-
მედნენ R.

13. იყვნეს] ვიყავით R.

14. მზე LR. ღმერთო — R.

15. მაგრა L, მაგრამა R.

16. არმოკლემაც LR. მისთა] თვისთა LR. ღმერთო — LR. მწადიანო R. მზის L.

17. არა უწყი -- LR. შეგვაბასო] შეგვასმინოს LR.

17-18. სწადდათ ორთავე... მზემან ჰაბუქმან უბძანა] უთხრა L.

18. შეეძრახნეს R. მზე R. უბძანა] უთხრა R.

19. აბრამს LR. რამე] — L, რომე R.

„ერთსა ნადიმსა ზედა ადგა აბრამ, ორნი ჭიქანი აიღო, ერთი მზეჭაბუკს მიართო და ერთი არმოკლესა და მოახსენა: «ლომო ლომ-თანო! ესე ღვინო შესვით და ბოლო იგივე არის, და გალანამცა ერთ-მანერთს უნდა შეეზნეთო». გაიცინეს და ეგრე თქვეს: «აბრამ და-
 5 კლებულსა არა იტყვის, ჯამს თუ რამეო». ღვინო შესვეს და დასკე-ნეს ომი ხვალისად. რა შეიტყვეს დედოფალთა, იწყეს ტირილად და აბრამს გაუწყრენ, მაგრამ უომრობა არა ეგებოდა.

„მეორესა დღესა მოჰკაზმეს მოედანი უცხოთა მძიმითა ფარჩი-თა. აბაძანდენ დედოფალნი, ტიროდენ მწარედ და ეხვეწებოდენ ღმე-
 10 რთსა მათისა მშვიდობითა დარჩენისათვის. მოდგა ლაშქარი, გამოვიდნენ მოქალაქენი; წამოდგეს ზედა მებუკე-მედაბდაბენი ორგნი-ვე და ზმა იყო. ლაშქართა შიგან უმძიმდათ ყოველთა, მით რომელ ნუ-თუ მოკუდეს რომელიმეო, ანუ ერთი იჯობინოს და გულ-კლებული შეიქნასო.

15 „გავიდეს ორნივე მძიმეთ შეკმაზულნი და გაიტანეს ორმოც-ორ-მოცი ტაიჭი. მას დღესა მშვილდითა იბრძოლეს. მოუელა ორმოცივე მზემან ჰაბუკმან და არმოკლამ ოცდაათი. დარჩა ჯობნა მას დღესა მზეჭაბუკსა. მას ღამესა განისვენეს. და მეორესა დღესა გამოვიდეს

1. ზედა + რომ ვისხდეთ LR. აიღო] აავსო LR.

2. მიართვა LR. არმოკლესა] არმოკლას (არმოკლეს R) ჰაბუკსა LR. ლომთაო LR.

3-4. გალანამცა ერთმანერთს... გაიცინეს] და ომი გინდათო ორთავე L, და ომი გინდოდათ გაიცინეს ორთავე R.

4. აბრამ — LR.

5. არას LR. თუ რამეო] თურმეო LR. ~ შესვეს ღვინო LR. დასკენეს MR.

6. ~ ხვალისად ომი LR. დედოფალთ L. იწყეს] დიად იწყინეს LR. ტირილად — L.

7. აბრამს] ბარამს R. გაუწყრენ + და ტირილი დაიწყეს LR. არ LR. ეგებოდა] იქნებოდა LR.

8. მოკაზმეს LR. მედანი M. მძიმით M] — LR.

9. ეხვეწებოდნენ R. ღმრთ L] — R.

10. მათის მშვიდობით L] — R. დარჩენისათვის] ჰაბუკთა R. გამოვიდეს LR.

12. და — LR. ზმა] ჯმა LR. იყო + მათ L. შინა LR. უმძიმდა LR. მით რომელ — L.

13. ანუ] და ან LR. ერთი — LR. აჯობონ LR. და გულ-კლებული] ერთმანერთისა (ერთმანეთისა R) გულნაკლულად LR.

14. შეიქნასო] შეიქნებინა ველარაგინ დაუშალათ (დაუშალა R) და LR.

15. გავიდეს... და გაიტანეს] გავიდნენ მოედანსა (+ და R) მძიმე (მძიმედ R) შეჭურვლნი იყვნეს შემოუვლეს (შეწოლარეს R) ერთმანერთს (ერთმანეთისა R) ნა-ვარდი გაიყვანეს LR.

16. მშვილდითა] მშვიდობით LR.

17. მზე L. ჰაბუკმა R. და — LR. ოცდაათი M. მას დღესა — LR.

18. მზესა ჰაბუკსა R. ღამეს LR. განისვენეს] გაიყარნეს LR. გავიდნეს M.

მჭკრეტელნი მითვე წესითა. სამოცი ტაიჭი მზეჭაბუკმან გაიტანა და სამოცი—არმოკლამ. მას დღესა მოუკლა სამოცივე არმოკლესა და ორმოცდაათი მოუკლა მზეჭაბუკი. დარჩა ჯობნა არმოკლესა. [138] და მას ღამესა თავის-თავისად განისვენეს. შეიქნა ცილება, ზოგნი მას ამჯობინებენ და ზოგნი—მას. რაღასა ვაგძელებდე? სანამ ოთ- 5 ხასი ტაიჭი დაეღუოდათ, ხან იმან აჯობის და ხან —იმან. ნადიმსა ზედა სასიტყველი შეიქნა და გაფიცხდეს ორნივე. დაასვენეს ომი ფიცხელი და წარვიდნენ თავის-თავისად.

„ვითა გათენდა, გამოვიდეს მჭკრეტელნი, წამოდგეს მებუჯე-მელაბდაბენი. გამოვიდა მზეჭაბუკი, თეთრსა ტაიქსა იჯდა. დაეკიდ- 10 ნეს პოლოტიკნი რკინანი სატკივართა ადგილთა. ესრეთ შექედილი იყო რკინითა, შავს რკინის დიდს მთას ემგზავსებოდა. სამნი პირბასრი ჯმალნი დაეკადნეს. აქეთ გამოვიდა არმოკლა ჭაბუკი, რახსსა ცხენსა იჯდა. მისნი ჯირითნი ცხენზედა ჰქონდა, დევთა მეფისა ლახტი წელთა ეპყრა, მისივე მუზარადი თავსა ედგა, ვეშ- 15 პის კანის საგდებელი საღრტილსა ეკიდა. შექნეს ოთხთავე დედოფალთა ჯმა-მაღლა ტირილი და შეიქნა ლაშქართა შიგან შეწუხება. და არმოკლასაც სამნი ჯმალნი დაეკადნეს. მათ უშვენიერესი აღარა ინახებოდა რა!

1. წესითა + გაიტანეს LR. სამოცი] სამოც-სამოცი LR.
- 1-2. მზეჭაბუკმან... არმოკლამ — LR.
2. დღეს R. არმოკლამ R. ~ არმოკლამ სამოცივე L.
3. ორმოცდაათი M. მოუკლა — LR. მზეჭაბუკმან L, მზეჭაბუკმა R. არმოკლას LR. და — LR.
4. ღამესა] ღამეს თავი L, ღამეს R. თავისთვის L, თავთავისით R. ცილობა LR.
5. ამჯობინებდენ LR. მასა R. რაღასა] რას L, რაღას R. ვაგძელებდე M.
6. დაიღუოდა LR. მან LR. მან LR.
7. ზედა + ისხდენ და LR. შეექნათ LR. და — LR. ორნივე] ორნივ და LR. დასვენეს R.
8. თავისთავისად] მწყურალნი LR.
9. წამოდგნენ LR.
10. მზეჭაბუკი LR.
11. ბოლოტიკნი L, პოლოტიკი R. შექედილი] შექუროვილი LR.
12. შავსა LR. რკინის დიდს — LR. მთასა LR. ემგზავსებოდა] ჰგვანდა რკინისა- 5 და LR.
13. პირბასრი — LR. აქადამ LR.
14. რახსა R. მისი ჯირითი L. ცხენსა ზედა LR.
15. ვეშაპისა L, ვეშპისა R.
16. კანისა LR. საღრტილსა] სარტყელსა LR. ორთავე LR. დედოფალთა] დიდე- 1 ბულთა LR.
17. ჯმამაღალი L. ლაშქართა შიგან] ლაშქართაგან ტირილი და L.
18. და — LR. არმოკლასაც] რა მოკლა საცა R. სამი LR. ჯმალნი L, ჯრმალნი R. ეკიდა LR. მათ] — L, მათგან R.
19. ინახებოდა L.

ვითა: «გამიფთხილდი, ახლო ჯომარდო, უსწოროვ ფალავანო! ესე ჩემი ლახტი რომელ ბესთანისა მთასა დავკრა, ვეჭობ, იგიცა დავამტერიო». შეუტევა გულმყოვრად. არმოკლამ თავზე ფარი დაიხურა. დაჰკრა ფარსა და, თავმან თქვენმან და ზენაარმან ღვთისამან, მეხის ჰეხისაგან უფრო საშინელი ჯმა გამოვიდა. გაუკვირდა ყოველსა და ბადებულსა. ფარი ზედ დაამსხვრია და იგი მიქამში გაუტეხელი დევთა მეფისა ნაქონი მუზარადი ასრე დალეწა, ვითა კრილი სულ ჩამოცივდა. ფალავანს თა[ე]ბრუ დაესხა და კინალარ ჩამოვარდა, ჯმა არა ამოიღო.

იქით ცხენი გაიყუანა და საგდებელი აიკეცა ფალავანმა და ეგრე შეჰყივლა: «მრავალჯერ გამარჯვებულსა სახელოვანო ფალავანო, კარგად გამიფთხილდი! ესე ჩემი საგდებელი თუმცა არარატისა მთისა წვერსა გარდვადო, მასცა წამოუქცეველსა არა გაუშვებო, ძირიან მოვგლეჯო. მაგრამე შენ კი არა გკადრებო, და შენს ცხენს კი არ დავერიდებო». შესტყორცა იგი ვეშპისა ტყავისა საგდებელი და მზისა ჰბუქისა თეთრსა ცხენსა თავსა გარდააყარა და გამოზიდნა.

1. ვითა — LR. გამიფთხილდი — LR. უსწოროვ ფალავანო (+ და L) ახლო (ყმაწვილო R) ფალავანო და უსწოროვ გამიფთხილდი თვარა (თორემ R) რასაც LR. ეს LR.

2. რომელ — LR. ბესთანისა LR. დავჰკრა L. დავამტერიო + და LR.

3. გულმყოვრად LR. თავსა LR. დაიხურა] დაიფარა LR.

4. თქვენმა R. და ზენაარმან ღვთისამან — LR. მეხისა LR.

5. ჰეხისაგან უფრო საშინელი ჯმა გამოვიდა] ჰეხასა ჯმასა გვანდა LR. გაკვირდა LR. ყოველს LR. დაბადებულსა] სულსა LR.

6. ზედ დაამსხვრია] გაუხეთქა LR. მი ქამში] მიქამი LR.

7. დევთა მეფისა ნაქონი] ხოსროჯანის LR. ასე L. დააღეწა L, დაღეწე R.

8. სულ ჩამოცივდა ფალავანს თავ] და თავსა L, თავ R. დაესხა] დაეხვია R. კინალარ] კინალამ ცხენისაგან (ცხენილამ R) LR.

9. არა] აღარ LR. ამოიღო R.

10. იქით — LR. ~ გაიყვანა ცხენი LR. და — LR. ფალავანმა — LR.

11. შემოჰყივლა L, შემოყივლა R.

12. ესე] თორემ ეს LR.

12-14. თუმცა არარატისა მთისა... ძირიან მოვგლეჯო] თუმცა (თუმცა R) დიდსა ყაფისა მთასა (მთისა წვერსა R) მოვდვა მასცა ძირიანად მოუგლეჯელს არ გაუშვებო (გაუშვებო R) LR.

14. მაგრამ LR. კი — LR. გკადრებ LR.

15. დავარიდებო LR. იგი ვეშპისა ტყავისა — LR.

16. მზის L. ცხენსა] ტაიქსა LR. გარდააყარა] გარდააცვა L, გარდაცვა R. გამოზიდნა + კბილრქენით LR.

რა შეიტყო მზემან ჰაბუქმან, რომელ წაგვიღებო, გარდიჭრა ფიცხ-
ლად და ცხენსა ძუა დასტაცა და მაგრად შეუჰყრა. მან ფეჭი მაგრა
დაადგა ადგილსა ასე, რომელ ბიჭი ვერა წაადგმევინა. მან ასეთი
გამოზიდა, მას ცხენსა ძუა სახსარში ამოსძვრა: კუდი მზეჰაბუქს
5 შერჩა კელში, და ცხენი ანასდათ თავის მემათრახებთან მიიტანა.

„მერმე ჩამოცვიდენ ოთხნივე დედოფალნი მზეჰაბუქისანი, არ-
მოკლას მოეხვიენენ მუტლსა, და არმოკლისანი—მზეჰაბუქსა ტირი-
ლითა და ცრემლის ცხელის ღვრითა, ვითა: «ერთმანერთსა რად და-
ჯოცთ? ღმერთსა ორნივე კარგნი დაუბადებიახართო!» უსმინეს და გაი-
10 ყარნეს. სამი დღე ცალკე-ცალკე განისვენეს.

„მერმე უტმო მზეჰაბუქ ყოველი დიდებული, ნადიმი დაიდგა.
ნადიმზე ადგა არმოკლა, კელს უნდა ეკოცნა, ყველას უთხრა: «მზე-
ჰაბუქმა მაჯობაო». მზეჰაბუქ არც კელს აკოცინა [139] და — «არც
მე ამისთვის მიჯობნიაო». არმოკლამ უთხრა: «არ გახსოვს, სამი
15 ცხენი ასე მამიკალ, იარალი არ მაქმარებინეო?!» მზეჰაბუქ ეგრე
უთხრა: «ჩემი თოვლის მგზავსი შევნიერი ტიპი და მე ორნივე მოგვი-
ტაცე». უთხრა არმოკლამ: «დევთა კელმწიფისა მოცემული მუზარა-

1. რომ LR. გარდიჭრა] გარდახდა LR. ფიცხლად — LR.

2. დასტაცა] შესტაცა LR. და მაგრად შეუჰყრა მან] და LR. ფეჭი] + მიწას L,
+ მიწასა R.

3. დადგა] დააბჯინა L, დაბჯინა R. ადგილსა ასე — LR. ბიჭი M. ველარ LR.
წაადგმევინა R.

4. გამოზიდა] გასწია L, გასწივა R. მას] რომ L, რომელ R. ცხენს L. სახსარ-
ში] საჭმარში MR. გამოსძვრა L.

5. კელში — LR. ანასდათ — LR. მემათრახებთან L. მიიტანა] მიათრია L, მიეთ-
რივა R.

6. შერე L.

7. მუტლსა — LR. არმოკლასანი L, არმოკლასი R. მზეჰაბუქს L. ტირილით L.

8. ცხელის — LR. ღვრით LR. ვითა] უთხრეს LR. დაჯოცთ L.

9. ღმერთსა] ერთმანეთს R. ორნივე LR. კარგი L, კარგები R. დაუბადებიახართო]
დაუბადებიახართ ამ სიტყვაზედ L, დაუბადებულხართ ამა სიტყვაზედ R.

10. სამსა LR. დღესა LR. ცალკე-ცალკე] ცალკე LR.

11. მზეჰაბუქმა LR. ყოველსა LR. დადებული] დიდებულსა და LR. დაიდგეს L.

12. ნადიმზე ადგა არმოკლა] მივიდა არმოკლა და L, არმოკლა და R. უნდოდ
LR. ეკოცნა] კოცნა და LR. მზეჰაბუქმან LR.

13. მზემანჰაბუქმან LR. არც კელს აკოცინა და არც] ასე (ასრე R) თქვა LR.

14. ამისთვის + არ LR. უთხრა + როგორ არ გიჯობნია LR. არ] აღარ LR. გახ-
სონს M.

15. ასრე R. მამიკალ + რომ R. არ — R. მზეჰაბუქმა LR. ეგრე — LR.

16. უთხრა] + შენ L, + შენა R. თოვლის მგზავსი შევნიერი — LR. ორნივე] ერ-
თად LR. მოგვიტაცეო LR.

17. უთხრა არმოკლამ] არმოკლამ უთხრა შენ LR. კელმწიფისა მოცემული] მეფი-
სეული LR.

დი და ფარი თავსა დამალეწე». მანცა უთხრა: «ჩემი ცხენი კუდმოჭრილი მემათრატესთან მიიტანე. ზენაარმან ღმრთისამან, მე შენზე მეტარა მიქნია რა და არცა ჯობნასა ვისმე დავაძახებინებო!» აკოცეს ერთმანერთსა პირსა, და ყოველი ლაშქარი და მოქალაქენი ორთავე სწორად იტყოდიან“.

5

და მოახსენა რაიბ ნობადმა ამირანს და სეფედავლას: „ესე, რაცა მოგახსენე, აბრამის ძმა ბებურ ჯიმშერთან იყო და ეს აბრამ ვეზირი მზეჭაბუკთან იყო და, რაც საქმე მოუტდებოდა ჯიმშერსა, ყველას აბრამს მოსწერდა და მზეჭაბუკს მოხსენდებოდა, და შევიტყობდით. გაყვეს ხაზარეთი ორათ, დილარისა წილი ხახეფარი არმოკ- 10 ლა ჰაბუკს მისცა და ნახევარი მზემან ჰაბუკმან დაიჭირა. და ესე იყო უკლებლად მზისა ჰაბუკისა და დილარ კელმწიფის შვილის ანბავიო“.

რაიბ ნობადსა ამირან და სეფედავლა — ორთავე ტანსა შემოსეს და სხეც მრავალი უბოძეს.

15

1. თავს LR. დამალეწეო LR. მანცა + კიდევ LR. უთხრა + შენ L.
- 1-2. ~ მემათრატესთან ნ კუდმოჭრილი L.
2. მიიტ ნე] მიართივეო LR. ზენარამა ღვთისამა M] ტყუვილია R. შენზედ LR.
3. არც R. ჯობნას R. დავაძახებინებო] ვათქმევინებო L.
4. პირსა და — LR. ყოველნი ლაშქარნი LR. ორთავე — LR.
5. იტყოდენ LR.
6. და — LR. ნობადმან L. ამირანს] იგი რანს R. სეფედავლეს LR.
7. რაც R. მოახსენე R.
8. მზეჭაბუკთან იყო და] — L, და R. რაცა L. ჯიმშერისასა L, ჯიმშერისას R.
9. მოსწერდა და] აცნობებდა ის LR. მოახსენებდა LR. შევიტყობდით] ჩვენც შევიტყუვით LR.
10. არმოკლას L.
11. მზემან ჰაბუკმან] თვით LR. დაიჭირა R. და — LR.
12. უკლებელი LR. მზეჭაბუკისა LR. დილარის LR. კელმწიფის — LR. შვილის] შვილისა L.
14. რაიბ ნობადსა... შექოხეს] ამა ამა (ამაისა R) სმენისათვის ამირან და სეფედავლე (სეფედავლემ R) შემოსეს იგი კაცი LR.
15. სხეც] სხე, საბოძვარი LR. უბოძეს + მოახსენა მან კაცმან: „ერთი სიტყვა მაქვს კიდევ. ოდეს მოატალეს მზეჭაბუკმა (მზემან ჰაბუკმა R) და არმოკლამ მოვიდა (მივიდა ვინმე R) კაცი და მოახსენა: «(+ ღოთ L) კარგი ჰაბუკები გნახეო, მაგრამ ერთი გაკლაო (გავლათ R)». უბძანეს: «რაო (რა R)?» (+ მოახსენა L): «ოდეს ბუმბერა, ზნი და გოლაიანი გავოჩნდენ და გავოჩენილნი დევნი, მაშინ შეკრბენ ოთხის კუთხისაგან ყოველნი ჩინებულნი და სახელოვანი (სახელოვანი R) ფალავანნი და შეიქნა ერთმანერთის გავოცდა და ძალი და, რომელსაჲმ ფალავანებს მრავალი საქმე და ოპები გარდაეხადათ, მისი თქმა, და რომელსაჲმ — ოპისა გასწორება. დაყვეს ერთი წელი ლხინში (ლხინსა R) და გამოცდაში. მრავალნი დევნი და ჰაბუკნი იყვნენ, და ოპის მოხთლობას(1) ამბობდენ და ძალით მას შორეულს ამჯობნებდენ (აჯობნებდენ R). დღესა ერთსა ნადიმზედ (ნადიმზე R) სიტყვა ჩამოვარდა და ფალავანების უსწორება. ამაზედან (ამას ზედან R), — დინბაჰინ დევი იყო, რომ ათას შვიდასი ლატრა ლახტი ერჭო, ვითა ერთი სტილი, ეგრე მიაჩნდა, — მან თქვა: «ერთი გამოცდა მაგიგონიო, ვისაც ძელ-ედვას, სცნობსო». მაშინ მოატანინეს რკინა, თუქი

და სპილენძი: და ექვსი ათასი ლიტრა ასაწვეი რკინა და თუჯი ჩამოასხეს და გაჯვრითეს წისქვილის მსგავსად; და ოთხი ათასი ლიტრა რკინის კეტი გააკეთეს, რომ, ვინც კარგი ფალანჯი არის, ეს კეტი უნდა ჩაუყაროს და ეს (ესე R) რკინა ააყუდოსო (ააყუდოს R) და ასწიოს (დასწიოს R). ყოვლის ქვეყნის შუა არის, რომ ყოვლის (ყოველი R) ფალანჯის წასავალი (+ ის არის და R) მას მოხვდების. რა შეიქნა, ბევრი ეცადა, მაგრამ ვერავის აუწევია, — და ვინც ასწევს, წვრილი და ბეჯელი (ბეჭედი R) მისი უნდა იჯდეს, — განა (გარნა R) ღინბაჯინ. დღეის მეტსა, მასცა მიწას აუცილებელად. ამბობი არაბი და ინდო ქაბუჯი ბევრს ეცადნენ, მაგრამ აყენებას გარდა ვერა ქნეს რა. ჯიმშერ არმოკლას (+ მამა L) წავიდა და ამანაც (მანცა R) ისი ყო (პყო R). შემდგომად ამისსა მზექაბუჯი (მზექაბუჯ R) და არმოკლა წავიდნენ. ოდეს გაიარეს, მრავალი ომი გადახდათ (გარდახდათ R), მაგრამ მათთვის ღზინი იყო. მივდნენ და მას რკინას ასწიევს და, ვითა ამბობის და ინდოს (ინდოსა R) აედოთ (აედო R), ეგრეთვე მათ ვერარა დაამეტეს. ოდეს მოვიდნენ, ბძანა ნზემან ქაბუქმან: «ჯიმშერ, ესე მიკვირს ამირანისა და სეფედავლასგან, რომ მე იმათი დიდი ქება მასშია და, რომელიც (რომელიცა R) უქნიათ, დიდთ საცხადოა (საცხადო R) ყოველთა ქაბუქთა, და არცა ყოვლის ქაბუქისაგან იფიქრება მათ ოდნობა, გარნა დარეჯანისძისა: ყოველთა ფალანჯთა უფროსი კიდით-კიდემდემდე (კიდი კიდემდე R) განთქმული და სახელოვანი, მდაბალი, ყოველთა შემეწყალებელი (და შემეწყნარებელი ყოველთა R), სიყრმით სიბერემდემდე (სიბერემდემდე R) გულმაგარი, გაუტეხელი, თილისმა მოუკიდებელი, დევთა აჰომწყევტი (აჰომწყევტი R), ბუმბერაზთა შემაშინებელი (შამაშინებელი R), კელშოფეთა მეპატივე და ყოვლის მტრისაგან მოუჩეველი, წაღმართს ეტლზედ დაბადებული და ასოც წელს მომავალი სიყრმით ვიდრე აქამომდინ (აქამომდინ R) ძალულებელი ამირან დარეჯანისძე და სეფედავლემ მისებრივე ფალანჯი რად არ წავიდნენ (წარვიდნენ R) გამოსაცდელად?» რა ესე სიტყვა დაასრულა, მათ ორთავ ინებეს წასვლა. აეკაზმნენ და წავიდნენ დიდის მოწყობილობით. მივიდნენ, ნახეს: ამირან ასოცის წლისა იყო და სეფედავლემ — სამოცისა. მაშინ ერთმანერთის (ერთმანეთისა R) კიცხვეა და თავსა ცილი დაიწყეს (დაუწყეს R). მაშინ ამირანმა უთხრა, ოდეს შევიბენით, მე ოთხმოცდაათის წლისა ვიყავ და შენ — ორმოცდაერთისა. დაიდევს ნადიმი დიდი, ღზინი და ნადიმი გარდაიხადეს (გარდაიხადეს R). ადგნენ და, რაც ყმა ჰყვანდათ, კეტს ააწვეინეს. ძლივ კეტადმარეს (დაამარეს R). მაშინ ამირან დაპატიყა (დაპატიყა R) სეფედავლეს: «რომელმაც უფრო ასწიოს, მან დაპატიყოს (დაპატიყოს R) და წელიწადი ერთი დახვდესო». მაშინ იყარეს წილი და სილიდავლეს ერგო აწვეისა. მივიდა (+ ასხენა ღმრთისა სახელი და L), ასწივა და მიწასა ააცილა (აცილა R) რომ წყრთა ერთი, მაგრამ ყოვლის ძარღვისაგან დაიხსნა. მაშინ ხედა წილად ამირანს (ამირანსა R): (+ ასხენა ღმრთისა სახელი და L), შემოუარა გარსა და ასწივა, ორივე ფეხი მიწას დაესო კოჭამდინ (~ კოჭამდი მიწასა დაესო R), და რკინა და კეტი გულს დაისწორა და სამს ნაბიჯზედ გარდადგო. მიხედა სახელი, ქება და ფალანჯობა (და ფალანჯობისა სახელი R), ყოველთა უმჯობესობა (უმჯობესობა R) მათ ორთა გმირთა ფალანჯთა, და დაწერეს სახელი თავისი (თვისი R), ყოველთა მჯობობა LR.

1. მერე R. დაპატიყა L + და R. ~ სეფედავლემ ამირანს LR. წაგვიყვანა წავედით L, წარვედით R. მისსა—LR. დარისპანს R.

რისპან შაარსა. დავყავით წელიწადი ერთი. განსვენებისა, ნადირობისა და შოებისა რიცხვი არა იყო. წელიწადს უკან წამოვედით მხიარულნი, და მრავლის საქონლითა აღსავსენი მოვედით ბაღდადსა.

აქა დასრულდა კარი დილარის შვილიშვილის, ჯიმშერ ხაზართა მეფისა ძისა, მზისა ქაბუკისა. და ნუმცა დაესრულების სუფევა მეფობისა თქვენისა უკუნითი უკუნისამდე და აღსასრულამდენ, ამინ! 5

1. შაპარს L, შარს R. განსვენებასა LR. ნადირობასა LR.

2. შოებისა რიცხვი არა იყო] შვებასა შინა LR. წელიწადსა R.

3. მრავლითა LR. საქონლითა] შუბით M. აღესილნი LR. ბაღდადს R.

4. შვილისშვილისა LR.

4-5. ჯიმშერ ხაზართა მეფისა ძისა] და LR.

5. და — LR.

. უკუნითი უკუნი სამდე და აღსასრულამდენ] ჟამთა მრავალთა LR. ამინ — R.

[146v] კარი მეათხუთმეტე

ჯიზი ხელმწიფის შვილის გურგენის ამბავი

ისმენდინ, მეფეთ-მეფეო, ცხონდი უკუნისამდე! აღიღნეს ღმერთმან მოყვარენი თქვენნი და არცხვინეს ორგულთა თქვენთა.

- 5 ბაძანა ამირან დარეჯანისძემან ველად გასვლა და მუნ კაეშანთა შექცევა, და მე მიბძანა: „ჩემსა მზესა, შე-რამე-მჭირდების, გვალე, ველად განვიდეთო!“ დავრწყუენით კაზმა და განვედით. ვითა მივიწურენით ველსა რასამე მშვენიერსა, ვნახეთ კაცი ერთი მშვენიერი და საკაბუკოდ შექმნილი და დიდად სათვალო; ორნი
10 ლომნი შეეპყრნეს და შეპყრობილნი მოჰყვანდა. ჩვენ გაგვიკვირდა და კიდეც ვა-ცა-გვეხარნეს ეგეთის კარგის ჭაბუკის ნახვასა-კვირველი კაცი იყო და შორით ზრახვად დავდეგით. მერმე, რა გვნახა მან კაცმან, მოღმართ უბნობა დავგიწყო და გვარქვა: „თქვე უბადონო, განა ვინ მოგაღორნაო, რომ ამა უკაცურს ადგილს
15 მოხვედითო?! ლომნი იგი, რომელნი ხელთა ეპყრნეს, ჩვენ მოგვისივა. ერთი დაიზახა ხმითა რათმე საშინელითა, მერმე უჩინარ იქმნა, და ჯერეთ მისი ხმა ყურთა ჩემთა არის. მერმე მან ლომებმა შემოგვიტივეს. ოდესცა ვნახეთ, დაიწყო ლაშქარმან მოდენა და მათ ლომებთა—ყვირილი. მე დიდად მიმძიმდა და ამირანს, ღმერთო, არა ჰგოდარა. მერმე მოვახსენე: „ღმერთო, ძნელსა ფათერაკ-
20 სა შიგა ვართ-მეთქი“. მერმე მიბძანა: „რასა შენ იტყვი, იგი ჭაბუკთა ხელი [147] არ არისო“.

- მიგვეკირდა ომი და არა მოხდა ლევა ლაშქართა. ვხოცდით მრავალსა, განა ვერა მოვრეულვიყავით: ყვიროდნენ იგი ლომნი
25 დ[ა] მოდიოდა ლაშქარი. მერმე მიბძანა: „მივედ, სავარსიმძიო, ლომებზედაო! და ლაშქარნი მე შეგიკაზმნეო“. მე ეგრე მოვახსენე: „ლაშქარზედ მე მიმიშვენ, თვარა ლომებისა ადვილია-მეთ-

ქი“. ოდეს გნახე, ამირან ჩემ თანა აღარ იყო; და მას ომსა ში-
ვან მოსრულ იყო იგივე კაცი, რომელი გაგვექცა და უჩინარ იქ-
მნა, და მას სხვა კაცი მოჰყოლოდა ესეთი, ვითა მთა. ეზომ დი-
დი კაცი, ღმერთო, ღლეთა ჩემთა შიგან არაოდეს მინახავს! იგი
ლომნი და იგი კაცნი მას მარტოსა ებრძოდეს, და მე ლაშქარსა 5
ოდენ ვებრძოდი.

წესი იყვის დარეჯანისძისა, რა მისჭირდის, დაიძახის: „აბა,
ლომო ლომთაო!“ როდესაც დაიძახა, მოზიდნა მას კაცსა, რომელი
მოსრულ იყო, და მას მეორესა პირსა ჰკრა, ორნივე გაღანამცა
დახოცნა. მერმე მას ლომებს მიუხდა და ომი ძლიერი და უფიც- 10
ხესი ყოველთა ომთასა მუნ იყო, რომ ღლეთა ჩემთა შიგან არა-
ოდეს მინახავან საკვირველნი ომნი ეგეთი და არც სპა და ლაშ-
ქარი! თურე იგი ლომნი ყვიროდნენ, და არ გასწყდა მოსვლა ლაშ-
ქართა. მაშინ ომი, ღმერთო, არ გვიმძიმდა, განა საომარის იარა-
ლით უკაზპავნი ვიყვენით და მისთვის გვიმძიმდა. მერმე მისწვდა 15
ამირან, მას ერთსა ლომსა ყია შეუპყრა და მეორეს—ფეხი, და
მასოღმა(!) მით ხოცდა ლაშქართა. ვირემდის ლომნი ცოცხალნი
იყვნენ, მანამდის ლაშქარნი არ გასწყდნენ. და რა იგი ლომნი
დაიხოცნენ, ლაშქარიც უჩინარ იქმნა; და იგიც უჩინარ იქმნა,
რომელიც გვეხოცა. ჩვენც შევისვენეთ და გვიკვირდა სა[v]ქმე 20
იგი ომისა ჩვენისა. მიბძანა: „სავარსიმიძეო, მიკვირს, განა რა
უნდა იყოსო?!“ მე მოვახსენე: „მიკვირს, თქვენმა მზემან, განა
არა ვიცი, რა იყო-მეთქი!“ და ამა გაკვირვებასა და ზრახვასა ში-
გა ვართ.

გნახეთ კაცი ერთი მშვენიერი და მსცე-შერეული. ჭარმაკსა 25
ჯორსა ჯდა და მფრინველი უჯდა ხელთა. და მას მფრინველს სა-
კვირველი თავი ჰქონდა ორი და პირიც ორი: ერთით, ერთის
პირით, ცეცხლი სდიოდა და მეორით წყალს ადენდა ხოლმე. და
ეგეთი თავი ჰქონდა, ვითა კატისა. რა გვნახა მან კაცმან, გარ-
დახდა და თაყვანის-სცა ამირანს და ეგრე უთხრა: „ეგაშად, რო- 30
მელ გნახე, ამირან დარეჯანისძეო!—და დალოცა: —კურთხეულ
არს ღმერთი, რომელ ჭაბუკობითა შენითა მათ ეშმაკთაგან დარ-
ჩიო! მოუალი იყო კაცთაგან მათი დახოცაო. განა შენ ვითარი
ჭაბუკი ხარ და —ყმა ესე შენი სავარსიმიძე, ყველა ადვილია
თქვენთანაო: და კურთხეულ არს იგი ღმერთი, რომელმან მოგცა 35
ეგეთი ჭაბუკობაო!“ ჩვენც მას კაცს მაღლი უთხარით, და მაშე-
რალნიც ვიყვენით, მერმე გვითხრა მან კაცმან: „ბრძანეთ და ჩემ-
სას მობძანდით, ნადიმი გარდავიხადოთ.“ ამირან უბძანა: „სადა
არს, ძმაო, სახლი შენიო?“ მან კაცმა გვრქვა: „თქვენ ბრძანეთ

და სახლისას ნუ იუბრეო“ და მიბრძანა: „სავარსიმიძეო, აბა, გვალე, ვიარებოდეთო!“ მე მოვახსენე: „ეშმაური არის და ფათერაქსა დაგვაპყრობს-მეთქი, თორემ რატომ სახლის გზა არ გავცა-მეთქი“. მიბრძანა: „მაგას ნუ ზრუნავ, ჩემსა მზესა, გვალე, 5 წავიდეთ! რა უნდა ქმნასო?“

წავიძღვა კაცი იგი და წავედით ჩვენცა. რა გავეწურენით ფარსანგსა ერთსა, მივხვდით ქვეყანასა მშვენიერსა და უცხ[148] ოსა, ვენახიან-ხილიანსა და სუნლენებით (!) სავსესა. და მუნ სახლნი იყვნეს ქვითკირისანი შექმნილნი, ღლეთა ჩემთა შიგან 10 ეგეთი მშვენიერი სახლი არაოდეს მინა ავან! მერმელა გადავხედით და შეგვიყვანა, გავვისვენა. მაშვრალნიც ვიყავით და კიდევ მოგვშვენოდა. მათ მრავალთა ღლეთა პური არაოდეს გვეჭამა, დავსხედით და დავიდევით ნადიმი. ნადიმად, ღმერთო, კმა იყო. და მას სახლას კედელსა ზედან ეწერა ჭაბუკი ერთი მშვენიერი 15 და მას გვერდით აგრევე სხვა კაცი ეწერა და ზედან ეგრე ეწერა, ვითა: „მე, გურგენ ჭიზიშვილი, და ყმა ესე ჩემი ლამპალიპიძე, ოდეს ნაქორდან ტელმწიფის ქალის ყამარგუნის გამოსაყვანად მივიდოდით, მაშინ ამა ალაგსა მოვედით. უკაზმავსა ყასტარ მეთილისმე ზედან შამომხვდა და გრძნებით ჴრინარ ვიქმენ. 20 მერმელა ყმა ესე ჩემი ლამპალიპიძე ჩემდა ძებნად წამოსრულიყო და იგიცა წახდა ძებნასა შიგან ჩემსა, და აწე გრძნებით დაჭერილნი ჯილდაბარ ციხესა შიგან ვართ“. ესრე ეწერა.

რა მან ჩვენმა წინამძღომელმა კაცმა ღვინო შესვის, ატირდის, დალოცის გურგენ, მის სახეს თაყვანი-სცის და მერმე დაჯდის. რა ესე ვნახეთ, გავგიკვირდა და ვკითხეთ: „ძმო სოროზონ, რად სტირ? ანუ ეგე კაცი შენნი რანი არიან და ანუ სადაურნიო?“ 25

კვლავ ატირდა კაცი იგი სოროზონ და დაიწყო თქმა ამბისა ესე: „პატრონი ჩემი ჭიზიშვილი იყო ღლეთა შიგან მისთა გამარჯვებულნი, და ყმა მისი—ლამპალიპიძე, რო[მ] ვერაოდეს დაუდგის მტერი წინა. რა ხუთისა წლისა შეიქნა, ასრე ხოცდა ლომსა, ვითამც მართვესა რასამე მფრინველთასა. ასრეთი ჭაბუკი იყო, და აწე გრძნებით დაუჭირავთ და ჰკავთ ციხესა მას, რომელი ძოღანცა ვახსენეთ. და დიდსა შეჭირვებასა შიგან არის იგი კაცი. და იგი 35 ლომნი, რომელნი თქვენ გარდაგეკიდნეს [V] და დაჰხოცენით, ისინიც მათ გრძნეულთანი იყვნეს და ომად მით გარდაგეკიდნესთ, და ვითა შვენოდა ჭაბუკობასა თქვენსა, თქვენ ეგრე შეჰკაზმეთ საქმე თქვენი. და თუ ამას იქითაც შესცილდეთ, კვლაცა მოგხვდებიანთ შეღმართ და შეღმართ ტილისმანი არა ერთი და ორი,

განა მრავალნი და მარცხნი, და მოუალიც არის კაცისაგან მუნ შესვლა. და ვინცაღა მუნ შევა, გამო-ღმერთო-იცდება, რა-ძი ჭაბუკი არის! ეს ამბავი მომიხსენებია, და მუნ წასვლას კი ნუ იურეებთ, ამას გივაზირებ“.

მერმე უბრძანა ამირ[ან]: „ძმაო სოროზონ, შენ წასვლასა და ანუ წაუხვლელობას ნუ მივაზირებ, განა უწინ ეს მითხარ: ამ უკაცურს ალავს რაღა ხარ და ანუ ეს კოშკი და სახლები ვისია? ყველა მნებაეს წვრილად მაუწყო და—შენი ამბავიცა, კარგი სასაუბარო კაცი ხარ და შემეყვარდიო“.

მერმე მან კაცმან დაიწყო ამბავს თქმა და მოახსენა: „მოგახსენო ყოველი, რომელი თვალითა ჩემითა მინახავს, მეფობასა თქვენსა. განა უწინ ეს მოგახსენო: ესე კოშკი და სახლები—ყოველი ჩემია და მე აღმიშენებიაო. იგი პატრონი ჩემი, მისი ყმა ლამპალიპიძე და მე წამოვედით ჯორჯისტანიდამ; და ამა უკაცურსა ალავსა მოვიდა, მოეწონა ესე ალაგი და დავყავით ღლენი რაოდენიმე. მერმე ამა მინდორს სანადიროდ წავიდა, და უკახმავსა ყასტარ მეთილისმე ზედა შეხვდა და გრძნებით დაიჭირა, ჯილდობარ ციხესა შიგან ჰყავსო. და რა ცნა ლამპალიპიძემაც, ძებნად მისად წავიდა და იგიცა წახდა ძებნასა მისსა. [149]

„რა ღლეთა მისთა ველარავინ დაუდგის წინა, შეიჭირებდა ამისთვის და მკმუნვარედ იყო. მოვიდა კაცი ერთი და მოახსენა: «თუ არა გამიწყრებით, მოგახსენებ, და მუნ სცნობ ძალსა ჭაბუკობისააო». უბრძანა: «არა თუ გაგიწყრები, განა დიდადაც დაგიმადლებო». და მოახსენა მან კაცმან: «ნაქორდან ჯელმწიფის ქალის ყამარგუნის გამოსაყვანად წადი და მუნ მოგხვდებიან გზანი ძნელნი და საჭირონი, ჭაბუკნი და ბუმბერაზნი მრავალი, მავნებელნი და მარცხნი დიდად მტრისანი». უბრძანა: «ღმერთმან იცის, კარგი ამბავი მითხარ და გულისა ჩემისა სახარელიო! განა საით უნდა იყოს? თუ შენ გზა იცი, შენ გაგვეცო». მოახსენა მან კაცმან: «ცოტაი ვიცი და, სადამდისცა ვიცი, გაიხლები, მერმე ნულარ დამპატიეებო». მიბრძანა: «ეგე კაცი შემოსეო». გამოუღე ინდოური ოქრო-ქსოვილი და შევმოსე კაცი იგი. წამოგვიძღვა იგი კაცი და წამოვედით: თვით გურგენ ჯიზიშვილი, იგი მისი ყმა ლამპალიპიძე, მე და იგი ჩვენი ეტიკი კაცი.

„ვითა გამოვემართენით და დავაგდევით მზღვარი ჩვენი, მივხედით ქვეყანასა უცხოსა და უბადოსა. და მუნ იყო მხეცთა სიმრავლე, და ჭანჭრობი იყო იგი ადგილი, მუნ—ჩალა და ჩალისა პირსა წყალი დიოდა. ჩალმართ მოდგა ერთი აქლემოსანი კაცი და დაიძახა ხმითა რათამე უცხოთი და ჩვენ კერძ ყვილი. მას

კაცსა ვკითხეთ, ჩვენსა [V] ეტყეს: «ესე რა უნდა იყოს?» და მან გვითხრა: «თქვენმან მზემან, არა ვეციო». ამა განზრახვასა შიგანა ვართ. მას აქლემოსანს კაცს გვერდით სხვა კაცი მოდგა მეტად საზარელი და დაიძახა ხმითა რათამე საშინელითა, და 5 მას წამსა მოვადნენ ყოვლისა ქვეყანისა მხეცი და დავიწყოვეით ომი. იგი ჩვენი ეტიკა მიღმარ დგა და იცანოდა, და არა მოხდა ლევნა. ვხოცდით, განა ვერ მოვრეულიყვენით. ახლტა გურგენ და მას აქლემოსანსა კაცსა კმალი ჰკრა და აქლემითურთ წმი- 10 ზარლად ყიოდა, დაჰკრა მიწასა და იგიცა მუნვე მოკვდა. და რა იგი კაცი დაიხოცნენ, მათ მხეცთაც მოსვლა აღარ დაიწყეს და უკუჰქარდნენ და უჩინარ იქმნენ. მოვიდა ჩვენთან გურგენ და ჩვენ ქება შევასხით, და მას ჩვენსა ეტყესა უკვირდა დიდად საქ- 15 ვირველი ომი იყოვო!» მე მოვახსენე: «საკვირველი, თქვენმი მზე- მან-მეთქი!»

„მუნით წავედით და იგი ჩვენი ეტიკიც თანა წავიტანეთ. რა განველეთ დღისა ერთისა სავალი და მივეწურენით ხევსა მეტად დიდსა, და მის ხევის თავს კლდე იყო, მის კლდიდამ მოდგა კა- 20 ცი ერთი, დაგვინახა და სიცილად იწყო. ჩვენ კიცხევა გვეგონა. აგრევე მას გვერდით სხვა კაცი მო[150]უდგა და მანცა სიცი- ლად იწყო. რა ჩვენ გვინახა, მათის ენით ჰკითხა ერთმა მეორეს: «სალალესმიქუშო?» ფიცხლად წარვიდა მეორე და დაზიდნა ჰახ- რაკთა, გაახვნა კარნი მის კლდისანი, და გამოვიდა მის კლდიდამ 25 ყოვლისა ქვეყანისა გველი და ჩვენ შემოგვიტივეს. ჩვენ დიდად გაკვირვებულთ ყურება ვიწყევით, და მერმელა ომი შეგვექნა ძლიერი. ლამპალიბიძეცა ჰყოცდა, მაგრამ, თუმცა გენახა პატ- რონი ჩემი, ამას ბძანებდი: «ომი, ღმერთო, უკეთესი აღარ ეგე- ბისო!» ვხოცდით და არა მოხდა ლევნა. მერმელა უყვილე: «რა- 30 სა იქ, პატრონო? მეტად მიგვჭირდა-მეთქი». მაშინლა ითხოვა ბოძალი, ჰკრა მას კლდეზედ მდგომელსა კაცსა და მოკლა. გან- ჰქარდა მოხვლა გველისა.

„მოვიდა თავისი ამხანაგი და, რა იგი კაცი მკვდარი ნახა, ეწ- ყინა და ჰყირტად უბნობა დაგვიწყო. ჩავიდა იგი კაცი და კვლავ. 35 სხვა კარნი გაახვნა, გამოვიდეს მის კარისაგან სამნი საშინელნი ვეშაპნი, და ერთს ვეშაპზედ დევი ჯდა კმალმოწვდილი: რასაც სალს კლდესა სცის, ცხრას მხარს გააკვეთინებდის. რა იგი

ენახეთ, ჩვენ ზრუნვა შევქენით და მიგველო ძალი, მაგრამ გურგენს არა ჰგაოდის რა, გვიბძან[ა]: «ძნელსა ფათერაქსა. შიგანა ვართო, ღმერთი არის და ქაბუჯობა ჩვენი დამარჩენელიო!»

„რა გენახეს მათ ვეშაბთა, მოგვმართეს და ჩვენც მივმართეთ, 5 მაგრამ გულა გვიჯაზნდებოდა. იგი ჩვე[ვ]ნი ეტიკი მიღმართ დგა და გვჰვრეტდა, და იგი დევიანი ვეშაბი წინარე მოვიდოდა. რა მოვიდა გურგენ, ჩვენ გვბძანა: «ესე დევი და ვეშაბი — მე, და იგი ვეშაბნი — თქვენაო!» მივმართეთ ჩვენცა. შეუტრუეს და შეიბნეს. თავმან თქვენმან, ეგზომ ფიცხელი ომი არაოდეს მინახავს! 10 შევიბენით, განა მუნ იყო ომი ძლიერი! სცეს ერთმანერთსა მრავალჯერ, განა ვერა ავნეს რა. მერმე გაგულისდა იგი პატრონი ჩემი, ხელისხელ ერკინენ. მაშინ მისწვდა და ხლმიანი ხელი დაუჭარა, გადუგრინა, ხმალი დააგდებინა, მისითავე ხმალითა სცა და დევი ვეშაბითურთ წმიდად გაჰყვითა. 15

„მე დიდად მიჭარდა. რა მოცლილი ენახე, დაუძახე: «მიშველე, თვარემ მიმჭირდა ომი-მეთქი!» რა აგრე შეჭირვებული მნახა, მოხლტა ქარისაგან უმაღლე და მას ჩემსა მბრძოლელსა ვეშაპსა ყოა შეუჰყრა, და რომელი ლამპლიპიძეს ებრძოდა, მასცა მით ვეშაბით სცა ძლიერი. იგი, რომელი ხელთა ეპყრა, მოკვდა, 20 და რომელი ლამპალიპიძეს ებრძოდა, უვნებელად დარჩა. მანამ ხმალს მოიწვდიდა, მისწვდა, ლამპალიპიძე ჩანთქა და გაიქცა, მიეწივა უკანა, ჰკრა ხმალი და იგი ვეშაბი მოკლა, და დაიხსნა ლამპალიპიძე.

„იგი კაცი, რომელმან კარნი დაახენა, კიოდა ძრიალსა, მას 25 კაცსა მე ვკარ ხმალი და შუა გავჰყეითე. რა იგი კაცი შუა გაკვეთილი ნახა, ჩემგან დაიმადლა ეგეთის გრძნეულის კაცის სიკვდილი. და რა იგი კაცი დაეცა, ყველა განჰქარდა და მშვიდობით დაეგრჩით. უკვირდა ჩვენა ეტიქსა ჩვენგან ისრე ფიცხელი ომი და ქება შეგვასხა. და დალოცა ჭიზიშვილი: «კურთხეულ არს 30 ღმერთი, რომელმან მოგცა ეგეთი [151] ქაბუჯობაო, რომელ არავინ არს სწორი. შენებრიო, და არცავის შენებრივ ყმანი ჰყოლიანო!»

„გავახვენით კარნი მის კლდისანი, შევედით და გარდაენახენით თავ-თავისად საჭურჭლენი მრავალნი უცხო-ფერნი. თავმან 35 თქვენმან, ჰვრეტისაგან ვერ გავძეხით! რომელ ვიწონეთ, იყო ასოთხმოცი სახლი საჭურჭლე თვალითა და მარგალიტითა. გამო-

ვედით და დავებუდეთ, და იგი ჩვენი ეტიკი ქებასა შეასხმიდა
ჯიზიშვილსა. მეჩქელა წავვიძღვა წინა და წავედით.

- „ვლეთ სამი კვირა სხვა და არა ვიცოდით, თუ სად მავილო-
დით. ველნი იყვნეს და მას ადგალსა ნაომარი აჩნდა. დაუმიძიდა
5 პატრონსა ჩემსა და გვიბჰანა: «წინარეცა წამოგვევლო, ამა ომს
მოვესწრობოდითო». და მას ნაომარს ალაგს გავყევით და კვალი
აჩნდა ცხენისა. ოდესცა ვნახეთ და ქედს გადავადეგით, კაცი
ვინმე ვპოვეთ უსულოდ, რომ ცოტად ოდენ უდგა სული და
ცხენი ხელთა ეჭირა, ხმალიც ხელთა ეპყრა. ლამპალიპიძემ მო-
10 ახსენა: «მივიდე და ვნახო იგი კაციო და ცხენიც წავგვაროვო»
უბძანა: «ღია ღმერთოვო». ოდესცა მიუდგა მას კაცსა გვერდით,
იგი დიდი კაცი გაჭკრთა და ისულაქნა, ზე ახლტა და ლამპალი-
პიძეს მომარაა. მე ესრე მოვახსენე: «მივადე და უშველნე-მეთ-
ქი». მიბძანა: «აზომცა მასმია ეგვარი სიტყვა შენგანო! მას
15 შველა რად უნდა, თუ ივივე ლამპალიპიძე არასო?» [v] ამას
ჩვენსა სიტყვასა ზედა მიმართ-მომართეს ერთმანერთსა და შეექ-
ნათ ომი ფიცხელი. ჩვენ უჭკრეტდით.

- „მოვიდა კაცი ერთი, და ხელთა ცეცხლისა მათრახი ეჭი-
რა და სპილენძის ქვევრზედ იჯდა. და მეორე კაცი მას
20 ფეხქვეშ უწვა, თვით ზედ იდგა და მას ქვე-მწოლელს კაცს
უთხრა: «ოტპიპიო». ფაცხლად წამოხტა იგი ქვე-მწოლელი, კა-
ცი და სწრაფათ ბრუნვა შექმნა: ასრე სწრაფად ბრუნევდა, რომ
არას ჩარხს არ ძალუეს ისრე სწრაფად ბრუნვა. და იგი დიდი
კაცი და ლამპალიპიძე რომ იბრძოდნენ, მისკენ შექნეს კივილი.
25 რომელსაც ცეცხლის მათრახი ეჭირა, ეზდენი ცეცხლი გამოუ-
შო, რომ იგი ლამპალიპიძე სულ ცეცხლმა დაჰფარა. ჩვენ შე-
გვექნა შეწუხება და იგიც ჩავარდა შეჭირვებასა დიდსა. რა
ჩვენც მისად შველად მიმავალი გვნახეს, მათ გრძნეულთ ფიც-
ხელები იყივლეს. და ჩვენ ჩვენმა სიჯაბნემ და მათგან შიშმა
30 მათზედ ახლო აღარ მიგვიშვა, და თვით პატრონი ჩემი ჯიზი-
შვილი გურგან ლამპალიპიძისათვის გულ-გაფიცხებული შიგან
შევარდა მას ცეცხლშია. რა ნახა ლამპალიპიძე, იგი კაცი ქვეშ
ჩაედვა [152] და მეორე ცეცხლის მათრახითა სცემდა; დ[ა] რა თა-
ვისმა ყმამ თავისი მხსნელი ნახა, ფაცხლად მოსჭრა თავს და ხე-
35 ლით წმინდათ თავი მოსწყვიტა. და შეექნათ ომი: იგი კაცი
ცეცხლს ადენდა და ესენი მათ გულმესისხლედ ებრძოდნენ.
სიკბაბუკითა ბატონ-ყმისათა, გრძნებითა და თილისმითა მათითა

ესეთი ომი შეიქნა, რომენ ცა დააბნელეს და ჰაერი ცეცხლმან დაჰფარა! ჩვენ შეგვეშინდა, გვეგონა ჯობნისა. როცა მისჭირდათ, ჰკრა ჯიზიშვილმა და იგი ცეცხლ-მდინარე კაცი მოკლა, ლამპალი-პიძემ იგი მეორე მოკლა. რა იგინი დაიხოცენ, ცეცხლიც გან-ქარდა.

5

„და მოვიდა მფრინველი ერთი, თავი ლომს უგვანდა და პირი თევზსა, ფიცხელი და ფიცხელი იყივლა: ყოვლისა ქვეყნისა ლაშქარი მოვიდნენ, და დავიწყებით ომი, მწუხრამდინ ომი იყო. მერმე მას მფრინველს მე ვკარ ბოძალი და მოვკალ. რა იგი მფრინველი მოკვდა, განქარდა იგი ლაშქარიცა.

10

„და იგი ქვევრი თვით გორევედა და უცხო საკვირველი ხმა ისმოდა მის ქვევრისაგან. ჩვენ დიდად გაგვიკვირდა. და მივიდა ჯიზიშვილი და თქვა: «ვნახავ, განა რა უნდა იყოსო?» მე მოვახსენე: «ნუ, თქვენმა მზემა, ფათერაკი არა წაგვეკიდოს რა! ეშმა-ური არის [v]-მეთქი». არ მისმინა და მივიდა: «რა უნდა იყოსო?! რა მიეახლოვა, მე მოვახსენე: «ხელს ნუ მიჰყოფ-მეთქი». ჩემ-სა სიტყვასა ზედა კობალი ჰკრა და იგი ქვევრი დაღეწა. მის ქვევრისაგან კვამლი შედგა დიდი და ხმიანობა შეიქნა. გურგენ ჯიზიშვილი კომლმა დამალა. ჩვენ უპვრეტლით და ვერას ღონეს ვიყავით. რა კომლი განქარდა, ვნახეთ მრავალი ცხენი და კაცი 20 ხოცილი და აბჯრის ნალეწი მრავალი. გურგენ ჯიზიშვილი იქ აღარ იყო. შეგვექნა შეწუხება და ტირილი. მოულოდინეთ და აღარ მოვიდა.

„და ჩვენ ჩავცვივდით ურვასა დიდსა გურგანისათვის. მოვიდა კაცი ერთი და გვითხრა: «აგერ მიჰყავთ გრძნებით დაჭირული 25 ჯილდაბარ ციხესა ყასტარ მეთილისმისაგანაო». ლამპალიპიძეც მის კვალს გაჰყვა და იგიც წახდა მისს შველასა ზედა. მე დავრჩი მას უკაცურს მინდორსა და ვიწყევ სიარული და მოველ აქა. ეს ალაგი მომეწონა და აქ დავესახლე. აწე მე ესე მომიხსენე-ბია პატრონისა ჩემისა ამბავი და ესეც მოვახსენო, კაცისაგან 30 მუნ მისვლა მოუვალის არის და, რა უნდა, ქმენით.

ბრძანა ამირან დარეჯანისძემან: „ჩემგან ესე მოუვალის არის, თუ ამისთანა კარგი [153] ჰაბუჯი შეჰირეებასა შიგან იყოს და და მე იმისთვის საკვდავად თავი ჩემი შევიწყალო! წავალ მე მათად ძებნად: ანუ ვიხსნა იგინი და ანუ მეცა თავი ჩემი მათ თა- 35 ნა მოვიკლაო!“ მე დამიმძიმდა და იგი კაცი სოროზონც გვიშლიდა, განა არა დაიშალა დარეჯანისძემან, და გაავო საქმე სახლი-

სა: გაგზავნა მე შინა და უჩინე დიდებული კაცი და, რაცა დამ-
ვედრა, გავაგე. წამოველ და თანა წამოვიტანე ასან ბადრი-
ძე, ქოსს ქოსიძე და ყამარ ყამრელი; ალი მამადიძე და აბან
ქაბანიძე შინ არ იყვნეს. მოველ ამირანთანა და მუნით დავიწყე-
5 ვით სიარული.

წავედით. და სოროზონ ატირდა ჩვენთვის, და მასცა გამო-
ვეთხოვენიტ და წავედით. ვიარეთ კვირა ერთი. ავედით ქედსა
და გადავხედეთ მუნით. ჩაღმართ გამოჩნდა კლდე დიდი და მის
კლდისა ძირსა წყალი დიოდა. ჩავედით მუნით. ვიარეთ ცოტალა
10 ხანი.

ვნახეთ ღიაცი ერთი მტირალი მის წყლის პირსა. ჩვენ შეგ-
ვებრალა და ვკითხეთ: „რასა საქმისათვის ზი აქა ტირილა-
დაო?“ მან ტირილისაგან ძლივ ენა გამოაგო და ეგრე გვარქვა:
„პატრონო, მე აქა დიდის ხანის მოსული ტყვედა ვყავარ პილ-
15 წსა და გრძნეულსა მას ჯადუ ამილ აშქანსაო“. უბძანა ამირან:
„ოდეს დასტყვევდი და რასა საქმესა ზედანო?“ მან გვი[ვ]თხრა:
„ოდეს იგი ლომი გურგენ ჯიზიშვილი შეიპყრეს, მეც მას უამ
ტყვედ წამომიყვანეს მისის საბრძანებელიდამაო“. ჩვენ ვარქვით;
ვითა: „აგერ ჩვენცა მათად შევლად მივალთო და, სადა არიან,
20 წავგიძელ და გვაცნობო“. მან ღიაცმან ეგრე გვითხრა: „მე მა-
თი ადგილი არა ვიცი, სადა არიანო: იგინი ყასტარ მეთილისმი-
საგან დაჭირულნი არიან, და მე—ჯადუ ამილ აშქანისაგანაო. და
თუ მიბძანოთ, მუნ მიგიყვანნეო, ჯერედ იგი ამილ აშქან შინ
არა არისო“.

25 მე ეგრე მოვახსენე: „პატრონო, ეგე ღიაცი ქაჯია და მო-
გვაცთუნებს საფათერაკოდაო. გახსოვს-ლა, ბადრი იამანიძის შეე-
ლად რომ მივიდოდით, გზათა ღიაცათ დევი დაგვხვდა და მო-
გვაცთუნა-მეთქი?“ ეგრე მიბრძანა: „ეგე მართლად სთქვი, მაგ-
რამ, გვალე, ვნახოთ და ესე ღიაც[ი] ვც[ა]დოთო!“ თუმცა და-
30 მეშალა, კვლა აღარ დაიშლიდა, და მეცა დავემოწმე.

წავედით და იგი ღიაცი წინარე წავგიძლვა. ვიარეთ რა ცო-
ტა, მოგვხვდა მაღალი რამე გორა. მან ღიაცმან გაიცინა და
ეგრე თქვა: „აწე ვიხსნა, ბილწო ამილ აშქან, თავი ჩემი შენის
გრძნებისაგანაო!“ ჩვენ ვკითხეთ: „აქა არს იგი ამილ აშქანო?“
35 მან ღიაცმან გვითხრა: „აქა არსო“. და წავგიძლვა იგი ღიაცი.

„რა მას ციხესა მივახლოვდით, გამოვიდა ერთი კაცი და წი-
ნა მოგვეგება, თაყვანის-სცა ამირანს და ეგრე მოახსენა: „აბა
მობძანდით და გაისვენეთო“. ჩვენ მოვახსენეთ: „ესენი ყველანი

ემმაურნი არიან და ფათერაკსა დაგვაპყრობენო“. მან გვიბძანა: „ნუ გეშისთ, ჩვენ ეშმაური ვერასა გვავენებსო“.

ოდესცა შევედით მას ციხესა, მუნ სახლნი იყვნეს. შევედით და ვნახეთ კელა სხვა ღიათი ბერი. რა გვნახა, უთხრა ამა ჩვენ- 5 მა წინამძღოლმა ღიათმა: „ამირან არს, მობალდადუო“. და ვნახეთ, რომელ სახლი იყო სხვა ერთი, და მუნით გამოვიდა ღია- 10 ცი ყვითლითა მოსილი, ხელთა ოქროსა სინი ეპყრა და ზედან ოქროქსოვილი ეხურა. მოგვეგება წინა და პატრონსა ჩვენსა მო- 15 ახსენა: „ჯაჰნაბ ხათუნმა მოგართვათო“. ესე სახელი თურმე მუნ მჯდომისა ღიათისა სახელი იყო. რა სინსა ახადა, ასეთი საჭმე- 10 ლები იდგა, ვითა, თავმან თქვენმან, ეგეთი საჭმელი თავსა ჩემ- 15 სა არასადა უნახავს! დავსხედით და წინა დაგვიდგა. რამდენიმე აიღო და ჩვენ გვიბოძა. რა იგი საჭმელები ეგრეთ [...] პატრონ- 15 სა ჩემსა ეგრე მოვახსენე, ვითა: „ნუთუ ესე საკვირველი საჭმე- 15 ლი ტილისმათა რამ ღონე იყოს[...]ც ერთსა არა მაცოცხლებ- 15 დეს, ჩემგან უკმელობა ყოლა არა [ე]გებისო“. რა ჩვენცა მეტად მოგვშივნოდა, იჩქითად ხელი დავყავით.

თურმე ამირან ციხესა ჩნდა და ჯერეთ მას ხელი არ მიეყო. რა მის საჭლმისაგან რა მცირედი მივიღეთ, წამსავე ღონე მიგ- 20 ველო, თვა[ლ]თ დაგვიბნელდა და უკუ ვსცვივდით,—რა ესე ნახა 20 პატრონმან ჩვენმა, ზე ახლტა და მას ბერსა ღიათსა მიმართა. იყივლა მან ღიათმან და იწყო ლაშქარმა დენა. თავმან თქვენმან, ეგეთი ომი გარდახდა, რომელ უფიცხესი არავის უნახავს! მწუხ- 25 რამდის ესეთსა ომსა შიგან იყო. რა ღიდად მისჭირდა, თურმე თქვა: „ამათი თავი ეს მყივანი ღიათი არისო. თუ ეს არ მოგვალ, 25 ესე ლაშქარი ყოლა არა დაილევად. გარდახლტა ფიც[ხ]ლად, აკ- 30 რა მას ღიათსა ხმალი და ორად გაჰკვეთა...“.

5 არს] † ამირან არისო M. 18 სჩნდა M.

* M ხელნაწერში ტექსტი დაუსრულებელია.

ლექსიკონი*

ა

ა კითხვითი ნაწილაკი: ი ც ი ა გზა
ყოლა? 46,9 ვერ წ ა მ ო გ უ ა ს-
ხ მ ე ვ ა? 508,1.

აბჯარ-ი საბრძოლო იარაღის ზოგადი
სახელწოდება, საჭურველი, ჯავ-
შანი: მათ ლაშქართა ა ბ ჯ ა რ ი
ჩუენსა გაჰყუეთს და ჩუენი მათსა
ვერა გაჰყუეთს 52,5; 168,8; 249,3;
652, **ღ**, სქ. 8. შდრ. საქუეთოთ აბ-
ჯარი.

აგება მოგონება, მოფიქრება: ვითარ
ღნე ვერა ა ვ ი გ ე თ, დავევით
კუირა ერთი 105,1; 301,4.

აგერა 272,6 აგერ.

აგზომა 41,6 ასე, ამდენად.

ადრე 1. ჩქარა, დროზე, სწრაფად:
უკუეთუ ა დ რ ე არა მიესწრე-
ბი... ნუთუ მოკუდესო 23,10.

2. აღრიანად, მალე: ა დ რ ე წამო-
სულხარ არაბეთითაო? 189,8.

აგაზა (აეაზ-ი) 3,5; 31,5; 323,7 ვეფხ-
ვის მსგავსი ცხოველი, რომელსაც
მოწინაურებისას სანადიროდ იყე-
ნებდნენ.

აგ-ი ცული: ა ვ ი ქმარი გესუა 68,3;
ა ვ ი სახლი 74,3; 194,10; ა ვ ა დ
მიშუელეთო 99,2; 17,7.

აგუანდა 478,10 უზანგი.

აზავარ-ი 108, სქ. 1-2; 640, სქ. 6 „გა-
რი საკიდარი“ (საბა).

აზდენ-ი (ასდენ-ი) 127,5 ამდენი.

აზნაურ-ი 1. თავისუფალი: კულა სხუ-
ანი მოვიდეს ა ზ ნ ა უ რ ნ ი ქა-
ბუკნი 224,7; 240,5; 256,1.

2. ფეოდალი: მოეგებნეს წინა იგი
ა ზ ნ ა უ რ ნ ი ც ა 226,6; 398,1.

აზომ 96,4 ამ ზომამდე, აგრე.

ათას წელ 72,6 ათას წელს.

ათქს 520,9 ადგას.

აკაზმულობა (ალკაზმულობა) 1. ცხე-
ნის მოსართავი: ა კ ა ზ მ უ-
ლ ო ბ ი თ ა ტაიკი 374,6.

2. მორთულობა: ბეერნი კაცნი
ქარმაგთა ჯორთა სხდეს ყუთლითა
ა კ ა ზ მ უ ლ ო ბ ი თ ა 276,5.

ალაგ-ი 1. 7, სქ. 8; 16, სქ. 4 ადგილი.

2. მხარე: მათ უთხრეს მათისა
ა ლ ა გ ი ს ა სიკეთე 404,5.

ალაფ-ი 153,7; 503, სქ. 6; 691, **ღ**, 8
ნაძარცვი, დავლა, ნდაელი.

ალადება 6. გალადება.

ალაჟ-ი ნ, ალაჟი.

ალვა ალვის ხე: სახლი ა ლ ვ ი ს ა
334,9; 334,10.

ალმედად 475,8 „მჭარილიე“ (საბა).

ამად რომელ 29,3 ამიტომ რომ.

ამაზედა ამასობაში: ა მ ა ზ ე დ ა ჩუ-
ენცა თავსა წავედგეთ 177,2.

ამაზედან 15,5 ამასობაში.

* ლექსიკონში გავიტანეთ ისეთი ლექსიკური ერთეულებიც, რომლებიც
„ამირანდარეჯანიანის“ ძირითადი ტექსტისათვის უცხოა და მხოლოდ ვრცელი
რედაქციის ხელნაწერებში გადამწერთა მიერ არის ჩამატებული. ვრცელი რე-
დაქციის ჩანართი ადგილები ჩვენ მიერ დადგენილი ტექსტის სქოლიოებშია
ჩატანილი, ამიტომ ამ ადგილებიდან ამოღებული სიტყვების დამოწმებისას მი-
თითებულია გვერდი და სქოლიო. გვერდს და სქოლიოს ეუთითებთ აგრეთვე
იმ სიტყვებთან, რომლებიც ვარაიანებიდან ამოვიკრებთ.

აქვე გავიტანეთ აგრეთვე ზოგი საინტერესო ლექსიკური ერთეული „ამი-
რანდარეჯანიანის“ დამატებიდან. ეს სიტყვები კავებშია ჩასმული.

განსამარტ სიტყვასთან ზოგჯერ ფრჩხილებში მითითებულია მისი ვარიანტი,
რომელიც სქოლიოშია ჩატანილი.

პირის დაღება: პირი ა ე შ ე მ ო
591,6; 705, 7, 4.

აშკომბილ-ი (აშკმულ-ი) 346,5; 347,
სქ. 4 დაღრენილი; პირდაღებული.
არენა 1. ჩვენება: ქუეყანა უცხოდ
ა უ ჩ ნ დ ა 7,6 ქვეყანა უცხოდ
ეჩვენათ. უცხოდ ა მ ი ჩ ნ დ ი თ
19,10 უცხო ქვეყნისა მეჩვენე-
ბით.

2. გამოჩენა: ა გ უ ი ჩ ნ დ ა ქუ-
ყანა უკაცური 47,2 გამოგვიჩნდა
დაუსახლებელი ქვეყანა. ა გ უ-
ი ჩ ნ დ ა ციხე 85,1; 91,6.

აწ 5,5; 26,8; 29,5 ახლა.

აწე 4,9; 26,1; 62,4 აწ, ახლა.

აწლა (აწყა) 417,7 ახლა.

აწყა 171,2; 432,6 აწლა, ახლა.
6. აწლა.

აწყუედა განადგურება, აოხრება,
მოსპობა, დახოცვა: მათითა გე-
ლითა ა წ ყ უ ე დ ი ლ ა სამეფო
შენი 129,1 შენი სამეფო მათი ხე-
ლით განადგურებულა. ა ს წ ყ უ-
ი დ ე ს ლაშქარი იამანისა 131,1.

აწყუეტა განადგურება, აოხრება, მოს-
პობა, დახოცვა: ა უ წ ყ უ ე ტ ი ა
ლაშქარი 135,1; ა გ ი წ ყ უ ე ტ ი-
ათ სამეფო ჩემი 229,1; 239,2.

ახლტომა 53,1; 70,6; 102,3; 584,5
ახტომა.

ახრა: ა უ ხ ა რ ა ქელი 42,11; 150,8
ხელი აუწია.

ახუმა აღება (მრავლისა): ა ი ხ უ-
ნ ა ოროლნი 238,5.

აქლომა (გაქლომა, აღწდომა): ა ქ დ ა
კმა ლაშქართა შიგან ომისა 132,8;
178,5 გაისმა ომის ხმა ლაშქარში.

აჟა 201,4; 207,2; 405,1 თხოვნა,
მუდარა.

აჟაბ-ი 320,10; 363,7 საკვირველება,
თვალთმაქცობა.

აჟება ვედრება, ხეყვნა: ომისა ა ჟ ე-
ბ ა ჯამს 241,8

ბ

ბადარგა ნ. ბადრავა.

ბადაზმანი, ბადაზში ნ. ბალახში.
ბადარგა (ბადარგა) „ქაბუჯი მღვზა-
ურთა წინამავალი, რათა მეკობ-
რეთაგან უვნებელად გაატაროს“
(საბა): ბ ა დ რ ა გ ა ჰყავს ოთხა-
სი ცხენოსანი 503,1; 503,4.

ბაზიერ-ი (ბაზიარ-ი) 323,7 ბაზთა,
ქორ-შევარდენთა დამგეშავი.

ბალახში-ი (ბადაზში-ი, ბადაზმანი-ი) 318,3
წითელი ფერის ძვირფასი ქვა, ლალი.

ბანი-ი 111,8; 122,4; 230,2 სახლის
ერდო, სხენი.

ბანისბან ერდოებთან: მოადგნენ ზე-
დან ბ ა ნ ი ს ბ ა ნ ყოველნი მო-
ქალაქენი 230, სქ. 1-2.

ბასრი-ი ფოლადი ქ. ბასრიდან: ჯმალ-
ნი ბ ა ს რ ი ს ა მკვეთელნი 475,
სქ. 8.

[ბატონ-ი] პატრონი, სიუზერენი:
ბ ა ტ ო ნ მ ა ქელმწიფემ, ბიძამ
ჩემმა, ჟამთა მისთა შინა არა კარ-
გი მიყო 722,14; 732,18.

ბალა მრუში ქალი: რა ექენ, ბ ა-
ლ ა ს ქმარო 86,8.

ბახტი-ი (ბახტი) 464,8; 539,5 მოცეც-
ვაჟი.

ბელაური-ი ჭიშინი ცხენი: ცხენი ბ ე-
ლ ა უ რ ი 458, სქ. 7.

ბელთი-ი 11,4; 12,5; 267,2; 286,2
ცული, ავი; ბელუქულმართი: ბ ე-
ლ თ ი ნ ი მეკობრენი შეყრილნი
ვიყვენითო 274,1.

ბელმლაშე 513, სქ. 7 უბელური.

ბელშავი-ი ბეჩავი, უბელური: ბ ე ლ-
შ ა ო, რამ მოგავონა ამა ჩემისა
რემისა წამოსხმა? 513,7.

ბეზღება მტრის გამოტყუება სიმაგ-
რიდან: მე მივიდე, ვ ი ბ ე ზ ღ ნ ე
177,7. ვ ი ბ ე ზ ღ ნ ე თ 648,8;
649,8.

[ბელაღ-ი] ეტიკი (ჩუბ.), მეგზური:
ნავი მოვივა და ბ ე ლ ა დ ი, ჩა-
ჩექ მას შიგან და იგი მოკალ 776,20.
ბერი-ი მოხუცი, ბებერი: კაცი ბ ე-
რ ი 23,7; 29,1; 89,7.

ბილწი-ი 78,6; 105,3 უწმინდური, სა-
ზიზღარი.
ბიჭ-ი ყმაწვილი, ახალგაზრდა ვა-
ჟი: ოდეს ცხენსა სხდეს, ყოლა არა
გვანდეს ესრეთ, ვითამცა ცულთა
ბ ი ჭ თ ა რკენასა ერთმანერთს
ფრჩხილები დაემტვრეს და სის-
ხლი სდიოდათ 676, 7, სქ. 9.

ბოლოდ 461,2 ბოლოს.

ბოლოჟამ 398,7 ბოლოდროს.

ბოროტ-ი ცული, ავი: არის ყოველი
ქუეყანა ბ ო რ ო ტ ს ა შინა მი-
სისა ქელისაგან 157,5; 158,3; რა
წაგვიიდათ ეგზომ ბ ო რ ო ტ ი
282,2.

ბოძალ-ი ორპირი ისარი: შესტყორცა
ისარი ბ ო ძ ა ლ ი 97,4.

ბოძება 1. მირთმევა, გაგზავნა:
უ ბ ო ძ ა წიგნი მეფემან 26,7.

2. ჩუქება, მიცემა: უ ბ ო ძ ა
საბოძუარი 123,4.

ბრალომა საყვედური: თავსა ბ რ ა -
ლ ო ბ ა დაუწყეთ 275,10; 279,4.
ბრდღუინვა მრისხანება, ბობოქრო-
ბა, „ტოტით მიწის გლეჯა, გინა
რისხუა მკეტა მიერ“ (საბა) 524,3;
იგიცა ბრდღუინვიდა 687, 7, 2.

ბრძანება 1. მობრძანება, სტუმრობა:
მალღისა გარდაღლა ჟამს ჩემგან
თქუენისა აქა ბ რ ძ ა ნ ე ბ ი ს ა
და მოსვლისათუის 198,2; ღღეს
ჩემსა ბ რ ძ ა ნ ე თ ო 253,4 ღღეს
ჩემთან მობრძანდითო. ბ რ ძ ა -
ნ ე თ ჩუენსა ლარსა 277,2.

2. მირთმევა: პური ბ რ ძ ა ნ ე -
თ ო 313,8; 583,10; რად არა
ბ რ ძ ა ნ ე ბ თ პურსაო? 587,1.

3. ბოძება: მეფეო, ისი არა სათქუ-
ენო არისო; ინდოსა ჰაბუქსა უ ბ -
რ ძ ა ნ ე თ, მან და მან გარდი-
წყუიტონო 47,10.

ბრჭყვინვალე 494, სქ. 5 ბრწყინვა-
ლე, ბრჭყვიალა.

ბუკ-ი 59,10; 68,7; 300,6 საყვირი.

ბუმბერაზ-ი (ბუნბერაზ-ი, ბუნბა-
რეზ-ი, ბუმბარეზ-ი) 45,9; 61,10;
134,7-8 გმირი, გოლათი.

ბუნ-ი 590, სქ. 4 ტარი.

ბურთობა 9, სქ. 8 ბურთაობა.

ბურჯ-ი 1. სვეტი: მზემან ოქროსა
ბ უ რ ჯ ნ ი აღმართა 144, სქ. 6;
2. კოშკი: შესტყორცა ერთსა ცი-
ხისა ბ უ რ ჯ ს ა საგდებელი და
გარდააცვა 739,6.

ბ

გაბრჭობა (გაბჭობა) განკითხვა, გასა-
მართლება: აჰა, ღღე გა ბ რ ჭ ო -
ბ ი ს ა შენისა 211,5.

გაგება 1. 82, სქ. 2 გაგება, გაკვლევა.

2. განგება, მართვა: გა ვ ა გ ო თ
საქმე სახლისა და შვილთა 205,1;
გ ა ვ ო თ ყოველი საქმე ციხეთა
და ქალაქთა 268,12.

3. შეძლება: აწ ნახე გა გ ე ბ ა
დარეჯანისძისაო 254,5; თუით აწ
ნახო გა გ ე ბ ა შენისა ბუმბერაზი-
საო 151,2. ნ. განგება.

გაგვა: ნურა გა გ ვ ა 564,8 ნუ გე-
ნალვლება. რა გა გ ვ ა 415,2 რა
გენალვლება.

გაგონება 1. მოხსენება, თქმა: ინ-
დოთ მეფისაგან გამოგზავნილნი
ჯარო წინაშე თქუენსა და გა გ ა -
გ ო ნ ე ბ თ 23,1; იყვის ყოველთა

ღღეთა და ყოველთა ჟამთა ომი
საშინელი, რომელ არა გა ი გ ო -
ნ ე ბ ი ს ენითა 114,6; არა გა ი -
გ ო ნ ე ბ ი ს მათი სიკეთე კაცი-
სა ენითა 208,10; 310,3.

2. ცნობა, გაგება, შეტყობინება:
წიგნით გა ვ ა გ ო ნ ო მეფობა-
სა თქუენსა 26,3; თუით გა ი გ ო -
ნ ე, ვისგან არისო 63,5.

გაგრილება გაქარწყლება: ესე ჩუენი
სიხარული, აქამდის რაცა მოგუი-
ნახავს, ყუელა გა გ რ ი ღ ღ ე -
ბ ი ს ო 475,2.

გაგულიება 50, სქ. 7; 146, სქ. 3;
355, სქ. 4; 473,11 გაბრაზება,
გულის მოსვლა.

გაგულოვანება (გაგულოვნება, დაგუ-
ლოვნება) გამხნელება, გულოდო-
ბა: გუიცნეს და გა გ უ ლ ო -
ვ ა ნ ღ ე ს 353,7; 146,3.

გაღიადება გამრავლება, გაღიდება:
ლაშქარნი გა გ უ ი დ ი ა დ ღ ე ს
647,8.

გაიდ 245,3 გადი.

გავლება გატარება: გაუკუეთა რკი-
ნანი და გა ა ა ვ ლ ო შიგან ვითა
სამოსელსა 233,8; 376,4; 50, სქ. 8.

გაზიდვა გაწევა, დაქიდება: გა ი -
ზ ი დ ე ს ცხენზედა 479,9.

გაზარახება (განზარახება) მოფიქრება:
არა-იარგი გა ზ რ ა ხ ე ა არის
344,2.

გაზარახვით (განზარახვით) განზარახ,
მოფიქრებით: ესე ყუელა გა ზ -
რ ა ხ ე ვ ი თ შენ გუიყაო 507,4;
526,9.

გათაყუანება 1. თაყვანის-ცემა, მი-
სალმება: ბოლოსა ჟამსა გა ე -
თ ა ყ უ ა ნ ე ს 22,8.

2. გამოშვებობა: გა ე თ ა ყ -
უ ა ნ ა და წავიდა ღორათ ღი-
ლამი 641,4.

გაკაცურება გამაგრება: კარგად გა -
მ ი კ ა ც უ რ ღ ი, მით რომე, რა
შემიძლია, ვმალავ აღარაო 560,2.

გაკითხვა გამოკითხვა: ესე ჰყირტად
მეუბნებოდა და თქუენ გა ი კ ი -
თ ხ ე თ ო 37,5; გა ი კ ი თ ხ ე
ბუმბერაზი შენი 151,5; 211,6;
489,2; 644,1.

გაკიცხვა 393,4 დაციხვა.

გაკრთობა განდგომა: ყმა იყო ჩემი
ლომი ჰაბუქი, გა - რ ა ს მ ე - ჰ კ რ -

თ ა ჩემგან, ციხე აქუს მაგარი და შიგან დგას 608,5.

გაუთეთა 1. წესითა გ ა უ ქ უ ე თ-ლი ა ნ 21,6 ჩვეულებისამებრ უმასპინძლებოდნენ, ემსახურებოდნენ.

2. მრევმა, დატოვება: მარი გ ა უ-ქ უ ე თ ა 494,6; 659, 9, 6 საქორ-წილო წინდი დაუტოვა.

გალაღება (ალაღება) გათამამება, გა-ამაყება: მათისა დატოვისათვის გ ა-ლა დ ე ბ უ ლ ხ ა რ 143,1; გ ა-თ უ რ ე-ლ ა დ ე ბ უ ლ ხ ა რ 232,6.

გალაღებულ-ი 129,3 გათამამებულ-ი, გათავისუფლებული.

გამარცხება დამარცხება: ლომურად იყვნეს დორათ და მოსორ, თუარა მზექაბუქსა ომი გ ა უ მ ა რ ც ხ-დ ე ბ ო დ ა 595,1.

გამგე 6. გამორგე.

გამოღება 505,7 განკურნება, გამო-ჩანმართელება.

გამო ზმნისწინი. ზოგჯერ იხმარება ცალკეც, თუ მოსალოდნელია „გა-მო“ პრეკერბიანი ზმნის განმეო-რება: გამო-ღმერთო-ვიდეს, რო-მელთა გამოველოდითო. სეფედა-ელე თქუა: „გ ა მ ო-ღმერთო“ 639,3.

გამოზღუდება 648,10 მტრის გამოტ-ყუება თავისი ბანაკიდან. შდრ. ბეზლება.

გამოგება 1. გამოგნება: ძლივ-და გ ა მ ო ა გ ე ს გ ზ ა 9,5.

2. გამორჩევა: ტირილისაგან სი-ტყუასა ძლივ გ ა მ ო ა გ ე ბ დ ა 498,7; 613, სქ. 7 ტირილისაგან სიტყვის ძლივს გამოარჩევედა, ძლივს ახერხებდა სიტყვის თქმას.

გამოგორვება გაგორება: ცხენი და კაცი ასეთი გ ა მ ო ი გ ო რ ვ ა 254,10.

გამოედ 146,1 გამოდი.

გამოვლება გამოტარება: დაკარაჯრმა-ლი ზურგსა და მიწასა შიგან გ ა-მ ო ა ვ ლ ო 49,5. შდრ. გავლება.

გამოკაზმა დაკაზმვა, შეკაზმვა: ვითა გ ა მ ო ვ ე ქ ა ზ მ ე ნ ი თ და წა-მოვედით 15,3.

გამოკაზმულ-ი 15,6 დაკაზმული, შე-კაზმული.

გამომშურვალ-ი 450, სქ. 5-6 მოჩქარე.

გამორჩევა 1. რჩევა: რა ღმერთმან გ ა მ ო გ უ ი რ ჩ ი ო ს 130,9; 177,4 რაც ღმერთმან გვირჩიოს. გ ა მ ო მ ი რ ჩ ე ე ი ა და წავი-

დეთო 645,7 უმჯობესად მიმარჩია და წავიდეთ.

2. არჩევა: რა გინდა, იგი გ ა მ ო-რ ჩ ი ე თ 143,6; გ ა მ ო ვ ა რ-ჩ ი ე თ ადგილი 177,9; აწ გუინდა ღონე გ ა მ ო რ ჩ ე ე ი ს ა 185,4. გამორჩეულ-ი რჩეული, სახელოვანი: გ ა მ ო რ ჩ ი ე უ ლ ს ა კაბუქსა გი-ბრძანებს 24,2; 32,10; გ ა მ ო რ-ჩ ი ე უ ლ ი თ ა მწედრითა 178,1; 177,6; 350,3.

გამოსუნება 43,7; 363,3 დასვენება. გამოსხმა 174,4 გამოყრა, გამოძევ-ება, გამოღვენა.

გამოტანა 165,6 გამოყვანა.

გამოქჩერება გამოწვევა: სანამდის საკრძოლედ გ ა მ ო თ ქ ჩ ე რ ე-და, მანამდისინ მათრავითა ჩამო-აგდო 418, სქ. 8.

გამოღება 1. გამოტანა, წამოღება: მიბრძანა გ ა მ ო ღ ე ბ ა შესა-მოსლისა 34,10; 108,4; 109,2.

2. გამორთმევა: გ ა მ ო უ ლ ო მეფემან, შესუა და ეგრე უბრძანა 54,10; გ ა მ ო უ ლ ო ლეინო 664, 9, 13; 662, 7, 13.

გამოღმართ 36,8; 402,3 იქიდან, იმ მხრიდან.

გამოუყანება 442,3 გამოყვანა.

გამოცემა გამოგზავნა: გ ა მ ო ე ც ა ზღუთა მეფესა შესამოსელი 57,5; 59,4; გ ა მ ო ს ც ა პასუხი 62,8; 67,7; 149,4 უპასუხა.

გამოძება: გ ა მ ო მ ა ძ ე ს 96,2 გა-მომაგდეს, გამოამძევეს.

გამოწყდომა წინ გამოსვლა, გამოხ-ტომა მტრის ბანაკიდან: გ ა მ ო ს-წყ დ ა იგივე კაცი, შემოდგა ზღუ-ლისა ძირსა 373,11; 375, სქ. 2.

გამოზუმა გამოღება, გამორთმევა (მრავლისა): ოროლნი გ ა მ ო უ-ხ უ ნ ა 512,6; გ ა მ ო ი ხ უ ნ ე ს საჯდომნი 312,3.

გამოჯდომა 1. გასვლა: გ ა მ ო ტ-დ ე ს ღლენი 59,3; გ ა მ ო ტ-დ ა ც ო ტ ა ხანი 82,3 გაიარა ცოტა ხანმა; 114,11.

2. გამოხტომა: გ ა მ ო უ ტ დ ე ს ორნი ღომნი 307,3.

გამპარტავნება 502, სქ. 2 გაამაყება.

გამუღანება 421,1 გამოჩენა. გამართლება განკუთრება, გაჯანმრ-თელება: სნეულსა შესულან — გ ა მ ო რ თ ე ლ დ ე ბ ი ს 349,9.

გამრიგე (გამგე) 463,9 „იკონომოსი“ (საბა), გამრიგებელი.

გამჩვენება 6. გაჩვენება.

გამწყარალ-ი 250,5 ნაწყენი.

განა 1. 11,5; 25,10; 63,3; 305,3 მაგრაბ.

2. 34,6; 123,5; 278,8; 333,5 არამელ.

3. 489,3 აკი, ხომ.

განათლება განათება: ანქირეთ იგი და განათლებების 428,7. განლა 468,2 მართლა, ქეშმარიტად. განლაშა (გალანამცა) 209,7; 215,3; 255,8 მართლაც, ოლონდაც, დიალაც.

განგება 1. მართვა: სამეფოსა საქმესა განაგებდის 4,4.

2. (გაგება) ჩვეულება, წესი: ესე იყვის განგება სავარსამისძისა 21,5.

განგებთან-ი 3,3 გონიერი, სამართლიანი მმართველი.

განზრახვა ნ. გაზრახვა.

განზრახვით ნ. გაზრახვით.

განთქმა ხმის, ამბის გავრცელება: განითქუა ყოვლისა ქუეყანასა შინა 9,9; განითქუა, ვითა: მეფე ურვასა შინა არისო 13,3.

განკრთომა 104,3 შეკრთომა, შეშინება, შეძრწუნება.

განსასუენებელ-ი 339,9 მოსასვენებელი, დასასვენებელი.

განსუენება (გასვენება) 4,1-3; 13,2; 24,6; 28,6 მოსვენება, განცხრომა, დასვენება.

განტევება დატოვება: ჩუენ განგვიტევი თვალცრემლიანი 399, სქ. 1-2.

განქარება (გაქარება) 52,6 გაქრობა, განადგურება, მოსპობა.

განქარება (გაქარება) გაქარწყლება განმქარვე შექირებება 24,8. შდრ. გაქარება.

განყენება 398, სქ. 8 გაძევება.

განცხრომა: განცხრობოდეს 539,6 მოილხენდნენ, ერთმოდნენ.

გაოდის: არა გაოდის 517,10; 518,3 არ ენადვლებოდა.

გაპირება დაპირება: მერმე გააპირეს წამოსვლა 566, სქ. 7.

გარდაცხებული-ი გავსებული: მიწდორი იყო სრულად ლაშქრითა გარდაცხებული 41,12.

გარდაის თანდებული გარდა: ერთისა ღმრთისა გარდაის 148,7 ერთი ღმრთის ვარდა.

გარდაიდება შეყრა, შეხვედრა: მეცი გარდაგუქიდის 80,1; 215,3; მეცობრენი გარდაგუქიდენეს 119,4; 157,2.

გარდალენა: გარდაალენეს 44,6; 69,8 დალენვა, დამსხვრევა. გარდანახვა ნახვა, დათვლიერება: ვიწუეთ მონახვად საქურქლეთა, გარდანახეთ 323,2; 337, 3-5.

გარდასწრება გასწრება, გაქცევა: ცხენი შეიპყრა, დაკაცი ზე გარდაესწრა 593,4.

გარდასხმა 1. თავდასხმა: ასი კაცი ზელა გარდაესხას 185,6; მეცობრენი ქარავენსა ზელა გარდაგუქესხეს 272,4.

2. გადაქცევა, დაღრა: ტუინი მკლავთა გარდაესხა 307,9.

გარდაწუხება შეწყვეტა: გარდაწუღა გუელისა მოდენა 97,5; 299,2; 303,9.

გარდაწუხება 47,10; 60,8; 65,11; 167,2 დასრულება.

გარდაქედლო-ი 411,1 მოქედლო.

გარდაქრა 388,3 გადავარდნა.

გარდახუენა 120,4; 186,4-8; 284,7 გაქცევა.

გარდაქდა 1. გადახდა: მხიარულმან დიდი პურობა გარდაიქადა 4,8.

2. გარდაქდა ომი 58,3 გადახდილ იქნა ომი; ომნი გარდაუქდია 62,5 ომი გადაუტანია.

გარდაქდომა 1. ცხენიდან ჩამოხტომა: გარდაქდა და თაყუანი-სტა მან კაცმან 31,9; გარდაქდა იწოდებოდა 38,5; 153,3; 302,9.

2. გასვლა: დიდი ხანი გარდაქდა 81,7 დიდმა ხანმა განვლო.

გარდაქდომა შეჯდომა: გარდაქდა ცხენსა შავსა 44, სქ. 1.

გარდმოხუენა გამოქცევა: მე ოდენ გარდმოვიხუენე 119,5.

გარე 1. თანდებული „გან“: გამოვიდეს სახლის გარე 8,11.

2. გარეთ: შეიქცე გარე 41,3; გარე დაისხნეს 64,2; 76,3.

3. გარშემო, ირგვლივ: მოიყენა გარე დიდებულნი 139,10; მოგუადგეს ლაშქარნი გარე 183,1; 183,7.

გარება გავლა: მიწდორსა ერთსა გუინდა გარება 16,1.

გარეგან 1. 366, სქ. 4 გარეთ.

2. თანდებული „გარდა“: ამის გარეგან სხუა რად არა გუაქუსო? 399,3.

გარეგან-ი გარეში, გარეთ მყოფი: შეიქცა გარეგანთა ლაშქართა შინი 134,1; 123,6; 139,9; 187,1; 297,8; არცა ვის დაუტყუა.

ნია გარეგანსა კაცსა ქუე-
ყანა ესე 305,2.

გარეგნით 225,2; 256,4; 322,1 გა-
რედან.

გარეთ 321,8 თანდებული „გარდა“.
გარეთად თანდებული „გარდა“: ამას
გარეთად სამნი თუალნი იყვნეს
199,10; 262,3; 294,6; 520,6.

გარემო მოსაზღვრე: განითქვა ყო-
ველსა გარემოსა ქვეყანასა
707, 4, 14; 715,4.

გარე-მოდგომა 402,5 გარშემორტყმა.

გარეს-გარე 180,4 გარეთ.

გარე-ქცევა 570,4 უკან გაბრუნება.

გარეშემო 1. ირგვლივ: გარეშე-
მოსა მისსა წაღვორისასა იყო
სანადირო 350,2; 402,2.

2. ირგვლივ მყოფი: გარეშე-
მონი მრავალნი ქელმწიფენი გა-
სხნა 398,5.

გარე-შემოზღუდვილ-ი 349,7 გარ-
შემორტყმული, გალავან-შემოვლე-
ბული.

გარე-შემოქცევა 385,4 უკან გამობ-
რუნება.

გარე-შექცევა 219,7; 293,4; 296,3;
376,5 უკან გაბრუნება.

გარნა გარდა: არაღის კქონებია გა რ-
ნა ამის მემამულეთაგან კიდევ
305,1.

გასაღმება 395, სქ. 2 მისაღმება.

გასვენება ნ. განსუენება.

გასვლა: გავიდა კმა ყოველსა
ქუეყანასა 341,3 გაისმა ხმა მთელ
ქვეყანაზე.

გასრულება 1. დასრულება: ამას წე-
ლიწახსა ერთსა გასრულდეს
29,3; 56,7. ჭერეთ გასრულე
იგე ამბავიო 613,7.

2. შესრულება: რაცა სთქუი, გა-
გისრულე ბია 179,2; რა გი-
ქადებია, გაგუისრულეო
269,2.

გასუენება 199,2; 203,4 დასვენება,
მოსვენება.

გასწავლება სწავლა, გაწვრთნა: ეგ-
რე გაასწავლე შვილი ჩემი
116,5.

გასწავლებულ-ი ნ. გასწავლული.

გასწავლილ-ი 452, სქ. 2-3 გაწვრთ-
ნილი.

გასწავლულ-ი (გასწავლებულ-ი) 146,8
განსწავლილი, გაწვრთნილი.

გასწორება გატოლება: რომელ ვე-
რაინ გაუსწორის ომი 33,2
ვერაინ გაუტოლდა ომში. გუე-
ვონა გასწორება მათი 254,6;
356,6; 489,8; 557,8; 625,9.

გასწრაფება სისწრაფე, აჩქარება: თუ
დიდად არ გაიწრაფებ, ვე-
ლარა ესწრები 645,8 თუ ძლიერ
სწრაფად არ წახვალ, ველარ მიუ-
სწრებ.

გასწრება 83,9; 104,4 გაქცევა, გასხ-
ლტომა.

გასხმა გაყრა, გარეკვა: მრავალნი ქელ-
მწიფენი გაასხნა 398,6.

გატანა გაყვანა: გაიტანა თანა
აბუტარ 146,6.

გატემა შემუსრვა, განადგურება: ქა-
რავნისა გატეხნა 505,6; 418,7;
რად გამიტეხენ ქუეყანა-
ნი 445,11.

გაფიცება (გაფიცხლება) 1. გაბრა-
ზება, გაცხარება: გაფიცხდა
ინდო ქაბუეი 165,8; 179,7.

2. გაძლიერება: გაფიცხდა
ომი უფრო ყოველთა ომთასა 358,4.

გაქარება გაქარწყლება, განადგურე-
ბა: არცა ეგრე გაუქარდათ
285,2. 6. განქარება.

გაქარვება (განქარვება) გაქარწყლე-
ბა, განადგურება, მოსპობა: გა-
იქარვო ყოველი შემოღება
141,2; 84,11; 401,6. შდრ. გან-
ქარვება.

გალანამცა ნ. განალამცა.

გაღება გაგნება: გზა და კუალი ველარ
გავიღე ვით 76,1; 82,2; გზა
არა გავიღო 216,7; 267,5;
268,6.

გაღმა 366,4 იქით, იმ მხარეს.

გაღმართ 183,10 იმ მხარეს, იქით
მხარეს.

გაუენება გაყვანა: გაიყენა ცხე-
ნი 44, სქ. 7; 58, სქ. 6; 60, სქ. 9;
69, სქ. 10.

გაუივნება ნ. დაუივნება.

გაყრა დამთავრება, გათავება: არა
გაყარეს ნადიმი 333,10; რა
ომი გაიყარა 285,3; 285,7.

გაშუება 1. მიტოვება, დატოვება,
თავის მიწებება: გაუშუეო ეგე
ამბრი არაბო 158,10; 267,4.

2. გაგზავნა: მე არა გაგიშუე ბ
მისდა საომრად 158,10.

გაჩენა გამოჩენა: ვითა გავჩენ-
დით, შემოგუიტიეს ცხენი 51,8;
ამა გზასა გაჩენდებოსო 270,3.

გაჩენილ-ი დანიშნული: არიან ზედა
მათ ლაშქართა სპასალარი გა-
ჩენილნი ლომნი ქაბუენი 220,
სქ. 2. რომელთა აქუს გაჩენი-
ლი დღე შიგა ათას-ათასი დრა-
კანი 220, სქ. 7.

გაჩუენება (გამჩუენება) 66,10; 237,4;

350,5; 439,4; 656, ტ. 1 დანახვა, თავის გამოჩენა.

გაცლა 1. გაცნობა: გა გ ც ა დ ო მის ქუეყანისა საქმე 218,8; 219,10; 420,1.

2. შესწავლა, გამოცდა: გა გ ც ი დ ი დ ი თ კაბულობასა შენსა 604,2.

3. დანახვა: რა ეგეთი სიმრავლე ლაშქრისა გა ი ც ა დ ა, ეგრე გუ- იბრძანა სეფელავე 444,6.

გაცემა სწავლება: მე გა გ ც ე გზა მაგისიო 20,3 მე გაჩვენო, გასწავ- ლო მაგის გზა; 204,9; 206,7; 268,9.

გაცხადება ჩვენება: მე გა გ ა ც ხ ა დ ო გზა მაგისიო 20, სქ. 3.

გამახება გაგზავნა: გა უ ძ ა ხ ა ო რ ა - სი ათასი მკედარი 121,7.

გამება გაძევება: გა ა ძ ე ს ერთი იგი მეფე 115,3.

გამრახება 432,5 ჩაგონება.

გამრცუა 491,4 გამარცვა.

გაწმინდება 491,2 შერცხვენა.

გაწურვა 1. ამოწყვეტა, მოსპობა 104, სქ. 1.

2. მიწურვა: ვითა გა ე წ უ რ ა ლამე 104, სქ. 1.

გაწყვება ნ. გაწყვედა.

გაწერომა 120,2; 395,4; 521,6 გაჯავ- რება, განრისხება.

გაწუხება (გაწყვეტა) 474, სქ. 7 დას- რულება, დამთავრება.

გაჭირვება გაძნელება: გა კ ი რ დ ა ომი 60,4.

გახუმა გაღება (მრავლისა): გა ა - ხ უ ნ ე ს კარნი 97,10.

გაქდომა 1. მიხტომა: არაბთა გა - უ ჯ დ ა 438,9.

2. მისისა ნაკრავისა ემა რომელ გა ჯ დ ა, ქეხასა ჰგვანდა 169,7 მისი ნაკრავის ხმა რომ გაისმა, ქე- ქასა გვანდა. ნ. აქდომა.

გაქდომა 49,1; 55,1; 79,4; 178,6 შეჭ- დომა.

გება: პური ე გ ო 205,9 პურ-მარი- ლი გაეშალა.

[გელაზ-ი] ზეთის საძლევი ქვა (სა- ბა): შედიისა გ ე ლ ა ზ ი ს ა ოღე- ნი ლახტი 733,20.

[გვრდემლ-ი] გრდემლი 736,16.

გზა 1. ცნობა: კერავინ გასცა გ ზ ა მის ამბისა 204,9.

2. ჩუენ დაგუიმძიმდა ჩუენითა გ ზ ი თ ა მოკვლა მის კაცისა 587,8 ჩუენ გაკვიძნელდა ჩუენი მიზეზით იმ კაცის მოკვლა.

გზა-გზა 162,5 გზაზე.

გზოზა: ღია გამსახურო ამას გ ზ ო -

ბ ა ს ა შინაო 424,5 ღიდად გემ- სახურო ამჯერად.

გივის გყავს: ნუ გ ი ვ ი ს მამაშე- ნი მკმუნეარედ 41,2; 386,9.

გიშერ-ი 5, სქ. 3 შავი ფერის ძვირ- ფასი ქვა.

გიც გიძს, გაქვს: თუ ძალ- გ ი ც 446,7 თუ ძალი გაქვს; რა გ ი ც თ 480,1.

გლახ (გლახა) 1. საბრალო, საწყალი: მას ბერსა, გ ლ ა ხ არაბსა მისე- ბურად უცდიან 39,3.

2. უბედურად, ცუდად: რა გ ლ ა ხ მოიგონე აქა მოსვლაო? 101,5.

გლახა (გლახა-ი) 481,8 მათხოვარი. შერ. გლახ.

გლოიათ-ი 529,7 გმირი, ბუმბერაზი. გონება ფიქრი: მას ე გ ო ნ ე ბ დ ი თ 519,7; ჩუენ მათსა დაჯოცასა ვი- გ ო ნ ე ბ დ ი თ და ვერა დაჯო- ცეთ 586,8; 62,9.

გრაგნილი-ი დახვეული: გ რ ა გ ნ ი ლ ი ქარი 487, სქ. 7.

გრგუნივა ჭექა-ქუხილი: გ რ გ უ - ნ ე ვ ა ცისა 343,4.

გრილი-ი ჩრდილი: იყო მუნ გ რ ი - ლ ი, და მათ გ რ ი ლ თ ა შინა შეეიჯმა პური 396,1; 422,7.

გრძნება 92,1; 100,4; 428,10 ჯაღოს- ნობა, მისნობა, გრძნეულება.

გრძნეული-ი 598,8 ჯაღოქარი, მისანი.

გუაღე 77,8; 83,5; 267,10; 439,10 წადი, იარე.

გუარ-ი 1. ძვირფასი თვალი: თავსა აყრიდენ გ უ ა რ ს ა 600, სქ. 2; 658, 9, 17.

2. მოღვაძე: არცა ძმანი და არცა სხუანი გ უ ა რ ნ ი კაცნი არა ყოფილან ეგზომ მოყუარულნი 500,6. რაცა ჩუენსა გ უ ა რ ს ა კაცსა სხუისთუის არა ემსახუროს 604,4.

გუერცა 64,1; 77, სქ. 10; 411,5 გვერდსა.

გუიანად 1. გვიან: გ უ ი ა ნ ა დ გა- მოვიდა 64,6.

2. ნელა: რემისა სიდიდისაგან გ უ - ი ა ნ ა დ ვიარებოდიო 509,7.

გუითქს 281,4 გვიდგას.

გუინაო 53, სქ. 11 გვინდაო.

გუიც 583,1 გვიდევს, გვაქვს.

გული-ი ძალი: მოუნახავს ქუეყანა და გ უ ლ ი ლაშქართა ჩუენთა 135,7.

გულიხად 1. გულოვნად, გაბედულად 387,11.

2. გულით, ძლიერად: გ უ ლ ი - ს ა დ ვერა ვერაო 558,7; ჩუენ

ტირილი დავიწყეთ გ უ ლ ი ს ა დ 597,3.

გულისობა 387,12 გაბედულება, გუ-
ლოვნობა.

გულ-კლდეზულ-ი 475,1 გულდაწყვე-
ტილი, გულნაკლული.

გულმაგრა 373,2 გულმაგრად, გუ-
ლოვნად.

გულმდღერად: ატირდა გ უ ლ მ-
დ უ ლ რ ა დ 399, სქ. 1-2

ატირდა მწარედ.

[გულმებისხლედ] გულბოროტად:
ერკინნეს... გ უ ლ მ ე ს ი ს ხ-
ე ჲ დ 737,7.

გულ-მყოვრად 250,3; 654, 9,3 გულ-
დასმით, გამირულად, გულმედგ-
რად.

გულ-მწყარალ-ი 252,5 გულგამწყრა-
ლი, ნაწყენი.

გულმხიარულად 341,1 მხიარულად.
გულოვან-ი 416,9 გულადი.

გულოვნად 1. მშვიდად: გ უ ლ ო ვ-
ნ ა დ ლაძინეთო 54,12.

2. გულიანად, ვეჯაკურად: გ უ-
ლ ო ვ ნ ა დ შეებას პატრონი თქუ-
ენი 248,8.

გურზ-ი 687, 7, სქ. 7-2 „ლახტივით
დიდი უფრთო“ (საბა).

დ

-და თანდებული „თ ვ ი ს“: შ ე ნ დ ა
459,4 შენთვის; თ ქ უ ე ნ დ ა
234,10 თქვენთვის.

დაბაბა 59,10; 68,7; 137,9 დოლი.
დაბეჭდული-ი 99,3 დაბეჭდილი.

დაბმა გაბმა, გახვევა: სხუასა საქმე-
სა არა და ვ ე ბ ა ო 85,5; თა-
ვისა შენისა საკლავსა საქმესა და ბ-
მ უ ლ ხ ა რ 286,2.

დაბნედილ-ი 162,7; 505,3; 562,2 ცნო-
ბამხინილი, გონდაკარგული.

დაბდება დატოვება: ესე ჭელმწიფე
მოათუხნე და გზასა ზედა და-
ა გ დ ე 35,9; 40,11; 74,1. და-
ა გ დ ო მღერა ოროლითა 157,9;
190,1.

დაგება 1. გაშლა: პური და ი გ ო
13,2 პურ-მარილი გაშლა; და-
ე გ ო პური 316,9.

2. თული და მ ი გ ე თ ო 79,2;
440,4 თვალთვალი, ყურება.

დაგებულ-ი: პური და გ ე ბ უ ლ ი
იყო 586,4 პურ-მარილი გაშლილი
იყო.

დაგიც 286,1 დაგიძევს, გაქვს.

დაგულოვნება ნ. გაგულოვანება.

დადგმა (დადგომა) 1. დაყენება: ნუ

და ი დ გ ა მ დღეთა ძმისა შენი-
სათა 355,3.

2. გაძლება: ვერა შეგეძლოს ნაკ-
რავისა ჩემისა და დ გ მ ა 491,2.

დადგომა გამკლავება, გაძლება: ვე-
ლარა და უ დ გ ნ ე ს , გაიქცნეს
126,1. შდრ. დადგმა.

დადება 1. და ი დ ვ ა ნადომი 144,6;
146,5; 199,1 დაიწყო ნადომი, ინა-
დომა.

2. და უ დ ვ ა იმედი უსიბს 46,11
იმედი მისცა უსიბს.

3. და ს დ ვ ა სახელი ომარ ძესა
მისსა ამბრი 116,1 უწოდა სახე-
ლი ომარმა თავის ვაჟიშვილს ამ-
ბრი.

4. აუგად და უ დ ვ ე ს 234,1
ნაკლად ჩაუთვალეს.

დავარდნა: 1. კმა და ვ ა რ და 401,1
ხმა გაისმა.

2. გამოჩენა: თუ საკვამურო საქმე
და გ ი ვ ა რ დ ე ს 604,6.

დავედრება 461,5; 614,5; 692, 7, 1
შევედრება, თხოვნა, მუდარა.

დაჯავება შერიგება: აწ თუ და ვ ე-
ზ ა ო 142,1.

დაჯიდვა 322,1 დაბრუნება.

დათხევა 127,6; 150,4 დაღერა.

დაკაზმვა წასასვლელად მომზადება:
დაასკუნეს წასვლა და და ე კ ა ზ-
მ ნ ე ს 176,6.

დაკაფვა დაკრა: და გ კ ა ფ ე ს და
დაგაგდესო 506,1.

დაკლება 1. მოკლება: ათსა დღესა
შინა და ა კ ლ ე ს თხუთმეტი
ათსი კაცი 123,8; რაცა და ა კ-
ლი ს ამბრი არაბმან საქმე ომი-
სა 146,8.

2. დაშავება: სხუა არა და ვ ა კ-
ლ ე და არცა რა წავიდო 386,9.

დაკლებულ-ი 10,8; 194, სქ. 10 ნაკ-
ლულოვანი, ცუდი, ავი.

დაკლება დაკეტვა: კარნი მის ქალა-
ქისანი თუით და კ ლ ი ტ ნ ი ს
400,2; 401,1.

დაკლდა 169,6; 490,8; 506,7; 667,
7, სქ. 11-3 დაკრა.

დაკოდილ-ი 273,10; 504,11 დაკრილი.

დაკოდლობა 515, სქ. 2 კრილობა.
[დალალი-ი] „რომელი ატარებს სა-
ვაქროთა“ (საბა): მერმე მნახა და-
ლა ლ მ ა ერთმა 741,5.

დალობა 474,8; 477,10; 681, 7, 12
მოშეება, დალა: ვერა შევატყე-
ვით და ლ ბ ო ბ ა ერთსაცა 477,3.

დაღევა 1. გამოღევა, გათავება 303,2;
472,7: ომი არა და გ უ ე ლ ე ე ო-

ს. 274,5 ომი არ მოგვაცდებდა.
 2. შემტირება: ჩუენი ლაშქარი
 დაილოოს და მათი არა დაი-
 ეცი 630,6.
 დაღეკვა 431, სქ. 1 დაძირვა.
 დამადღება 20,2; 53,9; 113,8; 195,6;
 397,7 მაღლობის გადახდა.
 დამაღობი 609, სქ. 7 მაღულად.
 შდრ. მაღვით.
 დამართება 1. წასვლა, გამგზავრება:
 ამას მინდორსა და მართეთ
 35,4; 46,8.
 2. დაძლევა, დამარცხება: ნუთუ
 დაუმართებია მტერსა 197,
 10; 222,5.
 3. ბრძანების გაცემა: ნუ შეიჭირ-
 ვებთ, რადგან ესე არა დაუ-
 მართებია, თუ თქუენ მომ-
 გუარეთო 207, სქ. 7.
 დამართებით პირდაპირ, გასწვრივ:
 დაისუს და მართებით 173,
 10; 227,8; 411,5.
 დამართებით-ი მძლეველი, დამმარ-
 ცხებელი: არაოდეს ყოფილ არს
 თურქეთისა და მართებით ი
 იამანეთი 130,6; 34,3; 62,4; 65,10;
 117,9; 650,7.
 დამარჩენელი-ი გადამარჩენი: აწ დმერ-
 თი არის და ქაბუჯობა ჩუენი და-
 მარჩენელი 131,5; 138,8.
 დამაშურაღებულ-ი 525, სქ. 8 დაღ-
 ლილი.
 დამაშურალ-ი 525,8 დაღლილი.
 დამდაღლები: და გიმდაზლე-
 ბია თავი 198,7 თავმდაბლობა
 გამოგიჩენია. და იმდაზლეთ
 თავი 242,6; 573,7 თავმდაბლობა
 გამოიჩინეთ.
 დამეტება ჯობნა: დაუმიმდა ინდო-
 სა ქაბუჯსა და მეტება ამბ-
 რი არაბისაგან 165,2; 165,10.
 დამაზადება მომზადება, გამზადება:
 ხვალისად დაემზადე 149,5.
 დამიც 91,1; 204,3 დამიძს, დამიდ-
 ვია.
 დამკრთალ-ი 140,2 შემკრთალი, შე-
 შინებულ-ი.
 დამკუიდრება შემომტყიცება: და-
 იმკუიდრა ყოველი არაბეთი
 მან არაბთა მეფისა ძემან 189,1.
 დამონება 290,3 დამორჩილება.
 დამოსა 263,2 შემოსეა.
 დამოწმება 1. დათანხმება: დაე-
 მოწმენეს დიდებულნი 27,10.
 2. თქმა: კულაცა დამიმოწ-

მები, შენ ნუ მივაზირებ 213,3.
 დაემოწმა ყმისდა 249,4.
 დამოყურება. 562,9 დამეგობრება.
 დამძიმება 63,3; 131,3; 145,10 დამ-
 წუხრება, დადარდიანება.
 დამხდურ-ი 29,5; 189,7 თანამოს-
 წრე, მონაწილე.
 დანარცხება 559, სქ. 1 დარცხმა, და-
 ცემა.
 დაონავრება 503,6; 507,1; 640, სქ. 7.
 გაძარცვა, დარბევა, აოხრება.
 დამატიუება (დაპატიჟება) 1. მიპატი-
 ეება 325,2.
 2. წაყვანა: სადამდის ვიცი, გიახ-
 ლებით და მერმე ნულარა და მ-
 პატიჟებთო 292,8.
 3. შეთავაზება: და პატიჟა
 ხოსრო ხაზართა მეფისა ძემან ომი
 248,1.
 4. იძულება: და პატიჟა ფი-
 ცითა 339,1.
 დაპყრობა 1. ჩაგდება, ჩაყენება, ჩა-
 ვარდნა: ღმერთმან თქუენი მტე-
 რი და აპყრას მას ყოფასა
 41,10; 214,8. იგივე ცოდვითა ჩემ-
 თა და აპყრეს 87,7; ფათე-
 რასა და ეპყრობით 266,11.
 2. დაქვრა, შენახვა: აძვრისა ქუე-
 შე და იპყრნა უჩინრად 249,3.
 დარბაზ-ი 209,5; 409,2; 416,5 მე-
 ფის სასახლე, სამეფო კარი.
 დარბაზობა 32,5; 534,1 წვეთლება.
 დარ-ი 1. შესადარი, მსგავსი: რომლი-
 სა დარი არა გუენება 326,3.
 2. მუხთალი არის და თუ რას და რ-
 სა დაიდებს, იმას კაცსა მშუილო-
 ბით არა გაუშუებსო 547,3 მუხ-
 თალია და რასად ჩაიფიქრებს, გა-
 დაწყვეტს, იმ კაცს მშვიდობით არ
 გაუშვებს.
 დარკან-ი 5. დრაჰანი.
 დარქუმა 547,7 დახურვა.
 დარჩენა 143,9; 150,2; 419,4 გადარ-
 ჩენა.
 დარჩენილ-ი (დარჩომილ-ი) 456,3 გა-
 დარჩენილი.
 დარჩეულ-ი 51,6 რჩეული.
 დარჩობა 95,2; 480,4; 557,3 გადარ-
 ჩენა, დარჩენა.
 დარჩომილ-ი 306,3; 357,1 გადარჩე-
 ნილი. დარჩენილი.
 დარწმუნება დაჭერება: ნუეინ და-
 გარწმუნებს ომსა ჩემსა
 251,8.
 დასაბამი: დასაბამით გან
 312,10 ქვეყნის გაჩენიდან.
 დასაბურველ-ი 610,5 დასაბურავი,
 ჩამოსაფარებელი.

დასაკლისი-ი 194,8 დამამცირებელი.
დასამძიმებელი-ი 623,1 დასამწუხრებელი.

დასმა დასობა: წინას ტახტას უნაგირისას და ს უ ა 61,2.

დასტ-ი 236,8; 322,3; 332,2 სასმისი, „კოკა“ (საბა).

დასტურ 216, სქ. 5; 267,5; 275,5; 416,7 ნამდვილად, კუშმარიტად.

დასტურად 82,8; 88,4; 145,3; 210,8; 701, ტ, 12 ნამდვილად.

დასწორება მიახლოვება: გაეჭკა მჭეცა უსიბ, და ვითა და ე ს წო-რა, იყილა 49,3; 106,8; 589,6.

დასწრება მოსწრება: ექნა კარგი რამე ნაქმარი და მერმე და ე ე ს წ-რ ე ბ ი მისსა შებმასა 384,6.

დასხმა 1. დასმა (მრავლისა): და-ის ხ ა ხუთასი ღიდებული 144,7; 146,4; 366,5.

2. დადგმა (მრავლისა): და ე ს ხ-ნ ე ს საჯდომნი 203,2; 227,6.

3. თავდასხმა 152,6; 152,9.

დასხმული-ი მოკირწყლული: და იყო ფოლორცი; და ს ხ მ უ ლ ი წით-ლითა ქვითა, ძოწეულითა 326,6.

დატეება 214,3 დატოვება.

დატეპნა (დატეპნა) 221,7; 305,2 გათლვა, დათრგუნვა.

დატყუება შეერთება: და ი ტ ყ უ-ბ ნ ა ფერკნი 303,6 ფეხი ფეხთან მიიტანა.

დაუბნება 631,7 გამოსაუბრება.

დაუდგომლად 222,7 გაუჩერებლად.

დაუკლებელი-ი: და უ კ ლ ე ბ ლ ა დ მიაბებო 366,5 უკლებლად, უნაქ-ლულად მიაბებო; 499,6.

დაურება ზრუნვა: აქა რასათუისცა მოსრულხართ, იგი და ი უ რ-ვ ე თ 541,7.

დაფანჩა 494,2; 653, ტ, 1 დაფანტვა.

დაქოლვა 458, სქ. 7 დაქეტვა.

-დაღმე (დაღმან) მოქმედებითი ბრუნ-ვის თანდებული, მნიშვნელობით იგივეა, რაც -და მ: პ ი რ ი და ღ-მ ე წარმოადგო 347,5.

დაღრეჭა 73,6; 264,8; 338,10; 563,4 სევდა, მოწყენა, მწუხარება.

დაღრეჭილი-ი 9,7; 204,5; 274,9; 388,4; 563,3; 673, ტ, 11 დამწუხრებული, სევდიანი, დაღონებული.

დაჟივება (მოყივება, გაყივება) შერცხვენა: და მ ი ყ ი ვ ნ ე ნ მე-ფენი სიძენი 255,2.

დაჟრა დატოვება: ჩუენ შინა და-გ უ ყ ა რ ნ ა 132,1; 286,9; 469,7.

დაშთომილი-ი 306, სქ. 3 დარჩენილი.

დაშნა 98,10; 102,4; 347,4; 388,1 „მოკლე კრმალი“ (საბა).

დაშრომა დაღლა: ველარა შევატყე-ვით ერთსაცა მათგანსა და შ-რ ო მ ა 169,2; 301,4; 575, სქ. 3.

დაშტერება გაშტერება, გაკვირვება: რა ნახეს, და შ ტ ე რ დ ე ნ 21, სქ. 2.

დაცდენა აცდენა: თუ ვით ერთხელ და ს ც დ ე თ, წლამდის ველარას შეიგებო 430,1.

დაცემა დადგმა: და ს ც ნ ე ს კარავ-ნი 177,1.

დაცთომილი-ი 26,3 შემცდარი.

დაძრცული-ი 486,1 გაძარცული.

დაწერა 110,3 დახატვა.

დაწერილი-ი 8,1; 11,7; 13,5; 293,6 დახატული.

დაწუნება დაჩაგვრა: გარეგანთა მტერთა და ი წ უ ნ ე ს და ერ-თისა დარისპანისა ქალაქისაგან კი-დე სხუა სამეფო ყუელა წაუღეს 398,8.

დაწეღმა განადგურება, მოსპობა: რაჟამცა და ს წ ყ დ ი ს ლაშქა-რი მის მეფისა 178,8.

დაწევა 33,11 დაწეველა.

დაწუნარება (დაწეღმა, მოწეღმა) 86,1 დასრულება, დამთავრება: არა და წ ყ ნ ა რ და მოსვლა ლაშქ-რისა 301,1.

დაჭერა 1. პატივით და გ ი ჭ ი რ ო თ 24,6 პატივი გცეთ, პატივით მო-გეჰყართ.

2. დატოვება: მაშინ და გ უ ი-ჭ ი რ ნ ა ამირან 258,4; 470,10.

3. დაკეება: იგი ქალაქი ღიღი და კეჟელა და ი ჭ ი რ ე ს 398,10.

დაჭირება გაჭირვება, გასაჭირი: ლო-მო ჩემო, ოდეს და მ ე ჭ ი რ ო ს, ასრე შენ მიშუელეო 126,3.

დაჭირვა 1. დაჭერა: კრმალი და-ჭ ი რ ვ ი თ გაადებინა 480,9.

2. დატოვება: წელიწდამდის ლა-მოდა და ჭ ი რ ვ ა ს ა და ჩუენ არა დავდეგით 482,3.

დახდომა გახდომა: ღმერთმან ორ-გულთა თქუენთა მისცეს, ვითა და ე ხ ა დ ე ნ ი თ და დავკოცე-ნით 51,9 ღმერთმა თქვენს მტერს მისცეს, როგორც ისინი გავხადეთ და დავხოცეთ.

დახოკა 694, ტ, 5 დაკაწრვა.

დახოწვა დახვევა, გარსშემორტყმა: სამთა კაცთად ლაშქარი და ხ ე ე-

წილი 355, სქ. 1.

6. ხუეწა.

დაკვლევა ხელში ჩაგდება: დამე მო-
ვალს და ვისაც და აჭელებს,
ჰკრავს და მოჰკლავს 695, ჟ, 12.

დაჭრა დაკეტვა: კარნი ქალაქი-
სანი და ვეჭმენთ 637, 1.

დაჭერება 1. დარწმუნება: რა და-
აჭეროს ღმერთმან ქაბუკო-
ბასა შენსა 88, 1; და ვეერდი
თავსა ჩემსა 367, 7.

2. დამარცხება: არიან ჩემნი სამ-
ნი ბუმბერაზნი და თუ მათ შეება
და დააჭერნე, თუთი ნახო
და თუ მათ შენ და გააჭერონ
142, 7; 243, 7; ... შეები, თუ და-
აჭერნე ივინი, მაშინლა ხარ სი-
ძე ჩემი 56, 8.

დგომა 1. ედგა 15, 1 ვიდუქი; დგა
42, 7 იდგა; დგეს 37, 11; 51, 7
იდგენ.

2. ქონება, ყოლა: ედგასი ავა-
ზა 3, 4; მუბლსა თუალი ედგა 99, 6;
101, 4; 101, 9; ცოტალა სული ედ-
გა 102, 9.

დგა ქონება: მე სხუა საქმე არა
მდებიაო 164, 4 მე სხუა საქმე
არა მქონიაო; სამისა დღისა სავა-
ლი სხუა გუედვა 532, 1.

დგა 312, 4; 323, 6; 341, 5; 615, 5 დე-
დაკი, ქალი.

დგამძუძე 563, 5; 116, სქ. 2 გამზ-
რდელი ქალი.

[დედაწულ-ი] „სახლის ჯალაბობა“
(საბა): დედაწულში მობ-
ძანდით და მუნ მოგახსენოთ ყოვე-
ლიო 752, 8; 758, 14.

ღია 1. 43, 6; 45, 9; 48, 11; 215, 5 დი-
ლად, მეტად.

2. 101, 8; 261, 9; 468, 5 დიად.

ღიად-ი 14, 9; 53, 9; 189, 3; 325, 8;
331, 7 მრავალი, ბევრი.

ღია ღმერთო 43, 11; 63, 11; 165, 5;
166, 2 დიად.

ღიაც-ი 100, 2; 100, 9; 102, 7; 265, 7;
314, 7; 640, 3 დედაკი, ქალი.

ღიბა 108, სქ. 1-2 ძვირფასი ქსოვი-
ლი.

ღიდ-ი 156, 4; 316, 7; 458, 6 დიდე-
ბული, წარჩინებული.

ღიდად 28, 7 ძლიერ, ფრიალ.

ღიდებულ-ი 3, 6; 13, 7; 26, 9; 57, 9
წარჩინებული, დიდგვარიანი ფეო-
დალი.

ღიდროვან-ი (ღიდროან-ი) 329, 5;
342, 7; 469, 1 დიდ-ღიდი.

ღიდფას-ი ძვირფასი, ღიდი ფასისა:
გამოიღეს შესამოსელი მის დიდე-

ბულთათუის და ჩუენთუისცა შე-
სამოსელი დიდფასისა 320, 1.

[დოლაბ-ი] წისქვილის ქვა 738, 1;
756, 17.

დრაკან-ი 6. დრაჰანი.

დრამა 61, 5; 655, ჟ, 13 ვერცხლის
წვრილი ფული.

დრაჰან-ი (დრაჰან-ი, დარჰან-ი) 15, 10;
61, 5; 74, 10; 220, 7; 656, ჟ, 1 ოქ-
როს ფული.

დრგიალ-ი 254, სქ. 1 ხმაური, ყი-
ჟინა.

[დურბინ-ი] 778, 9 „ქართულად შორ-
სათვალე და კოგრი ჰქვან“ (საბა).
დურ ერთ 52, 2 ერთ დღეს.

დღეისითგან (დღესითგან) 171, 2 დღე-
იდან. შდრ. დღესითგან.

დღესამდის 282, 5; 528, 6 დღემდის.

დღესითგან (დღეისითგან) 287, 4; 454, 4
დღეიდან. შდრ. დღეისითგან.

ე

ეგდენ 99, 10 ამდენად.

ეგდენ-ი (ეგოდენ-ი) 246, 3; 418, 2 ამ-
დენი.

ეგების: არ ეგების 5, 5; 12, 11;
26, 8 არ შეიძლება; არ ეგებო-
და 84, 8 არ შეიძლებოდა.

ეგეზარ-ი მაგვარი, მაგის მსგავსი:
ეგეგუარი სიტყუა 41, 6.

ეგზომ (ეზომ) 60, 1; 168, 5; 238, 8;
161, 8 ასე, ამდენად.

ეგზომ-ი 4, 11; 55, 5; 136, 8; 166, 5
ეგოდენი, ამდენი: ეგზომი
ფიცხელი ომი მოინახეს 153, 1.

ეგოდენ-ი 6. ეგდენი.

ეგრე ეგეთი: ეინათგან ეგრე კა-
ბუკი ხარ 142, 5.

ეგრეთ-ი ასეთი, ესეთი: ეგრეთი
სული დადგა 707, ჟ, 6.

ეგრეთვე 59, 9 ასევე.

ეზდენ-ი 700, ჯ, 11 ამდენი.

ეზომ 310, 1; 333, 1 ასე, ამდენად.

6. ეგზომ.

ეზომ-ი 46, 6 ამდენი.

ელვა ელვარება, ბზინვა, ბრწყინ-
ვალება: ვითა მზე, ეგრე ელვი-
დეს 311, 7;

ერთგან ერთად: მაგა სამთა ნაქმარი
ერთგან რაც ექნას, მითხარო

29, 8; 59, 7; დასხდეს ცოლი და
ქმარი ერთგან 71, 5; 162, 2;

458, 2.

ერთეკრძო (ერთეკრძ) 83, სქ. 7 ცალ-
მხარეს.

ერთო (ერთოთ) 215, 7; 231, 6; 356, 6

მეტად, ძლიერ.

ერთობით 333,5 ერთიანად, მთლიანად.

ერთობლი-ი ყველა, მთელი: იზრინა ერთობლიმან ქარავენმან 486,8 დათქრიალდა, დაიძრა მთელი ქარავენნი.

ერთოფ ნ. ერთობ.

ერთპირ 344, სქ.4 ერთად, ერთიანად.

ერთპირად 1. ერთხმად: თქუეს ყოველთა ერთპირად 315,2.

2. ერთად, ერთიანად 344, სქ. 4; 358,9.

ერთხავე ერთნაირად: იგი ბუმბერაზი ერთსახე შემოსილიყო—

ცხენი და კაცი რკინითა 233,6.

ერთი 11,1; 12,9; 51,12; 251,4 ხალხი.

ერისთავ-ი 222,1 „ჯარისთავი“ (საბა), მხარის განმგებელი.

ერჩის: ენა აღარა ერთობა 570,11

ენა აღარ ემორჩილებოდა.

ესავს: ეესავს ღმერთსა 128,5

ღმერთის იმედი მაქვს.

ესდენ 1. 156,12; 241,6 ესოდენ, ასე.

2. ესოდენი, ასეთი: გაგუეჟირდა ჩუენ ესდენ სიავე მათ ბუმბერაზთა 236,4.

ესდენ-ი 241,5; 604,1 ამდენი.

ესერა 20,5; 73,3; 361,6; 490,1 აჰა, აგერ.

ესრე 28,4; 40,5; 162,1 ასე.

ესრევე 498,5 ასევე.

ესრეთ 5,6; 8,4; 127,1; 340,2 ასე.

ესრეთ-ი 454,3 ასეთი.

ესტყ-ი 94,1; 506,5; 509,9 მეგზური, გზის მაჩვენებელი.

ესტყობა 567,1 მეგზურობა.

ეტლ-ი 207,9 ბედის ვარსკვლავი.

ეტრატი-ი 265,2; 293,7 ცხვრის ან ხბოს ტყავი, რომელსაც იყენებდნენ საწყერად.

ეშმაურ-ი 265,11; 266,11; 276,3; 576,6 ეშმაკური, მაცთური.

ეჭობ-ი 329,7; 463,10 მეკარე, „ცერემონიასტერი“.

ეჭიბთა უხუცეს-ი 193,6; 194,5 მთავარი ეჭიბი.

3

ვაგლახ ვაი: ვაგლახ, იმას კაცსა რა წაჰკიდებიაო 31,10; ვაგლახ, რა ცოტა ხარო 95,6; 106,3.

ვაზირ-ი (ვეზირ-ი) 19,1 მინისტრი.

ვაზირთა უხუცეს-ი (ვეზირთა უხუცეს-ი) 10,3; 10,8; 11,4; 12,3; 18,7; 193,6 პირველი ვაზირი, პრემიერ-მინისტრი.

ვაზირთა უხუცეს-ი ნ. ვაზირთა უხუცესი.

ვეზირობა (ვეზირობა) რჩევა, დარიგება, თათბირობა: ვაზირობა ნულარ გინდო 211,10; შენუ მივეაზირებ 213,3; ვაზირობა არა გინა 566,1.

ვეშად მშვიდობით, კეთილად: ვაშად მოხუედ 37,6; 55,9; 95,4; 101,5; ვაშად გნახეო 101,7, ვეზირ-ი ნ. ვაზირი.

ვეზირთა უხუცეს-ი ნ. ვაზირთა უხუცესი.

ვეზირობა ნ. ვაზირობა.

ვეშაპ-ი 50,2; 50,7 გველვეშაპი, ურჩხული.

[ვიგარ-ი] ვეფხვი (ჩუბ.) ტყავი ვიგარისა მგზავსი აქვს 753,11; 757,14.

ვით 425,6; 440,4 როგორ.

ვითა 1. რომ: წიგნი მოეწერა ზღუათა მეფესა თანა ნოსარს, ვითა მე მოვალ 40,6; 76,10; 109,4; 405,5.

2. როგორ: ვითა არა იცით? 113,1; ამა უკაცურთა აღგილთა ვითა ხართ? 277,1.

3. როგორც: ავიღეთ ყუელა, ვითა გუიოხრა 16,3; ვითა მაძა, ისრე პატვიით დავიკირთ 24,6; 38,8; 48,1; 51,9; 84,1; 154,6.

4. როდესაც: ვითა პური ეჰამეთ 32,4; ვითა გუნახნეს, ეგრე თქუეს 42,2; 49,3; 55,1; 60,8; მაშინ, ვითა გამოვიდა აზარმანი, ექენნეს დიდებულნი 64,7; ვითა ცნა, რომე ესე ხანთა მეფე არისო, გარდაჟდა 153,3.

5. ვიდრე: აჰა ვითა ვართ, დღე ერთ ნავითა მოვლენ ლაშქარნი 52,2.

ვითამც, ვითამცა 127,1; 163,2; 256,7 ვითომც.

ვითარ ვინაიდან: მან არა უსმინა დავითარ ვერ დაუშალა 341,8.

ვითარ-ი 46,1; 106,3; 118,2; 151,5 როგორი.

ვითაც 5,3 როგორც.

ვინათგან 5,6; 26,7; 88,6; 135,2 ვინაიდან.

ვირე 38,3; 38,10; 56,11; 72,8; 182,5; 594,2 ვიდრე.

ვირემლის 515,5 ვიდრემლის.

ვლა სელა, სიარული: ვლეთ დიხანი 36,3; 37,10; 41,12; 48,5.

ვლა აღარა შემიძლიაო 324,10.

ვნება ზიანის მიყენება: ვერავინ გავეოს 15,9; ჩუენი ვნება არა-ვისგან ეგების 148,7; 281,1.

52. ამირანდარეჯანიანი

ზამთარ 502, სქ. 4 ზამთარში.
 ზამთარივ 502, სქ. 4 ზამთრობით.
 ზამთრის 502,4 ზამთარში.
 [ზანგ-ი] კაცი შავი (საბა) 742,7.
 ზარ-ი 1. ზარი: დაუწყია ცემა ზ ა რ -
 ს ა 471,2-3; 574,11.
 2. შიში, თავზარი: დასცა ლაშქარ-
 თა ზ ა რ ი 139,4; 152,3; 182,8;
 653, ჟ, 5; ზ ა რ მ ა ნ აგუიხუნა
 576,5.
 3. მხიარულება, ყრამული: დი-
 დითა ზ ა რ ი თ ა და ზეიმითა მო-
 ვიდა 462,5; 309,4.
 ზარიფ-ი ლამაზი, კეკლუცი, მოხდე-
 ნილი: მოსილი ზ ა რ ი ფ ს ა ტან-
 სა 312, სქ. 5.
 ზარმელ-ი 545, სქ. 6 „სამხრისა შემ-
 დგომი კამადი“ (საბა).
 ზარქაშ-ი ნ. ჩაჩი ზარქაშში.
 ზაფხულ 502,4 ზაფხულში.
 ზახილ-ი 168,8 ძახილი.
 ზე 1. ზეზე, ზევით: ამბარი ზ ე ად-
 გა 174,6; 183,12; 326,8.
 2. ზედ: კაცი ვინმე ზ ე გარდამე-
 კიდა 162,6.
 ზეგ ზეალზევით: ზეალისასა ზ ე გ ი -
 ს ა უმჯობესი იყვის განსვენებანი
 465, სქ. 5.
 ზეგარდასვლით ცხენიდან ჩამოქვეი-
 თებით: ამირან ზ ე გ ა რ და ს-
 ე ლ ი თ მოკითხვასა ლამოდა
 462,7.
 ზე-გარდაცდომა 496,7-8 ჩამოქვეი-
 თება (ცხენიდან).
 ზელა 1. თანდებული „ზე“: სიტყუა-
 სა ზ ე და 13,1.
 2. ზევიდან: გუხედვიდა ზ ე და
 დედოფალი 654, ტ, 13.
 3. ზევით, ზემოთ: ზ ე და ეს-
 რეთ ეწერა 8,4; 297,10.
 4. ზემოთ მყოფი: ზ ე და არაბ-
 თა გაუქდა 438,9.
 ზელა დადგომა მოვლა, პატრონობა:
 ზ ე და და ვ ა დ ე გ ი თ და გამ-
 თელდა 506,3.
 ზელაზელ 483,5 ზედიზელ.
 ზელათ 1. ზევით: ზ ე და თ ნათო-
 ბდეს 334,5.
 2. ზევიდან: ზ ე და თ ავად და-
 ეუბნეს 631,7.
 ზელათ-ი ზევით მყოფი: მოკლა
 ზ ე და თ ი კაცები 403,3.
 ზელათი კერძო ზევითყენ: ზ ე და
 თ ი კ ე რ ძო მოჰყუეთა 147,9.
 ზელან 31,7; 36,4 თანდებული „ზე“.
 ზელა-შეხუდომა 272,3 შეხვედრა.

ზემი-ი (ზემი-ი, ზიამ-ი) 462,5 მხიარუ-
 ლება, დღესასწაული.
 ზენაარ-ი 377,1; 379,2; 528,6 ფიცი.
 ზენაარმან ღმრთისამან 23,3; 35,7;
 38,8; 94,3 ფიცის ფორმულა.
 ზეპირ ზეპირად, გარეგნულად: ზ ე -
 პ ი რ სიხარული უგვანდის 473,5.
 ზერადგ-ი 118,3; 122,5; 139,1 „ყვი-
 თელშავი“ (საბა) ცხენი.
 ზე უჟუღგომა 39,6; ზ ე უ კ უ -
 დ ე გ, რომე შევეკაზმო 386,1
 უკან დადგომა.
 ზეობა 710, ჟ, 14 სიამაყე, ამპარ-
 ტაენობა, ქედმაღლობა.
 ზიამ-ი, ზიემ-ი ნ. ზეიმი.
 ზითევი-ი 260,4; 261,10 მზითვეი.
 ზმა 1. ქმნა: სამართალსა უ ზ ე მ-
 დ ი ს ციხეთა, ქალაქთა 4,4; 167,3.
 2. ხმაური, ყრამული: იყო ზ მ ა
 დილი 147,5; 182,3; 372,9; 379,10;
 652,2.
 ზრახვა ლაბარაკი: რასა ზ რ ა ხ ა ე ს ?
 74,5; 275,3; ზ რ ა ხ ე ა დ დავ-
 დეგთ 275,1.
 ზრიალ-ი (ზრინვა) 1. აღტაცებით გა-
 მოწყვლილი ხმამალაი ძახილი:
 ი ზ რ ი ა ლ ა ყოველმან დაბადე-
 ბულმან და ქება შეასხეს ბადრი
 იამანისძესა 58,9.
 2. საზარდად ხმაურობა: შეიქნა
 ლაშქართა შიგან ტირილი და ზ რ ი -
 ა ლ ი 76, სქ. 1.
 ზრინვა 486,8 „ჯარტ დათქრიალება“
 (საბა). შდრ. ზრიალი.
 ზრუღუნდ-ი (ზრუღუნ-ი) საომარი
 იარაღი: ზ რ უ ბ უ ნ დ ნ ი შე-
 მოალეწნა 39, სქ. 11.
 ზრუნვა 145,8; 288,4; 347,3; 702,
 ჟ, 3 მწუხარება, დარდი, საგონე-
 ბელში ყოფნა.
 ზურგ-ი ზედაპირი: მისებრი ჰაბუჯი
 არა არისო ზ უ რ გ ს ა მიწისა-
 საო 530,2.
 ზურმუხტი-ი 310,8; 311,6; 317,3;
 600, სქ. 7-8 მწვანე ფერის ძვირ-
 ფასი ქვა.
 ზუფინ-ი „სასროლი მოკლე შუბი“
 (საბა): თითოს ზ უ ფ ი ნ ი ს სრო-
 ლით 487, სქ. 7.
 ზღვარ-ი (მზღვარ-ი) საზღვარი: გა-
 ვიარეთ ზ ღ ვ ა რ ი დედოფლი-
 სა 325,4.
 ზღვივა 127,5; 379,5 სამაგიეროს მი-
 გება; „დანაშაულის გარდაქდევინ-
 ნება“ (საბა).
 ზღუდე 57,9; 59,9; 310,2; 380,6 ქე-
 დელი, გალავანი.

ზღუდე-შექმნილ-ი 326,7 გალავან-შე-
მოვლებული, შემოზღუდული.

თ

თავად თვით: თავად მისი აგე-
ბული 20, სქ. 6.

თავად-ი 1. 52,4; 52,6; 53,2 უფრო-
სი.

[2. დიდი ფეოდალი: იგი მზექაბუკი
წინა მოგება და თავადნი მის-
ნი 784,11; 745,5].

თავ-ი 1. თვითონ: თუთ თავით
თქუენითა მოლით 134,5; 137,1.

2. უფროსი, მეთაური: ისინი მის
ქარავნისა უფროსნი და თავნი
არიან 506,8; 534,10; 660, 7, 11.

თავით თავთან: ერთი თავით
და ერთი ფერკით უდგეს 37,13.

თავისება მითვისება, მისაკუთრება:
რაცა მათით თავისეს 495,
სქ. 2. შდრ. ჩემება.

თავის-თავისად 237,8; 255,3; 301,4
ცალ-ცალკე.

თავ-თავისად 542,10 ცალ-ცალკე.
თანა მსგავსი: მის ხილის თანა ხი-
ლი ვერსადა ვპოვეთ 436,8.

თანა-აღება თან წაღება, თან წაყვა-
ნა: თანა-აღება ცხენთა 190,
10.

თანადაზღუდურ-ი 20,7 თანამომსწრე,
მონაწილე.

თაყუანის-ცემა 22,4; 31,9; 172,5 თა-
ვის მოღრეკა, თავის მდაბლად დაკ-
ვრა.

თემ-ი 210,3 ქვეყნის ნაწილი, მხარე.
თვარ 465, სქ. 8 თორემ.

თვითან 236, სქ. 6 თვითონ.

თნევა 111,6; 541,2 მოწონება.

თოხარი-ი კარგად მოსიარულე: ჯა-
მას აქლემსა ჯდა თოხარი-
სა 217,1.

თუ რომ: ვერა ჰყადრებდეს, თუ
შიში არისო 75,3; 125,6; მაშინ
უამბეს, თუ: „ქალაქი არის მცი-
რე...“ 132,6.

თულად 408,1; 485,6; 489,4 გარეგ-
ნაობით, შესახედლობით.

თულ-ი 61,7; 74,10; 199,10; 318,1
ძვირფასი ქვა.

თულვა 1. თვალის შევლება, ხილვა:
ათუალებით, ნუთუ თქუენგა-
ნი ვინმე იყოსო 162,7.

2. მოთვლა: რასა-ლა ვთუა-
ვიდე 318,4.

თურა 64,8; 87,4; 130,8; 170,5 თო-
რემ.

თურე 83,2; 588,4 თორემ.

თუისთუისად 231,7 თავთავისთვის.
თუმცა რომ: ლამოდა იამანთა მეფე,
თუმცა არა წასულიყო არაბ-
თა მეფისა ძე 176,3; 26,8; 45,10.
თურე 16,9; 101,2 თურმე.
თუ უნდა 295,6-7 თუნდა.
თხუთმეტ დღე 35,5 თხუთმეტ დღეს.

ო

იაგუნდ-ი 26, სქ. 6-7; 317,1 ძვირ-
ფასი ქვა.

იავარ-ი 503, სქ. 6 ნაძარცვი, „ნაფო-
რიაქალი“ (საბა).

ილუმალ 528,1 ჩუმად, ფარულად.
იექ ჩეშემ ნესტ 102,6 ერთი თვალის
არა მაქვს.

იმედ-გარდაწყუთილ-ი 315,5 უიმე-
ლო.

იმედუულ-ი იმედით: ცურვის იმე-
დუულ დაღა 430, სქ. 7.

იმიერ-ი ნ. იმიერი.

იმიერ 22,3; 206,4; 299,8 იქიდან, იმ
მხრიდან; იქით.

იმიერ-ი (იმერ-ი) იმ მხარისა: შეიქ-
ნა იმერთა შიგან ზრუნვა
145,8.

იმიერი 94,10 იქიდან.

ინლოურ-ი ნ. პინდლოური.

ის-ი 16,9; 41,4; 61,6; 266,5 ის, იგი-
ისრე 24,6; 33,6 ისე.

იქ-ი 85,3; 91,9; 274,4; 650,8 იქ.
იქითგან შემდეგ: დღეის იქით-
გან შვილი ხარ ჩემი 454,2.

იჩქითად 311,10; 584,2; 638,8 უეც-
რად, მყის, მოულოდნელად.

კ

კაბა ზელა სამოსელი: გამოვიდა იგი-
ცა კაბითა, ცხენსა ჯდა 414,7.
კადნიერება 10,4 სითამამე, გამბედა-
ობა.

კადრება 12,4; 18,10; 75,3; 130,8
გაბედვა: ვერვინ იკადრა ომი
მათი 502,1.

კაჯმა 1. მომზადება: პურსა ჩუენთუ-
ის ჰკაჯმიდე 464,1; 464,4.

2. შეკაზმვა: დაიწყო კაჯმა
ამირან დარეჯანისძემან 212,9.

კაპარქ-ი 233,5 ისრის ჩასაწყობი ჩან-
თა.

კარავ-ი 36,4; 37,11; 41,10; 140,2
ქსოვილისაგან გაკეთებული სამგ-
ზავრო საღვთო.

კარგა 97,8; 162,1; 324,4 კარგად.

კარგ-ი გამოჩენილი, კარგი: კარგ-

ნ ი კაცნი ქალაქისანი გამოგუეგუ-
ბნეს წინა ძლუნითა 51,11.

კაც-ი აღამიანი: წამოდგა ყოველი
კ ა ც ი ხელდალ 57,9.

კაცობა აღამიანობა, ვაჟკაცობა: ვი-
თარი შენსა კ ა ც ო ბ ა ს ა შეჰ-
გავს 106,3. მაჯობე კ ა ც ო ბ ი თ ა
200,8.

კაცობრივი-ი აღამიანური: კ ა ც ო ბ-
რ ი ვ ი საქმე ყუელა კარგად მო-
ვავლინო 116,5. ისი კაცნი კ ა-
ც ო ბ რ ი ვ ი თ ა ჭძალითა არა
იჯობინებინ 185,3; 172,10.

კაჰრობა (კრაჰობა, კრჰიალობა) გვე-
ლის სისინი: გამოვიდა მის კლდი-
სა თავსა გუელი სმინელი და იწ-
ყო კ ა ჭ რ ო ბ ა დ 97,1.

კეთილ-ი 422,6; 458,4 კარგი.

კეთილ-სმურ-ი კარგად მოსასმე-
ნი: ისმენდით კარგთა ანბავთა და
ყურთა კ ე თ ი ლ-ს მ უ რ თ ა
111, სქ. 2; 193, სქ. 2.

კეკელ-ლამაზი: იგი ქალაქი დიდი და
კ ე კ ე ლ ა დაიჭირეს მამისა მი-
სისა გაზრდილთა 398, 10; 399,
სქ. 2; 526,6; 552,7.

კეკელუც-ი 309,3; 435,2 ლამაზი, ტურ-
ფა, მშვენიერი.

კეპასტა ნ. კუბასტა.

კერილ-ი 108, სქ. 1-2; 457, სქ. 1 შე-
კერილი.

კერულ-ი 74,10; 108, სქ. 1-2; 262,4
შეკერილი.

კერძ 1. თანდებული „კენ“: წარმოე-
მართნეს ჩუენ კ ე რ ძ 197,4.

2. მხარე: ე რ თ კ ე რ ძ დად-
გეს 469,1.

კერძ-ი წილი, ნაწილი: ჩემი კ ე რ-
ძ ი თქუენდავე მომიკსენებიაო
50,4; მის კ ე რ ძ ს ა ქუეყანასა
ვერაჲნ შევიდოდა 155,8.

2. მხარი, მხარე: ჩუენ კ ე რ ძ ნ ი
მეზუე-მედაბლაბენი უცემდეს 301,
5; მისთა კ ე რ ძ თ ა კაცთა
დაუწყიან ცემა ზარსა 471,1; 649,1.

კერძო 1. თანდებული „კენ“: მის
კაცისა კ ე რ ძ ო 14,4 იმ კაცის-
კენ; მეფისა კ ე რ ძ ო 447,8 მეფის-
კენ. ბალხეთით კ ე რ ძ ო 20,9.
ქალაქით კ ე რ ძ ო 133,3; 268,1.
2. მხარე: გასტყორცა მას კ ე რ-
ძ ო ს ა 151,4.

კეპასტა ნ. კუბასტა.

კიდე 1. თანდებული „გარდა“: მოჲ-
სენებისაგან კ ი დ ე 10,5; კაცთა
ნახვისგან კ ი დ ე 13,8; 15,9;
26,11.

2. ცალკე: მზექაბუჟი მარტო ჯდა,

ჩუენ კ ი დ ე დაესხედით, პურ-
სა ვკამდით 584,1; 464,4; 574,5;
648,3.

3. ნაპირი, მხარე: ერთსა მილიონ-
სა კ ი დ ე დავდევით ლაშქარ-
თაგან 75,5; 652,1.

კიდეზულ-ი 1. აკიდეზული, დატვირ-
თული: ათასი ჯორი კ ი დ ე ბ უ-
ლი 262,1; 262,5.

2. დაკიდეზული: ქალი კუბოსა მას
ზელა კ ი დ ე ბ უ ლ ს ა ჯდა 450,5.

კიდეგან განშორებით, მოშორებით,
განცალკევებით: სამეფოსა მისი-
საგან კ ი დ ე გ ა ნ იქმნა სიყუ-
დილი მისი 175,1.

კიდეგანად განშორებით: მისისა სა-
მეფოსაგან კ ი დ ე გ ა ნ ა დ მო-
კულა 175,4.

[კიდეგან-ი] განშორებულნი: შენისა
მეკიდრისა მამულისაგან კ ი დ ე-
გ ა ნ ი ხარ 760,3.

კიდიხ-კიდე (კიდეს-კიდე) ცალ-ცალკე,
თვითთული: მას პურობასა ზელა
მოვიწმევიდა დიდებული ხოს-
რო ხაზართა მეფისა. კ ი დ ი ს-
კ ი დ ე ყოველთათვის საბოძუა-
რი ჰქონდა, მაგრა მზისა ქაბუჟი-
სად დიდად ებოძა, და ცოტად უმ-
ცროსი—იმპარინდოსათვის 538,7.
არა მიუშუა ლაშქარი, დასწყუერ-
დის კ ი დ ი ს-კ ი დ ე 178,9; 539,2.
საბოძუარი და საკარგავი უბოძა
კ ი დ ი ს-კ ი დ ე ყოველთა 605,
სქ. 1.

კინენ-ი (კინან-ი) „საბრძოლელობა ბუმ-
ბერაზთა, მსგავსი შუბის ტარისა,
სხელი შესაყარად და ასახეელად“
(საბა) 118,6; 133,7; 139 ,4; 151,3;
167,10; 372,2.

[კისკას-ი] სწრაფად მქცევი (საბა):
კ ი ს კ ა ს ა დ ციხესა ზედან გას-
ვლა მოინდომა 739,7; 780,18.

კიკხევა დაცინვა: კ ი ც ხ ე ვ ა დ
შევირაცხე 415,4.

კლდოვან-ი 7,3 კლდიანი.

კლგა 1. 169,2 შემცირება.

2. დასუსტება, დაღლა: ჩუენ სე-
ფედავლეს კ ლ ე ბ ა ვერა შევა-
ტყევით რა 445,7; ვერა შევატყე-
ვით კ ლ ე ბ ა დარეჯანისძესა
654, 7, 10.

3. გულის დაწყევტა: რაღასა იკ-
ლ ე ბ ჩამოგდებულისა კაცისა-
გან 252,7; თუ გული არა გ ა კ-
ლ ე ბ ს წასვლისაგან კიდე, სხუ-
ასა ნურასა იგონებო 268,10;

4. მოკლება: აწ თუ ქაბუჟი ხარ,

ნუ იკლებ 674, **ტ**, 7 კაბუტო-
ბას ნუ მოაყლებ.
კლოტე 322,9 ბოქლომი.
კმა საკმარისი, საკმაო: საზაროდ კ მა
იყო 39,2; 39,7; 44,4; 48,7; 147,3.
კმარ 546, სქ. 10; 593, სქ. 2 კმა, საკ-
მაო, საკმარისი.
კობალ-ი 296,7; 297,1; 301,9 კომბა-
ლი.
[კოშკი-ი] წურილი და მაღალი ციხე
(საბა) 797,7.
კრაპობა ნ. კაპრობა.
კრკოლა 35, სქ. 9 „მოგონებული
თითოლა ტყუილი“ (საბა).
კრძალვა შორიდება: სიკუდილსა ეკ-
რძალენით 6,5; 85,7; 246,2;
246,5; 550,3.
კრქილობა ნ. კაპრობა.
კულოლ 265,4 კვლავ.
კულოლ-ი შემდგომი: ერთისა პურო-
ბისა კიქანი და ჯამნი კ უ ა ლ ა დ-
სა პურობასა შინა არა მინახვან
413,5.
კუბასტა (კუბასტ-ი, კვიპასტა, კე-
პასტა, კუპასტა, კუბასტ-ი) 458,1
ლეჩაქი.
კუბო 26,6; 27,2; 205,7; 311,5 ჩასა-
ჯლომი კუბო, ტახტრევანი, რო-
მელსაც აქლემზე აპიდებდნენ
ან ხელით ატარებდნენ.
კუთა დაქრა: ზურგსა ვჰკუთეთე
346,8.
კუთიანება 571,10 ნაკვეთი.
კუეხა 451,5 თავის ქება, ტრაბახი.
კუირაიე 4,3 კვირა.
კულა 142,8; 146,4; 179,2 კვლავ.
კულავ 122,9; 135,4 კვლავ, კიდევე,
მერმე.
კულავე 445,2; 546,8 კვლავ, ისევ,
კიდევე.
კუპასტა, კუბასტ-ი ნ. კუბასტა.
კუპარ-ი 497,6; 698, **ტ**, 15 შავი ფისი.
კურთხეულ-ი 45,7; 49,5; 123,3 და-
ლოცივილი.
კურო 91,3 გადატ. მნიშვნელობით:
გარყვნილი მამაკაცი.

ლ

ლამის: ინდო კაბუტი ლამოდ ა
39,9 ინდო კაბუტი ლამობა; 85,4;
102,9; 176,3; 221,9.
ლარ-ი 1. 126, სქ. 8; 154, სქ. 5; 459,8;
494,4; 536,5 ძვირფასი განძეულო-
ბა.
2. სადგომი, ბინა: ბრძანეთ ჩუენ-
სა ლარსა, და მერმე მუნ მო-
გაქსენოთ ჩუენი ამბავი 277,2 მო-

დით ჩეენს ბინაში და მოგიტხროთ:
ჩეენი ამბავი.
ლალბა 67,4; 162,1; 296,4; 559,7;
674, **ტ**, 8 მხიარულება, ხუმრობა,
შეჰტევა.
ლაშ-ი ცხრეელის ტუჩი: ვეშაპსა ლა-
ში ი მიწასა ზედან დაუბა 705, **ღ**, 8.
ლაშქარ-ი 17,6; 41,8 ჯარი.
ლახტ-ი 144,10; 145,6; 356, სქ. 3;
774,1 რკინის კეტი. „უშკუეთე-
ლო საცემი საომარი“ (საბა).
ლბილად 515,8 რბილად.
ლევა მოლევა, გათაევა: მოგუეწ-
ყინა ტოლა, და არა მოჭდა ლ ე ვ ა
97,3; 299,1.
ლიტრ-ი წონის ერთეული: აილეს
ხუთას-ხუთასის ლიტრის ლახ-
ტები 560, სქ. 1.
ლომ-ი 120,5; 125,4 გადატ. მნიშვნე-
ლობით: ვაჟაკი, გმირი.
[ლომგულ-ი] გმირი, ვაჟაკი 716,9.
ლომურად მხნედ, ვაჟაკურად: ლო-
მურად იყვნეს ღორათ და მო-
სორ 594,8.

მ

მაგარ-ი მტკიცე: ციხე დგა მაგა-
რი 424,11.
მაგრა 10,4; 23,7; 41,11; 45,3 მაგ-
რამ.
მაგრამე 142,1 მაგრამ.
მადლ-ი მადლობა: მაღლი ღმერ-
თსა 23,8; მაღლი მიბრძანა
47,5.
მადრიელ-ი 172,9 მადლიერი.
მავნებელ-ი მაოხრებელი: მავნე-
ბელი ქალაქისაო 692, **ტ**, სქ. 2.
მალოდობელ-ი ნ. მალაობელი.
მაღე სწრაფი, ფეხმარი: ტაიქთა
ზედა გასხდეს მეტად მაღეთა
699, **ტ**, 6.
მაღვით 502,7; 609, სქ. 7 მალულად,
ჩუშად.
მალ-ი სწრაფი: თუცა ღია მაღო
არის, ყოლე არა შეეჭდებოთ 48,11.
მალულად 185,5 ფარულად.
მალულსა მალულად, ფარულად:
მაღულსა დაუდგეს 400,7.
მამა 341,5; 615,6 მამაკაცი.
მამაც-ი 282,8; 406,2; 640,3 მამა-
კაცი.
მანდილ-ი 434,11 ხელსახოცი.
[მაოჯარ-ი] მაოხრებელი: ვინათგან
თქვენ შეგიწყლათ ღმერთმან და
იგი თქვენი მაოჯარი მოკე-
და 759,5.
მართ 300,3 ჰეშმარიტად, მართლად.

მართებს შეენის, შეეფერება: ვითა შე-
კირვებულთა კაცთა მართებს
205,4 როგორც დამწუხრებულ
კაცებს შეეფერება. ვითა თქუენსა
ქაბუობასა მართებს 651,2.
მართლად ნამდვილად: ვინათგან იგი
მართლად ქუეყანასა შინა ჩუ-
ენსა არის 135,3; მართლად
თქუა მან კაცმან 522,2; 629,9;
657, ტ. 1.

მარ-ი (მაჰრ-ი) მიზდი, ქებინი, წინ-
დი, ფულის თანხა, რომელსაც ქორ-
წინებისას საქმრო უნიშნავს სა-
ცოლეს: მარო გაუქუეთა 494,6;
659, ჟ. 5.

მარცხე ზიანის მომტანი: მუნ მოგხუ-
ღდებიან ქაბუენი არა ერთნი და ორ-
ნი, განა მრავალნი და დიდად მარ-
ცხენი 34,7. შდრ. მარცხი.
მარცხენი 44,8; 478,3 მარცხენა.
მარცხ-ი (მარცხე) საშიში, საზიანო:
დიდად მარცხი არის მტერი-
სათუის 134,3.

მარჯუება 1. კელს იმარჯუებ-
და 65,4 ხელს ავარჯიშებდა.
2. აწყა, თუ გმარჯუია 171,2
ახლად თუ გემარჯვება, თუ გირ-
ჩენია 290,6; 543,1.
3. გამარჯვება: ავად რასმე უმარ-
ჯუდების ჩემთა ბუმბერაზ-
თაო 241,10.

მარჯუენი 44,8; 45,7; 674, ტ. 11 მარ-
ჯვენა.

მატება მომატება: გუემატა ძალ-
ისა 148,5 მოგვემატა ძალი.

მაქცე: უბადოდ მაქცევის არის 367,1
ცული ქცევისა არის.

მაყივნებელ-ი 96,4 სახელის გამტე-
ხი, შემარცხენელი.

მაშა 68,2; 120,5; 143,5; 196,11; 276,3
მაშ, მაშასადამე.

მაშვენებელ-ი 144, სქ. 6 დამამშვე-
ნებელი.

მაშინდლათგან 100,5 იმ დროიდან.
მაშურალ-ი 28,9; 66,8; 313, 8; 449,5
დადლიო.

მახსოვარ-ი „ძველის საქმეთ მცოდ-
ნე“ (საბა): ბერნი და მახსო-
ვარნი, მონახულნი კაცნი 398,3.
მაჰრ-ი ნ. მარი.

მბოზა თხრობა: მბოზა შავთა
მოსილთა კაცთაგან ანბავთა ბადრი
იამანისძისათა 32, სქ. 9-10.

მგამა: არა მგამა 417,2 არ მენა-
ლევება.

მგზავს-ი 456, სქ. 6; 520, სქ. 9 მსგავ-
სი.

მგოსან-ი 77,5; 146,5; 232,1; 320,10
მომღერალი, „ვაჟნი და ქალნი
კეთილად მომღერალნი ჳმითა სა-
მუსიკოთა ებანთა და ბარბითთა
ზედა“ (საბა).

მგრგულივ 332,1; (მრგვლივ) 410,4
ირგვლივ.

მდაბლად 1. დაბალი ხმით: მათ მო-
ნათა პირსა ქელი დაიდევს და
მდაბლად ეგრე ჰრქუეს 38,2.
2. თავმდაბლად: მოიკითხნა მდა-
ბლად 602,10; 463,2.

-მღისინ თანდებული „-მღე“: ფრთა-
მღისინ 376,5.

მეავაზე 323,7 ავაზის მწვრთნელი.
მეზუჟე 58,1; 300,11 ბუკის დამკვრე-
ლი, მესაყვირე.

მელაბდაზე 58,1 მედოლე.

მელგარ-ი 556,9 ძლიერი.

მელგრად 1. ძლიერად: ეზომ მეღ-
გრად შეშინდეს 281,7; 477,6.

2. თავგამეტებით, გმირულად: და-
ალწა ჳრმალი ზედა მეღგ-
რად 479,3; მეღგრად შე-
უტია 551,8.

მელგრობა გალიზიანება: შეიქნა ერთ-
მანერთისა მეღგრობა და გა-
გულისდეს 473, 11.

[მეთილისმე] 797,16 ჳადოსანი.

მეკეთილე 181,5 მოკეთე.

მეკობარ-ი ნ. მეკობრე.

მეკობრე 15,5; 15,6; 119,10; 121,6;
(მეკობარი) 119, სქ. 4; 214,7 მმარ-
ცველი, ავაზაკი, მტაცებელი, ყა-
ჩალი.

მეკობრობა ყაჩალობა: ვმეკობ-
რობდით 500,10; 500,2.

მელ-ი 6,4 მელა.

მემაშულე 305,1; 306,4 შემეკვიდრე-
ობით მფლობელი.

[შემეკვიდრე ბატონ-ი] შთამომავლობით
ბატონი: ვითა შეიტყო მისის მე-
მეკვიდრისა ბატონის ძე-
ობა 721,12.

[მემუჟარე] 735,8 მუჟარის გამომ-
თხოვი.

მეოტება ნ. მეოტობა.

მეოტ-ი 180,4; 487,8; 507,2 გარდახ-
ვეწილი, უპუქცეული, გაძეული.
მეოტობა (მეოტება) 180,7 გარდახ-
ვეწა, გაძევა.

[მეპატივე] პატივისმცემელი: ბუმ-
ბერაზთა შემაშინებელი, ჳელმწი-
ფეთა მეპატივე 792, სქ.

მერემე 391,9 მეჯოგე.

მერემეთა უხუცეს-ი 391,9 მეჯოგეთა
უხუცესი, უფროსი.

მესაგდებლე 188, სქ. 2 საგდებლო-
სანი (შდრ.).

მესაწოლე 33,7; 264,5 საწოლის მწე,
მცველი.

მესისხლე 282,6; 286,3; 538,1; 684,
ჯ, 2 მტერი, მოსისხლე.

მეტად 511,6 ძლიერ, ძალიან.

მეტ-ი გარდა: ამბრი არაბის მ ე ტ ი
არაჲინ არისო 112,5.

მეუნებლე 601, სქ. 7; 691, ჯ, 2 ურჩი,
ლაუმორჩილებელი, მოწინააღმდეგე.
მეშუელ-ი 128,4; 146,7; 284,9; 301,7
მშველელი, დამხმარე.

[მეცხოვანი-ი] ციხის მცველი 717,10.
მეცნიარობა, მეცნიერება ნ. მეცნიე-
რობა.

მეცნიერ-ი 196,7; 420,1; 566,4 მცოდ-
ნე, განსწავლული.

მეცნიერობა (მეცნიერება, მეცნია-
რობა) ცოდნა: გაეხარნეს ბადრი
იამანისძესა გზისა მ ე ც ნ ი ე რ ო -
ბ ა 46,10.

მეცხოვრე 391,3; 391,10 მეცხვარე.
მეჭურჭლე 319,9; 322,8 განძეულო-
ბის მცველი, მოლარე.

მეჭურჭლეთა უხუცეს-ი 328,9 მოლა-
რეთ უხუცესი.

მეხუასტაგე (მეხვასტანგე) 392,1 მე-
ჯოგე, მენახირე.

[მეჭლიშ-ი] ნადიმი 719,1.

მზა მომზადებული: აწ მე მ ზ ა ვარ
ხვალისაო 235,3.

მზაობა მზადყოფნა: ყუელასა გუიბრ-
ძანა მ ზ ა ო ბ ა 461,6.

მზას 438,1 მზად.

მზე 265,9 გადატ. მნიშვნელობით:
მზეთუნახავი.

მზერა დაზვერვა, თვალთვალი: მეყო-
ბრენი წინა გ ი მ ზ ი რ ი ა ნ ო
15,5.

მზრახავ-ი ნ. მომძრახი.

მზღვარ-ი ნ. ზღვარი.

მთელ-ი (მართელი) 507,4 ჭანმართელი.

მთიებ-ი მანათობელი, ვარსკვლავი:
ჭერეთ არაკვის გუენახა იგი მ თ ი-
ებ ი 316, სქ. 1-2.

მიახლება 174,2; 181,10; 298,8; 520,7
მიახლოება.

მიგურა მიყვანა: ზღუათა მეფესა ში-
ნა მ ი ე გ უ ა რ ე თ 76,4.

მიდგომა 1. გადევნება, გაყოლა: მ ი-
უ ღ გ ა უკან 185,10 გაედევნა
უკან.

2. დადგომა: მ ი უ ღ გ ა წინა
ამირან დარეჯანისძე ხუარისმან ქალ-
სა და ეგრე არქუა... 344,8.

მიდევნება უკან გაყოლა, გადევნება:

აქლეში მყავს; მ ი უ ღ ე ვ ნ ე თ
294,11; 295,2.

მიერ დღითგან 100, სქ. 5 იმ დღიდან.
მიერთგან 1. 339, სქ. 12 იქიდან.

2. იმ დროიდან: მ ი ე რ ი თ გ ა ნ
დედოფალი თუისითა კელითა უქ-
მოდა შაქამადა 400, 1.

მივალს 569,1 მივა.

მიზგით-ი 481,7 მეჩეთი.

მიო 142,1; 146,9; 167,7; 181,5 იმი-
ტომ.

მიო რომე 201,6; 367,5 იმიტომ რომ.

მიოთუა ჩაბარება: შეჯდა მეფე ია-
მანთა, გავიდა, ნახა ლაშქარი ყო-
ველი და მ ი ა თ უ ა ლ ა ამბრი
არაბსა 127,10.

მიოქს მაქვს, მიღვას: სული ცოტა-
ლა მ ი თ ქ ს ო 577,10.

მიოიონ-ი 42,7; 75,5; 342,2 სიგრძის
საზომი ერთეული.

მიმართვა წასვლა, გამგზავრება: და-
ვეკაზმებით, მ ი ვ მ ა რ თ ე თ
213,9; ბასრას მ ი ე მ ა რ თ ე
370,1; 485,10.

მიმწუხრ 563,1; 656, ჯ, 10 სალამო
უამს, შებინდებისას.

მიმწუხრად 59,3 სალამოს; შებინ-
დებისას.

მიმწუხრება 53,11 დაღამება.

მიმწუხრ-ი 396,4 სალამო, ბინდი.

მიმწუხრავლე 450, სქ. 6 მომურნე,
მოჩქარე.

მისაცემელ-ი 126, სქ. 8; 465,1 საბოძ-
ვარი, საჩუქარი.

მისებრი 25,9 მისი მსგავსი.

მისწრება: უკუეთუ აღრე არა მ ი ე ს-
წ რ ე ბ ი 23,10 თუ ჩქარა არ მი-
უსწრებ.

მისხმა 269,4; 609, სქ. 6 მიყვანა (მრავ-
ლისა).

მიქცევა 335, სქ. 5 მიბრუნება.

მიღმა 1. 21,7; 564,9 იქით, იმ მხარეს.

2. შორს, მოშორებით: ამბრი მ ი-
ლ მ ა მოვიდოდა 162,9.

მიღმართ 1. აღრე: მ ი ღ მ ა რ თ
მოესენა 18, სქ. 9-10.

2. უკან: მ ი ღ მ ა რ თ მიხედე-
ნო 265,2.

მიყოფა (ხელისა): კელი მ ი ჰ ყ ო
40,1 ხელი წაავლო; 74,8; 246,7;
252,5.

მიყრა დასრულება: ვითა მ ი ი ყ ა-
რ ა ღღე 169,1.

მიშუება: მ ი ე შ უ ი, ძმაო, იმათ
გარდწყუიტიონო 60,8 თავი მია-
ნებე, ძმაო, მათ გაათავონ ბრძო-
ლაო.

მიი 527,10; 565,3 მიძს, მაქვს.

მიცემა გადახდა: მ დ ლ ი მ ი ს ც ა
ლმერთსა 315,10.

მიწა ფეხის მტვერი: მ ი წ ა მეფო-
ბისა თქუენისა მიკითხეთ 25,4.

მიწურვა მიახლოება: მ ი ე ე წ უ-
რ ე ნ ი თ 308,10; 55,6; 341,11;
მ ი უ წ უ რ ა ე ს ქალაქი წაღე-
ბისა 644,9 მიახლოებულა ქალაქის
დასაპყრობად.

მიპირება გაპირება, შეწუხება: ღი-
ლი თურმე მ ი გ კ ი რ დ ა 125,2
თურმე ღილად გაგიპირდა; 101,6;
296,1; 303,3; 422,5.

მიხულომა 1. შეხვედრა: რადგან
მ ი ე ხ უ დ ი ამა ქარაენსა 286,8.

2. მ ი ე ხ უ დ ი თ ქუეყანასა შუ-
ენიერსა 422,6 მივადექით კარგ
ქუეყანას.

მიწღომა მიხტომა, თავდასხმა: მ რ ა-
ვალჯერ მ ი კ ჯ დ ო მ ო დ ე ს ლაშ-
ქარნი 156,2; 176,10.

მკრთალად შემკრთალად: კაცი ვინმე
მოვიდოდა ფიცხლად და მ კ რ თ-
ლ ა დ 484,8.

მკუიღრი 1. მემკვიდრე: შენ ხარ
შვილი ჩემი მ კ უ ი დ რ ი 62,3.

2. ბინალარი, მოსახლე (ნ. ჩუბ.):
შენ ხარ ღმერთიდან მ კ უ ი დ-
რ ი სამეფოსა ჩემისაო 454,4.

მლაღობელ-ი (მალაღობელ-ი) 467,4;
559,5 ხუმარა.

მნათობ-ი 1. 319,2; 329,4 მანათობე-
ლი.

2. გადატ. მნიშვნელობით: მზეთუ-
ნახავი: ქალი მ ნ ა თ ო ბ ი 439,3.

მნახავი 4,8; 4,10; 5,3 მნახელი.

მო- ზმნისწინი. ზოგჯერ იხმარება
ცალკეც, თუ მოსალოდნელია „მო“
პრევერბიანი ზმნის განმეორება:
მიბრძანა: „მ ო გ ე წ ო ნ ა ო“ ?

მოვაცხენე: „მ ო -მეთქი“ 265,4;

მ ო ღმერთო მ ო ვ ე დ ი თ ო 353,

ს ქ. 7; ომსა შინა ჩუენ მ ო ღ ა

მ ო გ უ ა კ ღ ღ ე ბ ო ღ ა 578,8.

მოასპარეზე 540,3 ასპარეზით მოვარ-
ჯიშე.

მოახლება მოახლოება: რა მ ო გ უ-
ე ა ხ ლ ა 53,1; 161,2.

მოაჯე 405, სქ. 3 მთხოვნელი.

მოხალდად ბაღდადეგი: მ ო ბ ა ღ-

ღ ა დ ე ქაბუჯი 226,1; 279,8;

365, სქ. 6; 488,5.

მოხილება 468,2; 542,2; 606,4 გადა-

ბირება.

მოგდება მოყრა: ორთა შიკრიკთა
მუკლები მ ო გ დ ო ღ ა ეუბნე-
ბოდეს 413,8.

მოგუთ-ი 99,1; 347,4; 388,1 ჩეჟმა.

მოგურა 34,2; 90,4; 177,7; 207,7 მოყ-
ვანა.

მოღარბაზე 94,7 ღარბაზის წვერი,
სახელმწიფო თანამდებობის პირი.

მოღგმა 1. მოღება, შემოღება: შუბ-
ლსა ქელი მ ო ე დ გ ა 264,8.

2. ენა მ ო ე დ გ ა 505, სქ. 10
ენა ამოვღვა. შდრ. მოცემა.

მოღგომა მოსვლა: მ ო ღ გ ა ყო-
ველი ლაშქარი ხედვად 144,8;
156,11.

მოღენა მოსვლა: გარდაწყდა გუე-
ლისა მ ო ღ ე ნ ა 97,6; 300,7;
435,9.

მოღღვენება 312, სქ. 6 სიბერე, მო-
ხუცებულობა.

მოღღვენებულ-ი დაბერებული, მო-
ხუცი: მ ო ღ ღ ე ვ ე ნ ე ბ უ ლ ი
არის, ვაი [თუ] სიყვდილმა უსწ-
როს 23, სქ. 10-11.

მოღე 265,5 მოდი.

მოვალს 279,9 მოვე.

მოვარდნილ-ი მოსული: შენდა მ ო-
ვ ა რ დ ნ ი ლ ა რ ს ომი 295,10.

მოვლა „მიმოვლა“ (საბა); გარშემო-
ვლა: იყვნეს სამეფონი სახლნი
მეტად ღიღნი, პალატნი მ ო ვ ლ ი-
თ ა 310,6 სამეფო სახლები იყო
მეტად ღიღი სასახლეები გარშე-
მოვლით.

მოვლინება 1. შესწავლა: კაცობრივი
საქმე ყუელა კარგად მ ო ვ ა ე-
ლ ი ნ ო 116,6.

2. მოგვარება, მოხერხება: ღონე
ვერა მ ო ვ ა ე ლ ი ნ ე თ 402,
სქ. 8; 405, 3.

მოზიდვა მოწევა: მან ერთითა ქელი-
თა ერთსა მ ო ზ ი დ ნ ა 38,7;
38,11; 480,8.

მოთვალდვა მოთვლა: რასალა მ ო ვ-
თ უ ა ღ ვ ი დ ე 47,7; 215,5.

მოთხე 199,7 „სიკერის კოლოფი“
(საბა).

მოიგინებოდა 425,5 გინებით მოდი-
ოდა.

მოკაწმულ-ი (მოკმაზულ-ი) 309,1
მორთული.

მოკაწმულობა 316,7; 463,4 მორთუ-
ლობა.

მოკიდებულ-ი ვასალური ქვეყანა: სამ-
ნი ქუეყანანი ღიდ-ღიდნი მ ო-
კ ი დ ე ბ უ ლ ნ ი იყვნეს მათ სახ-
ლთა თანა 361,8

მოკოთხვა ძებნა: ამბრი არაბისაგან
თურქეთზე გალაშქრება იამანე-
თის სისხლის მ ო ს ა კ ი თ ხ ა-
ვ ა დ 127, სქ. 8. ამბრი არაბის

მიერ თურქეთზე გალაშქრება იმ-
მანეთის სისხლის საძებნელად.

მოკაზულ-ი ნ. მოკაზმული.

მოლოდება დაცდა, ლოდინი: მ ო-
მ ე ლ ო დ ე აქაო 417,1.

მოლოდინება დაცდა, მოცდა, ლოდი-
ნი: განა მ ო ვ ი ლ ო დ ი ნ ო თ
88,4; 269,9; ამათ სამთა მ ო ლ ო-
დ ი ნ ე ბ ა ვაჭუიეთ 270,7.

მომადრიელებულ-ი (მომადლებულ-ი)
261,5 მომადლიერებული, მადლო-
ბელი.

მომართება 1. მოვლა: ყოველი ქუე-
ყანა მ ა მ ი მ ა რ თ ე ბ ი ა 201,
სქ. 10.

2. წამოსვლა: რომელთა მ ო უ-
მ ა რ თ ე ბ ი ა სამეფოსა ჩემი-
სად 221,9.

მომართვა: სადა ამბრი არაბი იყო,
მ ო მ ა რ თ ა მას ციხესა 132,
სქ. 8 სადაც ამბრი არაბი იყო,
გამოემართა იმ ციხისკენ; შევეკაზ-
მე და მ ო ვ მ ა რ თ ე 369,5 შე-
ვეკაზმე და გამოვემართე; წამსავე
მ ო მ ა რ თ ა 406,9 მაშინვე გა-
მოემართა.

მომზრახე, მომზრახ-ი ნ. მომძრახი.
მომითქსო 703, ლ, 3 მომიღვას, მომ-
ღვეს.

მომღერალ-ი მოთამაშე: ოროლითა
მ ო მ ღ ე რ ა ლ ს ა ყუელასა ორ-
დავარელი სჯობდა 540,4.

მომღერ-ი მოთამაშე: არ იქმნებოდა
აბჯართა მ ო მ ღ ე რ ი მის ყმა-
წეისსავე 117, სქ. 4.

მომშვიდობება მისალმება: თაყუა-
ნისკეს ერთმანერთსა და მ ო ე მ-
შ უ ი ლ ო ბ ნ ე ს 312,8; ცხენ-
ზედვე მ ო ე მ შ უ ი ლ ო ბ ნ ე ს
463,1.

მომცროვება: ი მ ო მ ც რ ო ვ ე ს 398,
სქ. 8 მცირეწლოვან ჩათვალეს.

მომძიძარი-ი 483,8 დამწუხრებული.
მომძრახ-ი (მომზრახ-ი, მზრახვ-ი,
მომზრახე, მომძრახე) 468,3 მო-
ლაპარაკე.

მონა 18,1; 22,3; 37,13; 120,1 ყმა,
ქვეშევრდომი, მოსამსახურე.

მონახვა 1. ნახვა, დათვალიერება:
მ ო უ ნ ა ხ ა ე ს ქუეყანა 135,6.

2. ღანახვა, ხილვა: რა ესე მ ო ი-
ნ ა ხ ა, მაშინ იყილა მეფემან
151,7; ფიცხელი ომი მ ო ი ნ ა-
ხ ე ს 153,1; 252,4.

3. მოძებნა: ახლოს ნადირი მ ო-
მ ი ნ ა ხ ე თ ო 4,10; მ ო ვ ნ ა-
ხ ე თ ადგილი გამოსაყუანელი
437,7.

მონახულ-ი 1. ნახული: ყუელაი თუ-
ალითა მ ო ნ ა ხ უ ლ ი მომი-
ქსენებია 189,7; 365,8; 368,5.

2. მნახველი: ბერნი და მახსოვარ-
ნი, მ ო ნ ა ხ უ ლ ნ ი კაცი იტ-
ყუიან 398,3.

მონიჭება ჩუქება: ღმერთმან მოგცა
და მ ო გ ა ნ ი ქ ა ესე ქუეყანა
313,1.

მორბევა 1. ქენება: კაცი ვინმე ცხენ-
სა ჯდა და მ ო ა რ ბ ე ვ ე ღ ა 119,2.

2. ღარბევა, აოხრება, აწიოვება:
მ ო ა რ ბ ი ვ ე ს ყოველი სამე-
ფო მისი 223,7; 629,3.

მორევა 167,3; 172,10; 259,5 ჯობნა.

მორჩენა გადარჩენა: რომელნი მ ო რ-
ჩ ე ს, იქით და აქეთ წაძურეს
438,8.

მორჭმა 641, სქ. 2-4 სიმდიდრე.

მორჭმულ-ი 3,3 მხიარული, შეებული,
უზრუნველი.

[მორჭმულობა] სიმდიდრე: ახლო მო-
გვწურვიან დიდითა ბარგითა და
მ ო რ კ მ უ ლ ო ბ ი თ ა 719,12.

მოსასწრაფებელ-ი, მოსასწრაფელ-ი
ნ. მოსწრაფებელი.

მოსაცემელ-ი 408,10; 482,4 საჩუქა-
რი, ძღვენი.

მოსილ-ი 31,8; 206,1-2 შემოსილი.

მოსწრაფე 450, სქ. 6 მოჩქარე.

მოსწრაფება სისწრაფე, აჩქარება:
მოღით, მ ო ი ს წ რ ა ფ ე თ ო
49,9.

მოსწრაფებულ-ი (მოსასწრაფებელ-ი,
მოსასწრაფელ-ი) მოჩქარე, აჩქა-
რებელი: გაგზავნა კაცი მ ო ს წ-
რ ა ფ ე ბ უ ლ ი 371,8.

მოსხმა მოყვანა (მრავლისა): მ ო-
გ ა ს ხ ნ ა თ კაცი 19, სქ. 1; 178,9;
193, სქ. 2; 426,8.

მოსხმულ-ი 273,10 მოყვანილი.

მოთუალ-ი 565,10 შეუძლებელი.

შდრ. მოუვალ.

მოუგონებელი წარმოუდგენელი: მ ო-
უ გ ო ნ ე ბ ე ლ ი იყო კაცისაგან,
რაცა შენ ჰქენ 529,4.

მოუვალ-ი 190,5; 340,11; 446,2;
521,1 შეუძლებელი.

მოუძღვრება 134,3 დასუსტება, და-
უძღვრება.

მოქალაქე 55,12; 61,3; 230, სქ. 1-2;
231,6 ქალაქელი, ქალაქის მცხოვ-
რები.

მოქარავენე 277,7 ქარავენის პატრონი.

მოქცევა შემობრუნება, მობრუნება:
მ ო ი ქ ე ა მეფე 14,4; მ ო ი ქ-
ე ი და ამირან დარეჯანისძესა
შეხედნის 22,4; 27,9; 77,7; 447,5.

მოღება მოტანა: მ ო ი ლ ო ყოველ-
მან ძლუენი 71,11; 136,7; 236,
სქ. 6.

მოღმა 1. აქედან, ჩემი მხრით: მ ო ლ-
მა ვერას გეტყოდი 43,10.

2. აქეთ: თუ რა ვის წადო მას
შლილობას შინა, ყუელანი მ ო ლ-
მა შემოგხუენეს შიმითა დარე-
ჯანისათა 691, სქ. 5.

მოღმართ (მოღმარ) აქეთ, ამ მხა-
რეს: მის შავისა კაბუკისა ლაშქარ-
ნი მ ო ლ მ ა რ თ გუიკურტდეს
45,1.

მოღორება 99,7; 468, სქ. 2; 514,2
მოტყუება.

მოყიდვა 438, სქ. 2 ყიდვა.

მოყივნება 6. დაყივნება.

მოყმე 189,10 ყმაწვილი, ახალგაზ-
რდა, კაბუკი.

მოყრა მოსვლა: აწ ჩემგედა მ ო ყ-
რ ი ლ ა ომიო 445,1.

მოყუანება მოყვანა: მ ო ყ უ ა ნ ე-
ბ ა შეეძლოს 208,4-6.

მოყუანებულ-ი 582,8 მოყვანილი.

მოყუარე 1. 31,4; 409,7 მეგობარი,
მოკეთე.

2. მოყვარული: მზეკაბუკი ღიდი
მეფე იყო და კაბუკობისა მ ო ყ უ-
არ ე 604,8.

მოყუას-ი 112,3; 113,1; 119,4; 504,6
მეგობარი, ამხანაგი.

მოშაით-ი (მუშაით-ი) 262, სქ. 3;
320,10; 362,8 მსახიობი, თოკზე
მოსიარულე ჩამბაზი.

[მოშთობა] 779,5 დახრიობა.

მოშლა 405, სქ. 4 დაშლა.

მოცდუნება, მოცდუნეება 6. მოცთუ-
ნება.

მოცემა: ენა მ ო ე ც ა 505,10 ენა
ამოიდვა.

მოცთომით 588,8 შეცდომით.

მოცთუნება (მოცდუნება) 36,8; 81,3;
102,8 მოცთუნეება (მოცდუნეება)
35,9 შეცდენა, მოტყუება.

მოცლა განთავისუფლება: ვეშაპისა-
გან მ ო ვ ი ც ლ ი დ ე ო 592,7.

მოწადინება 73, სქ. 10 მოსურება.
მოწევა 1. 23,9; 26,7 მოსწრება.

2. დამართება: რისხვა ღმრთისა
მ ო ვ ა წ ი ე თ მ ა თ ზ ე ლ ა 110,2.

მოწიფება 367,5; 399,1; 500,1 გაზა-
რდა.

მოწიფულ-ი 193,8; 195,2 ასაკში მო-
სული, ასაკ-სრული.

მოწმობა დამოწმება: ჩემგან ამისი
მ ო წ მ ო ბ ა არ ა გინდა 556,4.

მოწუართა გაწვრთნა: მ ო ე წ უ ა რ-
თ ი ს მეომრად 448,7.

მოწულა მოწყვეტა, მოგლეჯა: მ ო ს-
წ უ ა დ ი ს ცხენსა ბარკალი 653,
სქ. 12.

მოწურვა 275,7; 504,8 მოახლოება.
მოწურთილობა (მოწურთნილობა)
473,3 გაწვრთნილობა.

მოწყდომა 6. დაწყნარება.

მოწყენება მომზრება, მოწყენა: ეგე
კაციანი მ ო გ წ ყ ი ნ ე ბ ო ლ ე ს
63,9; 221,3; 235,3.

მოწყლულ-ი 667, სქ. 2 დაქრილი,
დაკოდილი.

მოწყუედა 6,7; 124,2 დახოცვა, მოს-
კობა.

მოკდეულ-ი 311, სქ. 4 მოკედილი.

[მოკიდარ-ი] 737,4 მოკიდავე.

მოკირვება 431,3 გაკირვების ატანა.

მოხულობა შეხვდომა, შეხვედრა:

სამისა ღლისა სავალსა ტყე მ ო გ-
ხ უ ღ ე ბ ი ს 93,8 სამი ღლის სა-
ვალზე ტყე შემოგხედება; 94,3;

მ ო გ უ ხ უ ლ ა წყალი ღიდი 94,6;
103,5.

მოხუეწა დახვევა: სამთა კაცთა ლაშ-
ქარი მ ო ხ ვ ე წ ი ლ ი ყ ო 355,
სქ. 1.

მოხუეწილ-ი პიტალო, სალი: მ ო-
ხ უ ე წ ი ლ ი კლდე 96,10.

მოხუმა მოტანა (მრავლისა): მ ო ი-
ხ უ ნ ე ს ოქროსა სელნი 411,11.

მოკდომა 8,9; 501,5 თავს დასხმა,
მოხტომა.

მოკსენება 1. თქმა: მან ეგრე მ ო-
ა ქ ს ე ნ ა 506,4.

2. მირთმევა: ჩემი კერძი თქუენ-
დავე მ ო მ ი ქ ს ე ნ ე ბ ი ა ო 50,5;

ჩემი წითელიც შენდავე მ ო მ ი-
ქ ს ე ნ ე ბ ი ა ო 98,3 ჩემი წი-
თელი ვეშაპი შენთვის მომირთ-

მევიო; აწე ბრძანეთ და სადილი
მ ო გ ა ქ ს ე ნ ო თ 100,7; აიხუნა

ორნი ჭიქანი, ერთი იმარინდოს
მ ო ა ქ ს ე ნ ა და ერთი მზესა

კაბუკსა 554,1.

მოკარვა მოხუტვა: ღიაცმან კარნი
მ ო ჟ ა რ ა 101, სქ. 1.

მოკოხება 508,7 მომკობინება; გა-
ჯანმრთელება.

მპარავ-ი 449,7 ქურდი.

მრგვლივ 6. მგრგვლივ.

მრთელ-ი 5,6; 348,2 მთელი. შდრ.
მთელი.

მსახურება 1. სამსახური: ნუთუმცა
გარდაეწადა მ ს ა ხ უ რ ე ბ ი ს ა

მისისა ნაცუალი 108,3; 174,9;
212,5.

2. ხმარება: თუალისა ჭიქათა და

ჯამთა მეტი არა იმსახურებოდა 318,1; არა იმსახურებოდა საპურობოდ თუალისა ჯამთა და კიქათავან კიდე 330,7.

მსწრაფლად 24, სქ. 4; 415, სქ. 6-7 სწრაფად.

მტკაველ-ი 50, სქ. 8 საზომი ერთეული.

მტკიცედ ნამდვილად, ქვემარტად: მტკიცედ იცოდ 521,10.

მუხარად-ი 98, სქ. 7; 560, სქ. 1; 676, სქ. 9 რკინის საომარი თავსახურავი.

მუნ 21,7; 34,5; 54,8; 646,1 იქ; მუნე 40,11; 63,13; 145,7 იქვე.

მუნამდის 636,8; 649,8 იმ დრომდის.

მუნაჯიბ-ი 297,7 მუნეჯიბი, ვარსკვლავთმრიცხველი. შდრ. მუნეჯიბი.

მუნებურ-ი 218,8; 495,7; 660, ჟ, 18 იქაური.

მუნეჯიბ-ი 278,6; 279,3 ვარსკვლავთმრიცხველი, წინასწარმეტყველი.

მუნიდალმან (მუნიდალმა) 83, სქ. 6 იქიდან.

მუნით 40,10; 48,5; 79,11; 278,1 იქიდან.

მუნითგან 10,11; 184,8; 339,12 იქიდან, იმის შემდეგ.

მურასა 410, სქ. 1-2; 413, სქ. 1 მოკვილი (საბა).

მუქარა „დაქადებასაიეთ“ (საბა): გამოსთხოვა მუქარა იამან-მან ქაბუქმან 251,6; 369,5; 543,3; 544,8.

მუქაფა 46,7 სამაგიერო, სანაცვლო. მულრაზარა (მულარაზარა) 333,6 „ინდოური მურასა“ (საბა).

მუშაით-ი 6. მოშაითი.

მუხთალ-ი 91, სქ. 2; 249,2 მოღალატე, ვერაგი, ორგული, მუხანათი.

მუხთალად 249,9; 399,7 ცბიერად, მტრულად.

მუხთლობა 250,2; 510,5 ორგულობა; მტრობა.

მქცეველ-ი 117, სქ. 1 საქციელის მქონე, კარგი ყოფაქცევისა.

მღერა 1. სიმღერა: იმღერდეს მგოსანნი 77,5; 144,7; 228,6; 232,1.

2. თამაში: ასწავლიდა აბუტარ ოროლითა მღერასა 117,3; 117,7; 156,9; 363,6.

მუშილდ-ი 363,3 „ისრის სატყორცებელ“ (საბა).

მცილედ 601, სქ. 7 მოცილე, მოდავე.

მცირე 1. პატარა: ქალაქიარის მცირე 132,6.

2. 316,7; 458,6 დაბალი წოდების ხალხი, მცირებული. შდრ. მცირებული, მცირედი.

მცირებული-ი (მცირედ-ი, მცირე) დაბალი წოდების ხალხი: შემოკრებს დიდებულნი და მცირებულინი 314,9; 457,7.

მცირედი-ი 1. 14,1; 213,1; 217,8; 284,7 ცოტა, მცირე.

2. მცირებული, დაბალი წოდების ფენა: ნურცა დიდისა და ნურცა მცირედისა განუშემა იესუნების ამბრი არაბსა თანა ამბავი ინდოსა ქაბუქისა 156,5; გასცეს ჟურისხუი დიდებულთა და მცირედთა ზედა 320,7. შდრ. მცირებული.

მცნობელ-ი (მცნებელ-ი) 511,1 გამგები, შემტყობი.

მცოდნელ-ი 511, სქ. 1 მცოდნე.

მძახალ-ი 114,8 ცოლ-ქმრის დედამა.

მწედ 321,9 მერიქიფე.

მწითურ-ი 52,3; 52,11; 53,2 მოწითალო.

მწუედ 347,4 მწვავედ, მწარედ.

მწუხრ-ი 7,1; 60,4; 65,6; 125,7 სალამო ხანი, ბინდი.

მწყაზარ-ი ქორი „ბურაული, შავსა და წითელი საშუალი“ (6. ჩუბ.): ელდა ასი ავაზა, ექუსასი ქორი თეთრი და მწყაზარი 3,5; იყო ავაზა სამოცი, თეთრი ქორი — სამოცი და მწყაზარი ქორი — ასი 323,8.

მწყრალ-ი გამწყრალი, გაჭაფრებული: მწყრალი შემოვიდა იამანთა მეფესა წინაშე 157,10.

მწყრთა 6. წყრთა.

მეგმუნვარე 41,3; 267,8; 343,9 დამწუხრებული, დაღონებული, შეწუხებული.

მხეველ-ი 108, სქ. 1-2 მოახლე ქალი. შდრ. მწვეალი.

მხვიანობა 275, სქ. 5 ქიხიანი.

მხიარულ-ი გახარებული: მხიარულად ვარ სიცოცხლისა შენისათვის 24,3.

მხმობარე 350, სქ. 9-1 მომწოდებელი.

მჟარ-ი 1. მხარე: დაესხნეს საჯლომნი მჟარსა მარჯვენესა 203,2; 8,10.

2. საზომი ერთეული — ოთხი წყრთა: ერთსა მჟარსა მიწასა შიგან ჩაასუა 50,8; ზღუდე გაქუეთა სამი მჟარი 696, სქ. 1; 701, სქ. 3.

მეღარ-ი 121,8; 129,8; 222,3; 368,5
ცხენოსანი.

მეველი-ი (მეველი-ი) „ესე არს ქა-
ლი ნასყიდი, გინა ნაზიფი“ (საბა),
მსახური ქალი, მონა ქალი 456,3;
710, 4.

მეცე-შერეულ-ი 205,8 ქალარა-შერ-
თული.

6

ნაგებ-ი 306,9; 433,8 ნაშენები, აშე-
ნებული.

ნადებ-ი შენახული: ესე შეეცხოზო-
და, რომე ნ ა დ ე ბ ი იყო 337,11.

ნადიმ-ი 11,1; 12,10; 13,2 ლხინი,
მეჯლისი.

ნადიმობა 320,8 ლხინი, წვეულება.

ნადინებ-ი ნადინე: ნ ა დ ი ნ ე ბ ი
წყალი იყო 430,2.

ნადარ-ი გარს შემოვლა: ნ ა ვ ა რ-
დი შემოუვლეს ერმანერტსა 39,10
ერთმანეთს გარს შემოუარეს;
44,4; 65,5; 150, 11.

ნადროზ-ი (ნადროზობა, ნადრუზ-ი)
361,9 ირანელთა ახალი წლის დღე-
სასწაული, რომელიც 21 მარტს
მოდიოდა.

[ნათხაზ-ი] 765,12 ნაწნავი.

ნათხოვნ-ი 506,9 ნათხოვარი.

ნაუთიანება ნაკრავი: კრმლისა ნ ა-
კ უ თ ი ა ნ ე ბ ა ო 70,2.

ნაუთიანებ-ი 147,7 ნაკრავი, ნაკე-
თი.

ნაკუთ-ი (ნაკუთიანობა) 397,1 გარეგ-
ნობა, შესახედაობა.

ნაკუთიანობა: ნახო ნ ა კ უ თ ი ა ნ ო-
ბ ა კრმლისა ჩემისა 48,10 ჩემი
ხმლის ნაკრაობა ნახო.

ნამეტნავად მეტად: ზომისაგან ნ ა-
მ ე ტ ნ ა ვ ა თ 462, სქ. 4.

ნაპირ-ი მხარე: კაცნი ვინმე მოვიდეს
ინდოეთისა ნ ა პ ი რ ი ს ა ნ ი
403,9.

ნასმენ-ი 114,3; 170,5 მოსმენილი,
გაგონილი.

ნატამალი-ი 642, სქ. 1-9 შთამომავა-
ლი.

ნაუბარ-ი 268, სქ. 7 ნათქვამი.

ნაქმარ-ი (ნაქნარ-ი) 20,8; 27,10; 29,5;
32,11 ნამოქმედარი.

ნაცულ-ი 108,3 სამაგიერო.

ნახლ-ი 108, სქ. 1-2; 457, სქ. 1 ძვირ-
ფასი ქსოვილი.

ნება 1. 26,4; 72,7; 172,7; 176,5;
563,9 სურვილი, წადილი.

2. ნელა: ნ ე ბ ა ს ა მთიარა 476,4.
ნება 95,5 ხელის გული.

ნეტარ 17,8; 28,1; 33,5; 76,4 ნეტავ,
ნეტა.

ნიადაგ მარადის, მუდმივად, ყოველ-
თვის: ნ ი ა დ ა გ თანაჰყვის 448,8.

ნიშან-ი: ეგზომ დიდი იყო, რომე ნ ი-
შ ა ნ ი არა მიეცემის 60,1 უზო-
მოდ დიდი იყო.

ნიჰ-ი საბოძარი, საჩუქარი: მოვი-
დოდეს მეფენი ძღვნითა და ნ ი-
ჰ ი თ ა დიდითა 708, 4, 2; 72, სქ. 3;
642,6.

ნიჯად-ი 181, სქ. 2-3 „ლაშქარი მე-
შველი, სხუათა თემში შემწე“
(საბა).

ნოს-ი 381,2; 536,8 ხალიჩა.

ნუთუ 23,10; 88,7; 218,1; 292,1 ეგე-
ბა, იქნებ.

ნუყვა 213,6 ეედრება, თხოვნა, მუ-
ღარა.

ნქრევა გაფანტვა, პაერში გაბნევა:
ა ნ ქ რ ი ე თ იგი და განათლდე-
ბისო 428,6; 431,8.

ო

ოღენ 1. 26,2; 93,7; 106,2; 119,5;
497,7; 646,1 მხოლოდ.

2. -ოღე: მოკლა სამოცი ო ღ ე ნ
კაცი 124,4 მოკლა სამოციოღე კა-
ცი; სამასი ო ღ ე ნ კარავი 391,5 სა-
მასიოღე კარავი.

ოღენ-ი 48,6; 84,2; 86,3 ტოლი.

ოღეს 1. 8,7; 17,5; 36,6; 73,10 რო-
დესაც.

2. რადგან, რომ: ო ღ ე ს არ მოგ-
კალ, მადლი ღმერთსა 163,11.

ოთხრაქს-ი 118,3 „შავ-მოწითალო
ცხენი“ (საბა). შდრ. რაქსი.

ოზად 17,6 საომრად.

ონავარება დარბევა, დაწიოკება: გა-
ვაქციენით და ვ ი ო ნ ა ვ რ ე ნ ით
382,9.

ორგნით 48,6; 628, სქ. 8 ორივე მხრი-
დან.

ორგულ-ი 31,4; 51,8; 210,8 მტერი-
მოლაღატე.

ოროლ-ი 1. 117,3; 117,7; 156,9;
168,7 უშუბი.

2. ორ-ორი: გარდაღეწეს ო რ ო-
ლი კრმალი ერთმანერთსა 44,6;
69,8.

ორპირ 247,7; 81,4; 591,3 ორჯერ,
ორგზის.

ოტიო გაიქეცი: რა მან კაცმან ესე
თქუა, მათ ექუსთა კაცთა თქუეს:
„ო ტ ი ო“ 568,9.

ოქრო-ქსოვილი-ი 64,2; 206,2; 311,6
ოქრომედილი ნაქსოვი ძვირფასი
ქსოვილი.

ოქრო-ნემსულ-ი 434, სქ. 11 ოქრო-
მკელით ნაქსოვი.

ოქსინო 554,9 „ოქროქსილი ხა-
ველი“ (საბა).

კ

კაემან-ი დანიშნული დრო, „დროს
პირობა“ (საბა): იყო პ ა ე მ ა ნ ა
ომისა ხვალე 178, სქ. 1; ჩუენ შე-
უქმენით პ ა ე მ ა ნ ი 620,10.

კალატ-ი 139,10; 310,6; 409,8; 536,7
„ერეელი და დიდი სახლი“ (საბა),
სამეფო სახლი, საღვამი.

კარავით 437,8 ქურდობით, მოპარ-
ვით.

კარშევანდის ნ. ფარშევანდი.

კათივ-ი 24,6; 27,7; 28,5 დიდება,
პატივისცემა, ღირსება.

კატიმარ-ი 153,5 ტყვე, ტუსალი.

კატრონ-ი 9,2; 11,8; 19,1; 21,3; 28,1
მფარველი, სენიორი.

კილო 48,6; 84,2; 206,1; 402,7 სპი-
ლო.

კირველ 18,9; 22,3; 25,3; 154,3;
201,9 პირველად.

კირ-ი 1. ნაპირი: წყალი ჩამოდირდა
დიდი და მისსა პ ი რ ს ა ქალაქი
იყო 20,10; 51,10; 52,1; 75,1; 178,4;
534,9.

2. მხარე: ინდოეთისა პ ი რ ს ა-
ნი ვართო 404,1. შდრ. ნაპირი.

3. პირობა: გამოუგზავნეს სამთა-
ვე ბუმბერაზთა ესე პ ი რ ი 142,9;
158,1; 204,6; 232,3; 239,10; 265,9.

4. ზედაპირი: არავინ ყოფილ არს
პ ი რ ს ა ყოვლისა ქუეყანისასა
25,7; 45,7; 59,1; 112,4.

5. 31,8 სახე.

6. აღმანი: პ ი რ ს ა იამანისა-
ნო, ძნელი საქმე მოვიდა ჩუენ
ზედა 131,4; 139,2.

პირიან-ი პირობა, პირიანობა: აწ
პ ი რ ი ა ნ ი არის, რომე ეგე აზ-
ნაურნი და თქუენნი ყმანი შეაბ-
ნეო 255,6.

პირ-მზე 452,10 მშენიერი, კეკლუ-
ცი.

პირ-ოქრო 276,6; 311,2 „მძიმე ოქ-
როქსილი“ (საბა).

პირ-პირ 431, სქ. 1 ნაპირ-ნაპირ.

პოვნა 23,6; 86,5; 92,6 ნახვა.

პოლოტიკ-ი (პოლორტიკ-ი) 67,5;
167,4; 249,2; 478,3; 560,4 „რკი-
ნის ფიტარი ბრძოლაში მკერდთა
და ღლიათა დასაქრავი“ (საბა).

პური ნადიმი, ლხინი: დაჭდის პ უ-
რ ა დ 22,2; 21,8; 317,6.

პურობა 4,7; 9,8; 320,4; 330,11 ნა-
დილობა.

პურობა ქონება: მოგუსა შიგან დაშ-
ნა ე პ ყ რ ა 388,1.

პურობილ-ი პატიმარი: პ ყ რ ა ბ ილ-
ნ ი გამოუშუენით 46,3.

ქ

ქამ-ი 1. 9,2; 19,6; 22,8; 43,8; 127,4;
152,9 დრო, ხანი.

2. საათი: გარდაცდა ომი დიდი დი-
ლითგან ვილრე ცხრა ქ ა მ ა დ მ დ ე
58,4; ვითა გასულ იყო ოთხი ქ ა-
მ ი ღამისა 702, 9, 19.

3. „ქამალ ითქმის თაობა მეფისა
ერთისა“ (საბა): არა ჭამს მათი
უპიროდ გაგზავნა, მით რომე ქ ა მ-
ს ა შინა გექმარებინან. აწ უბრძა-
ნე შენთა დიდებულთა და მათნი
ასულნი შერთენ ცოლად 261,2.

ქამითი-ქამად 691, 1, 14 დროდღარო.

ქავილ-ი (ქლივილ-ი, ქლრიალ-ი) 693,
1, 4 წივილ-კივილი. შდრ. ქლივი-

ლი, ქლავილი.

ქლავილ-ი (ქლივილ-ი, ქივილ-ი, ქლრი-
ალ-ი) 55,3 ხმაური, „შეშინებულთ
კმანი“ (საბა).

ქლივილ-ი (ქივილ-ი) 183,11 ხმაუ-
რი, წივილ-კივილი. შდრ. ქივილი
ქლავილი.

ქლრიალ-ი ნ. ქივილი, ქლავილი.

რ

რა 1. რაიმე, რამე: არავინ რ ა უთხ-
რის 21,8.

2. როდესაც: რ ა კაცი მივიდის,
დააყენიან... 21,5; რ ა პირველ
ღუინო მიაერთუიან 22,3.

რაგუარ-ი 340,6 როგორი.

რაზომ 168,8; 179,5; 463,4; 490,8
რამდენად.

რაზომ-ი 150,3; 700, 1, 5 რამდენი.

რაინდ-ი რაინდი, მოლაშქრე: ჰკედ-
ნილიან რ ა ი ნ დ ნ ი ცხენთა, და
ზოგნი ჭადრაკთა იმღერდიან 363,7.

რაჟამცა 178,8 როდესაც.

რაიზი-ი 213,3 როგორი.

რასთუის 239,3 რისთვის, რატომ.

რა-ძი როგორი: თუ რ ა-ძ ი ჭაბუ-
კი ვიყო 229,6; 240,6; 478,2.

რაზან 390, სქ. 4; 698, 1, 13; 711,
1, სქ. რადგან, რაკი.

რაქს-ი 268,2 „შავ-მოწითალო ცხე-
ნი“ (საბა).

რბევა 7,1; 156,12 კენება.

რგება 1. შეფერება: არა იპოებოდა იამანთა სამეფოსა შიგან ცხენი, რომელმცა მას რ გ ე ბ ო ლ ა 118,1.

2. თუ გული არა უტ, არას ე რ გ ე ბ ი ს 116,7 თუ გული არა აქვს, არაფერს მიეწევა.

-რე ნაწილაკი, მიუთითებს შედარებით ხარისხს: მაგრა მზესა კაბუქსა დ ი დ ა დ - რ ე დაუშვამდა 548,1.

[რეგვენ-ი] 763,12 გიეი, სულელი.

რგმა 507,5; 509,6 ჯოგი.

რიალი-ი 95,8 „ბოროტი მთქმელობა“ (საბა), დანაშაული; ფათერაკი, ხიფათი.

რიდე პირბადე, „თავსახვევი ინდოთა, სპარსთა და არაბთა ქულისა წილ საბურავი“ (საბა): თავსა პირ-ოქრო რ ი დ ე ეხუია 276,6; 217,2; 211,2.

რიგ-ი თადარიგი: გააგო სახლისა რ ი გ ი და საქმე 461,4.

რკენა შებმა, შეიკიდება: კელდაქელ რ კ ი ნ ე ნ 686, ჟ, 2.

რკინობა 560, სქ. 1 რკენა, შებმა.

როდეს 33, სქ. 1 როდესაც.

რომე 4,11; 17,11; 89,8 რომ.

რომელ 11,4; 18,4; 21,5 რომ.

როსკიპ-ი 425,6 მეძავი ქალი.

როსცა 173,1 როდესაც.

როქა, როქ-ი ნ. როქიცი.

როქიცი-ი (როქ-ი, როქა) 242,1 ულუფა, გასამრჯელო. „ესე არს სამეუფოთა გამოსაზრდელი, შჯულოერი მთავრობისა ნიჭი“ (საბა).

რუკა 333,5 „შეწვობილი, გინა მობმული“ (საბა).

რქუმა 17,9; 20,2; 38,3 თქმა, თხრობა.

რჩეულ-ი. საუკეთესო, უკეთესი: რ ჩ ე უ ლ ნ ი დიდებულნი თანა წაიტანის 362,2.

ს

საბადრაგო (საბადარგო) გასამრჯელო, რომელსაც აძლევდნენ გამყოლს მოგზაურები თავდასხმის ასაცილებლად: მომეცით ს ა ბ ა დ რ ა გ ო და თქუენსა ქუეყანასა მშუდილობითა მიგიყუანნე 368,2.

საბატიო 537, სქ. 7 საბატიო.

საბოძუარი-ი 3,7; 28,6; 123,4 საჩუქარი.

საბრძანებელ-ი 71,10 სახელმწიფო.

საგდებელ-ი 187,3; 187,8; 188,1 მარ-

ყუეიანი თოკი, საბელი ადამიანის ან პირუტყვის დასაქერი.

საგდებლოსან-ი 187,2 საგდებლის მქონე კაცი.

საგებელ-ი 264,7; 536,8 ლეიბი, „ქუემ საფენი“ (საბა).

საგრძნეულო (საგრძნებელ-ი) '421,7; ჯაღოსნური: ს ა გ რ ძ ნ ე უ ლ ო - ს ა ქუეყანასა შესრულ ვართ 586,1; 586,5.

სადა 1. სად: თუ ს ა დ ა იყო პატრონი მისი 132,5.

2. სადაც: ს ა დ ა სახელოვანი კაბუკი ითქმოდის 33,1; 41,4; 178,10.

სადაგ-ი სადა, უბრალო: იგი მწუანგ, შესამსელი ს ა დ ა გ ი იყო, და მოწეული — შეკაზმული თუალითა და მარგალიტითა 318,10.

სადაფ-ი 494, სქ. 5 „მარგალიტისა კეიტყავი“ (საბა).

საღგომ-ი 54,7; 65,7 ბინა, საღგური. საეშმაკო 589,2 ეშმაკური.

საენებელ-ი 135,4 ენების მომტანი, საზიანო.

საზარელ-ი (საზარო) 343,3 საშინელი. საზაროდ 39,2; 48,7; 69,2 საშინლად, საზარლად.

საზომ-ი ზომა: იყო ს ა ზ ო მ ი მის. მფრინელისა პილოს ოდენი 84,1.

საზომისაებრ 4,1 ზომიერად.

[სათავადო] მამული: მეც რომ ერთი ს ა თ ა ვ ა დ ო მქონებოდა 724,3.

სათუალო თვალადი, კარგი გარეგნობისა: ხარ, ღმერთო, კარგი კაბუკიო და ს ა თ უ ა ლ ო კაცი 396,7.

სათხოველ-ი 202, სქ. 4-5 საწადელი, სურვილი, სათხოვარი.

საკარგავ-ი გასარგებელი (საბა), მოხელეთა სარგო: მე თქუენი ს ა კ ა რ გ ა ვ ი ოქრო მიკამია, ჩემი ქელი ომი არის 375,7; საბოძუარი და ს ა კ ა რ გ ა ვ ი უბოძა კიდის-კიდე ყოველთა 605,1 და სქ. 1.

საკარმანგ-ი ნ. სკარამანგი.

საკვდავად 612, სქ. 11 სასიკვდილოდ.

საკლავად მოსაკლავად, სასიკვდილოდ: მო-ვისმე-უტოუნებიხარ თქუენდა ს ა კ ლ ა ვ ა დ ო 432,2; ავარდა მზეკაბუკი ს ა კ ლ ა ვ ა დ დაკოდილი 612,11.

საკლავ-ი 286,2 მოსაკლავი, მომაკვდინებელი.

საკრავად 289,8; 479,7 დასკრავად.

საკრამანგ-ი ნ. სკარამანგი.

საყურველ-ი 5, სქ. 4; 45, სქ. 3; 82, სქ. 4; 206, სქ. 5 საყვირველი.
 ხალარი 464, სქ. 2-3 განძის საცავი.
 ხალაღველ-ი 444,7 სახუმარო.
 ხამლავე-ი 106,5; 124,7 დასამალი, დასაფარავი.
 ხამართალ-ი 1. სამართლიანი, მართებული: ს ა მ ა რ თ ა ლ ი ს ი-ტყუა ვთქუათ 194,1.
 2. სამართალი: ს ა მ ა რ თ ა ლ-ს ა უზემდის 4,4; 389,9.
 ხამაროვან-ი 590,9; 599, სქ. 3 სასაფლაო.
 ხამესისხლო 548,4 სამტრო.
 ხამეფო 144, სქ. 6 სამეფო.
 ხამეფო სახლ-ი 9,6; 310,5; 326,5 სასახლე.
 ხამფშინველ-ი ნ. სამშუინველი.
 ხამყოფ-ი 9, სქ. 6; 163,5; 320,5; 434,1 სადგომი, ბინა, საცხოვრებელი.
 ხამშუინველ-ი (ხამფშინველ-ი) 435,5 „უტყვი სული“ (საბა).
 ხამშიმარ-ი 130,2; 195,3; 221,6 სამწუხარო, სამძიმო.
 ხამწუხარო 12, სქ. 4 შესაწუხებელი, სადარღებელი.
 ხამხარ-ი 42,4; 152,10; 231,1 შუადლის ქამა.
 ხანუჯარ-ი 55,11; 277,9; 399, სქ. 1-2; 583,11; 661, ჟ, 4 საქმელი.
 ხაოზარი საცმელ-ი 560, სქ. 1 საოზარი აკაზმულობა.
 ხაომედ 371,9 საომრად.
 ხაპატიმრო 107,3 ციხე, საპყრობილე.
 ხაპურობოდ 330,7; 472,5 სანადიმოდ, ნადიმზე.
 [ხარაფარდა] კედელთ ფარდაგი (საბა): მოქაზმეს კარავნი და შემოავლეს ს ა რ ა ფ ა რ დ ა ნ ი 745,2.
 ხარგებელ-ი 96,5; 344,3 ხარგებლობა, სამსახური; სასარგებლო.
 ხარკმეველ-ი 333, სქ. 1 სარკმელი.
 სასარგებლო სარგებლიანი: ვაჭრობა ინდოეთს დიდად ს ა ს ა რ გ ე ბ-ლო ა 278,4.
 სასთაულ-ი 364,9; 366,4; 381,2 ბალიში.
 სასიტყუელ-ი 473,13 „სალაპარაკო“ (საბა), საკამათო.
 სასმენ-ი 89, სქ. 2 მოსასმენი.
 სატალაო 573,11 საღარაკო.
 სატებ-ი საჩრდილობლები. საბას თავის ლექსიკონში მოჰყავს ეს სიტყვა და წყაროდ უთითებს „ვეფხისტყაოსნს“, და „ამირანდარეჯანიდან“ მე-10 კარს. საბას მიერ დამოწმებული ფრაზა შემოწმე-

ბულ იქნა ჩვენი ძეგლის. ყველა ნუსხაში. მხოლოდ ხუთმა ნუსხამ (DFIPS) დაიცვა ეს ლექსიკური ერთეული და ისიც დამახინჯებით: ნაცვლად ს ა ტ ე ბ ი ს ა ხუთივე ნუსხა გვიჩვენებს ს ვ ე ტ ე ბ ს: დასხნეს საჯდომნი ოქრო-ქსოვილი-სანი და დიდებულნიცა დასხნეს და დადგეს ს ვ ე ტ ე ბ ი 555, სქ. 1.
 სატივარ-ი სატყენი: ს ა ტ კ ი ვ ა რ თ ა ადგილთა პოლოტკინი რკინანი დაიკიდნეს 67,4; 69,1; 149,9.
 საუზარ-ი სათქმელი, „სალაპარაკო“ (საბა): ს ა უ ბ ა რ ი მიც შენთანაო 527,9.
 საუნჯე 107, სქ. 8 განძი.
 საურავ-ი საზრუნავი: დაუწყეთ ს ა-უ რ ა ვ ს ა ქნა 646,3.
 საუფლო სამეფო: ს ა უ ფ ლ ო კ ა-ცი იყო 537,7.
 საფალავნო 87, სქ. 1; 111, სქ. 2 საგმირო, სავაჟაკო.
 [საფერი] შესაფერი, შესაბამისი: მისსა ს ა ფ ე რ ს ა პატივსა უზემდითო 762,13.
 საფიც-ი (საფიცარი-ი) ფიცის: ს ა ფ ი-ცი ა მისთვის მომეცო 521,9; ხოსრო ხაზართა მეფესა ს ა ფ ი-ცი ი დაედვა 599,4.
 საქადულ-ი ნ. სიქადული.
 საქმე 1. ამბავი: ერთი საკუთრველი ს ა ქ მ ე მოგავსნო 15,3; 157,9.
 2. წესი, რიგი: სიმცროთგან ომი-სა ს ა ქ მ ე უ ე ღ ა მისგან იყო გასწავლული და, რაცა დააკლის ამბრი არაბმან ს ა ქ მ ე ომისა 146,8-9.
 საქონელ-ი 507,3 ქონება.
 საქუეითო ქვეითი: ს ა ქ უ ე ი თ ო გზა შევიდოდა 402,6.
 საქუეითო აზგარ-ი 92,3; 258,2-3; 402, 9-10 ქვეითად ბრძოლის დროს ჩასაცმელი აზგარი.
 [სალრტილ-ი] უნაგრის საწყუეტი (საბა) 734,7.
 საყოფელ-ი სამეოფი: ყოველი ს ა-ყო ფ ე ლ ი არის მვეტა 93,8.
 საჩინო გამოსაჩენი, დასანახი: თუო-ლისა ს ა ჩ ი ნ ო ს ა ლაშქარი მო-დიოდეს ურიცხუი 578,7; 575,9.
 საცილობელ-ი (საცილებელი, საცი-ლო) 461,1 საღაო, საკამათო.
 საცმელ-ი 691, ჟ, სქ. 11 სამოსელი, ტანსაცმელი.
 საცნობელ-ი გასაგები: ს ა ც ნ ო-ბ ე ლ ა დ დაუალ 385, სქ. 11-1.
 საცხადო გამოსაჩენი, დასანახი: რო-

მელი ს ა ც ხ ა დ ო არის, კირად ისიცა გეყოფისო 568,2.

საძალო: ამაღ დაველეთ იგი ს ა ძ ა ლ ო საქმეო 697, ტ, სქ. 5 ამიტომ დაველეთ ის სავეყაცო საქმეო.

საწადე 6. საწდე.

საწადელ-ი 202,5 სურვილი.

საწდე (საწადე) 332,2 საღვინე.

[საწადელ-ი] მელან-კალამი (საბა) 740,17.

საწოლ-ი 321,6; 321,9; 363,9 „სახ-ლი საძილო“ (საბა).

საწუთარი 144, სქ. 6; 675, ტ, სქ. 5-6; 684, ტ, 13 წუთისოფელი.

საწყინო 32,12; 174,7 მოსაბეზრებე-ლი, მოსაწყენი.

საჭირო 48,2; 55,5; 79,10; 190,9; 304,4 სახიფათო, საშიში, ძნელი.

საჭურველ-ი 8,12; 190,9 საომარი იარაღი.

საჭურჭლე 71,6; 74,8; 93,1; 99,3; 261,9 განძის საცავი, სალარო, ხა-ზინა.

სახარელ-ი 687, ტ, სქ. 7-2 სასიხარუ-ლო.

სახე წესი: რა დილა გათენდა, წამო-დგეს მეფე, ღიღებულნი და ქა-ლაქი — მითვე ს ა ხ ი თ ა 256, სქ. 1.

სახელდებით 275,7 სახელწოდებით. სახელ-ი სასახელო: ვინათგან ს ა ხ ე ლ ო ც ა ეგეთი არის — მაღა-ლი თავსა დაიმდაბლეს, ესე მის-თუის გიკადრებითო 198,3.

სახელოვან-ი 384,4 სასახელო.

სახიობა 305,9 მუსიკა მწყობრი ძა-ლითა და საკრავთან და გამოანება ტყბილი, გალობა, თუ სიმღერა (საბა) გართობა, თამაშობა, სანა-ხაობა.

სახლი სამეფო 656, ტ, 3 სასახლე.

საქედარ-ი „ცხენი ნიადაგ საჯღო-მელი“ (საბა): მოსცა ათასი საჯი-ნობო ცხენი და სამი ათასი ს ა ქ ე დ ა რ ი მისითავე აკაზმულობითა 262,2.

საქელმწიფო სახლ-ი 656, ჟ, 3 მეფის სასახლე. შდრ. სახლი სამეფო.

საქმარ-ი 605,4 მოსახმარი.

საჯდომი 203,2; 227,6; 311,6; 555,1 საერძელი, სკამი.

საჯდომი სახლ-ი სანადიმო სახლი: ეგრევე ს ა ჯ დ ო მ ი ს ა ხ ლ ი ტურფად აგებული იყო 329,9.

საჯინიბო ცხენ-ი საჯინიბოში დასაბ-მელი ცხენი: მოსცა ათასი ს ა ჯ ი ნ ო ბ ო ც ხ ე ნ ი და სამი ათასი

საქედარი მისითავე აკაზმულობი-თა 262,2.

[სეფან-ი] კარავი (ჩუბ.): ესეთი ს ე ვ ა ნ ი დადგეს 745,2.

სეირნად 643, სქ. 5 სასეირნოდ.

სელ-ი, სელნი 265,6; 311,8; 317,5; 411,6 საუარძელი, სკამი.

სერი-ი ვახშამი. „მიმწუხრი საზრდე-ლის მიღება“ (საბა): არცა ს ე რ ი ნ ა დ ი მ ი გარდაიწადა 364,7.

სიამარტავნე 354,9 სიამაყე.

სიარულ-ი სეირნობა: ღღესა ერთსა ბრძანა ამირან დარეჯანისძემან ს ი ა რ უ ლ ა დ გასცლა 643,5.

სიახლე სიახლოვე, ახლო: ს ი ა ხ ლ ე ს ა სასათუელითა დასხნა 366,4; 479,7.

სიდიდე სიმრავლე: ლაშქართა ს ი დ ი დ ე 648,2.

სით 1. საით: ს ი თ წახუალ 250,2; 449,7.

2. საიდან: ს ი თ მოხუალ 217,7; 353,4; 576,1; 644,5.

სიკეთე სიკარგე, სიმშვენიერე: მის ქალაქის ს ი კ ე თ ე კაცის ენით არა ითქმის 20, სქ. 10; 140, 3; 195,9; 210,4.

სიკეკლუცე 266,4 სილამაზე.

სიმარჯულე ახლოს ან მოხერხებულ ადგილას: მოგაგურანე ს ი მ ა რ ჯ ე ს ა 177,7; მოვიყუანეთ ს ი მ ა რ ჯ ე ს ა 648,8. აქა ს ი მ ა რ ჯ ე ს ა კუნძულსა ზღვისასა ვეშაპი არის დიდი 776,18.

სიმამურაღე 440,6; 575,5 დაღლილო-ბა.

სიმტკიცე 1. სიმაგრე: ს ი მ ტ კ ი ც ე მკლავისა ჩემისაო 169,3.

2. პირობა: ვირემდის ამაზედა ს ი მ ტ კ ი ც ე არა მივეცი: „სადა-მდის ეგებოდეს, წაგუიძელითო“, მერმე თქულს წამოსვლა 566,6.

სიმშვეწვარე 308, სქ. 5 სიმშვენიერე.

სიმცრო ბავშვობა: რომელსა ს ი მ ც რ ო ს ა ამარობითა უჭმობდეს 120, სქ. 7-1 რომელიც ბავშვობი-სას ამარობით იწოდებოდა. ს ი მ ც რ ო თ გ ა ნ ომისა საქმეზედა

მისგან იყო გასწავლული 146,7.

სიფიცე 254,9 სისწრაფე.

სიქაღელ-ი (საქაღელ-ი) 366,1; 663, ტ, 7 სიამაყე.

[სიქველ] 715,5 სიამაყე.

სილამე 557,1; 557,6; 628,9; 635,2 ბინდი, სიბნელიე.

სიყმა 498,6 სიყმაწვილე, სიყაჟაცე; სიყრმე 20,7; 29,4 ახალგაზრდობა, სიყმაწვილე.

სიკანბე 366,7; 439,11; 485,9 სიმბ-
დალე.

სკარამანგი-ი (საკარმანგი-ი, საკარმანგი-ი)
„ძკრფასად და ყვავილოვნად ნა-
კერი ოქროჲს-თმითა და ჩიგინი-
თა“ (საბა). ოქრო-ქსოვილი, რო-
მელსაც ხმარობდნენ ცხენზე გა-
დასაფარებლად, ადამიანის ტანსა-
ცმლის ან საოჯახო ნივთების შესა-
კერად, კარვის შესამკობად: ცხენი
შემოიყუანეს, სკარამანგი-ი-
სა ფლასი ზედა ეხურა 66,6; დგა
ათასი კაცი შემოსილი სკარა-
მანგი-ითა 311,1; ამირან დარე-
ჯანისძესა სკარამანგი-ისა
სასთაული დაუდგო 364,8; სკარ-
ამანგნი კარავნი 536,6.

სმა: არა ეს უა ერთსაცა მათგანსა ცო-
ლი 193,8 არა ჰყავდა ცოლი არც
ერთ მათგანს; ერთი ძე მეს უა
694, ტ, 10 ერთი ძე მყავდა.

სმენა: მას მია 41,6; 670, ტ, 11
მსმენია. არა გუას მია მამა-
თა ჩუენთაგან 128,2; 194,3 გვსმე-
ნია. ვითარი გას მივარ 227,2
როგორიც ვსმენივარ. ას მიო-
დეს 196,8.

სპა 151,9; 188,4; 288,6 ლაშქარი.
სპასალარი-ი (სპარსალარი-ი) 127,9;
137,4; 220,2 ჯარის უფროსი, სარ-
დალი, მხედართმთავარი.
[სპილენძქური-ი] 742,3 დიდი ნლა-
რა (საბა).

სრა 306, სქ. 9 სასახლე.

სრულ 411,1 სრულიად.

სრულად 41,12; 380,1; 456,8; 506,2
სრულიად.

სრულ-ი მთელი: სრული ქუე-
ყანა მას სეფედავლეს მარტოსა
ებრძოდა 436,1; თუცა სრული-
სა ქვეყანისა დედოფლობა მამხე-
დებოდესო 660, ჟ, 5.

სრულეზით 366,7 სრულიად.

სრულობით 348, სქ. 8 სრულიად.

სტავრა 108, სქ. 1-2; 199,4; 262,1-4
ძვირფასი ოქრო-ქსოვილი, ფარჩა.
[სტილი-ი] 791, სქ. 15 წონის ერთე-
ული.

სტროლაბ-ი 117,8; 279,4-7 ვარსკე-
ლავთმრიცხველის ხელსაწყო, რო-
მლითაც ირკვევდნენ ადამიანის
ბელს.

სუიან-ი ბედნიერი: სამეფო სუიან-
ი 315,5.

სულად მოსვლა მოსულოიერება: მო-
ვიდით ჩუენ სულადვე 436,4.
მერმე მოვიდა სულადვე იგი იმარინდო 562,3.

სულ-ი 1. შორს გუეცა სული
წალკოტისა გამოშავალი 342,2;
523,8; 707, ჟ, 7 სუნი.

2. სულიერი: მიჰერტდეს ყოვე-
ლი სული 663, ჟ, 4; წამოდგეს
ზედა ყოველი სული დიდი და
მცირე 681, ჟ, 10; გაუუთირა ყო-
ველსა სულსა 706, ტ, 8.

სულიერ-ი 274,6 სულდგმული.

სულის დაღება 1. გაჩუშება: დაუ-
ლო მებუყეთა სული 476,2

2. დამშვიდება, დაწყნარება: ესე
შვილი მისი დარჩომილ არს, და
არა აკლია წინაშე თქუენსა, მაგრა
სულისაცა დაღება ჩემ-
გან შეუძლებელ არს 175,6.

სურნელ-ი 1. სურნელოვანი: ხენი
საუთირველნი და სურნელნი
349,4.

2. სურნელება: რაცა ღმრთისა
დაბადებული სურნელი იყო
349,6.

სუფეცა 110,11; 192,4 მეფობა, ყოფ-
ნა, არსებობა.

სწავლა მისწავლება, მითითება: ეძებ-
და ამირ მუშლი კაცსა ეგეთსა, რო-
მელმცა ესწავლა საცოლე
შვილთა მისთათუის 203,8.

სწორად 172,1; 538,9; 558,9 ტოლად,
თანაბრად.

სწორება 84, სქ. 8 გატოლება.

სწორ-ი 33,3; 56,1; 336,5; 348,11
ტოლი.

სწრაფა სიჩქარე, აჩქარება: ისწ-
რაფა ამირან დარე ჯანსა 32,4;
ისწრაფდა სულსა 43,6; 148,8; 240,4; 261,8.

სწრაფით სწრაფად: სწრაფით
წამოდი 24,4; 209, 5; 448,6.

სწრაფლ 275, სქ. 10 სწრაფად.

სხმა დგმა (მრავლისა): რქანი ეს-
ხნე ოქროსა ფერნი 5,1; საჯ-
ლომნი ისხნეს 311,6.

სხუაგნით 591,9 სხვა მხრით.

სხუებრ 514,6 სხვაგვარად.

ტაბაჟ-ი 312,1; 434,11 ხონჩა.

ტაბლა 317,10; 413,1; 583,11; 649,4
სუფრა.

ტაბლაჟ-ი 669, ტ, სქ. 9 „მცირე ნა-
ღარა“ (საბა).

ტაიჟ-ი 31,7; 44,3; 48,9; 159,6 ცხენი-
ტაიჟოსან-ი 206,2 ცხენოსანი.

ტალა 53,7; 54,2; 84,5; 103,5 „მოგზაურთა დარაჯი ღამით“ (საბა); გუშაგი.

ტალოზა დარაჯობა: ყოველთა კილის-კიდე ტალოზა გარდავიქადეთ 573,5.

ტანჯვა შეწუხება: შენ აღარა გტანჯავ, სხუამან ვინმე თქუასო 365,5.

ტაშტ-აბრაგ-ი 536,8 კურქელი.

ტახტა 61,2; 475,9 ცხენის უნაგირის ნაწილი.

ტილისმა 264,2; 294,6; 340,6 თილისმა, გრძნეული ძალა, ჯაღო.

ტარცილი-ი ხმაური: ჳმა აჲდა ბუქთა ტკრციალისა 448, სქ.8.

ტოტ-ი 676, ტ, სქ. 9 „წინა ფეტი მწეცისა“ (საბა).

ტურფა 190,11; 200,4; 227,6; 329,10 ლამაზი, მშვენიერი, საუცხოო.

ტყუვნება ტყუილის თქმა: თუ მტყუვნოს სიკეალუცე 266,4.

უ

უარეს-ი 1. უმეტესი: თუ კაცისა ჯობნასა ზედა ხარ, ისი ჩემგან უარესი ი არისო 41,5.

2. ცუდი: ეგე, ღმერთო. არავენი არისო, კაცისა ყუელსაგან უარესი არისო 95,8

უარყოფა უარის თქმა: უარყო მან კაცმან 112,9.

უბადო 11,4; 12,7; 74,4; 142,10, ცუდი, ავი.

უბადო 53,8; 324,4; 366,9 ცუდად.

უბედური-ი უიმედო, საცოდავი; ყოველთა ვთქუთ უბედური სიტუტა 216,3.

უბნობა 29,4; 82,6; 206,7 საუბარი, თხრობა.

უვის 195,3; 394,5; 528,5; 644,8 ჰყავს.

უზანბარ-ი ლომი, ვაკეპტი: ქუელნი და უზანბარნი 554, სქ.6.

უზეშთეს-ი 325, სქ. 1 უმაღლესი.

უზომი-ი (უზომო) 16,5 უამრავი, ურიცხვი, უთვალავი.

უზომოდ 27,4; 223,7 ძლიერ, მეტად.

უზღუდო შემოუზღუდველი, უკედლო: ქალაქი მისი იყო უზღუდო და ცოტა 78,3.

უთავადეს-ი ყველაზე უფროსი: გმირთა და გოლიათთა უთავადესო 87, სქ. 3.

უთქს 323,6; 328,5 უღვას.

უკანა შემდეგი: უკანანი სჯობლიან 320,3.

უკანით: 1. უკან: ჩუენ წინათ მივიდოდით და უკანით ქარავანი მოგუღევდეს 283,9.

2. შემდეგ, შემდგომ: ყივილი იყო ლაშქართა და უკანით — ქარავნისა ზრუნვა 289,5; 631,6.

3. უკანოდან: უკანით მოეზიდნით 480,8.

უკანის შემდგომ: უკანის ველარას ჰყადრებდა 18,10; უკანის მას შევებაო 369,9; უკანის მოიღეს 434,10; 514,1.

უკანისა გვიანდელი, ბოლო, უკანასკნელი: უკანისა სჯობდა ყუელა 330,10.

უკანის-ი უკანასკნელი, ბოლო: უკანისი შენი მწყემსი აწ მომიყუანია 425,7.

უკაცრავად უკადრისად, შეუფერებლად: უკაცრავად შემრიგე 389,8 უკადრისად შემრაცხე.

უკაცური-ი 7,8; 16,4; 47,2; 567,7; 649,9 დაუსახლებელი, უდაბური.

უკეთ უკეთესად: უკეთ აღარა ეგებოდა 350,5.

უკეთეს-ი უფროსი: აბუბაქარ უკეთესად უჩინა 14,7.

უკერავ-ი 262,5 შეუკერავი.

უკერილი-ი (უკერული) 108, სქ. 1-2; 457, სქ. 1 შეუკერავი.

უკლავად 650,4 მოუკვლელად.

[უკლისად] უკლებლად: ყოველივე

უკლისად უანბო 726,13.

უკმორიდება მორიდება, ჩამოცილება: უკმორიდენით, ნუღარავი რას ჰყადრებთო 454,1.

უკუარება უკან წასვლა: უკუვიარით 439,10,

უკუდგომა უკან წასვლა, ჩამოცილება: უკუვდებით 39,6; 162,9 უკან დავდექით. უკუდღეგ კარისაგანო 37,1; უკუდღეგით 39,6.

უკუთუ 23,10 თუ.

უკუზიდვა უკან მოზიდვა, უკან მოწევა: უკუზიდნა და ქუეყანასა დაჰკრა ცხენი და კაცი — ორივე 252,6.

უკუნ-ი 200,2 ბნელი.

უკუნისამდე 10,4; 12,3; 18,8; 23,6 მარადმამს.

უკუღება: კარი უკუღაღო 101,1 კარი შეღო.

უკუღმა 1. უკან: იხედვიდის უკუღმა 510,2.

2. პირუქუღმა: უკუღმა ვირბინეთ 579,7.

უკუღმართ უკან: უკუღმართ იხედვიდის 509,10; 510,8.

უკუყრა უკან მიბრუნება, უკან წასვლა: უკუყრა ლაშქარი თუ-ი 354,3; 445,9.

უეჭვარა უკან გადავარდნა: უკუიქ-
 რა და თუთიყა მოკუდა 571,9.
უმაღლე (უმაღლ) უმაღლესად, უსწრაფე-
 სად: უმაღლე მოკლაო 147,2.
უმაღლე 705, ტ, 3; 711, ტ, სქ. უმაღ-
 ლესი.
უმეცარი-ი 163,2; 274,7 უცოდინარი.
უმცროსი-ი 444,1; 538,8 მცირე, ცო-
 ტა.
უმჯობე 320, სქ. 3 უმჯობესი.
უნაგირი-ი 40,1; 61,2; 139,3 ცხენზე
 დასადგმელი დასაჯდომი.
უნებელ-ი (უნებურ-ი) უნებელი,
 დაუმორჩილებელი: არა დარჩა ერ-
 თი ქალაქი და ერთი ციხე ჩუენი
 უნებელი 690, ტ, 9.
უნებური-ი ურჩი, წინააღმდეგი: არა-
 ვინ იყო უნებური მისი 601,7.
 5. უნებელი.
უპირობე: არა კამს მათი უპირობე
 გაგზავნა 261,1 არ არის საპირო-
 მათი პირობის გატეხვით გაგზავ-
 ნა.
უყამოდ 693, ტ, 2 უდროოდ.
ურვა 1. 13,3; 86,5 დარდი, წუხილი.
 2. 197,2; 291,10 ზრუნვა.
უსაზომო 154, სქ. 4-5; 289, სქ. 5
 უზომო, ზომაზე მეტი.
უსაცილოდ 6. უცილოდ.
უსიკუდილოდ უთუოდ: ვირე არა
 გამოიყუანო უსიკუდილოდ,
 დასტურად არა შემოვიქცევიო
 564,3.
უსუარი-ი (უსუვარი-ი) „ხუთის წლით
 ვიდრე ათ წლამდე ვაქსა უსუარი“
 ეწოდება (საბა) 394,6.
უსუეოდ უბედოდ: იტყოდა თავსა
 თუისსა უსუეოდ 234,3.
უსუვარი-ი 6. უსუარი.
უსუსურ-ი 84,7 სუსტი.
უსწორო 135,1; 191,10; 470,7 უბად-
 ლო, სწორუპოვარი, უტოლო.
უუბარი-ი 537,10 უთქმელი.
უფიცე 241,2; 445,8; 477,9; 557,6;
 654, ტ, 11 უფიცესი, უფიცე-
 სად.
უფრო უფროსი, უდიდესი: მაგრა
 უფრო დედოფლისა იყო სახ-
 ლემა 326,4.
უფროსი-ი 1. უფრო დიდი: ამით უფ-
 როსსა შეკირებებსა მიეცა მე-
 ფე 18,5; 280,7; 371,4.
 2. მეტი, მრავალი: მაშინ უფ-
 როსნი დაქოცნეს 107,6; 166,4;
 123,7; 180,1.
უღონოდ 158,11; 389,10; 701, ჟ, 14
 უთუოდ.

უღონო 76,7; 105,3 მოუხერხებელი,
 შეუძლებელი.
უშურველ-ი უხვი, დაუშურველი: ნუ
 გშურს, უშურველი იყოს
 409,1.
უჩინო 7,3; 285,7 უჩინარი, გამოუ-
 ჩენელი.
უც უძს, აქვს: თუ გული არა უც
 116,7.
უცილოდ (უსაცილოდ) 421,7; 428,2
 უთუოდ, უსათუოდ.
უცნობად შეუძნეველად: მთარ-
 თუა ყამან უცნობად მშუ-
 ილი 249,7.
უცნობლობა არცოდნა: შეკირება
 შექცნოლა ამა ამბისა უცნობ-
 ლობისათუის 9,7.
უცხო 1. უცნობი: ქუეყანა უცხო
 აღუჩნდა 7,6; თუ მე უცხო ვარ
 შეგან 617,3.
 2. ძვირფასი: უცხო თვალი და
 მარგალიტი 108, სქ. 1-2.
 3. 19,10 უცხოელი, უცხო ქვეყ-
 ნიდან ჩამოსული.
უცხოობა 617,4 უცნობობა.
უწინ 440,3; 639,3 წინათ, აღრე.
უწინა 328,1; 455,8 წინათ, აღრე.
უწინარე (უწინარეს) აღრე: ვაშად
 მოხუედ, ნოსარ ნისრელო, უწი-
 ნარე მოგელოდენითო 37,7.
უწყოდეს იცოდნენ: არა უწყო-
 დეს, სადამეა წავიდეს 7,6.
უწყუბრალად 222,7 განუწყუბრალად-
 უპირველად 26,10; 497,3; 611,6 შეუ-
 წუხებლად, გაუპირებლად, იო-
 ლად.
უზუცესი-ი 277,10; 534,10; 600,3 უფ-
 როსი, მთავარი.

უ

უათერაკად მოულოდნელად: ფა-
 თერაკად იგიცა შეიპყრეს
 87,7; 290,6.
უათერაკება უბედურება: თუ ამასა-
 ცა ეფათერაკები-ლა
 376,2; 549,7.
უათერაკი 32,8; 95,1; 247,10; 266,11
 ხიფათი, უბედურება, გასაპირო.
უალავანი 63, სქ. 2; 64, სქ. 11; 65,
 სქ. 1 გმირი, გოლიათი, ბუმბე-
 რაზი.
უალახი-ი (ფლასი-ი) 560, სქ. 1 „ბალნის
 ძაძა“ (საბა).
[ფარალათად] თავისუფლად (ჩუბ.):
 ფალავანი ფარალათად ბძან-
 დებოდა 767,7.
[ფარვანი] 736,6 ბრძანება.

[ფარსანგი-] მანძილის საზომი ერთეული 754,18; 757,1; 796,7.

ფარდულ-ი 456, სქ. 10-5; 457, სქ. 3 „მარგალიტის ყელსაბამი“ (საბა).

ფარშავანდ-ი (ფარშევანდ-ი, პარშევანდის): თუმცა დორათ და მოსორ არა ყოფილ იყვნეს, მზეკაბუი ფარშავანდი მუხთლად მოკუდებოდა 584, სქ. 7.

ფარჩა 434,9 ძვირფასი ქსოვილი.

ფახ-ი „სასყიდელი“ (საბა): აწე მე მომეცით ფახი 15,8.

ფინლაზ-ი ფინლანდია. ხალია, რომელსა ფეხქვეშ უგებდნენ ხელმწიფეს: ფინლანდია გაუშალეთო 633, სქ. 5.

ფერჯი: ვითა მისსა ქელმწიფობასა ჰფერობდა 459,7 როგორც მის მეფობას შეეფერებოდა; 625, სქ. 2.

ფერჯი-ი 523,9 ფეხი.

ფერკით ფეხთან: ერთი თავით და ერთი ფერკით უდგეს 38,1.

[ფეშქაში-] 783,13 საჩუქარი.

ფირუზ-ი 318, სქ. 3; 363, სქ. 6 ძვირფასი ქვა.

ფიცებულ-ი შეფიცული: ფიცებული ვიყავ ნოსარ ნისრელისა 90,6.

ფიც-ი 1. დაფიცება: მაშინ აფიცაკაცი იგი 113,6-7; 125, სქ. 3.

2. შეფიცვა: ძმად იფიცეს სამნევე 110,6; 172,5; 481,6.

ფიცხად სასტიკად, მაგრად: სიძანდილად ფიცხად იბრძოდა 246,2.

ფიცხელ-ი 1. ძლიერი, სასტიკი: ომი, ღმერთო, დიდი და ფიცხელი შეიქნებისო 225,2; 126,1; 164,9; 254,3.

2. მტკიცე: ფიცხელი პასუხი გამოსცა 287,3.

3. ფიცხლად: ფიცხელნი გაიციინა 426,4; 511,4; 552,5; ფიცხელნი დაიხანა 432,1.

4. ფიცხელი მეომარი იყო 238,5 თავგამეტებული მეომარი.

ფიცხლა 157,9; 181,9; 238,8; 254,4 ფიცხლად, ძლიერ.

ფიცხლად სწრაფად: ფიცხლად რასმე უზნობდა 238,4; მოვიდა ფიცხლად 488,1; 568,4.

ფიცხლავ 24,1; 60,9; 177,9 ფიცხლად, სწრაფად.

ფლას-ი მოქარგული ბეწვის ნაბადი: ცხენი შემოიყუანეს, სკარამანგი-სა ფლასი ზედა ეხურა 66,6. 6. ფლასი.

ფლური თეთრ-ი 108, სქ. 1-2; 458, სქ. 7 ვერცხლის ფული.

ფოლორც-ი (ფოლოც-ი, ფოლორცე-ი) 326,6 ქუჩა.

ფუ 55,3 ფუი.

ქ

ქადება დაპირება, აღთქმა: მეტსა ვერას გიქადებ 90,2 მეტს ვერათერს დაგპირდები; მან დილად უქადა 116,5; 210,7; 357,2; 359,1.

ქარტა ნაწერი: ქარტა წიგნი 643, სქ. 8.

ქაფურ-ი „ხეა ინდოეთს, დაქოლენს, ქაფურს გამოიდენს“ (საბა): იგი სახლი ქაფური ისა იყო 333,5; 333,7.

ქება: არა შეილობით მეფისათა ვაქნეთ 194,1.

ქებინ-ი 494, სქ. 6 მარი, მიზლი.

ქენება 64,7; 87,5; 196,1 ხეყწა, მუდარა, თხოვნა.

ქეჩო 453, სქ. 3 ტახტრევანდი, კილობანი, კუბო (ნ. ჩუბ.)

ქეელ-ი 196,6; 529,7 მოწყალე, კეთილი, ვაჟკაცური, მაძიცი.

ქორ-ი „სახლზედ სახლი აგებულ“ (საბა): იყვნეს შუილნი ქორნი ქალთანი 257,8.

ქუაბ-ი 95,3; 294,2 გამოქვაბული.

ქუე 32,6; 101,10; 381,1 ქვევით, ქვემძირს.

ქუეყანა 38,7; 160,7; 170,3 დედამიწა, მიწა.

ქუეშე 249,3; 294,3; 301,9 ქვევით ქურციკ-ი 5,1; 6,6; 13,4; 31,5 გარეული თხა.

ქცევა 1. გაბრუნება, წასვლა: იქცა იგი კაცი 94,2.

2. მოქცევა: არა გუეგონა უბადო ქცევა მისი 448,4.

[ქცეულება] ჩვეულება: ასწავლოს ყოველნი ზნენი სამამაციონი და საფლავნონი ქცეულებანი 716,3.

ღ

ღართ-ი 643,7; [740,14] „საწვიმარ ნაბადი“ (საბა).

ღარბი-ი 117,8; 136,5; 207,9; 391,1 უცხოელი, მოხეტიალე.

ღლია 94,10; 430,10 იღლია.

ღონე 1. 33,10; 76,8; 105,9; 196 ხერხი, საშუალება.

2. 101,11, ძალა.

ლონან-ი 135, სქ. 1 ღონიერი.
ღრქენა კრაქუნი: აზიდნა კბილ-
ღრქენი 170,2; 179, სქ. 4.

ყ

ყაბახ-ი მოედნის შუაგულს აღმარ-
თულ ძელზე დადგმული ნიშანი,
ოქროს ან ვერცხლის თასი, რო-
მელსაც მხედრები ესროდნენ მი-
ზანში ჩამოსაგდებლად: სროლა ყა-
ბახისა ბურთისა 482, სქ. 1.

ყაზახ-ი 709, ლ, სქ. თურქული ტომი.

ყათარ-ი „ქოროთ შვიდეული“ (საბა),
ტვირთავილებული ცხენებისა და
ჯორთა ჯგუფი: ავეიდე თორმეტს
ყათარს ცხენსა და ჯორსა 383,
სქ. 8.

[ყათლან-ი] ცემა-ელეტა, კლვა (ჩუბ.):
ანუ, ღმერთო, ჩვენი ყათლანი
და ანუ მისი სიკვდილი იყოსო
780,4.

ყარაულ-ი „თურქთა ენაა, ქართუ-
ლად ღარაჯი ჰქვან“ (საბა): მოვიდა
მათ სამთა ყარაულთა გან
ერთი 701, ლ, 12; 702, ლ, 20.

ყარიბ-ი 207, სქ. 9 უცხო მხარეში
გადახვეწილი.

ყენება დამლა: ქალაქსა შესვლასა
არავინ გაყენებს 429,5.

ყია 347, სქ. 4; 497,2; 705, ლ, 7 „ყე-
ლის ყარყანტო“ (საბა).

ყივილ-ი 1. ძახილი. „მეიანითა სიტყ-
ვითა ღალადის“ (საბა): ყივი-
ლითა მივიდა 38,11; იყივი-
ლა უსიბ 49,5; 61,1; 300,11.

2. (ყიული) ქათმისა: გუესმოდა
ქმა მოისა ვიდრე ქათმისა ყივი-
ლა მღის 86,1.

ყიულ-ი ნ. ყივილი.

ყმა 1. (ყრმა) 14,6; 15,4; 60,4; 101,9;
398,8 ყმაწვილი, ახალგაზრდა.

2. 8,5; 17,3; 23,7; 117,9; 122,6
პატრონის ქვეშევრდომი, ვასალი.

ყმაწვილობა 474,2 ბავშვურად ქცე-
ვა, ხუმრობა.

ყმობა 498,4 ქვეშევრდომობა.

ყოველდღი 159, სქ. 9 ყოველდღე.

ყოველ-ი 1. მთელი: ყოველი
არაბეთი ზედა მოგუიქდა 8,8;
12,9; 33,5; 235,7.

2. ყველაფერი: უბრძანა ყოვე-
ლი, რომელი ენახა 12,1; 34,11;
108,1.

ყოველი ფერ-ი ყველაფერი: ყოვე-
ლისა ფერთა საესე იყო
408,8.

ყოვნა დაყოვნება: ნულარა იყო

ნითო 380,8 ნულარ აგვიანებ-
თო; ყოვნა ომისა 636,6; 671,
ლ, 8.

ყოლ 515, სქ. 9 სრულიად.

ნ. ყოლა, ყოლე.

ყოლა (ყოლე, ყოლ) 1. სრულიად,
სრულებით: ნაქმართა მისთა მო-
თულა ყოლა არა ეგების 32,11;
46,9; 207,6; 211,7. ნ. ყოლე.

2. ყოლა: ჰყვა 82,3 ჰყენდა.

ყოლაუზ-ი (ყულაუზ-ი, ყოლაუზ-ი,
ყოლაოზ-ი) ეტიყი, მეგზური, გამ-
ყალი: ვითხოვეთ ყოლაუზი
კალი 90,4.

ყოლე (ყოლა, ყოლ) სრულიად: ყო-
ლე არა შეეძლებო 48,11.

ნ. ყოლა.

ყოფა 1. ყოფნა: აწ ნახოთ ყოფა
ხანთა მეფისა 145,5; 137,4; 191,2.

2. ქმნა, გაყეთება: რა სამეფოსდა
ჩემისდა გიყოფია 140,7;
491,6.

ყრილობა თავყრილობა, შეგროვება:
შეიქნა მკვრეტელთა ჯართა ყრი-
ლობა 559, სქ. 2-3; 702, ლ, 7.

ყრმა ნ. ყმა.

ყულა 409, სქ. 9 ყველა-

ყულა ყველაფერი: ავიღეთ ყულა
16,3; 48,4; 114,2; 130,8.

ყულაუზ-ი ნ. ყოლაუზი.

ყულუზჩ-ი 458, სქ. 7 მოსამსახურე,
მსახური, მონა.

ყურე 333,11; 410,3 კუთხე.

შ

შაბაშ 687, ლ, სქ. 7-2 ვაშა, ყოჩაღ.

შავა „ნდომა ხალისიანი. უცხო სანახავ-
თა“ (საბა), „ღიღი მონდომება“
(ა. შანიძე): იყო ეგზომი შავა 166,5.

შავებულ-ი ნ. შეავებული.

[შათირ-ი] 751,3 შიკრიკი.

შამბ-ი 496,9; 523,9 „მაღალი და
მსხვილი ბალახი“ (საბა).

შოსან-ი 421,8; 497,6 შავით მოსილი.

შოსნობა 191,9 მგლოვიარობა.

შარავანდენ-ი 358, სქ. 1 სხივი.

შაჰამად-ი 400,1 საჰმელი.

შეავება შეწუხება, შეშინება: ეზომ
შევაავკენით გარეგანნი ლაშ-
ქარნი 655, ლ, 3.

შეავებულ-ი (შავებულ-ი) შეწუხე-
ბული, დაშავებული, შეკირკებუ-
ლი, ცუდად მყოფი 92,8; 155,3;
525,8.

შებნედა 163,4; 250,7 გონების და-
ქარგვა.

შეგება 1. შეძლება: ეგზომი ნადირი

- პოვეს, რომე ანგარიში არ შე-
ეგებოდა 4,11.
2. გაგება: ვერა შევიგეთ,
თუ ვითა აგებული იყო 328,1; 138,2;
430,1.
- შეგანება: შეკავს 106,4 შემ-
ენის; ოდესმე შეკვანდა
მცირედ რამე მოდევნება 312,
სქ. 6 როდესაც ეტყობოდა მცირ-
ედ სიბერე; რაც შეგვანდა
313, სქ. 8 რაც შეეფერებოდა,
რაც შეშენოდა; 514,7.
- შეგნება ცნობა, გაგება, შეტყობა,
განგება: ამბავი არა შევიგნა-
თო 12, სქ. 12; ვეღარა შევი-
გნით გზა და კუალი 98,8;
166,4; 255,1; 289,6.
- შედგომა შესვლა: ოდეს კარსა შე-
ეგით 37,12.
- შედება: თავს არა შეიღვა 181,8
თავი არ შეიწუხა, არაფრად ჩააგ-
ლო 268,12; 612,3.
- შედგ-ი მომდევნო, უფრო პატარა:
გამოიხუნეს სკარამანგნი კარავნი
ოთხნი: ორნი დიდროვანნი და ორ-
ნი შედეგნი 469,1.
- შევედრებულ-ი შეხვეწილი: პირ-
ველ შევიდრებულ იყო
18,9.
- შევლა ასვლა: შევლნა კიბენი
438,9 აიარა კიბეები.
- შეზარება შეშინება: დაგუიძიმდა და
შეგუეზარა 571,3.
- შეზახება 147,2; 246,1; 352,3 შეძა-
ხება.
- [შეზგერა] დაზვერვა, შეთვალთვა-
ლება: ერთი ბურჯი შეეზვე-
რა 780,8.
- შეზრახება 616,7 შელაპარაკება, და-
ლაპარაკება. ნ. შეძრახება.
- შეზრახვა 466,2 შელაპარაკება.
- შუთულილობა 244,3; 287,2 შეთვლა.
- შეკაზმა 1. მომზადება: შეკაზ-
მეს პური 163,7; 396,1.
2. მოგვარება: ეგრე შეკაზ-
მე საქმე ჩუენიო 291,7.
3. დაკაზმვა: შემიკაზმავს
კუბო 26,9.
- შეკაზმულ-ი 1. მომზადებული: ისი
პური თქუენთვის შეკაზმუ-
ლი იყო 587,6.
2. შემკობილი: თუალითა და მარ-
გალითითა შეკაზმული იყო
456,9.
- შეკიდება: ძღუენსა მეტსა აღარას
შევეკიდებო 322,8 მეტ
ძღვენს აღარ გამოვეკიდები, აღარ
გადავიხდი.
- შეკრება: შეკრება 176,10; 278,7
შეიკრება.
- შეკუთება დაკრა: მკერდსა დიდი შე-
კუთეთო 249,8; 254,7.
- შემართვა შეხედვა: ველარ შე-
მართე შესვლა 302,7.
- შემდგომად 175,2 შემდგომ, შემდეგ.
- შემოხუევა შეხვედრა: შეგუეშ-
თხუენეს კაცნი 191,8.
- [შემმართებელი] 715,12 გამბედავი.
- შემოიარება შემოსვლა: მას უახსა შე-
მოიარეს მათ სამთა ძეთა ამირ
მუშლისათა 193,6.
- შემოღენა 584,9 შემოსვლა.
- შემოზრახება ნ. შემოძრახება.
- შემოზრახვა (შემოძრახვა) 533,3 გა-
მოლაპარაკება.
- შემოთულილობა 234,9; 237,2 შემო-
თვლილი, დანაბარები.
- შემოკვილ-ი კივილი, ხმაური: გაგ-
რძელდა ომისა შემოკვილი
188, სქ. 3.
- შემომართვა შემოხედვა: ვერვინ იკა-
ლა ომი მათი და არცაჲნი შემო-
მართა 502,2.
- შემომტერება გადამტერება: ამით
რომე შემოტერებრეხულა
ქუეყანასა ჩუენსა 136,2.
- შემოტანა 321,6 შემოყვანა.
- შემოქცევა შემობრუნება: შემო-
ქცა და შემოჰკრა კრმალი 44,7;
58,6.
- შემოლულარკნა 346,7 დამანკვა, და-
გრება.
- შემოყოფლება 39,3 შემოძახება.
- შემოძრახება (შემოზრახება) 548,2;
576,4; 603,1 შემოლაპარაკება.
- შემოძრახვა ნ. შემოზრახვა.
- შემოწყნარება. შევრდომა: ყმად შე-
მოგუეწყნარნეს 494,7.
- შემოჭირვა შემომტყიცება: შემო-
იჭირნა ურიცხვნი ქვეყანანი
398, სქ. 7.
- შემოხუეწება შემოვედრება: ყუე-
ლანი მოღმა შემოეხუეწ-
ნეს 691, ტ. 5.
- შემტკუელა: ჯელნი შეიმტკუელ-
ნა 70, სქ. 6 ხელებით ტაში
შემოჰკრა.
- შენანება 130,3 დანანება.
- შენდა 266,8; 323,1 შენთვის.
- შერაცხვა მიჩნევა: მიქალულად შე-
მირაცხავთ 366,1; 415,4;
663, ტ. 7.
- შერივა 1. შერაცხვა, მიჩნევა: უკაც-
რავად შემრივე 389,8.
2. გაღარევა, გაგიყება: ანუ ომსა

შინა რამე წაეცილებს და ანუ წამ-
ლითა შ ე რ ე ვ ე ნ ო 399, სქ.
1-2.

შერიხსება განრისხება, გაჯერება:
ნუთუ ვინ ღმერთი შ ე გ უ ა რ ი -
ს ხ ო ს 606,4.

შერჩენა ღარჩენა: მეფე და სამნი
სხუანი დიდებულნი შ ე რ ჩ ე ს
7,1.

შესაბამი შესაფერი: მათისა სიყე-
თისა შ ე ს ა ბ ა მ ი ო ლ ე ბ ი შ ე ე -
როთ 201,3.

შესამოსელი, შესამოს-ი 20,3; 57,5;
190,2; 61, სქ. 11 ტანსაცმელი.

შესატყუებელი-ი 195, სქ. 9 შესატყუი-
სი, შესაფერი.

შესატყუის-ი 195,9; 201,11 შესაფე-
რი, შესაბამი.

შესაჭირვებ-ი 12,4 შესაწუხებელი,
საფიქრებელი, სადარბეველი.

შესხმა (ქებისა) შექება: შ ე ა ს -
ხ ე ს ქ ე ბ ა 304,10.

შეტაყება შეჯახება: თავი თავსა შ ე -
უ ტ ა კ ა 307,9.

შეტყუება 70, სქ. 6 შეერთება,
აქ: ტაშის ცემა.

შეტყუება შეტყობა: მცირედ სიბერე
შ ე ე ტ ყ უ ე ბ ო ლ ა 312,6.

შეტყუებლვა ხელის ხელზე შემოყე-
რა, ტაშის ცემა: ჭელნი შ ე ი ტ ყ უ -
ელ ნ ა 70,6; 688, ჟ. 9. შდრ.
შემტყუელი.

შეუვალი მიუდგომელი: იყო ციხე
მალაი და ქალაქი — შ ე უ ვ ა -
ლი 104,7.

შექმნა 1. ჩუენ შ ე უ ქ მ ე ნ ი თ
პაემანი 620,10 ჩვენ დავუნიშნეთ
პაემანი.

2. შ ე ი ქ ნ ა ო მ ი 133,5 დაიწყო ომი.

შექმნულ-ი 299, სქ. 9 შექმნილი.

შექცევა 1. 39,5; 41,3; 65,6; 159,6
შებრუნება, უკან გაბრუნება.

2. დროს ტარება, ღვინი: ლაღობ-
დიან, იცინოდთან და შ ე ე ქ ც ე ო -
ლი ა ნ 642,1; 691, ჟ. 10.

შეღებულ-ი 333,12 შეღებილი.

შეღმართ 61,8; 410,8 ზევით.

შეყენება მოყენება, დაყენება: შ ე -
ვ ი ყ ე ნ ე თ ქ ა რ ა ვ ა ნ ი უ კ ა ნ 287,7.

შეყრა 454, სქ. 8; 460, 11 შეხვედრა.

შეყრილობა 562, სქ. 3 შეყრება, თავ-
ყრა.

შერჩენა მიჩენა: რომელსაცა ქუეყანა-
სა შ ე მ ი ჩ ი ნ ო თ, თავი ჩემი
არა შევიწყალო 202,4.

შეძრახება (შეზრახება) 677, ჯ. 6
შელაპარაკება, დალაპარაკება.

შეწევნა 175,9; 575,4 დახმარება.

შეწონება შედარება: აწ შენნი ნაქ-
მარნი და მისნი შ ე ა წ ო ნ ე ნ .
ერთმანერთსა 407,8.

შეწყალება 31,10; 41,2; 174,8; 202,4
შეცოლება, შებრალება.

შეწყნარება 500,10; 603,8; 619,4 შეე-
რდობა, შეფარება.

შეწყობილ-ი მოქედლი: წითელ-მწვა-
ნითა ქეითა შ ე წ ყ ო ბ ი ლ ი
306, სქ. 9.

შეჭირვება 9,7; 18,5; 173,4; 195,8
ღარდი, მწუხარება, საგონებელი.

შეჭირვებულ-ი 10,7; 10,11; 205,4
შეწუხებული, დაღონებული.

შეჭურვა საჭურვლის ასხმა: შ ე ი -
ქ უ რ ა ტ ა ნ ს 344,7; 661, ჯ. 14.

შეჭურვილ-ი 37,2; 39,7; 258,3; 682,
ჟ. 1 შეკაზმული, იარაღსმული.

შეხტომა 106,6 შეხტომა.

შეხუდომა შეხვედრა, წაწყდომა:
სამთა კაცთა ზელა-შ ე ხ ღ ა 272,3;
486,1.

შეხუწა 1. შესწრება, შევიარღნა:
შ ე მ ე ხ უ ე წ ა მ ა ს ს ა ხ ლ ს ა 98,8
შემასწრო იმ სახლში.

2. შეყრა: ქალაქსა შ ე ე ა ხ უ ე -
წ ე ნ ი თ 631,2 ქალაქში შეეყა-
რეთ.

შეხუბა შეტანა (მრავლისა): შ ე ი -
ხ უ ნ ე ნ ტ ა ბ ლ ა ნ ი შ ი ნ ა 649,4.

შეჯდომა მიხდომა, მიხტომა: აიღო.
ფარი და შ ე უ ქ ღ ა ც ი ხ ის ა
ძირსა 92,4; 271,6; 301,9.

შეჯახება (შეჯახუნება) შეშინება,
დასუსტება: გული შ ე გ უ ჭ ა ბ -
ნ ე ბ ო ლ ა 596,2 შიშისაგან გუ-
ლი დაგუსუსტებოდა.

შეჯდომა: შ ე ჭ ე 48,9 შეჯექ.

შეჯერება დაჯერება, დარწმუნება:
ვირე ერთმანერთსა შ ე ვ ა ჭ ე -
რ ე ბ ღ ე თ 636, სქ. 8.

შეგავს შეჭფერის: რაცა შ ე ჰ -
გ ა ვ ს ს ი ყ ე თ ე ს ა შ ე ნ ს ა, იგიცა ქმე-
ნო 617,9.

შიგა 349,7 შიგ.

შიგან თანდებული „შ ი“: მინდორსა
შ ი გ ა ნ 8,11; 13,4; 27,2; 47,1.

შიგნით 636,1 შიგნიდან.

შიკრიკი-ი (შიკრიკი) 417,5; 422,1;
643,7; 645,7; 651,6 მაიკნე, „მე-
ღარტ წინამავალი“ (საბა).

შინა 1. თანდებული „შ ი“: ქუეყანასა
შ ი ნ ა 9,9; 11,1.

2. შინაული: არაბთა მეფემან შე-
მოჰყივლა მას შ ი ნ ა ს ბ ლ მ ბ ე -
რ ა ზ ს ა 373,1.

შინაგან-ი 372,8; 374,3 შინაური.

შინათ 422,1 შინისკენ.
 შინათ კერძო 296,10 შინისკენ.
 შტატო-ი ნ. შიკარის.
 შიშ-ი საშინო: ევრა ჰადრეს, თუ
 შიშ-ი არისო 75,3.
 შლილობა 114, სქ. 10; 691, 1, 4 აშ-
 ლილობა, არეულობა.
 შოება შეება, მხიარულება, ლხინი:
 განსვენებისა და შოება ისა რი-
 ცხვი არა იყო 659, 9, 8; 708, 9, 9.
 ნ. შუება.
 შორ-ი 484,6 შორს.
 შორიელ-ი 155,4; 391,2; 395,3 შო-
 რეული.
 შორით 226,11; 521,11 შორიდან.
 შუბ-ი 39,11; 386,4 „ლახვარი სამ-
 ძღელ და ბუნგრძელი“ (საბა).
 შუბლ-ი ფრონტონი: სახლი იყო დი-
 დი და შუბლსა სახლისასა
 ამირან დარეჯანისძე ეწერა 22,1.
 შუება 4,2; 364,5 მხიარულება, ლხი-
 ნი.
 შუენიერ-ი 8,3; 17,1; 89,7 მშენიე-
 რი, ლაშაზი.
 შუენის 1. შეტყერის: ვითა შუენ-
 ის სიკეთესა და ჰაბუკობასა შენ-
 სა 633,7; ვითა შუენოლა ჰა-
 ბუკობასა შენსა 291,6.
 2. სადაცა გშუენდეს, მუნ-
 ცა იყავ 455,3 სადაც გინდოდეს,
 გიჯობდეს, იქ იყავ.
 შუკა 111,8; 316, სქ. 10; 410, სქ. 6
 ქუჩა.
 შულდ-ი 43,6; 370,3; 500,1 ჩხუბი,
 ომი.

ჩ

ჩაბალახ-ი 1. რკინის საომარი თავ-
 საბურავი: ჰკრა ჩაბალახსა
 ზედა ჭრმალი 58,7; 60,7; 231,4;
 254,6.
 2. რკინის საომარი დასაფარავი
 ცხენისათვის: ჩაბალახი გარ-
 დაეიდნეს ეგრევე ცხენისა მკერ-
 დსა, თავსა და ფერდსა 475,7.
 ჩაბალახ-წაჭდილ-ი 618,8 ჩაბალახ-
 მოხდილი.
 ჩავარდნა სძენა: ბუკისა და დაბდა-
 ბისა ცემისაგან ყურთა ქმა არ
 ჩავარდებოდა 69,7 საყ-
 ვირისა და დროის ცემისაგან ყურ-
 თა სძენა არ იყო.
 ჩათქმა ჩანთქმა, ჩაყლაპვა: ჩამ-
 თქა და გაიქცა 341,6.
 ჩამოგორეება ჩამოგდება: იგიცა ჩამ-
 მოგორეა 302,4; 302,7.
 ჩამოსხმა ჩამოღება (მრავლისა): ქუე
 ჩამოისხნა სასთაულნი 381,1.

ჩამოღება ჩამოგდება: მან ქორმან
 იგი კოჭობი ჩამოიღო 496,7;
 ქორი ასკატასა მოუტრია, ფიცხლა
 ჩამოიღო 518,7.
 ჩამოღმა (ჩამოღმართ) ქვევით, ძირს:
 ჩამოღმა იქურტიტეო 682, 1,
 13.
 ჩამოწყუდეულ-ი 279,3 ჩამწყვედე-
 ული.
 ჩამოჭრა 1. ჩამოვარდნა: კაცი ტრმო-
 თა ნაცემი ცხენისაგან ჩამო-
 იქრა 504,9; 246,7.
 2. ჩამოხტომა: ჩამოიქერ
 478,5; 497,8.
 ჩამოჭდომა ჩამოხტომა, გაჩერება:
 ბადრი იამანისძე თავისსა სადგომ-
 სა ჩამოჭდა 65,8; 97,9
 ჩასანთქმელად 50,7 ჩასაყლაპავად.
 ჩაღმა 35,3; 582,10 ქვევით.
 ჩაშ თუ 234,10; 241,1; 347,4 ანს
 თუ.
 ჩაჩი ზარქაშ-ი 268,3 მოოქროვილ-
 მოსირმული ქული.
 ჩახლტომა 53,2 ჩახტომა.
 ჩახუეწა დაკარგვა, ჩამალვა: ჩაე-
 ხუეწა ქურციკი 7,3.
 ჩაჭდომა 1. ჩახტომა: ჩაჭდი ცი-
 ხესა დარეჯანისძე 106,8.
 2. ჩავარდნა: გულსა ჩამიჭ-
 და 367,3.
 ჩემდა 39,10 ჩემთვის.
 ჩემება: რაცა მათ იჩემეს 495,2
 რაც მათ მიითვისეს.
 ჩემოდნად ჩემგვარად, ჩემნაირად:
 ჩემოდნად ერთსაცა არა გიმ-
 ძიძს მუხთლად ამირ იამანელის
 სიკუდილიო 548,9; 613,10.
 ჩენა 1. მიჩენა, დანიშვნა: აბუბაქარ
 უკეთესად უჩინა 14,7 აბუბა-
 ქარი უფროსად მიუჩინა; უჩინ-
 ნა სპასალარნი 129,6; 269,1;
 369,10.
 2. მიჩენვა: თქუენსა წინაშე ყოფ-
 ნა ღიად სიხარულად მიჩინს
 261,7 თქუენს წინაშე ყოფნა ღიდ
 სიხარულად მიმჩინა; მტერად
 არავინ უჩინდა 516,3 მტრად
 არავინ მიიჩნევდა, არავინ ჰყავდა.
 ჩენილ-ი დანიშნული: სამეფოსა
 უხუცესად და თავად ჩენილ
 იყო ხაზართა მეფისაგან 534,10.
 ჩირახ-ი 263, სქ. 1 ილუმინაცია.
 [ჩოლ-ი] უდაბურად ადგილი: ვიარეთ
 მრავალი ავი გზა, ჩოლი და
 ტყიანი 768,14.
 ჩუენდა 353,5 ჩვენთვის.

ც

ცალკერძ 129,8; 160,1; 205,9 ცალკე, ცალ მხარეს.

ცალკერძო 8,1 ცალკე, ცალ მხარეს. ცლა მოხერხება: არაბსა მისებურად უცდიან 39,3.

ცემა დარტყმა: დაუწყო მას ბუქსა ცემა 300,7; 326,9.

ცვალება შენაცვლება: ერთი მეორესა ეცვალე ბოლი 352,6.

ცთომა შეცდომა: ცთომით უთხრა კაცმან ვინმეო 158,5; 698, 9, 8.

ცილება (ცილობა) 19,1; 328,4; 334,3 დავა, კამათი.

ცილობა 473,10 დავა, კამათი. შდრ. ცილება.

ციხოვანი 106, სქ. 8 მეციხოვნე, ციხის მცველი.

ცნობა გაგება, შეტყობა: მათისა ამბისა ცნობაო 12,2; 73,4; 387,4.

ცოტა 14,5; 51,10; 165,8 მცირე, პატარა.

ცოცხლებით ჩანმრთელად: ცოცხლებით იყავ 24,9.

ცრცვა 6. ძრცვა.

ცუილ-ი 333,12 სანთელი.

ცურცვლა 35,9 „ესე არს შეღონებულისაგან ღონისძიება რამე“ (საბა).

ცხენად-ი 284, სქ. 2 ცხენსწრაფი.

ცხოველ-ი ცოცხალი: მე ვფიცავ ღმერთსა ცხოველსა 26,11; 68,6.

ცხოვნება (ცხონება) დღეგრძელობა: ცხოვნდო, მეფეო 10,3; 14,1; 23,6.

ძ

ძალ-გულ-ი ღონე, ვეჟაცობა: ვსცნა თავი ჩემი და ძალ-გული მეომრობისა ჩემისა 393, სქ. 10-2.

ძალ-ედვა 443,9 შეეძლო.

ძალ-ი 172,10; 210,5 ძალა.

ძაძა 658, 9, სქ. 13 საშგლოვიარო სამოსელი.

ძგერება 289,3; 686, 9, 2 შეჯახება.

ძე 115,9; 193,7 ვაჟიშვილი.

ძლევა 1. 127,3; 134,4; 171,5 გამაძრევა.

2. 128,7; 174,3; 380,1 დაძლევა, დამარცხება.

ძლივ 120,4; 124,2; 186,4 ძლივს.

ძმადფიც-ი ძმადნაფიცი: მოდგომილ არიან გარე ძმადფიცისა შენისათვის თურქნი 183,7; 184, სქ. 1.

ძნელად ძლიერ, ძალიან: ატირდა ძნელად და თქუა 89,8; 174,10; 192,3.

ძნელ-ი 1. საშიში, სახიფათო: არს, ღმერთო, ძნელი ესე გზა 49,6.

2. მძიმე: ჩავუთვივლით შეჰქირვე-ბასა შინა ძნელსა 82,2; 86,5; 131,4.

ძოღან 253,8; 265,7 ამას წინათ, წელან.

ძოწულ-ი 5,2; 64,2; 205,10 ძოწისფერი, წითელი.

[ძრიალ-ი] 799,25 ძლიერი.

ძრცვა (ცრცვა) 418,5 გაძრცვა.

ძუელად წინათ: ძუელად წყალი დენილაო 427,7.

ძუელითგან 398,1 აღრითგან.

ძნობა 191,3 დასაჩუქრება.

ძნობილ-ი 457,8 ნაჩუქარი.

ძლუნ-ი 291,3 საჩუქარი.

წ

წაგება გაცემა: წასაგებელი წაუგია 466,3; 481,7.

წაგურა წართმევა: ცოლსა ვერ წამგური დი 446,7; წამგური 446,8.

წადგომა წასვლა, გადევნება: წაუდგა კულისა 76, სქ. 2; 86, სქ. 6; 124, სქ. 1.

წადიერად 418,1 მონდომებით.

წადილ-ი 12,1; 30,2; 65,11; 167,6 სურვილი, ნდობა.

წად 146,1; 355,3 წადი.

წავლა წასვლა: კულა ცოტა-ლა წავლეთ 353,3; წავლეთ ცოტა-ლა 385,4; წავლისა ღონე არა ეგების 566,8.

წა-თურე-სადა-ვიდაო 523,7 თურმე სადმე წავიდაო.

წადიდება შემთხვევა: რა წაჰკიდებიაო? 32,1 რა შემთხვევაი, რა სკირსო? 272,3; 282,2.

წალკოტ-ი 14,10; 77,4; 339,8 ბალი.

წამოხვლბა მტრის გამოტყუება ბანაკიდან: ჩემსა თეთრსა ტაიქსა შეჩე და წამოიხვლდე 48,10.

წამოდგმა წინ დადგმა: წამოვიდგენ გენ ოქროსა სეღნი 265,6.

წამოსწრაფება 81,4 აჩქარება.

წამოტანება 1. 92,7; 112,8; 137,6 წამოყვანა.

2. გამოტანება: ესე ზითვად წამოიტანა 262,3.

წამოღმართ შემდეგ: მას წამოღმართ 340, სქ. 3.

წამოძგერება 64,11 დაძგერება, დაჯახება.

წარმოვლენა წარმოგზავნა: აწ წ ა რ -
მ ო მ ი ე ლ ე ნ ი ა ნ ო რ ნ ი დ ი დ ე -
ბ ლ ე ნ ი 26,9.

წარსწრაფა აქტარება: წ ა რ გ ი ს -
წ რ ა ფ ე თ და ო მ ს ა ზ ე დ ა მ ი -
ვე დ ი თ 353,6.

წარქცევა წაძლოლა: კ უ ლ ა ს ხ უ ა ა ქ -
ლ ე მ ი წ ი ნ ა წ ა რ ი კ ე ტ ი ა 296,7.
წარყუანება 229,2 წაყვანა.

წარჩინებულ-ი 555, სქ. 5-6; 718,8
მეფის კართან დაახლოებული პირი.

წარსძლუანა 6,2 წაძლოლა.

წასაგებელ-ი 464,5; 466,3; 481,7 გა -
ს ა ც ე მ ი, ს ა ჩ უ ქ ა რ ი.

წასწრება 568,11 გასწრება.

წატანება 1. წაყვანა: თანა წ ა ვ ი -
ტ ა ნ ე თ მ შ ი თ უ რ ი კ ა ბ ლ ე ჯ ი 37,10;
74,7.

2. გაყოლა: წ ა ა ტ ა ნ ა თ ა ნ ა რ ა -
ბ ნ ო ბ ა დ ი 622,4.

წატყუენვა აკლება, გაძარცვა: ქ ა -
ლ ა ქ ი მ ის ი დ ა ე წ უ ა და წ ა ე -
ტ ყ უ ე ნ ა 78,4.

წაღება წართმევა: წ ა უ ლ ო ც ი ხ ე
92,6; 131,7; 180,5.

წაღმა შემდეგ, იქით: დღეისითგან
წ ა ღ მ ა 171,2; 535,5.

წაღმართ 1. 25,8; 294,6; 336,4 შე მ -
დ ე ბ, შე მ დ გ ო მ.

2. გარდა: ამა ქალაქისა წ ა ღ -
მ ა რ თ რ ა ტ ო მ არ გაქვს თ ს ხ ვ ა -
ნ ი ქ ე ვ ა ნ ა ნ ი და ს ო ფ ლ ე ბ ი თ 399,
სქ. 1-2.

წაძლუანება წამძღვარება: იგი ბერი
კაცი არაბი წ ი ნ წ ა ვ ი ძ ლ უ ა -
ნ ე თ 35,2.

წაწევა მიწვენა: წ ა ე წ ი ა ა მ ბ რ ი
არაბი 147,8; 187,9.

წახუმა წაღება, წართმევა (მრავლი -
ს): წ ა ე ხ უ ნ ე ს ქ უ ე ყ ა ნ ა ნ ი

155,6; 157,5; 500,8.

წაჭდომა 1. დაკარგვა, გაქრობა, წარ -
თმევა: წავიდა კუთლსა ინდო ქაბუ -
ქ ი და ი გ ი ტ ა წ ა ჯ ღ ა 76,2; 86,6;
ჩუენ ცნობა წ ა გ უ ი ჯ ღ ა 588,1.

2. წასვლა, გაქცევა: წ ა გ უ ი ჯ -
ღ ე ს მ ე ნ ა ე ე ნ ი და ნ ა ვ ი 94,9.

წაბოლად დამამცირებლად: წ ბ ი -
ლ ა ღ ა ე ჯ ი ნ ა დ რ ა ე ყ ა ნ ის ძ ე ს ა 492,7.

წევა მოწვენა: რა მ ე წ ე ვ ე ის მოჭ -
ს ე ნ ე ბ ის ა გ ა ნ კ ი ღ ე 10,5; ო მ ის ა გ ა ნ
კ ი ღ ე არა გ უ ე წ ე ვ ე ის 149,3;
324,7.

წერა 1. წერა: ზედან ეგრე ე წ ე -
რ ა: მ ე ვ არ ა მ ი რ ა ნ დ არ ე ყ ა ნ ის ძ ე

17,3.

2. ხატვა: იგი სამნი ქაბუქნი ე წ ე -
რ ა ნ ე ს 8,11; 17,1; 22,2; 29,7.

წეს-ი 3,4; 43,8; 69,3 ჩვეულება.

წთობა ჩაწვეთება, ჩაშვება: ბრმასა

თუალთა უ წ თ ო ნ 349,9.

წიგნ-ი 26,3; 40,6; 200,2; 313,10

წერილი.

წილ-ი ნაწილი, კერძი: შენც წ ი ლ ი

გაქვს 458, სქ. 7.

წინათ 1. წინ: წავიდა იგი კაცი წ ი -
ნ ა თ 225,8; 283,8; 429,3; 536,5.

2. წინიდან: წამოვლო მან კაცმან

წ ი ნ ა თ 511,9.

წინამძღვარ-ი 1. 16,7 „მგზავრთა

ეტრეი“ (საბა).

2. სარდალი: რომელთა ლაშქართა

წ ი ნ ა მ ძ ლ უ ა რ ი ე ს ე ი ყ ო ს

128,7; 130,7.

წინარე წინ: წ ი ნ ა რ ე ვ ი არებოდე

271,10; 332,5; 497,1.

წინას ჯერ, უწინ, წინათ, პირველად:

იბრძოლეს დიდი ხანი, წ ი ნ ა ს

ოროლითა და უქანის კრმლითა

545,5; 472,8; 547,2.

წმიდად (წმინდად) პირწმინდად,

მთლიანად, ერთიანად: წ მ ი -

ღ ა ღ გაკუთა 295,4; 347,7.

წმიდა ქვა 333,1 ძვირფასი ქვა.

წმინდად პირწმინდად, მთლიანად:

წ მ ი ნ ღ ა ღ გაუკუთენეს 639,8;

707, 4, 6. წ. წმიდად.

წოლა: წ ვ ა 37,12; 385,8 იწვა;

წ ვ ე ს 50,2 იწვნენ.

წონება დათვლა: ვ ი წ ო ნ ე, რო -

მელ იყო სამასი ოდენ კარავი 391,4;

სეფედავლეს რომე კაცი მოეკლა,

ვ ი წ ო ნ ე თ ღ ა თ ი ა თ ა ს ი კ ა ც ი

იყო 436,5; რომე ვ ი წ ო ნ ე თ,

იყო ოცი ათასი ცხენი 509,8.

წუევა 1. მიწვევა, მიპატიება, პატი -

ვი: პურად ა წ უ ი ვ ი ა ნ 21,8;

66,5; 228,4.

2. სწავლა: დავმართეთ მას მინ -

დორსა, რომელ მან კაცმან გ უ ა -

წ უ ი ა 270,9 წავედით იმ მინ -

დორში, რომელიც იმ კაცმა გვას -

წავლა.

3. გადაწყვეტა: ამით სამთა მოლო -

დინება ვ ა წ უ ი ე თ, ამით რო -

მელ ეგვეთსა გზასა საიმედოდ კმა

იყვნეს 270,7.

4. იძულება: აწ თუ თქვენ მ ა წ უ -
ი ო თ 314,5 ახლა თუ თქვენ მა -
იძულოთ.

წუერდიდ-ი გრძელწვერა: წ უ ე რ -

დ ი ღ ი კ ა ც ი 216,2.

წუერილად დაწვრილებით: წ უ რ ი -

ლ ა ღ მ ი თ ხ ა რ ი 381,3; 695, 4, 4.

წყალობა 1. სიბრალული: ვისცა გ ე -

წყალციხე, ამა, უამი შეულისა
ჩემისა 181,1; 354,11.

2. ბოძება: ჩემსა საკურკლესა და
ჩემსა წასაგებელსა ნუ სწყალო-
ბო 464,5.

წყენა ბეზრება, მოწყენა: თუ არ გე-
წყინებოის და მოისმენ ამბავ-
ისა მისსა 499,4.

წყულულ-ი დაქრილი: შემოვიდა, ცო-
ტა წყულული იყო 667, 2.

წყრთა (მწყრთა) სიგრძის საზომი ერ-
თეული, „იდაყვითგან თითის წვე-
რამდე“ (საბა) 65,2.

ზ

კაბუკ-ი 8,1-3; 8,10; 9,2; 11,7; 29,2;
32,10 რაინდი, ვეჟაკი, მამაცი.
კაბუკობა 36,1; 56,2; 102,6 რაინდო-
ბა, ვეჟაკობა.

[კანკ-ი] 753,11 კლანკი.
[კანკრობ-ი] 797,37 კორდი წყლიანი,
ნოტიო (საბა).

კარმაგ-ი (კარმაკ-ი) „თეორზულ შა-
ვით დაწინწკლული“ (საბა): კარ-
მაგსა ცხენსა ჯდა 275,6; 276,5.

კარმაგოსან-ი (კარმაკოსან-ი) 276,4;
280,2 კარმაგ, თეთრ ცხენზე მჯლო-
მი კაცი.

კარმაკ-ი ნ. კარმაგი.
კარმაკოსან-ი ნ. კარმაგოსანი.
კახრაკ-ი (კახრაგ-ი) 322,1 ჩარხი, კა-
რის გასაღებად იხმარებოდა.

კენ-ი 420,5 ჩინელი.
კეხა 1. ქუხილი: კრმალთა მათთა კე-
ხა პეგანდა ცისა კეხასა 44,5;
289,4.

2. ცემა, ჯახუნი: აბჯართა ზედა
ცემისა კეხა 168,9; 169,7.
კირვება შეწუხება: ნუ იჭირვი
და ნუცა ჩუენ გუაქირვებ
239,10-11; 534,8; 565,8.

კირ-ი გაჭირვება, უბედურება: ღი-
ლი ჭირი გინახავს 56,5; ჩუენ
ჭირითა ავიგნეთ 202,9; 221,2;
267,3.

კირის-უფალი-ი 32,1 გაჭირვების მქო-
ნე.

კლიკ-ი 5,2 ჩლიქი.
კურვილ-ი 400,7 შეკურვილი, შეია-
რადებული.

კურტი-ი 1. „მეპასუხე მოუთმენა-
რი“ (საბა). მოუთმენრად, მოუსვენ-
რად მოსაუბრე: ესე კყირტად
მეუბნებოდა 37,4; კყირტად
და უბადოდ მაქცე არის 366, 12.
კყირტად და ამაყად მოუბარი
ნახა 432,3.

2. ავი, ცული: რა ესეთი კყირ-
ტი სიტყუა გაიგონა 150,9.

ს

საზინა 383, სქ. 7; 710, 2, სქ. სალარო.
[სათაია] 745,10 ნაქსოვია ერთი (საბა).
სანამდის 321,3 ღიდხანს, კარგახანს.
სანამდისინ ერთ ხანს, ღიდხანს: ხა-
ნამდისინ იყო 697, 2.

სან-გრძელ-ი სანგრძლივი: ხან-
გრძელი ჰგონია ჩუენი აქა
დგომა 629,8.

სან-ი 48,5 დრო, უამი.
სარაჯა 708, 2, სქ. 10-13 ხარკი, გა-
დასახადი.

სარისხ-ი 300,3 საფეხური.
სატ-ი 200, სქ. 2-3 სურათი.
ხედვა: ერთგულად ხედვიდა
605,7 ერთგულად მიიჩნევდა, თვლი-
და.

ხელ-ი 367,2; 497,12 გიეი, შმაგი.
ხელჯოხოქროსან-ი 458, სქ. 7 მანდა-
ტური, პოლიციელი.
ხვალე 67,11; 146,1 ხვალ.
ხვალისად 316,1 ხვალისთვის.
ხვალისა დღე 178,1; 240,7; 663, 2, 4;
675, 5 მეორე დღე.

ხიში-ი 50,8; 473, სქ. 1 „პირგრძე-
ლი ლახუარი“ (საბა).
ხლემა: გაზრდილი შენი არა გიახ-
ლაო 125,3 შენი გაზრდილი თან
არ გყოლია; არა იახლა 135,8
არ ახლდა; მე თანა ვიახელ
610,3.

ხოლე 296,1 მხოლოდ.
ოშაგოლ-ი გემრიელი: დაუწყეთ
სმა ლალის ფერთა ხოშაგრუ-
ლთა ღვინოთა 661, 2, სქ. 7.

ხოჯა 458, სქ. 7 საკურისი, მოსამსა-
ხური.

ხრა დაქნევა: ჯელსა გუიხრი-
და 590,10.

ხრიკ-ი 514,1; 514,5; 514,10 ეშმაკო-
ბა, ხერხი.

ხუთონობა შეამდგომლობა: რომელ
გიხუაიშნოთ მეფეთა მე-
ფისა წინაშე 143,3 რომ გიშუამ-
დგომლოთ მეფეთ-მეფის წინაშე.
ხუასტაგ-ი 400,8 საქონელი.

ხუდომა: ვითა ხუდებოდა ქა-
ბუკობასა მისსა 178,4 როგორც მის
ვეჟაკობას შეეფერებოდა; ვითა
უმეცართა კაცთა ხუდებოს
274,8 როგორც უცოდინარ კაცებს
შეჟფერის.

ხუეწა (დახუეწა) 52,11 გარდახეწა.
გაქცევა.

ზუიწნა ვედრება, თხოვნა, მუდარა:
ამას ი ხ უ ე წ ე ბ ო ლ ა 82,6
ამას გვთხოვდა, ამას გვემუდარებოდა.
ზუმარი-ი (ხუმარა) 83,1 მასხარა.

კ

კამს 19,1; 94,1; 149,1 საქირაო.
კელნა წვრთნა, გაწვრთნა: კ ე ლ დ ნ ი ღ ი ა ნ რ აინდნი ცხენთა 363,7.
კელდაქელ 1. უეცრად: მოსო რ ნ ა დირისძე კ ე ლ დ ა ქ ე ლ მოკლეს 613,2.
2. მერმე კ ე ლ დ ა ქ ე ლ ი რკინენ 686, ჭ, 1 მერმე ხელით შეიბნენ.

კელთ-საქმარი 200,3 ხელსაქმე.
კელი-ი 1. წესი, ჩვეულება: გეგ არა კაბუცისა კ ე ლ ი არის 143,2; 181,8; 216,5; 250,2.

2. თანდებული: მოკუდების მის ვეშაპის კ ე ლ ი თ ა ო 340,9 მოკუდება იმ ვეშაპის მიერ, იმ ვეშაპის მეშვეობით.

3. საქმე: ხელი და არას კ ე ლ ი ს ა 367,2 ე. ი. გიჟი და არაფრის გამკეთებელი. აღარას კ ე ლ ი ს ა ნ ი არიანო 321,9; 388, სქ. 9 არაფრის მაქნისი, გამოუდევარი, უვარგისი: სამნი ცხენნი მიჩუენნეს მკლენი და არას კ ე ლ ი ს ა ნ ი 657, ტ, 3 სამი ცხენი მიჩუენნეს მკლე და უვარგისი.

კელისად და კელისად: მივიდოდი და მომხუდიან კ ე ლ ი ს ა ღ და კ ე ლ ი ს ა ღ კარავნი 391,10 მივიდოდი და მომხუდიან გზადაგზა კარავნი.

კელის-გაცნა სისხლის გამოშვება ვენიდან, უფრო მაჭიდან: ამირამან კ ე ლ ი გ ა ი ქ ს ნ ა და არცა ნაღირობასა გავიდა და არცა სერი-ნაღიმი გარდაიჭადა 364,6.

კელის-უფალი-ი მოხელე: სადაცა კარგი მგოსანი იყო და ანუ მოშაითი და რაცა კ ე ლ ი ს-უ ფ ა ლ ი, ყუელა მუნ მოვიდის 362,8; ეგრევე დედოფალმან მოგზავნა კ ე ლ ი ს-უ ფ ა ლ ნ ი და ივინი კიდე უკაზმიდიან პურსა 464,3.

კელის-კელ მაშინვე, მყის: შეიბნეს კ ე ლ ი ს-ქ ე ლ და იბრძოლეს დიდი ხანი 102,3.

კელმოჭდობით 410,2 ხელიხელჩაკიდებული.

კელიოვნად 168,5 ოსტატურად.

კელ-ყოფა შეძლება: ვინცა ნახა, ფასებად მისიად ვერ კ ე ლ-ჰ ყ ო 456, სქ. 10-5.

კმა-მაღლად ხმაღალა: კ მ ა-მ ა ღ ლ ა ღ ეგრე თქუა 145,5; 300,11.
კმელი-ი 208,2 ხმელეთი.

კმოზა 3,7; 32,5; 203,1 დაძახება, მოწოდება.

კორციელ-ი ნივთიერი: თუმცა არა კ ო რ ც ი ე ლ ი ა, მზე არისო 64,3.

კოცოლ-ი 81,9; 86,4; 273,5 დახოცილი.

კრადლ-ი 507,9 ქაკი ცხენი (საბა). რილ-ი 297,1 დაფქვეული.

რმალ-ი 8,4; 17,2 ხმალი.

რმალ-მოწუდილ-ი 37,13; 584,3 ხმალამოწუდილი.

კსნა შევლა: და ი ქ ს ნ ა იგი არაბთა მეფისა ძე 188,2.

კუივილ-ი 275,1 -5 კიხენი.

კ

კაბან-ი 386,9; 388,9; 490,8 მხდალი, ლაჩარი.

[კადეგობა] 722,15; 723,9 ჯადოქრობა, მისნობა.

კავაირ-ი, კავარიან-ი ნ. კავაპირი.

კავაპირ-ი (კავაირ-ი, კავარიან-ი) 331, სქ. 6; 749,11; 769,18 ძვირფასი ქვა.

კავშანი 17,1; 478,4 რკინის საომა-რი პერანგი.

კაშა (კამბას-ი, კამბაზ-ი, კანბაზ-ი, კამას-ი) 217,1 დედალი აქლემი.

კამას-ი, კამბაზ-ი, კამბას-ი, კანბაზ-ი ნ. კამა.

კარი-ი 462, სქ. 5 ლაშქარი.

კაშუშ-ი 625,4 მსტოვარი.

კაქუ-ი 8,3; 249,8; 478,4 რკინის პერანგი, საომარი ჩასაცემელი.

კერეთ 20,6; 163,1; 260,9 ჯერ, ჯერ-ჯერობით.

კერ-ყოფა: თუარა ნასმენსა არა კ ე რ ე ი ყ ა ვ 170,6 თორემ გაგონილს არ დავიჭერებდი.

კიკ-ი „ლაშქრის მოჭრა“ (საბა): სი-დიდემან ლაშქრისამან და კ ი კ მ ა ნ მეტად შეგუაპირვა 303,5.

[კირით-ი] საჭირითო ჯოხი (ჩუბ.): გამოიღო კ ი რ ი თ ი, რომელი ცხენზე ეკრა 755,12; 758,9; 788,13.

კოზნა: აქა ტალა გ უ ი ჯ ო ბ ს ო 53,7 აქ ღამის დარაჯი გვირჩე-ნიაო.

ჰ

ჰავა: არა ჰ გ ა ვ ა სიკუდილი შენი
პატრონსა შენსა 145,2 შენს პატ-
რონს შენი სიკუდილი არ ენადვ-
ლება.

ჰავს: ჰ გ ვ ა ნ დ ა, რომე შეშინე-
ბულიყო 235,9 ჩანდა, რომ შეშინ-
ებულიყო.

ჰაეს არის: დაუსრულებელმცა ჰ გ ი-

ე ს აღსასრულამდე ჟამთა მრავალთა 263,4.

ბინდოურ-ი (ინდოურ-ი) ინდური: შე-
სამოსელი მეტად კარგი შემოსა
პ ი ნ დ ო უ რ ი 20,4.

ჰუვა ჰყვანდა: მათ ჰ ყ ვ ა ზერდაგი
118,3; რომელთა ჰ ყ ვ ა იგი ძე
მეფისა არაბეუისა შეპყრობილი
187,9; ჰ ყ ვ ე ს 307,3 ჰყავდა.

ADDENDA ET CORRIGENDA

გვ.	არის	უნდა იყოს
043	==არს არის)	არს (არის)
3, სქ. 2	ინდოთ ABFGHLNPQRS	ინდოთ ABFGHLNPRS
3, სქ. 2	მეფის AHLQ	მეფის AHL
11, სქ. 5	ალუდექ ACDFPQS	ალუდექ ACDFPS
13, სქ. 2	გაისვენა ACDFHLMQR	გაისვენა ACDFHMP
14, სქ. 4	იტყუდო AFHQS	იტყუდო AFHS
17, სქ. 2	მას თან AEGLMQR	მას თან AEGLMR
17, სქ. 4	სავარსიმიძე AFMQS	სავარსიმიძე AMQS
" — "	ქამანიძე AFGHMN	ქამანიძე AGHMN
" — "	ბადრიძე AFGHN	ბადრიძე AGHN
26, სქ. 4	არ ALR	არ A
28, სქ. 2	სავარსიმიძე AB	სავარსიმიძე A
28, სქ. 7	ანბავთა ABFGHLMNQRS	ანბავთა ABFLQS
28, სქ. 8	შენისათა ABFGHLMNRS	შენისათა ABFLS
" — "	თუცა AGHMNR	თუცა A
29, სქ. 6	მოგახსენოთ ABDFLMPRS	მოგახსენოთ AFLPS
34, სქ. 1	იამანიძესა AFGHN	იამანიძესა AF
" — "	~ და გაეხარნეს AGHN	~ და გაეხარნეს A
40, სქ. 11	მუნვე—ADGHHMNR	მუნვე — ADGHHMNR
44, სქ. 2	გენახათ AGHHMNR	გენახათ A
" — "	მოგეწონებოდათ AGHHMNR	მოგეწონებოდათ A
59, სქ. 9	წამოადგეს AGHLMR	წამოადგეს AL
68, სქ. 2	მაშ ACEFHLMQS	მაშ AHM
81,3	მოცუტუნებთან	მოცუტუნებთან
86, სქ. 5	ვპოეთ AEGMPRT	ვპოეთ AEGMP
98, სქ. 2	სავარსიმიძე AFMOQ	სავარსიმიძე AFMO
104, სქ. 2	ნოსარის ALR	ნოსარის A
109, სქ. 4	ვისმე AGHLMRT	ვისმე AGHL
144, სქ. 4	გამოდიოდა ABEHN	გამოდიოდა AHN
154, სქ. 3	შეკება პირველ ABE	შეკება პირველ A
158, სქ. 10	მისდა ACDKLMQRT	მისდა ADM
170, სქ. 6	ვჯეროყო ADGHKLN	ვჯეროყო AGHN
186, სქ. 11	კარგა AMOP	კარგა AMP
208, სქ. 4	ეგეთ ABCDEFGHIMNO PQS	ეგეთ ABCDEFGHIMNOPS
209, სქ. 7	გაეცნა AKLPR	გაეცნა AP
210, სქ. 4	ქუეყნისა ALOPQR	ქუეყნისა ALPQ
213, სქ. 1	კუალაია AQ	კუალაია A
213, სქ. 2	კუალაია AHQR	კუალაია AH
222, სქ. 10	სინთა ABCFIKQ	სინთა A
223, სქ. 1	ხვასრო ABCFGHIKMN QS	ხვასრო AGHMN
" — "	მეფეთ ABCFIKQS.	მეფეთ A
" — "	ლოსიმიანის ABCFGHIKNQS	ლოსიმიანის AGHN
229, სქ. 2	წყუენებასა ADGHKMNO	წყუენებასა ADGHKMN.
239, სქ. 10	ასფაან ABCDEGKLMO QR	ასფაან ABCEM

240, სქ. 8 ასფან ABCEMQ
 264, სქ. 9 სავარსიმძეო ABCEFHIM
 QST
 272, სქ. 1 ზედარა ABEGQ
 290, სქ. 3 კმალითა AHQ
 291, სქ. 7 საქმეს ABCEG
 298, სქ. 10 სხვამაცა AQ
 302, სქ. 5 სავარსიმძესეო AOR
 314, სქ. 5 ძალი გიყოსთ ABEHMP
 318, სქ. 10 სადა იგი ABEGHKLNO
 PQRT
 319, სქ. 6 დაფარანა AGHKN
 325, სქ. 1 ათასი AHIO
 „——“ აცოცხლოს ADGHMNOQ
 327, სქ. 1 პალატისა თანა ABEGHN
 329, სქ. 9 სახლნი AKLORT
 335, სქ. 3 სანადირობოთ AO
 335, სქ. 9 ჰკითხა AHNH
 336, სქ. 3 აქ არ ABDEFHLQS
 336, სქ. 4 ქალმაცა AOQRST
 348, სქ. 6 ორივე AGIKLNPR
 349, სქ. 5 რაც AGHKLR
 356, სქ. 5-6 და ერთოფ ABCEFIQS
 356, სქ. 7 ყველას ADGMQ
 357, სქ. 6 რაბაგიძე AMO
 376, სქ. 4 შემოუტევა ABCELMOP
 381, სქ. 8 გაუტყლდეს AMO
 393, სქ. 8 მოდიოლდეს ABCEHMOPQ
 399, სქ. 6 არქვეს AGHMNO
 401, სქ. 5 ზენაარმა ღთისამა AO
 410, სქ. 1 საკარმანგითა ABCFHIM
 IQT
 423, სქ. 10 არქვა ABCDEFGHNPQS
 430, სქ. 1 თუით ABHNO
 444, სქ. 1 სეფედავლა ABEGHNMNOP
 444, სქ. 7 სეფედავლა ABDEFGHMN
 QS
 445, სქ. 3 სეფედავლა ABEFGHMN
 PQS
 454, სქ. 7 მაგრამ AFGHNOQRS
 457, სქ. 1 სეფედავლა ABDEGHMNO
 477, სქ. 1 გაუტყლდეს AFMN
 477, სქ. 4 მინახავან ABMR
 531, სქ. 6 ჩუენთან ADQPR
 533, სქ. 10 ზედანო ე— ოკამეთ LO
 642, სქ. 6 დიდალ AMR
 642, სქ. 7 გამარჯვებულნი AMR
 676, ჟ. 6 რმალი
 688, სქ. 5 მკერდამდისი ABF
 688, სქ. 7 ლაშქარმა AF
 712, 708, ჟ. 11-13

ასფან ABCEM
 სავარსიმძეო AFHIMQST
 ზედ არა AG
 კმალითა AH
 საქმეს A
 სხვამაცა A
 სავარსიმძესეო AO
 ძალი გიყოსთ AHMP
 სადა იგი AGHKLNPRT
 დაფარანა AGHN
 ათასი AHI
 აცოცხლოს ADGHMNOQ
 პალატისა თანა AGHN
 სახლნი AKLRT
 სანადირობოთ A
 ჰკითხა AHN
 აქ არ ABDEFQLS
 ქალმაცა AORST
 ორივე AGINP
 რაც AGH
 და ერთოფ A
 ყველას AGQ
 რაბაგიძე AM
 შემოუტევა ACELMOP
 გაუტყლდეს AM
 მოდიოლდეს ABCEHMOP
 არქვეს AGHMN
 ზენაარმა ღთისამა A
 საკარმანგითა ABCFHIMQT
 არქვა ACDEFGHNPQS
 თუით ABHN
 სეფედავლა ABEGHNMNP
 სეფედავლა ABDEGHMN
 სეფედავლა ABEGHNMNP
 მაგრამ AFGHNOQRS
 სეფედავლა ABDEGHMN
 გაუტყლდეს AM
 მინახავან ABM
 ჩუენთან ADPR
 ზედანო ო. ესკამეთ LO.
 დიდალ A
 გამარჯვებული A
 რმალი
 მკერდამდისი AB
 ლაშქარმა A
 708, ჟ. 11-13

ს ა რ ა ზ ი

მოსე ხონელის „ამირანდარეჯანი“ .	05.
„ამირანდარეჯანის“ რედაქციები .	06
ენობრივი მიმოხილვა	036.
ტექსტისათვის	094
„ამირანდარეჯანის“ ხელნაწერები .	0103.
ამირანდარეჯანი (ტექსტი)	1
ამირანდარეჯანის დამატებანი .	713
ლექსიკონი	805.

გამომც. რედაქტორი ნ. ხომერიკი
მხატვარი ლ. ცუცქერიძე
მხატვ. რედაქტორი ირ. ჭანაშვილი
ტექნიკური რედაქტორი თ. შამფორია
კორექტორი ც. ქაროსანიძე

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 29/XII-66 წ., ქალაქის ზომა 60X90¹/₁₆
ნაბეჭდი თაბახი 53,25. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 65,79.
უე 00410 ტირაჟი 1.000 შეკვ. № 981

ფასი 4 მან. 80 კაპ.

გამომცემლობა „ლიტერატურა და ხელოვნება“
პლესანოვის 179
თბილისი — 1967

